NAZIONALE
VITT. EMANUELE
12
22 H
7/1

Digitized by Google

-n°12-

71 n° 17. Cropp... carnis ... in diferenie
79 n° 49. ...
1570 n° 15. 16 ... remedia
... n° 3 ...
175 n° 46 ...
195 - et 290 ...
42 - 6 ...
208 - 45 ... remedia
350 - ... et ...
... circumducta ...
... curat.
175 - 48 Mala ... quomodo ...
175 - 48 ...
... canis, ...
183 - 20 ...
in ...
... curat
08 - 55 - ... remedium
68 - n°30 - ...
... et ...
fol. 70 - n°9 et 10 - ...
fol. 89 - n°56 - ...
... ranae

fol. 354 ...
fol. 24 ...
fol. 13 et 14 ...
fol. 488 ...
fol. 352 ...
fol. 229 - ... remed. ... 55
297 - ...
n°32 ...
fol. 310 - n°85 ...
... una nocte
320 n°40 Hydropis ...
354 ... in dolio V.
297 n°46 ...
... appelationes et ...
487 - ...
364 - Magisterium ... Paracelso
409 - n°58 - Pulvis ...
179 - n°39 - Mala ...
... cucurbitae ...
... in ...
... (... Mijerere) ...
... —

4 202. n.° 124. Vitriolus ℥

fol. 108. n.° 45 – Asarus per primas ebullitiones de vomitivo evadit diureticum

fol. 116. n.° 40 – Balsamus Samech Paracelsi

fol. 138. n.° 75. Sanguis hircinus drachmae pondere assumptus statim curat et sanat pleuritidem absque venae sectione

fol. 142. n. 22 – Bina ovorum vitella dura aceto rosaceo temperata [illegible] dysenteriae [illegible] – [illegible] ungulae equorum frixae in [illegible] deinde pulverisatae, pylonis ferocientes sedant, dysenteriae ℥

fol. 157. n.° 15. 16 – Strumarum tria remedia

fol. 175. n.° 47. 48. 49. Curatio morsus [illegible] ... [illegible]

fol. 190. n.° 47 – Partus acceleratio per potiones certissima

fol. 209. primis versibus Remedia furientis uteri. Quae limitiora narcotica curanda

fol. 211. n.° 9. Sulfur vitrioli ℥ remedium per magna morborum caterva

fol. 247. n.° 31. Plura pleuritidis remedia | et 248. n.° 35 –

fol. 265. col. p.a n.° 75 – Vino bollito con anisi finocchio e [illegible] risolve bene la durezza delli intestini calati nella borsa

fol. 369. Herbe [illegible] Valeriana, Verbena col fiore rosso, Hypericon, Abrotano, Adianto, Ruta – [illegible] a [illegible] vagliono con le fave, fasse, e di fasti –

fol. 288. Asarus bullitione in aqua [illegible] in diureticum, et [illegible]

fol. 229. n.° 65 – Coryzae recentis cur. et sternutatorium ex hellebori nigri [illegible]

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

fol. 143. Vita Paracelsi

Digitized by Google

Natura est iussus Dei, quo res est id, quod est, et agit, quod agere iubetur.

fol. 165 – Extasis Authoris, et mentis humanae cognitio.

fol. 167 – col. 1ª et 2ª Agit de donis mentis, scilicet Intellectu, Voluntate et Memoria

sunt veluti talenta extrinseca altius illi donata, ut ipsa in eis illis utatur

in via, non tamen illis indiget in patria.

fol. 179. n.º 27. Stomachus est sedes animae sensitivae et splen sedes Archei, qui

est Iustitiarius animae.

fol. 448. col. 2ª Ignis, lumen, Vita formae, Magnale, locus, tempus et

sunt Creaturae neutrae, non autem substantiae, neque accidentia.

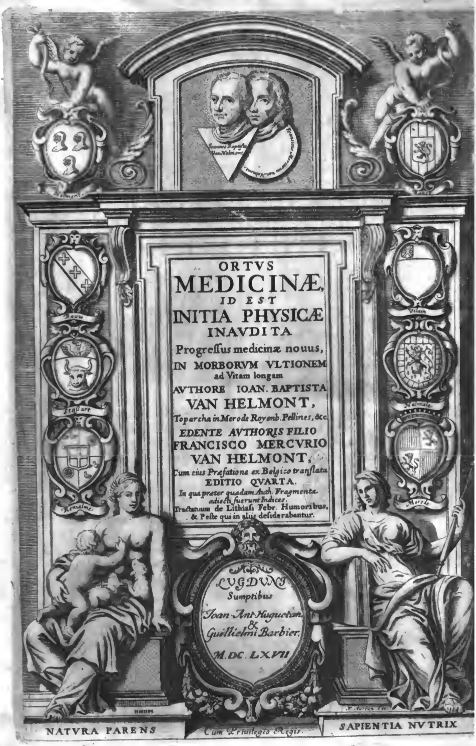
83. 2ª impressio lapidis Chrysopoeiae

IOANNIS BAPTISTÆ
VAN HELMONT
OPERA.

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
22 II
4

Digitized by Google

Digitized by Google

12 22 H 7

Digitized by Google

יהוה

VERBO INEFFABILI,

HOLOCAVSTVM VERNACVLVM LITAT AVTHOR.

OMNIPOTENS, ÆTERNVM ET INCOMPREHENSIBILE ENS! *Omnis Boni Origo. Concredidiſti mihi Talentum, quod fænori in forum profero: Verùm agnoſco & confiteor impotentiam meam nauci, vilem & abutentem inutilitatem. Sic demerſus in abyſſum Nihili mei. Te precor, Omne prouidens Bonum, dementer ſuſcipias librum hunc, Æternum Initium ac Finis omnis Sapientiæ. Fiat Domine, ſaluifica Tua Voluntas, in Tui Amoris gratia, per lignum hoc aridum, vermium eſcam, incendij pabulum, ſeruum tuum inutilem, filium ancillæ tuæ. Niſi denuò me perficias, cuſtodiaſque cuncta Tua dona, in me peribunt æternum. Hoc ingenuè fateor ex meditulli mei notitia, coram Te Domine, cui omnia in veritate percognita ſunt: & coram Mundo, cui pleraque præſtantiſſima latent vera. Stupeſco Largitatem, & Magnitudinem beneficiorum Tuorum erga floccitatem meam. Ita proſtratus celebro Nomen Tuum præ glorioſum, illudque deſuper inuoco, Fideliſſime Amator hominum, I E H O V A H! O Sanctum & Incomprehenſibile Nomen! omni tempore, & ſolum ſanctificandum, ſolumque gratis ſanctificans ſolos ſuos Sanctos. Clementer intueare de throno Omnipotentiæ Tuæ viuentium miſerias, auxiliare liberis hominum, cùm ſit Tibi volupe illis adeſſe. Recordare verbi Tui promiſſionis, non amplius Deus Patrum noſtrorum, ſicut olim, at nunc vt Deus declaratus Pater noſter: Non ampliùs Deus Abrahami, Deus Iſaaci, & Deus Iſraëlis; ſed vt Deus I E S V S,*

Deus MARIÆ matris noſtræ, & qui factus Frater noſter in amore Gratiæ Tuæ. Omnium deſideriorum meorum finis & ſcopus eò tendit, vt incomprehenſibile Nomen tuum ſanctificetur, non quoniam vocaris Ter-Optimus-Maximus;verum etiam,quia ſolus es Omne, cui propriè competit Omne ſanctificantis Amoris votum, quandoquidem non indiges nobis, neque aliud quicquam tibi deuouere poſſumus. Excipiebat Propheta, A, A, A, Domine, fari nequeo; Ecce infans ſum: Ego verò huic repono O,O,O, Domine, cogitationes meæ deficiunt, liqueſcuntque in nudo Amoris Sanctificationis Nominis Tui; Ecce enim Domine, non niſi Nihilum ſum, nec quicquam prætereà,quàm quatenus Tibi placuit, vt ad Te pertineam. O Omne, Omnis, & Omne meum votum, meritò videor vernaculâ linguâ tibi offerre, nec non vouere Feudum meæ Eſſentiæ, & Proprij, quibus à Te inueſtitus auxilio proximi mei vtor fruor. Quamuis enim primus animæ conceptus extra verba conſiſtat, atque ſic abſque propria lingua: ſentio tamen adhuc eſſe crudum,neque ſequeſtratum,quouſque non limetur ac menti iunctus in cogitationes, verba, ſcripturamque abeat. Hancce cruditatem percipio mihi facere primi conceptus obiectum infirmum & inſtabile, citoque rurſus obfuſcare. Ea propter Æterna Tua Sapientia eam porrò ad mentem vſque euehi conceſſit.

Verum quidem,quod velis adorari in Spiritu ab hominibus,non autem eo modo, vt maneat in primi obiecti indiſtinctione. Quin imò Angeli, puri ſimpliceſque Spiritus, cogitatione licet Te nudè adorent, Seu Spititus; certa tamen, nobiſque ignota cantilena ſatagunt Sanctificans Tuum Nomen ſine intermiſſione ſanctificare. Propterea quoque non ſolùm ex tota anima, totoque Spiritu Te amari præcipis; ſed etiam è toto corde cunctiſque viribus: ita vt Oratio ſpiritualiter inſtituta, & nuda adoratio, ſaltem excludant oralem, animi attentionis expertem.

Largire, dilectiſſime Domine, proximis meis ſeruis Tuis illud per ſimilitudines ſuggeram: Organiſta nouam cantilenam inaudiens,eam mox in principio non ſine difficultate ludit; Ipſius anima ex parte quidem ſonum percipit, verùm eius digiti (ceu ſtructores ſonorum, prout alia membra verborum fictores ſunt) ita concinnè non ſequuntur, nec abſolutam cantilenæ perfectionem adeò celeriter, citò, ac diſtinctè aſſequi illis conceſſum eſt. Conſpiciens quidem organi tabulaturam, ſtatim ludit; ſcilicet captu eius primo tabulaturæ intuitu eam verſus digitos mittere ſolito; At cantione iſtâ iuxta Muſices leges conſtructâ, non verò in tabulaturam verſa, ceu minus ei aſſuetus, difficiliùs ludit: cùm prius è Muſica componenda ſit tabulatura Spiritui eius conſueta, antequam ludat. Maiori adhuc difficultate ac raritate teſtu-

dinis

dinis tabulatura ex tempore in organo, vel organi in chely exprimitur.

Ratio non diſpar mihi viſa eſt primi animæ conceptûs, ceu crudi adhuc ſoni, menſque in verba vel ſcripturas redigi cupit: cuius defectu non pauci hærent in bono obiecto, quod propter mentem indiſtinctam ſine fructu euaneſcit. Cæterum ſentio, primam animæ ideam ſequi conſuetum animi inſtinctum, quò inibi limatus verbis vel ſcriptis percipiatur: Sed verò, quùm homo vernaculæ proprietate ab initio imbutus, eam incorporatam vel inſpiratam obtineat, & præterea ſuas cogitationes, in meditationes, linguas vel ſcripta abeuntes, menti & vernaculæ communicare ſoleat, animæ inconueniens & mirum videtur, primi conceptûs obiectum, in mente vernacula lingua verbis depictum, præter conſuetudinem ingenitam peregrino idiomate donare. In quo intellectus laborans, vertendo ſemet obumbrat, debilitat, ac fatigat, nec non primi obiecti purum & planè ſpiritualem conceptum alienat. Verùm enimverò, omnis primæ cogitationis obiectum in verba abiens, in vernacula prius ſemper haberi, compertus ſum in homine, non niſi Hiſpanico idiomate vtente, qui & Hiſpanus audiebat; is lethaliter vulneratus, mentis impos, multa ſed Italicè loquebatur, vixque intelligebat Hiſpanicè compellatus. Vidi pariter Germanum ægrotantem, ſedentem, vel iacentem, prout ipſum collocarent, ſculptilis ad inſtar, qui nunquam ad interrogata reponere compos erat, nec intelligebat, quæ vel eius vxor vel natorum quis alia quàm propria Germanica lingua pronunciarent, cum tamen intra domeſticos parietes iugiter vteretur Italica lingua & Gallica: Quin imò paulò pòſt ab hoc Comate vigili liberatus vix perſuadebatur, idem vt crederet.

Atque ſic, ô Domine, libri mei dedicatiunculam in vernacula coram altiſſimo Tuo Solio depoſui, ſcilicet cantilenam mei obiecti, quod incommodum proximi mei in me demittere non faſtidiſti. Tibi ſit omnis honos! Pergo nunc ſignificare proximo miſeram Ethnicorum inſcitiam, quâ Tui hactenus ægroti ab Academiis fuère ſeducti, atque ſic miſerè peremti, non obſtante Prophetico præcepto, nomine Tuo edito; Hoc dicit Dominus; Nolite docere, ad inſtar gentium.

Quapropter, ô Domine! fac retineat anima mea conceſſa ſibi dona in Tui honorem, quò Bonitatem Tuam debiti mei partem in hac via Mortis, proximo imprimam. Sis mihi Domine omnis Polus, qui ſolus es Via, Veritas, & Vita. Hoc vnicum eſt, quod diligere nos decet. Tu, mi Angele, Tutor, ac Interceſſor, qui adſpicis Bonum Omnipotens, impetrato meo nomine id quod mihi deeſt,

*inſiſtè veſtigiis Raphaëlis , Medici Diuini) qui opera ſepelitio-
nis , mortuorum noctu præſtita ferebat ad Deum ; Ad Deum ferto
præſens nocte mearum tenebrarum factum opus, ſtudioſe curans, ne
homo poſthac ita interimatur, neque tam citò ſubeat mortem: Offer-
to hocce opus meum coram Sacro-ſancta Trinitate ; cui dedico! Sic
age , in D E I Gloriam!*

AMICO

AMICO LECTORI
S. D.

FR. MERCVRIVS VAN HELMONT,
Philoſophus per Vnum in quo Omnia, Eremita peregrinans.

CONSTITVERAM aliquando, præ multis vagis cogitationibus, ægrè à me impetrarum iri, ſcribere quidpiam proximi mei vſu præſenti ſeculo edendum; quandoquidem odi ficta, variegata, vana & fallacia verba, quæ Mundani ſitiunt. Iam verò coactus rationibus ac literis æquorum multorum Sapienrum, diuerſis hinc inde ex Regnis Statibuſque qui Salutis pignore adhortabantur, me teneri cuncta piè defuncti parenris mei ſcripta prelo ſubiicere; Iiſque annectere, quando, & quomodo obierit diem ſuum: quoque in ſtatu ſcripta præfata reliquerit; inſuper ac ſupplere ea quæ deſiderarentur, humano generi multis ab erroribus, cruciatibus, exitioque in vitam vindicando. Id quod mihi extorſit, vt cætera cuncta relinquerem, prædictaque Scripta perluſtrarem; quo peracto, ipſum memet in eorum ſuffragia damnabam, propoſirum ſuſpendebam, inſequentem narratiunculam planis ac ſimpliciſſimis verbis, maternâ linguâ, differens, iuxta tenorem præcedentis Dedicationis paternæ, quam eâdemque ipſa illius intentione ſuccinendo imitor.

Incidit Genitoris mei obitus in triceſimum Decembris diem, anni ſupra milleſimum ſexcenteſimi, quadrageſimi quarti, ad veſpertinam ſextam, cùm plenâ adhuc ratione vteretur, priuſque omnia eius Sacra ſolemnia & Iuſta ipſus poſtulâſſet, nactuſque eſſet, Morbus ſibi fuit eius ipſa vita, qui ipſi permanſit ſeptimanis ſeptem hunc in modum ordiens; Aliquando gelidâ fœtentique nebulâ ad meridiem ſubitò pedes domum reuertebatur, quod ipſi fuit in cauſa, vt cùm epiſtolium quindecim circiter linearum exarare conaretur, aut longiori nimis diſcurſui indulgerer, reſpiratio in tantum ſibi deficeret, exſurgere cogeretur, perque feneſtram proximam ſpiritum haurire, quo binis diuerſis vicibus Pleuritis ipſi accerſebatur, à quâ tamen omnino incolumen ſe reſtituebat; Imò pridiè exitus ſui erectus adhuc ſcribebat amico cuidam Pariſios, inter cætera hæc inſequentia verba; *Deo laus & gloria in ſempiternum, cui placitum eſt hoc me mundo euocare; ac prout conicio, non vltra viginti quatuor horarum ſpatium vita ſuppetet: hodie ſiquidem primum Febris inſultum ſuſtineo præ imbecillitate vitæ, eiuſque defectu, quibus mihi finiendum.* Quod ita inſecutum, poſtquam ſpecialem mihi benedictionem impertiuiſſet, quam ingens legatum duco. Morbi eius proprietatem hic prolixiùs non extendo, ob temporis anguſtiam; cùm præterea mentio illius mihi facienda ſit in Compendio meo de Omnibus ad Vnum, quod, volente Deo, breui edendum molior.

Paucis diebus obitum eius præcedentibus, inquiebat mihi; *Cape omnia mea ſcripta, tam cruda & incorrecta, quàm penitùs expurgata, eaque coniunge; tuæ curæ nunc illa committo: omnia ad arbitrium tuum peragito. Omnipotenti Domino ita placuit, qui omnia fortiter aggreditur, omniaque benignè dirigit.* Idcircò, Lector attente, rogo, ne primo intuitu iniquè me iudices, quòd crudiora ſcripta maturioribus permixta excudi curauerim, illis non reſtirutis, correctiſue. Scito, magnum & laborioſum hoc opus prouehendi deſiderium cauſam fuiſſe: Nihilo ſeciùs tandem expetiâre, auidum Lectorem in hoc & prædictis omnimodò exſatiatum iri, tumque probè ac fideliter omnia

me

me peregiſſe iudicabis,nihil proprio lucro quærens, quod pleniùs ex hac mea præfatione eluceſcet. Teſtor Deum,cui cognitum votum meum in proximi auxilium tendere. Quapropter lege ac relege ſcriptum hoc, & in perpetuum non pœnitebit: in ſumma enim veritate tibi dico, ſola ex miſericordiâ hæc me protuliſſe, animaduertens hominibus præ imaginibus propriis, æternæ ac temporalis vitæ ſaluationem adeò parum cordi eſſe.

Siſtite intrinſeco-externos gradus veſtros antiquos,ingredimini regiam viam æternam? mittite auia illa innumera, quæ permagno labore ac difficultate ipſus pertriui, quærendo, quò peruenirem ad veritatis cognitionem, interea annitens reperire ordinationem cunctorum creatorum, eorumque harmoniam, idque omnibus interioribus exterioribuſque mediis,quæ imaginari poterant. Omnes tunc ſenſus intendebam, quò innoteſcerem Sapientibus ſic nominatis,ſperans tandem inuenire Sapientem aliquem dedoctum, vbicunque locorum degerem, quas nationes appellerem,cuiuſque eſſent profeſſionis, aut conditionis, iuxta appetitum eorum loquebar, vt colloquio illos deuincirem, ac pro viribus totam diſpertiebam cauſam: hoc,aliiſque modis perſpicuas plures attingebam cognitiones fundamentales, arteſque, quas omnes conſultò hîc prætereo: Cumque eas ſingulas ac vniuerſas intelligerem,ſolum magni eſtimatum hominis opificium deprehendebam,quò magis alienum,vanum,ac futile,eò magis euehi atque coli; quam ſeruitutem agnoſcens,ſpontè auerſabar, vt qui proſequebar ſimplicitatem planam.

Deſcendens aſcendebam ad proprietates eſſentiales & occultas, meoque auxilio librorum quorundam latinorum intellectus deſiderari videbatur,huic fini Teſtamentum Nouum idiomate Latino ſimul ac Germano aliquoties perlegebam, vt eo pacto diebus paucis ſtylum Latinum non modò intelligerem, verùm etiam præfato in Teſtamento comperirem perfectam,diuque optatam, ſimplicem ac æternam veritatem, vitamque vnicam, quod Vnum (ſcil. Deus) tantum flagitat, & omni Dualitati vel Pluralitati aduerſatur; ſic quoque quicquid creauit Deus,omne in eo Vno, & per illud Vnum creauit, alioqui non ſeruaſſet ordinem; Et quò amabile, liberum ac vnicum hoc Vnum in cunctis magis cognoſcerem, eoque frueret, tranquillo ſtudio accingebam me,exteriùs ſimplici induebar veſtitu, animoque meo interiùs magis contrahendo, nec non medendo, multa agebam ſoli Deo cognita, ſic & ſanitati conſeruandæ,adaugendiſque viribus, complures annos ſobriè victitabam, abſtinebam quoque carnibus iuxta & piſcibus, vinô ac cereuiſiâ, intantum idque, vt propinquorum contemtum & faſtidium incurrerem, (bono vt coniicio zelo) exprobrantium,Quid inſoliti ceptitat rurſus? Omni ſtatui ac functioni inhabilem ſe reddit, tam Eccleſiaſtico, quàm ſeculari; ad inſaniam tandem redigetur,cùm nil noui amplius ſuo delectamento inueniet,aut magicis artibus ſe addicet, nouamue molietur hæreſin; cum ipſo comparatum eſt,vt cum cæteris Sapientum liberis,vt in peruicacia perſiſtant. Alij ingeminabant deſuper:Parens eius in culpa eſt,omnes quippe liberos ſuos perperam educauit,à teneris ipſos Pyrotechniæ adhibebat,hic nunc moroſus effectus,felicitatis anſam perdidit, cum Hiſpaniarum Infans Iſabella Clara Eugenia eum ſuſciperet, ac nobili ſeruitio penes Nepotem ſuum Principem Cardinalem deſtinaret,reſtitit: præſtaret fratrum loco ipſum deceſſiſſe,ab illis boni quid exſpectari potuiſſet, hic nulli vſui inſeruit; ſi ſtudiis inhiat, Doctoribus ſe ſubmittat, vt reliquis mos eſt; vel vxorem ducat adigendus, quæ peregrina hæc ipſi excutiat. E contra alij regerebant, hoc ſerum nimis, per ludibrium reponentes; Philoſophatur, pertinax nimis eſt,nullibi præterquam cum omniuariis peregrinis, & perſonis heteroclitis, cuiuſque profeſſionis ac negotij conſpicitur: infortunium adhuc incurret; ſimulare enim neſcit, nemini parcit,nec maioribus,nec,minoribus, quum iniquum deprehendit; Omni nunc deiicimus ſpe, ad incitas illum redactum oportet: omne enim patrimonium, & quod poſſidebat,& quod eueniendum eſſet,ſorori ceſſit;lætuſque inſuper peregrè abiit hinc referens,nunquam ſe reuerſurum; Quis vnquam talia meminit? Aliud quippiam vices ſubeat oportet, de quo tamen nobis haud conſtat, adeò fatuus non habendus,veteres vt abiciat exuuias,niſi ſuppeterent meliora, certioraque. Deſtituunt nos coniecturæ, quandoquidem hæc inconſultis nobis iniit; de fine quoque ſibi proſpiciat; cùm indiguerit nobis, alienus habetor.

Poſtquam hos, plureſque cæteros caſus tranquillus ac lætus ſuperaui, confeſtim Conſcientiæ exonerandæ ſubſequentem ſeriem contexui, quam me inſtante mihi retulit vir mundo ignotus, timens Deum, cuius præcipua compendio abſoluam, per Interrogata & Reſponſa, quorum ſubſequentes quæſtiones quandoque plura indigitabunt,

tabunt, quàm in reſponſionibus præcedentibus manifeſtè declaratum; quod ſtudio factum, vt Lector interea ſimiliter aliquantum annireretur, ipſique conſtaret Reſponſa prædicta abundare.

Tempore quodam dictus meus amicus viſitatum me veniebat quem inter alia interrogabam, An promiſſorum ſuorum mihi præſtitorum adhuc recordaretur, de ſubminiſtrandis quibuſdam parentis mei Operi iungendis, ad vlteriorem beneuoli Lectoris inſtructionem? Cui reſpondebat; Attende, Frater, præteritâ nocte iugiter perpendens & ruminans verba tua, nouamque ſimul ac inauditam Mercurij Triſmegiſti Pymandri Commentationem, lampade, extincta, corporique priùs alimento naturali ſubducto ad tempus quoddam, quò totus interiori vacarem; exhinc graue cùm ſuſtinuiſſem deliquium, videns fio, ſuſpenſo oculorum vſu, à Luce quadam, diaphana, grauia, opaca, compactaque creata in eorum principio, medio, & fine, memetque ipſum ſimul penetrante; Ipſoque viſionis momento me conſtitutum reperiebam in pellucido, viuenti, orbiculari, duplici ſuggeſtu, baſi carente, in principium ſuum peramplexo, ab aſtris irradiato, vndequaque circulari literâ perſcripto, quam zenithalij vocant, alij Nadir, quæ adſpectu ſuo ſimul mihi loquebatur: *Audi, cerne, intellige, ac alloquere Vnum in Omnibus, & Omnia in vno; tempus apparuit, vt omnes cæci videant, videnteſque maneant cæci: Me ſequimini, & luminaria mea illuminata vobis patefaciam; Cor meum ſtabiliſſimum vetus ac nouum eſt creatum, quod cuique hominum in brabium eſt ſuſpenſum, expreſſa qualitate tanquam res ignota, progredimini, annitimini, fundum pertingere poteſtis corporis mei neceſſarij, cum omnibus durabilibus, quieſcentibus, agentibuſque eius membris, quæ Partes integræ ſunt, ſingulatim & vniuerſim per effectus eorum Creatorem ſuum laudantes, qui me condidit perfectum, tibi tuique ſimilibus vt opitularer neceſſitatis momento: tibi enim ſubſum, & præterea nihil.* Hæc audiens, vera eſſe conſtabat, eoque ipſo nutu ſuſpenſum cernebam brabium, quo ſuper quaſi veſanus hæc proferebam; *Iuuenis es, vt liberi tui, qui naſcentur ex te: tui enim ſimiles ſunt fratres, qui ætate te exæquant, corpus tuum luc idiſſimum, ponderoſiſſimum, ſummè compactum & conſpicuum eſt creatum, vni bini tui colores ſunt cæruleus ac ruber, qui omnes vniuerſi colores continent, & qui atras in tenebras te tranſmutarit, candida rubraque exſiſtens virgo, ſingulis vicibus adeuſque decem ei paries liberos, illæsâ virginitate tuâ ſiquidem tu, liberique tui conſtitutis Lumen, cuius partes ſunt integræ, nec calor nec frigus, nulluſque acutiſſimus gladius vinculum tuum ſoluet; ſol enim pater tibi, materque Luna: idcirco omnia audi non videns, ac vide non audiens, & fare interius in ſilentio Omnia in vno; tum cognoſces duplex, coadunatum Vnum in Omnibus: nec non æternum nexum ſoluere poteris, ac nectere, abſque temporis iacturâ.*

His dictis, ingens me peruadebat horror, moxque ad mei ſimiles me conuertens, innumeros ibidem cernebam homines omnigenum gentium doctos & indoctos Sapientes, nobiles ignobileſque, iuuenes cum ſenibus, qui omnes ad certamen inuicem diuiſi erant, propter cognitionem, ſcientiamque veritatis; Ego, huius Diuiſionis fundum perſpiciens, voto tentabam me parare inſertioni mutuæ Concordiæ. Advertebam primò, libellum quendam, partem alius ſubſecuturi, inſignitum, *Opuſcula Medica inaudita*, diſſidium hoc ex parte cieuiſſe, qui iuniores pios ſtudioſos, alioſque veritatis cultores ex prolixa caliginoſaque nocte in diluculum reuocarat, vt crederent magis perfectam nec doctam hactenus lucem reſtare, vnde illis diluculum hoc coruſcaret, & quò penitius præfatum libellum inſpiciebant, eò magis lætabantur, quod in eo reperirent pollicita aduentus deſideratæ Lucis perfectioris, id quod adeò animum illis adaugebat, vt eorum quis non vereretur quibuſdam Academiarum Profeſſoribus, præmiſſis celebribus, Chriſtianiſque, ingratis tamen, Interrogatis & Monitis, parabolam hanc clarâ voce in publicum proponere; Haud mirum, hæc verba noſtra Carni duriora videri, cùm ſpiritualia ſint, de quibus caro iudicium ferre nequit; prout loquebatur ille, qui lucem nunquam adſpexerat, propter viſus ægritudinem: cumque minimum Lucis cerneret, illam deteſtabatur, inter cætera referens, peſſimum illam venenum eſſe, quia intolerabilem ſibi dolorem afferret, vt ea propter permaneret incurabilis, qui pertinaciâ ſuâ nullam curationis mentionem ſufferre poterat, cùm præ luce tenebras amaret, & ſic factus eſſet filius earundem tenebrarum, Profeſſorum quidam animaduertebant hoc ſimile de ſe prolatum eſſe, ſibi temperare neſcientes, furore correpti ingerebant; Vos nouitij ſeditioſique hæreſium ſeminatores, deceret vos cum aſſeclis viuos comburere. His dictis, ferocientes verſus domum Profeſſorum Senioris proruebant, ibidem-que cœtum de nocte conuocabant, vt ſibi proſpicerent, quid inchoandum foret, quò noua hæc Doctrina ſubuerteretur: Patronus huius familiæ Senex erat auariſſimus, vtque ætate maximus, prior ſermonem ordiebatur,

Digitized by Google

batur, poſtquam cunctos ſalutatione excepiſſet ſolenni, inquiens; Confratres, filijque mei Profeſſionis noſtræ iurati, vobis pernotum eſt, Doctrinam noſtram firmiter eſſe ſtabilitam; de qua nihil ambigendum, cùm tam antiqua ſit, nec vnquam gentium vllam ſuſtinuerit aduerſitatem, quæ ipſi labem inurere poſſet. Noſtris diebus minimè concedendum eſt, vt per Doctrinam hanc ſchiſmaticam peſſumeat, aut gloria, æſtimatio, & à nobis ſuggeſta typis proſtantia omninò pereant, iis conſeruandis totis viribus annitamur: quo facto, nos ipſos poſteris noſtris immortales reddemus, auferemuſque ſolenne premium egregiis noſtris factis; Simus concordes, tum præſtabimus multa; priùs meam ſententiam expromam: Si noſtrûm quis aduerſabitur propoſito noſtro, ei ſuffragiorum pluralitate mulcta irrogetur, cuiuſque facultatibus conueniens; Ego, vt prior apographo me huic obſtringam; Ac quàm mox quis mulctandus veniet, argentum hinc reſultans deponatur vſui ad ſupprimendos hoſtes: Deinceps, ne diſſidium inter nos gliſcat, vtque commodè pertingamus Concluſionem opportunam, neceſſe eſt, vt omnia concionentur ſcriptis, quæ hîc peragentur. Cui omni ſtatim parebant, idque effectui mandabant: præterea, incitabant ipſum, quò pergeret ſicuti cœpiſſet, dicentes, Binæ hæ propoſitiones iuſtæ & aquæ ſunt; ſiquidem hac doctrinâ noſtrâ cuncti opes acquiſiuimus: ita conueniens ac iuſtum quoque eſt, vt exinde parta ad Doctrinam noſtram ſpectent, eamque defendant, quò opulentiores adhuc perueniamus. Præfatus Senior, hæc audiens, gratabundo ſuauique vultu ac geſtu ſubiungebat? Maximè neceſſum duco, & cæteras Scholarum Facultates conciliare, vt ſe nobis iungant, mutuumque fœdus ineant, quoniam & ipſas res tangit; quo obtento, Magiſtratum mox implorabimus, libellum illum ſeditioſum igni condemnare, vlteriori ſub interdicto, vt qui vterentur eo, facultatum corporiſque ſupplicium luant: Secundò ſatagendum foret, vt ſtatim aſtu imponentes vnico authoris filio prædicti libelli, qui reliqua ſcripta hæreditario iure poſſidet, certam pecuniæ ſummam polliceremur, intercedente aliquo tertio, in redhoſtimentum patris ſui librorum, quos typis mandandos perhiberemus, à partibus parentis ſui ſtare fingentes, vt hoc pacto ad minimum reſciſceremus, vbinam illos occultos aſſeruaret, quo potiremur iiſdem, igne exurendis: Nam cùm hi lucem adſpicient, maiora perpetiemur: nec aliud ſuppeteret remedium, quàm ſub authoris nomine edi curare librum, peruerſam doctrinam complectentem, aut ſtygias artes, eumque totum per orbem diſſipare: quoque melius hoc ſuccederet, dictus hæres è medio tollendus eſſet, ne inſtitutio noſtro officeret; Quæ omnia liberè ſine peccato perpetrare licet, quandoquidem hæc demonſtrare ac firmare poſſumus, recepto vſu & doctrinâ plurimorum Scriptorum celebrium Ordinis cuiuſdam prædominantis. His finitis, primarium poſt ſe rogabat Doctorem, non minùs ſummis viribus niti, refragantem adeò doctrinam interuertere, proficuamque conſeruare; Quibus ille, à primo ſecundus, obtemperabat.

Erat alioqui vir probus & ſincerus, qui multos ſecretim miſeros ab orco reuocarat integritate ſua, qua caſtigabat, quoties concederetur opportunitas, remediorum formulas à quantitate & violentia, Collegarum ſuorum dictorum. Hic quoque callebat exſpectabatque preſentem aduentum Eliæ Artiſtæ, quem deſiderabat efflictim, multiſque abhinc annis didicerat à quodam fratrum, ſuæ Profeſſionis ſtudioſo: cæteroqui ratione pollebat, firmaque valetudine, qui moriens, vltra communem hominum ſortem aliquid ſcire videbatur.

Quondam ante obitum ſuum, pauperibus charitate gratis miniſtratum ibat, multa miſericordiæ opera in Noſocomiis & Carceribus operabatur, donec morbum communem reportaret, qui mox Profeſſores eius accerſebat, exſultantes ipſum illum experiri profeſſæ ſuæ theoriæ fructus: hi habita Conſultatione ſueta, largiter ipſi ſanguinem ſubtrahebant, propinabant Cathartica, adeóque eius vires planè peſſumdabant: At commodum accidebat, vt reſiduus vigor eiuſque Iuuentus morbum ſuperarent; apparebat vires amiſſas recepiſſe, quo firmabatur, Profeſſores ac Licentiatos veros eſſe Medicos, reputans ex relatu eorum, mortem ſe meruiſſe, illorumque tormentis ſe debere vitam: hinc duplicem auferebant mercedem, non autem iuxta eorum merita; Iuuenis priſtina pia veſtigia repetens, eo ipſo malo ſecundò premebar, illorumque opera ruſus eandem euadere carnificinam ſperabat; Sed, eheu, ſpiritus ſibi deficiebat, ac ratione ſana, cognitioneque veri ad hunc ſuum fratrem exclamabat: Actum eſt mecum, vt cum ſingulis: tamque durabit diu, donec Medici ſic appellati præſens hocce in æternum reuera ſentiant, videant: nunc autem præteritiobliuiſcuntur, credentes poſſidere præſens, futurum negant cùm illud cernere nequeunt,

& ſic

Digitized by Google

& ſic longioris vitæ nullam curam gerunt:eâ enim nunquam fuére deſtituti, vti alio bono caduco, cuius datur reparatio,aſt vnicam ſaltem vitam poſſidentes,eamq; amittentes actum erit.Inanis res eſt,neceſſitate nullâ premente ſtudiis incumbere. Victus eſt ſeruus, qui nobis inſeruiat oportet, perpetuò vocans omnibus qualitatibus ſuis, hunc qui Dominum ſuum nominârit,inſcius eius mancipium erit,quamuis cuncti homines,exceptis paucis,hâc obſtructi ſint ſeruitute, quæ maximæ parti pro nunc & inpoſterum vitam adimit: Deſpero de vitâ temporaneâ: qui enim dicuntur laturi auxilium, eius notitiâ carent, eâque prius potiri coguntur altercationibus ac diſſidiis, quæ eos inter orientur, odio, inuidiâque, quibus dicti doctores nunquam laborârunt, cùm ſint pauci,dies noctesque curſitando opibus præpollentes, quo nummorum vim corradunt,tam apud ſanos, ægros, ac mortuos: ſicque frequentare concordes potuerunt,quod eò perſiſtet,donec appareant tempora extrema,quæ dignoſces ex eo, cùm videris,adeò increſcere iuniorum Medicinæ Doctorum Licentiatorumque numerum, vt vix quid agant ſuppetat; Seniores infenſi erunt Iunioribus ac nouitiis, quòd cenſus ſuus quotidianus imminuetur, quodque comperient aduentitios iuniores, victui comparando certiora diſcere coacti, quoſdam curare ægros, quibus ſimiles ſub illorum curâ necem ſubibant, cui inuidebunt Seniores, voto expetentes interire omnes ægrotos,quibus iuniores accerſerentur; Denique conuitiabuntur illos publicè coram omni Populo,inquientes;Hi iuuenes ſceleſti,incantamentis medicãtur, Praxis interdicatur ipſis neceſſe foret. His & ſimilibus illos ſubuertere laborabunt, Deumque offendent,vt Iunioribus aliiſque piis ac induſtriis addat animum:vt perficiant id, quod Senioribus verbis bis proponent; Cùm vos inuitamus, nobis permittere publicè quoſdam ex noſocomio ægros ſanare, pauperum lucro brabium ſtatuentes, ſollicitantesque vos ad vicem verſam, & qui effectui non ſuffeciſſent, præmium luerent, illud recuſaſtis: Non quæritis egenos, ſed redditis, mendicos in eo exprimitis, qui conſimiles faſtidiunt,noluntque eorum numerum increbreſcere:perſuaſas enim ſe habent diuitum quorundam ædes,locaque,vbi largior ſtips eueniebat eorum impoſtoriis verbis, ritibuſque, vt ita artes, ædeſque has liberis ſuis doti relinquant; Quod ipſum & vos animo fouetis, ac malè ſuccedet:quia publicâ hâc diſcordiâ, quæ ex auaritia pronaſcetur, Mundo fraus innoteſcens illa diutina, ſuſcipientque ſolos Doctores veros, qui ex bonis eorum fructibus diiudicentur, quique Samaritani veſtiga imitabuntur. His abſolutis,vitam deficere ſentiebat:ergo oculis ſurſum flexis,ſubiungebat mœſtus; Miſericors Domine, abbreuiato terminum Salutis humanæ, & immutato Doctorum caducam doctrinam carnis, in genuinum amorem Spiritûs, vt in tui gloriam vitam abſoluant inſontes; precor te, ô Saluator mi, necem meam Doctoribus piaculo poſthac non imputes: ſiquidem ignorant quid perpetrent; ſed viſum aperire digneris, vt veritati adſtipulentur, vtque Populus prædicet ea de ipſis, quæ olim de Dico Paulo. Quo finito,ſe totum Diuinæ voluntati permittebat, extremumque effundebat ſpiritum in amplexibus huius ſui fratris,qui prædicta hæc verba iugiter ruminabatur.

Hic ſuâ vice proferebat ſequentia: Tenemur omnes, in Chriſto fratres, veritati patrocinati; quod non meliùs perficitur, quàm oppugnando ac defendendo; hinc exſequemur bina, vnum, vt hoſtium noſtrorum vires nobis innoteſcant; alterum, vt noſtris maius addamus robur, ſicque magis in noſtro confirmemur inſtituto. Poſtquam omnia hæc audiuiſſent,cogebant ipſum hanc prouinciam ſubire mulctæ comminatione, intantum vt hoc munus voluntarium ſibi capeſſendum eſſet. Inferebatque;Ego Seniorum ſecundus,à quocunque erudiri cupidus hâc in re arduâ, Ego veritatis miniſter, quandantenus concedo priores propoſitiones binas; tertiæ verò neutiquam adſtipulari poſſum, videlicet interdictis ac cenſurarum ſtigmatibus præfatos libros ſubuertere: illud enim ſi niteremur, omnino præpoſterè ageremus, opinantes, vno loco eos extinguere, aliiſque mille denuò illos reſuſcitaremus. Non ita rudes & incauti ampliùs ſunt homines, vt olim, cùm cuncta exemplaria litandæ obedientiæ gratiâ profetebant, quod apprimè conſtat Typographis atque Bibliopolis, iis hinc inde quæſtum facientibus, ac vetari & impediri nequit;Nonne res ipſa paſſim id loquitur? haud longè abeundum. Is ipſus Author Diſſertationem edidit, inſcriptam de Magneticâ vulnerum Curatione, quæ ipſi fuit ſurrepta, & quinquagenæ circiter ab inimicis eius typis exſcriptæ, ad quam diuerſos tres libros, totius Europæ Theologorum atque Medicinæ Doctorum, Atheiſmum eorum colentium, blaſphemantibus cenſuris conſtantes, ingenti numero euulgarunt, quas cenſuras facilè conquiſierant, eo quod in ſingulis regionibus omnigeno ſub habitu religioniſque vultu degant, vbi nummus vel merx ſcatet, haſque cenſorias notas vbique in templis & aliis locis

d by Google

publicis diſſeminabant, quo libellus innoteſcebat: venabatur à quolibet: plures noui illum caro ambientes pretio, nec potiri eo valebant: nullus enim Chalcographorum quidquam de eo compertum habebat, quandoquidem ſibi ſolis ſeruabant, conquirendis cenſorum vbicibus toties ſaltem exſcriptus, quò Authorem eius everterent, vltra quinquagies millenorum Imperialium iacturam ipſi creantes: Quoniam porrò prædictus libellus, vel Diſceptatio, quibuſuis Sapientibus Doctis & æquis probatur, ingens authori fiebat iniuria: Deus alibi proſpiciebat, ac benedicebat ipſi, ne ex deſiderio illorum ſupprimeretur. Et ecce, in detentione hoc deſuper perpeſſâ alterum prodromi loco libellum ſuperedidit, ſubſequendumque alium hunc præcipuum, vt liquidò conſtet, eiuſcemodi ſcripta cenſoriam virgam minùs reformidare.

Vt quartò autographum libri, ſcriptorumve, penes hæredem aſtu vel pretio deprehendatur, igne abolendum priuſquam excudatur, fieri nequit: nam cognitum habeo, faſtuoſos quoſdam prænominato hæredi millenos coronatos præſentes, per quempiam Bibliopolam præ ſe ferentem, obtuliſſe, aliorumque millenorum vadimonium præterea licitantes, hac lege, vt cuncta parentis ſui Scripta traderet, quæ poſſideret, nullo exemplo retento: ſubolfaciebat fraudem hæres, nummi libidinis expers: auſcultabat illum, multa interrogabat, inquirebat in omnia, ac planè eum conturbabat, vt imprudenter denique in conuicia erumperet, irrito itinere domum veſtigia relegens. Hæc, taliaque geſta plura, quæ hæres fuit expertus, diffidentiam ipſi pariunt, vt ab eo, qui adſpiret ad illa, præſidij tantum poſtulet, vt decipi non poſſit. Intellexi præterea, ſin rectè memini, interim ipſum curaſſe ea imprimi per virum probum ac fidum, qui vbique terrarum ea diuendere ſataget. Quintò, ſpurios Authori libros ſubornare, alienam & falſam Doctrinam complectentes, palàm fieret: Inuentionis enim ratio nunc vbique patet, inſuper eo hæredum expergefaceremus, ac iuxta nominis ſui ſignificationem tam altum exclamaret, vt ab omnibus perciperetur, cui non deficerent media, quanquam patrimonio caret; (ſiquidem perhibetur, & veritas ipſa, ſe reperiſſe Eliam Artiſtam, eumque familiarem ſibi reddidiſſe, cuius ope Pythagoræ Philoſophiam propagabit, cuius vltimas tabulas indigitatione Parentis metallicæ virgæ indefeſſo labore effodit.) Re ſic ſe habente, ne ipſum laceſſamus, operæ pareamus, conſeruemuſque impenſas; Nam ſiquid Doctrina hæc malum præ ſe ferat ſcopum, ſponte ſuâ citiùs corruet, ſique diuinitùs deſcendat, eique refragemur, inſtituto non ſufficeremus, irritoſque labores & ſumtus impenderemus, pro nunc & impoſterùm exitium nobis accerſentes. Cùm omnes iam Doctores reliqui ſolidas haſce rationes inaudiuiſſent, magnas ipſi perſoluebant grates, atque hanc Confutationem pro deciſo colebant; Excepto Seniore prædicto, hic exaudiens illa, præ dolore ac pauore Apoplexiâ corripiebatur, adeò valdè repentinam obibat mortem; eius filij eiulatibus perſonabant, expergiſcebantur vicini, illucque verſus confluebant, geſtarum ignari, omnem hancce familiam maximè conſternatam reperibant. Quò ſimiliter appropinquabat ſtudioſus, qui turbam hanc obſeruârat, ſtatim commodo ſuo litabat: cum enim cerneret omnia illorum ſcripta ibidem hinc inde disjacentia & relicta, ea tollens ſub pallium abſcondebat, moxque ſe ſubtrahebat; quam primùm illuxiſſet dies, amicorum fautorumque cuilibet ea legendi faciebat poteſtatem, qui paſſim id dilatabant, notumq; reddebant: hinc vlteriùs emanabat, Te fodiendo Pythagoræ Teſtamento potitum eſſe, referebaturque Supremo occultorum theſaurorum Domino, hic confeſtim cuſtodiæ te mandabat, quia repertum Pythagoræ Teſtamentum in medium non protuleras, quod haud furto ſed dono acquiri debet: Dominus tres Sapientum ſuorum, genuinæ Scientiæ cultores, quos omnigenûm gentium ac conditionum multi, imò Mundi magnates ſtipabant, eo deſtinabat, vbi retinebâris, ſic te alloquentes.

Bono animo eſto, ſubeunda tibi erit Sententia hæc, quam Dominus noſter in te tulit, quæ hunc in modum exorditur: Mandato ſupremi Domini tui, cui certò conſtat, te Mercurium Van Helmont fodiendo theſaurum inueniſſe, quem ſuis ſubditis inquirendum præceperat, à quibus accuſatus, & certis pleniſque probationibus conuictus, morti damnâris, niſi illud ipſum Pythagoræ Teſtamentum ſartum tectumque edideris, itidemque aperueris pleniſſimè, quâ viâ notitiaque illud repereris: his præſtitis, per omne eius Imperium libertas tibi adiudicabitur.

Triſti hæc animo auſcultans, denuóque alacritate ſubleuatus, certò ſciebas, inficias eundo mortem te non euaſurum, quapropter Delegatis reſpondebas, inſequenti modo: Vos oro, Domini Sapientes iuxta ac prudentes, ſi quicquam in vos

valeo,

valeo, gratum meum animum apud Dominum noſtrum conteſtamini, ob ſententiam adeò clementem, quâ me dignatus eſt proſequi: eique demonſtrare, quod Teſtamentum illud imprudens retinuerim, ignorans tradi oportere: id nunc præſtare paro, omni cum experientiâ ſcientiâque, quibus illud nactus ſum, & quidem, cui Dominum libuerit, modò Bonitas eius mihi concedat ſpatium integræ Septimanæ, intra quod Domino ſatisfacturus ſum, quo libertatem iuxta Sententiæ tenorem redipiſcar, id ſperans non recuſatum iri: Etenim reuerâ, iuxtaque legitimam computationem, binis diebus indigeo, Saturni videlicet cum eo Solis, quò mecum omnem telam incipiam atque perficiam, vel in ordine ſingula diſponam, quæ die Lunæ futuro, & ſic deinceps inſequenti tota hebdomade diſtinctè ſignificabo. Ad quod Sapientes reſpōdebant: Mercurij, nos pleno mandato à Domino noſtro inſtructi, cuius authoritate petito tuo æquitati ſubnixo deferimus, ex ſententiâ propriâ cuncta præſtabis, vt Domini Sapientes dedocti æquanimes nullum in te delictum inueniant, cum dicto te die audient, examiniue ſubiiciant, proprio vtique & amplo dierum termino definito, te ipſum cuſtodiæ ſeruandæ obſtrinxiſti, donec promiſſa adimpleantur, continuò tecum perſiſtemus conceptibus tuis inquirendis, quos biduo hæc præcedenti formabis. De conſortio illo gaudebas; quiuis enim illos qui intuebatur, ex habitu & geſtibus illorū pios eos colligebat; ſiquidem vultus eorum diuinarum præ ſe ferebat lætitiam, illiſque dicebas: Quandoquidem dies cedit, cui lucrandæ, nec minùs obedientiæ meæ conteſtandæ, ſcitote, Mei Sapientes, nullum recolligendæ memoriæ tempus me præfiniſſe, nec cuipiam ſimili, quoniam mihi non eſt opus: verùm, conſiderans, hodiernum primum eſſe hebdomadis diem, craſtinum autem poſtremum, diem Dominicum, ſeptimum, in quo omnia perfecerat, quoque quieuiſſet: opportunum mihi viſum fuit, Scientiam meam pro ratâ dierum Septimanæ diſtribuere atque complecti, auſpicans futuro die Lunæ, ſexto hebdomadis die, mortalium conſuetudine (coram Deo enim omnia æterna ſunt atque præſentia.) Ita vt nobis, tanquam caducis, primus dies habeantur vltimus, & à Saturni die incipiens retrorſum numerare, implendæ toti Septimanæ, diebus quadraginta duobus opus habeam, id quod compluribus tædium excitaret, ob temporis amplitudinem: interea breuiter omnia commemorabo.

Ego Mercurius, à teneris in ſegregatâ Schola Hemeticâ à Genitore meo enutritus, ibidemque aliquo modo imbutus, eo ſpiritus meus inquietus non erat contentus, voto expetens vniuerſam Artem ſacram, vel Arborem vitæ pernoſcere, eâque frui: nec manus operi admouere volebam, niſi hanc à capite ad calcem certò callerem: præterea animo inſtitueram, comprobatione veri, eò ad extremum perueniri poſſe, abſque adminiculo inſtitutionis externæ. Creaturas omnes mecum diſpertiebam, primùm externas & corporeas, (vt ita dicam:) deinde internas ſpirituales & corporificantes, aquas partes iterùm versùs inque Vnum ſimul referebam: dictas Corporeas, ſine ſpiritualium corporificantium adiunctione ſubdiuidere ac cognoſcere nequibam, inſueto illas vultu intuebar, ſicuti pro arbitrio conſequens omnes ſuo quolibet ordine collocaram, tanquam immunis à præoccupatis, falſis, & obſtinatis Ethnicorum opinionibus, qui nunquam Academias frequentarim, vt ex ſtylo hoc meo inculto ſatis apparet. Verumtamen probè aduertite, nullum dictum fruſtraneum profero, quin aliquid ſignificet, atque totum pertineat.

Spiritus meus nullam in rebus temporariis & caducis delectationem aut ſtudium percipere poterat: perpetuò ſitiebam atque anhelabam perfectas, æternas, à momentaneis neceſſariis creatis in me ipſum ſuſpiciebam, abhinc in Deum, qui Cœlum atque Terram creauit ſimul, quod Philoſophi profani apprehendere nequeunt, quique huc peruenire deſiderant, Deum adorare eos oportet, per firmam Fidem, humili cum Spe, inque Amore vtero: tum perfectam ſui ipſius cognitionem adipiſcentur, aliarumque creaturarum omnium, ante eorum principium, in eorum Eſſe, ſiue eſſentiâ, & poſt eorum tranſmutationem, quod latiùs & apertiùs eloquar, quantum verbis fieri poteſt, ad animæ Corporiſque ſanationem ac conſeruationem temporalem atque æternam. iuxta menſuram cuiuſque captûs, qui omnibus haud eſt par, nec erat: vtque vlteriùs ad Salutem adiuuarentur, Deus bonitate ſua ex Prophetis Moyſen ſuſcitauit, qui ipſis Typo (quod Belgicè etiam ſonat Biblia) ſcriptis ſuis inſeruiret, priori nempe Creationum libro, qui omne complectitur quicquid deſiderari poteſt, quod nunc partim vt totum magis ediſſeram (ſecundùm Hieronymi verſionem) ſiquidem cuncta cōprehendit, quæ homo in eius Suitate, Egoitate, Meitate ſimilibuſq; appropriationibus intelligere nequit: quicquid enim Deus creauit, per Vnum & in Vno, liberum ac ſolutum creauit: quique id ſibi arrogat, ipſummet ſe proprium reddit, à Deo ſe ſegregat,

inque deipſo extremas versùs tenebras viam ingreditur. Ac ſicuti Deus eſt incomprehenſibilis, æternus, penetrans, adimplenſque Ignis, Lux, & Gloria, carens principio & fine, talis eſt hominibus ſanctis (Belgicè ſonat, *Hy-licthen*, quaſi Ipſe lucet) in coadunato Amore Gloriáque, & in Piis (exprimit Belgicè *Sal-licthen*, lucere debet) erit iuxta magis & minus; malis verò æternum tenebroſis, ſegregatiſque hominibus quoque æternùm vrens Ignis eſt; provt dictum. Quemadmodum igitur Deus eſt æternum Bonum (belgico Idiomate Deum exprimit,) ita quoque omne Bonum creauit, quicquid creatum eſt. Primus homo in Lucem & Bonum conſtitutus eſt, tanquam à Deo creatus, non tamen Vnius in æterna, Quiete ac Gloriâ, ſed vt creatus ad Imiginem Dei arbitrio libero; quod iam in nobis proprium eſt factum, ſeductione, atque tranſgreſſione Interdicti, Admonitioniſque Dei, in Mortis attactu, & eſu, ſeu vetitæ Arboris fructus, quos mater omnium Heva tetigit, comeditque.

Sapientes dicti, tibi loquebantur; Ne tam longè excurras, priuſquam percipiamus, nunquid te ipſum noueris, quidque te eſſe dixeris.

Mercurius, Homo ſum, à Deo Omnipotenti creatus ad Imaginem & ſimilitudinem ſui, ex Terræ limo corpus; (idiomate Belgico *Licth-aem*, quaſi Lucis vas) poſſidens, Spiritum & Animam ab illo adeptus; Vnumque horum fieri oportet, Corpus Spiritus & Anima debent Sanctificari (*Hylicht ziin*, ipſe lucet) vel Beari (*Sal-licht Ziin*, lucens erit; en minùs, vas & Spiritum damnari neceſſe eſt.

Sapientes Animaduertimus, te conari exprimere, te triplicem eſſe, non verò Vnitum, Spiritumque tuum tenebroſum vel lucidum fore: offuſcationem ſui ex Carne pro venturam, quæ eſt terreſtris, mortifera & obſcura, Illuminationem ſui acquiret per Spiritum irradiando, explendo, & ſubigendo tenebras. Verùm audire auemus, vtrum ſit tertium: quoniam Lucem vaſis & Animam appellas, num duæ diuerſæ ſint Luces, ſiue vnam ſaltem vna conſtituant?

Mercurius; Vnica Lux æterna eſt in omnibus partibus integrè & æternè, externè atque internè, vtpote vita æterna, æternaque tota pars à Deo Omnipotenti inſpirata homini; ſicuti teſtatur Moyſes, Libri Geneſeos capite ſecundo; *Factus eſt homo in Animam viuentem*: quæ Anima conſtituit diem ſeptimum, vt demonſtratur eo ipſo capite: *Igitur perfecti ſunt Cœli & Terra, & omnis ornatus eorum. Compleuitque Deus die ſeptimo opus ſuum, quod fecerat: & requieuit die ſeptimo ab vniuerſo opere, quod patrârat. Et benedixit diei ſeptimo; & ſanctificauit illum: quia in ipſo ceſſauerat ab omni opere ſuo, quod creauit Deus, vt faceret.* (*Scilicet hominem in animam viuentem.*)

Sapientes; Si Lux hæc eſt dies ſeptimus; quid de diebus ſex præcedentibus ſentis, deque eo qui exſtat Eccleſiaſtici cap. 18. *Qui viuit in æternum, creauit omnia ſimul?*

Mercurius, In principio creauit Deus omnia, Cœlum & Terram, & quicquid creatum eſt: quod Moyſes ad introitum Geneſeos in primum diem comprehendit, vbi fieri dierum quinque reliquorum indigitat, inquiens: *In principio creauit Deus Cælum & Terram; Terra autem erat inanis & vacua; ac tenebræ erant ſuper faciem Abyſſi: & Spiritus Dei ferebatur ſuper aquas. Dixitque Deus: Fiat Lux. Et facta eſt Lux. Et vidit Deus Lucem, quod eſſet bona; & diuiſit lucem à tenebris. Appellauitque lucem Diem, & tenebras Noctem. Factumque eſt veſpere & mane, dies Vnus.*

In tantum vt Homo conſtituat ſextum diem, qui dies inuicem diſtincti ſunt, quò ſe ipſum Homo cognoſcat, quid ſit, quid ei agendum, quamque potentiam habeat vel habere poſſit per Spiritum eius, quà homo, (non itidem quà Anima) in præcedentes dies vel creata, ſicuti in præfato Geneſ. c. habetur; *Et ait Deus: Faciamus Hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram: & præſit piſcibus Maris, & volatilibus Cæli, & beſtiis vniuerſæ Terræ, omnique reptili, quod mouetur in Terra.*

Sapientes; Nobis ſatisfacis, ac prætereа ſuperque ſignificas, Hominem diem ſextum eſſe, & Lucem, & tenebras in primum diem ſeparauit, quam Lucem ſiue ſpiritum vocauit diem, ciuſque Sanguinem, Carnem; vel tenebras Noctem, quæ veſpera ac mane ſextum diem conſtituère, & ita deinceps reliqui quinque, quamuis iuxta peculiarem cuiuſque naturam. At nullam Septimi diei mentionem facis?

Mercurius; Septimum mane, Lux, aut Vita Spiritus Dei ipſius eſt, provt dictum. Ideóque in ſeptimi diei deſcriptione Moyſis non exprimitur, ex veſpera & mane ſeptimum diem factum fuiſſe, ſicuti præcedentibus ſex diebus: idque hanc ob cauſam, quòd non detur principium aut veſpera in Deo Patre, quippe qui *Eſt, qui eſt*: Sed habetur, quòd ſeptimo die Homini in faciem eius inſpirauit ſpiraculum vitæ: & hic Homo factus eſt in Animam viuentem, ita vt ex homine & ſpiraculo Dei dies ſeptimus factus ſit.

Sapientes; Ex relatione tua ad ſatiem intelleximus, principium ac finem diei primi, inſequentiſque ſexti, cum ſeptimo die infecto coniunctim hominem eſſe factum in Animam viuentem. At inaudire expetimus, quid velit Moyſes vocabulo, *In Principio?*

Mercurius

Digitized by Google

Præfatio ad Lectorem.

Mercurius; Principium eſt Deus Filius, per quem, in quo, & à quo Cœlum & Terra creata ſunt; vti teſtatur quàm euidentiſſimè Euangeliſta Ioannes, primo capite, his verbis. *In principio erat Verbum,* (quod Belgis quoque ſonat *Vuoort,* id eſt, Fiat) *& Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipſum facta ſunt: & ſine ipſo factum eſt nihil, quod factum eſt: in ipſo vita erat & vita erat Lux hominum: & Lux in tenebris lucet, & tenebra eam non comprehenderunt. Fuit Homo miſſus à Deo, cui nomen erat Ioannes. Hic venit in teſtimonium, vt teſtimonium perhiberet de Lumine, vt omnes crederent per illum. Non erat ille Lux, ſed vt teſtimonium perhiberet de Lumine. Erat Lux vera, qua illuminat omnem hominem venientem in hunc Mundum. In Mundo erat, & Mundus per ipſum factus eſt; & Mundus eum non cognouit. In propria venit, & ſui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis poteſtatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine eius: qui non ex ſanguinibus, neque ex voluntate Carnis, neque ex voluntate viri, ſed ex Deo nati ſunt. Et Verbum Caro factum eſt, & habitauit in nobis: & vidimus gloriam eius; gloriam quaſi Vnigeniti à Patre, plenum gratia & veritatis. Ioannes teſtimonium perhibet de Ipſo, & clamat dicens; Hic erat, quem dixi: qui poſt me venturus eſt, ante me factus eſt: quia prior me erat. Et de plenitudine eius nos omnes accepimus, & gratiam pro gratiâ. Quia Lex per Moyſen data eſt, Gratia & Veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt. Deum nemo vidit vnquam: Vnigenitus Filius, qui eſt in ſinu Patris ipſe enarrauit.*

Sapientes; Iam hoc diui Ioannis teſtimonium percepimus, quod omne perfectioni inſeruiens contineat: verùm tuam ſententiam nobis expedias; Quomodo Adami ſimilis ſis? & quâ ratione in & ab eo proceſſeris?

Mercurius; Antequam Homo factus ſit in Animam viuentem, Deus ipſi dicebat, teſtante Geneſeos capite priori; *Et creauit Deus hominem, ad Imaginem ſuam,* (quæ, Imago eſt Deus Filius) *ad Imaginem Dei creauit illum, maſculum & fœminam creauit eos. Benedixitque illis Deus, & ait; Creſcite & multiplicamini.*

Quod mandatum Adamo iniungebatur, quoad Spiritum & Humanitatem; non autem quoad Animam: hæc enim æterna atque immutabilis eſt. Sic etiam omnes eius partes ei ſimiles ſunt, quarum & ego totam poſſideo; Quemadmodum nunc à limo humi Homo factus eſt, ita vt reliqua animantia terreſtria, per accretionem & vnitionem, eſum creatorum viuentium, creſcere oportet, qui cibus, in ventriculo emoriantur & immutentur ab illorum Subſtantia, requiruntur, ſi à viliori in præſtantius conuerti debeant, vel per Hominis Spiritum ad vitam Vnitam prouehi, à quâ coalitione & adauctione meum vas aut corpus, & ſubſtantiam, ſicut Adam teneo; quia ex eo proceſſi, poſtquam factus eſt in Animam viuentem, vt in c. 2. Gen. habetur; *Ada verò non inueniebatur Adiutor ſimilis eius. Immiſit ergo Dominus Deus ſoporem in Adam: cúmque obdormiſſet, tulit vnam de coſtis eius, & repleuit carnem pro eâ. Et ædificauit Dominus Deus coſtam, quam tulerat de Adam, in Mulierem: & adduxit eam ad Adam. Dixitque Adam: Hoc nunc, Os, ex oſſibus meis, & Caro de carne mea: hæc vocabitur virago, quoniam de viro ſumta eſt. Quamobrem relinquet Homo patrem ſuum, & matrem ſuam, & adhærebit vxori ſuæ: & erunt duo in carne vna.*

Sapientes; Explicaſti nobis, quî fueris totus in Adamo ſecundùm ſpiritum & Animam, & in Heva iuxta Corpus: Item, quòd vas ſpiritum, ſpirituſque Animam ſuſceperit; Iam inaudire cuperemus, quâ ratione Heva ex Adamo per Deum producta fuerit, quidque Somnus Adamo à Deo immiſſus indigitet, priuſquam eam conderet?

Mercurius; Ab initio Adam in Eſſentia ſua perfectus erat, tanquam primus Homo à Deo creatus, ita Spiritus eius carnem & vas perlucebat, illuſtrabatque: ſicuti nunc Lux tenebras eius illuminabat, ac ſubigere poterat, ita tenebras præcellere ac ſuperare debebat: quoniam interna, ſtabilis, æterna, & bona in Eſſentia ſua erat; quo exſiſtente, Adam abſque ſomno immiſſo ſui ſimile ſponte ſuâ producere non poterat: perſiſtens enim in Eſſentia eius inſomnis, & quoniam ipſum ſe diuiderat, omnes partes eius ipſi propriæ permanſiſſent, rurſuſque in vnum ad Totum rediiſſent, quamprimùm libuiſſet, eo quòd per Spiritum ipſius prædominantem ſubiectum Corpus ſibimet diuidiſſet, quæ partes intrinſecus & extrinſecus irradiatæ erant, ab Vnâ eius Luce, quæ quibuſque membris Eſſentiam tribuit.

Sed quis quæret; Quomodo denique cum Adamo comparatum fuiſſet, ſi virus ab Heva non comediſſet? Reſpondetur, Perpetuò ipſi dimicandum fuiſſet Spiritu vel Luce ſuâ aduerſus eius tenebras, quæ primo die Deus diuidebat, ex quibus duobus ſimul Homo condebatur: vti perhibet dictum caput, quod explanatur vlteriùs ad finem eiuſdem capitis, die ſexto, his verbis; *Et replete terram, & ſubjicite eam:* Cúmque ad extremum pugnâſſent, terram & tenebras eorum Spiritu vel Luce eorum

 impleuiſſent,

impleuiſſent, ſicque ſubegiſſent, vt priores tenebræ abſorptæ atque coalitæ fuiſſent; quod erat ipſius proprium, vnicumque Opus, iugiter agendum & perficiendum.

Ar quis porrò quæret; Cùm in Adamo dicta Lux à tenebris diſgregata tenebras ſuperâſſet, ſicut relatum, per eandem ipſam lucem; numquid iuxta ſpirituale redditum Corpus Vnitum, integer & æternus in ſingulis ſuis partibus ac membris fuiſſet? Hoc exſiſtente, eâ ratione diuidi potuiſſet in innumeros, æternos, infinitoſque homines ſine præfato ſomno præcedenre? Reſpondeo; Conſtat, hunc Deificatum hominem in cunctis eius partibus infinitis integrum fore, ſimiliter omnes illæ partes iterùm Vnum integrum vnà conſtituere; Ita ſe habente, Vnus ſaltem Homo Deificatus futurus fuiſſet, huc redactus neceſſariâ ſuâ luctâ, eâdem cum Chriſto ſaluatore noſtro poſt eius reſurrectionem Gratiá in ſua vita gauderet. Quo iam pluresciuſcemodi homines progenerarentur, quoque omnes etiam eâ ipsá fruerentur Gratiâ, ad quam Adam procreatus erat, & quo per eam ipſam luctam eam acquirerent, Deo Domino immittere placuit prædictum ſomnum, ne Adam, aliùm dormiens, ſtructioni Heuæ quidpiam contribuiſſet; Nunc autem hoc ſumno per Deum fundata fuit.

Quæritarent porrò Curioſi; Cur Heva condita ſit ex Coſta Adami, non autem ex eius Carne? Reſponſum reddo; Prior Homo Adam erat, alter Heva, illius in auxilium & procreationem coniunctam ſtructa; Iam propagatio conſiſtit partim in homine, ſicut in cæteris Animantibus, Conjunctione, aut Alimentatione, vti dictum, vlteriuſque obſeruandum in omni accretione creatorum in hoc Mundo, antequam ſuccreſcere valeant, (quia conſtant ex duobus: Vnum prius interire oportere, videlicet Corpus & Formam, quæ ex aquis & terra conſiſtunt, oriunturque ex Lunæ luce, ſtellarumque, tanquam Noctis Luminarium, vnaquæque pro naturâ illarum differenri, nullis exceptis; Vt & hoc in Adamo perficeretur, Dominus Deus Adamo coſtam eximebat, quæ eſt os, ſecundùm Fieri in Adamo, progenies venarum (quod Belgis quoque ſonat viperatum,) quod à Luna regitur, vti comperitur, aſcrecente Luna oſſium medullam itidem increſcere, inſtar aquarum, & cum illa decreſcere; Comperietur porrò, quando igne crematur Caro, eam perdere formam, nun item os, imò adeò ſtabile eſt, vt monetæ probitatis examinatores crucibula ſua exinde conficiant, in quibus Aurum, Argentumque liquefaciunt & explorant; Vt ita, Os, ſeu Coſta, præter terram Humanam nihil ſit ac retineat, quatenùs ſecunda in Homine productio eſt, inſtar Terræ ex Aquis, eatenus à primo & Vno diſtat. Propterer Heva, vtique hinc procreata, quid Secundi ac Minotis eſt, iuxta Corpus, non item iuxta Spiritum & Animam; has enim ab Adamo tenet, quæ æternæ ac permanentes ſunt, quarumque Heva partem poſſider, eamque rotam, veluti cunctæ partes æternæ ſunr; provt dictum, Præmiſſis nunc vlterius aſſerendis, Comperies fœminas ideò menſtrua pati, progenerationi inſeruienria, quoniam Hominem quoad Corpus progignere debent ratione eâ, quâ dictum.

Sapientes; Acquieſcimus, inſuperque duorum vocabulorum occaſione, quæ Belgico idiomate conſideratè protuliſti, bina Scripturæ loca nobis in memoriam reuocas, commemorata vnum ab Euangeliſtâ Matthæo 12. capite, vbi Chriſtus inquit Phariſæis; *Qui non eſt mecum, contra me eſt: & qui non congregat mecum, ſpargit. Ideò dico vobis: Omne peccatum & blaſphemia remittetur hominibus* (Carni) *Spiritus autem blaſphemia non remittetur. Et quicunque dixerit verbum contra Filium Hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neque in hoc ſeculo, neque in futuro. Aut facite Arborem bonam, & fructum eius bonum: aut facite Arborem malam, & fructum eius malum: ſiquidem ex fructu Arbor agnoſcitur. Progenies viperarum, quomodo poteſtis bona loqui, cum ſitis mali? ex abuntia enim cordis os loquitur.* Alrerum à Lucâ capire tertio, poſt citatum Ieſaiæ Prophetæ locum, qui dixit; *Et videbit omnis caro Salutare Dei. Dicebat ergo* (ſcil. Ioannes Baptiſta) *ad turbas, quæ exibant vt baptizarentur ab ipſo: Genimina viperarum, quis oſtendit vobis fugere à venturá irá? Facite ergo fructus dignos pænitentiâ, & ne cœperitis dicere: Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis, quia potens eſt Deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ.* Quæ duo vocabula binis hiſce textibus quoque recitantur, ſermonis Belgici ſignificatione haud malè congruentia, omnique demonſtratione tuâ nobis indicans, ſic vocatam Serpentem, quæ Hevam ſeduxit, eiuſque Spiritum, certè fuiſſe Carnem ipſius propriam, Sanguinemque, Arboris vetitæ fructus appetentes, Spiritumque ſuum ea propter alloquentes; vt ita Serpentis nomen ſerpens non habeatur, verùm æquè ſerpens Animal, ac Homo, iuxta Carnem, quod ſuperque cernitur in Hominis infantiâ vel ſenectâ, aut cum ſpiritus debilitatur, ipſum eſſe fierique ſerpentem.

Quaptopter,

Præfatio ad Lectorem.

Quapropter, poſtquam Deus Homini dominum irrogaſſet in Animalia, in omnem Terram, & in omne Animal ſerpens, quod mouetur in terra, poſtremum hocce dominum maximum eſt, quo beatitudinem ſuam operari debebat, id quod liquidius ex textu patefacies, quam primum otium ſuppetet: iam enim properamus, ſiquidem ſecundi præfinitorum diei dimidium mox ceſſit; progredere igitur, & feſtina, nobiſque differentiam inter te atque Adamum ediſſerito, cum adverſùs caliginem ſuam ipſi luctandum erat, quo æquè ac tu eam ſubigeret.

Mercurius; Alia nulla, præter quod tenebræ in homine auctæ ſunt, per attractum fructuum, comeſtionemque, Arboris prohibitæ in tantum vt Tenebræ primas in lucem teneant, eamque nunc poſſideant, quemadmodum in Adamo Lux tenebras eius poſſidebat, & ante lapſum eius illuminabat.

Sapientes; Qui hoc factum?

Mercurius; Factum eſt hoc comeſtione fermentanti, contagioſâ, caligioſâ, & mortiferâ.

Sapientes; Quid eo vis innuere, per Similia te explica.

Mercurius; Sicut erant tenebræ in facie Abyſſi, priuſquam Spiritus Dei ferebatur ſuper aquas, ſimili modò comperies, vas aliquod, locumue concluſum & mucidum, omne id, quod tantillo ſaltem temporis infertur, æque rancidum reddere, vlteriuſque inficere, nec quicquam de fermento & mucore primo principaliori decedere; Inſuper vt demonſtretur, locum hunc mucidum etiam eſſe tenebroſum, à doliariis addiſcitur, qui cupientes reſcire & experiri, vtrum dolium ſit mucidum nec ne, orificium eius aperiunt, perque vmbilicum accenſam candelam immittunt, cumque vas erit mundum, nulloque mucore infectum, lucerna transuerſim immiſſa ardens permanebit, donec vapore ſuo progignente ſemet ipſam præfocet; dolio verò exſiſtente mucido, flamma aut lucerna per dolij orificium ad ſpiſſitudinem ligni penetrare nequit. Manifeſtè igitur apparet, caliginem quoque ſeſe exſerere; aliaſque res caliginoſas efficere, perinde ac Lux operatur, idque cùm caligo Lucem: aut caliginem Lux ſuperat; Hæ, ſimileſque tenebræ, ante omnem Lucem ſint oportet; & quò ſunt ſtabiliores, eò ſtabilius etiam eſt corpus inde exortum. Vlterius nunc animaduertendum, ſicuti Lux temporalis extra ſe illuſtrat, alia aliâ longiùs, iuxta earum ſtabilitatem, magnitudinem, aut coalitionem, ſimili proportione ac modo tenebræ extra ſe radios effundunt, vt relatum, ſicuti quoque ignis ardens & conſumens per lumen ſuum poteſt accendere, comburere, & excitare plura ſemina in Creſcentiam, pro ratâ ſtabilioris eorum naturæ; idquod noto hoc experimento euidenter percipies; cernitur atque ſentitur, quò propius Ignis accenditur, eò magis fulget, calefacitque: hic nunc Calor & Fulgor vna eademque res eſt, quamdiu eſt, in Igne, vti per collectionem radiorum illorum calidorum, adminiculo ſpeculi cuiuſdam vſtorij probari poteſt, quo congregantur rurſus calidi radij, ſimileſque fiunt illis in igne exſiſtentibus, nimirum calidi & vrentes; Iam cum Ignem temporalem, ſparſum & caducum liberè ardere permittimus, deprehendemus, lumine, quod per ignem effulget, diuerſis diſtantiis abhinc alia creata aduri, in proximo videlicet magis ſtabili ac combuſtili, & quatenus radij diffunduntur, eatenus quoque Calor minuitur, minuſque ſtabilia creata accendet; Ratio eſt, quod citò fit, citò quoque perire neceſſe habet: propterea Regionis frigidæ ac vuidæ, maiores proferunt fructus, præ feruidis & aridis ditionibus, minùs tamen durabiles quàm alij minores calidiores, quoniam eorum Lux, quæ ipſis ineſt, magis eſt diuiſa, idque tam in brutis quàm hominibus, vdarum plagarum homines rudes & magni ſunt, nec tantum Caloris ſufferre poſſunt, vt Homines in editis, aridis, feruidiſque regionibus degentes, vt ſuperque res ipſa teſtatur, imò aduſque cadauera violenta morte peremta comperies, prout Hiſtoriæ narrant, & quotidie adhuc experiri poſſumus, cùm ſtrages edita fuit, ederurue, hominum qui ex tractibus frigidis & aquoſis illos calidiorum prouinciarum aduerſus belligeratum proceſſerant, vtrinque cæſos diu pòſt dignoſci potuiſſe, quia illi frigidiorum regionum citò putreſcebant, hi areſcebant atque ſuperſtites manebant, in feruore integri hi prædurabant, quod balſamus eorum durabilior eſt cæterorum, prout magis minuſuè materiæ humidæ continent, vel magis minuſuè de Luce nocturnâ participant, quique eâ magis diſtituuntur, ij magis diurnâ Luce gaudent; Quemadmodùm nunc Sol perfectum ac maius eſt luminare diurnum, ita Luna, Planeta nobis proximus, perfectum Luminare Nocturnum eſt, quæ perennia ſunt in eorum Eſſentia, corporaque ea itidem perennia & durabilia præſtant, quæ ope eorum naſcuntur & renaſcuntur. Præterea vt Vnicus eſt Sol, ac Vnica Luna, eorum creata haud aliter quàm ipſis ſimilia, com-

parata eſſe poſſunt, vnica etiam & perfecta, vt Aurum quod Philoſophi Solem appellarunt, & Argentum Lunam cæteraque quinque mettalla ſimiliter pro re nata, ſecundùm cæteros Planetas: quo ritè egetunt, perhibueruntque veritatem, quia vnica corpora perfecta ſunt, Ignis illis nocere nequit, in eo ſtabilia permanet, in Igne Aurum viuit, ideò Philoſophi Salamandræ nomine illud inſigniuerunt, quæ falsò nunc pro Animali habetur; Ignis temporaneus atque caducus ignem ſuum ſolummodò ex parte poſſidet, vt dictum, Sol autem Ignis & vita petennis eſt, ſolummodóque in ſibi ſimili viuere poteſt, quod etiam ſtabile corpus ſit oportet;Ac ſicuti Corpus eſt temporaneum in rebus omnibus, duobus exceptis his prædictis, quæ eorum ſimilia ſunt, & ab illis omnino participant, quâ ratione Corpora in primam eorum Eſſentiam, ea Lux itidem ad Originem ſuam reuerti debet; Caducum enim perenne non poteſt attingere; Prætereà Caligo ſtabilis ante Lucem adſir oportet, in quâ Lux ſuſcitetur, quod ſi tenebræ hæ perennes ſunt, Lux etiam perennis in eo habitare poteſt, primò iuxta Spiritum, deinceps iuxta Animam, qui ſpititus, cùm ſit æternus, æternas illuminat tenebras, coaleſcuntque tenebræ in Lucem, & fir Argentum, quod eſt duplex, conſtituens Corpus in Carne Oſſibuſque Auri, quod triplex eſt;Sicuti iam Sol magnum eſt Lumen diurnum, ita Lunam vincit, Argentumque omnino in Aurum conuertitur, per id cæteri Planetæ quinque terreſtres tranſmutari, ac ad eorum ſimilem perfectionem perduci poſſunt, quoniam & illi ſunt Luminaria nocturna. Vlteriùs ſciendum, innumera Mineralia multa eſſe, ſtellarum adinſtar mutuò differentia, quæ cuncta perfectionem ſuam exſpectant, horum quædam cæteris faciliùs & citiùs ad perfectionem poſtremam peruenire poſſunt: Aurum & Argentum, quàm minutim diuidantur, ſine iactura reduniri queunt, eò quòd omnes partes minimæ integræ ſint & perennes; veruntamen caducæ reddi poſſunt, quia nondum in vnum coiere, hic autem interitus ex & ab ipſis incipere nequit, neque Auri, neque Argenti ratione, quia ſtabilia ſunt.

Iam quidam Amatores interrogârent, quo pacto contingeret? Replico; Eodem quo euenit in omnibus creatis, quo & in Heua accidit, adauctione tenebrarum, quæ ducunt originem ex principio eorum corporum, vti relatum; Imò tenebræ adeò excreſcere poſſunt, vt integrum ſpiritum in tenebras conuerterent: verùm quòd ſi Luna ſeu ſpiritus Solis Animam aut calorem in auxilium vocat, antequam ſubiugetur & vincatur, Spiritus corroborabitur, non vt ante corruptionem eius erat, ſed hac lucta & victoria tam fortis erit, Spirituſque eius tantum multiplicabitur, vt imperfectorum fratrum decem ſtabiles reddere valeat; non autem hic libertatem vel integram æternamque Vnionem hoc certamine acquiſiuit, ſed toties conflictum hunc repetere debet, qui iugè magis magiſque accreſcet, ſecundùm Spiritus adauctionem, & calignis, donec ad extremum peruenerit, nec ampliùs patiatur, Corpuſque aquoſum vel tenebræ plane conſumtæ erunt, ac tum eſt purum, ſempiternum, vnitum & duplex Lumen quod omnia illuſtrabit, abſque detrimento & imminutione, omneſque fratres ipſius in ſui ſimiles perficere poterit, virtute propria retenta: Cumque hoc in Sole contingit, Lunæ lumen immutatur, abſorbeturque in Solem, vt æquè Sol æternus, vnitus & trinus fiat, id quod eſt poſtremum in æternitate (extra hominem;) Et hinc demonſtrari poteſt, quòd Euangeliſta Ioannes, Apocalypſeos tertio capite, ſimilitudine eadem, inquiens; *Suadeo tibi emere à me Aurum ignitum probatum, vt locuples fias, & veſtimentis albis induaris, & non appareat confuſio nuditatis tuæ: & collyrio inunge oculos tuos, vt videas. Ego quos amo, arguo & caſtigo. Æmulare ergo, & penitentiam age. Ecce ſto ad oſtium, & pulſo: ſi quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipſe mecum. Qui vicerit, dabo ei ſedere mecum in throno meo: ſicut & ego vici, & ſedi cum patre meo in throno eius. Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat Eccleſiis.*

Sapientes; Gaudemus, quod intelligimus à te cognoſcimuſque Lucem elucentem ac viuificantem; effluentes pariter, agentes, fermentales, contagioſas, caducaſque tenebras; per quæ reſciſcimus, quomodo Heua fructus tenebrarum tetigetit, atque comederit: & quòd exinde tenebroſa & contagioſa deuenerit: per effluentem eius caliginem, tradebat id quod comederat, vt quæ id ipſum facta erat, Adamo, qui eodem veſcebatur: Similirer per diuerſitatem Lucis elucentis à tenebris exſerentibus ſe intelligimus, quomodo Dei miniſtri per Lucem externa & ſempiterna opera pattare poſſunt, vt montes tranſlocare, cæcis viſum reddere, ſurdis auditum, mortuos reſuſcitare: & viciſſim, malos caliginoſoſque homines extra ſeipſos ſolummodò operibus

ſegregatis

ſegregatis ac lethalibus deſignandis eſſe potes,emanenti eorum caligine.Percepimus quoque vitæ arborem in medio horti locatam fuiſſe,pariterque fuiſſe arborem Scientiæ boni atque mali,quod colligere licet ex Moyſis capite ſecundo,inſequentique tertio. Apprehendimus item, arborem bonam, fructus verò malos fuiſſe, præterea iam Arborem hanc cum Paradiſo cognoſcimus ex verbis tuis, idemque Moyſis, ſecundo capite; *Plantauerat autem Dominus Deus Paradiſum voluptatis à principio; in quo poſuit hominem, quem formauerat. Produxitque Dominus Deus de humo omne lignum pulchrum viſu, & ad veſcendum ſuaue. Lignum etiam vitæ in medio Paradiſi lignumque Scientiæ boni & mali. Et fluuius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum Paradiſum qui inde diuiditur in quatuor capita.Nomen vni Phiſon; ipſe eſt qui circum omnem terram Heuilath, vbi naſcitur Aurum: Et Aurum terræ illius optimum eſt* : Porro capimus & hoc, quod habetur cap. tertio; *Et cùm audiuiſſent vocem Domini deambulantis in Paradiſo ad auram poſt meridiem:* id quod explanatur vlterius 18. Pſalmo Dauidis, qui inquit; *Cæli enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annunciat Firmamentum. Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat Scientiam. Non ſunt loquelæ, neque ſermones, quorum non audiantur voces eorum. In omnem terram exiuit ſonus eorum; & in fines orbis terræ verba eorum. In Sole poſuit tabernaculum ſuum: & ipſe tanquam ſponſus procedens de thalamo ſuo: Exultauit vt Gigas ad currendum viam, à ſummo Cælo egreſſio eius, & occurſus eius vſque ad ſummum eius. nec eſt, qui ſe abſcondat à calore eius. Lex Domini immaculata conuertens animas: teſtimonium Domini fidele,ſapientiam præſtans paruulis. Iuſtitiæ Domini rectæ, lætificantes corda:præceptum Domini lucidum, illuminans oculos. Timor Domini ſanctus, permanens in ſeculum ſeculi: Iudicia Domini vera, iuſtificata in ſemetipſa. Deſiderabilia ſuper aurum & lapidem pretioſum multùm: & dulciora ſuper mel & fauum. Etenim ſeruus tuus cuſtodit ea, in cuſtodiendis illis retributio multa. Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me: & ab alienis parce ſeruo tuo. Si mei non fuerint dominati, tunc,immaculatus ero: & emundabor à delicto maximo. Et erunt vt complaceant eloquia oris mei: & meditatio cordis mei in conſpectu tuo ſemper. Domine adiutor meus,& Redemtor meus.*Cognitum quoque habemus, mortalem hominem Arborem vitæ, attingere poſſe,eâque frui, cùm fuerit Cherub, is que fieri poteſt, teſtante Moyſe, 3. cap. Geneſeos; *Et ait; Ecce Adam quaſi vnus ex nobis factus eſt, ſciens bonum & malum; nunc ergò, ne fortè mittat manum ſuam, & ſumat etiam de ligno vitæ, & comedat, & viuat in æternum. Et emiſit eum Dominus Deus de Paradiſo voluptatis, vt operaretur Terram, de quâ ſumtus eſt, Eieci tque Adamum: & collocauit ante Paradiſum voluptatis Cherubim, & flammeum gladium, atque verſatilem, ad cuſtodiendam viam Ligni vitæ.*

Quandoquidem nunc determinatum illud biduum effluxum,quódque breui à nobis ſis relinquendus, prius inaudire auemus, quia initiatus es 4. Ordinibus minoribus, an cæteros tres ſimiliter ambias, ſiue in Doctorem Medicinæ promoueri.

Mercurius; Sacerdotium magnum eſt munus, multaque requirit, nunc præſertim, de multis reſpondeant, ſintque perfecti oportet, cùm ritè defungi velint,quod capeſſere neutiquam auderem, niſi coactus. Doctoratum Medicæ Artis meritò defugio, quoniam eiuſdem Profeſſores plerumque alienas fouent opiniones, minúſque veritatem ſectantur; At Deum orabo,ſibi placeat, in dies mihi concedere, voluntatem eius exſequi totis viribus, aduſque deſtituere vitam.

Sapientes fauſtæ noctis voto te beabant, adhortantes; Perge tuo in inſtituto, & agito,vt tibi ipſi,mediante die Saturni,in die Lunæ, per Diem Solis, libertatem procures vt dictum; Demumque te commendamus poſtulationi ſubſequentium nos,qui te inſimularunt, accuſarunt, atque conuicerunt, vt omnia præfata Luci ederes: eos alloquere & exaudi, vt cuncta exſequare obſeruabunt, pro hoc biduo noſtræ Delegationi ſtetimus.

Adhæc,erga Dominos & Magiſtros hos Sapientes tuis gratiis defunctis, illorum ſectatoribus inquiebas; Veritatis amatores, ſummè honorati,cum minùs honoratis, nobiles ignobiles,quique adeſtis,neminem veſtrum ſeorſim noui(quamuis à vobis inſtimulatus fuerim) quia vultu iam mihi velato eſtis; Scitote, demiſsè me vobis omnibus ſupplicare notis, ignotiſque, promtam meam opellam, beneuolumque affectum haud grauatè ſuſcipere, omnibus ac ſingulis vobis ex cunctis viribus inſeruire ſe deuouentem. Quibus auditis, acceptum ſibi eminùs teſtabantur, ac notorum numerus ingens vela leuare incipiebat, quidam literas tibi exaratas legebant, alij perſonabant Hymnis in honorem parentis tui;eiuſque ſcriptorum, tibi miſſis, quo paterno præfigerentur operi: Ceſſante hoc applauſu, poſt gratias tuas abſolutiſſimè peractas,

perſequebaris;

Digitized by Google

perſequebaris ; Multos veſtrûm noui , aliquos viſu & alloquio , cæteros celebritate magnâ, literis, & carminibus, à Gilinij Comite mihi ereptis,cùm abſente me ſpoliaſſet caſtrum, vbi inter reliquam meam ſupellectilem libros, ſcripta, & hymnos prædictos deprehenderat, quæ omnia ille cum Medicaſtro ſuo Galenico ſuperſtites non ſufferre poterant ; hunc lugeo interitum , cauſam vnicam , quod nullatenus lucem cernere potuerint. Quo precabare illis omnia proſpera ac ſalutaria in Domino , inquiens; Veſtræ flagitationi commemorata cuncta typis mandabo.

Quæ omnia,poſtquam meus Intimus ad inſtantiam mihi narraſſet, paucis complectebar,eique monſtrabam : quibus viſis , typis vulgare monebat, ſubiungens : Si quis plura deſiderauerit, modò ſit aptus, nunquam deero , quin pleniùs cuilibet pro re natâ inſeruiam : Me ſequere , vniuerſum perambulo Orbem.

INDEX TRACTATVVM, A IOANNE BAPTISTA VAN-HELMONT EDITORVM.

1 Vaticinium de Authore , Poëmate expreſſum. pag. 1
2 Promiſſa Authoris. 5
Columna I. ibid.
Columna II. 7
Columna III. 8
3 Confeſſio Authoris. 9
4 Studia Authoris. 11
5 Venatio ſcientiarum. 13
6 Cauſa, & initia naturalium. 20
7 Archeus faber. 25
8 Logica inutilis. 26
9 Phyſica Ariſtotelis & Galeni ignara. 28
10 Elementa. 32
11 Terra. 33
12 Aqua. 35
13 Aer 37
14 Progymnaſma meteori. 41
15 Gas aquæ. 45
16 Blas meteoron. 49
17 Vacuum naturæ. 51
18 Meteoron anomalum. 54
19 Terræ tremor. 57
20 Complexionum atque miſtionum elementalium figmentum. 65
21 Imago fermenti impragnat maſſam ſemine. 69
22 Aſtra neceſſitant,non inclinant , nec ſignificant de vita,corpore, vel fortunis nati. 73
23 Formarum ortus. 80
24 Magnum oportet. 93
25 Natura Contrariorum neſcia. 100
26 Blas humanum. 110
27 Endemica. 118
28 Spiritus vitæ. 120
29 Calor efficienter non digerit , ſed tantum excitatiuè. 124
30 Triplex Scholarum digeſtio. 127
31 Sextuplex digeſtio alimenti. 128
32 Pylorus rector. 138
33 Tartari hiſtoria. 143
34 Tartari vini hiſtoria. 144
35 Inuentio Tartari,in morbis temeraria. 146
36 Alimenta Tartari inſontia. 149
37 Tartarus non potu. 157
38 Cuſtos errans. 158
39 Imago mentis, 163
40 Demens Idea. 169
41 Sedes Animæ. 176
42 A ſede Animæ ad morbos. 179
43 Ius Duumviratus. 184
44 Mentis Complementum. 192
45 Scabies & Vlcera Scholarum. 196
46 Ignota actio regiminis. 201
47 Duumviratus. 210
48 Tractatus de Anima. 213
49 Diſtinctio Mentis à ſenſitiua Anima. 215
50 De Animæ noſtræ Immortalitate. 215
51 Nexus ſenſitiuæ & mentis. 218
52 Aſthma & Tuſſis. 221
53 Latex humor neglectus. 232
54 Cauterium. 236
55 Volupe viuentium morbus antiquitus putatus. 239
56 Pleura furens. 243
57 Tria prima Chymicorum principia , neque eorumdem eſſentias, de morborum exercitu eſſe. 248
58 De Flatibus. 257
59 Cathartri deliramenta. 265
60 Victus ratio. 278
61 Pharmacopolium ac Diſpenſatorium modernorum. 282
62 Poteſtas medicaminum. 289
63 Præfatio. 298
64 Ignotus hoſpes morbus. 299
65 Ignotus hydrops. 312
66 Puerilis Humoriſtarum vindicta. 321
67 Reſpondet Author. 322

Index Tractatuum.

TRACTATVS DE MORBIS.

1 *Introductio diagnoſtica.* 325
2 *In puncto vitæ ſubiectũ inhæſionis morborum.* 327
3 *Progreditur ad morborum cognitionem.* 329
4 *De ideis morboſis.* 331
5 *De morbis Archealibus.* 336
6 *Ortus imaginis morboſæ.* 338
7 *Aditus præcluſus ad Condum Viſcerum.* 341
8 *Confirmatur morborum ſedes in anima ſenſitiua.* 343
9 *Morborum phalanx, & diuiſio.* 347
10 *Recepta iniecta.* 348
11 *Quædam imperfectiora.* 351
12 *In Verbis, herbis, & lapidibus eſt magna virtus.* 352
13 *Butler.* 358
14 *De iniectis materialibus.* 365
15 *Iniaculatorum modus intrandi.* 369
16 *De Conceptis.* 370
17 *Vis magnetica.* 374
18 *De Sympatheticis mediis.* 375
19 *De Inſpiratis.* 376
20 *Suſcepta.* 377
21 *Retenta.* 377
22 *Præfatio.* 384
23 *De Tempore.* 384
24 *Vita longa, Ars breuis.* 392
25 *Mortis introitus in naturam humanam decus Virginum.* 393
26 *Theſis.* 395
27 *Demonſtratur Theſis.* 400

SVPPLEMENTVM.

1 *De Spadanis Fontibus, Paradoxum primum.* 417
Paradoxum ſecundum. 419
tertium. 421
quartum. 422
quintum. 424
ſextum. 425
2 *Supplementorum Paradoxum numero criticum.* 426
3 *Intellectus Adamicus.* 430
4 *Imago Dei.* 431
5 *Externorum proprietas.* 437
6 *Humidum radicale.* 438
7 *Aura vitalis.* 441
8 *Vita multiplex in homine.* 444
9 *Fluxus ad generationem.* 444
10 *Lunare tributum.* 446
11 *Vita.* 448
12 *Vita breuis.* 449
13 *Vita æterna.* 452
14 *Mortis occaſiones.* 452
15 *De Magnetica vulnerum curatione.* 454
16 *In Sole tabernaculum.* 475
17 *Infantis nutritio ad vitam longam.* 477
18 *Arcana Paracelſi.* 479
19 *Mons Domini.* 482
20 *Arbor Vitæ.* 483

OPVSCVLA MEDICA. INAVDITA.

1 *De Lithiaſi.* 2. par. 11
2 *De Febribus.* 2. p. 73
3 *Scholarum Humoriſtarum paſſiua deceptio ac ignorantia.* 2. p. 111
4 *Tumulus Peſtis.* 2. p. 144

Extrait

Extraict du Priuilege du Roy.

LOVYS PAR LA GRACE DE DIEV, ROY DE FRANCE ET DE NAVARRE; à Nos Amez & feaux Conſeillers, les Gens tenans nos Cours de Parlement, Maiſtres des Requeſtes ordinaires de noſtre Hoſtel, Baillifs, Preuoſts, Seneſchaux, leurs Lieutenans & autres nos Iuſticiers & Officiers qu'il appartiendra : SALVT, Noſtre cher & bien amé *Iean Baptiſte Deuenet*, Marchand Libraire de Noſtre bonne Ville de Lyon, Nous a fait tres-humblement remonstrer qu'il a recouuré vn Liure imprimé à Amſterdam, qui a pour tiltre, *Ioannis Baptiſtæ Van Helmont Ortus Medicinæ, id eſt, initia Phyſicæ inaudita*, &c. & grandement vtile & neceſſaire à ceux qui ont deſſein de ſuiure la profeſſion de Medecine : Mais il craint qu'ayant fait les frais de l'Impreſſion, il n'en ſoit fruſtré par quelqu'vn qui le feroit Imprimer apres luy, en noſtre Royaume, Pays & Terres de noſtre obeiſſance, ce qui luy cauſeroit ſa ruine entiere, s'il ne luy eſtoit ſur ce par nous pourueu. A CES CAVSES, deſirans ſubuenir à nos ſujets ſelon l'exigence des cas, Nous auons permis & permettons audit *Iean Baptiſte Deuenet*, par ces preſentes, d'Imprimer, ou faire Imprimer ledit Liure, *Ortus Medicinæ*, &c. en tel volume & caractere qu'il auiſera bon eſtre, durant l'eſpace & temps de neuf ans, à commencer du iour qu'il aura eſté acheué d'Imprimer pour la premiere fois ; faiſans tres-expreſſes inhibitions & defenſes par ceſdites preſentes à toutes perſonnes de quelque qualité qu'elles ſoient d'Imprimer, ou faire Imprimer ſous pretexte d'augmentation, vendre, ny debiter ledit Liure durant ledit temps ; changer de tiltre, extraire, contrefaire, ny alterer iceluy ſans le conſentement dudit *Iean Baptiſte Deuenet*, ny meſme d'en faire venir de dehors, nonobſtant quelque permiſſion que l'on pourroit auoir obtenu auant & depuis la preſente, à peine de trois milles liures d'amande, applicables, le tiers à Nous, vn tiers aux pauures de ladite Ville de Lyon, & vn tiers audit *Deuenet*, & confiſcation deſdits Exemplaires & de tous deſpens, dommages & intereſts d'iceluy. VOVLONS que mettant au commencement, où à la fin de chacun des Exemplaires, vn Extraict des preſentes, elles ſoient tenuës pour bien & deuëment ſignifiées, *à condition qu'il en ſera mis deux Exemplaires en Noſtre Bibliotheque*, & vn autre entre les mains de Noſtre tres-cher & feal Cheualier Garde des Seaux de France, le Sieur MOLE', à la charge auſſi de faire regiſtrer ces preſentes és Regiſtres des Syndics des Libraires de cette Ville de Paris, ſuiuant l'Arreſt du Parlement de Paris du huictieſme Auril dernier, à peine de nullité des preſentes. SI VOVS MANDONS que du contenu en ces preſentes vous faſſiez iouïr pleinement & paiſiblement ledit *Deuenet*, & ceux qui auront droit de luy pour ladite Impreſſion ; Faiſans ceſſer tous troubles & empeſchemens à ce contraires. MANDONS au premier Noſtre Huiſſier, ou Sergent ſur ce requis, faire pour l'execution des preſentes tous Exploicts requis & neceſſaires : CAR tel eſt Noſtre plaiſir. DONNE' à Paris le trentiéme iour de Decembre, l'an de grace mil ſix cents cinquante trois, & de Noſtre Regne le onziéme.

Par le Roy en ſon Conſeil. BELLOCIER.

Regiſtré ſur le Liure de la Communauté des Libraires de Paris, le huictieſme Ianuier mil ſix cens cinquante quatre, ſuiuant l'Arreſt du Parlement du huictieſme Auril, mil ſix cens cinquante trois.

Acheué d'Imprimer pour la premiere fois le 4. Ianuier 1655.

VATICINIVM

VATICINIVM
DE AVTHORE,
POËMATE EXPRESSVM.

1 Medicina ante Hippocratem nuda apparuit, & vagabunda
2 Dictum Hippocratis, inuitans eam ad vrbes.
3 Admirata reſpondet Hippocrati.
4 Laus Hippocrati debita.
5 Hippocrates Medentum primus, qualiter coluerit Medicinam.
6 Galenus ornatum linguæ dedit, non aluit, nec proinde illa creuit.
7 Idem Arabes fecere.
8 Sequaces vtriuſque huius ſectæ, idem fecere hactenus.
9 Paracelſus titulum Monarchæ arcanorum & Principis medendi ambiuit infelicitee.
10 Medicina cultum paganicum ſpernit.
11 Optat ſpeculum, vt reflexo lumine clarior euadat.
12 Liber Authoris, poſteris pro ſpeculo inſeruiet.
13 Medicina ſui, & authoris deſtinationes explicat per vatem.
14 Laudat Medicina Authoris ſtudia.
15 Vates explicat laborum optatos fructus.
16 Cenſuræ Medicinæ de libro Authoris.

FORTE *Latogigen mæſtiſſima, filia prolis,* 1 Medicina.
Percurrit rigidis hoſpita rura feris.
Et votis inimica ſuis, tum fata volutans
Arguit immites, numina ſæua deos.
Arguit: & nimiâ turbatis ſenſibus irâ
Errat, & erroris cauſa, doloris erat.
Sic duplex clades: miſerum nam vindice fratrem, Æſculapium.
Flamma iracundi ſcit periſſe Iouis.
Ferrea ternarum dum fregit iura ſororum,
Dicitur Æthereis hic periſſe focis.
Prouenit hinc dubijs incertus paſſibus error;
Prouenit hinc mæſtis lachryma multa genis.
Errantem vidit, mox viſam, Cous amauit, 2 Hippocrates.
Nempe placet niueis æmula forma roſis.
Alloquitur. Dryades reor heic mea Nympha, puellæ
Sunt, & Cornigeri turba petulca Dij.
Hos tua nam campos ſacrat præſentia, ſacrat
Quæ decet Argolicam forma ſuperba deam.
Quid te montanas delectat viſere valles?
Quid iuga ſaxoſis aſſimilata iugis?
Nonne placent altis vrbana palatia tectis?
Nonne placent clari ciuica turba viri?
Nonne placet teneræ magis apta habitatio vitæ?
Et magis eximia conditione frui?

Vileſcant humiles, pubes indocta, coloni:
Vileſcant parua ruſtica tecta caſa.
3 *Obſtupuit vultum, Majeſtatémque loquentis,*
Et geſtum magni Nympha decora viri.
Omnis purpureo mox lachryma ceſſit ab ore,
Et ſonuit mæſto nulla querela ſono.
Siderea in viridem dimiſit lumina terram,
Edidit & laſis gaudia certa notis.
Dicta ſibi exiguo meditata eſt verba momento,
Reddidit & Coo, talia dicta ſeni.
Hæc tua verba placent, vnus mortalibus es tu,
Quem cupio: oblatum, muneris inſtar erit.
4 *Tecum habito: per te pellam Peſtéſque, luéſque:*
Quin Morbus dum te viderit, æger erit.
Lucidus Eois, quà ſurgit Cinthius vndis,
Occiduóque ſuos gurgite mergit equos.
Altius in quouis ſcandet tua gloria regno:
Quin lambent laudes ſidera ſumma tuæ.
Vnum poſteritas te clamatura magiſtrum,
Nec fomes quo laus creſcere poſſit, erit.
Te viuax patulum celebrabit fama per orbem,
Rumpent fatales dum tua fata Deæ.
5 *Cous agens meritas tanto pro munere grates,*
Largitur nudæ talia dona Deæ.
Intacta niueam circumdat ſindone Nympham,
Quæ ſuperat canâ lilia ſparſa niue.
Nil ſimile auricomus vidit, ſeu ſurgat Apollo,
Seu lauet occiduo feruida plauſtra mari.
Comta diu tali manſit Medicina decore,
Illam primæui ſic coluere Patres.
6 *Donec ſurrexit poſt ſæcula quinque Galenus.*
Totus in ornatum, nec dedit ore cibos.
Nempe dedit Tyrio ſaturatas murice veſtes,
Quas ornat multis fimbria torta nodis.
Diſtinguunt nitidæ fulgentia cingula bullæ:
Virgineum ditant carbaſa pulchra caput.
7 *Venit Auicennas Panchææ gloria gentis:*
Fertur & ornandis conſenuiſſe togis.
8 *Innumero plures numero venêre ſuorum,*
Nil niſi qui tunicas excoluere datas.
9 *Maximus Helueticis tandem Paracelſus ab oris*
Oſtentans, dixit, ſe genus eſſe Deæ.
10 *Illa tamen nitidas pretioſa monilia gemmas*
Contemnit: diuas nil iuuat iſtud, ait.

Ornamenta

Ornamenta nihil veterem ſpirantia faſtum,
Et magis opprobrio, quod magis artis erit.
Quorſum mille togæ? mille oſtentacula luxus?
Non decet hic vanus numina noſtra labor.
Quæſiſſe innumeros ſola ornamenta per annos,
Vah! pudeat nugis inuigilaſſe reis.
Atque vtinam liceat, quàm ſim formoſa videre!
Nec non Iudicio pulchrior eſſe meo?
Noſtráque iudicibus ſpectetur forma Deabus?
Atque probent omnes numina noſtra viri?
Sed fors, Nympha, timent, faciem ſi conſpicis, omnes
Temnas, ac formâ viuere ſola voles.
Si non vidiſſes propriam Narciſſe figuram,
Non foret inſpectâ mors tibi crimen aquâ.
Mortilis fuit ille, Dei ſum filia, Diua,
Quæ cupio facio, & quæ voluere Deæ.
Quis mihi det ſpeculum? ſpeculum peto, clarior illo
Reddar, & ex toto corpore næuus erit.
Quis mihi dat ſpeculum? Iuſtos Dea deſine luctus.
Nam parat en iſtud quod reget ora vitrum.
Ioannes Baptiſta dabit, cui nomen ab Helmont,
Quem Bruxella, ſuo nutrit amœna ſinu.
Vaſe vel abſcedens ſi ſpiritus introit in vas
Hunc genium iuro, maxime Coë, tuum.
Iſto imitatam ſpeculo mirabere formam,
Cui morbus, cui mors, cui mala Parca, ſubeſt.
Non rapiet ſolitum damnoſa ſenecta decorem,
Ruga nec antiquâ fronte, ſenilis erit.
Nec labyrinthæo poſt impediere reflexu.
Nam patet ex omni tramite recta via,
Nmpha inquit Vati, ſtatuit moderator Olympi
Inſolitis mundus vapulet orbe malis.
Vt poſſit, Medica, quàm magna inſcitia plebis
Nouiſſe humanum turba miſella genus.
Scilicet electos voluit clareſcere, contra
Morborum numerum, barbariemque nouam.
Et contra; voluit, propria rude ſponte fatiſcat
Vulgus, multorum trux homicida virûm,
Hærens quiſque ſuit rita inter verba magiſtri:
Quod medicæ tactus ſit, putat artis apex.
Dum per circuitus vadunt, & ſenſa parentum
In noua reſtaurant, centuriáſque nouas.
Inde nec à Coo ſunt auſi pergere greſſum,
Amplius haud artem quærere poſſe putant.

Sed quid aget mortale genus, iam lege medendi
Aſſuetum? propriâ cunctaque pelle pati?
Fixa premens veterum ſemper veſtigia patrum
Occidit heu! proprio credula turba dolo.
14 *Depoſita vrbana nondum prætexta ſaluti*
Nec fuerat patrio bulla ſacrata foro:
Dum noſtros iuuenis thalamos expoſceret Author,
Percurrens veterum deuia teſqua patrum.
Scilicet is ſuperos ſibi conciliarat amicos,
Qui fudêre alto plurima vota Deo.
Nudaque ſupplicibus videat quò corpora verbis,
Videat vt Cous, per ſua vota ſenex.
Per multos variis tranſegit ſumptibus annos,
Improbus affligit ſedula membra labor.
Clarus luciferas ſeu vexit Apollo quadrigas,
Seu micuit rutilo Cinthia clara polo.
Abſtruſi famula noſcens penetralia cordis
Secreta Alchimia, non latuiſſe mei.
Illius ingentem per plurima dona fauorem,
Perque humili fuſas quæſiit ore preces.
Vt tandem noſtrum ſibi conciliaret amorem,
Et coleret grati ſacra marita tori:
Effudit mœſtos inſomni pectore queſtus,
Ac maduit triſtes imbre tepente genas.
15 *Noluit ætherei ſummus moderator Olympi,*
Mitteret vt ſurdis irrita vota notis.
Hacque refer vates: ſponde, & maiora ſequentur.
Quiſquis morbus erit, pondere & vnus erit,
Deſtinor Authori pretium dotale laboris
Vt iungar thalamo fœmina digna viro.
Bináque ſacrato ſociabit corpora vinclo.
Tu refer humano nuncia tanta gregi.
Triſtia nullius reperis contagia morbi:
Tradita quin tanta, ſitque medela viro.
Morborum fugiet Peſtis Regina, Podagra.
Calculus, Aſcites, ac macilenta Phtiſis,
Et quæcunque audax recluſit fœmina, poſtquam
Inſcia in humanum ſumpſerat arma genus.
Nunc igitur ſpeculi mea ſit cenſura libello, vt
Coniugij ſigno, ſit paranympha toro.
R. notat Auſonium Veterum, notat Rque Pelaſgon,
R. notat Hebræum Dædalicóſque ſinus.

Latinum ER- R ρ. Græcum Hebræum RECH.

Sic luſit fauſto poëmate, D. S. d'A. ſuo auunculo.

PROMISSA

PROMISSA AVTHORIS.

DICAM errores Scholarum circa res, quas temerè fundamenta naturæ cenſuere; dein in Naturæ decidentia, oſtendam defectus, ſiue morbos, ab Anterioribus ignotos. Non oriri videlicet ex elementorum commiſtione, pugna, contrarietate; vel ametria, nec item ex qualitatibus, quas elementorum primas & genuinas fingunt. Quocirca vanas eſſe complexionum, tam in temperatis, quam intemperatis meditationes. Docebo quoque nugaces eſſe humores quatuor, & quicquid illis hactenus eſt tributum, in perniciem humani generis, ab ethnicis, horumque cacodæmone excogitatum. Nimirum humorum compoſitionem, connexionem, qualitates, effectus, & inde ſomniatos morbos, eſſe mera figmenta; falſa quoque eſſe laxatiuorum documenta, electiones, ſubductiones, & minorationes humorum, ſupponentia. Spes nimirum vanas, ſanationes incertas, experimenta in tanta ignorantiæ ignauia, periculoſa, artem conſtituiſſe non medicam: ſed coniecturas incertas, ſubterfugiis ſtudentes, ac humo, ſuos errores tegentes. Tandem ſpes vanas non minus, quam pernicioſas, pro veris venumdediſſe, Phlebotomiam verò nuſquam juuare, niſi per accidens, defectu ſcilicet artis, & pharmaci benignioris: ſemper verò, venæ ſectiones, vitæ longæ demere. Cauteria quoque, abſque fundamento introducta, poſtquam jam, effectu remediorum ſuorum incertam, & languidam opem, fruſtra exploraſſent. Denique neque Tartaros, eſſe patratores infirmitatum, propalabo. Pariter neque morbos tribus initiis oriri, vt neque ex eſſentialibus, quas Chemeia jactitat. Vanitates quoque, ſiue figmenta catarrhi detegam, vt non ſit morbus, qui hoc parente gignatur. Errores tandem circa ventos edoceri, fundabo. Cœlum denique immune, indemnéve vindicabo, à morbis ſeminalibus. Cenſus medicaminum, ſimulque medentum abuſus, vtrobique charitatis ergo, exponam. Interim morborum anatomen, per veras illorum radices inſtituam, ac nonnullos ſubinde, ſubter argumenti occaſionem, è communi errore ſequeſtrando, enucleabo. Nimirum Apoplexiam, Lepram, Aſthma, Aſciten, Podagram, Lapideſcentiam, Vteri ſquallores, Venenorum tandem, atque Peſtis tragœdias repreſentaui. Vt non per contraria, neque per ſimilia: ſed duntaxat per dotata, & appropriata, inſtituantur medelæ, & ſanationes. Quorſum ſanè opus fuit, totam antiquorum Phyſiologiam deſtruere, atque innouare Scholarum Phyſices documenta. Poſtremo de vitæ radice (de quo nemo) agam. Rogo Dominum Deum, vt ſua chariſmata, in palæſtram Medicam immiſſa, dignetur illuſtrare robuſtioribus ingeniis, largo roris imbre fœcundare, tandemque tanti cauſam, maturare properè, hoc ærumnoſo ſæculo.

INDEX COLVMNÆ PRIMÆ.

1 *Intentio Authoris.*
2 *Ortus Medicinæ, atque inde ſuccedens continua deprauatio.*
3 *Scholarum & Sectarum ortus.*
4 *Majoris ſucceſſu Europæorum, credula ignauia.*
5 *Medicina quæ per Galenum introiuit, poſt in circulum, ad molam eſt circumducta.*
6 *Penurioſa Scholarum cæcitates.*
7 *Conſtructus incurabilium pudibundus Catalogus.*
8 *Contra Phlebotomiam, ab eius Indicatione.*
9 *Errores ſolutiuorum.*
10 *Nebulonum in Medicinam introitus.*
11 *Galeni aliquot impoſtura.*
12 *Qua facilitate Galenus Principatum medendi acquiſiuerit.*
13 *Nil valuiſſe acumen Ingenij, vt nec Scholas ethnicas.*
14 *Quantum quis in Scholis ethnicis poſſit proficere.*
15 *Medicina, cur ſuprema, & obſcuriſſima ſcientiarum ſit.*
16 *Finis Medicinæ, ſtetit neglectus.*
17 *Demonſtrantur errores finium.*

COLVMNA I.

QVanquam Philautia plerumque excludit cognitionem veritatis, quaq; 1
tamen homini nil datum ſit precioſius; attamen Chriſtianæ pietatis plenum cenſui, docere quantum mihi traditę profecerint diſciplinæ. Deliberaui itaque rem plane

inſolitam nimium vertiginis & ſocordiæ pocula
euertere, quibus Scholæ hactenus inebriatæ,
mundum ineſcarunt, & impoſuere viginti & vno
2 ſæculis. Primus Hippocrates, rariſſimi doni vir,
& Adeptorum particeps, ſua experientiæ aliquot
tædia, ſine fuco edidit. Quoniam eius pauciſſi-
ma exſtant genuina, eaque adhuc alienis dein-
ceps placitis, & commentariis ſeruire coacta:
quamuis pleraque eius opera, ſint quiſquiliæ
3 adulteræ. Hanc illius itaque Induſtriam, non
tulerunt alii, ea nempe eſt dierum caries, vt vir-
tus, & veritas, ſuos ab ortu, habeant mox comi-
tes æmulos: vnde humana quæuis, ſemper ruinis
fuere obnoxia. Etenim quæ rudioribus, ſed,
ſincerioribus ſæculis, charitatis ergo amplecte-
bantur, mox in lucro, commoditates, luxum, &
gloriam inuenere. Succeſſit ergo dein charitati,
pietatis oſtentatio: & ex lucro vanitas, commi-
ſerationem deleuit: Sic nempe medendi puritas,
in linguas, jactantias, controuerſias, rixas, &
coniecturas migrauit, relictaque fide fideli prio-
rum obſeruationum, theoremata erexerunt, ſo-
cordiæ, atque vertigini molliter accommodata.
Galenus dein quingentis annis junior hypothe-
ſes extruxit, complexionum, humorum, & gra-
duum: promittens facili methodo, demonſtratio-
nes mathematicas earum rerum, quas ſola Natu-
ra metiri poteſt, quæ ſibi in occultis eadem re-
ſeruauit, ac tandem nonnulla ſolis Spagyris pa-
tefecit. Galenus interim ſua theoremata in in-
gens diſperſit, quæ poſtea Græcorum garrulitas
adauxit in immenſum, quæque Scholæ, in hunc
vſq; diem, ſuperſtitioſè colunt, quia alienis labo-
ribus ſibi trophæos fecere. Hinc itaque ſtudium,
in profeſſionem, & Academias tranſiit. Quan-
doquidem Romanos (quos Græci Barbaros vo-
cant) Galeni poſteros, non piguit hunc ſibi
authorem proponere. A medendo namque tran-
ſilierunt in Medicos, & Medicinam erexerunt:
adeoque in limine errarũt, in hunc quoque diem
vſque, omen ſibi in nomine ſcripſere. Quod ſci-
licet non ab opere medendi, Medicinam colerent
ac Medici eſſent, ſed à dicendo ſolum, Medici
dicendi eſſent, & profeſſio eorum Medicina, tota-
que medicatrix ars, propria confeſſione duntaxat
eſſet ſermocinalis futura. Nec decus ex arte,
qui tantum à dicendo nomen acquiſiuere, ſpera-
re ſe, præſago Etymo denotarunt. Mauritani
poſtea palmam pollicebantur, vbi pænè helleniſ-
mus ſtudiis deflorniſſet. Europæi verò deſperan-
4 tes, velut tota animi vis ſibi effeta eſſet, barbaris
inuentis ſtare, & peregrina excoluiſſe, ſibi duxe-
runt ſatis. Illorum autem commenta, in nouas,
indies, centurias redegiſſe, nedum non ingenero-
ſum putarunt: ſed honori duxere, ſapere, ex com-
mentario duntaxat. Hinc ſocordiæ poculum,
Scholas veterno imbuit, quiſque aſſentiri, quam
5 indagare mallens. Inde nec ab Hippocrate, Me-
dicina progreſſum vſque fecit: Sed quæ per
Galenum adhuc retroiuit, deinceps in circulum
circumacta eſt: vnde Scholæ vertiginem conce-
pere; & Galeni præſtigiæ, cantum cuculi imitan-
tes, in eundem ſemper circulum rotarunt. Dum
enim ſtudia in lucrum erecta ſunt, medicina
6 circum molam rotata eſt. Siquidem cum præ-
ter venæ ſectionem, & laxatiuorum ſupellecti-
lem, vix alia Scholæ remedia adhuc hodie agnoſ-
cant, ſitque omnis illarum conatus, vt ſanguine,
ſtercoribus, balneo, cauterio, ſudore, adeoque
non niſi corporis, viriumque diminutione, item-
que cruoris putrefactione, (quam appellant pur-
gationem) miſeraque laniena, omnes corporis
languores tollere præſumant: Hinc factum eſt, 7
quod ipſæmet, euanidos effectus admirantes,
copioſam erexerũt incurabilium cohortem, velut
deſperatione adactæ, de illis morbis, non niſi pu-
dibundam mentionem faciant, ac curam palliati-
uam introduxerint, calamitate, atque deſpera-
tione plenam. Sola, inquam, Plethora, Phleboto- 8
miæ dicitur indicatrix, quæ de cætero vt noceret:
ita initiantis morbi acuti inedia, & ciborũ auer-
ſio, cum depopulante morbo, omnem Plethoram
primis diebus facilè deplent. Neque inane reuul-
ſionis, atque deriuationis commentum, magno-
pere profuiſſe, ſuo quandoque themate ſub febri-
bus demonſtrani. Laxatiua verò, cum ſaltem no- 9
uellum cruorem, è Mezaraicis venis emungant,
illumque pro veneni illorum indole, diuerſimo-
dò putrefaciendo, tranſmutent, profectò non niſi
languidam ſpem ſanandi, per euentum, confuſio-
ne, anxietatibus, & incertitudine plenam, dedere
hactenus. Itaque cæci ſumus, niſi magno animo,
tantæ mortalium cladi, ægrorum, orphanorum,
ac viduarum ſuſpiriis, & mortuorum tandem
commiſeratione ducti, eamus obuiam. Etenim
prætérquam quod tam incerta, ac infida ſint ſcho-
larum ægris auxilia, humanam quæſo ſortem
mecum commiſeremur, quæ vitam & fortunas,
arti coniecturis, & incertitudine refertæ, ſuppo-
ſuit, vt omne quoque nebulonum, ac meretricum
genus admiſerit, quò in noſtros cognatos impunè
ſæuiat. Tantam ſcholarum, & ſæculorum igna- 10
uiam, & cæcitatem, cum mecum perpendo, laudo
Deum ter glorioſum, quod paruulis in ſeipſo,
multam veritatem patefecerit, quam magnatibus
& cathedris occultauit. Ideoque Iudiciorum Dei
abyſſum admirans, ſanctè adoro. Cæterum Gale- 11
nus, prædeceſſorum gloriam in ſe rapiens, artem
ſuam paucis contentam regulis, in immenſa vo-
lumina dilatauit. Placuit nimirum; ex quatuor
Elementis, corpora quæuis inſtitui, & ſuam inde
integram quidditatem rapere. Adeoque ad horũ
normam, quatuor qualitates, totidemque com-
plexiones ſimplices, mox totidem qualitatum
complexarum binarios, ac inde quoque humores
quatuor, noſtri conſtitutiuos, antè ab aliis ſom-
niatos, confirmauit. Dein, ex illorum lucta, &
diſcordia, tam ſimplici, quam ſuis fictis humori-
bus ſociata, omnes propemodum morbos, & ſa-
nandi ſcopos, ſiue indicationes, prout ex illorum
ſymmetrya, ſanitatem deriuare ſtatuit. Morbum
quoque omnem, eſſe meram qualitatis diathesin.
Quapropter, contrariorum duntaxat contraria
eſſe remedia. Qua tandem neceſſitate compul-
ſus, vires ſimplicium, verbotenus è Dioſcoride,
gradusque elementarios diſtinguens, exſcripſit,
ſeminalem & ſpecificam illorum poteſtatem,
vtrobique negligens, quia neſciens. Qua quidem 12
artis facilitate, ſibi principatum medendi conci-
lianit, obtinuit, & allecta poſteritas tanto com-
pendio, veternus ſopor, per fores ignauiæ, in
Scholas irrepſit. Cui excitando, vtinam Deus
ſuum honorem, & mortales, vſumfructum quem
opto, meis ex laboribus capiant! Obgannient, 13
ſat ſcio, plerique, ſibi, ſuiſque lectionum fatiga-
tionibus detractum iri dolentes, ſi ſolidam ſcien-
tiæ Medicæ veritatem, in ſolius Dei glorioſi do-
nationem reſignauero, minimum verò in acumi-
ne ingeniorum ſperauero.

Sed vtut ringantur, homo raſa & inanis tabula
eſt,

eſt, debetque aliunde, & à Magiſtro vnico, ſuam
acquirere doctrinam. De quo dicitur, quod nun-
quam diſcipulus illum Magiſtrum ſuperauerit,
quia tantum vnicus Pater, & vnicus Magiſter, qui
in cœlis habitat. A quo omne bonum, omnis
lux, & Intellectus claritas. Chriſtiani ſanè, profi-
temur Dominum Ieſum, vnicam Patris ſapien-
tiam, omnis eſſentiæ, veritatis, & cognitionis
α & ω. Adeoque cum omne donum bonum,
nedum virtutum, ſed & cognitionum, deſcendat
à Patre luminum; quis poterit à Scholis gentili-
tiis, ſcientiæ Medicæ teſſeram ediſcere? Dominus
14 etenim creauit Medicum, non Scholæ. Poſſunt
equidem Scholæ paganicæ habere ſcientiam hi-
ſtoricam, obſeruatricem rerum contingentium,
regularium, & neceſſariarum. Quæ eſt ſciẽtia me-
moratiua facti. Poſſuntque & Matheſin adipiſci:
quæ eſt ſcientia applicationis rerum ad menſu-
ram. Poſſunt & demum rationalem ſpondere,
quæ ex alterutra harum, per diſcurſus adaptatio-
nem, deducta eſt. Atque vtinam, quantum per
illa media poterant, ſolidè atque ſincerè præſti-
tiſſent! Poſſunt inquam hiſtoricè nouiſſe aſtrorũ
& maris refluxus, quod aqua ad planum & deor-
ſum tendat, varias inde ſequelas deriuare, ac in
axiomata ſtabilire. Nouerint inquam panificium,
& cauſarum neceſſitates aliquatenus connexas,
ratiocinio adaptare. Aſt ab ipſa ſcaturigine, ſiue
à priori iſtæc intelligere, & ſapere, nolli, ſine
15 Chriſti Domini peculiari fauore, conceditur. Eſt
ergo ſcientia medendi omnium poſtrema, maxi-
meque occulta, adeo, vt nec mirum, hodie etiam-
num eius prima deſiderari è typis initia. Soler-
tiores adhuc ethnicorum, mundum ſua lege con-
ſtare, reſque, radices ſuas, in toto, ac ſpeciebus ha-
bere, quibus vi propria, in æternum cõſeruatum
iri ſpoponderunt, adeoque independentiam, ſiue
deitatem, rebus ineſſe. Eheu! inde à vera Philo-
ſophia, & Medicinæ veritate, velut ebrij, circa lu-
ridas deitates, & cœcitates, cæſpitarunt in tene-
bris: atque idcircò creata, horumque ſemina, ra-
dices, & cognitionem, neceſſariò neſciuere. Natu-
ræ cognitio itaque, per coniecturas pueriles, ten-
tata quidem ab Ethnicis eſt: at minimè vtiquam
adepta. Dolui ergo, cum commiſeratione, quod
hactenus nõ aliunde initia phyſica ſint depromp-
ta. Quæ vti hoc labore detegere ſtatui: Ita humi-
liter oro: faxit Deus, ne ſuum mihi talentũ ceſſe-
rit in retributionẽ pœnæ, etſi in hoc labore non,
16 quantum volui, potuerim. Etenim tota facultas
Phyſica, apud hominem delata eſt; Ideoque de-
buit hæc vtique immediatè eius vitam, huiuſque
defectus omnes reſpicere. Terminatur ergo Phy-
ſica tota in vſum vitæ, inuentionem cauſarum,
morbi & remediorum. In quo poſtremo cardi-
ne, hactenus ſudatum parum, ſcitum nihil, mul-
tum verò promiſſum, plurimumque neglectum,
exſpectatum dudum, & erratum vbique inuenio.
17 Siquidem morborum cognitio, cõtinet ſcientiam
cauſarum dependentiæ, & appropriationis earun-
dem, ad poteſtates nutrices noſtri. In quibus ha-
ctenus toto cœlo eſt erratum. Inuentio autem
remedij, præſupponit præfatas cognitiones, atq;
inſuper poteſtatum, & virium, modum, inquam,
& agendi media, eorum autem remediorum ap-
plicationem, præparationem, & deductionẽ, iux-
ta partium clientelas, & ſcopos. Cõtinet quoque
neceſſariò ſimplicium cognitionem, poteſtates,
actiones, mutationes, defectus, alterationes, alte-
ritates, & connexiones, ſiue dependentias, tam
inuicem, quam reſpectũ poteſtatum vitalium.
Singulæ verò deſiderant donum Dei peculiare,
Intellectum nempe, & experientiam ſelectionis,
ſequeſtrationis, præparationis, & graduationis.
De quibus nondum per Scholas tractatum eſſe
demonſtrabo.

INDEX COLVMNÆ SECVNDÆ.

1 *Inſolitum requiri doctrinæ genus.*
2 *Artem ſtetiſſe per coniecturas hactenus.*
3 *Auctor ſuas excuſat rotunditates.*
4 *Nullum lumen ſibi à præceſſoribus.*
5 *Cur noua, ac inaudita omnia.*
6 *Prærogatiua Medentum, præ aliis Artiſtis, & profeſſionibus.*
7 *Signa veri Medici.*
8 *Prærogatiua Medicorum è Sacris.*
9 *Authoris reſignata libertas.*

COLVMNA II.

AB Ovo Philoſophiam aggredi prorſus de- 1
bui. Rem inquam, nunquam theoricè
indagatam, & minus exercitio attentatam aut
cognitam. Id eſt, inauditam veritatem palam
facere ſtatui. Nam niſi perinde cum morbis
egerimus, atque agunt cæteræ artes, cum ſuis
objectis. Et niſi præuiſum, indubiumque morbo-
rum exitum polliceri & prænoſcere quiuerimus,
ægrorum optatui plerũque, more aliorum Arti-
ficum, reſpondendo; ſignum eſt, media, & finem, 2
arti coniecturali, & incertæ, commiſſa ſtare: vbi
inſcitia ductrix, & via, trames incertitudinis, tan-
dem tenebræ euntem, & docentem, per calles
ignotos, appræhendunt. Multos mihi ſuccenſos
fore ſcio. Inprimis qui meam ruditatem, & ſe- 3
ueritatẽ in reprehendẽdo, iactantiæ intolerabili
adſcribent. Dein, tam illi quibus cuncta, quæ ſuo
non ſunt parta arbitrio, diſplicent [illegible] omnia
irrident, & horrent, quam qui ſe omnia ſcire au-
tumantes, diſcere recuſant. Non potui tamen
oſorum ergo, talẽtum meum defodere, zelumque
meum proximo non patefacere. Itaque donata
cognitionis chariſmata, ſine inuidia, fuco, lucri
ſpe, aut vana ambitionis gloriola, proximo dete-
xam, & quantum meæ ſatisfecerint experientiæ,
lubens oſtendam. Sperans oſtenta ſemel veritate,
facilè, ditiori talento præditos, Reipub. me futu-
ros vtiliores. Sic namque decet, diſciplinas, per
additamenta procedendo, indies ditari. Eruntque
hactenus proin poſteriores prioribus obligati. 4
Equidem magni creditur ſubſidij, multorum ante
me, libros euoluiſſe: quia facile eſt, aliorum in-
uentis, ſua addidiſſe. Aſt in negotio, quod aſſum-
pſi, debile fuit è Scholaribus, omne auxilij genus,
laxumque mihi ideo aliorum cõſilium & ſubſi-
dium. Vtpote vbi diſſero, quod ipſus omnium
ſcribentum calamus fuerit ignarus, & morbidus,
perfacile diſcernere eſt, nullius mihi prorſus arbi-
trium profuiſſe, obfuiſſe verò inſigniter. Mecum
proinde, ſcripta aliorum pugnaſſe, per aliquot
annos, pro veritatis gloria, ſincerè, & cãdide pro-
teſtor, atque profiteor. Verùm noua, & inaudita 5
omnia cum depromam, inuenta aliorum non in-
terpretabor, vt neq; auctoritatibus certauero: &
viſus ſum mihi nouus Medicinę author, hactenus
duntaxat nomine tenus, cognitæ. Ideoque dona,
pro quibus Creditor DEVS, me miſellum debi-

rorem,ſuo inſculpſit libro,in fœnus locaui. Para-
doxa ſunt omnia.Fateor.Etenim ſi alibi extarēt,
inutilem me rixatorem, dierum meorum prodi-
gum, & iteratorem inutilem, præſumptuoſum,
æſtimarem. Quocirca ſi beneplacitum Patri lu-
minum, Nostrorum diebus, morborum auxiſſe nu-
merum,& nequitiam:credam pariter,non incon-
cinnum ſperare,Bonitatem ſuos aperuiſſe theſau-
ros, vt cito, tuto, atque glorioſè demum, vngat
ſtigmata,& vulnera, quæ Pater miſericordiarum
6 inflixit. Scilicet is ille, qui Medicum ab initio,
ceu Mediatorem inter Deum,& hominem con-
ſtituit:Imo ſibi in deliciis poſuit à Medico vinci
velle, nimirū,ad hoc ſe creaſſe, peculiari elogio,
& elegiſſe teſtatur. Ita eſt ſanè. Non enim citiùs
hominem punit Deus, infirmat, aut interimere
minatur, ſibi quam optet opponētem Medicum,
vt ſe omnipotentem, etiam meritas immittendo
pœnas,vincat propriis clementiæ ſuæ donis.Hæc
eſt Charitas Altiſſimi,ſuper caduca quæuis,æſti-
mabilis, quam electis à ſe Medicis, à ſæculo eſt
elargitus. Ille, incompræhenſibilis, diſponens
7 omnia ſuauiter. Eiuſmodi autem Medici ſunt,in
ventre matris præparari (hoc namque verbum,
creauit ipſum Altiſſimus importat) ſuo fungentes
munere,nullius lucri intuitu,nudeque reflectun-
tur ſuper beneplacitum (imo mandatum) Illius,
qui ſolus,verè miſericors,nos iubet,ſub interdictio-
8 ne pœnæ infernalis,fore Patri ſuo ſimiles.*Obedi-
te præpoſitis*, præceptum quidem: *ſed honora pa-
rentes,honora Medicum*,anguſtius eſt,quam obe-
dire,cum cogamur etiā obedire minoribus. Me-
dicos enim Mediator,inter vitæ Principē,& mor-
tem. Deſiſto,maturè ſat,cōſiderans beneficia mi-
hi immeritò præſtita. Porro nec lectorem bene-
uolum requiro,nec Momum timeo. Liceat enim
vtrique diſplicere,cui eſt licitum,omnem vitupe-
9 rare laborem & ſcientiam. Sic namq; Deo ſtatu-
tum eſt, vt noua,ſuos continuò nanciſcantur du-
ros cenſores & ingratos, vt plurimum. Renun-
ciaui namque magno conatu, Aulis placere, &
Magnatibus, etiam pendere ex arbitriis alienis,
ſemper hoc æſtimans ſeruile, prout è contra, li-
berum planè,non ſubeſſe cum illo ente,quod ne-
mini,niſi Deo,eſt ſubiectum: Nam etſi initio ar-
duum eſſet: ſolitum tamen mihi, id auſteritatis
genus elegi, geniale dein feci per aſſuetudinem,
ac dulce inueni. Atque vtinam, id mihi non tam
ex arrogantia, quam curatioris ſcientiæ poſſeſ-
ſione inoleuerit! Subinde enim interim memor
verbi. *Deus diſperſit oſſa eorum, qui hominibus pla-
cent: confuſi ſunt, quoniam Dominus ſpreuit eos.*
Certò itaque ſcio, ſi largitoris ferat placitum,
ſuper ſata rorabit, incrementum dabit, eruntque
que ſic conceptus mei Reipubl. humanæ profi-
cui,ſi adſit dierum plenitudo. Sin minus. No-
uit is ſaltem,interiora mei,& Clementiæ ſuæ ex-
pectabo retributiones. Sit ergo Deus; inter me
& mundum, qui vtrumque eſt iudicaturus. Sit
nomen eius ter glorioſè ſanctificatum, fiatque
eius ſola, in omnibus ſanctificans voluntas.
AMEN.

COLVMNÆ TERTIÆ.

1 *Quibus mediis detur Intellectus.*
2 *Author quomodo falſitates deprahenderit.*
3 *Inſcitia medentium capitalis.*
4 *Difficultates Authoris, adhuc iunioris,cum aliis Medicis.*
5 *Libros omnes deſeruit.*
6 *Quid peregrinando, ac quam parum didicerit.*
7 *Putauit dudum, Medicinam, eſſe Græcorum impoſturam.*
8 *Quantum ex Paracelſo profecerit.*
9 *Ingenuitas Authoris.*
10 *Vnde Schola excuſationem mendicatura.*

COLVMNA III.

CHaritas orat, deſiderium quærit;& neceſſi- 1
tates,ex commiſeratione, in anima pulſant.
Sic datur intellectus; Sane puduit me, vel ab
adoleſcente, quod operarius, vocatus ad opus,
illud promitteret, ſtaretque promiſſis. Ego vero 2
ad infirmum initio morbi, & cōſtantibus adhuc
ſibi viribus, vocatus, eundem interire permitte-
rem. Formidinis enim plenus credidi, non ſat
fore, dicere: *Non eſt in Medico ſemper releuetur
vt æger.* Et nata inde licentia, temere progredi,
atque continuare in opere medico,dicendo: Ex-
cuſabor, quia feci quantum potui, iuxta artis
theoremata:Si ſcire meum,vndequaq; defectuo-
ſum,ipſæque artis hypotheſes, in radice ſui, ſint
carioſæ.Eſt nimirum medētum inſcitia pergens, 3
male medendo, ferè capitalis: Quippe nec im-
pianda apud Deum; vbi pellem pro pelle dabit
homo. Signum eſt namque, eiuſmodi Medicum,
non per fores; ſed per feneſtras intraſſe, ſalſum-
que nomen ſibi arrogaſſe. Ego quidem,à teneris
adhuc oſſibus,ſcientiam ante diuitias habui. Sciſ- 4
ſitabantur nempe medentes, cur minus iuxta
Galenum curarem, illoſque, ceu antecedentium
gregem, ſequi recuſarem? Spondebant quoque
annuè plures ducatos mihi in lucrum ceſſuros,
quam multis ſuorum ſimul: ſed poſtquam illo-
rum theoremata, apud me, ſuſpectæ eſſent fidei,
anxius inquiſiui ſecuriorem tramitem.Plus enim
ſcire anhelaui, quam ditari.Atq; vt nam id pure,
in me propter Deum!Saltem ſufficientes diuitiæ
venerunt ſimul cum aliquali ſciētia. Mox didici,
dubitare magis, de cōſtantia Theorematum Ga-
leni,poſtquam conſpexeram ipſamet Scholarum
axiomata, eſſe vlceroſa; tum demum paulatim,
hunc conceptum, diſcurſu, & experientia magis
magiſque confirmaui; nimirum vtrobique igno-
rantiæ ſemina, eodem contagio in radicem me-
dendi, & medentum animos vſque penetraſſe.
Deſerui itaque confeſtim omnes omnium libros, 5
acribologias, atque inanes Scholarum pollicita-
tiones,credens firmiter,omne donum bonum,de
ſurſum venire à Patre luminum,magiſq; adhuc,
Medicinæ adeptæ. Peregrinas aliquot Nationes 6
perluſtraui, & apud omnes eandem pænè igna-
uiam & ignorantiam inueni. Quæ autem erant
curioſiores ſciendi,etiam propoſiti tenaciores,&
præſumptione circumſpectiores,quidem inueni:
ſed æque,imo amplius,ignaras reliquis. Tædebat
interim ingenuè, laboris anteacti, & anxietatis,
diſcendo perpeſſæ. In librorum autem multitu-
dine,nuſquam ſolamen erat,aut ſcientia:ſed pro-
miſſa vana,abuſus,& errores plurimi. Itaque du- 7
dum mecum reputaui, artem Medendi, meram
imposturam, à Græcis introductam,donec ean-
dem Sacra melius me inſtruerent; Peſtem,conſi-
derabam morborum calamitoſiſſimum, in quo,
ægrum quiſque deſereret, & infidi auxiliatores,
arti ſuæ diffidentes, ociùs fugerent, quam indo-
cta plebs,indeſque Peſtis curatores.Propoſui ita-
que annum vnum,dicare miſeris cōtagio imbutis.
Quanquam

Quanquam in nullum, præter triuialia, medi-
camen,mihi enotuerat; Deus tamen,à tam atroci
hoſte, meam præſeruauit innocentiam. Noo ac-
cerſitus enim, illos ſponte inuiſebam, oon tam
iuuaturus,quàm diſcendi cupidus: omnes tamen
me viſo,refici videbantur,ſpe & gaudio. Ipſe fre-
tuſque ſpe, me aliqãndo ex mera Dei gratuitate,
potiturum ſcientia Adepti; mihi perſuaſi. Poſt
decennium autem peregriuationis,& ſtudiorum,
à promotioue in arte medeudi, habita Louanij,
tandem Anno 1609. iam coniugatus,me Giluor-
diam ſubduxi è vulgó,vt minus diſtrictus, perge-
rem perluſtrando regna vegetabiliũ animalium,
ac mineralium,curioſa analyſi,corpora aperiẽdo,
ſeparandoque vniuerſa, per ſolidum ſepteouium
indagaturus. Libros Paracelſi deriſa obſcuritate
obſitos,inueſtigaui, illumque homiuem admira-
8 tus ſum,& nimio honore proſecutus: Donec tao-
dem daretur intellectus operum,& errorum ſuo-
rum. Non enim me amicus, dierum fur, nun-
quam Bacchus,aut ſynpoſia detinebant,qui vina
tunc nondum ferrem: ſed continuus labor, per
inſomnes ex ordine noctes,cominabatur mea de-
ſideria. Ac tandẽ edoctus,vires corporeas alliga-
ri ſuis principiis, caſq; non dignè cognoſci, abſ-
que repagulorum reſeratione, hymnum cecini
Domino meo,quod ætatis,laborum,impẽſarum,
& lucri ueglecti,me nondum pœniteret,dulcedi-
9 ne ſcientiæ Adeptæ, compenſatus. Interim indi-
gnor mecum,Lector,quod vix liceat, conceptus
meos in veritate aperire, ſioe læſione æſtimatio-
nis Authorom prægreſſorum. At priorum me ſe-
culorum licentia creat, quæ Galenum fecit im-
punem,imo laudatum quamuis Eroſtratum, Aſ-
clepiadem, Protagoram, Eriſiſtratum, Herophi-
lum(Moſen hic oon commemoro) pluſeſque an-
teriores, erroris frequenter reos fecerit. Imo &
Quintiom Præceptorem ſuum,carpſerit ſæpius,
quem tamen (licet empyricum) in pleriſque ſe
ſecutum teſtatur. Sed quid erit illis detrimento,
tritam viam calcantibus ſecutum autem medẽdi
10 tramitem ignorantibus? Qois enim intellectum
habet,quem non accepit gratis? fateor,quidem,
errores Scholarum, imprudentiæ culpâ, non ve-
niſſe, ſi dona ſemper pendeaot ex datoris volun-
tate libera, illaque non emergant ante iuſtam
dierum, atque maturam pleoitudinem. At ſemel
propoſitos errores noluiſſe agnoſcere, hoc tum
ſaltem in reatum cadit. Hippocrates nouerat
certò, depopulantem curare Peſtem, & cum illo
iſta ſcientia obdormiuit, ſic volente Altiſſimo.
An poſteri proin culpandi ſunt? noo eſt enim vo-
lentis neque currentis; ſed duntaxat miſerentis
Dei: prout ſpernentis culpa eſt, veritati propoſi-
tæ non acquieuiſſe, & manum attuliſſe illi.

CONFESSIO AVTHORIS.

1 *Murmur Authoris.*
2 *Medici in Hybernia præferuntur Italis.*
3 *Romani citra Medicos, vixere melius.*
4 *Somnium oſtendit ſuam animam Authori.*
5 *Modus mentis in intelligendo.*
6 *Qualis vicariatus mentis.*
7 *Qualis animæ apparentia.*
8 *Mens petiit ab Authore intentionem habitam in ſcribendo hunc librum.*
9 *Subterfugium Egoitatis in Authore.*
10 *Reſponſio mentis.*
11 *Confeſſio vanitatis incidentalis.*
12 *Quod Author viderit poſt pœnitentiam.*
13 *Altera viſio intellectualis.*
14 *Pœnitentia Authoris.*

CVM perlegiſſem hunc meum labo- 1
rem, conteotumque libri, vno velut
puncto, compreheodiſſem in Intel-
lectu abſtracto, dixi, cum ſuſpirio:
*O curas hominum! O quantum eſt in rebus ina-
ne!* Quorſum coouenit errores Scholarum per-
ſequi? Quidve vtilitatis ſentiet Chriſtianus or-
bis? ſioe nouerimus morbos prodire ab entibus
cooceptis; ſiue demum à caloribus, fictiſue hu-
moribus ſcaturire? miſer enim,an non in vanum
laboraſti? Quorſum enim tantus Theoriæ nitor?
nonne hæc cuncta fomitem præſumptionis ha- 2
beot? Memini namque magnates Hyberniæ,da-
re agrum domeſtico medenti, non quidem qui
ab Academiis inſtitutus rediiſſet: ſed ſanaret
ægros. Habet nempe is librum,ab Atauis ſibi reli-
ctum, remediis refertum. Adeoque libri hæres,
ſemper agri illius hæres eſt; codex iſte, ſigna mor-
borum depingit, ac remedia vernacula; feliciuſq;
ſanãtur infirmi Hyberoi, ac longè fortiores ſunt,
quam Itali,qui pagis ſingulis,ſuos habent Medi-
caſtros, è cruore miſerorum viuentes. Dixi ergo
mihi, Quis te vanus abduxit error? quod magni
momenti futurum proximo ſis meditatus, ſi tuas
diſputatiuoculas Academiæ irriſerint,& pedibus
calcauerint? Et licèt ooo io finem gloriolæ tuæ
ſcripſeris,vana tamẽ ſunt omnia,io manibus ho-
minum. Putaſti quidem,ſi ſecus faceres, quod ta- 3
lentũ conceſſum ſepeliiſſes. Equidem oonne Ro-
mani, per quingentos anoos abſque medicis, &
longe feliciori ſanitate vixerunt, quàm poſtmo-
dum Græcis deuictis? vnde Medicos clanculum
receperont? felix nonne ætas eſſet ſi aculei theo-
riæ, vna cum tribulis & ſpinis terræ, cremareo-
tur,relictiſque pone zizaniis, ſolo tritico veſce-
remur? Certè neſcio, an fatigatione legendi, an
verò obrepente ſomno,hæ veritatis iniuriæ, reſ-
ponſo indignæ, animum meum terrerent. Saltem 4
magna mox quies me inuiſit, & incidi in ſom-
nium intellectuale, ſatiſque memorabile. Vidi
enim animam meam ſatis exiguam, ſpecie huma-
oa,ſexus tam diſcrimine liberam. Confeſtim in
ſpectaculo admiratus hæſi, neſcieos quænam in
me eſſet Egoitas, quæ animam à ſe diſtinctam
cerneret, intelligeretque intellectum extra ſe? ac
tum ſubiit in animam lux quædam, cuius com-
paratioue,lux viſibilis huius muodi, viſa eſt coo-
tinere fæculentas tenebras. Nec enim lux iſta di- 5
uerſa erat ab ipſa anima. Ideoq; oon habebat ali-
quid ſui ſimile, in ſublunaribus. Tuoc ſtatim
comprehendi, quod qui ounc vnà cum carne ſu-
mus,per eandem,à vero lucidoque intellectu,ab-
ſtrahamur: quodque anima iotelligat in pace,ac
quiete, oon ambiguo, extortæque rationis du-
ctu, cæcas veri imagines, intricatas fallacias,
ac veri perſuaſiones, infauſtas plerumque, ſi-
bi inducens: nec excurſu, ad ſimilia gaudens,
ſimilitudioes; atque harum proportiones, per
relationes defæcans, adæquaret, nec deorſum
ad ſubſtratas facultates, in analyſin, atque
ſyntheſin pronas, ſe demitteret: neque diuerſis
certitudinum afflatibus,paſſiooibus,& infirmita-
tum confuſionibus, agitata, cuncta ponderaret.
Sed

6 Sed notaui, quod caſſa iam, mentit priori Maie-
ſtate, oborta sſſet generatio altera. In qua, ani-
ma ſenſitiua, mentis vicariatum ageret. Quę cum
cognitione confuſanea, determinationum, atque
diſciplinatum excitamento indigeret, veri iotel-
lectus locum iam complet, ſibi attogat omnem
Egoitatem. Hinc namque didici, contingere,
quod ipſi noo percipiamus, nos aliquid intelli-
gere, quamdiu principale agens, huius miſetæ,
atque caducæ intellectionis, vim ſuam, vſque ad
ſenſua limitea, non traduxit. Quare etiam, nec
reminiſcitut nos intelligere, oiſi pes æconomiam
ſenſuum, eiuſmodi actio in nos propagetut. Nec
eoim idcirco aduertimua oos ſcire, niſi quando
facultatum fit mutua qoędam traductio, ac velut
actiooum aoguli, aduerſis agentibua ſcenicis,
circa medium complicantur. In hac igitur intel-
ligentiæ dualitate cooſtituto mihi, ob animam
verſata eſt comminatio Domioi, Iuſtitias noſtraa
iudicaturi. Quod propoſuetam inueſtigare om-
nes res, qoæ ſub ſole ſunt; Quodque Deus tes
gloioſus, filus hominum, ſingulis occupationem
ſuam dediſſet, vt ſeipſos eaerceant. Statuit igitus
7 anima ſeipſam eaamioare, io propoſita ſui ima-
1. Eccl. 13. gine. Iuata illud: *Quis enim ſcit, quæ ſunt homi-
nis, niſi ſpiritus hominis, qui in ipſo eſt?* Poſtmo-
dum aperuit tum anima palpebram oculi deate-
ti. Etat enim oon quidem ſpecie oculi humani,
tunicis, prunellâ, & liquorum diuerſitate diſtin-
ctus: Sed oculus, etat vnicus globulus, quale vi-
detus aſtrum Vsneris, eminus. Qui oculus, licèt
eſſet longè fulgore pulchetrimus: ſua tamen io-
ſuetudine, me percuſſit. Lucebat autem tam in-
trò, verſus fundum animæ, quam eatra per to-
8 tam animam Dimiſitque radium, in ſplendorem
intsIligentiæ illius, occultæ prius, quæ ſibi Egoi-
tatem diſcretam fabricauerat. Petebat autem ab
animæ ſenſitiuæ thymoſi, ſiue animoſitate, com-
putum. An videlicst in huius libri compoſitio-
ne, ſemper reſignata voluntate, concta nudè ob-
tuliſſet, in placidiſſimam Dei bonitatem, atque
outum? An nimitum, vnquam quippiam de ſe
præſumpſiſſet, inſtar occupatotum, tota ſui vi-
ta, de titulo ſepulchri cogitantium? quidve de ſe
9 ſenſura eſſes poſteritaa? Aſt Egoitas, tanquam
Intellectua diſcutientis lumen, tolerare tecu-
ſans, ſe conabatur iotra corpua demetgere, exa-
men contemplatiuæ veritatis ſubterfugiendo.
Sed in einſmodi viſiooibus, quibus Intellectus
apprehendit Egoitatsm: hæc ſtat, velut prætes
corpus. Quapropter non potens ſe abdere, à ra-
dio animæ, qui illam tranſlucebat, inſueto pror-
ſus modo, diuerticulum quæſiit: quaſi præ vere-
cundia rei, ac loci nouitate, petiit roducias pe-
ſendinaa, ſperans vno fortaſſis craſtino, totelle-
10 ctum, cœpti forè immemotem. Aſt dixit anima.
Quæque dies ſuum oous habet ſuumque deſide-
rat computum, dilatione nooeſt opus, ad verita-
tis confeſſionem, cras quoque nil ſuppetiarum
eſt daturum. Sic itaque ſubductio, atque mora
11 ſunt ſublata. Tunc igitur faſſa eſt Egoitas; Fatsor,
lubenſque deteſtos, quod me ſubinde contami-
nauerit; gsneralis hominum fragilitas, ad con-
ſuetudinem compoſita, credens, quod honos,
omnes metito, & ex condigoo, aleret arses, iuxta
Geotilium dictamen. Quô dicto, ipſa Egoitas,
ſenſit ſuam turpitudinem. Atque inde adhuc ma-
gis, intellectus, mœrore confectus quaſi ſuſpi-
rauit: cognoſcens meam intelligendi, & nimis
ærumnoſam egeſtatem, in corpore, quæ adhuc
nihilominut geſtiret applauſu hominum, & vaoa
gloriola potitus dubia. Enimvero ſpeciali priui-
legio, ſoli Deo, competit omois honor, & gloria.
Cognoui ergo quod bellum indiaiſſem Deo, &
induxiſſem alienationem in vniuerſum, vano co-
natu. Siquidem ordo rerum vniuerſalis, eſt, vt
omnia primario, vltimato fine, atqoe totaliter,
ſint in honorem Dei. Itaque vt labor meus, oon
eſſet omnino reptobus, (procul adhuc à boni-
tate) neceſſe ſuit penitus, hanc mei notam, piari
ſeriò. Quocirca huc ſpectabat, expectabaturque
pœnitentia ſupernè, cùm efflagitatione. Qua ad-
ueniente, altes tandem oculorum ſe pandit. Vidi 12
enim tum, quod omnium rerum, quæ ſub Sole
ſunt, indagatio, eſſet donum bonum, deſcendens
à Patre luminum, in filis hominum, ad occupa-
tionem, ſeriamque aliquam emendationem præ-
teritæ ioſcitiæ, alias periculum inania compla-
centiæ, à latere ſubinde infeſtare. Quamobrem,
rogaut ſupplca Dominum, pro ſuæ pietates com-
placentia, cum vanitatis meæ omnimoda diſpli-
centia, quod mihi parceret, atque Egoitatē ſem-
per in me, reflexam, mortificare dignaretur. Io- 13
terim reſoluto animo decreui, hunc librum igni
ſepelire: quod ipſum quoque prętitiſſem, & exe-
qui paratus iam eram, niſi altera intellectualis
viſio, ſe mihi obtuliſſst: Vidi enim coram, arbo-
tem longè pulchertimam, quaſi per totum ho-
rizontem expanſam, cuius magnitudo, & ampli-
tudo, me inſigniter ſtopefecit. Erat conſperſa
floribus innumetis, odoriferis, coloriſque placi-
diſſimi, ac luminoſi: quorumque ſinguli, gem-
mam à tergo, habebant, fructus vadem. Vnum
igitut de tot myriadibus, mihi decerpſi; Et ecce
odor, color, totaque gratia floris, confeſtim pe-
siere. Eodem inſtanti, datus eſt mihi viſionis in-
tellectus. Nimitum dona Dei ſingula, eſſe flotum
inſtar, & glorioſiora, quam Salomoo in ſuo thro-
no: magnarum ſcilicet expectationum, ſi in ar-
bore remanſerint. At ſi homo, donum ſibi ap-
propriet, aut à ſua origine decerpere auſit, quan-
quam ſibi euaneſcat flos; manet tamen carptor,
debitor ſponſi fructus. Donum ergo Dei, decre- 14
ueram deinceps relinquere in ſua arbore, nec
quicqoam mihi arrogare dscerpsndo; fateorque
lubens, meam præteritam ingratitudinem erga
arborem. Quia quidquid eius habeo, gratis elar-
gitum eſt, & ad tempus, mihi conditionalitec
conceſſum. Cæterùm ex fundo animæ, deteſtos
vanam ſtultamque ignorantiam meam, quod do-
num iſtud, peregrino radio in me cadens, in me
seflectere, primitùs putauerim. Nam vt ex fimo,
fumus putidus: Ita ex literis, faſtua lituræ aſcen-
dit. Delectabar nempe ente rationis potius, quàm
veritate ſolida: putant fore, poſt mortem hono-
rificum, quod nemo meritò magnifaciet; hono-
rem nempe fore, applauſum multorum, iudicio
errantium. Horreo igitur, repudio ea nunc, at-
que renuncio laudibus, quaſcumque vnquam ali-
quis mibi daturus eſt. Nunc demum ſentio, quas
labes habeat vanæ gloriolæ amor, qui bellum
apertè eidem indixi. Sciens, imo ſentiens, ex præ-
terita viſione, quanquam facilè ſit laudem ooo
capere, dum non datus; attamen difficile eſſe,
eâdem non delectari, dum offertur. Quia exper-
tus ſum quàm horridum ſit, in futuro ſæculo,
gloriam totam Deo debitam, aliqua ratinne fri-
uola, ſibi ex parte attribuiſſe. Deſiderabam srgo,
vt liber hic, pro communi bono emergeret, ſup-
preſſo nomine, vt autam vulgarem teſtarei me

cooten nere

contemnere poſthac. Sed obſtat poteſtatum decretum. *Omnis anima ſubiecta eſt poteſtatibus.* Iouet me Deus, fons omnis luminis boni, vt pergam ſerio meipſum irridere, dum quandoque à tergo, ac ſubinde à latere, ante hac vana præſumptio irrepſit, ne poſthac amplius me infeſtet quoquam modo. Irrorabit ſuper ſata, ſi fortaſſis ipſi placuerit, creſcitura, quæ in vſum proximi ſeminaui. Opto interim, Chriſti fideles, me indignum, malum, neſcium, atque temerarium iudicari, modò proximus indè non ſenſerit detrimentum in medendo. Non enim inutilem, atque inſcitum me æſtimauerit fruſtra. Imo ſi hæc mihi non ceſſerint in reatum, id abyſſali clementiæ tribuo, quæ omnia vertit in bonum, ſe diligentibus, propter ſui immenſam bonitatem. Cui meas vanas laudes, ſuppliciter, ex meæ confeſſionis, & depreſſionis infirmitate offero, retribuo, atque ſuppono.

STVDIA AVTHORIS.

1 *Ortus, & vita Authoris.*
2 *Author riſit laruatas Profeſſorum induſtrias.*
3 *Nuditas Authoris.*
4 *Soliatores ſcientias in otio proſecutus.*
5 *Vileſcebat Aſtrologia.*
6 *Canonicatum ſpreuit.*
7 *Quis profectus ſtudiorum Louanij, apud Ieſuitas.*
8 *Diſplicuit Stoiciſmus.*
9 *Stoiciſmum ſpernendum ex mandato.*
10 *Caſu velut in Medicinam raptus Author.*
11 *Defectus herbariorum.*
12 *Medicinam tantum supernè deſluere, ideoque non poſſe tradi per regulas.*
13 *Non doceri per Authores, ſcientiâ infuſâ instructos.*
14 *Impoſtura cuiuſdam Profeſſoris Medici.*
15 *Cur ſtudium Iuris reliquerit.*
16 *Quanta Authori ariditas, & nuditas à ſtudiis.*
17 *Quid egerit pro ſtudiorum initio.*
18 *Praxis detexit nuditatem Medentum.*
19 *Oratio pro Scholarum erroribus.*
20 *Promiſſus Raphaël in ſomnio.*

1 ANNO 1580. totius Belgij calamitoſiſſimo, parens meus obiit: fratrum ac ſororum poſtremus, & viliſſimus ego. In ſtudiis enim educabar. Anno autem 1594. curſum Philoſophiæ abſolueram, qui erat mihi decimus ſeptimus. Itaque cum ſolam matrem haberem, videbar Louanij, totus mei iuris & arbitrij factus. Quocirca videbam neminem ad examina admitti, niſi tunica talari, & cuculla lar-
2 uatum, quaſi veſtis doctrinam ſponderet; cœpi cognoſcere, quod Profeſſores, ab olim, iuuenes, in artibus proponendos, ludibrio exponerent: delirij quoddam genus in profeſſoribus, adeoque in toto mundo admirabar, vt & ſimplicitatem credulitatis iuuenum. Contraxi me in calculum, vt ſaltem meo iudicio cognoſcerem, quantus eſſem Philoſophus; an veritatem, an ſcien-
3 tiam adeptus, ipſe examinabam. Comperi, me literâ inflatum, & velut manducato pomo vetito, plane nudum, præterquam quòd artificiosè altercari didiceram. Tum prius enotuit mihi, quod nihil ſcirem, & ſcirem quod nihili. Sphæra namque in Phyſicis aliquid ſcientiæ promittere videbatur, cui idcirco Aſtrolabium, vſum annuli, & theoricas Planetarum adiunxeram; Logiſticem ſimul & Algebram, loco oblectationis, quoties aliorum lectio tædia adduxerat, colebam: Quibus elementa Euclidis nectebam, hanc- 4
que doctrinam, ſocialem feceram genio meo, eo quod veritatem contineret, fortuitò autem, ars Cyclognomica Cornelij Gemmæ, velut altera Metaphyſica in manus venit. Quæ cum Nicolaum Copernicum vnicè commendaret, non deſtiti, donec eundem mihi familiarem feciſſem. Vnde didici vanas excentricitates, alium cœlorum gyrum, adeoque non impenſo tempore dignum, quidquid de cœlis magnis laboribus acquiſiſſe præſumebam. Cœpit itaque vileſcere 5
ſtudium Aſtronomicum penes me, quod parum certitudinis ac veritatis polliceretur, Inanita verò plurima. Peracto ergo curſu, cum nil ſolidi, nil veri ſcirem, titulum Magiſtri artium recuſaui; nolens, vt mecum moriones profeſſores agerent, Magiſtrum ſeptem artium declararent, qui nondum eſſem diſcipulus. Quærens itaque veritatem, & ſcientiam, non autem apparentiam, me ſcholis ſubduxi. Canonicatus opimus mihi pro- 6
mittebatur, modo Theologiæ me emanciparem; ſed deterrebat me S. Bernardus, quod peccata populi comederem. Rogaui autem Dominum Ieſum, me dignaretur eò vocare, vbi maximè ipſi placerem. Annus enim erat, quo Ieſuitæ Louanij cœperant docere philoſophiam, Rege, Proceribus, & Vniuerſitate, inuitis; Idque cum illis à Clemente VIII. vetitum eſſet, diſcipuli verò illorum ad gradum aſpirantes, ad Pædagogia confluxiſſent, cæteros verò, ac ditiores, plauſibili ſtudio alliciebant Geographico: aliterque Profeſſorum Martinus del Rio, qui prius Iudex Turmæ Hiſpanicæ, ac dein in Senatu Brabantico ſeſſus, ad Societatem allectus, confluaerat, Diſquiſitiones magicas exponebat. Vtramque lectionem ſuſcepi auidè. Ac tandem pro meſſe, ſolas ſtipulas inanes rapſodiaque paupertima collegi, iudicio prius. Interim ne hora abſque fru- 7
ge euaneſceret, triui L. Annæum Senecam, qui mihi impensè placuit, ac præſertim Epictetus. Videbar itaque in morali Philoſophia, veritatis ſuccum reperiſſe: ſtatim dein cogitaui, hanc eſſe, pro qua Pythagoras, tot annorum ſtricta exigeret ſilentia, iudicium excellens, ac propterea obedientiam inſignem. Tandem paucis mutatis, videbam Capoccinum, eſſe Stoïcum Chriſtianum. Arriſit quidem ſtudium pro æternitate: ſed pro tanta auſteritate, obſtabat valetudo tenerior. Oraui Principem vitæ aliquoties, vires daret, quibus nudam veritatem contemplarer, immediatéque amarem; auxit hoc mihi deſiderium Thomas à Kempis, ac deinde Taulerus. Cumque per Stoïciſmum, me proficere in perfectione Chriſtiana præſumerem, & certò fiderem, tandem poſt aliqualem in iſto exercitio moram, & fatigationem, incidi in ſomnium. Videbar factus Bulla inanis, 8
cuius diameter, à terra, in cœlum vſque vergeret: supernè enim imminebat ſarcophagus, infernè verò, loco terræ, abyſſus erat obſcuritatis, horrori immenſum, ſimulque excidi extra omnem rerum meique notitiam. Ad me verò rediens, intellexi vnico conceptu: Quod in Chriſto Ieſu viuimus, mouemur, & ſumus. Quod nemo, vel nomen Ieſu, ad ſalutem dicere, ſine peculiari gratia Dei, poſſit. Quod continuo orandum ſit;

& ne

& ne nos inducas in tentationem, &c. Datus eſt
mihi nimirum intellectus, quod ſine peculiari
gratia, ad quaſlibet actiones, nil niſi peccatum
nos expectet. Quo conſpecto, & ſaporabiliter
cognito, admiratus ſum priores meas ignoran-
tias; & cognoui, quod Stoiciſmus me, inanem
& tumidam belluam, inter abyſſum inferni, &
mortis imminentis neceſſitatem, detineret. Co-
gnoui inquam hoc ſtudio, ſpecie mediocritatis,
fieri me arrogantiſſimum: quaſi libertatis arbi-
trij fretus, gratiæ diuinæ renunciarem, ac quaſi,
quæ vellemus, per noſmetipſos efficeremus. Ab-
ſit tale nefas, dixi. Quapropter iſtam blaſphe-
miam, Paganiſmo quidem indulgendam; at
Chriſtianum dedecere cenſui, adeoque Philoſo-
9 phiam Stoicam, hoc titulo, odibilem cenſui. In-
terim cum nimia rerum aliarum lectione, tædio
afficeret, ac fatigaret, recreationis ergo, Matthio-
lum, ac Dioſcoridem voluebam, ducens mecum,
nil mortalibus æquè neceſſarium, quam Dei gra-
tiam, in vegetabilibus admirando, propriis mi-
niſtrare neceſſitatibus, fructuſque eorundem car-
10 pere. Mox dein comperi, à diebus Dioſcoridis,
nil artem herbariam increuiſſe; quinimò ho-
diè ab ipſo traditis herbarum iconibus, nomini-
bus atque faciebus plantarum, vtrimque dum-
taxat diſputari: nil verò virtutum, proprietatum,
ac vſuum, eſſe adiectum priori inuentioni, atque
hiſtoriis: Prætetquam quòd poſteri, confinxerint
gradus qualitatum elementarium, quibus rata
herbæ craſis tribuenda eſt. At cum ducentas ſure
tè herbas, vnius qualitatis & gradus, diuerſas ha-
bere proprietates comperiſſem, atque aliquot
diuerſarum qualitatum, ac graduum, ſymptho-
niam (puta in potionibus vulneratiis,) habere
in productione eiuſdem effectus, cœpere mecum
vileſcere, non quidem herbæ, (pentacula diuini
amoris) ſed ipſi herbarij: cumque cauſam in-
ſtabilitatis effectuum, tantæque obſcuritatis, in
11 applicando, ac medendo, mirarer: Inquiſiui, num
eſſet liber aliquis, tradens axiomata, & regulas
Medicinæ? Rebar namque medicinam doceri,
ac per diſciplinam tradi poſſe, inſtar artium, &
ſcientiarum, adeoque eſſe traditiuam: Non au-
12 tem, quod eſſet merum donum. Saltem cum Me-
dicina ſit ſcientia, donum bonum deſcendens à
Patre luminum, cogitabam, quod haberet ſua
theoremata, ſuoſque Principes Authores, ſcientiâ
infuſâ inſtructos, quibus, tanquam Beſaliel &
Ooliab, Spiritus Domini inſpiraſſet morborum
omnium cauſas, & cognitionem, ſimulque ſcien-
tiam proprietatum rerum. Cogitabam itaque hos
illuſtratos, eſſe anteſignanos Profeſſores meden-
di. Inquiſiui inquam, an non eſſet alter, qui de-
ſcripſiſſet vegetabilium dona, proprietates, ap-
plicationes, & conuenientias, ab hyſſopo vſque
13 ad Cedrum Libani? Reſpondit mihi profeſſor
quidam Medicinæ, nil horum in Galeno, vel Aui-
cenna deſiderari poſſe. At cum non eſſem credu-
lus, nec apud ſcriptores reperirem certitudinem
quæſitam, illam ſuſpicatus ſum iuxta veritatem,
quod dator Medicinæ, maneret continuus eiuſ-
dem diſpenſator. Itaque anxius, & incertus, cui
profeſſioni me eſignarem, reſpexi ad populi
mores, leges, ac Principum placita; vidi ius,
eſſe traditiones humanas, incertas proinde, inſta-
14 biles, & veritatis expertes: Quippe quod in hu-
manis nulla eſſet ſtabilitas, nullaque ſcientiæ me-
dulla; videbar inutilem vitam tranſigere, ſi in
placitis hominum illam traducerem. Cognoui
denique, meipſius gubernationem mihi ſat fore
difficilem, iudicium verò de bonis, ac vita alio-
rum, eſſe obſcurum, & mille ſpinis obnoxium:
Quapropter prorſus ſtudium iuris, aliorumque
regimen, abnegaui. Ex altera parte inſtabat vitæ
humanæ ærumna, & Dei voluntas, qua quiſque
ſe tueri debet, quam poteſt longiſſimè; propen-
debam autem ſingulari auiditate, in rerum pla-
cidiſſimam naturalium cognitionem: & prout
anima, ſerua aduenit ſuis inclinationibus, omni-
no in ſcientiam naturalium, inſenſibiliter lapſus
ſum. Legi itaque Inſtitutiones Fuchſij, & Ferne-
lij, quibus totam Medendi ſcientiam, velut per
Epitomen, me inſpexiſſe cognoui, & ſubriſi me-
cum. Siccine ſcientia medendi traditur, abſque
theoremate, & doctore, qui ea adepto medendi
donum hauſerit? Itaque tota naturalium proprie-
tatum hiſtoria, clauditur qualitatibus elementa-
riis? Itaque legi opera Galeni bis, ſemel Hippo-
cratem (cuius Aphoriſmos pænè memoriter di-
dici) totumq; Auicennam, & tam Græcos, Arabes, 15
quàm modernos fortè ſexcentos ſeriò, & attentè
perlegi, ac per locos communes annotans, quid-
quid ſingulare mihi in iis, & calamo dignum vi-
deretur, Tandem collectam ſuppellectilem rele-
gens, cognoui meam egeſtatem, piguitque me
inſumpti laboris, atque annorum. Cum ſcilicet
libros omnes, eandem cum inſtitutionibus canti-
lenam canentes, animaduerterem, ſolidi nihil,
nihil quod ſcientiam veritatis, aut veritatem
ſcientiæ ſponderet. Interim vel ab initio, com- 16
parauer am à Mercatore, omnia ſimplicia, vt tan-
tillum ſingulorum penes me ſeruarem, deinde ab
Amanuenſe officinarum, ſiue ſimplicium colle-
ctore, habui omnes plantas vſuales patriæ no-
ſtræ: ſicque plurium cognitionem, per vultum
eorundem, didici. Simulque perpendi mecum,
quod faciem quidē ſimplicium, & nomina agno-
ſcerem: nil minus autem, quàm eorundem pro-
prietates. Volui itaq; comitari practicantem Me- 17
dicum; mox inſufficientiæ, incertitudinis, & con-
iecturarum medendi, me etiam atq; etiam pœni-
tuit. Noueram quidem problematicè diſputare de
quouis morbo; at ne dolorem quidem dentium,
radicitus curare ſciebam, vel ſcabiem. Vidi deniq;
febres, morboſque obuios, nec certò, nec ſcien-
ter, nec tutò curari: Grauiores autem, & qui non
ſponte ceſſant, plerumque incurabilium in cata-
logum deſtitui. Subiit mihi tum in mentem, quod
ars medendi, inuentum eſſet impoſturâ plenum,
citra quod Romani feliciter quingentos egerant
annos. Reputaui, artem medendi Græcorum,
falſam eſſe: remedia verò ipſa, aliquot velut ex-
perimenta, iuuare abſque methodo non minus:
quàm quod eadem remedia, cum methodo, ple-
roſque fallerent. Vtrobique, canonum medendi,
in complexionum diuerſitatibus fundatorum,
fallaciam, atque incertitudinem deprehendens,
dixi, corde mœſto, Bone Deus! quouſq; eris mor- 18
talibus ſuccenſus? qui hactenus ne vnam quidem
veritatem, medendo tuis Scholis recluſiſti? quo-
uſque populo te confitenti, veritatem denegabis?
hiſce diebus pluſquam prærentia neceſſariam?
An tibi placet holocauſtum Moloch? vis tibi vi-
tas pauperum, viduarum, & pupillorum, ſub mi-
ſerrima morborum incurabilium tortura, & deſ-
peratione, conſecrari? Quomodo ergo non ceſ-
ſas, tot familias perdere, per medentium incer-
titudinem & ignorantiam? Concidi in faciem, &
dixi. Domine, ignoſce: ſi fauor in proximum,
me

me extra limites abripnit. Condona, coodona, Domine, indiſcretæ claritati meæ; nam tu es radicale bonum ipſiuſmet bonitatis. Noſti ſuſpiria mea, & quod fatear, quòd nihil ſim, ſciam valeam, poſſim, & habeam, ſim egenus, nudus, vacuus, inanis: Da, Domine, da ſcientiam creaturæ, vt creaturam tuam intimè noſcat, ſe primum, cætera præter ſe, propter mandatum tuum Charitatis, vltimo in te, omnia, & ſuper omnia.

19 Quod cùm à multo tædio, & animi fatigatione, intensè oraſſem, forte in ſomnium deductus ſum, & vidi totum vniuerſum, in conſpectu veritatis, tanquam aliquod informe chaos, quod merum penè nihil eſſet. Et hauſi inde conceptum vnius verbi, qui ſignificabat mihi quæ ſequuntur: *Ecce tu, & quæ vides, ſunt nil; quicquid agas, minus quàm ipſum nihilum, in conſpectu Altiſſimi. Ipſe ſcit fines omnes rerum agendarum, tu tuæ ſaluti ſaltem intendas.* Imo in iſto conceptu erat præceptum intrinſecum, quòd fierem Medicus, & quòd mihi daretur quandoque ipſum Raphaël. Actutum ergo, ac deinceps per triginta ſolidos annos, ſubſequentéſque ordine noctes laboraui, meis impenſis, ac vitæ detrimentis, vt vegetabilium, & mineralium naturas, atque proprietatum cognitiones, adipiſcerer: interim non ſine oratione, lectione, ſcrutinio rerum, errorum meorum trutina, & experientiis diurnalibus conſcriptis vixi. Tandem cum Salomone cognoui, me fruſtra adhuc plerumque ſpiritum meum torſiſſe, vanámque eſſe ſcientiam omnium, quæ ſub Sole ſunt, vanas curioſitatum indagationes. Et quem Dominus Ieſus vocauerit ad ſapientiam, ille, & non alius venturus eſt: Imo qui ad faſtigium peruenerit, minimum adhuc poterit, niſi Domini fauor benignus affulſerit. En ſic adoleni, factus vir, & nunc quoque ſenex inutilis, & ingratus Deo, cui omnis honor.

VENATIO SCIENTIARVM.

1 *Mens non eſt rationalis, ſi Dei image.*
2 *Scholarum opinio de Ratione.*
3 *Viſio ſomnialis de Ratione.*
4 *Mentis dialogus cum Ratione.*
5 *Prima impoſtura Rationis.*
6 *Mens elegit intellectum.*
7 *Suſpecta euadit Ratio, propter impoſturas.*
8 *Tædium mentis, de Ratione.*
9 *Ratio à peccato incipit.*
10 *Anima ſeparata à corpore, qualis ſit ſcientia.*
11 *Mens veſtes Rationi detraxit in aufugio.*
12 *Ex abuſu, Ratio intrat in conſilium mentis.*
13 *Ratio grauat mentem.*
14 *Ratio ad ſe ipſam reflexa, multos parit errores.*
15 *Ars magna Lullij ventilatur.*
16 *Modus ſeparandi Rationem à ſe.*
17 *Ineffabile lumen intellectuale.*
18 *Senſus immortalis animæ.*
19 *Ratio non eſt lucerna, de qua Salomon.*
20 *In qua parte habitet Syllogiſmus.*
21 *Ratio generat caliginoſam ſcientiam.*
22 *Scientia præmiſſarum, ſunt à lumine lucernæ.*
23 *Mens non fallitur, niſi à ſua ratione.*
24 *Ratio ſepelit intellectum.*
25 *Ratio noſcitur in pauperrima ſui nuditate.*
26 *Intellectus recuſat vſum Rationis.*
27 *Ratio & veritas, ſunt diſparata in ſuis radicibus.*
28 *Ratio non conuenit cum cognitione concluſionis.*
29 *Rationis definitio.*
30 *Defæcatiſſima Ratio, eſt adhuc fallax.*
31 *Quid Rationalitas & Ratiocinatio.*
32 *Quid veritas intellectualis.*
33 *Imaginatio eſt modus intelligendi obliquus.*
34 *Bruta eſſe ratiocinalia.*
35 *Vituperoſum rationale, pro homine.*
36 *Vera definitio pro homine.*
37 *Scholæ plus Ariſtoteli, quàm Paulo auſcultant.*
38 *Animal, in definitione hominis, eſt natura corrupta.*
39 *Quale Rationis ſcheleton.*
40 *Progreſſus ad ſcientias venandas.*
41 *Duplices imagines in anima.*
42 *Vbi ſiſtatur mentis progreſſus.*
43 *Progreſſus verior quomodo fiat.*
44 *Noua Intellectio, ſiue labor Sophiæ.*
45 *Intellectum coincidere cum intellectis, & quomodo iſtud fiat.*
46 *Quare fiat tranſmigratio intellectûs.*
47 *Memoria, & voluntas abſorbentur.*
48 *Quidditas cogitationis intellectualis.*
49 *Quomodo Dei Image fulgurat.*
50 *Qui mens intuetur intellectum ſub forma arrepta.*
51 *Rabinorum error, de hoc ſtatu animæ.*
52 *Qualitas intellectûs, dum ſtat in ipſo lumine.*
53 *Quare, & quomodo intellectus ſe transformat.*
54 *Quomodo intellectus ſeipſum aſpicit.*
55 *Qualis ſit intelligibilitas.*
56 *Quomodo anima ſeipſam intelligens, intelligat qualibet alia.*
57 *Vnde iſta intelligendi difficultas.*
58 *Accidentia, cur non comprehendantur per intellectum.*
59 *Errores Scholarum circa diuiſionem intellectûs.*
60 *In intellectualibus, pati, nobilius eſſe quam agere.*
61 *Ariſtoteles non cognouit verum intellectum.*
62 *Fantaſia non penetrat res, nec viciſſim res intrant in eam.*
63 *Octo axiomata de intellectu, quæ neſciuit Ariſtoteles.*
64 *Diuiſio Prædicamenti ſubſtantiæ.*

VENATIO SCIENTIARVM
INCIPIT A NOSSE TE IPSVM.

RATIO putatur vita animæ, ſiue vita vitæ noſtræ. Ego autem credo, quòd omnipotens ſit ſolus via, veritas, vita, lux viuentium, & rerum omnium; non hoc eſt autem Ratio. Atque ideo quòd mens noſtra debeat eſſe intellectualis, non autem rationalis, ſi Dei ſimulachrum proximum referre debeat. Paradoxon iſtud elucidandum, ad ſcibilium cunctorum, adeptorumque inprimis inueſtigationem. Voto meo, omnis Philoſophia incipit, & procedit à cognitione ſuiipſius; ſiue phyſica illa fuerit, ſiue moralis. Intellectum itaque, atque noſtri cognitionem abſtruſam proponam, quantum mea aſſequitur tenuitate. Fert enim opinio Scholarum indubia, quòd Deus nil pretioſius largitus ſit homini, Ratione, per quam ſolam à brutis diſtinguimur, cum Angelis verò ſymbolizamus. Sic 1 2

quoque & ego à teneris annis perſuaſus, credi-
di. Sed poſtquam diſcretio adoleuiſſet, & ani-
mam meam ſemel intuitus eſſem, prorſus ali-
ter ſenſi: fateor interim, me malle ſapere in
occulto, quàm velle videri ſapere; plus autem
ſemper diſcere auidum, quàm docere annſum.
Attamen debui quædam docere, ne talentum ſuſ-
3 ceptum defodiſſe reperiar. Quamobrem Ratio
ſemel ſe oſtendit in quadam viſione, animæ meæ,
in forma ſpiſſioris, & caliginoſæ nebulæ; & pro-
ponebat ſe eſſe nutricem, ductricem, & tutricem
mentis, à Deo ſic ordinatam, ad omnis, etiam ſo-
lidi boni conſecutionem. Imo proteſtabatur ſe
eſſe clauum curſûs vitalis, proram, & puppim
mentis, atque adeo inuentricem omnium ſcien-
tiarum. Primo enim intuitu, gratulabunda ani-
ma Rationem ſuſcepit, penes ſe quieſcere opta-
uit, cum beneplacito, in gaudio, & jubilo. Quia
4 ſic olim mens ſibi perſuaſerat, ſic edocta. Atta-
men mox, ne credulitatis lenitate peccaret, ador-
ſa eſt Rationem propriis armis, dicens: Si itaque,
Ratio, in mei ſeruitium es deſtinata; non ego te,
ſed tu me ſequi debes: Quippe quæ nil affirmas,
vel demonſtras per diſcurſum, quin ego id tibi
prius ingenuerim. Quo pacto ergo iam diſci-
pula ſupra magiſtrum, filia ſupra parentem, tu-
telam prætendis? Argumentum iſtud primum
ex mea arrogantiâ, docuit me, nil ſuperbiâ ani-
mæ eſſe vicinius: quam tamen elationem ex ino-
bedientia oriundam, pallio virtutis texit, ne ſci-
licet credulitate abduceretur. Reſpondit autem
Ratio, non quidem categoricè, verùm duntaxat
vt formidinem in mente generaret, & ſic ſcru-
5 puloſitate illam in vota ſua traheret. Dixit ni-
mirum ſalutem animæ nullam abſque Ratione
acquiri; perituros videlicet mortales ſub ſenſuum
illecebris, niſi per Rationis habenas vitia coër-
cerentur. Cui indignabunda mens ait: Apage! nil
horum ex te, aut per te; quorum cognitionem
ex fide, & executionem ex clementia ſuſcipio.
Imò fides iubet quòd pro ſe te deſeramus. Cen-
tum namque ſectiones, & ruinas in fide tua pepe-
rit flexilis impoſtura, etiam defecatioribus vi-
tis. Quælibet autem ſectio ſuam habet ſophiſ-
matis rationalem inductionem. Quia Ratio pa-
rit vtrobique tantùm putationem loco fidei; fides
autem ex gratia eſt, non ex te ſubdola: Quæ ſa-
gaciſſimos quoſque in te confidentes deludis, at-
que miſerè abducis ad barathrum miſeriarum.
Finaliter conſiderauit mens mea per fidem, quòd
veritatis tantùm vnica eſſet forma, & eſſentia;
& quòd omnis intellectus ſemper tantùm eſſet
6 verorum. Quocirca in electione rata eſt mens
mea, intellectum præ Ratione magnifacere. Ideo-
que cœpit vereri, ne Ratio, quæ tot hominum
myriades, ſpecie pietatis, veritatis, & Religionis,
ſub multiplicitate errandi vafrè falleret, tanquam
placida adulatrix, & callida seductrix ipſam ſedu-
ceret. Suſpicataque eſt ergo mens, quòd Ratio,
7 nedum in fallaciam, & ſuiipſius obſequium, fin-
geret ſuadelas, quoties mens eam in Iudicem, ſiue
Aſſeſſorem deligeret: verum etiam quòd Ratio
planè ſe in paraſitam, & in ſeruitutem daret de-
ſiderijs, etiam ſummè Religioſorum; pluſque pu-
tationis, temeritatis, & ſtoliditatis, quàm ſcientiæ,
ac veritatis ſecum adduceret. Quippe quæ facilè
per linguas, nunc ad vnum, nunc verò ad alterum
extremorum nutabunda flecteretur; Rationeſque
vbique inueniret, fingeret, & ſubſterneret, iuxta
placita deſideriorum. Imo non rarò ratiocinan-
do procedat, quòd extra rationabile excidat, ma-
neatque indefinitè indiſtincta, & in inſcitiis in-
certa, quas tamen enodare pollicebatur. Subinde
quoque, Ratio animas dementauit, quæ ſuis per-
ſuaſionibus nimiùm confiſæ, ſe illi emancipa-
uerant. Aliis demum per inſulſas, importunas, 8
indiſcretas, & fruſtraneas ſolicitudines filum vitæ
præcidit. Hauſit ergo mens tædium ab Rationis
Imperio, magiſque quòd ſciret Rationem ſuæ
œconomiæ domeſticam, præſumeret verò pediſ-
ſequa totum mox animæ dominium. Recordata-
que mens verbi diuini, quòd *domeſtici eius* ſint
inimici eius, nauſeam ſuper Ratione concepit. Et
vtrimque auerſio nondum ſat fundata eſſet; ta-
men vires acquiſiuit eundo. Inde ergo initio
cœpit anima Rationem, non ampliùs vt partem,
aut poteſtatem ſui contemplari; ſed velut peregri-
nam hoſpitem, ab eſſe mentis planè deciſam, atq;
neutram. Idque poſtquam anima per fidem ſciret,
ſe à corpore ſemel ſeparatam, nō ampliùs rationis
indigam: hanc proinde eſſe caducam, mortalem- 9
que: imò & cum morte nobis aduenisse in naturæ
corruptione. Scit nempe mens ſe poſt mortem ha- 10
bituram omnem ſuam cognitionem ſimul, ple-
nam, nudam, non ſucceſſiuam; non vi præmiſſarum
extortam, non expugnatam, non fallacem, diſpu-
tabilem, aut dubiam. Nec ſe à morte facturam
demonſtrationes, vt vnum ex altero concludat,
trahat, cogat, diducat, vel reflectat, ſiue id fuerit
ad concipiendum, ſiue verò ad notificandum.
Rationem ergo caducam, etiam ab anima fugiti- 11
uam mens apprehendit chlamide, illamque omni
veſte, in nuditatem vſque, ſpoliauit. Atqui tum
menti confirmatum eſt, quòd Ratio nobis relicta
adueniſſet, tanquam ſtigma à tortore, in calami-
tatum, caſuſque noſtri memoriam; Et quòd ſcien-
tia boni & mali, eſu pomi acquiſita, eſſet ipſiſſi-
ma Ratio, tantopere à mortalibus adorata. Dein-
ceps itaque anniſa eſt mens recedere, non quidem
contra, ſed ab Rationis vſu; abſtinendo ſcilicet ab 12
omni diſcurſu, vt res eſt bona, vera, & ens in actu.
Id autem non potui mox obtinere, eo quòd in vi-
ta animam, vt vmbra corpus, continuò comita-
retur Ratio, quæ iniuſſa in mentis conſilium ad-
uenit, ex veteri poſſeſſione, & non ſat accuratâ
clauſurâ noſtri conſilij. Hocque titulo adhuc one-
roſior, triſtior, tædioſior, & nebuloſior mihi fuit
deinceps Rationis conuerſatio. Tum ſiquidem 13
cœpi ſentire, quòd Ratio animam angebat mul-
tiplicitate, inani complacentiâ ſcientiarum, &
virtutum ridicula diſquiſitione tentabat; vitæ or-
natum promittens coram mundo, deaſtram Ra-
tionem adorante. Quapropter intellectum, & vo-
luntatem in ſui placita miſerè trahebat, & me-
moriam ſic onerabat, vt mox in virilitate mea,
memoria, vt aſinus, ſub ſarcina caderet, & defe-
ctum acquireret. Mens ergo Rationem proſcri- 14
pſerat ſæpè: ſed de nouo, inuitis mentia conati-
bus, ſemper ſubintrauit, hypocriſin doctam de-
texit, ſuoſque arietes ad debiliſſimum mentis mu-
rum admouit. Auram vulgarem nempe pollicita
eſt, ambitionis ſtulta præmia ſub ſe foueri oſten-
tans. Rigiditatem verò vitæ, cui tetricam Philo-
ſophiam tunc primùm adorſa eſt, illamque vt
moroſitates diſſuadebat, multa paſſim illicita
fraudulenter excuſabat, iuuentus, vel receptæ
iam paſſim conſuetudinis priuilegiis: docta indu-
ſtria, adulationi mentis vſque inſeruiens, velut
pediſſequa inſequebatur, fingens rationes ad lu-
bitum mentis iam inclinatum. Tandem mens 15
rogauit

rogauit, quam ſcientiam Ratio dare poſſet? Cui
mox illa reſpondit, ſe poſſe per artem magnam
Lullij efficere, vt de quoquo ſcibili homo, tan-
quam omniſcius, diſcurrere poſſit cum totius
mundi admiratione. Tum indignata eſt mens, ac
dixit: Apage, garrula nequam; Sermocinalia enim
inprimis deteſtor. Itaque certò cognoui, quòd
Ratio ſemper animam deſerat, cum ariditatis diſ-
ſuauitate in tenebris, inquietudine, incertitudine,
16 & amaritudine ceſpitantem. Poſtremò, vt cogno-
ui nullum mihi in natura ſubleuamen, neque ſe-
parationem à tam moleſto ac tædioſo hoſpite,
abdidi me in orationem ſilentij, adeo vt quando-
que protſus, & ſubinde pro parte me denudarem
à Ratione, omnibuſque eius appendicibus. Acci-
dit itaque quòd extra, vel ſaltē præter illa quæ per
Ratinem cognoſci, aut ſuo adminiculo vllatenus
concipi poſſunt, deuenerim velut per ſomnium,
17 ſubter ineffabile lumen. De quo nil habeo quod
dicam vlteriùs, eo quòd inuida Ratio me confe-
ſtim ab inde abſtraxerit. Quippe ſimulatque non-
dum mortificata Ratio ſubter luminis tuſuetudi-
nem, caligans, cum mente intraſſet, admiratio-
nem in me ſuſcitauit, quis, vnde, quomodo, & cur
eò deueniſſem; ſicque cecidi extra lumen, in obſ-
curitates miſeras ſubter diem. Meo autem iudicio
cunctabatur iſtud lumen vix ſpatium, quo quis
18 tractum, quatuor ſyllabas pronunciaret. Abin-
de attamen ſenſi me mutatum ab eo, qui pridem
eram: ſaltem enim deguſtaui immortalitatem ani-
mæ meæ, baſim fidei, & Religionis, cunctis bo-
19 nis caducis anteponendam ſcientiam. Perrexi ita-
que maiore ſtudio à ratione abire: vtpote quæ
me nunquam nuda, ſed fallaciter tecta, cum pu-
gna, impoſturis adorſa erat: deſeruerat me ve-
rè nunquam, niſi cum incertitudine. Salomon
vocat ſpiritum hominis, lucernam Dei. Non enim
quòd Deus ſit in tenebris, vel humani ſpiritûs
ſplendore opus habeat; ſed protſus quòd occultæ
rerum ſcientiæ à Patre luminum infundantur in
nos, medio huius lucernæ. Apprehendi quotidiè
certius, quòd Ratio non eſſet ſpiritus ille homi-
20 nis, ideoque neque iſta lucerna Dei; imo neque
lumen iſtius lucernæ: Sed quòd lucernæ ineſſet
longè aliud lumen, cuius vigore penetraret ſcibi-
le ſibi permiſſum. Perſpexi nimirum quòd anima
non eſſet indigna, imo nec formatrix ſyllogiſmi,
eo quòd illo vti nolit, ſemel à corpore ſequeſtra-
ta. Siquidem eius cognitio natiua longè nobilior
atque certior eſſet quauis demonſtratione, Ratio-
nis apice. Tum denique cognoui, quòd neque
ſenſus ſyllogiſmum conderet: ſed quòd Ratio,
demonſtrationum formatrix, poſſideret animalem
intellectum, ſiue imaginationem, mediam inter
ſenſus & intellectum. Interrogabis, quare lux lu-
ceat? aqua ſit humida? cedat intranti digito? &c.
ac reperies, quòd quo res quæque clarior eſt, eo
eius Ratio ſit ſtupidior, remotior, ac hebetior.
Tum itaque clarè conſpexi, quòd Ratio volute-
tur inter obſcuras caligines. Dein quòd vbicun-
que nullus eſt diſcurſus, nullæ præmiſſæ; etiam
nulla reperiatur concluſio, conſecutio, ſiue Ratio.
Attamen ſcientia præmiſſarum eſt certior con-
cluſione; ſiquidem cùm è primò veris ſupponatur,
atque illa ſcientia eſt in anima, abſque Ratione;
21 quia ante Demonſtrationem. Vnde mecum con-
cluſi primùm, quòd Ratio non generet niſi cali-
ginoſam ſcientiam. Tum denique: Quòd ſcien-
tiæ veritatis, rerum ac præmiſſarum prodeant,
non quidem à Ratione, ſed ab alio longè initio,
intellectuali videlicet lucernæ lumine. Quocirca 22
mox obſeruaui, quòd Rationis diſcurſus exte-
nuet, obumbret, præpediat, & ſuffocet nobilem
illum intelligendi actum, quo præmiſſarum ſcien-
tiæ nobis inſertæ cognoſcuntur. Magis, magiſque
didici, quòd Ratio procul dein & extra lumen
veritatis, eo quòd tantum lumen, inſtar veſperti-
lionum, tolerare nequeat, ſuo nitedulæ ſplendore
mutuato contenta. Quippe quæ nil aliud propriè
eſt, quàm diſcurrendi ſermocinalis facultas, nobis
vt mortalibus à peccato connata. Plus inquam,
vt ſequacem animam operando fatiget, caniſque
capillis cranium tegat, quàm vt intra nos veri
veram ſcientiam producat. Quandoquidem re- 23
peri, quòd anima optans ſcire per Rationis vena-
tionem, vtplurimùm amplectatur media menda-
cia, & falſas ſatisfactiones pro veritate, in laboris
præmium. Sic enim mens decepta aſpicit menda-
cium, fucum, fraudem, ac in ſummæ putationem in
vicem veritatis, quandiu de Rationis impoſturis
nil ambigit. Hactenus namque contigit, quòd tot
ſint impoſturæ, & falſæ doctrinæ, tam in Reli-
gione, quàm in arte medendi, vt ne vllum angu-
lum Scholarum perluſtrem, vnde veritas ſcopis
Rationis non ſit euerſa. Nudam itaque vidi Ra- 24
tionem, & didici quòd in omnem euentum Ratio
non pareret, niſi putationem veri: quo medio ſe-
peliret intellectum intellectualem; eo quòd mens
non poſſit ſimul amplecti, & ſequi duo lumina
tam diuerſa. Putationibus autem miſerè mundus
vbique abducitur, atque deluditur. Ac primò qui-
dem, quòd quilibet putet Rationem, Iconem
Dei, & optimum noſtri theſaurum, &c. Petatur
Ratio, ſuper dubia quæſtione, à decem viris ſa-
gacibus, ſeparatim; & attende quòd quantùm ab
inuicem diſcedant, ſua quiſque Ratione deluda-
tur, & qualiter quiſque ſuâ ſtrenuè pro putatione
pugnet. Enimverò cùm mens mea Rationem ſuâ
veſte ſpoliaret, obſeruaui mundum decipi inpri-
mis propria putatione. Quòd inquiſitionem co- 25
gnitionis rerum per cauſas vocet indagationem
ſiue inuentionem Rationis. In eo enim primùm
detexi fucum, ac miſerrimam Rationis conditio-
nem, nuditatemque paupertimam, quippe appare-
re erubeſcit, niſi ſub falſi Etymi operculo, ac
mendicato pallio. Siquidem Ratio nullatenus eſt
cauſa, pars, aut eſſentia cauſati: multò minùs fa-
cultas rationalis in homine res attingit. Nam res
eſt id in ſe, quòd eſt abſque reflexione ſui, ad ali-
quem humanæ Rationis diſcurſum, inuentionem-
que: Extima ergo veſtis Rationis, larua eſto. Cau-
ſa nimirum eſt initium & origo cauſati: Ratio au-
tem nil tale eſt. Animaduerti denique, quòd Sco-
læ Rationi locum darent in medio eſſentiæ men-
tis; hancque ab inde animam rationalem, velut
eſſentiali proprietate, denominarent; tanquam
Ratio pro lucerna illi data foret in intima eius
eſſentia. Cùm alioqui in verâ in mente, ſiue pro-
ximo Dei ſimulachro nullus ſit Rationi locus: Eo
quòd anima à corpore ſeparata non vtatur diſ-
curſu Rationis. Imo cùm anima adhuc corporis
inquilina quidquam intellectualiter intelligit,
planè recuſat omnem Rationis vſum. Quia quan- 26
do Ratione vtitur, planè ſaporem corporei fundi
refert. Cùm rationalis poteſtas ſit in parte infe-
riore animæ, quatenus corporeis compedibus
vinctæ.

Mox demum ſub Rationis denudatione, con-
feſtim æquè friuolum inuolucrum ſeſe obtulit,
ex Rationis putatione. Quòd ſcilicet quidquid

veritati affine eſt, hoc Ratio iudicet Rationabi-
le, & Rationi conſonum: Cùm tamen Ratio, &
27 veritas ſint diſparata in ſuis radicibus. Nam ve-
ritas eſt ens reale verum; Ratio verò eſt ens men-
tale, problematicum, dumtaxat apparens: hinc
enim ens Rationis, non ens, putatione matre
oriundum. Facultas enim rationalis, atque inde
28 deducta Ratio, ſæpè falſa pro veris amplectitur,
& vera pro falſis ridet. Vnde tandem falsò ioſ-
peai, quòd Ratio non conueniret cum confor-
mitate rei per diſcurſum propoſitæ, & cognitio-
ne concluſionis per nos repertæ. Vtpote Ratio
propriè non eſt iudicium externi hominis, aut
ſuæ imaginationis, quo apparentem ſibi verita-
tem conficit ad ſpecies ſcientiarum, quas homi-
ni tenent innatas. Vnde deuium, imaginatio, cum
priùs fabricat cognitionem ſibi conſentaneam.
29 Aſt Ratio, magni iſte reputatus condus in mente,
nil eſt aliud, quàm habitudo prædictæ confor-
mitatis, per diſcurſum repertæ, cum ſpeciebus,
ſiue ideis connatis in Phantaſia. Quæ demum
conformitas, prout in ſe confuſa, obſcura, mo-
bilis; ita inſtabilis neceſſario eſſe debet, ea natu-
ra ſubiecti inhærentiæ. Sic enim etiam defæca-
tiſſima Ratio poteſt in ſe eſſe fallax; nec neceſſe
eſt vt vllam intra ſe certitudinem cogat, conti-
30 neat, aut concludat, exceptâ Matheſi, eo quòd
hæc planè conſiſtat in menſuris commenſurabi-
lium. Conuertuntur enim ideo plures hæreti-
ci, per exempla vitæ Chriſtianæ, quàm per ratio-
cinia diſputationum. Aptitudo demum illius ha-
bitudinis, ad ſpecies in imaginatione connatas,
31 cenſeatur rationalitas, vel rationabilitas. Ratio-
cinatio autem, ſiue logiſmus (vnde ſyllogiſmus)
eſt actua, quo appropinquatur eiuſmodi habitu-
dinis conformitas, ad ſpecies in imaginatione
congenitas, vel vt mea fert ſententia) ſuſcita-
tas finaliter, exuendo calceos Rationis, vt reperi
in natura plurima, quæ intellectus iudicat neceſ-
ſaria, quæ Ratio recuſat vt impoſſibilia. Sciui ex-
32 inde Rationem non habitare penes intellectum
verum; ſed extra eundem: Eo quòd in intellectu
immediatè ſit veritas; quia veritas intellecta ni-
hil eſt aliud, quàm adæquatio intellectus ad res
ipſas. Cognoſcit nempe intellectus res prout ſunt;
ideoque viciſſim verificatur intellectua de rebus
ipſis, per res ipſas: Quandoquidem eſſe rerum
de ſe eſt ſemper verum; & eſſentia illarum eſt
ipſamet veritas. Ideoque intellectus, qui ſuper eas
fertur, ſemper directè eſt verus. Sed cùm imagi-
33 natio, eiuſque Ratio ſit modus quidam intelli-
gendi obliquus, procedens per rationes, & diſ-
curſus, non autem per adæquationis transforma-
tionem: Idcirco modus iſte rationalis, eſt intelle-
ctus, abuſiuus, & fallax. Bonum autem rectum
vnum, & verum, ſemper vno, & eodem modo
ſe habent in intellectu. Quia in intellectu, ſtant
in puncto adæquationis; ſed malum, curuum,
obliquum, falſum, atque multiplex, fiunt pluri-
bus modis per Rationem, in parte imaginatiua.
34 Certò itaque cognoui, Rationem in non tam ſu-
blimi pretio habendam, ac fuit hactenus. Magiſ-
que, quòd in brutis Ratio, & diſcurſus non opti-
mè vigerent: Nam quòd annoſa vulpes callidior
ſit iuniore, per diſcurſum rationalem, experien-
tiæ reminiſcentiâ confirmatum, accidit. Imò Apes
numerant: Quoniam ſi ſint triginta aluearia ea
ordine locata; Apicula manè euolans, numerat
quoto alueari ſit egreſſa; dein non redit, nec in-
grat, niſi priùs renumeret ordinem, quod facilè
probatur. Nam ſi quintum, aut ſextum tranſpo-
natur ſeptimo, aut alio loco, numeroque iouer-
ſo; Apes, quæ melle, aut cera onuſtæ redeunt,
putantes in ſuam Rempublicam lectam depo-
nere ſarcinam, quintum, aut ſextum aloeare re-
petunt: Cuius ciuea, cùm ſint peregrini, illi adue-
nienti Apiculæ, eandem occidunt. Et hoc modo
fures deſtruunt vna nocte cuncta aluearia. Ser-
pens namque cæteris animantibus callidior erat.
Vnoque exemplo, mille inſtar, diſcurſum ratio-
nalem in beſtiis confirmabo. Villicus vicinus ca-
nem venaticum alebat, cuſtodiæ nocturnæ præ-
dij præfectum. Accidit autem, quòd in plenilu-
nio, lupus circa villam diſcurreret, cui canis ille
confeſtim allatrabat, & ſequebatur fugientem lu-
pum. Hic verò, famis impatiens, ſe retorſit in ca-
nem, illumque ſequitur. At canis aufugiens, inſi-
lienſque ſuper furuum, ſe in tutum recepit, inde-
que continuò latrauit; herum excitans, lupi præ-
ſentiam docuit. Sequenti verò die redit lupus,
quem canis, vt pridiè, latrando adorſus eſt. Lupus
enim fugam fingens, donec comitem, quem ſe-
cum adduxerat lupum, coniecturâ ſciret, ſe ſu-
bter furuum occultaſſe. Cùm itaque ſe conuerrit
ad canem, qui profugus ab inſequente lupo, pu-
tans ad furuum, velut tutiſſimum caſtrum, refu-
gere; prodit occultus alter, qui canem rictu
apprehendit, ſaltumque ſuper furuum præpedi-
uit. Itaque inſignem ſolertiam in brutis cunctis
notaui, etiam in inſectis plurimis. Vituperoſam 35
itaque definitionem exiſtimo, quâ homo, animal
rationale, velut ex eſſentiæ deſcriptione, depin-
gitur. Siquidem ex vltimato fine, deſtinationum
proprietatibus in creando, definiendus erat, ſi fi-
nis ſit cauſatum prima, ex Ariſtotele. Quapro-
pter nec hominis definitio è fonte Paganiſmi
mendicanda erat, qui creationem, eiuſque finem
planè ignorauit. Etenim vt mea Philoſophia gen-
tibus ignota; ita viciſſim illorum, eſt mihi nauci.
Etenim ſcribo pro Chriſtianis, quibus turpe eſt
ſequi Ethnicos, contra veritatem Euangelicam.
Nec etiam cenſeri volo nominum rimator, qui tica
de finibus, prærogatiuis, electione, dignitateque
imaginis diuinæ agitur. Reiicio imprimis inſulſi-
tates Paganiſmi in definitionibus, præſertim ho-
minis perpetratas. Siquidem teſtimonio S. An-
thonij, per B. Hieronymum deſcripto, Paulus,
Anachoretarum primus, in Diuorum numerum
eſt relatus. Eiuſdem quoque relatu, Faunus legi-
tur animal loquens, rationale; imò Deum oratu-
ræ, & Chriſtianorum cognoſcens, colens, & ſup-
plicans Antonium, vt pro ſe, atque ſuis Deum
oraret. Conſtat inprimis hunc Faunum non fuiſſe
hominem, ex Antonij aſſertione, & monſtruoſa
figurâ. Denique neque fuiſſe Cacodæmonem, col-
ligitur; quòd hic adeo ſuperbiat, vt nequidem
ſi ſciret ſe ſaluari poſſe prece, vellet rogare vt ali-
quis pro ſe oraret, neque ſe proſternere pro im-
petranda venia. B. Hieron. enim Faunum vocat,
non hominem, vt neque Cacodæmonem. Faunus
ergo neutrum horum eſt, eodem reſte, quo Pau-
lus ille inter Anachoretas primum ſortitus eſt lo-
cum, atque inter Sanctos relatus. Ergo Faunus eſt
animal vt ens Rationis, loquens idioma patrium;
non autem homo. Sic Satyrus olim viuus, ac dein
ſale conditus, pro ære oſtenſus, per Ægyptum,
Phrygiam, & Græciam portatus. In Scotia, & Ze-
landia demum, atque alibi piſcata monſtra, ſemi-
humanis figuris, Ratione vtentia; imò artes me-
chanicas exercentia: Homo nimirum ad Dei ima-

ginem

ginem ſolus factus,cum excluſione omnium.Hęc
36 autem rationalia bruta, io ſuis Elementis etiam
diuerſa inter ſe; ſunt tamen ſimulacra ooſtri, &
non imagines Dei. Homo ergo eſt creatura viuens
in corpore per animam immortalem, ad hono-
rem Dei,ſecundùm lumeo, & ad imaginem Ver-
bi, primi exemplaris omnium cauſarum, ſigilla-
ta.Dies namque,& ſuum lumen fuerunt quando-
que abſque Sole, & Sol erit aliquando ſine luce.
Sed anima hominis ſine imagine diuina conſide-
rari neqnit,dum Regnum Dei cum omnibus ſuis
charitatibus ſit intimius animę,quàm eſt ipſamet
ſibi iotima.Indignot ergo meritò, quòd Scholæ
Philoſophiâ ethnicâ adoleſcentes malè imbuant,
oblectenturq; etiamnum glandibus, repertis iam
primæ veritatis epulis.Domine, lumeo vultûs tui
impreſſum eſt ſuper nos; uemo enim nouit per-
fectè imaginem, & an bene ſuo reſpondeat typo,
ſi typũ priùs non agnouerit. Quocirca qootquot
37 hominem malè definiunt, Deum non agnoſcunt,
vt neque ſeipſos in eſſentialibus.Plus itaq; Scho-
læ Philoſophicæ documentis Gentilium, quàm
Pauli acquieuêre.Hinc illas contemplor,hominẽ,
dũtaxat iuxta eius cadauer meditatas;oon autem
iuxta Creatoris,ſiue efficientis intentionem, ho-
miniſq;deſtinationes fioales. Alioquin enim om-
nipotens à ſcopo ſuo declinaſſet, ſi finis ſit cau-
ſarum prima,in creaodo, ſitque aliquid conſide-
rabile vt primum, in rerum adorabili Authore.
Erat itaque creatura definienda,ex intentione ef-
ficientis Creatoris. Ille enim in ſuis finibus oon
erat, qoi ipſas proprietates fabricat, fluentes ex
ipſis deſtinationum finibus. Quapropter homo,
quamuis ex corpore animales aliquot, & corpo-
reas conditiones habeat; attamen ex inteorione
diuina creatus eſt in imaginem Dei viuentem, in
ſubſtantia immortali, vt Deum cognoſcat, amet,
& adoret ſecundùm lumen typi ſibi impreſſum.
At poſtquam homo vixit in carne,vt animal,dixit
Deus: *Spiritus meus non permanebit cum homine,*
38 *quia caro eſt.* Genus eoim definiri proprium, in
definitione hominis,quod Scholę vocant animal
idipſum Deus nominat degenerationem,auerſio-
nem viatum,naturæ corruptiouem,atque deſtru-
ctionem intentionis ſuę in creando.Differentiam
autem conſtitutiuã hominis, ſiue rationale com-
petere brutis extra dubium eſt, ſimulque peno-
riam Logices,omni prorſus definitione, & diffe-
rentiâ conſtitutiuâ deſtituræ. Cæterùm, Ratione
io nuditatem vſque iam deueſtirâ, omnimodam
acquiſiui eius diſplicentiã,eo quòd inane ſchele-
39 ton mihi videretur,ablatis laruis,& togis. Deni-
que paupertiem eius anguſtam, & inquietam fœ-
ditatem aſpexi, dum præcipuè confuſionum, &
incertitudinum memor eſſem, quibus me pro ſo-
40 lito intricauerat. Cœpi ergo deinceps contueri,
quòd meus intellectus plus proficeret per figu-
ras,imagines,& viſiooes phantaſię,quàm per Ra-
tionis diſcurſus. Imò potiùs diſcurſus frequentes
ſuum hominem ordinariò moroſum reddere, ira-
cundum, amentem, procelloſum iudicio ſuo, &
mobilem,ſiue imbecillum,adeoque & tenerę va-
letudinis. At taodem introſpexi penitius figura-
rum, atque idearum progreſſum; & inueni tum,
illas adhuc cinctas miſeriis, & anxietatibus, eo
quòd imagines alienatæ eſſent propter alteritatẽ
ab ipſa rei veritate, & eſſeotiæ per ſimilitudinis
cuiuſque inexcuſabilem difformitatem, remotam
ab identitate. Et tum ſic iudicaui, quia noodum
enotuerat mihi diſtinctio inter imagines Phanta-
ſiæ, & imagines intellectuales, quæ poſt abſtra- 41
ctiones, manent in animæ centro:fatigabar enim
plerumque totâ die, circa aliquod ſcibile; quod
etſi mihi in baſim, atque modum eſſet incogni-
tum; attamen per imagines mihi eruendum ſta-
tuebam. Tandem cùm vlteriùs progredi, me ſen-
tirem impeditum,quia ſtupefactum;fabricaoi in-
tùs rei oondum perfectè cognitæ aliquam imagi-
nem, adornatam poſſibili adiacentiâ quidditatis.
Sub qua ſemel dein, dudum illam in Phantaſia 42
aſpiciens,ac velut eandem alloquens,tandem ſtu-
dio iosigniter fatigatus obdormiui, vt eius ſom-
oialem ſaltem viſionem excitarẽ,per quam erue-
rem deſiderabile illius ſcibile, Iuxta illud: *Nox no-*
cti indicat ſcientiam. Ac mirum ſanè, quantum lu-
minis eiuſmodi viſiones mihi recluſerint, prçci-
puè non benè dudum aorea paſto corpore. Non
enim diffiteor,quin rei quæſitæ quidditates, ple-
rumque ſob ænigmatis pallio tectas, vel confuſas,
plurimumque adhuc pluralitatibus, ac alteritati-
bus obnoxias pluries acquiſiuerim, hoc pulſandi
medio, prægreſſis præcipoè quærendi adminicu-
lis, annexiſque orandi ſubſidiis,& aliis. Dixitqoe
ad me vir ſanctus(cui omnem conſcientiæ angu-
lum,laborumq; & annorum tędia, per inſomnes
noctes,operueram)Ah! vtinam ego tantumdem
ego laboraſſem, & io amando Deum impendiſ-
ſem,quaotum tu miſer,in diſqoiſitione ſcibilium;
quorum rationem, ſiue computum, oouiſſimus
dies à te ooo exiget! Laudabam equidem Domi-
oum tuoc, quòd mihi propinqoius aliquod noſ-
ceodi, diſceodique mediom, gratis largitus eſſet,
quàm Ratio foret;quæ nnnquam ad prius, raro-
que ad poſterius,idque cum multa adhuc incerti-
tudine peoetraret.Credebam enim tum, origina-
lem corruptę naturę ęrumnam vlteriùs progredi
non poſſe,ad ſemel deguſtatum lumen quàm per
præfatas Phantaſiæ imagines. Suaſu ergo illius 43
viri,deſtiti anguſtiùs aliquid optare, quærere, &
inueſtigare;denudaui me omni curioſitate,& ap-
petitu ſciendi;ad quietem, ſiue paopertatem ſpi-
ritûs me recepi, reſignans me in amabiliſſimam
Dei voluntatem,in quaſi non eſſe,non operari,in
merum nil deſiderare,nil intelligere.Maximope-
rè qnòd ſcirem multiplicea imperfectiones,in co-
gnitionibus meis hauſieos inſignem indignatio-
nem mecum,qnòd pro cadnca ſcieotia tot tantoſ-
que labores inſumpſiſſem. Ipſe itaque mirum in
modum mihi diſplicui: Rogaui itaq; Dominum, vt
omne prorſus ſcibile, eiuſque deſidęria profana
euerreret mente mea, quã hoc titulo torã obtuli
ſępius io ſui beneplacitũ.Interim poſt duos men-
ſes,in hac ſcieotiarum renunciatione,atque nudâ
pauperie,ſemel mihi iietũ ſuperuenit,quòd iotel-
ligerem intellectualiter. Sedebam ſecus Athanar 44
meum.Redij autem mox in me,nec ſciui quantũ
illud lumen duraſſet.Iſtud quidem noui,quòd rei
inſolitę nooitas,ſtupor, & iubilus tum ſubripue-
rint iſtud lumen,& excidere me fecerint in priſti-
nas meas tenebrarum confuſiones,eo quòd Ratio
nondum mortificata eſſet. Ariſt. quanquam huius
luminis totus expers, viſus eſt tamen aliunde deſ-
cripſiſſe alterius ſenſationẽ de labore Sophię,ſiue
Adeptis: βελτίον δ᾽ ἐκμαιόμενοι ἢ ἐν ἀπογραφῇ αἰδώς.
Surdâ nimirum alterius ſuggeſtione vocat meliùs
diſpoſitos,quàm ſi eſſent ſciẽtes,id eſt ope demõ-
ſtrationis:cuius ſolius medio omnem in homine
ſcientiã oriri ſemper alioqui iactitat. Saltẽ agnoui
vale dicendũ Rationi, & Imagioationi, vt faculta-
tibus brutalibus,idq; propter caſûs noſtri ęrumnã

ſi ad ſolidam veritatis cognitionem ſpe trahamur
45 in profundum. Cognoui pariter quòd requireretur
facilis traductio intellectûs, atque tranſmutatio
placida ſuipſius in formam rei intelligibilis:
Quo pacto ſcilicet intellectus pro momento,
fiat velut ipſum intelligibile. Cùm autem intellectus
perficiatur intelligendo, nihilque perficiatus
niſi ab eo quod ſymbolum ſecum habet,
in ſua natura; idcirco collegi intellectum, & intellecta
vt talia, debere eſſe, aut fieri eiuſdem naturæ:
debere autem hoc fieri extra laborem, & inquietudinē,
ſed cum otio, in lumine ſibi proprio,
cum abſtractione, orbatione, & carentia alterius
cuiuſcunque auxilij creati. Verùm ſi concurrat
alienum auxilium, iam erit cum labore deſiderij
ſuſcitati extra intellectum. Porrò iſtam intellectûs
tranſmigrationem, & transfigurationem illi naturalem
alioqui, Poëtas quandoque ſubordinatos,
Protbei nomen, non ſecus atque fabula, ſignificant.
Ego verò eo clariùs iam cognoui, iſtam
tranſmutationem intellectus fieri debere, eo quòd
intellectus in ſe ſit totus purus, ſimplex, vnicus,
46 & indiuiſus. Quamobrem eatenus quoque illi
competeret vnicus, ſimplex, vniformis, & vniuocus
aliquis actus, ab ipſomet intellectu planè indiuiſus.
Alioqnin intellectus amitteret ſuæ vnitatis
homogeneam ſimplicitatem, per alteritatis
dualitatem. Veruntamen comperi ſat, non eſſe de
plena, atque libera noſtræ voluntatis poteſtate,
ſuo ſic intellectu nunc frui. Et quòd ad iſtud requiratur
plus quàm putare, anniti, optare, velle,
&c. Idque nedum propter inſuetudinem, quâ à
puero per actus animalea cōtinuò aſſueuimus parēre
imaginationi. Verùm multò magis, quia ipſa
voluntas cum memoria, penitus pro illo ſpatio
motûs, debet abſorberi, ac velut annihilari in intellectu.
Quod ſanè ingentis eſt myſterij pondus.
47 Aliàs namq; quàm citò quis cogitat de anima ſua,
aut de re quapiam, tanquam de tertio, cum alteritate
ſeparatā extra intellectum: eo ipſo nondū eſt
48 cogitatio aut operatio puri, ac ſolius intellectus.
Aſt cùm anima cogitat ſeipſam, aut aliud quidquā
tanquam ſeipſum, ſine alteritate cogitantis, & rei
cogitatæ, ſine appendentia, extrauerſione, vel relatione
ad durationem, locum, & circumſtantias:
Tum ſcilicet eiuſmodi cogitatio eſt intellectualis.
At nondum adhuc proin illuſtrata; licét iſta iam
intellectio ſit longè nobilior cogitatio, quàm quę
per incidentias irruit; ſiue illæ per imagines, ſiue
ſequela adueniant, tanquam infuſæ; ſiue demum
ab experientiis, & obſeruationibus hauſtæ, influendo,
velut ſponte affluant. Vtpote anima in
illo luminis ſtatu, ſic apprehendit interiorem &
anteriorem rei intellectæ eſſentiam, quòd ipſe intellectus,
tranſmigrando ſeſe transformet in rem
intellectam. Hinc videlicet ſequitur, ſi notitia intellectualis
ſit cum ſimilitudine rei intellectæ in
ipſo intellectu; quòd etiam Regnum Dei nobis
velut adueniat, atque renaſcatur, quoties in fide
intellectualiter & præſentialiter Dei Bonitatem,
Poteſtatem, Infinitudinem, Gloriam, Veritatem,
&c. in ſpiritu adoramus. Sicque Deo in delicijs
eſt cum filiis hominum eſſe. Certè ita eſt: Intellectus
noſter nouo velut perfectionis rore perfunditur,
quoties intellectualiter contemplatur
aliquid ſupercœleſte; eo quòd pro momento
49 tranſmigrat in illud, illudque deguſtat. Tum nimirum
intus fulgurat imago Dei, & euadit glorioſa
(Bone Deus! quovſque deducis mortales)
Aſt ſanè non ſit eiuſmodi intellectualis cogitatio,
cum diſcretione verborum, aut idiomatum; neque
cum ſenſuum, aut Rationis præcinctu; neque
cum celeriori quodam totius logiſmi concepta
affatim hauſto; neque cum depēdentia, ac ſequela
priùs cogitatorum; neque circumſtantiis circumſepta,
de hîc, nunc, albo, magno, amaro, ſimili,
placido, &c. Sed vnum non eſt in intellectu ſine
altero, neque cum altero ſub alteritate; nec etiam
provt poteſt per Rationem, aut imaginationem
concipi, aut per imaginationes, ideáſve cogitari.
Verùm in illo ſtatu, nunc, hîc, ſenſus, Ratio, imaginatio,
memoria, & velle ſunt ſimul in merum
intellectum liquata, ſtántque ſub tenebris, lumine
intellectus offuſcata. Tum, tum inquam, lumē
quoddam cadit ſuper animam. Atque in totum eſt
(meo iudicio) quidquid verbo, cogitato, locuto,
ſcriptoque dici potuit vnquam. Iſtud lumen verò
ſiue ſit prorſus ſupernaturale, ſiue quòd intellectus
ſui naturâ ſic accendatur, malim experiri,
quàm determinare. Iſtud vnicum ſaltē ſcio, quòd
non contingat abſque gratia. Quamobrem ſiue
intellectus transformetur, ſiue ſeipſum transformet
in ſimulachrum rei intellectæ, ſanè diuino 50
auxilio opus habet, & quidem ſingulari, quia ſaltem
tunc anima intuetur ſuum intellectum ſub
forma arrepta, in dicto lumine: Atque in iſto ſui
ſpeculo ſpeculatur ſeipſam intellectualiter abſque
reflexione alteritatis: ſicque concipit rem ſcibilem
vnà cum omni ſuo eſſe, & proprietatibus. Eo
quòd hoc cognitionis lumen non ſit emanatiuum
extra intellectum, ſed manet intus réflexum
ſuper intellectum, in omni veritate, & certitudine
perfecta perfectiuum. Equidem Rabbini aliquot 51
hunc animæ ſtatum metuunt, vt periculoſum.
Schola etiam myſtica periculum arrogantiæ, &
adulterij ſpiritualis formidat. Ambo autem vt nocuum
deuitant; putántque adepti, ſi ſæpius inuaderet,
aut longiùs perſeueraret, allaturum indubiam
mortem, cum ægritudine, quam Binſicam
Rabbini vocant; quæ propriè eſt organi Phantaſiæ
Atrophia. Veruntamen quæſo ignoſcant, ſi ſecus
ſenſero. Primò quia organa Phantaſiæ in hoc
non laborant, dormiunt verò immota, tanquam
ſi non eſſent. Igitur viciſſim nil patiuntur. Tum
quia actus iſte non eſt in noſtra poteſtate: Credo
namque principalem illum actum eſſe clementię;
quæ nunquam inordinatum dat, facit, cauſat, admittit.
Itaq; etſi clementia afflueret ſępius, aut diutius,
nec proinde tamen inordinationē contineret
aut arguere poſſet. Obſecro ergo, Pater luminum
dignetur pręcedere, & ſubſequi ſua claritate, vt
me ducat ad vocationem, in ſua gratia ſibi placentem.
Itaque lumen cadens supernè ſuper animam
(quando minùs eſt aſtricta, & obligata organis
corporis, quæque impaſſibilis, & immortalis in
ſe eſt) vitæ quoque nocere nequit. Siquidem poſt
receptionem tantilli luminis, comperio hominem
triduano ieiunio, vix quidquā pati. Quocirca mihi
in mentem venit, potuiſſe abſq; cibo & potu toto
nonenario, amicos Iobo comites aſtitiſſe. Porrò
iuxta meam opinionem, lumen iſtud citra opem,
operam, & laborem intellectus, ſic diſponit de
intellectu, quòd deueniat in libertatem ſui; qui
aliàs per ſeruitutem corporis eſt planè mobilis,
obſcurus, atque confuſus. Alioquin intellectus
organis non vtitur præter, aut extra ſe. Ideoque
nec fatigatur vt Phantaſia; nec morbis, mutationibus,
perturbationibus, alterationibus, alienationibus,
alteritatibus, aut commiſtionibus ex ſeipſo
ſubiacet. In intellectum enim, dum ſtat in illo lumine, 52

mine, non cadit error, impoſtura, mendacium,
aut dolus. Nec enim torpor, ſomnus, aut defe-
ctus illi inhabitant; neque auxilium ſuſcipit ab
vllo creato, vt neque à corpore, Ratione, aut po-
teſtate vlla Phantaſtica: ſed portat natiuo ſuum
lumen ſuper omnem Rationis ambitum. Imo
quod magis eſt, non laceſſitur tum intellectus ab
vlla poteſtate ſe inferiore, neque à rebus ipſis,
prout ſunt cognitæ fraudi impoſturæ, mendacio
obnoxiæ: quippe quæ ſtant in nuditate ſui eſſe
coram intellectu, vt quaſi ab hoc informentur,
& tranſmigrando viuificentur. Sunt igitur omnia
in ſuo intellectu tali modo, vt omnia animæ ſint
ſuus intellectus. Sic tamen, vt licet intellectus
actu intellectuali ſe transformet in ſpeciem rei
intellectæ, ſeruet tamen impermixtam ſuam pro-
prietatem, & eſſentiam, in quam iterum redit,
mox atque ab illo actu ceſſauerit: Hanc nempe
prærogatiuam poſſidet anima ex clementia, vt
ſit imago Dei; atque ideo ſimplex lumen crea-
53 tum, incognitum. Ita vt quoties aliquid peregri-
ni in ſe concipit, debeat neceſſariò deſiſtere ab
eſſe ſimpliciſſimi luminis, imaginis diuinæ, aut
ſe transformare in figuram rei conceptæ: ſic
quidem, vt rei conceptæ eſſentia ſit nuda eſſen-
tia, & tamen eſſentialiter in intellectu, ſicut in
nucleo pomi pomus. Fit itaque hinc, quòd intel-
lectualis cognitio ſit omnis erroris expers: quia
abeſt Ratio, quæ non vbique diſputare facit.
Stant nempe in conceptu intellectuali eſſentiæ
nudæ, & denudatæ: quas vt tales, anima in illo
nunc aſpicit, in ſpeculo proprij intellectus; ſicut
dum oculus ſeipſum intuetur in ſpeculo, in radio
54 reflexo ſui ipſius: Idcirco eum nullum eſſe, repu-
tatur pro vero, niſi quatenus pro tali conceptum
eſt in intellectu. Quapropter Ariſtoteles coactus
eſt fateri, principia eſſentiæ, & principia intel-
lectûs eſſe prorſus eadem; hoc eſt dicere: Quòd
veritas eſſentiæ, & veritas intellectualis cogni-
tionis ſint vnum & idem. Atque ideo vt ens, ſiue
eſſe verum, bonum, & vnum ſunt conuertibilia;
ita inuicem eſſentia, bonitas, & veritas debent
in vnitate intellectûs colliquari in formam en-
tis. Siquidem in intellectione intellectûs non eſt
vlla alteritas intelligentis intellectus, & rei in-
tellectæ; eo quòd ante intellectionem primùm
annihilata eſt omnis relatio reciproca, repercuſ-
55 ſio, atque reflexio in inuicem. Cùm ipſa rei
intelligibilitas non ſit niſi aduentus, & approxi-
matio vnitatis intellectûs, & intellecti; ſiue alte-
ritatum in relatione deſtructio. Quod vt clarius
exemplo fiat: Intellectus intelligens non eſt di-
uerſus ab intellecto aliter, quàm ſicut radius lu-
cis directus à ſeipſo reflexo. Itaque rei intellectæ
eſſentia, in lumine intellectûs, fit ſplendor ſpiri-
tualis, & eſſentialis. Imò fit per commigrationem
ad vnitatem quodammodo ipſum lumen intel-
56 lectuale. Id quod animabus brutorum aduenire
nequit. Ideo etiam anima noſtra ſeipſam intelli-
gens, quodammodo intelligit alia omnia, vtpote
vniuerſa alia ſunt intellectuali modo in anima,
vt in Dei imagine. Propterea nimirum intellectio
noſtri, cæterarum eſt longè difficillima, vltima,
optima, vtiliſſima. Cognoſcens namque animæ
diuinitatem, non poteſt non anteferre eandem
voluptatibus quibuſque labilibus, fœdis, & nul-
57 lius pretij. Difficultas autem præfatæ intellectio-
nis inprimis conſiſtit in eo, quòd ſit imago Dei,
quæ & ipſa tam in ſe, quàm reſpecto typi quem
refert, eſt propemodum intelligendo impoſſibi-
lis. Deinde anima non habens in ſe vllam ima-
ginem ſui ipſius à ſeipſa diſtinctam, prorſus ne-
quit ſeipſam perrdens intelligere. Cùm verò ſim-
plex, atque vniformis nec ſeipsâ intelligat in ima-
gine; nec ſit etiã conſonum, aut conueniens, quòd
propter ſummam, aut homogeneam animæ ſim-
plicitatem vteretur diuerſis modis, atque mediis
intellectionum in intelligẽdo, reſpectu ſui ipſius,
atque iterum aliis modis, ac mediis, reſpectu alio-
rum intellectorũ; hinc neceſſariò anima ad con-
ſeruationẽ homogeneæ ſuæ ſimplicitatis Imagini
Dei debitæ habet omnia alia intelligere, ſine ſpe-
cie, à rebus ipſis diſtincta. Sed cùm anima careat
ſui propria ſpecie imaginis diuinæ, vt ſeipſam
transformet intellectualiter in ſeipſam: idcirco
nequit propriè ſeipſam intelligere modo intelle-
ctuali, niſi in lumine, & teſtimonio fideli eius,
cuius eſt imago. Cognitio enim quam de Deo
habemus, traditionis, fidei, adeóque meriti eſt;
quanquam planè negatiua, quatenus non hoc,
aut illud eſt, quod ſenſu, aut mente concipi po-
teſt. Ac proinde cognitio animæ, velut imaginis
diuinæ, adiunctam habet abſtractionem negati-
uam aliorum, quæ dicit non ens: non enti autem
nullus reſpondet conceptus, nulla figura, nul-
luſque intellectus; id eſt abſtractionis negatiuæ,
cùm ſit comes priuatio, negatiua autem & pri-
uatiua deſtituantur idea, ſiue ſpecie æquiualente:
Idcirco lumen cognitionis quod anima de ſe ipſa
habet, eſt clementiæ, gratuitum, nec vnquam in
hoc ſæculo plenarium. Sin autem felix quando-
que conceperit in ſe Deum per viſionem beati-
ficam, tum eodem luminis radio intus Deum, ſe
& omnia alia intuebitur, & cognoſcet. Idcirco
enim quantum anima intellectualiter intelligit
ſui; in tantum proficit in cognitione vtiliſſima,
quæ de creatis in hac vita haberi poſſit: Quia in
lumine ſui luminis quodammodo intuetur om-
nium proprietates, eſſentias, effectus, alteritates,
diſtinctiones, atque defectus. Quò igitur ſemel
appulit iſta cognitio, ibidem flacceſcit omnis
Rationis nobilior ſpeculatio, & ſubſidium; proue
vice verſa ſupprimitur vetus intellectus in no-
bis, ſub Rationis beneplacitis. Quapropter cùm
obiectum proprium intellectûs ſit ipſa rerum
eſſentia; ea propter accidentia velut abſtracta, 58
atque diſciſſa à rebus quibus inſunt, debent con-
cipi ab imaginatione, idque per ſpecies, &
imagines; neutiquam verò per intellectum. In
quo alioqui reperio omnia accidentia connexa
ſimul in puncto, ſub eſſentia rerum intellecta-
rum. Quippe accidentia non ſunt propriè entia;
ſed entium à quibus dependent: proinde acciden-
tia non habent eſſentiam, quæ ad vnitatem intel-
lectus commigret, aut in quam intellectus ſe
transformet. Cæterùm ſcholæ partiuntur intelle- 59
ctum in Agentem, & Patientem: Illum enim vo-
lunt verſari circa inuentionem mediorum, ac
præmiſſas demonſtrationis; vt ſcilicet termino-
rum notas ſigillares imprimat in Patientem in-
tellectum, velut in ſubſtratam ſibi ceram. Agen-
tem ideo vocant maſculinum, nobilem, atque
formalem. Patientem verò aſſimilant fœminæ,
atque materiæ ignobili; hæcque ſua ſomnia per-
ſuadent tyronibus quatenus natura vbique ope-
ratur ad ſui perfectionem: operatio autem ſem-
per ſit paſſione nobilior. Aſt ego tantam aridita-
tem vbique miſereor. Primò quia demonſtratio
non eſt effectus vel proles intellectûs, nec ſuppe-
ditat vlterius media ad ſcientias; vt iam ſat

probaui. Secũdò, Æthiopem vidi rotare celeriter
arundinem in foramine aſſeris, cum interpoſito
linteolo; ac non multò poſt arundo cum linteo
ignem concepêre. Deinde ego abdidi arundinem
in clibanum candentem, citiúſque, clariùs, atque
perfectiùs accenſa arundo ſplenduit; cùm tamen
in hoc nil ageret arundo, ſed ſaltem pateretur
accenſionem. Vſque adeo quanquam principium
agens ſubinde poſſit eſſe nobilius patiente, dum
effectus tendit ad perfectionem, vel dum patiens
60 ab agente debet perfici: Attamen dum vuto ſub
ſterquilinio putreſit, non facilè credam agens
eſſe patiente perfectius. Oſtendi ſat aliàs in tota
natura inanem Ariſtotelis doctrinam, meráſque
nugas: quantò ergo minus ille ſubſiſteret in area
intellectus? cuius eſſe, & operari pendent ex ſola
anima? Coguntur namque Chriſtiani credere,
quòd intellectus noſter ſit ſpiritus immortalis,
lumen, & imago omnipotentis; cuius exordium
vt ſuperat naturam, ita eius regulis aptari nequit,
cùm habeat eſſe ſimpliciſſimum, nequaquam
partibile in luctas agentis, & patientis, ſiue in
heterogenea. Cùm etiam, quòd dependeat im-
mediatè, totaliter, & continuò à ſuo originali ty-
po; adeoque vt ſine gratia particulari nequeat
quidquam intelligere, eo quòd intellectûs obie-
ctum ſit ipſa veritas. Quare nec intelligit intelle-
ctione perfecta, niſi recipiendo. Quòd autem
tantùm recipit, id patitur, non autem in eo agit;
nec enim intellectui proprium illud eſt, quod per
Gratiam illi aduenit. Voluntas quoque dum pati-
tur, nobilior eſt, quàm dum vult, putà dum regi-
tur à voluntate Superiorum. Imaginatio quidem
cognoſcit agendo, ideóque laſſatur; hancque
Ariſtoteles cognouit, minimè verò intellectum:
Quippe qui tantùm illuminatiuè intelligendo
patitur. Eſt namque moleſtius, ſeruilius, & obſcu-
rius intelligendo operari, quàm pati, eo quòd
patiendo recipiat lumen nobilius, gratis colla-
tum. Denique cùm intelligendo tranſmigret ſem-
per in formam rei intellectæ: ergo participans
de lumine interminato, perficitur abſque tædio,
moleſtiâ, & labore intelligendi, lucétque intel-
lectum lumen intelligendo, in ipſo intellectûs
lumine. Sic vt res ipſæ nos alloqui videantur ſine
verbis, eáſque penetrat intellectus clauſas, non
61 ſecus ac ſi diſſectæ eſſent, & apertæ. Ergo ſemper
perficitur intellectus patiendo, recipiendóque.
Imaginatiua verò, ſiue intellectus animalis Ari-
ſtoteli cognitus, tantùm res extrinſecùs aſpicit,
earúmque ſibi format imagines, iuxta ſuam pu-
tationem; cúmque omni laborum tædio currit
62 circum eas in circulum. Cernit nimirum cor-
tices, & ſiliquas; ad nucleum autem attingit
numquam: Quia Phantaſia res non intrat; vt
nec viciſſim res intrant, ſatiántque imaginati-
uam. Ad ſummum enim imaginatiua ſibi ſatisfa-
cit per imagines, ſi externum ſignatum ſit du-
dum admirata; cuius tamen ſigillatorem minimè
63 agnoſcit. Quàm enim iniuſtè quadrat, quòd
Scholæ agnoſcant animam, Dei proximum ſi-
mulachrum, & ſecent intellectum in duo ſuppo-
ſita, muniis, & effectibus diſcrepantia? Siquidem
ipſa dualitas in intellectu diſcrepat cum ſimpli-
citate eius, cuius imaginem in ſe condit per to-
tum ſui eſſe. Ego credo inprimis nil ad veritatis
cognitionem pertingere, niſi fidem, & intelle-
ctum. 2. Omnem veritatem emanare ex veritate
vnicâ, ideóque primitiuâ. 3. Omnem intellectum
ex vnico, infinitóque intellectu deriuare. 4. Prout
omne lumen, ex vnico lumine. 5. Veritatis ideo
eſſentiam nil diſcrepare ab eſſentia intellectûs.
6. Quòd intellectus noſter ſit inanis, vacuus,
pauper, & obſcurus. 7. Quòd omnis eius claritas,
nobilitas, plenitudo, lumen, veritáſque illi adue-
niant, recipiendo, & patiendo. 8. Quòd eò plùs
nobilitetur, quò plus patitur à lumine, quod eſt
ſupra omnem naturam. Finaliter Scholæ Ethnicæ
defecerunt à cognitione veri intellectûs. Ideó- 64
que homo non eſt animal rationale. Sed prædi-
camentum ſubſtantiæ diuidendum eſt in Spiri-
tum, & corpus. Spiritus eſt abſtractus, vel con-
cretus. Homo ſolus eſt ſpiritus concretus, non
autem inter corpora locandus. Si à potiori parte
deſumenda ſit denominatio, & à famoſiori ſigni-
ficato, eſſentialis determinatio: Ergo homo à
ſpiritu, intellectualíque lumine denominandus,
& definiendus erat.

CAVSÆ, ET INITIA
NATVRALIVM.

1 *Excuſat ſe Author, cur paradoxus.*
2 *Quædam corpora carent cauſis in natura.*
3 *Quaternarius cauſarum patefacit ignoran-
tiam naturæ in Ariſtotele.*
4 *Errores aliquot Ariſtotelis.*
5 *Formam efficientem, & finem Ariſtotelica, non
eſſe cauſas naturalium.*
6 *Forma non eſt actus.*
7 *Falſum axioma Ariſtotelicum.*
8 *Errat in attributis formæ.*
9 *Non cognouit veram efficientem.*
10 *Pater non eſt cauſa efficiens filij.*
11 *Duas tantùm eſſe cauſas in natura.*
12 *Finis nullam habet rationem cauſæ in natura.*
13 *Tria Paracelſi corporum initia non habere na-
turam cauſarum.*
14 *Vnde petenda definitio quorumcumque natu-
ralium.*
15 *Definitio equi.*
16 *Diuiſio ſublunarium apud veteres eſt perni-
cioſa.*
17 *Definitio animantum, plantarum, & mine-
ralium.*
18 *Nomen ſubiecti ſonat impropriè in Philoſophia:
cur dicendum coagens.*
19 *Producta non vitalia, quomodo recipiant fines.*
20 *Quare vis ſeminalis, terræ ſit tributa.*
21 *Elementorum non eſſe congreſſum.*
22 *Chimicorum principia non habere vim princi-
piandi.*
23 *Duo tantùm corporum eſſe principia, nempe
ex quo, & per quod.*
24 *Rerum fermentum, quid.*
25 *Quid fermenta in ſpecie.*
26 *Quid immediatè inſit locis.*
27 *Fermenta aëris, & aquæ.*
28 *Fermentis, & cauſæ efficientis tantùm theorica
diſtinctio.*
29 *Fermentum, origo ſeminum quorundam.*
30 *Fermentum principians quale, & vbi.*
31 *Fermenta immediatè in locis, in rebus ipſis,
tanquam locis.*
32 *Materia nomen eſt theoricum, aqua verò eſt
practicum.*
33 *Quid cauſa efficiens interna.*
34 *Falſum axioma Ariſtotelis.*

35 Expli

35 *Explicatur efficiens in naturalibus.*
36 *Ignis non eſt de cenſu efficientium ſeminalium; vt decepit Ariſtotelicos, nec influxus cælorum eſt inter efficientia.*
37 *Diuerſitas cauſæ efficientis, & effectiua.*
38 *Ambitioſum, & ignauum Ariſtotelis ingenium.*
39 *Falſum axioma Ariſtotelis.*
40 *Ariſtoteles in Matheſi potior, quàm in natura.*
41 *Quanta Scholarum ignorantia in naturalibus hactenus.*
42 *Ariſt. in phyſicis ridiculus ſibiq; contradictorius.*

1 IN domum deſertam venio, ſordes
euertendas mihi reliquêre. Plurima
indaganda ſunt, & docenda quæ ig-
nota; ſubuertenda quæ malè tradita,
abſtergenda quæ immunda, & quæ
falſa, abjicienda erunt: omnia verò, atque ſingu-
la debitè confirmanda: hæc autem præmonuiſſe
ſat eſto, ad ſubmouendum tædia, ſi fortè noua,
atque paradoxa infeſtent magis, quàm vera oblé-
ctent. Naturæ cognitio ex eo duntaxat deſumitur,
quod actu, & reipsâ eſt: quippe quæ fictis nuſ-
piam meditationibus conſiſtit. Eſt nimirum tota
naturæ compages, indiuidua, reipsâ; actu, & in
aliquo corpore, excepto ſpirituum abſtractorum
numero. Denique, & inprimis ſeriò moneo, quo-
ties de cauſis naturalium loquor, nequicquam
2 hæc ſumenda pro elementis, vel pro Cœlo; eo
quòd titulo creationis ſupernaturaliter incepe-
rint, & hodiè conſtanter quoque maneant eadem
quæ ab initio fuerunt. Cauſas ergo rerum natu-
ralium intelligo viciſſitudinem præſupponere: Ac
licèt Elementorum corpora ſubter naturam ve-
nerint, heteroclita tamen eorundem eſt ſpecula-
tio, & aliena Philoſophia. Qui enim ante me
quatuor elementa, ad ſingulas corporum genera-
3 tiones, per mixturam confluere ſunt opinati; ele-
menta ethnico more aſpexerunt, ſuiſque tenta-
runt commentis elemementa nubere, & obedire.
Omne itaque corpus naturale non alia requirit,
quàm corporea initia, pleriumque mutationi, ac
viciſſitudini obnoxia dierum: non autem natura
conſtat hyle indefinitâ; ac impoſſibili; neque opus
habet principio tali, vt nec priuatione: ſed ordo,
& vita inſunt efficienti, de neceſſitate: Reſque
omnis inanis, vacua eſt, mortua, ac deſea, niſi vi-
tali, aut ſeminali ad eſſe principio fuerit conſtitu-
ta, aut quandoque conſtituatur. Quinimò adhuc
corruerent iſtæ leges, niſi ordo quidam rebus
ineſſet, & intercederet, qui propria flecteret ad
communis boni ſuſtentationem, ſiue neceſſita-
4 tes. Ariſtoteles quatuor cauſas, rerum conſtituti-
uas, dictauit, quæ ſuum Authorem quoque fecê-
re naturæ ignarum. Quippe inprimis principium
cum cauſa materiali confundit: Primam ſcilicet
cauſam vocans materiam indefinitam, ſiue cor-
poream molem ſubſtratam, determinationis for-
malis indigam. Alteram dein cauſam, etiam in-
ternam eſſentiam, ſiue rei formam cum altero
ſuorum principiorum confundit. Tertiam deni-
que externam, efficientem vocat: Ac quartam
tandem nominat finem, ad quem videlicet res
quæque dirigitur: hanc autem in efficientis men-
te, voluit cauſarum trium priorum eſſe primam;
5 adeoque nedum res naturales principiari per ens
rationis, ac mentale: verumetiam quaſi inanimata,
in mente efficientis cauſæ, latetent per finem.
Quòd ſi ergo cauſas naturales malè inquirat;
longè peiùs ſupernaturalem finem, in mente pri-
mi Motoris, pro naturali cauſâ conſtituit, vel
mentalem finis conceptum in non animatis re-
quirit. Ego ſanè, qui non aſſueui conſentiendi ig-
nauia, aliorum auſibus, ſine præponderatione in-
ſeruire; tres poſteriores cauſas, in cognitione na-
turali, mendoſas, imò & damnoſas plurimùm of-
fendi. Primam verò de quatuor, fabuloſam oſten-
dam ſubinde. Nam inprimis, cùm omnis cauſa
ſecundùm naturam, & dierum ſucceſſionem cau-
ſato ſuo ſit prior; certè forma compoſiti cauſa
eſſe nequit producti: ſed potiùs Entelechia vltima
generationis, ipſiſſimaque generati eſſentia, atque
perfectio; propter cuius aſſequutionem, cætera
cuncta diriguntur. Itaq; formam potiùs tanquam
effectum, quàm vt cauſam rei meditor. Imò am-
pliùs. Forma enim cùm ſit generationis finis, non 6
eſt merè actua generationis, ſed generati, ac potiùs
potentia poſſibilis in generatione: materia verò
ſine generationis ſubiectum, vt actu eſt; ita quoq;
actus ipſius eſt internum agens, efficiens, ſiue Ar-
cheus. Falſum eſt idcirco, quòd quantò res magis
habet de forma, tantò magis habet de actu, de
entitate, virtute, ac operatione. Quoniam forma
non acquiritur, vel poſſidetur per partes, vel gra-
dus; neque idcirco entia ſunt ſuſceptiua plus, mi- 7
nuſve de forma. Imò etſi ſuſceptiua eſſent, tamen
activitas agentis non eſt ipſius formæ, ſed Archei;
de quo mox. Forma igitur eſt indiuiſibilis. Quid-
quid enim Ariſtoteles tribuit formæ, ſiue perfe- 8
ctioni poſtremæ, in ſcena rerum, id propriè, dire-
ctiuè, & exſecutiuè competit illi agenti, ſiue Ar-
cheo ſeminali. Denique cùm cauſa efficiens Ari-
ſtotelis ſit externa (qualem ait fabrum, ferri in-
ſtitu) facilè cognoui, illum ſua figmenta pro ve- 9
ris fundamentis, venum dediſſe, eiuſque omnem
ſpeculationem circa artificilia, & externa naturæ
vagari. Tota alioqui cauſa efficiens eſt interna,
eſſentialis, in natura. Et licèt generans pater ſit
effectiuus; in ordine tamen ad patratum, non eſt
niſi cauſa efficiens ſeminis, tota externa, in rela- 10
tione ad ens, quod per generationem de ſemine
conſtituitur. Etenim in ſemine, quod totam effi-
cientis immediati quidditatem complet, atque
continet, non eſt ipſe pater; ſed Archeus. Eo quòd
pater reſpectu generati, nonniſi externæ, & oc-
caſionaliter producentis rationem habet: ſiqui-
dem per accidens tantùm generationis effectus
ſubſequitur, licèt totâ intentione generationi in-
cumbat patrans. Itaque conſtitutiuum efficienter
conſtituens, cauſans intrinſecè, perfectiuè, atque
per ſe, eſt ipſe Archeus ſeminalis, à patre reali-
ter diſtinctus in eſſe, & proprietatibus. Pariter
vt in vegetabilibus. Herbæ quidem ſunt ſeminum
productrices: at herbarum è ſemine iſto naſcen-
tium, nonniſi occaſionales, & remotæ; atque
idcirco etſi ſint cauſæ naturales, non tamen ſuf-
ficientes, & neceſſariæ: neque enim è quouis ſe-
mine proinde planta conſurget. Eſt ergo ens ſe-
minale in ſemine, cauſa immediata efficiens effi-
caciter, interna, vt eſſentialis, herbæ inde pro-
deuntia. Plantæ autem præcedens illius ſeminis,
eſt cauſa remota, occaſio naturalis, ſeminis qui-
dem, quoad per ſe, ac immediatè plantam fabri-
cat, & efficit, cum adiutorio excitantis. Alioquin
enim ſi herba patrans eſſet efficiens herbæ pro-
ductæ, non poſſet patrans cauſa comburi, quin
producta ſimul periret. Eſt ergo ſemen, cauſa effi-
ciens, interna, immediata herbæ productæ. Qua-
propter poſt ſedulam rerum omnium inueſtiga-
tionem, non inueni corporis naturalis vllam de-
penden

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

pendētiam, niſi duntaxat ad duas cauſas, ad mate-
11 riam, & efficiens, internas (quibus plerumque ex-
terna quædam excitans aſſociatur) ſcilicet. Quip-
pe quòd hæc duo ſibi, & aliis ſint abundè ſatis,
contineantque totam rerum compaginem, ordi-
nem, motum, ortum, notiones ſigillares, proprie-
tates, ac quidquid denique ad rei conſtitutionem,
& propagationem requiritur. Continet namque
efficiens ſeminalis cauſa, rerum ſibi agendarum
typos, figuram, motus, horam, reſpectus, inclina-
tiones, aptitudines, adæquationes, proportiones,
alienationem, defectum, ac quidquid ſub dierum
ſequelam incidit, tam in generationis, quàm re-
12 giminis negotio. Fines denique cùm omnes effi-
ciēs in ſe contineat, tanquam rerum à ſe agenda-
rum inſtructiones; ideo finalis cauſa Scholarum
externa, quæ duntaxat in artificialibus locum ha-
bet, vana prorſus eſt in natura. Saltem non diſtin-
ctâ quidditate ab ipſo efficiente, eſt conſiderabi-
lis. Quæ namque in mente Artificis ens Rationis
eſt, nequaquam poteſt cauſæ realis, & naturalis
pondus obtinere. Eo quòd cauſæ efficienti natu-
rali, ſua à Deo naturaliter ſit infuſa finium, & ha-
bitudinum ſcientia. Res nimirum ſingulæ in na-
tura, ſuccum aliquem geneticum deſiderant pro
materia; ac denique ſeminale, efficiens, diſpoſiti-
uum, dirigens principium internum generatio-
nis. His namque duobus, neque pluribus opus
13 habent res corporeę ſingulæ. Tria verò corporum
principia, Paracelſo tantopere iactata, etiamſi re-
perirentur in ſingulis conſtitutiuis, attamen non
proinde ſequeretur illa vim habere principiandi:
ſiquidem illa tria, cùm ſint fructus ſeminum, ſor-
tiuntur diuerſitatem quaſi ſpecificam; quam ne-
ceſſariò neſcirent, ſi vera eſſent principia. Id eſt ſi
ante ſpeciei conſtitutionem adeſſent; nec etiam
vnum migrare poſſet in aliud; quod tamen tribus
14 primis Paracelſi eſt vernaculum. Porrò cùm ma-
teria, ſimul & efficiens ſufficiant ad omne produ-
ctum, ſequitur omnem definitionem naturalem,
non ex genere, & differentia (mortalibus plerum-
que incognitâ) petendam; ſed ex ambarum cauſa-
rum connexione; eo quod ambæ ſimul totam rei
eſſentiam concludant. Deinde etiam ſequitur,
ipſummet productum, ſiue effectum nil eſſe, præ-
ter ambas cauſas connexas.

15 Quod profectò eſt intelligendum de non ani-
matis; animatis alioqui ſuperaddenda eſt vita, ſiue
anima viuentis. Sic enim equus fit filius ſuorum
parentum quadrupedum, in animam viuentem
equinam, creatus virtute verbi. Sublunaria vul-
16 gò diuiduntur in elementa, & elementata: Ego
verò diuido in Elementa, & producta ſeminalia.
Sic vt ſingula peculiarem claudant Monarchiam,
ab aliis duobus ſecretam. Mineralia ergo, & vege-
tabilia, ſi qua fortè viuere videantur, cùm tantùm
viuant per poteſtatem, & non per formam viuen-
17 tem, in lumine animato; aptè quoque definiri
poſſunt per ſolam materiam, & efficiens inter-
num. Siquidem omnis effectus producitur, vel ab
agente externo, & eſt productum artificiale: vel à
ſuſcitante, ac fouente externo, quod eſt cauſa oc-
caſionalis, & externa; quæ tamen intus habet cau-
ſam efficientem, & ſeminalem, quæque permanet
efficiens in vltimam vſque producti periodum.
Cauſa tamen occaſionalis non eſt agens verum,
18 ſed mediatum. Subiectum verò, quod Scholæ pa-
tiens dixêre, ego coagens voco. In relatione verò
ambotum terminorum, ſiue in habitudine motûs
19 agentis ad coagens, reſultat actio. Producta ergo
non vitalia non recipiunt formas, per diſpoſitio-
nem termini agentis factibilem; ſed tantùm ac-
quirunt deſtinationum, ac digeſtionum fines, ſiue
maturitates. Etenim dum è cauſis mineralium re-
ſultat lapis, aut metallum, vel è ſemine plantæ,
dum fit planta, non fit aliquod ens nouum, quod
poteſtatiuè non eſſet præſens in ſemine; ſed ac-
quirit tantùm maturitatis deſtinatæ complemen-
tum. Ideoque terræ datur poteſtas producendi
herbas, non autem aquæ producendi piſces. Quia
in vitalibus animantatis non ita fit, prout in plan-
tis. Vt enim Monarchiæ ſunt planè diſparatæ, ita
& generationis, & generandi modi. Ideo namque 20
dos propagādi ſemina, in ſęcula durabilis, legitur
tributa terræ, non item animantibus, quanquam
hæc interim propagare debeant. Proinde ſęmina
non animantatorum propagantur quidem, non
ſecus ac lumen de lumine ſumptū. In cuius tamen
illuminationis participatione, neceſſariò Creator
efficiens principale eſt. Solus autem Creator creat
vbique nouum lumen, ſiue ſit formale, ſiue etiam
vitale, indiuidui producti: nec enim lumen iſtud
antea erat, nequidem ex parte, licèt ex habitudine
potentiali, ſiue diſpoſitione aptitudinali ad con-
ſequēdam formam, quodammodo inanimatorum
ſemina, vitalia ſic cenſeantur: non tamen tam pro-
pinquè, vt in plantis, via formalis inplantata eſt,
Animæ namq; & vitæ, vt gradus, ita & partes neſ-
ciunt. Et quanquam ſemen animantis diſpoſitio-
nem ad vitā habeat; vitam tamen nec habet, neque
ex ſe habere, aut efficere poteſt, ob rationes de or-
tu formarum deductas. Quamobrem mox docebo 21
non eſſe elementa quatuor, nec trium reſiduorū,
imò nec duorum, eſſe congreſſum, vt inde corpo-
ra (quæ mixta creduntur) conſlentur: ſed quòd ad
horum conſtitutionem duæ ſaltem abundè ſuffi-
ciant cauſæ naturales: materia nempe eſt ipſiſſima
effectûs ſubſtantia; efficiens verò ipſius internum
atque ſeminale agens; & prout in animantibus
duos tantùm ſexus agnoſco; ita quoq; duo ſaltem,
nec plura ſunt corpora, quorumcumque initia,
prout duo tantùm luminaria magna. Nam quæ 22
Chymici, ſalem, ſulphur, & mercurium, ſiue ſa-
lem, liquorem, & balſamum, tria vocant corpo-
rum initia, oſtendam ſuo loco, non poſſe initio-
rum ſortiri dignitates, quæ non in omnibus poſ-
ſunt reperiri, quæque ipſamet ſunt primordiali-
ter ex aquæ elemento prognata, & in aquam rur-
ſus diſſoluta fatiſcunt (vt quandoque conſtare fa-
ciam) Siquidem initiorū ſtabilis ſit natura, opor-
tet, ſi nomen ac proprietatem principij ſuſtinere
debeant. Duo igitur, nec plura ſunt corporum, & 23
cauſarum corporalium prima initia. Elementum
aquæ nimirum, ſiue initium ex quo; & fermen-
tum, ſiue initium ſeminale per quod, id eſt diſpo-
ſitiuum; vnde mox producitur ſemen in materia:
Quæ acquiſito ſemine, fit eo ipſo vita, ſiue ma-
teria illius entis, media, diſcurrens in ter vtriuſque
periodum, ſiue materiam vltimam. Eſt autem 24
fermentum, ens creatum formale, quod neq; ſub-
ſtantia, neque accidens; ſed neutrum, per modum
lucis, ignis, magnalis, formarum, &c. conditum à
mundi principio, in locis ſuæ Monarchiæ, vt ſe-
mina præparet, excitet, & præcedat; hoc eſt nem-
pe fermentum in genere. Quæ autem hîc ſuppo-
no, ſuo tandem ſingula loco demonſtrabo: non
agam de fabulis, rebuſque non exiſtentibus; ve-
rùm de principiis, ac cauſis, in ordine ad fines,
actiones, & generationes: Conſidero fermenta ve-
rè, actuque exiſtentia, & indiuidualiter per ſpecies
diſtincta.

diſtincta. Sunt itaque fermenta, dona ac radices
à Creatore Domino ſtabilitæ, in ſæculorum con-
ſummationem, continuâ propagatione ſufficien-
tes, atque durabiles, quæ ex aqua, ſemina ſibi
propria excitent, atque faciant. Nimirum qui
dedit terræ ex ſe germinandi virtutem, dedit fer-
menta totidem, quæ fructuum expectationem;
vt etiam ſine ſemine præcedentis, plantæ poſſint
ex aqua ſuos liquores, & fructus prolificare.
Proferunt itaque fermenta, ſemina ſua, nec alie-
na. Id eſt, ſingula, iuxta ſui naturam, & proprie-
26 tates: Quod dicit Poëta: *Quippe ſolo natura ſub-
eſt: Nec omnis fert omnia tellus.* Ineſt quippe locis
ordo quidam diuinitus inditus, ratio quædam,
& radix immutabilis producendi ſtatutos quoſ-
dam effectus, ſiue fructus, nec quidem vegetabi-
lium; ſed & mineralium, & inſectorum. Diffe-
runt namque terrarum fundi, & proprietates,
idque propter aliquam cauſam terræ iſti conna-
turalem, & coæuam: hanc nempe fermento for-
mali mihi creato, attribuo. Vnde conſequenter
diuerſi fructus diuerſis locis pullulant, & ſponte
erumpunt; quorum ſemina aliò tranſlata, plerum-
que imbecilliùs prouenire videmus, ceu fœtus
27 ſuppoſititios. Quod autem de fermento terræ in-
dito dixi, idipſum pariter in aere, & aqua repe-
rio. Neque enim Radicibus, Donis, Rationibus
fermentalibus carent, quæ ſtabiles, locis, & pro-
uinciis dicatos fructus proferunt; idque perſeue-
rantia fructuum nedum conuincit: ſed & ſpon-
tanea, abundánſque iniuſſorum ſeminum profu-
28 ſio. Fermentum igitur principij veri naturam te-
net à cauſa efficiente, in hoc diuerſi; quòd cauſa
efficiens conſideretur tanquam immediatum prin-
cipium actiuum in re, quod eſt ſemen, ac ve-
lut principium motiuum ad generationem, ſiue
initium rei conſtitutiuum. Fermentum verò, ſe-
29 mine ſæpe prius, & hoc de ſe generat. Eſtque
fermentum, originale rerum initium, vis indita
terræ, vel locis, non autem rebus ſeminalibus
conſtitutis. Fermentum autem, quod rebus con-
ſtitutis cum ſeminum proprietatibus innieſcit,
ſe habet per modum efficientis, ad ſemen rerum.
Aſt ſeminale fermentum non eſt illud, quod al-
terum duorum originalium principiorum; ſed
productum eiuſdem, & effectus ſeminis indiui-
30 dualis, ideóque caducum, & interiens. Vbi aliàs
fermentum principians, in elementorum finibus
conditum, immutabile, & conſtans perſeuerat,
viciſſitudini, aut morti ſubiectum. Eſt ergo vis
locis inſita à Creatore Domino, ibidem locata,
ad fines in ſucceſſione dierum ſibi ordinatos.
Dum aliàs ſemen in rebus, eiúſque vis fermen-
talis eſt res, quæ exoletâ ſuæ Tragœdiæ ſcenâ,
definit in indiuidualem Epilogum. Res enim li-
cèt de ſe ſucceſſiuè prolificet: id non niſi virtute
hauſti ſemel fermenti euenit, quod proinde non
deſinit ſuis locis, ſpontaneos, ſine priorum pa-
rentum ſemine, feliciorea fructus inceſſanter
edere. Hæc facilia ſunt cognita, in mineralibus
ſponte natis; at in plantis, & animalibus, ſucceſ-
ſiuâ ſeminis fœcunditate generantibus, non æquè
id obuium eſt, vt neque in animantatis, promiſ-
cuum putredinis ſexum mentientibus quidem;
at mox mutuo etiam congreſſu prolificantibus.
Verùm eadem vbique eſt ratio fermenti. Adeó-
que fermentum vtrobique principium idem eſt.
Etenim in ſemine à parente inditur, & cum eo-
dem identitatem ſubit, vel aliunde à cauſis ex-
ternis materiæ imprimitur; ſaltémque vtrobique
veri efficientis interni locum tenet. Quippe re- 31
rum Conditor, quibuſdam fermentis loca deſi-
gnauit propria, ac ſtatuta, in elementorum con-
du, tanquam ſeminum promtuario, in eo effi-
cientium protorypos. Aliis verò rebus per indi-
uidua, & ſpecies, ac ſi eſſent loca, diſperſit: Alibi
enim ſtabilia, pro natura corporum quibus in-
ſunt, hæc initia voluit: aliis verò, vt de manu in
manum tranſirent, in rerum continuationes. In
hoc autem differre voluit, quòd fermenta ſtabi-
lia locorum, tanquam prima, vniuerſalia, ſim-
plicia, atque initia inchoatiua ſeminum, ſiue cau-
ſarum naturalium efficientia eſſent: quæ ſcilicet
elementum aquæ in ſe, in aëre, vel in terra im-
prægnarent. Caducorum verò fermenta labilia,
& a parentibus hauſta, materiam præparatam
dumtaxat concernerent, & in ſeminum ſinu im-
mediatè ſederent: Idóque & inteſtinam mortis
neceſſitatem continerent. Alterum pariter ini-
tium corporum vniuerſale, quod aqua eſt, eſt
vnica rerum cauſa materialis, quatenus aqua ini-
tij naturam in ſe habet, in modo, puritate, ſim-
plicitate, ac progreſſu initiandi, prout & in ter-
mino diſſolutionis, ad quem cuncta corpora, per
materiæ vltimæ reductionem redeunt. Quod
mox ſuo loco demonſtrabo typicè. Initium itaque 32
à cauſa tantùm theoricè diſtat, vt illud ſit ens
actuale initians, atque hactenus cauſans: Cauſa
verò ſit terminus relationis ad cauſatum, ſiue ef-
fectum, enti theorico fortè propinquius. Vel di-
ſtingue illa vt iubet. Ego ſaltem intelligo cauſas
initiare, & initia cauſare, eodem nomine, ſiue ſit
in elementorum ſinu, ſiue in ipſa ſeminum ma-
terialium familia. In rerum itaque naturalium
hiſtoria, conſidero materiam plerumque ſemine
imprægnatam, primâ ſui vitâ decurrentem ad
vltimum illius concreti terminum; non autem
materiam primam Ariſtotelicam, ſiue illud non
ens impoſſibile. Sed conceptæ cauſæ efficientis 33
conſidero initia realia, entium omnium dona
prima, radices, theſauros, & fermenta impræ-
gnantia. Vel ſi mauit Lector cauſam efficientem
confundere cum rerum fermento, & materiam
corporum cum aquæ elemento, diſtinctus eſſe
deſino iubens, modo ſciatur qualiter iſta ſe ha-
beant, in luce naturæ. Saltem ſic de corporum
initiis & cauſis diſſerut, vt ſentio, & expertum
habeo; multam quoque lucem ſpondeo iis, qui
hanc ſemel theoricam fecerit ſuam. Falſum ita- 34
que imprimis comperient Ariſtotelis axioma.
Quòd videlicet *generans nequeat eſſe pars genera-
ri.* Cùm ſemper generationis principium effecti-
uum ſit internum agens, internus patrator, &
generans. Quod ſatis clarè conſtat in iis, quæ ſo-
lâ matre putredine prodeunt vitalia. In quibus
nullum vniuocum eſt generans externum: ſed
ipſa maſſa ſeminalis, ſiue ſemen generatiuum
cuſtodit in ſe vniuerſa, quibus ad generationis
œconomiam opus habet. At ſanè nec cauſarum
binarium admonuiſſe ſat eſt: quin potiùs inuenit
efficientē, ſiue coſmocraticem præcipuam, planiùs
deduxiſſe. Quocirca hoc loco ſuppono, quæ ali- 35
bi demonſtrabo, nimirum in tota rerum natura-
lium ſerie de nouo nil ſurgere, quod non è ſemi-
ne ortum ducat, nihilque fieri, quod non è ſemi-
nis neceſſitate fiat. Tragœdiam vero defunctam
in meta finis, non eſſe niſi exantlatorum ſeminum
periodum, ſiue epilogum; niſi fortè violenter
abſcedere cogantur. Quocirca ignem excipio, 36
vtpote non ad generationem, ſed ad deſtructio-
nem

eoim ethnicus, viſtum ignarus, vias magis
oſtendet, quam cæcus colores, antea non viſos.
Ergo præter ignorantiam naturæ, in ſui radice,
ac quidditate; Scholæ neſcivere rerum cauſas,
numerum, exigentiam, denique maturitatum,
tarditatum, & celeritatum fluxiones. Itemque
ignorarunt compoſitiones, & reſolutiones cor-
porum, tam natura, quam arte factas: Semi-
num quoque, fermentorum item neceſſitates, fi-
nes, diſpoſitiones, defectus, reſtaurationes, in-
teritus, ſubſecutiones quoque, contiguitates, &
dependentias, eo quòd Agens naturale, rebus
exoticum, atque peregrinum edocerent. Con-
ſecutiuè etiam ignorarunt formarum natiuitates,
42 vt & inde prodeuntes proprietates. Quorum lo-
co fortunam, caſum, tempus, vacuum, & infi-
nitum expoſuerunt, licèt naturæ aliena, quæque
diſciplinas conterent ridiculas. Imo ſecutæ
ſunt Authorem, qui credidit, mundum ab æ-
terno, in æternum, propriis viribus explicatum
iri, ſibique contradicit negando infinitum. Cum
primus Motor, æternùm duraturus, omnia fa-
cturus, in poteſtate æterna, infinitum neceſſa-
riò includat.

ARCHEVS FABER.

1 *Archeus eſt cauſa efficiens.*
2 *Qualis in ſeminibus.*
3 *Proprietates, & differentia eiuſdem.*
4 *Compoſitio auræ genialis.*
5 *Natiuitas idearum ſeminalium.*
6 *Veſtis ſeminalis Archei.*
7 *Hoſpitia, cum curatoribus deſignata ſemini.*
8 *Syzygia aſtrorum imitata in ſeminibus.*
9 *Primum mobile non habet vicariatum in viro.*

1 TETIGI ortum & cauſas naturalium,
ac, ne cauſam efficientem, gratis in-
ternam poſuiſſe videar: opportu-
nius fabrum, generationum Vulca-
num explicabo. Quidquid igitur in
2 Mundum venit per naturam, neceſſe eſt habeat
ſuorum motuum initium, excitatorem, & dire-
ctorem internum generationis. Singula ergo,
vtut dura & opaca, tamen ante ſui iſtam ſolidi-
tatem, claudunt in ſe auram, quæ ante generatio-
nem, ſemini hactenus fœcundo, internam, futu-
ram generationem adumbrat, & generatum ad
3 finem ſcenæ vſque comitatur. Quæ aura, licet in
aliquibus luculentior ſit: in vegetabilibus tamen,
ſucci ſpecie comprimitur, vt & in metallis den-
ſiſſima homogeneitate inſpiſſatur: ſingulis tamen
hoc donum obtigit, quod Archeus vocatur, ge-
nerationum & ſeminum fœcunditatem conti-
nens, tanquam cauſa efficiens interna. Ille in-
quam faber, generati imaginem habet, ad cuius
initium, deſtinationes rerum agendarum compo-
4 nit. Conſtat Archeus verò, ex connexione vitalis
auræ, velut materiæ, cum imagine ſeminali, quæ
eſt interior nucleus ſpiritualis, fœcunditatem ſe-
minis continens; eſt autem ſemen viſibile, huius
tantum ſiliqua. Imago hæc Archei, ex prædeceſ-
ſoris idea defluens, vel eandem è condo externo-
rum arripiens, non eſt demortuum quoddam ſi-
mulacrum: ſed plena inſignitum ſcientia, pote-
ſtatibuſque neceſſariis, rerum, in ſua deſtinatione
agendarum, ornatum; adeoque eſt vitæ, & ſenſa-
tionis primarium organum. Per exemplum:
Prægnans enim, ceraſum ſuo appetitu, in fœtu
fingit, illa parte, qua manum appetendo admo-
uet. Ceraſum, inquam, in carne verum, virens, pal- 5
lidum, flauum, & rubens, iuxta, ſtationes, quibus
arbores, ſua ceraſa promouent. Citiuſque in Hiſ-
pania, idem in eodem fœtu ceraſum rubet, quam
in Belgio. Fit ergo ceraſum per imaginationem:
Ita per libidinis imaginationem in ſpiritum ſe-
minis, traducitur vitalis imago animantum, per
curſum generationis, ſeipſam explicatura. At 6
cum omnis actus corporeus, in corpus termine-
tur, hinc fit, quod Archeus, generationis Faber,
ac Rector, ſeipſum veſtiat ſtatim corporali ami-
ctu; In animantaris enim perambulat ſui ſemi-
nis latebras omnes, & receſſus, incipitque mate-
riam transformare, iuxta imaginis ſuæ entele-
chiam. Hic enim cor locat, ibi verò cerebrum
deſignat, atque vbique immobilem habitatorem
præſidem, ex vniuerſali ſui monarchia determi-
nat, iuxta exigentiæ, partium, & deſtinationum
fines; Præſes demum ille, manet curator, rector- 7
que internus finium, in obitum vſque. Alter ve-
rò fluctuans, nulli aſſignatus membro, intuitum
ſeruat, ſuper particulares membrorum naucleros,
lucidus, at ferians nunquam. Inſuper vt ſublu- 8
naria, ſuperiorum in ſe analogiam exprimunt: ſic
vnumquodque, quo eſt vitalius, eo perfectius
aſtra æmulatur, adeo vt ægri, Ephemerides ſenſi-
biles in ſe ferre videantur, futurarum tempeſta-
tum gnari. In viſceribus nimirum planetarij ſpi-
tus elucent maximè, prout & in vniuerſali Ar-
cheo influo, firmamenti vices vireſque apparent.
Primum autem mobile, in viris nuſquam mem- 9
brum habuit: ſed duntaxat ſub Archeo vteri,
analoga meditatione occurrit, tanquam in po-
ſtremo creatorum complemento. Forte enim
mulier primis proinde conceptibus turbatior,
cæteroſque orbes, primis motibus ſecum ducit.
Quoties vterus, aſcendentali imaginationis re-
gimine turgidus, thymoſin patitur, particulares
viſcerum Archeos, in ſui obſequium rapit, in-
firmitates viriles æmulando, plerumque miſerè
deludit medentes, ficta imagine. Propemodum
brutorum Archei, ſe habent inſtar humani. Nec
inutilem ſimplicium ſupellectilis cognitionem
hauriemus, ex plantarum diſcrimine, & ſexubus
ſuis. Quippe nec ſine myſterio, in ſola corru-
ptione natis reptilibus & inſectis, nil æquè na-
tura ludendo variè, intendit ſeriò, quam analoga
ſexuum vtrobique diſcrimina. Quocirca, neque
eadem in plantis neglexiſſe autumandum, licèt
promiſcuo ſexu, vnicum ſemen, & fœcundiſſima
prole faciant beatum. Potiſſima autem effectrix
maiorum vitium, dignoſcitur ſub Veneris ſigna-
turis, eluceſcens ſexuum ſolicitudo, ſubinde &
hermaphroditica promiſcuitas. Quæ enim plantæ
ſunt fœmineæ, primi mobilis raptum conci-
liant. Naturalis ergo Aſtrologia ſeminis huma-
ni, ſuas directiones iuxta vniuerſalem cœli mo-
tum componit; non autem de foris mendicat:
etenim ſi omne vegetabile, ſemen ſuum edere
poterat, ante ſtellarum creationem, certe homi-
nem decebat non minore priuilegio gaudere,
ex innato omnium ſemine, ſubſiſtentiam, mo-
tu, ſupernamque lationem habere, non au-
tem ex aſtris, libro de vita longa, ad longum
elucidantur, quæ hic deſiderantur de Archeo
vitali.

LOGICA INVTILIS.

1 *Proteſtatio Autheris.*
2 *Omen huius libri.*
3 *Quibus mediis in condenda Philoſophia ſit vſus.*
4 *Author ſcribit, velut ex mandato.*
5 *Diſtributio Logices per membra.*
6 *Ridicula penuria differentiarum pro definitione.*
7 *Miſeria Diuiſionis.*
8 *Diuidendi methodus, non meretur nomen Philoſophia.*
9 *Vana iactantia argumentationis.*
10 *Logica parit tantùm opinionem.*
11 *Cur nouemdecim Syllogiſmi, non pariant ſcientiam.*
12 *Examinatur ſtentoria pompa Syllogiſtica.*
13 *Cur omnis conclusio ſit annexa dubio.*
14 *Cur concluſio Syllogiſmorum ſit neceſſaria.*
15 *In veris pramiſſis falſa concluſiones, & contra.*
16 *Scientiam demonſtrationis non generari in diſcente.*
17 *Syllogiſmus cur non pariat ſcientiam.*
18 *Vera ſcientia ſunt indemonſtrabiles.*
19 *Scientia principiorum non eſt in Ratione.*
20 *Quid inueniatur per Logicen.*
21 *Schola Logices ſe opponunt ſacris.*
22 *Per Logicam, reſumitur tantum, quod ante ſcitum eſt.*
23 *Duplex, & pene inutilis finis Logices.*
24 *Nulla ſcientia niſi de ſurſum.*
25 *Logicam pro Philoſophia vendere continet impoſturam.*

1 VOCABOR præſumptuoſus rixa-
tor, cuique anteriora ſcire diſpli-
cet, inſtar apri, vineam funditus
euertentis. At ſcio, quòd male me-
cum ageretur, ſi anima ſubiecta
ſtaret iudiciis humanis. A vito namque cœpi
ambitionem aſpicere ex obliquo, ceu rerum
vaniſſimam, pendentem ex inſtabili hominum
2 arbitrio. Oculus meus in directum ſemper aſpi-
ciebat vocationem, quam inuita Parente, meam
feceram. Nunc ſcio, autem, me veritatem do-
cere, compulſum; ideoque huius libri doctri-
nam, etſi dietum numero ſiderit, permanſuram
tamen, in mundi finem vſque. Quid ſi oſten-
dero inſcitiam, ignauiam, impietates, & incle-
mentias medentum, circa res ſummo pretio
habendas, quarumque iactura eſt irreparabilis,
animabus denique periculoſiſſima, mihique cum
deſpectu reſpondeant, ludibrio, & ſarcaſmo:
profecto vel ex nunc mihi gratulor, viuoque
contentus, ſpe illius retributionis. Eteoim mihi
3 neceſſe fuit, in condenda noua Philoſophia, om-
nia pænè reſcindere, à prioribus tradita, multa-
que inſtitui, & reſtitui debere, quæ pari animo,
non recipiet quilibet. Nec ignoro, perpetuam be-
ne merentes manere ſortem, vt aſperum, & igna-
rum plerumque cenſorem tolerent. At, ſi vtilia
doceam, præcepti eſt, acceptum non defodere ta-
lentum. Poſſem cum Hieron: (in prologo Iſaiæ)
dicere, *legant prius, & poſtea deſpiciant, ne videan-
tur non ex iudicio, ſed ex odij præſumptione, ignora-
ta damnare.* At ego nil moror, ſiue legar, & re-
4 prehendar, ſiue non. Sat eſt, me ſatiſdediſſe præ-
cepto. Neque enim fuit mihi aliqua ambitionis
enoteſcendi thymoſis, qui lubens fateor, me nil
boni habere quod imitandum. Imo abſque nomi-
ne, prelo ſubditus fuiſſet liber, ſi id ſine offendi-
culo fieri potuiſſet. Cœpi ab adoleſcentulo, cum
pruritu aſſueſcere, quod Medicis, Chirurgis, at-
que Seplaſiis obloquentibus, cætera pleba, me vt
Spagyrum & Philoſophum ſperneret, paucis ſo-
lum mihi fauentibus, quorumque fauori me, ad-
huc quantum potui, ſubtraxi: Certè multum æta-
tis ac laboris ioſumpſi, multumque vtilioris otij
mihi detraxi, vt præcepto huius ſtudij ſatisface-
rem. Sit primæ veritati laus, cui ſoli benefactorum
retributio. Cuios in ſpeculo vidi, & ratum ſerua-
ui, hominum iudicia, plerumque è diametro di-
ſtare à diuinis. Auram vulgarem ſtultam, mendo-
ſam, probroſam, & nocuam ſemper: Iudicem verò
vniuerſalem, erroris neſcium eſſe.
A ſermocinalibus ergo exordiar. Conſtat Logi-
ca tribus membris. Definitione nempe, Diuiſio- 5
ne, & Argumentatione. Inprimis, definitionem
conſtare docent genere definiti, & differentia
conſtitutiua. At, cum vix alia differentia, ſpeciei 6
conſtitutiua, nota ſit, præter rationale, & irratio-
nale, quæ ſit ſpecifica, & individuo proxima, ha-
rumque duarum altera adhuc ſit negatiua: prio-
rem verò quandoque friuolam probauero: Quare
vno pede ſublato, abs tripode, neceſſe eſt, ruat Lo-
gicus, tali ſedi confiſus. Præcipuè quod diuiſio, 7
etiam ſit adeo miſerum membrum Logices, quod
dubitari queat merito, an ridicula ſterilitate man-
ſerit à Scholis ipſis fere neglectum. Prior quippe,
eſt cognitio totius, & integri, quam ſuarum par-
tium. Et de eſſentia vniuerſalis eſt, eſſe vnum
in multis, & ideo eſt magis ſcibile. Qui enim no-
uit vnum, & vtile; is nouit plura, & particularia:
non autem è conuerſo. Eo quod vnum, & vtile,
eſt in intellectu: pluralitas verò, ſiue diuiſio in
ſenſu. Nam quanto aliquid magis diuiditur in
partes, tanto magis appropinquat infinitis, eſtque
ideo minus ſcibile, labens ad irregularitatem, ma-
giſque mutationi & oppoſitioni obnoxium. Et
cum logica agat de vniuerſalibus, dicaturque.
1. Poſterior. *quod minus erramus in vniuerſalibus,
quam in particularibus:* Certè logica, nos ducens
per Diuiſionem ad ſingularia, tantum abeſt,
quod nos duceret ad ſcientiam, iuxta illud Ari-
ſtotelis, quod potius detrudat in errores. Pro- 8
fectò, ſi penitius diuiſionis membrum attenda-
mus, nullam Philoſophiæ partem complere po-
teſt, nuda quædam diuidendi methodus, tam ru-
dis, ac cruda, quod eius vna vix adoleſcentibus
dictetur hypotheſis, axioma, proprietas, modus,
proceſſuſque.
Sterilis ergo; & vtroque pede tripodis orba
Logica, apud me ruinam dudum fecit. Penu-
rioſa quippe, & commiſeratione digna eſt Phi-
loſophia, quæ tam anguſta ſupellectile; vtenſi-
libus quoque tam paruis, ac defectuoſis, ſcien-
tias patrare ſe iactitat. Aſt tertium Logices mem-
brum, in ſublime, ſublatum, magni apud ſermo-
cinales ponderis habetur: licet veris naturæ vſi-
bus æquè inconueniens. Vtpote quæ rixas odit,
nec lubens diſcordias fert. Mundus quidem
paſſus eſt ſe circumueniri per Ariſtot, quod ia- 9
ctitet Logiceo, matrem ſcientiarum, nec aliàs
nos ſcire, quam per demonſtrationem. Ac ne
Idiotæ, Stentoris rideant hanc jactantiam (quo-
rum plerique, Logicis aſtutiores, peritiores, &
plura norunt) Logicen nobis, velut per natu-
ram, facit natiuam, ac genuinam. Bellè ergo,
diſputandi methodum, à ſe inuentam, multis
extollat præconiis, omnemque ſcientiam ab
hominε,

homine, ceu raſa tollat tabula, niſi Logicæ ſe eru-
diendum tradiderit. Ego ſanè hanc vanitatem
vſque admiror, vt & mundi credulitates. Præ-
ſertim quòd ratiocinium, ſiue naturalem Logi-
cam compulſus fuerit, natiuâ dote hominibus
concedere. Adeoque ſuam Philoſophiam, ſuam
ſcientiarum omnium repertricem, non ampliùs
abſtruſam aliquam ſcientiam, ſed natiuum quod-
dam rixandi turgium, & ad hoc compoſitam
methodum æſtimes. Itaque hoc loco inquiren-
dum, quantum veritatis, poteſtatis, atque vtili-
10 tatis habet. Ad me quod attinet, ſcio quòd omnis
diſputatio tandem concluſionem pariat; omnis
autem concluſio duntaxat opinionem inducat.
Imò quòd fortiſſimum Ratiocinium (Syllogiſ-
mum vocant) nullam prorſus vnquam ſcientiam
dederit, aut dare ſit aptum. Quare minùs ex
alia quacunque argumenti formula exſpectanda
11 erit ſcientia. Inter xix ſyllogiſmorum formulas,
xii. concludunt negatiuè: Nulla autem negatio
vnquam ſciētiam peperit, cùm aliquid priuatiuè
contineat; nihilque doceat eſſe, quod negat ali-
12 quid eſſe. Scientia verò, poſitiua ſit, neceſſe eſt;
cùm ſit poſitiui, & de poſitiuo duntaxat. Denique
cùm omnis Syllogiſmi baſis ſita ſit in eo, Quòd
ſi duo conueniant ſimul, eadem debeant conue-
nire in aliquo tertio, cuius conuenientiæ confor-
mitas debet apparere in ipſa concluſione. Ne-
ceſſariò itaque in nobis præexiſtit cognitio il-
lius conformitatis ante cōcluſionem; adeo vt in
generali præſciuerim omnino id, quod per con-
cluſionem demonſtratur. Id enim latet in nobis,
tanquam ignis ſub cinere; ſeſeque in apricum
prodit, per natiuam diſcurſûs poteſtatem, quo-
ties vſu venerit, non minùs quàm per regulas
Logices: quod nec ipſe Ariſtoteles auſus fuit ne-
gare. Aliàs namque qui ſic per Logicen quære-
ret ſcientiam, quodammodo atque aliquatenus
nouit quod quærit: nam ſi non nouiſſet id, &
ſciret; quomodo nouiſſet, dum inueniſſet? Niſi
malint Logici, ſcientiam per demonſtrationes
13 quæſitam, caſu repertam. Ad ſummum, cognitio
quam per demonſtrationem haurimus, iam priùs
in nobis erat, & tantùm fit per Syllogiſmum
paulò diſtinctior: ſed tamen remanet, vt ante,
dubio annexa. Eo quòd omnis concluſio neceſ-
ſariò ſequatur debiliorem partem præmiſſarum:
hinc fit, quòd conſcribatur dubio contrarij. Imò
concluſio Syllogiſmi plerumque particulariter
neget, cuius præmiſſa fuit negatiua vniuerſalis;
nec auſit affirmatiuè quidquam inferre, vbi ali-
quid in præmiſſis eſt negatiui. In ſignum, quod
nil doceat per aſſertionem, ſed libentiſſimè ne-
get. Porrò cùm ſcientia lateat ſub cinere, in in-
tellectu; hic poteſt, quoties ſibi opus videtur,
cinerem diſcutere; nec opus ad hoc habet mo-
dis, & formis ſyllogiſticis. Imò cùm iuxta Ariſto-
telem non ſit diſputandum, niſi cum admitten-
tibus principia, quæque putat primò vera; fit,
quòd ex diſſimilibus principiis, non rarò ſequa-
tur aliena concluſio: Puta ex falſis præmiſſis.
14 Nullum adorabile eſt Creator: & omne ſimula-
chrum debet adorari: ſequitur hæc vera conclu-
ſio: Ergo nullum ſimulachrum eſt Creator. Æſti-
mari igitur non poteſt, quòd concluſio Syllogiſ-
morum de neceſſitate cogat. Nam ex mendacio
alioqui ſequitur neceſſariò falſum in vero intel-
lectu, ac veræ ſcientiæ. De impoſſibili ſequitur
impoſſibile; & de abſurdo nil aliud, quàm aliud
abſurdum. Quod tota probat Matheſis. Itaque
prout in mendacio non continētur, ſic latet ve-
ritas, eiuſque cognitio: Ita conſequens eſt, quòd
in præmiſſis non claudatur neceſſariò concluſio-
nis cognitio. Vel enim falſum eſt, quòd nulla ar-
bor mendacij facit bonum fructum veritatis: vel
falſum eſt, quòd ex præmiſſis falſis, vt princi-
piis, naſcatur concluſio vera. Imò cùm etiam con-
ſtet, non eſſe neceſſariam concluſionis depen-
dentiam ex præmiſſis; facilè quoque intelligi-
tur, cur anima tam penurioſum progreſſum huc
vſque fecerit ex demonſtratione. Quocirca B.
Auguſtinus ait: *Sicut in falſis ſcientiis, veras: ſic* 15
in veris ſcientiis, falſas concluſiones eſſe poſſe.
Quinimò vbi penitiùs naturam demonſtratio- 16
num trutinaui, reperi demonſtrationem, eiuſque
cognitionem eſſe in docente, non autem in diſ-
cente; adeoque non tam ad inueniendum ſcien-
tiam, quàm ad oſtentandum iam inuentam. In
diſcente autem Syllogiſmus cinerem difflat ab
igne. Quoniam quicunque ſyllogizat, iam ante
diſtinctè nouit id quod per concluſionem ſibi
cōcedi nititur. Nouit nempe terminos, medium,
& modum. Neque enim aliquis ſyllogizat inco-
gnitis terminis. Itaque viſa mihi demonſtratio
eſt, ſeruire ludimagiſtris, Tyrones excitantibus
ad attendendum ea quæ ipſi ſciunt. Qui certè
hactenus paucas inuenēre, & vtiles ſcientias, vt-
cunque ſe demonſtrationibus mediæ venati, &
ſcientias acquirere iactitent. Omnis enim Syllo-
giſmus priùs concipit opinionem rei, eamque ſi-
bi perſuadet, quàm vt dein pro ſe, vel diſcenti-
bus ſtabiliat, quærit terminos, medium, atque
modum, vt in formam cogat ſuam demonſtra-
tionem. Non eſt igitur Syllogiſmus, ad inuenien-
das ſcientias, ſed potiùs vt inuentas opiniones
aliis demonſtret. Cumque Syllogiſmus in diſ-
cente quandam reminiſcentiam faciat eius quod
ſcit, & non aliud; ſcientiæ verò non acquirantur
per reminiſcentiam, quaſi in nobis omnes om-
nium præexſtitiſſent ſcientiæ: Hinc Syllogiſmus 17
nequit parere, aut inuenire ſcientias, qui inuen-
tas, & ſcitas cognitiones tantum clariores facit.
Ego autem ſcio, & fateor, quòd ſcientia mei in- 18
tellectûs habitet immediatè in intellectu; & (iux-
ta Ariſtotelem) cùm ſcientiæ illæ immediatæ
(id eſt intellectuales) ſint indemonſtrabiles; ſe-
quitur quoque quamcumque veram, ſiue intelle-
ctualem ſcientiam eſſe indemonſtrabilem; id eſt
veras ſcientias non poſſe proficiſci à demonſtra-
tione. Siquidem omnis demonſtratio conſiſtit in
diſcurſu, & ratione. Eſt nempe ſimplex, ac perfe-
ctum ratiocinium. Sed (iuxta Ariſtotelem) ſcien- 19
tia principiorum non eſt in Ratione: at omnino
ſupra eam. Ergo ſcire per Syllogiſmum, non po-
teſt eſſe intellectuale, eſſentiale, vt neque princi-
piatiuum, aut à priori: ſed tantùm à poſitis hy-
potheſibus præmiſſarum vel regularum eſt dedu-
cta putata opinio ſyllogizantis. Plura, & ſuffi-
cientia ad hanc rem, ſcripſi alibi.) Non imme-
ritò itaque Beatus Hieronymus artem ſyllogi- *In Pſal. 140.*
zandi comparat plagis Ægypti, & demonſtra- *& 143.*
tiones Logices vocat Cyniphes Dialectices. Illas
autem Apoſtolus prorſus vitandas voluit: *Nil per*
contentionem agentes, verbiſque contendere, ad nil
aliud vtile, niſi ad ſubuerſionem audientium: Quip-
pe quæ fidem, & fidei merita extinguant. At in- 20
quiunt: Logica eſt inuentrix mediorum. Eſt nem-
pe ad inuentionem mediorum, & formæ pro de-
monſtratione. Putaſne fortaſſis Apoſtolum neſci-
uiſſe quid, quantumq; Logica poſſit? Illum loqui

extra, præter, & contra ſpiritum veritatis, dum
Logicam vitandam iubet? An plus tam flaccido
argumento ſit tribuendum, quam Apoſtoli mandato?
At ſanè Logica non inuenit media ad eſſendum,
habendum, faciendum, aut ſciendum; ſed
duntaxat ad compendioſiùs oſtendendum putationem
aliquam, adeoq; ad oppugnandum etiam
veritatem, rixas compoſitas inuenit. Ideo namque
Apoſtolus Logicen vocat, deſpecto ſatis
titulo, contentiones. Quod non ſanè feciſſet, ſi
mater eſſet ſcientiarum, inuentrix mediorum
vtilium, vel ſi Chriſtianis eſſet proficua, Scholæ
ergo ſecus docentes, facientes, Logicen vt neceſſariam
ſupponentes, & quotidie vſurpantes, op-
21 ponunt ſe Apoſtoli præcepto. Inuentio itaque in
Logica non eſt propriè inuentio; vt neque ſcientia
demonſtrabilis eſt vera, & intellectualis.
Quia non propriè inuenimus, quæ quomodolibet
ſcimus, vt non inuenimus quæ iam habemus
in manu, vel in arca; ſed non ſcita ante propriè
inueniuntur, prout & non habita, non poſſeſſa
acquiruntur per inuentionem, aut donationem.
Etenim dum quis mihi oſtendit lapidem
calaminarem, Cadmiæ præparationem, contentum,
Cupri miſcellam, & Aurichalci vſus, quæ
antea neſciebam, is docet, demonſtrat, datque
ſcientiam eius quod ante ignorabam. Similia
22 vero nunquam docuit Logica. Eſt itaque logicalis
inuentio, mera reſumptio eius quod priùs
erat ſcitum. Neſcitumque ideo neſcit Logica.
Siquidem ſpiritus noſter iam ante erat in poſſeſſione
eius, quod per Logicen reperiri auguſtum
ſpondent. Quoniam eſt impoſſibile noſcere, an
præmiſſæ ſint veræ, apparentes, vel falſæ, niſi
terminorum cognitio priùs in nobis fuerit, cum
notitia adæquationis, & confirmationis illorum.
Conſiſtit ergo totum miniſterium, munus, &
23 vtilitas Logices in duobus tantùm: Vt nimirum
docens queat ſuam potationem imprimere diſtinctè
in audiente; & vt audiēs reminiſcentiam,
vel recordationem excitet, per connexionem,
adaptationem, adæquationem, & conformitatem
terminorum. Quod ſanè non eſt munus inuentiuum
ſcientiarum; ſed poſtera quædam diſcurſûs
conſecutio, ad id quod inuentum erat.
Denique nec quidquid ſic fit, vllatenus ad ſcien-
24 tias ſpectat, ſed tantùm ad dictiones. Scientias
autem ſola dat Sapientia, Filius ſempiterni Patris
luminum. Media autem acquirendi ſcientias,
ſunt duntaxat orare, quærere, & pulſare. Demitor
interim vtrobique tantam Scholarum cæcitatem,
Logicen tantopere extollendo, & magnificiendo.
Optarem ſanè, dicant Scholæ,
quam ſcientiam vnquam in medium Logica
protulerit? An fortè Geometriam? Muſicen? Vitrariam?
Typographicam? Agriculturam? Medicam?
Hydrauliſin? Mineralem? Bellicam?
Arithmeticam? Fabrilem? vel vtilem quampiam?
Non ſanè. Itaque cum rubore tandem
fatendum eſt Scholis Logicis; Logicæ idem
contigiſſe, quod hactenus doctrinæ Galenicæ.
Nempe per iactantiam, impoſturas, & inſcitias
feſellisse mundum credulum. Gentiles verò proſtituendo
demonſtrationes, & ſcientias venales,
non aliam habuêre lucem, quàm quæ ex corruptâ
naturâ, obſcuris putationibus ſeductâ, fluxit
in ataxiam, & inordinationes, mutationibus
circumſtantiarum, & hinc natis potationibus
ſeruiliter obedientes. Hæc ego quandoque cum
viris doctis commonefeci, qui tandem faſſi ſunt,
Logicen adoleſcentibus propinari, ætate illa,
quâ aliud ſolidius ferculum ferre nequirent,
adeoque ſeruire illis in acumen ingenij (Vtinam
Logica non inſeruiret in varios abuſus, ſemelque
hauſta in adoleſcentia, non daret ſæculum perniciosorum
ingeniorum, & Logicarum deceptionum
ferax.) Quibus ego. Quod impoſtura 25
non vocat, ſi Logicen commendent interim pro
vera Philoſophia, pro repertrice Scientiarum.
Dicunt: At ſaltem Theologis ſummè eſt neceſſaria
Dialectica, quâ hæreſeos acumina refellant.
Id ego iudicarim velle ſapere ſupra Apoſtolum;
adeoque Scholarum abuſus ſupra ſacra
commendare. Non enim Euangelica veritas
Logicen petit, aut contentiones; ſed vitæ pietatem
in fide, viuendi exemplum, incorruptam
conuerſationem, abſtinentiam à concupiſcentiis,
& ſuperbiâ vitæ exigit, vt verbum Domini
frugiferum fiat. Sat iam ab initio Eccleſiæ, ab
illuminatis Doctoribus diſputatum, multi mecum
teſtantur.

PHYSICA ARISTOTELIS, ET GALENI, IGNARA.

1 *Ariſtoteles prorſus naturæ ignarus.*
2 *Id probatur.*
3 *Quid ſit natura apud Chriſtianos.*
4 *Idem rurſus per alias tredecim rationes confirmatur.*
5 *In natura, agens, materia, organorum diſpoſitio, & effectus, ſiue productum.*
6 *Quòd calor non ſit agens in generatione ſeminali.*
7 *Cur Ariſtoteles veritatem naturæ neſciuerit.*
8 *Libri Phyſicos continent tantùm nugas.*
9 *Quomodo Adoleſcentes inſtruendi loco Philoſophiæ ſcholaſticæ.*
10 *In quantos Apollines euaderent Adoleſcentes*
11 *Prærogatiua ignis.*
12 *Quid ſit inſtructus iuuenis conferet.*
13 *Priuationes non ſuccedere in fluxu ſeminum ad generationem.*
14 *Nulla eſt forma cadaueris.*
15 *Generationem, & corruptionem non ſe inuicem ſuſcipere.*
16 *Vulcanus vita euaneſcit, abſque corruptione ſui.*
17 *Mors non eſt vita corruptio.*
18 *Priuationis, & corruptionis diſtinctio.*
19 *Formarum nulla eſt corruptio.*
20 *Ignorantia Galeni.*
21 *Ridicula eius volumina de placitis Hippocratis, & Platonis.*
22 *Libri eius de valetudine conſeruanda, fatui.*

SCHOLÆ ita conſtantiam, ac fidem 1
iurarunt ſuo Ariſtoteli, quòd
etiam hodie ipſum, per Antonomaſiam,
Philoſophum dicant. Quem
attamen prorſus naturæ ignarum
comperi, & cauſas aliquot, quæ me ad hoc impulêre,
deſcribere non piget, idque non alio fine,
quàm vt poſthac credulitate, aut aſſentiendi
conſuetudine, tam Profeſſores, quàm Tyrones
non fiant deuij, nec à cæco ſe ſinant in foueam
deinceps duci. Alioqui namque neminis Apologum
ago; nec Ariſtoteli magis, quàm non enti
ſum

2 ſum infenſus. Itaque Ariſtoteles naturam defi-
nit: *Principium motûs, & quietis, in corporibus,
quibus per ſe, & non per accidens ineſt.* In quo
plures errores, & inſcitias definitoris inuenio,
quàm verba. Primùm ergo ſe loqui de corpore
realiter exiſtente; non autem de hyle ſua impoſ-
ſibili, verbum (ineſt) oſtendit. 2. Denotat eiuſ-
modi corpora non eſſe de cenſu, aut ſuppoſitis
naturæ. Siquidem corporum non eſt, per ſe, &
non per accidens ineſſe corporibus. 3. Aufert
accidentia quælibet de catalogo naturæ. 4. Cor-
pora, que per accidens motum aut quietem ha-
bent, pariter extra naturam conſcribit. 5. Eſſe
rerum, eſt in natura, ipſa natura, ante diem, aut
motum earundem, aut quietem. Neceſſe eſt
quippe, vt aliquid priùs ſit, antequam moueat,
moueatur, aut quieſcat. Adeoque principium
eſſendi præcedit initium mouendi, aut quieſcen-
di; non poteſt tamen natura eſſe ante ſui exi-
ſtentiam. Nam ſi initium motûs, vel quietis eſſet
poſterius, ad eſſe; natura eſſet poſtera, ad eſſe
naturale. 6. Quid ſi Deus poſt creationem, nec
motum, nec quietem iniunxiſſet (quies nimirum
apud Ariſtotelem preſupponit terminum motûs)
iam creatura fuiſſet, & non natura. Principio
namque Deus creauit Cœlum & terram. Iam
natura erat non intellecta ab Ariſtotele; fuit ni-
mirum aliquando creatura, actuque extitit ante,
vel citra naturam hîc definitam. 7. Corpora, in
quibus initium motûs eſt externum, & per acci-
dens (putà dum calor Solis mouet ſemen ad
creſcendum, aut prægnans, per accidens, ſui
imaginatione transformat Embryonem) non
ſubeſſent naturæ, vt neque iſtud accidentale ini-
tium. 8. Quieſcere, non eſt moueri, ſed à motu
ſuperſedere; adeoque non moueri eſt quiete ge-
neralius. Ergo natura abſolutè ſumpta eſſet poſt
naturæ duntaxat exiſtentiam. 9. Si initium mo-
tûs in mobili, ſit natura; & cauſa efficiens, ſit
propriè dictum motûs initium (quale ait eſſe ca-
lorem non elementalem) ergo neceſſe eſt, quòd
cauſa efficiens ſit interna (quod eſt contra Ari-
ſtotelem) vel quòd natura, in quantum initium
motûs, non inſit corporibus intimè, ac per ſe.
10. Omnis cauſa externa, ſit initium motûs in
re, per accidens: Cauſa autem omnis efficiens,
iuxta Ariſtotelem, eſt externa: ergo nulla cauſa
efficiens externa eſt naturalis, quod eſt contra
ſecundum Phyſicorum. 11. Quæcunque per Ma-
theſin mouentur, itemque mola per ventum, aut
riuum mota non moueretur per naturam. Ego
verò credo, *Naturam iuſſum Dei, quo res eſt id
3 quod eſt, & agit quod agere iuſſa eſt.* Hæc eſt defi-
nitio Chriſtiana, è ſacris petita. 12. Ariſtoteles
verò contra ſua præcepta definitionis, pro gene-
re definiti naturæ, ſumit differentiam, quam
putat conſtitutiuam. Nimirum formale initium
motûs, & quietis. Pro differentia verò conſti-
tutiua, materiam, ſiue corpus, in quo dictum
motûs initium ineſt, ſumit. Chriſtiani autem te-
nentur credere, naturam eſſe omnem creaturam,
corpus nimirum, & accidentia non minus, quàm
ipſum motûs initium. 13. Mortem quoque, etſi
ſit initium per ſe quietis in cadauere, tamen
Chriſtiani credunt non creaturam, non creatam
à Domino, adeoque nec naturam eſſe: & licèt
naturaliter incidat, id tamen non ratione mor-
tis, ſed cauſarum naturalium eius, accidere. Ari-
4 ſtoteles verò alibi, æque titubanter naturam at-
tingens, dicit: *Omnis animæ poteſtas, alterius cu-
iuſdam corporis particeps* (neque enim audet po-
ſitiuè, & ſimpliciter affirmare) *eſſe videtur quàm
quæ elementa vocantur. Quemadmodum enim ani-
mæ differunt; ita & natura eius corporis differt:
Semen continet fœcunditatis cauſam, nempe calo-
rem, qui igneus non eſt, ſed ſpiritus in ſpumoſo cor-
pore ſeminis, & natura quæ in eo eſt ſpiritu, pro-
portione correſpondet elemento ſtellarum.* Tot er-
rores propemodum, quot ſyllabas, continet hæc
laudata à Scholis parænesis. Atque tandem valde
anxios, neſcit quid vocet, aut vocare debeat na-
turam, naturalis auſcultationis Scriptor. Primò
namque ait, poteſtatem animæ corpoream: Ideo-
que intellectum, extra animæ poteſtates proſcri-
bit. 2. Poteſtatem animæ, quam poſtmodum
vocat calorem, dicit alterius corporis eſſe parti-
cipem, quàm quæ elementa vocantur. Quaſi ſit
particeps ſolius corporis ſupra elementari, atque
cœleſtis. 3. Abſolutè falſum eſt, & ignarum,
quòd vlla poteſtas animæ ſit corporis particeps,
etſi ſit alligata corpori. Nam omnis poteſtas eſt
accidens; & nullum accidens, aut qualitas poteſt
eſſe particeps corporis: ſed contra, Corpus eſt
accidentium particeps. 4. Animas non differre,
niſi reſpectu illius corporis (quod tandem vocat
merum calorem.) Attamen animas omnes, po-
teſtatem participem corporis cœleſtis eſſe: ergo
animæ non differunt ratione corporis illius, in
quo omnea conuenire dixit; aut ſi vllum inter
animas ſit diſcrimen, eſto ratione corporis mate-
riæ, ſiue clientis innominati neglecti, & Ariſto-
teli planè incogniti. Adeoque tanto verborum
apparatu, nil niſi nugas dixit. 5. Si animæ tan-
tùm differant gratiâ illius corporis, iam deter-
minabitur actua à potentia, ſpecies à materia,
& non à forma 6. Semen continet fœcunditatis
cauſam. Puerile eſt, & nugatorium. Siquidem
ſemen deſinit eſſe ſemen, ſi ſit abſque cauſa fœ-
cunditatis. 7. Omnis animæ poteſtas alterius
corporis eſt particeps quàm quæ elementa vo-
cantur. Vult tamen omnium animatorum cor-
pora mixta neceſſariò, non niſi ex elementis
actualibus. Semen non eſt fœcundum, niſi per
calorem. Quaſi piſces quadrupedibus non ferti-
liores; & quaſi piſces actualiter non frigerent.
9. Non nouit alium calorem moderatum è car-
bonibus, qui oua foueat in pullum vſque. Igno-
ratque quòd omnis calor ſit in vnica ſpecie ſpe-
cialiſſimâ qualitatis, ſolo gradu diſtinctus. 10.
Ignorat quòd calor tantùm calefaciat per ſe, &
per accidens fœcundet. Ideoque licèt ille calor
ſit principium motûs, & animæ poteſtas (id eſt
natura) per ſe; attamen quatenus per accidens
fœcundaret ſemina, eſſet initium motûs, per ac-
cidens. Ergo eiuſdem naturæ reſpectu, initium
per ſe, & per accidens, ſiue relatione eiuſdem na-
turæ, eſſet natura, & non natura. 11. Confundit
calorum qualitatem cum ſpiritu, & aura ſpumoſi,
ſeminis: Quæ tamen non minus, quàm predi-
camentis diſtant. 12. Calor eſt ſpiritus ſpumoſi,
& natura, quæ in eo eſt ſpiritu, eſt calor. Ergo
ſpiritus erit in ſpiritu. 13. Natura eſt in illo ſpi-
ritu; & ille ſpiritus non eſt natura ab Ariſtotele
definita, pro ſubiecto Phyſices (iſte tamen ſpi-
ritus eſt principium motûs in ſemine, & vitæ in
animantibus) negatque multo ſtrictiùs, ſpumo-
ſum corpus ſeminis eſſe de cenſu naturæ (quaſi
rerum ſemen ſpuma eſſet, & non interior nucleua
inuiſibilis, in ſemine corporeo) ſed quòd ſola
poteſtas animarum (quæ ipſi nil niſi calor eſt)

eſſet natura. 14. Quòd omnis poteſtas animæ circumſcribatur calore, excludit è cenſu naturæ cætera corpora, & accidentia quæuis. 15. Poteſtas illa animarum, cuius ergo animæ differuot, eſt ſolus calor, non quidem igneus, ſed proportione correſpondeos elemento ſtellarum. Id eſt non intellectus ab Ariſtotele, neque à Scholis intelligibilis vllateous, quomodo calor reſpondeat Corpori, & Elemento. Quæ correſpondentia ſit inter tam varios prædicamentorum clientes. 16. Negat hanc animarum poteſtatem eſſe de proſapia elementorum. Pluralis ille numerus non vnum tantùm elementum, ſed pro fortitudine negatiuorum, reiicit omnia. 17. Omnis animæ poteſtas eſt merus calor, oon quidem reſpondens calori elementi ſtellarum, ſed ipſi prorſus elemento. 18. Non agnoſcit ſiquidem alium calorem, quàm ignis; nec ignis elementum, quàm culinarium (eo quòd calorem elementalem diſtinguat ab elemento ſtellarum) ſuâ authoritate, ignem inter cœlum, & aëra ſepſit, non culinarium. 19. Tandem quoties poſitiuè dicendum erat, quid eſſet natura, ſubterfugus dicit, ounc eſſe poteſtatem animæ, nunc fœcunditatem ſeminis; & tandem calorem oon igneum, qualem nec ſenſit, nec nooit vnquam, de firmamento ſtellarum, quintum facit elementum, poſtquam quatuor alia negando abiecerit. Itaque per ambages negando, circumcurrit; ac oe apprehendatur, negat naturam eſſe de proſapia elementorum. Quaſi ſat eſſet dixiſſe, eſt chimera, non ex elementis; ſed ex elemento quinto ſtellarum. Non eſt corpus, non accidens; ſed calor reſpondens elemento cœlorum, non calori eorundem. 20. Atque hæc non diceret quidem ſic eſſe, ſed quòd ipſi videantur ſic eſſe; cùm iuxta eundem multa videantur, quæ tamen non ſunt. 21. Idque ſi non credideria, vade viſum, vel expecta in infinitum. 22. Quaſi tota actio circunſcriberetur calore. 23. Metalla quoque, quæ aliàs ſolo frigore condenſari ſcribit, eo quòd calore fluant, nunc extra naturam eſſent. 24. Et quaſi vegetabilium ſemina, quia non ſpumoſa, non eſſent dotata fertilitatibus, vel naturam in ſe non continerent! Negat ergo animalium actu calidorum calorem eſſe elementalem (quod ſuo tamen quandoqoe loco verum probabo) immemor ſui axiomatis; Quòd cauſa ſit eiuſdem ſpeciei cum ſuo cauſato. Neſcit, inquam, quòd calor noſter calefaciat alia quæuis, nudo calore elementali. Et viciſſim quòd cùm nedum elementalis calor (quem in igne ſublunari, à culinario diſtinctum collocat) ſed & culinarius, nos calefaciant gradu nobis adæquato; debeant ergo eſſe vnios, & eiuſdem ſpeciei. 26. Tandem temerè aſtruit, nil eſſe naturam, aut animæ poteſtatem, aut virtutes ſeminales, præter illum calorem cœleſtem. 27. Agnoſcit ergo calorem, actualiter frigidum in piſce, eſſe fœcunditatis cauſam, cùm de omni animæ poteſtate diſtribuat. Id enim eſt nugas pro Philoſophia vendidiſſe. Ac quoties timet ſuas ineptias non fore venales, noo prouocat ad elementum ſtellarum. Poſtquam per vnum (videtur) multaſque negatiouum nugas, ad proportionem elementi ſtellarum prouocaſſet. Turpe ſanè Chriſtianis iſtum in Phyſicis patronum adhuc ſequi; cùm fide credamus, ante natas ſtellas
6 germinaſſe plantaa vi ſeminali. Semper enim in
natura reperitur agens, materia, & productum,
ſiue effectus, inſtrumentum, & diſpoſitio. Omne autem agens menſurat ſuum inſtrumentum, & adaptat diſpoſitiones ad finem producti. Calor autem, ſiue elementalem velis, ſiue cœleſtem, poteſt quidem eſſe diſpoſitio producta à ſemine, itemque eius inſtrumentum; at nullo modo poteſt eſſe agens ſeminale, metiens, & adaptans ſua inſtrumeota diſpoſitiua. Neque enim operatio caloris alia eſt, quàm calefacere, ſiue iſtud dicatur elementaliter, ſiue firmamentaliter. Operatio ergo caloris, in generatione non eſt ordinata ad finem diſpoſitionum ſpecificatum; multò minùs directa ad introductionem quidditatis ſpecificæ. Nam ſi iſte calor eſſet hoc agens ſeminale, ſiue natura ſeminum, præterquam quòd habet totidem ſpecificas vnius differentias, quot ſunt generatorum ſpecies in natura; deberet habere extra ſe inſtrumentum (cùm non detur eſſe, ſine proprietatibos eſſentialibus) menſuratum, & manifeſtè determinatum ad iotroductiooem cuiuſlibet quidditatis ſpecificæ: ſed nullum tale inſtrumentum, vel medium adeſt calori: ergo commenſuratio omnis inſtrumeoti, ſecundùm quantitatem, qualitatem, modum, motum, figuram, durationem, atque operationum quarumcunque deſtinationes, pendet ab agente ſeminali, cui inſunt eiuſmodi proportionuio commenſurantes ſcientiæ; & oullatenus à calore. Etenim cùm cognitio veritatis naturalis pendeat oeceſſario à natura, & eſſentia eius; Ariſtoteles qui
naturæ quidditatem ignorauit, etiam eius verita- 7
tem neſciuit; adeoque noo niſi ſua ſomnia io Scholis edocenda proſtituit. Equidem operatio generationis pendet à natura, & organis propriis: Qui ergo calorem aſpicit pro omni inſtrumento naturæ, ipſumque inſtrumentum hoc habet pro natura ſeminali, atque vitali; is retur ſatellitem eſſe Regem, vel limam eſſe fabrum. Imò calor, vt calor, nequidem eſt inſtrumentum proprium naturæ; ſed commune adiacens, in tantùm, concomitans, ac productum accidentale: Cognitio autem naturæ, & eſſentiæ noo ſumitur ab effectibus impropriis, adiacentibus, & accidentalibus, ſed à cognitione principiorum, quæ hactenus (prout palam eſt) Schola Peripatetica ignorauit. Principia, inquam, naturæ, ſunt materia, & agens. Principia autem corporum, ſunt aqua, & ſemen, ſiue Vulcanus, duobus reſpondentia ſexubus. Quod mox docebo ſuo loco, Qua propter cùm Ariſtoteles neſciat naturam, proprietates, itemque generationum cauſas, ac quidditatem, quis non iudicauerit, ex aridis ci-
ſternis Scholarum aquas Philoſophiæ hauſtas 8
hactenus? octo enim libri auſcultationum Phyſicarum, ſomnia & priuationes pro naturæ cognitione exponunt. Materiam, inquam, ſiue corporeitatem impoſſibilem, cum Mathematica abſtractione, pro naturæ principio, fulcro, atque ſeminario ſupponunt. Quæ vt nunquam exiſtet, ita nec initiandi, vel cauſandi energiam habebit. Priuatio pariter pro altero principio propioatur, quam merum non ens ipſæ Scholæ temerè fatentur. Ac demum formam, generationis finem, apicem, atque deſtinationis vltimatum ſcopum, ipſumque productum, pro naturæ initio, præpoſtero ſanè delirio, edocent. Effectum nempè pro initio ſupponunt. Cauſas verò naturæ, alio libro; pro principiis, materiam nempe, & formam, omiſſâ priuatione, veoundat. Vt de cauſis aliquando dicam. Quaſi principia naturæ, ſine

cauſa

cauſalitate principiarent. Fortunæ verò, & caſus,
tanquam ſi propriæ paſſiones naturæ forent;
tractantur peculiari libro. Euentus enim locum
in naturæ contemplatione, & doctrinâ non me-
rentur. Vacuum denique, & infinitum ad naturæ
cognitionem impertinentia, & propemodum
priuatiua, vel planè negatiua, ſuos nacta ſunt
tractatus. Tempus verò, & locum ignoranter non
minùs, quàm impertinenter inter naturæ docu-
menta Scholæ æſtimant. Ac poſtremò motum
localem, quatenus Matheſi inſeruit, in naturam
æque futiliter, atque inſtinctâ indiſcretione in-
troducunt. Optarem certè in tam breui vitæ ſpa-
9 tio, vel adoleſcentum, eiuſmodi nugis poſthac,
& ſophiſmate mendaci non ampliùs imbui. Diſ-
cerent nempe inutili iſto triennio, totoque ſep-
tennio Arithmeticam, Algebram, Euclidis ele-
menta, Geographiam deinceps, cum circum-
ſtantiis marium, fluminum, fontium, montium,
Prouinciarum, & Mineralium. Itemque proprie-
tates, & conſuetudines nationum, aquarum,
plantarum, animalium, mineralium, & locorum.
Inſuper vſum annuli, & Aſtrolabij. Dein acce-
dant ad naturæ ſtadium, diſcant prima corpo-
rum initia noſcere, & ſeparare. Fixitatem, in-
quam, volatilitatem, cum ſeparatione, vita, mor-
te, alteritate, defectibus, alterationibus, infirmitate,
corruptione, tranſplantatione, ſolutione, coagu-
latione, reſolutione, operando nouiſſe. Hiſtoria
addatur extractionum, diuiſionum, connexio-
num, maturitatum, promotionum, impedimen-
torum, conſequentiarum, damni denique, atque
vtilitatis. Doceantur ſimul ſeminum, fermento-
rum, ſpirituum, & tincturarum primordia, cum
omni fluxu, digeſtione, commutatione, motu, &
perturbatione alterabilium. Eaque omnia, non
10 quidem nudâ Logiſmi deſcriptione, ſed demon-
ſtratione Ignis mechanica. Natura, ſiquidem ſua
opera meritur diſtillando, irrigando, ſiccando,
calcinando, reſoluendo, iiſdem planè mediis,
quibus vitta, eiuſmodi operationes abſoluunt.
Adeoque Artifex, naturæ operationes mutando,
eiuſdem proprietatis, & ſcientiam nanciſcitur.
11 Nam vt vt naturale ingenium, & acumen iudicij
Philoſophus habeat, nunquam tamen ad rerum
naturalium radicem, aut radicalem ſcientiam ad-
mittitur, ſine igne. Adeoque mille putationibus
deluditur quiſque, quas non niſi ignis adminiculo
ſibi explicat. Fateor itaque, nil hominem ſciendi
auidum, penitiùs ducere ad omnium ſcibilium
cognitiones, quàm ignem. Itaque iuuenis tandem
ex Scholis iſtis rediens, mirum ſanè, quantum
ſupra Academiæ Philoſophos, & inanem Scho-
larum logiſmum aſcenderit. Turpe iopimis cen-
12 ſebit, Scholas neſcire (per exemplum) ouo, inte-
rim dum ad auem fluit, mille in via diſpoſitiones
ſuperuenire, omneſque eſſe externas, & acciden-
tarias ſemini; nec ceſſare tamen interim decurre-
re ad ſcopos ſuæ deſtinationis. Etenim figura vi-
telli, cum inuicem ſuccedentibus diſpoſitionibus
accidentariis prætereunt quidem; non tamen no-
ua, ad ſingulam diſpoſitionem putrefactionis,
13 adeſt formæ putridi generatio. Vnicâ nimirum
formâ pulli vitalis exceptâ, nulla aduenit alia,
quæ ſeorſim per præuias diſpoſitiones excitatur,
ac tandem exquiſitâ maturitatum diſpoſitione,
influit. Nec enim dum auis moritur, eſt quædam
cadaueris forma eſſentialis, aut generatio. Om-
14 nis ſiquidem generatio in natura, clauditur for-
ma eſſentiali, quâ cadauer caret, prout & ſemine,
ac moderatore Archeo (vt ſuo loco.) Sicut cum
eſſentia cum Vulcano ſeminis incipit, & cum
producto, ſiue generato eadem perſeuerat; ita
eodem fatiſcente, eadem perit. Pereunte autem
eſſentiâ, ruit & forma illius Præſes. Vulcano
nempe deſerente corpus, incipiunt caro, cor,
venæ, putrere, eo quòd iam ductore vitali balſa-
mo, ſint orbata. Sub vita enim caro diſtingue-
bantur, & os, &c. In ſpecie, & forma propria ca-
ro erat caro, & ab oſſe formaliter diſcreta erat,
in qua forma in cadauere illico apparent. Adeo-
que per mortem in toto, aut in ſingulis, nulla ca-
daueris forma, vel eſſentialis quidditas ſuperue-
nit. Duntaxat quod vitale erat, eſt ſeparatum.
Erroneum itaque eſto, quòd vnius corruptio, 15
alterius ſit generatio. Siquidem vitæ corruptio
ſolùm aduenit, per extinctionem vitalis balſami,
vel formæ, ſine nouâ proinde creaturæ genera-
tione. Nulla itaque priuatio contingit in vitali-
bus, adeoque nec priuatio ibidem poteſt habere
vim principij. Cùm à ſemine, vſque in ens vitale,
non ſit niſi vnus progreſſus, promotio, & matu-
ritas, ſub cuius finem forma datur. Reciprocè
ergo quoque generatio aduenit, ſine vlla corru-
ptione, quoties materia iam ad maturitatem ſuæ
deſtinationis deducta, per Vulcanum ſeminalem,
formam impetrauerit aliunde aduenientem. Imò 16
iſte Vulcanus per diſceſſum vitæ abit, euolat, vel
euaneſcit, ſine vlla ſui corruptione, non ſecus at-
que lumen, perit, ſine ſui corruptione. Nimirum
vita euaneſcit, per modum luminis pereuntis.
Et Vulcanus, cùm ſit quædam vitalis aura, euo-
lat. Verumque ſine corruptione ſui, & corpus
quod vitâ deſtituitur, propriè eo ipſo non cor-
rumpitur, licèt defectu vitalis balſami mox cor-
ruptio ſubſequatur. Quod ſatis apparet in mu-
mijs, itemque in vegetalibus, quæ ſicca, & vitâ
priuata, in vſus aſſeruantur, imò perſæpè omnem
corruptionem arcent. Tantùm abeſt, quòd pe-
reunte illorum vita, eo ipſo eſſent corrupta. Ideo-
que mors in vitalibus, propriè non eſt corruptio 17
vitæ, vt nec viuentis; ſed vitæ extinctio. Ac licèt
in quibuſdam corruptio corporis ſubſequatur;
id ſanè eſt vitæ, & corpori per accidens. Quod pa-
tet. Siquidem arte preſeruantur cadauera a corru-
ptione. Itaque iam Ariſt. priuationem cum corru- 18
ptione confundit, ſuumque principium non ens,
ab ente, corruptione non diſtinguit. Denique for-
mæ rerum non ſunt corruptioni obnoxiæ, ideo- 19
que nec corrumpuntur, ſed annihilantur. Quo-
circa nec ablatio, vel extinctio formæ vllam cor-
ruptionem ex parte formæ inuoluere poteſt. Odi
præterea metaphoras, in hiſtoria naturæ, & eſ-
ſentialium famiha. Quippe quæ Scholarum er-
rores, diſputandi rixas, & lattiam Ariſtotelis ex-
hibitam introduaêre. Cæterùm ſi Ariſtoteles na-
turæ ſit ignarus, & totius Phyſices neſcius; pro-
fectò Galenus maiorem adhuc ignorantiam vbi-
que manifeſtauit. Nam inprimis conſtare fa- 20
ciam, non eſſe quaternarium elementorum, nec
horum congreſſum pro corporibus, quæ mixta
creduntur: multò minùs luctam, aut qualitatum,
vel complexionum pugnam, aut in morborum
cauſas. Adeoque nec elementorum tractatum
propriè ſpectare Medicinam. Ego ſanè reperio
Galenum, opinionum ſedulum, & iactantioſum
deſcriptorem ſine iudicio, vel diſcretione. Neque
enim de natura, morbis, cauſis, atque defecti-
bus meliùs ſenſiſſe, quàm de placitis Hippocra-
tis, & Platonis. Bis enim ex profeſſo illa Galeni 21

mentio creationis aquæ, & aëris, eo quòd Cœli
etymon vtrumque includeret, Hæcque ideo duo
8 elementa dico primogenita, reſpectu terræ. At
nuſquam aliquid de creatione ignis legitur: nec
igitur illum inter elementa agnoſco, nomenque
9 paganiſmo recuſo. Nec item cum Paracelſo, licèt
luminarium, & ſtellarum nomine, ignem, ſupra-
lunare elementum agnoſcere, vt neque ab initio
conditum; quod tamen eſſet neceſſarium, ſi ele-
menti ſortem referre debebat. Nego itaque
Deum creaſſe quatuor elementa, quia non ignem
quartum. Ideoque vanum eſt ignem conſluere
10 materialiter ad corporum mixturam. Concidit
ergo elementorum quaternarius, qualitatum,
temperamentorum, ſiue complexionum, & mor-
11 borum fundamentum. Noſtra namque mecha-
nica mihi patefecit omne corpus (purà ſaxum,
lapidem, gemmam, ſilicem, arenam, marcaſi-
tam, argillam, terram, lapides coctos, vitrum,
calcem, ſulphur, &c. tranſmutari in ſalem actua-
lem, æquiponderantem ſuo corpori, vnde factus
eſt; & quòd ſal iſte, aliquoties cogobatus cum
ſale circulato Paracelſi, ſuam omnino fixitatem
amittat, tandem tranſmutetur in liquorem, qui
etiam tandem in aquam inſipidam tranſit, &
quòd aqua iſta æquiponderet ſali ſuo, vnde ma-
nauit. Plantam verò, carnes, oſſa, piſces, & quid-
quid ſimilium eſt, noui redigere in mera ſua tria,
vnde poſtmodum aquam inſipidam confeci. Me-
tallum autem propter ſui ſeminis anaticam com-
mixtionem, & arena (*quellem*) difficillimè in ſa-
12 lem reducuntur. Didici ergo per ignem, quòd
Deus ante diem creauerit aquam, & aërem, & ex
aqua terram elementalem, quę eſt arena *Quellem*.
Eo quòd eſſet futura baſis creaturarum anteſi-
gnano homini, ideoque initio creari debebat,
licèt ſui naturâ non eſſet verè primigenium.
Quamobrem duo primitiua duntaxat reperio
elementa, licèt neutrius in Sacris ſit facta men-
tio, quia Cœli titulo comprehenſa. Cum duobus
verò creauit terram ſimul. Quocirca duo creauit
luminaria magna, vt Luna, ac minus lucendo,
guberner aquam; maius verò luceret ſuper ter-
13 ram. Primigenia verò hæc nunquam inuicem
tranſmutari mox docebo. In terra nimirum fra-
ceſcens aqua, ſemen locale, vel inſitum acqui-
rit. Ideoque vel in liquorem (*Leſſus*) ad omnem
plantam, vel in ſuccum (*Bur*) mineralem tranſit,
iuxta ſpecies per directionem ſeminum electas.
Quæ ſemina ex terræ, fermento primùm inanis
& vacuæ dein mox benedictione. Spiritûs, ſu-
14 per aquas lati, replentur. Mea autem me docuit
ignia experientia tria prima, nempe Sal, Sul-
phur & mercurium aquæ ſemper manere indi-
uiſa, ſiue interim aqua vapore tenus eleuetur,
nubis ſpecie, vel ad inuiſibilia rarefiat, vel tan-
15 dem etiam priſtina aquæ forma fluctuet. Nam
quòd Paracelſus velit aquam, euaporando, pror-
ſus annihilari, idiotiſmus ſuus eſto, non conni-
uendus ſaltem naſuto diſtillatori: equidem com-
peri aquam, in nubium atomos ſublatam, per-
manere tamen ſemper eandem in numero, atque
ſpecie aquam, quam atomi mercurij aquæ, ima-
gine nubis, nobis oſtendunt. Nunquam autem
in aqua fieri trium primorum ſeparationem,
multoque minus eſſentialem tranſmutationem
16 vllam. Siquidem eſt ſimplex partium internarum
per ignem extrauerſio, quæ rurſus intro remeant,
quoties vapor in guttas condenſatur. Cur autem
terram non inter primaria elementa, licèt initio
ſimul creatam, exiſtimem, cauſa eſt, quòd tan-
dem ſit conuertibilis in aquam, per priuationem
ſuæ eſſentiæ. Ideoque credo aquam corpus prius, 17
atque ſimplicius; cùm illa nunquam in terram
recedat, niſi virtute ſeminum, adeoque vices
compoſiti aqua aſſumat, antequam terra, ſiue
ſabulum (*quellem*) fiat. Quod poſtea latiùs de-
monſtrabo.

TERRA.

1 *Ignem nec elementum, nec materialiter corpo-
ribus commiſceri, nec materiam eſſe, nec in
ſe habere.*
2 *Terra non eſt pars mixti.*
3 *Terra virgo per mechanicam demonſtratur.*
4 *Fundi in terra diſtinguuntur.*
5 *Aqua intra terram ſuperat plus quàm millies
aquam maris, & fluminum.*
6 *Vera origo fontium.*
7 *Quomodo aqua ſuâ ſponte aſcendant.*
8 *Fili continuitas probatur in aquis.*
9 *Quo caſu terra adueniat corporibus quæ cre-
duntur mixta.*
10 *Elementorum numerus, & temperamenta ſunt
nugæ pernicioſiſſimæ, poſtquam eiuſmodi
in medendi artem ſunt tranſlata.*
11 *Terra matrix, non autem mater corporum, id-
que multis demonſtratur.*
12 *Aqua, & aër nil aliud quicquam in ſe con-
uertunt.*
13 *Qualis mixtio, qualiſque ſit corporum appo-
ſitio.*
14 *Obiectiones de vitro, & latere ſoluuntur.*
15 *Operationes Gehennæ ignis.*
16 *Quomodo à vitro, ſeparetur arena ſoſpes ab
alcali.*
17 *Centrum Mundi, quandoque mutatum.*

IGITVR nec ignis eſt elementum, 1
nec materialiter corporibus com-
miſcetur; Quia ignem nec mate-
riam eſſe oſtendam, nec illam in ſe
habere. Imò terra nuſquam occur- 2
rit, præter ſe, vlli corpori commixta naturali,
quæ inde vllo labore reperiatur. Indolui ergo,
mecumque indignatus ſum, quòd medendi baſia
nugis ſit referta, & tantis ludibriis ægri obedire
cogerentur. Terram autem originalem, elementi 3
virginei, ipſum conſtans ſabuli corpus nomino:
reliquam autem omnigenam terram, terræ fru-
ctum, de ſobole minerali. Quod per Pyrotech-
niam ſat ſuperque probatur. Sabulum enim, ter-
ram eſſe originalem, imprimis eius difficilis re-
ductio in aquam probat; eo quòd citiùs arena è
ſilice, vel Adamante in aquam reducatur, quàm
arena (*quellem*.) Deinde id etiam ligo probat;
Quoniam fodiendo obueniunt quidem prope 4
lucem, varij fundi (coloribus, & ſpiſſitudine qui-
dem variegati) quique etſi ruſtico Scholarum
etymo etiam terræ credantur nigræ, albæ, fuluæ,
rubræ, &c. fructus tamen ſunt terræ, & ſemine
conſtant: ſubter quas arena eſt, ſuis etiam fundo-
rum alibi varietatibus multiplex, tam vnico,
quàm diuerſis locis, tandem ſubter illas ſabulum
ſedet, quod noſtri (*Keyberch*) ſiue montem ſi-
liceum vocant, vnde rupium, montium origo, ac
primæ minarum fluunt diuitiæ. Poſtremum tan-
dem

elementum terræ , confluere ad generationes
naturales , atque ſeminales. Et quoties artifi-
ciis ſeruit , toties ſemper arenam , perſiſtere im-
mutatam in vitro , candenti , fluxu ſalis occul-
tatam , ac in vitrum tranſparens aſſumptam. Non
enim argentum , eſſe amiſit ; cum per Chryſul-
cam eſt ſolutum , licèt amiſerit illud oculus ,
& diaphaneitatem nactum ſit. Cum igitur are-
15 na , ſiue terra originalis , tam arti , quam naturæ
reſiſtat , nec queat vllis adminiculis (vnico
duntaxat Gehennæ artificialis igni excepto)
naturæ , vel artis , à primæua ſui conſtantia rece-
dere (ſub quo igne artificiali , arena ſal fit , ac
tandem aqua , quia vim habet agendi ſuper ſub-
lunaria quævis , abſque reactione) ſequitur quo-
que , terram originalem , nunquam ad genera-
16 tiones naturæ ſeminales , vllo modo aſſumi. Nec
arguit , quod imperitior aliquis , vitrum eſſe vlti-
mum artis ſubiectum velit , quodque nec arte ,
nec igni deleri idcirco queat. Erudietur nam-
que , ſi vitri pollinem , pluri alcali colliquauerit ,
ac humido loco expoſuerit ; reperiet mox to-
tum vitrum , reſolui in aquam : cui ſi affundatur
Chryſulca , addito , quantum ſaturando alcali
ſufficit , inueniet ſtatim in fondo , arenam ſidere ,
eodem pondere , quæ prius , faciundo vitro
aptabatur. Terra ergo immutata perſiſtit , quam-
quam ipſa toto orbe mobilis , ac mota fuiſſe vi-
17 deatur. Imo talpa , aggerem transfodiendo , inun-
dationem magni tractus facit , adeoque abie-
ctum animal , terram centro , mundumque loco ,
dimouere poteſt , ſi centrum æquilibrij locum
tenere credamus , & Maria dorſo terræ , recenter
incumbere videamur. In Rekem , prope Tra-
iectum Moſæ , Nauis maritima , ſub arenoſo col-
le reperta eſt , anno 1594. In tractu Peele , Pini ,
ſeriatim ſub terra repertæ. Quæ non niſi in
montibus libenter proueniunt. In Hingſene
prope Scaldem , 12. pedes ſubter horizontem ,
humido prato , repertus dens elephantis , cum
tota maxilla , cuius tertiam partem , duorum pe-
dum longitudinis , mecum aſſetuo. Adeoque
viui elephanti quandoque fuere hoc tractu. Nu-
perrimè autem deſiit reperiri tota Groenlandia
palo ſubuerſa. Vnde neceſſariò centrum terræ
transferri debuit.

AQVA.

1 *Situs terra & aqua ante diluuium.*
2 *Meditatio Authoris.*
3 *Vorago aquarum , ſiue Barathrum.*
4 *Diſtributio illius voraginis.*
5 *Sectio venarum , illius voraginis.*
6 *Fructus Peroledi mineralis.*
7 *Salia migrant in Bur.*
8 *Progreſſus mineralium ad ſuas maturitates.*
9 *Vnde piſces foſſiles.*
10 *Ius venarum , in liquorem contentam.*
11 *Locus ieiunus Sapientis Coheleth.*
12 *Fontium ortus Ariſtoteli neſcitus.*
13 *Mundum rotundum ab ortu in ortum. Ab Au-
ſtro autem ad Auſtrum eſſe teretem.*
14 *Occupatio obiectionum.*
15 *Conturalis proprietas ſuam accipit determi-
nationem à neceſſitate.*
16 *Ratio à fontibus.*
17 *A mota Solis.*
18 *A iuſta figura Cœli.*
19 *Ab authoritate Sacrorum.*
20 *Ab vmbris , & diei quantitate.*
21 *A viſo Sole nauigantibus.*

SALTEM , poſtquam firmamentum 1
ſepararet aquas ab aquis Æternus ,
congregauit ſublunares , earumque
collectionem , mare vocauit. Ex
oppoſito diametri , Arida emine-
bat , quam terram nominauit ; & ambo , vnum
conſtituebant globum , qui in terræ medio , pau-
lulum eſſet eminentior ideo , quod in medietate
terræ , immenſo gurgite hiaret , vnde fons erum-
peret , humectandæ terræ deſtinatus. Nec enim
ſi præter aſſuetam globi rotunditatem , qua om-
nea lineæ in circumferentiam , æqualiter à cen-
tro diſtant , terra in ſui medio , non fuiſſet lon-
ge altior , non potuiſſet inde fons ad decliuiua
mare decurrere : ſed ſtagnaſſet mox à ſui origi-
ne. Vnde concipio. Terram in initio fuiſſe con-
tinuam ac indiuiſam. Quippe , quæ vnico tota
fonte irrigari debebat. Denique , nec Inſulas
habuiſſe : ſed totum globum , vna parte mare ,
atque altera terram oſtendiſſe. Hæc nempe fa-
cies erat mundi , ante diluuium. Sub quo dein-
ceps , terra varias in ſectiones hiſcebat , & ex
rimarum abyſſo , affatim erupêre vndæ. Cata-
ractæ tam abyſſi inferioris , quam cœlorum
apertæ ſunt , vt globum vniuerſum terræ , pe- 2
nitus ſubmergerent. Magne Deus ! vineam tuam
ab inutili palmite reſecare intendis , mundum-
que pro exigentia plectere , at nodum abſtine-
re potes , quin paterni affectus memor , in me-
dio iuſtiſſimæ iræ , terram ſepares , & diuellas
in maiorem vtilitatem , neceſſitatem , & com-
moditatem eorum. Mare quod vnicum , toto
duntaxat ſtabat globi latere , tranſmittis , in va-
rias terræ oras , nec ceſſas à noua benedictione ,
ſuper ingratum opus manuum tuarum. Super
terram enim in conſpectu tuo ream , abunde ef-
fundis vitales ſupercœleſtium aquarum vorti-
ces , quæ longè rorem fœcunditate ſuperant.
Terra verò , iis ſat inebriata , rurſus emicuit , ac
ad ſolita opificia , indeſinenter rediit. Vnicus
demum fons , & aquarum ſcaturigo , quam in
terræ meditullio atque cacumine collocaueras ,
eſt deinceps in venas mille diffuſus , quæ vbique
ferè , terræ globum terebrant , ad longè meliores
vſus. Quinimò & mare in omnem terræ ſinum
penè alluiſti , vt maior inde mortalium eſſet ſo-
cietas. Benedicta igitur ſi ſit , ac felix tua puni-
tio ; quid erunt tua benedictionum Chariſma-
ta ? Domine , cuſtodi nos pro immenſitate bo-
nitatis tuæ , intra numerum , quia tuas magnifi-
centias laudabunt in æternum , in ſanctificatione
nominis tui.

Quamuis autem modo vnicus fons ille deſie- 3
rit , nec diſciſſis iam terris , vnicus haud ſatis
eſſet , permanſit tamen aquarum forte idem in-
terius. Quippe in mari dulci , inter Roeſt , &
Loeffelt , iuxta tabulam Gothiæ , aquarum ab
Olao deſcribitur vorago , in quam naues , inuitis
nautis , irritiſque illorum conatibus , abſorbentur.
Os eſt nimirum , in quod aquæ illius Oceani ca-
dunt , vnicoque inde ductu , ante diluuium fere-
bantur ad præfatum fontem. Poſt autem , inſtar 4
venæ cauæ , ductus ille , varie diſtributus fuit , ſa-
xoque ſeptus , per aliquot mille venas , ſuper vul-
tum *guſſum* , deſinenter , à quo deinceps imbi-
bitæ

biuæ aquæ, feſtinant peregre ad deſtinata munia.
Porro vorago iſta, ſiue barathrum, ſi alicubi eſſe
debeat, veruſque ſit Scriptor Olaus, ſiue non,
ſaltem opportune eſt in mari, tam propter maris
dulcedinem, quàm figuram orbis teretem, à me
mox probandam. Denique ſi fons vnicus, hu-
mectandæ erat terræ, ſatis erit præfata vorago,
præſertim quod maris fundus, longe, lateque are-
oam *quellem*, patulam habeat, quæ combiben-
dæ aquæ foret ſatis. Magiſque quod mare, ter-
ram nunc circumquaque, & per interoenia plu-
ra, alluat, & perluat. Abſorptum itaque mare,
in dicta voragine, paulatim per canales lapi-
deos, hincque per minores fiſtulas ducitur, per
magnam terrarum partem: veruntamen vix in-
5 fra fundum (*Keyberch*) merguntur: quoties au-
tem venæ voraginis ſecant, vel attingunt, aſſur-
gens per media loca, *quellem*, protuens in fon-
tem, pereunt quidem dulces venæ, & proferun-
tur venæ ſalis marini. Alioqui muria, ſi qua mari
6 Gothico adhuc ineſt, ſenſim per viuidum terræ
Archeum, ſalium naturam amittit: vel ſi ſalium
in locis, fermenta, alicubi exiſtant, ipſæ aquæ,
ſemina tam diuerſorum ſalium, quam lapidum,
ac metallorum induunt, ac tranſmutantur in
eiuſmodi fructus. Sic namque ſalia boraria, gem-
mea, nitrea, aluminoſa, vitriolata, marina, ex
aqua creſcunt, tanquam primogenituram aquæ
7 ſibi ſpondentia. Hinc dein, in *Bur*, ſiue primum
mineralium ſoboleio fatiſcunt, atque ſeminum
ductu, degenerant. Sic quidam aquæ fructus,
obſtipant ſui fontis conductus, vltimaque ma-
turitate, acquirunt illius mineralis perfectio-
8 nem, cuius deſtinationem, ſemina præ ſe fere-
bant, in fermentis locorum hoſpitata. Porrò
vt vorago illa borealis etiam piſces intrò ſorbet,
ſic eoſdem minutulos ſorbet, maioribus deten-
tis inter canales. Vbi non rarò vel petrifican-
tur, vel putrilagine ſordent, vel etiam fundo-
9 rum balſamo condiuntur, vt non rarò etiam
piſces foſſiles reperiantur, quos Agricola, atque
alij, in ſtuporem ducti, quaſi indebitis locis, &
abſque ſemine natos, autumant. Porrò ſiue
conductus, aquam conceperint, ſiue demum
quellem illam combiberint: ſaltem aquæ; do-
tantur ibi viuida, atque ſeminali proprietate.
10 Non ſecus enim atque vena, etiam in cadauere,
contentum ſibi cruorem, à coagulatione (quæ
primi gradus eſt corruptio) preſeruat: potiori
profecto ratione, ius id, venis terræ nondum
defunctæ competit. Aqua itaque, intra viui-
dum terræ fundum ſorbetur, & trahitur, vnde
communem nacta vitam (*Regem, cui omnia vi-
uunt, venite adoremus*) locorum ſitus neſcit, ad
cacumina montium, ſine moleſtia facile adſcen-
dit, vna cum *quellem*, vt indeſinentes inde fon-
tes euehat. Quæ ſane à Scholis neſcita, locum
11 Sapientis Coheleth, in ſacris ieiunium relique-
runt. Vbi dicit. *Omnia flumina verſus mare
properant: quod tamen ideo non regurgitat. Si-
quidem flumina redeunt ad locum vnde ſunt egreſ-
12 ſa, vt iterum fluant.* Quæ verba antehàc variis
modificationibus, adulterata ſunt. Eo quòd fon-
tes, in montium faſtigiis, ex mari, quorſum
tandem ruunt, prodire non videbantur. Ex
condenſato itaque aëre, vi frigoris, intra mon-
tium cauernas, ſibi inuicem ſucciduo, fontes
à Scholis hactenus falſo æſtimati ſunt, ſua ſu-
mere initia, & cauſas. Quæ libello de fontibus
ſpadanis anno 1624. Leodij impreſſo, oſtendi,
ſe habere per modum, iam hoc loco traditum.
Manifeſtata igitur, verorum fontium vera ori-
gine, hactenus Scholis incognita, manet, Scri-
pturæ textus integer, & lucidatus. Aſt cum eiuſ-
modi lex, curſus, recurſuſque aquarum à *quel-
lem* in fontes, & à fontibus tandem in mare, ſer-
uaretur, non minus in diebus, quibus per an-
nos tres, & amplius, non pluit, quam dum an-
nus totus continuo imbre, fere ſterileſcit: ſcien-
dum, terræ ſatis, non ita beneficos fontes, per
tubos ſuos, ac torrentes defluos, quam com-
munem roris atque pluuiæ aſperſionem. Porrò
antequam ad aquæ impermutabilem ſubſtan-
tiam, qua aërem in aquam, & hanc, viciſſim,
permutari facile ſpondent Scholæ, deuenero,
prius aliud paradoxon elucidabo. Globum vide- 13
licèt ex terra & aqua compoſitum, rotundum
quidem eſſe ab ortu per occaſum, in ortum: non
tamen ab Aquilone in Auſtrum: ſed teretem,
ſiue oualis figuræ, Quod imprimis nauigantes
feſellit multum. Eo quòd citatiori curſu, aquæ
à Borea in Auſtrum labantur. Quam alioquin ab
ortu, in occaſum. Semper namque plurimæ
aquæ, ab Aquilone per flumina deſcendunt, quæ
non recurrunt vnquam ad ſeptentrionem. Sic
Danubius in Archipelagus, cum aliis multis la-
bitur, per Helleſpontum, deſcendunt aquæ, nec
aliquid à Mediterraneo remeat. Quidquid ſemel
in mediterraneum decidit, nunquam in Ocea-
num ſpargitur. Nilus enim, recta à montibus
lunæ ſemper deſcendens, in Zebenuticum mer-
gitur, totus cum ſuis nitris: interim nec me-
diterraneum creſcit, nec ſalſius euadit. Quod
tamen prorſus eſſet neceſſarium, ſi nudo vapore
tenus, infuſæ exhalarent è mari aquæ. Sed Sa-
pientia æterna, mediterraneum pleriſque locis
Oceano fecit profundius, vt ſabulum virgineum,
inſtar cribri, aquas ſimul cum ſuis ſalibus com-
biberet. Neceſſitates humanæ namque (quæ Deo
legem dictaſſe videntur, ex ſua bonitate) requi-
rebant fontes, atque flumina, è ſummis apici-
bus decidentia. Euerſæ denique è *quellem* aquæ,
per fontes, poſt ſe, continuitate trahunt ſequen-
tes, ideoque & in fundo, marium aquas, ſor-
bendo combibunt. Proprietates itaque locis ſunt
additæ, ex diuina Prouidentia, propter neceſſi-
tates. Borealis maris fluxus, ſub Angliæ Ken-
tonia, ferè per horæ dimidium, anticipat flu-
xum maris occidui. Vnde coniicio, terram, at-
que mare, boreali plaga aſcendere. Scandia
namque à ſcandendō, tota borealis terra nomi-
natur. Et mare boreale non glaciaretur, ſi ſal-
ſum eſſet. Si dulce; denotat Oceani ſalem, non
poſſe aſcendendo commiſceri ſibi, ſed quod
aquæ boreales, inceſſanter in decliue ruant. Ve-
riſimile eſt namque, tam in prima abyſſi miſtio-
ne, quàm in Cataclyſmaris diluuio, omnes aquas
ſemel, atque iterum commiſtas, harumque com-
miſtionem mare vocatam ideo. Quæ ergo ini-
tio ſemel ſalſæ, atque mox dein dulces fuere:
certum eſt, illas continuò deorſum defluxiſſe,
quia dulces ſunt hodie: adeoque Scandiam
Ægypto longe ſubliniorem in ſitu. Sed fingamus
modo, Terram decem pedes, labrum mari, vtro-
bique conſtituiſſe in litoribus, ſeruemuſque ro-
tunditatem æquabilem: ſaltem Nilus, qui recta
ab Auſtro in mediterraneum mare, per mille leu-
cas fertur præceps, ſi præter ſphæræ rotundita-
tem, quæ non eſt decliuis vſpiam, imo ſe habet
per modum plani, relatione centri, tantum
haberet

haberet à ſui ortu, in mare vſque, decem pedum caſum ad ſummum. Quod eſt, Nilum quietum ſtagnum dicere, non autem decurrens flumen. Etenim dum Gaudauo Brugas fouea meditaretur, inuenta eſt 18 pedum altitudo decidens, ſumpta dimenſione noctu, ſuper flammam candelæ, idque detracta ſphæræ rotunditate. Si ergo tardè voluulo, 18 pedes decidentiæ, ſunt octo leucis, Nilus æque tarde fluens, opus habebit ad minimum a a 30 pedum altitudine, in ſui initio. Sin autem per modum Nili fluxerit, opus quadruplo neceſſe habebit; ad minimum: ſiue nonem pedum millibus. Hanc autem terræ altitudinem 15 gradibus, à Tropico Auſtrali, ad mare mediterraneum, Nilus metiatur, vbi figura adhuc ſphærica globi eſt, quam ergo non coniicere licet à Montibus lunæ, ad Auſtrum vſque? Caſus indeffeſus aquarum ab Aquilone, promi-
14 tit inſignem terræ eleuationem: Sic eſt. At inde colligere non datur, omnes confeſtim aquas, eo poſito, Aquilonem deſerturas; Quippe ſilent leges ſituum, vbi aqua circa mundi centrum de-
15 cidit circumquaque. Adeoque vniuerſi neceſſitas, & proprietatum regula fuit. Fingo enim ſublunarem locum, ſine palpabili corpore, ſilicem verò teretem, de Cœlo decidere, illumque quieſcere in centro: erit tamen eius longitudo verſus aliquam Cœli partem inclinata. Quid ſi hoc ſit verſus polos, nobis mundi figuram exprimet. Fingamus totundum lapidem, extra ſupremum Cœlum. Is enim proinde priſtinum poodus non amiſit; attamen non caderet Cœlum verſus, quod id ſit contra ponderis cuiuſque naturam; neque caderet obliquè, cum ſic caderet in infinitum, nullumque habituros eſſet motus terminum. Quod æquè eſt abſurdum. Ergo lapis iſte, cum ſua grauitate, ſiſteretur ibi in loco, quo poſitus eſſet. Id autem cum ſub luna non contingat; neceſſe eſt, vt præter rerum pondus, aliqua ſit in loco proprietas, cuius obtutu moueatur, reſpectuſque ſuperi & inferi faciat. Ergo ſi iſtud ſuperum, & inferum, non ſit niſi reſpectu corporum, & forte duntaxat ſublunarium, eiuſmodi reſpectus toti ſubſiſtent ex intentione Creatoris, quæ originalis eſt cauſa, omnis quietis ac motus. Quare ſi eius intentio fuerit, vniuerſi figuram teretem facere, (quod ea eſſet commodior habitatio mortalium, ob Solis fomenta neceſſaria) feceritque ſemper, quod eſt longè optimum in omnibus. Etiam aquis figuram limitauit oualem, eundemque reſpectum ad centrum. Siue vt oualis figura, propemodum ſeruaret, eandem intenſionem ad centrum, qualem habet rotunda. Quid ſi fon-
16 tes ad montium aſcendant cacumina; poterunt & aquæ polares, rationem ſitus oualis ſeruare, non ſecus atque rotundi: Alioqui ſi Cœlum, velut terræ maritus adæquatus, ſit plane ſphæ-
17 ricum, 1. Sequeretur, Solem ſub æquinoctiis maiorem circulum facere, quam ſub tropicis. 2. Solem adeo citius ſub æquinoctio moueri, quam ſub tropicis. 3. Solis motum inordinatum, ac quotidie inæqualem ſibi eſſe. 4. Clepſydræ, quæ motum Solis, in ordine ad tarditatem metiuntur, & gnomona ſolaria, quæ motum metiuntur in ordine ad ſitum orbis ſolaris, non reſ-
18 ponderent ſibi inuicem. 5. Si iſta organa ſub æquinoctiis conſentirent: variarent ſaltem ſub ſolſtitiis. Cœlum quoque, quod eſt tanquam terræ theca, iuxta polos, profundius eſt, quam ſub Solis orbita: ſi enim Lucifer ſedem ſupra Septentrionem ſtatuere volens, crimen ſuperbiæ ſubiiſſe intelligatur. Profecto, ſi ibidem ex- 19
celſius non eſſet, non id imputatum eſſet in ſignum arrogantiæ: præſertim cùm locis, vbi Sacra ſunt ſcripta, ſtella polaris, viſa ſit ſemper Horizonti contigua, nec Cœlum quidquam ex- 20
celſi ibidem quoad viſum ſpondeat: In noſtro autem horizonte, vidi totum corpus ſolare, in gnomone vmbram dediſſe, paulò poſt nouam in Iunio; mane verò vidi totum corpus Solis ſupra horizontem circa horam quartam: nondum enim dabat vmbram, propter aëris & vaporum denſitatem. Ergo breuiſſima nox, eſt tantùm ad 21
ſummum 7 horarum. In ſolſtitio autem hyemali ſoli oritur 15 minutis ante octauam, occidit verò 27 minutis ante quartam. Ergo dies breuiſſimus, ſaltem eſt horarum 7 & minut. 42. Derogat autem rotunditati ſphæræ, plus lucis habere, quam tenebrarum. Tandem neotericæ nauigationes, Solem ſub ſeptentrione, per menſem viderunt, antequam perfecta cœli rotunditas id permiſiſſet.

AER.

1 *Scholarum ſomnia de humiditate aëris.*
2 *Inſulſa obiectio.*
3 *Præſupponunt impoſſibilia.*
4 *Aër nunquam fit aqua per ſuarum partium condenſationem.*
5 *Petunt principium.*
6 *Ridiculum Scholarum, de aëris calore natiuo.*
7 *Antiperiſtaſeos anile figmentum.*
8 *Deteguntur profunda Scholarum ſtupiditates.*
9 *Argumenta.*
10 *Aliud æque ſtupidum.*
11 *Aërem eſſe nunc frigidiorem.*
12 *Exhortatio Authoris ad Tirones.*

Demonſtratio Mathematica, quod Aër & Aqua ſint elementa primogenia, & impermutabilia, frigore, vel calore nunquam in ſe inuicem.

SCHOLÆ adhuc cum ſuo Ariſto- 1
tele, aërem ad octo gradus, id eſt, ſummè humidum; ad quatuor verò, ſiue ad mediocritatem, calidum. Frigiditatem verò ſummam aquæ donant, cum humiditate remiſſa ſiue mediocri. Adeoque aërem aqua duplo humidiorem mandant, ex eo, quod aër, ſui compreſſione, ac congreſſu, aquam generet. Sed ſodes: quid iſtud eſt aliud, quam ſomnia, pro veritate vendidiſſe? Nam ſi aër condenſetur, eius humiditas quoque denſior, maior, ac palpabilior erit in aqua, quam erat prius in aëre: cum condenſatio nequeat facere nouam formam eſſentialem, nec ſit principium generationum, quid iſtud eſt aliud quam impertinenter nugari? Saltem aqua, non eſſet niſi aër, ad decuplum (vel potius centuplum) in humiditate condenſatus, magiſque actiuus, ideoque centuplo, ac confeſtim plus humectaret, & fortius, quam aër. Tantùm abeſt quod

proinde aqua, minus humida aſſet quam aër. Sin
verò nuda condenſatio, aërem diſponat ad no-
uam formam, cum eadem diſpoſitio efficienis
interni, ſit cauſa illius generati neceſſaria, neceſ-
ſe eſt, eandem permanere in producto; Adeo-
que, ſi aër condenſatus, ſit aqua; iam non erunt
niſi duo elementa, aqua nempe, & terra. Dum
aqua erit tam humida, atque dum prius eſſet aër.
In quo nempe ſola intercellit condenſatio. Quæ
eſt partium adunitio: non autem formalis rei in
rem tranſmutatio. Siquidem omnifariam, forma
reſultans ex humiditate aëris condenſati in cen-
tuplum, ſaltem centuplo erit humidior, & plus
humectabit, quam priſtinus aër. At ſanè non
humectat aqua, ob denſitatem: (alioqui nam-
que terra adhuc plus humectaret) eo quòd ſola
humiditas humectet, & non denſitas. Alias nam-
que plus argentum viuum humectaret lanam,
aut manum, quàm aqua. Quidquid enim plus
humectat, idipſum quoque humidius eſt, & vice
verſa, quidquid in natura elementali eſt humi-
dius, id etiam plus humectat. Ridet Natura, ſi-
dem pro ſenſu notis, ex ſomnio poſcere, & pu-
denda Ariſtotelis commenta pro veritate etiam-
num docere. At dicunt Scholæ. Sic docendum
2 propter axioma: *Propter quod vnumquodque eſt,
tale, illud ipſum eſt magis tale.* (Quaſi propter
axiomatis honorem, mentiendum Deo!) Sed
aqua non eſt humida niſi propter aërem, ergo
aër debet eſſe humidior quàm aqua. At ſuda-
bunt plus ſatis, antequam ſubſumptum probaue-
rint: Sed aër in ſe nec humidus eſt, nec calidus:
ac quidquid ipſi humiditatis ineſt, id ipſi pere-
grinum contentum eſt, aëris naturam non at-
tingens vnquam, licèt in aëris poroſitatibus va-
pores contineantur. Quid enim vitri naturam
attinet, ſi aquam in ſe clauſerit? docebo namque
mox, eſſe impoſſibile, aërem & aquam viciſſim
3 commutari. Adeoque per abſurditates, Scholæ
prorſus impoſſibilia theoremata ſupponunt. Ab-
ſurdum namque, & impoſſibile continet etiam,
aërem condenſatum, aquam fieri, ac eſſe fon-
tium materiam perpetuam. Aërem enim, in
canna ferrea, vnius vlnæ, compreſſi ferè ad quin-
decim digitorum ſpatium, qui dein ſui explo-
ſione, inſtar ſclopeti, pyrio puluere acti, ſphæ-
tulam trans aſſerem miſit. Quod vtique non
4 fieret, ſi aër, compreſſione, in aquam, vi adigi
poſſet. Maximè, quod illud experimentum non
minus ſuccederet hyemis intenſiſſimo frigore,
atque calore æſtatis. Quid ſi ergo aër, vi com-
preſſus, canna ac tempeſtate frigidis, non mute-
tur in aquam, qua tandem authoritate ſua Scho-
læ figmenta, de condenſatione aëris, pro fon-
tium ſcaturigine, & continuatione ſtabilient?
frigus enim in natura, non habet generandi iui-
ra, cauſas, ac proprietates. Imò nequicquam
humiditatis, reperitur in præfata canna; quin
imo, malefactum corium in fine paſtilli truſo-
rij, areſcit illico. Ridiculum eſt quoque, aërem
5 probare humidum, per fontium originem: &
viciſſim fontium ortum probare, ea ſuppoſita
aëris humiditate. Argumentum vtrumque Scho-
larum, ex veri penuria eſt, & petitio puerilis
principij. Vtque quatuor elementa qualitatibus
adornent, ſingulis vnam eximiam, alteram verò
remiſſam tribuunt; mandantque Scholæ; Na-
6 turam obedire ſuis figmentis. Aërem ergo re-
miſsè calidum aiunt. Quia vicinum volunt ficto
elemento igneo: Id eſt, vel quia à vicino, illam
qualitatem remiſſam mutuat: Mutatque pro-
priam ac natiuam indolem, pro natura vicini; Id-
que impertinenter, dum de natiuis proprietati-
bus ſermo eſt. Vel quia illam ex ſui indole ha-
bet, & licèt remiſſam, attamen ideo, & talem vi-
cinum habuerit. Quod æque impertinens, & in-
felix eſt. Vtque aëris moderatam probent cali- 7
ditatem, Antiperiſtaſis æquè futile inuentum in-
uehunt. Videlicet, aërem, ſuprema ſui parte, ca-
lidum, ob ignis propinquitatem (adeoque non
eſſentialem, ſed per accidens mendicatam, & im-
propriam fingunt caliditatem) & prope terram
pariter calere, ex ſolarium radiorum reflexione.
Qui calor, eſt aduena per accidens, pro tantillo
ſpatio: ideo & ficta aëris proprietas. Mediam
verò aëris regionem, volunt mirabiliter frigere,
propter Antiperiſtaſin. Nempe quia vtrimque
circumſtant partes aëris calidæ. Cuius ſimile ac-
cidere aiunt, profundis puteis, æſtate frigidis,
ac hyeme tota tepentibus. At ego demiror Scho- 8
larum profundas ſtupiditates, & veterum Cato-
chum. 1. Quia ex tota illarum hac ſtrue apparet,
aërem generaliter frigere, non autem medio-
criter calere. 2. Siquidem ignis non eſt elemen-
tum in natura, multoque minùs ſub cauo lunæ,
nec ideo poteſt ſupremum aëra, niſi ſomnutali-
ter caleſacere. 3. Si enim aër per ſe, & ea pro-
prietate elementali, calet: Tunc ſemper, & vbi-
que, etiam profundis puteis calat. 4. Si verò calet
per aliud aliquid ſibi geotale, caleſaciens: tunc
præterquam quod præter ſe haberet aliquid
commiſtum, vnde deſineret elementalis ſui cor-
poris ſimplicitas, etiam ſemper, & vbique actu
caleret; aut denique caleret propter aliquod ap-
poſitum, agens, per accidens. Quod impertinens
eſt, quoties de eſſentialibus probandum aſſump-
tum eſt. Ergo ſi aër per ſe non calet, per ſe frigere
eſt neceſſe. Cum illa duo ſe mutuò in natura ſub-
ſequenter excludant. 5. Si ignis nunquam eſt
frigidus, aut humidus, & nunquam aqua eſt ſicca;
ſic aër nunquam poteſt eſſe minus quàm intensè
humidus, & calidus remiſsè, ſi verum dicant Scho-
læ. 6. Mediam volunt aëris regionem, quæ vix
ſemimilliari à nobis diſtat, ſuæ doctrinæ imme-
mores. Nimirum diametrum aëris, decuplo ſu-
perare diametrum aquæ: hanc verò, decuplo,
diametro terræ maiorem. Quo figmento con-
ceſſo, ſemidiameter aëris, 5700n. milliaribus
eſſet profundior. Itaque ſemimilliare, quaſi ni-
hilum eſſet, reſpectu medij aëris. Scholæ quæſo
expergiſcamini! Nam ſi aër ſponte, atque ſui
natura caleret, qua demum de cauſa frigeret ſui
medio? An enim quia vtrimque vicinus calet?
At tunc, non indignationem, verum potius gau-
dium, ſibi aër proponeret, ex naturæ vicinæ
conformitate. Cur enim aër, natiuam exuat
proprietatem, eo quòd vtrimque tepentem aë-
rem, ſibi conformem attingeret? Quomodo
enim tepida tepidæ affuſa frigeſcet, eo quòd te-
porem vtrimque reperiat? Vel ſi frigida, inter
duas frigidas collocetur, anne proinde, ſui in
medio, caleſcet. Mirari non ſat poſſum Scho-
larum impolitam ruditatem, Antiperiſtaſis do-
ctrinam tradentium, quæ credulitatem tantam
optat, non iudicium. Nam etſi figmentum iſtud
placeret, dum aër circa terram calet, at certe nul-
latenus poſſet hybernis frigoribus. Siquidem
nec tunc quidem media illa aëris regio, natiuo,
tunc calore eſt ornata. 9. Mirum inquam, tam
abſurdam falſitatem, ac doctrinam, in Alpibus
nondum

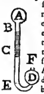
nondom expiraſſe : Adeoque hinc liquet, vel ſtudio pertinaciæ, Peripateticis cognitas falſitates, docere, ne non turent ſub verbo Ariſtot. vel nequicquam ſibi iudicij reliquum fore, vt ingenuè fungantur ſuo munere ; ſatiſque exiſtiment factum, ſi antecedentiom arnenta ſequantur. Antiperiſtaſis itaque, ſomnium eſt eius, qui cum ne minimum in natura ſciret, omnia tamen ſciuiſſe videri voluit, ac pro Anteſignano adorari, à ſequacibus Scholis. Quod autem Ariſtot. ad puteorum calorem hyeme, fugiat, ad Antiperiſtaſis demonſtrationem, id per organum, quo ambientis iuſtam metimur temperiem, mox ruet. In quo, mechanica demonſtratione videmus, quod aër io profuodis puteis, & cellariis, eodem caloris puncto ſit ſtabilis, ſiue hyeme, vel denique maximis æſtatis caloribus, metiri placuerit. 10. Sed poſito, quod puteis non æqua eſſet temperies : at ſane ſtultum eſſet, aërem genialiter moderatè calidom alioqui, nunc frigere, nunc dennò calere, velut per deſpectum, ob circumſtantis aëris alterationem appoſitam. 11. Sacra niuem, aqua frigidiorem, (vtpote nix eſt aqua, in qua vltima frigoris poteſtas impreſſa eſt) & aërem, ſuperare niuem frigore, hinc legitur, *Qui niuem & lanam ſpargit*, vt triticum ſub niue, à frigidi aëris immanitate, incolume ſeruetur. Tanquam ſub laneo operculo. Mechanicè namque videmus, membrum ferè congelatum, ſub nive recaleſcere, & à ſideratione præſeruari, quod aliàs aër, mox totaliter congelare pergeret, vel ſi repente ad ignem ſit delatum, moritur propter extremi alterius feſtinam actionem. Eſt ergo per media iſſe, ſi ab aëre frigido, per niuem, aquam, ac dein in teporem remiſſum, ſit itum. Ergo, nix eſt aëre minus frigida. 12. Sed cur ad humiditatem aquæ, eius denſitatem, ad humectandum implorant (quod eſt ridiculum) ſaltem eandem denſitatem aquæ, non aſſumit præ frigore ? Ete-
9 nim ſic ſaltem aliquid dixiſſent veroſimile. Attende ergo, quiſquis medendo, animæ ſalutem operari conaris, qualem Scholæ patronum, vſque tueantur. Quo conſilio elementa, complexiones, graduſque qualitatum, baſim medendi fecerint, qui elementorum numerum, eſſentiam, vſum, proprietates, fructus, & paſſiones, non niſi torpida credulitate ſeducti, ſua paganicæ cæcitati dedere nomina. Adſpice quam ſeruiliter Scholæ, mutuatæ ſint qualitates elementales, eaſque ad ſomniorum voluptates obedire voluerint, combinarint, auxerint, retuderint, & diuiſerint, tanquam lurids commenta, ad naturalium rerum cauſas, morborum cognitiones, ſanationes, & templorum S. Spiritus deuaſtationes, vſque tranſmi-
10 ſerint. Aër itaque, aqua, & terra, ex creatione ſunt frigida, quia ſine lumine, calore, & vitæ participatione. Calor ergo ipſis eſt peregrinus, radici elementali externus. Aër verò, & terra, per ſe, ſunt ſicca : ſola aqua madida eſt. Hæ ſunt illorum corporum qualitates, quas nemo pro lubitu variet. Aër verò vacuitates habet (vt ſuo loco alibi) quibus vapores combibit, & detinet. Hic eſt elementorum ſtatus, ordo, complexio. Quæque medicam profeſſionem non niſi ex obliquo attingit. Adeoque in Scholis, quod minimè confert, tanquam maximi momenti, plurimum indagatum eſt, & quod maximi eſt momenti, hactenus neglectum fuiſſe oſtendam. Eo quòd ludibriis, & inutilibus rixis, totus medentum ceſſerit labor.
11 Ergo ſi elementa non ingrediantur miſta, vana eſt Scholarum doctrina, de numero, compoſitione, temperamentis, de inæquali concurſu, de contrarietate, proportione, lucta, & gradu elementorum : gradus namque, ſimplicium ſeminibus alligantur, non elemento. Vanæ ſunt nugæ, an permaneant in miſto formæ elementorum, quippe quæ non inſunt; vt elementum nunquam deſinit, à quo ſemel incœpit eſſe, excepta aqua, dum ſcilicet ſeminibus deſponſata, abit in corpus, quod mixtum creditum eſt hactenus. Vana ergo pugna, alteritas, victoria, & quod hinc omnis morbus pendeat, diſſolutio, ruina, ſanitas & reſtitutio. Vana quoque methodus, quæ per contraria, hinc petita, inſtituitur. Senſus enim Scholæ, mendaciorum iſtorum, malè ſartorum conſciæ, vtut longum de complexionibus garriant, tandem deficiunt, & fictis humoribus contentæ, vix quicquam de elementorum pugna, amplius decernunt, præterquam in ſex rebus præter naturam, & diætæ mandatis friuolis.

1. Aërem, & Aquam, eſſe corpora impermutabilia in inuicem.

QVamquam in præſentia plurium demonſtrauerim, quod Heer, in ſuo Apologo contra meum libellum de Spadanis, impertinenter vſus eſſet meo inſtrumento: attamen nõ deſiit me ſuis ſtupiditatibus immiſcere. Dicit namque. Me voluiſſe edere motum perpetuum. Nec cognouit quidem in eo, ſe ſibi contradicere. Nam in inſtrumento ceſſat motus, poſtquam aqua adſcenderit, aut deſcenderit iuxta temperamentum ambientis. Neque enim plus iſte motus dici poteſt perpetuus, quam velum templi, ventorum mutationi deſtinatum. Detegit ergo Heer, ſe neſcire, quid ſit motus perpetuus. Diuulgaueram enim meum

organum, vt iuxta doctrinam meam de fontibus Spadanis probarem, quod aër ſuſtineret vulgatam rarefactionem, & compreſſionem citra mutationem ſui elemẽti. Dicit enim 12
Heer : Spiritum vitrioli, penetraſſe ſubſtantiam vitri; quod nemo concedet, qui longè ſubtiliores liquores norunt ſeruari, etiam in igne. Nec iuuat, quod ipſi affirmaueram, quod Clauius in Collegio Societatis Roman. ante annos 60. aquam in vitro recluſerat, huius figuræ, cuius ne minima gutta perierat. Id quod linea, per adamantem ibidem ſignata, oſtendit. Heer autem apud Idiotas oſtentabat, ſe quandoque Patauij fuiſſe Matheſeos Profeſſorem. Quare volui in charta demonſtrare, ipſius omnimodam ignorantiam Matheſeos. Sed factus eſt coram motus. Ad demonſtrationem verò ſic proceſſi. Delineata enim figura vitri, in qua A & D

ſunt duæ ſphæræ, repletæ aëre. A autem eſt ſuperior, & exterius vndequaque clauſa. D verò eſt globus inferior, apertus in fine Canalis F. Sunt autem A & D ex vnico vitro connexa per canalem B C E. in quo eſt liquor vitrioli, ne raceſceret, quem dixeram percontanti Heer, rubificatum maceratione roſarum, vt viſibilior eſſet. Rubens ergo ille liquor, eſto B C. Super hanc ergo figuram conſtitui hoc problema.

Liquor B C non poteſt ſe mouere per temperamentum ambientis, in canali, niſi vnus globorum ſit apertus, alter verò clauſus. Explicatio dati. Sit vitrum cum liquore, vt ſupra deſcriptum. Explicatio requiſiti. Oſtendendum. Quod liquor B C non poſſit moueri in canali per temperamentum ambientis, ſine apertione F. Præparatio demonſtrationis. Eſt maxima, quod aër patiatur dilatationem, & conſtrictionem, iuxta qualitates caloris, & frigoris, & quod iuſta extenſio quantitatis in aëre non habeatur, niſi cum eſt temperatus.

Demonſtratio. Aër qui eſt in A rarefactus per calorem ambientis, accreſcit per augmentum dimenſionum, & ideo occupat plus loci, quam antea. Quod tamen eſſe nequit, niſi propellat liquorem B C, in C E, (alioquin admitteretur poroſitas vaſis, aut ruptura A, quod contradicit hypotheſi Heer) & ſucceſſiuè aër, qui erat in C E. in vas D. Sed D. nequit iſtum aërem recipere, niſi tantundem aëris propellat, per foramen canalis F.

Concluſio. Ergo ſine apertura in F, liquor B C non fuiſſet motus à loco. Non mirum ergo, liquorem vitrioli ſponte paulatim exhalaſſe, per neceſſariam aperturam in F. Stupiditas ergo N palam fit, cui cum plura eiuſmodi inſtrumenta donaſſem, nunquam tamen aperturam in F obſeruarat. Imò quanquam illi hæc multis præſentibus demonſtraſſem, antequam ſuum ridiculum Apologum edidiſſet, finxit tamen ſe deinceps mirari. Quod is liquor ſenſim periiſſet. Dicit cum totum vas perfectiſſime clauſum repe riiſſe (nec enim quod non exquiſitè eſt clauſum, clauſum dici meretur) admittit tamen motum liquoris factum. Qui oſtendiſſet temperiem aëris. Et quod liquor ſit mutatus in aërem, clauſo vitro. Suppoſitis ergo falſis obſeruationibus, eius detegam miſerias.

13 Datum. Quod vas D ſit æquè clauſum, atque eſt vas A iuxta ſuam hypotheſin. Requiſitum. Demonſtrandum. Quod aqua B C nequeat moueri. Item quod nequeat docere temperiem aëris. Item quod non potuerit exſiccari, vel exhalare. Item quod non potuerit conuerti in aërem. Præparatio abſurdi. Etenim ſi admittit motum, & ſiccitatem aquæ, debet admittere abſurda, & contradictoria, vel errores ſuos fateri. Præparatio demonſtrationis. Applicetur vaſi A aliquis calor, excedens temperiem ambientis: tunc enim aër incluſus, ſe dilatabit, ſecundum plus aut minus caloris, ac iuxta, atque excedit veram aëris temperiem clauſi in vaſe D contra quem propellens aquam B C deſtruet æquilibrium, per nimiam actionem. Ita quod in D erit compreſſus, condenſatus aër, per reſtrictionem: vt cedat dilatationi factæ in A.

Demonſtratio. Itaque iuxta hypotheſin Heer (quod aër compreſſus, conuertatur in aquam) liquor nunquam defuiſſet in vaſe. Attamen ſua ipſius obſeruatio vult: quod vitro vndique exquiſitè clauſo, aqua nihilominus ſit exſiccata, & facta ſit aër. Non poteſt autem ſiccitatem admittere, in vitro exquiſitè clauſo, niſi ſua hypotheſis deſtruatur (nimirum quod aër compreſſus, mutetur in aquam) nec iterum iſta hypotheſis ſubſiſtere poteſt, niſi admiſerit continuationem liquoris. Quod tamen contradicit ſuæ obſeruationi. Item non poteſt admittere motum liquoris B. C. niſi admiſerit vitrum apertum in F. & per conſequens, fateatur, ſe erraſſe in obſeruatione. Quodque; licèt vi demonſtrationum fuerit coactus fateri, antequam Apologiam omni calumniarum genere contra me euomuerit, perſeuerauit tamen in illa, ſuas detegere inſcitias.

Concluſio. Ergo neceſſe eſt, ſi aqua B C moueatur per aliquod aëris temperamentum, quod ambo vaſa A & D, non ſint clauſa. Aliàs namque inſtrumentum non eſſet conueniens menſuræ temperiei aëris (quod eſt contra eius ſuppoſitionem) etenim cum aër ſit eiuſdem caloris circum A, atque circum D, neceſſariò quoque liquor B C, quieſcet. Quia qualitas ambientis, eſt cauſa motrix aquæ B C, agens æquali robore, & donans æquilibrium. Iam per ſuppoſitionem falſi, demonſtrabo, quid illius ſequatur ignorantiam. Sit inquam aqua B C, iuxta ſuam obſeruationem, in aërem mutata. In primis, nequit hæc obſeruatio admitti, abſque rarefactione, cauſata per calorem. Nec poteſt admitti iſta rarefactio, abſque augmento loci, præter calorem. Et augmentum loci nequit ſubſiſtere citra dilatationem vaſis, aut rupturam. Eo quod fateatur vitrum, ſine ruina, aut poroſitate, optimè clauſum, continuitate vitri. 1. non poteſt admitti tranſmutatio aquæ in aërem, ſine condenſatione, & reſtrictione: & reſtrictio non datur, abſque additione partium per compreſſionem, intra eandem actu magnitudinem. Quæ omnino nominari debet aëris condenſatio, quæ hoc loco, non niſi ſolo frigore fieri poteſt; quod ſupponit conuertere aërem in aquam: ergo non aquam in aërem. Cum igitur neque calor, neque frigus, poſſint conuertere aquam in aërem, multo minus id faciet temperatum. Eo quòd hoc non generet alterationem in iſtis elementis. Pariter, aër non conuertitur in aquam, quia non poteſt admitti hæc conuerſio, facta per rarefactionem, eo quòd aëris rarefactio, non contingat hoc loco, niſi mediante calore. Sed Heer vult, quod aër condenſetur in aquam, per frigus. Ergo aqua non generabitur ex aëre, per calorem. 2. Iſta tranſmutatio aëris in aquam, nequit admitti, niſi per condenſationem & reſtrictionem. Quæ in vitro perfectè clauſo, non poteſt accidere, niſi per frigus. Quod agens ſuper aërem, occluſum intra vaſa A & D, illum tranſmutaret in aquam, iuxta, hypotheſin Heer. Sic namque aqua, aucta fuiſſet per generationem in vaſis perfectè clauſis. Quod ſuis verbis contradicit. *Pretioſus hic liquor periit. Non eſt amplius, deſiit eſſe. Et quidem furente hyeme.* Ergo, cum neque calor, neque frigus, poſſint condenſare aërem in aquam: multò minus id faciet temperatum. Ergo nunquam. Mirum eſt itaque, cur non impediuerit rarefactionem liquoris in vaſis. Cum iuxta ſuum garritum, ipſa tantum eſſent ſepelienda ſubter niuem, vt aqua repleantur. Non iam pluuiâ poſthac opus erit, ſi ſpecus perfectè clauſa, & frigida, ciſternæ fierent perpetuæ. Itemque cum aqua præponderet aëri, cadet illa in fundum magni vaſis, optimè clauſi, vnde quoties luberet, aqua depromeretur. Adeoque vas illud, in fontem hybernum tranſmutaretur. Nam vt inquit Heer, *vas erat optimè clauſum, carebat poroſitatibus, nec opus habuit apertura, tam ad introitum, quam tranſpirationem aëris.* Si autem eadem via, nec modo, quibus aqua clauſo vitro, mutata in aërem, euolauit, poterit nouus deinceps aër ingredi. Poſthac ergo non

defutura

deſutura aqua dulcis, nantis in mari, ſi frigore noctis, aër in aquam guttatim concreſcat. Venetiæ & Antuerpiæ, fontes formabuur io ventre galli ænei, qui in ædis pionaculo ventos docet. Nam frigore oocturno, aërem io aquas verſum plorabit. Et quamquam fiſtula fidicinis iotus madeat, non id ex aëre: ſed vapore aërem comitante. Alioquin & fiſtulæ organorum, madereot intus. Quod falſum. Aër enim tonum edit, & vapor ſalinaris ſtillat è fiſtula aquam. Aërem vnius vlnæ, compreſſi in bombarda, ad 14. digitorum ſpatium, etiam ſub hyberno frigore: & tantùm abeſt, quod aër ſic compreſſus, in excelleoti frigore, mutatus ſit in aqoam: eiiciebat ſphærulam plumbeam trans aſſerem queroum, ſlopeto fortius. Nunc pergam id poſituris probare rationibus. Siquidem putatio appoſita, multiplici vtrobique abſurdo Scholas obumbrauit.

PROGYMNASMA METEORI.

1 *Vapor aqua à calore ſuſcitatus, differt ab eo, qui per frigus fit.*
2 *Aërem non ex aqua fieri.*
3 *Aërem, aon poſſe per artem, aut aaturam, deduci in aquam.*
4 *Aërem, non ſubſiſtere abſque vacuo actuali.*
5 *Probatur per mechanicam, quod ſubtiliatio Artis, vtcunque exquiſita, non ſit niſi trituratio.*
6 *Per mechanicam idem in auri trituratione.*
7 *Examiaatur aqua per tria analogica, & datur doctrina aeceſſitatis, in aëris media regionis frigoribus excelſis.*
8 *Mercurij cum aqua ſimilitudo.*
9 *Natura Mercurij.*
10 *Veterum Chymicorum incogitantia de Mercurio.*
11 *Terram & aquam, nunquam fieri vnum, per vllam commiſſionem.*
12 *Qomodo Ars ſuper naturam.*
13 *Terra eſt propriè fructus duorum primariorum.*
14 *Propiaqua ratio indeſtructibilitatis in Mercurio.*
15 *Aqua fortes, aon operantur ſuper Mercurij centrum.*
16 *Nec ſpiritus ſolis marini, ſuper illius corpus.*
17 *Sulfur iaternam Mercurij.*
18 *Quomodo aqua det pondus, ſo ponderoſius.*
19 *Corporum penetratio qualiter ordinaria, in via natura.*
20 *Ia aqua non ſunt tria prima: licèt in ſui ſimplicitate, ſit conceptibilis heterogeneitas, ſuſceptiua ſeminum.*
21 *Faligo, eſt mera aqua.*
22 *Quare nubes fœteant.*
23 *Quid Ros.*
24 *Quid nebula.*
25 *Quare aërem in media aëris regione frigere oportuit.*
26 *In hoc frigore, cuncta per atomos ſegregata, moriantar ſemina, reditque ideo aqua in ſimplicitatem elementi ſui: in terra verò & aqua, ſi res ſpolientur ſemine, non redeunt ad iſtam ſimplicitatem: ſed nouum concipiunt ſemen.*
27 *Per Mechanicam patefit error Paracelſi.*
28 *Error Galeaſtarum, circa ſapores elementorum.*
29 *Gas aqua quid.*
30 *Paracelſi inconſtantia de ſeparatione elementorum ex elementis.*

IAM ſat conſtat, aquam vi caloris, vapore tenus eleuari, qui vapor nihilominus nil niſi aqua extenuata eſt, & permanet vt ante, ideoque per Alembicum repercuſſus, redit in priſtinum aquæ pondus. Suſpicari tameo licet, an aqua, per aëris frigus abſumpta, oon in naturam, atque proprietates aëris mutetur. Quia poſt Diluuium, Omoipoteos, miſit veutos, vt ſiccareot faciem terræ. Et hodie etiamnum, ſub frigidiſſimo Aquilone, citius abſorbetur aqua quam æſtiuis caloribus. Fons etiam, algidiſſimo ſub frigore, in abacum, cootiouo cadens gurgite, aquam quidem à congelatione, impedit motus fontis decidui: attameo cernitur quidam vapor adſceodere, qui mox inuiſibilis, in aëre abripitur. Præſumptio eſt, omnimodam aëris 1
naturam, ſaltem frigore abſumi, ſi oon calore. 2
Imprimis reſpondeo. Illo dato abſurdo, Scholas, imprimis exinde oequicquam pro ſe habere, vt protode aër per ſe humidus eſſet: tantùm abeſt, quod aër ille (vti ſtatuont) longè humidior eſſet, quam aqua. Quio ſaltem ſit exſiccata aqua. Tranſmutatum enim, ſemper proprietates amittit, quas io termioo à quo, habebat, mutuaturque qualitates traoſmutaotis. Vt enim aut totus aër, aliquando fuiſſet, aqua, aut ille dumtaxat humidus eſſet, qui ex aqua oaſceretur: primigenius verò alter, eſſet ſiccus, à creatione. Et ſic duo aëres, eſſentialiter diuerſi. Quod autem aër in puritate ſui, ſit ſiccus interoa proprietate, patet ex obiectione, præfati frigoris. Quoniam ſi aër ex ſui radice, eſſet humidus, veoti non fuiſſent miſſi ad deſiccaodum terram; Quod ſi verò per veutos, aquæ diluuij, verè in aërem eſſeot mutatæ, multo plus aëris eſſet à diluuio deinceps, quàm ante. Conſequenter, vel aliqua mondi pars vacua fuiſſet, aut certè, iam ob compreſſiouem, & denſitatem, à oouo tantæ molis aëre cauſatam, ſuffocaremur (quòd poſtea per mechanicam candelæ patefiet) aut aëris æqua pars, debuiſſet ſucceſſiue annihilari, ſub geoeratione tanti oovi aëris. Siquidem Textus vult, tam profundas aquas, totamque terræ ſuperficiem, ſimul per ventos ſiccatam. Vel, ſi ante diluuiom, aquæ fuiſſeot aër, io cataractis cœli, ergo ſaltem toto diluuio, vacuum fuiſſet io Cataractis illis cœli: Si nempe centuplo (ad minimum) aqua ſit aëre ſpiſſior, & compreſſior. Io theſin itaque pono. *Aquam, nunquam, atqaidem per frigus, perire, aut in aërem, vllis natura, aut artis conatibus mutari poſſe, & viciſſim, aërem, nullis ſaculis, aut diſpoſitionibus, (ne quidem pro guttula vnica) in aquam reduci poſſe.* 3
Aqua enim vacuum non tolerat, vt neque ſui compreſſionem, per aliquod mouens comprimendo. Duotaxat inſpiſſatione ſeminali comprimitur, per ſui tranſmutationem formalem. Ex oppoſito autem, aër, ſine vacuo ſubſiſtere 4
nequit (quod ſuo capite probabo) ideoque ſui compreſſiooem, atque dilatationem tolerat. Sunt ergo duo ſtabilia elementa, inuicem diſcrepantia naturâ, & proprietatibus, quod impoſſibile ſit, illa io iouicem mutari. Fateor quidem, ex abaco fontis, halitum aquoſum aſcendere, nebulæ inſtar, ex minimis aquæ atomis, qui halitus, quamuis parum inde recedens, fiat

prorſus inuiſibilis, oon proin , datam doctrioam
vitiat. Vnius ſiquidem , æqualis agentis , vnica
tantùm , & æqualis eſt actio. Quocirca , ſi frigus
aquam primum commutat , in halitum glacia-
lem, idem frigus deinceps aliam nequit habere
actionem , ſuper illum halitum , quam eundem
plus extenuandi, & diſpergendi , ſic vt moa , ob
ſubtilitatem , fiat inuiſibilis. Ac dein magis, ma-
giſque ſubtilietur. Nec enim centeſima eiuſdem
halitus catenuatio, plus poterit aquam tranſmu-
tate,quam prima. Quia eſt elementum , & cor-
5 pus , ſui deſtinatione in maiorem ſimplicitatem
seducendi, impoſſibile. Cum ſubtiliatio per paſ-
tium diuiſionem facta , non ſit oiſi quædam ſim-
plex trituratio. Per eſemplum. Contunde au-
6 rum in laminas , dein io tenuiſſimas bracteas,
inde verò , in aurum pictorum , moa iterum in
marmore leuiga. Deinde cum cinnabari , & ſale,
in alcool impalpabile fingas , ſepara cionabarim
per ignem , & aquâ ſalem ablue , idqne pro lubi-
tu ſæpius sepere. Tandem cum ſale armeniaco,
ſtibio , & mercurio ſublimato , & per retortam
pelle. Idque ſepries pete , vt totum aurum , in
forma olei punicei volatilis , redigatur. Eſt enim
ſummè leuigatum, imo & durum, ſolidum, mal-
leabile , ac fiſiſſimum corpus , quod iam olei in
naturam verſum videtus. At ſane mentitus ille
liquor , in priſtinum auri pondus , & corpus , fa-
cile redigitor. Quid ſi ergo aurum priſtinam
naturam, per sot lanienas, non variet, nec ſemen
ſuum vllatenos perdat ; multo minùs aqua , in
ſimplex elementum , à rerum Domino , ad con-
ſtantiam vniuerſi , deſtinatum. Etſi aqua, polle-
7 ret tribus vulgaris initiis , vereque conſtaret ſale,
ſulfure , & Mercurio commiſtis , attamen non
patitur vllum corundem ſeparationem , propter
exquiſitiſſimam oaturæ ſuæ ſimplicitatem , &
ſtabiliſſimam conſtantiæ ſuæ perpetuitatem.
Corpora enim dum ad ſummum ſubtiliantur , vt
amplius non poſſint , ſi perſeueretur ſubtilian-
do , eandem abeunt in aliam ſubſtantiam , cum
retentione proprietatum ſeminaliuio. Et hacte-
nus Alcaheſt Paracelſi , cuncta naturæ corpora
penetrando , ſubtiliando tranſmutat. Quod in
elementis, aqua, & aëre , noo cootingit , eo quòd
ob ſummam ſui ſimplicitatem , & deſtinationis
prioritatem , recuſet in aliquid prius , aut ſimpli-
cios migrare , aut tranſmutari. Dum itaque ab
inferioribus , ad mediam aëris regionem , trans-
feruntur halitus, odoribus , atque ſeminibus coo-
cretorum imprægnati : ibidem , propter ſubti-
liſſimam vaporum diuiſionem à frigore , quan-
tum naturæ eſt poſſibile , reducontur quidem in
aquæ elementalis ſimpliciſſimam & primitiuam
puritatem : ſed in iſta vltima ſui ſubtilitatum , &
atomorum ſubdiuiſione , cuncta ſemina , odores,
& fermenta, quæ ſecum attulerunt furſum, com-
moriuntur , ac in primum aquæ elementum
(vnde materialiter formata ſunt) redeunt. Hinc
nubes, quamdiu nubes, fœtent in montibus : ſed
non poſtquam ibidem ſummis frigoribus exte-
nuatæ, in vltimam ſubtilitatis diuiſionem. Hæc-
que fuit in natura neceſſitas , vt non procul à no-
bis , regio aëris eſſet algidiſſima. Aqua ſemper
enim ideo , tota manet vt eſt , vel ſine vlla trium
diuiſione , transformatur in fructos , vadeque,
quò illam vocant , & abducunt ſemina. Artifi-
cioſa quippe indagatio , mihi oſtendit quidem,
quodammodo tria prima , analogoque ſenſu,
aquæ ineſſe , nulla tamen arte, ant dietum carie,
ab inuicem diuiſibilia. Deſineret namque ele-
meotum, eſſe corpus ſimplex , ſi in aliquid prius,
aut ſimplicius , ſit ſeparabile. At nil in corpora- 8
libus datur elemento prius, aut ſimplicius. Aqua
itaque , eſt interno metallorum Mercurio ſimil-
lima , qui cum omni prorſus metallici ſulfuris
labe , iam eſt exutus , tam ſibi vndequaque in-
diſſolubili nexu cohæret , vt radicaliter omnem
diuiſionem , arte , aut natura poſſibilem, reſpuat.
Hinc data Gebro occaſio diceodi , vllam io re-
sum ferie , humiditatem , Mercurio ſimilem ,
propter homogeneam ſimplicitatem , in ignis
tormeoto , ſibi perpetuo conſtantem. Siquidem
vel totus, in ſui natura immutatus , ab igne euo-
lat : vel totus , per ſeminis tranſmutationem , in
igne perſeuerat. Fateos equidem , me non altàs,
naturam elemeoti aquæ didiciſſe , quam ſub fe-
rula , & caduceo Mercurij parata Hioc autem,
cum per triginta ſolidos annos , ingenti labore,
& ſumptu , perluſtrauerim , & aquæ Mercurium
adæquatum inueoerim , eius ideo naturam,
quantum præſens ſermo exigit , & iudicij mei
ſenuitas fert , conabor explicare. Spagyri impri- 9
mis fatentur , Mercurij ſubſtantiam , omnis pœ-
nitus intrinſecæ diuiſionis intolerabilem , red-
duntque cauſam : quod homogenea , ac onatica
proportione , partes aqueæ eius,ſint æquâ tem-
perie, cooiugatæ partibus terreis (aëreis, igneiſ-
que ſub ſilentio preſſis, eo quod hæ auolarent , ſi
ineſſent , oec conſtantiæ cauſam , hic requiſitam
continent) atque eatenus has ambas ſe mutuo
deſerere non poſſe , ob iuſtam temperiem , inui-
to igne, ſe amplecteotes. Deluſit eos, imprimis 10
veterum error , de quatuor elementorum , io
corporum miſtorum miſtionem , oeceſſaria
confluentia. At certè is error, Spagyris non erat
indulgendus : quippe qui non auſi fuerunt , aë-
rem & ignem Mercurij adducere , vbi de eius
conſtantia agebatur. Deinde , quoniam experi-
ri,illis erat perfacile , aquam , quocunque modo,
arte vel naturali proportione , fuerit terræ nu-
pta , nunquam tamen conſtantiam in igne ac-
quirere , vt neque verè , vnquam terræ radicali-
ter iungi. Eo quod aqua , quocunque modo ter- 11
ræ commiſta , non deſinat eſſe aqua. Neque
enim vnquam modus , aut proportio , facient
aquam à ſua eſſentia degenerare ; vt neque po-
terit id , eius impetrare vlla cum terts conneaio.
Aqua autem manens aqua , nata eſt ſemper ab
igne euolare. Ridiculum ſanè , quod aqua dili-
geret magis , proportionatum terræ pondus,
quam inæquale , atque eius dilectioois ergo , in-
uita magis deſereret iſtam terræ temperiem. Si-
quidem , dum de commiſtione quatuor elemeu-
torum ſermo eſt , iotelligitur de elementis pu-
tis , & plane incommiſtis ; adeoque oulla mi-
ſtionis labe inquinatis , aut alioqui diſpoſitione
vlla præuentis. Neque enim aqua , ſtateram ſe-
cum fert , oec reſpectum gerit , ad librandam
terram , ſibi commiſcendam, vt eidem tenacius
conoectatur. Demiror valde, in omnes Scholas,
receptum commiſtionis elementorum luridum
errorem , tam ſtupidas abſurditates peperiſſe,
eaſque, illo ſolo abſurdo , obſeraſſe ianuam in-
ventionis ſcientiarum, & cauſarum. Mercurius,
ne minimum quidem terræ , in ſe admittit , aut
continet , qui ſolius ſemper aquæ eſt filius. Imò
terra, & aqua , nunquam poſſunt in aliquod cor-
pus naturale cogi , aut in identitatem formæ
ſubigi , quocunque id artificio ſit tentatum ; La-
teres

teres enim, ſi è terra madida, coquantur in lapi-
dem teſtaceum, aquam noo capiunt, oiſi propter
luti ductibilitatem: Cæterùm, terra, ſemeo in
ſale ſuo habet, vode lutum lapideſcat, per co-
ctionem vitrificationis. Aquæ igitur & terræ eſt
tantum affuſio, & partium appoſitio; ooo au-
tem coalitus admiſtio. Quidquid enim io com-
poſitum abire, & ea diuerſis, in hoc aliquid, con-
uerti oportet, neceſſe, hoc fiat ſpiritoum agen-
tium opera, & eatenus ſe complectentium, qua-
tenus materiam, in oouam generationem tranſ-
mutando, promouent. Elementa verò, ſunt cor-
pora, oon autem ſpiritus, multo minùs adhuc
in ſe inuicem agunt. Terra itaque, deberet prius
ſuum eſſe amittere, atque in ſuccum redigi,
priuſquam aquæ oubeter, vt hanc ſemine im-
prægnatam, amplectendo traduceret in fructum
concepto ſemini deſtinatum. Quodnam verò
agens eſſet, quod terram, io ſuccum, & non in
aquam potius traduceret; cum terra ſimplex
non niſi in vicinum ſimplax tranſmutaretur?
Non ſane id cauſaret, aliud elementum com-
par: cum nil eiuſmodi, aquæ vel aëri compete-
12 re, ſit viſum hactenus. Nec demum à ſemetipſo,
terra ſui corruptionem intenderet, cum hoc
creationis conſtantiæ repugnet. Itaque licèt ter-
ræ pars homogenealiter reducatur in aquam,
per artem: per naturam tamen ſolam, id fieri
recoſu; cum in natura agens deficiat, mediante
quo ſolo duntaxat, terra virgo, ſiue vera terra,
13 in ſalem, atque inde io aquam reducimr. Chy-
micis ſit in documentum, Terram, licèt prima
conſtitutione creatam, propriè tameo, ſaltem
fructum eſſe aquæ. Itaque nec vnquam in na-
tura, generationes, aut commiſtiones contin-
gunt, quam per aquæ impregnationem. Adeo-
que, quamdiu aqua, ſemine prima eſt, nunquam
vlla inde prouenit generatio. Molro igitur mi-
nùs, iode exſpectandum eſt flueos compoſi-
tum, quod fertilitari ignis reſiſtat. Idque om-
nium mioimè, quoties aqua, & terra, ſuis con-
nectuntur viciſſim corporibus. Eſt ergo corpo-
rum ſola in igne conſtantia, in mineralium fa-
milia, & quidem in metallis puriſſimis, perfe-
14 ctiſſima. Eo qood Æternus, noo creauerit hu-
miditatem, conſtantia ſui, mercurio metallico
aſſimilandam. Eſtque ideo io ipſo Mercurio,
prout in elementis, tertio propinqoa iodeſtru-
ctibilitatis. Siquidem, in Mercurio deprehendi
quoddam ſulphur eaternum, originalem metalli
labem continens. Quæ quia originalis, ideo &
difficulter ab eo tollitur. Quia tandem nihilo-
minus per artem ſeparata, aiuot periti, Mercu-
rium ſuperfluo ſulfure, & homido ſuperfluo
mundatum. Quippe deinceps nullo igni, poreſt
in formam terræ præcipitari, ob ſimplicitatem
ſui maximam, qua aquæ elemento comparatur.
Amiſit namque terram (id eſt, ſulfur) quæ terra
in ceotro ſuæ eſſentiæ, non minus eſt ex ele-
mento aquæ, qoàm reſiduus eius depuratus
Mercurius, quam licèt terram prius ab origine,
ſibi profundiſſime commiſtam habebat. Si ergo
in priſtino ſtatu, Mercurius, habebat adæqua-
tam, terræ & aquæ temperiem: ergo ſaltem poſt
ablationem illius terræ ſulfureæ, priſtinam indi-
uiſibilitatem amiſiſſet, quam potius, contraria
relationis habitudina, longe firmiorem, dein-
ceps ſibi io æternum confirmauit. Reperitur
namque Mercurius, poſtquam eſt ſpoliatus iſto
ſulfure, nollo igne mutabilis. Quia eſt Mercu-
rius de Mercurio. Sulfur verò, eſt mors & vita,
ſiue vitæ habitaculum in rebus. In ſulſure nem-
pe, ſuot fermeota, fracedines, odores, ſapores
ſpecifici ſeminum, ad quaſuis tranſmutationes.
Mercurius ergo originali labe meodatus, atque
virgo, non ſuut ſe ampliùs à ſulſuribus, aut ſe-
minibus apprehendi, quin hæc confeſtim con-
ſumat, ac velut conficsat, excepto ſuo compa-
ri. Sunt namque alia ſublunaria, nimis debilia,
vt tanti Mercurium ſubigant, penetrent, com-
murent, aut defœdent. Prout bene in aliis cor-
poribus contingit, vbi ſemen, quod iu ſulfure
delitеſcit, ſe in aquam mittit. Sal verò, & Mer-
curius rerum, tanquam ſucci muliebres, ſe-
quuntur ſulfuris conceptus. Non enim aqua 15
fortis, operatur ſuper metalla, vel Mercorium,
niſi intuitu ſulfuris. Spiritus enim ſalis marini, 16
abſque ſulfuris embryonati alicuius conneaio-
oe, ne quidem Mercurium vulgi, ideo diſſol-
uit. Solum ergo ſulfur, per adiuncta, proxime
diſſoluitur, atque igne mutatur, quam viciſſitu-
dinem dein aliæ partes conpoſiti tolerant, non
niſi propter ſulfur. Mercurius ergo de Mercu-
rio, vel in Mercorio, ſoſpes manet, tam igni-
bus, quàm liquore aëris. Alioqui ſi corroſiua, il-
lum Mercurium attingeret, forte multorum
labor compenſaretur. Quippe tota radix tranſ-
mutationum, eſt io ſulfure. Alterum ergo ſul- 17
fur metallorum, aſt internum ipſi Mercurio,
ideoque intactum ab omni corroſiuo, non mi-
nus, quàm à deſtructionibus ignis & aëris. Imò
totalis rerum ruina ſequeretur, ſi omne diſſol-
uens, in intimam diſſolueodi radicem penetra-
ret. Et licèt argentum, in Chriſulca diſſolutum,
periiſſe, quatenus aquæforme, videatur: per-
manet tamen in priſtina ſui eſſentia. Prout ſal-
in aqua ſolutum, ſal eſt, manet, & inde repetitur,
ſiue ſalis mutatione. Quod ſane ſic ooo fieret,
ſi diſſoluens iungeretur diſſoluendo, per mini-
ma: & noo ſiſteretur à Mercurio illius concre-
ti. Ergo interior Mercurij Nucleus, à diſſoluen-
tibus non attingitur, multo minus terebratur. 18
Sed paradoxi nouitate perculſi, inſtabont igna-
ri: ſi aqua non comprimatur, nec eius partes
concidant, ſitque aurum, ex ſola aqua, vnde
ergo auro, aut plumbo, ſuum pondus? Siqui-
dem aqua, poros non habet, tota aqua decupio
maiores. Imprimis hoc dubium, vt dubia non
tollit, ita nil arguit contra materiam auri; ex
aqoa ſola ſumptam. Siquidem ſi aurum ea qua-
tuor eſſet elementis proportionatis: ſintque aër
& ignis, leuia: ergo, obiiciam pariter, vnde au-
ro ſuum pondus? Sin verò ex ſola terra, & aqua,
vode auro ſuum decuplum pondus? Argumen-
tum igitur quod à ſe oon propellit difficultates,
nil premit aduerſarios. At cum naturæ inter-
pretem, paratum eſſe oporteat, ad naturæ cauſ-
ſas inueſtigandas, & reddendas, dicam ex præ-
miſſis: Semen auri, poteſtatem habet tranſmu-
tandi aquam, in hoc aliquid, ab aqua longè di-
uerſum. Quocirca, naturæ, & ratiooi conſo-
num eſt, quod in tranſmutatione, aqua in ſui
corpore, tantum compreſſionem, conciden-
tiam, & adunationem ſuſtineat, quantum ſana,
vel metalla, aquæ præponderant; quantumque
ſeminis neceſſitas exigit. Vtpote ea oihilo nihil
fit. Pondus ergo, ex alio corpore, tantundem
ponderante, fit. Io qoo, vt materiæ, ita & to-
tius eſſentiæ, fit tranſmutatio. Itaque aqua, dum
ſubit leges ſeminis, etiam ſui ponderis, conden-

 ſationis,

ſatioois, & coocidentiæ, dimeoſionum præce-
ptionis, obligatur. Si enim aqua ſpeciei vaporis,
ceoruplo ſeipſa leuior, ſponte euolet, oculos eſ-
fugiat, & tameo maneat aqua: quid ni dum ſit
hoc aliquid, neque formaliter amplius eſt aqua,
etiam denſitates, decuplo maiores ſolito, ſuſci-
piet? Vtrobique nimirum, materia proprietates
ſemioum ſequitur. Libertas ergo naturæ, eſt
perpetua, ſponte facere, & pati corporis aquei
compreſſiooes, eaſque vllo artificis ductu, nolle
ſubire, imo montes citius euerti puluere Pyrio.
Eront ergo ſedecim aquæ partes, io vnius locum
compreſſæ, vbi ea aqua, autum conſtituitur.
19 Quocirca tantum abeſt, quod dimenſionum ſic
impoſſibilis penetratio, ſi naturæ nil ſit magis
20 vernaculum, quam corpus aquæ condenſare,
enimuerò quamuis in aqua appareat, aliquid
tribus primis ſimile, illudque tameo à ſe inui-
cem diuelli, nulla ſit ſpes, eo quòd in omnimo-
da aquæ ſimplicitate, occultetur adæquatum
quodammodo ſolfur, quod ab aliis nequit ſepa-
rari, quin ſimul comitentur omnia. Non ſunt
vera tria prima, quæ tantum per phantaſiam
abſtracta ſunt. Aqua igitur, cum vtrobique pro-
les, pro ſeminum ſuorum diuerſitate variet; Ita
tot diuerſa terrarum, mineralium, ſalium, liquo-
rum, lapidum, plantarum, animalium, & meteo-
rorum genera, per ſpecies exurgunt, ab afflato
ſeminum. Aqua enim in terra ſraceſcit, ſuccus
terræ ſit, gummi, oleum, reſina, lignum, baccæ,
&c. & quod nuper nil niſi aqua materialiter erat,
21 jam ardet, & fumum emittit. Non quidem quod
fumus ille, ſit aër: ſed vel halitus, vel ſicca exha-
latio, nouuſque aquæ fructus, nondum totaliter
ſemine ſui conuerti deſtitutus. Probatur. Nam
corpus aëris, non poteſt in aëre facere vmbram;
Quidquid vero è carbone exhalat, in Sole facit
vmbram. Aër enim, cum determinatam, ac ſuæ
ſimplicitati conformem habeat conſiſtentiam,
& craſſitudinem: ſequitur, quod quidquid aëre
denſus eſt, id aër non ſit. Inſuper, quod per ig-
nia calorem extenuatum iam exhalat, aëre ad-
huc eſt denſius, adeoque ob id facit vmbram: Id
ſane longe ſpiſſius fiet in frigore, & in nubibus
22 fiet viſibile; Quæcumque ergo exhalationes à
terra ſurſum ſcandunt, nubibus iunguntur, ha-
ctenus etiam nubes ſcerene, non ſecus atque
aqua, ſub æquinoctiali: ibique conſumto con-
creti ſui fermento, atque ſemine, in aquam pu-
ram vertuntur; non aliter, quam aqua, poſt-
23 quam limites putrefactionis, quos ſub linea con-
ceperat, euaſit, & ſuperauit. Eſt itaque ros verna
nubes, nondum putida, decidens antequam lo-
24 cum frigoris attingat. Sic nebula, nubes eſt fœ-
tida, nondum depurata, per fermenti putrefa-
ctionem. Norunt quippe, quotquot Alpes me-
cum tranſgreſſi ſunt, quanorum nubes, manu ap-
prehenſæ, fœteant, aqua verò pluuia inde col-
lecta, quam ſuauis & inſipida ſit, ac pene incor-
ruptibilis. Etenim dum quid exhalat, ſiue aquæ,
ſiue olei, ſiue fuliginis, vel exhalationis ſpecie,
id ſit; ſemina quidem concreti, ſecum licet non
auferat, ſaltem fermenta ſurſum aſportat, quæ
25 vt planè aboleantur inde, vtque materia reſi-
dua, in aquam remigret, oportet, quod in culi-
na aëris frigidiſſimi, prius in ſubtile Gas attol-
lantur, ac tranſeant in aliam ſuperiorem regio-
nem, & aſſumant conditionem, ſpecie atomo-
rum minimarum. Vtque fermenta, ibidem,
tam loci frigore, quam atomorum ſubtilitate,
moriantur; velut ſuffocatione, & extinctione.
Eſt quippe frigus, proinde principium, non qui-
dem vitale: ſed extinctionis. Quatenus videli-
cet partes atomorum, adhuc magis ſubtiliando,
ſubdiuidit, prout ſupra docui. Adeoque ſub fri-
gore, ligna, velut ac ſi flatu agitarentur, citius
etiam conſumuntur igni. Qua vtique neceſſitate,
locus iſte, continuo frigore, ſemper ab initio
alſit. Author quippe Naturæ, ne ſuæ creaturæ
neceſſitatibus, defuiſſe videatur, vbique deſtina-
tiones aptauit iuxta neceſſitates. Frigus ergo, iſti
eſt loco natiuum, atque vernaculum; non au-
tem ex poſtera Antiperiſtaſis chymera. Materia
tumitom fructuum, eo delata, in ſui primum eſſe,
redeat oportuit, & fermentorum infectiones,
ergo prius amouendæ, per frigoris mortifica-
tiones, ſubdiuiſiones, ſubtilitates, penetratio-
nes ſuffocationes, & extinctiones. Aër, ergo, lo- 26
cus, eſt, vbi omnia eò deducta, conſumuntur, &
in priſtinum aquæ elementum, retrocedunt. In
terra ſiquidem & aqua, quamquam corpora ſe-
minibus orta, paulatim putreant, inque ſuccum
abeant: non tamen ita propinquè, in ſimplicis
aquæ progeniem, vt neque in Gas, rediguo-
tur. Mox enim in terra, aliam ſracedinem, fer-
mentum, & ſemen hauriunt effœta corpora.
Vnde ad ſecundas nuptias aduolant, & in fru-
ctus ſuccedentes, iterum de nouo propagantur.
Ignis verò, rerum mors, ſeminibus caret, arbi-
trio Artificis ſubditus, ſeminalia cuncta abſumit,
illorum verò conflagrabiles materias, in Gas tra-
ducit. Aſſerit Paracelſus, tria initia, ita in ſingu- 27
lis principiis vnita, vt nulla artis ope, vnum
prorſus ab altero liberetur. Salua enim viri au-
thoritate, contrarium ſuæ aſſertioni, per vini ſpi-
ritum, in aquam inſipidam conuerſum, aſtruxit
noſtra mechanica, complectens ſuum arcanum
Samech. Adeoque nec ignorantiam vir ille præ-
texere poteſt. Vini nempe ſpiritus, totus crema-
bilis, deflegmatus, & oleoſus, ſemper pro ſui di-
midio, in aquam ſimplicem, inſipidam, & ele-
mentalem, tranſit, attactu ſalis tartari. Iterum
idem fit per repetitionem, pro parte reliqua.
Ignorauit nempe vir ille, quidditatem Gas,
(meum ſcil. inuentum) frigoris demum proprie-
tates in aëre; Imo putauit, aquæ vaporem, pla-
ne annihilari. Quæ idiotiſmi ſtupiditas, tanto
Diſtillatori minime eſt conniuenda. Præſertim,
quod velit potius elementa, ab elementis ficti-
tiis, quam tria prima, à tribus primis, ſeparabi-
lia. Quapropter ex tradita aquæ anatomia, jam
ſat liquet, quod aqua ſimplex, non ſit cruda,
quodque ignis, non demat illi cruditatem, quam
non habet. Quod tota ignis actio, non ſit in
aquam, ſed in illud, quod ſibi per accidens eſt
commiſtum. Galenus, Dioſcoridem, verbote- 28
nus pro ſuo more exſcribens, volenſque ſimpli-
cium gradus elementales metiri, id per linguæ
diſcretionem non eſt aggreſſus: adeoque plus
ignis, in miſtionem confluxiſſe, eſt auguratus,
vbi plus acrimoniæ vel amaritudinis reperiret.
Quod Scholæ etiamnum modo ratum habent,
quamquam obſtet amarum opium, & flammu-
la, concluſo vitro acrimoniam deponat, vt &
hydropiper, atque ſimilia. Quæque madida
vrunt, exſiccata autem adſtringunt. Nec facile
viam inuenient Galeniſtæ, qua ſubter cœnum
igneum pro hydropipere adducant. Neſcitum
eſt namque in Scholis, proprietates omnes ne-
dum occultas, quas vocant, ſed & quaſlibet
alias,

alias, fluere è gremio ſeminum, quaſque forma-
les omnes, & ipſæ licet Scholæ vocent. Ego ſa-
ne, quatuor qualitates elementales, velut exter-
no rerum cortice, expertior, pernicioſes ſecun-
das: Intimas verò, in Archeo immediate premi.
Omnes tamen, eſſe de ſinu ſeminis, & forma-
rum. Nullam autem de materia prima, vt neque
de elementorum connubio egredi, vtpote ficti-
ciis matribus, ambabus. Verum quia aqua in va-
porem, per frigus delata, alterius ſortis, quam
vapor, per calorem ſuſcitatus; ideo paradoxi li-
centia, in nominis egeſtate, halitum illum, Gas
29 vocaui, non longe à Chao veterum ſecretum.
Sat mihi interim ſciri, quod Gas, vapore, fuligi-
ne, & ſtillatis oleoſitatibus, longe ſit ſubtilius,
quamquam multoties aëre adhuc denſius. Mate-
30 rialiter verò ipſum Gas, aquam eſſe, fermento
concretorum larvatam adhuc. Porrò Paracelſus
totus ferius fuit, ſeparando quatuor elemeta, è
terra, aqua, aëre, & igne, adeoque ex ipſis ſuis
elementis, quam tamen ſeparationem, negat
poſſibilem, ex tribus primis: quaſi tria illa pri-
ma, elementis ſimpliciora, atque priora eſſent.
Immemor doctrinæ multoties ab ipſo repetitæ.
Nimirum, quod corpus vnumquodlibet, tribus
tantum conſtet principiis; non autem elemen-
tis: Eo quòd elementa non eſſent corpora: ſed
loca, & inanes matrices corporum, ſiue princi-
piorum, corporis omnis expertes. Etenim etſi
vulgò non credantur, apud nos elementa impol-
luta, illa tamen ſic vocat Paracelſus, quæ ex pol-
lutis docet ſequeſtrari per artem. Recipit autem
eius deſcriptio, aërem in vno vitro, aquam com-
munem in alio, terram verò ſiue horti, ſiue agri,
in tertio, ac tandem ignis flammam in quarto.
Vaſa autem claudit ſigillo Hermetis, liquatione
colli. Et continuò aquam bullire, per menſem
ſuo vaſe. Quaſi id poſſibile foret, & non diſſili-
ret vitrum citius; maximè, quod iubeat aquam,
ad ſummum vaſis labrum, abſque aëre claudi
(vitrumque cum aqua ſcilicet liquari): denique
flammam, vitro concipit, momentoque deſinit,
non ignis amplius: ſed fuligo eſt aërea: nec ig-
nis eſt ſubſtantia. Denique nec ignis, vſque in
clauſulam vaſis detineri poteſt. Alibi, ignis ele-
mentum negat præter cœlum; nunc verò rei
combuſtæ Gas, ignem vocat. Haſque ſuas nu-
gas, ad magni momenti cauſas exaltat, quas ta-
men nominare non eſt auſus. Quia noxius ſua
ſomnia mundo extruſit, ſub ſpe, inde nomen
Monarchæ Arcanorum promerendi.

GAS AQVÆ.

1 *Gas aquæ differt à vapore.*
2 *Demonſtratio à Creatione.*
3 *Aërem in Geneſi, deſignari per Cœlum.*
4 *In firmamento eſt operatiuum principium diuiſionis aquarum.*
5 *Poteſtates ſeparatrices aquarum, in aëre.*
6 *Hiſtoria halitus.*
7 *Differt Gas ab exhalatione veterum.*
8 *Suppoſitio principiorum*
9 *Modus fiendi in vapore.*
10 *Gas aquæ.*
11 *Exemplum in auro.*
12 *Gas aquæ oſtenditur Tyroni.*
13 *Incruſtatio aquæ.*
14 *Alpium calor magnus, tamen inſenſibilis.*
15 *Frigus, non eſſe caloris abſentiam, aut priuationem.*
16 *Cur Gas ſit inuiſibile.*
17 *Cur ſtellæ micant.*
18 *Vnde Cœlo color Lazureus.*
19 *Aër ignorat motum raptus.*
20 *Super omnes nubes, non caret aër omni motu*
21 *Qualis iſti loco ſit tranquillitas*
22 *Gas, meteori mater.*
23 *Gas, & Blas, totam ſtatuunt meteori rempub.*
24 *Sol calet per ſe.*
25 *Peroledi aëris; valua Cœli.*
26 *Quare venti quidam laterales, alij verò perpendiculares.*
27 *Vnde aëris Blas concitetur originaliter.*
28 *Ambæ cauſæ cuiuſlibet meteori.*
29 *Aqua eadem modo, qua ab initio.*
30 *Stabilitas Peroledo tranquillo, vnde.*
31 *Probantur Peroledi.*
32 *Obiectionis ſolutio.*
33 *Aqua occaſionaliter à ſeipſa glaciatur, non autem effectiuè à frigore.*
34 *Cur glacies ſit leuior aqua.*
35 *Proportio leuitatis in glacie, per mechanicam.*
36 *Conſtantia, & ſimplicitas aquæ.*
37 *Entia qualibet, quodammodo ſentire.*
38 *Vapor facilius redit in aquam, quam Gas.*
39 *Mutatio in vaporem, reſpectu Separatoris aëris, eſt obliqua.*
40 *Aër eſt ſiccus, & frigidus per ſe.*
41 *In corpore elementato, non eſt ſimplex, & omnimoda homogeneitas.*
42 *Extenuatio ſulfuris aquæ, dat leuitatem glaciei: non autem peregrini aëris immiſſio.*
43 *In patiente differt reactio, à renitentia.*
44 *Per 17. rationes probatur, aërem in aquam, aut viciſſim nunquam tranſmutari.*

GAs, & Blas noua quidem ſunt no-
mina, à me introducta, eo quòd illo-
rum cognitio veteribus fuerit igno-
ta: Attamen inter initia Phyſica,
Gas & Blas, neceſſarium locum obtinent. Igitur, 1
hoc paradoxum amplius dilatandum eſt. Ac pri-
mo, quo pacto, ex aqua, Gas fiat, & quam ſit
alius modus ab illo, quo calor aquam in vapo-
rem eleuat. Itemque quo pacto hæc contingunt, 2
ex aquæ anatomia ſciendum eſt. Repetam ergo.
Deum ter glorioſum, in principio, creaſſe cœ-
lum & terram, & abyſſum aquarum. Abyſſus au-
tem incipiebat à concauo Cœli, & terminaba-
tur ſuper globum terræ. Nil legitur de crea-
tione aëris: qui tamen corpus eſt, & in elemen-
tum creatus; non quidem poſt ſex dierum crea- 3
tionem, vt repleret locum, vbi aër nunc eſt. Ita-
que Cœlum aërem deſignat, eſtque Cœlorum
materia, alias hactenus incognita. Dein creauit
Æternus firmamentum, vt ſeparet aquas, quæ
ſub ſe manere debebant, ab iis quæ ſupra ſe
manſuræ erant. Non erat autem firmamentum, 4
velut, cataracta aut tanquam otioſum interſti-
tium aquarum: ſed potius operatiuum illius ſe-
parationis principium. Prout Sol, non eſt inter-
ſtitium inter diem, & noctem; licet ſit factus,
vt ſeparet diem à nocte: ſed Sol eſt ipſius diei
factor. Cœlum ergo, ſiue aër, eſt conſtitutus ſe-
parator aquarum, duraturus, quandiu ipſemet
mundus. Cuius ergo duas obtinuit inſignes po-
teſtates

5 teſtates. Excelſum nempe frigus, eique propor-
tionatam ſiccitatem. Habet quidem ingenita in
ſe lumina, quæ in eo voluuntur, quæque ingeni-
tum frigus, vicuoque mitigent; non tamen aër
deficit ab eo munere Separatoris. Et qua parte
eiuſmodi ſeparatio contingere debebat (quæ
nobis eſt vicina) nulla prorſus ſunt lumina; imò
6 nec etiam multum eminus. Quo propius autem
aër ille, Beatorum cœnacula attingit, pluribus
ſcatet luminibus. Sic ſe habet aëris diſpoſitio.
Nunc verò halitus hiſtoriam aggrediar. Qui va-
7 porem, ſimul & Gas continet, adeoque conten-
tum aëris, eſt examinandum. Nec eſt enim Gas
ſiccum, & oleoſum corpus, quod exhalationem
veteres dixere: ſed complectitur inſuper &
aqueum aliud, præter vapores, vnde meteo-
rôn corpus, modus, & progreſſus cognoſcen-
8 tur. Conſidero corpus Aquæ, continere elemen-
talem ſibi, atque genialem Mercurium, liqui-
dum, atque ſimpliciſſimum: ſalem denique in-
ſipidum, aquæ ſimplicem. Quæ ambo, intra ſe
amplectuntur vniforme, homogeneum, ſim-
plex, & inſeparabile ſulfur. Hæc ſuppono, prout
Aſtronomi ſuos excentricos, vt intelligendi im-
9 becillitati noſtræ, eatur obuiam. Sal igitur aquæ,
vt à minimo tepore mouetur, & caleſcit, calo-
ris impatiens, illico in altum, tanquam ad quie-
tis atque refrigerij locum, aſcendit, cum pro-
portionata Mercurij ſui parte. Atque eatenus &
ſulfur, ab ambobus inſeparabile comitari debet.
Tria ſic connexa, ſunt vapor, qui in aërem de-
ductus tepidum, propter eaſdem rationes, fe-
ſtinat aſcendere, donec refrigerij loca, à Crea-
tore parata, attigerit. Quò iam perductus va-
por, ſtatim infeſto ſibi calore depoſito, ſal fu-
gæ ſuæ velut pœnitens, optatet ſuo in Mercurio
rurſus reſolutionem accipere, ac in priſtinum
aquæ ſtatum redire. Sed obſtat excelſum, infe-
10 ſtumque loci frigus. Cuius occaſione, Mercu-
rius aquæ, ſic conglaciatur, vt ad reſolutionem
ſui ſalis ſit inhabilis. Quapropter ſtatim vapor
ille in Gas mutatur, & Gas ſpecie, ſuſpenſus,
vagatur. Adeo vt niſi frigus, ſulfur aquæ, in
cortice exſiccaret, & hactenus diuideret, quam-
primum vapor omnis (prout in noſtris vitreis
vaſis) atque nubes, quatenus aëre grauior, deor-
ſum rueret. Hinc videmus, vaporibus ſubinde
extra metam delapſis (vti non à magnis frigori-
bus, vbi auſter inopinus afflat) deglaciato aquæ
Mercurio, ſalem denuò facile reſolui, intra
ſuum Mercurium. Frigoris nempe & caloris im-
portunitates, imperant aquæ initiis, vt intro,
vel extra vertantur. Sic nempe pluuiæ minores,
& ros, minimis atomis decidunt, quaſi deſcen-
dentes, ac reſoluti vapores. Non eſt itaque no-
ua, ac ſubſtantialis generatio, dum ex aqua va-
por eleuatur, cum ſit tantum extenuatio, propter
partium extrauerſionem. Vt neque etiam, dum
Mercurius aquæ, reſoluit ſalem, quem intra ſe
rurſus claudit, & in pluuiam mutatur. Quæ non
eſt, niſi priorum atomorum aquæ reſolutio, &
coadunatio in guttas maiores. Non intercedit
enim eſſentiæ mutatio, vbi ſola eſt localis diui-
11 ſio, & partium extrauerſio. Per exemplum. Au-
rum flauum, & malleabile, non mutat eſſentiam,
dum per aquam regiam ſolutum, colorem ferreæ
rubiginis habet, neque dum in Chryſulca nigreſ-
12 cit, & in minimum puluerem, comminutum
eſt. Porrò vt Gas cognoſcas; Primò meditare,
aërem eſſe ſeparatorem, denique in ſui radice

ſimplicem, ita ſimpliciter frigidum, & ſiccum.
Cum igitur calor, & frigus, ſint actiuiora hu-
miditate, & ſiccitate: Ideò Mercurij humidi-
tas, primum patitur ab aëris frigiditate: cum-
que Mercurius, & ſal aquæ, ſuo ſint ſulfure fri-
gidiora, ideo ab aëris frigiditate, celerius affi-
ciuntur, ac primò quidem Mercurius, quia duo-
rum ſociorum frigidiſſimus. Atqui cum vnum-
quodque optet manere, ſine mutatione viciſſi-
tudinum, in quiete, & oporteat elementa, ſine
deſtructione manere; ideo Mercurius, & ſal
aquæ, properant ſeipſos cuſtodire ab aëris frigo- 13
re. Sicque condenſant, loricant, atque glacie ſeip-
ſos incruſtant, vt magis reſiſtant in ſoliditate,
qui aliàs in Gas mutari attolluntur (proprium eſt
quippe aëris ſemper, aquas ab aquis ſeparare)
vel aliàs retardant iſtam mutationem, & fu-
gam. Quod ſi verò aqua agitata non glaciatur:
tum frigus, & ſiccitas aëris, tria prima aquæ ap-
prehendunt, ſicut Mercurius aquæ fiat incapax
reſoluendo ſali, in ſua humiditate. Adeoque
ſal, ſub frigore quodammodo grumeſcit, in
Mercurio, & ſulfure. Ita quod ſulfur, cæteris
duobus ſiccius, etiam facilius à frigiditate, quàm
ſocij, patiatur, magiſque à ſiccitate aëris, quàm
eius frigiditate. Quocirca dilatatur ſulfur, in mi-
nimas partes, quarum ſingularum Mercurij,
& ſales grumefacti, exponunt extrinſecè ſuum
ſulfur, vt ab aëris ſiccitate toleret. Quocirca
cum ſulfur, ſit æquale, amborum alterutro, ne-
ceſſe eſt, duo reliqua diuidi, atque dilatari, ad
menſuram ſulfuris. Vnde facillimo negotio
quoque, frigore aëris, Mercurius cum ſale aquæ
glaciantur intra ſulfur. Quapropter cum ſal &
Mercurius, humectando ſulfuri ſint inidonei,
neceſſariò in Gas mutantur pariter, ac magis
magiſque ſubtiliata, ſubdiuiduntur in extre-
mam & poſſibilem elementi ſubtilitatem vſque.
Gas ergo, non ſubſtantia, aut eſſentia: ſed alte-
ratione tenus, duntaxat variat. In vapore enim,
ſal caloris impatiens, cum Mercurio aſſurgit, ha-
betque ſibi ſulfur incluſum. Et Gas, ſulfur aquæ
extra vertit, exſiccat, atque ſubdiuidit. Vapor
enim, dum locum refrigerij attingit, plerum-
que nubis ſpecie oberrat ſemicongelatus, nec aſ-
cendit: ſed adueniente frigore brumæ, cum iam
illa aëris regio, ſupra modum inalgeſcit, tum
aër ſerenus fit, nubes diſparent, & in Gas mu-
tantur. In montibus Heluetiæ, & Sabaudiæ nu-
bes ſub pedibus fluctuant, per earum foramina,
mundum deorſum aſpicimus, propter frigus lo-
ci immane: quidquid verò ſupra nubes eſt, ſine
nube eſt, quia totus ille halitus, paulatim in Gas
extenuatur, & videri deſinit. Sol quidem ea par-
te (niſi ningat) ſerenus ſplendet: ſed calor eius
non eſt perceptibilis, licèt viderim ſodalem, in
latere, quo Solis radij illum directò, toto ſemiſ- 14
ſe diei ferierant, vultum & ceruicem ambuſſiſſe,
non ſecus atquè ſi cantharides applicuiſſet. Idque
ſine caloris & doloris ſenſu. Neque enim hoc
fit ob nimiam aëris, & caloris ſubtilitatem. Si-
quidem caloris gradus, non autem ſubtilitas,
aut puritas vrunt. Imò corpus denſius, vt fer-
rum, carbone rariore, feruentius vrit. Multo-
que minus, propter reflexionem radiorum: Si-
quidem vrebatur parte, qua Sol, non autem ad-
uerſa, qua montis reflexio, feriebat. Frigus enim
loci, facit, quo minus, Solis calor ſentiatur. Hinc 15
nimirum conſtat, frigus non eſſe meram calo-
ris abſentiam, ſiue priuationem, aut non ens.
Siquidem

Siquidem hic vtrumque ſtat, operatur ſimul, di-
ſtinctim, & quidem gradu intenſo. Facitque aë-
rem, ſui contemperatione, totius ferè mundi
ſuauiſſimum. Nix tamen in monte non liquatur
illo Solis ardore. Eo quòd frigus niuis, & loci ſi-
mul adæquata ſunt calori Solis. Quantò autem
homo mihi eſt calidior, tantò nimirum ardor
Solis ſuperat, atque potenter vrit, eo quod huma-
nus tepor, loci frigus fere totum excludat, Soliſ-
16 que ardor penè ſolitarius agat. Dum halitus, &
nubes, Gas fiunt, ſubtiliantur, ac quò ſubtiliores,
eo quoque altius ſubdiuidendo ſcandunt, ma-
giſque viſum fugiunt, Alioquin enim Sol, ob
nubium multitudinem, ac denſitatem, nun-
quam nobis luceret, multoque minùs terram ca-
lefaceret. Nictant ideo ſtellæ, totumque cœlum,
17 coloris expers, ſplendidum: Lazureum tamen
refert. Nam quamquam Gas ſubtiliſſimum, &
inuiſibile ſit in ſuo corpore: quia verò adhuc ab
aëris omnimoda diſtat perſpicuitate, ideo in tan-
ta ſui profunditate, cœruleum colorem menti-
18 tur. Gas enim, quod prima ſui diuiſione, vm-
bram dare dixi, in ſubdiuiſionibus mille ſui non
apparet, niſi in multa quod profunditate, ſaltem
19 colorem præfatum referat. Friuolum quoque;
aërem, raptu primi mobilis ferri. Quia nubes
ventorum ductum ſequuntur. Ventorum autem
motus ſunt irregulares, eo quòd ſint Blas ſtella-
rum; non autem motus orbium. Quinetiam
20 longè ſupra niues, aër penè immotus eſt. Merca-
tor ſiquidem Belga, in Canariis montem aſcen-
dit, qui hodie exiſtimatur totius orbis altiſſimus
Erat autem conductor vnus, duo heri, totidem
famuli, Cameli 5. quorum vnus annonæ, & pa-
bulo deſtinatus. Menſe Iunio, ac multo mane aſ-
cenderunt. Vix autem per horam iuerant, cum
frigus offenderent, ac tota die, conqueſti ſunt,
quod ſub noctem eſſet ita inſolitum, vt veſtes
augere debuerint. Tertiò mane, tribus ab ortu
Solis, circiter horis, ad montis faſtigium eſt per-
uentum. Ibi enim arena, veſtigia camelorum,
ante annum impreſſa tanquam recentia, & no-
mina quorundam, humi inſcripta, velut heſter-
no digito. Præter enim aerem longè ſuauiſſi-
mum, nullum repererunt vegetabile, ob defe-
ctum pluuiarum. Igitur feſtinarunt deſcendere,
Camelis toto quinriduo nihil quieſcentibus, ex-
cepto tantillo, quo pabulum ſumerent. Totum
autem triduo, forte Italicis milliaribus quinde-
cim, ab horizonte diſtabant. At quamquam hæc
tranquilli aeris regio tempeſtates ventorum, non
ita ſentiret, verumtamen ſuauem auram fluen-
tem, & Blas alterationum habere eſt neceſſe, ne-
dum, quia diem & noctem, frigus atque calorem
patitur: ſed & ſtellarum Blas tranſmittit, Gas
inferum admittit. Aliaque inde conſequentia pa-
titur. Et vt iſta regio, ſtellarum tranſmittit al-
terationes ita & concipit, atque participat. Sol
enim (idem eſto iudicium de aliis ſtellis) non
poteſt non calere, qui in frigidiſſimis montibus
vrit veſicas, huncque diurnis horis calorem ibi-
dem eſſe, requiritur. Quippe & hoc feruore, nox
illic caret. Iſtas igitur ibidem viciſſitudines, hoſ-
pitari eſt neceſſe. Eodem modo & ſtellarum ra-
dij, plenis viribus, vaſtam aeris monarchiam
tranſmeant, & illa, ſuas alteritates ſeminant. Ne-
que enim, etſi proprios effectus non producant,
niſi in termino ſcopi, in quem diriguntur ad
vſum mortalium: non deſinunt tamen, per me-
tas, qua tranſeunt, aerem alterando, imbuere
ſuis impreſſionibus. Magiſque adhuc, quod hac
in parte ſint Cœlorum cataractæ. Id eſt, in im-
menſo aeris tranquilli ſpatio ipſomet, eſt Gas
aquæ; quod exquiſitiſſima ſub diuiſionis ſubti-
liatione, multoties recuſum, atque ſubdiuiſum
eſt, per frigora, per quæ tranſiuit. Hoc Gas ſal-
tem nunquam ſponte in aquam priſtinam redi-
ret, nec deſcénderet ad loca frigidiſſima, per-
quæ ſurſum ſcandendo euaſit, niſi Blas ſtellarum
ſuperum, deſcenſum cogeret. Adeoque non eſt 21
tranquilli aëris regio, viciſſitudinum expers, niſi
quod pluuia, ibi ſolum humectet, nec vento-
rum turbo commouendis vndis ſeruiat. Etenim
cùm Gas, quod in ſe cuſtodit, iam ad tantam ſui
ſubtilitatem ſit redactum, atque ſinguli eius ato-
mi velut feruoribus aſſatæ, in exteriore ſolſuris
ſuperficie, nequeunt ſanè in pluuiam redire, niſi
vento ſuaui, deſcendant ad mediam regionem,
vbi coagulandi initia, ſub tepido auræ afflatu
reaſſumunt. Oppoſita nempè alteratio quædam
illi, à quo Gas abiit, debet Gas in aquam redu-
cere. Tepor nempè ſuauis, in aëre tranquillo,
atomos Gas decidere facit, ſuo ſulſure contе-
ctos, qui velut pelle diſrupta, aut vitri inſtar, à
tepido, in frigus repente delati frangitur; At-
que ſic Mercurius aquæ, ſalem ſuum reſoluit, ad
cuius reſolutionem, ipſum ſulfur liquatur in pri-
ſtinam aquam. Eſtque eiuſmodi corporis aquæ 22
inuerſio, & per frigoris examen, tortura iſta, ne-
ceſſaria, ut omnis prorſus fermenti, vis, è nubi-
bus tollatur. Aliàs namque, multa corruptio,
multuſque nebularum fætor, mortales mox de-
leret. Vt in liquato argento, minutulæ atomi au-
ri, ad fundum labuntur: ſic ſidunt atomi Gas,
labendoque increſcunt, quæ aliàs præ frigore
aëris, infirmæ rurſus attollerentur, niſi propitius
tepor, loco frigidiſſimo ſubinde obſtaret. Sic
nimirum pluuiæ, imbres, nimbi, ſic grando,
nix, nebula & pruina, pro alteratione, per acci-
dens, à Blas tam motiuo, quàm alteratiuo, locis
frigidiſſimis, oborta. Adeoque Gas, & Blas, to-
tam rempublic. meteori, in colonias diuiſere.
Saltem ex citatis exemplis didici, Solem non per 23
Accidens, ſed per ſe, atque immediate feruere.
Caloremque ipſi tam intimum, atque proprium 24
eſſe, quàm eſt ipſi ſua lux. Habet ergo aër ſuos,
non minus quàm terra, fundos, quos Adepti vo-
cant Peroledos. Inuiſibile itaque Gas, variis aë- 25
ris ſtratis hoſpitatur, ſi aquæ ſua ſint barathra,
ſuæ voragines, ſuæ portæ ſunt in Peroledis, quas
periti Cataractas Cœli, & valuas dicere. Neque
enim Gas, ex profunditate Cœli, decidens in lo-
cum nubium ſine directore Blas fertur. Imò non
niſi per ſtratas, atque ordinatas valuas decidit. 26
Planetis nempe non promiſcuè omnes valuæ pa-
rent: ſed ſinguli per ſuum Blas clauigeri ſunt
ſui Peroledi. Quod Aſtrologis meteororum iu-
diciariis examinandum ſuppono, & ſpondeo di-
uitem ſupellectilem inuenturos. Sic nempè ven-
ti, quandoque perpendiculariter deorſum pro-
perant, terramque feriunt, aliàs verò lateraliter
valuas egrediuntur, ædes, & arbores diruunt, ve
etiam miſerandam nauigiis cladem inferunt. Te-
pidior autem aura, venturo ex profundo aëris
venturum, ac Gas, ſecum deorſum ducturum,
Blas Cœli prænunciat. Vnde Gas, mox in vapo-
rem rurſus reſoluitur, ac dein in pluuiam. Nubes
ſcilicet nunc apparent, non dudum ante, quæ
ad nullum mundi angulum ſpectabantur. Eo
quod ex profundo aëris ſuperni, deorſum dela-
batur

barit inuiſibile Gas, quod in vapores, atque inde guttatim concreſcit. Iſta nempe eſt deſtinatio aëris, vt continuò aquas ab aquis ſeparet. At quandoquidem vna pars aquæ, ad minimum in centuplum ſuæ dimenſionis extenditur dum halitus fit, tantoque ſubtilior, quo eius Gas minutius ſubdiuiditur, ſitque is ordo, atque ea lex vniuerſi, vt ſingula, ad neceſſitatem humanam,
27 & mundi conſeruationem ferantur. Hactenus
nimirum grauia ſurſum tendant, atque leuia deorſum trahantur: Hinc mihi viſum fuit, Blas ſtellarum, in pluuiam cieri, atque in ſerenitates, aliaſque tempeſtates ferri: quoties pluralitates ipſius Gas, in Peroledo aëris tranquillo, propemodum ſuffocationes, nimiaſque in aëre compreſſiones, minari videtur. Non ſum tamen adeo de cauſis occaſionalibus meteori anxius, ſat mihi nouiſſe, halitum infernè ſurgentem nimirum vaporem, & Gas, eſſe cauſam materialem omnis meteori. Cauſam effectricem, ſufficit
28 Blas nouiſſe, authoritate Sacrorum. *Erunt vobis ſtellæ in tempora, dies, & annos.* Hæc igitur eſt aquæ irrequieta deſtinatio, vt continuò, ſurſum atque deorſum pergendo, non ſecus atque venti, inordinato, ac irregulari motu, Blas ſuo ſtel-
29 larum reſpondeant. Sicque eadem, & non imminuta aqua quæ ab initio vniuerſi, ea fuit, eſt; eritque in eius finem. Cæterùm meditor Peroledos aëris, tanquam lagenas ſtellarum, per quas ſuum Blas, trans determinata ſaltem loca, explicant ad vſus, & alteritates temporum requiſitum. Maximeque quod ſuperior, ac ferè tranquillus Peroledus, cauſam contineat, quare ſint venti,
30 fructus, rores, maximeque prouincialia. Etenim cum ventus ſit fluens aër, adeoque inſtabilitatem in ſe habeat, neceſſe eſt in Peroledo tranquilliori, cauſam ſtabilitatis localem inuenire. Valuæ ergo, ſunt in Peroledo, clauſæ, vel patentes, iuxta Blas ſtellarum cui parent. Nec mirum, eſſe limites, ſiue terminos inuiſibiles in aëre, tantæ potentiæ, & molis cohibitiuos; nam viſibilis mundus, vix alteram rerum, & minimam po-
31 teſtatum rempublic. continet. Quis namque neget ſub ſaxo Scotiæ, quod vix 12. pedes latum, altumque 30, non eſſe Peroledi aliquam diuiſionem (vt interim de linea Æquinoctiali, eiuſque proprietatibus mitis ſileam) tormento bellico exploſo, vno latere, nequicquam toni, aut tremoris, altero ſaxi (quod ideo mutum vocatur) latere, ſubaudiri; Sic quoque valuas, ſiue ianuas Peroledorum, in aëre, neceſſe eſt conſiderare laterales, eo quod venti plerumque laterali motu egreſſi, enormiter quoque à Blas ſtel-
32 larum ferantur, in tranſuerſum ſuorum terminorum. Ex præfata doctrina Gas, tandem mihi obiicio. Si aqua à frigore glaciatur, in niues, grandinem, atque glaciem: ergo aqua non diſſoluetur à frigore, in Gas: ſi vniformis agentis & patientis, eadem debet eſſe actio, atque effectus. Vbi ſerio notandum. Quod aqua ſeipſam glaciet; non autem glacietur efficienter ab alio. Frigus enim etſi congelare hactenus putetur, id tantum eſt occaſionaliter, non effectiuè.
33 Aqua ergo, ſenſu ſui modi, percipit frigus aëris, non quidem caloris aliquam nudam abſentiam, aut priuationem (prout ante iam demonſtraui per exemplum, in Heluetia ordinatium) ſed vt cauſam, in naturali qualitate poſitiuam. Siquidem imprimis, eſt indubium, & viſu conſtat, quod aer frigidus, ſenſum conſumat, aquam, niuem & glaciem: has duas tamen ſegnius: illam verò ocius. Denique obuium eſt, quod quiquid ſic ſuffuratur aër, id ſtatim eo ipſo in Gas inuiſibile transfertur. Si ergo frigus aëris induraret aquam in glaciem, ceſſaret etiam continuò vlterior aëris actio, facta iam glacie: ſed Conſequens eſt falſum: ergo & Antecedens. Nam ſulfus aquæ, à frigore, facilè areſcit, & diuiditur, quocirca Mercurius, & ſal aquæ, ſentientes gelu aëris, volentis ſeparare aquas ab aquis, & quod deberent tolerare extenſionem, & exſiccationem ſui ſulfuris, adeoque omnino violentam impreſſionem Separatoris, deſiderentque manere vt ſunt. Hinc tota aqua ſimul, ſe per cruſtam loricat, vt Separatori reſiſtat. Quod quidem perficere non valet, quin & in glacie, iam aliqua ſulfuris pars, extenuationem ſui, ſit paſſa: adeoque & hactenus glacies, aquæ ſupernatat. Quod autem ſul- 34
fur aquæ, in glacie, licèt extenuatum ſit, non tamen aquæ naturam depoſuerit. Probatur per
mechanicam. Imple lagenam vitream & ma- 35
gnam, fruſtis glaciei, collum verò claudatur ſigillo Hermetis, id eſt, per vitri ibidem liquationem. Ponatur hæc tum lagena, in bilance, adiecto pondere, in oppoſitum, & videbis quod propemodum octaua ſui parte, aqua poſt reſolutam glaciem, erit ponderoſior ſeipſa glacie. Quod cum milleſies ex eadem aqua fieri poſſit retertuante ſemper idem pondus, dici non poteſt, quod eius pars aliqua in aërem ſit verſa. Ita 36
nempè eſt elementorum perennitas, & conſtantia, vt, quamquam aqua in vaporem, in Gas, in glaciem, imò in corpora concreta abeat; materialiter tamen ſemper maneat priſtina aqua, alibi fermentis, atque ſeminibus ſuperuenientibus laruata, atque alìàs, ſolis primarum qualitatum importunitatibus, in Relollen Paracelſi, id eſt, abſque ſemine, variatis. Ex prædictis autem oriuntur aliquot notabilia. 1. Quod aqua aliqualem ſenſum habeat, & electionem, adeoque omnia entia quodammodo vitam partici-
pent. Regem cui omnia viuunt, venite adore- 37
mus. 2. Quandoquidem aqua, ſe non incruſtat in vaporis fabrica; vaporem ideo tam in cauſa, quam modo, eſſe gratiorem aquæ, quàm ſit Gas. Atque id in aqua, arguat aliquid electioni ſimile.
3. Quodque ideo vapor, propinquius in aquam 38
redeat, quam in Gas. 4. Quod mutatio aquæ
in vaporem, ſit Separatoris reſpectu, obliqua, ac 39
velut per accidens: Gas verò conſiſtat ex propria aëris deſtinatione, qua aer ſeperat aquas ab
aquis. 5. Quod aer ſit longè frigidior in ſe, 40
quam aqua. 6. Quod ſit ſiccus per ſe. 7. Quod vnitas, ſiue connexio integralium, ſit naturæ tam grata, quantum eſt oppoſita earundem di-
uiſio. 8. Quod fabrica Gas, afferat aliud inti- 41
mum aquæ principium (cum non abeat initium compoſitiuum) ſiue partem heterogeneitatis aliquantillæ cauſam, quam quæ in vaporis ortu à calore attingitur. 9. Quod creata ſingula, quò ſimpliciora, eò magis ſunt homogenea: omnimodam tamen homogeneitatem ſimpli-
ciſſimam non reperiri in corporibus. 10. Quod 42
ſulfur aquæ, in glacie extenuatum, ſit cauſa leuitatis in congelatis, non autem aëris peregrini incluſio. Quippe ſemper & vbique aqua excludit aëris connubium. 11. Quod frigus, & ſiccitas aëris nihil aliud poſſint in aquam, quàm eius ſulfur extenuare. Ipſa autem congelatio, ſine induratio, ſit actio aquæ propria, qua impedi-

mentum

mentum ponit Separatori. 12. Quod aër agat ſuper aquam, abſque huius reactione, & aëris paſſione. Cum ſit Separator aquarum diuino iure conſtitutus. 13. Quod etiam in naturalibus inſenſitiuis, differat reactio, à renitentia. Siquidem aquæ nulla eſt reactio in aërem, & tamen aqua ſit cum renitentia. 14. Scholas er-
43 raſſe, quod omnem actionem naturæ dictauerint cum patientis reactione, & paſſione agentis, fieri. 15. Impoſſibilem eſſe tranſmutationem Gas, in aërem. 1. Nam alioquin aër in immen-
44 ſum creſceret ſemper, & per conſequens, omnis aqua iam dudum defuiſſet. 2. Quippe præterquam quod alibi demonſtrauerim, aërem nullo modo iterum in aquam redire poſſe, ex præfatis iam ſatis liquet idem. 3. Siquidem aquæ proprium eſt, pati ab aëre, & non viciſſim in aërem reagere. Ergo aër, ſemel ab aqua factus, ſemper maneret aër: cum deſit agens reciprocum, quod aërem in aquam tranſmutet. 4. Aërem vero, per ſe in aquam redire, pugnat cum generali axiomate. Quod vnumquodque, quantum eſt in ſe, deſideret manere in eſſe. 5. Præcipue, quod aër careat in ſe, principio ſui diſſolutiuo, ex carie, & alteritate partium, cauſato. 6. Si aër vnquam fieret aqua: Id præcipue eſſet dum aër infra aquam premitur. Et, ſi aqua foret actio aquæ, in illum tunc maximè ſuum ſortiretur effectum. Imple ergo lagenam vitream ad dimidium, aqua, eiuſque os ſubere, ne quid exſpiret, clauditο, tum fortiter millesies concute vas ſurſum deorſum, vt omnis aqua velut in bullas ſpumeſcat. Tandem vtut labores, non inuenies, aërem in aquam aut viciſſim abiiſſe. 7. Si ergo aqua aërem in ſe non mutet: agens aliquod naturale ad hoc agat, vt patiens reddat ſibi ſimile: non eſt aliud deinceps, per quod aër fiat aqua. Vbi quaſi per parentheſim notandum venit, prædictum axioma ſuam amittere vniuerſalitatem, & veritatem, nedum in elementis, vbi contingit actio in inuicem mutua, ſine optato mutandi vnum in ſe: ſed & in Cœlis: Imo & in concretis plurimis. Neque enim Mercurius, tota, atque indiuiſibili ſui ſubſtantia, ideo pediculos necat, vt ſui reddat ſimiles. Sic neque ſuccinum trahit paleas, vt inde ſuccinum faciat. Stramineo ergo argumento, cadit axioma Scholarum, quod aliàs leui vento difflatur. 8. Si enim aër in aquam mutaretur, id potiſſimum contingeret, vbi duo iſta elementa, in minimis partibus ſibi commiſcentur, id eſt enim in nubibus. Atqui in nubibus hoc non fit: Quia quocunque loco, gradu, modo, & qualitate, aër aquæ ſuperficiem attigerit, ſemper aqua ab aëre minuitur, neutiquam vnquam augetur. Nulla eſt igitur actio aquæ in aërem: nam ſi qua eſſet, ea eſſet in ſuperficie concaua aëris, vbi vis elementi aquæ, reſidentis in loco natiuo, eſt robuſtiſſima, maximeque coniuncta: ſed ibi aër conſumit aquam; quia diuidit in vaporem: Ergo aër in aquam non abiit vnquam. 10. Cum igitur nullum elementum, in ſe, habeat radicem, per quam, velut tædio affectum, ſeipſum tranſmutet in aliud: omnis ſiquidem tranſmutatio, aliunde à qualitate procedit, non autem ſpontanea eſt in elemento libido, moriendi, & in aliud conuertendi, deeſtque appetitus, deſtinatio, & neceſſitas ſe augendi, alendi, permutandi, aut naturam, in qua à Deo eſt creatum, mutandi. 11. Vana eſt igitur lucta elementorum commiſtio in concretis corporibus; nugaxque tranſmutatio vnius in aliud. Cum nullum elementorum, ab alio, neque à ſeipſo, in tranſmigrationem ſui eſſe, ſollicitetur. Quocirca primus mecum concluſi, Aquam, & Aërem, eſſe elementa primaria, neque retrogreſſum vnquam facere poſſe. 12. Non voluit enim benedictus Naturæ Parens, quod elementa hoſtiliter eſſent oppoſita & apposita, mutuam perniciem, & voracitatem perpetuo anhelarent, totieſque fierent, deficerent, & cum totidem quotidie formalibus priuationibus interiectis, reſurgerent ab interitu, ad priſtinum, ſine medii ſimplicioris interceſſione. Quod medium ſanè alioquin optaretur, tam aëris, quam aquæ particeps, deberetque eſſe tamen horum neutrum. 13. Idcirco Sacra, aërem Separatorem: non autem deſtructorem, vel annihilatorem aquarum nominant. Nec fas eſt, aërem ad alia traduxiſſe numina; quàm quæ ipſi ſunt à rerum opifice, atque Domino iniuncta. 14. Finaliter, rarefactio, aut condenſatio, formam eſſentialem aquæ non mutant: quia ſunt diſpoſitiones materiales, Archeo deſtitutæ. 15. Porro, ſi aqua, arrepto fermento, ac ſemine, in corpus concretum tranſmutatur: id tamen elementali priuilegio ipſi eſt perpetuum, vt nec proinde aquæ elementalis materiam vnquam deponat, 16. Seminibus quidem conceſſum eſt, ex aqua, ſua fingere concreta, ſuamque tragœdiam per formarum defluxum ad interitum ludere. At non proinde formæ concretorum, aquæ ſimplicitatem, & formæ ſuæ identitatem deſtruunt. Multò minùs, quàm anima ſuperueniens, formam carnis deſtruit. 17. Compatiuntur nempè ſubordinatæ formæ, ſe inuicem vbique in concretis, Ergo multò magis forma concreti, elementi ſui formam, compatitur intactam. Poſtremò. Quamquam Aër ſumma ſua frigiditate aquam in Gas mutet, nunquam tamen deſiſtit ab officio Separatoris aquarum. Adeo vt ſi eius frigus compeſcatur, ſua ſaltem ſiccitate, non deſinat vaporem, ex aqua ſuſcitare. Inceſſata nempe eſt actio Cœlorum in ſuo rotatu, aëris demum & aquæ obedientia continua, imo ſeminalium omnium, eſt interruptum agendo filum. Creata nimirum perpetim reſpiciunt voluntatem ſui Creatoris, quam ſolus homo negligit.

BLAS METEORON.

1 *Quid Blas.*
2 *Stella blas, per localem motum, quam per lumen operatur auguſtius.*
3 *Blas motiuum ſtellarum quid.*
4 *Ventus quid, & vnde moueatur.*
5 *Stellas pro nobis factas.*
6 *Diuerſa activitates in Blas.*
7 *Stellarum activitates, deferri per Blas, executiuum motuum.*
8 *Paracelſi error.*
9 *Duo luminaria magna operantur ſuas proprietates.*
10 *Influxus ſtellarum, quomodo ſub duo referantur luminaria.*
11 *Pluuiarum & meteororum natiuitates.*
12 *Fracedines oriuntur, mox à dilapſis aquis, vnde fermenta rerum, & ſemina.*

13 *Hiſtoria Cyprica.*
14 *Reſolutio quæſtionis, de quiete aëris æſtiui, & continuo aëris ſpiraculo hyberni.*

1 STELLÆ ſunt nobis in ſigna, tem-
pora, dies, & annos. Ergo pa-
trant temporum mutationes,
tempeſtates, atque viciſſitudines.
Quorſum opus habent duplici
motu, locali ſcilicet, & alteratiuo. Vtrumque
autem, nouo nomine Blas ſignifico. Ac potius
motu per locum, quàm ſuo lumine, Blas exci-
tant. Obſcura nempe nocte, ſæpe flantem bo-
2 ream, Auſter ſequitur, ac viciſſim. Blas ergo,
quod tepidum ſpirat ventum, non ipſius cœli
calore, aut lumine: ſed loco, directione & con-
nexu opus habet. Quorſum cum ſtellarum lu-
men deuenerit, valuæ ſeſe pandunt, aut clau-
dunt. Valuarum ergo clauiger, eſto aſtrorum
3 motus. Qui ſimul Peroledos, ſiue ſtrata aëris,
mouet. Non igitur omnis calor, è præexiſtente
igne, aut lumine fit, nec frigus, caloris nudam
dicit abſentiam. Sed Blas motiuum ſtellarum, eſt
virtus pulſiua, ratione itineris, per loca & ſe-
cundum aſpectus. Quæ circumſtantiæ in ſtellis,
qualitates primas in hæc inferiora cauſant: non
ſecus atque in hominibus verecundia, ira, ti-
mor, &c. frigus & calorem concitant. Idque
4 ſtellæ ex dono creationis habent. Ventus Hyp-
pocrati aëris fluens vnda eſt: ego verò per cau-
ſas definiens, ventum dico fluentem aërem, mo-
tum per Blas ſtellarum. Idque pro vento natu-
rali: aliàs verò cacodæmoni non raro datum,
vt etiam ſine Blas ventos cieat, vel Blas tempe-
ſtuoſum augeat. Aër ergo, niſi Blas habeat, quie-
tus manet, nec motus principium, à ſeipſo, ha-
bet: ſed aliunde ipſi aduenit. Blas ergo moti-
uum, concitat ventos, tempeſtates, exundatio-
nes, per diuerſos aëris Peroledos nunc in altum,
nunc deorſum, tranſuerſum, in longum, latera-
liter, in omnes terræ oras tranſcurrendo. Quam-
quam elementa, non habeant opus motu: hu-
5 mana tamen neceſſitas, illum poſtulat. Cum-
que autem nihil ſeipſum eſſet mouendo (ex-
cepto ſeminibus dato Archeo) complacuit ſibi
Æternus, collocare in ſtellis, enotinonticam
motiuam vim, mandato oris noſtri, non valde
abſimilem. Ita vt Blas, teſtimonio nobis ſit,
Deum, ſua præpollenti Bonitate, elementa, ac
ſtellas, pro nobis feciſſe, horum fines, iuxta
commoditates noſtras, dimetiendo. Blas itaque
mouet non tam lumine, radiis ac motu vt mo-
tu: ſed quatenus ad loca quædam, ſtellæ deue-
nere, quibus hæ, ſua debent officia. Locis ergo
proprietates inſunt ſtabiles; Sin verò non ſtabi-
les ſint, id aliorum aſtrorum reſpectu, ſecum
analogo motu delatorum, pro durationis alte-
ritatibus, aduenit. Blas ergo, vt maſculum in
ſtellis, eſt motus initium generale: non minus
terram quam aërem, atque aquam ſpectare vide-
6 tur. Luna etenim regit noctem iuxta Sacra, vt
Sol diem: quamuis Luna, pro medietate, non
curtat ſubter noctem. Partitur nempe globum
terræ, in quartas, in acceſſus, & receſſus Oceani
binos, indies. In eoque, fere horas conſumit 28.
Tantundem minus, quantum interea Sol, &
Luna, ab inuicem defecerint, aut appropin-
quauerint. Blas ergo, & in aquis æſtum, ſilente
vento, ciet. Blas autem alteratiuum, in produ-
ctione caloris, atque frigoris, conſiſtit; idque
præcipuè, cum ventorum mutationibus. Sed 7
ſtellæ, humiditatem, aut ſiccitatem ex ſe non ha-
bent, aut dant. Neque enim humiditas citra ma-
teriam, vt qualitas nuda, eſt conſiderabilis in na-
tura, ideoque nec ex ſtellis, ad nos defertur. Om-
nis enim humiditas ex aqua eſt, quæ ante natas
ſtellas fuit. Errat ergo Paracelſus, qui pluuias, ni- 8
uem, &c. ſtellarum fructus ita ait, vt in aſtris, ve-
lut ventribus, coquantur ad maturitatem. Siccitas
quoque in aëre aquarum ſeparatrice, erat ante
ſtellas: nec eſt extra corpus, qualitatis more
conſiderabilis. Calor autem & frigus, ſunt qua- 9
litates magis abſtractæ à corpore. Duo ergo tan-
tum ſunt luminaria magna, duæ proin ſaltem
illorum qualitates, in aërem ſparguntur, vnde
meteora cuncta mouentur. Calor nempe vitæ eſt
proprietas Solaris; frigus verò eſt alterius aſtri.
Stellæ etiam reliquæ, ſua his duobus luminari-
bus dedere nomina. Quoties ergo ſtellæ, de na- 10
tura lunæ feruntur per loca ſolaria, tepor fit in
aëre, ſin autem ſolares, ſubter eadem loca decur-
rant, fit æſtus, ad quas aëris qualitates, Gas aëris
quoque diuerſimode alteratur. Calet hinc ſci-
licet pariformiter Blas, per fundos aëris. Ideò 11
& Gas, vel in ſuis ſtratis detinetur, vel deor-
ſum ad nos defertur. Sic vt atomi Gas, ob ni-
miam exiguitatem inuiſibiles, amittentes ſui
conſtrictionem, ac frigoris exceſſum, in mi-
nimas rurſus guttulas concidant, atque deor-
ſum properent. Quod ſi verò tepor, Peroledos
inferiores afficit, cum deorſum oberret Gas,
proritatum per Blas: nimbi fiunt æſtiuales. Gas
nimirum per gelu concretum, oborto ſtatim te-
pore, liquatur, ac præceps deorſum ruit. Mer- 12
curius enim aquæ, ſuum ſal reſoluit, & ſulfur
hæc duo velut obuoluit. Sicque in pluuiam
decidunt. Quod ſi verò iſtud accidat ſuperio-
ri Peroledo: guttæ decidentes, in media ſtra-
tis algentibus, glaciantur: ſicque in niuem &
grandines præcipitantur. Sin autem tepor, per
aliquot continuos Peroledos aëris dominatur:
diuturnæ comitantur pluuiæ. Hinc etiam pa-
tet, quod inæquale Blas, in diuerſis aëris fun-
dis, diuerſos effectus pariat. Sæpè enim infimi
Peroledi tepent, eſtque dies plane nubilus, at-
que nubes plurimæ. Aliàs verò, alter, & tertius
Peroledus, tepent, algente infero. Vnde niues.
Sicque reliqua meteoron cuncta, nobis cauſan-
tur. Per Gas itaque materialiter, & per Blas
operatiuè & motiuè, cauſas & modum, clarius
conſtare iam confido, quam antehac. Vnde
Aſtrologi atque Medentes, ſolidiori fundamen-
to, aliqua præſagire poterunt. Intactas interim
præſagiorum materias relinquo, quas Deus per
miniſtros ſpiritus, in portenta recondit. Refe-
ram tantum quæ frater Stephanus de Luſignan,
vltimus de Cypriorum Regum familia, Ord. 13
S. Dominici, in Cypri deſcriptione, Pariſiis im-
preſſa, annò 1580. fol. 212. Gallicè in hunc ſen-
ſum recitat. *Sub finem, terræ motus ſubiit Fama-
guſtæ, qui triduum durauit. Poſt verò, exorti
ſunt ventorum turbines, tranſeuntes ſuper Inſulam,
intranteſque Famaguſtam emporium: magnum
enim ibi palatium, mox ædes plurimas diruen-
do auferunt, cum aliquot hominibus. Vſque adeo
niſi nautæ quidam, fortè fortuna ſuperueniſſent,
actum fuiſſet de Famaguſta. Sciat itaque lector,
nautis orientalibus conſuetum eſſe, quod cùm die
eiuſmodi ventos animaduertunt, ſumunt cultrum,
quo faciunt ſignum Crucis in aere, proferantque*

hæc

*hæc verba: In principio erat Verbum, & Verbum
erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Et repen-
te omnis turbo, & tempeſtas ſeſe ſeparat, & ceſſat.
Vidi enim bis hoc experimentum. Ac ſecunda vice,
dum è Cypro in Italiam redirem. Nec enim in eo
quicquam ſuperſtitionis reperio, niſi quod oporteat
cultrum eſſe capulo nigro. Adeoque certi nihil de-
terminare valeo.* Hæc ille. Saltem mitum. Hanc
tempeſtatem diabolicam ceſſare, & diabolum
toti vibi parcere, ob peccatum forte vnius pec-
catoris. Porrò circa Blas adhuc conſiderabile.
14 Si magno æſtatis æſtu, candelam ardentem cir-
ca foramen feneſtræ teneas, nullum plerum-
que ſentiri moti aëris veſtigium: per totam
verò hyemen, vt vt exile ſit foramen, continuum
ac moleſtum ſpirat ventum. At cum non ma-
ior ſit conſtrictio aëris, (ponamus aërem nunc
pro eius Magnali) præ frigore, quam rarefactio
præ calore videtur non potior huius, quam il-
lius ratio, ad ſuſcitandum ventum. Duplex er-
go eſt Blas motiuum locale in aëre: Vnum qui-
dem, quod ventos concitat, adeoque violen-
tiam, & celeritatem includit, ex natiua poteſtate
motiue. Aliud verò, quod conſequitur ad Blas
alteratiuum, propter condenſationem, aut ra-
refactionem in aëre. Hoc autem cum prope-
modum ſit vniuerſale, propter æſtatem & hye-
mem, lentum quoque quendam aëris fluxum
edit. Ac licèt frigus magnale æqualiter con-
denſet, & hactenus aër immotus, ratione Blas
alteratiui, & violenti ventalis: attamen cum
oppoſita ſphæræ plaga, magnale in aëre tantum
rareſiat generaliter propter æſtatem, neceſſe eſt
aërem in plaga ſeptentrionalem partim recedere,
conſtringi, atque adeo minorem occupare lo-
cum, partimque à rareſiente, & rarefacto magna-
li aëris, ſibi contiguo, ex altera orbis medietate,
propelli leniter. Atque hæc eſt cauſa quæſtio-
nis propoſitæ: tardi nempè & inceſſati fluxus,
in aëre hyemali, quem per rimam, quantumli-
bet exiguam, experimur, etiam ceſſante vento.
At non ſic ſub æſtu. Rarefacto namque ſemel
magnali per æſtatem, immotus apud nos ſtat
aër.

VACVVM NATVRÆ.

1 *Vera definitio venti.*
2 *Primorum ſæculorum indiſtincta ſinceritas.*
3 *Quorſum facit Authoris in ventum.*
4 *Examen aëris per machinam ſclopeto ſimi-
lem.*
5 *Probatur vacuum in aëre.*
6 *Facilius creditur vacuum, quàm penetratio
corporum.*
7 *Mechanica demonſtratio, per ignem, pro vacuo,
& quinque eius notabilia.*
8 *Mechanica de lychnio ſulfurato.*
9 *Collectiones ſubſequentes, ex vtraque mecha-
nica.*
10 *Aëris pori demonſtrantur.*
11 *Tolluntur ſuſpiciones oppoſitæ.*
12 *Calor vitro internus, & ignis internus, vt agunt
diuerſimode in aërem concluſi.*
13 *Fortius agere fuligines per compreſſionem, quam
per calorem dilatando.*
14 *Senſus aëris, qualis.*
15 *Nouus finis aëris.*
16 *Ignem non viuere ex aëre, ſed tantùm ſuffocari
præ penuria.*
17 *Vacuitates in aëre, neceſſariæ.*
18 *Vnumquodque odiſſe compreſſionem, ad hoſpite
factam, legibus philautia.*
19 *Impoſſibile vacuum Ariſtoteli, euaſit iam re-
quiſitum naturæ.*
20 *Dari in vacuo aëris, medium inter corpus &
accidens adeoque neutralitatem.*
21 *Quid ſit Magnale magnum.*
22 *Blas aſtrorum vt communicetur abſque ſpecie-
bus.*
23 *Nugæ Ariſtotelicorum, de vento.*
24 *Ridicula multitudo, & copia exhalationum apud
Ariſtotelem.*
25 *Exploditur opinio Galeni, de ventis.*
26 *Galeni opinio de argento viuo, malè à Dioſcori-
de, & peius exſcripta.*
27 *Natura aëris rarefacti, pro confirmatione
vacui.*
28 *Dum aër vulgo putatur rarefieri, reuera compri-
mitur, propter Magnalis, ſiue ibica exten-
ſionem.*
29 *Corpus aëris, iuſtam ſui extenſionem habet ſub
frigore.*
30 *Cur calidiore climate, Cæli fauores ſint ma-
iores.*
31 *Probatur Magnale augeri, ac minui: non
autem aërem rarefieri propriè, aut con-
denſari.*

IN limite Blas meteori, definiui 1
ventum, verâ, id eſt, per cauſas
conſtitutiuas, definitione. Cùm
rea, extra vel præter cauſarum
complexum, ſit nihil, dicatque
naturaliter omne productum; originalem & eſ-
ſentialem reſpectum, ad ſui producens ſibi in-
ternum. Idcirco *ventus naturalis, eſt fluens aër,
à Blas ſtellarum motus.* Idque ad diſtinctionem
venti prodigioſi, à malitia Cacodæmonum ſuſ-
citati. Hippocrates ventum, flatum vocat, om-
nes morbos à flatibus eſſe, ſuum τὸ ἐνορμῶν re-
cenſet inter primarias morborum cauſas. Seculi
nempe iſta fuit planities, & candor, quibus,
vtpote beatioribus, nondum tanta morborum
cognitio, nec crudelitas, nec frequentia. Non
enim Hippocrati omnia ſunt data. Complacuit
ſibi namque omnipotens, poſt Hippocratem,
ſuos quoque creaſſe medicos. Enotuit quidem 2
Hippocrati, in nobis eſſe ſpiritum, ſuo Blas,
cuncta concitantem, quem dein analogia micro-
coſmica, mundi flatibus comparauit, at in fla-
tus ſeriem reſtrinxit, ſiue vitæ participes eſ-
ſent, ſiue verò mortis, atque interitus cauſas
continerent. Siue denique excitati cœlitus,
orbis cœleſtis analogiſmos referrent, vel de-
mum, ſublunari lege concitati eſſent, indeci-
ſum reliquit. Nondum enim planè enotuerat
ſpirituum vitalium proſapia. Nemo enim ante- 3
hac, materiam Gas, aquam eſſe experimento
didicerat, adeoque ventos mundi, à ſpiritu vi-
tali penitus diſcrepare, nondum ſcitum erat.
A ventorum cognitione, per me, in præce-
dentibus propinata, nunc demum ad aëris exa-
men procedo. Dixi namque idcirco per mecha-
nicam, probari, aquam, non eſſe ex compreſ- 4
ſione aëris, vtcunque frigidi: adeoque in ele-
mentorum miſtione, fontium origine, &c. er-
ratum hactenus. Mechanicam autem eſſe veram:

**Quod aër in canna ferrea vnius vlnæ poſſit com-
primi ad digitos circiter quindecim, cuius com-**
preſſi aëris expanſione contingeret, ſpeculæ
per aſſerem tranſmiſſio, non minùs, quam ſi è
Sclopeto propelleretur. Quod ſanè haud ita fie-
5 ret, ſi tanta ſui compreſſione, aër ſub ferri hie-
malis ſrigore, in aquam mutabilis eſſet. Inde
enim imprimis didici, materiam, & conditio-
nes aëris; quandoque facillimè compreſſionem,
& dilatationem ſui ſuſtinere, quantum indicat
viſus. Vnde conſequens ratus ſum, omnino ne-
ceſſe, in aëre dilatato, iuxta ſibi geminam ex-
tenſionem, aliquod eſſe ſpatium liberum, & va-
cuum. Puta ſi ex ſpatio 28. digitorum, ſine vlla
aëris perditione, aër recludatur ſubter can-
nam quinque digitorum, conſequitur, ferè di-
gitos, ac ferè aëris dimidium, eſſe corporis ex-
pers. Alterutrum nempè, eſt neceſſarium, ſub
hac mechanica proba; vel abſolutè, in natura
aëris, ordinariè dari vacuum; aut corporum
penetrationem in aëre (vt dictum eſt) com-
preſſo. Plures ſanè mecum, tolerabilius va-
6 cuum admittent, quam corporum diuerſorum
exiſtentiam, eodem loco. Cum vacuum non
diſtet longè à nihilo: ſitque actio nihili, im-
becillior, actione entis duplati. Cumque Natura
ex nihilo incœperit, eſt propinquior nihilo,
quàm duplo; Adeoque contra duplum plus ve-
litat Natura. Siquidem montes, fodinas, atque
vrbes, puluis pyrius euertit. Nuſquam autem
æquipollens paradigma pro vacuo offertur.
Cæterùm, vacuum in Natura ordinarium in
aëre ſic probo iterum. In medio fundi patinæ
7 ſtatuatur fruſtum candelæ, ſuo ſæuo alliqua-
tum in fundo; Ardeat, & circumaffundatur
aqua, ad 2 aut 3 digitos; inuertatur verò profun-
do cucurbita vitrea, ſupra flammam ad 3 digi-
tos eminente flamma, ex aqua, ita vt os inuerſi
vitri, ſtet ſuper patinæ fundum. Videbis mox,
aëris locum, in præfato vitro imminui, aquam
verò quadam ſuctione, ſurſum trahi, & aſcen-
dere in vitrum, loco aëris diminuti: atque tan-
dem, flammam ſuffocari. In quo plura occur-
runt. Primò-vera, 1. Atque imprimis indu-
bium eſt, quin flamma ſit ſumus accenſus.
2. Quod fumus ſit corpus Gas. 3. Quod fuli-
go, ex apice combuſti fumi, aſcendat. 4. Quod
vna pars ſæui, vel ceræ, facile in decies mille-
cuplum ſui extendatur. Vnde concludo, aëris
locum, per flammam non debere imminui:
ſed augeri neceſſariò, niſi aliquid loci in aëre
fuerit vacuum, quod minuitur. Nec alioqui
abſurdo caret, quod elementum annihilaretur,
ſiue conſumeretur. Enimuerò bombarda, vel
cuniculi ignei, non illa noſtri ſæculi portenta
operarentur, neque ſaxorum duriſſimorum, &
maximorum diſruptiones, in fodinis, niſi pau-
culus puluis, vnico quaſi momento accenſus,
ſui millecuplum decies, ſaltem flammæ ederet,
quæ flamma, cum priori loco pulueris ſiſti ne-
queat, cuncta diffringit potiùs, quàm quod fu-
mus fumum, ſiue flamma flammam penetret.
8 5. Quibus accedit, extenſio aëris, per calorem
flammæ, & non compreſſio, vt aliàs vulgo ap-
paret. Denique accendatur lychnium ſulfura-
tum, in lagena vitrea, ſuſpenſum filo; lagenæ
autem inſit aliquantulum aquæ, ſitque lagena
optimè, ſuberis cortice obſignata, ne quid reſ-
piret. Videbis flammam, fumumque ſulfuris,
totam lagenæ aream, qua aër eſt, implere atque
**tandem ignem extingui. Non fieri tamen aëris 9
imminutionem nec ſuctum aquæ ſurſum, eo**
quòd in locum aëris, deberet aqua ſubſtitui,
adeo ſuctus non faceret hic lucrum, nec com-
penſaret defectum in aëre. Bene quidem, quòd
aperto operculo, ſuctus deprehendatur. Flam-
ma autem non tam tenaciter candelæ inhæret
vt ſit attollendo tanto aquæ ponderi, quæ flam-
ma, minimo flatu, ab lychnio eius diſperditur.
Adeoque flamma immediatè non eleuat aquam:
ſed ſuctus, conſumpta aliqua parte in aëre, cauſa-
tus, aquam attollit, manetque per multos dies,
ſublata aqua poſt flammæ adhuc extinctionem.
Quapropter, aërem meditatus ſum, poros habe- 10
re, qui violentam conſtrictionem, aëris in can-
na, ac naturalem aliquam annihilationem, in pa-
tina, paterentur. Quod autem aër in vitro con- 11
denſaretur, præ calore, flamma, & fuligine, id
Matheſi repugnat. Monſtratque inſtrumentum,
quo gradus ambientis menſurantur, calorem
expandere, non verò contrahere aërem. Oppu-
gnat itaque præfata obiectio theſin ſuppoſitam,
qua conceditur fieri additamentum materiæ in
aëre, per nouam flammæ ac fuliginis mate-
riam. Sin verò dicatur, aliquid in aëre eſſe in-
flammabile, quod per flammam candelæ con-
ſumitur. Iam nouum abſurdum oritur. Nem-
pe, aliquod corpus vel planè annihilari, vel per
flammam comburi & comburendo non dilata-
ri. Denique, ſupponendo aliquid abſumi. Sal-
tem neceſſe eſt, vel in nihilum iſtud inflamma-
bile conuerti, vel in aliquid: Atqui igni pro-
prium eſt, quod comburendo, extendat omne
inflammabile, non autem comprimat illud. Vt
ante per puluerem pyrium docui. Sin autem
dicamus, aërem in vitro, per flammam immi-
nui: iam habeo intentum. In aëre videlicet ali-
quid eſſe, minùs quàm corpus, quod aëris va-
cuitates implet, & per ignem prorſus annihila-
tur. Nec id quidem, tanquam ac ſi eſſet ipſius
ignis nutrimentum. Nam licèt iſtud, huic
quæſtioni, & loco, ſit impertinens: attamen,
id quod verè non eſt corpus, nihil poteſt nutrire.
Deinde cum neque corpus ſit, neque pingue,
non poteſt inflammari, accendi, aut igne tor-
reri, vel abſumi. Tum etiam demonſtrabo cap.
de formis, quod ignis non ſit ſubſtantia: Quod
autem non eſt ſubſtantia, non requirit nutriri.
Denique cum aër ſit elementum, & ſimplex,
non poteſt in natura ſui, admittere compoſi-
tionem, aut connexionem diuerſorum. Nec
ſunt in eſſentiali aëris ſubſtantia, diuerſitates
partium, quarum aliæ, per ignem conſuman-
tur, aliquæ verò minimè. Idcirco namque, ſi
ignis, repetiiſſet inflammabilem partem in aëre,
vel vnica candela, totus aër accenſus dudum
periiſſet. Neque enim ceſſaſſet ignis, ſi nutri-
mento opus habens, illud in aëre, ſibi vicino
inueniſſet. Imò ſi aër ab igne combureretur,
tranſiret aër, ad aliquod ſimplicius & anterius
& deſineret eſſe elementum. Flamma nempè
candelæ, eſſet elemento aëris prior, & ſimpli-
cior. Liquet ergo, quod flamma in præfato vi-
tro, licèt ratione caloris, aëris quantitatem di-
latet, naturaliter tamen vult ſuas fuligines hoſ-
pitari, in aëris cauitatibus, tantùm abeſt, quod
aër ſe extendat: & hæc eſt vnica cauſa dimi-
nuti ſpatij in aëre, vnde flamma etiam conſe-
cutiuè ſuffocatur. Calor quippe, vitro exter- 12
nus, aërem in vitro dilatare videtur: ſed ignis
intus,

intus, ob ſuas fuligines, aëris ſuffocationem,
compreſſionemque actu proritat. Calor ergo,
per ſe aërem dilatat, vt patet per machinam,
ambientis gradus dimetientem: ſed ignis ob
13 ſuas fuligines comprimit. Adeoque ſequitur
fortiùs agere fuligines, per compreſſionem,
quàm calorem in dilatando. Deinde etiam fu-
ligines, aëri eſſe importuniores, quàm ſuum na-
turale vacuum, imo quàm ſui vacui ſit dilata-
tio. Cum dilatatio ſpatij aëris, per calorem fa-
cta, ſit ipſi voluptaria, reſpectu compreſſio-
nis, cauſatæ per fuligines. Hinc enim conjicio
membra vniuerſi ſingula, ſenſum quendam
14 ſympateticum habere. Adeoque cum eſſentia-
liter aër poroſitates habeat, dolet ſibi illas im-
pleri, & nimium grauari, per Gas alienum. At-
tamen niſi poroſitates inanes haberet aër cadit
ſaltem doctrina Phyſices, ſuper vacuum fun-
data negatiue) nequaquam corpora dilatatio-
nem ſui, aut alienum Gas admitterent. Siqui-
dem per ſui commutationem in Gas, millenas
capacitates maiores exigerent, & ſic locus defi-
ceret exſpirandis efflatibus. Aër ergo creatus eſt,
15 vt ſit receptaculum exhalatuum; quare etiam
vacuum in poris habeat, eſt neceſſe: Recipit
tamen exhalatus illos, per taxam, & iuſtam ſui
proportionem: atque vbi vacuitates ad men-
ſuram iuſtam habet oppletas, aufugit aër, ſua-
que fuga, flammam omnem in pyramidem co-
git. Sin verò aër, à fuga detentus, nimia fuligi-
ne oneratur, ſeſe coarctat extinguitque ignem,
16 qui ſe ſupra meritum fuligine implet. Hæc non-
dum à Scholis perpenſa ſunt, ideoque puta-
tunt, ignem viuere, & ali aëre, nec probatio-
nem pro hoc habent, niſi à contrario ſenſu, eo
quod ignis, aëre præcluſus, mox ſuffocetur. At
Idiotiſmus ille Scholarum, ſat pateſcit. Cùm
ignis non ſit corpus, in quantum eſt ignis, nec
creatura primæ conſtitutionis: nec enim viuit,
nec nutritur, qui mortis inſtar eſt. Prout mani-
feſtabitur de ortu formarum. Aër verò, eſt ele-
mentum ſimplex. Neque enim ſuffocatio ignis,
vitam neceſſariam, vt nec nutritionem præſup-
ponit, nec ignis augmentum eſt proinde, etſi
aperto affatim aëre ſtructus ſit: Neque etiam
ignis, conſumit vel aëris tantillum, aut in ſui
ſubſtantiam (quam nullam habet) conuertit, ve-
luti ſui alimentum. Fabulæ ſunt. Nam ignis aëre
priuatus perit, non quidem alimenti denegati,
aut vitæ participatæ reſpectu: ſed loci defectu,
nequeuntis fuliginem continere, cuius com-
preſſione, ſuffocatus ignis extinguitur. A ni-
mio nempe, raptimque ſufflato aëre, flamma
confeſtim perit aliter; cum flamma minùs te-
naciter lychnio affixa flatu auferatur, & ablata
ſemel à lychnio, non habeat deinceps in aëre
ſubſiſtentiam, vt nec ſubſtantiam habens in ſe-
ipſa. Pori ergo aëris, fuligine repleti, auolant,
locumque cedunt aëri aduenienti alteri, vt ſuam
etiam de Gas ſuccinam ſuſcipiant. Quæ aëris
fuga ventum ſuſcitat, vt & requirit. In Salinis
Burgundiæ, teſta plana, repleta aquâ, iuxta cra-
terem fornacis poſita, longè citius conglaciatur,
quàm alia quæpiam, ſub dio & gelo expoſita,
propter aëris continuum affluxum, & tranſi-
tum, quem ad flammæ vitam, ſiue alimentum
affluere, à Scholis perperam putatum eſt. Aëris
ergo vacuitates impleantur moderatè: ſin ſupra
onerantur, mox ſpatium aëris ſeſe coarctat,
anguſtiorique loco claudit, conſumptis poroſi-
tatibus vacuis, vt ignem exhalantem ſuffocan-
do, ab incepto auertat. Iſtud eſt omnibus crea-
tis per philautiam ingenitum. Neque enim ſe-
cus, aqua ſe glacie incruſtat, quàm ne ab fri-
gore aëris in Gas abripiatur. Sunt ergo in aëre 17
vacuitates neceſſariæ, vt pro capacitate, hoſpi-
tarentur apothecæ euaporabiles, ob quarum
finem, aër compreſſionem, atque dilaratio-
nem ſuſtinere viſus eſt. Aliàs namque ſublato
aëris vacuo, minimus motus, totum fere vni-
uerſum, ſui continuitate moueret, ſuffocatique
mortales propinqui, conciderent, mox obortis
exhalatibus, non ſecus atque in cuniculis fodi-
narum perſæpe fit. Vbi ſuffocantur metallarij,
non defectu aëris abundantis, nec etiam ſem-
per ob venenum ſuffocans: ſed potiſſimum eo
quod aër in cuniculis, repletus per Gas minera-
lium, non renouetur. Adeoque hinc etiam con-
tingit, lucernas, atque lampades, mox ſponte
extingui, vna cum foſſoribus. Quapropter cu- 18
niculos pertundunt, variiſque machinis aërem
exhalatione repletum exhauriunt, nouumque
affundunt, atque inſpirant. Verum aër non ſe-
cus exhalationem nimiam reſpuit, quam aqua
aërem, & aliud quidlibet, eodem ſecum diuer-
ſorio violenter copulatum. Sit lagena ænea: in
cuius fundo ſit aqua, A. aër, B. Robineta, C. fo-
ramen lagenæ, D. per quod cum ſyphone, ſiue
clyſteri, fortiter inſuffletur aër. Tunc autem
voluatur Robineta, vt aërem ſub ſe detineat vio-
lenter. Dico igitur, quod dum Robineta ite-
rum celeriter voluetur, vt aëri exitum det; ne-
dum enim aërem B. compreſſum exſufflabit, ſed
& ſimul cum illo, A. magno impetu, totum ſur-
ſum euolabit. Aër ergo, inuitam ſuæ vacuitatis
compreſſionem ſuſtinet; idcirco etiam aquam
A ſecum effert, quod ſane, vacuum oſtendit eſſe
plauſibilius, quàm aëris compreſſionem, vtpo-
te quæ ad corporis inuitam penetrationem ap-
propinquat. Nunc igitur de vacuo Ariſtotelis
impoſſibili, eſt factum naturæ requiſitum ordi- 19
narium. Verumtamen aëris illæ poroſitates, vt-
cunque ſint actualiter, omni materia expertes:
habent nihilominus in ſe ens creatum, id eſt,
aliquid reale, non figmentum, nec ſolum locum
nudum: ſed quod eſt inter materiam, & ſpiri- 20
tum, incorporeum, plane medium, atque neu-
trum; de numero, inquam, eorum, quæ limite
de formis, negaui ſubſtantiam vel Accidens eſ-
ſe. Magnale eſt, quod cum in creatis ſui ſimile
non habeat, ideo per ſibi ſimile manifeſtari re-
cuſat. Magnale quidem non eſt lux: ſed forma 21
quædam aſſiſtens aëri, eiuſdem velut ſocia, ipſi-
que certo connubio velut coniugalis. Aſſiſtens
inquam, non coniuncta eſſentiæ eius; ideoque
in poris aſſidens. Per hanc videlicet, Blas aſtro-
rum, immediatè, ac ſine impedimento, quaqua-
verſus & inſtantaneo motu extenditur: non au- 22
tem per millenas millium ſpecierum generatio-
nes, vnico velut momento peractas, quoties
lux, vel influentiæ cœleſtes, inferiora feriunt.
Scholarum iſthæc ſunt fabellæ, ne videlicet,
vnum Accidens, migrare cogantur concedere,
de ſubiecto in ſubiectum, malunt millenas mil-
lium generationes ſpecierum luminis, in in-
ſtanti fieri, dum Sol tam eminus, ſuos ad nos
vibrat radios. Quod enim Scholæ hac in parte,
ceu adynaton ſtatuunt, docebo curſum Natu-
ræ eſſe ordinarium limite, de Magno oportet.
Iam ergo Naturæ Gas, & Blas, ſat conſtant, &c.

qus via Blas ad nos deſcendat. De vento adden-
23 dæ ſunt Scholarum doctrinæ. Imprimis Ariſtot.
Scholæ docent, ventum eſſe exhalationem ſic-
cam (non autem aërem) à terris, virtute caloris
eleuatum, quæ cum à nube præpediatur ſurſum
ſcandere, lateraliter velut furioſa diſcurrit, tan-
taque molis robora efficit. Quaſi leuitatem pri-
ſtinam amiſiſſet, per primam nubium repul-
ſam, ideoque furens diſcurrat lateraliter! qua-
ſi nubium eſſet contextura continua, nec vſ-
quam ſcandenti exhalationi, à tantilla nube,
ſemel repulſæ, nullus deinceps per nubes in-
troitus nullusque tranſitus daretur! Quaſi lagena
aëre repleta, & ſubter aquam depreſſa, aſcen-
dens autem reperiret ſibi manum obuiam, pro-
inde lateraliter per aquam diſcurreret! & per-
didiſſet priorem niſum ſurſum deinceps, ſic vt
oblita ſurſum ſcandere, tametſi non continuam
nubem reperiret, optaret deinceps lateraliter
potius ferri. Neque enim conſiderarunt, ven-
torum lateralem motum, debere eſſe refractum
ac neceſſariò etiam debiliorem, motu ſuo ſur-
ſum: adeoque magis valeat ventus, celſas diri-
mere turres, quam vaporalem ſupra ſe nubem
diſcutere. In ſingulis ſane demiror Scholarum
ignauiam: aſſentiendi aſſuetudine ſubſcriptam.
24 Ariſtoteles enim ſalem maris (quem tamen co-
æternum mundo putauit) ſcribit originem ha-
bere ab exhalatione (exhalationem ne in mini-
mo agnouit: quippe quæ volatilis eſt, & ſal ma-
ris fixum: neque enim poteſt aqua maris, alioqui
dulcis, volatilitatem exhalationis magis fixare,
quàm ipſum ſalem armeniacum) omnia quoque
meteora, & ventos præcipuè imo terræ motum,
& cometas (quorum ille anni 1618. milleſies
terrâ erat maior) itemque lapides, rupes, ſa-
xa ſolis dicauit exhalationibus. Defuit ſuis ſom-
niis adæquatum promptuarium, vnde tantæ
exhalationes prodirent. Et nihilominus iſtis
nugis Scholæ ſubſcribunt, nec expergiſcuntur
à Carbone, niſi dum expreſſe Ariſtoteles in fi-
dem impingit. Galenus verò, ventum ſiue fla-
25 tum, putat vapores, ex aquis, & lacubus, vi ca-
loris ſublatos: ſubinde verò eſſe aërem, è cor-
pore miſto reſolutum. Vtrumque verò, ait fri-
gidum, ætati decrepitæ, deficienti calido inna-
to, & affectibus frigidis, aſſimilatum. Ceſpitans
nimirum in omnibus, atque ſingulis, puerilia
ſomnia, pro veritate, in immenſum dilatauit.
Nondum enim ſub Galeno, ars ſtillandi enotue-
rat, qui nunquam roſaceam vidit, vt neque
26 argentum viuum. Quippe male Dioſcoridem
legerat, cum Plinio, ſcribens, argentum vi-
vum, ob ingens pondus, non corio, non li-
gneis thecis detineri poſſe, ſed ſolis capſis me-
tallicis, aſſeruari. Quaſi vnica vncia eius, plus
ponderaret, quam vncia plumbi. Quamobrem
Galenus, altè atque intimè neſcire debuit altiſ-
ſima Philoſophiæ, & intima Naturæ principia,
proprietatum quarumcunque ſeminales reſolu-
tiones & exaltationes. Tandem ad oſtenden-
dam in aëra vacuitatem, rarefactionis & con-
denſationis, quidditatem eius altius indagare
conuenit. Imprimis enim, quidquid de rarefa-
ctione aëris hactenus dixi, id pro capto volgi
factum fateor: alioqui propriè loquendo, etſi
aër comprimi, atque expandi in ſpatio loci vi-
27 deatur: attamen ipſa rarefactio non eſt ipſius
aëris, id eſt, quod ipſum corpus aëris ſeipſo
fiat rarius, eo modo, quo ex aqua fit halitus.
Quoniam iam aliquoties oſtendi, quod halitus
ſit nubes atomorum aquæ, inuicem diremptorum
per partes aëris medias intercedentes, &
quod ideo aqua, in halitu, ac ſemper maneat
aqua, neque aliud patiatur, præter ſui extenſio-
nem, ac diuiſionem in atomos, à Separatore ſuo
factam. Etenim ſi corpus aëris ergo, rareſiat:
hoc eſſet, vel quatenus mutaretur in aliud cor-
pus, ſe tenuius, rarius, & ſimplicius, quod eſt
fingere nouum elementum, & inauditum, actu
frigidum, aliis tenuius, & aëre ſimplicius. Aut
aër rareſieret per ſeparationem atomorum, &
interceſſionem alterius corporis incogniti; &
tunc corpus intercedens, admitteret gradus ra-
ritatis; Ideoque ipſa rarefactio, non tam in aë-
rem, quam in corpus incognitum intercedens,
eſſet referenda. Eſt tamen rarefactio, non aëris:
ſed in aëre; idque nedum ob admiſſas fuligines,
(vt in mechanica patinæ) verum ob nudam qua-
litatem caloris, (vt patet per organum dimetiens
qualitates ambientis;) ergo quoties apparet in
aëre rarefactio, omnino neceſſe eſt, eam per
augmentum Magnalis contingere. Quod ſo-
nat vacuum in aëre auctum, aëris poros dilata-
tos, & extentos. Adeoque tantum abeſt, quod
propter calorem, aër per ſe & in ſuo corpore
ſuſtineat rarefactionem, mutetur que elementi
corpus: Quod potius coaguletur, comprima-
tur ſaltem, atque poroſitates vacui ſe extendant,
ſiue ipſum Magnale, in aëre multiplicetur. Quo-
28 circa eſt impropria locutio, dum aërem indica-
mus per ſe rareſieri, quando potius per ſe inſ-
piſſatur, ſiue comprimitur: Magnale verò ſibi
conſtans, ideo extenditur. Ex præfatis autem
deducitur aëris corpus, ad inſtar ſui extenſio-
nem, duci ſub frigore. Atque iterum inde con-
ſequens, frigus eſſe aëri geniale. Magnale ve-
rò, ſub frigore contrahi. Quoties autem mag-
nale coarctatur, viæ aſtrorum ad nos coarctan-
tur. Atque hinc obuium eſt, cur terra promiſſio-
nis, valde calida: id eſt, cur zona calidiore, fe-
liciores ſint Cœli cum terra conſanguinitates,
fructus vberiores, & ſapidiores. Magnale ergo,
inſtar lucis, fit, & annihilatur facile. Nam quod
in ſe eſt aëris vacuum, penè nihil eſt, in reſpe-
ctu corporum. Ex nihilo enim prodiit, in nihi-
lum quoque redigi poteſt. At non niſi inuito
aëre: eo quod hoc vacuo opus ſibi ſit. Eheu!
quam propè nihil, tota eſt natura, quæ ex ni-
hilo incepit. In organo præfato, dimetiente am-
bientem, calore vel frigore Solis, cernitur locus
aëris maior, minorue; ad rarefactionem autem
contenti, expelli aërem ſentimus. Cuius ſpira-
culum, ſi tum occludatur, aëris defectu ſuctus
ſentitur. Ergo penitius inſpiciendo, vacuum aëris,
ſiue Magnale, augetur & minuitur; non autem
aër rareſit. Sic & condenſatio, ſiue compreſſio
aëris, non eſt reſpectu corporis eius ſed tantum
magnalis.

METEORON ANOMALVM.

1 *Iridis & parelia myſteria.*
2 *Ante diluuium non fuiſſe Iridem.*
3 *Iris data in ſignum fœderis: nondum tamen ſciri eius cauſam.*
4 *Iris tamen quotidie ſuum fœdus rememorat.*
5 *Iridi myſterium fœderis adhuc ſubeſſe,*

6 *In-*

6 *In qua Iris deſignet finem mundi.*
7 *Deliramenta Scholarum de Iride.*
8 *Requiſita à Scholis.*
9 *Iridem non ſuos habere colores immediatè in nube, ſed in loco.*
10 *Iridem eſſe de natura luminis.*
11 *Probatur exiſtentia colorum, immediatè in loco.*
12 *Obiectum viſus immediatè in loco: obiectum auditus immediatè in corpore medij.*
13 *Creatura naturalitates ſubſiſtunt immediatè in loco, extra corpus.*
14 *Refutatur Paracelſus de Iride.*
15 *Frequentia miraculi, non redigit illud in numerum naturæ.*
16 *Quædam ſupernaturalia, ſunt ordinaria.*
17 *Athea, & ludicra opinio Scholarum de Tonitru, & fulgure.*
18 *Viſiones mirabiles in montibus altis.*
19 *Fragor ſpiritale Blas Cacodæmonis.*
20 *Hiſtoria Tonitrui.*
21 *Vox tonitrui, vt putrefaciat.*
22 *Sal externus præſeruat.*

1 METEORA conſtare dixi materia
Gas, & efficiente Blas, tam motiuo, quàm alterante. Sed anomalum eſt Iris, myſterium ſua origine
diuinum. De Parelia, quâ duo meridie Soles, vel tres apparent, ſimul æquè lucidi, idem ſentio. At Tonitrui non myſterium
æquè, ac portentum includit. Iridem, per
Sacra admoniti, fide credimus, in ſignum fœderis, inter Deum, & mortales, datam, quod
mundus, deinceps aquis non amplius eſſet pe-
2 riturus. Primum enim inde deduco, Iridem ante diluuium nunquam viſam. Mortales alioqui
iure conqueſti fuiſſent: Iam enim ſæpè ante vidimus Iridem, & tamen mundus Cataclysmate
periit. Quam ergo nobis ſecuritatem per Iridem polliceris aſſuetam; Suſpectum hoc nobis
fœdus, pauorem non tollit. Noua ergo mundo Iris fuit, dum in ſignum fœderis primò apparuit. Quapropter ad inſolitum ens, obſtupuere
mortales, fidemque adhibuere aliàs increduli.
3 Secundò, hinc diſco, Iridem, datam in merum
ſignum, quocirca neque hodie etiamnum, vllam cauſæ rationem, relatione alicuius effectus, habere. Tertiò, cum iam mundus ante
diluuium, circiter bis mille annos conſenuiſſet,
fuerantque tamen cauſæ in natura, quas hodie
Iridi attribuunt Scholæ; non tamen Iris: id
ſanè conuincit falſitatem illarum cauſarum. Vnde tandem quarto ſequitur. Quod niſi Iris, &
hodie in ſignum fœderis, & primæ ſuæ con-
4 ſtitutionis ergo, irrito aliàs ſcopo, appareat.
Igitur & ictum olim fœdus, Iris nobis ſubinde
rememorat, vt credamus, atque perpetuo memores ſimus, Deum peccatorum vindicem, aliquando aquas miſiſſe, vt omnem animam, in
terra viuentem perderent, eundem fore peccati
noſtri conſcium vindicem, & Iudicem. Etenim
omnis caro corruperat viam ſuam per luxuriam:
quam per aquas ſuffocari oportuit. Per Iridem
itaque, nos comminatarum pœnarum perpetuos memores vult Deus, qui hoc ſigno, ſe
naturæ præſidem & vindicem continuum denotat. Vt autem Iris ſignificaret, quod mundus
non ampliùs aquis ſubmergeretur, decebat eam
præ ſe ferre, non quidem inſolitum aliquod in
aëre ſpectrum, indifferens ad quodlibet aliud:
ſed in Iride myſterium promiſſi fœderis ſubeſſe
debebat, quod ſponſionem, atque promiſſi 5
fidem ſigno panderet. Videor ſane mihi cum
Noha in Iride tres colores, ſplendoreſque placidos admirari, trium ſulfurum, in mineralibus
concrematis, elucentes. Adeoque colores dant 6
teſtimonium, quod terra mineralium matrix,
tandem extrema ſulfurum ſuorum vſtulationis
liquefactione, iram Dei ſit luitura. Iris ergo, non
amplius aquam: ſed ignem præſagit. Demiror
Scholas, Sacrorum auſcultare veritati traditæ,
nolle; ſed etiamnum hodie pergere ethnicis
deliramentis adoleſcentes inebriare. Propinant 7
nempe, Iridem duplici nube conſtare, profundiore, atque ſpiſſiore vna nempe, altera verò
tenuiore, illi inſuper extenſa, vt ſpeculi vice,
Solem ex aduerſo referat. Inane vtique commentum, anili ſomnio ſimile. Nam ego Iridis
infimam partem, pedibus quandoque calcaui,
& manibus tetigi: Idque non ſolum in montibus nubiloſis; ſed aperto, & aprico campo. Adeoque oculis, manibus, & pedibus, cognoui illius ſuppoſiti falſitatem. Cum ne quidem ſimplex nubes, eſſet in loco Iridis. Neque enim
etſi mane, Iridem finderem, eamque per Iridis
colores ducerem, ſenſi quippiam, quod non
vbique, circumquaque in aëre vicino. Imò non
proin colores Iridis turbabantur, aut confuſionem tolerabant. Deberent Scholæ ſaltem ex- 8
plicare, cur ſemper arcus, aut ſemicirculi figuram, nunquam verò ſpeculi ſpeciem haberet?
Cur ſi ſit Solis reflexi imago, in medio ſui non
luceat: Cum Parelia, Solis inſtar, indiſtincto,
rutiloque lumine fulgeat? Cur duæ iſtæ nubes,
ſemper pari arcus forma, & colorum varietate,
complicarentur? Cur ſpeculum, ex aduerſo
Solis, non illos colores repræſentet, ſi duplex
iſta nubes, ſit vice ſpeculi? Cur duplicata iſta
nubes, ſaltem exteriore, & conuexa parte, latitudinem vagam nubium non mutuetur, ſi concaua, penetretur exuberanti luce Solis occidui?
Cur Sole, ſubter nubes occultato & nuſquam
micante, etiam Iris appareat? Quare inquam
Sol, vniformes ſemper, & varios iſtos, tamque
prope conſitos colores, & non vnicum duntaxat, iuxta luminis ſui ſimplicitatem, depingat?
Quare plures ſubinde vno campo Irides, ſimul
appareant? ſiquidem in tam vaſto aëris circulo
horizontis, non cadit reflexio in vno atque altero milliari: ſed nubes Soli oppoſita, non habet directè ſuam reflexionem niſi in oppoſitam
partem, ſibi in horizonte reſpondentem, non
autem in ſuo lateri vicinam. Demum abſurdum 9
eſt, quod ſuperior & rarior nubes coloris expers, & quam lumen Solis facilè penetrat, in
denſiore altera, colores fingeret, quos nec Sol,
nec vtraque illarum nubium in ſe habent. Has
ſanè Scholarum inanes theſes, plurimum admiratus ſum, dum Iridem manu contrectarem,
nullamque prorſus nubem circum viderem.
Quocirca Iridem peculiari priuilegio notaui,
ſuos colores habere immediatè in loco, in aëre
autem mediante loco. Adeoque notaui iſtos co- 10
lores, & figuram Iridis, in modo exiſtendi, eſſe
de natura luminis. Id eſt, flante vento colores,
qui immediatè inſunt medio, ſimul cum medio
ambulant, atque diſſipantur, iuxta ac medium,
in quo ſunt. Colores verò ſiue lumina, quæ in- 11
ſunt immediatè loco, non mutantur, etſi aër, vel

medium in quo apparent, mutet locum, & fluat.
12 **Sic nec ſtante vento, Iris perit, ambulatu. Hinc**
nempe obiectum viſus, vnico inſtanti ad ocu-
lum defertur: Auditos verò obiectum, quia im-
mediatè non in loco, ſed in aëre eſt locato, du-
rationem & motum præſupponit. Quocirca
Iris, nedum non eſt in nube; quinimo ne qui-
dem in aure: ſed immediatè in loco. Sic nam-
que lumen Solis inſtanti celerius, à Sole, in ter-
ram vſque ferit, eo quod ſit immediatè in loco:
in aëre verò mediatè, quatenus ſcilicet hic eſt
in loco. Quod autem Sol ſit cauſa Iridis, id
naturale credo, ſed quod à Sole, immediatè in
loco, arcus taliter coloratus ſtatuatur, nullate-
nus autem in aëre, id ſigni vim habet. Scholæ
enim hactenus ignorarunt lumen, & colores
poſſe ſubſiſtere, niſi ſubſtantiæ alicui inhæreant.
At nec mirum: Siquidem neſciuere, Creatu-
ras quaſdam, quarum aliquas retulerunt in ſub-
ſtantiam (puta ignem, formas ſubſtantiales, &c.)
alias verò, in mera accidentia (vt Iris, lumen,
13 magnale, &c.) reſignarunt. Quæ tamen eſſe
creata neutra, ſuo loco demonſtrauero. Hic
autem dixiſſe ſat eſto. Quod ſi Iris, immediatè
in aëre eſſet, & non in loco; Neceſſariò, quo-
libet ventulo, mox diffluerer, & vna cum nube,
vel aëra, difflaretur. Quod falſum eſt in Iride,
quæ ſub ventis etiam dudum conſtat, abſque
vlla nubium præſentia ſubinde, & tamen in
eadem conſtante arcus, ſeu ſemicirculi figura:
ergo Iris cum ſit immediatè in loco, eſt noua
luminis colorati figura. Incepit quidem Iris ſu-
pernaturaliter, in ſignum, atque myſterium,
icti fœderis, cum mortalibus: Cumque hodie
in aëre, ſine materia vlla radicem habeat, per
modum tamen naturalium, eius cauſam effi-
cientem, illiuſque præſentiam veneror, & in
ſignum fœderis Iridem mihi commemoro, da-
14 tam hodie, prout olim. Paracelſus Iridem, So-
lis tenor eueſtrum. Eueſtrum verò, hominum
manes vocat. Quæ ſola ſui abſurditate, vt ſat
reiecta, tranſeo. Siquidem Sol, nec animam, nec
poſt funera (adhuc viuens) eueſtrum habet.
Sunt, qui ridebunt me, propter hæc quotidiana
15 miracula. At certè dum ea intueor penitius,
video diuinam Bonitatem actualiter, ſemper,
vbique & immediatè præſidem: vtpote, *Quæ*
reuera à fine vſque ad finem attingit omnia for-
titer, & diſponit omnia ſuauiter. In Deo enim vi-
uimus, ſumus, & mouemur reuera, & actu: non
autem per analogon, aut ſimilitudinem. Siqui-
dem dum Dominus Saluator dixit, *Ego ſum*;
Nempe per quem eſtis, viuitis & mouemini,
ſubtraxit tantùm eam ſui poteſtatem, qua mo-
uebantur, & confeſtim ceciderunt milites om-
nes in terram. Et quanquam ſit ordinarium in
natura organum, quo moueamur: Eſt tamen
altera principalis, totalis & independens cauſa
noſtri motus, & concurrit eius origo, miracu-
loſa manus in ſingulo motu. Sic quoque in Iri-
16 de concurrunt Sol, & locus velut cauſæ ſecun-
dæ. Eſt tamen altera independens cauſa tota-
lis, miraculoſa & immediata, quæ Iridem di-
rexit ad gloriam ſuæ Bonitatis, & icti fœderis,
non ſolùm quidem cum Noha, & familia ſua:
ſed cum poſteris filiis hominum, vſque in finem
mundi. Adeoque eadem origine, & fine, qui-
bus incepit Iris, ſpondetur duratura quamdiu
erunt mortales: & cum ſit ſignum fœderis cum
filiis hominum, non autem cum ſolis filiis No-
hæ, quoddam etiam pactum includit. Miracu-
loſum ergo in Iride eſt, quod colores ſui non
ſint aliquo in corpore: ſed immediatè in loco
ipſo, inſtar luminis, idque immediatè à manu
Dei ſine concurſu cauſæ ſecundæ, Neque mi-
rum eſt, ex conditione pacti, interuenire effe-
ctum ſupernaturalem. Quippe quod multis locis
occurrunt miracula perpetua.

Itaque, vt Iris ſignum eſt fœderis ſempiterni, 17
& Nuncium diuinæ Bonitatis; ita Tonitru po-
tentiæ Dei admirationem, atque adorationem
cauſat. Nihil enim eſt in rerum catalogo, cu-
ius habenas præpotens Conditor non imme-
diatè regat. Inculcat nimirum vbique amorem,
& timorem ſui, adeoque ſuæ poteſtatis homi-
nem ordinariò admonitum vult. Iuxta illud:
Vox tonitru verberauit terram. Subitaneum
Blas enim, & portentoſum, in aëre concita-
tur. Cœlum ſubinde ſerenum; mox etiam ci- 18
tra ventum, nube atra repentè conſpurcatur.
Sæpius enim ſereno cœlo, citra nubeculam vl-
lam tonat. Adeoque tonitru, nubem non exi-
git; ſin autem repentè concitet: fit, quatenus
fragor Peroledos, concutit, ſiditque Gas deor-
ſum, in ſpiſſam nubem, frigore loci contractum.
Friuola igitur Scholarum de Tonitru doctrina,
ſtatuens exhalationem intra nubium thecam
accendi, elidere fulgur, eiuſque nubis tot eſſe
rupturas, quot tonos & fragores. Vidi nempè
in montibus vagantes nubes, & frigidiſſimas
attactu, nullas tamen alicuius firmitudinis, aut
roboris, vt diſcontinuatæ, tanti fragorem edant,
vel fulmen tantæ potentiæ, motu deorſum, ad-
eoque violento, & præter naturam ignis aſcen-
dentis diſſiliant. Vidi, inquam, circa me ful- 19
mina, & tonitra etiam ſubter meos pedes au-
diui. Attamen illas nubium firmitudines, & To-
nitru organa, vel minimum deprehendi. Vidi,
inquam, ſubter pedes meos, fulgura & tonitrua
variè ludere, vbi primùm nulla eſſet nubes, nu-
bemque deſcendere, quaſi voce Tonitrui aduo-
catam. Adeoque fulgur & Tonitru, cum ma-
gnificentia Poteſtatis diuinæ, non autem cum
formidine, ſum intuitus, licet bis fuerim in do-
mo, percuſſa à Tonitru. Magnificentias enim
Domini, eò magis admirando laudaui, quò mihi
eſſent viciniores effectus eius. Vidi quoque ſe-
mel propè Viluordiam, atque iterum Bellis, in
Flandria, thecam quandam nigram, quaſi lon-
ga eſſet equitis ocrea, inter querceta, magno
fragore volare, habentem à tergo flammam ve-
lut accenſi ſtraminis. Succedebat verò ingens
nimbus. Itaque cum Tonitru cauſam non ha-
beat planè naturalem, in nubibus meteoti, cre-
do prorſus cauſam omnem habere non ſupra,
ſed præter naturam: adeoque eſſe effectum por-
tentoſum. Imprimis namque credere tenemur,
Cacodæmonem, eſſe principem mundi huius,
eiuſque principatum inter fideles non eluceſce-
re, niſi ſolo tentatoris officio. Sic nempè dici-
tur, *Aduerſarius tamquam Leo rugiens circuire,*
quærens quem deuoret: Id autem ex officio prin-
cipatus. Obtinuit ergo principatum mundi hu-
ius, vt ſit pro iudiciis ſummi Monarchæ, exſe-
cutor aliquis, adeoque vt ſit arbiter tonitrui, &
fulguris, ſub ſtipulatis tamen conditionibus.
Etenim niſi reiectis repagulis, à diuina Bonita-
te, frenaretur illius potentia, terram vnico qua-
teret ictu, & mortales perderet. Fragos ergo,
ſiue vox Tonitrui, eſt Blas ſpiritale Cacodæ- 20
monis,

monis, ingentis ſanè roboris effectus. Non eſt autem Tonitrui, miraculo coniunctum; ſed portentum in natura continet. Adeo etſi ignis fulminis, ſit naturalis: modus tamen, & medium, ſunt potentiæ diabolicæ. Deus enim vt pater amantiſſimus, amari vult primatiò: per ſe autem immediatè formidines non lubens incutit: eo quòd ex timore & formidine pœnæ, aut ſupplicij, amari; non eſt ſuæ Bonitatis. Ergo ſuæ potentiæ terrores, & indignatæ Majeſtatis formidines, non niſi per appropriatos Apparitores ſpirituales ſibi miniſtros incutit. Id eſt, per ſpiritum terribilem. Idque tota mecum cenſuit ſemper Antiquitas, quæ Iouem, vel Ioua (quaſi cum Hebræis Iehoua diceret) Deum Tonitruum dictitauit. Cum rerum Dominus, & pareos, per tortoris ligatam manum, tonitru explicat, voluit exin Cacodæmon, non quidem principis mundi titulo contentus; ſed ſibi nomen Iehoua competere. Tonitru ergo, & fulgur, etſi concurrentes cauſas naturales habeant: illorum tamen motor, ſpiritus eſt incorporeus. Rideant Athei meam philoſophiam, nullum Numen, nullumque ſpiritum abſtractum, credentes. At ſaltem non poſſunt non admirari effectus Tonitrui, & ſeſe ignorantiæ cauſarum
21 eius, accuſare. Vnam ſaltem hiſtoriam, mille inſtar narrabo. Anno 1554. in tractu Leodienſi, turris Curingiæ per tonitru ablata, nuſquam apparuit: tandem poſt quindenam, in herboſo Cœmeterij gramine, foſſa aperitur, qua ſutor ſepeliretur, & ecce ſub ceſpite immoto, ac viridi, primum gallus æneus, cum cruce ferrea apparet, dein turris pinnaculum, ac tandem tota turris effoditur. Vidi ego vnico fragoris tono, me præſente, aliquot myriades quercuum, & corylorum combuſtas, primo germine, & folijs, tota nempe ſylua loco ducta, prope Viluordiam, vbi interim frequens Betula, Fagus, &
22 Alanus, denſa confuſione alijs commiſtæ, à Tonitru illæſæ permanſerant. Alias verò, vnico ictu, multa, longè diſtantia, ſimul ferit. Quis enim mille artificis varias technas, & ludibria ſatis explicet; Sufficit plures concurrere actiones ſpirituales, à natura ordinario curſu alienas, in diſtans quoque, atque in propinquum, potentes æqualiter, Vox ergo illa terribilis Tonitrui, terram verberat, bombyces necat, cereuiſiam concutit, & areſcere cogit, carnes mactati bouis ſuſpenſas, flaccidas facit, lac coagulat ſubito aciditatis fermento, &c. Sal autem extra, ad cadi, vel teſtæ labrum, de foris appoſitus, auertit eiuſmodi effectus. Debile ſanè reſiſtens tanto agenti, ſi in natura reſiſtens agenti debeat
23 præualere. At quid; Cacodæmon ſalem odit, ideoque in ſuis ſcropharum ſabbathis, ſal perpetuò deficere dicitur: ſat gnarus quod ſal exorciſetur pro aqua luſtrali, quandoque ſale baptizans vtatur. Sal etiam non benedictus imperia ſua peſſumdet. Si ergo ex fructibus arbor, ex operibus itaque author cognoſcendus eſt, eoque magis, quòd tam debilia remedia, tanto reſiſtant robori. Nec ſanè facit in contrarium, quod Deus apparens Moyſi in monte, fulgure, & tonitruo perpetuo, coram Iſraël montem cinxerit. Quin imò exin confirmatur, fragorem, tonitru, fulgura, eſſe miniſtrorum ſpirituum, ſpirituum, inquam, Tortorum & executorum; ſiquidem ſub indictione mortis, Iſraël ab aſcenſu montis arcebatur. Nec enim ideo in apice montis erant tonitrua; ſed infra circum montem. Nec etiam omnipotens Heliæ apparuit in turbine, aut forti vento: ſed in aura ſuaui. Pro corollario huc referam decretum Eccleſiæ: Quæ in benedictione campanæ certas præſcribit formulas, quibus confirmat præſidentiam in Tonitruo, eandem, quam hoc capite præſcripſi. In verbis enim, habent exorciſmi ſui. *Procul pellantur omnes inſidiæ inimici, fragor grandinum, procella turbinum, impetus tempeſtatum: temperentur infeſta tonitrua, ventorum flamina*, &c. *Proſternat aëreas poteſtates dextera tuæ virtutis, & hoc audientes tintinnabulum, contremiſcant & fugiant. Ante ſonitum eius, longius effugentur ignita iacula inimici, percuſſio fulminum, impetus lapidum, læſio tempeſtatum, &c.* Quorſum nimirum conſpirant omnes exorciſmi contra tempeſtates. Nam grando, ventus, pluuiæ, nubes, &c. ſunt meteora naturæ: ſed iaculatio tempeſtuoſa, ſuperans caſum corporis grauis, aut venti fluxum, à poteſtatibus malignis, facta intelliguntur. Hæc quidem de tempeſtatibus aëris, grandinis, & maris ita confirmantur: ſed in Tonitru, nedum ipſa fulgetri, aut lapidum iaculatio: verum inſuper fragor tonitrui, à poteſtatibus aëris, ac hoſtibus pendet: vtpote. quod nulla nubium, aut aëris laceratio, poſſit eiuſmodi fragores, horumque effectus edere naturaliter: niſi portentoſæ & hoſtiles poteſtates ſeſe immiſceant, & colludant.

TERRÆ TREMOR.

1 *Nomen terræ motus improprium.*
2 *Copernici opinio.*
3 *Facti ſpecies.*
4 *Conſonant Scholæ omnes in cauſis, cum Ariſtot. per 21 ſæcula hactenus.*
5 *Demonſtratur Scholarum opinio impoſſibilis, à defectu loci.*
6 *Idem à ſuppoſita vi exhalationum, quomodocunque ſumatur.*
7 *Item per regulas proportionis ac motuum.*
8 *Exhalationum ortus, quantitas, poteſtas, progreſſus, modus fiendi, hoſpitium, & celeritas, ridicula omnia.*
9 *Impoſſibilia demonſtrantur hæc omnia.*
10 *Deeſt cauſa ortus.*
11 *Probatur per regulas falſi, & abſurdorum.*
12 *Quod ſuppoſitis ad lubitum Scholarum vngue, modus adhuc ſit impoſſibilis.*
13 *Data exhalatione ad optatum: attamen inde tremorem terræ impoſſibilem.*
14 *Diſruptiones præ pauore penetrationis corporum, differunt ab ea, quæ præ exhalationum ſuppoſita leuitate contingeret.*
15 *Probatur impoſſibile, ex natura compoſitionis exhalationum.*
16 *Impugnantur, quæ ex conniuentia falſi conceſſa erant.*
17 *Putei, & ſpecus, toto anno, in ſui profundo, æqualis ſunt temperamenti.*
18 *Exhalationem non eſſe, vt nec Gas igneum.*
19 *Exhalatio nequit terram eleuare ſui leuitate.*
20 *Veſica aëre repleta, non emergit efficienter ex aqua, propter ſui leuitatem: ſed occaſionaliter.*

21 *Grauitas,*

21 *Grauitas, qualitas actiua : leuitas autem cum nullum pondus habeat, nihilum ſignificat.*
22 *Tria inde deducta notabilia.*
23 *Modum Tremoris terræ, à Scholis datum eſſe impoſſibilem.*
24 *Ignorantia Scholarum, de proprietatibus leuitatis.*
25 *Elenchus Scholarum, ex ignorantia.*
26 *Qualiter in hoc deluſa Schola.*
27 *Nouum ob errores ſophiſma.*
28 *Terræ tremor, portenta dicit.*
29 *Terra tremit concuſſa diminutus.*
30 *Vnica Tremoris terræ cauſa.*
31 *Soluitur obiectio cuiuſdam.*
32 *Terra non ſentit modo animali.*
33 *Tremor terræ quid propriè portendat.*
34 *Piacula differunt iuxta peccata.*
35 *Propria incitatrix cauſa.*
36 *Quid tremor terræ deſignarit in reſurrectione Domini.*
37 *Reſponſio ad obiectionem amicam.*

1 DE terræ tremore, eiuſque cauſis, atque finibus dicturo mihi, ante omnia de nomine incipiam. Motus ſolet vocari, at nomen nimis generale mihi viſum, ac valde improprium, Siquidem dum terra, vel aliud corpus graue deorſum properat, dicitur ſeipſum mouere, adeo vt aqua fluens, totaliter mouet actiuè : In terræ verò tremore, videtur eſſe motus paſſiuus, adeoque per accidens, ſibi im-
2 proprius. Nicolaus Copernicus, per plurima phœnomena; contendit terram circulariter moueri, cum orbe lunæ : eumque nullus motus globo ſit proprius, niſi ſphæricus, atque is terræ non conueniat,iuxta decretum Eccleſiæ;ideo nomen motus, à terra ſuſtuli, ac mutaui, vt nempè potius pauida, tremere dicatur. Siquidem paſſiuè, à vi quadam immenſa, percuſſa terra, ſiue comminata, metu, atque horrore veluti ſuccutitur, non autem gandio ſubſilit; Siquidem aliquid funeſti, ac præter conſuetum
3 naturæ curſum horridi, tolerare videatur. Itaque primum ſtabilito tremoris nomine, deinde occurrit facti ſpecies. Enimuerò nox erat, inter diem tertiam, & quartam Aprilis, anno 1640 quadrans verò poſt horam tertiam, à nocte media. Luna poſt biduum inde plena, & dies Mercurij ante Paſcha, quando Mechlinia (vbi tunc eram propter cauſas) inſigniter tremuit, & ſubſilit tribus repetitim acceſſibus, ſingulaque inuaſione tremor durauit, paulò minus quàm eſſet ſpatium ſymboli Apoſtolorum ; Acceſſum verò quemlibet, immediatè præceſſit mugitus quidam in aëre, & quaſi rotarum actio, qua maiora tormenta bellica per plateas vehuntur, terram ſuccuteret. Nox inquam ſerena, clara, ventis expers erat. Siquidem propter cauſam tenſionis tum ventilatam, paulò ante mediam noctem, domum redibam. Cubabam autem iuxta Diliam in Commendataria Teutonica, vulgo Pizenborg, pro more, & humanitate Illuſtris viri Domini Vveroheri Spies à Bullensheim ord. Teut. Commendatoris prouincialis Bulliniæ confluentiæ, ac commendatoris Pizenburgici, Topatchæ in Elſon, Herren nolheum, *&c.* exceptus, remotus autem à plateis, per 70 paſſus. Deinde didici ab amicis, iiſdem penè momentis, iiſdemque tribus repetitim vicibus, pari interuallo diremptis, ſimilique comitante mugitu, tremuiſſe Bruvellam, Antuerpiam, Liram, Gandauum, Montes Hannoniæ, Namurcum, Cameracum. Deinceps audiuimus idem accidiſſe in Hollandia, Zelandia, Friſia, Luxemburgo, & Geldria, imo Francofurtum ad Mœnum vſque, non minus tremuiſſe. Merziis aliquot turres dirutas, & noua ædificia, prope Theonpolin corruiſſe. Tremuiſſe quoque Vueſtphaliam, imò Ambianum, & Galliæ finitimas oras. Vniuerſa iſthæc nimirum tremuiſſe eodem nunc, licèt propter ſphæræ globum, horologia dierum nuncia, neceſſariò diſcreparent. Tractus eſt ad minimum ter centum, ſexaginta leucarum, ſingulis eius circuli minimis locis, æquali vbique formidine trepidabat ſolum. Neque enim cuſtos in vaſtiſſima turri ædis Mechlinienſis, ſecus ſuccutiebatur ; quàm humili caſa cubana quilibet. Non aliter inquam accola Scaldis, inſularum incola, & pratorum ciuis, quam qui editiore colle morabantur. Par omnium, ac ſingulorum rum fortuna. Denique intellexi, naues in portubus Hullandiæ, atque Zelandiæ, malis, atque antennis concuſſas, abſque vento. De cauſis proximis tanti effectus, eſt Scriptorum multa conformitas. Moderni, inquam, Ari- 4
ſtotelis monita ſorbentes, ne latum inde vnguem receſſerunt hactenus. Quanquam ſua inuenta, antiquorum præceptis addiderint. Scholæ itaquè, docent terram tremere propter aërem, ventum, vel exhalationem ſubter, & in cauernis ac poris terræ congregatam, quæ foras exitum quærens, ac faciens ſubinde ſibi, terram ſubſilire faciat. Hinc namque non rarò, per hiatus, atque fiſſuras, mox erumpens, exitialibus morbis ortum dederit. Hæc eſt Scholarum traditio, à viginti & vno ſeculis, toto orbe recepta. Quæ, ſi mihi viſa eſſet finibus diuini numinis contentanea, à ſcripto deſtitiſſem. Viſa nimirum eſt mihi conſita ponderoſis anxietatibus, & ineuitabili abſurditate, adeo vt non parum anilis figmenti contineat. Tam ſcilicet humanum genus ſponte in torporem vergit, vt quaſi detruncata ſpe diſcendi, omnes ſcientiarum theſauros, vno in Ariſtot, exhauſtos, ab vlteriore indagine,velut ceſſandum eſſe iuſſerit. Ego itaque, primùm impoſſibilitatem oſtendam illius doctrinæ, ac dein meam opinionem, non ethnicis ſomniis ſtabilitam, ſed altioris authoritatis doctrina confirmatã edocebo.

Imprimis enim, terra eſt actualiter, certis ſtra- 5
tis, ſoleis, ſiue fundis diſtincta. Externus ſiquidem terræ fundus, conſpicuo arenoſus eſt, argilloſus, luteus alibi, ſimoſus, griſeus, albus, flauus, niger, rubeus, *&c.* variis ludens diuerſitatibus. Subter quem, plerumque eſt ſabulum, & hoc ipſum, magna vbique varietate diſcriminatum. Subter hunc verò fundum tandem mons ſiliceus, (quem *Keyberch* vocant) rupium ſtratum, & origo, atque mineralium prima radix. Ac tandem vbique hunc fundum ſubter, eſt arena viuens,ſabulum bulliens, *Dref, ſiue quellem.* Quod in centrum mundi vſque, ſit continuitate aquis perlutum, extenditur. Ac quanquam non vbique omnes ex ordine fundi præfati ſibi inuicem ſuccedant ; attamen *quellem* vtrobique eſt ſtratum mundi poſtremum, licet non ratò immediatè

diarè aëri expoſitum, ac conſpicuum. (Vt de
fontium origine, libro de fontibus Spadanis)
Hoc itaque ſemel ſuppoſito, dico, quod locus,
vbi exhalatio eſſet, quæ tremoris terræ cauſa
creditur, deberet ſtatui in aliquo, vel inter ali-
quem dictorum fundorum, cùm in terra non
ſit locus, extra prædicta ſtrata. Ad ſubuerſio-
nem autem illius doctrinæ, requiritur demon-
ſtratio, quæ ex ſufficienti enumeratione ſtrato-
rum, oſtendat impoſſibilem eiuſmodi exhala-
tionem, in aliquo dictorum fundorum contine-
ri, aut ſuſcitari poſſe, aut ibidem ſi eſſet ſuſcita-
ta, non habere poteſtatem formandi tremorem
terræ. Quo ad trium membrorum primum
(nempe non poſſe contineri aliquam exhalatio-
nem ſub terra, quæ eius tremorem faciat actiue)
probo. Non imprimis ſubter extimam luteam,
ſiue primam terræ ſoluam, aëri vicinam, morta-
lium habitationi deſignatam. Quia ſic non tre-
pidaſſet turris S. Rumoldi, vt nec ædificia, im-
mediatè ſuper *quellen* ſtructa. Vt nec naues, ſine
ventorum turbine, in profundis aquis, longè a
fundo ſabuli, remotæ. Nam dato, quod fundus
Maris, æque atque alias terra habitata tremeret:
non tamen abſque vento, & procella, aquæ ſu-
perficies, eiuſdem trementis ſabuli tenorem ſer-
uaret. Quod tamen falſum eſſe deprehenditur,
nam & volantes aues, terræ ſentito tremore, non
deciderent, velut perculſæ in ſignum, quod
etiam aër ipſe tremat. Colliqueſcent nempè in
conſpectu Iudicis, quandoque elementa. Ergo ſi
aqua non minùs, quàm ipſamet quieta terra tre-
mat: deſignatur, eius cauſa eſſe in globo, ſiue
quod terra & aqua, eodem percuſſionis ictu, vna
cum aëre, ſentiant pauorem, ſiue manum Per-
cutientis reſtentur. Demum, neque exhalatio,
cauſa tremoris terræ, poteſt in vllis arenarum
fundis habitare: quia tunc paludes, prata, & lo-
ca, quibus infra lutum immediatè *quellen* ſub-
ſternitur, non trepidaſſent. Quod æquè ac præ-
cedens, à veritate facti eſt alienum. Tertiò de-
nique, nec poteſt eiuſmodi exhalatio, ſubter
Keyberch occultari. Nam toto circulo, paucis
locis exceptis, quo terra tum tremuit, pari mo-
mento, fundus *Keyberch* non extat. Tandem
nec intra *quellen*, oriri aut detineri poſſet ex-
halatio, ſufficiens tantæ moli, pari furore ſuccu-
6 tiendæ. Vtpotè *quellen* (vicinum aëri non raro)
& in centrum vniuerſi vſque, continua ſui vni-
tate, & aquarum permiſtione connexum, facile
eiuſmodi exhalationem exſufflaret, priuſquam
tantam ſimul molem pariter attolleret. Inex-
cuſabilis nempe eſt neceſſitatis, eo quòd exha-
latio eiuſmodi erumperet, parte magis debili,
minus graui, minuſque reſiſtente: Id eſt, loco
minimè ponderoſo. Adeoque ſub theſi datæ
exhalationis, non poſſet omnium locorum eſſe
par tremor. Quod repugnat facto. Nam ante-
quam tam ingentia pondera, per tam vaſta, va-
riaque Soli, & aquarum ſpatia, ſimul, vnoque
momento attolleret exhalatio, quæſiiſſet atque
inueniſſet ſequacia, atque debiliora loca, per quæ,
ſibi viam erumpendi feciſſet. Alioqui namque,
pugnaret exhalatio, contra naturæ, proportio-
nis, & motuum regulas, quæ æqualiter, ſimul
omnes Belgij, magnamque Germaniæ partes
7 eleuaret. Maximè vbi non æqual cuiuſque loci
capacitas, qua exhalatio hoſpitaretur, non æqua
incumbentis oneris ſarcina, aut reſiſtentia pon-
deris, ſicut nec poſſibilis eſt æqua illius exhala-
tionis ſuſcitatio, vt ſimul, vnicoque ferè mo-
mento, per tot tractus, pariter ageret. Quod
eſt dicere, impoſſibilem, poſita exhalatione,
motrice tremoris terræ, æqualitatem in ſimul-
tate, & poteſtate motus, per tam ingens ſpa-
tium, per tantum Solis, Cœlique differentiam,
renitentiam, & ponderis heteroclitatem: cum
agens eiuſmodi exhalatio, locorum varietate,
mouentis differentia, magnitudine, actiuitate,
celeritate, ſuam dimetiens efficaciam, neceſſa-
riò impar, locorum etiam imparitatibus obe-
dire deberet. Ridicula ergo eſto exhalationum 8
quantitas, ortus, poteſtas, hoſpitium, & cele-
ritas, quæ tot vrbes, montes, valles, colles,
aquoſa, prata, flumina, maria, inſulas, tamque
vaſtam molem, longè latéque diſſitam, vno ſi-
mul momento, pariformiter, ac repetitim ſuc-
cuteret, citiuſque quàm ſibi exitum quæreret,
inueniret, faceret. Nunc verò ad ſecundum 9
probationis membrum accedens: nempè quod
in præfatis terræ ſtratis, impoſſibilis ſit ſuſcita-
tio exhalationis, quæ ſit cauſa tremoris terræ;
Apotheca qualiſcunque ſtatuatur naturalis, &
per ſui cauſas examinetur. Exhalatio, quæ ſup-
poni poteſt motrix terræ, non eſt imprimis va-
por, ſiue aquoſus halitus, eo quòd ille, ociſſi-
mè rurſus in aquam, per compreſſionem, quo-
tidie redeat vltro in noſtris alembicis: ſed ex-
halatio Ariſtoteli, præcipuè his neceſſaria ter-
minis, eſt effluuium è corporibus calidum, &
ſiccum (plerumque etiam oleoſum) è partibus
ſiccis, acti calore, in formam aëris, eleuata, aut
ſurgens fumus. Sed optarem, Scholæ, reſpon- 10
deant, quis igitur demum erit iſte actualis, æ-
qualis, & conuexus calor, ſub mari, fluminibus,
ſtagnis, pratis, ac ſubter *quellen*; Siquidem
oporteret calorem, & ſiccitatem, actuales & fortes
eſſe, quæ ibidem effectui tam inſigni ſat ſint;
non autem qualitates potentiales, nudas, remo-
tas, poſſibiles, ſiue ſomniarias. Quis calor ille,
à quo, & vnde ſuſcitatus, in profundiori frigo-
re? Quis calor ille tam breuis, tam fortis, tam-
que interruptus, qui poſt paucùlos rigores tre-
pidationum ceſſat: neque de nouo terram trepi-
dando quatit. Nam ſi in calore eſt cauſa tanti
motus, non erit ſaltem poſt motum, in calore,
cauſa tam ſubitæ quietis. Quæ demum eſt ſic-
citas, igni connexa, quæ è veſtigio ſubter ter-
ram & aquas, vniformiter per totum Belgum,
exſiccatis aquis, ſuccendat ignem, patronum 11
tantarum exhalationum? Sed agedum, finga-
mus ludendo, donemuſque, calorem actu, ſub-
ter aquam & terram, qui ſit accendendo: alter
magnus ille, ac peruicax, inſolitaque eius actio
quæ ante rei ſiccitatem exhalationes ſuſcitet?
Anomalus vtique effectus, hactenus inter py-
rotechnicos nondum viſus. Iterum fingamus
& alia abſurda, ignem actualem, violentum in
aqua, vel ſubter aquoſa, poſſe ſine fomite ibi-
dem naſci, & ſine pabulo ſuſtentari, pergere,
dudumque perſiſtere, at altem, non poteritis
vapores, multoque minus exhalationes concluſ-
ſas, excitare arctoque loco detinere, quæ iſthinc
ignem extemplo non ſuffocent; vtcumque
faciant exhalationum iſtarum ſufficientiam,
vires, ac ſucceſſiuam generationem. Siquidem
in cuniculis mineralium, ſi ſubinde ſupernè,
nouo aëris afflatu non recreentur, ſtatim ſu-
cettæ

Digitized by Google

cetnæ extinguuntur, ſimulque foſſores flatu at-
que vita priuantur. Sin autem vt ignis, vtque
exhalatio ſubſiſtant, donec ſatis, donetur reſ-
piratio. Iam eo ipſo, ſua proles exhalatio mo-
trix, iſthac primò exſpirabit; vel ſi non ſuffi-
cienti reſpirationi ſit locus, neceſſario vtique
ignis ſuffocabitur, nec locus erit pro tanta ſuc-
ceſſiua exhalatione, ſiue, pro reperito acceſſu
tremoris terræ. Fingamus iterum, non qui-
dem ignem, aut actualem calorem, præfatis ter-
ræ ſoleis, ſuſpirari ſubter aquas: ſed totum Bel-
gium habuiſſe omnibus locis aliquid, pulueri
tormentatio ſimile, quod tandem ſubter aquas
propria maturitate, veli occulta aſtrorum conſ-
piratione, accendatur ſimul, & vbique, atque
eatenus extemporaneam exhalationem, vbi-
que locorum æqualem, ſubminiſtret. At nec
12 quidem ſub tot nugis, tunc totum Belgium,
alias quàm ſemel ſubſiliret, atque id locis tene-
rioribus, minuſque profundis, & ponderanti-
bus hiaſſet, eiuſque aliquot fruſta in altum diſ-
ſiliiſſent, & ſequeretur ibidem caminus illius
flammæ exhalantis. Non autem Belgium &
pars Germaniæ, proinde tremuiſſent. Simul
enim atque ſemel alicubi terra in faſtigium ſur-
rexiſſet, qua hiaſſet; non autem ſæpius, velut
rigore febrili trepidaſſet. Siquidem actio ac-
cenſionis ſuppoſita, fieret duntaxat, vt impe-
diretur corporum penetratio. Igitur quoad ter-
13 tium punctum. Quod nempè etiam data ex-
halatione ſufficienti, ſubter terram, nihilomi-
nus ſit impoſſibilis terræ tremor. Incœpi qui-
dem iam probare, per conceſſa quædam figmen-
ta. Alioqui quomodocunque ſumatur exhala-
tio, & vbicunque ſtratorum illa ſupponatur, non
tremeret inde terra: ſed alibi, vbi minimæ eſ-
ſent reſiſtentiæ, ſurgeret in cumulum vel gib-
bum, donec hiaſſet, ſibique exhalatio, per in-
gentem voraginem, exſpirando, iter feciſſet.
Quæ cum non reperiantur accidiſſe. Ruit
14 etiam hactenus Scholarum traditio. Imprimis
namque, vt clariùs conſtet, aliam eſſe actio-
nem, & actionis modum, quando propter me-
tum penetrationis corporum, res diſſilit, atque
aliter operari naturam, propter ſuppoſitam ex-
halationum leuitatem, erumpere nitentium, ad-
uerte mechanicam. Sit lagena vitrea capax, ſpiſ-
ſa & fortis, infunde illi vncias quatuor aquæ for-
tis, paratæ, ex ſale-petræ, alumine, & vitriolo,
ſiccatis ſeparatim. Illi autem aquæ iniice pulue-
ris ſalis armeniaci vnciam vnam, ac confeſtim
claudatur collum vitri, per liquationem. Quod
dicitur ſigillum Hermetis. Quamprimum in-
cipiet ſpontanea actio, & copioſa (inuiſibili ta-
men) exhalatione vas impletur, ac vtut ſiogatur
ferro fortius, tamen mox in fragmenta pericu-
loſè diſſilit, propter metum penetrationis, non
autem ratione leuitatis multarum exhalatio-
num. Siquidem etſi diſſiliat, propter multitu-
dinem, & compreſſionem leniſſimarum, & in-
uiſibilium exhalationum; leuitas tamen earun-
dem, in hoc nequicquam momenti habet. Quo-
niam ſi horum aliquid, leuitatis ergo, contin-
geret, ipſum vas vitreum ante ſui diſruptio-
nem, ſponte in auras attolleretur, & ſurſum euo-
laret. Quia minoris operæ eſt, pondus 3 aut 4
librarum attollere, quam diffringere vas for-
tiſſimum. Ergo exhalationes quæ diffringunt
vitrum, multo potentiùs vitrum eleuarent, ſi
non inane leuitatis ſubſidium, Scholæ ab exha-
lationibus mendicarent, pro terræ tremore. Si
ergo exhalationes non valeant ſui leuitate, vas
in quo clauduntur, attollere, multo minus tan-
tam terram vaſtamque molem. Denique omnis 15
exhalatio, cum ſit corporis alicuius, omneque
corpus ſit ſeparabile, diuiditur in ſalem, ſul-
fur, & mercurium: ſitque pars mercurialis,
pars aquoſa corporis: ergo neceſſe eſt, omnem
exhalationem eſſe de materia ſalſa & oleoſa.
Eamque prius ſuſcitari ante partem aquoſam.
Quod in vitris noſtris nondum ſic contigit, æ-
quabili caloris actione. Si igitur exhalatio ſalſa
eſt, facile in terram imbibitur; quod videre eſt
in omnibus prorſus aquis, & exhalationibus
quorumcumque ſalium: quæ agendo ſuper ter-
ram, coagulantur in ea, & actiuitatem om-
nem amittunt. Ergo ſi in terra excitarentur, de-
ſiiſſent, antequam eſſent, ſiue in fieri eſſe finiiſ-
ſent. Sin verò eſt oleoſa exhalatio, illa ſanè in
terram depoſita, olei priſtinam ſpeciem reaſſu-
mit, & ſic concreſcit. Quod cum facile fiat,
non poteſt cogitari, quomodo exhalatio, ſui
leuitate, tantam terræ ac immenſi ponderis mo-
lem titubare faciat citius quàm coagulandi con-
ſilium ineat. Atque in omnem euentum, non
eſſet locus, niſi vni eleuationi terræ, eiuſdem-
que ſubſidentiæ vnicæ, poſt repertum aliquem
hiatum: non autem excitandi tremulam trepi-
dationem. At hæc ſunto ſomnia in aquoſis,
pratis, lutoſis, ſtagnis, mari, fluminibus, &c. 16

Itaque abſurda, quæ conceſſi ante, ludendo,
ſeriò nunc impugnabo. Imprimis cedo, quia
calor iſte tam inſolitus, qui ab anno 1580. vſ-
que in annum 1640. non viſus Mechliniæ? vt
neque terræ tremor? quare non quotannis? qua-
re in Aprili, ſub nocte frigidiſſima, dum pri-
die multum oinxerat; ſub continuo borea: Et
non ſub canicula? An quia tum terræ interiora
calent? Quare ergo non quotannis in Ianuario?
At ceſſat hoc argumentum Veterum, poſt re-
pertum inſtrumentum, ambientis gradus di- 17
metiens. Nam reperiuntur putei, & ſpecus,
æqualis toto anno caloris, & frigoris. Iterum.
Quare tantus calor, exhalationum excitator,
ceſſat tam repente? præcipue vbi exhalationem
tantæ molis motricem excitat? quo fomite ſub
aqua accenditur; quo pabulo viuit, & ſubſiſtit?
qua lege ibidem non ſuffocatur? quo priuilegio
deſpicit reſpectus corporum, locorum, & pon-
derum; qua demum prærogatiua, exhalatio-
nem tantæ vaſtitatis, citra humidos vapores,
ſuſcitat è corporibus vdis? Aut ſi vapores, pro
more ordinario ſimul elicit, cur hi, tanti ca-
lorem non mitigant? extinguunt? ſuffocant
ſimul, cum ſororibus, ac ſubſequentibus ex-
halationibus? Quænè iſta eſt exhalatio, quæ
vaſtam turrim Mechliniæ, non maiori reſpectu
ſuccutit, quam humilem caſam? nec vllam reſ-
picit immanis ponderis renitentiam; quæ vel
pariter in propinquum, ac in diſtans operatur?
vel ſimul, vbique & pariter, per totam ſuperfi-
ciem repetit ſui centri collectam potentiam,
vt ſimul vbique pariter vno momento, æqua-
liter, & æque fortiter operetur? Cur per ne-
ceſſitatem cauſarum naturalium, filum non
frangitur parte debiliori: ſed cuncta ſimul ean-
dem violentiæ legem ſubeunt, imo & ſuſtinent?
Certè ſi ritè hæc cogitentur, reperitur in terræ
tremore, vis quædam operatiua, infinitæ pote-
ſtatis, que montes turreſque eleuat, ſine reſ-
pectu

pectu leuitatis, aut ponderis, quaſi nihil potens ſit, reſiſtere virtuti motrici huic.

18 Cæterùm probaui exhalationem ſi qua ſit, terræ tremoris efficiens motrix, nec eſſe de ſalium proſapia, nec de ſulfurum, vt neque mercuriorum (quippe quod hæc non ſit exhalatio, ſed vapor aquoſarum partium.) Reſtat ergo, vt non ſit exhalatio: ſed ipſum Gas, non ſuſcitatum effluuium corporum à calore: ſed potius effectiuum reſiduum poſt ignem. Nitoirum Gas ſolius flammæ ignis, vel natæ ab hoc fuliginis. Sed neutra etiam harum exhalationum poteſt eſſe cauſa effectrix terræ tremoris. Ergo ſi nulla harum exhalationum ſit motrix terræ, nulla protſus erit, (cum non reperiatur alia;) & per conſequens eſt inane figmentum Scholarum, quod in tremore terræ ſibi credi volunt. Quod ſi verò aufugium meditantes, dicant, non exhalationem calore excitatam, nec ſiccitate partam: at cauſis ſuis conſtitutam, anonymam aporrheam, ſe intelligere. Qualiter nimirum Ariſtoteles cuncta ſaxa, lapides, mineralis, itemque ſal maris, cometas licet globo terræ centuplo maiores, & ventos omnes, quibuſdam anomalis, nonque explicatis exhalationibus, prodire ſcribit, ventos in eo contra aërem diſtinguens. Hoc, inquam, eſt cum Ariſtotele delirare velle, & ignarum phyſices, cum eodem, remanere. Denique, impertinens eſt: Ariſtotelem citaſſe, & per ſuam authoritatem tueri velle ſuos errores. Attamen contra Scholas ratione agam: vt cum ſe tam rationales prædi-

19 cent, rationi arma tradant. Dico ergo; Nulla exhalatio poteſt eſſe aëre leuior, ſimplicior, aut ſubtilior: eo quòd hic ſit corpus elementi ſimplex: illa verò ſit corpus concretum; adeoque vt ſit, habet in ſe corpus graue, quo aër caret. Non eſt tamen aër, leuior corpore quod abſque pondere eſt, id eſt, aër non eſt leuior ſeipſo, nec poteſt quicquam præter ſe eleuare, niſi per motum flatus, aut fluxus, id eſt, per Blas. Quo ceſſante, etiam corpus quod ſuſtulit, ſidit. Vnde concludo, quod aër vel ventus, ſiue concluſus ſit, ſiue liber, nequeat terram attollere ratione ſuæ leuitatis ſolius. Niſi forte externo mouente violentoque feriatur: atqui hoc caſu ceſſat vis exhalationis, cum ſit vis impellens, quæ mouear: non autem ipſa exhalatio. Quippe quæ tali caſu, eſt tantum medium, ſiue organum motus, non autem vis motiua principalis. Multoque minus id congruum eſt exhalationi; quippe quæ aëre eſt craſſior, &

20 ponderoſior, quatenus aquam continet. Probo per Mechanicam. Veſica aëre diſtenta, emergit extra aquam, non primariò: quia aër leuior ſit aquâ: ſed quia aqua eſt corpus graue ac fluidum; ideoque non patitur ſe extra ſuum pelli locum, à corpore leuiore. Primarius nempè niſus aquæ eſt, ſe iungere aquæ, vnde eſt ſeparata: ſecundarius ac velut per accidens, exprimere per ſui concidentiam, quidquid ſe leuius eſt. Grauitas ergo, non leuitas, in hoc operatur, ob rationem mox dicendam. Sit veſica capax ℔ iij. aquæ, ponatur in foſſula, tegatur terra. Profectò, ne ſemiunciam ſuperfuſi pulueris à ſe diſcutiat. Imo nec veſica cupiet extra arenam ſiccam ponderoſiorem eminere. Ridiculum ſit ideo, quod veſica, pendens ſemiunciam, ab vlla aëris leuitate ſponte in aërem vnquam euolet. Si ergo non veſicam multus aër attollat, multò certè minus aër aſſurget, ſub immenſo Belgij pondere depreſſus. Elementa nimirum, ſeipſa primariò, ac tantum, reſpiciunt; vniuerſa verò agunt, ſui ergo. Ideoque lagena vitrea, aëre repleta, & ſepulta, nequicquam è terra emergere conatur; eo quòd aër ſit vbique in ſuo loco naturali, quoties ſpatium eſt, non alio corpore repletum, nec pro exitu ſollicitat. Ergo ſi infra terram ſpecus ſint, aër in iis naturaliter ab omni motu locali quieſcit. In locis verò, vbi arena concidit, tanquam corpus fluidum, ibi quia puluis vacuum opplet, ſuique grauitate concidit, & per accidens aërem exprimit. At non propterea, iſte motus terræ aut aquæ, fit efficienter ab aëris leuitate: ſiue quod aër, proprio ſuæ leuitatis motu) ſeſe ſurſum moueat, ac

ſcandat. Sed (Nota) in hoc ipſa grauitas, eſt 21

cauſa efficiens, actiua, primaria, ac totalis: cum grauitas habeat reale pondus, ſitque qualitas actiua: ex oppoſito verò leuitas aëris nullius rei eſt effectiua, cum nullum pondus habeat, dicit neceſſariò nihilum: neque vllam agendi energiam habere poteſt. Vnde eſt conſequens 1. leuitatem aëris operari nihil: nec veſica, quæ ingens eſſet, & tantum grana ſex penderet, ab incluſo aëre quantumuis magno, ſponte attolli poſſe, alioqui (quod falſum eſt) aër leuior eſſet, quàm id, quod nullum pondus habet. 2. Aërem non eminere extra aquam ob ſui leuitatem, tanquam qualitatem actricem, ſiue motricem natationis: ſed grauitatem eſſe qualitatem realem, quæ aërem expellit. 3. Ideoque abſurdum eſſe Scholarum thema, quo aër, vel exhalatio, in tremoris terræ cauſam efficientem ſtatuitur, ob ſui leuitatem, quaſi terram attollendo ſuc-

cuteret. Quamobrem cum iam ſat probatum 22

ſit, 1. non eſſe locum in ſtratis, ſiue ſoleis terræ, quo hoſpitetur aliquod corpus aëreum, ſiue id ventus ſit, ſiue aërea exhalatio: ſed quò profundius is locus fuerit quæſitus, eò maiores inſurgunt difficultates, tam propter aquæ maiorem abundantiam, quàm grauiorem terræ ſarcinam deſuper, adeo vt infinitæ ſit velut poteſtatis, quod terræ tremorem faceret. 2. Deinde, nullum eſſe poſſe ignem, calorem, ſiccitatem, aliumue excitatorem exhalationis tantæ poteſtatis: ſiue correlarium eius. Nullam eiuſmodi exhalationis in natura ibidem ſubſiſtere poſſibilitatem. Ac tertiò tandem. Exhalationem nullam, ratione leuitatis, aliquid operari, aut corpus graue attollere, multo minus tam vaſtam terræ regionem. Concludo igitur, vacuum eſſe Scholarum figmentum, quidquid de terræ tremore edoctum eſt hactenus. Quod iterum ex

abundanti fortius confirmandum eſt. Quocirca 23

edocebo, modum tremoris terræ à Scholis edoctum, eſſe prorſus impoſſibilem. Fingamus ergo iterum abſurda, vt tanquam ex regula falſi, Scholarum error detegatur. Donemus nimirum veſicam, è materia ductili, omni ferro millies fortiorem, ſubſtratam (neſcimus quo fundo) per totum Belgium & Germaniam, ſubter montium, vrbium, marium, & fluminum baſim. Mille verò ingentes folles, circumquaque firmiſſime, ac optime, annexos. Vt ergo attollere queant totum Belgium ſimul neceſſe eſt, illos folles, horumque poſtes, & axes, tam fortes eſſe, quantum ponderi attollendo ſatis forent. Deinde requiretur manus, vel agens, tanti roboris, vt totum Belgium, ſua palma queat attollere, vel aliàs iſtos

ſolles vento plenos comprimere non poſſet. At
tale agens non eſt in rerum natura ſublunari:
etſi cætera data abſurda adeſſent. Ergo friuola
eſt aëris, vel exhalationis inanis leuitas, & innata
erumpendi cupido. Ideo nequicquam am-
bigo, negare cauſam naturalem à Scholis datam,
à diabolo inuentam, vt ſuus Deo meo obnubi-
24 letur honos. Scholæ, quia hactenus ignorarunt,
quod leuitas non ſit qualitas actiua, adeoque
multo minus eſſet montium euerſiua: conſide-
rarunt verò quandoque, fodinam, antra coopert-
tam, mox à tremore terræ, fœtidum virus eru-
ctaſſe, ac hiatum ſibi feciſſe: ſunt ideo per in-
cogitantiam, & inſcitiam anſæ, hunc effectum
per accidens, in cauſam per ſe, tremoris terræ
referre. Quæ vt lucidius appareant, fingamus
iterum præfatam veſicam ſubter Belgium, ſua
ſponte, vel aſtrorum influxu, (quando nempe
ratio deficit, ſemper ignari, ad Aſtra, cauſaſque
longinquas, & in teſtes non citabiles, recurrunt)
corpore aëreo diſtenſam, nec eſſe ſolles, vt ne-
que foramina circumquaque. Tum ſaltem cor-
pus Belgij totius, incumbens, ſuo pondere præ-
fatam veſicam, ſic premeret, vt, ſi non diſſiliat,
ſaltem in parte infirmiore, minuſque pondero-
25 ſa, contentum ſuum eructaret. Quo nacto,
iam quidem adeſt cauſa, compreſſionis veſicæ,
& caſus Belgi, cum apertione alicuius hiatus.
At nondum ſublationis cauſa illius veſicæ eſt
repetibilis, multoque minus ſucceſſionis iteratæ
trepidationis, atque tremoris. Denique nec
eiuſmodi veſica, eiuſque ſubſtantia eſt poſſibilis,
ſine qua, etſi locus eſſet in terra, non eſt tamen
aptus, alendæ, aut ſuſcipiendæ illius exhalatio-
nis. Imo poſitis terminis veſicæ præfatæ: ſaltem
aër, aut exhalatio nil operatur, vt ſui leuitate at-
tollat terram: ſed ſi terra concidat, non repetit
ſibi ad hoc cauſam in leuitate detenti aëris: cum
totalem cauſam in pugno ſuæ grauitatis claudat:
& ad menſuram incumbentis ponderis, expreſ-
ſio aëris ſit metienda. Itaque ſuppoſita iterum
veſica, ſi aër vel ventus aliquis flaret de foris in
præfatam veſicam, compreſſam, humi iacentem,
omnique corpore vacuam. Vtut fortiſſimè fla-
ret, nequicquam tamen veſicam inflaret, ſiqui-
dem incumbens Belgium, illam comprimeret.
Quod ſi verò, loco venti, aut aëris, quæratur ex-
halatio ignea; Iam ante impoſſibilem ignem,
tantique effectus, per totum Belgium exhala-
tionem fabuloſam demonſtraui. Tandem deficit,
& iſta veſica continua, tam fortis ductiliſque,
quæ dorſo ſuo Belgium, maria, flumina, & longè
ampliùs ſuſtineat. Nam etſi eandem conceſſe-
rim: non eſt quod putem eam eſſe: ſed quod ea
ſuppoſita, adhuc tanta abſurda conſequantur, ac
tandem ad adynaton Scholæ colliſæ ſint.
26 Huius ſomnij initia, ruſticis dedere (vnde
Scholæ habent) loca montana, ſulfurea, mine-
rarumque domicilia. Ah! miſerandus vbique
torpor, indagandis effectuum cauſis? Mons So-
ma, ſiue Veſuuius, prope Neapolim, aliquot
iam ſecula arſit ſulfure, & marcaſitis. Habebat
autem hiatum in cacumine, quà fumi atque
flamma exſpirarent, ſatis amplum. Nimirum
ad trium arpentorum forte amplitudinem. Ca-
mera autem, flammæ proxima, vt iam ſat toſta,
rimarumque plena, tandem circa 16. Decem-
bris anni 1631. vno repente caſu, in flammæ
voraginem decidit. Eſt autem quibuſdam tam
metallis, quam marcaſitis candentibus, interli-
quandum, proprium, vt ſi quicquam aquæ in-
ciderit, cuncta diſſiliant: liquata ergo ſulfu-
ra, cum marcaſitis, in viſceribus Veſuuij, non
ſine ingenti cataclyſmate tolerabant decidens
rupis toſtum fragmentum: quin totum flam-
ma euomeret, quidquid supernè illapſum erat,
& amplius. Nec hoc ſuffecit. Quin inſuper ali-
quot fontes, supernè in caminum ignis ſolu-
ti ſunt. Sed quid liquata ſulfura, quidue turbi-
nes fuliginum, commune habent cum terræ
tremore? Adeone in Belgio, per totum ar-
dent ſulfura? Etenim terræ tremor Neapoli
præceſſerat, & comitabatur iſtud Sodomæ pe-
riculum. Ac licet conciderint, non proinde 27
vnicam ſortiuntur radicem, quæ diuerſis cau-
ſis obediunt. Terræ ille tremor, prænuncians
prodigium, & portentum in ſe claudebat, &
claudit ſemper aliquod. Eructatio verò vena-
rum metallicarum, ſuis ſtat cauſis naturalibus.
Miſerum ſanè ſophiſma, argumentari de non
cauſa, in cauſam. Nec enim exhalationes con-
cluſas, credi in iſto terræ tremore, patitur ca-
minus, exhalationibus viam apertam iamdu-
dum habens. Vtinam Scholæ ſuum Plinium 28
attendiſſent, quod ſæpè inſtante tremore terræ,
Aues ſilente vento, velut metu perculſæ, ea an-
ta decidant: portu tranquillo, triremes ſubſi-
liant. At quid conſortij intercedit aëri & mari,
cum exhalatione infra terram concluſa? An
enim aër tremit, quando terra? An aëris tantil-
lus tremor eſt deiiciendo volucres, quæ quo-
libet vento volitant? An enim quia maris ſa-
bulum (& quidem abſque hiatu) per altitudi-
nem ſemipedis ſubſiliret, proinde Maris pro-
fundi ſuperficies, vento carens, cum nauibus
trepidare debet? Oſtenſum eſt autographum
Curati S. Mariæ trans Dilcam Mechliniæ quo
ſcripſerat, anno 1540. per triduum, quotidie ſe-
mel, terram tremuiſſe, antequam fulmen por-
tam eius Arenariam, ſimulque in ea conten-
tum puluerem pyrium, accenderet. Vnde vrbs
inauſpicata clade penè funditus colliſa fuit.
Denique anno 1580. hora 2. à meridie ceſſante
ventorum furore, vrbs contremuit, biduo an-
tequam Angli Mechliniam inuaderent, & in
prædam raperent. Sed quid euentus iſti, con-
tingentes ex fatali neceſſitate, in cauſarum ne-
xu, commune habent cum ſomniata exhala-
tione ſubterranea? Quid enim ſuppoſita exhala-
tio portendere poſſet, præter aut extra ſe? Quare
enim clauderet ſignificationem inuaſionis bel-
licæ futuram? vel fulmen venturum, accenſu-
rumque vaſa pulueris pyrij ibidemque ſeruata,
turrim quatiens arenaceam, totamque vrbem
diſiiciens? Priuſquam enim mons Veſuuius
ſua eructaret viſcera, plurimaque opidula tege-
ret gleba minerali, ſpemque in futurum colono
denegaret, ſubter Solem, denſæ præibant tene-
bræ, in aëre lugubres ejulatus, ac terra tremuit,
poſtulatam gentis deuotionem excitantia. Ter-
ra quidem tremuit, ſua de cauſa, in prognoſin
minitatæ futuræ cladis. Clades autem ipſa, ſuis
ſecuta eſt cauſis naturalibus. At nequaquam ſi-
gna præcedentia, quicquam commune habent
cum euentu futuri ignis.

Cùm ergo iam conſtet, inter ſtrata terræ non
eſſe locum, nec ſubeſſe exhalationem; & quæ
ſi ſubeſſet, impoſſibile tamen eſſet, tremorem
terræ cauſare: Indubium tamen ſit, terram verè
actualiterque tremere, ſiue ſtratorum diſcon-
tinuitate,

timitate, aut alicuius hiatus apertione: Conſideraui illum in teita tremorem eſſe, non ſecus atque in ære, dum batillum campanam ferit. Quamdiu enim campana circa fiſſuram tremit, tamdiu dat tonum. Terra quoque dum ſuo concutitur batillo ſupernaturali, ſurdum tonum edit, quia corpus eius contiguum quidem ex ſabulo & aqua, vſque in ſui centrum: non tamen continuum continuitate vnitatis. Poteſtque tremere ſine diſcontinuitate contiguitatis, tanto quidem liberalius, ſi metallum flectatur, ſine continui diuiſione; Terra quoque in tremore, batillum habet intrinſecum ſuum voce tonitrui auguſtiorem. At quia ſabulo, & aqua ſurdeſcit ictus, ideo cum quodam tono concutitur, dum tremuit: mugitus tamen qui ſubinde auditur, non eſt terræ, ſed alienus: non tremori terræ proprius, ſed accidentarius ſpirituum eiulatus: quis Italis Baleno vocatur. Tandem tremoris terræ cauſam ponderans, ſcio, in aëre imprimis eſſe vim motiuam, qua aër conceptum ab aſtris calcat, in executionem demandat: *Erunt nempe vobis aſtra, in ſigna, tempora, dies & annos.* Scio inſuper, in mari, & profundis lacubus ſuam eſſe vim motiuam, quo citra ventos æſtum patiuntur, quo inquam oceanus noſter, ſex horis, & alibi, ſex conſtantibus voluitur menſibus, vnico fluxu. Scio denique, terram quieſcere, nec vim actiuè motiuam ſibi pro-
30 priam habere. Credo igitur terram tremere & pauere, quoties Angelus Domini illam ferit: *Ecce terra motus magnus factus eſt: Angelus enim Domini, deſcendit de Cœlo.* (Matth. 28.) Vox (*enim*) apud Ebræos, cauſam continet, tanquam (quia) diceret. Hæc eſt nempè tremoris terræ cauſa vnica, qua cuncta, abſque renitentia, æqualiter contremiſcunt, tanquam leuis harundo. In Apoc. perit mortalium, arborum, vel piſcium pars tertia, eo ipſo, quo Angelus lagenam effudit. Etenim ſpiritus abſtracti, agunt poteſtate diuina, nihilque iis reſiſtere poteſt. Etiam Cacodæmones, quoties datum eſt agere poteſtate libera, agunt ſine corporum reſiſtentia, vel reactione retinentiæ. Materia enim, eſt alterius monarchiæ cliena, non poteſt reagere in ſpiritum, quem nullo modo tangit, nulloque obiecto affectat. Angelus, prout vtitur effuſo lagenæ liquore, ad internecionem præfatam: ſic ad terræ tremorem, plerumque tonum vſurpat. Audiebatur enim in aëre oberrans tonus, non ſecus atque rotarum actarum crocitatio, ſucceſſit inde tanquam venti tempeſtuoſum murmur (ſine vento tamen) & eo ipſo totus ſimul tantarum Prouinciarum tractus, immenſo tremuit horrore, Qui idem tonus, ſingulis tribus vicibus, terræ trepidationem eſt comitatus. Idem propemodum contingit in fulmine. Fulmen quidem cremat, & liqueſacit: & ſanè non icit. Iuxta illud: *Vox tonitrui verberabit* terram, quia icit. Moriuntur nempe bombyces, lac coagulatur, cereuiſia aceſſit, bos mactatus pendens, carnes flaccidas retinet, ſali ineptas, idque ſolo tono tonitrui, innocuo ibi fulmine. Vox ergo tonitrui, & vox tremoris terræ, miniſtrorum ſpirituum toni ſunto. Aſtra verò non concitant vim motiuam, & alteratiuam aëris, vel aquæ, per tonum: ſed ſolo agunt adſpectu, quem influentiam vocant. Habetque actionem & directionem in momento, prout lumen, viſus, &c. Alioquin enim multis opus foret annis, antequam ſpecies audibiles, à Saturno, ad loca Mercori deuenirent. Dein tonus, etſi magnus, tamen ſenſim in via deficit. Quod autem tremat terra, cum ventorum tempeſtate, vel quandoque ſucceſſiuè per vicos, vrbes, ac quaſi plateatim, rotando tranſcurrat. Id totum eſt per accidens, & pro voluntate eius qui terram in prodigium quatit. Item, quod alibi ſæpius tremat, in Belgio vero rariſſimè: Id cauſam motricem non mutat. Stat nempè arbitrio eius, qui vniuerſum pugno claudit, terram pro nutu ſuo quatere, & mirabilia ſolus facere poteſt. Cuius adſpectu, terra quandoque fumigabit, & fluent liquati montes. Quod autem aliàs hiatus, poſt terræ tremorem, quandoque apparuerint, fœdum virus, & arſenicalium fumi exſpirauerint: Id totum ſuis cauſis eſt nexum naturalibus. Nec ſunt effectus terræ tremoris, niſi per accidens, non autem cauſæ. Fuit autem hæc cæcitas cauſarum, terræ tremoris, diabolo authore inuenta, quo omnem Numinis pauorem mortales ſeponerent, adeoque fines, quos Deus ſibi ſtatuit (ad ſuæ Majeſtatis poteſtatem ſeriò venerandam, vt anteactæ vitæ criminum memores reſipiſcant) anteuerterent, ſi non ex toto negligerent.

Deh! qual poſſente man conforzze ignote
Il terreno à crollar ſi ſpeſſo riede
non è chiuſo vapor como altro crede
ne ſognato ſtridento il ſuol percuote.
Certo, la terra ſi riſſente, & ſcuote,
Perche del peccator ſa aggrana il piede:
Et i noſtri corpi impatiente chiede.
Per riempirſi ſue ſpelonche vuote.
E linguaggio del ciel, che l'huom riprende
Il turbo il tuono, il fulmine, in baleno,
hor par la anco la terra in note horrende,
perche l'huom ch'eſſer vuol tutto terreno,
ne del cielo il parlar ſtraniero intende:
il parlar della terra, intenda al meno.

His nihil obſtantibus, non defuit, qui dixit, 31
ſe è profundiſſimo puteo caſtri Louanienſis, certo præſagio prænunciaſſe, propediem futurum terræ tremorem, eo quòd aqua eiuſdem, triduo ante, fœtebat ſulfuris nidorem, eiuſque contagium, flauedo, cum turbulentia aquæ proderent. Sed bonus vir ille ſciat, puteum illum eſſe 115. pedum profunditatis, eo quòd ad caſtrum ſcandatur per 93. gradus à platea contigua. Adeoque ille puteus ab vna parte, non eſt vicinis puteis profundior, licet altera parte, qua colli caſtri eſt contiguus, ſit profundus, vt dixi. Ac cum in colle non ſubſit vena ſulfuris, non potuit aqua ſulfur ſpiraſſe, quod non erat. Sin autem ſulfure redoluerit: potuit ſignum præceſſiſſe, monente Deo: at non habuit ſulfur, quod ibidem nec eſt, nec accenſum fuit, ergo neque potuit cauſaſſe terræ tremorem toto Belgio. Itaque non eſt ratio naturalis, cur aqua iſto puteo, plus turbaretur à ſulfure, quàm vicinis, quibus nil tale eſt viſum. Denique ſciendum: quod non fiat terræ tremor, longinqua cauſarum præparatione à triduo ante. Quia tunc non poſſet vniformiter ſimul eleuari terra. Imò ſi ſulfuris aliquis halitus iam triduo ante, ſibi exitum prærmaturè feciſſet, eo ipſo, iam ſibi exitum inueniſſet, & citius per iſtum puteum exſpiraſſet iſthac, antequam tantam circumquaque molem

eleuaſſet. Imò reperto exitu, aquam flatu ſuo, atque ebullitione ſonare bulliendo feciſſet, multoque felicius in plateis tanto inferioribus, & exhalatio in vicinioribus, erupiſſet, collemque ipſum diſrupiſſet faciliùs, ſurgendo in cumolum: non autem tremuiſſet terra. Exemplum ergo facti reiicio, quamdiu rationes ſibi à me
32 oppoſitas de impoſſibili non euincuntur. Tremit igitur terra, non quod ſentiat animali more. aut paueat: ſed aliquid ſimile nobis denunciat, nobiſque velut loquitur, ictum Angeli, ſiue manum Dei irati, accuſans.

33 Percutitur autem tremitque terra mandato Dei, denotantis, à terra adſcendiſſe peccatum in Cœlum, vindictam clamans, ante thronum ſuum. Percuſſio nimirum indignationem, & indignatio præſupponit peccati accumulatam menſuram. Finis verò terræ tremoris eſt, vt peccator ſe emendet, & iuſtus ſibi caueat tam à peccando, quàm peccati pœna comminata. Terræ ergo tremor, ſemper ſupplicia commi-
34 natur. Habent autem ſingula delicta, conformes ſibi caſtigationes. Luxuria nempe, & immundicies, piacula habent & pœnas, peſtes morboſque. Adulteria verò, per morbos, carcerem infamias, paupertates, prolium quoque ſterilitates, præcocem mortem, vel ſimilia, ſuas luunt pœnas. Iuxta illud: *Qui ſeminat in carne, in corruptione metet.* Punitur autem ſuperbia vitæ, per paupertates, ſterilitates, bella, deuaſtationes, mortem ſubitaneam, calamitoſam amicorum priuationem, *&c.* Auaritia ſua tandem luit ſupplicia, per fraudes, furta, impoſturas, membri alicuius incommoda, *&c.* Sin autem duo vel tria ſimul peccata, in populo luxurient, Tunc commiſcentur quoque ſupplicia. Nempe inclementiæ, tyrannides, voti vel iuriſiurandi fractiones, impoſturæ, extorſiones, peſtes, ſterilitates, bella, *&c.* At ſi peccata connectantur in poteſtatibus, ſiue principibus, tam Eccleſiæ quàm ſecularibus, & Iudicibus. Plenæ ſunt prophetiæ, quod *propter* eorundem *iniuſtitiam, regna transferantur de gente in gentem.* Quæ ſi contingant cum ortu hæreſiarcharum, ſcandalis, & altarium ſubuerſionibus, & præcipuè vbi compatiuntur vnà pauperes: ſignum eſt hæc mala prouenire ex ſordibus, inclementiis, ambitione, auaritia, voti infractionibus, crapuliſque. Etenim ſcatent prophetiæ minis, quod *Ieruſalem tanquam ager arabitur: vrbs tanquam cumulus lapidum fiet: peſtis, & inimicus auferent omnem prædam, vinctoſque ducet principes Eccleſiæ: locus ſacer contaminabitur, vt ſint in deriſionem nationum.* Quod ſi bella non tangant regionem, notantur tantum peccata Princi-
35 pum & Iudicum. Aſt terra tremit percuſſa præcipuè propter peccata ſanguinum, quæ cœlum vindex clamant. Ergo poſt terræ tremorem, exſpectanda ſunt ſupplicia, quæ immanitati, crudelitati, atque iniuſtitiæ debentur, ex condigno. Terræ ergo tremor, non niſi Dei iudicia vltoris denotat. Bonum nempè ex mala cauſa. Quatenus continet animaduerſionem in impœnitentes. A reſurrectione ergo Dominica tremuit terra, ſignificans deſolationem vrbis, & Monarchiæ Iudaicæ, quam Euangelium cum Domini lacrymis prædixit, & Ioſephus præſcribit ad longum. Non enim calamitates vllæ ſine permiſſu Domini, nihil ſine cauſa ſua, nec dolor, ſine ærumna naſcitur de terra, *Iob* 5. *Iſai.* 45. Nec calamitates fortuitò nobis adue-
niunt vnquam. Rariſſimum ſcelus hominum 36
fuit, Dei filium inſontem, pro ſuis beneficiis mactaſſe: quocirca & rariſſimum piaculi genus ſuper iſtam gentem, tanto fauore educatam, pluere debuit, ad interceſſionem hominum, & Reipubl. duraturum interitum. Vt præuiſum eſt à Daniele, Iſaia, & Pſalm. 10. Dum autem terræ tremor, velut plateatim diſcurrit, ſignificatur vrbis contra vrbem tumultus, & pagos deſertos fore. Vidit enim amicus hoc caput, adhuc in albis; ſtatim percepit, cauſam na-
turalem defuiſſe, & conſenſit; ſed indignaba- 37
tur, quod modum depinxiſſem, quodque terra percuſſa eſſet, non quidem baculo, ſed per tonum, riſitque coniecturam. Quidni (inquit) Deus per puluerem pyrium, per ventum, exhalationem, & vaporem iſta egit: Quare non ipſe dixit, & mota eſt terra? cum Deo ſint mille modi, nec conſtet, quonam medio ſit vſus. Imprimis ſi rationem dederim, cur terra tremens non neceſſariò dehiſcat, exemplo campanæ, poſt ictum trementis, certè mihi ſuccenſere non debebat. Nec enim intendi, vt qui omnem ſuperat modum, ſe obliget ad modum & media. Quod autem interſiciat media naturalia amicus ille: vt ſunt ventus, vapor, exhalatio, puluis pyrius Belgio ſubſtratus. Iam in ſcriptis hæc erant ſat refutata, tanquam in natura poſſibilia, quocirca importunè iterum allegantur, tanquam Deus iis mediis opus haberet. Vtpote cum Deus vtitur operando miraculosè, ſæpè etiam rebus vtitur naturalibus, ſed tum non vtitur rebus, quæ putantur concauſæ: Etenim illa media myſteria potius ſunt, ac continent, quàm cauſalitatis alicuius vigorem. Vtitur ergo Deus illis mediis, ex mero bene placito, vt myſterium aliquod deſignet. Coniecturam itaque toni percutientis deſumpſi (non quod conſilij diuini ſum conſcius, aut curioſus indagator) ex verbo. *Vox tonitrui verberabit terram. Moſes percuſſit aquas Ægypti, & conuerſa fuerunt in ſanguinem, & terram Ægypti cooperuerunt ranæ: percuſſit virga mare, & ſteterunt aquæ. Percuſſit rupem, & peperit fontem. Iuſſit Eliſæus Regi, vt feriret terram, eique eſt indignatus, quod non percuſſiſſet pluries, eo quod numerus arbitralium percuſſionum, numerum victoriarum, & vices hoſtis adhuc cadendi, continebat.* Salua ergo pace amici, me explicui. Fateor inquam lubens, me nolle ſcrutari diuina myſteria. Modum autem atque media, quibus Deus vtitur in terræ tremore, tantum coniectura aſſecutus ſum. Nec tandem hæc autem enoteſcere cupiui, non vt enoteſcerem tanquam rixator: ſed vt timor Domini, qui initium eſt Sapientiæ, ex tremore terræ conſurgat. D. Streithagen Canonicus Hemsbergneſis in foro germanico huius Tremoris terreni chronographicum deſcripſit, propter eius inſolentiam, & locorum amplitudinem:

qVarta erat aprILIs teLLVs tota ICta tV-
MVLTV eſt:
eX ſtrage inſoLIta Corpora teCta Labant.

A facie Domini mota eſt terra: A facie Dei Iacob.

COMPLE

COMPLEXIONVM ATQVE Miſtionum Elementalium Figmentum.

1 *Cur terra viſa ſit non eſſe primarium elementum.*
2 *Ignem, nec elementum, nec ſubſtantiam eſſe.*
3 *Cuncta viſibilia, materialiter ex ſola eſſe aqua.*
4 *Cur aëris locus, qui dicitur media regio, ſit frigidus.*
5 *Quæ ſint tria prima chymicorum.*
6 *Quædam corpora non reducuntur in tria prima.*
7 *Paracelſi inconſtantia.*
8 *Chymicorum error.*
9 *Demonſtratur reductio trium primorum, in aquam nubis.*
10 *Sal volatile ſimplicium, fixatur per collationem.*
11 *Tria prima non erant ante: ſed in ſeparando fiunt, & quidem nona creatura.*
12 *Oleum rerum non niſi aqua eſt, ablato concreti ſemine.*
13 *Idem probatur in carbone.*
14 *Quid Gas ſylueſtre rerum.*
15 *Quomodo Gas naſcatur in vua.*
16 *Vinorum Gas.*
17 *Cur multa vua noceat.*
18 *Gas muſti, non eſſe ſpiritum vini.*
19 *Opinio Paracelſi erronea.*
20 *Duplex ſulfur in ſtanno: vnde eiuſdem leuitas.*
21 *Puluis pyrius probat Gas.*
22 *Quædam ſe mutuo tranſmutant in Gas.*
23 *Incompatibilitas quorundam colliquatorum.*
24 *Quod Gas materialiter non ſit terra, aut aër.*
25 *Idem per ſuppoſitionem falſi, & abſurda ſeptem.*
26 *Miſtum non conuerti in elementum, vi elementi victoris.*
27 *Mechanica liquoris Alkaheſt.*
28 *Totum Gas ex elemento aqua.*
29 *Probatur per mechanicam carbonis.*
30 *Per mechanicam, quod omne vegetabile totaliter, & materialiter ſit ex aqua ſola.*
31 *Sic totus lapis eſt ex aqua.*
32 *Piſces, & omnis pinguedo, ex ſola ſunt aqua.*
33 *Omnis fuligo ex ſola eſt aqua.*
34 *Sulfura cuncta reducuntur in fuliginem, & Gas; hæc autem in aquam reducuntur.*
35 *Quare ignis nequeat ex aqua facere aërem.*
36 *Cinis, & vitrum, ex ſola ſunt aqua.*
37 *Gas ſalium, nil niſi inſipida aqua.*
38 *Gas fructuum, nil niſi aqua.*
39 *Commenta Scholarium de exhalationibus.*
40 *Phyſica in tenebris, abſque Pyrotechnia.*
41 *Spiritus vitæ, materialiter eſt Gas aqua.*
42 *Sudor ante mortem, non ſudor eſt, ſed liquamen liquoris.*
43 *A Gas endemico facile corripimur.*

QVo dixi primitiua elementa, aërem & aquam, eo quod non in inuicem
recedant: terram autem, velut aqua or- 1
tam; eo quòd in aquam reducatur. Sin au-
tem aqua in terreum corpus mutetur, id
vi ſeminis accidit, adeoque elementi ſim-
plicitatem tunc exuit. Ea aqua nempe ſilex,
qui in arenam diffringitur. At ſanè arena iſta
minus reſiſtit in reductione ad aquam, quàm
arena, quæ eſt terra virgo. Itaque arena
marmoris, gemmæ, vel ſilicis, ſeminis præ-
ſentiam produnt. Sin autem terra virgo, in
aquam tandem multo labore ducatur, ſit-
que initio creata vt elementum: attamen
videtur ad aliquid, tum ſe ſimplicius, de-
ueniſſe; ideoque primaria iſta duo vocaui.
Ignem negaui elementum, & ſubſtantiam:
ſed mortem in manu artificis, ad grandes
vſus datam. Artificialem pro Artibus inquam 2
mortem, quam creauit omnipotens, non
autem naturalem. Corpora verò quæ creduntur, 3
miſta, materialiter ſolius aquæ fructus eſſe,
neque alterius elementi coniugio opus habere,
nunc demonſtrare aſſumo: Corpora nimirum,
ſiue opaca, ſiue diaphana, ſolida, ſiue fluailia,
homogenea, ſiue diſſimilia. Puta lapides, ſul-
fura metalla, mel, ceram, olea, os, cerebrum,
cartilaginem, lignum, corticem, frondes, tan-
dem cuncta, atque ſingula, in aquam omnino
inſipidam totaliter reduci, adeoque ſola aqua
ſimplici conſtare, & contenta eſſe. Enim verò
pleraque illorum per ignem deſtruuntur, &
partem aquæ ſua ſponte dant. Quæ licèt quo-
dammodò concreti naturam referat, tandem
ſaltem ablata ſeminis illius concreti contagio-
ne, aqua illa, ſiue rerum mercurius, in ſimplicem
atque inſipidam aquam pluuiæ remigrat. Sic
demum olea, & pinguedines, per ignem ſepara-
ta, adiecto pauco ſale alcali, ſaponis naturam aſ-
ſumunt, atque in aquam elementalem abeunt.
Imò, quæcunque aperto igne conflagrantur, in
ipſo nubium hoſpitio, ſponte in aquam redu-
cuntur. Illa nempe fuit frigoris illius loci (vt
iam ſupra docui) neceſſitas, vt quæcunque ab 4
inferioribus eo aſſurgerent, mortali ibidem fri-
gore, atque ſui diuiſione, in ferè infinitorum
atomorum Gas, ſeminum obliuiſcerentur. Sunt
nempe ſal, ſulfur, & mercurius, ſiue ſal, liquor
& pingue, in ſpeciebus ſpecialiſſimis: non qui- 5
dem vt corpora quædam vniuerſalia, quæ cun-
ctis ſpeciebus ſunt communia; ſed partes ſunt
ſimilares, in concretis corporibus, varietate
triplici, pro ſeminum exigentia diſtinctæ. Itaque
ſi proprietates ſeminales, tenacius in tribus ſe-
paratis iam, permanſerint: tum per admiſta,
proprietatum impreſſiones tolluntur, & alie-
nantur. Vnde deinceps in aquæ elementum
migrant. Quædam autem corpora, in tria di- 6
uidi recuſant, in ſalem, adiuncto liquore Al-
kaheſt Paracelſi, tandem fatiſcunt, & ſal, in
aquam inſipidam migrando deſtruitur. Hæc, in
Scholis, ſpreta Pyrotechnia ignorari fecit. At
sedum mihi bellum cum naturæ ignaris, Phi-
loſophiæ indagatricis ſpretoribus, ſed & cum
Paracelſo Anteſignano Chymico: cui cum ar-
duum eſſet, à conſueto itinere deflexiſſe, Tria 7
illa ſubinde voluit conſtare elementorum com-
miſtione, & quandoque ipſa mundi elementa,
non corpora, ſed inania loca, ſiue matrices re-
rum putauit. Alibi verò totum, quidquid eſt
corporeum, negat elementale: ſed maſſam

tantum trium primorum. Atque rurſus alibi, ipſa
elementa (imo ignis flammam) per metho-
dum, docuit in elementa quatuor reducere.
Adeoque deſinunt elementa eſſe nuda, loco
trium principiorum. Ipſa autem flamma (quæ
non eſt niſi accenſa fuligo) vitro incluſa, mox
perit in nihilum ipſo inſtanti. Adeo vt vitrum in
fornace vitrea factum, candenti igne, & clau-
ſum, nil continere unquam potuerit, præter aë-
8 rem. Inconſtans ſibi, ſe fecit ridiculum, eaque ſin-
gula locis aptis à me ſunt refellenda. Credidere
enim Chymici hactenus, elementa in tribus
primis latere. Viderant nempe aërem, & ignem,
ardente cera, ſimul euolare, partimque aquam
ſibi aërem, & ignem inde putarunt vendicare
ſuam. Terram verò cum fuligine euolare autu-
marunt. Quod ſimiliter de iis, quæ poſt ſe car-
bonem & cinerem relinquunt, rati ſunt: Cine-
rem, pro terra ſubſtituentes. Fructus autem
terræ, & mineralia, velut aquæ quidem pignora
agnata; ſed trium aliorum elementorum con-
fugio, concitata credidere. Sed venio ad ma-
9 num. Sit optimè deflegmata aqua vitæ, quæ to-
ta ſui homogeneitate ardet oleoſa: illa enim,
per tartari ſalem, ſibi cognatum, pro 16. parte
mutatur ſtatim in ſalem, & totum reliquum fit
aqua ſimplex elementalis. Fitque vnica pars
ſal, quamquam homogena alteri, adeoque
æque reductilis in aquam, eo quòd in actioni-
bus corporum ac ſpirituum, ſubter diſſoluen-
dum, fiant variæ diſſoluentis coagulationes.
Similiter quoque in operatione ignis, ſalia, quæ
10 ante erant volatilia, partim in alcali fixum, col-
liquantur, non ſecus atque ſal-petræ, & arſeni-
cum, ambo volatilia, per colliquationem fixan-
tur. Tria prima itaque nedum ſeparantur, ſed
acuuntur, mutantur, concreti naturam variant,
adeoque per ignem noua creatura fiunt; non
quidem de nouo creata: ſed per ignem produ-
cta. Sic regula non amplius terra figuli eſt: ſed
lapis iam. Sic cinis, & fumus, non ſunt amplius
lignum, nec alcali, nec arena, vitrum. Quia vis
ignis non producit ſemina, ſed abſumendo illa
tranſmutat, & ſeparando alterat ſingula corpo-
11 ra. Porrò nemo auſit dicere, quod Sal tartari,
in caſu propoſito, producat elementum, ex non
elemento, quaſi ſal elementi aquæ pater eſſet:
ſed ſulfur vini, ablato ſemine, deſerit materiam
aquæ vitæ talem, qualis eſt. Pars verò, quæ in
ſale tartari fixatur, ſalis conditionem aſſumpſit,
erat pinguis. Ante tota cremabilis, volatilis, at-
que eiuſdem cum ſociis conditionis. Immedia-
tè ergo, deſtructo ſemine ſulfuris vinoſi, nil niſi
12 aqua elementalis eſt. Sic omne oleum, materia-
liter, aqua ſimplex eſt, quam pauculum ſeminis
in maſſam conflagrabilem transfert, induitque
laruam ſulfuria. Eſtque omne ſemen, ſui cor-
poris (iuxta Chymicum Coſmopolitam) vix
8200. pars, quam ſi ignis in familias mutarit, non
difficile fuerit quoque in aquam redire: Ignis
nempe, cremans pinguedinem, in aërem, to-
tum ad nubes euolat, ibique in aquam, frigore
loci, quandoque concreſcit. Piſces enim, inna-
ti ſeminis vi, aquam ſimplicem, in pinguedi-
nem oſſa, carneſque ſuas tranſmutant: non mi-
rum itaque, piſces materialiter, nil niſi aquam
tranſmutatam eſſe, & in aquam redire per ar-
tem. Vegetabilia omnia quoque, & carnes, ſola
aqua conſtare, per mechanicam demonſtrabo.
Omnia verò ſi non immediatè, ſaltem cum ad-

iutorio, rurſus æque naturam aſſumunt. Omnis,
quoque lapis, ſaxum, lutumque, in ſal alcali
ſponte, vel per adiuncta migrat (eſt enim alca-
li, quod ante ſal non erat, tamen combuſtione
peracta, ſal reſiduum eſt.) Sic cinis proprio ſuo
alcali fit ſal merum. Omne autem alcali, addita
pinguedine, in aqueum liquorem, qui tandem
mera & ſimplex aqua fit reducitur, vt videre
eſt in ſapone, lazurio lapidis, &c.) quoties per
adiuncta fixa, ſemen pinguedinis deponit. Alio-
quin enim non igni proprium, aquam facere
(potius flammam) ſed duntaxat ſeparare hete-
rogenea. Ergo ſi è ſulfuribus fiat aqua, & non
per ignis propriam tranſmutationem, neceſſe
eſt ſulfura ex mera aqua gigni. Siquidem nec
ſeparatur aqua ab oleis: ſed illa vere fit ex his:
quia aqua actu non inerat formali: ſed dumta-
xat materialiter: detracta nimirum ſeminum
larua. Porro omnis carbo (qui fit ex colliquatio- 13
ne ſulfuris & ſalis, agentium in ſe inuicem, ſub-
ter cremandum) etiamſi ad nouiſſimum vſque
diem candenti fornace, torreatur, vaſe clauſo,
ignitur quidem, ſed verus in vaſe eſt ignis, non
ſecus atque in carbone non concluſo, nil tamen
eius abſumitur, non poteus conſumi, impedito
ſui effluuio. Carbo ergo, & vniuerſaliter cor-
pora, quæcumque immediatè non abeunt in
aquam, nec tamen ſunt fixa, neceſſariò eructant
ſpiritum ſilueſtrem. Puta ex 62. ℔, carbonis
querni, vna libra cineris conflatur. Ergo 61. ℔
reſiduæ ſunt ille ſpiritus ſilueſter, qui etiam
ignitus, abſcedere nequit clauſo vaſe. Hunc ſpi- 14
ritum, incognitum hactenus, nouo nomine
Gas, voco, qui nec vaſis cogi, nec in corpus vi-
ſibile reduci, niſi extincto prius ſemine, poteſt.
Corpora verò continent hunc ſpiritum, & quan-
doque tota, in eiuſmodi ſpiritum abſcedunt,
non quidem quod actu in ipſis ſit, (ſiquidem de-
tineri non poſſet, imò totum concretum ſimul
euolaret) ſed eſt ſpiritus concretus, & corporis
more coagulatus, excitaturque acquiſito fer-
mento, vt in vino, omphacio, pane, hydrome-
lite, &c. Vel additamento peregrino, vt quan- 15
doque de ſale dicam armeniaco, vel tandem per
aliquam diſpoſitionem alteratiuam. Qualis eſt
aſſatio, reſpectu pomi. Vua enim illæſa aſſer-
uatur, & ſiccatur; ſed ſemel pelle eius diſrupta,
& vulnerata, illa mox fermentum ebullitio-
nis, concipit, hincque tranſmutationis initium.
Vina ergo vuarum, pomorum, baccarum mel-
lis, itemque flores & frondes corroſa, fermento
arrepto, bullire ac feruere incipiunt, vnde Gas:
è paſſis verò contuſis, ac vſitatis fermenti penu- 16
ria ſtatim non datur Gas. Gas vinorum, ſi mul-
ta vi intra cados coërceatur, vina furioſa, muta,
atque nociua reddit. Quapropter & morbidum
Gas, vua affatim comeſta, plures peperit. Si- 17
quidem fermenti ſpiritus tumultuatur, & cum
digeſtioni noſtræ inobediens ſit, ſpiritui vitali,
ſe per vim aſſociat, imò ſi quid ſudore tenus ex-
cerni paratum eſt, id ſua fermenti aciditate per-
vicaci grumeſcit, atque inſignes parit moleſtias,
tormina, diarrhæa, atque dyſenteriam. Ali- 18
quando in Tyrociniis, authoritate Scriptorum
ignorantum deluſus, credidi Gas vuarum eſſe
vini ſpiritum in moſto. Sed caſſa tentamina,
docuerunt me, eſſe Gas vuarum & muſti, in via
ad vinum, non autem vini ſpiritum. Differt
namque ſuccus vuarum, à vino, non aliàs, quàm
puls, ex aqua & farina, à cereuiſia. Intercedens
enim

enim inter vtrumque fermentalis diſpoſitio,
tem præcedentem diſponit in ſui tranſmuta-
19 tiooem, vt inde aliud ens fiat. Siquidem quan-
doque docebo, omnem tranſmutationem for-
malem, præſupponere fermentum corrupti-
num. Emunctiores alij, putarunt Gas eſſe ven-
tum rebus incluſum, ſiue aërem, qui in com-
miſtionem elementalem ad iſtam generatiu-
nem confluxerat. Sicque Paracelſus, ratus eſt,
aërem, ſub tribus aliis elementis, in quoque
corpore inuiſibiliter delitere: in ſolo autem
ſtanno, aërem eſſe viſibilem: ſed ipſum, ſua
redarguit inconſtantia: vtpote cum multis ali-
bi oſtendat, corpora mixta eſſe ea tribus pri-
mis; Elementa verò non eſſe corpora: ſed me-
20 tas rerum matrices. Cæterùm non aduertit, du-
plex in ſtanoo ſulfur, (ideoque cæteris metallis
eſt leuius) quorum tantum alterum eſt coagula-
bile, ob ſui ſalis peregrinam proprietatem, qua
Iupiter omne metallum facit frangibile, & fria-
bile, ſolo illius odore tantillulo contaminatum.
21 Alterum verò ſulfur, oleoſum fit. Hiſtoriam
enim Gas, exprimit proximè puluis tormenta-
rius. Conſtat enim ſale petræ (quem perpetam
nitrum putant veterum, & quod & hodie copio-
ſum adfertur, exſiccatum ab inundatiooe Nili)
ſulfure & carbone, quia iuncta, ſi accendantur,
vas non eſt in natura, quod occluſum, non diſſi-
liat, propter Gas. Etenim ſi clauſo vaſe carbo
accendatur, nil eius perit. Sulfur verò, ſi clauſo
vitro ſublimetur, ſine ſuæ ſpeciei mutatione,
totum à fundo aſcendit. Salpetræ, etiam, clau-
ſo liquatum vaſe, acidum liquorem, pro parte
dat aqueum, pro altera verò parte io fixum al-
22 cali mutatur. Ignis, ergo, aërem vel potius Gas
ea ſingulis, quem alias è tribus connexis ede-
ret, ſi aër ineſſet. Ergo illa appoſita ſe mutuò in
Gas conuertunt, per deſtructionem. Eſt autem
ſulfuris & ſaliſpetræ illa intoleraotia, non qui-
dem ex frigidi cum calido, potentialium con-
nubio (vt creditur) ſed propter incompatibili-
lem fluxum olei bullieotis, & vini, non minus
quàm aquæ: vel cupri & ſtanni liquatorum cum
vino. In tanto enim calore, cum ſe mutuo per
minima contingunt, vel io Gas vertuntur, vel
23 diſſiliunt. Sic namque plumbum, cum mercu-
rio & ſulfure toſtum, ſubitam in flammam abit,
relicta fecula, nullius ponderis ferè, ad plumbi
24 tamen extenſiooem dilatata, Quocirca ſi Gas
eſſet aër, totus pyrius puluis eſſet aër, & ipſum
plumbum totum aër eſſet. Non eſt autem igni
poſſibile, vt ea fructu elementali eodem, nunc
aërem, nunc aquam, vltimata reductione pa-
riat, niſi ignis vniformitatem ſuam agendi per-
dat ſimul, ipſi à Creatore inditam. Denique iam
ſupra ſat eſt manifeſtatum, aërem & aquam, in
25 ſe iouicem, noo poſſe vnquam traduci. Ergo
ſi per ignem, vel aliud quodcunque medium,
puluis pyrius, & Salpetræ notanter in aquam
reducantur elementalem, non eſt poſſibilis eius
tranſmutatio in aërem. Aliquot autem mille-
næ libræ pulueris pyrij, quandoque ſimul accen-
ſæ, nequicqoam præter Gas inflammatum de-
dere. Quod in nubibus, tandem in aquam re-
diens, coaluit. Porrò carbo, quibuſdam fontibus
reducitur in ſaxum. Noui item modos, quibus
totum Salpetræ in terram conuertitur, totum-
que ſulfur, ſemel diſſolutum fixetur io pulue-
rem terreum. Quid ſi igitur tria vel quatuor ele-
meota, hæ tres terræ cootinerent: potiſſimam
ſaltem partem terra occuparet, nec in Gas priſti-
num reductibilem: nec ſit rationi conſonum,
corpus, quod totum in Gas aëreum auolat con-
uerti in aërem, vel io terram, pro lubitu homi-
nis. Denique cum tres præfati pulueres, tandem
ſub Artifice fiant, aqua, quæ deinceps nequit am-
plius per artificium humanum, io terram vel aë-
rem redire, conſequitur etiam, quod ſulfuris
carbonis, & ſaliſpetræ conuerſiones in Gas, vel
in terram, non ſint vltimatæ, vt nec vera aë-
ris & terræ elementa. Metiamur denique ruſti-
co hæc ſenſu. Quaſi præfata ſimplicia nunc in
aërem, nunc verò in terram verterentur, eo
quòd eſſet elementorum mutua in inuicem
tranſmutatio. At ſaltem Scholarum placitum
his repugnat ſtatutis, nempe quòd corpus mi-
ſtum, in ſui corruptione, debeat reddere ele-
menta, vnde eſt conflatum in generatione.
2. Quod corpus miſtum ferè totum, conſtans
aëris elemento, idem totum ferè non conſter
terræ elemento. 3. Quod conuerſio elemento-
rum, fiat per actionem voius elementi, & ſupe-
rioritatem ſuper aliud. 4. Non autem quod
formæ miſtorum, ſiue fructus, patientes ab in-
ternis elementis, vim habeant conuertendi
vnum elementorum in aliud. 5. Denique, quod
ignis nequeat diſponère miſtum, vt nunc in
aërem conuertatur, poſt inflammationem, aliàs
verò totum in terræ ſpeciem. 6. Taodem, quod
noo ſit immediata, in corruptione miſtorum,
elementi vnius in aliud conuerſio. 7. Poſtremò,
quod miſti coouertendi in elementa varietas
non pendeat ea hominis arbitrio, potentis don-
taxat iungere actiua paſſis: quorum nempe
actiuitas eſt io ipſa ſuperioris elementi victoria.
Quale elementum homo nec adhibet, neque 26
in manu ſua habet. Pro theſi hic ſtet, contra
quod cap. de formarum ortu ſat demonſtratum
ſit. Ignem videlicet, nec elementum nec ſub-
ſtantiam quidem eſſe. Quibus ſuppoſitis, ſequi-
tur præfata tria ſimplicia, in puluere pyrio, non
ab aëre reduci in aërem, dum io Gas euolant,
neque à terra reduci in terram, dum ſalpetræ
per quoddam ſulfur in terram vergit: carbo
verò & ſulfur, per aquas in ſaxum, & in terram
mutatur. Adeoque non per actionem proprij,
& victoris elementi, patiens miſtum conuerti-
tur in naturam elementalem, vt putatum eſt.
Quocirca cum iam ſit demonſtratum ſufficien-
ter, aërem, & aquam, nulla naturæ ſæculorum
vel artis poſſibilitate, in inuicem tranſmutabilia.
Sequitur omnino, dum tria illa ſimplicia, nunc
in terræ ſpeciem, nunc verò in aëris formam,
rota concedunt, non eſſe veram terram, aut ve-
rum aëra: ſed terram talem, taleque Gas quæ
vltima reductione in aquam redeunt, ludeu-
tia alienam laruam, qualiſpet ſeminum pere-
grinorum ſequuntur ductum. Noui enim a- 27
quam (quam manifeſtare non libet) cuius me-
dio omnia vegetabilia in ſuccum diſtillabilem,
ſine vlla ſui in fundo vitri fæcum reſidentia,
commutantur. Qui ſuccus diſtillatus, adiun-
ctis alcalibus, totus in aquam elementalem re-
ducitur inſipidam. Neque ſane id mirum. Quip-
pe oſtendam ſuo loco, omnia prorſus Vegetabi-
lia, ex ſolo aquæ elemento, materialiter conſur-
gere. Si ergo omne corpus miſtum redeat tan-
dem in meram aquam pluuiam: neceſſe eſt,
quod Gas omne, è corporibus miſtis prodiens,
ſit materialiter ex elemento aquæ. Gas ergo, 28

quod per ignem è carbone eahalat, etſi accen-
daeur; materialiter tamen noo niſi aqua eſt;
quod ipſum de aqua vitæ ſuperius oſtendt in
mechanicha. a. *Machab*. a. nec alibi in ſacris fit
mentio aquæ craſſæ, quæ eſſet ignis perpetuus.
29 fortè oon abſimilis noſtræ. Poſui namque car-
bonis querni, & aqoæ cuiuſdam, partes æquas
in vitro, Hermetice clauſo, ſpatio tridui, totus
carbo verſus eſt tepore balnei, in duos liquores
diaphanos, fundo & colore varios. Quibus ſi-
mul per arenam diſtillatis, ſecundo caloris gra-
du, vitri fundus tam purus apparuit, ac ſi recens
è clibano vitriario allatus. Mox duo liquores
per balneum primo aſcendunt, ambo æquipon-
derantes maſſæ carbonis. Liquor verò diſſol-
uens manet in fundo, paris ponderis ſibi, & vi-
trium. Portò duo iſti liquores pauculæ cretæ
admiſti, tertia diſtillatione aſcendunt priſtino
ferè pondere, omnemque qualitatem aquæ plu-
uiæ habentes. Ergo Gas carbonis, quod non niſi
aperto ignitoque aliàs vaſe exhalat, ſimul cum
ſuo cinere noo ſunt niſi mera aqua materialiter.
Seminalis enim coocreti proprietas, quæ in Gas
perſeuerat, vi frigoris, & dierum maturitate mo-
30 ritur, & in priſtinam aquam Gas redit. Om-
nis verò vegetabilia immediatè, & materiali-
ter, ex ſolo aquæ elemento prodire hac mecha-
nica didici. Cæpi enim vas terreum, in quo poſui
terræ in clibano areſactæ libras 200, quam
madefeci aqua pluuis, illique implantaui trun-
cum ſalicis, ponderantem ℔ 5. ac tandem exa-
cto quinquennio, arbor inde prognata, pende-
bar 169 ℔, & circiter vncias tres. Vas aotem
terreum, ſola aqua pluuia, vel diſtillata, ſem-
per (vbi opus erat) maduit. eratque amplum, &
terræ implantatum, & ne puluis obuolitans ter-
ræ commiſceretur, lamina ferrea, ſtanno obdu-
cta, multoque foramine pertuia, labrum viſis
tegebat. Nou computaui pondus foliorum qua-
terno autumno deciduorum. Tandem iterum
ſiccaui terram vaſis, & repertæ ſunt eædem li-
bræ 200 duabus circiter vnciis minus. Libræ
ergo 164 ligni, corticum, radicum, ea ſola
31 aqua ſurrexerant. Carbo ergo, cum totus ſit
ex aqua, ſi redocatot in funte aliquo in lapi-
dem; non poterit per aquam commutari in la-
pidem, niſi etiam totus iſte lapis ſit materiali-
32 ter mera aqua. Piſces enim vt ea aquis mul-
tam axungiam faciunt: ita viciſſim omnis pin-
guedo cum ſale alcali, fit ſapo, qui deio diſtil-
latus, pænè totos in aquam remeat: quæ vbi per
adiuncta, ſemine ſaponis ſpoliatur, fit aqua toſi-
33 pida. Fuligo omnis verò, partim eſt ſal volatile
concreti, preſeruatum ab inflammatiooe, pro-
pter aquæ euolantis commiſtionem, partimque
eſt oleum, quod euolandi celeritate combuſtio-
nem prætetfugit. Sic namque acidus ſulfuris li-
quor per campanaio elicitur, oſtendit magnam
ſulfutis partem, per flammam intacti, ſurſum
aſcendiſſe, quod ruſus ſoſpes ſequeſtratur ab li-
34 quore illo per rectificationem. Sulfuta eoim, ſi-
ue pinguedines, etſi pluries diſtillentur quouis
gradu ignis: attamęo ſęmper pinguis manent,
& naturam ſui vſque retineot, quamdiu illius
concreti ſemine potiuutur. Quæ, vbi flamma,
ſiue mors artificialis, attigerit, mox in Gas,
non autem in aquam, tranſuolant. Eo qood Gas
omne, adhuc aliquam ſui concreti conditio-
nem retinet. Differunt nempè fuligines flammæ
per genera, ac ſpecies: quod ſanè non eſſet, ſi im-
mediatè in primum elementum abiret. Ignis
quidem deſtruit ſimpliciter, nil autem generat:
quippe cum ſeminis poteſtate cateat; quæque
oon poteſt deſtruere illa, vel ſaltem ſeparat, vel
intacta relinquit: & hactenus ſiaa vocaotur.
Non valet autem igois, id, quod in ſe materia- 35
liter aqua eſt, commutare in aërem. Haberet nam-
que alias ſemen aëris. Etiam aote ſat liquet, nul- 36
la artis aut naturæ ope, aquam fierj aërem, aut
viciſſim. Lignum ergo, cum ſit totum ex aqua,
cinis ſuus, & vitrum pariter, ex aqua etuot.
Quod autem Gas ſalium non niſi aqua ſit, pro- 37
bat ſubſequens mechanica. Accipe ſaliſpetræ, vi-
trioli, & aluminis partes æquas: eaſiccato ſin-
gula, & coonexis ſimul, diſtilla aquam. Quæ
oil aliud eſt, quàm merum ſal volatile. Huius
accipe vocias quatuor, & Salis armeniaci vo-
ciam iunge, in forti vitro, alembico, per cæmen-
tum (ex cera colophonia, & vitri puluere) cali-
diſſimè affuſum, firmato; mox, etiam in frigore,
Gas excitatur, & vas, vtut forte, diſſilit cum fra-
gore. Quod ſi verò rimam in iunctura recipien-
tis vaſis reliqueris, ac poſt ſpontaneas ebullitio-
nes reſiduum diſtillaueris, reperies aquam ſuba-
cidam, quæ in aquam pluuiam, repetita diſtil-
latione, & cretæ additamento, conuertitur. Para
ſalium ergo vna in aquam, altera verò in Gas
conceſſit. Sed ſalia, per Gas euolata, homoge-
neæ ſunt naturæ cum redactis io aquam: Ergo, 38
materialiter, Gas ſalium nil niſi aqua eſt. Gas
fructuum verò, ſimiliter non niſi aquam, vt ex
aqua immediatè orſundum, iam oſtendi. Sic
vua paſſa diſtillata, in elementalem aquam tota
reducitur per artem: qua tamen recente, ſemel
vulnerata, muſtum & Gas multum elicitur. Si
ergo tota vua, ante fermentum, in ſimplicem
aquam vertitur: adhibito autem fermento, Gas
excitetur, neceſſe eſt, & Gas hoc fore aquam.
Cum diſpoſitio fermenti nequeat ex eo, quod
materialiter, nil niſi aqua eſt formare aërem. Gas
ergo, vaſis iocoërcibile, foras in aëra prorum-
pit, donec ſat rarificatum, locique frigore, &
proprietatibus concreti ſpoliatum, in primam
ſui tranſeat materiam, atque in aëre, aquarum
ſeparatore, priſtinam elementi aquæ, ac plenam
iodolem recuperet. Exhalatiooes autem, quæ 39
penes Scholas ſunt Ventorum, Nebularum, Co-
metarum, Mineralium, Saxorum, Salſedinis ma-
ris, Terræ motuum, omnium que Meteotorum
materia quotidiana, cum penoarium in natura
non habeant, nec materiam tantis quotidie re-
bus, tantæque molis ſufficienter, mira ſunt ſom-
nis, ac imperitè ſuis effectibus proportionaræ.
Ideoque has Scholarum inſulſitates, miſerando
tranſeo. Saltem eſt conſequens, ſi ſaa, ſi minera-
lia cuncta, ab exhalationibus procedant, iamque
fixata reſiſtant agenti, quod illas denuò in exha-
latum deduceret, non fore in reſidua terra, ma-
teriam nouis exhalationibus, tanti momenti
& effectus producendis. Maximè quod è maris
ſalſedine, vix quicquam exhaler, caloriſque ea
ſit procliuitas, vt vix exhalationes proritet, niſi
omnem prius aquam ſuſtulerit per vapores.
Quæ ergo materia, vel ſolis quotidianis ventis 40
ſufficiens erit? Quippe naturam, itemque cor-
porum differentias, cauſas, atque proprietates
nouiſſe, eſt prorſus Scholis impoſſibile, quotquot
ſine Pyrotechnia, Philoſophiam aggreſſæ, pa-
ganicis hactenus inſtitutis fuere deluſæ. Scripſi
tandem de vita longa, ſpiritum vitæ noſtræ, arte-
rialem,

41 tialem, de natuta Gas eſſe. Quod in palpitatione, ſyncope, ac hypothymia ceroitur. Etenim quantum colore viuido, lumini vitali, rumidoque carnis habitui deperit, vultuſque ipſe quam ſtatim rugoſior concidit, mox à præfatis paſſionibus! ſpiritus enim qui antea placido tabore, velut omnia viuificabat, euolat mox atque aliena aura ſubactus mutatur. Siquidem cum Archeus in ſe ſit Gas, de natura ſalis balſamici, ſi autam alterius ſalis obuiam repererit, (provt ſe armeniacus, dum obuiat ſpiritui ſaliſpetræ) facilè per poros, atque confeſtim diſſlabilis, munium agendorum atque familiæ oblitus. Neque enim in guttas cogitur: eo quòd ex ſanguine arteria-
42 li paratur. Si quid, ſub deliquiis & morte, ſudoris exhalat, cruoris eſt liquameo, non ſanguinis arterialis. Gas ergo vitale, quia lumen eſt, atque balſamus, præſeruans à corruptione, ab primordiali geniuræ adumbratione, incepis ſolari lumini adæquari. Poſt deliquia verò præfata cæterorum membrorum innati ſpiritus, velut fumigantes, rurſus à ſolari cordis lumine accenduntur, provt fumus candelæ exunctæ, alterius flammam attingens, haoc ad extinctum lychnuio per medium deportat, quandoquidem ſpiritus vitæ noſtræ, cum Gas ſit, poten-
43 tiſſime atque celerrimè à quouis alio Gas, afficitur propter illorum ſempe contactus immediatos. Nec enim ideo aliquid proinde, velocius io nos operatur, quàm Gas. Vt patet in Crypta canis Siculorum, peſte, carbonibus ſuffocatis, & ſuffitibus. Confeſtim namque ſæpè pluries, in cuniculis mineralibus interieiori. Imò in cellariis, vbi potens cereuiſia ſuum Gas eructat, facilis mors ſubita erumpit, & ſuffocatio. Quocirca immenſum doloi, ſortemque humanam miſeratus, tam craſſa Scholarum negligentia ſuffituum remedia altiora penè ſupprimi, quibus nedum recreantur lypothymici; ſed etiam plurimorum morborum ſunt ſanationes. Quod quandoque de odoribus in re medica explicatis, facilius mecum quiſque iodicauerit. Neglecta ſunt nimirum medicamina pænè cuncta, quæ reſtaurant vires, ſoluſque diminutionibus corporum, per cruoris ablationes, & ſolutiuas ſcammoneatas potiones, perque cauteria, balnea, clyſteres, ſudores, & cantharides, eſt inſudatum. Penitius enim roſeritur Gas, & cum ſpiritibus vitalibus contactum immediatum ſernaot odotes, quàm liquores, ſi non veoenata labe, ſaltem, ſecundarum qualitatum obtuſis proprietatibus, participes: qualque qualitates vel præcipuè ſublimem primæ digeſtionis, tanquam luto obductas ſoleas, deponunt, ſi noo ingenti adhuc Archei auerſione ſint receptæ, vel cum anaierate, viribus digeſtiuis rebelles, & contumaces reſiſtunt. Poſſet tamen mibi opponi Scriptura, quæ dicit de homine: *Terra es & in terram ibis.* Quomodo ergo caro, *&c.* erunt materialiter ea ſola aqua? Sed ego hoc dicam eiuſdem argumenti vigore. Si homo terra eſt, quomodo ergo Scholæ aſſerunt hominem materialiter eſſe non vnicam terram: ſed quatuor elementa? confirmantur ergo ex illo Textu, quæ dixi ſuperius. Nimirum quod terra non ſit in Sacris primarium elementum: ſed quodvis coagulatum ex aqua terra dicitur, eo quòd plus per ſui conſiſtentiam, terræ aſſimiletur quàm aquæ. Adeoque ipſiſſima terra naturæ fulcrum, ea aqua eſt, non minus quàm homo, lignum, cinis, lapis, *&c.*

IMAGO
FERMENTI IMPRÆGNAT
Maſſam ſemine.

1 *Nulla rerum ſeminalis viciſſitudo citra fermentum.*
2 *Mechanica in circulum per cereuiſiam deducta.*
3 *Fermentum volatilizat, quod alias in carbonem mutatur.*
4 *Probatur per mechanicam in cruore.*
5 *Cruor acquirit ſua atque varia fermenta, in culinis membrorum.*
6 *Notatur Paracelſi inconſtantia.*
7 *Initia Paracelſica fiunt per ignem; non autem inſunt.*
8 *Duplicia fermenta, unde rerum ſemina.*
9 *Ortus inſectarum.*
10 *Non ſat eſt dixiſſe, inſectas è putredine naſci.*
11 *Duplex generationis modus.*
12 *Quomodo ſemina fiant.*
13 *Odor qualiter fermentum, & ſemen patret.*
14 *Scorpio è Baſilicone.*
15 *Fermentum in ſpontaneis ſeminibus, attingit horizontem vita.*
16 *Fermentum morborum, & ſanationum.*
17 *Pharmaca ferè cuncta agunt ſolo odore tenus.*
18 *Ideo ſemina ſolo odore ſpecifico pollent.*
19 *Odor & lux penetrant ſpiritus.*
20 *Odores peſtem varioſque morbos cient, & ſanant.*
21 *Ars ſuffituum oblita, in dulomoniam tranſlata.*
22 *Dolores implacabiles, ſtatim odore appoſiti externi placantur.*
23 *Fermentum, parens tranſmutationum.*
24 *Fermentum ſtomachi quale.*
25 *Cur plurimi caſeum horrent.*
26 *Fermentale acidum, differt ab acetoſis.*
27 *Ructus vnde.*
28 *Labor Sophia.*
29 *Ex ſola aqua & fermento, cuncta, quæ creduntur miſta.*
30 *Fermentum lineæ Æquinoxialis.*
31 *Progreſſus ſeminum & fermentorum, ad propagationem.*
32 *Origo & progreſſus vegetabilium.*
33 *Fermenta quandoque operantur potentius igne.*
34 *Paracelſus notatur.*

NOtitia fermenti, vt nulla in Scholis ieiunior, ita nulla vtilior. Fermenti 1
nomen, ignotum hactenus, niſi in panificio: Cum attamen nulla in rebus fiat viciſſitudo, aut tranſmutatio, per ſomniatum appetitum hyles: ſed duntaxat ſolius fermenti opera; Olim fermentum, atque fermentata vniuerſa, erant vetita, ac myſterium in litera occultatum, tunc iure ad literam fuit interpretatum. Etenim vt fermenta omnino ad omnem tranſmutationem præuia, atque neceſſaria; ita corruptionem, inconſtantiam, & impuritatem deſigna

deſignabant: Ideoque fuga à fermento iniuncta.
Rem ſanè in phyſicis adeo paradoxam, primum
2 per exempla explanabo: Cereuiſiarum meraciſſi-
ma (quæ lumen, liquamen, aut conſummatum
ius granorum, meâ iro eſt) tantundem grano-
rum expoſcit, quanta eſt vaſis capacitas, vel
cadi amplitudo. Ita ſanè, vt dempto ſulfure,
tota farina liqueſcat in cereuiſiam, & aqua lo-
cum ſulfuris tantùm occupet. Cereuiſia iſta, per
adhibitum fermenti tantillum, ebullit fermen-
tando in cellariis, ſenſim clareſcit, deciditque
fæx ad fundum: demum nonnihil fermentaliter
areſcit, quo acore conſumit omnem ſuam fæ-
cem. Dein aërem, ſiue pungentem aciditatem,
3 perdit magis indies. Tandem guſtu, viribus, &
corpore farinæ orbatur. Ac poſtremò, ſponte in
aquam redit. Cereuiſia iſta, recens diſtillata, plu-
rimam in fundo reſidentiam, inſtar ſyrupi, depo-
nit, quæ tandem pergendo, in carbonem mutatur.
Sed ſi illa eadem, per fermenti gradus, in aquam
tranſierit, non plus fæcum inter diſtillandum in
fundo relinquit, quàm alioquin aqua, vnde co-
quebatur, continebat. Eo quòd aquarum natale
ſedimen non ſit ſubnoxium fermento granorum,
cum eius non ſit obiectum: ſed alterius Monar-
chiæ cliens. Grana itaque redeunt ad primam
materiam, ex qua, quæ aqua eſt, idque ſolius fer-
4 menti virtute. Denique, quiſque noſtrûm 7 aut
10 vncias ſanguinis, quotidie ſibi fabricat: atqui
(ſaltem in ætate conſiſtente, neceſſe eſt, tantun-
dem ſanguinis in dies conſumi, quantum de no-
uo generatur. Aliàs namque homo mox immen-
ſum tumeret. Dein, ſanguis ſenſim mutatur in vi-
talem mucilaginem, nutrimentum verum, imme-
diatum membrorum. De quo dici ſolet; Nutrimur
iiſdem, quibus conſtamus. Hoc autem alimen-
tum, volunt roris modo inſpergi in ſingula mem-
bra, (ego verò in ſingulis partium culinis mini-
mis fabricari credo) quod eadem humectet, at-
que eatenus ab ſiccitate, ſenectutis calamitate,
quantum, ac quamdiu poteſt, tueatur. Tandem
ros ille, imperceptibiliter, per cutis poros tranſ-
uolat, nec poſt ſe quicquam ſolidi ſediminis ſu-
perſtes relinquit. Sic nempè alimenta; tandem
per cutim, vaporis ſpecie & aquæ inſtar, exſpi-
rant. Volunt autem Scholæ, hunc humorem ſe-
cundarium, poſtquam roris inſtar in partes lapſus
ſit, aſſimilari & ab anima informari. Ego verò,
aſſimilari tantùm ſub accretione adoleſcentiæ,
permitto: non autem deinceps amplius, cum ne-
que in ſimilarium ſubſtantiam amplius verta-
tur. Quorſum (namque ros ille oſſi aſſimilare-
tur in robore, duritie, ſiccitate, &c. ſi oſſa incre-
mentum tam amplius non ſuſcipiant? Idem de
cæteris eſto iudicium. Habent nempe ſingula in
natura, ortum, incrementum, ſtatum, declina-
5 tionem, atque interitum. Hæc eſt igitur ſangui-
nis tragœdia, & metamorphoſis, virtute fer-
menti. Cæterum alioqui ſanguis diſtillatus, tan-
dem multum ſalſi carbonis deponit, neque vola-
tilitatem omnimodam habet, quam operatio
fermenti ſubter alias digeſtiones conſecutiuè ip-
ſi concedit. Eo quòd calor, cum careat fermen-
to, rerum tranſmutatiuo, ſeparat ſaltem partes,
non autem tranſmutat. Itaque ſanguis ſua præfa-
ta fermenta acquirit, in ipſis corporis noſtri co-
quinis, fitque inde adeo volatilis, vt nil porro de
ſe reſidui relinquat. Admiror Paracelſum, quod
6 doceat ſanguinem corporis vniuerſalem mercu-
rium, vt & ciborum: attamen ſudorem velit eſſe
excrementoſum ſulfur. Cum ſanguis totus per
cutim exhalet, ſin autem vna cum aquoſo ſu-
doris latice, pinguedinis tantillum effluat. Non
protin ex mercurio confeſtim ſulfur fit. Niſi ſuæ
ſit ille doctrinæ immemor. Etſi aliquid pingue-
dinis, noſtras veſtes efficiat ſudore tenus. Axun-
giæ enim non ſunt immutabiles, quin pereant
quotidie, vti accreſcunt. Ego ſanè, analogon odi 7
principiorum Paracelſicorum, in principia tria
naturæ relatorum. Quippe quæ nec inſunt actua-
liter in corporibus, nec adſunt, nec ſeparantur,
niſi prius, velut per ignem commutando, ſiue per
liquationis reductionem pariuntur velut noua.
Ego ſiquidem nudam lubens phyſicam aſpicio
vbique, non ſanè figuras; aut vires mouentes in
matheſi applico naturæ. Analogon deuito quan-
tum poſſum, vt & locutiones metaphoricas: Om-
nem naturæ neceſſitatem ſeminibus ditaui, mul-
torum verò ſemina, non tam è parentibus, quàm
fermentis peto. Sunt ergo duplicia fermenta in
natura. Vnum quidem continet in ſe auram flu- 8
xibilem, Archeum ſeminalem, qui ſuo fluxu in
animam viuentem aſpirat. Alterum verò ſaltem
continet initium motus, ſiue generationis rei in
rem. Quod quidem, licèt ſui initio, non haberet
auram ſeminalem, quæ ſcopos rerum agenda-
rum complectatur; mox tamen vapore potitur,
quem fermenta tam localia, quam quæ ipſamet
materiæ diſpoſitio externis fomentis acquirit,
ſuſcitant. Vnde Archeo aliquid ſimile fit, quod
ſe, ſuumque ſenſum hoſpitium tranſmutat, ap-
tat; adaugetque, agit porro deinceps reliqua
ad proportionem perfectionis & requiſitum au-
ræ illius. Hoc nempè ſemen, quadam primum
& generica amplitudine, luxuriat. Nam ta-
metſi gaudeat, ſubſtratam ſibi maſſam, ad fer-
menti concepti ſcopum direxiſſe; non rarò ta-
men aliunde ſomites occultioris luminis ſuſci-
pit, ſumptoque temerario auſu, etiam in animam
viuentem adſpirat. Hinc enim nedum pediculi, 9
cimices, pulices, & lumbrici, hoſpites ac vicini
noſtræ ſiunt miſeriæ, noſtriſque velut naſcuntur
è penetralibus: & excrementis; ſed etiam ſi in-
duſium ſordidum intra os vaſis, in quo ſit triti-
cum, comprimatur: Intra paucos dies (puta
21) fermentum induſio hauſtum, & odore gra-
norum mutatum, ipſum triticum, ſua pelle in-
cruſtatum, in mures tranſmutat: eoque magis
admirandum, quod eiuſmodi inſectæ, ſexuum
ſignaturis diſtinctæ, prolificent cum iis, (quæ
parentum è ſemine natæ ſunt. Vt & hinc, am-
borum ſeminum paritas, & fermentorum vita-
le par robur, conſpicuum euadat. Quod mira-
bilius eſt, è frumento, & induſio, mures, non
quidem paruuli, aut lactentes, nec minutuli, aut
abortiui: ſed prorſus formati exſiliunt. In no-
bis ſubinde phthiriaſis oritur, & pediculus,
aperta epidemide humana egreditur, aliàs quo-
que in poris generatur, non quidem oui puta-
mine lendis incluſus: ſed exiguus ac vix conſ-
picuus. Pulex verò, ſemper non niſi exterius,
deſumpto fermento, generatur. Neque ſat fuit,
in Scholis dixiſſe, eiuſmodi inſectas è putridis
prodire. Nam & oua auium inſigniter putrent, 10
fœtentque immenſum, ante pulli conſtitutio-
nem. Vita ergo ineſt iſtis putridis rebus, non
minus quàm ouis. Nec ſat eſt dubitaſſe, vnde
eiuſmodi inſectæ vitalem ſpiritum vniformem,
&

& ſpecificum, è noſtro deſumant, cum natura-
lis generatio præſuppoaat impreſſum ſimilitu-
dinis ſigillum. Siquidem in generatione, ano-
mala, ſufficit Archeus, non quidem humanus,
ſed qui in excrementis, virtute fermentali, &
identitatis ergo, ſemper generat eiuſmodi in-
ſectas pariformes. Adeoque licèt ſit monſtro-
ſa, & anomala generatio, reſpectu noſtri: eſt
tamen naturalis, atque ordinaria, in ordine
ad cauſas, nobis videlicet tantùm fermentum,
& forum dantibus. Fermentum itaque induſij,
tritico inſperſum, per tetroitionem reſoluit
materiam, & formatur ſic mus adoleſcens, non
autem recens natus. Eò quod reſpectum ha-
11 beat ad alium fiendi modum. In prioribus er-
go, & vitalibus ſeminibus, generans inſpirat
Archeum, cum ſui ſimilitudine, & auram vi-
talem, vna cum ſeminis maſſa. In poſteriori-
bus verò, inſufflatur tantùm fermenti odor,
à vaſis continentibus, aut ambientis contagio.
Quæ vbi ritè coaptata fuerint, mox in plantam
vel inſectam formantur, excitata nimirum au-
ra, ab odore, & fermento fracedinis, quæ dein
in Archeum rectorem exaltatur. Provt de for-
12 mis alibi. Fiunt itaque ſemina, à conceptu ge-
nerantis, facientis imaginem ſui, per libidi-
nem, vel ab odore fermenti, quod materiam
diſponit ad ideam rei poſſibilis. Etenim provt
ab odore, materia haurit tranſmutationis diſpo-
ſitionem: ſic ab imagine deinceps fit materiæ
diſpoſitio, quæ fermentum ſpecificum procu-
ret, atque promoueat. In hoc autem fermen-
tum à ſemine diſtat: quod illud ſit odor, vel
qualitas alicuius fracedinis diſpoſitiua ad alte-
ritatem, & corruptionem maſſæ. Semen au-
tem ſit ſubſtantia, in qua iam Archeus, ineſt,
qui eſt Gas ſpirituale, continens in ſe fermen-
tum, imaginem rei, atque inſuper notitiam diſ-
poſitiuam rerum agendarum. Odore itaque,
quæcunque ſitum aut fracedinem contrahunt,
etiam vermes mox concipiunt. Ideoque & bal-
13 ſama putrere, aut vermeſcere neſciunt. Odor
enim baſiliconis ſemini incluſus, herbam il-
lam producit, cum aura illa inexſiſtente, qui ſi
per fracedinem immutetur, ſcorpiones veros
producit. Nec enim figmentum eſt: ſed teue-
ra, herba contuſa, atque inter lateres depreſſa.
Soliſque expoſita, poſt aliquot dies, Aquitania
14 nobis ſcorpiones edidit. At dicet curioſior.
Quod ad odorem, & paſtum herbæ, fortuitò
ſcorpio aduenerit. Præuentum eſt enim iſtidu-
bio. Lateres ſiquidem bini, inuicem contriti,
adæquatè ſe contingebant, adeo vt ingreſſum
ſcorpionis, tam planitie contigua, quàm ponde-
re, impedirent. Foſſula autem in medio, her-
bam continebat. Fermentum itaque in ſemine
ſpontaneo, horizontem vitæ, propinquo mo-
do attingit. Neque enim vnum in aliud muta-
15 tur, abſque fermento & ſemine. Quæ vt ne-
glecta ſtetere hactenus, cuncta nudis caloribus
adſcripta ſunt, pluriumque morborum ſanatio-
nes deſperatæ manſerunt. Siquidem hactenus
tantum inſudatum eſt, circa correctionem
qualitatum primarum, & ablationem ficti hu-
moris, vel ſolitarij, vel vna cum ſanguine: ne-
quicquam autem cogitatum eſt, Quod vnuſ-
quiſque morbus ſit venenoſus, ſi non toti, ſal-
tem parti ſuæ: adeoque licèt non contagioſus
cuiuis; tamen non deſinit, ſui de ſe odorem fer-
16 mentalem inurere parti cui inſidet. Plurimum
itaque ſanatio odoribus perficitur, & impreſ-
ſa pelli contagia odoribus ſubinde recedunt.
Etenim quia odor, ſymbolum fermenti, & hinc
ſeminariam tranſmutationis cauſam continet,
concludo, rerum vires, ac robur maſculum, ex
odoribus eſſe, (provt de magno Oportet, ſuo
loco.) Imò ſi penitiùs res ipſa ſpectetur, etiam 17
interna pharmaca, tam ſolutiua, quàm corre-
ctiua, ſolo odore tenus, agunt. Fit enim hinc,
quod odore pharmaci, ſemel exuto, vires pe-
reant eiuſdem. Vidi nempè ſæpius quartanam,
vteri exundationes, melancholiam, dolores
colicos, &c. Solis vnguentis ſeparata. Certum
eſt autem, non ipſum vnguentum, ſed eius ſal-
tem odores, intrò ſerpere, & agere. Sic om-
nis epilepticus odore cadit, imò cerebrum in
epilepſia, quod non audit, non ſentit, nec ſi
in ignem ceciderit, ſe retrahit; ſolis paret odo-
ribus. Sic namque eryſipelas, odore lintei
leporino cruore tincti ſanatur, ſi ſiccum alli-
getur. Sic vulnera, vlcera, & apoſtemata, odo-
ribus, per inuncta applicatis, mireſcunt, vel
exaſperantur. Igitur ſi ſpontaneorum anima- 18
lium ſemina, ex odoribus atque fracedine ſunt
natiua, nec ſpecie differant ab aliis, quæ con-
greſſu procreantur ſexuum: neceſſe eſt om-
nium animalium ſemina, ſuos habeant & ſpe-
cificos odores, quibus Archei ad materiam
fiunt adaptationes, faciliorelque ad tranſmutan-
dum obedientiæ. Vnde tandem fiunt impreſ-
ſionum in quæuis viſcera, organa, fortitudi-
nes, in robore, atque vita, diuerſitates. Affi-
ciunt nimirum ſpecifici odores, materiam, eam-
que in ſui clientelam ſubigunt: oboriturque
ex ſpecifico inclinatio, & philautia. Ex aſſueto
demum, facilis receptio, perfectior adaptatio:
ac tandem amor raptus in omnem ſui libidi-
nem. Oblectant ideo fragrantia. Perinde vt lux
placet bonis genijs: diſplicet reprobis. Idque
non, quia ſine, vel cum luce, vterque æquè be-
ne cernat, aut aëris ſereni viſurâ opus habeat, vel
non: ſed ob abſtractum, & Omnipotens lu-
men, cuius imago, diei lux eſt. Odore enim, &
lumine, delectantur ſpiritus: eo quòd lux &
odor illos immediatè attingant, ac penetrent.
Etenim ſpiritus ſanguinis, in lipothymico, plus 19
roſtæ carnis odore, quàm aromate refici deberet,
niſi fragrantia, quatenus citò attingit vitam, in
hac puritatem & ſuauitatem præparet. Videntur
ergo odores, etiam ſpiritus abſtractos attingere,
provt peſtilens odor, naribus non perceptus,
Archeum horrore quatit. Sunt nempe odores, 20
qui dolores capitis, nauſeas capitum, tuſſes,
ſingultum, vertiginem, epilepſiam, apoplexiam,
dyſenteriam, &c. mouent, atque ſui contagio
inurunt. Suntque idcirco & alij, qui conſimili
modo eadem ſanant, aut ſaltem mitigant, ſi
radicem fixiorem habent. Suntque odores ſuffo-
cantes, ſine perceptibili materiæ adſtrictione,
ſuntque & conuulſiui: ſuntque qui ſaltem infa-
tuant, vt in vteri affectibus perſæpe occurrit.
Veteres enim, ſuos ſuffitus in ſuperſtitionem 21
vſque coluerunt, quibus hominem velut in ex-
ſtaſin adigerent, atque inde ſe excitatos profe-
ciſſe rebantur. Cubiculum enim, veſtes, caput,
& vtenſilia, ſuis inficiebant odoribus, quo men-
tem ad ſua ſtudia protitarent Quibus cum Satan
ſua apochrypha nexuiſſet, ars ſuffituum ſuſpe-
cta primum, mox dein tota inculta manſit. Odo-
ra thymiamata ſuperis placere, in lege didice-
rant;

Digitized by Google

rant; Et tenebatur Iſraëlita, ſua quotidie in ca-
ſtris excrementa humo obtegere, ne Angelum
22 caſtra nocturna obire tæderet. Memini enim,
quendam graui dolore ſtomachi propemodum
contabuiſſe. Horis nempe quatuor à paſtu plan-
gebat, eiulabat, & contrahebatur; niſi locum in-
cumbens menſæ fortiter premeret. Credulitate
enim deceptus, cum Paracelſo, carcinoma ſto-
machi tum autumaui incurabile. Locus enim
erat, vbi coſtæ nothæ os ventriculi appropin-
quant. Hunc tamen paucis horis curatum vi-
di, fragranti emplaſtro, ad palmæ vix latitudi-
23 nem extento. Quomodo fermentum tranſmu-
tationum parens ſit, non meliùs, quàm per Py-
rothechniam inueni: *Cognoui enim, quoties cor-*
pus diuiditur in ſubtiliores atomos, quàm ſua ſub-
ſtantiæ ferat exigentia, continuò etiam ſequi cor-
poris illius tranſmutationem, excepto elemento.
Quatenus hauſtum fermentum, arripiens præ-
fatos atomos, eos alieno ſui charactere imbuit,
in cuius ſusceptione fiunt diuiſiones partium,
quas partium heterogeneitas, & diuiſiones,
reſolutio materiæ conſequitur. Hactenus ni-
mirum Chymia digerit, ac putrefactiones præ-
mittit, vt accepto fermento partes dehiſcant
in minima. Et ſic cibi in ſtomacho reſoluuntur,
loci fermento condito qualitate acidula. In ieci-
nore verò, & aliis locis, continuò aliis fermen-
24 tis. Sic nempè multo licèt paſti ſacchato, mox
tamen quandoque acidum euomunt. Nec tamen
ſtomachi fermentum, vt acidum, eſt fermentum.
Neque enim ideo acetum, aut ribes, fermen-
tant, licèt acida & auſtera: ſed acidum ſtoma-
chi, eſt proprium ſpecificum eius medium; ve-
rum etiam in vna ſpecie, multam ſubit latitudi-
nem. Hic enim olera, legumina alter, quidam
piſces, aut vinum ægrè fert, quia nec digerit.
25 Plurimi non veſcuntur caſeo: non quidem quia
tartarus metus, aut metum ſal (vtrumque alter-
natim, ſic iubet Paracelſus;) Sed recens, pon-
ticè aceſcit, qui facilè in acido ſtomacho tor-
mina ciet. Vetus verò putrilaginem redolet, quã
à mortuo coagulo, antea in ſe excrementoſo, ha-
bet. Ideò vermineſcit, putret facilè, quia par-
tem ſtercorei fermenti, ſub aciditate lactis, oc-
cultat, in multis manifeſtatur, atque in gradum
ſurgit. Ideoque multis ſolo odore diſplicet. La-
titudo ergo fermenti acidi, in ſtomacho, etſi ſpe-
cifici, prouenit; eo quòd fabricantis, & recipien-
tis, variæ ſint alterationes in agendo. In hoc
autem fermentale acidum ab acetoſis differt.
26 Quod illud, quæ penetrat, eâdem etiam volati-
lizet operâ. Omnis autem ſpiritus acetoſus, diſ-
ſoluendo coagulatur ipſemet, iuxta axioma chy-
micum. Vnius panis ab homine, cane, equo,
vacca, aue, piſce, adeoque genere diſtinctis,
conteritur totidem fermentis ſpecificis, & aci-
dis. Pueri, paſſeres aiunt mirabiliter in gutture
aceſcere, ideoque & voraces ſunt. Contingit
namque, exſertam linguam pueri, paſſerem ar-
ripuiſſe, & deglutire conatum; quo modo, aci-
ditatem gutturis ſe guſtaſſe aiunt. Sic nempè
plura animalia, compeſcendæ aciditatis ergo,
cretam, calcem, lateres, vel argillam edere co-
27 guntur. Subtiliores ergo, & volatiles ciborum
atomi, facile per fermentum ſtomachi, in Gas
ventoſum mutantur vbi pars reliqua, duntaxat;
in ſuccum reſolui, contenta eſt. Chymia enim
indagando ſollicita eſt corpori, quæ tantæ puri-
tatis ſymphonia colluderet nobiſcum, vt à cor-
rumpente nequirent diſſipari. Ac tandem ſtu- 28
pefacta eſt religio, reperto latice, qui ad mini-
mos redactus atomos, naturæ poſſibiles, cœlebs
omnis fermenti connubia ſperneret. Deſperata
ideo eſt eius tranſmutatio, dignius ſe, corpus
non reperiens, cui nuberet: Sed labor Sophiæ,
anomalum in natura fecit, quod abſque fermen-
to commiſcibili, à ſe diuerſo, ſurrexit. Serpens
ſeipſum iſte momordit, à veneno reuixit, ac
mori deinceps neſcit. Enimverò quia Scholæ 29
fermenta neſcierunt, etiam corpora ſolida con-
ſtitui ex ſola aqua & fermento, ignorare debue-
runt. Vegetabilia namque & grana, ac quæcun-
que iis nutriuntur corpora, ex aqua ſola prodi-
re docui: nunquam enim piſcator, in ſtoma-
cho Sulmonis, aliquid cibi inuenit. Si ergo ſola
aqua, (etiam fluminum) fit Sulmo, & nutritur.
Sic Sturio ore caret, ſoloque foramine puſillo,
in gutture infra patet, qua præter aquam, totus
piſcis haurit nihil. Nutritur ergo & fit ex aqua
pariter omnis piſcis: ſi non immediatè; at ſal-
tem ſeminibus, atque fermentis ſi ſit grauida.
Ex ſalſo mari, piſcis ferè omnis dulcis trahitur.
Ergo ſalem, in non ſalem vel ſaltem aquam in
ſe, non in aquam conuertit. Conchylia deni-
que oſſium loco, ſibi lapideas teſtas ex aqua fin-
gunt, prout & limacum genus omne; Sal igitur
maris, qui vix candenti cedit igni, fermento in
piſcibus dulceſcit; eorum volatilis fit cato, &
ſub nutritione etiam totus diſſipatur, abſque re-
ſidentia, aut fæce. Sic etiam ſal in primæuum
aquæ elementum tranſit. Sicque mare, licèt ri-
uos ſalſos recipiat, non tamen indies ſalſius.
Nam aqua puriſſima, quanquam omni inqui- 30
namento libera, nihilominus ſub linea æqui-
noctij mucida fit, fœtet, mox giluescit, dein
virideſcit, atque vltimò rubeſcit horrore inſi-
gni. Quæ dein ſponte in ſe deintegro redit.
Concepto nimirum loci fermento, hæc ad-
ueniunt: eoque conſumpto, ceſſant. Puriſſima 31
ſic aqua fontis, fracido valiſ fermento, mu-
ceſcit, vermes concipit, cyniphes parit, imò
pelle tegitur. Paludes ex fundo fraceſcunt:
hinc ranæ, conchylia, limaces, hirudines, her-
bæ, &c. Quin etiam natantes herbæ, aquam
tegant ſolo aquæ fracidæ potu contentæ. Et
prout lapides è fontibus, quibus ſemen atque
fermentum ſaxoſum ineſt: Sic terra, fermen-
tis metallicis fœta, ex aqua, Bur, metallicum,
vel minerale efficit. Aqua verò alibi, concluſa
terræ, ſi propè aërem eſt, caloris momento agi-
tata, fraceſcit, quæ non ampliùs aqua: ſed ſuc-
cus Leffas eſt, vigore cuius, fracidi fermenti,
poteſtas terræ collata eſt, germinandi herbas.
Succus enim ille terræ fracidus, puſilli calo-
ris ſtimulo, aſcendit in fumum, fungoſus fit,
ac pelle circumdatur, pro fermentorum inibi
latentium requiſito. Vices itaque fermenti, ac
vices ſeminis, fracedo iſta habet, ſenſim in
Archeos, per virtutes ſeminales, in vitam quan-
tam properans. Succus igitur terræ fracidæ,
Leffas eſt. Vnde ſurgit omne plantarum ge-
nus, viſibili carens ſemine, ſataque ſemina
promouentur in deſtinationes. Tot ideo fra-
cedinum rancidi odores, quot rerum ſapores
proprij: eo quod odores, ſaporum nedum ſint
nuncij: ſed & parentes promiſcui. Palleſcit ini-
tio fumus Leffas, iam coactus, dein ſubflaueſ-
cit, mox ſubcandide virideſcit. Atque tandem
ſaturatè viret. Explicataque ſpeciei poteſtate,
varios

varios colores, & ſignata aſſumit. In quo fluxu, ductum aquæ ſub æquinoctio imitatur. In hoc tamen differt. Quod fermentum, ſpirituale nimis, ab Aſtro & loco, mutuarint aquæ ſinc corporali fracedine, idcoque caduco nimirum ſemine, mox in ſe redeunt: Leſſas autem, concepti ſeminis tragœdiam perficere cogatur,
32 Pluuia itaque, in terra fermentum fracidum concipiens, leſſas facta, in radices ſtomachos, trahitur ſuctu quodam. Experiturque intra hanc culinam, nouam fermenti inquilini fracedinem. Mox inde ad corticem, hinc hepar defertur, vbi nouo illius viſceris fermento ditatur, fitque ſuccus herbaceus, vel ligneus, ac tandem concepta maturitate lignefcit, herbeſcit, vel in fructus abit. Caudex verò, ſi ſub terra citius fraccicat, proprio dehiſcit fermento, fumum tranſcorticem emittit, qui ſui initio fungus eſt, ac tandem in veram radicem dureſcit, ſicque plantati rami, arboreſcunt artis compendio. Euidens iam ergo,
33 quod nulla ſit elementorum mixtio: Corpora cuncta primitiuè, atque materialiter ex aqua ſola fiant; acquiſito per fermentum ſemine, quodque exantlaris ſeminibus, corpora tandem in priſtinum aquæ hoſpitium retrocedant. Imò quod fermenta, igne potentius, ſubinde operentur. Saxa quippè in calcem: & ligna, vertantur quidem in cineres, ibique ſiſtit ignis, quæ tamen, aſſumpto in terra fermento, ſpontè in ſuccum leſſas, adeoque & tandem in ſimplicem aquam redeunt. Alias namque lapides, atque lateres, ſpontè in ſalem petræ deficiunt. Vitrum denique, igni inuictum, aere incorruptum, paucis annis, ſub terra fraceſcit, putreſcit, & leges aquæ ſubit. Quæ enim liquantur in aqua, ſubinde in aquam redeunt, alia verò, per fermenta volatilizantur, quæque compacta atque inpermiſcibilia erant, per fermenta fracedinum, in tranſmutationis neceſſitatem adducta, aperiuntur, & ſeparandi concilium arripiunt. Fontes verò limpidiſſimi; licèt ex inſipido naturæ fundo, ſine *quellem*, per ſcopulos, & arenam ſcandant, longè à contagio luti, fermenti, & labe deputati, nec caſu quoque decidant: ſed in magnos vſus ſint deſtinati: attamen cum occultos ſaxi odores ſaltem contrahant, nobis imperceptibiles, in fines alios properant. Riui ergo, fontes, flumina, paludes, ſtagna, maria, & quæcunque aquæ alueo continentur, ſaltem vel à fontium pariditate, ſua mox ſemina concipiunt, laſciuiendoque, per curſum maturant. Nimbi quoque, tonitrui fracedine decuſſi, fertiles; Pluuiæ verò rore, vel concepto exhalatu grauidæ. Rorem nempè, dulci ſacchato eſſe diuitem, edoctus ſum per ignem. In niue, vermes naſci tradunt boreales: montes ideo longa niue coopertos, gramen etſi parcum, tamen ſaginandis pecoribus aptiſſimum; adeo vt niſi tempeſtiuè è paſcuis abigantur, pin-
34 guedine præfocatum iri. Aquas autem, quæ liquamen continent, Paracelſus corporales vocat, negatque inſcitè, elementum in ſe continere.

Vniuerſam ergo in mundo ſcenam, fermenta, per ſemina, vno ſub aquæ elemento ludunt.

* * *

ASTRA NECESSITANT: NON INCLINANT, NEC SIGNIFICANT de Vita, corpore vel fortunis Nati.

1 *Phyſica extra Medicinam ſuo caret fine.*
2 *Obiecta aſtrorum.*
3 *Admiſſiones Ephemeridum, quæ argumento nitantur.*
4 *Error in admittendo.*
5 *Vtcunque ſumantur influentiæ ſemper includunt neceſſitatem.*
6 *Quænam ſint opera Domini in Pſalm.* 14.
7 *Dei præſcientia, tam infallibilis contingentibus liberis, quàm neceſſariis.*
8 *Hannibali prædicitur mors.*
9 *Futura quomodo diabolus præſciat.*
10 *Confeſſio Authoris.*
11 *Quanta, & vnde ſit futurorum præcognitio Cacodæmoni.*
12 *Quorſum fiant ſigna prænuncia, quæ vix vllus intelligit.*
13 *Determinata ſtellarum prænuncia è Sacris.*
14 *Quomodo, quidue ſtellæ agant.*
15 *Actio regiminis.*
16 *Oſtenditur diuerſitas regiminis, à motu & à lumine.*
17 *Ægri prænunciant futura.*
18 *Cur inſecta melius futura nouerint, quàm homines.*
19 *Cur morbidi præſentiant tempeſtates.*
20 *Prænunciatio non tollit arbitrandi libertatem.*
21 *In Cœlo deſcripti ventorum typi*
22 *Scientia ſignificationis ſtellarum, homini ignota.*
23 *Magi Eoi.*
24 *E muſto, Dei augures,*
25 *Prophetia è muſto, erat Bacchantium.*
26 *Donum inebriatum Paracelſi, enotuiſſe Ebræis.*
27 *Tres hiſtoriæ prædictionum.*
28 *Aſtra tantum inclinare, repugnat.*
29 *Inclinatio ſiderum quouſque pertingat.*
30 *Præconia Dei Aſtra, non neceſſitant tanquam cauſa: ſed vt ſigna, prodentia velle Domini.*
31 *Solutio obiectionis.*
32 *Trita prouerbij explicatio derogat Gratiæ Dei.*
33 *Cœlum non inclinare.*
34 *Semen humanum ſpontè deſinit in animam viuentem, animalem, & diſcurrentem.*
35 *Proprietates inclinationum ſeminales quæ.*
36 *Quadruplex inclinatio.*
37 *Inclinatio vocationis, à ſolo Deo eſt; non autem ab aſtris.*
38 *Inclinatio moralis, à ſemine, & educatione.*
39 *Inclinatio vitalis, à ſemine, & educatione eſt.*
40 *Inanis ac faſtuoſa Aſtrologorum præſumptio.*
41 *Inclinatio fortunarum, immediatè à manu Domini.*
42 *Seducta Schola à Paganiſmi Cacodæmone.*
43 *Supina Aſtrologorum negligentia.*
44 *Senſitiua humana, vt differt ab anima bruti.*

45 *Conſuetudo, quomodo pariat inclinationem.*
46 *Quomodo ſapiens dominabitur Aſtris.*
47 *Prædictiones ex Aſtris, cur fundamentaliter vana.*
48 *Error Authoris.*
49 *Aſtrologi fatentur ſuas deceptiones.*
50 *Supponunt non-entibus cauſis effectus aſtrales.*

1 HACTENVS de elementis, illorum
qualitatibus, complexionibus, &
contrarietatibus in ordine ad ſcien-
tiam medicam; extra quam nempe,
ſtudium Phyſices, tanquam ſine fine
carere putaui, non ſecus ac ſi de ſtatu politico,
aut belli negotiis, tractauerit Clerus. Vtpote
S. Paulus arcet omnem Sacrificatorem à ſimili-
bus. *Nemo militans Chriſto* (inquit) *implicat
ſe negotiis ſecularibus.* Studia ergo Phyſices, ad vl-
teriorem finem, vtilitatem nempe hominum, di-
rexi: non autem ad oblectationem legentium.
Hactenus quoque de Aſtris declamo, quia putan-
tur quorumcunque morborum, inclinationum,
ac fortunarum patratores. Et quidem Paracel-
ſus tandem in hoc conſenſit, quamuis ſtudio, in
cæteris omnibus veterum ſit refractarius. Im-
primis aſſumam tratum: *Cœli enarrant gloriam
Dei: & opera manuum eius annunciat firmamen-*
2 *tum.* Id enim ſonat: Quod Cœli ſint primariò
creati, vt enarrent immenſam Dei Majeſtatem,
Potentiam, Bonitatem, & Sapientiam: quibus
nempè quatuor columnis totus ſtat, & innititur
vniuerſi globus. Stelligerum autem Cœlum,
3 tanquam præco, annunciet admiranda opera
manuum Domini, creaturis intellectualibus. Ha-
ctenus namque Eccleſia admittit prædictiones
meteoricas, annorum ſterilitates, & fœcundita-
tes, ſatinnum ſtationes, nauigantium pericola,
Primatom mortes, Peſtes, inundationes, imò
quæcunque à directione arbitrij noſtri non de-
pendent. Quatenus nimirum omnia iſta cre-
duntur primis elementorum qualitatibus con-
nexa eſſe; contingenti conſequentia. Vſque-
adeo, licet magnatum mortes, bellorum tumul-
tus, atque incendia, in ephemeridibus admit-
tat prognoſticari: Illa tamen aſpici vult, non
vt contingentia libera ſiue arbitralia, multoque
minus vt neceſſaria: ſed nuditer tanquam ef-
fectus primarum qualitatum, & complexio-
4 num. In quo, quantum ſit erratum, iam in
præmiſſis demonſtraui. Porrò & quam procul
in hoc ſit à Sacris receſſum, hic oſtendam. Si
cœleſtes influxus obtineant cauſæ rationem, ſa-
ne illorum effectus de neceſſitate erunt connexi
ſuis cauſis, adeoque & hactenus ſaltem neceſſa-
rij, per modum aliarum cauſarum ſecundarum,
quarum effectus ſuccedant neceſſariò poſitis
cauſis: niſi ſupernaturaliter impediantur, aut
5 mutentur. Quod æqualiter omnibus cauſis eſt
proprium, nec ſingularitatem pro Cœlis inuol-
uit. Sin verò influentiæ cœleſtes tantùm per
modum ſigni, & prænuncij ſint: vtique neque
minorem importabunt neceſſitatem: quinimò
longè arctiorem, ſi diuinæ prouidentiæ certam
credamus præſcientiam, & opera manuum Do-
mini per ſtellas præſignata credamus. Quo-
6 cunque ergo modo ſumatur, Aſtra neceſſitant.
*Stellæ erunt vobis in ſigna, tempora, dies, & an-
nos.* Non ſunt autem hæc opera Domini, per
ſtellas neceſſitata, & per firmamentum annun-
ciata, opera ſex primorum dierum. Neque
enim aſtra, aut ſe, aut quæ mox ſecum erant crea-
ta, annunciare poterant, ſine locutionis ſolœ-
ciſmo. Denique aſtra hyemem, & æſtatem non
debebant prænunciare, quas per ſuum Blas cau-
ſant de facto, quaſque ordinariò ſcimus, & in-
gruere ſenſim percipimus. Sed indefinitè præ-
nunciare debebant opera manuum Domini, &
magis illa, quæ contingentia dicuntur, quàm
alioqui neceſſarias, & ordinarias reuolutiones.
Quæ contingentia non ſpectant idro fertilita-
tes annonæ, quas cauſant: ſed pro Creatoris
Majeſtate, Sapientia, & Bonitate, opera ma-
nuum Domini futura, prænunciare debebant 7
ſtellæ illa, vnde ſibi nomen ſumpſit Deus exer-
cituum, per quem Reges regnant, zelotes, vin-
dex, propter iniuſtitiam regna de gente in gen-
tem transferens. Qualia opera continentur in
vita, ortu, virtute, duratione, viciſſitudine, ſuc-
ceſſione, motibus, atque alteritatibus ſucceſſi-
uorum. Adeoque ſceptrorum tranſmigratione:
& per conſequens, in mediorum prænuncio, per
quæ illa, tanquam per cauſas ſecundas, fiunt,
fabricantur, dependent, atque ſubſequuntur,
neceſſe eſt præconia aſtrorum, locum habere.
Nam eiuſmodi effectus, non niſi per blaſphe-
miam, à numero operum manus Domini exi-
mendi ſunt. Huius claſſis ſunt ergo, quoque
tempeſtates, terræ tremores, cataclyſmata ſoli-
ta & inſueta. Etenim Dominus exercituum,
dat ſceptra paſtori, quæ à Rege aufert, trans-
fertque, propter iniuſtitiam Regum, Cleri, & Iu-
dicum. Ergo & hanc, ex conſequenti, aſtra
prænonciant. Si coronarum tranſlationes ſint
opera Domini, ſi ſortes omniom in manibus
Domini ſtent. Neque enim alibi fortunam, &
infortunium, aut aliunde exſpectandum eſſe,
fides permittit. Princeps enim vitæ, & mortis
eſt, Rerum omnium α & ω dat, tollitque vi-
ctorias, bella, famem, peſteſque, etiam comi-
tantibus cauſis ſecundis, partialibus, etiam li-
beris, mediatricibus, concauſis, & occaſiona-
libus: quibus tamen vniuerſis præſidet Deus,
vt cauſa totalis, immediata, & independens.
Iden horum operum omnium præco, eſt firma-
mentum. Neque enim Deus errat magis in
hiſce contingentibus liberis, quàm animalibus,
conſuetis, atque neceſſariis, ſi à Deo, omnium
motore & conſcio, ſit firmamentum conditum
ad prænunciandum. *Terra Libyſſa cooperiet ca-* 8
dauer Hannibalis, vt refert Appianus, prædi-
ctum Cacodæmonis oraculo. *Sperabat* (ait)
*Hannibal, ſe ideo moriturum in Libya, qui obiit in
Bithynia, prope flumen Libyſſum.* Diabolus enim,
non poterat præcognoſcere ſortes, ſiue, euen-
tus futurorum bellorum, qui ſunt in manu Dei
exercituum, & futuro adhuc arbitrio humano,
niſi depicta legerit prius in aſtro prænunciante.
Quam picturam aſtrorum, dum nuſquam com- 9
memoratam inueniant, nequeant verò negare,
quin Diabolus predicat futura, ſubterfugium
meditati ſunt, dicuntque, Angelis, connatas
futurorum ſcientias, adeoque ſibi connatura-
les: differre autem iuxta choros, vnde expulſi
ſunt. Ita vt qui de ſuprema Angelorum Hie-
rarchia deciderunt, multò clariorem haberent
cunctorum futurorum intelligentiam, quam,
vtpotè naturalem, Deus non abſtuliſſet à Ca-
codæmone: Neque enim naturalius eſt Dæ-
moni, noniſſe futurorum illuminatione, quàm
nouiſſe naturas, & nomina animalium, non

10 antea viſorum, inſtar Adami. Ego verò, ſen-
tio cum S. Dionyſio, inferiores Angelos, à ſu-
perioribus illuminari: hoc autem lumen, conti-
nuò diradiare à Sapientia Patris, nequaquam
Angelis eſſe naturale: ſed donum gratuitum, &
beatificum. Denique omne donum bonum,
deſcendere à Patre luminum, donum conſilio-
rum Dei, ac futurorum operum ſuorum, eſſe
creaturis, per ſua dona naturæ imperſcruta-
bile. Aliàs ſcientia naturalis cacodæmonum
pænè eſſet infinita, ſi in ſe clauderet venturo-
rum mortalium fortunas, diſtinctas in ſuis cau-
ſis ſecundis. Imò ſi cacodæmon, aliàs habuiſ-
ſet naturalem hanc conſilij diuini participa-
tionem, non ignoraſſet effectus futuros, quos
ipſemet, velut omnium malorum ratio, ſuſci-
taturus, & paſſurus eſſet: adeoque via potuiſ-
11 ſet peccare. Contingentia ergo, depicta cre-
dere, tutius eſt aſtris, non quidem omnia: ſed
fortè vnius ſeculi; itemque tragœdiam cuiuſ-
que hominis in ſuo Aſtro pictam: Cuius pi-
ctura ceſſet, cum vitæ ſuæ epilogo. Dicent, vt
Hannibal ſumpſit venenum, ſuadente ſatana.
Sed hoc non certò ſciebat, vt nec prædicere
poterat, ſi homo liberum habeat arbitrium,
ideoque nec ſciebat Hannibalem certò ſuis ſua-
ſibus obediturum. Neque Hannibal moritur,
ſtulto ſatanæ ſuaſu, qui ſuis non eſſet nexus cau-
ſis, à diuina voluntate pendentibus. Neque
enim veneno moritur, niſi prius e prælio
multis aduerſis profugus. Dominus verò, Deus
ſolus exercituum, in ſua manu victorias habet,
nec Cacodæmon prœliis præeſt. Ergo bello-
rum exitum prænouiſſe, idem eſt, atque libero-
rum contingentium. Siquidem victoria occa-
ſionaliter plerumque manat, ex contingenti
non præmeditato. Concludo ergo, quod hoſtis
infernalis, legat ſtellarum picturas, quibus fir-
mamentum dicitur prænunciare opera ma-
12 nuum Domini. Sed dices, quorſum faciunt
prænuncia Cœli, quæ nemo mortalium nouit:
quæque à Cacodæmone sciri nefas? Imprimis
ſat eſſet, quod prenuncia futurorum enarrent
gloriam Dei primariò, & infinitudinem Sapien-
tiæ, & præſcientiæ ſuæ. Vt nempè non ma-
neat non ſignificata. Deinde, *Non fecit Domi-
nus verbum, quod non ſignificant ſeruis ſuis Pro-
phetis.* Denique, ſi mortalium numerus vix ſit
centeſimus Angelorum eudæmonum: ſufficit,
quod hi ſaltem prænuntia futurorum legant,
& proinde de nouo laudent Dominum. Lu-
cifer quidem, multa cognitione rerum, tum
exiſtentium, & mox futurarum, ſuperbiuit
eratque naturalis illi, quæ ſine gratia inflat.
Sed non proinde ſequitur, ipſum cognouiſſe
omnes mortales venturos, eorumque fortunas,
vitia, defectus, peccata, gratiam, & quæcunque,
cauſæ ſecundæ inſtar, futura eſſent, vt neque
Dei ſecreta myſteria, ſucceſſione dierum pan-
dita, cauſarum connexioni addita. Cæterùm
ſiue peſtes oriantur, & ſæuiant, ſiue tyranni-
des, bella, deuaſtationes, tumultus, vel hære-
ſiarcharum exordia, permittente Domino, Sal-
tem erunt iſta tam connexa ſuis cauſis neceſſa-
riis & ſecundis, licèt arbitralibus & occaſiona-
libus, quàm ſunt alioqui meteora ſuis. Neque
enim munus prænunciandi opera manuum
Domini, ad ſolas aëris mutationes coarctandum
eſt: verùm abſolutè, ad omnia opera manuum
Domini. Quoniam ſi Aſtra præcones eſſe queant
minutorum effectuum iræ Dei, qui abſque
cauſis ſecundis, Angelo percutienti eſſent com-
miſſi: quidni & pariter annunciabunt opera
Domini, cauſis ſecundis, liberis deputata?
Siquidem quæcunque præſcit Deus, illa etiam
ſi volet, per ſua organa annunciare poteſt: atqui
eiuſmodi propria organa Dei ſunt firmamen-
tum, & eius lumina, teſte ſcriptura. Enimverò,
quamquam auſus fui Cœlo plus authoritatis 13
tribuere, quàm quantum ipſi à Sacris inoleuit.
Nimirum, vt *ſtellæ ſint nobis in ſigna* prænuntia,
Tempora, ſiue aëris mutationes, *dies* denique,
& annos. Quare Textus adimit ſtellis omnem
cauſarum poteſtatem, præterquàm in ſupradi-
ctis temporum, dierum, & annorum reuolu-
tionibus. Nec agunt, inquam, niſi per Blas mo- 14
tiuum, & alteratiuum. Dicuntur autem ſtellæ
agere, per motum duntaxat, & lumen: motus
verò, tantum agere in Scholis dicitur, propter
luminis aſpectus diuerſos, nam quod motus
Cœlorum, etiam velociſſimus, tam à nobis re-
motus, calorem produceret, vt motus: com-
mentum eſt. Siquidem, pænè æqualis cœlorum
eſt motus diurnus; ergo & calor, par ſemper eſ-
ſet. Luminis verò proprietas, cum per ſe, non
ſit, niſi illuminare, per accidens verò, ob ſui con-
iunctionem, calefacere, vel frigefacere: ſuor-
que ſubinde dies frigidi, & nubili nobis, ſub ſol-
ſtitio æſtiuo. Hinc ſanè, alias cauſas à Blas cœli
mutuare debui. Actio eſt nimirum quædam 15
hactenus Scholis ignorata, quam Regiminis,
proprio limite docui, quæ ſpirituum abſtracto-
rum inſtar, propemodum in ſibi ſubſtrata ob-
iecta operatur. Ac velut anima ſua mouet, & al-
terat organa, influentiam, voces, per me licet,
modo intelligatur connexitas, dein ſtellarum,
concitandi Gas inferum, iuxta leges directio-
num ab omnipotente datas, & fixas. Alioqui
namque, cum luminis radius tecto impediri 16
poſſit, ceſſaret quoque omne Blas ſtellarum in
nos, ſi lumine, & motu tantum, agerent in nos:
imò & cœlo obnubilo, nulla actio in aquas, &
in terræ ſata, conſpiceretur. Etenim morbidi,
analogon motum lunæ perſentiunt, & hactenus
venturas prædicunt tempeſtates. Quippe ipſis 17
rerum ſeminibus inſunt connata, & cognata
cœli lumina. Quæ ſeſe ad proximorum lumi-
narium motum, adeoque ad vniuerſaliſſimum
aſtrorum Blas, componunt. Ideo namque clauſis
hypocauſtis, ſentiuntur concentrati eiuſmodi
effectus. Non quidem, quod forinſecus in nos
incidant: ſed cœlum totus gerimus, in intus
vitalibus, illoque pentaculo, animantata ſigna-
uit omnipotens. Attamen concentratio, & con-
formitas, adaptationis nexum cum ſuperiore la-
tiore ſignificant. Quinimò, facile credam, ſi In-
ſectæ, prænuncia temporum ſigna edant, nos 18
potuiſſe eam ſub ſanitate omnia prænouiſſe,
niſi præuaricatio totam naturam in fundo conſ-
purcaſſet, noſque adeo beſtiolis illis, naturali-
ter ſtupidiores, atque ærumnoſiores reliquiſſet.
Cœleſtes namque collocutionum familiaritates
nobis peccatum ademit: In morbidis tantum,
ſua priſtinæ prænunciationis ſtigmata, reliquit. 19
Quo ſciamus, nobis, non niſi ex miſeria natu-
ræ corruptæ, relicta futurorum ſtigmata. Quæ
aliàs, in ſui puritate, veros cœli augures feciſſet,
non minus quàm Adam cognouit animalium
naturas. Et quamquam aſtra prænuncient effe-
ctos, è cauſis liberis, & contingentibus depen-

deores ; nolim tamen intelligi , aſtris tributum
muous , furutorum introducendæ cauſali:atis.
Sufficit enim , quod præconis officium in hoc
agant, tanquam media dependentia à præſcien-
tia diuina. Sicut enim præcognitio diuina , non
tollit ab homine arbitrandi libertatem , eiuſque
nodos cum præſcientia non tollit euentuum
infallibilitatem : ineuitabilitatem nihilominus
20 minimè continet : multo minùs firmamenti
prænunciatio , vllam inducit contingentiæ ne-
ceſſitatem , ex parte arbitrij : quamuis ea om-
nino cadat ex parte euentuum,copulatorum ſuis
cauſis liberis. Equidem ſæpius ſum admira-
tus , Recuſantes aſtrorum denunciationem , in
cauſis liberis , quaſi proin neceſſitarent , atque
tollerent arbitrandi libertatem : vbi interim di-
vinam præſcientiam , non cauſare quicquam
contra liberum arbitrium : ſed denunciare poſ-
ſe,admittunt. Cum longè maior ſit neceſſitatis
ratio , in præſcientia humanæ glorificationis,
penes Deum , quam in aſtrorum prænonciatio-
ne ex ſui natura , mutationi obligata , propter
peccantium reſipiſcentiam, [illegible]labilem naturam.
Contigit namque , quod aliquando aſtra , ſolas
minas prænunciauerint , quo auij mortales ter-
rore ſupplicij , in viam redeant , tanquam Ni-
niuitæ. Quo caſu , quamuis aſtra multum
de ſua certitudine , & robore amittant , prop-
ter præſcientiam futuræ pœnitentiæ : non ta-
men neceſſitatis certitudinem deſerunt , quo-
ties ſigna, euentuum prænuncia exhibent. Qua-
21 propter mecum reputo , in cœlis , tanquam
tabulis , deſcriptos typos , rerum per ſecula ſuc-
ceſſiuatum (quos typos leges fati nominant ;)
idque non quidem per Alphabetum Ebræum
(vt Rabbinorum aliqui ſomniant)ſed quod Pro-
uinciis , Regnis & hominibus ſuæ ſint ſtellæ ,
quibus depicta ſit ſcena,ſuo ſubiecto rerum con-
tingentium , in reuolutionibus dierum , vnicui-
que iſtorum ſtatutarum. Proinde nec mirum eſt,
ſi Cacodæmones nouerint horum multa prædi-
cere. Eoque minus, ſi ſingulis noſtrum, ſui ſint
deputati cuſtodes eudæmones. Prout montis
Gargani , Regnorum , ac Rerumpubl. ſui ſint
rectores ſpiritus ; & protectores. Sic enim ne-
dum aſcenſionis , atque periodi regnorum , de-
picta inibi ſunt prænuncia : ſed & hominum ſin-
gulorum decurſus , atque exitus , ſuo aſtro pecu-
liari , hiſtoricè figurantur , quæ ſimul typicè de-
22 pinguntur. Quam quidem ſcientiam, licèt ſpiri-
tibus notam , naturaliter homini vetitam , mul-
toties legam , augurum cœli etymo , Solis ta-
men ſeruis Dei, ſiue Prophetis conceſſam , pro
eius beneplacito , reperio. *Senes enim veſtri ſom-
niabunt ſomnia ; Iuuenes verò habebunt viſiones,
ac prophetabunt. Hoc enim quod continet omnia,
vim vocis habet.* aperit futura contingentia,
per ſuas ſtellas annunciata , duntaxat quibus,
& quando vult. Quibuſdam interim typicam
23 largitur aſtrorum notionem , prout Magis eoi-
cis : aliis verò dat ſomnia, vt Ioſepho, atque iiſ-
dem Magis , eademque poſſe verè interpretari,
vt Ioſepho , & viro deſideriorum Danieli. Sunt
& hodie aliqui , velut amentes , & ebrij , præ-
dicentes futura , neſcienteſque quid , cui , quo-
modo , aut quare ominentur. Sic enim apud
Ioſephum , Ieſus quidam , excidium Sanctæ
vrbis continuo clamore prædixit , eaque de cau-
ſa vapulauit. Sed Apoſtoli loquebantur ex pa-
racleto , linguis omnium nationum , quæ tunc
ſub ſole erant ; ab Ebræis verò , & paganis , ha-
biti ſunt pro ebriis muſto. Licèt tunc in Palæ-
ſtina , nullum muſtum repetibile eſſet. Prophe-
tantes enim glorificabant Dominum Ieſum. Ne-
que enim tunc concionatos , vt neque conuer-
ſos aliquot , fuiſſe legitur. Reputari itaque ebrij
muſto , non autem vino , eo quòd ebrietas ex
muſto , apud gentiles , Bacchantes , ad prædi- 24
ctiones concitaret. Videtur ergo Prophetia ex
muſto, vel alioqui prædictio, quibuſdam homi-
nibus penè fatuis, ac ſi ebrij eſſent , familiaris,
quam conſtitutionem Paracelſus vocat donum
Inebrietatum , Iudæis enotuiſſe , ideoque falsò 25
Apoſtolis tributum. Porrò vt demonſtrem , in
Aſtris , deſcriptos hominum euentus , pro mil-
le , tria ſaltem narrabo diabolicarum prædictio-
num exempla. Nec aliunde , quàm ex aſtro- 26
rum depicto typo , eruta per Cacodæmonem.
Primum. Regnante Roderico I V. Gothorum
rege vltimo , caſtrum Toletanum , quod iam
inde à diebus Regis Bambæ clauſum ſteterat ,
curioſitate Roderici aperiebatur ; in eo autem
præter vnicam arcam , nil fuit repertum. In 27
arca verò , linteum bombacium , obuolutum ,
Africanorum veſtes , & perſonas referens. Erat
autem in eo ſic ſcriptum. Quando hoc ca-
ſtrum , & arca reſerabuntur , in Hiſpaniam ir-
rumpet Gens , huius ſimilitudinis & amictus,
& potietur victoria ſuper Hiſpanos. Erant au-
tem depicti Mauri amictu , qualis infra annos
200. poſt futurus eſſet. Duo alia ſunt moderna.
Dux Bironius læſæ Majeſtatis ob crimen , à ſuo
Rege apprehenſus , mox ſciſcitabatur , qua de
gente oriundus eſſet tortor Pariſienſis : quem
cum intelligeret Burgundum, ingemuit pauens,
dixitque. Eheu perij ! Siquidem ab augure
quandoque ſciuerat , duntaxat ſibi caueodum à
mortali ictu , quem Burgundus , illi ventura
diebus daturus eſſet. Comes de Loniguij , in
duello propè Bruxellam cæſus, in monomachias
pruriens , & audacior , quod à ſortilegis ſciui-
ſet : à lupo mortaliter ſe vulneratum iri. Fuit au-
tem adoleſcens , comiti de Sancto amore , ſo-
cius duelli , cui cognomen Loup. Qui læthali-
ter punctus , Loniguium transfodit. Eſto dia-
bolus harum prædictionum Author. At ſaltem
de fide eſt , omnis victoriæ ſortes in manu Do-
mini eſſe. Demus , diabolum concitaſſe Rode-
ricum , ad aperiendam arcam , ſimulque pluri-
mos Maurorum Reges ſtimulaſſe , vt inuade-
rent Hiſpaniam. Attamen non potuit ſcire ,
ſe hoc potiturum , ſuper arbitrio tot perſona-
rum : multo minus Arabes victoria potituros
(quam Dominus ſolus dat cui vult) niſi con-
ſenſum Domini in aſtris depictum prius legiſ-
ſet. Nec enim cacodæmon hoc nouiſſe poterat
ex motu , & lumine aſtrorum futuris , per bina
abinde ſecula In duabus aliis hiſtoriis , iam
diabolus , præter horam & locum : etiam occi-
ſoris gentem , & nomen prædixerat. At ſaltem
nomen non inditur à Planetis. Porrò vulgata 28
Regula. Aſtra inclinant , non autem neceſſitant,
viſa mihi eſt contradictoria textu ſacro. *Erunt
vobis ſtellæ in ſigna , tempora , dies , & annos.*
Vtpote nulli mortalium licitum eſt , extendere
fines , effectus , aut deſtinationes ſtellarum , ſu-
pra , extra , vel præter intentionem Creatoris.
Sint ergo ſint in ſigna prænuncia tantum , ſiue
demum in cauſas temporum , dierum & anno-
rum : cum in vtrumque finem ſint media, quibus
Deus

Deus vtitur, vt cauſis ſecundis: debent relatio-
nem neceſſitatis habere, propter potentiam, cer-
titudinem & independentiam eius, cuius ſunt
29 media. Quantum verò ſpectat ad inclinatio-
nem, quam Scholæ Aſtris concedunt: nuſquam
in Sacris apparet, ſtellas nobis eſſe cauſatrices
inclinationum: ſed quoties ſtellæ ſunt cauſæ
cauſarum, toties quoque ſunt cauſati cauſæ ne-
ceſſitantes, per modum aliarum ſecundarum.
Etenim Sol non minori neceſſitate, diem atque
æſtatem aducbit, quam flagrans ſtramen ſubter
ſiccum faſcem, hunc accendit. Aſt vbi ſtellæ
ſortiuntur naturam ſigni, præconis, vel nuncij:
tum quoque non excedunt conditiones præſa-
gij, nec vllatenus vicem cauſæ aſſumunt. At ſal-
tem tunc prænunciant, ex infallibili præſcien-
tia diuina, adeoque & neceſſitatem, quantum
eſt ex ſe, & ex libero hominis arbitrio impor-
tant, tanquam ſigna prænuncia operum manus
Domini. Ac tametſi non neceſſitent cauſatiuè
30 futura: neceſſitant tamen, quatenus velle Do-
mini, ſignant. Etenim contingentia libera, de-
pendent à ſuis cauſis, etiam primariò ſubinde,
non intendentibus eiuſmodi effectus, qui per-
miſſione diuina inauſpicati inde procedunt.
Neque enim interim, quæ à cauſis liberis im-
mediatè fiunt, intelliguntur vllo reſpectu, ab
aſtris (licet tantum prænunciantibus) inclinari,
ad producendos ſuos effectus. Siquidem incli-
natio fortis, natiua, continua, ſollicitans, repeti-
ta, &c. neceſſitatem quodammodò importat,
ſuper arbitrium liberum, quod ego, ne quidem
in minimo puncto ſui, ab aſtris inclinari, per-
31 mitto. Perinde enim vt amicus non eſt belli cau-
ſa inclinatiua, aut incitatiua, ſi principi per epi-
ſtolam ſecretè annunciat, hoſtem parare arma,
& machinari inuaſionem caſtri. Tuentur autem
ſe Scholæ per illud: *Sapiens dominabitur Aſtris.*
Tanquam ſi aſtra quenquam prouitarent, in cæ-
des, furta, homicidia, adulteria, ſeditiones, e-
brietatem, &c. ſapiens tamen, libertate ſui arbi-
trij queat irritas facere eiuſmodi inclinationes,
32 hocque vocant aſtris dominari. At ſanè malè
intellecta Sacrorum authoritas, peruerſas parit
conſequentias. Nam inprimis non eſt ſapientis
reſiſtere malis inclinationibus: ſed eſt gratiæ.
Adeoque ſapiens non intelligitur hoc loco, qui
ſufficienti gratia ſit munitus. Quoniam ſi domi-
nabitur aſtris, non eſt quod formidet à victis in-
clinationibus, prout verbum (dominari) præ ſe
fert. Hoc tamen tota vita falſum eſt. Deinque
etiam præſupponunt falſum. Quia nullatenus
de ſtellarum deſtinatione eſt, vt nobis cauſent
inclinationes: ſed tantum vt ſint in ſigna, tem-
33 pora, dies, & annos: nec amplius. Cœlum deni-
que ſine labe creatum. Abſonum ergo, vt nobis
ſit vice diaboli tentatoris, & quod amplius eſt
inclinatoris. Quod nobis infunderet conti-
nuum ſomitem ad vitia, & præcipitem inclina-
tionem. Abſit de diuina bonitate hæc ſentire.
Omnis praua inclinatio, non foris aliunde no-
bis aduenit: ſed intus à peccato inoleuit. *A
corde homicidia, adulteria, & cogitationes malæ:*
non ſanè ab aſtris. Sub humili itaque tenuitatis
meæ proteſtatione abrenuncio opinioni, docen-
ti ſtellas habere vim indendi inclinationem.
34 Continebar enim initio, per diuerſos affectus,
quod ſemen belluinum ſponte flueret in ani-
mam viuentem, & non obſcurè diſcurrentem: &
quanquam in concepto embryone, primum elu-
ceſcat poteſtas aliqua, tanquam ac ſi eſſet quæ-
dam anima vegetatrix; eadem tamen tandem
perficitur, & ſurgit in gradum ſenſitiuæ. Cumque
ſemen humanum belluino non ſit imperfectius,
rebar & illud pari paſſu fluere, & tandem perfici
in animam ſenſitiuam. Non tamen ſic, quod
hæc ſenſitiua pariter tranſeat in naturam mentis
humanæ. Nam cùm duobus ſimul dominis, non
inuicem ſubordinatis, nemo inſeruire poſſit,
quin alterutrum odio habeat, eo quod incompa-
tibiliter ſint oppoſiti. Ita in natura, vnicum cor-
pus nequit duabus inſeruire animabus determi-
natis: ſitque ſenſitiua anima, non ſubſtantia,
non denique accidens (vt de formis docebo)
mens verò humana ſit ſpiritus, etiam viuens,
ſubſtantia in abſtracto, & immortalis hinc ni-
mirum fit, vt ſuperſtite ſenſitiua, natura etiam lu-
bens ſuſcipiat animam humanam, ceu actum
eius perfectè vltimatum, ſeſeque intus ambæ
pacificè compatiantur. Quibus præmiſſis cœpi 35
conſiderare, canem eſſe animal vorax mordax,
inuidum, vigilans, latrans, venaticum, & vnicam
ob bucellam omnium beneficiorum immemor,
ingratum, adulatiuum, &c. quæ cuncta, velut
proprietates ſeminales, & ſpecificas, ſemini ca-
nino ineſſe, non autem ab aſtris impreſſas: illarum
verò plurimas, ſpeciei proprias cognoui: aliquas
verò à parentibus inſuper peculiares. Vſque a-
deo hinc canum proſapiam, precio differre.
Cognoui ergo, conſimiles conditiones cani eſſe
de ſtirpe ſeminis, & non aſtrales, adeoque vbi
conſimiles inclinationes in homine contuitus
ſum, ſtatim quoque has ex proprietate aliqua
canina, in ſemine humano, delituiſſe exiſtimaui.
Denique notaui animantia quædam coniugalia,
alia verò promiſcuo & inceſtuoſo congreſſu na-
ta. Sic notaui cicura, ferina, callida, doctrinæ
incapacia, furtiua, crudelia, fugitiua, prauida,
mitia, &c. Quas conditiones, quatenus toti ſpe-
ciei communes, vel per familias, diſperſas, di-
dici non ab Aſtris, aut ab Almuten natiuitatis:
ſed prorſus, & duntaxat ex ſemine oriundas.
Idcirco & pariter exiſtimaui eiuſmodi inclina-
tiones hominum, ex brutali aliqua proprietate
ſeminum, nato inoleſcere. Reperi quoque inter
homines, integras non rarò familias furioſas,
ſtupidas, callidas, inſolentes, petulcas, &c. Vnde
quidam dicuntur, *natio viperina.* Item: *Dicite
(Herodi) vulpi.* Quocirca cœpi ingenium, iu-
dicium, memoriam, mores, inclinationes, imò
mortis ac fortunæ diſpoſitiones, omnino ab
aſtris remouere. Denique & in patrantis ma-
nu, eſt generare maſculum vel ſemellam: ſunt
autem maſculæ conditiones, inclinationes,
ingenia, proprietates, longè diſtinctæ, à
feminis. Orat namque Eccleſia *pro deuoto
femineo ſexu:* quocirca inclinatio, ſiue de-
uotio moralis, ſexui debetur, non aſtris. E-
qui enim, ex colore pilorum iudicantur: co-
lores autem, in conceptu, ex arte variantur.
Inſuper conditiones & inclinationes mutan-
tur per ætates. Pueri nimirum rebus aliis ma-
gis oblectantur, quàm viri. Sobrius enim iuue-
nis, quando fit potator ſenex, vel vice ver-
ſa. Adoleſcens liberalis, ſæpe auarus eſt, dum
ſeneſcit. Auaritia quoque ſeminum (quod mi-
nus indiget, minuſque appetere deberet) ſæpè
comitatur. Quæ certè non ex Aſtrorum dire-
ctione pendent, ſi idem Almuten totam mode-
tatur vitam. Enimuerò diſtinxi inclinationes; 36

vt vna videlicet ſit, qua naturaliter propen-
det quis in profeſſiones, regiones, artes,
ſcientias, mercaturam, vel negotia exercenda.
Hanc nuncupo inclinationem vocationis. Al-
tera verò inclinatio concernit mores, virtu-
tes, vitia; quam voco moralem, ſiue ethicam.
Tertia autem ſpectat, ſanitatem, morbos, vitam
longam, vel breuem. Hancque ideo inclinatio-
nem, vitalem omnino. Tandem quarta eſt for-
tunatum. Quantum autem ad primam attinet,
de fide credimus, Deum immediatè creare
mentem humanam, eamque dirigere ad certam
ſui vocationem, in qua ſibi placere poſſit maxi-
37 mè; quorſum illi porrigit condigna talenta 5. 2.
vel vnicum. Itaque inclinatio vocationis, qua
quis ſit Medicus, Geometra, Muſicus, &c. datur
animæ ab ipſo Creatore, à quo omne bonum
donum de ſurſum venit: nequicquam verò ho-
rum ab aſtris. Ideo omnes vocationis inclina-
38 tiones, eo ipſo ſunt bonæ. Inclinatio verò mo-
ralis, vt eſt merè belluina; ita iam ante demon-
ſtraui dependere eam ex ente ſeminis. Mala ſi-
quidem ſimpliciter aſtra eſſent, ſi inclinarent
hominem ad vitia. Erraſſetque Creator in iu-
dicio. Quod viderat, quæcunque fecerat, eſſe
bona. Inclinatio itaque ad malum, ex corrupta
natura in ſui radice, ac ſemine, emanat. A corde
manant malæ cogitationes, iuxta lucem Euan-
gelicam, & ab anima conſenſus, prout à conſue-
tudine peccandi fortis inclinatio. Bonum verò
ex gratia, voluntate & exercitio. Neutiquam
ſanè ex ſtellis nobis eſt aduena. Prima nempè
noſtri conſtituentia à præuaricatione fuere in-
quinata æqualiter: inæqualiter verò diſtribu-
39 ta, atque participata, ex bonitate ſeminis, ma-
tris conceptu, educatione, &c. vel contra. Id-
eoque inclinationes omnes ſeminales, creſ-
cunt, augentur, vel decreſcunt, iuxta proprieta-
tes fluxuum ſeminis, ad augem, & declinatio-
40 nem. Tertiam autem inclinationem ex debi-
litate vel robore ſeminum eſſe, totamque ſub-
eſſe directori Archeo, in natura, nemo niſi Aſtro-
logus controuertit, qui malè accinctus, cuncta,
in idololatriam vſque, ſtellarum motibus re-
fert, ſibique ius explicandi attribuit, imprimis
non diſtinguens poteſtatem nunciandi, à virtu-
te effectiua: neque ſciens, ſeptem errones tan-
tum eſſe, vt præſideant Blas elementorum. Fi-
xas verò, continere tragœdias particulares. Ideo-
que cum præter ſolitum naturæ, ſigna erunt
in ſole & luna portenta ſignificant futuræ ruinæ
vniuerſi. Sed illa increbuit ſtoliditas volgo, vt
putatum ſit, cuique in arte ſua credendum.
Rectè hoc quidem. Quod Aſtronomus didi-
cerit mentiri motus & diſtantias ſtellarum. At
non proinde illi credendum, tanquam vati ſtel-
larum, niſi literas valdè authenticas contule-
rit, quibus illi credatur, tanquam Ooliab, &
Beſeliel. Ego itaque pro vitali inclinatione, laudo
prouerbium: *fortes creantur fortibus, & bonis.*
41 Porrò quantum concernit inclinationem fortu-
narum. Illa, ipſo etymo, excedit catalogum
inclinationum. Exiſtimo itaque omnes om-
nium fortunas, tam proſperas, quàm aduerſas,
concernere diſpoſitionem diuinam, non autem
inclinationem, multoque minus ab aſtris de-
pendere, licèt in firmamento ſint præſignatæ.
42 Siquidem & hæc præſignatio demonſtrat, pen-
dere illas immediatè à voluntate Signantis. *Sor-
tes enim noſtra in manibus tuis, Domine.* Credo
itaque omnes omnium ſortes, bonas eſſe in ſe,
& plenariè eſſe in manu Domini. Credo inſu-
per, quod quantum quiſque ab hac opinione eſt
remotior: tantum ſit gentilitati vicinior. Scho-
læ ethnicæ videbant quidem, animantia, per
ſpeciem, conſimiles inclinationes habere; ſtu-
pefactæ tamen, pluralitate inclinationum mo-
ralium in ſpecie humana, vnica, exprimente
omnium beſtiarum inclinationes omnes, neſ-
cienteſque ideo cui cauſæ, tantum inclinatio-
num numerum ſiderent, ſuadente Cacodæmo-
ne, per augures cœli, confusè ad aſtrorum in-
certam, momentaneamque copulationem, &
elongationem confugêre. Nequicquam inda- 43
gantes, cur plurium beſtialium inclinationum
humana ſpecies ſit capax. Neglexerunt enim
conſiderare, Quod bruta ſpecificas haberent in-
clinationes ex ente ſeminis, nec brutis borоſ-
copum deberi. Quod homo ſuas pariter ha-
beret inclinationes brutalium ſimiles. Quocirca
ſaltem pro moralibus inclinationibus homi-
num, natiuitates non eſſe indagandas. Etenim
nec aliunde homini naturaliter adueniunt, niſi
ex parte ſui corporis, quod totum, quidquid
eſt, enti debet ſeminali, non aliter quàm bruto-
rum corpora. Anima ſiquidem immortalis, to-
ta ſimplex & vniformis eſt; cum ſit immor-
talis, nequit à caduco, labilique ſtellarum mo-
tu, ſuam habere inclinationem: ſed tantum au-
ſcultat naturæ, in Adamo, & poſteris corruptæ,
à peccato. Quocirca in ſero nepote, non rarò
reſurgunt mores, geſtus, & inclinationes aui,
non antea viſi. Has quidem tum enti ſeminis
dari contentæ ſunt Scholæ, non aſtris. Sed aſ-
ſentiendi conſuetudine, & Aſtrologorum im-
portunitatibus ſoporatæ neglexerunt perpen-
dere præfatas inclinationes, aut non eſſe alte-
rius dignitatis, nec à cœtu cæterarum inclina-
tionum ſeparatas: ac proinde eadem lege tene-
ri, enti ſeminis. Neſcio itaque, quo merito ho-
die adhuc doceant, hominem Aſtris ita ſubie-
ctum, vt continuò iis teneatur. Morales, vi-
tiorum nempè, & bonitatum inclinationes, ab
hora natiuitatis deſumi: At ſanè, *conſtituit Deus
hominem in manu arbitrij ſui.* Anima enim ſen-
ſitiua, mentis vicaria, maiore ſane libertate, gau-
det, quàm animæ brutorum, propter ſigilla à 44
mente ſibi ſuggeſta. Verùm animæ brutales,
ſuæ ſpeciei inclinationibus, ſub pauca latitudi-
ne, contentæ viuunt: humana verò ſenſitiua,
ad omnes exſpatiatur. Etenim vt fœtus huma-
nus, ſimul atque nutriti propria quadra inci-
pit, non alicuius ſpeciei planta eſt, prout ne-
que alicus ſpeciei brutum, dum ſenſitiua ſi-
mul cum rationali affluit. Ita ſenſitiua humana,
non ad ſpeciem brutalem alligata, per omnem
brutalium inclinationum latitudinem vagatur,
ac facile auſcultat alienis inclinationibus men-
tis immortalis proprio lubitu ſibi inductis.
Mens enim, incorruptam naturam habens, facilè
huius motibus & illecebris cadit, ſemperque per
effrenem appetitum diſcuſſa loco, ſeruit vt pe-
diſſequa perturbationi, quæ illam loco pepulit. 45
Vnde inclinatio aliena. Cuius frequenti vſu,
vel deſiderio, fit conſuetudo fortis, quæ tan-
dem mentem incarcerat. Patet ſaltem, inclina-
tionem moralem eſſe de intimis animæ ſenſiti-
uæ proprietatibus, ex ente ſeminis diſpoſitiuè
labentibus. Quodque Aſtra, nullam cauſandi
poteſtatem in nos, ſint ſortita, præterquam per

Blas

Blas meteorum. Cæterùm quanquam inclina-
tio vocationis, vel moralis, vitalem mutent. Vt
dum putator ſit podagricus, ſcisator vulneratur
vel occiditur: Sic deaurator miſerè tremit; foſ-
ſor mineralium, itemque Chymicus, aſthmate
perit. Illa tamen fiunt duntaxat occaſionaliter.
Nec quidquam iuris Aſtrologo deferuor. Apage
ergo, credere ſtellas ad tentandum, inclinan-
dum, perdendum, felicitandum, ſcientias in-
fundendum, creatas, aut acquiſito deinceps iu-
re, valere. Tollitur enim ſic vis meriti, ac ſup-
plicij, aperitur quoque via ad Atheiſmum, &
46 deſtinationum fatalitates. Itaque ſapiens do-
minabitur Aſtris. Non quidem, quod queat
impedire, mutare, ſuſpendere, & inuertere
aſtrorum curſus, aut lumina: vt neque viciſſi-
tudines temporum, dierum, & annorum inde
conſequentium. Sequitur ergo, quod Sapiens
non dominabitur effectibus, qui ſunt copulati
ad aſtrorum reuolutiones, tanquam cauſas: ne-
que dominabitur aſtris, tanquam ſignis, vt vi-
delicet illa queat mutare, pro ſuo lubitu: ſed
tantum præuidens, quod ſeptem errones, Blas
motiuum, vel alteratiuum concitaturi, vnde
ſterilitates, frigora, calores, annonæ caritates
vel ſimilia, neceſſariò conſequuntur, poterit
ſibi de neceſſariis prouidere, adeoque aſtrorum
fluxu natis incommoditatibus obuiando & à
poſteriori quodammodò dominari. Hoc nomi-
ne Aſtrologus, non excedens meteori limites, à
Sacris inter Sapientes refertur. Quam ceſſeram
ſi prædictiones aſtrologicæ temerario auſu ex-
ceſſerint, nedum vanæ ſunt, ac coniecturales:
ſed vtrâque Sacrorum pagina exploſæ, nomine
Augurum Cœli. Adeo vt rectè S. Ambroſius
illas comparet telis aranearum, quæ quidem
muſcis & culicibus, ſeipſas irretientibus, ca-
ptandis inſeruiunt, à robuſtiori verò animali,
facillimè diffringuntur. Sic nempe hæ prædi-
ctiones, credulos minuſque firmatos in fide,
47 tantùm captant. Quod autem in ſe ſint vanæ,
& coniecturalibus regulis formatæ, probo. Quia
nituntur duplici fundamento, nullo nempè, &
falſo. Ex parte nullitatis eſt. Quod velint ſep-
tem Planetis attribui figuram, inclinationes,
fortitudinem, ingenium, fortunas, & mortem
48 nati. Cum Deus ſtellas tantùm in ſigna, tem-
pora, dies, & annos, non autem in cauſas præ-
dictorum, deſtinauerit. Adeoque ſi contradi-
cant eiuſmodi prædictiones, deſtinationi diui-
næ, eo ipſo nullæ ſunt, & falſæ. Secundò. Quia
hactenus nondum inter Aſtrologos conſtat, de
Schemate, ſiue ordine cœlorum. Videlicet an
Mercurius, & Venus, ferantur orbibus ſingula-
ribus infra Solem, iuxta Ptolemæum, & omnes
iudiciarios veteres. An verò rotentur paribus
circulis, circumcirca Solem. Quod nuper tu-
bus opticus ſic explorauit. Concidunt ergo
Aphoriſmi prædictionum, illo fundamento ni-
tentes, quod illi duo planetæ ſemper ſint Sole
inferiores. Deinde, ſi duo ex planetis, (Venus)
maximum præter Solem ſidus circum Solem
feruntur, ſintque tantæ poteſtatis in Iudiciis, &
tam vicini nobis, ſaltem illæ maculæ, ſiue ſtellæ
in Sole, vel illi propinquiſſimæ, erunt longè
maioris authoritatis, ad refellendum omnes ve-
terum aphoriſmos. Et ſtellæ, quæ circum Io-
uem, nuper volui ſunt repertæ, Almageſti regu-
las, ſine fundamento ſcriptas, coniecturaliter
conuincent. Vt interim ſileam de Copernici
opinione; quæ hodie ſuis non caret aſſeclis; &
non paruæ authoritatis, licèt ſub ſilentio pre-
mant ſuum conſenſum. Qua tamen ſemel
erumpente, abſque dubio, omnia phænomena
& prædictiones ruent. Quartò, incertum eſt
punctum natiuitatis. Cumque aſtra ſingula
puncto varient, neceſſariò omnis prædictio
eſt incerta. Ego aliquando iunioribus annis de-
ceptus, plurimum tribui aſtrorum ſignificatio-
nibus: ſed cum mihi ſatisfacere non poſſem, vt
per notabilia accidentia nati, punctum natiui-
tatis inuenirem. Quod eſt planè neceſſarium, ſi
ex aſtris illa accidentia procedant quomodoli-
bet: tandem ex parte magni Herois, deſcripſi
accidentia ſua, nimirum quod anno ætatis ſuæ
xi vnor ſex annorum ipſi eſſet nupta, equitis
gradum nactus, peregrè profectus vſque in an-
num 19 in duello vulnus accepiſſet, femur dex-
trum, caſu in thæda fractum ſibi adiunctis ho-
ris præciſis, cum plurimarum rerum obſerua-
tionibus. Addita patria vbi natus, die 9 Iunij,
& hora inter 7 & 10, ante meridiem anni 1604.
adiui ipſe peritiſſimos iudiciarios demiſſa quo-
que quæſtione in alias regiones, cum pollicita-
tione 600 aureorum, qui punctum (nobis no-
tum) natiuitatis ariolari, ex præfatis accidenti-
bus poſſet. Tandem nemo punctum verum at-
tigit, ſed ille qui propius acceſſit, adhuc per
ſeptem puncta, ſuper ſemihoram diſtabat inde.
Erant interim anteſignani, qui negabant inter
7 & 10 horam tale punctum eſſe, per quod eiuſ-
modi accidentia eſſent ſignificata: ſed quidem
illud punctum reperiri, mox ante quintam ma-
ne. In rei tamen veritate, natus erat Londini
me præſente, ſeptem punctis poſt horam no-
nam ſolarem, & non horologialem. Inſigni
deinceps ergo pœnitentia, luxi meas credulita-
tes. Porrò de falſitate fundamenti prædictio-
num, clarius adhuc conſtat. Siquidem ipſimet 49
fatentur excentricos ſuos, &c. eſſe mera figmen-
ta, & penè impoſſibilia, ad ſaluandum ſuas
theoricas. Quod ſonat. Ignorari cœlorum or-
bes, & aſtrorum lationes. Adeoque poſitis his
abſurdis figmentis, non mirum, conſequi plura
iis affinia. Noui remedium, quo fœtus alioqui
per diem & horas in partu ſtaret, eoque potu
ſumpto, mox infra horæ quadrantem, mulier
parturit: ſicque eluditur punctum natiuitatis,
itemque Trutina Hermetis de empſychoſi; hoc
autem remedium, in iecore, & felle anguillæ,
ſiccatis & puluerat is, conſiſtere ſcripſi alibi: fal-
ſitas denique magis apparet. Nam dicunt, Sa- 50
turnum frigidum, & ſiccum malancholicum,
ideo inuidum, & ad furta ac proditiones inci-
tantem, planè malum, quia de natura terræ.
Martem verò, quia calidum & ſiccum (non So-
lem) malum eſſe, cholericum, bellatorem, homi-
cidam & ferum, quia de natura elementi ignis.
De aëris verò natura atque bileres Iouem atque
Venerem ſanguineos, bonos, pro vt Lunam at-
que Mercurium frigidos, & humidos de natura
aquæ & phlegmatis. Adeoque & ideo medio-
cres. Soli verò calidiſſimo, mediocritas compe-
tit, non humor nec elementum. Quocirca vel
Sol languebit præ iniuria, vel malè attribuun-
tur poteſtates elementorum fictitiæ, in cauſas
proprietatum ſtellarum, quibus proprium eſt,
non mutare: ſed dare Blas alterariuum his in-
ferioribus. In quo occurrunt multæ falſitates.
Nam imprimis, malum intra cœlum, cauſatiuè

demergunt. 2. Terræ qualitates eſſe prauas. 3. Ignem inter corpora elementalia collocant. 4. Non aſtra, non ſaltem quoque duo elementa, quæ Deus fecerat, erant bona. 5. Falsò comparant ſtellas in proprietate cauſatiua, ad qualitates elementales. 6. Falsò ergo attribuunt ſtellis, cauſalem vim fortunæ, ingenij, &c. ad
51 primarum qualitatum relationem. Quare cum in iudiciaria Aſtrologia tantæ ſint nuditates, falſitates, vanitates, & in ſumma non niſi coniecturæ, meris mendacibus regulis ſuffultæ, non eſt mirum, quod mille Artifex ſe illis immiſceat, vt habeat nunc iterum ſuos quadringentos prophetas, vni Michææ oppoſitos. Quiſquis ergo es Lector, meo exemplo, noli altum ſapere. Cœlum autem, tam ſitu, quàm profunda ignorantiæ noſtræ cæcitate, altum nemo addubitat. Quapropter certè nolui inquirere cœleſtia arcana, qui terreſtria, ne puſillum quidem noui. Sin autem vltrò Deus reuelet, canta ipſi gratias corde grato. Certus nil reuelaturum, niſi quod ad ſui gloriam, & hominum vſumfructum ſpectauerit; Plura de Epidemicis, tractatu de Peſte ſcripſi.

FORMARVM ORTVS.

1 *Abuſiuè docent Scholæ, ortum formarum è Cœlo eſſe.*
2 *Fides Authoris.*
3 *Probatur.*
4 *Quid deceperit Scholas.*
5 *Error circa patrantia lumina Solis.*
6 *Inconſtantia Scholarum.*
7 *Tandem maluere, formas oriri ex potentia materiæ, non autem ex patrante lumine cœlorum.*
8 *Opinio S. Thomæ refutatur.*
9 *Eiuſdem contradictio.*
10 *Opinio Scoti refutatur.*
11 *Scholæ aliorum hebes dogma refutatur.*
12 *Incipiens Atheiſmus.*
13 *Concludunt Scholæ contra ſeipſas.*
14 *Optime ſenſit Auguſtinus.*
15 *Scholæ quoties cæſpitant, facile ambiguitate nutant.*
16 *Theſes Authoris ſeptem.*
17 *Quantum creatura ad productionem formæ tribuat.*
18 *Quale ſit ſemen fæcundum.*
19 *Progreſſus ſeminis, ad optatum lumen.*
20 *Mineralium ſimiles fluxus.*
21 *Probatur vis aliqualiter ſenſitiua in mineralibus.*
22 *Iſtos heroes ambos, ſeduxit Paganicus error, in quinque abſurda.*
23 *Itemque ſcienter didiciſſent nouem notabilia.*
24 *Ignem nec ſubſtantiam eſſe, nec Accidens.*
25 *Propoſitionis demonſtratio.*
26 *Probatio ſumpti per mechanicam.*
27 *Lumen migrare de ſubiecto in ſubiectum.*
28 *Quid flamma.*
29 *Probatur definitio per mechanicam.*
30 *Ignis eſt mors artificialis poſitiua.*
31 *Theſes aliquot, ignis naturam docentes.*
32 *Concluſio è præmiſſis, & theſibus.*
33 *Demonſtratio Mathematica.*
34 *Scholæ ſibi contradicunt reſpondendo.*
35 *Probationes inſuper aliquot.*
36 *Scholæ ſibi implicant.*
37 *Contradicunt ſacris.*
38 *Igniculus vitalis quis.*
39 *Solare lumen, quî differat à lunari.*
40 *Solare lumen, planè mutatur in ſtellis.*
41 *Cur luna, etſi aliis ſtellis minor, dicatur luminare magnum.*
42 *Luna, luce nocturna regit noctes, etiam dum ſolem comitatur ſuper horizontem oppoſitum.*
43 *Luna, nedum eſt ſpeculum recipiens, & reflectens.*
44 *Probatur ipſi lumen proprium.*
45 *Blas frigidum lunæ, eſt de proprietate proprij luminis ſui.*
46 *Demonſtrationes ſuper illo lumine.*
47 *Differentia radiorum Solis & Lunæ.*
48 *Differunt regere diem & noctem, ſeparare lumen à tenebris, & diem ſeparare à nocte.*
49 *Luna per mutuatum à Sole lumen, non regit noctem.*
50 *Animalia noctiuaga, quomodo perfectè cernant ſub denſiſſimis tenebris.*
51 *Non emittunt lumen extra ſe.*
52 *Quid ſint tenebræ tangibiles, & exteriores in ſuperlatiuo.*
53 *Cur mali ſpiritus, opaca nocte lubentius tumultuentur.*
54 *Hiſtoria noctambulonis.*
55 *Vulnus difficilè curatur, ſi radius lunæ illuxerit.*
56 *Extreſcentias curat lumen lunare.*
57 *Rana tota per lunare Blas, & frigus, redit in Cryſtallinam mucilaginem.*
58 *Commendatur gluten de Aquatico.*
59 *Quare luna reſpiciat plantationes.*
60 *Cur effodiantur, & decerpantur plantæ ante Solis ortum.*
61 *Sufficere duo luminaria magna.*
62 *Germinandi modus, & progreſſus.*
63 *Tandem nitens fulgur in Archeo.*
64 *Fœcunditas mineralium vnde.*
65 *Splendor, non eſt ipſa forma, vt neque candelæ ſplendor, eſt forma flammæ.*
66 *Natura, per ſe, nec continet, nec attingit formam.*
67 *Progreſſus in brutis calidis.*
68 *Quadruplex rerum forma.*
69 *Nullam ſubſtantiam iure eſſe annihilabilem.*
70 *Scholæ ſuam impugnant doctrinam per axioma.*
71 *Myſterium creationis humanæ.*
72 *Plures luminum ſpecies, quàm rerum materialium.*
73 *Splendor ſeminum, vt differt à Lumine formali.*
74 *Lumen formale, toto genere diſtat ab igne.*
75 *Poteſtas condendi formas, infinita eſt Sapientiæ, & poteſtatis.*
76 *Qualiter mens penetrat alias formas, iuxta & ſuam ſenſitiuam.*
77 *Proprietates innaſcuntur à contactu formali.*
78 *Deus tangit, & penetrat omnes formas: à nulla autem contingitur, niſi à mente bona.*
79 *Innocentia Ariſtotelis, ſunt blaſphemia Chriſtianorum.*
80 *Animam, nil deſtructiuè pati à caducis.*
81 *Senſitiua in nobis, non eſt ſpecifica bruti.*

82 Quo

82 *Quomodo ſenſitiua determinetur à mente.*
83 *Vegetans forma in bruto, non eſt de ſpecie plantarum.*
84 *Ignis fit igne calidior.*
85 *Anima vegetabilis, vitalis quidem, at non propriè dicenda eſt viuens.*
86 *Functiones vnius animæ exſtinguuntur, illæſis alterius.*
87 *Archei diſcrimina.*
88 *Solare Lumen in aue, & quadrupede; lunare verò, in piſce.*
89 *Scholæ ignorant ſimplicium gradus, quamdiu luminum formalium poteſtatem.*
90 *Ignis Gehennæ ſeparat ens Archeale.*
91 *Deceptus Quercetanus in glacie.*
92 *Paracelſi error in gradibus ſimplicium.*
93 *Solis lumen, non eſt conſtitutiuum entis.*
94 *Semina Solarium, & lunarium, viſu diſtinguuntur.*
95 *Duo luminaria magna, reſpondent duobus elementis primariis.*
96 *Lumen trahitur in ſilicem, extra corpus luminoſum Solis, & conſeruatur aliquandiu in tenebris.*
97 *Vſus anhelitus, veteribus aſſignatus, fallax.*

1 Gentilitas vſque perſeuerat nobiſ-
cum, quod in Scholis edocti,
etiamnum credamus, totam ſub-
lunarium moderationem, & vi-
ciſſitudinem, pendere ex certo
(id eſt, innominato, incognito,
coniecturali, & incerto) cœlorum motu, aſtro-
rum ſitu, lumine & aſpectu. Non conſideran-
tes ex oppoſito, donum multiplicationis aut
generationis, effuſum, ante natas ſtellas: atque
eatenus, fruſtraneam quodammodò fore bene-
dictionem generationis, & viciſſitudinum inde
ſequentium, ſi totalis gubernatio inferiorum
eſſet cœleſtis, verumque imò foret, *Quod homo
hominem generet & Sol.* Protoplaſtus enim ex
limo ſactus, & inſpiratione diuini flatus, eſt ani-
matus: Cœlos verò, nec eſſe, nec mores, nec
ſcientiam, nec fortunas conferre, ſatis jam ſu-
prà probaui. Nunc porrò, nec quidem vitam,
nec formam dare poſſe, probabo. Enimuerò ſic
hæc olim infatuarunt dogmata Scholarum:
quod inter Chriſtianos creditum ſteterit, ipſam
mentem immortalem, è ſemine humano, & cœ-
lorum influxu, naturaliter produci: & quam-
quam id Eccleſia vetuerit: Scholæ attamen,
gentilium erroribus etiamnum imbutæ, docent
præter mentem humanam, omnes omnium
formas, eſſentias, origines, & conſequenter vi-
tam, inclinationes, proprietatumque perfectio-
nes, proprietates, & fortunas noſtras, è ſiderum
motu, lumine, (& forte inſuper influentia) pro-
2 ficiſci. Aſt longè aliud credo. Profiteor nempe
illud, qui ſolo verbulo beneplaciti, vniuerſum
ex nihilo fecit, eſſe omnia in omnibus, & ho-
die quoque cunctorum viam, originem, vitam,
& perfectionem. Adeo vt quamquam cauſæ ſe-
cundæ, ſint & operentur, tanquam cauſæ par-
tiales, motuum directiones, & diſpoſitiones
omnes, ad generationem neceſſarias. Quod pro-
inde nihilo magis, omnipotens ſuum honorem
vlli tribuet creaturæ. Quin ſemper, vt cauſa
totalis maneat, ingis rerum Parens, naturæ
Conditor & Rector, creando perſeuerans. Pro-
fiteor itaque, quod ſicut in initio ſine ipſo fa-
ctum eſt nihil. Ita & hodiè, formæ cuiuſuis
creatio, ſit res ex nihilo, per ipſum eundem fa-
cta. Quod non ſolùm dico, pro materia, ſemel
olim creata: ſed & de formis quibuſlibet. Quod
ſicut & forma eſt rei quoddam velut lumen, &
iſtius luminis apex: ita nemo formas rerum pa-
tret, niſi Pater luminum, qui omnia dat omni-
bus, nec longè abeſt ab vnoquoque creato. Nec
credam, cœlos ex nihilo condere rerum formas
naturales, aut rerum ſemina animaſue dare,
quas nullo modo habent. Quia fides, ſimul &
religio me docent: Deum eſſe & hodie rerum
immediatum principium, vbique præſens, ope-
rans omnem omnium perfectionem. Ideoque
quidquid vſpiam eſt eſſentialiter, id totum,
quantum eſt, poteſt, ſcit, atque habet, debere
Deo. Etenim creatio reſpicit & dicit habitudi- 3
nem, ad rem exſiſtentem in perfectione: rei au-
tem perfectio eſt ſua cuiuſque interna eſſentia-
lis forma. Ergo eius immediata origo, non
aliunde, quàm ex creatione eſſe poteſt. Atque
ideò, immediatè ex vnico rerum Creatore ineffa-
bili. Scholæ ergo, oppoſitum ſentientes, de- 4
ceptæ ſunt, cum cernerent lumen, per ſe, facere
verum ignem trans vitrum. Lumen inquam,
putarunt accidens: Ignem verò eſſe ſubſtan-
tiam, atque in vtroque putantes ceſpitarunt.
Ideoque ad lumen naturale Solis cæcutientes, 5
tanquam ad ſubſtantiæ ignis creatorem confu-
giunt, retrocedendo dubitantes, An cœlum, adhuc
formam ignis conderet, an verò aliud quoduis
lumen artificiale, in hoc opere æquiualens?
Etenim ſemper iſta perennat Scholarum igna-
uia, quod nacto exemplo (erroneo & putaticio)
confeſtim ad generalitatem ſint lapſæ: ne in-
dagando, per ſpecies, fatigarentur & aliquid re-
perirent, quod illas, ex poſſeſſione putatæ noti-
tiæ, cogeret recedere. Intelligere inquam non
potuerunt, Solis lumen, quin ſimul & forma-
rum omnium eſſentialium, crederent eſſe crea-
torem. Sed in palæſtra ceſpitant, cadunt, & in- 6
conſtantes aufugiunt. Nam cum vnam formam
eſſentialem ignis putarent generari immediatè
à calore, putredine, frictione: & iam fumi de
alio lumine, abſque cœlorum reſpectu, coopera-
tioneque, palinodiam cecinere: cœlos, ſuamque
priorem opinionem oppugnarunt, & ab his,
formarum creationem repetendam volunt,
quam tamen liberaliter, atque creduliter, ipſis
ſubinde cedunt, incertæ, cuinam Authori, for-
marum natiuitas debeatur. Quocirca, cum ig-
nem de igne fumi cernerent, adeoque in obje-
cto cremabili eſſe potentialiter ignem. Confe-
ſtim quoque eodem iure, ſemina cuncta, conti- 7
nere potentialem formam, atque eatenus ſcili-
cet, quod actualis forma tandem ducatur, atque
procreetur ex potentiali diſpoſitione, quam vo-
cant materiæ (ac ridiculam ſanè) potentiam.
Initio enim ſunt arbitratæ, cunctorum ſemi-
num generationibus, idem euenire, quod jam
in lumine, & igne expertæ fuerant. Mordicus
itaque aſtruere cœperunt deinceps, quod omnis
ſubſtantialis forma (ego verò, eſſentialem for-
mam, rebus quibuſlibet concedo: ſubſtantia-
lem tamen, nulli, niſi homini, propter mentem
immortalem) ſine actus educeretur ſine medio,
è potentia materiæ. Id eſt, à Solis crearetur.
diſpoſitionibus materiæ (quod eſt dicere) acci-
dentibus. Vtque ex cerebro, hæc illarum ſcien-
tia parta erat; tanquam Minerua Iouis filio: fuit
quoque

quoqne pro ſubjcӗto inhærentiæ anxia, incon-
ſtans, ſine ſenſu, atque in varias mox ſectas di-
8 ſciſſa. At inprimis quidem S. Thomas. Docet,
Accidentia, reueraquidem, generare ſubſtantiam:
ſed in tantum, reſpectu ſubſtantialis formæ, cuius
ſunt inſtrumenta. Inprimis, hic S. Thomas ſuum
deſerit Ariſtotelem, vultque cauſam efficientem
eſſe internam, è ſinu formæ labentem, dependen-
tem, & bactenus eius prolificatricem efficien-
tem. 2. Dicit hæc implicantia. *Vna forma ſub-*
ſtantialis, non facit alteram, ex ſeipſa: ſed eius
9 *accidentia id reuera faciunt.* Item, *Accidentia,*
ex ſeipſis reuera non faciunt formas ſubſtantia-
les: ſed eſt virtus ſubſtantialium formarum,
quarum inſtrumenta duntaxat ſunt ipſa acci-
dentia. Siue vt alibi dicit. Quod Accidenna,
ſint proprietates formarum ſubſtantialium, &
quidqnid operantur, id virtute formarum fieri.
At ſanè pace tanti viri, non eſt io rebus naturæ,
prout eſt in negotiis hominis, vbi Iudex, vel
Sacerdos, operatur nomine officij, & non vt
Ioannes. Eiuſmodi enim reſpectus, natura
ignorat, iiſque lubens huc vſque caruit. Penes
eam res enim quæque agit, id quod agit, ſine re-
latione authorizationis. Accidens nempe, agit
quantum, & quale eſt in ſeipſo: non autem qua-
tenus ex commiſſione eius, cuius eſt organum.
Natura quippe, ignara eſt ſubſtitutionum, om-
niſque fallaciæ iuris. Res enim operatur,
quantum quæque poteſt, abſque diplomate.
Quid enim ad effectum productionis forma-
rum attinet, accidentia agere in quantum ſint
organa formæ ſubſtantialis, vel alio reſpectu, ſi
interim formæ eſſentiales, reuera & actualiter
conſtituantur ab ipſis accidentibus? At ſanè in-
ſtrumentum, etſi in Matheſi aliquid generet,
nullo tamen intellectu vero, eſt generans in na-
tura, eo quòd ſit rei generatæ, & ſingulariter
eius formæ externum, nec quidem continens
Idæam eſſentialem formæ, multo minùs Ar-
cheum eius. Siquidem Accidentia, quatenus
procedunt à generante ad intentionem gene-
randi, debent continere quidditatem atque pro-
prietates ſeminales, ad generationem requiſi-
tas, quibus accidentia, vt talia ſunt orbata. Eo
quòd ad ſummum, ſint tantum media diſpoſiti-
ua materiæ, ad ſuſcipiendam formam, non au-
tem ad procreandam eam. Videtur itaque iuxta
D. Thomam, quod accidentia, vt inſtrumenta
formæ, eſſent velut canales inſtrumentales, per
quos forma generantis, ſpiraret formam in ge-
neratum, ſi materia huius prius, per alia acci-
dentia, ſit benè diſpoſita. Atqui tunc genera-
tio formæ immediata, non competeret acci-
dentibus. Vt ſanè accidentia nunquam ſub In-
tellectu inſtrumenti, ſunt productiua ſubſtan-
10 tialia. *Scotus* verò, iiſdem inſiſtens deluſioni-
bus, ex productione Ignis deſumtis, declarat
Accidentia, nullo modo generare formas ſubſtan-
tiales, ſed vnam formam ſubſtantialem, reuera
actualiter producere ex ſeipſa alteram. Hic ſe-
mo, ſaltem cœlo & Soli, demit generationem
formarum. Secundo facit omne ſemen, actu ani-
matum, vita & forma dotatum ſubſtantiali, cum
delirante Thoma Fieno Medico Louanienſe.
11 Tertius eſt, qui tenet propria virtute, & ſine con-
curſu formæ ſubſtantialis accidentia, immediatè
producere formam ſubſtantialem. Hic enim
(vt dixi) ab ignis, & luminis præſentia maximè
obcæcatus, inſtar veſpertilionum, cogitur fateri
magnæ benedictionis ſolemne mandatum: *Creſ-*
cite & multiplicamini, datum ſolis accidentibus.
Alij enim inſtar Africæ, ſemper noua monſtra
ex ſcientiæ humanæ præſumptione, adferunt.
Adeo tametſi præcedentes opiniones eſſent ab-
ſurdæ. Hi tamen adhuc, ſuperlatiuè abſurdiora
hîc ſtatuunt. Enimverò ſi natura requirat (vt
Phyſici ſupponunt) ſeminalem quandam ſuc-
ceſſionem, & continentiam vnius fluxus, ab al-
tero, velut principio conſubſtantiali, & conjun-
cto, cum principiato. Quomodo ergo poterunt
accidentia, quocunque modo accepta, procrea-
re aut continere formam ſubſtantialem? faten-
tur formam quamlibet, eſſe internam rei per-
fectionem, eſſentiam, ſubſtantiam ac origi-
nem accidentium ſui concreti; Attamen vo-
lunt illam naſci, produci, & velut ex nihilo crea-
ri, ab accidentibus, tanquam dependentiis for-
mæ eſſentialis, ſui prædeceſſoris. Atqui cum
omnia naturalia, producant ſui ſimile in ſpe-
cie. Sequitur ergo, quod velint formam eſſen-
tialem, eiuſdem eſſe ſpeciei, cum formis acci-
dentalibus. Imò accidentia, ſubſtantiis iſtam
eripuiſſe prærogatiuam, quod accidentia pro-
ducerent accidentia, atque inſuper formas eſ-
ſentiales ſubſtantiarum. Formæ autem ſubſtan-
tiales, velut otio torpentes, feriarentur, ac ſuis
vicariis accidentibus, totum negotij pondus
tradidiſſent, vt falſificarent proprium ſuum, &
Ariſtotelis axioma: *Quod omne agens, naturali-*
ter natum ſit producere ſui ſimile. Cum acciden-
tia non ſolum accidentales, ſed etiam ſubſtan-
tiales formas, quaſque docent eſſe etiam ſub-
ſtantias, eſſent producendo. Falſum itaque, & 12
Atheiſmi aliquid continere viſum eſt mihi,
axioma Scholarum. Quod omne agens, quod
diſponit ad formam, etiam det ipſam formam.
Quoniam ſi ſubſtantia, prædicamento differat
ab accidentibus: principia illorum non de-
bent minus differre. Principium nempe acti-
uum, motiuum, diſpoſitiuum, & eſſentiale, ge-
nerationum, eſt ipſa cauſa efficiens, & Archeus
faber. Deus itaque glorioſus, tandem creat for-
mas ſubſtantiarum. *Quorum ergo principia ſunt*
genere & prædicamento diuerſa, illorum effectus
æquè diſtant: prout cauſa eadem ſimiles, ſunt
ſimiles ſimilibus cauſatis. Sequitur autem à jam
dictis. Quod calor, producat calorem, non
ignem: multo longè minus formam pulli: Non
aliud denique quicquam præter calorem. Quia
cum cauſa efficiens ſit interna, & de eſſentia
cauſati (quod poſtmodum contra Ariſtotelem
demonſtrabo) ideo vnum & idem non poteſt
conſtitui à cauſis propinquis ſpecie diuerſis.
Multoque minùs toto prædicamento diuerſis.
Neque enim datur eſſe, ſine proprietatibus eſ-
ſentialibus, vt nec agens, ſiue organo, & medio.
Quo igitur medio, quaue demum proprieta-
te, extra ſe, calor erit agens in productione for-
mæ, aut vllius ſubſtantiæ? & quo contactu, ca-
lor tanget formam, vt hanc in altero objecto
generali, de participatione ſui eſſe, producat?
Siquidem apud Scholas, gentilirio errore im- 13
butas, omnis forma ſubſtantiarum eſt ſubſtan-
tia. Vnde Chriſtiani ſubſumere debent. Quod
cœlum, vt neque accidentia diſpoſitiua ad for-
mam, poſſint condere vllam ſubſtantiam ex ni-
hilo. Quod creatio ſubſtantiæ, ſoli ſit Creatori
propria. Rectè ergo ſenſit. B. Auguſtinus: *Si* 14
Deus in æterna intelligentia ſpecies omnes conti-
neat

*neat (imo & indiuidua earum) quomodo non cun-
cta conderet ? An aliquorum Artifex eſſe nollet ?
quorum efficiendorum artem, & ſcientiam, ineſ-
fabiliter laudabilis mens eius haberet ?* Idcirco
quamquam ſemen contineat patrantis imagi-
nem, Archeum ſibi proprium, cum omnibus ad
generationem requiſitis: attamen niſi eſſentia-
le eſſe formæ, originaliter, totaliter, exempla-
riter, perfectiuè, emanatiuè, & immediatè, pen-
deret, ex Deo, natura nunquam operaretur quic-
quam, ad acquirendum formam, quia poteſtate
actiua planè careret, ſi orba eſſet reſpectu illo
relatiuo. Itaque imprimis cœlum vel aſtra, nul-
lo intellectus modo, per motum, lumen, in-
fluentiam, concurrentiam, cooperationem, aut
copulationem, producunt efficienter, & imme-
diatè formas eſſentiales rerum. Quæ duntaxat
tantum videlicet nobis, *ſunt in ſigna, tempora,
dies, & annos*, quorumque munia nemini licèt
in nouas ſeruitutes compellere, Hterem. *Iuxta
vias gentium nolite diſcere, & à ſignis Cœli nolite
timere*, quæ timent gentes. Si non ſigna, multò
minus aſtra, quia non habent rationem cauſa-
rum, niſi vt ſint in tempora, dies, & annos. Nec
poteſt Chriſtianus, ſine ſcelere, illis alia dare of-
ficia. Eſt nempe iuxta Greg. *Terra collata pote-
ſtas ex ſe germinandi*, perinde vt animalibus
creſcendi, & multiplicandi, quam cœlo tribue-
15 re, nefas æſtimo. Sed Scholæ facilè recedunt à
Cœlo, ad accidentia diſpoſitiua. Ego verò, con-
16 tra, pro theſi pono. Accidentia nec per ſe, neque
vt ſunt formarum organa, producere ſubſtan-
tiarum formas: neque vnius ſubſtantiæ formam
producere aliam. Cum generantis forma ſit lo-
caliter extra ſemen. 2. Terra quoque, licèt po-
teſtatem germinandi, & fœcundandi ſemina
receperit, extra cœli ſeminis, aut alterius cauſæ
interuentum: non tamen eſt productiua, ſiue
effectiua formarum. 3. Suppono itaque Deum
eſſe veram, perfectam, & actualiter omnem
omnium eſſentiam. 4. Eſſe autem quod res ha-
bent, eſt entis, ſiue ipſius creaturæ: Non autem
Deus. 5. Licet enim pro pignore, dono, feudo,
vel talento, ens habeat ſuum eſſe, à Deo depen-
denter: eſt tamen illis ex creatione proprium.
6. Conuenit autem enti cum ſuo eſſe, vt ali-
quid agat, & operetur in ſui propagationem,
iuxta benedictionem: *Creſcite, & multiplicami-
ni*. Hinc nempè cauſæ ſecundæ habet. 7. Deus
ergo, ad generationem entis, concurrit vt cau-
ſa vniuerſalis, independens, totalis, eſſentialis,
& efficienter efficiens: ſed ens creatum con-
currit, vt cauſa dependens, partialis, particula-
ris, & diſpoſitiuè efficiens. Quid autem ad for-
mæ productionem tribuat creatura? Nota,
17 Quod cum entia, ad generandum nihil habeant
ex ſe; ſed ex mutuo & gratis cuncta poſſideant:
fatentur eo ipſo, Deum omnia operari, media-
tè, & immediatè, ſed animal non generat ani-
mal, at benè ſemen ad animal. Ea propter,
non generat formam eius. Semen autem ad
formam animalis, eſt tanquam Architectus diſ-
ponens: non autem vt formæ factor. Archeum
quidem à generante mutuat: non formam, imo
18 nec lumen vitæ, quo forma ſplendet. Non eſt
itaque initio generationis, Archeus adhuc lu-
minoſus: ſed eſt aura, in quam forma, vita, vel
anima ſenſitiua generantis, parumper ruit,
donec ſufficienter ſui fulguris ſigillum aliquod
19 vmbratile impreſſiſſet. Quæ aura, auida ſplen-
doris, ſenſati in generante, ſemel ac vmbra-
tiliter in ſe concepti, intendit via omni ſibi
poſſibili, corpus organizare, ad receptionem
illius luminis, & actionum, à lumine illo de-
pendentium. Quorſum ergo deſiderando an-
helans, ſeipſam magis magiſque accendit, (hoc
in typo metaphorico, eſt naturam per philau-
tiæ deſiderium orare, quærere, & pulſare) cur-
ritque perfectiſſimè, vt ſuſcipiat iſtud lumen,
formam, ſiue vitam. Quam tandem non aliun-
de acquirit, niſi ab eo, qui vis eſt, veritas, & lu-
men vitale. Quorſum ergo, cum Archeus deue-
nerit, nec interim vltra progredi valeat, ſiſtatur-
que; tandem formas, de manu Patris luminum
recipit, poſtquam plenè ſuis eſt fructus muniis.
Hæc ſic dictat Chriſtiana Philoſophia, quæ in
animalibus, & plantis, ſit facilis intellectu: Aſt 20
in lapidibus, mineralibus, metallis, adeoque
in fructibus aquæ non vitalibus, eadem accom-
modatè ſunt interpretanda. Non enim, etſi
hæc familia non propaget vi ſeminis, nec extra
ſe edat poſteros, proinde deficit ens in ea, quod
illam, ad deſtinatos maturitatis fines perducat.
Enimverò cum nihil vſpiam ſemetipſum diſpo-
nat, aut moueat, niſi ſemen ſit: neceſſe eſt, quid-
quid generatur, id habere intus diſpoſitorem,
qui in aura molli, aquoſa, ſalſa, lutoſa, &c. ſe-
deat. Non quidem quod heic fluat, aut obcr-
ret per iſtam maſſam, perinde atque in brutis;
aut quod proinde, in perpetuo ſucco habitet:
ſed aura eſt per totum incorporata, nec variaria
ab indole fructûs producti. Imò in mineralium 21
claſſe, iſte diſpoſitor eſt fermè vitalis, ac ſenſi-
tiuus. Quoniam Adepti Chymici, vniuocè tra-
dunt, ſi ſemen lapidis Chryſopæi, ſemel in ouo
illorum, fotum, poſtmodum infrigidetur tan-
tillum, deinceps deſperatum fore conceptum
& progreſſum ad lapidem. Id quod ouis auium
cum ſit ſimile, etiam proin fine vita ſenſitiua
ſubſiſtere nequit. Mirandum profectò, quod
Scholæ agnoſcant materiam omnem ſecundam,
fluere ex quadam vniuerſali materia: non admit-
tant tamen omnem vitam, ſiue omnes formas,
immediatè deriuare à vita primitiua, & actu
omnium primo. Omnem nimirum rerum per-
fectionem, deriuare ex vniuerſali ſupereſſen-
tialique perfectionis eſſentia. Imò potiùs hodie
derideant Platonem, cum ſuo deorum princi-
pio, & Auicennam cum Cholcodes Pantomor-
phe. Qui tamen longè viciniùs veritatem in hoc
ſalutarunt, quàm Chriſtiani: qui cœlorum aſ-
piratu, accidentium operâ & diſpoſitionum ma-
terialium fauore, ipſas rerum vitas, formas ſub-
ſtantiales, quidditateſque produci aſtruunt. Pro-
pono cæcitatem rariſſimorum virorum, ſub lu-
mine factam. Putant enim ignem, ſubſtantiam, 22
& lumen, tantum eſſe accidens. Bona fide cre-
dulitatis, in gentilium errores conſenſerunt, &
ſeducti ſunt in multas abſurditates. 1. Coacti
ſunt, formas rerum negare abſolutè, eſſe lumi-
na. 2. Vitas, ſiue formas, atque lumina, locari
inter ſubſtantias: cum inter accidens, & ſub-
ſtantiam, medium ens non agnoſcerent. 3. Mate-
riam quamuis eſſe ſubſtantiam, ſubſtantem & pe-
rennem; formas verò eſſe ſubſtantias priuatinas,
tamen annihilabiles inſtar accidentium. 4. Ma-
teriam mutuare ſuum eſſe ſubſtantiale, à forma
non ſubſtante; ſed annihilabili. 5. Quod formæ
cedant materiæ, in ſubſtando, & ſubſiſtendo.
Quas abſurditates, retroſpiciendo notaſſent, niſi 23
creduli.

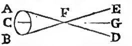
creduli. 1. enim ſciuiſſent ſolam mentem inter formas, eſſe ſubſtantiam. 2. alias autem formas omnes, eſſe de claſſe vitæ, extra accidens & ſubſtantiam. 3. Quod impoſſibile ſit nunquam, materiam fieri accidens. 4. Eo quòd materia non ſit annihilabilis. 5. Quod impoſſibile ſit, accidens mutari in ſubſtantiam. 6. Quod accidens aſſumat gradus, non autem ſubſtantia. 7. Quodque ideo accidens, vtrimque graduatum, nequeat gradualitatem deponere, vt fiat ſubſtantia. 8. Quod etſi lumen reponeret accidens, nunquam faciet de ſe ignem, niſi ignis ſubſtantia eſſe deſinat. 9. Quod friuola ſit quæſtio, quomodo accidens faciat ſubſtantiam, cum præſupponat impoſſibile. Ergo accidens non producet ſubſtantiam ex ſe, cum hoc ſit impoſſibile. Neque accidens, ex ſubſtantia faciet ſubſtantiam. Nam & quæſtio non inculcat, quomodo è ſubſtantia fiat ſubſtantia. Sed quomodo accidens producat ſubſtantiam. Nam etſi operatio diſpoſitiua & accidentalis intercurrat in productione rei ſubſtantialis: Non tamen ipſa ſubſtantiæ productio, vllatenus accidens aſpicit, tanquam ſui principium productiuum. Porrò cum Scholarum duo præcipui ductores, cæcutientes, ſub aſpectu luminis & ignis, à vero deuij facti ſint, operæ pretium cenſui, me, Pyrotechniæ tyronem, demonſtraſſe, ignem nec ſubſtantiam, nec accidens eſſe: ſed peculiarem,
24 & ſeparatam ab ambobus creaturam, quæ ſibi ſimilem nuſquam habet. Quod autem ignis culinarius non ſit Subſtantia. Siquidem elementalis nullus eſt, imò ſi eſſet, nullius foret vſus (vt ſuo oſtendam loco.) Non enim poſſunt congredi quatuor elementa, ad compoſitionem corporum, quæ miſta creduntur. Quia non deſcendit ſubſtantia elementalis ignis, à tot mille leucis, vt ſe iungat conſocijs elementis, in conſtitutionem miſtorum illorum, idque raptim, ſtatimque ad placitum ſeminum. Nec ignis eſt proprium deſcendere, vt nec proprietas eſt aquæ, vocare ad ſe ignem, pro miſtura in futurum facienda. Sunt enim commiſtiones illæ elementorum ethnicorum ſomnia, atque ridicula ludibria, quibus Scholæ, abſque controuerſia hactenus ſe circumueniri paſſæ ſunt. Quippe ſi prope lunam eſſet ignis elementalis, vt verus eſſet ignis, deberet habere eaſdem planè proprietates, quas habet culinarius: vel hic ſaltem non eſſet ignis, & proprietates huius non eſſent eſſentialiter communes igni elementario. Cœleſtis, enim, ſiue elementalis ignis, deberet conſumere actu, atque habere alimentum, non quidem exterius circa ſe: ſed intra ſe, penitus permiſtum: cum vna pars ignis, tam nutriri deberet quàm altera. Imò niſi hoc enim ſic contingeret, ignis aëri, tanquam alimento, vicinus, vorâſſet, atque conſumpſiſſet iſtud ſui alimentum, ac interea, Ignis Cœlo propinquus, ſine alimento periiſſet ante. Ridiculum quoque oſtendi ſuo loco; aërem fore ignis illius alimentum, eoque, adhuc conceſſo defuiſſe dudum omnem aërem, ignem non poſſe ex aëre excrementum facere, nec aliquid potius, ſimplicius, priùs, aut ſubtilius: Quinimò, ſi ex aëre ignem faceret, nec deinceps ſit elementum igni vicinum, quod ex igne demum producat aliud: Neceſſariò iam dudum non eſſet amplius aër, ſed quidquid eſſet aëreæ formæ, tantum ignis eſſet. Vel, ſi ignis elementalis non debeat nutriri, licèt qualitates habeat maximopere vorantes, deberent ſaltem Scholæ oſtendiſſe, cur ignis minùs alatur, aut vicinum ſibi hoſpitem in ſe conuertat, quàm reliqua id elementa agere ſupponunt. Itemque cur ignis culinæ, hanc alimoniæ, pro ſui ſuſtentatione, vel intercidentia, neceſſitatem adiunctam habeat, cum verus ſit ignis, atque eadem orbetur ipſum primarium elementum ignis. Non conſiderarunt enim, quod ignis verus ſtet in lubitu Artificis, & ad ſuos vſus ducatur, remittatur, & intendatur. Suſcitant enim pro nutu ſuo, ignem è rebus, quibus virtualiter ineſt; neque etiam ex omnibus promiſcuè. Alioquin homo eſſet ignis creator, qui duntaxat eſt excitator eius. Porrò voco accidentia, omnes rerum proprietates, poteſtates, & qualitates. Entia verò, quæ in ſe habent eiuſmodi qualitates, præter ſuum eſſe, non ſunt accidentia: ſed horum origo, vel hoſpitium. Sic calor ignis, eſt eius proprietas, & accidens: Neque ignis eſt magis calor, quàm ignis eſt ſiccitas: vt nec ſiccitas eſt calor. Cumque horum ſit diſtincta dualitas, non poſſunt illa duo eſſe ſimul in igne, vt huius ſint immediata eſſentia. Sed ignis differt ſic ab vtroque, vt rectè negari poſſit ignem eſſe calorem, vel eſſe ſiccitatem. Ignis ergo ſuas, & multas habet proprietates, & qualitates primas. Puta calorem & ſiccitatem. Itemque alias, vt eſt vis ſeparandi, deſtruendi, comburendi, faciendi ex non vitro, vitrum, promouendi, maturandi, &c. Tertiò ineſt igni lumen, tanquam proprietas ipſi magis intima, & formalis. Primæ autem & ſecundæ prædictarum qualitatum in igne: ſunt mera accidentia, in ſe ſeparatim diſtincta ab igne, quarum videlicet ſubiectum inhæſionis ſit ignis ipſe. Lumen verò parum ab igne in eſſentia differt, quamquam in penetratione congreſſuque formali gradum accipiat lumen, ad entitatem ignis requiſitum. Itaque oſtendam, ignem non eſſe ſubſtantiam aut materiam: attamen eſt ſubiectum inhæſionis illorum accidentium, ſiue ſuarum proprietatum præfatarum. Eſt ignis proinde quoddam ens verum, ſubſiſtenſque, quod tamen vt non eſt ſubſtantia; ita neque eſt accidens: ſed creatura neutra à Domino in hominum vſus deſtinata, & ſubter nutum eiuſdem data. Admiror ſaltem, quod rem iam obuiam, hactenus Scholæ non agnouerint, non inſpexerint, non indagarint: ſed elementum eſſe, crediderint. & ignis ſolo obtuitu, quartum elementum finxerint, totque abſurditatibus eius ſubſiſtentem fulcierint. Nec ſemel ſaltem attenderint, ſi ſummus calor eſſet ignis: Ille calor haberet in ſe complicata cætera ignis accidentia, ac proinde calor ignis deſineret eſſe ſimplex. Ignorantia ergo ignis, quodque S. Thomas, & Scotus ſubſcripſerint paganorum inuentis ludicris, cauſam errorum dedit initio capitis deſcriptorum. Propoſitio ergo mea eſt, quod omnes for- 25
mæ ſubſtantiarum, (dempta anima humana) Item ignis, lux, locus, magnale, vita, &c. ſint creaturæ neutræ, inter ſubſtantiam & accidens. De Magnali enim partim limine de vacuo tractaui. Propoſitionem meam autem ſic probo. Quia ſunt actualiter aliquid, & ens: Item agunt, habentque organa, & proprietates: non ſunt tamen ſubſtantiæ, vt neque Accidentia. Ergo creaturæ neutræ. Quæ pro inſtituto tanti paradoxi,

paeadoxi , liberalius explanari deſiderantur. Qoocirca vitium , quod omnes conceptos luminis ſolaris radios tranſmittit , atque in punctum coni , in aëre colligit : docet , quod hoc vnitum lumen , ſit verus & actualis ignis , nequicquam tamen à ſeipſo lumine diuerſus, quàm ſola congregatione. Sed lumen non eſt ſubſtancia, iuxta Scholas : ergo neque ignis iſte. Quin etiam ignis ille in aëre , non eſt diuerſus ab eo, qui in flamma eſt. Nam quod habeat combuſtibile in flamma , in aëre verò non , id igni eſt per accidens : prout eſt nutriri & non nutriri. Probatur major , quod ſit verus ignis. Quia omnia agit , per modum ignis , calefaciendo , ſiccando, accendendo, cremando,liquando,&c. haberque eadem media,atque proprietates,quas habet verus ignis : nullum verò accidens agit per alia media , aut proprietates alias , extra ſe : Atqui lumen connexum, eſt agens,per proprietates, & media alia, extra ſe.Quippe luminis eſt propriū, tantum illuminare. Ergo lumen , non eſt Accidens. Nec refert etſi collectum in cono lumen, viuat abſque alimonia:quia fateſt , quod lumen Solis aut flammæ,iſtud lumen in cono ſuſtentet, abſque corporali alio cibo. Adeoque in cono viuat & ſubſiſtat,eodem Solis , aut flammæ priuilegio. Equidem ali vel non,eſt accidentarium,& poſterius ad eſſe : adeoque quæſtio nutrimenti, impertinens eſt in quæſtione an ſit. In puncto coni ergo , eſt verus igois , cum omnibus ſuis proprietatibus , parum autem ſnpra , vel infra conum, lumen eſt ſaltem , nec amplius comburens ignis. Atqui cum eadem res nequeat eſſe vno in loco , ſubſtantia, in altero verò accidens: & jam ſit repertus ignis , qui nil aliud eſt , quàm merum lumen connexum. Ergo iam eſt reperta creatura,quæ non eſt ſubſtantia,neque accidens. Cum vnius & eiuſdem rei,nequeant eſſe, eſſentiæ toto prædicamento diuerſæ. Idque loquendo abſolutè,& ſine vlla relatione,ſic eſt verum. Ergo repertus eſt merus actualis ignis, qui aliud nil eſt , quàm merum lumen actuale connexum. Ergo omnis prorſus ignis , eſt eſſentialiter , nil niſi lumen. Nec putationi locus eſt. Quod lumen in ſui connexione , fiat compoſitum , à ſeipſo non connexo diuerſum : eo enim attrudeeemur propter ſolam differentiam ignis , nutritione indigentis , eamque reſpuentis. Quapropter penitius introſpiciendo. Profectò culinarius ignis nullo modo nutritur. Nutritio namque in ſe,& propter ſe,conuertit comeſtibile , vt illud propter ſui ſubſiſtentiam vel augmentum conuertat,quod aſſumit. Id enim igni non accidit , qui tantum agit ob neceſſarios fines ſuæ deſtinationis. Qui ſunt ſeparare heterogenea ſeparabilia , commutare per flammam , quæque alioqui ſi non accendantur , dumtaxat ſeparat. Sin autem ignis aëre opus habeat , ne ſuffocetur. Id ſanè inprimis non fit,vt alatur aëre,aut eodem ſuſtentetur, aut aliquatenus aërem in ſe conuertat , ſed ſolummodò vt explodat ſuas fuligines in aërem , quas inflammando combuſtibile parauit. Nuſquam autem inuenitur ignis , qui vnquam aliquid de corpore cremabili appropriauerit ſibi , eoque ſit alitus vel auctus , quod tamen Scholæ hucuſque abſque vlla controuerſia putaruot. Nimirum ignem neceſſariò veſci , nedum lignis, carbonibus ; ſed & aëre , adeoque duplici cibo ali , ſemper neceſſariò. Quia infra patebit, radios in connexo cono , ſeruare adhuc

impermiſtam ſui proprietatem & eſſentiam.
Denique ſi connexio mutaret eſſe luminis, equidem à cono progrediens , non eſſet ſimile ſibi,
dum ad conum tenderet. Ideoque hic notandum , qood lumen inſit immediatè loco , non
autem aëri , vel medio. Denique nedum radij 27
proficiſcantur recta linea , à luce in obiectum:
verum etiam lateraliter , & obliquè colligantur,
& congrediantur , migrentque de ſubjecto in
ſubjectum : ſiue locum ſuppoſueris , ſiue aërem.
Ex fructibus ergo & operibus cognoſces eos. Id
eſt , opera ignis , probant ignem verum. Sunt
autem illa, calor, exſiccatio, vaporum excitatio,
& exhalationum , combuſtio ; liquatio , accenſio , ſiue alterius de ſe ignis productio , generatio ſui ſimilis , cum illuminatione. Flamma qui- 28
dem eſt exhalationis pinguis, fumus accenſus &
illuminatus , eſto : ſed quatenus flamma eſt talis
& verus ignis , non eſt alia materia accenſa , &
nondum accenſa ; nec à ſe ipſa differt, niſi quod
vnitum in centro lumen , pingui exhalationi ſuperuenerit. Quod idem eſt , atque eſſe inflam-
matum. Ponantur duæ candelæ , quæ prius du- 29
dum arſerint , vna quidem ſpitamo inferior altera : ſuperior autem ſit parum obliquo ſitu:
tum exſuffletur flamma candelæ inferioris. Cujus fumus , ſimul atque tetigerit flammam ſuperioris candelæ , ecce fumus aſcendens illuminatur, comburitur in Gas ſuliginoſum , & deſcendit flamma per fumum , vſque in lychnium fumigans. Eſt nimirum ibi productio noui entis,
ignis nimirum , flammæ , ſiue luminis connexi.
Non tamen eſt nouæ alicuius materiæ, aut ſub-
ſtantiæ procreatio. Eſt nempe ignis , mors arti- 30
ficialis , poſitiua , non autem priuatiua , plus
quàm accidens & minus quàm ſubſtantia. Quod
cum Scholæ adhuc ignorent , amplius declarandum,tam quia paradoxon eſt, ſpectetque ad formarum cognitionem , quàm quòd ex eius inſcitia , grauiſſimi errores in rem medicam irrepſerint. Quare , vt ignis heterocliram naturam
edoceam , aliquot theſes ſupponam. 1. Ignem 31
in corpore phlegiſto , ita vniri materiæ inflammabili , vt illi ſit inſtar formæ eſſentialis , cum
tamen ſit eiuſdem deſtructor. 2. Quod materia inflammata , conuertatur in Gas ſuliginoſum , quod nondum aqua eſt ; quia licèt ignis
conſumſerit vires ſeminales rei : tamen permanent primæ fermentales aliquot concreti notæ.
Quibus tandem in aëre conſumtis & enectis,
redit iſtud Gas in elementum aquæ. 3. Quod
omnis forma eſſentialis ſit ad eſſe rei , cui per
ſe ineſt. Quodque ignis deſtruat etiam fumum
pinguem, vel carbonem, quos inflammat , conuertitque in Gas ſilueſtre (de quo ſuo loco.)
4. Quod omnis forma eſſentialis , ita vniatur
ſuæ materiæ , quod ſemel inde ſeparata , per
extinctionem , vel ablationem , non redeat amplius ad eundem habitum , ſiue actum formalem. Quod in igne , non ita contingit. 5. Quod
omnis ſuperueniens forma , ſit impatiens alicuius formæ totalis. Metallum verò , vel aliud
corpus fixum , ignitum, ablata ignis candeſcentis præſentia , redit ſemper in ſtatum priſtinum.
6. Quod omnis forma ſubſtantiæ habeat ſpecificam materiam , in qua eſt : Ignis verò habet
lignum; ceram , nauam , & tot ſubiecta , quot
ſunt ſpecies ignificabiles. 7. Quod omnis forma ſubſtantialis , tandem emergat in materia,
per præuium ſemen diſpoſita. Ignis verò caret

Digitized by Google

ſemine, imò ſi quæ ſint abſumit. 8. Quod for-
mæ ſubſtantiarum non habeant gradus: Ignis
32 autem per folles gradum admittat. E quibus
concludo, quod ignis non ſit ſubſtantia, nec
forma eſſentialis ſubſtantiarum: ſed rerum po-
ſitiua mors, & deſtructor, creatura ſingularis,
33 nulli alteri ſecunda. Vnde ſic ad demonſtrandum
procede. Indubium eſt, quin carbo ſit longè po-
roſior ferro, minuſque ſolidi habeat, ſed tamen
ferrum ignitum plus vrit carbone. Ergo neceſ-
ſariò, ferrum plus de igne continet, in materia
& forma: ſed conſequens eſt falſum. Ergo ignis
non eſt compoſitum ſubſtantiale, conſtans ex
materia & forma ignis: quia aliàs, ſi qua ſub-
ſtantia eſſet igni propria, penetraret dimenſio-
34 nes corporis ferri. Scholæ ad hoc, contra ſe reſ-
pondent. Nempe compactiorem ferro eſſe ma-
teriam, quàm ſit carboni; atque eatenus po-
tentius vrere, quatenus ferrum pluris ignis ca-
pax. Id enim aſſumebam, vt hoc nempè argu-
mentum traherem inde. Si ignis eſſet ſubſtan-
tia, ſubſiſtens ex materia & forma ignita, per
modum alterius cuiuſque ſubſtantiæ; neceſſariò
ferrum paucioris ignis capax eſſet, quàm car-
bo, eo quòd carbone ponderoſius ſit, & mi-
nores pauciores que poros habeat, quibus ignis
hoſpitari poſſit. Quod ſi ergo ferrum paucioris
materiæ ignis ſit capax, minus vrere deberet.
Sed conſequens eſt falſum: ergo & antecedens.
Nequeunt quippè duæ materiæ vel corpora, vt
neque horum formæ eſſentiales, totales, & vl-
timatæ, in eodem loco & ſubiecto ſeſe ſimul
compati. Quapropter ferrum & ignis (ſi hic
eſſet ſubſtantia) non poſſunt ſimul hoſpitari in
eodem ſubiecto. At ſi euadere conentur Scho-
læ, & dicant; ferrum quidem igneſcere, ne-
quaquam tamen mutari in ignem, Reſpondeo:
Quidquid potitur omni proprietate ignis, eſt ig-
nis: vel ignis non habet proprias, ſed communes
paſſiones, cum alio ente alterius ſpeciei. Pro-
prietates autem ignis ſunt, accendere, vrere, ſe-
parare heterogenea, liquefacere plumbum, ſtan-
num, ceram, ardere in materia combuſtibili, &
conſumere. Sed hæc omnia ferrum ignitum po-
tentius præſtat quàm carbo? ergo in ferro igni-
to eſt ignis, & tantò plus ignis, quò fortius
vrit carbone. Denique, ſi ferrum ignitum non
habeat in ſe ignem verum, ſed proprietates ig-
nis abſque igne: illæ ergo fuerunt introductæ,
& relictæ in ferro per ignem. Vnde ſequitur, for-
males proprietates ignis deſeruiſſe propriam ig-
nis formam, in qua erant (puta in carbonibus,
aut flamma) & migraſſe in ſubſtantiam ferri, à
ſe alienam. Siquidem volunt ignem non dici,
niſi vt corpus inflammabile accenſum. Adde
his, quod ſi ignis ſit ſubſtantia materialis: quod
ſubſtantia vitri (quæ nullos poros habere, do-
cet ſubtiliſſimorum ſpirituum Chymicorum de-
tentio) & ſubſtantia ignis, ſe mutuò penetra-
rent, ad lubitum Artificis; quod ipſe Scholæ
penitus negant. Atqui præter præfata abſurda,
comitatur aliud. Nimirum quod calor in igne
tantùm calefaciat, ſiccitas verò eius exſiccet, &
nil aliud: ſic & poteſtas accenſiua, illuminati-
ua accendit & illuminat: ſeparatiua ſeparat, de-
ſtructiua deſtruit, &c. Quæ cunctæ proprieta-
tes, nedum generatæ eſſent à forma ignis, in ma-
teria aliena ferri: ſed etiam ibidem ſubſiſterent,
ſine proprio ſubiecto inhærentiæ. Quamobrem
ignis in ferro ignito eſt verus ignis. Non ſub-
ſtantia, vt neque accidens: ſed creatura neutra,
habens in ſe proprietates diuerſas, Per modum
entium ſubſtantialium. Hoc, inquam, ſi nouiſ- 35
ſent Scholæ, ſciuiſſent, lumen generare lumen &
ignem, non quidem vt ſpecie differentia: ſed ſola
vnitione, diſperſione, adeoque ſolo gradu diuer-
ſa. Nec proinde vlla relatione, accidens produ-
cere ſubſtantiam. Putant nimirum fumum pin-
guem, eſſe ignis materiam, flammam verò for-
mam ignis, atque illa putatione, fingunt com-
poſitum, per modum aliorum. Sed obſtant tot
abſurda, quot antea retuli. Ferrum itaque ma-
nens ferrum, ſuſcipit in ſe verum ignem, cum
ſua forma. Sic aër manens aër, ſuſcipit in cono
radiorum coëuntium verum ignem, cum for-
ma & omnibus proprietatibus. Non poteſt au-
tem ferrum, retinens formam priſtinam ferri, ſi-
mul informari à forma ignis: ſi forma ignis eſ-
ſet vllo modo ſubſtantialis. Id eſt, niſi forma ig-
nis relinquat ſuam materiam, vt ſit tantum for-
ma aſſiſtens ferri: non autem informans. Ne-
que enim aër, manens aër, poteſt ſimul eſſe
etiam aliud corpus; vt vnum, non poteſt eſſe
duo, realiter diſtincta. Sed ſodes, ſi ferrum non
ſit per ſui totum, ignobile, carbo autem prorſus:
quid moueret ignem, vt deſerta ſui materia, mi-
graret in corpus ferri, incapax ignis? ergo ſanè
ferrum ignitur, eſtque capax ignis per totum,
adeoque, vt partes denſiores habet carbone, ita
pluris ignis ipſum capax eſt: Liquet ergo, ignem
non eſſe materiam. Denique elementorum pro-
prietas non eſt, cætera mox vorare, & conſu-
mere (vt alibi latè docui.) Ignis verò machi-
natur deſtructionem rei, cui ineſt: ergo non eſt
elementum, non materia, ſiue ſubſtantia: ſed crea-
tura deſtructiua, ac mors artificiis inſeruiens, &
ad magnos mortalium vſos data. Nemo vnquam
lumen inter ſubſtantias repoſuit: ergo neque
connexum lumen: ſiquidem connecti, vel non,
eſt accidentarium, quod ab accidentario (vt
putant) ente, non generatur ſubſtantiale. Sim- 36
plicitas eſſet quoque Scholarum, admittentium
(quamquam falsò) lumen ſimplex eſſe acci-
dens, connexum verò eſſe ſubſtantiam. Cum
connexio ſaltem gradum dicat, qui ſubſtantiis
eſt alienus. Maximè, quod radij, in cono luminis
connexi, vlterius in decuſſem prouecti, ad ſui
ſimplicitatem ac diſperſionem redeant. Imò ra-
dij luminis, ſunt quidem connexi in cono: non
tamen penitus vniuntur, nec penetrant ſe mutuò
ſed ſinguli, ſeruant impermixtum ſui eſſe. Finge
planum vitrum circulare, vna cuius medietas ſit
colorata; altera verò clara, inſtar cryſtalli non
infectæ. Pars clara vitri, ſit ab A in C, & à C in
B, ſit vitrum coloratum. Dico ergo. Quod ra-
dij ab A in C, erunt clari & luminoſi, à C verò
in B, erunt luminoſi colorati. Et omnes coi-
bunt in cono F, eruntque rurſus ſeparati: nem-
pè ab F in G, erunt colorati, & à G in D. erunt
luminoſi coloris expertes. Si ergo radiorum
connexio, in cono F, (vbi fuit ignis) non eſt

vnitio: ſed tantùm accidentaria, velut in faſcem
compreſſio. Ergo iſtud lumen Solare eſt, in ſe
mere igneum, in ſola ſui verò connexione ab
igne,

igne, ſiue gradu completo, illius creaturæ diffe-
rens. Denique in igne ceſpitarunt Scholæ. Si-
37 quidem per fidem credunt, primo die lomeo
nec aliud ſecus creatum: creationem tamen oon
eſſe accidentium: quæ nempè ooo ſunt proptio
nomine creaturæ: ſed creaturarum. Denique,
in principio creauit omnipotens elementa; lu-
men verò cum illis, non eſt creatum. Ergo ne-
que pro elemento. Si ergo creatio luminis, non
fuerit accidentis creatio, neque elementi, neque
corporis; multo mious curporis concreti. Ergo
lomen à Deo opifice, non fuit directum, vt ſit
ſubſtantia, vel accidens. Lumen eoim vitale
principiom (oon autem materia erat) primo
die, vt initium motiuum creatur: cum illa ta-
men proprietate, vt quoties per ſui connexio-
nem in gradum ſurgeret, ignis vrens fieret.
Eſtque itaque ignis, creatus ſimul cum lumine.
Non eſt autem ignis aliquod accidens, quod alia
accideoria, ſpecie varia, in ſe habeat, (id enim
repugnat accideotibus aliis.) Non eſt etiam ac-
cidens accidentia, cum accidens à forms ſub-
ſtantiali immediatè fluat ordinariò, oon au-
tem ab vnius accideotis forma, plura ac diuer-
ſa accidentia, vt prioris accidentis tributa. Ne-
qoit nimirum vnum accidens, eſſe ſubiectum
38 iohæſionis, aliis & diuerſis accidentibus. Cæ-
terùm ignis conſiſteos in remiſſo gradu lumi-
nis, eſt plerumque vitæ comes. Voito autem
lumioe, comburit vitalia. Artium vulcanus, hu-
manis neceſſitatibus dicatus. Accelerat nempè
maturitates, promouet ſemioa ad fines, feſtinat
quoque rerum ſeparationes, quarum alioquin
epilogum, vitæ breuitas, ſine graui incummo-
do, expectare non poſſet. Hactenus enim ape-
rit, docet reclodere arcana, properare naturæ
operationes, ſæpè alioqui deſides, ſomnolentas,
& ſepultas. Separat denique, expellitque ſuper-
flua, ſubmouet virtute adiuncti fermenti, vi-
tam rerum mediam, vnde alacritates, & virium
augmenta. Separat quoque purum ab impuro,
pretioſum à vili, nocuum ab vtili, & crudum à
maturo, imò maturat ipſas cruditates. Ignis dein
præparat artium organa, quibus vita oostra io-
diget. Sit igitur Pater luminum, luminis Crea-
tor ſuperexaltatus io ſecula, qui in Sole poſuit
tabernaculum, vt cunctis neceſſitatibus per lu-
men Solare ſoletur. Concludam iam ex prædi-
ctis. 1. Quod ignis & lumen calidum, oon dif-
ferant, niſi per accidens. Conneaione ſcilicet
& gradu. 2. Quod radij luminares, ſe mutuò
penetrent. 3. Quod penetrando, tameo ſeruent
impermiſtam eſſentiam, ac proprietates. 4. Quod
lumen ſit primariò, in loco: ergo & ignis.
5. Quod lumen & ignis, penetrent medium.
6. Quod corpus opacum, cùm à lumine ne-
queat penetrari, à lumine primum afficiatur in
ſui ſuperficie, hæc deio calefacit ſubſequentes
partes, vſque ad ſuperficiem oppoſitam. 7. Quod
calor, iotendatur per gradus, in obiecto, & ſin-
gulo gradu, habeat ſingulares operationes.
8. Quod quidquid ignis afficit, ſit ratione lo-
ci, quem occupat locamm, adeoque per acci-
deos. Cum prima ignis intentio, ſit illuminando
calefacere. 9. Quod tandem victor ignis, ſu-
peret difficultates, ab opaco corpore ſibi inter-
iectas. 10. Quod ignis, cum immediatè agat,
ac primariò agat in locum, cremet iodifferen-
ter, omnia, ſine reſpectu corporum ioteriecto-
rum, taoquam impedimenta remouens. 11. Quod
corpus opacum, fixum, ac reſiſtens acceoſioni
tandem illuminetur ab igne. 12. Quod ignis
ſiue lumen connexum, reperiens combuſtibi-
le, maoeat in gradu conueaitatis concentratus,
nec ſeparentur radij luminares: eo quòd pro-
paget cootinuò nouum ignem, qui pergit con-
ſumendo, vetus autem ignis, indeſinenter
etiam perit, quamdiu perſeuerat aſcenſio, Sub
finem euius, totum lumen perit, cum noo ha-
beat lucem vnde illuminetur. Quidquid ergo 39
de vnito lumine hacteous eſt dictum, id de So-
lari duntaxat intelligo. Siqoidem luoare lumen, 40
vitro tranſmiſſum, tantùm abeſt, quod in cono
ignem habeat, quod etiam frigidius ſentiatur,
cætero ambiente in cono. Itaque appello ad 41
tactum Iudicem. Idque eo mirabilius, quòd
ſplendor Solis calidus, reflexus in ſpeculo lu-
næ, actu frigeat. Creauit enim Omoipoteos 42
duo luminaria magna. Ac licèt ſtellæ pleræ-
que ſunt luna maiores, non tamen magnæ re-
putantur: eo quòd omnes illarum actiuita-
tes, ſub duobus luminaribus comprehendantur.
Creauit ergo illa. 1. *Vt ſeparent diem à nocte.* 43
2. *Vt luceant ſuper terram.* 3. *Vt diem ac noctem
regerent.* 4. *Vt maius diem regeret, & minus no-
ctem.* Diſcimus tamen ex theoricis Planeta-
rum Lunam totidem horis, lucere ſuper hori-
zontem, de die, quot noctu. Conſtitoit ta-
men Omnipotens Lunam, vt lucear, & ſolum
regat in oocte. Cumque Creator nequeat er-
rare, oeceſſe eſt ſingularium noctium lumen
atque moderamen totum, pendere à Luna,
quantum dies à Sole dependet. Luna ergo, 44
creata eſt ad lucendum, tam io Cœlo quàm ſu-
per terram, omnibus omoino noctibus. Id-
circo Luna, non eſt taotum ioſtar ſpeculi reci-
pientis, reflectentis lumen Solare, propriique
luminis expers. Licèt enim oculus noſter, nul- 45
lum proprium in Luna lumen reperiat, pa-
rum eſto. Plus fidei namque Scripturæ, quàm
oculis daodum, iuxta Textum: *Sol obſcura-
bitur, & Luna non dabit lumen ſuum.* Aliunde
hæc veritas mox apparebit. Imprimis conſtat
per præfatam vitri mechanicam, lumeo Solis
vnitum, fieri merum ignem, cum omni requi-
ſito. Deiode, quod idem Solis lumen, cadeos
ſuper ſpeculum glaciale lunæ, feruoris ſoi pro-
prietatem amittat, fiatque lumen frigidum.
Quod noo fit, ſi ceciderit ſuper glaciem, ſpe- 46
culum, aquam, parietem album, &c. Habet
ergo luoa vires, quibus alterat radios ſolares.
Debetque iſtud frigidum Blas, eſſe de natura
ſoi luminis, ſi inter agens & patiens debeat in-
tercedere ſymbolum. Siquidem aliud obie-
ctum frigidum, repercutiens Solis radios, non
proinde hos mutet in frigidos. Non equidem
calor: frigus, aſperum, friabile, dulce, aut ama-
rum, aguot io lumen: ſed ſola obiecta viſibi-
lia, & opaca. Luna ergo, ex ſe habet vim lumi-
noſam, quæ vt talis, agit ſuper calidum lumen,
mutatque in proprietatem oppoſitam. Quid ſi
Aſtrologus, futuros eclipſium colores prædicat,
nonne colores illi, aliquid proprium lunæ lu-
men ſpondent? Siquidem non ex medio, aut
vaporibus coniiciuntur quod color, ex quan-
titate vaporum, prædici nequeat, io calculo
futuræ Eclipſis. Colores ergo delioquentis Lu-
næ, ſunto indicia proprij luminis. Et in hoc,
amborum luminarium radij differunt, quod 47
Sol, rectà per radios, feriat ſuum lumen: At

Luna nunquam reſpicit rectà centrum mundi,
ſiue terram: ſed ſemper centrum ſuum eccen-
tricum. Etenim non niſi per accidens, reſpicit
mundi centrum. Id eſt, cum eſt concentrica
mundo. Ideoque quoties eſt concentrica in ple-
nilunio, & nouilunio, eſt Eclipſis. Caput er-
go, & cauda draconis, ſint nocturna puncta,
in quibus tantùm Sol directè opponitur Lunæ
in diametro eccentrico. Ideo radij lunares, non
rectà terram feriunt; ſed diffunduntur in ſpa-
tium eccentricum, adeoque influentialiter, ſiue
per actionem regiminis (de qua ſuo loco) ex-
pandit ſuas vires, in noctem, ſiue nadir, ſiue illa
comitetur Solem, ſiue verò ab hoc, elongetur
tota diametro. Ita eſt nempe Lunæ deſtinatio,
quam exundationes maris confirmant, non mi-
nùs ſub latente Luna, quam eiuſdem plenitudi-
ne ſolitæ. Alius itaque luminarium finis eſt, re-
gere diem & noctem, alius denique ſeparare
lucem à tenebris, & alius, ſeparare diem à no-
cte. Nec ſolœciſmo imputanda eſt iſta repeti-
tio; Siquidem, lucente Sole, vel Luna redden-
te receptum Solis lumen, lux quidem ſufficien-
ter, à tenebris ſeparatur: Sed nunquam Solis
lumen, regit noctem, vt nec lucet in nocte, er-
go vt Luna pariter ſuæ ſatiſdet deſtinationi, non
poteſt vnquam noctem regere, per mutuatum
48 lumen à Sole. Quod ſatis apparet, ſaltem dum
die, iuxta atque noctu, cum Sole currit. Itaque
ſi tum etiam, Luna diuinæ intentioni debeat ſa-
tisfacere, neceſſe eſt, habeat & aliam omnino
lucem, qua ſingulis noctibus luceat, noctemque
regat atque longè alium, effundendi ſui luminis
modum, quàm quo Solis lumen reflectit. Luna
nimirum dimittit expanſum lumen proprium,
vltra non minus, quàm citra hemiſphærium aë-
ris, aquæ, & terræ. Quorſum facit ſuppoſitio
centri vniuerſi, iuxta opinionem Tychonis. Ita
tamen vt actio ſui regiminis lucis, atque influen-
tiæ, potentius operetur in nocte, vnde Sol abeſt.
Qui vt diem à nocte ſeparet, proprietates luna-
res ſeparare debet à ſuis, etiam Luna ipſi eſt
coniuncta. Probant id morbi lunares, qui ſub
noctem, etiam nouilunij, exaſperantur. Adeo-
que tranſfoſſa & medullas agit eorum, qui cu-
biculo clauſi ſunt. Quod non ita Soli eſt ver-
naculum, Ergo Luna, ſubinde in oppoſitam ſibi
ſphæræ partem, fortius influit, quàm in ſuppo-
ſitam. Hoc lumen, veteribus ignotum influen-
tia dictum. Ego verò malim reſeruare ſenſum
Sacrorum. Quod dicitur, lunam, ad luminan-
dum noctu, perinde vt Sol lucet de die (id eſt,
noctibus ſingulis indifferenter) eſſe creatam.
Proprietas ergo eſt lunaris luminis, quod in-
fluentiam, dixere, idque non eſt rem ab effe-
49 ctu, ſed à cauſis nominaſſe. Veſpertillo, glis,
mus, bubo, & quæcunque in nocte, ſub den-
ſiſſimis tenebris, eminus obiecta ſua diſtin-
guunt, & celerrimos obiectorum motus notant,
quos noſtri ſub meridie oculi vix obſeruent,
quorum licèt quædam glaucum nitorem præ ſe
ferant, nequeat tamen illo nitore medium illumi-
nare, vt per illum eminus perfectè cernant. Ergo
neceſſe eſt, denſiſſima nocte & recluſo antro, ali-
quod continuo lumen ſit, cuius ergo eiuſmodi
animalia perfectè cernunt. Quod ſi nobis ſit in-
perceptum, & tamen reuera exſiſtit, non mi-
rum eſt, ſi Lunæ lumen proprium oculos fefel-
50 lerit. Vt autem enoteſcat noctiuaga animalia,
nullum extra oculos lumen mittere, quod ſit
illuminando medio, ad diſtinctè noſcendum
obiectum eminus poſitum; atque adeo illa vi-
dere, ſolius lunaris luminis ergo; ſtatuatur ſpe-
culum inter oculum animalis, & obiectum
ſuum, idque ſpiſſis ſub tenebris: & ſanè ne mi-
nimum luminis in ſpeculo reflexum inuenies.
Attamen ſi amplæ aulæ extremitate poſueris
candelam tenuem, in altera autem extremita-
te aulæ ſit foramen, per quod debile iſtud lu-
men in obſcuram alteram tranſeat aulam, in cu-
ius fine ſit ſpeculum, profectò iſtud debile lu-
men, radio flammæ candelæ illius directo vi-
bratum, recipitur ſpeculo, & apparebit. Atta-
men homini non ſufficiens, ad diſcernendum
aliquod obiectum. Multo ergo minùs oculorum
nitor, cuius radius non cadit & apparet in ſpe-
cula propinqua, aptus fuerit ad illuſtrandum
medium, vt perfectè diſcernantur omnia. Eſt 51
namque ſubter terram, etiam media nocte, lu-
men, per quod plures oculi vident. In Sacris te-
ſtatum, & per eiuſmodi bruta proditum, quod
niſi Lunæ ſuum debet ortum. Proinde enim
tenebræ tangibiles, quæ noſtras, quantumlibet
denſas, longè ſuperarent, eo quòd omni Lunæ
auxilio priuatæ eſſent. Neque mirum, tenebras
ſuos habere gradus. Cum infernus exteriores,
ſiue extremas habeat eo quòd Ebraiſmus ſuper-
latiuo careat, abſque Lunæ fauore. Fortè enim
ſpiritus abſtracti, aliquid habent, quod ad viden-
dum reſpondeat oculis noſtris, vt non totus per
totum, quidquid eſt ſui, videat: & horum ſpiri-
tuum aliquot nyctalopes, alij verò muri, veſper-
tilioni ſimiles, velut ſub Sole caligent: lubentius 52
idcirco in opaca & media nocte ſuis apparent.
Hiſtoriam huius ergo ſubnectam. In claſſibus
literariis, mihi ſodalis erat in cubiculo, hone-
ſtis ciuibus ortus. Hic clauſis oculis, noctu ple-
rumque ſurgebat & oberrabat; clauem verò
ſecum deferebat, ſeramque poſt ſe clauſam, re-
diens aperiebat. Veſpere itaque ſurgo & cla-
uem clanculum ſubter puluinar abſcondo, Ille
verò in ſomno ſurgens, abditam clauem (ve-
lut ſibi viſam) capit, & abit. Sequor illum ar-
repta tunica. Ille verò ſcandebat antiquum pa-
rietem, terminum Collegij, muſco ac fœno ob-
ſitum. Arcus enim erat, quo trans flumen, ſu-
ſtinebat paries, murum horti vicini. Plenilu-
nium erat & nox pruinoſa. Ad ſpectaculum
horrui, & præ frigore redij. Sodalis vero mox 53
reuertens, tam inhæſitanter, clauem in foramen
clauſtri abdidit, quod vix vllus videns, & ſub
meridiem æquè incunctanter id faceret. At
manè omnium immemor erat. Palpebris enim
clauſis ambulones iſti, clarè ſub denſis tenebris
vident, abſque vertigine, ſecuri ſcandunt, eo
quòd lunari lumine fruantur. Sæpè modicum 54
vulnus curatu difficile fit, quod inflictum ſit
membro Luna exſiſtente, ſub linea æquinoctij,
cito putrent omnia, non quidem ob caloris ex-
ceſſum (qui alibi maior, & conſtantior ſubinde
eſt, ſiquidem ſub linea, indies pluit aliquoties)
vt benè ob Lunæ continuam propinquitatem,
& teretem globi figuram, vt ſuo loco probabo.)
Si Homo, vel brutum, vna ſaltem nocte, ſub
Luna (pleno namque ibi radio, icit vicina) mor-
tuum pernoctarit, ſequenti mane, cadauer pu-
trilagine diffluit. Cuius occaſione inter expe-
rimenta relatum eſt. Si quis Verrucas, Melice- 55
rides, Nattas, ſimileſque excreſcentias, collecto
in conum Lunæ lumine, per vitrum ſuperra-
diat,

diet, donec frigus intrò ſenſerint : facilè dein-
ceps ſua ſponte euaneſcant. Nec mirum id, quip-
pe eiuſmodi defectus, creſcenti auſcultant
Lunæ. Hinc etiam eius decremento facilius pe-
ritura. Scio equidem, ſi Luna ſuper vulnus
ſplenduerit, mox labra liueſcere, ac ſanationi
56 reſiſtere. Denique ſi rana ſub plenilunio atrociſ-
ſimo hyemis Borea, effodiatur, abluatur, & ba-
culo alligetur in agro, ſequenti manè reperitur
alba quædam, ac tranſparens mucilago, liquatum
tragacantum referens, & figuram ranæ. Iſtud
enim non eſt frigoris opificium (quod per ſe,
tantum frigefacit, & occaſionaliter glaciat) ple-
nilunium aliàs non requireretur. Quocirca tran-
57 ſitum in materiam primam tribuo. Porrò iſta
prima ranæ materia primum valet in cancri me-
dela, & à Paracelſo vocatur ſub ænigmate,
gluten de aquatico. Ergo Sol prouocat fluxum
ſeminum, ad terminum vitæ vltimæ. Luna verò
trahit in aduerſum, ad materiam rei primam.
58 Etenim cum ideo luna, aquas, & altilia in ſuccum
Leſſas trahat, proficua plantationis & ſtercora-
tionis obſeruatio, in lunam refertur. Noctu quo-
que plantas, non minus quàm die proficere,
59 oſtendit fungorum & peponum familia. Neque
ſuperſtitioſa eſt plantarum, ante Solis ortum, col-
lectio : non quidem quod natura noctu ferietur
ab opere, inſtar ſerpentum : ſed quod per no-
ctem vberius nutritæ ante Solis ortum, plena
ſint nutritione potitæ. Luna ergo, præeſt nocti,
tenebris, quieti, morti & aquis. Quatenus om-
nia ad mortem, quietem & aquam redeunt. At-
que eatenus luna tranſitum ad tranſmutationem
inducit. Aſpicit nimirum & afficit primariò,
potius poteſtates ſeminales, quàm earundem
materiam. Enimverò quia lunæ lumen, potiſſi-
mum ſeminalis retrotrahit ad vitam, ſiue mate-
riam primam : Ideo aliquot Adepti, laborem
Sophiæ inſtituunt, cum lunæ lumine. Iuxta il-
60 lud : *Nocti indicat ſcientiam* quærentibus. Suffi-
ciunt itaque duo luminaria magna, ad omnes
motus, & ſeminum progreſſiones, à prima in
vltimam vitam, & viciſſim. Etenim quia in vſu-
fructum naturæ, abunde ſufficiunt, hinc ſtellas
cæteras, in ſuas cohortes adſcribunt. Ideoque
duorum tantum maiorum Luminarium, Scriptu-
ra meminit. Hactenus de igne & lumine. Nunc
de ortu formarum dicturus, repetam ſeminum
maſſam, recipere in ſe, corporalem auram, Vul-
61 canum, quem Archeum nomino. Lignorum ſe-
mina aliquot, ſiue nuclei vel oleum in ſe conti-
nent, vt amygdala, pineoli, piſtacei, & multo-
rum olerum ſemina: vel ſunt farinacea, vt glan-
des, caſtaneæ, & cerealia: vel lacteam fundunt
mucilaginem fecundam. Inhabitat omnibus
quippè, Archeus ſopitus, & coagulo ſeminum
obdormiens, ſua contentus ſorte, quamdiu pro-
paginis eſt incurius. Aſt vbi ſemel ſemen ſuum
terræ concreditur, non poteſt non eius humo-
rem imbibere, & turgidum fieri, ſitum dein con-
trahere, & mox fracidum fermentum arripere.
Qui odor & ſapor, etſi fracidus, tamen in ſingu-
lo fit ſpecificus ſemine, alteratque ideo ſuo fer-
mento acquiſito proprium ſeminis ſaporem, &
conſequenter, inde in ſui tranſmutationem diſ-
ponitur. Etenim per fracedinem, natale iſtud
humidum ſiue ſpermaticum, quam primum
meditatur ſui reſolutionem, vnde vapor qui-
dam, dein & exhalatio. Gas (quæ nimirum faci-
lè è putrentibus aſcendit) concitatur, oriturque
ex illis, ſub iſta qualicunque putredine, calor;
qualis palam fit in lignis ſub terra fraceſcenti-
bus, quæque fungoſam illico fuliginem extru-
dunt. Quia iſta fuligo caloris & corporis diſſo-
luti Index, minatur heterogeneorum ſeparatio-
nem, adeoque è ſeminalibus liquoribus, aura illa
vitalis, licèt profundius ſubinde concluſa, mi-
natur eruptionem, priùs tamen laxatis habenis,
vagatur intus. Sic recens madidumque fœ-
num, inſperata fecit ædium incendia : profectò
caloris non remiſſi, ſed in gradum ſurgentis in-
dicia. Aura itaque, moderatum ſemel calorem
nacta, ſenſim Archei perfectionem meditatur,
aſpirat, & ſubſtitutam ſibi corporis molem, pro-
uocat ad diſpoſitiones formarum impetratiuas.
Quod iam autem de vegetabilibus, id apertius
liquet in ouis piſcium, volatilium, atque repti-
lium, omniumque apertiſſimè, in quadrupe-
dum ſeminibus eluceſcit. Tandem itaque tenue, 62
ſplendens, nitenſque lumen, præfatam Archei
auram accendit, ſic vt inde vitalis fiat. Porrò 63
vt mineralia, prolium ſubſtitutione, multipli-
cique propagine, non emaciantur, nec grauan-
tur; Quia tamen in ſe, ſui primordia conti-
nent, vnde creuere, & ſunt : Idcirco fecundi-
tate prolifica, licèt non beentur : ſunt tamen
in ſua monarchia, ſui conſtitutiua, radicalia
intus ſeminalia initia. Dixi iam in rerum
ſeminibus, ſuſcitari ex apta materia auram hanc
dein, interni caloris fœtu, ſuſceptæ fracedinis
ergo concipere calorem, atque tandem nito- 64
rem, vt in piſcibus vel ſplendorem (vt in actua-
liter calidis) non quidem quod ille ſplendor ſit
anima aut forma plantæ, bruti, &c. (eſſet enim
alioqui cuiuſque plantæ eadem ſpecie forma)
veruntamen in ipſo ſplendore eſt alia quidditas
ſpecifica, odore ſpecifico prægnans, nec à ſplen-
dore longè aliena, quæ ipſum lumen determi-
nat, ad hoc aliquid eſſentiale. Adeò ſanè, vt
quamuis ſplendor ille, vi ſolius naturæ, excite-
tur (vt docent ligna putrida, ſalita, & ſalum
ipſum) nunquam tamen vitalis efficitur, niſi
per Creatorem ſibi addita ſpecifica, cuiuſdam 65
luminis forma, quidditatis effectrice. Quæ ſo-
la videlicet, odorem, ſplendorem, omneſque
proprietates auræ illuminatæ, in ſui vnitatem
ſimul trahit. Hæc eſt nempè rei vita, ſiue for-
ma, cuius ſupplementi defectu fœtus in mo-
lam, monſtrum, vel putredinem degenerat.
Et quamuis adſit aura vitalis & ſplendor eius,
accreſcatque; quia tamen deficit lumen for-
male, & vitale : trahens ſub vnitatem, proprie-
tates & diuerſitates ſubalternas; fœtus corrum-
pitur, & mox putreſcit. Quapropter ſolus Pa-
ter luminum, formarum lumina, & luminum
formas immediatè condit, *qui vitam & omnia,
dat omnibus, nec longè abeſt ab vnoquoque no-* 66
ſtrûm. Porrò progreſſus generationis in ſemini-
bus calidis, facilioris eſt conceptus. Quippe ca-
lore mox fraceſcunt ſemina, ex lo Archeus illo-
rum, facilè ſplendorem mutuant, vt maioris
luminis deſponſatus hæres. Nondum enim con-
tentus, acquiſita vegetatrice ſuæ ſpeciei, vlterius
anhelat, progrediturque ad compromiſſum ſuo
ſemini lumen, ſiſtitque, & quieſcit, in anima 67
ſenſitiua, vltra ſcandere non valens. Atqui prout *s. Forma vi-*
in rerum ſyſtemate, quatuor ſaltem ſunt gra- *talis.*
dus : ſic quadruplex quoque illarum eſt forma.
Vna quidem earum eſt, quæ vix vllam vitæ ma-
nifeſtationem promittunt, vt Cœlum, ſaxum,

metallum, marcaſita, ſal, ſulfur, liquores, terræ.
Item vegetabilia effœta, oſſa arida, &c. Quo-
rum forma eſt lumen quoddam materiale, tor-
ma continens, & tribuens rei eſſe, ideoque &
2. Forma vitalis. meritò eſſentialis dicta eſt. Altera verò rerum
ſeries vigore alimenti atque incrementi, vitale
initium, & animæ characterem continere vide-
tur. Vt ſunt plantæ, quarum forma à præceden-
ti varians, titulo vitæ decora, ideo forma vita-
lis appellanda eſt. Non quidem, quod ſit eiuſ-
modi forma anima viuens, ſed vitalis duntaxat,
quatenus ſenſitiuæ & viuentis animæ præludia
3. Forma ſubſtantialis. geſtat. Tertia demum claſſis rerum, formam vi-
uentem, non per ſimilitudinem; ſed verè moti-
uam, atque ſenſitiuam obtinet. Ideoque pariter
dicitur forma ſubſtantialis, non quidem abſo-
luto nomine ſubſtantia: ſed ſubſtantialis dunta-
xat, quaſi per modum abſtractæ cuiuſdam ſpi-
4. Subſtantia formalis. ritalis ſubſtantiæ ſe gereret. Ac tandem eſt quar-
ta, atque vnica inter omnes, verè ſubſtantia:
Ita ſola vocari debet ſubſtantia formalis, nun-
quam interitura, durationis infinitudine. Cæ-
terùm demonſtraui lumen & ignem, creaturam
eſſe neutram, inter ſubſtantiam & accidens.
Idem hoc loco, de omni forma naturali, eſſen-
tiali ſcilicet; vitali & ſubſtantiali, quatenus ſunt
de luminis proſapia, venit intelligendum. Quod
autem Angelus, & mens humana, ſint ſubſtan-
tiæ formales, ac verè ſpirituales; illorum ab-
ſtractus exiſtendi modus arguit. Qui aliis for-
mis denegatus eſt, quæ per modum omnis lumi-
nis ſubſiſtunt, & intereunt. Vnde colligo in
68 Theſin nouam, pro Scholis: *Nullam ſubſtan-
tiam eſſe annihilabilem, vi naturæ, aut artis.*
Abſurdum mihi viſum ſemper fuit, quod ma-
teria in ſe imperfecta, ſterilis, & impura eſſet
æterna deinceps à creatione, & quod formæ,
per mortem annihilabiles, eſſent ſubſtantiæ ve-
ræ; Subſtantiæ inquam eſſent tantò viuaciores
materia, & tamen momentaneæ. Quare iam pa-
tet, quod ignis conſideratio, per Phyſiologiam,
reſerat naturæ ianuam, totamque illuminet
Philoſophiam, omneſque excluſerit Pyrotech-
niæ deſpectores. Conſiderabam olim, cum mo-
leſtia. Si forma rei ſit maximè & principaliſſi-
mè ſubſtantia adeoque actus per quem materia
ſit hoc aliquid ſubſiſtens: Equidem forma prin-
cipaliſſimè ſubſiſtere, atque ſubſtare debebit,
vel falſum eſt axioma: *Per quod vnumquodque*
69 *eſt tale, illud ipſum eſt magis tale.* Sed conſe-
quens, ſimul cum axiomate, eſt falſum. Quip-
pe omnes animæ belluarum, omneſque formæ
ſunt caducæ. Ergo & antecedens mihi falſum
reputaui. Creata nimirum vniuerſa ex nihilo
facta ſunt, adeoque iſtius principij indolem
ſeruant, atque ideo imprimis formæ & eſſe re-
rum, redit ſponte in priſtinum nihil. Verun-
tamen Deus hominem non immediatè ex nihi-
lo, ſed ex limo terræ creauit, fuitque eius crea-
tio ideo longè aliud, quam reliquorum: Etenim
omnipotens limum de terra ſumpſit, non qui-
dem in pondere adæquatum homini, inſtar ſta-
tuarij (quippe ex vnica coſta, integrum corpus
muliebre plaſmauit) vt manifeſtaret myſterium
huius anomalæ creationis, non eſſe per modum
aliorum: ſed ſubſtantiale, quo ad formam. My-
70 ſterium inquam totum, ad fines, ſiue ad ani-
mam directum, manifeſtans animam hominis,
nedum eſſe exlegem, vnicamque inter formas
cæteras, ſubſtantiam: ſed etiam, quod ex in-
paritate limi vel coſtæ ad integram perſonam,
cerneremus animam noſtram, eſſe ſubſtantiam
formalem, non quantam, ſed merè ſpiritualem.
Et quæ per modum verè ſubſtantis entis, quan-
doque abſtracta, æternum, ex dono creatio-
nis, deinceps permaneret. Eſt itaque omnis
forma creata à Patre luminum in propriam ſpe-
ciem, eſtque lumen quondam ſui corporis:
Diſtinctæ autem ſunt formæ, inter ſe, nedum 71
luminis gradu; ſed tota ſpecie. Ideoque tot lu-
minum ſpecies in natura, quot rerum. Cum-
que inter res etiam Angeli numerentur; ſequi-
tur longè plures eſſe luminum ſpecies, quàm
rerum materialium. Sed meritò rememoran-
dum eſt, in ſeminum Archeo, nitorem, vel
ſplendorem, adeoque lumini formali ſimile, ali-
quid contineri, quod materiam ducit ad fines
ſpeciei ſuæ congruos: longè tamen à formali
lumine, iſtum ſplendorem recedere; ſiquidem
illico immediatè conditur à Patre luminum: 72
ſplendor verò procedit ex naturæ gremio. Eſt-
que differentiæ & diſſimilitudinis amplitudo in
hoc ſita: quod inter, ſiue ad ſummum, ſplen-
dor ſeminum ſit effectus Archei fabri; lumen
formale verò, ſit cauſa, & actus vitalis. Deni-
que ſplendor differt ab Archeo, tanquam lu-
men à materia, adeoque intuitum ſplendoris eſſe,
terminatur in ſplendendo: lumen autem for-
mæ, eſt ita ipſius quidditati annexum, quod ſint
formaliter vnum, & idem, ſola relatione diſtin-
cta. Adeoque etſi lumen formale luceat; ta-
men actus eius non in lucendo terminatur, ſed
in eſſentifica quidditate. Ideoque nitor, atque
ſplendor, ſunt quidem graduum initia, ad lumen
ignibile, & calores eius: vbi lumen formale to-
to genere à lumine ignibili differt, ideoque 73
gradus neſcit: ſed ſpecies habet in ſui formali-
tate diſtinctas, atque diſtinctiuas, tam in eſſen-
tia ſpecifica, quàm in eſſe indiuiduo. Ideoque 74
natura debet recipere diſtinctiones ſpecificas,
à formali lumine, non valens alioqui ſeipſam
diſtinguere à ſeipſa, niſi per aliquid prius, quod
actum diſtinctionis contineat. Vt neque ſeipſam
per ſe perficere, niſi id recipiat ab aliquo priore,
efficienter perficiente. Et cum formæ rea ipſas
actiuè diſtinguant, atque perficiant, conſide-
ratur in illis Poteſtas præcognoſcens à fine vſ-
que in finem, infinitæ Sapientiæ. Docui iam
ante, quod lumen Solis, cadens in terram, ob-
uians lumini lunari, ſeſe mutuò penetrent. Ita 75
lumen animæ noſtræ attingere, & immediatè
penetrare poſſe, omnes omnium formas, mo-
dò ſemel corporis ſui contagia amiſerit. Quam-
diu autem corporis ſocia eſt, formas ſibi ſubor-
dinatas penetrat. Quod ſignificatur in verbo,
*Subſtituit pedibus eius volucres cæli, pecora cam-
pi, & piſces maris.* Etenim quidquid anima im-
mortalis (de ſenſitiua non loquor) emanatiuè
cogitat, idipſum quoque attingit, prout tracta-
tu de venatione ſcientiarum, & in phalange
morborum. Sic pariter & ſuam ſenſitiuam, mens
penetrat. Sicque animæ cogitata, in corpus de-
riuant. Vice verſa, animæ ſenſitiuæ conceptus
(puta dum dormiens ſitit, eſurit, &c.) aſcendunt
in cor, & non rarò immortalem feriunt men-
tem. Hinc ergo, conſequens, omnes rerum pro- 76
prietates, tam occultas, quàm manifeſtas inuri
corporibus, ratione contactus formalis, adeo,
vt tandem etiam contaminent, ſaltem delibe-
rationes ſubſtantiæ formalis. Vt dum rabidus,
dente

dente cutim, vel leuiter ſauciat, mox inde rabiei ſymbolum, in lumine, quo ſe ſenſitiua &

77 mens contingunt, propagatur. Deus verò, quamuis habeat immediatum omnium contactum: non tamen viciſſim ab vlla forma attingitur: niſi ab anima, actualiter mediante, in Boni ſymbolo: Idque quatenus ſui imago, in Deum ſeſe reflectit. Formæ autem reliquæ, vt caducæ ſunt, nil in lumen infinitum, ſubſtantiale, ter glorioſum, agendi iuris habent. Ex præfatis ergo conſtat, quod quæ in Ariſtot. ſunt innocentiæ, Scholarum ſint blaſphemiæ, dicendo: Quod ſi

78 Deus aliquid immediatè ageret, deberet, & quoque pati reactionem. Quoque Deus immaterialis vtatur inſtrumentis immaterialibus, vt aliquid operetur aut agat. Porrò ſiquidem mens humana imaginem Dei proximè refert, immortalis, & ideo ſit impaſſibilis, non potui mihi perſuadere, quod legibus corporis coërceatur, ſic vt ab hoc patiatur. Hoc eſt, ſcio, ſtante valetudine, non tardè turbari principes mentis poteſtates. Aliam idcirco agnoſco ſanitatem in ente, atque aliam in mente: non poſſum tamen comprehendere immortalem ſubſtantiam ſpiritualem, ab infami excremento, quod illam neutiquam attingit, pati poſſe. Quidquid namque patitur, id à fortiori agente fit, eique ſubiacet:

79 At caducum agens, in horas labile, atque determinatum omnifariam, non poteſt eſſe fortius ente immortali, & ſpirituali, cum quo nec ſymbolum nec contactum habet. Mens ergo immortalis non furit, non delirat, non dormit per opiata, non alienatur hypochondrij exorbitatione, non lunaticiſmo variat, nec vino creſpitat, vt nec rabidi aut tarentulæ ictu, rabiem ſentit. Furores ergo, & alienationes Rationis, non ſunt menti propriæ. Sed hæc deinceps à corrupta natura, tædio corporis afflicta, delegauit ſuccenturiatum ſuum animæ ſenſitiuæ, quam radio ſolo vitali penetrat, vt ſit, & viuat, hoſpitetur in ea & obnubilatur: de reliquo autem, non

80 niſi ex obliquo, ſquallidè aſpicit. Non eſt autem ſenſitiua in homine, alicuius bruti forma ſpecifica, multoque minus indiuidualis, vt brutum ſit, antequam homo. Anxij in hoc fuerunt, quotquot ante me, brutorum formas, ſubſtantias putarunt & deſumi immediatè ex ipſa ſubſtantia materiæ, nec deduci deſuper lumen notum à Creatore, quod non ſit ſubſtantia: ſed lumen, quod vnitatis ſpecificæ ſit ſyndeſmon. Sine quo, irriti omnes naturæ niſus, corporum diſpenſationes, auræ excitationes & ſplendores, adeoque inanes, atque ſteriles ſunt ſeminum conatus, quicunque naturæ gremio eliciuntur. Archeus namque dare nequit, quod non habet, nec habet quod ſua natura eſt longè anguſtius. Creator ergo, luce quidditatis ſpecificæ Archeum modo ineffabili illuſtrat & ſimul in vnitatem concreti connectit. Eſtque in ſenſitiuis anima, ſiue vita ſenſitiua. Suus ergo maturitatis momentis, & deſtinationis periodo, brutalis conceptus animatur ſpecifico lumine formali. Sed cum ſemen humanum non habeat ſpecificam determinationem, ad diſpoſitiones brutales, (niſi prægnás fortè per phantaſiam alienet humani ſeminis typum) nutritque Omnipotens, quorſum ac quouſque ſingula fluant ſemina, dum iam ad vitam ventum eſt in homine, recipit animam ſenſitiuam indiſtinctam, quo ad brutalitatem in ſplendore, ſola vita patientem, ſimulque eodem inſtanti, cum vita, mentem immortalem copulat Conditor: vt per 81
hunc actum vltimatum, ſenſitiua determinetur ad ſpeciem, per indiuiduum humanum: peritura tamen vna cum hominis vita, eo quod ſubſtantiæ formali, atque immortali copuletur quidem; ſed non vniatur, neque eandem penetret: aſt duntaxat attingat irregulariter, prout de vita longa. Senſitiua ergo, determinatur ſpecificè à mente, tanquam lumen à ſubſtantia lucida, alias vnioni corporis eſſet inepta. Adeoque ſubordinatio eius, ad vlteriorem actum, in conceptu Creatoris, tollit à ſenſitiua, determinationem ſpecificam. Eo quòd forma ſubordinata eſſe, nomen, aut ſpeciem rei, non determinet, licèt in indiuiduo actualiter exiſtat. Idque 82
etiam, quòd anima ſenſitiua, non ſit ſubſtantia aut accidens: ſed luminoſa natura neutra: Nec eſt enim vegetans forma in bruto, dum ſolùm vegetatur & nondum ſentit: quia eſt ſubordinata animæ ſenſitiuæ. Multi idcirco putarunt, duos actus formales non ſe compati, eo quòd cenſerent, eſſe duas ſubſtantias: & ſibi in igne contradixerunt, dum lumen viderent penetrare lumen, ignem ferrum, imo & ignem igne adiuncto, per ſollem penetrari. Denique ſenſitiua in 83
brutis, non eſt vegetatiuæ animæ nuda promotio, ſiue tranſitus, ad perfectiorem ſui ſtatum: vt illa adueniente, hæc fatiſcat, aut in illam hæc commutetur. Nemo enim animas plantarum accidens dixit: ſed omnes fatentur eas eſſe, ens vitale, ſubſiſtens. Sunt namque animæ vitales: 84
ſed non propriæ viuentes: Sic enim areſcente planta, vitale lumen eius cum anima perit, plerumque, perſtite tamen illius ſimplicis virtute. Dixi, plerumque, eo quòd radix floris Anemones, in rugas planè areſacta, adhuc reuireſcat, &c. Itaque animarum operationes, & effectus, permanent diſcreta. Ita vt vnius animæ functiones extinguantur, illæſis alterius. Sunt ergo 85
animæ diſcreta lumina, & ſubordinata ad terminum deſtinatæ durationis, in motu determinata. In quo termino, niſi à ſuperueniente lumine penetrentur, mox deſinunt eſſe. Itaque diſtat hoc vitale lumen, ab igneo (vt dixi) fine, medijs, organo, effectibus & proprietatibus. Vtpote lumen igneum, in gradu remiſſo, non eſt viuum vnquam, nec vitale, niſi occaſionaliter, ſiue quatenus excitat. In gradu autem intenſo, per ſui complicationem redactum, eſt deſtructor, & artificialis mors, & ſimplex creaturæ: vbi aliàs lumina formarum, per omnes rerum ſpecies, ſunt diſſecta. Cum res non aliunde ſuam quidditatem trahant, quam à formis luminoſis. Poſſumuſque luminum diuerſitates facilè demetiri, ſi idem Solare lumen, à luna repercuſſum, tam facilè à ſuis proprietatibus tranſmigret. Poſtremò mineralium Archeus, planè ma- 86
terialis eſt, ſub ſpiſſitudine liquidus, occultum, & torpidum tegens nitorem, qui vegetior atque liquidior eſt in plantis, in quadrupede verò apertè fluctuat atque ſplendet, adeo vt defungente animali, mox in oculis, ſplendor deficiens conſpiciatur. Finge enim bouem 800. ℔ pendentem, qui extincto vitæ lumine mox friget. Ergo lumen iſtud calidum, neceſſe eſt, ſit tanti, vt totidem libras in frigus ruentes, continuo ſui fomento, à frigore præſeruet. Calidum er- 87
go lumen quadrupedum, ac volucrum, Solare eſt, non ſecus atque piſcium, lunarem ſplendo-

Digitized by Google

rem arguit. Exemplum enim luminis frigidi pi-
ſcium, noctu non rarum eſt in myſticis, terris,
inquam, cremabilibus. Etenim lumen eſt, &
accenſum, exhalatio ſplendens abſque igne &
calore. Nam ſubinde, ſub denſiſſimæ noctis ca-
ligine, potui manuum lineas diſtinguere ſub lu-
mine præfato. Finge eodem quoque modo, ve-
getabilia duplicem lucem ſortiri, ex natura lu-
cis, non autem elementi, eo quod vnico con-
ſtent omnia elemento. Cum ergo Scholæ lumi-
num proprietates ignorauerint, non mirum in
gradibus eas ſimplicium ceſpitaſſe. Adeoque
88 aliud poſthac iudicium eſt dandum de gradibus
ſimplicium, iuxta pluris, aut paucioris participa-
tionem luminis, de ſuo luminari regente. Id
quod Pyrotechnia declarat, ſeductione luminaris
entis, à reliquo concreto. Quod pluribus ſat ie-
89 iunum eſt: ſed Adeptis perfacile. Quippe per
ignem Gehennæ, qui eſt liquor Alkaheſt, Para-
celſi, ſciri poteſt, quantam alterutrius luminaris
partem, vegetabile (etiam incognitum, confu-
ſum, ac ſitu obductum) poſſideat, non minus
90 quàm qua figura ornatum fuerit. Idque non
Quercetani ſuaſu, qui cum vidiſſet debile lixi-
uium congelari, putauit vrticæ ens ſeminale,
poſt incinerationem, in ſale cinerum perman-
ſiſſe: Eo quòd incipiens glacies, ſtirias ſuas
91 acuminatim contrahat. Fallitur quoque Para-
celſus, quòd, omnia vegetabilia; primi gradus
calorem, non poſſe ſuperare ſcribat. Luſerunt
nempe mirabiliter luminaria magna, in ſimpli-
cibus; ſeminaque ad graduum amplitudinem
pro decore Vniuerſi aſcendunt, habentque ideo
quæuis formæ, eſſenſificantis quidditatis lumen.
Ad alterutrius luminaris ſyzygiam redactum.
Non tamen luminarium lumina, formæ ſunt
92 conſtitutiuæ ſimplicium: Eo quòd Solis lumen,
vel in ſui ſimplicitate, ſit combuſtiuum. Turpe
ergo, quod homo hominem generet, & Sol.
Quippe quod gentilitatis Idiotiſmo ſit refer-
tum. Denique volucrum, & quadrupedum ſe-
mina, primum ſunt muccoſa, quia puſilla Sola-
93 ris luminis ope perficiuntur. Coguntur autem
atque denſantur ſenſim, vt ad ſui generati con-
ſiſtentiam ſufficiant. Interim piſcium oua, pri-
mum ſunt duriora, & mox lunæ auxiliante lu-
94 mine, in muccaginem tenereſcunt. Dum igitur
ſunt, & ſufficiunt luminaria magna, vt totidem
primitiua elementa. Sol, aëri præſidet, vt Lu-
na, matricibus aquis. Quocirca animal Solis
lumine fœtum, continuo aëris ſuctu opus ha-
bet, vt & piſces, indeſinenter aquas trahere co-
guntur, ad ſui ſuſtentationem, luminiſque ſui
95 refocillationem. Noui quidem, lumen Solis, in
ſilicem recipere (ſola nempe ſilicis præparatio-
ne) vt extra Solis præſentiam, ſub denſiſſimis
tenebris, lumen illud acquiſitum aliquantiſper
permaneat, iterumque hauriat lumen, noua
expoſitione ſilicis, ad Solem diurnum, licèt ob-
96 nubilum. Hæc itaque nobis fuit inſpirationis
non contemnenda neceſſitas; vt luminarium
videlicet, in ſeminibus, quadam conſanguinita-
te contentorum, reſtauratio contingat: non au-
tem ſola, ſolius frigoris deſiderata temperies.
Teſte piſce. Sufficit ergo, nullam naturalium
formam, produci à Cœlo, à Sole, ex ſomniato
materiæ appetitu aut qualicunque ſeminum diſ-
poſitione; Vtpote quod hæc cuncta clandan-
tur accidentium Syndrome, nec viam ad crea
tionem ex nihilo nouerint. Nam natura non va-
let vnquam ex ſe, ad vitalis luminis procreatio-
nem aſcendere. Sed Chriſtus, Dominus Vni-
uerſi, ſolus eſt vita omnium rerum, & parens:
nec hunc honorem dabit vlli creaturæ. Pater
luminum ergo, ſolus Deus. Non autem ſic vo-
catur, quia ſtellas fecit. Nam vt non dicitur Pa-
ter lapidum, aut rerum non viuentium: ita ne-
que aſtrorum. Imò nec proinde dicitur vegeta-
bilium Pater, tametſi lumen aliquod vitale in
ſe habeat. Pater itaque vniuerſorum luminum,
ſolus is eſt, cui ſoli competit Patris nomen. Qui-
que ſolus eſt Pater vocandus, & in cœlis eſt.
Nam etiamſi pater carnalis, de ſuo det, vnde
paternitatis nomen ipſi tribuitur. Quia tamen
non eſt luminum vitalium dator, ſiue forma-
rum Creator, vetitum eſt nomen paternitatis
vitalis dari creaturæ. Eſt ergo Pater luminum,
ſiue formarum vitalium Deus. Suntque totidem
diuerſa eiuſmodi lumina, quot formarum vita-
lium. Etenim quia animæ, non cognoſcuntur
notione à priori. ideo vniuerſali etymo vocan-
tur lumina, cum proprietate filiali, cuius corre-
latiuum eſt Pater. Ita tamen vt iſta paternitas ſit
analoga. Nam licèt verè creet omnes animas vi-
uentes: non tamen belluæ, proin filiationem
proprij nominis, aſſumunt: quia nec ſimilitudi-
nem ſui illius Patris. Pereunt namque illarum
animæ, cum vita illarum, per modum flammæ
candelæ. Sola itaque mens hominum, im-
mortalis eſt ſubſtantia, imaginem Patris lumi-
num referens: ideoque data eſt illi poteſtas
fiendi filius Dei. Quæ cum de fide credamus,
indignatus ſum, etiamnum hodie à Chriſtianis
doceri, formas rerum & animas brutales eſſe
ſubſtantias veras & ſpirituales: per conſequens
non eſſe lumina vitalia, nec creari à Patre lumi-
num vniuerſorum: ſed à Sole dari ac fieri,
itemque ſuſcitari ex potentia ſeminali. Quaſi
ſubſtantia ſpiritualis crearetur à potentia mate-
riæ. Id enim inter quiſquilias Gentilitij, reten-
tum in Scholis æſtimo: at non citra læſionem
diuinæ Majeſtatis. Cui debetur omnis amor
filialis.

MAGNVM OPORTET.

1 *Paracelſi inconſtantia.*
2 *Ortus ſpontaneorum per genera.*
3 *Archeorum diſſonantia.*
4 *Accidentia plurima manent in nouo genito.*
5 *Speciebus addi, vel minui per Oportet, contra Ariſtotelem.*
6 *Error Paracelſi in ipſo Oportet.*
7 *Accidentia mutant ſua formalia objecta propria.*
8 *Contraria perſuaſio Phyſicam hactenus euertit.*
9 *Quomodo idem accidens migret, cum rei vita media.*
10 *Vnde naturarum tot diuerſitates in homine.*
11 *Fictus ille appetitus materia meretricius.*
12 *Demonſtratio erroris.*
13 *Rerum neceſſitudo, vnde realiter, & principatiuè.*
14 *Schola non docuere vera initia.*
15 *Quadam in aëre corrumpuntur, alia verò conſeruantur.*

16 *Vnde*

16 *Vnde rerum corruptio.*
17 *Corruptio eſt ſolius materia.*
18 *Quid corruptio.*
19 *Corruptio non eſt de priuatiuis, contra Ariſtotelem.*
20 *Corruptio & generatio, non reciprocè ſubſequuntur.*
21 *Scholarum inaduertentia.*
22 *Quid ſit magnum Oportet.*
23 *Terra, non autem aqua profert Tribulos & Spinas.*
24 *Ante peccatum, qualis digeſtio.*
25 *Tribulorum ærumna qualis.*
26 *Odores & ſapores, fermenta fundamentalia.*
27 *Error de octo guſtibus.*
28 *Tres vita, earum fluxus, & receſſus, per tres rerum monarchias.*
29 *Verruca cur attactu pomi pereant.*
30 *Baſis ſympathia.*
31 *Retroceſſus vita.*
32 *Triplex vita mineralium.*
33 *Proprietates in loco, & locato.*
34 *Quid duplex nihil, in verbis* Terra inanis & vacua.
35 *Lumen, ens extra lucem; per ſilicis mechanicam probatur.*
36 *Senſationes in ſenſum organis.*
37 *Quorſum inſeruiat Magnale.*
38 *Immediati locorum ciues, quinam.*
39 *Origo, & progreſſus metallorum.*
40 *Vita in metallis, progreſſus manifeſtior.*
41 *Vnde mineralia tanta ſint efficacia.*
42 *Dignitas Archei ante peccatum.*
43 *Quæ ſint qualitates ambulatoria.*
44 *Quod Scholæ clamant impoſſibile, eſt in natura neceſſarium.*
45 *Vnde iſte error.*
46 *Abſurda aliquot inde ſequentia.*
47 *Axioma friuolum.*
48 *Scholarum miſeranda tenebra.*
49 *Obiecta viſus, cur magis operentur in prægnante.*
50 *Adepti ambulant per obiecta viſus.*
51 *Speculationes aliquot in themate de ſpirituum apparentiis.*
52 *Diſtinctio qualitatum à modernis.*
53 *Morborum occaſiones.*
54 *Modus quo fit hydrophobia.*
55 *Idem de aliis venenis.*
56 *Venenorum alteritates.*
57 *Modus quo venena agunt.*
58 *Conſiderationes circa venenorum actiuitatem.*
59 *Exſufflatio vita, qualiter contingat.*

1 INADVERTENTER ſic paulatim enim cecidi, ab elementis in ortum formarum, ibidemque diſtinxi quadruplicem formam, genere à ſe inuicem diuerſam. 1. *Formam nempè eſſentialem.* 2. *Formam vitalem.* 3. *Formam denique ſubſtantialem.* 4. *Atque tandem excellentiam Subſtantia formalis*, pro colophone Naturæ addidi. Cum enim de elementis meam doctrinam explicuiſſem, ſenſim decidi in hiſtoriam vitalium, ac conſecutiuè quoque, in morborum mortiſque neceſſitates, me deuolutum ſenſi, vt ſcilicet phyſicalia initia, ad finem deſtinationis humanæ applicarem. Itaque ad magnum Oportet perueni. Ad vitæ nimirum fluxos, atque refluxus, adeoque ad mortis inteſtinam calamitatem deueni. Quapropter omnis conſideratio noſtra phyſica, Medica poſthac fiet. Enimverò Paracelſus, non ſat ſibi conſtans, in inuentione cauſæ morbificæ, ceſpitauit in medio ac modo, quibus res quæque in occaſum vergit. Ad cuius elucidationem iam ante docui, fructus, quos vetuſtas credidit elementorum congeriem, vnius aquæ eſſe proles, imprægnatæ à ſemine, quod in locis, tanquam veris, aquam diſponit ad generandum. Etenim vbicunque aqua odorem acquirit, mox quoque in eo ipſo fermentum, atque deinde ſemen, in materiæ diſpoſitæ per fermentum, incæpta diſpoſitione, concipit. Plurima ſiquidem ſolius odoris fine, fiunt. Sæpè enim radix caulis, medulla, frondes, & plantæ integræ hiſtoris, propter odoris florem, vel floris odorem naſcitur, eſtque odor multarum ſpecierum finis vltimatus, tam in condimentis,
quam pharmacis. Vtpote ex arena, ſeu terra 2
ſimplici, & aqua, creſcit nil niſi ſitum prius, fracedinem, ſine odores contrahant. Procul enim ſub terram nil fraceſcit, nec creſcit planta in arena. At ferè prope diem, odor, fracidus eſt, & Leſſas ſuas profert plantas. Puta ſi fimi pars vna putreat in terra, quintuplo ſui pondere, aquam imprægnare poteſt & fructum edere. Etenim aqua omnis odoris expers, niſi in ſui ſulfure, fermentum odoris conceperit, certè in priſtina ſimplicitate, ſine fructu permanet, vt aqua pluuia. In profundis ideo terræ ſtratis, vbi longè à ſitu, putredine, & corruptione eſt receſſus, licèt leſſas nullum ſit, tamen aquæ, occulto odore loci imprægnantur, primum, ſalis cuiuſdam contagio imperceptibili, ad ditiores mox fructuum colonias properant, & extra prorumpunt. Habitat nempè ſuus vbique peregrinus odor fermentaceus, qui ſulfur aquæ ingrauidet, inibique ſopitus, tandem concreſcat. Vt in mineralibus. Vel concretus atque denſiori aura ſaltem perfuſus, ve-
getet; vt in plantis, & oviparis. Vel prorſus ab 3
initio, forma auræ, gliſcit. Prout parturientibus viuam prolem. Archeus ergo iam conceptus, vbique vitæ cuſtos, & tranſmutationum promotor manet, eiuſque mutationem, illico vitæ ſuæ mutatio, à prima nempè vita & materia ſui, vſque in vltimam ſequitur. In hoc nempè, Archei rerum conſonant, quatenus vitales ſplendorem aliquem poſſident: variſor tamen, quatenus diſſimiles formæ præcurſores, & œconomi. Attamen non ſe mutuò recipiunt, ne illorum turbetur regimen quin ordinis (quem malè philautiæ titulo explicant) ergo, herus maneat, qui potior fuerit. Quorſum ſuoè fermenti ſui impreſſiones liberaliter expendunt, vt conſortis Archei, alienas inquietudines compeſcat, illumque ſubigat. Etenim prout ſub immortali mente non pereunt formæ ſubordinatæ oſſis membranæ, &c. Ita & rerum contingit tranſmutationibus; ſic quidem, tametſi
cibus, omnimoda tranſmutatione, formam ſan- 4
guinis acquirat, hic tamen conſeruat, non obſcura accidentia cibi prioris, quæ ideo ambulant de vna materia in aliam. Durus ſanè, & paradoxus hic ſermo in Scholis. Quæ ſtatim facti exemplo probabo. Prope Montes ad Zoram, porcus, recedente mari, ſquillis, conchilibus, &c. veſcitur. Caro eius ſapit axungiam piſcis, eſt

5 eſt eamen porcina , Ebræis vetita. Vanum ergo,
quod ſpecies rerum , ſint tanquam ſpecies nu-
merorum, quibus ne vnitas additur , vel ſubtra-
hitur, quin continuo ipſa mutetur ſpecies. Vni-
ca nempè animalis caro , ſapores alienos , pro
ciborum varietate , ſuſcipit. Quercus Hiber-
niæ , ita antidoti proprietates retinet , quod no-
ſtris ædificiis araneas fuget. Qua proprietate
quercus noſtras caret. Non enim contingunt
accidentium migrationes in cibis , defectu , per-
fectæ , atque eſſentialis tranſmutationis. Nec
etiam lotium redolet therebintinam , macim,
vel aſparagum , quatenus aliqua pars excremen-
toſa cibi cum cruore permaneat in carne. Id
enim minus repugnat perfectæ tranſmutationi,
ſeparationi , & electioni , Archeo debitis , cui
nempè ineſt vis perfectè tranſmutatiua mate-
riæ , diſpoſitiua in figuras , odores , colores,
6 omnemque accidentium proprietatem. Para-
celſus enim , ſubinde vitæ , ac materiæ mediæ
mentionem fecit : ſed non ſibi appropriauit , in
maxima neceſſitate , qua de tartaris ſomniauit.
Etenim rem ſibi in ſecuro collocaſſe viſus , exem-
plo tartari viui , ſi conſimilem tartarum , obli-
què cibis ac potibus immiſcuiſſet , ad morbo-
rum materiam atque originem inueniendas , an-
te ſe nondum detectas. Nec enim explicuit , vn-
de ſapores inſignes , poſt ciborum veras tranſ-
7 mutationes , maneant ſuperſtites. Quocirca ne-
ceſſe eſt , idem numero accidens , migrare de
ſubiecto , eſſe inquam , in formali tranſmutato,
quòd priùs erat in tranſmutabili , licèt forma
8 ſubiecti inhæſionis plenè perierit. Eo quòd , etſi
non maneat materia , permanet tamen vita me-
dia , de qua in ſcholis nil auditum eſt hactenus.
Manet nimirum vita media , in Archeo tranſmu-
tato , non ſecus atque forma oſſis , defuncto ho-
9 mine. Nam licèt ſtomacho inſit vis fermentalis,
quæ ſibi ingeſta reſoluat , ac deinde in aliis offi-
cinis perfectè eadem tranſmutentur : non po-
teſt tamen modò , quicquam tam perfectè in
nobis , immediato digeſtionum fluxu aſſimulan-
do tranſmutari , quin de cætero non ſuperſint
prioris concreti obtuſiores vitæ mediæ quali-
10 tates. Qua nimirum neceſſitate , aſſueta alimo-
nia diuerſorum climatum , imprimit in partea
ſolidas peregrina admodum contagia proprie-
tatum. Vnde tot , vnius naturæ humanæ , diffor-
mitatum diſſimilitudines contingunt : quas cer-
tè , nunquam potui vanis qualitatum comple-
xionibus dedicare. Suilla nempè eſt , ſuilla , li-
cet horridus axungiæ piſcium guſtus remanſerit
in vita ſui media. Quæ res nunquam ante con-
ſiderata , totam naturæ contemplationem effe-
cit ſterilem. Siquidem hic cardo naturæ , eſt ne-
glectus in Scholis. *Oportet* namque , prorſus
eſt neceſſarium , quo vitæ mediæ qualitates re-
manent in tranſmutatis. Eo namque niſi conceſ-
ſo , nulla erit medicaminum poteſtas , vt neque
morborum occaſio. Nil enim felicius operatur
ad ſanandum, quàm quod per ſui tranſmutatio-
nem penitiſſime intrauit , & proximè eſt vnitum
illi , quod ſanari debet. Granum ſic in terra mo-
ritur , vt per vitam mediam ſuam nouas proles
excitet infœnus. In cibis quoque , licèt priſtinæ
ciborom formæ prorſus perierint , manſere ta-
men operatiuæ proprietates , prioris vitæ me-
diæ : idque in ſecundam , & tertiam ſubinde
generati tranſmutationem. Senſim nempè fatiſ-
cente natiua , vitæ mediæ proprietate , ſub de-
ſcendentis Archei domino , cuius videlicet fer-
menti ſubacta eſt materia. Iſtud nempè eſt *ma-* 11
gnum Oportet in hac viciſſitudinum valle : non
autem eſt meretricius appetitus impoſſibilis hy-
les Finxit namque Ariſtot. materiam , omni acci-
dente vt & forma eſſentiali , priuatam , hancque
ſibi chymeram , in naturæ initium ſtatuit. Adeo-
que pro principio materiali conſtituit , non qui-
dem ens phyſicum , actu exiſtens , aut potentia
poſſibile : ſed corporalitatem mathematicam;
non verò hoc aliquid , aut principians initium.
Etenim figuris , atque menſuris , imaginario lu-
bitui , naturam auſcultaturam putauit. Interim
vt iſta materia foret principians , finxit illi com-
petere principium quoddam motiuum , appeti-
tum nempè vniuerſalem , ad quaſuis ſibi ignotas
formas. Quæ ſomnia , etſi ridicula , nulli fini,
vſui , aut neceſſitati conformia , multaſque de ſe
abſurditates parturientia ; adorantur hodie ta-
men à Scholis. Quæ ſeipſas inde fecere ridi-
culas. Cum illius corporeitatis nullus poſſit eſ-
ſe appetitus , ſpirans ad vllam perfectionem,
quam ante in ſe non haberet. Nempè vt ſit fi-
guratum atque formarum poſſibiliter capax.
Alioquin enim in conſideratione naturæ , & qui- 12
dem in eſſe principiante , omnis entis appe-
titus fertur in perfectionem , non quamlibet:
ſed ſeminis , in diſpoſitione fermentorum præ-
exſiſtentis , adeoque etiam operantis. Semen
autem non adſpirat , niſi ad determinatio-
nem , in Archei diſpoſitione adumbratam. Enim-
verò vt matheſis ſibi proponit corpus , ſine
omni accidente , omnium figurarum capax:
Ita Ariſtot. hanc ſpeculationem pro lubitu in
naturam ſibi ignotam inuexit , ac huic mate-
riæ appetitum , viciſſitudinis amantem , & vni-
cam cauſam introduxit. Vſque adeo mate-
riam primam cenſuit omni qualitate & forma
vacuam : ſolo autem appetitu meretricio , ad
omnes & quaſlibet formas , dotatam. Neſciens
imprimis viciſſitudinem , non appetitu mate-
riæ : ſed inſtructione ſeminum , prouenire. Nec
Sholæ ſemel retroſpexere , quod deſiderium
permanendi , antiquius , fortius , & naturalius
ſit , appetitu permutabilitatis ; ſuoque ipſæ
Scholæ contradicant Ariſtoteli , volenti , ens
vnumquodque proprio naturæ niſu , deſiderare
permanere. Cum res neceſſariò ſit , antequam
de mutatione queat cogitare , aut optare. Ita-
que materia , priùs eſſe perfectum nanciſci de-
buiſſet , quam vetus eſſe faſtidiret , & viciſſitu-
dinem appeteret. Priùs eſt namque eſſe , quàm
placere : & placere prius , quàm diſplicere ; ni-
hilque diſplicere poteſt , aut viciſſitudinem op-
tare , quàm quatenus adepto cognitoque pla-
cito , indicatur perfectius aliquid , poſſibiliter
& melius. In crudioribus enim ſeminibus , quæ
ex odoribus , prima ſui fermenta concepere;
odor præcepit complacentiam , hæc autem ge-
neras ſui , & permanentis , deſiderium. In poſ-
ſibilibus verò , deſiderium facit eundem appe-
titum permanendi , non autem pereundi , per
mutationem ſui eſſe. Quod ſi verò , ob inteſti-
na mortis impedimenta , non ſit conceſſa per-
manentia : fit in corporibus diſſolutio , inde
verò tædium ; à tædio autem proceditur ad
auerſionem , ſenſim labente vi rectrice , vnde
tandem deſtructio non intenta : ſed ſubſequens
per neceſſitates. Scholarum erat noriſſe , quod
eſſe ſemper præcedat tædium , ad non eſſe.
Quod

Quod hoc tædium non ſit intentionis naturæ,
ſed imaginaria metaphora potius, ad defectus
rerum ſubſequens. Saltem quod hoc tædium,
deberet præcedere appetitum, ad noo eſſe.
Multoque magis, appetitum ad nouum ſibique
incognitum eſſe. Cum nouum eſſe non detur,
ante interitum præſentis eſſe. Breuiter quod &
tædia diſplicentiæ appetitos, non niſi ſomniali-
ter conueniant noo curi. Taodemque, quod ex
ſomniatiis priocipiis, tam abſurdis, nil exſpe-
ctandum præter errores, cooſuſionis pleoos.
13 Viciſſitudo ergo in natura, non ex appetitu ma-
teriæ: ſed ea poteſtate efficientis Vulcani eſt. In
quoodor, & ſapor vitæ mediæ, generant ſemi-
nalem imaginem tranſmutatioois originem.
Neque enim adhuc ſatis ſibi Scholæ conſtant,
in illo materiæ appetitu; imo principia naturæ
theorica, non videntur Scholæ in vſum docuiſ-
14 ſe veritatis. Cum ſiquidem ad res ipſas deſcen-
dunt, non illum appetitum materiæ, amplius
incuſant, pro rei corruptione: ſed aërem, cor-
ruptionum quarumcunque effectiuum culpant.
15 At ego plura ſub aëre ſiccari ſcio, qoæ aliàs ſub
terra, vel aqua putrent illico. Siquidem vitrum
putrefactibilium vltimum, in aëre manet velut
æternum. Sepultum verò poſt annos, fracedi-
nem admittit, cruſta obuoluitur, ſal eius diſſo-
lutum, fatiſcit: & arena ſui conſtitutiua perma-
net. Aër capſa eſt, in cuius poroſitatibus quæ-
dam ſe diſpoount in alteritates, quædam ſubter
aquas, & multa quoque ſub terra, iuxta ſemi-
16 num diſpoſitiones. Siquidem quæ odorem de
ſe ſparguot, euodem flucore & rapiore vento
amittunt, vel concluſo vaſe, eundem iotus reti-
nent. Si enim prius: inanes corporum deinceps
pori, aërem recipiunt, qui ibidem concluſus,
fraceſcit cum odorabili, vnde odoris reſiduum
reeipit fermentum, ab dicta fracedine ſitum tra-
hit, rancidum, vel mucidum euadit. Sin autem
poſterius fiat: Tunc aër ibidem detentus, fra-
ceſcit, & ad corruptionem deducit concretum,
niſi odorabile, balſami proprietates habeat: eo
quòd fermentum nouum meditetur viciſſitudi-
nem. Volatilia ſiue eahalabilia & profuga, fa-
eile fatiſcunt (quia vt plurimom heterogenei-
tates habent quarum defectu, vix diſtillata cor-
rompuotur) quorum vnum alterum fermentat,
ab elemento vero, velut ſuffocantur & fraceſ-
cunt, vel aërem concipiunt, vt ante. Fermen-
tum itaque rem mutat, quatenus eius alienat
odorem, iuxta eſſentiam rei imprimentis, vaſis
loci, vel adjuncti. Quæ hac mechanica probo.
Siquidem iura carnium, fructuum, prout & de-
cocta quæuis, cito alioqui putreſcibilia, præſer-
uo à putredioe per annos, modò aëri fermen-
tum balſamicum infudero, & continuatum co-
17 hibuero. Apud me ergo ſic ſe habet corruptio,
vt diai. Formæ non corrumpuntur vnquam:
intereunt quidem. Meos humana dumtaxat ab-
ſcedit ſoſpes, reliquæ autem formæ omnes per-
eunt. Materia verò nec abſcedit, nec interit: at
eorrumpitur. Adeoque corruptio ſolius eſt ma-
teriæ. Eſt ergo corruptio, diſpoſitio quædam
materiæ, à fatiſcente rectore Vulcano, dereli-
18 ctæ. Quatenus enim corpus rectore bene va-
lente nauigat, felix non auſcultat fermentis
19 alienis. Nec eſt proinde corruptio annumeran-
da priuatis, ſi cauſis conſtet poſitiuis. Quocir-
ca ruit Ariſtotelis alterum in natura initium.
Siquidem non tollitur, diſſipatur, mutatur, aut
alienatur Archeus ſponte, niſi infeſtante nouo,
ſub altero fermento. Fermeota igitur aliena
præficiuntur corruptionibus cunctis, perque
fermentorum alteritates, omnis iocboat corru-
ptio, ad gradum ſenſim, atque faſtigium aſcen-
dit, ac taodem adepta periodo terminatur. Quæ-
dam enim ſunt, quibus propria ſeminum libi-
do, læna eſt, auocatque à conſtantiæ tenore, ad
ſubeundas viciſſitudinom traoſmutationes, non
quidem ob appetitum ad aliam formam: verùm
quod inſitus naturæ balſamus, diffleur, &
pereat, vt ſuot carnes & piſces. Alia verò, non
niſi prius cacitata putredine, totum mutant, in-
duuntque nouorum ſeminum ſollicita imperia.
Qualia ſunt ligna, lapides, atque igne conſtan-
tiſſimum vitrum. Inter quæ, medio intercedunt
gradu, quibus loci arractus, ſoperficiem frace-
dine, aut mucore obducuot. Vnde diſperſi odo-
res, aotiquorum ſemioum coonubia diſſociant,
ac nouam generationem diſſolutiooe mediam-
tur. Aëri eſt geniale ſymbolum, aquas ab aquis
indeſinenter ſeparare: ſuntque multa, quæ eiuſ-
modi alteritatem ſine labe non tolerant, hinc
proinde ſubitam io araaiam proaimè labuntur.
Corruptio itaque, vt genialis balſami extinctio- 20
nem inclodit: ita illius continuationem deſide-
rat rei conſtantia. Etenim, quibus balſamus
ſponte diffluit vel exſpirat, fixis imbutus rebus
aſſociatus, hæret, ſiccitatis repagulis coërcetur,
vel ſaltem prædominante fermento, à balſami
indole non alieno, fouetur. Sic namque dulcia,
fumus, ſal, piper, aqua vitæ, acetum, olea diſtil-
lata, preſeruaot carnes. At ſaltem ſub vitæ ioteri-
tum, magna vtrobique eſt confuſio rei, opu-
lentaque vitium iactura. Adeo, vt ſemina, in-
feriori compagini inſeruientia, non tarò ſimul
intereant, vnde rerum aſſiſtentes Vulcani, velut
metu perterriti, & vt mercenarij, primi aufu-
giunt. Corruptio itaque licet tranſmutationem
inducat, cum alterius interitu, non eſt priuatio,
nec proinde generationem neceſſariò, vt neque
viciſſim ſubſequitur. Prout quæ alterna præſen-
tia, ſe inuicem excludunt, vt lux alioqui & te-
nebræ. Subſiſtit inprimis noſter interitus, abſ-
que formæ defectu, citra materiæ neceſſitatum
deſtructionem, ſi mumia perſeueret; licèt vitæ
ſiue formæ ſeparationem inclodat. Etenim id
præſentem corruptiooem non indicat, licèt
mox ſequatur ſpootè, & arte præſeruetur. Suffi-
cit ſaltem, quod corruptio non ſit hæres imme-
diata, rei conſtitutæ, nec ab inteſtato ſuccedat
neceſſariò. Sic neque dum è ſemine res prodit,
non præcedit, aut comitatur vlla ſeminum cor-
ruptio. Solœciſmus enim eſt, in verbo, & re,
ſeminum promotiones, perfectiones, & ma-
turitates, corruptionem æſtimaſſe. Error iocogi-
tantiæ colitur in Scholis, principiorum natura-
lium, præ ignorantia. Vt quæ opera ſunt natu-
ræ, putentur noo entia; in Matheſeos abſtractas
conſiderationes releganda. Equidem dum lato 21
vocabolo, priuationem ioter ens & non ens, in-
tercedere, Ariſtoteli conniueretur, cœpit cor-
ruptionem, priuationis loco, aſſumpta licentia
ſubſtituere. Priuatio enim illa, vt noo ens erat,
adeoque ens rationis ſomniatum, tranſſumpti-
oa libertate concedebatur, ſine attentione. At
non idem ius competere debere proinde cor-
ruptioni, intellexiſſent Scholæ, ſi diſtinctas
eſſe, ignauia illarum aſſentiendi permitteret.
Quare tota naturæ Scena neglecta ſtetit, gen-
tilium

tilium putationibus. Neglectis ſiquidem ſemi-
num fermentis, Vulcanis, & fluxibus, omnis
naturæ energia, in calorum & frigorum fabel-
las, diſſidia, odia, velitationes, & contrarie-
tates, per dementatas priuationum claſſes di-
ſtorta eſt, ridiculamque Phyſices fecere indaga-
22 tionem. Porrò vocaui *magnum Oportet*, neceſ-
ſariam remanentiam proprietatum vitæ mediæ,
in alito, & conſtituto. Vnde conſequens eſt,
eandem vitæ mediæ reſiduitatem, de cibis &
potibus, eſſe tribulos & ſpinas quæ terra à præ-
uaricatione erat profer endo. Alioqui tribuli, &
ſpinæ, quatenus plantæ, ſunt creaturæ, ad vſum,
& ornatum Mundi, ante lapſum facta. Fruſtra
quoque putaui aliquando, tartaros ciborum, &
potuum, eſſe eiuſmodi tribulos, & ſpinas. Quo-
niam ſubſiſtente vita media (ſubſiſtit autem
23 actu reali, & vero) fruſtra fuit fingere peregri-
nos tartaros, vt ſuo loco dicetur. Notanter au-
tem non legitur, quod aqua proferet tribulos
& ſpinas, licet ſuas pariat incommoditates. Car-
nes enim hominum, ac brutorum, in terris vi-
uentium, referunt præfatos tribulos. Piſces ve-
rò, intus & extra aluntur, & alluuntur ſale;
dulces tamen ſunt illorum carnes. Qui autem li-
mo inhabitant, non ex aqua; ſed ex terra, tri-
24 bulos in carnium ſapore exprimunt. Ante pec-
catum Archeus noſter, non ſolum more ho-
dierno, cibos perfectè tranſmutaſſe: ſed inte-
gras vitæ mediæ proprietates, in ſui ditionem
abſorbuiſſet, tanquam earum herus. Siquidem
mens immortalis, tum adhuc, ſine medio vitæ
ſenſitiuæ, erat ipſamet immortalis, & impaſſi-
bilis vita ſuo corpori. Prout de vita longa ſuo
loco. Paradiſus enim, hac parte mortem, quia
viciſſitudinem noſtri excluſerat. Sola autem ar-
bor, ſcientiæ boni & mali, retinuerat ſibi pro-
prium, dualitates nempè Archeo noſtro, è re-
bus deſumptas, poſſe imprimere. Quippe facile
adhærent conſortes vitæ mediæ inuicem. Vnde
Ianua in dualitates, alteritatea, viciſſitudinem,
& ataxiam, patuit. Tandem apſonia, conſonan-
25 tiæ ruptrix, ſic pomum diſcordiæ intulit. Senti-
mus enim deinceps Tribulorum, atque ſpina-
rum perpetuam tyrannidem, & multiplicita-
tem. Nam quot ſunt ſapores, & odores in re-
bus, ſpecifici: totidem quoque vitæ mediæ pro-
prietates peregrinæ, quotidie per alimenta ſug-
geruntur. Hæc namque ſunt fermenta aliena,
quorum alteritate fatigamur. Siquidem nulla
vſpiam generatio contingit, quam non præce-
dens diſpoſitio in materia ſuſcitauerit: fermen-
tum itaque eiuſmodi, innatum rebus ſaporem,
& odorem alterat, vnde Archei ſenſim ab obe-
dientia ſeminum abducuntur, & peregrini fer-
menti auſcultant illuſionibus. Breuiter. Reſidui-
tates poteſtatum vitæ mediæ, tam in alimentis,
quàm excrementis, ſunt ægritudinum ferè om-
nium occaſionale initium, & hactenus nobis
26 Tribuli & ſpinæ. Odores namque & ſapores, in
corporibus ſeminum, appetitum, auerſionem,
vel neutralitatem pariunt. Appetitus autem ſic
motus, imaginem in Archeo, non ſecus progit,
quam in fœtu prægnantis. Quæ imago eſt eſ-
ſentia inuiſibilis ſeminum, concitans ad com-
plectendum vel abhorrendum. Odor autem
neuter, inſeruit ſtatui, & quieti. Si ergo ſapo-
res, in vita media adhuc in tranſmutatis ſuper-
27 ſunt Friuolum ex octo guſtibus materialibus,
& non ſpecificis, res, earum vires, & eſſentias,
ponderare velle. Porrò, cum vita media ſit di-
cta, reſpectu duarum extrematum. Prima erit
recepti, & operantis ſeminis, ſita in Archeo, re-
rum agendarum poteſtate dotato. Quæ cum na-
cta eſt maturitatem aliquam, vt dum ſemen cor-
pus eſt, habens carnem, & oſſa tenella, iuxta
ſpeciei requiſitum: tum adeſt rei vita media.
Ex Archeo namque, tanquam mediatore vitæ
organo, ipſam vitam metiri conuenit. In ſemi-
nibus ergo, gliſcit vita prima; in embryone ve-
rò, vita media. Vltima verò, cum totalis per-
fectio conſtituti, adeſt. Quæ quidem etſi ſit vita
vltima rei: eſt tamen Archei media, ſi vita pri-
ma rei inchoet, cum vltima ſeminum. In her-
bis enim, licèt videantur ſemina vitam in-
choare dum turgent, & hiſcunt: attamen tunc
potius moriuntur in vita vltima ſui, vt germi-
neſcant in vita prima rei conſtituendæ. Prima 28
ergo vita fructus, eſt vltima ſeminis. In me-
dia vita, herbæ, radices, & caules, accreſcunt.
Flores verò, & fructus, vitæ vltimæ minantur
periodum. Hanc nimirum in rebus mori ne-
ceſſe eſt, ſi vtilitas ex alimento & medicamine
ſperanda ſit. Periapta, appenſa, & quæ vi regi-
minis (de qua aliquando) agunt, excipio. Debent
nimirum vltimæ vitæ rerum retrogradi, vt res
in ſucco, cui Archeus ab initio nupſit, virtu-
tes explicet, deponendo nempè nomen, &
proprietatem vitæ vltimæ, vt ad mediam re-
ſurgat. Quæ mors non eſt extinctio, & vera
mors rei: ſed potius tranſmutatio. Quod mox
in pomo conſtabit. Granum enim comeditur.
Equidem eo momento intus moritur grani vi-
ta vltima, reducitur in vitam ſui, quam ſuper-
ueniens Archeus noſter inumbrat, & vitam me-
diam, in ſui primam ducit, per tranſſumptio-
nem, reſiduis, ſed hebetatis proprietatibus gra-
ni prioris. In morte grani, ſiue vltima ſeminis
vita, nouæ creaturæ vita prima conſurgit. Bre-
uiter. Quoties Archeus rei tranſplantatur, ſub
ductore alieno, toties fit vitæ mutatio, ab vl-
timo ad primum. Quod primum tranſſumitur in
vitam nouam rei, & Archei victoris mediam,
remanente tantum obtuſa vitæ mediæ proprie-
tate, per quam eſt factus retroceſſiua. Eſto po- 29
mum tranſciſſum, cuius pulpa interna ſit affri-
cta verrucis, donec intepuerit, & religatis me-
dietatibus per filum, donec pomum putruerit:
tum enim videbit verrucas attactas diſparuiſſe.
Simulatque enim vita pomi vltima perit, cui
verrucarum impreſſio fuit conglutinata, perit
verrucarum vita vltima, retrocedendo per me-
diam. Non enim hîc verba, fides, aut confiden-
tia requiruntur. Quoniam ſi iſtud pomum, à ſue,
vel mure editur: verrucæ non pereunt. Eo quòd
ſtomachus, vitam vltimam pomi velut conſer-
uet, in retroceſſione vitæ mediæ, quam ſibi
Archeus aſſumit. Sed in morte, & vitæ vltimæ
extinctione pomi per putredinem, non eſt con-
ſeruatio, nec retroceſſus in vitam mediam.
Adeoque cum morte, & extinctione vitæ vlti-
mæ pomi, pereunt vnà verrucæ abſentes, per
actionem regiminis ſympatheticam. Symbolum 30
namque ſympathiæ, in hoc eſt ſitum. Eo quòd
pulpa pomi, quæ veſtit nucleum, eſt velut fun-
gus ſui rami; non ſecus atque verrucæ, ſuæ ſunt
carnis fungi. Impreſſio verò verrucarum trans-
lata & ſigillata in conſymbolizantem fructum,
cum vitæ pomi vltimæ morte, moritur vnà ſi-
gillum, & id, cuius eſt ſigillum. Non minori
ratione

ratione enim effluuium cum ſuo corpore, vnde
deſumptum eſt, ſymbolyzat, quam tonus cum
ſuo inſtrumento muſico, non ita cominus poſi-
to. In vniſono nempe, manifeſtè geſtit & ex-
ſultat, appenſo ad fidem annulo, in cæteris au-
tem totus, etiam longè maioribus, & altiori-
bus alias, quieſcit. Etenim vbi cernitur ſenſua
ſubſultus, & lætitiæ, ibidem eſt & triſtitiæ, &
mortis ſenſus poſſibilis. Itaque ſuperſtitione ca-
rere mihi viſum eſt, ſi verruca naturali triſtitiæ
ſenſu tabeſcat, in morte vitæ vltimæ, impreſſo
ſui effluuij ſenſu. Eoque magis, quòd pomum
ſit velut fungus primariæ intentionis naturæ, &
fortioris effectus: verruca autem, nec prima-
riæ eſt intentionis, nec radicem in Archeo to-
tali habet. Non enim interuenit mors pomi, ſi
edatur à glire, vt neque interitus impreſſionis
additæ, quippe conſeruatur vita media, ſub con-
ſeruato Archeo pomi tranſplantata in Archeum
animalis. Quocirca etſi Scholæ vnius tantùm
meminerint corruptionis generatim: Sunt ta-
men variæ deſtructiones. Quædam enim à vita
31 vltima in primam redeunt; alia verò, quæ ad
vitam mediam recedunt. Quæ verò non ad vi-
tam recedunt vllam. Exſpectant vltimam ſui
reſolutionem, vt tranſeant in nouam genera-
tionem ſeminalem: at in aduentum noui ſemi-
nis, ex fraceſcente fermento, reſurgunt per pri-
mam vitam. Eiuſmodi ſunt quæ per venenum
vitæ, vel per mortem ignis, pereunt. Sic nam-
que pomum, ſponte putrefactum & cadauera
quæque, vel herbaſcunt, cum ſucco leſſas, vel
32 prius verminaſcunt. Tandem mineralia & tres
vitas, diſtincta ſerie oſtendunt. Ita eſt. Mine-
ralia quidem, non habent ſemen, cum imagine
prædeceſſoris, per modum animantatorum.
Quod tamen multos fefellit, analogo ſeminum
fluxu, non rite perpenſo. Mineralia enim, non
minus quàm reliqua, alligantur ſuis cauſis con-
ſtitutiuis: adeoque procedunt ex neceſſitate,
& fluxu ſuorum ſeminum. Ideoque carere ne-
queunt triplici vitæ ſeminalis diſcrimine. Quid-
quid enim abſque genitore, ad hoc aliquid pro-
cedit (vti mineralia) ſemen ſuum, in locorum
diuerſorio reperit. Quocirca quædam imme-
diatè ſunt in loco, alia verò in corpore locato.
33 Ventus quidem inceſſanter fluit in loco: Eſt
tamen quibuſque locis ſua proprietas ſtabilis;
certi Prouinciis venti, & ſtatæ tempeſtates. Quæ
loco tribuo, non aëri, aut inſtabilibus aquis.
Deus ergo, nedum corpora virtutibus dotauit:
ſed & loca repleuit immediatè, ſeminum in-
comprehenſibili theſauro, in mundi terminum
duraturo: Diuitiis nempè accumulauit loca,
ſtata, dierum maturitate, in lucem prodituris,
34 veſtemque aquæ induturis: Terra enim erat
primùm inanis & vacua: dupliciter nempè ina-
nis, quia ſpoliata viribus dotalibus, tam in ſuo
corpore, quàm in locis receſſuum eius. Quod
ſic cernes. Nam etſi fluat aër, ſub Blas vento-
rum: lumen tamen, (quia immediatè in lo-
co, & mediatè in aëre) manet ſtabile. Si enim
putetur lumen, cum aëre ſimul fluere, vel per
vnumquodque inſtans in fluxu aëris, lumen de
35 nouo generari. Scias lumen, eſſe reuera ens
extra lucem. Nam penes me aſſeruo ſilicem,
quem ſi ad aërem, Sole exſiſtente ſupra hori-
zontem expoſuero, ad ſpatium trium vel qua-
tuor ſaltem pauſarum (nec etiam refert, ſiue
dies ſerenus, ſiue obnubilus fuerit) ac inde ad
obſcurum locum detulero, ſeruat conceptum
Solis lumen, ad aliquod ſimile fortaſſis ſpatium.
Idque fit, quoties reperitur præfata illuminatio.
Adeoque hinc palam fit, lumen eſſe ens, ſubſi-
ſtens in loco immediatè, nec habens aliud ens
inhærentiæ, præter ſui ipſius locatum eſſe, ſe-
parabile à creatura lucida. Adeoque ſi de aëre
migret in lapidem, poſſet etiam de aëre in pro-
ximum aërem migrare, ſi eius exiſtentia imme-
diata eſſet in aëre & non in loco. Siquidem eſt
lumini perinde migrare ex loco (ſubiecto im-
mediato) in aërem, vel in ſilicem: in eo tan-
tum eſt differentia: quod eſſe luminis, in aëre
non ſubſiſtat, præter fotum lucis continuum;
vt neque flammam extra fumum cremabilem.
Sin autem ſilicem aptum ſibi retinaculum ha-
beat (vt fit, quando ignis ferrum poſſidet) per-
ſiſtit in eo aliquamdiu. Fit enim hinc, quod
viſus vno inſtanti ſuum percipiat obiectum,
quia immediatè in loco eſt, tam lumen quàm
color; In corpore medij verò, velut per acci-
dens & ſecundariò. Etenim cum locus ſit ſub- 36
iectum eius, non reperit reſiſtentiam, in corpo-
ribus locatis diaphanis, quin vtuco momento,
ab octauo Cœlo, in terram vſque, lumen vibre-
tur. Sonus verò, ſiue obiectum auditus, im-
mediatè eſt in capſa medij, & ambulat ſine flu-
xu aëris, de ſubiecto in ſubiectum. Etſi in hoc
Scholæ ſurdaſtræ fiant. Odor verò non diſper-
gitur ſine odorabili, quod eſt Gas rei. Quod per
vacuitates, ſiue magnale aëris diſpergitur. Eſt- 37
que magnale capſa, in qua Gas omne reducitur
in primam aquæ materiam. Inhabitant ergo lo- 38
cis, nedum lumina & colores, tanquam Im-
mediati hoſpites: ſed fermenta, Rationes. Ideo-
que, à Conditore verbo locata, vt ſint radices
ſeminum ſucceſſiuorum, in mundi vſque fi-
nem. Mineralia ergo, non promiſcua vbique:
ſed certa, ſtatis annis, & locis. Tam enim Sue-
nia cupro diues, quàm olim potuit eſſe Cyprus.
Inſons ergo frigus, vt vanus calor ad conſtitu-
tiones illorum ſeminum. Siquidem, & in mon- 39
tibus frigus, & mineralia comitantur plerum-
que. Loca enim quæ fodinis caruere olim, ſua
quandoque die, maturato ſemine, fœnora red-
dent, ditioribus non imparia. Quia radices, ſiue
fermenta mineralium ſedent in loco immediatè;
ac in dierum plenitudinem ſine faſtidio anhe-
lant. Quam vbi ſemen compleuit, tum Gas, obſi-
dens aquam ibidem, ſemen à loco ſuſcipit, quod
aquæ ſulfur dein imprægnat, aquam condenſat,
atque ſenſim in aquam mineralem tranſplantat.
Non rarò enim contingit, quod Metallarius in
fodinis, ſaxa diffringens, dehiſcat paries & ri-
mam det, vnde tantillum aquæ, ſubalbidæ vi-
reſcentis, manauit, quod mox concreuit in-
ſtar ſaponis aliquid (Bur voco) mutatoque dein-
ceps pallore ſubuiridi, flaueſcit, vel albeſcit, vel
ſaturatius virideſcit. Sic enim viſum eſt, quod
alias intus, abſque ſaxi vulnere fit. Quia ſuccus
ille interno efficiente perficitur. Eſt ergo pri-
ma ſeminis metallici vita, in condo, ſiue prom-
tuario loci, homini planè incognita. At vbi ſe-
men in lucem, liquore veſtitum prodit & Gas,
incœpit ſulfur aquæ, inquinare, vita eſt ſeminis
media. Vltima verò, cum iam indureſcit. Eſt
autem vltima ſeminis metallici vita, prima me-
tallorum vel illi ſaltem proximè coniuncta. Dum
verò iſta maſſa ſulfur ſpirat, ſuumque intus
claudit Mercurium: tum inquam, vita metal-

40 lorum media. Vltima verò, vbi fixitatem, ve-
næque ſtabilitatem propriam, acquiſiuit. Quo-
circa eſt vitæ, & ſeminis, in metallicis manife-
ſtior progreſſus, & diſtinctio, quàm in duabus
Monarchiis ſociis. Eo quòd metalla non exi-
gnat figuram, nec totum tam exquiſitum. Imò
ſi ſeminum imago, in vitalibus, profluat à ſuo
genitore; certè mineralium typicæ imagines,
ex promtuariis Diuinæ largitatis, ſunt petendæ.
41 Hinc quoque mineralium ſemina non ſunt in-
quinata, genitorum turpitudine & laſciuia, nec
monſtroſa ſeſe ideo offerunt. Sed quia illibata,
anguſtæ ideo ſunt poteſtatis, in medendo. Ergo
mineralia, non magis quàm cæteræ res, à vitæ
vltimæ poſſeſſione ſpolianda ſunt, ſi ab illis ob-
ſequium ſanando exſpectemus. Languidam
alias allatura opem, & quaſi ſe fruſtra veniſſe
plorabunt, quod fines deſtinationum ſint aſſe-
cuta: ſed in ſtupiorum & luxuum præuia diri-
gantur. Repetam quæ ſupra. In Eden poterat
Archeus noſter, plenariè omnes Archeos tam
venenorum quam alimentorum, in ſui incre-
mentum ſubigere, abſque vlla ſui laſſatione, aut
42 eorundem reactione. Poterat nimirum abſque
difficultate, omnem vitæ mediæ impreſſionem
tolerare, & ſuperare. Erat enim Archeus, im-
mediatè ab anima immortali rectus, adeoque &
ideo impoſſibilis. Non enim Deus fecit mor-
tem in Paradiſo non ſolùm: quinimò neque pro
homine creatum fuit medicamentum extermi-
nij (id eſt venenum) in terris. Sed mox homo
eiectus in terram, hæc Tribulos & ſpinas inue-
xit. Id eſt. Licèt Archeus noſter victor, cibo-
rum Archeos ſibi ſubigat: peregrinarum tamen
proprietatum reliquiæ ſuperſtites manent. Vlti-
ma nempè ciborum vita quidem abit: ſi perſti-
te media. Quapropter ſtomachus debilior, ma-
ius grauamen, ſub finem digeſtionis ſentit,
quàm mox à paſtu: quaſi ſtrebens, dignitatis
43 priſtinæ amiſſæ memor. Has igitur qualitates
44 vitæ mediæ ſuperſtites, ambulatorias voco. Ad-
eoque quod Scholæ clamant impoſſibile, eſt iter
commune, ac neceſſarium in natura. Quaſi ne-
ceſſarium foret, materiam generationis deuu-
dari omni prorſus accidente, prioris ſui eſſe,
nec diſpoſitiones præuias ſupereſſe poſſe, &
quaſi vni cuilibet generationi præcederet cor-
ruptio, vel priuatio. Adeoque neceſſum eſſet,
materiam primam, ſiue hylen ſummariam,
actualiter ſubſterni, atque immediatè præcede-
re generationi, quam tamen volunt in inſtanti
contingere. Etenim niſi præuiæ diſpoſitiones,
& fermenta earum generandarum, præexſiſte-
rent in fieri, indifferenter quidlibet generaretur
45 ex quolibet. Compulit eum Scholas ad hunc
ſcopulum, male intellecta principiorum au-
thoritas, putantes omnia accidentia, immedia-
tè, & originaliter dependere ex forma totali rei.
46 Quaſi forma, in puncto generationis adue-
niens, omnes characteres ſui ſeminis in ſe ha-
beret, antequam eſſet, illis infudiſſet. Sin au-
tem a forma generantia immiſſæ ſint proprie-
tatea diſpoſitiuæ in Archeum: ſaltem toto indi-
uiduo ſuppoſiti differunt, nec ad generati for-
mam ſpectabunt. Neglexerunt Scholæ, ſemi-
num & Archei entelechian, vt & formarum
ſubordinatarum actualitates. Neſciueruntque à
generationis initio, vſque in finem generati
ſpontaneum, non eſſe niſi vnius ſeminis flu-
xum, nequicquam attingentem formas genera-
torum. Ergo in Archeí vita media celatæ ſunt ſe- 47
minum poteſtates, ad vtiliſaré ſurgentes, & vitę,
ſiue formæ rei viuentis ſubſtratæ. Igitur cum Ar-
cheo ciborum tranſmutato migrát, & tranſplan-
tátur in dictionem Archei humani, proprietates
vitæ mediæ, ſeipſis tamen multo obtuſiores. Id-
circo friuolum eſt, nullum accidens in genito eſ-
ſe, quod prius in ſemine (quod malè vocant cor-
reptum) fuit. Pariter etiam, quod ex rei forma,
omnis accidentium ſit progenies. Sic namque ex
vniuoca, ſimplici, atque homogenea mente im-
mortali, male peterentur tot hominum proprie-
tates, & inclinationes. Sin vero menti aſtra ad-
iunxeris. Hæc citò te deſerent. Longeque peti-
tum ſubſidium, flacceſcit in itinere, & ante ap-
pulſum, deficit. Malè quoque cum ſeminibus age-
retur, ſi à forma rei vitalis, quæ tantum poſtea
aduenit, omnis ſeminum proprietas, & efficacia,
mutuanda eſſet. Inconcinnum ergo Scholarum
dogma fert, generationem præſupponere cor-
ruptionem; & vice verſa. Alioqui ſi poteſtas 48
media, in forma totali, atque vita rei vltima, con-
ſiſtat: certè Medentes imponunt ægris, dum ſu-
blata vitali forma, è plantis, atque animalibus,
his vtuntur in ſolamen infirmorum. Vident qui-
dem ſæpè in vrina lactentis pueri, ſubſiſtere odo-
res rerum quas nutrix ſumpſit, puta oleum aniſi,
macis, &c. quod nutrix ſumpſit, redolet in vrina
pueri ſugentis, adeoque ad illum finem nutrici
propinantur: verant tamen idem accidens per-
manere ſoſpes in genito; quod ante erat in cor-
rupto. Verumtamen potiùs, in quolibet motus &
alterationis puncto phyſico, ſiue, inter vnum &
aliud inſtans, accidentia cuncta renouari. Malunt
nimirum Scholæ, lumen à firmamento, in terram
vſque, ſingulo locorum & motuum inſtanti, pro-
ducere actu infinitas ſpecies luminis, ſe inuicem,
filo continuo propagantes, in quolibet medij
puncto mathematico, quam quod permittant, lu-
men immediatè, per locum ferri, radij vibratio-
ne. Malunt, inquam, odorem aſparagi, à ſpecifica
forma lotij, quàm à vita media aſparagi mana-
re. Non enim cognouerunt aliud ens, niſi ſub-
ſtantiam & accidens, nec lumen ſubſiſtens, niſi
immediatè intra ſubſtantiam medij. Obiecta vi-
ſus, neſciuerunt immediatè tranſire per locum,
cui ſunt immediatè. Nec aduertunt ſe agnoſcere
æquiuocam accidentium generationem, dum
vnum ex accidente, aliud verò è forma ſpecifi-
ca prognatum. Rationes autem, quare obiecta 49
viſus fortius moueant, prægnantium imagina-
tionem, quàm cæterorum ſenſuum obiecta, ma-
gis corporea. Prima eſt. Quia obiectum viſi-
bile eſt in loco immediatè, adeoque magis af-
fectat, propiuſque attingit, & penetrat ani-
mam, propter ſimilem exiſtendi modum. At-
tingunt nempè ſe mutuò per attactum inti-
mum. 2. Cæteri ſenſus inſeruiunt viſui. Puta,
prægnans, Sulmone viſo, fertur in edendi deſi-
derium. Tum enim quidquid ſumpſerit, præbet
illi quidem actualiter guſtum Sulmonis, ſeruit-
que guſtatus viſui vt hero: ſed decidens in
ſtomachum, nec habens Sulmonem realiter in
obiecto, viſibili, fraudem ſuam percipit, quam
appetitus ſibi facit, ideoque nauſeat, atque in-
firmatur mulier, corde palpitans. Appetitus
enim fingit Sulmonis guſtum, at falſum indi-
gnatur vterus: ſed nequit cibum transformare
in Sulmonem. Imò licèt alium piſcem eſitaue-
rit, ſitque facilis tranſitus, in habentibus ſym-
bolum:

bolum : non poteſt tamen inde formare opera-
tum Sulmonem : quia eſt objectum guſtus, non
autem viſus. Vbi alias per objectum repentè
Sulmonem vel anatem, fœtum facilè tranſmu-
tat, in eiuſmodi monſtrum. Quippe objecta gu-
ſtus, ſedentia immediatè in corpore aliquo, non
poſſunt ob ſui corpoream craſſitudinem, forma-
50 re imaginem tranſmutatiuam. Idcirco qui ſtu-
dent adeptis, contendunt laborem Sophiæ pro-
mouere per objecta viſus, & quidem per lumen
lunæ. Vt ſcilicet anima attingatur à lumine for-
mali & nox nocti indicet ſcientiam. Quoad fœ-
tum, certè illum conſidero vt ramulum pere-
grinum trunco arboris inſertum, qui licet li-
quore materno alatur : propria tamen mox in-
tus quadra viuit. Neque enim vt pars integralis
ineſt : ſed tanquam hoſpitatus miles, rapit om-
nia in lubitum, ipſumque vas dilatat pro ſui
imperio. Vterum verò conſidero, vt domum
vacuam, à peregrino poſſeſſam, & ampliatam,
in quam proinde facilius picturæ incidunt,
quàm in exquiſitè concluſam. 3. Objectum vi-
ſus eſt magis ſpirituale, & ideo imago eius nu-
dior, ſpiritualior, & magis actiua. Quarta. Pa-
ter luminum, in hoc per ſimilitudinem, mani-
feſtat ſola luminis cogitatione, ſe ex nihilo cre-
aſſe omnia. Species inquam rerum, quas ab
æterno in ſe complectebatur, ſola cogitatione,
in eſſe creatum produxit. Sic & imaginatio libi-
dinis animarum, per objectum viſus, profundit
ſui imaginem in ſemina, fœcunda vt ſic eſſent
51 ex iuſſu Dei. Dici hic poſſet, quomodo fiant
ſpirituum apparitiones immediatè in loco, co-
lore, figura, & lumine, non autem in corpore:
& per conſequens quare videantur ab vno, &
non à viciniore altero. Qua via, lumina & co-
lores ſe mutuò in loco transſecent, immutata
nihilominus ſingulorum exiſtentia, quo pacto
ſe penetrent & optices regulas fallant. Id eſt,
effaſcinatio fiat. Quomodo color ſplendorem
habeat opacum, inuiſibilem in medio, viſibi-
lem in termino repercutiente : licet ille nitor,
non minus ſit in medio, quam in dicto termino,
nec in illo radio, niſi directo duntaxat. At hæc
aliis relinquo, ſub theſibus à me formatis. Ego
52 Phyſicen magis tracto. Moderni diſtinxerunt
qualitates per claſſes: vt primæ ſcilicet referrent
elementalem vultum caloris, frigoris, humidi-
tatis, & ſiccitatis, (quarum duarum poſteriorum
cenſuram alibi demonſtraui.) Secundæ verò
qualitates continerent leue, graue, molle, du-
rum, aſperum, glabrum, friabile, tenax, album,
nigrum ; itemque odores & ſapores, vt dulce,
amarum, ſalſum, acre, ponticum, acidum: quip-
pe quos putant ex elementorum miſtione pro-
ximè reſultare. Quod falſum eſt : cum elemen-
ta nunquam miſta fuerint : ſequuntur ergo præ-
fatæ qualitates, tanquam dona ſua ſeminum
formalia initia, habentque ſe per modum fra-
cedinis fermentalis. Vt patet in fungorum ſpe-
ciebus. Tertias dein qualitates vocant ſpecificas
& formales; uſque adhuc quartas eo magis ab-
ſtractas addidere. Tertia ergo qualitas eſt ſpe-
cialis ſapor aromaticus in cinnamomo, croco,
cariophyllis, &c. ſingulariter ſuæ ſpeciei ſer-
uans. Quartæ ergo, ſunt magis formales, ma-
giſque à corpore remotæ. Qualis eſt venenoſa
in venenis, ſolutiua in laxantibus, attractiua
ferri in magnete, productiua lactis in fœnicu-
lo, &c. Saltem tres priores claſſes operantur
corporaliter vt ſeminum, quatenus ſibi mate-
riam deſponſarunt. Sed duæ deinceps ſunt pla-
nè formales, aguntque per vim luminarem, &
abſtractam, concreto ſuo illigatam, habentque
ideo imprimere ſuas actiones in formas vitales:
Tres priores ſcilicet, vix penetrant alia corpo-
ra, multoque minus commiſcentur illis radica-
liter : Ideoque tranſmutantur ab Archeo no-
ſtro. Ita vt quamuis vitæ mediæ ſuæ obſcuram
proprietatem a tranſmutato eſſe ſoi adhuc ſe-
cum ferant : ſubiguntur tamen in noſtri clien-
telam, fiuntque ciues noſtri : Plura licet inter
tranſmutandum, inſigniter cum Archeo diſſi-
deant, quia fortitudinem indomitam atque
alias incapacitates habeant, ſordes inquam, &
impedimenta. Incorporantur videlicet nobis, 53
cum nota vitæ ſuæ mediæ, quam difficulter
exuunt : ſubiguntur tamen. Sin minus : reiiciun-
tur poſt relictum in nobis ſui contagium. Ideo-
que degenerant in ſordes morborum occaſio-
nes : quibus Archeus diuerſimodè commotus,
indignatuſque format deinceps morbos. Sed
proprietates formales, & prorſus abſtractæ
emanant è formis, ſuntque luminares ideo &
igniculi ipſiuſmet formæ, vim habent pene-
trandi Archeum, per totum eius lumen, vitam
item & partium formas. Cogitabam ergo pri- 54
dem, an morſus rabidi deferret in ſaliua quan-
dam ſigillatem fantaſiam, quæ noſtram velut
ſuum patiens in ſe conuerteret, formaretque ſi-
bi propriam luminarem proprietatem, effectri-
cem Hydrophobiæ ? An verò noſter Archeus
ſibi fabricaret imaginem virulentam propria
ſponte. At tandem iſta diſputatio, ſolius nomi-
nis eſt mihi viſa. Quippè inueni in huiuſmodi
actionibus luminoſis, connexionem vnitatis in
puncto, cauſæ ſcilicet occaſionalis, & efficientis
noſtri Archei, eò quod per modum luminum ſe
penetrent, & vniant radicaliter abſque alia di-
ſtinctione, quam terminorum relatiuorum.
Quod nunc de externo rabidi veneno, idem de 55
carcinomate atque aliis eſto iudicium. Lumen
namque formale virulentum, ſubnatum in vita
noſtra, fit ipſum viuens, adeoque prout Archeus
rabidus fermentaliter contagium externum ſu-
ſcipit ; ita & in cancro, aberrans, ſe tranſplan-
tat in furores, quibus carnem topicè infeſtat.
Nam ſiue deferantur intro, per accidens exter-
num ; ſiue verò intus ſuſcitentur, adeoque ha-
ctenus aliqualiter differant, quoad initium prin-
cipiatiuum : Interim tamen per applicationem
idem eſt, luminis tamen virulenti, ſeruato mo-
do propagandi & penetrandi iuxta proprietates
ſeminum, ſeruataque ſphæra actiuitatis veneno
cuique propria. Nam quædam ſubitò ſe propa- 56
gant in totum, & necem mox inferunt : alia ve-
rò topicum venenum exercent, eò quod horum
proprietas, etſi penetret ex natura veneni, ſe
dilatat tantum iuxta præſcriptum ſui veneni.
Hæc nimirum eſt immediata actio formarum in
formas, per penetrationem vnitionis fermenta-
lis, cum tranſmutatione noſtri. Itaque non 57
propriè ſuſcitatur nouum venenum in Archeo,
vt ſibi formet venenum. Pro, vt alioqui alibi
(vt in febri) occaſionalis materia Archeum in
furorem concitat, non quidem ad fabricandum
alias materias occaſionales febriles : ſed Ideas
nudas furoris, ad expellendum dicatas, quas in
ſnimet ſubſtantia depingit. Aſt lumina formalia
venenorum, penetrant lumen vitale, commu-

tando efficientes & potentes, propter venenum occaſionale ſibi incertum, præſens & radicaliter penetrans vitam mediam, eamque in vltimam diſponit, per primam vitam veneni. Igniculi quippe ſunt formales, animati, vel non, perinde eſto. Quoniam agunt licentia & libertate formali, qua ſe in puncto penetrant & inſinuant in inſtanti. Aguntque quod agere iuſſa ſunt à Domino. Conſiderandum deinde, quo pacto vitam noſtram tam facile peſſumdent. 1.
58 An videlicet noſtram transmutent in ſuam. 2. An verò Archeum in furorem agant, vt ſeipſum amens perdat, & per totum ſe diffundat. 3. An verò per priuationem luminis mortificent, exſufflando ſcilicet igniculi noſtri lumen in Archeo. 4. An tandem Archeum ſub ſe comprimant, per ſui exaltationem virulentam? Certum eſt imprimis, hoc non fieri per contrarietatem, quam in naturam intraſſe nunquam, demonſtratur alibi. 2. Certum eſt, fieri per dona diuinitus veneno collata, quæ proprietates dicuntur. 3. Certumque eſt, venena diuerſimode in nos agere, atque modum quadruplicem venenorum ſtatuiſſe differentias. 4. Certumque eſt tandem: Quod Deus non creauerit mortem, vt nec venena, hominum exterminium, quem immortale donauerat: attamen corrupta illius integritate illa euaſerunt lethalia, quæ venena ipſi priua non erant. Sunt interim venena quædam fermentalia, quæ non tam vi luminaris igniculi & proprietate formali nos perdunt: quàm fermento quodam penè odorabili. Adeoque vnica vita multos ſibi hoſtes vndequaque timet. Etenim fermenta eiuſmodi
59 magis accedunt ad naturam corporum. Vide illud in lychnio ſulfurato, quod accenſum & ſuſpenſum in vaſe vitreo, ardebit quidem, & implebit vas ſublimata ſulfuris fuligine: quam etſi exſpirare feceris, atque iterum lychnium ardens impoſueris, momento ipſo quo intrat, extinguitur. Non quidem à fumo ſulfureo (qui cum ſit ipſe adhuc ſulfur, deberet potius accendi) ſed à Gas ſylueſtri, cuius ſolus odor nouam flammam extinguit: non quidem materiali flatu, ſed odore ſuo: Imò nedum lychnium ſulfuratum, ſed etiam flammam extinguit candelæ. Idque probatur. Quia ſi in cadum ſpatioſum miſeris flammam, tantiſper atque fracedinem vas redolet, vel alioqui fracidæ fæcis aliquantillum continet, exſufflat flammam lychnij aut candelæ. Idem proportionaliter ergo in vitalibus igniculis formalibus intellige. Sic nimirum in cryptis & fodinis facilè necantur homines, odore, & Gas loci. Sic & venenum peſtilens, ſæpè abſque mora vitale lumen perimit. Quia venena eiuſmodi, ſunt poſitiua & exſufflatiua, mortalia, non autem priuatiua. Neque enim alio etymo donari poſſunt, quam quod ſuo Gas virulento efficienter exſufflant, lumen formale, animam ſenſitiuam, ſiue formam ſubſtantialem vitæ noſtræ. Ideoque inter entia realia locum habent, & quidem potentiſſima.

* * *

NATVRA CONTRARIORVM NESCIA.

1 *Bruta non erant in Paradiſo, ne homo brutalem copulam videret: ſed maneret innocens pudoris.*

2 *Ducta ſunt bruta aliunde ad Protoplaſtum in Eden, vt illa nominaret, inde Deum laudaret, & ſe agnoſceret.*

3 *Qualis ibidem eſſent arbores.*

4 *Plura indiuidua in ſpeciebus ſingulis creata, non autem in homine.*

5 *Homo ſemper comedit carnes & de ſacrificiis ipſis, præter Turcas & Caluiniſtas.*

6 *Contemplatiua Philoſophia prima flentis Adami.*

7 *Artium prima Agricultura.*

8 *Zooſophia altera.*

9 *Aſtrologia meteorica, Agricultura pediſſequa.*

10 *Introitus Medicinæ fuit poſtremus.*

11 *In primis adhuc ſtatur principiis. Galenus introduxit methodum nimis facilem, ideoque ſuſpectam.*

12 *Indicationem vnicam naturalem finxit Galenus, nempè per contraria.*

13 *Deteguntur fraus illius axiomatis.*

14 *Irriſit Paracelſus, Galenum, ſibi malè conſtans.*

15 *Malè cenſuit omnem medelam per ſimilia fieri.*

16 *Semina non operari per contrarietatem; ſed per iuſſum, cognitum à priori, ſoli rerum Domino.*

17 *Neſcimus ſeminum neceſſitates, quorſum dirigantur.*

18 *Occultatur in contrarietatum axiomate ethniciſmi cæcitas.*

19 *Notatur Ariſtotelis futilitas, de materia prima.*

20 *Argumentum ex Ariſtotele, retorquetur in Galenum.*

21 *Argumenta aliquot idem concludentia.*

22 *Schola decepta, per metaphoram, & hyperbolem introductam naturam.*

23 *In elementis, non dari contraria.*

24 *Summum frigus cum ſummo calore, eodem puncto aeris combinari pacificè, & abſque contrarietate.*

25 *Rolelleum quid.*

26 *Aqua non feruet per ignem, ratione introductæ contrarietatis.*

27 *Aqua non extinguit ignem, propter contrarietatem.*

28 *Ignem non eſſe ſubſtantiam, probatur de elementis.*

29 *Humiditas & ſiccitas, qualitates vix intelligibiles, in abſtracto.*

30 *Nec ſunt Rolellea, per modum caloris & frigoris.*

31 *Humidi cum ſicco, non eſſe radicalem commiſtionem.*

32 *Vnica quæſtio Authoris, propoſita omnibus Doctis, temperiem elementorum in miſto credentibus.*

33 *Elementa, non eſſe inuicem contraria.*

34 *Elementa non ſe inuicem abſumere.*

35 *Ele*

35 *Elementa non pugnare.*
36 *Res inanimes, non habere contrarietatem.*
37 *Actio Naturæ contrarietatis expers, probatur de fide: dein per aliquot argumenta.*
38 *Idem oſtenditur in aliis rebus.*
39 *Quid ſit Natura.*
40 *Nomen Criſeos impertinens.*
41 *Notatur Paracelſus, quod remedium velit operari propter ſimilitudinem.*
42 *In quo ſit ſita vis medicaminis.*
43 *Quare necat fames.*
44 *Quæ requiruntur pro medela.*
45 *Refutatur Paracelſi doctrina.*
46 *Objectio futilis.*
47 *Peccatum non opponitur virtuti, ſimpliciter, priuatiuo modo.*
48 *Venenum rabientis, ſerpentum, tauri, &c. non habere contrarietatem amplius cauſarum, vnde fiunt.*
49 *Declaratio præcedentium.*

INtegritatem Naturæ iam ſat contemplatus, dein paulatim deſcendi
in einſdem defectus, & alteritates,
dum rem medicam attingo. Oſtendi nimirum, non eſſe elementa
quatuor, in natura, atque inprimis Ignem, nec
accidentis, imò nec ſubſtantiæ quidditatem habere, multominus elementi naturam. Quocirca elementorum ac complexionum quaternarium diſruptum, & fruſtraneum: Ideoque quatuor humorum coactam adaptationem. Adeo
vt quanquam hinc ſatis manifeſtum ſit, morborum cauſas & eſſentiam in Scholis intacta
fuiſſe: Idipſum tamen ex illarum theſibus, peculiari capite alibi demonſtrare volui. Hoc loco autem demonſtrabo, quod natura neſciat,
1 itemque nec admittat ſuo voto contraria. Initio creauit Deus cœlum & terram, ac quicquid
vniuerſo continetur. Virum autem conſtituit
in Paradiſo, poſtquam eſſet creatus. Nec etenim leonem habebat ſecum, ouem, tigremue ſibi contrariam, aut lupum comitem: nec demum aliud animal, quod ſibi aut fructibus
Eden inſidiaretur. Imò, nec voluit Omnipotens, quod homo ſexualem brutorum copulam
cerneret, quem in puritatis innocentia viuere
optabat, (vt alibi de vita longa:) Sed adduxit
Deus de animantibus ſingulis ad Adam, vnum
ſaltem de quaque ſpecie, etiam è remotiſſimis
Terræ oris (ſiquidem Rangifer non niſi ſuo
climate ſuperſtes remanet) vt Adam propria
illis nomina daret. Aſt non tanti erat nomen
dare brutis, vt Deus, abſque vlteriori fine, hæc
2 Adamo nominando ſubſterneret. Sed iſtud eſt
factum, vt noſceret ſcientiam rerum cunctarum ſibi gratis diuinitus datam, vtque tantæ
molis arbitrium, pro tot beneficiis, conſtanter
in ſpiritu adoraret. Nam ex quo bruta omnia,
iuxta propriam cuiuſque naturam nominabat,
ſua ipſius cognitio quoque includebatur. Quæ
apex eſt Sapientiæ. Nouerat namque ſe penitus (non brutum quidem ſed) diuinitatis non inconcinnam atque immortalem imaginem. Igitur primariò propter Dei honorem, allata ſunt
illi vndecunque bruta: ac dein propter ſui vtilitatem, vt per abnegationem brutorum, quæ
antè non viderat, ſui ipſius cognitionem hauriret, ſicque Tentatoris ludibriis cederet. Bruta
nomenclaturis carere poterant, vbi præſertim,
ſe inuicem nominare non debebant vnum, quoque alterum ex nomine cognoſcere aut cognationem æſtimare, non requirebatur. Sunt ergo
denuò poſt appellationem, ſingula reſtituta ſuis
natalibus locis. Deerat enim homini cruentum
ex cæſis animantibus epulum: ſed beneplacitum creatoris tulit, illi concedere fructus lignorum. Ibi tunc arbor quæque, perpetua fronde 3
virebat, florem ſucceſſiuum gerebat, fructum
denique perpetuum, non verminoſum nec ante
maturitatem deciduum, vti neque florem effœtum proferebat. Iſta nempe in Paradiſo, quotidiana erat vegetabilium propago, voluptas, luxuria, ac felix vbertas. Prout enim herbæ cibis
aptæ, nobis ſunt cerealia, legumina, olera, &
aromata: Ibi arbores quoque vnum ex iſtis, ſi
non quatuor ſimul, aut aliquot connexa proferebant. Multiplex ſiquidem glans ibidem cerealia referebat diuerſa. Oliua & nucea totidem
notabant legumina. Prout & poma, totidem
olera. Arbores quoque aromatum matres, herbas condimentis aptas exhibebant. Atque tandem, multa ſtabant connexa, ſub ſpecie vnica,
prout & nunc pomum, oleoſo nucleo ſubinde
conſtat. Cuncta nimirum ſenſibus humanis adulabantur. At poſtquam hominis Majeſtas, ob
præuaricationem, caſſa, ipſique natura iam eſſet
polluta, debebat eadem die mori; ſtetiſſetque
latæ ſententiæ vigor, niſi is, per quem facta ſunt
omnia, ſe vadem oppignoraſſet coram eo, qui
fecit omnia, ſe in temporum plenitudine, oppetiturum pro homine, vt ſui iuſtitiam amor oſcularetur. Vnde pax. Eiiciendus extra Paradiſum
homo in terram, vbi ligna occurrerunt ſterilita, nec ciborum continuæ neceſſitati ſufficientia. Sed priuſquam abigendus erat, cum ipſum
iam ſuæ nuditatis puderet, Deus vtrumque induit tunicis pelliceis. Magnus nimirum ille Sacerdos & Agnus, hoſtia immaculata immolatus,
ab origine ſuæ ſponſionis amoroſæ, in myſterium: Qui ideo duos ſine labe agnos, Patri
æterno immolauit coram homine. Vnum quidem in holocauſtum ſuæ futuræ paſſionis. Alterum quoque ſine oſſium comminutione, partim ſacrificandum, partimque edendum, in hoſtiam pacis, vtrique dedit homini, vt à condito
mundo Agnus in iuge Sacrificium, hoſtia, atque
ferculum foret, nos & idem. Quorum Agnorum pellibus amicti ſunt parentes. Quem primum litandi tenorem, deinceps imitata eſt gentilitas. Quamuis in Arcam, duo ſaltem ſexus cu- 4
iuſque ſpeciei, coniuges ingrederentur: non tamen per annum ieiunauit Leo, vt primam gregis ſpem, ſimul cum pardo, atque lupo diuideret; iterumque deinceps per annum abſtinuiſſet. Terram enim ſufficienti numero repleuit
Dominus, quæ ante inanis & vacua. Neque
enim quicquam defectuoſum voluit. Prout mare, indiuiduorum multitudine, ita & terram pluralitate brutorum indiuiduorum ditauit. Etenim quanquam ſponte bina tantum intrarent
animalia: aſſumſit tamen Noah ex mandato
Domini cibos pro ſe, & aliis neceſſarios. Futilis
ergo quæſtio, cur hodie plures oues, quam lupi.
Habuit ergo homo ab initio carnes, quibus 5
veſceretur & ſacrificaret: fuitque vel ab exordio
mundi, ſacrificandi ritus, vt de immolato ederent ſacrificantes. Deficiuntque hodie ſoli Mahometani, & Caluiniſtæ, tanquam Sacrificio
deſtituti. Cedant ideò qui ſcribunt, mortales

aute diluuium carnibus veſci inſolitos, quia ſcri-
ptum eſſet. *Carnes deinceps olerum inſtar erunt.*
Fruſtra alioqui namque Abel gregem & armen-
ta duxiſſet, nec cecidiſſet in venatione ferarum,
& Nemroth nomen vanum haberet. Credam
itaque, mortales beſtiis tam domeſticis, quam
feris vſos: via tamen piſcibus, ante diluuium.
Eo quòd tum vnicus fons totam irrigaret ter-
ram, ſtaretque mare, altera parte globi, cuius al-
tera medietas dicebatur arida. Adeoque piſces
ſolius maris erant, dum totus mundus indiuiſum
erat continens: in cuius meditullio, vnicus fons
totam irrigabat terram in quatuor diuiſus flu-
mina. Nondum ideo Lintres aut Scaphæ exco-
gitauerant, ſic piſcatio in mari inſueta. Nec etiam
habitatio hominum litora colebat. Nam Agri-
colis vnicum terrarum, vaſtumque continens, ſat
voluptatum dabat, vt ſterile pelagus mille tem-
peſtatibus horridum deteſtarentur, 1. *Geneſ. cap.*
v. 28. Homini primùm datum maris dominium
legitur, dein ſuper volucres cœli, ac tertiò ſuper
omnia animantia, quæ ſe mouent ſuper terram.
Tamen vbi de cibis ſermo eſt. 1. *c. v.* 29. Omnis
herba & arbor, in cibum data eſt. Et 1. *c. v.* 30.
Omnia animantia terræ & volucres cœli, &
quidquid mouetur ſuper terram, habens ani-
mam viuentem, datur hominibus, vt haberent
quod ederent. Nuſquam tamen piſces leguntur
conceſſi, vt neque piſces maris ad Adamum
tranſlatos, ſua vt ſortirentur nomina. E quibus
ſtatim obuium eſt, non fuiſſe herbas, arbores,
aut reptilia vlla, homini contraria, aut in medi-
camentum exterminij. Reſtrictio item pro volu-
cribus, & quæ ſe mouent ſuper terram, piſces ex-
cludit. Quapropter vt à diluuio, ſectione vnius
continentis, fontes, & cataractæ, ſeſe ex imo fun-
do diffuderunt, piſces, delabentium aquarum
dulcedine allecti, aliquot in fluuiis & paluſtribus
manſere: Aliis interim noua diluuij permiſtione
& licentia è mari adſcendentibus. Piſces itaque
carnes ſunto; licèt homini ante inuſitatæ. Car-
nes inquam, quæ olerum inſtar deinceps à di-
luuio forent. Alioqui caro volatilium non ole-
rum, ſed cerealium vices rependebat, vt quadru-
pedia jam dudum ab initio leguminum locum
6 ſuppleuerant. Protoplaſtus itaque in terram
proſcriptus ærumnarum, tædij ac pœnitentiæ
plenus, ampliſſimorum ſæculorum otio, ſenſit
naturam ſuam, jam corruptione defœdatam,
atque conſeruationis indigam: Denique vt eſt
neceſſitas ingeniorum ac inuentionum mater,
meditari cœpit, qua ratione inteſtinis vitæ ca-
lamitatibus, atque imprimis meteori iniuriis oc-
curri poſſet. In quo labore, filiorum ſuorum na-
tu major, cepit frugum natiuitates, felices, at-
7 que infauſtos prouentus perpendere. Vnde pri-
ma Philoſophia, Agricultura fuit. Alter quo-
que, proprietates & ſocietates animalium nota-
uit, gregis vnde indubitata ſpe, tranquilla vita
8 ducitur. Hæc fuit ſcilicet Zooſophia. At dein-
ceps vberiorem progreſſum facientes poſteri,
decreta ſiderum, cum priorum obſeruationibus,
nectentes, denunciatas rerum viciſſitudines vtili,
9 & iucunda admiratione adnotarunt. Pediſſequa
10 ergo Agriculturæ ſic ſurrexit Aſtrologia. Ve-
runtamen naturalium diſpenſationes prorſus
obſcuræ manſerunt; vti & inter omnes, ſui ip-
ſius notitia, cunctarum eſt poſtrema atque diffi-
cillima. Morborum verò generationes, remedia
& ſanationes (quæ adhuc tum erant rariſſima)
longè erant obſcuriora. Primùm namquè,
quiſque remedia, quæ ſibi profuerant ſine in-
uidia, in medium adferebat. Primus autem
Hippocrates ſuas obſeruationes in calamum de-
poſuit: in quo labore diuinam, quam non no-
uerat, opem ſenſit. Galenus autem, vanas
amorum nubes, tanquam aliquo, ſibi diſper-
ſiſſe viſus, multaque vndecunque ſuffuratus,
Theoremata elementorum, primarum qualita-
tum, complexionum, & humorum erexiſſe, glo-
riatus eſt. Hiſque cuncta naturæ tam ſanæ,
quàm inualidæ opera & fortunas dicauit. Quæ
pòſt Græca Gens opulenter adauxit. Quibus hy-
potheſibus, Mauritani, ad palmam contenden-
tes, inania ſuperſtruxerunt experimenta. Hæc 11
itaque fuit naſcentis Medicinæ origo & ſors;
hique inuentores. In his demum ſtatum, nec
progreſſum eſt deinceps. Galenus ab Antiquio-
ribus admonitus, aduertens ignem per aquam
extingui, & aquam igne calefactam euaneſce-
re, leporem ſe auribus tenere ratus, omnes pro-
pemodum morbos, eorumdemque remedia, in
primis iſtis corporibus, eorumque qualitatibus
audenter conſtituit. Dixit namque ignem aquæ
hoſtilem & viciſſim. Vnde decreto vniuerſali
ſanxit, in nobis congreſſum quatuor elemento-
rum, inuicem continuo in nobis bello pugnan-
tium & contrariorum in nobis continuam, at-
que inexcusabilem velitari luctam. Quare etſi
foris laceſſeret nihil, fore tamen, vt quandu-
que intemperies, ſiue morbus atque ruina, ſpon-
tè aduenirent. Mors inquam, ex compoſitionis
elementalis neceſſitate, erumperet. Hoc in Ga-
leno quidem fuit condonandum. At non in Chri-
ſtianis: ſi non doceant, in Adamo paretis com-
poſitionis neceſſitatem fuiſſe antè, quæ fuit
poſt peccatum. Si nempè Adami compoſitio, è
quatuor dimicantibus elementis connexa ſta-
ret. Statuunt itaque Scholæ omnes, ſola con-
traria contrariorum fore remedia. Quibus vi-
delicet omnis exceſſus (nomine morbi inſigni-
tus) in ſymmetriam redigeretur. Plauſibilis iſta
& ſtupida doctrina placuit facilè omnibus, in
ignauiam ſubſcribendi pronis. Quippe, quæ
ſenſu ruſtico, magno compendio, & paſſim à
quolibet facile conciperetur: atque hinc ideo
auidiſſimè eſt imbibita. Galenus interim, quan-
tumuis amputationem, vel refectionem noſce-
ret enti nato, priuatiuè oppoſitam: attamen non
addubitauit partium vel humorum ablationem,
reſpectu membrorum, redigere ad ſeriem con-
trariorum. Neglexitque priuationum familiam,
ceu adultero congreſſu natam. Hinc vniuerſum
quæcunque numero, ſitu, magnitudine, pro-
portione, affluxu, vel effluxu, diſſentirent, à de-
bito ordine aſſumſit, tanquam ſi eſſent contra-
ria, vt fatuæ ſuæ Regulæ ſtabilitatem faceret.
Quaſi Medicina non operaretur phyſicè; ſed
per ſolam ſtaret Matheſin. Hinc tandem abſur- 12
do generaliſſimo, indicationes naturales mor-
borum, per ſolas contrariorum oppoſitiones fie-
ri dictauit. Axiomatibus enim ſuis neceſſitates
ſubſeruire voluit: non autem axiomata, neceſſi-
tatibus conformia erexit. Quæ ruinam penè de
facere iubentur, quotquot ad tantæ ignorantiæ
lubitum, efficta propinantur. Manet itaq; hacte-
nus à Scholis & volgo adorata maxima, vniuer-
ſalis velut medendi apex, quæ per contrarietates,
id eſt, per rixas, lites, bella, pugnam, criſeſque, ſa-
nandi tritam orbitam conſignant. Sic enim cre-
ditum

ditum, ſic factum, fictumque eſt hactenus, at-
que id tam extra controuerſiam: quòd nil æquè
cenſeatur plauſibile, & ſubſcribendo pronum,
ſuaque intelligendi facilitate, oblectando & abri-
13 piendo incautum, quemlibet decipiat. At cog-
nitio cauſarum atque ſanandi radices, longè oc-
cultiori ſtipite creſcunt, quàm quòd vulgus ru-
ſtico ſenſu flores earundem decerpat. Nec con-
ſiderauit Galenus, quòd vnum contrariorum,
toties prædicari oporteret (iuxta Ariſtotelem)
quoties alterum, eo quòd vtrumque ſtaret ſub
eodem genere, parilique priuilegio gauderet.
Quocirca neque inueſtigauit vnquam, quod-
nam eſſet illud genus, ſub quo ſtaret poſitiua
frigiditas, ſiue frigus, contrarium calori pu-
trido tam multiplici, quod febrium finxit ſpe-
cies. Nimirum vbi reperiret frigus, maligno pu-
trido, hecticoque calori contrarium. Totidem-
que paſſiuum exceſſibus calori repugnans. Quæ-
ue illa eſſet ſingularis, & indiuidua frigoris
actio, tam diuerſorum graduum, atque ſpecie-
rum, quibus totidem calores ſubiugati, ad ſym-
metriam cogerentur. Quod ſane quamdiu ne-
glectum à Galenicis fuit: etiam remedium cui-
que febri iuſtum, manſit ignoratum, adhibita-
que fuerant remedia, à coniectura & caſu præſ-
14 cripta. Auguſtius nempè Galenicis vtrobique, ſua
ſubiacent mendacia in mortalium necem con-
ſpirantia. Irriſit quidem Galenum Paracelſus,
Heluetico ſarcaſmo, licèt ſubinde ad eandem
methodum coactus recurrat, ſuæ increpationis
continuæ immemor. Coagulata nempè, non ra-
rò reſolutis, & reſoluentibus contraria eſſe vo-
luit: imò multoties ad exploſas intemperies ele-
mentales, reuocatus recurrit. Tandem feruore
contradicendi, omnium medelam conſtituit in
ſimilitudine tam naturæ, quàm cauſarum mor-
bificarum, cum ipſo remedio. Indiſtinctionis ſci-
15 licet plenus vbique. Ego verò ſub libertate Phi-
loſophica, nemini addictus magiſtro, ſentio:
quod ſi ablatione cauſarum, omnis inde affe-
ctuum connexitas amputetur, omnem morbo-
rum ſanationem, eadem quoque cauſarum lege,
definiri debere. Adeo quod correctio, ablatio,
extinctioque efficientis immediati (quæ priua-
tionem effectus inde conſequentis, intra ſe adæ-
quate claudant) potiſſimum in medendo car-
nem continerent. Non autem ſimilitudines, vt
neque remediorum contrarietates. Imprimis
morborum producta (puta calculum) vt in ſe,
ſuum agens, in ſe coagulatum, retinent: ita quo-
que ablatione ſolius effectus, perſæpè ſanati.
Quia ſimul quandoque tollitur connexio cauſæ
internæ, ſiue immediati efficientis, cum mate-
ria ſua. Adde his, quod ſola ſolutio connexita-
tis, efficientis ad materiam: adeoque luxata, vel
laxata adaptio, extinctioque, & pacatio priuati-
uæ perturbationis in Archeo (quæ in ſe non-
nunquam meram priuationem includunt) totam
non raro ſanandi hiſtoriam compleant, abſque
vlla contrarietate, vel ſimilitudine remedij, ad
cauſas occaſionales. Quod ipſum meminiſſe de-
buiſſet Paracelſus, ſi ad ſua ſemel reſpexiſſet ar-
cana. Animaduertiſſet namque citò, vnum ali-
quod iſtorum, omnes propemodum morbos
ex æquo profligare, citra relationem vllam ſimi-
litudinis, aut contrarietatis: at ſolius tincturæ
vitalis irroratione, dono, arcano, id eſt ſuper
effluentia bonitatis. Enimverò quicquid in na-
tura fit, aut naſcitur, fit ex neceſſitate ſemi-
num efficientium. Semina autem ipſa nullate- 16
nus operantur ob ſcopum ſimilitudinis, aut
contrarietatis (vt alioqui vulgo putatur) ſed
duntaxat, quia ſic ſunt iuſſa operari à rerum Do-
mino, qui ſolus ſcientias, fines, ſeminibus de-
dit, ſibi ſoli cognitos à priori. Alioqui ſemina 17
vadunt, & quorſum, neſciunt: ſeſeque dirigunt
quidem, tanquam ſcientia pollererent, ſed ten-
dunt per media ſibi conceſſa, ad fines ſibi igno-
tos. Vocamus namque impropriè medicami-
num intentiones, aut naturæ ſcopos, non quòd
ſibi ab initio ſcopum præfixerint, tanquam ſi
mente & præſcientia pollerent: Verùm quòd
ea dono creato, nata ſint ſua directione ſpontè
ac naturaliter defluere, ad eiuſmodi fines, Deo
cognitos. Hoc namque ſic dictat Chriſtiana
Philoſophia, ignorat autem Schola ethnica.
Itaque vel in lumine, admiror Scholarum au- 18
ſum, quæ entia naturæ ſeminalis, non agnoue-
re in morbis: qualitateſque entium per ſe ſubſi-
ſtentium, & morboſorum loco ſubſtituere, æſti-
mandas nihilominus voluere, per modum ar-
bitrij, ſenſuum, ac thymoſis, quatenus antipa-
thias, ac contrarietates, proprio impetu poſſi-
derent. Equidem ſic aſſueui philoſophari, vt res
ipſas, ex radicali fundamento, iuxta cotem ſa-
cræ veritatis, quàm proximè liceret humanis
ingeniis, dimetiri cuperem. Vt ergo oſtendam
contrarietatis theſes, meros continere in natu-
ram ſolœciſmos, prius aduertendum eſt: futile 19
Ariſtotelis tuliſſe inuentum, materiam pro ge-
nerationis ſubiecto proſtituere, tam in natura
integra, quàm corrupta (ſcilicet ægritudine
morbi) omni prorſus accidente priuatam (feli-
citer ſic nempè incipit à duplici accidentium, &
formarum omnimoda priuatione, pro rerum
primordiali initio.) Omne idcirco accidens, tam
innatum, quàm ſuperueniens, conſequenter
quoque dependere, atque profluere è forma-
rum gremio. Sic quidem vt à forma eiuſque 20
præludio, in Archeo omnis actiuitas, tam ma-
teriæ quàm accidentium, dependeat neceſſariò:
interim Scholæ ab hoc Ariſtotele edoctæ (iuſtr-
nent etiamnum hodie) ſubſtantiis tam mate-
rialibus, quam formalibus, nil eſſe poſſe con-
trarium. Non video ergo, vnde accidentia
ſuam ſibi contrarietatem mendicabunt, præci-
puè quæ ſunt nuda, immediata, atque mera for-
marum ſuarum organa? Vnde enim hauſiſſent
ſuam contrarietatem, quorum materia & for-
ma, (totalia nimirum accidentium principia)
omnem à ſe procul contrarietatem repellunt.
Potiſſimum, quod accidentia in ſe conſiderata,
non tam ſunt entia, quam entium, adeoque ex
ſe ſint nihil, nihil operentur aut valeant. Ne- 21
ceſſe eſt ergo, ſi in natura aliqua ſit contrarie-
tatis intentio, eam primariò eſſe, in principio
actiuo, id eſt, in ſinu formarum. Adeo quod vel
hactenus formæ ipſæ (quas tamen abſque con-
trouerſia in numerum ſubſtantiarum relega-
runt) ſibi inuicem eſſent actualiter & potentia-
liter contrariæ primitiuo iure. Conſequenter
quoque falſum eſſe Scholarum axioma. Quod
Subſtantiis nihil ſit contrarium. Vel oportet ac-
cidentia eandem contrarietatem habere inde-
pendentem à formis: atque ex ſui propria na-
tura, extra & contra poſſibilitatem formarum.
Id eſt, non eſſe media immediata, producta, &
organa formarum: ſed ex ſe oriri, ſtare, perſe-
uerare & agere, etiam inuitis formis, extra &

prætet formas. ¡Eſſe inquam entia independen-
tia, & non ampliùs entium. Vel tertiò tandem
fatendum mecum, nullam eſſe in natura con-
trarietatem, præterquam inter agentia libera &
electiua. Addo. Si contrariorum paritas ſubſi-
ſtat, iuxta præfatum axioma: neceſſe eſt, rela-
tionem fundandæ relationis, inter contraria,
dependere à radice ſubſtantiali, ſiue à radicali
contrarietatum reſpectu, & intima proportio-
nis adæquatione penitiſſimè præſente. Quod
eſt dixiſſe. Eſſentiam fundandæ relationis con-
trarietatum (priorem alioqui quam ſit ipſa for-
marum exſiſtentia) ſitam omnino, in ipſo pe-
nitiſſimo ſubſtantiali formarum principio, con-
trarietatis omnino incapace. Idque ſiue Deum
ipſum, ſiue aliam ſubſtantiam creatam ſpectes.
Adeoque eſt neceſſum, contrarietatem in na-
tura includere contradictionem, in ſuis & Phi-
loſophiæ initiis. Sin autem hæc, prout ſuper-
naturaliter, & in Deo conſideres, non idcirco
contrariantor etiam. Adeoque nec à Deo in na-
turam fluent vt contraria. Et hoc ipſum dico.
Vrgeo & vlterius. Si vnum contrariorum di-
catur totidem modis, quoties & alterum: ne-
que formis ſubſtantialibus quicquam ſit contra-
rium. Ergo nulla quoque eſt amicitia, ſymbo-
liaatio vel ſimilitudo inter formas. Quod eſt
falſum. Siquidem hinc conſtat indelebilis cha-
racter rerum, quod à Deo pacis amatore creata
ſint vniuerſa. Etenim poſtquam melioribus ini-
tiis me erudiendum ſubieci, ſerio cognoui, ſi-
ue ſubſtantias, ſiue demum accidentia intuerer,
nullam in natura eſſe contrarietatem, niſi inter
entia iraſcibilia & motiua viuentia. Tantum ab-
eſt, quod cuiuſlibet agentis actio in patiens, tan-
tum procederet à termino relationis, contrarij
ad contrarium. Solam itaque reperi contrarie-
tatem, in poteſtate iraſcibili ſenſitiuorum, ne-
22 que alibi. Vnde fortaſſis per metaphoram, ſiue
hyperbolem impropriam, contrarietas ad cun-
cta mundi indiuidua contorta fuit. Num Scho-
læ, propriam ſentientes diſputandi thymoſin,
mediatæ ſunt, & reliqua ſeminum producta,
pariter non niſi per Iram, actionem nimirum
maioris ad minus, victoris ad victum, robuſtio-
riſque ad debilius, propter contrarietatis rela-
tiones concitari. Axiomatis ergo negatiui ſen-
ſus, quo dicitur Subſtantiis nil eſſe contrarium,
æquiualet theſi in titulo huius capitis præpoſi-
tæ. Nempè Naturam neſcire contraria. Si vis
aliqua contrarietatis eſſet io naiuia, præterquàm
in iraſcibili ſenſitiuorum (de terminis namque,
& relationibus appoſitis Logices, non loquor)
illa certè eſſet in manifeſtis atque primariis ele-
mentorum qualitatibus: ſed in his nulla eſt con-
trarietas. Ergo nuſquam alibi. Probatur aſſum-
23 ptum. Eo quòd Scholæ primarias contrarietates
in miſtis deſumant, ex ipſis componentium ele-
mentorum contrarietatibus. Subſumptum verò
probaui alibi hic repetendum: Vir Iuuenis deſ-
cendens manè ex Alpibus, continua niue tectis,
latere tamen Solem reſpiciente, tota ceruix, ſibi
in ampullas, ſiue veſicas fuit cremata. Eſtque
ibidem aer ſummè delectabilis, ac nouo velut
æthere perfuſus, (diſce interim hinc primum,
frigus non eſſe caloris priuatinam abſentiam;
ſed ens verum.) Ergo ibidem frigus, & calor,
intenſa ſimul in eodem loco, tempore, & ſub-
24 iecto aëris, ſeſe compatiuntur. Quod Scholæ
non admittent, eſſe poſſibile in contrariis; Si-
quidem quæ ſe mutuò debellare, frangere, ex-
pellere, interimere, & ad medium, neutrum-
que ſtatum ducere volant. Notandum hîc obi-
ter. Ibidem, intenſum frigus hoſpitari imme-
diate in aëre: intenſum verò & veſicantem ca-
lorem, ibidem eſſe ex parte luminis: adeoque
immediatè in loco ipſo aëris: in aëre autem me-
diatè. Sed cum iſte locus penetret aërem, per to-
tam ſui ſubſtantiam: & locus illuminatus, cale-
faciat ſimul ipſum aërem, quem ideo lumen ſi-
mul penetrat: Idcirco in eodem aëris puncto, eſt
intenſus calor, ſimul cum intenſo frigore. Quo-
rum amborum nexus, gratum, & ſenſui ami-
cabilem teporem profert, illuſorium tamen.
Quia effectus vtriuſque qualitatis connexæ, pro-
dit intenſionem magnam, ſub illo tepore. Ideo-
que nec tepor cauſatur, quatenus ambæ quali-
tates, æqualiter intenſæ, per pugnam contrarie-
tatis ſeſe confringant, atque reducant in me-
diam, plauſibilemque ſymmetriam: Sed ſunt
ſenſus, & Scholæ (quæ ſe iuxta ſenſualitates,
vbique abſque interiore indagine labi ſinunt)
rerum naturalium improprij & ruſtici nimis Iu-
dices. Pariter, feruens aqua, infuſa frigidæ, pari
proportione, quanquam ſtatim in commiſto te-
porem excitent: Vtraque tamen qualitas, in-
tenſo gradu, eſt in iſto tepore, non ſecus atque
in præfato aëre Alpeſtri; tametſi ſenſus illas non
diſtinguat. Non eſt enim aliàs poſſibile, calorem
illum aquæ, per graduum momenta acquiſitum,
perire in inſtanti. Imò, nec eſt pugna contra-
riorum, quæ iſtum teporem ſtatim generauit,
vt neque victoria frigoris calorem excellentis,
dum prior calor remittitur: Sed calor in aqua
eſt Relollæum tranſiens, quia violenter intro-
ductum. Ideo namque ceſſante, igne, à quo eſt
productus, ſua ſponte, ſtatim minuitur, ceſſat-
que non fotus amplius. Id eſt, Calor in aqua
feruida per minimos ſubiecti ſui atomos diui-
ſus, ſua perit ſponte, non autem à contrarieta-
te victus, expulſiuè. Quia Relollæum eſt quali- 25
tas efficiens, non procedens ex fermentis & ſe-
minibus rerum. Eſtque duplex. Vnum videli-
cet in corpore proprio. Alterum verò in alieno.
Inter Relollæa propria ſunt quædam ſeparabi-
lia. Vt frigus in aëre & aqua. Alia verò inſepara-
bilia. Vt calor in lumine Solis, candelæ, & ig-
nis. Quæ nunquam frigere poſſunt. Relollæum
alienum eſt violentum, quod ſi non foueatur,
perit ideo per ſua momenta & gradus. Ideoque
dicitur tranſiens; vt eſt calor in aqua. Ergo aër 26
& aqua non caleſiunt ab igne, per contrarie-
tatem: ſed per generationem Relollæi alieni;
quatenus agit, quod ipſi agere eſt iuſſum, he-
teroclito cum ſeminibus agendi modo. Ideoque 27
nec agit ad, aut propter formam. Pariter, dum
aqua ignem extinguit, vel ignis aquam in vapo-
rem ſuſtollit, id nequaquam contingit vi con-
trarietatis. Quia totus vniuerſi ignis, ab vnica
aquæ gutta, ne vel minimam humiditatem de-
lere aut minuere poteſt. Quapropter irrita foret
ignis, atque ſtulta contrarietas, ſiue pugna vana
ac inualida. Non poſſe autem vllis ſæculis, per
artem aut naturam, aërem in aquam, aut hanc
viciſſim in aërem conuerti, per Matheſin, ac ſuf-
ficienter aliis modis alibi ſat demonſtraui. Ne-
que etenim ignis ab aqua extinguitur, propter
frigoris contrarij præſentiam in aqua. Nam ſic
aqua feruens ignem non extingueret. Cremat-
que ignis fortius ſub flatu & frigore boreæ, quàm
auſtri:

auſtri : folliumque frigidiſſimus flatus , ignem
magia accendit. Aqua ergo ignem perimit : non
autem ignis aquam. Ignis etiam non frigore vi-
ctus cedit , ſed perit ſuffocatus. Sicque oleum
28 feruens , prunam candentem extinguit. Si ergo
contraria debeant eſſe ſub eodem genere : non
poteſt ignis eſſe aquę contrarius. Cum ignis non
ſit ſubſtantia , prout alibi ſat demonſtraui. De-
nique ſi eſſent contraria : eſſent primariò , per
ſe ſubſtantialiter & immediatè contraria tan-
quam ſimplicia : eoque dato , deberet eſſe illo-
rum actio par & æqualis pugna. Quod iam ante
falſum oſtendi, prout & quod ſubſtantiis nil eſt
contrarium. Quorum nempè duorum , ignis
nempè & aquæ , intuitu , Scholæ omnem mi-
ſtionum, & complexionum contrarietatem, fin-
xere in vniuerſo. Quid igitur mirum, contrarie-
tatem naturæ, in Scholis ſomniatam , haberi
iam ſuſpectam, cum priuatiua ſua contraria ſint
abſque contrarietate , paritate, congreſſu, com-
29 miſtione , viriumque conſertione ? Porrò humi-
ditas & ſiccitas , qualitates ſunt vix intelligibi-
les in abſtracto (prout alioqui calor conſide-
ratur in manu , præter aut extra ignem : imò in
ſubiecto ſibi improprio quale eſt aqua) ſed hu-
miditas , ſiccitaſque , ſunt potius ipſa corpora
qualitata. Nec ideo acquiruntur per partes &
gradus (ſub pace Scholarum) per modum qua-
litatum. Non enim propriè producitur humidi-
tas : ſed addito corpore humido ad ſiccum , ap-
ponitur plus humidi , atque ſic impropriè hu-
miditas grandeſcit. Id eſt: Humiditatis increſcit
quantitatiuè : non autem qualitatiuè. Aqua au-
tem ſicceſcit nunquam , licèt oculos fallat eua-
neſcendo. Prout de Gas alibi. Denique ſiccum,
ſonat propriè exſuccum , continetque negatio-
nem duntaxat humidi. Ac licèt admiſtione ſicci,
aqua videatur minui in luto , aqua tamen ſem-
per ſuam ſeruat intrinſecam humiditatem. Vt &
corpus ſiccum pariter ſuam ſiccitatem. Quippe
illorum non eſt in radice commiſtio penetrati-
ua : at ſola partium appoſitio. Humiditas ergo
& ſiccitas ſic obligantur corpori , vt nullatenus
30 ab illo queant diſtingui. Ac proinde non ſunt
Rebolliæa per modum caloris & frigoris , quæ
gradatim introducuntur. Aqua tota in halitum
quidem euaneſcit : nunquam tamen vel mini-
tum ſiccitatis aſſumit. Sin autem ex farina &
aqua , puls aut panis fiant , ac tandem concepta
fermentalis ſeminis natura , in lapidem tran-
ſeant : coagulata tamen ſunt quidem iſthæc, quæ
humiditatem aquæ priſtinam tegunt & obue-
lant : At tandem priſtina aqua inde reperitur.
Non eſt enim exſiccata, nec periit : licèt ſit coa-
gulata à ſemine rerum. Alibi namque demon-
ſtraui & mechanicè & mathematicè, omnia cor-
pora ſolida ex ſola aqua eſſe , nec congreſſum
aliorum elementorum admittere. Siue : Omne
corpus tangibile reſolui tandem in aquam ſim-
plicem elementalem, qualis per pluuiam decidit,
imò ſuo corpori priùs ſolido æquiponderantem.
Quod vnicum caput omnem deſtruit elemento-
rum compaginem , temperiem , qualitatumque
inteſtinum atque indeſinens bellum in nobis.
Quapropter oportet Scholas, alias omnino mor-
borum cauſas indagare. Quæ per inaudita Phy-
ſices initia declaraui. Admirandæ ergo ſtolidi-
tatis eſt, humiditatem per gradus aduenire , re-
miſſamque item humiditatem & ſiccitatem in
elementis ſomniaſſe. Atque adeo immane eſt
figmentum , huiuſmodi ſtupida ſomnia in mor-
borum ac ſanationum familias introduxiſſe , iiſ-
que fidenter totam ſuperſtruxiſſe Medendi ba-
ſin. Adeo vt per claſſes integras humiditatum
ſiccitatumque , tam per agnationem mutuam,
quàm per caloris atque frigoris lenocinia nu-
pſiſſe inuicem. Vnicam videlicet ob culpam , vt
ſuis temperamentorum vanitatibus ſupellecti-
lem ſubminiſtrarent longe proximi. Ignatæ pe- 31
nitus, quod humidi cum ſicco nulla ſit in natura
penetratio, vnionis radicalis commiſtio , vel ra-
dicalis temperies qua ſe inuicem interſecent in
ſinu formali. Vnamque ſaltem quæſtionem , per 32
me alibi reſolutam , omnibus , quotquot hacte-
nus contraria elementa confluere , in corporum
(quæ miſta creduntur) conſtitutionem tentur
propono. Scilicet cum ſupponant duo grauia,
aquam ſcilicet & terram , ac duo leuia ; Item-
que ſupponant impoſſibilem in natura corpo-
rum penetrationem. Tertio quoque ſupponant,
Aurum , abſque controuerſia eſſe corpus mi-
ſtum, à præfatorum elementorum reali connu-
bio : quomodo fieri poſſit , vt aurum prępon-
deret aquæ ad minimum decies ſexies ? Nam ſi
in auro ſint partes aëris & ignis , anarica &
æquali temperie miſtæ : (Id namque prorſus ne-
ceſſarium aſſerunt, cum ex æqua elementorum
quatuor miſtura , auri perpetuam permanen-
tiam in ſumma ignium tortura collocent.) Er-
go aqua & terra, in auro conſtituto , ad mini-
mum præponderabunt trigeſies bis ſuæ mate-
riæ, vnde aurum conſurgit. Ergone terra ſeipſam
penetrabit , ad minimum trigeſies bis , dum ex
illa aurum fit ? Itaque cum infallibiliter ipſum
pondus prodat corpus ponderoſum , nec pon-
dus prorſus conſiſtat ex nihilo , oportet mihi
reſoluat hanc quæſtionem , priuſquam me ad
ſuam contraxerint opinionem , de elementorum
miſtionibus. Mihi interim locus erit oſtendere
mechanicè, corpora ſolida & ponderoſa dare ex
ſe æquiponderantem aquam , omnimodo guſtu
orbatam. Nec in natura eſſe elementum, vt nec
elementa vllo vnquam artificio aut naturæ co-
natu, poſſe in vnitatem formalem connecti. Hæc
iam ſupra fuſius. Surdum eſt ergo doctrinæ ge- 33
nus, quod elementa quatuor ſint contraria ; quæ
confluant ad aliorum (quæ miſta hactenus fal-
laciter ſunt putata) compoſitionem ; pugnent-
que etiam in talibus miſtis , quibus clauduntur,
non ſecus ac in ſui ſimplicitate , ob contrarieta-
tes: quodque ideo ſe mutuò conficiant bello in-
ceſſanti , totieſque à priuatione reſurgant im-
mediatè, ſe mutuò deuorent , atque rurſus euo-
mant. Non tolerandus eſt iſte Scholarum ſtu- 34
por , quo ſibi inuicem in his nugis abſque ſcru-
pulo ſubſcribunt , non inquirentium , quiſnam
ille appetitus eſſet in elemento , ſeipſum am-
pliandi ? quiſue motus , ſupra terminum à Crea-
tore ſibi ſemel conſtitutum ? Nam imprimis non
eſt vlla fames, ſitis , penuria , vel ſimile aliquid
defectuoſum , cui à creatione ſubeſſent. Nec
etiam patiuntur defectus , multò minus ſenſa-
tionem defectuum. Cum vnumquodque in ſe
ſit primum & ſimplex , nec admittat connubia,
nec abſumatur per alimentationes , perque ſui
commutationem excrementa habeat aut eii-
ciat , nec rubiginem patiatur , nec degeneret fa-
tiſcendo in aliquod corpus ſe purius, ſe prius , ſe
ſimplicius. Deeſt itaque neceſſitas, qua elemen-
ta ſe hoſtiliter conſumant. Nam vidit Deus, quæ-
cunque

35 cunque fecerat, erant bona. Si ergo duo bona pugnarent inuicem: ſaltem iſta pugna non poſſet non eſſe magnum & continuum malum, cuius Author eſſet Creator ipſe. Sequeretur enim inde, quod talis elementorum proprietas non eſſet ex Deo, neque ex peccato; ergo ex aliquo maiore, quam ſit Deus. Sin autem dicantur elementa ſic a Deo creata, vt vnum continuò aliud commutaret in ſui naturam: non quidem ob hoſtilitatem mutuam: ſed propter neceſſitatem nutritionis. Quanquam ridiculum præſupponat, habeo tamen optatum: nempe contrariorum ablationem. Itaque vanum eſt ſubterfugium & falſum commentum. Siquidem iſta ſuppoſitio nequit ſimol ſubſiſtere cum ipſa theſi. Nam ſuppoſita illa excuſatione, neceſſe eſſet ſore pugnam, & reſiſtentiam. Alioqui vnum elementum, ſtatim totum ſibi contiguum aliud in ſe conuerteret. Quoniam non eſt ſuperandi difficultas, vbi nulla pugnæ aut reſiſtentiæ eſt neceſſitas. Quoniam vnaquælibet pars elementi, haberet eandem paſſionem, motum, & deſiderium, ad conſumendum ſibi vicinum, qualia in partibus ſibi agnatis ſupponuntur. Atque adeò proinde intenderentur in immenſum iſtæ actiuitates, vt facili negotio ſtatimque ſubſtratum ſibi elementum, abſque reactione in ſui naturam conuerteret: Hæcque ſic conuerſa, deinceps inceſſanter alia atque alia ſubſequerentur. Saltem aër ille ſupremus, quique longiſſimè ab aqua diſtat remotus, tædioſiſſima & longiſſima ſui preſſus, periiſſet iamdudum, aut ſaltem tædio langueret, alimento naturali orbatus. Itaque vtut hæc excuſentur: ſaltem creaturæ eſſent ordinatæ à Deo, cum appetitu turbandi ordinem, atque harmoniam vniuerſi & primæ ſuæ conſtitutionis; introducendi ſcilicet diſſolutionem, & diſproportionem primam, ſuperando, perimendo & in ſe tranſmutando vicinum. Profectò fragilitates humanæ ſunt harum fabularum inuentrices, intro-
36 ductę à Scholis paganicis. Quia per ignorantiam ipſius naturæ, vulgus introduxit leges, confuſiones, contrarietates, pugnas, hoſtilitates, reductiones, atque iteratas reſurrectiones, vt homines ſuam iraſcibilem excuſarent & accommodarent rebus illa carentibus. Æſtimarunt nimirum Scholæ, ſimulque ab his fallaciter edoctum vulgus, in natura, maius, glorioſius, & melius eſſe vincere, quàm vinci: pares ſubigere, quàm ſubigi. Deus verò aliter nos docuit. In naturæ ſcilicet apice, glorioſius eſſe pati, quàm inferre iniuriam: vinci à fortiori eſſe beatius, quàm deieciſſe infirmiorem. Cumque Deus in ſuis æſtimationibus errare nequeat, Hinc Scholarum & vulgi æſtimationes, non à veritate naturæ: at ſanè à thymoſi ac fragilitate noſtra dimanarunt. Ideoque erroneæ & abuſiuæ ſunt, quatenus oppoſitæ Diuinis iudiciis. Nec etiam: quæ in homine contemnit Deus, poterit in legis ſimplicitate, & naturæ neceſſitate, tanquam glorioſa laudare. Verum ſi vlla, in rebus ſenſu carentibus, eſſet vera contrarietas: rectè conſuiſſent, quod illa neceſſariò ſurgat ac præſupponat conceptum odij & hoſtilitatis, in primis ſuis atque formalibus initiis radicaliter ſigillatum: ratione cuius, Agens, ex propria philautia, ſibi concitaret odium in pareos: vel iſtud odium haberet ſibi ſingulariter à natura inditam (propter repugnantiam) diſſimilitudinem & alteritatis niſum. Idque quoquomodo ſumatur, eſt fateri in formis ſubſtantialibus radicales, ſeminales, atque medullares contrarietates. Adeoque ſubſtantias ipſas eſſe immediatè ſibi inuicem contrarias: niſi malint ne-
gare, formas eſſe ſubſtantias. Ego verò para- 37
tus ſum docere, naturam agere vniuerſa, per medias ſuas proprietates: nullo ſibi propoſito ſcopo contrarietatis, odij, aut pugnæ. Siquidem ex fide primò verum credimus, Deum eſſe Authorem & Rectorem aſſiduum naturæ: ſuamque creaturam vbique in bonitate, quantum poteſt, exprimere atque teſtari. Denique, Deum eſſe fontale initium amoris, concordiæ atque pacis: odiſſe quoque diſcordias & contrarietates adeo, vt ſi potuerit vniuerſum condere abſque rixis & contrarietatibus, id feciſſe extra dubium ſit. Atqui idipſum potuit aptiſſimè: quia Omnipotens eſt, & fecit omnia vt voluit: ergo etiam fecit. Subſumptum patet: quia nil ipſi reluctari potuit, niſi quod voluit liberum facere: ſed rerum ſemina, ſiue agentia naturæ, non donauit libertate volendi: Ergo neque agentia naturæ, reluctari Deo non potuerunt. Et per conſequens fecit agentia naturæ iuxta beneplacitum ſui amoris, bonitatis, & pacis. Sic namque dum cibum ſumo, nunquam inuenio in me contrarietatem, vt neque in cibis. Sin verò copia aut qualitas me offenderint, defectum quidem in me experior: non autem contrarietatem. Si quis auerſatur caſeum, non arguit contrarietatem: ſed ſeminalem diſpoſitionem, nouum quiddam operantem: vi ſeminali, à Deo directa. Etenim propter neceſſarias in rebus viciſſitudines, haud lubet nobis qualitates quaſlibet nocuas, vocare hoſtilitates, atque inimicitias rerum. Quippe in Philoſophia propriè loquendum eſt: vbi verba aliàs ſenſum mutant, rerumque eſſentias alienant: atque potiſſimum vbi inde tota medendi claſis, in perniciem humanam diſtorta eſt. Contrarietas namque, nedum vultum naturæ, totidem vitiis conſpurcat, quot ſunt rerum Agentia & proprietates: verùm etiam ipſum naturæ Parentem viderentur accuſaſſe, quaſi odij rixarumque factorem, fautoremque: Adeoque totus Vniuerſus, tantum eſſet hoſtilitatis hoſpitium, perpetuum duellum, ac vera erynnis, nuſpiam ſui Creatoris typum exprimens. Contrarietates ergo non ſunt à Creatore in natura, qui eas aſpernatur in electiuis: multò ampliùs in iis, quæ ipſe condidit, iuxta Archetypi exemplar. Creatura denique, cum ex nihilo venerit, ex ſe nullam præ ſe fert proprietatem. Quod ſi ergo contrarietates venirent ab errore ſolo, detortorum à conſueto ſeminum: ſaltem tunc non ſubſiſterent, niſi in effectibus monſtruoſis, atque ideo perperam in naturæ ſyntagma intruderentur: denique & hinc ſequitur, ſeminum contrarietates ex ſolo eſſe Deo: cuius aſſerti ineptitudinem indicet Chriſtianus. Nunquam enim hactenus ſcholæ perpenderunt, quantum diſtarent inuicem: aliquid egiſſe conceptu contrarietatis: & aliquid operatum eſſe, per obedientiam ſeminum, debitam datis à Deo proprietatibus. Idcirco namque contraria admittere, eſt errores in intentione, mediis & fine naturæ ſtatuere. Sciendum itaque penitus, naturam reſpuere contraria, ſi totum eius intimum aſſequi ſperemus. Quod autem Scholæ de calore radicali commentæ ſunt: ſaltem oblitæ ſunt, ipſi frigus radicale nubere, ſub eodem vitali principio,

pio, vt contraria ſuo pari gauderent iure. Solamque mortem ipſi oppoſuere extra genus. Quamobrem iſtam principalem qualitatem, abſque contrario cœlibem deſeruerunt. Falſumque ſuum axioma relinquentes, quod contraria ſub eodem genere ſint, & totidem vtrimque prædicentur vicibus. Nam mors, cum ſit priuatio & non ens, contrarij locum, Scholis dictantibus, ſupplere neutiquam poteſt. Vt vitæ aut calido radicali ſit oppoſitum. Cum id quod non eſt, quodque nil eſt, non ſtet ſub eodem genere, cum calore radicali. De cuius fabellis, & humidi primegeni figmentis, latiſſimè in tractatu, de vita longa egi, Denique Scholæ ad ſcopulos colliſæ, ſubinde de calore & frigore potentialibus tractant: non tamen tanquam contrariis: ſiquidem in vnaqualibet guttula, vel atomo ſimplicium minimo, calorem & frigus connexa, & præpollentia ſtatuunt. In opio videlicet frigus intenſum & calorem quoque in eius amaritudine explicant: adeoque & ſuam ſcientiam è ſaporibus deſumptam, de Relollæir, vnico exemplo ridiculam iam expoſui. Quia à Scholis perperam ſeminales ſpecificæ poteſtates, traductæ ſunt in qualitates elementales, ſiue Relollæa. Frigus enim in opio, nullo licet ſenſuum iudicio proditum, augurantur ab effectibus, quia ſeminalem dormitiuam, ridiculo ſomnio ad frigus conſtrixerunt. Quaſi Altiſſimus, dum ſomnium in Adam mitteret, frigus in ipſo ſuſcitaſſet! Et quaſi à prandio, frigus nobis notabile in caput aſcenderet! Profecto Scholæ vtrobique poſtulant intellectum, in obſequium fidei incomprehenſibilis. At flammula herba, quamquam ſe habeat vniuoco modo (quantum ex ſe eſt) ad cuncta quibus apponitur: non tamen veſicat cadauer, prout corpus viuum. Eo quòd cadauer non moueatur actiuè, ſiue proprio motu, à fermento venenato flammulæ. Quia iſtæ qualitates potentiales non ſunt caloris aut frigoris, magis quàm elementales: ſed propria, & formalis rerum energia ſpecifica. Quocirca futile eſt pro contrarietate commentum, & ruditatis teſtimonium, quidquid de calore & frigore, potentialibus in Scholis ad vota Gentilium ſubſcriptum eſt: cum potentialem calorem, caloris actualis ſocium, ſub eodem genere negent, ſub quo tamen colligunt contraria. Adeoque temeraria temperamentorum hiſtoria ad ſe traxit facultates vitales, atque ſeminales rerum. Eſt namque in Scholis neſcitum, quidquid ſalium ratione agit, non eſſe ex propria ſeminis potentia; ſed accidens, ratione obiecti varians. Calcem enim, velut calidiſſimum ſimplex æſtimatunt. Eo quòd per ſalia ſua moueret eſcharam: nec attenderent, quod in calce viua, prout & in niue, oboriantur ſpontanei vermes. Quod hoc loco deſideratur, alibi de actionibus, prout & de cognitionibus morborum ſuſius expoſui.

38 Hactenus igitur docui, qualitates in elementis eſſe, & operari abſque reſpectu contrarietatis. Nunc verò ad rerum ſyſtema deſcendo. Imprimis vnitas, non eſt contraria binario, quanquam recedant diſcreta, per alteritates. Pariter nec ſurſum nec deorſum, oriens & occidens ſunt contraria: ſed ſituum oppoſitiones, quæ per reſpectus variant. Adeoque quod ſurſum eſt, alterius relatione, eſt infra; nec ideo aut iis dextra ſiniſtræ eſt contraria; quanquam oppoſita. Etenim nec loquor de terminis contradictoriis, qui tantùm in habitudine relatiua contradicunt, non autem proprietates inimicas in rebus habent. Neque enim de priuatiuis mihi ſermo eſt. Imò neque nego contraria in vi iraſcibili: ſed dumtaxat hoc vnicum conſtanter affirmo. Deum in natura non feciſſe contraria, quæ per hoſtilitatem ſe mutuo interimant, aut aggrediantur. Siue, nego in naturalibus proprietates contrarias. Id eſt, Negó contraria poſitiua atque realia, in ſerie actionum naturalium. Virtus etenim oppoſitum habet ſibi vitium, de indole priuantis. Nec etiam volatile contrarium eſt reptili. Nam idem bombyx eſt vtrumque. Nec generatio ipſamet, eſt contraria corruptioni: ſed vnicus ſeminum fluxus, à puncto ad punctum, per laſſationem, ablationem, amiſſionem, extinctionemue virium ſimiliter nec magnum paruo, neque rectum curuo eſt contrarium. Cum vnum & idem nunc paruum, nunc magnum, rectum curuumque eſſe queat. Idem eſto de dulci & amaro: duro, & molli: aſpero & glabro: graui & leui: acuto & obtuſo: coagulato & reſoluto: vel albo & nigro. Sunt namque quælibet rerum poteſtates, in ſe abſolutæ, nec reſpiciunt alias à ſe diuerſas. Quia vnumquodque eſt prout per ſe exſiſtit: quòd autem opponantur à nobis, velut ac ſi inuicem diſſentirent, id rebus eſt ignotum, atque plane per accidens, ſeu alienum. Interim ſecuris non ſecat ligna, aut culter ſcindit panem, propter contrarietates aut hoſtilitates: ſed vnaquæque proprietas agit, ſine reflexione ad oppoſitam, quod agere eſt iuſſa. Stultum eſt res contrariari velle, quibus nulla eſt odij, diſſidij, victoriæ, aut ſuperioritatis prætentio? ideoque nec vlla contrarietatis intentio in natura. Agit propterea res quæque, prout eſt agere iuſſa. Non enim intra teſtam oui clauditur bellum contrarietatis, licèt ſemen fluat per varias diſpoſitionum alteritates, longè ab inuicem diſſimiles: Aſſeruatur vtrobique & permanet vnitas, & concordia naturæ: quæ ſibi nuſquam contrariatur, imò horret omne contrarium, & quidquid vnitatem turbat. Enim verò in ſemine vis eſt tranſmutatiua aquæ, exſiſtentis in terra horti; atque ſic vnica aqua illa tranſit in herbas mille, calidas, acres, amaras, acidas, & frigidas. Non enim, quod aliquod ſemen ſit contrarium ſucco ſiue aquæ in terra: aut acido inuideat aliud acre ſimplex, ſibi vicinum: quod ſibi minus reſpondeat in ſymbola vnitatis. Abſit. Procedunt enim indifferenter ab initio vitali ſuorum ſeminum, in quo non hoſpitantur contraria hoſtilia. Accidentia enim cum ſint diſpoſitiones ſeminum, ſiue entium abſolutorum in ſe, nec relatiuorum; ideoque contrarietates neſcientium: ſequuntur etiam ductum ſuorum ſeminum, quorum ſunt organa, atque producta. Tabula ergo repugnantium, contraria tantum admittit in vi ſenſitiua, & iraſcibili liberè agentium. Secundò admittit priuatiua, Tertiò denique quæ contradicunt in terminis relatiuis. Cum igitur abſolutè in natura non ſint contraria, quam oſcitanter hactenus ſit itum, in complexionum figmentis & ægrorum ſenationibus, viderint illi, qui quandoque accuſabunt, viduarum atque pupillorum planctus, ob vnicam ſcilicet ignauiam, quod ethnicis doctrinis ſtupidis ſubſcripſerint temerè. A- 39
deoque

Digitized by Google

39 eóque naturæ definitionem ne quidem hacte-
nus nouerint. Quam ſic definio. Natura juſſus
eſt ille Dei,quo res eſt id,quod eſt, & agit, quod
agere juſſa eſt. Sed iſtud apte. Quod Scholæ
propria aſpernentur theoremata: artemque
theoricam venundare videantur; quam quoties
lubet, non ſequuntur. Nam in Peſte, & Mali-
guis, theriacam, aliaque non obſcurè calida, vt
& ſudorifera propinant,neglectâ caloris indica-
tione. Eryſipelas quoque Apoſtematum maxi-
mè igneum (vt aiunt) appoſita optima aqua vi-
40 tæ ſanant. Denique ſi natura ſui medicatrix
morbos ſua bonitate ſuperet, non autem quali-
tate pugnace; oſtendant quæſo, quale frigus ſit
in corpore febriente, quod calorem eiuſdem
morbi ſtatis horis interimat. Quinimo ſi natura
ſit ſui mediatrix, quid quæſo neceſſum eſt,mor-
bum terminari per criſim ſiue iudicium? vbi
nulla eſt lis,nec morbus ad iudicium citatus,au-
ditus aut admiſſus? vbi patiens in initio,ſeipſo,
prope conualeſcentiam conſtituto, eſt pugna-
cior! poſt multos nempe labores, dolores, jeiu-
nia, vigilias, & euacuationes? Adeo nunc ne-
ceſſariò potius ſuccumbere, quàm litem ſua vi
ſuperare, atque vincere hoſtem deberet. Imò ſi
vis vlla in limine cognita fuiſſet, de plano, ab
initio iudicari debuiſſet, vbi iudicem & teſtes
pro ſe habebat, cauſamque æquam contra pro-
ditorem morbum. Saltem iniquum eſt, atque
cachinno dignum, quod ipſe iudex ſit pars in
criſi. Faceſſant ludicra in ſeriis. Nam ſi natura
ignoret contraria (vt oſtendi) hæc ſanè non
poterunt pugnare in nobis, minimèque tantiſ-
per, dum creatura eſt iuuaminis indiga, atque
fiunt morbus. Vniuocum ſiquidem natura noſtra
ſemper operatur, ſiue res coagulatas reſoluat,
ſiue demum reſoluta coagulet. Non ſecus enim
atque puluis Chryſoplycius, qui plumbo duri-
tiem, argento viuo & ſtanno, difficilem liqua-
tionem dat, quam vtramque qualitatem ferro
adimit. Non ſanè quod iſte puluis ſit ſibi, &
metallis, quæ perficit, in agendó contrarius:
Hiſque addat,quod ipſis deeſt: vnicus nimirum
præbeat ſingulis ſuas & longè diuerſas diſpoſi-
tiones: quas credidere contrarias, vt eſt duri-
41 ties in auro, teneritudini plumbi. Cedat item
Paracelſus, quod ſolis ſimilibus clauſerit ſana-
tionem omnem, contrariorum interim tempe-
ſtates admittendo. Quantumuis ſimilitudo in-
uoluat familiaritatem, facilem remedij ſuſce-
ptionem, vnionem, ingreſſum, penetrationem
propter conformitatem ſymboli: attamen igno-
rauit bonus ille vir, quod iſta non ſint agentia
ſufficienter ad ſanationem requiſita: at ſaltem
media occaſionalia, externa, ſiue conciliatrices
medelæ. Qualis etiam eſt pharmaci puritas &
42 ſubtilitas. Quapropter cenſeo, medicamen pro-
priè, immediatè, atque efficienter, conſiſtere in
Competenti, ſiue Appropriato. Per quod nem-
pe natura à ſuo caſu reſurgit. Sunt rebus ſiqui-
dem natales dotes, quæ diſtant à ſimili. Sunt
nempe illæ, in quibus Archeus noſter ſuas repe-
43 rit delicias.Per exemplum. Fames eſt velut per-
acutus morbus, paucorum ſaltem dierum pa-
tientia, ſerò necans. Sanatur autem non con-
trario cibo, non denique ſimili. Nec etiam fa-
mes arguit defectum cruoris abſumti. Alioqui
dyſenteria, & phlebotomia famelicos neceſſariò
facerent. Sed in fame eſt deuaſtatio nutrimen-
ti, ipſius ſtomachi, à vigore fermenti dige-
ſtiui, ſiue eſurini, ac depaſcentis: vnde demum
tuſſis ſenſatio famis. Quoties nimirum fermen-
tum ſtomachi benè diſpoſitum, nec habens ob-
jectum in quod agat, conſumit proprium ſto-
machi alimentum: Sedat ergo famem cibus,
non in quantum fermento contrarius, nec qua-
tenus ſimilis eidem: ſed quia remedium appro-
priatum. Simile eſt in morborum quorumcun- 44
que medela. Requiri nempè adæquationem re-
medij, ad indiſpoſitionem Archei, & cauſæ oc-
caſionalis ademptionem. Quæ remedij appro-
priata conuenientia, ſiue dos, præſupponit pro-
portionem tam in gradu, quàm quantitate,
adaptionem, & applicationem, cum ſpecifica
conformitatis adæquatione. Hactenus quoque
includit indicationem & cognitionem finis: fa-
cultatum noſtrarum habitudinem & exigen-
tiam, earumque cum remedio congruentias:
quibus iterum ſupponitur doſis. Sic enim reme-
dia, nedum reſpondeant paritati objectorum:
ſed & fermentorum determinationibus. Para- 45
celſus quandoque ratus, nullum ſimplex me-
dendo aptum, niſi primitus ipſum moriatur.
Atque rurſus alibi. Quod non ſufficiat ſimplex
proinde mori, niſi in tria prima (ſalem, ſulfur,
& mercurium, ſic vocat) prius redigatur. Qui
aſſerentis error, frequentem in authore ſuſcita-
uit inconſtantiam. Quod non pauca ſint ſim-
plicia, quæ formæ proprietatem explicant ſpe-
cificam, ſoſpite ſubiecto cui inhærent. Qualia
ad limen occurrunt Periapta, & Amuleta quam-
plurima, quæ ipſe appellat zenexton. Sic nem-
pe palpitationes cordis, infamem hemorrhoi-
dum dolorem, profluuia cruoris, epilepſias,vte-
ri ſtrangulatus, ipſaſque febres, ſedari per ap-
penſa, jucundè notauimus. Sic ex aduerſo. Re-
media diſtillata non pauca, vix mori ſciunt, aut
in familiam humanam commigrare. Attamen
ingens eſt illorum effectus in morbis. Condo-
net mihi quoque Paracelſus; quod nunquam
in noſtro corpore, fit illa ſimplicium remedio-
rum Analyſis. Sat enim alibi docui, quod dige-
ſtio numquam, ad nupera illa tria prima tendat.
Nec vnquam hiſce nutriamur: ſed vnico & eo-
dem aut conſimili liquore, quo conſtamus.
Multa quoque per primam ſui bullitionem vi-
res deponunt priſtinas. Aſarum enim ſic de vo-
mitiuo, euadit diureticum. Ac plerumque rei
deſtruitur proprietas ſpecifica, per diuiſionem
in tria illa prima. Nam etſi ſeruent aliqualem
concreti craſin: ſunt tamen noua creatura per
ignem patrata. Felix quoque ille, qui crudis
ſimplicibus, morbos tuto, atque promtè tollere
nouit. Eſt enim antiquior medendi methodus,
in Sacris notata. Quod de terra medicinam
creauit Altiſſimus. Siquidem ens ſpecificum
non poteſt non per ignem alterari. Ideo non
infrequenter extracta, atque magiſteria debili-
tantur. Enimuerò vt Spargyria deducit multa
ad gradum maioris energiæ, quatenus ens no-
uum ſuſcitat: ſic alias rurſus multa clam ſuffu-
rando debilitat. Naturam ſcilicet ignauiæ atque
imperfectionis accuſat, quiſquis eandem citra
ignem nil expoliuiſſe autumat. Sint rerum ſe-
mina horum teſtes. Quædam namque ſponte
pullulant propria; aliqua verò ſatione & occa-
ſione egent: pauciſſima verò arte præparatio-
nis indigent; nulla tandem ignem admittunt,
aut analyſin. Poteſtates enim quæ immediatè
in naturæ hærent gremio, agunt more influen-
tiali,

viali, nec igni ſubmitti libenter voluot. Illæ verò, quæ forois non quidem ſimplicis; ſed partium heterogenearum immediatè inſunt: perſæpè in abſtracta magis parte ſui relucent. Sic etenim macis, therebintina, & Aſparagus, etiam ſui ſymbolum in lotio pingunt. Verum poteſtates, quæ per ignem è rebus ſurgunt: licèt aliquid ſuo debeant concreto, taoquam illius familiæ pignora: At certè ſunt noua, & traoſplantata germina, alterius Monarchiæ plerumque vaſalli: Prout alibi de facultatibus medicaminum. Semper enim magni feci deſtinationem Creatoris, in dote ſimplicium. Nam reuera, ex mente eius, plurimi morbi, cedunt per ſimplicia, tanquam antiquiſſimo cuneo pulſi. Quod autem Panegyrim ſimplicium agam, oolim recipi in vilipendium Pyrotechniæ: ſed loquor tantum iis, qui nil, præter tria illa prima, admittunt, ſudoreſque herbarum ſtillando eductos, longè præponunt, illarum crueotis ſuccis. Diſcant enim prius herbarum ſuccos, itemque jura carnium, abſque ſale, aceto, melle, ſaccharo, & igne condire, atque à putredine per annos vindicare. Tum demum ſperneot facile ſtillatitias aquas herbarum, non minus quàm ſyrupos. Aſt vbi morbus in gradum ſurrexit, nupſitque intimà, jacenti naturæ, altiora exiguntur remedia quam

46 quæ ſponte natura produxit. Tandem apud multos ceoſebor forſitan de lana caprina, ſoloque certaſſe nomioe. Quodque Scholæ coottrarium, egn oppoſiti etymo laruare contenderim. Sed hæc me manet ab ingrata ſolis pœna. Ego medentes & Scholas alloquor, quæ morborum tantum illa admittuot remedia, quæ hoſtili proprietate contraria, morbos cenſentur pugnando aggredi. Perque intemperiem contrariam (vt aiunt) edocent temperiem duntaxat acquiri, qualia nulla demum hactenos in natura fuiſſe, atque demonſtraſſe, quieſco. Nec ſufficit, quod requiraot io remedio vires ſuperiores, relatas ad morbum: verum etiam id fieri volunt, cum bello contrarietatis, litis, & criſeos; ſi victoria inde ſit ſeparanda. Oſtendi equidem, eiuſmodi poteſtates io oatura oon reperiri. Item remedia, nec ſemina rerum agere ſpe, aut niſu victoriæ, aut peſſumdandi patiens ſuum, tanquam ſibi contrarium. Nec imò ſuperandi actiuitatem patieoris. Adeoque non eſſe vllam contrarietatem, luctam, odium, bellum, dimicationem, arrogantiæ aut ſuperioritatis in naturalibus prælaturam. Sed agere abſque intentione, & præcognitione finis. Quatenus à Deo, illarum Arbitrio ſic creatæ, ſicque dotatæ ſunt: adeoqoe ſic agere iuſſa. Clarum eſt itaque, quod contrarietas, qualis in Scholis, rebus quibuſuis inſita docetur, à tota exulet natura, præterquam vi iraſcibili animantium: Adeoque licet Philautia, ſympathia, antipathia, electio, imò & ſenſus aliquis, rebus nonanimatis tribuantur. Eſto analogia quædam, potius in effectibus, & cauſis, quàm io directione Creatoris, aut deſtinatione finium relucens: Eo quòd proprio ſeoſo, electione, intentiooe agendi, & præcognitione finium; ſint orbata. Sed cum quæpiam huiuſmodi luculenter teſtentor habere directorem, omnium fines vſque ad fines fortiter mouentem, ac diſponentem ſuauiter: illarum proprietatum explicationes, teſtimonia ſunt, Deum ſummè glorioſum, rerum etiam vilium, habenas regere, per potentias ipſis neſcientibus datas. Atque adeo totaliter rectas, abſque cognitione finis. Id eſt citra impetum, iram, luctam, & odiuio illarum. Vanùm igitur abeſt, quod actiones rerum, & remediorum, cenſeam fieri per oppoſita (loco contrariorum) quod æqualiter tam oppoſita, quàm contraria relegauerim à natura: oppoſita autem admiſerim per modum relationis terminorum. Noo autem in via, qua io inuicem agunt. Semper enim à virili ætate, ratus ſum; Si contraria eſſent, aut agerent vt talia, quod natura, totaliter, exemplariter, formaliter, & dependeoter, oon reſpiceret ſuum creatorem. Quodque de tali creatura, non aptè dictum eſſet: *Et vidit Deus quæcunque fecerat, & erant bona*: ſi ſibi inditas proprietates explicare oon poſſet, niſi per odia hoſtiliter. Tandem, quantum oppoſita, quæ retuli inter repugnantia, diſtent à contrariis medicis, notuot, quicunque noo ardent voluptate conuiciandi. Aduertant ergo tyrones, an de nudo mecum nomine agat, qui prima medendi principia euertit ex creatoris intentione qui res voluit ſingulas operari, juxta dotem oaturæ ſibi collataio, non per contrarietatem, aut appetitum ſe inuicē deſtruendi: ſed ob fines ſoli Deo præcognitos. Qui eſt amor & pax: non autem odium, lis, aut fomes contrarietatis. Ab iotentione Creatoris ergo, Creata ponderanda ſuot. Scholas decepit lupus, onem non voicam, ſed totum ſimul gregem, ſi poſſet, occidens. Contraria eſt in homine, & belluis, per poteſtatem thymoſis, quæ tam à regno

minerali, quàm vegetabili exulat. In mortali- 47
bus tandem Peccata oppoountur virtutibus priuatiuè, cum peccatum reputetur non ens. Ego putem virtutes habituales, ooo contrariari vitiis, quatenus adhuc reſident in intellecto: ſed tantùm quaodo illarum emanatio ex intellectu, eſt in conſenſu, io quo opponitur thymoſi volendi aliud. Quæ in progreſſu prius iram, odia, ſimultates, id eſt, contrarietatis, parit. Ex corde enim procedunt homicidia, adulteria, &c. Merum autem oon ens non procedit, vt neque ſub conceptum cadit, cum oon habeat ſui ſpeciem, qua ſe repræſentet. Ergo peccatum, noo eſt ſola auerſio à Creatore: ſed & actus mentalis determinatæ malitiei: Actus autem mentalis, ſemper induit materiam, in quam ſui Ideam depingit quam concipiendo ſeo imaginando formauit, & hactenus emaoat iuxta ſuodum animæ, in corporeas facultates. Hactenus diſſerui de facultati-

bus creatis, ea inteotione Creatoris. Nempe non 48
eſſe data contrariorum, aut inimicitiarum inceotiua, rebus ſiue animoſitate ſenſualitatis exiſtentibus. At iuuerit hoc loco oſteodere, per eandem thymoſin, fieri quidem aliqua, quæ hoſtilitatem belluinam exprimuot, vt ſaliua rabientis, punctura ſerpentum, apum, &c. eandem tamen operantur per modum venenorum, plaotarumque virulentarum: quas diuina bonitas non ad nocendum, aut occidendum, ſiue ad malum finem creauit: ſed ob fines alios, in gloria ſuæ majeſtatis directos. Aſt perdifficile erit aſſueto, cōtraria hoſtilitatis tribuere rebus inanimatis, poteſtatumq; analogo laſciuieoti, Rem (puta rabientis aut ſerpentum ſaliuam) ex ira in hominem impreſſam, abſqoe cōtrarietate conſiderare illa, quam vltro, in bruto vnde manauit, concedimus. Aſt ſanè mecum facilè ſeotiet, ſi conderet, quòd venenum, ſiue ſit creatum, ſiue per animoſitatis contagium à bellua paratum, noo proinde deſinat

eſſe venenum, & agere pro natura veneni. Cujus proprietas eſt, agere vi naturali; imò quamquam ortum ab iræ impreſſione: hæc tamen qualitas, illi non eſt ira amplius; ſed productum quoddam naturale: adeoque in quo eſt quidem ſtigma iræ & contrarietatis, non autem ipſa ira. Ac proinde non eſt ſimile aliquod productum amoris, quo homo ictus, aut vnctus, in tantum proficiat: quantum ab altero producto lethaliter feritur. Vnde manifeſtum fit, Quod iſtud venenum, vtcumque ab irâ ſit productum, & homini ſit lethale: id tamen non euenire ob aliquam contrarietatem: quando quidem ipſi ex oppoſito deeſt contrarium, quod æquiualenter aut pariter iuuet, vitamque promoueat, prout hoc venenum nocet. Adeoque ſi venena huiuſmodi, ob contrarietatem agant, jam falſum eſt axioma: quod totidem modis vnum contrariorum dicitur, quot modis alterum. Itaque jam ſat oſtenſum, quod venena quidem fiant à belluarum ira: at non proinde ſequitur, quod venenum plantæ ſi agat (vt oſtenſum ſuperius) ob naturalem ſui dotem ipſi implantatam diuinitus: & non propter vllam contrarietatem, quod venenum brutorum plus capax ſit contrarietatis, quàm ſimplicium aliorum. Alioquin idem prorſus eſt iudicandum de venenis veneficorum, Sagarum, &c. etenim licet componantur, & potanti dentur, animo nocendi; illa tamen operantur, aut naturaliter, adeoque abſque intentione contrarietatis aut pugnæ: vel operantur vi dæmonis. Quæ eſt vel ſolitaria, adeoque eſt effectus verè hoſtilis (quia à Cacodæmone inimico) vel naturalis. Et tunc non vi contrarietatis aut pugnæ: at ſolùm per explicationem ſuæ naturalis dotis. Quam iam ſupra oſtendi
49 expertem litigioſæ contrarietatis. Porrò horum occaſione explananda eſt, veneni è thymoſi parati energia: Notum eſt vulgo, quod cruor tauri potantem ſtrangulet, non autem cruor bouis aut vaccæ. Idque alibi retuli in furorem tauri cum cupidine vindictæ morientis, per ſerpentem modum. Porcus autem etſi cum ira pereat (forte proinde Deus animantum cruorem ſub pœna indignationis vetuit) fit tamen id cum meto mortis. Taurus autem, tanto furore percitus eſt, quod nullam mortis apprehenſionem patiatur. Adeoque eius cruor, etſi venenoſus: non tamen eius caro. Eò quòd furor eius, prope mortem adueniens, non ſat ſpatij habet, vt carnes inquinet. Rabidus verò, quia dudum ante mortem furit, ſuas etiam infectat carnes. Timida proinde animalia, vt mus, bufo, &c. carnes ſuas atque oſſa pauore quodam centraliter conſpergunt. Prout alibi in Peſtis tumulo demonſtraui. Atqui huc ſpectat illud axioma: *Morta la beſtia, morte il veneno.* Quod ſanè locum habet in animante virulento; quia per interualla, vindictæ furore ardet. In ſumma. Vires & dotes ſimplicium, ſi nobis aduerſentur, Id ex ordinatione diuina: non autem ex Idea vindictæ, aut hoſtilis contrarietatis prouenit. Nam procul diſtant inuicem eſſe alicui contrarium, & habere dotes in natura nocuas. Siquidem hoc ordinem Dei, & varietatem potentiarum, in natura conſtitutam arguit. Illud verò dicit hoſtilitatem, Deo & naturæ inimicam. Differunt itaque fine. Id eſt inſtituto ac directione Dei in natura. Quod eſt ordine, intentione, deſtinatione, adeoque toto ſcopo Diuinæ mentis: Iuxta quam conſidero contrarietates in brutis, & homine, & non in aliis ſimplicibus, omniumque minimè in elementis. Ac proin finaliter, non eſt hic quæſtio de nomine. Si elementorum contrarietates, & in falſo creditis miſtis, pugnas, complexionumque alternitates ſubuertam, non ſecus, ac quidquid ex his ſuppoſitis, pro vita, morbo, morte, & remediis garritum eſt hactenus.

BLAS HVMANVM.

1 *Error Scholarum circa primum motorem.*
2 *Ariſtoteles ſibi contradicit.*
3 *Blaſphemum in Chriſtiano.*
4 *Error fluxit è Matheſi male appropriata.*
5 *Blas humanum imitatur Aſtrorum fluxus.*
6 *Blas noſtrum, quando præcedit, & quando ſequitur Blas ſtellarum.*
7 *Quare Blas brutorum præcedat.*
8 *Blas voluntarium, non eſt ſtellis annexum.*
9 *Duplex Blas in nobis.*
10 *Inſenſitiua vnde moueantur.*
11 *Galenus repugnat Ariſtoteli in pulſibus.*
12 *Inquiſiuit modificationes pulſuum, non autem efficientem.*
13 *Vſus pulſuum Galeno.*
14 *Tertius vſus Galeno ignotus.*
15 *Conſideratio Authoris.*
16 *Refrigerium, non eſſe finem pulſuum.*
17 *Suppoſitiones aliquot.*
18 *Nemo egit de vita.*
19 *Contradictoria de igne cordis.*
20 *An pulſus conciliandi frigoris ergo.*
21 *Pori in ſepto cordis, cur triangulares.*
22 *Cruor & ſanguis, in quo differant.*
23 *Anima ſenſitiua fabricatrix pulſuum.*
24 *Quorſum cordis motus.*
25 *Abſurda Scholarum de calore radicali.*
26 *Motus cordis, non poteſt refrigerij cauſa cenſeri.*
27 *Cur pulſus frebilis ſit citatus.*
28 *Spina in digito, docet ex celeritate pulſus, calorem augeri; non autem frigus.*
29 *Quinque ſcopi præcipui pulſuum.*
30 *Accenſio ignitatis, & illuminans, vt differunt.*
31 *Non eſſe ſpiritum cruoris jecorarium.*
32 *Curioſa doctrina, quæ fines pulſus cum anhelitûs confundit.*
33 *Neceſſitates pulſuum antehac ignota.*
34 *Vſus pulſuum reſpicit fermentum digeſtiuum.*
35 *Scholarum ignauia circa hæc.*
36 *Nauigantes ſani, cur ſeipſis non nauigantibus, edaciores.*
37 *Aër nequit alere ſpiritum vitæ.*
38 *Alkali formatur comburendo.*
39 *Mirabilis carbo mellis, & elucidantur varia Chymia theoremata.*
40 *Reſpublica alcalium.*
41 *Balſami Samech Paracelſi fabrica.*
42 *Alcali volatilizatur, & viciſſim, ſub eadem proprietate formali concreti.*
43 *De labore Sophia.*
44 *Mechanica aceti diſtillati.*
45 *Reſumuntur aliquot mechanica Chymia, ad conſummationem cruoris abſque fæce.*
46 *Vſus pulſuum nouus & inauditus.*

47 Delente

47 *Dolente è ſpina parte, pulſus inſolitus.*
48 *Facto pure, cur miteſcant ſymptomata.*
49 *Durities arteriæ, vnde ſtatim fiat.*
50 *Quid portendat durus pulſus.*
51 *Differre vſum pulſus, ab vſu anhelitus.*
52 *Dum pus fit, maior labor.*
53 *Qualitas potionis vulnerariæ.*
54 *Falſum, quod ventres naturâ calidiores, hyeme.*
55 *Contradictio Scholarum.*
56 *Petitio principij.*
57 *Octuplex ſcopus pulſuum.*
58 *Vt non eſt ſpiritus iecorarius in cruore: ſic neque proprij nominis eſt pulſus animalis, in officina cerebri.*

1 EXPEDITTA iam elementis,
complexionibus, compoſitionibus,
cauſiſque naturalium pro Phyſicis.
Explicata ſcilicet, poſt formarum
ortum ignorantia, quæ circa me-
deodi initia mortales circumueoit: edoctis quo-
que fermentorum atque Magni Oportet neceſſi-
tatibus. Iam ergo vitalia initio examinabo. Do-
cuere Scholæ, in omni motu locali, de neceſ-
ſitate ſtatuendum. Primum motorem immobi-
lem. Quod nec per artem, nec per naturam ve-
rum inuenio. In cuius demonſtrationem vadit
ebrius, inſtabili mente, atque pede, in flu-
ctuante naui, & appendit pondus horologio. In
voluntariis ergo motibus, non eſt requiſitus pri-
mus motor inſtabilis. Item Sol, trans vitrum,
ſuo radio accendit puluerem tormentarium. Pri-
mus hic motor, nequicquam penes ſe habet
quod ſit immobile. Id iam in igne, vt anomalo
ente, quoque patet. Tertiò in natura, vnum-
quodque ſemen, ſemel loco debito conceptum,
non ceſſat deinceps proprio motu, ſubſtratam
2 ſibi molem agitare. Verus ergo, ac primus ſe-
minum motor in natura, rerumque vniuerſarum
opifex, ſeipſum primùm mouet, ſuoque motu
vlteriorem motum non requirit. Et quidquid na-
turalem motorem quomodo excitat ad mouen-
dum, eſt ipſum proprium ſuum ac internum mo-
tus initium, cadeoſque in loca impropria, mo-
ritur, ceſſatque eius motus. Ariſtotelici ideo,
qui naturam vocant principium motus, ſiue mo-
tum primum, abſurda obliuione, expetunt in pri-
mo motore vt ſit immobilis. Et quamuis ſemina,
externo fomento, ſiue excitatore opus habeant:
non tamen excitatio eſt motus internus, neque
eiuſdem motus motor: ſed eſt dumtaxat altera-
tio, accidentaliter accelerans, vel maturans mo-
tuum propriorum poteſtatem, ſiue actiuitatem
primi mouentis, aliàs debiliorem, quam qui ma-
teriam ſuam ſit mouendo. Quæ actiuitas cum ſit
quædam alteritas accidentalis, quæ reuera in
ſe non quieſcit (tantum abeſt quod eſſet immo-
bilis) etiam nec in priſtino vnoque ſtatu perma-
net. Nimirum confirmat Archeum, vt innatum
ſibi mouendi robur fortius explicet, & ad ſuos
fines dirigat. Quod ſi verò Scholæ, Ariſtotelem
ſuum ineptè licet phyſicum, tamen in Phyſicis
velint ad vnum omnium primum & ſupernatu-
ralem Motorem reſpexiſſe hoc loco, qui ſit om-
nis motus independens initium. Reiicio enim
iſtud, vt impertinens extra Phyſicam. Etenim
ille glorioſiſſimus Motor, dedit rebus poteſta-
tes, quibus per ſe & abſoluta vi, ſe vel alia mo-
ueant. Impertinens ſcilicet, ad demonſtrandum
motum naturalem corporum, recurrere ad Mo-
torem Deum. Cæterùm nec etiam toleranda eſt 3
in Chriſtiano blaſphemia requirens, Deum, de
neceſſitate immobilem, vt alia mouere poſſit.
Siquidem Deus non mouet per attactum extre-
morum, perque rerum attractionem vel expul-
ſionem, denique nec res mota acquirit vires ex
primi Motoris immobilitate, vt hanc præexigat.
Sed motus diuinus, à fine vſque in finem, attin-
git omnia fortiter: non autem coactus neceſſi-
tate contactus extremorum, conſequentia preſ-
ſus modo ductus, aut legi ſubiectus: Sed prorſus
ſus, liber, tam ſuo motu & motu, quàm quiete,
indifferenter, & æquè potenter mouet cuncta.
Suum itaque eſſe immobile, non importat ne-
ceſſitatem Scholis requiſitam; ſed merum glo-
riæ ſuæ beneplacitum. Suum enim (fiat) in na-
turam abiit, quæ deinceps ſeipſam eſt mouendo.
Sic B. Gregorius terræ collatam poteſtatem di-
cit, qua plantas de ſeptotrudat. Paganica itaque
eſt doctrina, ex Matheſi deſumpta, quæ primum
motorem ad ſui perpetuam immobilitatem ne-
ceſſitat, vt indeficienter omnia moueat. Er- 4
ror Ariſtoteli indulgendus, non Scholis Chri-
ſtianis, tyrones contaminantibus. Alioqui enim
naturaliter nullus fit motus, niſi à principio mo-
tiuo, quod cætera non mouet, niſi per ſe ac in
ſeipſo moueatur. Quinimo & artificialibus at-
que naturalibus, ſi quid ab externo motore mo-
ueatur, atque in eo motu, ipſe motor innitatur
aliquo fundamento immobili, puta, dum Nauta
nauim à ripa immobili per baculum abſtrudit,
litus ſiue ripa non mouet nauim, nec in ſe po-
teſtatem naturaliter motricem continet: ſed eſt
medium dumtaxat, per quod motor ſuum mo-
tum modificat. In quod ſcilicet ipſe motor tan-
quam in fundum, ſe ſtabiliens, per pondus, &
vires agentes Matheſeos, motum ſuum (qui alio-
qui eſt totus mobilis, & mouetur actiuè) fabri-
cat. Fortius ſic namque, bombarda, ſphæram
explodit, ſi à tergo immobile reſiſtens corpus
habeat. At ſanè vt iſtud corpus non eſt moti-
uum, ſic non niſi per abſurdum, motorem im-
mobilem requirit, ac motori primo, ineptè æ-
quiparatur. Imò in naturalibus terminis, motor
primus, atque totalis, ſit accenſus puluis pyrius,
qui vt moueatur, nullam expoſcit immobilita-
tem, ſed vt modificatè moueat, modificato or-
gano opus habet. Impertinens itaque eſt, putare
omnes motus, fieri à Deo, primo motore, tan-
quam ſi baculo quodam, mota vniuerſa moue-
ret. Impertinens eſt quoque, dum inueſtigatur.
Si motor vt talis, debeat neceſſariò eſſe immo-
bilis, reſpondeatur, quod motor primus modi-
ficabit ſuum motum, & fortius mouebit, ſi is ſit
immobilis, vel nitatur contra immobile funda-
mentum. Eſtne iſtud Chriſtianam Philoſo-
phiam docuiſſe? Enimverò indubium eſt, quin
ſtellæ per ſuum aſpectum varium, quem à mo-
ribus mendicant, infundant Blas motiuum a-
quæ, & aëris, *vt eſſent nobis in tempora, dies & annos.* Denique, quod terra acceperit internum
initium propagandi plantas, ante natas ſtellas.
Bruta ergo, licèt ſtellis poſteriora; horum tamen
ſemina non ſunt plantarum ſemina ignobiliora,
maioriſue ſubiectionis vinculo, ſtellis annexa.
Stellæ quippe erant ante ſenſitiuorum creatio- 5
nem, ideo opportunum fuit, quod hominum
Blas non quidem ſequeretur ductum ſtellarum:
at ſaltem imitetur motum illarum, non vt mo-

tricum: verum non ſecus, atque motu libero,
ſequimur veſtigia veredarij. Sic nempè viſcera,
fortè ſuos delegerunt præcurſores planetas.
Vnumquodque nempè viſcus, ad typum ſui
Aſtri, intus proprium ſibi Blas format, quod &
hinc aſtrale dicitur. Eo quòd imitetur cœli ve-
ſtigia, tam prioritate dierum, præcurſoris aſtri,
6 quàm legibus deſtinationum, in natura. Alio-
quin in inſirmitatibus, vt naturæ omnis cona-
tus, eſt ſymptomaticus: ſic tum Blas humanum
præcedit, atque prænunciat, futuras tempeſta-
tes: vbi alioquin in ſanitate, Blas humanum ſe-
quitur ordinariò poſt inſignes temporum viciſſi-
7 tudines. Bruta verò, vt ante hominem ſunt in
die creata: ſic Blas illorum ſemper præcedit ac
præcurrit ante Blas ſtellarum. Quare multa
prognoſtica meteori, è belluis hauriuntur natu-
raliter. Et acceſſit ſuperſtitio, quæ auguria, &
haruſpicia addidit credulis, & ſuperſtitioſis.
8 Blas tamen quod voluntate animalium ad mo-
tum localem dirigitur, id ſanè nullo modo
connexum eſt lationi superæ. Omnis quippe
carnalis generatio fluit ex poteſtate ſeminis: &
poteſtas ſeminis, ex voluntate carnis: igitur
carnalis generatio proprium Blas habet, inſer-
uiens vſibus ſuorum finium, fluentium ex ini-
tiis ſui eſſe. Quæ ſunt voluntas carnis, & libido
9 voluntatis virilis. Duplex itaque Blas in nobis.
Vnum nempè, quod naturali motu, alterum ve-
rò voluntarium, quod per internum velle ſibi
motor exſiſtit. Hinc igitur impoſſibile eſt, ſtel-
larum prædictiones in nobis concludere rectè.
Sat nunc demonſtratum, aliquid in ſublunari-
bus eſſe, quid ſeipſum localiter & alteratiuè
moueat, abſque cœlorum Blas, & motore im-
mobili naturali. Voluntas imprimis eſt primum
eiuſmodi mouens, mouetque ſeipſum quoque
ens ſeminale, tam in ſeminibus, quàm horum
conſtitutis. Porrò ſicut Deus voluit, ita ſunt fa-
cta omnia. A voluntate igitur primùm ſunt mo-
10 ta. Hinc namque, quæcunque ſenſitiua mo-
uentur, per quandam velut naturæ voluntatem,
ſiue placitum, mouentur; habentque naturales
ſuas neceſſitates, & fines. Prout videtur in pulſu
cordis, arteriarum, expulſione multarum ſuper-
11 fluitatum, &c. Galenus enim, ſat artificiosè pul-
ſus diſtribuit; in eo tamen ab Ariſtotele deluſus.
qui finem, & efficientem, cauſas externas puta-
uit, exiſtimauitque pulſuum fines, eſſe cauſas
totales. Præteriens namque proprium Blas pul-
ſuum, tantùm inquiſiuit fines & neceſſitates na-
turæ, propter quæ non quidem pulſus fierent,
12 ſed potius modificarentur. Adeoque proinde
differentias pulſuum, non niſi per fines in ſche-
ma diſtribuit. Ideoque reſpectus potiores & ef-
ficientes non attigit. Cauſas pulſuum itaque, ad
duo neceſſitatis capita conſtruxit. Videlicet, ad
13 refrigerium cordis, quorſum cor, & arteriæ, ſi-
mul ſeſe dilatarent: & ad explodendas fuligi-
nes, à calore ſuſcitatas. Quapropter nimirum,
Cor, & arteria, ſimul ſe comprimerent, & conci-
derent, metu præfocationis. Quæ duo, iuxta
fortitudinem, celeritatem, debilitatem, duri-
tiem, & magnitudinem variè intertexendo,
cum ſuis correlatiuis, differentias pulſuum arti-
ficioſa indagine compilauit. Atque vtinam reli-
qua ſua ſcripta non proderent, aliunde hæc eſſe
14 deſcripta. Veteris autem, non contenti duobus
finibus, refrigerio, nempè & fuliginum explo-
ſione, tertium addidere, qui fuit ſpiritus vitalis
alimonia ex aëre. Quaſi verò aër, ſpiritus vita-
lis vnquam fieret. Etenim ſi aëre ſibi adiuncto,
ſpiritus augeatur, ſiue nutriatur (cum corpus
ſimplex non ſit digeſtibile) iam ſola mixtione,
ex aëre fieret ſpiritus vitalis; iamque non ſin-
gula ampliùs nutrientur immediatè; quibus
conſtant: Fuit ergo veterum inſcitia, neſcien-
tium conſtitutionem ſpiritus vitalis, putantium,
quod parum aquæ, commiſtum, multo vino, vel
parum ſtanni, commiſtum multo auro liquato,
vinum, vel aurum fierent. Dicam hic, quid ſen-
ſerim, poſtquam magis diſcretione, quam aſſen-
tiendi pigritia ſum vſus. Cœpi itaque primùm 15
conſiderare, calorem primariò, & ex ſe, non in-
eſſe cordi, ſed eſſe vitæ, & animæ ſocium, ſig-
num, & medium operandi in calidis animan-
tibus, ex natura lucis ſolaris. In piſcibus verò,
vitam eſſe de natura luminis frigidi, & ſubſiſte-
te ideo abſque actuali calore, id eſt vero. Ideo- 16
que quod pulſus non fiat in natura ob refrige-
rium cordis, & fuliginum difflatum, diſſecta
rana docebit. In viua rana enim, videbis cor
eius, & arterias moueri, cor ſingulo pulſu, ſiue
per diaſtolen rubeſcere, & per compreſſionem
magis palleſcere, etſi diaphanum non ſit. Ve-
runtamen, cum calorem, cauſam pulſuum ve-
teres cogitarent, nemo tamen eſt, qui calorem
iſtum ſuis coloribus depinxerit, qua via, ratione,
ac medio, calor ille excitetur, accendatur, & per-
ſeueret in nobis, eo quòd vitam & formas nemo
meditatus eſt. Ac nemo idcirco pulſuum cau-
ſam efficientem. Equidem calorem à corde ma- 17
nare, nemo hactenus ambigit, nemoque contro-
uertit, quin fœtus calore materno primum fo-
ueatur, donec dictum maturitate, proprius in
illo fomes accendatur. Sed quis ille fomes, & 18
quare ſemel accenſus, mox non intereat, at vſ-
que in finem perſeueret, nemo indagauit, eo
quòd vitam omnes prætererint. Scholæ quidem
calorem igneum in nobis fingunt (contra Ari-
ſtoteles, qui proportione reſpondere hunc vult
calorem elemento ſtellarum, eumque ab ele-
mentali & igneo diſtinxit) viuere quoque depaſ-
cendo, & conſumendo humidum radicale. Vn-
de ſequeretur, cor eſſe lychnium ignis conſu-
mentis. Veruntamen cum ſubſtantia cordis & 19
pericardij, ſimulque ſanguinis, non ſit apta igni
fateri coactæ ſunt, ignem non ignem & calorem
non igneum, depaſcentem tamen: fomitem ve-
rò, vel lychnium, ſiue initium caloris metapho-
ricè deſcripſiſſe, ſibi ſatis dixerunt. Quaſi natura
metaphoras admitteret. Inprimis namque ali-
quot virgines ſyncopizatas, memini pulſu & an-
helitu deſtitutas, quantum humano iudicio con-
iiciebatur, adeoque per horas aliquot, inter mor-
tuas, deploratas, reuixiſſe tamen, & nuptas dein
incolumes vixiſſe, & peperiſſe quinque vel ſe-
xies. Gelidæ enim erant, mox atque pulſus de- 20
fecerat. Vnde dubius eſſe cœpi, an pulſus non
potius caloris efficiendi ergo, quam accerſendi
frigoris occaſione fieret. Vnde cauſas finales
pulſuum nugaces habere cœpi, adeoque & præ-
ſagam medendi partem labefactatam ſuſpicatus
ſum. Idque ſic probo. Etenim ſeptum, ſiue in-
terſtitium eſt, inter vtrumque cordis ſinum, in
ſe quoad viuitur, ita poroſum, vt attractu au-
rium cordis (auritum enim per analogon cen-
ſetur vtrimque, quia velut folles habet) ſanguis
venalis ab vena caua (dextrum cordis ſinum for-
mante, per ſuum tranſitum) tranſeat, atque
migret

migreſt in ſiniſtrum, non viciſſim hinc, ad dextrum. Eo quòd pori in ipſo ſepto ſunt triangulares, cuius conus, definens in ſinu ſiniſtro, facilius conſtipatur; baſis autem trianguli illius, in dextero ſinu, nunquam, niſi à morte. Sanguis autem ſiniſtri ſinus, iam arterialis & veri nominis ſanguis eſt, à ſe ipſo adhuc cruore, in vena caua, diuerſus colore, & ſubtilitate. Quare non abs re nouam ſiue quartam digeſtionem, in ſiniſtro ſtomacho cordis inuenire mihi neceſſe fuit. Etenim non ſecus atque cruor venalis, à cremore & chylo differt, ſic & ſanguis arterialis à cruore, quanquam cognatione propinquiore,& cœlorum inurſtitura, quadantenus in vnam
22 ſamiliam redegerint. In eo tamen eſt ſpecifica amborum differentia; quod ſanguis ab anima immortali informetur in ſiniſtro ſinu: cruor vero minimè, ſolaque luce, formæ ſenſitiuæ participatiuè, non autem informatiuè illuſtretur. Cæteræ enim digeſtiones quietem exigunt. Quarta verò, indeſinenti motus continuitate perficitur. Non enim quod ipſe cordis motus ſit cauſa formalis tranſmutatiua: ſed tantùm diſpoſitiuè concurrat. Scilicet in ſinu cordis ſiniſtro, tanquam ſtomacho, ſingulare fermentum maximè vitale & luminoſum habitat, quod tranſmutati cruoris in ſanguinem eſt cauſa ſufficiens, prout ſanguinis in ſpiritum vitalem tranſmutationi præeſt: Quippe omnis cruor naturaliter tendit in finem ſuum, qui eſt nutritio; attamen vltimato, in vaporem, ſiue in Gas, diſpergitur & euaneſcit, niſi per accretionis coagulum ſiſtatur. Sanguis verò arterialis, pro ſcopo habet, non quidem vt in fuliginem ſiue excrementum vergat. Id enim ſi fiat, à morbo & per accidens, euenit illi. Proprium alioquin obiectum ſanguinis eſt in ſpiritum vitalem traduci. Qui, ſi dein etiam euaneſcat, hoc illi præter intentum eſto. Cum omne ens naturaliter permanere deſideret. Eſt nempè ſpiritus vitalis, lux originaliter in fermento ſiniſtri ſinus habitans, quæ illuminat nouos ſpiritus, à ſanguine arteriali partos, ob quam lucis continuitatem ſcilicet, arteria eleuatur. Fiunt namque ſpiritus ſic vitæ participes & exſecutores illius, prout & Vulcani, continuati caloris. Vita ergo humana eſt lux formalis,& modo & ipſa anima ſenſitiua lucida, adeoque huius exſufflationem, mors è veſtigio ſequitur. Quia animæ ſenſitiuæ inuoluta eſt mens immortalis hominum, quæ à morte auolat, pereunte altera. Abſit autem, quod lux iſta vitalis dicatur ignea, cremans, deuaſtanſque humidum radicale, huiuſque continua fuliginum fœcunditate, cor & arterias inquinet. Sed eſt lux formalis (prout aute de formis dixi) neque enim vitæ eſſentiam intimam aliter vnquam deſcribet, qui vitas rerum formales etiam in ecſtaſi vidiſſet. Quia verba deſunt, & nomina, quibus
23 hæc dicantur, tanquam etyma à priori. Et licèt Deus, alicui vitæ eſſentiam in concreto oſtendiſſet, ſuum tamen docendi honorem, nulli vnquam tribuet creaturæ. Cum vita in abſtracto, ſit Deus ipſe incomprehenſibilis. Sic nempè paulatim, cibus & potus in chylum ſtomachi, chymum meſenterij, cruorem venalem ac tandem per ſanguinem arterialem, ad tenuiſſimum æthera, vitale ſpiritus, & animæ ſubſterniculum aſcendit. Quæ commutatio, motum cordis præſupponit. Neque enim ſat eſt, fermentum efficienter eſſe effectiuum, vt ſanguis animetur & vertatur in ſpiritum, illumque in ſinu læuo cordis habitare: niſi motus concurrat pulſatilis, aſſimilatus motui, quo lac acidulum vera tranſmutatione in butyrum mutatur. Per motum 24
nempè fit ſanguinis non quidem acidi, ſed ſalſi extenuatio, neque ideo in pinguedinem ſiue butyrum vertitur: ſed in ſpiritum vitalem, de ſalis, adeoque de balſami natura: ita nempè ſanguis, per motum, calorem, & fermentum, mutatur in æthercam ſobolem, luminis vitalis hoſpitium immediatum. *Qua propter ſanguis, aqua & ſpiritus idem ſunt.* Etenim ſi iſta lux ſit in ſpiritu, hic verò deferatur per arterias in totum corpus, debeatque lux iſta, ſibi vtrobique eſſe continua, cum ſit loci proprium, aliàs extingui. Ideo arteriæ, apertæ debebant manere, ita quidem, vt nunquam compreſſæ dudum maneant. Quare & pulſum eaſdem dilatare cōueniebat, nec ita comprimi, vt tota arteria in ſe prorſus concidat: duplici fortè, ac duriore, ideo tunica, non iniuſtè veſtitur. Diſcontinuitas enim illius luminis in cauſa eſt, vt vno momento, ſuſpenſis pereat omnis facultas princeps cerebri. Non autem, quod tam citò ſpiritus è cerebro enanniſſet. Denique ſi motus pulſatilis non fieret, frigus lethale mox oborir etur,& rana frigidiores eſſemus. Adeo etſi mulca hyemis ſpatio, ſub luto, abſque reſpiratione victitent, non tamen citra pulſum. Fermentum quoque ſiniſtri ſinus, non niſi lenta tarditate, ſanguinem ſuum tranſmutat, pigreque nimis, tranſmitteret quoque verſus, atque idcirco, importunis ſpirituum neceſſitatibus non ſatisfaceret. Fingamus enim, vtrem odore imbutum, impleri autem liquore, ad ſui dimidium. Vix enim liquor ille capiet lagenæ odorem: ſin verò concutiatur, confeſtim quoque odor ille per minima liquoris ſe ingerit. Sic nimirum, fermentum vitale ſiniſtri ſinus, per motum cordis, ſtatim ſanguini datur, eumque ad feſtinam obedientiam ſuæ impreſſionis cogit. Lumen enim à lumine facilè accenditur: idenque & ſanguis iam animatus, facilè ſolaris illius lampadis lumen arripit, & in ſobolem æthercam adſciſcitur. Eſt itaque Blas cordis, vitalis ſpiritus, & conſequenter ſui caloris fomes: ſpiritus verò ſic animatus, eſt cordis motor, in Scholis penè neglectus: Ex conſequenti quoque, motus iſte, fit propter neceſſarium in ſolaribus conſtitutis calorem, & ſpiritus fabricam. Non credam ergo, pulſum inſtitui, ob requiſitā cordis refrigerationem. Siquidem vitalia, non militant ſub lethalibus frigoris inſigniis, nec intendunt frigus: ſed dumtaxat meditantur vitalia. Eſt nimirum frigus in nobis, mortis indicium, quia comes. Ideoque quidquid in fonte vitæ, frigus moliretur, ablationem vitæ intenderet, vt & monarchiæ eſſet deſtructiuum, tantùm abeſt, quod frigus eſſet neceſſitatis,& contemperamenti ergo. Sine pulſu enim, non accenditur nimium calor: ſed confeſtim etiam perſtite vita, calor interit. Deceptæ enim Scholæ ſic decernunt, putantes, ignem elementalem, in compoſitionem corporum, & intenſo ſui gradu (extra quem ignis eſſe deſinit) ignem in corde conſiſtere, & quidem culinarium, cum aliàs longè petendus, à concauo lunæ ignis ridiculus, alioquin ad ſimplicium ordinariam conſtitutionem, laxo fræno, pro lubitu inferiorum, & contra ſui indolem deorſum, per tot aëris frigora, incolumis, non delaberetur. Adeo- 25
que ſi Scholæ, pro calore radicali, ignem, ſub

lunæ circulo fictitium, intellexiſſent, imperti-
nenter eundem dicerent in nobis, velut lychnio
humidi radicalis, tantum ſubſiſtere: cum aliàs
igneum elementum (quod fingunt temere) æquè
inſulsè, circa alimenti neceſſitatem, & conſum-
tionem viuere ſomniant. Ergo Scholæ ſubau-
diunt in corde, eſſe accenſum ignem culina-
rium, & fuliginoſum, magnoque gradu feruere,
adeoque niſi continuò nouo aëris afflatu tem-
peretur, & fuligo omnis ab hoc igne ſuſcitata
euentiletur: periculum eſſe de ſuffocatione,
combuſtione, & inflammatione. Sic nempe fal-
ſæ authoritates, falſa pariunt themata, & præ
ignorantia cauſarum, pepererunt medendi theo-
remata. Meo quidem iudicio, debebant ſaltem
26 Scholæ meminiſſe, ipſum flatum follium ignem
non refrigerare: ſed magis accendere. Nec vi-
deo, qua ratione, motus animalium ſit ſibi cau-
ſa refrigerationis. Scio denique ignem nullate-
nus ſociari aliis elementis, per minima diſſectis,
quin in inſtanti extinguatur. Scio quoque im-
poſſibile eſſe, ignem exſiſtere poſſe, qui non ſit
verè ignis, & ſummè calidus. Adeoque ſi natu-
ra moliretur refrigerium per pulſum, conatum
eius eſſe ſtultum, vanum, & impoſſibilem. Vn-
de horrendum ſequitur, Deum in finibus ſibi
propoſitis, actualiter erraſſe. Reſipiſcant ergo
Scholæ. Cæterum, debuit feſtinata eſſe tranſ-
mutatio cruoris, in ſanguinem, & huius in ſpiri-
tum vitalem, ne poſt deliquia, palpitationeſque
(ſub quibus celerrimæ illorum ſpirituum fiunt
infectiones ac diſſipationes, adeo vt foſſulæ va-
ſicularum, ante non conſpicuæ confeſtim appa-
reant neceſſitata velut mors ingruat. Non ita-
que, è longinquo petendum, differendumque
auxilium fuit, quod præſto exigitur. Hæc nem-
27 pe eſt ratio, cur in febri ſit pulſus citatior, non
autem fuliginis expulſio, nec refrigerij auiditas.
28 Siquidem ponatur ſpina in apice digiti infixa,
ſtatim pulſus durus, fortis, & citatior, pro pul-
ſus autem augmento dein, ſtatim proportiona-
liter vbique caloris, non autem frigoris incre-
mentum adeſt, & quidem tam ante, quàm citra
fuliginum natiuitates. Dein, ſub febrium inter-
mittentium initiis, per horas aliquot, ac quam-
diu cunctatur frigus, pulſus eſt minutus, rarus,
depreſſus. Adeſt tamen putredo, accenſa (ſi ve-
rum dixerint Scholæ) ideoque & fuligo præ-
ſens in Scholis, eſt cauſa paroxyſmi, ſitiuntque
magnoperè in frigore, & flauum euomunt. Er-
go & compreſſio pulſus deberet eſſe creberri-
ma, totuſque pulſus longè celerrimus. Maximè
quod plerique morientes, in febribus iſtis, per-
eant ſub acceſſum febrilem in frigore, ſpiri-
tuum penuria ac velut ſuffocati. In caloribus
autem moleſtis, etiam in eryſipelate, pruno,
igne perſico, &c. excandeſcit ſpiritus vi-
talis, à cauſa morbifica laceſſitus, ac velut
in iram prouocatus. Vt patet in præfatis
accenſionibus topicis etiam cauſticis. Vbi
aliàs accenſio luminoſa temperata, ſub har-
monia vitali, quaqua verſus elucet. Imo
vt ſub mortem, vel ſyncopen, oculi cornea
membrana, lumine priua cernitur, non antea
æſtuante igne. Porrò quæ in corde incipitur,
ſanguinis in ſpiritum tranſmutatio, in arteria-
rum decurſu, (ſeu cordis ſtomacho) maturatur.
Nec mirum ideo, in liene, tot arteriis fæcundo,
ſtabiliri fermentum pro ſtomacho, primoſque
motus cordis, mentales & animæ ſenſitiuæ, Sa-
turnia nempe regna. Eſt nempe digeſtio cor-
dis, cum integrali tranſmutatione ſanguinis, in
ſpiritum, ſine fæce & fuligine. Quippe quæ
nec ſordes continet, nec heterogeneitates ad-
mittit, nec propter calorem degenerat ſpiritus,
filius caloris. Nimirum eſt animæ ſenſitiuæ, im-
mediata operatio, ſemper vniuoca, ſibi ſimilis,
ac vitæ ad vitam eſſatato per motus vitales. Præ- 29
cipui ergo ſcopi pulſuum, ſunt 1. traductus cruo-
tis, à ſinu venæ cauæ, ad cordis ſiniſtrum ven-
trum. 2. caloris augmentum. 3. fabrica ſan-
guinis arterialis. 4. ac denique ſpiritus vitalis
productio. 5. Alter dein pulſuum ſcopus fuit
vltimus, vt ſcilicet vita participetur primordia-
lis, reſidens in ſpiritu cordis inſito. Repetam
ergo quæ aliàs. Nimirum, quod formæ quæ-
dam niteant, vt in lapidibus & mineralibus;
quædam verò inſuper aucta luce, ſplendeant, vt
in plantis: aliæ verò ſunt etiam luminoſæ, vt in
animantatis. Adeoque vitalis luminoſitas datur 30
ſpiritui vitali, per accenſionem, non quidem
igneitatis: ſed illuminatiuam, & ſpecificam, ſi-
ue per ſpecies differentem. Si quidem piſces
non infelicius viuunt, fortius, viuaciuſque, &
diutius mouentur quam bruta calida. Scholæ 31
pro iis quæ iam demonſtraui, ſupponunt cruo-
rem in hepate, ſuſcipere naturam ſpiritus, quem
idcirco forte naturalem vocant. Qualis nimi-
rum aura eſt in omnibus prorſus herbarum ſuc-
cis, atque hinc demum immediatè ſpiritum
vitalem naſci, atque fieri volunt. Ego verò
aliunde ſpiritum deduco, & proſapia longè no-
biliore. An autem Scholæ, an ego, rectius phi-
loſophemur, cenſeat Lector, qui vtramque jam
doctrinam combibit: memor ſaltem eius, quod
mox dicturus, nempe totum quandoque ſangui-
nem, atque inde creatum liquorem alimenta-
lem, ſiue proximum partium ſolidarum nutri-
mentum, diſpergi tandem per diaphæreſin cor-
poris abſque omni fæce, aut reſiduo capitis
mortui. Idque ideo, vt lector inde ſuſpicetur,
ſanguinem per ſe inclinari, vt fiat quando-
que ſpiritus; quod de halitu cruoris non
æquè præſumitur. Idcirco nempè ignorarunt
totum arteriarum ſanguinem, non rarò verti in
ſpiritualem apothecam, ſiue ſpiritum vitalem:
Aſt cruor, ſi in halitum in vitris noſtris leni
tempore mutetur, craſſamentum, ac tandem car-
bonem, in fundo deponit. Longè eſt itaque do-
ctrina Scholarum remota à cognitione ſpiri-
tuum, quæ à vapore, ſiue halitu aqueo, putant
ſpiritus vitales fabricari: Neglexerunt namque
in hoc vapore cruoris, quomodo ex pane &
aqua, indeque parato cruore ſuſcitetur, non
quidem halitus aquoſus (vt putant) ſed ſpiritus
ſalſus, & illuminatus, eiuſque calor nedum ca-
lefactus: ſed & calefaciens. Quippe Autho-
rum hactenus nemo iſtud lumen indagauit vi-
tale, quo ſpiritus illuminatur, & quodammo-
do feruet: ſic vt vnum quaſi fiant, vita, lumen,
forma, & anima ſenſitiua. Cariosa denique 32
Scholarum doctrina, fines pulſuum, & anheli-
tus, confundit. Nimirum, quod anhelitus fiat
ob alimentum ſpiritus vitalis, vitam ignis
(quem volunt nutriri aëre) refrigerium cordis,
& expulſionis fuliginum. Calorem nempe vi-
talem alere intendunt, & refrigerare, ſiue mi-
nuere. Quæ qualiter ſimul combinari queant,
dicant alij. Ego lubens neſcio. Saltem in maxi-
ma ſpiritus vitalis egeſtate, dumque eius incre-
meatum

mentum operatur potiſſimum, tum nimirum ele-
uatio arteriæ eſt minima & rariſſima. Et vice
verſa, dum ſpiritus abundat, eleuatio arteriæ eſt
maxima: fateor quidem, anhelitum, per volun-
tatis fræ nos trahi, ſiue per voluntarij motus or-
gana: pulſum verò non item. Sed quandoqui-
dem ſanum pectus ſatisfaciat ſuo anhelitu, fini-
bus pulſuum, non eſſet ergo pulſus neceſſarius,
quamdiu quis friget, ſatiſque anhelitus inſpirat.
Atqui cum tamen interim non pauſet proinde
pulſus, certè aliam pulſuum, atque aliam reſpi-
rationis cauſam eſſe, ſiue neceſſitatem oportet.
Percipimus nempe anhelandi neceſſitates; an-
helitum quoque pro nutu modificamus, & ſibi
comprimere in totum poſſunt aliqui: Sed cur
pulſuum neceſſitates magis vitales & non mi-
nus vrgentes non ſentimus? maximè cum ſit vi-
ta, id eſt, origo ſenſibilitatis, quæ ſola ſcilicet
ſentit omnem ſuam neceſſitatem, & ſola nos ab
omni ſenſatione excludit. Quocirca hinc con-
jicio, alias eſſe neceſſitates, veteribus ignotas.
Scio quidem, à ſanguine arteriali, & à ſpiritu
vitali, nullas explodi fæces, ſordes, aut ſuper-
fluitates (vt ſuo loco oſtendam) fuligines verò
deeſſe, vbi non eſt aduſtio: ſed quod cruor in
ſui abſumtione, ſpontaneo coloris ductu Gas
producat vt aqua halitum. Illudque Gas, (quod
Scholæ ſpiritum Iecoris, ſiue naturalem cruoris
33 indigetant) neceſſariò ſubſequenter expelli, ſtat
extra controuerſiam. Alioquin enim homo,
propemodum præ frigore extinctus, citius re-
caleſceret, ſi per aliquot horas anhelitum con-
tineret (intellige ſi anhelitus ob refrigerium do-
ceretur) attamen nec illi quidem ſtatu, anheli-
tum notabiliter intermittit, ſub pœna mortis.
Piſcis etiam pulmone caret, & anhelitu (bullæ
enim, quas quandoque eructant, ſunt flatus, ſiue
ventoſitates digeſtionis, non autem anhelitus.
Ranæ verò, & monſtra maris, vocem edentia,
folliculos habent, pulmonis officio fungentes,
tametſi piſces non ſint ranis frigidiores: Imo
ranæ, atque hirudines, tota hyeme ſub limo
conduntur, viuuntque ſine anhelitu, attamen
non ſine pulſu. Alius ergo vſus pulſuum, aliuſ-
que anhelitus, ac neuter ob ſolum calorem:
etenim in acutiſſimis & calidiſſimis morbis,
quoties nimirum anhelitus maximus, ac inſtar
ſuſpirij ducitur, pulſus eſt paruus & celer, etiam
conſtantibus viribus. Ergo non reſpondent, v-
ſus anhelitus, & pulſus. Maximè quòd aptius
refrigeremur, magno hauſtu frigidæ affatim
potæ, quam ſi eadem quantitas pluries pota ſit.
Plus inquam refocillamur vnico ſuſpirio, quam
plurimis paruis & crebrioribus reſpirationibus.
Perinde ac follis, magno atque continuo flatu,
plus præſtat, quam minoribus accuratis, licèt
pluribus. Vnde benè rutinanti, atque indicio-
ſo viro, ſatis conſtare poteſt, alium eſſe majo-
ris momenti vſum pulſuum: videlicet qui
fermentum digeſtionum reſpicit. Quorſum me-
34 chanicam repeto. Scilicet, quod tandem ſub
vltima digeſtione, totus ſanguis noſter pereat,
exhaletque, nec poſt ſe fæcem vllam relinquat.
Attamen, quidquid per ſolum calorem exhalat,
id vniuerſum tam in viuis, quam in animatis
fæcem poſt ſe relinquit (hanc periti, caput mor-
tuum appellant) quæ tandem ſæa ſic toſta, car-
bonem exhibet. Eſt quippe actio caloris, vbi-
que ſimplex vniuoca & homogenea ex ſe, diffe-
rens effecto ratione materiæ. Itaque ſi vitalis
cruor totus debeat in nobis ſic diſponi, vt totus
tandem, citra caput mortuum diffletur, neceſſe
fuit omninò, id alio contingere medio, quàm
caloris. Aër verò ſemper, & ab initio vbique
ſeparator aquarum fuit ab aquis. Hoc fuit in
Scholis neſcitum. Nempe quod totus cruor, vt 35
in Gas abeat, duobus aliis ad volandum opus
habeat, aëra & fermento. Quocirca attende,
quoties aliquid cruoris in externo corporis
ineptum ſit, aut non ſeorſim diſponitur, graduſ-
que ſubit, vt totum per totum fiat volatile, &
tranſuolabile, eo momento jam ſcirrhi, nodi, &
apoſtemata ſunt concepta: ſi verò parte inte-
riori id contingat: plerumque febres, apople-
xiæ, epilepſiæ, aſthmata, dolores item, & mortes
ſubſequuntur. Videamus ergo, quid aër, quidve
fermentum ad hoc conferat. Inprimis, omnis
terræ mucilago, quæ aliàs facilè vertitur in ver-
mes. Item amylum, carnes, piſces, &c. ſemel
glaciata, eo ipſo muccaginem amittunt, & in
aquam redeunt. Quatenus aër ſemel glaciei fuit
combinatus optimè (vt quandoque de glaciei
pondere dixi) adeoque eſt primus gradus, quo
aër, corpus tenax, in aquam reſoluit. Deinde,
ſub maximis frigoribus, aëreque puriſſimo, ſu-
mus edaciores, ſudamus tamen, & è nobis dif-
flatur minus, cum pauculo atque duriore ſeceſ-
ſu. Proinde nauigans in mari, duplo, non tri- 36
plo, plus edit, (niſi ægrotet) minuſque excre-
menti laxat, ſeipſo, in terra degente. Vnde pro-
uerbium. Aqua facit promotionem digeſtionis.
Quaſi verò, nauigans non in aëre, ſed in aqua
fluctuaret! fluctuatio autem, nobis aërem re-
centat, & hactenus fortior digeſtio. Itaque ſi
fortius edimus, minuſque deficimus, ſequitur
neceſſariò, plus difflari ſiue euaneſcere è corpo-
re. Quod eſt dicere, aërem puriorem Boreæ, &
marinum, facere ad diaphæreſin corporis, ſiue
diſponere cruorem, ad ſui perſpirationem in-
ſenſilem. Nimirum ea de cauſſa fit reſpiratio, 37.
non quidem vt aër cedat in alimentum ſpiritui
vitali, ſed ipſi connectatur, aſſuctus per venam
arterialem, & arteriam venalem Pulmonum, &
hactenus traductus aër in cor ſuſcipiat fermen-
tum, quo comitante, ambo cruorem diſponant
in totalem ſui diaphæreſin. Alioquin multa
fiunt fixa, reſiſtuntque perſpirabilitati, ſi calore
vrgeantur, aliàs erant in ſe volatilia. Quare al-
kali non generatur in cinere, ab igne efficienter,
quamquam effectiuè inde procedat. Quippè
officium ignis eſt quidem accendere, conſume-
re, & ſeparare, non tamen quippiam produce- 38
re. Cum non ſit diues ſemine, ipſe deſtructor
ſeminum, ignis: ex ſeminibus autem, procedat
omnis generatio. Dum ergo alkali, fixum fit ex
ſale antea volatili, non eſt productio rei nouæ:
ſed rei alteratio ſaltem. Alkali enim materiali-
ter quidem erat in concreto, ante cremationem,
fluebatque vna cum mercurio, atque ſulfure.
Veruntamen dum ignis tollit mercurium & ſul-
fur: ſal quidem, tanquam principium magis
ſubſiſtens, in liquatione concremationis, arripit
ſibi vicinam ſulfuris, ſiue pinguedinis partem,
eamque, dum ab ignis tortura, non ſat valet tue-
ri, partim ſub larua Gas ſimul euolat, atque em-
pyreumatis odorem acquirit, partimque appre-
henſo ſulfuri colliquando incorporatur, & ve-
rus carbo fit. Quapropter ſulfur coniugio ſalis
jam fixus, non celeriter è carbone in fuliginem
recedit: ſenſim, ac non niſi aperto vaſe: adeoque

cum ſulfure priore (nam hinc ſulfur rei , ple-
rumque acutum, ſalis volatilis ſaporem retinet)
ac tandem cum ſulfure carbonitio , iuſtum ſui
39 ſalis volatilis pondus euolat. Quod ſanè nuſ-
quam eſt manifeſtius , quam in carbone mellis.
Hic enim,ſi vaſe clauſo vrgeatur , candenti igne
immutatus perſeuerat ; vaſe autem aperto , ita
vtrumque abit , vt porro nil cinerum reſiduum
vnquam ſuperſit. Materialiter ergo , ſal alkali
præexſiſtit in concreto , ante conflagrationem.
Quoniam formaliter totum ſal , in concreto e-
rat volatile , & non in forma fixioris alkali.
Quod iam inprimiſ liquet in cruore , qui totus
abſque reſidentia vlla , per poros inſenſiliter
exhalat volatilis. Sin autem concremetur , plu-
rimum ſalis fixi in cinere ſuo relinquit. Denique
lignum pini, quod parum cineris , minuſque ſa-
lis, dat in cinerum clauellatorum præparatione,
totum calcinando vertitur in alkali. Etenim è
Scandia aduehuntur nobis cineres clauellari,
vvedaſchen dicti, è pino plerumque , & quercu
nonnulla, concremati , qui cum humidiore aëre
cados quibus vehuntur inficiant , ſale nimirum
liquato:itaque ligna cadorum, ſic ſalita,dum cre-
mantur , liqueſcunt inſtar cornu, ac tota ferè in
ſalem degenerant , etiam pars cinerum nempe,
ſal fit , ratione contenti ſalis : quod deìn *Pota-
ſchen* nominant. Alioqui enim cinerea eiuſdem
ligni , ablato ſale manent cineres, & non fiunt
ſal. Vnde nimirum conſtat, ſalem ea cinere , ſa-
lem deinde per colliquationem ſibi ſimilem af-
ficere,& quidem fixum. Ac proinde in concreto
ratione ſalis & colliquationis , fixitatem , aliàs
non exſiſtentem ſuboriri. Ita dum vini tartarus
crematur, vix vnciæ ſedecim eius, dant binas vn-
cias cum dimidia, ſalis alkali, ergo 13. cum di-
midia vnciæ volatiles , calcinando periere. Hæ
tamen ſi diſtillentur , ac demum imbibantur, in
ſuo carbone reſiduo, adhuc quatuor vncias ſalis
cum triente , dabunt per cohobationem. Ergo
quod de quatuor & triente vnciis, vides factum
te arbitrio , idem iudica de duabus vnciis & ſe-
miſſe prioris alkali. Huc facit quod alibi de aqua
vitæ, fixata in alkali tartari , dixi idemque aceto
euenit diſtillato. Hinc itaque apparet,ſal volatile
rei fixari in ſui alkali fixato. Imo pariter totum
cinerum antè fuiſſe volatilem , fixatumque , ſub
prima colliquatione combuſtionis. Salia autem
volatilia , quæ eſſentiis propinquiora erant , in
prima ignis tortura , ſimul cum eſſentiis abſceſ-
ſiſſe. Nota tamen quod tametſi alkali, è ſpiritu
vini fiat, in tartari ſale fixo : nihilominus, quate-
nus ſal aquæ vitæ , connubio eſſentiæ mutatum
ſit,in fixitate tamen vniuoca amborum,vnum ab
altero ſeparabile eſſe, atque diſtingui. Quatenus
alkali è ſpiritu vini,affuſa aqua forti,fit rubicun-
dum : alkali verò tartari , non mutat colorem.
40 Quocirca etiam,eſt ſua inter alkalia, reſpublica
& adulteratores monetæ , plurimum circa ſal
tartari laborant, ſpreto alkali ſalis petræ. Etiam
ſal alkali, paratum,vt dicitur heic è ſpiritu vini,
per ſui ſociationem, mutat ſaporem lixiuij tar-
41 tari : ſic vt euadat balſamus Samech Paracelſi ,
aſtringens,qui antea ſaporem lixiuij habebat,ex-
pers balſami erat,& cauſticum referebat. Tãdem
huc quadrat, quod ligna carioſa , atque putrida,
vix ſalem in ſuis cineribus relinquant. Quip-
pe ſal volatile, abſceſſit cum ſulfure per fermen-
tum putredinis. Adeoque tantundem ſalis fuit
volatile in re,ſiue concreto, quantum ſaltem in

cinere deficere reperitur. Id eſt , totum. Vnde
ſequitur , quod ſal volatile , tam à ſulfure quam
abs mercurio repertum , idem fit materialiter
cum alkalizato:ac proinde volatile alkaliatus, 42
& viciſſim alkali volatilizatur, manente formali
concreti proprietate. Sequitur denique. Quod
ſulfur concreti , diſtillatum , & ſulfur carbonis,
ſint eiuſdem ſpeciei, licèt hoc carceratum, illud
vero liberum ſit Hæc quidem me docuit me- 43
chanica , poſtquam citra empyreuma , ſciuerim
ſeparare tria è concretis ordinariis. Didici nem-
pe, quod omne corpus cremabile , in ſe habet
ſal volatile , quod arreptione ſui ſulfuris fixatur
in alkali. Interim plerumque abundat pars, quæ
colliquantis ſulfuris volatilis amplexus aufugit.
In qua colliquatione, viget actio in rei ſulfur.
Quam intellige exemplo aceti ſtillatitij.Hoc in- 44
quam cum ſit aqua impr æ gnata ſale acido vola-
tili;ſi quicquam actione ſuæ aciditatis morden-
do attigerit, coagulatus confeſtim , quod poſtea
per combuſtionem repetitus fixatum alkali.
Imò ſi ſpiritus vitrioli acidus & volatilis, corro-
ſerit mercurium æquè volatilem, acidum vitrio-
li fixatur in verum alumen. Quas porro mecha- 45
nicas,trahendo ad ſcopum conſumtionis totalis
in cruore, dico. Si rët , (arcanum capiat qui po-
teſt) imprimis volatizat ſulfur concreti cum
omnimoda ſeparatione ſui ſalis , hoc ſal (quod
alioquin in carbone fixaretur in alkali , per ig-
nem) fit totum volatile , ac ſurſum ſcandit , in
ſpecie liquida quandoque,& non rarò in forma
ſublimati : haberque totam concreti craſin. Hoc
ſal , per mechanicam eſt demonſtratum ; eius
autem demonſtratio eſt paucis cognita , nos li-
cet eam tamen palam facere. Saltem inde appa-
ret veteribus, verum aëris vſum in pulſu , & an-
helitu, non enotuiſſe , propter Spagyricæ artis
ignorantiam. Saltem inde conſtat continua ne-
ceſſitate , aërem intro trahi , peculiari fine, vt
cruorem venatum, (aliàs calore noſtro non dif-
flabilem , ſed potius condenſabilem) planè vo-
latilem, abſque reſidui capitis mortui memoria,
efficiat.' In piſcibus verò , vt cruor non à calore,
at ſolis vitalibus partium fermentis,agitatur : ita
nec reſpiratione opus fuit. Siquidem anhelitu
liberè egere poterant animalia , quorum cruor
caloris timore caret. Eo quòd à calore ſit inſe-
parabile , quod cruoris parte aquoſiore exhala-
ta , reſiduum grumeſcat , ac tandem in ſiccam
molem degeneret , niſi inceſſato aëris attractu
& connubio in ſinu pulmonis & thoracis , ſul-
furi cruoris ipſe aër commiſceretur, velut aqua-
rum ſeparator , & ſulfur efferret , in vltimo ſui
eſſe, mutatum, vna cum aqueo vapore, per Gas
inſenſile tranſpiratum. Iſtud non fuit nudum
refrigerij munus (quamquam ſit in Scholis ſic 46
putatum , quæ cuncta calore & frigore metiri
ſunt ſolitæ) ſed adjuncto arteriarum vitali fer-
mento (hactenus forte, ac potiſſimum arteriæ,
venis per totum corpus comitantur) fuit ma-
joris momenti, atque neceſſitatis opus. Adeoque
nec pulſus, eſt plus ad difflandas fuligines cruo-
ris quàm ſanguinis,nec vice verſa ; ſed merè po-
tiſſimum inſeruit , (præter fabricam , illumina-
tionem , & continuitatem vitalis ſpiritus (ad
præparandum ſanguinem in exſpirationem ci-
tra caput mortuum,quod quidem prorſus natu-
ræ requiſitum. Non quidem ad fugandas fuligi-
nes calore partas(quanquam nulla fuligo ex vdis
exhalet propriè)ſed potius ad impediendum , ne.
caloris

caloris opera ordinaria, vapores, (quos vocant
fuligines indiſtinctim) generentur. Aut pro-
prius loquendo, ne vaporibus, è cruore diſce-
dentibus, cætera cruoris pars inſpiſſata, perni-
47 ciem totalem faciat. Quorſum aſpice, quod do-
lente, calente, & vulnerato digito, ſtatim inſoli-
tus eo loci pulſus ſe proferat, eo quòd aëri in-
greſſus, ad extra venatum ibidem cruorem, & in
48 labris deiectum, ſit impeditus, timorque eſt, ne
ſanguis concreſcat, & in pus ſolideſcat. Facto au-
tem pure, is timor minuitur, quia in facto ſiſtit.
Ante volnus enim, occultus pulſus, mox violen-
tus ibidem oboritur etiam antequam calor, vel
præſuppoſita fuligo adeſſent. Pariter quoque,
mox atque internis membranis, ora aliqua in-
gruit, arteria ſtatim mirum in modum, toto in-
dureſcit homine, pulſumque durum, tentum, vi-
bratum, imò & ſerratilem efficit. Nullatenus au-
tem (vt Scholæ autumant) quod arteria ſiccetur
49 vt in corde prænunciet, ac medenti aperiat, qua-
litatem ac naturam partis affectæ.. (Quod ridi-
culum) natura namque vbique incumbit cauſis
intentionaliter maturandis, promouendis, vel
amouendis: neququam autem edendis ſig-
nis pathologicis, diagnoſticis vel prognoſticis.
Sunt enim hæc ſigna per accidens ac præter in-
tentum naturæ à medente notata & obſeruata.
Si namque in progreſſu naturæ, contingens,
trahatur in noſtram cognitionem, id illi per ac-
cidens, & totum extoticum, quæ nil (exceptis
aſtris,) cum intentione prænunciandi opera-
tur. Sed quidquid facit, id ex iuſſu eſt, qui eſt
proprietas dotalis eius. Non igitur arteria pul-
ſum profert durum, eo quòd ipſa aridior, &
ſiccior facta ſit; quoniam nulla ſpes eſſet, poſt
ſiccitatem membranæ, mollioris vnquam pul-
ſus; vt nec rehumectationis partis ſemel exſic-
catæ. Teſtis ſit ſenectus ipſa, arida & exſuc-
ca. Nec denique canalis aut tubus arteriæ, indu-
reſcit in ſignum: ſed in cauſam, finem at-
que media, alterius intenti: Nimirum ſi verum
eſt Scholarum documentum, quod arteriæ pul-
ſent ob finem attrahendi aëris cor refrigerantis,
certè ſi ſui illius documenti perpetuæ memores
eſſent vt deberent, ſaltem illa tentionis duritie,
commodius aërem inſpirarent arteriæ; cum
alioqui mollis arteria attrahendo concidat, ver-
miculans, atque vndoſa in ſe labatur, atque
50 adeo, os eius, quod in duritie hiat, in laxitate
clauditur. Induratus ergo pulſus, indicat con-
tractam, non autem exſiccatam arteriam. Si ete-
nim pulſus ad hoc ederetur, vt defectus ac par-
tium qualitas proderentur, certè in apoplexia
eſſet pulſus molliſſimus (quia cerebrum pars to-
ta medullaris ſtatuetur offenſum) qui ibidem
ſemper eſt durus, & fortis. Sic & oſſifragium,
pulſum faceret omnium duriſſimum. Et pure
51 iam facto, maior & crebrior pulſus eſſet, quam
dum fit. Eo quòd præcedens labor, ſpiritus ege-
ſtatem peperit, & præſens pus ſiue putredo diſ-
flatione celeri eget. Pariter in Phlegmone, ſy-
ſtole opportunior, longeque manifeſtior eſſet,
quàm diſtole. Quæ cum in facti veritate non ſic
ſe habeant, neceſſe eſt, Scholas in finibus pul-
ſuum erraſſe. Quin etiam tunica arteriæ, in ad-
uentum ſudoris vtut antea durior fuerit, iterum
molleſcit, cum ſcilicet maior eſſet explodendæ
fuliginis neceſſitas, quam attrahendi aëris. De-
beret inquam arteria tum paruula eſſe, atque du-
rior cum crebra compreſſione: non autem mag-
no pulſu, vndarum more, lentius concidere. In
affectibus pulmonis demum, cordi vicini, tot
venis, arteriis, & cartilaginibus vndequaque
referti, laxus & vndoſus eſt pulſus, & in putris vo-
mica, cum aliquali intermiſſione. Pulmo in-
quam, ſui fuliginis, explosionibus, opportunè
importuniſſimus, indigeret pulſu duriſſimo, ten-
ſiſſimo, & fortiſſimo. An forſè duplex arteriæ tu-
nica, ſudore futuro iam eſt imbuta? hactenus
madore alieno molleſcit? alias madoris expers?
An duritiem, poſt horam ſudoris reaſſumet? ſui-
que ſiccitatem alternata mollitie ad lubitum fe-
rè compenſabit? Quam enim imbecillitatis plena
ſint medendi theoremata Scholarum? Siquidem
in præfatis pulmoniacis, laxiſſima arteria & pul-
ſus vndoſus, nobis patefaciunt, in obſequium
thoracis anhelitum dari. Natura enim conſcia
eſt, non opus fore citato pulſu, vt neque tenta
arteria, vbi pro pectore primum ac conſequen-
ter, ſiue ſecundariò, pro reliquo corpore, anheli-
tus ſuum munus ſuſcepit; eo ipſo nobis oſten-
ditur, vſus anhelitus alio fine, aliaque parte,
quam quibus pulſus eſt præfectus. Quoties ita-
que plurimo aëre, pro cruore per venas diſperſo,
opus eſt, vt volatiliaet id, quod minatur obdura-
tum iri, toties ſe ſtringit, tendit, contrahitque ar-
teria, non autem ſiccatur. Attrahitur autem aër
ille, non pro nutrimento ſpirituum, vel fuligi-
num explosione: at omnino vt qui in ſe eſt, ſe-
parator aquarum ab aquis, fermento digeſtionis
vltimæ calcar addat, vt totum liquorem nutriti-
tium, poſt ſui monia expellat, citra vllam ſui reſi-
dentiam. Igitur aër inſpiratus, inſeruit huic fer-
mento, non pro refrigerio, non pro cibo ſpiritus,
vt neque pro fuliginum folle. Alioqui etiam la-
xitas arteriæ, incapax eſt vt ſat inſpiraret aëris.
Futurus verò præparatuſque ſudor, cum iam in
ſe ſit volatilis, & latice tenus præſto effluat, non
requirit laboris plurimum, nec arteriæ indura-
tionem. Labentibus enim viribus, ante vermicu-
lãtem vndoſus eſt. Debilitata quippe natura, non
meditatur amplius magnum laborem. Apople-
cticus autem, eſt maximè & longè duriſſimus
pulſuum: ac potiſſimum ſub mortem. Id volunt
Scholæ fieri, quod pulſus & anhelitus eadem
eſſet, ac indiuidua neceſſitas, atque finis. Qua-
tenus (aiunt) cor volet compenſare defectum
anhelitus. At ſyncopes virginum vterinæ, qui-
bus anhelitus eſt extinctus, vireſque validæ
(nam inde reſurgunt plerumque) pulſus mini-
mi ſunt, in redargutionem præcedentis doctri-
næ Sic pariter pulmonariorum pulſus, vndo-
ſus, & languidus, quibus tamen natura deberet
ſatagere penuriæ anhelitus. In apoplexia autem,
cur durus & magnus ſit pulſus, rimandum ex
natura morbi. Quam ex profeſſo libro & lithia-
ſi ſemel attingam. Nunc rei propinquitate duos 52
aphoriſmos exponam. Quorum primus eſt:
*Dum pus fit, maior labor & dolor, quàm facto
pure.* Omne apoſtema in pus deſinens, continet
neceſſariò aciditatem, quæ cruorem in grumum
cogit. Ideoque deinceps incapax eſt tranſpira-
tionis: quocirca natura omnem mouet lapidem
arteriaſque concitat & anhelitum, vt per aërem
fermenta præpediant eiuſmodi effectum. Ac
tandem nil proficiens, ceſſat ab iſto conatu. Et
enim nedum cruor, quatenus grumeſcit, natu-
ræ infeſtus, ſed quatenus extraneum continet
aliquid, (aliàs namque non fieret apoſtema.)
Acidi enim proprium eſt omne alimentarium
imme

immediatum coagulare; Hinc pus. Rectius quam Galenus ergo Hippoc. dixit: *Non calidum aut frigidum, &c. ſunt morbi? ſed acidum: acre amarum, & ponticum.* Vulnus namque ſimulatque corruptionem ſentit, labra tument ſua, & pus fit, niſi violentior vis peius, ſiue Ichor ſaniemue manare cogat. Pus autem Idiotis, bona vulneris digeſtio dicitur, id minus malum rectius cenſendum. Verum ſi vulnus ſit recens, ac balſamo à corruptione munitur, non aduenit pus. At cum fundum, vel labra acor, putredinis index contrahit, fit pus. Sæpè enim vermes in vulneribus ob putredinem conſpicui. In culinis, ſi carnes corrumpi incipiant, illarum

53 iuſcula aceſcunt. Quapropter omnis potio vulneraria, occultum alkali; & quidem volatile, in ſe contineat oportet, ſi accidentibus, ex corruptione acoris natis, reſiſtere debeat. Quatenus alkali quoduis omnem aciditatem, quam attingit, perimit. Sic nempè lapis cancrorum diureticus eſt, & vulnerarius, quod ſatis conſtat. Nam vino maceratus, poſt diem, ſapit li-

54 xiuium. Alter aphoriſmus dixit: *Ventres, naturâ hyeme calidiores, quam æſtate.* κοιλίαι enim cauitates ſonat, non ventres. Suppoſititius eſt, non conformis vicinis, nec genio ſenis congruus. Primariò falſus eſt denique. Nam hyeme edo calida, bibo non ſaltem frigida. Attamen à paſtu frigeo intus. Quorum nullum æſtate ſentio. In tangibilibus enim tactum iudicem ſumo. Excuſant Scholæ, aiuntque externum frigus intro pellere calorem noſtrum, vnde felicior digeſtio. Imprimis ſat alibi docui, digeſtionem non à calore eſſe. Deinde a paſtu, hyeme magis intus

55 frigus quam æſtate ſentitur. Fateor equidem, omnem calorem eſſe à ſpiritu vitali ſanguinis. Si itaque per frigus, ſpiritus cum ſanguine intro pellantur, periculum ſuffocationis erit, pulſuſque indicium daret, ſi fuligines expellendæ vſum pulſus importent. Item maior & velocior pulſus eſſet hyeme quàm æſtate, ſi vera ſit Scholarum hypotheſis. Sed conſequens eſt falſum: ergo & hypotheſis. Sin ſolitarium calorem, abſque ſpiritu, intro fugere velint. Iam inuiti admittent, idem accidens per ſubiecta migrare. Tandem quorſum calor ad ſuum fontem introiret? Et quidem generaliter in omnibus id hyeme fieret? An enim Cor ſanum, quod præ caloris abundantia & fuliginum metu, continua neceſſitate pulſaret, non poterit ob hyemem ſibi de caloris ſufficientia prouidere? vel quare non ceſſat pulſando potius, quàm quod calorem à ſe dimiſſum, præ egeſtate ordinaria repetat? Hæc leui pede pro more tranſiliunt Scholæ. Dicunt enim, copioſius alimentum

56 hyeme abſumi quam æſtate, propter abundantiam caloris. Et iterum, copioſiorem calorem hyeme augurantur, ex pluris alimenti indigentia. Idem nempè, & eodem reſpectu, eſſet cauſa & effectus eiuſdem. Pater & Filius, ante & pòſt reſpectu ſui. Ego verò aërem incuſo. Qui quoties frigidior eſt, etiam eſt ſuæ naturali qualitati vicinior & ſeparator aquarum potior, adeoque cruorem magis in Gas volatilizat, quo aër eſt frigidior. Non ſecus atque de nauigantibus eſt dictum. Alioqui ſomnia Scholarum euaneſcunt, quoad calorem, cauitarum, & puteorum per inſtrumentum, dimetiens ambientis qualitates. Quoad ventrem humanum autem, ſimiliter, ſi degat in hypocau^o ſubtepido. Senſus autem organa, nequeunt momenta caloris exquiſitè diſtinguere, vbi eſt ſemeſtre interuallum. Quia ſtant ipſamet temperamentum alterationibus obnoxia. Ideò & applicatio ſenſibilium, ad organum ſenſus, diuerſa ſtatione fallax eſt. Videntur quoque ſtomachi hyeme caliodores, eo quòd pluris alimenti egemus. Nec mirum, quia æſtate proinde liberalius bibitur. Nutrimur autem potu celerius, quam ci- 57

bis. Vſus ergo pulſuum ſunt. 1. Vt per interſtitium traducatur cruor in ſinum ſiniſtrum. 2. Vt inibi, & clientibus in arteriis fiat ſpiritus vitæ ſanguine. 3. Vt fiat è cruore, ſanguis arterialis ſubflauus. 4. Vt à mente humana informetur. Sunt nimirum arteriæ, ſtomachus cordis, vt meſeraicæ ſunt culina Iecoris. 5. Vt ſit continuatio luminis vitalis, per totum. 6. Blas pulſuum, eſt ad fabricam caloris, non autem frigoris. 7. Vt cruor in habitum corporis pro alimento diſperſus, totus fiat perſpirabilis, ſiue fæcis memoria poſthuma. 8. Anhelitus autem pro ſcopo habet, hunc poſtremum duntaxat pulſus vſum. Tandem & hoc addo. Non eſſe ſpiritum animalem in natura. Vtpote mutatio, quam ſpiritus vitalis recipit in cerebro, non eſt ad formalem tranſmutationem: ſed eſt gradus perfectiuus, ad deſtinationem ſui. Nimirum ſpiritus innatus, intendit ex vitali influo ſibi ſimile generare, idque in ſingulis ſenſuum officinis, illique dat ſigillum ſui organi. Sic nempè opticus ſpiritus non guſtat, non ambo tamen propterea de ſpecie differunt, quanquam muniis. Etenim in vitalitate cordis animatur ſemel à mente, ſitque eius vniuerſale organum vitæ.

ENDEMICA.

1 *Schola ſteterunt vnde incipiendum erat.*
2 *Aërem ambientis, non inſpirari in arterias.*
3 *Implicat, aërem vice ſingula inſpirare, & fuligines explodi.*
4 *Demonſtratur incompatibilitas.*
5 *Sequeretur inde, quod non eleuetur arteria, niſi vt concidat.*
6 *Ceſſarent finis, modus, & poſſibilitas attracti aëris, per pulſus.*
7 *Endemica trahi per anhelitum.*
8 *Vapores non trahi intrò ab vnguentis.*
9 *Spiritui vitali deeſt vis generatiua ſui.*
10 *Paracelſi magnes humanus, eſt figmentum.*
11 *Non dari fuliginem in corde, & arteriis.*
12 *Totam Scholarum Tecmarſin, eſſe pollutam.*
13 *Endemicorum progreſſus.*

NOn ſat eſt dicere, fodinæ eructant 1
venarum, nocui realgaris Gas ſylueſtre, ac metallicam malignitatem, paludes, vaporem fœtidum; ſemiſalſa flumina atque litora, nebulam morbidam, atque ſoli faceſcentis contagium. Aſt propius eundo, adaptationes cauſarum, vbique dant indagantibus intellectum, ignaris autem neglectum. Indubium enim erat hominem in aëre morari, circumquaque aëre allui, imò & veſci, eiuſque impreſſionum violentæ tyrannidi, viciſſitudinumque alteritatibus ſubiici, qua aër continuus aquarum ſeparator eſt. Aër itaque, per os, & nares promiſcuè in pulmonem

trahitur

trahitur parte potiſſima. An verò aër, & per con-
ſequens etiam ens endemicum ab ambiente in-
trò trahatur per arterias, affirmant Scholæ;
Ego verò primus, multa rationum magnaque
veritatis authoritate ſuffultus, dubitaui. Conſe-
quenter quoque irrita eſſe ad pulſuum locos ap-
poſita vnguenta, vt intrò trahantur. Imprimis
repugnant ſibi hæ propoſitiones. Aër trahitur
per cutim in arterias. Et depreſſio pulſuum, eſt
ad depellendum fuligines, ſuſcitatas ſucceſſiuè
à corde. Quoniam ſi feruore continuo continuæ
ſuſcitentur fuligines, iiſque expellendis indeſinen-
ter cor cum arteriis laboret: certè nullus locus
nec ſpatium motus erit, attractioni aëris de fo-
ris intro. Nam ſi è centro cordis, per arterias
ſucceſſiua, continua, & indeſinens eſt pulſuum
expulſio, neceſſariò quoque ortus arteriarum
canalis, continuo filo à corde, ad pellem vſque,
repletus erit fuligine; Cuius fuliginis explo-
dendæ, cum maior eſſet neceſſitas quàm aëris
attrahendi, (citiſſimè namque ignis extinguitur
fumis, non autem tam citò refrigerij penuria
conſumit totum; non eſt ergo mora pro attra-
ctione aëris. Quin etiam, citato pulſu attractus
aër ac puſillo ſpatio motæ, ſic in minutulis ar-
teriarum ramis, aër fuligini inuolutus imbue-
retur, quod potius expulſionis vſum augeret,
quam refrigerio cordis ſatisfaceret. Stante ergo
fuliginum hypotheſi, aër forinſecus nullatenus
trahitur per arterias intrò, adeoque Scholæ in-
circumſpectè ſua dictitant, & inuicem ſibi ta-
men ſubſcribunt. Quinimò ex eadem hypo-
theſi ſequitur, quod per ſe non eleuetur arteria
atque primariò: ſed tantùm principaliter eleue-
tur vt concidat, ea denique opera ſarcinam de-
ponat, pellatque ſuffocationis metum. Cum
iſte finis pulſuum eſſet præcipuus, alter verò
qui eſt refrigerij, ſit reſpectu prioris ſecunda-
rius. Denique ſi arteriæ, aërem intrò ſugerent;
ad quem quæſo finem id fieret, cum magis no-
ceret quàm prodeſſet crudioris endemici aëris
ſuctus? Etenim non propter refrigerium cordis,
cum ſinguli pulſus vix tantillum, minimis, &
extremis arteriarum oſculis, de aëre allicerent,
quod tractu celerius, mox dein, per arteriæ de-
preſſionem non exploderetur: imò citiſſimè, eo
ipſo ſic fuligini eſſet counitum, & calefactum à
ſanguine arteriali, vt nequicquam inde refrige-
rij cor in ſe ſentiret: cum præcipuè non vnico
attractu aër iſthac, à pelle ad cor pergeret, ſed
multiplici arteriæ depreſſione intercedente ſic
in via incaleſceret, vt omnem refrigerij ſpem
eluderet. Quocirca, ſi arteriæ aërem forinſecus
allicerent, neceſſariò ſemper eleuatio arteriæ
longè depreſſionem ſuperaret velocitate & ma-
gnitudine: quod abſurdum eſt. Vt etiam, quod
aër refrigerij qualitatem ſeruaret impollutam,
per tot anfractus arteriarum ſenſim introdu-
ctus. Denique ne arteria traheret aërem, vt
exinde ſpiritus vitalis augmentum ſumat. Quo-
niam, conſenſu Scholarum, ſpiritus vitalis non
ex aëre, ſed è vapore cruoris fit, in corde ad ex-
tremum elaborati, ac vitali facultate inſigniti.
Hebeſque fit affirmatio, quæ ſupponit ſpiritum
vitalem nutriri ſimplici elemento. Dum nutri-
mur iiſdem, quibus generamur. Quapropter
cum aër introtractus, ſit corpus elementale, non
habeat naturam ſpiritus ſanguinei, vt nec hu-
mana determinatione aër vnquam poſſit indi-
uiduari, non poterit nutrire corpus concretum

Vt ſuo loco docui. Quin ſemper vniuerſalis ele-
menti proprietates ſeruet, non autem Archei
conditionem acquirat. Aër enim, nec nobis aſ-
ſiniis nec vitalis eſt lucis capax. Ideoque arteria
horrebit exoticum, nec prius debitis officinis
elaboratum aëra in ſui familiam adſciſcere: nec
attentat natura aliquid fruſtra; vt neque aërem
præparare, vt fiat id, quorſum planè poſſibilem
non habet inclinationem. Fruſtra alioqui, per tot
digeſtionum apparatus viſcerum diſpendia &
officinas, ſpiritus vitalis fieret, ſi tam leui com-
pendio, & citra vſuram de foris maturetur. De-
cepit enim Scholas, quod hactenus creditum
ſit, Ignem neceſſariò aëre nutriri: idcirco & ſpi-
ritum vitalem, vt omnis caloris noſtri autho-
rem, indigere pro ſui cibo, aëris elemento. Aſt,
iam ſuperius elucidaui, Ignem nec ſubſtantiam
eſſe, nec nutriri aëre, imò neque ee combuſti-
bili: niſi quod properando ad fines ſuæ deſti-
nationis requirat inflammabile pro obiecto: non
autem pro nutrimento. Defectu quoque obiecti,
perit in inſtanti, dum ſuæ deſtinationis finem
eſt aſſecutus. Quippè cum nec ſubſtantia ſit, nec
accidens, perit quoque defectu obiecti: eo quòd
ſuum obiectum ſit quoque eius ſubiectum. Ad-
eoque & iſtud eſt ſibi ſingulariſſimum, & ha-
ctenus neſcitum. Ceſſat ergo finis, ob quem 6
traheretur aër externus, per pellem in arteris,
ceſſat modus, ceſſatque poſſibilitas, ſtante fu-
liginum hypotheſi. Denique ſi arteria ſugat aë-
rem per pulſum, indifferenter ſugeret, & ende-
mica promiſcuè, adeoque nocua eſſet eiuſmodi
attractio. Quod falſum frequenti experientia
adnotaui. Præcipuè quod quoties peſtis pere- 7
grina de foris contrahitur per anhelitum, eius
adaptatio non fit, niſi iuxta ſtomachum. Quod
per ſenſum loci, anxietates, vomitum, ſuſpiria,
Cephalalgias, & deliria palam fit. Adeoque para
in nobis, quæ primos motus apprehenſionum
ſentit ac format, etiam primos peſtis inſultus
ſentit. Concedo quidem, Peſtem contrahi, con-
tractu rei contaminatæ, atque illico ſentiri dolo-
rem, velut pungentis acus. At hoc non arguit,
fieri proin ſuctum aëris per arterias, vbi ipſum
venenum aptum eſt, pellem inficere & confe-
ſtim in eſcharam vrere. Eſt nimirum longè
aliud, peſtem intrò trahi per arterias, ſiue per
ſuctum allici: atque aliud, per attactum, tan-
quam per ſerpentis ictum, intro, vi ſuæ conta-
gionis repere; emplaſtra enim, balnea & olea,
pellem alterant, & conſecutiuè vel pergunt a te-
rate, vel trahunt è centro ad pellem: Non au-
tem quod intro materialiter inde petiti vapores
trahantur. Tum demum, pulſus non eſt per mo- 8
dum reſpirationis, quæ vno ſuſpirio quidquid in
thorace eſt aëris, efflat: ſed eſt pulſuum motus
interruptus per oppoſita, & creberrimos proin-
de non minus exſpirans quàm inſpirans, feſti-
nantque alternatiui illi motus tantum, quod ſi
quid aëris attraxiſſent, id fruſtrato fine turbaret,
cum in inſtanti iterum extruderetur. Siquidem
quod oſculis eſt vicinius, id etiam primò efflare-
tur. Adeoque ſpem non haberet aër vnquam pe-
nitius admitti, aut refrigerio cordis ſatisfactu-
rum. Denique, ſpiritui vitali deeſt vis generati- 9
ua, quâ aërem in ſpiritum tranſmutatione for-
mali deduceret. Cum illa vis competat fermento
& officinis, ſine quibus non fit cruor. Neque
enim cruor poteſt generare cruorem è dato
chylo ſtomachi, in vena aut arteria, non proin
fieret

Digitized by Google

fieret vnquam inde cruor, aut ſanguis. Aër ergo etſi corpus aptum eſſet, non poſſet fieri tamen alimentum ſpiritus vitalis, niſi primum in corde fuiſſet elaboratus, viuidus, & illuminatus indiuidualiter iuxta ſpeciem humanam. Quorum ſingula elemento repugnant. Nugas ergo eſt
10 commentum irritum; fictumque eſt cordis refrigerium, attracto aëre intrò, per arterias. Fictuſque eſt hominis Magnes à Paracelſo celebratus. Cum arteriæ nil intrò ſurgant: eſſetque aër ſic introductus, maiori arteriis oneri quàm ficta Scholarum fuligo. Si ergo arteriæ non trahant aërem, multò certè minùs id faceret caro, cauitatis carens aëris inimica. Enimverò, vt aërem forinſecus trahi ad cor, per arterias, tam ad eius refrigerium quàm alimentum, atque augmentum ſpiritus Archei, non eſt niſi merum
11 commentum: ſi æquè eſt friuolum Scholarum inuentum, quod ſola neceſſitas explodendæ fuliginis, in corde natæ arterias depriuoeret. Siquidem præcedenti iam limite alios pulſuum ſcopos ad longum oſtendi. Nam quidquid in corde fit aut purum ens eſt purumque defæcatum, atque vitale. Non eſt enim ibi aduſtio empyreuma, ſiccitas, nec fuliginum cauſa efficiens. Inſulſum enim eſt vitæ fabricam, deſtruenti igni ſic comparaſſe, vt ſanguinem ibidem aduri, & fuligines fumoſas edere, fingendum ſit. Nam ſi quæ exoticæ aporrheæ, quandoque præter naturam, cordis limites inordinariò attingunt; confeſtim arythmos palpitationum & procellarum intermittentium defectus ſentimus. Verùm ſi ordinaria eſſet cordi fabrica fuliginum quomodo ſequeſtrarentur à ſpiritu vitali? & quo vallo, dirempta ab inuicem manerent? Quomodo poſſibilis eſſet fuliginum exploſio, quæ ſimul ſibi intimè permiſtum ſpiritum vitalem non profunderet affatim? Adeone, vti Scholæ nil habent puræ doctrinæ, etiam nil impolluti, nil ſi excrementitia, & ſtercorea fuligine, infœdum patiuntur? Putantne eſſentialia vitæ munia, tam fuligini quàm vitæ ſpiritui, competere indifferenter? Adeoque & hactenus commiſceri? Quomodo, depreſſio arteriæ, in finem bonum, & à Creatore deſtinatum, hactenus tenderet, quæ cum fuligine ſimul ſpiritum vitalem ſibi permiſtum, efflaret? Adeoque mortem, atque perniciem præſto afferret? Quomodo ipſe rerum arbiter, ſummè honorandus, vel à creato homine, per pulſum ſyſtolen non feciſſet mortem? Denique ſi fuligo eſſet pulſuum modulamen (vt volunt) quis eſſet ille ſeparator, qui fuligines potius in carnis habitum foras quàm per portas, rectà in caput diſcedere cogeret? Aut ſi indifferenter cum ſpiritu vitali, in ſinus cerebri commiſta fuligo properat, cur non continuò ſenſuum turbant œconomiam? Quid ſi arteriæ compreſſio, fuliginum expulſioni ſit dicata, cum enim arteriæ ſint lateraliter pertuſæ, ſicut locis per quæ tranſeunt, hactenus ſpiritum & vires vitales largiantur: ergo & iſthac ſimul fuligines expellerent. Quæ ſanè pernicioſiores eſſent omnibus viſceribus, quàm ipſis arteriis, eo quòd hæ, cenſeantur recenti aëre recreari, non autem viſcera. Si ergo velint, fuligines per arteriarum compreſſionem expelli, oſtendant nobis prius, fuligines non ſecus, quam per vltima arteriarum oſcula, purgari poſſe, idque ſoſpite ſemper ſpiritu, fuliginibus permiſto. Scholæ perfecto, pollutam fuligine doctrinam ſuſtinent cæcoque ignauiæ ſuaſu, ſuo ſubſcribunt genio Galeno. Cum igitur materiam, calorem, 12
reſidentiam, contentum, & circulum vrinæ ignorauerint, pulſuum verò cauſam efficientem præterierint: ad calores verò, & frigora potiſſimum refugerint, veroſque fines neglexerint, tota Tecmarſis medendi polluta manſit. Scholæ igitur, velut ex tripode prophetatæ ſunt, tam in cognitione morborum, quam eorundem progreſſu, atque termino. Quod poſtmodum multò luculentius probabo. Endemica ergo, quà &
quorſum intrant, affectant omnia: caput videlicet, thoracem & horum clientes. Quotumque 13
valent, tantundem operantur atque efficiunt. Quædam enim labem, in partem imprimunt, & deindè abſcedunt. Vt ſunt nebuloſa, fœtida, fracida, &c. Quædam verò ſpecie fumi intrant, ac inſpirantur mineralia, quæ intus denuo coagulantur diuerſimodè. Nam aliqua cum ſcreatibus exſpuuntur, ſi noxia non ſiunt. Alia verò, parietibus cannarum pulmonum, tenaciter in vitam adhærent, ſuamque in hoſpitium tyrannidem exercent. Huius generis eſt, quidquid è venis mineralium effumat. Quapropter & fumus mineralium ob ſui malignitatem & virus arſenicale, ſyuonyma euaſerunt: Coinciduot nempè Arſenicum & fuligo, ſiue fumus metallorum Vnde raucedines, cordis tremores, lipothymiæ, Aſthmata, pleuritides, peripneumoniæ, tuſſes, ſputa cruenta, tabes, vomicæ, &c. Interim non liquet, endemica par arterias trahi, neque eaſdem affici immediatè. Sin autem Mercurius tremores pariat, ſaltem id eſt arteriis impertinens. Nec etiam proinde tremunt, quibus Mercurius per vnguina intrò adactus eſt: ſed veſicantur ore, gutture, vulua decidit, & vlcerantur, vacillant ac nigreſcunt dentes, tumet caput & immenſum ſaliuant fœtida. Deauratores quoque, foſſores & ſeparatores Mercurij, qui inſpirant virus capiti lethale, atque neruaceis, efficiunt in nobis endemica quantum poſſunt.

SPIRITVS VITÆ.

1 *Doctrina Veterum de triplici ſpiritu.*
2 *Steterunt, vnde incipiendum.*
3 *Spiritus vini, continet duo tantum initia chymica, ad lubitum Artificis flexibilia.*
4 *Spiritus vitalis, è ſpiritu vini.*
5 *Ebrietas quomodo.*
6 *Spiritus vini, & aqua vita quomodo differant.*
7 *Quidquid ſolo igne ſtillatur, recedit à viribus prioris concreti.*
8 *Differt fermentum ſtomachi & panis.*
9 *Fermentorum pluralitas.*
10 *Neſcitum Gas, peperit plura abſurda, in rerum diſtinctione.*
11 *Sanguini, & non cruori, ineſt anima.*
12 *Cruor, abſque ſpiritu iecorario.*
13 *Ebrietas.*
14 *Progreſſus ſpiritus vitalis, per munia.*
15 *Indoles eſſata, ipſius ſpiritus.*
16 *Qua per ſenſum cenſentur vnum, decernuntur in effectibus.*
17 *Vnde ſpiritus vita, ſit balſamicus.*
18 *Spiritus aqua vita, ſole attactu, oleoſitatem amittit.*

19 *Statim*

19 *Statim fit ſal.*
20 *Totus cruor vertitur in ſalem.*
21 *De vita ſpiritus vitalis,*
22 *Lumen ſubinde extinguitur in materia ſpiritus.*
23 *Totidem luminum ſublunarium ſpecies, quot vitalium.*
24 *Definitio ſpiritus vitalis.*
25 *Calor vita, non eſt conſtientiuus ſui humidi.*
26 *Calorem eſſe vitæ adiacens.*
27 *Scholarum indiſtinctio, effectuum caloris, & fermenti.*
28 *Vnde calor eſcharoticus in nobis.*
29 *An ſit ſpiritus animalis à vitali diſtinctus.*

DE Archeo tanquam fabro in ſemi-
ne, iam ante diſſerui, & qualiter
cuncta diſponat tam in generatione,
quàm traoſmutationibus cibotum
per curſum vitæ; Quod monus propriè ſpectat
ſpiritum inſitum: nunc autem quomodo atque
vnde conſtituatur ſpiritus in arteriis fluctuãs, oc-
caſione Blas humani iam deſcripti, illorum of-
ficium & proprietates conſequenter hoc tramite
1 explicare ſuſcepi. Scholæ docent alimenta pri-
mum in chylum, dein in chymum ac cruorem
motari, adeoque in iecore ſpiritum quendam
naturalem fieri, qui repetita deio digeſtione cor-
dia, io vitalem mutetur, atque tandem in cere-
bro aoimalis, ſiue ſenſitiuua fiat. Sic vt natura-
lis, ſit alendis partibus; vitalis verò, conſer-
uandis iiſdem: atqoe animalis, ſenſus, motus,
animæque fuoctiooibus deſtinatus. Aſt autu-
mo, longè aliter philoſophandum atque vlte-
riùs progediendum fuiſſe: eteoim ſpiritum
quendam, ea Hippocr. Nonerant illud eſſe im-
petum facieos. At noo ſufficiebat ſcire, quen-
dam eſſe ſpirituio, quibus organis fieret, quid-
vè ageret, dixiſſe, niſi ſimul einſdem indolem,
ſnbſtantiam atque proprietates, cum fiendi mo-
2 do, explicarent. Alibi tradidi, quod è qualibet
planta, & fructu, appoſito fermento, fiat aqua
vitæ. Quod cum vulgo ſcitum ſit, dum è gra-
ois, hydromelite, & ſoccis aquam vitæ fabricat;
3 Demooſtrationis non indiget propoſito. Eſt
autem aqua vitæ, liquor volatilis, oleoſus, qua-
tenus totua inflammatur totuſque ſalſus (qua-
tenus acris, mordax, ſicut ore detentus diu-
tius, epidermida gingiuarum ac labiorum vrat)
vnumque & idem ſimplex, ſic doo tantum, &
non tria chymica initia continet. Sic quidem,
vt pro ootu artificis, tota aqua vitæ ſal fiat, vel
oleum; Hoc eſt; Eiuſmodi initia non eſſe initia,
non conſtantia: ſed arbitrio humano muta-
bilia. Contioet autem vioum pro parte ſui vi-
4 noſa ſpiritum, aquæ vitæ reſpondentem: hic
eoim, abſque aliarum officinarum maturitati-
bus, rapitur per ſtomachi arterias ad caput. Sic,
5 vt ſit plus iuſto: (vini) inſit ſtomacho, ſequatur
ebrietas, quatenus ſpiritus vini largios io caput
affluat, quam commodo ioternallo, queat com-
mutari, determinatiooe indiuiduante humana.
Hinc enim conſtat commutatio, itemque fer-
6 menti operatio. Veruntameo io vino eſt iſte ſpi-
ritua mitior, quam aqua vitæ, quæ per diſtillatio-
nem elicitur. Qood à pari ſpectatur in oleo oli-
uarum. Diſtillatum eoim (quod vocant oleum
laterinom, vel oleum philoſophorum) differt
loogè ab oleoſitate, quæ elicitur ea oleo ſimpli-
ci, per ſolam digeſtionem cum ſale circulato Pa-
racelſi; Separatur namque ſal circulatum, idem
in virtore, ac pondere, poſtquam oleum oliua-
rum in ſuas heterogeneitates diuiſit. Dulce enim
& duplex oleum ex oleo oliuarum, prout &
ſuaoiſſimos ſpiritus è vino ſeparatur, longè ab
aquæ vitæ acrimonia ſegregatus. Vnde conſe- 7
quenter didici, quidquid ſolo igne diſtillatur,
procol à viribus coocreti recedere. Io oobis au-
tem, etſi cibus ſuo modo putreſcat, (ſi nempè
putredo iſta ſit medium tranſmotandæ rei, in 8
rem) attamen in digeſtiooibus ooſtris per iſtam
putrefactionem (actionem inquam fermenti
ſtomachici) noo eatrahitur aqua vitæ ea oleri-
bus, granis, pomis, aut leguminibus. Siquidem
intentio naturæ, oon eſt tunc procreare aquam
vitæ; eſtque alud in nobia fermentum, quo rea
reſoluuotur io chylum, atque illud, quo res di-
mittunt ex ſe aquam vitæ. Nam herbæ, dom per
fermentom in aqua putreſcunt, pro eatractio-
ne aquæ vitæ manent caodea, ſtipites & folia
iotegra, in figuta & duritie priſtinis: quæ à no-
bis manſa, in chylum vertuntur, priſtinamque
ſui faciem amittunt. Quocirca comprehendi, tot 9
putrefactionum varietates, totque ſtercora vnios
panis ſpeciè diuerſa, qoot ſpecies animalium
pane nutriuotur. Imò præterea, longè plura
fermenta, ſiquidem adhuc pluribus mediis, tam
ſpootè, quàm ex ioſtitoto panis putreſcit. Quod
de pane enim, tantundem de aliis cibis, ſit di-
ctum. Scholæ quidem ſciebant, nil oobis pro-
ficere, quod in ſui radice non contineret vitæ
præludiom, (adeoqoe aërem idcirco, pro ſpi-
ritus augmento admittunt, poëtarum deceptæ
motutis, vitales aoras dicentium:) voluerunt
nempè in croore, ſpiritum hepaticum; natura- 10
lem, acto eſſe, aoræque inſtar gliſcere. Putarunt
oempè eſſe vaporem; Neſciæ, quod vapor non-
quam fiat Gas incoagulabile, aura, æther, vel
exhalatio ſylueſtris: ſed maneat ſemper aqua.
Putarunt itaque, quòd vapor è cruore extraue-
nato (prout è quolibet repente liquore) exha-
lans, eſſet cruoris ille ſpiritua, vnde materiali-
ter ſpiritus vitalis fabrefieret. At ſanè, cruor,
quamdiu io vaſis Meſenterij & Portæ fluit, eſt
ſpiritus expers. Quare & per laxatiua euocatus,
putidus excernitur, abſqoe notabili debilitatis
indicio: quod oon ita fit, ſi ad venam cauam ſe-
mel pertigerit. Quoniam tum, homogenealiter,
cruor eſt ſigillatus præludio, vt fiat ſanguis ar-
teriæ & ſpiritus, ideoqne indifferenter cum ſan-
guine, in Sacris vocatur ſpiritus rubens, cui ani-
ma inhabitat. Quanquam id propriè de ſangui- 11
ne intelligatur: vtpotè, loquens Scriptura ibi-
dem, de iugulatis vel enectis, quibus cruor ſi-
mul cum ſanguine profunditur. Aliquando de
digeſtiooibus docebo, quidquid in ſtomacho
conficetur, id à fermento ibidem. (Etiam ipſum
ſaccharum) aceſcere, non quidem aciditate ace-
ti, omphacij, citri aut vitrioli; ſed ſuo fermen-
tu pari, & aciditate ſpecifica, quamuis com aliis
acidis, in acydo ſymbolizet. Eſt tamen interna
dynami, ab omnibus diuerſus acor. Eſtque iſtud
acidum ciborum perfectè volatile. Nec obſtat,
qood chylus in adoleſcentibus, oſſis fixitatem
aſſumat, vt & in fracturis oſſium. Eſt namque
idem chylus ſtomachi, poſt accretionem, qui
adoleſceoti erat. Ille verò totus tandem diſſlatur
abſq; vllo ſui reſiduo: rurſus oſſis naturã in Poro
reſumit in fracturarũ ſolidatura. Ideoque eo ipſo,
chylus omnis eſt volatilis, & hactenus in cruore

aliquando ſpiritus indolem aſſumet. Non qui-
dem quod ſpiritus illi inſit naturalis, & à cruore
diuerſus: ſed potius, quod cruor totus ſpiritua-
lem characterem in promiſſione adeptus ſit. 1.
12 Ioan. 5. *Aqua, ſanguis, & ſpiritus, vnum ſunt.*
De digeſtionibus verò docebo, quo pacto illud
acidum, in chylo tranſmutetur in ſalem vola-
tilem, cuius pars excrementitia, cum vrina, &
ſudoribus, proſcribitur. Ipſa verò maſſa cruo-
ris, virtute fermentali cordis, & pulſuum adiu-
uent, tranſeat in ſanguinem, ex flauo rubi-
cantem, vnde ſpiritus vitalis efficitur. Adeoque
non aër aut vapor cruoris: ſed ipſus cruor in
ſanguinem, & inde demum in ſpiritum vita-
lem deducitur. Iecoris quippè munus eſt vni-
uocum, & dicitur ſanguificatio, non autem ſpi-
ritus creatio: quæ procul inuicem diſtant. Ne-
que enim vni viſceri, totidem ac tam diuerſa
competunt munia; maximè quod cruoris ru-
dis moles, nondum ſpiritibus ſeminarium ap-
tum ſit. Sufficit enim iecori, tam paucis arte-
riis, & vitæ communione ditato, chyli in cruo-
rem vera tranſmutatio, & noui entis vera gene-
ratio. At in corde, tanquam vitæ fonte, cogita-
tur primum de vitalibus initiis. Cruor enim
ibidem, in ſanguinem atque auram vitalem ex-
tenuatur; quæ duo vnica prorſus actione perfi-
ciuntur. Iuxta promptiorem & tardiorem cruo-
ris obedientiam. Cruor enim fit cum chyli ſiue
cremoris inſpiſſatione, liquidi ideo excrementi,
ſiue lotij ſeparatione: ſed ſpiritus fit cum inſ-
piſſata attenuatione. Quæ actiones ambæ tam
oppoſitæ, nec ideo vni competunt iecori. Quod
ſi autem Scholæ velint ſpiritum naturalem in
cibis præcaſtitiſſe, in iecore verò perfectionem
accepiſſe. Cæterùm bullitis, coctis, & aſſis, fa-
cilè expirat: & ſi quis reſtiret forte, ille noſtræ
œconomiæ non eſt hepaticus. Fateor equidem,
ſpiritum vini eſſe vegetabilium ſpiritum, facile-
que rapi in arterias, tanquam ſimplex ſymbo-
lizans, præuiè diſpoſitum, vt facile in ſpiritum
vitalem tranſcendat. Sed exin, Scholæ nil pro
ſuo hepatico conficiunt. Nam ſpiritus vini citra
digeſtionem è ſtomacho immediatè rapitur in
arterias, nec per gradum cruoris aſſumitur col-
lega vitalis, facilè quoque exin colligitur, vita-
lem ſpiritum non præſupponere naturalem. Pa-
tetque quod dixi. Siquidem qui deliquia vel
tremorem cordis patiuntur, ſentiunt vini ſpiri-
tum mox & immediatè, in conſortium vitæ ad-
13 mitti, neque enim tum etiam à multo affatim
vino inebriantur. Alioquin vino adhuc corpo-
raliter exiſtente intra ſtomachum, ebrietas non
aliunde procedit, quàm quòd vinoſus ſpiritus,
affatim in cor & caput raptus ſit, & præexiſten-
tium ſpirituum ibidem confuſionem pariat ipſe
adhuc in cordis officina nondum politus adue-
na. Cruor ergo ipſus, eſto ſpiritus hepaticus,
corporalis, coagulatus in materiam, & vitali
œconomiæ ſubſtratus. Per me licèt, dummodò
intelligamus rhetoricè. Nempè ipſum cruo-
rem eſſe obiectum capax, & materiam vt inde
fiat ſpiritus. Et philoſophicè loquendo, ſiue
propriè, non ineſt cruori ſpiritus, ipſi à iecore
factus. Eo quòd hepati incumbat labor ſangui-
ficationis, ſeparationis, laticis, vrinæ, & ſudoris.
Dum ſcilicet celerrimè iſthæc tranſeunt per
exiles venularum cataractulas. Cruor nempè,
etiamſi in meſeraicis præludia ſui ſuſceperit:
vera tamen eiuſdem fit generatio, fibrarum item,
atque coagulationis dotes, ſub celerrimo tranſi-
tu, cum ſuo ſero, per capillaceæ tenuitatis tu-
bulos. Quod ſi & hepati inſuper, incumbat ge-
neratio ſpiritus: præter enim fruſtraneam eiuſ-
dem generationem, eſt hepar nimia ſarcina, at-
que officiorum pluralitate proſternere, aſini in-
ſtar. Sufficitque cruori, quod eius ventrum fa-
ctus, particeps de vita, vitalique lumine illu-
ſtretur. Itaque prout à cordis fermento & labore
cruor fit ſanguis & volatilis ſpiritus: Ita ab arte-
riis deſumpto fermento, cordis vicario, fiuntque
ita volatiles, vt nullam poſt ſui conſumptiones
reſiduam amuſcam relinquant: ſed totali ſui trã-
ſpiratu egrediantur. Cor ergo fabricat è cruore 14
ſanguinem quem eadem aptat extenuatque ope-
ra, ac tantundem ſpiritus vitalis, in ſanguine fa-
cit, quantum cruoris groſſities, teniteniſque eiuſ-
dem ſubſtantia permittit tantulo ſpatio, quo in-
tra ſinus cordis agitatur, atque concutitur. Enim-
verò, necdum ſatis eſt, nouiſſe cruorem eſſe ſpi-
rituum, item traduci in ſanguinem arterialem,
& dare ſpiritum vitalem, cuius fauore à mente
informetur, atque animatus fiat. Et hunc de-
mum transferri in ſinus, ſiue ſtomachos cerebri,
ibidem variam ſuſcipere characterum determi-
nationem. Ita vt motiuus fiat in ſpinali medulla,
viſiuus in opticis officinis. Qui ſi aliquo errore
ad linguam ducantur, guſtatui ſunt planè inuti-
les. Quapropter fieri, vt non raro digiti ſtupeſ-
cant, pars aliqua mobilis, vel ſenſu vel motum,
relicto ſenſu amittat, eo quòd alieno ſpiritu &
deuio, partes irrorentur. Sunt nempè tactuum 15
authores motui impares, & viciſſim. Quin in-
ſuper indolem ſpiritus vitalis, nouiſſe oportet.
Enim verò quandoque ſat liquebit, ex chylo aci-
do, partim cruorem, partimque vrinam ſal-
ſam & excrementa fieri: Salſedinem verò il-
lam excrementoſam, eſſe ſpiritum volatilem &
ſalſum, qui terræ confermentatus, tandem ſalſ-
petræ naturam pro parte aſſumit. Cruor quoque 16
per diſtillationem, dat hunc ſpiritum ſalſum,
planè volatilem, ac nequicquam à ſpiritu vrinæ
diſtinguibilem. In eo tamen, eſſentiali ambos
proprietate, differre conſiderani, quod ſpiritus
ſalis cruoris, curet epilepſiam, etiam adultorum;
non item ſpiritus ſalis vrinæ. Ergo patet in cruo-
re, ſpiritum ſalſum & volatilem contineri. At
quo modo, totus abſque heterogeneitate cruor
tranſmutetur à fermento cordis, in ſpiritum,
quantum dici poteſt, explicui tract. de vita lon-
ga. Quia alioqui naturæ non ſunt à priori de-
monſtrabiles, vt nec fermentorum operationes,
quia cauſæ ſunt eſſentiales, in rerum tranſmuta-
tiones. Eſt ergo ſpiritus vitalis, ſalinus, ideoque 17
balſamicus, & cuſtos à corruptione, idque non
tantùm ratione ſalis, quantum reſpectu luminis
concepti, in ſuo ſale. Adeoque nec poteſt aër,
eius additamentum aut alimentum fieri. Et-
enim quanquam aqua vitæ, facilè in ſpiritum vi-
talem aſſumatur, non eſt tamen hic oleoſus ac
combuſtibilis; ſed ſpiritus vini, ſolo fermenti
attactu, facile totus in ſalinam naturam volati-
lem aſcendit, vt extemplo oleoſam, ſiue accen- 18
ſibilem proprietatem, amittit. Prout per me-
chanicam docui, tract. de Duelech. Quomodo
nempè, vnico inſtanti, aqua vitæ tranſmutetur
in offam albam, non inflammabilem quod aquæ
vitæ euidentius contingit, per fermentum vi-
tale ſalinum. Igitur ſpiritus vini ſine mora, vel 19
vlteriori digeſtione, confeſtim rapitur in cor,
per

per arterias ſtomachi, & vires reſtaurat, eo quòd
parno labore in corde perficiatur. Non tamen eſt
putandum, quod ſpiritus vitalis, ſit acidus, eo
quòd ſpiritus ſaliſpetræ ſit placide acidus, fiatque
tandem ex ſpiritu vrinæ. Quia ſpiritus vnde ſal-
petræ in terra coagulatur, non fuit acidus, dum
eſſet ſpiritus vrinæ. Eſt ergo ſpiritus vitalis ſal-
ſus, non acidus, (Acidum enim extra ſtoma-
chum, toti corpori eſt hoſtile) ſpiritui vrinæ vi-
cinior, quam ſalipetræ, multoque adhuc magis
alienus eſt à ſpiritu ſaliſpetræ, per aduſtionem,
& commiſtionem adiuncti, extracto. Salſedinem
autem ſpiritus vitalis facilè percipiunt, qui mem-
brum aliquod ſtupidum habuere, quod ſenſim ta-
ctum recipiens, punctiones & ſtimulationes pa-
titur, quæ veræ ſunt ſalſedinis indicia. Salſedo
quidem ſpiritus, cognoſci poteſt; ſed eiuſdem lu-
men, immediatè, & fontaliter à Patre luminum
procedens, omnem arcet mortalium indagatio-
20 nem vlteriorem. Porrò quod totus cruor ſit me-
rus ſal, non fortius probari deſiderat quàm quod
totus cruor, homogenealiter in vlceribus, Aſ-
cite, &c. Ichor fiat, per degenerationem imme-
diatam. Cruor enim intensè rubet, flaueſcit au-
tem dum ſanguis fit: eo quòd rubedo flaueſcat,
vbi per ſalem volatilem velox diſſoluitur. Mor-
21 tuum adhuc eſt, quicquid dixi hactenus. Spiri-
tus vitalis, muniis vitæ fungitur. Non eſt autem
liquori, aut exhalationi quatenus ſalſis, pro-
prium, auguſtum vitæ faſtigium. Vtque viuat,
neceſſariò lumen habere debet à Patre lumi-
num, rerum vita. Ergo oportet, vt ſpiritus, ſiue
æther vitale, ſit illuminatum lumine ſimplici-
ter vitali, nec quidem vniuerſali: ſed ſpecifico,
& indiuiduante. Nec etiam lumine igneo, vren-
te, inflammante, & concentratis radiis conſpi-
cuo. Aſt, eſt lumen formale, de conditione ani-
mæ ſenſitiuæ. In quo verbo ſiſtuntur deſcriptio-
nes, & indagationes vlteriores mortalium. Quor-
ſum finge, vermes Nitedulas, lucem in ventre,
ſub noctem habere, (vt & maris bullæ habent
nocturnum nitorem, atque plurima, quæ per
putredinem in vltimam pergunt ſalium mate-
riam.) Vitalem tamen, & quæ cum vita illarum
extinguitur. Par lumen aliquod finge in ſpiritu
vitæ, qui quoad viuit, lucèt, dumque morientis
oculos deſerit, cornei apparent, & defœdati.
22 Extinguiturque iſtud ſubinde lumen, adhuc
ſpiritus vitalis ſoſpite materia, in Peſte, veneno,
ſyncope, &c. nec putes tamen, parem lucis
eſſentiam in nobis, & Nitedulis, vt ſcilicet lu-
23 mina ſolo graduum tono diſcrepent. Sed veue-
ra totidem ſunt luminum vitalium ſpecies, quot
vitalium creaturarum. Idque abundans diui-
næ largitatis eſt indicium, quod luminum, quæ
nobis ſub vnica comprehunduntur notione &
vocabulo tot ſpecies, atque vitalis ſint diffe-
rentiæ, quot ſunt ſpecies vitalium: vtpote quod
illæ luces ſint ipſæmet vitæ, animæ, atque for-
mæ vitalium, (mentem immortalem, quan-
quam & ipſa ſit lux quædam incomprehenſibi-
lis; excipio tamen, dum de luminibus caducis
ago.) Adeoque per eiuſmodi luces ipſas, eſt ſo-
la, atque omnis ſpecierum diſtinctio. Pater lu-
minum itaque, ludit abundantia ineffabili ge-
nericorum luminum multo maiori largitate,
quàm in vnico vultu humano, propemodum
infinitas varietates effingens. Eſt quædam nem-
pè apud ipſum ingens luminum reip. & imme-
morabilium ciuium legio, cuius ſimilitudinem
aliquam exprimit, per formas vitalium, in mun-
do ſublunari. Eſt ergo ſpiritus vitalis, ſanguis, à 24
fermento cordis reſolutus in auram ſalſam, &
illuminatam à vita. Quod lumen in nobis eſt ca-
lidum, de natura Solis, frigetque in Piſce, neque
vnquam ad vllam caloris potentiam adſpirat.
Quocirca calor noſter non eſt humidi primige-
nij conſumtiuus, (vt de vita longa) cum piſces
mortem non effugerint hactenus. Nec potue- 25
rint primi, qui ante diluuium mille annos ſolares
viderunt, decuplo plus humidi radicalis habuiſ-
ſe nobis, niſi decuplo extenſiora cuncta habuiſ-
ſent. Quod impertinens. Siquidem probabile
eſt Adamum manu Dei plaſmatum Domini ſe u
Chriſti ſtaturam longè perfectiſſimam nactum,
nec eandem exceſſiſſe. Denique piſces, ſub ma-
ri glaciali eſſent naturaliter immortales, cum il-
lorum humidum radicale à calore ibidem non
effumaret. Religioſi aliquot noſtrates, per to-
tum ferè annum, ita à pede in ventrem vſque
frigent, vt non ſentiant ſe pedes habere. Quo-
circa ſaltem nobis eſſent longæuiores, imò &
crura illorum iuuenilia eſſent, cum thorax to-
tus, rugis ſenilibus criſpetur, ſi à calore humi-
dum primigenium conſumptum, mortis daret
neceſſitatem ineuitabilem. Itemque tam piſces,
quam eiuſmodi Religioſi, deberent, recuſare
quotidianas alimenti refectiones, eo quòd per
poros vix quicquam exſpiret. Aut ſi calor eſſet
de eſſentia vitæ noſtræ, certè pars, continuo fri-
gore langoens, vel moreretur vel in piſcem ſal-
tem mutaretur. Vnde eſt conſpicuum, calorem 36
eſſe vitæ noſtræ dumtaxat adiacens, & comitans
indicium, non autem fundamentum primarium.
Videant ergò Scholæ, quam ineptè totam na- 37
turæ craſin calori circumſcripſerint hactenus.
Abſit enim, tam ſtolidè poſthac philoſophari, ac
neſcire, aliam eſſe conſumptionem humidi à
calore, quæ cum inſpiſſatione terminatur: at-
que aliam longè, quæ à fermento extenuante,
tota promouetur ad tranſpirationem. Hæc nam-
que nullam reſidentiam poſt ſe relinquit: illa
verò tophum vel carbonem. Sin autem in nobis, 28
quandoque calor auctus inſurgat, adeo qui
membra velut adurit, gangrænat, & inſtar ignis,
eſcharam facit, vel ſubinde gliris inſtar carnes
erodit: Iſta nempè ſunt opera ſalium corroſiuo-
rum, degenerantium, ex legum, à vitali Repu-
blica proſcriptorum. Sic & per venena laxatiua
& diarrhæas, totus cruor in putrilaginem reſol-
uitur, & per venena alia in Ichor, ſynouiam, vi-
rus, Ictericium excrementum, &c. reſolutus cruor
effluit, ſæpè acerrimus, ſæpè & ſine corroſiuo æ-
ſtuant. Errores enim eiuſmodi in vita accidunt
(in mortuo namque cadauere, ideo ceſſant) qua-
tenus à vita proprio Blas corruptæ naturæ thy-
moſin induunt, acceditque vita ferrum, quo
ſe multipliciter lædit; pro vt de morbis aliquan-
do. Tandem an ſit aliquis ſpiritus animalis, ſpe- 29
cie diſtinguendus à vitali, an verò eius diſputatio
ſit vera nominis rixa. Dixi quid res ſit in ſe ipſa,
cui nomen nil addit, vel demere poteſt. Spiritus
vitalis, per Aortas arterias, in caput ſcandit. In
cerebri autem meditullio, vnicus eſt ſinus, qui
supernè inſpectus, videtur duplex; ſed eleuata
ſurſum camera, vnitatem oſtendit. Porrò in hoc
ſinu, arteriæ deſinunt in vas quoddam rugo-
ſum, alterius planè texturæ, quam ſit cætera
arteriarum compago. Hac nempe diffluit, &
exſpirat ſpiritus vitalis in ſinum cerebri, pro mi-

niſterio principum facultatum, imaginationis nempe iudicij & memoriæ. Hac etiam pergit diſt[illegible]ui in oſcula neruorum, incipientium à cerebro. Adeo vt ſi ſit dicendus animalis, quatenus in cerebro determinationem partis ſuſcipiens, proprietates acquirit deſtinatæ functioni aptas; non videtur tamen proinde diuerſos à vitali per materiam efficientemque. Siquidem in ſui luminis vitalis amplitudine, eſt omnium iſtarum proprietatum capax, ſine natiuæ eſſentiæ ſuæ permutatione. Qui namque ad linguam detruditur, guſtatum exercet: Ille verò idem non guſtat in digitis: ſed vtrobique particularem organorum characterem ſuſcipit, & proprietatem induit. Quem ſi proinde à vitali differre fert animus, tot erunt rurſus ſpiritus diuiſiones eſſentiales, quot munia, quotque officiorum pluralitatibus dirempta miniſteria. Interim rem intellige & voca vt lubet: Non enim Scolis ex animoſa paſſione contradictorius ſum: duntaxat enim errores pandere, & neſcita docere, ſuperiori authoritate monitus, debui. Errata ipſæ mea pariter æquo detegant animo, gaudebo ſanè, ſi modò proximus vtilitatem conſequatur, quam opto.

CALOR EFFICIENTER NON DIGERIT, SED tantùm excitatiuè.

1 *Calorem, non eſſe proprium digeſtionis organum.*
2 *Quid in hoc Scholas deceperit.*
3 *Scholarum tuitiones.*
4 *Paracelſi incogitantia.*
5 *Anxietates Scholarum.*
6 *Oblita axiomatis ſui, de contrariis.*
7 *Calorem, igne potentiorem, coaſtè fecere, & caloris prædicamentum.*
8 *Digeſtio & elixatio differunt.*
9 *Indignantur fermenta, quòd ſint poſt-habita.*
10 *Actio caloris vniuoca, quæ.*
11 *Piſcis digerit citra calorem.*
12 *Potentiali calori, nullus in digerendis locus.*
13 *Boulimi argumentum.*
14 *Alterum, ab vnitate ſpecifici caloris.*
15 *Tertium, ab axiomate.*
16 *Aliud.*
17 *Cur ructus acidus, poſt nidoroſos, bonum.*
18 *Cur carnes abhorreat febriens.*
19 *A ſcopo medendi.*
20 *Admiratio Paracelſi.*
21 *Eiuſdem error.*
22 *Vis digeſtiua gallinarum.*
23 *Author adhuc puer, didicit digeſtionis veram cauſam.*
24 *Cognouit reſolutionem ex acido eſſe.*
25 *Seneſcimus ſolâ fermentorum penuriâ.*
26 *Qualitas acidi fermentantis.*
27 *Auerſatio quorundam ciborum, vnde.*
28 *Fermentorum vires.*
29 *Mures accuſant Scholas erroris.*
30 *Fermentum ſtomachi cur ipſi ſit alienum.*
31 *Commendatio Splenis.*
32 *Gradus caloris & frigoris, variant.*
33 *Errores Scholarum, de gradibus elementorum.*
34 *Gradus caloris chymici.*
35 *Gradus diſtinctionis fecit Author.*
36 *Humiditas, & ſiccitas non conſiderabiles tanquam qualitates.*
37 *Cur non admittunt gradus.*
38 *Hinc nugæ in elementorum doctrinam introducta a veteribus.*

QVIA totum naturæ fundamen- 1
tum, in cardine caloris verſari
putatur, ſiteque jam procul ab-
legata elementa, miſtiones, &
temperamenta; Igitur ad ſtabi-
liendam Archei ac ſpirituum vi-
talium progeniem, de digeſtionibus deinceps
dicendum eſt. Quas quia calori Scholæ eman-
ciparunt, oſtendam calorem, non eſſe proprium
organum digeſtionum. Decepit quidem Scho-
las, digeſtionis metaphora, introducta nimirum
poëtica libertate, à ruſtico ſenſu mutua, conco-
ctionem, ſynonymam digeſtionis, fecere. Vtque 2
elixationem, ſciebant concoctionem, idcirco
digeſtiones, ad bullitionem tranſtulere, atque
vtrobique calorem ſunt arbitratæ, cauſam illa-
rum naturalem, totalem, atque vnicam. Cer-
nebant enim, per elixationem atque aſſationem,
plurima tenereſcere, ac alterari: Ideo ab artifi-
cialibus tranſumta licentia, culinam, in ſtupen-
das viſcerum & ciborum tranſmutationes, non
quidem ſimilitudinariè, ſed omnino propriè,
proximéque traducere, perque putationem rea
in fidem, ac dein in dogma verum, tranſmigra-
uit, cunctaque naturæ noſtræ mundia, atque be-
neficia, in calores, temperamentaque, velut in
cauſas totales, tranſtulere. Potiſſimum quidem
quod ventres hominum, ac quadrupedum, ſen-
tirent, actu calere. Vſque adeo deinceps, plus
augendo calori, quam digeſtioni roborandæ, eſt
inſudatum. Neque enim vlterius indagarunt,
tametſi euentus plerumque ſpem falleret. Satis
putantes, quod tam in exilatione, quam in na-
turali ventris digeſtione, calor repetiretur, à
quo abunde ſibi auxilium exſpectantes obdor-
mierunt. Hæſitarunt interim, cum animaduer-
terent, cibo, per elixationes, non prorſus tota-
li metamorphoſi, in ſuccum tranſmutari. Ete-
nim carnes, clauſo vaſe, in iuſculum conſum-
matum expreſſo vero, liquatoque iure reſolue-
runt: at errorem animaduerterunt quidem,
quia carnoſæ fibræ reſiduæ, tenaces, atque du-
ræ permanerent, & nunquam vera tranſmu-
tatione, in chylum liqueſcerent: attamen per
credulitatem, errorisque antiquitatem, ſibi 3
paſſæ ſunt oculos velari, quærentes ſubter-
fugia atque latibula, ſtatim ſe ſaluas arbitra-
tæ ſunt, dummodo diuerſos caloris gradus, ſi
non etiam ſpecies, atque genera (vt eſt igneus,
elementalis, radicalis, correſpondens elemento
ſtellarum, &c.) imò & calorum momenta, in
auxilium excuſationem, implorâſſent. Adeo vt
vnicuique, propemodum graduum momento,
ſua eſſet in digerendo craſis. Cui ſtupiditati ſe 4
Paracelſus quoque inuoluit, vocens vnicum pa-
nem, in tot animalium ſpeciebus, accipere ſpeci-
ficam cruoris & ſtercorum diuerſitatem, ob ſo-
lius gradus momentum in calore. Quaſi latitudo
caloris, ſpeciem conderet, aut variaret in ſub-
ſtantia. Cæterum dum Scholæ omnem in ſcirpo 5
nodum ſuſtuliſſe præſumerent, cecidere deinde
in caloris naturalis digeſtiui, itemque in, præter,
&

& contra naturam, fungoſa diſcrimina. Atque
tandem, ſubindè inuitæ, ad ſacram occultorum
anchoram, in digeſtionibus, refugere debue-
runt. Ita nimirum, vt eſſet aliquis calor dige-
ſtionis author, tam in morbis, quam in ſanitate.
6 Oblitæ interim, quod vt contrariorum vnicum
finxerant genus, atque vtrumque paribus dici
modis, quod vtriuſque, vnica, & vniformis eſſet
conditio. Quapropter oblitæ ſunt, pares com-
miniſci frigorum ſpecies, atque proprietates.
Nempe quale eſſet naturale, digeſtiuum, præter
& contra naturam. Itemque radicale, ac primi-
genium frigus aliquod, docere debuerant. Adeo
ſi calidum radicale reſpondeat proportione, ele-
mento ſtellarum, totoque genere diſcrepet, à
quouis alio tepore: etiam frigus radicale, toti-
dem numeris, atque viribus, à quouis alio frigo-
re, diſcrepare debebat, niſi veritatis penuria,
ſuam ſophiam, vt ſterilem deſerant. Ita quidem,
licet calor non naturalis in naturalem, ac vice
verſa, per inauditam ſeminum licentiam, per-
gerent: natiuum tamen calorem & febrilem, in
diſtinctas ſpecies (imo etiam genera) relegarũt,
vt ſaluarent effectus, calori digeſtiuo tributos.
7 Adeo vt dum crederẽt, volucres quædam confi-
cere, quæ ſe contra ignis furorem alioqui defen-
dunt; agnouere ignem aliquem, igne potentio-
rem. Canis enim oſſa deglutita conficit, quæ ig-
nis nunquam in Chylum auſit conuertere. Quo-
rum itaque effectuum diuerſitates coegerunt
Scholas, calorem in prædicamenti latitudinem
erigere, neglectis interea oppoſitis frigoribus.
Cùm interim caloris ſit duntaxat ſpecifica diuer-
ſitas, quæ ſe, ab aliorum numero eximere non
8 valet. Enimuero, quidquid in ſtomachum in-
geritur, peracta tandem digeſtione, eſt tranſmu-
tatum, longeque ab exilatione, cæteriſque coctu-
9 tis, quocunque gradu pararis, ſeparatum. Quia
vnica fermentorum ignorantia, fecit digeſtio-
nes, & apepſiæ remedia neſciri, elenchumque
non cauſæ vt cauſæ, perpetrari. Quare non eſt
otioſa, tanquam de nomine, rixa, dum effectus
fermentales adſcribuntur calori. Quippè huius
quæſtionis reſolutio medendi intentiones mu-
tat. Proinde ſoleo lubens cauſas proprias inqui-
rere, ad quarum ſcilicet meditationem, vtilitas
ſequitur, morbi tremunt, vel vires vigorantur.
Fermenta itaque indignantur meritò, quod vio-
lentia, ſub Reſolutæo, militare credantur. Quippe
nunquam caloris fuit, rem in tranſmutationem
formalem adducere. Cum calor per ſe, atque
primariò, non niſi calefaciat, per accidẽs autem,
10 ſeparet aquea à pertinacibus. Quæ caloris vni-
uoca actio, nullatenus eſt digeſtio, tota tranſmu-
tationem formalem abducere. Cum calor per ſe,
atque primariò, non niſi calefaciat, per accidens
autem, ſeparet aquea à pertinacibus. Quæ caloris
vniuoca actio, nullatenus eſt digeſtio, tota tranſ-
mutando conſcripta. Nam etſi in nobis digeſtio,
comitante calore contingat, illa tamen non eſt
11 calor; licèt per accidens ſit caloti connexa. Id-
circo enim in piſce, nullus actu calor eſt, nec ta-
men proinde calidis is animantibus infelicius
digerit: nec ab ingeſtis, malè ſe habet, homi-
12 num more. Friuolum eſt ideo confugere ad ca-
lorem potentialem, pro piſce. Nam in ſenſibi-
libus ſenſu notis, ſolus tactus Teſtis & Iudex
eſt: non autem ad ſomnia fugiendum. Nam ſi
digeſtio calori, non actualiter calido, ſed vir-
tuali poteſtati, ſit tribuenda. Iam ſiuor opra-
tu. Alioquin enim, quid id quæſo, quam ig-
noranter rixari, de colore vt tali? Atque in-
terim fateri, eſſe aliquid præter calorem ſenſi-
bilem, quod ſit digeſtionis cauſa continens.
Quid enim inſulſius dici poteſt, quàm quòd
potentialis calor, actu calefaciat, huiuſque ca-
lefactionis ergo fiat digeſtio? Res in potentia,
jam actu agat? At ſaltem in canina fame eſt di- 13
geſtio celerrima, fameſque implacabilis. Ergo
tum ſaltem deberet in calidis nobis, moleſtus,
& infeſtus ſentiri calor, ſi calore actuali in nobis
digeſtio fiat. Si enim paruam digeſtionem cauſet
paucus calor, & mediocrem mediocris: Vtique
ad potentem, ac moleſtam digeſtionem, magnus
quoque calor adeſſe deberet. Quod attamen, 14
etſi aliquoties curioſius indagauerim, verum
eſſe non inueni. Tum denium notabile. Quod
digeſtio panis in homine, cane, equo, piſce,
anate, aue, toto differt genere, non ſecus atque
multiplex cruor, & ſordes inde prognata. Qua-
propter ab vnica caloris digerentis ſpecie, eiuſ-
modi digeſtionum varietates prouenire ne-
queunt. Igitur Scholæ totidem calorum & fri-
gorum genera erigant, & defendant, antequam
ſibi credi poſtulent. Ergo proinde tantam cruo-
ris differentiam à proprietatibus formalibus, &
ſpecificis fermentis: nequaquam à calore, deſu-
mo. Siquidem perfectè ſcio, quod quæcunque 15
habent efficientia eſſentialia diuerſa, habent et-
iam diuerſa effecta & attributa. Ita & videlicet
quòd producta in genere diuerſa, requirunt
neceſſariò ſuas cauſas efficientes genere diuer-
ſas. Alioqui namque quidlibet produceret quod-
libet indifferenter. Prout nempè vnum atque
idem, conſurgit à cauſis propinquis iiſdem.
Quam enim eſt friuolum, potentias vitales, at-
que formales, ſpecificaſque tranſmutationum
parentes teporibus adiudicaſſe? Etenim ſi di- 16
geſtio caloris opus laſſet, maiorem calorem,
continuò felicior, atque vberior digeſtio ſeque-
retur. Quo enim quæque cauſa eſt potentior
in natura, eo effectum ſuum proprium, po-
tentius quoque perficit. Per conſequens, fe-
brientis in cauſo ſtomachus, potentius digere-
ret, quam ſani. At ſanè, in febrientis ſtomacho
nil ritè digeritur. Statim namque oua, piſces, 17
carnes, & iura intus cadauerantur, ideoque ru-
ctus nidoroſos efficiunt, quos, ſi ructus acidi
ſubſequantur bonum, tam ex ſigno, quam ex
cauſa cenſuit Hippocrates. Eſt attamen in fe-
briente, calor; etiam quandoque is calor, eſt
temperatus, dum ſcilicet non moleſtus eſt,
neque ſitim excitat: attamen cauſſa eſt dige-
ſtio. *Corpora impura quo potentius nutris, eo* 18
magis ladis. Quod in febriente eſt manifeſtum.
*In quo ſtatim tenuiſſimo, faciliſque digeſtionis ci-
bo, vtendum.* Abſtinendumque à potentioribus
cibis, conſummatis ſcilicet, & iuſculis: eo quòd
abſente fermento facilè putrent, nidorem con-
trahant, ac velut cadauerentur. Non ſecus atque
caro cruda, carpio, pectori, plantis pedum, vel
ceruici ſuperligata, tantum abeſt, quod reſolue-
retur in chylum, quod mox ab aliquot inde ho-
ris putreant, & fœteant, etiamſi ſalſa ſint. Idem
in corpore impuro, atque febriente, vbi calor
adeſt, deeſt autem fermentum digerens. Nam
ſi calor ſit digeſtionis cauſa, in febri alioqui de-
ſit digeſtio, adſit autem calor plus autem ſit in-
cumbendum digeſtioni quàm refrigerio: po-
tiſſimum ſi non infeſtus admodum calor adſit.

19 Ergo potius ſtudendum eſſet caloris augmento,
quam refrigerio. Adeoque mutandus eſſet me-
dentis ſcopus, dum in febri de caloris augmen-
to pro digeſtione, nutritione, & virium aug-
mento eſſet cogitandum. Neque etiam condu-
cent acida, eſurina, ſulfuris, vitrioli, ſalis, nitri,
citri atque ſimilium, ſed acribus eſſet calor ex-
citandus & augendus. Amentiæ quid ſimile di-
cit, qui niuem frigefacere ait, quatenus eſt alba.
Sic ridiculum eſt aſſerere, fermentum ſpecifi-
cum ſtomachi, digerere propter calorem vita-
lem, ipſi inexſiſtentem. Dolendum ſane, quod
credulitas & pigritia eorum, quibus vitæ cura
delata eſt, cœmiteria in merum ſumen commu-
tauerint, deſperantes ab indagine proprietatum
phyſicalium: vnde tamen cognomen habent.
20 Paracelſus quoque calore digeſtiuo deluſus, fer-
mentique ſtomachici ignarus, admiratur, quod
res quædam duriſſimæ paucis horis in chylum
commutentur, & os abſumatur in tepore ſto-
machi canini. Qui ad Monarchiam medendi
adſpirans, defecit, poſtquam hanc miraodam
poteſtatem nominauit, ignorauit, & fermenta
21 neſciuit. Etenim ſibi inconſtans, alibi hanc pro-
prietatem digeſtiuam, non minus ori clauſo,
quam ſtomacho competere ſcripſit adeoque &
hinc Anachoretas abſque deglutito cibo ſuam
triuiſſe longam fœliciter ætatem. At ſane idio-
tiſmus ille auſui ſuo reliquendus: dum inte-
rim quidquid intra dentium cauitates forſitan
remanſit, cadaueratur mox fœtore horribili:
22 non autem digeritur. Memini enim vitrum al-
bum & opacum, è fornace mea diſiectum, de-
glutitum à gallinis meis, per colorem lactis de-
luſis: atqui fractura vitri ſemper eſt acumina-
ta, compertum vero eſt poſt paucos dies, oc-
ciſis aliquot gallinis, vitrum circumquaque im-
minutum punctatim, & acumina miſiſſe, &
globoſum fuiſſe effectum. Ceteræ autem ſu-
perſtites conuiuæ, mox poſt paucos dies reli-
quum vitrum contriuerant, etſi exemtos vitri
globulos è prioribus mactatis etiam vorauerāt,
Notabis interim vitrum reſiſtere aquis, reſol-
uentibus quæuis metalla. Pluribus nempe vo-
lucribus fermentum adeo potens eſt, vt niſi ſub-
inde lateribus, creta, argillaue veſcantur: ex
multitudine aciditatis, malè habeant. Contra
verò febrientis ſtomachus, totus nidoroſus, ci-
bos triduanos, non rarò adhuc viſu diſtinctos,
rejicit, vel quandoque in flauum, aut æntugino-
ſum liquamen verſos, oberrante ſcilicet fermen-
ti ſcopo. Huius ſtomachici fermenti neceſſita-
23 tem didici, dum puer paſſeres alerem, exſerui
linguam ſæpe, quam paſſer morſu apprehende-
bat, & ſibi deglutire conabatur, atque tum ſenſi
ingentem aciditatem in gutture paſſeris. Vnde
24 extunc ſciui, cur tam edaces & digerentes. Dein
vidi, quod acidum ſulfuris ſtagma, chirothecam
meam imbuiſſet, eamque in ſuccum, parte qua
maductat, ſtatim reſolueret. Quod mihi tyroni
confirmauit, trāſmutari cibos ab acido, adeoque
habitare in ſtomacho fermentum, quod omnia
ingeſta licet dulcia, ſtatim in acidum commuta-
ret. Quocirca eſſe quoque acida cuncta, quæ ap-
petitui deſidi propinantur. Vt ſunt omphacinum,
acetum, ſuccus citri, aurantij, ſinapi, etiam ſal &
ſalpetræ, quatenus ſpiritum eſurinum in ſe habet,
& placidiſſimè acidum. Itemque berberis, ribes,
ceraſa, citonia. *&c.* Hactenus arrident ægris ape-
pticis. Eſt itaque huius fermenti tam neceſſaria

contemplatio, quod vitæ gubernaculo præſit:
dolendumque ideo, eius cognitionem hactenus
in Sholis ſuppreſſam. Et quanquam ſiccitas 25
totius cum ſenectute inualeſcat, non ſeneſci-
mus tamen, niſi fermentorum aliquot penuria
pauperie extinctione. Siquidem ceruus, coruus,
aquila, anſer, &c. Primis adoleſcentiæ annis, no-
bis longè ſunt aridiores, attamen in aliquot ſe-
cula perennant, imo aquilæ, & ceruo, ſponte
renouatur iuuentus. Non eſt autem fermentum 26
iſtud digeſtiuum in ſola aciditate aliquali ſitum.
Neque enim acetum vel jus citri farinam fer-
mentat: imo nec farina fermentata, eſt proinde
fermentum ſtomachicum: Sed hoc eſt acidum
eſurinum, ſtomachicum, ſpecificum; & huma-
num: ita quidem per ſingulas brutorum ſpecies,
ſpecificè diſtinctum, quod ipſis ſit appropria-
tum. Mures namque, glires, & ſues, citius fame
pereunt, quàm phaſeolum edant. In homine
verò plerumque ad generis amplitudinem ad-
ſpirat. Interim plures caſeum horrent, vinum,
lac, vel alia ſpernunt, quia non conficiunt. Ideo- 27
que quæcunque luctantur cum noſtra digeſtio-
ne, obuerſantur fermenti illius proprietati ſpe- 28
cificè, fermentumque conculcare nituntur. Fer-
mentum ergo digeſtiuum, eſt proprietas eſſen-
tialis, conſiſtens in vitali quadam aciditate, ad
transmutationes potens: ideoque & ſpecificæ
proprietatis. Falco enim antè moritur, quàm
panem eſitauit. Dixi jam alias, quod ſi ſtilletur
cruor, quolibetcunque caloris gradu, attamen
ſemper inſpiſſatur, ſicceſcit, & carbonem poſt
ſe relinquit. Ille tamen atque idem cruor, to-
tus per fermenta noſtri inſenſilt tranſpiratu ex-
halat. Cum itaque calor ſemper operetur vni-
uocè, non poteſt cibum, per digeſtionem in chy-
lum mutare in ſanguinem, liquorem alimenta-
rium ac tandem per inſenſile effluuium proſcri-
bere, citra vllam ſui reſidentiam. Non poteſt
inquam vnicus calor, in adoleſcente, cruorem
in oſſa mutare, itemque in oſſifragio, cruorem
in porum conſtringere, qui in adultis, itemque
in ſanis, totus in exhalationes auolat. Niſi præ-
ter calorem ſint aliæ potentiæ cognitiones, &
ſenſationes, horum effectrices principales. Si-
quidem calori proprium eſt, & geniale, humi-
dum conſumere & craſſius retinere exſiccando.
Mures enim ſine potu, ſola farina veſcuntur,
eamque in ſuccum ſiue chylum ſuum reſoluunt. 29
Quod ſanè, longè à ſcopo caloris eſt alienum.
Non eſt ergo calor digeſtionis author, ſed eſt
alia facultas quædam vitalis, quæ verè atque
formaliter tranſmutat alimenta. Eamque fer-
mentorum nomine deſignaui. Sunt autem plura 30
fermenta in nobis, prout de digeſtionibus mox
explicabo. Aſt cum fermentum ſubindè deſit
ſtomacho, patet exinde, quod fermentum ipſius
non ſit ipſi proprium, ſed aliunde eo affluat, &
inſpiretur. Ideoque Lien ſtomacho incumbit
ſic, vt gallinæ lienem circum ſtomachum vni-
tiſſimè congeſtum habeant, ideoque & poten-
tius digerant. Summè admirandam, cruentiſ-
que lachrymis deplorandam cæcitatem Schola-
rum hic aperio. Quæ viſcus iſtud nobile Sple- 31
nis, in cloacam peſſimi excrementi atrabiliarij
dedicarunt, cuius vnius ſubſidio viuimus, vitam-
que, & regna antea Saturnia poſſidemus. Aci-
dum autem atque nigrum excrementum, quod
ſubinde nimio fermento imbutum à Splenè re-
jicitur, ob viſceris indiſpoſitionem, atram ideo
bilem

bilem commentæ ſunt. Quæ poſtmodum in
noſtro duumuiratu: Itemque de digeſtionibus
dilucidiora fient. Porrò ante conclusionem
32 huius quæſtionis notandum: apud Medicos
quatuor tantum eſſe caloris gradus, totidemque
frigoris in ſimplicibus, à temperato ſcilicet, vſ-
que in cauſtica, & eſcharotica: eo quòd de vir-
tuali tantum, atque potentiali qualitate agant
quam ſuo alibi loco perſtringam. Idcirco enim
quartus caloris gradus, apud Medicos in rerum
natura, & ad tactum eſt temperatus. Philoſophi
33 verò calorem iuxta ignem metiuntur, adeoque
vſque ad ignem octo gradus fingunt: quorum
adhuc quintum, ſextum & ſeptimum, nondum
deſignarunt, quia poſitionibus ſuis credi aſſolet,
Octauum tantùm in elementis eſſe volunt, & in
hoc elementorum tranſitum credidere; in igne
enim, quaſi elementum eſſet culinarius ignis, ali-
quid probaſſe rati ſunt, & nuſpiam alibi. Totum
verò hoc dogma nihil eſſe, iam ante demonſtra-
ui. Imprimis ridiculum, Quod gradum caloris
in igne, æqualem frigori, aquæ, humiditati aë-
ris, & ſiccitati terræ, fecere. In quo inſigniter
deluſi, neque adeo eoſdem gradus tam violen-
tos alibi quam in igne oſtentarunt. In hoc ſcili-
cet octauo gradu, elementa ſe inuicem deſtrue-
re, vocare, & conſumere aſſerunt, non ſecus
quàm ignis ſigna abſumit. Chymici deinde Me-
34 dicorum ritu in ipſo tantùm quatuor gradus fe-
cere, parum ſibi curæ aſſumentes, de reliquis
qualitatibus elementariis: eo quòd ſoli pyro-
technıæ ſe emancipaſſent. Quos nempè gradus
diſtinxerunt, ita vt primus ſit à tepore ſub va-
ga latitudine, vſque in ignem ſublationibus ſpi-
rituum oleoſorum. Alter verò abhinc, vſque in
ſublationem ſpirituum ſiccorum. Tertius dein
vſque in obſcuram ignitionem. Vltimus verò, vſ-
que in extremam flammæ reuerberij potentiam.
Ego verò ad clariorem doctrinam, in chymicis
35 gradus diſtinguo, vt primus ſit, vbi ſumma fri-
giditas eſt remiſſior. Etenim qui chymiam, na-
turæ pediſſequam, & ſimiam æmulatricem fin-
go, atque ſubinde Magiſtram: totam naturam
ſpeculationi chymicæ ſubdo: Secundus ergo gra-
dus in natura, ſit calor, qualis eſt aquæ non-
dum glaciatæ. Tertius vbi remiſsè friget, prout
eſt aqua putealis. Alioqui calor abſolutus ad ta-
ctum noſtrum (qui tepidus eſt) fallitur, frige-
reque putatur, quidquid ſe minus calet. Et cum
plus minuſue tactus caleat, inconſtans facit iu-
dicium caloris. Quartus demum gradus eſt te-
poris leuiuſculi. Quintus iam tepet. Sextus eſt
noſter. Septimus iam febricitat. Octauus, Solis
maialis, Nonus diſtillatorius, & qui iam tactum
ſuperat. 10. Diſtillat cum ebullitione. 11. Subli-
mat ſulfur, & ſpiritus ſiccos. 12. Liquefacit, &
Pyritem ſublimat. 13. Eſt in ſubfuſca ignitione.
36 14. Eſt ignitio candens. 15. Tandem, eſt follium
& reuerberij vltimatus vigor. Denique etſi ca-
lor & frigus ſint qualitates reales, & gradus ſuſ-
cipiant: humiditas tamen & ſiccitas, non ſunt
conſiderabiles, niſi in ſuo concreto: ideoque
nec conſtituunt gradus qualitatiuos: ſed tantum
quantitatiuos. Quia humidum in vnica gutta,
tam altè humidum eſt in ſicca argilla, atque in
ſuo elemento; eo quòd humidum & ſiccum, non
ſeſe commiſceant in ſui radice, nec ſe mutuo in-
trent, aut penetrent? ideoque nec ſe mutuò diſ-
ponant, & afficiant formaliter. Nam eiuſmodi
appropriata, competunt ſemiοibus, non autem
elementis. Humiditas ergo, & ſiccitas, gradus 37
non admittunt, nec mutant ideò, vt neque al-
terant. Quia propriè non ſunt qualitates in ab 38
ſtracto: ſed ipſamet corpora qualia. Calor verò
& frigus, ſe mutuò penetrant, per minima, fran-
gunt, & graduant. Ideoque nec mirum, Scho-
las tam mutas manſiſſe, in gradibus humidita-
tis, & ſiccitatis. Aëri enim humiditatem inten-
ſam ad octo gradus, aquæ verò eandem remiſ-
ſam, ſiue temperatam ad quartum ſcilicet gra-
dum. Siccitatem denique terræ intenſam ad
octo, Igni verò remiſſam ad 4. gradus. Sed hæ
næniæ complexionum, tam in elementis quàm
corporibus, quæ falsò ex elementis miſta cre-
didere hactenus, in rudera cecidere, multiplici
ruendi neceſſitate, vndique iam conquaſſatæ.

TRIPLEX SCHOLARVM Digeſtio.

1 *Scopus vniuerſalis huius libri.*
2 *Prima digeſtio in ſtomacho.*
3 *Prima corporis regio.*
4 *Duo admiranda in hoc opere.*
5 *Digeſtio altera, & ſecunda regio.*
6 *Tertia digeſtio.*
7 *Vltima corporis regio.*
8 *Obliuio Scholarum.*
9 *Status accretionis.*

NON ſatis eſt oſtendiſſe, non eſſe 1
quatuor elementa in natura, vt nec
illorum miſtiones materiales atque
inde reſultantes complexiones &
luctas, non denique congreſſus, &
complexus humorum inde fictorum, horumque
amentiam, contrarietates verò inde natas, atque
diſcraſian eſſe mera gentilium ſomnia in Medi-
cinam adducta, & à Scholis etiamnum adorata.
Nec ſat eſt, me oſtendiſſe alibi prima è morbo-
rum, ſanationumque claſſe releganda: Aſtro-
rum item cauſalitatem medendo refutaſſe, ven-
tos quoque exſibilaſſe, conſumptiones humidi
radicalis, ceu vanos terrores reieciſſe. Catharros
demum, & Tartarorum ducum, nouumque in-
uentum exploſiſſe, adeoque oſtendiſſe morbum
tam in genere, quam in particulari, Scholas ha-
ctenus latuiſſe, ac cõſequenter mortales langue-
re ſub arte coniecturali, adhuc fundamentaliter
ignota, niſi ipſe proprias morborum cauſas de-
texero. Cumque intimorum hoſtium cauſæ ple-
rumque ſint intimæ, ante omnia functionum hi- 2
ſtoriam proponam; Poſt eam verò aliquot prin-
cipia naturæ, hactenus inaudita ſcitu neceſſaria
demonſtrabo. Scholæ, cibum atque potum, per-
hibent in ſtomacho, vi caloris tranſmutari in
liquorem, quem, ob ſimilitudinem cremoris
hordei, vel priſanæ, chylum dixere. Hunc au-
tem deinceps, à venis, ſtomacho, & inteſtino-
rum toto ductui inſertis, & comitantibus, pro-
inde mediante mezenterio adnexis (quod vice
tertiæ tunicæ, inteſtina veſtit, circumdat, atque
inuoluit) paulatim aſſugi, & intro attrahi aiunt.
Relinqui autem reſiduum groſſius in inteſtinis,
tanquam inutilem ſcoriam, per anum abigen-
dam. Hanc nimirum coctionem, vocarunt di- 3
geſtionum trium primam. Adeoque primam
corporis regionem incipere ab ore: terminari 4

verò vna parte in àno, altera autem in cano he-
patis, Duo ſatis admiranda in hoc concurrunt.
Nimirum quod paucis horis, durus cibus reſol-
uatur in ſuccum, & quod venæ, extremis oſculis
terminentur in inteſtina, per hæc inquam tranſ-
ſugaot, quantum quotidie liquoris ingeſtum &
factum eſt. Nequicquam autem flatus illo cre-
5 more ſubtilioris affugant: attamen non repe-
riantur inteſtina foraminata, in vita magis quàm
in morte. Tranſit oihilominus totus chylus per
venas meſenterii in iecur. In quo, aiunt, ruſus
ſeparari ſerum cruoris pro lotio, quod ad renes
tranſmeat; corpulentiorem aotem cremorem,
volunt io hepate mutari in cruorem. In prima
6 nempè digeſtione, quod durius & opacum eſt,
excluditur. In altera verò opacum retinetur, ſe-
cluſo diaphano. Secunda ergo corporis regio &
officina, incipit ab ipſo corpore iecoris, & in vl-
timis ramis, venæ cauæ terminatur. Tertiò dein,
Sanguis decidens extra venas, raptuſque in ali-
mentum ſolidorum paolatim perficitur, tranſ-
mutaturque in humorem, quem appellant ſe-
cundarium. Illumque in quatuor affinitatis gra-
dus ſecant. Antequam verè informatus, in ſoli-
7 ditatem ſit admiſſus. In hoc igitur homore ali-
mentario, impenditur tertiæ atque ſupremæ di-
geſtionis labos. Ideoque hæc vltima corporis
8 officina, habitum corporis vocant, obliuiſcun-
turque viſcerum. Quæ ſcilicet & ipſa, eodem
iure coquunt ſibi, & iode aluntur. Siquidem in
9 hoc humore pars quæque viuit proprio orbe. Et
ſingolarem in ſe, quæque ſibi coquinam habee.
Cæterùm ad certam vſque ætatem, rerumqoe
ſeminibus innatam menſuram, alimentum ce-
dit in augmentum. Tum ſiſtit, & oon ampliùs
admiſcetur primis coſtituentibus. Atque id-
circo, tantum retardandæ ſiccitati ſenii, oppo-
nitur hoc alimeotum, vſque in vitæ epilogum.
Hæc ſcilicet eſt diſtributio digeſtionum & re-
gionum corporis apud veteres, & Scholas mo-
dernas. Quæ nequaquam eſt viſa mihi ſufficere:
ſed plena ignorantiæ, Vtpote, quæ prætee
rodea obſeruationes, nil lucis arti medendi at-
tulerit.

SEPTVPLEX DIGESTIO
Alimenti Humani.

1 *Miſera Galenicorum iactantia.*
2 *Prima cibi diſſolutio, vnde.*
3 *Acidum acquiſitum, ſtatim mutatur in ſalem ſalſum.*
4 *Vſus duodeni neglectus in Scholis.*
5 *Acidum extra ſtomachum, nobis nocere.*
6 *Fermentorum varietas, & incompatibilitas.*
7 *Promta communitationis iſtius exemplum.*
8 *Nil alibi occurrit, Fermento ſimile.*
9 *Volatilitas acidi, manet in producto ſalſo.*
10 *Latitudo in fermentis.*
11 *Vnde ſciatur, quod fermentum primum, ſit extraneum ſtomacho.*
12 *Cur condimenta ſtent in acido.*
13 *Acor, non quidem ipſum: ſed eiuſdem eſt organum.*
14 *Nimius acor ſtomachi, à vitio eſt.*
15 *Receſſus à Scholis, in examine fellis.*
16 *Quod non fiat bilis è cibus.*
17 *Fel, non eſſe, excrementum: ſed viſcus.*
18 *Vteri membrana, eſt viſcus; & pronus ſtomachi.*
19 *Cur fel & iecur connexa ſint.*
20 *Quis ſit iecoris ſtomachus.*
21 *Cur præcedat fermentum fellis, ſitque ſecunda digeſtio.*
22 *Cur cruor in meſenterio adhuc careat fibris, nec ideo grumeſcat.*
23 *Vterus lotij, & vterus Duelech, diſtincti.*
24 *Stomachus fellis, eiuſque regio.*
25 *Carioſa opinio Scholarum, de ortu fellis, eiuſque vſu.*
26 *Natura plus fuiſſet ſollicita pro felle hoſte, quam pro amica pituita.*
27 *Separatio vrinæ differt à ſeroſitatis ſeparatione è lacte.*
28 *Secunda & Tertia digeſtiones, inchoantur ſimul; quamquam tertia tardius perficiatur.*
29 *Sthomachus fellis, quis.*
30 *Fel plus importat, quàm excremento præſidere.*
31 *Aues rent, & lotio, non autem felle carent.*
32 *Piſces quoque, probant maioris fellis, quam ſordium neceſſitates.*
33 *Falli Scholas, in vſu fellis.*
34 *Liquor fellis cum ſua membrana, viſcus nobile, ſuis ſuperfluum ſubinde proſcribit in duodenum.*
35 *Quomodo excrementa calorem fellis acquirant, non tamen proinde bilis ſunt, aut fel.*
36 *Sapor ſtercoris proprius, fel excludit, ac figmentum bilis.*
37 *Fellea videntur, quæ non ſunt.*
38 *Vnde vena habeat, quod etiam à morte hominis, cruorem à coagulatione præſeruet.*
39 *Extrema Scholarum incogitantia.*
40 *Obiectionis ſolutio.*
41 *Venas ſtomachi, nequicquam ſibi attrahere è chylo, probatur multis argumentis.*
42 *Author à Scholis diſſentiur, quoad primæ regionis in corpore metas.*
43 *Vera officina cruoris, non eſt propriè in hepatis tranſitu.*
44 *Actio fermentalis, ſolo agit inſpiratu, nec indiget corporeo attactu.*
45 *Abſurda conſequentia ad Scholarum poſitiones de attractu, & fotu continuo.*
46 *Fellis & iecoris fermenta, per inſpiratum, ſua peragunt munia,*
47 *Cur flatus non penetrent inteſtinum,*
48 *Error Paracelſi circa veſicæ poros.*
49 *Prima digeſtio, nondum formaliter tranſmutat cibos.*
50 *Vbi ciborum compleatur abſoluta tranſmutatio.*
51 *Falſum ;, non dari alimentum abſque excremento.*
52 *Falſum, quod primum ſtomachus ſibi coquat, & ſecundario pro toto.*
53 *Fel habet balſami naturam.*
54 *Obiectio miſera.*
55 *Fel pro balſamo in ſacris.*
56 *Contra fel ſcleri.*
57 *Bini Idiotiſmi in Paracelſo.*
58 *Quomodo ſeparetur ſal maris à ſalpetra.*
59 *Ex aqua acetum.*
60 *Quarta digeſtio, & regio corporis.*
61 *Cur cor auritum.*
62 *Quinta digeſtio.*
63 *Vaporem eſſe in cruore, non ſpiritum æthereum.*

64 Nutritio

64 *Nutritio carnis & viſcerum diſtinguitur.*
65 *Animalem ſpiritum ſpecie non differre à vitali.*
66 *Quarta & quinta digeſtionum, carent excrementis.*
67 *Quæ ſexta digeſtio.*
68 *Morbi in ſexta, neglecti à Scholis, quia non intellecti.*
69 *In culina deſignatione, ac officina, errores aliquot Scholarum.*
70 *Cur venam comitetur plerumque arteria.*
71 *Notatur Paracelſus.*
72 *Error Fernelij de butyro.*
73 *Incogitantia Paracelſi de lacte.*
74 *Cenſura lactis.*
75 *Modus educendi cruoris hircini optimus.*
76 *Curatio Pleuritidis indubia, abſque venæ ſectione.*
77 *Lac aſinæ, cur præferendum reliquis.*
78 *Educatio pueri pro vita longa & incolumi.*
79 *Quædam notatu digna de lotio.*
80 *Cur hydropici ſiticuloſiores hecticis.*
81 *Locus proprius fermenti ſtercoris perinde quaſi in lupo.*
82 *Nidus proprius lumbricorum, eorundemque hiſtoria.*
83 *Differentia Aſcaridum à lumbricis.*
84 *Clyſterem ad nutriendum fruſtra iniici.*

1 OBSERVAVI inſignes abuſus, per
totam paginam functionum, ſiue de
vſu partium, commiſſos. Quanquam
nec alibi gloriosius triumphet Gale-
nus, quàm, in tractatu de pulſibus,
& in vſu partium, quam tamen moderni Ana-
tomici, oſtendunt illum numquam inſpexiſſe.
Quapropter eſt prorſus probabile abſque cog-
nitione & veritatis inueſtigatione, hos tractatus
à Galeno deſcriptos, aliunde & pro ſuis proſti-
tutos coli, adhuc hodie in Scholis. Quapropter
præmiſi digeſtiones, quas hactenus cognouit, &
ſibi inuicem ſubſcribendo confirmauit Antiqui-
tas: & ſubiungam ea, quæ me mea docuit ſin-
2 gularis experientia, ſub diuina gratia: Extra
controuerſiam, eſt cibos & potus, vnà, pari-
terque diſſolui in cremorem, planè diaphanum
in cauo ſtomachi. Addo, id fieri vi fermenti
primi, manifeſtè acidi à liene mutuati. Reperi
namque totidem adæquatè fermenta, quot ſunt
in nobis digeſtiones. Denique nec minoris eſt
portenti, quod cremor ille ſpolietur omni pror-
ſus hauſta aciditate fermenti, ſimul atque labi-
tur è ſtomacho in inteſtinum: quam fuit mira
fermenti illius poteſtas in ſtomacho? Inteſtinum
iſtud, duodenum vocatur, à menſura 12. digi-
3 torum, eſtque immediatè ſubter Pylorum. Equi-
dem anatome conqueritur moleſtiæ, hoc loco
propter glandium vaſorumque numerum, tam
ſcilicet exiguo interuallo, tantorum vſuum or-
ganis diſtendi: adeoque in tota diſſectione, nil
4 æque occurrere difficile. Etenim nec fruſtra ſunt
ibidem tot vaſa & organa: licèt illorum vſus
neglectus ſteterit. Nam imprimis, conceptum
5 in cremore fermentum ſtomachi, cum didicerim
tam ipſis inteſtinis, quam aliis partibus, per mul-
6 ta tormina pernicioſum eſſe: notaui non ſegni-
ter, quod partes ſingulæ, ſingula obtinuerint
fermenta, cum horum ſit in tranſmutando in-
excuſabilis neceſſitas. Adeoque & hinc inſuper
concluſi, quòd ſingula fermenta, horreant aliena
ſibi ſocia, patronorumque peregrinorum im-
peria. Tanquam ſi ſint exotici fures, falcemque
mittentes in alienam meſſem. Idque ſanè nullo
zelotypiæ vitio, quaſi actiuitatibus alienis in- 7
viderent. Verum ſtudio exſequendi muneris,
quod à rerum Domino ſibi eſt iniectum. Mi-
rum dictu, quòd acidus cremor, in duodeno,
ſalis ſaporem confeſtim acquirat, ſuumque ſa-
lem acidum in ſalem ſalſum, adeo libenter com-
mutet. Non ſecus ferè, atque acetum acerri-
mum, per minium extemplo priſtinam acidita-
tem exuit, eamque in dulcedinem aluminoſam
confeſtim mutet. Prout & acidum ſulfuris, ex-
templo mutatur in ſale Tartari; At longè tranſ-
mutationis excellentiori vigore, acidus ille cre- 8
mor, in nobis fit ſtatim ſalſus. Siquidem id fit
abſque Corporis vlla alicuius commiſtione,
prout, dum acetum, plumbi additamento con-
ſtrictum, dulceſcit. Vel acidum ſtagma, in ſale
alkali combibitum. Quia reuera nil vſpiam re-
peritur, quod vi fermentali, ex pleno reſpondeat:
cum fermenta ſint cauſæ primitiuæ tranſmuta-
tionum, & quidem a priori; atque ideò neceſ-
ſum eſt, illorum ſimilitudines à poſteriore dun-
taxat hauſtas, claudicare plurimum. Cremor
itaque noſter acidus, fit ſalſus, ſola fermentali, ac
immutabili diſpoſitione. Quocirca etiam, vola- 9
tilis aciditas illius cremoris manet in priſtina
volatilitate, dum ſuam prius nactam aciditatem,
cum ſalſedine commutat. Non enim ſi aceti ſtil-
latitia aciditas volatilis, dum lithargyrũ minium
aut ceruſſum diſſoluit, permanet, vt antè, vo-
latilis: quia diſſoluendo coagulatur, & formam
fixioris ſalis aſſumit, ſeparabilis iam à liquido
aceti ſtagmate, cui nuper operſerat: ſed diſſol-
uendo coagulatur, & formam fixioris ſalis aſſu-
mit. Quia eſt actio diſſoluentis & diſſoluti: non
autem tranſmutantis fermenti, quod ad nouam
vtrobique formam continuò tendit. Enimuerò 10
quorundam ſtomachi faciliùs digerunt olera, le-
gumina, vel cerealia; aliorum verò feliciùs con-
ficiunt piſces, caſeum horrent, aquam vino præ-
ferunt; vbi aliorum interim ſtomachus, carni-
uorus, vel pomo addictus, propter ſpecificam
ſcilicet, imò & appropriatam fermenti illius pro-
prietatem. Imò nec ſat eſt, gratis dixiſſe in ſto-
macho, fermentum habitare acidum primæ di-
geſtionis, duriorumque ciborum liquationis
cauſam totalem, niſi idipſum planius explice-
tur. Stomachus imprimis non in ſe, aut à ſeme- 11
tipſo, fermentum hoc habet. Digeſtio namque
appetitus, & œconomia ſtomachi abeunt quan-
doque, & redeunt abſque extinctione: quia non
ſunt ipſius ſtomachi. Quapropter dixi membra-
nam ſtomachi, omnem ſuæ digeſtionis ener-
giam, illiuſque famulatum ex Splene habere;
Splenem nimirum cum ſtomacho, ideo vnicum
in nobis conficere Duumuiratum. Vnde nempè
aurea, ac felicia Saturni regna, Poëtæ, & in faſto,
libera Saturnalia erexerunt. Veteres, aliquam
veritatis antiquæ hiſtoriam ſubodorati. Sunt
nempè guſtus acidi & odoris, quæcunque con-
fectis cibis per vomitum eiiciuntur, imò, licèt
multo ſaccharo condita eſſent. Ructus nempè
acidi, nidoroſis ſuperuenientes in morbis, Hip- 12
pocrati cenſentur bonum præſagire. Hinc nem-
pè ſalſaturæ omnes, atque ciborum condimen-
ta, ad acuendum appetitum, acida ſunt. Vt
ſuccus citri, aurantij, granati, omphacium, tar-
tarus, acetum, berberis, pampani vitis, ſinapi,
itemque

itemque ſal maris , quatenus ſpiritum acidum
in ſe continet. Quo reſpectu commendantur
quoque liquores ſulfuris , vitrioli , ſalis , ſaliſ-
nitri,&c. Non enim volo, quod cuiuſpiam illo-
rum acidum , abſumatur in augmentum fer-
menti ſpecifici , & appropriati , in Splene habi-
tantis. Abſit. Fermenta namque nil habent,
præter , aut extra ſe, in natura , quod ſibi dignè
queat aſſimilari : cum ſint dona ſpecifica natu-
ræ vitalis. Idcirco enim fermentum qua parte
fermentum eſt , vitale ac liberum eſt arcanum,
nulli alteri qualitati iugale. Sufficit nempe pro
condimentis , quod acida præparent cibos , ad
faciliorem que ſplenetici fermenti ingreſſum.
13 Denique quanquam fermentum ſtomachi , aco-
rem habeat ſpecificum : non eſt tamen acor,
ipſum fermentum vitale : ſed ſaltem organum
eius. Habet namque fermentum ſtomachi , aci-
ditatem ſibi comitem ſingularem , per proprie-
tates , per genera , atque ſpecies quoque di-
remptam : ſed digeſtio in ſe,eſt opus vitæ ipſius,
cuius hac in officina inſtrumentum ſatellitum
eſt acor. In aliis verò , quæ deinceps ſunt offi-
cinis vita , aliam vtrobique aſſociat ſibi qualita-
tem ſecundariam , ſuæ intentionis miniſtram
14 fermentali , atque vitali ſcopo adaptatam. Hinc
nempe in ſtomacho , non rarum eſt peccatum,
è gradu aciditatis alienæ oriundum. Quaprop-
ter Orexis , atque eiuſmodi ſtomachi perple-
xitates , peccant in adultero acore. Hinc nam-
que punctura in ſtomacho , difficiles conco-
ctiones , ructus denique , atque vomitus per-
acidi. Quamobrem ſi in acido , fermentum
conſiſteret , acetum , oleum vitrioli , atque ſi-
milia , fermentarent panis maſſam , noſtroſque
cibos perfecta tranſmutatione conficerent. At
nil horum. Fermentum itaque , arcanum libe-
rum eſt , atque vitale , ideoque paſſim ſuis fi-
nibus coaptat ſibi clientem qualitatem. Quo-
niam cum fermenta , ſint de claſſe formalium
& ſeminalium, ideo quoque ſe, è conſortio pla-
nè materialium qualitatum ſegregarunt. Sin
autem aſſociauerint corpoream qualitatem mi-
niſtram , quo faciliùs robur ſuum vitale diſper-
gant , id factum puta , in adiumentum , adeo-
que dualitatem non poteſt non cum fermento
continere. Atque ideo etiam , iſta qualitas pec-
15 care poteſt , tam in exceſſiuo , quàm imminuto
ſui gradu. In eo enim immenſum à Scholis re-
cedo. Quod doceant imprimis , fel non eſſe viſ-
cus vitale. 2. Non eſſe membrum nobile. 3. Non
eſſe , niſi ipſum recrementum inutile , proſcrip-
tumque maſſa cruoris , ne ſcilicet cruorem infe-
ctet. 4. Eſſe productum , ideo præter intentio-
nem naturæ. 5. Vtile ſaltem, expellendo ſterco-
ri, atque lotio. 6. Ideoque folliculum fellis,non
eſſe de ſubſtantia viſceris : ſed ſaccum,ſiue cloa-
cam ſordium & ſuperfluitatum. 7. Sanguifica-
tionem tandem incipere, & compleri in iecore.
16 Quæ ſanè mihi videntur ſomnia. Imprimis
namque , cùm non requiratur bilis ad conſtitu-
tionem cruoris , non eſſet neceſſe è ſingulis ci-
bis, procreari amarum iſtud fel, ſiue bilem , niſi
à proprio agente,inque ſingulari officina ad vti-
lem , vitalem , atque neceſſarium finem propa-
getur. Multò enim minus fel , mihi excremen-
17 tum fuit viſum , quàm aqua Pericardij. Mirum
ſaltem , cur piſces ex aqua , & pecora ex grami-
ne , ſemper nihilominus tam amarum liquorem
quotidie conficiant. Profectò vniuoca illa fellis
identitas , per tot ſpecies neceſſitatem aliquam,
in vitæ opificio mihi arguere videbatur. Adeo-
que fel non habere neceſſitatem producti excre-
menti, ex quibuſcunque alimentis , quin potius
neceſſarij viſceris conſtitutionem. Admirari 18
enim deſiui , conſiderando quantàs tragœdias
dominii , vterus (qui nil niſi ſaccus , ac pellis
eſt) concitaret, & viſceris principalis vicem ob-
tineret conſiderando, inquam, quantam præro-
gatiuam , membrana ſtomachi ſibi vendicaret.
Adeo vt cordis nomen, proprietateſque præ cæ-
teris viſceribus , ad ſe rapuerit. Vnde ſanè mira-
ri deſtiti , quod folliculo fellis , & felli ipſi no-
men viſceris donaretur : præcipuè , quòd eidem
à pleriſque, vis iraſcibilis ingenita credatur. Ego 19
ſanè, reperi in humanæ digeſtionis œconomia,
duorum viſcerum , fellis & iecoris connexa cor-
pora & fermenta , pro ſanguificatione. Fel nimi-
rum in opere ſanguificationis præcedere , &
hactenus ſtomacho atque inteſtinis propinquiùs,
quàm hepar : Fouetur nempe fel, in ſinu , atque
gremio velut materno iecoris. Eſt enim iecoris,
atque ſanguinis balſamus. Etenim cum ſanguifi- 20
catio , non ſit tranſmutatio , quæ per momenta-
neam diſpoſitionem, poſſit introduci, ſitque he-
par , inſigni cauitate orbatum , quâ intus queat
ſuccum ſanguificandum in moram , ſiue dige-
ſtionis terminum , continere. Id eſt. Iecur in ſe,
eſt corpus ſolidum paucas & exiles venas ha-
bens, adeoque totus cremor, concomitatus tan-
to lotij acerno , celeri tranſitu , per hepar tran-
ſire debet : crudus autem cremor , nequeat ſolo
tranſitu tam celeri , confeſtim in cruorem mu-
tari. Quocirca nullatenus potuit perfecta ſan-
guificatio fieri in ipſo iecore. Eo quòd hepar non
eſſet culina : ſed œconomus , ſuo fermento ſan-
guificatiuo : per quod tanquam per mandatum,
imprimis per diſpoſitiones ſucceſſiuas , exſequi-
tur iniunctum ſibi à Creatione munus. Igitur
pluralitas venarum Meſenterii , eſt ipſius ſtoma-
chus Iecoris , & officina præparatiua cruoris.
Eiuſque perfectionem iecur ſpirat in cruorem
adhuc nedum , poſtquam in venam cauam eſt
reconditus. Equidem,vt ſanguificatio, eſt exqui-
ſitior quædam digeſtio, tranſmutatioque rei ma-
nifeſtior,quàm eſt liquatio cibi, in chylum : non
potuit commodè contingere , in amplo aliquo
vaſe ; ſed in multis anguſtioribus , quæ ſimul ca-
pacitatem aliquam inſignem adæquent. Quo
ſcilicet , Archeus ille fermentalis , ſtrictiſſimè,
arctiſſimè, & proximè attingat : comprehendat-
que ſingula , & ſuum iecur fermentum commu-
nicet , commutando , & inſpiret vim vitalem.
Splen namque in ſtomachum , vas amplum , ſui
fermentum inſpirat , neque enim Splen cibos
immediatè attingit. Sic quoque hepar ſuæ ſpi-
raculo vitæ ſine fermento , in ſibi ſubſtratas ve-
nas, inſpirat actum ſanguificationis. Et penus ci-
bus ab ore labitur in ſtomachum , ibique finem
digeſtionis exſpectat : Sic ab inteſtinis , imme-
diatè cremor rapitur in ſtomachum hepatis. Sed 21
cum ille cremor ſit multus , & magna ſui parte
excrementitius (etenim in ſe adhuc vrinam con-
tinet) debuit , vt commodientius ſanguificetur,
prius ſuo excremento exonerari. Quippe is cre-
mor , eſt adhuc totus indiſtinctus , nec ideo ex-
crementum agnoſcit : quid ergo aget iecur, vni-
uoca ſanguificationis actione ? An enim ſegre-
gatio excrementi , degeneratio cremoris, & cre-
moris ſanguificatio , vna eademque opera fient,
&

& abſoluentur ? minimè. Cremor ſanè tranſmutatore fermento opus habuit, diſtincto à fermento ſanguificatiuo, quo ſcilicet pars ſui, minus idonea, commutatur in merum excrementum, non enim actio ſanguificationis, poterit facere ex non excremento excrementum. Diſtant enim nimium ambæ ab inuicem. Actio enim, quæ è cremoris maxima parte parat excrementum, non fit per cruoris coagulationem
22 & ſeroſioris partis ſeparationem. Cum cruor in meſaraicis nedum non coaguletur: ſed ne quidem adhuc coagulabilis ſit, quamdiu in illo ſtomacho verſatur. Vt patet in dyſenteria, fit ergo ſeparatio excrementi ſeroſi, à cruore, in ipſis meſaraicis, & quidem ab alio longè agente fermento, & viſcere, quam quòd ſanguificationi incumbit. Eſt nempe actus quidam, qui cremoris partem condemnat in excrementum. Cruorem autem præſeruat, & intactum relinquit. Præcedit ergo ſanguificationem, productio ac ſeparatio excrementi. Adeoque vterus lotij,
23 ante meſaraicas incipit. Nondum tamen ibidem, eſt vterus Duelech, eo quòd fermentum renis ſpiritum vrinæ mutat, in iecore, & circum-
24 circa. Fellis ergo fermento mutatur, quicquid in cremore fuit acidum, in ſalem vrinæ. Fellis autem ſtomachus eſt duodenum, & ſequens arundo inteſtini vicini, deſinitque in principiis venarum Meſenterij. At quia hic partium & fermentorum vſus, Scholis hactenus inauditus, longiori ſermone ideo dilatandus eſt. Imprimis ſtante Scholarum doctrina, in iecore fit cruor:
25 & cum cruore, ſimul fit fel: Ergo neceſſariò quoque fellis ſeparatio erit motu & natura, poſterior ſanguificatione. Quapropter deberet cyſtis fellis ſupra iecur, & non infra iuxta venam portæ eſſe. Per ſuppoſitionem enim, nunc dono figmenta quatuor humorum. Saltem rem, longè commodius ſanguinem, à ſuperflua bile purgaſſet, quam cyſtis fellis (cum ſcilicet bilis immediatè vrinæ adhuc immiſtą eſſet) maximeque, quod doceant, vrinam iterum felle atque ideo fruſtra, debere tingi. Cur enim tam præciſe ſeparatetur fel ab vrina, ſi iterum illi mox addi debebat? In omnem euentum, fruſtranea & importuna ſarcina, iecur onuſtum coniicio, appenſo folliculo fellis. Folliculo inquam, abiecti tantùm ſtercoris, ciendis vrinis dicati. Tantoque infeliciore veſica, quippe quæ cum ſit membrana, primæ & ſpermaticæ conſtitutionis, debeat tamen nutriri ſolo felle, cum vena careat per veſiculam, tranſcurrendo propagata. Etenim cum nutriamur iiſdem, quibus conſtamus; vbi reperiet ſpermaticum alimentum folliculus iſte, ex felle? quod in ſe nil niſi excrementum eſſet? Quod ſi verò, abſtergendis alui fæcibus, fel in cyſtim ſubter hepar colligi dicatur: ſaltem Agens, quod procreat in lotio, ſalem ea non ſalibus ſui partem vrinæ eluendis, detergendiſque inteſtinis, ac ciendis horum recrementis, commodius reliquiſſet, vt fœtido tædioſoque fellis onere, ac contubernio, iecur liberaſſet. De fide tamen eſt, corpus noſtrum, tam affabre à Deo conditum, vt nihil fruſtra, nihilque in eo diminutum ſit. Quin longè artificioſius atque commodius factum, quam noſter capiat intellectus. Ergo ſi fines fellis, à Scholis dati, eſſent, veri, vtique renes longè commodius ſatisfeciſſent illis (vt dixi) quàm quod inutili ideo pondere, iecur grauaſſet rerum opifex. Sed conſequens conuincit ſuum antecedens falſitatis: ergo tota doctrina eſt falſa. Si aues renibus, veſica, & vrina careant, quò commodius volitent: fel verò duntaxat inſeruiret emungendo cruori, ſaltem cruor deputatione fellis libentius caruiſſet, quam deputatione lotij. id eſt. Si natura queat potum in aue, ſine vrina ſequeſtrare, itemque proinde renibus, atque veſica carere: nonne multò illi facilius foret, aliquantillum fellis cum vrina & alui recrementis ſegregaſſe, quàm quòd nobile viſcus, oneraſſet cyſtide, adeoque inutili excrementi ſarcina, ſanguificationem moleſtaſſet? etiam in
volucribus? Certè natura plus ſaltem indulta 26
cenſetur bili, quam pituitæ, quod illi peculiarem veſiculam condiderit. Inſulſum nempe, quod pro alui & veſicæ fæcibus, fel, iecoris in gremio locaſſet; cum alioqui bilem cruori permiſceri abundè diſſimulaſſet natura. Quocirca penitius intropiſciens, obſeruaui, cyſtim fellis eſſe velut heparis nucleum in eius cauo, curioſe ab iniuriis ſeruatum: Iecur verò, eſſe velut fellis corticem. Deindè, quod fel, tantò vicinius alligatum ſit duodeno, eo quòd eius digeſtio ac fermentum præcederent digeſtionem iecoris, ſiue ſanguificationem. A viui-
do nempe cremore, ſeparari debebat ſeroſa 27
pars recrementitia. Quæ ſeparatio proinde, non eſt comparando ſero, & lacti, quæ ab inuicem non ſequeſtrantur, niſi cum lactis corruptione. Siquidem in cremore contingit ſeparatio ſeri, cum rectificatione, & præſeruatione cruoris. id eſt. Fermentum fellis, eſt perfectiuum cremoris, præſeruatiuum cruoris & corruptiuum ſeri; Quæ tria ſimul in puncto concurrunt, quo fel, acidum ſalem ſtomachi, (præterquam in ſtomacho noxium, & corruptiuum) conuenit in ſalem ſalſum. Porrò quanquam dixerim, ſanguificationem eſſe poſteriorem, reſpectu ſeparationis lotij, & tranſmuta-
tionis acidi, in ſalſum: Attamen vtrumque fer- 28
mentum, tam fellis ſcilicet quàm hepatis, ſimul incipit, quia neutrum feriatur vnquam. Hepatis enim, vt eſt maioris operæ atque perfectionis: ita tardius, ſuum abſoluit penſum, quàm fellis fermentum. Præcedere nempe debebat cremoris præfata tranſmutatio, vt ſublleuatum inutili onere iecur, commodius incumberet ſanguificationi. Eſt itaque ſecunda, ſiue fellis digeſtio, diſtincta à prima, & tertia, fermento, viſcere, vtero, guſtu, effectu, & fine. Quam totam neſciunt Scholæ hactenus, quia errantes in
vſu fellis. In prima namque ſtomachus eſt re- 29
ceptaculum, Splen verò fermentum de ſe inſpirat acidum in cibos, fitque inde cremor acidus, In altera vero, gracilia inteſtina, ſunt ſtomachus: fermentum vero à felle inſpiratur ad corruptionem & ſeparationem aqueæ partis: mutaturque acidum volatile in ſalſum volatile. Quòd autem hoc fieri poſſet, celeri attactu, quandoque per aliquot mechanicas oſtendam. Quòd ſcilicet oleum vitrioli, ſolo attactu Mercurij, conuertatur in merum alumen, acetum & ſalem, &c. Sæpè etiam mox à potu, miſtio fit anuoſa (ſalſa tamen) vtaque concepta primæ digeſtionis nota, quin elabatur notabilis pars potus, ſub errore Pylori, & per conſequens non facta fuit ſeparatio lotij, à cruore, in hepate. Quippe nondum in hepate factus eſt cruor, ſi ipſe chylus,

adhuc

adhuc conficiſtur è cibis in ſtomacho. Puta
dum potatores, à paſtu meiunt ſæpiſſimè. Ita-
que etiam fit vrina à potu aquoſo, imò è potu,
vnde non factus fuit eruor, adeoque ſanguifica-
tionem ibi præcedit generatio lotij. Tertiæ tan-
dem digeſtionis, venæ ipſæ meſenterij ſunt ſto-
machus, quorſum iecur, fermentum cruentum
inſpirat, eſtque rubicundus ſalſus cruor, eius
effectus. Sunt enim fellis vulnera confeſtim
30 mortalia, non autem ita hepatis. Si ergo fel ſal-
tem bilis eſſet mors, ſequeretur quamlibet fellis
effuſionem de neceſſitate. Attamen icterus non
eſt mortalis, licèt fel (vt eædem Scholæ do-
cent) nedum ſuper inteſtina: ſed per totum cor-
pus, æqualiter, longè, latè, profundè, ac per
minima ſit diffuſum. Ergo vel vulnus fellis plus
importat, quàm bilis effuſionem: vel icterus
non eſt bilis effuſa. Vel vtrumque eſt neceſſa-
rium. Vulnera veſicæ quoque, ſupra pubem in-
flicta (teſte, felice Vvurtx, Moderniorum chi-
rurgorum meo iudicio Anteſignano) curantur,
tametſi vrina cum ſuo (vt volunt) felle, eo ip-
ſo, non poſſit non eſſe effuſa. Ergo cyſtis fellis,
31 habet vitæ alligatam neceſſitatem, integrita-
temque, ob repentinam mortem. Nec eſt ſolius
recrementi fellei offenſio, quæ celerem mor-
tem iſtam neceſſitat. Denique aues, ſine veſica
& renibus viuunt felices, non tamen ſine felle.
Quare coniunctior eſt neceſſitas fellis, quam
32 renum. Quippe quod petroſis, atque carioſis re-
nibus, vita ſoſpes ſit. Deinde piſces (pro Scho-
larum doctrina) plurimo phlegmate abundant,
& calore actuali deſtituuntur: ſanguine frigi-
33 do, & aqueo dumtaxat, aluntur victu: Tandem
illorum excrementa, facile gliſcentia, non opus
calcare felle habuerunt. Quapropter cum fellis
fines, materia, & efficiens per Scholas attribu-
ta, in piſce deficerent; fruſtra ſane, felle, ac
per naturæ, imò & Creatoris errorem, fatigari
iecur credemus, niſi malimus errores, in Scho-
lis perpetuos agnoſcere, & in felle, viſceris ne-
ceſſarij, maius aliquod momentum contempla-
34 ri. Hinc itaque ſtatuo, fel eſſe viſcus vitale, &
ipſum corpus eius eſſe liquorem amarum, ex op-
timo cruore paratum: balſamum iecoris, & ſan-
guinis continentem. Quicquid autem fortè ſui
in duodenum inteſtinum reiicit, excrementum
35 ſui eſt, & liquamen iam à felle ſpretum. Hæc
autem ſic ſe habere, quandoque ſub bilis im-
poſturis oſtendi, exemplo vituli, cui maternum,
atque dulce lac, aceſcit, & coagulatur in ſtoma-
cho, datque proin coagulum pro caſeis. Fit nem-
pe lac cremor aqueus, parum autem lactis coa-
gulati. Cremor verò iſte, vrinam & cruorem
continet: coagulatum verò aliud, quod ex pal-
lido flaueſcere incipit, ſtercus fit. Mox autem
in duodenum cadens iſta ſarcina, pergit ad Ileon
coagulatum, & citrineſcit, magis, quò longius
à ſtomacho abierit, ac tandem virideſcit. Non
eſt tamen in flauo amaror: ſed guſtus nitroſus. In
viridi verò, iam fimi odor eluceſcit. Seruſus au-
tem cremor, mox à venis meſaraicis auide tra-
bitur & ſorbetur, in vſum ſanguificationis. Lac
pariter, in infantibus agitatur, vndè & recen-
tiores, flauum totum cacant, non ex copia bi-
lis, neque ob cyſtis felleæ dominatum: At ſanè,
quia fermentum ſtercoreum languet. Non igitur
fellis fermentum, acidum ſtomachi, in ama-
rum: ſed in ſalſum mutat, ob rationes de ſpiri-
tu vitæ expoſitas. Parcite teneriores aures, quod
de ſtercoribus agere debeam. Oſtendam ergo
quod ſapor ſtercoris, fel excludat, vſum fellis à
Scholis inuentum eludat, bilemque conuincat
figmenti. Puer quadriennius lectum cacauerat. 36
Flagra autem extimeſcens, ſuum ſtercus come-
dit; ſigna tamen è linteis delere non poterat.
Quocirca interrogatus per minas, tandem ca-
ſum narrat. De ſapore autem quæſitus: dixit eſſe
fœtidi & ſubdulcis. Inter cætera enim, ex piſis
olus comederat: conquerebatur autem indigeſta
piſorum putamina, ſiue furfures eſſe acidos in-
ſigniter: Non enim eſt æqua vigilantia fermenti
fellei, ſuper opaca, & ſtercorea indigeſta, quan-
ta eſt ſuper tranſparentia, quæque in cruo-
ris dignitatem præparanda ſunt. Caſu, ſuperue-
ni eodem die, & ſedulo ſciſcitatus ſum, addito
etiam pretio, an quæ comederat, amara eſſent.
Reſpondit negatiuè. Et idem quod ante. Item
moniales alebant ſat ſobriè puellas nobiles com-
menſales; concionabantur autem iugiter, quod
qui lautè comederent, cum diuite epulone par-
tes haberent: ſaluarentur autem ſoli, qui per
omnimodam mortificationis abiectionem co-
mederent viliſſima quæque. Nobilis ergo vir-
guncula, ſalutis ſuæ auida, præfata perſuaſione
commota, proprium ſtercus edit, & infirmaba-
tur. A parentibus autem domum reuocata eſt, ac
tandem caſum narrauit. Petitum fuit ab illa, cu-
ius ſaporis eſſet ac reſpondit eſſe fœtidè, & aquo-
sè dulcis. Tertiò, Pictor Bruxellenſis, per inter-
ualla furioſus: ſub furoris initio aufugit in ne-
mus vicinum, ibique longè à conſpectu homi-
num, repertus eſt 23 dies, proprio ſtercore vi-
xiſſe. Mox domum relatus eſt, inuiſi illum, &
ſanauit illum Dominus. Erat autem perfectè
memor omnium ſub furore præteritorum. In-
terrogaui illum, an reminiſceretur, cuius ſapo-
ris eſſet ſtercus. Ait, ſapit vt olet. Ac dein per
guſtus capitales à me examinatus, reſpondit, non
eſſe acidum, non amarum, acre, ſalſum, ſed
aquoſe dulce. Imò dixit, quod quo ſæpius re-
comediſſet, eo ſemper dulcius fuiſſet. Interro-
gatus autem, qua de cauſa ſtercus mallet come-
dere quam domum repetere? Dixit ſe toto fu-
rore homines horruiſſe, perſuaſus proprio fu-
rore, quòd homines quærerent illum vt laqueo
perderent. Patet ergo, ſtercori non ineſſe vel
fellis guttulam: nam felle ſemel diſrupto, vtcun-
que deinceps piſcis abluatur optimè, conceptua
tamen ex tactu tantillo, fellis amaror nunquam
deponitur. Etenim ſi flauedo, fel proderet, In-
fantium ſtercus maximè felleum eſſet, quod à 37
canibus tamen lingitur, quia lactis ſaporem
aliqualem adhuc retinuit. Quidquid autem in
ſtomacho non plenè ſubactum eſt: neque dia-
phani pulchritudinem aſſumpſit, non ſperet in
inteſtinis à fermento fellis digeri, quamuis tin-
gitur calore flauo. Quia non itur ad ſecundum
aut tertium, niſi per abſolutum primum. Quid-
quid ergo opacum, & calore tinctum, in Ileo
eſt, id totum proſcribitur in excrementum, &
ſub dulcedine quadam, putrilaginis ſaporem
acquirit. Non ſecus atque fructus acidi, mo-
dico calore dulceſcunt. Quidquid autem antea
acidum in ſtomacho, id in duodeno ſalſum fit,
& ſequeſtratur à ſtercore: ſin verò acidum ali-
quid perſeueret, quod fellis fermento reſiſtat:
ſtatim ſequuntur tormina, &c. Putreſcit au-
tem humanum excrementum, quia iſti loco
præſidet fermentum ſtercoreum. Indigeſtum
autem

autem, quòd è ſtomacho elabitur, etiam in inte-
ſtinis non digeritur. Integrum eiicitur, acidita-
tis autem partem, quam in ſtomacho, aſſumſit,
ſeruat, ac ſubinde auget. Furfures enim hinc,
in pane ſedem promouent, propter acorem: alia
verò magis aceſcunt, atque tormina cieunt.
A duodeno ergo mox incipit chylus, ſuum ſa-
lem acidum volatilem commutare in ſalſuginem
parem, reſolutam in cremore. Reſidua autem &
corporalior Cremoris ſubſtantia, in venis me-
ſenterij à iecoris inſpirato fermento ſanguifica-
tionem exſpectat. Larice interim ſalſo à renibus,
trans hepar attracto, ipſe committitur renibus,
& veſicæ ad expellendum. In vaſis ergo Meſen-
terij, incipit Tertia digeſtio, quæ in iecore ter-
minatur. Cruor enim quandiu in meſenterio
eſt, nondum digeſtus, nondum fibroſus, aut
perfectus. Cruor enim meſenterij, in dyſen-
teria non concreſcit ideo. Alias verò diſrupta
ſtomachi vena, cruor protinus in ſtomacho gru-
38 meſcit. Fermentum enim hepatis, in tantum in-
clinatur ſanguificationi (eſt namque eius mu-
nus vniuocum & vnicum) quod venæ etiam iure
feudi, illam ab hepare, proprioque indè inſito
Archeo confirmante retineat: ita vt cadaueri,
dudum à morte, non coaguletur cruor in venis:
qui alias effuſus, illico grumeſcit. Cremor enim
per inteſtina deinceps decurrens, ſiccior euadit,
abſuctoque in venas ſurſum eius liquido. Inde
verò reliquum magis, magiſque, putreſcit, adeo,
vt cum ad fines Ilei deuentum eſt propemodum,
iam non parum liquidioris ſtercoris, ſit genera-
tum, quod antequam ſaturatè putruerit, ad me-
ſenterium rapitur, vt lotio permiſceatur, ad ſuos
fines vtile. Prout alibi de febribus. Itemque de
39 Duelech. Quod flauum ſtercus. Scholæ bilem &
fel credidere: adeoque è ſtercore, ſuam funda-
runt demonſtrationem, pro vno è quatuor hu-
moribus, & patuit oſtium inde, ad miſerandos
errores, & nefandas iugulationes. Parùm enim
referebat adhuc, ignorata tincturæ lotij ſubſtan-
tia, falſam Tecmarſin extruxiſſe: At bilem & fel,
feciſſe humores noſtri conſtitutiuos, omnium
morborum, patratores, flauam nimirum bilem,
eamque parum digeſtiorem, finxiſſe aduſtam
æruginoſam, atque aridam, & retortidam me-
lancholiam: fel ipſum autem eſſe cloacam bilis
ſuperuacaneæ; Cruorem verò, non niſi eſſe cor-
pus artificiale, connexum è pluribus, quæ rurſus
ſeparata, idem eſſent poſt mortem eorum, quod
ante in vita: non autem corpus natura matre
genitum, per veram tranſmutationem chyli in
vniuocum cruorem; atque tandem ſanationes
inſtituiſſe, circa remotiones cauſarum patrata-
rum, quæ nunquam erunt, aut fuerunt in natu-
ra; Id ſanè ſuperat opimam ignorantiam; &
ſtertores facit inexcuſabiles Scholarum. Sed mi-
40 hi obiicient forſitan. Venas (dicis) ſugere cre-
morem, è ſtomacho, in inteſtina lapſum: ergo
idem munus competit venis ſtomachi, vt attra-
hant in ſe acidum illum cremorem, abſque in-
terceſſione fermenti fellei. Id eſt, ſine mutatio-
ne acidi in ſalſum. Et per conſequens, ſom-
niarium tuum eſt fellis fermentum, ac in van-
tum; Imò poterit inſculum enemate iniectum,
ad iecur penetrare inſcia felle, (de iure enema-
tis hanc quæſtionem libro de febribus diremſi.)
41 Reſpondeo: Vererem eſſe Scholarum abuſum,
quæ ex æquo, eundem vſum cunctis tribuere
venis. Quaſi venæ in brachiis diremtæ, trahen-

do cremori incumberent? Imprimis oſtendi iam cruorem in venis ſtomachi, eſſe coagulabilem: non item cruorem Meſenterij. Sciendum deinde omnem cremorem acidum, eſſe venis hoſtilem, has vero nil hoſtile ad ſe trahere; vnde ſequitur, venas ſtomachi nequicquam de cremore ſub ſe allicere; & cruorem omnem, antequam à venis meſenterii attrahatur, toleraſſe manum fermenti fellei, in ſuo inteſtinorum ſtomacho. Imò quanquam arteriæ, per ſtomachum diſperſæ, ſugant ſpiritum vini: ſuccum tamen nullum hauriunt, Nam quorſum traherent arteriæ ſuccum, cum indè nil boni faciant vnquam? cum ſanguificatio non competat cordi: ſed hepati? cum attractus ſuccus, in arteria, neceſſariò impedimento eſſet, & corrumpi deberet? Si itaque arteriis dos ſit vitandi noxia, ac ſaltem trahendi ſibi vitalia, & à rerum Domino ſibi deſtinata: An venis iſta diſcretio denegata erit in ſtomacho? Etenim equis malè à natura conſultum foret, qui vnico hauſtu contenti, manè, toto deinceps die, ſtramine, fœno, palea, auena, vel hordeo veſcuntur. Siquidem arida, vel exſucca ſitum mox in ſtomacho contraherent, ſi venæ ſtomachi potum ad ſe haurirent. Sitirent toto die equi. Potus ergò neceſſariò permanere debuit in ſtomacho tantiſper, quod finem digeſtionis futuræ ibidem exſpectet, ne acidus liquor in venas trahatur, planè hoſtilis, neuè ſemicoctus cremor, ante terminum, à venis ſorbeatur. Eſt ergo vſus venarum ſtomachi alius, quàm qui eſt meſaraicarum. Ideoque ruit obiectum argumentum. Quia meſaraicæ, ſunt ſtomachus iecoris, & non eſt alius præter illas: non item id ſunt venæ ſtomachi. Quæ ſaltem nutriendo ſtomacho dicantur. Denique vbicumque Pylorus non exactè clauditur (vt contingit longis potationibus) vt ſtomachus continuò tere, infernè filo, tanquam micturet, ſtillando in inteſtinum: In febrientibus verò, quorum pylorus nimia erat ſtrictura, potus quandoque toto triduo perſeuerat atque tandem plus vnico vomitu reiicitur, quàm biduo ſit aſſumtum. Quòd ſanè pugnat cum eo, quòd venæ ſtomachicæ ſuccum attrahant. Sæpè mihi contigit, in cheda iacenti ſupino, quòd audirem per viarum ſucceſſionem, ſtomachum, inſtar lagenæ ſemiplenæ, mihi fluctuantem, chylum continere: iuiſſe autem frequenter cubitum deinde, abſque cœna ac potu: Imò, quod manè, vt pridiè, ſtomachum ſentirem. Quare curioſulus, prouitani mihi nauſeam, ac euomui cremorem acidulum, copioſum, diaphanum, ſicut dentes mihi præ acido obſtupeſcerent, & licet grauamen non ſentirem ante vomitum: à vomitu tamen leuamen percepi. Vnde obſeruaui primò. Quod ſi iam 20. horis, venæ ſtomachicæ ſuxiſſent chylum; non potueram tantundem, adhuc à moderato heſterno prandio reieciſſe. 2. Quod cremor acidus, à venis non alliciatur. 3. Quod acidulus ille cremor, nondum è ſtomacho, eſſet dimiſſus, non quidem vitio digeſtionis: ſed errore pylori. 4. Quod digeſtio differat ab expultrice, ſi vna perficiatur, abſente altera, aut deficiente. 5. Quod ſubinde digeſtio inſontem culpam gerat expultricis, & viciſſim. 6. Quod vt ego peccabam nimia clauſura pylori: ita potatores peccant nimis negligenti obice pylori. 7. Quin etiam initus morborum, non tarò reiiciuntur, quæ triduo ante aſſumta ſunt. 8. Quod non ſit venarum ſtoma-

chi, attrahere cremorem. Quod oihilominus per-
ſiſtat doctrina, quæ ſtultum fecit enema, per
anum inici, ad alcodum ægrum. 10. Quod ſu-
pernnm ſtomachi Orificium, in febribus peccet,
nimia apertura, ac ſiti; Pylorus verò erret, ſtri-
cta ſui clauſura. 11. Quod io febribus peccet di-
geſtio ſimul, & expulſio. 12. Quod clauis orifi-
cij ſtomachi ſit in ſpleoe, & Pylori, in felle,
propter duplicis ferméti ſedes diuerſas. 13. Quod
ſitus ratio, pro ſplene, & felle, ſit ex ratione mu-
42 oeris. Eoim verò Scholæ ab vno extremo, ab ore,
vſque in anum: alteroque extremo, vſque in ca-
uum hepatis, primam corporis regionem extcn-
dunt. Ego vero, regiones, per digeſtiones conſ-
cribo, cum extra has, alioquin ipſa regio ſit ens
rationis. Quid enim digeſtionem attingit, excre-
menti exitus? quid attinet ad ſtomachum, quod
eius ſcoria ſecedat per anum? Non enim ſtercus
inteſtini, plus eſt ſtomachi excremeotum, quàm
eſt ſudor: Itaque ſi anus ſit primæ regioois pro-
pter excrementum ſtomacho: Ergo & cutis erit
primæ regionis ob ſudorem, & veſica propter lo-
tium. Non ergo excrementum, non deoique exi-
tus huius: ſed ſola digeſtio, regioni conſcribit
limitem. Atque proinde totidem ſunt Regiooes,
43 quot digeſtiooes. Denique officina ſanguifica-
tionis, non ipſum hepar eſt io ſui ſubſtantia.
Quia & iecur piſcium etiam illorum cruorem
faceret: ſed cum tamen vnumquodque generet
ſibi ſimile: neceſſe eſſet, aut iecur piſcium ru-
beum eſſe, aut illorum cruorem eſſe album.
Quorum vtrumque eſt falſum. Vnde dicimus,
ſanguificatiooem ipſam fieri in ſuo iecoris ſto-
macho, qui eſt ipſum vas multiplex meſenterij.
Alioquin hepar, paucas nimis & exiles habet,
pro taotæ molis ſucco, debitè perficiendo. Ea-
tra ſe nempe, in venam cauam vltima cruori
perfectio ſanguificatioois inſpiratur à fermento
44 iecorario. Putantque Scholæ, ſanguificationem
fieri per fotum actualem iecoris & cremoris: eo
quòd ignorent, alias actiones, quam quæ per at-
tactum diutinum, ſiue comprehenſionem con-
45 tingunt. Ideoque & omne agens, neceſſario pa-
ti debere, propter renitentiam reactionem pa-
tientis: eamque noſtri interitus, eſſe cauſam
inexcuſabilem, ac continentem, eo quòd ſen-
ſim radicalis calor, (vniuerſa nempè, caloribus
& frigoribus attribuiſſe, ratum ducunt) rea-
ctione patientium fatigatus, extingueretur. Quæ
duo Ariſtotelis axiomata, magis locum in Ma-
theſi, quàm in oatura habentia, fefellere Scho-
46 las. Quod alibi abunde probabo. Ad ſcopum
redeundo, concludo fel & iecur perficere ſua
munia, oon quidem corporali contactu, coo-
greſſu, aut commiſtione ſui, nec denique am-
plectendo, aut recipiendo intra ſuum gremium.
Aſt fel dimittat ſuum fermentale Blas, in inte-
ſtina, & iecur, in veoas meſeoterij. Quas actiones
etſi in Scholis inſolitas, ſuo loco demonſtrabo.
47 Porro ſtupent Scholæ, cur venti non tranſeant
inteſtinorum tunicas in torminibus, dum tamen
tanta affatim liquoris congluuies, quotidie trans
inteſtioa rapiatur in vaſa meſaraica, non cer-
nantur tamen in inteſtino pori, per quos tot li-
quoris indies, in venas properet, imò nequi-
dem quanquam à morte, inteſtinum vento tur-
gidum, fortiter, & ad ſui crepaturam vſque com-
primatur. Quoties nimirum per calores, & fri-
gora, & figuras, & artificiorum, ſimilitudines
(quæ Scholarum ſunt organorum, atque ſacræ
Anchoræ) rem non aſſequuntur: ſtatim ad mira-
cula, vel ſaltem, ad occulta rerum myſteria con-
fugiunt, rei ſtupefactæ magnitudine vel inſolen-
tia deterritæ cuio indaginis ignauia quieſcunt,
in admiratione proprietatum occultarum. Para- 48
celſus ad fabricam vitrioli medici, ex ære, iubet
decrepitatum ſalem, veſica ſuilla ſuſpendi, in
aheno aquæ feruidæ, totumque ſic mox ſalem,
diſſolutum iri. Quo iubet æris laminia inungi, &
naſciturum io ære ſpondet vitriolum. Eram qui-
dem adhuc io Tyrociniis, ſciebam tameo ex Phi-
loſophia, ſalem non poſſe in ſui poodere reſolui
in aquam, abſque ſui ſubſtantiali tranſmutatio-
ne: hanc verò noo poſſe contingere per aquæ
humectatiooem: attamen ex altera parte, ſuade-
bat oppoſitum, Paracelſi authoritas. Quod ſcili-
cet citra adiunctionem aquæ, (fruſtra namque
aliàs eſſet veſica) ſal liqueſceret in aquam. Qua-
propter Tyro, temerarium tanti viri aſſertum
portentum, experiri decreui. At moa lento fer-
uore, rex æri aquam in aheno, non multò mi-
nus ſalſam, illa, quæ io veſica erat, cuius ceruix
anſæ cacabi erat alligata prominens extra aquã;
vndè ſciui aquam intra, & extra, veſicam pene-
trare: veſicam nempè, ſale, & aqua calente per-
niam: ooo autem aëre. Aquæ pluuiæ enim par-
tes 77. reſoluunt ſalis ſiccati partes 23. vbi verò
vna de aquæ 77. partibus euolat, cruſta ſalis in-
oatat muriæ. Fruſtra ergo per veſicam imperat
Paracelſus, quæ commodius citra eam fiunt. Id-
que præter falſi ſuppoſitionem adhuc. Aduerti
itaque in feruoris grado, veſicam poroſam: non
autem in noſtræ œconomiæ calore. Collegi hunc
ergo, per ductum venarum, inteſtina pluribus
ſcatere & minutilis poris, quàm alibi: quibus
poris reſponderent alij, per ductum venarum
peruij. Cremor ergo tranſit inteſtioa, partim ſui
imbibitione, provt aqua ſalſa veſicam, partim-
que proprio ſympathiæ ſuctu per præfatos po-
ros, apertos quidem in vita (provt & in feruore,
aquæ veſicam penetraot) clauſos verò in mor-
te. At ventus, ooo humectando imbibitur ab
inteſtiois, neque à venis ſugitur: ideoque nec
hactenus ioteſtioa penetrat. Idque potiſſimum,
quod deficiat tractus congruentiæ, ac Blas moti-
uum, quibus ventus trahatur repugnatque tra-
heodorum diſcretor. Venæ ergo, inter duplicem
tunicam ſtomachi diſperſæ, careot præfatis po-
ris: poroſæ ſaltem, qua exteriore circumdatæ tu-
oica cruorem tranſſudaot alimentarium. Adeo-
que culina ſiue digeſtio ſtomachi propria eſt ab
extra iotrorſum: coquina verò, quæ in eius cauo,
vniuerſalis fit, ibidem quoque tota conſcribi-
tur. Idque, ne amborum digeſtio confuſionem
pariat. Coquus nimirum in ſtomacho duplex,
vnus ab liene, & alter ſibi proprius, diuerſas di-
geſtiones edit. Porro acidum fermentum in ſto-
macho, diſſoluit cibos io ſuccum: ſed fellis fer-
mentum acidum chylum ſaliendo ſeparat chy-
mum pro cruore, atque inde ſubtrahit laticem,
vrinam, ſudorem, ſtercus, flauum liquidum, &
partes craſſioris ſaburræ. Nec eſt proinde dige- 49
ſtio in ſtomacho, formalis ciborum tranſmuta-
tio. Per exemplum: Magiſteria namque apud
chymicos, corpus quidem rei liquefaciunt, ape-
riuntque cum quarundam fæcum etiam ſegre-
gatione. Non tamen proinde inuoluunt ſui
tranſmutationem. Provt neque ſal reſolutus à
ſeipſo exſiccato, ſubſtantialiter differt. Eo quòd
idem Archeus ſeminalis, vtrobique adhuc præ-
ſideat.

Digitized by Google

ſideat. Sic nec in ouo, eſt formalis tranſmuta-
tio, etſi ſub fotu, vitellum liqueſiat & fœtorem
cōtrahat: ſed ſunt materiales diſpoſitiones dum-
taxat ad formalem tranſmutationem indè tan-
dem reſultantem, requiſitæ. Denique, nec fel-
lis digeſtio, reſpectu viuidi cremoris, adhuc cen-
ſetur formalis tranſmutatio, licet reſpecto ex-
crementorum, formaliter tranſmutet. Etenim
diſſimilares partes cremoris, quarum non inten-
ditur, alimentalis ſibi applicatio, putreſcunt per
fermentum ſtercoreum, & priuantur vita media,
vt & Archeo. Aſt cremoris homogenei, ſola
prætenditur tranſmutatio, vt & eiuſdem fruitio.
50 Cibi igitur, verè, & eſſentialiter non commutan-
tur, niſi dum in vna parte cruor, ac in altera
parte ſtercus plenè putridum fiunt. Viſcus etiam,
cruori faciendo deputatum, non poteſt vacare,
parandis ſtercoribus flauis in Ileo & colo. Dif-
fertque ſtercus, à manſo cibo eſſentialiter: non
autem ſolo calore putrefieri credendum, pau-
cis horis, quod nec à calore, in cremorem ali-
qualem verſum eſt: ſed à fermentis propriis cu-
linatum. Ergo cibus nondum plenè eſt tranſmu-
tatus, niſi dum ſubacto ſuo Archeo, noſter vita-
lis eſt introductus, cum plena vaſallatione prio-
ris. Sic namque totum vinum mutatur in ace-
tum, totum argentum viuum in aurum, totum
ouum in pullum, totuſque ſanguis in vltimum
alimentum. Vndè falſum coniicio, non eſſe ali-
51 mentum ſine excremento. Stercora enim medi-
tatæ ſunt Scholæ: nec attenderunt, quod ad ge-
nerationem tantum concurrant homogenea: Id-
circo licet antè tranſmutationem cibi, fiant fæ-
cum ſeparationes: tamen deinceps, non fiant
fœces ampliùs in tranſmutando, nimirum poſt
homogeneitatis adeptionem. Impoſſibilis nem-
pè eſt ſeparatio fœcum ex homogeneo, in quo
vnum nil quicquam diſcrepat ab altero. In cibis
verò, ſiue ſub fermento primo, eſt heteroge-
neitas, propter ciborum partiumque earundem
differentiam, maſticationis inæqualitatem, &
recepti fermenti imparem applicationem. Cibus
enim, partim facilius auſcultat fermento, par-
timque rebellis reluctatur, vnde etiam diſſona
fermenti oritur capacitas. Falſum eſt illud Scho-
52 larum; Quod ſtomachus ſibi primariò coquat:
ſecundariò tantùm pro toto, adeoque verè ala-
tur ipſe chylo acidulo. Adeoque ſi non nutrire-
tur ſuo chylo, nec velle coctūram incipere aut
attingere. Eo quòd ex Philautia naturæ, vnum-
quodque pro ſe intentionaliter agat. 1. Id ſi lo-
cum habeat in agente totali: non ſanè, in par-
tium ſingularum directione. 2. Quia nulla pars
agit quicquam proprio nutu Philautiæ, in cor-
pore: multoque minus, agunt officinæ, dicatæ
miniſterio totius. Sed natura paret vtrobique
deſtinationibus Creatoris, quæ ex vſu, atque
neceſſitate dimenſæ fuerunt, penes rerum Do-
minum. 3. Iiſdem nutrimur, quibus conſtamus:
nullatenus autem conſtamus cremore. 4. Sto-
machus nutritur, non alia materia quàm reli-
qua membranorum claſſis, quæ cremore deſti-
tuitur. 5. Cremor non ſuſcipit vitam, niſi per
gradus cruoris: ſtomachus autem nutriri nequit,
alimento nondum vitali. 6. Cremor eſt cibus li-
quefactus, habens adhuc Archeum & proprie-
tates cibi; nequeunt autem ſpermatica & pri-
mæ conſtitutionis ſimilaria nutriri liquore non-
dum ad humanam ſpeciem determinato. 7. Ve-
næ non diſperguntur in ſtomachum, vt cruorem
ſugant, ſed vt alimentum diffundant. Non con-
tinent autem cremorem. Ignorata igitur mem-
brorum œconomia, paſſim elenchi in Scholis
pullulant, à non cauſa, tanquam ad cauſam, pa-
riuntque capitales errores, & ſurdas experien-
tias, in pelle aliena piandas. Fran. Aloares, te- 53
ſtis oculatus, ſcribit. Primates Abyſſinos delec-
tari in epulis, carne cruda bouina, cum ſalſa-
tura, ſiue condimento fellis proprij; ſunt tamen
robuſtiſſimis Europæis nequicquam debiliores.
Si ergo fel ſit excrementum, (vt Scholis pla-
cuit) tantæque truculentiæ (quod docent) vt
in ſtomacho detentum fel, deliquium animi
parere, imò paucos intra dies per morbum
Choleram nos iugulare: Quomodo fel, crudum,
& cadauerosum, ſanos & robuſtiores efficiet?
Obiicient fortè, ſi fel, viſcus adeo neceſſarium; 54
columbæ illo carere non poſſent. At non ſciunt,
quod membrorum & cordis ſitus, ſit inuerſus in
columba. Nam ſi formicæ ſua bilis ineſt, co-
lumbæ quoque fel ſuum habent, licèt non ama-
rum, nec folliculo diſtinctum, vt neque in for-
micis. Sufficit namque, Blas ſecundæ digeſtio-
nis, ſtabulari in alia parte. Etenim cor columbæ
ſedet in quatuor lobis, caui hepatis ſurſum im-
merſis, eiuſque gibbus propendet deorſum. Co-
lumba pugnax vſque ad cruorem, fellis follicu-
lo caret: Agnus verò, ſed amplum habet, prout
& piſcium quiſque minutiſſimus, & manſuetiſſi-
mus. *Dederunt in eſcam meam fel; & in ſiti mea,
potauerunt me aceto.* Erat vinum iſtud myr-
rhatum, cum felle, quod offerabant mundi Salua-
tori, iam doloribus inſolitæ paſſionis delinquen-
ti, & pondere crucis propriæ exanclato, non qui-
dem vt ſtatim ſyncopizaret, prout alioqui Li-
poſychin minatur iis, qui amaros vomitus (quos
felleos falſo vocant Scholæ) tolerant. Igitur
Iudæi, fel pro balſamo, vitam conſeruante, ag-
noſcebant: & procul diſtat à flauo illo veneno, 55
vomiturientibus reiecto. Itaque ſacrilegi offe-
rebant fel, quo Dominum Ieſum diutius ſub pœ-
nis ante mortem cruciarent. Fel ergo, ſi viſcus,
eiuſque actio ſit vitalis prorſum, reſtaurari vix
poteſt; nulloque ſaltem modo oblectâtur, ma-
terialibus remediis, vt neque ſolitiuis: ſed fer-
mento æquiualente, de natura Blas. Eſt namque
poteſtatum in poteſtates immediata, ac mutua
quædam traductio, faciliſque operatio: eo quòd
attactus inuicem, & mutuus, in ſymbolo: ideo-
que & penetrans. Memini enim me vidiſſe diſ- 56
ſectum cadauer, cuiuſdam Computoris regij, &
alterius Ludimagiſtri, Ictero extinctorum. Neu-
trius tamen emunctorium fellis, ad duodenum
erat conſtipatum: ſed in quibuſdam meſaraicis
erant globuli, quos cenſui ſtercus liquidum, ibi
detentum, actionum fermenti fellis infeſtans.
Triſtitia quoque non rarò Ictero dedit initium,
fouitque inceptum. Si ergo triſtitia, in Splene,
melancholiæ ſede, habitat (iuxta Scholas,)
cur ergo opilaretur ex mœſtitia fel? & non
Splen? Ergo 1. triſtitia impedit digeſtionem ne-
dum ſtomachi: ſed etiam fellis. Cuius erro-
re ſtercus liquidum, quod potiſſimum fertur
per anum, in venas immoderatè, atque intempe-
ſtiuè ſurgit. 2. Ergo fel, viſcus eſt nobile, ac
vitale.

Tandem Cremor, è Pyloro in duodenum la-
bens, confeſtim intra ſphæram actiuitatis, à
fellis inſpiratione correptus, aciditatem ſui in ſa-
lem commutat, & aquoſior eius pars à mera-

ciore fit ſegregabilis, quæ à renibus trahitur.
Vnde vrina eſt ſalſa ſatis, cruor autem parum
57 Quud autem Paracelſus velit vrinam, onn per
renes, atque vreteres; ſed per carnis habitum
ferri in veſicam: Id ſuo indulgeatur Idiotiſsimo.
Pruve & iſtud. Quod olea & emplaſtra ſint ve-
rus vulnerum cibus, adeo vt vulnus verè iis ala-
tur: cuiuſque nutritionis pus ſit excrementum.
Cremoris ergo ſal acidus, cum deſtituatur ob-
jecto, qui cum per actionem diſſoluentis mi-
gret in ſalem fixum (vt ante de ſpiritibus vola-
tilibus docui) commutatur adæquate in ſalem
loti volatilem. Idque non per actionem, ac rea-
ctionem aciditatis, in aliquod obiectum: ſed per
veram fermentalem metamorphoſin; Eſt nam-
que ipſe ſpiritus vitæ, de natura ſalis volatilis, &
ſalſi. Adeoque vel ex hinc ſolum, arguitur vita-
lis actio fellis. Etenim ſal marinus eſitatus, fere
58 totus in excrementis manet. Quod ſaliſpetræ
coctores, ſe inuitis, experiuntur. Nam è rude-
ribus latrinarum, ſeparare coguntur ſalem, quan-
doque comeſum à ſalepetræ, per iteratam ebul-
litionem, & infrigidationis coagulationem.
Adhæret nempe ſal marinus, coagulatus ſpon-
dilibus vaſorum, nequicquam mutatus à ſeipſo
pridem eſitato. Idque antequam ſalpetræ, ſuæ
coagulationis ſufficientem exſiccationem nactus
ſit. Ideoque hinc ſcitur, ſalem marinum prom-
prius coagulari, ſalepetræ. Humana idcirco ex-
crementa, ſunt minus opportuna ſalipetræ, quàm
alia caprarum, ouium, aut armentorum, Quan-
tum tamen illius ſalis marini ſubigitur à fermen-
to ſtomachi, tantundem quoque acidum eſt, ac
volatile. Conſequenter quoque, etſi nullo quis
ſale vtatur, non proinde eius vrina ſale careret,
quippe noua eſt creatura, atque productum no-
uum, ex acido cremoris. Sal lotij ergo non ha-
bet, ſibi, in toto naturæ ſyſtemate, ſimile. Non
enim marinus fontalis, rupens, gemmeus, non
nitrum, non petræ aluminis, aut borracis: non
denique naturalium vllius, vt neque ſal vrinæ
gregum, vel armentorum. Quibus etſi in modo
fiendi conueniat: diſſentit tamen ſal vrinæ hu-
manæ ab illis, per genera & ſpecies; non mi-
nus quàm fimi, per ſpecies brutorum variant,
licèt communi paſcantur bruta pabulo, pro-
pter Archei nimirum, atque fermenti diuerſita-
tes. Ex cibis ergo, & potibus non acidis, aut ſal-
ſis, fit ſal acidus, & demum ſalſus: faciliuſque
eſt ex ſale acido fieri ſalſum, quàm ex non ſale,
ſalem acidum fieri. Memini me chymicum vi-
59 diſſe, qui cadum aceti ad duas tertias quotannis
implebat aqua Rhodani, exponebat Solis ardo-
ribus, & ſic aquam, in ſe inſipidam, tranſmuta-
bat in verum acetum, concepto è cado fermen-
to. Hoc inquam ſic ſolitus facere vidit ſingula-
rem aceti illius proprietatem. Siquidem è vini
aceto, primùm ſemper debilior para ſtillat: me-
racior autem ſub finem, cum fæcibus aſſurgit:
Hoc autem acetum factitium, ex mera aqua, vt
fæce caret, ita ſemper æquale ſtagma, ab initio
in finem vſque miniſtrat. Quapropter vt fer-
mentum vaſis, ſolo ſui odore, aquam in acetum
mutat: Ita nimirum Splenis odore, in ſtoma-
chum ſpirato, cibi fermentali, fiunt cremor aci-
dus. Qui dein vertitur in ſalem vrinaceum, imò
& in vi alem. Hæc quia Scholæ nunquam ſom-
niarunt, nec earum ſequacea, in antecedentium
lucubrationibus legerant: ideo ignorarunt fer-
mentorum, & partium vſum, & tranſmutatio-
num celebrationes, bilem verò vtramque intro-
duxerunt in ſanguinis maſſam, contenta vrinæ
demum, & lotij indicia, neſciuere. Tertia igitur
digeſtio, fit præſide fermento hepatis, quod cæco
Gas odore, ſanguificationem in ſuo meſenterij
ſtomacho incipit, ac tandem in vena caua perficit.

Quarta porrò digeſtio completur in corde, 60
eiuſque arteria; In qua elaboratione, rubens, craſ-
ſiorque venæ cauæ cruor, elaboratur, fit flauior,
& planè volatilis. Cur enim vtrimque auritum
dicitur, habetque ad ſiniſtrum ſinum, pulſantem
arteriam vnicam, magno ſibi trunco inſertam,
vt duplici remigio fortius trahat cruorem tranſ-
ſeptum, quod inter vtrumque ſinum, in medio
cordis eſt. Huc refer quæ ſuperius adnotaui de 61
poroſitate ſepti, quod ſinus cordis diſtinguit, &
cur non remeet ſanguis à ſiniſtro ſinu, in dex-
trum; ſed tantum ſpiritus vitæ, tanquam per
exile cribrum. Differt itaque cruor hepatis à ſan-
guine arteriali, per quartam digeſtionem, colore
& conſiſtentia digeſti manifeſtam.

Quinta autem digeſtio tranſmutat ſanguinem 62
arterialem in ſpiritum vitalem Archei, de quo
ſub Blas humano diſſerui, vt & ſub ſpiritu vitæ.
Non potui mihi ſatisfacere, quod in cruore ie-
corario, (licet perfectionis ſuæ gradum acquiſi-
uerit, poſtquam meſenterium ſuperarit) eſſet ali-
quis ſpiritus: ſed mihi ſemper viſus eſt cruor il-
le, tanquam maſſa quædam mumialis, & materia
ex qua: At nondum pro perfectu vitali ſangui-
ne habenda. Nam ſi cruor venæ cauæ à iecore 63
ſpiritum mendicaſſet, fruſtra eſſet auris dextera
cordis, quæ non alio fine operatur inceſſanter,
quàm vt à ſinu ſiniſtro, aliquid ſpiritus tranſſe-
ptum cordis trahatur, vt cruor in vena caua, iuxta
cor, participatione illius ſpiritus, viuificari inci-
piat: Cum autem à ſiniſtris, ſit auris, & prætereà
inſignis truncus arteriæ: hinc quoque fortior ſu-
ctus fit à ſiniſtro ſinu. Hincque conſequenter
quoque, parum ſpiritus vitalis cruori venali cõ-
municatur. Siquidem cruor hepaticus, ſemper
per ſui totum nimio madet latice, quo orbari de-
buit, priuſquam fœcundum & dignum ſpiritus
fiat ſubſterniculum. Neque demum iecur, caui-
tatem aptam in ſe habuit fabricando ſpiritui.
Quare vnicum duntaxat, vt in ſemine fabrica-
torem & rectorem vitæ ſpirituum, vidi intelle-
ctualiter per totam generationis ſcenam: Ita &
vnicum duntaxat admitto ſpiritum, œconomiæ
vitalis. Cruor enim labitur quidem intra muſ- 64
culorum ſtamina, & fit caro: ſed ad alenda viſce-
ra, & fibras carnis, non facilè tranſcendit. Infir-
mus enim longo morbo extenuatus, etiam poſt
adoleſcentiam, conualeſcens, facilè priſtinum
carnis ſtatum reſumit: at non proinde, qui vitio
cuiuſdam viſceris emaciatus eſt, ſimiliter ad prio-
rem ſtatum reſurgit. Hæcque eſt tabis ſanandæ
inteſtinorumque vlcerum medelæ difficultas.
Vbi interim vlcera externa longè peiora, per
pharmaca oretenus ſumpta ſanantur: tametſi ab
ore longius diſtent quàm interna. Eo quòd viſ-
cera, atque membranæ internæ alantur ſangui-
ne, plus quàm cruore. Cæterum vita, à Deo ſuum
accepit terminum; Ideo & quæcunque vitali
aluntur ſanguine, certis dierum numeris, ſiſtunt
ſuum incrementum. Vbi interim caro muſculo-
rum (quæ cruore dumtaxat alitur, & fibræ muſ-
culorum quæ ſanguine nutriuntur) indeſinenter
creſcit, quoties deficie & in perniciem quorun-
dam, immenſum excreſcit. Sic & oſſa fracta,
poro

poro oſſeo ſolidantur, quauis ætate. At cum viſ-
cera creſcere ſiſtunt, ſiſtunt quoque creſcere fi-
bræ omnes ſpermaticæ, atque primæ conſtitu-
tionis. *Quis enim ex vobis, cubitum ſuæ ſtaturæ*
adiiciat: Obſeruaui enim prægnantes, inſigni
mœrore dudum afflictas, fœtum dediſſe mino-
rem. Imprimis ergo, non admitto ſpiritum he-
paticum cruori ineſſe. Deinde, nec animalem
à vitali diſtinguo. Siquidem in vnica naui, vni-
cus tantum clauo rector aſſiſtit, nec plures abſ-
que confuſione ſeſe compatiuntur: neque in ſi-
nu cerebri, nouam digeſtionem, pro animali
65 ſpiritu admitto. Perinde vt ſpiritus non differt
ſpecie à ſeipſo, in ſingulis ſenſuum organis, &
motuum executoribus: quanquam ſenſus inter
ſe, ſpecie, vt & à motu, diſcrepent: Ita confuſum
argumentum exiſtimo, quod plures Archeos in
homine comminiſcuntur. Gas enim, licèt ab or-
gano ſingularem diſpoſitionem hauſerit; non ar-
66 guit hæc tamen ſpecificam diuerſitatem. In quar-
ta ergò & quinta digeſtionibus, non ſunt, nec
proueniunt excrementa, nec diſſimilaria. Ideo-
que falſum, quod in omni alimento fit excre-
mentum. Sanguis enim & ſpiritus, vniuoca, &
vitali vnitate conſonant. Verum, ſi quæ prio-
ribus digeſtionibus recrementa, in arterias ir-
ruant vel innaſcantur; morboſum id eſto tribu-
lentum atque confuſum imperium. Ego iam de
digeſtionibus ordinariis loquor.

67 Sexta tandem atque vltima digeſtio, in culi-
nis ſingulis membrorum perficitur. Suntque to-
tidem ſtomachi, quot membra altilia. In hac ni-
mirum, innatus cuique loco ſpiritus, ſuum ſibi
coquit alimentum. Sub qua digeſtione, vt variæ
incidunt diſpoſitiones, ita & diſpoſitionum iſta-
rum contingunt varij errores. Adeoque morbi,
quos Scholæ quatuor fictis humoribus ſuis attri-
68 buunt, potius tranſmutatis deberentur. Tranſ-
mutata autem dico diſpoſitiones, quæ in ſangui-
ne deinceps, vſque in verum nutrimentum ſoli-
dorum conſecutiuè ſuccedunt. Scholæ diuidunt
tranſmutata hæc, in quatuor ſubalternas diſpo-
ſitiones & quaſi in his vnquam error obuenire
poſſet, oblitæ ſunt morborum, quos hinc Claſſi
tribuere debebant. Primam nimirum aiunt, quia
cruor intra venarum extremitates, crudi ſeminis
mucilaginoſam ſubſtantiam acquirit. Mox roris
modo, in ſpatia inania carnis diffunditur vel ex-
cidit, tertiò, dum iam partibus ſolidis apponi-
tur; ac tandem cum aſſimilatur alito, & ab hoc
verè informantis partis ſolidæ naturam aſſumit,
Quæ ſanè ſcoria Scholarum non vacant. Nam
imprimis ſanguis vel cruor non albeſcunt in ex-
tremitatibus venarum, cum extremitates non
alia polleant poteſtate officinæ, quam totus ſuus
anterior venæ canalis non habeat. Adeoque ve-
na, licet vas ſit alimenti præparati pro culinis
ſolidorum: non tamen vena eſt culina ſolido-
rum. Solida ſcilicet ſingula, ſuam & propriam
intus culinam fouent. Igitur cruor & ſanguis
non alterantur, niſi appoſiti ſint ſolidis. Eo quòd
conuertantur à proprietate ſolidorum, in cru-
dum ſemen, non autem propria ſponte in extre-
mitate venarum. Secundò, non irroratur mucila-
go ſpermatica, à venis in ſolido. Eſt quippè roris
69 malè conſona mucilago. Sed tenuis allabitur, in-
tra ſingulorum culinas, fluiduſque ſanguis &
cruor, qui à fermento loci tantum tranſmutan-
tur. Tertiò. Nec ſunt inania loca carnis, quæ
comminiſcuntur roris auida. Quartò. Nec ap-
ponitur alimentum ſolidis, roris more, qui antea
pauliſper mucilago erat. Quintò. Nec tandem
vnitur, & aſſimilatur hic ros ſolidis: ſed quic-
quid illis aſſimilatum cedit, hoc eſt intra annos
accretionis: deinceps verò, vt cruor & ſanguis,
in ſolida penetrarunt, ſuctu naturæ continuato:
ita ibidem digeruntur, adaptanturque, atque
tandem per diaphæreſin exploduntur. Quatuor
ergo has diſpoſitiones, fictas à Scholis ac malè
concinnatas, in numerum quaternarium (nam
fortaſſis intercedunt centum diſpoſitiones, an-
tequam ab ouo, pullus à ſanguine inquam, para
ſolide conſtituatur, digeſtas, meditor, cum la-
be Scotomiæ Scholarum. In qua nil rectum aut
verum, ſed ipſam rei hiſtoriam maculoſam ad-
ſpiciunt, eſtque tis verum, quod nullum habeant
veri nutrimentum, abſque fabulatorum excre-
mento. Ergo: & venæ ipſæ, quatenus primæ 70
conſtitutionis, nutriuntur ſolo ſanguine arte-
riali, adeoque & hactenus fortè, arteria venam
paſſim comitatur. Fit enim hinc, quod per cru-
deliores ſanguinis miſſiones, tandem non cruor,
ſt albugo effluat, ſiue venarum proximum nu-
trimentum præ penuria cruoris. Cæterum Pa- 71
racelſus naturam vtrobique traducens ad ſuos
lubitus, ait, in digeſtione ſtomachi, ſulfur putri-
dum à duobus aliis initiis ſeparari. In iecore au-
tem ſeparari ſalem à Mercurio. Cruorem verò
eſſe mercurium, verumque totius integralis ali-
mentum. Nec operæ pretium eſt, hunc virum
irridendo, diutius in ſcenam trahi: dum ipſius
hanc ſuam doctrinam infringat. Etenim origi-
nem vlcerum indagans, ait, totum, cruorem nil
præter ſalem eſſe, (mercurij iam non meminit,
niſi mercurium cum ſale, nomine & re confun-
dat) quanquam vlceroſorum vrina ne micam
ſalis minus contineat. Se ipſis non vlceratis. At
ſanè turpe eſt, reputare tria prima cruoris, tan-
quam ſi eſſent excrementa, quorum ſanguis ſit
vnum è tribus. Comparat etiam vbique lac
ſanguini. Neſciens, quod tranſmutatum non ſit
ſibi non tranſmutato amplius ſimile, vt neque
pullus ouo ſimilis eſt aut vitello. Butyroſam
ſcilicet lactis partem, lacti ſupernatantem vo-
cat lactis ſulfur (nuſpiam interim ſanguini, ne
analogicè quidem ſupernatat pars butyroſa.)
Caſeum, verò, ſiue grumos uocat ſalem lactis;
ergo & lactis ſerum erit & lactis mercurius; &
per conſequens, optima pars eius optimumque
lactis alimentum. Ac ſerum lactis erit mercu-
rius, è mercurio ſanguinis. Ego lubens, ridenſ-
que, Paracelſo cedam ſerum, & mihi coloſtrum
aſſumam. Quia butyrum refert odorem flo-
rum, quibus vacca paſcitur: non autem ſerum.
Fernelius verò putat, butyrum eſſe non niſi ſpu- 72
mam agitati coloſtri, ignorans præſuppoſitio-
nem fermenti acidi, in coloſtro, vt verè tranſ-
mutetur in butyrum, per concuſſiones. Hinc
namque ſi coloſtro, parum cineris, ſaponis, ſac-
chari, aut illorum, quæ participant de lixiuio,
immiſceatur, nunquam inde fiet butyrum, pro-
pter alcali, omne fermentum acidum interimens.
Ideo enim hyeme, tædioſior eſt coloſtri con-
quaſſatio, ante natum butyrum: eo quòd æſtus,
acida, & putrefactiones omnes, promoueat.
Paracelſus verò alibi, ſuæ doctrinæ imme- 73
mor, præfert coloſtrum ſero, & caſeo, tam ad
ſanitatem, medelam, quàm ad cibi bonitatem
Galenicæ Scholæ autem, tenue & aquoſum
lac, pinguiori anteponunt. Hactenus ouillum

viliſſimum, deinde vaccinum, tertio caprinum
ſtatuunt, Ac tandem aſininum reliquis anteferũt,
ob eius tenuem ſubſtantiam, ac ſeroſitatem plu-
rimam. Ergo autem hoc vnicum ſcio, lac beſtia-
rum, ſiccis paſcuis paſtarum, eſſe optimum: tam
in medendo, quàm edendo, minimeque ſeor-
ſum. Hircum enim (idem iudicium de lacte
vbi par ratio gliſcit) cuius cruorem officinis
Scholæ præſcribunt (& paſſim ouillus pro hir-
cino venundatur) iubent prius diuretieis alen-
dum. Ergo vires lactis ſunt metiendæ ex ſanita-
te beſtiæ, vita, & cibis: nequaquam verò ex
74 craſſitudine, aut pinguedine eius. Medenteſque,
accerſiti ad diiudicationem lactis, in nutrice,
accedunt malè instructi, nec ſecus quàm indi-
caturi de cruore, per phlebotomiam educto. Id
eſt, animæ per ignorantiam cœnæ, apertis non
vident oculis. Obſeruaui quoque, quòd eiuſdem
vaccæ, ex pari quantitate lactis, diſpar ſit colo-
ſtri quantitas, licet iiſdem paſcuis gaudeat. Id-
que nempe iuxta vaccæ diſparem ſanitatem.
75 Ego verò, pro cruore, hircum ſuſpendo corni-
bus, & crura poſteriora reflecto ad cornua: te-
ſtes abſcindo, & recepto indè cruore, exſan-
guem dimitto, pro lanione. Hic cruor autem,
ſiccatus, eſt inſtar vitri, difficillimæque tritura-
tionis, atque longiſſimè ab hircino ſanguine offi-
cinarum differens. Aſſumtus autem drachmæ
pondere, confeſtim ſopit, & curat pleuritidem,
&c. Abſque venæ ſectione: nec te deſeret vn-
76 quam. Aſininum lac enim, plus reficit, & recreat,
imo & hactenus nutrit, non quatenus ſeruſius
ſit. Id enim eſt cortice tenus, iudicaſſe de viri-
bus nuclei, nunquam anteà viſi. Aſt aſina, qua-
tenus longæua, lac cæteris quadrupedibus præ-
77 ſtantius habet. Neceſſe eſt enim, quod & lac
eius, Archeum, longæua vita dotatum, habeat. Et
ob hoc ſcilicet, non niſi longè poſt, ſuum ſepa-
rat coloſtrum: quia tardius corruptioni auſcul-
tat. Sequeſtratio nempe iſta, ad dualitatem, &
deſtructionem tendit. Hinc patet, quod cum in
pueritia, alimentum conuertatur in ipſa noſtri
conſtitutiua; aſininum lac pueris vitam longæ-
uam, atque ſaniorem, præ cibis cæteris confe-
78 rat. Quapropter etiam lac muliebre, quanquam
nobis ſit ſimillimum, proximum, mumiale, &
nutritium, attamen cedit aſinino, ob longæui-
tatem. Aſina autem pectenda eſt, inſtar equo-
rum: adeoque ex lactis guſtu, dignoſci poteſt, an
aſina pexa fuerit iſto manè, an non. Diſcant ergò
79 Scholæ, melius de nutricibus, de lacte, & diæ-
ta iudicare, item de vrinæ contentis cenſere, nec
bilem, aut fel, in lotio vel ſtercore, agnoſcere.
Sciant inquam, vrinam cruoris, ab vrina potus,
diſtinguere: deindè, quod tractatus laticis, è ve-
nis meſenterij, cauſet ſitim naturalem, non au-
tem ab minorum venarum exhauſtione, propter
80 cruoris depauperationem. Alioquin enim phthi-
ſici ſemper ſitirent, & plus quam hydropici; Ite-
rataque ſitis proderet iteratam ſanguinis con-
81 ſumtionem, paucis interuallis diſtinctam. Scien-
dum etiam, ad finem Ilei inteſtini, ſacculum
eſſe, quem inteſtinum cœcum dixere, in quo
ſedet fermentum ſtercoreum, quod cum ſit
opus corruptionis, & non nutritionis, nequa-
quam eius putrefactio, inter digeſtiones ali-
mentorum computanda eſt. Stercoreum enim
fermentum, non procedit ab aliquo viſcere, aut
facultate vitali, atque ideo in hoc termino mu-
tationis, ſecuriora contingunt tormina dum
ſtercoreo fermento imbuta materia, retrocedit,
aut ſubitas inquinatæ putredinis labes contra-
hit. Eſt porro cœcum inteſtinum exiguum, ne-
ceſſarium tamen receptaculum omnis ſtercoris.
Quod patet. Lupus nimirum, infra medium in-
teſtini, duos membraneos vtres, ſiue ſacculos
rotundos habet, qui ipſi ſunt in vicem cœci in-
teſtini. Eſca enim ipſi cadit ab inteſtini longo
ductu, ad vnum ſacculorum, mox verò in alte-
rum, ac tandem hic in ſequens inteſtinum du-
citur. Lumbrici autem non generantur in duo- 82
deno, multoque minus in ſtomacho. Imò ſi diu-
tius ibidem perſiſterent, per modum cibi con-
ficerentur. Quò nempe fermentum fellis non
attingit, ibi lubricorum eſt patria. Fiunt enim
ex alimento ſemidigeſto, quod dum ad loca ſua
delatum eſt tanquam lac tepidum, pelle incru-
ſtatur, palpitatque, ac ſenſim vita donatur. Vix
enim lumbrici, extra vitalem nidum erepant
ſurſum niſi ob ſibi horridum, ac malæ conta-
gionis obſtaculum, adeoque vix bonum aliquod
præſagiunt, qui ſponte ſurſum eiiciuntur. Lum-
brici autem præſupponunt fermentum fellis.
Alioquin enim in Cœliaca paſſione, continui
vermes ſuſcitarentur. Putreret enim ſtatim cre- 83
mor, ſtatim niſi fel cremorem ſale ſuo condiret.
In recto inteſtino, circa finem coli, proueniunt
Aſcarides, qui non ſunt lumbrici ex ſubſtantia
humana, aut cremore geniti: ſed ex putridis
quiſquiliis, prout in carne, caſeo, piſcibus, at-
que vlceribus proueniunt vermes. Cadaueroſi
ergò ſunt Aſcarides, non item lumbrici. Deni-
que lumbrici ſunt in nobis abſque prolificatio-
ne. Aſcarides verò ſua pariunt oua. Aqua com-
munis bullita, cum argento, viuo, pauco & in-
noxio potu, omnes interimit vermes, tam in
inteſtinis, quàm alibi. In vlceribus autem, ſi
aqua iſta affundatur. Tandem pro corollario
addam. Cùm inteſtina, quibus lumbrici naſcun-
tur, nequeant eoſdem digerere: conſequens in-
de quoque eſt, clyſteres ad nutriendum immiſ-
ſos ſpe fruſtrari, citiuſque clyſter, lumbricos &
aſcarides, quam hominem, nutriet. Sex ergo 84
conſtituit natura mecum digeſtiones vitales. In
ſeptimo autem numero, ipſa Sabbatizat.

PYLORVS RECTOR.

1 *Vſus Pylori à veteribus traditus.*
2 *Primi morbi Pylori.*
3 *Moderator primæ digeſtionis.*
4 *Clauſula Pylori qualis.*
5 *Imperium Pylori.*
6 *Qualiter contingat vomitus.*
7 *Blas Pylori.*
8 *Digeſtionis prima clauus.*
9 *Pylori excentricitates.*
10 *Origines aliquot morborum, à Scholis negle-ctorum.*
11 *Theſes aliquot.*
12 *Diuerſitas materiæ euomitæ, vnde.*
13 *Quid ſit iſtud felleum, quod vomitu eiicitur.*
14 *Oſcitantia Scholarum.*
15 *Admonitio illarum ridicula.*
16 *Clauſura, & apertio Pylori.*
17 *Ratio ſitus fellis.*
18 *Vndè Diarrhœa, tormina, Dyſenteria, hemor-roides, &c.*

19 *Error*

Digitized by Google

19 *Error circa famem, & ſitim.*
20 *Aliquot abſurda, conſequentia, ad poſitiones Scholarum.*
21 *Demonſtratur ſenſus appetituum in Pyloro.*
22 *Remedium Dyſenteriæ, & Diarrhœa, aperuit Pylori officium.*
23 *Vertigines vndè.*
24 *Exemplum in Gallo.*
25 *Porraceus liquor ſtomachi, non eſt fellis.*
26 *Sitis non dicit neceſſarium defectum humidi.*
27 *Vnde vomitus flauus, & amarus, initiis Tertiana.*
28 *Hiſtoriis quatuor confirmatur vſus Pylori.*
29 *Tredecim notabilia inde reſultantia.*

QVA ſtomachus ſupernè patet,
gulæque ſubiacet coniunctus,
per antonomaſiam, eius orificium dicitur. Infernus verò e-
jus exitus, Pylorus nominatur.
In bene valentibus enim, Pylo-
rus clauditur, dum ſtomachus cibos potuſve re-
cepit, donec peracta ſtomachi digeſtione chy-
lus, ſiue cremor factus eſt. Tum enim, nec antè
1 Pylorus ſeſe pandit. Orificium autem ſtomachi
clauditur, inſtante ſatietate ſaltem, (ſi non ſat
ingeritur) dum ſtomachus incipit vacare ſuo
muneri. Hæc ſunt, quæcunque hactenus com-
peri de pyloro à Scholis tradita. Ego verò de-
prehendi magnum ſanitatis, & infirmitatum
2 cardinem, volui in Pyloro. Imprimis namque,
vidi ſubindè in febribus, euomi hodie indige-
ſta, quæ nudiuſtertiùs fuere ingeſta. Ex oppoſi-
to verò, in Cœlica paſſione, Pylorus numquam
clauditur; Imò quidam, poſtquam cibis opipa-
rè ſatiati ſunt, non deſiſtunt in totam noctem
pergræcari, mejuntque ideo continuò. Neceſſe
eſt ergo, Pylorum illorum, inſigniter peruium
nedum guttatim; ſed per filum continuum ſtil-
lare: nec expectare vllam coctionis metam:
Mox enim vel ab initio, non adæquatè clauſum
fuiſſe, vel ſaltem aliquatenus deductis rugis pa-
tere, poſtquam ſtomachus, intranti potui non
fuit ſatis. In ſanis id nempè, quando defectus
clauſuræ Pylori fuit. Sunt alii quoque, quibus
Pylorus pertinacior cuſtos eſt, vomunt potus
poſt ſemiconfectos. Vtpote digeſtiua non æqui-
ualens aſſumtis potibus totum, laceſſita ejicit.
Nimia nempe Pylori obſtinatio eſt, vbi triduani
3 cibi ejiciuntur. Quæ ſanè conuincunt, Pylo-
rum nedum Ianitorem eſſe, ſed & moderari di-
geſtionem primam & euidentiſſimam: atque
adeo ſomnolentam hac in parte Scholarum in-
curiam. Etenim vt inſufficientiæ illarum ſa-
tiſdem, dico, claudi imprimis Pylorum qui-
dem per muſculum, de more ani aut veſicæ:
Non enim voluntarij motus cliens eſt. Nec de-
nique clauditur per fibras contractas, inſtar
4 Crampi, aut torminum. Fungitur namque ſuo
janitoris munere, ſine ſenſu, & moleſtia. At non
aliàs ac vterus, à conceptu, circumquaque Py-
lorus ſuum os inferum claudit, proprio Blas
motiuo: ita conſidero vtrumque orificium ſto-
machi claudi. Ita tamen: vt orificium ſuperum,
ſemel à paſtu clauſum in beneualente, ad vnam-
quamque boli importunitatem vel hauſtus per-
tinaciam, facilè de integro ſeſe pandat, cum vix
queat tolerare, quod ſibi quicquam ſupernè in
gula impendeat. Quamquam in infirmis, & in-
ediam paſſis, patefactio eius, cum dolore, &
magna anxietate, contingat: eo quod in iiſdem,
iſta orificij clauſura ab inordinatione pendeat.
Obſtinatior itaque & accuratior eſt Pylori clau-
ſura quàm orificij. Denique eſt indubium, mo-
tiuam vtriuſque partis non parere voluntati, ad-
eoque eſſe naturalem vel morboſam. Pylorus,
retentiuæ ſubeſſe dicitur in Scholis. At certè 5
potentiam oſtendit abſolutam, dum inuita ex-
pulſiua, deficiente digeſtiua, nauſeante attracti-
ua, adeoque peſſumdatis aliis, Pertinax Pylorus
non rarò fit, tam in ſui clauſura (vt ſupra in fe-
bribus euenire dixi) quam in apertione,) qualiter
cœliacis euenit.) Etenim vomitus fit dum clau- 6
ſo Pyloro ſeſe ſurſum contrahit, non quidem per
corrugationem ſtomachi ſed motu totali ſto-
machi ſurſum ad gulam, adeoque Pylorus vomi-
tum imperat, & retentiuæ non auſcultat. Cùm
ergo Pylori poteſtas non ſit aliarum facultatum
pediſſequa, nec fibris ſubjecta: ſed Monarcha-
lis, adeoque fibræ, ipſius nutui obſecundare de-
beant. Neceſſe eſt, hanc poteſtatem abſolutam
eſſe vitalem, & habere proprium Blas motiuum
inſtar vteri, indepedens ab arbitrio humano.
Idque tantò potentius, quò duumviratus ſto-
machi jam in lucem venerit. Et quamquam Py-
lorus laſſetur ſæpè à cauſis externis, & occaſio-
nalibus (à pharmacis puta, venenis, aut ſordi-
bus,) attamen Blas eſt ipſi liberum, parti inſitum
ſiue Archeo eius. In quo tamen admiror, vim
quandam ſuperam, influentiia aſtrorum ſimilem.
Blas enim Pylori, quàm proximè exprimit Blas 7.
arbitrij: ſiquidem irruente externo concitante,
ad clauſuram, vel apertionem, poſſit nihilomi-
nus pro lubitu, aduerſum ire, vt quantiſper
benè valet Pylorus, moueatur ob fines legiti-
mos, vel ſibi ſaltem apparentes, ad ſtringendum
vel laxandum exitum. Dum tamen homo inor- 8
dinatus, contra iſtos fines præuaricat, ſæpe Py-
lorus, vt ſolus digeſtionis moderator, hominem
plectendo piare cogit. At cum in iſto Blas, quo-
dam modo tanquam arbitrali poſſint eſſe defe-
ctus, non ſolùm à cauſis occaſionalibus: verùm
etiam in proprio proprio motiuæ amente, adeo
vt præ furore ſeſe præpoſterè pandat aut clau-
dat liberè, inſtar vteri: Certè mirum eſt, hæc à
Scholis cum reliquis medendi initiis ſtetiſſe ne-
glecta. Poteſtas quælibet, & potiſſimum moti-
ua, facile extravagatur, concita tam à cauſis
contingentibus, quam proprio amentiæ nutu,
cum ſint liberæ ac velut Independentes, in cu-
jus motiuæ errore, Pylorus, plerumque ac facilè
ceſpitat. Quemadmodum vterus non aliunde
conquaſſatus, ſe præcipitat, adſcendit, vel furio-
ſus in latera ſeſe torquet, guttur gulam, imo, &
neruos arbitrio inſeruientes, contra officium alie-
nat, ſtringit, pandit, contrahit motuſque atro-
ces ſubinde exhibet, magicis vix abſimiles, qua-
tenus excentricum Blas motiuum, diuerſas tem-
peſtatum ſcœnas, eſt excitando. Hæcque à Me-
dentibus attendenda ſunt ſedulò, vt quoties oc-
caſione laceſſentis, Pylorus aberrat à ſcopis;
confeſtim cauſæ remotioni ſtudeat. At ſi pro-
prij Blas errore velut furore, Pylorus exorbitat,
cogitet, ſibi cum poteſtatibus excentricis, & non
cum materia dimicandum: minimeque eua-
cuantibus eſſe fidendum. Cogitemus enim, in
ſtatu temperato, hominem mediocriter paſtum, 9.
Pylorum eius adæquatè clauſum, ne quid ſuis è
rimis ſtillet; tandemque abſoluta digeſtione,
Pylorum ſeſe pandere; Certè nec hoc fit, ab

Digitized by Google

exotica chyli qualitate ſtimulante; ſed quia gnarus eſt Pylorus, rerum agendarum in ſtomacho, ideoque cenſenda eſt moderator digeſtionis, apud quem nempè ſunt fines regiminis, & claues cuſtodiuntur. Nam alioqui ſi iuſto diutius, Pylorus claudatur; cum quod ſat digeſtum erat, non prom vlteriorem ceſſet tolerare digeſtiui fermenti vim, ideoque iuſto plus coquitur. Non quidem quòd chylus inſtar vitri, in fornace proinde excellentius coquetur, quo diutius; ſed mora nimia alienetur & corrumpatur. Quod dein difficultates plurimas, tam in ſtomacho quàm ſuis viciniis patere neceſſe eſt. Verontamen ſi Pylorus, minus exquiſitè claudatur, certè recens potus non poteſt non vnà cum priſtinis ſuis cruditatibus, ferri in inteſtina, quibus ſanè cum non incumbat digeſtio ſtomachalis, ſuſcepto fellis fermento, in alienam mutatur ſubſtantiam, varias tandem in venis infirmitates procreat. Quia itur ad ſecundam digeſtionem,
10 omiſſa prima. Sic nempe tremores & titillationes manuum, cordis palpitationes, deliquia, febres acutæ, Tumores, Arthritideſque inſpiratæ proſiliunt. Sic vini acor, nondum prima digeſtionis maturitate correctus, venis alienus, cum ſibi innata aqua vitæ, venarum proprium alimentum ſecum degenerare facit, pariterque anonymus & incognitus hoſpes inſolitas & incognitas infirmitates. Perinde ferè, ſi chylus benè maturus, in Duodenum elabatur, eodemque inſtanti nouus ingeritur victus supernè; certum eſto, Pylorum benè conſtitutum ſtatim claudi, nondum plane dimiſſa priore ſarcina. Pars ergo chyli detenta corrumpitur, plus iuſto aceſcit, nouumque victum fermento præmaturo contaminat. Fitque totus exoticus, niſi ante exactam coctionem, à Pyloro proſcribatur, qui varias orexes, tormina, atque Diarrhœas eſt excitando. Error itaque Pylori, ſiue proprius ſit, vel ab inordinatione concitatus, multas cauſat difficultates. Quod autem illabente nouo victu, ſtatim claudatur Pylorus, patet; Aliàs namque nouos cibus ac crudus, vna cum chylo elaberetur, qui in excremento appareret tanquam ab effectu cœliaco partus. Quod alioquin in voracibus pueris quandoque ſpectatur, nondum Pyloro ſat potenti, ad ſuos fines obtinendos. Conqueruntur itaque debiliores ſtomachi, ſibi oboriri magnas aciditates, quas manè, cum heſterno victu, eiiciunt, vel noctu, cum præcedentis meridiei
11 chylo, ciborumque vltimorum quiſquiliis. Porrò ad pleniorem horum cognitionem, repetendum, quòd venarum ſtomachi non ſit, chylum in ſtomacho detentum ad ſe ſugere; quod item vomitus clauſo Pyloro fiat, totaque longitudo ſtomachi, ab inferis ſurſum, ad orificium contrahatur. Quod denique hic motus à Pyloro fiat, qui ſi aperiretur, minori certè moleſtia ſtomachum exonoraret: Sed cum non ſe aperiat, cenſet ſanitati eſſe inconueniens, infernè iſtas fæces demitti. Adeoque rector digeſtionis mihi viſus. Dupliciter autem iſte vomitus contingit; Scilicet proprio Pylori Blas. Atqui tum eſt indolens. Alter verò fit ab laceſſentibus; atque ille, etſi quoque per Pylorum fiat, non tamen proprio motu Ideo etiam eſt moleſtus, & anxius.
12 Saltem non fit vomitus, niſi clauſo Pyloro: Alioquin in Duodenum decideret, quod vomitu capelliſſimè. Cum enim proprio Pylori motu, vomitus fit, primo vomitu totum abſcedit. quicquid ſibi obeſſe indicat. Sin autem laceſſatur Pylorus, repetito vomitu eiciuntur alia, quam quæ primò vomitu prodierunt. Flaua nempe vitellina, dein, quæ magis diaphana flauedine inſtar olei ſeminum rapi, ſequuntur, crocea que fellea, propter amarorem: atque tandem ſubindè cœrulea, & viridia, quæ aſſumptis truculentioribus pharmacis, mox ab initio veniunt. Fuit heic Pylorus 13
apertus, inter primum, & ſequentes vomitus, adeò vt quicquid in ieiuno, & viciniis, latitat, ſurſum Pylorus ad ſe vellat, quo velut impreſſam à pharmaco notam, eluat. Amaricant autem iſta plerumque, cùm quia iterato fellis fermentum, idque exorbitans, ac indignatum toleratur, tum, etiam quòd præter cõſuetum ſurſum rapiantur in alienam meſſem, vbi corrumpuntur in excrementum, inſignitum qualitate fermenti, quod immediatè hauſit. Chylus ergo, ibidem fit felleus, & amarus. Cæterùm hoc loco 14
cum admiratione Scholas intueor, præſcribere cibos facilioris digeſtionis, præmittendos iis, qui durioris ſunt coctura, immemores ſuæ doctrinæ, perhibentis, contenta omnia ſtomachi, verti in chylum vniuocum: Pylorum verò, ſic vel ab initio claudi, vt ne quicquam, vel guttatenus, ſinat elabi, ante peractam digeſtionem. Coctionem denique, fieri ab indeſinenti calore ſtomachi, adeoque hactenus, etiam continuatam à principio digeſtionem incipere, nec vnquam feriari, quamdiu eius Vulcanius calor perſeuerat. Singula autem contentorum, recipere iſtum calorem digeſtiuum, per modum recipientis. Qua nempe doctrina ſtante, cum omnia reducantur in liquidum chylum, & exquiſite in vnica olla ſtomachi, permiſceantur: ſequitur, in paſtu, præmittenda, quæ durioris ſunt digeſtionis, eo quòd tanto longiori caloris ſpatio coquantur. Sorbilia (inquiunt Scholæ, & promp- 15
tioris coctionis, ſi poſtremo ſumantur, putrerent, ſi metam vltimam exſpectent duriorum aſſumptorum. Quaſi vis digeſtiua, eſſet putredinis parens! nec fieret commiſtio comeſtorum! vel conuerſio, in chylum fluidum! ſed per fundos ſecreta jacerent, quæ ſunt buccellatim aſſumpta. Quaſi, inquam, Pylorus ſe aperiret per ſtatas periodos, ſiue vices, vt ordo ſeruetur in dimittendo chylum, qui fuit accipiendis cibis. Quæ ſi crediderint Scholæ poſſibilia, ſaltem Pylorus, maiori polleret diſcretione, prioritates ciborum obſeruando, quàm quod Scholæ tam ignauiter eius munus negligerent. Cæterum clauſura Orificij: non conducit digeſtioni, nec regit appetitum. Pylorus autem vtrique imperat. Quia ſatietas ſufficiens quidem adeſt plerumque; attamen inſuper adhuc edimus, & bi-
bimus ex vitio. Ergo clauſura Orificij, non ab 16
appetitu, vt neque à ſaturitate eſt. Verum tædia, nauſeæ, & auerſio à carnibus, mox incipiunt à febribus, ortuque morborum ſtomachi, habentque orificium clauſum. Ergo orificium nec clauditur ob ſatietatem, nec ob concoctionis neceſſitatem, vt neque continenter aperitur propter appetitum: ſi nempe claudatur citra appetitum, ſatietatem, & concoctionem: & apertum maneat, poſt ſaturitatem inter coquendum. Ructus namque eduntur manè, ieiuno, vacuo, & appetente ſtomacho: ructus tamen, orificij clauſuram denunciat. Clauditur denique orificium in iis, qui longa preſſi inediâ, languent, & qui diuturna abſtinentia à cibis infirmi fuerunt.

Quibus

Quibus perdifficilis,anxia,dolenſque eſt orificij
recluſio. Si itaque à fame,appetitu, ſatietate, &
coctione,orificium non neceſſariò claudatur,er-
go orificij clauſura vel apertio, non reſpicit co-
ctione famulantium facultatum neceſſitates: ſed
orificium potiſſimum inſeruit, ne decumbenti
chylus in fauces regurgitet. Vndè imprimis li-
17 quet, auguſtius eſſe Pylori, quam orificij mini-
ſterium. Siquidem eſt rector totius œconomiæ
ſtomachicæ, vſque in vltimum inteſtinorum gy-
rum. In qua ſiquidem,cum fellis operatio perfi-
citur, proinde quoque Fel, Pyloro ſuperſtrui, &
18 incumbere debuit. Quorum amborum, ſi non
plenus ſit conſenſus,oriuntur diarrhœæ, tormi-
na, dyſenteriæ, hæmorrhoïdes, atque variæ ab-
19 dominis clades. Erroneum quoque eſt in Gale-
no,ſuiſque modernis Scholis, nos tantum eſurire,
& ſitire,ob cruoris penuriam,adeoque tot vncias
cruoris debere repleri,quot deplentur. Imprimis
ſi iſtud perpetuum; eligant ergo Scholæ, nimi-
rum, vel ſe facere vanas carnificinas in venæ ſe-
ctione, vel appetitum non excitari ex ſuctu ve-
narum, defectum cruoris accuſantium. Quod
imprimis ſub valetudine eſt indubium: nam ſi
ob carentiam cruoris, fames ſit: ergo male in-
ſtituitur phlebotomia in cruoris penuria. Sin ve-
rò in morbis id conſideretur, puta in febri, vbi
nullus eſt appetitus, etiam nullus erit defectus
cruoris. At ſi quotidie tot vnciæ cruoris ſuppe-
ditentur, quot conſumptæ ſint, cuius conſump-
tionis fames indicium eſſet: Ergo in febri vel non
eſt conſumptio cruoris,vel fames non eſt ſenſus
conſumpti cruoris. Sin autem cruor in febri quo-
20 que abſumatur,fruſtra erit phlebotomia. In om-
nem ſaltem euentum,poſt biduum, triduumne, à
febri, iam tantundem cruoris erit conſumptum
(cum plus febris conſumat & extenuet,quàm re-
cta valetudo) quantum plethora (phlebotomiæ
vnica indicatrix) depleri iuberet. Et per conſe-
quens, poſitis theſibus famis, phlebotomia fru-
ſtranea vbique erit. Supponunt namque Scho-
læ,cruorem à vena caua, diſpenſari in minores,
(quaſi vena eſſet diſpenſatrix, & non eſſet dif-
ferentia inter ipſum vas & diſpenſatorem, ſiue
vim proportionaliter diſpenſantem) ac tandem
in exiguos ramulos,per quos, in habitum diſper-
gatur vltimò. Atque ideo ex ſolo ſenſu inediæ,
ſugere ramulos poſtremos venarum; maiorem
truncum, hunc verò deinceps ſugere venas ſto-
machi,& meſenterij. Vnde tandem famem,& ſi-
tim ſentiri. Quo poſito, imprimis quorum venæ
turgent,nulla fame premerentur,aut ſiti: deinde,
non eſſet ſuctus illius ſenſus,niſi prius venæ ma-
iores ſint depletæ. Repugnat itidem tertiò,hæc
theſis, doctrinæ Scholarum, docentium, ſtoma-
chum,ſibi tantum coquere primariò, ſecundariò
autem,ſiue per accidens,pro toto corpore,vt ſto-
machus communi philautiæ ſubſit. Nam eo da-
to,ſtomachus non coquet, non appetet, eſuriet-
que pro corpore: ſed tantùm pro ſe: ergo neque
vt penuriam venarum ſuppleat,ſentiet. Sed venæ
primariò ſitient,ac eſurient: ſtomachus tantum
per accidens:nec pro ſe: ſed propter venas. Igno-
rantia enim veri, Scholas vbique præcipites
fecit. Non nouerunt inqnam, famem à Splene,
in ſtomachum inſpirari: Splenem nempe, no-
uiſſe rerum agendarum ſcopum, vt viſcus regen-
dis decoctionibus princeps: ideoque appetiti-
bus præfectus, effectiuè, cui tamen Pylorus aſſi-
ſtit, Rector & Executor. Pylorus nempe, adhuc
placitum habet, Blas liberum, aperiendi ſe, vel
claudendi. Quod ſub ſanitate mouetur; ob co-
gnitionem finium, cognitorum ſtomacho pro-
pter quos coctio,& appetitus creantur à Splene;
tanquam Pylorus,conſcius ſit ſecretorum finium
Splenis. In aduerſa autem valetudine aperit ſe
Pylorus, clauditque præpoſterè, atque inuerſo
ordine, tanquam furore percitus ſymptomati-
co. Enimuerò emturus villam, obambulabam
cum inſigni appetitu, tum fortuito diſtorſi pe-
dem,lapſus ſum,rigor,ſtatim obuenit, cum nau-
ſea, vomitu, & ſuffocato edendi priore appetitu:
mox verò diſtortum pedem, ac ſemidiſlocatum
repoſui: atque eodem inſtanti, redditus eſt mihi
appetitus priſtinus, ceſſataque eſt nauſea. Erat 21
nempe orificium apertum,tam in appetitu quàm
in nauſea; Pylorum verò clauſum habui in ap-
petitu & mox in nauſea apertum, & iterum in
vomitu clauſum. Nam vt dixi, vomitus non fit
niſi clauſo & ſurſum inuerſo Pyloro: In ſingul-
tu verò, fit inuerſio ipſius ſtomachi ſurſum, quæ
proinde à præfata inuerſione Pylori vomitu-
rientis longè diuerſa eſt. Quod autem iſta ſic ſe
habuerint, patet: quoniam cum ſtomachus ſub
inſigni fame, non haberet quod vomeret, cibi
auidus, Pylorus conſenſu ſuo, ſe illicò clauſit.
Qui rurſus, velut ex diſtorſione ligamentorum
pedis, velut furibundus ſe pandit, & ſordes ab
duodeno ad ſe vocauit. Etenim ſub vomitu, vt
conceptam ſaburram expelleret, clauſit ſe Pylo-
rus, iterumque ſeſe aperuiſſet, ad nouam ſor-
dium accumulationem,niſi reſtituta diſlocatiun-
cula, furor Pylori ſopitus fuiſſet. Com clauſura
ergo Pylori, ſi mox ſublatus appetitus rediit;
quis non videt appetitum à Splene ſuppedita-
tum,gubernari à Pyloro? Dixi,Pylorum,è Duo-
deno,ſurſum ſordes in ſtomachum rapere; vt qui
antea ianitor ſoli detentioni & expulſioni para-
batur dicatur,cogitet de attrahendis noxiis. Quæ
tametſi vi communi accidant, qua cuncta ſemel
proſcripta, characterem hoſtilem induunt,& in-
de mox deteriorantur; attamen furente Blas
Pylori ad ſtomachum,inuerſo ordine trahuntur.
Deprehendi ſaltem in hoc; quod Pylorus,nedum
appetitus nauſeæ,vomituſque cauſa ſit: ſed etiam
choleræ, dyſenteriæ, diarrhœæ,patrator vnicus:
paruoque ſæpè adhibito remedio furorem Py-
lori ſedari, præfataſque clades corrigi expertus
ſum. Dolendum ſane à Scholis, nil quicquam
hactenus de hiſce penſitatum: totumque illa-
rum ſubſidium in enemate poſitum; nec ad ni-
dum mali itum eſſe. Dumtaxat ad tranſitum
producti,ſe conuerterunt inſtar canis,proiectum
lapidem mordentis. Vidi namque iuuenem, op-
timè valentem & inſigni appetitu fretum, manè
aliquot recentia mora matura, benè cloſa come-
diſſe, cum pane butyrato, moxque inde ſenſiſſe;
ſuaue in ſtomacho oblectamentum refrigerij.
Dein côſternato fortè, inde à ſemihora appetitu
cum dolore colico incidit in diarrhœam, ha-
buitatque indies fortè 70. ſeceſſus,coloris lactei.
Statim enim à Medentibus exhibita reſtringen-
tia cordialia tam intus quam extrà. Nimirum
ſuccus cydoniorum cum confectionibus alker-
mes, diarrhodonis de Spodio exhilarantibus,
diahyacinthi atque ſimilibus. Interim plurima
enemata, è ſero lactis chalibeato, paribuſque
quiſquiliis iniecta,& fruſtrà omnia. Tandem &
opiata aliis adnexa ſunt, riſitque natura doctrum
ignorantiam ac ludicra tentamina, doluit verò
æger

22 æger vana remedia. Ac tandem in ſupremum
vitæ diſcrimen conſtitutum ſanauit Dominus.
Exhibui nimirum, bina ouorum vitella dura,
aceto roſaceo temperata. Pylori vitio diar-
rhœam obortam fuiſſe, teſtantur dejecta appe-
tentia, & aſſumtis vitellis reſtitutio appetitus.
Senſit namque apertum iuuamen medela ad-
huc intra ſtomachum detenta. Memini quoque
friais equorum vngulis in butyro, oſdem deio
pulueratis, ſedatum fuiſſe frequenter Pylori fu-
rorem, ſtetiſſe dyſenterias, atque medelæ beni-
gnitatem ſenſiſſe, olido illo remedio adhuc in-
tra ſtomachum detento. Sin autem vngula iu-
menti laſciuientis luxuria ſit: dyſentericis cer-
tam perniciem allatura dicitur. Pylorus ergo,
Rector clauſuræ digeſtionis & appetitus in ſto-
macho: etiam gubernat per longum inteſtino-
rum iter, tam contenta quàm venarum vicina-
rum exorbitationes. Teſtantur namque, cibo-
rum excrementorumque indigeſtiones, corru-
ptiones, celereſque tranſitus, indignationem ſo-
23 lius Pylori, à remedijs confirmatum. Sic enim
heſterna crapula, non tam noctu quàm manè,
vacuo cibis ſtomacho, vertigines ſuſcitat, ceſ-
ſantque illæ plerumque mox aſſumto jentacu-
lo. Eò quod tum Pylorus patet & ſorde obſitus:
ac dein ſe clauſit aduentu jentaculi, prioriſque
24 incommodi velut obliuiſcitur. Gallus noſter
biennio furfures & auenam mane pro more
eſitat: ſub veſperum verò recuſat cubare con-
ſuetis baculis, humi cubat ac cibum ſequenti
manè auerſatur: vertiginoſus lateratim decur-
rit ac retro ſæpè concidit. Tandem criſtam atque
frontem durius in terram quatit, moriturque
ante meridiem. Per diſſectionem verò, reperti
ſunt aliquot minores ſilices, non quidem in
priore ſacco, ſiue ſtomacho: ſed in interiore at-
que vero ſtomacho. Major autem ſilex Pylorum
clauſerat, qui ſilice minor ſpem tranſeundi ob-
truncarat. Etenim nec vlla alia cauſa tantæ ver-
tiginis, ac inſolitæ mortis reperta fuit: niſi
quod Pylorus, quia vi & ſe inuito, clauſus loco
coctionis, porraceum liquorem ſupra ſiliceio
25 maiorem confecerat. Qui ſanè non è felle ve-
niſſe, eò potuit, cum è felle per duodenum, in-
tra ſtomachum fellis aduenienti ſilex tranſitum
præcluſiſſet. Ergo viridis porraceuſque ille li-
quor natus eſt in ſtomacho, vitio occluſi Pylo-
26 ri. De ſiti ſimiliter, obſeruaui ſæpe febrientes
ſiticuloſos, potum iterum, cum eius quadruplo,
euomuiſſe. Non ergo ſitis ob defectum humidi
neceſſariò: neque etiam ob penuriam ſangui-
nis. Vt eædem venæ eadem de cauſa nunc fa-
mis, nuncque ſitis cauſæ ſint, & nunciæ defe-
ctus cruoris, imo ſubinde vtriuſque ſimul, tam
famis quàm ſitis. Sed viſcus fermentum ſtoma-
cho inſpirans, famem & ſitim concitat. In fe-
bribus enim alkali ſator cauſa febrilis, hinc nec
ceſſat ſitis, licet potu proprio ſtomachus affluat:
etenim nec ad iſtud alcali potus peruenit. Sic
nempe ſalſa, piperataque, ſitim parant, non
aliter atque alcalia putrida; eò quod excludant
acidum è ſtomacho fermentum. Quatenus ſal
impedit reſolutionem, & tranſmutationem cibi
id eſt, introitum fermenti digeſtiui à Splene
ſpirati. Sic quantitas potus meracioris, piperata,
dura & indigeſtibilia, ſiticuloſa ſunt: non
enim quia calida, & ſicca ſunt, in mediis vndis,
ſtomacho detentis: ſed quia reſiſtunt prædicto
Lienis fermento. Acida verò, ex oppoſito qua-
tenus fermento Splenis vicina ſitim ſolantur.
Sitis ergo in ſimilibus, non ob defectum hu-
midi nutritiui: ſed ob impeditum lienis fer-
mentum, quod tandem longiori ſomno ſuperans
præfatas difficultates; tollit ſomnus ideo ſitim.
Sitis etiam in febribus oritur propter nidoroſa
putrida, coagulataque; non autem quod appe-
tatur humidum nutritiuum, & refrigerans (vt
putant:) ſed reſolutiuum nocui. Adeoque non
tam nutrimentum indicat & expoſcit quàm re-
medium. Ideoque nec ſitis ceſſat per potum niſi
hic medium attulerit capeſſendo fermento con-
ſymbolum. Cum ergo Pylorus coctionis ſit Re-
ctor & ſitis non minus moderator, quàm appe-
titus, tam cibi quàm potus erunt ſenſationes
quoque eiuſdem Rectoris, fines digeſtionum
diſtinguentis. Initiis nempe Tertianarum, co- 27
pioſus vomitus flaui excrementi, ſimul cum
multa ſiti infeſtat, illaque duo concurrunt cum
clauſura Pylori furentis, atque hactenus loco
cremoris acidi fabricat flauum vel æruginoſum
iſtud, quod in ſtomacho Galli detentum, mor-
tem cauſauit. Quatuor inſuper hiſtorias addam,
quæ energiam Pylori, in actione regiminis con-
firmabunt. Vnorius frater, Mechliniæ fortè per
octiduum malè ſe habuerat è conuiuio ſolenni
& crapuloſo. Medicus vrbis autem illi offert
vomitorium, vomuit indè bis quotidiè. Adeoque 28
ſcripſerat pridiè, ſe Mechlinia, poſtridie Bruxel-
lam ad nos venturum. Ocreatus itaque & itine-
ri iam accinctus ſequenti die, ante meridiem ex-
tinctus eſt, poſtquam præcedenti ſub nocte malè
ſe habuiſſet vomuiſſet que ſæpius vt antè, liquo-
rem ſubnigrum ſiue cruorem illic corruptum.
Diſſectum autem eius cadauer, nullum oſtendit
vitium, præterquam quòd in ſtomacho liqua-
men ſubnigrum fluctuaret clauſo Pyloro. 2. Puel-
la triennis & nobilis, à medico Italo oſtentante,
vomitorium febrifugum, paucula grana cu-
juſdam pulueris capit. Altera etiam filiola no-
bilis, idem ſumpſit nondum bimatum exce-
dens. Vtraque verò mox à ſumtione vomuit,
vtrique enim oculus contortus dexter, totum-
que latus quaſi obſeſſum Paralyſi. Brachium
quidem ex toto, crus verò non omninò. Major
enim tota garrula, oblæſa tamen lingua; Minor
verò ſopore & vomitu, ſubinde interpellante,
extinguuntur ambæ. Aduocor ad vtramque,
& fruſtra aliqua tentaui. Fortè enim quia ſe-
rò etiam deficiente vita. Aperitur autem vtriuſ-
que cadauer. Atque idem putidum liquamen
ſtomacho detentum, occurrit homicidij cau-
ſa, Pyloro exactè clauſo. 3. Gallina, cum
granum carpere vellet humi, retorſit collum
ad latus, & carpendo, in gyrum per latus ſi-
niſtrum voluebatur, ac labeſcentibus geni-
bus, ſingulo hordei ſumto grano vel mica pa-
nis, in poſticam partem, ſuper caudam lapſa
eſt. Idque ſic per octiduum fortè durauerat,
priuſquam mihi denunciatum foret. Accurri
ad inſolitum ſpectaculum. Deplumaui pectus
macilentiſſimum, & nouacola priorem ſiue
membranaceum ſtomachum, quædam vetula
aperuit. Inueni autem, quod deglutiuiſſet glo-
bulum ex cryſtallo rupeo. Mulier autem illa,
filo ſuit ſtomachum ruſſus, ac deinde plena
valetudine ſuperuixit. 4. Famulorum meorum
vnus, circa diſtillationem acerrimo igne car-
bonum foſſilium, vitrum ſudendo liquauit, ali-
quot vaſa formans, fragmenta & vaſa ipſa opaca
erant

erant & alba è vitro viridi, & mearum diſtilla-
tionum quiſquiliis. Fragmenta autem nouorum
vaſorum ſuorum, in angulum areæ projecta,
Gallinæ vorauerant deluſæ in albedine vitri.
Benè valebant, contigit autem à quindena inde,
duas pinguiores, occiſas pro menſa. Inuenta
verò fuiſſe in priore illarum ſtomacho præfata
aliquot fragmenta, quæ facile conijciebantur
multos dies ibidem hæſiſſe. Erant autem im-
minuta (adeo cum vitrum non frangatur niſi
punctarim) tam lateraliter, quàm iuxta angu-
los: fragmenta illa euaſerant vndequaque ob-
29 tuſa. Notabilia enim huic mihi collegi. 1. Quod
clauſo Pyloro, ſemper vomeret frater meus. Si-
quidem & à morte reperiebatur fœtidum iſtud
liquamen in ſtomacho clauſo, quod aliàs in in-
teſtinis abſque notabili damno fuiſſet. 2. Quod
clauſura iſta Pylori, furioſa eſſet: alioqui ſe
pandiſſet, non ita nocuiſſet. 3. Quod motus
Pylori ſint alterius Reipublicæ quàm cæteri
omnes. Contracturæ enim quævis cum morte
ceſſant: non ita Pylori. 4. Quod in vomitorio,
vis venefica indignationem, & contracturam
Pylori concitaſſet, Non enim ſolum contrahe-
batur, ſed è venis ſtomachi proſicuit cruentum
laticem, qui illicò ater & cadauerroſus factus eſt.
5. Quod idem contigerit in duabus puellulis.
6. Quod Pylori indignatio Paralyſea etiam pa-
riat. 7. æruginoſus autem liquor necem. 8. In
Gallo ſola pertinax præcluſio, à veſpere vertri-
gines fecerit. 9. Fortius hoc probat Gallina,
quæ cryſtallum deglutiuerat, præterquam nil
aliud in priori ſtomacho repertum fuit. 10.
Quod detentio vitri in ſtomacho cum ſanitate
perſiſteret; ſiquidem Pylorus non indè obſtipa-
retur. 11. Quoad vitrum facilioris ſit digeſtio-
nis cryſtallo rupea. 12. Quod æruginioſus, vel
alter liquor, fieret ab indignatione, & clauſura
Pylori. Non autem à detentione corporis præ-
ter naturam ſiue vitri. 13. quod vitrum paula-
tim conſumeretur in ſtomacho Gallinarum.

TARTARI HISTORIA.

1 *Tractatus de quatuor fictitiis humoribus, hoc loco ingendum eſſe, pro operis integritate.*

2 *Poſt qualitatem abjectam intemperiem elementalem, etiam dein agendum de Tartaro, ac tribus primis chymicorum.*

3 *Ortus & vita Paracelſi.*

4 *Is Tartarum, primus in morbum introduxit.*

5 *Ceſſit infeliciter lucta Humoriſtis cum Paracelſo.*

6 *Vſi ſunt deinceps remediis mutuatis, à ſeruis noſtris fugitiuis.*

7 *Humores obmutuere dudum, quos ego tandem nunquam in natura fuiſſe, demonſtraui, libro particulari.*

8 *Epitome eorum, quæ Paracelſus ſparſim de Tartaro ſcripſit.*

1 DEcere mihi viſum, phyſicalia præ-
mittere in ordine ad rem medicam;
vt potè qui cognitionem naturæ
totius non niſi pro humana ſpectare
valetudine ſemper exiſtimauerim. Igitur tracta-
ui de elementis dumtaxat, quo abigam Scho-
larum figmenta, de compoſitione quatuor ele-
mentorum in vno quolibet corpore, quod mi-
ſtum reputatur hactenus. Oſtendam inquam
non eſſe miſtiones eorundem, nec luctas, nec in-
temperies, aut complexiones: prout nec mor-
borum catalogum, ex fictis temperiebus quali-
tatum elementarium cum veritate ſtare poſſe.
Id eſt. Scholas hactenus neſcire cauſas morbo-
rum, quos pænè omnes eiuſmodi qualitatibus
inſcripſere. Idem porrò nunc ſupereſt labos mi-
hi, deſictis quatuor falſiſque humoribus, bo-
rumque deuiis corruptionibus ſcribendum erat,
atque oſtendam, numquam fuiſſe eiuſmodi hu-
mores in natura: Idcirco & æquè perniciosè
hactenus erratum, tam in doctrina, cognitione,
ſubſcriptione cauſarum morbificarum, quàm in
deuiis conſequenter remediis, horumque dire-
ctionibus & applicationibus vniuerſis. Idque
cum libro peculiari iam à me ſit præſtitum, anno
1644. Impreſſo Coloniæ apud Iocodum Calc-
houen, directo in prodromum huius operis, ac
iuxta eundem ediderim alios duos, de Lithiaſi
nimirum atque tumulum Peſtis, quibus oſten-
di, hactenus in Scholis ignorari cauſas illorum
morborum. Igitur hic id atteſtatum fuiſſe ſat
eſt. Quanquam libri iſti, pro operis integritate
huc transferendi ſint. Itaque cauſæ & eſſentiæ
morborum, in hodiernum vſque diem, à Scho-
lis ſtetere neglectæ, neglectique proin magis in-
firmis remediis iuſtis deſtituti. Nunc demum, 2
quia Paracelſus nuper eſt auſus, cauſam genera-
lem pænè omnium morborum in Tartarum re-
legare; Ac quanquam primus Paracelſus id te-
mere ſatisfecerit: incertus tamen, & inconſtans
manſit an potius tria (quæ ſuo iure vocauit, tria
rerum cunctarum corporalium principia;) Salem
ſcilicet, ſulfur, & Mercurium, in generalem cun-
ctorum morborũ cauſam quam ſuum adductum
Tartarum, ſtatueret. Ideoque vtramque aſſertio-
num præfatarum adhuc litigare reliquerit: atta-
men Medentum illuſtriores hodie ſe Tartaro
dedere. Quapropter cum nec in neutro hodie
ſit veritas cauſarum & remediorum morboro-
rum, operæ pretium ac pro bono proximi; du-
xi, vtrumque Paracelſi errorem è Scholis euer-
tere & auerruncare. Vt medentes, qui iam dum
in Tartari doctrinam inclinant, tandem ablega-
tis erroribus cunctis, ſeſe ad veram morborum
atque remediorum cognitionem recipiant, atq;
inde proximus emolumentum (quod vnicè op-
tani) recipiat. Rerum namque cognitio, iuxta
jam à me tradita principia, per definitionem,
hauritur: Definitio verò è cauſarum noticia ſu-
menda eſt. Ideoque in tantis vndique tenebris,
& rei medicæ inſcitiis conabor poſteros, imò &
modernos Tyrones, ſaltem deducere in veram
morborum atque remediorum ſcientiam. Nam
iamdudum ſpem amiſi, ſeniores diſcere recuſa-
turos, eò adducendos, tam præ ignauia aſſen-
tiendi inuentis paganorum iam potatis & in ali-
mentum conuerſis ac laborandi circa fornaces:
quam verecundia diſcendi à miſello me ho-
muncione, Philoſophorum poſtremo. Pater Pa- 3
racelſi, Equitum Teutonicorum Magiſtri no-
thus, in medicum triuialem euaſit bibliotheca
inſigni diuitem. Qui filium Aureolum Philip-
pum Theophraſtum à Bombaſt. Sphanheimienſi
Tritemio commiſit. Vndè arcanorum ſupelle-
ctile opulentus, ad opera Spagyrica ſub Sigiſ-
mundo Fuggero iuit. Non enim ibi Veneri de-
ditus;

ditus, (ttiuium nempe ſus c iſta ierat) non de-
nique ignauiæ, aut aſlentatinne vitam ſuamtri-
un ſcientiæ auidus. Sub annum vigeſimum
namque varias minetarum Germaniæ fodinas
inquirens, in Moſcouiam tandem venit, in cuius
finitimis à Tartaris captus ad Chamum, Sanu-
chus noſter deducitur. Inde eum Principe Cha-
mi filio Conſtantinopolim ablegatur. Tandem
circa annum ætatis 28. lapide potius chryſopœ-
io ſibi donato. Cuius ergo Baſilæam diuertit, vbi
eum iam multis morborum ſanationibus clarus
eſſet, cathedram Medico-philoſophicam obti-
nuit, vt laboribus Spagyricis ſe totum daret.
Equidem vt lapis chryſopœius animum ſuum
erexit, viditque auguſtam medentum ſuppelle-
ctilem, vagoſque eorundem errores, iam du-
dum in principatum medendi aſpirauerat. Do-
cuit nimirum Baſilææ toto triennio, expoſuit-
que librum de Tartaro, item quæ de gradibus &
compoſitionibus. Vtrumque nimirum ſui in-
genii opus ac multis anxietatibus grauatum. In-
terim vt ſua quemque voluptas trahit, inſto ni-
mis compotationibus indulgens, cœpit ſperne-
re cathedram, imò laſciuitatem; vnde pænè ex-
ciderat, ratuſque eſt veritate dumtaxat Germa-
nicè loqui debere. Itaque quanquam ingenio
4 raro natus, tamen dono Azoth quàm indaga-
tione theoriæ felicior. Is, inquam, nobis Tar-
tarum primus in omnium ferè morborum cau-
ſam obtruſit, accuſauitque, cum nec in Scholis
Veterum, vt neque in ſuis tribus primis ſibi ſat
confidendum perſpiceret. Cui patrono, hodier-
næ Scholæ ſubſcripſere. Ego quoque tanquam
de reperto theſauro, mihi quandoque gratula-
5 tus totus conſenſi, donec Dominus me aliter
inſtruxerit. Imprimis diſputarunt Galeni & Pa-
racelſi aſſeclæ, an tartari & phlegmatis non eſ-
ſent eædem res, puraque tantum ſynonyma. At
tandem coagula ſtupentes, nec vnico phleg-
mati tantam morborum cateruam audentes ad-
ſcribere, doctores Galenici tartarum admiſe-
runt, & remediis, quæ à ſeruis fugitiuis mendi-
6 carunt, vti cœperunt. Quæ etſi venenoſa omnia
ſordida & adulterata eſſent, ſintque hodiè ad-
huc magis; tamen cognitionem cum thecis in-
uenere, vt indies in vſus deprompta ſint. Sal-
tem oborto Tartaro, humores penes emunctio-
7 ria ingenia, propemodum defecere. Itaque me-
dentum ignominia ex infelicitate curandi, re-
troſpicere ad chymica remedia ſuaſit, negle-
ctiſque artis ſuæ fundamentis, indifferenter tam
remediis iſtis chymicis ac miſerrimis venenis,
quàm quæ deſcribunt illorum diſpenſatoria, vti
promiſcuè cœptum eſt, tam ad deliniendos ar-
dores, quàm abradenda phlegmata ſtomachi;
adeo vt ignauia remediorum & theorematum
Galeni perſpecta, paulatim deflectant. Galeni-
ſtæ ad tartaros. Ex multis itaque libris, quos
Paracelſus de Tartaris ſcribit, in breue ſyrma
8 contraham quæ legi. Natura primum virgo ve-
nuſta à peccato polluta eſt; non quidem ſuo ne-
que idcirco ipſi in ſupplicium, ſed cum in in-
grati vſum creata eſſet, velut incolæ culpa fuit
inquinata, vt ſaltem defectu naturæ, reatum
aliquatenus piaret. Pœnituit quodammodò
Creatorem, quod naturam inobedienti parere
iuſſiſſet. Itaque ſtatuit, quod terra deinceps tri-
bulos atque ſpinas produceret; ſub quorum al-
legoria Tartarorum maledictio & ortus nobis
deſignantur. Materia nimirum illorum, quæ nos

pungerent quàm acerrimè. Terræ nempe progeniem verba referunt, cuius vſu nobis tandem morbos incorporari ſignificant. Primò enim, cum cibis ac potibus proditoriè hoſtes Tartari intrant, penetrant in profundum, commiſcentur radicaliter & clauduntur ſigillo occulto. Itaque ſeſe, vel à puro alimento intus ſeparant aliqui ſtatim: alij verò vna cum alimento manent, quo abſumpto, ſuperſtites coagulantur ſub forma mucilaginis, luti ſiue boli, arenæ demum ſiue lapidis. Quæ tum nedum incapacia, vt recipiant vitæ ſpiraculum: verum inſuper ſeruantia agreſtem ſpinam, euaſere omnium morborum cauſæ intimæ proximæ, calamitatis mortalium nutrices quotidianæ. Etenim ſimul atque ſanguis, in ſubſtantiam aliti eſt conuerſus & conſumptus deinde, remanet ſæpe hæc ſpinarum proles, exotica ſanè coagulatione, ſi non quoque acrimoniis inepta. Indureſcit enim quotidie magis, & mille hoſtilitatibus imum hoſpitium maculat. In eo verò Tartarus, ab humanis ciborum excrementis, diſtat, quod hæc putreſcant; ille verò coaguletur. Felix ergo ſolus ille ſtomachus, & iecur, quæ Tartari quiſquilias à putidis excrementis, in limine, ablegare norunt. Vt ab antiquo hoſte tartareo, hæ nobis ſpinæ ſunt procuratæ: Ita lapis, cadorum vini ſpondilibus adhærens, propter manifeſtam ſui prærogatiuam, cæteris ſuccorum coagulabilium e Laſlibus dans nomen, Tartarus dicitur. Vino ſiquidem, in vaſe, quaqua verſus lapidoſo cortice incruſtatur, qui eſt Tartarus, a fæce diuerſus. Hæc namque ad fundum decidit, coaguli neſcia, ille verò circumquaque diſtentus, vas loricat, & à putredine æternum intus præſeruat. Hoſpes ille cæterum, per alimenta, aduena, vocatur Tartarus peregrinus, ad diſtinctionem illius, qui intra nos, lege microcoſmica, concreſcit ſpectaculo fatali. Etenim quo violentum aliquod in nos irruit, eo ipſo humores alimentares vita deſtituti, hoſtiles euadunt, coagulantur, & cruoris Tartarus dicuntur. Vnde apoſtemata, opilationes atque calamitates cæteræ, iuxta innatam cuiuſque Tartari proprietatem ac voluptatem. Adeoque Tartarus ab ore, vſque in vltimas oras harundinum ſe inſinuans, omnium quoque morborum eſt cauſa principalis. Hæc ſunt quæ de Tartaro, ex Paracelſo ſparſim in vnum colligere potui.

TARTARI VINI HISTORIA.

1 *Piſcatio Balenæ.*
2 *Spiritus vini deprimitur ad centrum vaſis propter frigus.*
3 *Acetum quî diſtet à vino.*
4 *Vinum in vaſis ſuperficie, cur minus bonum.*
5 *Modus fiendi Tartari in cadis.*
6 *Cur ſe affigat vaſis.*
7 *Coagulatur in affigendo.*
8 *Probantur præcedentia.*
9 *Error axiomatis chymici.*
10 *Coagulati vini in Tartaro, non eſt par hiſtoria, cum excrementorum in nobis coagulatorum.*
11 *Differentia Tartari & Duelech.*
12 *Tartarus non eſt prorſus aut verè recrementum vini.*

13 Primus

13 *Primus error Paracelſi.*
14 *Totaliter differt vini Tartarus, à coagulato recremento in morbis.*
15 *Alia temeritas eiuſdem.*
16 *Cur tartarus non incruſtetur ſuper fœcem fundi.*
17 *A tartaro diſtinguuntur vina.*
18 *Tartarus, nec vinum eſt, nec eius fex.*
19 *Cur alkali è vino vel Tartaro, Tartarum diſſoluat.*
20 *Fex vini pro parte, materia ad Tartarum.*
21 *Quam malè quadret Tartarus noſtris coagulatis.*
22 *Tartarus eſt inter ſales coagulatos, non inter lapides, vt nec inter excrementa.*

ANTEQVAM reiecero neceſſita-
tem, quam ſibi Paracelſus finxit
ad conſtituendum Tartarum, in
omni alimento, pro cauſarum
morbificarum inuentione, vtque
commenti iſtius vanitas manifeſta fiat, iuuerit
ante omnia modum exponere, quo Tartarus
modo, in vino ſubnaſcitur, ſiquidem (prout
credi cœptum eſt) inde morborum cauſæ om-
nes, familiam ſtabiliant atque nomen deſu-
mant. Cantabi, quos Baſcones vocant, priuſ-
quam noſtris aſſociarentur Batauis, in venatum
Balenæ, ſæpè ſub Groenlandia (quæ hodie de-
feciſſe putatur) ſubter Syrtes (Atalayas vo-
cant) frigore præuenti, vina cocta, alias ſat ge-
nerosa, habebant conglaciata. Circulis ideò à
1 cado ademptis, nudam vini glaciem, forma va-
ſis priſtini, ſub dio expoſuerunt. Vt vnica dein-
ceps nocte, reſiduum penitus congelaretur. Quo
2 facto glaciem terebrabant, ac circa glaciei cen-
trum occurrebat liquor colore Amethyſti, vini
merus ſpiritus & igneus vitaliſque liquor gla-
ciari neſcius. Glaciem itaque vini liquatam igni
bibebant, reddito ſibi liquoris illius vitalis tan-
tillo. Hiſtoria eo fine adducta, quò conſtet ſpi-
ritum in vino, naturaliter fugere à frigore, ſe-
que è proprio domicilio, ad centrum vini ſen-
ſim recipere. Contra verò, vina inſolantur vt
aceſcunt, auolatque ſpiritus vini & relinquit in-
3 ſolatum poſt ſe ſui cadauer acetum. At cum ſit
longè optatius, ſpiritum in vini centrum conce-
dere, quàm euolando euaneſcere; Ideò neceſſi-
tas, in vinorum conſeruationem, frigida, atque
profunda cellaria inueniri fecit. Auſtriaca qui-
dem, continuo velut fermenti æſtu operantia,
viſcida ſunt. Hinc namque Viennæ Cellaria,
centum non minus gradibus plerumque profun-
dantur. Hiſpanica vina idem tolerarent, niſi ad-
miſto gypſo cautio adhibeatur, dum ſub torcu-
lari premuntur, quod *Hieſſo*, vocant. Itaque in
cellariis frigidis, vini ſpiritus præ frigore ad vi-
4 ni penetrale recurrit, ſeſeque abdit. Vinum er-
go, in cortice circumcirca quia frigus vas ver-
berat minùs ſpiritus habet quàm in ſui inte-
rioribus. Vnde conſequens, quòd vti vini ſpiri-
tus defectu, vina inſolata aceſcunt: ita quoque
proportionaliter, vini extimus cortex, in fri-
gore penus, fit acidior, quàm in ſuis centrali-
5 bus. Itaque dum muſta in penum ſunt allata, &
dum deferbuerunt, mox ſpiritus illorum intrò
fugit, vitans, frigora, atque ideo vini cortex,
iam parum factus quoque acidulus, incipit age-
re, ſuper fæcem, turbido adhuc vino innatan-
tem. Impoſſibile eſt ſiquidem aciditatem vllam
eſſe, quin reperto ſibi proportionato obiecto,
etiam confeſtim non operetur in illud. Hæc ni-
mirum eſt naturalium lex & neceſſitas. Per exem-
plum. Acetum, vtcunque flaccidum, ſi reperiat
lapidem Cancrorum, non poteſt ſe continere,
quin confeſtim non operetur ad illius diſſolu-
tionem, commuterque in liquorem diaphanum.
Acidum ergo in vino, iam ſaturatum fæcula, & 6
ſua actiuitate iam exutum, ad coagulandum ſe
inclinat. Non poteſt autem coagulari, in medijs
vndis, odore ſed parietis fermétante, opus habet,
quo velut putreſcat. Ergo coagulatio fit ad vaſis
latera, quibus ſe affigit. Iuxta tritum Chymiæ
axioma: *Omnis ſpiritus diſſoluens, eâdem actione
qua corpora diſſoluit, coagulatur.* Acidius ergò vi-
vinũ in ſui cortice, fæcem diſſoluit: quia mox ſal
acidum, diſſoluentis ſpiritus acidi ſimul cum diſ-
ſoluta fæce coagulatur, apponitque ſe, vicinari
vaſis lateri ſiue concauo. Idque ne ambo (diſ-
ſoluens nempe & diſſolutum) à coagulando im-
pediantur: ſed ſaltem altero latere, à liquore non
circumdetur. Affigitur ergo, noua coagulatio-
nis proles Tartarus. Intellige etiam priuſquam 7
coaguletur, nondum eſſe coagulatum, atque
ideo acidulum iſtud vinum, fæce iam à ſe diſſo-
luta, in inſtanti antequam coaguletur, vas ar-
ripit, ſeſeque ibi propria coaguli colla, affigit, &
agglutinat. Alias ſideret ad fundum. Hoc ipſum, 8
vini eſt Tartarus, de quo noſter ſermo. Hæc ſic
ſe habere, probat acetum ipſum; Inſolatum
enim vinum, & calefacto per ſolem vaſe, nun-
quam acetum, tartarum in vaſe habet. Eſt ta-
men eadem materia, ſolo frigore, vel calore
differens. Illic quidem cum tartaro, hîc verò 9
abſque illo. Imprimis notabile ex præ diductis
elucet, quod Chymiæ præfata Maxima in eo er-
ret; quod diſſolutionem corporis, ſimul cum
coagulatione ſpiritus, eadem numero actione,
fieri velit. Etenim ſi non intercederent diuerſa
motuum momenta, ipſum coagulatum non ad-
hæreret tenaciter cado agglutinatum, quaſi ex
liquato, ibidem foret affuſum: ſed ſi coagula-
tur in ipſo motu diſſolutionis, decideret ad fun-
dum, ſpecie coagulati, non autem lateribus ad- 10
hæreret. Vice verſa autem in regione fæcis non
reperitur tartarus. Alterum, & maioris momen-
ti notabile eſto, quod prorſus impertinenter vi-
ni tartarus, ad ſimilitudinem coagulatorum in
nobis ſit aſſumptus. Quare impertinenter tar-
tari vini nomen, hiſtoria, modus, atque finis, in
cauſas morbificas ſunt introducta. Fientque iſt-
hæc manifeſta, vbi tartari in cibis, atque po-
tibus, commentum palam fecero. Saltem quod
Tartarum vini attinet; is enim non eſt vino pe-
regrinus aduena, exotica matre materia produ-
ctus, contra aut præter vinorum naturam: vt
neque ad pianda ſcelera, à vino patrata, adiun-
ctis in maledictionem. Deinde nec coagulatur
tartarus vini vnquam, coagulo ſibi proprio,
(quanquam alias Paracelſus ſic ratus ſit) ſed
coagulatur tartarus, poſtquam aciditas diſſolu-
tiua vini, exantlata, & ſaturata eſt per fæcem.
Id eſt. Aciditate, à diſſoluto contento ſeperata, 11
meditatur coagulationem facere: non quidem
verum efficere lapidem: ſed ficititium, vtpote
qui denuò in aqua feruida diſſoluitur, tanquam
ſal acidus in liquore qui vulgò proin cremor
tartari vocatur. Quæ cuncta ſanè noſtris coagu-
latis malè quadrant. Quæque tamen per tartari
ſimile identitatem, in alimentis ſingulis, vi-

nolenio commeotò intruſa ſunt. Denique &
iſtud violeotum. Quod tariatus non ſit vini ex-
12 crementum, niſi pro vna parte, quæ eſt fæx ig-
lura; quod ſanè Paracelſum quoque non latoit.
Qui ſubinde vini tartatum, longè ſupra vi-
num extollit, ceu maiorom virtutum hæredem.
13 Quocirca malè accommodat tartatum vini, per
ideotitatem entis, & formationis, cum tartaris
motboſis, quos excrementum, imò maledictio-
nem è tribulis. & ſpinis conſurgentem, ſiue hoſ-
pitatum ens Cacedonium, in puro Saphytico
ente rerum, vocat. Tartatus ergo vioi, etſi quis
eſſet alius, in morborum materiam erectus, ma-
lè ſimul conſonarent, etiam iuxta Paracelſi men-
tem, ſumendo morboſos tartaros. Adeoque &
morborum cauſam, non niſi impertinenter in
14 tartarum retulit. Cum noo conueniant vllatenus
in materia, efficienti, modo, cauſa coagula-
tionum, in coaguli termino, obiecto, vt ne-
que in principiis. Non eoim arena aut calcu-
lus, elixando reſoluuntur, prout alioqui tarta-
tus vini. Tota eſt ergò metaphorica, nominis,
15 & proprietatis tranſſumptio, friuola, & audax
aſſerendi temeritas, conſpurcando omnia creata
maledicto, ſic vt totum per totum, nil niſi tartari
eſſent: atque eò audacia eſt progreſſa, quod fin-
gant tartarum, etiam in medullis, oon tamen
coagulabilem, quem nec vidit vnquam Para-
celſus: ſed ſolo auſu aſſeruit. Tartarum iam fa-
bricat non tartatum oec coagulabilem. Adeo-
que vt omne nedum coagulabile, & ſoliditatem
habens; ſed vt liquoroſum quodlibet: id eſt,
vniuerſa creatura, nil niſi tartatus foret io pec-
cati pœnam deſtinatus. Dum iam muſtum de-
ferbuit, dulcedinem amiſit, & vini qualitates
aſſumpſit, fæx tota in fundum cecidit: tuncque
incipit traoſmutatio acidioris partis vini, in fæ-
cem agere Siquidem ſenſim, quod magis ſpiri-
tu vini fæcundum eſt, interiora petens, deſti-
tuit ſuperficiem cadi, hoc autem inde aceſcere
incipiens, oec reperiens obiectum in quo agat
ſibi vicinum: niſi tantùm in fundo, illud ibidem
ſenſum diſſoluit, ſit nimirum aciditas eios, ſeo-
ſim ſtabilitur magis. Atqui cum omne acidum
corrodendo velut ebulliat, hinc fit, quod cum
acidum quod circa fundum eſt, ſuper fæculam
egerit, inde aſſurgat aliudque loco ſubſtituatur.
16 Lenta proinde eſt tartari generatio. Ac nequit
ergo tartatus affigi in fundo, ob inquietudinem
continuæ ebullitioois illius. Quaptopter gene-
roſa, oec facile à fugiente ſpiritu deſtituta vina,
non promptè aceſcunt, nullumque aut paucum
17 edant tartatum. Annoſa autem Rhenana, flac-
ceſcunt quidem in guſtus vinoſi gratitudine,
quarenus illorum acidum, in fæce combibitum
eſt, attamen fiunt ſtomachica, quippe qood illo-
rum ſpiritus oon ſiot abſumpti, ad fæcum &
aciditatem proportionem. Rubea verò gallica,
niſi fæcem ſeruauerint, quamque ideo matrem
ſiue nutricem aiunt propriam tincturam diſſol-
uunt, ſuaque aciditate eam combibunt: atque
ideo bima euadunt diſcolora, niſi valde gene-
roſa. Eſt ſiquidem vinorum tinctura quoddam
corpus ſeparabile. Generoſa aotem rubea, quia
tardius aceſcunt, ad plures ſeruantur annos. Al-
ba verò holigophora, niſi à fæce ſequeſtrentur,
mox flacceſcnot. Etenim ablata fæce, cum illo-
rum acidulum non reperiat obiectum qood di-
ſſoluat, manet vinum in priſtino ſoo ſtatu. Non
18 eſt tartatus ergo vinum aut fæx amplius; ſed ex
ambobus conſtitutum neutrum. Quod autem
ſic ſe res habeat, patet, quod tartari plus diſſol-
uatur in aquæ pluuiæ vnciis decem, quàm io
vini vnciis duceotis, vtcunque bullitione agite-
tur. Ob aciditatem vini oempe, qua tartarus 19
coagulatus eſt. Denique vnciæ ſex ſalis tartari,
diſſoluunt vncias ſeptem crudi tartari, eo quòd
lixiuium ſalis iſtius combibat aciditatem tartari
Quod autem tartarus cooſtet fæce vini & non
ex ſolo vino, probant Typographi, qui vel fæ- 20
cem vini vel tartarum par ſibi ſtramentum pa-
rant. Et vtrumque horum diſtillando, eructat
ſimilem omnino odorem atque par oleum. Tar-
tarus autem noo diſſoluitur in aqua frigida, eo
quòd fæx vini in tartaro cingat ſalem ſic, vt fri-
gida nequeat penitius penetrando diſſoluere.
Itaque cum natiuitas tartari non alibi conſiſtat, 21
niſi in ſuccis vinoſis, ſpiritu vini actualiter con-
ſtantibus & leuiter aceſcentibus, propter fugam
ſpiritus tutto! Cognoſcant hinc Paracelſi Scho-
læ, quam malè quadret tartari ſpeculatio, mor-
bis etiam iis, quorum ergo eſt inuentus. Siqui-
dem calculus noſter, nullatenus aquis bullienti-
bus ſoluitur. Eo quòd Tartarus potius inter ſa- 22
les, ſiue ſuccos ſale coagulatos, quàm inter lapi-
des ſit annumerandus.

INVENTIO TARTARI,
In Morbis Temeraria.

1 *Nullum morbum oriri à tartaro.*
2 *Inſulſus Galenus circa Lithiaſis materiam.*
3 *Galenus in hoc ſæpè deceptus.*
4 *Putauit calculum in nobis, per elementum ig-*
nis indurari, in medio loco.
5 *Aliquot eiuſdem ignorantia*
6 *Appellatur ad iudicem neutrum.*
7 *Inexcuſabilis humoriſtarum torpor.*
8 *Explicatio dati.*
9 *Paracelſus acceſſit propinquius ad lapidum*
naturam,
10 *Sed reſpirando etiam lapſus.*
11 *Recantat Paracelſus.*
12 *Prorupit eius temeritas, ex ambitione Mo-*
narchia.
13 *Stoliditas comes ambitionis.*
14 *Paracelſi nutans inconſtantia.*
15 *Per Metaphoram microcoſmi, deceptus.*
16 *Occulta eius iactantia.*
17 *Per Ariſtot. auſus.*
18 *Microcoſmi metaphoram diſtare à veritate.*
19 *Paracelſus non ſat fiſus in vento tartari.*
20 *Duo eiuſdem inſcitia demonſtrantur.*
21 *Ortus morbi hæreditarij.*
22 *Vtroque extremo erratum eſſe in Scholis.*
23 *Agreſtis eſt Paracelſi Philoſophia de Tartaro.*
24 *Probatur error illius.*
25 *Incongruentia Paracelſi.*
26 *Paracelſus ignarus formalis tranſmutationis*
rerum.
27 *Pergit ſtolidè,*

QVANDOQVIDEM Tartarus ad
calculi conſiderationem primitus 1
in Medicinam intrauerit, tractatum
de Lithiaſi expediui, atque ſub
prælo, oſtendi, Tartarum, à natura Lithiaſis
eſſe alienum. Nunc demum patefaciam nullum
planè

planè morbum è Tartaro oriri : ſed eius medita-
tionem, in morbis, eſſe fruſtraneam. Cogno-
uerat Galenus hominem in renibus & veſica,
calculis & arenis grauari : neſciuit autem cui
cauſæ tantam in nobis duritiem aſcriberet, tan-
dem non reperi, quicquam condenſari poſſe,
excepto vnico excremento : quod muccum di-
co, ille verò phlegma vel pituitam indigetat.
Cumque deprehenderet, calculum in remotis,
adeoque in vltimis exitus oris ſuccreſcere, eoque
nil præter ſuos humores acceſſum habere puta-
ret ; audacter affirmauit, idem in lotio accide-
re, atque ideo calculum non aliunde, quàm ex
nudo phlegmate poſſe conſtitui. Quod quia a-
3 quæ elemento, & proprietatibus aqueis inſigni-
uit, ideò ab aquæductis in nobis concreſcere
debuiſſe. Arriſit ipſi inuentio, potiſſimum quod
oblato in veſica calculo, continua mucci, ſimul
cum vrina eſſet excretio. Cogitauit itaque ig-
4 nem noſtrum, vnum quippe de quatuor ele-
mentis, quæ in noſtri conſtitutionem concurre-
re credebat, neceſſarium pro calculoſæ materiæ
induratione, & phlegma exſiccaturum, vel me-
diis in vndis, cum alios præter calorem & fri-
5 gus, operatores in natura neſciret. Non enim
ſciuit, quod vniuerſa quandoque, ex nihilo or-
ta eſſent : nunc demum, neceſſitata continui-
tate in natura, ea quadam ſeminum genealogia
deinceps res quæque profluerent ; non autem
caſuali elementorum confluxu, ſuperuenientiſ-
que caloris aut frigoris virtute, tam affabre ordi-
nari poteſtatibus vitalibus. Neque conſiderauit
eiuſmodi qualitates primas ad ſummum & ex-
tremum, nil quicquam generare poſſe, aut con-
tribuere ad nouum ens : ſed ſaltem occaſionali-
ter vitales ſeminum diſpoſitiones promouere
vel retardare in ſui ſimplicitate, non autem qua-
tenus combinarentur elementa. Me ſanè ſui la-
boris miſeret, & quod ſuæ credulitatis pœnas
luat omnis hactenus poſteritas ægrotorum,
quod Lithiaſis cauſas nunquam ea condigno ſit
menſus, aut à ſeipſo ſemel petiuerit (vt alias de-
bebat) antequam medendi methodum erige-
ret. Anima ſic fit pediſſequa ſuorum appetituum,
plauſibileſque ſibi fingit rationes iuxta appetitum
perturbationis, quæ illam loco dimouit ad con-
ſenſum ſui. Idcircò peregrinus Index, ad ratio-
6 nes à nobis inuentas aduocandus eſt, ne creduli
noſtra adoremus figmenta, & tamquam filios
amemus ac pro iiſdem contra æquum, vt paren-
tes pugnemus. Ignis igitur, ſit iſte Iudex, ratio-
7 num trutina. At ſub Galeno nondum Pyrotech-
nia nota, ſed inter ſymmiſtas, Pytagoræ ſilen-
tio ſub ſacramento occultabatur. Nunquam
8 enim Galenus, vel rhodoſtagma vidit. Igitur ex-
cuſabilis eſſet in tanta cognitionum egeſtate, ſua
ſorte ambitio ad medendi principatum, ſi ſe-
mel ſaltem muccaginem è naribus vel calculoſa
veſica manantem ſub tepore noſtri ſimillimo,
coxiſſet in vrina, vel per ſe, citra lotium exſic-
caſſet. Etenim reperiſſet haud dubiè phlegma
iſtud quod rebatur in nobis ad lapidis conſiſten-
tiam indurari, nullo penitus gradu caloris, vn-
quam aut vſpiam lapideſcere, muccagmen nul-
lum (niſi alias lapidis ſemine grauidam) vnquam
indurari : ſed in leuem tophum atque friabilem
conſtringi, vel collæ inſtar iterum reſolui. Sic
enim oportuerat medicinæ monarcham proceſ-
ſiſſe, & non ſe ludibrio poſteritatis & emunctæ
naris coætaneis, expoſuiſſe, quod tam lurido
contentus commento de morbis, de ægrotorum
ærumnis vita & ſanatione ſua impleuiſſet inge-
tia volumina. Non equidem inficior, quin ali- 9
qua mucilago, ſubinde lapideſcat : ſed conſtans
nego, id fieri, in quantum viſcida, aut muccida
eſt : at dumtaxat, ſi ſemine petroſo ſit grauida.
Nam ſaxa friabiliora non puro diaphanoque li-
quore : ſed lutoſo, mucilaginoſoque conſtant.
Quapropter Galeni doctrina muccida tota ac
pituitoſa, ſeminata in petra exaruit, ſterilis ſine
ſpica & fructu manſit in Scholis, ibidemque ſub
Cathedra ægrotauit, & iamiam mox diſcuſſa in
puluerem, friabilis euaneſcet. Equidem ſequentes
ætates ad credendum, quàm inueſtigandum pro-
niores ſecutæ ſunt antecedentium gregem, eun-
tes non quà eundum, ſed quà itum erat, auorum-
que inſcitiis ſub ignauiæ ductu, faciles Scholæ
ſubſcribunt hactenus tantæ ignorantiæ. Quare 10
Paracelſus ad nouam venturi Heliæ artiſtæ Mo-
narchiam adſpirans, ſtertentium tepidis, torpi-
diſque ſomnis non acquieſcens, firmiora quæ-
rens lapidum principia, finaliter inter ſuas diſ-
quiſitiones admirans tartarum vini, animo ſpem
grandem concepit, fouitque ; putans omnem
lapidem, tam in magno vniuerſo quàm in Mi-
crocoſmo, eſſe merum tartarum. Temeritate au- 11
dendi dein progreſſus cœpit affirmare, omne
corpus ſuam depromere ſoliditatem, eodem
cum tartari coagulo ; vt quos antea à maledicto
rebus ſuperueniſſe diceret, nunc ſeminum de-
ſtinatione ab exordio fuiſſe, poſſit recantare.
Hocce ſuum de Tartaro, & ſat ingenioſum in-
uentum deinceps traducens, vberius collegit, 12
quod prout tartarus erat lapis è vino (lapis in-
quam metaphoricus, quia reſolubilis aquis) ita
calculus, conſimili coagulo induraretur ex poti-
bus & cibis. Sic enim certa calculi initia ſe ha-
buiſſe ratus, leporem auribus ſe tenere credidit.
Placuit illi auſus, & ſpe Monarchiæ inde ere-
ctus, cœpit omnes propemodum languores mul-
tis voluminibus & Scholis ſuo commendare
Tartaro, ita vt & Peſtem è Tartaro oriundam
crederet. Felicis, faciliſque huius iubentis tanta
porrò fuit conſecutio, vt inde ſibi ſponderet
Monarchatum in medendo. Verùm cum ſatis
perſpexiſſet elementa, complexiones & humo- 13
res defeciſſe, nec morbis ſatisfacere, atque adeo
nondum morbi veram cauſam eructuiſſe in
Scholis, quamque ſibi cum tartaro enucleaſſe
pollicebatur, tandem vt morborum cauſas ſtabi-
liret, aſſeruit cuncta ſolida aut merum eſſe tarta-
rum, aut eundem pro magna ſui parte, in no-
ſtri perniciem continere. Quaſi immenſa Boni-
tas, in creationis obiecto, morbis noſtris, ſollicita
ſaltem inhiaſſet. Labor Paracelſi & æmulatio in-
ueniendi cauſam morbificam nobis gratifican-
do ſunt. Qui Scholarum ſciens inanes nugas &
turpia otia totus contendit in bonum publicum.
Ac crediderо, ſi ambitionis fuiſſet negligentior,
quod in vera medendi fundamenta per munifi-
centiſſimam Dei gratiam perueniſſet. Sed vt
ambitio eſt tumida, ſuſpenſaque ſemper ex alie-
nis arbitriis, ideo Deus permiſit in incertum
ſemper fluctuare ambitionem. Inconſtans ergò 14
Paracelſus, nunquam potuit ſibimet ſatisfacere
per tartari inuentum, quocirca nunc ad com-
plexiones dein ad Aſtra, tum verò ad tria pri-
ma tranſcurrit, & ipſa elementa inuocat, vt mor-
borum cauſas ſtabiliret. Etenim accuſat nunc
cryſtallum, in quarto gradu caloris, vt ignis

prolem: tum verò, vt aquæ filiam, ait ſummo fri-
gore induratam. Dei ingentem vitri cumulum;
continuo igne exuſtum, ac (friuolè imminutum)
in beryllum tranſire affirmat, tartari ſui oblitus,
& primis qualitatum complexionibus per gra-
dus elementales addictus, beryllum Cœli, & al-
tioris ignis prolem affirmat. Immemor ſe in ſuis
Heluetiorum rupibus vidiſſe, glaciem immani
frigore, forte à mille annis constrictam iacere,
nun tamen cryſtallum eſſe: ſed permanere gla-
ciem, vt ab initio. Nondum ergo plena requie,
in tartaris quieuit, ſequacium oculos & credu-
litatem perſtrinxiſſe, ſibi glorioſum nomen fa-
bricaſſe, confidens ad aliam anchoram, ſpei ſuæ
15 poſtremam confugit. Metaphoram microcoſmi,
in ipſam nempe veritatem tranſſumpſit. Volens
non omnifariam & plenè, totum ad atomum
vniuerſum exprimere, atque reipſa continere in
omnibus differentiis terrarum, montium, fon-
tium, lapidum, fodinarum, plantarum, piſcium,
auium, quadrupedum, reptilium, ſtellarum quo-
que, cum omnibus proprietatibus, motibus, tem-
peſtatibus, morbis, defectibus, & alteritatibus
16 eorundem. Aſſeuerans, niſi hoc penitus fundi-
tuſque ſciamus & credamus, ſcienter, perſpica-
citer, distinctè, certiſſimè, profundiſſimè, pro-
priiſſiméque, in vnoquoque creatorum nos fore
inhabiles ad Philoſophiam, ad exercendam me-
dicinam, vel ad diſputandum contra ſuas hypo-
theſes. Quinimò hanc particulam indubiam, op-
ticamque ſcientiam, decuplo facilius addiſci ait,
quàm inſalutiferum latinum. Quo elogio apud
ſuos creditur, horum ſcientia præfulſiſſe, qui nu-
pero orbis teſtimonio incurabiles morbos ſolus
17 expugnauit. Sic & Ariſtoteles, ad Philoſophi au-
tonomaſiam aſpirans, ſpreuit contradicentes ſuis
& falſis quidem initiis. Non ſecus atque nigro-
mantici ſibi fidem poſcunt, citra demonſtra-
18 tionem. Sit æterna Domino meo laus, & glo-
ria in omni benedictione, qui nos non ad ima-
ginem impuriſſimi mundi; ſed in typum diui-
næ ſuæ imaginis plaſmauit, in filios electionis
& cohæredes, ſuæ idcirco gloriæ per gratiam
adoptauit. Dolenda certè, atque nimium miſe-
randa illius ſimilitudinis eſſet conditio, quæ nos
ſubter legem omnium calamitatum hactenus
ſubegiſſet, à creatione vſque adeo & ante pec-
catum dumtaxat, vt tam abiectè rei ſculptum
eſſemus: quaſi mundus pro ſeipſo, non autem
pro nobis tanquam fine vltimo conditus eſſet:
nos autem pro mundo, cuius nimirum tantum
icones eſſemus; deberemus nimirum calculoſi
fieri, vt ſaxa & rupes repræſentemus. Adeoque
omnes omninò eſſemus calculoſi ex æquo, le-
proſi, &c. Vel non omnes æqualiter microcoſ-
mi. Enimuerò cum ſumus ex creatione, id quod
ſumus, & calculus fieret, vt rupes repræſente-
mus: Iam mors & morbus erant antè in nobis
quàm eſſet præuaricatum. Faceſſant hæreſes.
Neque enim caducum omnes patimur, nec qui
eo laborant illum habent, vt quandoque toni-
trui vel terræ tremorem aut ſoræ inconſtantiæ ig-
notum aëris Lorind repræſentemus. Nunc au-
tem ſi huius ſaltem tantillum verum eſſet, vti-
que ſecundùm iuſtitiam qui pariter damna, de-
beret quoque percipere vtilitates Microcoſmi,
vſque adeo, imprimis volare deberemus: cum
rationabilius ſit, nos aues referre citius, quàm
ſaxa, aëriſque aut aquæ procellas. Faceſſant ergo
è natura ſenſus allegorici & morales. Natura per-
tractat entia, qualia reuera & actu ſubſiſtunt, in
entitate ſubſtantiali, ac profluunt à radice ſemi-
nis, vſque in tragœdiæ epilogum. Nec aliam in-
terpretationem admittit, quàm per fieri & eſſe,
ex cauſis ordinatis. Aduerto etiam, Paracelſum 19
inuento Tartaro, ac in morbos introducto, non-
dum ſat ſecurum ſtetiſſe: ſiquidem etiam Tarta-
rum, primis noſtræ constitutionis initiis immiſ-
cet, adeoque nec ipſa rerum ſemina, à Tartaro
eximit: ſed radicaliter intimè, atque pœnitiſſi-
mè Tartarum ſeminibus immiſtum vult, quo
morborum hereditariorum ſeminarium inue-
niat. Cotus denuo miſtionis oblitus, ridiculum 20
dicit. Mulierem inquit, à virili ſpermate concep-
tum Tartarum ſeparare, in ſe rapere, recondere,
& velut anatomizato ſemine, ſe Tartari illius
hæredipetam constituere. E conuerſo, nunquam
vini ſpiritum ſic per circulationes poſſibiles de-
putari, quin non adhuc in ſe ſuum contineat Tar-
tarum. Quaſi Tartarus foret vniuerſi radix præ-
cipua, vel illi immediatus comes. Ego verò ſcio,
ſi quid peregrinum materialiter in ſemine eſt, nul-
lam ſequi generationem. Denique, quod ſemen
Adami, materialiter in Paradiſo priuatum, non
generaſſet perfectiorem prolem, quam deinceps
quod à lapſu factum fuit in illo. Probant id im-
primis Cain, & Abel. Tandem ſi Tartarus, tam
intimè ſeminibus indoleſceret, vt materialiter
poſt multos à generatione annos, ſe à toto ſepa-
rando, cauſaret morbos hæreditarios: nõ ſanè ille
Tartarus, per Magnetem muliebrem tam citò ſe-
parabilis eſſet: cum ſiquid è ſemine ſeparetur Gas
ſit, diametraliter Tartaro oppoſitum. Etenim ſi
vterus, aliquid è ſemine ſepararet id trahendo
contingeret; trahentium autem ea eſt conditio, vt
pro ſe & ad ſe trahant, & tum ceſſent: ſin autem
ad ſeparandum, vterus extraxerit, iam non erit
metus de malo hæreditario, ſiquidem vterus, ſe-
queſtrandi noxij vim habet. Deniq; etſi morbi
ſenſim in palæſtram venerint, nunquam tamen
ſemini permiſtos fuiſſe materialiter, per modum
Tartari, non Tartarum, non cretam podagricã in
ſemine præ extitiſſe: ſed morbos à parentibus tra-
ductos, latẽre characteraliter, in vita media, Ar-
chei, cuius ſigillum, tandem ſua dierum ſub ma- 21
turitate erumpit, corpuſque ſibi idoneum fabri-
cat, adeoque fit Archeus morbi, cum omni pro-
prietate requiſita seminum. Nam & morbus, eſt
naturale conſtitutum de ſemine proueniens, Ar-
cheo conſtans, vt efficiente cauſa. Rusticè alio- 22
qui cenſum eſt in Scholis, corpora morboſa ma-
terialiter confluere, ad generationem hæredita-
rij defectus. Idiotiſmum quoque continet mor-
bum, extra numerum agentium naturalium, &
entium corporalium excludere, cum & materia
(quam aiunt morbificam) ſubindè ad digitum
obuia ſit, ſi oculis lustretur. Si ergò morbus, iam
inter entia naturæ cenſus, quidni proprij ſemi-
nis neceſſitate ſtabiliretur? Agreſtis eſt Philo-
ſophia, quod Tartarus ab initio in ſemine 23
fuiſſet, & triginta poſt ſolidos annos, inciperet
prima coaguli principia, ſibique augmentum
ac velut particularem Remp. meditaretur, Id-
que totum, abſque ſeminis directione. Deus
non fecit mortem, nec ideo ſeminibus conne-
xuit Tartarum, morborum materiam. Si enim
Archeo ſeminali eam ſtupidi errores obueni-
rent, iam Rector naturæ habenas eiuſdem de-
ſereret, & genus humanum propediem rueret.
Abſurdum quoque dictum Paracelſi, quod ne
quidem

Digitized by Google

quidem vini ſpiritus ſuo careat Tartaro. Nam etſi per ſeculum circularetur, reuera nullum tamen vnquam ſeponet Tartarum. Paracelſus
24 enim, qui illum ſpiritus vini Tartarum nunquam vidit aut reperit, bonæ ſuæ fidei idcirco credi vult, non ſecus atque alibi, vbi putat aquam quoties videri deſiuit, omninò in nihilum abire & de nouo aliquando creari. Non enim ſequitur: è ſpiritu vini fit ſal in ſale, Tartari coagulum ſuſcipit: ergo ſpiritus vini continet Tartarum. Quoniam etſi omne coagulatum, Tartarus eſſet (Quod non) Non tamen corpora continent illa, quæ tandem ex iis fiunt. Puta ex gramine lac, ex lacte ſanguis, & ex hoc ſemen humanum fit. Non tamen gramen hominem in ſe
25 continet, vt nec gramen lac vaccinum. Prodit ergo idiotiſmum ſuum, quod velit omne corpus, quomodocumque coagulabile, eſſe Tartarum. Id eſt totam naturam eſſe Tartarum, ad introducendam morborum cauſam, etiam ex defæcatiſſimis liquoribus. Perinde enim fuiſſet, dixiſſe materiam morbificam ſumi de corporibus creatis: at quid tum, præter ſe ridiculum feciſſet; nonne idem nunc? dum omne corpus tam coagulatum, quàm vnquam coagulabile, ſub Tartarum ſtringit, ad morbi cauſam inueniendam? Quid enim noui adfert, quod antè non ſciebatur, præter nomen Tartari? Nonnè Galenus ſciuit morborum cauſam materialem eſſe coagulatam, vel coagulabilem? Per nomen Tartari ergo, ſaltem oculos perſtrinxit. Cum corpora coagulabilia, non aſſumant duritiem, aliunde, quam ex proprij ſeminis deſtinato: non autem per modum, quo vinum & fæx, agendo ſe coſtringunt. Imprimis hæc repugnant ſacris & ſuæ ipſius theſi quæ docent, morbos à peccato aduenisſe in hominem, & theſis, eſſe virgini naturæ, inſperſum Tartarum. Ac per conſequens ante tranſgreſſionem, corpora in ſe habuiſſe coagula ſua, & non à Tartaro. Etenim in naturæ hiſtoria repériſſet, ſi non Idiota, nullum liquorem ſubire coagulationem vi Tartari: ſed Creatoris intentione, in ſeminibus eluceſcentem. Ideoque quicquid condenſatur eſt noua generatio: non autem præexiſtentis Tartari maturatio. Aliàs namque Tartarus ante peccatum in cibis nedum fuiſſet: ſed tota natura nil niſi morbus, fuiſſet, mortiſque cauſa ſupplicium ante offenſam, & mors à creatore nata eſſet. Paracelſus
26 enim, alibi perpendens, ſapores in tranſmutatu permanere, longius adhuc aberrans, putauit, eſſentias non minui, non corrumpi, non denique tranſmutari: ſed in fimis animalum ſoſpites permanere, perſuaſitque ſibi, vbi ſaporum nulla vel tenuia forte veſtigia remanerent, priſtinas quoque eſſentias, ſoſpites ſupereſſe; malè à Scholis eductus, quod idem accidens, non migraret de ſubiecto in ſubiectum. Adeoque & tranſmutationes rerum negaſſet, ſi preſſus fuiſſet. Voluit nempe ſtercoratos agros fertiles, quod in fimo, ſoſpites vegetabilium eſſentiæ, radices ſatorum ſubintrarent, interitus neſciæ. Suæ non amplius doctrinæ memor, qua fimum animantum omni proprietate concreti orbatum, ſolamque eſſe vltimam materiam ſalium. Alibi verò vult, fimum, continere potiſſimam Tartari materiam, & hactenus non ſtercoratos Bohemiæ agros, fructus edere minùs tartareos, quà qui ſumine lapideo, ſiue terreo, vel demum fimis animantum impinguati eſſent. Quibus nimirum ſub dio, longa annorum ſerie, hoc ſumen terreum ſponte liqueſcit. Quoniam hoc ſumen magis agreſtem atque petroſum Tartarum in herbis produceret, quam fimi toties recocti & depurati in ſalium materiam. Quorum 27
reſpectu fimi aliquot inſtar ſaponis à linteis eluunt. Eoque inſolentiæ, cum ſuo Tartaro deuenit Paracelſus, quod quoties aliquid veſicam roderet, aut ſtranguriam afferret, confeſtim id calcem Tartarum pruinoſum, vel ſimile quid nominet. Quaſi calx & tartarus, jam eſſent ſynonyma! quaſi in medio lotij aliquid abſque vſtione calcinaretur! quaſi calx non præſupponeret materiam ex qua, lapidum! Cum cinis non ſit, qui non anteà carbo. Tandem agnoſcit & Tartarum medullæ, non coagulabilem. Quomodo autem hunc nouit, quem videre nunquam potuit? Sibi enim in cunctis credi vult qui microſcomi entia, & proprietates omnes, pefectiſſimè nouit. Sed cur Tartarum iam vocat ens non coagulabile! niſi vt omnes morbi velint nolint, ſuo obediant Tartari figmento? Etenim ſomnia microcoſmica, non potui Chriſtianus admittere, vt à Paracelſo tradita ſunt. Id eſt literaliter, & non metaphoricè intelligenda, qui ſeorſus à rerum naturalium hiſtoria ſemper exulat. Nec Tartaros eius tolero: ſed iuxta eundem Paracelſum dicam, *Nemini credendum, quod per ignem probare non poteſt.* Ideoque calcem, in nobis non conſcoriam cremari, vt neque in nobis Tartarum naſci, qui non niſi in liquoribus vinoſis, Tartarum agnoſco: Materiam autem Tartari permanere de generatione in generationem, per digeſtionum officinas ceu fabulam reiicio.

ALIMENTA TARTARI Inſontia.

1 *Medici hodierni paulatim aſſueſcunt doctrinæ Tartari.*
2 *Argumentum contra Tartarum.*
3 *Tartarus morboſus non eſſet creatura.*
4 *Tribulos & ſpinas non ſignificare Tartarum.*
5 *Duæ ſorores vterinæ in natura.*
6 *Quo medio fiant tranſmutationes ſolidorum.*
7 *Apiſticum.*
8 *Adynaton, impertinentia aliquot.*
9 *Inconſtantia Paracelſi.*
10 *Friuolum.*
11 *Abſurda, ad Tartari poſitionem conſequentia.*
12 *Archeus ſibi præparat materiam, dum eandem non reperit.*
13 *Error Paracelſi, circa microcoſmi Ideam in pane, circa anatomias eſſatas in cibis, & pharmacis.*
14 *Abſurda alia.*
15 *Notabilia aliquot contra Tartarum cibalem.*
16 *Virilis ætas minus obnoxia lumbricis.*
17 *Decepit Paracelſum, lapis dentis adnatus.*
18 *Hinc natum aliud figmentum.*
19 *Probatur præfata aſſertio, & aliquot abſurda deteguntur.*
20 *De lapide dentali aliquot abſurda.*
21 *Friuolum Paracelſi.*
22 *Quid ſit lapis dentalis.*

N 3 23 *Ortus,*

23 *Ortus, & fiendi modus.*
24 *Oeconomia dentium.*
25 *Ætas ſua dentibus.*
26 *Frigida cur denti hoſtilis.*
27 *Error circa duritiem calculorum.*
28 *Cur renum calculus tandem pallidus oriatur.*
29 *Inconſtantia Paracelſi.*
30 *Eiuſdem neglectus.*
31 *Inſtantia axiomati illata.*

1 EMunctiores Medentum, paulatim
ſic à Scholis humoriſtis recedunt,
vt cum Paracelſo omnes propemo-
dum iam morbos vni adſcribant
Tartaro. Quarè oportuit, meæ depingere pœ-
nitentiæ exordia,& quouſque me ſeduxerit olim
iuuenilis, & inconſiderata credulitas. Interim,
cum iudicij conſilium emanet ex intellectu per
gratiam Dei, cum libera aſſentientis voluntatis
electione, nolim quenquam cogere. Quiſque
incoactus eligat, quantum recepta in intellectu
charismata veri oſtenderint. Ego ſaltem verita-
2 tis naturalis & auidus, licet hebes indagator
meditari cœpi, ſi Tartarus aliquis ſit in nobis
cum proprietate ſubſiſtendi, neglecta nimirum
atque peracta, omni in nobis digeſtione, à re-
tenta poteſtate, reaſſumendi coagulum inuitis
nobis; ille vel erit miraculoſus, ſiue ſupernatu-
ralis, vel planè naturalis vel præſtigioſus, ſiue
diabolicus. Qui, licèt non ſit ſupra naturam,
propter inconſuetum tamen in natura ordinem,
ſequeſtratur in claſſem peculiarem. Quicquid
autem ſolum per artem ſubſiſtit, cum formæ
eſſentiales ſint ſecluſæ ab Artificum poteſtate,
ens artificiale inde oriens, non cadit ſubter con-
ſiderationem medicam. Ergo à ſufficienti enu-
meratione partium commendatur præfata Tar-
tari diuiſio. Denique etſi Tartarus eſſet morbo-
ſus & hactenus præter intentum naturæ huma-
næ, non eſſet tamen in ſui entitate præter natu-
ram; cum omne ens materiale gremio naturæ
claudatur. Itaque ſiue Tartarus ſit ſupernatura-
lis, ſiue merè naturalis, ſaltem eſſet creatura:
creatus ergo Tartarus eſſet ab initio, cum nul-
lus deinceps à peccato creatus legatur, neque
materiâ vlla formaliter per maledictionem
3 transmutata. Ergo Creator feciſſet ſupplicium
ante culpam,& mortem in materia. Quod re-
pugnat veritati & Textui. Quomodocunque
ergo ſumatur Tartarus, non fuit creatus à Deo:
4 ergo non eſt vllatenus. Semina quidem tribu-
lorum & ſpinarum, Agricolis primis ſunt pro-
miſſa, non quod exin per maledictionem noua
creatura, ſingulis alimentis in Tartarum eſſet
transmutata aut immiſta, quæ ante lapſum non
fuiſſet: nam maledictio peccatum prægreſſa eſ-
ſet, & pœna illata ante reatum: Paracelſus e-
nim noſcere debuiſſet, in natura duas ſorores
5 veterinas inter tangibilia. Reſolutionem nempe
& coagulationem; quæ alternatim ſe mutuò re-
cipiant. Liquor namque ſolideſcit, & ſolida li-
queſcunt viciſſim. Eò quòd viciſſitudo ſit lex
ſcripta in ære corporum. Siquidem numquam
6 corpus ſolidum tranſmutatur in aliud, quin
prius per reſolutionem reducatur in primam ſui
materiam, quæ liquor eſt, quam nempe habe-
7 bat antequam coagularetur; Nec credendum
aliquod corpus eſſe hodie, cuius materia non
ſit ab initio creata; nec poſt primum ſexiduum
aliquid in corpore fuiſſe vacuum, quod nona
deinceps Tartari creatio poſt peccatum, fue-
rit repletum. Multoque minus, quod Deus Tar-
tarum nobis in tribulos & ſpinas creaſſet, quem
Protoplaſtus, & capitalis tranſgreſſor, non mul-
tò magis principaliter, originaliter, & capitali-
ter ſenſiſſet, & conſequenter omnes pariter
morbos, quos inde oriundos comminiſcitur Par-
racelſus. Cum Deus non ſit perſonarum acce-
ptor: ſed iuſtus atque ſeuerus vindex pro meritis 8
vniuſcuiuſque. Denique plurima me impediunt
credere, Tartarum aliquem proditoriè in nos
ingredi, quodque licèt noſtra digeſtione ritè ſit
ſubactus & tranſmutatus, poſtea tamen ſuæ ma-
lignitatis memor, ſeſe à boni alimenti conſor-
tio ſequeſtret, retineat antiquam ſuam nocendi
inclinationem, & antiquas coagulandi hoſti-
tates. Enim verò quantumuis Adam non pec-
caſſet, non tamen prouo vinum abſque tartaro,
lac abſque caſeo; fluuij citra lapides, & cibi
abſque excrementis fuiſſent. Stercorum omni-
rum emunctoriis erant antè peccatum nec de-
ſtinata, vt ſaltem poſt præuaricationem ſuis
vſibus ſeruirent. Sanè ipſe vini tartarus, hunc
inuentorum tartarorum primus deluſit, neſcium
quod ille tartarus ea creatione, tanquam vtilis
atque bona creatura prouenisſet, habens pro-
prios fines, juxta intentionem Dei. Quantò ma-
gis, quod hic tartari morboſi inuentor fateatur
tartarum, vino præſtantiorem: excrementa
autem non ſunt præſtantiora corporibus, quo-
rum ſunt recrementa. Saltem non eſt rationa-
bile magnam virtutem poſſideat eos, quod à
peccati maledictione emerſiſſet in natura. Sin
autem corpus in quantum coagulabile tartarus
ſit, iam totus vniuerſus ab hoc reatu non erit
immunis, quin ſit filius maledictionis & non
creationis. Denique vini tartarus, ebullitione
aquæ reſoluitur, atque euaporata aqua, rurſus in
puluerem concreſcit, qui cremor iam dicitur.
Aſt ſemel noſtra ſubactus digeſtione, non am-
plius dein puluerem coagulatur. Prout enim
aquæ bullientis eſt diſſoluere: ita degeſtiuæ 9
opus eſt, transmutare. Impij ergo conſilij Me-
dicus eſſet, qui Tartarum potandum daret, ſi
intus iterum coagulari poſſet, atque proditor
vaſis adhæreret. Etenim ſi abſoluta digeſtione
quicquam, retineret vim coagulandi priſtinam,
atque eatenus aliquot morborum centurias pa-
reret, id omni prærogatiua ipſemet vini Tarta-
rus eſſet, ſub cuius ſigno iam cæteri ſua dedere
nomina, penes Paracelſum? Atqui vini Tarta-
rus, à digeſtione cæterum non coagulatur am-
plius in priſtinum, quinimò ſpem omnem indu-
rationis ſeponit, adeò vt muccagines è ſtoma-
cho detergat: ergo multò minus Tartari cibo-
rum id poterunt. Porrò, ſi quis è terra Tartarus
in cibos ingreſſus in nobis rurſum coaguli ter- 10
reni hauſta concilia reſumeret, is ſanè prius in
herbis & pecoribus, adeoque in cibis ipſis eaſ-
dem tranſmutationis leges ſubiens, aut Tartari
inſtar, ab iiſdem relegatus & ſeparatus fuiſſet,
vel alioquin in illis agreſtem coagulandi natu-
ram amiſiſſet: Atqui cum in cibis, iſtam indu-
randi proditionem, non exercuerit, neque Tar-
tari proprietates retinuerit aut habeat: quo pa-
cto quæſo, eam potius in nobis reſumet, quàm
prius, dum herba, aut poſtea dum pecuina caro
fieret? Quomodo enim ſuæ proditionis obli-
uiſceretur prima ſui tranſmutatione in herbam,
& ſecunda dein in belluam, eamque tertia ſui
tranſmu

tranſmutatione, prius repetet in nobis, cum lacte? Verum ſi formaliter tranſmutatus fuerat, Tartarique eſſe, atque proprietatem amiſerat, dum ſpiritum vitalem & ſubſtantiam braſſicæ, graminis, lactis & carnis indueret, vereque vitalis factus in hiſce, depoſita feritate Tartari, quomodo inquam, & vnde coagulandi Tartari morboſi, inueniet in nobis ſua antiqua & immutata principia? vel ſi non depoſuerit Tartari proprietates, dum herba, dum chylus, cremor, ſanguis, ac tandem, lac fieret: quare ſe non oſtendit hoſtem palam? Nec enim Philoſophia permittet, quod & Tartarus ſimul & braſſica eſſet, aut tandem ſanguis viuens & ſimul
11 Tartarus. Quocirca, ſi Tartarus ſuam amiſit eſſentiam, atque in alienam abiuit, non potuit ſuam retinuiſſe multoque minus, à priuatione ad habitum, potius in nobis tranſiiſſe, quam in brutis. Tandem ſi ſit Tartarus realis in rebus, certè is eſſet perſeuerans, per omnes corporis tranſmutationes, nec à ſublunarium poteſtatibus quicquam patiens, qui tot ſibi inuicem tranſmutationibus ſuccedentibus, nil prorſus pateretur, niſi à ſolis nobis ſumptus. Aſt hoc, eſt abſurdum, excrementis aliquid perpetuitatis donare, quod illorum enti puro non eſſet familiare. Imò vel ager, quarta vice rapis in eo natis, ſtercoratus fructus proferret, nullo prorſus Tartaro onuſtos, vel abſurdum eſt, quod tertia, aut quarta vice, ſaltem Tartarus ſe manifeſtaret, anteà occultus. Porrò ſi vnumquoduis creſcens proprium ac inſeparabilem in ſe Tartarum haberet, vt in nobis dumtaxat: non autem in brutorum lacte, & ſanguine, fieret Tartarus ex deſtinatione; neceſſe eſſet, Tartarum, à Creationis exordio & non ab increpatione peccati incœpiſſe. Sin autem Tartarus, non aliis creaturis, ſed nobis ſaltem Tartarus fieret: iam eſſet eius origo ſupernaturalis, nullusque morbus naturalis: ſed omnis morbus miraculo oriretur: eſſetque noſtra digeſtio vilior ac vita breuior quàm viliſſimæ beſtiolæ. Cuius nempe digeſtio ad veram tranſmutationem eſt, illorumque reſpectu omnes Tartari ciborum permaneant miraculosè in prima materia immutati. Hoc inquam deſtruit Philoſophia, docens, nunquam fieri tranſmutationem abſque morte, & occaſu prioris entis, & termini à quo, deſtructione, ne ſcilicet vnica res conſiſteret ſimul in duobus terminis eſſe. Vt enim herbæ ſuccus cruor fiat, neceſſe eſt, prius perire eſſentiam ſanguinis herbalis, cum proprietatibus Archei ſui, & hactenus etiam perire omnem Tartarum, in tranſmutatione rerum ſingula. Quid ſi lapides in ceraſis, meſpilis, piris, &c. ſint fructuum illorum creati Tartari, ſanè debuiſſent potius deduci in Tartarorum ſcenam, & in morborum cauſas, quàm ipſemet vini Tartarus. Qui in aqua bulliente reſoluitur. Medicæ quoque Scholæ, nequam, & pernicioſæ eſſent, quæ eiuſmodi fructuum putamina, puluere tenus, ſuis propinant ægris, quatenus quicquid per noſtras liqueſceret digeſtiones, Tartarum contineret, noſtroſque calculos propterea neceſſariò augeret. Quinimo, dato Tartaro in cauſam morborum, neceſſariò nucleus, ſine putamine in ceraſo, antè peccatum fuiſſet, adeoque omne creatum à peccato deinceps eſſet immutatum, vſque ad ſcientias & ideas ſeminum, prioremque indolem, & figuram exuiſſet ac modò creſceret ex maledicto, non autem virtute benedictionis: *Creſcite & multiplicamini.* Fruſtra itaque eiuſmodi fructuum teſtæ, tanto decore ornantur, prouidentia ſignantur, ſeruantque ſpecificam identitatem vbique, ſi excrementorum ſiue Tartarorum ſint proles, atque reliquiæ ſi non ſint opera deſtinata ſeminum; ſed accidentales Tartari ſtructuræ. Sic quoque trans ceraſi ſtipitem (exiguum ſanè filum) liquor mearet tantæ indurationis futurus Tartarus, qui in caudice, aut corpore ceraſi, ſui nequicquam concreuiſſet, at ſaltem circa nucleum. Quinimò Naturæ deſtinatio potior eſt, & prior circa pellem, & putamen ceraſi, quàm circa ſuccum vinalem eius. Adeoque natura excrementum intenderet, aute rem ipſam. In nobis verò, ſolo dentium contactu, mox Tartarus indureſceret. Inſigni quoque ſcientia Tartarus polleret, quod nondum per plantam aſſumptus vagatur, nec etiam dum à bruto maſticatus conteritur; ſed penes ſolum hominem in Tartarum formaretur, alibi verò coagulari nolit aut neſciat. Equidem ſi in fructibus, Tartarus ſuas non ſequatur deſtinationes: ſed priùs tantùm in homine; vix credam, hoc mandatum ipſi diuinitus iniungi, dum cibo tenus in nos intrat. Sed potius, ſi quicquam ciborum, à proſcripto conſueti in natura intus degeneret, id vitium noſtrum eſto: non rerum Tartaro grauidarum. Sin autem in rebus Tartarus lateret, error eſſet in Archeo, ex inſcitia legum naturæ ſuæ. Abſur- 12
dum id eſto. Negare videlicet per digeſtionem poſſe digeſtum atque tranſmutatum à priſtino vultu & propenſione ſui ſeminis mutari in naturam digerentis. Enimverò ex vnico & homogeneo ſucco quadringentæ herbæ ac totidem diuerſæ arbores opiparè nutriuntur. Non quidem quod ex ſimilari illo ſucco pro ligno ſeparetur id, quod plus reſinæ & fortioris coaguli continet, totidemque ex eodem ſicco terræ ſeparationes fiant, quot diuerſitates in præfatis plantis. Abſit. Indignum id Archeo, qui plenariè nouit munus vitæ ſuæ mediaque ſortitus eſt, ad perficiendum quæ ſibi ſunt agenda in materia, ſibi ſubſtrata. Etenim ex ſeminibus nil quicquam ſeparatur pro radice, caudice, folio, carne, oſſe, cerebroue. Diuerſitas membrorum non trahitur ex veritate vniuoci liquoris. Non enim Archeus indignus eſt pauculæ & imperceptibilis diuerſitatis illius in ſeminibus, penes quem pendet omnis alteritas, & cuius videlicet præexſiſtentis diſpoſitionis ipſe Archeus principalis & vnicus faber eſt. Ab eodem ſcilicet Vulcano dimanant rerum diuerſitates, non minus quàm diuerſitatum proprietates. Alias namque Archeus non eſſet tranſmutator: ſed tantùm maturator & coquus. Nonnè enim lignum fuit ſuccus in ſui initio? adeoque mera herbaceus liquor induruit vi ſeminali? non autem præexſi-
13 ſtente duritie in materia. Abſurdum quoque iſtud Paracelſi, quod etſi non actualiter exſiſtant materiales diſpoſitiones membrorum heterogeneorum cauſæ, ſaltem inſit ſpiritualis idea humana pani, ſine qua cibus non verteretur in alimoniam. Hancque ideam vocat anatou.iam eſſatam eamque arte viſibilem iactitat. Arbitror in eodem pane ſic vna fore, ideam paſſeris, carpionis, ſuis, bouis, canis, equi, ſimiæ, &c. Quæ ideæ penetrarent humanam in eadem buccella panis, adeo vt Paracelſus non oſtenderet ideam humanam ſemper, quin ſubinde ſtillam offer-

ret: niſi ſpiritualis ſeparator adeſſet, qui ideas
cæteras ab humana quoties vult, remoueret, qui
nempe ſe viſibilem in idea humana, quibus vult,
patefacit. Apage cum ſeriis nugis in Medendo.
Porrò faba ſata ſub lucem mox prodit faba, nec
amiſit partes heterogeneas in radicem, caulem,
germen & folia propagandas. Sed dato quod in
rerum ſeminibus fieret ſeparatio, iuxta conſti-
tuendarum partium varietates, quanta ergo cu-
rioſius Archeus inuigilauit ſeparandis Tartaris
14 è cibo? Verumtamen ſi detur Tartarus aliquis
in cibo, ille ſanè nunquam in venas intromit-
tetur, niſi dum in verum chylum fuerit conuer-
ſus, Id eſt, Poſtquam deſierit eſſe Tartarus. Ideo-
que ſublata coagulatione non eſt amplius mate-
ria Tartarea: alioqui totus vniuerſus nil niſi Tar-
15 tarus eſſet. Adoleſcens enim quidam nobiſcum
Caleto ſoluens, dies octodecim integros naui-
gauit Bilbaum vſque, atque indies non minùs
edebat quantum ita diebus in terra comediſſet:
ſemel autem nono, atque iterum decimo octa-
uo, ad exonerandum aluum receſſit: excremen-
tum autem vix ſuperabat duorum ouorum mag-
nitudinem. Vnde infero tantam ciborum mo-
lem moratam, & conſumptam in ſuccum: Mox
alendo difflabilem. Si itaque cibi, Tartarum
continerent, nec adoleſcens ille hunc excerne-
ret, neceſſariò ægrotaſſet: cum nimirum Tarta-
rus non digeratur aut vertatur in bonum ſangui-
nem: ſed prorſus iuxta leges Tartari, in venas
raptus coagulari debuiſſet: attamen deinde ſu-
pra quadriennium ſanus viuit. Concidunt igitur
Tartareæ nugæ. Iterum. Vir diuturniore morbo
non parum emaciatus conualuit: non potuit ro-
rem à multo cibo abſtinere, quod valdè fame-
licus eſſet? nec tamen ſexageſimam ſumpti cibi
partem deiecit per inteſtina. Ita vt quicquid
pridem per excrementa ſolet deiicere: tum ſibi
in carnem reſarciebat: Sic namque robuſtior
ſtomachus duriores etiam cibos facile coquit,
abſque nocumento aut Tartari memoria, quos
tamen ſeipſo pridem factus ignauior foras, vt
verum excrementum ſecernit Archeus ſcilicet,
quandoque intus luxuriat, dum nimis ſibi vo-
lupe corrumpit ſuperflua, quæ aliàs ſibi ſunt in-
noxia, atque proſcribit, quicquid ſibi placet
minus, licet euchymum. Nam quicquid ſupe-
rare non vult, non id intentat, non aggreditur:
ſed à ſe repellit & condemnat. Quantum autem
non reſoluit, ſpecie liquoris diaphani: ſed tur-
bidum, vel colore imbutum relinquit: id totum
vt inutile decurrere deſinit. Plenè autem reſo-
lutum, ſibi idoneum eligit, retinet, ac confor-
mitate adaptat, intrò trahit, peneſque ſe hoſ-
pitat, omnis tum coaguli propenſione exutum,
eamque non niſi à membrorum alendorum Ar-
cheo mutuat. Quantum autem Archeus ſemel
ſpreuerit, aut eſt recrementum in ſe ipſo, aut
tale euadit mox, propter repulſam. Quicquid
verò ſemel repulerit, id poſtmodum nunquam
aſſumptum iri ſperet. Patet, igitur, ſi cibi non in
bonum cruorem mutentur, id digeſtionis vitio;
non autem alicuius Tartari ergo, euenire. Tar-
dior, namque ac delicatior digeſtio, quæque
multo velut mangonio nauſeat, parum ſibi ab
euchymo cibo multo, reſeruat: reliquum ve-
rò, non ſecus ac proprio indignata torpore ex-
territa per affluentiam contemnit. Memini enim
gallum furfure triticeo ſaturatum, excreuiſſe
furfures integros, abſque farinæ flore, mox au-
tem fame preſſum, egeſtos furfures iteratò co-
mediſſe, & in ſecundo fimo; omnem furfurem,
in liquidum excrementorum rediiſſe. Vndè didici, 16
ſi quicquam inter excrementa appareat minus
comminutum, aut mutatum: id non eſſe vitio
Tartari, ſed digeſtionis errore. Quocirca etiam
conieci, virilem ætatem minus lumbricis ob-
noxiam, quàm ſit ſenilis aut puerilis. Vnicus
enim panis, in hoc, totus ferè reducitur in cruo-
rem, qui in illo in excrementum cedit. Cruor
item fit os, caro, iecur, cartilago, &c. Variaſ- 17
que ſubit mutationes, non Tartari ergo: ſed
tranſmutatiuæ virtutis Archei. Finaliter igitur
nullum Tartarum in cibis admittere cogimur
aut poſſumus. Paracelſum enim decepit, quod
cerneret ſubflauum lapidem dentibus adnaſci,
qui quanquam nec alibi in corpore, neque fo-
ris in mundo ſibi parem haberet; quia tamen
calculo veſicæ in duritie quodammodò reſpon-
deret temerè affirmauit hunc dentium lapidem,
eſſe ciborum Tartarum. Duriorem inſuper, quo
propinquior cibis & ori eſſet: denique putans,
nil cibalis tartari ad veſicam pertingere, dixit,
renum, & veſicæ calculos, tantum eſſe tartaros
potuum, non ciborum. Eiuſque apprimè pro- 18
prietatis, vt durior eſſet, quo longius ab ore
pergeret. Commentum ſanè facetum, quod
etiam eo durius illi impoſuit, quo diutius in eo
perſeuerauit: Nam patefecit in eo, ſe nec Tarta-
ri, nec calculorum, imò neque lapidis dentalis
originem materiamque ſciuiſſe. Ideoque & perpe- 19
ram tartarum, morborum quorumuis genito-
rem attuliſſe. Quæ ſanè hîc largius explicanda
ſunt. Imprimis ergo ſupponam, cereuiſiam ex
optima ſaluberrimaque aqua, (puta pluuiali, &
ab omni Tartari ſuſpicione defæcata) & grauis,
fieri ac bibi à calculoſo ſiue in Lithiaſin prono,
non vtique tamen proindè hic erit à calculo im-
munis, eo quòd ſuus potus non habeat niſi ma-
teriam cibalem, non autem Tartarum potuum.
Quocirca ſi Paracelſus fabulas non dictauit,
nunquam illa cereuiſia ſuppeditaret materiam
calculo. Imò Tartarus (quem fingit) in granis
cerealibus, amitteret ſuam proprietatem ciba-
lem, coagulandi ſe procul, & aſſumeret proprie-
tatem Tartari potus, ſola ſui coctione. Et per
conſequens, idem accideret pani ignem exper-
to, vt & cibis reliquis, eſſetque regula præfata
Paracelſi duntaxat pro cibis crudis, Adeo vt
qui ſolis coctis veſcitur, non eſſet aptus pro la-
pide dentali. Quaſi qui bibit aquam puram di-
ſtillatam, non eſſet ſubnoxius calculo! Quod,
de Imp. Frederico Tartarum horrente, ipſe Pa-
racelſus negat: vultque & aquas puras, coctaque
potos, Tartaris ſubnoxios, eo quòd aqua bulli-
ta ſemel facilè putreſcat, Putredo ergo, cuius
ratione Tartari fatiſcunt, iam Tartari mater fiet;
quæ vnica aliàs ſolet coagulatorum eſſe inimi-
ca. Quaſi verò decocta ſiue iuſcula carnium,
aut non eſſent putredini obnoxia: aut inſalu-
bria quatenus bullita! aut Tartarus in aquis
non coctis balſami loco eſſet. Cur ergo Para-
celſus præſeruatiua præſcribit, paſtu ſingulo
maſticanda, vt Tartareſcat potus, ſi hic amiſe-
rit Tartarum per ebullitionem? vel ſi per ebul-
litionem, aqua ollpaſſa fuerit, cur illam ait in-
ſalubrem, cito putreſcibilem, & anhelitus fœ-
tentis cauſam? Quod ſi lotium fiat è potu, ci-
borum miſtione ſaturato; quomodo ergo vult
calculos renum, & veſicæ, ex ſolo potuum Tar-
taro,

tam, non item & ex promiſcuo Tartaro cibali? An fortè dicere intendit neminem metere cibos ſolidos ! At ſtultum id, ſi ſeriò dicatus. Si verò, illam eſſe velis potus proprietatem, vt Tartarum, eò duriorem efficiat, quò longius delatus fuerit, Atqui ſaltem non malè contra ciborum Tartaros diſtinguet Tartarum potuum. Cum cibalis, æquè benè immiſceretur, atqui innati potibus Tartari, ſi qui eſſent. Quidenim iter aut mora daret Tartaro potus: aut quid hic acquiret decurrendo pro ſui induratione ? Siquidem calculus non a calore, cuius aut digeſtione coagulatur (vt ſuo loco patefiet) ſed a ſeminali radice, interni ſui coaguli. Neceſſa ergo eſſet, quod Tartarus, minus exquiſitè cibis, quàm potui inbæreret: Imprimis huic contradicit cereuiſia, quæ etſi aqua conſtat, non Tartaroſa; tamen non minus calculos, & lapidem dentium gignit, quàm aqua ſimplex. Secundò contradicunt aquæ, quæ cadendo, mox ad obuia quæquè lapideſcunt, eoque minus, quò longius, à ſui ſcaturigine defluxerint. Quapropter cum ſub digeſtione, contingant recrementorum ſeparationes, quæ digeſtio deeſt fluenti aquæ: potus certè ſub primo digeſtionis examine, omnem exuret calculum, longéque duriſſimum atque ſinceriſſimum. Ac nimium laxè Tartarus in cibis appenderet, qui ſola maſticatione, quam primum dentibus ſe affigeret, ſeque è cibis ſegregaret, in quibus per tot annorum circulos, & formarum (in plantis, belluis, lacte, &c.) metamorphoſes, clancolum delituiſſes an-
20 tea. Sed ſodes, quænam vis ſeparatrix ineſt dentibus, quæ nuda molari contritione ciborum, nedum Tartarum in ſanis deſumeret extra cibos: ſed & ſimul groſſum à ſubtili & durum à minus ſolidè indurabili ſit ſegregando ? Quod ſi hoc non euenit, partium Tartarearum ſequeſtratione & electione: ergo totus cibus eiuſdem eſſet conditionis, & quicquid ciborum eſt, id totum adæquatè eſſet Tartareum. Hactenus ergo Deus fecit mortem, & non omnia quæcunque vidit, erant bona, ſi omnes cibi Tartari & excrementa ſint. Quare ſaltem ollæ culinariæ non affigunt dentalem Tartarum, ad craſſitudinem aliquot digitorum ? dumque fœtidum atque olidum pro more dentium: Quomodo enim Tartarus ciborum, ſolo morſu à cibis ſeparatus, poterit affigi mordendo, ſi dentes mordendo ſeſe abſtergant & madent ? Imò Tartarus iſte omnium dentibus æqualiter abſque exceptione adnaſceretur, eo quòd concurrant æqualiter omnia; dentes, nimirum, cibus & maſticatio. Atqui plures etiam incurri ſuos dentes ab iſto lapide immunes habent: Etenim præter Æthiopes, quorum gingiuæ deſinunt in acutum cuſpidem ſuper dentium, hi imprimis non facilè lapidem dentibus affigunt. Contra verò, quibus gingiuæ tument eruentæ in obtuſum finiunt, & malè dentibus aſſociantur, iis frequens coaceruatur eiuſmodi lapis. Princeps Radzinillus narrat millenas mandibulas in Ægypto obſeruaſſe cadauerum iam à bis mille annis balſamo mumiali conditorum. Et nullam reperiſſe, cui dens defecerit, carioſus aut denique ater eſſet. Ea eſt nempè climatis bonitas pro dentibus & nitore eorum, quæ ſanè luit aliunde. Quoniam ibidem vix tertius hominum caret lippitudine aut notabili oculorum vitio. Denique ſi dentium ea eſſet proprietas: vt Tartarum eiuſmodi à cibis ſegregaret. Iam omnium prorſus dentes æqualiter fœtido Tartaro obſiti eſſent. Itemque ſi aliqua ſeries dentium concatenata, & manu detenta per cibos contuſos duceretur, vel cibi cum illa ſerie, vel us piſtillo contunderentur, abluereturque ſeries tantundem, quantum vnicus hauſtus, ex profeſſo ſumptus, nobis dentes eluit, non tamen vnquam vllus lapis iſtis dentibus adnaſceretur, multoque minus, quo fœteret inſtar lapidis dentalis; quippe qui anhelitum cadauerizat. Febricitanti dein, qui in quatriduo nil edit aut maſticat, non deeſt ſua proin dentibus mucilago tandem lapideſcens. Imò ipſi copioſior eſt, quàm bene valenti. Patet ergo quomodo mucilago lapideſcens, primum circa radices dentium, quà extra gingiuam emicant, non ſit Tartarus ciborum. Deinde quod merus potus etiam cauſaret in propinquo eandem duritiem, quam fingit propriam Tartaro ciborum. Alius demum edens nil, bibenſque per cannam ob defectum oris, palati, linguæ, faucium, &c. maſticans ergo nihil, adeoque nequicquam alimenti ſuis attingens dentibus: attamen quotidiè lapidem dentibus affigit, non aliàs, quàm comedens. Item à ſingulo paſtu, tametſi os atque dentes exquiſitè abluantur, tamen manè noua lapideſcens mucilago fœtenſque circa dentes verſatur, quæ ſaltem ex cibo remanſiſſe nequiuit? quæque ſi Tartarus ciborum eſſet toties hic etiam diuerſus eſſet, quot ſunt ciborum alteritates. Quem Carthuſiani eundem & æquè olidum habent, ac carniuori: Item qui ſimplici pane & pomis veſcuntur, non aliàs quàm qui caſeum ſaltem, atque panem edunt. Vel Hyberni illi, qui trifolio (quod Ciambroch vocant) loco panis & aquâ viuunt, cum Noruuegis, crudo ſiccatoque piſce contentis. In eodem lapide conueniunt omnes. Exceptis paucis felicioris diſ-
poſitionis. Friuolum ergo, inuentionem Tartari 21
pro morbis fundaſſe ex Tartaro ciborum, propter lapidem odontalem. Qui certè imprimis non ex microcoſmica ſomniata proprietate defluxit, quod Microcoſmus nuſpiam fœtentem lapidem ſuis maſticando dentibus adſixerit. Si itaque non ex Tartaro ciborum lapis ſit, nec certè etiam ex Tartaro potuum erit, quippè qui rarò dentes attingit, celeriter transfluit, citiuſque Tartarum eundem ablueret quàm opponeret. Dicam ergo vnde Lithodonſos materiam & efficientem habeat. Vtpote ex inde adhuc conſta-
bit rationes Tartari eſſe vanas. Indubium eſt 22
ergo linguam tunica fimbrioſa, inſtar Holoſerici veſtitam eſſe; & ſi quid de cibo aut potu in ore commaduerit, hoc intra fimbrias iſtas obtineri donec eodem madore ſint repletæ. Non eſt attamen iſtud ciborum vllus, aut potuum Tartarus, tanquam eſſet ſeparatum coagulabile, à non coagulabili: ſed eſt tota in ſolidum ſubſtantia cibi, quæ per ſaliuam forte commaduit, detentaque eſt intra iſtud holoſericum. Quinimò deraſa iſta ſorde abs lingua, non acquirit tamen duritiem lapidis dentalis, quocunque demum tepore areſcat. Fœtet quidem nec tamen omnino pro odore cadaueroſo lapidis dentalis. Nam ſi mox à paſtu, lingua abradatur ſcalpro, vel duriore fricetur linteo: manè quidem minus mucilaginis, iterum abrades; ſed non proinde minus olidæ. Simile inuenies de dentibus. Intellige ergò hanc linguæ ſaburram, non ex ſolis cibis,

ſed

Digitized by Google

ſed ex ſaliua, linguæque recremento naſci. Si enim cauo dentis detentus cibus, idem cuius recrementum in linguæ tunica eſt imbibitum, pernoctauerit: fœtidiorem longè halitum exſpirauit, quàm præfata linguæ abraſa mucilago. Sic quoque inter gingiuas & maxillam, vtut à cœna os ablueris, ſingulo mane, alba quædam mucilago coarceuatur, quæ inde per linteum abſterſa, & aſſiccata, olet proprio fœtore. Obliquè ergo tranſeundo, annotabo, hanc linguæ mucilaginem, potiſſimum eſſe cauſam, difficultatem in faucibus orientium, conſequenter quoque, hiſce malis, ſubnoxios, ſe liberaſſe frequenti ſcalpio, vt à ſingulo paſtu videlicet atque mane linguam ſcabant. Partes ſiquidem teneræ atque vicinæ hanc horrentes mucilaginem dum putret, excandeſcunt, horrido ſibi contagio, ideo phlogoſim tenuem accendunt, ob pr æſentiam ſibi hoſpitis exotici. Non eſt autem dentalis ille lapis, filius ſaliuæ, aut ciborum: eum neutra, nequidem vtraque ſimol, vnquam queant coagulari, in eiuſmodi duritiem, multoque minus in odorem adeo putidum, infeſtantem decies millies quondie, totam oris putidique anhelitus auram. Dudum mecum admiratus, generationem tam frequentem, olidam manifeſtam per tot ſecula & virorum ingenia ignotam manſiſſe. Pauens itaque ingemui, quid ergo circa abſtruſiora, à Scholis actum eſſet! Dicam quid me rerum Magiſtra docuerit: In me, nil verſatur præter ſaliuam, cibum & potum. Dentalis autem lapis ex nullo horum

23 eſt: ſed primo ortu eſt albæ muccaginis inſtar, quæ cras flaueſcit pallida: inde tandem in duritiem lapidis veſicæ accreſcit dentibus, à quorum gingiuis incipit lutea, & in dente non rarò nigris maculis manifeſta, imò & carioſum atque nigrum dentem efficit. Adeo quod totius corporis duriſſimum, atque ſicciſſimum (id eſt dens) citiſſimè etiam putreat. Cognoui quidem, quod ciborum ac ſalinæ mucilago concreſceret:

24 at vnquam in lapidis conſiſtentiam. Notandum ea propter dentem, nedum in ſui fundo ſiue radice nutriri: ſed etiam lateraliter, ex ipſis gingiuis. Teſtes ſunt ipſæ gingiuæ cruentæ, vel minus ſanæ, dentibus non aptè cohærentes, quod caueas ſiue foſſulas, ad dentem malè nutritum, abinde ab ſuæ indiſpoſitionis exordio, relinquant, dentemque nigrore, extrauenati ſui cruoris tingant. Tum poſtrémo etiam, quod dens, ſubter gingiuam; acutiſſimi ſit ſenſus, quo extra eam caret. In tanta ergo ſenſus viuacitate, dens viuit, ideoque & nutritur. Excrementum itaque gingiuarum, vt erat ex præparato cruore, pro nutritione dentis; ita quoque aliqualem ſuſcepit determinationem ſiue potentiam dentalis duritiei. Quod ſanè dentium excrementum, vbi muccaginem ciborum & potuum combibit, mox quoque feſtinat indureſcere ad deſtinatam duritiem. Quod enim libro de Lithiaſi, de ſemine petroſo, adeoque ad petreſcentia, ſiue modo fiendi in lapidibus dixi: Id quoque non incongruè denti, pro fabrica lapidis dentalis, totaliter conuenit. Semel enim ſigillum coaguli ſemenq; lapideſcentiæ pro dente ſuſcepit, quod etſi recrementum iam factum eſſet, adhuc retinuit: non quidem vt Tartarus proinde eſſet; ſed à determinatione Archei, qua iam ad dentificationem deſtinatum fuerat. Cuſpidalis gingiua autem optimæ ſanitatis ibidem ſignum eſt, ac ideò vix dentalem lapidem creat. Etenim vſque in ſui finem denti contigua gingiua non admittit dentem parere excrementa, ſed dentem conſeruat. Prout defectus gingiuis dens facile dolet, putret & lapidem affigit. Oculi enim ichor plorant, quod manè in palpebris ſuccinam refert, quodque hactenus Germania *Augſtein* per ſimilitudinem dicitur. Aurium verò excrementum inſtar flaui vnguenti neruorum punctionis magnum ſolamen. Non ergo inſolitum eſt, dentes proferre excrementum hocque olidum è putido cruore reſolutum cadauer. Siccatur namque muccago è cibis linguæ impacta, nec putreſcit niſi admiſta fuerit excremento, quod inter dentem & gingiuam inſenſibiliter prorumpit. Id enim eſt vt dentis excrementum, duritiei determinationem hauſit ab initio. Adeoque cruſtæ lapideæ ſpecie illudit denti adnatum. Obſeruaui quoque dentem accreſcere vſque in annum quadrageſimum vera accretione. Nam qui oppoſitus eſt denti euulſo attritionis penuria ſua ſeriem ſuperat, ac in oppoſitam intrat, vſque in præfatum terminum. Dens igitur, poſtquam creſcere deſinit, vix indigua alimento, vel pauculo (eo quod ſit ſubſtantia vix diſſlabilis) tum ergo gingiua pluris recrementi ferax eſt, pluſculum alimenti rapit, cruenta fit, tumidaque mox minuitur, ac velut carioſa euadit. Hinc enim crebra Odontalgia, caries, cauitas atque putredo, præcipuè quibus in iouentute mox tempeſtiuè accretionem ſuſpendunt. Dentes ergò, vt peculiari viuunt œconomia, ita & ſuas habent ætates, quas ſic notantes diſtinguo. Dens enim qui poſt octennium hominis candorem vitri opaci, (quod à calore lactis, *Lattimo* Artifices vocant) vel lapidis limacis refert, adoleſcens eſt. Splendidus & polima eſt color albus. Deinde ſenſim palleſcit: mox dein ſurdè albeſcit, tanquam ebur. Iuuentus eſt dentis. Tum poſtea obſcurè pallet, vt in ſyncopizatis & defunctis virginibus ſpectatur. 25 Eſtque eius ætas virilis. Atque tandem pallidè flaueſcit, oſſis inſtar priſtinumque amittit nitorem. Senilis tum ætas dentis incipit. Quantum enim diſtat cartilago à membrana, vnguis à cornu, tantundem quoque dens ab oſſe differt: frequens autem eſt odontalgia, dum decreſcit gingiua, & dens oſſicolor eſt. Poſtremò autem dens carioſus, cauus, niger, verminoſus & olidus, eſt ætas caduca dentis. Proinde frigidum dentibus hoſtile. Nam ſenium eorum accelerat. Pilo- 26 rum canities ſenium eorundem arguit, etiam præter hominis ſenectutem, vnuſque pilorum, dum ante alium caneſcit. Sic & ſeneſcit dentium vnus præ alio. Vnde conſpicuum eſt, Dentium vnumquemque propria viuere quadra. Auſtrales borealibus dentes habent nitidiores: fruuntur quippe aëre dentibus benigniore. Puerorum dentes ante ſeptennium facile cariem ſentiunt, quia à ſuccreſcente alio propulſantur, è fouea alimento priuantur, & excremento dentali onerantur. Iuxta læſionem ergò gingiuarum dentium læſio; ab excrementi nempe pluralitate & feritate eſt æſtimanda. Non ſecus atque cerebrum oblæſum plurimum mucci & quæuis alia pars incommodata, ſordes multas accumulat: ſic dentes horumque nutrices partes, ſi ſint oblæſæ, non modicum lapideſcentis, ac putidi recrementi obtrudunt. Quia verò iſtud excrementum non eſt tam ciborum

borum exuuium, quàm humanum excrementum:
Ideo omnibus nationibus peræquè putidus lapis
dentalis. Qui Paracelſum circumuenit, Tarta-
27 rique ſuſpicionem ſo nobis auxit. Hinc igitur
manifeſtum, cur ex eadem vrina idem lapis in
renibus primum friabilis concreſcat, & in ve-
ſica deinde longè duriſſimus. Non quidem quod
in vrina ſit Tartarus, qui quò longius delabi-
tur, eò ſit durior. Puerile iſtud eſt. At ſanè qui-
libet ſuccus petrificabilis ſuam habet determi-
natam & non alienam duritiem, ex vi ſeminis
proprij. Hic enim, ſæpè miſtos rei non petreſ-
centi, in immenſum dureſcit. Puta, Farina ſeca-
litia, non lapideſcit: ſed tandem reſoluta in fi-
mum, cariem aut vermem fatiſcit. Veruntamen ſi
calci, quæ ſuæ eſt arenæ coniugata, miſceatur, la-
pideum, & non periturum cæmentum præbet.
Sic pariter veſica, ſub calculo hoſpite, plorans
ſui alimenti muccaginem, eamque lapidifico lo-
tij ſucco commiſcet, durum dat veſicæ calculum,
28 longè à renum lithiaſi ſecretum. Quapropter &
ſenes diutino calculo vexati, non ampliùs ſubru-
fum & ſabuloſum calculum proferunt: ſed ſu-
balbidum atque durum. Cum nempè abſumpta,
renum parenchymatis ſuperficie, partes fibroſæ
& ſtamina ſpermatica, conſimilem albam muc-
caginem, de ſucco ſpermatico alimentario ſup-
peditant. In quo non minus erratum hactenus,
quàm ſi farinam ſecalitiam per ſe lapideam di-
xeris. Quæ ab adiuncto mutuat, quod ex ſe non
habebat. Mucilago ergo in calculo non pituita
eſt; ſed alimentum ſpermaticum, ſub opere ſe-
cretum, non per ſe petrificabile; at ſolum ex
adiuncto. Sic nempe cauſas per ſe, à cauſis per
accidens, ſufficientes, à coadiuuantibus, primi-
tiuas à tranſplantatis diſtinguendo, deuenitur ad
29 cognitionem rei. Plerumque enim Paracelſus,
corporum duritiem fictis Tartaris adſcribit, ali-
bi verò duritiem omnem ex ſale eſſe, ſiue ex vno
de tribus. Vtrumque ſimul vt ſtare nequit, cum
vnum de tribus primis non ſubſiſtat vt initium,
nec abſque igne. Etiam ſi ſubſiſteret differet à
Tartaro tanquam cauſa principians materialis,
ab effectu formali, ita neutrum verum eſſe, iam
ſat ſuperque probaui. Neſcitum eſt enim hacte-
nus, omnia corpora materialiter ex ſola aqua
30 eſſe. Viderat quidem Paracelſus metalla, & ligna
lapideſcere, & immediatè in ſalem reduci: Neſ-
ciuit tamen duritiem rerum, vt & earundem ſo-
liditatum compactionem, atque pondus, non
eſſe ex natura edoctorum principiorum (quippe
quæ ſunt non entia demonſtrata in natura prin-
cipiandi) vt neque ex virtute elementaliter ma-
teriali: ſed ex ſola ſeminum deſtinatione. Duo
colligo ergo. Vnum, quod ſibi ſit inconſtans Pa-
racelſus, de coagulo corporum & Tartaris. Al-
terum verò, quod axioma Ariſtotelis cadat. Nec
perpetuò verum: *Propter quod vnumquodque*
eſt tale, illud ipſum eſſe magis tale. Non enim etſi
durities proueniat è ſemine, & deſtinationibus
eius, ſemina proinde duriora eſſe debeant, rebus
conſtitutis. Non enim Archeus, qui oſſa ad ſui
duritiem diſponit, oſſibus proinde durior eſt;
Imò nec media ad finem directa duriora, ſoli-
diora, aut compactiora ſunt rebus conſtitutis.
Ariſtoteles enim procliuis in axiomata, ab artifi-
cialibus, traduxit ſuas experientias, in naturam.
Proinde in natura vbique lapſus eſt, quia totus
naturæ ignarus, miſer ſiaatur.

TARTARVS NON in Potu.

1 *Aliquot ſuppoſitiones antea probatæ.*
2 *Rebus conſtitutis non ineſſe Tartaros.*
3 *Tres Monarchiæ rerum, vnde lapis triplex.*
4 *Longè diſtat à Tartaro vini.*
5 *Duelech ex errore: non autem ex intentione naturæ fit.*
6 *Non valet argumentum à ſimili.*
7 *Argumenta aliquot tollentia Tartarum è potu.*
8 *Argumentum oppoſitum.*
9 *Inaduertentia Scholarum.*
10 *Hiſtoriæ duæ.*
11 *Iactantia Paracelſi.*
12 *Struma non ex Tartaro.*
13 *Vinum inſons Tartari humani.*
14 *An aquæ petreſæ contineant Tartarum.*
15 *Vnde ſtruma in collo humano, & non bru-torum.*
16 *Remedium contra ſtrumas.*
17 *Remedium contra Scirrhos & Botia.*
18 *Præoccupatio.*
19 *Diſtinctio per axioma.*

QVæcunque tollunt Tartarum 1
è cibis, qui præmiſſarum inſtar,
hoc loco. Sed cum aquæ im-
mediatè lapideſcunt, fortiori
ariete; propoſitio confirmanda
eſt. Imprimis docui, quod om-
nis lapis ſit immediatè filius
aquæ, non autem Tartari. Deindè, quod cuiuſli-
bet corporis concretio ſit ex ſemine, non autem
ex lege Tartari. Tertiò, quod concretio deſtinata
à ſemine ſit à naturæ integritate, adeoque ex
dono creationis; non autem ex Tartaro, qui iuxta
Paracelſum nil niſi rei excrementum eſt. Produ- 2
ctum autem naturale eſt ex matre materia, non
autem nouerca: ac deinde ex ſeminali ſiue efficien-
te initio, cui inſunt à Creatione omnes typi, Ideæ
& ſcientiæ rerum agendarum. Tandem quod à
Creatione, non inſint rebus typi Tartarorum,
in noſtri perniciem conditi, vt neque medica-
mentum exterminij in terra. Quid ergo ad Tar-
tari naturam, in morbos introducendam facit,
quod lapis ſit fructus aquæ, ſi lapidi non inſit
conditio Tartari? Vel quod Tartarus ſit fructus
vini, ſi nil tale in rebus aliis. Quid enim præiu-
dicant naturæ, ſi phantaſia lapidem aut calcu-
lum nomine deludens vocauerit Tartarum? ſa-
tiſque impotenter ac ſine probatione affirmet,
lapides & omne corpus ſolidum, cum Tartaro
vini, in omni proprietate ſimul conuenire? ſi-
quidem iſta ſua aſſertio gratis eſt, abſque ve-
ritate & probabilitate. Calculos namque in no-
bis, alio ſemine medio atque progreſſu genera-
tur, quàm Tartarus è vino, aut lapis ex aqua.
Tres videlicet in vniuerſo, ſunt corporum Mo- 3
narchiæ: Animalis, vegetabilis & mineralis.
Lapis ideò triplex eſt, totaque Monarchia di-
ſtinctus. Differt namque ſaxum, à capſa nuclei
meſpillorum, perſicorum, &c. & vtrumque ite-
rum à lapide cancrorum, bezoar, limacum, piſ-
cium, calculo humano, &c. Tres iſti lapides longè 4
iterum ſimul diſtant, à Tartaro vini, qui non in-
ter lapides eſt reponendus, cum ſit liquor alis
concretus.

Digitized by Google

concretus. Minerale enim, vel ſaxum eſt, quod
in calcem verti poteſt: vel lapis, qui non calci-
natur, vt gemmæ, marmora, ſilices. Vtrumque autem
vnico nomine petræ nunc concluditur. Vege-
tabilis verò lapis, cum ſit cremabilis, vt gagates
alioquin & petræ minerales ſulfuroſæ, potius no-
doſum lignum eſt, quàm petra. Animalis autem
petra eſt potius ſaxeum os, (quia partim crema-
tur) quàm petra. Ad diſtinctionem quoque calculi
humani à cæteris, ille à Paracelſo Duelech voca-
tur. Eò quòd petræ, tam minerales, quàm vege-
tabiles, ſint fructus naturales, neceſſarij, ac pri-
mæ intentionis in creando, Solum autem Due-
lech morbus eſt, monſtroque ſimile. In cæte-
ris verò animatis, deſtinationem proficuam
5 lapis obtinuit. Vnde palam fit, licèt aquæ pe-
tram gignant; non tamen proinde eſſentiam,
ſemen modumque generationis, è Tartaro vini
ſequantur. Duelech enim poſt peccatum excre-
mento morboſo; non autem intentione natu-
ræ, neque ex materia petroſa aut tartaroſa: ſed
per accidens, errore videlicet facultatis, mor-
boſum ſemen naſcitur, neceſſitate agentis con-
nexi. Quare non admitto Tartarum potius in
potu, quam in cibo: ſin autem ſit potentialiter
in vino, id neceſſitate connexi, & per accidens
fit, nec locum nec vires agendi, aut actuandi in
nobis habere poteſt, vt à poteſtate videlicet, Tar-
6 tarus potentialis, in nobis actuetur: adeoque
non admitto Tartaream in potu generationem, à
Deo deſtinatam in noſtri interitum: quid enim
ſi oſſa reperiantur in carne, & petræ mineralis
ſemina in aquis ſtabiliantur, an proinde oſſium
ſemen, & proxima materia erunt in fontibus;
7 aut petræ minerales ſemen, & proxima materia
in carne, aut cruore? Si non in cruore, ergò ne-
que in potu & cibo. Non eſt enim mors, opus
manuum Dei. Viditque Deus quæcunque fece-
rat erant bona, tam in ſua bonitatis intentio-
ne, quàm in creaturæ eſſe. Igitur nulla eſt in
aquis materia, quæ ad Tartari vel Duelech tra-
gœdiam in nobis concitandam ſit creata. Si
quid porrò mali nunc ſit, aut fiat, inter digeſtio-
nes id ſanè non ex materiæ creatione, deſtina-
tione, proprietate, efficiente & intentione finali
Creatoris: ſed noſtri prorſus errore & naturæ
corruptione defluit. Recepta nimirum peregri-
norum ſeminum importunitate, defectuoſa al-
tilium tranſmutatione aut non ſat ſevera nocuo-
rum expulſione, eiuſmodi contingunt. Tartarus
præexiſtens, atque in poto ſolutus, ſi eſſet, vti-
que ſua deſtinatione in nobis confeſtim putreſ-
ceret, ante digeſtiones, putrefactiones & reſo-
lutiones, neque coagulandi conſilia exſpecta-
ret, in vltimum vrinæ exitum. Idemque potius
in omnibus æqualiter lapideſceret. Veruntamen
cum calculus non ſuccreſcat in potu, ſed ſaltem
in excrementis per admiſſionem ſalis vrinæ:
aliorumque competentium adiutorio (prout
abunde libro de Lithiaſi) præſumitur Duelech
non ex præexiſtente Tartaro potus conſiſtere.
Quod palam fit per mechanicam eius reſolutio-
nem in igne. Diſtillatum enim Duelech, clauſis
& vitreis vaſis profert oleum fœtidum; ſpiritum
deinde & cryſtallos ſalis vrinæ, qualia ex vrina
humana diſtillando eliciuntur. Certum eſt nam-
que, quod ſtomachus, inteſtina, venæ, iecur, &
renes non generant Duelech ex natura ſui,
multo minus eundem continuant, multoque ad-
huc minus ex præparato præexiſtenteque in

potibus Tartaro. Alioqui namque omnes pari-
ter, quæ vrinam humanam generant, & in quovis
homine abſque exceptione, non ſecus atque in
cancris abſque exceptione lapilli creſcunt, Due-
lech procrearent. Sed Duelech petreſcit ex ſe-
mine, tandem in lotio, per materiæ tranſmuta-
tionem generato. Id ſemen adeo validum eſt, vt
quamvis calculoſus non bibat niſi aquam diſtil-
latam, non proindè ceſſaret Duelech generare.
Aiunt. Vina rubea, plurimum ſabuli in calcu- 8
loſis generant, ergo Tartarum arenoſum conti-
nent. Ego inde inferrem. Si Tartarum areno-
ſum continent, ergo nedum in calculoſis, ſed in
omnibus prorſus ſabulum proderent: Atqui cum
tantùm id contingat in defectuoſis, hinc pa-
lam fit, quod non materia tenus; ſed aliunde ſa-
bulum fiat. Siquidem defectuoſorum ſtomachus
ſepararet arenas, antequam ad renes pervenirent.
Ignorantia Scholarum exhinc nata eſt, quòd 9
neſciant, aut non perpendant, multa per tranſ-
mutationem fieri, quæ nullatenus materialiter
inerant. Siquidem non niſi ridiculus dixerit,
oſſa ineſſe gramini. Ceſſabit hæc diſputatio,
dum oſtendero Duelech formari è rebus, longè
à coagulatione alienis; Nec ſequitur enim; Quæ-
dam vina plus ſpiritus vrinæ, vel terræ volatilis
continent: ergo continent Tartarum lapidem,
vel ergo Tartarus vini generat materialiter per
ſui ſeparationem humanum Duelech. Zingiber
profert multum ſudoris: ergo zingiber conti-
net plurimum ſudorem materialiter. Scholæ
enim ruſtico more de rebus naturæ iudicium fe-
runt, Ignorantes, quòd multa fiant opera effi-
cientis tranſmutationem, ſemine inquam coagu-
lantis, & inter tranſmutandum operantis. Quæ
neutiquam materiæ debentur; nec illarum ca-
loribus, fictiſque elementorum congreſſibus.
Vidi enim duos gemellos, eadem quoque nutri- 10
ce, ac cibis educatos, quorum maior calculoſus,
non item minor erat. Lac namque non plus
Tartari pro vno, quàm pro altero continebat.
Item puer cuiuſdam Præſidis, parente vtroque
incolume editus, quatuor præ ſe fratres ac ſo-
rores tres ſanas habebat? ſolo autem trimeſtri à
calculoſa nutrice alitus, ſemel ſeptennis, dein
iterum decennis, & tertio binis annis pòſt, li-
thotomum toleravit. Ac vltima vice ſub novacu-
la expiravit. Saltem hæ duæ hiſtoriæ non ex
Tartari peregrini adventu evenere. Cùm ergo
non ſit materia in aſſumptis exiſtentia, veritas,
cognitio, neceſſitas, aut conſequentia; quæ Tar-
taro quadrare poſſint: oſtentoriè nimis à Para-
celſo gloriatum eſt, ſe omnem morborum cau-
ſam primum inveniſſe, Monarcham arcanorum
atque medicinæ principem, cæteroſque igno-
rantiæ hac ſua inventione accuſaſſe. Quin etiam
inſuper, ex Tartaris regionum, ſe depræhende-
re, quibus morbis incolæ ſint ſubnoxij. Etenim
ſi Tartarus, neque ex creatione, neque ex male-
dictione fuerit vnquam; qui ſit morborum ori-
go: frivolum ſanè, ſe eundem inveſtigaſſe diſtil-
lando, & reperiſſe, quod nunquam fuit. Viderat
nempe ſaxa, in aquarum fundo generari. In Sti-
ria quoque, Sabaudia, Valeſia, ſtrumas horri-
biles, miſerando ſpectaculo, humanam ſpeciem
deformare. Deceptuſque hinc concluſit, ex Tar-
taro aquarum, calculos, ſtrumas, & conſequen-
ter omne oppilans, eſſe. Malè enim, atque in
ſequacium perniciem, neſcivit, cuncta ex agen-
tibus ſeminalibus ortu, iiſque d..tum, materias
ſibi

ſibi ſubſtratas traducere , iuxta ſeminum ob-
ſtinationes , ac fines. Enim verò tametſi po-
tus aliquis , nocentior ſit calculoſis : ille ta-
men nec Tartarus eſt,nec hunc continet , nec
Tartari formæ quippiam condenſatur in Due-
lech (vt ſuo loco docui) ſed eſt opus operan-
12 tis ad petram vel bolum , quicquid actuali ſe-
mine aquis ineſt. In vino autem ſi quid ſit , ad
fæcem erit per ſe , ad Tartarum verò per ac-
cidens ; non autem ad Duelech. Fruſtra enim
aquas diſtillando interrogabis , an potentiali-
ter fiant petra ? Id namque ſine labore , & ex-
penſis, docent flumina , & fontes. Ex vino au-
tem nunquam petra, Tartarus, multoque minus
Duelech fit. Nec fæcum etiam pluralitas Tarta-
rum accuſabit.Vt nec calculum. Quia Duelech
eſt alterius familiæ , quam Tartarus. Hinc quò
vina Tartaro ditiora ſunt , eò ſaniora contrà
13 Duelech eſſe deberent , ſi Tartarus alioquin ab-
ſtergendis ſordibus propinetur. Aſſentior qui-
dem, petroſas aquas eſſe agreſtis indolis, condi-
tionis mineralis , & factrices indigeſtionum,
quatenus aliena continent. At non proinde ma-
terialiter Duelech continent in ſe , quanquam
occaſionaliter deſtruant digeſtionem , impri-
mant petroſam vitam mediam , vnde hominis
vegetatiua eneruata, ſylueſtrem illam induit in-
clinationem. Atque iſtud nil pro Authore Tar-
tarorum facit. Longè ſiquidem aliud eſt , calcu-
loſum fieri occaſionaliter , ex vi petrifica vitæ
mediæ rerum in Archeum intro ſucta impreſ-
ſionaliter & ſigillariter : & calculoſum fieri ex
Tartaro liquato,& reſoluto in aquis,qui tandem
dierum periodo priſtinam reaſſumat in potante
coagulationem. Hoc namque poſterius in natu-
ra nego : prius verò , inter ordinaria aſſero.
14 Quantum autem Strumas , ſiue Boria attinet,
plerique ex mineralibus aquis potis , Paracelſus
quoque vſu cachimialium aquarum prouenire
putant. Ego verò optarem iuxta ſuam viri do-
ctrinam , per ignem iſtas cachimias in aquis
oſtendat, quibus proprium ſit , duntaxat in vlti-
ma noſtri digeſtione,nec alibi quàm circa ingu-
lum coagulari. Scio autem ſe nunquam inuen-
turum in aquis eiuſmodi Tartarum. Ergo pro-
pria lege damnetur. Quia cauet nemini creden-
dum , niſi quantum per ignem demonſtrare id
valeat. Fateor quidam aquæ ineſſe vitam me-
diam , cui ſit proprium Archeum excitare , &
inficere in commutatione boni alimenti , (non
autem Tartari peregrini illi inexſiſtentis mate-
rialiter), in duritiem petroſam. Ad ſtrumas au-
tem requiritur materia, quæ proprietate ſui Ar-
chei , nata ſit præcludere nobis fauces , ac quaſi
præfocare , idque citra guſtum adſtrictionis aut
terreſtris acerbitatis, (nam alias guſtus hic , hæ-
rens in ſinu materiæ , prima digeſtione matura-
tus , interit) transmutatque in alimentum,reti-
nenſque priſtinas vires vitæ mediæ, perfungitur
ſua poteſtate , circa guttur magis , quàm alibi.
Quæ poteſtas iure ſibi hæreditario in alimentis,
& hinc in cruore relicta , conuertit proximum
ſolidorum alimentum in petroſum excremen-
tum , quod directoris facultate ſtrangulante ad
guttur concedit. Idque trutinans Seduni, reperi
fungos præfato præfocandi veneno pollere : il-
loſque frequentes è radice Laricis , Abietis &
Pinorum , in rupibus ad ſeptentrionem declini-
bus ſuccreſcere , vbi niger Agaricus , eiuſdem
criminis hæres,in trunco frequens. Didici ergo
totum terræ Leſſas , fungoſa indole,ibidem con-
taminari. Credidi itaque Strumas naſci vſu
herbarum & aquarum , quæ huiuſmodi Leſſas
imbiberunt. Porrò, quòd Archealis vitæ mediæ
poteſtas in rebus gignit ſtrumas , non autem re-
diuiuus Tartarus cachymialis aquæ ; res ipſa lo-
quitur. Aliàs namque non minus in gutture pro-
diret. Non enim rituales aut cachymiales aquæ
guttur reſpiciunt , aut tantam duritiem ſponde-
rent. Nec ſanè liqueſceret Struma , aſt tenuo 15
terreſtrique remedio , quo pluries vnico menſe
Strumas euanuiſſe prægrandes vidi , ac ſubitò
præfocationem à venenoſo fungo illatam cura-
ri. Quod ſic habet : Recipe Spongiæ marinæ in
carbonem combuſtæ vncias 3. Oſſis Sepiæ vſti,
piperis longi, zingiberis,pyrethri, gallarum, ſa-
lis gemmæ , calcis teſtarum ouorum an, vnc. ½
miſce cum aqua ſtillata ex præfatis ſpongiis.
Et exſiccetur paulatim. Accipe huius pulueris
ſemidrachmam , cum ſacchari ſemiuncia, decre-
ſcente luna , vt paulatim liquatus deglutiatur.
Vel fac linctum. Et Bocium diſparebit. Alij
defectu ſpongiæ ſumebant piloſam excreſcen-
tiam ſilueſtribus roſetis innaſcentibus, exteriori
cortici caſtaneæ perſimilem , hirtam hiſpidam-
que , cuius ſolius puluere vtebantur feliciter.
Item vſus ſum vnguine , in ſtrumis & ſcirrhis.
Olei laurini (non per axungiam ſuillam adulte- 16
rati) vnc. 8 Olibani, maſticis gummi arabici, re-
ſinæ abiegnæ an . vncias 3. diſtilla : tum iterum
diſtilla cum cineribus clauellatis. Si ergo ſtru-
ma,vel durus alibi ſcirrhus,ex Tartaro peregri-
no coaleſceret , calidis remediis magis indure-
ſceret,nec tam facile liquaretur. Eſt itaque ſtru-
ma defectus tranſmutatoris Archei & non coa-
gulatio Tartari : prout de Duelech clarius & ab-
undè demonſtraui. Archeus namque omnem
ſibi ſubſtratam tranſmutat maſſam , niſi à vita
media potentiore victus ceſſerit. Struma itaque
eſt ea bono cruore,cui ſtrangulans poteſtas vitæ
mediæ eſt relicta. Peritque Bocium, aſſumto re-
medio, quod petroſam materiam non eſt diſſol-
uendo , ſi ea Tartaro illuc traducto eſſet. Im-
poſſibile alioquin eſt prorſus, Tartarum (ſi quis
foret) vitæ noſtræ ſpiraculum concipere ; viui-
dum fieri , membris coaptari, & ad vltimam di-
geſtionem intro admitti , fermentum ſanguinis
concipere , diſſlari autem per inſenſilem tranſpi-
rationem , vt & ſcirrhos , cruore vitali natos,
adhibito præfato remedio. Cæterum rixa non 17
eſt de aſini vmbra ; ſiquidem non eſt perinde
negaſſe , Tartarum ineſſe materialiter in edu-
liis & potibus ; itemque permanere per dige-
ſtionum officinas , atque proinde tandem coa-
gulari in miſeris : & procul inde remotum eſt,
admittere in nobis tranſmutatum ex bono cre-
more , chylo , vel cruore , in prauum virtute
vitæ mediæ , tranſplantantis directiones Ar-
chei ; Alius vt enim generationis ? ita alius
quoque præcautionis atque ſanationis ordo
vtrobique. Nullum ergo tartarizationis funda-
mentum , veritas , apparentia , vel neceſſitas.
Quorſum namque conducit. Comminiſci Tar-
tarum , pertinacem coagulationum principem,
qui otium ſuum debet figmentum ? Siquidem
rerum diſpoſitiones,coagulationes & reſolutio-
nes ſuis pendent ſeminibus. Ex putiſſimis cibis
& potibus , Duelech non fit minus , quàm de
minus exquiſitis , ſi vita media Archeum
malè imbuat. Quorſum deinde conuenit ciboa

O poruſque,

potuſque, quos Dominus bonos cenſuit, Tartaroſæ proditionis infames reddere? Reor ſanè è Tartaro ſiue inferno inuentum eſſe; dum Satan iam propediem conijceret humorum exilium
18 futurum è Scholis medicis. Enimvero cum res vtraque diſſoluatur per vinculorum rupturam, quæ eandem ſtringunt, iuuat monuiſſe: coagulata in nobis non fieri per exſiccationem, (excepta creta podagrica) neque per Tartarum, inexſiſtentem clam! multò ſanè minus, ex microcoſmi conditione ſaxoſa, aut calcinatoria. Creta nempe illa, poſt acquiſitam opacitatem ſynoniæ, deinceps paulatim exſiccatur. Prout alibi de podagra. Alioqui, ſui initio, prout & ſcirroſum quidlibet, itemque bolus, lutum, muccago, arena, & Duelech, ſeminalibus initijs coagulantur & reſoluuntur; atque longè aliter ſoluuntur & coagulantur, quam ſi pertinax & immutabilis rerum quarumlibet Tartarus, ſua ſponte in nobis, peregrinum coagulum dediſſet. Sophiſmus eſt non cauſam, in cauſam accuſaſſe, vel cauſam, vt non cauſam neglexiſſe. Qui ſophiſmus, ſi ſolet vſpiam magnas adferre anguſtias; in medendo ſanè quàm maximas, periculis vitæ & damnationis, vt & damnis plenas. Etenim vnus probè digerit, difficulterque ſeparat: Alter verò, feliciter excernit, ac moleſtè digerit. Tertius denique digerit ſuccinctè, & liquefacit, at vitioſè ſibi tranſmutat, ſub imperio ſeminis exotici. Aliud ergò eſt caſtigare alienigenam vitæ mediæ impreſſionem (quæ in concretione digeſti conſiſtit) atque aliud eſt, excernere, quod aliàs retentum noceret. Idque diſſoluendo, & expellendo conſcribitur. Finaliter, ſi quis Tartarus in aſſumptis, eſſet, deſinens in pertinacem tandem coagulationem, quam proditoriè ſecum attuliſſet intrò: vtrobique ſaltem ſanationis deſperationem contineret: Et hactenus medicamentum exterminij in terra, à rerum Domino, in natura ab initio conditum eſſet. Poſtremò non eſt Tartarus in cibis, vt neque in potibus cibalibus. In aqua verò ineſt quidem ſemen lapidum; at lapis non eſt magis Tartarus, quàm ſaxum eſt panis: quare etiam ex ſemine petrificante, nullatenus poteſt concludi præſentia aut potentia Tartari. Pariter, etſi in recrementis, vel cruore degenerato, ſit po-
19 teſtas ad Duelech, vel ſcirrhum. Non tamen ad Tartarum, multoque minus, quod naturaliter tam cruori quàm recrementis inſit Tartarus. Quidquid enim peregrino è ſemine & alienato, per accidens naſcitur, & per metaphoram propter ſui coagulationem aſſimilatur, ſali coagulato in vinis: Abuſiua tantùm alienatione, ad Tartarum reuocatur. Odit enim natura metaphoricas poëticas libertates. Non eſt ergo Tartarus, morborum occaſionalis materia interna.

CVSTOS ERRANS.

1 *Scholæ nutant de quatuor humoribus.*
2 *Autoris reſipiſcentia.*
3 *Theſis, cum probationibus.*
4 *Quid muccus, & qua theca generetur.*
5 *Quis ſit cuſtos in terminis propoſitis.*
6 *Cuſtodis neceſſitates inexcuſabiles, hactenus neſcita.*
7 *Probatur, quod muccus non ſit cerebri excrementum.*
8 *Concluditur miſerrimum inde cerebrum.*
9 *Vanitas morborum Catarrho dicatorum.*
10 *Muccus non è cruore factus.*
11 *Argumentum, à ſimili adæquate.*
12 *A Corizza.*
13 *A paritate reliquorum viſcerum.*
14 *A ſuppoſita Scholarum doctrina.*
15 *Ab Archei identitate.*
16 *Ab Anatome.*
17 *Ab abſurdo.*
18 *A neceſſitate oppilationis.*
19 *A conſtitutione cerebri.*
20 *A Scopo.*
21 *Ab experientia.*
22 *Notatur Scholarum inaduertentia in re tanti momenti, & tam conſpicuâ.*
23 *Excrementum aurium per aporrhœam efferri.*
24 *Neceſſitas cuſtodum.*
25 *Probatur per Corizzam.*
26 *Per raucedinem.*
27 *Per tuſſes.*
28 *Cuſtos eſt inaudita poteſtas.*
29 *Vtramque poteſtatem Scholæ putarunt quandam intemperiem in ſanis etiam.*
30 *Probatur diuerſitas ab aliis poteſtatibus.*
31 *Teſtimonia Cuſtodum.*
32 *Grauedo nunquam ſana eſt.*
33 *Tuſſis examinatur.*
34 *Cuſtos errans.*
35 *Tuſſis ſicca.*
36 *Difficultas curandi, unde.*
37 *Remedia notantur.*
38 *Incogitantia Scholarum.*
39 *Remedia è ſulfure.*
40 *Duplex Aſthma.*
41 *Sanandi difficultates.*
42 *Cuſtodis vſus.*
43 *Pernicioſus eſt cuſtos errans Laryngis.*
44 *Muccus differt à ſcreatu.*
45 *Cuſtodem differre in cerebro, ab aliis facultatibus.*
46 *Diaphragma eſſe poroſum.*

SCHOLÆ, muccum è cerebro, ſputumque tuſſium, digito monſtrantes, dixere. Ecce phlegma, vnus de quatuor humoribus, noſtri conſtitutiuis. Atque deinceps ſemper ſucceſſiuè ſibi ſubſcripſerunt. Creuit iſte laſciuiendo auſus, tot ſeculorum præſcriptionibus & Scholarum ſubſcriptis authoritatibus firmatus. Quaſi cerebrum, tres alios ſuppoſitos, fictoſue humores in ſui alimoniam conſumſiſſet, excluſo ſolo phlegmate, ſibi licèt ſimillimo, & alioqui iuxta Galeni mentem, aptiſſimo, vt in cruorem totaliter tranſmutetur. Nonnunquam quoque doctrinæ de quatuor humoribus oblitæ, eundem muccum, non amplius phlegma, vel pituitam propriè: ſed recrementum cerebri, velut proſcriptum hoſtem, à digeſtione reſultantem ſuperfluitatem relegarunt. Suæ illas illius doctrinæ meritò puduit: Quia muccum agnouerunt excrementum vltimæ digeſtionis: non autem humorem amplius in hepate productum, velut cruoris partem vnam de quatuor. Repugnat quippe excrementum humori vitali. Nutant ergo ſæpius, atque vacillant, hæſitantque iterum, 1

dum,

dum muccoſum hominem (ab iſto videlicet ſtercore, morboſoque affectu) phlegmaticum promiſcuè indigerant, eiuſque deinceps vitam, ingenium, mores atque fortunam, inde metiuntur, & augurantur: Interim infauſta ſunt initia Scholarum, quæ ab excremento ſibi cognito, pituitæ eſſentiam, exiſtentiam, proprietates, elementorum & humorum conſtitutiuorum noſtri denominent. Phlegma enim quod ſub Coryzzæ initium, depluit è naribus aquoſum (vt aiunt) & tenue, poſt dies aliquot, ſpiſſius atque flauum fit, eo quòd aſſiduata caloris coctura inſpiſſetur. Quaſi integro fortè quadragenario abſque corruptione ſui, vacuo cranio, inſpiſſationem, vt ſummum bonum, caſpectaſſet! nec alioqui tenuius, ſat timarum pro exitu reperiret! Hæc ſomnia non merentur redargutionem, niſi ſeriâ crudelitate, medendi metho-
2 duo, in mortalium perniciem tranſtuliſſent. Fateor equidem, me ſub tyrocinijs credidiſſe, muccum, ſi non vnus de quatuor humoribus ortiuodus, eſſe ſaltem excrementum digeſtionis cerebri. Aſt dein liberiore indagine à Scholis deſciſcens, cœpi contueri, quod æſtate mungam rarò: hyeme verò frequentiſſimè. Attamen cerebro vtraque ſtatione, eiuſque functionibus ea Dei gratia, æque validis potior. Conſideraui enim propterea, cruorem hyemalem, æquè viuidum, atque illum, quem æſtate conficio (vita nempe in ſanguine per Sacra locatur) & digeſtionem iam cerebri, quàm aliarum partium, æque ſalubrem quia completam, eſſe. Quæ non ſic ſe haberent, ſi cerebrum quatuor ad minimum vncias, quotidiè excrementi, ac proinde vncias ſedecim de cruore depromeret, pro ſolo ſui nutrimento, & tantæ pituitæ abundantia (præter illam nempè, quæ in alito remanſit pro alimenti pignore) quas vncias alioquin æſtate, in cruore relinqueret. Vel ſi id contur fieri, exquiſitiore digeſtione Cerebri: vel ſi malint, Cerebrum ob aëris hiberni iniuriam, malè diſpoſitum: ac quomodocunque ſumatur; neceſſe eſt ſaltem muccum cauſari ab indiſpoſitione aliqua: non ergo ab abundantia pituitæ, adeoque à vitio iecoris, vt neque ab exquiſitione, ſeparatione pituitæ hibernæ, & æſtiualis neglecta. Nec demum indiſpoſitio iſta obuenit cerebri vitio, vt neque cruoris. Quippe id repugnat propoſitæ theſi. Ergo aliunde idipſum manat. Etenim ſi iſta recrementa remanerent in cruore, vel cerebro per æſtatem, quæ ſecus hyeme excernuntur: Locus deficeret hoſpitandæ pituitæ, tota æſtate collectæ. Hinc in Theſin pono: Muc-
3 cus narium aquoſior, ac copioſius, & proinde continua eiuſdem emunctio in hyeme, Non autem in æſtate. Vnde conſequens, id cauſari ob ſtationem intemperatam. Quæ ſi occaſionaliter lædat cerebri digeſtionem: id erit, vel per totum cerebrum, vel in inferiore eius plano, quà frigus ferit. Si per totum noxa ſit, læderentur vna cunctæ cerebri functiones, imaginatio diſcurſus, &c. Quod eſt falſum. Nam denotaret ambientis ſuperioritatem ſuper ſpiritum, functionum omnium fontem, atque rectorem. Deberetque tum muccus fieri & deſcendere à cunctis intimis, connexis, minimiſque cerebri particulis, & non tantum ab iis, quæ immedia-
4 tè ab irritante quatiantur aëre. Vnde liquet; muccum eſſe dumtaxat excrementum infernarum partium cerebri, degeneratum ex totalitate

alimenti, prioſquam aleret. Non autem eſſe excrementum, digeſtionis vltimæ ſuperſtes, quod roris modo, per minima diſpergi in partes ſolidas aſſerunt. Nam & hoc, à cerebro non minus, quàm à toto, æqualiter vapore tenui exhalat. Si ergo muccus naturaliter à cauſis occaſionalibus externis & noxiis tempeſtatibus ſuſcitetur, habeatque cauſam ſui effectiuam circa planum cerebri, qua via aërem attingit. Non autem à frigore. Id namque ſonaret, cerebrum victum, ſuperatum, eiuſque poteſtatem velut extinctas: ergo conuertitur materia mucci (quam laticis, ſimulque alimenti docebo ſuo loco) ob bonum & ordinarium finem. Quæ materiæ illius conuerſio, cum naturalis ſit, obtenditur, tanquam lorica, parti à frigore perculſæ. Cumque 5
materia ſit vitiata, per aëris iniuriam, non ſane adhæret: verùm vt continua aquæ gutta ſtillat. Hanc ergo poteſtatem, mucci effectricem, cuſtodem voco. Quod ſic iam ſuppoſuiſſe, ſat eſto. Porro excrementa alui, & veſicæ, ſunt totius, & partium quibus fiunt & gliſcunt, ſuperfluitates quidem, ab initio ſui ſuperfluæ, atque inutiles. Sudor verò & inſenſile effluuium, ſunt recrementa; iam vltima digeſtione facta, expulſaque poſt extremam finium ſuorum defunctionem. At muccus, eſt generis ceterius. Fit enim 6
à cuſtode tantum; laceſſito quidem: ſed qui partem vt defendat & obliniat, crudiorem laticem & ſimul cruorem ſic commutat: eſtque eiuſdem illa commutatio planè naturalis, ad bonum finem ordinata, quamdiu à benè conſtituto cuſtode oriunda. Equidem magnoperè ſaltem demiror Scholarum per tot ſecula ſomnolentiam. Quòd quia cernerent muccum ſtillare per nares, idcircò repentè ſtatuto indubio decreuerint: eundem nil aliud, præter cerebri excrementum eſſe. Imò quicquid per ſcreatum, tuſſimque extruditur (quia colorum paritas oculos illarum falleret) dictarunt, nil niſi deciduum cerebri excrementum. Nec enim ſemel obiter ſuſpicati fuerunt: Si ſit excrementum cerebri: ergo debet eſſe reſiduum vltimæ digeſtionis. Quando ſcilicet ſanguis, poſtquam factus eſt humor alimentarius, diſtributuſque roris more, per æqualem cerebri maſſam: ibidem non quidem conſumeretur, iam prius licet aſſimilatus ſubſtantiæ cerebri, ac per inſenſilem tranſpiratum, abſque omni ſui reſiduo expulſus per poros abiret: Sed labe prorſus heteroclita, poſtquam mucilagines ſpermaticæ (iiſdem nempe nutrimur, quibus conſtamus) ſortem induiſſet, quaſi reuocatus muccus, è longinquis heterogeneitatis anfractibus, collectuſque tandem in abacum propè nares expelleretur. Etenim qui tantoperè de vſibus partium, ſibi odaxiſmum beneplaciti riſus concitarunt, ne ſemel quidem attigerunt, quæ tanti abuſus cauſa, in hac digeſtione eſſet. Quoniam ſi excrementum ſit ſuperflua pars digeſtionis. Cur ſenex, plus ſanguinis (quia plus 7
excrementi emungit) quàm dum eſſet iuuenis, conſumeret in ſuo cerebro? Ergonè ſanguis iam ſemicoctus, ac vitalis, in ſimulatam ſpermatis ſubſtantiam, tum demum corrumpitur? Indeque reuocatus à diſſitis, vndecunque cerebri, minimiſque reliquiarum atomis colligitur? Itanè hæc quotidie in ſanis peraguntur? Eſtque alienata ſanguinis corruptio, ſimul cum tacitatis fruitione? Quid ni idem contigit reliquis viſceribus, quod capiti? Quid ſi vnciæ tres diatim

emungantur mucci, an fortaſſis ſanguinis boni
decuplum (puta vncias quadraginta pro cerebro,
totidemque pro reliquis ad minimum partibus)
remanſit, vt ibidem roris modo conſpergatur?
Quo enim priuilegio, quaue neceſſitate exlex
cerebrum gaudet, viſcus adeò nobile, vt citra
noxam, tantũ toleret ſuæ Oeconomiæ quotidia-
nam ſtragem? Confuſionem corruptionis & alie-
nationis? Quo pacto in media tranſmutati cruo-
ris via, ad ſpermaticam vitalemque mucilagi-
nem, tam ordinaria exorbitatione cerebrum de-
uiabit, atque digeſtionis abundantis errore cor-
rumperetur? An non enim vel indè liquebat
vſus alterius, nondumque ſciti neceſſitas, quæ
non vndecunque ex abditis (paritate nempe
identitatis ſubſtantiæ ipſius cerebri & digeſtio-
nis per totum æquabilis) minimiſque cellulis,
ordinato motu, ſuum ac proprium alimentum
corrumpentibus, retrorſum, eadem vi, qua intra-
uerat, remearet, vt iam in excrementum abiens,
intra abacum admitteretur? Id enim ſi medio di-
geſtionis, laboriſue metu, contingat: Iam id
non poteſt non inexcuſabilem prodere corru-
ptionem, cerebro natalem. Vel ſi in fine illius
digeſtionis id accidat: præter enim heteroclitam:
eandemque & ordinariam tam alienatæ dige-
ſtionis normam: iam quoque curſus, tractuſque
cruoris in remotiſſima, ſimilariaque cerebri, re-
curſuſque excrementi, à ſanguinis relicto reſi-
duo: erunt vani prorſus labores, crudelis dige-
ſtio, intolerabilis error, quotidianuſque atque
8 ſtultus cerebri labos. Si enim quidquam horum
ſit verum, teor cerebrum miſerrimam totius
corporis tabernam, maiore nimirum alimento
egere, intentius moleſtias atque labores cerebri
augeri, quo minor tardior, ſegniorque eſt capi-
tis vis, efficacia & digeſtio. Quid enim cerebrum
eò compuliſſet, quod dum viliores partes, ſuum
ritè conficiunt alimentum, probeque abſque vlla
reſiduitate, totum in aëra diſpergunt: Solum ve-
rò miſerumque cerebrum, tam copioſa mucci al-
luuione, ſuum alienaſſet, viduumque alimen-
9 tum? Tranſeo adhuc Catarrhorum nugas, de-
pluentium tam largo continuatoque imbre in
thoracem, totumque corporis habitum. Quo
pacto enim conſtabunt ſaluæ principes poteſta-
tes, quas in capſa cerebri morari volunt: Dum
tantus rumor, cõfuſio, digeſtioniſque tam abun-
dans eſt diuerſio, tumultus nimirum cedentis
mucilaginis & ſanguinis euntis expreſſè ad ſui
corruptelam? At ne ſemel hucuſque cogitatum
eſt, vnde tanta prodiret mucci copia: ſed Epi-
menidis ſomnium dormiuerunt Scholæ, velut
loto paſtæ, modò lucellum è credito Catarrho
10 theſaurizent. Nec eſt enim ordinarius muccus è
cruore. Idque facilè notare potuiſſent Scholæ, ſi
ſubſcribendo nugis non eſſent aſſuetæ. Siqui-
dem à magna ſiti, largus potus ſtatim in gutture
ſtagnantem parit, loco ſaliuæ, muccaginem. Sic-
que gutturis affectus morboſi, ſtatim omnem ſa-
liuam inſpiſſant. Ideoque facultates, quas à ne-
ceſſitatis ſuæ vſu, Cuſtodes voco, non mirum ſi
à tota harundinum noſtratum propagine, natu-
raliter ad ſe alium liquorem, præter cruorem
(quem ideò primus laticem voco, & deſcribam
particulari ſymmate) allicere, ſuoſque in fines
11 adoptare: non infelicius nimirum quam renes,
à cruore lotium ſeparant, & ad ſe trahunt. Lotiũ
enim hic inculco, eo quòd non ſit excrementum
renum, quaſi reſiduum foret renis alimenti, vel
ſuæ digeſtionis patratus error. Idem proinde iu-
dicium de mucco fero. Itaque in Coryza, quam- 12
diu malum ſæuit maximè eſtque ferocior boreas:
eò quoque muccus eſt aquoſior, ſub pari tamen
cerebri digeſtione, ſenſuumque tam internorum,
quàm externorum valetudine. Laudatur igitur
ſpiſſus, tenacior, parcior flauiorque muccus ſub
finem digeſtionis (vt aiunt.) Tum demum conſi-
dero, è pauco cerebro noſtro tantum excrementi
quotidie ſequeſtrari non poſſe, propter inepti-
tudinem cruoris nutritiui. Maximè quod hepar, 13
nullum de ſe excrementum, deque ſuo nutri-
mento proferat. Nutritur tamen, deberetque
par digeſtionum fortuita & excrementorum
æquale pondus proportionaliter gliſcere in cun-
cta viſcera. Tandem memini, ſolidorum nutri- 14
tionem fieri, cum totius cruoris tranſmutatione
in alimentum, citra ſegregationem puri ab im-
puro (quippe quæ nimis moleſta eſſet oſſibus,
neruis, viſceribus, &c.) nec ſolida proin aliud in
ſui alimentatione excrementum præbere: niſi
poſtquam fami partium, liquor alimentarius ſa-
tisfecerit, totus æqualiter conſumitur, in perſpi-
rabilem apotrhœam. Id eſt. Excrementum ſo-
lidorum omnium non fit, dum nutritio eſt in fie-
ri: ſed tantùm in facto eſſe. Nimirum tum ex-
halat totum, iuxta Scholarum conſenſum. Er-
gò ſiquidem cerebrum teneatur legibus ſolido-
rum & viſcerum cunctorum, quas præſcribit
Archeus: Cerebri non erit muccus, nec aliud
edet loco excrementi, quàm quod per diaphæ- 15
reſim, totum aliorum more exhalat. Denique
excrementum eſt relatiuum ad digeſtionem in
alio factam: eo quòd eandem ſupponat. At ni-
hilominus, muccus non eſt præfatæ digeſtionis
excrementum, vel deſineret vitalia Archei vni-
uoca eſſe in digeſtionibus ſimiliarium opera.
Quin etiam ſi muccus eſſet excrementum cere- 16
bri, colligeretur à toto vndequaque, & in ſimilẽ
cellulam ſeſe reciperet; non autem ad peluim.
Sed difficilis eſſet mucci (id eſt, excrementi
communis, & totius cerebri) collectio ab im-
perceptibilibus ac minimis partibus ſingulis ce-
rebri, quin plurimas poſt ſe relinqueret obſtru-
ctiones, &c. quæ tamen nunquam obuiam ve-
niunt: præſertim quod Cerebrum, paucis &
exilibus venis, per ſuum corpus nutriatur, nec
appareant ductus, vel canales, quibus muccus
dedocatur. Similiter & medulla ſpinalis ſuum 17
pariter haberet muccum, eumque dum euacua-
re niteretur, id fieri deberet vel ſursum per
quartum cerebri ſinulum, vel deorſum cadens
(vt corpus aliquod fluidum vita orbatum, na-
tum eſt decidere ſemper) oppilaret neruorum
mouentium commune principium, ac potiſſimũ,
qui muccus lentorem mucilaginis habet, non eſ-
ſet ſequax, quin de ſe ſemper relinquat triſtem
oppilationum formidinem. Denique muccus, 18
quomodocunque ſumptus & tepore agitatus,
nunquam citra reſiduam ſui fæcem totus auolat
aut inſenſibiliter diſpergitur: ſed aſſumpto eius
vapore, planè induratur in tophum. Adeoque
eſt inutile, imò impoſſibile excrementum ſolidi
cerebri, ſine de toto ſimilari eius. Repugnat nem- 19
pè prorſus denſitati cerebri, quod cum non ſit
canalibus apertum vndequaque, deberet ta-
men tenaci excremento vbilibet eſſe continuò
refertum: Tandem ad fines reſpiciendo, quo-
tum ergò res quæque à Creatore eſt condita.
Non apparet ſanè ſcopus vllus, quare cerebrum 20
muccum,

Google

muccum, vt ſuæ digeſtionis ſuperfluum excre-
mentũ pareat, & à reliquis viſceribus ſe exlegem
faciat hactenus. Nam totus liquor alimenta-
rius tandem ſequeſtratur è toto corpore per
inſenſilem tranſpirationem, abſque vllo ſui re-
ſiduo. Cum ergo tam conſpicua mucci ſit im-
paritas in hyeme & æſtate: non potuit ea, ab
interno miſtionis fundamento, ſed aliunde ve-
nire. Adeoque muccus non eſt ſtercus cruoris,
21 multò minus cerebri. Contingit enim benè va-
lenti & dormienti, per octo & amplius horas,
nequicquam mucci eiicere: ſub qua tamen pe-
riodo, cerebrum integram abſoluit digeſtio-
nem: quantò magis, quod facultates naturales
cerebri, vt & totius corporis, nunquam ferien-
tur. Non ergò muccus eſt excrementum rei,
nec fit digeſtionis naturalis intento. Nec excre-
mentum peregrinum, ſparſim per Cerebrum
collectum, relatumque in peluim, ſuum natu-
rale emunctorium nec digeſtionis vitio fabrica-
tum. Cum alioqui morbum continuum, ac
22 præſertim hyeme, cerebrum pateretur. Ergo
conciduot Scholarum teſtimonia pro pituita,
dein Catarrhi fundamenta, atque tandem, quæ à
methodo medendi ab vtroque præcedentium
depromuntur ſubſidia. Erratum ſcilicet in indi-
cationibus cauſarum atque remediorum de
mucci materia, efficiente, exordio, loco, ductu,
lapſu ſiue decubitu. Quocirca opportunè an-
tandum, imprimis oculos ſanos nulla habere ex-
23 crementa aut ſordes. Amarum autem quod au-
res ſudant, exiguum eſt benevalenti, eſtque ex-
halatum vltima digeſtionum periodo. Quod ſa-
tis obuium fit: ſiquidem quò profundius intra
aurem ſcalpſeris, cò minus ſordium reperies: in
ſignum, quòd fuligine tenua foràs properet. Non
ſecus atque pedum digiti ſuum colliguot diſſlu-
24 uium, pelli furfur adnaſcitur, &c. Enim verò aër
qualibet tempeſtatum procella & alternatione
debebat immediatè intrò trahi, tam ad pulmo-
nem quàm ad odoratus organum. Proinde re-
rum parens, fines atque diſpoſitiones accom-
modans ſuis vſibus neceſſitatibuſque tanquam
ſcopo directo ſtatuit infra, in confiniis vltimis
cerebri cuſtodem vnam atque alteram in La-
ryoge: Poteſtatem inquam ante me neglectam,
cui proprium eſſet, quoties aëris inexcuſabilis
iniuria partem vtramque adoriretur, quod to-
ties è Latice & cruore crudiore muccum, tan-
quam veſtem vtque interſtitiam obiiceret: in
quem aër ferocienа partim depoſita primi ictus
inclementia miteſceret, partimque conceptam
ab aëre labem, intra ſe conciperet, partim-
que ſtigma, ſi quod fortè parti impreſſum fo-
25 ret, ſufficienti mucco elueret. Idque in primis
Cotizzæ inſcriptum legitur. Nam offendicu-
lum veſpertinæ auræ aut frigidioris boreæ fla-
tus ſuppono occaſionem dediſſe, vt cuſtos ob-
iiceret ſuum muccum, qui exorbitans os ſpon-
gioſum, (per quod odoratus organum ſuos odo-
res recipit) obſidet. Quem errantem & aquo-
ſum muccum, primum copioſo larice eluere cu-
ſtos conatur. Dein vbi hoc ſibi irritum fit, parit
tenaciorem muccum, dum nimirum alter in oſſe
ethmoides glutinoſior factus eſt. Pariter & rau-
26 cedinea objecto per cuſtodem mucco contin-
gunt. Etenim cuſtos poteſtas delegata, vt aëris
iniurias frãgat, partemque muniat à feritate per
errorem, iam laryngem afficit, eique affigit muc-
cum pro tunica. Tum tanquam ſui erroris pœni-
tere, primùm aquoſa ac dein glutinoſa parit ex-
crementa, quibus eluere intendit ſordes oppo-
ſitas. Id autem quod de raucedine in initio gut-
turis iam ſtatui: Idem cenſeatur ſi demiſſius
aſperæ arteriæ truncus ſit obſeſſus. Vbi nempè 27
per tuſſes expectoratur, quod ante iam de rau-
cedine dixi. Muccus ergo narium supernè ſtil-
lans, prout & is qui per tuſſes excreatur, à cu-
ſtode facultate ortum capit, excrementum qui-
dem in ſe vtile: at ab errore cuſtodia nocuum.
Has autem poteſtates ad vtramque ianuarum
aëris valuam collocatas cuſtodes voco, & er-
rantes ſæpius dum ob frequentem cum externis
iniuriis luctam, non ritè exſequitur ſua cu-
ſtas. Non eſt tamen cuſtos ſub quaternione 28
facultatum (attractiua nempe, digeſtiua &
expulſiua) numeranda. Siquidem nedum ſua
expellit: ſed & ſua fabricat, & quidem ſola ex-
crementa. Quæ nec fiunt per digeſtionem: ſed
per abortiuam vim. Propterea Scholæ hanc 29
vtramque facultatem cerebo atque pulmoni
ante fores præfixam neglexerunt penitus, &
vtramque ſoli cerebro dicarunt, huiuſque in-
temperiem etiam in optimè ſanis accuſarunt
duntaxat. Quamdiu cuſtos rectè valet, atrocita-
tis aëris victrix ſuperat: dum verò ob perfractum 30
robur, primæ ſuæ deſtinationi ex voto ſatisfa-
cere nequit: ſaltem multum mucci fabricat ve
conceptam eluat labem, quam primitus non
fuit ſeparando. Cuſtos ergo differt à digeſtiua
& œconomica proprietate cerebri. Atque vnam
lædi contingit ſoſpite permanente altera. Quam
veritatem nobis ſternutatoria detegunt, quæ
ſtatim poſt expeditum vicinum muccum con-
citant meras aquoſitates à cuſtode irritata, par-
tas celerrimè: adeò vt tandem, ſi acrius fuerit
ſternutatorium; cùm tenui mucco procidant
cruoris fibræ, emungaturque aqua ſalſa è rubro
palleſcens. Iuxta prouerbium, *Qui nimium
emungit, tandem ſanguinem elicit.* Rubens enim
cruor cœpit ſubpalleſcere, qui per ſternutatio-
nis moleſtiam præcociter prolectus eſt, alioqui
muccus fuiſſet. Cuſtos ergo imprimis teſtatur 31
diuinam prouidentiam vtrique viſcerum pro-
ſpexiſſe, in tam prompta atque frequenti ne-
ceſſitate. Effectus quoque producit, non qui-
dem digeſtionis cerebri ac pulmonum: ſed pro-
priæ poteſtatis, que nec morboſos parit effe-
ctus, niſi à ſcopo deuiet. Falſum eſt itaque, Co- 32
tizzam ſanam dixiſſe: tanquam ſordium emun-
ctricem. Iam enim cuſtodis vtriuſque officia,
atque errores obiter tetigi; Nunc porrò in con-
firmationem datæ doctrinæ, exorbitationes er-
rantis cuſtodis explicabo: vt præcipuè propter
atrocitates aëris occurſantis, cuſtos ſuam ſuſ-
cepit præfecturam: ita eaſdem quoque mode-
ratur: materiam aſſumens ſuis parentem fun-
ctionibus, ex maſſa nempe totius laticis vide-
licet, & cruoris. Quæ doctrina quantumuis no-
uitatem dicat, & ob id difficultates ſecum ge-
rat. Attamen ſeculorum ignorantia, nequa-
quam veritati præſcribere valet. Inprimis enim
prompta materiæ multiplicitas ſub errore cuſto-
dis, oſtendit eandem non eſſe excrementum
cerebri, ſani alioquin & fortis. Aliunde ergò
ſuſcitatur inſtinctus parandi muccos celeres,
promptos, & diuerſos. Sunt nimirum poteſtates,
ad eluendum ſordes atomorum aëris, ideò ad
fores, vel limen viſcerum, aëri peruiorum, col-
locatæ. Belle ſanè ac ordinatim ſingula proce-

dunt, quamdiu cuſtos non ſuos excedit limites.
At cum humana omnia ſint ruinis expoſita, vbi
quotieſcumque cuſtos deuiat à ſcopo, ſtatim
Coryzæ, raucedines, tuſſes, &c. miſerum in
modum nos inuadunt. De grauedine Coryzæ
33 iam ſat dixi, nunc porro de tuſſi dicam. Tuſſis
oritur ex ſenſu noxij infeſtantis laryngem ab ſui
initio, vſque in pulmonum profunditatem. in-
feſtant nempe fumi, fuliginea, exhalationes
acres, minerales, itemque vapores vliginoſi, fœ-
tidi, &c. Superat demum vim hoſpitij, frigus
atrox: quaſi tendens ad extinctionem hoſpitis
vitalis. Tuſſis ergò, effectua eſt ſenſationis:
etenim mox atque ſpiritus, partibus illis inſi-
tus, grauatur moleſtia forinſecus inſiliente, ſta-
tim cuſtos ſuo fungitur munere. Anonyma
quippe iſta facultas, promptè è maſſa laticis ad-
uocat quantum ſibi opportunum videtur, id-
que tranſmutat in muccum, quem totis more
extendit ad Laryngem: quò minus iniuria aë-
ris ipſam partem ſolidam, vndè atque immedia-
tè afficiat: verùm frangat ſeſe ad præfatam muc-
34 ci tunicam. Sed ah! vbi vel externa iniuria ma-
jor eſt, quàm quæ ſe ſinat ſic deliniri: altiuſve
ferit ipſam laryngia, aut pulmonis ſubſtantiam:
iam titubat cuſtos. Nec ſolùm deſumit auxi-
lium abs latice: ſed ipſam proximi alimenti
ſubſtantiam alienat, deuiatque in muccoſam
collam: tantum ſcilicet viſceris proximo ali-
mento viciniorem: quanto altius ad colorem
ex flauo rutilantem, & rubedini vicinius ac-
ceſſerit, rediique ab illo lapſa, in priſtinum,
dum à ruſo, ad flauedinem paleæ, atque inde
demum ad albuminis oui ſimilitudinem pro-
pius appropinquauerit. Hinc vice verſa in hecti-
cis, cruentus euadit muccus, & cinerum obſcu-
rorum colorem aſſumit. Dum ipſamet alimen-
ti ſubſtantia abſcedit tranſmutata, deficientem-
que ibidem vitæ integritatem pandit. Tunc ni-
mirum fœtidus cadaueris incipientis odor in
anhelitu, deliquia prodit Archei pulmonarij.
Muccus itaque interſtitio inſeruit inter aduen-
tans noxium & vires hoſpitij. Quare ſtimu-
lum ſuæ expulſionis habet adnexam ſalſedi-
35 nem, vt ſenſationem laryngis proritet. Sunt-
36 que tuſſes ſiccæ, in paucitate mucci ſalſi. Quia
autem ſenium æquiparatur defectui, eſtque pul-
mo primum deficiens (vt ſuprà) hinc tuſſes
37 ſenio, velut ex proprietate geniales, vixque ſi-
lent, ceſſant, aut compeſcuntur: reſtaurationem
non admittente natura exoleta. Hæc de Tuſſi.
De remedio illius, nil ſomniatum, quod profi-
cuum ſit. Primò namque decocta herbarum,
Tuſſilaginum propinarunt, ac quam infauſto
euentu, quæque domus luge ſua propemodum
deteſtatur. Decocta demum minus feliciter
vſurpata, Medentem meditari fecit de tabulis
ſaccharo confectis: in ſyrupos denique atque
illinctus receſſerunt, ſperantes (ridiculum id
ſuo loco oſtendi) lente deglutiendo, ſaluam
cum eclegmate delabi per rimam vocis, in la-
ryngem. Nec retroſpicientes, maioris fore
ærumnæ ſtricturam anhelitus, tuſſes, præfoca-
tionem, atque expectorationem, ob alieni ho-
ſpitis admiſſionem, ipſa quàm ſit miſſis, proti-
tans tam infauſta inuamini figmenta. Quæ ali-
bi ex inſtituto ad longum aperui. Ah! & miſe-
38 rum ſubiit remedium de pulmone vulpis, quò
animalculum diuturni ſui curſus poteſtatem
quàm viuum poſſidebat, ſaccharo poſt ſuam
mortem impertiatur. Neſciæ etiam penitus
Scholæ, harumque diſpenſatoria, quòd pulmo
ſit tantum æris cribrum, nec quicquam prorſus
adminiculi ferat, ad motus diuturni inſpiratio-
nes. Neſciæ inquam quod claudicanti, vel pa-
ralytico, nil tribuat ſolaminis, etſi pedibus le-
poris aut cerui veſceretur quotidiè. Succeſſit 39
demum turba Chymica, quæ dum cerneret ſo-
lum areſcere & ſterileſcere, vbi ſulfur viuum
creſcit, (viuum autem voco nudum, quodque
non è pyrite, vel aliunde exigitur) ſperauit pa-
riter mucum, cuſtodis prolem, exſiccari per
ſulfur, quòd Scholæ flore ſulfuris peragere ſpe-
rarunt. illud alij itaque ſublimarunt ab Aloë,
croco, myrrha, & toſto vitrioli. Alij verò calce
& alcalibus ſoluere deinceps tentauerunt, quòd
lac eius (fœtidum ſanè) nominarunt: Sed id fi-
dem amiſit, poſtquam lac, imò ſulfuris flauus
liquor calce paratus, affuſo aceto rurſus ad ſe
priſtinum ſulfur rediret. Varia nempe larua ſto-
macho impoſuere, vt defectus cuſtodis, in li-
mine laryngis ſitæ, apprehenſáſque nocuorum
literas reſtaurarent. Sic nempe ægrorum ſpei,
& crumenæ, diuerſimodè deluſum eſt. Non ne-
go quidem ſulfur aptè reſolutum, Aſthmati ſub-
uenire. At iſtud Aſthma non eſt hoſpes pulmo- 40
nis, ex ideopathica epilepſia eius oriundum:
quorſum nempe iſta ſulfura non habent introi-
tum. Sed illius Aſthmatis nidus eſt circa ſto-
machum. Quod infrà docebo) quorſum quo-
que auxiliatori ſulfuri eſt introitus. Porro ſul-
furis flores venales, ex vena æris. Lento quip-
pe igne vſtulantur venæ, vt ſulfur inde furti-
uùm abigant. Nam alias ſulfur magnam æris
prædam raperet. Valorem ergò eiuſmodi reme-
dij quiſque trutinet, qui nouerit, cur Arſenicum
nomen fumi metallorum adſciuerit. Profectò 41
pulmò, feſtinus, in ſui perniciem auſcultat, dif-
ficiliſque eſt admodum labentis vitæ reſtau-
ratio. Pulmo quoque ab alimentis vix opem
nanciſcitur, quæ per tot digeſtionum officinas,
natiuæ ſuæ indolis dotes dudum depoſuere,
antequam ad pulmonem intrent. Parumque eſt,
etſi taurillum priſtini odoris, è ſuo concreto, in
vita ſui media, reſeruarint. Eſt nempe id ſat in-
efficax, & reſtaurandæ debilitati impar. Idque
in pulmonis potiſſimum diuerſorio tantò eſt
apertius: vbi vis cuſtodis, pro lubitu, propria
alimenta proximè aſſimilanda retorquet, alie-
nat, & corrumpit. Quapropter ab hoc ſcopo
abdicaui mineralia exceptis maioribus arcanis,
vtpote quæ nec aditum habent, nec familiarita-
tem contraxere, cum pulmonum Archeo inſi-
to. Remedia alioqui per claſſes examinaui ſin-
gulas, & ſingularitatea ſpoponderunt vulnera-
ria illa, quæ Archeum pacant, à corruptione de-
mum diuertunt, hincque furores vulneri ſoli-
tos compeſcunt. Non autem quod illa ſperem
in priſtina ſui potentia, pertingere poſſe ad pul-
monem aut laryngem (prout alibi ex inſtituto
commodius propalabo.) Aſt ſaltem meditabar,
quod etſi tuſſium defectua, non eſſent continui
ſeparationes, vt neque ſputa eſſent pus. Atta-
men potio vulneraria, quæ toti hoſpitio huma-
no cederet in alimentum eiuſmodi, quod per
ſe reſtaurandæ exorbitationi tam Archei quàm
cuſtodis naturaliter & efficienter incumberet.
Cuſtodis ergo vtriuſque neceſſitas magna fuit 42
ad detergendum inſpiratas ſordes, quæ aliàs in-
tro adductæ, libenter ſe humidis coſtarum pa-
rietibus

rictibus affigerent, totuſque choras inde luto
mox oppleretur. Quocirca tam in lumine la-
ryngis, quàm ante olfactus organum, exſuda-
re debuit muccus, qui ſordes illas oppoſitas ex-
ciperet. Muccus inquam, fuit neceſſarius & non
aqua, quia mox guttatim in fundum propera-
ret. Debebant autem partes internæ madere,
ne continuo aëris inſpiratu dehiſcerent. Ideir-
co continuum madorem vis quædam diſtribu-
tiua, qualis eſt quæ ſaliuam diſpenſat, adeſſe de-
buit. Madorem inquam moderatum ac lenium,
è maſſa laticis mutuatum eſſe oportuit in ſanis:
Sed vbi cuſtodes malè ſe habent; continuò plo-
rant partem proprij alimenti, quod ſibi aſſimi-
lare debebant. Id nempe diuerſimodè altera-
tum in forma aquæ, vel etiam mucilaginis dia-
phanæ vel opacæ, iuxta varietatem paſſionum,
43 quibus auſcultarunt cuſtodes. Difficillima eſt
autem cuſtodum reſtitutio è debilitate perni-
cioſiorque laryngis quàm narium, qui rabem
minatur, ſemper hiat & copioſo aëre infeſtatur.
Tandem mihi nunquam ſatisfecit, quod muc-
cus narium, quanquam calore, guſtu, & aſpecto
44 à mucco tuſſium non multum diſſimilis: idem
eſſet, qualis ab internis pulmonum calamis ex-
pectoratur. Non potui enim mihi perſuadere,
quod è duobus viſceribus tam diuerſis, idem
muccus prodiret (etenim ſi idem atque conſi-
milis, ergo vnicus muccus ille non amborum
eſt recrementum.) Itaque vt cuſtos bene ſe ha-
bens, vix aliquem producit muccum: illum-
que ſaltem iuxta opportunitatem: ita laceſſita
parit muccum ſecundùm ſuam indignationem
& recipientis viſceris proprietatem. Arrepto
ſcilicet furore in ſuo mucco parit ſalſum, mor-
dax, acre, virulentum in quali & quanto mo-
dum excedens: Hinc namque laryngis eroſio-
nes atque inde Tabes, cruentæ ſputa, &c. Etenim
etſi vomicæ pariat varia apneumata & pecto-
ris ſtrictutas: vix tamen tuſſes tabidas. Has
itaque ſuſpicatus ſum ex læſione aſperæ arteriæ
proſilire. Quod autem cuſtos non attingat ce-
45 rebri quidditatem; Conijcio ex iuuene robu-
ſto mihi noto, qui manè ac ſerò quotidiè mi-
ſeris ſubeſt ſcreatibus per annos aliquot: In-
terim cerebro, neruis & muſculis ſat validus.
Vbi autem vna facultatum eſt inſigniter læſa,
altera verò nequicquam: neceſſe eſt ambas pro-
prietate & eſſentiis diuerſas. Quapropter ſal-
tem, cuſtos laryngis & capitis longè diſſident.
46 Aër ergo poſtquam per pulmonem in thoracem
deductus eſt, ipſumque ſeptem tranſuerſum
(quod diaphragma nominatur) deorſum in for-
mam circularem detrudit, eius poros pene-
trat tranſcolatque bibitum aërem diaphragma
ideo. Quod ſat docent odores aliquot naribus
hauſti, ac tandem per ructum redditi. Sic nam-
que fumus carbonum vomitum citat, citiuſque
ſtomachum quàm cor affectat. Imò odor cada-
ueris longè poſt ſentitur circa ſtomachum. Sic
& prægnans fœtum mortuum geſtans, ipſum
cadauer olet anhelitu. Odor enim ille per vte-
rum atque diaphragma tranſiens, docet anhe-
litum, non ſolo cordis refrigerio; ſed toti in-
ſeruire. Sic quoque ex tabaci fumo ſtomachum
flauedine tinctum propter fuligines oſtende-
runt alij. Ita & laxantium perceptorum odores,
licet ipſa pharmaca ſaccharo & aromate palliata
ſint, horret ſtomachus, quia odoratu ſuo eoſ-
dem odores percipit. Ergò ſi odor, etiam aër ad

ſtomachum rectà pergit. Peſtis ipſa per inſpi-
ratum anhelitum introducta, plerumque circa
ſtomachum cuditur, idcirco vomitus, dolor ca-
pitis, ſopor, &c. Stomachum affectum incuſant
& oſtendunt.

IMAGO MENTIS.

1 *Timor Domini, initium & Charitas eſt finis Sapientiæ.*
2 *Homo, ad Dei imaginem factus.*
3 *Tres Atheorum claſſes.*
4 *Optatus Authoris.*
5 *Intellectio mentis intellectualis.*
6 *Mentis integritas intima, à caducis tolerāt abſque paſſione extinctionis.*
7 *Actio Mentis vix ſentitur in nobis.*
8 *Imagini diuinæ irriſores Athei primi.*
9 *Athei ſecundi, nouiter ſurrexere.*
10 *Manifeſtatur Athea horum inſcitia.*
11 *Varietas luminum vitalium.*
12 *Mens vt differt ab Angelo.*
13 *Intellectualis viſio Authoris.*
14 *Vanus optatus omnis extra Deum.*
15 *Miſeria Authoris.*
16 *Viſio animæ ſeparatæ à corpore.*
17 *Mentem eſſe figuratam.*
18 *Mens eſt ſubſtantia immortalis figurata figura Dei.*
19 *Error vulgaris circa Dei Imaginem.*
20 *Error putantium Dei Imaginem in ternario poteſtatum ſitam.*
21 *Contra Tauleri opinionem.*
22 *Imago Dei in homine hactenus non deſignata; quia eſt incomprehenſibilis.*
23 *Mens damnatur per accidens.*
24 *A morte non eſt amplius vel memoria vel reminiſcentia.*
25 *Voluntas eſt menti ſuperaddita accidentaliter poſt creationem.*
26 *In Cœlo voluntas fruſtranea.*
27 *Voluntas in cœlis apparet non quidem poteſtas: ſed ſubſtantialis eſſentia intellectualis.*
28 *Si Mens ſit Dei Imago, hac fuit Platoni cognita.*
29 *Mentis definitio.*
30 *Rationem non eſſe imaginem Dei.*
31 *Authoris opinio.*
32 *Deliteſcunt hæ duæ quidditates in anima per naturæ corruptionem.*
33 *Tantum per extaſin ſuſcitatur hic amor: nec aliàs in huius naturæ ærumnis.*
34 *Præciſiè intellectus.*
35 *Soluitur obiectio.*
36 *Triplicitas iſta, ſiue ternarius in mente, in omni Mundi ſyſtemate explicatur.*
37 *Eſt alia longè, quàm Ternarij ſimilitudo, pro Imagine Dei.*
38 *Deſcriptio iterata Mentis.*
39 *Mens quomodo ſeipſam intuetur.*
40 *Phantaſia ortus conſtitutiuus.*
41 *Longè aliter Mens intelligit.*
42 *Mentis prærogatiua.*
43 *Amoris viui explicatio.*
44 *Diſcrepantia intellectionum in mortalibus.*
45 *Cur iſtud deſiderium non ceſſet in Cœlis.*
46 *Deſiderij deſcriptio.*
47 *Quomodo peccatum in deſiderio Mentis.*

48 *Amor Mentis ſubſtantia etiam in mortalibus.*
49 *Quantum tenebrarum obtentum Menti, ex natura corruptione.*
50 *Imago Dei peſſumdata in damnatis.*

1 INITIVM Sapientiæ, timor Domini. Timor autem Domini incipit à meditatione mortis, & vitæ æternæ. Sapientiæ verò finem, modernorum plurimi, tenent cum Stoicis, eſſe cognitionem ſui ipſius. Ego, finem vltimatum Sapientiæ totiuſque vitæ noſtræ curſus brauium, voco charitatem, quæ nos comitatur, poſtquam cætera nos deſeruerint. Quapropter etiam cognitio ſui ipſius iuxta me, eſt duntaxat medium ad timorem Domini. Et cognitio vitæ, cognitionem animæ præſuppo-
2 nit. Siquidem vita & anima ſunt velut ſynonyma. Enim verò de fide eſt, hominem ad imaginem Dei creatum, ex nihilo in creaturam viuentem, eiuſque mentem nunquam perituram. Animas verò reliquas, cum viuere deſinunt, abire in nihilum. Cuius differentiæ pondera, alibi de ortu formarum. Aſt hactenus non ſat conſtat, in quo iſta ſimilitudo cum Deo, noſtri Archetypo conſiſtat. Dicam quæ ſentio, ſub humili ſubiectione Eccleſiæ. Nulla eſt cognitio operoſior ea, qua anima ſeipſam comprehendit, licet nulla ſit vtilior. Eò quod tota fides baſim ſtabiliat ſuper animæ indelebilem ſubſtantiam. Reperi quidem plures demonſtrationes, circa hanc veritatem libris diuulgatas: at earum nullam prorſus propter quid reſpectu Atheorum, vnicum & conſtans ab æterno nomen negantium.
3 Plato equidem tres ſtatuit Atheorum claſſes. Vnam nimirum, quæ nullos credit deos: Alteram deio, quæ deos quidem admittit; noſtri tamen incurios, rerúmque paruarum ſpretores, ideoque & neſcios. Tertiam tandem, quæ quamquam deos ac rerum minimarum gnaros credat; tamen minima precatiuncula flexiles atque indulgentes ſupponit. Creberrimum hoc genus Atheorum, inter Chriſtianos hodie, præſertim qui ſe profitentur perfectiſſimos. Audent nimirum quidlibet. Onera humeris aliorum grauatim imponunt, quæ ne digito attingunt; credentium loculos emungunt, ac morientibus cœlum venale exponunt, rebuſque ſecularibus atque ignotis politicis ſeſe vbique immiſcent, quatenus Religionem rebus politicis poſtferunt.
4 Seque ludimagiſtros, vt poetarum claſſibus inſtruendis præfectos cernunt e ita & Reip. clauo ſe aptos ingerunt neſcij. Supremus vtique optatus mens eſſet. Vt Atheis permiſſum eſſet, vnico ſaltem momento deguſtaſſe, quid ſit intellectualiter intelligere, quo mentis immortalitatem, velut tangendo, ſentiant. Ego ſaltem regulas, aut modum lubens ignoro, quibus poſſem intellectum alterius illuſtrare. Contriſtor tamen meritò, quod qui ſtudendo inquirunt ſemper veritatem; nunquam tamen ad eius ſcientiam perueniant. Quia litera inflati, charitatem non habent: ſed auaritia & ambitio in illis occultat Atheiſmum. Iamdudum autem didici, quod mens noſtra nequicquam intelligat per imaginationem, nec demum per figuras, aut imagines, niſi miſer atque ærumnoſus vacillantis rationis diſ-
5 curſus acceſſerit. Aſt vbi anima ſeipſam, vel in ſeipſa intellectualiter comprehendit, deficit ipſi ratio, & ſui ipſius imago, qua ſibi ſeipſam repræſentet. Id eſt, anima nequit ſeipſam apprehendere per rationem, vt neque per imagines. Poſtquam cognouiſſem, quod veritas eſſentiæ & veritas intellectus, ſe penetrauerint in vnitate & identitate: ſciui intellectum eſſe rem quandam immortalem, procul à caducis ſeparatam. Equidem mens non ſentitur; credimus eam tamen eſſe intus, non fatigari, nec morbis
agitari. Somnus ergo, furor, ebrietaſque non 6
ſunt mentis immortalis læſæ ſymptomata: ſed affectæ vitæ, animæ ſenſitiuæ paſſiones duntaxat. Nam & bruta, eiuſmodi paſſiones etiam tolerant. Nec enim exiſtimo æquum, rem immortalem pati à caducis, hiſque ſubſterni, aut ſuperari: Etenim mens ſentit & tolerat cruciatus inferens: non tamen ſuperatur, vt neque extinguitur. Ita caduco lumini nexa, patitur à caducis. Verum vt mens eſt in nobis, nec tamen à nobis ſentitur, ita eius continuæ & inconcuſſæ operationes, ſunt inſenſibiles. Nam quod in ſe eſt ſenſibile, nequit prorſus eſſe ſpirituale, ac merè abſtractum. Enim verò tamen etſi videatur nobis, nos nil intelligere per totalem diſcurſuum abſtractionem & ſequeſtrationem ab omnibus, quæ ſub ſenſum, ſub mentem intellectumque cadere poſſunt (idque ſubter initia contemplationum;) agit tamen in iſtis mens, ſuo modo inſenſili, & effi-
cacia ſpirituali. Quod ſic percepi. Confitens 7
namque, ſæpè non ſentit contritionis effectus, doletque apprimè illius ſuæ inſenſilitatis. Interrogatus tamen, an peccare vellet: reſponderet fortaſſis, ſe malle mori. Eſt ergo confitendo, inſenſilis mentis operatio, ſupernaturalis fidei effectus. Quia actiones intellectuales, alterius ſunt Magiſtratus clientes. Proin nempe docent myſtici, in ſola fide, abſque diſcurſu & cogitatione, mentem plus operari, ac operando, etiam plus proficere: quàm is, qui multis verbis orat & diſcurſibus, ſibi compunctiones excitat. At felix ille, cui permiſſum, iſtas inſenſiles mentis operationes percipere, eaſdemque reflectere in & ſuper poteſtates animæ ſenſitiuæ: ſicut ordinat fides operatiua. Vtpote hæc plerumque ſui veſtigia relinquunt in vitam deinceps, excitantque memoriam, in fide de cætero operantem,
cum gratia. Athei & Chriſtianorum libertini, 8
primi rident in nobis, ceu fictam Dei imaginem, vel nos ad Dei imaginem, creatos. Alij
verò ſecundæ claſſis Athei, credunt non ſolùm 9
nos ad Dei imaginem creatos: ſed in nobis, identitatem cum immenſo atque increato numine fingunt. Nec hominem à Deo, in ſubſtantia aliàs differre, quàm partem à toto: quodque initium habuit cum non principiato. Non autem in eſſentia, aut proprietate interna. Id quod ſanè præter blaſphemiam, ſtoliditates ha-
bet plurimas. Siquidem quicquid incepit, eo 10
ipſo eſt creatura. Inuolueret autem impoſſibilem imperfectionem in Deo, poſſe aliquid præter ſe creare in ſubſtantia, aut eſſentia ſibi compar. Nam etiam per Philoſophiam conſtat, ſingulas partes infiniti, neceſſariò omnino eſſe infinitas: non poteſt autem creatura, ſecundùm ſubſtantiam, eſſe magis infinita, quàm fuit ſecundùm eſſe, exiſtere & durare, compar æterno enti, ſtultumque eſt ergo credere, animam eſſe partem ſubſtantiæ diuinæ, aut illi eſſentialiter ſimilem, quæ poteſtate, magnitudine, duratione & glo-
ria,

tia, ex nihilo iocepit. Si ergo Deus, non potuit
facere animam humanam, tanquam ſuæ diuini-
tatis partem, cum infiniti nullæ ſint partes, aut
minoritates: non eſt igitur anima eiuſmodi à
Deo facta. Ergo ex oihilo ſponte effluxit, ſeſe-
que aliàs feciſſet antequam fuit. Immenſum er-
go errant, credentes quidditatem imaginis di-
uinæ, ſitam in mente, per ſubſtantiæ eſſentiæ-
que identitates. Cùm diſtent ab inuicem vnde-
cunque, termino infinitudinis. Sponteque in
nihilum mens humana laberetur, vnde incepit,
rediret, ac diſſolueretur iterum: niſi per diui-
nam bonitatem in eſſe conſeruaretur. Habet-
que mens permanentiam æternam deinceps,
non à ſui eſſe: ſed ab eſſentia æternitatis, ſibi
gratis donatæ, & conſeruatæ. Itaque aliundè, &
infinities ſe potentiore. Sat ergo. Quod mens
ſit ſubſtantia ſpiritualis, vitalis, & luminoſa
11 creatura. Cumque luminum vitalium ſint plu-
ra genera, atque ſpecies: lumen iſtud mentis,
in eo à cæteris vitalibus diſcrepat: quod ſit ſub-
ſtantia ſpiritualis, ac immortalis: reliqua au-
tem lumina vitalia, non ſint ſubſtantiæ forma-
les: quanquam ſint formæ ſubſtantiales, ideo-
que per mortem in nihilum recedant, non ſecus
12 atque flamma candelæ. Mens autem ab Ange-
lis differt. Quod ſit ad imaginem, ac Dei æ-
terni ſimulachrum. Habet namque mens iſtud
lumen, ſubſtantiamque luminoſam, ex dono
creationis, cum ipſamet ſit lumen iſtud vitale.
Aſt Angelus non eſt ipſum lumen, nec habet
lumen geniale ſibi internum: ſed eſt ſpeculum
luminis increati. Adeoque in eo deficit, à veræ
imaginis diuinæ perfectione. Alioqui namque,
cum Angelus ſit ſpiritus incorporeus, ſi ex ſe
eſſet luminoſus, perfectius Dei imaginem ex-
primeret, quàm homo. Porro, quicquid Devs
plus diligit, id eo ipſo eſt nobilius: ſed Devs
dilexit plus hominem, quàm Angelum, qui ad
redimendum naturam Angelicam non eſt fa-
ctus figura cacodæmonis: prout Agnus ter glo-
rioſus, Mundi Saluator, aſſumpſit naturam ſer-
ui, vt hominem redimeret. Nec etiam hic ob-
ſtat, Quòd minimus in regno Cœlorum, ſit ma-
jor Ioanne. Nam Filius hominis, non eſt mi-
nor io dignitate, & eſſentia, Angelo; etſi etiam
paulo minus ab Angelo ſit minutus. Quoniam
Filius hominis, forte viuendi, minutus eſt pau-
lominus ab Angelis, dum homo eſt factus. Sic
& Ioannes. Idcircò etiam Angelus ſemper ma-
net ſpiritus miniſtrans: nuſquam autem legitur
amicus, aut Filius Patris, deliciæ Filij hominis,
templumque Spiritus Sancti, in quo Tergloria-
ſa Trinitas ſuam facit manſionem. Iſta nempe
eſt auguſta prærogatiua imaginis diuinæ, quàm
lux æterna imprimit in omnem hominem, ve-
nientem in hunc mundum. Anno 1610. poſt
13 longam contemplationis laſſationem, vt ali-
quam mentis meæ cognitionem adipiſcerer;
quodque tum adhuc putarem, cognitionem ſui
ipſius eſſe Sapientiæ complementum aliquod:
lapſus forſitan in ſomnum, extra rationis ſemi-
tas raptus, videbar eſſe in aula ſatis obſcura.
A manu læua menſa erat, in qua lagena, cui pa-
rum liquoris inerat, dixitque vox liquoris ad
me. Viſne honores & opes? Obſtupui ad vo-
cem inſolitam. Obambulaui, mecum penſi-
tans, quid iſtud deſignaret. Ad dexteram in-
terim rima viſa eſt in pariete, per quam lux
quædam inſolito ſplendore oculos perſtrinxit,
quæ me liquoris, vocis & prioris conſilij fe-
cit immemorem. Quia vidi, quod ſuperat
cogitatum verbo exprimibilem. Actutum de-
in rima illa diſparuit. Inde ad lagenam ite-
rum ſed mœſtus rediens, hanc mecum ab-
ſtuli. Conabar autem liquorem deguſtare, lon-
goque labore, phialam aperui, ac horrore
perculſus, ſomno excidi. Remanſit autem præ-
cedens ingenſque deſiderium cognoſcendi ani-
mam: quò deſiderio per 23. ſolidos annos an-
helaui. Quia tandem anno 1633. in anxiis for-
tunarum afflictionibus, cum vitæ meæ tamen
ſabbatiſmo ex inſontis vitæ ſecuritate propina-
to, vidi in viſione mentem meam figura hu-
mana. Erat autem lux, cuius homogeneum
totum erat actiuè cernens, ſpiritualis ſubſtan-
tia, cryſtallina, proprio ſplendore lucens. Ob-
uoluebatur autem in altera nubiloſa parte, tan-
quam ſui ſiliqua, quæ an ſplendorem aliquem
ex ſe haberet, non potui diſcernere, propter
fulgorem ſuperlatiuum ſpiritus cryſtallini in-
tus contenti. Iſtud tamen facile aduerti, quod
nota ſexualis non eſſet niſi in ſiqua. Cryſtal-
li autem ſigillum, erat lux ineffabilis ſic re-
flexa, vt ipſa cryſtallus fieret incomprehen-
ſibilis. Idque non per negationem aliàs, quàm
quod verbo non ſolùm nequeat exprimi: ve-
rùm inſuper, quod neſcias quidditatem rei,
quàm cernis. Et tum ſciui, quod iſta lux eſſet
eadem, quàm 23. annis ante, per rimam vi-
deram. Ego ſaltem inde comprehendi vanita-
tem longi deſiderij. Nam vtut pulchra eſſet 14
viſio: attamen inde nequicquam perfectionis
ſibi mens acquiſiuit, Cognoui namque, quòd
mens in ſomniali viſione, velut perſonam ter-
tij egiſſet, nec eſſet tanta optatur digna repræ-
ſentatio. Quod autem ad Dei imaginem ſpe- 15
ctat, nil potui vnquam concipere, ne quidem
in abſtracta intellectus meditatione, quod non
eadem opera, aliquam præ ſe ferret figuram,
ſub qua ſtaret in conſiderante. Nam ſiue rem
concipiam per ſui ideam imaginando, ſiue ve-
rò intellectus ſeſe tranſmutet in rem intelle-
ctam; ſemper conceptus ſtetit ſub aliqua figu-
ra. Nec enim potui quidditatem mentis im-
mortalis, cum exiſtentia indiuiduali, conſide-
rare omni orbatam figura; nec quin ſaltem re-
ſponderet figuræ humanæ. Nam quoties ani- 16
ma ſeparata, videt aliam animam, Angelum vel
cacodæmonem, fit iſtud cum ſcientia, hæc ſibi
adeſſe, dum animam ab Angelo, itemque Petri
animam, à Ioannis diſtinguit. Siquidem eiuſ-
modi diſtinctio, ſola viſione animæ propria
contingit, quæ viſio animæ alteritatem exter-
nam ideoque & figuralem includit. Siquidem
Angelus ita eſt in loco, vt ſimul non ſit alibi.
In quo neceſſariò includitur tam localis quàm
figuralis circumſcriptio. Dein. Corpus huma- 17
num, vt tale, nequit ſibi dare figuram huma-
nam: ſculptore ergo opus habuit, qui intra
materiam ſeminis, clauderetur atque in eam
aliunde deſcendiſſet. Is tamen, in quantum
forris eſſet materialis, non magis ex ſe quàm
ipſa corporis maſſa vim habet figurandi. Ergo
præcedit aliquid in maſſa, quod immateriale
planè, reale tamen, & effectiuum initium eſſet,
cuius figurandi ineſſet per impreſſionem ſigil-
larem. Parentis ergo anima, dum extrorſum
labitur, luſtratque corpus ſeminis in aura qua-
dam, ſui ſigillum atque figuram adumbrat, quæ
ſeminum

ſeminum fœcunditatis cauſa eſt. Alioqui, ſi anima non eſſet figura, ſed figura ipſa corporis velut ſponte naſceretur: iam truncus aliquo membro, niſi truncum quoque generaret: eo quòd corpus illius generantis non ſit integrum, at ſaltem in ſpiritu inſito illius membri deficiat. Si itaque figura ſemini inſeratur: A vitali extra ſe initio & priore iſtam ſuſcipiet imaginem. Sin autem anima figuram ſemini imprimat, non mentietur caoticam, vel alienam faciem: ſed ſui ipſius depinget Iconem. Sic namque brutorum animæ, ſpeciem ſuam ſeruant generando. Mens autem, licet ſuæ originis ergo ſit ſupra naturæ leges: quo tamen pede ſemel eſt ingreſſa naturæ limen, aliique incorporata, atque ſociata, deinceps quoque ſuis legibus coercetur. Eo quòd vitalium generationum ſeruetur vniuocus progreſſus, aſcenſus, deſcenſus, limitatio, ac finis. Nec enim alioquin abſurditatibus caret, quod tanti operatio, (qualis eſt generatio humana, ac ſpeciei continuatio) citra Mentis cooperationem contingeret. Neceſſe eſt ergo ſeminis dari fœcunditatem, per vitalium principiorum participationem, & determinationem ſpecificam. Quod ſanè non aliàs contingit, quàm per ſigillationem animæ, in ſpiritu ſeminis, vnde materia requiſitam maturitatem & adumbratam figuram nanciſcitur: vt tandem à creatore formalem lucem vitæ, ſiue animam ſuæ ſpeciei, cuius ſimilitudo in figura exprimitur, impetret. Porrò de fide eſt, mentem noſtram eſſe ſubſtantiam nunquam interituram. Cuius ſubſtantiæ noua ex nihilo fabrica, ſoli competat creatori. Qui ſi ſibi complacuerit, ſolam mentem in ſuam imaginem adoptare. Videtur etiam conſequens, immenſum & ineffabilem Deum eſſe figuræ humanæ, idque argumento à poſteriori, ſi argumentorum aliqua ſit vis hoc

19 obiecto. At quia corpus non rarò ſit defectuoſum; putarunt glorioſam Dei Archetypi imaginem, in Mente repræſentatam, conſiſtere duntaxat in poteſtate rationali. Neſcij, quòd vis rationalis ſit intellectûs ſerua, non autem de eſſentia, vt neque ſocia inſeparabilis. Quod iam Tractatu de venatione ſcientiarum expoſui. Alij verò tenent, animam, Dei imaginem proximè exprimere, per ſuæ ſubſtantiæ ſimplicitatem vniuocam, & ſuarum poteſtatum ternionem: Intellectus nempe, Voluntatis, &

20 Memoriæ. Quæ ſimilitudo ſemper viſa mihi fuit anilis, vt Mens ſingulari valore eſſet Dei imago: Siquidem imago ſimilitudinem eſſentiæ, atque figuræ: non autem ſolam numeri paritatem, inuoluit. Imò ſi anima, in ſui ſubſtantia, repræſentet ipſum Deum, iam intellectus, voluntas, & memoria, non erunt poteſtates, proprietates, vel accidentia animæ. Adeoque ceſſabit ſimilitudo ternionis, maleque quadrabit eiuſmodi imago Typo; cuius creditur imago. Deinde abſurdum, perſonas Trinitatis comparare memoriæ, aut voluntati. Cum nulla perſona Sacroſanctæ Trinitatis ſolam voluntatem, aut voluntas, ſeparatam in Deo perſonam repræſentet. Tres etiam poteſtates in anima, nequeunt vllatenus imaginem, aut propinquius ſuppoſitum, exprimere, quàm nudum ternionem accidentium, in ſubſtantiam animæ congeſtum. Quo ſenſu anima, minus Dei imaginem denotat, quàm fruſtum quodlibet ligni. Quod nempe per ſui analyſim, ſalem, ſulfur, & liquorem exprimit; non autem (inſtar mentis, in præfata ſuarum poteſtatum, & perſonarum diuinarum ſimilitudine) tres duntaxat poteſtates, ſiue, nodum ternarium. Quodlibet lignum enim habet tres ſubſtantias, ſub concreti vnitate concluſas. ſeparatas quidem in ſuppoſitis, quæ in ſui connexione vnicam tantum ligni ſubſtantiam faciunt. Taulerus verò animam, non quidem in 21
tres poteſtates: ſed in duas diſtinctas partes, ſecreuit. Inferiorem ſcilicet, ſiue exteriorem, quam peculiari nomine animam: atque alteram ſuperiorem, interiorem, quamque fundum animæ ſiue ſpiritum vocat. Qua parte ſola ſpecialiter Dei imaginem contineri ait. Ad quam Diabolo non eſt acceſſus: quia ibidem regnum Dei eſt. Vtrique autem parti longè diſpares actus, atque proprietates aſſignat, quibus vtramque inuicem diſtinguit. At ſaltem, ſanctus vir ille, animæ delet ſimplicem homogeneitatem, quæ tamen potiſſimum Dei ſimilitudinem exprimere debet. Vel ſaltem, negat hactenus, Dei imaginem propagatam, per totam animam hominis. Certe non facilè credam animæ immortalis dualitatem, aut binarij alteritatem: ſi in ſui ipſius eſſentia vnitatem exhibere debeat. Quin potius, credam in ſimpliciſſima vnitate, Indiuiſibili homogeneitate ſpiritus, ſub immortalitatis, & indiſſolutionis, identitatiſque ſymbolo, extra omnem connexionem, mentem Deo magis aſſimilari. Non eſt ergo glorioſa imago Dei, 22
ſeparata ab anima, vt nec ſeparabilis: ſed ipſa mens eſt glorioſa imago, tam intima animæ, quam ipſamet anima ſibi? Idcirco enim dici aut cogitari nequit ſimilitudo, inter mentem & Deum, cum Deus ipſe totus ſit incomprehenſibilis, nec vnquam cogitari poſſit ideo identitatis vnitatiſque character, in quo fundetur iſta ſimilitudo. Sat eſt, Quod mens ſit ſpiritus, Deo dilectus, homogeneus, ſimplex, immortalis, in Imaginem Dei creatus, ens vnicum, cui mors nil addit, aut ab eo aufert, quod ſibi in ſimplicitatis eſſentia ſit geniale. Et quia à ſui conſtitutione, & deſtinatione, eſt beatitudinis par- 23
ticeps: idcirco damnatio illi eſt per accidens ſuperueniens, præter inſtitutum nempe, propterque defectum poſterum. Ergò mens, ſeparata a corpore, non vtitur plus memoria, neque inductione reminiſcentiæ, intuitu loci, aut durationis: ſed vnicum nunc illi & ibi continet omnia. Ideoque ſi qua ſuperſtes eſſet illi memoria, 24
fruſtranea in æternum & onero ſa eſſet. Vt & reminiſcentia: quippe quæ non niſi per rationis diſcurſum iam mortuæ in actum deducitur. Adeoque in æternitate non amplius locum habent. Vt ſcilicet nudæ veritatis aſpectu, ac fruitione, ſine occaſu, defatigatione, atque defectu, ſtat anima extra memorandi neceſſitates. Saltem ſtaret anima beata extra præfatum poteſtatum ternarium, ideoque nec amplius Dei imaginem repræſentaret: cuius ſolius ergo tamen eſt condita. Imò penitius inſpiciendo, non reperio in homine mortali memoriam ſingularem, aut ſeparatam animæ poteſtatem; ſed nudum reminiſcendi modum: quo immemores, per ſubſidium imaginationis (quæ eſt intellectûs vicaria) memoriam artificialem concinnant, longeque fortiorem, quàm illorum altàs memoria eſſet naturalis: Quinimò cum vita, ſi- 25
mul recedit voluntas ab anima; videtur ideo accidentaliter, velut animæ adiecta. Nam Deus,

poſt

poſt creatum hominem , eandem conſtituit in
manu arbitrij ſui. Quod denotat , oedum po-
ſterioritatem : ſed etiam proprio modo , volun-
tatem non eſſe menti initialiter eſſentialem,
quæ ex conceſſione , talenti inſtar, eſt adiecta.
Vt homo viam, quam eligere mauult, ſequatur.
Alioqui ſanè in tota rerum ſcena , nulla eſt ho-
mini poteſtas perniciosior, voluntate libera; quip-
pe quæ ſola omne parit diſſidium , inter Deum
& hominem. Quapropter eiuſmodi facultas , io
æternitatis beatitudine , locum ſaltem habere
nequit. Sublata autem volendi libertate , perit
quoque ipſamet voluntas , aut tormento erit
fruſtranea. Voluntatem idcirco aiunt in Cœlis
confirmatam , ſeu potius proinde ablatam. Id
eſt, cœlites non poſſe velle, aut velle velle , niſi
quod vult Deus. Quique ſuot io charitate &
gloria, non poſſunt oon velle quæ ſunt charita-
tis. Ceſſat itaque voluntas hominis , dum vo-
lendi libertas eſt liquata. Ac per conſequens, vo-
26 luntas eſt poteſtas animæ caduca. Quia nequit
animæ beatæ inſeruire aut prodeſſe. Dum nec
amplius in actum deferri poteſt, poſterque dun-
taxat optatio quæ in Cœlis non eſt , vbi optabi-
lium eſt plena ſatietas & poſſeſſio cum omni
abuodantia. Eſſet ergo voluntas animæ beatæ,
onerosa appendentia. Sat eſto, io hac vita , po-
27 teſtate volendi, theſaurizaſſe. Perit itaque cum
vita, poteſtas volendi , ac ſe manifeſtat voluntas
ſubſtantialis , ab intellectu , mentiſque eſſentia,
nequicquam diſtincta , ideoque ab accidente
volendi libero, diſtinctum habens eſſe. Nam ſi-
cut vis phantaſtica , per deliria alienatur, deli-
rat , & cum vita perit : Ita ceſſat volendi pote-
28 ſtas libera. Platonis Parmenides , aliquouſque
intellexit , quod in Deo non ſint accidentia, nec
ſit dualitas, ab eius eſſe diſtincta : quocirca con-
cludo , ſi mens eius imaginem referre debeat,
ſaltem omnis mentis proprietates colliqueſcere
debeat , in ſubſtantiam intellectiuam ſimplicis
lucis. Perinde vt fumus , per flammam accen-
ſus , in figura materiaque : eſt idem cum flam-
ma. Sic anima eſt nudus & purus intellectus, &
29 imago increati luminis. Adeo ſicut oculus nil
verius aut proprius aſpicit quàm Solem, cætera-
que cuncta propter ipſum : ſic anima beata non
iotelligit quicquam verius quàm lumen , quo
intus illuſtratur & potitur , vnde ſcilicet tota-
liter atque immediatè dependet. Sed ſicut ocu-
lus non fert Solis obtutum : ſic mens nequit in-
telligere Deum, niſi quantũ Charitatis habuerit,
ad cuius menſuram quoque Deum intus glo-
rioſe poſſidet. Intellectus enim eius liber , in-
telligendo acquirit rei intellectæ vſurpationem,
quatenus commigrando transformat ſe , in be-
neplacito complacendique ſtudio, ad vnitatem
lucis , quæ ipſum penetrat penetrandoque bea-
tificat. Sic nimirum mens : principaliter atque
primariò, Deum contemplatur intelligendo , il-
luſtratur penetratiuè , ſicque Dei imago , quam
refert , eandem tranformando , ſibi aſſimilat.
30 Qui verò imaginem Dei in ratione locarunt, ar-
gumentantur. Quòd lex ſit imago Dei , lex au-
tem ſit inſcripta animabus noſtris per Ratio-
nem : adeoque animam putant ſimulacrum Dei.
Quatenus rationem. At non conſiderant , quod
anima ſic contineret quidem Dei imaginem: ſed
non proindè , ipſa mens eſſet eſſentialiter ipſa-
met lex. Non aliter quàm lex & anima differunt
eſſentiæ ſuppoſitionalitate. Nondum enim erat

lex , dum anima hominis iam erat creata. Ego
autem de venatione ſcientiarum oſtendi, blaſ-
phemum eſſe , in Rationem imaginem Dei re-
tuliſſe. Cum nulla ſit rationis ſimilitudo , vel
comparatio facultatis incertæ & caducæ , cum
Deo. Dicam ergo mea. Intellectus etenim ha- 31
bet ſibi coæqualem & ſubſtantialiter colliqua-
tam & vnitam voluntatem intellectiuam , non
quidem quæ ſit poteſtas vel accidens; ſed ipſum
lumen intellectuale, ſubſtantia ſpiritualis, eſſen-
tia ſimplex, indiuiſa : ab intellectu ſeparata, per
ſuppoſitionalitatem ſui eſſe , incomprehenſibili
modo ; & non in eſſentia. In mente pariter eſt
tertium , quod defectu ethymi , dico Amorem,
ſiue deſiderium perpetuum. Non quidem ha- 32
bendi, acquirendi , poſſidendi, aut fruendi : ſed
amandi , ſeu complacendi : duobus præfatis æ-
quale , æqualiter ſimplex in vnitate ſubſtantiæ.
Quæ tria , ſub vnica animæ & indiuiſibili ſub-
ſtantia, in vnitatem colliquata ſunt. Non eſt au-
tem amor ille actus aliquis voluntatis : ſed pro-
cedit ſimul ab intellectu & voluntate ſubſtan-
tialibus, tanquam diſtinctus , & glorioſus actus.
Nec demum amor ille , eſt paſſio : ſed eſſentia
dominans , & actus glorificans. Voluntas ergo
& amor huius loci , nequicquam commune ha-
beot , cum voluntate viri, aut carnis : quia ſunt
tituli eſſentiales, quibus ſub egeſtate verborum,
imaginem Dei quodammodò mens repræſen-
tat. Eo quòd intellctus Deum intelligit , inten-
dit, ac omni mente amat , indiuiſo amoris vo-
coque complacentiæ, ſeu deſiderij actu, in om-
nimoda ſimplicitate ſui. Ab initio autem crea-
tionis fuere hæc duo cum intellectu, nempe vo-
luntas & Amor , intellectualia : nec putandum
ab obitu eadem de nouo ſuſcitata : cum ſint de
eſſentia mentis ſiue imaginis Dei. Sed mox vt
intellectus ceſſit turbidas phantaſiæ ſenſitiuæ: ſic
& voluntas , & amor intellectualis , per corru-
ptionem naturæ voluntatem atque memoriam
adiniſerunt, quæ cum anima caduca in nihilum
abibunt , perſtite integritate mentis. In extaſi
enim ſæpè obdormiunt , intellectus, voluntas
& memoria, ſolo ſuperſtite amoris actu igneo,
ſic autem à tribus illis diſtincto , vt tamen non
ſit ſine intellectu & voluntate ſubſtantialibus,
ſibique alioquin adæquatis. Amor ergo, ſopitis 33
ſe velut aliis , ſtat in ſuperficie, quamdiu alia ab-
ſorbuerit. In hac vita autem , amor eſt deſiderio
prior, quia eſt paſſio facultatis amatiuæ , quæ ab
illa mentis ſuppoſitionalitate (quæ ſubſtantialis
amor eſt) procedit , atque corporeæ facultatis
iconem refert in hac vita : Ideoque in ataxiam,
atque in diſſolutionem , prona ruunt ſingula.
Sed in cœlitibus , amor ille nec prioritatem , vt
neque diſtinctionem, à deſiderio conſtituit, nec
poteſtatis naturam habet, vt nec eſt habitus, aut
actus volendi , nec ſubſiſtit extra intellectum.
Itaque intellectus eſt lumen formale, atque ipſa- 34
met animæ ſubſtantia , quæ intuitiuè cognoſ-
cit, abſque oculorum ope , prout & ſine oculis
diſcernit, vult, amat , atque deſiderat in ſui vni-
tate , quicquid in ſeipſo comprehendit , & vo-
lendo iudicat. Nec enim tum amplius recor-
datur , per repetitionem ſpecierum , rei ſemel
ſcitæ , in imagine : nec per circumſtantias indu-
citur amplius ad cognoſcendum Sed omnium
intellectorum eſt vnica ſimul cognitio , & ad-
ſpectus intuitiuus , intra ſe. Ita tamen , vt vnum
cognoſcat magis perſonaliter quàm aliud , dum
intellectus

intellectus ſuper intellecta ſe reflectit in verita-
tis diſtincta vnitate. Non ſecus atque modò,
in memoria artificiali, vbi recordatiua illa me-
moria non eſt diſtinctus actus, ab inductiuo iu-
dicio intellectus. Itaque iſtud eſt magis geniale
menti, iam à turbulentiis phantaſticis intelli-
35 gendi ſemel expeditæ. Neque enim his obſtat,
Quod in viuis memoria inſeruidat, ſoſpite iu-
dicio, vel contra. Sunt nempe heterogeneæ
facultates animæ ſenſitiuæ, diſtinctæ in corpore,
quia per modum recipientis conceptæ ſunt, per
36 animam mortalem. Provt & non animatis ſur-
dam quandam obiecti cognitionem competere
annoto: ſenſum item & obiecti affectionem.
Quæque ideo ſympathetica dici cœperunt. Quæ
ſurda obiectorum perceptio, eſt illis inſtar vi-
ſus & intellectus. Nam ineſt illis præterea (ete-
nim quæcunque à mentis ſimplicitate longius
recedunt, eo ipſo in multiplicitates functio-
nom, magis prona) virtus atque dos quædam
vitalis, alicuius bonitatis, valoris & energiæ, ad
fines a creatore deſtinatos. Provt eſt & tertia
poteſtas, ex vtraque præcedentium reſultans:
quæ eſt lubili ad occurſum iuuantium, aut auer-
ſionis à nociuis. In quibus ſpectatur quædam
affectio erga obiecta, itemque metus, fuga, &c.
Qui triplex gradus, adhuc manifeſtior, in ſtupi-
dioribus inſectis, & hominibus veſanis quibus
nullus præſidet intellectus, ſolaque viſualis lu-
minis poteſtas, gubernatrix elucet. His tamen
præterea adeſt actus virtutum ac functionum
vitalium, propter quas exſiſtunt. Ac tertiò ineſt
illis longè clarior actus iubili, vel auerſionis.
Quæ in aliis ſenſitiuis adhuc longè potentius
explicantur. Quibus nimirum competit ſenſitiua
quædam imaginatio, cum rationis aliquali diſ-
curſu, illis loco intellectus, plus minuſue in ſin-
gulis elucens. Adeo vt ſagacitas, voluntas, me-
moria, illis ſubter apprehenſionem intellectus
cadant. Mutatis tamen continuò obiectis &
functionibus, iuxta materiem, in diremptiones
ac ſingularitates proclinem. Quæ ſcilicet reci-
pientium diuerſitates ideo accuſat. Eſt & his
poteſtas bonitatis ac virtutum emanatiua, qua
animæ plus minuſue propendent, in ſuarum
virtutum feritatumve exercitia. Eſtque tandem
& illis ſua complacentia, tædium ac thymo-
ſis, in obiectorum conſiderationes; ita ani-
mabus ſenſitiuis counita, quòd via ſit poſſibile,
duas contueri perſonas, quin mox vni magis
quàm alteri addicamur. Hæcque in corporali-
bus, per modum recipientis, erunt ob id in ho-
mine magis clarificata. Finaliter, nolim itaque
37 imaginem Dei in homine conſiderari, ob terna-
rium aliquem facultatum: qui aliis rebus in
Mundi ſyſtemate hactenus competit. Quia di-
gnitas imaginis Dei, non participatur vllatenus
ab aliis creatis. Siquidem imago Dei eſt dun-
taxat intima menti, tamque illi propria, quàm
eſt ipſi ſua ipſius eſſentia. Proprietates verò re-
liquæ, non ſunt ipſa mentis eſſentia: ſed eſſen-
tiarum producta, ac poſteriora. Quia non eſt
condignum maieſtate imaginis diuinæ, ex
qualitatibus deſumi. Nam aliarum rerum pro-
prietatibus colliqueſcunt in animæ eſſentiam,
ex vi imaginis diuinæ. Sin autem tanquam at-
tributa, vel producta cenſeatur: id propter
miſerum vulgò intelligendi modum, aſſue-
38 nimque abuſum. Siquidem mens eſt vnus
actus, purus, ſimplex, formalis, homogeneus,
indiuiſus, & immortalis, in quo, proximè Dei
imago incomprehenſibilis incomprehenſibili-
ter eſſentialiterque conſiſtit, mentemque for-
mat. Adeò, vt in iſta imagine, etiam omnes
poteſtates, nedum deponant naturam attribu-
torum; verùm etiam ſuas ſuppoſitionalitates
colligant in vnitatem indiſtinctam. Eò quod
anima ſit in ſe lux quædam ſubſtantialis: ſiue
ſubſtantia ita lucida, quod ſuppoſitis non ſit
diſtincta ab ipſamet luce: Eiuſque intellectus,
eſt ita lux mentis, vt ipſa mens ſit merus in-
tellectus lucidus. In hac enim ſui ipſius luce,
mens ſeparata à corpore tota per totam ſe vi-
det, intelligitque: quorſum nec cerebro,
nec corde opus habet. In quibus nempe or- 39
ganis ſubſtantia mentis, proprietatum proſa-
piam tantum aſſumere videtur. In corpore ni-
mirum, dum ipſe intellectus abſtractus, vti-
tur corporalibus organis, quibus obligatur,
& per ſuam ſedem animæ ſenſitiuæ in pro-
fundum corruptæ illius naturæ, vt demer-
ſus eſt, vim qualitatiuam repræſentet, ac aſſu-
mat, quæ Imaginatio dicitur. Quæ ex ſocie- 40
tate poteſtatis phantaſticæ, ipſius animæ ſen-
ſitiuæ & intellectus ſplendore, in organis de-
generato, quadam combinatione conſurgit,
in poteſtatem qualitatiuam præfatam. Proin-
de iſta facultas laſſatur imaginando, ſuccum-
bit, non rarò quoque demens fit, ac imaginan-
do caneſcunt pili. Aſt mens ſemel ſeparata, in-
telligendo fatigatur nunquam. Quinimo ima-
ginatio in viuis nedum laſſatur: ſed etiam à
ſeipſo, non habet ſpecies intellectiuas, quas
non hauſit ab obiectis ſenſibilibus. Ideóque
vis intellectiua, quæ cum animæ ſenſitiuæ fun-
ctione phantaſtica concurrit, ſequitur organi
indolem, atque vitæ ſenſitiuæ arbitrium, non
ſecus atque alibi in naturalibus effectus ſequi-
tur debiliorem partem ſuarum cauſarum. Sed 41
anima, quidquid ad noſcendum volendum-
que, pro ſemel, aut pro ſæpius, requirit: id to-
tum à ſeipſa, & non ab alieno extrinſeco, ha-
bet. Non enim animæ beatæ oritur voluntas
bona ſubſtantialis, à re intellecta: ſed eſt ſua
bonitas amoris, per quam mens beata ſub-
ſtantialiter, & non qualitatiuè eſt bona. Quam 42
prærogatiuam habet, quia typica imago diui-
nitatis. Corpora verò, perpetua labuntur ſpon-
te, in formarum attributa, heterogeneitatem,
viciſſitudines & diſſolutiones. Ergo Amor de- 43
ſideriumve mentis, non eſt functio poteſta-
tis appetitiuæ: ſed eſt ipſa mens intellectualis
& volens. Quæ ſub vnitatem indiuiſibiliter
ſunt copulata, in identitate & ſimplicitate
quàm maxima. In mortalibus tamen ſeparata
tam propter organorum neceſſitatem, fun-
ctionum diſparitates, quàm animæ ſenſitiuæ
miſturam. Siquidem nunc ſæpè deſideramus, 44
quæ intellectus iudicat non deſideranda, &
voluntas optaret non aduentura. Neceſſe eſt
autem res, quarum operationes ſunt diſcretæ,
eaſdem in radice ſui eſſe diſtinctas per mo-
dum, quo ſingula ſeparamur. In mente qui-
dem ſola ſuppoſitionalitate relatiua: In anima
ſenſitiua autem, iuxta corpoream & qualitati-
uam naturam. Ideoque mentis iſtud deſide- 45
rium amoroſum, eſt animę ſubſtantia. Et li-
cet in Cœlis ſit deſiderabilium plena ſatietas,
fruitioque perpetua; non ceſſat tamen proin-
de mentis deſiderium, quod eſt ſtudium com-
placen

placentiæ;nec hoc paſſionem menti infert, pluſ-
quam ipſa Charitas : Quippe quæ in radice,
ſunt vnum ac idem. Alioqui ceſſante præfato
deſiderio, vel mox ſatietas, vel inſenſilitas frui-
46 tionis, aboleretur in cœleſtibus. Eſt itaque
illud deſiderium, ſiue amor, fomes delectatio-
nis interminabilis. Patet ergo, in mente intel-
lectum, voluntatem atque amorem, ſubſtantia-
liter conuenire. In anima verò ſenſitiua, operatio-
nes diſtingui, è radice facultatum diuerſarum,
dum intelligimus non deſiderata, deſidera-
mus quoque quæ nollemus, nec planè noſci-
mus. Volumus denique dum quis tendit ad
ſupplicium) quæ non deſideramus ſed nolle-
mus. Vnde contingit, deſiderium ſuperare vo-
luntatem, ac viciſſim voluntatem cogere deſi-
derium : adeoque eſſe mutua atque pugnantia
imperia. Quæ cuncta contingunt in mortali-
bus, quamdiu ſenſitiua trahit poteſtates ſuas, in
multiplicem diuiſionis ataxiam. Sic ſtultè de-
ſiderantur impoſſibilia, præterita item, optan-
tur præſentia, vel non accidiſſe. Sed deſide-
47 rium, de quo loquor, occultatum cum mente,
niſi de mentis eſſentia eſſet, non peccaret qui
vidit mulierem ad concupiſcendum eam, ante
voluntatis conſenſum. Deſideramus ergo nunc,
per æmulas mentis facultates, in ſenſitiua, quo-
rum effectus à voluntate & iudicio recuſan-
tur. In modo etiam, nunc aliter enim operatur
deſiderium, ſiue amor, atque aliter voluntas.
Pariter in motu diei, ſiue duratione, deſiderium
ſæpè præcedit, ſequiturve velle, ſuperatque
vnum viciſſim alterum, vt quid diſtinctum à
ſe coërceat, idque totum in caducis : quia ex
48 animæ ſenſitiuæ thymoſi. In cœleſtibus verò
reſurgit amor ille, tanquam mentis ſubſtantia:
nil enim eſt ibi deſideratum, quod non voli-
tum. Idque, tam quoad actum, quàm ſubſtan-
tiam, in vnitatem eſt collectum. Quamquam
habeant ſuppoſita in radice diuerſa. Quod pla-
nè ſuperat modum intelligendi in mortalibus.
Quia in homine, Regnum Dei, nunc eſt qui-
dem : ſed incomprehenſibili modo : Poſt mor-
tem verò, idem Regnum cuncta in vnitatem
ſui colligit. Ergo primaria imago Dei eſt in
mente, cuius ipſamet eſſentia eſt ipſiſſima Dei
imago. Quæ imago nec corde cogitari, nec
verbis in hac vita exprimi poteſt, quia Dei ſimi-
litudinem refert, extra quam non eſt alia in no-
bis imago, quæ conceptui offerri poſſit. Proin
49 nempe ipſa mens & ſibi totaliter ignota. Dein,
in ſiliqua mentis, ſiue ſenſitiua atque vitali for-
ma, eſt eadem imago in poteſtatibus reducens,
per modum recipientis : quia per brutalem ge-
nerationem obumbrata eſt, caduca & deturba-
ta per impuritatem. Corpus tandem, non tam
Dei imaginem, quidditatiuam lucis ; ſed ſolam
figuram mutuauit. Aſt miſera mens, deuoluta
in tenebras exteriores, à lumine increato qua ſe
ſeparauit, natiuum lumen imaginis, ita amiſit
propter appropriationem, quaſi ſibi ex condig-
no proprium : quo deinceps nil intelligat, velit,
aut amet, præter ſe, ac propter ſe. Ideoque ima-
ginem Dei, in ſe ſuffocatam, reſurgendo non
repræſentabit, niſi corporeo Adamicæ propa-
gationis modo. Id eſt, figura tenus. Qua-
propter etiam cuncta deinceps intelligit, vult
amat, cœca apprehenſione, ſibi ſemper addicta.
Nouit enim ſuam immortalitatem, ſicut dam-
nationem ſentit, eamque queritur vt iniuſti-
tiam ſibi factam. Quia ſui amor tantum eſt ad excuſandas excuſationes in peccatis, velut patratis inſcitiæ, & innocentiæ diebus, cum multa fragilitate, hoſtium inſidiis, & gratiæ ſufficientis defectu. Nec deberi ex condigno æternum ſupplicium, pro tranſgreſſione momentanea. Furit itaque, Deumque odit, quod præſertim ſciat, damni arreſtum immutabile, & euadendi libertatem, præcluſam in æternum. Spe ergo truncata, in vltimam ac perſeuerantem deſperationem, ab ipſo introitus initio, tranſit ad locum, vbi nulla pietas, compaſſio, conſolatio, aut reuocatio. Et quia intellectus, naturaliter ſeſe transformat, in ideam rei intellectæ (quod ethnicis notum, Protheique figura deprompturm) id eſt, in obrectorum cacodæmonum ſimilitudinem. Hinc intus ſemper eſt præſens odium Dei, & beatorum ; deſperatio, maledictio, damnatio, & furiales infernalium cruciatus. Omnipotens dignetur ſua bonitate, conterere laqueos, in via, nobis ex odio infernali extentos, Amen. Sufficiant hæc de anima, pro phyſica ſuipſius cognitione. Nunc igitur ad naturam ingredior, vt animæ ſedem in corpore propalem.

DEMENS IDEA.

1 *Dubium Authoris circa toxica mortalia.*
2 *Inſcitia Authoris, ex ignorata Idea.*
3 *Idearum iſtarum prepotens vis.*
4 *Medentum ductrix ignorantia.*
5 *Alia inſcitia.*
6 *Authoris heſitantia.*
7 *Confeſſio & agnitio eiuſdem.*
8 *Oratio Authoris.*
9 *Mentis exſiſtentia in nobis.*
10 *Fluctuatio Authoris.*
11 *Hiſtoria Authoris circa toxicorum examen.*
12 *Quid ad hanc Authorem incitauerit.*
13 *Quid inde didicerit.*
14 *Intellectum de eſſentia animæ eſſe.*
15 *Voluntatem & memoriam noſtram, habitare in vita caduca ; & cur requiratur delectio ex tota.*
16 *Intellectus quomodo vibret in caput.*
17 *Diſtinctio quorundam luminum.*
18 *Poteſtatum duumviratus quadam ſenſatio, & modus proprius animæ in ſuo luminum ſtatu.*
19 *Cognitionum differentia quoad locum.*
20 *Elucidatio remediorum Cephalicorum.*
21 *Quid circa hæc Schola bene, quidve defectuosè doceant.*
22 *Diuerſitas intellectionis ſtatus innocentiæ, & nunc.*
23 *Difficultates Authoris.*
24 *Mentalium cognitio procul alia eſt, ab aliarum quarumcunque.*
25 *Difficultas indagandi pro amentia, & modus Authori propoſitus.*
26 *Colligatio Mentis, cum ſenſitiua.*
27 *Cur Mens in Corde, vt nec ſit in Capite.*
28 *Quod ſit in duumuiratu, probat dilemma.*
29 *Gloria miſerationis diuinæ è noſtris luceſcit languoribus.*
30 *Primus Amentiæ gradus.*
31 *Secundus in ſopore eſt.*

32 *Senſitiuæ interna obſtacula.*
33 *Primò memoria labaſcit.*
34 *Subſecutini defectuum aduentus.*
35 *Conceptus tam ſani, quàm dementis, fiunt cum ideis.*
36 *Ideæ amentes quædam ſemper & vbique æquales: aliæ non.*
37 *Læſo ſpiritu inſito præcordiorum, dementiæ in vitam durant.*
38 *Notatu digna.*
39 *Amentium ſanatorum confeſſiones.*
40 *Ideæ conceptuales, quid patrent pro Amente.*
41 *Ideæ excentricæ & venenoſæ, in quo conſcidant.*
42 *Vis in Amente, quæ ſuperat frigora.*
43 *Probatur hinc Mentis immortalitas.*
44 *Quorſum deferatur Tractatus de Amentia.*
45 *Idea Amentis extinctio intenditur.*
46 *Modus extinguendi connatam maculam, duplexque contra Amentiam.*
47 *Hiſtoria aliquot facti.*
48 *Remedium Hydrophobiæ, & morſus rabidi ante Hydrophobiam.*
49 *Iterata Amentis hiſtoria.*
50 *Submerſionis conſiderationes.*
51 *Ridiculum in remedio Galeni additu.*
52 *Miraculoſa ſanatio rabiei.*

DE Actione regiminis, itemque de
Duumviratu, prout Phyſicum de-
cet, ſcripſi, vt ſedem phantaſiæ de-
tegerem, litemque de facultatum
mentalium diverſorio definirem. Attamen ſuſ-
peoſus dudum neſciui, quomodo intelligens de-
generaret in amentem. Sciebam quidem, rebus
ſordidis ac venenis ineſſe quaſdam poteſtates
dotales, non quidem intelligentes: ſed quæ agna-
tione illis reſponderent: ſic vt noſtram nobis
inuitis intellectionem ſeducerent, in ſui obſe-
quia. Vt morſus rabidi, ictus tarantolæ, eſus
1 ſolani, &c. Cogitabam etiam in ſordibus febri-
libus ſuas habitare conſimiles facultates. In quo
confeſtim me turbauit caſus. Quod ſcilicet in
eadem febri, atroces furiæ ridiculis ſucceſſiſ-
ſent. Perſuadens inde mihi, quòd in Amentiæ
concordia non eſſent diſcordes effectus. Ne-
que enim prima fronte ſat attendebam venena,
per maturationem miteſcere vel exaſperari.
2 Dein, reſpexi in Lunaticiſmum, quod inuade-
ret atque recederet, cum ſua aſtri ſyzygia, citra
omnem veneni ſoliditatem. Maniam quoque
repetere atque ſilere, citra vllum incurren-
3 tis vitæ vitium. Totus hæſi neſcius adhuc, præ-
ter corporalia venena eſſe & virulentas imagi-
nes, impreſſiones, ſpirituum vitalium abſolu-
tiſſimas & efficaciſſimas magiſtrias: quibus tam
lubenter, quam promptè, obedirent poteſtates
noſtræ intellectuales, quamdiu corporis carce-
re claudimur. Interim per fidem ſciui, men-
tem eſſe immortalem, eoque iure intellectum
ſuum permanere impollutum à corporis conta-
giis: quia non decebat, quod immortale atque
4 infinitum erat, minui aut lædi à caducis. Ex
vna parte itaque, lubens fatebar humiliter
meam ignorantiam: ex altera verò, contempla-
bar furioſi ærumnoſam, nec vnquam indaga-
tam conditionem, & tam penurioſa remedia in
malis maximis, maximéque commiſerandis. Eo
quòd medentes, inani doctoratu, mundo im-
ponentes, perſuaderent ſe perluſtraſſe vniuer-
ſa, nec medelam tanto malo eſſe: quia cere-
brum intemperiem inæqualem æqualiter in-
duiſſet, quaſi veſtem, quam tamen primariam
qualitatum intemperiem, rogati, non potuerunt
condigno etymo, adhuc exprimere. Quaprop- 5
ter ſpretis Scholarum ſuſurris ſterilibus, poſt-
quam annotaſſem, Amentias hypochondriacas
extra controuerſiam eſſe præcordiales, dubita-
re primum cœpi, an dirum illud virus per ſin-
gulares quaſdam arterias deferretur ad cere-
brum? At ſaltem ſtatim diſplicuit mihi iſta ſuſ- 6
picio, quia quilibet inexcuſabili laboraret in-
ſania, niſi forte in ſapientibus iſti canales per-
petuò obturati manerent, adeoque morbidi
eſſent, ne tales euaderent. Saltem notaui diffe-
rentiam inter delitia febrilia, & maniam; quod
hæc ſcilicet, per longam ætatem perſæpè: abſ-
que ſanitatis diſpendio, etiam in ſeros nepotes,
citra ſeminis atque vitæ incommoda, perſiſte-
ret incolumis. Rem ſanè tum mihi inſcrutabi-
lem ſæpè deſerui, ſæpeque iterum ex commiſe-
ratione ad manus deſumpſi. Atque tandem vidi 7
clarè, falſis me initiis principiis, abduci credu-
litate, & authoritatibus ethnicorum, deludique
me, morborum ignotis qualitatibus: Idque pri-
mùm ſic concepi, ſenſimque magis confirma-
tus, me denudaui doctrina, quam ſorbueram
in Scholis, de anima & de morbis. Dein, men-
tem meam à ſcrutinio functionum intellectua-
lium, in quiete & paupertate Domino com-
miſi, vt de me, quod ſibi beneplacitum eſſet,
perageret. Non ita tamen eram indifferens,
quin ſemper deſiderarem, proximo prodeſſe.
Rogaui itaque Dominum, vt ego mihi innoteſ- 8
cerem, nedum agnoſcendo meum abyſſale ni-
hil, moraliter: ſed tanquam Phyſicus, ipſas
mentis poteſtates intueri poſſem. Nil ſiqui-
dem æquè placidum, atque vtile rebar, poſt di-
uinorum Sapientiam, quàm ſemel intueri ani-
mam meam velut Dei imaginem. Quare ego 9
reuolui quæſtionem de ſede, aut thoro animæ
immortalis, mecumque diſquirebam ideo, an
ſic eſſet tota in toto, vt abſque dependentia
thori, vel centralis throni, exſul vagaretur,
certis non adſtricta laribus? ſicque tota in digi-
to, vt hoc amputato, tota à toto decederet, vel
feſtino metos caſu, intrò recederet. Itaque re-
peri animam homogeneam, ſimplicem, & in-
diuiſibilem: aliàs nec fore immortalem. Dein
cognoui, tantùm radialiter totam partibus
ignobilibus affulgere, per modum luminis
Solaris, quæ interim velut in ſui throno deli-
teret, & inde luceret per totum, penitus igno-
ta animæ ſenſitiuæ; cuius tamen vita eſſet ipſa-
met mens. Perinde quaſi, vt Deus omnium
eſſentia intimè cuique noſtrum adeſt, à nobis
tamen naturaliter ignoratur, nec ſentitur. Dein
ſubiit in animum diſceptatio, an plura eſſent
centra, illaque, iuxta radicalium viſcerum vita-
les neceſſitates, dirempta. Sed tandem ſciui
mentem vni plus adſtrictam viſceri, quàm alte-
ri, tam quoad videndi, quàm intelligendi mu-
nia. Ac tandem, ſemper ideo redactus ſum ad
vnius viſceris thorum indiuiduum. Dumque 10
inquirerem caput & cor, authorumque ambi-
guitates librarem, comperi ſtatim, me (quod
ante adhuc deteſtatus) recidere in ethnicorum
placita, quibus vt fuit Dei veri cognitio dene-
gata; ita & cognitio diuinæ imaginis, quæ me-
dendi tamen obiectum eſt. Neſciui itaque vnde
inchoarem

inchoarem tantæ molis arbitrium, authorita-
11 tibus & ſodalibus deſtitutus. Donec tandem,
permittente Domino, humana ope & opera de-
ſtitutus, ſub multorum annorum diſquiſitione
& ſpe cognoſcendi totum animæ, caſus inſoli-
tus mihi acciderit, cuius hiſtoriam narrabo. In-
uigilabam enim circa venena vegetabilium, cre-
dens, quod tanti toxica non eſſent Adamo no-
xia ante peccatum: cum nec mortem, nec me-
dicamentum exterminij, creauit Omnipotens,
adeoque emiſiſſe tam atrocia, non quidem vt
hominem interimenti: ſed quia in ſudore vul-
tus cogebatur panem edere, quibus morbis ob-
noxius erat factus: etiam in ſudoribus, medi-
12 camenta pro morbis depromeret. Ideoque pol-
licebar mihi, toxicum iſtud, per modum cu-
ſtodis & ſiliquæ, inſignem aliquam & virginem
poteſtatem, in magnos vſus creatam tegere,
quodque per artem & ſudores toxica miteſce-
rent & euaneſcerent. Quapropter cœpi diuer-
ſimodè Napellum agitare. Ac ſemel, cum eius
radicem ſuditer præparaſſem, deguſtaui in api-
ce linguæ. Etenim quanquam nil deglutiueram,
multumque ſaliuæ ſputitaueram, ſenſi tamen
mox abinde, cranium velut zona forinſecus
ſtringi. Tum demum præcipitanter aliquot
mihi negotia familiæ obuenere, computum
quendam ſolui, per ædes oberraui, atque ſin-
gula pro requiſito peregi. Tandem obuenit mi-
hi (quod nunquam aliàs) quod ſentirem, me nil
intelligere, concipere, ſapere vel imaginari in
capite, pro more aliàs ſolito: Sed ſenſi (cum
admiratione) apertè, dilucidè, diſcurſiuè, atque
conſtanter, totum iſtud munus obiri in præcor-
diis, & expandi circa os ſtomachi, idque adeò
ſenſibiliter & clarè ſenſi, imò attentè notaui,
quod quamuis etiam ſentirem ſeorſum & mo-
tum, ſoſpites, à capite in totum diſpenſari: quod
tota diſcurſuum facultas notoriè & ſenſibiliter
in præcordiis eſſet, cum excluſione capitis, qua-
ſi tunc mens conſilia ſua ibidem meditaretur.
Admirationis itaque & ſtuporis, inſolitæ illius
ſenſationis plenus, notabam mecum meas no-
tiones & examen earundem, atque mei ipſius,
præciſiori modo, inſtituebam. Et luculenter in-
ueni, ac trutinaui, me, illo toto ſpatio, intelli-
gere & meditari, longè perſpicacius. Adeoque
non poteſt ſenſus ille, quo percipiebam me in-
telligere vel imaginari in præcordiis, & non in
capite vllis exprimi verbis. Eratque gaudium
quoddam, in iſta intellectuali claritate. Etenim
non erat res exiguæ durationis, nec mihi dor-
mienti, aut ſomnianti, aut alinqui morbido,
aduenerat: ſed ieiuno & beneualenti acciderat.
Imò quamuis ecſtaſes aliquot antea expertus
fueram, notaui tamen, illius nil commune ha-
bere cum hoc præcordiali diſcurſu & ſenſu in-
telligendi, omnem capitis cooperationem ex-
cludente. Quippe quod cum reflexione ſenſibi-
li (tanquam antea præmonitus eſſem) caput
prorſus feriari, reſpectu phantaſiæ, deprehendit
quia mirabar, quod phantaſia extra cerebrum,
in præcordiis, ſenſibili operationis feſtiuitate
celebraretur. Interim quandoque in gaudio il-
lo ſuſpenſus timui, inſolitus ne caſus ad Amen-
tiam duceret: eo quòd à veneno incepiſſet:
ſed præparatio veneni, & eiuſdem leuicula tan-
tum deguſtatio, aliud inſinuabant. Interim
quanquam claritas, ſiue illuminatio gaudioſa
mei intellectus, inauſpicata, ſuſpectum illum
intelligendi modum redderent: attamen reſig-
natio liberrima mei, in voluntatem diuinam,
me reſtituit in ſabbatiſmum priorem. Tandem,
poſt binas circiter horas, leuicula quædam ver-
tigo, his repetita, me inuaſit. A priore enim
rediiſſe intelligendi facultatem percepi: & al-
tera, ſenſi me intelligere more ſolito. Deinde,
rametſi poſtmodùm aliquoties de eodem Na-
pello deguſtauerim, attamen nunquam am-
plius quicquam tale mihi contigit. Perfectè
enim multa exinde didici. Ac primùm quidem,
quod ſicut per ecſtaſes eluceſcunt animæ quæ-
dam præludia: ita per præfatam notionis nor-
mam apparet, quod noſtra intellectio, quam-
diu corpori alligamur, originaliter formetur in
Duumuiratu. 2. Tantoque id eſt inauſpicatius,
quod ordinaria fabrica diſcurſuum ſit circa os
ſtomachi, non autem in viſcere aliquo: ſed ve-
lut in membrana, ſiue, in quaſi indiuiſibili loco.
Nec multò ſecus, habitat in vteri membrana, 13
quædam totius Monarchia. Sic tamen, vt vul-
nus ſtomachi ſtatim vitam importet; non au-
tem ita Vteri. 3. Quod per duas circiter horas,
ſentirem inſperato modo, nil agi in capite: in-
dicibilique modo, totam animam, clariſſimè
cogitare in præcordiis. 4. Quod ſimile ferè
contingat in oratione ſilentij: magiſque & ma-
nifeſtius, in extaſi. 5. Quodque ideo anima
intellectualis centraliter hoſpitetur ibidem.
6. Tum etiam, quod ſicut Amentia eſt defectus
intellectualis: ita prius ſuſcitetur ex hypochon-
drio. Cum eadem facultas, quæ ſanam fun-
ctionem adit in ſanitate patiatur ſub morbis, de-
fectum eiuſdem. Quoties nempe, intellectio,
in ſua ſede eclypſatur. 7. Comperi quoque, in 14
Corde habitare volendi poteſtatem. A Corde
enim manant homicidia, adulteria, &c. 8. In
cerebro ſedere memoriam, ab anima ibidem
impreſſam: ideoque facillimè præ cæteris, per
morbum, & ſenium oblædi. Imò ſi quis labo-
ret, vt reminiſcatur rei oblitæ, ſenſibiliter per-
cipi hunc ſibi laborem in ſincipite. 9. Denique 15
cum voluntas & memoria, procul diſtent ab ſe-
de animæ, ſiue intellectus, concluſi mecum, in-
tellectum eſſe de eſſentia animæ, inſeparabi-
lemque: voluntatem verò ac memoriam, qua-
tenus habentur in vita caduca, eſſe facultates
caducas & vitæ ſenſitiuæ. 10. Fieri nimirum
peccata in Corde & voluntate, in carne peccati,
in voluntate carnis & hominis. Dilectionem 16
ideo requiri totalem ex tota mente, quæ (pro-
pter inſeparabilitatem) pro intellectu ſumitur,
ex toto corde ſiue velle: ex tota anima imagi-
natiua, & poteſtatibus eius per totum corpus
diſperſis. 11. Inueni intellectum radiare lumi-
naliter in caput, medio tamen corporalis con-
nexionis, per ſpiritum aëreum, qui dum feriret
capitis ſinus, vertiginem quandam, & nubilo-
ſam collectionem induceret. Sic quanquam
pro ſenſu & motu, à Cerebro, ſpiritus opulen-
ter diffunderentur, in illo ſtatu: viciſſim tamen
opus fuit ſingulari lumine, quod à præcordiis
aſcendens, illuminaret medium ſpiritum, per
quem tranſibat. Qui luminoſus radius, non
aliàs exprimibilis eſt, quàm quod ſit intellectua-
lis, & ſuperans contextum ſublunarem. Quip-
pe qui debet à ſola anima fabricari, quæ in ſe,
non niſi meros intellectus eſt, ſiue lumen ſub-
ſtantiale & intellectuale. 12. Quod, quia ſenſus, 17
& motus, liberi ſtarent, ſuſpicabar, aliud lumen

aliunde allatum; ſiue denotabont liberum, in
illo ſtatu fuiſſe tranſitum ſpirituum per neruos.
Vertigines verò ſignificabant obſcuritatem
quandam fuiſſe in capite, prius non perceptam,
eamque, nunc lumine, infernè luceſcente, in
Cerebri ſinibus diſparuiſſe. 13. Quod iecur re-
ctè vegetaret, Cur etiam ſpiritus indeſinenter
efflaret in Cerebrum; itemque voluntas agendi
requiſita, perſiſterent quidem: ſolæ autem po-
teſtates intellectuales, ſopitæ in Cerebro, velut
dormirent, ſi non à præcordiis illuminarentur.
Hoc autem lumen penetrat totum, quorſum
radiat. Perinde atque lumen candelæ, trans oſ-
ſa digitorum, in iunioribus, rubicundè ſplendet,
tanquam ſi ipſa oſſa diaphana eſſent. 14. Quod
ab illo tempore, ſoleo quoque iudicioſiora ſom-
nia habere, cum diſcurſu formatiore, & cla-
riore, quàm antea. Nam ſemel mens, velut mu-
nia ſui corporis reaſſumens, deinceps melius
intelligit. Vnde tum deinde aſſecutus ſum,
quomodo dies diei eructet verbum, & nox no-
cti indicat ſcientiam. 15. Certior factus ſum,
alium tum fuiſſe ſtatum meum, alium verò in-
ſaniæ, lethargi, Apopleaiæque. Etenim cum
circumſpectione meipſum totum ſeriò expendi,
an iſta eſſet via, quia ſtulteſcerent homines.
Quandoquidem in pleno iudicio mei tam ca-
pera eram omnis metus, quod res meas, non vt
meas contemplarer. Reſpexi enim eas, ex obli-
quo, velut in caput alterius ſeculi viri vibratas.
16. Didici etiam quod vita, intellectio, ſomnus
&c. ſint opera cuiuſdam lucis, non requirentis
18 canales: cum ſua lucem vitalem penetret. Pro-
inde etiam anima ſe retrahit, diffundit, ſubtra-
hitque motu ſibi proprio, prorſuſque diuerſi-
modè in ſomno, vigilia, contemplatione, cara-
ſi, ſyncope, mania, delirio, rabie, propriis per-
turbationibus, ſpontaneis confuſionibus, imò
& ſimplicium quorundam violentis impreſſio-
nibus. Quia mens integram Monarchiam in
ſpiritualibus complectitur multis generibus at-
que ſpeciebus diuiſam; non minus quàm ipſa
19 corpora inter ſe differrent, ita & luces 17. Tan-
dem, quod intellectio orta per inuentionem at-
que iudicium, cum reflectione ad loca, ad cir-
cumſtantias, ad præterita, præfata, præmiſſa,
adeoque ad abſentia tanquam abſentia, fiat vl-
timatà operâ in Cerebro, per affluxum radij è
præcordiis, quatenus memoriam præſupponit
eiuſmodi intellectio. Sed illa quæ eſſe de futu-
ris, vel abſtractis, citra reſpectum circumſtan-
tiarum, tanquam præſentia eſſent: tota cuditur
in præcordiis. Atque hactenus amentes, cun-
cta, tanquam præſentia, aſpiciunt, garriuntque;
tanquam de præſentibus. 18. Proinde venena,
quæ vim habent diſlocandi imaginationem,
non afficiunt primariò Cerebrum ſed duntaxat
præcordia. Quod ſat probat hiſtoria Cauſidici,
qui biberat ſemen hyoſcyami, alibi à me reci-
tata. Etenim quicquid ſtomachus concipit, id-
ipſum planè tranſmotatur, atque prorſum in
aliam eſſentiam migrat, priuſquam inde tantil-
lum ad Cerebrum pertingat, ac quidquid eius
eò peruenit, iam eſt cenor, qui prioris ſortis qua-
litates cunctas, in lumine primarum officina-
rum, cauit. Vel demum labitur extra ſtoma-
20 chum, & cum ſcoriis, foras protruditur. Adeo-
que nulla ſimplicia, quomodolibet ſumpta, ma-
terialiter applicantur Cerebro. Falſum eſt iden,
quicquid de pillulis Cephalicis, lucis, &c.
Scholæ venditant. Siquidem nec pillulæ è ca-
pite quicquam eliciunt, nec aliquid caput dat,
quod non habet, præter muccum, quem ad
ſuam peluim, neque aliò mittit. Sin autem ali- 21
qua caput feriant, alterent, iuuentque; ratione
præcordiorum totum contingit, quibus eſt in-
concuſſa actio Regiminis in caput, prout iam
ſat ante probatum eſt. Rectè quidem docuere,
vertigines, & commata, ob inferiorum conſen-
ſum ſuſcitari: ſed nec granum ſine palea. Nam
vapores craſſos, fuliginoſos, acreſque introdu-
xerunt Scholæ. Deinde, & plerumque in eluſ-
mndi, Cerebrum primaria luc affici volunt. Sto-
lidumque idcirco, capiti remedia applicuiſſe,
ſcopo inquam, & non ſagittario. Quia videli-
cet, non nouerint veram efficientem internam,
eiuſque connexiones, neque modum fiendi,
morbis ſolitum, quodque actionem Regimi-
nis, luciſque conſpirationes planè neglexerunt.
18. Intellexi & hinc tandem, quod anima im-
mortalis, & infatigabilis, dum ante peccatum,
ſuum corpus gubernaret ex condigno, intelli-
geret cuncta intimè, opticè, citraque laborem,
tædia, & laſſationem. Quia penes, ſe, in ſui 22
centro, & vnitate, abſque organorum admini-
culo, cuncta intelligebat: Nunc verò alieno
hoſpitio detenta, tota impedita velut, munium
diuerſitates tradidit ancillanti animæ ſenſitiuæ.
Hoc loco de cogitationibus aliorum, ratio- 23
nem reddere præſumo, qui de meis non ſat
ſpondere, aut dolere poſſum. De occultiori
nempe cogitationum fonte, deque abſtractiſ-
ſimis, philoſophandum propoſui, de vitiis,
& exorbitationibus fluctuantium & incerta-
rum cogitationum. Imò profundius penetran-
dum eſt, vbi ad ipſas vitiatarum cogitationum
poteſtates, collimandum, vitiorumque huiuſ-
modi fontales & occaſionales cauſas venen-
dum. Res eſt ſane ardua, obſcura, & longa, in
qua ante limen, deficiunt Scholarum thentre-
mata, adiumenta corporum, imò & morbo-
rum, quorum cauſæ & effectus ſub ſenſum ca-
dunt, aot per cadauerum diſſectiones proban-
tur. In qua inquam patiens imaginatio, ſeip-
ſam pandit quidem: ſed occultatur agens. In 24
aliis diſquiſitionibus, ea integri notione, vi-
tiatum cognoſcitur: ſed in mentalibus longè
adhuc facilius conciperetur violatæ intellectio-
nis cauſa & modus, quam ſanæ: quippe quod
facultas ſana adſcendat ad Dei ſimilitudinem
magis: defectuoſa verò, ad naturæ corruptæ
meditationes ſe magis inclinet. Idemque inte-
grum in mentalibus, non demonſtratur à prio-
ri: deficiens verò, ea ruptura connexionis cau-
ſarum, quodammodò enoteſcit. Inſania quoque 25
ſemper eſt longè difficillimæ doctrinæ, quod
negationem cum priuatione in ſe complecta-
tur. Quocirca alia via in propoſito caſu eun-
dum cenſui. An fortè inueſtigato modo fiendi,
in vna quapiam de inſaniis, inuenirem egreſſum
pro aliis. Propoſui itaque Amentiam, quæ ex
forti & aſſiduata contemplatione, metu, paſſio-
neque oritur. Exin deinceps concluſi agnoſ-
cendam rei venenoſæ qualitatem, & diſpoſitio-
nes organorum, quæ concurrerent vbi aliquod
ſimplex aſſumptum, vel intus generatum, de-
mentiam concitaſſet. Habita verò vnius Amen-
tiæ cognitione, facilius erit, earundem dein
diuerſitates metiri, in amplitudinem modo-
rum, fortitudinis, appropinquationis, appli-
cationis

cationis & varietatis ſpecierum, deſcendendo.
Idcircò enim primum cenſui, inueſtigare ſe-
dem animæ ſenſitiuæ, cuius exorbitationes
26 ſcilicet, Amentias faciunt. Siquidem conſide-
raui, quod qua ſede moraretur forma anima-
lis, eâdem quoque cohabitaret ipſi alligata
mens immortalis, quæ dualitatem, diſcrepan-
tiam, & diuerſitates manſionum recuſaret. Nec
enim decebat, mentem iſtam; abſque medio,
corpori alligari, vbi ſemen humanum, non
minus quàm belluinum, ſpontè defluendo, ter-
minaretur vſque in animam viuentem excluſi-
uè. Adeoque condignum erat, mentem alli-
gari ſociali formæ, formalique lumini, cum
quo conueniret optimè, vt capite de formis,
27 & lib. de vita longa & de mortis introitu. De-
creui itaque imprimis, animam immortalem
non ſibi elegiſſe domicilium in corde, viſcere
nimirum tam inquieto, totque agitationibus &
corporis diuerſis muniis diſtento. Caput etiam
non aptum menti immortali hoſpitium indi-
caui, quod regendis motu & ſenſu occupare-
tur: Ac potiſſimum, quod præcluſa ab inferis
conſpiratione, vnico inſtanti, mentales facul-
tates, velut abſciſſæ, pereant, nec minimum
meditentur: atque ideo non propriam inhabe-
re mentis principis operationem. Imò potius,
Duumuiratum male diſpoſitum, bene diſpoſi-
tum caput alioquin, in Amentias plerumque
conturbare vidi. Ideoque Splenis quietem ad-
miratus, itemque abſtractionem eius, à regimi-
ne corporeo, conſideraui intentè, hoc dilemma.
28 Si mens Imago Dei, centraliter ſit in capite, erit
vel in ſinibus, vel in ipſa cerebri ſubſtantia. Non
enim in hac, quippè, quæ ſenſu & cruore caret,
deſtituta commercio, per quod toti corpori, cui
obligatur, præſens ſit. Regere quidem caput,
per ſenſum & motum, à nemine eſt controuer-
ſum. At brutale illud minus & pecuinum regi-
men. Regi autem caput aliunde, in ſuſpen-
ſionibus, & exorbitationibus mentalibus, per
ataxias morborum edocti, credere cogimur.
Hoſpitari autem animam in cauo cerebri, in-
decens cenſui, immortalem animam nupſiſſe
vago & fluxili in momenta ſingula ſpiritui, è
cruore in dies ſurgenti. Quapropter ſtabilius
diuerſorium optabat & quietius, quàm quod in
horis labile foret. In centro corporis, ſiue me-
dio, in parenchymate viſceris potius quieuit,
vnde cum omnibus colloqueretur pariter
membris, ratione vnitatis & continuitatis Ar-
chei inſiti. Sed cum corporea organa, reſpectu
mentis, ſint ſordes & ſiliquæ, nucleum corpo-
ris ſibi delegit, lenticulam nimirum igniculi lu-
cem formalem, ſiue animam ſenſitiuam, cui
videlicet mens nupſit mandato Domini. Et
quæ Deus coniunxit, homo non ſeparet abſque
reatu. Dolendus interim ærumnoſus morta-
lium ſtatus, quod Mens nimirum ſit alligata
animæ ſenſitiuæ. Enti nimirum impuro, con-
cupiſcentiis, illecebris & voluptatibus dedito,
eique tam facilè Mens immortalis aſſentiatur,
quaſi propria ſui incuria iam æternum dormi-
29 ter. Aſt non. Tanto nempe maior eſt gloria,
miſerationis diuinæ, quæ ſua dumtaxat gratia
gratis reſuſcitat, ſuſtinetque è veterno mortis,
quos vult ſaluandos. Alioqui ſanè, anima ſen-
ſitiua, morbis & Amentiis ſubnoxia, prona
30 ſemper in voluptates quaſlibet. Primus enim
Amentiæ gradus in ſomno elucet; naturalis at-
tamen, dum honeſtæ recreationis & vacationis
titulo, ſe immergit cum voluptate quietis in
proprium hoſpitium. Somni naturalis excen-
tricitates porro, vitia, defectus, ac expreſſæ de-
mentiæ, ſunt ſopores omnes. Qui ſcilicet, iam 31
non amplius, è propria ſenſitiuæ libertate, &
voluptate promanant: ſed excrementitiis ſor-
dibus, velut febrilibus, oriuntur. Perinde
enim, atque naturalis ſitis eſt ſenſus deficientis
humidi: febrilis verò ſitis, ab impoſtoriis ex-
crementi verſutiis: Sic ſopores non fiunt à na-
turali facultate, qua anima ſomnum ſibi con-
citat: ſed ab alienis impuritatum impoſtoris
ſeducta, vel ſuperata. Sopores ergo, itemque
Apoplexia, Aphonia, &c. non ſunt tam vitia
animæ errantis, quàm eiuſdem debilitates, or-
ganorum vitiatorum coniugio contractæ. Im-
puritatum namque collegia, ſtatum Monar-
chicum quamprimum inuadunt occaſionali-
ter. Non quidem, quod ſit neceſſum, ſeſe in lu-
men animatum, eiuſmodi impuritates mate-
riales diffundant per connexionem. Sufficit
namque, quod vim habeant narcoticam, vene-
noſam, animæ ſenſitiuæ exitialem: quia ima-
ginatiuam alienant perinde, qualis rabientis
ſaliuæ, in motu aquæ: ita quoque incuriæ
Amentia introducitur, per illa ſoporifera. Vis
iſta potentialiter, atque ſeminaliter ineſt ſordi-
bus illis, ab initio, à ſeipſa, poſtquam maturuit,
valdè diſſimilis. Non ſecus atque glans à quer-
cu. Exoticam ergo phantaſiam imprimunt
ſordes innitæ animæ ſenſitiuæ, quod manifeſtò
apparet in opio, hyoſciamo, &c. Quæque im- 32
puritatum colluuies, obſidens animam ſenſiti-
uam in ſuo viſcere originali, ſopit actum intel-
lectionis Mentis, non potens in ita obſeſſam
ſenſitiuam liberè lucere. Quapropter ſenſitiua,
rectrice deſtituta, procellas mouet tumultua-
rias, ſuamque tempeſtatem ſenſim in voluntatis
capſam attollit, vnde & iraſcibilis, præcipit at-
que inuerſo ordine, fertur. Caput demum, ſuas
ſcitarum rerum imagines, præpoſtero nexu de-
promit. Vnde fit, quod plerumque conſumptis
deliriis, nulla ſuperſit actorum recordatio; quòd
ſenſitiua, præcipitanter per obſeſſionem percul-
ſa, cuncta præpoſterè mouerit. Vbi aliàs maniæ,
ſordium eiuſmodi expertes, plerumque memo-
res ſunt actorum. Comperi namque pluries, de- 33
liros præſenſiſſe, dimiſſas infernè imagines in-
tellectuales, turbidas ſurſum, atque primum in-
firmari circa memoriam: adeoque & hinc col-
legi, vim intellectiuam procul à capite ſitam.
Non ſecus atque partes à Corde remotæ, vitalis
irrorationis defectum, omnium primæ ſentiunt.
In deliriis ideo, obſeruaui primam vacillare me- 34
moriam rerum olim conceptarum. Dein, in eius
vicem ſuboriri importunam vnius rei & conti-
nuatam recordationem, quæ ſe habet per mo-
dum reperiti ſomnij, cum inuerſione moleſtiſſi-
ma, & labore ſomni. Quem laborem mox vigi-
liæ ſequuntur, dum ſcilicet præcedentes imagi-
nes ſomniales, Cerebri memoriam labefacta-
runt: ſubit tum ea præcordiis, vigilans quod-
dam ſomnium cum expreſſo delirio. Neque
enim delirium fit cum ceſſatione intellectuali,
prout in Apoplexia, ſopore, ſyncope, &c. Sed eſt
confuſa, indeſinens, idearum in præcordiis for-
matarum propagatio, ſurſum vibrata. Cumque 35
in ſanitate alioqui non fiat conceptus abſque
ideis: neceſſariò, & in delirio, ſuæ ſunt amentes

Ideæ : Sed omnino ſub hac diſtinctione. Quod
Ideæ in ſanitate formentur à libertate animæ.
Inſanæ verò ; ſunt ſigillares notæ , inuitis nobis,
in ſenſiriuam delatæ , ideoque & hæc violenter
extra orbitam abducunt. Tantum abeſt , quod
inſanæ ideæ formentur à mente , ſtuleſcere
neſcit. Nam patet, quod ideæ ſequantur pertur-
36 bationes rerum , vnde fiunt. Quòd maximè cla-
rum eſt in Rabiente. & Tarantula : quorum vi-
rus , propriam , determinatam , æqualemque
amentiam producit & ideas ſibi perpetuò con-
ſimiles. Sic quoque , fortis perturbatio noſtræ
imaginationis imaginem cudit , eamque impri-
mit in ſordes aliquas , ſin minus in ipſum ali-
mentum , vel etiam in partem ſolidam & noſtri
conſtitutiuam. Vnde videlicet , continuata eſt
idearum nouarum propagatio , ipſaque diuerſi-
tas & amplitudo, in maniacis. Siquidem à me-
tu , Agonia , inuidia , ambitione , Amore, ſtu-
dio, cura, pudore, auaritia, aliiſque conſimilibus
perturbationibus , dementiæ fiunt. Tantoque
miſeriores , quæ ſuſcitantur abſque excremen-
torum infamia , quia vel continuò perſeuerant,
vel ſtatis recurrunt recidiuarum periodis. Alio-
quin abſumptis ſpurcitiis , ſponte ceſſant labes
prognatæ. Sed inſaniæ , ſiue continuo æſtu
ferociant , vel per interualla repetant , ſaltem
ſpiritum Duumviratus ſic inquinarunt , quod
ſusceptam imaginum furioſarum procellam,
eodem modo radicitùs impreſſerint , quaſi ma-
cula fœtui , à prægnantis matris exorbitatione
iniuſta , in vitam durabilis. Perinde nimirum,
37 vt ſtigma ceraſi in fœtu quotannis viret , fla-
uet , rubetque cum arborum fructibus : ſic &
ideæ maniacæ , perturbationibus ortæ , habent
in ſpiritu præcordiorum , ſua incentiua repeti-
tionum , periodorum acceſſuum , & exacer-
bationum interualla : vel etiam continuatio-
num fomenta indeſinentia. Quod clarè nobis
exprimit Lunaticiſmus , aſtri videlicet illius ſy-
zygiam ſeruans. Nec mirum vtique Amentias
illas ſe habere per modum maculæ in Duum-
uiratu : nam ſpiritus eſt viſiuus in oculo , nec
alibi in toto. Proinde , cum Duumuiratus , ex
radicali ordinatione Domini , continuò incum-
bat phantaſiis , ideo incidentiæ in illum latæ,
debent imaginationis œconomiam ita vitiare,
vt recidiuarum replantationem ſuſcipiant con-
38 ceptæ ideæ. Notandum interim Lunaticum
ſanari non potuiſſe , niſi ſimul eiecto ſpiritu
immundo , ſiue hic comes fuerit aſtri noctur-
ni , ſiue demum principalis effector. Ego ſal-
tem in omni mania , reperio egregiam arro-
gantiam , immortificatam aliquam paſſionem
aſſumendo ſocialem , quæ & in vitam perſeue-
rat , & in ſeros nepotes traducta elucet. Quia,
Idea Amens penetrauit ſpiritum inſitum , vnde
demum ſemen violat , ſibi genialis facta. Cu-
rioſius enim inquiſiui plures Amentes , & non
paucos ſanaui , tam qui à magnis perturbatio-
nibus , paſſionibus , aliiſque morbis , quàm qui
aſſumptis dementes facti erant, narrarunt que mi-
hi , ſe incidiſſe ſenſim in Maniam , cum præ-
nio ſenſu ex hypochondrio illis aſcendere ſoli-
tam , velut obſcuram phantaſiam & nubilam
tentationem amentiæ , quâ primum velut in-
uiti premebantur , donec Idea tandem , ple-
39 num ſibi dominium acquiſiuiſſet. In ſe autem
reuerſi , erant actorum omnium memores. Fi-
denter enim conqueſti ſunt de omnibus. Quod
nimirum ſpoliarentur primum omni diſcurſus
conſecutione , ſeque manſiſſe in punctuali im-
merſione vnius conceptus : extra quem, nil aliud
cogitarent, cum mœrore, moleſtiis, & importu-
nitate. Cogitarent enim non ſecus , ac ſi in ſpe-
culo illum ſemper conceptum fuiſſent intuiti.
Imò nec ſciebant ſe tum iſtud cogitare , vel ſuo
conceptu ſic aſpicere : quanquam ſic immobi-
liter cogitarent, vt tandem ſub ingreſſum & do-
minium maniæ , ſi contingeret illos ſtare , ſte-
tiſſent per dies aliquot , abſque laſſitudine nec
ſcirent ſe ſtare. Contigit enim ſic , quod ſani-
tatis illa Idea , quæ diſcurſum abegerat (per
quem alioquin ab immoderata & inordinata
penſitatione, ſubleuati fuiſſent) ſpiritui, intelle-
ctioni præfecto , cum dominio fuerit impreſſa.
Imò quod hi , longa mora & continuata cogita-
tione , fecerunt in ſe ; aliis per ſubitam violen-
tamque perturbationem acquiſitum ſuit , breui
morula. Interim quidam conquerebantur in-
ter ſiendum , quod inuita & importuna cogita-
tionum turma , opprimerentur , velut ſuſcitato
infernè fumo : quem ſi per diſcurſum ſuppri-
merent , redibat tamen æquè moleſta & impor-
tuna conceptuum eorundem repetitio. Alij au-
tem , qui ſui non erant iuris ; vel alioquin extra
conſolationem , ſubinde à forti & fixa contem-
platione auertebantur , quoties dormirent , aut
aliàs vacarent , cum plauſibilitate , in veritam
ſpeculationem , prorſus tamen moleſtam , re-
currerunt : ſolitudine ideo gaudentes , ſe abſ-
trahebant aliorum colloquiis. Eo quòd Ideæ 40
conceptuales, adhuc carentes corpore, ſe habeat
& tenent ex parte lucis intellectualis , ideoque
penetrant prima noſtri conſtitutiua : quod ci-
bis , aliiſque corporibus non item eſt licitum.
Penetrant igitur & ſe veſtiunt aëreo corpore
ſpirituum , huiuſque medio inficiunt formas
vitales partium. Hac tamen ſub differentia , vt 41
Ideæ , quæ ab excentricitate conceptuum cau-
ſæ erant , potentius quidem ingrederentur &
admitterentur : ſed tardius imprimerentur : Vbi
alioquin venena dementifica , mediante morbo,
ſuum fermentum , in obiecta propria, ſenſim ſe-
minabant : ſed tandem pertinaciter imprime-
bant , velut in naturam ſigillata. Eſtque ſingu- 42
lare maniacis , quod vtcunque nudus cubet hu-
mi , vel in marmore pernoctet , ſeueriſſimo
Boreæ flatu ; non glacietur , vel artus commo-
rientur ſibi , quorſum non ſufficit dixiſſe. Ma-
niacus non ſentit frigus , nec ſcit frigere. Si-
quidem priuatio , vel negatio ſcientiæ , aut ſen-
ſus , nil reale dat , multoque minus calefacit,
vel frigori vires adimit, vt proinde deſineret car-
nem glaciare. Etenim etſi puer in cunis peſtem
non timeat , nec ſciat eam adeſſe : non proinde
peſtis ius in illum amiſit. , Eſt ergo vis aliqua,
quæ frigora ſuperat , nec ſublunari tempeſtati
ſubiacet. Et hinc maximè elucet , mentem in
nobis eſſe immortalem ac impaſſibilem. Ni- 43
mirum aduertens ipſa mens , quòd anima ſen-
ſitiua , non pro requiſito noſtræ ſpeciei homi-
nem gubernet , velut ex commiſeratione in-
ſontis cæcitatis, ſua virtute , qua elementis ſu-
perior eſt , diffluit radium inſenſibilem , qui
corpus Amentis , mortali frigoris importuni-
tate eximit. Porro , cum omnis Amentia oria- 44
tur ab efflorescente idea , conceptuali pere-
grina , inſerta in alienum agrum , ſitque to-
ta hæc ſpeculatio , ad finem aliquem vtilem,
&

& nedum ad curioſitatem vel oſtentationem directa. Conſideraui quæque Ideam amentem,
45 iam ſcilicet impreſſam, in radicalia vitæ principia (adeoque & hinc propagari in familias) non poſſe auferri, vna cum ſubiecto quod veſtiuit: Ideirco inueniendum erat remedium, quod poſſet occidere, necare, tollere, ſiue obliterare præfatam illam Amentiæ imaginem, ſiue maculam jam characterizatam: non ſecus atque
46 mala fœtui impreſſa, admota manu cadaueris, longa tabe extincti, omnique vitæ proprietate cauti, donec frigus partem maculatam penetrauerit (quod fit ſpatio vnius miſerere) de cætero ſponte euaneſcit. Eodem modo & maniæ Ideam perire debere, ſoſpite interim ſubjecto immediato, cui inhæret. Siue id fiat introducendo mortem Ideæ, vel ingenerando æquiualentem Ideam, aut prepollentem fatuæ Ideæ. Hinc factum eſt enim, quod hactenus Amentiæ ſit deſperatum remedium. Quòd nemo hactenus Amentiæ naturam, vel proprietates, ſupra primarum qualitatum amentiam euexerit. Imò ipſe Paracelſus, alioquin in calores & frigora iniurius, maniam calori, & phlebotomiæ, totam emancipauit, ſeſeque in eo ridiculum præbuit. Difficilis (fateor) viſus fuit ſanationis ſcopus, eò quod non ſolùm in intimum intellectionis punctum introducta ſit, & impreſſa, corruptæ phantaſiæ Idea, notaque ſigillaria, & maculæ: verumetiam quod reſtauratio ſpiritus innati reputetur planè impoſſibilis. Imploratum fuit quidem Arcanorum optatum auxilium: at lentus horum fuit progreſſus, quod hoſtis intus contumax reſiſteret. Sed adhibita ſunt medicamina, quibus inhabitat ſymbolum: id eſt, ſanioris iudicij imaginatio fermentalis. Enimverò vt ſunt venena Mentis alienatiua pro ſpatio, vel in totam vitam: quæ ſcilicet propriam phantaſiam in nos introducunt. Vt rabioſus, Tarantula, &c. Ita ſunt ſui etiam fructus, ſcientiæ boni & mali, in ſimplicibus, prima quidem facie venenoſis: ſub quibus attamen cuſtodiuntur ditiores mentalium theſauri, & redintegrationes. Sed cum non tutum ſit, illa remedia in vulgus Medentum projicere, ob multiplicem abuſum ingeniorum huius ſeculi. Denique nec opportunum cuiuis, adire Corinthum: itaque altera via, quæ eſt mortificationis ſtultarum
47 imaginum, hoc loco gradiendum cenſui. Conceptam verò conſiderationem confirmarunt mihi aliquot hiſtoriæ, quas vt imitandas hic recenſebo. Eſt caſtrum ad mare ſitum, quatuor leucis Gandauo diſtans, quod Cataractam vocant. Vidi tranſnatantem nauem, & in ea ſenem nudum, funibus vinctum, habentem pondus in pedibus. Subter axillas zona cingebatur, qua ad antennam ligatus erat. Rogaui, quid ſibi vellet illud ſpectaculum. Vnus è nautis dixit, ſenem illum iam hydrophobum, & à rabiente demorſum fuiſſe pridem. Petiui quorſum illum ad mare veherent? an necem ſui intenderent? Quinimò (ait nauta) mox ſanus rediturus. Illamque eſſe maris benedictionem, quod eiuſmodi rabiem extemplo ſanaret. Arrham obtuli, vt me ſocium & Teſtem aſſumerent. Nauigatum itaque per milliare Italicum, cum nautæ panderent foramen in fundo, quo tota nauis vſque ad marginem ferè ſubmergebatur. Vtebantur ſcilicet illa muria, ad recoquendum ſalem Hiſpanicum. Cumque iam iſtud foramen exquiſitè iterum clauſum eſſet: duo viri ſubducta cauda antennæ, eleuarunt eius cuſpidem, & ſenem in altum ſuſtulerunt, inde verò in mare præcipitem dedere: eratque ſubter aquas, ad ſpatium Miſerere. Quem dein adhuc bis ter ſubmerſerunt, ad ſpatium Salutationis angelicæ. Tum verò collocarunt illum ſuper vas teres, ſupino dorſo, chlamyde tectum. Ego ſuſpicabar illum obiiſſe, ſed metum riſit nauta. Nam ſolutis vinculis, cœpit omnem muriam rejicere, quam inſpirauerat. Et mox reuixit. Erat viator Gandauenſis, qui dein rabie liberatus, ſoſpes vixit. Hinc, vt anima noſtra eſt pediſſequa, ad inueniendas rationes, antea incognitas, ſtatim intellexi, ideam rabiei, & impreſſi veneni notam, tanquam maculam in fœtu mortificatam. Sciebam namque verrucas, itemque vlcera, & ſuperuenientia exotica, poſtera, & peregrina primæ conſtitutioni, eſſe ſeparabilia, manente indiuiduo vitali radice. Referebat 48
etiam nauta, Batauos cruda halece ſalſa, triduo renouata, & ad morſum rabientis applicata, omnem auferre metum rabiei. Vbi verò id negligentia impediuiſſet, ſpectato ſaltem ſubmerſionis modo omnes ſanari. Qui enim aquas horrent, non mirum, per aquam ſanari. Manſit dein id mihi alta mente repoſtum: perſuadens, id in aliis Amentiis non fore inutile. Contigit 49
itaque Antuerpiæ, quod faber lignarius, ſibi perſuadens, ſe noctu ſpectra horrida vidiſſe, quorum terrore eſt totus Amens factus. Miſſuſque ad tumulum S. Dympnæ Virginis, vbi ſolent obſeſſi à Cacodæmone, liberari: Res inde in abuſum detorta, vt indifferenter Amentes omnes cò mitterentur. Quaſi obſeſſorum, & amentium eadem eſſet ſors. Faber ergo, toto anno alitur, & amens vtcunque ſolita implorarentur remedia: cumque nummi non mitterentur Antuerpia, pro ſemeſtri vltimo, remiſerunt maniacum in curru vinctum. Qui cum vincula ſibi ſoluiſſet, è plauſtro diſſiliit, in ſtagnum profundum & vicinum. Tandem extractus, pro cadauere; in currum depoſitus. At deinceps per annos 18. à mania liber vixit. Quo exemplo, in ſpem erectus, cognoui, quod nedum rabies; ſed & mania, ſanaretur inueterata. Idque aliquoties deinceps tentaui, nec me fefellit euentus, niſi quoties formidines, præcociter Amentes ea aqua extraherem. Saltem fabri exemplo didici, perinde fore, ſiue in aqua dulci, vel ſalſa præfata ſubmerſio, ſiue Ideæ amentis ſuffocatio, contingeret. Mulier quædam 50
mihi nota, multa probitate commendabilis, menſe Nouembri, alto veſpere, præceps è ponte ruit in riuum, cum carro duarum rotarum. Cumque intenti eſſent circa equum, vetulam neglexerunt. Manſit autem ſubter aquam, donec currum exonerаſſent aliquot mercibus. Tandem memores illius vetulæ, illam, velut ſubmerſum cadauer, ad vicinum pagum detulerunt. In quo, vxor hoſpitis, illam mulierem in menſa, prono ſitu, & capite decliui poſuit. Factumque eſt, quod ſic aquam in pulmone hauſtam dimiſerit. Fabulæ inſtar mihi viſum, donec Montibus Hannoniæ adfertur adoleſcens natando ſubmerſus, ad nobilem matronam, itineris mei ſociam, quæ matri ejulanti, ſuper morte filij, juſſit bono eſſe animo. Extendit ergo adoleſcentem prono ſitu, ſuper genua ſua. Cumque flaccidus, ſic penderet prorſus nudus,

cœpit tandem, rejecta aqua, reſpirare, & reuixit nobis aſtantibus. Iterum memini, quod veſpere anno 1606. rediens è Caſtro de Perla, duabus leucis diſtante Antuerpia, offendi turbam in ripa canalis Rotomagenſis, quia quærebatur adoleſcens ſubmerſus, viduæ diuitis vnigenitus. Quæ accerſita eſt, & reperit cadauer, humi jacens in ſtramine, gremio excepit, oſculataque eſt flens amarè. Iuſſi, inuerteret corpus capite & humeris decliuibus, ſupinoque dorſo. Cœpitque Adoleſcens poſt quadrantem horæ reſpirare. Didici itaque non facilè mori ſubmerſos, cum vterque adoleſcentum præfatorum, fortè per dimidium horæ ſubter aquam delituerit. Nec ceſſandum ab oratione, mox atque qui defunctus creditur, ceſſat reſpirare. Galenus, pro rabie, ante metum aquarum obnatum, calcinatos gambaros, vel can-
51 cros propinat, per dies quadraginta. Si tamen non ſtatim initio calx iſta detur, nil proficit, adeoque & ſic eius vſus obſoletus manſit. Ridiculum interim, quod vrendo cancros, addant myrrham, &c. Vel dum argentum pro Seplaſia liquant vt ſcyphum parent, quod Theriacam addant. Quorum antidotum vorax flamma abſumſit ante toſturam animalis. Paracelſus verò hydrophobiam per ſolutiua acria curari affirmat. At ſanè ſuis promiſſis non reſpondit euentus. Catholici ergo deſperantes, nec fidentes huiuſmodi remedis Academiarum, noſtrates ad S. Hubertum confugiunt, vbi per aliquot ritus ſanantur. Hoc tamen in eo eſt
52 notabile. Quod ſi ritus non præciſè obſeruentur, rabies, quæ alioquin adhuc dudum lateret, extemplo adoritur, & ſine ſpe deſeruntur hydrophobi. Eſt ſtola S. Huberti, in arca ſex diuerſis clauibus obſerata, à diuerſis quoque clauigeris cuſtodita. Quotannis autem præſcindunt ſtolæ illius partem remanente interim ſtola ſemper integra, ab octingentis iam & amplius annis. Nec eſt impoſturæ locus, quod neſciatur hodiè, an ſtola ſit ex byſſo, lana, lino, vel bombace, adeoque nec poſſet quotannis noua ſubſtitui. Præſcindunt autem de ſtola partem, vt filamentum ſingulis demorſis à rabido, intra cutim frontis incarnent. Inde enim aliud miraculum. Quod qui ſemel ſuſcepto filamento è ſtola, per ritus ſuos conualuit, poteſt alteri demorſo differre terminum, & ſopire rabiem aduentantem, per quadragenarias, idque in annos aliquot, dum tandem ſuo commodo adire queant Sanctum Hubertum. Ea tamen conditione, vt tantillum, ſi quis ſupra quadraginta dies exſpectet, nec prorogationem termini (vt dictum eſt) ante impetrauerit, confeſtim in rabiem incidat deſperatam. Longobardi enim ſic ad Sanctos Bellinum & Dominum confluunt. Adeoque præſeruationem petunt. Et ſanationem poſtulant à Rabie à facto eſſe. At non pro amentia hactenus, quod ſciam, patronum aliquem inuocant cœlitem.

SEDES ANIMÆ.

1 *Lis adhuc ſub Iudice.*
2 *Opinio tertia.*
3 *Mortuo capite ſuperuixit quædam ſponſa ad octo horas ad minimum.*
4 *Percuſſum os ſtomachi repentinam, atque totalem mortem attulit.*
5 *Paradoxon Authoris de ſede Animæ.*
6 *Creatio hanc ſedem docet.*
7 *Medentes occultè conſentiunt ipſis inſciis.*
8 *Dominus confirmat Paradoxon Authoris.*
9 *Rationes aliquot.*
10 *Contra exſiſtentiam animæ vegetatiuæ.*
11 *Cor famulatur ſtomacho.*
12 *Sedes fixa manet.*
13 *Conceptuum primos impetus ſentiri in ore ſtomachi.*
14 *Inuiti collocant concupiſcibilem facultatem in ſtomacho & hepate.*
15 *Quorſum tendat hæc ſpeculatio.*
16 *Inuiti etiam, aſſenſi ſunt paradoxo Authoris.*
17 *Sedes mentis eſt eadem, quæ animæ ſenſitiuæ.*
18 *Modus exiſtendi in ſede.*
19 *Animarum penetratio.*
20 *Quid anima ſenſitiua.*
21 *Similitudo exſiſtentiæ*
22 *Calor non eſt fons luminis vitæ: ſed Archealis, ſiue producti lumen.*
23 *Quid mens.*
24 *Per aduentum ſenſitiuæ, mors intrauit.*
25 *Comparatio dignitatis amiſſæ & acquiſitæ.*
26 *Splen, pro Duumviratu.*
27 *Dignitates officiorum.*
28 *Cuncta Amentia hinc ortum ducunt.*
29 *Notabile de remediorum examine negato vlteriori itinere.*
30 *Quomodo ſtabat immortalitas.*
31 *Status mutatio.*
32 *Corollarium dictorum.*
33 *Scholarum error.*

DVVMVIRATVS nomenclatura, Lectorem nouitatis terrore conſternat. quare primum etymi rationem daturus ſum, ac dein regimen exponam. Ante omnia, ſedes animæ inquirenda eſt. Nam etſi anima ſit vbique, vbi vita eius eſt. Attamen ſicut Sol propriè non eſt niſi in ſuo loco, in cœlo, tametſi lumen eius ſit, quocunque adſpicit. Idem eſt prorſus de loco centrali animæ iudicium. Eſt autem de animæ centro, ſiue palæſtra in corpore certamen: Atque Anteſignani, velut in aëre ſuſpenſi, ſuper hac re digladiantur, non habentes baſim, quâ pedem figant. Plato enim certat pro corde, cui videntur Sacra ſuffragari, dum ex corde homicidia, adulteria, &c. manare docent. Medentes autem caput reſpiciunt, tanquam diſcurſus atque intellectus hoſpitium. Præſertim quod cor, tam indeſeſſo agitati pulſus motu, non poſſet non animam turbidam & inquietam efficere. Sequuntur Baptiſantes medentum opinionem. Nec deſunt interim, qui mentem immortalem ita vbique & 2
æqualiter in corpore ſtatuunt, vt nuſpiam certa ſede morari velint, non magis quàm à corpore ſtringi, vel ligari poſſe. Adeoque tenuit animam vagam, gliſcentem, incerti laris incolam, diſperſamque quoquo verſus vita præſens eſt. At non reſpiciunt, quod partes quædam ſoſpite vita amputentur: aliæ verò leuiter percuſſæ ſtatim mortem totius adferant. Sæpè aliquis concisſo voltu, & capite velut imminuto, mortem adeſſe ſibi teſtatur; cuius tamen cor, tepore & pulſu ſuo, animam adhuc præſentem promittit. Idque in dudum agonizantibus eſt

quoti

3 **quotidianum. Sponſa quædam, volens ſuas**
nuptias celebrari in Opdorp, prope Scaldim,
quia ibidem Toparcha eſſet, à clientibus ſaluta-
tur bombardarum ſtrepitu. Vnus autem illo-
rum, bombardam ſphærula plumbea onuſtam
exonerat, thedam autem & tempora ſponſæ pe-
netrat. Statim concidit, & mortua cenſetur. Di-
ſtat autem Opdorp 7. leucis Vilvordia, cum de-
ducta eſt, pergens Bruxellam. Caput eius cada-
ver erat, tenue concisum, ac planè frigidum.
Iuxta cor tamen, teporem & pulſum notaui.
Item: Statua quædam cecidit è ſublimi, in ver-
ticem mulieris, ſic vt ferè binis digitis, totus
cranij vertex, cerebrum depreſſerat. Obiiſſe
cenſa eſt: ſex tamen horis inde, pulſus in vtroque
brachio exilis erat, fuitque à pluribus notatus.
Studioſus quidam robuſtus, alterum menſæ aſſi-
4 dentem, pugno percutit circa ſtomachi orifi-
cium, qui ſtatim corruit ſpumante ore, erectuſ-
que à nobis in ſedem, confeſtim pulſu orbatus
& ante lectas litanias Lauretanas, totus corpore
gelidus. Auriga pugione circa os ſtomachi trans-
foſſus, ſtatim ſpumante ore moritur, omnis quo-
5 que orbatur pulſu & calore. Dicam ergo ſub
humili Eccleſiæ cenſura nouum Paradoxon:
Quamuis vita ſit Index animæ, ſitque hęc, vbi-
cunque vita; attamen ſicut abſciſſo digito, vel
pede, non euolat anima, nec vita totius: neque
tamen anima, aut vita, in partes dirimi queat, vt
anima in ſui toto integralis ſit vllatenus diuiſi-
bilis, videaturque mors propinqua læſo mem-
bro nobiliore. Certum interim, quod ſtatim
pereat vita, in abſciſſo membro, licet à toto ani-
mæ pars non ſit proinde ablata. Ergo patet in-
de, quod non ſedeat anima centraliter, in qua-
cunque parte eſt operatio & præſentia vitæ.
Eſtque neceſſe, alicubi ſedem animæ eſſe, velut
proprium, atque centrale domicilium eius. Inde
namque dimittit radios luminares atque vitales,
per Archeum, vitalia lucis organum. Quippe
anima ipſa eſt quædam lux, ſubſtantiaque luci-
da in mente, in aliis verò animabus, eſt quidem
lux, non tamen ſubſtantia. Vt alibi de ortu for-
6 marum. Creator (cui ſit omnis honor) ſerua-
uit quendam progreſſum à ſimili, qui nos animæ
ſolium inſtruit, vt à craſſioribus conſideremus
magis abſtracta. Etenim cernitur in arbore
(argumentum ab arbore peculiariter deſum-
tum, ob prærogatiuam arboris vitæ) radix,
initium vitale ſui. Siquidem in radice, velut cu-
lina, peregrinus ſuccus terræ coquitur, altera-
tur, à priſtina ſimplicitate aquæ alienatur, ſubit-
quę diſpoſitionem fermenti vitalis, ibidem lo-
cati. Coctus autem inde diſtribuitur, vt magis
magiſque cogatur, ſimilis euadat, iuxta vlte-
rioris cuiuſque coquinæ neceſſitatem, quæ in-
habitanti ſpiritui ſanxit leges. Sic in hominis
medio corporis trunco, eſt ſtomachus qui ne-
dum ſaccus vel pera eſt, aut ciborum olla: Sed
in ſtomacho, præſertim eius Orificio, tanquam
centrali puncto, atque radice, ſtabilitur euiden-
tiſſimè principium vitæ, digeſtionis ciborum &
7 diſpoſitionis eorundem ad vitam. Quicquid enim
Phyſici, de Corde, magni momenti pependere
vnquam; id totum, velint nolint, ſtomacho
commune fecere. Vt Cardiogmus cordis mor-
ſus, Cardialgia, dolorue cordis, à ſtomacho,
transmutatiuo atque mutuato nomine ſeducta
ſint. Itemque ſyncopes, deliquia, inſultuſque
epileptici, quæque vitæ frænos geſtare viden-
tur, ab ore ſtomachi originem ſumant. In phle-
botomia enim id quotidianum eſt. In qua per-
ſæpè ſtatim vena aperta vertigines, itemque
viſus hebetudines & offuſcationes ſentiuntur
manifeſtè, è ſtomacho manare; ceſſatque ite-
rum quoties digitus apertæ venæ impoſitus, at-
que inde remotus, iterum eadem ſentiuntur ſym-
ptomata, è ſtomacho oriunda, atque inde ſuſci-
tata. Denique paradoxum meum in limine con-
firmat authoritas verbi, dum interrogat: *Quæ* 8
cogitationes aſcendunt ad cor veſtrum? Non di-
cit, deſcendunt ad cor veſtrum. Vt neque, quæ
cogitationes naſcantur, vel ſurgunt à corde ve-
ſtro. Nam & multoties ideo ſtomachus, cordis
nomine vocatur, dum à corde adulteria & pec-
cata oriri cenſentur. Nam cogitatio omnis, pri- 9
ma ſui origine, alibi quàm in corde, naſci de-
bet. Pulſus enim, motuſque vehemens cordis, at-
que indeſinens, id vetare voluit. Quippe quod
cogitatio cordi tribuitur, iſta locutio eſt iuxta
captum vulgi? Cor pro ſede animæ ſumendo.
Et quamuis ſeminum neceſſitas in plantis, ten-
dat vlterius ad multiplicitatem functionum, ac
conſequenter etiam pergat in partium hetero-
geneitates; non tamen proin, vis vegetans, è
priſtino vegetalique toro abſcedit, quo ſemel ſi-
bi ſedem fixit, nec migrat, diuiditve ſe, pro-
pter diſperſionem culinarum. Id longè forma-
liori ac manifeſtiori modo contingit, poſt-
quam ſeminis diſpoſitio belluinam figuram or-
nauit, varietatemque membrorum ordinauit.
Tum enim anima ſenſitiua motiuaque datur, ea-
que nec alibi ſtabulatur, quàm in radice, quâ
omne ſibi deinceps fomentum præparat. Pro- 10
priè quidem loquendo, & diſtinctum intelligen-
do, non eſt quædam anima vegetans in plantis,
aut brutis: ſed eſt poteſtas quædam vitalis, ac
tanquam animæ prodromus. Anima autem ſen-
ſitiua, habenas illius poteſtatis Archealis in ſe
ſumit, vitaliſque illa præcurrens poteſtas diſ-
poſitiua in Archeo liqueſcit, ac deinceps ſe
ſubmittit animæ ſenſitiuæ. Non enim caput ad-
huc occupatur diſcurſu animali, vel Cor pulſi-
bus agitatum continuis, operanſque inceſſanter
in fabrica ſpirituum vitalium, eruntiſque in-
ſanguinē transplantádo apta ſunt organa animæ
belluinæ: Sed hæc vbi in radice reperit hoſpi-
tium ſibi præparatum, ibidem reſidet, perma-
net, nec inde aliò migrat. Nam reuera cor fa- 11
mulatur ſtomacho, dum tota vita tantùm in-
cumbat fabricæ ſpiritus vitalis. Etenim nouelli
fœtus vitæ limen, à ſuctu & ſomno incipit, at-
que aliquamdiu perſeuerat. Quæ ambo contin-
gunt in ſtomacho: vbi nimirum per animam
ſtabiliuntur, ac conſeruantur vires vitales in
radice, qua potiſſimum nutriri, fouere, fo-
mentari, atque increſcere eadem, in poſterum,
ſperat anima. Nec enim animæ ſtudium, vel
officium fuit vnquam, vagari, aut migrare de
loco in locum, vt proprium ſibi torum deligat, 12
vtpote quæ dirigitur ab intelligentia non erran-
te, ſua, & certa ſede, ſtabilitur, ab initio vitæ. Id-
que ab initio Creationis ſeminum origini eſt
deſignatum centrum, mandato & vinculo, ne
ſedem anima mutet, aut aliena loca inquirat,
velut ſibi commodiora. Nouit namque fines
deſtinationis cuiuſque, qui regit omnia fortiter,
& diſponit ſuauiter. Eſt quidem in animantis
Cerebro vis motrix, & officina ſenſitiua. Non
autem quod proinde anima diſcuſſa originali
primordia

primordialique ſede, migrauerit à radicali hoſ-
pitio, ipſi per creatorem deputato, ad caput.
Facultates namque, & functiones animę ſenſiti-
uæ, in partium pluritatem ſunt quidem diſtribu-
tæ. Interim ipſa anima inconcuſſa manet pri-
ſtino loco, vbi vincta prius fuit, & alligata. Nec
enim propter munium diuerſitates, diſcerpta
eſt: quippe per miniſtrum organum Archei
cuncta perficit, radioque illo vitali, vbiuis velut
13 præſens, adſiſtit. Imprimis facile ſentitur, om-
nem primorum conceptuum impetum, omnem-
que perturbationum liminarem atque primiti-
uam agitationem, contingere circa ſtomachi ini-
tium. Etenim ſi ex improuiſo bombarda frago-
rem emittat, eodē ictus rumore, circa os ſtoma-
chi percipitur concuſſio. Sic, ſi repentè, nuncium
triſte deferatur: nuſpiam ſentitur repentina, ac-
celerataque alteratio, quàm centrali illo animæ
14 hoſpitio. Adeò vt inuiti atque inaduertentes
ante me, ibidem locauerint concupiſcibile ani-
mæ diuerſorium. Quod quia eſt duratione
prius, diſcurſu, motu, atque ſenſatione externo-
rum, ſenſuum: ita denotat, imò conuincit, ani-
mæ primordiale hoſpitium ibidem eſſe. Idque
ſummopere viſum mihi fuit ſcitu neceſſarium
in morborum medelam, vt ſuo loco de Morbis
15 demonſtrabo. Manſere namque plurimi abſque
ſpe emendationis: eò quod remedia fuerint ad-
poſita membro functionibus deputato, non au-
tem radici, vnde error promanaret. Ignorata
nempè habitatione, & aula, vbi edicta forman-
tur, perperam ad loca executionum adhibita
fuere pharmaca. Ignorato namque animæ ſen-
ſitiuæ loco, neſcitum fuit hactenos, quod ani-
ma illa ibidem ſuſcipiat primitiuam morborum
plurimorum labem, perturbationem, & conta-
gium. Atque ibidem deberi medelas appropria-
ri: ſi à radice, morborum medicamen ſit inſti-
tuēdum. In quo ſanè grauiſſimè eſt erratum ha-
16 ctenus. Saltem primi motus, ſiue impetus, qui in
noſtra non ſunt poteſtate, iam dudum admit-
tuntur contingere circa orificium ſtomachi, &
ſurſum ad Caput ſcandere. Certum eſt autem
omnem motum primum à centro incipere,
adeoque centrum animæ eſſe, vbicunque ſenti-
titur conceptuum initium. Dicuntur autem im-
petus qui non ſunt in noſtra poteſtate: eò quod
ſint animæ ſenſitiuæ primi conceptus, adhuc
inordinati, nondumque Mentis imperio luſtra-
ti. Id autem quod de ſede animæ ſenſitiuæ ſcri-
bo: intelligo etiam pro Mente immortali. Si-
17 quidem Mens non habet propinquius, aut ſimi-
lius ſibi ſubjectum in quo hoſpitetur, quàm il-
lud lumen vitale, quod dicitur anima ſenſitiua,
in qua ſcilicet Mens inuoluitur, & mandato di-
uino ligatur vitæ vinculo. Pereunte autem ſen-
ſitiua, per ſui annihilationem, non poteſt Mens
diutius in corpore ſubſiſtere: Ideoque ad Ens
entium properat, vt ad deputata ſibi loca tran-
18 ſeat. Itaque animæ ſenſitiuæ radicalis toros,
eſt in Archeo vitali ſtomachi, ſtatque manet-
que ibidem, tota vita. Non quidem quod ſenſi-
tiua hoſpitetur in ſtomacho tanquam ſacco,
pelle, membrana, olla, carcere, cellula, vel corti-
ce: nec eſt in iſta ſede comprehenſa pro more
clauſorum corporum, intra crumenam: ſed ex-
orbitanti modo, ineſt in puncto centraliter, ac
velut in atomo, vnius membranæ ſpiſſitudinis
meditullio: Eſtque in loco nihilominus non pla-
19 nè localiter: Sed quia omnis anima eſt lumen
à Patre luminum, rerumque Creatore datum:
lumina autem, alibi probaui eſſe immediatè in
loco, & mediatè in aëre locato. Sic quoque ſen-
ſitiua eſt in loco, ſiue ſede, de qua impræſen-
tiarum ſcribo. Mens autem cum ſit ſubſtantia
luminoſa, penetrat lumen creatum, quod ani-
ma ſenſitiua eſt, & viciſſim hoc penetrat Men-
tem, eamque obtundit ſua corruptelæ contagio-
ne Adami. De qua lib. de vita longa, de mor-
tis introitu in hominem. Eſt ergo anima ſenſi- 20
tiua, caduca, mortalis, mera lux vitalis, data à
Patre luminum, nec alio modo verboue expli-
cabilis: cum in vniuerſo nil ſibi habeat ſimile,
præter lumen candelæ: quæ quia vrit adhuc
analogica tantùm, ac multum diſpari ſimilitudi-
ne, ac velut per exteriorem ſiliquam, compara-
ri igniculo poteſt. Idcirco nimirum ſenſitiua 21
illa, quanquam in loco, localiter ſit præſens, at-
que hoſpitetur; non comprehenditur tamē à
loco aliter, quam ſicut eſt flamma candelæ in
exhalatione accenſa, eſtque lux, in illa flamma,
tanquam vita, in præfata anima. Sunt tamen
lumina vitalia nequaquam adutcotia, ſe toti-
dem diuerſitatibus ſeparata, quot ſunt anima-
rum differentiæ. Atque inde à S. Iacobo vo- 22
catur Deus, Pater luminum. Calor itaque ani-
mantum, non eſt fontalis luminis animæ: ſed vi-
tæ vitalis lux calefaciens: adeoque eſt produ-
ctum vitæ: non autem ipſa vita. Ideoque & lu-
cis ſolaris æmula, prout in piſce, lumen vitale
friget actu, quia de natura lunæ. Atque ob id,
duo tantum, & ſufficientia, fecit Deus lumina
magna, ad vitam ſublunarium. Quorum tamen
luminum luces, ſiue ipſæ animæ, ſunt ſubjecta
inhęrentiæ. Atque prorſus creaturæ neutræ in-
ter ſubſtantiam & accidens: quia de patria mun-
di intelligibilis. Ergo in anima ſenſitiua (neque
enim alibi vſpiam in caducis) tanquam luce ſpi-
rituali, à Patre luminum facta, cōjungitur mens
immortalis, quæque etiam per manum Omni-
potentis, vtrobique præſentis, vel per Ange-
lum connectitur ſenſitiuæ animæ per vinculum
vitæ, id eſt, luminis vitalis. Quæ pręfatæ lucis
eſt inſeparabilis proprietas. Ipſa autem Mens
immortalis eſt ſubſtantia lucida, incorporea 23
immediatè Dei ſui imaginem, referens, quia
eandem in creando, ſiue in ipſo empſychoſis,
inſtanti, ſibi inſculptam ſuſcepit. Vtraque
namque anima ſimul creatur, & conjungitur à
Deo, qui ſuum Creatoris honorem nulli tribuet
vnquam creaturæ. Ante lapſum Adæ autem, non
erat anima ſenſitiua in homine: quo modo au-
tem illa, cum morte ſimul in naturam humanam
deſcenderit, id ſuo loco. Saltem per aduentum 24
ſenſitiuæ animæ intrauit mors & totius noſtræ
naturę corruptio, obliterataque eſt prioris natu-
rę majeſtas & integritas. Siquidem dum mens
immediatè vitæ munia obibat, nec ſenſitiua ad-
huc eſſet, etiam immortalitas aderat, neque in-
tellectum tenebræ belluinæ adhuc occuparant.
Adeoque naufragium homo in natura ſua qui- 25
dem paſſus eſt, atque irreſtaurabile: ſed per re-
naſcentiam, ſubter tribulationum, calamitates
longè excellentiori modo exaltatus eſt homo,
dum ab imagine Dei aſſumitur adoptatus pro
filio eius. Porro eſt prorſus neceſſarium quòd
omnis motus impetus primi, primique conce-
ptus animæ, contingat in cubilo animæ:
quod etiamſi maximè ſentiatur circa orificium
ſtomachi, ſitque Deus admirabilis in operibus
ſuis

ſuis, quo nimirum in membranis ſtomachi,
26 Vteri & Menyngum, ſibi complacuerit, diſpo-
nere adeo admirandas poteſtates, quod velut
quandam Reipubl. imaginem præ ſe ferant: at-
tamen reperi Splenem inſeruire pro fermento
ſtomachi, eiuſque Sole, coctore & directore:
Idcirco amborum viſcerum conſpirationem
decreoi vocare Duumviratum. Nam quanquam
fermentum digeſtiuum, atque ſimilia ſubſidia,
videantur famulatum referre, In vitalibus ta-
men famulatus, vt poteſtatem atque vires con-
tinet: ita etiam dignitatem & authoritatem
ſpondet. Adeo vt ſicut in ſtomacho ſuot ſenſus,
deliquia totius, atque coctionum priuilegia
maximè ſenſibilia, manifeſta & aperta: nihilo-
minus ſpiraculum vitale, tam multiplicium ar-
teriarum, tamque potenter ſtomachi digeſtionea
cauſans, juſſit abſque dualitate, diſſidio aut præ-
ferentia potentiali, vnam vtriuſque viſceris fieri
debere œconomiam, diuerſis quidem officiis, in
vnum ſcopum conſpirantem, licèt vtrumque
ſingulariter operi ſuo attendat, idcirco & loco
ſeparatum. Vnicus nimirū eſt Duumviratus muſus
concors conſertaque intentionis chelys. Vicinus
ergo Splen ſtomacho foris incumbit, quaſi eun-
dem foueret vitali arteriarum contextu. Non
27 quidem quod arteriæ omnem dent vim Spleoi
ſed ſe habent viſcera per modum Aſtrorum.
Nam quamuis Aſtra à Sole lumen mutuent; In-
eſt tamen ſiogulis peculiaris ſua proprietas &
agendi robur; quod in Luna eſt longè euiden-
tiſſimum, circa maris receſſus, æſtus & eunda-
tiones. Eſto ergo, quod arteriæ Splenis vices So-
lis habeant. Ipſe tamen Splen geminam ac nata-
lem dignitatem ſibi peculiarem obtinuit, licèt
cordis ſamulatio in præparatione ſanguinis &
ſpiritus vitalis gaudeat. Ergo Splen ſedes Ar-
chei eſt, qui cum ſit organum immediatum ani-
mæ ſenſitiuæ, determinat actiones vitales ani-
mæ in ſtomacho reſidentis. Via enim anima
ſenſitiua meditatur quippiam, citra opem Ar-
chei, quia non gaudet abſtracta, ficut mens, quæ
in ſui receſſu, per ecſtaſin quandoque, citraque
Archei, corporaliſque auræ adminiculis intelle-
ctualiter multa & magna contemplatur. Sub-
miniſtratur quoque in exorbitationibus Ar-
chei, auerſio, confuſio, exorbatio, indignatio-
28 que. Ipſaque ſenſitiua anima, tanquam mentis ſi-
liqua, ſemper Archeo, velit nolit, vtitur. Hinc ni-
mirum Amentiæ omnes, (quarum aliquot tan-
tum enotuere) dictæ præcordiales, hypochon-
droque adſcriptæ. Quæ tameo ab eadem ſede,
vt & eodem animæ fonte, velut vnci puncti
29 læſione, promanant. Remedia quoque via ea-
tra ſepta ſtomachi, materialiter eaeunt. Ideoque
rara ſunt, quæ ad Lienem traducantur, quod in
quartanæ difficultatibus ſatis eſt obuium. Mens
enim immortalis, citraque coniugium animæ
ſenſitiuæ, Adamo per omnipotentiam inſpirata
legitur. Illudque vitæ ſpiraculum ſubſtantiam
dicit: Ideoque nec illud brutis inſpiratum repe-
30 ritur: Mens ergo Archeo primitus, vt organo
ſuo alligatur immediatè, quem proinde quoti-
die nouum, pro lubitu, è cibis ſufficienter ac
ſemper ſubſtituere poterat, ac perpetuò æque
validum. Atque hinc vitam immortalem, ſe
31 condignam, ſolicitare. Siquidem, Mens immorta-
lis vtrobique præſens, cuncta vitæ munia im-
mediatè per Archeum (quique ideo à Mente
ſuam mutuat vitalitatem) peragebat, qui etiam
proinde rebus mortalibus quodammodò ſupe-
rior, excellentioriſque monarchiæ, quam ſu-
blunaris alumnus videbatur. Hæc ſic ante Ada-
mi lapſum. At quandoquidem eadem tranſgreſ-
ſionis die facti fuere mortis rei, aduenit anima
morti ſubnoxia, Mentis vicaria, & ſocia. Cui vi-
delicet ipſa Mens diſpoſitiones regiminis cor-
poris mox tranſtulit. Etenim primùm erat im-
mediatum connubium Mentis immortalis, cum
Archeo. Mox à lapſu, & ſenſitiuæ ſuſcitationa
retraxit ſe Mens inſtar nuclei, in centrum ani-
mæ ſenſitiuæ, cui per vinculum vitæ alligata eſt.
Mens non alitur cibis, poterat cibos pro ſuo
Archeo eligere, & præparare: qui nunc in-
defeſſo ſtudio cogitur pro ſuo vigilare alimo-
niæ ſuſtentaculo. Idque ſenſim minus minuſque
appoſitè ſibi parat, & applicat, ob defecturam
animæ ſenſitiuæ durationem, & poteſtatem. Sic
ergo de Sede Mentis, de mortalitatis occaſione
materiali, morborum & amentiæ neceſſitatibus,
primum dicere debui: Siquidem quæ hic re-
quiruntur, in Tractatu, de mortis introitu in na-
turam humanam, ad longum demonſtratur, cum
explicatione Textus: *Ab aquilone pandetur* 32
malum ſuper omnes habitatores terræ. Pro Co-
rollario ergo. Locus animæ centralis, eſt Orifi-
cium ſtomachi, non ſecus atque radix vegeta-
bilium, eſt locus vitalis eorumdem. Mens ſedet
in anima ſenſitiua, cui vincta eſt deinceps à lap-
ſu. Cerebrum autem, eſt membrum executiuum
cóceptuum animæ, quatenus præſidet neruis, &
muſculis, quoad motum: ſed quoad ſenſum, poſ-
ſidet in ſe facultates memoriæ, voluntatis, &
imaginationis. Deficiente ergo ſtomacho, pal-
lores, tremores, ſiccitates, Atrophiæ, Tormina,
Aſthma, icteri, paralyſes, contracturæ, vertigines,
apoplexiæ, &c. Mirantur quippe Medentum ce-
lebriores, quod ſæpè defectus externi ſuperen-
tur non aliàs, quà per remedia ſtomachica,
quodque malum ſtomachi pariat diſſitos procul
à ſe morbos. Et Moderniores ſtupefacti, quod po-
tiones vulnerariæ ſanarent feliciter vulnera ar-
tuum. Quodque apud Paracelſum, Cancer, lu-
pus, vlcuſve eſthiomenum, per potum ſanentur. 33
Error ergo partes exteriores malè affectas cu-
rantium, tanquam ſi eſſent fundamentales, qui-
que circa caput, ab inferis læſum, totam mede-
lam transferunt, prouenit hactenus, propter inſ-
citiam Sedis animæ, vitæ, atque regiminis.

A SEDE ANIMÆ AD Morbos.

1 *Probatur maior ſenſus in ore ſtomachi, quàm in oculo, aut digitis.*
2 *Vbique incoacta Scholæ conſentiunt Paradoxo de Sede Animæ: licet apertè inde diſſentiant.*
3 *Planctu multa Venere exorbitantium.*
4 *Vita ſtomachi præſidet cæteris digeſtionibus.*
5 *Fermentum ſtomacho amicum, eſt hoſtile deinceps ſingulis digeſtionum officinis.*
6 *Diuerſi morbi è tranſplantato fermento ſtomachi, ſuſcitantur.*
7 *Catarrhorum decipula.*
8 *Morborum baſis.*
9 *Probat id Arthritis.*
10 *Plurimi Morbi fluunt centraliter è ſtomacho*

aliis

qui è capite metuuntur, & medicantur.
11 *Commixtio characteris morborum quorundam qualis ſit.*
12 *Periapta quomodo operentur.*
13 *Probatur Sedes Animæ non eſſe in ipſo Corde,*
14 *Notabilia circa characterem morborum.*
15 *Effectus pauoris, cur varient effectus ſuos.*
16 *Idem conſideratur pro cauſa occaſionali venenoſa.*
17 *Appropriantur lumini vitali.*
18 *Objectio.*
19 *Intentio Authoris.*
20 *Dogma notabiliſſimum circa remediorum directionem, potentiam, progreſſum, &c.*
21 *Sanatio remoti vulneris, & notabilis vis Alcaliũ, è ſtomacho, inhibentium acores remotos.*
22 *Decepta Schola circa remedia vulnerum.*
23 *Alcali potentialiter latens in herbis, rebuſque alius præſtat, quæ Alcali crematorum non ita facilè.*
24 *Vulneris & vlceris diuerſitas in remedio, vndè.*
25 *Examinatur vis diuretica, in vulnerato, potentiali Alcali.*

PERSÆPE Os ſtomachi non fert ma-
oom adpoſitam, licet coſtis vtrimque
innixam, certo indicio, ibidem ſubeſſe
ſenſum acutiſſimum ac præciſum, qui alioqui
magis in digitorum extremis, ad diſtinguendum
palpabilia requiri videbatur. At non poſſe pati
incubantem manum, vtut grato tepore obuiam;
neque ſuo pondere grauãtem: idipſum prodit vi-
tam ibidem omnis ſenſationis fontem: qui ta-
men vi primariò ſe ſic affectum accuſat: ita quo-
que palam facit, ſe eſſe animã ſenſitiuam, prima-
riò nociuis obuiã, menti immortali obuolutam.
2 Sed ecce ad Scholas retroſpicio, quæ incoactæ
fatẽtur Orificij ſtomachi teneritudinem, ſiue ni-
mis acutũ, accuratum, ac præciſum ſenſum, cau-
ſare omnem pænè animi ſyncopem. Hæcque ſic
aiunt, nec interim ad ſua ſeſe reflectunt axioma-
ta, de Corde ſtabilita, nec conſiderant quod acu-
tus ille ſenſus, ſic ab illis nũcupatus, nil aliud ar-
guat præter vitalem promtitudinem: non autem
quod vni magis, quàm alteri, plures vel magis
apperti nerui, contigerint. Non interim ſemel
conſiderarunt, vitam, ſiue animam illa ſede hoſ-
pitari. Nolentes in ſacco, vel membrana, animam
ſpeculari: eamque potius in autium cordis folli-
bus, deſideve cerebri, depoſitã credere maluere.
Etenim etſi manus vinctas traderent, dum ani-
maduerterent in mẽbrana vteri, vires totum tur-
bantes, aut conſternantes: nondum tamen Scho-
lis datum eſt, priuilegium intuẽdi & fatendi, pa-
3 riter id ſtomacho conceſſum eſſe. Multorum qui-
dem querelis, compellebantur ſtulta Venere laſ-
ciuientium: quod ſerotino vlulatu ſe oppreſſos,
anxiatoſque circa os ſtomachi plangerent. At
non proin Scholæ reuocarunt in dubium, eth-
nicorum tradita, nec ſaltem obiter compunctæ
ambigere ratom duxere: An fortè ibidem vita-
lis initij lumen, ſiue introitus eſſet, qui prima-
riò laceſſentibus cauſis effectus, ſentiret ſui in-
commoda. Neque enim decernitur mandatum,
niſi ex aula: vt neque vitæ poteſtas delegatur,
quàm à vita præſide, id eſt, anima. Quippe enim
primò manifeſtatur, quod niſi character ab ani-
ma ſenſitiua conceſſus, imprimatur ſemini: id-
ipſum ſterile ſit permanſurum, ac monſtroſum.
Non ſecus atque Peponis flos, cui à tergo exi-
guus pepo non cernitur adnatus. Igitur ſi ani-
ma hoſpitaliter ſedeat, vnde ſemina originali-
ter ſuæ fœcunditatis characterem mutuant. Po-
teſtates tam vitales, quàm propagatiuas, ibidem
quoque latere, eſt indubium. Atque inſuper, 4
quod animæ ſenſitiuæ iſta ſedes, nedum mode-
retur ſtomachi digeſtiuam facultatem, & ad hoc
ſuſcitet fermenti ſtomachici anonymam acidi-
tatem, eamque ſinat ſibi juxta legum naturæ vi-
gorẽ præcidi, & termino accurtari. Verum, ipſa
vita ſtomachi præſidet cunctis totius digeſtio-
nibus, vtcunque in abditas vel etiam remotas la-
tebras diſperſis. Id nimirum animæ, ſingulari
radiatione, vitęque ſuæ velut participatione, eſt
proprium, tanquam ſi ſolo quodoque nutu, atque
Duumviratus mandato, quoquo verſus obe-
dientiam, & à quouis ſibi deberi cogeret. Vndè
pariter ſequitur, eũdem vigorem vitalem dilata-
ri quoquo verſus: erroneoque ductu, eiuſdẽ quo-
que exorbitationes tranſplantari morbificè, vſ-
què ad vltimos digitos. Ita nimirum hoſtile il- 5
lud acidum, quod licèt ſtomacho ſit gratum, imò
& peræquè requiſitũ: jam tamen in fundis alie-
nis euadat inimicum. Neque enim eminus mu-
tuanda eſt probatio hoſtilitatis illius. Siquidem
in canicularibus ſat obuium, carnes, ſtatim atque
corruptionis initæ lumen ſubintrarunt; juſcula
acida dare & colore inſueto tincta. Ergo delato 6
hoſpite peregrino ſtomachi, per vitale initium,
ad agrum peregrinum, ſequitur eo ipſo ſtatim
aliquis defectus peregrinus: qui ſui pręſentiam,
plerumque etiam ſtatim prodit. Morbus eſt ſci-
licet: qui ſi in venas delatus ſit, errore Duumvi-
ratus malè accenſi, febres parit, Sin verò in ha-
bitum corporis, vel ad artus deferatur aciditas
hoſtilis, mox adſunt diuerſa apoſtemata & Ar-
thritidis errores, Apoſtemata inquam, quæ mi-
nima materia, non ſecus atque ſpinæ, aut ſpicula
adacta, mordicant; in pus denique, ichor, ſaniem-
ue properant. Hæc nimirum eſt Catharrhorum 7
fallax decipula, quæ Scholas vſque in modernum
diem irretiuit, per varios humorum non exi-
ſtentium decubitus, defluxiones, caſus & lapſus.
Ac facilè fuit Satanæ, eò procliues mentes per
paganiſmum ſeductas, præcipitaſſe: non ſecus
ac Aſtrologi animaduerterunt Lunæ ac planeta-
rum inexplicabilem ſitum, finxere excentricos
ſecundum quid, & ſimpliciter, quos quidem ſcie-
bant eſſe vanos, atque fictos ad neceſſitatem ſi-
tuum, dimetiendo repertorum. At in mendendo
id propinquius fuit Satanæ, ſic decepiſſe ſuos, id
eſt paganos, quod ſenſus ad manum eſſet ſuaſor
induſtrius, & importunus. Cui obuenire negle-
ctum eſt, dum ars ad lucrum feſtinans trahi
cœpta eſt. Siquidem facile è diductis, Tractatu
de Catarrhis, concludi demonſtratiuè, atque ne-
ceſſariò, eſt obuium cuiuis, quod nulla ſit mate-
ria pro Catarrhis, non locus item culinarius, in
quo, aut vbi pararentur, vt neque canalis, per
quem tam diuerſimodè defluerent, etiam ad di-
ſtantiſſimas corporis oras. Quin longè faciliue 8
ac propinquius ſit, (obſtat autem ſola ſemel ma-
nos tradita gentilitati, perque crudelitatem ſibi
præcluſiſſe viam inquirendi vera) meditari, à
principio vitæ, vitam quoquo verſus continuatã;
à vitali quoque demum errore, ſpargi errores
per totum, in totum quoque, vel in partem tam
continentem, quàm contentam. Hoc denique
fundamento ſemel pręterito, irritum fore quod-
libet remedij genus, à poſteris Satanico aſtu

deincepa

deinceps deceptis, temerè ac friuolè excogitatum. Quod vtinam Posteri ſat mecum contemplarentur. Nam eam etiam magnam mortalium cæcitatem, tam in medentibus, quàm paſſim in medicatis, facilè cum lacrymis deprehenderent. Succenturiantur enim primi podagrici, accuſarentque ſtomachum, ſeque ibidem primùs ſentire motus, ac velut agitationes febriles tanquam præcurſorea acceſſus, Solo nimirum adſpectu, vitaliſque luminis irradiatione conceptus, natuſque ibidem acor, erroneè transfertur in ſeminale gluten, quod Synouiam iam appellant, eſtque articulorum tranſparens ſemen nutritiuum, ibique copioſius depoſitum, ob motuum frequentiam, & oſſium fortem compreſſionem. Siquidem aliàs, quamprimum oſſa mutuo confrictu æſtuarent, & ſiccarentur. At fœcundius quanquam moltò, hæc ſint Capite
10 de Podagra, delineata: iuuat tamen me planius dilatare. Occurrunt nimirum diuerſi morbi, qui ſuam originem centraliter è ſtomacho deſumunt, quorum ortus atque remedium infauſto hactenus omine ignorantur. Sunt namque in concauo ſtomachi, acidum, amarum, ſalſum, nidoroſum ſiue putidum, virulentum, inſipidum, *&c.* Ac imprimis acidum, fermentale ac digeſtiuum, ſiue tranſmutatiuum, non eſt ſtomacho proprium, aut geniale: verum ipſi præparatur & inſpiratur à Splenis vicina ſibi ad hoc culina. Quo nimirum fermento deficiente, eo ipſo, eſt apepſia domi, bradypepſia, appetitus deiectus, ciborum nauſea, quæ febribus ſtatim eoſpiciuntur vernacula atque ſtipata: quapropter dixit Senex: *Acidos ructus nidoroſis ſuperuenientes, bonum.* Nonnunquam etiam contingit, parcum fermentum affluere ad ſtomachum: inde quoque atropſiam ſuſcitari, ciboſque euadere coctu difficiles. Imò ſtomachus, qui ordinario ſenſu orbatus videtur, nec ſentit niſi noxia, quotieſque afficitur indignè, à peregrinis intra ſe contentis: ſtatim ſub exiguitate fermenti, aquoſum liquamen parit, & cum nauſea extrudere ſatagit. Aquoſum autem dico, quod ſubinde nil niſi mera aqua, viſcida item mucilago, etiam inſipida ſæpè, ac non rato, peregrino acore imbuta, qui à fermento vitali ſic diſcrepat, vt mortuum viuo. Adeo etſi participent in guſtu, longiſſimè tamen ab inuicem diſtent, quod videre eſt in amaritudine abſynthij, & cucumeris aſinini, vel colocynthidis. Etenim dum potus, ſimulque agglutinandum alimentum in ſtomacho, peccant penuria viuidi fermenti, ſtati fatiſcunt in amarum flauum liquamen, quod Scholæ hactenus fel viſcus, imò etiam vnum de quatuor conſtitutiuis cruoris falſo dictarunt, neſcii interim, quo authore & doctore, bilis in iecore ſepararetur mera à cruore ſibi connato, ac intimè permiſto, deferreturque ſolitaria iſta bilis (multum certè mutata à bile cruori innatante) ad ſtomachum. Cum non ſit iter ab hepate ad ſtomachum, niſi per tot deuia, quæ hanc Scholarum inuentionem ſtupiditatis meritò accuſent. Dum autem alimentum appropinquat ſtomacho, vt ipſi aſſimiletur, eumque alat, deficitque præ penuria fermenti, vel aliàs oborta in ſtomacho procella, ſtatim putret, & nidore infame fit. Nam tepido loco detentum, quod iam limen vitæ intrauit, ſuſceptumque eſt in numerum mox vitalium: ſtatim quoque putret, nidoroſum fit, imò ſi mora acceſſerit, cadaueroſum euadit. Vndè Colera, lienteria, Cœliaca, &c. ſubinde quoque Archeus ſtomachi, vel fermenti acidi paucitatem ſupplere volens, indignatur, paritque acidum aceroſum, crudele; inde Orexes, itemque tormina, tam in ſtomacho, quàm ipſis inteſtinis, plerumque crudelia. Sin verò acidum moderatum affluat, & ſuperfluat cibi copia, vel aſperitas, tum cibus totus amaricat, flauum iſtud craſſumque excrementum per eiuſmodi degenerationem ſuccreſcit, ac varia inde malorum ſeges, in diarrhœam ſuccenſa oboritur, niſi totum ſimul ſtatim deiectum ſit. Nonnunquam etiam Archeus ſtomachi concipit furorem, accenditurque ſponte propria, ſic aut acor non in cibos feriat, ſed errabundè ipſum Archeum inficiat. Tum ſcilicet concepta eſt Arthritis, & Archeus per totum diffuſus, proximè tamen ſua aciditate afficit ſynoniam, ſiue ſemen crudum, proximè aſſimilandis oſſibus adiudicatum, ideoque intra iuncturas depoſitum. Contaminat verò ſynoniam partis debilioris in robore naturæ. Cenſeturque ideo Arthritis, pro lubitu, partem quam apprehendit, eligere. Et quia acor ille, in ſtomachi centro ſuſceptus, per Archeum ad remota diſpergitur: ideo falſum eſt, defluxiones à Capite, per neruos ac venas propagari. Sic nimirum ingentia ventris tormina, partium ſyntereſi, acorem in ſtomacho proritant nocuum, qui dein manus pedeſque, non rato portento contractuta vibrat, itemque mox dein quoque paralyſi reſoluit. Indebitus itaque ſtomacho acor, ſi alimentum roridum, ſpermaticumque eius ſumen apprehendat, vtut tenuiter, vertigines proritat, eoque turbidiores, quo hæc magis poſticam eius partem aſpiciunt. Apoplexia verò ſuboritur, dum alieno planè motu, ac hoſpitio, à cauo ſtomachi, in venas eius intrat mucilago inſipida circa orificium, ſeruatque lateris ſui rectitudinem, magnamque à minori diſtinguit, carentia, vel præſentia virulentiæ. Eſt autem plerumque chronicis eiuſmodi morbis, character aliquis ſigillaris. Sic nimirum podagra profluit ſæpè à parentum initio, in prolem, ibidemque plurimos patienter exſpectat annos, antequam illius fructus proprius ſuam nanciſcatur maturitatem. Ergo in initiis vitalibus, & radicalibus organis ſtoma-
chi (quæ ſunt ipſe Archeus localis, ſiue inſitus) 11
hæret poſthumus ille tranſlatuſque hæreditario iure character podagricus. Ac conſequenter pariterque etiam, qui per vitæ inordinationem ſollicitatus acquiritur, ſedet is in Archeo orificij ſtomachi, qui dum tædio affectus, hoſpitia peregrini inſolentiâ, ſeſe acuit pro eiuſdem expulſione, atque inde etiam fructus Apoplexiæ emergit. Nec eſt enim character ille podagricus ſilens, materialiter aliquo intus depoſitus nido, ſegregatoque ſtabulo in plicis aut rugis ſtomachi exceptus, tanquam Tartarus aliquis exoticus adhærens. Sed eſt in ipſo vitæ Archeo concreditus character. Fingamus nempe ſuppoſiti proprietatiſque vnitatem, qua character ille, ad podagram, apoplexiam, vel Epilepſiam iacet tumulatus, excitaturque ſtatis ſtationibus maturitatis propriæ, vel commouetur quibuſdam aſſumptis cibis, vel odoribus. Dein conſideremus acorem naturalem ſtomachi (iam degenerem, itemque teneritudinem orificij eius, ſyncopes, & epilepſiam ſuſcitantem) quæ nil

teſtatur, præter facilem ſenſum, læſionem, paſ-
ſionem, ac perturbationem vitæ, adeoque præ-
ſentem hoſtem, à rebus plurimis tumultuan-
tem) itaque ſi excitetur acor præter naturam,
qui commiſceatur Archeo, cumque hic præſit
digeſtionibus ſingulis, radialiter defertur acor
iſte ad peregrinos lares, quibus eſt totus hoſti-
lis: atque inde Arthritis proſilit. Sin verò cibo
aut potui connectitur, adſunt dolores colici,
tormina, aliæque partium exorbitationes oc-
caſionaliter. Quod ſi verò acor ſtomachi dege-
neret, ſeque aſſociet veneno opiato, cum pene-
tratione verſus ſedem animæ, ſtatim adeſt epi-
lepſia. Sin autem ſuboriatur mucilago putida,
ad amarorem prona, vertigo, & fortius inſur-
gens Apoplexiam ſuſcitat. Nec etenim oppor-
tunum eſt, præciſè illa inuicem diſtinguere,
dum materiam ſiue occaſionem exhaurire præ-
12 ſtat. Saltem quædam externa periapta cuſto-
diunt à caſu, & acceſſo epileptico, quod ſigno
eſt, vel impediri fructum characteris, vel appli-
cationem occaſionis, ad Archeum: vtroque
ſcilicet modo præpediri, extingui, vel annihi-
lari nocuum, ne Archeo commiſceatur. Quin-
imò vt vegetabilia plerumque ſolent hyeme
dormire, ac velut excitari, ſub ver, vt gem-
mam, frondes, flores, aut fructus edant. Ita
character podagricus, epilepticus, &c. ſtata quo-
que periodo concitatur in maturitatem, niſi an-
ticipet eam importunitas protirantium. Saltem
vertigo, & Apoplexia, &c. quanquam intra oc-
caſionales cauſas referantur: ſedent tamen pro-
ximè intra ipſum vitæ nidum, in Archeo, qui
nimirum inſitus eſt ventriculi orificio. Quàm
facili enim compendio, per appenſa, Caducus
ſuſpenditur, ac detinetur? Eo quòd impedi-
tus cauſæ noxiæ in animam ſenſitiuam introi-
tus, eſt nempe penetratio cauſæ noxiæ in Ar-
cheo latitantis, ad intrò, quæque idcirco Men-
13 tem prorſus tollit: Cordis ſcilicet pulſum qui-
dem relinquit: at ſenſum, imaginationem, om-
nemque animæ principem poteſtatem ita peſ-
ſumdat, vt pro illo ſpatio planè ſublatæ vi-
deantur. Vndè & ſtylo ferreo notandum, ani-
mam ita peſſumdatam non habitare in Corde,
14 nequicquam titubante. Podagra autem, ſicut
extrorſum tendit; ita character eius non tam
penetrale ſiue ſedem animæ, quàm Archeum
digeſtionibus præſidem, affectat. Quæ ideo
contingunt, eo quòd character podagricus hæ-
reditarius, ab generationis initio, & dudum
ante emphſycholin fœtui inuſtus eſt: Ideòque
ſolum ſpectat Archeum, non autem animam,
qui ſolus totum in ſe onus tum ſuſtulit. Ille verò,
qui per vitæ exorbitationes, podagræ chara-
cter acquiſitus eſt, tametſi annoſo viro aduene-
rit, ſeruat tamen naturam ſuæ proprietatis.
Vnde manifeſtum fit, cuiuſuis morbi characte-
rem eſſe promiſcoè, in animæ ſenſitiuæ gre-
15 mium admiſſibilem. Adeo vt ſicut pauor in-
gens plures fecit epilepticos in vitam: ita con-
ſimilis pauor plures à podagra deinceps reddi-
dit immunes. In vno ſcilicet pauor generauit
in ſyndeſmo, vitæ, & animæ ſenſitiuæ, chara-
cterem epilepticum: qui pauor necuit; vno vel
altero gradu dimiſſior, & exterius, characte-
rem podagræ, eumque reddidit vel congela-
tum à pauore, vel ſaltem oppreſſit eius radi-
cem. Atra bilis apud Hippocratem (quæ cum
nuſquam vnquam extiterit, pro effectu, bili illi
tributo, eſt ſumenda) in præcordiis ſubſiſtens
(ſedem enim animæ ſiue Duumviratum reſpe-
xit, nondum notum) ſi in corpus ſpargatur, epi-
lepſiam prouocant: ſin verò in animam, demen-
tiam. Fuit nempe iſta primi ſeculi planities,
quæ res quidem candidè trutinabat: ſed defe-
ctu luminis ſuperni, non adiuit ad rei fundos:
ſunt quædam ſimplicia, quæ citra ſenſualem
abhorreſcentiam; quæ ſuo eſu pariunt veram 16
dementiam, alia verò ſomnum faciunt; quæ-
dam quoque dementes in vitam, alia autem
tantùm deliria, velut ebrietates quaſdam profe-
runt; Ad quorum quoque paritates, velim cha-
racteres morbidos computari. Vtpote nedum
aſſumptis hoſtilibus eiuſmodi rebus, ſanitas,
Mens, aut vita alienantur: ſed intus conceptis,
partis procuratiſque materiebus noxiis, vel
etiam ſolis characteribus, introducuntur in vi-
tam aut vitæ organum Archeum, diuerſæ pro-
prietates. Exque nedum bonæ, patrum aut Auo-
rum inclinationes, in ſemen propagatæ: ſed &
morboſa quædam ſeminaria, qualia in ſimplici-
bus, velut nobis comminata: connaſcuntur. Quæ
quidem vt animaduerſionem ſeriam meren- 17
tur; ita multò magis, quoties illud hoſtile &
morboſum virus diuerſimodè copulatur, nunc
fermento ſtomachico, nunc Archeo inſito, tum
demum ſpiritui arteriali: non rarò quoque ra-
dialiter ipſi vitæ, quæ nimirum nil niſi lumen
centrale eſt, à radiali quoque lumine quouis pe-
netrabile: Sic videlicet, lumen vitale animæ
ſenſitiuæ, penetratur à copulato ſibi lumine
peregrino, non ſecus atque lumen, trans vitrum
coloratum, tingit lumen ſimplex in pariete.
Equidem in monarchia vitalia, quæque deſ-
cendit à Patre luminum, ſunt lumina iſta vi-
uentis, quæ aliàs in ſimplici ſolari, aut in lumi-
ne colorato, lucent, tributæ prorſus caduco.
Eſtque combinatio luminum viuentium, planè
viciſſim tolerabilis nedum: ſed & in inuicem
actiua. Adeo vt hinc conſpicuum ſit, quod Pa-
ter luminum frenos cohibeat vitæ, totiuſque
naturæ. In arteriis itaque lienaribus, vel in
ipſo parenchymate illius viſceris, iam inuſta eſt
proprietas (quam characteriſticam morbi vo-
co) vel demum in ipſa ſtomachi membrana,
venis, neruis, ſiue etiam in eorundem Archeo
vitali, quæ proprietas ſeſe in animam ſenſiti-
uam per interualla propagat, vel continuo fo-
mite tranſlucet, cogitque animam iſtam ſibi
fore pediſſequam. Adeo vt anima ipſa, ejuſue
vita, aut Archeus vitalis, per vices ſollicitata
efferantur in aliquem motum furoris, amentiæ,
ſyncopis, vertiginis, epilepſiæ, apoplexiæ, para-
lyſis, contracturæ, &c. Accuſabit (ſat ſcio) pars
aduerſa, diſcendi incupida, nebulam quam 18
ſpargo, dum ad vitam, ad lumina vitalia, ſiue
ad mundum inuiſibilem, vbi Pater luminum
præſidet, hæc ſublunaria detorqueo. Sed quæ-
ſo reminiſcantur, hanc eſſe viam rectam, quæ
aliàs à priori inueſtigari nequit. Sciantque, vi-
tales motus non niſi cieri, dependere à vita.
Siue interim vitam noſtram contemplemur,
ſiue demum vitam, vitaleſque proprietates,
quæ nobis morboſæ, mortales, ac exoſæ ap-
pareant. Equidem vbique non intueor niſi bo-
num commune proximi, aperire feneſtras, qui- 19
bus tamen naturæ hactenus obſcuratum, ad-
uentare queat in Scholas, & feliciora me inge-
nia. Submoui propterea complexiones quali-
tatiuo

ratum elementariarum, itemque humores, tar-
taros, atque huiuſmodi ſomnia Scriptorum:
optarem inuicem illorum, introduci veram na-
turæ cognitionem, noſtrique indaginem. De-
nique Catarrhos de medio ſuſtuli, vt vana fig-
menta, fractoſque baculos, quibus inniſi fue-
re mortales hactenus. Adeoque quicquid hos
decepit, fraude doloque defluentis humoris,
tanquam cauſæ morbificæ, id totum in fru-
ctum atque productum cauſæ vitalis referen-
dum eſſe: quodque materialiter è capite de-
fluere, putatum eſt in Scholis: id à ſede animæ
vitali iaculari, ſagittari, radiari, & propagari,
communi Archei ductu, vel vitæ participatio-
ne inſtillari. Bone Deus, quantum diſſentio ab
Antiquorum traditis? Vtinam ſint, vel ſaltem
vtinam facias, qui me capiant, & ditiore talen-
to ſpem ægrorum foueant! Sed tu Deus, facies
in his, iuxta beneplacitum tuum, cui omnia &
ſingula, quæ habeo, ſcio, video ac poſſum, to-
20 taliter refero & offero. Redeo ergo ad orbitam:
Imprimis herbas vulnerarias operari virtute cu-
iuſdam innati Alcali, aliàs oſtendi. Docui nimi-
rum Mercurium, tam præcipitatum, quàm ſub-
limatum, facilè reuiuificari, imbibito per bulli-
tionem ſucco clarificato vulnerarium. Vndè
conſequens, herbas excellentiores in hoc gradu
eſſe, quarum ſuccus ille bullitus cum præcipita-
to, & dein ablotus, facilius atque copioſius Mer-
curium reuiuificauerat. Quapropter, & in me-
dendo præcellit lapis cancrorum, ſi cum vino,
quàm ſi in aqua potetur; eo quòd is lapis in vi-
no, facillimè vim atque ſaporem lixiuii induat.
Nec quæſo proinde horreat Medicus vini vſum
in volnere, febri, &c. Nam eo ipſo, vt ſapit al-
cali, vini vires atque proprietatem amittit. Sic
nempe propinatur feliciter Alcali è tilia, non
ſecus atque puluis ille cancrorum. Inuitauit nos
enim Dei bonitas, vt propter raritatem, qua pau-
co ſpatio lapis iſte ſubſiſtit, mortales trahantur
in admirationem illius, atque inde etiam diſ-
cant vires, trutinentque proprietatem æquè mi-
rabilem, qua vulneratis, contuſis, ac ex alto
21 præcipitatis proficit. Mirumque hic eluceſcit
ſtatim nondum explicatum. Quod nempe ſa-
natur vulnus in pede, etiam & crure, ſiue in
maximè remotis ab ore partibus: quorſum ta-
men nullum Alcali acceſſum impetrauit vn-
quam. Quatenus ſcilicet Alcali huius lapidis
corriget aceroſitatem, quæ in membris carnis
ſiue habitu corporis accenſa eſt, & parata ac-
cendi. Neque enim à ſtomacho tranſit vis Al-
cali, per venas, vſque in digitos pedum. Sed
neque eo admittitur, & quanquam admittere-
tur, non tamen poſſet per prænias digeſtionum
quæſtiones, atque examina, pergere libera, &
infracta. Nemo enim eſt, qui hoc neſciat, mi-
22 hique non permittat, quæ dixi. Ergo inde pror-
ſus liquet, quod Alcali iſtud, etſi non vadat ma-
terialiter vſque ad habitum corporis: attamen
ſufficiat, vt ſui proprietatem radialiter eo vſque
diſpergat, modò in ſtomacho, digeſtionum
fonte, vitæque Archiuo aciditatem vetuerit. In
quo manifeſtatur vis ſtomachi in omnes dige-
ſtionum familias. Quapropter à contrario ſen-
ſu, percepere quondam, quod vinum, quia fa-
cile nobis intùs aceſcit, accendat atque peruer-
tat vulnera, niſi adhibito vulnerario Alcali, vis
iſta acida vini miteſcat. Siquidem vulneris de-
trimentum, interius & fermentalis ſolus acor
eſt; quo abſente, feſtinant labra continui con-
currere. Quapropter Scholæ deceptæ, vniuer-
ſaliter vinum vulneratis vetuere. Quod hodie
vſus remedij vulnerarij, in Scholarum dedecus
improbauit. Nec materialiter enim vadit Alcali
ad longinqua, vt acorem inhibeat: cum nec
quidem ad lienem, quartanæ ſedem penetra-
re queat. Sufficit itaque, quod in ſtomacho,
digeſtionum omnium Rectore, acorem cohi-
beat. Non quidem quod fermentum acidum
ſtomachi peſſumdet: ſed quatenus corrigitur,
impediturque fermenti tranſlatio ad longin-
qua. Quod & ipſum confirmat præfatum para-
doxon, nempe quod digeſtio ſtomachi præſi-
deat mille culinarum digeſtioni particulari:
Dein quod materialiter non fiat Alcalium pere-
grinatio. Ac præſtet Alcali horum lapidum po- 23
tare, quàm calcinata conchylia. Eo quòd etſi
iuuent, ſitque Alcali longe in calcinatis poten-
tius; attamen quia ſub actuali vigore, fermen-
tum ſtomachi vitiator, vel ſaltem inclinant. Vbi
lapis Cancrorum, non tam in fermentum, quàm
in fermenti productum feratur. Obuia quoque
ratio, cur lapis iſte, illique herbæ ſimiles, ſanent
ingentia etiam remota vulnera: vlcuſculis ta-
men in gula, larynge, aut veſica nequicquam
opitulentur. Nam & hinc confirmatur, quod 24
omne vulnus ſtatim aceſcat, ſi impediatur quo-
que acor è ſtomacho vitali digeſtione ad vulnua
diradians, remedio eſſe. Sed quia vlcus non
ſuboritur è ſtomachi acore: ſed ea proprio Ar-
chei partium vitio, & ſuſcepto contagio. Quod
etiam proinde non ſedatur aſſumpto Alcali: &
arcanis opus eſt, quoque penetrantibus. Cibi
namque, potus, & pharmaca, vim ſuam amit-
tunt circa primam ſtomachi digeſtionem: nec
altius vadunt aut feruntur, quia tantum nu-
triunt ſimpliciter, atque ideo omnem laruam
nutritioni horridam, ibidem exuunt, & planè
deſpuunt vel alioquin in excrementa mutantur.
Atque ſic etiam inutilia fiunt conceptæ ſanatio-
ni. Quod ſi verò lapis Cancrorum ſit diureti-
cus, non eſt quod proinde ſperandus ſit aduen-
tus eius, vſque in veſicam, aut quod vis eius
maneat intacta, & infracta. Abſit. Sat enim eſto.
Si lapis ille totum potum ſpoliet vi aceſcente.
Quippe quæ ſola eſt, vt ut minimum eius in lotio
deferatur, pariendi ſtranguriam, dyſuriam, ar-
doreſque Lithiaſi familiares. Acor enim, ta-
metſi à felle ſano optime ſubigatur: attamen tan-
tillum eius, poteſt hoſtile eſſe in lotio, partibuſ-
que illi ſubſeruientibus, non minus reſiduæ to-
ti digeſtionum familiæ. Nunc tandem redeo
ad ius Duumuiratus, vt conſtet, quo pacto ani-
ma in ſuo corpore ſua mandata diuerſimodè
exerceat, agatque per modum iuſſus, modera-
minis, regiminis, vt etiam truculentiæ, furo-
ris, & tyrannidis; nec ad hoc indigeat canalibus,
ventis, vaporibus, fuligine, ac omnium mini-
mè, ope calorum, frigorum, & defluxionum.
Scholæ cernentes effectus Duumuiratus, ſingu-
liſque cauſas nectere arbitrantes, cuncta in ar-
dores, vel humores, horumque decubitus tran-
ſtulere, quaſi ea quæ in nobis naturaliter obue-
niant, tantum per vrgentem ponderum, calo-
rum, humorumque imaginariorum neceſſita-
tem contingerent. Cumque ab anima, à viribus
viuentibus retroceſſerint ad artificilia vel de-
mortua Matheſeos exempla, tandem fruſtra ſe
operari cum admiratione, inuita experientia, &

ſolita vulgi obſeruatione, pleroſque morbos in catalogum incurabilium, vel numerum ſponte ſub cura culinæ ſanari ſolitorum, quieuerunt modò venam & alum aliquoties vſque in necem, vel ſpontaneam laſſationem ægrorum deſeruiſſent. Ac poſtremò plerumque agyrta, vel annoſa anus curat, quos ipſæ Medentium experientiæ deſeruerant.

IVS DVVMVIRATVS.

1 *Illuſtratur Aphoriſmus Senis.*
2 *Epilepſia & Mania probantur è Duumuiratu prodire.*
3 *Somnum è Duumuiratu eſſe.*
4 *Argumentum contra Capitis prærogatiuam.*
5 *Idem confirmatur ab inuito Galeno.*
6 *Subterfugium Scholarum pro capite.*
7 *Quid ſexus ſinguli tribuant generato.*
8 *Vegetans poteſtas in & ex Duumuiratu.*
9 *Fœtus diuerſimodè viuit.*
10 *Phantaſia Cerebri ſtatim interit, niſi ab inferis foueatur.*
11 *Anima cur dicatur in ſanguine.*
12 *Conceptus aſcendentes ex hypochondrio cernuntur ſtatim in vultu.*
13 *Probantur primi conceptus, formari in ſede animæ.*
14 *Somnum & ſomnia eſſe ex Duumuiratu.*
15 *Incubus eſt in ſtomacho: ergo ſomnus & ſomnia ſunt indè.*
16 *Odaxiſmus autem à Senſitiua tantum.*
17 *Scholarum opinio circa Incubum.*
18 *Notatur abſurditatis.*
19 *Aſinus Balaam, non eſt locutus verbum Angeli.*
20 *Hiſtoria præcipitis mei caſus.*
21 *Recenſentur aliquot Pylori dignitates, & ſtupenda propter facilitatem remedia.*
22 *De ſede animæ pro Duumuiratu.*
23 *Hiſtoria amentiæ ex pharmaco adhuc exſiſtente in ſtomacho.*
24 *Idem per lipothymiam.*
25 *Ab axiomate Scholarum.*
26 *Extolerantia famis.*
27 *Perturbationes ſpectare Duumuiratum, non Caput.*
28 *Studium nimium parit amentiam, ſenſibilem primum in ſtomacho.*
29 *Error Scholarum.*
30 *Per axioma Scholarum certatur in Schola.*
31 *Somnum è præcordiis.*
32 *Remedium opiatorum.*
33 *Galenum carpit Veſalius.*
34 *Status innocentiæ qualis.*
35 *Primos conceptus malè vocari eſſe extra noſtram poteſtatem.*
36 *Memorandi poteſtas in Cranio, atque alia alibi.*
37 *Memoria mentis, alia quam phantaſia.*
38 *Sedes concupiſcibilis & iraſcibilis Scholarum.*
39 *Splenis otia.*
40 *Caput ſequitur præcordia.*
41 *Vis narcotica.*
42 *Vaſa paraſtata.*
43 *Salacitas non reni, ſed ſtomacho tribuenda.*
44 *Vitam caducam intraſſe, & ſtabulare, vbi & anima.*
45 *Os ſtomachi eſt centrum totius trunci corporei.*
46 *Quod ſit Meſſiam in ſuis lumbis geſſiſſe.*
47 *Remedium ementi mulieri.*
48 *Ruit Iudiciaria Aſtrologia.*
49 *Externus lien quam vim habeat.*
50 *Cur prægnantis tempore infeſtetur miris conceptibus.*
51 *Mens non fit amens.*
52 *Conceptus lienares.*
53 *Morbi ſanabiles & deſperati, qui ſint.*
54 *Simplicium dotes.*
55 *Concluſiones ab inſcitia præcedentium deductæ.*
56 *Soporifera non medentur amentiæ.*
57 *Cos Lydius pro medente amentiis.*
58 *Obiectio ignarorum.*
59 *Obeſitas terminata.*
60 *Admiranda Duumuiratus majeſtas.*
61 *Riſibilitas quid, & vnde ſoli homini adueniat.*
62 *Dominium Duumuiratus in Pulmonem.*
63 *Origo Sputorum.*
64 *Determinatur vis ſulfuris.*
65 *Cur ſtomachus imperet Pulmoni.*

HIPPOCRATIS eſt. *Quibus vena fortiter in hypochondrio pulſat, iis mox mens ægrotat.* Frequentiſſi- 1
ma enim eſt arteria lienis: eius tamen pulſus non eſt manifeſtus,
quanti perrectè valet & imaginatur. Dum autem perperam, mox forti pulſu, vſque in aurem ſiniſtram, non rarò etiam ab aſſidentibus
audibili, amentiam denunciat. Id vero in ſpina
digito impreſſa liquet, cuius pulſus antea ignotus, mox dein ante digiti tumorem moleſto duroque pulſu agitatur. Ergo è liene ſpinoſo deno-
tatur prodire amentia. Idem Senex atram bilem 2
in præcordiis ſtatuit (nomen enim præcordiorum, ſonat ſtomachum cordis vicem ſubire) &
inde præſagit Epilepſiam, ſi in corpus: Amentiam verò, ſi in animam ſubierit. Ergo vtrumque mentis impotentiam è præcordiis deſinmit.
Vigeor autem potiſſimum, vbi earum cauſa occaſionalis præſto adeſt. Adeoque teſtantur Scholæ, vbi officina amentiæ latet, ibidem quoque in
ſanitate, recti iudicij eſſe ſedem, iuxta axioma.
Eſt functio vitiata eiuſdem partis, cuius eſt in ſanis functio integra, & contra. Etenim Amentiæ 3
omnes, (exceptis ſoporum ſororibus) tollunt
vigilias. Certo argumento, quod ſomnus, ſopor,
vigilia, dementiaque eodem degant hoſpitio.
Vt pote ſomnus, vigilia, phantaſia, ſomnium,
ſunt poteſtates verſantes circa idem ſubiectum,
ſiuntque eodem organo, & hoſpitio. Fateor quidem ſomnum, vigiliâ poſteriorem: ſed iſtud
non arguit ſubiecti hoſpitii varietatem. Indubium eſt namque, quod in momento ceſſet om-
nis Mentis operatio per ſuſpendium, &c. Ita- 4
que ſi caput eſſet proprius imaginationis locus,
perſeuerarent Mentis operationes, quæ tamen
intercidunt, ſtatim atque lux ab inferioribus eſt
denegata. Galenus proponit cinerem, è com- 5
buſtis Cancris contra rabiem è cane profectam.
Quæ rabies, in concupiſcibili, ſiue metu liquidorum æſtuat; vnde illi nomen Hydrophobiæ.
Ergo rabies iacet in parte concupiſcibilis poteſtatis. Nec enim lixium è cancris, ad Cerebrum deferri eſt aptum. Nihil enim eò vadit,
quod

quod prius in ſtomacho, non ſit traoſmutatum,
nec igitur ad 5. aut 6. niſi per primum & ſecun-
dum. Itaque eſt illa rabies per interualla, oblato
nempe póculo, in concupiſcibilem furit, cùm
autem potum concupiſcibilem cerebro dica-
uit. Ergo dum canis rabidus Doct. Baldi digi-
tum momordit, iſtud virus à digito in ſtoma-
chum ſerpſit, tanquam primum animæ ſenſiti-
uæ organum. Vt etiam ad Splenem ſibi con-
nexum: quorſum lixiuij illius remedium, vt
6 paſſioni hypochondriacæ ſubiectum ſit. At ne
detrahant Scholæ dignitati Cerebri, concedunt
iſtam amentiam habere quidem terminum à
quo in liene: terminum tamen ad quem, vo-
lunt eſſe intra cranium. In quo nil dicunt excu-
ſabile. Nam ſaltem etſi ceſſet pro tempore du-
bium: ſufficit, quod in termino a quo, ſit primus
motus vitiatæ phantaſiæ. Reſpondebunt omnes:
cauſam humoralem atque occaſionalem in lie-
ne, non accuſare, proinde fabricam imaginatio-
nem fieri debere extra caput. Sed mox plurium
argumentorum robore id ſenſim propalabo. Pe-
trus Bor Chriſtiani, in annalibus Belgij, refert,
7 anno 1564. Bruxellis ſuem peperiſſe ſex fœtus,
quorum primus (qui generando enim vltimus,
ſemper primus paritur à brutis) haberet caput,
vultum, brachia, & crura humana, à collo verò
totus corporis truncus ſuillus eſſet. Sus enim
mater erat indubia. Ideoque Cor, Splen, &
reliqua etiam vegetatiuæ organa, matri ſimilia.
Ergo etſi caput hominis illi eſſet, ſolam dum-
taxat habuit animam ſenſitiuam. Eſt nimirum
monſtrum Sodomiticum matri magis ſimile,
quàm patri. Sic ex oue matre, & patre hirco,
prodit agnus, qui præter lanam, & caudam, cæ-
tera omnia habet. Sic mulus patre aſinò, & ma-
tre iumento. Sicque equus è taurò & iumento.
In cuniculis ſeptem demum, à patre glire, &
cuniculo matre, nil præter caudam, patranti
erat ſimile. Si ergo monſtrum iſtud ſuillam
animam habuit: ſequitur ergo anima conditio-
nem non quidem capitis, ſed inferiorum mem-
brorum. Ipſaque prærogatiua animæ phanta-
ſticæ, habitat in Duumuiratu, quanquam caput
ſit pars conductrix conceptuum formatorum
in inferioribus, ſit nimirum in corporis cen-
8 tro, ac meditullio. Demonſtraui enim alibi,
Splenem inſpirare fermentum digeſtiuum ſto-
macho: id eſt dicere, lienem vegetationis ex-
ordium. Potentiam vegetantem autem, eſſe
animæ ſenſitiuæ, id eſt, Duumuiratus. Siquidem
9 non eſt ſingulariter anima vegetans: ſed eſt po-
teſtas vitalis, animæ æmula. Fœtus autem ve-
getatur ante empſychoſin, ſolo influxu parti-
cipationis è matre. Quamdiu eius velut eſt pars
integralis: ſed mox ab animatione propria vi-
uit culinæ. Ideoque ſola eſt anima ſenſitiua in
brutis. Quæ quia eſt & in homine, illique eſt
Mens alligata, idcirco conceptus animæ ſunt
primi in ſede animæ, qui fortè etſi deputentur
in capite, non tamen fontem negant ſuum. Imò
tametſi in Cerebro recuderentur, non tamen
ad hoc motuum ſucceſſione, ab anima in caput,
opus habent, tanquam peregrinatione. Nam vo-
luntatis, quàm conceptuum ſunt craſſiora lon-
ge imperia: attamen concepto vix motus man-
dato fidicinis digitus celerrimè illud exſequi-
10 tur. Itaque actiones Regiminis, non inter-
rupta luce radiant in obiecta ſua. Ideoque diſ-
curſus, ſuis officinis adæquatus, vt obique le-
ges ſumit, ac viciſſim alias ſtatuit. Laxa alio-
quin ac confuſa ſunt Cerebri phantaſmata, ſi
Splenis noxa intercurrat. Quod patet in ſuſpe-
dio, delirio febrili, hypochondriacis, rabioſis,
Apoplecticis, epilepticis, &c. Vndè ſat liquet,
Cerebrum obedire delirio Duumuiratui. Verita- 11
ti namque maximè eſt conſentaneum, quod ſa-
pientia carnis & ſanguinis (quæ eſt animæ ſen-
ſitiuæ) ſitum ſuum habeat in viſcere omnium
maximè ſanguineo. Idcirco in Sacris legitur,
animam & vitam eſſe in ſanguine. Etenim ſi
viſcus lienis, eiuſque ſubſtantiam attendas, cen-
ſebis eius parenchyma eſſe cruorem nouiter
grumefactum, pelle obductum, tamque multi-
plici venarum & arteriarum contexto locuple-
tatum: vt non ſit aliud in toto viſcus, quod in
ſubdecuplo totidem arteriis diues ſit. Cere-
brum verò, in tota vix ſui mole, venam aut ſan-
guinem aut parcè habet. Menynges quidem, ſi-
ue Cerebri opercula, ſuas habent venulas. Ac li-
cet in ſinu Cerebri, vas ſit arteriale, tranſpi-
randis ſpiritibus in corde laboratis aptum: Ce-
rebri tamen moles ferè tota eſt exſanguis. Non
mirum eſt ergo, Splenem, ſub hoſpite exotico,
peregrinas formare Ideas, & conceptus alienos:
Cuius hoſpitis expulſionem dum lien medita-
tur, fortem pulſum excitat, prout adacta in di-
gitum ſpina, præſentem exoſumque hoſpitem
nunciat. Obſeruaui enim seriò oculos, totum- 12
que vultum hypochondriaci, ſtatim quoties
ſtultos primoſque conceptus mihi referret:
quem dum à delirio incepto interrumperem:
ac ſtatim eo ipſo oculi ac voltus, in priſtinum
ſanitatis redibant. Mirabar compatiendo, tam
celerem totius vultus, toties repetitam, tantam-
que innouationem ab actione inferioris regimi-
nis, in arcem Cerebri propagari. Porrò neque
enim dumtaxat rudes atque incompoſiti con-
ceptus, ſplenis ſunt: ſed ſaltem & conſopita
Cerebri intellectione ſubter ſomnia, non ſper-
nendum donorum lumen. Mentem attingit. *Et
erit in* Act. Ap. *nouiſſimis diebus: effundam de
ſpiritu meo, ſuper omnem carnem: & propheta-
bunt filij veſtri, & filia veſtra. Et Iuuenes ve-
ſtri viſiones videbunt, & ſeniores veſtri ſomnia-
bunt ſomnia.* Nunirum ſignificatio. Nox no-
cti indicat ſcientiam, ſi vigil prædiſcat cogitata
ſua à rebus, loco, motuque ſubducere. Non 13
etiam gratis aſſerui primos conceptus pertur-
bationum ſentiri in præcordiis. Quandoqui-
dem ſi eſurienti adfertur triſte nuntium, ſtatim
perit appetitus. Ergo nuntium, & appetitus, in
idem cadunt hoſpitium. Docui etiam alibi, ſto-
machum hepatis, non eſſe inſignem aliquam
cauitatem, intra ſuum viſcus patulam: ſed ipſas
meſenterii venas, eſſe ſanguificationis thecam,
in quam iecur prima ſanguificationis radiat ſpi-
racula. Lienis verò ſtomachum eſſe ipſum ſto-
machum, quem ideo amplectendo fouet, vt di-
geſtionis Vulcanum illi inſpiret. Splenis tamen
alius eſt & proprius ſtomachus, multiplici arte-
riarum tortuoſitate admirabilis, quo lien ſibi ſo-
li coquit. Sub qua digeſtione, minimus error ſi
irruit, ſplen digerendo ceſſat, debitaque ſtoma-
cho externo fermenta denegat. Quod in febri
euidens eſt, dum loco acidæ digeſtionis, obue-
niunt reſtes ructus nidoroſi, putredinis cuiuſ-
piam æmuli. Cerebrum quoque ſua inſenſibili-
tate, lienem, vt & Menynges Cerebri, ipſum ſto-
machum hac in parte referunt. Actio namque

ſtomachis poteſtatiua eſt, & Cordis vicariatum
in ſe habet, eiuſque munia, inuitis Scholis, ex-
ſequitur. Nec enim ſplen infractuoſo, vitali, lo-
cupleteque arteriarum numero, ſuis floret con-
14 ceptibus fruſtra: ſed quoties ſuos conceptus al-
terius alimenti deliciis ſopit, dat ab opere in-
ducias: id eſt, ſomnium. Quæ ſi minus per-
fectæ fuerint, vel nimia ſolicitudine ſtomachi
15 turbatæ: ſomnia quoque profert confuſa. Ne-
mo Medentum hactenus dubitauit, quin ephial-
tes, ſiue incubus ſuſcitetur è præcordiis: Adue-
nit enim plerumque, ſumpta durioris cibi lar-
giore cœna. Vel aliàs laborante ſtomacho: Id-
eoque id contingit, non quidem cubanti lateri
dextero: ſed tantùm dormienti in lumbis ſupi-
no, vel ſaltem latere ſiniſtro. Dum ſcilicet pe-
ne eſt dormitum ſatis. Sentiunt namque obſ-
curè, ratiocinantur, putant ſe manibus tange-
re, & oculis videre: non tamen ſe mouere va-
lent. Sentiuntur enim audiri, & ſentiri oppreſ-
ſiones. Alioqui dormiendo, alii (etiam ægroti)
ſe mouent liberè. Eſt nempe onuſtus, ac one-
ratus ſtomachus, eiuſque nondum abſoluta con-
coctio, ideoque continuit ſiniſtro latere cuban-
tibus: quorſum nempe os ſtomachi contortum
eſt. Vnde imprimis obuium fit: & ſtomachum
imperare motui, ac præcipuè in hoc ſomnium,
ſomnia, ſimul & motum moderari. Sunt nem-
pe ſomnia incubi ſemper ferè eadem, vt & mo-
16 uendi impotentia, quamdiu ſtomachus ſic malè
affectus, ſomno diſtenditur. Scholæ enim cau-
ſas incubi aſſignant, craſſos vapores medullam
ſpinalem inuadentes. Et quidem inuehuntur in
vapores, ob momentaneam noxæ illius ſolutio-
nem. Nam ſi protinus expergefiant ſomniato-
res: ſtatim quoque ceſſat incubus. Adeoque ad
lubitum excitantis, vapores illi ceſſare debe-
17 rent. Denique obaudio in pleriſque cauſis mor-
borum accuſatos vapores craſſos: ego hactenus
fateor, me nunquam 50 ſolidis annis diſtillatio-
num vidiſſe adhuc vaporem craſſum. Sunt qui-
dem exhalationes corporeæ, in quibus res vo-
latilis ſublimatur, ſcanditque ad latera vaſis.
Sic nimirum è ſulfure, auri pigmento, lignis, ar-
ſenico, ſale armoniaco, caphura, vrina, item-
que è Mercurio, plumbo, Cadmirâ, ære, &c.
craſſæ fuligines ſurſum aſcendunt; ſed vapo-
res, aqueos ſcilicet, craſſos nondum vidi aut no-
ui, niſi inter Academicos, vaporum ignaros.
Imò vtcunque craſſi eſſent, ſaltem ad excitato-
tis lubitum, aut craſſitiem amitterent, ſiſtere-
turque calor extemplò, qui eiuſmodi vapo-
res excitaſſet. Vtrumque ſanè ridiculum. De-
nique medullam coniiciunt affectam, ob dene-
gatum in ſomnio motum. Adeoque ad exci-
tantis lubitum, omnis affectus medullæ, omniſ-
que oppilans vapor ceſſaret. Quod æquè friuo-
la incogitantia plenum. Sed quomodo ſupinus
iacens, vapores craſſos mittet è ſtomacho in
lumbos, atque medullam, intra vertebras con-
cluſam, & membranis tectam? quo nempe alias
ne ventos tenuiores penetrare aiunt? Potiſſimum
quod talis cubantis ſitus, ſui natura vapores è
ſtomacho potius in Inteſtina proſcriberet, vel
ſurſum trans ſtomachum in vmbilicum efferret,
quàm deorſum ad medullam clauſam, Inteſti-
niſque munitam? Quid commune intercedit
loquelæ cum ſpinali medulla? Curue vapores
craſſi è ſtomacho petent dumtaxat neruos re-
currentes? Incubus enim nedum audire facit
internos ſuſurros, & diſcurrere permittit, etiam
pauca: ſed etiam audiuntur externa, vera, &
apparentia. Linguam autem mouere nequit,
quantumcunque alij ſomnia inter loquantur.
An fortè cogitant Scholæ, motus linguæ fieri
à medulla ſpinali? Vapores craſſi illi longè di-
uerſi ergo erunt à ſomnialibus, linguæ vſum &
motum, imò totius corporis, non impedienti-
bus. Etenim dum neruos intendunt, vt darent
immobilitatis cauſas, ipſæ Scholæ euadent mu-
tæ, & immobiles. Dum nunquam intelligent
quæ dicunt, vt neque, qualiter iſti craſſi (id eſt,
impoſſibiles vapores) penetrabunt ſtomachum,
abdomen, venam cauam per dorſum cum pul-
ſante comite arteria, exteotam, itemque liga-
menta vertebrarum. Et quomodo iſta ad mo-
mentum ſilebunt, pacabuntur, atque ceſſabunt,
ſi fortè excitetur, qui incubum patitur. Rectius
ſanè didiciſſent actionem regiminis Duumui-
ratus, impedimentum nempè ſtomacho obla-
tum, ſolo ſui vitali regimine, abſque vapori-
bus, aut nubis, turbare Cerebrum, neruos,
conceptuſque primos vitiare: quatenus inter-
rumpit lienis ſolatia. Sic nempe accidit Apople-
cticos, & paralyticos edere, audire, dormire, &c.
non poſſe tamen loqui. Scholæ enim accuſant
recurrentes neruos oppilat os. Cur ergo Incu-
bus non potius hos neruos, quàm ſpinalem me-
dullam aſpexerit? Cur remedia pro Duomuira-
tu, iuuant apoplecticos, vertiginoſos, gradi &
loqui neſcios, ipſis inquam pharmacis, in cauo
ſtomachi adhuc præſentibus: neruis autem re-
currentibus & capiti euanida? An fortè pica,
ante ſermonem neruos iſtos habet conſtipa-
tos? An vacca linguam exſerens mobilem in
nares, habebit linguam ligatam? neruiſque ca-
ret recurrentibus? Vel aliàs, fruſtra habebit, 18
ſi perpetuò & naturaliter obſtructos. Iuſſus
quidam voluntarius à capite defertur ad lin-
guæ neruos. Id quadrupedi denegatum: non
autem quibuſdam volucribus. Item illud non
prima vice, ſed ſenſim conſueta itione. Hunc
autem iuſſum non dimittit Apoplecticus ad ex-
ſecutionem, quia ſtupet propemodum vt qua-
drupes. Equidem conceptus aſini, permitten-
te Deo, ſemel ad eius linguam tranſiuit. Non
quidem, quod aſinus eſſet Angeli organum.
Nam tunc iudicia Dei: non autem proprios
conceptus locutus eſſet, nec eſſet de verberibus
conqueſtus. Occaſione aſini, dicam mea. Se-
debam anno 1643. pridie Kal. Ianuarij, ſcriptu-
riens clauſo cubiculo, erat autem frigus ingens, 19
& iuſſi adferri teſtam prunis accenſis, vt quan-
doque rigiditatem digitorum ſolarer. Aduenit fi-
liola, quæ ſtatim vt redoluit noxam, teſtam abſ-
tulit, & niſi ſuperueniſſet, ſuffocatus perieram.
Nam ſtatim ſenſi circa os ſtomachi minitatam
ſyncopem, ſurrexi è muſeo, dum foràs pergerem,
cecidi inſtar baculi recti, & pro mortuo ablatus
ſum. Erat enim duplex affectus, vnus, contuſi
occipitij, qui ſuffurabatur guſtum & olfactum,
auditum autem obtenebrabat. Alter erat ſynco-
ptichus, è ſtomacho proritatus. Primis diebus
enim rotabat vertigine caput, quoties in latus
aſpicerem, multò magis ſi ſurſum. Putaui id mi-
hi è concuſſione caſus, nudo occipite repentè &
ex tota ſtatura in durum lapidem aduenire. At
paulatim certior factus ſum, multoſque diebus
penes me cuncta reuoluebam. Sciui itaque tan-
dem, quod vertigo è ſtomacho prodiret, & ibi-
dem

dem eadem radice, qua ſyncope prouenerat, ali. Nam aliquot cibi iſtam mihi vertiginem promouebant, & peculiariter circa veſperum, dum nempe nondum cocti eſſent, adeoque idem Incubo contingere, à concoctis propemodum cibis. Memineram quoque quoties mare transfretaſſem olim, etſi rectè valerem, & edaciſſimus eſſem; tamen multos dies poſtmodum rotabar, vacillabatque caput, donec leniculo vomitu abraſiſſem ſordes è ſtomacho, quibus Idea illa rotans, eſt impreſſa. Comperi enim quod vertigo comitaretur nedum cibos noxios, ſed inſuper horam ferme abſolutæ digeſtionis, quodque aſſumpto cibo, & vino moderato, ſtatim ſemper mitigaretur vertigo. Quinimo dudum inde, quantumuis liber penitus euaſiſſem, nihilominus eſu quorundam ciborum, recidiuam patiebar circa veſperum. Experto ego (vt dici ſolet) credidi Roberto, omnem vertiginem ab inferis ſcandere, citra vaporem aut fumum: ſed per ſolum actionis regimen, caput auſcultare ſtomacho. Et quod amplius eſt, ſub vertigine quæ caſum minabatur, diſcurſus omnis rotare incipiebat, qui ſtatim aſſumpto vino, reſtituebatur. Adeoque comprehendi non quidem cibum in ſtomacho relictum; ſed primarium ſyncopes fomitem ſuſcepiſſe, an indigniotis cibi labe, nocuam impreſſionem. Vnde per ſulfur Vitrioli quoque immunis factus ſum.

20 Alibi rectorem Pylorum cum ſuis dignitatibus expoſui, quod conſtet, ſtomachum vndequaque omnique Angulo eſſe ſedem animæ. Ita tamen quod ſicut os ſtomachi præeſt, atque dominatur capiti, ac principibus faculatibus: ita & Pylorus inferioribus imperat. Obſeruaui namque atrociorem colicam tranſire nunc in Paralyſim, alias verò contracturam manuum, pedum, brachiorum & crurum peperiſſe. Vidi quoque ſtomachi dolores, præ dolorum acerbitate, motum omnem abſtuliſſe, & affectum Tetano ſimilem cauſaſſe, quem ruſtici noſtrates iniaculationem, tanquam à Sagis ſuſpectam & immiſſam, (Geſchot) vocarunt: Eaſque non raro paſſio Iſchiatica comitatur. Quorſum vidi venæſectiones, ſolutiua item, enemata, emplaſtra, vnguenta, cauteria, atque ſimilia adhibita, & euanido euentu. Conatus enim obriſt illorum, qui ad poſteriora, ſiue producta remedium ſancirent, præterirentque fontes è Pyloro ſcaturientes. Obſeruaui namque ſemina minora calida pleromque procellam ſedaſſe. Eo quòd Inteſtinorum Archeo intimo ac domeſtico remedio ſuccurrant, eumque indignatum placent. Quocirca lectorem moneo, aduertat Scholarum cæſpitationes, ſuis Catarrhis, ac pituitæ defluxionibus in ſactam inſcitiæ anchoram tribuentes. At certò notatu digna eſt Hiſtoria. Quinquagenarius hernioſus, vinculi incuria enterocelem paſſus, quæ ad capitis magnitudinem mox increuit, & induruit mirum in modum. Tota nocte lacte & ſtercore vaccino fomenta calida renouabant, ac tepore tentabant. At fruſtra. Siquidem vnicum durum tuber, inſtar ollæ continuum euaſerat, tollebatque ſpem regredi poſſe, per foramen decuplò minus. Obtulimus ergo hauſtum vini ſemel ebulliti cum ſeminibus contuſis (Aniſi nempe, Carui, Fœnicoli & Coriandri ana) & ſtatim emollita eſt durities, & paſſa eſt hernia retro impelli. In quo ſtrenuè conſideranda eſt durities cum tanto tumore. Quæ nempe non vento, nec ſtercori ſuam exſiſtentiam debebant. Sed durities Pyloro ſubeſt. Ideoque non videbatur corpus contiguum, ex ductibus Ilei; ſed continuum vnicum videbatur. Dein non cadebat Ileon decumbenti, nec protruebat ſponte in tantam molem: ſed eò à vi regiminis potentiore protrudebat. Denique non in mulieribus tanto robore, tantaque duritie prominet. Quapropter Teſtis iniuria, Pylorum in furorem concitat. Totumque ideo remedium in mitigatione furoris eius conſiſtit. Vidi autem Magnates aliquot miſerè periiſſe, abductos ſpe, in Medentibus topicè, iuxta Galenicas abſurditates, collocata. 21 Portò hinc redeo ad Duumuiratum, in quo ſedet anima. Plato enim ſtatuit Cor ſedem animæ, tam in homine, quàm in brutis. Scholæ Galenicæ verò, omnem intellectum, & amentiam ideo capiti tribuunt, putantque ſe confirmatas ab Eccleſia, quæ caput baptizat, non Cor. Nec retroſpiciunt Scholæ, quod à Corde homicidia & adulteria veniant. Mecum autem ſentit Vulgus, quod pro initio vitali, ſiue animæ ſede, manu oſtendit orificium ſtomachi, quoties premuntur anguſtiis, tam ſcilicet corporis vitæque anxietatibus, quàm afflictionibus mentalibus. Conſidero namque in fœtu ſenſitiuam primùm occultam, in viſcere nutritioni dicato, eiſque notionem iuuantium atque nocentium. In infante demum & puero ſeorſim diſtinctiores conceptus formari, quibus motus obediant. Ideoque cerebrum ſuique clientes ſenſus mouentur, vt obediant conceptus principiantibus. At non proin anima receſſit a viſcere, quod primò vegetationi prefectum fuit. T[illegible] nempe ſpiritualitas ſpectat animam ſenſitiuam. Caput namque baptiſatur, qui ſenſitiua brutalis, per organa, ibidem pro ſpectatore poſita, ibidem primam Euam fefellit, ac mors inuaſit. Scholæ enim ex vna parte irrident vocabula Cardialgiæ, & Cardiogmi, tanquam ruſtica, aut barbara: ſed dein ſpectarunt ea altera parte, Syncopen immediatè ab ore ſtomachi ſic manare, quaſi ibidem tota conſiſteret, inde nimirum proficiſceretur; ibidemque ſtatim quoque iniectis liquoribus aromaticis reſtitueretur, in ſyncope autem animaduerterunt intellectum, ſenſum, motum, & vnà quoque pulſum conſidere: adeoque è functionibus, quæ capiti & Cordi ſimul adſcribantur, è ſtomacho repente ſcandere: Attamen abſque profundiori indagine, totam vitæ, intellectus, & animæ craſim capiti tribuerunt: Non potentes concipere principia vitæ Duumviratui competere, quanquam per ſubminiſtra organa tradentur in executionem. Quaſi principium motus eſſet in muſculis, & oſſibus, quia mouentur; 22 Cauſidicus quidam acceperat binas drachmas ſeminis Hyoſcyami contuſas, loco Anethi, quod in Colica in preſcriptum erat. Confeſtim enim inde ſic inſaniuit, quod ne verbum intelligibile proferret; atque ita inſanus, quod nil ſtolidius, magiſque fatuum viderim. Sedebat quidem iuxta focum erectus, ſed totus Inſanus ac demens ſtolidus. Per vomitiuum itaque infra ſemihoram conualuit. Fruſtraque fuiſſent errhumini, ſternutatoria, & cucufæ capiti, vt & Cordi epitemata. Quinimò quicquid illius ſeminis per Seplaſiæ errorem hiberat, adhuc erat in ſtomacho, totumque mucilagini inuolo-

tum, mox per vomitum rejecit, nec quicquam
eius, inde vapore tenus, ad caput effumare va-
luit. Erat tamen totus innocens ac veſanus, quod
nil prorſus intelligeret, motrices tamen capitis
functiones ſtabant validæ. Vnde collegi vires
intellectuales in Duumviratu collidi. Habui au-
23 tem conuiuam mecum in prandio. Lipothymi-
ci enim aſſerunt ſe ſentire, omni vaporum acti-
uitate celerius, comminatum in præcordiis de-
liquium citraque ſomnum ſuſpendi omnem
conceptum. Vndè quilibet non pertinax clarè
cernet primordiales conceptus animæ formari
in præcordiis, iiſque ademtis, ſtatim quoque in-
tercidere intellectionis lumen. Sic quoque me
ticuloſus, ſubito in terrore, ſentit in ore ſtoma-
chi pauoris indicium, ſi repente magnus aliquis,
ex improuiſo (puta bombardæ ictum propin-
quum) fragor excitus ſit, qui omnem diſcurſiua
actionem præcedit, & præcidit. Itaque ſi ve-
24 tum ſit Scholarum axioma, quod ex læſione
actionem enoteſcat pars læſa: reperiaturque tam
amentiæ, quàm ſyncopes, ac defectus cuiuſque
ſedes ſub diaphragmate. Sunt nempe amentes
proinde famis & ſitis tolerantiſſimi. Vidi enim
25 anno 1615. Aloſti, puellam nouennem, ſat petu-
lantem, filiolam villici Xenodochij, quæ jam à
triennio nil prorſus comederat, niſi quod fortè
per octiduum, aut amplius biberet quatuor cir-
citer cochlearia aquæ puræ. Etenim à Tonitru,
primum inſigniter terrefacta, edere ceſſauerat.
Eſt namque extra controuerſiam, quin terror,
triſtia, &c. primariò præcordia afficiant, tollant-
que confeſtim omnem eſuriem. Reflectunt ſe ni-
26 mirum in ſtomachum ſenſibiliter, nec poſſunt
proin ad caput referri, eò quod nulla eiuſmodi
perturbationum ſentiat caput petere, neque
Cor: niſi os ſtomachi pro Corde ſumatur. Nec
eſt etiam veriſimile, quod ſi caput primitus ap-
prehenderet, ac ſentiret triſtia, & repentinos
pauores, eos in ſtomachum ſtatim dimitteret &
non potius ad neruos quibus intimius præeſt.
Pariter abſurdum, crudele enim eſſet, non ſub-
jectam ſibi partem torquere, & ſubjectam inſpi-
tem relinquere. Spectatur nempe major autho-
ritas ſtomachi in caput, quàm capitis in ſtoma-
chum: quod iam multis ſuperius demonſtraui.
Siquidem ſopor, ſomnus, vigilia, deliria, & quæ-
cunque ſymptomata capiti ſolent tribui, reme-
diis ſtomachicis, non autem cephalicis miti-
gantur, abolentur. Hinc enim adagium: *O ca-
put helleboro dignum.* Etenim quanquam non
deſint multiplicia vomitiua: attamen helleboro
tribuitur vis peculiaris pro amente cerebro.
Non quidem quod qualitas toxica, atque no-
cua ad caput pertingat; Siquidem præſente hel-
leboro intra ſtomachum, illoque dein rejecto,
contracturæ ſuperueniunt, quales è torminibus
ſupra notaui. Sublenat ergo Amentias, eò quod
Helleborus niger, præ ceteris vomitiuis, vulgò
cognitis, veteres præcordiorum febres, atque
lienem exoneret. Nam per arterias, aut vapo-
res, nil caput ferire, iam ſuprà ex pleno multiſ-
que eſt demonſtratum. Præfari ergo morbi, eo-
rumque remedia, Duumviratum aſpiciunt, nec
Cerebrum afficiunt, niſi per regimen, ſiue per
27 deuteropathiam. Studentes enim inordinatè
intrò ſentiunt ſatietatem, compoſitam ex ver-
tigine, & anxietate cum ſuſpiriis, & manu os
ſtomachi demonſtrant. Inde verò dolores ca-
pitis accuſant. Quod ſi demum perſeuerando
inſtent percipiunt circa os ſtomachi, lipopſychin
quandam ac dein imaginationem ſibi inuerti.
Ideoque niſi promptè à ſtudendo deſiſtant, tota
vita amentiam per interualla recurrentem ſer-
uant. Itaque vbi noxa ſentitur, ibidem labes
intellectus eſt, & anima principaliter reſidet.
Scholæ è contra, contendunt Splenem atræ bi-
lis cloacam, eamque ſe in ſtomachum exonera-
re ſuis ſtercoribus. Quodque fermentum dige- 28
ſtionis in ſtomachum inſpiratum voco: id A
cademiæ excrementum pernicioſi humoris vo-
lunt, adeoque ſtomachi digeſtionem, ab eiuſ-
modi ſcotiâ excitatam. Sed poſtquam certò
ſciui, non eſſe atram bilem in natura, facile fuit
mihi, tam ab humoribus, quàm vſu partium à
Galeno traditum, recedere, & atrabiliarias
Scholas deſerere. Per axioma illorum conclu-
dens: Si amentiæ cauſa ſit in Splene: ergo ei- 29
dem loco, debetur hoſpitium iudicioſi Intelle-
ctus. Si einſdem facultatis, functionis, & organi
ſit actio læſa, cuius eſt ſana, & viciſſim. Vnde 30
quoque vlterius concluſi mecum, Poteſtatem
ſomniferam locandam in parte, cuius munus
fuit prius, vigilia & fabricari inſomnia, vbi &
vigilando ſuſcitantur phantaſmata. Hinc nempe
eſuriens ſomniat de conviuiis. Et febres pituſ-
quam in deliria deſinant, primum fiunt ſomni
cum labore: dein veniunt noctes inſomnes, ac
tandem deliria. Quæ teſtantur Duumviratum
malè affectum, eumque eſſe ſomni & ſomnio-
rum fabrum. Senes enim quibus coctria eſt de-
bilior, licet parcior ſit cruor: tamen ſobria cœna
melius dormiunt. Ac juniores, ſub cœna par-
ca ægerrimè quieſcunt. Nemo tamen vnquam
putauerit, ſenes plures ad caput mittere vapo-
res, ſi exigua cœna abſtemij ſint. Sopores tam 31
morboſi, quàm artificiales ſiue opiatorum, opti-
mè debellantur per lixivia, quæ tamen nullate-
nus agnoſcuntur pro remediis cephalicis. Mi-
cturiens enim ſomniat ſe veſicam laxare, & ad
angulum mejere (contingit namque quoſdam,
eodem conſenſu ſua perminxiſſe ſtragula) inhi-
beri tamen conſenſum in ſomno datum. Nam
etſi Cerebrum per omnium ſenſuum organa
plenè dormiat, diſcretrix tamen animæ ſenſi-
tiuæ vis, non ſopita eſt in hypochondrio. Sæ-
pè namque in oculis ſomnum ſentimus, nul-
lum autem circa ſtomachum, atque exin in-
ſomnes pene noctes labi. Duo etiam eodem
vino poti, & ebrij, diuerſas tamen conditio-
nes explicant. Hic nempe deuotus ſit, & al-
ter tripudiat, tertius rixatur. &c. etiam ad-
huc vino exſiſtente in repleto ſtomacho. Eò
quod phantaſia Duumviratus, variat conditio-
nes iuxta animæ ſenſitiuæ peculiares affectus. 32
Galenus finxit arteriarum quendam plexum,
ſiue reticulam in finibus Cerebri, quam Ana-
tome nondum reperiit. Ideoque Veſalius con-
uincit pluries Galenum, nunquam cadauer
humanum diſſectum vidiſſe, vtcunque in-
gentia volumina anatomica ediderit. Ac idcir-
co ſuſpicandum eadem aliunde verbotenus
deſcripſiſſe, qui ſimiam diſſecuiſſet, vt probat
idem Veſalius: quippe præfatum plexum in
Cerebro habet. Vtque ſaltem Galenus in plexu
iſto, temerè deluſus eſt; tamen iudicium in
Capite ſtatuit, propter illum plexum; non
exſiſtentem. Quid ni potius à plexu arteria-
rum in Splene à Saturno Splenis (vnde Satur-
nia optantur redire regna, primorum innocen-
tia

tia conceptum) phantaſiæ initia deſumenda
ſunt; Vt ſua reſcripta, Spleo Cerebro communi-
cet, per influentiam regiminis, citra vapores &
33 tubos atque io inſtanti, prout ſupra per fidicinis
promptitudinea demonſtraui. Non enim erat
Protoplaſtus, preſumendus neſcius ſtupidusve
aote lapſum : quippe qui cunctis animantibus
nomina propria, & eſſentialia iodebat : ſed ſta-
tus innocentiæ erat inſons circa luxuriam, quæ
neſcio nuditatis vocabulo, tegitur. Etenim non-
dum erat ſenſitiua, adeoque Mens immortalis, in
Sede ſua cuncta intuitiuè intelligens, in ſeipſam
reflexa aſpiciebat, atque in Dei Imagine, ſubſti-
tuta ſub pedibus animalia, intimè intra ſe co-
gnoſcebat. Sed poſtquam viam corruptionis
homo eſt ingreſſus, tanquam è ſilice ignis, ita
poſt peccatum cooperante Creatore prodiit
34 anima ſenſitiua, hinc que conceptus Mentis ſunt
obſcurati. Quales autem conceptus ſint moder-
ni : inprimis, dum primos conceptus ſiue primos
impetus, dico in præcordiis formari, non intel-
ligo impetus poteſtatis iraſcibilis, quos falsò
Scholæ negarunt eſſe in noſtra poteſtate, quaſi
criminis inſontes planè eſſent. At conſidero ſub-
inde, per diſcurſum, in conceptibus animæ tem
prorſus ponderoſam, qui formari ſentiuntur,
circa os ſtomachi atque interim, Mens eoſdem
conceptus ad caput, tanquam memoriæ thecam
relegat in depoſitum. Deinde memoria memi-
nit quidem conceptus aliquos ſibi concreditos:
ſed oblita eſt diſtinctionis eorumdem. Proinde
etiam anima in ſuo toto, non poteſt amplius
formare eoſdem conceptus, quandoquidem me-
moria eoſdem amiſerit. Sunt ergo eiuſmodi
primi conceptus, primi motus, motuumque im-
petus, & qui non amplius io noſtra ſunt pote-
ſtate, nimirum quos anima non habet in lubitu,
nec recudere eoſdem poteſt, ſi à memoria non
iterum producantur ad conſpectum animæ.
Adeoque hinc dicuntur primi, quod ſemel tan-
tùm cudantur, non ex lubitu voluntatis, ſed
ſolius intellectus : qui niſi in Cerebro, ſiue capſa
35 memoriæ ſeruentur, pereunt, donec fortaſſis
anima quandoque ſponte eoſdem conceptus ſi-
bi formet. Tum nimirum memoria, lapſus ſui
memor, per reminiſcentiam in mente refricat
quaſi diceret. Ecce hi ſunt conceptus, quos à
me, memoria petebas, & eoſdem tunc amiſeram.
Vndè certo, quanquam anima ſedeat in præcor-
diis, memorandi tamen poteſtatem in capite &
volendi alteram in corde collocaſſe : adeoque
ambas has, eſſe in hac vita caducas, animæque
ſenſitiuæ comites quæ licèt centraliter ſit ſyn-
deſmon mentis in præcordiis : nil vetat tamen,
ſuas poteſtates, per organa diſtributas, locataſue
36 habere. Non ſecus atque viſiua, eſt io oculo,
guſtatiua, io lingua, nec alibi, & tactiua ferè vbi-
que. Quippe cum ſint caducæ, atque bellonæ
animæ poteſtates : ipſa, corporum more ſe re-
gulis corporeis ſubjecit. Alioqui Mens indiuiſa
tota eſt, ſuamque memoriam atque volunta-
tem, ſubter vnitatem intellectus continet : ac
mirum in modum obuolutas, & ipſas ſubter
vinculum animæ ſenſitiuæ cui alligata & con-
nexa Mens, legem ſentit, vbique repugnantem
37 legi ſuæ, id eſt Mentis. Scholæ enim concupiſ-
cibilem iecori aſſignant : Iraſcibilem autem
Cordi. Imò ſi plura reperirent viſcera, ſingula
Mentis perturbationibus, ſeparata dediſſent di-
uerſoria, in ataxiam prona : Cum alioquin iſt-
hæc ſentiantur in Duumviratu egregiè, primiſ-
que motibus fruere. Abſonumque eſt con-
cupiſcibilem & iraſcibilem ſedibus ſegregare.
Nam dum concupitæ rei quis reſiſtit ſi quis
iraſcatur : vna ſaltem eademque eſt potentia.
Nec enim abſque iniuria aliorum potentiarum
duæ præfatæ viſceribus ſequeſtrantur. Non
enim metus, amor, deſiderium, odium, torpor,
gaudium, ſua habent diuerſa ſtabula. Vtpote
eiuſmodi omnes potentiæ, ſunt vnius animæ :
non autem perturbationum quarumcumque
diſgregatæ famulæ. Siquidem dum anima iraſ-
catur, dumque gaudet, vel amat, licet diuer-
ſimodè affectetur, variaſque velut larvas in Ideis
depingat : non hoc tamen organorum eſt mu-
nus vel fabrica : aut vnius & ſolius animæ Paſ-
ſiones. Quæ quia ſunt opera carnis & alterita- 38
tes conceptuum animæ ſenſitiuæ, Duumvira-
tus in ſede fabricantur ab anima. Splen ergo
ſuis per interualla intentus reflexionibus deli-
ciis & laſſationum remediis, tertiam vitæ par-
tem, nobis per ſomnum ſuffuratur; vtque ſom-
nia dormiendo parit : ita vigilans, paulò diſtin-
ctiores, minuſque ſomnolentas cognitiones
conceptus propagat. Profectò niſi Dominus ſua 39
nos foueat gratia, per totam vitam confuſo con-
ceptu prorſus, ſomniamus, imò nec nos intelli-
gere ſentimus, dum turbato ceſſanteque Splenis
lumine, Cerebrum primos Idearū conceptus vix
amplius cōdignos, excipit. Somnus ergo in præ-
cordiis ſuſcitatur, & in capite notabiliter ſeip-
ſum manifeſtat, adeoque caput ad conſenſum
præcordiorum parere non erubeſcit. Suntque
ideo mentiti vaporum, atque frigoris conſtipa-
tiones ſomni parentes. Eſt namque in ſulfure 40
vitrioli Veneris, vis narcotica, ſoporifera calida,
& melle dulcior, quæ in opio amara. Vnde ob-
uium fit, quod non ſit vis priuatiua, obſtipans
& infrigidans (præſertim à paſtu potuque vini)
ſed facultas errata, ſupereminens vigiliæ, in
Splene. Sic & quædam venena, Mentem alie-
nant, ſuamque vim phantaſticam natiuam, qua
noſtram diſponunt, (vt in pomo Adæ, rabidi
ſaliua; Tarantulæ punctura, iuſquiamo, &c.) ad
ſui placitum. Sic & narcotica ſuſpendunt lie-
nem ab operoſa phantaſmatum ſeriorum exer-
citatione, in Cerebrum præter memoriæ capſu-
lam dimiſſa, vi lucis regiminis animati. Enim-
verò Deus vltimum creationis apicem forma-
uit, non è pelle; ſanguine, aut axungia viri : at
è coſta circa lienem. Vas quoque Paraſtaton ſi- 41
niſtro latere non deriuatur in teſtem virilem,
prout dextero. Vnum ſiquidem ſumitur è ve-
na emulgente, ante renes; alterum verò ex ipſius
venæ cauæ trunco. Non quidem (vt deceptus
alioqui cenſuit Galenus) ad titillationem ſemi-
nis è ſale lotij mendicandum, ſed vt vas renis
ſemini geniale eſſet. Quis enim dubitat, quin
ſal lotij, ſiue excrementi, non tollat omnem ſe-
minis fœcunditatem. Potiſſimum ſi feræ equi-
næ fruſtulum, vtut exiguum, intra teſtam oui
intruſum, ſpem pulli extinguat : Totus excre-
mentitius & ignarus Galenus, qui noſtri pri-
mordia titillatione indigere putauit, ab excre-
mentis vltimumque complementum fertilita-
tis mendicauit. Paradoxon itaque huius igno-
rantiæ intuitu, ſuperaddam : Scholæ Venerem, 42
ac ſalacitatem renibus nuncupant, ſubſcribitque
Paracelſus, & tota Antiquitas. Quos omnes me
tacente conuincunt erroris ſtatim ipſi piſces, &

volucres

volucres. Carent enim renibus, & vrina volucres, ſuntque aues ſalaciſſimæ: ergo ſaltem credo, Venerem eſſe animæ ſenſitiuæ officium, adeoque in parte, qua primi motus, etiam dormientibus nobis, fiunt, collocandam. In nullo quippe natura plus ſolicita fuit, quàm in ſexuum diſcrimine. Adeoque ab initio adumbrationis fœtus, confeſtim occupatur in organis Veneris. Adeoque & hoc fortè voluere Veteres, dum Saturno ſplenem Deaſtrorum, primo, primam aſcripſere paternitatem. Imò proin Faunos, & Satyras (genus ſalaciſſimum atque ſcurrile) figura Saturni depinxere. Semper enim horrui, velut turpe, in rene, lotij cloaca Venerem ſtatuiſſe, Aſtrum poſt Solem maximum. Profectò aues hac in parte longè eſſent nobis nobiliores. Pollutiones etiam non contingunt inter vigilandum: quia ſomnus eſt effectus ſplenis, huicque à deliciis. Alioqui ecquid renibus cum ſomno commune intercedit? an non frequentius vigilando, quàm dormiendo mejitur? Quatenus (iuxta Scholas) ſomnus ſuſpendit quaſuis excretiones, excepta ſudoris, & inutilis ſeminis? Certè vigili ſpontanea alioqui pollutio pronior, quàm dormienti eſſet. Profluit autem eiuſmodi excretio, cum laſciuiæ ſomno, vt pandat, ſomni, ſomniorum, & pollutionis idem eſſe organum, vt ſunt vnius animæ opificia. Etenim vt ſanguificatio incipit in venis Meſenterij, tanquam jecoris ſtomacho: ſic ſpermatis coctio fit in teſtibus à ſplene. Memini namque calculoſos vtroque rene: attamen ſalaces. Abſurdum eſſet autem, ſanam & petulcam poteſtatem, conſtare ſub morbo ſui radicalis organi. Non enim jecore malè affecto, proba emergit ſanguificatio, nec oculo arenis conſito, apta eſt viſio. Nec credam vnquam, renes lotio continuo madentes, & expulſioni excrementi occupatos, & nunquam feriantes,
43 luxuriæ intentos. Viſum eſt igitur dogma excrementoſum, ſpeciei propagandæ motus, citationes vitalium facultatum, & Mentis characterem, cudi in ſtabulo ſordium peregrinorum. Primi enim Veneris motus, ſentiuntur mani-
44 feſtè circa os ſtomachi, non ſecus atque ſalacitatis feræ pœnitentiæ. Nam ſi mors introiuerit per primos motus: conſonum eſt, & vitam caducam, degenerem, iſthac radicitus initium du-
45 cere debuiſſe. Nam in corporis trunco, Orificium ſtomachi, centri locum obtinet: vndè radij tam ſurſum, quàm deorſum commodiſſimè ſparguntur. Quod autem Abraham Meſſiam in lumbis geſſiſſe ſcribatur. Id ineptè à ſplene, ad renes abductum, à viſcere inquam maximè
46 vitali, ad officinam, & cribrum excrementoſum. Notaui quoque plurimos, qui à quartana, ſplenem malè affectum retinuerant, in ſalacitate admodum decurtatos. Mulieres quoque obſeruaui, in partu difficili aliquot dies periculoſo oblato poculo, mox ad ſummum ante ſemihoræ ſpatium enixas. Idque ducenties, & amplius probatum. Pharmaco nimirum adhuc in ſtomacho exſiſtente, apertum ſit os pubis, & valuæ oſſis ſacri in lumbis, fœtuſque ſtatim propulſus. Notaui ſcilicet ſtomachū claues Vteri gerere. Hocque medicamen lubens in bonum proximi
47 euulgaui, ne deinceps parturiens periculum vitæ ſubeat. Eſt autem Iecur ſimul cum felle angoillæ ſiccatum, pulueratumque in vino potum, magnitudinem auellanæ. Donum Dei in hoc ſimplici. Vt cum mulier jam parere debuerit in dolore, propter ſerpentis inuidiam. Deus, cuius Spiritus ſuper aquas latus, eas benedictione repleuit. Anguillam ſiue aquæ ſerpentem, viſceribus poteſtatis ſanguificandi, volui parcere illius maledicti rigorem. Idem fortè atque melius hepar ſerpentum efficeret; ſed in Anguillæ experimento, nunquam fefellit euentus. Saltem 48
ruit ex nunc iudiciaria Aſtronomantia, Trutina Hermetis, ac quicquid natiuitatis puncto innititur. Huius autem occaſione paulum digrediar: qua parte fœtus nectitur Vtero per Acetabula, & extra Secundinarum, ſiue inuolucri fœtus tunicam habet ſubſtantiam lieniformem, teſte 49
Veſalio: adeoque velut externum lienem habet, in quo ſcilicet tanquam culinæ cruor, ſanguis matris recoquitur (mihi ſuſpicionem exactioris ſanguificationis, quam hepatis lien hac in parte conciat, vt ſcilicet recoctus ibidem cruor, tantuplici arteriarum tortuoſitate, velut ſtomacho, ad Cor retrocedat. Perinde vt aues & ruminantia duplici gaudent ſtomacho) Sal- 50
tem manifeſtum eſt, quod externus ille lien imperet prægnantis conceptibus. Mirantur nempe ipſæ matres, tam inſuetis ſe conceptibus appetitibus, veſanis terroribus & turbationum procellis tunc affici. At non mihi mirum; cum nil ſit lienare, aut lieni ſimile, ſi non lienis proprietatibus turgeat. Sed iſtud mirum quod hæc lienatis caro, non ſit informata ab anima matris aut fœtus: ſed vita fruatur propria, vtrimque participata. *Non eſt enim* ei ſenſitiua, cum etiam ſit dudum ante empſychoſim: ſed ſe habet per modum zoophyti. Quales ſunt Spongiæ atque etiam denſiores mucilagines, mari noſtro innatantes, quæ ſe dilatant, amplexantur, ſtringunt, ſugunt, & rara præſentis ſibi vitæ edunt teſtimonia. Porrò ſi virus rabidi aut Tarantulæ determinatam, ſibique parem faciat dementiam: non mirum eſt etiam, hanc lienarem molem, participatiuè illuminati, balſamicè viuere, ac mentem prægnantis diuerſo moritare pathematre. Tam quia culinæ funguntur offi- 51
cio, quàm quod rebus ipſis ſua inſunt phantaſmata. Vt in rabido patet. Cæterùm mens humana imago propinqua Altiſſimi, tota immortalis, ſenſitiua quidem, at non paſſibilis à puſillo liquore delirat. Quia paſſiones animæ ſenſitiuæ, mentem affectant, quam intra ſe regunt, obuoluunt & vinculo connectunt. Mens quidem propriè non ægrotat, quanquam animæ ſenſitiuæ caducitati auſcultet. Vnde manife- 52
ſtum ſit, quod cogitationes ſenſitiuæ, à carne & ſanguine ſint, iuxta illud: *Non enim caro aut ſanguis hæc tibi reuelarunt.* Eſt itaque diſcurſus conceptuſque à Liene, tanquam viſcere omnium maximè ſanguineo, plurimiſque arteriis opulento. Probaui autem alibi, quod conceptus fœmineus, etſi formetur in Splene, recta tamen plerumque deferatur ad Vterum, ſiue fœtus inſit, ſiue non: ac proinde principatus vteri ſub peculiaribus inſigniis militat: nec ideo in ſui quiete conſpicuus at duntaxat dum clientes, pro nefario lubitu atque furore ſtringit, torquet, hebetat, ſuffocat, reſoluit, laxat, cruorem profundit, &c. Sed Duumviratus, vitæ ſymmetriam vtrobique cuſtodit, idque tam ſuaui vitæ modulamine, quod hactenus propterea, à Scholis ſit præteritus. Aſt ſimul atque ſuum ſubtrahit regimen, extemplo partium (quantum

rumcumque principium) eclipſantur vires. Sic
namque deliquia, Apoplexiæ, Epilepſiæ, palpi-
tationes, vertigines & Amentiæ. Sicque nimi-
rum, vt defectuum quorum radix occaſiona-
lis ſponte conſumitur & evaneſcit (prout in fe-
bribus mitioribus) eorundem circuitus & du-
rationes, ſic etiam ſponte ſileant, vt redire
obliuiſcantur vtut medentum in hoc varient ja-
53 ctantiæ. Etenim quorum radices contumacius
adhærent, penitius contemperantur, alioqui
proin ſpontaneæ reſolutioni omnino refra-
gantur, illique idcirco conſeneſcunt, vnà cum
ſtomachi alimentis, ſuoſque in vitæ epilogum
recidiuos fructus exſpectant. Horumque non
ſponte ceſſantium proinde incurabilitatis epi-
taphium jam vbique adſcriptum legitur. Quia
condigno arcano, quo exſtirpentur, hactenus
caruere. Horum autem morborum radices,
quamdiu ſpiritum influum tantummodò affe-
ctant, proles producunt, ſemini ſuo, hoſpitio-
que proprios. Sic nempe Epilepſia, quia vtrum-
que obſidet ſpiritum, collidit tam corporis,
quàm animæ ſenſitiuæ facultates. Sicque ma-
gnam Apoplexiam à parua diſtinxit: quod mi-
nor, ſpiritum influum: major verò, inſitum ob-
54 ſederit. Pariter in ſimplicibus ſunt, quæ ine-
briant, ſomnum, ſoporem, obliuionem, ſtupi-
ditatem, amentiam, furores, veſaniam, vel de-
liria adducunt, quia in ſe continent. In pomo
enim ſcientia boni & mali erat: ſuntque alia,
quæ in amores, iras imò erga certas tantùm
perſonas feruntur. Ita vt conſtante vitæ atque
corporis monarchia, ſolas animæ turbent fun-
ctiones. Suntque præterea & quæ gradus ſer-
uant. Vt qui pridem conquerebantur de ob-
uerſantibus moleſtis, tædioſis & triſtibus inui-
tis: tandem & dementiis obediant. Suntque
ideo quæ puſillanimitates addant, ac terrores
certorum duntaxat obiectorum. Alij quoque
cunctorum ſub furore actorum recordantur,
ſolumque iudicium mentis conquaſſatum cer-
nitur. Hæc inquam ad caput cuncta ferire; non
autem à capite oriunda, vnica docet paſſio hy-
pochondriaca. Procellam nempe, & acceſſum
præſagit, ſi vena fortiter inſuetoque turbine pul-
ſitet. Stetit autem hactenus neglecta actio re-
giminis, ipſaque animata facultas Duumviratus
peregrina oberrauit, ſoliſque atræ bilis menti-
tis purgationibus, Id eſt, virium liquationibus
fruſtra eſt inſudatum. (Interea ſemper ſpem
Scholarum, harumque jactantias riſit, & abrun-
cauit quartana) vaporibus itaque atrabilariis
tributum eſt Amentiarum, morborumque re-
55 luctantium omne imperium. Igitur luce meri-
diana clarius eſt in Amentijs ſcitum, nil, nil ina-
ctum in Apoplexia, nil in vteri præfocationi-
bus, nilque demum in Epilepticis inſultibus cum
fruge cogitatum, præter inanes corporis torto-
tas, lanienas liquefactiuas, & vanas virium ja-
56 cturas. Sæpè namque per Immsnia ſoporifera
maniæ ſuccurrere, & fruſtra eſt tentatum. In
quadruplo ſiquidem nempe via ſomnum conciliant:
ideoque terrore plena eſt, eorundem exhibitio,
At non minuitur furor per ſopores, aut vincula.
Narcotica namque dant ſomnum, ſomniaque
moleſta. Nam dementia nil niſi vigil eſt
ſomnium. Ideoque opiata, ſomnum nocuum &
57 cum labore adferunt. Quicunque enim non po-
teſt quartanæ cauſam occaſionalem è Splene re-
ſoluere: is multò minus ad ſanandum demen-
tiam ſe conuertat. Dementia namque abſque
materiali errore, in hypochondrio ſedet ple-
rumque, & ob id tradua eſt in poſteros. In 58
hoc nimirum differt mania à Delirio: quod il-
la ſordibus careat. Ridebunt, diſcere recuſan-
tes, quod vnum, vel pauca arcana Paracelſi, in
omnem morbum valere aſſeram. Quibus ſuo
quandoque limite ſatisfaciam. Nunc autem ſat
eſt reperiſſe, vnam in homine eſſe animam
in ſtomacho, tanquam lecto ſuo, vnde vitales
vniuerſim poteſtates deſumendæ ſunt. Ac quic-
quid hanc animam turbat, laceſſitue: idipſum
per remedium vnitatem recedere compellitur,
ſi vires atque eſſentiam omnium membrorum
in ſe contineat. Quod vt tanto manifeſtius, hi- 59
ſtoriam adducam. Vidi nempe obeſum corpus:
cuius tota pinguedo reſoluta fuit in laticem, qui
dein per lotium excretus fuit. Non enim arbi-
trari potui, renes ſuum habuiſſe munus tranſ-
mutandi adipem, ſub pelle diſtentum in aquam:
quin potius credidi, id illi concedendum facul-
tati, quæ cruorem in adipem formauit. Vt ſci-
licet eiuſdem ſit facultatis læſæ, conuertere adi-
pem in laticem: cuius antea officium fuit, è
cruore adipem conficere. Non eſt autem iſta
rerum dignitas, quod nos pingues aut macilen-
tos faciant. Dum non rarò tabidis ac calcu-
loſis renibus, pingueſcant plures. Verum exin
liquet manifeſtò ſtomachi principatus: quodque
vt radix totam arborem, hujuſque digeſtionum
comœdiam tam in frondibus, fructibus & cor-
ticibus, quàm in ligno, medulla & ramulis gu-
bernat: ita & ibidem in nobis pariter contingat,
vi Duumviratus: Sæpè namque occurrit Ca-
puccinus longo jeiunio grauatus, potuque pau-
co, & patriæ cereuiſiæ ſaturatus: craſſo tamen
corporis habitu dotatus. Ex aduerſo autem, cer-
nuntur edaces, lautoque mangonio educati, in-
ſigniter macilenti: Sanè vtut vtrumque hunc
caſum rumino, reperio fontalem ſtomachi di-
geſtionem gubernatricem cæterarum velut ſibi
ſubalternarum. At mirum ſaltem, quo pacto 60
reſolutus adeps oleoſus, in priſtinum aquoſum
laticem retromigret, imò in venas, ac tandem
ad renes per claſſicam retrahatur. Quod ſanè to-
tum in ſe eſt tenebroſum: niſi vnius vitæ, à ſe-
de ſua, in vniuerſum corpus ſit plena poteſtas,
authoritas & facultas; qua Hippoc, totum cor-
pus ἄπνουν καὶ ἔμπνουν ὅλον dictauit. Cuius contem-
platione, alibi dixi hominem, non niſi iniurio-
ſo nomine, vocari animal. Etenim qui cunctis
animantibus indidit nomina propria: non au-
tem ſibi ipſi: eò quod ſua ſuiipſius deficeret
cognitio, quippe quæ intra animantium latitu-
dinem non reperiretur, nec eſſet, ſtatim con-
ſpexit, etſi non reſponderet aliquis character,
qui ſe ſibi repræſentaret: adeſſe aliquid, in na-
tura humana, quod ſupra animantium ſortem
ſcanderet. Idque cum Adamo, Scholæ ſat inda- 61
gare potuiſſent, ſi ſaltem ſemel conſideraſſent,
cur ſolus homo ridet. Equidem non eſt riſus
ex admiratione præſentium, aut præteritorum.
Nam infans ſæpè ſalutat ſuo riſu, alloquentes.
Itaque fit riſus ex nexu duplicis animæ, quo
belluæ carent. Anima quippe ſenſitiua, pri-
morum conceptuum fons & origo, conſide-
rans aliquid ſibi placidum, illud vnà cum bru-
tis concipit in gaudio: ſed dum mens in pene-
tranti lumine, ſentit ſe animæ ſenſitiuæ ſociam,
in iucundis conceptibus animæ ſenſitiuæ velut

admira

admirabunda condeſcendit : quaſi admirans,
aliquid eſſe,quod gaudio ſit dignum:atque inde
riſus. Idem quippe mens facit in riſu, quod
alioqui ſola ſenſitiua, agit ſuo in corpore, per
titillationem odaxiſmi. Nam quis quandoque
ſubſilit, ſi ſaltem titillatorem minantem viderit.
Intelligit nimirum nouitque anima, ſua in ſede
rem, cuius omnem perſæpe non poteſt reperi-
re in capite,licet illud aliquoties diſtinctè noue-
rit, pronunciauerit, & in thecam memoriæ re-
ſulcauerit. Conſtat nempe Duumviratus intel-
lectu proprio, mente immortali, atque inſu-
per intellectu, ſiue vi phantaſtica animæ ſenſi-
tiuæ, vtentis ſuis organis, diuerſimodè diſtri-
butis, quorum tamen collegium intra ſedem
animæ celebratur.

Expoſui jam, quomodo Duumviratus jura
ſua in Inteſtina, in Cor, in caput, neruos ver-
tigine, imò & in mentis principes facultates
exerceat : reſtat modò explanare, quantum in
Pulmonem vitium habeat. Vbi inprimis ob-
62 uium eſt, Quod qui propter vitam nimis ſe-
dentariam anhelitus facile ad quemuis motum
interceptus eſt, eoſdem ſæpè & vnico vomi-
torio liberaui : ita exinde confirmatus manſi,
totam illius difficultatem ad ſtomachi conter-
mina loca ſitam eſſe, ac inſontem pulmonem
haberi. Quod autem tuſſes ſpectat, patet ſa-
ne, licenter opiata quædam operari, atque
mandare non ſolùm vt melius longinſque aut
quietius dormiant, ſed memini, quod aſſum-
tum Paracelſi Laudanum, etſi inſomnes pro-
pemodum tuſſienti noctes præberet; ita tamen
tuſſim pacaſſe, & copioſa flaua, compactaque
ſputa compeſcuiſſe: quod mox nedum in quan-
to, ſint imminuta : verumetiam in ſputa muc-
coſa ſubpallida, ac dein in alba ſint mutata.
Potiſſimum etiam quod manè, per vomitum
rediens opiatum ſerò aſſumtum, teſtaretur ſuſ-
penſam tuſſim, ſimulque generationem ſcrea-
63 tuum, copia & colore horridum ſtetiſſe. In-
primis eiuſmodi ſputa, ſiue ſcreatus, non è ca-
pite in laryngem deflua, alibi ſub deliramen-
to catarrhi, à me demonſtratum abunde autu-
mo. Ergo in ipſo aſperæ arteriæ ductu inde-
ſinenter confici, ſatis eſt apertum, Ac per con-
ſequens, pharmacum adhuc in ſtomacho, aliis
cœnæ cibis permiſtum, compeſcere, ne li-
quor alimentarius laryngis degener euadat, at-
que in eiuſmodi muccum adeo copioſè rece-
dat. In quo conſpicua eſt vis reſtaurans ſiue
fortificans, ſtomacho impreſſa, ad pulmonum
œconomum jam deferri, atque inibi ius ſuum
diſtendere. Quæ quidem vt primis annis cum
iubilo & admiratione ſic euenire conſpexi ita
deinceps ſtudui vim iſtam reſtaurantem deti-
nendo augere, ſuppreſſa interim vi opiata nar-
64 cotica & nocua. Statim enim inde certior fa-
ctus ſum, ſolummodo ſulfuris : florem efficere hoc
caſu, quæ ab ipſo ſulfuris corpore pariter ſolu-
to, nequicquam contingunt. Idque totum ſci-
licet non in quantum ſulfur vt tale, ad pulmo-
nem intret, nec quidem florum ſub priuilegio
admitteretur, vel poſt omnem digeſtionum
metam, conſtans, atque immutatum ad reſpi-
rationis organa quoquo modo deueniret : ſed
duntaxat, quatenus vis anodyna in ſulfure ſic
aperto eloceſceret : quæ adhuc intra ſtoma-
chum detenta, inde iure Duumuiratus, ad
pulmonis regimen ſpirituale contenderet. Felix
itaque æger cuius auxiliator Medicus nouit le-
thalia è papauere ſeparare, retento auxilio ex-
citatore poteſtatis in Duumuiratu. Alioqui ſa-
ne nocuum cum proficuo ſimul aſſumuntur,
vnumque impedit alterius prouectum. Itaque
opiata non ſomnum inducant : at ſaltem cohi-
beant receſſum ſpermatici & alimentarij liquo-
ris, in degenerem exſulemque, atque proſcri-
bendum ſcreatum, ſputumque tam frequens
atque horridum. Quod nimirum quo copio-
ſius exſcreatur, expeditiuque videtur, eo quoque
abundantius ſuccreſcit de nouo. Quapropter
cohibitio generationis degeneris, non niſi vi
reſtaurante ſuſcitata intra Pulmonis cannas con-
tingere ſat euidenter noſcitur. Scilicet vis opij
noxia retunditur, ſic vt citra ſomnum (ſaltem
non vi ſomnifera)in pace,quiete,& extra tuſſim,
ſibilum & ſtertores, introducatur libertas reſpi- 65
randi. Valet autem ſtomachus compeſcere pro-
ductionem tot phlegmatum ſcreatu rejectorum
quatenus eius digeſtiua vis præſidet digeſtioni-
bus cæteris. Ideoque ſanant opiata præfata
productarum mucilaginum, quamdiu defectus
ille promanat vitio fermenti digeſtiui. At non
vbi pendet è corruptione roboris innati. Nam
tunc etiam ionito ſtomacho in tabem properat:
non ſecus atque ſtomacho eſt impoſſibile re-
ſtaurare vitam jam in occaſum vergentem.

MENTIS COMPLEMENTVM.

1 *Cæca de Mente notitia.*
2 *Quæ ſit potiſſima Mentis operatio.*
3 *Quidditas animæ ſenſitiuæ.*
4 *Sagacitas, non eſt ſolius Mentis filia.*
5 *Probatur.*
6 *Ab animæ fructibus,petenda eius notitia.*
7 *Propinquior Mentis notitia.*
8 *Differentia ſenſitiuæ humanæ à brutali.*
9 *Fructuum ſenſitiuæ, diſpenſatio.*
10 *Fluunt è praexſiſtente cognitione ſenſuum.*
11 *Hortatus.*
12 *Abſtractiores ſunt Mentis operationes.*
13 *Requiſita ad puritatem operationum menta-lium.*
14 *Qualitas operationum mentalium.*
15 *Commendatur oratio ſilentij, pro Mentis no-titia.*
16 *Additur ratio.*
17 *A Sapientia Patris diſcitur Mentis majeſtas.*
18 *Tres optatus explicantur.*
19 *Illorum excellentia.*
20 *Nouum & inauditum eſt, quicquid claudit oratio Domini.*
21 *Optatus amoroſi faſtigium.*
22 *Locus ſenſibilis fomitis.*
23 *Sentiuntur, & non eſt verbum par ad expri-mendum abſtracta arcana Mentis.*
24 *Illuſtratio amoroſa Mentis.*
25 *Author lubens fatetur ſuum nihil.*
26 *Nuperi directores Mentis, qui per feneſtras intrarunt, exploduntur.*
27 *Hi cadent in temporis maturitate.*

DE ortu ac modiis animæ ſenſitiuæ iam
quædam dixi : at nondum ſatis, multo-
que minus de Mente immortali, ſat di-
ctum; vtpote quibus duobus verbis ferè explicantur,

cantur, quæcunque de humana Mente ex fide
habemus; nihilque eſt prorſus, quod nos in
eius apertam cognitionem deducat. Quapro-
pter quicquid de illa ſcrutamur, adhuc obuolu-
tum eſt tenebris, ac planè ignotum. Nec enim
quicquam de Mentis quidditate commentari
poſſumus, niſi quod operando didicimus, quod-
que nobis gratuitò datum noſcimus. Etenim
iubemur, hominem ex operibus eius noſcere
2 atque diſtinguere. Nec eſt autem potiſſima
Mentis operatio iſta, quàm poſt præmiſſarum
hauſtam notionem ex concluſione humanum
ſibi iudicium format & concipit. Quia nec ip-
ſum hominis iudicium, propriè ad Mentem ſic
ſpectat, vt huius ſit immediata proles. Quippe
tam arcto in nobis vinculo adhæret Mens ani-
mæ ſenſitiuæ, vt eorundem diſtincta officia vix
ab inuicem hactenus ſeparent humanæ conſue-
tudinis commercia. Equidem abſtracta omnis
ſpeculatio, ſolius hucuſque Mentis opificium
creditur, ſub quo ſcilicet ſentiuntur labores in
capite. Præſertim quod belluis peregrina iſthæc
credantur. At iam alibi demonſtraui apes, nu-
meros obſeruare, & ſingulo mane ſuum diſtin-
guere alueare à vicinis, per numeros: itemque
proin & redeundo renumerare, ne in ignotam,
ingratamque Rempubl. ſuam deponant mellis
aut ceræ ſarcinam. Nil eſt autem brutis tam
exoticum, ac numerandi exercitium. Sic quo-
que in beſtiis quandam obſeruamus phanta-
ſiam, & non obſcuras diſcurſuum notas, & vt
delectum, ſelectiuè vnius præ altero. Idque oi-
mirum etiam in contingentibus non aſſuetis,
nec vnquam antea viſis, multoque minus à ge-
nitore edoctis. *Serpens* namque *callidior cæteris
animantibus erat*. Quare ſi inter bruta, ſagaci-
tatum noteutur differentiæ, locus relinquitur
ſuſpicandi in homine, eaſdem operationes lon-
gè adhuc ſolertiores, potentiores, eminentio-
res, & frequentiores, quàm in brutis, homi-
numque animam ſenſitiuam ſagacitate ſuperare
animalia: niſi ſenſitiua hominibus eſſet adue-
3 na, atque ſuæ naturæ prorſus exotica. Quippe
qui totus in Dei imaginem delectus, & erectus
erat, non autem vt in ſpecificam brutalemque
animam degeneraret, atque ſic imaginem Dei
deturparet. Inanis ergo tabula manſit anima
ſenſitiua in homine: quippe quæ à lapſu, cor-
ruptæque naturæ macula, ſuum deſumpſit exor-
dium, adeoque etiam vix ita propriam nacta
eſt phantaſiæ dignitatem, quæ non vndequa-
que à Mentis operationibus dependeat; vt mox
4 clarius patebit. Et quanquam ſagacitas, filia iu-
dicij atque diſcurſus ſit. Non tamen propterea
adhuc propria Mentis operatio vel fructus eſt.
Etenim quæ iam à primo lapſu, animæ ſenſitiuæ
cuncta vitæ animæ abdicauit, iuſto quoque
merito iudicium ſagacitatis ſuæ, ita animæ ſen-
ſitiuæ phantaſiæ complacuit, vt facultates, quæ
in hoſpitio cerebri exercentur, hominumque
differentiam in acumine, celeritate, & hebe-
tudine iudicij conſtituunt, non iniuſto titulo
credantur delegatæ, animæ ſenſitiuæ, & huic
velut propriæ, quia inquilinæ. Quamobrem
quæcunque in nobis diſtinguunt Terræ clima-
ta, variant, patrantque ingeniorum inde diuer-
ſitates: non eſt ſanè veriſimile, eadem ex ho-
mogenea mentis immortalis ſimplicitate pro-
5 manare. Ac ego imprimis dudum in his hæſita-
ui, donec Amentias, deliria, ac fatuitates, vi-
diſſem introduci per ſimplicia, tam externa,
quam domeſticis laribus prognata. Vtpote, quæ
ſcirem non habere acceſſum, ad mentem, quam
ne quidem attingunt, multoque minus pene-
trare valent, atque omnium minimè eandem ſu-
perare tentant. Certè in hoc itinere multæ oc-
currerunt ſelebræ, & nulla diſtinctionum ſubſi-
dia. Quæ ſcilicet anteriorum ignauia, nos ar-
cet à cognitione mentis; imò & ſuſpendit à vera
notitia operationum eius. Citra quas nimirum
impoſſibile eſt iudicare de vocatione, deſtina-
tione & directione mentis, in vnoquoque no-
ſtrum. Adeoque iſta negligentia, nos brutis ha-
ctenus pares fecit, ſeruatque in nobis ſpiſſas bel-
luinas tenebras, ſi eas omnipotens bonitas per
fidem non illuminaſſet. Quare nec mentis ope- 6
rationes propriæ, diſtinctius ante oculos pro-
ponere potui, quàm per orationem ſilentij, vt-
pote quæ propriiſſimè genialis mentis opera-
tio, planè abſtracta eſt & creditur. In cuius nem-
pe ſplendore, eluceſcit diuerſitas operationis
mentalis, ab animæ ſenſitiuæ iudicio, diſcurſu
& phantaſiæ decretis. Noſque, filios tenebra-
rum, iudicioſiores, atque ſagaciores facit, inſtar
Serpentis, ac filiis lucis hac in parte longè præ-
ponit. Viuit enim anima ſenſitiua in nobis, vi-
tæque edit ſuæ non ſegnia teſtimonia: attamen
quia brutali, ſpecificaque ſuppoſitionaliter ca-
ret: idcirco indiſtincta tantum luminis vita gau-
det, & operationes mentis concipit in ſe vita-
les, eaſque appropriat ſuis poteſtatum exerci-
tiis: non ſunt tamen veræ, atque propriæ fun-
ctiones mentis. Quippe vti mens nunc à lapſu,
obuoluitur lumine animæ caducæ, ac proin ve-
lut planè ab omni corporis regimine ceſſat, di-
radiatque ſuæ vitale lumen, in ſui vicariam Sen-
ſitiuam. At non proinde eius actiones ſunt ip-
ſius mentis, quæ idcirco tantum functiones ab-
ſtractas, qui in hoc conſimiles edit. De vena- 7
tione ſcientiarum, aliqua ſum contemplatus
circa mentis operationes, ac potiſſimum quæ
concernerent Intellectus dignitates. At non ſat
ſunt iſta, pro mentis aliquali cognitione. Quo-
circa vt eius aliqualem cognitionem per ab-
ſtractas ſui operationes hauriamus, repetam
quæ iam ſupra de diuina in nobis imagine
ſcripſi. Nimirum intellectum, voluntatem &
amorem, deſiderium inquam vel optatum, eſſe
poteſtates, menti tam intimas, vt eiuſdem de-
ſignent ſubſtantiam. Amor inquam ille proce-
dens ſubſtantialiter ex aliis duabus. Atque hinc
omnem proximè, totamque mentis functio-
nem ſentio inchoari in nobis. Cæterùm de-
monſtraui quoque alibi, aliam nunc & corru-
ptam eſſe vitam noſtram, poſtquam per carnem
peccati ſuſcitata eſt anima ſenſitiua, terrena,
mortalis, caduca, animalis & diabolica: cui
mens immortalis alligata ſunt à peccato. Re- 8
cordandum tamen, iuxta doctrinam de ortu
formarum traditam, quod ſenſitiua in brutis non
ſit ſubſtantia formalis: ſed forma ſubſtantialis,
vitalis, quæque in nihilum abit, non ſecus ac lu-
men candelæ. Eſſe nimirum lumen vitale à Pa-
tre luminum creatum, & creaturam neutram,
inter ſubſtantiam & accidens. Quæ nimirum
in brutis ſubſiſtit in ſe, abſolutè, & determina-
ta in ſpeciem brutalem. In homine verò, quia
poſterius, aduenit iam corrupta natura, non eſt
determinatæ ſpeciei brutalis: ſed lumen vi-
tale duntaxat, & non vita ipſa, prout in brutis:

quia vita, ipſi à mente, quam obuoluit, radiali-
ter inſpiratur, ac velut mutuatur. Non ſecus at-
que Luna à Sole ſuam lucem ſuſcipit. Et quan-
quam hæc hominis ſenſitiua, ſagacitate animas
brutorum longè ſuperet: nihil tamen agit abſ-
que mente. A qua enim vitam deſumit; non po-
teſt non & inde vim cogitandi mutuare, cui iam
intimè eſt alligata, quod mens ſenſitiuam prorſus
penetret. Cogitat quidem ſenſitiua humana,
vi propria: ſed illuſtratur à mente. Ac propte-
rea tota cogitatio noſtræ Senſitiuæ, eſt totius
hominis. Perinde enim accidit, prout in Luna
& Sole. Illa quidem habet proprium ſibi lu-
men: at Solis reflexo lumine, ſplendet (prout
alibi de meteoris) magis, ſuumque in Luna, lu-
men velut perit. Senſitiua igitur in nobis, diuer-
ſimodè cogitat, ac gradus amplitudinis ſen-
9 tiuntur cogitando. Nam inprimis in mania,
amentia, fatuitate, delirio, furore, ebrietate, &
ſomniis, ſunt quidem diuerſæ cogitationes to-
tius hominis: attamen cum tam exiguo mentis
lumine, vt hæc, non niſi nitorem adferat, quem
ſaltem recuſare nequit, propter arctam vinculi
ſui neceſſitudinem. Igitur ipſa Senſitiua, quia
mortalis, ab iniuriis rerum caducarum impeti-
ta, illarum ſuccumbit importunitatibus, prope-
modum ſola cogitat, puſillo mentis lumine, vt
vitæ adminiculo adjuta. Quapropter cogitata
illa, ſunt peccati expertia. Eò quod mens in iis
non cogitet; ſed à Senſitiuæ contracto contagio
obnubilatur. Porrò quantum cogitationes, ab
inſonti illo contagio, recedunt magis ad diſcur-
ſus abſtractos: tantum plus de vita mentis,
quàm de propria Senſitiuæ vitalitate, partici-
10 pant. Senſitiua nimirum omnis cogitatio, de
neceſſitate, ſenſuum miniſterio adducta eſt, ne-
que eam excedit, vt ſe ſplendidè ab iis ab-
ſtrahat. Quicquid namque ſenſibus percipi po-
teſt, id nondum ſolius mentis fundum attingit.
Hæc itaque cogitandi varietas in Senſitiua, iu-
diciorum noſtrorum tantam parit latitudinem,
& varietates. Denique prout in Luna, Solis lu-
men, ſuum amittit calorem manifeſtò, ac pere-
grinum ſibi frigus induit: Sic & in vitali Sen-
ſitiua, radius mentis, licet nuditer ſit intelle-
ctualis, transmigrat in dominium Senſitiuæ:
adeoque & inuenit ibidem legem terrenam, legi
11 mentis oppoſitam. Quare ſedulò procurandum,
vt quantum eſt poſſibile, abſtrahamus nos ab
omni eo, quod ſenſibus concipi poteſt. Sic
namque ad montem Domini itur, quorſum no-
ſtri itineris ſcopus eſt. Neque enim hoc dixiſſe
ſic obiter, ſat docet nudas operationes mentis,
nec via cernitur, qua mentis aliquam cognitio-
12 nem acquiramus. Nam ſunt adhuc eiuſmodi co-
gitationes, totius hominis, quamdiu eſt aliqua
egoitas, vel mens aliquid apprehendit extra ſe,
cum dualitate, & nondum rem, vt ſeipſam tranſ-
figuratam intuetur. Proprietates ſcilicet homi-
nis, vel rerum aliarum, ſic adſpicit totum ip-
ſum: non autem eſt nudum intellectuale men-
tis lumen, quod tum operatur: ſed eſt combi-
natio amborum luminum vitalium, ſe mutuò
penetrantium. In quo actu, eheu, vt facile ita
& plerumque mala aſſuetudine, lubenter paret
mens immortalis, caducæ, Senſitiuæ ſuæ pe-
diſſequæ. Vſque adeo, vt ad optatam puritatem
mentis, in abſtracto purè ac nuditer cogitantis,
deuenismus, aſſumenda primum eſt doctrina
13 S. Dionyſ. ad Timoth. *Etenim vt diuina intelli-
gantur,) diuina enim ſunt, quæcumque imago*
Dei nuda intuetur) *& adhuc tenui modo, & ad
inſpiciendum diuina arcana, reiiciendi ſunt ſen-
ſus, & quæ ſunt ſenſuum, & quicquid ſenſibus
percipi poteſt. Rationem inſuper, actiones Ra-
tionis, & quicquid Ratione cognoſci ac percipi
poteſt: ſiue id creatum ſit, ſiue increatum; vtque
ex teipſo, & ex omni cognitione, omnium earum
rerum exeas, & venias in vnam vnitatem eius,
qui eſt ſuper omnem naturam & ſcientiam.* Hæc
ille. Etenim mens, eſt proxima Imago Diuini-
tatis: Idcircò ſicut oculus nil abſolutius aſpi-
cit, quàm ipſum Solem (cuius tamen luminis
claritatem non tolerat) cætera verò cuncta,
propter illum: ita mens, nil propriè, princi-
paliter atque intimè cogitat, contemplaturque,
præter illam vnitatem, & reliqua cuncta pro-
pter eandem. Vndè manifeſtum euadit, quod 14
quamdiu quippiam cogitatur, quod ſenſibus
vel Ratione percipi poteſt, nondum ſit pura
nudaque abſtractæ mentis cogitatio. Modus
autem eò perueniendi, ſupra quidem deſcri-
ptus legitur, at adhuc eſt procul remotus, &
propemodum inuius, propter omnimodam
abſtractionem & proſcriptionum omnium re-
rum creatarum, imò & increati, omnem conſi-
derationem, Id eſt, abnegationem per ſeque-
ſtrationem progredientem, vſque ad omnem
mentis actiuitatem, quæ nempe proin exclu-
dit mentis omnem cogitationem & contem-
plationem, exſpectatque supernè influum lu-
men gratuitum, nihil agendo: ſed tantum to-
lerando poſt exhauſtam omnem egoitatem. At
cum ſic liberari penitus, non omnino conſiſtat
in noſtra poteſtate, adeoque potius gratiam
captus manifeſtat, quàm veras mentis, nu-
daſque, atque puras operationes, quas hoc ca-
pite ſpeculari intendo, pro complemento Tra-
ctatus de Anima: Idcirco iuxta meam iudicij 15
pauperiem, non propinquius, agendo ſcandi-
tur ad ſupereminentem ſolius mentis & abſtra-
ctam lucis intellectualis denudationem, quàm
per Orationem ſilentij in ſpiritu, in quo deli-
ciæ Dei ſunt adorari. Eò quod iſtam mentem,
vt ſui denudatam imaginem, ſic in ſpeculo ſuæ
diuinitatis reflexam, illuſtret eum emanatiuè.
Hoc eſt nimirum, quod glorioſiſſima Bonitas
optat.

Vt autem fructus, ſiue exercitia, prodant 16
quidditatem Mentis, id potentius nec aliunde
haberi putaui, quàm ab exercitiis ſpiritualibus,
quibus ipſa mens ſeſe extricat à connexis con-
ceptibus rerum creatarum, cognitarumque, ſen-
ſuum miniſterio. Liquet enim, quid ſit ipſa
mens, dum ſe abſtraxit à conceptibus, qui illam
maculare ſolent, poſſentve, vel ſaltem impedi-
re, ne ad nuditatem paritatemque ſui perue-
niat, in qua vnitatem præfatam adorare queat.
Dominus Ieſus itaque via eſt, veritas & vita. 17
Via inquam ad ſe veritatem, & ad vitam Patris
luminum. Via ergo dirigitur ad conſecutio-
nem abſtractæ veritatis. Cuius optatus eſt, vt
abſtruſa veritas, quam in mente ſui imagine de-
pinxit, à nobis cognoſcatur, & adoretur in ſpi-
ritu. Vbi ipſe eſt præſens Regnum Dei, cum
omnibus ſuis chariſmatibus: Atque ideo non
poteſt modus, mediumque adorandi in ſpiritu,
propinquius ſciri, vel addiſci, quàm à via & ve-
ritate ipſa, adeoque ab oratione quam nobis di-
ctauit, in qua ſunt primum tres amoroſi optatus,
ſiue

ſiue amoris deſideria, ac totidem petitiones.
18 Optatus enim iſti, ſunt abſque omni egoitate, &
nudi reſpectus in ipſum Deum, & puriſſimi id-
circo eorum omnium, quæ optari ex amore &
cogitari queunt. Ac primus illorum eſt, de quo
veritas dicit: *Quærite primum Regnum Dei &
Iuſtitiam eius, & reliqua adiicientur vobis.* Non
eſt autem Dei Iuſtitia, vt nobis fiat Iuſtitia
(*nam non iuſtificabitur in conſpectu Dei omnis
viuens.*) Sed vt nomen eius ſanctificetur, quod
nedum eſt ipſi debitum, adeoque iuſtum: ſed
optatus ille amoroſus nos iuſtificat. Præſuppo-
nit enim primùm fidem ipſam Chriſtianam,
& infinitam eius bonitatem, qua dignatur eſſe
Pater noſter. Ac quidem in verbo (*noſter*) egoi-
tas pro Dei bonitate & obligatione noſtrorum
omnium ponitur, quæ alioqui nuſquam in tri-
bus cernitur optatibus. Ac tertiò, exhibet im-
menſam eius maieſtatem, commenſurandam ex
habitaculo Cœlorum, quod eſt opus manuum
ſuarum. Adeoque iſtis talibus præmiſſis, accen-
ditur in nobis optatus amoroſus. Qui non de-
ſiderat, vt ſanctificetur eius nomen ſolummo-
dò per filium eius vnigenitum, & noſtri me-
diatorem, vbi Abyſſus Abyſſum inuocat: nec
etiam duntaxat, vt cœlites & tota militans
Eccleſia, ineffabile ſuum nomen adoret: etiam
ideo ſenſus eſt, vt ſanctificetur nomen eius
in terra, ſicut in Cœlis; ſed vt ſanctificetur
in nobis, & per nos renunciata tamen in hoc
omni egoitate & nihilitate. Vtque ſit nuda &
puriſſima reflexio honoris, & deliciarum Dei,
in eo, quod eſt eſſe nobiſcum, & adorari in
ſpiritu amoris. Ideoque & alter ſuccedens op-
tatus, non petit ſibi Regnum Cœlorum; ſed
Regnum Dei, quod in nobis eſt, vt adueniat
propinquius. Non quidem nudè atque ſimpli-
citer propter nos; ſed quia ſuæ eſt bonitatis,
eſſe cum filiis hominum in deliciis. Quamo-
brem etiam optatur, vt ſua voluntas fiat in no-
bis, ſuper nos, & per nos, cum plenaria reſigna-
tione noſtri velle. Tres ergo optatus proce-
dunt ex anima, citra hæccitatem, aut reflexio-
nem in nos, quia excedunt omnem creaturæ
perſonalitem, vt Deus propter ſe adoretur.
19 Ideoque excellunt omnem vim orationis, peti-
tionis, laudationis, gratiarum actionis, imò &
ipſius glorificationis. Nam agere gratias, bene-
ficium notat, & complicat recipientem. Glorifi-
catio autem, laudatio, vel ipſamet ſanctificatio,
quatenus egoitatem meam ante Dei conſpe-
ctum defert (quanquam interim ſit debita &
obligatoria) procul recedit à puriſſimi & amo-
roſi optatus excellentia, quo deſideratur ſancti-
ficatio nominis diuini in nobis, in qua Abyſſus
Abyſſum inuocat. Nam quis ſum ego, qui præ-
ſumam reſpectu infiniti, ſanctificare illud? qui
nempe non niſi vermis ſum, peccator miſerri-
mus? Ideoque optatus amoroſus ſanctificatio-
nis, tantum excellit ſanctificatur nomen tuum
per me, quantum miſer peccator diſtat à filio
20 Deiparæ virginis. Laudes enim, & orationes,
tam in lege Moſaica, quàm hodie, per hymnos,
pſalmos, & orationes fiebant. At nunquam ante
edoctam veritatem aſſecutus eſt homo, vigo-
rem, altitudinem & profunditatem optatus
amoroſi, ſanctificandi incomprehenſibilem di-
uinitatem in nobis, in quo plus eſt excellentiæ,
quàm omnes ſimul creaturæ queunt compre-
hendere. Non enim ſanctificatio iſta optatur,
quia Deus eſt optimus, maximus, liberalis, &c.
nam iſta includunt laudantis egoitatem, incom-
patibilem cum nomine diuino. Deſiderium ita- 21
que, optatuſque animæ amoroſæ feruenter deſi-
rantis, nudè & ſimpliciter ſanctificationum
nominis diuini, non fit quidem per creaturam
infra Deum, ſed per liquationem mentis, deſi-
derantis in amore Dei: minimum enim quod in
ſe continet, eſt cum reſignatione ſui totius, ſe
offerre Deo, itemque velle agere & pati quidli-
bet, cum cordis, animæ & virium totali oblatio-
ne amoroſa, in obſequium voluntatis diuinæ. In
qua oblatione amoroſa, incompatibiliter exclu-
duntur omnes cogitationes, præter nudum amo-
ris optatum. Eo quòd tranſcendat omnem refle-
xionem. Etenim quia nudus eſt, veſtem omnem
ſpernit, quam Ratio ipſi poſſet ſubminiſtrare.
Amor enim iſte, tàm nudus & excellens, oritur 22
in ſede mentis, ſentiturque ibidem vbi omnis
primus conceptus fit, abſque imagine & phan-
taſia. Quamdiu verò verbis imprimi poteſt,
nondum eſt mentis abſtracta cogitatio nuda,
quæ ſcilicet à B. Dionyſio deſcribitur, ſupra om-
ne id quod Ratione, ſenſu, ac verbis concipi po-
teſt. Sentitur, quidem, at citra diſcurſum, & ima-
ginationem. Quia nudo veritatis amoroſæ con- 23
ceptu, ipſa veritas inexprimibilis cum mentis at-
tactu feritur, fruitur & appropinquat, imò mox
penetrat. Alioqui quoties formantur Ideæ, aut
conceptus verbis exprimibiles, retinent mater-
nam Senſitiuæ caducitatem, inconſtantiæ fragi-
litatem, incertitudinem, ac perturbationes, paſ-
ſionibus ſubiectas. In vi igitur Intellectus, nati- 24
uoque ſcilicet Mentis vigore, & amantis animæ
cupiditate, generatur in nobis, tanquam in fœtu
appetentis granidæ, ens quoddam Deiforme,
ſiue purificatur ipſa Mens, adeoque Mentem, ip-
ſamque Dei imaginem rectificat. Id enim non
fit per viſum, ſenſualemque appetitum, qualiter
in prægnante, nec concipitur corporeis latebris,
vt neque in alieno fœtu notatur: ſed omnem fa-
cultatem Mentis, animæ, Cordis & virium, re-
quirit: ideoque Ideale iſtud ens, amoroſo optatu
partum, manet in Ipſa Mente, quam ſic diſponit,
vt ſeſe tranſmutet in Imaginem Deiformem,
per gratiam diuinitus affluentem. Sed quis ſum 25
ego, qui hæc ſcribo? Profectò vereor ne ſim
campana, fideles ad Templum conuocans, quæ
ipſamet manet in celſitudine turris, foris. Sed
tantum ſpero, ſi in præfatis profecero optatibus,
quod meipſum ſim inuenturus, quo magis me-
ipſum humiliando neglexero. Porrò ſurrexere 26
nuper directores conſcientiæ in ſe tranſſumen-
tes omnem Mentis libertatem, præſertim in ſe-
xum deuotum diſpenſandam, hunc ſexum ad ſe
intra vocarunt, dicentes quod Chriſtus vnctos
nedum: ſed & Ieſus Saluator cum illis eſſet. At-
qui hi ſtatim, primo errant limine. Nam con-
uocant ſuas deuotas, in exercitia contemplati-
na, gregarim facienda: quæ ipſa Veritas alioqui
clauſo poſt ſe cubiculi oſtio, fieri commendat.
Dein ſibi honorem, reuerentiam, atque opera
ſub obedientia, & voto multiplici, deberi po-
ſtulant. Adeoque inimicus homo ſua ſpargit
ſemina pro zizaniis, vt quæ erant etiam ſemi-
na bona, ſupprimat. Atque idcirco Vates Hil- 27
degardis prædixit, quod tandem ſecreta luxu-
ria illis commiſcebuntur, & cadent velut Simon
Magus, per orationem Apoſtolorum, ſiue Epiſ-
coporum & fidelium. Cæterum, dum quis ſe-

mel ſaltem in optatus illius vigorem deductus fuit, ipſe propriis punctus calcaribus feſtinabit eò redire, ac quaſi iam factus viarum gnarus, facilior ipſi erit aditus poſtmodum. Interim quia non quilibet eò pertingit, fecit Deus varias vti manſiones in ſuo palatio: ita quoque diuerſa ad hoc media ordinauit, per Charitatem; quæ lubens omitto, eo quòd non ſint noſtræ facultatis Medicæ obiecta propria. Sufficit itaque mihi propoſuiſſe Mentis in agendo amplitudinem, & vagam formandarum Idearum potentiam, ad conſiderationem morborum & vitæ ſanæ: quàm ad virtutem exercitia.

SCABIES ET VLCERA Scholarum.

1 *Cur Author de ſcabie & lepra hoc loco.*
2 *Repetit dilucidius ſua pœnitentiæ exordia.*
3 *Error in cauſis, indicatione, & remedio.*
4 *Quæſtio Medentibus & Scholis propoſita.*
5 *Credulitates in Authore.*
6 *Seræ conſiderationes.*
7 *Ex mea hiſtoria xiv. Concluſiones,*
8 *Theoremata Scholarum eſſe ſcabioſa.*
9 *Scabies ſtetit in me, ante intemperiem hepatis.*
10 *Puſtula in Scabie, ſunt ſigna, & fructus Scabiei; non autem Scabies.*
11 *Notantur radices graminis in apozemate.*
12 *Cauſæ occaſionales vlcerum.*
13 *Scholarum ſomnia.*
14 *Galenus notatur vlceroſus.*
15 *Inconſideratio Scholarum & Galeni.*
16 *Abſurda aliquot.*
17 *Sanies, & Pus, non ſunt excrementa, quanquam ſordes.*
18 *Corruptor in vlcere, eſt vlcus.*
19 *Cruor non vitiatur in cauitate vlceris.*
20 *Inanis Scholarum labor.*
21 *Vlcerum radix.*
22 *Vlceris cauum non eſt ipſum vlcus.*
23 *Puris conſiderationes.*
24 *Puris & saniei differentia.*
25 *Inſcitia Galenica.*
26 *Dogmatis Galeni aliquot abſurda.*
27 *Cauſa occaſionalis in Corruptore.*
28 *Quàm ridiculus Catarrus in vlcera antiqua, quamque ſtultè Cauteria eò applicata.*
29 *Fermentorum ignorantia quid pariat.*
30 *Quomodo tot vlcerum diuerſitates in vnico cruore.*
31 *Corroſiua ſi ſanent vlcera magis tamen ſedata illorum corroſione.*
32 *Nugæ Paracelſica, de microcoſmico vulnerum ortu.*
33 *Vrgetur Paracelſus cum Microcoſmi identitate actuali ac vera.*
34 *Idiotiſmus eiuſdem de alimento vulnerum, ab extra.*
35 *Vlcerum medela arcana.*
36 *Vulnerum ſanatio.*

1 HACTENVS oſtendi cauſas morborum, à Galeno & ſequacibus traditas, erroneas atque fallaces eſſe: deceret modò, tranſire ad doctrinam morborum veram, licet hucuſque ignotam, niſi quædam me detinerent, atque aliò diuerterent, quæ præmittenda mihi videntur. Poſtquam enim de morborum Regina Peſte, edito codice tractauerim, & ſimul de Lithiaſi, tanquam monſtro, tam in nobis, quàm in matulis extra nos genito, ſub prælo locutus eſſem atque ibidem occaſionaliter de Lepra, Apoplexia, Paralyſi, Sopore, Spaſmo, atque cognatis morbis obiter egiſſem; nil verò penitus de cutaneis defectibus: operæ pretium æſtimaui, priuſquam de morborum eſſentia, tam in genere, quàm in ſpecie, ex profeſſo hunc meum laborem, abſoluam, quædam particularia præmittere, quæ fores, ad introituм cognitionis morborum, pandere putaui. Atque imprimis morbos pellis, velut magis obuios attingam. Quamobrem libro de
febribus, recitaui quidem pœnitentiæ meæ 2
principia, quibus à Methodo atque doctrina Scholarum recedere ſum coactus, vt oſtendam axiomatum futilitates, quibus Mundus fallitur, tam à potu purgantium, quàm æſtimatione morbos fieri, atque liberari, per eiectionem liquorum, quos Scholæ perſuadent eſſe noſtri conſtitutiuos, & errantes in debita ſui quantitate & qualitate. Idcirco eadem reſipiſcentiæ meæ primordia huc referre, atque repetere, non piget: Adoleſcens cuidam domicillæ valedicturus, chirothecam, atque manum aliquantiſper detinui, occulta ſiccaque Scabie laborantem. Ego verò inde, non quidem ſiccam, at ſanioſam ſcabiem mox contraxi, ſolo nimirum ſobrioque attactu. Ac dein obſeruaui pluries, mantilia ſcabioſorum pſoras, & tineoſorum pileos, tineas peperiſſe: vt & leproſorum, atque venereorum contagia, participato fermento, propagata. Idque ſonat Prouerbium in Incorrigibiles relatum. Quod ſcilicet, vnica ouicula totum gregem ſua Scabie infectet. Etenim eiuſmodi vitia, virulento fomite tranſplantata, abſque diſtinctione tamen, cenſentur à Scholis, in reatu Iecinoris, deque eiuſdem intempeſtiuo calore ex-
citata. Quaſi vnius ouinæ pellis contagium, he- 3
pata cæterarum ouium diſtemperet. Profectò hæc vnica conſideratio, primum lucis adeptæ mihi fuit exordium. Vnde nimirum maxima Scholarum apud me Scabies fuit manifeſtata, neque aliò compulerunt, poſtquam cernerem remedia Scholarum vana eſſe, futileſque eorundem maximas. Equidem accerſiui duos medicos noſtræ vrbis celebriores, gaudens propemodum, quod in me iam reſcire poſſem, an ſtudia reſpondeant praxi. Medentes autem viſa Scabie, purulenta, illico cenſuerunt, in me abundare bilem aduſtam, cum phlegmate ſalſo; adeoque ſanguificationem in Iecore diſtemperatam eſſe. Gaudebam ſtatim, quod quæ mihi ceciniſſent Authores, confirmarentur ab expertiſſimis Dominis; Vtpote qui in matheſi didiceram, cuncta theoremata eſſe longè veriſſima, credebam id pariter medendi regulis, ſiue axiomatibus commune, atque inſeparabile: putans quod eſſent, id quod eſſe deberent, & ſpondebant. At ſtatim pro auita mihi curioſitate interrogabam: quænam iſta eſſet intemperies Iecoris, quæ vno & eodem actu, bilem flauam iuſto iniquius accenderet, ſimul-
que plus iuſto pituitæ progigneret: cum eiuſ- 4
dem radicis, eiuſdemue ſanguificationis actus,

non

non poſſet eſſe eodem tempore & viſcere, ge-
neratio bifurcata, atque adeo diſpar, quæ ſci-
licet igneam bilem, ſimulque frigidam aqueam
pituitam, abundanter ederet? Hæſitarunt ex-
pertiſſimi domini, & arcatis ciliis ſtupentes,
ſeſe ſunt dudum intuiti, ac tandem illorum iu-
nior reſpondit, eandem igniti Iecoris intem-
periem ideo non dare veram pituitam; ſed ſal-
ſam abundantem: ſalis autem temperiem, eſſe
calidam & ſiccam. Cui ego. An ergo venæ ſal,
iecoris vitio, abundanteque igni fieret: iuſcula
autem carnium non ſalſarum, ſalem minimè
induerent, etſi calore bullirent? Reſpondit ſe-
nior. Hæc in Scholis mihi proponenda, non
autem practicis, quibus horas in lucrum fami-
5 lia deſtinarat. Rogauit autem ſtatim, quos mihi
Authores conſuluiſſem? quidve faciendum di-
diciſſem? Dixi ad heparis, atque cruoris refri-
gerium, venam incidendam brachij dextera ſub-
ter Cephalicam: dum per apozemata refrige-
rantia, bilis torridæ reſpectu, progredien-
dum: ita tamen, quod incidentia, & attenuan-
tia temperata eſſent miſcenda, propter ſalſedi-
nem pituitæ. Oſtendi ex Rondeleno, Apoze-
ma, quod fortè 50. ingredientia contineret,
in amborum finium ditiſſimam ſpem faciens. Et
dum neſcirent, in lectionibus aſſiduum, atque
impigrum omnium notatorem: voluerunt, vt
ipſus mihi cuncta deſcriberem. Itaque poſt
cruoris emiſſionem ſat opulentam, in vere A-
doleſcentiæ & ſanitatis alioqui ſaturitate fa-
ctam, ſumpſi triduò præfatum apozema, cui
quarto, quintoque mane, indidi Rhabarbari, at-
que Agarici, quantum ſatis: vt videlicet na-
tura inciperet obedire vocanti pharmaco, ipſi-
que peccantes ambo humores redderentur ſe-
quaces. Laudarunt vniuerſa, ac potiſſimum,
quod diſcendi & parendi auidus eſſem. Veſpe-
re autem quintæ diei proferebam Cataporia de
fumaria, eo quòd Cordus (qui Codrus mihi
fuit poſtmodum) vtrique humori peccanti con-
ducere ſcribat (nondum enim tum nouetam
ficto nomine pillulas ægris imponere: quaſi
propter fumariam & non virulentorum ſoluen-
tium feritatem, ſedes mouere) Sexto ergo die,
habui quindecim ad minimum ſucceſſus. Lau-
dabant interim prouidentiam meam, qua cor-
pus adeo fluidum præparaſſem. Mox à biduo
inde, quod Scabies nequicquam ferocitatis
depoſuiſſet, idem pharmacum aſſumo, cum
inſigni ſtomachi auerſione; parque ſucceſſit
ſeceſſus. Dicebant ætatem 18. annorum flori-
dam, bili generandæ pronam. Cumque cer-
nerent, nil quicquam ob id prurigiuis & pu-
ſtularum minui; poſt biduum tertiò ſumen-
dum purgans decreuerunt. Tum enim, ſub veſ-
perum, iam venæ mihi exhauſtæ erant, genæ
conciderant, vox rauca, totus corporis habi-
tus concidens tabuerat; deſcenſus quoque è
cubiculo, atque greſſus, erant difficiles, quia
genua me vix ſuſtinebant. Hæc ſano mihi,
à contactu ſcabioſæ, manus contigerant. Pri-
mis enim vicibus, cum tam amplas ſordes, tam-
6 que putidas aduerterem, gauiſus ſum: ſed ſe-
rò nimis conſideraui, me ante pharmaca benè
valuiſſe viſceribus: nunc autem deiecta appe-
tentia, & digeſtione, multam comparaſſe ma-
ciem: manſiſſe Scabiem verò ſoſpitem cum
voce acuta & rauca. Denique vt cernerem
quantum bilis, quantumque pituitæ eiicerem,
minxeram in matula: & comperi, per aſſum-
ptum ſolutiuum, ternis vicibus duas penè ſi-
tulas, putidæ atque cadauerosæ bilis eieciſſe,
ſamentia muccoſis conſperſæ electas: quæ
Medentes aſſerebant eſſe illam pituitam ſal-
ſam. Atque interim dum totò corpore ferè,
potiſſimum in cruribus, purulentas, amplaſ-
que puſtulas alerem: Interrogabam, an pus
non deſignaret cruorem in reatu eſſe, non mi-
nus quàm bilem, & pituitam. Dixere; cum
iam mihi vires flacceſcerent, ſilere ſe de itera-
ta venæ ſectione, alioquin opportuna, in pu-
ris perſtite abundantia. Ego autem conſidera-
bam pœnitens, quod antea rectè valerem, ex-
cepto contagio pellis, aliunde hauſto, quod-
que ex nihilo, non fieret aliquid, nec aliquid
corporeum locaretur niſi in loco: tarde ergo
inquiſiui, vnde tanta mihi bilis copia proflu-
xiſſet? & vbinam latuiſſet? Venæ namque ſi-
mul omnes, vix decimam ſordium partem
continere potuiſſent, etiamſi nil boni cruoris
continerent. Sciebam inſuper, tantum pondus
nec in capite, nec in thorace, neque in abdo-
mine, hoſpitari potuiſſe, quanquam viſceri-
bus cunctis vacua fuiſſet. Igitur ſera cum pœ- 7
nitentia, meoque damno, ex Matheſi collegi,
1. Quod nomen purgationis, eſſet, impoſto-
rium. 2. Quod ſelectio particularis, educen-
di talem, aut alium humorem, pariter eſſet
falſa. 3. Quia humorum ortus, & exiſtentia,
etiam falſa eſſet. 4. Quod cauſa Scabiei eſſet
mentita, pro bile aduſta, atque pituita ſalſa.
5. Quod iecur eſſet inſons, in contagionibus
pellis. 6. Quod Scabies mea adhuc perſeue-
rabat à purgationibus, licet non æquo furore.
7. Quod eius furor non eſſet remiſſus, eo quòd
aliqui humorum aut plures putati, eſſent edu-
cti, & hactenus eorundem abundantia peccaſ-
ſet: Siquidem mox recuperato cruore perſta-
bat eadem Scabies. Adeoque defectu plethoræ
Scabies parum minuta fuerat. Tandem poſt
tres menſes ſuttaſſis, ſulfuris facili vnctione,
à Scabie conualui. 8. Quod Scabies ſit affe-
ctus ſolius pellis. 9. Quod Scholæ, tam bilem
quàm pituitam, malè affectos humores, tam in
venis quàm extra, tam noxios quàm innocuos,
nominarent. 10. Quod purgantia quæuis, cruo-
rem & carnem promiſcuè liquarent, reſolue-
rent & putrefacerent, etiam dum in ſtoma-
cho, & inteſtinis morabantur. 11. Quod fal-
ſum ſit, cruorem redire in humores, vnde ge-
nitus eſſet. 12. Quod in hoc contingeret re-
greſſus impoſſibilis, à priuatione ad habitum.
13. Quod impoſtorium ſit, humores illos tres
remanere in cruore, carne & ſolidis; vt per
purgantia redintegrarentur in id, quod fue-
runt ante carnis ſtructuram, &c. Quæ cuncta 8
cum inuenirem pugnantia, cum veritate na-
turæ, & cum congruentia philoſophica, mani-
feſte ſciui, Theoremata Scholarum eſſe ſcabio-
ſa, atque falſa. Adeoque non potui amplius
dubitare, an bilis, vel pituita, cauſa Scabiei eſ-
ſent. Idque paulatim cum Dei gratia, certo
certius ſic intellexi, quod æqua pariter, per in-
tellectualem certitudinem, ac velut apricam
ſcientiam, ſciuerim, nullam eſſe in natura bi-
lem, nec tres humores cum cruore vnitos.
Quod autem pituitæ ac bilis vtriuſque larua
oſtenditur à Scholis, demonſtraui peculiari li-
bro, eſſe ſordes morboſas præter naturam, atque

9 producta vitioſa functionum. Saltem in me, ſo-
lo attactu contracta & nata Scabies, in plena
valetudinis fruitione, antequam vel hepar vn-
quam incaleſcere potuiſſet: nam Scabies mea,
10 concepta fuit quandrantis horæ ſpatio. At pu-
ſtulæ ſcabioſæ ſucceſſu aliquot dierum mora
11 poſt erupta: non tam Scabies ipſa fuere, quàm
fructus eiuſdem. Si ergo Scabies è Iecoris in-
temperie oritur, ſaltem in me, ipſa Scabies,
prior fuit ſua cauſa. Ouis gramine tantum paſ-
cens, ſcabiem ſponte acquirit. Si id ex intem-
perie calida hepatis: profectò inique gramen
præſcribitis, pro hepatis refrigerio. Denique
Scabies in me, oue, & cane; ſolis curantis vn-
guentis, ſiue ope externa, nec attenditur calor
hepatis. Imò pharmaca è ſulfure, baccis lauri,
& helleboro albo, nequaquam valent ad fer-
uorem hepatis. Denique Scabies, attactu lin-
tei, repente acquiſita, eiuſdem eſt indolis cum
ſpontanea: at ſaltem illa non ex calore hepatis:
ergo neque hæc: ſi rei eiuſdem ſint cauſæ
eædem in ſpecie, obiecto, & ſubiecto. Etenim
eo ipſo quo Scabies attactus manus, vel lin-
tei ſcabie infecti concipitur in pelle tangen-
tis: iam adeſt Scabies; cuius ſemen ſiue fer-
mentum eſt, in pelle præfata, vel linteo: em-
brio eius dein, conceptus eſt in pelle tan-
gentis. Cuius productum tandem viſibile
erumpit.

12 Pariter quoque vlcera fiunt, vel à vulnere
malè curato, vel à contuſione, vt Cancer in
muliere, vel ab apoſtemate erumpente: vel
tandem à veneno intus genito, quod ſui ma-
lignitatem plantat in externa parte, ibique fer-
menti ſui virulenti proprietates fixit. Vnde quo-
que, quicquid cruoris alendæ parti in horas di-
ſtribuitur, id totum in vlcus vertitur, iuxta fer-
menti ſui proſapiam. Non autem humores, ite-
rato à morte reſurgunt corrupti, qui ab hepa-
13 te eò mittantur. Scholæ itaque per Galenum
credulitet abductæ, ſuis conſignarunt ſomnia-
tis humoribus, è cruore & carne reſurgenti-
bus, propter importunam viſceris cuiuſdam in-
14 temperiem elementali pugnæ debitam. Gale-
nus enim in Therapeuticis vult, vlcus natura-
liter conſtare debere duplici excremento (hanc
enim doctrinam poſuiſſe & non probaſſe, ſibi
ſat viſum fuit) liquidiore nempe vno Ichore,
ſiue ſanie, & craſſiore altero. Id eſt, pure. Hinc
demum concludit, omne vlcus indicare, exi-
gere & ſanari debere, duplici pharmaco (cuius
nimirum peccato, pleraque à Scholis inſpera-
ta, ad anus relegantur, in Galeni deſpectum)
vno nimirum quod exſiccaret, atque in ſe ſa-
niem combibèret: altero denique, quod eſſet
15 puris abſterſiuum. Quàm ſeriò enim hic vir ſuas
texuit fabulas? & quàm illibatæ ſeruantur hæ
næniæ adhuc hodie? Iam enim quadruplicis
humoris, & quadruplicis excrementi inde re-
ſultantis à corruptione illorum nimirum non
amplius recordantur. Vult quidem Galenus, pus
eſſe cruorem putridum, nec meminit ſui, dum
ſanguinem, in corruptione, totum in bilem ver-
ti docet. Denique ſi purgantia è cruore ſepa-
rent ſigillatim tres humores ad Medentis lubi-
tum, deberet meminiſſe, id contingere per cruo-
ris corruptionem, dum nempe in ſui conſtitu-
tiua antecadentia dehiſcit (aut falſum eſt, quic-
quid de purgantibus & humoribus commen-
tum eſt) quapropter in vlcere, non duo ſaltem,
at quatuor prorſus emergere deberent. Imò
apud Galenum erit vlcus abſque pure (puta
Cancrum, Cacoëthes, vel excedens ſola ſanie
fluidum) curatu facilius, quàm alioqui puru-
lentum. Quippe quod ſolis exſiccantibus (pu-
ta creta, aut combuſtis oſſibus) opus habebit.
Quam enim eſt ſtupidum atque inſanum, do- 16
cuiſſe, vlcus curandum, per excrementorum
fructuum, ſiue productorum abſterſionem, &
ſequeſtrationem? Non autem per præciſionem
radicis, quam nuſquam ac nunquam præter ca-
lorem intemperatum, nouerunt? Quandoqui-
dem omne excrementum neceſſariam dicit re-
lationem ad digeſtionem & partem quarum reſ-
pectu eſt excrementum: ita vt verum excre-
mentum ſit ſuperuacanea moles, relicta à dige-
ſtione & à parte, cui eſt inutilis, ideoque ſeque-
ſtrata: Quia excrementi nomen expulſionem 17
continet, impuri à puro. Ideoque ſanies & pus,
non ſunt vlceris aut partis excrementa, vt ne-
que digeſtionis naturalis: ſed ſunt producta
ſeminum, ſiue radicum vlceris. Ideoque ple-
rumque & in pleriſque fruſtra laborat, qui
emungit vulcus, iuxta præſcriptum Galeni, præ-
ſertim in malignioribus. Itemque neceſſum eſt,
quod quæ non nutriuntur, etiam excrementis
careant. Nam natura nuſquam laborat, vt nu- 18
triat vlcus. Dum in vlcere habitat proprius
corruptor, qui cruorem alimentarium vitiat,
antequam digeri ſit aptus. Fæx quoque propriè
loquendo, non eſt vini recrementum, ſed reſi-
dentia mera: eo quod vini nulla ſit nutritio,
nullaque digeſtio. Vlcus igitur, vt tale, non
nutritur, nec natura intendit nutrire illud. Sa-
nies ergo & pus, non ſunt excrementa vlceris,
ſed producta Corruptoris: ſuntque cruoris in
noxiam materiam deprauati indicia, ſigna, pro-
ducta, effectus, ſiue fructus. Etenim ſingulis 19
partibus alendis, quotidie deſtinatus cruor mit-
titur, diſtribuitur Iuſtitia diſtributiua. Nec ſe-
cus vlceroſæ parti, quàm ſi adhuc rectè valeret.
Quò cum deuentum eſt, nec poſſit ibidem in
veram alti ſubſtantiam commutari, ſubit aleam,
quam vlceroſum fermentum imperat: degene-
ratque ideo, & transmutatur cruor in radice
partis, qua corruptor locatur, reſidetque: non
autem in ipſa vlceris cauitate, ſiue alueo. Alio-
qui namque, neceſſe eſſet, merum atque in-
nocuum cruorem, decidere ſemper in ipſam
vlceris cauitatem, atque ibidem corrumpendo
degenerare. Quod oculus & quotidiana expe-
rientia falſum aſſerunt. Ergo ſi Scholæ vlcus 20
abſtergant, ſiue linteo, ſiue demum pharmaco;
quanquam idem faciant ambo: non tamen niſi
productum vltimum auferunt, nequaquam ve-
ro cauſam radicalem, vel originem attingunt.
Quod ſi quandoque grumus cruentus, vel mu-
cilago, aliàs cruenta in vlcus, decidant. Id fit,
quia in circunſtantibus (quibus nempe eſt ipſa
vlcerum radix) tanta eſt torturæ procella, quod
venula aliqua propinquior exeſa, proprium
cruorem nequeat comprimere. Adeoque cruor,
qui forte ſic in vlceris cauitatem decidit, non
cernitur in pus mutari. Vnde manifeſtum eua-
dit, cruorem non in vlceris cauitate, ſed in
eius marginibus degenerare: quapropter etiam
vanitas Galenicæ doctrinæ ſpectatur, quæ ſa-
nationem vlceris, in ablatione producti collo-
cat. Radix ergo cuiuſque vlceris, eſt in fun-
do & labris, ſiue margine: Id eſt: partibus
cauitatē

cauitati ſinitioris habitat. Quibus nempe ſua eſt
coquina, qua cruor alteratus in corroſiuam ſa-
niem, pus, &c. Sanies verò ipſa, eſt productum,
ſiue effectus poſitiuus vlcerum. Ipſa autem ca-
uitas eius, quæ vulgò medentum vlcus æſtima-
tur, eſt productum priuatiuum, atque deficiens.
Sicut enim pagus crematus, aut destructus,
non eſt bellum: ſed eſt effectus defectum, pri-
uationem, deſertionem, factamque deſtructio-
22 nem accuſans. Sic nec vlcus eſt deuaſtata car-
nis cauitas: ſed hæc eſt ſignum, ab vlcere re-
lictum. In oris vlceris enim circumquaque ha-
bitat hoſtilis corruptor & hoſpes fermentum
virulentum, ad quod cernimus oras, atque fun-
23 dum, diuerſimodè alterata. Attendant ergo
Scholæ, quod doceant, dum vlceris ſanationem
in ablatione poſteri producti tradunt. Pus imò
non fert indolem excrementi, nec vt excremen-
tum naturæ ab vlcere prodit: ſed eſt fructus vl-
ceris, exotici ſcilicet. Corruptoris cum maligni-
tate deprauatus fermentaliter. Idcirco degene-
rat, excedit, rodit, atque depaſcitur. Enimve-
rò maiora vlcera pure carent, ſaniem duntaxat
plorant continuam & ſubinde decuplo plus,
quàm natura alioqui cruoris diſtributio requirit,
atque in aquas acres, atque depaſcentes, tranſ-
mutatum ichor diffluit. Quæ Galenici nun-
quam ſuis ſiccantibus, etiamſi inſuper ſua ſu-
peraddant cuncta abſtergentia, & vtcunque
Catageni Catatopus ſtentoriè glorientur de ſuis
24 experimentis. Pus enim non niſi in carne clau-
ſa, & aperta procreatur, iiſque nondum prorſ-
ſus malè affectus: vbi interim cartilagines, oſſa,
membranæ, venæ, nerui, viſceraque non niſi
ichore madent atque liquantur, ſi vlcus tole-
rent. Itaque, horum, quàm carnis eſſet longè
mitior, manſuetiorque corruptela & vlceris
tempeſtas, quàm quæ aliàs in carne tumultuan-
tur. Eo quòd remedij diuerſitas finem, in quem
deſtinatur, diſtinguat: Ideoque ſiccans medi-
camen mitiorem affectum denunciat, quàm
25 quod & inſuper deberet eſſe adſtrictiuum. Er-
go Galenus & ſequaces ſui, quia ignorarunt ha-
ctenus vlcerum cauſas, formã, vterum, ſubie-
ctum, efficiens, modum fiendi, ſemen atque
fermentum: non niſi ridiculas curationes, re-
media, axiomata atque doctrinam tradidere.
Quocirca nec mirum, cacoëthica, phagede-
nicaque vlcera, non ſanari ſolita, remediis
Scholarum: quæque ob id potiſſimum ſeſe ab
operibus Chirurgiæ, magno Galeni, ſuorum-
que coætaneorum Græcorum, atque ſequacium
26 Arabum dedecore, exemerunt prout de Tu-
mulo Peſtis ex profeſſo tetigi. Mitiora etenim
vlcera, quibuſque ſua eſt adempta malignitas,
dumque ad incarnationem & reſtaurationem
relictæ cauitatis feſtinant, ſolo ſtillant pure,
adeoque difficiliores cenſerentur, iuxta Galeni
regulas, quàm dum ichore fluerent. Vlcera au-
tem iam mitigata, irritantur abſtergentibus:
tantum abeſt, quod iiſdem ſanentur. Sanè, ſi
exſiccantia & abſtergentia cunctis ſatisfacerent
vlceribus, facilis foret quorumcunque ſanatio.
Cur enim tàm anxiè Galenica Schola turbatur,
circa electionem pharmacorum, vbi ſicca lin-
tea vtrique ſatisfaciunt indicationi abundanter?
Nimirum vnicum linteum exſiccat, & abſter-
git vnà pariter? Pudeat ergo, atque ſeriò illas
pudeat, è Cathedris, è prelis, & ore illarum
eiuſmodi nugas, Adoleſcentiæ & Chirurgis,
pro axiomate medendi ſuffundere: hoſque
proinde ſic inſtructos, in necem mortalium, ſi-
bique fidentium torturam, paratos dimittere,
ſpecioſo medentis & doctoris titulo. Non ita-
que pus & ſaniem abſterſiſſe, atque exſiccaſſe
ſat eſt: ſed hoſtilis fabricator, partique inſi-
dens corruptor, dulendus: quippe qui nil ex-
ſiccando abſtergendoque remittit, miteſcitue.
Seminalis videlicet deleterij qualitas, veneno- 27
ſaque impreſſio Archeopartis exotica, bonum
cruorem ſibi diſpenſatum peruertens: ſui dum-
taxat ablationem naturaliter indicat. Eſt ergo
virus, fermentum quoddam atque contagium,
fundo inſitum, cruoris atque carnis corrupti-
uum. Videant ergo Scholæ, an eidem Catar- 28
rhus, vaporetenus è ſtomacho in capitis pla-
num ſublatus initium atque fomentum dare
queat? & an Cauteria ad lubitum inflectat,
eundem ſolitum Catarrhum loco remediorum
nedum exſiccantium, & abſtergentium, ve-
rumetiam vice reuulſionum ſatiſdare queant,
propter connexionis continuitatem in radice
eorundem, proportionem, applicationem, con-
ſonantiam, imo & dependentem ſymphoniam.
Equidem quotquot fermentorum actiuitatem
atque varietatem ignorant, neceſſe eſt omnia
creduliter cœcutiendo tentent & explorent.
Sunt nimirum totidem vlcerum fermenta quot 29
vlcerum diuerſæ corruptiones, corruptionum-
que diſtantiæ. Quorſum vnius panis teſtimo-
nium plurimum conferet: quippe qui etiam
diſputationis huius index eſſe poteſt. Qui ni- 30
mirum in homine, cane, fele, equo, vacca,
gallina, anſere, anate, oue, &c. totidem determi-
nationes ſuſcepit, quot fermenta ſanguinum,
ſtercorumque ſpecificè (imò & genericè) ema-
nant differentiæ. Sic & vnicus ſpecie cruor, plu-
ra ſpecie vlcera, atque tranſmutatas ſui corrup-
tiones ſuſtinet, pro fermentorum peregrino-
rum alteritate. Atque quantumuis vnicus ad
generationem ſatis ſit Archeus: varia tamen
media, vitæ, atque modi ſunt corruptionum:
quot nempè corrumpentium ſunt familiæ. Eſt
ergo plena atque exacta vlcerum ſanatio, fer-
menti ſui ablatio: non autem hepatis refrige-
ratio; non bilis ſommatæ, vel saniei abſterſio.
Denique nec curantur vlcera, per applicationem
abſterſiuorum, adeo vt pro illorum maligni-
tate, gradus corrodentium abſterſiuorum, ſui
augmentum optet. Non enim realgar fixum, 31
per ſalem petræ, atque in adſtringens ſulfur dul-
coratum, ſiue mitigatum, ſexaginta fortè vl-
cerum diuerſitates extinguit: quia rodit, exe-
ditque, (etenim ſic non ſui dulcorationem
cum repetito ſpiritu vini expoſceret) ſed quia
venenum mite iam habet, quòd ipſum vlceris
fabrum, cruoriſque corruptorem, eſt enecan-
do. Quo videlicet ſemel in totum demortuo,
non ceſſat deinceps caro ſpontè, è fundo ſuc-
creſcere: Itaque cauitas vlceris, carnis ſuccre-
tionem, pelliſque cicatricationem indicat, vt
ablata ſcilicet fiat reſtitutio. Quæque ideo po-
ſterioris relationem habent, reſpectu necis
Corruptoris. Porrò quæ in ſeminale, toxicum- 32
que fermentum refero, Paracelſus ſuo more, in
microcoſmi fodinas minerales, atque ſalinas
tranſtulit. Nam vt vlcera, plerumque ſale odio-
ſa: putauit ſecundùm ſuum Idiotiſmum, vl-
cera progenie mineralium, diſtinctiſque eo-
rundem familiis adſcribendo. Non enim in

rixas me compooo, vt neque me idea natum
ſcio. Quapropter viri inanitatem, & incitcnm-
ſpectam obliuionem doleo. Vt hominem, quem
alias etymo, ſiue limbo, totius vniuerſi epito-
me, delnmptum gluriatur: magiſque illius extra-
cti dignitate, quàm Creatoris Imagine glorio-
ſum fingit, calamitoſiſſimum ait monſtrum, ſolis
mineralibus vndequaque plaſmatum. Is inquam
alibi horum immemor, corpus humanum vo-
car per sotnm, Cagaſtricum: non quidem di-
uerſis conſtans amplius ſalium texturis: at vnius
ſolùm ſaliſpetræ ſtructura ſuperbum. Vnde ho-
mioes nati durum geous, ergo agæ terræ. Vo-
luit nempe cuncta ſalia, lapides, mineralia,
herbas, &c. in homine, velut ſeminariis ſuis,
deliere. Prorumpere autem io actum, non
quidem fotu confuſorum ſeminum, in Chao
delirentium. At ſola ſeparatione liqooris vita-
lis, à ſibi connatis, retroire ſponte, in priſtina
mineralia. Non attendens, quod abſonum ſit,
cum microcoſmus non minus Aſtris & plantis
conſtare velit quàm mineralibus, quod potius
in ſalia, quàm in plantas & quadrupedia ſeſe
reſolueret. Itaque oedum ſeminum, vegetabi-
lium, Aſtrorum, & animantatorum: ſed ſui ip-
ſius eſt oblitus in hoc Paracelſus? Quod ſemi-
nis proprii, vnde crooris iſta moles, à vitalibus
humanis ſeparata initiis, potius in hoc, quam
33 in aliud minerale, retrocederet. Vt enim Ga-
lenos caloribus omnia donans, febricitanter
delirus, per aliqooi ſæcula medendi principa-
tum iu ſe traxit. Ita Paracelſus, cuncta io ſub-
terraneam ſobolem redigens, ſupellectile pre-
tioſa ſuperbiens dementauit aliquantiſper, at-
que proin in enndem principatum aſpirauit.
Sed ſodes quis ille Separator, qui à vitali bal-
ſamo, partem ſui adimit, & auellit? Ecquis de-
mum Corruptor ille, qui partem à vitali ſorte
auulſam, ſimul in ſalem mineralem (io ſe putre-
re neſcientem) vel io occultum metallum, ſola
fide credibile, mutaſſet? An non de vita longa,
mortem vocas balſami dominiom? Quomodo
ergo nunc mortem vocas balſami ſeparatio-
nem? Quiſue in limbo humana diſtinctor ſemi-
nalis, qui vnicum & enndem à balſamo vitali
liquorem, nunc io alumen, nunc demum in ar-
ſenicum torqueat? Profecto, Paracelſe, poſt-
quam operoſa & ridicula indagine magnas
ſtruxiſti fabulas, quia fermenta neſciuiſti (ad
quæ tamen velut principia actiua, & ſeminalia
veniendum erat,) naturæ initia prętetiiſti: ludenſ-
que cum microcoſmi limbo, ad tui beneplaci-
tum, te ridiculum poſteritati exhibuiſti. Fer-
mentorum namque plenaria cognitio facilem
inuenit viam, ad viſcerum quorumcunque ve-
nena cognoſcendnm, tollendum, ſuperandum,
ſeparandumque. Nam quicquid in naturæ curſu
fit, id ſeminum neceſſitate atque ductu fit, mo-
ueturque ad ſui vltimam periodum. Non autem
ſorte reſoluti cadaueris, aut procumbentis partis
nudo arbitrio. Quæ ſcilicet à priuatione, in pri-
ſtinum ens reſurgendo, feſtinaret. Apage cum
tuis nugis. Non enim nobis ſunt fontes ſalini:
non reductiones cruoris, in ficta lactentiaque
metalla. Nec ſunt in nobis mineralia, laſci-
uiendo ſeſe ſubtrahentia ab initiis vitalibus, aut
horum ſubtractionum expectantia: vt nempè
ab eſſe humano, in priſtina atque deſtinata re-
deant mineralia, vt ſic fiant vlcerum matri-
ces, fonteſque. Nec etiam in nobis ſunt leges
microcoſmicæ magis, quàm elementorum qua-
tuor in nobis correſpondentes humores, ho-
rumue pugnæ vel ſimultates. Cum Nazianzeno
enim, non poſſum hominem ad microcoſmi re-
gulas ludicras conſtringere. Malo enim infini-
ties, me imaginem Dei, quam corruptibilis,
torroriſque mundi. Nam licèt homo vegetet &
creſcat cum beſtiis & plantis: non tamen beſtiæ
proin erunt plantarum imago. Sic licet homo
ſentiat atque moueatur, imò diſcurrat vnà cum
belluis: nil tamen niſi homo loquitur. Angelus
quippe nec loqui indiget, vt neque ſeminis or-
ganis. Sin autem auis loqui videatur: non niſi
loquelæ tonum, aut articulationes imitatur. Non
ſunt enim in nobis grandines, niues, rupes, ſaxa,
metalla, marmora, ſilices, gemmæ: vt neque cen-
trum, mundi, ad quod cuncta ponderoſa defle-
ctant. Nec eſt in nobis Calculus ex creatione,
nec ſunt ſpecies Porphyri, Iaſpidis, &c. diſtat-
que calculus in homine à vero lapide, non mi-
nus quàm Pyrum à vacca. Pyrum namque mu-
tatur quidem io carnem vaccæ citius, quàm cal-
culus, in petram mineralem deflectat. Poëti-
cum itaque gentile ac metaphoricum nomen
microcoſmicum, non autem phyſicum aut ve-
rum. Phantaſticum pariter eſt, hypochondria-
cum, atque demens, omnes vniuerſi proprie-
tates, atque ſpecies in hominem, artemque me-
dendi intuliſſe. Aſt ſeria nimis eſt vita huma-
na, eiuſque medela, quàm quod Paremiæ &
metaphora nobiſcum ſuam ludant ſcenam. Po-
ſtremò totus eſt Paracelſus ridiculus, docens 34
vlcus & vulnus ali herbis, balſamo, vnguentis:
adeo vt vera nutritione, & excrementorum ſe-
cretione, hos defectus per remedia nutriri, de-
perditamque ſui carnem inde verè, actualiter,
& immediatè reſtitui, idque ſeriò ſcripſiſſe vi-
ſus. Quod ſanè ſuo lubens indulgeo Idiotiſmo.
Tandem pro vlcerum medela, eſt vſus Colco- 35
taris: diuerſimodè applicans, iuxta vlceris dif-
ferentiam. Sæpe namque vinum macerationis
lotione ſua id facit, aliàs puluis eius, poſt accu-
ratam ſalis ſeparationem: ac nonnunquam in
oleo lini coctus vſque ad nigredinem, qui pro
baſi eſt vnguenti Fœlicis Vvrtz in vulneribus.
Sat enim dico curioſis. Quod nempe Colcotar 36
enecet omnem vulnerum corruptorem. Tan-
dem pro vulnere ſcias, ipſam continui ſepara-
tionem eſſe quidem immediatam atque ſuffi-
cientem cauſam occaſionalem, quatenus nempe
aperit, contundit, &c. quæque etiam conſolida-
tione eget, ac per collam in vino ſolutam (eſt
quippe è pellibus animantum parata) mox con-
glutinatur. Præſertim ſi colla è corio hominis
violenta morte, id eſt, integris viribus interem-
pti ſit. Aſt alterationes Archei à profuſo cruore,
conceptaque vindictæ aut indignationis alte-
rius Idea, genitæ, quas proprio nomine noſtra
voco vulnera, & non aliena: ſiue quæ forinſecus
infliguntur, non ſola indigent diſcontinui con-
glutinatione; ſed alterati Archei ſedatione. Huc
nempe ſpectant olea, balſama, emplaſtra, quæ
irritati Archei inſiti, & localis pacem conci-
lient. Quorſum nata ſunt balſama reſinarum,
florum, herbarum: itemque quæ parantur è
minio, ceruſſa, vel Colcotare: Huc facit etiam
ſal Tartari per ſpiritum vini rectificati, donec
adſtringentem guſtum nanciſcatur. Eſt nam-
que balſamus Samech Paracelſi: prout ex Ar-
ſenico pro vlceribus, de quo ſupra, eſt eius
balſamus

balſamus fuliginis : eo quod apud Peritos Realgar habeatur fumus metallorum. Non quidem, quod non ſit ſimplex per ſe natum atque ſubſiſtens; ſed à ſimilitudine : eo quod fumi metalli malignitatem arſenicalem imitentur. Sic claudo doctrinam externorum.

IGNOTA ACTIO REGIMINIS.

1 *Impugnatur Axioma : Quod contrariorum ſint remedia contraria.*
2 *Fundamentum illius axiomatis.*
3 *Axioma de reactione patientis, ſine ſui defenſione ſub pugna, examinatur.*
4 *Argumenta in oppoſitum.*
5 *Idem per robora mouentia, per generatiua & anomala.*
6 *Ponderis nulla eſt reactio.*
7 *Actio reſiliens veteribus neglecta.*
8 *Ferrum candens agit, & non reagit.*
9 *Celeritas mouentis, non eſt actio : ſed actionis modificatio.*
10 *Agentia alterantia propriè non repatiuntur.*
11 *Id probatur per actiones ſpirituum ſalium.*
12 *Axioma aliud notatur falſitatis.*
13 *Vnde falſitas illius defluxerit.*
14 *Agentia heteroclita & Anomala quæ.*
15 *Pergit probare, quod probandum ſuſcepit.*
16 *In quo poſſit ſaluari dogma Ariſtotelis.*
17 *Explicatio actionis, in tarditate ignis.*
18 *Actiones in obiectum ſuppoſito ſepoſitum.*
19 *Actio fermentalis & radialis.*
20 *Actiones huiuſmodi, non referendas in vaporum culpam.*
21 *Ignoratum hactenus Blas regiminis.*
22 *Falſitas Axiomatis.*
23 *Nil patitur, ignis ab objecto cremabili.*
24 *Differunt determinare actionem & reagere.*
25 *Actiones nouæ.*
26 *Scholarum ſcotomia.*
27 *Illarum vacillatio.*
28 *Item earundem neglectus aliquot.*
29 *Actio regiminis ignota, non eſt quam vocant per conſenſum.*
30 *Error vnde.*
31 *Anatome cur in tantam curioſitatem ſurrexit.*
32 *Quantum ab Anatome requiratur.*
33 *Neglectus potiſſimæ partis Phyſices.*
34 *Schola putando deluſa.*
35 *Multa in nobis contingunt per actionem regiminis, circa canales deferentes.*
36 *Ad cæcos balitus, cæcitas cæcos deduxit, ignorata actione regiminis.*
37 *Admiſſiones Authoris.*
38 *Actio regiminis eſt abſtracta à colligante medio.*
39 *Actio naturalis Spiritibus incorporeis.*
40 *Actio præſtigiatoria quæ.*
41 *Remedium vngula equina tollit luxuria.*
42 *Regiminis exemplum.*
43 *Vteri regimen in totum integrale.*
44 *Regimen agit in ſuos ſcopos, intactis interſtitiis.*
45 *Facultates actionis vterinæ.*
46 *Furores vterini.*
47 *Modus fiendi, in natiuitate morbi, ex actione regiminis.*
48 *Cur barbata non ſit frons.*
49 *Morbos capitales, non oriri per fumos è ſtomacho.*

EX principio, quo Scholæ poſuere 1
contraria in natura, confeſtim vniuerſaliter ſanxerunt, nil abſque litibus, bello, pugna & diſſidiis,
agi in ſublunaribus. Vſque adeo & iurgia, odia,
æmulationes, fuere naturæ fundamenta ſiue
principia æſtimata, non minùs quàm Philautia : quinimò & in aſtrorum Choreas, eadem
odio creduli introduxerunt, Aſtronomorum
ſuaſu. Saltem ſtatuerunt, in toto ſublunari pe- 2
gmate, nequicquam fieri, aut generari, niſi
per relationem ſuperioritatis Agentis, ad patiens cum violentia cogatur, dometur, alteretur, perdatur, atque in naturam agentis transferatur penitus, per ſolam relationem potentioris in debilius. Dum autem Scholæ Agentia, 3
vel ætate, vel laſſitione agendi, cernerent ſenſim elangueſcere, decreuerunt inde ſimiliter,
id quidem non tam contingere ſeminum, poteſtatumque exantlatione : ſed reactione ſolius
patientis. Itaque ſtabiliuere omne patiens, viciſſim reagere neceſſariò, atque eatenus ſimiliter
omne Agens repati, nec etiam aliunde debilitari. Vnde per conſequens, mihi omen feci, quan- 4
doque naturaliter rerum ſemina penitus indubiè exſtinctum iri, niſi miraculosè conſeruentur. Veruntamen vtrobique in doctrinis Scholarum perpetuum rus, & continuatam indagandi pigritiam contemplor vſque. Idque vnicum
repulit à me priorem formidinem. Enimverò
poſtquam è natura ſubmouerim contraria, non
potui deinde, ſano iudicio, in Patiente vllam
reactionem inuenire, vt nec admittere hoſtilitates alibi in natura, niſi inter animantata. Illis
nempè ſolis ineſt contrarietas, quibus eſt actualis defenſio in velle Patientis, contra iniurias ab
Agente illatas & ſenſatas. Quare : Nuſquam
eſt reactio patientis in Agens, niſi vbi eſt contrarietas concepta in anima. Hoc autem ordinarium ordinatumque in natura ſic eſſe, demonſtrabo protinus : Inprimis namque permaneret
Vniuerſus, pro vt modò ſubſiſtit, infinita vi verbi, ſi ita iuſſus eſſet. Infinita inquam eſſent in
ſuis ſucceſſionibus, & duratione, non autem
vnitatis actuali vi infinita creaturæ. Idque quia
eſt fidei, probationis non eget. Nullum eſt igitur ſublunarium, ſui poteſtate infinitum. Hinc
ſequitur, quod tandem omne agens particulare, ſenſim etiam propria ſponte quandoque fatiſcat, exſolutiſque muniis, defungatur, per vitium diſſolutionem, in ſpatio loci, durationis &
roboris poteſtate, circumſcriptatum : niſi forſitan, anticipatione termini, vel obiecti impedimentis, ſtatutus dies, proprij & limitati defluxus, eludatur. Sunt autem agentium natura- 5
lium, quædam habentia vim motiuam, quam
Blas motiui dixi : ipſa verò agentia, voco robora mouentia. Reliqua autem mouentis, Blas
alteratiuum dico, quæ videlicet operantur per
fermenti vim ſeminalem. Atque eiuſmodi agentia, plerumque generant ſui ſimile. Sunt denique tertiò, Agentia quædam anomala, ſiue heteroclita. Dicam ex ordine de tribus illis. Equidem robora agentia, agunt in ſua objecta. 1.
Per pondus prævalens. 2. Per figuram rotundam, angularem, acutam, cauam, &c. 3. Per corporis

poris duritiem, mollitiem, &c. 4. Per Blas impreſſiuum, à manu, malleo, aeu, &c. 5. Per celeritatem. Etenim niſi aries cum celeritate, ad murum, vel malleus, ad clauum concutiatur: licet vis impreſſiua ſit robuſta: Blas tamen eius erit ignauum. 6. Per impedimentum vacui. Et 7. tandem, per timorem penetrationis dimenſionum. Quod autem Robora mouentia, nequicquam repatiantur à ſuis obiectis, patet: nam in primis, tn præfatorum 6. & 7. oatura vniuerſi potius operatur ne ſiot, quàm vt dum eſſent, operentur: multò minùs repatiantur. Quia non repatitur Ageos ab objecto, quod oondum eſt. Cum id quod noodum eſt nondum agere, aut ex actione repati poſſit. Quo ad primum autem, quod oempe poodus maius à minori repari nequeat, per aliquam reactionem minoris, patet. Quia poodus minus, appoſitum ex oppoſito, non arguit vllam reactionem in agens: ſed fit iſtud, propter determinationem, factaio, vel à ſpatio loci; vti in elongatione ab axe: vel propter modificatam actionem ponderis maioris. Quod, non eſſe veram reactionem, ſic probo. Pondus mious, ſimpliciter, & abſolutè, nil patitur à maiori, à quo eleuatur: ergo neque pondus mious reagit quicquam, quanquam eleuetur, & cedat. Siquidem pondus minus tantùm determinat actionem & grauitatem præpollentis ponderis, quatenus vnumquodque agens eſt finitæ & determinabilis actionis. Quod aotem eiuſmodi determina-
6 tio, non ſit reactio ponderis minoris, Patet: nam idem pondus minus, remaoens quaotum eſt, fit maius dum elongatur ab axe. Itaque ſi qua eſſet actio, aut reactio in pooderibus, io præfato caſu, tribuenda eſſet ſpatio loci, & non grauitati ponderis. Cum vnum, atque idem pondus, ſolo ſpatio loci, ſit variũ, & multiplex, ad lubitum Artificis. Spatium autem loci, vel elongationis, eſt quid externum eſſentiæ ponderis, & planè accidentale per accidens. Adeoque nec poteſt date veram, & psopriam actionem, aut reactionem in pooderibus. Determinatio itaque actionum in ponderibus non eſt eſſentialis atque propria actio, vel reactio ponderis, in pondus. Perinde quoque, vt ſpatium, ſiue loci diſtaotia, non habet vim aliquam internam, aut eſſentiale Blas motus localis, in globum, à bombarda emiſſum: ſed taotùm determinat vim finitam impreſſi motus, ſic vt neceſſariò, per diſtantiam, ſenſim globi Blas acquiſitum, langueſcat. Certum eſt namque, quod globus io medium diſtans operatur: quod iotelligo, globo nullam eſſe actiuitatem, in ipſam loci intercapedinem, licèt hæc tamen, Blas globi ſic determioet, vt taodem pereat, quia infinitæ eſt poteotiæ. Pariter & in ponderibus: pondus majus determinatur quidem ad certam menſuram, & potentiam, per pondus minus; ſed illa determinatio, non eſt actio vera agentis alicuius, ſi motos localis, per locum ipſum (qui totus eſt externus, & accidentalis motui) abſque reactione limitetur: aut ſi per durationem motus ſponte langueat. Sin autem locus, & duratio, non patiantur à motu, qui in illis fit: Id eſt, quod motus reagat in locum, & durationem: ergo nec loci, aut durationis, vlla erit vera actio in motum, etſi motus finitus io loco & tempore ſpoote ceſſet. Nil refert ergo ad reactionem, quanquam pondus minus limitet maius ad certum, & definitum ſuum terminum. Igitur hinc luculenter ſat patet, plurima cenſeri agentia, & reagentia in ſe inuicem, propter noſtri inteſtinam intelligeodi fragilitatem: quæ re vera in ſe inuicem nec agunt, nec patiuntur, itemque nec reagunt, oec repatiuntur reciproce: Siquidem actio, qua pondus maius eleuet minus, & hoc cedit maiori, itemque, qua maius determinatur, atque minoratur, per oppoſitum minus, quod alias maiori oppoſitum, hoc auget. Non eſt verè actio oaturalis; aut proprietatum ſeminalium vis: ſed relatiui reſpectus Matheſeos iuxta locum, durationem, magnitudinem, &c. Quæ agentibus naturalibus ſunt externa planè, & per accidens Actiones verò, & repaſſiooes in natura, conſiderantur in vera & intima virium conſenſiooe: quæ in ſupradictis locum oon habent. Vt autem oſtendam, eiuſmodi Matheſeos reſpectus non habere actiooem, manantem à poteſtatibus rerum: ſed tantùm relationem Matheſeos (cuius omnis mera actio, quanquam per corpora fiat: non eſt tamen ipſius corporis, vt talis) ſufficit oſteodiſſe per præfata, determioationem motuum diſtare procul à motuum actiuitate interna, iuxta qoam cenſentur res à veteribus repati & reagere, io omni actione. Sic namque plura ſunt in natura impedimenta, quæ etſi determinent, imò etiam plaoè tollant, vim ageotis; non tamen reagere ceuſeoda ſunt. Adeóque propriiſſimè loqueodum; vbi de rerum proprietatibus & actionibus illarum Philoſopho naturali diſtinguenda eſt eſſeotia rerum, potiſſimum vbi de vitæ neceſſitatibus agitur. Pondus enim minus non reſiſtit, multoque minus reagit in maius. Sed vnumquodque pendet liberè, quantum ponderat, ſine reſpectu vnius ad aliud. Sin autem homo vnum poodus alteri opponat: Id eſt, humanum: nec actio ponderis reſpicit inuicem. Hinc namque, quæ contra contrarietates actiuorum ſupra demonſtraui, clarius eluceſcunt. Siquidem vnumquodque agens, per modum ponderis maioris, agit liberè, & ſine relatiooe contrarietatis; ſed agit, quod agere eſt iuſſum io natura, & quantum ipſi permiſſum eſt agere. Pondus itaque, ſeu potius res ponderoſa, pendet in ſe, quaotum librat abſolutè & abſque reſpectu ad aliud maius, minus, æquale, proportionatum, &c. nam eiuſmodi reſpectus, ſunt humanæ induſtriæ, quæ propter contrectationes, meoſuras inuenit, tam iuxta extenſionem in loogo, lato, cauo, &c. quàm in diuiſione ponderum. Axes nimirum ſtatuit, & eloogationes, ita vt artificialis, ideoque & mutabilis in identitate & voitate vnius corporis tota ſit inde conſideratio. Ac proinde pondera, vt talia, oequaquam agunt, aut reaguot in ſe inuicem naturaliter, ſine proprietatum ſuarum commiſtione, licet artificialiter aliquid agere videantur. Sic nempe nil patitur lumen, etſi à patiente muro impediatur continuitas luminis. Etenim alioqui ſi minus pondus re vera aliquid reageret io præpooderans, ipſum pondus, in re ponderante magis, minoraretur pro ſemper, actualiter, & non ſolùm reſpectiuè ad ſtateram: ita vt libra deinde non penderet amplius libram, vt prius. Et cum de ponderibus vtrimque nil ſit mutatum, aut ademtum: patet, quod ſiot tantùm artificiales mouentium roborum relationes; noo autem vera ponderis leuioris reactio. Quamdiu enim libra pendet libram, nil acquiſitum,

rum, aut paſſum eſt in illa, per aliud poodus
oppoſitum: ſed vtramque, vnum alteri eſt ex-
ternum, peregrioum, per accidens, relatiuoque
fundamento determinabile, vt inſeruiat conſide-
rationibus humanis. Et quicquid ſic penes oos
agit, aut reagere videtur: reuera nil agit. Ad
reliqua autem robora mouentia quod attinet.
Si vis impreſſiua roboris agat per ſe quidem, ſed
ioterim determinetur ſpatio loci, durationis, vel
per impedimenta debilitetur, vel tandem ſi agat
modificatè, propter figuram aut duritiem: nul-
la ſaltem vnquam in his eſt reactio patientis, aut
7 agentis repaſſio. Per exemplum. Si quis pu-
gno ferit incudem, & inde vulnus aut contuſio.
Non eſt, io illo verbere, vlla incudis reactio,
vel operatio duritiei, aut anguſtio ferro. Nam
licet duritiesreſiſtat, renitens percuſſori pugno,
videanturque termini reſiſtentiæ, ſiue renitten-
tiæ, aliqualem reactionis vim, de neceſſitate
includere: attamen impropria eſt locutio, ab
errore populari veterum, promanant. Nam
non eſt reactio iſta incudis, ſed eſt ipſamet pu-
gni actio, quam voco reſilientem. Nam ſi in-
cus per duritiem verè reageret: cum oon ſit ra-
tio, cur incus pro parte ageret in pugoum, &
expectaret percuſſionem, vt ageret. Deberet
oamque tota ſui duritie, & pondere ſimul, in
maoum etiam quietam agere, eamque de facto,
planè atterere. Nec eſſet actio incudis limita-
ta, fortitudine verberis, ſi eſſet incudis ipſius
reactio. Siquidem idem pugno accideret, ſiue
fortiter, ſiue demum modeſtè percuſſiſſet, ſiue
demum tantum oppoſitus pugnus quieſceret:
quia io vtroque actu eadem fuit incudis durities.
Quare durities illa ferri nil agit, aut reagit,
propria agendi vi. Nam iocudi eſſet vis, quæ in
reageodo per ſui duritiem ſita eſſet, in qualibet
percuſſione, æqualiter atque iuxta plenariam ſui
potentiam ageret: noo autem iuxta modifica-
tionem verberantis pugni, incudi prorſus alie-
nam. Igitur verè pugnus ſimpliciter agit io io-
cudem, & incus patitur ſimpliciter, etſi inde
oullam tolleret offenſionem. Pugnus verò pa-
titur per accidens, ſi fortius verberet. Cuius ta-
men paſſionis agens, non eſt incus: ſed ipſe pu-
gnus. Quia verberationis & læſionis, eſt tantum
vnica & ſingularis actio, quam ideo reſilientem
voco. Adeoque pugnus patitur, læditurque per
ſe, à ſemetipſo: per accidens verò, à fortitudine
verberis & occaſionaliter, à duritie, aut figura
ferri. Quæ tria in vnico ictu ſunt notanda. Si-
quidem quod per accidens, & occaſionaliter,
externè agit tantùm, reuera non agit propria
actione. Ideoque nec incudi eſt aliqua reactio,
vt neque actio. Sed percuſſio & durities, ſunt
media occaſionalia vulneris. Quorum vnum
(oempè durities) eſt occaſionale proprium, &
internum: alterum (oempe percuſſio) eſt acci-
8 dentale per accidens. Eſt demum alia actio ro-
boris mouentis, quæ multos titulo reactionis
fefellit. Vt dum manus apprehendit ferrum
candens: manus enim apprehendendo, reuera
& per ſe agit, paziturque in apprehenſione ip-
ſum apprehenſum ferrum: hoc verò viciſſim agit
noua quidem: ſed longè alia actione, cremando
manum. Nec enim iſta ambuſtio, eſt ferri, qua-
tenus comprehenſi (licèt ille attactus, ſit occa-
ſio immediata, & cauſa ſine qua non) ſed eſt
actio propria ferri, vt candentis. Sic namque at-
tactus & ambuſtio, ſunt entia prorſus diſtincta
& ſeparabilia in radice. Adeoque & obiectis
differunt ambæ illarum actiones quamquam
inter agendum ſubinde coincidant. Ambuſtio
ergo oon eſt reactio ferri, vt comprehenſi, ſiue,
non eſt reactio comprehenſionis. Etſi alterius
claſſis actione, actrix manus fiat patiens, quia
concurruot duæ actiones prorſus diſparatæ.
Vna ſcilicet manus compreheodentis, & altera 9
combureotis ferri. Denique celeritas, dum aries
ad murum concurritur, ooo eſt propria agentis
actiuitas: ſed eſt modificatio roboris impreſſio-
oaliter mouentis: adeoque externa, & per ac-
cidens. Nunc quod attinet agentia per Blas al- 10
terans, ea oequicquam reactionis tolerant à
ſuis obiectis: quia generant per abſolutam po-
tentiam diſpoſitiuam objectorum. Quæ pote-
ſtas, cum diuinitus ſit collata naturæ, etiam agit
ſine reactione. Per exemplum. Si totus globus
terræ & aquæ, farinaceus eſſet, tandem tota illa
moles fermentaretur à fermento panis ſemel
indito. Quod vtique non fieret, ſi vel minima
corporis fermentalibus reactio eſſet. Pauculum
enim fermenti ſtatim ſuffocaretur à maiore mo-
le objecti: Perinde quoque ſpiritus ſeminales,
molem ſubſtratam, pro facultate ſibi collata
& innata, diſponunt, & alterant inſigni præ-
rogatiua, & citra ſubiectæ molis reactionem.
Nec obſtat, quod ſtomachus, duriores cibos
coquens, ſentiatur velut repati, ac tolerare rea-
ctionem digeſtibilium. Quia ruſticus nimis,
& ille medentum ſermo. Quoniam niſi dige-
ſtibile coquatur perfectè, ſtatoque termioo, fru-
ſtra digeſtio eiuſdem ſperatur. Nam diutius in
ſtomacho morans, corrumpitur, adeoque tunc
ſuboritur agens nouum, nec amplius digeſti-
bile priſtinum, dum corruptum eſt. Nec etiam
iſtud agens, oouum reagit, per modum ferri
candentis. Quia ſunt in illo digeſtibili, partes
incapaces digeſtionis, reſpectu illius ſtomachi.
Neque etiam fermentum panis fermentat pul-
uerem vitri, aut arenam ſilicis; quia eſt obie-
ctum alienum, & incapax, ſibique indomitum,
Sic oamque fermentum ſtomachi digerens, fer-
mentat florem farinæ: oon autem furfures.
Interim nil patitur fermentum farinæ, à pul-
uere vitri: vt neque ille puluis reagit, reſiſtit,
aut verè reoititur. Siquidem fermenta alteran-
tia nequaquam agunt, niſi in habentia ſymbo-
lum: ſed quieſcunt, ceſſant, dormiuntque, ſi non
habeant obiectum ſibi proprium. Impedimen-
ta ergo agentium, per Blas alteratiuum, ſunt,
incapacitates, durities, impuritates, in æquali-
tates, & ſpatij requiſita mouentis. Itaque ho- 11
rum actio terminatur io objectum proprium,
illudque diſponit decretis ſibi periodis & mo-
dis. Impedimenta autem intercurrentia, non
ſunt reactiones patientis: ſed eiuſdem incapa-
citates. Neque enim reagit Argentum, dum à
Chryſulca tanto feruore ſoluitur: quam hæc
intereà fatiſcat agendo, vimque ſuam amit-
tat: verùm eſt ſpirituum innata proprietas,
atque dos, qui operantur agendo, vt ad deſti-
natum ſcopum pertingendo ſeipſos perficiant,
deducantque ſua objecta ad fines ſibi naturali-
ter iniunctos. Quod ſat docet acetum diſtilla-
tum, dum ſoluit lapidem cancrorum, limacum,
coralla, &c. Acidus enim aceti ſpiritus ſeſe,
agendo coagulat, quique aliàs penitus erat vo-
latilis & liquidus, conſtringitur nedum; ſed &
ſaporem mutat. Cogit namque & coonſtringit ſe,
forma

forma tangibili, quaſi magis gauderet ſolidioris corporis, quàm liquoris ſpecie permanere. Eiuſmodi autem coagulationem atque saporis mutationem contingere, proprio ſpiritus aceti motu, non autem reactione corporum in diſſoluto fieri, ſtantium, patet. Quia corporum illorum non fit, vel vnius ſaltem grani, in pondere diminutio. Dum interim aliquot menſuræ ſtillati aceti, mutationem præfatam ſubeunt. Adeoque propter ſolam lapidum comminutionem id fieri, non videtur rationi conſonum: ſed ob propriam ſpirituum dotalem explicationem. Propemodùm idem fit, dum ſpiritus vitrioli cum Mercurio incaleſcit. Mercurius namque manet impermutatus, in Mercurij eſſentia atque materia; niſi quod niuis faciem aſſumat: nil quicquam interim de ſui ſubſtantia amittens, attamen ſpiritus vitrioli tranſit in verum Alumen. Sin autem ſpiritus aquæ fortis (qui pro altera medietate ſui, eſt & ſpiritus vitrioli) Mercurio combinetur, non fit nix iſta Mercurij, vt neque ipſe liquor tranſit in alumen. Adeoque hinc apparet, non eſſe actionem propriam Mercurio: ſed ſpiritul vitrioli, ſeipſum ſponte propria diſponentis diuerſimodè, iuxta innatam propenſionem, ad varia obiecta, differenter ſeipſum mutantem. Quapropter ſpiritus vitrioli, qui eſt in aqua forti, forti bullarum excitatarum feruore, atque tempeſtuoſa ebullitione, Mercurium diſſoluit: ac longè ſecùs, quàm dum nudus, atque ſimplex, eſt vitrioli ſpiritus. Quæ ſanè varietas in agendo, vires varias ſpiritus agentis, potiùs quàm ipſius Mercurij manifeſtat. In vna quippe actione, Mercurius fit inuiſibilis, qui in altera, niuis inſtar albeſcit. Etenim ſpiritus ſalis marini, etſi acutiſſimus: attamen nequicquam mutatur à ſocietate Mercurij, vt neque etiam in Mercurium agit. Adeoque videntur effectus actionum, & non reactionum. Sic Chryſulca agit in cuncta metalla, dempto Auro: Cum ſale autem armeniaco, agit dumtaxat in Aurum: non autem amplius in Argentum. Adeoque ſunt proprietates ſingulares ſpirituum, non autem corporis patientis reactiones: quippe quòd in ſui ſubſtantia, aut pondere, ſuſtinet, niſi metam vnicamque ſui diuiſionem. Ergo ſpiritus, diuerſis paſſionibus agendo agitati, varias ſubeunt metamorphoſes: ſin autem ſopiti, atque dormientes maneant, nec agant in obiectum, etiam in priſtinis manent qualitatibus. Primùm enim apparebat, id contingere ob attactum Mercurij: quippe, qui etiam quidam eſt ſpiritus: aſt poſtmodum, in Argento, & Auro, id totum ſiluit. Quinetiam memini, calcem Argenti imbibiſſe liquorem ſulfuris, quam ſtagma vocant, qui ſtatim in Argento omnem depoſuit auſteritatem & acorem, huncque in felleam amaritudinem diſtillando commutauit. Nam Argentum manſit idem, quod ante, in ſubſtantia, pondere & puluere: Itaque ille amator dari non potuit ab Argento. Atque ea propter, nullatenus ex reactione Argenti: ſed ſponte propria factus fuit, à proprietate ſpiritus ſulfuris: nec eſt enim minor ratio, cur idem ſpiritus vitrioli, diuerſimodè agendo, etiam ſeſe variformiter mutet: quàm quòd idem argentum, ſub diuerſorum ſpirituum ebullitione, in hos diuerſimodè reagendo ferocitet. Præſertim dum ſpiritu fit varia agendo tranſmutatio: nulla autem argentis in patiendo hat ſubſtantiæ alteritas, aut ponderis ſui diminutio. Quæ longè clarius per Adeptos demonſtrari poſſunt. Quibus ſcilicet vnicus & idem liquor, Alkaheſt, omnia totius vniuerſi corpora tangibilia perfectè reducit in vitam eorundem primam, abſque vlla ſui mutatione, viriumque diminutione. A ſolo autem ſuo compari, ſubter iugum trahitur, atque permutatur. Senſus nempe quidam rebus ſingulis ineſſe hinc apparet, quo mediante, circa diuerſa obiecta ſeſe aliter atque aliter mouent, & explicant: non autem, quod perindus motuum, & explicationum iſtarum, varietaſque agentium, proinde reactioni patientium, ſit tribuenda. Perinde nimirum, dum tepor externus, ouo ad pullum perducens: neutrum enim repatitur reciprocè. Neque enim ſpiritus vitalis in ouo, quicquam à tepore, vt neque à ſpiritu vitali oui, vllatenus repatitur tepor ille. Huc facit, quod ante probaui. Nempe alterantia non agere per contrarietatem. Non ergo patientia, ſe defendendo, pu-
gnant; nec reagunt, per contrarietatem. Falſum 12
eſt quoque axioma. Quod omne agens agat neceſſariò in inſtanti: quodque eius actio retardetur duntaxat, per reſiſtentiam & reactionem patientis. Quoniam ſeminibus ſingulis, eſſentialiter incluſa eſt durationum & diſpoſitionum
ſua atque certa periodus. Fluxit enim falſitas il- 13
lius axiomatis, quod Scholæ, per Ariſtotelem deluſæ, ignem putarint comparandum cæteris agentibus: quem cum cernerent alicubi ferè momentaneum; idem credidere, ad alia agentia, pariter retorquendum. Cuius occaſione, nunc de agentibus anomalis & heteroclitis di-
cendum. Manifeſtum eſt imprimis, Ignem nil 14
prorſus pati, aut tolerare, per reactionem cremabilis obiecti. Puſillus enim ignis alioqui ſufficeret cremando toti vniuerſo, ſi cremabilis eſſet. Quod non fieret, ſi res cremabilis vel tantillum reageret. Equidem nil patitur amnis, ſi eidem baculus innatauerit, & minus adhuc patitur ignis, ſi Saguntum cremet, vel accendatur puluis pyrius. In natura quoque nullum ſeminale initium patitur à materia, in quam operatur. Quia eandem diſponit abſque reactione, pro vt in negatis contrariis incepit elneeſcere. Porrò vt magis cernatur falſitas præfati axiomatis, nota quod ſemina ſingula ſuas habeant perindus, ſtataque à creatore momenta, quibus
curſum ad maturitatem prouehant. Cuniculi 15
enim, canes, volucres, homines, equi, elephanti ſtatutis terminis ſuos intus fœtus fouent, perficiunt, & pariunt. Non quidem, quod ſeminalis materia in homine crudior, frigidior, rebelliorque ſit, ſemine felis. Aſt Deus terminos ſingulorum, pro ſui beneplacito diſpoſuit, cuius rationem inquirere, non eſt iudicij humani. Si enim diſpoſitio materiæ ſeminalis diuturnioris ſit operæ, id non ob eius renitentiam, vel robur reluctans, vt neque ex agentis debilitate, laſſatione, feriis, aut paſſionum perturbatione prouenit. Siquidem omne agens in natura, operatur abſque labore & paſſione; Ideoque & ſine ceſſatione, requie, intermittentia, & moleſtia. Cum nimirum fiant ſingula ob fermenti communicationem, & determinationem deſtinationis. Purè namque operantur ſingula per reflexionem ſuæ deſtinationis, ad deſtinantem
voluntatem ſui creatoris. Sic nempe Chriſtia- 16
nis philoſophandum erit. In motu autem locali:

vitibus

viribus motricibus, adeoque & in exercitio Matheſeos, axiomata Ariſtotelis inſeruiunt quidem, quæ violento Scholæ imperio, atque importunè, in naturam introduxere. Nam ſi lignum madidum non tam obedienter comburatur, atque ſiccum. Id proin non fit ligni reactione, aut cum paſſione ignis. Non enim etſi lignum ceſſaret ab omni combuſtione, proptere a ignis plus à ligno pateretur, quàm ab auro non cremabili. Imò ſi in ligno madido, vt tali, eſſet quædam renitentia operatiua, ſcilicet reactionis: certè aqua quoque diutius, & fortius reſiſte-
17 ret igni quàm reſina ligni, vel carbonis. At conſequens eſt falſum. Nam aqua citiſſimè atque omnium prima euolat è ligno madido, Antequam ignis reſinam ligni accendat. Tarditas itaque in ligno madido, non arguit materiæ reactionem, vel robur patientis ligni. Sed ignis ſuas ſequitur deſtinationum leges, quibus volatiliora primum, ac dein ex ordine, minus fugacia ſepara. Sic enim etſi ignis ſubdatur reſinæ madidę, quæ per ſe alioquin eodem igne mox flagrauiſſet; attamen propter prædictas leges patienter exſpectat ignis torturam, & aquæ illius diſceſſum, ferrum quoque, poſitum inter ſtipulam & ignem, impedit quidem conflagrationem ſtipu-
18 læ. At non proin vlla eſt ferri reactio in ignem, aut paſſio ignis à ferro. Quod ſanè non ſat fuit à Scholis indagatum. Nam quanquam hæc illarum axiomata locum habent in actionibus corporalibus, quibus agens, de neceſſitate, fouet, & tangit ſuum obiectum, atque hactenus ſuam eidem inſpirat vim: Attamen id prorſus eſt impertinens in Agentibus, (quæ in ſuppoſita, loco eminus ſepoſita, agunt. Siquidem præter cœlorum actiones (quæ influentia irradiatione, & motu feruntur citra attactum agentis: ſed ſolo Blas virtutum ſuarum, diſpergunt ſeminaria)
19 ſublunaria non ſunt propriè Blas priuata. Quippè odores fermentales, maximè actiuos, atque ſeminales effectus producunt, & obiectum ſui ſuffitu, in natura tranſmutant, atque trahunt poſt ſe in clientelam. Pariter & concurrit in naturam actio radialis: Vngula enim Alcis ſic tactu ſuo, cor & caput à caſu præſeruare dicitur. Non tamen in digito ſedes mali, vt neque iter de termino ad terminum. Nec vngula, ideo robore minuitur agendo: quin potius confirmatur, vt & magnes alloquio ferri confortatur. In ſignum liquidum, quod Agens nequicquam à reactione patiatur in actionibus ſeminalibus, aut radialibus, & per conſequens nec patiens proinde reagat. Periapta itaque, ſiue amuleta Blas habent, quo ſibi patere obiecta cogunt, cœlorum inſtar, aguntque in ſuum duntaxat, & non in alienum viciniuſque obiectum. Citraque omne corporale effluuium, motum, paſſionem, aut debilitationem, ſua depromunt merita. Scio quidem hæc Scholas non ferre: ſed referre hos effectus, in vapores ab vtero, vel minimo pedis digito elatos, vtpote qui fæculentæ Minervæ lu-
20 to ſeſe demerſere. Sed ſi virgo hyſterica perfectè omnia cernat, ſaltem vno latere, vel altera tantùm medietate, atomque quam premit digitis, tantùm dimidiam cernat, vtut voluat oculus, & caput. Plures (inquam) in turbam collectos videat, ſed tantum ad zonam vſque vel ſemilateres. An fortè tum erunt vapores dimidiati, integra apparente nihilominus pupilla? Multa, inquam, hi vapores ſimul permittant cernere, at-
que diſcernere: ſingula autem altera tantùm medietate ſui? At neglectum fuit in Scholis incor- 21
porale Blas regiminis, agens citra effluuium corporale, prout Luna mare tumefacit. In ſuffocatione enim veterina, queruntur quandiu loquelæ ſunt compotes, tenſionis iorei coſtalium, ſtrictamque coſtis zonam cinctam arbitrantur, vel baculum ab inferis, ad guttur exporrectum, &c.
Attendite quæſo mecum Scholæ, duplicem in 22
nobis vim motiuam, & ab trito veſtro hoc axiomate declinate. Quod nimirum *eiuſdem ſit poteſtatis actio læſa quæ ſana exercetur*. Siquidem in nobis eſt Blas voluntarium, & ipſum Blas partium (vt alibi de conuulſionibus) notare ſaltem hoc loco. Si motus voluntarius ſit naturalis, voluntatem quoquè nil pati à muſculis à ſe motis, imò nec à muſculis moueri recuſantibus. Nec demum proin ſit laſſatio facultatiua: at ſolius corporis, ſiue organorum. Denique quod muſculis per Blas importunum partium motis, non ſit laſſatio partium, licet dolor ſit intenſus, laſſationemque ſui non ſentiant: eò quod motus conuulſiui, à Blas partium exciti, fiant à facultate dementante, & hactenus via ſentiantur.
Nec etiam arguit, quod humiditas in ligno, vel 23
interpoſitio carbonis, inter flammam, & intrinſeci ligni reſinam, retardent ignis actionem, ne lignum ſui voracitate celerius abſu-
mat. Siquidem impedimenta non agunt pro- 24
priè, vt nec reagunt: ſed purè, ac ſimpliciter patiuntur. Determinant quidem aliquatenus ipſam ignis actionem, vel eandem ſecludunt, tanquam interſtitia incapacia, & nihil amplius. Igni nempe proprium & geniale eſt, aquam, & remota difflabilia, primum in vapores abſumere, antequam oleoſa cremando accendat. Tandem, poſt oleoſa, pingue quod in carbone fixius remanſit, conſumere. Nec enim aqua reagit contra ignem, aut patitur ignis. Nam ſiue aqua ſit in ligno, ſiue non, ſemper ignis vniuocè, & pro inſtituto ſuæ naturæ agit liberè, & per modum, quo præfatum axioma falſitatis conuincit. Aurum quoque, Talcum, marmor, &c. non agunt in ignem, quanquam non abſumantur ab igne. Obſtat nempe horum manifeſta incapacitas, propter quam ignis non agit in illa per ordinariam conflagrationem. Siquidem ignis intendit illa corpora in ſe opaca illuminare, ſicut fiant quodammodò pellucida, quod tandem incandeſcendo conſequitur. Nititur quippe ignis ſua forma, cuncta penetrare. Quod dum inflammabilia non ſuſtinent, abſque ſui ruina: ideo cremando inflammantur, conſumtaque recedunt. Nec etiam prætendit ignis, lapides & metalla illuſtrare in momento, iuxta alioqui præfatum axioma: ſed ignis in ſua agendi natura ſe accommodat, iuxta determinationem cuiuſque obiecti. Adeoque perpetuò verum eſt, quod vnumquodque agens naturale agat, & recipiatur, per modum ſui recipientis obiecti. Actio ergo primaria ignis, eſt producere in obiecto ſuo ignem ſibi ſimilem. In quo, quædam conflagrant ſub ignis intentione. Alia verò perſtant, exſpectantque vltimum ignis intentum. Adeo vt ſi quædam non ſint cremabilia; ſaltem ignis agit in illa, quantum poteſt, vt reddat ignita. Similiter & lumen nil patitur quicquam, etſi à Sole eminus, vnico inſtanti vibret terram, vel, etſi non transmittatur, per medium opacum impediens. Nil equidem lumen patitur à corpore opaco,

S ſiue

ſiue tranſiuerit illud, ſiue non. Semper enim
ſuum intentum aſſequitur, quod eſt illuminare,
ſiue impedimentum interim intercurrerit, ſiue
non. Reſiſtentia enim, ſiue renitentia obiecto-
rum impedimentorum, non ſe habent per mo-
dum reactionis, (quippe agentia nil repatiun-
tur) ſed meræ ſunt incapacitatis. Itaque ſiue
fixa illuminentur tantùm ab igne, & penetren-
tur à lumine, ſiue non, eſt illis agentibus pla-
nè indifferens, & per accidens. Perinde enim
hæc ſe habent, vt fermentum farinæ, reſpectu
pulueris vitri. Nil namque fermentum patitur,
tametſi incapacitas vitri obſtet, quò minus fer-
mentum agat. Nam ſaltem nulla eſt reactio, vbi
nulla eſt actio. Hæc ſuper negatiuum reactio-
nis, luctæ, odij, bellique, inter agens & patiens:
qualem nimirum ſolam actionem Scholæ ag-
nouerunt. Addam & alia noua. Dixi libro de
25 febribus, excrementum venenoſum in febribus,
præcordiis includi, producens ſopores, deli-
ria, &c. ergo virus anodynum eſt, & amens. In
caducis pariter eſſe venenum inſenſitiuum, &
Amens, pro ſpatio affligens, in præcordiis ſta-
bulatum. In amentiis hypochondriacis, vene-
num furioſum, vel cum ioco delirans. In ver-
tigine, virus rotans. In Apoplexia, tollens ſen-
26 ſum & motum. In ſyncope tandem venenum
anodynum, diſperſiuum ſpirituum. Hincque
tollens ſtatim ſenſum & motum. At cum Scho-
læ ſe non ſupra ius extendant, cogitarunt ho-
rum morborum materias occaſionales eſſe ma-
teriam morborum ex qua, illamque deferri per
venas & arterias, infernè ſurſum ad cerebrum.
Quod tamen alibi refutaui, ad expoſitionem
Aphoriſmi: *Si in continua febre, poſt flauas vri-
nas, confeſtim aquoſa ſuperuenerint, futura de-
ſignant deliria; ob raptam* (vt vult Galenus)
bilem in cerebrum. Alibi verò Scholæ, dum no-
tarent ab heſterna crapula, mane vertigines
obortas, maluerunt per anonymos tubos, &
gulam, rectà è ſtomacho, in cerebrum deferri
morborum materiam, ſpecie vaporum. Adeo-
que atram bilem, iuxta Hippocratem, defer-
ri, nunc in corpus cerebri, & parere Epilep-
ſiam: aliàs verò in animam ipſam, & tunc fa-
cere paſſionem Amentiæ hypochondriacæ. Id-
que per incertos ductus, ductores, & ad in-
27 certos ſcopos, ſiue obiecta. At cum vnicus hu-
mor melancholicus tantis malis impar eſſet, hæ-
ſitatum deinceps fuit in Scholis (non quidem,
in ſtabilito humorum iam antiquitus quater-
natio) in humorum malitia, adhuc non explora-
ta: ſed indiſcreta. Etenim ne viarum anguſtiis,
& identitatibus, tantæ varietati non ſatisfa-
cientibus, premerentur, ad fumos & vapores
confugerunt, vt vnius atræ bilis varij fumi in ſi-
nus cerebri penetrarent, variaſq; atrocitates mo-
uerent. Tutoque credulis tyronibus has præte-
xerunt nænias: ſecuti, nunquam ad deſignatio-
nem, & conſpectum fumorum iſtorum, ſe com-
pulſum iri. Interim commiſeratione dignæ
Scholæ, in tanta hactenus veritatis indagandæ
ignauia, ad tam miſeras anguſtias compulſæ: at
ſanè commiſeratione ægri digniores, qui tales
auxiliatores, magno ære conductos, in vitæ ſuæ
perniciem paſſi ſunt. Quia tales patientes, ta-
libus agentibus inferiores & miſeriores ſump-
28 ti. Neglexerunt itaque Scholæ, materiam tam
diuerſorum venenorum, capiti, & vitæ inſi-
diantum. Applicationem autem illius materiæ,
ad vitam, vt nempe morbifica occaſionalis ex-
citaret morbificam agentem: & immediatam
adeoque totam huius hiſtoriæ mentionem, non
minus quàm conſiderationem, incautæ tranſtu-
lerunt. Pariter quoque poſthabuerunt ideo, mo-
dum fiendi morbi, deferendæque actiuitatis vi-
rulentæ, ad obiectum vitale. Quia videlicet ſeo-
tionem, vnde venena illa deducerentur, ignora-
runt penitùs, & tanquam rem proſſus inaudi-
tam, prætericrunt. Quia neglexerant actionem
propriam regiminis œconomiæ humanæ. Ci-
tra quam tamen cognitionem, nil planè eo-
rum, quæ intus in nobis obueniunt, ſciri poteſt.
Sola enim actio agentis in patiens, fuit cognita
in Scholis, quam ſcilicet voluerunt circumuen-
tione quadam, cum lucta & reactione patientis,
cumque debilitatione, & repaſſione, agentis,
fieri. Sed eſt actio quædam à priore, longè di- 29
uerſa, cuius nunquam meminere Anteriores,
quam voco actionem regiminis. Quæ ſcilicet,
non ſolum fit ſine reactionis ſuſpicione: ſed
etiam abſque contactu corporeo, habetque ideo
ſuppoſitum diſtans, atque ſepoſitum. Magneti-
ca & ſympathetica dicitur, a modernis Scholis
deriſa, vbi inter obiecta loco diſtantia conſi-
ſtit: ſed vbi in noſtro circumſcribitur corpo-
re, ad differentiam magnetiſmi, actionem me-
ri regiminis dico. In qua, Agens diſponit de
proprio patiente, ſiue obiecto ſuæ ſphæræ, tan-
quam de cliente iuris hæreditarij, iuxta iona-
tam ſibi legum ordinationem, ex ſymbolo ſub-
iectam. Agens nimirum rector hic, & patiens,
minorennis eſto. Eſtque conſimilis in vniuerſo
actio aſtrorum, tam in ſe inuicem, quàm in
ſublunaria. Quæ cum citra controuerſiam ibi
ſit influentialis, in ſublunaribus tamen fuit ſuſ-
pecta immeritò, adeoque hactenus ieiuna, & ne-
glecta. Non eſt autem actio, quam per conſen- 30
ſum partium, ſiue per conſpirationem officio-
rum, atque neceſſitatum, agnouere Scholæ: præ-
ſens noſtra actio regiminis. Siquidem regimen,
non petit conſenſum. Eſt ergo imprimis nomen
fallax, & ideo vel laruam continet, vel præter im-
poſturam, fabulam, id eſt, nihil continet. Nam in
ſeipſa, volunt hunc conſenſum excitari, peti, &
retorqueri, per fumos, canales, ductus, vel fibras:
quæ vt in natura non ſunt, nec requiruntur; ita
quoque cum actione regiminis, nil habent com-
mune. Scholæ enim nuſquam admittunt agen-
tis actionem, niſi medio, velut catena, patienti 31
applicetur continuato canali. Negant inquam
continuationem virtutis, per identitatem medij,
diſtentam, niſi quodam tubo, ad proprium ob-
iectum patiens deferatur. Ac præcipuè in cor-
pore humano, abſque viarum communicatione
nil fieri decernunt. Hæcque fuit illis reuulſio-
num, ac deriuationum continuata, ridicula ta-
men neceſſitas. In corpore humano equidem, 32
hac inductione, exculta eſt Anatome, quaſi mor-
borum omnium indicatrix indubia, & ſanatrix.
Hactenus namque in ea, tantoperè eſt inſuda-
tum, vt verum Medicum (Galeni ſui oblitæ
Scholæ metiantur, qui in cadauerum ſordibus
plurimum digitauerit, quique ea, quæ ab Ante-
rioribus hac in parte, in ſuperſtitionem vſque
euulgata extant, propria compererit nouacula.
Tantæque curioſitatis ſuperfluæ error, ac inſa-
næ doctrinæ faſtus, ab ignorantia Scholarum
laudatus, per vertiginis ſpiritus, & ſcotomiæ
Authorem, introductus cenſendus eſt. Quippè
cui

cui gratum eſt, quocumque titulo, tempus in-
33 frugiferè perdamus. Sufficiebat namque pro
Anatome, ſitum, colligationem & vſus partium
nouiſſe: non autem tota vita cadauerum lanie-
nam, ad minimæ venæ ductus inueniendos,
exercuiſſe. Siquidem ad inanem, & ſordidam
iactantiam ſpectant, in qua pretioſiſſimum vi-
34 tæ ſtudium infrugiferè conſumitur. Nam reue-
ra cognitio, & philoſophica præparatio ſimpli-
cium, totam tonus hominis vitam propemo-
dum ſibi requirunt. Enimverò cum vnus muſ-
culorum moueri deberet, quieſcente interim
35 altero, ſtatuit rerum ſummus Arbiter, organo-
rum alteritates, adeò vt mandatum noſtræ vo-
luntatis, per deputatos dumtaxat neruos, muſ-
culis denunciaretur, per muſculos autem, & oſ-
ſa, exſecutiom demandaretur. Hinc Scholæ au-
tumarunt, omnes proinde actiones noſtras, non
niſi concatenato filo organorum, per ſequeſtra-
tas atque diremptas membrorum eminus ſami-
lias fieri. Nec attenderunt, quod inſecta, vnico
liquore, per longum ſui diſtento, officia expleat
promiſcua venarum, arteriarum, neruorum, &
viſcerum. Sic vt muſca, abſciſſo adhuc auolet
capite, caputque crabronis (quem cerruum vo-
lantem indigitant) cornuti abſciſſum ſextiduo
poſt, viuere & moueri viderim. Non igitur ex
neceſſitate poteſtatum atque organorum varie-
tates dependent: at ſolum, quia conditor ſibi
complacuit, per organorum cœcam atque mu-
tuam dependentiam, quædam munia, & fines
diſtinguere, in perfectioribus animalibus. In-
terim non propter hanc membrorum depen-
dentiam, atque viciſſitudinem reciprocam, ceſ-
36 ſat in homine actio regiminis: quam in inſe-
cta iam accuſaui: Verum in eiuſdem œcono-
mia, non pauca adminiſtrantur, citra omnem
canalium deſerentium connexionem. Quod
quia ſtetit ambiguum, ideo maximam vitæ &
ſtudiorum gloriam, Anatomiæ conſignarunt,
Scholæ, Atque vbi ſyndeſmum incognitum ip-
ſis eſſet, ad cœcos ideo ſtatim halitus aſcen-
dentes, vel procumbentes ſine ordine humo-
res cum ſtupore rei inſolitæ, ad ſacram igno-
rantiæ Anchoram confugerunt. Quandoqui-
dem poſtquam præfocatos ex vtero, ſyncopi-
zatos, vel epilepticis inſultibus, vel tremoribus
cardiacis exſtinctos, ad libidinem diſſecuiſſent
nullumque vitæ prædonem in viis inueniſſent,
cui homicidii reatus imputaretur, ad cœcos
vapores, terroſque halitus in Cor & Caput de-
latos, ſe retulerunt. Vt ſaltem tunc, nullo via-
rum continuato commercio, vapores illos fu-
neſtos, quaqua verſus ferri, admittere debue-
37 runt. Admitto lubens actiones corporalea, qua
calor ſibi admotum deinceps caleſacit, & viam
qua ructus è ſtomacho, per gulam, in guttur ac
nares aſcendit, excrementa demum ſuis gliſ-
cunt conductibus, & à quibus exorbitare, vel
titubare, luctuoſum: Spiritus vitales quoque,
ordinariò ſuorum viſcerum vaſſallis canalibus,
in corpus diſpergi. Amens ſim, niſi hæc fatear.
Admitto denique actionem, qua viſcerum fer-
menta, in culinas digeſtionum, certis velut ra-
diis defluunt, nec obliquo feruntur motu. Sed
38 non prætereo tertiam, quæ influentialis, ſiue
regiminis dicitur, in humano corpore. Quæ
quamuis non extra corpus vagetur ordinariò;
eſt tamen abſtracta, à colligante medio. Etenim
nec agit ſolo radio directo, ac Solari: ſed etiam
altero, inſenſibiliter nempe penetrante totam
partium compaginem, perque modum Lunæ,
quicquid obliquè etiam adſpicit, id alliciat, pro
vt iam ante, in noſtris meteoris nouis. Hæc eſt
inquam actio regiminis, ſiue dependentiæ, qua-
qua verſus radians, penetranſque, abſque col-
ligationis lenocinio: attamen non niſi ad obie-
ctum proprium. Nota hîc, quod alibi dixi bar-
bam à teſtibus generari in viro, quem ab ca-
ſtrato diſtinguunt. Præter hanc enim regimi-
nis actionem, duas adhuc naturales, ſed por- 39
tentoſas agnoſco. Eſt ergò tertia actio Spiri-
tibus incorporeis propria: qui non requirunt
ad agendum, radium directum, nec aſpectum
obiecti, nec eiuſdem propinquitatem, diſpoſi-
tionem, aut colligantiam: ſed agunt ſolo nutu
poteſtatiuo (carent nempe extremitatibus, qui-
bus tangant tam corpora quæ mouere præten-
dunt, quàm etiam ipſa media, quibus corpora
mouentur) longè vi influentiali efficaciore. Ap-
propinquat actio iſta, qua illi anima arbitrium
ſuum, ſiue nutum, ſignificat ſuis organis, qui-
bus alligatur. *Minuiſti enim Domine hominem
paulò minus ab Angelis*, per corporis obligatio-
nem: alioqui dignior eſt ille, quem maioris æ-
ſtimando non deciperis. Incarnatus es propter
hominum redemptionem: non propter Ange-
lorum. Eſt & actio quædam mendax, neſarus
ſpiritibus viſualis: præſtigiatoria ſcilicet, & ef- 40
faſcinans. Quæ, licet veram in ſe contineat
actionem: non tamen edit verum effectum.
Sed viſum dementat effaſcinator, dum vni, quæ
non ſunt, vel quæ non alteri, aut non pariter
apparent eadem. Dementat oculos, vt falſa ſibi
repræſentent, & nutu ludificat ſuo. Perinde fe-
rè, vt in febribus naturaliter deliria obiiciun-
tur, quæ non ſunt coram oculis, videturque
ſæpè etiam extra delirium, febrilis materia de-
ferri per ſpinam dorſi, ad loca affecta. Impoſtu-
ræ enim ſunt, ex contagio ſpiritus influi, par-
ticipatio labis, tincturæ alienæ diſperſio: non
autem corporalium vaporum diapnœa. Regi-
men eſt, qua vna pars paret alteri. In Arthriti-
de id clarè elucet. Quippe præcedit quædam
ſtomachi indiſpoſitio, cum febricula, antequam
vllum ſignum in artubus eluceſcat. Sic in Syn-
cope, morte repentina, Epilepſia, vertigine,
Apoplexia, &c. ſcena peragitur circa orificium
ſtomachi, vt hactenus nomen cordis meruerit,
& remediis ſtomachicis repentè oblatis, ple-
rumque reſtituantur. Adeoque præſtigiorum
inſtar, alibi fiunt, & alio deferri videntur. Quic-
quid nempe de vaporibus è ſtomacho & vtero
elatis ſcribitur tenebras effaſcinantes, tam circa
materiam, viarum ductus, & media, quam ipſum
vitæ regimen ſuffundunt. Alioqui ſunt veræ
actiones & veri effectus. Prout alibi tractatu de
Catarrhis diſtinxi. Paradoxum actionis regi-
minis altius nunc inquirendum. Enimverò im-
primis, quod ita, metus, atque alia animi pathe-
mata, nedum arteriis atque neruis, delatum ſpi-
ritum, ipſo ictu oculi celerius diuerſimodè affe-
ctent, vt genua labeſcant, appetitus pereat,
ſtent comæ, vox hæreat, ſpumet ſaliua, ſudores,
aliaque excrementa ipſa, perturbationum pro-
cella contaminent, vulgo id peruorum eſt. Iu- 41
mentum enim vngulæ fragmenta dat, quæ
frixa & ſumpta, ſanant dyſenteriam: ſed ſi be-
ſtia laſciuiat, tunc eius vngula eſt dyſentericis
lethalis. Saliua canis, vulnera lambendo curat:

ſi rabie verò ſit corruptus, lethale amentiæ
ſuæ venenum in alias ſpecies, imò in genera,
propagat. Habemus exempla domeſtica. Eu-
nuchi ſunt imberbes, ſtrictioris colli, genubus
intrò retortis, &c. Ergò ſaltem barba, a matu-
ris teſtibus efficienter dependet. Imò totus cor-
poris habitus, animæque propenſiones, in ca-
ſtratis, differunt ab integris indiuiduis. Quod
in boue, tauro, capone & gallo eſt euidens, &
quotidianum. Attamen teſtes, non in cutem
menti, in plumas galli, vel in cornua tauri, vt
neque in animoſitatem, aut crines, ſuos habent
canales, fibras, ſatellitia, vaporeſue. Sed eſt te-
ſtium inſenſilis, velut alter Lunæ influxus, vel
ab Infante, ante pubertatem incipiens, ſub pu-
bertate quoque vocem mutans. Eſt ergò teſtium
actio regiminis, non ſecus atque Luna medul-
las imprægnat. Sic cerebrum præeſt accretio-
43 ni, quod luxatio vertebrarum in gibboſis, aut
oſſium exarthroſis, ſat indicauit. Quod etiam
in vtero non ſegniùs occurrit, propter ſolum
vterum, eſt mulier id quod eſt: barba caret, &
licet humidiore habitu celerius tamen pubeſcit.
Alias perturbationes & animoſitates patitur,
aliamq; carnem, & cruorem à viro diuerſum, fa-
cit. Adeoque vt & vteri ergo, ſexus deuotionem
ſibi quadam prærogatiua aſſumat. Rector harum
actionum ſedet in vtero, qui concuſſus, vel orbi-
ta ſua turbatus, morbos vniuerſum omnes, eſt
producendo. Ideoque Ictetus, Apoplexia, ſtran-
gulans aſthma, &c. non ſunt à retentis: Aſt à
ſublimiore monarchatu originem trabunt. Et-
enim non raro, vnicum in pede, gutturéue, ten-
dinem ſtringit vterus, vel gulam totam planè
comprimit, tanquam ſi morbus topicus eſſet,
cum interim nulla exhalatio ad iſtum neruum,
vel locum mittatur, dirigatur, vel recipiatur.
Solo enim aſpectu pulmonem contrahit, vt
anhelitu in totum priuet. Nugæ ſunt, quæ de
vapore nocuo hic feruntur. Quippè qui pro-
pinquius inteſtina, ſtomachum, & diaphragma
conuelleret, quam ad pulmonem ſolùm perue-
niret. Alibi quoque guttur, ad menti altitudi-
nem ſurgit, ſeditque iterum, nec eſt vaporum
iſta merces. Sed dominium, regimen, adſpe-
ctus, influxuſque, & præceptum vteri, ſic ha-
bet. Partim enim, quam vult afficit, & totum
quandoque perimit: quia ſubeſt. Quamdiu
enim à perturbationibus animæ non quatitur,
recto ſtat pede, imò dormitat vterus: At ſemel
à perturbationibus impetitus, de cætero ſuas
parit exundationes per totum corpus, & ſub-
44 inde in mortem durabiles. Quoniam ſi vterus,
ſua monarchia, totá mulierem a viro diſtinguat,
ſitque illius diſtinctionis promiſcuus parens,
non mirum quoque, eodem regimine omnes,
etiam remotiſſimas partes, non ſecus atque
propinquas, exagitare, vbi volet poteſt. Cer-
45 tumque eſt penitus ſcrutanti, operationes ani-
mæ ſenſitiuæ, conſimilis ordinis, & progreſ-
ſuum in operando, vt ſi vterus ſpiritali regimi-
ne feriat ſanitatem, pari priuilegio, hoc eſſe
indultum animæ, agendo in vterum. Nam ſi
prægnans, citata deſiderio (vt alibi repetij) ce-
raſum aſpiciat, frontemque ſibi attigerit: fœ-
tus confeſtim ceraſum ſuſcipit. Non quidem
nudam ceraſi maculam: ſed ceraſum, quod vi-
rideſcit, albeſcit, flaueſcit, & rutilo colore ru-
beſcit quotannis, vna cum fructibus arboreis.
Imò quod longè eſt mirabilius. Quod enim in
Brabantia fœtui accidit, id longè præcocius ei-
dem in Hiſpania accidit, vbi ſcilicet ceraſa ci-
tius proueniunt. Ergo cogitatio petit recta via
fœtum: non ſanè per fibrarum, aut rectorum
radiorum directiones, ductumque pronitatis;
procliuitatis, vt neque per conſenſum cerebri
& vteri: ſed ſola reciproca actione regiminis.
Cæterum ſi non adeſt fœtus, non proinde ceſ-
ſant ideæ imaginationis depingi in parietibus
vteri. Quæ cum ſint vtero exoticæ, ita facilè fu-
rit, impatiens exoticarum tabularum. Eſt ergo
via peruia, ab anima ſenſitiua, in vterum, & vi-
ciſſim. Quod Hippocrates primus annotauit.
Nempe totum corpus exſpirabile, & conſpira-
bile eſſe. Vndè fit, quod vterina quædam ſymp-
tomata, ab incantamentis vix diſcernantur. Sic
namque pulmonis tunicam tam arctè ſtringit,
vt nil aëris prorſus tranſmittat in thoracem.
Nulla hic vaporis communicatio, via, acceſſus,
ſcopus, aut modus, multoque minus Catar-
rhus ac parte eſt affinitas, cum abſque mate-
riali affluxu, vel effluuio, incipiat, & termine-
tur. Sola eſt igitur actio regiminis, qua furens 46
vterus cuncta exagitat. Non autem colligatio,
vicinitas, pronitas, aut conſenſus; ſed poteſta-
tis monarchalis ſuperioritas, & partium depen-
dentia vitalis, ſpectanda ſunt. Agunt enim par-
tes rectrices, poteſtate abſoluta, non locorum
vicinitati aut ſupinitatibus obligata, quolibet
corporis ſitu, æquè truculenter. Et quod lon-
gè anguſtius eſt, abſque mediorum inquinatio-
ne, ad terminum, ſiue ſcopum, illibata per-
tingit vis rectrix. Viuit ſæpè vterus, tumultua-
turque a morte muliebri, quam intulit. Adeo-
que Monarchia ſingulari potitur, quam dua-
litas explicat; nec corpori obedit, cui tum le-
ges præſcribit. Neque enim aliàs, quàm à per-
turbationibus animæ, violenter ſuccutitur.
Quocircà præter ſenſationes odoratus, guſtus,
& tactus ſingulares, pollet & quodam brutali
intellectu, vnde furit, fremitque, ſi cuncta ſuis
non reſponderint arbitriis. Furit, inquam, ſur-
ſum, deorſum, antè, pòſt, vel ad latera ſe torquen-
do, indicibili doloris cruciatu. Quamdiu autem
is furor ſuo coërcetur hoſpitio, dolores locales
quidem excitat. Partes enim quas eminus arri-
pit, vel aſpicit, velut crampo ſtringit & ſtrangu-
lat, non aliàs quàm furore in illas concitatus.
Memini, me quondam ſtrangulatas ab vtero vi-
diſſe, quorum cadauera liuebant, nigricantia iis
partibus, quibus doluerant ante mortem. Neque
etiam profluuia profundit, niſi inordinata
amentia venas ſuas panderet, ad euertendum in-
ſontem vitæ theſaurum. Sic neque neruos &
muſculos contrahit, artus claudos efficit, tendi-
nes diſlocat, muſculos reſoluit, & membranas
criſpat, corrugatque, niſi ſola regiminis actione,
& niſi furore agitatus, dualitatem cum vita mu-
liebri cuſtodiret, alioquin, vnumquodque quam-
diu vnitatem ſeruat, permanere in eſſe deſide-
rat. Cum ergo furor extra vterum agit, ſyncopes,
Apoplexias, ſtrangulatus, tremores cordis, mor-
temque repentinam pro ſuo penè lubitu cauſat.
At furor ſolius vteri, minus malum. Aſt cum in
animam ſenſitiuam (cum qua ipſi ſymbolum
eſſe oſtendi) tranſuolat, veram ſui furoris ma-
niam, ex hypochondrio transfundit. In iuuen-
culis primum minore voluptate turgidis, men-
ſtrua detinet, ſupprimit, decolorat, & inordina-
ta parit. Tum damnum paralyſes, ſpaſmos, pal-
pitationes,

pitationes, tremores & ſyncopes profert, neruos contrahit. Quæ per Coralli tincturam volatilem, oleum ſuccini, ſalem Chalybis; & his ſimilia indies ſano. Mitiora eadem Narcotica obediunt. Atrociora quoque, maiora Chymiæ arcana requirunt. Quæ de regimine teſtium, & vteri iam dixi, non ſegniori priuilegio competere ſtomacho, tractatu de Catarrhis, itemque de Duumuiratu, multis demonſtraui argumentis, nec aſcendere fumos, vt neque vapores è ſtomacho, ad caput: adeoque impoſſibilem hac in parte fabulam doceri in Scholis. Tractatu idem de febribus, & alibi, oſtendi, quo fumo ebrietas fiat: quaque via, in ſinus anteriores cerebri deferantur fumi. Docebo nunc modum fiendi in Apoplexia, caduco, ſopore, &c. vt cum per colligatam apothecarum catenam negauerim fieri; ſaltem ſubaudiantur actioni re-
47 giminis ſubeſſe. Quorſum repetendum, quod obiter anteà dixi. Nimirum à teſtibus barbam naſci, huiuſque diſtinctiones, ætates, varietates & colores inde pendere. Quod cum volgo notum ſit, ſaltem intelligi debere moneo, non fieri vaporem adductum particularium miniſterio: ſed vim conſiderandam, quæ lucis inſtar, totum corpus, vel obiecta ſaltem ſua, afficit & diſponit, iuxta donum & fines ſibi à Creatore ſeminaliter implantatos. Diradiat ergo à teſtibus, vis quædam per corpus, in Archeum, adeoque & in animam ſenſitiuam, cum fœmineum ſexum deuotione naturali commendet Eccleſia.
48 Cur ergo barba in mento, & non in fronte, aut alibi ſuccreſcat? cum ſit teſtium vniuerſale iſtud luminis effluuium per totum? Res hæc occultiſſimam Philoſophiæ radicem gerit, Tractatu de mortis introitu in hominem demonſtratam. Nam ſciendum eſt, animas agere in ſuum corpus, poteſtate vitalis ſui cuiuſdam luminis, quod cum ſit per vitam (in qua præſens vbique eſt ipſa anima) quoquo verſus extentum, anima depingit in illo ſui lumine, ſui conceptus & mandati ideas, vt deinceps per ſpiritus adminiſtros, executioni demandentur in organa. At lumina illa animata, ſiue luminares animæ ipſæ, non directo conceptu à nobis comprehendi poſſunt, cum ſint alterius & intelligibilis mundi, velut immediati clientes, quapropter Altiſſimus ſe Patrem Luminum vocat. Nihil enim ſenſus nobis deforis adportant, quod conceptum animæ depingat in phantaſia. Quare tractatu de formis, hanc materiam pro mea exiguitate, in nouitate tanti paradoxi attigi, quàm potui luculentiſſimè, alibi adhuc potentius ruminandam. Itaque ne repetitio tædium pariat, ſufficit hic obiter dixiſſe, animas & formas ſubſtantiales, prout item & ſubſtantiam formalem (quam diſtinguo alibi à prioribus) eſſe quædam anonyma lumina, à Patre luminum immediatè condita. Poteſtates idcirco ab animabus dependentes, & miniſtra quædam lumina ſatellitia, hactenus etiam luminoſa eſſe. Oſtendi idcirco per matheſin: ipſa lumina penetrare ſe inuicem, reſeruare tamen priorum luminum eſſentiam atque proprietates. In rebus verò inferioribus, quibus formæ inhabitant, & poteſtates formales, has ſuum habere lumen actualiter, vel à noſtro Archeo excitabile, non ſecus atque in ouo poteſtas ſeminis actuatur per fotum. Ineſt ergo radicibus pilorum, in mento, poteſtas accretionis, durationis, aliarumque diſpoſitionum, quarum rectrix vis maſcola, vnius licèt teſtis. Quæ ſanè teſtium poteſtas, licèt abſoluta, non tamen niſi diuerſimodè in locis recipitur, pro modo ſcilicet & capacitate cuiuſlibet recipientis. Quantum autem conducit hæc ſpeculatio, pro re medica, transſumam poteſtates venenoſas, in locum vitalium. Quippe non ſunt minus luminares, quàm quæ ſalubres alioqui, ſi à formis ſuis venena immediatè profluant. Sunt enim dona vel exteriorum ſimplicium primæ creationis, vel demum deinceps in nobis errore viuendi genita. Eodem priuilegio, & poteſtates naturales (puta vteri, ſtomachi, teſtium, &c.) partium, radiant ſua lumina per totum, ac penetrant lumen Archei, Actione etiam regiminis, à ſuo lumine pendentis: vndè ſcilicet, hic confortatur, infirmatur, alienatur, diruitur, imò perit. Venena ergo in præcordiis, vel alibi nata, agunt vi poteſtatum ſuarum formalium, & luminoſarum, iuxta ideam dotalem ſibi impreſſam, efficiuntque lumen vitale animæ ſenſitiuæ, Archeo, adeoque partibus inſitum, atque penetrant ſe mutuò, radicali vnione, idque vel contagio veneni permanente, & transplantante innatum patrium, formale, atque vitale lumen: vel tantum pro exiguo ſpatio, vt in caducis: cum libertate redeundi vel non, iuxta radicis ſuæ exigentiam. Ergo caput nedum præſidet organis inferis; ſed etiam hæc præſident viciſſim capiti, quod manifeſto alibi exemplo per ſuſpendium declaraui. Siquidem medulla ſpinalis, cincta in medio vertebrarum, ſtringi per funem nequit, vt tranſitum ſpiritui motori anhelitus deneget. Pereunt tamen eodem inſtanti memoria, intellectus, ſenſus & motus, propter arteriarum gutturalium occluſionem, etiam ante omnimodam aëris præcluſionem. Vndè ſat liquet, lumen aliquod intellectuale manare continuò ab inferis ad caput, cuius interceptione, ſtatim in ſuſpendio, & ſubmerſione, quanquam cerebrum, medulla ſpinalis, ac nerui non lædantur, perit tamen omnis animæ virtus, poteſtas, ac lumen. Vt & in delirio febrili ab inferis ſuſcitato, perit diſcurſus rationis. Eſt itaque reciprocum regimen inferiorum. Fateor lubens, & ab inferis, Sco- 49
tomias, Vertigines, Surditates, Apoplexias, Epilepſias, cæteraque id genus mala, oriri: non tamen per vapores ad caput delatos; Et enim ſi per œſophagum adſcenderent, ſaltem non niſi aquam ſtillatitiam, & inſipidam darent. Oſtendi autem alibi, ne aqueos quidem halitus ferri poſſe ad planum cerebri, multòque minus, in eiuſdem ſinus. Vana ergo vaporum, in prælatis morbis, culpa ac reatus eſto. Deinde, neque vapores feruntur è ſtomacho, ad cor, ac caput, per arterias, & neruos, os ſtomachi cingentes. Cum ipſæ Scholæ fateantur, neruorum officium non eſſe, trahere ab exteris. Arterias quidem trahere aërem volunt, ad cordis refrigerium, & fuliginum expreſſionem. Quorum neutrum verum eſſe oſtendi. At ſaltem non iſta hîc locum habet, in arteriis deſinentibus in ſtomachum: cum nec è ſtomacho, nec ex abdomine aërem frigidum, non fuligine pariter grauatum, inſpirare ſperent vnquam, vt nec recentem. Imò neque demum, eò ſuas fuligines explodere conueniret, vbi multò nocentiores eſſent ſtomacho, quàm detentæ

propriis ſedibus. Nam os ſtomachi non ſibi nomen gratis accepit, vt ſit os cordis. Quia prorentiora de ſtomacho iudicia, ſigna vitæ, ac procellæ perturbationum horribiliores emergunt, quàm aliunde: ergo nec aër hauriendus erat è ſtomacho, multoque minus vapor, tot malorum fomes, & initium, per arterias, vel fuligines, in ſtomachum explodendæ. Id eſt: Non trahuntur vapores vertiginoſi, epileptici, Apoplectici, &c. neque ſponte adſcendunt per arterias. Siquidem ad neceſſitates, & exigentias vſuum creator ineffabilis, omnes rerum ſcopos direxit. Tandem itaque, ſi præfatæ arundines, non trahant noxios & morbificos vapores; multò ſanè minus ſtomachus mittet, vel explodet illos, per arterias, vel neruum. Cum citiſſimè aliàs ſe poſſet per ructum liberare. Neque enim ſtomachus follis eſt, vt inuitis canalibus ſibi conceptos vapores noxios deferre debeat in arcam vitæ. Quinimò paucæ ſunt ſtomacho venæ; hiſque peregrinum eſt, quicquam è ſtomacho mendicare (vt ſuo probatum loco) quare vapores non feruntur per venas. Quorſum enim allicerent, & reciperent, quod præter naturæ eſt inſtitutum? quomodo vapores inſufflaret ſuos ſtomachus, in vaſa anguſtiſſima, cruore repleta, præſertim quæ non valent trahendo? Conſidero enim ſtomachum, non quidem per modum Galeni, vt ſit ſaccus, vel ahenum nudum coquendis cibis dicatum: ſed viſcus vitale, quod guſtu pollet, olfacit, ferturque diuerſis appetitibus, tanquam ſi animal eſſet: & ſubinde quædam ita adſpernatur, vt homo ſæpè mori mallet, quàm vnam buccellam inuito ſtomacho deglutiat. Toti quidem ſtomachus inſeruit neceſſariò, & vili famulitio etiam cacabi. Sed hactenus, cætera ipſi obtemperant diuerſimodè, & niſi auſcultent ſeriò, vapulant atrociter. Iuxta illud, *qui veſtrum maximus fuerit, tanquam minimus eſto.* Humili certè miniſterio, ſtomachus occupatur ſedulò: non eſt tamen ſtomachi prout vile famulitium non magis quàm Iudæorum Pontifici, Laneonem egiſſe: ſed ſtomacho collatus, vitæ quidam perſonatus, cum auguſta maieſtate. Si neruus, arteria & vena ſtomacho inſerta videantur: clientelæ nimirum, & retributionum potiùs ſigna, quibus ſe viſcera ſtomacho obſtricta fatentur, quàm quod illi ſint addita in gubernaculum, malum & carbaſa. Imò nec ſanè velim hunc principatum ita ſtomacho deferri, qui ipſius membranæ totum competat illius reipublicæ imperium. Ex Splene namque & ſtomacho vnicum facio connubium, & thorum vnum. In quo, Spleni vices mariti tribuo, primorum motuum, & ſtomacho, primi ſenſus. Eſt ergo ſtomachus, lienis, & lien ſtomachi complementum, ſub vnico thoro amborum, eſt principatus vnius Duumuiratus. Non ſat tamen admirabile vnquam, quid rerum Dominus in nu[illegible]s Menyngibus, vtero, ſtomacho, pericardio, &c. in membranis inquam præuiderit, contemplari ceſſo: niſi quod in abiectis coram homine, conſocuerit Deus, ſua conſtituere mirabilia. Cuius nomen ſanctificetur in æternum.

* * *

DVVMVIRATVS.

1 *Somnus à poteſtate ſomnifera, & non à defectu eſt.*
2 *Opinio Scholarum de ſomno.*
3 *Oppugnatur opinio veterum.*
4 *Contradictiones.*
5 *Opiatorum quidditas.*
6 *A neruorum ſitu oſtenditur impoſſibilitas Theſeos.*
7 *Opiato ſtante intra ſtomachum, ſomnum aduenire.*
8 *Ab opij effectu.*
9 *Sulfur è vitriolo docetur.*
10 *Aliquot abſurda, theſin Scholarum comitantia.*
11 *Subterfugium ridiculum.*
12 *Somnus quando fiat.*
13 *A crapula cur dolor capitis.*
14 *Dolor à contractura menyngum, abſque vapore.*
15 *Theſis pro Duumuiratu.*
16 *Concluſio.*

POETA ethnicus, moraliter, imò 1
cenſo ruſtico, ſomnum vocat gelidæ
mortis imaginem. Aſt ego, cum
ſciam ſomnum poteſtatem naturalem,
à ſtomachi principatu, in cerebrum dimiſſam,
& vi Regiminis demandatam, vt traderetur
in exſecutionem, Chriſtianus credo Deum, ſemper
ſanctificabilem, dum intenderet fabricare
mulierem è coſta, immiſiſſe in Adam ſomnum.
Non quidem tanquam ens priuatiuum: ſed facultatem
actualem, realem, ac merè poſitiuam.
Ideoque poteſtatem dormiendi eſſe vitalem, neceſſariam,
& deinceps naturalem. Non credam
enim, Deum in homine feciſſe, mortem eiuſuè
imaginem. Nec decebat mortis imaginem præcedere
peccatum, mortiſque occaſionem. Equidem 2
Scholæ docent, ſomnum cauſari à vaporibus,
è ſtomacho ſublatis in Cerebrum, oppilantibus,
ſiue intercipientibus meatus ſenſuum, motus
loquelæ, iudicij, &c. Quæ ſanè adhuc adoleſcens,
ridicula cenſui. Nam reuera, ſic morbus 3
ante peccatum fuiſſet. Quia ſomnus morbus eſſet.
Flatulenta nimirum, & vaporaria fuiſſet paralyſis,
& temporanea Amentia, in corpore
tum adhuc impaſſibili, atque vita immortali.
Turpe eſt itaque, adhuc doceri ſeriò in Scholis,
Paganiſmi ſtoliditates, præſertim à Chriſtianis,
melius inſtructis. Imò Scholæ in præpoſita
ſua Theſi errant. Nam dormientes ſub 4
ſomno ſeſe mouent, reuoluunt, & ambulant nonnulli,
pulicis & cimicis ictus ſentiunt dormiendo;
ſic vt inde expergiſcantur; alij etiam loquuntur,
atque appoſitè non rarò reſpondent.
Tandem ſicut Scholæ malè ſibi conſonant dum
ſomnum, & inſomnes Catarrhos, eadem radice,
cauſis atque fiendi modo confundunt: Ita
poſtquam Catarrhi deliramenta exploſi, aſſignatas
quoque ſomni cauſas, tanquam inanes fabulas
reieci. Poſtremò, & Scholæ ſibi manus
inferunt, dum ab opiatis, rebus, (vt aiunt) frigidiſſimis,
omnemque potius euaporationem
cohibentibus (plus ſaltem quàm Coriandrum,
vapores pro Catarrhis fingitur compeſcere. &c.) 5
ex ſui natura promptiſſimè, ſomnum, ſoporem,

imò

imò & noctem, adferri docent : eóque celerius,
quò opiatum fuerit perfectioris frigoris in qua-
litate & quantitate. Adeoque quo plus ſincerio-
ris opij fuerit ſumptum, pluſque intus frigefa-
ctum : eò copioſiores, magiſque continui vapores
à ſtomacho, (etiam clauſo licet œſophago) fer-
rentur in caput. At ſtupidum ſanè commentum
eſt, quod ſomnus à frigore fieret. Nec intelligi-
bile, quomódo vnicum opij granum ſat frigoris
in ſtomacho cauſet, ſatque vaporis actualiter
frigidi in caput egeat ? Quomodo item frigoris
erit, vapores ciere, potius quàm compeſcere ? Sed
6 hæc per regulam falſi donata ſupponamus. Ac
vapores ſomniferos, à cibis ſurſum deferri ? ner-
nos quoque ſenſuum atque motuum authores, his
vaporibus oppleri. At vtinam prius conſideraſ-
ſent, quod neruorum radices, ſiue primæ extre-
mitates, ſint cerebro continuæ ; & medullæ ſpi-
nali; quodque alteræ neruorum extremitates, de-
ſinant in muſculos exteriores, vel in ipſa ſen-
ſuum organa : atque adeò idcirco vapores ſom-
nolenti priùs deberent materialiter penetrare, &
planè imbibi, in Cerebri, & ſpinalis medullæ
ſubſtantiam, & vtramque obſtruere, priuſquam
quod ſomnum, ſub Scholarum theſi, patrarent.
Et qua via huiuſmodi vapores vergerent à ſto-
macho, penetratêtque trans totam Cerebri ſub-
ſtantiam, quo vſque ad ipſam neruorum penitiſ-
ſimam atque prorſus continuam radicem, Cere-
bro inſeparabiliter connexam, pertingerent ? De-
nique quomodo expergefactus, ad excitantis lu-
bitum, ſolui atque liberari poſſet tam celeriter
ab iſtiuſmodi impedimentis ? quidve illos vapo-
res ibidem detineat per tot horas, abſque ſui
conſtrictione, ſiue condenſatione in aquam, ſi-
quidem ſemel conſtrictis iſtis vaporibus, pate-
ret aditus ſpiritibus qui ſomnum ſtatim excute-
rent? Quidve demum impediat, ne continuò no-
ui vapores, ad eadem neruorum principia con-
tendant, ibidemque coagulari, pariant neceſſa-
rios Catharros quotidianos, & indubias paraly-
ſes ? Certè ſi Anatomicus, aut vir ſanæ mentis
hæc ſemel ruditer ſaltem contempletur, debet
neceſſariò has ethnicorum fabulas cum ſtupore
admirari, præſertim quod nullam cum conſti-
tutionis noſtræ principiis connexitatem ha-
beant. Contingit etiam quempiam multoties
vnica nocte expergefieri, ſurgere, & ruſus in-
dormire : adeóque fermè ad lubitum totidem
eſſent neruorum vnius noctis, imò vnius horæ
obſtructiones. Tranſeo interim quod ſomnus
exciretur adhuc materialiter exiſtente opiato
intra ſtomachum : pro vt innita ſæpius com-
monſtrault experientia. Ergo vel tantillus, ſoluſ-
que odor opij, deberet effumare in Cerebrum :
vel ſe ibidem detento, tranſmittere vicarios ſom-
7 nolentos vapores. Non enim prius. Quia ante-
quam opium, ſenſum guſtus. vel odoratus, feri-
ret, opium in lingua, palato, naribus, atque fau-
cibus perciperetur continuò, & ante ſomnum.
Quod non fit. Quin-etiam ſulfur, vitrioli, ſum-
mè ſoporiferum, fixum cum ſit, vapores in caput
vibrare nequit ſuos, vt neque vicarios à ſe di-
mittere ſui compotes. Profectò ſuſpicor, Græ-
cos ſomni authores, ſiue pergræcatos, dum ſa
ebrios, perciperent ſomno deditos, æſtimaſſe,
omnem ſomnum non aliundè defluere : nec ni-
ſi à cibo & potu, ne quidem ſummo mane, dige-
ſtiſque iam cibis amplius ſomnum obrepere
poſſe. Reperio quoque in Scholis, cauſas mate-
riales vertiginis, nequicquam à cauſis ſomni na-
turalis differre. Quæ cuncta alibi de Catharris,
probaui meras ineptias, inſulſoſque conſenſus,
in dagandi ignauiâ, & ſubſcribendi promptitudi-
ne ortos. Sed ſodes, quænam vis tam frigida ineſt
opio, quæ me inuito, & ſatis calefacto, ſom-
num faciat ? Si frigiditas vaporum : cur vina à 8
prandio ſomnum cient ? An ergo frigidi & cali-
di eſt vnica identitas ad conciliandum ſomnum ?
Cur ergo opio ſingulariter addicitur frigus ? Cur
calida non æquè cenſentur narcotica, & dormiti-
ua ? Cur lethalia papauera ſomno à Poëtis de-
cantata, non aliam præter frigus vim recordari
ſuaſere? Cur amaricat opium? & amaror in Scho-
lis prædominans calidus cenſetur ? Itaque alte-
rutrum eligant Scholæ, eſt neceſſum. Nempè.
Vel, quod frigus opij non ſit excedens, & per
conſequens opium ſomnum non faciat per fri-
gus ; vel quod amaror ſit fallax caloris indi-
cium in Scholis. Cur enim frigida portulaca,
pro ſuo tertio gradu, non eſt ſomnifera ? Cur
manipulus portulacæ non æquiualet binis opij
granis : cum opulentius frigus ſit, ac potentius
refrigeret, in tanta particula, quàm in tantillo
opij ? Quarè Solanum dementat, non autem
ſuo frigore ſomnum parit ? Ego autem in opio,
ſalem acrem ſoporiferum, & amarum oleum
inuenio, longè ab opij odore recedens, atta-
men ſoporiferum. Sulfur vitrioli verò, eſt dul- 9
ce, mellis inſtar, abſque odore, vapore, & furore
opij : quia in ignis cruciatu fixum, excellens
calidum, & ſomniferum. Sunt enim qui è Col-
cotare puluerem ſua ſalſedine priuando abluunt.
At propemodum eſt inefficax, vtcunque vana
promittendo, ſtrenientur Tyrociniorum Scrip-
tores. Fit enim legitimum, & quod philoſopho-
rum vocant, è ſpiritu viridi vitroli : qui per re-
petitam cohobationem, vltima ignis tortura
rapictſus, & inſigniter volatilis, coagulatur, at-
que figatur. Quod præſtat vulgaris ſal armonia-
cus, qui inde poſtmodum auferri debet, per ſpi-
ritus vini repetitas diſtillationes. Id ſulfur inter
Arcana, ad vitam longam, & cateruam ali-
quot morborum fugandam commendabile.
Multos itaque adhuc loquentes poſt trium mo- 10
mentorum ſuſurrum, ſomnus occupat. Quomodo
ergo in his, tam repête, omnium neruorum con-
ſtipatio præſto erit? quare demum ſomnus citius
obrepit iacentibus, quàm ſedentibus, cum alio-
qui motus vaporum ab inferis longè facilior eſ-
ſe debeat in corpora erecto, quàm in cubante la-
teraliter ? Quinetiam etſi donetur, omnes æqua-
liter neruos, & ante ſomnum conſtipari (quod
tam eſt inſulſum, quàm ridiculum) atqui vndè
poteſtates mentales per ſomnum ſopiuntur ?
niſi animam neceſſariò ſuum hoſpitium in arca
Cerebri, ac prope neruos, poſuiſſe mandaueris ?
Atque ſinus Cerebri, proinde toto ſomni in-
teruallo, non quidem ſpiritu animali : ſed pere-
grinis, crudis, craſſis, & morboſis vaporibus re-
pletos, ipſoſque diſcurſuum Authores tantiſper
feriari, dormire, vel procul euagari ? Liberari
autem omnia confeſtim inde organa, ad ſoni-
tum, aut lubitum excitantis ? At audiui ſomnum 11
excuſari per titulum ordinarij effectus, quique
alioqui morboſus eſſet, niſi quotidianus, atque
ſolitus. Inuentum iſtud anile obriſi. Quod pri-
mus ſaltem ſomnus, ſiue peccati pœna, ante
crapulam, in hominem miſſa eſſet. Dein, quod
nuſpiam malum, quod in ſe morbus aut malum

eſt, minus malum ſit, quia ordinarium. Eoque dato, nunquam ſomnus viribus languentibus
12 ferret ſolamen, ſed perpetuum laborem. Ego autem, poſtquam ſemel animæ cuiuſdam lucem, aliqua repræſentatione viderim, aut ſenſerim: Intellexi ſomnum fieri, dum Splen propriè inſudat nutritioni, cum recreatione ac voluptate. Tum nimirum veniam dans feriis ſuis imaginationibus, ſe totum demergit oblectando in plenam fruitionis quietem, ea ſaturitatis nempe ſuæ percepta ſuauitate, & reſtituti ſibi fermenti ſtomachici libertate, incumbit perfruendis delicijs: ideoque & digeſtio in ſtomacho, eſt infelicior inter dormiendum, quia tardior. Quapropter fruitio, & ab opera feriatio, primus in tota natura ſenſitiua optatus ſemper fuit. Vanæ idcirco atque ludibrio plenæ, cogitationes primo ſomno. Dum phantaſia Splenis, ſiue ſtomachi abſtrahitur à cogitando, de vegetante
13 neceſſitate. Quæ mox hoc tractu clariùs elucidabuntur. Interrogatus humoriſta à crapuloſo, cur manè ſibi caput doleat, ſiniſtro cornu, ſupra frontem, ad maioris ſaltem forteſſis amplitudinem? Promptus ille reſpondet, conſtare per Anatomen, orificium ventriculi, inchoari ad ſiniſtrum latus: doceri quoque per multa jam ſecula, quod vapores dolorferi ferantur è ſtomacho in caput: doleant autem, quia acuti, acres, atque mordaces, è vino relicti: Itemque quod eiuſdem lateris ſeruent perpendiculum, nec extrauagari permittantur. Quo dicto, Galeniſta attollit ſupercilia, chlamydem ſuccutit, ſuæque animæ gratulatur, quod credulus alter, tam mendoſa fabula, ſibi ſatisfactum autumet. Etenim quod dolor frontis à ſtomacho rectitudinem lateris obtineat, eximium aliquid, pro actione Regiminis & duumviratu, occultat. At nemo cogitauit, iſtud fieri non poſſe, abſque vaporum commercio actuali. Nam imprimis vapor nullus, è ſtomacho ferit caput; vt neque vllus etiam acer eſt, ſalſus, amarus, vel ponticus, prout alibi de Catarrhis. Quoniam dolor, de quo iam, eſt continuus, tam jacenti, quàm ſtanti, aut ſedenti, & citra ructus neceſſitatem. Si ructus autem hic quandoque comitetur, nihilo tamen minus, magiſue infeſtat dolor: nec etiam vaporum vlla proinde ſentitur acrimonia, ſalſedo, amaror: niſi quod in ortu ructus ſit acidus, ac tum præcipuè vix dolor adeſt vnquam in capite. Quinimò ſuppoſito vapore, iuxta Scholas; ſaltem gula tenet medium vbique colli & faucium. Ea propter ergo vapores, ſi qui eſſent, ferirent rectà mediam baſim cerebri: non autem frontem, multoque minus ſiniſtrum latus eius; nec adſcenderent in decumbente, ſed per os, & nares efflarentur vapores. Quia etſi darentur adſcendere, vſque in planum (quod nullum eſt) infra cerebrum, attamen non penetrarent ad ſinus, abſque lethali ſpirituum confuſione. Atque omnium minimè pertingerent vapores indeſinenter ad menynges: quarum tamen ſenſatio dolorifica cenſetur: non autem cerebri. Imò ſentiretur dolor, odorque ferentis vaporis, magis mox ſupra palatum (vbi falsò ſupponitur cerebri plenum) quàm in fronte, aut ſub cranio.
14 Quod falſitatis tamen arguent, quotquot vnquam hoſce dolores ſunt paſſi. Ignorarunt ſcilicet Scholæ, actionem Regiminis, citra vapores contrahere menynges, qua parte placuit animæ Duumviratui (vt libro de Lithiaſi cap. de ſenſatione) itaque nonne potius doleret ſummus vertex, quàm frontis latus? prout in hemicrania? Quippe eſt vertex, gulæ perpendiculum. Vnde clarè conſtat, caput non magis à ſtomacho per vapores aqueos lancinari: quàm mentum à vaporibus teſtium in barbatis, non autem in caſtratis. Denique doleret potiſſimum cerebri baſis quam vapor primum attingeret: & non menynges, ſiue cerebri membranæ. Dein nerui recurrentes palati, linguæ, &c. afficerentur truculenter; priuſquam ſiniſtrum cornu frontis, ſub cranio. Nec tandem iſti vapores, ſe clauderent ſub pericranio, vel ſupra menyngum alteram, vnius ſaltem circino. Nec imò vſpiam hemicranium pro capitis ſemiſſe, multoque minus ſubinde pro dextero latere cauſarent: quin potius rectà adſcenderent, æqualiterque ſemper è gula totum pariter caput afficerent: cum deſint porticus, quæ iſtos vapores, tanquam per tubos, nunc hac, nunc iſthac, deducant. Cur enim lac febrienti dolorem capitis adfert iuxta Hippocratem, ſi ſeri lactis vapores deberent hi potius lenire dolores? Cur Cephalalgiam pacat nouus cibus, cum à recenti cibo (præcipuè comitante vino) deberent acres potius, quàm mites, inſtar lactis, exhalare vapores? Ergo conſtituto jam ſemel dolore, paſtus non ſedaret dolorem, ſed potius excitaret, nouumque conderet. Quæ cuncta cum refragentur Theſi, & experientiæ; conuincunt etiam, præfatum dolorem, citra vapores, per nudam actionem Regiminis, è Duumviratu procedere. Miratus ſum pluries, neminem hæc ante me, ſeriò adhuc meditatum: ſed veterum traditis fabellis, ſubſcriptum continuò per omnes omnino, & per omnia. Verùm tractatu de Catharri deliramentis oſtendi, nugaces has vaporum è ſtomacho propagines, ergo etiam ſomno dicatas vaporum cauſas. Probaui denique iam ſuperius, eſſe actionem Regiminis in ſuperiora non minus, quàm hactenus putatæ ſunt ſuperiorum actiones in inferiora. Tum quoque obiter dixi, è præcordijs emanare potentiſſimam agendi craſin in morbis quos vetuſtas hactenus ſoli dicauit capiti

15 Nunc pro Theſi ſtatuo Duumviratum actionis Regiminis præſidem, habitare in hypochondrio, Splene ſcilicet atque ſtomacho: partibus, inquam, quas cloacam teterrimi humoris, & ſaccum impuriorum ciborum æſtimauerunt Scholæ. Quatuor itaque in tanto paradoxo probanda veniunt, ſcilicet,

1. Quod Duumviratus toti imperet.
2. Quod Spleni & Stomacho, ſit Phantaſia, Venus, &c.
3. Quod ibi ſit ſomnus, vigilia, &c.
4. Quod ibidem ſit animæ hoſpitium. Quæ quatuor quaſi in vnicum punctum coincidunt. Philoſophi vnà cum Aſtrologis, Splenem dicarunt Saturno, aſtrorum parenti, ceu vitæ principio inchoatiuo. Galeniſtæ verò, qui ſibi in pleriſque contradicere ſoliti, Splenem partim facere cloacam peruerſiſſimæ, excrementoſæ, atque mentitæ bilis atræ: partimque receptaculum amentiæ, non quidem ob materiam in ſe melancholicam: quinimò propter conceptualem quandam irrationalem, atque pecuinam concitationem: quandoque ideo hypochondriacam paſſionem nominant. Atqui cum iuxta illorum axioma, eiuſdem partis atque poteſtatis

ſit

ſit functio ſana, cuius eſt vitiata; ac viciſſim.
Concludam inde, etiam inuitis Scholis, imagi-
nationem quandam ſuam atque integram de-
beri ſpleni, ſi vitiata atque præcordialis melan-
cholia inde promanet. Intelligunt nempe plu-
ses ſe dementare, ac velut incipere, dolentque
ſe non poſſe inhibere eiuſmodi phantaſias, no-
ctu diuque importunas. Adeoque velut duplici
mentali conceptu æſtuant. Sic neope, quos ra-
bioſus momordit, atque in aquarum metum
(quem morbum hydrophobiam proin dixere)
delapſi ſunt, accuſant inuitam rabiem, quam
præſentiunt, prædicunt, atque monens adſtantes
ſibi caueant. Reſpondent id contingere, non
quidem, quia ibidem hoſpitetur aliqua vis ima-
ginatrix: ſed quod inde fumus atræ bilis in ca-
put, thecam poteſtatis phantaſticæ, efferatur.
Quæ ſanè, cum ingentis ſint momenti, decet pe-
culiari tractatu de anima, eiuſque ſede, throno,
ac hoſpitio, examinari.

TRACTATVS DE ANIMA.

1 *Commendatur animæ tractatus.*
2 *Quid Scholares auerterit ab hac medita-tione.*
3 *Cognitio animæ non pro epilogo tradenda.*
4 *Difficultates putatiæ Scholarum.*
5 *Cognitio rerum cur poſtponenda.*
6 *Per exemplum ex aqua petitum.*
7 *Actiones mentis in corpore.*
8 *Quid deceperit Anteriores.*
9 *Deſtitit Author ab incepto.*
10 *Conſiderabilia circa mentem.*

IMPERIVM ergo Duumviratus
integrum, cum ex anima vitali vi-
geat, poterunt profectò tres præ-
fatæ theſes probari abundè per
quartam. Modò enim conſtet, ipſam animæ ſe-
dem eſſe in Duumviratu: huius principatus
quoque ſupra reliqua membrorum atque viſ-
cerum ſtationes, obuiam venient. Quocirca hic
obites de anima tractabo, quanquam aliis ante
me Scriptoribus, animæ tractatus extra Phyſi-
cam ſit relegatus, potiſſimum in ordine, ad co-
gnitionem Theoriæ medendi: Ac tametſi tot vn-
dique amentiarum acribologiæ nos infeſtent.
Enimvero cum nullam opem ex prædeceſſori-
bus meis ſenſerim: ſed labor & dolor tranſie-
rint intima mei, priuſquam quæ ex gentilitate
hauſeram, deponerem: Cenſui, eapropter om-
ninò, me non ſtringi ad methodum eorum, pe-
nes quos nondum quicquam reperi, quod in na-
turæ initia, vel proprietates, rapi poſſit, aut de-
1 beat. Meopte ergo libertatis intuitu, conſidera-
ui, quod ſcibilium nil æquè nobile, ac eſt ipſa
animæ cognitio, à qua, vt omnis reliqua cogni-
tio ſuum obtinet fulgorem: ita etiam termini
omnes diſtinctam ſuam metam. Quicumque
enim ineptus eſt initio, comprehendere mentis
immortalis motus, exercitia, effectus, & quid-
ditatem; inhabilis quoque erit, ad intelligendum
naturæ arcana, à mente remotiora, quam eſt ip-
ſamet à ſeipſa: Ideòque vix poterit ire ad ea,
quæ ſibi intoebitur aptiora. Ille verò, qui prius
hauſerit animæ præludia, combibitis poſtmo-
dum naturæ ſuccis, in reditu, maioris erit capa-
citatis, quàm erat priore obiter lectione. Ne ta-
men videar vt exlex, gratis calamum in meorem
ante morborum explicationem torſiſſe, dicam
quæ me ad hoc mouerint. Imprimis namque
(etiam pro conſideratione phyſica) meditatus
ſum, quod mens ſit naturæ humanæ apex, &
conſtitutæ humanitatis perfectio: quodque ideo
eſſet decentius, ſuam cognoſcere animam, id
eſt, ſemetipſum ex anima, quàm inquirere rap-
ſodia proprietatum corporearum, harumque è
notione, cognoſcere velle ipſam mentem. Si-
quidem eſt mihi viſum, quod ſemel cognita te-
nuerit ſaltem anima, reliqua inferiora, & ſubſti-
tuta pedibus noſtris, adjiciantur nobis. Nulloque
quaſi negotio, aut labore ſaltem ſubtio, com-
prehendantur, quæ antea ad ſingulos paſſus, de
vero, licito, ſimili, iuſto, proportionato, agente,
paſſione, prioritate, appropriato, mutatione, vel
alteritate, ſuſpiciones ſuſcitabant, vel deſpera-
tionem mouebant, vel tandem nimio conſenſu
in fallaciam, clauſis oculis ducebant ſuos ſequa-
ces. Vnde deterrebantur ab indagandi labore, 2.
non tam per ignauiam, quàm per metum ſuſpen-
ſi progreſſus: ideoque ianuæ ſciendi clauſuram
ad vlteriora obſerabant. Clarum enim atque in-
dubium eſt, quod homo nequeat ſeipſum cogno-
ſcere, niſi prius animæ, cognitionem hauſerit.
Quippe ſine anima, eſt homo merum velut ca-
dauer. Itaque & ipſamet cognitio animæ, vt
timorem Dei, in anima ſigillat: ita & Sapien-
tiæ initium adducit. Si ergo initium Sapien- 3
tiæ, à cognitione animæ ſuſcitetur, non eſt
tradenda animæ aliqualis doctrina, pro Phyſi-
ces epilogo, pro more olim ſeruato. Nam fal-
ſum eſt, quod rerum caducarum cognitio, faci-
litet nobis mentis noſtræ intelligentiam. Quin
potius ſciant experti, quod mentis cognitio, et-
ſi procul abſceſſerit à conceptu corporum ſub-
lunarium: attamen ſe extollat, quoties ſeſe ap-
plicuerit, ad ſcientias humanas, vel artes quaſ-
libet. Nam qui ſemel, at obiter tantum, exper-
tus fuit animæ introuerſionem, ſiue extaſin,
nouit poſtmodum, ad quæ animam ſuam adpo-
ſuerit cum deſiderio. Non contra, Quoniam
etſi quis multarum rerum nactus ſit ſcientiam:
non tamen proinde aptus erit introuerſionibus
mentis. Itaque cum pace cunctorum ante me,
dico, meditorque planè neceſſarium, quod ho-
mo primum cognoſcat ſeipſum, exin diſcat ti-
morem Domini, qui illum ad veram ſapientiam
eriget, ad quam cognitio caducarum rerum ha-
rumque defectuum adjicietur, tanquam conſe-
quens ad præmiſſas, vel tanquam adjacens ad
principale. Prædeceſſores, poſt rerum quiddi- 4
tates, reſpexerunt tum prius in animam præpo-
ſtero modo, ob duas præſertim rationes. Qua-
rum prior eſt, quod animæ cognitio ipſis viſa
ſit longe difficilior, quàm aliarum rerum qua-
rumcunque. Altera. Quod mentis cognitio
ſperari atque haberi poſſet, ab indagine rerum
externarum, proprietatumque corporalium
examen. Sed tametſi horum prius ſit verum: al-
terum tamen nullatenus eſſe poteſt. Nam ſi
animæ cognitio ſit entis abſtracti, & ſpiritualis:
ſaltem ea nequis vlla rerum corporalium ſpecu-
latione, in nos traduci. Quippe ſolus Deus, im-
mediatus faber, & Princeps mentis, ac vitæ vita
ipſa. Ergo aliunde cognitio noſtri ſperari ne-
quit, quàm à ſuo fonte, & Rectore. Siquidem
cognitio abſtractorum ſpirituum, toto diſtat
cœlo,

cœlo, à caducorum ſpeculatione: cum non par-
ticipent in vllo principiorum, aut proprietatum
communi ſymbolo. Igitur corporum quidditas
nequicquam ſcientiæ vel luminis continet, vt
anima ſeipſam agnoſcat, aut intueatur, niſi per
abnegationem, quæ cognitionis quædam eſt
deſperatio & proſcriptio. Vndè quoque nul-
lum ſibi lumen acquirit deſurſum, vel è contra
ſui, vel etiam tanquam è chalybe & ſilice, ſibi
lumen intelligentiæ excutit. Eò quòd modus
cognitionis animæ ſit mendicandus à Patre lu-
minum, nec aliundè. Quia diuinæ voluntatis be-
neplacitum fuit, quod homo ſui cognitionem non
aliunde peteret, quàm ab initio & fonte ſui: qui
eſt totius Philoſophiæ principium, medium, fi-
nis, ſcopus, & ſummus verticalis apex: ad quem
omnis cognitio eſt adiectitia. Quinimo ſunt re-
rum ſublunarium cognitiones eſſentiales, & à
priori, æque tenebroſæ, tectæ, & difficiles; atque
eſt ipſa Mentis immortalis conceptio, ſi eſſentiæ
rerum à priori, earumque cauſæ ſint ſoli Deo
cognitæ. Ergo ſimpliciter falſum, quod cogni-
tio Mentis ſit rerum nuda cognitione difficilior,
aut poſtponenda ideo. Quippe omnes ſunt no-
bis æqualiter ignotæ. Quia entium quorum-
cunque quidditas, eſt eorum veritas præciſa,
clauſa verſus nos, & patens ad Infinitum. Idcir-
co ad ſtateram dimenſa rerum eſt cognitio.
5 Omnes res corporeæ, ſunt Menti noſtræ pri-
mariò extraneæ, ac peregrinæ. Ideoque remo-
tiores à mente, quàm mens à ſemetipſa. Quin e-
tiam cætera, non niſi per mentem, & prius in
mente, ſunt cognoſcenda. Proinde enim rerum
quarumcunque cognitio, eſt tantum quædam
obſeruatio, vnde formamus diſcurſus, pro cuiuſ-
que capacitate. Quare etiam omnis eiuſmodi
obſeruatio, hincque peritus diſcurſus, vtcunque
politus, eſt tantum à poſteriori, longéque mi-
nus illuſtratus, quàm ſit obſeruatio habita de
mente. Quippe quis vnquam mortalium nouit,
quid ſit aqua? quæ tamen creatorum eſt maxi-
6 mè obuia, aperta, viſibilis, & tranſlucida? Tan-
tum enim de ea ſcit ruſticus, vel idiota, quan-
tum Philoſophus. Nempè æqualiter illam con-
cipiunt, per obſeruationem ſenſuum: quod ſit
corpus graue, liquidum, humidum, digito ce-
dens, fluidum, amotoque digito ſe recludens,
caloris ſuſceptiuum, extenuabile in vaporem.
Nemo tamen nouit internam aquæ quiddita-
7 tem, vel quare liquida ſit, aut humida. Perinde
videlicet ſcimus mentis circumſtantias, vita-
les, & intellectuales, quæque ſuum hoc ergaſtu-
lum diſponunt in varias alterationes, produ-
cuntque non rarò aliquid ſeminaliter extra
ſuum concretum. Qualiter dum prægnantis ap-
petitus, producit ceraſum in fœtum ſuum, quo-
tannis efflorescens. Quod etiam adhuc plus de
anima ſcimus, quàm de aqua, eſt quod per fi-
dei reuelationem ſcitur. Videlicet quod mens
ſit ſubſtantia, ſpiritualis, incorporaliter etiam
per ſe ſubſiſtens, immortalis, viuens, ad imagi-
nem Dei condita, immediatè per ipſum Deum,
dans ſenſum organis, vt & motum; quæque
ſeparata à corpore, ſentit abſque organis pro
nutu, potens etiam mouere extra ſe, & coërcita
corpore, producere poteſt ens extra ſe (vt de
prægnante jam oſtenſum eſt) intelligens,
etiam volens, ac memorans, &c. Quarum
proprietatum & functionum obſeruationes,
longè fortiores ſunt, quàm ſit aquæ cognitio.

Alioqui res omnes, atque ſingulæ, intrinſeca in-
tellectione, nobis æquè ſunt ignotæ ac imper-
uiæ. Quod autem ſeduxit Anteriores exiſti-
mando aquæ cognitionem faciliorem eſſe,
quàm mentis, proceſſit ab opinione. Quod 8
viſibile neceſſariò ſit notius inuiſibili. Sed non
diſtinxerunt notionem obſeruationis, à cogni-
tione interna quidditatis, iuxta quam res cun-
ctæ nobis æqualiter ſunt ignotæ. Neſciuerunt
inquam, quod cognitio obſeruationis non in-
troducat intellectiuo, in rei quidditatem: ſed
tantum erigat ſcientiam putatiuam. Alioqui
namque intellectus, cauſas anteriores in eſſen-
tia perciperet. Tum etiam à ſimplicitate aquæ
ſunt deceptæ. Quam ſimplicitatem cum vni-
tate cognitionis, nobis ignotæ, confuderunt.
Dum interim mentis obſeruationes ſunt nume-
ro plures, atque fœcundiores, quarum cuiuſque
proprietas negat cognitionem à priori: puta-
runt idcirco, plures impoſſibilitates in mentis
cognitione ſubeſſe, quàm in corporis ſimplicis.
Adeoque tam ſolus numerus in mente, quam
viſualis frequentia corporum, difficultatem il-
lis peperit. Cum tamen alioquin, in entis enti-
tate, tam ſit intellectualiter ignotum viſibile,
quàm eſt inuiſibile. Intendebam enim mentis 9
doctrinam intellectiuam tradere, vt homo pri-
mordialiter ſemetipſum agnoſceret, quantum
poteſt, ac dein ex ſimulacro diuinitatis diſcat
contemplari res in ſe inferiores. Sed cum id co-
naret explicare, per actus mentales orationis,
id non fuit mihi liberum: quod teſſeram meæ
abjectionis, ſuperare cenſerentur, obmiſi illum
tractatum lubens. Aliis idcirco me fœcundio-
ribus, ſat eſto digito demonſtraſſe, Chriſtia-
nam naturæ Philoſophiam non admittere, velle
res caducas, alienas, procul remotas, quarum-
que cauſæ à priori ſunt abſconditæ, & neſcire in-
terim, quis ſim ego contemplator, qualis ſit
intellectus. Præſertim quod res quælibet non 10
concipiatur, qualis in ſe eſt: ſed per modum
recipientis. Id eſt, concipientis. Itaque ante
omnia ponderandus mihi videbatur recipiens,
affectans rerum intellectionem, quis, qualiſve,
qualiterque diſpoſitus, intellectus, in actu com-
prehenſionis. Quæ demum theca ſit intelle-
ctus, eiuſque capacitas, vigor, & modus. Quo-
modo denique potentia, à ſe quidem indiſtin-
cta, trahatur atque deſcendat in functiones, &
organa ſibi alligata, & ſuppoſita. Poſtremò,
priuſquam ſciam an ipſum intellectum ſit ve-
rum & bonum: an verò in me, aut propter
me, non ſit in ſui entitate mutatum concipien-
do, alienatumve à ſuo eſſe, vndè ipſa entitatis
veritas laruam peregrinam aſſumpſiſſet. Cenſui
omnino, iſta elucidari debere per actus intelle-
ctuales: quos nec alibi promptiùs, vel feliciùs
mendicari poſſe ſtatui: quàm per praxin. Id
eſt, ex mentali oratione ſilentij. Illam verò
decernent, ac ponderabunt alij iuſtiùs,
quàm ego. Atque in hanc proinde
arenam nolui lubens
deſcendere.

* *
*

DISTIN

DISTINCTIO MENTIS AB ſenſitiuâ anima.

1 *Commendatur Tractatus de Mortis introitu in naturam humanam, tanquam neceſſarius pro mentis cognitione habenda.*
2 *Remittitur lector quoque ad tractatum de ortu formarum.*
3 *Mentis ab Euangelio probatur immortalitas.*
4 *Orditur talem contra hodiernum Atheiſmum.*
5 *Leon. Leſſius tantum deſcribens, reſcripſit ex Augustino de immortalitate animæ.*

1 IMPRIMIS Libro de vita longa,
ad longum demoonſtraui, mortis in-
troitum in natutam humanam ſuas
habuiſſe cauſas in natura, per me-
dia vetita, & extra iotentum Creatoris terglo-
rioſi: ſemelqoe intrò perreptatam, admiſſamque
mortem, licet ea non eſſet ex creatoris inteo-
tione, deinceps fuiſſe cootinnatam, atqne inexo-
rabilem, neceſſitate natutæ: atque inde à Crea-
tore nedum permiſſam ac conſentitam, ſed &
mutato naturæ ſtylo admiſſam, imò etiam ve-
lut mandatam, ſub melioratione introducta, re-
generando per diuinam baptiſioatis gratiam. In
quo tractatu demonſtraui neceſſitatem animæ
ſenſitiuæ, quæ aliàs ſub immortalitate erat fru-
ſtranea. Vnde nimirum introdncta eſt lex in
membris, contradicens legibus mentis immor-
talis. Receptaque eſt tota totius naturæ centra-
lis, atque ioexcuſabilis corruptio, Quam ideò
nouam atque inauditam prioribus ſeculis do-
ctrinam, præſuppono inde petendam, ſi modò
mentis noſtræ cognitio deſideretur. Eteoim vt
modò ſic eſt à ſemetipſa, ſuoque eſt ioitio alie-
nata, qood videatur modò animæ ſenſitiuæ im-
periis auſcultare, quæ tamen in ſui eſſentia, ſub-
ſtantia, atque realitate, eſt immutabilis: ita ſanè
incipientibus, vel reſipiſcentibus, vt addit co-
gnitionem mediorum, quibus eſt lapſa, atque pe-
nitus degener facta: Ita quoque præſupponit
eandem doctrinam, velut baſim cognitionis ip-
2 ſius. Denique de Ortu formarum oſtendi pari-
ter, quantum hæc anima caduca, ſenſitiua, at-
que mortalis, in nobis diſtet à mente immor-
tali: Quod certè non minus, quàm infinito mo-
do fieri, eſt indubium, dum Mens nimirum ſit
ſubſtantia, noo mortalis: ſenſitiua verò, nec ſub-
ſtantia ſit, veneque accidens: ſed creatura neutra
mortalis, & io nihilum periens, deque natura
3 luminum. Quæ doctrina pro parte eſt Euange-
lij, de vita & morte æterna animarum loquentis:
ſiue quæ cenſet animam humanam Dei Imagi-
nem, nec in poſterum interituram: ad diſtin-
ctionem animæ pecuniæ, quæ ſcilicet cum vi-
ta ipſa in nihilum reuertitur, non ſecus atque
lumen candelæ. Pro altera autem parte, eſt præ-
ſens doctrina planè paradoxa. In quantum ani-
ma ſenſitiua relegatur extra prædicamentum
ſubſtaotiæ, & accidentis. Imprimis eoim, de-
monſtraui aoimam ſenſitiuam, atque belluinam
tam in brutis, quàm quæ in nobis eſt, non eſſe
infinitam, atque immortalem, vix neceſſe eſt,
cum nemo ambigat, quin omnis res naturalis
genita, etiam ſit corruptioni obnoxia, per legem
naturæ. Mentem autem humanam eſſe immorta- 4
lem poſthac, de fide tenemur credere. Adeoque
qood mens humana ſit ſubſtantia permanens,
ſiue ſpiritus post ſeparationem à corpore, in ſe
ſubſiſtens, atque viuens, non eſſet Chriſtianis in-
culcandum, aut demonſtrandum, quibus intel-
lectus eſt in obſequium fidei ſubactus, niſi in
medio noſtri, & Eccleſiæ hypocritis potentiſſi-
mus nuper Atheiſmus conſurrexiſſet, qui per fi-
dei omnimodam abnegationem ſe extricat
principiis, quibus ioſoleos eiuſmodi temeritas
pacari poſſet. Atque illorum præcipuè, qui
omne Numen negant. Alioqni nec meum eſt de 5
mentis immortalitate tractare, ab Auguſtino
coolcripta, demonſtrataque, & à Leſſio verbore-
nus piè deſcripta, atque reſcripta; quippe qui
idem ſat probarunt. At nondum contra negan-
tes omne Numen. Deſiſterem ergo idem recul-
cando ruminare, ſi ſat contra primæ claſſis
Atheos ab ipſis demonſtratum eſſet. Et niſi ſta-
tuiſſeio in natora, differeotiam Mentis, ab omni
viuentium anima. Niſi inquam ad oaturæ co-
gnitionem ſpectaret eiuſdem iotegritas. Illaque
integritas differeotiam hominis, ab aliis qui-
buſlibet creatis deſignatam optaret, idque vni-
uocè atque principaliter dumtaxat iuata præci-
puam viuidamque ſui partem, citra quam homo
nil niſi fœtidum cadauer eſt, ſilice vilior, atque
quouis vitro citius deſtruitur ac rumpitur. Alio-
qui ſtante Chriſtiaoiſmo, ſtat Meotis immorta-
litas, eiuſque ſubſtantis ſubſtantia, pro vt ſimul
& aliarum animarum mortalitas, ſiue in nihi-
lum reductio. Quæ eſt aunihilatio proprij no-
miois. Atque exio vera, ac propriè dicta differen-
tia earundem.

DE ANIMÆ NOSTRÆ immortalitate.

1 *Atheiſmus, eſt Idololatria pejor.*
2 *Religioſi Athei, omnium peſſimi.*
3 *Vita nouorum religioſorum, ſe cæteris ante ponentium, Atheiſmum introduxit de nouo; ſub Pelagiani doctrina.*
4 *Hypocritæ Scriptura abutuntur.*
5 *Atheorum perfectorum argumentum.*
6 *Prauſſus ab olim Atheiſmus ille modernus.*
7 *Futilitas argumenti.*
8 *Qualis fides Atheorum.*
9 *Ab admiſſis argumenta aliquot, in Atheos.*
10 *Omne intellectum, mendax eſt, dum intellectis per fidem adæquatur.*
11 *Vlterius demonſtratur per Scripturæ auctoritatem.*
12 *Panis, qui de Cælo deſcendit, prophetatus.*
13 *Ex B. Auguſtino reliquum.*
14 *Mens non poteſt generari à diſpoſitione corporum.*
15 *Neutralitas entium, Scholis ignota.*

IVNÆI antiquirus, mox atque ceſ- 1
ſabant miracula, ſtatim ad Idolo-
latriam, & Idolomaniam rapi-ban-
tur. Sæculum autem modernum
verpis ſceleratius, ſponte ſenſim labitur in
Atheiſmum. Laïci enim peccatis quotidianis
exſecrabiliter obuoluti, nedum Deum omnia
boni fontem, inuiſibilem, negligunt rerum
aliquot

aliquot oppignorati Eccleſiæ, in medio noſtri
peccata populi comedentes, Deum irrident, ni-
hilque illi ſe debere proteſtantur. Quia nil cre-
2 dunt. Exiſtimantes merum phantaſma politi-
cum, ipſam fidem, adeoque omnes religiones
eſſe indifferentes: quippe quas credunt tantum
ad coërcendos populos ſubter legem ciuilem
viuendi, introductas: illaſque proinde vbiuis
ferè locorum eſſe diuerſas, & æquè iuſtas, ſta-
tutorum Principum, ſiue conſuetudinum recep-
tarum iure, promulgatas. Aliàs namque fore
liberum, quidlibet credere, ac facere niſi inde
hominum perirent commercia. Illi enim qui
hæc credunt, & effutiunt, quod ſuis nefariis
abuſibus ipſimet Sacerdotes & religioſi clam
profitentur. Putantes ad fundum veritatis per-
tigiſſe, ſe gloriantur ingenia politiſſima; ac ſu-
blimata, & iden reliquos probos ſub fide, ſpe,
& charitate gratiam Dei implorantes, rident
ceu ſimplices, ac penè fatuos, ſeque fruſtra vt
aſſuin piſcem torrentes. Perguntque indies in
peius, excitante eos diabolo, qui circuit tan-
quam Leo rugiens, quærens aſſiduè quem de-
3 uoret. Potiſſimum autem Atheiſmus fouent
mala quorundam exempla, concinnantium &
iactantium voluntariam paupertatem, obedien-
tiam, humilitatem & charitatem: qui tamen
ſunt penitus extra humilitatem, charitatem,
prorſus ambitioſi, inuidi, & auari, opibus ef-
fluunt, ſectantur proprias commoditates, vt
nedum venter, ſed ipſimet toti ſint Deus ſibi.
Siquidem ſub hypocriſi eleemoſynas pauperi-
bus deſtinatas atque deſtinandas, in ſe detor-
quent. Sic vt illorum vita, in deriſum religio-
nis detorta, etiam, iudicioſiores, & debiliores
ideò in Atheiſmum præcipitarit. Hanc autem
erroris vtrimque amentiam, quandoque refor-
mabit S. Spiritus, qui ſolus poteſt inteſtinas
ſordes ab Eccleſia ſua abſtergere, & euertere.
4 Denique Atheiſmum confirmauit, intrans in
maleuolam iſtam animam ipſa Scriptura, quæ
aliàs mouere deberet ad filialem erga Deum
obedientiam, & amorem debitum, obliquo
ſenſu abripitur. Argumentantur enim primum
disjunctiuè; ac mox inde copulatiuè conclu-
5 dunt pro Atheiſmo. Aiunt nempe, Biblia pro-
fitentur vnicum, atque æternum numen omni-
potens, & immutabile. Igitur vel Chronica
Bibliorum, ſunt meræ Ebræorum fabulæ; vel
numen, quod hodiè Chriſtiani adorant, vel Tur-
cæ, eſt longè aliud à Iudæorum Deo. Nam ſi ar-
borem à fructibus, & hominem ab operibus, co-
gnoſcere ſit æquiuocum etiam numen, quod
Chriſtiani cum Turcis, vnà cum Iudæis vni-
cum, iugiter immortale perſeuerans adorant &
credunt, à ſuis operibus, ſeque dignis cognoſ-
cendum, atque credendum erit. Etenim quot-
quot hoſtes olim in populum Iſraëlis irruiſſe
leguntur: pauco fuere numero ſtrati, conſter-
natiſque terrore animis, mutuaque cæde ſunt in-
terfecti. Quantumuis eorundem caſtra, inſtar
locuſtarum numeroſa, & Cameli eorundem in-
numerabiles, tanquam arena litoris: attamen
panico terrore vlulantes aufugiunt à ter centum
buccinantibus Ebreis: ſeſeque ſubinde mutuo
trucidant gladio, ſic vt non fuerit ſuperſtes, qui
vniuerſam illam ſtragem domi denunciaret.
Imò cura pugnantium, opem, vnicus Angelus
180. millia vnicoque gladio morte peremit.
Etenim ſi vera ſint, quæ ibidem leguntur, &
coluntur: ſitque hodie, idem quod olim, & æ-
què potens numen? deberet Chriſtianos (iam
ſuos) æquè potenter iuuare contra ſuos hoſtes,
quibus obſidentur, & ſubjugantur indies. Ceſ-
ſat namque hodie publica Idololatria, olim in
depreſſionis cauſam accuſata: agiturque hodie
cauſa ipſius numinis: ſi eiuſdem ſponſa Eccle-
ſia, & Sacramenta ſui corporis vituperosè con-
culcentur, iugeque Sacrificium ſuſpenditur, at-
que magno opprobrio irridetur. Quorum am-
borum disjunctiuum vtut ſumatur, ſaltem con-
uincit, antiquum iſtud numen defeciſſe modo,
in eſſe, & poteſtate, nouumque, vel quod mo-
do adorant Chriſtiani (quorum tam numinum
quàm credentium ſunt toto orbe magna diſſi-
dia, ſe inuicem hoſtiliter demolientia) non ſit
æquè potens, vel æquè benignum ſuis fidelibus,
atque fuit priſtinum ſuo olim Iſraëli: quoniam
hodie amplius non apparent Angeli, gladij: nec
amplius mutua ſeſe trucidant cæde ingentia ca-
ſtra. Vt neque territi ejulando aufugiunt à Chri-
ſtianis armatis, in curribus, equitatu, & ma-
chinis igneis: concluduntque hinc Athei no-
ſtri, decepens viuere, quotquot immortale, &
omnipotens, id eſt, numen credunt. Atque inde
ſubſequenter vlterius rectè inferunt. Si numen
aliquod tandem intercidat, vel deficiat: multo
magis mens hominum, parentibus caducis pro-
gnata. Hæc enim ſunt, quæ Chriſti populum
primò ad diuini cultus negligentiam, ac tan-
dem ad apiſticum Atheiſmum abducunt: poſt-
quam diabolus animaduertit Idololatriam, at-
que deaſtrorum multiplicitatem, apud iudicio-
ſos, tanquam laxa ac friuola ſperni media, qui-
bus populum in ſuum alliciat hamum: ſubti-
lius hoc rete Atheiſmi ſparſit, numeroſiorem-
que prædam colligit. Quem Atheiſmum futu-
rum, Deus prædixit per Prophetas ſeruos ſuos.
Dixit inſipiens in corde ſuo, Non eſt Deus. Cor- 6
rupti ſunt Athei, *& abominabiles facti ſunt in ini-*
quitatibus: non eſt qui faciat bonum. Deus de Cœlo
proſpexit ſuper filios hominum, vt videret, ſi eſt
intelligens, aut requirens Deum. Dixit nempe
Atheus in corde ſuo. Si viderem Deum, Ange-
lum, vel cacodæmonem, imò, vel ſpiritum ho-
minis: crederem vtique illos eſſe. Sed nolo cre-
dere, quæ non video, vel audio, quæque mihi in-
ſueta, ideoque incredibilia videntur. Sed ſen-
tio cum Ariſtotele, quod omnis ſcientia, om-
niſque doctrina intellectiua, tantum è præexſi-
ſtente ſenſuum cognitione fiat. Cui reſpondet
diabolus. Bonum eſt ſe ſic manere. Et dicit
Deus. Qui enim videre ad hoc optat, vt crede-
re poſſit, iam eſt peccati reus. In animam autem
peccati ream, non intrat Spiritus veritatis; at-
que idcirco non conuenit, quod videas, quæ
videre optas, vt credas. Nec eſt enim pecca-
tum medium pro acquiſitione fidei. Blaſphe-
mum atque impium eſt iudicium, negaſſe Deum,
vel Diabolum: eo quod ipſi non ſit permiſſum
vidiſſe alterutrum, quorum neuter eſt viſibilis,
niſi in forma arrepta. Curioſum denique, ac 7
puerile eſt argumentum? Non præſtat Deus
Chriſtianis hodie, quæ olim præſtitit quando-
que Iudæis: ergo non eſt idem qui olim, vel
minutus eſt à priſtina poteſtate. Siquidem res,
non tam à poſſe, quàm à velle diuino, mutantur.
Cur autem non velit modò, quæ olim voluit,
noſtrum non eſt, à Deo, ſui arbitrij rationem
percontari. Stultumque ideo argumentum,

Non facit modò Deus, quæ olim: ergo non
poteſt. Exiguus erat populus Hebræus, ex quo
Chriſtus ſurgere debebat, eratque hoſtibus po-
pulus ille vndequaque cinctus, quique niſi bra-
chio Dei extento, continuoque velut ſuffultus
miraculo, mox in rapinam victori ceſſiſſet an-
nihilatus. Vnde tamen Meſſiam ſurgere decre-
tum erat. Sed Chriſtianorum longè alia ſors eſt,
& lex. Populus enim Iſraëliticus in duritia cor-
dia, gratiam Dei ab affluentia opum, prolium,
fœcunditate fructuum, eorumque pacifica poſ-
ſeſſione metiebatur. Nos autem nouimus, ne-
ceſſaria fore ſcandala in Eccleſia, tribulationes
quoque vme magnas: non condignas tamen
exſpectationibus venturi ſæculi. Itemque Deo
ſic placitum, vt propter iniuſtitiam transferan-
tur regna de gente in gentem. Atque ad oſten-
dendum, eundem eſſe Deum Chriſtianorum,
qui fuit olim Ebræorum: nam retrò ad Chro-
nica ſcripta non eſt recurrendum: apud quos,
nec Biblia ipſa, ſunt alicuius fidei. Colliſum eſt
Atheorum argumentum. Cum eorum intelle-
ctus admittat, quod non per ſenſus exterius ſit
introductum. Tota illorum fides eſt ex ſcien-
tia: ſcientia verò fundatur in præſenti ſenſibili,
præterita obſeruatione, & abnegatione hiſtoria-
rum, atque ſucceſſione ætatum. Alioqui nam-
que non minor deberet eſſe Sacrorum, quàm
profanorum Scriptorum authoritas. Imò A-
theorum omnis ſcientia deſcendit ad oculos,
ad viſum, numeros, lineas, figuras, tonos, pon-
dera, motus, odores, tactus, attactus, & guſtus,
Id eſt, totum pendet ex initio brutali, ſuntque
inepti ad intelligendum, quæ ſuperant ſen-
ſum. Id eſt enim, cur ſe excludant è mundo
intelligibili, & calcitrant contra lapidem Angu-
larem. At ſaltem fateotur ſe videre & ſcire, quæ
8 neſciunt. Quod contingit in Theoricis plane-
tarum. Aſt vtinam demetiantur Athei mundi
ambitum, Saturni inquam realem diſtantiam à
nobis. Fatebuntur namque eo ipſo, etiam no-
lentes, tot millenorum milliarium diſtantiam,
quod ipſe illorum intellectus contradicet viſis
dimenſionibus. Vel neceſſariò ſe inclinabunt ad
fatendum triplicatum Saturni circuitum, reſpe-
ctu ſuæ diametri, non potuiſſe ex ſe, aut ſua
ſponte ſurrexiſſe: quin potius aliquem eſſe ho-
rum Authorem infinitæ poteſtatis, ſapientiæ,
magnitudinis, adeoque etiam durationis, &c.
Sin verò putet Atheus, tam incomprehenſibilis
magnitudinis orbes, tamque regularem viciſſi-
tudinum conſtantiam, ſua ſponte, ab æterno ſic
fuiſſe: ſaltem illius æternitatis infinitæ perpe-
tuitas, legem quandam, ordinem, atque ordi-
natam gubernationem ſequi debet, quæ aliquod
ens præſidens, ſempiternum duratione, ma-
gnum, atque potens requirebat. Miſerrimi er-
go ſunt, qui per abnegationem vniuerſorum,
excludunt fidem, & fidei merita. Etenim con-
ſideremus orbem terræ veſtitum aquis: vel lo-
cum illum, abſque terra & aqua, vt omne om-
nia ſuopte impetu cadunt centrum verſus. Adeò
vt ſi duo homines ibidem, eſſent, ab Oriente
ſcilicet & Occidente, hi pedibus ſeſe contin-
gerent; & capitibus ſurſum adſpicerent, pro
vt hodie nos & Antipodes. Hoc inquam cre-
dit Atheus, quanquam non ipſi ſuggeſſerit
ſenſus. Corpora enim grauia docent quidem
propenſionem ſuam decidendi deorſum: At
cœlum vndique ſurſum eſſe, reſpectu vnius
centri, hancque centri eſſe proprietatem, cui non
eſt ſimilis altera, nec tamen illam Atheus vidit:
aſt nihilominus credit: imò quidcunque vn-
quam fabricet, contrarium ſemper inuenit, &
abſque illa centri proprietate credit inquam
vnicam eiuſmodi naturalem proprietatem in
vniuerſo centro: ſed non inuenitur vſpiam au-
thricem eius cauſam, aut illi ſimilem in mini-
mo, eamque mavult per infidelitatem à ſe ex-
cludere. Aſt ſaltem ſi Deus non ſit, nec vbique
præſens, & omnia dans omnibus, perinde eſſet,
ſi cuncta confunderentur, ſurſum deorſum cade-
rent, grauia deorſum, vel ſurſum ruerent, peri-
rent plantæ & belluæ, vel non. Ergo conſtantia
ordinis & perſeuerantia ſpecierum, requirunt
de neceſſitate aliquod ens primitiuum ſnotale,
vndè incepere, ſunt, ſiluque continuato propa-
gant, quodque cuncta ſuo nutu gubernat, datque
continuitatis conſtantiam, ac ſucceſſionem, ne
cuncta corruant, & confusè commiſceantur.
Vniuerſalem nimirum curam gerit, cuſtoditque
res in ſuo eſſe. Conſideret denique Atheus,
fluxum & refluxum aquæ. Quod nulla ſcilicet
aqua adſcendat ſponte: attamen aqua maris,
tam in fluxu, quàm refluxu maris adſcendat
ſemper. Credit hoc quia videt; ſed eius cauſam
non credit, quia non videt; nec eius ſcientia
intrauit per ſenſum. Quippe quæ ſenſibus con-
tradicit. At ſaltem credere deberet, iſta contin-
gere per cauſam, quanquam eandem non noue-
rit, per quam tamen res quæque hauſit eiuſmo-
di proprietatem Nam etſi ſpecies ſingulæ ab
æterno haberent ſeminum, & donorum huiuſ-
modi poteſtatem. Nihilominus in vniuerſo non
eſt aliqua vniuerſalis proprietas, quæ ad ſingu-
la reſpiciat, vt ſint ordinata cognoſcatque ſingu-
la nouiter orta aut oriunda, niſi ſit extra, &
præter naturam ſingulorum. Alioquin eſſent
innumeræ Deitates, quæ olim: atque inſuper eſ-
ſent continuæ diuiſiones atque ſpecierum diſſo-
lutiones. Negat enim Atheus, credere, quæ non
cognoſcit per ſenſum. Aquam verò cernit humi-
dam, at non cognoſcit, quid ſit humidũ in aqua,
aut cur ſit humida. Credit itaque, quod non co-
gnoſcit, quodque non penetrat. Id eſt tanquam
beſtia. Nec enim ſcientia humana, ſe eriget vn-
quam ſupra limites, niſi illuminetur à lumine,
quod Atheus excludit, ſolaque cõceptus ſui con-
templatione cuncta definit, quia cuncta ad ſe
vbique reflectit. Totus ſcilicet carnalis, & va-
nus, quamdiu credit intellectum, ſenſuali ſub-
iecto oriundum. Quicquid enim per conſe- 9
quentias, numeros, figuras, proportiones, &
adæquationes percipitur, eſt mendax; quotica
eadem intellecta præfert, vel æquat intellectua-
libus per fidem & reuelationem. Quid ſi Ma-
theſis abſtrahat ab objectis realibus, & ſenſa-
tis omnibus, & tamen creduntur. Cur diffici-
lius erit credere non viſa, modo reuelata ſine
ab Ente, quod actibus tranſcendentalibus,
oſtendit pleniorem mereri fidem? Si Atheus 10
hiſtoriis profanis aſſentiatur; cur non etiam Sa-
cris? Moſes enim multis claruit miraculis à to-
to Iſraële cognitis, hiſtoriam ſcribit creari mun-
di, progeniem hominum ſucceſſiuam; deinque
per Abrahamum dilatauit, eductionem Iſraël
è ſeruitute, Legem denique præſcriptam diui-
nitùs tradit, multis miraculis confirmatam,
ante populum infidelem. Viſis nimirum in
conſpectu populi, centeni mille, coætanei. Scri-

ptis Moſis ſubſignarunt filij & nepotes, dein confirmatis ſcilicet per Auos traditionibus. Idque per cuncta ſæcula ſubſequentia indubiè creditum. Illaque Gentiles traduci ſolicitè curarunt, & miraculosè quidem Septuaginta duo tranſtulerunt, abſque vlla verborum diſſonantia. Hactenus autem tam Iudæi & Chriſtiani, quàm hoſtes horum fidem dedere Sacris.
11 Per Prophetas demum leguntur prædicta multis ſæculis, antequam ab hiſtoriis profanis poſtmodum probentur eueniſſe. Abrahamo enim diuinitùs pollicitum fuit, quod Meſſias è ſtirpe ſua ſurgeret. Idem Melchiſedech ipſi prædixit, & nouum ſacrificium panis atque vini illi idcircò obtulit, qui è lumbis eius quandoque propagando egrederetur. Nuſquam autem offertur Sacrificium, niſi ſoli Deo. Poſtmodum, in diuiſione terræ promiſſionis, erat Bethlehem, ſiue domus panis. Inde nempe naſciturum ex Virgine Meſſiam prædixerant Prophetæ. Gentiles quoque viderunt, de Cœlo deſcendere panem, qui caſtra Madian deſtrueret; & Devs Gedeon dictus fuit, quem tamen nondum Gedeon pro Deo agnouerat. Hunc quoque Meſſiam Dauid, dein è ſtirpe ſua naſciturum prænouit diuinitus, eumque idcirco Dominum ſuum, ſiue Devm nominauit, & futurum ſacerdotem iuxta ordinem Melchiſedech: in pane ſcilicet, ac vino, diuini flaminis inſpiratione prædixit. Hunc Devm, ſtellam è Iacob prædixit Balaam, quàm poſtmodum didicerunt Magi ab Eoo venientes, naſci debere in Bethlehem, ſiue domo panis, eiuſque ſtellam præeuntem viderunt, cuius monitu ab extremo ortu venerant, vt adorarent puerum, qui ſolus eſt adorabilis. Etenim qui illos de ſtellæ ſignificatione prædocuit, potuiſſet locum deſignare, in quo puer eſſet natus, quem tam remoto itinere quærebant: niſi ſtatuiſſet id è ſcriptis Prophetarum eruendum, in honorem Dei, & populi doctrinam. Ergo ſi qua fides ſacræ hiſtoriæ: ea conuincit, eſſe Deum vnum; Gentium Deos eſſe dæmonia. Hunc Deum Meſſiam, filium ſuum, ex Abrahamo tandem ſuſcitatum iri, abſque voluntate viri, ex ſola Virgine, eſſe panem Angelorum, qui de Cœlo deſcendit, qui ſaluandos ſaluat gratis. Cumque Intellectus humanus hæc myſteria nequeat comprehendere multóque minus per ſenſuum adiutorium, præuidere: Ideò neceſſum eſt, Intellectum trahere in obſequium fidei, quam ex ſe nullatenus concipere poteſt. Quia cum is ſit limitatæ potentiæ, & fides profundæ vbique obſcuritatis: nequit Intellectus comprehendere infinitum durationis terminum, ſiue animæ ſuæ immortalitatem. Itaque tandem conceſſis, creditiſque ſacris, ſaltem per modum Chronicorum, elucet eò ipſo Deus vnus, æternus, immutabilis, immortalis, infinitus, omnipotens, Bonus, Verus, Sapiens, Creator, Author, Suſtentator, Gubernator, & vita rerum. Conceſſo demum hoc Numine, concluduut argumenta
12 Sancti Auguſtini pro immortalitate animæ, & concedenda eſt vita æterna, æternus ignis, gaudium, pæna, luctus etiam interminabilis. Suntque Angeli, Cacodæmones, Pythoniſſæ, ſiue diaboli mancipia. Horum autem deſunt cóceptus intellectui, qui è ſolis tantùm ſapit ſenſibus, iuxta Ariſtotelem: Deſuntque verba linguæ, deficiunt & Idiomatibus ſermones poſitiui, vt explicarent, quæ auris nondum audiuit, nec Intellectus potuit capere, quod in cor hominis nondum deſcendit: quodque in ſe eſt indemonſtrabile per diſciplinam ſenſuum, & intellectualem. Nam fides, fidei meritum, & exſpectatio iuſtorum, ſuperant omnem ſenſum, & quicquid per intellectum concipi vnquam poteſt. Porrò ſi mens eſt immortalis, & fruitura 13
gaudio æterno, ſeparata per mortem à ſuo corpore mortali exſiſtit, & viuit reuera. Ergo non generatur à corpore, quod in ſe cum omni ſua diſpoſitione, eſt caducū mortale, & cadauer, quotidianis, & quibuſlibet viciſſitudinū impotentiitatibus obnoxiū. Ergò mens eſt ſubſtantia immortalis, vita, de natura luminis æterni, inextinguibilis. Ideoque nec generatur, aut prouenit ab homine, parente, aut ſemine caduco. Multò minus ſurgit, aut producitur à ſe ipſa: ſed ab initio aliquo æterno, quod in ſe eſt vita, lux æterna, infinita, non alterabilis aut extinguibilis. Verba autem hæc ſunt fidei, & reuelationes huius lucis æternæ, ideoque in æternum vera ſunt. Carnalis autem homo non percipit ea, quæ ſunt Dei; idemque ſapientia eius eſt ſtultitia apud Deum, qui eſt ordo, integritas, eſſentia, Pater luminum, rerumque omnium cauſa totalis, independens, abſoluta, abſtracta. Cui idcirco debetur omnis honor, ab omni creato. Creauit autem non ſolùm ſubſtantiam Mentis, vt ſit lumen ſubſtantiale, ad ſimilitudinem ſiue imaginem ſui: ſed etiam fecit animatorum lumina viuentia vniuerſa. Quæ quidem non ſubſiſterent extra ſuum concretum in abſtracto: ideo & peritura, cum morte eorundem. Idemque nec ſubſtantiæ, licet ſubſtantiales, ſiue per modum ſpirituum ſubſtantia. Nec porro etiam de numero accidentium, prout alibi tractatu de origine formarum demonſtraui. Vita ergo belluina eſt ex lumine vitali, viuente & creatura inter ſubſtantiam & accidens neutra. Quæ enim neutralitas, Scholis hactenus ignorata, data eſt ab etymo Patris luminum. Ita quidem, vt nedum faciat adurentem lucem Solis, ſplendoremque nitedulæ: ſed & omnium omninò animatorum animas, quarum ipſe ſolus vult manere vſque conditor & herus.

NEXVS SENSITIVÆ ET MENTIS.

1 *A & ω.*
2 *Corpus eſt cadauer nihili, citra mentem.*
3 *Phyſica authoris longè remota ab Ariſtotelis traditis.*
4 *Oſtendit veritatem hanc Intellectus Adamicus.*
5 *Per Orationem abſtractionis Mens explicari deberet.*
6 *Narrat Author ſuas profeſſiones quinque.*
7 *Ex quinto educit quinque concluſiones.*
8 *Connexum mentis tanquam nuclei, in ſenſitiua tanquam putamine.*
9 *Defectus ex anima ſenſitiua.*
10 *Obiectio, Contra peccatum & meritum.*
11 *Reſponſio ad præfata argumenta.*
12 *Per exemplum Solis.*
13 *Corrupta natura, perpetuo gratiæ auxilio eget.*

14. *Mens*

14 *Mens quatenus Dei Imago, nititur aliquid velut è nihile creare.*

15 *Differentia conceptuum admirandorum in granida.*

1 PRæmissa iam quæ ſuperius pro immortalitate aoimæ ſcripſi, deinceps pro animæ cognitione, ad Dominum meum Ieſum tedeo, qui ſolus paternæ ſapientiæ principium, intermi-nana, finis α & ω, ſiue ſcopus voicua, in quem tota omnium intellectionum claritas eſt, & terminari debet. Cognita oamque meoria im-mortalitate, anima ſibi debet inooteſcere, quan-tum poteſt. Siquidem cum anima corporis cla-
2 uo Rectiia aſſideat. Nil ſanè in corpore (oiſi cum Anatome ſola, ſpectem cadauera) operæ dignum eaaminari poteſt, abſque vitæ ſiue ani-mæ cogiutione. Enim-verò multoties mecum iodignarus ſum, velle concipete res externas & alienas? atque interim neſciri, quis ſim ille, qui eatta & ſublimia contemplari audeo. Non-dum intellecta eoio imagine, quam mens præ ſe, fert, nec quis, qualis, quantuſve ſit in-tellectus. Atque tandem, nec quomodo for-
3 metor actus intellectualis. Quapropter mecum ſtatui, longè aliam animæ cognitionem tra-dendam Chriſtianis, quàm quæ hactenus à Gentilium Scholis eſt edocta. Quantum enim verbis explicari poteſt: tantudem quoque Sa-cra tradunt. Ac reliquum exercitando acqui-aitur gratis, per ipſam gratiam: oec alium mens doctorem admittit, quàm illum, qui ſolus Pater atqoe magiſter vocari præcepit. Quia te-nera omnis doctrina, quæ è præexſiſtente ſenſuum cognitione hauritur, procedit ab ani-ma ſenſitiua, carnali, ſiue terrena (quamque ideo Apoſtolus Diabolicam vocat) illuminata quidem, at non ab ipſamet Mente: quæ ſcili-cet dumtaxat optat illuminari à ſoi initio, quod eſt ſupra naturam, & noo à ſenſuum obſerua-
4 tione. Quorſum ſpectat ſtatus, iotelligendi in Adamo, ante ſuſceptam doctrinam ſenſuum. Nouerat quippe eſſentias, & nomina animan-tum: quia Mens, in diuina ſui imagine, hæc intos contemplabatur dum volebat, ipſoque aſ-pectu eadem memorabat. Sed poſtquam ani-ma ſenſitiua ſubnata eſt, in quam Mens obuo-luta immortalis, huius ſuſcepit vicariatum ſola ſenſitiua, vix autem ab inde ſoporata meos eapergiſcitur: ſaltem non apertius aut viua-cius, quàm dum mentali orationi iocumbit: ſi-ue id ſit, quod interim de ſe diſjiciat frenos ſenſitiuæ, vel demum quod Deus in ſolo ſpiri-tu adorari poſtulans, ſuas vocat delicias collo-qui cum filiis hominum. Equidem oratio ſilen-
5 tij, profundæque humilitatis intellectualis, alium, quàm iam me ſenem, ignatumque Me-dicum poſtulabat: Sed cum mentis phyſicam ea-plicatiooem ſuſceperim: ſitque mentis eſſentia, quidditas, & oatura phyſica, planè ſpiritualis, atque reſpiciens ſui initium immediatum, & ſupernaturale: debui omnino mentis doctrinam edere, & explicare per eius exercitia, vt homo ab operibus prodatur. Itaque veoiam rogo, & meteor, ſi non pro rei dignitate rem declaraue-to. Supplebit diuina bonitas meos defectus per alium me digniorem. Antequam autem progre-diar, ſciat Lector, quod hactenus Scriptorem non inuenerim, qui de penitiori mentis vacuo fundo, & fabrica ſiue de creatione idearum en-titate, veritate, aut quidditate aliquid cogita-uerit: ſed potius huiuſmodi doctrinam, velut anomalam, ignotam, atque deſperatam, ſola-que admiratione, in ſummum tenebricoſum ſu-blatam, à tergo ſuſpenderunt, nec amplius te-tro, vt neque introſpeacte. Primum enim meos 6
errores putando commiſſos, detegam; ac cir-cumſtantias narrabo, quæ me quandoque fe-fellere. Sciebam enim inprimis ex fide eſſe no-bis Mentem immortalem, excedeotem ideo quaſlibet naturæ poteſtates. Quippe quæ à DEO immediatè Adamo inſpirata fuit; eadem quoque hodie fœtui ab eodem Principe, vitæ ioſpicatur. Vtpote in qua Regnum DEI ſedem ſuam ex beneplacito ſtabiliuit, & hactenus *il-luminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, ſuiſque Deitatis charismatibus lo-cupletauit, præſentiaque ſui, cacodæmonem eaclusit. Pro qua nimirum Mente, mori di-gnatus eſt: noo autem pro Angelo lapſo. Scie-bam ſecundò, ea naturæ cognitione, Bruta ha-bere animas, plus minuſve prudentes, & ſaga-ces: caducas tamen omnes, atque in nihilum properantes: eaſque perire, non ſecus atque flatum. Lumen candelæ extinguitur, & io ni-hilum abit. Ideoque belluarum animas, non eſſe proprij nominis ſubſtantias ſpirituales: ſed lumina tantùm viuentia vitalia animantarorum. Quæ attamen à ſolo Deo Patre creantur, diſ-penſanturque iuxta eaigentiam ſeminalium diſ-poſitionum. Sciebam tertiò, quod omnis anima caduca atque ſenſitiua, à ſeminibus occaſiona-liter & diſpoſitiuè tantùm emanaret: Ideoque nil ſimilitudinis aut vnitatis ſortiretur cum Mente humana. Nam etſi à Deo creatæ ambæ: non ſecus tamen dirimerentur ambæ, quàm ſicut eos caducum, ab immortali deinceps. Vel ſi-cut lumen per exſufflationem interiturum, à ſub-ſtantia quæ eſſet Deitatis lucens imago. Sciebam quartò, Quòd in ſemine humano ſubeſſent diſ-poſitiones, & ſpes, ad eiuſmodi animam ca-ducam: noo minus quàm io ſemine canino, ad viuentem catulum. Sciebam quintò, Animam ſenſitiuam (prout de vita longa, tractatu de introitu mortis in naturam humanum probaui) io nobis ſubortam à peccato, atque permane-re naturaliter, deioceps, per ſucceſſiuam ſe-xuum copulam: oec Mentem immortalem à natura, homine, vlliſue mediis naturalibus fie-ri poſſe. 1. Eo quod eſſet ſubſtantia. 2. Quod- 7
que eſſet permanens, ideoque. 3. Quod ab en-te perituro nequaquam fieri poſſet. 4. Quod Mens idcirco è nihilo fieri debeat, per modum omnium ſubſtantiarum, abſque auxilio naturæ cooperantis. 5. Quodque propterea ſenſitiua, ante peccatum non fuerit in nobis, vt neque neceſſaria. Sciebam denique Sexto, Quod à 8
tranſgreſſione deinceps, Mens eſſet alligata ani-mæ ſenſitiuæ. Eò quod in corpore, morti ob-noxio, nil eſſet Menti propinquius, magiſque affine in quo ſederet. Quodque ea propter in lucido illo, vitalique initio, ceu diuerſorio ſeſe demerſiſſet Mens, diuinituſque annexa fuiſſet vſque io vitæ periodum. Coortitus enim ſum 9
ideo tot Amentias, fallacias, defectus, errores, hominumque perfidias, imo & cunctas inſa-nias, quæ omnem penitus Mentis vſum dene-garent, eiuſque totalem abſentiam potiùs, quàm præſentiam ſuſpicari facerent. Cognoui ſepti-

T a mo,

mo, Animam mortalem à lapſu deinceps, ita
Mentem ſuo obtenebrare hoſpitio, eamque
cooperire deſidem, atque velut ſoporantem
detinere: vt nedum actiones tegeret corpo-
rales: ſed ita plerumque ipſam Mentis præ-
ſentiam obfuſcaret, vt nil prorſus expeditè
hac vita, quaſi non amplius ſui iuris eſſet, age-
re queat. *Lex enim eſt in membris noſtris, re-*
pugnans legi Mentis noſtræ. Tandem contro-
uerſam inquietudinem ſubnatam ſenſi: quæ li-
bertatem ac grauamen peccandi nitebatur ex-
10 cuſare. Nam vtcumque Mens vitalem conti-
nuo radium (vt pote quæ nunquam feriatur,
laſſatur, dormitue) de ſe ſpiret, in ſui vicariam
ſenſitiuam, nihilominus videbatur ſuis adeo
facultatibus ſerua animæ caducæ, quod impo-
tens ſit ſuo intellectu liberè frui: ſed inſanum
ſenſitiuæ lubitum concedere. Quapropter fa-
cile morborum ſqualloribus ſeductus, pronus
deſcendi, quod cernerem ſerpentes, atque
ſimplicia quædam, imò etiam domeſtica no-
bis excrementa, alterare omnimodò vſum
Mentis: Poteſtates verò harumque functio-
nes, prorſus conculcatas, & amentes, euade-
re, fierique beſtiis longè calamitoſiores, nos
in tanta majeſtate, ſub imagine diuinitatis con-
ſtitutos. Incitabar enim ad hoc, Quod non vi-
deretur æquitati, aut poſſibilitati conueniens?
Eos aliquod virulentum, caducum, & Men-
tis immortalitati impar, calcitrare poſſe ima-
ginem Dei: vt omne ius atque prærogatiuam,
pro lubitu rabientis canis, amitteret: eſſet-
que infimi poteſtas, dilatata ſuper excellentiam
entis, deinceps duratione infiniti: Videbatur
namque debere eſſe impaſſibile à caduco: quic-
quid per ſe eſſet immortale. Quinimo Mens
Prudentis obſidetur plerumque à ſtultitia: quod
quilibet ferè ſuo laboret vertiginis puncto. Ir-
retitur namque quicumque amat, quod non eſt
amabile, & qui inter amabilia non ſeruat pro-
portionem adæquationis: iam in hoc adſpi-
cit plauſibilia, vt placita, cum effectu demen-
tiæ. Sic enim Eua aſpexit pomum, vt pul-
chrum, ideoque vt placitum. *Statim tulit illud*
11 *& comedit.* Idque tam eſt ſolitum, vt Sacra di-
cant, *Stultorum infinitum eſſe numerum.* In has
enim errorum fallacias præceps iui, quod ad-
huc neſcirem, quæ eſſet combinationis Men-
tis, & animæ ſenſitiuæ neceſſitudo; atque vin-
culum. Enim verò, quia Mens connexa erat
iam animæ mortali, ſtabat huic, iure hoſpitij,
alligata. Adeo, quod etſi Mens ex ſe eſſet im-
paſſibilis: attamen quia, coniugali vnitatis vin-
culo, atque toro, ambæ ſimul erant combina-
tæ: ſic vt anima mortalis, Mentis immorta-
lis ſola frueretur vita: neceſſum fuit penitus,
quod quoties anima immortalis pateretur quic-
quam à rebus caducis, noxiis aut ſibi hoſti-
libus: idipſum coniugij parilitate, vnitate con-
iugali, & ſociali hoſpitalitatis iure, ipſa quo-
que Mens etſi immortalis, conſecutiuè quo-
que pateretur. Non quidem quod propterea
caduca, vim ſortirentur ſuper ens immorta-
le, ſibi ſupereminens, & fori alieni: Sed vo-
luit Deus ſic mentem pati, quatenus hoſpitij
incommoditatibus impeditam, ſuæ amplitu-
dinis libertate orbaretur, auſcultaretque angu-
ſtiis, atque anxietatibus ſui domicilij. Etenim
vita immortalis Mentis communicatur animæ
caducæ, ſedi atque hoſpitio. Quæ vitæ ta-
men, (vt alioquin omne recipiens per mo-
dum, & capacitatem recipientis, recipitur)
caduca fit in connexo, ſiue in lumine caduco.
Quæque ideo à caducis concolcari poteſt, vt
penitus vita exſuffletur. Ac tum Mens ſuo pri-
uata hoſpitio, non quidem extinguitur, vel
annihilatur: ſed recedere cogitur, propter diſ-
ligationem & annihilationem ſyndeſmi. Quic-
quid ergo Mens ſubter vitam pati videtur,
ſoſpes quidem ipſa manet: at non liberè ſua
munia exercet: quia ſenſatio eſt in medio vin-
culi. Siquidem conſtans conſideraui lumen 12
Solis, maritatum ſplendori nitedulæ: ſic vt ex
vtroque vnicum micaret. Ambo enim con-
nexionis lumina, in nobis, non eſſe quidem
lucentia lumina: ſed viuentia ac planè vitalia.
Vnum nimirum cæleſte, ac conſtans: alterum
verò vermiculare. Tum denique finxi, Nite-
dulæ lumen maculatum, ſeu tinctum. Siue
enim id proprio contingeret errore: ſiua de-
mum, quod cortex illi tinctus obtenderetur:
Saltem lumen ſolare, quod perpetuò ſibi con-
ſtat quatenus tincto iam lumini nupſiſſet, trans-
lucens per nitedulæ lumen, eiuſdem labem at-
que tincturam velut aſſumit, ac velut patitur,
non quidem quod Sol patiatur, ſed ipſius dum-
taxat lumen: quod actiones vitales edit, iuxta
deturbatos nitedulæ colores. Extinctoque tan-
dem nitedulæ, lumine, ſolare lumen perdit con-
iugem, & abit in primum ſus fontem, vt de præ-
ſtitis muniis rationem det. Sic nempe mens to-
lerat inuita omnes inſanias ſenſitiuæ, quas car-
nis ſordes illi obtrudunt: claromque intellectus
iubar, nequiens penetrare ſordes, peſſumdatur.
Etiamſi in ſui radice ſit penitus impaſſibile. 13
Quod autem iam de vita dictum eſt, id ipſum
de aliis Mentis functionibus eſt interpretatum.
Certum interim ac manifeſtum, quod ſenſiti-
ua vt mentis ſedes: ita eiuſdem immediata pe-
diſſequa. Cui cum ſit delatum regimen à lapſu
deinceps: ideo in ſe transformit per indebitam
aſſuetudinem, omnem mentis energiam, Non
ſecus ac quis manu ſiniſtra panem ſcindere aſ-
ſuetus, vix poteſt dextera eundem diuidere.
Itaque mens ordinario aſſueta conſentit, quæ-
cunque compartrici patino vitæ radio, anima
ſenſitiua brutalis, amplitudine ſuæ libertatis &
conſuetudinis licentia, patrat. Quapropter in
omnibus & per omnia huius peregrinationis
itinera, egemus auxiliis gratiæ diuinæ, pro qui-
bus ſæpè indies orandum: Ne inducamur in
hoſpitij noſtri tentationes. Quod diſtinctius
patet, vbi mens operatur, diſtinctis planè palæ-
ſtris, ab anima ſenſitiua procul diſſitis, Quorſum
primò conſideratur vis animæ ſenſitiuæ im-
prægnatæ: quomodo nempe ope radij menta-
lis (nam vt mens eſt imago Dei: ita etiam ali-
quid ex nihilo ſoloque nutu, quandoque creare
ſatagit, creet, ſolo appetitu, verum ceraſum ex-
tra lignum. Imprimis indubium eſt, quod eiuſ- 14
modi cogitatio ſit appetitiua, vel formidans, &c.
nondum diſcurſiua, multoque minùs audiret
ſoli menti ſubdicta. Deinde ceraſum ſic produ-
ctum, eſt verum: non autem ſola ceraſi macula.
Siquidem quotannis colores mutat ſtatis circui-
tibus, quibus arbores ſuos fructus colorant. In-
de enim actio imaginantis Grauidæ manife-
ſtior fit, ſeſeque extra cenſum ſolius maculæ
extricat. Dum mulier, cernens Bruxellæ in fo-
ro aliquem capite plecti, mox parit fœtum de-
collatum,

collatom, cuius caput iuxta truncum reperiebatur. Idque alibi recitaui accidiſſe io brachij & manus amputatione: vbi tamen brachium, vel manus, ono fuere reperta. Saltem actualiter & verè operatur anima ſenſitioa in homine radio mentis illuſtrata: idenque illod non vſque adeo in brutis eſt obuium. Quodque ſi ono pluries cuntingeret, facile à criticis in ſuſpicionem pacti impliciti cum cacodæmone conticeremur. Etenim quia non ſola hæc nperator ſenſitiua; ſed radln mentis immortalis illuſtrata: Idcitcò eſt quædam creatinnis ſimilitudo, quæ ab imagine viua ſui creatoris editur: neque iiidem bruta hunc æmulantur ideo effectum. Sola oimirum paſſionis conceptione, ceraſum ex nihilo creatur in fœtu, ea parte, qua prægnans foris manom admouet dextetam, ſi dextera eſt; vel ſiniſtram, ſi ſiniſtra fuerit. En quod iſta manus ſolita ſit deferre animæ imperia. Creaturque ſimul totum ens ſeminale Ceraſi, extra ſuum lignum, & quidem perfectum: noo autem ſenſim per ætates accreſcens, prout alioquio in arbore. Vbi ceraſus poſt aliqunt aonos, ſuos edit fructus. Aſt extemplo, ceraſum in vtero, vel mus fabricatur, &c. Quæ vis fabricans requirit viſom, & inſuper pertorbatinoem, &c. vt deſignetur vis conceptua animæ: non autem diſcurſuum npus. Nec eſt enim vera iſthæc creatio. 15 Quia non fit materia noua, vel ex nihilo: ſed eſt creatio traoſmutatiua vnius in aliud, ac penè inſtantanea. Quæque dum iam io cunceptu eſt creata ente ideali, & veſtita in ſpiritu vitali matris, mox per manum deſignatur locus, quorſum deferri & depingi debeat. Cuius manus defectu, perit hauſtum ceraſi ſigillum, atqoe annihilatur creatin. Idqoe in appetitiuis. Alioqoin in geſtis formidabilibus: quippè tantò poteotioribus, non requiritur directio manus maternæ. Amputatur ſcilicet manus, vel brachium fœtus, etſi manus matris quieta manſerit, nec reperitur inter iouolocra, prout caput. Pront & dum fœtus tranſmutatur in monſtrum. Sed in beſtiis informidabilibus requiritor manus, loci deſignatrix pro fœto, vt totus immutetur. Eſtque in iſtis formidabilibus diuerſa ratio. Eo quod in vno oſteodatur ſolua actus, & to alio ens creatum. Io illo enim prætendit ablationem ſolam: in hoc autem æmulari cupit, aliquid creandn. Eſt denique in huiuſmodi iſtud vniuerſale, quod mater efficiens ooo intendat pro ſun fœtu id facere: adenque nnn in ſe, ſed io ſuo fœtu, has affigit imagines, pro lubitu manus, & non pro velle mulieris coocipientis appetibile, vel horribile. Præcedit ſed cnnceptus aliqois plauſibilis, vel timoroſus cum appetitu, vel auerſione. Sequiturque inde ſtatim appetitus cnnceptuum, cum deſiderio vel pauore. Quæ hoc loco ſic dilataui, vt imaginis diuinæ poteſtas ſimilitudinariæ creationis, nos deducat in ſimilitudinem creandi amorem diuinum in mente. Dum ipſa nempe proprio mutu, oec ſolo ſui radin in animam caducam diſperſo (prout io grauidis iam relatum eſt fieri) proprioque optato, intos totaliter in Dei amorem fertur. Ahlvtinam eò ducamur.

* * *

ASTHMA ET TVSSIS.

1 *Pori Pulmonis, & aeruerum patent, quamdiu viuitur.*
2 *A capite nil ad pulmonem depluit.*
3 *Capiti in Aſthmate malè applicari remedia.*
4 *Quis Vulcanus Corruptor.*
5 *Quo errore dulcia remedia, & Illinctus, fiat introducta.*
6 *Probatur quod dictum eſt.*
7 *Cenſus medicamentorum vſualium ordinariorumque.*
8 *Remedia Tuſſis, & Aſthmatis, neu diſtinxere.*
9 *Duplex Aſthma.*
10 *Calamitas ſexus muliebris.*
11 *Incogitantia Scholarum.*
12 *Vana tentamina.*
13 *Actiuitas vteri, in Aſthmate.*
14 *Quomodo regat & regatur Vterus.*
15 *Hoſtis in vtere.*
16 *In diſtinctione erratum.*
17 *Mulier bis patitur omnem morbum.*
18 *Subdiuiſio Aſthmatis.*
19 *Ignoratum Aſthma balteam.*
20 *Cur medici audiant, quæ audire nollent.*
21 *Hiſtoria Conſulis Aſthmatici.*
22 *Hiſtoria iuuenis nobilis venatoris.*
23 *Hiſtoria Canonici.*
24 *Hiſtoria monachi.*
25 *Hiſtoria ciuis.*
26 *Hiſtoria ſexugenarij.*
27 *Indagatio nidi in Aſthmate ſicco.*
28 *Nidus cur in Duumviratu.*
29 *Aſthma cur Epilepſia pulmonis.*
30 *Qualitas veneni Aſthmatici.*
31 *Hiſtoria Comitiſſa.*
32 *Locus veneni alius in Conſule, quàm in Venatore.*
33 *Semen & fructus Aſthmatis, quomodo differant.*
34 *Cur ſubitò invadat.*
35 *Cur Aſthma ſiccum ſit extra defluxionis ſuſpicionem.*
36 *Capiti non applicanda remedia.*
37 *Remediorum cenſus.*
38 *Notatur Paracelſi paragraphus de Aſthmate.*
39 *Remediorum dolus in quo ſit.*
40 *Propria Aſthmati remedia.*
41 *Cauſa vterini Aſthmatis ſunt per accidens.*
42 *Hiſtoria Prapoſiti.*
43 *Aſthma inter ſiccum & humidum ambigens.*
44 *Artificia Aſthma humidum cauſantia.*
45 *Aſthma humidum ab hauſtu Endemicis.*
46 *Hiſtoria Aſthmatici ſtatim ſuffocati.*
47 *Iudicium erroneum adnati Pulmonis.*
48 *Anatome malis fundata principiis, ſæpè ludicra.*
49 *Vade mers, & repentina ſuffocatio.*
50 *Notabilia circa Aſthma ſexugenarij.*
51 *Probatur ab eſitatis aoculis.*
52 *Quod iſtud Aſthma ex Spleae fuerit.*
53 *Ratio Scholarum reiicitur de mora acclivi in Aſthmatico.*
54 *Aporrhoë quadruplex.*
55 *Examen per Regulam ſuppoſiti falſi.*
56 *Subterfugium.*
57 *Conſiderationes aliquot, pro quæſtione propoſita.*

58 *Ratio per coniecturas ſumta.*
59 *Signa confirmantia.*
60 *Aſthma humidum.*
61 *Differt à comite Tuſſi.*
62 *Quibus de cauſis ſurgat.*
63 *Aſthma promiſcuum.*
64 *Remedium appropriatum tam humido, quàm ſicco.*
65 *De Tuſſi ex grauedine, ſiue Coryzza.*
66 *Cur mucus in decurſu Coryzzæ variet.*
67 *Obſeruationes aliquot.*
68 *Pro Tuſſi non deſcendere phlegma è capite ad Pulmonem.*
69 *Remediorum altiorum cenſus.*
70 *Hiſtoria ſenis ſtertentis.*
71 *Authoris opinio.*
72 *Deciſio quæſtionis qualis.*
73 *Ad probationem accurrunt ambo Cuſtodes, ſimul cum hiſtoria Laicis.*
74 *Quantum & quouſque Cauterij vſus reſpondeat.*
75 *Potuum deſiccantium applicatio.*
76 *Eclegmatum conſideratio.*
77 *Fumi ſulfurei connexio potui.*

AD Catarrhi nænias, quia tranſlatum
eſt Aſthma, ſitque affectus non co-
gnitus, & vix ſanatus hactenus. Id-
circo particulatim de Aſthmate ſcri-
bere cogor. Quorſum repetenda ſunt quædam
1 ex prædiductis. Nimirum Pulmonem poris
peruium, quandiu viuitur, non ſecus atque
neruos omnes. Quod inprimis patet in op-
ticis, ſi vno oculorum clauſo, ſpectetur pupil-
la alterius grandeſcere. Aſt in morte clauduo-
tur, quæ alioquin in viuis ſunt peruia: peritque
viſibiliter, lumen ex oculis morientium, quod
clauſis opticis ceſſet deſitque ſpiritus viſiuus
eo defluere. Hoc ipſum iam ſua ætate noue-
rat Hippocrates: ideoque corpus totum per-
2 ſpirabile & conſpirabile declarauit. Deinde iam
ſat demonſtratum reor, à capite nil decidere
in Laryngem, vel Pulmonem, quod frequen-
ter & copioſè tamen, per tuſſim exſcreatur,
adeò vt nec locus fictæ diſtillationi, vel Catar-
rho, ſit integer. Verum quicquid Tuſſis eiicit,
id fieri in cannis Pulmonis, vitio proprio. Ita-
que hactenus eſſe erratum, propter ignoran-
tiam partis mandantis, patrantis, & recipientis,
& propter materiæ, modique fiendi, incogitan-
tias. Nec mirum idcircò, & in ſanando actum
3 nihil. Quippe capiti adhibita remedia, ne fa-
ceret, neuè mitteret, vel ſponte propria, labere-
tur in pulmonem materia, quæ nunquam in ca-
pitis fuit poteſtate: At penes ipſum pulmonem
conſtanter fit. Steteruntque ideo ægroti abſ-
que medela: quod omnis medentum cura ver-
ſaretur partim circa inſons in hoc morbo ca-
put, partimque circa præcautionem atque faci-
liorem ſordium eiectionem. Non autem circa
emendationem illius Vulcani Corruptoris, qui
fabricat ex bono Pulmonis alimento, præfata
4 phlegmata. Nimirum cauſarum priorum igno-
rantia, fecit Scholas perperuò ad effectum, ac
poſterius, ſuas dirigere medendi intentiones.
5 Nam dum animaduerterent, potus & cibos re-
cta ad ſtomachum deglutiri: nil autem Pul-
monem verſus deflectere, excogitarunt dulcia,
quæ expectorationi inſeruirent, quatenus fau-
6 cium glabritiem facerent. Tum dein ſyrupos
craſſiores inuenere, vtpote quos putarunt ſen-
ſim illingendo, maiori iure ad Pulmonem pro
parte illabi. Atqui iterum oſcitanter omnia.
Nam inprimis. In hoc, capitis, ac dein ſuarum
theſion, oblitæ Scholæ ſunt. Tum denique non
conſiderarunt, quod ſi eiuſmodi eclegmata ad
pulmonem intrarent, plus anguſtiarum & mo-
leſtiarum cauſatura, quàm ipſæ ſordes ibidem
reſtagnantes & fabricatæ ſenſim. Saltem ma-
lum malo accumularent nouo. Non enim quic-
quam proficerent ibidem, niſi quod obſtipa-
tionem, multa viarum anguſtia, angerent, an-
xiamque redderent de cætero. Eo præſertim ti- 7
tulo, quod roſæ, farfara, pulmo vulpis, ſaccha-
rum, &c. nequicquam reſpondeant Indicationi
curatiuæ. Vtpote quæ oblæſæ facultatis com-
mutatricis redintegrationem dumtaxat poſtu-
lat. Quæ verò faciliorem expectorationem re-
ſpiciunt, morbum à tergo, eiuſque effectus tan-
tum adoriuntur. Cum igitur, qua parte arte-
riæ aſperæ extrema deſinunt, ſpirantque in tho-
racem, Pulmo patet: ſatis liquet, quod in Aſth-
mate eorundem pororum ſit ſtrictura. Inſuper 8
adhuc errant, quod remedia Tuſſis nequicquam
differant à remediis Aſthmatis: dum tamen am-
bo immenſum & omnifariam diſtent in radice,
& cauſis. Eſt itaque duplex Aſtma. Vnum qui- 9
dem muliebre, ex ſolo vteri regimine pendens:
alterum verò promiſcuum, vtrique ſexui com-
mune. Miſera certè vtrobique fœmina, quæ ne- 10
gotiis penè omnibus excluſa, ſimplici tamen cu-
iuſque ſpeciei morbo, non ſat luit. Eſt enim
Aſthma hoc tam frequens huic ſexui, quod om-
nem vteri Arithmum (qui permultiplex eſt)
Scholæ dicauerint vteri præfocationibus, vno-
que velut capite, ingens volumen morborum
prætereiſſe voluerint. Vidi enim frequentes, quæ
ſuave olentium odore, præter Cephalalgias, &
comminatas ſyncopes confeſtim in extremam
reſpirandi difficultatem inciderent. Alias quo-
que obſeruaui, quæ ſpirante Borea, ſtatim, vel in
hypocauſtis, Aſthmate plecterentur inſontes.
Denique & alias, quæ ex ira, nuncio triſti, potu
ſacchari, vini Hiſpanici, &c. vel etiam obiurga-
tæ, luctoſo mox Aſthmate corriperentur. Et- 11
enim Scholæ, ſemper tantùm circa actiones
corporales verſatæ, ſuoſque proin venerantur
perpetuò humores, pituitam vtrobique incuſa-
runt, depluentem ſcilicet in Pulmones. Quod
ex vtero tetri adſcenderent vapores, qui tam de
ſe, quàm aliundè è ſtomacho, ſuſcitarent conſo-
cios halitus, vndè exprimerent omnem muc-
cum expectoratum, Aſthmatis authorem. Scho-
læ enim dedere vaporibus tam noxiis ſaluum
conductum, quaqua verſus penetrandi: quorſum
nempè aëri non eſt liber tranſitus. Quod patet
in anhelitus voluntaria compreſſione, ſiue de-
tentione. Imò quanquam hęc locum tantùm 12
habeant in Aſthmate humido, eadem tamen
ignorantia non deſtiterunt, fruſtranea quælibet
tentare, per enemata, phlebotomiam, cauteria-
que, & ſolutiua, vt fictorum vaporum reuulſio-
ni ſatiſdarent, etiam in Aſthmate ſicco. Negle- 13
xerunt itaque, quod vterus, actione regiminis,
modoque penè influentiali, ad nutum iræ, triſti-
tiæ, pauoris, &c. præfatos pulmonis poros, qua in
thoracem deſinunt, obſtipet, mortis inſtar, per-
indè atque luna, ſolo adſpectu, aquis præſidet,
eo quod vteri vita atque poteſtas tota inperet
mulieri. Cui videl. proin, aliud quàm viro, men-
tum,

tum, ingenium, caro, pilus, ſanguis, &c. Iterum-
que ceſſantibus furiis, & exundationibus præ-
fati regiminis, confeſtim libera reſtituitur reſpi-
ratio, ac plerumque citra nobilem exſcreatio-
14 nem. Nec enim vterus vaporibus tenus; ſed
mero regiminis imperio, totam regit mulierem,
cum ſit peregrini hoſpitis inſtar, à corpore non
niſi alimentaliter dependens, prout viſcus ab ar-
15 bore, cui innaſcitur. Cæterùm vterus quadra vi-
uit propria, nullumque ſibi, præter animi pa-
themata, hoſtem nouit. Quapropter non ſcruti
animæ: ſed in importunum perturbationibus
animum, non ſecus atque in corpus furiendo,
ſæuit. Solæ namque perturbationes animæ, vte-
rum in diuerſos furores agitant: adeò vt nunc
in neruos, tum in inteſtina oſſa, viſcera & mem-
branas crudeliter ferociant. Cor item caputue,
ſeorſus ac mentem ſuccutiat. Vidi namque non
rarò tendines, magno cruciatu conuulſos, ſpon-
tè extra locum proſilire, miras quoque muſcu-
lorum conuulſiones, ingenti eiulatu concitaſſe,
reſoluiſſe: imò & ipſamet oſſa ſeriò diſlocaſſe.
Obſeruaui ſic quoque Apoplexias, Paralyſes,
Caducos, Icteros, Hydropes, tormina, hemicra-
niam, amentias, multamque morborum tyran-
16 nidem ex vtero proueniſſe. Quæ prout à Scho-
lis, virilibus remediis ſunt fruſtrà tentata, ne-
glecta dicam, atque ad ſolam Aſthmatis præfo-
cationem relata quodammodo: quaſi ſingulari
prærogatiua ſolum guttur vtero obediret. Mul-
ta profectò commiſeratione dignus ſexus, in
adiutorium magnarum neceſſitatum nobis da-
tus: ac quaſi proindè multiplici ærumnâ di-
17 gnus. Siquidem ſemel omnes propemodum mor-
bos patitur ex vtero, iterumque eoſdem qua-
tenus homo, duplices corruptæ naturæ pœnas;
inſons atque deuotus ſexus, per miſera indiui-
dua muliebria, tolerat. At felix ſaltem, quod
tribulationes patienter ferat atque Dei filio ha-
18 ctenus propinquior. Eſt ergo Aſthma alterum,
vtrique ſexui promiſcuum. Subdiuiditur autem
iterum Aſthma, in ſiccum & humidum, ſic ab
exteris cenſum. Steterunt hactenus cauſæ
19 Aſthmatis, eiuſque fiendi modus, in Scholis
ignoratæ. Ac conſequenter manſit inſolita Aſth-
matis ſanatio. Sit teſtis atque iudex Deus inter
me, & Humoriſtas, quantum commiſerer æ-
gros malè exceptos, ſub infauſtis inſcitiæ ob-
ſequiis: atque tandem ſpe truncos, nummo-
que emunctos miſerè deſeri. Id eſt, ſæpè delu-
di. Agitari namque fruſtraneis tentaminibus,
ſtupuere mecum, tam ignauam, opem, à tot
20 ſeculis & bibliothecis, peti. Vbi interim non
raros à vetula, vel agyrta, ſanatos vidimus. Ob-
dormiunt quia Scholæ ad querimoniam ægro-
rum. Etenim horum eiulatus audiunt quidem;
ſed cum Leuitis tranſeunt in Iericho: quodque
audire nollent, audiunt idcircò inuiti. Inſau-
ſtas nempè indies qui fieri morborum cliente-
las. At nec proindè vel vnguem à prædeceſſori-
bus recedunt, vt ſemel, de proximi vita ſibi
tradita, ſeriò penſitent. Aſtipulari enim vete-
ribus, atque cæcis ductoribus, in ignauiam ceſ-
ſit: proindè nec erubeſcunt amplius, incurabiles
decernere quotquot phlebotomo, ſolutione, ſu-
dore, clyſtere cauterio, thermis, potu acidularũ,
id eſt, vires diminuentibus, non palliauerint. De
Aſthmate autem nunc, atque primum hiſtorias
aliquot notas deſcribam. Qui autem me ſequen-
tur, eadem ſcrutabuntur melius atque felicius.

Conſul magnæ vrbis, quinquagenarius, libe- 21
ralis potator & vir fortis, de ſcala in naui, lapſus
in humeros, & occiput dudum ſyncopizauit,
rediens in ſe, per menſes octo, benè ſe habuit.
Inde febrim leuiculam paſſus, per dies aliquot
Compotationes deſerit, quia febri Aſthma il-
lum corripuit. Acceſſus ſingulari, per dies &
noctes aliquot, continuò minabantur ſtrangula-
tum. Finiunt autem, citra manifeſtam exſcrea-
tionem. Aſt nox, inſultum Aſthmatis præce-
dens, inſomnis, inquieta, cum oris ariditate,
febrili admonitione, lotij mira abundantia, ac
plerumque tribus ſeceſſibus, importuna. Se-
quenti dein manè, vnico velut inſultu, anheli-
tus, quaſi præciditur abrupto filo, humeros, reſ-
pirando vt alas attollit, vtramque manum ad le-
cti ſpondam premit, quo humeros facilius al-
tiuſque eleuet. Vultus rubet, & oculi prominent.
Sicque inſomnes aliquot dies & noctes tranſi-
git, & cum ſuffocatione inſtanti continuò lu-
ctatur. Tandem exacto paroxyſmo, rectè valet,
edit, ambulat, ſcandit, venatur, equitat & iti-
nerat. Imò nec meminit ſibi vnquam in vita 22
doluiſſe caput, aut tuſſibus obnoxium pectus.
Iuuenis annorum 24. nullo ſanitatis aut vitæ
errore contaminatus, ſtudioſus, nobilis & ve-
nationi quoque incumbens. Hinc nempè pe-
dibus curſuque velox. Hic enim Bruxellas ve-
niens, itinere trium leucarum, à cœna mode-
rata, cum ſorore, primùm corripitur Aſthmate,
totoque triduo, ſuffocationis metu, laboribus
& ſudoribus inter mortem agonizat. Mox dein
reſtituitur ſine ſputo, celerque benevalens ſuam
reperit domum. Dein toto biennio decumbere
non fuit auſus: ſed ſedens iuxta focum, totis
pernoctat annis. Etenim ſi decumbat, mox ſo-
pitum Aſthma expergiſcitur. Subindè etiam
paroxyſmus minatur, imò incipit; at non per-
git: vna quoque vice crudelius affligit, quàm
altera. Exacerbatur Lunæ ſtationibus, vt & aëris
tempeſtatibus, quas etiam ideò præſentit, atque
præſagit. Æſtate ſaltem ſæuius atque ſæpius in-
feſtat acceſſus quàm hyeme. Imò hodiè frequen-
tius atque crudelius vrget, quàm primo ſui ini-
tio. Diebus autem intercalaribus ambulat, currit,
equitat, venatur, atque cætera ſanorum munia
ſite obit: ſed noctu non audet decumbere. Mon-
tanis locis peius ſe habet, idcirco Bruxellis vix
pernoctare audet. Porrò antè paroxyſmum ali-
quot horas, ſaliua ipſi ſalſa euadit, ſentit den-
tes, ac gingiuas ſibi contrahi, inteſtina quo-
que magno mugire murmure: Dolere vtrim-
que latera: itemque copioſam, frequentem, &
aquoſam reddit vrinam: ac liquidior ipſe aluus
ſoluitur ter quaterue. Poſtremò, ſtatim velut
ſibi iniecto laqueo, Aſthma illum apprehendit,
vice ſingula, minatur præfocationem toto ac-
ceſſu. Sub finem tandem, quatuor aut quin-
que ſpumoſa ſputa, facilè abſque tuſſi exſcreat,
liberaturque mox velut ablato laqueo. Futuram 23
autem paroxyſmi feritatem, ex magnitudine
prægreſſorum ſignorum, dimetitur Canonicus
quidam, vir conſiſtentis & viridis ætatis, tota
æſtate propemodum Aſthmaticus: totaque hye-
me liber. Sed qua ſtatione Aſthmate premitur,
toto prurit corpore, ſquamas deiicit albas, ac
ſpeciem Lepræ exhibet. Matrem pari pruri-
tu laboraſſe, vt & ſororem dicit. Illam quidem
ſic occubuiſſe. Hanc verò ſpontè curatam à ſe-
cundo partu.

24 Monachus quidam Ord. S. Franc. de Paula
Laicus, occupatur diruendis ædibus. Atque
deinceps quoties locus aliquis verritur, vel aliàs
ventus puluerem excitat,mox concidit ferè præ-
focatus. Mente quidem conſtat: ſed penè præ-
cluſo anhelitu iacet moribundus: tantumque
deinceps cubat ſedens. Dumque piſces oleo fri-
xos (pro ordine, & apperitu ſuo) edit,ruit ex-
templo,anhelitu priuatus, ſic vt vix à præſocato
diſtinguatur. Dicit ſe ſentire ſigna inſtantis
Aſthmatis, quæ alter vocatot refert: Patique ſe
ſymptomatum prænuncio certiorem fieri, de
futuro acceſſu, eiuſque, atrocitate. Id ſcilicet,
dum Aſthma ſponte, & non à cibis aut puluere
irruit.

25 Ciuis quidam, vir cordatus ac prudens,à Ma-
goate, opprobrio & publica iniuria affectus: cui
ne verbum reſpondere poterat, abſque timore
vltimæ ruinæ: Subticens diſſimulat, atque to-
lerat contumeliam: ſed mox abiodè Aſthma
oboritur, quod alioqui benè valenti, magis in
dies ingraueſcebat toto biennio. Tandem ſub
finem Hydrops moderatus, illum paucis diebus
extinxit.

26 Puer quidam, mox à cunis cum quartana,to-
to biennio dimicat; præterque ſpem omnium,
per criſin, multaſque ſedes, conualuit. Licet ar-
duo comitiali, pro mortuo habitus. Adoleſcens
& Iuuenis, ſat agilis fuit, ſed temeræ valetudi-
nis. Mox à Iuuentute,ſenſit in curſu,ſe iuſto ni-
mium anhelaſſe, quod vitæ, commoditatibus
ſaturæ, tribuit. In virilitate, ſenſit moderatum
tripudium,anhelitu breuiore iuſto ſe luere. Cir-
ca annum quinquageſimum autem, manifeſtè
ſuſpicatus eſt ſe Aſthmaticum: Idque manifeſto
uictum ſenſit circa ſexageſimum. Etenim ab in-
fantia, lienem habuit notabiliter offenſum, at-
que ſubinde dolentem. Ita vt equitatio vnius
diei moleſta foret, ob ſucceſſionem Splenis: at-
que potiſſimum defatigabatur, ſi curſu vereda-
rij diem tranſegiſſet. Porrò,comitialis ille,quan-
quam non niſi grauioribus de cauſis ſe prode-
ret, aliàs per aliquot annos ſopitus; non erat ta-
men conuulſiuus, verum inſtar deliquij animi.
Sentiebat autem gaudium quoddam, circa ori-
ficium ſtomachi, mox corruebat. Rara ipſi qui-
dem tuſſis; ſed imò ab adoleſcente exſcreatio
frequens. Sputum autem habebat, guttulas ſub-
cœruleas, liquato tragacantho ſimiles. Sputa
rara, tota æſtate: frequentiora ſub frigoribus,
adeò vt ingraueſcente ſenio, tota hyeme ſcrea-
tus plurimus ipſi eſſet. Tandem iam totus Aſth-
maticus, vno anhelito totum pſalmum De pro-
fundis perlegit, non citato ſermone, modo ſe-
deret. Deambulat etiam in plano per leucam
ſat celeri paſſu: ſed ſi plateam, vel ſenſum ac-
cliuem, moderato ſcandat greſſu, confeſtim ſa-
liuat, anhelat, thorax anguſtiatur, cor ſubinde
palpitat, inordinato interruptim pulſu. Lingua
ietto ad fauces areſcit,& & circa dentes ſpumeſ-
cit.Cæterùm genua penè labant, cum Aſthma-
te, & iuxta menſuram eius, magis minuſque;
cum tamen ante Aſthma, totum crus agile &
validum eſſet. Cæterum ſedendo, aut ſtando,
imo domi obambulando, nunquam anhelat, ſi
non ſcandat. Quoties largiori cœna refectus
eſt, noctu anhelat, contrahitur thorax, & ſter-
tit Larynx murmure quaſi continuo, ſputoque
gurgulio tinniter. Quæ cuncta ſedendo, mox
ſopiuntur, exſcreatque longè faciliùs aliquot
phlegmata, quibus expeditis recumbit iterum.
Parca autem cœna,vt ſtomacho quietem dat; ita
& pulmoni pacem. Percipit autem,ſibi hoc Aſth-
ma nidum habere, ac primitiuum fontem, loco
inter os ſtomachi & vmbilicum medio. Hæc ſic
ad longum protraho, quo ſemina Aſthmatis ſint
manifeſtiora.

Enimverò tam in Conſule,Ciue & Venatore, 27
quàm in Canonico, ſtat Aſthma in ſemine viru-
lento,quod ſpiritum alicuius viſceris, pro radi-
ce atque diuerſorio, eſt nactum. Seminis autem
illius proprietas eſt, contrahere poros pulmo-
nis, quibus anhelitum in thoracem tranſmittit.
Cuius conſtrictionis neceſſitas apparet ſtatim
in dentibus atque gingiuis. Afficit namque to-
tum, quia diſpergitur in organum toti commu-
nem Archeum. Renes ideò enim emulgent lo-
tium, aluus ſoluitur, mugiunt inteſtina, ſangui-
ficatio ceſpitat, cor palpitat; atque tandem pul-
mo contrahitur, non ſecus atque Scrotum, ſub
aſſellandi cupidine. Eſt autem nidus Aſthma- 28
tis in Duumviratu, (de quo agam tractatu ſin-
gulari) vnde videlicet totius moderamen pen-
det: nam alioqui malum non ſedet immediatè
in ſpiritu influo: quod ſcilicet vnica acceſſione
terminaretur: etenim niſi ſtabilem intus radi-
cem obtinuiſſet, non repeteret, vti nec perſe-
uetaret.

Tum denique character mali, qui inſtabili
parte tantiſper dormit, non videtur alibi ſtabu-
lari poſſe, quàm vndè regimen corporis pendet,
adeoque & cordis prærogatiuam aſſumpſit. Eſt
ergo Aſthma, in hoc Epilepſiæ ſimile, quod li-
cet non mentem feriat, non contrahat neruos,
aut ſyncopem conciter: dormit tamen in aliqua
ſede, vnde tandem, contagione quadam Ar-
cheum inquinans, ſi non neruos, ſaltem pulmo-
nem contrahat. Reſpicit nimirum ſingulariter
illud viſcus: Imò licet pari paſſu, venas, renes,
& iecur contrahere videatur: non eſt tamen
horum tam manifeſta læſio, qualis in præfocan-
do ſentitur. Quæ cuncta adhuc clarius conſtant
in Ciue & ſene ſexagenario. Hic namque ab
infantia, lienem malè affectum, ſimulque epi-
lepticos inſultus,retinuit: pulmonem aliàs ſat li-
berum. Ille verò, per agoniam pudoris, iræ, vin-
dictæ, & rationis imperantis modeſtiam, oſten-
dit viſcus ſibi læſum, in quo primi conceptuum
motus ſtabulantur.

Licet itaque libertate philoſophica, Aſthma 29
nominare caducum pulmonis. Eſt quidem ni-
dus eius in Duumviratu: morbus totius quo-
que quatenus membra cuncta commouet, ante
acceſſum, adeoque & ſpiritum,totius rectorem,
concutiat. Attamen, in area thoracis fructifi-
cat, reſpicitque ſingulariter ipſum pulmonem,
velut ſuæ proprietatis ſcopum, & obiectum pro-
prium: è veneno fit iſte caducus pulmonis quod
proprietate ſua pulmonem afficit, non ſecus at-
que cantharis lotij organa. Venenum ſcilicet 30
aliquod eſt,quod caput, totumque hominem, in
epilepſiam ſternit, multòque inſolentius, atque
mirabilius, quàm quod Pulmonem ſtringeret.
Affectus tamen raritas, non auſa eſt compellere
ad epileſiæ cuiuſdam poſitionem. Cum tamen
interim, quicquid epilepticum adultum ſanat,
ſanet etiam Aſthmaticum. Ex vtero etiam vidi 31
ſurrexiſſe virus, quod nil præter gulam ſtringe-
ret, ſic vt à trimeſtri vix quicquam deglutiret
matrona illuſtris. Acceſſi, malum cognoui, &
confeſtim

confeſtim ſanuit illam Dominus præ macie
enim & fame, continuo caduco infeſtabatur, &
à 37. diebus ſeceſſum vnicum habuerat ad glan-
dis magnitudinem. In Conſule quidem conſiſtit
virus in liene, ideoque cum febri incepit, inci-
pitque ſemper, quod febrilibus initiis fuerit ibi-
dem confermentatum. Io venatore verò circa
os ſtomachi, cumque eum apprehenderet, fuit
à febrilibus initiis immunis. Adeoque & ſuum
paroxyſmum inchoat per modum caduci, eſt-
que etiam quotidianus eius inſultus, quod cor-
dis rhythmum exprimenti viſceri, ſit concen-
tricum fermentum ſui Aſthmatis. In hoc ideò
confabulatur cum excentricitatibus tempeſta-
tum: in eo autem non tam promtè illis auſcul-
32 tat. Vtrobique enim exſpectare debet ſui ma-
turitatem, & commiſtionem cum ſpirito totius.
Ideoque montana & æſtiua loca maturant, feſti-
nantque eruptionem illius ſeminis: quod in alto
hybernis & paludoſis conditionibus facilius
erumpit, aliàs dudum ſilens, vtpote requirens
ſedem febrilem, quæ impactum venenum feſti-
nat, maturatque ad ſuæ eruptionis periodum.
33 Quare propriè loquendo, ipſum ſemen eſt Aſth-
ma, & caducus pulmonis, licet ſileat dudum.
Dum autem ad maturitatem prouectum eſt:
iam eſt pomum illius arboris, radicis, fructus,
34 acceſſus & productum latentis Aſthmatis. Et
quia in actum ſurgit vi regiminis vitalis, atque
per modum influentiarum, hinc ſubitò, non ſe-
cus ac collo iniectus laqueus inuadit. Aſthmati-
cum namque æſtimo, tam extra paroxyſmum,
quàm intra: eo quod ipſi inſit verum Aſthma:
Prout pyrus tam pyrus eſt hyeme, quàm in au-
35 tumno, dum pyra habet. Reor interim ſatisfa-
ctum vnicuique, quod ſaltem præfata Aſthma-
ta, ſuam non debeant originem defluæ pituitæ
in pulmonem, ac putatitio Catarrho, cum re-
pente inuadant, & ſoluantur abſque manifeſta
exſcreatione, quæ pulmonem ſic potuiſſet exer-
cuiſſe. Imò ſi quid fortè ſub finem exſcreetur,
atque tantillum. Id non prioris, aut cauſæ occa-
ſionalis rationem ſubire debet: ſed potius pro-
ducti vicem habet; ex magna ſcilicet coarcta-
tione, & intempeſtiua iniuria pulmoni illata.
36 Quapropter crudelis ſim, ſi capiti catarrhoſo,
vel ſtomacho euaporanti remedium propoſue-
ro. Diſcet hinc ergò, quiſquis vir cordatus &
Chriſtianus eſſe volet, fruſtraneas in Aſthmate
(præſertim ſicco) expectorationum ſollicitatio-
nes, per illinctus, loch. ſyrupos, per Phlebboto-
miam, ac ſolutiua, per Chinæ, Zarzæ aut Saſſa-
37 fras potus (quos falſo exſiccantes nominant)
perque diætæ parſimoniam, ſudores, balnea, cau-
teria, vt ſcilicet antecedentem, aut coniunctam
Aſthmatis cauſam, è ſtomacho ſublatam, vel
alioquin è capite depluentem materialiter, ſi-
ſtant, reuellant, euacuent, conſumant, vel auer-
tant. Fruſtraque ideò indiſtincta remedia quæ-
libet, tuſſibus hactenus paſſi indiſcretione tri-
buta, atque fortonæ euanidis euentibus exploſa,
vanas demum in tanto malo, florum ſulfuris
mendicationes, vtut variè ſublimatorum: hinc-
que extracti lactis, & tincturarum fucata reme-
dia, licet cæteris hæc audentius, & ſpecioſius
promittant, ſpemque iniiciant, tanto apparatu
veriſimiliorem. Intellexi itidem, vini, cum tuſ-
ſilaginibus, & pneumonicis remediis, vanas
38 confermentationes, & pollicitationes. Cogni-
taque mihi cauſa, tum demum, Paragraphum
Paracelſi de Aſthmate, in Authoris iactantiam
ſtabilitum, perſpexi, cum ſuis medelis, è tar-
taro, ſulfure, meliſſo, &c. Sed his inſulſiora in-
ueni, errhina, veterum apophlegmatiſmos, cro-
cuſas, & id genus alia. Immania ſaltem, ſolutiua,
& Phlebotomiæ. Quis virium deiectiones. Fa- 39
teor quidem eiuſdem technis, acceſſus leniri
ſubinde, vel protelari, & dilatari, idque me olim
feſelliſſe. At poſt, meatum ſtoliditatum me
ſeriò pœnituit, Agnoſco me laruas, & pallia,
tum morbis obtendiſſe, ſanaſſe neminem, delu-
ſiſſe verò quotquot ſe meæ ignorantiæ confiſi
ſunt. Poſtquam ergo ab ignorantiæ vulgaris
procellis, vt inutilis ſpuma additus eiectus fta-
rem, ſum impenſè demiratus quod Scholæ,
tantarumque ingeniorum acumina, falſis prio-
rum perſuaſionibus, nondum valedicere po-
tuiſſent. Cum Aſthma nullo vnquam remedio 40
circumcidatur, niſi remedio arcani, quod per
totum penetret omnes corporis ſemitas, vt nil
relinquat intentatum: adeoque vnico medio
caducum cum Aſthmate euertat, & quicquid
immediatè in corporis latebris alicubi ſedem
fixit. Podagram, & ſimiles morbos excipio,
immediatè in vitæ ſpiritu diuerſoria nactos.
Cumque interim meam vilitatem, coram tam
magnis ab olim ingeniis, ſeriò ſtupefactos per-
penderem, non potui non, quin ſtatim proci-
dens in faciem, laudarem, in oratione ſilentij,
Patrem luminum, quod paruulis dediſſet ſcien-
tiam, quam Sapientibus huius mundi occulta-
ſſet. Cum non ſit volentis, currentis & laboran-
tis: ſed ſolius miſerentis Dei. Cui in æternum ſit
omnis honos & gloria.

Quod autem odores ſuaues, triſtitiam, item 41
dulcedines, Aſthma facerent; nolim intelligi,
quaſi ex illis cauſis per ſe Aſthma fieret. Cum in
aliis mulieribus, eadem ſint grata, & innoxia:
in aliis verò, loco Aſthmatis, hemicraneam, pal-
pitationes, & ſyncopes patiant. Nam ſingula
eiuſmodi proueniunt ex ſingulari amentiæ vte-
rinæ furore. Presbyter quidam diues, & bonæ 42
vitæ, annos iuueniles nunquam Venere aut Bac-
cho triuerat, anno 38. repentè rauceſcit, ſenſim
tonum & vocem amittit: verbaque tantum for-
mata per anhelitum expreſſit. A raucedine, to-
tus anheloſus, poſt annum moritur. Diſſecto
pulmone, inuenitur ſiniſtri lateris lobus poſte-
rior, durus, & è pumice lapideſcens: intuſque,
quaſi grumus per pulmonem occaluiſſet. Vbi 43
autem aſpera arteria, in quatuor lobos diſper-
gitur, grumi caſeoſi erant, inter cartilaginem, &
pumicem medij: pluresque eiuſmodi lapilli,
ſparſim per pulmonis regionem, viſi. Perpe-
tuum hic bonus vir Aſthma, non autem recur-
rens tolerabat. Sputa tamen non excedebant.
Vltimæ enim digeſtionis alimentum, à fermen-
to alieno coagulatur, vnde Aſthma rarum; inter
humidum & ſiccum, ambigens. Foſſores, Fuſo- 44
res metallici, Separatores, Monetarij, Chy-
miſtæ, itemque Artifices, Chryſulcæ, Ceruſ-
ſæ, Minij, viridis æris, Cinabrij, Deauraro-
res, &c. mox omnes Aſthmate corripiuntur,
quia inſpiratum Gas, cum aëre, canales laryngis
vitiat in ſexta digeſtione. Vnde fit, quod loco
aſſimilationis nutrimenti, totum degeneret in
excrementum, iuxta conditionem fermenti
tranſmutantis. Quo detento, atque ſubſiſtente,
clauduntur præfati canales. At quia ipſa dige-
ſtio ſexta labem contraxit in ſui poteſtatibus vi-
talibus,

talibus, ab endemici impreſſinne, vel eiuſdem
adhæſione reali. Ideò quotidiè, imò & in horas,
nooum eioſmodi exacemeorum ſubnaſcitur, in
mortem vſque. Quæpiæ foribus adeſt, vbi ex-
cremento nato oon ſufficit vis expulſiua, ex-
plodendi per tuſſim. Ideoque tum Aſthmate
præfocantur. Nam & quorundam mineralium
Gas, ex proprietate ſtatim ſuffocat, non ſecus
atque crypta ſicnla canem. Fumus namque Mer-
curij, qui vtut laruatus, (ſemper eſt tamen Mer-
corius) laryngem ſtatim præcludit & conſtrin-
git. Etenim, qoia veneno horridus, ſtatim ſe-
45 ſe fauces contrahunt, ab hoſtis præſentia. Sal-
tem omne Gas nocuum, ſuo inſpiratu, Pul-
monis digeſtionem viriat: ſordeſque iſtæ, te-
ſtes illatæ iniuriæ, ſtatim tragœdiam ad Epilo-
gum traducuor, ſi tenacius adhæſerint, quia noua
ſordium ſoboles continuò ſubnaſcitur. Hauſto
igitur veneno Endemici Gas, ſuccombens Pul-
mo, mox Aſthma parit. Sic quoque inſigne fri-
gus, quareous vitibus pulmonis ſuperiùs humi-
dum Aſthma parit, quia digeſtionem ibidem
perdit.
46 Aſthmaticus alius repentè ſuffocatos, licet
ſputa rectè eiiceret. Quæſita eſt cauſa per Ana-
tomen. Io pulmone non reperiebantur excre-
menta, niſi pauciſſima: ſed lobus dexter penè,
pleuræ adnatus erat. Medentes noodum rei re-
periſſe contenti. Ecce, inquiunt, necis repen-
tinæ caoſa. Non enim pulmo ſe mouere potuit,
47 ideò & ſuffocatus periit. Obtiſi adhuc adoleſ-
cens, non credens, quod pulmo, (quem neceſ-
ſariò, & continuò moueri, tum adhuc crede-
bam) vna fortè horula, tam firmiter pleuræ ad-
natus fuiſſet tertò: (potiſſimum ſedeoti) ipſa ve-
rò hernia, intrò compulſa, ſtrictimque compreſ-
ſa, tam inuito concreſceret ſuo conſocio labro,
etiam ſub quiete lecti. Interim continui hæc di-
uulſi accterio, eſſet ab indicatione naturæ: non
item pleuræ ad pulmonem, vtrumqoe quorum
diſtinguebat ſua membraoa, & ſcopus naturæ.
Deſpexi has Scholarum temeritates, deinceps
magis, poſtquam milites repentè cæſos illius er-
go diſſecuiſſem. Vidiſſem oempe pulmonem te-
tis coſtis adnatum, benevalentibus, quoſque
nulla antè preſſerat difficultas ſpirandi. Cæteros
inter, velociſſimus quidam Hybernus, à pedibus
Marchionis de VVincheſtræ, pugione enectus,
diſſectuſque, vtrumque polmonis lobum coſtis
adnatom oſtendit. Sin vitium formatiuæ, aut
monſtrum incuſaueris. Saltem auibus cooſo-
num, fateberis. Aoatomici enim, dom fictos hu-
mores nuſquam offenduot, tamen per nouacu-
lam, omnem mortis cauſam ſubſternere promit-
tunt; Primo mirantur, tum etiam ſeriò indignan-
tur mortem abſque venia illorum aduentaſſe.
Etenim quaſi in culto, ſpem & remedium ha-
berent, gaudent in cadauere partem reperiſſe,
48 cui necem attribuant. Tumque clamaot: Ecce
nobile viſcus iam dudum putrendo defecit. Nec
eſt in Medico, ſemper releuetur vt æger. Sicque
medentes errorem plerumque teguot, & hære-
des conſolantur per nugas. Agnati ſtupent, & ſo-
lamen ex necis neceſſitate concipiuot. Quaſi
viſceris putredo, multis antè menſibus præex-
titiſſet, quæ io externis gangræoa, paucis die-
bus interimit. Nidus quidem vndè mors adue-
nit, ſenſim quidem ad interitum diſponitur; ab
inſtanti autem morti propinquo, putrere inci-
pit; citiuſque, quam alioqui cadauera) pu-
tret: quia tepore fouetur. Conieci, Aſthmati- 49
cum illum obiiſſe, quia dudom anteà palpita-
tionibus, etiam eum pulſu intermittente, ve-
xatus, virus, Aſthmatis proprietates tandem
acquirens, poros conſtipauerat, qua pulmo in
thoracem ſpirat. Nuſquam eoim actio regimi-
nis in Doumviratu magis eluceſcit, quàm in
Aſthmate, Epilepſia, vertigine, ſopore, Apo-
plexia, & ſimilibus. Vbi ſcilicet nulla in viſce-
re labes occurrit, nulla demum viſitur peregri-
ni detentio eius, quod poros effarciat. Notaui 50
enim ſenem, qui ſi in lecto diutius medicare-
tur, mox difficulter ſpirabat, ſtertor aliquis cum
phlegmatum murmure obaudiebatur, cogebatue
recta ſedera, vt miteſcerent cuncta. Alioquio
etſi iacens expectoraret plurima, nihilominua
alia dein ſtatim ſubnaſcebantur. Nimirum, ſta-
tim atque os ſtomachi laxabatur, anguſtia pul-
monis aderat, fiebantque iodeſinenter ſordes
illæ à pororum clauſura. Nam erecto thorace,
maior pororum eſt libertas, & proindè ortho-
pnœa leuamen adfert: Adeoque ea propter, mul-
ta ſputi progenies ſubſtituebatur, quamdiu po-
rorum ſtrictura durabat: Hæc, ſic ſenſus, diſcur-
ſiuam facultatem docuit. Porrò quod eſitatis 51
quibuſdam oocuis, ſtrictura illa oriatur: ſi-
gnum oobis eſt, non ex pulmone, ſed aliundè,
pendere excitatricem cauſam illius ſtricturæ, &
phlegmatum progeniem. Ab ore ſtomachi, in-
quaio, (qood iam nomen cordis poſſidet, quia
& ſymptomata paria infert) primi motus con-
ſurgunt. Quapropter vigiliæ, cum ſollicita me-
ditatione, ſopitom Aſthma excitaot, propter
difficultates partibus io meditando occupatis,
cauſatas. Sic etiam vertigines ab heſternа cra-
pula, vel è maris conquaſſatione ſuperſtites, vo-
mitu tolluntor: non enim qood ipſæ ſordes ro-
tationem in ſe contineant: ſed quia in ore ſto-
machi Duumviratum impediunt. Nunc de Sexa-
genario dicam. Hic enim initio ounquam patie-
batur ſpirandi moleſtiam, niſi in motu accliui
& celeri. Eſtque alias illi reſpiratio aperta, li-
bera, & pro optatu. Quapropter proprij nomi-
nis Aſthmate caret. Pulmonem enim licet tene-
rum, & frigoris impatientem, multique ex-
crementi feracem habeat, frigoribus; horum
tamen reſpectu, potius tuſſi, quàm Aſthmati
ſubeſt. Sed cur illi arcta reſpiratio ſub motu? An
à vomica, vel concluſo apoſtemate? Patet au-
tem, quod non ex horum alterutro: eo quod
extra motum, nec dolorem in pectore ſentiat,
nec coactum ducat aërem in requie. Quod in 52
ipſo notandum, eſt quartana, à puero in Sple-
ne reſiduum faciens, ſuas quandoque ſyncopes
ſuſcitans. In tam tenera valetudine, & Pulmo-
nis conſternatione, quæ ſomno deficiente, co-
gitationum laborem oon fert, quin ſtertorea
phlegmata fabricet; eluceſcit enim, quod aliàs
dixi: Pulmonem eſſe in homine membrum
primò moriens, magiſque io hoc vito, ab ado-
leſcentia ſpuroſo. Quid ſi pulmo, mille poris,
aërem in thoracem ſpiret, & 50. eorundem ſint
obſtipati; indè verò, nonne frigidis ſtationi-
bus occaſionaliter ſuccreſcent exſiccationes? Aſt 53
ſaltem non ſoluitur dubium, cur celeri paſſu,
per decliue, aut in plano deambulans, non æ-
que atque lento gradu ſcandendo, anhelet. Cur-
ue tùm ſibi cor palpitet? Scholæ enim cauſam
addidere promptam, Quod oempè motus omnis
ſui natura, ſuſcitet fuligines, grauioremque
motum

motum proinde comitentur plures fuligines:
quibus explodendis, citatior anhelitus requiri-
tur. Sed nil dicunt. Siquidem præter ſuppoſi-
tionem falſi, adhuc idem quod ante, dubium
ſupereſt. Nimirum, cur celer motus in plano,
celeriorque cum totius corporis ſucceſſione in
deſcenſu, non tantundem fuliginum ſuſcitet,
quàm tardus motus ſcandendo plateam ſenſim
accliuem? Nam moleſtia tardi adſcenſus, non
eſt viſcerum, aut pulmonis: ſed tibiarum. Fient-
ne ergò in muſculis crurum copioſæ iſtæ fuli-
gines, quæ thoracem laceſſant ad anhelandum,
& cor ad palpitandum? Repetentque fuligines
viam, ab ſuperficie ad centrum, quas natura
per poros mallet expellere, quàm intro reuoca-
re? Deio explicent, quid etymo fuliginum
ſubaudiant. Illorum enim Ariſtoteles duas tan-
tùm recenſent: humidam ſcilicet, quam vocat
halitum aqueum: & ſiccam ſiue oleoſam, quàm
nuncupat exhalationem. Chymia quoque ter-
tiam addit, Peripateticis ignotam. Dum ipſum
54 corpus, à connexis fumotenus aſcendit, & va-
ſorum ſpondis ſe affigit; Sublimatum dicitur.
Sic ſulfur, arſenicum, camphora, mercurius,
marcaſite, zinetum, ſal armoniacum, &c. ſuas
dant aporthœas, à priſtino corpore indiſtin-
ctas. Ego demum quartam fuliginem adiunxi.
Dum ſcilicet corpus ſolidum, vi fermenti, diſ-
ponitur in flatum, ſiue Gas ſylueſtre. Verùm
cum Peripatetici tantum agnouerint duas prio-
res, Scholæ Galenicæ quoque, fuliginum no-
mine vtramque indiſtinctam intellexerunt. Sed
imprimis, non poſſe fumi vapores aquoſos, vel
hinc colligo. Quod nempe cum ſudores æſtate
copioſius effluentes, etiam quieto corpore, ne-
ceſſariò plus hunc Aſthmaticum angerent, vel
quam aſcenſus ſurſum frigidiore aura. Quod
falſum eſt. Quod ſi igitur ſub fuligine, exhala-
tionem intelligant: Certum eſt imprimis, eas
non ſuſcitari, niſi prius defecerint aquoſæ. Id
cum in viuis non ſic fiat; neceſſario quoque ob
defectum fuliginis, Scholæ ſeipſas non intelli-
gunt, in præfata illarum ratione, vt ueque in
altera pulſuum columna, cap. Blas pulſuum, de-
monſtrata. Nec tandem fuliginum nomine in-
telligi vtramque ſimul aporthœam, Patet. Nam
ſi pari gradu caloris, nequeant pariter ſicca cum
humidis ſcandere, aut ſeparari, à ſuis totis in-
tegralibus: ſequitur fuligines in cauſam aſſi-
gnatas, non dari, neque eſſe. Sed agedum, ſup-
ponantur fuligines impoſſibiles, & anonymæ,
quas volunt inſenſibili tranſpiratione è nobis
exſpirare, nondum tamen examinatas, an ſub-
ter vaporum, an verò exhalationum claſſes mi-
litent. Quia ignorarunt Scholæ, ſanguinem
totum, in nobis diſſlari, alia longè ope quam
55 caloris. At ſaltem per regulam falſi, examine-
mus, vbinam iſtæ fuligines ſuppoſitæ exciten-
tur per aſcenſum ſurſum, ac moderatum, quæ
aliàs in celeriori greſſu, quieſcunt. An enim in
ipſo pulmone? adeò vt hunc ſtimulent ad diſ-
flandi neceſſitates? At pulmo nunquam moue-
tur, ſiue crura aſcendant, ſiue deſcendant. Sup-
ponitur que pulmo alioqui liberè ſpirans, in
præfato ſene. Quid ergò aſcenſus pulmonem
tangit, vt copioſiores fuligines eructet? Sin au-
tem fuligines, in cruribus, tanquam fortius
laborantibus, exciteotur: cur ſaltem à paſtu, aſ-
cenſus anheloſior quàm ore ieiuno? Ergone
ciborum fuligines intelligunt Scholæ: At cur
illæ crura infeſtabunt à paſtu? Quod ſi cenſean-
tur fuligines fieri copioſiores in corde, vel viſ-
cerum officinis. At hoc eſt confundere ſpiri-
tum vitæ, cum fuligine, viſcus, cum emuncto-
rio, & nihili duxiſſe, rationes capite de Blas hu-
mano allegatas. Quod ſi fuligines, ergò cen-
ſeantur odores & vapores è cibis; atque illos
volunt rectà ad caput ferri, adeoque parere ca-
tarrhos. Saltem nullatenus feruntur in Cor.
Neque enim opportunum eſt, ſed nouum eſt in-
uentum, cor laceſſi odoribus ciborum. Nec eſt
membrana ſtomachi tam peruia, vt alium exi-
tum præter gulam & Pylorum admittat, pro
ructu & flatu, qui ſunt tamen longè tenuiores
vaporibus. Cur ergò per adſcenſum, cruribus
motis, tot fierent fuligines, quæ Cor peterent?
anhelationem poſtulant? quæque celeriori aliàs
motu decliui: non oriuntur? Si enim fortè in
venis & arteriis, vel extra eaſdem, formentur:
nondum exin tamen conſtat, cur tardior aſcen-
ſus, motuſque, plures in vaſis fuligines pariat,
quàm celer motus eorundem muſculorum, deſ-
cendendo. Si verò extra vaſa, fuligo prædicta
naſcatur, præter iam antè commemoratam ab-
ſurditatem; ſaltem qua via, tam repente indè,
ad Cor & Pulmonem pergent fuligines? Cum
alias non Aſthmatico, celeriter currenti, ſi quæ
eſſent fuligines, vnà cum ſudore per cutim ci-
tius foras exhalent, quàm retrogrado motu in-
terna peterent? Quapropter alia eſt cauſa, cuius
ergo thorax ſtringitur, cor palpitat, areſcunt
fauces, licet clauſo ore tantum per nares anhe-
lent, ſpumeſcit verò lingua circa dentes, & ge-
nua labant: eàdem nempè causâ, diſtinguun-
tur omnes rectè valentes Pulmone, & ab omni
tuſſi atque Aſthmate liberi, quorum tamen vnus
alteri præfertur, celeriter & longius currendo,
abſque anhelatione. Noſter ergò ſexagenarius
difficilius accliuia ſcandit, & à paſtu difficilli-
mè, & quoties anhelat, flacceſcunt genua. An
ergo cibus potuſque facient fuligines, quibus
robur genuum labaſcit? Si hoc verum. At tum
iſtud accidet etiam non Aſtmaticis, qui ſumto
tamen cibo robuſtiores ſunt. Sed dicent; re-
pleto ſtomacho, vacuum in thorace minuitur.
Recte, Sed hoc eſt receſſiſſe à fuligine, & ad lo- 56
ci anxietates confugiſſe. Cur ergo pariter non
omnes à cibo anhelant, in aſcenſu moderato, ſi
omnibus ex æquo Locus thoracis minuatur
ſumpto cibo? An forte deſcendendo, vel am-
bulando in plano, locus thoracis extenditur?
Data quidem eſt ratio minoris reſpirationis à
cibo, quàm ante: ſed non quadrat quæſtioni,
cur videlicet ſcandendo, modeſto greſſu, quis
anhelet, qui celeriore quouis motu, per pla-
num iter non eſt ſuſpirioſus? Quod autem à pa-
ſtu id magis torqueat, rectè argumentatum eſt,
à loci impari anguſtiâ: Sed pulmo non com-
primitur à ſtomacho moderatè repleto, vt inde
anheloſus fiat. Aliàs enim, cur lotio & ano ſo-
lutis, flatibus ſimul expeditis, Sexagenarius
hic, tamen æquè anhelans, atque ſuſpirioſus
in motu accliui? Sentit nimirum ieiunus (& à
paſtu fortius) in motu ſurſum, velut zonam in
coſtis, pulſum palpitantem, & interruptim in-
cidentem. At nihilominus pro lubitu inſpirat
longum anhelitum ſine obſtaculo, id eſt, pul-
monem habet apertum liberumque, licet an-
heloſum, tuncque ſunt illa ſputa frequentia &
ſpumoſa: tota verò ſtatione frigida, ſputum
multum,

Digitized by Google

multum, cum exſcreatione liquaro traga-
cantho, ſimillima: cæterùm tuſſit ratiſſinoè.
Equidem vt ex anteriotibus ad nitorem ooo
habui, pro morborum cognitione, conſideraui
primum, aliquod omnibus Aſthmaticis ſubeſſe
pulmoois vitium. Obſtruens externum, ihidem
coocretum, vel internom, quod ſcilicet aſperæ
arteriæ exterois oſculis, quà in thoracem ſpi-
raot, ſi condenſatum. Sed neutrum attiſit deio-
dè, eò qood repeotè quoſdam Aſthma inuadat,
deſeratque abſque ſputo oorabili. Præfatus quo-
que ſexageoarius, celeriter, liberè, & longum
ducit flatum, abſque obſtaculo. Imo ſedens, &
quidem in ſumo, non minùs liberè reſpirat, ac
ſanus quilibet. Cooſideraoi ergo, an fortè muſ-
culi crurum, aſcendendo altius cootracti, ele-
uatique, & qui aliàs in plano, vel delicui am-
bulantes, velut peodeot, globoſus ioterim
muſculi venter, io aſceoſu ſoam arteriam com-
primeos, cauſam anhelatioois propinquiorem
cootioeret. Ergouè io hoc motu, muſculi arte-
rias, ſimulque pulſum earuodem, per vices al-
ternatim impediuot, vt hioc adſceoſus ſit ao-
heloſiot? Denique cooſideraui, an in adſceoſu
anhelitus paulò magis retineatur quàm aliàs io
plano, vel decliui motu? quiſque nimirom an-
helitum magis comprimit, dum aliquid moue-
re inteodit robuſtius. Tertiò conſideraui, quod
in aſcenſu, anhelitus, ad paſſus ſiogulos ferè
interrumpatot; noo ſecos ac ſi quis ad paſſus
ſingulos diceret; Ha, ha ha: vbi alioquin in de-
cliui vel plano motu eſt voicum ac continuum
Ha, non quiete interfectum. Dubitaui quoque,
an Pulmo Idiopathia laboret, motuque accli-
ui iotentum ſit viſcus, non ad explodeodas fuli-
gines, quantum vt conceptom errotem ſuperet.
Inſpexi quoque quod facilius quis per horas ſe-
ptem ambulet, quàm ſtet quinque. Quod ſtando,
muſculus vtriuſque parellæ vtrimque teodatot
cootiouò, qui gradiendo gaudet alterna quiete.
At magis tameo anhelat gradiens quàm ſtaos:
eò quod plures muſculi eundo alternatim labo-
rent: ſtaodo verò etſi teodantur, non tamen mo-
uentur. Vodè didici, quod alacer plotium muſ-
colorum motus, faciat anhelare magis. Denique
quanquam ſingulæ harum conſiderationum ali-
quid habereot pooderis, omnes tamen ſimul cō-
nexæ, noodum potuerunt ſatisfacere propoſitæ
qoæſtioni. Nempè cur motus accliuis tardior
anhelet, non autem decliuis celerior. Quapro-
pter his addidi, quod io motu ſurſum, vtut tar-
diore, moſculi abdominis recti ſeſe tendant, nec
ſioant ventrem ſat eleuari. Pectus quidem ac co-
ſtæ, aohelaodo, latius qoidem didocuotur: ſed
(vt de catarrhis docui) motos coſtarum, non
eſt primarius, ac principalis, pro aohelitu: at
taotum auxiliaris, dum priocipalis non ſat eſt.
Ventre itaque noo ſatis diſteoto, mox anheli-
tus accurratur, compenſare nimirum volens
errores, & defectus præcedentes. Verumtamen
qoamuis ex præfatis conſiderationibus, liceat
anhelandi neceſſitatem maiorem arguere. At ſal-
tem nil conuincunt, cur in ooſtro ſexagenario
ſit arcta anhelatio: In ſano aotem alioqui, ne-
quicquam. Cumque Sexagenatio pulmo obſtru-
ctione careat, provt ex ſuppoſitis ſigois liquet,
Neceſſe eſt, & ſuam labem aliundè peti, præ-
cipuè, cum ſentiat in abdomine, loco ſtoma-
chi, compreſſiones, ſui Aſthmatis cauſas. Eſt
ergo ſuum Aſthma ex Splene male affecto, id-
que eſt Duumviratus, ſoſcitaturque motu accliui
cauſa (aliàs dormiens) ob cooſiderationes ſu-
periores, quæ regiminis actione, debilem alio-
qui Pulmonem ſtringit, ſolo aſpectu, non ſe-
cus atque de Aſthmate ſicco eſt narratum. Quo
faciunt, latens Comitialis, dolor Splenis poſt
equitationem, totius corporis concuſſio equi-
tando, &c. Porrò vt ſecotius iudicium facerem
an pulmo per Idiopathiam, an verò per Deu-
teropathiam laboraret; Sciſcitatus ſum, an Ve-
oerem ſibi ſentiret moleſtam. Faſſuſque eſt mi-
hi, quod antè manifeſtum Aſthma ſibi Vene-
rem nocuiſſe, à Veoere ſenſiſſe frigus io tho-
race, laxitatem io muſculis, & comminutam
ſibi Lipopſychio. In ſpontaneis verò pollutio-
oibus, ſe nil eiuſmodi expertum. Tandem in ſe-
nio, mox à rara Venere, ſtertorem phlegma-
tum in aſpera arteria, aliàs ſilentium ſe perci-
pere. Vnde certò conieci, quod cum ab infante 58
lienem à quartana & comitiali infenſum reti-
nuiſſet, ſitque lien Veneris oidus, quod in caſu
propoſito, Duuviratus rectà feriat Pulmonem.
præcipuè robore inæquali peſſumdatum; pro-
citantem, & radicalem Aſthmatis cauſam, in
Spleoe eſſe. Sic tamen, vt pulmo non prorſus
culpa careat, licet non primatio affectu Aſthma-
tis laboret: Sufficit namque, quod robore in-
æquali ſit peſſuodatus, vt Duumviratus io il-
lum ſuam exerceat morboſam tyrannidem:
Etenim ſi pulmo, primatio affectu Aſthmate la-
boraret, contiouo anhelaret, & difficilem ſpira-
ret auram. Latet nimirom in Duumviratu te-
oue virus, huius Aſthmatis ſicci cauſa, ſopita in
ſe ordinario, nec niſi per motom nimium ex-
pergefacta: adeoque ſcandendo, citius quàm
deſcendendo, ob cooſiderationes muſculorum
obliquorum abdominis prætactas. Nec viros
iſtud exhalatione, vapore, aut fuligine tenus, cor
& pulmonem ferit materialiter: ſed actione re-
giminis. Cumque cor palpitet, pulſus inordi-
natus ſit, ſimulque anhelatio magna atque fre-
quens deſideretur, & locus inter vmbilicom &
os ſtomachi anxietor, vnica de cauſa, vnicoque
motu, parique modo excita indubium ſit, vni-
cum virus eſſe, quod vitalem cordis poteſta-
tem, atque pulmooem afficiat. Tom etiam an-
gitur qootannis grauius, manifeſtius, & atro-
cios, eò quod inſidens Spleni ingratus hoſpes,
per ſeniom in dies fiat moleſtior. Hæcque con-
cluſi mecum validius, quod iſte Aſthmaticus
cooqueratur, ſibi à multis aonis ſiniſtram ma-
num ſubindè ſtupere, & frigere ſubter auricu-
larem in vola, itemque humerum ſiniſtrum, im-
mensùm dolere, leui, licet chlamyde grauatom,
ſi longius (etiam modeſtè) obambulet. Obſer- 59
uaui namque lienares omnes, dum præ ſenio
lien defungi incipit, anhelare. Hoc ergo de
Sexagenatij Aſthmate dictum ſatis. Vnum
tantùm hic notabo. Nimirum, manum ſini-
ſtram, in longitudine volæ, penetranti frigore
dolere, itemque digitos ſubinde ſtupere à Sple-
nis incommodis. Id fieri actione regimiois:
Sin aotem iubeaot Scholæ, id fieri ob cæcos va-
pores, viam ſaltem ſternant Scholæ, qua eò vſ-
que vadant. Sagittator ergo huius Aſthmatis
eſt in Doumvirato: Scopus verò eius eſt Pul-
mo. Eſt ergo duplex Aſthma, humidum & ſic- 60
com. Illud quidem à copioſo ſcreatu nomen
inueoit, & plerumque ſit vitio proprio pulmo-
nis, adeóque continuum eſt, magiſque infeſtat
ſtatio

ſtationibus frigida, vel humida, ſenio, debilitati, ac morti affinibus. Siccum verò Aſthma plerumque eſt interruptum. Et prout totum corpus (dentea vſque) tumultuoſè concutit cum vitalium confuſione, neceſſariò eſt caducus pulmonis, in quo Pulmo ſolus conſtrictionem ſui, ſiue conuulſionem patitur, quia facit conſtrictionem pororum. In hoc Aſthmate enim Archeus totalis, in radice eſt inquinatus; pars aliqua (vterus nempe, vel lien, &c.) primariò affectat ſpiritum innatum pulmonis, actione regiminis. Ideóque ex inuiſibili, & immateriali ſubita procella, totum corpus concutitur, & inſperatæ valetudini rurſus repente reſtituitur. Fruſtra ergo tentantur in Aſthmate ſicco pororum apertiones, neſcitæ hactenus: fruſtraque expectorationes multæ, ac faciles, quia palliatiua atque vana ſunt auxilia, quotquot productis, ſiue poſterioribus ſunt intenta. Vana ſunt nimirum remedia, quæ tuſſibus adhiberi ſolent, cum tuſſis ab Aſthmate ſicco differat lon-
62 giſſimè. Aſthma humidum autem, etſi plerumque tuſſim pariat, vt productam mucilaginem expectoret, tota tamen ſpecie à tuſſi ſecretum eſt. Quoniam pluribus de cauſis naſci ſolet. Etenim vel habet vomicam, vel ſecretum aliquod phlegma obſtruens, in ipſo viſcere, vel alicuius frigoris, alteriuſvè iniuriæ impreſſum ſtigma, vndè plures mucilagines procreet, propriúmque ſui alimentum corrumpat: ſæpe etiam non tam viſceris malo, quàm cuſtodis errantis debilitate, ſuſcitantur eiuſmodi mucilagines.
63 Quanquam hoc vitij genus, potius tuſſim quam Aſthma pariat, facilè tamen coincidunt, in Pulmonis inæquale robur, & obſtructionem eius. Succumbit facilè debilis cuſtos, ad oblata quælibet aduerſa. Qualia ſunt fumi, & Gas mineralium, metallorum, aquarumque Chymicarum fortium, quæ ſcilicet ipſam viſceris poteſtatem ſic lædunt, vt de cætero non ceſſet, parere continua phlegmata, ex propriis alimentis. Quorum præſentia cogit eiuſmodi artifices luctari cum perpetuo Aſthmate, tuſſi, & exſcreatione. Eſt denique Aſthma partim ſiccum, partimque humidum, quod ſcilicet, propter ſuſcepta Endemica, tenui ſorbitione hauſta, tenerum pulmonem affectat. Idque non niſi oblatis quibuſdam endemicis iniuriis, aut aliàs, vitæ ſub inordinatione emergit, & exaſperatur. Tandem Scirrhus, Hydrops, &c. etſi affectus anheloſos pariant, tamen cum grauentur alieno pondere, non ſunt Aſthmata. Icterus verò, proprio vene-
64 no Aſthma ſiccum profert. Poſtremò, remedia Aſthmati debentur ſicco, quæ Epilepſiæ inueteratæ. Magna autem confortatiua, & reſtauratiua tam reſpectu Pulmonis, quàm cuſtodis, requiruntur pro Aſthmate humido.

65 Nunc de tuſſi meas obſeruationes addam, ob Aſthmatis propinquitatem, & Catharri crudelitates. Soleo namque facilè corripi grauedine, ſiue Corizza, quod caput mihi ſit diſtillationum iniuriis debilitatum, roburque inæquale patiatur. Corizzam autem deprehendi, quoties cuſtos errans, muccum circa, vel intra os Ethmoides, ſiue ſpongioſum, impegiſſet. Oborta ergo Corizza, ſi eodem veſpere, ſternutatorium ex helleboro nigro, & ſaccharo æqualibus, inſpirauero, ſequenti plerumque manè melius habeo. Sin autem inueteratæ Corizzæ id fecero: non ita facile cedit. Imò profeci tantum illo ſternutatorio, quod innocuè nunc veſpertinam auram tollerem, quocirca nec fruſtra à Poëtis indiget helleboro fatuus. Nam etſi vomitiua ſint plurima: attamen helleborus videatur capiti peculiariter prodeſſe. Muccus ergo, initio, inſtar aquæ ſalſæ, per nares & fauces, eodem latere (ſi non vtrinque) ſtillat, quo os ſpongiæ obſeſſum eſt: fauces verò inſuetum muccum ægrè ferentes, ſolent inde cum adiacentibus, more phlogoſi rubere, & tumefieri. Deinde, 66
muccus craſceſcit, & flaueſcit: quaſi is, qui oſſi ſpongioſo eſt infarctus, fermenti vice, deciduum continuò inficiat. Cuſtos errans nimirum, ſentiens impactum hoſtem; Primo conatur illum, tenui mucco eluere. De tuſſi dicturus, de Corizza incepi, quod hæc, ſi ſit valida, tuſſim proritet, & præcedat: Idque ſic perpetuum obſeruaui. Primis itaque diebus Corizzæ, tuſſicula quædam ſicca, cum aſperæ arteriæ prurigine, infeſtat, quandoque raucedinem facit: at non rarò ſolam titillationem in larynge, vno aut altero digito ſubter mentum. Si ſit remedij incuria, flauus muccus, tenax, & multus emungitur, imo & facili tuſſi extruditur. Spes inde fuit, breui, affectum, ſua ſponte, ſolutum iri. Creſcit negligentia, inſtatque externa iniuria. Interim canalis ad organum olfactus, ſiue os ſpongioſum, totum alieno hoſpite obturatur.
Inde muccus flauus copioſus, & glutinoſus, per 67
nares, alioqui ſat patulas, effunditur. Mox dein muccus ſimilis per tuſſim exploditur. Hunc autem in Pulmone generari, non autem de capite ſtillare in aſperam arteriam, iam de Catarrhis conuici: Et addo; quod quantumuis per tuſſim, totum quicquid intra laryngem, eiuſque viciniores ramos, detinetur, manè ſit eiectum: ſitque liber deinde anhelitus, imò attentus, è regione ſpeculi, pluries ſuppreſſa lingua contemplatus ſim, an minima mucilago, caſum in fauces minetur, & ſcreatu expediatur: Comperi nihilominus mox inde, quod ſtertor in larynge, & tinnitus è pectore, obaudiantur, ſubſequaturque per interualla croceus ac tenax muccus. Imò quò plus tuſſiuero, eò labor in tuſſim pronior, & tuſſire plus cogor. Comperi namque aſſiduam eiuſdem mucci generationem in Pulmone. Secundò quod Corizza, nedum odoratum; ſed & guſtatum lædat, & tollat, licet peculiari organo, diremptum. Sicut ſubinde non caryophyllum deguſtarem. Didici itaque meo malo, defectum non ſolùm verſari circa organum odoratus, ſiue in oſſe conſtipato; ſed etiam in vicinum cerebrum, labem ſenſiſſe propagatam, vndè nerui guſtatiui, contagij conſortes fierent. Quocircà vlterius deprehendi cerebrum, arrepta labe, ſic contaminatum, inficere ſuum cuſtodem, qui alterum vicinum cuſtodem in larynge, ſua debilitate afficit deinceps. Quapropter ſic tuſſis è Corizza ſæpè naſcitur, illaque, pro tenore huius, extenditur, promouetur, ac continuatur. Sæpè tamen, eadem iniuria, tam cuſtodem cerebri, quàm laryngis, pati actione ſimul afficit. Quod autem cerebrum immediatè pulmonem, in hanc labem, actione regiminis inficeret, patuit mihi, eò quod præfatus ſexagenarius, ſi mentem feruentiore contemplatione offendiſſet, noctiſque dimidium inſomne feciſſet, mox abſque cuſtodis offenſione, ſtertorem oborium, phlegmata-

que ſibi nata, comperetit; quæ non ſiſteren-
tur ſubnaſcendo, niſi per ſomnum, prius pa-
cata animi inquietudine. Iuris enim œconomi-
ci eſt, ſi Duumviratus queat caput, pulmonem,
aliaſque partes malè imbuere, quod caput in-
fernas ſibi partes in clientelam ſuam rapiat.
Item & hoc obſeruaui, quod quoties tuſſis è
Corizaa prodiret, toties remedia, quæ Coria-
zam ſanant, medeantur etiam tuſſi. Faciléque
eiuſmodi tuſſis dignoſcitur, ea febricula lenta,
vrina coloratiore, & continua magis, mucci eſt
tum propagatio. Eſt namque febris iſta malè
diſpoſiti capitis,ſuamque triſtitiam inferis com-
municantis. Eſt nempe capitis in hoc prærroga-
tiua, quod licet tuſſis Corizzæ ſuperuenerit, ta-
men vtraque terminatur ſimul: deinde etſi na-
res omni prorſus mucco mundauetis, oborta ta-
men tuſſi, extemplo è nare muccus fluit abun-
de.Capitis ergo,& pulmonis,magnum eſt actio-
nis ſymbolum. Non quidem, vt caput in pul-
monem ſuas ſordes deponat: ſed vti ad olfactus
læſionem, cerebrum vnâ, & guſtatum tollit: ita
& in ſui vnionem, pulmones torquet. Quod
ambo viſcera ex vno alimento, conſimilem
quoque ambo cuſtodes, eorundem muccum
generent, tanquam Principis caſum fleat vaſſal-
lus. Tum denique eſt ſtrictior capiti cum pul-
mone neceſſitudo: quod ambo viſcera conſpi-
rent in regimine cuſtodis inſeruientis ad eun-
dem finem. Hæc ſic radicitus ſunt inculcanda,
vt ſanatio ad radices, ad Antecedens, id eſt, ad
liberationem oſſis ſpongioſi dirigatur. Siquidem
tuſſis, actione regiminis prognata, quæque in
pulmone eſt per accidens, ceſſat ſublata Co-
rizza. Tuſſiens ſi ſedeat, minus ſtertit muccus in
larynge, flatus eſt liberior, faciliorque expecto-
ratio (hinc enim orthnopneæ nomen cum alio-
qui ſi muccus ſupernè in laryngem ſtillaret,
properaret magis deorſum, ſedendo, quàm cu-
68 bando. Quod falſum eſt: ergò & Antecedens.
Etenim ſi de capite in pulmonem decomberet,
minori moleſtia deſcenderet, & in pulmone re-
ciperetur facilius, quamdiu Corizzæ initio per
modum aquæ emungitur: Pulmonem inquam
tum facile impleret, & flatum, ſui quantitate in-
terciperet: Atqui initio Corizzæ, nulla eſt ad-
huc tuſſis, nulla denique ſpirandi difficultas.
Ergo non eſt mucci è capite in Pulmonem de-
cubitus, in tuſſi. Cæterum de tuſſi, quæ pro-
prio Pulmonis malo, & non à Corizza fit, iam
antè tractaui.

Quod autem ad remedia attinet. Soporifera
imprimis,tuſſim & Coryzzam ſubleuant, quate-
nus vtramque ſymptomaticam affectionem ſe-
dant. Tuſſimque ſupero remediis, quibus Pleu-
ritidem. Sunt & aliæ denique tuſſes, nequa-
quam à Coryzza oriundæ: ſed à Pleuritide à
deleteria aëris, etiam ſummi frigoris intempe-
ſtiua impreſſione, quatenus pulmo in ſui vege-
tatione offenditur, non ſecus atque præ foribus
Cuſtos errans. Excrementum autem, quod iu-
ſto diutius circa extremitates aſperæ arteriæ re-
ſtagnauerit, induratur, & difficilem porrò anhe-
litum præbet. Pulmoque huius hoſpitis pertæ-
ſus, dat indicia ſui tædij, per ſcreatum vitiari
excrementi. Idque ſi non per tuſſes profliga-
tur, vel intus, in vomicam, atque tabem deſinit.
Vita autem ſedentaria hoc malum ſæpè attulit.
Quocirca ſuaſi ſemper exercitia anhelitum ci-
tantia, quibus excrementa expectorentur, & re-
ſtagnatio, vi aëris, impediatur. Non ſanè alias
quàm Maris portus, à retrò fluentes aquas, po-
ſtulant, arenam inde eluentes. Nam alioqui
ſorde ſubſiſtente, non poteſt non pulmo læſio-
nem vegetationis ſuſtinere, parere ſputa multa,
atque diuerſa, iuxta indolem ſuſceptæ labis.
Tuſſes eiuſmodi adhærentem ſordem, ac pere-
grinam habent, aliamque ſucceſſiuè progig-
nunt. Quæ deinde in ſpirandi anguſtias Aſth-
mata, vaſorum exeſiones, & parenchymatis viſ-
ceris, finiunt. Plerique horum defectuum, quia
vitalis roboris in viſcere debilitatem reſtantur,
difficulter reſtaurantur: minuſque in ſenio.
Aſthma verò inde natum tot cataractas aëris
clauſas habet, quot oſcula reſpirationi dicata.
Hæcque eſt graduum differentia, in maiore at-
que minore reſpirandi anguſtia. Sordes verò
ſiue ſputa quæ his prodeunt affectibus, non tam
cauſæ originales tuſſis ſunt, quàm producti ra-
tionem habent, ad nouas continuò tuſſes. Suc-
creſcunt enim ſemper ſibi de nouo, eò quod
exoſus intus hoſpes non ceſſet nouas ſuſcitare
ſordes ex vltima digeſtionum. Tanta nimirum
huius viſceris ſupinitas, & exteriorum, in Cu-
ſtodem errantem, imperium. Remedia autem, 69
tam quæ epilepſiam Pulmonis, ſiue Aſthma ſic-
cum, quàm quæ humidum ſanent, debent eſſe
renouatiua, & ad generis amplitudinem aſſur-
gere. Quippe quæ reſtaurationem debilitatis
contractæ, continere debent. Hæc nempe ſunt
Arcana, Paracelſi maiora, de quibus alibi. Item-
que quæ ſympatheticè morbum omnem ſupe-
rant. Arcana namque per omnimodam depu-
tationem, morbos quoſlibet tollunt: At cum
non infundant nouum robur parti vitiatæ, vt
neque malam impreſſionem ſpiritus inſiti tol-
lant: certè non niſi per ſympathetica, robur
perditum quadantenus eſt reſtaurandum. Vt
autem fructus aliquis ex prædictis decerpatur,
Exemplum vnum ex ordinariis atque domeſti-
cis referam. Senex quidam ſtertebat mirum 70
in modum; adeo gurgulione canere nunc,
nunc quoque ſtertere videbatur, quod non ra-
tò tota nocte erectus, ac ſedendo dormire co-
geretur, minoſque murmuris, & pauciorum
phlegmatum, ederet ſedens, quàm iacens. Me-
dentes illum ideo iuſculis conſummatis, fortio-
ri copioſiorique alimento reficiebant, ne multa
exſcreatione deficeret, aut Phthiſin, quam mi-
nati dicebant, pateretur. Melius ſubter ieiunia
tamen ac ſub quadrageſima ſenſit, quam mox
à Paſchate. Medentes autem nunc boream, tum
verò pluuiam accuſabant: at non alimenta en-
chyma & potentiora. Ego verò occaſionaliter 71
inuiſi virum, cumque ſingula penes me ſeriò
computarem, oſtendi ſtatim generationem
iſtam phlegmatum, habere domeſticam ſibi
cauſam in pulmone; non autem, quòd ſuper-
ne in pulmonem delaberetur, aut quod pulmo
deuteropathia langueret. Quin etiam, vt gene-
ratio phlegmatis in ipſo fiebat pulmone: ita
quoque copia, ſiue abundantia eius, non pro-
dibat ex augmento cauſæ morbiferæ, quin po-
tius ex affluentia alimenti boni, & enchymi.
Sicut malum proueniret certiſſimè, vndè bo-
num venturum hariolabantur alij, qui me ca-
chinno ſecreto obriſerunt. Cumque meam aſ-
ſertionem vino abſtergere, & roborare niteret.
Quod ſcilicet moderatus vini potus fortifica-
ret, quem exceſſus eiuſdem vini, aliàs multo
ſputo

ſputo obnoxinm redderet. At cum nec vno icti
telo cadere vellent, deſcendi ad exrientiam
quadrageſimæ, & Paſcharis iam elapſi. Quod-
72 que nimirum à Paſchate deinceps copioſiùs exſ-
createt, & moleſtius ſterteret. In ieiuniis verò
vix, aut ſaltem parum memor fuiſſet horum.
Quapropter ad deciſionem quæſtionis, proba.
opus eſſe dixi, mihique ad minimum tantum
deferendum fore, quantum aliis infauſtis ha-
ctenus auxiliatoribus. Quare ſub parciore &
duriore cibo (qui eſurienti ſtomacho ſatisface-
ret quidem in digerendo, quanquam non adeò
deſideratæ cruoris plethoræ) ſtatim minuta eſt
orthopnœa, quæ dein continuata mediocrita-
te abſtinentiæ, noctis tranquillitates dedit. Nam
vt malè affecto pulmone, plus excrementoſi
phlegmatis gignitur: Ità quò materia copio-
ſior adeſt, idem excrementum magis abuodat.
Quia non fit hoc aliquid, niſi ex materia vici-
nius diſpoſita. Nec enim phlegma illud, ſiue
tenue & aqueum, ſiue demum craſſius vel te-
nacius fuerit, niſi ea maſſa materiæ magis af-
finis & diſpoſitæ. Qua nimirum quoque defi-
ciente, ipſe cruor vitalis tranſmutatur, ac tranſ-
migtat in huiuſmodi eacrementa. Eſt nimirum
latex aquæus in corpore ac per venas omnes
oberrans, varias aquoſi eacrementi laruas ſuſ-
cipiens, & induens ideas: non ſecus atque
aqua, cui cortex tiliæ, vel radix conſolidæ, im-
maduerint, mentitur phlegmatis ſpeciem: ip-
ſum quoque oui albumen, primo die lacteum
eſt, quod mox glutinis ſpiſſitudinem ſponta-
73 neo motu arripit. Quod in Corizza clarius
ſpectatur; vbi qui latex primis diebus diſtillat
inſtar aquæ, ſalſus: dein ſequentibus muccoſus
euadit. In Phthiſi autem, dum è cruore ſpu-
tum incipit muceſcere, primùm flauus atque
ſpiſſus videtur muccus, qui dein cinereus, ac
tandem ad atrum magis vergit. Quia enim
ſunt cruoris tranſmutati eacrementa, non am-
plius laticis commiſtiones. Hoc pacto ſcilicet
vterque cuſtos, qui primum è latice fabricat
ſpiſſum muccum: dein cuſtode errante, ſtatim
in aqueam myriam faceſſit, iterumque inſpiſ-
ſatur, mox vt error cuſtodis corrigitur. Cuſtos
etenim tam Cerebri, quàm Pulmonis variis
obiicitur aëris iniuriis ac inclementiis, ideóque
laticem vndecunque aduocat, errore turgidus,
vt eum in eacrementa, ſuæ paſſioni paria, te-
troire, vel abſcedere cogat. Ergò ea maſſa la-
ticis, formantur eiuſmodi muccoſa eacremen-
ta, cui maſſæ quandoque imprimitur nocua
quædam erroris macula, ſic vt liquidior & im-
maturior cruor, vna tranſmutetur in muccum.
Violenter nimirum, ab vtroque cuſtode er-
rante, tam in Pulmone, quàm in capite, ipſe
cruor alienatur in muccum, non aliàs, quàm
cruor in vlcere, puris aut ſaniei formam aſſu-
mit. Itaque præter cuſtodis vtriuſque præfati
alterationes: ſingulis partibus inuritur non ra-
ra impreſſio, qua cuiuſque membri digeſtio
potenter læditur, aut intro vertitur. Quo caſu,
voco eiuſmodi malam impreſſionem, membri
tortorem, digeſtionis impeditorem, atque ali-
menti vltimi deprauatorem. Circa quem nem-
pe totus ſcopus atque cardo medendi verſari
debet. Cuſtos ergo laryngis, tam ſuperius la-
ceſſitur iniuriis aëris: quàm infrà, atque do-
meſtica indiſpoſitione proprij Pulmonis. Hæc
de maſſa, dicata Cuſtodibus, deque maſſa, ir-
rorata pro vltimo artuum alimento, ſic ſunto.
In quibus quidquid defectu integritatis eſt vi-
tiatum: id quoque multarum creſcit in infir-
mitatum occaſiones. Et quo deterior maſſa ſi-
ue materia immediata ea qua, alluerit, eò quo-
que eſt potentior morborum indè natorum ſti-
mulus. Et per conſequens, abſtinentia, & ſa-
tietas multi cibi enchymi, fœcunda ſunt, tam
ad ſanandam, quàm infirmandum media. Non
ergò ruit præceps è capite omnis Latex, qui
etiam ſpecie muci, albuminis, ſaniei, puris,
meliceriſque nobis imponit. Nam digeſtionum
aliarumque impreſſionum errore, contingunt
peccata ac vitia in membris diuerſis facilibus
obuia. Quod ſanè diligenter ac ſtylo chaly-
beato notandum, vbi infirmitatum introducun-
tur ſanationes, atque medelæ. Confirmatur
hinc error Cauteriorum. Fontanellæ enim ali- 74
cubi iuuant, non ſanè, quod deſcendentem
Catarrhi materiam euacuent, aliò diuertant, di-
ducant, aut trahant: ſed quatenus totalem maſ-
ſam minuunt tam Laticis, quàm cruoris ali-
mentarij. Nequicquam interim fontanellæ, de
errore membrorum, morboque ibidem chara-
cterizato, detrahunt, aut cogitant. Quia de-
ſtructorem domeſticum, ſiue morboſam indiſ-
poſitionem, non ſunt tollendo, aut moderan-
do. Ac proinde nec decidunt Catarrhi deorſum:
ſed duntaxat creantur defectus, à deſtructore,
in parte qua hic habitat, ſuumve habet obie-
ctum, ac regimen. Conſiderantur hoc paſſu,
ptiſanæ, zarzæ, Chinæ ac ſimilium, quæ præ- 75
terquam elementalem, potum exhibent, longè
alienum à vera nutritione, ciboque enchymo
ſubſtantiali, atque ſpermatico. Ideóque non
poſſunt non detrahere de maſſa imbibitionis.
Hæc namque eſt ſiccitas, quam Medentes in-
tendunt adducere præfato potu & decoctis.
Non quatenus humores deſcendentes, aut pi-
tuitam exſiccent (madida namque apud philo-
ſophos, non ſiccant humores) ſed in quantum,
maſſam nutritiuam cruoris imminuunt quam
plurimo aliunde ingeſto cibo enchymo, rurſus
reſtaurant, adeóque ſe reddunt ludicros, per
ſubſequentem plerumque effectum. Poſſent ni-
mirum parcimonia ciborum plus efficere, quàm
omni pellis laceratione, aut truculenta ignium
ambuſtione, vel lignorum, radicumque barba-
rarum potu. Hæc igitur quæ dixi, ſuccenturian-
tur tractantibus de latice, de Cauteriis, de Cu-
ſtode errante, ac de Catarrhis. Interim demi- 76
ror impenſe, quod dulcibus, & eclegmatis il-
linctuque putarint pulmoni ſubuenire, hæſe-
runtque circa pulmonem vulpis, quam inde-
feſſe currentem ſcirent, & tuſſilagine cocta, ma-
cerata, bibita, ac variis modis lambendo illincta
ſanationes inſtituerent, per media ſcilicet ad lo-
cum affectuum nec immediatè admiſſa: & me-
diatè, ſui priſtino valore orbata. Nunquam au-
tem cogitarint Scholæ, quod ſi æger quotidie
remedia ipſemet ſibi contuderit obtuſis ſibi na-
ribus, poterit quædam remedia ad ipſum Pul-
monem attrahere, inſpirando ſcilicet minutu-
lum contuſorum puluerem. Hacque methodo
queat ad locum effectum immediatè ſibi appli-
care ſuos balſamos; At fruſtra: ergo adhuc fru-
ſtranea amplius eclegmata, ad pulmonem non
delata. Itemq; neglexerunt proficuum hactenus
modum, per quem immediatè fumum ſulfu- 77
ris connectant potui, qui fumus deinceps vnà

cum poru ſe paulatim explicar in omoes venast non quidem ſpecie alimenti, ſed ſolius condimenti: non ſecus atque idem fumus cadum vini à corruptione liberat, & præſeruat. Nil enim cogitatom hacteous, quo pacto, & viarum ſocio, remedium, quod alioqui per ſe non penitiſſimè intrò admitritur, penetiare faciant. Et quanquam per ſyrupos & eclegmata cernerent in rulibus nequicqiam profeciſſe, niſi ſuæ crumenæ: attamen abſque vlteriore diſquiſitione, eâdem lutoſa orbita ſemper hacteous perſtitere.

LATEX HVMOR NEGLECTVS.

1 *Diſpoſitio docendorum.*
2 *Quid intelligatur ſub Latice.*
3 *Nomenclatura ratio.*
4 *Effectus introductorum quatuor humorum.*
5 *Diſtinctio lotij & ſudoris à Latice.*
6 *Errores hinc orti.*
7 *Quid Scholas decoperit.*
8 *Implicat contradictionem.*
9 *Laticis neſciti abſurditatet.*
10 *Serum cruoris, quod ſic vocant differre ab vrina.*
11 *Inſipiditas & qualitatum indifferentia in Latice, propter vſuum ſuorum amplitudinem & libertatem.*
12 *Primus Laticis ſcopus.*
13 *Alter.*
14 *Tertius.*
15 *Sudor eſt è materia Laticis.*
16 *Quomodo ſudor promanet.*
17 *Sudor morientium quorſum conferat.*
18 *Probatur Sudoris exitus in forma aquæ ſalſa.*
19 *Quartus ſcopus.*
20 *Quintus.*
21 *Excuſatur Latex.*
22 *Scholarum abuſus.*
23 *Parius inſcitia Laticis.*
24 *Schola ſi non ſoporata, potuiſſent ſuum errorem agnouiſſe per numeros, & pondus.*
25 *Semper Angina deluſit Catarrhos.*
26 *Concluditur Laticis neceſſitas, etſi neglecta.*
27 *Sitis quid prodat.*
28 *Quid in febri nunciant ſiccitas, fiſſura, & conſpurgatio lingua.*
29 *Itinera & clientela Laticis.*
30 *Magnes Laticis.*
31 *Errantis Laticis aliquot incommoda.*
32 *Error Scholarum circa Laticem, qua peperit.*
33 *Effectus aliquot errantis Laticis.*
34 *Cur Latex facile auſcultet peregrino fermento.*
35 *Author tranſit idiotiſmum Paracelſi de Latice.*
36 *Sitis in Hydrope vnde.*
37 *Sudor potius vocatur, quàm ſua feratur ſponte.*
38 *Balnea & cauteria neſciuntur quorſum applicentur.*
39 *Catarrhi origo, ex inſcitia Laticis.*
40 *Error Scholarum de vſu Glandularum.*
41 *Quorſum tam multiplex glandula in nobis.*
42 *Vnde Angina tam facilis muccago, & ſaliua.*
43 *Morborum curatio hactenus coniecturalis, palliatiua, & vada tentans.*
44 *Author Medentes hortatur.*
45 *Siccatio China ex inſcitia Laticis prorupit.*
46 *Applicatio præc[...]is digreſſionis.*

DE Latice humore voico, & hactenus neglecto, dicturo probanda eſt piiuoum quæſtio, An ſit, ſiue quod ſit: dein eius vſus, atque neceſſitates, ſiue fines ac ſcopi, quibus inſeruit. 1
Ante hæc tameo omnia, iuuat obiter explicuiſſe, quid illo inſolito nomine ſignificatum velim. Enimverò præter vnicum liquorem alimentarium apertè & palam cognitum, quem 2
cruorem vocaot, innatat ei liquor quidam aquoſus, nedum ſaliuæ, lacrymis, ſudori, renui mucco, œdemati etiam alijs morbis materialiter ſubſtratus: ſed & variis vſibus illuſtris. Meminerunt Scholæ quidem illius, ſub nomine ſeri ſaoguinis, illumque tam vrinæ, quàm ſudori communem fecerer: At ſanè oſtendam, eundem procul materia, & vſibus diuerſum: ac per conſequens noo inter excrementa, ſed vtiles ſuccos referendum. Laticem enim voco, 3
non autem humorem, vt tollator abuſus nominom, poſtquam ſat per librum expreſſum demonſtrauerim, nunquam in humana natura extitiſſe quaternarium humorum, quos Scholæ per repetitas commentariotum centurias dilatarunt, adeoque homores, ceu actores, in omnium morborum tragœdias introduxerunt. Qui liber intitulatur Scholarum Humoriſtarum paſſiua deceptio: ad diſtinctionem actiuæ, ne ſcilicet io pertinacia reſipiſceoriæ malitiam accuſaſſe videar. Quamobrem præpoſtera cruo- 4
ris eſſeotiæ ignorantia, totam medendi tabulam obtenebrauit. Iraque cruori partem lotij relictam volunt, poſt ſequeſtratam adhuc vrinam, vocantque tam lotium, quàm eiuſmodi reſiduum illius, ipſum ſanguinis ſerum. Illamque indiſtinctioneo indolui ſeriò, eò quod calamitatis humanæ ærumnoſa futrix eſſet. Lo- 5
tium namque, eiuſque reſiduum, quod per ſudores erumpit, vno pariter oomine vocarunt ſanguinis ſerum. Cuius tamen præcipuos ſcopos præteriere. Etenim mox ab iſta ſua hypotheſi deflectunt, dum quicquid extrauenato cruori ſupernatat, non amplius ſerum; at bilem, choleram, ſiue fel, vnumque ex quatuor cruoris partibus conſtitutiuis nominant: rem ſcilicet fictam, amatam, acrem, calidiſſimamque, io nobis nullatenus ſeri, aut lotij qoalitatibus conformem dictitaruot. Verum quid ex Schola- 6
rum confuſionibus eioſmodi, adeo fundamentalibus, rebuſqoe tanti momenti, conuciendum ſit, præfato libro ex profeſſò, & ad longum, ſum dimenſos. Ante me enim illas expugnauit, tanquam expilatæ hæreditatis reas primus Paracelſus: ſed admonitæ, recuſarunt ſapere velle, etſi titionem perniciei humanæ, ad promptius vrendum admouiſſe hortatæ ſint, Atque imprimis ſat demonſtraui, non eſſe vtramque bilem, vt nec pituitam in oatura; Nunc porro oſtendere decreui, non ſat Scholis eſſe, neſciuiſſe, laticem eiuſque particularem ſcopum: ſed & penitus erraſſe in eiuſdem conſtitutione, vtpote quæ à propoſitis laticis terminis procul recedunt,

dunt, per lactis ſimilitudinem deceptæ. Quoniam ſerum nunquam à lacte ſegregatur niſi poſt ſui lactis corruptionem, adeoque cadauer comparant latici. Denique ſerum, quod non niſi à lactis caſeatione fit, & apparet, erat de natiua lactis conſtitutione: non item vrina aut ſudor, ſunt de materia ſanguinis. Ergo ſaltem in eo fateantur, ſi quod in cruore extrauenato natat, eſt ſerum eiuſdemque ſpeciei cum corpore ſeroſo vrinæ: ergo iam ſerum à bile for-
8 maliter diſtat. Nam quod à re permanente abeſſe poteſt, non eſt de eius indole eſſentiali. Adeoque planè implicant, eſſe de interna ſanguinis conſtitutione, & quidditate: itemque non eſſe de intrinſeca conſtitutione ſanguinis. Ergò abſque abſurditate, laticem in cruore fluctu autem viuo, non poſſe iure vocari ſerum cruoris, multoque minus bilem felleam, partemque igneam
9 eius. Mandarunt itaque Scholæ, partem cruoris quam ſerum vocant, ſiue vrinam, potius ſeparatricis incuria, quàm eſſentiæ inexcuſabilis neceſſitatis ergò remanſiſſe in cruore. Quippè non rarus cruor extrauenatus cernitur abſque ſero. Ideoque nec ſerum, cruore relictum tradunt, quàm ob faciliorem tranſitum trans exiguas venarum hepatis fibras, dilutiorem nempè cruori conſiſtentiam dando. Ideoque dicunt; Superatis exilibus iſtis arundinibus, ſtatim natura meditata eſt ſeri ſeparationem, illudque deferri iuſſit in vltimam Lotij thecam. Relinquendo eius reſiduum, cruori conſocium, vt facilius quoque penetret trans exiles venularum extremarum tubulos. Quâ ſanè doctrinâ, merè excrementitia, polluunt digeſtionum puritatem: vtpote principales Laticis ſcopos ignorarunt, & pueriles vſos ſero cruoris finxerunt. Ego autem pro baſi indubia, faſſus ſum ſemper, naturæ Parentem non poſſe fruſtrari conceptis finibus, nec quicquam lotij, ordinario naturæ errore, cruori reliquiſſe permiſtum. Denique, quod quicquid liquidi in ſubſtantia ſanguinis eſt: id ipſum non eſſe de conſtitutione ſanguinis, nec eius excrementum: ſed eſſe Laticem, ſuis vtilem finibus. Nec enim eſt Latex pars vrinæ, vt nec pars ſudoris. Nam imprimis ſal ſudoris diſtinctus eſt ſuis proprietatibus, à ſale vrinæ. Eſtque Latex manifeſti adhuc ſalis expers. Idque non mirum: Quippe vrina, iam fermento ſtercoreo tenorum, quatenus imbuta, etiam ab
10 eodem eſt tranſmutata. Fit enim lotium ſuis officiis, ſuiſque complemento proprietatibus formalibus, ad ſuas functiones, atque ſcopos vtilis. Differt itaque lotium, nedum à ſudore: ſed & à ſeipſo quantiſper nondum tenum fermento, atque ſtercoris liquidi inteſtinorum eſt particeps. Idque ſanè nec aliàs, quàm ſtercus coli, à cremore ſtomachi differt, vel chylus à cruore. Non ineſt ergo pars vrinæ ſanguini, nec alimento iam deputato commiſtum eſt excrementum actu corruptum, & alterius corruptiuum. Nam iſte error eſſet nimis quotidianus, & directus: pro cuius auerſione, natura vbique non ſegniter ita inſudauit, quod in nullo paſſim laboret operoſius, quàm vt moleſta ſibi recrementa proſcribat ociſſimè. Siquidem excrementa cuncta, & ſingula, iam ſunt fermenti ſtercorei impreſſione ſeipſis prioribus alienata, ideoque non poſſent non eadem dote vlterius tabeface-
11 re, optima quæque ſibi admiſta. Profectò Latex in cruore oberrat permiſtus, non quidem vt pars cruoris, aut reſiduum lotij excrementum, ſed ad varios ſcopos vtilis: Ideoque & Laticem vocaui, ſiue humorem peculiarem à cruore diſtinctum. Eſt nimirum in ſe pene inſipidus, & pro primo ſcopo, contemperat cruoris aciditatem, vt eandem arceat. Potiſſimum namque 12
poſt labores, æſtus, ſudores, balnea, &c. nam in tanta perſpirabilitate cruor valde condenſaretur, niſi haberet aqueam partem admixtam pro ſudore. Alter laticis ſcopus fuit, ſcilicet dum in 13
omni crudiore Chylo, cremore, & cruore, ſit aliquod excrementitium, & cruor ſubdigerendo ſalem excrementitium reſeruet, etiam dum in purum alimentum conuertitur: fuit ipſi proin latex opportunus ſocius, qui in ſe reciperet hunc ſalem, eumque euerreret. Tertius laticis acceſſit 14
ſcopus, vt materialiter cauſet, ne vllum denſioris compaginis reſiduum, in vltima alimoniæ euaporatione remaneat: ſed ſimul per diapnæam explodatur, ratione fermenti arterialis, (vt ſupra in Blas humano,) vel ratione ſudoris elatur. Sudor namque materialiter nil niſi latex eſt, cui acceſſit ſal ſuperfluus. Quod apparet. 15
Nam à potu aquæ, aut cereuiſiæ tenuioris, mox ſudor copioſus æſtate profluit: non quidem quod halitu tenus, ſalſus ſudoris latex, per corpus feratur, vt ſubter pellem, ſalem prius induat, ſimulque oleoſum quiddam. Sed ſudor expelli- 16
tur, in forma aquæ (vt in ſanitate) vel ſpontè vt aqua profunditur in meticuloſis, ſyncopizantibus, & morientibus. Vbi perimpertinens obiter annoto. Quod morientium ſudor, non ſit 17
tam latex in ſui natura, quantum ros alimentarius reſolutus, cui mors imperat. Quod patet. Nam ſtatim corporis habitus ſidit, prout & in ſyncope. Habetque ſudor ille mirificas vires morificandi hæmorrhoides, & excreſcentias poſſidet. Porro quod ſudor non feratur per calorem, vaporis ſpecie, patet. Nam cum vapor 18
centuplo maiorem locum occupet quàm aqua: tumeret ſudando corpus centuplo magis, quàm alioqui propria eſt eius extenſio. Non eſt enim ſubter pellem locus vacuus, qui vaporem excipiat; ahenum quoque aquæ feruidæ, nullum intra ſe vaporem habet: & quem emittit, è ſuperficie tantum exhalat. Non oberrat ergo vapor, ſub pelle: ſed liquoris ſola ſpecie propellitur. Su- 19
dor ergo eſt latex materialiter è culinis partium per quas fertur abradens, vel abluens ſordes, ideoque plerumque olidus, idque magis in morbidis, quàm ſanis. Adeoque & in Criſi ſæpè terminat morbos, quatenus ſecum effert ſordes pro ſcopo ſuo ordinario. Cadauerum diſſectiones admiratæ ſunt Scholæ: ſed ſudoris anatomiam nondum per digeſtiones, fuligines, electiones, admiſtiones, reſolutiones, aut expulſiones, introſpexerunt. Quintus Laticis ſcopus fuit ma- 20
gis intimus. Etenim cum oculus liquore opus haberet vt eius palpebra innocuè moueretur, & lingua ſaliuâ egeret, vt maſticatos cibos madore temperaret: abſurdum autem foret, totum cibum è maſſa cruoris humectari: Idcirco per venas latex delatus eſt, vnde ſaliua, lacryma, &c. fierent. Nam dum in anginis, & infami Mercurij ſaliuatione, plus iuſto ſaliua profluit, aluus ſeipſa ſiccior fit. Latex ergo in cruoris maſſa in- 21
noxius vagatur, ad loca opportuna defertur, diſtributiuæ facultati promptè auſcultans. Qui quidem ſicubi ſalem cerebri (vt in grauedine) ſecum rapuerit: non eſt tamen Latex ſui natura

noxius, nec illi piandum in culpam, quod ipſi
inſonti, per accidens, importunè aſſociatus.
Pariter licèt in morbis obſequioſus abundet,
œdematoſa crura inflet, id ſorte contingit. Na-
tura namque generali niſu odioſum ſibi hoſpi-
tem patit, eumque excrementis ſarcinat, quæ
abigere optat. Nocte frigidiſſima linteamen in-
uentum mane tentum & congelatum à nocturno
anhelitu, cuius aquæ quadruplum adhuc exha-
lauit, ad minimum. Eſtque anhelitus, æſtiuis
diebus non minus: ſed multò magis vapidus.
Igitur aliquot vnciæ inſipidi liquoris è ſolo pul-
mone efflantur. Sed non eſt illa aqua, excre-
mentum pulmonis, vt neque cruoris reſoluti
materia. Quapropter è latice petitur, ſiue mit-
tatur à poteſtate diſtributiua Archei, ſiue de-
mum pulmo eundem ad ſe alliciat. Saltem conti-
nuò ſuppeditatur, quodque alibi præbeant glan-
dulæ miniſterium: hoc idem præſtat pulmonis
parenchyma. Adeoque laticis velut ſcopus eſt,
quod ſuo madore compeſcat, ne pulmo dehiſ-
22 cat, ſiccitate attracti aëris. Abuſus eſt etiam do-
cere, Laticem initio Corizæ eſſe crudum & in-
coctum, illumque dierum numero, per calo-
rem inſpiſſati ſub fine digeſtæ maturitatis. Nam
ſemel expulſus, coqui non exſpectat, vt neque
ſui coagulationem, vt concreſcat. Nec latex ab
initio Corizzæ, ſui inſpiſſationem, in vacuo
23 cranio vnquam potuit expectaſſe. Ergo laticis
ignorantia multa medendo, ſomnia in catar-
rhis, & œdematibus, ſuſcitauit. Turgidis ni-
mirum ſerò cruribus, foſſulam prementis digiti
retinentibus, & manè euaneſcentibus, pituita
eſt putata, nocturna digeſtione in cruorem ver-
ſa. Inſcitia ergo obſequioſi laticis, fabulas puta-
24 ti rheumatiſmi peperit. Verum ſi ſemel ſecum
in computum deſcendiſſent, vidiſſent nempè
ſerò, crus vtrumque 4 fortaſſis librarum pon-
dere œdematis grauatum. Quod ſi fuiſſet (vt
aiunt) crudior ſanguis, pituitoſus: cum non ſint
crura cloacæ pituitæ, à Scholis cognitæ, neque
ideo ratio, cur pituita potius in crura decum-
beret, quàm alius ex tribus reſiduis humoribus,
vel quam pituita illa in ventrem, femora, lum-
bos, &c. decideret. Profectò proportionis iu-
ſta diſpenſatio expoſceret quotidie 40 fortaſſis
libras, in cruoris non maturi diſpendium, in to-
tum conſumi. Sæpè pelues, atque matulæ, vni-
câ nocte ſalivis replentur, & ſtragula cum in-
duſiis, madore ſtillant: quæ niſi è latice pe-
tantur, & non è maſſa viuidi cruoris, corruunt
quæcunque de cibis, digeſtionibus & ſanguifi-
catione ſunt credita. Ipſa nempe Arithmetica,
& ponderis ſtatera, medicaſtros deludunt, in
ſuis pituitæ figmentis. Sed quis naſutus credet
vnquam, ſaliuam, lacrymas, ſudores, præterque
lotium copioſum, ex ipſa ſanguinis hæreditate
peti, abſque vitæ inſtantaneo detrimento? præ-
ſertim quod idem chronicos terminos vſque
25 perſeueret? fingamus enim paruam cœnam,
ſtomachum, ac Pylorum, benè munere ſuo
functos, ſaliuationem autem copioſam in an-
gina feroci, exquiſitiſque amygdalarum gut-
turis inflammationibus. Certè iſta ſpiſſior con-
tinuaque mucago non è cerebro defluit, fau-
cium iam obſtructo meatu, multoque minus è
ſtomacho vacuo aſcendit, & ſub faucium iam
obſtipatione: itaque linguæ & faucibus opifi-
cium ordinarium ſalivæ eſto, cuius materia è la-
tice petitur, quem iuxta ſui fermenti varietatem
diuerſis laruis commutat. Sunt nempe ſaliuæ
aqueæ, muccidæ, ſalſæ, acidæ, amaræ, tenaceſ-
que, fili inſtar. Fuit igitur neceſſaria quotidia- 26
na laticis copia in venis, promptaque eius obe-
dientia ad vocationem Archei? Nam etſi nu-
triendo latex ſit ineptus, ſuis tamen vſibus ac-
commodus eſt. Poterant nempe ſibi in ſuccum
redigi (quod mures & cicadæ docent) citra po-
tum, niſi & latice ad majora obſequia opus fuiſ-
ſet. Eſt ergo ſitis, præco deficientis Laticis, non 27
autem cruoris egeſtas (vt alioqui mandant Scho-
læ) febrientium quoque ſitis, à ſumpto potu per-
ſeuerans, laticem alieno contagio ineptum ad
ſua munia factum denunciat. Siquidem quoties 28
amaror, ſalſedo, nidorue ſaliuam inficit, ſtoma-
chus apepſia fatigatur, & lingua (indolens alio-
quin, & nil mali in ſe habens) ariditate finditur:
ſignificatur latex non tranſire ad venas, debito
inſtructus viatico: quia in ipſo ſtomachi hoſ-
pitio eiuſve viciniis, ineptus euaſit, pro ſuo mu-
nere. Non eſt ergo linguæ ariditas, cruſtatæque
eius ſordes, in febribus, effectus, ſiue indicium
exhalationis, è ſtomacho (etiam potum non
coquente) ſurſum delatæ: ſed eſt defectus la-
ticis deturpati, vel egeſtate penurioſi. Non ſa- 29
tis eſt laticem eiuſque vſus aliquot, & officia
dixiſſe, per neceſſitatum diſtributionem: Iu-
uat & ſua deregere itinera, & exorbitationes
commemoraſſe. Lex enim & neceſſitas vſuum
totidem quoque peccata inuexere, ſi non quo-
que vtrimque bina. Cum enim latex non ſit de
ſubſtantia cruoris: ſed liquor fatuus, innocuus,
concurrenſque viarum ſocius. Ideo namque vnà
cum cruore, per venas fertur: Non tamen eſt
ſerum cruoris, nec bilis, nec vrinæ: ſed poſt lo-
tij ſeparationem, ſuam latex recipit determina-
tionem, ſimul atque intra venarum lares aſſump-
tus eſt. Ac quodammodò extra catalogum ex-
crementi adſcribitur, dum tam facile vocanti,
aut mandanti obtemperat Archeo. Deſunt enim
latici ſal, tinctura lotij, & bilis fictus amaror. Re-
nes namque emulgent ſalſum lotium, quod iam
vel in Meſenterio ſalem ſibi adſciuit. Alioqui ſi
quis tenuem & pernoctatam cereuiſiam ieiu-
nus potet (vt Anglorum eſt mos) mirum quàm
ſubitò, ſæpe & affatim meiat. Id eſt, per ſto-
machum, Meſenterium & iecur tranſuolet.
Habet quoque carnoſa pellis, ſiue membrana, 30
proprietatem attrahendi Laticem, vt ſe, ſub-
iectamque intra ſe ſupellectilem, eluat: multus
idcirco ſudor confeſtim ſitum propagat. Hinc-
que etiam vulnera, ſynouiæ, ſiue aquæ glarea-
lis, incredibilem ſæpè copiam effundunt, quaſi
Latex aptaret eluere conceptam in dolente, ma-
léque curato vulnere, noxam. Corporis nimi-
rum extima veſtis, ſua proprietate, ſponteque,
ſudorem laticemque allicit; vt cum loturæ in-
ſtar eſſe debeat, calcar vocationis ſuæ à pelle re-
cipiat. Cuius tractionis lenocinio, ipſa pellis
facilè axungia repletur. Cum ergo Latex pluri- 31
bus deſtinetus vſibus, & officiis, ſequitur etiam
eundem exorbitantem, totidem & plurium ad-
huc morborum cauſam fieri occaſionalem. Sal-
ſuginem, nempe acredinem, ac putridi commi-
ſtiones ab internarum partium ſordibus infe-
ctas ſuſcipit, multaſque inde vlcerum & exina-
ratum diuerſitates tolerat. Prout & in pelle ſuas
atque varias prurigines excitat. Errant itaque 32
Scholæ inſcitia laticis, quæ hos defectus in ie-
cur inſons referunt, eiuſque intemperiem incu-
ſant,

ſant,ſuiſque ſtoliditatis pharmacis inſons hepar
lædunt. Nec aduertunt, quod vnica ouis totum
gregem ſcabie infecter, abſque jecoris labe vlla.
Quodque abſterſiſſe maoum linteo,quo ſcabio-
ſus eſt vſus,ſcabiem propaget,citra jecoris con-
tagium aut defectum vllum. Quapropter iſta
Scholarum inſcitia, cruorem & hepar vt rea ca-
lutis agitant, imò & innocuum cruorem, ideo
cum vitæ accurtatione prodigialiter, ac repe-
33 titim, ſed fruſtrato euentu effundunt. Sin verò
Latex intus aliquid ponticum, acidula ſalſedi-
nis myria infectum, reperit, vel cum occulto
virulenti fermenti contagio oppignoratum:
Iam vlcera cacoëthica varia emergunt, ac cau-
teria ad diuertendos catarrhos, falsò inue-
nit. Synonia autem largo imbre pluit ſæpè,
quod ſi cruor vel humor alimentarius, ſiue ſper-
maticus ros, eandem cauſarent, paucis certè
horis homo cruoris penurioſus intercideret ne-
ceſſario. Adeoque ſtupore abundantiæ illius
neglecto, quia Laticem neſciuere, aliò ſuas
nænias falſaque auxilia deportarunt. Saniem
ergo vel ichor vlceris neſciuit Galenus, an ad
pituitam,vel ad bilem referret. Non mirum eſt
autem, laticem in alienam imperij ſobolem
tranſſumptum, varias vlcerum excitare cateruas:
34 dum cruor diuerſis ſerpentum ictibus, morbo-
rumque tranſplantationibus laceſſitus, in tam
numeroſam varietatem exorbitet. Relinqoo au-
35 tem Paracelſo ſuos fontes ſalinos microcoſmi-
cos, ſueque indulgeo libertati lubens, etſi lati-
cem ignoret cum Scholis. Latex itaque facilè
alienam intus qualitâtem combibit. Hinc in hy-
drope, multa ſitis, etiam a potu frequenti. Non
enim liquoris penuria; ſed ſalſuginis confectio-
ne, ſitis fit. Mali quoque ſudores ſunto, ſi parti-
36 culares. Nam quod membra ſingulariter Lati-
cem in auxilium vocent, à malo eſt. Duo ergo
præcipuè hic adhuc ſpectantur,quod Latex non
tam ſua feratur ſponte, quàm vocatus à ſuperfi-
cie,cui deſtinatus alioqui opitulandę:tum etiam
quod illarum partium ſudores earundem defe-
ctum teſtentur. Quapropter injecta ſtragula ſu-
dorem promouent, quia externè adhibita ope-
37 ra vocatur. Atque ideò non tarò fruſtra propi-
nantur ſudorifera, & tegmina multiplicantur:
quia tractrix Laticia fons languet. Quod ſi la-
tex abundet, nec à pelle alliciatur, quia altera
labe eſt inquinatus,ad partes decumbit, & indo-
lentes tumores excitat,ſi non etiam qualitate ſit
38 moleſtus. In quibus tam balnea quàm cauteria
ſubinde opem dedere:non quod tam cauſam ef-
fectricem, quàm productum, id eſt, Laticem
minuant. Adeoque remedium palliatiuum & ad
poſterius applicatum eſt. Denique tota mali ſca-
turigo huius, in inſons caput humanum, in Ca-
tarrhos depluos è capite relegata fuit. Cuius cau-
39 ſam ſi errauerint,conſequenter debuere & in re-
mediis aberraſſe. Memini namque incipientem
pleuritidem, copioſo ſudore mox deſiiſſe. Qua-
le eſt diaphoreticum,è floribus papaueris errati-
ci,Stercore caballi, ſucco bellidis, ac ſimilium
adiutorio prolectus ſudor. Poſtremò etiam no-
40 taui glandulas inſignes, ſubter axillam, in ingui-
ne,& pone aures; itemque in ductu vrinæ pro-
pe veſicam, ac circa duodenum inteſtinum, &
innumeras penè alias, ad cujuslibet venæ bifur-
cationem ſuppoſitas. Quarum vnicum vſum,
Scholæ jubent eſſe: ne vaſa ſcilicet lacerationi
ſint obnoxia. At ſanè in nominato vſu error

manifeſtus adeſt. Nam fruſtrà, poſt aures; glan-
dulæ inſigne eſſent: vbi nullus eſt timor lacera-
tionis, vt neque intus: quin etiam ipſa carnoſa
membrana non diſtenditur, adeoque non po-
tuere niſi fruſtra,euanido vſu atque fine, glandu-
læ ibidem apponi. Id eſt,errauit naturæ Arbiter
in vſu glandularum:vel errant Scholæ. Cum nuſ-
quam præfatis locis, quibus glandulæ ſitæ ſunt,
vaſa ab inuicem abſcedere poſſint. Meliuſque ac
commodius rupturam vaſis tenue ligamentum,
quàm lacerabilis teneraque glandula præteruaſ-
ſet. Ego vbique animaduerto perpetuam Scho-
larum indagandæ veritatis incuriam. Non enim 41
animaduertunt, glandulas præfatas non eſſe niſi
ad emunctionem laticis è venis, vt ſudores in
habitum corporis diſpergant. Quod in lingua
ocularitèr eſt manifeſtum. Vbi glandulæ ſaliuam
efficiunt, atque ideò Laticem alliciunt. Subter 42
axillas, & in inguine verò ſudores proferunt.
Non autem lacerationi vaſorum præuident.
Prius nempe, officium eſt quotidianum. Alte-
rum verò, non niſi inſolens, rarum, atque po-
tius ridiculum. Reſtagnans nempe Latex, venas
grauat, oppreſſione, eodemque ſi liberentur,
Archeus velut reſpirans, nouas ſibi vires inſpe-
rato reſumit. Itaque Laticis ignorantia, cauteria
inuenit,& ſuſtiouit; Catarrhos finxit, atque in-
concinna remedia ſiue præſidia vniuerſalia ſom-
niari fecit. Nil enim ſolidi, aduerſus morbos
penſitatum. Vtpote oſtendam ſuo loco, morbo-
rum initia adhuc hodie incognita latere: ideo-
que & remedia eſſe vana tentamina, nec certi 43
quicquam continentia, niſi ſpecifica proprieta-
te certis morbis dotata ſint. Alioquin incertitu-
do conjecturalis, ſibi ſubterfugia parabit, me-
denteſque credulitas ægrorum muniuit. Quod
quidem remedium, etſi morbo diceretur appro-
priatum, non quemlibet iuuet. Imò nec purgan-
tia, tametſi indubiè aluum ſoluerent, ſolari æ-
gros propter diuerſitatem complexionum hu-
morumque fictorum pertinaciam. Supponunt
enim talem videlicet ex humoribus, peccare,
ſpectantque poſtmodum per ſolutiua eductum:
attamen cernunt nil de morbi feritate remiſ-
ſum. Ergo cum deberent ignorantiam in humo-
ribus & purgantibus fundatam agnoſcere, re-
flectunt ſeſe ad varietatem complexionum, &
intemperierum incertam ignotamque differen-
tiam. Quæ ſanè ſi æquo ſpectentur animo, non
alio terminabuntur fine, quàm in plenam prin-
cipiorum medendi hactenus cognitionem, in-
ſcitiam & euerſionem. Quapropter medentes
adhortor,& exoro ſuppliciter, tempeſtiuè addi- 44
ſcant Medicinæ inaudita exordia, themata, &
axiomata inſueta. Quapropter hoc loco parum
diuulgari opportunum cenſui. Etenim vt Atro-
phiam vidi occaſionaliter è latica ſuſtentatam,
Ita & pinguedo, ſiue obeſitas me ſpectante, vni-
co bimeſtri, per potum diureticum, loco cere-
uiſiæ ſummum abacta eſt. Pharmaca autem pere-
grina chinæ, zarzæ, Guajaci, &c. quod laticem 45
per ſudores profunderent, ficto mentitoque ti-
tulo, exſiccantium nomen acquiſiuere. Enim-
verò jam antè demonſtraui omne corpus viſibi-
le, quodque elementorum miſtura conflatum
creditur, fieri materialiter ex ſolo aquæ elemen-
to, quod primordialiter in rebus conſtitutis cun-
ctis, ſe habet per modum Laticis, quodque &
hic ſuppoſuiſſe, tanquam ſemel ſat probatum,
ſat eſt: Deio axioma Philoſophiæ habet: Quod

Digitized by Google

corpora non mutentur in inuicem, niſi prius reducta ſint in primam ſui & ſequacem materiam. Id enim quantumuis applicari velint metallicis tranſmutationibus : attamen ex ſublunaribus quorumuis notatis tranſmotationibus, eſt deſumptum. Non tamen, quod veliot corpora, in primam materiam Ariſtotelis, imò nec etiam in primam elementorum ſeparationem, eſſe reducenda (nec enim cibus in ſua elementa putant remeare debere, vt inde cruor fiat) ſed volunt corpus tranſmutandum in proximam ſui materiam, ſeu prioris vitæ ſubjectum retrocedere debere, antequam de tranſmutationis acquirendæ termino, ſpem fixerit. Quorſum, certum eſto. Cibos atque potum in ſtomacho aſſumere naturam Chyli, cum retentione qualitatum vitæ mediæ ciborum. Deſtrui quidem priſtinam ciborum materiam, & approximari ad materiam Latici, ſiue elemento aquæ viciniorem : ſatagente nimirum ad hoc fermento ſpecifico ſtomachi, non ſecus atque fermentum hepatis chylum in cruorem tranſmutat, cuiuſque comes ac ſocius, non item pars, eſt latex. Fermentorum autem in natura adeo diſcrepantia atque ſingularia dona exiſtunt. Vt quædam viuentia ex ſola aqua ſibi faciant cruorem, carnem, &c. imo & oleoſam axungiam. In ſalmonis namque ſtomacho, nunquam repertum edulum ajunt piſcatores. Sunt præterea animalcula aquatica in aquis ſalſis, quibus via aliquid innaſcitur, quæ ſemeo quoddam potaræ à ſe aquæ communicant, vndè ſibi ſuum corpuſculum augent, & ſuſtentant. Adeò vt aliis piſcibus huiuſmodi animalcula edentibus detur, ingeneratum aquis ſemen, ad vitam tranſgreſſum, & ad vitam mediam participatam deductum. Animalcula autem, quæ ex ſola aqua, immediatè ſibi cruorem, totamque ſui ſuppellectilem patrant, exemplum habent in omni propemodum vegetabili : præſertim in ſaxoſis, arenoſiſque montibus, procul ab hominum ſtercoratione ſemotis (in quibus forte 60. ſpecies reſinificarum arborum notantur, ex ſola aqua pluuia, niueque, ſiue leſſas ſaxoſi odoris, ex pleno nutriuntur, & adoleſcunt in ſummam altitudinem arbores adeò pingues, quod ſuffocarentur, niſi eandē eſfuderint circumcirca. Fermentum ſtomachi in homine facilius cibos in chylum, quàm illorum pinguedioes tranſmutat, eò quod pinguedo remotior ſit à Latice, ſiue prima ma-
46 teria, quàm ſit cibus. Quæ digeſtio tranſmutationis, in ſuccos aquoſos, eò huc adducta eſt, quò conſtet, Laticem, facile concepto in nobis peregrino ſemine, membrorumque fermento, tranſmutari in alienam prolem. Adeoque è Latice, omnium proximè tranſplantari in muccum excrementoſum jam ſupra oſtendi, vbi memini, à potu æſtiuo affatim ſumpto, ſputum (qood arida ſub ſiti deficiebat) ſtatim poſt creari mucilaginoſum. Hæc eſt noua Laticis hiſtoria, ad tractatum de Catarrhis referenda, eò quod illius ignorantia, Catarrhis conceptis, ſingularem confirmationem dederit, vt & concipiendis dedit temeritates.

* * *

CAVTERIVM.

1 *Cauterium nil niſi vulnus permanens.*
2 *Cauterij igne factis nulla prærogatiua.*
3 *Nomen fontanellæ, impoſtorium.*
4 *Quæ Deus integra vidit bona, à Scholis laudantur lacera.*
5 *Pollicita Cauterij, puerilia.*
6 *Catarrhi negatio, negat Cauterij vſum.*
7 *Ridicula tutandis Cauteriis neceſſaria.*
8 *Theſis Scholarum oſtenditur abſurda, & impoſſibilis.*
9 *Quid purgetur per Cauteria.*
10 *Concluſionis nomen contra Cauteriorum ſtatuta.*
11 *Stulta in Cauterio deſideria.*
12 *Cauteria quibus noceant.*
13 *Scholarum indiſtinctio.*
14 *Scopus ſiue finis Cauterij ceſſat.*
15 *Mundum per cauteria circumuenire.*
16 *Cauterio non eſſe communionem cum Cerebro.*
17 *Abſurda, ad doctrinam de Cauteriis conſequentia.*
18 *Vnicus Scholarum aſylus.*
19 *Reſponſiones.*
20 *Adiguntur Cauteria in ſcopulos.*
21 *Quid reſpondeant Scholæ in difficultatibus poſita.*
22 *Multiplicatio, electioque Cauterij, quæ auſu ſurrexerit.*
23 *Hiſtrionica aliquot Scholarum nugæ.*
24 *Podagra Medentum ludibrium.*
25 *Stulta Cauteria.*
26 *Fruſtranea in ſuis deſperatis.*
27 *Nondum à Scholis ſtatutum, quibus caſibus iuuent Cauteria.*
28 *Caſus in quo Cauterium prodeſt.*
29 *Crudele atque putidum Cauterij remedium, vt anteuertatur.*
30 *Cauterium Medico indignum.*

CATARRHI inuenerunt Cauteria. Illis ergò de medio ſublatis,
horum tractatus videretur fruſtraneus, niſi initiandis hæc ſcribe- 1
rem, diffidens eruditis quicquam
profutura mea ſtudia. Quare Cauterij fines, &
effectum declarare ſtatui : Cauteria itaque inprimis fiunt igne, ferro candenti, corroſiuo
cauſtico, imò ipſa nouacula, vel forcipe, aliquid abſcindendo. Sat : modò carnoſa membrana pertundatur vlnere. Alij verò præferunt vulnus igne, vel cauſtico paratum illi,
quod ſcindendo patuit. Eo quod actuali calo- 2
re, & ſiccitate, fluxum humorum melius præpediri putent. Quaſi vnico momento, ignis vreret aliquid, præter ipſam eſcharam, aliudue exſiccaret, quod poſtmodum fluiturum ad volnus fingunt. Vtrobique ſcilicet in Scholis, magni fiunt ſomnia. Quippè fontanella (ſic enim vulnus cauterizatum vocant, vt quaſi per fontem morbos exhauriri vulgus credat) nil iuuat, priuſquam dempta ſit eſchara ablatoque prius caloris & ſiccitatis veſtigio. Eo quod Cauterij inſtitutio pro objecto habet excretionem, quæ non ante eſcharæ decidentiam incipit : minuſque ſemper exhalare poſſit trans eſcharam, quam alioqui ſanam per pellem. Perinde

Google

de ergo poſteriores cenſuerunt, quomodocun-
que fontanella facta fuerit, modi continuum
diuiſerint, & diuiſum cuſtodiuerint. Quod enim
4 Deus fecit integrum, vt eſſet optimum, Scholis
videtur melius fore, ſi vulneratum ſeruetur.
Vulnerari ergo ſæpè, vulneraque aperta custo-
diuiſſe, ad Scholarum ſanitatem confert. Mi-
rum ſanè, quod vulnerari, non tranſtulerint ad
præcepta tuendæ ſanitatis, ſunt nimirum Cau-
teria, ſiue vulnera conſtantia, eò ſunt relata.
Inter vulnerari autem, aut vti, tantum inter-
cedit ſanguinis emiſſio: quę illo titulo præemi-
nere in Scholis deberet, niſi phlebotomiæ fraus
5 ſe manifeſtaret. Pręſumunt nempe, atque de-
cernunt, Cauterium eſſe nouum emunctorium,
per quod Medentes queunt naturam pro libito
coërcere, ad ſe exonerandum; non quidem qua
fingunt aliàs per Catarrhos defluere, ſeque exo-
nerare, aut quaqua verſus: ſed dumtaxat per fa-
ctum foramen. Id eſt, citant Catarrhos, vt per-
ſonaliter compareant in lucem, ad lubitum Me-
dentis. Lepide ſanè, ſi æquè verè. Attamen hæc
prodigia in tantum profecere, vt pueris etiam
ante trimatum jam cauteria fiant. Aſt ego, in-
primis ſemper in Cauterio intuitus ſum impli-
citam blaſphemiam, qua Creatorem inſufficien-
tiæ in condendis emunctoriis palàm accuſant.
Etenim ſupra mille fontanellas incarnari juſſi,
cuius hactenus, quod ſciam, neminem pœni-
tuit. Denique conſideraui, puerilem Meden-
tum præſumptionem, quod naturam ſuis illo-
rum juſſibus auſcultaturam ſibi feriò perſua-
deant: etiam ſuppoſito defluxu & procubitu
humorum, quem jubent, longè abſurdiſſimum.
Ad fundamentum autem meum ſat ſit. Quod
6 nempe nulla ſit miſſio, aut ſpontanea defluxio
Catarrhi. Quo negatiuo ſubſiſtente, vanum ſit
fundamentum Cauteriorum. Docent namque
Scholæ, per fontanellas elici malos, imò exu-
riales humores, qui alioquin aliò vel mitteren-
7 tur, vel ſponte defluerent. Bellè ſanè, quod natu-
ra laxo freno exſpectet arbitrium Medentis, &
apertionem Cutis, vt iſthac ſarcinam deponat,
quam aliàs in nobilius membrum declinaret.
Quaſi mitrens natura minaretur, niſi carnoſam
membranam, vbi vobis viſum fuerit, mihi vul-
nere appertam ſuſtinueritis, vt per reuulſionem
me à furore placaueritis, & à conceptu dimiſſio-
nis auertatis, væ vobis: Nam quod aliàs ſubter
cutim expurgarem, ad nobile membrum, in
vindictam retrotraham. Sed ſodes, quo centro,
quaue fontis ſcaturigine, malus ille humor pa-
ratur? An in jecore, humorum quatuor (vt vo-
lunt) officina? At ſanè difficilis, longa, & ſale-
8 broſa via, vt malus iſte humor à jecore per ve-
nam cauam, adeoque per eos, ad extremam
brachij, cruris, vel ceruicis pellem deferatur,
cruorem non incontaminans, ſed ipſe malus
humor ſincerus. Crudele ſanè emunctorium,
quod trans fontem vitæ malum humorem du-
cit. Adeoque crudelis Medicus, atque Scholæ
crudeliores, quæ noxium humorem per Cutem
deferri jubent. Quod ſi verò adhuc hodiè igno-
tus malus humor fontem habeat Cerebrum:
Vbi quæſo? An quauis capitis ſentina malus il-
le humor naſcitur? An in ſinibus; vel in pelui?
non quidem inprimis in ventribus cerebri ſine
præſentaneo necis metu, quotidiana maligni
humoris illius fieri collectio, & nidus. Sin verò
in pelui fiat malus, qui anteà bonus fuerat. Iam
per nares, atque palatum, ſponte ſolita deflueret,
nec egebit Cauterio. Aut quis ille Corruptor,
qui aliqua capitis parte, humiem anteà bonum
ſtudio vitiet, vt iam inde deferat malignum, ad
partem aliquam intercutaneam, quam Medi-
cus feriri juſſit? Quàm obediens enim ille, qui
malus humor (mortuum nimirum jam ex-
crementum) ſe aliò torqueri & mitti patitur,
qui aliàs, non amplius ſollicitus de vitæ œco-
nomia, ſolo ſui pondere, ſituum legi paret!
Quod autem malus humor, per cauterium e-
mungendus, non ſit vapor à ſtomacho in caput,
per cerebrum, menynges, & cranium tranſlatus,
collectuſque, & indè dimiſſus inter muſculos
externos & cutim: id antè de Catarrhis peremp-
toriè exploſum eſt. Denique iis conceſſis, etiam
careret eſſentia, & etymo humoris, per conſe-
quens etiam mali humoris, pituitæ ſcilicet vnius
e quatuor. Nam quicquid ſemel vapore tenus à
ſtomacho, eleuatum eſſet, & in guttas concre-
uiſſet, nec ſpiſſum eſt, nec tenax, nec vnius am-
plius de quatuor humoribus factis in hepate;
ſed eſſet liquor poſthumus ſtillatitius. Quapro-
pter ſi humor malus, cauterij cauſa finalis, non
generetur in hepate, cerebro, aut ſtomacho; quæ
tandem erit officina malorum humorum pro
catarrhis? quæuè pars mittens, & excelſa, vnde
ad Cauterium decliuius ferantur? Etenim in 9
tanta nugarum anguſtia coguntur Scholæ fa-
teri, non malum aliquidem humorem dimitti ad
foramen cauterij: ſed cruorem degenerare in
ipſo vulnere, labriſque malè diſpoſitis. Nam & 10
hoc vulneribus, quibus deficit balſamus, genia-
le eſt cunctis. Profectò ſi Scholæ Aphoriſmum
examinent, *Dum pus fit, maior dolor, labor, &
febris, quàm facto pure*: cognoſcerent, plus pro-
duci materialiter ex ſanguine, per laborem fa-
cultatum, ac conſequenter, in fontanella, iiſdem
finibus pus optari. Quo ſtante, labitur theſis,
ſupponens, per cauteria deduci malos humo-
res. 2. Puris in vulnere facti eductiuum, non
eſſe è centro corporis. 3. Non eſſe defluxum ca-
tarrhi excrementum. 4. Cauteria non purgare
malos humores, quæ bonum cruorem in excre-
mentum, cum labore digeſtiuæ facultatis, præ-
parant. 5. Cauteria nequicquam facere ad præ-
cautionem maligni humoris, qui tupice fit in
ipſis labris vulneris. 6. Pus & ſaniem, foramine
vlceris, non poſſe retrocedere, ac labi in partem
nobilem, multoque minus, cruorem bonum,
vnde pus fit. 7. Si cruor ſit humor malus, ante-
quam ad fontanellam deueniat; natura deſtinat
ergo de cruoris maſſa, malum aliquem, ad ſau-
ciam dumtaxat partem, vt eam nutriat, vel hoc
ipſi eſt ordinarium, in partibus ſingulis. Iam
tota natura vſtio laborat fatuitatis. 8. Stultum
eſſe. Quod multum puris feciſſe: ſit bene Cau-
terium purgaſſe. Cum iſtud pus dicat boni
cruoris corruptionem. Adeoque dum homo
malè valet, fontanella, loco puris, pluit ichor.
9. Si ergo Cauterium, faceret ad malorum hu-
morum euacuationem, oporteret melius ſe ha-
bere hominem dum ichor fluit, quàm dum pus
fit. Quod in theſi eſt falſum. Hinc ergo rectè
infertur, non ſelectum malum humorem, aut
excrementum perniciosum, quod alioquin aliò
decideret, euacuari per fontanellam: ſed totum
iſtud, ſiue pus ſit, ſiue tenue virus, nil aliud eſſe,
quàm merum cruorem alendæ parti cauteriza-
tæ deputatum, ibidemque vſtio partis corru-
ptum:

Digitized by Google

ptom : adeoque corruptionem ſui , metiri bo-
nitatem , & malignitatem digeſtionis , in loco,
footanellæ. Atque proindè dum Archeus tota-
lis,quoquo modo laborat , maior quoque infir-
mitas digeſtionis eſt in fontanella , viciniuſque
pus eſt putredini. Et hactenos fontanella, pro-
prer potentiorem ſolito digeſtionis læſionem
ichor plorat. Scholarum ergò optatus eſt, vt de
cruore innocuo , pus fiat plurimum & albom.
Idque vocant benè purgaſſe , ſi plurimum cruo-
11 tis corrumpatur in vltima digeſtione. Quod ſi
rectè conſideretur : jam palam fiet , Cauterium
non imprimi ad expurgationem maligni humo
tis , nec exſiſtere humorem malum : ſed dum-
taaat ad abundantiam ſanguinis diminuendam.
12 Adeoqur intuitu ſolius Plethoræ. Vnde conſe-
quens , non conuenire adoleſcentibus , non te-
maciatis , non morbo aliquo depreſſis: vt neque
ordinare viuentibus , minimèque omninm, ab-
13 ſtemiis religioſis. At nondum diſtinxerunt, Ao
pus in fontanella ſit ſolius cruoris, ſiue vnius de
quatuor fictis ; an verò , ex commiſtione qua-
tuor. Si prius ſit verum, tunc pus non eſſet ex
humore malo,ſed ex optimo de qnatuor humo-
ribus,adeoque fruſtranea erit foutanella , atque
optimum pus, ſiue effectus fontanellæ , erit peſ-
ſimum, cum non eſſet niſi optimi corruptiuum.
Quod ſi] malint commentari : quod ſcilicet
ctuor non ſit ante malus , ſed fiat malus , dum
à tribus ſociis ſecernitur. Saltem tres reſidui, in
iſta ſecterione,erunt cruore adhuc deteriores,&
in omnem euentum,non niſi malo fine, fiet fon-
tanella , vt bonum & inſontem cruorem cor-
rumperet. Sin verò velint ex qustuor commi-
14 ſtis humotibus pus fieri. Ergo Cauterium errat
in fine. Cum non ad expurgandos bumores no-
cuos : ſed ad corrumpendom bonos , ſibi à na-
tura non errante , in alimentum dietim miſſos,
Cauterium valeat. Denique, non poterit Caute-
rium cenſeri inſtitutum, ad Catarrhi præcautio-
nem : vel alias Catarrhi materia non eſſet va-
por , non etiam pituira : ſed ipſe cruor , quem
fontanella in ſe corrumpit. Pus namqur non è
pituira : ſed de ſolo fit cruore , vt ſat in Schola
edoctum,eſt. Itaque per eſſentiam puris , bene
indagatam,in materia & efficiente, ceſſant fines
Cauteriorum,Catarrhorum,& humorum malo-
rum expurgationes. Enimverò , ſublato quo-
uis ſymptomate vulnerum, in Cauteriis , & ſup-
poſita valetudine,neceſſe eſt, quod continui ſo-
lutio in fontanella pus proferat , idque non de-
fluat aliunde : ſed in ipſa ſit parte generatum.
Archeus quoque , proportionaliter tantundem
quotidie cruoris partibus diſpenſat , quanto pro
ſui nutritione opus habent. Ergò pus , eſt cruor
vitiatus in illa parte in qua vulnus eſt,effectuſque
15 vitiatę ibidem digeſtionis. Vitiaſſe ergo partium
integritatem,continuitatem, atque digeſtionem,
crnorem denique in pus conuertiſſe,idipſum eſt
in Scholis reputatum , Catarrhis obuiam iniſſe:
ſiue à capite (vndè omnes Catarrhos originali-
ter petunt)humorem eacrementoſum (qui alio-
quin ad partem nobilem comminans erat de-
cumbere) per foramen cauterij extraxiſſe : ſiue
interim capiti,cum parte vulnerata , ſit conſen-
ſus,vel non : perindè enim eſt , modò cutis ſau-
cia detineatur. Siue humor ille excrementoſus,
ſit cruor,ſiue pus fiat, vel ſanies , perindè, modò
per trita vocabula Catarrhi, præcautionis , deri-
uationis,reuulſionia , & fontanellæ , muodo ſit
circumnentum. Contueor enim hornotinum
inſanrulum , iam dentientem , ac pati febrim,
ſpumam oris , atque indefinentem ſaliuam. Ac
tandem adeſſe tormina , & ſeceſſus ex viridi fla-
uentibus. Saltem dens ille eſt capitis pars : qua-
propter diarrhœa erit Catarrbus capitis. Aſt
quis eſt dentis erupturi , vel tumidæ gingiuæ
cooſenſus cum inteſtioo ? quæue poteſtas eius
gignendi, immittendi Catarrhi , è ſtomacho in-
fantuli ad caput ? atqoe indè in Ileon ? quo iure
ſtillatus è ſtomacho vapor , fiet ærugiooſa bilia
in capite ? fortenè ab vitæ initio iam bilis offi-
cioa migrauit ad caput ? Ao cauterium poſſet
(ſi infans eſſet tolerando) diarrbœam porra-
ceam in ſe aſſugere ? pauciſque puris guttulis
compenſare aliquot librarum bilem porraceam ?
Cur fabricat Infantuli ſtomachus Catarrbum,
propter dentis dolorem ? Cur mittitur in Inte-
ſtinum , & non ad dentem dolentem ? An non-
dum cernit lector , diarrhœam non eſſe Catar-
rhum ? ſed indignatum Arcbeum vbilibet , in
Inteſtino promptum eſſe , ad transmutandum
alimentarium cremorem in excrementa , quæ à
Scholis putantur bilis , pituita , &c. Si itaque
diarrhœa ooo ſit Catarrhus , paſſimque Archeus
indignatus tranſmutare quidlibet in infeſtum
liquorem , ſi modo gingiua affligatur ; An non
poterit quaqua verius ſe exooerare per ſtatura
emunctoria ? oec præſtolari apertam pellem
cauſtico ? Ah crudelis hebetudo ferocire Scho-
las fecit in mortales ſibi agnatos ? Neque enim 16
conſiderant , quod in mulieribus , & obeſulis,
carnoſa membrana ſit circa ordinaria loca cao-
terij , mera axungia ad duorum ſaltem digito-
rum ſpiſſitudinem , quibus tamen perſonis fre-
quentiora , magiſque proficua , perſuadentur
cauteria. Quare etiam via in medietate axun-
giæ fundus fontanellæ erit : Non eſt ergò via ,
qua è cerebro, vel inter cranium, & cutim , ruat
malus , Catarrhi proſcriptus humor fictitius , per
medium adipis. Sed quis demum humor ille 17
ſolitarius, ſuo qui peccato à parte nutriente pro-
ſcriptus,per axungiæ ſubſtantiam , impermiſtus
deſcendens , in pus degenerat ? Si ſit exhalatio
vaporum è ſtomacho , cur non erit frequentior
iunioribus , & calidis ſtomachis , quàm debili-
bus , ſenibus & frigidis ? Quo pacto aqua iſta
è vapore ſtillatitia,formam puris induet ? Quo-
modò per cerebrum , meoynges , & cranium,
feſtinabit inuenire factum foramen à cauterio ,
vt iſthac tantum defluat , & purgetur? Cur cen-
ties noo prius in auras vapor euolat , antequam
ad locum cauterio lubenti deſignatum pertin-
gat ? Quomodò aqua ſcandens à ſtomacho, jam
erit cruor , & puris mater ? Quomodo cruor
(materia puris , iuxta Galenum) erit Catarrhi
materia ? Quare croor redigendus in ſeriem
malorum humorom , qui nondum contamina-
tus, à natura diſpenſatur ad locum vulneratum;
Quare , facto vulnere , ceſſabit natura damna-
tam materiam , per & in loca ſibi conſueta, de-
turbare ? Ao enim aperta , ad medentis libitum,
cute , fiet dein viarum neſcia ? An forte labora-
oit tantum , vt exitum alicubi reperiret ? eoque
jam facto , deinceps in obſequium vulnerantis
veniet ? Itaque falſa ſunt hæc quatuor nempe
pus eſſe materiam Catarrhi ; Catarrhum eſſe
materialiter è ſtomachi vapore ; Per fontanel-
lam excerni materiam catarrhoſam ; hancque
in partem nobilem diuerti , niſi per foramen re-
uellatur

Digitized by Google

urſlatur aliò. Vnum ſaltem Scholæ habent au-
fugium. Nimirum, quod Cauteria, in morbis
18 chronicis, itemque in pinguioribus, & plетho-
ricis, non tardò profuerint. Ergo neceſſe eſt ma-
lum ſaltem humorem, facto vulnere, purgari,
19 corpuſque exonerari. Cui ſubterfugio, dico.
Materiam Catarrhi, eſſentiam, modum, vias de-
riuationis, & affectum, itemque malum humo-
rem, & fines Cauterij ficta eſſe ſomnia, turpis
ignauiæ & ignorantiæ vela. Adeoque euen-
tuum exempla, non ſat eſſe deſtruendis apici-
20 bus veritatis. Quid ſi cauteria iuuerint quan-
doque? Id ſaltem non è radice & eſſentia Ca-
tharri, in ſe nulli penitus: ergo ſi profuerint;
fateantur Scholæ, prodeſſe Cauteria à mediis,
& finibus, ſibi ignotis: ſeque conjecturale re-
medium, Incertum, & per accidens, tanto en-
comio extollere. Etenim admiratæ meritò ſunt,
Cauteria profuiſſe ab euentu: Si enim aliquis
affectus, ſponte, vel dierum mox maturitate,
ceſſurus perierit; An proin jus ſibi narum au-
tumant, ducentos miſerè torquendi fruſtra, ſi
vni per accidens cauterium non fuerit infau-
21 ſtum? Quid ſi in aduerſum, hiſtoriæ multo-
rum conſectantur, quibus cauteria malè ceſſe-
runt: confeſtim ajunt, non ſumus empyrici,
nec exemplis mouemur. Rationales enim ſunt
Scholæ, nituntur que prætetea Veterum autho-
ritatibus. Idque ſic altè intonant, quoties ratio-
nibus deſtitutæ, & experientiis conuictæ, deſi-
nunt eſſe domini apertiſſimi, nec per contra-
rias ſuis experientias, flecti volunt. Ad ratio-
nes autem anteriorum confugiunt, quas luti-
das, ignauas, falſas, & primo veſtibulo ceſpi-
22 tantes, oſtendi. Siquidem cum deprehendiſ-
ſent Scholæ, aliquos forte fortuna ſenſiſſe iuua-
men poſt cauterium, mox ſeton, ſiue funis per
ceruicis pellem traductus vtrinque, creditur
Ophtalmiæ, lippitudini, imo ipſis catarrhactis,
& vitiatæ digeſtionis oculorum remedium.
Canterium in oppoſito crure, creditum eſt do-
23 lori Iſchiadico medela. Tentarunt varia Cau-
teria, fabrique ferrarij longam fecere ſuppelle-
ctilem, vſtiones etiam Arabicas (ſtercore nimi-
rum non niſi hircino, friato in ſartagine) in
pollice pedum eminua, Iſchiadicis, & arthriti-
cis inſtituerunt. Hiſtrionicas nimirum meden-
do vbique nugas, & ſomnia pro veritate venum-
dedere. Sed admiratæ tandem Scholæ, quod
vnica Arthritis Catarrhis deputata, riſerit cun-
cta illarum theoremata, & Cauteria. Videlicet
24 falſum oſtenderit, quod Podagra defluente fie-
ret Catarrho, quodque Canterium eſſet irritum
commentum, deriuationis & reuulſionis pro
homore decumbente. Delitia quoque Caute-
25 ria in tabe, defectibus pulmonis, capitis, oculo-
rum, renum, Catarrhoſis nempe defectibus ina-
nibus, adeoque laniena, cum impoſtura ma-
26 gis admiror, quàm vana tentamina æmulor. Sic
namque in epilepticis, citra ſpem ſanationis,
Patauini, Hetroſci, & Montiſpeſſulani, candens
ferrum vſque ad cranij ſuturam adigunt, pro-
mittuntque fumos epilepticos, è cerebro iſthac
ceſſuros, non vt paroxyſmi durationem ſaltem
minuerent; verum vt ſæpè de cætero ſuſpen-
derent. Sed hæc ægri tolerant, ſpe ſurda vale-
tudinis: at ſine exemplo. Nec ſemel expen-
dunt: ſomniatos halitus non afficere cerebrum,
defecto exitus: ſed vice verſa, morbi tempe-
ſtatem cauſæ concitent, antequam ad comaru n
cutim peruenire queant. Quapropter luridam
& vanam eſſe Cauterij operam & opem, quæ 27
inchoat à poſteriori, ſanandis morbis. Non-
dum enim à Scholis determinatum, quibus af-
fectibus Cauteria conueniant, eò quod rarò, &
per accidens tantùm iuuent, adeoque quod im-
poſſibile ſit ſtantibus hypotheſibus ſuis, Cau-
teria fore proficua, idcirco etiam rationes, mo-
dos, media atque ſcopos Cauteriorum, inueni-
re. Cæterùm poſthabitis Scholarum decretis,
de Catarrho & Cauterio, facilé quoque inueni-
ri poteſt caſus, quo cauteria iuuent. Enimverò
propter innouationes cruoris neceſſarias, ſin-
gulis lunæ ſtationibus (prout de lunari tributo
alibi) videlicet quicquid de veteri cruore ſupra
præcedentis lunæ periodum, abundanti, fuerit
reſiduum; Id totum vel in adipem, vel in ex-
crementum vltimæ digeſtionis, faceſſere debe-
re. Quod quia per Cauterium, ſupra quotidia- 28
nam Diaphoreſin diſſipatur, & educitur, idcircò
corpora obeſa, edacia, plethorica, & ſedentaria,
iuuamen ſubinde à Cauterio ſentiunt, & non
alia. Eò quod cruoris maſſa, uerſus iuſtum pon-
dus & proportionem requiſitam dematur: Cu-
jus abundantia alioquin Archeum, partes, ha-
rumque digeſtiones, & diſtributiones onerat,
& aggrauat. Hactenus namque præcauetur ma-
li inſtantis formido. Totum ergo Cauterij ſpe- 29
ratum beneficium, ſitum eſt in contemperatio-
ne abundantiæ cruoris, per huius quotidianam
atque minutulam diminutionem. Crudele aliàs,
& putidum Cauterij remedium, quod exer-
citio, iuſta parcimonia, vitæque temperamen-
to, anteuerti facile poteſt. Quicquid partior
victos mederi nequit, non ſperetur per Caute-
rium leuamen adferri. Eadem namque, quæ ad
vitæ ſanæ & longæ contemplationem faciunt,
excuſant Cauteria. Palliatiua ſaltem, ſemper eſt 30
Cauterij medela, & tantum in aliquibus, hacte-
nus nempe Scholis medicis indigna. Etenim
dici ſolet, niſi continuetur fontanalia ſemel im-
preſſa, metus grandioris mali incutitur. Sed
mera Scholarum eſto ignorantia, quæ Caute-
rium, in omnem euentum, non ad prius, ſiue
ad cauſam, atque radicem morbi: ſed ad poſte-
rius ſiue productum applicarunt. Quod nuſ-
quam fuit medetica condigno. Neſcitum eſt
ergo à Scholis adhuc, quibus theſibus, & mor-
bis, cura hæc Cauteriorum palliatiua valeat.
Quia forte fortuna, ac duce ignorantia tenta-
runt omnia, tentantque modo. Sic vt alterna-
tim jubeant, ſi non hic, non ibi, nec repeti-
tum Cauterium inueris, nec multum puris &
ſaniei effundatur. Conſultò claudantur Fon-
tanellæ.

VOLVPE VIVENTIVM morbus antiquitus Putatus.

1 *Gutta falſum huius morbi nomen.*
2 *Podagra quotidie increbeſcit magis.*
3 *Podagra mox diſtinguet electos Medicos ab alijs.*
4 *Propria Podagra.*
5 *Scholarum inconſtantia.*
6 *Podagra calida non differt per ſpeciem à frigida.*
7 *Hæreditaria, non ſaltem eſt à Catarrho.*

8 *Deter*

8 *Determinatio ſigilli in ſemine, qualis.*
9 *Charactheris, cum ſemine corporeo diuerſa ſodalitia.*
10 *Catarrhoſi nil in Podagra.*
11 *Cur abuſiua Scholarum remedia, & præcautiones.*
12 *Quantiſper erunt infauſta medela.*
13 *Podagram non eſſe in pede, vt neque Chiragram in manu.*
14 *Modus fiendi in Podagra.*
15 *Cur perpetuus Podagræ locus ſit, inter oſſium contactus.*
16 *Cur Podagra infectet parentum ſemen.*
17 *Cur procul à Corde incipiat.*
18 *Aciditas Podagræ nondum eſt in ſui ſemine.*
19 *Quo pacto fermentetur illa aciditas.*
20 *Synonia quid.*
21 *Creta podagrica vndè formetur.*
22 *Vnde, & quis affluxus, ad loca Podagræ.*
23 *Inuantia & nocentia quos inſtruant.*
24 *Objecta in ſanando.*
25 *Verum Podagræ remedium.*
26 *Repetitio dictorum.*
27 *Nomen gutta, fecit errorem in ſuppoſito ſenſationis.*
28 *Podagræ definitio.*
29 *Ortus & progreſſus eius.*
30 *Depingitur à prima in vitam vltimam.*
31 *In quo decipiantur ægri.*
32 *Cauteria vana in Arthritide.*
33 *Nil materiale mitti, labi, aut dirigi, in loca Arthritica, quod humoroſum ſit.*
34 *Vana remedia Scholarum, tam Europæa, quàm barbara.*
35 *Irridentur potus exſiccantes.*
36 *Propria temeritate ſuccumbunt Scholæ, in Podagra. Tabe, Catarrhis, & Cauteriis.*
37 *De humido & ſicco quædam primò vera.*
38 *De remediis Heteroclitis Podagræ, alibi.*

1 ARTHRITIS Articularis mor-
bus, Podagræ nomine intellectus,
ita Catarrhis tribuitur, quod mul-
tis Europæ nationibus vocetur Gut-
ta, per Antonomaſiam. Cui etymo adſtipulan-
tur ægri, operamque ſuam tantæ mortalium
cæcitati dedere. Eò quod ſibi videantur alicuius
ſtillæ lapſus inter oſſium connexus ſentire.
Scholæ enim, quæ vniuerſum docere præſu-
munt, ab indiſtincto vulgi ſenſo didiciſſe gau-
dent, ſimulque ſine indagine euntes, Catarrho-
ſæ factæ ſunt. At cum iam totam Catarrhi fabu-
lam euerterim, detegam etiam errorem ſenſus
vulgaris, in Podagra. Quod aliàs fieri non poſ-
ſe cenſui, niſi ab ouo, Podagræ ſcenam expo-
ſuero. Podagra primis ſtetit ſeculis incognita, li-
2 cet genus humanum vel mundi incunabulis in
omnem deflueret luxum. At ſenſim in homi-
num debilitatem creſcente ærumna, primis ſal-
tem Scriptoribus tam fuit rara, quod illo-
rum calamo vix digna cenſeretur. Magis verò
deinceps inualeſcente mortalium carie, luxu
maximè diſſolutos, primum adorſa eſt. Hinc
itaque Veneri, Bacchoque emancipatorum, lues
credita, in noſtros vſque dies. Veruntamen cum
jam operarios, & maximè abſtemios Capucci-
nos, frequenter infeſter, omen feci, mox paſſim
floriituram populatiter Podagram, niſi noſtri
miſertus Deus, hæreditariam partim, partimque
3 acquiſitam cladem anteuerterit. Denique & in-
dè præauguratus ſum, Podagram fore, quæ poſt
Quartanam indicium latura ſit: inter electos
& putaticos medicos. Nam dum ſemel radices
jecit, non ſolùm vitæ comes adſiſtit: ſed in
ſeros quandoque nepotes transfertur inexora-
bilis. Adeoque, vt multipliciter propagationis
ſuæ fœcunditatem in futurum erectura, medi-
caſtros ſpernendos diſtinguet. Multa enim ſunt
quæ hæc morborum Princeps, ſibi ſeruat ſingu-
laria. Nam præter peruicatiam, non ſolum per 4
parentum genituram, in aliquot generationes
ſuccedit, ſed & inſuper, in patientia exſpectat
triginta & amplius annos, antequam prodeat.
Quin etiam Generans, nondum podagricus, ſuæ
hæredem Podagræ ſæpè conſtituit, eodem ferè
anno, quo parens, poſt generationem, prima Po-
dagræ initia paſſurus eſt. In parente ergo ſilens,
nondumque lues nata, generat ante ſeminis ſui
iuſtam maturitatem, quod aliis in natura ſemi-
nibus denegatur: quaſi humanæ naturæ labefa-
ctatus ager, ſponte propria, Podagram jam gi-
gnat. Tranſeo, quod calculos, cretam calcemue,
alienis à Duelech initiis, proferat, & monſtrum
petroſum, extra ſolitum locum, & debitum, ho-
minemque ſuis mutilatum membris, & trun-
cum, à tam ſuperba ſtructura in monſtrum de-
formet. Scholæ enim extra controuerſiam, Po-
dagram defluxibus donant; at nondum defini- 5
tum ab illis, an Catarrhus ille à ſtomacho ſubla-
tus ſit more aliorum: an verò à jecore, per an-
guſta & impeditiſſima venarum receptacula, Ca-
tarrhus tam heteroclitus, deducatur per venas,
non quidem recta, qua deſinunt venarum oſcu-
la; ſed inſuetis, ſolique naturæ cognitis viis, in-
ter arthroſin & ligamenta ſiſtatur. Ego verò de
fabulis parùm ſollicitus, vtramque opinionem,
decertare ſino. Pudendum eſt interim, cauſas
morborum tantùm problematicè diſſeruiſſe, &
diſputabiles reliquiſſe. Interea certò ſcio, Po-
dagram, ſiue per parentum ſemina labatur in
hæredes, ſiue demum proprio viuendi errore
contrahatur, vnius & eiuſdem ſpeciei eſſe cum
omni proprietate illam ſtipante. Nec referre 6
quicquam, ſiue calida infeſter doleatque im-
menſum, ſiue denique ſegnior mitiorque fri-
gore cenſeatur. Siquidem iſta ſunt vexilla gra-
duum, quibus materia inſignitur; non autem
variant eius eſſentiam. Scio tum etiam, atque 7
didici imprimis: hæreditariam ſaltem Podagram
non deriuari è Catarrho: ſi in ſemine, huiuſque
conſtituto, per triginta annos inſenſilis latuit.
Enimverò cum in ſemine, externi nil contineri
queat, quin eò ipſo fœcunditatem prolificatio-
nis amittat: certum eſto, nil catarrhoſi in ſemi-
ne permanere, nullique materiæ hoſtili ibi lo-
cum eſſe. Ratum eſt ergo, in ſemine, nil præter
characterem ſigillumue rerum in conſtituto a-
gendarum remanere: illudque ſigillum ne qui-
dem eſſe tanti, vt fertilitatem ſeminis excutiat,
ſi inde morbus hæreditarius in filio aut nepote
reſurgere debeat. Denique, nec poteſt iſtud ſi-
gillum in ſemine fœtum monſtroſa deforma-
tione fœdare, quanquam alij ſeminum chara-
cteres, pro indole ſua, ſemen figurent. Quocirca
etſi Podagræ ſigillum reuera inſit ſemini, dor-
mit tamen, ſilet, latitatque, in decurſu figuratio-
nis, ac tantiſper, dum tandem nacta materiæ
maturitatiſque opportunitate ſeſe explicet. Eſt
ergo Podagræ character in ſemine, tanquam vi- 8
ta prima, cum determinatione ſilentij, vt dormiat
vſque

vſque in paroxyſmum primum, velut hirundo
tota hyeme. Virtus ergò formatiua in ſemine,
nondum defectum ſuum ſentit: ob crimen ma-
terialis indiſpoſitionis. Character ſiquidem in
ſemine, non natus eſt generare ſuam Podagram,
ante ſui maturitatem, quæ characteris maturi-
9 tas ſubinde non niſi in nepote explicatur. E-
quidem licet arcta ſint humani ſeminis cum ſe-
mine Podagræ connubia, vt velut indiſſolubi-
lem vnitatem impoſterum ſpondeant: attamen
certum eſt, morbos non radici ſpeciei adhærere,
niſi cui à conditione creati inſunt, (vt Epilepſia
Alci, hirundinique) ſed duntaxat initiis indi-
uidualibus, quibus velut per accidens alligan-
tur. Ideò ſi catarrhoſi nil, in ſemine Podagri-
co, actu inſit: ergò neque etiam in Podagrâ indè
10 oriunda. Cum effectus proprii ſuis ſemper cau-
ſis reſpectum referre debeant, Denique ſi Po-
dagra hæreditaria careat catarrho; ergo etiam
qualibet alia. Cum vnius rei in ſpecie ſemper
ſint eadem ſpecifica conſtitutiua initia. Porrò
ſi labefactans character ille podagricus tam in-
ſigniter domeſticus ſit ſemini, tam intimè ipſi
ſocialis, tam patienter ſuſpenſus dormiens
totque annorum circuitibus ac tempeſtatum
procellis indelebilis, omninò neceſſum eo-
11 ſui, eundem ſpiritui vitali copulari, Vnde pri-
mum liquet, fruſtraneas cruoris & fictorum,
humorum putatas ſubductiones, vt præcautio-
ni Podagræ eatur obuiam: Quippe, non eſt
cruori character Podagræ ille commiſtus, at
bene moderatori partium ſolidarum. Muta-
tur nimirum multoties cruor, totaque alimen-
ti ſupellex, ante Podagræ hæreditariæ ventu-
rum aduentum. Pariter indè conſequens eſt,
ſi Podagræ Character, vel cum parentum ſe-
mine tranſlatus, in fœtum, vel per inordinatas
vitæ procellas adeptus, ſit cauſa connexa, &
efficiens Podagræ, adeoque ſit is vera Podagra
formalis: fabuloſum eſſe, quicquid de Catar-
rhis guttiſque commentum eſt. Dato namque
abſurdo, quod Catarrhus depluens, faceret ac-
ceſſum Podagræ; ſaltem quicquid telorum in
hunc morbum eſt retortum: id totum ad effe-
ctus productum poſterius, ſiue fructum, di-
12 rectum eſt. Nil autem ad cauſæ ſucciſionem.
Atqui cum cauſæ veræ in Podagra, Scholis
fuerint ignotæ, ſtabuntque ignotæ, quantiſper
deliria humorum præualuerint, neceſſe eſt,
infauſtas ac crudeles medelas hactenus in non
viſum ſcopum delibutas. In digito namque
non eſt Podagra: at dumtaxat pomum, ſiue
13 fructus radicis. Ideoque etſi digitum abſcide-
ris, non proinde Podagram ſanaueris. Hinc
enim duo ſequuntur. Prius quod Podagra im-
mediatè conſiſtat in ſpiritu vitæ, neque ideò
fructum Podagræ eſſe Podagram, ſiue radicem
eius. Alterum, quod Podagra non defluat ma-
terialiter, ſiue (vt volunt) humore tenus, Ca-
tarrho pons ad iunctoras. Quapropter ſi pro-
greſſum Podagræ, in fieri eſſe, explicuero, ar-
bitror, ab ingeniis liberis, necdum vllo præiu-
14 dicato contaminatis, aſſenſum iri. Principio
etenim, poſtquam character podagricus ſemi-
nalis eſt conſtitutus (perinde nunc eſto, ſiue
à ſemine parentum inoleuerit, ſeu demum vi-
uendi ametria ſit comparatus) neceſſe eſt eum,
iuxta legem fati, rerumque viciſſitudini paren-
tium, habere præſcriptos durationis ſuæ limi-
tes, tam in emergendo, quàm in continuando.
Dum itaque inſtat initium huius motus poda-
grici, confeſtim ſpiritus vitalis, corruptiuo
characteri obtemperans cliens, induit acidi-
tatem fermentalem: prorſus ſibi hoſtilem, at-
que nobis exoticam. Denique, pro-vt acidi-
tas omnis, tam in cruore, quàm carne, demon-
ſtrata eſt putrefactionis initium indiciumque
continere: hinc fit, quod natura, perſentiens
illam aciditatem in ſpiritu, quam concepit ex
ſemine, ſiue charactere podagrico, confeſtim
excitet febrim ephimeram, ante Podagræ ac-
ceſſum. Mox quoque loco, ſiue vtero proprio
(ſcilicet vbi duo ſe ſimul oſſa contingunt) per-
ſentitur dolor: leuiuſculus primùm, deinde
verò quaſi ardentis ſtellæ. Auctus, deinceps
dolores, ardores, ac tandem ſæpè tumores
excitat, Tum nempe conceptus in ſpiritu acor,
ſpirituali fermentatione, actiua nimirum alte-
ratione, inquinat gluten ſpermaticum, quod
inter ligamenta oſſium congreſſum eſt. Iam
ante demonſtraui, characterem podagricum
indole ſua natum eſſe, inficere, & tranſferi
ri cum ſemine (prout nimirum Mercurius in-
ficit os, atque dentes; ſaliua autem canis ra-
bidi, cerebrum) tanquam hoſpitio, in quo
per longam ſæpè annorum ſeriem latitet. Qua- 15
propter vi ſymboli, conſonum eſt, characte-
rem podagricum, primordialiter reſpicere
ſpermata. Veruntamen, cum natura tota ſit
ſeau anxia, & conſeruandarum ſpecierum ſe-
dula conſeruatrix, atque ſaluatrix, peculiari-
ter, quantum poteſt, proſpicit, ne character
ille ſpeciem inficiat, neue in teſtes procumbat.
Quocircà, non potuit ſaltem præcauere, ne
pro ſua indole infectet immediatè liquorem
ſpermati ſimimum, quem Paracelſus ſyno-
niam vocat, vbertim inter ligamentorum cap-
ſulas, oſſiumque contactus, effuſum. At ſub 16
illo momento concubitus, Podagræ character
alioquin obdormiens in ſpiritu Archeo, ſub
tanta libidinis agitatione excitatus, cum ſpi-
ritu, vnà ſemini contemperatur, anomalo
planè modo, quod natura, tum regendis ha-
benis impotens, non potuit cohibere, quin ve-
nenum characteris, libidinoſum ſemen fer-
mentaliter inficiat. Itaque cum regulariter ſe-
men, ſiue character Podagræ, ſpermatica con-
taminet; Ideo quam promptiſſimè Synoniam,
quæ nuſquam ſolitaria occurrit, quàm vbi duo
oſſa ſe mutuò tangunt. Hinc locus ſiue nidus
Podagræ in articulis. Quæ, cùm jam conſti-
tutis cauſis ſuccedere debeant, ſaltem natura
ſuæ conſeruationis indiga, non ſinit characte-
rizatum ſpiritum, inficere ſynoniam, niſi pro-
cul diſſitis à corde oris. Hinc namque Poda- 17
græ, & Chiragræ nomen mutuatum. Sed tan-
dem, vbi morbus vires acquiſiuit eundo, &
natura ſuas amiſit; etiam propinquiora loca
infeſtat Podagra. Conceptus itaque Podagræ 18
acor in ſpiritu, eſt potentialiter, atque in ſe-
mine, abſque actuali acore. Prout nempe ſe-
men pyri, guſtum fructus non exhibet. Dum
verò tempus maturitatis inſtat, actuatur acidi-
tas in ſpiritu, huncque contaminat, qui paruo
ſpatio dein contaminat ſuo fermento Syno-
niam. Non ſecus atque odor teſtæ acidæ, paulò 19
poſt, recens lac infuſum coagulat. Interim au-
tem dum hæc intus contingunt, totus corporis
Archeus in ſe alteratur. Norunt namque Poda-
grici plures, ſibi inſtantem acceſſum prædice-

te, ex mutato excremento, iutra pedis digitos
naſceote. Quod ſanè non defluxum tam hu-
moris, quam ipſiſſimam ſudoris laticiſque alte-
rationem prodit. Synonia ergo, ea quo ſemel
acida deuenit, non poteſt non dolores, ciete.
Quapropter majoris atque minoris aciditatis
ergo, tanrum diſtant Podagræ dolores, calo-
20 res, immanitates, proprietateſque. Eſt autem
Synonia, mucilago quædam pellucida, qualis
vitulo mactato, amputatis pedidus, è tibijs ſtil-
lat. At moa concepta aciditate, Synonis gru-
21 meſcit, caſeiformis, & opaca fit. Adcoque &
indè inepta redditur, vt iuxta ſolitum teno-
rem ſanitatis, tota exhaler, abſque capitis mor-
tui reſidentia. Fitque hinc degener morboſus
partus, infclia nodorum mater. Snffert enim
tum aquoſarum partium diſſlationem, reten-
tis, ex opaca & indurata Synonia, reſiduis.
Hinc illa monſtra, cala & creta. Eſt igitur acor
ille, doloris cauſa, dolor verò, cauſa effluxus
22 cruoris vicini, boni & inſoоris. Non eſt au-
tem affluxus cruotis, defluxus è capite, aut je-
cinore, eò miſſus per anbages viarum intel-
lectui impoſſibiles. Ac licet incauros ſenſus
decipiat, videantutqoe ſentire defluxum ſo-
pernè: ſenſuum tamen dumtaxat ſunt fallacia
iudicia, pro-ut dolente deute, in totum capi-
tis latus, depluere videtur augmeotom cauſæ
dolenti. Non ſecus atque ad dolorem Paneri-
tij, glans ſub axilla apparet. Topico enim re-
medio, Odontalgia abit, vel eradicato ceſſat,
& glans euaneſcit, vbi digitus dolore leuatur.
Hæc eſt origo & radix Podagræ, hicque fiendi
modus. Qui ſanè per iuuantia & noccotia con-
firmatur. Non ſanè quod illud axioma appro-
bem, in ſe pudendum: aut quod indè iudica-
23 tiones curatinas deſumi velim: ſed quando-
que admiſſi errores, errantes ioſtruunt, iudi-
cioſos io cbatirare ſapere voleotes, ſicut bo-
na remedia beoe operantes confirmant. Ideo-
que quicquid ſubtilem aciditatem in ſpiritu
principiat, maturat, auget, aut promouet; il-
lud etiam, Podagræ acceſſus ſtimulat. Cuiuſ-
modi ſunt vina alba, acidula, parum vini,
multum aceti continentia, largius hauſta: Item-
que quæcunque ſunt corruptiua laricis, vt Aſ-
petagus, &c. Pariter quoque, quæcunque aco-
rem, è ſpiritu vitæ, ac latice, ante acceſſum
demunt, introſumpta, vel foris appoſita, ac-
ceſſum amoueot, anteuertunt, vel præſeruant,
ſaltem mitigant dolores, nodoſque inhibent.
24 Aſt in ſanando Podagram, non eſt ſpectaoda
aciditas producta, (quæ fructus & poſterioris
vices habet) ſed meditandum eſt, quomodo è
ſpiritu vitæ, character ſeminalis Podagræ ſit
abolendus. Quo alias perſtite, nil actom eſt,
25 electo medico dignum. Neqoe enim ad inti-
ma ſpiritus vitalis ſcioia, quiuis tabellarius ac-
cedit, niſi legatus amicus. Ideoque purgatio
per Arcanum corallinom, Podagram in ſui
ſemine, interimit. Non eſt autem Arcanum
iſtud, color ſiue tioctura coralli (vt rerum
Chymicarum ignara turba, irridendo inter-
pretatur) quia appoſita verba Paracelſi, (quod
de eſſentia auri eſt) aliud ſonant. Non etiam
auri color, ſulfur aut tinctura, aluum ſubdu-
cunt: ſed Arcanom hoc, eſt materia, metalli-
cum; colore, corallinum, ſapore, melleum:
& eſſentia aureum. Non quidem, quod vn-
quam fuerit corpus malleabile: ſed eſt auri
botizon, inconcluſum corpus, & fiaum:
cuius ſulfur dulce eſt, & noſtris conſtitutiuis
commiſtibile. In hoc ſulfure enim, omnes
vires Solis congregauit omnipotens, cui ſoli
omnis debetur honos & gloria. Qui me in-
telligit, rarus eſt: attamen ſcit, quod quæ de
Podagra dixi, ſint vera. Veruntamen cum non
ſat dicatur, quod noo ſat intelligitur, iuuerit
fortè, Podagræ ortum, & progreſſum, in Epi-
tomen repetiiſſe. Queruntur inprimis Poda- 26
grici, ſe perſentire humoris ardentis defluxum.
Atqui, jam ſat ſuperque docui, oullum io na-
tura vnquam fuiſſe humorem noſtrum, præter 27
cruorem, Laricem, & ſecuodarium ſiue nutri-
tium alimentum: ac præterea degener excre-
mentum: nullumque horum defluere, multo-
que minus defluxum ſentiri poſſe: Homorem
nuſquam niſi in Galenicis libris exiſtentem.
Ergo in ſuppoſito ſenſationis, oeceſſarius error 28
eſt. Itaque Podagra, eſt character morbidus,
ſeminaliter in ſpiritu vitæ ioſertus, qui ſuæ
maturitatis terminis fructum acidom fermen-
talem gignit, ſpermaticis partibus conſermen-
tabilem. Non exiſtit ergo Podagra, in cruo-
re, multoque minus io excrementis. Verùm 29
podagrici primùm agitantur in præcordiis, &
tam internas potuum atqoe ciborum, quàm
externas aëris viſſitodines ſentiunt, imò &
ſæpè has futuras præſagiunt. Quare patiun-
tur febriles motus; primum, circa offici- 30
nam ſpiritus vitalis, ac quidem paroxyſmi
initiis. Etenim primi motus è præcordiis aſ-
cendunt, ſedem animæ ſenſitiuæ adoriuntur.
Conceptus namque in præcordiis character,
Lnuæ atque Mercurij typos explicat: atque de-
inde in corde perficitur. Formatus autem ſiue
maturatus character, ſpiritum ibidem febri-
lem induit, quatenus inficit. Qui ſimul atque
acorem ſymboli vitæ ſiue fermentalem conce-
pit, motu febrili abigitur ſqualens, & ad
loca deſtioata (crudi videlicet ſpermatis in Sy-
nonia articulorum) febriliter defertur. Spi-
ritos, ioquam, ſic infectus, & non humor
(quod notandum) Synoniam in ſe tranſpa-
rens, eum aciditate fermenti caogulat in gru-
mum opacum. Adeò vt præ ponjicitatis con-
ceptæ gradu, calores, dolores, tumoreſque Po-
dagræ, diſtinguantur. Laticem verò aduocatū
doloris buccina, & per venas dimitti, ad eluen-
dum, certum eſt, in Scholis confirmaſſe deflu-
xioonm errores, jecur accoſatum, caputque
immeritam luiſſe culpam, & ſuſtuliſſe fruſtra-
neas mille medelas. Itaque non quod dolet,
quodque tumet vel ardet, Podagra eſt ſed hu-
jus ſunt producta. Neque enim per pilam bom-
bardæ ſublato pede; ablata eſt Podagra, ſiue
Arthritis; ſiquidem in ſenſatione, per organum
ſenſus, fit tantum conſenſus partium. Quod
fefellit ægros, & medentes illis credentes. Nec 31
ioterim deſcenſum tumor arguit. Qui enim
dolorem ſequitur, illom præcedere deberet, ſi
humoris deſcenſus, ſiue tumor, doloris cauſa
eſſet. Adde, quod ardentiſſima Podagra abſque
tumore ſit. Id enim in Odontalgia, in ſpina
parti infixa, ſpectari ſolet, quod localis dolor
mentiatur ſupernarum partium defluxiones.
Sed quid hæc cum Catarrhi fabula commune
habent? E contra, perſiſtunt Scholæ, caute-
ria infligunt oppoſito latere: vt humorem de-
fluentem io oppoſitum crus reuellant, & per fo-
ramen

32 tamen emungant. Sed bona fide, quid cautetia exſuguot? nil niſi pus & ſanjem. Hæc autem ſuut vulueris fructus, cruoris degenerationes. Ergone materia Podagræ pus eſt, aot ſanies? aut vlceris purulenta ſordes? An pus vſpiam in cretam tranſmutarut? An pus abſque corroſione? quieſcit? Somnium itaque ſuum Scholæ vendunt Tytoni: pus inter articulos deſcendere, aut eſſe aptum in cretam verti: at bene, corrodendo ſibi apetturam facere. Magiſque puerile eſt, quod putulentum aliquid, defluens, in dexterum pedem, à ſcopo ſibi iostituro deflecteret, ſi in ſiniſtro crure vulnus ſit;

33 Quod ſi defluit, ſponte propria decumbit, vel à mandante mittitur, & dirigitur. Traneo toterim abſurditates fiendi, & viarum, quas alibi euentilaui. Itemque humorum è cruore ſeparatorum decubitum, iam antea cum ipſis humoribus, extra rerum naturam & ſpem relegaui, deſtinato libro. Inprimis nullam eſſe partem mandantem, mittentem, ſagittantem, aut dirigentem, ſat alibi confectum eſt. Sin autem ſua ſponte decumbat in latus ſibi perpendiculare: certè dormienti noo caſurus humor, ſi totum corpus dormiat lecto plano, quoniam deeſt linea perpendiculi. Nec humor ſui pondere labens, aoocabitur ab inſtituto, licet in oppoſito

34 crure foramen fit. In Podagra ideo ſanè irriſit natura venas Medentum purgationes, extenuationes, venæ ſectiooes, ſcarificationes, thermas & cauteria, quæ viribus ſaltem detrahuut, vitamque abbreuiant. Certum eſt enim, quod ruinam ſibi procuratam præſentiens oatura, atque formidans, non rarò præfata ſymptomata eiuſmodi remedia mitigent: ſed crudeliori mox dolore, & nodorum atrocitate, perſoluenda eſt pacatio illa. Ergo euncta, infauſto rentata euentu hactenus. Inſtiruunt denique ſudores ſiccos, minore quidem vitæ jactura: at pari ſucceſſuum infelicitate. Tandem, potus ex vltimo terrarum angulo, barbaro fundamento, propinant, dumque noſtratia ſenſerint irrita, ſaltem barbaris remediis humores (nunquam viſos, nominatos, notoſque) exſiccari ſpondent.

35 At cur hos potus, & in tabe propinant arida? nonnè vt defluum, & exorbitantem humorem cacochymum areſaciant? At primò ſatisfaciant quæſtioni, an ſit. An decocta aquea ſint exſiccando. Deinde doceaot, quod hi potus, certo priuilegio non exſiccabunt cruorem, vt neque humores, quos vocant ſecundarios. Sed ſolos tres alios ſomniatos, in cruore: vel demum ſola excremeota pituitoſa; denique quod oon viriabont requiſitam in cruore compoſi-

36 tionem, & compoſiti ſymmetriam. Quod ſi huiuſmodi decocta tantùm exſiccent viſcida & acria, ſaltem augebunt grumos & nodos, relicto auſteritatis coagulo. Quod ſi hæc faciant io Catarrhis, quare non in Podagra? Aut ſi non in Podagra, quare etiam noo in Catarrhis? Si exſiccent pituitam inter articulos? cum in præcautiouem Podagræ propinautur, quomodo pituitam labentem in venis, vel in via intercutanea, ad tophum, & nodos, non conſtringent? Si tenax pituita, in tophos exſiccatur per decocta: nonne noxam in pulmooiacis auctura ſunt? Ideoque cum ſcelere præſcribuntur, & propinantur? Si ſicca imbibant humidum, ſaltem non video, quomodo humida exſiccabunt, potiſſimum vbi decocti potus ſemper perſtet

humidus. Denique ſaltem, humor catarrho- 37
ſus, non poſſet non excrementum eſſe? At non conſiderarunt Scholæ, excrementoſa non poſſe diſſlari ſine eapite mortuo, vt neque exſiccari. Aliàs docui enim deſiccationem eſſe dumtaxat caloris & frigoris. Quorum hoc, in aucto gradu, viuentibus vix tolerabili, aquea conuertit in Gas; illud verùm, in vaporem ſiccitantem, non eſſe qualitatem operatiuam, vt neque humiditatem: ſed ſiccum combibere humidum & vice verſa, humidum, humectare, quatenus imbibitur. Exſiccantur verò humidum, non à ſiccitate: ſed abſcedente humido, per calorem, vel frigus; abſorpto. Scholæ in defluxibus, calida vetant; vina prohibeot, priſanas ſuadent, adeoque mediis in aquis, nunc humectantibos, nuncque deſiccantibus (vt ajunt) exſiccare nituntur; At neſciunt quid, quo modo, & medio, quia hactenus anonymus eſt humor, tantorum malorum author. Ergo itaque nec motum, nec modum, nec media noui, quibus huiuſmodi potus queant exſiccare, vera exſiccatione, multoque minus nucua tantùm, præſtentque minimum illorum, quæ Medentes pollicentur. Natura itaque ſpernit hæc Medentum ſomnia, irritaque ſemper fecit, facietque illorum promiſſa. Oro opt. Deum, vt ignoſcat delictis, quæ ex ignorantia non pertinaci, ſed humana contraximus fragi-
litate. Timeo tamen, ne medentibus obueniat, 38
qood cæteris hominibus: quibus ignorantia iuris, hæreditatem aufert. Poſtremo, prout Podagra verè eſt morbus primarius, hinc eius cognitio pendet ex ſcientia morborum primariorum, ſub quorum finem quædam de cura Podagræ annotata ſuot.

PLEVRA FVRENS.

1 *Pleuritis Scholarum.*
2 *Errores definitionis & obliuiones ſui.*
3 *Obmiſſiones aliquot ſomnolentæ.*
4 *An pondus pituitæ decidentis, pleuram à coſtis auellat.*
5 *Aliquot craſſiores obmiſſiones.*
6 *Vena azygos, non ſpectat pleuritidis eſſentiam.*
7 *Reuulſionis ac deriuationis vana ſpes.*
8 *Quorſum conducat phlebotomia in Pleuritide.*
9 *Decepta Schola per Artificialia.*
10 *Cauſæ morboſæ ambæ, manent in ſuis effectibus.*
11 *Paracelſi inaduertentia aliquot.*
12 *Scholarum incuria.*
13 *Authoris conſideratio in Pleuritide per exemplum explicata.*
14 *Aciditatis contemplatio in terminis Pleuritidis.*
15 *Probatio.*
16 *Phlebotomiæ vanitas.*
17 *Requiſita in remedio.*
18 *Acor probatur in pleuritide.*
19 *Quomodo auellatur Pleura à Coſtis.*
20 *Vndè pulmonia.*
21 *Euulſa ſpina, locus ſæpe fit ſpinoſus.*
22 *Vnde Pleuritis.*
23 *Culina Pleura, vbi.*
24 *Naturæ pœnitentia in Pleuritide.*
25 *Veteres hyſteron proteron aliquid de dolore pleuritidis dixere.*
26 *Dyſenteria vt ſe ſeparet à Pleuritide.*

27 *Peripneumonia, & vomica; in quo diſtent à Pleuritide.*
28 *Quid agat Clyſter in dyſenteria.*
29 *Notatur Eclegmatum vſus.*
30 *Schola vbique circa curam palliatiuam morborum occupata.*
31 *Medentum atrox incuria.*
32 *Remedia torta in Pleuritide.*
33 *Notabilia circa dyſenteriam abſurda.*
34 *Cur Clyſter Dyſenteria ſit nocuus.*
35 *Obſeruationes Authoris pleuritici.*
36 *Vena ſectio tempeſtiua, quomodo à procraſtinata differat.*

1 PLEVRITIS inter defluxiones, ſiue Catarrhos à Scholis numeratur, eamque definiunt cruentum apoſtema, in quo pleura, ſiue ſuccingens coſtas membrana à coſtis auellitur, cum febri continua, & dolore loci. Apoſtema, eſt genus definiti. Adeoque, quæ ſemper morbum
2 definiunt diatheſin, & inter qualitates ponunt: jam pleuritidis productum, ſiue effectus, ad deflui Catarrhi poſitionem conſequentes morbum cenſent; interque ſubſtantias locum parant. Non autem amplius inter Intemperiem, diathe-
3 ſin, & actioni læſionem: verùm jam materiale productum & apoſtema aſſerunt. Incertum denique relinquunt, an phlegmati catarrhone ſalſo, an verò cruori iſthuc expulſo, pleuritidem adſcribant. Ac ne minimũ quoque explicant, quæ ſit illa furioſa diſpoſitio, quæ ſua thymoſi diuellit pleuram à coſtis. Attamen iſta thymoſis eſt natura & motu prior defluo Catarrho; & Catarrhus, prior iſta diuulſione, eàque diuulſio præcedit Apoſtema. Effectum
4 itaque definiunt, putant quoque Catarrhum defluum, ſuo pituitæ ſalſæ pondere, actualiter pleuram à coſtis auellere. Delinquunt præterea Scholæ, Quod in pleuritide necquicquam pro pituitoſo Catarrho remedij decernunt, vt etiam laceratæ jam pleuræ obliuiſcuntur: quippe ſolis expectorationibus per ſaccharatos illinctus prouident. Equidem ſat cernunt Pleuritidem morbum eſſe repentinum, cui pituitæ ſalſedo non potuit eminus corroſionem in loco produxiſſe, vel cauitatem fēciſſe, quam cruor eò decumbens impleat, atque ulterius diſtendat. Volunt ideò ipſum defluens phlegma, ſolo ſui pondere pleuram à coſtis auellere. Quaſi non deflueret guttatim, pondúſque defluxuræ supernè pituitæ, jam perpendiculariter ſuperincumbens, aliquot librarum ſimul, vim faceret. Ac nondum declararunt cauitatem, in qua iſtud pondus pituitæ accumulatæ reſideret. Nam etſi æger tam cerebro vacuus eſſet, atque eſt inſulſa Scholarum præſens aſſertio, non poſſet tamen tanta pituita in cranio, pleuram à coſtis
5 lacerare. 2. Nondum docuerunt vias, quibus è capite continuitas in tranſitu Catarrhi eſſet à Cerebro ad intercoſtalem membranam, multoque minus, qui ſuo eminus pondere id præſtaret. 3. Nec etiam iſtum Auulſorem adhuc denominarunt tamque potentem laceratorem, qui pleuram, coſtis pertinaci, multaque vndique fibra adnatam, auellat. Vel qui aquam in ventrem hydropicum, inſtar tympani tendat. Nec tandem oſtendunt, cur iſte Catarrhus depluat, ad deſtinatum paruumque locum, qui communi in cerebro factus, aut detentus eſſet. Nonne enim ex tot tantiſque incogitantiis Scholarum ſubſecutiua inuicē ſubſcriptio ſuſpectæ fidei eſſe meretur? Nam maioris eſt violentiæ opus, quàm decumbentis pituitæ, pleuram à coſtis auulſiſſe.
Quotquot enim ad nonum Almanſoris ſunt 6
commentati, longè lateque de vena azigos, ſiue abſque pari, inter coſtas diſtributa, ſeſe ſcabunt, adeoque deflui catarrhi obliuiſcuntur, prout & ponderis eiuſdem, duntaxat ad cruoris depletionem conuerſi. In hoc enim potius conſiderant remedium, quod vnicum habent, & ruſticis æquè notum, per ſolam nempe venæ ſectionem iteratam, quam ipſam morbi naturam, aut ſuppoſitas Scholarum cauſas catarrhi. Quin etiam eò abſurditatis omnes omnino declinauerunt, quod rejecta catarrhi conſideratione inter curandum, putent ea parte primò cauſam appuliſſe, qua cruor velut per accidens, è vena impari illapſus eſt inter pleuram. Tantoperè namque ignauiæ ſemper ſuccubuere, quod cauſas plerumque effectuum meditatione obumbrent. Nec attenderunt vnquam cruorem à venis non deferri ſponte, vt neque proprio illabi decubitu. Pleuram enim à coſtis lacerare, cruorem: eò mittere atque ſimilia, ſunt vitæ munia: non autem labentis liquoris crimina, Sed quid agent Scholæ, quæ tantùm Paganis ſubſcribere aſſuetæ, quorum doctrina non naturam, ſed ipſam Matheſin in artificialibus imitari eſt ſolita? Etenim venam azygos, per coſtas utrimque dilatatam, ac deductam cernunt: ergo & hinc omnem mendicant cauſam. Non ſecus ac ſi viator dormiens, circa amnem, & in proximo nemore occiſum cadauer à latronibus reperiatur, proindè dormiens ille, vt Reus omnem, capite ablato, ſanguinem effundere de-
beat. Ergo inſtituunt phlebotomiam, & cruo- 7
rem educere tentant per reuulſionem, è vena azygos rea, tanquam cauſa proxima immediata, & continente. Aſt vbi iam veſter manet Catarrhus pituitæ, vel bilis, è capite defluus? quique ſuo duntaxat pondere pleuram à coſtis lacerat? Cruorem ſaltem retrò reuellere intendunt à vena impari nedum fluentem: ſed etiam poſſibiliter fluturum. Eſtque ob id dicta reuulſio, prout & pertuſa vena aliqua proximiore, velut mali mediatrice, dicitur deriuatio. Ah! quam circumſpectæ ſunt Scholæ in ſermocinalibus, & artificialibus? quæ in natura nil niſi Indicta ſunt? Quoniam etiamſi vena cubiti, vſque in cauam, totum depleat cruorem, & hæc conſecutiuè è vena azygos, cruorem extrahat: Scire tameo deberent Scholæ, ſtatim poſt, totum iterum cruorem æqualiter in venas reſtitui: adeò, licet vena cubiti tota poſſet euacuari (quod numquam) tamen mox iterum totus cruor æquaretur per totum venarum contextum. Vnde manifeſtum ſit, vanas eſſe Reuulſionis & Deriuationis nænias: quippe quibus conceſſis, adhuc non niſi pro paucula mora inſeruirent in-
tentioni. Quæſo ergo Medentes conſiderent, 8
in Pleuritide phlebotomiam non eſſe vſui, propter Reuulſionem & Deriuationem: ſed propter meram ſanguinis viriumque extractionem, & diminutionem. Vt ſcilicet natura, euacuationem iſtam exhorreſcens, deſiſtat, ceſſetque mittere cruoris augmentum circa pleuram. Attendant, inquam, an hoc non ſit, cum virium iactura tam inſigni, & repentina (in morbo, quo totum onus vires ipſæ ſolæ baiulant) à poſteriori

tiori mederi, per præcautionem, præuentionemque incrementi? An iſtud inquam ſit itum ad cauſam connexam & fouentem, dum non ad faciens, ſed ad factum eſſe, totam conuer-
9 tunt operam? Stulta prorſus miniſteria ab artificialibus deprompta. Torrens quippe fluens ad quendam terminum minuitur, ſiſtiturque, ſi ripa eius ad latus aperiatur, & propinquiore, magiſque prono itinere, ad decliuem locum labatur. Sed quid iſtud iuuerit; ſi tantùm ad aliquot vncias cruor depleri queat, & quidem cum notabili virium iactura? nonne obſtipata vena, cruor fluet iterum ad locum deputatum, quamdiu motus initium perſeuerat? An non conuenientius fuerit, fluxus principium ſtitiſſe? cum ex vena ſecta, non aliud bonum, in Pleuritide queat exſpectari, quàm quod eneruatis viribus ſperari poſſit? Scilicet, quod natura virium auida, indiga & egena cruoris, ceſſat à ſymptomatico motu verſus pleuram, quamdiu debilitata permanet. Atque ideò, non accreſcente Pleuritide pro mora, natura velut rumoris & procellæ pœnitens, cogitet de maturatione puris ab extrauenato cruore fabricandi. Quæ cuncta felicius ſequerentur, retento cruore, in quo habitat vita, id eſt vires. Vtpotè vita eſt natura quæ ſola eſt morborum medicatrix, eaque deficiente, humeros attollit Medicus. Ergò Scholæ hactenus non attenderunt ad cauſam impulſantem, quæ cruorem extra venas profundit in loca indebita, ſupra metam modumque, quæque pleuram à coſtis auellit furiosè, vulnus & cauum
10 parat. Quæ cauſæ ſimul connexæ, ſunt quidem ante effectum, in eodem tamen effectu, perſeuerant adeò, vt materialiter & efficienter ſint ipſimet effectus. Ad quem ſcilicet tardus & impotens eſt pituitæ ſalſæ & ſalſæ è capite (per non
11 exiſtentes canales, aut viarum continuitates) decurſus, ac ſomniati defluxus Catarrhoſi. Paracelſus autem hanc pleuræ auulſionem meditans, volenſque illi adaptare cauſam, alias adduxit inſulſitates, vt inſanas microcoſmi leges ſuas in nobis tuetur. Fingit namque nouum, & aliàs nunquam à ſe nominatum ſalem Ogertinum: viut variè in vlceribus & apoſtematibus, vſque ad excoriationem, de ſalibus ſibi pruriat. Ac inprimis hunc Ogertinum, de proprietate Arſenicalium (ſulfurum) docet: Interim eius fodinas, venas, proprietatem, hiſtoriam, etymon, & etymi rationem ſubticet. Quia à ſe ſomniatum. At ſaltem in hoc nil egiſſet ſplendidius: cum eodem luto quo ſordent Scholæ, ipſe non minus
12 impingat. Siquidem nemo hactenus declarauit, quare recedat pleura à coſtis, quibus continuatio fibrarum, filo adnata eſt, An videlicet ſponte ſua; an verò per alium laceratorem auellatur: ſatisfactum dubio conteneri, ſi dixerint à pondere deuoluentis Catarrhi, auelli à coſtis. In cuius tamen dubij, tanquam radicis, ſedationem, tota conſiſtit Pleuritidis ſanatio, & præcautio. Digna eſt nempe cuiuſque morbi radix, Scholarum muto ſilentio (oſtendam nimirum, peculiari tractatu, ipſam morborum quorumcunque eſſentiam hactenus in Scholis neſcitam) ſufficere illis viſum eſt, ſi ad extera, ad artificialia, ad ſymptomata poſteriora, ad conſequentes fructus, ſiue producta, doctrinam ſuam contulerint: quaſi ſcena cauſarum, & radicum eſſentialium, eſſet ridicula, vel fruſtranea. Paracelſus quoque ſi aliquid ſolidi ad tãtum morbũ, eiuſque doctrinam addere ratum cenſuit: ſi non ipſum ogertinum ſalem, è cruore, de potentia ad actum deducere ſtatuit ſaltem inſolitus, anonymus & incognitus ſal ille debeiet aruliſſe neceſſitatem ſui inuenti, ſuæque generationis, vt aliquis ſaltem præcautioni locus daretur. Hoc nempe poſtulat Monarchæ Arcanorum prætentus titulus. Sed cuncta manſere neglecta, eò quod ſuper inanes ſtipulas Medendi principatus ſtetit fundatus. Corruiturum itaque ſpondeo, quicquid illi fuerit ſuperſtructum. Nam ſiue ignis, veritatis explorator ſubſtruatur, ſiue demum ſpontanea dierum putredo ſtipulas conſumpſerit; Saltem tandem ædificium iſtud corruiturum ſcio. Ego autem in pleuritide conſi- 13
dero primum motorem internum ſiue caſcat: Ac dein Laceratorem pleuræ. Et vtrumque vnum idemque efficiens ſui, ipſam voco pleuritidem. Cruorem autem eò affluentem, & effuſum, indéque natum apoſtema, tanquam productum conſidero, quorſum communem adducam experientiam in exemplum. Sit Spina parti alicui infixa. Cui ſuccedit in inſtanti dolor, à dolore, mox pulſus, à pulſu, cruoris affluxus: vnde tumor febris apoſtema, &c. Spina ergo poſt ſe mouet cætera. Metaphorica ergo ſpina Pleuritidis, & propriè loquendo, ipſa Pleuritis, eſt peregrina aciditas concepta, in Archeo, quam ſi ſuget, aut deponat in cruorem venæ cauæ? ea certè ad venam azygos, imo vel in ipſam propinquam coſtarum carnem expellitur: vnde apoſtema tanquam Pleuritidis productum. Denique ſicut apoſtema, natum ab infixa digito ſpina, non niſi temere curatur per venæ ſectionem: ſed propter ſolam ſpinæ euulſionem ſanationem promittit? Ita contingit
in Pleuritide. Etenim vt acor in ſtomacho, eſt 14
gratus, & ordinarius ſapor: Sic extra ſtomachum, omnis aciditas eſt præter naturam, & hoſtilis. Quod hactenus neſcitum in Scholis. Sic nempe tormina ab acido inteſtinorum, in lotio ſtranguria, in vlceribus corroſio, in pelle ſcabies, in artubus podagra, &c. quodque ſi experiri velis ad manum, emictæ nouiter abſque dolore, vrinæ, aliquot ſaltem guttas vini aciduli immiſce, & per ſyringam injice. Experieris te inuito, quod vera doceam. In latice (de quo poſtea ſuo loco) quoque pleuritidem noſtram (quam ventoſam vocant eadem prorſus cum reliquis indagandi incuria) ſuſcitat. Aſt ſi Archeus in cruoris gremium, leniculam ſibi ſiniſtro applicatam aciditatem, depoſuit: ſtatim extrauenatur, eijcitur à venis ſpreta, & apoſtema parit, vbicunque id locorum contigerit. Sin verò profundius id in venis eueniat, peſti-
lens aliquod pathema inſurgit. Quod probo. 15
Quippe cruor aut caro nunquam aceſcunt, abſque actuali putrefactionis confectione (quod alibi per carnes belluarum, ſub canicula ociſſimè putrefientes, ideò iuſculum acidum dantes probaui ex inſtituto.) Cruor etenim aceſcens, mox contra naturam venarum, totiuſque carnis indolem (quamdiu viuit) coagulatur. Nam dudum in cadauere cruor à coagulatione præſeruatur à vena, è qua ſi exciderit, ſtatim grumeſcit. Quod alibi latius. Hinc ſequitur, quod facti apoſtematis in Pleuritide, non poteſt eiuſdem cruor per venam ſectam euacuari, vtcunque nomen reuulſionis aut deriuationis, in morbi metum, & ægrorum deluſionem, iactitetur.

Itemque nec venæ ſectio impedit, ne quid de-
inceps amplius aceſcat. Cum phlebotomia pri-
uationis tantùm vim habeat. Nec poſſit eductus
cruor inbibere, ne, qui intus aciditatem hauſit,
eandem deponat. Aſt condignum Pleuritidis
remedium tenetur in Archeo cauſare auerſio-
nem ab aceſcendi conceptu. Si itaque acor
17 cruoris ſit eiuſdem putreſcentis iudicium, cer-
tum eſt, quod vena nec putridum, nec putre-
ſcentem cruorem in ſe recipiat, nec putrere ſi-
nat, ſi adhuc à morte, eandem à coagulatione
defendat. Ergo exorbitans aliqua peſtilenſue
impreſſio in cruore eſt, ſi aceſcat vtut tenuiter.
Sin autem ab endimico, in thoracem ſpirato,
vel aliàs intus nato veneno acido, Archeus in-
fectus ſit, iſque venarum cruorem, vel alium, in
alimoniam deputatum affecerit; ſtatim eundem
cruorem, quæuis pars putredinem extimeſ-
cens, à ſe repellit. Hoc inquam eſt calcar ef-
ficiens, atque vera Pleuritidis. Idque videtur
primus Medentum Hippocrates ſenſiſſe, dum
ſcribit: Non calidum, frigidum, humidum,
ſiccumuè, morbi ſunt: ſed quod acre, amarum,
18 acidum, & auſterum eſt. Eſſe autem acidum in
Pleuritide, ex eo patet; quod in Pleuritide lo-
tium, & cruor vena ſecta elicitus grumeſcant
etiam exeundo, ſiue ante cruoris condenſatio-
nem: quæ grumeſcentia, ſiue caſeatio, eſt aco-
ris effectus. Latex autem aceſcens, in interco-
ſtales carnes incidens, facit dolorem pleuriti-
cum: non autem verum aut conſtantem affe-
ctum. Quemque idcirco flatulentam nominant
(quanquam flatus eò nunquam attingant, niſi
aſſumpto toxico, transmutante. Prout de flatibus)
producit mox leuiculo remedio diſſabilem: per
19 inſenſiles nimirum tranſpirationes. Igitur aci-
ditas confeſtim dolorem parit: doloris autem
proprium comitem, ac cauſam (lib. de lithiaſi
cap. de ſenſatione) dixi conuulſionem. In qua
conuulſione, pulſus antea latens manifeſtatur,
indureſcit arteria, & comitatur dolor. At quia
conuulſio plerumque per interualla tenditur ac
remittitur (quod parturientium dolor teſtatur)
hinc fit, quod quoties pleura ſpaſmum ſuum,
proprio motus Blas intendit; toties aliquid fi-
brarum dilaceratur à coſtis: dumque ſe vel tan-
tillùm remittit, accurrit cruor vicinus, in lo-
cum rugarum, contrahendo fracturam. Hocque
iteratis vicibus, cauſa eſt apoſtematis magni,
iuxta frequentiam & aſperitatem contractura-
rum. Cruor autem extrauenatus, aut alioqui
iuſtam doſin ſuperans, ob ſymbolum fermenti
acidi conceptum, hoſtilis fit, & præſto coagu-
20 latur. Quod ſi verò acor in venam arterialem,
vel arteriam venalem (quæ ſunt vaſa pulmonis)
diſpergatur ab infecto Archeo, neceſſitata ad-
uenit Peripneumonia pulmonis. Cernant ergo
diſcernantque Scholæ, an cauſæ continenti, ac
radici medeatur phlebotomon. An verò totus
illarum conatus ſaltem ſeſe extendat, vt cum
procurata vitium iactura, incrementum pleu-
ritidis (quando multum) præcaueant: Sic nam-
que modus fiendi morborum, per cauſas moti-
uas, atque vitales, explicari debuit, ſi rectè Ty-
rones inſtrui ſit neceſſe, Medentibuſque ſic eſt
conſulendum, vt deinceps quilibet ritè ſuo fun-
gatur munere, vtque æger proximus inde fru-
21 ctum deſideratum carpat. Spinâ enim euulſa,
facilè ceſſat reliquum. Niſi forte diutina mo-
ra apoſtema ipſum fecerit ſpinoſum. Nam ſe-
mel formato apoſtemate vel vlcere, licet à ter-
go nec radicem in corpore ſint nacta, nec alion-
de foueantur, per ſe ſtant deinceps, ſubſiſtunt-
que abſque alia ſui tutela. Incumbendum ergo
ſpinæ euellendæ: Eſtque tabidi vlceris perti-
nacia: quòd vlcus non ſpinam jam habeat,
ſed ſpinoſum euaſerit. Gignitur itaque in no-
bis ſponte pleuritis, dum primæ digeſtionis 22
hoſpes in alienam meſſem peregrinus inuolet:
vel aliàs inſpirato endimico virulento. Tum-
que eſt Pleuritis populariter frequens. In mul- 23
to enim æſtu repentinus, multuſque affatim fri-
gidæ hauſtus, pleuram, non ſecus atque aliud
acidum irruens, contrahit. Non eſt etiam co-
lina pleuræ, in tenuiſſima, ac indiuiſibili eius
membranula: ſed in contigua ſibi intercoſtali
carne. Nimia namque eius tenuitas non per-
mittit intra ſe culinam abſcondi. Mortificatur
ideò citiſſimè, pleuræ ipſius cruor per violen-
tum irruens externum, ſiue acidum fuerit, ſiue
repentinum frigus. Eò quod in externa illa cu-
lina, alimentum non ſibi digeratur, atque præ-
paretur. Vitiato ergo cruore, dum in fieri eſſe
eſt, ad alimentum pleuræ, illicò aceſcit, ſitque
vera pleuritis. Pleuritidem autem non quidem
aduenire: ſed aduenisſe, & adeſſe ſentiunt,
dum ab externo irruente ea generatur. Nam
generationes naturales velut in inſtanti fiunt.
Ideoque degeneratio cruoris in præfata extera-
que pleuræ coquina, eſt quaſi inſtantanea. Sed
Pleuritis contingens ab acido cruore, aliunde
contaminato, morbos plerumque habet alios
prænuncios. Eſt autem Pleuritidi quoque pro-
prium, quod mox naturam ſui peccati pœni- 24
teat. Adeoque horrore admiſſi erroris, deli-
ctum ſuæ digeſtionis libenter corrigat. Ac pro-
inde ad ſanationem exigitur tantum, vt ſpina
& confuſæ digeſtionis productum auferantur,
in ipſo cruore circumſtante, imò & in ipſo apo-
ſtemate. At Pleuritis, quæ per phlebotomiam
eſt reſtituta, ſæpè poſt annum recurrit, ſæpiuſ-
que tabem poſt ſe relinquit. Quia reſiduæ ſpi-
næ negotium relinquitur ſolius naturæ hume-
tis ſuperandum, abſque adiutorio, reſtaurante
characterem ibidem morantem. Veteres qui-
dem ſenſere, *vbi dolor & calor eò affluere cruo-
rem*. Sed ſpinam precedentemque mortricem aci-
ditatem, vt neque ſpaſmodem dolorem, ne- 25
mo (quod ſciam) adhuc attigit: vnde tamen
dumtaxat ſolatium ſperari debebat. Dubitati fu-
re poſſet, quare pleura, à contractura remittens
paulisper, non rurſus repellat contentum in-
tra ſe cruorem, ad loca vnde venit. Sed iam li-
quet, cruorem ab acido grumeſcere ſtatim, &
huic quoque conſtanter loco inhærere didicit.
Alioqui non rarò tumores ſæpè diſparent alibi:
eò quod illorum cruor non eſt ab acido alie-
natus. Porrò dyſenteria ſe ſeparat à Pleuritide, 26
non tam acore cauſæ materialis, quàm ſubje-
cti varietate. Neque enim inteſtina à tergo car-
nem habent pro culina. Ideoque inteſtinum
ſuam habet ſpinam, ſuis infixam membranis.
Etenim præter duplicem inteſtini tunicam, ter-
tia obuallatur Meſenterij toga. Et quia extra ſe
non habet culinam in carne: Idcirco eius
membrana, Apoſtema non fert: quapropter ad-
ueniens cruor ad Torminum ſolamen, non indu-
ratur aut grumeſcit, nec fibras cruor Meſen-
terij adhuc nactus eſt, quibus coaguletur, aut
in apoſtema tuberet. Quare in dyſenteria af-
fluens

fluens ille cruor, in ſolamen pungentis doloris
ex acido, effluit non grumefactus. In pleuri-
tide autem: pro vna parte cruentum ſputum,
non coagulatum (quia nondum acidum) velut
ad ſolamen doloris miſſum accurrens: nec ille,
nec tale ſputum, eſt cauſa occaſionalis morbi
illius: pro altera autem parte cruor, intra pleu-
ram & coſtas ſiſtitur acidus, grumeſcit, apo-
ſtematur; atque idcirco pus fit. Plurimus ita-
que cruor feſtinans pro ſolamine doloris (vbi
dolor, eò occurrit cruor) trans pleuram, in tho-
racem penetrat, qui moleſtiſſima excreatur tuſ-
27 ſi. Quare Pleuritis à Peripneumonia cauſis oc-
caſionalibus, vt neque remedio differt. Suffun-
ditur nempe cruor in pulmonis parenchyma,
iuxta ſpinam pleuriticam. In vomica namque
licet pulmo cruorem, ac diuerſa in ſe contineat
hoſtilia, defectu tamen acidæ ſpinæ, non eſt pe-
ripneumonia: ſed alij ſunt defectus, proceden-
tes ab excrementis propriæ digeſtionis. Idcir-
co plures morbi non differunt materià occaſio-
nali: ſed membrorum atque functionum di-
uerſis agentibus ac proprietatibus. Quæ ple-
rumque non tantùm variant, remedia, quam
28 adiacentia à proprietatum poteſtatibus depen-
dentia. Liquet inde enim, quàm irritum in
dyſenteria enematum remedium. Quippe dy-
ſenteria eſt tantum tenuium inteſtinorum, ali-
quot vlnis diſtantium, à craſſioribus, clyſterio-
rum capacibus. Itaque in Pleuritide, & Perip-
neumonia vtuntur phlebotomo, ad neceſſariam
cauſarum (vt aiunt) ablationem. Quaſi ſola ple-
thora ſanguinis (quam tamen dicunt vnicam &
adæquatam ſectionis venæ indicatricem) eſſet
29 illarum genitrix. Cæterùm illinctus præſcrip-
ſere igitur, non quidem ad cauſæ remotionem;
verùm ad faciliorem ſputorum expectoratio-
nem. Illinctus nempe, ex farfara, è pulmone
vulpis, &c. Nam cum hoc animal pœnè ſit in-
defeſſum, putarunt, quod moriens (nam extra
putationem deficit Scholis authoritas valida)
ſuo pulmoni, legaſſet remedium ſanandi ſuſpi-
rioſos, licet viſcus, ſpinæ in nobis author, rema-
neat malè affectum perſtite apoſtemate pus
comminante. Quodque, niſi ſtato dictum nu-
mero (authore Galeno) integraliter ſanetur,
30 phthiſis indubia ſit exſpectanda. Quocirca to-
tum Scholarum ſtudium, non tam collimat ad
ſanandum, quàm ad præcauendum duntaxat
incrementum. Id eſt, non cauſæ radicalis reſpe-
ctu, ſed producti poſterioris obuiam: ne ſcili-
cet vergat in deterius. Eſt nempe Scholis per-
petuum, onus relinquere ſuum naturæ, in diem
criticum ſperare, & differre. Nam cum præter
purgationem, & cruoris emiſſionem, vix agnoſ-
cant remedia; tantum ad diminuentia liquoris
& virium procedunt, ſicque ſolam curam pal-
liatiuam circa effectus, & producta poſteriora
occupatæ. Vt nimirum reſiduum in culinæ
mangonia, atque præſcriptam diætam relegent,
ſiue quos beatior diſpoſitio virium cuſtodit, ſi-
ue aliter in difficiliores morbos ruerint, ſpeque
deſtitutos in incurabilium numerum redege-
rint. Pariter namque atque de lothè pulmone
vulpis dixi, commendant in Paralyſi, cerebrum
cuniculi, & leporis, quod vel ces ſint curſu.
Virgam cerui pro frigidis, eo quòd fera ſalaciſ-
ſima. An ergo ſi ruſticis manum fidicinis co-
ctam comederit, fortè teſtudinem pulſitet arti-
ficioſè. At requirunt Scholæ, vt tractum deglu-
tiantur eclegmata, ideoque illinctus nomine
dotata, vt ad locum tuſſis, remedium materia-
liter deſcendat. Miror interim, cur loh ſanum
pariter non parauerint ex cauda equi, tota æſta-
te vexandis muſcis agitata. At nil à Scholis co- 31
gitatum, pro ſpinæ Pleuritidis ablatione: vnam
tantùm ob culpam. Nimirum, quod eandem
neſciuerint, & indagare neglexerint, inopiam
ſubſcribendo contentæ. Vires infirmi interim
infirmiores reddunt, & poſthabent, tanquam
volentes perdere, per iteratas venæ-ſectiones,
quaſi ſtratis viribus, aliquid opportuni deinceps
ſperandum ſit. Doleo interim mortalium ſor-
tem, qui tam dolenti morbo tales nacti ſunt au-
xiliatores, qui cauſam neſcientes, quælibet ab-
ſurda tentant, modò prius ægrum cruoris & vi-
rium penuria debilitauerint, naturam interim
ſuis natantem remigiis deſeruerint. Quod ſi
interea infirmum iuuentutis proprium robur
iuuerit: ſibi honorem (id eſt, vi præmium) de-
beri poſtulant & adſcribunt. Alioſque ducen-
tos trucidandi eodem medio, ius acquiſiuiſſe
prædicant. Vel ſi robur exantlatum; deplente
chirurgo, ſuccumbat, longa tabe, luctuoſoque
quotidie ſpectaculo extinguatur: ſaltem ſe ex-
cuſet Medicus per morbi ſæuam ac inſuetam
magnitudinem, quod adhibitis optimis reme- 32
diis, nihilominus in tabem declinauerit. Quo-
rum nil tale contingeret (ſpondeo enim, atque
promitto ad pœnam experimenti) ſi ſpreta ma-
ledicta venæ ſectione, balſamo vitæ, ac naturæ
viribus ſeruatis, radicalis ſpina euellatur. Sic
nempe ſtatim dolor, ſputum cruentum, atque
febris ceſſant placidè, ipſumque diuulſum con-
tinuum mox incarnatur. Ad neſcitæ hactenus
cauſæ peperere remedij ignorantiam. Sunt
nempe mea remedia, quæ neminem in Pleuri-
tide & Peripneumonia derelinquunt. Puluis de
virga cerui, vel tauri, vel cruor hirci, vel ſuccus
Cichorij ſylueſtris, flores papaueris ſylueſtris,
ac plura talia. Potiſſimum laudo cruorem hir-
ci, non quidem venalem, ſed hircum ſuſpendo
cornibus, alligatiſque pedibus poſtremis ad
cornua, abſectis teſtibus caſtratur. Cruor indè
emanans, vſque in eius mortem, excipitur, &
ſiccatur. Et à venali cruore (qui nil niſi ouillus
eſt) dignoſcitur, quod venalis facilè teratur,
eiuſque puluis ſit puniceus: hircinus autem ve-
rus difficillimè atque tædioſiſſimè teritur, eſt-
que picei coloris, puluis illius. Contritio autem
tam moleſta eſt, non quidem ob ſui lentorem:
ſed propter meram & incredibilem duritiem.
Huiuſmodi namque præſidia, Archeo amica,
atque domeſtica naturæ humanæ, cauſam im-
mediatam in Archeo corrigunt, tolluntque aco-
rem, & ad diaphæreſin diſponunt cruorem, dolo-
rem pacant, quia aciditatem extinguunt. Abla-
to quoque acoris fermento, reſoluunt quan-
tum poſſunt cruoris extrauenati, reliquumque,
neglecta puris deſtinatione, tempeſtiua deiiciunt
per tuſſim. Quapropter eadem remedia propi-
nantur deuolutis ab alto, quatenus contuſione
grumefactum cruorem diſpergunt, id eſt, ſpi-
nam auferunt, venenum tollunt, & eatenus
locum incarnant. Sicque omnibus ſimul indi-
cationibus, vnica ſpinæ emendatione ſatisfa-
ciunt. Quibus plura ſimilia condidit diuinæ
Clementiæ largitas inexhauſta. Non enim dy-
ſenteria poſcit aſtrictiua; nam ſub iudicatione
ordinaria: ſiue ſub conſtipatione, & adſtrictione,

mors mox adeſt. Etenim me præſente, & attonito poſt 426 clyſteres fruſtraneos, tandem emplaſtrum diapompholigos, in oleo cotoneorum diſſolutum, cum enemate iniectum ab Archiatris noſtris viro nobili. Inſigni Scholarum ſtupiditate. Siquidem abſque enemate, poſt 18 contenos, & amplius receſſus, per me ſanatus eſt, remedio ore tenus aſſumpto. Itemque Scholæ docere pergunt adhoc modo, dyſenteriam non conſiſtere, niſi cum vlcere inteſtinorum: cui ſanando, proinde præfatum emplaſtrum infundebant Medici. Quaſi vlcus inte-
34 ſtini eſſet ſanabile per emplaſtrum illud! dum eius vulnus ſimplex cenſetur incurabile. Itemque ſi dyſenteria ſit in gracilibus inteſtinis, quare longa non emplaſtrant? Quis enim Galeniſtarum ſanauit vnquam vlcus gulæ, laryngis, vel inteſtini, per clyſteres? cum fiſtulam ani, quam ad manum habent, neſciant ſanare per emplaſtra? Meminerint quæſo Medentes, Quod oculum non mordicet eius naturalis lacryma, vt neque lotium veſicam. Sic & ſtercus in inteſtino inſenſile eſt, vſque propè exitum. Quia excrementum naturale. Clyſterem verò, quia inteſtino peregrinum, dolere. Idcircò in dyſenteria nocuum. Error iſte fluit à Scholis, definientibus dyſenteriam vlcus inteſtinorum. Quam vtut inueteratam, ac penè deſperatam ſanari vidi ſæpiſſimè, & quidem cum multa ſecuritate. Exhibendo ſcilicet remedia quædam ſpecifica. At certè cruentum Moloh, Cathedris præſidere conſpicio medicis. Retroſpicite ergò confratres. Nam dirus mundo ingruet horror, ad ſonum tubæ, dum quiſque daturus eſt rationem ſuæ villicationis. Finaliter dicam, quid obſer-
35 uauerim pleuriticus. Tertio kal. Ianuarii inuaſit me repente febris cum rigore leuiculo, ſic vt dentes quaterent. Dolor punctilis in latere anteriore circa os Sternum, qui inſpirationem præpedierit: mox dein ſputum cruentum adfuit: tandem merus cruor prodiit. Sumpſi ſtatim cerui genitale carptum (nam ad manum erat) & dolor ſtatim imminutus eſt, mox bibi drachmam cruoris hircini. Quatriduo igitur, ceſſauit ſputum cruoris, perſtite tuſſicula rara, cum aliquot excreationibus. Perſeuerabat autem febris. Nam ſecunda die, dolor circa zonam, latere ſiniſtro ſeſe prodit, cum reſpiratione difficili, febris augmento, & pulſu intermittente. Abſolueram iam annum 63, exſpectabamque, in ſplene coagulari apoſtema. Quippe lien globatus in molem, pondus faciebat. Si enim genua in ſublime attollerem, vel in latus dextrum decumberem, grauis ponderis cadentem globum ſenſi. Adeoque ſuſpicatus ſum, Pleuritidem è Splene ſuſcitatam, quæ cum iſtis remediis abacta eſſet è coſtis, Lienem demum afflixit. Cui ſtatim obueni, potu vini, bulliti cum lapidibus cancrorum. Et infra paucos dies, omnis dolor ac ponderis moles euanuere. Interim viſitabar à nobili, qui ocreas è corio Prutenico ſuaueolente calcaoerat. Quarum odore ſtatim ſenſi dolorem lienis; & febris recruduit. Vnde collegi Archeum lienis, Authorem totius tragœdiæ. Denique notaui, in Pleuritide incipiente, ſectam venam ſiſtere quidem internam hæmorrhagiam, & videntur ægri ſe melius habere. Ac quanquam cruoris emiſſio debilitatem auxerit: eamdem tamen non phlebotomo, ſed Pleuritidi adiudicant. Sin verò tardior venæ ſit apertio; coagulatus iam cruor, & indè conceptum apoſtema, deſtinatumque pus, ad ſuum properant terminum. Hinc namque frequens, à ſanatione per venæ ſectionem. Tabes, aut Pleuritis recidiuat anniuerſaria. Quæ aliàs remediis præfatis, non ſpectantur obuia.

TRIA PRIMA CHYMICORVM PRINCIPIA, NEQVE EORVNDEM Eſſentias de Morborum Exercitu eſſe.

1 *Scholæ cur cedant foro.*
2 *Cur Paracelſus quæſierit alia morborum initia.*
3 *Tranſtulit in ſe furtiuè Baſilii inuentum.*
4 *Paracelſicorum lapſus facilis.*
5 *Abuſus ſenſim detectus.*
6 *Ab chymicis regulis, malè intellectis, deceptus Paracelſus.*
7 *Aſpirauit ad Medicinæ Principatum.*
8 *Sub ſarcina defecit.*
9 *Deceptus quoque ab vlceribus.*
10 *Aliquot eius incogitantia.*
11 *Peccato peculatus obruitur.*
12 *Aliquot incogitantia eius.*
13 *Doctrina elementorum Archidoxeos notatur.*
14 *Ad aſtra confugit, ne fugientem ſequantur curioſi.*
15 *Adeptum Medendi.*
16 *Iactantia Paracelſi.*
17 *Diſtillatio perfectiſſima Artis.*
18 *Mirabilis carbo mellis.*
19 *Paracelſus de prætenſo Monarchatu deturbatus.*
20 *Fabuloſa morborum media.*
21 *Cruor diſſlatur abſque capite mortuo.*
22 *Quæ natura ſemel reſpuit, numquam denuò reaſſumit.*
23 *Aqua etſi milleſies diſtilletur: non prein tamen ſubtiliatur.*
24 *Aliquot abſurda.*
25 *Figmentum microcoſmi, in modo fiendi morborum.*
26 *Paracelſi ambitio.*
27 *Vnde eius auſus ad inuadendum Monarchatum.*
28 *Tria prima non eſſe in nobis.*
29 *Ignorauit trium primorum vinculum.*
30 *Ignorauit originem ſalis.*
31 *Aliquot illius incogitantia.*
32 *Error in febrium cognitione.*
33 *Exemplum. Quod tetus cruor liqueſcat per purgantia.*
34 *Morbi non produnt illa tria prima.*
35 *Tria prima quomodo fiant.*
36 *Galenum & Paracelſum ferè pares audendo, atque errando.*
37 *Impugnantur tria prima.*
38 *Error Paracelſi circa morborum eſſentias.*
39 *Tria prima non eſſe, nec operari in morbis.*
40 *Paracelſus propinquius acceſſit ad veritatem quàm Galenus.*
41 *Tria prima immediatè non ſubſunt vitæ.*
42 *Tria prima etiamſi non morbi: ſunt tamen remedia.*

43 *Modus*

43 *Modus operandi remediorum, malè perpenſus in Scholis.*
44 *Quinta eſſentia impugnatur.*
45 *Inconſideratè ſubſcriptum eſt Antecedentibus: quia ignorata manſit morborum eſſentia.*
46 *Tria prima eſſe nuperum inuentum.*
47 *Tria prima non praexſtitiſſe ante ſui ſeparationem: ſed de nouo naſci.*
48 *Aquam tranſire in oleum.*
49 *Tria illa, mutari inuicem, repugnat principiis.*
50 *Probationes Theſium.*
51 *Contra Ariſtotelem, quod duo tantùm ſunt corporum initia, quæ etiam ſunt cauſa initiantes.*
52 *Paracelſiſtarum incogitantia.*
53 *Tria illa non ineſſe quibuſlibet corporibus.*
54 *Aquæ, vt nec Mercurio, ineſſe tria prima.*
55 *Obiectiones quorundam Scriptorum Tyrocinij Chymici.*
56 *Pergunt vlterius.*
57 *Adducitur Paracelſus in Palæſtram.*
58 *Reſponſio.*
59 *Mercurij immortalitas vndè.*
60 *Axiomata Chymia principiatiua.*
61 *Baconis veritas.*
62 *Reſponſio ad obiectum Paracelſicum.*
63 *Quid ſint tria prima in corporibus.*
64 *Alia inſtantia in arena, ſilice, &c.*
65 *Salem in calce, non eſſe contenti extractum, probatur per Mechanicam.*
66 *Quomodo officiorum neceſſitas, inuenerit tria prima.*
67 *Tria prima, non eſſe corpori vernacula, vt corpus eſſet.*
68 *Per Mechanicam, quòd ignis ſit faber trium primorum.*
69 *Inſtabilitas trium primorum.*
70 *In digeſtione ciborum, non contingere Trium ſeparationem.*
71 *Cur morbus non ſit trium primorum.*
72 *Tria prima non eſſe corporum principia.*
73 *Sunt vltima, id eſt, principiata.*
74 *Paracelſi inconſtantia.*
75 *Neſcius fuit, vndè ſal vrinæ.*
76 *Eſſentia diuerſis modis dicitur.*
77 *Eſſentia chymica.*
78 *Quædam homogenea non edunt quintam eſſentiam.*
79 *Vis maior quibuſdam eſt ſimplicibus, quàm illorum extracta eſſentia.*
80 *Paracelſi temeritas.*
81 *Putredo etiam alibi fragrantiam generat.*
82 *Quid propriè ſit quinta eſſentia.*
83 *Liquor fœcundans plantas.*
84 *Oleum eſſentiale aromatis, ſiue craſis eiuſdem, quomodo fiat Elixir eius, centuploque potentius.*

1 POSTQVAM iam elementa, complexiones, qualitates primas, & tandem Tartarum, perperàm in cauſas eſſentiales morborum, eſſe introducta à Scholis tam Antiquorum, quàm Modernorum demonſtrauerim. Pergo docere tria initia Chymicorum, nuperque introducta in artem medicam, falsò in eſſentiales morborum cauſas intruſa. Quid ergò agent emunctiores medici, dum ſat liquidò, nedum remediorum ſuorum miſeram adſpiciunt ſuppellectilem: ſed etiam infauſtas ægrotorum eiulantium opitulationes? Adeò vt ſeriò, ſecretóque mihi faſſi ſint pluries, nil amplius ferè ſuis conatibus obedire, omnemque tam acutorum morborum (de Chronicis namque iamdudum animo deſponderunt omnes paſſim) quàm minimorum quorumuis ſanationem, reuera nil niſi curam palliatricem, ſiue meram ægrorum impoſturam eſſe, ad quam nimirum niſi ſpontanea ſuccedat, ægrorum naturæ quædam velut reſurrectio, remediorum deſtinatum, certumque ſolamen fruſtra exſpectatur. Quinimò hinc factum, quod multa anus, paſſim curando quoſdam defectus ſit longè felicior, quàm ſit tota Schola medica cum cunctis ſuis theorematibus ſermocinalibus, præſcriptionibus theoricis, diætæ culinaris præceptis, longa interitus proximorum experientia, & diſpenſatoriorum ſuorum multiplicitate confirmatis. Igitur cum iam dudum laſſati ingenioſiores, in correctione intemperierum, humorum expulſione vana, tam aliò verguut, quærentes à naufragio portum, facilè à Theophraſto Paracelſo ſeducti, inclinarunt ſua ſtudia, vt quod apud Græcos, atque Arabes nondum repertum eſt, inueniant alibi felicius. Hinc nempe ad Tartari figmenta, pronocain deuoluti ſunt, at ſanè illorum curioſitas magni habenda eſt. Nam etſi ad optatum non peruenerit. Non eſt volentis, nec currentis: ſed ſolius miſerentis Dei. Itaque iam Scholæ iure: & foro cedunt. Nam quid agent, ſi non ex elementis, qualitatibus, contrarietatibus, humoribus, Aſtris, ventis catarrhiſque, coniuncta radix morborum, & ſanandi methodus, ſit depromenda? At cum moderniores Paracelſi aſſeclas, alij
medendi typi poſſederint: ſedulo adhuc inue- 2
ſtigandum eſt, ſi morborum cauſæ Paracelſo enotuerint. Etenim cum ipſe reiectis veterum documentis, ſatis deprehendiſſet, nil fundamenti aut veritatis eſſe in complexionibus & humoribus, cœpit variè nutando cauſam proximam morborum inquirere; ipſique poſteritas proindè laudem debet. Etſi rem acu non tetigerit, id vitio verti nequit, ſi Altiſſimus donorum Diſpenſator, diebus Paracelſi, nondum
veritatem dignatus ſit aperire mortalibus. Hic 3
vir ergo à Baſilio Valentino didicerat, per diſtillationem à pleriſque corporibus ſeparari aquam, oleum & ſalem, cœpit hæc tria vocare, nedum entium corporalium prima initia vniuerſalia: verùm etiam intra morbos, & medendi neceſſitates, ſic introduxit, vt omnes morbos immediatè in aliquod è tribus illis primis referret. Idque ſic ſuos penè dementauit, quod abiecta veritatis indagandæ ſpe, cuncta tribus pri-
mis conſecrauerint. Quæ doctrina ſua fixiùs 4
radices egit, quod actualiter è pleriſque corporibus ſeparentur tria, adeoque non inſtar humorum, fictis initiis ortorum, eſſent indemonſtrabilia. At ſanè abuſus fuit detectus, dum ad
morborum quorumuis primordia, hæc tria ini- 5
tia detorta fuere. Enimverò quia multa corpora, per ignem diſſoluta, ſalem, ſulfur, & liquorem (quem Mercurium indigetant) de ſe darent, putatum eſt, morbos omnes, illis initiis conſtituti-
uis, ſuam debere natiuitatem. Hermes impri- 6
mis ante natam Græcorum induſtriam; quia in Pymandro, omne trinum perfectum notauerat, conſequenter quoque in Chymicis, metalla

duobus

duobus conſtare extremis, (corpore nimirum,
atque anima) præuidit; quæque non niſi leno-
cinio cuiuſdam tertij, ſiue ſpiritus, cohærere
voluit. Diſtinctius deinceps ſcripſit Baſilius Va-
lentius, Monachus Benedictinus, Animam
metalli, ſulfur, ſiue tincturam nuncupauit, cor-
pus verò ſal, ac tandem ſpiritum dixit Mercu-
rium. Quæ ſic à Baſilio mutuata, deinceps in
cuncta corporum principia, mirifica indagine,
tranſtulit Theophraſtus Paracelſus, vno plus ſe-
7 culo, Baſilio iunior. Cuius doctrinam, ſuppreſ-
ſo Auctoris nomine, in ſe rapuit, & in ſpecula-
tiones medicas propria introduxit licentia. Ita
8 nimirum, vt poſtquam omnem morbum in ca-
talogum Tartarorum relegaſſet, nondumque
ſuo ſatisfeciſſet ſcrupulo, tandem ſuum Para-
mitum, de tribus entibus primis, multa au-
dacia adornat. Confingit quidem hæc tria, om-
nium velut initia, ac multa, in genere, de mor-
bis declamat; At neceſſitate coactus, dum mor-
bos in claſſes primorum trium, redigeret, ſub
9 ſarcina depreſſus ſiluit. Præterquam in vlcerem
familia, vbi ſalem ſibi viſus erat reperiſſe: ſal-
tem vtrobique in duobus aliis initiis, manſit
10 penuriosus, ac penè ridiculus. Iuſſerat enim vbi-
que credi quatuor elementa, non niſi matrices
incorporeas, ac velut corporum hoſpitia: pri-
ma autem initia, ſic vices corporum ſupplere,
vt & mundi elementa, ex iſtis tribus omnem
ſubſtantiam & ſubſiſtentiam dumtaxat habeant.
Alibi quoque horum immemor, totus elemen-
tis inhæſit, horumque complexionibus, aſtro-
rum denique atque hominum inclinationes,
proprietaſque addixit. Singulis quoque ele-
mentorum ſuos dicauit fructus, fructuumque
gradus, non autem vni elemento omnes: ne-
que amplius ab incorporalibus, tanquam ma-
tricibus, prodeuntes fructus: ſed quod hi ſua
mutuarent corpora, ab elementis ipſis mate-
rialibus. Tandem eadem mutui libertate, & in-
conſtantia, corpora nunc in quatuor, nunc ve-
rò in tria tantùm, per Analyſim: fatiſcere do-
11 cuit. Pyrotechniam equidem ſic in medicinam
introducendo, decorauit, æternum vt nomen
ſibi anhelans, & futurum ſperans, quod Mo-
narchæ Arcanorum titulo quandoque ſuperbi-
ret. Præuidens Baſilij doctrinam, non vulgo
notam, ideo Auctoris tacito nomine, ſuam fe-
cit, hactenoſque ſuos tomos ampliauit. Qua-
propter ſuus Tartarus, ſubinde dominium vni-
uerſale in morbis amittens, ſuppreſſus incurrit,
13 trium primorum legibus ſubactus. Quæ tandem
ſua tria prima, auſus incremento, voluit, vt
etiam omnium morborum matres, atque ma-
trices, tam mentis quàm entis fierent. Hoc ſci-
licet dumtaxat ſuum, & non Baſilii inuentum
fuit: quodque dum turmatim in morborum ſe-
ries ſpargere nitentur, quandoque confuſe eſt
aggreſſus; ſæpius tamen iterum prætergreſſus,
ſuæ ſuæ doctrinæ vbique oblitus. In Archido-
xis namque libellum dicauit ſeparationi ele-
mentorum, ex flamma, aëre, aqua, & terra,
educendi. Atque hactenus ſuam, de tribus pri-
mis, deque matricibus elementorum doctrinam
impugnauit, quod iam quatuor eſſent initia,
non amplius tria prima, & vltima, in quæ longo
tandem labore, tria prima, velut elementis po-
ſteriora, nec ſic iure prima amplius, deduce-
rentur. Etenim & ſic vno ditata numero, longè
plures, quàm nuper, morbos gignerent, quam
dum Monarcha ille prætensus, tantùm tria
mandabat, tam corporum, quàm morborum
eſſe principia. Enimverò ſolum atque tandem
vnicum Tartarum, omnium penè morborum
cauſam, vt reum, accuſat. Alibi verò, peculia- 14
ribus aliquot tractatibus omnium morborum
fabrum, aſſiſtentem, & cooperantem, vocat
Cœlum, parentem iratum, atque vindicem. In-
cognitam enim ſtellam (zedo) immediatam, &
continentem hydropis cauſam ait. Sic tabis,
podagræ, Apoplexiæ, &c. ſuam peculiarem
(anodymam tamen) ſtellam ſuamque, cuique
Epilepſiæ propriam conſtellationem affirmat.
In Paramiticis verò, tria prima omnium mor-
borum immediatas cauſas affirmat. Id eſt, Om-
nia confuſa. Explicet, & excuſet qui volet. Ego 15
enim non dicaui vitam meam interpretandis
aliorum ſomniis. Indagaui itaque ſeriò natu-
ram, & ſpecies morborum, & contigit mihi
non ſecus, quàm aliis ante me omnibus, donec
exutis omnium Authorum doctrinis, gratiam
diuinam ſeriò implorassem. Tum enim repen-
tè ſciui, cuilibet morbo ſuam obtigiſſe mate-
riam, quæ proprium ſibi Vulcanum foueat in-
tus, qui etſi ſiderum curſus quandoque imite-
tur; non tamen ab Aſtris enormonrica cauſa
eius dependeret. Poſſident namque ſemina
quæque, velut ſuam Remp. lumen præcipuè
ſuum vitale, quo, virtute propria, ſiderum ana-
logiam referunt. Ridiculum eſto. Tabem, aut
hydropem, licet ſub diuerſis poſitionibus ſe-
uerius mitiuſque concitentur, ab ſiderum motu
atque lumine patiari: quas alioqui tam clara
ſordium collegia manifeſta occaſione generant,
quibuſque ſublatis, ſanitas, etiam extra ſiderum
veniam, ſequitur. Cuius doctrinæ exegeſim li-
bro de Peſte, atque alibi, apud me leges. Mate-
rias autem morborum, cum ſuis ſeminariis
Vulcanis, à prima vſque ad vltimam, ſum pro-
ſecutus cum omnibus dualitatis, & alteritati-
tibus, reſpectu vitæ humanæ. Faxit omnipo-
tens, vt quantum mihi elargitus eſt, in ſui ho-
norem, & proximi vtilitatem nudè referam,
aliumque me potiorum mundo donet. Paracel- 16
ſus enim varios libros de vita longa condidit,
ſibi mortem elegiſſe, ex priuilegio diuino, ſe-
nectutem ſuam ſe ſolaturum, Elixire proprie-
tatis, non autem remediis ad vitam longam à
ſe præſcriptis: qui extinctus eſt anno 47 ſuæ
ætatis. Tanta ideò huius viri iactantia, & incon-
ſtantia, me parum ſollicitum habuere hacte-
nus. Interim plures difficultates me dudum 17
anxium tenuere circa tria prima, donec diuina
ope fretus ſciuerim, ligna & herbas ſine omni
capite mortuo diſtillari. Mirabar enim pridem,
quod è carbone mellis nullus cinis, & per con- 18
ſequens, nec cineris ſal, haberi poſſet. Quæ
poſtmodum per vniuerſalem corporis analyſim,
lubens aſpexi, Satis enim fuit Paracelſo, omnia
ſub dubio inuoluta deſeruiſſe, qui tenui hauſtu
alteries iuuentum biberat, ac nondum in ali-
mentum conuerterat, ſuumque è peculatu fa-
ciens, è nido, antè plumas ſufficientes, volare
ad Monarchatum contendens, lapſus eſt. In-
uenti enim gloriam ad ſe rapiens, complacuit 19
ſibi, vnum idemque pluries ſparſim redixiſſe,
licet interim in ſuis paranum progreſſum face-
ret. Ridiculum eſt quippe, ac fabulæ inſtar, ſul-
fur in nobis diſtillari, ſublimari, reuerberari, 20
calcinari, reſolui, & hinc varios morbos cauſari,
ſolo

ſolo nempe viri auſu, ſine pignore, aut vade,
maioris ſe authoritatis. Non nouit enim, nec
audet morbos in Eximolegeſim trahere, non-
dum plenè ab Inuentore ſuo ad hoc commiſ-
ſus. Puerile eſt quoque ſomnium, quod ſal in
nobis diſtilletur, ſublimetur, calcinetur, circu-
letur, aliaque tormeota ſubeat; aut quod Mer-
curius hæc in nobis examina ſuſtineat, atque pro
ſingula variationum altereitate, alios morbos,
dolores & defectus, pariat ſingulariter, alioſ-
que ruiſus, cum aliis ſodalibus duobus initiis
complicatus, vel diuerſis gradibus atque doſi-
bus laruatus. Nugæ ſunt item, quod Mercurius,
propter eximiam ſubtilitatis circulationem, fo-
ret motris omois ſubitaneæ cauſa: quam ſuis
21 cauſis conſtitui, curare, & præcauere nouimus.
Imprimis namque, quotidie aliquot vnciæ croo-
ris, aleodo diſſlantur, ſine capite mortuo, do-
lore, & defectu, imo abſque ſenſu, dum tran-
ſeunt, & qua tranſeunt: Quicquid verò ſpecie
aquæ, Mercurij, ſudoriſue inſtat, ſemel expul-
ſioni dicatum eſt, quidquidue ſemel alendo cen-
ſum fuit ineptum, vel præſtitis iam ſemel ali-
moniæ muniis, eſt diſſlationi deputatum: Id
nunquam deinceps in nobis diſtillatur, ſubli-
matur, calcioatur, aut circulatur. Naturæ enim
22 opera, ſunt nimis ſeria, quia Devm vltimatè
reſpiciunt. Non enim natura pila ludit, vt ex-
crementa, ſemel à vitæ commercio auulſa, ite-
23 rum in gratiam recipiat. Nunquam in idem
punctum redit, quia pergit, & non feriatur.
Denique ſi loquor aliquis centies rediſtilletur
aqueus, proinde acrior erit, aut ſubtilior, qnin
potius ſenſim exantlato ſemine vitæ mediæ, ma-
gis magiſque ad ſimplicitatem elementi migrat.
Non enim aquæ pluuia, quæ modò decidit ſu-
pernè, ſubtilior eſt, quàm quæ initio creatio-
nis pluit. Quod ſi æqueum aliquid noſtro ex-
halaret vapore, & ſomniatis reditibus acrimo-
niam nanciſceretur, ea non eſſet ſubtiliationis
24 Mercurij, ſed adiuncti culpa. Demiror ſanè, quod
tantus Chymicus ignorauerit, quod cruor non
circuletur, nec ſubtiliationum circulor ferat in
nobis, quodque non ſupra Lunæ curſum vni-
cum in nobis perſeueret, quodque ideo mulier
perſoluat effœti cruoris vectigal. Quippe quæ
plurimo cruore abuodare debebat, tam ad fœ-
tus augmentum, quàm lactis ſuctum. Vt autem
25 Paracelſus figmentum ſuum melius obumbra-
ret, ſupponit vnum ex tribus primis ſeparatum,
illico ex natura microcoſmica aſſumere actua-
litatem in fortuito alicuius, & vnius entis de
infinitis, quorum myriadum ſemina, in vnum
collecta, continebat; ideoque propter mon-
ſtroſam & peregrinam natiuitatem, hoſtile no-
bis eo ipſo eſſe, & morborum cauſam fieri.
Adeoque ad minimum decuplo plures morbos
io nobis poſſibiles, quàm ſint ſpecies earum io
animalibus, plantis, mineralibus atque ſtellis,
nimirum totidem, quot ſunt ſpecies ſalium, ſul-
furum, atque Mercuriorum, illorumque com-
plicatorum in natura. Edicto inſuper cauens, ne
quis ſe temerè ad medendum ingerat, qui non
ſigillatim, certò, propriè, atque diſtiouctim, cun-
cta intimè & extimè noouerit, per cauſas, eſſen-
tias, ſpecies, proprietates, proportiones, alte-
rietates, atque defectus, Vt quiſque credat, ſe
26 Paracelſum, qui hæc docet, ſigillatim hæc quo-
que vnioerſa ſic nouiſſe. Præterea vult nos mi-
crocoſmum ad amuſſim referre, atqoe ideò
tria corpori, noſtri initia totidem morbis mor-
bos parere, quot ſunt creatorum entium ſpe-
cies, Præcipitat oamque medendi ſcientiam &
Tyrones, in milleoas confuſiones, obſcurita-
tes, ignorantias, & impoſſibilitates, vnam tan-
tum ob culpam, vt videatur ſcilicet omnium
gnarus, & ſomnia ſua putentur vera. Cogno- 27
uit quidem facile, Scholarum medicinam inni-
ti falſis fundamentis; neque enim ideo difficile
ſibi fore, ratus eſt, funditus Scholas euertere.
Quocirca nomen Monarchæ in medendo ſibi
meditatus eſt: ſed cum ad deſtructionem faci-
lem viam putaret, ad ædificationem ſaltem tan-
ti principatus, ſibi defuere vires in tanto idio-
tiſmo. Tria ergo initia propterea in morbos in-
troduxit. Ita eſt. Inueniuntur quidem illa tria
in multis corporibus: aut (vt diſtinctiùs loquar) 28
ſaltem è multis ſeparantur tria! ſed vitium de-
lnſit abſurditas quædam inconſiderati auſus,
quia non conſiderauit rei impoſſibilitatem pro
morbis. Eo quod nuſpiam, ſiue in nobis, ſiue
alibi, ſint ſeparata, vel ſeparabilia illa, niſi cum
integri corruptione, & quidem per ignem.
Quorum tamen ſequeſtratam œconomiam
morbos parere nobis cenſuit. Quippe primo- 29
rum eſſentiæ connectuntur in nobis, per vitam
mediam eorundem, cuius attamen ſub domi-
nio coërcentur, manentque ſemper, id quod
ſunt. Imprimis enim ſal ipſum fefellit, vt inſul- 30
ſus fieret, eò quod ſuum conceptum Paracelſo
confirmaret, in lotio, ſudore, & lacrymis. Nil
attendens, iſtum ſalem non eſſe ex tribus pri-
mis noſtri corporis: ſed merum excrementum,
tranſmutatorum ciborum ac potuum. Hinc ita-
que erectus in credulitatem, putando eſt abdu-
ctus in errores. Aduerterat enim, vulnus malè
medicatum fundere aquam ſalſam, proprium
corporis laticem, ſale alieno imprægnatum, vel
ipſum cruorem per ſui totum degenerare, vt in
vlcere, Hydrope, &c. atque hinc copioſam meſ-
ſem vlcerum, & morborum, pro ſale collegit,
quem deceptus exiſtimauit vnum eſſe ex tribus,
& non totum ſimul cruorem, in ſalſam aquam
conuerſum, citra ſulfuris aut Mercurij ſepara-
tionem, per tranſmutationes erroneas. Cen-
ſuit itaque quot ſalis, totidem vices Mercurij,
& pars quoque ſulfuris eſſe, ſibique ſupellecti-
lis ſatis fore confidens, prædicamentum mor-
borum lubens deſignaſſet. Sed impar oneri ma-
nens occubuit. At qui errorem ſuum detexiſſet, 31
niſi audendo magna deceptos. Etenim ſiue am-
bitionis ſpe, præoccupationumque præcipitio
examinare deboiſſet, vbi ſulfur reſiduum mo-
raretur, ſi ſal in vlceribus, in hydrope, &c. tam
copioſa ſeparatiooe, à toto cæteriſque duobus
ſodalibus auelleretur. Suæ quoque doctrinæ
(licet erroneæ) oportuiſſet eſſe memorem, quia
ſalem è nobis fluidum, & intus præſentem, me-
rum ſalpetræ Cagaſtri vocat. Adeoque nedum
carnes, & cruorem: ſed & totum corpus, cum
vita eſſe ſaliſpetræ, & Cagaſtrica, perſuadere
conatur. Cruor enim (vt aqua omnes fructus
edit) totus ſimularis, venenoſo aut peregrino
fermento imbutus, nunc in ſalis, tum verò in
varios ſtercorum proles degenerat, ſine vlla
Mercurij poſthumi, aut ſulfuris memoria. De- 32
nique vt Paracelſus ſuam morbis inueniat cau-
ſam. Per exemplum; febrim non raro definit
terræ motum microcoſmi; quem tremorem
terræ quandoque definit, eſſe caducum no-
ſtrum.

ſtram. Aliàs autem terræ tremorem, tremoris
ſuffito Mercurio natis, attribuit. Alibi iterum
febrim definit morbum ſulfuris ac nitri; iacti-
tans cauſam, ſimul ac remedium, ſuæ iſti eſ-
ſentiali definitiooi ineſſe. Enimverò ſub apoſte-
mate vlcerato, noo tarò totum corpus in ſe obe-
ſum, fit velut ſceleton, nec quicquam præter
pus excetoit. Sic vi laxatiuorum, ſæpè totus
repente habitus liqueſcit in putrilaginem. Quod
per Medentum artem fit, hoc in Diarrhœa per
defectum. At ſaltem idem vtrobique venenum,
aliter tantùm applicatum, & contemperatum.
33 Hydropicus quidem zonam habeat octo pe-
dum, per empiricum autem vno die, & potu
ſoluebatur hydrope, pendebatque aqua fortè
℔ 40. perendie autem venter eius mox rurſus,
ad priſtinum tumuit, & poſt paucas boras obiit.
Reſiduum nimirum, nil niſi pellem & oſſa præ-
ſe ferebat. Quia caro & ſanguis confeſtim in
aquam ſalſam hydropis ſimul migrauerant. Id-
que mirum in hoc homine vidi. Quod bodiè
venter planè detumuiſſet: & cras iterum ad tu-
moris, tenſionis, & duritiei priſtinum termi-
oum rediret, & tum moreretur. Si itaque ſalis
iſta myria vnum erat ex tribus initiis, oeceſſariò
ſaltem 4. ℔ ſulfuris ſuperfuiſſent ſpectabiles.
Vlceroſa quercus continuam plorat aquam ſal-
ſam, & carie tabeſcit: ſi verò ſal iſte, vnum
ex tribus initiis quercus eſſet: ſanè inſtar tædæ
quercus pingueſceret, nec tabeſceret exſucca,
34 cariosa, & culinis propemodum repudiata. Noo
itaque deſtructionis morboſæ teſtantur hæc ini-
tia: ſed totum corpus varie affici, liqueſcere,
atque putrefieri, pro ductu variorum ſeminum,
& fermeotorum. Didicerat enim id ex Galeno,
potante, quod cruor conſtaret ex totidem ſim-
35 plicibus, in quot reſolueretor. Miror ergò in-
conſiderationem Paracelſi, quod non ſciret, tria
prima nunquam ſeparari, niſi per ignem, de-
ſtructa eorum vita vltima, retento ſymbolo ſe-
minis vitæ mediæ. Non autem eſſe tria ideo ini-
tia dicenda; nam fiunt, adeoque naſcuntur.
Multoque minus initium corporum cenſenda
ſont, dum integrum ductu alieni ſeminis re-
troit per tranſmutationem io aliam naturam.
Neque enim vir ille vidit vnquam tria prima,
alicuius concreti, vllo caloris gradu in vinis
apparuiſſe, nec aliàs, niſi per ignem facta, &
extorta. Indignor etiam, quod neſciatur, ma-
nentibus iiſdem primis, materialiter ſub eo-
dem pondere, eſſe tamen variis tranſmutatio-
36 nibus ſeminum obnoxia. Relapſus eſt quodam-
modò in errorea Galeni, putantis eſſentialiter
elementa in miſtis permanere. Sic nempè tri-
bus deluſus principiis ſuis. Vtriuſqoe enim idem
defectus vtrobique in principiis philoſophicis:
quæ docent vitam ſolam, operari in corpore
37 viuente, & in corpus. Formas verò ſubordina-
tas partium integralium, etiam trium primo-
rum (ſi hæc iosint, antequam fiant per extra-
ctionem) à forma ſiue vita ſuperiore, coërceri
ſub vnitare Archei: quod tria prima nunquam
appareant, operenturque, multò minus pecceot
diſtemperie, aut morboſa ſint, niſi prius ſoluta
obedieotia, Archeo debita, id eſt ſeparata fue-
rint per ignem, eorumque vita vltima deſtru-
cta, cum perſeoeratione uon totalis ſeminis: ſed
tantilli, vitæ mediæ concreti illius, cujus pro-
prietates æmulantur ſingula illorum quodam-
modò, dum ſunt facta ens per ſe ſubſiſtens.

Hoc enim ignorato, putauit Paracelſus, om- 38
nem poteſtatem, atque operationes forma-
les rerum, immediatè dependere, ſic ex eſſen-
tia trium primorum, quod vegetabilium pro-
prietates deſcripſerit, quatenus continerent ta-
lem Mercurium, ſalem, aut ſulfur, eaque cuncta
pro ſuo libito. Quaſi hæc initia, ſub Archeo
formali clauſa, operarentur, feriante vitali Ar-
cheo. Galenus enim omnia elementis: cui ſuc-
cenſus proindè Paracelſus, cuncta tribus adop-
tiuis ſuis initiis tribuit. Inſtar Agyrtarum, qui
oleum, vel emplaſtrum vnicum nacti, illud ef-
ferunt ad omnes prorſus morbos, atque alios
inſuper plurimos valere. Non inquam attendit
Paracelſus, plumbum, quamdiu plumbum eſt,
alias vires habere, quàm dùm in ſulfur atque
Mercurium mutatum eſt. Etenim aqua, oleum, 39
& cinis, clauſa in lagena, oon operantur extra
vas continens. Lagena quidem vt talis, operatur;
oou autem quatenus tria continet, quæ ex ſe
poſſent ſeparari. Sic quoque cenſe de tribus,
quantiſper ſub vita communi clauſis. Paracel- 40
ſus itaque, tametſi propioquiùs Galeno oatu-
ram indagauerit, quatenus è corporibus multis
tria quædam actualiter eliciuntur, quod fictitiis
elementis ac humoribus noo euenit: vterque
tamen in hoc ceſpitauit, quod ſuas putationes
in morbos introduxerit. Cum alioquin in nobis
nil ſentiat ægritudines, præter ipſas vitales po-
teſtates. Vita autem per ſuum Blas ſeminale, ma-
terias mouet, & alterat, oihilque materialiter
oos intus cædit, quod oon ſit hoſtile, alienum,
& excrementum reſpectu vitæ, adeoque nequit
eſſe ex ſuis primis adoptiuis. Nec enim tria illa 41
ſubſunt origioaliter ac immediatè vitæ totius:
ſed vitæ mediæ ſeminis illius, cuius fuiſſe di-
cuntur tria initia corporalia. Nempe, tria pri-
ma carnis, ſaoguinis, cerebri, &c. non ſubſunt
immediatè, imperio totalis Archei, ſed muniali
concretorum balſamo ſeminali. Idque non ante
illorum manifeſtatam natiuitatem. Morbi ita-
que non debent originem, aut natiuitatis ſuæ
cauſam, natiuitati trium primorum, aut ali-
cuius ex iis. Quippe nequeunt eſſe, agere, aut
lædere; oiſi ſeparata prius ab inuicem, deſtru-
ctaque integritate totius (per mortem) in quo
continentur potentialiter. Si autem eſſent ſe-
parata, vt queant lædere, ac nocere: certè id
factum eſſet ab aliquo morbo & agente inter-
no præter naturam, & priore. Itaque ſeparatio
illorum trium ab inuicem, nunquam poſſet eſſe
oiſi productum, adeoque & morbo poſterius:
nec prius appareret, niſi ſuppoſito morbo. Er-
gò non eſſet morborum cauſa occaſionalis pro-
xima. Etenim tametſi tria prima non ſint cauſæ
morborum, hoc tameo non arguit, quò minus 42
ſal, ſulfur, ac Mercurius rerum, ſint morborum
pharmaca. Non eſt enim requiſitum, vt reme-
dium, & cauſa externa morbi, ſymbolum ha-
beant. Vtut ſit tamen Paracelſus inſerit, quo
oppugnaret Galeni axioma: Contraria contra-
riis curantur. Toxica namque oon ſymbolo ve-
neni: ſed vincetoxico ſuperantur. Dona enim 43
Dei ſunt illæ poteſtates medicæ, quæ nec in ſe
mutuò, neque in morbos, contrarietatem, aut
hoſtilitatis characterem gerunt. Sed vnum-
quodque agit ex dono, quod agere iuſſum eſt.
Quinimo corpora, mole, clauſura, ſordibus, &
impedimentis liberata, nobiliſſima dona expli-
cant, & præſtantiſſimas dynames. Prout alibi 44
copio

copioſius. Porrò ſat iam, ſuprǫue demonſtra-
tum, naturam non pati quatuor elementa. Nec
illorum admittere congreſſum, ad corporum
concretorum conſtitutionem, & conſequenter
nullam eſſe elementorum contrarietatem, &
velitationem, ad morbum vel remedium. Se-
quitur indè etiam, nullam proprio nomine dici
quintam eſſentiam, ſi quintum dicat neceſſa-
riam relationem ad alia quatuor. Eſt ergò in-
uentum quintæ eſſentiæ chymicum quidem:
ſed philoſophorum, qui ante me ignorarunt
elementorum numerum, eſſentias, & miſtionis
nullitatem. Quæ ſi Paracelſus ſciuiſſet, haud du-
biè eſſentiam, quam quintam vocat, quartam
nuncupaſſet, reſpectu trium primorum. Putauit
nimirum corpus vnumquodlibet conſtitui, pro-
vt & reſolui, tam arte, quàm naturâ, in hæc tria
& nil præterea ſupereſſe. In tanta enim nouitate
inconſtans neſciuit, cuinam lateri ſe præcipi-
tem daret. Subindè namque elementa negat
corpora; ſed vocat inanes vacuaſque matrices,
loca & ſedes corporum: corpora autem omnia
eſſe nil niſi tria prima, non autem elementa.
Alibi verò antecedentium gregem ſecutus, do-
cet elementa in ſingulis corporibus ſupereſſe,
reperiri, atque inde ſalua educi. Ita vt illorum
eſſentiæ & corpora in miſto permaneant, tan-
45 tùm per miſtionem conglomeratæ. Certè tam in
tribus primis quàm eſſentia quinta, non minus
ieiunè Paracelſo hodiè eſt ſubſcriptum, quàm
fuit hactenus elementorum, miſtionum, & com-
plexionum fabulis. Nupero enim ſæculo cœ-
ptum eſt ſine indagatione, nouitatibus plauſibi-
libus inuento Paracelſico, fidem atque nomina
dari. Quanquam hactenus neminem viderim,
legerim, vel audiuerim, qui potuerit, multoque
minus auſus fuerit, tria prima è corporibus adæ-
quatè ſeparare. Quapropter hanc propoſitionem
ſtatuo.

46 Tria prima inuentum ſunt nuperum, contra
naturæ & rei veritatem.

Theſis prima.

Licet è quibuſdam tria prima, pro parte per
ignem eliciantur: non tamen id fit per ſepara-
47 tionem eorundem præexiſtentium: ſed quatenus
per tranſmutationem ab igne factas, ibidem ge-
nerentur, tanquam noua entia, fiatque, quod
non erat antè.

Secunda.

Surculus arboris adbuc herbeſcens vnius li-
bræ, vix dabit olei drachmam: qui ſub Octo-
brim ligneſcens dabit circiter drachmas ſeptem
48 olei. Ac tandem in Februario poſt, dabit ferè bi-
nas vncias olei: & quintuplo plus carbonis ac
cineris, quàm antè in Auguſto.

Tertia.

Quæ ab initio conſtitutiua non inerant, non
poſſunt eſſe prima: ſed ipſamet fiunt, & com-
mutantur in inuicem, vt poſteriora, ſeminum
directionibus factitia, atque oriunda.

Quarta.

Aqua elementalis fit oleum in vegetabilibus,
animalibus, & ſulfuribus: item omne oleum
49 cum adiuncto, facilè reducitur in aquam. Prin-
cipia autem cæterorum prima, non poſſunt
commutari in inuicem, aut eſſe deſinere, id quod
erant antè.

Quinta.

Quædam corpora non continent tria, ſed vni-
co vel duobus tantùm ſunt contenta.

Sexta.

Sunt corpora quædam, vndè viſitatis hacte-
nus artificiis nunquam fuerunt ſeparata tria, quæ
adequato pondere, corpori, vndè ducuntur,
æquilibrent ſemper.

Septima.

Quædam corpora ſunt omnino immutabi- 50
lia, & inſeparabilia, nec continentia dualitatis.
Iuuat hæc, in gratiam Tyronum, alienis com-
mentis facilè ſubſcribentium, paulò accuratiùs
explanare. Imprimis enim ligna continent
aquam, & oleum: non carbonem. Qui non in-
erat, ſed producitur per artem. Nec inerat niſi
materialiter, potentialiter, remotè. Nec vn-
quam niſi per ignem indè fieret. Carbo deni-
que, niſi aperto flagret igni, nunquam tantillum
mutatur, tantum abeſt, quod in cinerem aut
ſalem vertatur. In carbone, flagrat quidem pin-
gue aliquid, quod immediatè & materialiter re-
ducitur in Gas, nunquam ſpectatum. Hoc Gas
tandem migrat in aquam. Sed quamdiu Gas eſt,
& ex concreto, ſiue carbone eſt ſeparatum, non
eſt ſulfur (nam per cremationem abſumptum, &
tranſmutatum) non ſal aut Mercurius (nam iſta
non in Gas incoagulabile, ſed in Mercurium &
ſalem redirent, ſi prima & conſtantia eſſent re-
rum primordia) ergò aliud quiddam, extra tria
illa. Cæterùm, nec totus cinis è carbone reſi-
duus, ſal eſt. Quoniam dempto ſale lixiuiali, id
quod remanet, nullo poteſt igne calcinari, vt
neque verti in ſalem, ſulfur, aut Mercurium. Sin
autem per additamenta in ſalem vertatur: ſig-
num eſt, quod fiat, non autem ſit ſal, adeoque
principium naſceretur. Ergo ſal in cinere, non
per extractionem, aut ſeparationem, abſumptis
per ignem duobus aliis, conſurgit: ſed per tranſ-
mutationem in nouum ens, quod antea non
erat. Non enim rei ineſt, quicquid ex ea fabri-
catur. Sic enim pani ineſſent ſanguines, & oſ-
ſa, diuerſorum generum, & ſpecierum. Nec
enim marmor continet vitrum, licet ex mar-
more, cum adiuncto, vitrum fiat. Aliud eſt nam-
que diſputare de tribus iſtis, tanquam totali re-
rum materia, actualiterque rem conſtituenti-
bus; atque longè aliud, quod in ſemine inſit
arbor, vel in pane, piſcis, os, vel cartilago. Non
enim corium, aut lignum, lapis ſunt, etſi qui-
buſdam fontibus petrificentur. In tranſmutatis
namque finis, ſpecie ſaltem à ſeipſo, in initio
motus, differt. Demonſtraui quoque aliàs, Al-
cali fixum in vegetabilibus non præextitiſſe: fi-
xari verò cremando. Quapropter doctrina Pri-
morum non ſatisfacit, quod nedum naturam
ſubter violentas regulas cogat: ſed quod ſi pri-
ma ſint, & initiandi meritum obtineant, debent
eſſe ſtabilia (quod nec Ariſtotelem latuit) neque
vnum in aliud mutari poteſt. Etenim ſi lignum
ſale, oleo, aqua & cinere conſtet, ex cinere,
per ſalem ipſum cineris, ſal paretur, oleum
etiam omne diſtillatum, in ſalem ſit mutabi-
le, vt & in aquam per adiuncta, ſitque iſtorũm
trium tanta inconſtantia; ergo potuerunt quo-
que fieri per ignem in ſeparatione, & concreti
deſtructione. Neceſſe eſt in corporibus vnum 51
primum, atque vltimum, materiale, reale ini-
tium ſtabilire, quod eſt aqua: non autem tria
quippe quæ ſoboles ſunt ſeminum, corporum,
ex aqua concretorum. Alterum deinde princi-
pium motiuum, & effectiuum, quod eſt ſemen
eſſentiales, ſiue ſeminis ipſa eſſentia Archealis,

differens à forma rei. Quod hæc non habeat
initiandi rationem, quippe quæ ipſamet gene-
rando generatur, tanquam generationis ſco-
pus, qui ſenſim per diſpoſitiones peruias per-
ducitur ad perfectionem entis, ſimul cum ge-
nerationis fine. Hæc ſunt duo corporum om-
nium principia, vt & cauſæ. Nam ſi res quæ-
que per cauſas eſt, & principiatur, vanum eſt,
alias cauſas, atque alia rerum principia, more
Ariſtotelis, credere. Principia ergò ſunt, quæ
nulla vnquam viciſſitudinum ratatione, in ſe
inuicem labuntur. Prius namque eſt ſtabile,
perpetuum, corporum reale initium, ac ful-
crum, ſeminariumque. Eſtque vltimum, in
quod defunctæ rerum tragœdiæ redeunt. Non
autem ficta, ignauia, & impoſſibilis hyle quæ-
piam. Alterum verò, eſt initiandi motus princi-
pium, cum omni proprietate rerum, ſub ſcena
ſua agendarum. Enimverò cum ſpecies in gene-
ra nuſquam ſolitaria exſiſtant, ſintque ſola indi-
uidua, quæ ſunt, & actu reali ſubſiſtunt: Oportuit
principia eſſe re alia, & indiuidualiter exſiſten-
tia. Ita quidem, vt materiæ vniuerſalitas ab effi-
cientis actiuitate indiuidualiter determinetur.
52 Quamobrem dato falſo, quod nimirum cuncta
corpora in tria illa reducerentur, propriæ diſſo-
lutionis motu: non tamen inde adhuc conſe-
quens, hæc tria eſſe corporum initia. Quia im-
mediata corporum reſolutio non arguit princi-
pia, ſed materiæ vltimatæ heterogeneitatem.
Eſtque vltimæ materiæ poſtrema reſolutio, te-
ſtis dumtaxat ſeminum corporis concreti: non
autem principiorum. Nec denique ratio vlla eſt,
cur tria dicantur prima, ſi tria in duo, ac deni-
que in vnicum redire, aut reduci poſſint. Imo,
etſi in initio tria ſpectarentur corpora, in ſe mu-
tuò tranſmutabiliter tranſeuntia, proinde tria
cenſenda eſſent, potius quàm duo: ſi mox abin-
de de tribus, duo tantùm fieri queant. Tria ergò
vbi inueniuntur, non ſunt materialia corporum
initia: ſed thori ſeminum. Quibus exantlatis,
cuncta ſponte redeunt in primæuum aquæ ele-
mentum.

53 Cæterùm quod non in quibuſuis corporibus
contineantur illa tria, adeoque non ſint princi-
pia neceſſaria, patet, quod Mercurius è me-
tallo eductus, ſit ita vniuocus, homogeneus,
ſimplex, & indiuiſibilis, quod ſit impoſſibile
per artem & naturam, vt inde ſal aut ſulfur tra-
hatur. Diuiſibilis autem eſt Mercurius nun-
quam vlla ratione. Ex ſola videlicet aqua ele-
mentali, & virtute ſimpliciſſimi ſeminis mer-
curialis, coaluit in corpus indiuiſibile, impene-
trabile, & inſeparabile, quod inter generata par
54 non habet. Alioquin aquæ ſimile, quæ in ſe nul-
lo conſpurcata ſemine, conſimilem habet vnde-
quaque ſimplicitatem, & ſeparationis impoſſi-
bilitatem. Quod autem quandoque elemento
aquæ ſua tria tribuerim, id analogicè locutum
eſt: quatenus præter ſpiritus abſtractos, nihil in
corporibus ita ſimilare eſt, vt non iuxta varias
diſpoſitiones diuerſimodè affici intelligatur, il-
laſque diſpoſitiones reſpicere aliquam hetero-
geneitatem entis, eſt neceſſarium. Sufficit enim,
ibidem quoque monuiſſe, partes heterogeneas
aquæ eſſe in ſimpliciſſimo elementi corpore, ar-
te, natura, omnibuſque ſeculis indiuiſibiles,
atque realiter impoſſibiles, conſtantes ſimpli-
citate extrema. Itaque, licet ibidem tria prima
aquæ vocauerim, non ſunt tamen tria compo-
ſitionis, quaſi anteriora, aquæ initia: ſed tria
heterogeneitas. Quam heterogeneitatem, li-
cet aqua lege, qua corpus eſt, contineat, ad mi-
nimum in diuerſa mentaliter partibilem: cum
tamen actualiter à ſe inuicem diſtrahi ſit im-
poſſibile, tantùm coniecturæ locus eſt, vt quam-
uis iſta non ſint, verum ſulfur, ſal, & Mercu-
rius, ſaltem iis quodammodò reſpondeant. Er-
go in aqua non minus quàm in Mercurio, adeſt
inſtantia, quia tria prima exin haberi ſeparata
negantur. Suſurros audire videor, quod pluri-
mos artificum offenderim, qui Mercurij oleum, 55
ſalem vitriolum, & aquam plenis ſtentantur
buccis; quodque illos mendacij arguam, vel
imposturæ, dum præfata pollicentur. Reſpon-
deo, imposturam actiuam parere ſuum impo-
ſtorem, vitâ & felicitate indignum: impoſtu-
ram autem paſſiuam commiſeratione dignam.
Sed qui fallaciam, qua circumueniuntur non-
dum deprehendunt, argumentantur primò.
Aurum (inquiunt) corpus inter ſublunaria lon- 56
gè conſtantiſſimum, diſſoluitur in heterogenea:
ergo potiori ratione, etiam Mercurius. Serio-
gunt nimirum à Minori ad Maius. Iterum vr-
gent. Natura nouit ex primis elementis com-
ponere Mercurium: ergò nouit etiam deſtrue-
re. Via autem compoſitionis, non eſt immedia-
tè ex aquæ elemento facere Mercurium: ſed per
diſpoſitiones intermedias materiæ; quæ diſſi-
milares ſunt: ita quoque via corruptionis in
Mercurio procedet per eaſdem diſpoſitiones re-
trogrado paſſu, & materiæ heterogeneitate.
Quare tertio dicit Paracelſus. Materia rerum, 57
quæ non poſſunt per artem deſtrui, ſaltem de-
ſtruitur per naturam. Quia cuncta ſublunaria,
quæ non ſunt morti, ſunt ſaltem termino ſubie-
cta. Ad primum reſpondeo: Quod aurum qui- 58
dem ſit corporum conſtantiſſimum in igne; ſed
ſuæ conſtantiam ſeparationis mutuat à Mercu-
rio, adeoque ſi ſulfur eius includat dualitatem
heterogeneam, id Mercurium minimè attin-
git. Mercurius enim purus, diſtinctus à ſulfure
combuſtibili (quod Mercurio vulgari plus mi-
nosve ineſt) reſpuit planè omnem dualitatem.
Id eſt dicere. Natura Mercurij includit perfe-
ctam homogeneitatem. Ad alterum autem di-
co, quod natura proceſſerit quidem à puritate
elementi aquæ, ad compoſitionem Mercurij:
nequeat tamen, ſemel admiſſo ſemine Mercurij,
incluſo in penetralibus aquæ redire ad deſtru-
ctionem illius compoſiti. Eò quod iſtud ſemen,
non ſit mortale, nec caducum, nec ſublunari-
bus legibus obnoxium. Vt inquit Paracelſus in
vexatione Chymiſtarum. Ratio autem immor- 59
talitatis in Mercurio eſt. Quod ſemen & fructus
eius, in conſtitutione Mercurij, ſint iam vnum,
& idem Mercurius, in Mercurio. Nec nouit na-
tura inuenire modum deſtructionis, in re tam
homogenea, vbi ſemen fructus euaſit, vnione
perfectiſſima, & anatica. Quandoquidem natura
non poteſt penetrare ad diuidendum, vbi nul-
lus eſt nodus, aut heterogeneitas. Admitto qui-
dem, quod Mercurius per compoſitionem tranſ-
mutationis, & maritationem ſulfurum metalli-
corum, fiat metallum; & hoc ſit deſtructibile,
ratione dualitatis, ſui ſulfuris: attamen Mercu-
rius illius metalli manet indeſtructibilis. Hinc
Paracelſus in vexatione præfata; Etſi metallum
deſtruxeris decies millies: attamen à deſtructio-
nibus ſemper reſurget longè perfectius. Et in

Archi

Digitized by Google

Archidoxis, lib. de ſeparat. elementorum cap.
de metallis. Vnumquodque elementorum in
ſpeciei olei deſtructiones metallicæ, poteſt redu-
ci iterum in metallum album priſtinum, & mal-
leabile, excepto elemento ignis, quod tinctu-
ram ſiue ſulfur continet. Igitur quanquam pars
mercurialis in metallis, adeoque & in ipſo Mer-
curij corpore, propter adiuncta, ſuſcipiat laruas
vitrioli, olei, ſalis, vel aquæ: non ſunt niſi ocu-
lorum impoſturæ. Quippe ſemper Mercurius
inde redit, quia ſecundum naturam, & omnes
proprietates, ſemper ineſt. Teneo ergo cum
60 principijs abſtruſioris philoſophiæ: *Si Mercu-
rius eſſet indiuiſibilis in partes heterogeneas, ars
Chymica non eſſet vera: ac ipſe Mercurius ineptus
operi eſſet. Etenim niſi Mercurium vidiſſem, ita
ſubſiſtentem, negarem artem eſſe veram. Natura
enim nequit deſtruere ſemen, quod mori non po-
teſt, nec à materia ſua ſeparari.* Nec mori poteſt
per machinamenta ſublunaria huius ſeculi. *Item
facilius eſt aurum conſtruere, quàm deſtruere: ſic
& facilius natura, Mercurium conſtruere, quàm
deſtruere.* Quotquot ergo promittunt auri vel
Mercurij ſeparationes, nec tamen aurum pecu-
lioſa quantitate conſtruere ſciunt, cum neſciant,
quod eſt longè facilius, credant etiam ſe neſci-
61 re, quod longè eſt adhuc difficilius. Ideò Bacon,
inquirens primam artis materiam, perque om-
nia mundi corpora diſcurrens. Negat aurum,
& argentum, eſſe materiam artis, eò quod ſit
planè impoſſibilis eorundem reductio in ſulfur
& argentum viuum, vnde fiat filius ignis, tantus
in amore philoſophorum. Ad tertium tandem
62 dico. Quod quæ non morti, ſeparationi, muta-
tionique ſunt ſubiecta, ſaltem ſunt termino ob-
noxia. Id verùm concedo, ſi de diſſolutione
mundi & igne Gehennæ in conſummatione
ſæculi intelligamus, de quo nil ego. Alioqui
præfata adſtructio Idiotiſmum continet. Nam
terminus nil naturaliter operatur; ſed peracta eſt
operatio ab agente, in ipſo termino ad quem.
Deficit autem eiuſmodi agens, circa indiſſo-
lubilia. Denique nec tempus, vel duratio aliquid
operatur per ſe: ſed tantùm operantur mediæ
diſpoſitiones mobilium in tempore contingen-
tes. Ideo quicquid mutabilium diſpoſitionibus
non auſcultat, multò minus tempori, aut ter-
mino durationis: qui terminus incluſus eſt re-
bus mutabilibus tantùm, non autem immuta-
bilibus. Si iam Mercurius metallicus caret omni
prorſus ſulfure, nobiliſſimum inquam conſtan-
tiſſimæ vnionis corporum, licitum eſt conſide-
rare hanc trium primorum legem, inſtar catenæ
63 diſruptæ, defeciſſe. Cætera proinde corpora,
non eſſe tria prima: ſed vnicum prorſus mate-
riale initium, diuerſis ſeminum deſtinationi-
bus, finibus, ſcopis, & neceſſitatibus inſeruiens,
ludenſque varias ſuppoſitationalitates. Sunt ergò
illa tria, vbi reperiuntur, non prima, ſed facta
per diſſolutionem ignis, illorumque materia,
non iuxta ſalis, ſulfuris, & Mercurij principia-
tionem, ſed ſecundùm fines ſeminum deſpon-
ſata. Nec quidem initia: ſed media ad vitam
64 vltimam ſubordinata. Denique ſcio ex arena,
ſilicibus, & ſaxis non calcariis, nunquam ſulfur
aut Mercurium trahi poſſe. Fuerunt nempe illo-
rum ſemina, contenta aquæ petrifica coagula-
tione, abſque deſtinatione pinguedinum, aut
65 Mercuriorum. Lapides autem qui calcinari poſ-
ſunt, ſalis naturam & calcis acrimoniam acqui-
runt. Sed idipſum eſt tranſmutatio in nouam
generationem, ab igne promotam: non autem
contenti extractio, eductio, aut ſeparatio. Quod
Schola chymica ante me ignorauit. Quod pro-
bo. Quia noui, ſaxum, & lapides omnes, in me-
rum, ſalem, ſuo ſaxo, aut lapidi æquiponderan-
tem, reducere, abſque omni prorſus ſulſure, aut
Mercurio, adeoque quicquid vrendo ſaxo depe-
rit, vnius ſalis potius, quàm trium eſto. At quia
vnitas iſta concreti reſpicit viam ad primam re-
ductionem in aquæ elementum, nec ſit cuilibet
operario obuia; eapropter coaſueuimus inter
chymicos generatim loquendo, de rebus loqui,
ſub nomine trium, ſalis nempe, ſulfuris, & Mer-
curij. Non quidem quod putem illa eſſe rerum
principia: ſed quia è pleriſque ſeparantur per
ignem, vtimur illorum etymo, ad diſtinguen-
dum heterogeneitates corporum concretorum.
Idem ſaxo, quod carboni euenit niſi ambo nam-
que aperto igni crementur: in calcem aut cine-
rem mutantur nunquam. Et licet carbo per
flabellum edat flammam, & hactenus quicquid
è carbone perit, ſit ſulfuris: attamen cum in ſa-
xo nil accendatur, aut illuminetur, ſalis potius
quam ſulfuris eſto. Igitur dum lapis, gemma,
ſaxum, vel arena, in ſalem artificioſè ſunt redu-
cta, non poteſt ſal ille, propter omnimodam ſui
homogeneitatem, ab igne relictam, ſulfur ede-
re, vel continere, aut in diuerſa trahi. Si deni- 66
que vitrum per ignem è cinere & arena fiat non
eſt extractio vitri è cinere: ſed fabrica artificij,
nunquamque generatio. Etenim corpora quælibet
cum immediate ex aquæ elemento materiam
deſumant, ſeminum virtute deſponſatam, ſulfur
quidem eſto actus ſeminis: ſal verò, ex aquæ
propenſione ſpontanea, in concreto naſcitur,
immutatus tamen à diſpoſitione ſeminalis ſul-
furis. Itaque duo illa entia proſiliunt immedia-
tè è duobus principiis corporum: Rerum Mer-
curius autem, non eſt niſi mera aqua, non ſat
adhuc à diſpoſitione ſeminis, & propenſione
materialis initij, maturata. Idque è profeſſo, aut
ſtudio naturæ ſic eſt deſtinatum, vt ratione
principij aquei, adhuc nondum plenè immuta-
ti, accretio ex ſuo elemento, & collocutio cum
ſua matre, per ſymbolum concedantur oppor-
tunius. Non admitto itaque tria prima eſſe
corporum conſtitutiua, vt neque vniuerſalia.
Quod ſanè auſteritati meæ eſt vernaculum, qui 67
non ſoleo è particulari quopiam axiomata vni-
uerſalia condere. Id autem faciat, qui volet,
malo diſtinctus eſſe, vt diſtinctius intelligam.
Reperi enim plerumque, tria illa prodire è
corporibus, quibus trahi putantur, niſi adiuncto
tertio, tranſmutatiuo, vel per compoſitionem:
quod potius ſuperuenienti ſemini atque inde
natæ tranſmutationi, tribuendum eſt: non au-
tem inexſiſtentibus primis, vt neceſſariis, im-
mediatis, atque vniuerſalibus naturæ principiis,
è quibus, & in quæ, corpora rurſum reſoluan-
tur. Non enim certam fidem facere queunt, ſe
eſſe in corpore, ante ſui ſeparationem, prout per
ignem exprimuntur: multoque minus præex-
ſtitiſſe ante corpus, cuius partes videntur fuiſſe.
Patet quoque res pleraſque mutari, diſtillando, 68
nec eſſe in concreta ſui heterogeneitate, quales
ac quantas, prout dum per ignem fiunt. Quod
vnico exemplo Tartari liquet. Siquidem diſtil-
lando vncias 16. tartari optimi, elicitur vix vni-
ca vncia aquæ; ſalis verò, ad ſummum, vnciæ

 duæ

duæ cum ſemiſſe. Reſiduum totum eſt, oleum:
id eſt, ex 16. ſunt ferè tredecim partes oleoſæ.
Tartarus tamen crudus non eſt, nec agit vt ens
oleoſum, nec ardet vt cortex betulæ: ſed ſalis
acidi naturam habet. Quapropter per diſtilla-
tionem, ſalis acidi natura mutatur in oleum.
Deinde rerum, ſi ſal Tartari ſponte ſua fiat lixi-
uium, eique iungatur oleum, conficietur qui-
dem inde ſmegma, quo diſtillato, habebitur
pro maxima parte aqua, oleumque priſtinum
deſinet eſſe, & mutabitur in aliud. Quid enim
clarius hac mechanica, vt eluceſcat, ignem eſſe
confectorem primorum: adeoque nec eſſe in
ſe prima, neque præexſiſtere talia in concreto,
qualia ſeparantur indè per ignem? Siquidem
non eſt nuda ſeparatio diſſimilium: ſed tranſ-
mutatio concreti per ignem, iuxta actiuitatem,
69 quam heterogenea inter ſe peragunt. At ſanè ſi
ſingulis corporibus ineſſent tria illa, ita vt nul-
lum corpus illorum expers eſſe poſſet: imò ſi
ſingula, priſtinam ſeruarent indolem, ſal, in-
quam, nunquam Mercurius fieret, neque hic vi-
ciſſim ſulfur, &c. Tum quidem apparenter Para-
celſus putaſſet, corporum vnumquodlibet origi-
naliter componi è ſale, ſulfure, & Mercurio: Sed
cum ſit rerum indubia viciſſitudo, per res re-
rumque partes minimas, prout & per triplicis
vitæ tranſitum, non poſſunt viciſſitudines illæ
denotare identitatem trium, nec conſtantiam,
quorum ipſemet decurſus eſt omnino incon-
ſtans, & inſtabilis perſeuerantia eius. Etenim à
Paracelſo deinceps propemodum quiſque ſuæ
ſubſcripſit inuentioni, nemo auſus eſt penetra-
re conditionem trium illorum; ſtupuerunt viſis
heterogeneis, quæ per ignem ſæpius extrahan-
tur, vndè velut loto paſti, abduci ſe ſinerunt,
quorſum illos Paracelſus vocabat. Sed diſcat Pa-
racelſus, dum ex cibo cruor fit, contingere qui-
dem ſeparationem puri ab impuro; ſed nullam
trium. Quoties enim ens per vitam vltimam
70 tranſit in vitam nouam, mutatur quidem maſſa
in ſuccum, cum diuiſione heterogeneorum,
extinctione formæ, ac proprietatum vitæ me-
diæ: non tamen in vel ad tria prima: ſed proce-
ditur ad deſtructionem radicalem, cum vltima-
ta vitæ prioris annihilatione. Sub quam tandem
ſemen nouum hauriunt, ad nouam generatio-
nem. Iſta nempè eſt via recurſus, ſiue regreſſio
noctis Hippocratis, ad Diem Orphei. Saltem
perpetuò eſt verum, quod iſta tria nunquam ſe-
parentur abſque igne, adeoque ante excultam
71 Pyrotechniam Veteribus illa fuere incognita;
cumque deſit ignis ille, graduſque eius, ſepara-
tor in nobis, & quicquid per caloris noſtri gra-
dum è nobis difflatur, tendat ad caput mor-
tuum, niſi per Blas & fermentum præcautum ſit
(prout ſupra de Blas humano docui) non poteſt
ſanè morborum origo, vllatenus alicui, aut plu-
ribus ex tribus eiuſmodi, imputari. Nego deni-
72 que, ſalem, ſolfur, & Mercurium corporum
principia vniuerſalia. Quia nec ante corporum
compoſitionem exſtiterunt, nec confluxerunt
ad miſtionem faciendam, neque tandem per
naturalem corporum reſolutionum in vitæ vl-
timæ terminum, apparuerunt vnquam in natu-
ra: ſed dumtaxat per artem ignis, & tantum è
quibuſdam educuntur; quatenus ſemina rerum
materiali principio aquæ veſtiuntur, & proprij
efficientis energia roborantur, partim ſalis, &
partim olei proprietates aſſumunt, Mercurius
autem corporum, non eſt niſi pars aquæ, non-
dum ſufficienti maturitate efficientis ſeminis,
grauida. Nuſquam ergò per ſe exſiſtunt, nuſ-
quam principiandi vires obtinent: Eò quod
ſuas naturas, conditiones, proprietates, non
habent ex alteritate, qua præexſiſterent, ſed
partim ex diſpoſitione ſeminum, defluentium
in proprietates concreti: partimque ex ignis
digeſtione, & vſtione inter ſeparandum nacta.
Siquidem manifeſtum eſt, quod mutua tranſ- 73
mutatione, reciprocè ex ſe inuicem fiant. Vlti-
ma ergo ſunt, non autem prima, vt ut ſumantur.
Cuncta enim vegetabilia, quamdiu non ligno-
ſa, ſpiritum vini continent, quatenus ex illis, per
fermentum apertis, ſpiritus vini educitur. At
ex eadem materia iam lignum facta, non edu-
citur amplius aqua vitæ. Fit inquam in vegeta-
bilibus, per artem ſpiritus vini, qui antea iis non
inerat, ex diſpoſitione materiæ ſucci putreſci-
bilis, & fermenti vinoſi ſymbolo, Non enim
proinde ſpiritus vini erit vegetabilium princi-
pium, quatenus cuncta in ſe diuerſa, in hoc con-
ſentiant ſpiritu, & ex ſingulis educi poſſet: ſed
ſpiritus vini habet effectus, & producti ratio-
nem: Sunt igitur ſimiliter tria illa principiata;
non autem principia. An enim ſanguis ſale ca-
rebit in diſtillando, quia ſecreuit lotium, quod
Paracelſus ſalem cruoris vocat? Et, ſi ſal vnum 74
de principiis, certè cruor erit æternus in ſup-
poſito, ſi careat initio, vel aliquid, ſine princi-
pio ſalis, poterit ſubſiſtere ex Mercurio & ſul-
fure. Quod Paracelſo non viſum eſt alienum,
luctanti cum propria trium primorum doctri-
na. Vbi cruorem & carnem leproſorum omni
ſale priuata docet. Caditque hinc iterum vlce-
rum ſua hiſtoria, ſi leproſorum ſint ſpontanea,
& non ſpernenda vlcera, ſine ſale. Malè enim
ſalem potus, à ſale cruoris diſtinxit. Nec co- 75
gnouit differentiam ſalis in latice externo, à
ſale qui è cruore per diſtillationem emungitur
tortura ignis. Totus neſcius, vnde ſal in vrina
eſſet, non citato ſale. Quia digeſtionum igno-
rata claſſe, naturalis ſcientia, in Paracelſo tene-
bris fuit obfuſcata, & per Medentum inſcitiam,
abbreuiantur dies mortalium, fiuntque gibboſa
cœmiteria.

De quinta eſſentia quoque ſobriè eſt inqui-
ſitum hactenus, quaſi glorioſum per ignauiam
ſubſcripſiſſe aliorum commentis, & hæſiſſe in
fabuloſis principiis. Eſſentia itaque, diuerſis
dicitur nominibus. Principaliſſimè enim intel- 76
ligitur de Deo optimo maximo, qui omnium eſt
vera, immediata, ipſiſſimaque eſſentia, à qua
eſſe rerum defluit, & dependet, inſeparabila
in natura. Eſſentia autem pro eſſe rerum actua-
li, in abſtracto, eſt vita in viuentibus, ſine ani-
mo. Alioquin eſt forma, propter quam vnum-
quodque eſt id, quod eſt. Vita autem ſiue for-
ma, à Chymicis non eſt in eſſentiam aſſumpta, 77.
quod defuncta re, in nihilum redeat: proinde
conſiderarunt præclariſſimam quandam ſub-
ſtantiam, cui tota craſis, ac rei entelechia inhæret
quale eſt in aromaribus oleum leniuſculum, quo
abſtracto, remanet corpus aromatis, velut in-
gratum. Cinnamomum puta, abducto oleo, ſapit
corticem quercus ſua adſtrictione. In rebus tin-
ctis verò, eſſentia eſt coloratus liquor à rebus
extractus. Quæ ſubſtantiæ, vt ſunt magis acti-
uæ: ita ſe habent per modum vitæ, aut formæ,
ad maſſam reſiduam. Adeò vt nomen eſſentiæ 78
ſit

Digitized by Google

ſit planè metaphoricum. Quapropter plurima
non habent eſſentiam, prout de Mercurio, cry-
ſtallo, ſaxis, rebuſque homogeneis demonſtra-
ui. Tum denique non rarò, maior poteſtas &
energia eſt in re integra, quàm in ſeparata eſ-
79 ſentia. Vt patet in magnete, carabe, &c. Pluri-
ma namque ſimplicia, ſpecificam proprietatem
per præparationem, magiſque per ſeparatio-
nem, & ignem amittunt. In vngula Alcis, ac
bezoardicis, quiddam eſt, quod crudis ſimplici-
bus proprium eſſe mauult. Herbarum autem
formæ, ſiue eſſentiæ, artifici ſubeſſe nolunt. Per-
indè enim multa valent, ſiue vis (animam vo-
cant) vegetatiua oppetiuerit, ſiue adhuc inex-
ſtiterit. Poſtquam autem planè exaruerunt, quæ-
dam eſſentiam proferunt: multæ verò (in pri-
mis hydropiper) eandem amittunt. Vtut ergò
ſumatur eſſentia, nomen impropium, & quin-
ta, epithetom inſipiens eſt. Siquidem quam
ſpondent eſſentiam, vel non ineſt æquè omni-
bus, neque paret Artifici, vel non trahitur vnde-
cunque. Sub aliis verò, in cruditate rerum, rider
operoſos labores. Nec omne generatim aroma
ſedet in vita media, ſed in vltima. Nam flores
Iaſmini, Lilij conuallium, &c. putredo amit-
tunt gratum odorem, & vires medicas; aceſcunt,
nec priorem fragrantiam reaſſumunt vnquam,
Alibi verò ſedet aroma, ſub vita media, quæ
nempe ſub putredine ſeruant odorem, quem
80 diſtillando edunt, vt roſæ. Res hæc fefellit Pa-
racelſum, atque putare fecit, rerum eſſentias
ſic putrere, Atque ſic neſciuit, vt in fimo, ſterco-
ratiſque agris, in perpetuum ſoſpites manſuras
dictauerit. Neſcius, quod exſolutis, ac defunctis
ſeminum muniis, euocta ad quietem ſe dedant,
primumque tandem aquæ hoſpitium repetant,
vel ſaltem ſuperuenienti ſemini robuſtiori pa-
rentia, in nouas ſe colonias, nouaſque ſcenas,
ſe iterum duci tolerant. Imo ſunt plura ſimpli-
cia, quæ fragrantiam, quam ante ſua in ſpecie
non habebant, inueniant in ſinu putredinum.
81 Qualia ſunt moſchus, zibetta, Ambarum, ſterco-
ra quædam brutorum, atque ligna putrentia.
Fracedo quippe varia illis ſubortur, vndè ſe-
mina fragrantiam ſibi hauriunt, tranſplantant-
que in nouam generationem. Aroma ergo, ſi
balſamo vitæ mediæ alligatum, per partium ſe-
parationem, in putredine non ſuperatur, com-
modiuſque è corruptis ſequeſtratur. Eſſentia er-
gò chymica, propriè non quinta, cum non ſint
quatuor aliæ in concreto, neque eſt extractum è
tribus; ſed eſt pars ſeminalis de ſulfure concre-
82 ti. De ſulfure inquàm, quia ſulfur eſt proles effi-
cientis, adeoque magis formalis. Cinnamo-
mum enim, dum ſine aromate eſt, cinnamo-
mum quidem adhuc, prout fœtus, aut fatuus,
ſunt homines. Ego itaque optimam rei partem,
eius craſin nuncupo, ſiue aroma oleat, ſiue non.
in herbis non fragrantibus verò, liquorem ſe-
minalem, illarum craſim dico. Scio nimium
ex qualibet planta, vel ſemine, itemque ex trun-
co quarundam, extrahi liquorem, qui contineat
ſeminis poteſtatem: qui liquor, licet non ſit fa-
tionibus aptus, eò quod incluſum illi ſemen,
83 moram in terra trahere non valens, exhalet:
attamen ſuæ conſimilis plantam, mirifica fœ-
cunditate beat, ad radicem affuſus. Craſim
namque ad propagationem continet ſeminalis
liquor, ideoque & verè eſſentialis eſt: non ta-
men vulgo notus, imò ne quidem expertiſſimis
quibuſque, Proinde progreſſus educendi quin-
tas eſſentias, ceu vanos commiſeror. Non mi-
rum ſanè, ſi omnes vires generati luceant in
craſi. Saltem aromatum olea, quatenus olea,
digeſtioni noſtræ reluctantia, ac inuicta, pa-
rum iuuaminis adferunt, cum ſcilicet non niſi
odoris gratia, intro aſſumpta, reficiant nos
paruo ſpatio. At quando oleum cinnamomi, 84
&c. ſuo ſali alkali miſcetur, abſque omni aqua
trium menſium artificioſa occultaque circula-
tione, totum in ſalem volatilem commutatum
eſt, verè eſſentiam ſui ſimplicis in nobis expri-
mit, & vſque in prima noſtri conſtitutiua ſeſe
ingerit. Aliàs autem, vbi vis medica in odori-
bus occultatur (odores quidem fortes ac perti-
naces ſuperant vires noſtras, & vix ab Archeo
ſuperantur, atque digeruntur, adeòque impor-
tunè in nos agunt; multum namque Archeus
laborat, vt illos deſtruat, & in ſubſtantiam, cui
inſunt, ſuos odores imprimat) & præcipuè ſi
fermentantes fuerint, vtut ſolamen promiſe-
rint, quia tamen non perſiſtunt, vt in prima
conſtitutiua penetrent, conſtans non præbent
in medendo ſolamen. Maxime quod facilè in
ſeipſis concidant, atque degenerent ſponte: ergò
magis, ſi à noſtris facultatibus ſubigantur. Sic
nempe muſcus & aromata moriuntur, ſi craſis
abſceſſerit, licet corpus in ſe ſoſpes manſerit:
adeoque craſis rei nequicquam tangit rerum
ſomnia initia.

DE FLATIBVS.

1 *Blas ſiue Flatus quadruplex.*
2 *Gas vitæ, & ventus mundi, toto diſcrepant elemento.*
3 *Opinio Galenica de flatibus.*
4 *Gas quintuplex ignorarunt.*
5 *Pyrotechnia quid doceat.*
6 *Decepta Schola.*
7 *Sibi contradicunt.*
8 *Error Paracelſi de limbo Microcoſmi.*
9 *Ridicula eius doctrina, de quadruplici colica. & microcoſmica identitate.*
10 *In nobis non eſſe Gas ventoſum, niſi inſpiretur.*
11 *Cur Paracelſus neglexerit in vtero cardines vniuerſi.*
12 *Redarguitur Paracelſus.*
13 *Error eius de contractura è colica.*
14 *Cauſa præfata contractura, & Paralyſis.*
15 *Vita muſculorum concluditur ex Blas illorum.*
16 *Cur non eſt vltimum moriens.*
17 *Inſana remedia in Flatibus.*
18 *Quale eſſet ventos pellens, aut diſcutiens.*
19 *Ignorantur adhuc proprietates Torminum.*
20 *Vterus propriis caret flatibus.*
21 *Flatus non extra metas excitantur.*
22 *Pleuritis flatulenta figmento ortum debet.*
23 *Conceptos ventos accuſaſſe pudendum.*
24 *Morborum quorumcunque initium, à pleriſque accuſatur ventus.*
25 *Qualiter ad hac occurrat frigus.*
26 *Quid in hac parte noſcendum.*
27 *Quid deinceps agendum.*
28 *A quibus ſint inuenta remedia vſualia in flatibus proficua.*
29 *Ileon non eſt inteſtini auerſa contorſio.*

30 *Iſte affectus, in cauſis & modo, fuit huc vſque ignotus.*
31 *Hiſtoria fraudem Scholarum detexit.*
32 *De flatibus doctrina noua.*
33 *Sextuplex in nobis flatus.*
34 *Nullus poteſt flatus in nobis eſſe halitus.*
35 *Quid Gas ſylueſtre.*
36 *Diſtinguuntur flatus.*
37 *Quidam flatus inteſtino neceſſarius; de quo nemo hactenus.*
38 *Probatur per monſtrum.*
39 *Sequela aliquot inde preſſa.*
40 *Conſideratio circa mediocritatem & affluentiam huius flatus.*
41 *E cibis vitiatis, aut excrementis vitioſo fermento imbutis, dolores Torminum.*
42 *Contractura inteſtini.*
43 *Galenus ignarus vſus partium.*
44 *Schola neglectis aliis flatibus, tantum peditum reſpexere, vnde pedantiſmus.*
45 *Flatus Tympanitidis.*
46 *Effectus fermenti ſtercorei, reſpectu flatuum.*
47 *Crura laxantibus flatus fœtidiſſimi.*
48 *Stercora non ſunt rerum ſpontanea putredines.*
49 *Differentia inter flatum ſtomachi, Ilei, & Coli.*
50 *Schema flatuum in nobis.*
51 *Tympanias lethalior aſcite.*
52 *Duæ conſiderationes de flatibus.*
53 *Conſideratio flatuum.*
54 *Flatus vitium, noſtrum eſt, non rerum.*
55 *Alterietas flatuum quid reſpiciat.*
56 *Flatus in nobis fieri agente patrante, non vntem ſeparante.*
57 *Impugnatur Galenus de flatibus.*
58 *Iterato aliquoties.*
59 *Error circa edulia Venerea.*
60 *Venus ſpectat ad lienem.*
61 *Generatio flatuum, vndè & quomodo.*
62 *Paradigma flatuum.*
63 *Flatus non praexiſtit in cibo.*
64 *Notabile de vua.*
65 *Notabile de fermento.*
66 *Reſpectus flatuum & ſtomachi.*
67 *Mechanica flatuum in triplici monarchia.*
68 *Notabile Gas Tartari.*
69 *Flatus ciborum.*
70 *Sulfur docet materiam flatulentam, ſtercoreique fermenti ſuppoſitionem.*
71 *Tormina vnde.*
72 *Cur venena tumefaciant plerumque habitum corporis.*
73 *Cur fermentatu Iudæis vetitu.*
74 *Cadauer ſubmerſum, quando emergat.*
75 *Notabile de ſeminibus calidis minoribus remedium.*
76 *Indicium inſpecto cadauere generoſa matrona.*
77 *Vanitas nominis & remedij pellentis ventos.*
78 *Diſtinctio Voluuli à Torminibus.*

1 POSTQVAM Medentum iudicioſiores, ab elementis, humoribus, & Aſtris opem fruſtra imploraſſent, Tartarum denique, nec non Chymicorum putata initia, incaſſum ad auxilia ſua inuncaſſent, meditati ſunt deincepi, inuitis Scholis Galenicis, Quod Cæphalalgia, hemicranij dolor capitis, & qui heſterna
crapula relictus eſt, itemque vertigo, delitia,
aſthmata, pleuritides nothæ, Spaſmus, Crampus, Satyriaſis, Tympanites, vteri, imò & Epilepſiæ furoris, cum aliquot aliis affectibus, ſpecie diremptis, extra controuerſiam ſua debeant
initia flatibus, atque vaporibus: Quapropter
& catalogum iure pari amplianres ad librum
περὶ φυσῶν Hippocratis, ſuas deflexerunt inueſtigationes. Senex ille omnes omnino morbos ſic flatibus conſectauit, vt ventos promiſcuè confuderit cum vitæ principiis. Cœperunt
ergo feliciora Scholarum ingenia non tam inueſtigare flatuum naturam, atque proprietates,
quantum datis & conceſſis flatuum hypotheſibus, vlterius ſuperſtruere, atque ædificare omnium ferè morborum naturam, atque cauſas,
eaſque dicare flatibus, vaporibus, & exhalationibus infernè ſurſum ſcandentibus. Aut præceps deorſum deturbatis. At cum ſe penitùs extricare anguſtus nequirent nec tanti ædificium
firmum ſtare poſſet, quod nullo fundamento
ſolidioris diſquiſitionis inniteretur, quaſi filum
incœpti abruptum eſt nimia contorſione. Equidem Hippocrates flatus in prædicamentum
conſtrinxit, ſiue vitæ, ſiue mortis, ſiue demum
interitus participes eſſent,& cauſas continerent,
ſiue cœlitùs per Blas ſtellarum excitarentur, adeoque orbitæ cœleſtis analogiſmos pollicerentur, ſiue demum ſublunari, ſiue voluntariæ legi
parerent. Totum nempe indeciſum reliquit.
Adeoque diſruptam reliquit methodum: Stetitque, quia nondum tanta erat morborum neceſſitas, experientia, frequentia, atque peruerſitas.
Nondum enim ſciebatur, quod ſpiritus vitales
lumen vitæ concepiſſent, quod animæ ſenſitiuæ, quodque formarum Animantatorum eſſent
proximæ ſedes, adeoque totius eſſentiæ craſim
continerent. Nemo enim tum materiam illius 2
Gas, aquam eſſe didicerat, adeoque toto elemento ſpiritum vitalem à vento mundi diſcrepare, nemo adhuc ſomniauerat. Enimverò
Scholæ facilè in hanc foueam flatuum decidiſſent, & pertinacius permanſiſſent, niſi purgantium & phlebotomiæ vana præſidia in ventis
agnoſcerent, ſeſeque fruſtra futuros, citra amborum eiuſmodi præſidiorum opem præuiderent.
Galenus quidem viderat, olea, & pinguedines, 3
per ignem ſenſim exhalare, putauit idcirco, &
ventos in nobis liquata pinguedine, vel digeſtionum inordinatione ſuſcitari, vtpotè qui diſtinguere nequiuit aërem, ſiue ventum, ab exhalatione, à vapore, & à flatu. Neſciuit inquam
Schola Galenica hactenus differentiam inter 4
Gas ventoſum (quod merè aër eſt, id eſt, ventus, per ſiderum Blas commotus) Gas pingue,
Gas ſiccum, quod ſublimatum dicitur, Gas fuliginoſum, ſiue endimium, & Gas ſylueſtre,
ſiue incoërcibile, quod in corpus cogi non poteſt viſibile. Quocirca inexcuſabilis manſit te- 5
nebrarum naturalium obſcuritas, penes ignaros Pyrotechniæ. Quæ nos inſtruit, quo gradu
aquoſa, quoue gradu, & ordine, quæuis pinguedo euolet, qua demum ſeparatione, quoue
fermento, corpora ab inuicem diſcedant, putreſcant, quid ſecum ſingula per analyſin aſportent, quo denique medio ſeminum craſes, &
concreti proprietates ſe referant. Qua tandem
opera, totum quicquid in nobis eſt, citra partium ſeparationem, in diaphæreſin diſponantur. Audiuerant quidem, ventos in ventre, bor- 6
borigmos

borigmos innocuos & doloroſa tormina dein
in ſtomacho, atque colo animaduerterunt, in
hyeme verò, ventorum pluralitatem, quocirca
ſomniarunt glaciale phlegma in inteſtinis, &
calida remedia frigidis morbis apponenda. In
quo primum implicant ſibi Scholæ, dum vapo-
rum & ventoſitatum originem tradunt, & has
curare, contrariis (vt vocant) remediis profli-
7 gare intendunt. Nam principiis, medio, atque
modo ſibi contradicunt. Etenim ſi ventoſitates
in nobis ſint vapores, aut exhalationes: certè,
maior dolorum atque flatuum excitatio, & par-
tium diſtentio ſequetur, adhibitis contra ven-
tos calidis, eò quod vapores augeri eſt neceſſe,
cruciatuſque, tam propter diſtentiones, quàm
8 ventorum acrimoniam, multiplicari. Idque per
totum probat ars diſtillandi. Paracelſus licet Py-
rotechniæ Dynaſta, non fuit immunis à ven-
torum turbine. Quippe qui ignorauit vento-
rum, & aëris naturam, materiam vaporum ſi-
ue flatuum, Gas eſſe aquoſum, illorum cauſas
efficientes, modos, media, vt & materiam eſſe
aquam ſemine impræguatam. Vtpote qui au-
thoritates Philoſophiæ planè ſpreuit, & na-
turam conatus eſt, ſubter ſuum idiotiſmum li-
gare, à naturæ lumine quoque derelictus eſt,
permittente Deo, qui eiuſmodi conatus vbique
facit irritos. Nemo quoque ad ſapientiam per-
venit vnquam, qui ſe peruenïſſe putauit. Para-
celſus enim conſtanter vbique perſuadet, nos
omnium morbos ac defectus ſentire debuiſſe,
quod ſimus extractum totius vniuerſi, hacte-
nus, omnifariam. Vniuerſum, tanquam paren-
tem filij exprimere debeamus. Ita namque ven-
tos, eorumque varietates, nos continere vult,
Tormina noſtra quoque tempeſtatibus aëris
reſpondere. At nolim, ab auguſta Dei imagine,
vel latum vnguem homines diſcedere, vt mi-
crocoſmum potius, quàm Deum in imagine re-
feramus. Credo enim, me non eſſe hominem, vt
morbis ſubeſſem, & ſic referrem pitke olam, aut
holam bapiroud: ſed potius ſcio me non morbis
ſubeſſe, vt deprauatam naturam & mortalem
oſtenderem, hominem autem me non alio fine
eſſe, quàm vt ad Dei beneplacitum eius repræ-
9 ſentem viuam imaginem. Tormina itaque vir
ille quadrifariam partitur, iuxta quatuor con-
ſuetos ventorum cardines. Quorum ſeptentrio-
nem inprimis locat in lumbis, cuius ventus in
ſua colica flaret contra vmbilicum; In vmbi-
lico verò Auſtrum ponit; qui diametro ſuo in
dorſum flaret. Sic & orientem in dextris, vt oc-
cidentem in ſiniſtris diſpoſuit, ſingulisque ven-
torum tandem propria adſcribit remedia, ſub
hieroglyphicis ſibi nondum cognitis, inuolu-
ta. Eheu! quàm triſti pignore hæc cuncta, &
quam ludicro medio, medendi principatum in-
vaſit, vir ille! vt nimirum microcoſmi ſinguli
ſinus! quàm enim caro pretio nobis vendit,
hanc microcoſmi ideam! & quam penorioſo
10 argumento ſua fundat ſomnia! Cum reuerà in
nobis nulli ſint venti, nec ventorum materia,
quam non inſpiramus, & exſpiramus. Aliâs ne-
que Gas flatulentum in nobis eſſe, niſi vna via,
domo, & itione. Nempe à ſtomacho per inte-
ſtina, in anum vſque. Nouerat quidem Para-
celſus hæc partim, ventorum denique in vte-
ro, Pleura, Capite, & muſculis eſſe aniles fabu-
las: Veruntamen maiores adhuc texuit, vt ri-
diculos componeret hos ventorum cardines:
quos potiori iure in vterum, quàm inteſtina
tranſtuliſſet. Qui ingenti cum dolore, ſe nunc 11
in ſiniſtrum abdominis latus, quandoque in
dexterum torquet, obſiditque vel vmbilicum,
vel ſe ponè ad dorſum & lumbos inclinat. Sed
dubius manſiſſet, vbinam quintum ventum, in
præcipiti vtero, & vbinam ſextum reperiſſet,
dum rectà ſurſùm vterus fertur. Ideoque etſi ad
tædium, de vteri aſtro, libro peculiari declamet,
cardines mundi tamen in exorbitationibus vte-
rinis dormitans neglexit. Quanquam vterum
etiam mundum, ſed Microcoſmo adhuc mino-
rem, ſeriò vocitet. Sed heus Paracelſe! ſuppo- 12
nendo aliquot vlnas inteſtini, vento diſtentas,
illumque ventum, vtrinque concluſum, (ſi enim
non concluſus eſt, nec dolebit, nec tendet
ſed ſuo emunctorio ſponte euacuabitur) adeo-
que, neque ſpirare, nec lateraliter more vento-
rum ferri. Quæſtio mea eſt de nomine, eſſen-
tia, origine, & remedio venti illius? Deinde,
fortè 40. vicibus, Ileon, tam à tergo antrorſum,
quàm laterali, vtrimque ductu, cum extendatur,
quânam quotâque inteſtini contorſione, qua-
tuor ventorum cardines ſuum habebunt ſitum,
nomen, nominiſque proprietatem? Sic enim in
ſingulis gyris iam eſſent quadraginta Auſtri, to-
tidemque Septemtriones, &c. Si enim in vige-
ſima, vel in ſingula contorſione inteſtini? ra-
tionem addere debuiſſes; erit non in decima,
an 12. ſi fidem, tibi hæc ſomnianti adhiberi
optabas. At ſanè non fuiſti illorum ventorum 13
fidelis Æolus: Quippe aduertens colicam, con-
tractos ſæpè muſculos manuum, conuulſiones
inquam, atque paralyſes dediſſe non erubuiſti
dicere, ventos ab inteſtinis per omnes muſcu-
los & tendines ferri. Tantoque licentioſius id
adſtruxiſti, quod pronas Scholas inuenias in
omnem vaporum atque ventorum famulatum,
pro omnibus fortè morbis. Etenim dum in ele-
mentis, complexionibus, & humoribus, dictante
tutus veritatis teſtimonio, ſibi quietem non re-
perirent: confuſæ, quæſiuerunt modum, quo
per vapores, & ventos, cauſam morborum re-
perirent. Fortè enim dum humores ipſas fe-
felliſſent, optabant per ventorum inuiſibilem
poſitionem redargui non poſſe. Inuentum ſanè
fuit impoſtoris Satanæ, qui cum Dei ſimius
conetur eſſe, per fidem inuiſibilium, intelle-
ctum credulorum ſibi deberi prætendit. Ac pro
omnibus morbis ſufficere, modò venter ſuos
borborygmos auribus obſtrepet. Ideoque & de
flatibus agere omnino debui. Miſeror ſanè
vtrobique tantam Paracelſi inconſtantiam, &
credentium inſcitiam, quibus ſibi prætentum
Monarchæ Arcanorum titulum præcludit, &
amputat. Neſcinit nempe hoc loco, cuiuſlibet
veneni, etiam ſpecie amica, purgantium exhi-
biti, illam eſſe proprietatem, vt Archeum com-
moueant, eiuſque Blas concitent, iuxta Apho-
riſm. *Spaſmus poſt helleborum lethalis.* Illam- 14
que colicam, quæ præter conſueta tormina, ex
acido prouenientia, inſuper veneni labem con-
tinere, eſſeque conuulſionis authricem. Licet
ventus interim non extra Ileon feratur. Sic ho-
mo, cum totali virium extinctione moriens, re-
linquit ſuum cadauer generali Tetano, vtrim-
que tenſum; Aſt vbi violenta abripitur morte,
eſt eius cadauer flaccidum. Vnde didici, vitam
quandam ſenſationem, & motum, ſine Blas, eſſe
in carne, præter voluntarium, Vita illa nimi-

rum, venena & mortem, cum extinctione ap-
prehendens, vtrimque tendit tendines. Vnde
16 falſum eſt, cor eſſe vltimum moriens. Superſtes
namque manet adhuc vita muſculorum, quæ
inſectis eſt potiſſima, adeoque & auulſo capite,
muſcæ adhuc auolant. Et muliere dudum mor-
tua, non rarò vterus profligauit ſuum fœtum.
Omnis itaque muſculorum conuulſio, ſiue ex
colica, ſiue ſumpto laxante veneno, vel alio, non
eſt ex motu voluntario: ſed ex naturali ſenſa-
tione, motuque muſculorum; non autem quod
flatus tendens inteſtina, etiam muſculos effi-
cienter tendat. Prout lib. de Lithiaſi. Tract. de
ſenſu ſenſatione abunde firmaui.
17 Inſanum igitur eſt decretum. Hoc eſt car-
minatiuum. Iſtud ventos pellit; Illud verò fla-
tus diſcutit. Quaſi per carmina venti abſcede-
rent, Medentibus ejurandi. Etenim ſi ductus
& exitus patent, ventus nequaquam forinſeco
auxilio eget, vt neque pulſore alieno, vt exeat.
Imò quod magis eſt; Non ſemper tormina ceſ-
ſant, etſi flatibus egreſſus ſit liber. Alioqui ſi via
citra impedimentum eſt, flatus, velit nolit Me-
dicus, illam inueniet: ſiquidem vnica tantùm,
ſibique continua inteſtinorum eſt via. Pellen-
18 tia verò eiuſmodi deberent aliquod medium
habere, pro-vt piſtillum protrudit contenta
enemata. Illud autem, vt debitè ſit pellendo
flatui, deberet adæquatè ductui inteſtinorum
reſpondere, tam in gracilibus, quàm groſſiori-
bus: Atque inſuper habere pulſiuum Blas. At-
qui ventus concluſus minus dolet, quamdiu
quieſcit: Ita pulſiuum omne remedium, neceſ-
ſariò torminum dolores augeret, adeoque na-
tura indicat, à pellentibus flatus abſtinendum.
Sed meditantur fortè, carminatiuis vim flagri
ineſſe. Flatus verò inſtar pecudum eſſe? An
enim piſtillo adæquato, ſe, ſuaque carmina-
tiua deſtitui agnoſcunt? vel fortè carminatiua,
vocis inſtar habere, pecudes abigentis? flatuſ-
19 que hortatui carminantium auſcultare? Scio
equidem hinc Scholas ignorare vim, proprieta-
tem, cauſas & modum, tam torminum, quàm
remediorum. Non enim venti ſunt pellendi,
non denique diſcutiendi. Hoc enim eſt impoſ-
ſibile: Illud verò puerile figmentum continet:
nec etiam à probo flatus ſunt vllo carmine com-
peſcendi, cuius tamen etymon in Scholis reli-
20 gioſum hactenus manet. Flatus internè, in vte-
ro non ſuſcitantur, quia vterus materia flatu-
lenta deſtituitur, eiuſque digeſtio non eſt op-
portuna creandis flatibus: externè autem, vix
aër intrat in vterum: vtpote qui ne vacuum pa-
tiatur, ſua membrana, tota concidit madidâ &
flaccidâ: adeoque ſua ſponte, aëri aditus præ-
cluditur ſpiranti, niſi vi per organum is inijcia-
21 tur. Denique nec venti externi ab ore vim
mutuant, vt intrent in regiones inſolitas, vtque
pertundant fortiter adnatam pleuram, inter
hanc verò, & muſculos intercoſtales, flatulam
conſiſtent pleuritidem, atque dein mox pleuram
à coſtis lacerent, veramque pleuritidis phleg-
22 monem fabricent. Quia aëri nulla iſtuc eſt via:
imò ſi eò pertingeret, à tergo Blas non habet,
quod alicuius noxæ eſſet. Quaque intraſſet,
priuſquam nocuiſſet enim, exſpiraſſet ideo: In-
ternè quoque flatus illis partibus nec fiunt, ob-
23 ſtante materia ex qua, & efficiente. Anilis quo-
que eſt figmenti ſimile, quod externus ventus,
ſiue aëris flatus, pellem, vtut poroſam, perforet,
prout & carnoſam membranam, ſimul & muſ-
culos ſubter eam. Iuxta medentum pudendam
rationem, qua dicunt. Contraxit ſero ventum,
vndè partes malè habent. Hanc nempè, omni- 24
bus ferè morbis à capite in talum vſque, cauſam
aſſignari, ſæpè cum mea verecundia audiui. In-
temperies aëris, in capitis, oculorum, aurium,
dentium, gulæ vitia incuſatur. In raucedinem,
tuſſes, item defluxiones omnes, appeſias, fe-
bres, adeoque pyxis Pandoræ, aër putatus eſt.
Idque nedum frigoris attractu, vt cauſa externa:
ſed vt intrò hauſtus flatus, ibidemque detentus
indebitè. De quibus alias. Nunc autem de no-
ſtris & internis flatibus ſermo. Concedo qui- 25
dem frigus inſuetum, (vt mortis ſatellitem)
partem aliquam nobilem, vel ſeruilem afficere
quidem, quatenus vltimam eius digeſtionem
turbat, vnde excrementa partium ſimilarium,
dolores, imò & apoſtemata diuerſimodè ſe-
quuntur. Sed in his eſt frigoris facultas tantùm
externa cauſa occaſionalis; Præcautionem, non
item curam, aut qualitatem remedij, indicans.
Valeant ergò Scholarum nugæ. Cæterùm vt 26
aliquis Medentis ritè fungatur munere, nouc-
rit primùm, quid ſit ventus, quid dein ſit fla-
tus, vnde fiat, cur doleat: tum illi facile erit re-
medium. Cauſa nimirum flatuum cognita, ca- 27
uendum, ne illorum concretum in Gas verta-
tur. Gas autem, quod ſemel factum eſt, faci-
lem ſibi viam parat. Sin minus, & inteſtinum,
qua ſe eſt inferius, ſi ſit duriore obſtaculo obſti-
patum, hoc eſt ſoluendum. Sed vbi nullum eſt
excrementi interſtitium, & tamen tormina per-
gunt, nonne fruſtranea erunt, quæ ventos pel-
lunt? & ſtulta, quæ diſcutiunt? Siquidem non
flatus, ſed materia, vnde contrahuntur, inte-
ſtina, ipſaque inteſtina flatus generant, auerru-
canda eſt? Non inquam ad productum flatum,
ſed ad cauſam producentem, cura conuertatur. 28
Video itaque remedia, anethi, carui, aniſi, cymi-
ni, dauci, &c. non à Scholis, torminum cauſas
ignorantibus, eſſe inuenta: ſed paruulis atque
pauperculis, commiſeratione diuina enotuiſſe,
à quibus Scholæ, vt & reliqua plura experi-
menta, iſthinc mendicarunt. Siquidem flatuum
origo, eſſentia, materia, proprietas, proceſſus &
hiſtoria, Scholas latuere. Denique nec eſt vol-
uulus, Ileon, ſeu barbari nominis, miſerere mei,
minoris inteſtini aliqua contorſio, & apogæum.
Nam præterquam quod eſſet perpetuum, ac 29
neceſſariò recidiuum malum, repugnat Anato-
mia, quæ inteſtinum veſtiit meſenterio, amictu
ſcilicet externo, veſte tertia, & ſuperpellicea,
eoque meſenterio ad lumbos alligata, propen-
dere. Itaque ſemel illo vinculo diſrupto, ſpre-
taque ſocietate meſenterij, non eſt de cætero,
ſpes reductionis inteſtinorum, in priſtinam
capſam, à qua, diſrupto carcere, ſe liberaſſent.
Adeoque malum forte fortuna reſtitutum, ne-
ceſſariò mox recurreret, atque in pejus ſemper
deinceps rueret. Denique toto inteſtini tractu,
nulla deinceps cum venis eſſet nutritio, nulla-
que in venam chyli attractio; cum tamen inte-
rim morbus iſte facili cedat remedio. Etenim
ſi præter gyros ſolitos, inteſtinum contortum
eſſet, quis eſſet ille motor? quiſue tortor? Ab
extrinſeco enim nullum habet, nullumque ti-
met, quod glabro omento, & abdominis ſim-
plici veſica, contegitur inteſtinum. Ab inter- 30
no quoque ſi excremento obſtipetur (hoc
enim,

enim, nequealiud, illi accidere poteſt) iam op-
pilatum eſt Ileon inteſtinum (in quo nondum
ſolent excrementa indurari) per ſtercus inſoli-
tum : non autem contortum, non extra capſam
meſenterij diſſolutum. Adeoqne ſtupentibus
Scholis, iſte morbus eſt ignoratus in cauſis, &
modo. Memini enim Thomam Balbani An-
tuerpiæ, me adoleſcentulo, voluulo, ſiue Ileo,
extinctum intra hebdomadam, octoginta mil-
le libras Flandricas ſanaturo obtuliſſe, dimiſſis
veredariis quoque verſus. Antuerpienſes Me-
dici, tum Scholarum decreto, incuſarunt alto
ſupercilio inuolutum inteſtinum, & velut no-
do Gordiano intortum, ſuæ ignorantiæ emi-
nus, per excuſationem, remedium, non autem
ægro proſpicientes. Sed Anatome fraudem, &
crassam ignorantiam detexit. Repertum nam-
31 que fuit durum ſtercus in gracili inteſtino, ſex-
decim digitis, ſupra monoculum hæſitaſſe,
multamque ſolutam ſaburram per Ileon deſu-
per nataſſe. Rarum eſt enim, ſtercora indureſce-
re in gracili inteſtino. Quapropter deinceps
neminem, (malè vocato) voluulo perire ſiui.
Potandos nimirum dedi aliquot globulos plum-
beos muſquetarum, vt ſui ſolo pondere durum
iſtud excrementum propellant. Quo enim plu-
res hauriuntur & majores, eo tutior & celerior
ſequitur ſanatio, modò æger ſtet, ambulet, vel
velut ducatur erecto abdomine. Nunc porro
flatuum hiſtoriam, licet ſordidam, enarrabo.
Eſt nimirum omnis flatus in ſtomacho, & in-
32 teſtinis. Prout venti tantùm ſunt in aëre, non
autem infra aquam & terram. Flatus nimirum
natiuitas præexigit acidum aliquod ſtomachale,
& tamen non fermentale ordinarium. Quod
quia alibi non reperitur, quàm præfatis locis,
etiam flatus nuſquam alibi generatur. Prout
poſthac patebit. Denique omnis flatus, vel ſuſ-
citatur à cibis nondum digeſtis, vel à cremore,
vel à ſtercore ciborum, vel ab alimento inteſti-
norum ſpermatico, degenerante. Eſt ergo qua-
33 druplex flatus in nobis internus, quintus exter-
nus Tympanias, qui extra inteſtinum clauditur.
Vnus naturalis ac requiſitus, ſeu ordinarius.
Septimus verò venenoſus in corporis habitu.
Illorum autem nullus eſt vapor, ſiue halitus
aquoſus: quippè qui ſponte, atque propria conſi-
ſtentia, ſtatim & facilem in aquam redit. Nullus
denique flatuum eſt aër, aut ventus. Cum ven-
34 tus, ſiue aër, non ſit de compoſitione concreto-
rum, prout longè latéque probaui. Ergo reſtat,
quod omnis in nobis flatus ſit Gas ſyluestre, in-
ter digeſtiones excitatum, è cibis, potibus, & ex-
crementis. Vnus ergo eſt in ſtomacho, & ru-
35 ctus dicitur; eſtque inſipidus, acidus, ponticus,
nidoroſus, fœtens, vel ſpecificus. Specificum
36 voco cibi incocti: ſic nempe allium, raphanus,
atque ſimilia, ſuos præbent ſapores in ructu. In-
ſipidus verò & acidus, eſt ructus cremoris dige-
ſti quidem, ſed ſtomachi impotentia excitatus.
Ponticus autem, qualis in Orexi, nidoroſuſque,
fiunt è cibis, in ſtercoream propè indolem de-
generatis. Eſt ergò & alter flatus, gracilibus in-
teſtinis ſuſcitatus, vitio fermenti fellei: eſtque
vel inſipidus, acerbus, acer, amarus, ſtercoreus,
cadaueroſus, vel putidus, iuxta materiæ varie-
tatem, & fermenti fellei poteſtatem. Hic flatus
dicitur peditus, nec per pylorum adſcendit vn-
quàm in ſtomachum. Qui ſi putidus aut nido-
roſus ſit, denotat fermentum ſtercoreum præ-
maturum, & in alienam meſſem ſublatum. Sunt
præterea duo adhuc flatus in nobis. Vnus planè
heteroclitus, tam in inteſtinis, quàm toto cor-
poris habitu detentus, atque natus. Etenim ex
fermento venenoſo, & ſtercoreo extrinſeco, ori-
tur quidam flatus in vltima digeſtione par-
tium ſimilarium. Dum nimirum aſſumpto vene-
no, tumeſcunt cadauera, & inflantur: Corruptio
enim acida in carnes intrat, modo heteroclito:
moriturque pars ſolida, ac extinguitur nimi-
rum ſpiritus inſitus vitalis, & toxica veneno pars
afficitur, vnde flatus ſtercoreus, cadaueroſus,
naturæ noſtræ abominabilis. Atque ſic proxi-
mum, ſeu ſpermaticum ſolidarum partium ali-
mentum, mutatur in Gas ſylueſtre, tumetque
totum corpus, vel pars peculiariter affecta. Eſt 37
& alter, inſipidus flatus in Ileo, naturalis ſcilicet;
& productum aliquod vtile, ordinarium nem-
pe idcircò, & naturale. Cumque fiat plurimis
& multà fame oppreſſis; concluſi mecum, quod
ille flatus inſipidus, naſceretur ex ipſomet be-
nè diſpoſito alimento immediato illius inteſti-
ni. Alioquin enim impoſſibile foret, in cœlia-
cis, aliiſque ventris diſſolutionibus, tam repen-
tinas celereſque fieri excretiones, ſi Ileon, in
ſui vacuitate clauſum, concidenſque continui-
tate flatus naturalis, quodammodo non hiaret
perpetuò. Id inquam Scholæ indagarunt nun-
quam. Quibus & ego maiores anxietates ad-
dam, niſi nempe Ileon ſemper, naturaliter, &
mediocriter vento turgeat. Videbantur enim 38
alioquin inprimis aliquarum fibrarum in inte-
ſtinis operæ fruſtraneæ, ſi continuo flatu Ileon
mediocriter non tumeat. Puer enim, qui her-
niam monſtroſam in vmbilico patiebatur (tenuè
namque velut epidermide, vmbilicus totus pel-
lucidus erat, ad ſeſquipalmæ extenſionem) hic
enim monſtroſus planè puer, quoties tormina
patiebatur, nobis Ilei procellam ſpectandam
dabat. Adeò vt inteſtinum iſtud, tanquam ſibi
obambulando, ebulliiſſet, contorqueri, & con-
uelli videbatur. Idque maximè, quoties noua
tormina infeſtarent. Quæ cum ſub doloribus
ſic ſe haberent, volui etiam ſubter ſaniratem
contemplari, qualis eſſet inteſtinorum œcono-
mia. Atque tum obſeruaui alium ſucceſſiuum
planè motum, quo ſe inteſtina exercebant. Nam
quoties aliquid supernè ad anum tranſmittéba-
tur (erat autem in conſiſtentia liquidioris ſy-
rupi & obſcurè flauum) inteſtinum, ſuis ſe
tranſuerſis fibris contraxit, tanquam penitus iſt-
hac clauderetur, atque excrementum infra ſe
depelleret: fiebat enim hoc, ſucceſſiua fibra-
rum tranſuerſarum contractura, non ſecus at-
que fidicen digitum poſt digitum aperit; &
priorem laxat. Vſque adeo propellebat quidem
excrementum ſimul cum flatu, ſed hic retro-
cedebat illicò ad priſtinum locum. Ingenti ſa-
nè admiratione dignum, Dei prouidentia, par-
tes intus nos feriari, ſed ſic ſine ſenſu & indeſi-
nenter operari, etiam dormientibus nobis. Spe-
ctaui denique, quod quantiſper puer dextero
incumberet lateri, fibræ tranſuerſæ, in inteſti-
no ſupino eiuſdem lateris ſeſe comprimerent,
vt excrementum pellerent ſurſum, in partem
pronam: attamen, tum nequicquam laboranti-
bus, aut compreſſis villis declinis inteſtini. Vidi
itaque flatum non continuò propelli per Ileon,
ad anum, cum excrementis: ſed retrorſum reſi-
lire, & retrocedere ad partes Ilei, mox à ſeclu-
ſione

ſione excrementi reapertas. Vndè conieci, na-
turalem atque vtilem eſſe eiuſmodi flatum, mi-
nimeque nocuum. Eſt namque exactiſſima
Ilei iſthæc ſui clauſura, priuſquam tenue, labile-
39 que ſurſum propelli queat. Quo viſo, mox col-
legi, primum quod in cœliaca paſſione, nedum
erret digeſtiua, propter corruptelam labentis
fermenti; ſed & retentiua Pylori: ac præterea,
propulſiuam inteſtinorum tum ſymptomatico
errore furere. Deinde, quod flatus aliqualis ſit
Ileo naturalis, à proprio alimento ſpermatico
excitatus; adeoque à ſexta digeſtione illius in-
teſtini oriundus, ſinè fœtore, acrimonia, & mo-
leſtia. Atque adeò ſeſe dirigit in mediocrita-
40 tem quanti. Quicquid autem huius flatus, vt
ſuperfluum, quantitatem ſuperat; mox foras
expellitur. Vitium itaque in quanto, ſpontè
prodit, & facilè proſcribitur. Ea ſuperfluo qui
41 dem eſt: ſed tamen nec dolet, nec mordet. At
ſi ex cibis vitiatis in ſe, vel vitiato fermento, in-
ter digerendum imbutis, flatus ſuſcitentur, do-
lent ſui acrimonia & caotica impreſſione, aſt
longè potentius, ſi inteſtina conuellantur, præ-
cipuè vbi mucilago tenax, vitiato fermento im-
buta, torminum mater, pertinaciter vſpiam ad-
hæſerit: ad cuius nimirum (fruſtraneam ple-
rumque) propulſionem inteſtina ſeſe compri-
42 munt, conuellunt, & corrugant. Voco autem
contracturam, immanium torminum genitri-
cem, quoties inteſtinum non quidem in tranſ-
uerſum, aut obliquum circuli; ſed prorſus in
longitudinem ſui: potiſſimum, quod contra-
cturæ per tranſuerſas & obliquas fibras ſint
43 quotidianæ, naturales, & indolentes. Galenus
de vſu partium triumphans, magni à Scholis
habitus, à Veſalio oſtenditur 116. locis, ſiue er-
roribus nunquam diſſectionem corporis hu-
mani vidiſſe. Quas, illius Anatomici, demon-
ſtrationes facti, vt nunquam Scholæ eluent:
Ita ſuſtineo præcipuos partium vſus, formatri-
cis ſcopos, ſiue delicias intactas, neque atten-
tas; ſed ignoratas hactenus. Equidem poſt Ga-
lenum ſat viderunt, rectas, obliquas & tranſ-
uerſas inteſtini fibras, valere ad excrementi
propulſionem: neſciuerunt tamen quorſum, &
quomodo illarum ſingulæ in ſuis miniſteriis ſe-
ſe flecterent. Etenim qui in plexu choroide, in
ludicris motibus pulmonis, & præteritis pul-
ſuum vſibus, prolixè ſcribendo, errarunt teme-
rè, ignauiter vſus pulſuum, & inteſtinorum in
ſeruitiis præterierunt. Hactenus de ructu, &
peditu. Itemque de heteroclito flatu, per to-
tum corpus, deque naturali & requiſito flatu
Ilei, determinaui. Siquidem nunquam cada-
uer diſſectum vidi, quod ſpectantibus non of-
ferret Ileum flatu tumidum. Nunc porrò de fla-
tibus torminum morborum, mortiſque autho-
ribus pergam. Tertio loco eſt flatus in craſſio-
44 ribus, à cœco deinceps inteſtinis genitus. Scho-
læ ſanè non alium attenderunt flatum præter
hunc, quaſi non niſi in Recto, & Colo, flatus
conciperentur. Ideo & morbum flatuum voca-
runt Colicum, diſtinxeruntque ſolidè, in coli-
cam coli, & ſtomachi, in arenoſam, & ventoſam,
ſimileſque confuſionum turpitudines. Tertius
ergo flatus oritur à fermento ſtercoreo, & pu-
trefactiuo: eſtque duplex, à cibo nimirum iam
putrefacto, per fermentum ſtercoreum; & ab
alimento ſpermatico, degenere, cadauerato, & in-
ſuper ſtercorizato. Hic eſt enim longè omnium
fœtidiſſimus. Eſt & tandem peregrinus, qui etſi
non in torminibus locum habeat vt cauſa: ſæ-
pè tamen vt eorundem effectus eſt ſubſecuti-
uus, ac plerumque hydrope deterior, vocatur-
que Tympanias. Stercoreum autem voco fer- 45
mentum, vt extra inteſtinum gignitur, ita &
cui ſedes eſt in inteſtino cœco, vbi excrementa
ciborum incipiunt putrere, ſub ſpecifica ani-
mantarorum differentia, adeoque impreſſio-
nem fermenti ſtercorei, innata ſpeciem pro-
priam, ibidem mutuant. Nec eſt ſanè otioſa,
vel ſomniata fermenti huius fictio, quæ ſpecifi-
cam vtrobique diuerſitatem patit: cum aliàs
non ſit vlla rerum tranſmutatio, abſque peculia-
ri fermento: In hoc itaque fermento, oleoſita- 46
tes volatiliſantur, excitaturque exhalatio in-
flammabilis è putreſcentibus. Quapropter chy-
mici, cuncta in putrefactionem præmittunt, vt
quæ alias ponderoſa, occulta, atque clauſa, in
fæce remanerent, vnà cum aquoſitate rei attol-
lerentur. Carnes enim, oua, iuſcula, & quæcun-
que ſponte cadauerantur, fœtidiſſima dant ex-
crementa, vt & flatus. Sic Ambarum, Muſcus,
Zibetta, & aromata eiuſmodi, quia in ſui origi-
ne partim ſunt è carnibus, partimque quia fer-
mentum ſtercoreum illius ſpeciei nacta ſunt ſe-
mel, facilè deinde à noſtro fermento iterum
ſubacta, fœtidiſſima pariunt excrementa ac fla- 47
tus. Hoc titulo quoque excrementa & flatus,
quæ à laxantibus proliciuntur, quia iam è ca-
dauere tranſmutato immediatè ſtillantia, tam
fermento putrefactiuo laxantis veneni, quam lo-
ci, ſiue inteſtini, præter propriam adhuc cada-
ueratæ materiæ horribilitatem ſunt longè puti-
diſſima. Adeoque vel hinc patet, quod ſit ali- 48
quod fermentum ſtercoreum in animantatis:
quippe quod præter ſpeciei ſuæ proprietatem,
adhuc totidem ſeruet in ſe, diuerſitates, quot
obiectorum ſunt recipientium. Præcipuè quod
ſtercora non ſint rerum ſpontaneæ putredines,
aut putrefactiones artificiales: ſed determinatæ,
atque ſpecificæ. Cuius energia, cum non proce-
dat dumtaxat ab re ipſa, neceſſe habet authore
externo, operante in eodem ſymbolo ſemper,
quoque eodem modo: & charactere. Potiſſimum
quod impreſſio ſequatur diſpoſitionem cum ſa-
nam fermenti ſui, tum etiam ægram. Quod
exinde clarius liquet: Quod ructus, ſiue flatus
originalis in ſtomacho, prout & flatus Ilei, ex-
tinguant flammam candelæ. Stercoreus autem 49
flatus, qui in vltimis formatur inteſtinis, atque
per anum erumpit, tranſmiſſus per flammam
candelæ, tranſuolando accenditur, ac flammam
diuerſicolorem, Iridis inſtar exprimit. Qui verò
in Ileo, ſiue inteſtinis gracilibus formatur, nun-
quam eſt inflammabilis, ſæpè inodorus eſt, niſi
alterius miſturam ſecum deferat, non rarò acer,
acutus, ponticuſque lancinat in ano. Differunt
itaque flatus in nobis materia, forma, loco, fer-
mento, proprietatibus, adeoque & tota ſpecie.
Nec minus flatus ſuas habent genericas atque
ſpecificas varietates, quàm corpora vnde proue-
niũt. Nam flatus nullatenus ſunt aër. Imò flatus
non ſolùm diſtinguuntur per materiam ex qua,
ſed etiam fermento & flatuum ſemine. Huc ſpe-
ctant quæ de ortu Gas, ſiue ſpiritus ſylueſtris
docui, qui ſanè in priſtino aliàs maneret con-
creto, niſi adjuncto fermento loci, & ſemine
aciditatis hauſto, in flatum ſiue Gas conficiatur.
Repetam hoc loco genericas diuerſitates fla-
tuum

tuum in nobis genitorum, ſpecificatas ſuis fer-
mentis, & proprietatibus rerum, vnde conſur-
50 gunt. En Schema. Sunt enim duo in nobis flatus
anomali, quorum vnus eſt ordinarius, naturalis
& neceſſarius in Ileo. Alter planè peſtiferus &
heteroclitus, qui aſſumpto, vel intus nato vene-
no, plerumque totum corporis habitum in tu-
morem extollit. Sunt deinde quatuor flatus, in
ſtomacho, & inteſtinis. Stomachi vnus, qui ru-
ctus eſt. Hicque vel ſpecificus eſt, ex cibo indi-
geſto, duro & pertinaci. Alius inſipidus, ex
cremore ferè digeſto, ſed digeſtionis debilitate
natus: tertius verò eſt acidus, ex cremore dige-
ſto; ſed impedito. Quartus ructus, eſt ponticus;
à fermento loci exaſperato productus. Secun-
dus flatus eſt Ilei, habetque aliquot in ſe diuerſi-
tates. Quarum prima continet peditum, ex abun-
dantia præfati naturalis oriundum. Altera, ama-
rum, qui à fæcibus alienis, ac malè digeſtis pro-
rumpit. Habetque præcocis aliquid fermenti
ſtercorei. Succedit & flatus coli, ex cibis non
planè ſuo acido ſtomachali liberatis, ſed corru-
ptis per anticipationem, accedente præmaturè
ſtercoreo. Eſt & flatus ſtercoreus, cadaueroſus,
51 ex reſolutione, & putrefactionè viridi, vitaliſque
alimenti, partium ſolidarum. Tandem extra ca-
nales inteſtini, eſt flatus Tympanias, naſcens ex
cauſa morbifica, intra conuexum inteſtini, &
concauum peritonei. Quæ cauſa morbifica pro-
prietatem habet topici, ſed mitiorem. Flatus
autem hinc genitus, non eſt de materia morbifi-
ca; ſed eſt eius productum, ex eadem nempe
materia eſt, qua naturalis & ordinarius flatus
Ilei. Id eſt: Ex ipſo alimento immediato inteſti-
ni. Mortalis autem eſt, tam ex cauſa veneuoſa,
ſiue ex morbo radicali, quàm ratione loci, quod
52 productus morbus augeatur abſque termino, &
ægrum tandem ſuffocet. Inſtar Aſcitis. Abſolu-
to iam Schemate, ſpectabis, quod materia, ex
qua flatum ſit concretum illud, circa quod fer-
mentum operatur. Deinde quod qui propulſio-
ne, ac diſcuſſione flatus abigere, atque ſic mor-
bum ſuperare contendit, non tollat cauſam: ſed
ad vltimum effectum vadat. Quod vt ad ocu-
lum clarius enoteſcat, Supponam tres fratres,
iiſdem potu atque cibo nutritos, quorum vnus
nullum ferè flatum edat. Alter autem ac debi-
lior, multos ructus inſipidos, ac ſubinde acidos
pariat. Tertius verò, patiens inteſtinorum
53 atretiam, multos faciat crepitus. Vnde inpri-
mis conſpicuum euadit, flatus non fieri ex cibis
flatulentis, quorum proindè vſus tantoperè ve-
titus in Scholarum diætetice. Sed prout ſatie-
tas, plerumque plures flatus cauſat, quos ſobrie-
tas excuſat: iden conſequitur, ſarcinam eſſe
oneri; onus verò præſupponere laborem, ſiue
debilitatem digeſtiuæ. Sic poma acidula, ſi tor-
reantur, plurimum flatum afflant, quæ ſi à ro-
buſto ſtomacho edantur, flatus ſunt expertia.
54 Vnde ſat liquet, flatum eſſe vitium noſtrum,
non autem rerum. Cui nil obſtat, quod quæ-
dam aptiora ſint producendis flatibus, atque
hinc flatulenta dicantur. Quoniam maximè fla-
tulenta flatus non gignunt, niſi in defectuoſis.
Etenim ſi flatus per ſe ac materialiter cibis in-
eſſet, in omnibus ex æquo flatus prodirent, at-
que qui minus flatuum emitteret, retentis iiſ-
55 dem, eſſet debilior. Quorum vtrumque falſum
eſt. Flatum ergo præfata alteritas, agentem po-
tius, quàm materiam incuſat. Denique ſi motus
eſſet à materia principaliter, ſitque pinguedi-
noſus flatus in nobis: ille verò nullatenus cieri
poſſet à tepore noſtro, qui obligatur primùm
humiditatibus vaporalibus, quàm exhalatibus
ſiccis, & oleoſis, queat eſſe ſatis. Itaque vel ex 56
hinc quoque liquet, flatus fieri, agente patrante,
non autem ſeparante. Abſurdum denique & il- 57
lud Galeni, quod quædam ſunt flatulenta in pri-
ma digeſtione, alia verò flatum emittant in ſe-
cunda, quam vocat ſanguificationem, adeoque
& hinc venerea nominat. Tertia verò flatulen-
ta vocat, in vltima digeſtione, prout de cuſto-
dibus ficulneorum ait; inflatas carnes, atque
flatu tumidas, ex eſu caricarum. Nam omnis
flatus, qui quomodolibet ineſſet cibis materia-
liter, ſaltem dum cibus elixatus eſt, ac deinde
in cremorem formaliter reſolutus, cum cremor,
liquor, ſiue aqua, flatum intra aut infra ſe neuti-
quam toleret, neceſſariò exhalaret ſtatim per
ructum. Flatum autem, è ciborum cremore,
permanere in ſanguine, ſiue peracta ſanguifica-
tione; Id ſi rectè trutinetur, contradicit Scho-
larum Theſi, per quam ſupponunt, ſanguini in-
naſci ſpiritum naturalem, ſiue hepaticum, non
quidem externum, è rebus ſuſcitatum atque re-
tentum: Sed de nouo ſactum poteſtate ordina-
ria hepatis. Eſſet nempe iſte flatus in cruore,
flatus peregrinus, (puta paſtinacæ, piſorum, &c.)
exoticus, contra formalem cibi in cruorem
tranſmutationem, rebellis & peruicax. Vel ſi à 58
robore hepatis ponatur tranſmutatus in natura-
lem, quam ſupponunt cruoris ſpiritum, inpri-
mis ſpiritus agentis hepatis, non materiæ cruo-
ris, erit. Cum quoque flatus, qui alias, non niſi
digeſtiuæ errore, vbique producitur, hoc loco
erit priuilegiatus, fietque digeſtiuæ vigore. Ad-
eoque erit robuſti hepatis, poſſe plurimum fla-
tum è cremore excitare. Ergò ſanè debilitatis no-
toriæ ſignum autumo, non poſſe reducere maſ-
ſam tranſmutabilem, in ſubſtantiam vniuocam,
& æquabilem: ſed relinqui flatulentiam pere-
grinam & heterogeneam, à jecore ſuperandam.
Contendunt itaque Scholæ, Veneris robur 59
mendicare ex flatu peregrino? Eritne ergo fla-
tus ex alimentis peregrinis, ſpeciei, & ſpecificæ
propagationi aptus? Vel ex phantaſtico iecoris
ſpiritu, cruori adhuc immaturo, ingenito, per
flatus externi aſſumptionem, in ſpiritum natura-
lem, aut in ſpermate humanæ generationi aptus?
Non credam eò inſaniuiſſe Scholas, quaſi ſper-
matia atque teſtium primus tutor ſit cruoris ſup-
poſita aura. Multoque minus alimentorum 60
crudior flatus. Tandem nec Scholæ ſibi in hoc
ſatisfaciunt. Nam ſi flatus ciborum permanſiſ-
ſet in cremore, atque deinde adhuc in ſangui-
nis factione ſuperſtes eſſet, non enim actu fla-
tum materialiter perſeuerare poſſe putandum,
ob rationes præfatas: ergo ſaltem volent, apti-
tudinem ſiue diſpoſitionem materiæ ad flatu-
lentiam permanere. Atqui hoc ipſum ſeriò im-
pugnant, nolentes quod idem accidens ſit in
genito, quod prius erat in corrupto. Sed hæc
cuncta Scholarum commenta dormiunt modò,
poſtquam plenè eſt oſtenſum, nullum eſſe in
cruore ſpiritum iecoris, multoque minus piſo-
rum, paſtinacæ, eryngij, aut ſeminis fraxini, re-
tentos flatus. Sat enim oſtendi, Gas, quod in
ſanguine vitale oberrat, non flatulentum eſſe,
nec flatus, aut odores ciborum, referre: ſed lu-
minoſum, ſed formale ens, animæ edes. Quod
autem

autem materiam, viſcus, proprietatem, alteritates & defectus Veneris, Scholis nondum enotuerit, ſuo loco, de Splene docebo. Hic ſufficit materiam, aut poteſtatem Veneris, à flatibus ſeparaſſe. Itaque debilis digeſtio plures parit flatus, quos fortior non reperit, etiam curioſius ſingula examinando, ac robuſtius transmutando.
61 Aberrans fermentum namque trahit è re, quod in ea non eſt materialiter: ſed tantùm poteſtatiuè. Id eſt, Flatus oritur errore fermenti, digerendo alienati. Enim verò flatus non educuntur ex materia, tanquam in illa præexſtitiſſent concreti, aut coagulati: neque ex ipſamet digeſtione, tanquam cauſa per ſe, prout calor ex aqua ordinariò elicit vapores: ſed quatenus ſub digeſtione oritur fermenti quædam diminuta diſpoſitio, vnde ſpiritus digeſtiuus flatum fugat, tanquam ſibi inconuenientem hoſpitem, & tanquam ſi errorem fermenti corrigeret Archeus. Quocirca ſubortа indiſpoſitio rei, eſt
62 nata mutare in Gas ſylueſtre. Quod per exemplum cape. Sal armeniacus enim, & aqua Chryſulca, quæ ſingula per ſe diſtillari poſſunt, & pati calorem: ſin autem iungantur, & intepeſcant non poſſunt non, quin ſtatim in Gas ſylueſtre, ſiue incoërcibilem flatum, transmutentur. Adeò vt ſi vas ſit optimè clauſum, ac licet fortiſſimum & ampliſſimum, tamen diſſiliat, etiam in frigore. Sal petræ ſimiliter liqueſcit candenti igne, frigidum eſt, & anginarum remedium: adiuncto tamen carbone, vtrumque ſtatim conſumitur, & in Gas flammeum euolat. Neque enim Aſinus & iumentum vertuntur in mulum: ſed amborum inita ſeminalia, ex coniuncto producunt mulum. Sic namque plurima, quæ materialiter antea non erant, de nouo fiunt, per adiuncta, fermenta, digeſtiones, errores, alternaтes. Quæque ſub primis fermentis, non erant flatulenta materialiter: quia tamen non ex pleno digeſta erant, ac proindè ablegata, tanquam excrementa, vbi aliud fermentum ſubſequens tolerant, tranſeunt in flatus inordinatos.
63 Ita quoque flatus non præexiſtit in cibis, multoque minus in cremore: ſed eſt noua quædam & monſtruoſa generatio, ex permixtis rerum ſeminibus, vel indebitè transmutata materia, ſuppoſita actioni alterius fermenti. Quod de digeſtionibus clarius patebit. Sic namque debilior ſtomachus cibos putreſacit ante, vel in chylo, paritque frequentes ructus, etiam nidoroſos, prout in febribus. Vbi ex vacuo ſtomacho ructus frequens proſilit, ſaoris inſolitus. Sic nempe putredo colorem roſarum, ſimul cum aromate & aqua, diſtillando effert, qui aliàs eodem calore non attollitur. In inteſtinis ſimiliter ſua eſt fermentorum, ſuaque putrefacti alienatio, & gradus ſub quibus generantur flatus: & erum-
64 punt. Quamdiu enim vua in ſua pelle vndique clauſa eſt, cuius ſiccatur, fraceſcit, vel in paſſam mutatur, quàm flatum edat; Sin autem vuæ cutis tantillum lædatur, ſtatim à vulnere, fermentum putrefactionis aliqualis præuium concidit, ex quo nec deinceps ceſſat, ſylueſtre Gas eructare, quamdiu feruor ebullientis fermenti durauerit: ſiue, quantiſper ex ſucco
65 vuæ, vinum non ſit perfectum. Nam vt farina differt à paſta fermentata, & maſſa farinacea à pane: Ita vinum à ſucco vuarum. Atque vt farina, ſi coquatur, non parit flatus; fermentata autem, ſponte flatus eructat: Ita cibi flatum natura ſui non continent, quem fermenta eliciunt. Mirum ſanè, quòd Scholæ de his hactenus nil ſenſerint, nil ſcripſerint; ſed cuncta caloris imperio, per manus tradiderint. Porrò de Gas muſti, ac ſpiritus ſylueſtris proprietatibus alibi ſatis. Nec ſumo importuna, quæ de fermentis, de digeſtionibus, de transgreſſionibus ſubiter alienam meſſem, atque inde natis transplantationibus morboſis alibi ſcripſi, ad hunc de flatibus limitem traduxiſſe. Stomachus er- 66
go debiliſſimus, ructus dat inſipidos, minus autem debilis acidos: vitioſus, nidoroſos, amaros & acres. Fortior verò enchymos cibos ritè conficit quidem, non, item cepam, allium, raphanos, &c. Ructus ergo impotentiam aliquam teſtantur, ideoque ſapores ciborum referunt. Sub ſarcina autem multi cibi enchymi, prodeunt ructus pontici, etiam nidoroſi, præſertim ſi cadaueriſentur cibi. Ponticitas autem, exaſperato fermento concitata, Orexim variam parit. Quod porrò etiam ex non flatoleotis ge- 67
nerentur flatus, attende exemplum. Acetum ſtillatitium, dum lapides cancrorum ſoluit, vel chryſulca, argentum: eructatur ſpiritus ſylueſter. Pomum auſterum torrendo, plurimos flatus excitat: non item ſi diutius in arbore per maturitatem dulceſcat. Si igitur in eodem pomo, materialiter fuiſſet flatus: per maturitatem neceſſe eſt, vt maxima pars pomi, quæ flatulentula erat, & merus flatus, conuerſa ſit in dulcem & homogeneam ſubſtantiam pomi. Id eſt, in non flatum. Ab ſimplici ferè elemento (vt aiunt) corpus miſtum factum eſſe. Quocirca totum pomum, ſiue maturum, ſiue immaturum ſit, eadem conſtat materia; & quidem non flatuoſa. Pomum acidum vitro Hermeticè clauſo, toſtum, cogit præ flatu diſſilire. Pomum verò conſimile, ſimili vitro clauſum, cum tantundem aquæ, vt bulliat, Gas nullum emittit ſed dumtaxat halitum aquoſum. Chryſulca per ſe diſtillata, tota in vas recipiens tranſit, ſiue Gas ſylueſtri: Sin autem metallum ipſi addatur diſſolubile, Gas profert, ſic vt vitrum etiam fortiſſimum, ſi cæmento benè claudatur, diſſiliat: cum interim nil de præfato metallo in Gas
cedat. Tartarus vini, ne centeſima quidem, olei 68
ſui diſtillatione, diſtillari poteſt, niſi rima in iuncturis relicta. Alioqui Gas ſylueſtre, vas vtcunque magnum, ſubitò diffringit. Quod ſi igitur Tartarus materialiter flatum contineret, eundem prima ſui combuſtione, ſaltem altera diſtillatione edidiſſet, qui tamen ſingulis deinde diſtillationibus de nouo fit, etiam ex ſolo eius oleo, ſiue ſulfure. Eò quod huic inſit occulta vini aciditas, & ſimul Alcali volatile. Vnde ex
amborum copula, fit Gas ſylueſtre. Cibus enim, 69
non ſat in ſtomacho ſubactus, putreſcit, & Gas facit. Putreſcit enim corruptione loci, quæ eſt ſtercoris ſtomachalis: ſiue actione præter naturam. Minimi enim ciborum atomi, benè maſticati, benè in chylum vertuntur: maiores verò in debiliori ſtomacho, tametſi in ſui circumferentia, & apparentia externa, per digeſtionem reſoluuntur in chylum; in centro tamen ſui, cum calorem quidem ſat perſentiant, non tamen æqualiter fermento fruantur, indigeſti manent, corrumpuntur, ſubflauo colore, plerumque negotium faceſſunt inteſtinis: vel ſi cum paucula aciditate priſtinam cibi mucilaginem retineant, in vermes mutantur, (qui ſemper
nuncij

nuncij debilitatis ſunt) mox verò fermentum
ſtomachi quædam reperiens ſibi reluctantia,
ideoque ſemicocta, ſemiputridaque, exæſtuat,
duplat, intenditque acorem. Vnde ructus ex
pontico rodens, Orexis comes. Quæ maſſa, in
inteſtinum decidens, flatus excitat putridos, ac
putidos, ex pingui putrefacto. Per mechanicam.
70 Accipe ſulfuris partem vnam, bulliat cum du-
plo olei lini: mox ſulfur putreſcit, apparetque
parenchyma pulmonis autum, odorem humani
ſtercoris ſpirans, prout & diſtillando, par Gas
71 eructat. Maſſa ergo malè in ſtomacho digeſta,
deſcendens per inteſtinum, flatus concitat acu-
tos, ſi acor intenſus fuerit, vndè Tormina. Si
verò aliquid eius muccoſum inteſtino adhæſe-
rit, Tormina pertinaciora, comitante ſubindè
diarrhœa, fiunt. Et tantò atrociora, quò acidi-
tas, magis pontica fuerit. Ex flatu enim pontico,
colica exigua, & fluxilis: ex cibis verò, perti-
nacior longè, & loca mutat, migratque. Sin
autem ex muccagine pontica adhærente, &
affixa: crudeliſſimè affligit, & conuellit. Flatus
igitur non ex materia propriè: ſed ex operatio-
ne fermenti, nouam generationem præter na-
turam, molientis, & Archei irritati errore pro-
ueniunt. Hæc de flatibus naturalibus, & mor-
72 boſis. Venena autem pota, cur habitum corpo-
ris flatu tumidum profetant. Scito, ſub & poſt
mortem iſtud fieri. Neque enim cadauer tumeſ-
cit, ob nouæ materiæ acquiſitionem: ſed quia
vita eſt præcipuè in viſceribus, ideo habitus cor-
poris à veneno primum contaminatur. Corru-
ptio autem carnis, ſemper eſt in ſapore acido
(inſigni nempe myſterio fermentata, vetita le-
guntur Iudæis) ſubita ergo & atrox corruptio,
73 in carnes impingens, etiam flatum & tumorem
in illis gignit. Sic cadauer ſubmerſum, illicò
fundum petit, tantiſper dum caro aceſcit, ſub
putredine: tum ſcilicet emergit, flatuque eſt
tumidum, & vita muſculorum, à morte adhuc
74 reſidua, flatum operatur. Solet namque dici
cadauer emerſurum, dum fellis cyſtis rumpitur.
Nec enim hoc caret ſuo veritatis vigore. Non
quidem, quod literaliter verum ſit, quod ruptâ
fellis veſicâ, eiuſque eruptio, leuitatem cada-
ueri attuliſſet: Sed fel eſt balſamus, cohibens
in viuis corruptiones ex acino oriundas. Quo-
circa dum adeſt corruptio, conijcitur fellis de-
fectus. Alnus recens ſidit: dum verò ſuccus in
ea contentus corrumpitur, emergit arbor è fun-
75 do. Porrò dixi, ſemina minora calida, ex com-
miſeratione diuina mortalibus enotuiſſe, & à
bono vulgo, in Scholas vſum eorundem intro-
ductum, neſcientes cauſam, & circumſtantiam
flatuum. Semina ergò illa, corruptionem ſimul
atque aciditatem materiæ inhibent, ſuntque
ideo inteſtinorum ſolamina. Solamen autem
iſtud hoc exemplo diſce. Hernioſus incurius,
cui inteſtinum excidit in ſcrotum, mox ad ca-
pitis magnitudinem ſurgit, induratur, ac tandem
liueſcit. Etenim variò lactis fotu, & ſtercoris
vaccini tepido fomento, fruſtra tentatur. Vi-
deturque per fotamen ſextuplo minus, quàm
ſit tuber ſcroti propter duritiem reditus ſui
ſpem deponere. Dein ſeminum aniſi nempe,
carui, fœniculi, coriandri, &c. potu in vino, mox
euaneſcit durities tuberis, ſinitque ſe intrò re-
pelli. Quod clyſter, & fotus externus, non dede-
re, ergo per ſe tacens defectus ille loquitur.
Quod exorbitata circa teſtem inteſtina, ſtatim
duritiem præter naturam induant, flatuſque
ſuſcitent. Quæ cuncta per ſolamen inteſtinali
Archeo mox diſparent: quæ alias citam atque
dolentem mortem cauſarent. Cæterùm aliquid
de naturali flatu Ilei addam, quod à Scholis
eſt neſcitum. Mulier nobilis dolore ventris
puſillo tentatur, per cubiculum obambulat,
pranſa erat, mox dolor ad dextram mamillam
aſcendit, humerum inuadit, eamque paulò pòſt
necat. Diſſecto cadauere, nil oculis luſtratur, 76
quod necem attuliſſe culpari poſſet. At opportu-
nè, Ileum modico flatu diſtentum vident. Ven-
tum, ventum, inquam, tortorem Doctores ac-
cuſant. Delatum ad me iudicium, cenſui. dolo-
rem ventris vterinum fuiſſe; adſcendiſſe ideo
ad vbera, quibuſcum ordinariò vterus loquitur:
adeoque ſtrangulaſſe fœminam. Ventum verò
in Ileo, nedum inſontem dixi, ſed in quouis ca-
dauere naturaliter (etiam repentina morte in-
terempto) ſemper Ileon, vento modico diſtendi,
quia is naturalis, inſeparabilis, ac proprius eſt.
Abſque vento namque inteſtina conciderent, ex-
crementa difficilius tranſmearent. Etenim niſi
à tergo pulſa ac liquida, facilè retrorſum recide-
rent, & velut ibidem abſque progreſſu, nimiam
contraherent moram. Si igitur ventus aliquis 77
Ileo natiuus incola; non eſt locus querimoniæ,
de flatu in Torminibus, multóque minus car-
minatiuis, pellentibus, & diſcutientibus ventos.
Tormina ergo eſto mucilaginis ponticæ, plus
minuſue acerbæ, ad cuius reſolutionem (ſi ad-
hæſerint) aut expulſionem (ſi fluctuauerint) ſa-
nitatis exſpectatur reſtitutio. Sin interim acer-
bus flatus ſubnaſcatur, aut Ileon plus iuſto ven-
tis turgeat, il facilè ſibi viam inuenit. Subleuat
quidem à compreſſione, ac diſtentione, flatuum
dimiſſio: ſed flatus non facit magni momenti
tormina, quin ſibi citò viam pariant. Quod ſi 78
verò infernè, à duriore excremento, flatus ab
exitu præpediatur: Iam Voluulus dicitur & à
voce Torminum diſceſſum eſt. Sat iam ergo
patet, quod flatus non fiant ab aëre: ſed mate-
rialiter vel ab ingeſtis, ordinariis, vel à venenis
ſimilatem nutritionis liquorem corrumpenti-
bus. Dein non fiant alibi, niſi in prima digeſtio-
num culina: & ſunt ructus, in ſecunda quoque,
quæ in inteſtino Ileo abſoluitur. Nullatenus au-
tem in ſubſequentibus digeſtionum familiis,
quibus omne acidum atque ponticum eſt exoti-
cum. Præterquam in aſſumpto toxico. Quapro-
pter, flatibus pro morbo harum regionum non
eſt occaſio, vis aut poteſtas. Quantum autem
ſpectat flatum vel halitum à ſtomacho, ab vte-
ro, aut aliunde ſublatum. Id ſuo loco friuolum
oſtendam. Hæc itaque de flatibus ſufficiant.

CATARRHI DELIRAMENTA.

1 *Quis morborum atque naturæ hæres.*
2 *Suppoſitiones aliquot, loco præmiſſarum.*
3 *Concluſio.*
4 *Probatur ab experientiis.*
5 *Explicatio dati.*
6 *Pulmo primùm moriens.*
7 *Author cur à Scholis receſſerit.*
8 *Ærumnarum ſeni præmiſſa.*
9 *Solutiua cur in his noceant.*
10 *Miſera medentum ſuæ ignorantiæ teſtimonia.*

Quia ſerò ſapiunt Phryges.
11 *Pudendum axioma, quod a iumentibus & nocentibus deſumitur.*
12 *Errores Medentum.*
13 *Paracelſi inconſtantia vnde.*
14 *Modus fiendi catarrhi, anili fabula ſimilis.*
15 *Morbi Catarrhis tributi.*
16 *Quanta inde mortalium clades.*
17 *Quo pacto agros ſibi faciant perpetua mancipia.*
18 *Ordinarium Scholarum ſubterfugium.*
19 *Tredecim theſes.*
20 *Nouendecim concluſiones è theſibus proſilientes.*
21 *Per ſufficientem partium enumerationem.*
22 *Dilemma.*
23 *Abſurda aliquot,*
24 *Sola matre ignorantia oriuntur Catarrhi in Scholis.*
25 *Ignorantia eadem fons eſt abſurditatum in ſanando.*
26 *Pudor Scholas facit inſtabiles.*
27 *Negatio principiorum datorum in Scholis.*
28 *Vnde calor hepati.*
29 *Probatio à remediis irritis.*
30 *Examinatur iterum Odontalgia.*
31 *Digeſtio dentis & vnguis, ab omnium partium digeſtione differt.*
32 *Catarrhus ad interna oſtenditur impoſſibilis.*
33 *Corizza depingitur.*
34 *Abſurda, ad Catarrhum ſtomachi ſequentia.*
35 *Catarrhus in pulmonem ventilatur.*
36 *Quid initio Corizza ſtillet, & quid deinceps.*
37 *Argumentum ab impoſſibili, contra cauſam tuſſis Scholarum.*
38 *Demonſtratur origo materia in pulmoniacis.*
39 *Remediorum vanitas ab inſcitia.*
40 *Potus china, zarza, &c. non ſiccare excrementa, vt nec impedire eorundem generationes.*
41 *Abſurda aliquot hinc patrata.*
42 *Quid ſit in pulmoniacis attendendum.*
43 *Doctrina de motu pulmonis falſa.*
44 *Vſus pulmonis neſcitur in Scholis.*
45 *Rationes peremptoria viginti & vna, contra motum pulmonis.*
46 *Error Scholarum de vſu Diaphragmatis octo rationibus ſtabilitus.*
47 *Septem concluſiones inde manantes.*
48 *Remedia Medentum cur ſint nihili.*
49 *Precautiones ad inhibendos catarrhos, eſſe figmenta anilia.*
50 *Galenus libris de conſeruanda valetudine, totus ridiculus.*
51 *Ignorantia Scholarum miſeranda ac deploranda.*
52 *Decepit Scholas viui canis diſſectio.*
53 *Nouus error circa Eclegmata.*
54 *Supponunt falſum.*
55 *Aliquot probationes.*
56 *Vnde catarrhorum error introductus.*
57 *Inſana perſuaſionis refutatio.*
58 *Quid ſit, quod ſentitur Catarrhi deſlui larnam facere.*
59 *Qua ſit materia poſtera & ſuccedens.*
60 *Ignorantia laticis Catarrhos confirmauit.*
61 *Praoccupatio.*
62 *Tortura noctis.*
63 *Paracelſi inconſtantia.*
64 *Liquida, qua nondum vitalia in nobis, non colloquuntur cum Aſtris.*
65 *Medulla non eſt inter liquores.*

TEMPESTIVVM eſt modò oſtendere magnum morborum cumulum, dicatum Catarrho è capite defluo, vel in ſummitatem digitorum pedis vſque abſque obſtaculo eſſe anile figmentum, non niſi pulſore hoſte humani generis inuentum; ne videlicet cognitis morborum cauſis, remedia eorundem ſimul enoteſcant. Vtut ſit ſaltem exin manifeſtum eſt Scholas etiamnum hodie abduci gentilium erroribus, in generatione Catarrhi, putatione, defluxione, modo, viâ, materia, mediis, locis, organis, itemque reuulſione atque remediis, falſum nempe atque abſurdum eſt, quicquid vni abſurdo, vel impoſſibili ſuperſtruxeris. Vndę pariter ruit vana ſpes in cauteriis collocata, prout ſuo loco demonſtrabo. Naturæ ipſæ ſunt morborum medicatrices: Medicus autem, illarum Miniſter, iuxta Hippocr. Sed id
de morbis, quos Natura curat ſponte ſua. At 1
vbi ſuccubuit, vt ſuis reſurgere viribus nequeat, Medicus à Domini benignitate electus, & apud quem omnes morbi ferè eiuſdem ſunt pretij, (talis enim eſt, qui aliquam vniuerſalem Medicinam, inter plures eiuſcemodi, nactus eſt) manet non amplius miniſter: ſed interpres, Rector, & herus præpotens. Sit nomen Domini mei IESV exaltatum in æternum, qui ſuam munificentiam ſemper dat paruulis, in ſua humilitate abjectis. Natura enim ægri, impreſſionum morbificarum præcipua ſuſceptrix, ſenſitiuaque in oppoſitum motrix, ſaltem vbi hoſpitati morbi præualent, homo ſuccumbit, vel ſaltem in poſterum ipſa morte calamitoſus viuit, niſi à Medente in priſtinum reſtauretur. Non cuiuis tamen Medico contingit adire Corinthum, niſi vocato, electo, exercitato, & commiſſo. Sæculo enim Hippocratis vniuerſales medendi apices quæ naturæ tonum in ſe continent, nondum enotuerant (ieiunæ quippe & irriſæ à Medentum vulgo adhuc hodie) veniam ergò Hippocrates meretur, ſi totum morbi negotium per naturam, vt Magiſtram, abſolui putarit. Porrò dixi aliàs, vel à fœtus initio dein-
ceps, cuique membro præſidere aſſiſtentem re- 2
ctorem ſpiritum inſitum: alterum verò influum à corde manare, inſiti expergefactorem, & conſolatorem, qui tamen nec determinatur, neque indiuidualiter diſponitur, niſi prius ab inſito ſit ſubactus. Docui etiam alibi, vnumquodque membrum vegetari, iuxta virtutem inſiti fermenti, adeoque nec ſperari tranſmutationem, ad nouam generationem, niſi mediante fermento. Conſequenter exindè ſubauditur omnem vegetationem à ſpiritibus fieri, adeoque debilitatam membrorum digeſtionem pendere ex ſpirituum horumque fermenti diminutione, iuxta illud: *Spiritus* (fermenti theca) *meus attenuabitur*, (ergò) & *dies mei breuiabuntur*: Sic vt membrum, quod in ſanitate etiam nullum viſibile excrementum profert, multum eius atque indeſinenter faciat, ſi ſaucium, læſum, diminutum, vel impeditum fuerit in fermenti vigore. Denique & hinc ſequitur, quod pro læſione, & lædentum varietate, difformitas ame-
triaque excrementorum gignatur. Non ergò ex 3
vno

vno fonte, capite humano ſcilicet (vndè nimi-
rum omnes catarrhos depluere comminiſcun-
tur Scholæ) ſed ex propria cuiuſque partis idio-
pathia, ſiue propria indiſpoſitione, fermentis
4 topicis, ſuperinducta, morbi oriuntur. Ita nem-
pe vulnera ſanata, recidiuam patiuntur, vlcera
& apoſtemata non rarò pariunt. Et mutato ven-
torum axe, longo annorum curſu poſt rectu-
deſcunt, dolentque. Sic nempe tuſſes, pleuri-
tides, ſputa ſanguinis, & Eryſipelata recurrunt.
Excellens namque montanum frigus, vel repen-
tinum aliud irruens, nocturnus aër, aura palu-
ſtris, aut eructatum fodinarum Gas, ſæpè cere-
bri, vel pulmonum fermenta, vnico inſultu perſ-
fundant, vt in vitam deinceps, pro variis ex-
crementis fiant officinæ. Hoc pacto nimirum,
in oculis, auribus, dentibus, faucibus, excre-
menta (non quidem muccoſa à cerebro) pro-
prio errore fiunt. Sic tuſſes & aſthmata primò
incipiunt, & continuato fermento perſeuerant.
5 Non quidem à capite defluo mucco, ſed intra
pulmonem generato, per violatum loci fermen-
tum. Pulmo enim ab externo irruente facillimè
6 affectatur, præ cæteris membris: eò quod mem-
brorum ſit primum ſeneſcens, atque moriens.
Vt patet per tuſſim ſenum, & ſtertores morien-
tium, licet aliò, quàm pulmonis vitio, afflicto-
rum. Id enim pulmoni proprium, eò quod cru-
dum ſemper potet aëra, cordique vicinus, op-
preſſo, ſuas vires paratus reddat, citiuſque ob id
7 ſibi deficiant. Enimverò à Scholis inprimis diſ-
ſentio, quod hoc vitij genus ſciam partium con-
tinentium, non autem liquorum contentorum.
Sunt namque contenta eiuſmodi producta quæ-
dam radicis, quæ ab Archeo partium, malè im-
buto progignuntur. Deinde & in hoc diſcrepo,
quod ſciam eſſe malum topicum, non autem
8 impertitū à deuteropathia capitis. Finiunt nem-
pe tuſſes ſenij, ſub difficili reſtaurationis ſpe,
quod extremis cannæ aëreæ ramulis, in pulmone
innati, excrementi tantillum reſideat, quod ne-
dum arūdines obſtruit: ſed ſimul ſui præſentia,
fermentum locale turbat, minuitque vnde in
horas noua ſuſcitantur excrementa, tuſſium
opulenta ſupellex. Quæ in ſenio vix curātur vul-
go notis mediis. Vtpotè quæ ad loca affecta non
penetrant, imò nec reſtaurandi robur nacta ſunt.
Sunt ergò eiuſmodi excrementa, partium de-
fectus topici. Eſtque ſua cuiuſque partis debili-
tas, ſiue innata, ſiue acquiſita ſit, cum diminu-
9 tione vegetantis fermenti. Adeoque & hinc eiuſ-
modi partium excrementa omnia profluunt. In-
telligo itaque inprimis fruſtraneas & nocuas eſ-
ſe, in his affectibus purgationum repetitiones:
quippe quæ duntaxat circa producta, non autem
circa cauſas inſtituantur. Tum etiam atque pri-
mariò, quia eiuſmodi excrementa non cedunt
per laxantia. Vtut eſt, nullatenus in nobis pri-
mitiuam labem, nocuamque radicem attingunt:
verùm ſaltem meditantur poſteriora: priora ve-
rò, ſiue radices, non valent tangere. Adde, quod
etſi laxatiua quandoque pro biduo ſuccurriſſe
videantur, quatenus dempta mezaraici cruoris
maſſa, parcior diſpenſatio, atque nutritio, ad
pulmonem deferatur, atque hinc parcior ſcrea-
tus. Veruntamen laxantia, totius generale ro-
bur, magis magiſque debilitando oppugnant.
10 Quod vtique dum Medentes velut per ſera-
ceum cernunt, neque ægro profuiſſe per cor-
poris & exhauſtarum virium diminutionem
cognoſcunt, tandem infirmos, per diætæ regulas,
& per culinæ ſobriæ, vnica auxilia tractandos
dimittunt, modò cauterij ope, & leniorum
laxatiuorum ſubſidio repetito, pergant medi-
cè, id eſt, miſerè viuere. Qua inprimis hypothe-
ſi, ſaltem culinam, quibuſlibet officinarum in-
fidis pharmacis præferendam, inſinuant, &
facta experientia, ab his tanquam nociuis abſti-
nendum decernunt. Atque vtinam poſt tot vi-
tiū emonctiones, id ſufficeret, neque iterato am-
plius deinceps iiſdem præſidiis tentarent exhau-
rire ſpem, corpus, venas, vires, & loculos
ægrorum! Vtinam ſaltem ſui axiomatis eſſent
memores, qua à iuuantibus, ac nocentibus, po-
tiſſimam ſumendam ſuam indicationem cura-
tiuam. Quæ Regula etſi putenda ſit, & empy- 11
ricorum duntaxat; vtinam ſaltem per eandem
iam reſilirent ab erroribus patratis. Nec in tuſſi
atque tabe redirent ad remedia, quæ hactenus
nemini profuiſſe compererê. Dormirent enim
laxatiua, venæ ſectiones, errhina, Apophlegma-
tiſmi, illinctus, decoctum Chynæ, Zarzæ, Saſ-
ſafras, Cauterium in ſutura coronali bregmatis,
aliaque id genus infida auxilia, à Medente addu-
cta, vt aliquatenus videantur non gratis num-
mum recepiſſe. Vtinam ſaltem ex ſua praxi
didiciſſent, quod dum poſteriorum effectuum,
id eſt, excrementorum, ablationes, reuulſio-
nes, deriuationes, & præpeditiones meditan-
tur, oſtendant palam illos cauſarum cognitio-
nem latuiſſe, nec per cauſarum ablationem me-
thodicè ſuos curaſſe ægros, Competiſſent quo-
que victus rationem eſſe lautum, languidum,
debile, atque deſperatum remedij genus, pro
tanto hoſte iam inquilino, imo & patrono. Non
mirum itaque, quod vulgus, attendens harum
curationum vanitatem, occaſionem dicendi
ceperit, *Optimam eſſe medicinam, medicina non* 12
vti. Sæpe numero enim quadam commiſeratio-
ne indolui, centurias conciliorum medicorum
perlegendo, ac præcipuè ad nonum Almanſo-
ris omnes morbos à vertice capitis, ad pedis
calcem dum perſequuntur, quod ab ouo cauſam
(vt putant, & ſtentantur) catharcticam indagan-
tes, vbique incuſant naturalem aliquam, vel
acquiſitam ſingularem intemperiem, ſub incer-
titudine tamen dubij, an eandem tanquam
morbum, an verò tanquam cauſam anteceden-
tem morbi, de quo conſultum eſt, ſtatuerunt.
At ſaltem ne errarent; in quibusvis morbis,
calorem ſimul & frigus accuſarunt. Conque-
runtur nimirum in omnibus pænè, de frigidi-
tate ſtomachi ſolitaria, vel combinata, cum ca-
liditate hepatis, vnde catarrhos oriundos, ac in
varias partes delapſos, earundem morbos mul-
tifariam ariolantur: nedum internos pænè om-
nes, ſed & vſque ad cutaneos defectus, proſe-
quuntur. Sic nempe theoricè & practicè Scho-
læ ſuos imbuunt. Sic enim oculorum, aurium
faucium linguæ, dentium, thoracis, brachio-
rum, lumborum, & crurum defectibus, rei ſunt
catarrhi. Sic tuſſes, tabes, aſthmata, pleuritides,
peripneumoniæ, apoplexiæ, paralyſes, ſubita-
neæ mortes, vomicæ, ſputa cruoris, cauſam in
catarrhis ſuam iam ratam repererе. Sic deni-
que ſtomachus vomiturit, nauſeat, apepſia la-
borat, iecur etiam & lien malè valent. Nam
prolapſo è capite, mucco non digeſtibili, ob-
ſtructiones, durities, hydropes, apoſtemata,
ſcirrhi, febres, tormina locum inter clientes

13 catarrhos fecere. Quibus Paracelſus, tametſi in
Tartaris, atque tribus primis aliàs triumphans
inuentione, plerumque tamen catarrhis ſub-
ſcripſit, nomenque defluxionis (*fluſſen*) ſemper
14 manifeſtè agnouit, nutando ſub domina incer-
titudine. Haoc enim catarrhorum ſeriò deflen-
dam fabulam ita adornaot Scholæ, & de manu
in maoum inuicem tradunt, vt veritatis vicem
ſubeat: Imò idiotæ facti Medici paſſiui, de ca-
tarrhis ſuis ad longum vſque tædium mecum
declamant. Quibus ſanè, cum mihi ſit difficile,
atque oauſeoſum, ſingulos diſcere inſuetos, è
purata doctrina auellere, veramque Theoricæ
lucem adferre: præcipuè, cum turba eius ſit ani-
mi, vt inſtar teſtarum recentium, vix primitus
hauſtom deponat odorem. Silere ideo ſoleo ple-
rumque apud magnates, non morbum, noo cau-
ſas, oon ſpecies, nec medicamina declamo: taci-
turnus, ad facilem iſtam Scholarum Theoriam,
videor cunctorum neſcios, abire omnibus con-
ſentiens. Alicubi tameo dico, me aliter inſtru-
ctum eſſe: ſed Idiotas non eſſe capaces Medici-
næ, cum nec pædagogus ſim illorum. Admiror
ſaltem quotidie neminem tantam medeorum
gnorantiam hactenus animaduertiſſe: ſed or-
bem Chriſtianum, Græcorum hæc ſomnia poſt
ſe traxiſſe, in lartiam ridiculam, mendacem, &
humanæ ſocietati perniciosſam. Statuunt nimi-
rum primigenium catarrhorum fontem, io fri-
gida ſtomachi, & calida jecoris intemperie, ma-
ximamque mortalium infirmorum partem huic
ſubeſſe tyrannidi. Modum quippe fiendi, eſſe;
Quod ſtomachus inceſſanter, inter coquendum
ab hepate calefactus, non poſſit non iugiter va-
pores ad caput mittere; cerebrum verò, eſſe na-
tura ſua frigidum, & inſtar coperculi, bullienti
ollæ, aut fungi alembice vice, in quem vaporea
adſcendant, & cogantur io aquam. Quæ cum
naturaliter defluere debeat, ſuggerit amplam
materiam catharris, atque generalem. Quæ ſi in
15 oculos, aures, fauces, dentes, &c. decidat, dolent
meritò partea, ſe cerebrom vicinum habere, &
tyrannum ſuperiorem: ſin verò in pulmonem
pluat, tranſmutantur in tuſſim, affectus ſuſpirio-
ſos, in tabem denique, palpitatiooem cordis,
adeoque & in inopinam mortem. Quod ſi verò
in ſtomachum hi catarrhi depluant; iam ſuæ
culpæ is pænas luit, per apepſiam, cruditates,
vomitus, orexes, cardialgias, deliquia, obſtru-
ctiones, diarrhæas, cœliacas, choleras, colicas,
atrophias, hydropes, ſcirrhos, ventriſque defe-
ctus omnes. Imò febres, putredines io venis,
ſpleois quoqoe, renom, atque veſicæ calculos, è
muccore catarrhi, ſua primordia deſumunt.
Quod ſi verò in cerebelli ſinum deriuent catar-
rhi, iam mors inſtantanea, apoplexia, & para-
lyſes præſtò adſunt. Sin verò per nucham, io ner-
uos, arterias, muſculos, forrè fortuna diuertant
catarrhi, Arthritides variæ, pleuritides, paralyſes
partium, ac conuulſiones, mox adueniont.
Itemque chirurgicos defectus dolorum, apoſte-
matum, vlcerumque variam prolem, catarrhos
gignere volunt. Sio autem oon decidant, ſuo-
que ſe cerebrum leuet onere per coryzas, & tuſ-
ſes; adeſt ſopor, coma, catochus, lethargus, ver-
tigo, apoplexia, memoriæ & ſenſuum jactura.
Enim verò præter præfatas caloris & frigoris io-
temperies, atque inde neceſſario natum catar-
rhum, nil reſonant Medentum libri, ſermones,
coocilia, conuerſationes, cathedræ, & praxes
adeoque totus medeodi cardo, io purgationi-
bus, venæ ſectionibus, ſcarificationibus, balneis, 16
ſudoribus, cauteriis, & in ſomma, non niſi in
corporis atque virium diminutionibus, ſiue ca-
tarrhorum exſiccationibus, hodiè vertitur.
Quorſum nempe ab vltimo Eoo radices Chy-
næ, & Zarzæ, cum ligno Saſſafras, ad exſiccan-
dum propinarunt. Diæteticem verò & pharma-
ceuticen, plerumque per caloris & frigoris
amuſſim metiuntor: atque hoc pacto ægros nuo-
quam de manu ſua dimittunt; ſed io clientes 17
perpetuos detinent, velut acquiſita mancipia:
ſub deſperatione tamen manifeſta. Quod nimi-
rum, cum cauſas & radices ignorent Medici, ſe-
ſeque fruſtra operati cernant, impoſſibilem
curam ſiue ſanationem forè, eò quod naturale
frigus ſtomachi contradicat calori hepatis: ad- 18
eoque quæ ſtomacho profutura eſſent, nocitura
ſint jecori; & è conuerſo. Quæ cuncta cum con-
ſpirent in mortalium perniciem, item Reipu-
blicæ atque familiarum deſtructiones; mearom
fuit partium, execrandam hanc doctrinæ Me-
dicæ hæreſin funditus euertere: tantoque po-
tentius id debui, quod omnes Europæorum
animos iſta lues, inde à diebus Galeni poſſideat
Diſcunt nempe diuites hanc doctrinam proprio
didactro, quæque didicere, alios docent: ſicque
omnes morbi catarrhis ſonant nati. Dicam ergò
per theſes in Scholis conceſſas.

Hominis ſtomachus, quamdiu io viuis eſt 19
actualiter calet, & ſua membrana, aliquo mado-
re eſt imbuta. 1

Impoſſibile eſt autem, aliquam humiditatem
aquoſam in oobis actu calere, quin etiam de ſe 2
vaporem ſuſcitet eò ipſo.

Via è ſtomacho ſuperà, eſt gula, ſiue œſopha-
gus membrana canæ inſtar extenta, à ſtoma- 3
cho in fauces vſque, membranæ ſtomachi ſi-
milis.

Gula, per ſe, tota actu madet, eſtque clauſa 4
(cum obliquius præ vacuo concidat aliàs) actu
& ſemper, noo ſecus atque veſica, carens pro-
prio contento: Gula ergo ſeipſam lateraliter at-
tingit, ob neceſſitatem naturæ, quæ non pati-
tur vacuum. Gula nempe, oon habens in ſe
cibos, potum aut aërem, eſſet neceſſariò vacua,
ſi pateret. Quod autem non pateat, aut aërem
contineat, liquet ex eo, quod alias vnoquoque
bolo deglutito, aër qui infra eundem eſſet, &
adæquato bolo teniretur, detruderetur ad ſto-
machum deorſum, adeoque totidem ructus
eſſent, quot boli deglutiti. Denique cum mem-
brana Gulæ madida ſit, ipſa in ſe neceſſariò
concideret, niſi vi quadam circumquaque ten-
deretur, quod in diſſectiooibus neque occurrit,
oec vlli ſeruiret fini io viuentibus.

Os ſtomachi oaturali motu clauditur; non vo-
luntario. Gulæ antem non eſt alia ſcientia Ana- 5
tomica, quàm quod anguſta, inferius clauſa, per
Pylorum ſiue inferum orificiom ſtomachi, & in 6
collo humano à plurimis vaſis compreſſa.

Gula non haurit aërem, vt neque continet.
Concidit nempe proprio membranæ madidæ 7
motu, & contenti penuria.

Gula per longum ſui non aperitur, niſi tranſ- 8
miſerit alimenta. Quæ ſi ſicciora ſint, hærent
in meatu, nec facilè deſcendunt, niſi potu ſu-
peraddito: quod fieri non poſſet, ſi ſubter bolum
aërem contineret, niſi ſubſequeretur ructus.
Gula autem circa laryngem patet initio ſui.

9 Gula infernè clauditur iure alieno, ideoque non aperitur, niſi intrante externo hoſpite, vel erumpente. Aut ſub fame, etiam pandatur arbitrio alieno.

10 Aër nullus, multoque minus vapor, è ſtomacho ſurſum prorumpit, ſine ſonitu ructus.

11 Si calor ſtomacho neceſſarius, vaporem facit, non tamen proinde eundem protrudit, ſurſum violenter, ita quod valeat ſeratum os ſtomachi & gulam diſtendere, ac aperire. Cum poſito aliquo contradictorio, eſſet vnicuique continuus ructus.

12 In ſtomacho, non ſecus atque in aliis vaſis, tepidè calentibus, omnis vapor aqueus, minima compreſſione, in guttas citius concreſcit denuo, quàm quod compreſſam membranam per ſui longitudinem eleuet, & diſtendat. Ideoque nec vapores faciunt ructus: ſed duntaxat aër, & ſpiritus ſylueſtris, ſiue Gas.

13 Quod ſuppoſito ſpiritu motoris hepatico, venæ omnes per ſui calorem, vel circa partes jecoris, vel in extremis ramulis, parerent catarrhos, à Scholis neglectos.

Conclvsio Prima.

14 Ex hiſce theſibus plerumque confeſſis, & per Anatomen claris, Sequitur inprimis. Quod nul-
1 lus vapor è ſtomacho in caput feratur, putataque materia deficiat catarrhis.

2 Si tanta cœcitas mundum circumuenerit in manifeſtis; quid non ſuſpicandum de abſtruſioribus?

3 Quod ſtante Scholarum doctrina, ſanos atque calidus ſtomachus multo maiores atque plures catarrhos generaret, quàm æger, atque alioqui frigidior: quod iam aduerſatur Scholis.

4 Quod potius refrigerando, quàm calefaciendo ſtomacho, incumbendum foret.

5 Quod omnes mortales neceſſariò eſſent catarrhoſi, atque continuò infirmi.

6 Eò quòd eadem gula, cerebro, ſtomachoque actu calentibus, madidis æqualiter conſtent omnes, & eiuſdem figuræ.

7 Quod omnis homo porcorum inſtar, naturaliter, ad ſingulos ferè paſſus, ructaret, eò quod indeſinens calor & mador continuum vaporem ſurſum neceſſariò emitteret.

8 Quod tametſi vapor, à ſtomacho excitatus, diſtenderet gulam, imo citra ructum adſcenderet; attamen totus per os ac nares continuò difflaretur, antequam per arctam & concluſam membranæ viam ad cerebrum pergeret. Quod vapor ille, à cibo è ſtomacho adſcendens, neceſſario quoque in quolibet homine, cibos, horumque tranſmutationes oleret, ſibi & aſtantibus moleſtus eſſet: adeo vt ſi ructus ſubinde ſint olidi, continenter quoque omnis omnium anhelitus, admiſto ciborum flatu fœteret.

9 Quod cum ructus ſit Gas ſylueſtre, & longè ſubtilius vapore, nec tamen cerebrum feriat, niſi clauſo ore per nares elidatur: multo certè minus vapores ad cerebrum deferentur.

10 Quod ructus nunquam à Gula, recta via ad cerebrum deferantur, ſed tantum per organum olfactus; Ideoque non niſi ore clauſo, odorem præbeant, multò minus vapor ſponte è ſtomacho ad caput deferetur.

11 Quod, vt vapor, catarrhi materia, aliquatenus adhoc ad caput, ſiue odoratus organum, adſcenderet. Oporteret hoc fieri non poſſe, niſi clauſo ore. Adeoque hianti non fore poſſibilem catarrhi materiam: Eſtque proin facile catarrhi hocce remedium.

Quod cum duo corpora naturaliter nequeant 12
ſe mutuò penetrare, in eodem loco, ſitque via è faucibus ad cerebrum anguſta, oppleta (non enim datur in organis iſtis vacuum) ſuperius clauſa, nec peruia (anhelitus namque, etſi compreſſus, non exſpirat ſurſum ad caput) non poteſt ergo vapor, è ſtomacho, ad cerebri baſim pertingere. Per exemplum. Canna, ſi ſit ſuperius obſtipata, tametſi ſuper vapores calidos teneatur; hoc tamen non admittit adſcendere, ob aëris præſentiam, quo oppleta eſt.

Dato, quod vapor is poſſet ſurſum ſcandere; 13
non oſtendet tamen planum aut concauum aliquod, ſuper quod concreſceret in guttas. Multoque minus eiuſmodi, quod Alembicum, aut ollæ operculum referat: ſed in baſi cerebri, quorſum vapor adſcendere donatur gratis, eſt pars anguſta, peluis, ſiue infundibuli fundus, qui habet binos tubulos, nares verſus, ac totidem verſus ceruicem. Quæ duo poſteriora oſcula duntaxat adſcendens vapor reperiret. Suntque continuo ferè mucco oppleta, madent, ac ſtillant, vt cerebri propria emunctoria mucco eliminando deſtinata. Atque ideo, vltrò conceſſo vapore aſcendente: non tamen eſſet locus concretioni catarrhi.

Vapor, ſi quis è ſtomacho poſſibiliter factus, 14
etiam eò vſque adſcendiſſet, imo & in guttas concreuiſſet tam exili ſpatio, ac, ſimul cum mucco decideret, minus noxæ adferret, quàm ipſe muccus, ordinarium cerebri excrementum. Quæ cuncta per Anatomen Scholæ viderunt & per Matheſin (ſi penſitent) cognoſcent, ineuitabilia: attamen cunt, oculos habent, & non vident; aures habent, ac timendum ne nolint audire.

Quod licet ructus ſit ciborum Gas, eorumque odorem præſeferat. Vapor ciborum tamen quilibetcumque, inſipidam & innoxiam aquam dat. Per exemplum. Diſtilletur muccus, vel ſaliua, lento tepore, qualis eſt ſtomachi viuentis? certè non niſi inſipidam, miniméque glutinoſam aquam, elicies: multóque minus ſalſum, acidum, acremue catarrhum. 15

Quod licet muccus labatur in fauces, haſque 16
diuerſimodè ac malè ſæpè affectet, iuxta diuerſas mucci indiſpoſitiones; Verumtamen nec iſte muccus, neque eius ſtillatio, rationem catarrhi habere poſſunt. Non magis quàm lotium è rene in veſicam labens, catarrhus eſt dicendus. Quapropter ſi muccus inſipidus, ſalſus, acer, vel acidus, fluidus, aut craſſus, labens ad partes, quibus naturaliter purgandus deputatur, tanquam emunctorio, non eſt dicendus catarrhus, vtut etiam malè afficiat partes, prout & vrina veſicam ſi affligeret.

Quantò minus cenſeri catarrhus debet, fluxus 17
alicuius humoris fictitij, aut excrementi ſomniati, nati, & delati, per modum, media, loca, & itinera naturaliter impoſſibilia? Si cerebrum 18
in viuis actu non frigeat; ceſſat ratio condenſandi vaporis: Sin, minus caleat reliquis partibus: ergone vapor quærit partem frigidiorem, ſenſu, & electione? quia deſiderat magis coagulari, quàm manere vt eſt? Vel pellitur vaporibus 19
vndique ab omnibus partibus calidioribus, ad cerebrum, tanquam frigidus? At ſic continuata in ſanis eſſet tempeſtas inexcuſabilis penitus.

20 His tamen omnibus proſtergatis (quæ nihi-
lominus neceſſitate naturaliter ſe habere ne-
queunt) at nihilominus catarrhi deſluerent.
Non enim inoptimis extrorſum inter cranium
21 ac cutim. Siquidem docent ipſæ Scholæ, vapo-
res, ſiue antecedentem catarrhi materiam, à ſto-
macho ad fundum cerebri ſcandere , atque ibi-
dem planum aliquod (imaginarium , nec per
Anatomen adhuc repertum) offendere, in cuius
cauo concreſcat illico,ſtatimque à concretione,
decidat guttatim. Procul ſane abinde,quod ho-
ſtis aduena, merum excrementum, cerebro per-
egrinum, ac tantarum infirmitatum cauſa,in in-
fima cerebri planitie , in aquam tranſiens , inde
penetraret , trans ipſum cerebri corpus , ſiue in
forma aquæ , vel demum ruſus,vaporis ſpecie,
22 in præfato plano luſerit. Non enim ſpecie va-
poris : quaſi vapor è ſtomacho ad cerebri fun-
dum pertingit ; ibique frigore concreſcat (vt
aiunt) certè eadem frigoris opportunitate, ma-
23 nebit aqua,neque fiet iterum vapor. Si ergò va-
por ille, iam ibidem aqua factus ſit præ loci fri-
gore, non eſt credibile hanc aquam hoſtilem io-
trò trahi, multóque minus tam ſubtilem euaſiſ-
ſe , vt nolentibus recipientibus , cerebrum, me-
nynges , ſuturas, ac cranium , atque perioſtion
pertranſeat, vt ſubter cutim ſiſtatur,atque decur-
rat. Præter enim ineuitabiles atque plurimas
abſurditates , erit aqua iſta, tanquam pluuialis,
ineptaque catarrhis viſcidis , muccore perdu-
rantibus. Imò catarrhi hinc oriundi, primo ca-
lori ſenſu euaneſcerent , quouis ſudore citius,
Galeniſtæ niſi doceant aquam , è vapore tepidi
ſtomachi factam , deinceps fixatam. Salſam &
acrem quoque euaſiſſe tactu ſolo plani , quod
nondum nouacula aduertit. Deindè cutis cra-
nij , caluaria longè poroſior, aquam illam ocius,
quàm mala indè credita fiant , per diaphæreſin
aut ſudorem exterminaret : Eſt porrò cutis, quæ
cranio obtenditur, huic tenacius adhærens, ne-
que ſufficit loci decliuitas ſola , diffluendo ca-
tarrho, & cuti auellendæ ab oſſe. Quin-imo
aqua hæc,è vapore ſtomachi genita , neceſſariò
haberet intus Pulſorem , qui illam trans cere-
brum,menynges,os, & perioſtion duceret. At-
qui iſte non eſſet calor aliquis : nam tunc ceſſa-
reteſſe aqua, & ruſus fieret vapor, qui fingitur
frigore cerebri , in aquam condenſatus. Deni-
que catarrhi, ſenibus debilibus , & ſtationibus
frigidioribus dicuntur magis ſoliti : ergò pulſor
ille erit frigus : quòd alias ſolet partes conſtrin-
gere) iam aquam trans cerebrum & quidem in
forma aquæ,euerſo rerum ordine pellet.Eritque
pulſus ille in aqua , è meris ſtomachi vaporibus
nata , vel in cerebro , quod aduenienti aquæ ſe
aperiret cum menyngibus & cranio. Denique
cum omnis eiuſmodi aqua , è vapore condenſa-
ta,dicta ſit pendula è baſi cerebri , nec poſſit ibi-
dem detineri ſupra guttæ magnitudinem , quin
neceſſariò , ſtatim atque guttatim decidet pro-
cliuis , vel cerebrum ſorbebit guttatim hanc
aquam excrementitiam , ſui muneris oblitum.
Deinde præter Pulſorem , Ductor , aqua opus
haberet, qui pellem diſtenderet, & à coſtis auel-
leret , vt ſibi deorſum properanti , locum (puta
in pleuritide) paret. Eſſetque tam ductor,quàm
Pulſor in aqua , potentior , quàm Blas noſtrum.
24 Quocunque pretio tandem, Sholarum ſomnia
de catarrhis proſtituam , nemo falſas merces
emit,detecta ſimul credulitatis larua. Nec potui
hactenus ſat admirari, quod mundus per catar-
rhos ſit circumuentus. Inte inquam tam ſtoli-
da , futili ; atque penitus impoſſibili , mortales
tantam credulitatem poſuerint , vnam tantùm
ob culpam,ſcilicet, ignorantiam. Quod Scholæ,
non reperientes cauſam, cui morborum catalo-
gum adſcriberent , hæc ſomnia de catarrhis cre-
di mandauerint. At ſaltem ſudor ſalſus eſt,quo- 25
circa latex materiam catarrhi potius tribueret,
quàm fictus ille vapor , per tot ambages ducen-
dus , ac mille vix abſurditatibus poſſibilis conſi-
ſtens. Tum quoque laticis aſſueta ſalcedo, dolo-
rum cauſas proximiores habet , quàm inſipida
aqua , fictis vaporibus ſurſum delata. Denique
ſi aqua trans cerebrum, menynges , cranium , &
circum oſſalem membranam vadat : an ergò iam
fatigata , cutem perindè penetrare non poterit?
vel viarum erit oblita ? cur reſiſtet ſudorifera,
& poroſa cutis aquæ , quæ cranium penetrare
potuit ? At vbi ſubter capillos colligeretur, tum
vel ibidem in cataractam tumeret , vel ſanè te-
nui guttularum filo deflueret. Si pauca , ſudore
tenus diſſlaretur ; aut ſi collegium faceret , in
temporibus , mox digito ſe proderet. Quid ſi
inde defluat , ſaltem non poſſet non in termino
ad quem motus , tumorum aquæ dulcis diſtilla-
tæ, excitare. At ſaltem,nunquam poſſet in muſ-
culos decidere , vel citius inter muſculos aqua
iſta colligi : quippè qui ſinguli ſua veſtiuntur
membrana. Quin etiam nec locus , nec via
eſt, defluendi inter cutem , & perioſtion cranij,
ad muſculos intercoſtales, vt pleuritidem aqua
diſtillata faciat. Quæ enim indolens ſub cute
& capillis erat , mox tanto furore dolorum,
pleuritidem excitaret, ſoloque deſcenſu pleu-
ram coſtis per fibras inſertam & adnatam , nu-
do ſui pondere auellet. Immanis certè crux,
defluendo adueniret. Tandem nequit catar-
rhus ad dentes , eorumque neruos decidere.
Quia nerui , qui vtrimque à fundo cerebri in-
trant ad mandibulam , foris ac intus , tam adæ-
quatè foramen opplent , vt iuſtam adeo thecam
faciant , & tam æquam , quod locus non ſit in-
tranti decurſuræ aquæ,eóque minus, quòd aqua
non ſubeat foramen exiguum , infernè clau-
ſum. Multóque minus deflueț ad vnicum, ſo-
lium , & duntaxat carioſum dentem,quem af-
fligat.Quin etiam catarrhus , ſubter comas col-
lectus , in genas decurreret , non autem ſubter
gingiuas, trans harum carnes , & cruorem im-
permixtus , iuxta neruorum ductum, ſubter car-
nem iuxta mandibulæ os , ad vnum fortè ali-
quem decumbet. Quinimò , ſi aqua supernè
deorſum rueret , deturque in doloris cauſam
mandibulæ ſuperioris. At nullatenus nec vn-
quam , aqua non viua non poſſet infeſtare in-
feriorem mandibulam. Quid ſi catarrhus ad
oculos vel aures declinet , eius ſanè infeſta ma-
teria,à plana cerebri,& ficta baſi,in ſinum prius
pergeret,conciliabulum ante feciſſet, imò mor-
tem,quàm ophthalmiam,citius peperiſſet. Quin
etiam recordor , pleuritidem non eſſe inter cu-
tim , ſiue carnoſam membranam externam , at-
que muſculos intercoſtales , quorſum tamen à
caluariæ pellerectà deſluerent potius,& non in-
trorſum)ſed vel in ipſis obliquis muſculis inter-
coſtalibus, vel inter hos & pleuram , coſtas ſuc-
cingentem , vnde nomen inuenit. Qua via er-
go catarrhus à capite hoc decidet ? Dono qui-
dem per ſuppoſitionem , muccum per palatum,
etiam

etiam in pueris ac ſanis, in ſtomachum deci-
dere. Non hoc tamen ad catarrhum pertinet.
Nec mucus à decantato illo ſtomachi vapore
oritur: ſed eſt inutile excrementum à cuſtode
errante genitum. Vt ſuo loco. Dono inſuper,
in Arthritide, atque aliàs, non verò ſubeſſe ſal-
ſum liquorem excrementoſum: At ſolus latex,
horum eſt vulcanus, cæmentum, & fomes: non
autem vaporum è ſtomacho in cerebrum aſcen-
ſus non humores plures, nec ficta pituitæ, bili
26 coniugatæ diſtillatio. Ipſæmet enim Scholæ
pudore correptæ, quod caput vndique reple-
tum cerebro, Catarrhorum eſſet collegium, at-
que inde omnes ferè morbi depluerent, ſtoma-
chum incuſarunt (heu!) continuis vaporibus
fumantem, & materiam ſuppeditantem. At cum
in ſanis comperirent ſtomachum inſontem, re-
pente autem ad Arthritidem, in ſanis accuſant
defluxus pudoris vmbra ſuffuſæ, ſuſurrant, nec
clarè loqui è ſcientia audent: Etenim bilem
acrem, & pituitam ſalſam, è cruore mutuant, li-
temque ſub iudice relinquunt, an humores iſti
è iecore ſint petendi, ſeparenturque in venis à
cruore, vt ad articulos capellantur, an verò
è capite aqua, vel aliquis muccus, vel anony-
mum aliquid, inter cutim eò deferatur. Incertæ
enim ſunt adhuc, eóque magis confuſæ, quod
ignorent, quiſnam ille ſeparator humorum,
quiſve delator eſſet, qui hos ſinceros à cruore
incontaminatos ad artus tantùm deferret, nunc
hanc, nuncque iſtam partem deligeret: debilio-
rem autem magiſque ſupinam deſereret, no-
uamque in dies ſibi manciparet, imò nodoſam
& oppilatam inuaderet. Quicquid ergò Scholæ
de vaporibus è ſtomacho ſublatis, pro catarrhi
27 materia garriunt, aniles fabellæ ſunto. Nun-
quam enim ſtomachus iuſto frigidior eſt, dige-
ſtiuo fermento diminutior quidem, cui co-
ctricem tribui debere, non autem calori, iam ex
pleno aliàs docui. Iecur etiam, nunquam propria
temperie peccat in calore: cum nullus ſit in no-
bis calor, quàm ratione vitæ: Ideoque cadauer
omne, extincta vita, friget repente. Moleſtus au-
tem iecoris calor, per accidens ſemper eſt, Per
exemplum. Sit frigida ſpina digito infixa (exem-
plum alibi de febribus adhuc memoratum) mox
28 pulſus à dolore, calorque & tumor. Non enim
hoc, quia ſpina ſit calida, nec quia vicinus ſan-
guis, feruidus eſſet ante ſpinam: ac calor pro-
pter ſpinam, per accidens adueniat. Sic de iecore
cogita; ſi ferueat enim, ſpinam ſuam habet quæ
non indicat refrigerium, ſed ſui ablationem.
Refrigerium namque nedum facit curam pallia-
tiuam: ſed ipſum malum in deſperationem tra-
29 hit. Idque ſeriò notent Scholæ, vanumque de
calore hepatis commentum, multiplicesque ſa-
nandi errores hinc manatos. Similiter ſeriò no-
tent, fruſtraneas & irritas fuiſſe medelas (heu!)
capiti, ſtomacho, & iecori pro catarrhis inſti-
tutas. Catarrhus itaque materiam, locum, viam,
conſuetudinem, admiſſionem penetrandi in ce-
rebrum, per meninges, cranium, &c. non habet.
Nunquam enim excremento locus aut ius eſt
depoſiti: Tripano enim quotidie opus foret non
30 minus pro catarrho, quàm pro pure. Sed cur ca-
tarrhus defluere ceſſat, mox eradicato dente? An
enim, quia viarum oblitus? At ſi materia infer-
nè ſuppeditatur, quorſum hæc quæſo fluet? vel
qua parte decumbet, quæ antea intrare ſolita eſt
per exilia foramina, quibus nerui, tam internum
quàm externum, tamque ſuperum quàm infe-
rum vtriuſque mandibulæ latus ſubintrant? An
forte euulſo dente, ſtomachus ceſſabit, vel non
audebit amplius dare vapores, & materiam ca-
tarrhi? An euulſo dente ſimul effluit cum cruo-
re omnis catarrhorum, etiam futurorum mate-
ria? Vel, ab obturata cauea dentis, per con-
feſtim ſubnatam carnem, nec dato exitu foras,
ceſſabit protinus catarrhus? At non quærebat ca-
tarrhus exitum, per duriſſimum dentem. Cur
enim in finitimis, oris, non ſuſcitabit neceſſa-
rium apoſtema: Cur ad alium dentem, ſæpe
vno euulſo, deſcendet? An canalis mutatur vno
euulſo? neſcitque amplius defluere in neruum
ſaltem dentis euulſi, & in carnem ſubnatam? fa-
ciliuſque ſibi iter trans dentem, quàm ſuccreſ-
centem ab euulſione carnem, putat? Quidni
viam quam parauit, tenet? & antequam ſuccreſ-
cat caro, iſthac ſibi exitum ſeruat? miſerè ſanè
deluditur per chirurgum iſte, qui putans in den-
tem defluere, illumque ſublatum reperiens, co-
geretur eadem via redire ad partem nobilem,
quam carnificet in Chirurgi vindictam. Dens er-
gò non dolet ex catarrho: ſed vel detecta gingi-
ua, nimium ſenſilis factus: vel aliàs, male digeſta
vltimi alimenti ſui materia, circa radicem den-
tis putreſcit. Hinc dolor. In hoc nempe differt 31
digeſtio dentis, vnguiſque à digeſtione aliarum
partium: quod hæc fiat in culinis ſibi internis,
illa verò, in culinis radici illorum contiguis.
Quod autem catarrhus ad interna, ſtomachum, 32
pulmonem, iecur, renes, veſicam, venas, arterias,
muſculos & neruos non deſcendat, Partim iam
in communi, ſublata fictaque Catarrhi materia,
via, à fiendi modo, ſatis conſtat, partimque
quod è capite, imprimis ad ſtomachum, nil in-
uitis nobis, decidere poſſit, quin excreatione
eiici queat. Muccum enim è capite deſcenden-
tem, non niſi incauti deglutiunt. Nec eſt Ca-
tarrhus illius intentionis, vt expectet ſomnum,
quo incautum opprimat. Fabulæ faceſſant in me-
dendo.

Quicquid igitur à capite deorſum ad fauces 33
ruit, eſt muccus naturalis, vel alteratus, iuxta Cu-
ſtodis indiſpoſitiones. Sed is muccus, tota ex-
crementi ſpecie, alienus eſt ab expectorato per
tuſſim ſputo. Quid enim ſibi vult Scholarum
inaduertentia? quæ ſcilicet iubent, inſpicienda
ſputa per tuſſim reiecta, an aquea, ſpumoſa, cla-
ra, liquida, alba, concreta, flaua, cinereave ſint?
an rotunda vel decurrentia, &c. Cur inquam in-
dè augurari iubent pectoris diſpoſitiones, ſiue
pulmonis affectus, ſi ſint ſputa ipſa capitis ex-
crementa deflua, ſiue Catarrhi? Sic nimirum
rheuma, oſſis ethmoidis ſiue ſpongioſi, ali-
qualem conſtipationem à mucco conſequens,
crudo & aquoſo madet mucco, eò quod natura
mittat eò copioſum laticem, ad ablutionem il-
lius obſtruentis. Etenim ſi materia huius è ſto-
macho adferretur, cur obſtipato oſſe ſpongiæ,
ſtomachus vaporibus inſanit ſanus? quomodo
vapores iſti, paulò ſupra palatum condenſati,
ad frontem, iuxta organum odoratus, ad eluen-
dum noxam, ab oſſe ſibi præſito, in ſpecie aquæ
ſalſæ, deuenient? Vndenam vapores inſipidi, at-
que inſontes, tantum ſuo tranſitu deſument ſa-
lis, quod liquefaciant, ſecumque deorſum præ-
cipitent, vt ſua acrimonia non raras anginas,
aliaſque faucium phlogoſes, ſuſcitent? Cur 34
materia è ſtomacho ſublata, & ſola in aquam

condenſatione (quippe quæ per mechanicam
probata eſt, neceſſariò inſipida) à ſeipſo prius
vapore mutata, decidens in ſtomachum, tantas
illi faciet moleſtias, quæ paulò antè, cum reli-
quo chylo, eidem erat grata? Vnde iſti hæc ho-
ſtilitas? An enim à cerebro, viſcere principe, vi-
talibus initiis diuite? At ſi vapor tetigerit ſal-
tem infimam cerebri planitiem (vt aiunt) &
mox inde confeſtim, atque ad guttæ comple-
tam magnitudinem deuenerit, decidat, cum-
que non poſſit eſſe tertius alter, qui vnamquam-
que guttam detineat: non ergo a paucula illa
mora, non à contagio malignæ partis, nec de-
mum à ſuſcepto ibidem ſemine nocuæ illius
materiæ erit peruerſitas: niſi fortè oſtenderint,
præter vaporis condenſationem in guttas aquæ,
35 aliquid aliud interceſſiſſe. Quod hactenus ne-
glexerunt probare. Atquandoquidem plurima
vbique commenta, de catarrhoſis & pulmona-
riis defectibus, in ingentia volumina, conci-
lia, diſpenſationeſque ſurrexerunt. Mei mune-
ris eſt oſtendiſſe, à Scholis nil vnquam negli-
gentius, & ſtolidius, & perniciſius edoctum Eò
quod nullum peccatum minoris hactenus fece-
rint, quàm homicidium, incuria patratum,
modò terra culpam tegat, & excuſentur per
tra_ita axiomata, homicidæ. Atqui inde conſi-
deraui dæmonium Moloch Cathedris præſide-
re, & Catarrhis mundum hactenus dementaſ-
ſe. Quibus materia, natiuitas, locus, efficiens,
fiendi modus, capſa continens, iter, & colli-
garionum Societas, ſimul deficiunt, & falſa
ſunt. Ideoque hæc, non niſi antiquus ſerpens,
mendacij pater, docuit hactenus, in morta-
lium perniciem: Enimverò quicquid è capite
manat, muccus eſt, & merum excrementum,
36 non autem è ſtomacho eò deductum. Muccus
eſt albus, craſſus, & viſcidus, benè conſtituto
Cuſtode cerebri: ſed eiuſdem reſolutis, & per-
peram affectis poteſtatibus; muccus eſt aquo-
ſus, acutus, ſalſus, aſper, flauus, tenax, &c.
& decurrit, qua ſibi via magis apta, è pelui, ſiue
37 ſui infundibulo, patet. Non enim qui Coryzæ
initio ſtillat aquæ formis, merus muccus eſt: ſed
ſalſus latex, quo natura conatur eluere, quod
oſſi ſpongioſo, cerebri finitimo, inſedit vt ho-
ſtis peregrinus, prout dixi. Deinde, quod decli-
nanti Coryzæ defluit flauum, & viſcidum, non
eſt idem, qui prius latex, nec ibidem tantiſper
detentus, & inſpiſſatus, (vt tamen Scholæ do-
cent) cum alioqui totum cranium, cerebro li-
cet vacuum, tanto excremento in capſam vix
ſufficeret. Creatur nempe in momenta nouos
eiuſmodi muccus, à ſano longè diuerſus colore,
fœtore, viſciditate, & acrimonia. Ridiculum
porro, hunc putidum muccum, iam coctum, &
a priori latice inſpiſſatum, dici: qui denuo
ſuccreſcit, vitio alieno. Quod autem initio Co-
ryzæ ſit latex, liquet: nam mox à biduo aluus
ſiccior, & parcior vrina. Denique latex ille, te-
pidè euaporatus, vix habet inde muceſcat, quã-
tumconque mucci latex ſecum defert, tantum-
38 dem mucilaginis habet, nec amplius. Vt vt eſt,
& quicquid id eſt, quod è cerebro deorſum ad
fauces defluit, eius ne vnica quidem gutta ad
pulmonem iorrat, quin prius ſuffocationis me-
tum, ad quamlibet guttam ſuſcitaret. Siqui-
dem ſi vnica aquæ gutta, incantè deglutien-
do, in laryngem decidens, præfocationis me-
tum potanti incutiat, quid non faceret tanta
mucci copia, quæ pelues paruo ſubinde ſpatio
implet? Deuium enim eſt, quod paucatuio ho-
rarum ſomnus, integras mucco pelues, in pul-
monem ſine ſenſu deferat, citraque præfocatio-
nis metum inferat. Pridem enim ſub Tyrocinio
deluſus à Scholis, huiuſmodi ægros ſic colloca-
ni, vt iocet puluinaria, in vultum dormirent,
ſperans, per nares muccum delapſurum, qui in
pulmonem aliàs laberetur, atque hactènus à ca-
tarrhi effectu immunitatem ſperabam. Sed ſub-
ſequens mane, per exſcreationes meam irriſit
inſcitiam. Tum enim exploraui orthopnœam,
quæ tecta ceruice ſpirantes collocat, parum
morari doctrinam catarrhi, eamque vt friuolam
conuincere. Cum ſupino atque horixontali de-
cubitu ſtrangularentur, quo tamen antecedens
catarrhi materia præcideretur. Quapropter
cœpi animaduertere, quodlibet membrum ma-
lè affectum, nedum plurimum excrementi ſui;
ſed etiam aduerſi, fabricare. Sic namque oculo 39
diuerſimodè affecto, plurima ſanies & lacryma
acris emanant: faucibus quoque per anginam
præcluſis, è lingua filum viſcidum continuò
propendet. Hinc itaque credidi, pulmonem
alinrum membrorum lege teneri; adeo, vt quo-
ties iratus, læſus, punctus, iniuria aëris, aut
per endimicum Gas appetitus, oppreſſus, aut
affectus eſſet; pareret diuerſa tædij ſui teſtimo-
nia, proprio errore; non q..od proinde, illa
excrementa tam ſontia, à cerebro (plerumque
ſano) labantur inſenſiliter, intra aſperæ arte-
riæ exiles conductus. Tunc demum mirari cœ-
pi, quod Scholæ viderent quidem in Coryza
proprium degenerare, & imitari excrementum
capitis: nec interim ratæ ſint, id pulmoni
æquè ac cæteris membris, accidere poſſe. Sic
quicquid è pulmone effertur, id totum cerebro
tribuendum; idque decidere, (ridiculum) in
aſperam arteriam ſine ſenſu; & in decurſus ex-
ſilio ſenſim decoqui, vt plurimum citra anhela-
tionem, ibidem vſque in maturationem deti-
neri. Cum ſubinde vno menſe plus eiiciatur per
toſſim, quàm ſit ampla tota thoracis capaci-
tas. Flaua atque cinerea tabidorum ſputa igitur,
vegetatricis in pulmone errores ſunt, & crunt
degeneratus, quem ideo totius macies ſubſe-
quitur. Quare fruſtranea & deploranda adhi- 40
bentur remedia cephalica: vani ſunt potus re-
frigerantis ptiſanæ, loch, ſyrupi, & quicquid
deglutiendo deſcendit in ſtomachum. Vtpo-
tè quod in itinere multoties formaliter mu-
tatur, antequam ad affectam partem deueniat.
Quid enim ſtultius, quàm Indicas radices po- 41
tandas exhibere ad Catarrhorum ſiccationem?
quid enim Chyna, Zarxa, aut Guaiacum ſic-
cabunt, in forma aquæ pota? quid enim exſic-
cabunt, quod exſiccatum ſeipſo liquido non eſ-
ſet pernicioſius? Cur ad exſiccationem appellãt,
quæ remedio, ne fierent, inhibitiuo dumtaxat
opus habent? quæque cum facta ſint, non ex-
ſiccanda, ſed eiicienda poſtulant? Cur vbique 42
Scholæ ad effectus reſpiciunt, & non ad radi-
ces? Quid ſi eiuſmodi peregrina ac barbara re-
media ſudorem cięant, & laticem cum ægri de-
trimento minuant, an proinde ad radicem
itum? parca ſiquidem nutritione, atque copio-
ſo ſudore, cruorem minuunt primariò, ac ſe-
cundariò maciem cum debilitate cauſant. Quod
falsò Scholæ traduxere in ſuperfluorum exſicca-
tionem, Putantes cruoris competentem quan-
titatem

Digitized by Google

titatem , & eacrementi morboſi generationem,
eiuſque expulſionem, vno exſiccatiotis ſyno-
nymo comprehendere. An enim propterea io-
diſpoſitio, & commutator Vulcanus , qui in
pulmone de bono cruore ſputa parit rabida, ſo-
perabitur ? dormiet ? minuetur ? miteſcetque?
deſiſtat ? qui Vulcanus interim ſub eatrema Ma-
raſmi macie , nequicquam de ſuo furore remit-
tit. Auerte Deus bone ſtragem , quam ignata
43 Paganorum Schola & turba in lucellum in-
hians , pariat. Tollenda eſt morboſa duntaxat
impreſſio erronea (quam voco Corruptorem
polmoni interoum) quæ membranas venarum,
aſperæ arteriæ cartilagines , atque pulmonem
integrum, ſuo alimento deplet, & in varias ſor-
des ioceſſaoter ac continuò filo tranſmutat.
Quod ſi autem ſputum cruentum præceſſit , vl-
cuſque ſit præſens, diſce parare pharmaca , qui-
bus Pracelſua tabem curauit. Ore reous in-
quam ſumptis , cancrum & eſtiomena quæuis
ſanantia , quod eſt vlcus pulmonis curaiſe.
Quicquid enim vlcus femoris aut pedis ſuo po-
tu ſanat : quidni etiam idem in pulmone faciat!
Sed quid agent Scholæ ? ignorant cauſas, igno-
rant remedia , & ſuſpenſo naſo irrident Mercu-
rium diaphoreticum, dulcem inſtar mellis, &
fixum : & Lili tincturam volatilem. Itemque
lac , ſiue elementum perlatum. Etenim , niſi
vniuerſaliter totum corpus tingatur ſuper emi-
neoti balſamo, nonquam interna ſolidantur vl-
cera. Pulmo enim primò ſeneſcens , primùm
moriens, à minitata morte difficillimè recupe-
rat, reſilitiuè , atque vulgi proiode ſpernit re-
44 media. Quocirca Scholarum continuatus ſuc-
cedit error , quæ citios , quàm in lucidis ſuis
pharmacis defectum agnoſcant, naturam defe-
ctuum, eiuſque gloriosiſſimom Authorem ſom-
nolentæ obmiſſionis accuſant. Decernunt ni-
mirum quatoor pulmoois lobos, inſtar follium,
quoad viuitur, inceſſaoter diduci, & compri-
mi, pro vſu anhelitus, adeo vt flatus , ſiue inſ-
piratus aër , dumtaxat intra pulmonem traha-
tur , neque ad cauom thoracis pertingat vlte-
rius. Quod ſanè in ſanando non inſontem inſ-
citiam dedit , Provt & Medentia lodicrum ſub-
terfugiom. Conantur namque inceſſata , atque
inexcuſabili dilatationi & compreſſionis ne-
ceſſitate, ſiue pulmionis irrequieto motu, excu-
ſare ſibi impoſſibiles vlcerum , Tabis, ac cæte-
rorum miſerias. Ah ! quaſi de cætero cancrum
vlceratum , quietamque fiſtulam, ant vel oco-
45 lorum, pro lubitu curarent ? Cui errori ſic va-
do obuiam : In aëre obuolitat tenuis puluiſculus
atomorum ; neceſſitate autem continua , trahi-
mus anhelitum, cum puluerulentis atomis: ideo-
que & mox totos thorax oppleretur loto , oiſi
pulmonem haberemus, cuius in anfractibus affi-
gerentur præfati pulueris atomi , atqoe hacte-
nus pulmo non aliàs ſuis ſe excrementis de-
ſarcinat, niſi per ſcreationem, vt conceptus ni-
mirum puluis, vna cum quotidiano eacremen-
to pulmoonm, irretitus efferatur. Vſus eſt ſanè,
qui à Scholis fuit neglectus , vnanimiter pul-
monum peruium negantibus. Pilus quidem io
naribus, fibram omnem in aëre volitaotem de-
tinet , arcetqoe ne intrò trahatur : multiplex
deinde cannarum aſperæ arteriæ diductio facit,
quo minus tenuior alioqui pollen penitus va-
A dat. Porrò vt conſtet pulmonem eſſe prorſus
immotum , nedum ex vſu iam patefacto, id ſat
liquet : ſed inſuper multò magis , quod pulmo- B
nis ſubſtantia ſit diductionis & compreſſionis
prorſus incapax. Itaque catenus auium pulmo C
(volucri atque nobis, inſeruiens iiſdem vſibus)
qoa coſtis firmiter annexus , omnem ſollium
dilatationem & compreſſionem reſpuit. Deni- D
que pulmo conſtat tribus vaſis adæquatè per
totum diſperſis (voa nempe arteriali , arteria
venali, ac aſpera arteria) circum affuſo cruoris
parencbymate , & membrana tanqoam toga.
Tria autem vaſa ſunt canales, æqualiter per to-
tom deducti, quorum doo priores ſunt ſangui-
ne repleti, adeoque incapaces , vt intra ſe no-
uum aëra inſpiratum recondaot. Tertius verò
canalis ſemper patet , aëre repletus, ideoque &
incapax alterius noui & inſpirati aëris,niſi con-
teotus aër ceſſerit aduenæ, in thoracem intra-
uerit, adeoque tertius ille canalis ſit perforatus.
vnà cum membrana pulmonem veſtiente. Eſt
namque hic tertlus canalia , annulis cartilagi-
neis , ſibiqoe inuicem contiguis, ſemper di-
ſtentus, & patens , non ſecus atque ipſemet
aſperæ arteriæ truncus. Quarta autem viſceris
pars, eſt caro eius parenchymatica , aëris aduen-
tantis æquè incapax. Quinta tandem eſt mem-
branula , ſiue tunica pulmonis. Itaque horom
nihil capax eſt noui aëris, nihil anhelitus noui
ſuſceptiuum , nihilque quod dilatationem at-
que compreſſiooem ſuſtinere poſſit , vel mo-
tum. Mirum ſanè, quanto nihilominus ſopore
ſtertant Scholæ, quod ſingula iam dicta ſciant
& admittant , nondum tamen ceſſent docere
adhuc hodie, pulmonem ſollis inſtar continuo
agitari motu. Porrò tertium vaſorum, ſiue præ- E
dictorum canalium , (conceſſo adhuc) qood
non aëre eſſet pleoum , ſed plane omni pror-
ſus aëre vacuum : à reſpiratione (cum tamen
pateat alioqoi, nec in ſe coocidere valeat, inſtar
veſicæ , annulorum vetaote id cartilagine) ſal-
tem tantundem dumtaxat aëris in ſe conciperet
noui, quanta eſſet alioqui viſceris pars. Verum-
tamen cum ad lubitum, vnica vice pars aëris
inſpiremos, quàm totus pulmo ſit amplus. Ne-
ceſſe eſt omnino , aërem non ſaltem inſpirari io
canalea aſperæ arteriæ, ad concidendum & dila-
tandom aliàs impotentea : ſed ab his intrò per-
gere in pectoris cauitatem. Denique, ſi cui muſ- F
culi intercoſtales per pugionem terebrentur,
mox vulnus penetraſſe proditur : nam flatu ex-
tinguit flammam candelæ. Sin autem deindè
vulnus claudatur inſpiraodo, & exſpirando ape-
riatur iterato , ſemper candelæ lumen effluat.
Quod fieri eſt impoſſibile , niſi ductus inſpira-
tuſque aër, trans pulmonem , in thoracem per-
gat. Et per conſequens, ſit pulmo quietus. Ma-
ximè quod in pectore duplex ſit mediaſtinum,
ſiue membrana interſtitia à ſummo ad imum
thoracis, cordis tutandi cauſa , ab aëris iniuriis.
Qood mediaſtinum , thoracis dexterum à ſini-
ſtris dirimit. Liqoet ergò mechanica neceſſita- G
te, anhelitom rectà in thoracem ferri, trans pul-
monem,adeóque & hunc quieſcere. Quod æquè
manifeſtè per pleuritidis expectorationes eſt
obuiom. Quippe per tuſſim reiicinntor , quæ
prius in coſtis , & pectoris cauo, erant extrane-
nata,& putrefacta. Oportet itaque membranam
pulmonis eſſe valdè patulam,qoæ cruori & puri
tranſmittendo ſufficiat. Hæc vident, ſciont, fa-
tentur, & ſcriboot Scholæ : negant tamen, anhe-
litum extra pulmonem , in thoracem diffIari:
ſed

ſed ipſum pulmonem, neceſſariò follium inſtar
agitari. Concedunt equidem pulmonem poros
habere, per quos cruor & pus in pleuritide ſor-
bentur: nolunt tamen aërem per eoſdem poros
tranſmitti in thoracem: ſed ipſum pulmonem
inſtar follium agitari, æque pertinaciter iubent.
Neque mirum. Eò quòd non niſi cadauera (qui-
bus pori illius membranæ per mortem clau-
duntur) meditentur, tam facta quàm facienda.
Nam & idem neruis opticis, ſpinali medullæ,
inteſtino cordis, & oſculis venarum ad inteſti-
na contingit. Pulmo brutorum ſupernatat aquis
quibus bullitur integer, at fruſtatim diſſectus,
ſidit, quia aëre eſt impleta aſpera arteria. Quor-
ſum (per impertinens ſit additum) ſi aqua bul-
liens acceſſum non habeat, dum elixatur:
quomodo catarrhus eò aditum nanciſceretur. Per
H mechanicam idem. Efſla anhelitum è pectore,
quantum potes; metire filo, coſtarum circumfe-
rentiam: tum rurſus, quantum potes, inſpira aë-
rem, atque iterum metire: Reperies per cubitum,
plus aëris attractum, quàm ad magnitudinem
I pulmonis humani. Quantò magis, quod magna
pars anhelitus hanc fallat menſuram. Nimirum
quantum diaphragma deorſum retenderit ſto-
machum. Experire ergò iterum. Attrahe anheli-
tum, quantum potes, & inſpira in veſicam, &
reperies idem quod ante; aëremque inſpiratum
K excedere integri pulmonis magnitudinem. In-
terim memento, poſt omnem exſpirationem,
adhuc canales aſperæ arteriæ, apertos ſuis annu-
lis manſiſſe, & aëre adhuc, vt antè, repletos. In-
dubium eſt, quin pectus & venter, inſpirato aëre
intumeſcat: quod ſi ergo pulmo extendi poſſit,
(quod nullatenus) at ſaltem non ad ſubdecu-
plum, quantum thorax extenditur, eſſet locan-
do aëri inſpirato. Ergo motus thoracis arguit
L motum pulmonis non neceſſarium. Quod ſi
pulmo totum pectoris cauum impleret (quod
manifeſtè non) rationi conſonum eſſet, quod
coſtarum eleuatio pulmonem dilatare poſſet:
ſed cum aër dilationem & compreſſionem ſu-
ſtineat (vt dici ſolet) ergo coſtarum eleuatio non
traheret adæquatum aërem. Imo cum iſta at-
tractio adhuc eſſet violenta) timore vacui ni-
mirum) naturali atque vitali motui aduerſa, ſe-
quitur etiam motum coſtarum non eſſe inſti-
tutum ad dilatandum pulmonem. Cumque
pulmo nec in ſe, nec aliundè, motus ſui ha-
beat principium vllum, niſi à motu coſta-
rum (iuxta Scholas.) Sequitur etiam, pulmo-
nem nullo motore moueri, ſed planè ſemper
M quieſcere. Quæ eſt enim maior fatuitas quàm
fateri, omnes aſperæ arteriæ ramulos, cartilagi-
neorum annulorum contextu apertos, & tamen
docere omnes eoſdem ramulos, attracto inſu-
per nouo aëre, ſemper ampliari, diduci & com-
N primi? Tandem Scholæ docent, diaphragma no-
bis ad ordinarium ſpirandi vſum ſufficere: atta-
men eius officio, muſculos intercoſtales ſubſti-
tuunt. Tum inſuper non ratus eſt ructus è ſto-
macho, qui odores in pulmonem hauſtos ex-
primunt. Ergo pulmo & diaphragma ſunt
membra perſpirabilia. Deplorandum ſanè tam
noxiis negligentiis, atque ludibriis puerilibus,
inſudatum in Scholis. Siquidem ſi ſupino de-
cubitu, vnam manum ſuper abdomen, alteram
verò ſuper coſtas poſueris; moderatum verò,
ſiue incoactum anhelitum duxeris: ſenties tum
facilè, ſolos muſculos abdominis operatos fuiſ-
ſe. Ventre nimirum ſublato, diaphragma deor- O
ſum trahi, & conſequenter, tantundem Abdo-
minis cauum ampliari, quantum diaphragmatis
planum, (in ſe laxatiuo) ſiue diameter, minor eſt
ſemicirculo ſui, deorſum trahi, ac tanto am-
plius, quanta & plani diaphragmatis ductilis la-
xitas. Imo ſi ſtricta zona coſtas cinxeris, atque
præfatum anhelitum duxeris: ſenties ventrem
attolli, & deprimi, coſtis prorſus immotis. Et
per conſequens, pulmonem, etſi aliàs mobi-
lem (quod non) toto tamen die ſic poſſe quieſ-
cere. Sed in ſuſpirio, oſcitatione, ſternuratio- P
ne, & forti anhelatione ſentiuntur (nec enim
antè) muſculi intercoſtales ſuo quoque vicaria-
tus, & adminiculi fungi officio. Sunt namque
coſtæ ſemicirculi deorſum propendentes, quoa
muſculi intercoſtales ſinguli ſingulos ſurſum
attrahunt. Hactenus quoque maiores fiunt at- Q
tollendo, quatenus tum fiunt rotundiores, & ſic R
pectoris cauitatem ampliant. Sic nempe recta
tantùm ceruice reſpirantes, alas & humeros in
ſubſidium flatus diducunt, manus vtrimque,
ad eleuandos humeros, ſedibus premunt, vt
pectoris cauum augeatur, ac maiori tubere dia-
phragma deorſum promineat. Vxor Patritij, S
enitendo prolem (prodibat nempe in lucem
naribus ſuis antrorſum) fregit atque lacerauit
ſibi pleuram, inter 7. & 8. coſtam: abſque ſenſu
(maior enim dolor obfuſcat minorem) apoſte-
mate, &c. Mox à diebus puerperij, ſeoſit quo-
ties comprimeret anhelitum, canendo, vel aſ-
ſellando, ſi thoracem exuiſſet, confeſtim pro-
tuberrare ingentem tumorem, flatulentum, qui
digito prementi cederet, atque intrò dimiſſo
anhelitu properabat. Adeoque deinceps, non
niſi ſtricto thorace, dormiuit. Vnde liquido T
conſtat, anhelitum per pulmonem rectà duci
in thoracem. Quod & in muliere principe ſi-
militer notaui, quæ à partu ſibi retinuerat, quod
quoties anhelitum comprimeret, alterum gut-
turis latus inſtar veſicæ tumidum nobis oſten-
dit. Tum quoque huc facit, quod Pulmoniacos, V
itemque difficulter ſpirantes attentè conſidera-
uerim, ac comperi plerumque illos laterum
vnò cubare felicius, atque altero vix reſpirare
poſſe. Etenim indubium eſt, quin iſtud vitium
ſit ipſius pulmonis; quodque Pulmonis prono
latere (id eſt enim cui tum æger incumbit)
quaque parte tum coſtalem membranam tangit,
pori ſint conſtipati, quibus aliàs reſpirare ſo-
let: quod etiam ſupini tum lateris lobus, vter-
que pulmonis, ſint pori morboſè obſtructi,
ſi non omnes, ſaltem pro magna parte, ideoque
metiendum à proportione deficientis anheli-
tus. Quo argumento manifeſtum eſt, pulmo-
nem non attolli, & concidere inſtar follis: ſed
poris peruium, per quos aër ad & extra thora-
cem perfluus, eius diducti, vel contracti, ampli-
tudini æquatus reſpondet. Hinc nempe erecti,
quàm iacentes reſpirant meliùs. Eò quod pul-
mo pendulus, vndequaque poros liberos habet,
qui non vitio oppilationis ſuccubuere. Error 48
ergo Scholarum eſt, quod doceant diaphragma
eſſe membrum pulmonis motiuum vnicum,
adeoque proprium, & principiatiuum efficiens
organum anhelitus. Nimirum, quod dum dia-
phragma ſe in ſui centrum contrahit, faciat ex-
pirationem: & quantum hanc contractione
laxat, tantundem inſpiremus. 1. Etenim cum
omnis motus voluntarius executiuè fiat per
muſculum,

muſculum, retracta cauda ad ſui caput, iam dia-
phragma, primus, heteroclitus, & principaliſſi-
mus muſculus erit, ſuique caput erit in medio,
ſiue centro ſui. 2. Quod ſi ergo diaphragma
ſit organum primariò executiuum motus, etiam
ceſſante abdomine, & coſtis; diaphragma per
ſe molietur motum. Quod falſum. 3. Imo
muſculi abdominis, qui ordinarij ſunt muſcu-
li, non mouebunt: ſed mouebuntur à diaphra-
gmate. 4. Sufficeret ergo huic muneri, ſua
ventri carnoſa membrana, ac fruſtra illi muſcu-
li facti eſſent. 5. Denique cum omne orga-
num voluntarij motus, trahat mouendo, pe-
ctus deberet tractu diaphragmatis intrò trahi,
& figuram clepſydræ foris circa diaphragma ex-
hibere. 6. Imo exſpiratio non eſſet quies à mo-
tu; ſed ipſe motus diaphragmatis contracti.
7. Adeoque exſpiratio etiam in ſanis, ſemper
eſſet difficilior inſpiratione. Cum 3. inſpiratio
non eſſet motus: ſed relaxatio, ſiue quies con-
49 tracti diaphragmatis. Vndè concludo, 1. Vſum
diaphragmatis hactenus ſteriſſe incognitum.
2. Vſum quoque pulmonis latuiſſe. 3. Modum
fiendi anhelitus fuiſſe incognitum. 4. Organa
prima & principalia anhelitus fuiſſe incognita.
5. Pro modeſta anhelitus reſpiratione, & exſ-
piratione, ſufficere ſolos abdominis muſculos.
6. Quod Pulmo non moueatur vnquam, quod-
que pro cribro inſeruiat, vt aër purus in thora-
cem ſubeat. 7. Quod difficultas ſanandorum
defectuum pulmonis non conſiſtat, eò quod ſit
quietis impatiens, & hactenus remedia reſpuat:
ſed quod extremis orificiis obſeſſis, & obſtru-
ctis, in poſterum ſpe diſtituantur, à vulgaribus
remediis exſpectata. Cum eo, rectè nil præter
aërem deferatur, & quod aër præ occluſione in-
fera ſit præpeditus, ergo & intercluſus, Item-
que tandem magis exſiccat oppilantes mucila-
gines, iuxta quas alia ſuſcitantur producta, quæ
dierum tandem numero, ariditatem, acrimo-
niam ac malignitatem aſſument. Vndè affectus
ſuſpirioſi, vomica, vaſorum exeſio, ſputum ſan-
guinis, vlcus, tabes, & mors. Supponamus
enim, mille orificiis arteriæ aſperæ, omnem aë-
rem deportari ordinariò in thoracem, & toti-
dem ſanitati ſatis eſſe, ſi ergò centum illorum
ſint conſtipata, tunc ille homo, celeri motui
diuturno, vel adſcenſioni, decima parte erit
50 impar, & ſuſpirioſus. Hinc ergo patet, cur ſyru-
pi, illinctuſque, cum ad loca affecta non pertin-
gunt, ſint fruſtranea remedia. Imò ſi eò attinge-
rent, malum aggrauarent. Deindè cur nullus
horum defectuum, ſperet medelam, niſi Pyro-
technia pharmacum, in totum naturæ, gra-
51 duarit. Præcautiones verò, à Catarrhis, quæ
Coriandrum, atque huic ſimilia, à cœna ſumen-
da iubent, ad vapores, è ſtomacho inhibendos,
quanta ſanè ſunt commiſeratione dignæ! Si
enim vaporum ortus, ex ſuis cauſis, (humiditate
materiæ nempe, & calore loci) & eorundem
adſcenſio, eſſent naturales; quid coriandrum
efficeret, quo minùs eiuſmodi effectus ſuas ſe-
quantur cauſas? An enim coriandrum, aquæ
bullienti iniectum, efficiet, ne vapores ex aqua
fierent, aut adſcenderent? Similia ſunto, quæ
petendo, fricandoque præſcribuntur, vt nimi-
rum non ſerò, ſed manè, non in ſinciput, ſed
verſus occiput, Catarrhi ducantur. Nugæ enim
aniles vtramque clauſere medendi ianuam, quia
cauſæ morborum latuerunt, nec iis inquiren-
dis hactenus magnoperè ſit inſudatum. Quàm 52
friuola eſt enim Galeni doctrina, quinque libris
de tuenda valetudine? quæ tota baloeo, fri-
ctionibus, atque Apotheraxia celebris! & quam-
uis in omnibus ac vbique egeſtatem Galeni
ſim commiſeratus, in nullo tamen manifeſtius
ingenium eius deprehendi, quam vbi diſtin-
ctiones frictionum, in longum, tranſuerſum,
obliquum, & circulum tanquam Necromanti-
corum cerimonias, indictione pœnæ capitalis
obſeruandas, ſtrictas ſub obedientia, ſeriò præſ-
cribit. Sic namque mundus, à Medentum cunis,
in catochum actus, ſtupore paganico oblecta-
tus, velut titillando obriſit. Pauciores enim pri-
mis quinque ſeculis, Romæ morbi erant, & pau- 53
ciora cadauera, mitiores quoque morbi, quàm
poſtquam deuicta Græcia, triumphaſſet. Quod
omnes Europæi, quibus rarus adhuc aut nullus
eſt Medicus, libenter confirmabunt. Seriò enim
mirantur Scholæ vaſtam mucci molem, per Co-
locinthida exploſam, attamen nil minuiſſe pul-
moniacorum ſputa: adeoque cum anteceden-
tem catarrhi cauſam ſe inueniſſe gauderent,
ſtupefacti tamen in effectu luxantium, nolue-
runt axiomatum pituitoſorum falſitatem agnoſ-
cere. Plus enim Colocinthis, Scammonea, ela-
terium, &c. vno die corpus exſiccat: quàm po-
tus Chynæ tribus menſibus. Quid ergo ſperan-
dum in Chyna, vbi fruſtra vobis ſunt ſolutiua?
& horridus horum vſus? Quocirca anteceden-
tium doctrinis inhærentes Scholæ, ſtatuerunt
tandem nil altius indagandum; at curandum,
iuxta antiqua ac trita artis theoremata, & vtrim-
que aliter res ſemper ceſſerit in praxi, nihilque
ſuis regulis cernerent reſpondere, ſub torpore
impoſſibilitatis, velum tamen obtenderunt ſuæ
ignorantiæ tam atroci, miſeroſque ægros ſuſ-
penſos manere calamitatibus & euacuationi-
bus maluerunt, quàm quod aliquid ſuper ærum-
nis proximorum cogitarent. Ac ſanè tot inco-
gitantiarum, abſurditatumque myriades non
manſiſſent in Scholis, viris inquam tam acutis,
probis, ſagacibus, & exercitatis, (quorum ego
me minimum lubens fateor) ſi tantillum ſemel
ab axiomatibus paganorum recedere voluiſſent.
Obſidetur inquam ab hoſte primitiuæ verita-
tis, qui illos vel arrogantiâ, vel incuriâ, vel atro-
citate, vel auaritia, vel pigritiâ, vel ſtupiditate,
vel tandem reſipiſcentiæ verecundiâ ſibi de-
uinctos tenet. Bone Ieſu! quando tandem è
Scholis, hoc dæmonium tolles? quando tan-
dem erit malorum iſtorum cumulus & maturi-
tas, vt tantam cœcitatem, & mortalium cladem,
tuæ veritatis lumine auferas? Reſpondes, reme-
dium non eſſe oppugnanti agnitam veritatem.
Igitur.

Iuſte Deus, iuſtiſſima ſunt quæcumque probâris.
Tu pietatis Fons, immotaque Regula veri.
Sed quia noluimus tua ſancta faceſſere iuſſa,
Facti præda ſumus ſtolidi ludibria vulgi.

Sunt enim Anatomici, qui viuum canem diſſe- 54
cuerunt, & dum ad laryngem eſt deuentum, in-
iecerunt ore tenus fucatum, peregrino colore
imbutum, vt cernerent, num eius quicquam ad
pulmonem ſubintret. Ac repertum eſt, eius ali-
quantillum, aſperæ arteriæ tinxiſſe parietem.
Clamarunt ergo, à cerebro in pulmonem, in-
ſenſilem, & ordinarium excrementorum decu-
bitum; ſanxeruntque illinctus, extremum fore

Tabis.

ſed ipſum pulmonem, neceſſariò follium inſtar
agitari. Conceduot equidem pulmonem poros
habere, per quos cruor & pus in pleuritide ſor-
bentor: nolunt tamen aërem per eoſdem poros
tranſmitti in thoracem; ſed ipſum pulmonem
inſtar follium agitari, æque pertinaciter iubent.
Neque mirum. Eò quòd non niſi cadauera (qui-
bus pori illius membranæ per mortem clau-
duntur) meditentur, tam facta quàm facienda.
Nam & idem neruis opticis, ſpinali medullæ,
inteſtino cordis, & oſculis venarum ad inteſti-
na contingit. Pulmo brutorum ſupernato aquis
quibus bullitur integer, at fruſtatim diſſectus,
ſidit, quia aëre eſt impleta aſpera arteria. Quor-
ſum (per impertinens ſit additum) ſi aqua bul-
liens acceſſum non habeat, dum elixatur:
quomodo catarrhus eò aditum nanciſcetur. Per
H mechanicam idem. Effla anhelitum è pectore,
quantum potes; metire filo, coſtarum circumfe-
rentiam: tum rurſus, quantum potes, inſpira aë-
rem, atque iterum metire: Reperies per cubum,
plus aëris attractum, quàm ad magnitudinem
I pulmonis humani. Quantò magis, quod magna
pars anhelitus hanc fallat menſuram. Nimirum
quantum diaphragma deorſum tetenderit ſto-
machum. Eaperite ergò iterum. Attrahe anheli-
tum, quantum potes, & inſpira in veſicam, &
reperies idem quod ante; aëremque inſpiratum
K excedere integri pulmonis magnitudinem. In-
terim memento, poſt omnem exſpirationem,
adhuc canales aſperæ arteriæ, apertos ſuis annu-
lis manſiſſe, & aëre adhuc, vt antè, repletos. In-
dubium eſt, quin pectus & venter, inſpirato aëre
intumeſcat: quod ſi ergo pulmo extendi poſſit,
(quod nullatenus) at ſaltem non ad ſubdecu-
plum, quantum thorax extenditur, eſſet locan-
do aëri inſpirato. Ergo motus thoracis arguit
L motum pulmonis non neceſſarium. Quod ſi
pulmo totum pectoris cauum impleret (quod
manifeſtè non) rationi conſonum eſſet, quod
coſtarum eleuatio pulmonem dilatare poſſet:
ſed cum aër dilationem & compreſſionem ſu-
ſtineat (vt dici ſolet) ergo coſtarum eleuatio non
traheret adæquatum aërem. Imo cum iſta at-
tractio adhuc eſſet violenta) timore vacui ni-
mirum) naturali atque vitali motui aduerſa, ſe-
quitur etiam motum coſtarum non eſſe inſti-
tutum ad dilatandum pulmonem. Cumque
pulmo nec in ſe, nec aliundè, motus ſui ha-
beat principium vllum, niſi à motu coſta-
rum (iuxta Scholas.) Sequitur etiam, pulmo-
nem nullo motore moueri, ſed planè ſemper
M quieſcere. Quæ eſt enim maior fatuitas quàm
fateri, omnes aſperæ arteriæ ramulos, cartilagi-
neorum annulorum contexto apertos, & tamen
docere omnes eoſdem ramulos, attracto inſu-
per nouo aëre, ſemper ampliari, diduci & com-
N primi? Tandem Scholæ docent, diaphragma no-
bis ad ordinarium ſpirandi vſum ſufficere: atta-
men eius officio, muſculos intercoſtales ſubſti-
tuunt. Tum inſuper non tutus eſt ructus è ſto-
macho, qui odores in pulmonem hauſtos ex-
primunt. Ergo pulmo & diaphragma ſunt
membra perſpirabilia. Deplorandum ſanè tam
noans negligentiis, atque ludibriis puerilibus,
inſudatum in Scholis. Siquidem ſi ſupino de-
cubitu, vnam manum ſuper abdomen, alteram
verò ſuper coſtas poſueris; moderatum verò,
ſiue inconctum anhelitum duxeris: ſenties tum
facilè, ſolos muſculos abdominis operatos fuiſ-
ſe. Ventre nimirum ſublato, diaphragma deor- O
ſum trahi, & conſequenter, tantundem Abdo-
minis cauum ampliari, quantum diaphragmatis
planum, (in ſe laxatum) ſiue diameter, minor eſt
ſemicirculo ſui, deorſum trahi, ac tanto am-
plius, quanta & plani diaphragmatis ductilis la-
titas. Imo ſi ſtricta zona coſtas cinxeris, atque
præfatum anhelitum duxeris: ſentiea ventrem
attolli, & deprimi, coſtis prorſus immotis. Et
per conſequens, pulmonem, etſi aliàs mobi-
lem (quod non) toto tamen die ſic poſſe quieſ-
cere. Sed in ſuſpirio, oſcitatione, ſternutatio- P
ne, & forti anhelatione ſentiuntur (nec enim
antè) muſculi intercoſtales ſuo quoque vicaria-
tus, & adminiculi fungi officio. Sunt namque
coſtæ ſemicirculi deorſum propendentes, quos
muſculi intercoſtales ſingulis ſingulos ſurſum
attrahunt. Hactenus quoque maiores fiunt at- Q
tollendo, quatenus tum fiunt rotundiores, & ſic R
pectoris cauitatem ampliant. Sic nempe recta
tantùm ceruice reſpirantes, alas & humeros in
ſubſidium flatus diducunt, manus vtrimque,
ad eleuandos humeros, ſedibus premunt, vt
pectoris cauum augeatur, ac maiori tubere dia-
phragma deorſum promineat. Vxor Patritij, S
enitendo prolem (prodibat nempe in lucem
natibus ſuis antrorſum) fregit atque lacerauit
ſibi pleuram, inter 7. & 8. coſtam: abſque ſenſu
(maior enim dolor obfuſcat minorem) apoſte-
mare, &c. Mox à diebus puerperij, ſenſit quo-
ties comprimeret anhelitum, canendo, vel aſ-
ſellando, ſi thoracem cauiſſet, confeſtim pro-
tuberare ingentem tumorem, flatulentum, qui
digito prementi cederet, atque rurſò dimiſſo
anhelitu properabat. Adeoque deinceps, non
niſi ſtricto thorace, dormiuit. Vnde liquido T
conſtat, anhelitum per pulmonem rectà duci
in thoracem. Quod & in muliere principe ſi-
militer notaui, quæ à partu ſibi retinuerat, quod
quoties anhelitum comprimeret, alterum gut-
turis latus inſtar veſicæ tumidum nobis oſten-
dit. Tum quoque huc facit, quod Pulmoniacos, V
itemque difficulter ſpirantes attentè conſidera-
uerim, ac comperi plerumque illos laterum
vnò cubare felicius, atque altero vix reſpirare
poſſe. Etenim indubium eſt, quin iſtud vitium
ſit ipſius pulmonis; quodque Pulmonis prono
latere (id eſt enim cui tum æger incumbit)
quaque parte tunicoſtalem membranam tangit,
pori ſint conſtipati, quibus aliàs reſpirare ſo-
let: quod etiam ſopini tum lateris lobus, vter-
que pulmonis, ſint pori morboſè obſtructi,
ſi non omnes, ſaltem pro magna parte, ideoque
metiendum à proportione deficientis anheli-
tus. Quo argumento manifeſtum eſt, pulmo-
nem non attolli, & concidere inſtar follis: ſed
poris peruium, per quos aër ad & extra thora-
cem perfluos, eius diducti, vel contracti, ampli-
tudini æquatus reſpondet. Hinc nempe erecti,
quàm iacentes reſpirant meliùs. Eò quod pul-
mo pendulus, vndequaque poros liberos habet,
qui non vitio oppilationis ſuccubuere. Error 48
ergo Scholarum eſt, quod doceant diaphragma
eſſe membrum pulmonis motiuum vnicum,
adeoque proprium, & principatiuum efficiens
organum anhelitus. Nimirum, quod dum dia-
phragma ſe in ſui centrum contrahit, faciat ex-
pirationem: & quantum hanc contractione
laxat, tantundem inſpiremus. t. Etenim cum
omnis motus voluntarius executiuè fiat per
muſculum,

muſculum, retracta cauda ad ſui caput, iam dia-
phragma, primus, heteroclitus, & principaliſſi-
mus muſculus erit, ſuique caput erit in medio,
ſiue centro ſui. 2. Quod ſi ergo diaphragma
ſit organum primariò executiuum motus, etiam
ceſſante abdomine, & coſtis; diaphragma per
ſe moliretur motum. Quod falſum. 3. Imo
muſculi abdominis, qui ordinarij ſunt muſcu-
li, non mouebunt: ſed mouebuntur à diaphra-
gmate. 4. Sufficeret ergo huic muneri, ſua
ventri carnoſa membrana, ac fruſtra illi muſcu-
li facti eſſent. 5. Denique cum omne orga-
num voluntarij motus, trahat mouendo; pe-
ctus deberet tractu diaphragmatis intrò trahi,
& figuram clepſydræ foris circa diaphragma ex-
hibere. 6. Imo exſpiratio non eſſet quies à mo-
tu; ſed ipſe motus diaphragmatis contracti.
7. Adeoque exſpiratio etiam in ſanis, ſemper
eſſet difficilior inſpiratione. Cum 3. inſpiratio
non eſſet motus: ſed relaxatio, ſiue quies con-
49 tracti diaphragmatis. Vndè concludo, 1. Vſum
diaphragmatis hactenus ſtetiſſe incognitum.
2. Vſum quoque pulmonis latuiſſe. 3. Modum
fiendi anhelitus fuiſſe incognitum. 4. Organa
prima & principalia anhelitus fuiſſe incognita.
5. Pro modeſta anhelitus reſpiratione, & exſ-
piratione, ſufficere ſolos abdominis muſculos.
6. Quod Pulmo non moueatur vnquam, quod-
que pro cribro inſeruiat, vt aër purus in thora-
cem ſubeat. 7. Quod difficultas ſanandorum
defectuum pulmonis non conſiſtat, eò quod ſit
quietis impatiens, & hactenus remedia reſpuat:
ſed quod extremis orificiis obſeſſis, & obſtru-
ctis, in poſterum ſpe diſtituantur, à vulgaribus
remediis exſpectata. Cum eo, rectè nil præter
aërem deferatur, & quod aër præ occluſione in-
fera ſit præpeditus, ergo & intercluſus, Item-
que tandem magis exſiccat oppilantes mucila-
gines, iuxta quas alia ſuſcitantur producta, quæ
dierum tandem numero, ariditatem, acrimo-
niam ac malignitatem aſſument. Vndè affectus
ſuſpirioſi, vomica, vaſorum exeſio, ſputum ſan-
guinis, vlcus, tabes, & mors. Supponamus
enim, mille orificiis arteriæ aſperæ, omnem aë-
rem deportari ordinariò in thoracem, & toti-
dem ſanitati ſatis eſſe, ſi ergò centum illorum
ſint conſtipata, tunc ille homo, celeri motui
diuturno, vel adſcenſioni, decima parte erit
50 impar, & ſuſpirioſus. Hinc ergo patet, cur ſyru-
pi, illinctuſque, cum ad loca affecta non pertin-
gunt, ſint fruſtranea remedia. Imò ſi eò attinge-
rent, malum aggrauarent. Deindè cur nullus
horum defectuum, ſperet medelam, niſi Pyro-
technia pharmacum, in totum naturæ, gra-
51 duarit. Præcautiones verò, à Catarrhis, quæ
Coriandrum, atque huic ſimilia, à cœna ſumen-
da iubent, ad vapores, è ſtomacho inhibendos,
quanta ſanè ſunt commiſeratione dignæ! Si
enim vaporum ortus, ex ſuis cauſis, (humiditate
materiæ nempe, & calore loci) & eorundem
adſcenſio, eſſent naturalas; quid coriandrum
efficeret, quo minùs eiuſmodi effectus ſuas ſe-
quantur cauſas? An enim coriandrum, aquæ
bullienti iniectum, efficiet, ne vapores ex aqua
fierent, aut adſcenderent? Similia ſunto, quæ
petendo, fricandoque præſcribuntur, vt nimi-
rum non ſerò, ſed manè, non in ſinciput, ſed
verſus occiput, Catarrhi ducantur. Nugæ enim
anilea veramque clauſere medendi ianuam, quia
cauſæ morborum latuerunt, nec iis inquiren-
dis hactenus magnoperè ſit inſudatum. Quàm 52
friuola eſt enim Galeni doctrina, quinque libris
de tuenda valetudine? quæ tota balneo, fri-
ctionibus, atque Aputeraxia celebris! & quam-
uis in omnibus ac vbique egeſtatem Galeni
ſim commiſeratus, in nullo tamen maniſeſtiua
ingenium eius deprehendi, quàm vbi diſtin-
ctiones frictionum, in longum, tranſuerſum,
obliquum, & circulum tanquam Necromanti-
corum cerimonias, indictione pœnæ capitalis
obſeruandas, ſtrictas ſub obedientia, ſeriò præſ-
cribit. Sic namque mundus, à Medentum cunis,
in carochum actus, ſtupore paganico oblecta-
tus, velut titillando obriſit. Pauciores enim pri-
mis quinque ſeculis, Romæ morbi erant, & pau- 53
ciora cadauera, miriores quoque morbi, quàm
poſtquam deuicta Græcia, triumphaſſet. Quod
omnes Europæi, quibus rarus adhuc aut nullus
eſt Medicus, libenter confirmabunt. Seriò enim
mirantur Scholæ vaſtam mucci molem, per Co-
locinthida exploſam, attamen nil minuiſſe pul-
moniacorum ſputa: adeoque cum anteceden-
tem catarrhi cauſam ſe inueniſſe gauderent,
ſtupefacti tamen in effectu luxantium, noluc-
runt axiomatum pituitoſorum falſitatem agnoſ-
cere. Plus enim Colocinthis, Scammonea, ela-
terium, &c. vno die corpus exſiccat: quàm po-
tus Chynæ tribus menſibus. Quid ergo ſperan-
dum in Chyna, vbi fruſtra vobis ſunt ſolutiua?
& horridus horum vſus? Quocirca anteceden-
tium doctrinis inhærentes Scholæ, ſtatuerunt
tandem nil altius indagandum; at curandum,
iuxta antiqua ac trita artis theoremata, & vtrim-
que aliter res ſemper ceſſerit in praxi, nihilque
ſuis regulis cernerent reſpondere, ſub tegmine
impoſſibilitatis, velum tamen obtenderunt ſuæ
ignorantiæ tam atroci, miſeroſque ægros ſuſ-
penſos manere calamitatibus & euacuationi-
bus maluerunt, quàm quod aliquid ſuper ærum-
nis proximorum cogitarent. Ac ſanè tot inco-
gitantiarum, abſurditatumque myriades non
manſiſſent in Scholis, viris inquam tam acutis,
probis, ſagacibus, & exercitatis, (quorum ego
me minimum lubens fateor) ſi tantillum ſemel
ab axiomatibus paganorum recedere voluiſſent.
Obſidentur inquam ab hoſte primitiuæ verita-
tis, qui illos vel arrogantiâ, vel incuriâ, vel atro-
citate, vel auaritia, vel pigritiâ, vel ſtupiditate,
vel tandem reſipiſcentiæ verecundiâ ſibi de-
uinctos tenet. Bone Ieſu! quando tandem è
Scholis, hoc dæmonium tolles? quando tan-
dem erit malorum iſtorum cumulus & maturi-
tas, vt tantam cæcitatem, & mortalium cladem,
tuæ veritatis lumine auferas? Reſpondes, reme-
dium non eſſe oppugnanti agnitam veritatem.
Igitur.

Iuſte Deus, iuſtiſſima ſunt quæcumque probâris.
Tu pietatis Fons, immotaque Regula veri.
Sed quia noluimus tua ſancta faceſſere iuſſa,
Facti præda ſumus ſtolidi ludibria vulgi.

Sunt enim Anatomici, qui viuum canem diſſe- 54
cuerunt, & dum ad laryngem eſt deuentum, in-
iecerunt ore tenus iuſculum, peregrino colore
imbutum, vt cernerent, num eius quicquam ad
pulmonem ſubiret. Ac repertum eſt, eius ali-
quotillum, aſperæ arteriæ tinxiſſe parietem.
Clamarunt ergo, à cerebro in pulmonem, in-
ſenſilem, & ordinarium excrementorum decu-
bitum: ſanxeruntque illinctus, extremum fore

Tabis.

Tabis remedium, cum ferantur immediatè ad laryngem, atque inde ad exiles quoſque tubos eius. Crudele quidem id cani fuit tentamen, at longè crudelius & infelicius mortalibus. Eò quod Scholæ ad eius ſuaſum, de manu in manum tradiderint, & ſubſcripſerint tam pernicioſis nugis. Nam inprimis quid ſyrupi & illinctus patrarent in ramulis arteriæ aſperæ, præterquam obſtructionum noxam? quo ſiue ergò, naturaliter, atque ordinariò eò properarent, aut mitterentur, aut admitterentur? cum ibidem coqui nequeant, nec in bonum mutari: neque puri, aut muccoribus mederi. Denique ſi hoc fieret ordinariò, ſputa ordinaria ſaporum redolerent putrefacta iuſcula, vel ſyrupos illinctos. Et quamquam prima ſubinde ſputa, illinctus referant quandoque: ij non è pulmone, ſed è faucium viciniis veniunt. Neque ideo repetita ſputa amplius illinctus exprimunt, prout alioqui repetita ſputa fuligines exſcreant. Tum etiam qui vno veſpere aliquot vncias illingeret, neceſſariò mox abindè nedum Aſthmati, ſed & præfocationi ſuccumberet. Nam pars illinctorum magnam aſperæ cauitatem impleuiſſet. Mirum ſanè Scholas, tam lurido canis experimento ſeductas, non aduertiſſe, quod per canis inaduertentiam, in tanto carnificinæ eiulatu collocatum iſtud iuſculum intra laryngem ſit abreptum. Non quod proindè id in ſanis ſit ſolitum, vel in catarrhoſis (vt vocant) obſeruatum. Equidem ſi calculoſus reddendo lotium, etiam nolens, anum ſoluat præ dolore, proinde id ſphincteri veſicæ erit proprium, quod ſe laxando, aperiat etiam ordinariò anum? Ob dolorem namque partes ſubinde malè funguntur ſuis muniis, aliaſque ſibi vicinas ſecum in errorem abducunt. Potius fidendum erat hiſtoriæ, qua quendam ob tenuem plumam, aliam verò propter pilum, ſuffocatum fuiſſe ſcribitur. Vt ſciant, pulmonem, rerum peregrinarum nullatenus eſſe ſuſceptiuum, ſine notabili noxa & anxietate, quinimo vt ſuſpirioſi, ne quidem tollerent ſuffitus fragrantes (ob rationes, de Blas humano, recitatas.) Si itaque ſuffitus opitulantes, pulmoni ſint oneri; quid non erunt illinctus? etſi dentur ad pulmonem poſſe deuenire? Idcircò enim quoties quid deglutitur, ſerò larynx clauditur epiglottide, formam folij hederæ imitante, ne vel minimum quid ad pulmonem delabatur. Et aliquot ſuffocatos noui, qui vno ſaltem latere epiglottidem non ſat arctè clauſam haberent, ob conuulſionem partis vnius, vel alterius reſolutionem. Atque in eo Scholarum nouus detegitur error. Quod videlicet aſſerant, illinctus ſenſim deglutitos, in pulmonem admitti; non autem illa, quæ affatim citoque degluttiuntur. An ergò canis diſſectus illinxit, & non ſorbuit iuſculum herbarum iniectum? quorſum enim potandum iniecerunt, ſi ſcirent ſolo illinctu viam patere ad pulmonem? At ſtante hypotheſi, quod pulmo omnem omnium rerum peregrinarum ſpernat ſocietatem, præterquàm aëris nudi, non fumis ſociati: Sequitur etiam neceſſariò, ſiue aliquid illingendo, ſiue bibendo ſit deglutitum, eandem ſemper epiglottidis cuſtodis curam agi, eandemque laryngis clauſuram obſeruari. Siquidem ibidem non minor quàm vitæ agitatur iactura. Illinctus ergò, & ſyrupi, etſi reddendis ſcreatibus partes glabras faciant, tamen imprimis ſtoma-
cho nocent, & pulmoniacis affectibus ne minimum proſunt abſolutè. At dicant, ſaliuam
ſpontaneo lapſu, etiam abſque ſenſu, fluere in
laryngem, & illinctus hoc titulo fore opitula-
tores. At neutrum horum ſubſiſtit. Quoniam 56
vtut diſponatur ceruix, eadem ſemper eſt na-
turæ cautela, ne quid incautè in laryngem de-
cidat aut fluat. Viſus eſt nuper Scenicus, ma-
nibus innixus, pedibus atque corpore erectis,
bibiſſe vini ſcyphum, habens caput propè ter-
ram. At Anatomen appello, & ferulæ manum
ſubdo. Sunt enim, quibus dormientibus ingens 57
ex ore ſaliua fluit; qui ſi ſupini dormiant, ſpon-
tè actutum ſe in latus voluunt, vel expergiſcun-
tur, periculi imminentis pauore territâ naturâ.
At ſi quid tum in laryngem ſaliuæ per incuriam
deciderit, non ceſſat dein tuſſis id ſtatim explo-
dere. Sed quid tandem iuuerit pulmonem, il-
linctum ſaccharum, frixo pulmone vulpis ca-
daueroſo, vel farfaræ ſucco imbutum. ſi pulmo
ipſe, peregrinarum omnium rerum horrens, nil
niſi per incuriam eadem admiſerit, & confe-
ſtim cum magna anguſtia explodat? An enim
iſtud teſtamentandis facultatibus oblæſis ſat erit?
An ſic catarrhis radix ſucciditur? Certè quoquò
me vertero, non video Scholas oppugnare mor-
bos, niſi fictis gentilium ſomniis in imagine, in
effectibus, & à poſteriori. Idque ob morborum
& cauſarum inſcitiam. Sic enim nomen Medi-
ci, in comœdorum facetias abiit meritò, quod
non cogitent quid agant, quid dicant, quidve
ſibi ſit agendum, vt præcepto ſatisfaciant. Eſto-
te miſericordes, ſicut Pater veſter, qui in cœlis
eſt, miſericors eſt. Et prout S. Bernard. de
Clero comedente peccata populi, quatenus
eleemoſynis dumtaxat viuit; non enim Meden-
tes cogitant, an ſatisfaciant mandato, & cha-
ritatis exſpectationi, qui comedunt languores
& infirmitates populi. Non video autem has
Ægypti plagas, in exteriores Scholarum tene-
bras, eſſe introductas, niſi quod malè imbutæ,
non tarò affectus offenderint, quibus apparen-
ter, & ſine indagine, Catarrhorum ſcenam at-
tribuerent. Vtpote aliquis dolens capite, ab- 58
indè ſenſit ceruicem dolentem, motum diffici-
lem, noctem inſomnem; mox dolor ſe mani-
feſtauit in lumbis, tradux inde ad femora, dein
ſuras, atque pedes deſcendere viſus. Hinc ſur-
rexit decretum, dolorem, (cum ſit accidens
inhærentiæ) non migrare de ſubiecto in aliud,
niſi materiale aliquid, è cerebro per vertebra-
rum muſculos, labentis pronitate, Catarrhi
ſordibus locum dederit, etymoque recepto Ca-
tarrhi quadret. Hanc Catarrhi perſuaſionem,
per Anatomen detecta larua, cognoſci oportet.
Enimverò ſi materia dolorifica, è cerebro per 59
ceruicem ſucceſſiuè ſtillet: ea ſanè vel per ſinus
cerebri eò deferetur, vel per cerebrum & me-
ninges, vel inter vtramque meningum, vel in-
ter duram meningem, & caluariam, vel tan-
dem inter cranium & cutim. Conſequentia
enim valet à ſufficienti enumeratione partium.
Atqui non inprimis per vtres cerebri, eò quod
citra Apoplexiam atque indubiam paralyſin
totius id non ſubſiſteret: ſi modò horum mor-
borum ſtet rata Scholarum doctrina. Etenim ſi
ſucceſſiuè, à prioribus, ad quartum ſinum ex-
pellatur: Catarrhi materia in medullam ſpina-
lem, non poteſt non peregrinum iſtud & acre
excrementum illam obturare, Apoplexiam dein
&

Et paralyſin naſci. Secundò, nequit iſta Catarrhi materia, trans cerebrum ſudando, inter cerebrum & tenuem meningem accumulari, & delabi, ita vt continuam ſeruet ſeparationem vtraque meninx, ab ipſa medulla ſpinalis neruli: eò quod labens Catarrhus diuulſionem atque continui ſolutionem pareret, in neruorum radice medullari, per longum ſui. Quod plurimis non caret abſurditatibus. Pariter ſi meningem inter vtramque Catarrhus deplueret, eſſet imprimis vtraque membranula, quæ loricaret ſpinalem medullam, bina: quod oculus hactenus nondum luſtrauit. Eoque poſito, non poſſet ſaltem muſculorum motum moleſtare, aut dolorem ſcire. Adeoque eſt error in theſi. Eò quod neruus ſit quidem organum delatiuum imperij voluntatis, at non proindè executiuum motus voluntarij. Præcipuè, quod neruulus ſubinde vix excedat groſſitiem duplati fili: inſertuſque externè in muſculum, non poſſet ſibi impactus humor Catarrhalis, niſi per paralyſin partis inferre, non autem moti muſculi immanes dolores. Denique, ſi inter duram matrem, & caluariam Catarrhus deflueret, docet Anatome, tam adæquatam & anguſtam eſſe neruorum, lateratim per vertebrarum foraminula, egreſſionem, quod nulla ratione detur aditus Catarrho, à ſpinali medulla ad muſculos. Demum ſi conſiderent iſti commento locus, ſaltem quæ cauſa eſſe ſucceſſionis, vt humor ſemel lapſus, inter duarum vertebrarum neruulum, remearet ad alios neruos ſucceſſiuos? An fortè Catarrhus, tædio vnius muſculi affectus, alios deinceps optat deliciarum clientes; Quomodo enim per neruulum exiguum, ſine membri ſtupore, humor Catarrhalis defluet? In muſculum inſitione peregrina intrabit vſque ad eius caudam? inde vero rurſus recedet ad alios muſcolos, qui deinceps proniori ſunt loco; Vel ſi nouus fingatur Catarrhus ad alias & inferiores partes pari ſucceſſu defluere; quomodo ergo partes ſuperæ videntur à malo immunes; Etenim cum ex eodem fonte cerebro, & per eundem canalem ſpinæ dorſalis medullæ prodiret; cur non potius iam apertam ſemitam ſequitur? ad debilitatam, pronam, affectamque partem amplius decumbit, nouaque partat adulteria? Cur noua quærit, quærit que hoſpitia? An iſte fortè lubitus naturæ, quod meretricio appetitu, nouas ſucceſſiuè partes infeſtet, & diducat? Tandem quod locus non ſit refugij, pro Catarrho decurrenti inter cranium & cutim, muſculos ſua membrana veſtitos, iam antè diſcuſſum eſt.
60 Ergo nolla eſt via, modus, medium, connexio, aut dependentia, quibus Catarrhus in veritate ſubſiſtat. Cumque nil materiale decurrat in eiuſmodi affectibus, pro quibus temerè Catarrhos finxerunt Scholæ: ſciant ergo veritatis amantes, quod quoties in ſpiritum impetus facientem, aura peregrina, odor, fermentum, ſiue ſemen exoticum, ſuſcipitur, toties ab Archeo contaminatus ille ſpiritus, à communione vitæ excludatur. Genius autem, ſiue indoles ſeminis concepti illius, non minores partes habet, vt etiam ad diſſita potius, quàm ad propinqua loca, mittatur fermento alieno deturpatus ſpiritus. Vt ſuo loco dicetur de Arthritide in duumviratu, & alibi. Sic nempè Mercurius, etiam foris illitus, fauces, linguam, & dentes afficit. Porrò cum hic deturpatus ſpiritus, ad ſuæ miſſionis locum deuenerit, confeſtim partis nutrimentum ſuo fermento imbuit, tranſplantat, atque traducit iuxta ideam ſeminis, illudque ſucceſſiuis hauſtis afflatibus, peregrinis diſpoſitionibus, munia digeſtionum ibidem interturbat. Vnde copioſam ſupellectilem demum ſuſcitat, ac non rarò impreſſionem ibidem ſpiritui inſito, in vitam ſtigmate durabili characterizat. Hæc in humores fictos primarios, & in defluxionum decubitus, Scholæ ab vnico cerebro mendicant. Procul ergo à Catarrho ſum, qui materiam, officinas, efficientem, modum fiendi, & defluendi nego; ideoque & cauſas, effectum, vt & ſanationem, longe à Catarrhi figmentis ſeparo. Non ergo decumbunt humores ſalſi, 61
acidi, acres, pituitoſi atque biliosi: ſed quoties deturpatus ſpiritus ad loca tranſiit, primus qui eò accedet, communi eluendi niſu atque ſtudio, eſt latex: Spiritus enim depravatus exotico contagio, per neruos, arterias, imò & per ipſum corporis habitum fertur; indè cerebrum culpam tulit, ſentiuntque ægri velut decubitum humoris deflui: & quia latex, per venas eò deputatur, non vt cauſa primitiua mali (quamquam per accidens non rarò malum foueat diutius) ſed in ſubleuamen, & ablutionem: Ideo adhuc dubiæ manſerunt Scholæ, an Catarrhi è capite per neruos vel inter cutim; an verò per venas, e iecore dimitterentur ſaltem in podagricis. Itaque non ex fonte, vel Cataracta fluunt pituita & bilis Scholarum; quaſi caput horum vnica cloaca eſſet. Deindè nec ob ſitum proniorem procumbunt, vel ob viarum facilitatem. Siquidem vt in cadauere nulli ſunt eiuſmodi defectus, ſed in viuis duntaxat: Ita quicquid horum ſit, ab impetum faciente, & initio vitali, procedit. In cuius œconomia non eſt difficilior aſcenſus ſurſum, quàm deſcenſus inferus. Cum nihil horum in viuis fluat ſuo grauitatis motu: at quidem dirigatur miſſum, ad certos ſui terminos. Fit & non rarò, quod latex, peregrino ſale contaminatus, ſpiritum deinde inficiat, vt proinde ſemper non ab externa aëris iniuria, vel à propria intus genita contagij aura, ſpiritus alienetur: quinimo à latice, (vtpote minùs viuo) thymoſin ſibi aſſumat ſuſcitatus. Comitaturque latex, tam præfata aciditate, quàm quantitate moleſtus, vt miles importunus, inuito hoſpite ſubintrat. Quocirca thermæ & balnea plures huiuſmodi defectus reconciliant, & æſtuaria: latice nimirum conſumpto, ſanitatem reſtituunt, quàm Scholarum ſolutiua & exſiccatiua.

Vana ergo Catarrhi è ſtomacho ad caput elati hiſtoria, & materia, vani quoque inter muſcolos atque cutim defluxus, decubituſque, deplorandaque ignotis cauſis remedia. Vana quoque cauteria, ad reuellendos conſumendoſque humores fictos. Vana tandem potuum exſiccantium pharmaca, cum malum à latice, largiorique potu, ſaltem occaſionaliter naſcatur. Patet ergo, quàm ſalubris potus ſobrius, latex namque pro ſui inſtituto inſipidus eſſe debebat; aceſcit verò, multo meracis & acidioris vini potu. Suo autem capite debetur laticis hiſtoria, & neceſſitas. Memineris ab aqua 62
omnes concretorum corporum fructus materialiter naſci. Fingamus ergo & laticem inſipidum, mox paruulo ſeminis auxilio aceſcere. Per exemplum. Sub ver enim, è vite vel betula, co-

pioſus exſtillat liquor. Si cortex prope terram lædatur, inſipidum nempe terræ liquorem fundit. Sin autem in caudice, vel ramis vulnus fiat, idem iam ſuccus acidulus eſt. Sic fit in latice, ſua natura inſipido, recipientium contagio, tandem aceſcit, vel alienæ qualitatis hæres fit. Scholæ enim laticem neglexerunt, quia lotium cum latice confuderunt. Sed argumentum ſtolidum, generatum eum materia ex qua, colliquaſſe, quaſi muccus, ſaliua, Aqua intercus, & vrina, potus eſſent. Iecur ideo malè affectum, ſi ad ſe laticem reuocet; non enim inde lotium parat, ſed œdemata vel anaſarcam: Itaque non ſum ita homo, quod pleuritidem, Odontalgiam, cæteramque furiarum rabiem, non entia dicam.
63 Scio enim, doleoque illarum nimis ſeria in nos imperia. Morbos quidem ipſos admitto: at Catarrhi cauſas, modum, media, vias, finem, ſiue deſtinationes inficior. Cauſas iſtas nego, & indago illas, in quarum ablatione ſanitas cōſiſtit. Agnoſco quidem, rupta pulmonis vomica, quemquam confeſtim mori: nego tamen, vomicam eſſe Catarrhum, aut mortem Catarrho imputandam. Multoque acerbius nego, quod vomica è vapore ſtomachi naſcatur. Sic Tabem, non defluxionem in pulmonem nuncupo, ſed interno pulmonis errore ortam ſcio. Concedo podagram, velut feruenti defluente gotta, præſentiri: non tamen Catarrhum admitto, materia, modo, mediis, terminoque fiendi. Prout ſuo capite plenius. Latex quoque euertendis culinis dicatus, in ſe quidem inſons eſt: ſed in via, diſſolutorum ſalium copulam admittens, apoſtematum, vlcerum, atque pruriginum varias conſtituit colonias. Nego igitur vapores in caput ferri, qui trans cerebrum, atque meninges terebrent. Nec patior denique, anhelitum, à thorace ad ſtomachum & viſcera directa via ferri (vt alias Paracelſo placuit.) Sed tantillum eius per poros diaphragmatis ſpirare. Neque enim compreſſo anhelitu, quicquam nota dignum, ſubter diaphragma vadit, nec anhelitus loca, quæ ſubter ſeptum ſunt, olet. Pariter neque à ſtomacho, vapores feruntur in caput niſi per arterias; ſi inebriatiui ſint. Quicquid autem vertiginem, deliquia, & id genus alia facit, alterius quàm vaporum eſt, reipubl. cliens. Sic nec ab vtero, vapores in caput traducuntur, vtut ferina inde capitis dicantur ſymptomata naſci: non enim ea perſpirabilitatis eſt obligatio, quæ alterius Monarchiæ eſt monomachia, quâque guttur ad mentis altitudinem aſſurgit, non eſt dicenda vaporum actio: eſt nimirum actio Scholis incognita, quam Regiminis quandoque exponam, cui partes omnes in corpore clientelam debent. Etenim Vteri in totum corpus, non eſt aliud imperium, quàm illud, quo teſtes, gallum à capone; taurum à boue: & virum ab eunucho diſtinguuntur, figura, ſangui-
64 ne, carne, corio & animoſitate. At quia in Catarrhoſis putatis affectibus, contaminatos latex ſuum ſortitur dominium aquæ: hinc quotquot Catarrhis adſcribuntur, plerumque ſub noctem exaſperantur, Lunæ nimirum Blas, viciſſitudinum operationes in nobis molitur. Quæ maximè in cerebrum imbelle, vel defectuoſum, Itemque in neruos, atque membranas, ſeſe oſtentant, hæcque futuras tempeſtates præſentiunt ſæpè, ac præaugurantur, ideoque & Torturam noctis appello. Atque vtinam hæc præſagiendi ſcientia, non tam carò nobis eſſet diuendita, quod doloribus & anxietatibus perſolui debent. Sepè enim podagricus, ſuſpirioſus: imò qui vel callum ſub pede gerit, in lecto, vel hypocauſto, ſomno excitus, futuras præſentit temporum procellas, cœlo atram ſenſim nubem obtendi, ventorumque propediem mutandos
apes. Paracelſus autem voluit Mercurium li- 65
quori præſidere alimentario, per totum corpus,
illumque proinde alibi (de morbis minerabi-
libus) nomine atque re confundit cum terre- 66
ſtri Luna. Scio tamen, quod humor imperia ſe-
quatur ſeminalis partis, cui eſt proximè aſſimi-
landus: neque enim ideò liquida, aſtrorum col-
locutionibus adhuc gaudent, quamdiu ſpiritui 67
vitæ non ſunt radicaliter inſita. Hinc enim patet, quod medulla ſit pars corporis homogenea: non autem liquor eius. Lunæ quippe manifeſtè reſpondet & cerebro, cui oſſa patent. Sic namque quæcunque defluxionum nomine ſæuiunt, itemque Luës Veneris, contractura, tormina, ſubter Torturam noctis reciduut, quia latici auſcultant, Lunæ noſtræ, dominio, ſubnoxia ad Aſtrorum lationem auſcultantia.

VICTVS RATIO.

1 *Diætam pro morbis præſcribunt, qui morbos ignorant.*
2 *Suſpecta eſt Diætetice.*
3 *Errores aliquot circa victus regulas.*
4 *Sanatio non ſubeſt Diætetice.*
5 *Opinio Authoris.*
6 *Obiectum Diætetices.*
7 *Probatio à communi euentu.*
8 *Fines obliqui.*
9 *Ab enumeratione partium.*
10 *Diæta clam accuſat remedij ignorantiam.*
11 *Iuſta pauperum querimonia.*
12 *Obſeruantia Authoris.*
13 *Ludibria Diætetices.*
14 *Panis non eſt tam cibus quàm obſonium.*
15 *Cur panis cibis miſceatur.*
16 *Cardo præcipuus Diætetices.*
17 *Regulæ quædam.*
18 *Cur infida Diætetices mandata.*
19 *Theſes Authoris Decem.*
20 *Quouſque vis parcimoniæ ſe extendat.*
21 *Maſticationis neceſſitas.*
22 *Digeſtorum varietates vnde.*
23 *Ptiſanæ examen.*
24 *Soluta Authoris præcautiones aliquot.*
25 *Quæſtio de fermento ſtomachi.*
26 *Digeſtiones præſcribunt Diætæ regulas.*

POſtquam abſoluiſſem tractatum de digeſtionibus, ſubeos Morbos in pegma adduxiſſem; ſed abtruncata adhuc ponè relinquebatur Actio regiminis, ieiuna nimiū in Scholis, ipſiuſque Duumuiratus maieſtas, & ſpiritualis plenè radiatio καθ' ὅλον. Quamobrem intertexui tractatum de Anima, vt plenum duumuiratui ſuum ius cedat. At nondum adhuc extra ſtomachum abire potui, quin aliqua de Diæta meæ opinionis examina, mox Duumuiratui ſuperadderem. Equidem demonſtrare promiſi Scholas prætcriiſſe illa, quorum profeſſionem maximè

maximè iactitant: nondum ſcilicet morbum in
genere nouiſſe, aut per ſpecies indagaſſe, per
cauſas, vel per condigna remedia tractaſſe. At-
que ideo conſequenter ſi qua medentum auxi-
lio ſucceſſiſſe per coniecturas, ex propria na-
1 turæ bonitate. Quamprimum enim poſt vni-
uerſalia præſidia (ſic enim nominant venæſe-
ctionem & purgationem) ſtatim dimidiam ſa-
nationis partem, dedere regimini victus, & vi-
tæ, quam plerumque per calores, frigora, & tem-
perantiam horum, in reſpectum Euchymiæ æ-
ſtimarunt. Bellè ſanè victus rationem præſcri-
bent ad obtinendum finem ſibi ignotum, dum
in elementorum caloribus & frigoribus volu-
2 tantur. Enimverò præter craſſam ignorantiam
victus ratio mihi ſaltem ſuſpecta dudum fuit, &
viſa miſera quædam medentum impoſtura, æ-
grotumque ſeruitus, ſub indictione pœnæ capi-
talis præſcripta, in ægris credulitatem fiduciam-
3 que pariens. Nam imprimis quicquid carò ven-
ditur, id confeſtim maximè ſanum laudatur. Et
in medicamentis aurum foliatum, gemmæ con-
tuſæ, coccus baphicus, vermis cuchinillo, ſeri-
cum crudum, &c. (fortè enim araneæ, ſi procul
peregrè deferrentur, magno venales eſſent, vt
ſtercus Crocodili) in cibis verò, quicquid man-
gonij ergo linguæ gratum, nec ſtomacho adeò
difficile, id vniuerſim, ac ſtatim prædicatur eu-
chymum, ſanum, & ſalubre. Quatenus quæ pa-
lato maximè attident, debeant eſſe gratiſſima,
ac ſaluberrima. Ideoque variant hæc iuxta pa-
latum Medentum. Nam quod vni ſanum lauda-
tur, ab altero, cui id minus placet, vituperatur.
Hoc pacto enim Phaſiani, perdices, ſturni, meru-
læ, & capones ſaginati, quadrupedibus præfe-
runtur: quamquam hæc vna nobiſcum viuum
fœtum proferant, & hactenus familiariora ſint
nobiſcū, quàm aues, piſces, & inſecta, id eſt, ani-
malia ouipara Sic quoque piſces ſaxatiles ante-
ponuntur marinis, & panis ſiligineus furfura-
ceo. Delicatuli enim, culinæ mangonio ſtudent,
vtque ægris placeant, qui remediis & ſcientia
deſtituti, profeſſioni aliàs ſterili, ſeſe emancipa-
runt, qui enim coquorum didaſcali euadunt.
Quàm impigrè luſtrant omnia, vt in culinis &
tricliniis ſua exerceant imperia, vtque videātur
omnibus ſedulò præuidiſſe, in ægros tyranni-
dem exercere parati ſunt. Tanquam ſi cibi &
potus grauiorum morborum medelæ forent.
4 Profectò me huius partis ſemper inſigniter pu-
duit. Etenim vel ab adoleſcente iam intus au-
gurabar, ſanationes eſſe medicaminum, non au-
tem ciborum effectus. Quapropter vt langui-
dam ciborum operam ſuſpicabar: ita quoque
conieci, ſtrictam victus obedientiam, tam in
mandante, quàm obſequente, fauore implici-
tant ignorantiam veri, & adæquati remedij, vel
5 impoſturam. E contra verò, qui ignem habet, is
vrere poteſt; & qui cultrum, is ſcindere valet. Sic
& qui aptum habet curandi arcanum, is ſanare
poteſt, regulas victus ſpernere, ac ſuperuaca-
neam hac in parte Scholarum induſtriam ſiue
adulationem præterire. Error enim alioqui, qui
à victus electione ſuperuenire poteſt, præpoten-
ti bonitate remedij facilè anticipatur. Nam ſi
Hipocr. aſſueta, licet in ſe minus ſalubria, non
aſſuetis præferat, nec facilè, nec tuto, nec
celeriter ab aſſuetis mutanda ſit diæta: quid er-
go non cenſendum de aſſuetis electis, optatis,
deſideratiſque cibis & potibus? vtpote qui di-
ctante ſibi intus naturâ, remedium ſæpius præ-
luxiſſe comperta ſunt, magno Medentium pudo-
re, vbi præſertim cum antea vetuiſſent. Diæta 6
imprimis non tractat de apertè nocuis: Non
enim diſputatur, an ſanum ſit comedere toxica,
vel teſtas ollarum, &c. Imò nec quidem ſi ſalu-
bre ſit, ægrum repleri multo cibo, aut potu,
etiamſi euchimis. Vel ſi crapula, ebrietas, & vita
inordinata ſint actus ſani, & iuuamina ad ſer-
uandam, vel recuperandam ſanitatem idonea,
ſed Diæta tota occupatur tantùm in delectu ci-
borum, atque potuum. Qui tamen velut nutri-
menta indifferentia, conſiſtunt intra limites bo-
nitatis, differuntque tantùm in latitudine neu-
tralitatis. Adeoque idcirco Diæteticem, tan-
quàm proditricem ignorantiæ cauſarum, veræ
Medicinæ, ac præpollentis remedij, ſemper reſ-
pexi. Quotuſquiſque nimirum eſt ille, qui repu- 7
diatis regulis ſibi præſcriptis, ſæpè non conua-
luit? Medicus interim, ridente intra dentes ino-
bediente ægro, laudem ſanationis ſuis arro-
gat regulis? Hinc nempe. Ars iſta Medendi in
omnes trahitur ſcenas, quia pauperiem iudicij,
tam in Medente quàm ægro, teſtantur regulæ 8
Diætetices. Vnde non rarò ſperant Medentes
nanciſci occaſionem excuſandæ necis, per ægro-
torum inobedientiam, circa Diætæ regulas non
ſtrictè ſeruatas. Quanta proh dolor committun-
tur hoc dolo abſurda, quæ nondum ſat patent!
Quod, dum nil ſciunt, aut habent quo morbum
pellant, ſibique obſequi cogant; ſaltem cenſean-
tur culinæ blandimentis, multaque ſolicitudine,
impedimenta augmenti velle tollere? Si vtilis 9
Diætæ obſeruantia foret, ſeruiret in morbo, vel
in conualeſcentia. In morbo enim, quàm eſt im-
portuna, moleſta, ac impertinens? Dum plerum-
que appetitus iacet conſternatus, quique ſol
complacentiam, ne totus pereat, ſuadet? cuiuſq;
conſeruatio tanti eſt momenti, quanti eſt vitæ
indicatio! Statu enim vacillantis appetitus, na-
tura ſibi plerumque ſuggerit conuenientem ci-
bum, idque non rarò, tum potiſſimum, dum ma-
ximè opis eſt indiga. Certant tum Medentes
cum hoc naturæ placito, per regulas ſuas vi-
ctus: à quibus abſtineat æger, ſi nolit necis ſuæ
cauſam omnem ab infido auxiliatore imputari.
Tum namque, ſymptomaticè furit Archeus,
quod optatum denegatumque fortè ſibi fami-
liarem cibum denegari ſentiat, adeoque in li-
te litem nouam ſuſcitant. Perindè vt equus per
aquam tranſiens, & non ſat pro lubitu bibens,
inde ſeruat ſibi in vitam ſpirandi difficultatem
anxiam. Diæta verò, à morbo, aut ſub conua- 10
leſcentia, mirè quoque moleſta eſt, ſi non etiam
irrita cum iam natura vltrò ſategerit. Siquidem
præſcriptum. Diætæ non poteſt non incuſare,
ſufficientis remedij defectum, adeoque confeſ-
ſionem implicitam infidæ ſanationis. Sanet enim
Medicus vt decet, & natura ſpondet pro ſatiſ-
datione reſtaurationis. Profectò vidit, & iudi-
cauit Omnipotens, quæcunque fecerat, erant
bona. Id eſt, quicquid in cibum deſtinauerat,
erat bonum. Quicquidue in venenum ordina- 11
uerat, erat bonum venenum. Aliàs enim iniqua-
go iure conquereretur pauper, quod minus pa-
ternè ſecum partitus Deus eſſet, quod media
denegaſſet, quibus egenus, lautis Diætæ regulis
reſpondendo, ſanitatem potuiſſet recuperare:
Diuitibus verò, cum opibus ſanitatem quoque
elargitus eſſet. Vtpote media elargiens, quibus

52 ſibi Diætæ pretia ſolueret. Etenim iam à quinquaginta hinc annis mecum experior, me plures ſanare, etiam non viſos, ſpretiſque Diætæ regulis, quam plures ſimul Medici, qui in noſtra vrbe oberrant. Experior, inquam, me omnes febres continuatas & intermittentes curare paucis diebus, imò & plerumque paucis horis, non admiſſo phlebotomo: ſed permiſſo vino.
53 Potiſſima ſiquidem Diætæ pars Medentum opipara eſt in adulatione ægri, ad plauſibilitatem Medentis comparata Excepto plerumque vino. Sana quoque quiſque Medentum prædicat, quæ ſibi arrident magis. Id autem ne deprehendatur eſſe genus aſſentionis, ſtrictam iniungunt obedientiam, vt iſthac legum ſeueritate frenos
54 vitæ cohibere putentur. Panis imprimis habetur victus primarius; cætera verò alimenta ſunt tantùm concibi, vel obſonia. Ego verò ex oppoſito, cætera alimenta veros cibos voco; panem autem tantùm obſonium. Multi namque ſolo lacte dudum vixiſſe reperiuntur. Hiberni quoque, celeres & promptiſſimi roboris viri ſolo Chambroch, ſiue trifolio, pro pane alicubi viuunt. Et Septentrionales aliquot, ſolo piſce abſque pane viuunt longæui, pertinaceſque in frigore & morbo conſtant Repletio panis peſſima in Adagio: non ſolùm quia paupertatis ſit index; ſed quia reuera in debili ſtomacho,
55 eſt oneroſiſſima. Vtpote panis, propter fermentum ſuſceptum (nec alias enim niſi paſta eſt) liqueſcens in cremorem, herbas & cibos quibuſcum eſt maſticatus, colliqueſcere cogit (quod in digeſtione fimi quotidie experimur) & hoc duntaxat nomine obſonium potius, quàm cibus eſt. At ne in nominalibus dudum verſer, ſufficit enim mihi, quocunque modo vocetur, modò ſciatur panis vſus, & neceſſitas ad liquefactionem ciborum valere potiſſimum.
56 Præterea ſemper ſobrietatem magni feci, tan-
57 quam totius Diætæ cardinem. Tum etiam, ſi appetitus circa aliquod obiectum ferretur, admiſi lubens, attamen cum moderamine mediocritatis. Non tamen is ſum qui neſciam vnum edolium altero præſtare, eſſe ægro conuenientius: ſed parùm angor, vtrum amborum æger ſumeret, modò ſimul bonum aliquod remedium
58 nactus eſſet. Ratus, ſi remedium non valeat obuenire malo, ex minus conueniente cibo, longè quoque minus valiturum, ad ſuperandum vel expellendum morbos. Inſipida idcirco & languida duxi remedia, quæ è Diætæ præſcripto ſperantur. Quippè, vt dici ſolet, facilius eſt non admittere, quàm expellere hoſpitem. Et ex correlariuo. Quicunque præſumit, virtute remedij, ſuperare morbum, certius eſto, ſe ſuperuenientia è ciborum incongruitatibus, eodem remedio longè facilius ſuperaturum. Signum ergo debilitatis, atque diffidentiæ, in medico cenſui, quoties pudibunda culinæ cura angitur; Is enim condigno carens pharmaco, vt interim aliquid agere videatur, neve ſtipendium fruſtra capeſſat, ſpem ſuam in criticum diem reponit, & delectum eduliorum præſcribit. Mea enim hac
59 perſuaſione didici, primum. Quod natura, in robis, ſapientior ſit quouis medico, magiſque gnara ſuæ vtilitatis, atque damni, quàm cuncta Scholarum ingenia. 2. Quod natura proinde ſibi ſeligat, optetque conuenientiſſima. 3. Quod pecus numquam oppetiit, quia ſiti ſuæ ſatis fecerat, niſi fortè venenum deglutiiſſet, nimiaque voracitate ſuccumberet, quod potus in febribus plurima aciditatis incommoda ſubuertat. 4. Quod bibere in ſiti, non eſſet minus naturale, quàm micturientem minxiſſe. 5. Ideoque cum hoc non exigat medentis conſenſum: illud etiam non egeret conſultatione. 6. Quod ſimul cum potu exhiberem aliquot guttas, quibus facilè penetrantibus, præſertim in ſiti, plurimas vna cum ſiti febres, iucunda ægrotum voluptate, ſuffocauerim multoties. 7 Quod ingens appetitus erga rem, apparenter in regulis Diæteticès, nocuam, plerumque ab ipſa dictitetur natura, cui ſuum enotuit remedium, non autem Scholarum libris. 8. Quod proin parum anxij eſſe debeamus, circa res optatas parum nocuas, minuſque ſolitas. 9. Quod ſi remedium debeat morbo præualere, cibi, & potus, in ſui latitudine nequeant continere robur entis pharmaceutici. 10. Quod cibi, ſi non remedium, ergo etiam vix noxam contineant. Loquendo de cibis, vt talibus, id eſt, indifferentibus. Ego hæc mihi ſic perſuaſi, hæc ſic aliis præſcripſi. Nimirum quod abſtinentia, atque parcimonia, ſint optima in Diætetice media. Magiſque, vbi ad lubitum aliquid manditur. Iuxta prouerbium: Quod ſapit, nutrit. Etenim ſufficit appetitui per qualitatem, non autem per quantitatem. Alioqui ſi ſatietas grauet ſanos, multò magis ægros atque debiles. 2. Comedant ſcilicet, non quidem ad repletionem cauitatis ſtomachi, nec ad voluptatis ſiue guſtus dictamen: ſed quantum ad vitam ſanam tuendam facilè ſufficit. Idque ſi aſſueſcenti primum ſit difficile; ſaltem non erit aſſueto. Quàm enim ſtultum 20
eſt, gementi per morbum, ſuas pridem ingurgitationes infectas optare. Nolim tamen quiſquam perſuadeat ſibi, hanc viuendi ſobrietatem, ac leuem ſarcinam, quemquam præcauere à Peſte, caſu, vulnere, fulmine vel calculo. Incidentia namque externa, digeſtionum œconomiam ſpernunt, quia ſuperant. Calculum ni-
mirum etiam inter externa rejicio, quia à fer- 21
mento iam alieno ſit, 3. Cum cibus omnis deceat mutari in cremorem, ſitque exquiſita maſticatio, quæ digeſtiones faciliter, hinc perpetuò maſticationem ſeneriſſimè commendo. Siquidem vnicus bolus, non ritè maſticatus, plus negotij præbeat in corpore, quàm tres mandendo contriti bene. Aues enim ideo, quia dentibus carent, duplici ſtomacho opus habent, vtut digerendo eſſent alioqui potentiſſimæ. Omne quoque pecus ruminans, vt magni in lege habitum; ita non ſpernendam maſticandi neceſſitatem nobis ſeriò inculcat. Imo ea de
cauſa in Sacris pro puro brutum deligitur ru- 22
minans. 4. Denique. Quæcunque in crapula ſumuntur, ſupra fermenti ſtomachici poteſtatem, caleſiunt quidem intus: at putreſcunt, nec etiam eatenus digeruntur: vt in febribus eſt luculentiſſimum. Quantum verò de teneriorib cibis ſub crapula eſt aſſumptum, digeritur quidem, labiturque è ſtomacho: At ſecum magnam indigeſti molem præcipitat tam propter vaſis tenſionem; quàm naturæ onuſtæ, & ſtomachos deſerentis, incuriam. Sin autem digeſtum fuerit, quod eſt longè tenerrimum, idque iuſto diutius in ſtomacho moretur, neceſſariò quoque iſtud recentum, nimium aceſcit vel planè putreſit: deducitur in amarum excrementum manè, non tardò per vomitus reiectum, quod-

quæ

Digitized by Google

que Shcolæ falſò Choletam dixere. Tinctores enim, vnicâ cottinæ tinctura, ſupta centum, diuerſos colores mutant, ſi panni ptius diuerſi modè ſint affecti. Sic quoque vnicum aberrans ſtomachi fermentum, vniuocum cremorem alias, ſi adhuc in ſe diuerſitates non planè digeſtas contineat, pro partium diuerſitate variforiter diſponit atque determinat. Adeò vt licet ordinariò, non niſi partem cremoris digeſtam, tingat ſuo fermento: indigeſtam tamen partem, non deſinit afficere, & pro recipientis defectu perperam imbuere. Quapropter plurima ſic in primæ digeſtionis culina exorbitant 5. Quicquid aſſuetum, non malignum, ſed optatum aſſumitur; id quoque abſente ſatietate faciliùs digeritur, & tuto in morbis admittitur, ſi ſobriè ac moderatè ſumatur. Eò quod fermenta facilè ſubigant, quæ aſſueta ſunt, & præcipuè ſi deſiderata. Etenim tenniſſimo victu, in acutis morbis vtendum ſuadet Hippocrates, donec nimicum reſurgat appetitus. Laudo enim tenuiores cereuiſias, quantum dulces potus, &
23 ptiſanas, ſperno verbis Galeni fretus. Hordeum (inquit) parum coctum, ventoſitates efficit: oppilationes verò, ſi meliuſculè bullierit. Quapropter Aui noſtri, credentes, nullo modo hordeum decoctum eſſe innoxium illud germinare cogunt (quod tum Maltham vocant) quo opere, tam ventoſitates, quàm oppilationes præpediunt. Ex Maltha verò & lupulo cereuiſias conficiunt. Neminem quoque vrgeo, iuſculis conſummatis colliſſis, ouis, &c. ſi acuta febris adſit, memor præcepti illius: *Corpora impura quo plus nutris, eò magis lædis.* Nam etſi
24 in acutis, abſque cibo, ſoloque viuatur potu, non tamen exinde vitæ diſcrimen ingruit. Imò ſic citius conualeſcunt, multoque minore obſtaculo vires & appetitus reſurgunt. Quoties nimirum putrefact bile, ſiue cadauerizabile in ſtomachum ingeritur, carentem ſuo fermento digeſtiuo: putrefit digeſtum, & non digeritur. Atque iſta, eſt illius Aphoriſmi iuſta explicatio. Nunquam enim optaui, vt ex acutis morbis ægri redirent pingues, aut ſaginati, at benè iſtud vnicum intendebam, ſcilicet vt conualeſcerent, & quidem non multum viribus detruncati. Maximam itaque Diætæ partem in morbis ſtomachicis, traxi ex Aphoriſmo: *Quod ructus acidus*, ſeparati fermenti, *ſuperueniens nidoroſis ſit bonum.* Ructus namque nidoroſi, nauſeæ ſpontaneæ, auerſio carnium, piſcium, & ouorum, imò ſtomachi grauamina, iuſſerunt ſolis potabilibus alendum ægrum: nam aliàs per cadauerizabilia didicetam, expectanda accidentia peregrina, defectus animi, aliaque id generis incommoda. Quoniam tum potus humectant, ſolantur ſiti, calorique ſatiſdant, ariditates ac debilitates inde conſequentes arcent. Sub potu autem non hic intelligo ſorbitiones iuſculorum, affatim nutrientium, eorum nempe, quæ in ſtomacho calente, citra fermentum digeſtiuum, ſponte cadauerizantur: ſed omnino de iis, quæ minimè putreſiunt: qualia ſunt panata, itemque cereuiſia vino tincta, cui mica panis ſimul commiſta ſit vt ſint cibus ſimul & potus. Huc reuoco, quæ aliàs prolixè docui. Nempe digeſtionem à fermento proprio, non autem à calore fieri. Quoties ergo auerſio carnis, & ructus nidoroſi, ſignificatur calor adeſſe, & deeſſe fermentum acidum. Attende ad hoc, quàm facile recens caro, pedi, aut capiti calenti alligata, putreat, & confeſtim fœteat. In febriente ſtomacho igitur, calente admodum, ſapiens natura cadauer in ſe fieri timet, ideoque ſtatim carnes aduerſatur. Sed quorſum tum 25
abiit fermentum ſtomachi in febriente? Anne migrauit aliò? anne extinctum? Quorſum enim abiiſſet fermentum, quod nuſquam niſi in ſuis latibulis gratum; nec periit etiam. Quoniam vitale eſt? quicquid autem vitale ſemel periit, non redit iterum à priuatione. Fermentum verò rediuiuum eſt. Id ergo contingit. Vel enim quandoque non pertingit fermenti dimiſſio è Splene ad ſtomachum ob aliquem defectum alterutrius de Duumuiratu: vel ſaltem receptum in ſtomacho fermentum, obtegitur alieno atque febrili odore. Quod ſic intellige. Eſuriens aliquis, atque optimè valens, importunis carbonum fumis diutius immorans, mox ſibi nauſeam oboriri percipit, & ciborum auerſionem, dein quoque dolorem ſincipitis, atque tandem vomitum. Fermentum itaque ſtomachi, nocuo carbonum odore vt contegitur: ita pariter virulento febrium motatum odore, & nidoroſo contagio, contingit confeſtim naſci auerſionem carnium, quatenus fermentum ſtomacho vernaculum contegitur illo nidore. Hæc ſic de Diæta mecum concluſeram, & rationem victus intra paucas ſupradictas regulas communes, iuxta naturæ curſum metiebar, antequam remediis maioribus poritus eſſem Sciens, attamen, quicquid in ſtomacho 26
conuertitur, ſpecie cremoris diaphani, vel fermenti ſui, id iniria vitalis ſucci ſuſcepiſſe, licet nondum vitam, atque ob id non ita ſponte putrere. Quicquid verò vel non diſſoluitur, vel ſi in ſe ſit diſſolutum, nec tamen ſuſcepit fermentum, vt latex, ſalis muria: idipſum vel excrementum eſt, vel facile tale fit, atque corruptioni eſt obuium. Igitur in victus ratione potiſſimùm attendendum ad morbos, & cibos, quos ratione morbi, æger aſpernatur, vel appetit. Quippe ancillandum eſt naturæ, nequaquam autem imperandum. Fermentum videlicet, quod cibos conficere debet, illos præſcribat, non autem Medicus pro ſuo appetitu, neque vnam ex authoribus formam pro quibuſuis calceis ſumat. Quaſi hominum natura varia non ſe haberet per modum relationis ad aliquid. Exercitia demum, labores, opera, quietes, ſomni, aërque pendeant ex regulis, quas nobis aliarum digeſtionum momenta dictitant. Ve ſcilicet ſucci de cremore generati, feliciùs ad ſuos peruenIant fines. Hæc eſt Diætæ veritas, quàm natura ſponte indicat & docet. Illudque vnum atque perpetuum eſto. quod quicunque nactus eſt optima arcanorum remedia, vti ægros mox reſtituit, & à morbo quolibetcunque vindicat: ita etiam non aliam ægris, quàm ſanis Diætam præſcribit. Sanis namque omnia cenſentur ſana, eò quod fermenta digeſtiua potenter quælibet in ſui ditionem trabant, & coërceant. Adeoque digeſtiones præſcribant regulas Diætæ.

PHARMACOPOLIVM AC Diſpenſatorium Modernum.

1 *Ars medendi repſit in fabulas.*
2 *Barbari precellunt Europæis in re herbaria.*
3 *Conſuetudo Galeni ſuffurandi alsorum inuentis.*
4 *Herbarum ſexus ſcenicus.*
5 *Signatum in herbis, ridiculè in Chiromantiam tranſlatum.*
6 *Paracelſi temeritas.*
7 *Inane inuentum herbas in Zodiacum retuliſſe.*
8 *Quàm parum ſpectatum, quod maximè pendendum.*
9 *Pudendum dotalia dona ſimplicium à gradu caloris metiri.*
10 *Caſpitationes Herbariorum.*
11 *Vera ſimplicium depuratio, hactenus ieiuna.*
12 *Cruor & ſanguis, differunt etiam in plantis.*
13 *Quercetanum decepit glacies.*
14 *Pater luminum ſolus dator cognitionis infuſa, abſque effectuum obſeruantia.*
15 *Vana media ad noſcendum vires ſimplicium.*
16 *Specificus ſapor.*
17 *Deſiderata in ſcientia ſimplicium.*
18 *Pyrotechnia viam pandit.*
19 *Diuerſitas agentium in natura.*
20 *Remediorum Spagyrorum diuerſa activitas.*
21 *Balſamus omnes herbarum ſuccos præſeruans à putredine, abſque proprietatis alteratione.*
22 *Cenſus extractorum & Magiſteriorum.*
23 *Horrenda ſimplicium confuſio: ac pluralitas.*
24 *Diſpenſatoria valent tantum ad expeditionem, non autem ad appropriationem.*
25 *Authoritate Magiſtratuum parta deceptio clientum.*
26 *Deus quadam componit, qua homo, non ſeparet, nec illis tertium ſuperaddat.*
27 *Quando coniunctio eſt admittenda.*
28 *Sententia de diſpenſatoriorum valore.*
29 *Dulcibus retunduntur multorum vires.*
30 *Reſponſio ad obiecta pro dulcibus.*
31 *Syruporum vanitas.*
32 *Chymia præfertur aliis profeſſionibus.*
33 *Vſus tranſmarinorum.*
34 *Craſis, remediorum nucleus.*
35 *Vitia in decoctis.*
36 *Defectus in electuariis, pillulis & confectionibus.*
37 *Contra confuſiones ſimplicium.*
38 *Solutiuorum examen.*
39 *Qualis præparatio ſimplicium ſpernenda.*
40 *Bullitio odoriferorum damnoſa.*
41 *Cornu Ceru uſtura ridicula.*
42 *Multorum correctio fatalis.*
43 *Peccata ſimplicium.*
44 *Abſurda miſcellanea.*
45 *Tota terra venenum habet, & parit.*
46 *Sub venenis latent potentiſſima arcana.*
47 *Error de Aſari caſtratione.*
48 *Error de eius cruditate.*
49 *Nullum venenum in Ente primo verum.*
50 *Nex Marchionis Spinelli, ex ſtulto hellebori.*
51 *Examen viperæ.*
52 *Arſenicalia, quo iure vlcerum remedia.*
53 *Vt venena fiant remedia.*
54 *Remedia Chymica officinarum.*
55 *Examen auri, & gemmarum in Medendo*
56 *Vſus oleoſorum.*
57 *Quid ſaccharo clarificato deceſſerit.*
58 *Modus applicandi externa.*
59 *Collectio ſimplicium.*

PAssim Ars Medendi in ſcenas, & 1
vulgi ludibrium trahitur. Eò quod
Medenies Sapere nolint, niſi ad
conſuetum Scnlarum. Quæ enim
legunt credunt: quæque credunt,
exequenda tradunt fid. i Seplaſiæ, vxoris, & famulitij.
Inde enim vnguentarius quilibet, & vetula,
ſe in Medicinam ingerit, Medicos illudit,
quia & non rarò in multis excellit. Solent enim
antiquitus olim quædam ſibi reſeruare in pignus
famæ, atque familiæ. At poſtquam ignauia
vicit, & lucrum diſpoſuit Medicinam vt aratrum,
iuſto Dei iudicio, paſſim iuere omnia.
Ante limeo officinæ noo poſſum non indignari
ſimplicium deſcriptores. Nam quamuis non ſit
campus ſpatioſior, vberioe, iucundiorque, in
tota terrarum facie, & vbi animus magis oblectetur,
quàm in re herbaria: vix tamen alibi
minus eſt progreſſum. Siquidem Arabes, Gen- 2
tiles, Barbari, Syluestres, atque Indi, multò
vigilantius ſua ſimplicia obſeruarent cunctis
Europæis. Quippe vel à diebus Platonis (quibus
vixit Dioſcorides, vie miles) nil fere rei
herbariæ eſt additum; multum verò eſt diminutum.
Galenus peculatus lubitu, hoc alterius
ſtudium, ſuppreſſo nomine. Diſcoridis verba,
planè adioſcorus rapuit. Quæ interim Plinius
multis conſperſit nugis. Vtpote iudicio egenus 3
veriſimile, à vero, & falſo, non potens diſtinguere,
multa vndecumque corradens deſcripſit,
vt tomi magnitudine nomen æquet. Cæterùm,
in hunc vſque diem, de herbarum duntaxat faciebus,
& nominibus, adhuc eruditior Medentum
pars anxiè diſputat. Quaſi cognito vultu,
vires noo alloquerentur coram; vires inquam
primo à Diſcoride traditæ. Velut in primo
Authore, vis medica ad finem pertigiſſet. Interim
quæ maximi fuere momenti, neglecta ſtetere
hactenus. Moderniores verò, cœperunt 4
herbas in ſexus diſtinguere, multaque ſe inde
deprehendiſſe, rati, conqueſti ſunt hæc nubelata
ſteriſſe. Quaſi natura, loco, & non ſeriò laboraret,
de ſexu ſolicita fuiſſet, vbi promiſcuo,
& androgyno contenta fuit. Sexus namque generationem
duntaxat reſpicit, non autem operationem,
aut obiectorum parium relationem.
Itaque ne fruſtra vel punctum iotæ conderet,
quæ ad certos fines ſuo Creatori cognitos, totam
ſe retulit, vbicunque ſexuum notis opus
non fuit ad generandum: etiam eaſdem poſthabuit
in operando. Verùm ſi duorum ſimplicium,
vnum ſit altero fortius, aut aſperius, id
non ſanè ſexum denotat, ſed gradum. Nam dum
idem ſimplex putret, & in animalcula mutatur,
ſunt hæc non vnius quidem, ſed vtriuſque ſexus.
Quod ſanè nequaquam fieret, ſi iſta ſimplicia
iam intus ſexum, aut ſexuales vires haberent. Ex
eadem enim numero herba naſcuntur promiſcuè
tam maſculi quàm fœminei ſexus inſectæ.
Fuerunt poſtea & alij, qui ſignaturas, velut 5
Chiro

Chiromantiam in herbis obſeruarent hancque
meditationem Satyrionis radix inſigniter pro-
mouit. Atque adeo huiusprǽcipue merito ſciē-
tiam ſignatam, ſiue anatomiam ceſſatam, id eſt
noua, nomina, &c. grandiloquos titulos, ſuis
prætexta audaciis introduxere. Ego de fide cre-
do, hominem non naturæ & ideo viciſſim na-
turam non hominis eſſe ſimulacrum, icona aut
ſculptrum. Deus ex Bonitatis & ſapientiæ ſuæ
æterna prouidentia abunde futuris neceſſitati-
bus atque ſufficienter prouidit. Ipſe fecit dota-
uitque ſimplicia, ad deſtinatos vſus cunctarum
neceſſitatum. Id eſt, compoſuit direxitque ad
ſcopos neceſſitatum. Itaque credo ſimplicia in
ſui ſimplicitate, eſſe ſufficientia pro ſanatione
omnium morborum. Ergo plus ſtudendum cir-
ca inquiſitionem virtutum, quàm ad diſputan-
dum quælibet problemata. Cum in ſimplicibus
ſit perfacta cura, & ſanatio omnium morbo-
rum. Et per conſequens, Diſpenſatoria, volentia
componere & nectere plurima, totum perdunt,
& occulta blaſphemia, quaſi inſufficientiam di-
uinam supplere contendunt. Hinc Paracelſus
rectè ſcribit Chirurgis: Quorſum Symphyto, ſi-
ue radici conſolidæ maioris ſuperadditis ace-
tum, bolum ac huiuſmodi lurida additamenta?
Dum Deus hoc ſimplex, contra oſſium ruptu-
ras compoſuerit prorſus ſufficiens? quicquid
demum illi addideris, id quaſi Deum correctio-
ni tuæ ſupponeres, facis. Erras grauiter. Pariter
quoque exiſtimo, Deum perfecte & ſufficienter
compoſuiſſe in ſimplicibus completa morbo-
rum quorumcunque remedia. Scio denique in-
fallibiliter, vegetabilium Archeo, nullam nobiſ-
cum eſſe cognationem anatomicam, ſiue totum
ſiue demum partes ſpectemus. Quippe ſimpli-
cium dotes, ſunt ex creatione: non autem ex
vſurpatione poſſeſſionis: nam proprietates iam
ſuis inerant herbis, ante peccatum, mortem, &
neceſſitatem. Tandem credo, Deum dare ſcien-
tiam ſimplicium, cui vult, ex gratia ſupernatu-
rali: non autem per ſigna naturæ. Quid enim
cum pleuritide cognationis Chiromanticæ ha-
bet dens Apri, ſanguis hirci, virga tauri, fimus
equi, vel herba bellis? aut quam habent inuicem
ſignaturam ſimplicia? Laudo equidem Do-
minum meum, qui omnia, antequam morbi eſ-
ſent, ad ſui gloriam primariò creauit: neque
ſimplicia notauit, propter futuros à contingen-
te morbos: ſed ad decorem vniuerſi, vnde ho-
6 nos Domino ſcilicet. Obiiſi itaque Paracelſum,
quod huiuſmodi nugas ſerias, in principia Me-
7 dicinæ erexerit. Non defuerunt quoque, qui
immenſum catalogum morborum in ſigna Zo-
diaci, cuius numerus, cum nimis anguſtus eſſet,
vnumquodque ſignorum in triplicem ſectio-
nem ampliarunt. Vt ſcilicet omnes herbarum
vires in 36 diuiderent, & cogerent arcto ſtabu-
lo. Terra enim ex ſe producendi herbas virtu-
tem habet ſeminalem, quam proin non è Cœlis
mendicat. Proprietas enim herbarum tota, à
ſemine eſt, & vis ſeminatiua à terra deſumitur,
ſecundùm Sacra: non autem à faciebus lumi-
num Cœli. Ponantur nempe 16 aut 20 ſtellas
conficere conſtellationem, ſiue vnum de 12
manſionibus, atque extendi in 30 gradus. Quo
pacto enim poterunt tam paucæ ſtellæ conti-
nere eſſentias, ſemina, facies, & proprietates
quingentarum forte plantarum ſpecie, & inter-
uis proprietatibus diſcrepantium? Præter adhuc
inanes tot rerum tum humanarum, quàm poli-
ticarum mille attributiones? Apage cum nugis
iſtis! Seminibus herbarum inſunt proprieta-
tes, non autem Cœlo, vel ſtellis. Exoletæ ſunt
Aſtrorum vires, quæ caloribus, frigoribus &
complexionibus, veteri fabula, adfictæ ſtete-
runt. Multò enim magis differunt ſtellæ, quo-
cunque ſumantur modo, à plantis, quàm herbæ
à nebulis & pruinis, vel piſces à gemmis pretio-
ſis. Elenchus itaque eſto, effectus cauſis tri-
buiſſe, quæ nil prorſus cauſæ ſimile in ſe poſ-
ſident. Id vel vigilem ſomniare eſt, ſi tale credi-
derit, vel prorſus propria putatione, euagari in 8
dementiam. Mathiolus Tabernæmontanus,
Braſauolus, Ruellius, Fuchſius Tragus, d'Alli-
champius, cæterique herbarum obſeruatores,
hactenus occupantur tantùm circa facies & co-
gnitionem viſualem plantarum: virtutes autem
earum, è Dioſcoride omnes pariter deſcribunt,
ad gradus quoque caloris & frigoris conſtrin-
guntur, quaſi aliquid à fundamento demonſtran-
tes. Pudendum ſane, ſimplicium Craſim è ca-
lore deſumpſiſſe, non autem è fontibus ſemi- 9
num. Dodonæus Friſo, iam factus Batauus, Ta-
bernæmontanus cum paucis aliis, quanquam
iiſdem graduum veſtigiis inſiſterent, aliquot
tamen additiones ſubiunxerunt è propriis, vel
aliunde decerptis experientiis: ſed adhuc con-
fuſa planè, incerta, & perperam diſtincta: vt-
pote quod non è ſcientia, ſed vel è vlgi reue-
latione annotata, vel caſuali experimento hau- 10
ſta, ſcripſerint. Nemo inter omnes eſt, qui
ſcienter proprietates ſimplicium deſcripſit,
prout ille, qui ab hyſſopo, vſque ad Cedrum
Libani, cuncta deſcripſerat. Certo ſigno, non
aliunde petendas eſſe veras ſcientias, quàm à
Patre Luminum. Prout alibi venatione ſcien-
tiarum obiter attigi. Animal integrum, & vi- 11
uum contundi non poteſt abſque ſuo ſtercore,
Dolendum idcirco nondum penſatum herbas
multum ſtercoris habere, quæ nullum vnquam
de ſe eiecerunt: adeoque maiori cautela eſſe de-
putandas. Denique in homine, ſanguinem à
cruore multis notis diſtinguimus. In plantis au- 12
tem, ſat viſum fuit dixiſſe. Planta iſta, vnico in
ſubiecto, diuerſis & oppoſitis conſtat proprieta-
tibus: acquietum eſt, nec profundius eſt in-
greſſum, quàm per aliquos communes ſapores,
& incertos euentus. Etenim è ſcapo papaueris
læſo, ſtillat opium. Chelidonia plorat aureum,
& Tithymallus lacteum ſuccum. Ex petaſitide
gummi, ex Chameleonte, Ixia, &c. quorum
ſimplicia ſi contuderis, alium & inferiorem
longè ſuccum, ſtercus nimirum, cruoremque,
ſanguini permiſta, exhibebunt, vtut clarifi-
centur. Sanguinem enim, à cruore & pa-
renchymate plantarum diſtinguere, & ſepa-
rare diſcant Tyrones, ſi quicquam laude dig-
num per ſimplicia egiſſe meditentur vnquam:
fit enim hinc, quod vtcunque ſtrenuè, extra-
hendo ſis operatus, more à Neotericis edocto,
plus tamen efficit drachma vna Rhabarbari
crudi, puluererenus exhibiti, quàm quicquid è
ſeſqui drachma extraxeris. Plus enim ſtoma-
chus ſuo fermento reſoluit, quàm quicquid
extractionum mediatores ſucci auferant, quia
fæci ſimilem, & aſpernatum liquorem paren-
chymatis, abſque diſtinctione reſoluunt. Quer- 13
ceranus enim, cum per Chiromantiam, &
Anatomiam, quam vocant ſignatam, non ſatis

examinati intimas rerum poteſtates animad-
uertiſſet, Pytomantiam vocat in auxilium, at
in via defecit; Scilicet è cinere vrticæ debile
lixiuium extraxerat, quod in teſta, forte fortu-
na, parum conſtrinxerat glacies, (nam ſi li-
xiuium fortius fuiſſet, glaciari non potuiſſet)
mane miratus exclamat. Ehem frondium vr-
ticæ figuram, in glacie en conſpicio. Gauiſuſ-
que axioma fundauit. Quod nempe in cine-
re, ens ſeminale, figuratiuum herbarum, igni-
bus inuictum, permaneat. Bonus vir ille ſuam
principiorum declarat inſcitiam, neſciens im-
primis, quod omnis glacies incipiens, den-
tatas cuſpides, ac figuram folij vrticæ, faciat.
Deinde, quod Archeus ſit figurator rei gene-
randæ, quid per ignem conflagretur dudum,
14 antequam carbo vel cinis fiat. Tertiò, ſi Ens
ſeminale herbarum, exprimeret lixiuium, non
ſanè folia: ſed radicem, caudicem, flores &
fructus referre deberet. At ſeminum poteſtas
figuratiua, delitеſcit in Archeo, herbarum re-
rumque generabilium Vulcano, qui cum ocu-
lis carneis non ſubſit: A Deo ſolo impetran-
dum eſt, vt oculos animæ aperire dignetur, qui
Adamo, quique Salomoni, rerum proprietates
primo intuitu demonſtrauit. S. Thereſa, menta-
liter viſo ſemel Crucifixo, ſenſit animæ ſuæ eſſe
oculos, quos in vitam apertos ſeruauit dein-
ceps, & caro nobis occluſit, per naturæ cor-
ruptionem. Neque enim aliàs, de cætero cog-
noſcimus naturas à priori, neque Archei al-
teritates modo ſcimus, niſi per nudam obſer-
uationem. Multa quidem nobis ſimplicium le-
gata ſunt: at falſa plerumque & incongrua. Nec
librorum lectio, nos facit cognitores proprieta-
tum, niſi per obſeruationem. Non ſecus atque
puer, qui canit muſicen, non tamen eam com-
ponit, vt neque Symphoniæ primas rationes
nouit, ob quas ſic toni diſponendi erant. Hoc
ſi accidat in ſenſibilibus ſenſu notis, quorum
rationem meritò auditus: quid non fiet in re
medica, in qua vires ſimplicium, nullo ſenſu
peruiæ ſunt? Medicaminum autem quorum-
cunque deſcriptiones, in officinis traditæ le-
guntur, cum defectu cognitionis proprieta-
tum, & concordantiarum. Loquor enim de op-
tica notione, qualem anima, ſeparata à corpo-
re, habet, qualemque Deus largitur in hac vita,
cui vult, atque hanc hactenus procul diremit
à cœtu illorum, qui libris ethnicis omnem de-
ferunt venerationem. Exorandus itaque eſt Pa-
ter luminum, vt dignetur nobis dare cognitio-
nem, qualem olim dedit Bezeliel, & Ooliab,
in nominis ſui gloriam, & nudam proximorum
charitatem. Sic enim ſtaret in nobis Ars Me-
dica, recta ſub quolibet pondere. Sed veren-
dum ne is, qui permiſit perire libros Salomnis,
reſeruet hanc ſimplicium ſcientiam in æuum
Eliæ artiſtæ. Scholæ enim, per ſapores, ſiue gu-
15 ſtus, introitum ad ſimplicium ſcientiam pro-
miſerunt. Per acre, amarum, ſalſum, dulce,
aſtringens, acidum, & inſipidum, calores & fri-
gora, ſe demetiri, tanquam proprietatum eſſenta-
rum opifices. At ſuperbæ oſtentationes, effectu
ridiculæ factæ ſunt. Siquidem & opium valde
amarum, quod hactenus calidum volunt, ſum-
mè tamen frigidum docent. Sic etiam Cam-
phoram, iuxta ſuas regulas, calidam eſſe debere
frigidam tamen abſque controuerſia prædicant
Pariter & Chryſulca, oleũ vitrioli, ſulfuris, &c.

acida, iuxta ſaporum regulas, ſummè frigida
eſſe daberent. At ſuo quaodoque loco oſtenſu-
rus Scholas, facultates rerum, nondum cortice
tenus adſpexiſſe, ideoque ſeminalium proprie-
tatum fontes prætеriiſſe. Tandem eſt rebus ſin- 16
gulis ſpecificus ſapor, qui proprietatem docere
deberet, ſi quid aliud externorum ſignatorum.
Eſt nempe præter acuitatem Cinnamomo pe-
culiaris gratia in ſapore, quàm in vllo vix præ-
terea ſimplici reperias. Sic Gentiana, Enula
campana, &c. præter communes amarores, ſpe-
cificum ſaporem habent, qui ſubter regulas, ob
ſingularitatem propriam quorumcuque ſim-
plicium, redigi nequit, ſoluſque proprietatum
ſingularum, eſt accuſator, vt & diſtinctor. Por-
rò quod ſimplicia deligẽda ſint in ſtatione, quã
in ſui vigore ſunt, hoc Scholis, ruſticis & mihi,
eſt commune. Semina nimirum, dum prope-
modum ſunt arida: Caules verò & folia, dum
ſucculenta pleno cruore madent: radices quo-
que, dum viribus tument, nondum generando
& coquẽdo exantlatæ ſunt: ſed multa iam quie-
te ſaturæ, expergefacto Archeo germinaſcere
meditantur. Alij ſuadent Autumnum: Ego ple-
rumque amo Ver. Quod in Polypodio, Brio-
nia, &c. expertus didici. Etenim ſuccus herba-
rum eſt cruor, qui magis magiſque maturatus,
vel cogitur in ſe, vel in fibrarum naturam deſi-
nit, vel ſaltẽ defungitur, dum vis vitalis de pro-
pagando ſemine meditatur. Ergo indagandis,
& deligendis ſimplicibus, nil manſit magis ne-
glectum, quàm quod maxime deſiderabatur, &
in quo, vel ab initio hactenus, nullus fuit profe-
ctus. Poteſtates nempe ſimplicium, earumque
immediata ſubiecta, manſere incognita. Illæ 17
enim præter claram ac velut opticam ſui cogni-
tionem, deſideratam expoſtulant præparatio-
nem & appropriationem, Cognitio imprimis
ſcientiarum: non autem traditiones ad lubitum
narratas, & ſibi inuicem trãſcriptas, præſuppo-
nit. Præparatio verò, non ſolùm ebullitiones of-
ficinæ, aut contuſionea exigit: ſed totã Pyrote-
chniam. Tandem adaptatio, applicatio, ſiue ap-
propriatio requirit fundatam in lumine naturæ
theoriam, hominis, morborum, & affectuum, de-
inde dependentias, mutationes, & alteritates.
Non mirum itaque deſertam ſtetiſſe ſimplicium
doctrinam. Sub tãta interim mortalium ſocor-
dia, omnipotens dignatus eſt ſuſcitare Spagy- 18
ros, qui de tranſmutatione, maturitate, tinctura
& promotione virium, velut de ſummè neceſ-
ſariis meritò cogitarent. Et ſic ſenſim pro-
greſſi ad Medicinæ vnitonum, voti compotes
euaſerunt ſequaces. Non enim ad fictorum hu-
morum ametriam, luctam, defluxiones, imò
nec quidem ad producta, ſiue fructus morbo-
rum iuerunt (ad quorum nempe auerruncatio-
nes nouerant ſequi duntaxar palliations mor-
borum recidiuales) ſed ad anteriora, ſiue prio-
ra, ſtudium conuerterunt: ſcientes, quod pro-
teſtatiua baſis multorum defectuum, characte-
rixata eſſet in Archeo vitæ. Quocirca per pu-
ritatem, ſimplicitatem, & ſubtilitatem reme-
diorum, ſymbolum habentium, tentauerunt in-
greſſum ad vitam mediam. Vt ſi qua illorum,
non ad prima noſtri conſtitutiua penetrent: ſal-
tem in horum limine, dotem ſuam exponant,
excitando noſtras poteſtates, grato ſui alloquio.
Siquidem natura, nedum agnoſcit actiones 19
agentium, quæ proſus intrant in ditiones pa-

tientium

tientium (corporalis nempe duntaxat eſt actio,
eiuſmodi, nutricis facultatis obedientia) ve-
rum, eſt & agentium altera, non ſpernenda au-
thoritas, quæ eſt dotis natiuæ capſicario, in ip-
ſam Archei vitam mediam, propter mortalita-
tis, feculentiæ, & turbulentiæ ſequeſtrationes.
Qua ſuperioritate; eiuſmodi agentia, à ſuis
patientibus nequicquam tolerant, multoque
minus alterantur per renitentiam aut reactio-
20 nem. Nonnulla enim ſic præparata remedia ſur-
dò ſui connubio, noſtras ſic recreant facultates,
vt certiores nos faciant, ſe ad hoc in mundum
veniſſe. Quædam enim ſui fragrantia nos velut
reficiunt. Sunt & alia, quæ clauſa, impediuntur
ſuam nobis beneuolentiam oſtendere. Vt au-
rum, & gemmæ. A ſa demum, ſolutis vinculis,
in gradum deducuntur, velut incrementi fauo-
re felicia, poteſtatum ſuarum adepta libertate &
authoritate, nos eriguut à lapſu, & ſolantur:
Non ſane iocetius, quàm alioqui lethalia Aco-
nita noſtrâs vires peſſumdant. Abigunt nimi-
rum corporale, imò & fermentale virus: Non
autem, quod aliquod pharmacum queat extin-
ctas, abolitas, & exantlatas de nouo reficere po-
teſtates, partibus inſitas. Cæterùm error Schola-
rum fuit, ſuccos herbarum, cum ſuo parenchy-
mate, fermento priùs non ſubigere, antequam
21 optimarum partium ſelectio ſit poſſibilis. Tum
quoque neglexerunt indagare, quod ſuccus re-
rum, prælo expreſſus, ſolo odore cuiuſdam
ignis ſulfurei, maneat deinceps abſque saccha-
ro vel alio additamento incorruptus: cuius fa-
uore acquirit balſamicum aliquid, hauſtuſque
æthereos ſibi incorporatos transfert ad ma-
gnam entelechiam. Porro deſcendens ad offi-
cinarum labores. Inprimis enim, quanquam
extracta videantur inertem ſtomachum, à la-
bore ſubleuare: illa tamen non magnifacio, ob
22 errores iam ante notatos. Magiſteria verò lu-
bens extractorum vice repono, quibus tota rei
ſubſtantia in primiluum ſuccum redacta eſt.
Qui præparandi modus Medentum vulgo ma-
nebit in æuum incognitus. In qua ſolutionis
retroitione, ſponte ſeperantur ſucci heteroge-
nei, diuerſis plerumque fundis, ſibi inuicem
ſupernatantes, ſiditque vnus rector, diuerſitate
inſignis, ens ſeminale continens. Secundò com-
miſcetur in officinis, tot ſimplicium concatio-
nes, & confuſas miſcellaneas, proditrices igno-
23 rantiæ, & incertitudinis. Sperant enim Scholæ,
ſi non iuuet vnum, alterum iuuaturum, ſicque
multa aſſociant inuicem, Herbariorum præco-
nio, exaltata in eundem ſcopum. Adiunctæ
ſunt mangonij ſorores, elixatio, & condimen-
24 tum. Diſpenſatoria proinde commendantur à
Scholis deſcripta & à Medentibus vſitata, ad
expeditionem, & promptitudinem (hinc nem-
pe promptuaria ſuum habent nomen) non au-
tem ad proprietatem, & exigentiam. Habentia
videlicet duntaxat generales ac vniuerſales in-
tentiones, cum ſubſtitutione, & diſpenſatione
vnius, pro altero. Vnde diſpenſatoria dicta. In
quibus omnibus, atque ſingulis, crudorum ſim-
plicium concurſus, & confuſio, coniecturalem
dant exitum. Vndequaque enim pro ſuo num-
mo decipitur æger, tam ſcilicet fide ac fraude
25 ſeplaſiæ, quàm iureiurando Doctoratus. Putans
errare, fallere, aut falli non poſſe, qui iurat ſe
admiſſum gratum, & ſufficientem. Ah vtinam
Magiſtratus tantæ clientum fallaciæ; & fraudi
Medentum, eant obuiam. Ego imprimis in ſim-
plicibus compoſitionem ſinceram admiror ma-
gnopere, quæ, componente Deo, facta eſt. In 26
conſolida nempe, plenum remedium oſſifragij
reperio, habens cuncta; quibus opus habet.
Quibus ſi bolum, acetum, aliaue aliena admiſ-
cueris: prout ſupra, à Paracelſo admonui: iam 27
maturam, à Deo ordinatam, corrupiſti. Atta-
men quoties res ſingulæ non habent intentum,
adiunctiones ſubinde admitto, ſi res ſuo con-
greſſu copulatiuè acquirant, quod in ſingulari-
tate non habent. Quod deinceps experimento
docente confirmandum. Cuius exemplum in
atramento & tincturis eſt luculentiſſimum.
Enimvero ſub ſtudiorum pœnitentia ſæpe con-
ſiderabam, quod cum in natura eſſet quædam
proportio materiæ ad materiam, & formæ ad
formam: eandem quoque ſeruari proprietatum
ad proprietates, ac per conſequens, effectuum
ad effectus. Aſt defectum horum, mox me ſim-
plicium compoſitio docuit. Vbi alteritates ila-
tim à commixto ſeminis initio intrant, & ſeſe
demoliuntur plerumque, non ſecus atque mul-
torum ſemina ſimul contuſa, & confuſa, ſpem
ſeminalem excludunt. Sciui deinceps, multis
laboribus, & expenſis, materias remediorum,
duntaxat præparatione ſui ad nobiliorem di-
gnitatem euectas, adſcendere ad gradum per-
fectionis; libertatis, ſubtilitatis, & puritatis, &
longè antecellerent officinarum decoctis, ſyru-
pis, atque congeſtis ſub melle pulueris. Quiſ- 28
quis enim Pyrotechniæ exercitiis benè inſtru-
ctus eſt, mecum clarè intuetur, nullum in Diſ-
penſatoriis pharmacum reperiri, quod nõ plus
nocui, quàm proficui contineat. Scholæ nam- 29
que, quæ Hippocratem profitentur, ſi morbos
ex acri, amaro, ſalſo, vel acido, proficiſci agnoſ-
cant, quod vno melle, vnicoque ſaccharo om-
nia protſus latuent, condiant, remediorumque
aliàs ſat in ſe debilium proprietates retundant:
quaſi morborum omnium vnica medela, &
apex, in dulci ſtaret. Reſpondent enim, quod 30
laxatiua nihilo infelicius operentur, etſi ſaccha-
rata; tum quod gratiora ſint palato, ac tertiò,
quod à carie atque putredine ſic præſeruentur.
Quod ad primum attinet, Venena quidem ad-
mitto, æqualem habere effectum, ſiue ſaccharo
comitata, ſiue ſolitaria deglutiantur. Siquidem
laxatiuorum poteſtas, tota ſigillata eſt in lique-
factione corporis, vt & in putrefactione lique-
facti; adeoque veneno infamis eſſe debeat. Im-
pertinens ergo eſt Scholarum reſponſio, per
venena, ad quæſtionem de morborum reme-
diis, quatenus amarorum, acrium, &c. Ad ſe-
cundum dicò, futilem eſſe reſponſionem, donec
ad primum non eſt ſatisfactum. Neſciunt ergo
adhuc, vires remediorum, ſaccharo immutari,
& retundi. Quod multis guſtus aloës gratior
ſit potu mellis Denique linguæ cupientes blan-
diri: nocent tamen ſtomacho, qui cooperta
dolo ſacchari pharmaca, ſolo aſpectu horret.
Quod res paucis guttis facilius ſumatur in ali-
quo liquore, intuſque conficiatur libentiùs, quàm
copioſo ſaccharo condita: quod denique con-
uenienti liquori immiſta, penitiùs intrantes,
amicabiliùs coaleſcant, quàm multò obtecta
ſaccharo. Quod ſaccharum ſanis licet gratum,
mox tamen ægris horridum fiat; in pleriſque
morbis ſtomachi, & vteri, hoſtile: In aliis verò,
adiunctæ medelæ opem non rarò faciat ridicu-
lam.

Digitized by Google

lam. Saccharum enim fermento acido ſtoma-
chi, aduerſatur è diametro, ideoque digeſtio-
nes facit difficiliores. Saccharum enim, lixiuio
calcis viuæ,& argilla figulina clarificatur. Ete-
nim ſi acuitatem ſpiritus mellis,& ſacchari pu-
tidas fæculentias nouiſſent Scholæ,parciori il-
31 lorum vſu apud ægros contentæ fuiſſent. Ad
Tertium tandem dicò. Scholas in hoc fateri
ſuam ignorantiam, quod neſciant medicamina
à corruptione præſeruare, ſine condimento &
virium caſtratione. Syruporum ergo ſat eſt
fraus detecta, qui non niſi decoctis ſimplici-
bus fiunt, addito melle, aut ſacchato. Hoc de-
mum facit. Quod vegetabilia dumtaxat ſuc-
cum,& muccilaginem bulliendo in aquis depo-
nant. quæ cruda atque impura, ſuas ſtomacho
irrogant moleſtias priuſquam cum melle dige-
ſta, nos ſnarum virtutum hæredes inſtituant.
Præſertim quod herbarum gummoſitas, melle
& ſaccharo frixentur, ingrata, & moleſta euа-
dat ſtomacho, fiatque bulliendo inſigne virtu-
32 tum diſpendium. Laudo benignum mihi Deum,
qui me in Pyrotechniam vocauit, extra aliarum
profeſſionum fæcem. Siquidem Chymia prin-
cipia habet non logiſmis parta: ſed quæ per
naturam ſunt cognita, & per ignem conſpicua:
præparatque intellectum ad penetrandum oc-
culta naturæ, ponitque inueſtigationem in na-
tura vlteriorem, quàm aliæ ſcientiæ omnes ſi-
mul; & penetrat vſque ad vltimas profundita-
tes veritatis realis. Quia operatorem intromit-
tit ad primas radices illarum rerum, cum dear-
ticulatione operationum naturæ,& poteſtatum
artis, cumque maturatione virtutum ſemina-
lium. Laudabilis enim & ſupergloriosus Excel-
ſus, qui hanc ſcientiam paruulis dedit gratis.
33 Rarò quoque tranſmarinis,& ab vltimo Orien-
te petitis remediis vtor: ſciens, quod Omnipo-
tens fecit ſanabiles omnes nationes terræ, nec
aduectas Indo de litore merces, expectandas
voluerit: vt neque ante cognitas Indias, minus
mortalibus propitius Deus fuerit. Bonitas ergo
34 diuina perſuaſit mihi, inquilinis morbis ſua
domi reperiri remedia. Docueruntque me thro-
remata Spagyrica, quod pateтur liquor exi-
guus, cuſtodiens craſes ſimplicium incorru-
35 ptas, abſque condimento alieno. Herbas igitur
aqua, vino, vel ſtillatitio liquore, decoquunt ad
tertias, medias, etiam duplici (vt aiunt) vaſe,
ac ſub diplomate concertuatas. In quibus vires
optimæ, ſi non pereant: ſaltem non elicitur,
niſi moleſtus & ingratus herbarum muccus, ſto-
macho digerendus, vtut ouorum albumine de-
purentur decocta, & ſucci, atque lauentur
ſaccharo. Vtpote potantur abſque ſeparatione
puri, ab inualido, abſque reſeratione clauſa-
rum virium, ſine vitæ radice, ac participatione,
emendatione defectuum, cruditatum, excre-
mentorum, & poteſtatum violentarum, qua-
rum actiuitates natura noſtra, ſine graui clade
36 ferre nequit. Electuaria deinde, confectiones,
vel pillulæ, ſiue ad confortandum, ſiue ad ſol-
uendum, maioribus adhuc quàm ſyrupi ſca-
tent miſeriis: nam circa elixationem, ſola con-
tuſione, ſeu pulueratione, connectuntur ex mul-
tis ſimplicibus ridiculè, neſcienter, & incogi-
tanter, quæ ſibi inuicem plerumque aduerſan-
tur, nocent, impediunturque ipſamet, ne mu-
tuam iungant, quam nobis debent operam.
37 Non eſt enim in natura, quod Scholæ ſpectarũt
in numeris, in quibus vires ſimul in vnum con-
ueniunt, quia per vnitates conſentiunt. In na-
tura ſiquidem res quæque ſingularis eſt, pro-
pria viuit œconomia, nec coniugio gaudet. Ha-
ctenus quoque Medendi operatio, procedit in
vitam mediam Archei, quæ per confuſiones,
& connexiones, ſi non planè intereat: ſaltem
manifeſtè debilitatur. Plurium namque ſemi-
num complexu, irriti ſucceſſus, Scholas admo-
nuiſſe debuiſſent, à confuſione tot tamque di-
uerſorum ſimplicium, abſtinendum. Quantò
magis, quod ſub iſta multitudine multa ſuppo-
ſita, oppoſita, fruſtranea, pleraque cæterùm
ponderoſa, impertinentia, inepta, impropria,
ideoque languida, efœta, mala, mortuaque
confluant, aut ſaltem fiant. Etenim quanquam
ſimplicium demerita, adulteriaque ſint plus
mercatorum, quàm Seplaſiorum: attamen illa
non diſcreuiſſe, tantum ignaui, ignari, vel auari
eſt pharmacopœi. Certum eſt interim plerun-
que omnia tandem cruda, dura immatura, clau-
ſa, venenata, impura, vincta, atque inepta ad
communicationem ſuarum virium aſſumi, &
deprauari magis per commiſtionem. Et quia
ægrotantium ſtomachus eſt in limine, ideoque
& primò offenſus, quia debilis, & ineptus ad
attrahendum vitam mediam, tot difficultati-
bus obſeptam. Laboribus itaque & curâ ſingu-
lari, omnino erat anticipandum, vt languenti
ſtomacho, cuncta præparemus, ſi ad conceptos
optatoſque fines iucundè pertingere ſperemus.
Horridus ergò, nauſeoſus, & tædioſus confe-
ctionum cunctarum vſus. Adeoque hinc pro-
uerbium: Tolle iſtud. Nam Apothecæ odorem 38
habet. A Solutiuis quoque ſi Scammoneam,&
Colocynthida demas, ruet totum officinarum
in ſolutiuis ædificium, ſublatis duabus iſtis co-
lumnis, quibus iſtud innititur. Nam ſolutiua
præter ſcammoneam, colocynthida, Eufor-
bium, elaterium, eſulam, adeoque manifeſta
venena, eaque adhuc adulterata, ſordida, &
horrida, diminutionis virium & roboris noſtri
capita, continent planè nihil, niſi eadem ve-
nena, in aloë, rhabarbaro, ſena, agarico, manna,
atque ſimilibus, mitigata, tantæque magis im-
poſturæ obuia ſupponamus. Odi idcirco ſim-
plicium præparationes, quoties lotio, ebullitio,
aſſatio, aſſociatio, vel calcinatio virium diſpen-
dia facit. Nam Aloë, ablutione ſuccum amitit, 39
meraque reſina manet reſidua, quæ ſui ad inte-
ſtina adhæſione, torminum & hæmorrhoidum
eſt concitatrix. Denique cum aromatum vis ge- 40
nialis, atque præcipua, ſit in odorabili, hoc ſi
vltrò euaneſcat,& ſpontè odoratum feriat, quid
tandem bulliendo & aſſando non fiet, præcipuè
vbi gradus acceſſerit? quod noſtræ nos docent
odoriferorum diſtilationes. Tandem quid in 41
Scholis inſulſius dici poteſt, quàm Cerui cornu,
in inſulſum,& omni priuatum virtute, cinerem
redegiſſe, ad magnos vſus? & ioco præparatio-
nis, caſtrationem ſeu potius priuationem ſub-
ſtituiſſe? Etenim didici pleraque remedia, odo-
re, atque ſapore, tam intus quàm extra, noſtris
auxiliari infirmitatibus: ideoque deteſtatus ſum
ſimplicium multorum commiſtiones, eò quod
ſi ad odorem ſanatiuum, alium deſuper adiun-
xeris, qui priorem ſupprimat, palliet, in ſe
conuertat, vel ſimul ex vtroque neutrum ſuſci-
tet; ſciui exin, vim ſpecificam ſanatiuam, abo-
litam fore, irritumque effectum ab ægro opra-
tum.

tum. Suſpecta igitur mihi aromatum & dul-
cium aſſociatio. Porrò odi confectiones ræte-
42 ras officinarum prelaſque, quia futiles : quibus
ſupereminentem ac violentam rerum poteſta-
tem, quibuſdam rebus ridiculis palliare, atque
retundere ſtudent. Imò interim innatum huiuſ-
modi medicaminis furorem, tantumdem pro-
moueri prædicant, quantum poteſtatum adne-
xis viribus detrahunt. Pleriſque enim aliquot
grana cinnamomi, aut aliarum futilitatum ad-
miſcent. vt violentiorum furores ſubigant, quaſi
furiæ laxantium, aromatum aliquot granis, ci-
curentur; Quis etiam tenuiter in Chymicis in-
ſtructus, neſcit in confectionibus aromaticis,
imprimis peccatū pluralitatis eſſe? dein fruſtra
pleraque; illaque peccare ineruditate, duritie,
cluſura, electione, & ſubſtitutione ſimplicium?
Denique iſta cōfluere adhuc incerta doſi: vndè
43 nimirum effectus ſperatus præuertitur? Et qui-
dem ea errore ſingulorum? Vtque vno, exem-
plo abſoluam Quid quæſo in Lithontribon,
quod etymi promiſſis ſatisfaciat? Quorſum
44 enim cinnamomum, caryophylli, tria pipera,
acorus, coſtus, rhaponticum, caſſia, bdellium,
maſtiche, amomum, peucedanum, ſpicamen,
zinziber, lignum & ſuccus balſami, tragacan-
thum, chamedrys, euforbium, olea quo-
que nardi, & moſchelini? Anne ſingula ho-
rum, in ſcopum etymo propoſitum con-
ſpirant? vel nunquid ex ſimul commixtis, &
intentiones mutuorum fragrantibus, orietur
noua virtus, quæ promiſſa compleat? nempe
lapidem in rene & veſica confringat poten-
ter? ſtatimque omnes vrinæ defectus ſoluat?
An non potius opobalſamum in cæteris ex-
crementis atque quiſquiliis periret? Cæterùm
in confectionibus opiatis, eadem ſurditas,
quæ in Aromaticis, eſt obuia vbique. Quod
vt vnico quoque exemplo abſoluam. Quorſum
enim in Aurea Alexandrina Nicolai, 65. ingre-
dientium confuſio facit? Quorum ſimplicium
nulla eſt cognatio cum opio & mandragora, co-
lumnis confectionis? Profectò congreſſiones
ſimplicium, ad ignari lubitum factæ, Scholas
infatuarunt, ægroſque exanimarunt; iniecta ſpe
fruſtrarunt, occaſioneſque Medendi in mo-
menta labiles, incertis cōiecturis venenum ex-
poſuerunt, atque præterire fecerunt. Compo-
ſitiones itaque officinarum, ſi ſine mentis præ-
iudicato examines, vtrobique in ſyrupis, ele-
ctuariis, pillulis, eclegmatibus, trochiſcis, atque
aliis vtili admiratione ſtupebis, mundum, gar-
ritu Medentum, Scholarum ineptis ſtoliditа-
tibus, & noxiis deluſum præſumptionibus.
Chriſtiani enim cum Stoicis credimus, Mun-
dum in humanum vſum coaluiſſe. Idque cum
olim mecum impensè contemplarer, mox vi-
ſum mihi fuit, humanum vſum commodè ca-
rere potuiſſe tantis venenis. Etenim frigidiora
climata noſtra, in hoc ſaltem feliciora eſſe com-
peri, quòd reptilibus monſtris, virulentis, at-
que lethalibus careant, quibus alioqui calidior
zona ſcatet. Certè non multa nobis eſt veneno-
rum neceſſitas, familiaritas, abundantia; nec
illorum vſus, vlla ratione compenſabit tot ca-
lamitates inde oriundas; imò ſi terra protefrat
tribulos & ſpinas, in peccati maledictionem;
profectò maiores longè calamitates in dorſo
fert, nobis tam in animantum, quàm vegeta-
lium claſſe, importunas vitæ mortalium. Quo-
circa minimum quid per tribulos & ſpinas, te x-
tus minatur, quod iam maximum in calliditate
hoſtilis ſerpentis, homo exploraueeat. Sanè ſi
benè inueſtigetur, vix aliquid immune natura
habet, quod ſuum toxicum ſibi clanculum ad-
miſtum non habeat. Non enim roſas aut violas
habemus, quæ nobis non imponant; quin ſub
tanta odoris fragrantia, non occultent veneni
contagia: putrefactionis nimirum inſignia, cor-
poris noſtri colliquationem, ac virium ſuffura-
tionem. Ideircò ſimplicium cenſum ingreſſi, 45
paucula reperiemus inſontia: imò ſi campos aſ-
pexeris, totus terræ globus, non niſi vnica at-
que contigua aranearum tela eſt. Quinetiam
penitus attendendo, eadem hodiè videtur eſſe
rerum facies, quæ erat ante vnicum peccatum.
Adeoque fortaſſis ab initio, plura venena, no-
cua, & ſontia, quàm bona in terris: non tamen
Medicamentum exterminij pro homine: Quia
Paradiſus venenis carebat eiuſmodi, etſi ſer-
pentes adeſſent: vel fortè immortalitatis ergo,
venena homini eſſent nihili futura in Eden. Sed
contra; vidit Omnipotens, quod quæcunque
(etiam in mundo extra Paradiſum) fecerat,
erant bona in ſe, & ad fines ſuos: Quare dudum
mecum hallucinatus ſum, exiſtimauimus venena
indigna vt eſſent. Cum quia honos Dei non re-
quirebat illorum exiſtentiam; tum etiam, quod
homo lubentius multis venenis indiguiſſet,
adeoque venena, nec in Dei gloriam, nec in
humanum vſum, condita erat. Paucula nempe
ſunt inſontia, quibus abſque cautela vti tutum
ſit: pleraque verò horrenda tyrannide nobiſ-
cum pugnant. Alia quoque ſua nos acrimonia
vſtulando lædunt: plurima vbique alia, ſub
amica ſpecie, nos illudunt, occultumque intus
hoſtem deleterium gerunt. Vniuerſim autem,
nil non ſcatet ſordibus, ac impuritatibus eſt
horridum: cruditatibus demum, amaritie, ac
inuicta peruerſitatis pertinacia conſtans. Nam
quanquam homo in Paradiſum delatus eſſet;
præſciuit tamen ab æterno rerum laudabilis
Opifex, mundum homini domicilium fore:
terramque vt dedit filiis hominum, ita & ean-
dem cum cunctis contentis ſuis, pro homine
condidit. Tandem per Chymiam vniuerſa cla-
rius intuens, me prioris temeritatis pœnituit,
ac ſtolidæ ignorantiæ meæ. Siquidem vtrobi- 46
que, immenſam Architecti Clementiam, & Sa-
pientiam, cum admiratione, ſupplex adoraui.
Nam venena noluit nobis eſſe venena, aut no-
cua. Nec enim mortem fecit, nec medicamen-
tum exterminij in terra: ſed potius vt paruo
noſtri ſtudio, mutarentur in grandia amoris ſui
pignora, in vſuram mortalium, contra futuro-
rum morborum ſæuitiem. In illis nempe latitat
ſubſidium, quod benigniora & familiaria ſim-
plicia recuſant aliàs. Ad maiores & heroicos
medentum vſus venena tam horrida ſeruantur.
Bruta enim via iis paſcuntur, ſiue quod vene-
num cognoſcant intuitiuè, quod odore vel ſa-
pore aliàs non proditur: ſiue quod rector bru-
torum ſpiritus aliquis, ſeruet iſta venena in ma-
iores vſus velut maximarum virtutum hæredea.
Sufficit ſaltem, quod bruta nobis potiſſima re-
media relinquant velut è mandato Altiſſimi,
cui plus curæ eſt de nobis, quàm de belluis.
Aſatum enim crudum, quanta cum anxietate
vomitum cit, eique præſens venenum teſtatur
ſtomachus? & quàm facilè bullitione id recedit,
motatutque

Digitized by Google

mutaturque virus in deoppilans, diureticum
tardatum, febrium remediũ, quod occultatum
in eo aroma prodit? Sic Aaron aceto bullitum
miteſcit, magnorumque caſuum medela fit.
Quapropter Scholæ correctiones instituerunt;
atqui vtinam illas non ridiculas, non caſtratio-
nes, non virium ablationes potius! Putant ni-
mirum ex Aſaro laxatiuum euolare, per ebulli-
tiones, non ſecus atque languentibus annis;
propria earie, res quæque tabeſcit. At ſaltem
47 radix Aſari, non perinde vino incocta miteſcit,
ſicut ſi in aqua bulliat. In pari tamen ignis gra-
du, euolaret ſuum laxatiuum pariter. Alij pro-
48 inde putant, cruditatem, in Aſaro, ſolutionis
effectricem; ſed hi oleta negligunt Aſaro cru-
diora: helleborum verò coctione non matura-
ri, ſi vomitus à cruditate oriundus ſit. Scam-
moneum rebus acidis incoquunt, vt mitigent:
Sed nouit iam medentum vulgus ſic Scammo-
neam caſtrari, ideo vt ſi acido ſulfuris vapori
exponatur, planè orbetur ſua virtute; tantum-
que Scammoneæ decedere, quantum aciditatis
hauſerit. Aſt ego volens paterno animo corri-
gere furioſam medicaminum vim, intelligo,
rerum vires priſtinas manere debere, & in ſui
radice introuerti, vel ſub ſui ſimplicitate tranſ-
mutari in dotes alias, ibidem latitantes clancu-
lùm, ſub cuſtode veneno: vel de nouo partas;
ratione additæ perfectionis. Quo pacto Colo-
cinthis, laxatiuam atque deleteriam qualitatem
introuertit, emergitque ex imo via reſolutiua,
49 morborum chronicorum curatrix egregia. Id
enim Paracelſus in tinctura Lili Antimonij cum
laude attentauit; ſiluit tamen, vel neſciuit, fieri
idem in omnibus prorſum animantium, & ve-
getabilium venenis, per ſalem ſuum circula-
tum. Siquidem omne venenum iſtorum pe-
rit, ſi in entia primæ redierint. Hunc cardinem
non Scholæ: ſed electi Deo medici, quos Om-
nipotens ex vtero matris delegit, ventura ætate
noſcent, facietque ouium ab hircis diſcrimen.
Non caſtranda ergo, nec mortificanda ſunt,
magnarum poteſtatum ſimplicia: ſed melioran-
da per Artem: propter extractionem latentium,
vel per ſuſpenſionem virulentiæ, vel ſubſtitu-
tionem vnius pro altera, per adiuncta ſpecifica
imperatiua. Hæc pro iis, quibus datum non eſt
deguſtaſſe potentiam ſalis circulati maioris.
Quædam enim depoſita ſui feritate, per adiun-
cta miteſcunt: neutra fiunt, aſſumptis videlicet
vtrimque viribus participatiuè. Nec proin licet
adiuncta huiuſmodi matura à receptis diſpen-
ſatoriis officinarum, quæ non meliorationem,
aut ſaltem correctiones: ſed internecionem re-
rum docent, vel protſus, non niſi ludicra cor-
rigentia perhibent. Per exemplum, Marchio
Carolus Spinelli Ligurenſium Imperator nuper,
cum ſerò vrbem pedes obambulaſſet, & cuncta
mœnia perſcrutatus, medicos vocari iuſſit, il-
liſque dixit, ſe quandoque epilepſia laboraſſe,
& à me curatum, & ſubinde adhuc vertiginem
ſenſiſſe, poſtquam in tranſfretatione ab Aqui-
50 tania in Liguriam deſcendiſſet. Corona meden-
tum, ſequenti mane propinat illi ſcrupulum
Hellebori albi, & pro correctione addunt ſe-
minis aniſi tantundem: mox à ſemihora vomit,
ac dein fruſtra meam abſentis opem inuocat,
homicidas ſuos incuſat, dicens: *Helmonte mio,
voi me lo diceſti, gli medici m'uccideranno*. Si-
luit, ac poſt binas horas, conuulſo ſtomacho
primùm, dein toto corpore ſpaſmodeà moritur:
medici excuſationes quæritant, & terra culpam
eorum texit. Ita enim Scholarum confectiones
per diſpenſatoria correctiua, ſtulta, multa in
ſarcinam ſecum vehunt. Opiata imprimis calida
habent adnexa; laxatiua autem, plerumque
zinziber, macim, aniſum, ac quæcunque tor-
minibus, à poſteriori ſolutiuorum effectu, me-
deri poſſent. Vah quàm impuni licentia furit
ignorantia in mortales! quàm parum intelli-
gunt Hippocratem ſuum: *Si ea tollantur quæ
conuenit*, (id eſt, quæ nocent & onerant) *æger
melius ſe habet, & facile fert*. Etenim cum ea,
quæ nocent intus, ſubinde vix pendeant drach-
mam, oportet omnem purgationem, quæ ad
ſanitatem terminatur, eſſe euacuationem, vel
imperceptibilem, vel ſaltem valdè moderatam,
& cum reſtauratione virium. Hæc eſt namque,
quam cum iuuamine ægri facile ferunt. Corre-
ctoria ergo pharmacorum, ſunt ſarcinæ inuti-
les, atque ſine rerum cognitione; à Scholis
deſcriptum pondus, adeoque deſtructiua ſaltem
pharmacorum, ſi non ſimul etiam ægrorum.
Hæc medendi pars, ſolertem requirit, ac gna-
rum Naturæ Secretarium. Quia in illa parte,
ampliſſimæ medicaminum opes, & deauratæ
Glauræ ſupellex inuenitur. Scholæ olim à no-
ſtris Philoſophis didicerant, excellentiſſimas
virtutes habitare in ſimplicibus, quibus venena
deleteria in cuſtodiam præfecta eſſent: ſucceſſit
illarum inde temeritas, quæ expreſſa venena,
apertaque corroſiua, antidotis commiſcuit: Spe-
rantes, per bonitatem & quantitatem adiuncto-
rum, ſuperatum iri malignitatem veneni, quaſi
conueniens eſſet ſanitati, Chirothecam peſti-
lentem, in cubiculum, ſano aëre repletum, de-
ferri ad conuiuas. Non enim Viperam in The- 51
riaca hîc accuſo, ſine qua nempe, hæc velut
mortua, ſimplicium eſt farrago. Caro viperina
enim, in ſe innocua, & abſque veneno eſt Imò
toxicorum antidotus. Paſtilli verò inde parati,
elixando, omnes opes in iure derelinquunt, quas
cruda caro ſeruabat. De arſenicalibus hoc loco
conqueror, Alexipharmaco magiſtraliter vt vo-
cant inditis. Præſumunt enim Scholæ, propter
audaciæ raritatem, fidem mereri, & ſtudiorum
gloriam in authoritate poſſeſſionis locaſſe. Nec
perpetuum eſt, circa deleteria mortali, in eo-
dem ſubiecto, etiam virtutes excellentiſſimas, 52
ſic vt hæc cooperiantur à venenis. Quippe ar-
ſenicum, Auripigmentum, &c. quantumvis fi-
gentur, ac dulcorentur, nunquam tamen ſunt
intrò ſumenda, vtut alij ſecus ſuaſerint. Foris
tantùm valent, aliaque vlcerum venena necant,
domantque ſi prius ipſamet ſubacta ſint. Cor-
rectiones itaque medicaminum, ſunt abſque
cognitione proprietatum, partium, & conſo-
nantiarum. Quid enim aroma ponderat reſpe-
ctu veneni? ſi totum corpus humanum robu-
ſtum & vitæ plenum, ictu dentis viperini mox
corruat? An miteſcet Napellus admiſtione ca-
ryophilli? An colocynthis putrefacere definet,
cum ſuis torminibus, ſi iungatur Tragacantho?
Correctiones ergo in diſpenſatoriis, grauamina
ſunt, & ſtupida additamenta, quæ virulentia-
rum non faciunt moderationes: ſed virium diſ-
pendia. Quemadmodum enim venena, prom- 53
ptitudinem agendi fermentalem habent, labo-
randum ita erat, vt medicaminum robur atque
promptitudinem reſeruemus, ſed per ioſitiones
Artis,

illa ad neceſſitates chronicorũ,&procul diſſito-
rum morborum,dirigamus. Hoc vnicum teſta-
bat in hoc negotio,vt ſummam rei violentiam,
cum fermentali propagatione,infringamus, at-
54 que domemus. Quamobrem vt compoſitiones
&correctiones officinarum in vniuerſum miſe-
ror : Ita magis adhuc deteſtor præcipitationes,
vitrificationes,&præparationes Mercurij,Anti-
monij,Tutiæ ſulfuris,&c.Itemque adulteratio-
nes ſpirituum,ex aromatibus,ſeminibus,calidis
vitrioli , ſulfuris ,&c. itemque adulterationes
ſpirituum , ex aromatibus , ſeminibus calidis,
vitrioli,ſulfuris,&c.nam ad lucrum, à fugitiuis
55 ſeruis noſtris parantur,&capothecis comparan-
tur,in Pyrotechniæ deſpectum potiùs,quàm æ-
grorum defectum. Pudendam pariter deploro
ſimplicitatem illorum , qui foliatum aurum,
gemmaſque cõtuſas,hominibus magna ſpe pro-
pinant,magno vendentes ſuam ignorantiam, ſi
non dolum. Quaſi ſtomachus , inde vel mini-
mum exſpectet ſubſidium . Subtilior , Ideoque
magis condolendus eſt error eorũ , qui aurum,
argentum, coralla, perlas, atque ſimilia, per li-
quores acidos corrodunt,atque diſſoluere vidẽ-
tur, putantque hoc pacto intra venas admiſſum
iri, verè ſuas proprietates nobiſcum communi-
catura. Neſciunt enim, ah neſciunt acidum ve-
nis hoſtile ; ideoque peregrina diſſoluentium
ſuperata & transmutata aciditate,eiuſmodi me-
talla, & lapides, puluerem eſſe, vt ante. Qui vt-
cunque in tenuiſſimum pollinem ſit redactus,
nihil tamen à ſtomacho conficitur , aut nobis
ſuas vires partitur. Quod vt coram videas. Af-
funde enim ſalem Tartari rebus diſſolutis,in li-
quore aliquo pontico corroſiuo, ac ſtatim diſ-
ſolutum cadet in fundum,in forma pulueris Si
enim aquæ fortes metalla non mutent in ſub-
ſtantia, licet facta ſint tranſparentia , quæ ante
erãt opaca,quin argentum inde ſoſpes recupe-
retur.Qua cæcitate ergo propinant lapides , &
perlas , quaſi per corroſiua relinquerent priſti-
nam lapidum aut metalli eſſentiam ; Subtilia
enim fuit deceptoris inuentum , vt ſua magno
apud ægros æſtimet. Quia ignari deceptores
putant, ſi diſſoluens à diſſoluto per viſum non
diſtinguatur, etiam diſſolutum ipſum verè ſub-
ſtantialiter eſſe tranſmutatum. Olea denique &
pinguedines non valent pro balſamis, vnguen-
tis & emplaſtris , niſi forte vt pharmaco conſi-
56 ſtentiam dent. Nam primùm,hominum magna
pars compatitur in pelle vnguina,quod pruritus
puſtulaſque cum tumore excitent.Deinde,quia
prædicta olea plerumque ex herbis parantur,
quarum virtus in mucilaginoſo & gummoſo
ſucco deliteſcit: ſuccus autem iſte per cocturas
in iura trahitur,vel primo exprimitur, qui vere
non maritatur oleis , ſed tandem indureſcit fi-
xatus. Ego verò in melle balſamos florum te-
ctiùs cogo. Attamen oleorum ſimplicium ſim-
plicitates magis admitto, quàm cõpoſitorum.
Vnguentorum idcirco & emplaſtrorum incon-
cinnas& ſurdas compoſitiones officinarum po-
tiſſimum explodo : quod nil ſit ſtolidius,quàm
puluerem vegetabilium,ſub pinguedinibus va-
riis,&ignoranter commixtis, fixando exuſtulas-
ri, ineptumque ſib fieri.Qui ſi mineralis fuerit,
ſe pinguedini non admiſcet;ſed potius ita intra
67 vnguina obducitur&incarceratur,vt fiat nihili,
& ponderi tantum. Nihil enim oleis , vnguen-
tis , vel emplaſtris miſcendum eſt , quod in iis
nequeat per totũ homo generaliter reſolui.Ca-
chinno etiam dignum , quod ſaccharum Ta-
barzet , ſiue albiſſimum commendetur , non
quia dulcius , & in ſuo vigore ſit dignius : ſed
quia carius, ſæpiuſque cum lixiuio calcis viuæ
bullierit. Vbi nomen puritatis fecit impoſtu-
ram. Contuſi flores herbæ , &c. admiſto ſac-
charo tabarzet quieſcunt, dulciori quæ ſaccha-
to fermentum arripiunt , & efferuendo vires
Simplicis enodant. Mox autem deinde per ca-
loris clauſam digeſtionem inbibetur fermen-
tum,fiuntque longè potentiora. Diuerſitas au- 58
tem fermenti pendet ex lixiuio,quo ſaccharum
vnum pollet,alterũm verò illo caret.Soleo quo-
que vnguina foris apponere cum delectu.Scili-
cet in affectibus,quibus à centro foràs eſt ſana-
tio:vt in volnere,contuſione,combuſtione,&c.
tepidè apponẽda ſuadeo.Aſt vbi affectus inter-
nus externum perit ſubſidium , vt dyſenteria,
Colica,ſpaſmi nephritici, ſcirrhus,&c.vnguina
deforis lapide calefacto vel arena calida, foueri
iubeo. Idque didici , contuendo paleam , in
aheno aquæ tepentis,ſurſùm ac deorsùm velut
à calore ſubiet accenſo,deambulantem:Ideoque
potenti calore , appoſita vnguenta animari, &
ſpiritum ſuum cruori noſtro iungere,ſuſpicabar
primum : deinde comperi, ſic malum foràs eli-
ci, ſiſti impulſiones ſymptomaticas.Et quæcun-
que balnea agunt in toto: hoc idem calefacta,
fotaque vnguina,abſoluunt in parte,ſine totius
iactura. Later enim fouens, pellit odorem em-
plaſtri intrò , attrahitque foras quæ alias pi-
griora hærẽt: Itemque cum cruore ſpiritus im- 59
petus faciens attrahitur, diſpergitur à calore,
aliuſque ſuccedit ſuo loco , vim medicaminis
haurit,&velut ebulliens intro , reuoluitur. Cir-
ca collectionem ſimplicium quoque , non ſat
vbique conſtat.Determinant radices colligen-
das ſub autumnum.Sed vt plurimum multa ſub
Ver potentiores radices dant. Polypodum ver-
num imprimis viret. In autumno autem canam
atque nigram radicem exhibet,effœtam ſcilicet
& ſenilem.Ego cenſeo ſingula immediatè ante
ſtatum maturitatis decerpenda: nam plena ma-
turitas , declinationis initium eſt.ideo maturi-
tatum ſua ſingulis fructibus , floribus , radici-
bus,frondibus, corticibus, &c. ſunto determi-
nata ſpatia. Nam & ſuccus in plantis primùm
affluit, qui in multis ſubinde mox areſcit , aut
in frondes conſumitur. Varietas ergo maturita-
tum , collectionum varietatem parit. Sic nam-
que quædam folia à floribus vegetiora,alia ve-
rò ante frondes ſuccoſiora. Tum quoque ſunt
quæ ante fructus augmentum validiora. Non-
nulla perpetua fronde perſtant. Quocirca te-
ctiùs determinãt.Qui demetunt ſimplicia,iux-
ta ſcopi exigentiam.

POTESTAS MEDICAMINVM.

1 *Conſolatio Authoris in ſuis perſecutionibus.*
2 *Author depingit ſuos Aduerſarios.*
3 *Somnium Authoris.*
4 *Senſit qualitates Elementales.*
5 *Senſit coagulationes.*
6 *Senſit Atrophias.*
7 *Senſit ſiccationes.*
8 *Senſit Ariditates.*

9 *Error Schalarum.*
10 *Hepatis calor vnde, & quomodo ſubſiſtat.*
11 *Senſit mercatorum adulteria.*
12 *Senſit duos rerum ſapores.*
13 *Notabilia de guſtu, & ſapore.*
14 *Senſit cauſas ſanationis.*
15 *Itemque duplicem modum.*
16 *Senſit ablatam immortalitatis ſpem.*
17 *Senſit bonitatem quamdam in naturâ.*
18 *Senſit fermenta digeſtiua.*
19 *Senſit vera diuretica.*
20 *Senſit proprietates ſalium mutatrices.*
21 *Senſit ſalium ſpiritus a contactu connexorum commutari.*
22 *Senſit propinqua & tarda ſalium obſequia*
23 *Senſit ſales torminum authores.*
24 *Apex ſalium viſus eſt in primo ente.*
25 *Senſit ſpecificos ſapores*
26 *Definitio ſaporis.*
27 *Inſipida guſtantur à ſtomacho, quæ non indicantur à lingua.*
28 *Senſit proprietatem occultam, & Scholarum iactantias.*
29 *Venatio occultorum, non propter quid: ſed per quia eſt. Ab effectu ad cauſam iuxta Euangelium.*
30 *Senſit deoppilantia.*
31 *Senſit ſalium actiuitates.*
32 *Mineralium ſenſit ſpiritus.*
33 *Senſit purgantium laxans virus.*
34 *Triplex ſignum laxatiui laudabilis.*
35 *Error Paracelſi.*
36 *Chymus.*
37 *Non adæquata iudicari diſtillata ſuis concretis.*
38 *Senſit multa tranſmutari ab adiunctis.*
39 *Senſit Hematinum Metalli.*
40 *Sēſit diſtillationē plūbi, quā Paracelſus ſupra.*
41 *Diuerſos morbos curauit.*
42 *Senſit vires planetarias Metallorum, altiori Analyſi, quàm præcedenti educendas.*
43 *Senſit diuerſas auri ſoluti vires.*
44 *Senſit vires Mercurij vitæ in ſynonymo Lilij.*
45 *Senſit actionem renouatiuorum.*
46 *Senſit radicem veneficij Sagarij.*
47 *Senſit venena.*
48 *Senſit actiones rerum, iuxta Recipientis plicationes.*
49 *Dioriſmus Paracelſi circa vulneris nutritionē.*
50 *Salis vſus.*
51 *Oleorum varietas.*
52 *Vſus aquæ & ſalis artificiatorum.*
53 *Elixir ex Aromate.*
54 *Laus Magiſteriorum.*
55 *Cibi conditi cur inſalubres.*
56 *Cenſura quorundam Mineralium.*
57 *Senſit ſextuplicem digeſtionem.*
58 *Senſit quando cruor animanetur.*
59 *Quid axungia interna & illita patiantur.*
60 *Senſit actionem Cantharidum & Cauſticorū.*
61 *Senſit vim amuleticam.*
62 *Vis lapidum.*
63 *Senſit vnde effectuum diuerſitas in agendo.*
64 *Senſit mortis neceſſitates.*
65 *Operationum Chymicarum ordo.*

VEXATIO parit intellectum, vt nimia preſſura ſuffocat illum. Quāquā in acerbiſſimis aduerſitatibus
5 vteret Iobo, & Paulo: tamen Dominus IESVS DEI filius, ſuis me exemplaribus anguſtiis præpotētius ſic iuuit, vt nedū meos leniret labores: ſed in ſe velut ſuſtulerit. Sic eius nomē mihi ſēper honorabile præ oculis. Senſi enim exempla Sanctorum, inductiua quidem, at non conferre vllam gratiam per ſe. Meos mea enim in maximis preſſuris, plerumque doluit, quod humano quodam more, ac velut inſenſibilitatis pigritia, conſolarer: Stoiciſmum potius arrogantem referrem, quàm quod cum iubilo concentricitatis, tribulationes meas benigniſſimo IESV, purè reſignarem. Timebam enim animæ ſabbatiſmum iſtum, quem innocentia ſuſcitabat, ne ex deſpectu, & arrogantia proficiſceretur, adeoque tribulationes abſque fructu futuras. Potius inquam prophetizati ſeculi, communi bonorum ſorti, & ſodalitio immiſtus, incidiſſem ipſe malus & inutilis. In horas enim ſingulas formidabam, quod indolens eſſem, nec tantillum ſentirem ipſas perſecutiones, à Clero quodam, & Magnatibus illi Clero adſtipulantibus, ac demum à maiori parte populi, mihi illatas, alioquin in viro, tantillum iudicioſo, valde ſenſibiles. Timebam
enim, ne mihi contingeret iſta animi imperfecta quies ex deſpectu erga inimicos. Rogo itaque, vt clementer iudicet Deus, boni omnis fons. Saltem ſæpe conſiderabam exſpatiando per anteacta ſecula, & futuras Chriſtianorum perſecutiones: quod prima perſecutio Eccleſiæ fuerit violenta, & Tyrannorum. Altera deinde, ſubſecuta eſſet fraudulenta, & hæreticorum. Noſtra autem ſurrexit quidem ab hypocritis; compoſita autem eſſet ex dolo & vi. *Sunt namque* (vt inquit S. Hildegaldis Propheteſſa) *qui primum prælatos, & ſubditos eorum potentes, decipient ſpecie pietatis: & tandem quotquot ſibi non fauerint, per Magnatum potentiam opprimens.* Bone Deus quid non ſenſi, & quantum teſtari non poſſem? Sed vindictam totam tibi ſoli obtuli: & rogo ex charitate, quod illis parcas, neue illos damnes mea de cauſa. Quia à manu tua ſuſcipio: & neſciunt quid faciunt. Cogitaui tandem modum, quod omnes tribula-
tiones meas in caput Neronis & Tiberij medi- 3
tarer tranſlatas. Itaque ſemel defeſſus, refectuſque, ſubitò magna conſolatione, velut in ſomnum delapſus, vidi me in quadam regia, artificiis humanis ſuperiore. Erat autem ibi excelſus thronus, circumcinctus inacceſſibili ſpirituum lumine. Qui autem in Throni ſolio ſedebat, vocatur. *Eſt*. Et ſcabellum pedum ſuorum, *Natura*. Ianitor aulæ, dicebatur *Intellectus*. Qui ſine loquela, porrigebat mihi libellum, ex opaco electro, cuius nomen erat: *Gemma roſæ nondum aperta*. Et quanquam ianitor vocem non daret; ſciui tamen, iſtum libellum mihi deuorandum. Extendi manum, comedi illum. Eratque ſaporis auſteri & terreſtris, vt quaſi laryngem mihi præcluderet; ſic vt ingenti tarditate laboris illum deglutirem. Vnde dein totum mihi caput viſum fuit velut diaphanum. Tum dein alter ſpiritus, ſuperioris ordinis, dedit mihi lagenam, in qua erat vnius verbi, Ignis aqua, Nomen prorſus ſimplex, ſingulare, indeclinabile, inſeparabile, immutabile, & immortale. Neſciui autem, quid mihi negotij eſſet cum eo. Nec aliquid de eo deſuper audiui, & præ pauore magnitudinis, fauces mihi præcludebantur, ac vox faucibus hæſit. Tandem iuſta veneratione, ante thronum peracta, conatus ſum multipliciter

exper

experiri, quidnam lagena contineret. Ecce præ foribus aulæ erat Pyrotechnia, anus alacris clauigera, quæ feras non aperiebat foris, niſi intus ianitor priùs peſſulum ſubduxiſſet. Quod non tentabat, niſi ſigno, à Throni lumine ſibi dato. Pulſantibus autem ad fores reſpondebat, tacente clauigera, ianitor: *Neſcio vos*. Qui verò per cancellus feneſtratum inſpicere tentabant; à tenebris percuſſi, decidebant dein verſant, plures circum oberrabant, magna pollicentes, ſine haſi. Steti dudum ſilens, mox deduxit me manus (cuius reliquum de corpore non videbam) ad hortum amœnum. Vbi repentè me adoriebantur omnia ſimplicia, tan-
4 quam per ſe quodlibet eſſet ſingulare. In quo inſultu, ſentiebam vniuerſa mundi ſimplicia, non quidem quaſi qualitates illorum agerent in me (non enim vnus ſatisfuiſſem omnibus tolerandis) velut illorum obiectum: ſed ſingula in me, tanquam theatro, videbantur ſuas repræſentare ſcenas. Atque vtinam illas benè calamo explicem! Senſi imprimis omnia calida, frigida, humida, & ſicca, tanquam qualitates momentaneas, rebus conſtitutis ſuperuenientes, inſtar colorum. Quæ autem nos calefaciunt, refrigerant, humectant, vel exſiccant, ſenſi id non quidem contingere ratione exceſſus illarum qualitatum, quarum ſortiebantur nomina: ſed reſpectu appropriationis obiecti. Hactenus enim cadauer humanum, languida morte extinctum, etſi iuxta ignem violenter interpeſceret, tamen tactui videtur eſſe frigidiſſimum, adeo vt manus vix queat inde dudum poſt recaleſcere. Idque ſanè non fit, generata in nobis qualitate, quæ frigus nominatur: quæ ſcilicet ſui contemplatione, noſtrum calorem totidem punctis ſuperet, vt tanti frigoris exceſſum imprimat: ſed potius, eò quod vitalis ſpiritus, cadauer pertimeſcens, à manu recedat. Pariter nãque Camphora, piperis ſaporem gerens, & Opium amarum, refrigerare dicuntur. Quatenus Archeum ſubigunt, aut fugant. Quo pacto etiam Blas febrile, idem numero frigus primò, ac dein calorem, in Archeo ſuſcitat. Senſi itaque, quod calida à primi gradus momento, in Eſcharaticum vſque, non inurant noſtræ temperiei, caloris exceſſum: producẽdo ſcilicet in nobis ſui caloris ſupereminentiam: ſed ſalium acutorum miniſterio noſtrum ita accendant Archeum, vt eundem magis magiſque exaſperent: atque tandem igneam violentiã proprij Blas motu, exæſtuando aſſumant. Qualis eſt Pruna, & ignis perſicus. Atque ideo nil huiuſmodi calidorum, calefacit cadauera. Senſi denique nil nos humectare, niſi per appropriationem; Ideoque nec aquam propriè nos humectare, ob defectum appropriationis, quæ approximationis & aſſimiliationis cauſa eſt. Verum illa quæ obliniunt, infarciunt, reſoluunt, noſtique corporis ſubſtantiam, velut per exigua puncta, ſalinare faciunt, abſque ardoris & acrimoniæ ſenſu: illa inquam humectant. Idque tantùm occaſionaliter, ac velut per accidens. Itaque humectare ſenſi, quæcunque diſſoluunt, reſoluunt, & glutinoſa colliquant. Quatenus ſcilicet coagulationis, & arefactionis impedimenta ſubmouent. Ideoque Malua, Althæa, & quæ humectantia creduntur, quatenus poros cutaneos claudunt, ſicque diaphæreſim ſiſtunt, errorem in Scholis pepererc. Siquidem eiuſmodi humectatio, non niſi excrementorum eſſet detentio morboſa: non autem humectatio totidẽ partium. Senſi quoque non alia ſiccare, in nobis quàm quæ extenuando diſponunt ad exhalationem. Sic enim ſudor, licet humectet pellem, & habitum turgidum faciat; attamen merè exſiccat nos. Porrò quæcumque coagulant, ſenſi po- 5
tius indurare & grumefacere, quàm exſiccare. Ideoque coagulationis oppoſitũ eſt reſolutio: non autem humectatio. Quæ verò Atrophiam 6
inducunt, atque tabefaciunt, ſenſi id non fieri qualitate ſiccatiua: ſed quod liquor, aliàs nutritius, aliò ſubducatur furtim: cuius occaſione fermenta, calori connexa, veram ſiccationem perficiunt. Senſi itaque non aliam in nobis ex- 7
ſiccationem, quàm quæ fermentorum reſolutione, & caloris difflatione fieret. Senſi inquam ipſam coagulationem, ſeu indurationem, prodire ex ſuomet coagulo, ſiue proprietate ſeminis, liquores in ſtructum ſolidiorem promouẽ- 8
tis. Senſi etiam quod arida, quæ liquores in ſe combibunt, licet actu ſint arida: tamen ertò humidis ſatientur, à combibitione ceſſent, nec demum inirent in radicem miſtionis aridorũ. Ideoque ſenſi ſitim, non eſſe introductam qualitatem ſiccatiuã: ſed ſitim naturalem eſſe ſenſum diminuti laticis, non autẽ planè deficientis adeo, vt vel principiantẽ ſiccitatem, accuſet. Sic ſenſi ſitim præternaturalẽ, non eſſe arefactionis iudicium. Bibunt namque & abdomen diſtendunt, permanente ſiti ſoſpite. Prouenit namque iſta ſitis, quatenus excrementum peregrinum, ſuccũ alimentarium ſtomachi liquefacit. Enim verò dum ſenſus meos deſcribo, non tam amens ſum, quod negauero exceſſum caloris externi vrere, vultus & vulnus & vleus efficere, vel excellens frigus mortificare, tanquã ſi vreret. Aſt in propoſito ſomno, ſenſi ſaltem, quatenus ſpeculationi medendi inſeruiunt. Igitur caloris & frigoris exceſſiui exempla, ſunt enſis inſtar: non autem referenda inter occaſionales & internas cauſas morborum Medico conſiderandas. Si nimirum iuxta theoremata per oblationem illarum ſanitas expectetur. Quapropter ſpeculatio cauſarum externarum, & antecedentium, non eſt curatiua: ſed tantũ ſubinde diagnoſtica, & directiua. Neque enim inflicto vulnere, etſi enſis auferatur, ſanatur vulnus. Nec ignis è foco auferendus, etſi quandoque ille, eodem loco aliquem ambuſſerit. Cauſæ ſiquidem morborum internæ, quatenus connexæ occaſiones: ideo illarum conſideratio, & ablatio, eſt verè medica. Scholæ verò cum cernerent ignem comburere ſua obiecta, ſimiliter & frigus mortificare, & perimere, adeoque corpus humanum per excellentes iſtas qualitates externas diuerſimodè agitari putarunt propterea effectus, qui ſibi haberent adnexum calorem, ſuſcitari ab igne. Atque hactenus in febribus, duo luctari in nobis elemẽta, quorum aqua ſemper potiretur priore parte victoriæ, ignis verò poſteriore. Ignem videlicet patrare Eryſipelas, prunam, ignem perſicum, cauſum, &c. Indurare pariter exſiccando ſcirrhos, calculos, oſſa, & nodos. Remedia quoque talibus regulis digna, per cõtrarietates decreuere. Neſcientes, quo pacto ſpiritus vitæ, calores ac frigora excitet, abſque igne & glacie: quia neque ex elementis noſtri cor-

poris, aut ex fictis humoribus. Aſt vtrobique
10 τὸ θεῖον Hippocratis neglexerunt. Prout
quandoque exemplo vno, de ſpina digito in-
fixa, demonſtraui. In quo calor, dolor, phleg-
mon, febris, non ab igne ſpinæ efficienter pro-
cedunt: ſed quia ſpiritus ſenſitiuus, peregrinam
ſpinam ægrè fert. Sic nempe calor & frigus,
ſunt accidentia, impertinentia ad naturam fe-
bris, prout & in hepate, ſui ſentiuntur calores,
quia ibidem nullæ ſunt ſpinæ. Eſtque calor non
cauſa, ſed effectus ſpinæ illius. Adeoque altera-
tiones, quæ in vitali œconomia contingunt, &
in cadaueribus ceſſant, non ex igne, aut glacie
corporis, aut humorum: ſed ex vitalibus ini-
tiis dependent. Imò ſi Scholæ rem, vt eſt, atti-
giſſent, comperiiſſent Thermas, balnea, &c.
non areſacere, & comburere nos: ſed potius hu-
mectare, niſi calores illorum inordinati ſint, &
diuturni. Imò nec tunc quidem aliàs, quàm
quia plus conſumitur, quam aſſumitur, corpus
11 accidentaliter areſcat. Senſi demum ſtatim, poſt
primas qualitates, furtiua adulteria merca-
torum, quibus onerant, deſœdant, alienant,
& ſubſtitutiuè mentiuntur, exotica pharmaca.
Quibus non eſt opus mea doctrina: quippe qui
12 metu Inferni non mouentur. Mox abinde ſen-
ſi duos ſaltem rerum ſapores diſtinctos, ſi non
ſubinde tres, aut quatuor: vnum nempe per
quem ſunt acria, amara, ſalſa, &c. Alterum ve-
rò, qui dicitur ſpecificus, appropriatus ſemini.
Priorem itaque ſenſi, eſſe ſalium dignitates, &
officia. Non quidem ſalium ſeparatorum, è tri-
bus primis, ſiue (vt aiunt) initiis corporeis hau-
ſtorum: ſed ſalium in concreto gliſcentium.
Alterum verò ſaporum, ſenſi eſſe ſeminalem,
odorum naturam, in concretis, officio forma-
rum fungentem, vel ſaltem explicantem. Salia
namque, vt maximè ſenſibilia, primùm ſe offe-
runt guſtatui, cui proinde Hippocrates tribuit
notiones morborum. Amarum nempe, ſalſum,
13 acre, atque ponticum morbos indigitans. Ca-
lores verò atque frigora, potius ſubaudiuit eſſe
pathemata ſubſequentia, quàm morbos. Guſta-
tui autem iudicium aſcribo, propter præfatas
qualitates guſtatiles, in quibus plerumque pro-
fundior ſedet dynamis, ſeminalem atque effi-
cientem cauſam continens. Non autem quod
proin linguæ, & palato judicium de morbis
competat: ſed guſtatum nomino, ob qualitates
guſtabiles: Alioquin eſt ſenſus, quo cuncta pol-
lent organa, quorum vis ſenſitiua, per attactus
approximationem, indicia facit amicitiæ, vel
hoſtilitatis, ſuper occulto ſenſibili. Hoc igitur
modò ſenſi, præpollentium ſalium eſſe officia,
quæ vires ſubordinatarum formarum ſui con-
creti, explicant, atque deferunt ad Archeum, ve-
14 lut ſuum obiectum, in quod agant. Itaque ſenſi
ſanationes, iam per medicamina, quàm per na-
turam fieri per ſedationem agitati Archei &
ablationē ſeminalis & morboſi characteris, ab
15 Archeo producti. Hanc nimirum ſenſi proxi-
mam, tutiſſimam, atque ſummam ſanationem.
Quæ autem ope Arcanorum ſuccedit, verſatur
circa ablationem producti. Ideoque ſenſi Arca-
na, operari tanquam ſalia. Nimirum ſanationes
huiuſmodi contingunt, auferendo noxium, vel
addendo defectuoſum. Nam alioqui, quæ impe-
diunt incrementa, vel appropriationes, ſpectant
potius ad præcautionem, quàm ipſam ſanatio-
nem. Noxia verò tolluntur reſoluendo, abſter-
gendo, exhalando, vel expellendo. Quæ pro-
prietates ſalibus ſunt congruæ. Non autem de-
bitè fiunt nocui ablationes, per venenoſa, li- 16
quantia, & putrefactiua, vt neque per cruoris
& vitæ ſubductiones. Additionem autem defi-
cientis, ſenſi proprio modo non fieri, ideoque
nos terroire paulatim, penuria arboris vitæ.
Quod de facultatibus vitalibus dictum eſto nō
autem de cruoris egeſtate, qui per culinas re- 17
ſtauratur. Cæterum ſenſi naturam ſpontè velut
reſurgere, & aliquos ſibi defectus reparare, ſi à
iacente ſedens facta fuerit. Quorſum etiam iu- 18
uant balſamica, & tingentia. Sensi quoque in
ſtomacho naſci ſalem aceroſum, volatilem par-
tim, partimque fixum. Vtrumque verò dein-
ceps commutari, per ſua viſcerum fermenta, in
varios ſales, qui emancipatus per ærepta fermē-
ta, ſuam ſæpè ac ſucceſſiuè mentitur originem. 19
Muniali nempe fermento, fit ſal cruoris, noſtri
œconomiam tecturus: ſin verò in Rene diure-
ticus fiat, iam conficitur vrinarius. Senſi itaque,
ſola dumtaxat eſſe atque vera diuretica, quæ
augendi ſalis vrinarij habent facultatem, & fa- 20
cilem ſibi faciunt clientelam. Senſi denique,
nedum in organorum fermentis diſpoſitiuis:
ſed inſuper propter *Magnum oportet*, in ipſis
ſimplicibus, ſuas eſſe ſalium propagandorum
ac immutādorum proprietates. Quædam nam-
que habent ſales craſſiores, & ineptos ſuſci-
piendo fermento ſtomachi: ideoque permanēt
inuicti. Alij denique ſunt, qui hoſtili aduerſan-
tur proprietate, poteſtatibus vitalibus, adeoque
non niſi infeſtis finibus, ad hoſpitia vitæ ſub- 21
intrant. Senſi ſalem volatilem ſpiritus vitrioli,
prompta obedientia, prima diſſoluti actione, in
merum alumē migrare. Etenim ſi corpus Mer-
curij coagulauerit in album puluerem, etſi nil
de materia aut viribus Mercurij reſeruet (id
enim declarat pondus Mercurij priſtinum) at-
tamen mox in alumen tranſit. Sin verò acidum
vitrioli, in ſtomacho obuiam mucilaginem of-
fenderit, eandem liquat, nec tamen proinde
aluminoſum fit. Vt inde ſenſerim, vnum & eun-
dem ſalem tranſmutari diuerſimode à connexo. 22
Senſi itaque ſales quoſdam, qui in ſtomacho
ſordes abſtergerent, antequam ab eius fermēto
ſubigerentur: alios verò, qui tardè ſuas ſalſedi-
nes aperirent, ac nō niſi poſt alteram digeſtio-
nem: idque eum jam diureticos, vel diaphore-
ticus ſales, manifeſtarent. Sicque venas ſui ob- 23
ſtruentibus feliciter tum liberarent. Senſi inſu-
per ſales, qui ſuam indolem, non niſi ſub ſter-
corizatione inueniunt, ſuntque acidi & colici,
vel hiſce oppoſiti, inque eſſentiis oleoſis con- 24
nexi. Summus autem atque feliciſſimus ſalium
eſt, qui vltimam puritatis & ſubtilitatis metam
in natura attigit, cūcta pemadit, ſoluſque agē-
do manet immutabilis; quæque alia pro lubitu,
prompta reſoluit obedientia, rebellemque om-
nem materiam, non ſecus atque aqua calida ni-
uem liquat, & volatizat. Senſi mox ſapores ſpe- 25
cificos (puta macis, croci, &c.) tanquam pro-
prietates, ſiue officina formarum vltimarum,
per ſales præpollētes edita. Non quidem quod
hi ſapores eſſent via illius formæ propria: ſed
potius fraccdo illius ſeminis, procedentis ad
vltimam iſtam formam. Sapor ſiquidem vt talis 26
eſt qualitas ſolitaria, medēdo inutilia, fermen-
talis

talis fracedinis ſuæ teſtis, coopetatrix ſanatio-
nis, quatenus vt nuntius Archeum diſponit, vt
in latentis proprietatis cognitionem deueniant.
Nam niſi res per ſaporem & odorem Archeo
27 arriſerint, niſi intrò admittuntur. Imo phar-
maca, in prima ſui facie inſipida, vt ſunt tur-
bit, hermodactylus, xelappa, Mercurius, ſti-
bium, &c. multo laruata ſaccharo, ſi tamen ite-
rato ſumantur, horrorem atque abominatio-
nem faciunt. Alius proinde guſtus eſt linguæ,
& alius in ſtomacho, velut Archi extremo.
Grati ergo ſapores ſtomachi, benignam vi-
tam, noſtræ cognatam rei ineſſe denotant. Qua-
re felis magis delectatur odore fracidi, ac olen-
tis piſcis, quàm cinnamomi. Perſentimus ſic
nempe non rarò, occulta venena, propter ſa-
porem, & odorem ſpecificum, noſtris horri-
dum præcordiis. Saltem quoties in veneno emi-
net guſtus placidus, ſenſi ſub eodem ſimplici
latere ingens arcanum, quod depulſo veneno,
28 ad effectus arduos natum & ordinatum eſt. Senſi
deinceps præter ſapores ſpecificos; horum-
que gratitudinem, beneuolentiam, vel hor-
rores, proprietatem quandam formalem, ema-
nentem; lingua tamen imperceptibilem, ſolo-
que archeo comprehenſibilem. Stupent ſcho-
læ, dum ad qualitates occultas (vt vocant ideo)
ventum eſt. Nam dum nequeunt ſuas nugas ca-
loribus, frigoribus, horumque mendicatis com-
plexionibus adſcribere. Scriptores quidem cala-
mum reponunt, atque medentes attolunt hu-
merum, ac ſupercilia, quia proprietatem iſtam
accuſant, ſibi notam in effectu, at ignotam in
cauſa: ſeſeque huius ignorantiis tegunt, quod
humagno intellectui ſit impoſſibilis proprie-
tatum illarum indagatio, quam iam dudum in-
quiſiuiſſent alioqui. Quaſi dicant. Nos ſcholæ
valemus determinare; quantum mens humana
poteſt inquirere. Decernimus ideo, nullas re-
rum poteſtates poſſe intelligi, aut indagari hu-
manitus, quàm quæ ſunt primæ elementorum
qualitates, aut ex his oriundæ. Fatemur ideo, fa-
cultates formales eſſe occultas, quia cognitu
impoſſibiles. Certè Scholæ ſunt valdè luteæ,
aqueæ, aëreæ, nebuloſæ & igneæ! quàm ſe
oſtendunt ſuorum obiectorum inſcias, & exer-
citij, quod profitentur, impares? Ingenia enim
ſua ignauiæ emanciparunt, vt nil ſit ipſis gra-
tius, quàm declinaſſe ad excuſandas excuſa-
tiones in ignorantia, & impoſſibilitate naturæ?
qua quiſque ſuam in particulari velet. Primum
enim, Antiqui dum viderint morbum aliquem,
curatum remedio ſpecifico, & appropriato, ſtu-
pebant velut ad inſolitæ rei miraculum: At
deinceps Scholæ ſuas ſtupiditates, in genera-
lem ignorantiam relegaſſe, ſatiſdatum arbitra-
tæ ſunt. Neque enim, etſi cauſas diſtinxiſſent à
qualitatibus elementariis ſibi notis, proindè
aliquid incontaminatum, & abſque oculi cata-
racta dixere. Nàm quis vnquam humiditatis
cauſam in aqua, aut caloris in igne, magis ra-
tione à priori inueſtigauit, quàm trahendi ſer-
tum in magnete? Sunt ergo qualitates elemen-
tales, tam occultæ, quàm aliarum vlla. Equidem
in hoc cœcutitum eſt à Scholis, quia aduerſus
doctrinam Euangelicam proceſſerunt. Primiti-
29 va enim veritas vult, quod Arborem cognoſca-
mus ex fructibus: Scholæ autem volunt fructū
cognoſci debere ex arbore. Dicam ergo per fru-
ctus, quo pacto ad cognitionem arboris deue-
niendum. Imprimis itaque ad cauſarum occul-
tarum cognitionem, ſupponitur effectus aliquis,
itemque cauſa illius, nec dubitatur, quiſnam ſit
effectus, quæue eius cauſa: quæritur autem tan-
tummodò nexus amborum: quo pacto ſcilicet
effectus à cauſa procedat; vice verſa, quo mo-
do atque medio, cauſa eiuſmodi effectum pro-
ducat. Præſupponitur inquam cognitio arboris,
& fructus eius. Quæ ſi ad medendum compo-
namus (etenim, ſi totus mundus propter homi-
nem ſit, & tota naturæ cognitio phyſica me-
dendi ideo ſubſeruiet) præſupponendæ primùm
erũ: cognitiones ſuppliùs: ſcilicet vt verus Me-
dicus ſciat arborem humanæ naturæ integræ,
eiuſque fructum ſanitatem ſcilicet: conſimiliter
quoque Arborem vitiatæ ſanitatis, ipſamque
deprauatæ ſanitatis claſſem, tãquam fructum il-
lius. Quæ cognitiones requiruntur, quidditatis
propriæ, cum adiacentibus ſuis. Vt igitur, arbo-
rem cognoſcamus in ſui radice, & proprietati-
bus, id ex fructibus fieri oportet: quocirca etiã
fructus primùm cognoſcendi ſunt. Fructus au-
tem iam integræ, quàm vitiatæ ſanitatis, cum
ſi. ſcopi, ad quos referantur occultorum reme-
diorum proprietates, ſe habent per modum ar-
boris & trunci, in quem inſeri debeant ſurculi
gemmæ, & ſemina rerum, tanquam earundem
fructus. Hoc nempe requirit medendi deſtina-
tio, vt remedia, licet ſe habeãt per modum cau-
ſæ, fiant tamen fructus ſiue effectus in nobis:
quatenus in noſtra arbore fructificant: adeoque
non ſolum ſunt fructus ſuæ natiuæ arboris, vn-
de in natura rerum deſumuntur: quin potius
fructus ſunt noui, ex inſitione producti, adeoq;
planè promiſcui, ex ramulo, ſiue fructu arboris
inſertæ, & ex vitali poteſtate trũci, in quem in-
ſeritur. Eiuſmodi nimirum fructus produnt
ſuam arborem. Adeoque vt in omni naturæ
progreſſu dualitas ſexualis requiratur ad fructus
cuiuſque productionem. Non mirum fuit igno-
tatam ſteтiſſe occultorum claſſem, & applica-
tiones, ſi hactenus neglectum ſteterit ſtatum ſa-
num & morboſum eodem naſci parente: adeo-
que & morbi eſſentiam totam, in externas, oc-
caſionales, efficientes, bellantea: non autem in
veram, atque internam ægritudinum arborem
retulerunt. Supponamus ergo Archeum irrita-
tum, ac pene furioſum, qui à cauſis occaſiona-
libus laceſſitus, proprium profundit cruorem,
facitque dyſenteriam: vel item fingamus Ar-
cheum in aliqua parte, vltimæ digeſtioni fa-
mulante, conceptum doloris ſtigma iniquè
ferentem, ac velut furore percitum, Eryſipelas
ſuſcitare. Quæſtio eſt inueniendi remedij ex
occulta proprietate. Conſiderarunt ergo Scho-
læ applicare Eryſipelati refrigerantia, quatenus
fructui, & non arbori vitiatæ remedium ap-
plicare voluerunt. Rerum autem naturalium
Symmyſtæ, attenderunt præfatos furores, per
metum coercendos, adeo vt metus non ſit ho-
mini: ſed Archeo incutiendus. Pauidiſſimum
ergo animal, leporem videlicet, occiderunt.
Non quidem telo, vt in inopina morte occum-
bat: ſed venando vt per canum morſum inter-
eat: quo vis geminata pauoris, imprimatur in
eius totum. Itaque linteum cruentum in lepo-
ris ſanguine tinxerunt, & ſiccatum aſſeruarunt.
Idque in vino carptim exhibuerunt, & cura-
ta eſt dyſenteria. Itemque ſiccum appoſuerunt
eryſipelati, & ſanatum eſt. Imò milites Germa-

mani, leporem, fimo ſiccatum præbent in potu, & curatur dyſenteria non fallaci euentu. Vndè didicerunt fruſtraneas venæ ſectiones & purgationes, ſiue fictos humores ſpectes, ſiue demum caloris & roboris vnà cum ſanguine diminutionem: Ridiculas item refrigerationes: vtpote quæ à poſteriori mederi conantur, radices nequaquam attingunt, eoque nomine, naturam in maiores plerumque furores concitant. Eryſipelas ergo & dyſenteria, punctum aliquod commune nacta ſunt, in quo conueniunt. Idque eſſe venenum aliquod Ideale ab Archeo natum. Siquidem in arbore humana, omnis Archei exorbitans paſſio, tingit ſui Ideam, in cruorem, imò & in excrementa: non minùs quàm in arbore canina, exorbitatione rabiei, naſcuntur fructus in eius ſaliua, qui producant deinceps in omnes fructum rabiei transplantatæ. Proinde cognitio occultorum, perperam inquiſita eſt ex fructu. Cognoui enim quæcunque in mundo fiunt, neceſſitate ſeminum Archei cuiuſlibet, adeoque incorporalis atque inuiſibilis caris ergo, fieri. Entia autem ſeminalia, vi phantaſtica animantatorum, vel Archei eorundem, conſimili perturbatione oriri, ſciui. Adeoque vt ex inuiſibili quodam principio, viſibilis hic mundus conſtructus. In ſubſtratis verò, ſiue non animantatis eadem analoga quadam proportione conſimiliter ſeſe habere animaduerti. Omnem autem exarthroſim Archei, per ſuas Ideas fabricare ſemina venena ſuo corpori, ſicque arborem integram ruere in vitiatam. Quarundam rerum, quæ nobis venena naſcuntur conſideraui, ſemina gerere, non quæ exorbitatione ſui Archei, ſed noſtri Archei reſpectu, vitiatas producerent, ſibique naturales Ideas, nobis lethales. Vndè videlicet ſi fructus, vel ſurculi inſerantur in arborem integræ valetudinis noſtræ: contingit, ex vtroque, velut promiſcuo ſexu, nobis ſuboriri vitiatos ſiue venenatos fructus. Venena autem vtrobique ſunt inter proprietates occultas. Iuuantia igitur adæquata, Ideas habeat ſummè extinctiuas Idearum venenatarum, vel quæ bonitate eminenti, tam productorem veneni Archeum, quàm ipſum venenum productum, transmutent: vndè perſpicaciter didici, omne propemodùm venenum, eiuſque Antidotum, adeoque & totam occultorum, ſiue formalium proprietatum proſapiam, deſluere ſeminaliter ex luminis vitalis actiuitate. Sic namque venena

29 animantatorum oriuntur ex perturbationibus: quæ quò atrociores fuerint, eò quoque ſæuiora venena proferunt. Sic nempe ſerpentum venena, ex ira, inuidia, furore, ſuperbia, metuque variegata naſcuntur. Mineralia verò corroſiua, & putrefactiua, è ſalibus, Mercuriis & ſulfure, quibus ſuus furor à ſemine analogus propagatur. At quàm euidens iſtud in turba vegetabili? vbi perturbationes illæ ſeminales, ideoque & connaturales, per ſemina, continuato curſu transplantantur. Venena enim quælibet, per claſſes perturbationum redacta, licet diſtinguendo pernoſcere. Conſequenter quoque per Quia eſt ſpecificarum proprietatum notitia hauritur, ſi ad certos ordines perturbationum & affectionum reducantur. Prout latius de Peſte alibi: ſic nempe multa indagantur, locantrque ſunt: Inde per affectus ad cauſas itum, deque vna cognitione in aliam per manus ductis. In terminis, venena Eryſipelatis, & Dyſenteriæ, ex ira Archei, ſanatio eſt in ſopore, cui timor, manſuetudo, fuga, & vita innocua. Nec valet argumentum contrarietatis: Nam imprimis contraria in viuentibus admiſi, atque inde proprietates illorum, quaſi viuentium Ideis ſigillatas, quodammodò contrarias, in proprietate arboris efficientis dico; quatenus in bene deſinunt ſigilla pathematum. Adeoque huius Arboris fructus, non amplius per modum contrariorum pathematum: ſed ex vi accepti, innatique characteris ſeminalis agunt. In quo vnumquodque agit pro talento accepto, prout in ſe eſt, non autem ratione repugnantis dualitatis, ſiue diſcordis contrarietatis. Cruor itaque, in quo eſt productum ſeminale, pauentis manſuetudinis, & efficiens, mortificat virus, ex incandeſcentia venenoſa natum. Etenim amores, odia terrores, horumque ſeminalia producta, ſigilla, ideas & characteres, in rebus notaui: Vndè plurium occultorum cauſas proximas adinueni, Inuentas verò, mihique ſuggeſtas interpretatus ſum, cum veritate conſequentiarum poſſibilium, & apparentium. Hæc de proprietatibus occultis dixi extra ſomnium, vt occulti Philoſophi eſſe deſinamus, & manifeſtam doctrinam mitiorum ſequamur. 30 Nunc autem ſomnium proſequor. Senſi inquam Apium, aſparagum, & quæcunque ad deoppilandum ſumuntur, habere quidem ſalem ſpecifici ſaporis, qui cum vita media, factus ſtomachi cremor, ſuperſtes manet, licet infractus: languida tamen continere, ad deobſtruendum auxilia. Siquidem quæ ſui concreti ſaporem ſeruant ſub fermento ſtomachi, vt cæpa, allium, Macis, terebinthina Aſparagus, &c. ea vel cum recrementis prætei labi ſenſi, eò quod cum ſuo ſapore ſpecifico aceſcant, ſalis naturam dein ſub felle ſumãt, atque tandem ſub ſtercoreo fermento renum, facultatem vrinariam vel diureticam induant. At quorum ſapores ſpecifici, cum cremoris aciditate ſtaceſcunt, atque pereunt: illa ſenſi eſſe cibos indifferenter: verùm quorum ſapores non planè concedunt in aciditatem cremoris, manentque in ſui quodammodò mediocritate (cremor namque ſi vndequaque pariter fermentum ſuſciperet & aceſceret; quouis aceto facile eſſet acrior) illa ſanè, in Mezaraicis facilè pereunt vi fellis, vt vnà, cum tertio, ſiue muniali fermento, in cruorem mutentur. Idcircò languida ad diſſoluendum, ſiue deoppilandum porrigere ſenſi ſubſidia. Senſi tandem cuncta ſalia ſimplicia (maris, gemmæ, fontium, petræ, &c.) vt talia, recedere per lotium atque inteſtina, atque interim reſoluere ſordes, in illis meatibus; ac expulſiuam, ſui memorem officij reddere. Salia verò, quæ in ſe mineralem fructum gerunt, ſenſi naturæ noſtræ aliena, ideoque vix intrò admitti. Salia autem, quæ ſunt 31 parte compoſiti, vt lixiuia, & Alcalia, virtutibus ſeminalibus orbata ſenſi, ſolamque habere abſterſiuam, ſaponariam & reſolutiuam proprietatem. Niſi ſint volatilia, quibus ſenſi ineſſe initia concreti radicalia, & balſamos ſeminales. Senſi inquam hæc facilè in nouum fructum transmutari, quia ſe rebus quibuſque ſociant, aguntque iuxta innatas ſibi dotes. Mineralium ſpiritus corroſiuos denique ſenſi à ſeipſis crudis longè differre, excrementa parietibus vaſorum primum adhærentia, reſoluere: non tamen

prorſus

prorſus noxa vacare,propter occultam arſenici
infectionem ſibi admiſtam ab origine. Senſi
itaque occultas quas vocant proprietates, in
Archeum, ſeminaliter à generante vel efficiente
traductas, explicare obiecti ſui præſentiam, &
cognitionem ſympatheticam, quatenus hoſpi-
tantur immediatè in ſinu formarum. Quædam
ſcilicet per Blas motiuũ locale,vt magnes, ſuc-
cinum, gummi, lacca, heliotropium, Adamas
(nam & hic non alias quàm Carabe paleas tra-
hit) &c. ſe prodere, alia verò in alterationem
33 terminari. Vt venena, item laxatiua, periapta,
antidota,&c.Laxatiua peculiariter ſenſi opera-
ri dumtaxat,propter latens intus ſibi venenum,
Quæ ſemel intrò admiſſa ſecus limen, quicquid
attingunt,fermentare,reſoluere deinceps fer-
mentata,& reſoluta eo ipſo putrefacere. Senſi
ideo laxatiua putrefacere vitales ſuccos, tardò
autem excrementa, morborum occaſionales
cauſas. Etenim cum venena ſint,reſpectu noſtri,
& non excrementorum : hinc nos potius,
quàm morbos adoriuntur. Ac citiſſimè qui-
dem putrefacere ſuccum crudiorem, ſiue non-
34 dum vitalem cruorem, ſiue heſternum cre-
morem. Quoniam autem vix excrementa de-
bellant, neque hæc viciſſim illis parent, cum
omnis actio ſiue Blas nobis proficiſcatur à ſpi-
ritu impetum faciente,quo orbantur excremen-
ta:hinc Medentum nemo,per aſſumpta laxatiua
ſpondere audet ſanationem. Vera autem ſolu-
tiua, nec putrefaciunt, nec ſelectiuè humores
fictos educunt, neque ideo vitalia reſoluunt;
quæque triplici ſigno ſe prodere ſenſi. Primò.
Quod nil à ſano corpore educãt,nec moueant,
alterent, aut infirment illud. Deinde, quod
non exigant quicquam foras, niſi quantum
peccat : ideoque non aggrauant : ſed ab onere
ſubleuant : & mox inde æger ſe bene habet.
Tertiò demum quod non per ſudorem, vomi-
tum,aut ſedem eliciant morbum : ſed inſenſili-
ter reſoluant,quacunque parte hoſpitetur mor-
bus, reliquum ſatagente natura. Senſi etiam
laxatiua eiuſmodi, non electiuè humores (qui
mentiti ſunt in ſe) educere:ſed (cum non
niſi vnico ſucco ſanguine nutriamur, ideoque
non ſanguinis, ſed excrementorum morboſo-
rum propulſionem intendamus) reſoluere quic-
quid alienum intra vitæ diuerſorium eſt inſer-
tum,non autem vitalia:niſi indiſcreta doſi, aut
frequentia ſunt aſſumpta. Alioqui tantùm reſ-
piciunt excrementa; natura intus ad hoc præ-
bente ſuppetias. Maximéque cum ſint à Deo,
tam per creationem, quàm ſcientiæ donationẽ
35 deſtinationis ſuæ fines,dumtaxat in bonum ac-
cepere. Senſi igitur erraſſe Paracelſum, docen-
tem laxatiua non aliàs operari, niſi quatenus à
calcinatione, ſuperuenienteque liquido, laxati-
uum vnà cum humoribus reſolueretur inſtar
calcis viuæ. Imprimis namque qui humor iſtis
bellum indixit, iam iterum humores agnoſcit.
Tum etiam totum eſt ridiculum eius aſſertum.
Minus tamen, ſi vel laxatiua prius calcinata aſ-
ſumerentur, vel intus calcinari potuiſſent, vel
eiectiones tantum ad triplum aſſumptorum adſ-
cenderent. Quid enim folia ſenæ, calcinatio-
36 nis in ſe habent?nonne Aſarum bulliendo à la-
xando deficit?& hactenus calcem neſcit?Senſi
præterea Chymiam dare operationes potentio-
res,& abſolutiores, & per eandem parari, quæ
antea non erant.Neque enim oleum laterinum
inerat formaliter in oleo oliuarum, vt nec ſpi-
ritus ſalis, ſali; vitrioliuæ, vitriolo, &c. Nam
per ignem, acrimoniam ſumunt, vt mel, ſac-
charum, manna, ros, terra, &c. Alia proinde
corroſionem ſuam deponunt, vt ſuccus citri,
flammule, ranunculus, piper aquaticum, &c.
Errant ergo,quid adæquatè ſpiritus ex cõcreto 27
æſtimant.Siquidem etſi Aromata, & odora,ſæ-
pè perſtent in diſtillando:ſeminales tamẽ con-
creti vires plerumque per ignem pereunt, &
liud fiunt. Quædam enim ſeparatis volatili-
bus, fiunt Alcali; calx, cinis, vitrumque quæ
antea non erant in concreto. Senſi enim nil
concreto ineſſe,quod non manaret è ſuo ſemi-
ne. Ignis enim cum ſit mors rerum, ſemina re-
rum ſi non totaliter deſtruat:at ſaltem inſigni-
ter tranſmutat. Itaque alibi præparatio trãſmu-
tat materiam totam,vt in Magiſteriis:alibi verò
propter ſequeſtrationem quorundam; relicta,
tantùm mutat,acuit,perdit, vel conſumit. Ter-
tiò denique per adiuncta ſubinde, res ipſæ ſi-
mul cum adiunctis diuerſimodè ab igne tranſ-
mutantur, & neutrum fiunt. Vt vitrum. Quod
non amplius cinis & arena eſt. Sæpè etiam citra
ignem, adiuncta radicem miſtionis penetrant
idque præſertim intercedente fermento,ac tum
conſtituitur concretum neutrum. Sic namque
ex pane ſecalitio & melle,generantur formicæ:
ex melle & rore, anguillæ:ex baſilicone & fra-
cedine lapidis, ſcorpiones:ex vitulo ſtrangula-
to & rore,apes.Quæ verò ſola fuſione miſcen-
tur, ſæpè in priſtinum aſſa reduci patiuntur. Sic
enim etſi vitrum non amplius arena. Inde ta-
men per artem, imò & per ſenium fracedinis,
arena eadem reperitur: quia adhuc ſemper ma-
terialiter ineſt, impermutata; quia abſque fer-
mento.Senſi idcirco multa volatilia,ſociata vo-
latilibus,ob mutuam inuicem actionem, tranſ-
mutari in aliquod tertium. Volatilia demum à 38
fixis fixari, & migrare hactenus in nouum ens,
Alioqui fixa, iuxta fixis, permanere in priſtino.
eſſe. Senſi quoque, remedia mineralia, in ſalis
naturam mutata(non intelligo, quæ per adiun- 39
ctum condiuntur ſalem) ſecum geſtare ſua ſe-
mina, in gradum tamen exaltata. Hæc de me-
tallis hematinis Paracelſus docuit. Quibus etſi
totum metallum reſoluatur, in alienam diſpo-
ſitionem (quæ eſt magiſterij) attamen, quia
exin mox Mercurius currens elicitur : quicquid
ſalis reſolubile naturam verè aſſumpſit,non eſt
Mercurius,ſiue metalli interior, & immutabilis
nucleus : ſed ſaltem ſulfur eius. Quapropter
eiuſmodi hematina, admirandas in re medica
operationes perficiũt. Senſi ergo hematina So- 40
lis,& Lunæ,quod etiam ſi ex puritate ſui balſa-
mi confortarent:tamen aliquid alieni in ſe cõ-
tinere, reſpectu noſtri. Senſi inquam cruditа-
tem Saturni, pinguedine fixorum ſalium ſolu-
bilem, ſolo quãdoque igne carptim delebilem,
ſicque diuidi compoſiti partes,crudumque ar-
gentum viuum currere permitti. Sulfur figiti-
num ſuperans in Saturno, trahere ad volatum,
fixum,inſeparabiliter iunctum.Quodque expe-
diet imprimis Saturni ſublimatio.Cuius expreſ-
ſione nulla eſt eleuati ad reſidens, coloris aut
ſubſtantiæ differentia. Vnde etiam caloris, fu-
ſionis, & mollitiei cauſis, poſt calcinationes &
reductiones, reſiduis medullitùs, ſine igne fu-
ſionem, ſolitamque mollitiem minimè refutat.
Eadem cauſa dulcedinis Saturni, Calcinata

enim acerrima , ſi vt in plumbo , temperantur,
concurſu vitriolatorum,cum proprietatibus ſa-
lis armoniaci reſoluti,& Tartari putrefacti,dul-
corantur. Quorum ſingulorum ſymbola , exa-
minibus vniuerſis, plumbo maximè diſtilando,
ſeparando in partes ſalſas , fugitiuas, ſulfureas,
coloratas, pingues, acredine aluminis roche , à
ſagaci & induſtrio Chymico , non ſine ingenti
delectatione deprehenduntur. Senſi inquam
41 Metallis ineſſe vires planetarias , ſi in ſalis , aut
ſulfuris naturam reducantur , attame id fieri
debet extra omnis adiuocti reſiduum. In quo
non Stentor quiſque potuit adire Corinthum.
Etenim poſtquam ſciui corpora denodare , per
42 conſentanea ſuis principiis radicalibus : tum
primum cœpi, cum ſalutari tædio, irridere ſto-
lidas credulitates meas,quibus,aurum olim diſ-
ſolui : eius tamen potabili ſucco minus profe-
ci , quàm ſimplicis alicuius decocto. Deinceps
verò potui aurum diſſoluere, butyri, reſinæ, at-
que vitrioli facie ludere. At nuſquam inueni
virtutes auro tributas, eò quod noſtris ſic etiam
fermentis reluctaretur. Senſi ergo, aurum abſ-
que corroſiuo ſuo proprio eſſe mortuum. Mor-
tuum inquam , niſi radicaliter à ſuo corroſiuo
43 penetretur. Non quidem quod tunc Solis natu-
ram referat,viribuſque vitalibus quicquam ad-
dat:ſed dumtaxat quod totum corpus purgan-
do mundet inſenſibiliter,in tono vniſono. Imò
44 & vniones, in lac ſpermaticum,iſto corroſiuo
mutantur,primis noſtris conſtituentibus ſocia-
bile , atque hactenus remedium Tabis , Para-
lyſis, &c. Senſi tandem quod liquor Alkaheſt
mundaret naturam virtute ſui ignis. Nam vt
ignis omnes perimit inſectas:ita Alkaheſt con-
ſumit morbos. Senſi denique , quod Mercurius
vitæ, à Paracelſo inter quatuor Arcana relatus,
45 præter igneam gehennæ vim, clarificet organa,
non ſecus atque ſtibium ab admixtis purificat
aurum. Quod idem de tinctura Lilij, ſynoni-
mo cenſeo. Natura interim , optat velut nouo
vere,reſurgere ſub his pharmacis: attamen ex-
tra ſpem reſtitutionis in priſtinum ſumus, cum
nobis deſit infuſio nouarum virium , immorta-
46 litatem arguens,Statutum eſt enim omni viuē-
ti,ſemel mori,quia nil in natura eſt,quod æqui-
polleat templo imaginis Dei.Senſi itaque cun-
cta renouatiua,operari deputando,& hactenus
exhilarando:alioqui non eſſe veram reiuueneſ-
centiam, Senſi deinde Arcana , quæ reſoluen-
do & expellendo ſanant , non niſi vires indi-
tas , in nobis expergefacere , quæ ablatis impe-
dimentis , quaſi ſub nouo vere regerminant.
Poſtremò ſenſi,ſimplicia , quibus non propria
formæ emanatio operatur:ſed ſuppetuenit alie-
næ formæ imperium , ac charactee vt conta-
gium facerent inter ſymbolizantia & inde ve-
neficia,ſiue incantamenta naſci. Etenim quæ-
cunque per Blas voluntarium præparantur ,
plerumque propagantur ad functiones motus
localis , ad neruos inquam diriguntur, dolori-
47 bus nempe ciendis : & indolentiis aptiſſima:
Nec enim per ſe,venena,aut fermenta habent,
niſi cacodæmon illa addat , aut per ſibi deui-
ctas copulet. Tum enim cætera venena ante-
cellunt.Peſtis veneno cognata.Imò ſenſi etiam
cuncta venena(præter corroſiua)agere ob pro-
prietatem ſpecificam, phantaſticæ æmulam,ſe-
mini inditam, formaliter innatam , & fermenti
48 æquiuocè agentis potentias habentem. Senſi

porro rem vnamquamlibet , per modum reci-
pientis , & applicationis , variè diffundere ſuas
actiuitates.Aliter namque panem intus in no-
bis , & brutis ſingulis operari:aliterque in ſto-
macho , hepate,aliiſque culinis. Ob fermento-
rum diuerſitates. Carnem ſic ſenſi externis ap-
plicatam , mox putrere , quæ intus à fermentis
reſoluitur , ac tandem aſſimilatur noſtris. Po-
lentam nimirum externis oblinire , & emollire
ſēſi quæ intus nutrit,calefacit , aluum obſtipat,
& flatus mouet.Simplex enim omne , applica-
tum exterius, ſub ſexta digeſtione noſtri, ſuas
explorare nobiſcum vires ; quod intus , primis
forè paſſibus pleriſque domatur. Homo viuus
diu in aqua detentus putreſceret : caro autem
mortua,nouo ſemper gurgite diluta,balſami
naturam induit. Sic ſtomachus etſi perpetuò
madeat non inde tamen putret. Operationes
enim naturæ ignorauit Galenus , quia fermen- 49
torum proprietates non olfecit.Paracelſus verò
idiotiſmi ſolœciſmos fecit,aſſeruiſſe, in vulne-
re,olea , & emplaſtra , non ſecus atque in ſto-
macho cibi , digeri ac tranſmutari in nouam
carnem.At neſcit , non iri in digeſtionem ſex-
tam,niſi gradatim per præcedentes. Hactenus
non fit cruor ſtomacho ; vt neque vlla fit nu-
tritio,ab enemate,in Colo,vel ilei confiniis,de-
tento,vtut ſuſurrent Scholæ in aduerſum. Nam
iura mox in inteſtinis putrent , nec ibidem eſt
factio cremoris. Abſit autem , quod cruor fiat,
ſi ante non fuerit cremor.Nec iecur eſt officina
cremoris;multò minus incarnatio in ſtomacho.
Minimè verò quod ex emplaſtro , materiali-
ter caro,aut cruor fiant. Aperta enim cute,mox
illi introducitur putredo , non ſecus atque læ-
ſo oui cortice,corruptio. Hinc namque Ichor,
ſanies , pus , aqua glarealis,latex,vermes , &c.
quibus præcauendis tota cura Chirurgi nauat, 50
quibuſque ſemotis,ſponte ſuccreſcit caro,non
autem ex remediis applicatis. Salia quoque no-
bis domeſtica , ſenſi , condiendis cibis , diſſol-
uendis quoque,& extergendis ſordibus eſſe ap-
tiora , quàm vt in alimentum promoueantur.
Olea verò , vix ſanguificationi propria : mini-
mè autem illa , quæ per ignem adſcendunt. 51
Aquas autem ſtillatas , exiguas habere ſortes
medicaminis. Eò quod natura gaudeat vbique
alimento , è corporibus , ſub ſua ſyntheſi exi-
ſtentibus parato. Ideoque ſalia artificioſa al- 52
tius penetrant,quàm olea. Quæ ſanguificationi
reſiſtunt , nec permiſcentur. Ideoque ſalia aro-
matum , ex oleis illorum facta , primi entis il-
lorum vices ſubeunt. Magni habenda eſſe Ma-
giſteria, quod horum ſit ſubſtantia integra, di- 53
geſtibilis , ac fermentis obediens. Ideoque na-
turam reſpuere cibos eſſentiis conditos,ob fer-
mentationis difficultates. Omnia enim olmis 54
graduata,vitam mediam cruoris poſt ſe trahunt:
non autem à fermentis facilè ſubiuguntur. In
ſumma. Quæ pertinatius vitam ſui mediam
conſeruant , non facilè ab Archeo ſuperantur. 55
Nec ſolum digerendo contumacia : ſed pertni-
cacia ſunt, & in nos agunt : quatenus non ſub-
acta. Ærugo autem,crocus æris , ceruſſa, præ-
cipitatus , ſublimatum , &c. aſcenderunt in vi- 56
rulentiam per addimenta. Hæc autem intra
Mercurij radicem cum non admittantur , foris
tantum circa ſulfur operantur,ibique per mo-
dum recipientis , variè diſponuntur. Senſi tan-
dem ſextuplicem digeſtionum in nobis diffe- 57
retiam,

rent iam earumque tres priores occupari circa
diſpoſitionem materiæ ad alendum deſtinatæ,
quam licet verè tranſmutent, tamen potius ad
præparatoriam diſpoſitionem, quàm ad vitalē
eius deſponſationem, præmittuntur. In quarta
58 ſiquidem, vis vitalis cruori cõmunicatur. Sic-
que dirimitur lis, an ſanguis ſit animatus. Nam
cruor non eſt verè animatus, donec ſanguis
ſit. Qui non alio fine per ſeptum Cordis in
Aortam trahitur, niſi vt in illo condo, vitâ do-
tetur, & Mente informetur. Nutrimur au-
tem vtroque, non ſecus, atque ex duplicis ſexus
ſemine orimur. Fortè enim myſterium Lithur-
giæ hinc cognoſcitur, cur paucula aqua, multo
vino miſceatur. Vt aqua in cruorem, & vinum
in ſanguinem tranſeat. Quintam ergo digeſtio-
nem ſenſi planè occupari, circa vitæ participa-
tiuam communionem. Sextam verò tandem
operari qualitate diſpoſitiua: ſed fermēto gau-
dere aſſimulatiuo & humanitatem inducente.
Alia ergo qualitate excitantur, operanturque
externa quàm interna auxilia. Obeſi tendinum
doloribus & ſpaſmis corripiuntur: quos tamen
humana axungia, foris oblita, lenit. Etenim
ſexta digeſtio eſt tota aſſimilatiua: nititur ergo
illatam axungiam in ſui vitalem aurā mutare.
59 Internæ verò pinguium axungia, iam à fermen-
to aſſimilante ſubacta, cuſtoditur abſque actio-
ne. Sed digeſtio ſexta, intrat in vitam mediam,
illitæ axungiæ, externæ, quam Archeus noſter
60 ideo ſibi appropriat. Quæ vita, eiuſque pro-
prietates, occultantur in vita vltima axungiæ
internæ. Quinetiam ſenſi, quomodo Cantharis
veſicet in viuis, non autem in cadauere, vt ne-
que in cadauere cauſticum Eſchare ſuſcitat, li-
cet cadauer diſſoluat, non ſecus atque calx viua
pulueratum caſeum reſoluit. Cantharis enim
quamdiu ſicca manet, non agit: ſed inſenſili
roris noſtris effluuio humectatur, tū prius pru-
rire incipit, vndè Archeus ſub Epidermide fu-
rioſè accenditur, non multum ſecus, ac ſub
Eryſipelatæ, pruno vel cauſtico Adeoque Can-
tharis incipit in Epidermide, & eſcharoticum
in cute, idem quod tandem Gangrena in habi-
tu abſolui. Cauſtica enim primum criſpant pel-
lem, quā dein in mucilaginem reſoluunt, poſt-
quam plenè maduerint. Tum enim nedum ca-
lorem noſtrum acuunt: ſed & corroſionis pro-
priæ robur aſſumunt. Tum inquam, nedum Eſ-
charam faciunt, quæ ex Archei accenſione cō-
61 ſurgit: ſed totum liquant. Poſtremò ſenſi, quo-
que amuleta, periapta, & appenſa, agere vi in-
fluentiæ, & directiua, citra euapotationem il-
lorum, quæ in corporibus fixioribus nimirum
ſedent. Licet alia appenſa ſint, quæ ſeoſim vi-
ribus minuuntur, quia apothœam ex ſe dimit-
tunt. Sunt autem periapta oſſea, cornea, ani-
malia & plantæ. Alia verò metallica, lapidea,
ſalia, tranſparentia, vel opaca. Metalla autem
rarò amuleta ſunt, niſi ſint adhuc aperta, aut
ab externo exaltata. Quia ſulfur habent in ſe
diuiſibile: In lapidibus autem eſt magna vir-
62 tus. Lapidum autem quidam ſunt ſpecula dia-
phana, quidam verò opaca. Vt Corallum, Cor-
nalinus, Turcois, Iaſpis. In pellucidis autem,
Eueſtrum vitæ, benè vel malè affectæ, reuerbe-
rat. Gaudet nempe vita ſpeculo lucido reflecti,
qua tum aſſimilatur intellectui, qui in ſuiipſius
lumine alterarut ad oblectorū, more Chamæ-
leontis, aſſimilationem. Nec fruſtra quoquo
geminas ſenſi velut ſpecula opaca benè polita.
Quia natiua, ſibique naturalis dos, ex natura
ſpeculi, potentius reflectit radium vitalem illi
communicatum. Etenim, continuò, ac neceſ-
ſariò, aliquid è nobis difflatur, vitæ participa-
tione nondum planè deſtitutum. Idipſum cir-
cum nos, ſeruat ſphæræ ſuæ actiuitatem; quam
dum reperit in ſpeculo polito, facilè reflectit
in totum, vndè manauit. Inde ratio primum
ſympathetica enotuerunt. Sed poſtea vbi no-
tum fuit, quod periapta, vi ſpeculi in operādo
applicarentur, mox proin excogitatæ ſunt ſpe-
culorum figuræ conuexæ, concauæ, &c. Quibus
nexuit Gentilitas hieroglyphica, vt per figu-
ram denotarent ſignum occultæ virtutis. Inde
creuit in poſteris ſuperſtitio, qui Gamahē, Ta-
liſmanica, atque id genus ſcurrilia dæmoniaca
vnxerunt. Putantes quod figuræ, non quidam
ſigni; ſed cauſæ vires haberent. Specula autem
tranſparentia, vim eueſtricam recipiunt, quam
licet non reflectant, vt alioquin opaca, propius
tamen ad natiuā vitæ, ſiue ſpeculi lucentis, ap-
propinquant. Senſi finaliter quod effectuū di- 63
uerſitas, finis, & appropriatio medicaminum,
non è complexionum quadripartito figmento
prodiret: ſed ex ipſiſ met ſimplicium poteſtati-
bus; quarum propterea electio, doſis, ac præpa-
ratio ſteiere neglecta, quod in radice, ac mo-
do, hactenus non fuerint indagata. Poſt ho-
rum omnium ſenſationes. Tandē ſpiritus alter 64
à me abſtulit ingenium, quam mihi declarat: ac
magno mœrore tum ſenſi omnes mortis in me
neceſſitates, dictis impares: quibus mox in me
redij. Nec ſolamen accipere potui, niſi dum ve-
rè ſcirem, omnia duntaxat per ſomnium acta.
Quodque ſi deberem vires rerum recenſere,
non meliùs peragerem, quàm ſi ipſe illa omnia
velut intus ſenſiſſem. Hoc vnum ſaltem adhuc
memorabat, quod Chymica potius artis, quā
naturæ vi natiua agerent, eò quod illorum ini- 65
tia per ignē parta & immutata eſſent. Separat
nimirum Chymia, fixa à non fixis, quæ prima,
heterogeneorum, obuiaque eſt ſequeſtratio.
Non pauca etiā quæ ante volatilia erant, fixat:
vel vice verſa. Dein, inter volatilia quædam, ſe-
parat odora à non odoris. Quæ diſtinctio puta-
ta falsò eſt, puri ab impuris. Siquidem actio
ignis eſt, vrere. Vtrique ideo tam purum, quàm
impurum. Tertia dein ſeparatio, per digeſtio-
nes & propria fermenta fit. Vt partes, pertinaci
continuitate hærentes, fermēti diſcordia inui-
cem diſcedant. Sic namque ſpontè, corpora in
plenitudine vitæ vltimæ, fatiſcūt, & hoſpitatæ
vires ſub lucem prodeunt. Quin etiam coquē-
do, ac liquando, partes prius vno freno rectæ,
iam ſe inuicem agūt, ſub quo gradu alias vires
acquirunt. Profert ergo Chymia, quæ aliàs in
Natura fierent, aut haberentur nūquam. Idque
nedum in ſeparatis volatilibus: ſed etiam in re-
ſiduis. Quæque ideo calcinantur. Verùm ſi per
commeſtionem, & confermentationē compo-
ſiti, nouæ ſurgant vires: idipſum in Spagyricis
magis eſt ſpectabile, nō ſolùm, quod omnibus
prorſum operationibus, naturā Ars imitetur:
ſed etiam peculiari Empyreumatis, & liquatio-
nis energia, quæ varias operationes ludūt ſub
igne, naturamque mutant. Sic nempe Saliſpe-
træ ſpiritos, eleuāt ſulfur humidum, & embry-
natum vitrioli, aquæ venenoſæ vnde; quorum
tamen amborum ſpiritus ſeparati erant, me-

dendo apti, ac ſtomacho grati. Tandem Chymia, miriora quædam in gradum adducit, vt venena fiant è melle, manna, &c. Plurima vt violenta, ſub igne etiam manſueſcunt. Adeo vt fixa Alcalia, ſi volatizentur, magnorum pharmacorũ poteſtates adhæquent. Quippe vi inciſionis, reſolutionis, & abſterſionis, delata vſque ad limen quartæ digeſtionis, tenacitatem coagulatorum in vaſis, fundamẽtaliter tollunt. Duriſſima oamque, & compactiſſima, ita Chymia reſoluit, vt nedum oblita prioris coaguli, & conſtantiæ contra ignem, in ſuccum domabilem retrocant, occultaque palam fiant: verum inſuper oob s euadant ſocialia. Imò nedum res ipſas ſic præparat; ſed & media efficit, quibus corpora aperiantur. Sic enim coagulata in familiam reſolutorum abeunt, fixa in volatilia mutantur, ac vice verſa cruda maturantur; heterogenea in claſſes diuiduntur. Torpida deniq; virium gradus a quirunt: ac noua multa emergunt, quæ Scholis Gentilium ignorata ſtetere. Tandem, ac tandem Chymia pro ſui apice, vniuerſale ſoluens parat, quo cuncta remeant in primum ens, pręberique dotes natiuas, abſterguntur labes originales corporum, feritateque in humana deſerta, magnas & inexplicabiles poteſtates oanciſci, eſt oportunum. Quantum autem puritatis acquirat intellectus ſub hac opera, ſolus nouit Adeptus. Ah vtinam mihi lagena, ſemel poſſeſſa, non ablata; Sed nouit Deus, cur capræ caudam tam breuem dederit. Sit nomen eius in ſecula ex ltatum: fiatque eius ſolius ſola ſanctificans voluntas.

PRÆFATIO.

1 *Intentio Authoris.*
2 *Excuſatio Authoris.*
3 *Suſpicatur euentus ordinatione diuina.*
4 *Optatus Authoris.*
5 *Ratio dubitandi de fallacia dæmonis.*
6 *Quomodo Author ſciuerit, ſe non falli.*
7 *Ratio, docens hoc talentum à Deo eſſe.*
8 *Trutina Sagacium.*
9 *Vnico momento totum medendi lumen apparuit.*
10 *Quid inde Author ſuſpicatus ſit.*
11 *Cur Author contra Cathedras acerbè ſcripſerit.*
12 *Euentus præuiſus intellectualiter.*
13 *Abſente cauſa occaſionali ſuſcitari febres frequenter.*
14 *Relatio terminorum cum non ens ſit non cauſat eius in actu.*
15 *Quorſum in ſomno rememorata diſſectio Sexagenarij.*

1 DEliberaui in beneplacito diuino palàm facere, quod hactenus coram
mundo, & potiſſimum in Scholis,
occultæ fuerint morborum cauſæ
quidditatum illorum cognitio at-
que remedium. Scilicet tot à ſeculis, hominum-
que iudicijs, nondum penetratam morborum,
2 eſſentiam. Dolui quidem ſanè, atque inſigniter
veram hanc eſſe præteritorum, atque præſentis
ſeculi inſcitiam, adeoque eam per me inutilem
ſenem detegi debuiſſe. Piguit me ſeriò, quod tã
pro vita propria, quàm proximorum, fuerint
incurij, ſolique lucro viderentur ſtuduiſſe Me- 3
dici, niſi illa eſſet diuini Numinis ordinatio,
quod quamdiu Scholæ adhærerent doctrinis
paganicis, etiam perſeuerarent in præfatis te-
nebris: donec tandem ſub plenitudine tempo-
rum, eſſet aliquis, qui morborum eſſentiam &
quidditatem proximis aperiret: & quidem co-
ram ipſis Medendi Cathedris, vt nimirum tan-
quam in fonte, abactis erroribus Ethniciſmi,
luceat veritas poſthac, & reſipiſcant, quotquot 4
pertinaciâ oculos nõ clauſiſſet. Rẽ profectò toti
mundo, noſtræq; poſteritati propono nouam,
atque planè admirandam. Et ah vtinam ſolus
ego, qui primus hæc patefacio, proinde contu-
melias in me contraham, & ſuſtineam nec pa-
tiatur vita & ſanitas proximi. Nam lubens ſub- 5
ticuiſſem, nec meum talẽtum propalaſſem, ni-
ſi hoc vnicum ſcirem datum, pro vita proximi.
Dumque adhuc rei magnitudinem penes me
contemplor, in tot ſeculorum conſecutione, &
fatali ignorantia, ac continuata corporis igna-
uia, ſiue negligentia, in re inquam, tanti mo-
menti, quanti eſt vita humana: non poſſum
non præ ſtupore multoties retroſpicere, cala-
mum reponere, ac de mea temeritatis fallacia
addubitare. Quod nimirum in ipſis Academiis,
quibus recentia, feruentiora, ac nondum lucro
deturpata exercitantur ingenia, adhuc prorſus
ignoretur morbus, adhæquatũ ſcilicet faculta-
tis medicæ obiectum, obiectum inquam tot le-
ctionum à Principibus fundatarum. Sanè pror- 6
ſus addubitaſſem de mea temeritate, niſi is qui
dat talentum eiuſmodi, eſſet intus diſpenſator
eiuſdem, daretque claritatem ſupra omnem de-
mõſtrationem, & erroris formidinem. Durum
fuiſſet alioqui mihimetipſi perſuadere, ac cre-
dere, niſi maioris tituli authoritate & ſecurita-
te cõpulſus intus, me debuiſſem omnium cen-
ſuris fidenter obijcere. Erit enim primum in- 7
credibile, apud viros ſagaces quod doceo, ſi me
ad tribunal tot ſæculorum ſtiterint, qui lubens
me inidoneum fateor ad tantum luminis api-
cem attingere, niſi mecum viuacius gnari con-
templentur diuinæ Maieſtatis ſolitam ſuper-
abundantiam. Nemo namque lucidus cognoſ-
cet honorem Dei, in hoc caſu, ac præſens do-
num venire gratuitò à Patre luminum, niſi in
abiecta paruitate, & ignorantia mea, cernant
conſuetam orbitam Deo eſſe, quod paruulis re-
uelet, quæ maioribus mundi denegauit ordina-
tiò. Vnam ſcilicet ob culpam: quod continua-
to errore, ſeſe omnes, in placita paganorũ de-
merſerint vſque. Sagaces enim hinc diſcernẽt, 8
primùm, non in me, tanquam in hominẽ, eun-
dum. Tum demum ponderabunt ſuo iudicio,
rationes ſcholaſticas, meo ſinu deprõptas. Vn-
de tandem ipſi tanquam ducti per principia, ac
theoremata naturæ, ad lõgè ſublimiora, & cla-
riora medendi initia ſponte feſtinabunt, quor-
ſum iudicij mei teneritudo aſcendere non po-
tuit. Eenimverò moneo, hortorque Sapientes 8
huius mundi, quod errores & inſcitiæ meden-
tum non ſe mihi paulatim aperuerint, ac ſenſim
intrarint in animam meam, ita quod vnum an-
te aliud concepeIim, aut meditatus ſim. Nimi-
rum quòd primùm conſiderarem Scholas de-
ceptas, circa miſtionum elementariarum con-
greſſum, temperiem, complexiones, morboſaſ-
que diſtemperaturas, inde verò prouolutus eſ-
ſem,

ſem, circa errores Catarrhorum: ac deinceps
demum quæſiiſſem radices, cauſas, & quiddi-
tatem morborum, atque remediorum. Nil ſanè
10 horum. Nam ſi vnum poſt aliud mihi cootigiſ-
ſet, exſtimaſſem omnem huiuſmodi progreſ-
ſum, eſſe Rationis & phantaſiæ inductiones,
erroribus atque fallaciis opportunas. Sed poſt-
quam totum ſimul (nempe Medentum ſci-
tiæ, tam in cognitione cauſarum, morborum,
quàm remediorum & applicationum) vnica lu-
cis fulguratio, conceptum intellectualem obum-
braſſet, inde bene cognoui hoc talentum ad pro-
ximorum vtilitates datum. Ideoque propinan-
11 dum Cathedris (à quibus correctio expetitur,
exſpectaturque) iiſque ſub indictione grauioris
12 pœnæ ſerò proferendum. Cum ergo iam ſta-
tuiſſem demonſtrare quod nondum ſciretur eſ-
ſentia morborum per intimas atque proprias
ſui radices, nox erat ante quartam mane, nona
Augusti, & viſum fuit mihi, quod ſicut quan-
doque de cantu galli, formantur ſomnia, me
audiuiſſe, ex preconcepta ſcribendi cura, quod
recordarer Anatomes, cuius paulò pòſt men-
tionem faciam, dumque hæc viderer monito-
riè intellexiſſe, dubitaui ſemiuigil, quorſum iſta
cadaueris diſſectio tangeret tractatum, quem de
eſſentia morborum ſcribere ſtatueram. Itaque
incurius ſomniaui, quod viderem virum gra-
uem externum, menſæ meæ accumbentem,
edentemque Salmonem recentem in ſalſatura
aceti piperati, & tam auide, quod quaſi ſe ſatura-
ret inde (in patria ſua quippe non reperitur re-
cens) & vidi quod biduo inde, circa veſperum
febricula illum arriperet, denteſque illi qua-
terentur ac deinde typum ſeruaret tertianæ. Id eſt,
13 quatriduo à digeſtione cibi illius. Adeo vt nil de
eius reſiduo putruiſſet, multoque minus ſuper-
eſſet, quod febrilem tumultum ſtatis prouocaret
interuallis. Nam quod vulgo ſonat, elementa-
lem intemperiem relictam, quæ morboſam
impreſſionem pareret. Id enim præter intem-
periem, atque complexionum abſurda, à me
alibi demonſtrata, non niſi merum Ens rationis
14 ſignificare videtur. Eò quod imprimens, & im-
preſſum, ſint quidem res actu, & termini rela-
tiui: ſed ipſa impreſſio, cum non ſit niſi rela-
tio, reſultans è terminorum coaptatione: tan-
tùm entis rationis vicem continere poteſt. Qua-
propter ſaltem impreſſio, vel intemperies, ſu-
perſtes manere nequit, vbi intemperans, ſiue
imprimens ipſum, deſiit eſſe, & per conſequens
deſiit nocere. Neceſſe eſſet ergò, quod ipſum
imprimens, produxiſſet extra ſe qualitatem no-
cuam: eamque in impreſſionis ſubiectum, tan-
quam ſuum productum, depoſuiſſet. Idque cum
fieret in organo vitæ participe, oporteret ſal-
tem illum productum, omnino atque imme-
diate intra ipſius vitæ ſinum demergi ſiue hoſ-
pitari: magiſque ſi recurrere ſtatis debeat pe-
riodis, ſilentemque ſanitatis quietem interrum-
pere, imò agendo hoſtiliter, quodammodò de-
beret turbatæ vitæ ſigna exhibere. Vſque adeò
morborum quidditatem, hoc ſomnio perfectius
confirmaui. Nam prout citra & extra vitam, hæc
non contingunt, ita ipſamet vita, ex ipſa cauſa
enormontica, poſtquam ſemel loco, pace vel
quiete eſt diſturbata. Ecce eodem die, à præfa-
to ſomnio vir patritius, quem à multis non vi-
deram annis, ad menſam meam hoſpes adue-
nit, cumque eſſet vigilia S. Laurentij, contigit
etiam quod bullitus Salmo recens appoſitus
fuerit, comederitque ille, non ſecus atque in
ſomno videram. Imò biduo inde, in febrim
tertianam lapſus ſit. Diſſectum autem cadauer,
cuius monitionem acceperam, ſpectat ad eoſ-
dem fines. Siquidem Sexagenarius, ab ineunte
ætate tenera vixerat veletudine, ac facilè febri-
citabat leuiculi erroris occaſione. Quam poſt
tandem mors repentina abſtulit, & volens in-
dagare, an cauſam pronitatis febrilis reperirem,
locis quibus ſe plangebat dolere, quoties febri-
citaret. Erat nempe hypochondrium vtroque
latere, tam vbi iecur, quàm vbi lien aſſeruan-
tur. At ne minimum, circa has partes præ ocu-
lis viſum, quod opportunè accuſari potuiſſet.
Quare collata hac diſſectione, cum viſione 15
ſomniali Tertianæ, ex eſu nimij Salmonis: per-
cepi ſtatim, cur ſimul vtrumque in mentem re-
uocatum, dum præſens caput eſſem ſcripturus.
Nimirum vt opportunitate vtriuſque memorati
fortius inſtarem circa veram quidditatem mor-
borum, concentratorum in gremio ſpiritus vi-
talis, fæculentias autem, quas Scholæ pro im-
mediatis ac continentibus morborum cauſis re-
putarunt, non eſſe niſi externas occaſionales,
vtcumque intra venas ipſas intimè eſſent ad-
miſſæ.

IGNOTVS HOSPES MORBVS.

1 *Actorum hactenus exomologeſis.*
2 *Obiectum, & Intentio Authoris.*
3 *Artem medendi paganorum Cacodæmonis inuentum.*
4 *Oratio pro perſecutoribus.*
5 *Author ex ſuis perſecutionibus, ſcrutatur Cacodæmonem Inuentorem paganicæ doctrinæ.*
6 *Labores Scholarum hinc vani.*
7 *Authoris anxietates.*
8 *Prolegomenon quidditatis morbi.*
9 *Cauſæ morborum proximæ, continentes, & eſſentiales.*
10 *Colligitur neceſſitas Ideæ ſeminalis.*
11 *Quam procul doctrina hæc à Scholis recedat,*
12 *Vera cauſa rerum & morborum.*
13 *Morbi antiqua definitio Scholarum.*
14 *Prima Scholarum contradictio,*
15 *Altera titubatio.*
16 *Tertia,*
17 *Author docet (Tract. de Elementis) non eſſe corpora miſta in natura, vt neque humores, vnde tota baſis medendi Scholarum corruit.*
18 *Quarta ceſpitatio.*
19 *Quinta.*
20 *Sexta.*
21 *Septima.*
22 *Contra intemperiem qualitatum elementariarum in nobis.*
23 *Octaua vacillatio.*
24 *Nona,*
25 *Decima.*
26 *Vndecima.*
27 *Error Scholarum detegitur.*
28 *Ceſpitatio duodecima.*
29 *Abſurdum ad Theſim Scholarum conſequens.*

30 *Inter*

30 *Incertitudo prædicamenti pro Morbis.*
31 *Argumenta in oppoſitum, & contra ſictam Diatheſim.*
32 *Vera Morborum cauſa efficiens.*
33 *Materia occaſionalis.*
34 *Tota Morbi quidditas, in quo ſita ſit.*
35 *Vnde ſit ſeducta Schola.*
36 *Duo Scholarum axiomata falſa.*
37 *Alia Scholarum deluſio.*
38 *Generatio naturalis, quid.*
39 *Schola ab Ariſtotele decepta.*
40 *Aliquot ignorantiæ hinc orta.*
41 *Morbus conſtat materia & efficiente.*
42 *Quicquid generatur, id fit per Ideas ſeminales.*
43 *Omnia prædicamenta ſunt in Morbo ſingula.*
44 *Lapſus Ethnicismi in medendo.*
45 *Ignoratam hactenus fuiſſe Morbi definitionem.*
46 *Morbus non eſt ens primæ conſtitutionis: attamen in cenſum naturæ intrauit.*
47 *In quo diſtinguuntur Morbi, à cæteris creatis.*
48 *Error Scholarum ex ſubiecto inhæſionis morborum, & abſurda plurima inde manantia.*
49 *Chriſtianis non eſſe conniuenda eiuſmodi abſurda.*
50 *Pertinax ignorantia.*
51 *Fames non eſt morbus.*
52 *Scholæ diſcedunt ab Hipocrate ſuo.*
53 *Aliquot neglectus Scholarum.*
54 *Incogitantia ſcholarum.*
55 *Non ſpectandam actionis læſionem pro eſſentia morbi.*
56 *Vnde manauerit iſtud figmentum.*
57 *Conſequens ad confuſionem cauſæ cum ſymptomate.*
58 *Ablatio cauſæ non reſpicit neceſſario materiæ occaſionalis ſubductionem.*
59 *Scholæ ab artificiis deluſæ, artificiis deludunt ſuos Tyrones.*
60 *Quomodo ſemen differat à ſuo conſtituto.*
61 *Ceſpitatio decima tertia.*
62 *Scientia aliquot primò vera in Authore.*
63 *Productio morbi qualis fiat per Blas.*
64 *Efficiens in morbo.*
65 *Morbus penetrat vitam lumine formali, in puncto.*
66 *Efficientium differentiæ quædam.*
67 *Exemplum in calculo.*
68 *Calculus non eſt propriè morbus.*
69 *Dum effectus concluſit occaſionale efficiens, non eſt morbus priſtinus.*
70 *Attinguntur producta morborum, à Scholis neglecta.*
71 *Error ſcholarum circa obiecta contrarietatum in morbis.*
72 *Argumenta aliquot in Scholas, vt ipſas pigeat.*
73 *Reſumuntur morborum Producta, morbi ſecundarij, cum ſymptomatum & fructuum diſtinctione.*
74 *Debilitas quid.*
95 *Impropria morborum diuiſio per partes organicas.*
76 *Diuerſa diuerſorum actio, vnde.*
77 *Ex mechanica ignis, piperis, Eſcharotici, & cauſtici tredecim concluſiones paradoxæ Scholis, ac varia illuſtrantur notatu digna.*
78 *Ignis ſpeculationi ſanandi parum proficuus.*
79 *Notabilia aliquot de noſtro calore.*
80 *Occaſionum morboſarum claſſis varia.*
81 *Explicatur Hippocrates conniuentia.*
82 *Quod natura ſemel aſpernatur, id poſt nunquam recipit in gratiam.*
83 *Morbus, eſt de materia Archei.*
84 *Productorum explicatio.*
85 *Natura noſtra regitur ab intelligentia errante, poſtquam eſt corrupta.*
86 *Scholæ rerum per artificialia deluſæ.*
87 *Producere differt à generare.*
88 *Schola tantum cogitarunt de ablatione cauſæ occaſionalis.*
89 *In nobis eſt natura ſtans, ſedens, & iacens.*
90 *Explicatur decretum Hippocratis, cum moderamine illius ætatis.*
91 *Anatome, ad excuſandas excuſationes in peccatis frequens.*
92 *Supina ſcholarum negligentia.*
93 *Quomodo mors & morbus euaſerint entia naturæ, poſt creationem, ſuſceperintque cauſas ſecundas, ſui productrices.*
94 *Duæ obiectiones Scholarum refutatæ.*
95 *Omen ex bonitate inſeparabili.*

IAm conſtituta primùm naturæ in- 1
tegritate, intra materiam Archeum
nempè, & vitam, ſiue formam lucis
vitalis, cum ſeminalibus atque vita-
libus initiis: fermentis item tranſmutationum
authoribus, nouiter detectis: reiectis quoque
elementis, qualitatibus, complexionibus, ho-
rumque miſcellaneis, pugnis lucta, & alternatis
victoriis: humoribus item & Catarrhis defluis,
extra naturam relegatis, flatibus demum, tar-
taris, & tribus Chymicorum principiis extra
morborum exercitum proſcriptis: reſtabat
nunc ipſos naturæ defectus, & alteritates me-
dullitus conſiderari. Quocirca priuſquam pro- 2
fundius ingrediar, probandum ſuſcepi, morbos,
in Scholis hactenus neſciri, non ſolùm in par-
ticulari: horumque idcirco ſanationem radici-
tùs latuiſſe: ſed inſuper ipſam morbi eſſentiam
in generali occultam. Dolendum quidem in re- 3
liquis profeſſionibus, tam ingenioſè elabora-
tum, in ſola autem Arte medendi adeo ſurdis
principiis ceſpitatum hucuſque. In qua tamen
charitas in proximum pœnaliter commendata
eſt. Omnia enim obſcuriſſima manſere, plera-
que falſiſſima: & intacta quæ maximè ad ſco-
pum ſanandi condocerent. Nuſquam enim ſub-
tilitas obuia eſt: vtrobique verò ingens hebe-
tudo. Adeo vt ex præfatis nemo non colligat
facilè, cacodæmonis inuentum eſſe, quicquid
juxta doctrinam Paganorum, & contra charita-
tem mutuam eſt edoctum hactenus. Idcirco ni-
mirum theorematum paganorum permanſit
ſtabilitas, diaboli perſuaſu. Quæ tamen theore-
mata ſola ſui facilitate, primo intuitu, cuique
ſanæ mentis, ſuſpecta eſſe debuiſſent. Itaque
nil durius, inhumanius, & credulitate plenius,
inter mortalium artes, per tot iam ſecula ſuſce-
ptum, arte illa, quæ per mortes hominum ſub
concentrica ſubſcriptione, experimenta de no-
uo facit. Quorum Profeſſores dum claues
Scientiæ ſe cuſtodire præſumunt, nec ipſi adyta
intrant, nec alios intrare volentes, admittunt:
ſed arcent omnes, omnibus technis. *Semper*
diſcentes

diſcentes.& nunquam ad veritatis ſcientiam per-
4 *uenientes.* Iuxta Apoſtolum. *Lux mea Ieſu, mea*
vita, mea gloriatio, & adiutor mea imbecillitatis
ac corrupta indolis, qui in rebus tuis facilem exi-
tum inuenis, apud quem eſt facile, quod apud
mortales eſt tanquam impoſſibile. Tu, qui me
cũcta aduerſa ſubire feciſti. offero tibi meas cala-
mitates, atque depreſſiones iuſtitia. Tu me inuicta
nihilominus ſemper confortaſti dextera; prabe
mihi manum. vt ſi de profundo tot tribulationum
barathro me eripere non digneris: ſaltem tua for-
titudine, ne peccem tibi, & reſipiſcant, qui me
oderunt gratis: quique adorant potentiam tuam
agnoſcant in me, quod tu es ſolus Deus, adiutor
oppreſſorum, ſpeſque indubia illorum, qui in te
fidunt. Induantur contritione, & apud te inue-
niant gratiam, & cantem ego miſer laudes tua
magnitudinis poſt hoc ſecu um. eſt nempe huius
ſeculi caries, quod occulto ſuo iudicio, hypocriſis
potentum ſ. dem fraude faciet, & pietatis ſub vm-
bra neſas ſuum tegat.

In tanto aoiem ærumnatum mearum turbi-
ne, ad mortalium miſerias, & etipres Meden-
tium ante mentis meæ conſpectum defectos,
animotare ſum aggreſſus, ſub tuo mandato. Vt
ſicut hypocriſis me meaſque peſſumdedit for-
tunas, cognuſcam parit: , & primariò, quod
Mendaciorum pater in paganicas ſcholas po-
culum inſitræ, aconitumque Charitatis, & ſa-
nitatis, lucro ſternente viam, ſub trita Trito-
num procelloſa calle. ---Etenim mecum mi-
rabitur omnis Tyro venturus, nil æquè impe-
ritè tractatum, ac ea, quæ vitam mortalium
concernunt ſiquidem iuxta Thomam à Kem-
pis, Diabolo perinde eſt, modò te incapacem
ad ſeruiendum Deo reddat: ſiue id ſit per rea
veras, vel apparentes. Sufficit itaque ipſi, mo-
dò hominem ſanitate fruſtrauerit, vitamque
eius accurtauerit, in qua Deo potuiſſet ſerui-
re, modò ſe effecerit ſpreto rem auxilij Diui-
ni, per apparentes Paganorum doctrinas. Scho-
læ namque ſcripſere myriades voluminum, de
qualitatum temperatura, & lucta, multum de-
nique, diuque per Galeni poſteros ſuper eiuſ-
modi nugis interpretatum, commentatumque,
repetitum denique, atque in dies nouas cen-
tarias, & rapſodia eſt relaſpum. Tandemque
iſtis qualitatibus adaptarunt fictos humores ar-
que excrementitios, qui hominem tam ſanum,
quàm ægrum prorſus ita regerent, vt rebus hu-
manis præeſſent: quaſi mortalium conditiones
mores, ſanitates, appetitus, inſtinctus, propen-
ſiones, lapſus, fortitudines, valores, defectus,
euentus fortunæ, imò & merita damni ſuppli-
cia, & vitæ æternæ adoptiones inde depende-
rent. Horrendum ſanè, atque intolerabile, has
nænias tam dudum ſtetiſſe, quodque de rebus
non exiſtentibus, & nunquam futuris, quæque
ab Aſſertoribus ipſis habentur pro excremen-
tis, tam ſeriæ & perniciosæ fabulæ ſint confi-
ctæ, & creditæ. Adeoque ab ipſis Scholis, vix
vnquam eſt indagatum quicquam, quod reipſa
ſub talibus principiis, reuera ſit verum, aut bo-
num. Doleo interim (iterum teſtor) non quidem,
quod ea longa in proximum commiſeratione
lucem veritatis ſim nactus: ſed quod hos erro-
res propalare me oportuerit. Id eſt, doleo quod
diabolus Scholas deceperit; & decipiet quam-
diu paganicis fabellis ſe ſinent deludi, & à veri-
tatis Scholis ſeparari. Id autem vt conſtet, velut
per Prologomenum declarabo obiter, ac velut
poſitiua demonſtratione.

Enimuerò Deus non fecit mortem. Idque
eſt fidei. Ergo homo mortalis euaſit aliunde, 8
quàm ex Deo. Cumque morborum plerorum-
que ſcopus, aut terminus, ſit ipſa mors, (quip-
pe quæ nil aliud eſt, quàm vitæ extinctio) id-
circo morbus, & mors, ſunt diametraliter op-
poſita vitæ. Vnde ſequitur: quòd omnis mor-
bus immediatè agat in vitam. In vitam autem
nil agere valet, niſi illi applicetur, permiſcea-
turque. Non applicatur autem promiſcuè ho-
ſtis morbus ad vitam niſi partem vitæ obſede-
rit, adeòque in ipſamet vita totaliter, vel par-
tialiter ſederit. Quo facto, pars ipſa vitæ ob-
ſeſſa, vel deuicta, recedit à vitali aura, quæque
ſic deuicta, & degener facta ſit hoſtilis, vitæ
adhuc reſiduæ, ſiue adhuc in ſui integritate
conſtitutæ. Sequitur hinc neceſſariò quòd om- 9
nis morbus, vt materiam inuenit in aura vi-
tæ organica, qua proximè atque penitiſſimè
ipſam vitam adoritur, Ita in eadem vitali luce,
cauſam efficientem reperit. Adeoque ſit mor-
bus materiâ & efficiente instructus, hoſpitatur
circa vitam. Nec refert interim ſiue illa morbi
contagiu, ſit hauſta ex cauſis occaſionalibus:
ſiue demum errore vitæ, intus in Archeo geni-
ta. Saltem ſufficit hoc loco, quod ita ipſa vtro-
bique ſit principale obiectum hoſtili morbo.
At cum ipſa vita ſit ens luminare, non agit niſi
per organum auræ vitalis, ſiue per Archeum,
tanquam medium, inter lumen vitæ, fluens à
Patre luminum, & corpus. Non agit autem
hæc aura ſiue Archeus, niſi per modum, quo 10
omnis ſpiritus ſeminalis agit in maſſam ſibi
ſubſtratam. Id eſt, niſi per impreſſam notam,
vel Ideam ſigillatem, quæ nouit quid, & quor-
ſum ſibi ſit agendum. Ergo omnis & quilibet
morbus, habet notam ſigillatem, ac velut actum
ſeminalem, gnarum rerum ſibi agendarum.
Procul ergò hæc declaratio recedit ab elemen-
tari intemperie, ab humoribus, horumque a-
metria, à pugna, & contrarietate elementorum
noſtræ compoſitionis. Vtpote omnis morbus,
non niſi eſt vitæ gladius, vulnerans, vel ampu-
tans totaliter. Nam ſicut enſis vitam exhaurit, 11
vnà cum ſanguine & aura vitali, in quibus, iuxta
Sacra, ipſa ſedet anima. Ita morbus conſumit
eandem auram vitæ, in quam de nouo ſigillat
hoſtilem characterem, tam à cauſis occaſiona-
libus depromptum, quam propriæ indignatio-
nis errore partum. Hac data morbi teſſera, En
accedo ad morbi explicationem. Ac primum
demonſtrabo ex ipſis Scholarum theorematis,
Morbi quidditatem neſcitam hactenus. Vnde
demum quiſque facilè iudicauerit, quid in re-
mediis & morborum expugnatione ſit patra-
tum hucuſque.

Promiſi multoties me demonſtraturum,
Scholas hactenus neglexiſſe (id eſt, neſciuiſſe)
eſſentiam, radicem, ſiue naturam morbi, in ſua
vniuerſali quidditate; Idque, cum ab Elemen-
tis, in epilogum vſque, per omnia ſubterfugia
illarum iam ſim proſecutus, iam demum per
particularium Anatomen, ſtabo etiam promiſ-
ſis, ſi in vniuerſali idem detexero, ac præſertim
ſi non amplius, per figmenta elementorum,
temperamentorum, humorumque id oſtende-
ro: ſed per ipſa verba Authorum, quibus ſuos
tyrones, tanquam contagio corrumpunt letha-

11. In præmiſſis iam à me demonſtratum eſt,
12 ſecula ante me, Peripateticis nugis deluſa,
ignotaſſe rerum naturalium cauſas, materiam
ſcilicet,& efficientem. Tum quoque, rem ipſam
nil eſſe, præter cauſarum ambarum connexum:
hocque idem eſſe in morbis. Præcipuè cum
morbus, licet à peccato adueniens, iam pro fi-
lio prodigo naturæ, ſit admiſſus. Equidem
compulit me ad hoc vniuoca cauſarum homo-
geneitas, in entibus naturalibus: quâ efficiens
denominatur ab efficiendo, non autem ab effe-
ctu, qui efficientiâ ſit poſterior. Itaque Scholæ
13 morbum imprimis definiunt affectum, ſiue Dia-
theſin, quæ primariò actiones facultatum no-
ſtrarum lædit. In quo adhuc plurimum titu-
bant. Siquidem primò, hunc affectum nomi-
nant intemperiem vnius, aut duarum quali-
tatum primarum elementarium. Ita nempè
idem recinunt: quod fateantur, morbum eſſe
ipſam qualitatem elementalem, quatenus iu-
ſtam excedit temperiem. Itaque morbus non
14 erit amplius iſta diatheſis reſultans ex qualita-
tibus primis, quam ſupponunt lædere imme-
diatè functiones ipſas. Adeoque fingunt mor-
bum totum, deinceps non niſi in gradu, ſiue ex-
15 ceſſu qualitatis elementariæ, conſiſtere. Iterum.
Subinde ipſam qualitatum intemperiem vo-
cant, non quidem morbum: at bene, eiuſdem
cauſam antecedentem. Quatuor inquam ſolita-
rias illas qualitates, volunt eſſe morbos, ſiue pro-
ceſſerint à conſimilibus ſibi qualitatibus exter-
nis: ſiue verò, in corpore, ſuum ortum ex aliena
16 ametria debeant. Porrò illas qualitates, dein
thoro combinat. E quarum congreſſu, tum
morbum prolem deducunt. Sic nempe ſuis ſom-
niis elementa ſubſeruire credent. Vt & ele-
mentis totidem, ſocietatis ad lubitum qualitati-
bus, reſpondere iuſſerint. Adeo vt nudas iſtas
qualitates, vel fictis elemẽtis, ſomniatiſque hu-
moribus ſtipatas, finxerint eſſe ipſos morbos.
17 Hoc loco enim narro Scholarum intempeſtiuas,
imò ludicras varietates earumque pauperem,
egregiè pugnantes. Alioqui ſanè, à demonſtra-
tione primò vera alibi ſat probaui, in rerum na-
tura, non eſſe quatuor elementa; ideoque neque
miſceri, vt inde corpora, quæ mixta vocarunt,
conſtituantur: & per conſequens, nec intem-
peries accuſari poſſe, in morbos. Vt neque vn-
quam in rerum natura, fuiſſe quatuor humores,
noſtri conſtitutiuos. Quibus ſat ſuperque con-
ſtat, cauſas morbificas, imò morbos, & morbo-
rum Prædicamentum, hactenus ignotata in
ſcholis. Attamen iam diſſimulanter cum illis,
per ſuppoſitas earundem theſes agam. Itaque
18 quandoque Scholæ dictorum pœnitentes qua-
litates elementarias, atque non infrequenter,
ipſis pares humores volunt eſſe, non quidem
morbos: at ſaltem omnium ferè morborum
cauſas continentes. Aliàs iterum, quod ex illis
19 qualitatibus, iuſto intenſioribus, oriatur tertia,
ſiue neutra, quam Diatheſin ſiue ipſum morbũ
dixere. Adeoque vtut negotium voluant, hacte-
nus morbum inter qualitates habitare iuſſerunt,
humores autem, licet intemperatos, plerumque
extra claſſem morborum abegerunt. Cataracta
ſcilicet in oculo, quanquam vt ſubſtantia, im-
mediatè viſum intercipiat, attamẽ morbus eſſe
20 non poteſt. Finxerunt ergo quoddam Ens ra-
tionis, ac Imaginariam relationem, ſiue obſtru-
ctionem, quæ morbi omnem proprietatẽ con-
tineret, veréque morbus eſſet, reiecta cataracta.
Atque ita ſenſim morbus, ad non entia & pri- 21
uationes deuenit. Iamque ridiculè pro morbi
eſſentia, diſtinguunt intemperiem ſimplicem
à coniugata; & vtramque iterum, ab humoro-
ſa. Cùm humor eſſet ſubſtantia graduum ex-
pers. Diſtinxerunt nimirum qualitatum pri-
marum ſocietates, ſymmetrias, & ametrias in
ſtemmata: dein ſpecioſa inde ſchemata erexe-
re, tandemque integra volumina eiuſmodi fa-
bellis impleuere. At nunquam ſaltem malum
aut vitiatum in nobis humorem naſci, admiſe- 22
runt, qui non præſupponat intemperiem ali-
quam elementariam, ſibi matrem. Quocirca
Intemperies in Scholis, tantum erit cauſa cau-
ſæ, & cauſati: non autem erit ipſum cauſatum,
ſiue Morbus, nec demum cauſa connexa, im-
mediata, & connexa morbi. Sæpè interum mu- 23
tata animi ſententia, eiuſmodi qualitates extra
morborum atque cauſarum cenſum abſtule-
runt: atque dumtaxat in ſymptomatum, ſiue
coincidentium cateruam, indiſtinctim relega-
runt: dubiæ prorſus, quid Morbus, quid cauſa
patrans, quidue ſymptoma foret. De morbo- 24
rum verò occaſionalibus internis (quas libro de
febribus, primus in medium adduxi) deque
morborum productis æquiuocis, nil auditum in
Scholis. Etenim præter calores, frigora, dolo-
res, debilitates, eiuſque generis coincidentia,
non alium cognouere morbi fermentalem effe-
ctum: quibus tandem pro epilogo, mortem at-
tulere. Atque ita priuatiua poſitiuis confusè ne- 25
xuerunt. Interim hæſitarunt, cuinam Prædica-
mento morbos inſcriberent. Sæpè namque
morbum qualitatem denominant: aliàs quoque
habitudinem quandam relatiuam. Non rarò
quoque qualitatem de numero actionum: ſæpè
de Prædicamento quãtitatis aiunt, dum ſcilicet
non ipſas primas qualitates, ſed dumtaxat illa-
rum intemperiem, ſiue gradum, vel exceſſum,
morbos aiunt. Dumque ſextum digitum in nu- 26
meros adducunt. Prædictorum autem imme-
mores, volunt reſultantem quandam diſpoſitio-
nem, ab noxia humorum qualitate vtramque
morbis paginam implere. Sic nempe, vt iſta diſ-
poſitio ſit filia illius noxiæ qualitatis, velut cau-
ſæ morbificæ. Adeoque tum morbus, potius læ-
ſæ actionis, quàm lædentis actiones, vicem ha-
beret. Itemque morbus non eſſet amplius In-
temperies, qualitatiſue exceſſus: ſed aliud pro-
ductum (adhuc anonymum) ab ipſa intempe-
rie (puta noxia humorum qualitas) generabit
Diatheſim: quæ ſola, atque vnica, tandem verè
morbus eſſet. Enimuerò Epilepticus, Mania- 27
us, Podagricus, & Quartanarius, præter & ex-
tra paroxyſmum, ſunt morboſi, morbumque
intus fouent non tamen habent eiuſmodi diſ-
poſitionem, ſiue Diatheſin (etenim ſi Scholæ
credant morbos eſſe mera accidentia, hæc ſanè
dormire neſciunt, nec ſunt dum non agunt)
tempore quietis ab inuaſione, Ergo ſaltem
in eiuſmodi ægris, nullatenus morbus erit e-
iuſmodi diſpoſitiua Diatheſis. Iterum ſui im- 28
memores iubent. Si iſta Diatheſis ſit exigua,
quod non ſit habitura rationem vel eſſentiam
morbi; ſed idcirco tum ſtatum pariat neutrum,
ſiue ens hermaphroditicum; inter morbum,
& non morbum: adeo vt eius eſſe, medieta-
tem participet de non eſſe. Idque tam in ſtatu
decidentiæ, quam conualeſcentiæ. Quinimo
eiuſmodi

eiuſmodi exiguam Diatheſim, nō inter morbos: ſed cū debilitatibus ſtatus neutralitatis, interq; ſymptomata referunt. Vtque ibi patienter aſpectet, donec gradum nacta, ex ſymptomate fiat morbus. Sicq; Diatheſis morboſa non eſt mor-
29 bus, ſi exceſſu ſuo nondum manifeſtè læſerit. Quare etiam, non ipſa Diatheſis, ſed ipſius exceſſus eſt proprij nominis Morbus in Scholis. Cuius correlatiuum eſt, Quod ſolus qualitatum quantumuis gradus faciat, atque mutet ſuiipſius eſſentiam, & ſpeciem: nec ſpecies proinde in eſſe ſpecifico, ſuam habebit quidditatem: ſed tantum
30 in puncto exceſſus. Sic tandem morbus migra-
31 bit de qualitate, in Prædicamentum relationis. Deniq; ſi morbus ſit affectus, lædēs immediatè actionem: vtiqua exinde ſaltem agnoſcere debebent, quod Archeus ipſe, ſiue imperum faciens, dum irregulariter mouetur (puta, dum flammula veſicat viuum corpus, non item cadauer) partemq; ſui ad hoc deponit, & amittit, debeat eſſe vniuerſalis, & primarius omnium morbus, Prout de febribus demonſtrare minatus ſum. Agnoſcere debebatur pariter, ſi cauſæ materiales per ſe & primariò, ſufficiant ad lędendum immediatè ipſas functiones (vtputa, cataracta ante pupillam, per ſe, ac immediatè parit cæcitatem: prout detruncatio tendinis, motum tollit, abſq; interuētu Diatheſis, realiter diſtinctæ à vulnere abtruncante) quod non ſit opus, fingere eiuſmodi Diatheſim. Quippe non eſt oppilatio vlla, ſiue Diatheſis, quæ intercludit meatum vrinæ: ſi ſolus calculus id immediatè faciat, ea materialiter oppilet, totumq; fundamentum relationis ſic in ſe perfectè atque realiter cōtinet, quod Diatheſis, ſiue actio oppilatiua, procedens ab oppilāte calculo, non ſit niſi relatio, ac merum ens rationis, quæ in morbis inter medendum, vt & in entibus veris, veréq; exiſtentibus, locum non habet. Quare *Morbi* extrinſeci, quales ſunt vulnera, & quæcunq; meatum aliquem intercipiunt, cum non oriantur ſeminali initio, nec cauſam foueant, quæ Archeum concitet, alterius ſunt
32 monarchiæ clientes. At pro morbis ſeminalibus propinquius eſt in natura, ac motu, ſupponere ſpiritum Archeum quatenus ſenſationis, motuſque initium efficiēs, immediatè atq; proximè aſfici à noxis, cauſamque illam occaſionem, at-
33 que Archeum, ſimumò contingere in puncto. Vnde morbus. Materia namque occaſionalis, ſiue intrò allata, ſiue intus genita, ſiue coagulabilis ſit, ſiue putrefactibilis, difflabilis denium, vel indureſcens; ſuper tantùm occaſionaliter
34 concitat Archeum, vt inde expaueſcat, ac diuerſimodè exardeſcat. Sub cuius ſcilicet perturbatione naſcitur Idea, informans aliquam partem Archei. Iſtudque compoſitum ex materia Archei, & præfata Idea ſeminali, tanquam efficien-
35 te initio, eſt verè Morbus omnis ſeminalis. Seductæ ergo Scholæ, per proprias ſomniorum libertates, autumarunt, quod quia conſideratio cauſarum ac principiorum differt à conſideratione rei, per illa productæ; quod proinde de neceſſitate formaliter cauſante cauſæ omnes deberent in fiendo, eſſendo, operando, ac permanendo, in perpetuum manere ſeparatæ à rebus cauſatis. Non attendentes, quod plerumque cōſideratio cauſarum, & principiorum, non differat aliàs à conſideratione cauſati, quàm per relationem entis mentalis, quæ etſi recepta ſit in Matheſi, & ſermocinalibus: minimè tamen in

caſu naturæ. Itaq; Scholæ deluſæ per eiuſmodi 36
elenchos, credidere cauſam omnem, efficientem de neceſſitate externam: nec proinde cum cauſato vniri poſſe. Ideoq; nec generans eſſe partem generati. Cum alioqui id natura, ens proximè generans, ſemper ſit moderator internus, vitalis, & aſſiſtens Architectus generationis: adeoque qui in finem dirigit cuncta ad ſcopos, ſibi omnia parat, & pro ſe agit vniuerſa. Idcirco & de- 37
ceptæ in morbis, crediderunt cauſam morbificā eſſe externam reſpectu corporis humani, vel ſaltem intuitu œconomiæ vitalis. Neſcitum eſt 38
enim, quod generatio nil dicat aliud, quam fluxum ſeminis ad perfectionem, maturitatem propriaratum, explicationem occultorum, & conſummationem ordinum, ad ſuos fines. Scholas 39
ergò decepit primus Ariſt. docens interruptam corruptionem ac generationem, ſibi inuicem, per totam naturam, & ſemper ac neceſſariò ſuccedere. Atq; idcirco ens mentale, merum non ens negatiuum (nudam priuationē) fecit principium in natura, immediatum inter generationem & corruptionem. Nec vnquam Scholæ potuerunt 40
intelligere, quod idem faber, qui è ſemine plantam facit, non defecerit in plantæ generatione, non proſcriptus abierit, non exoletus obierit, nec aliud deniq; in eius vicem ſit ſubrogatus ob formæ aduentum (cuius faber ille manet organū immediatum executiuum, ad fines à Deo præcognitos) aut vitæ participationem: ſed is ipſe, in vitæ regimine ſolus & ſemper vſque perſtet. Hinc nimirum, neque intellexerunt, quod generatum proueniat à cauſis, realiter atq; ſuppoſito, ab eſſe rei non diſtinctis: imò nec quidem cum aliqua cauſalitatis alteritate. Quia Scholæ hactenus plus ſpeculatæ ſunt operationes demonſtrabiles, per ſenſum (matheſim inquam, & artificialia, à natura aliena) quàm ipſas rerum naturas, in cōdo eſſentialitatis ſitas. Nunquam enim attenderunt, quod artis organum, ipſius artifex, imò ipſæ menſuræ menſurabilium, nequeant aliquid in natura ſeminaliter generare, aut introducere diſpoſitionem ſeminalem, ſubſtantialem, aut eſſentialem, ad transmutandum producta. Conſequenter quoque nec intellexerunt morbum, vt ens reale, atque ſubſtantiale, ſed tantùm permodum accidentis. Cum alioqui morbus non ſit Diatheſis, non accidens actiones lædens; multóque minus ipſamet actionis læſio, procedens ex duello cauſarum nocuarum cum poteſtatibus noſtri rectricibus. Sed morbus eſt ens reale, habens cauſas materialem, & efficientem, à cauſis occaſionalibus proritatas. Etenim ſi morbus, & natura, ſiue facultates noſtræ, ſiunt in diametro (ſic enim volunt) non poſſunt morbus & vita ſanā, ſimul eſſe in eodem ſubiecto, immediato: Ergò morbus nequit eſſe Diatheſis; quæ ſaltem poteſtatibus detrimentum adducit: ſed eiuſmodi Diatheſis, eſſet potius morbi fructus, & conſequentia morbo poſterior, debilitatumque mater, atque nutrix. Hanc ideo diſtinguo à cauſis occaſionalibus, & morborum productis. Sed fructus morbi, cum reſpiciant terminum ad quem, morbus ſua iſthæc producta generat, poſſunt ſimul cū vita coincidere, ideoque aliquot fructus ſymptomatici, inter Diatheſes ſunt, quod Scholæ nondum explicuere. Defectus nimirum digeſtionum, motuum, &c. Itemque debilitates Diatheſes ſunt, quæ à morborum productis proueniunt quidem, (prout

mox ſuo loco) non tamen ſunt morbi. Quia in-
cidunt in naturam, in quam ſunt introductæ,
per alienas ſeminum morboſorum violentias,
hoſpitanturque hactenus vitaliter in vita. Nec
proinde morbi naturam habere poſſunt. Eò
quod morbus nequeat cum vita, in eodem ſi-
mul puncto identitatis, commorari. Sed recedit
morbus è vitali condo, non ſecus atque extra
ſanitatem ſeſe ſeparat. Eſt autem vita in ſe quæ-
dam luminis integritas, cum qua morbus co-
habitare nequit: vt neque morbus ſubſiſtit, niſi
in vitio vitæ, ſiue vita degenere. Quæ quidem
eſt ſeparata ab ipſa vitali luce, adeoque à pun-
cto centrali ipſius vitæ. Sicut enim lux quæ eſt
ipſa anima, non eſt ipſa vita: ſic nec ipſa lux
vitæ eſt ipſe morbus. Sed hic ſedet in abſceſſu
Archei vitalis, adeoque & huius lumen vitiat:
& proinde ob ſymbolum, participat de vita,
eamque ſibi conformem quandoque reddit, &
integraliter vitiat. quod in Peſte ordinarium
41 atque manifeſtum eſt. Neſcitum ergo in Scho-
lis, cui Prædicamento morbum darent. Ego au-
tem dico, quod morbus conſtet materia, & effi-
ciente, non ſecus atque reliqua naturæ entia.
Efficiens namque Archeus, laborando per ſuas
paſſionum exarthroſes, & parturiendo ſuarum
perturbationum Ideas (quæcumque nam in na-
tura fiunt, per Ideas ſeminibus incluſas, oriuntur
42 & propagantur: Alias enim fatui eſſent naturæ
progreſſus, qui ductore carerent interno) pro-
curat de ſui ſubſtantia, portionem aliquam diſ-
ponere, iuxta fines, quos in eiuſmodi iſta ſui
alienatione, propoſuit, ſibi atq; toti hoſtiles. Ac
eo ipſo, quo materia ad terminum efficientis Ideæ
propoſitum deuenit, natus eſt morbus. Vſque
adeò quod omnis morbus ſeminalis, conſiſtat
in actu reali cauſante Indiſpoſitionem materiæ
ſibi genealis, id eſt, ipſius impetum facientis,
43 nobiſque applicatæ. Ego itaque didici, omnem
Prædicamentorum ambitum in morbis tenera
eſſe, per modum verum aliorum entium, in na-
tura per ſe ſubſiſtentium. Hoc pacto enim, non
morbos in Prædicamentis: ſed Prædicamenta
omnia, in morbis reperi. Siquidem in cunctis
morbis ſeminalibus, materiam reperio occaſio-
nalem, quæ inſtar violenti hoſpitis, impetum
facientis, hoſpitium atque ius violat, & œcono-
miam turbat. Indè inuenio ipſum Archeum tur-
bari in ſingulis morbis: hinc namque & alte-
ram materiam morbi internam conſidero: par-
tem videlicet Archei, quam deturpauit propria
exorbitatione, in quam partem, Ideam finxit
ſuæ perturbationis, ſeminalemque cauſam mor-
44 bi efficientem. Sic nimirum ens verum & reale,
omnium Prædicamentorum reſpectu, in ſe
colit. Cuius vel ſolius puncti ignorantia, me-
dendi Scholas, cœcitatis contagio, Ethniciſ-
mus obruit. Creditaque eſt omnis ſanatio, qua-
litatibus nudis, graduum exceſſibus, reſpecti-
bus relatiuis, & actionibus ſubeſſe. Hinc etiam
contrariorum contraria finxere remedia: nul-
lumque morbum demulceri bonitate naturæ,
medicaminum manſuetudine, pacationeque,
ac reſipiſcentia Archei turbati prius. Sola ſed
pugna, velitatione atque bello, reduci in me-
dium, ſiue temperiem primarum qualitatum.
Ita vt cum putent omnem morbum Diatheſim:
remedis pariter cuncta debeant eſſe nuda dia-
theſi, aut theſi falluntur. Vndè ſequitur, quod
ablatio calculi è veſica, ex ſe nunquam poterit
importare ſanationem ægri. Siquidem cum ſit 45
remedium ſaltem priuatiuum, ad quod conſe-
quitur pacatio Archei: non autem ſit Diathe-
ſis, calculo contraria. Multoque minus prohi-
bitiua materiæ antecedentis, quam ſupponunt,
de neceſſitate aliunde ſuppeditari, indeſinenter
affluere, nec ceſſare, oblato per cultrum calcu-
lo, ſi nempe prius non ceſſauerit Diatheſis, ge-
nerans materiam ex qua. Itaque iuxta ſcholas,
cæſus à calculo, pro tantillo temporis tantum
ſanaretur, quatenus videlicet auferuntur im-
pedimenta functionum, à calculo alioqui præ-
ſente, producta, & fota: ſimulque quatenus Dia-
theſis mentaliter intercurrens, deletur ſecunda-
riò, caſualiter, & per accidens. Sed longè ſecus
ſe res habet. Siquidem morbus ſeminalis eſt
creatura, quæ in nobis ſuas materias, ſuaſque
Ideas, Archei iure hæreditario, poſt peccatum
fecit, ac inuenit: nec originaliter in natura ha-
buit. Ideoque toti ethniciſmo, radix morborum
totaliter ignorata eſſe debuit. Cumque definitio
eſſentialis, non à genere definiti, & differentia
conſtitutiua (prout lib. de febribus docui) ſit
petenda, ob multiplices errorum anxietates, &
theſes ridiculas: ſed prorſus à connexa ambarum
cauſarum, entium in natura: morborumque
ideo cauſa primitiua, atque idealis, ſteterit ha-
ctenus ignota: ſequitur, etiam ignoratam man-
ſiſſe definitionem, cognitionem, eſſentiam, ac
radicem morbi. Atque demum ſanationes fuiſſe
per accidens inſtitutas: cum ignorantia vniuer-
ſæ habitudinis internarum proprietatum, effi-
caciæ, & alteritatis. Scio equidem, tanquam 46
Chriſtianus, quod morbus non ſit creatura pri-
mæ conſtitutionis; quippe qui ex peccato in na-
turæ impuritate radices egit: quæ dein ſuo vere,
tandem germinarunt in indiuiduis. Nec enim
creata venena morbi ſunt, quamdiu extra nos:
ſed tum quando eorumdem Archeus, nobis fa-
ctus domeſticus, per peregrinam vitæ ſuæ me-
diæ indolem, ſuſcitauit in Archeo noſtro Ideas
ſeminales, non ſecus atque è ſilice excutitur ig-
nis, tum inquam fiunt nobis morbi, mortis
præcurſores, ex veneno occaſionali. Perennant
ergo nobiſcum morbi, cum habeant occaſiones
ſuſcitatiuas, in natura noſtra ſubſiſtentes, donec
vel abſumetur occaſionalis illorum materia, vel
ſaltem Archeus defungatur perturbationibus
ſuis vel ſuo munere. Etenim morbi ſuperue-
nere quidem ex peccato; atque dein in natura,
iam corrupta à peccato, adoleuerunt fermen-
ta, & prompta materiæ obſequia: ſicque pene-
trarunt in cenſum & catalogum naturæ, atque
etiamnum hodie, ſingulari modo, penitiſſimè 47
penes nos perſeuerant. Diſtincti attamen ſem-
per à creatis reliquis in hoc, quod primæ con-
ſtitutionis creata habeant in ſe propriam exi-
ſtentiam: morbi verò nec eſſe, nec ſubſiſtere
queant extra nos. Vtpote procedunt quaſi, à
lumine formali, & vitali initio, noſtri conſtitu-
tiuo. Ideoque naturalis Archeus, & morbus, ſe-
ſe inuicem penetrant, quia materiale ſymbolũ
habent. Scholæ etenim dum attenderent, mor- 48
bos nuſquam extra nos exiſtere, ratæ ſunt cor-
pus noſtrum eſſe ſubiectum inhæſionis mor-
borum: & conſequenter, morbos, tantum eſſe
accidentia: ac idcirco ſuſcitari ab intemperie
elementali, eo quod promptiſſimo ruſticoque
ſenſu caperent: Etiam ob id ſperarunt ſe ſatis
ſuperque ſuperaturas morbus per calores, & fri-
gora,

Google

48 gora. Itemque ideo decreuerunt, omne ſolamen, opem, & auxilium, quæ natura informata à medente poſceret, non eſſe ſpecie iuuaminis, in pace & tranquillitate, ſubminiſtrante; ſed in hoc valere dumtaxat, & deſtinata fore, bella, luctas, contraria, & diſcordias: quibus confractæ hoſtiles in nobis qualitates elementales in ſymmetriam coactim retrocederent. Vt ſic naturæ iam corruptæ iniurias contrariis iniuriis compeſcant, vindicandoque ſubigant. Quod ſanè ita cenſuerunt, nec aliter intellexerunt: vtpote, quod in natura non aliam actionem ſciuerint, quàm quæ ex agentis ſuperioritate, in patiens dominatur. At ſanè, non ſapiunt iſta iunamen, nec eſt lex Chriſti (per quem omnia facta ſunt) conformis legibus iſtis Scholarum. Adeoque (vt alibi latiùs) vel Chriſtus, non eſt naturæ parens, vel ſibi in natura aduerſarius, vel gentilia eiuſmodi medendi theoremata, ſunt carioſa. Non conſiderarunt itaque Scholæ, entium multorum materias non conſiſtere niſi in hoſpitio alieno, ad quod erant deſtinatæ. Quare propter heteroclitum exiſtendi modum, putarunt morbum eſſe merum accidens: Materiam verò, quam morbus præſeferret, à morbo prædicamentaliter ſegregantes. Quaſi embryo accidens eſſet, quod nuſquam niſi in vtero. Placuit nimirum peccati vindici, quod morbi, cum materiis, tam occaſionali, quàm gemina, ſibique interna, non ſubſiſterent, niſi in illis, quorum morbi & piaculum eſſent: Idque abſque reſpectu eſſendi vnius ad alterum. Neque enim cogitarunt Scholæ ethnicæ vnquam, vt neque modernæ, Paganicis initiis ſtabulatæ, hanc exiſtentiæ relationem ſibi veniſſe ex conditione peccati, & procreationem eius ab Archeo, perturbationis commoto. Quia eiuſmodi cogitationes nunquam ſubintrarunt in ethniciſmum. Nec mirum, Gentiles neſciſſe tranſgreſſionis valorem, licet per fabulam Promethei & Pandoræ, prodant ſe aliquid ab Hebræis didiciſſe. Mirum eſt tamen illos ignoraſſe, morbum, antequam noſter fieret, ex intimo vitæ initio procedere, atque nobis incorporati debere, nec ideo cauſas occaſionales poſſe eſſe connexas, conſtitutiuaſque morborum: ſiquidem permanent illæ cauſæ adhuc
49 poſt vitam: & tamen ceſſant morbi. At Chriſtianis nullatenus indulgendum, edoctis per Sacra, quod etiamnum nunc honori putarint, vinctas tradidiſſe mentes noxiis Gentilium ſtupiditatibus. Animaduerterunt quidem, eam quorundam morborum nobiſcum cognationem, quòd occaſionali materia tenus, ſic noſtro eſſent corpori connexæ, vt vix ſuffragio mentis dirimerentur, vel à læſa actione ſepararentur. Vt in vulneribus, morbis inſtrumentariis, ſeminum robore orbatis. Eſt namque vnguis ſupra corneam, lædens immediatè viſum: vt & calculus, abſque medio, meatum vrinæ obruat.
50 Obſtructio autem indumanans, relatio, & ens rationis eſt. Quod ſicut nil agit; ita nec morbi rationem, nec conſiderationem in natura habet. Maluerunt nihilominus Scholæ modernæ, eſſentias morborum, concredere diſcordiis elementalibus: quàm quod faterentur corpora naturæ nil aliud dicere, præter ignotum ſibi connexum ambarum cauſarum conſtitutiuarum. Hactenus ob id, miſeri mortales ſub hoc cæcitatis onere gemuerunt, ſanationem expectantes ab iis, qui cauſas morborum conſtitutiuas ex pleno ignorarent. Quocirca, cum morbus debeat continere cauſam ſui efficientem, intra ſe ſuamque materiam. Hinc facilè liquet, 51
quod fames, licet inſtar morbi peracuti paucis diebus iugulet, non ſit morbus: eò quòd non conſtet cauſis morboſis, ſiue conſideretur vt ſenſus triſtis, de claſſe ſymptomatum: ſiue demum, vt conſtat realibus defectibus. Quippe in quantum fermentum ſtomachi acidum (prout Tractatu de digeſtionibus) carens obiecto in quod agat, nec tamen proinde feriari poſſit, reſoluendo aggreditur, humorem ſecundarium, & proximum alimentum ſtomachi: eſt nempe Archeus tam in fame, quàm in ſaturitate, nedũ morbi: ſed ipſiuſmet ſanitatis cauſa. Carentia autem materiæ cibalis, priuationem: non autem morbum dicit. Quamobrem prorſus accurate notandum, quod fames, quamquam crudeliter enecet, quaſi morbus eſſet: non ſit tamen morbus, eo titulo, quia videlicet Archeus nullatenus ſit morboſus in fame. Vnde luculenter conſtare deberet, quod omnis morbus primariò & eſſentialiter reſpiciat ſui efficientem Archeum. Ob id ab Hippocrate in Scholarum in- 52
curiam rectè eſt decretum, calidum, frigidum, humidum, aut ſiccum, (nequidem quatenus talia, & concreta) non eſſe morbos, horumue cauſas: ſed acre, amarum, ſalſum, ponticum, &c. Fortaſſis enim ætate Hippocratis, nondum diſtincta erat cauſa occaſionalis à vero morbo. Sciebat quidem in nobis duplex excrementum. Vnum quidem naturale ordinarium, adeoque noſtrum: alterum verò matris errore, & propagine hoſtili, morbidum, quodque Chriſtiani à peccati vigore prouenisse ſcimus. Hoc enim cum Senex per exoticos ſapores diſtinxiſſet, ratus eſt, vt ſi non eſſet ipſe morbus: ſaltem eſſet morborum adæquata occaſio, tum nondum à morbo diſtincta. Cuius ſaltem ablatio vtramque medendi valuam aperiret. At ſtupendum, quòd quem ducem ſequi gloriantur Scholæ, hunc textum per ignauiam tranſilierint: & vt alterum Anteſignanum eiuſdem. *Quo omnem motum, ad morbum, mortem, atque ſanitatem, efficienter fieri ab impetum faciente ſpiritu*, declarauit. Itemque quo dixit: *Ipſas naturas eſſe morborum medicatrices*: & per conſequens, *etiam morborum fabrices*, ſi enormon ille ſpiritus, ſui agitatione, omnia quæcunque in viuis fiunt, operetur. Præ- 53
terierunt nempe Scholæ plura eiuſmodi, quæ oraculorum inſtar haberi merebantur: quia fictitiis quatuor humoribus deluſæ, & effaſcinatæ, alto ſoporis, torporis & ignauiæ naufragio traductæ, neglexerunt liquores, quos ipſemet nominat ſecundarios: quaſi in illis non æquè poſſibilis foret morbus, atque in quatuor fictis primariis. Itaque neglexerunt etiam morbos ex terentis digeſtionum, & tranſplantationum: quippe & ipſas digeſtiones & fermentationes (prout ſuo loco docui) funditus neſciuere. Eheu! quàm penurioſa ſcientia hactenus medentes decorauit, quos alioqui, ſi veri eſſent Medici, honorandos præcipit Altiſſimus. Conſiderarunt 54
nempe, morbum diffinire, vt accidens productum ab Agente, materia morbifica (cui itaque ſuum efficiens ineſſe, ignorarunt in limine) & patiente: quod aiunt corpus humanum. Imprimis, non diſtinguunt Agens à materia, quod huic eſt intimum. Tum morbum negant materialem,

terialem, quippe quem ſentiunt meram qualita-
tem. Tertiò nec diſtinguunt occaſiones irri-
tantes, ab efficiente interno. Quia cum Ariſto
tele tenent omne efficiens externum. 4. Secer-
nunt cauſas conſtitutiuas à conſtituto. 5. Cate-
nam cauſarum efficientium, cum ſuis produ-
ctis neſciunt. 6. Plerumque confundunt cauſas
occaſionales, cum ſuis morbis ac ſymptomati-
bus. 7. Subinde morbum aſpiciunt, tanquam
Diathesin, velitantem, inter cauſarum acies, &
55 corpus humanum. 8. Malunt ipſam diſpoſitio-
nem poſteriorem, ex pugna cauſarum (vt aiunt)
ortam, eſſe morbum quæ nempe immediatè (ſic
aiunt) læderet actiones, ſiue interim actioni vi-
tali ſit contraria, ſiue verò effectus illius contra-
rietatis, quæ functiones offenderit. Aſt ego non
attendo functionum læſiones, pro eſſentia mor-
bi: ſed perturbationes operatiuas in Archeum
diſtentas, contemplor in morbis. Nam non ra-
rus moritur, ſine ſenſu actionis læſæ, qui repen-
tè quidem concidit, intus interim dudum mor-
boſus, vel qui ſolo naturæ defectu perit. Quare
& inter cætera impertinentia reputo, morbo-
rum eſſentiam ad functionum læſiones adſtrin-
xiſſe. Cum in morbis ſit accidentale, poſteriuſ-
56 que: non autem concomitans perpetuò Enim-
verò quia ſanitatem conſequitur, debilitatarum
virium reſtitutio ſpontanea. Hinc Scholæ di-
menſæ ſunt morborum eſſentiam, reſpectum
debere inſeparabilem, ad læſionem & læden-
tia functionum. Sic nimirum, vt hæc include-
rentur ipſi eſſentiæ morborum. Vtpote totum
medendi cardinem volui circa contraria, pu-
tarunt. Cum alioqui totum ſit per accidens, ſi
functiones in morbis oblædantur. Alioqui quo-
rus quiſque eſt, qui negauerit morbum non rea-
liter adeſſe, in ſilentio Quartanæ, Caduci, Ma-
niæ, ac Podagræ? quando tamen nulla ſpecta-
tur functionum læſio? Quis eſt qui non ani-
maduerrit in conualeſcente maiores ſubinde
actionum & debilitatum obices, quàm in mor-
borum flagranti initio? Stupidum itaque mihi
ſemper viſum fuit, definiri rem eſſentialiter, per
effectus poſteriores, & ſeparabiles. Cumque
morbus fiat primariò ab impetum faciente Ar-
cheo (ab errante tamen) certè multò propin-
quior erit huius actio in facultates ipſas, quàm
in earundem actiones. Maximè, quod quam-
diu vires ſunt conualeſcenti quaſi adhuc deui-
ctæ, & conquaſſatæ; adſunt quidem impedi-
menta virium, læſio item, atque ſuppreſſio
actionum: nullo tamen ſuperſtite morbo. Cum-
que alibi ſat demonſtrauerim, cauſam vtram-
que in naturalibus, nõ differre ſuppoſito, ab ip-
ſomet conſtituto: ergo ſi morbus eſſet cauſa læ-
ſioni actionis, tanquam differentia conſtitutiua
eiuſdem: neceſſe quoque eſſet, morbum ipſum
à læſa actione nequicquam diuerſum. Quod iam
patet eſſe falſum. Falſumque eſſet, quod cauſa &
morbus, vnico titulo lædentis actionem, com-
prehenderetur indiſtinctim: aut malè decer-
nunt Scholæ, quod lædens actionem ſit ipſa
cauſa morbifica. Læſio autem actionis eſſet
morbus; & læſa actio ipſum ſymptoma. Com-
mentum enim & iſtud nimis puerile. Nam pri-
mo eſſet morbus merum ens rationis, conſur-
gens mentaliter ex habitudine terminorum
cauſæ ad effectum. Lædentis nempe, & læſi.
Deinde deprehenditur error in definitione
morbi, à Scholis tradita. Nimirum, quod morbus
ſit diſpoſitio, primario lædens actionem. Quip-
pe quæ cauſam, & non ipſum morbum, ſiue cau-
ſæ effectum definiret. Tertiò, Si remedium de-
beat remouere ipſum lædens actionem. Illud
vel habebit ſingularem monarchiam, qua euo-
cet, & conculcet ipſum lædens: vel remedium ſe
iunget naturæ ipſi, idque tam vnitiſſimè, quod
connexis viribus, & tanquam vnitum iam vnum
ſe ſtatuat in termino oppoſito, aduerſus ipſum
lædens. Non enim verum eſt prius horum.
Quoniam remedium eſſet tam exoticum na-
turæ, quàm eſt ipſe alioqui morbus, propter
particularem directionem, & arbitrium mo-
tuum, ab Archeo noſtro ſpretum: Nam ſi inna-
re deberet, haberet poteſtatem natura humana
ſuperiorem, tali modo, quod nec legibus mor-
biferis, nec mortiferis pateret. Adeoque cau-
ſam morbiferam, tam è cadauere, quàm lan-
guente, expelleret. Nec item locum habet po-
ſterius Quia ſi remedium vniretur naturæ, ra-
dicaliter, ac miſtione vnitiua, haberet priuile-
gium ſupra ſortem alimenti. Non cadit ergo
in definitionem morbi, ipſa læſio actionis. Pe-
culiariter, quod remedium non tam reſpiciat
cauſam occaſionalem, quàm ipſum efficiens
morbificum internum. Vndè verificatur axio- 57
ma: *Quod natura ipſæ ſint morborum curatrices,
vt effectrices.* Vtrobique ſcilicet morbum cum
ſymptomate confundunt, in ſanandorum per-
niciem. Cum ſanatio in ablatione cauſæ occa-
ſionalis frequenter, nunquam autem in ſymp-
tomatum remotione ſita ſit. Et quia ablatio 58
cauſæ occaſionis exſtimatur materialis edu-
ctio, hactenus non niſi ſolutiua & diminutiua
contentorum viguere. Vbi alioquin ablatio
cauſæ occaſionalis plus reſpicit correctionem,
vel pacationem efficientis proximi, quàm ma-
teriæ occaſionalis auulſionem: vtpote quod à
correctione, etiam citra materiæ occaſionalis
ablationem, mox ceſſatio, inſeparataque quies,
imò & ſanatio plerumque obueniant. Quod in
cura ſympathetica frequenter occurrit, & mani-
feſtò liquet. Scholæ itaque, per artificialia de- 59
ceptæ, quodque putarint omnem generationem
inchoari à puncto priuatiuo corruptionis, neſ-
ciuere: quod id, quod iam in materiali quo-
rumcunque initio ſeminali fluit, habeat iam eo
ipſo ſuum eſſe reale, licet immaturum, ſitque
per hoc, hoc aliquid in ſeipſo, ac diſtinctum à
quolibet alio: quodque acquirat per naturalem
generationem duntaxat maturitatem, & illu-
ſtrationem in ſui apice, ob nouum agendi lu-
men formale. Nec equidem ſemen proinde à 60
ſui conſtituto differt, per cauſam efficientem in-
ternam, & materiam, ſed duntaxat per in-
diuidualem perfectionis alteritatem luminis
formalis, prout alibi de ortu formarum. Se-
men namque, quod prius excitatore opus ha-
bebat, adepto hoc lumine formali, eſt deinceps
ſeipſum mouendo. Scholæ quoque ſubinde 61
conſiderant morbum, velut ac ſi eſſet produ-
ctum neutrum, profluens per actiuitatem cau-
ſæ, & reluctationem naturæ noſtræ. Aſt ego
ſcio, tam formale agens, quàm patiens in mor-
bo, eſſe nobis in illo actu peregrina. Scio ni-
mirum Caducum, diebus ſilentij, non minus
realiter eſſe in nobis, quàm dum in pleno ac-
ceſſo fuerit. Scio quoque, morbum eſſe ens 62
reale, ſubſtantiuum. Non autem relatiuum, non
nudam habitudinem agentis & luctantis ad pa-
tiens,

tiens, tanquam extremorum ad medium. Nec
demum eſſe conformitatem proportionis, aut
62 diſproportionis inter extrema. Licet hic reſpe-
ctus formandæ relationis, inter entia rationis,
ſit propinquior effectus nato. Scio præterea,
omne agens naturale, natum eſſe producere
ſui ſimile, excepto eo quod agit per Blas (vis au-
tem tam localiter motiua, quàm alteratiua, quia
nomine carebat, viſa mihi eſt vocari Blas, in
initiis Phyſicorum.) Sic Cœlum meteora, non
cœlos generat. Et homo, per Blas voluntarium;
itemque Archeus per Blas ideale, atque ſemi-
63 nale, diuerſas ſuſcitat alterationes. Agens verò
ſeminale, inordinatum, per Blas peregrinum,
abortit monſtrum, quod propriè morbus eſt.
Nam etſi morbus, iuxta ſui cauſas, ſit naturalis:
noſtri tamen reſpectu, non deſinit eſſe contra
naturam, tam quatenus à Blas exotico incepit,
quàm quòd Blas hoſtile gerat, ac ſeſe ſuſcitet.
Ideoque neque hoc monſtrum generat fœtum
ſui ſimilem, niſi per fermenta transferat ſemi-
nale ſuum contagium, faciatque (ſic morbos
64 in aliis per accidens. Quod autem ad efficien-
tem morborum cauſam attinet. Eſt quædam
intus partu abortiuo, nata cauſa efficiens (qua-
lis cataracta in oculo, calculus, materia febri-
lis) quæ licet à Scholis dicatur cauſa efficiens
morbifica, immediata & continens: eſt tamen
duntaxat occaſionalis morborum, & externa
reſpectu vitæ, in qua ſemper omnis morbus eſt.
Ideoque nec poteſt eiuſmodi viſibilis materia,
non ſolum veri efficientis rationem obtinere:
ſed nec etiam eſſe de materia, intrinſeca ipſius
morbi, eſſe pars vlla. Permanet itaque concita-
65 trix, & occaſionalis cauſa morborum. Eò quod
efficiens ſeminaliſque materia, ſi facultates vi-
tales, adeoque & vitam immediatè attingere
atque penetrare debeat, vtique & in puncto,
vitæ ſymbolum continere, eſt prorſus neceſ-
ſarium. Vſque adeo & illud in morbis ſemi-
nalibus perpetuum eſt, quod morbus, vt nun-
quam eſt in cadauere: ita non poteſt non eſſe
in viuo. Porrò efficientium cauſarum quædam
66 eſt atque manet externa. Vt ferrum vim impul-
ſiuam nactum, morbum facit in materia diuiſa,
qui vulnus dicitur. Pariformis eſt attritus veſi-
cæ à calculo factus. Nam quanquam efficien-
tia quædam externa ſua habeant initia ſemi-
nalia quibus generantur (vt calculus) reſpectu
tamen morbi, quem pariunt, carent ſemini-
bus, ideoque ſunt ipſi morbo externa, ac pe-
regrina. Interna verò occaſionalia ſemen ha-
bent quo fouent morbum à ſe excitatum, clau-
dunturque etiam ſæpè, in facto eſſe. Vt patet
in febri, apoſtemate, &c. Sunt demum efficien-
tia occaſionalia, quę continua atque fermentali
propagatione contaminant. Vt vlcera, Icterus,
&c. Suntque interna occaſionalia, quæ dudum
ſubinde dormiunt. Vt in Caduco: Podagra,
Mania, Aſthmate, febribus, &c. Internorum
quoque occaſionalium, quædam inceſſanter
laborant, vt materiam noſtri corporis, à vitæ
communione alienent. Quibus ſi acceſſerit fer-
mentum (quod Hippocrates in morbis vocat
diuinum) fiunt colliquationes. In febri verò,
occaſionalis materia efficiens, iuxta geminam
ſibi proprietatem concitat Archeum, ad pro-
pulſionem, in conſumptionem ſui. Quare nec
aliud poſt ſe productum relinquit: niſi noua
Idea, ex Archeo irrito profluxerit, per accidens.

Qualiter Hydrops febrem ſequitur, &c. Dolo-
res autem, ſopores, vigiliæ, debilitates, &c. ſymp-
tomata atque diarrheſes eſto. Sic quoque effi- 67
ciens ſeminale alienum patrat calculum, ibique
ceſſat, licet deinceps in momenta moleſtias ex-
citet, nouoſque motus. Productum autem Cal-
culi ſunt excoriationes, & noui morbi, qui 68
monſtra ſunt parenti ſuo abſimilia. Nam pro-
priè loquendo, generatio Calculi, non eſt mor-
bus: plus quàm ipſe calculus, qui in ſe eſt com-
poſitum naturale, noſtri autem reſpectu mor-
boſum. Quapropter & in matula; & extra vi-
tam, generatur ſuis cauſis petrificationis. Adeo-
que eſt monſtroſus, & anomalus morbus: vt-
pote qui per accidens, & extra vitam, in nobis 69
naſcitur. Denique ſimul atque effectus, ſiue pro-
ductum in facto eſſe, amiſit ſuum occaſionale ef-
ficiens, illud productum non eſt amplius ipſa
ambarum cauſarum connexio, ſiue morbus pri-
ſtinus: ſed ſuas ſibi habet cauſas, primarū cauſa- 70
rum conuocatione poſteriores. Sic namque Apo-
ſtema peperit vlcus: hoc verò plorat virulen-
tum Ichor: hoc denique non rarò excoriat, pri-
ſtinum vlcus mutat, vel nouum ſuſcitat. Nil au-
tem attingit parrans vlcus, ſiue ſuum Ichor
deinceps vlceret, ſiue non: quia non eſt illa in-
tentio effectiua, ad producendum vlcus ex
Ichore. Quia ipſa ſanies, ſiue Ichor, eſt produ-
ctum vlceris parrantis, quod ſuam intentionem
effectiuam, atque ſeminalem, ſuſcepit in ſui,
eſſe, non autem in propagationem noui vlceris,
quæ ipſis ideo per accidens eſt. Calculus quo-
que, eſt productum ſuarum cauſarum conſti-
tuentium, quas in ſe claudit, ac terminat. Quia
cauſæ eius, ad finem effectionis delatæ, ceſſant
in producto, & clauduntur tanquam ſepultæ.
Licet is calculus ſit occaſionale medium, ad
quod noui calculi generatio accreſcendo con-
tingit. Interim calculo per accidens eſt, ſi pro-
ducat alios morbos, ſe, imò morte ipſa, atro-
ciores. In Hydrope, autem efficiens Archeus te-
num, in conceptu Ideæ, à perturbatione ſua ge-
nitæ, claudit renes, & fit hydrops. Non ceſſet ta-
men priſtinum efficiens, vſque in perſonæ ſuf-
focationem. In parrato iſto productaque & miſ-
ſa aqua, non eſt vlterior intentio, ad quicquam
aliud producendum. Alioqui ſæpè productum
morbi, cum ſit monſtrum innotum, vim habet
occaſionalem propagatiuam, ex proprietate ef-
ficientis Archei, non clauſi, aut vincti in produ-
cto: ſed liberi in organis vitæ. Vnde nimirum
alia ſubinde producta ſucceſſiuè effloreſcunt.
Saltem facultatum atque vitæ diſpendia, non
tam cenſeri debent morborum producta, quàm
illorum deſtinati fructus, atque ſymptomata,
horumque periodi. Nec interim minori priui-
legio morbus eſt, qui à fermento morboſo pro-
ducitur, quam fuit morbus, producti illius pa-
rens. Scilicet; nec ignauius corrumpit aliquod
vitale, per aliena ſuſcepta efficientia, quàm id,
in cuius actionis efficiente primario, eſt ipſe
morbus. Cæterùm ſupponunt Scholæ contra- 71
rietatem morbi, cum ſanitate, cum vita, atque
iterum cum ipſo remedio. Itaque vni termino
apponunt plures contrarios, contra naturam
relatiuorum, & contra ſuum illarum axioma.
Quod vnum contrariorum totidem dicatur vi-
cibus, quoties alterum. Etenim ſtatue doctrina
contrariorum in remediis: debere ſaltem de
Medicina exire ſanitas, tanquam de ouo pullus.

72 Vel cum contraria ſe inuicem ad nihilum debe-
rent reducere, deberet de morbo prodire ſani-
tas, prout alioqui de morbo exit debilitas. Et-
enim ſi morbo ſit remedium contrarium: vti-
que facultates noſtræ vitæ, nequeunt eſſe con-
trariæ morbo: & per conſequens: morbos non
poterit lædere facultates, aut harum actiones.
Et tamen que Scholæ, dum in curſu morbum cum
facultatibus monomacham totum ſui curſu ſu-
ſtinuiſſe, concedunt. Sic morbus contrarius
ſit facultatibus, ipſiq; remedio: ſaltem in-
congruè frigida febri apponent, facultati vi-
tali non minùs quàm morbo oppoſita. Imò ſi à
contrarietate Diatheſis naſcatur morbus: actio
noſtra, non deberet tota pendere ab impetum
faciente ſpiritu, ſed à mera cauſa morbifica:
quæque ideo cum motus ſui principium in ſe
haberet, deberet tam in cadauere, quàm in viuo
operari: Eſſetque adeo tota velitatio duntaxat
inter Diatheſes alienorum accidentium, ſe mu-
tuò debellantium. Cuius luctæ, ipſa vita eſſet
tantùm ſpectatrix odioſa, abſque ſui incom-
modo. Quid hoc aliud, quàm inertem ac frigi-
dam fingere Philoſophiam vitalem? frigidoſ-
que eſſe Medentes febrium? Quid ſi morbus
ſtet in qualitate, cuius bellatricem contrariam,
ſenſu notam volunt, & elementalem: cur ergo
tam incerta, languida, tardaque comminiſcun-
tur morborum remedia? cum manifeſtarum
qualitatum contrariarum, tam aperta, atque
prompta in Scholis iactentur indicia, remedia,
73 & ſimplicia? Itaque penes me morbus eſt ens
ſubſtantiale, cauſis Archealibus, tam materiali-
ter, quàm efficienter genitum. Calorem autem,
ac frigus, idque genus concomitantium ſignoru-
rum, vtcn fructus, atque ſymptomata, à produ-
ctis morbis longè aliena. Sæpè namque morbus
contra nos furioſè mouetur, in quo multa inter-
currunt ſymptomata: quæ tamen non tardò abſ-
que producto ceſſat. Vt patet in intermittenti-
bus. Nec enim inde conſurgit nouus morbus. At
ſaltem natura intendit excutere tædioſum hoſ-
pitem: ſub quo niſu producuntur fructus, &
ſymptomata, ſopores, calores, frigora, dolores,
vigiliæ, inquietudines, vomitus, debilitates,
&c. Aliàs quoque morbus ſæpè conuertit mate-
riam hoſpitij. Dum ſcilicet Archeus, à fermento
occaſionali ſuſcitatus, profert nouum produ-
ctum: Siue interim morbus prior claudatur in
termino producti, ſiue non. Nec tarò quoque
morbus producit occaſionaliter monſtrum ſibi
abſimile. Dum febris cauſat hydropem, catara-
ctam, ſcirrhum, &c. quia ſunt producta morbo-
rum per accidens: quorum ſcilicet noua Idea ex
Archeo, eſt genitrix. Vt infra ſuo loco patebit.
74 Eſt autem debilitas fructus vniuerſalis morbo-
rum, horum pediſſequa. Quæ ſcilicet nil aliud
eſt, quàm diſpoſitio, conſequens vitium diminu-
tionem. Eſtque vel totalis, propter notabilis, vel
nobilis partis afflictiones. Contingit etiam, ob
adhærentiam morboſæ occaſionis, ad partem
aliquam ſolidam. Vndè tandem, extincto ibi-
dem Archeo, partis illius ſideratio, & totius mox
inde mors, quoque profluunt. Vel eſt debilitas
particularis, ob Blas particulare, affectans per
ſui thimoſim, aliquod membrum. Sic enim è
ſtomacho vertigo, dolor capitis, &c. vt ex vtero,
partes per aſpectum diuerſimodè & miſere lan-
guent. Quæ certè ſymptomata ſunt, & fructus
Archei, non autem morbi eius: qui aliàs natu-
raliter ſua recondunt in ſe efficientia. Prout ali-
bi de actione regiminis. Diſtat denique morbi
productum à ſymptomate in hoc quatenus hoc
eſt fructus, mitigationem quidem ab ipſo Ar-
cheo: non autem curationem poſtulat, quantum
ex ſe eſt. Quia vna cum morbo euaneſcit pari-
ter. Producti autem morborum, nullam in Scho-
lis inuenio mentionem: ſed vel cum ſympto-
mate confunditur, vel nouæ cuidam intempe-
riei, nouoque humorum affluxui tribuitur. Alij 75
quoque ſolent morbos dicare partibus conti-
nentibus: cauſas item, partibus contentis, ſym-
ptomata verò, in impetum facientem ſpiritum,
relegare. Malè imprimis memores, quod con-
tentis humoribus, primarum calorem, ac fri-
gus attribuant, tanquam morbos. Denique ſi
morbus in Continenti, & cauſa in Contento. 76
Quibus quæſo cauſam, & morbum mouebit, ſi
nõ ſpiritus nobis innatus? Quis parabit è cau-
ſa morbum, ſi non ſpiritus? Etenim ſicut Ira, ve-
recundia, & agonia, calefaciunt per Blas, ita ti-
mor, dolor, & triſtitia refrigerant, citra humo-
rum opem. Piper autem & calefacientia calefa-
ciunt viuos (non autem cadauera: vt neque Cã-
tharides, flammula, vel apium, hæc veſicant.
Cauſtica verò etiam abſumunt cadauer: idque
non effecto proprij ardoris: ſed ſola vi ſalis cau-
ſtici, qui partes ſolidas reſoluit in ſalem abſque
calore. Prout nimirum calx viua, reſoluit ca-
ſeum in mucilaginem. Cauſtica itaque Eſcha-
ram in viuo generant, non autem in cadauere:
ſed hoc reſoluunt, ſimplici reſolutione ſui ſalis.
At quia in viuo, intus ſimul accenditur Archeus,
Eſchara ab vtroque agentium, (Cauſtico nem-
pe, & Archeo, producitur. Tandem Ignis indiſ-
ferenter, tam viuum, quàm mortuum cremat: &
celerius ipſum viuum. Quia ignis ab extra con- 77
ſumit ardẽdo, & intus fit ſpiritus ipſe cauſticus,
ſui accenſione. Ex quadruplici ergo mechanica,
ignis nimirum, Piperis, Veſicatorij, & Cauſtici,
Notabilia quæ ſequuntur, ſponte defluunt.

1. Quod calefacientium calor efficiens, ſit
noſter. In pipere ideo eſt tantum occaſionalis
excitatio.

2. Quod febris non ſit eſſentialiter calor;
ſed ex proprietate Blas alteratiui, tam frigus,
quàm calorem genialia habeat. Idque non ef-
ficienter: ſed tantùm occaſionaliter, incitatiuè,
& accidentaliter. Solus autem Archeus eſt effi-
ciens caloris & frigoris. Nec enim materia fe-
brilis, in corpore aliàs calido, iam fit frigida,
tum deinde calida, vt ad eius alternitatem to-
tum corpus frigeat, & caleat. Sed ſunt opera, &
Signaturæ vitæ: non ſeminum in materia mor-
boſarum proprietates; ſed meræ paſſiones cor-
poris, à calore & frigore Archei, ſic commotæ,
per Blas. Ideoque nec auxilia contingunt in ca-
dauere, vt neque poſtquam morbus potitur vi-
ctoria, nec etiam dum morbus ceſſat, remanente
interim materia occaſionali.

3. Quod ipſum, quòd in nobis efficit calo-
rem, etiam efficienter patiat frigus. Non qui-
dem priuatiuè, reſpectu caloris: qui frigus eſt
reale, & actuale Blas Archei.

4. Quod nulla ſanatio, per contraria, vt ne-
que propter ſimilia, fiat: quia morbus conſiſtit
in Idea ſeminali eſſentialiter, & in materia Ar-
chei: At ſaltem ſubſtantiæ non amittunt in eſſe
ſui contrarietatem.

5. Quod morbus ſuperetur primitiuè, extin-
ctione

Digitized by Google

ctione Ideæ, ſine ablatione materiæ eſſentialis. 2. fontaliter, per ſedationem, & pacationem Archei turbati. Ac 3. à poſteriori. Si nempe auferatur materia occaſionalis, quæ Blas motiuum, atque alteratiuum hoſpitij excitat, vt Idea, ſiue morbus, efficienter fiat.

6. Quod vtraque cauſa interna, connexa in Archeo, ſit ipſe ſubſtantialis morbus, habens in ſe propriam radicem. Materia autem occaſionalis, vtut in corpore recepta, ſemper ſit externa; quia non eſt de radice interna, & eſſentia morbi.

7. Quod ſymptomata ſint accidentia per accidens, per excitationem profilientia, iuxta varietatem recipientis cuiuſque. Eſtque potius error nimius, aut furor poteſtatum noſtrarum.

8. Quod Archeus, qui nos in vtero formauit, cuncta dirigit etiam, moderatur, mouet durante vita. Idcirco cauſæ occaſionales percipiuntur duntaxat in Archeo. Qui dein, iuxta conceptam inde perturbationem, parit ſuas Ideas, quæ immediatè Blas habent, quo mouent, dirigunt, commutantque, & peragunt, quicquid in ſanitate & morbis contingit. Partes autem corporis, tam continentes, quàm contentæ, itemque morborum cauſæ occaſionales per ſe, ſunt mortuæ, atque deſides, nec ſe, aut aliud quicquam, mouere poſſunt. Cum nil moueatur à ſeipſo, quod per ſe ac primariò vitale non eſt. Excepto pondere naturaliter decidente deorſum.

9. Quod producta, & morborum effectus, ſint generationes, ſeminales, dependentes ſic à ſeminibus, quod horum proprietates referant.

10. Quod calor, frigus, calores, *&c.* cum non ſint cauſæ propriæ morbi, neque morborum vera producta: ſed tantum accidentia ſymptomatica, & ſignaturæ morborum, ideo nec per ſe ſubſiſtunt etiam: ſed ita à morbis dependent, vt vnà cum illis, vmbræ inſtar, recedant. Vtpote ſunt errores luminis vitalis, ſiue Blas erroneum, è morbis concitatum.

11. Quod morbi ſint entia ſeminalia (exceptis extrinſecis, vulneribus, attritu, combuſtione, *&c.*) ideoque effectus Archei, reſultantes in vera actione, ab occaſionalibus excitantis, accidentaliter, in noſtrarum poteſtatum Archeali errore obnati.

12. Quod etſi extra velle animale, in natura reperirentur contraria: per hæc tamen, nulla poſſibilis eſſet læſarum virium reſtauratio, vt neque Archei pacatio: & per conſequentia nulla ſanatio, ſi verum vſque ſit. *Quod naturæ ipſæ ſint morborum Medicatrices, earumque miniſter Medicus.* Probatur id equidem per ignem. Qui præ aëris frigore intenſiſſimo (quod alibi probaui, frigore aquæ longè immanius) fortius flagrat, & vrit. Tantum abeſt, quod ignis per frigus (quod falsò ſibi reputatur contrarium) extingueretur. Quinimo nec Scholæ ſciuerunt ignem non extingui per aquam, quia frigida, humida, aut contraria ſit: ſed ob ſolam ſuffocationem. Quod in noſtris fornacibus quotidie videmus. Nam vt ignis eſt momentaneus, ſibique filo continuo exhalationum connexus: hinc vnico propemodum ſuffocatur momento. Sic namque aqua, quia fluida, intrat in poros rei ardentis, & obturando ſuffocat ignem. Sic quoque metallum, vel vitrum, ignita & candentia, ſplendent dum in aquæ frigidiſſimo fundo; & interim carbo ignitus, in inſtanti ſuffocatur ab aqua. Quia eius pori ſtatim obſtipantur. Cuprum candens ideo citius extinguitur argento, & argentum auro. Vitrum autem ignitum, quia poris caret, par auro ſplendet
ſub aquis diutius. Imò aqua feruens, celerius ig- 78
nem ſuffocat, quàm frigida, quia citius poros
penetrat. In eo quoque hebetes manſere: quod
calorem noſtrum ſemper collatione ignis facta,
conſiderarent. Nam etſi ignis ſit ens naturæ;
attamen quia hinc vſus mortalium, ab Altiſſimo
directus eſt, vt in naturâ velut deſtructor intraret,
& eſſet veluemots artificialia: ideo ſuos fines
artificiales proſequitur: non autem habet
quicquam in ſe, quod ſit vitale, aut ſeminale:
Nullus eſt ideo in natura ignis, ſi prius in debi-
tum deſtructori gradum non ſurrexerit. In quo 79
ſpeculationi medicæ, nil, aut parum eſt proficuus.
Sanè calor noſter non eſt graduatus, ideoque
nec igneus, nec tanquam refractus ab igne
procedit: ſed eſt calor luminis formalis, ideoque
& vitalis: nec proin vltimo ſui gradu, perinde
atque ignis ſubſiſtit: latitudinem enim admittit,
ciuſque gradus diuerſificatur pro concitatione
Blas. Nam etſi ſit è lumine formali, eoque
viuat: attamen tam in ſanis, quàm in ægris,
per Blas ſæpè vltra aſcendit, vel citra premitur.
Denique altius exorbitat per furorem, tūque
confeſtim lumen vitale, tanquam combuſtum,
exiuit, & Alcali cauſticum aſſumit, Quod
cernitur in fœno madido, & compreſſo, vbi ignis
conſurgit ſpontaneus. Sic in affectibus eſcharoticis
calor noſter, vitæ prioris oblitus,
tranſit in gradum ignis. Radiorum namque luminarium
congreſſu, ſpirituumque ſalis digeſtatione,
prout in fœno, verus ignis naſcitur,
nuſque conflagraret, ſi Archeus hunc ſcenæ terminum,
ante mortem exſpectaret. Calor quidem
noſter eſt in igne, quatenus in quadragenano
eſt binarius: non tamen ignis eſt in noſtro
calore. Adeoque nec calor noſter dici poteſt
igneus, vt nec binarius eſt quadragenerius.
Cæterum morboſa occaſio, quandoque ſolo 80
grauat pondere, ſuique exoſa præſentia: qualis
eſt odioſi hoſpitis, Dein ſæpe è mitioribus cunis,
poroſa adoleſcit qualitas, de claſſe guſtuum.
Tertiò, vel tandem putret. Quartò. Fermentum
arripit peregrinum. Ac poſtremò, infamis veneni
contagio, nobis minatur exitium. Peregreque
vel aduenit, vel intus ſuboritur morborum
ſeminalis dira occaſio. Sæpe quoque in vltimis
degenerat, quas ſcholæ neglexerunt, quia
ſuis humoribus primis contentæ ſoporarunt.
Separatur inquam à vitalibus inſontibus, aliquid
naturæ zizaniæ, & commiſta occaſio morbi
fluctuat inter alimenta proba, iiſdemque vel
tenacius nupſit, adhæſit, totumque localem elegit.
Vtrobique autem proprietates hoſtiles morboſorum
ſeminum, ſua diuerſoria ludendo exagitat.
Non ergo à calore & frigore: ſed ab excellenti
guſtus qualitate, & peregrino ſodalitio
afficitur Archeus, & Ideam ſeminalem morbi
effingit. Demiror que, quod Scholæ Hellenicæ
Anteſignanum profiteantur Hippocratem: hūc
tamen medendi cardinem, in illo ſpreuerint,
ſeſeque in meros calores, ac ſtulta qualitatum
connubia, vſque demerſerint. Morbum namque
Hippocrati ſit ex bono, vel antea damnato
liquore, in excrementum verſo. Ego verò con- 81
dono

dono hoc, illius ætatis adhuc indiſtinctioni. Ideoque eiuſmodi excrementa, non morbos
ipſos, ſed horum cauſas occaſionales dico. Ex-
crementum enim, ſuis digeſtionum, vel vltimis
culinis vitiatum, vel alibi diutius hærens, ſuæ
tarditatis mora, primum pigritiæ notatur: ac
dein, ad ſpernantis ſtabuli actiuitate, vt mole-
ſtus hoſpes corrumpitur. Ex titulo, quatenus
deſtitutum balſamo vitali. Faber enim Archeus
noſter, eum faciet ue nunquam ſine crimine,
nec vnquam deſtituatur fermento locali com-
mutatiuo; igitur calore, ſotuque continuo, ex-
crementa intus nata, vel aliunde allata magis
magiſque exagitat, inque fines deſtinatos con-
turbat. ideo nec poteſt dudum aliquod excre-
mentum priſtino in ſtatu ſui, permanere. De-
ſperandum quoque omnino, quin ſemel aſper-
natum, iterum vnquam natura in verum ciuem
recipiat, initaue reconciliatione rurſus adoptet,
(quale eſt figmentum, quod è pituita fiat ſan-
82 guis, è cruore torrido, bilis flaua: & ex hac por-
racea, æruginoſa atque tandem humor melan-
cholicus.) Natura namque non poteſt non con-
temnere hoſpitem exoticum, forte ſui alterabi-
lem, alterare, & ad fines ſuos promouere. Itaque
ſi intra diuerſoria propriæ digeſtionis conti-
gerit, erit excrementum longè mitius, quàm ſi
ſemel ad alienos lares, & extra ſuos limites, de-
latum. Tum nempe fructus iſte adulterinus,
iſtique parti ſuppoſitus fœtus, recuſatur, vt ho-
ſtis aduena, ominoſus, ac tumultuarius, in
quem ideo peregrinum alterius meſſis fermen-
tum, de neceſſitate irrequietæ alterationis in-
troducitur. Vnde ex retentis, primum ſimpli-
citer moleſtis, fiunt noxia, ac tandem Retenta
tranſmutata. Quibus ſi inſignis ſapor non inſit,
plerumque ſaltem mox oboritur, ab Hippocra-
te, loco citato deſignatus, pro morboſa ſignatu-
ra. Etenim quamdiu liquor alimentarius, freno
balſami naturæ coërcetur, ſaporibus ſanguinis,
& aſſimilabilis nutrimenti iure potitur: bene ſe
habent ſingula: At ſemel ab Archeo repudia-
tus, mox quoque vt indolem exoticam: ita &
ſaporem aſſumit, diutinaque agitatione, mali-
gnitatis gradus variat. Eſt nimirum iſtud acre,
amarum acerbumque, de quibus Senex per ſua
oracula queritur, omnes propemodum mor-
bos ſcaturire. Hoc enim, licet in quanto, puſil-
lum in pondere, leue, & viſu, vix perceptibile:
eſt vera tamen morbi occaſio. Morbus autem
penitius ſedet: nempe in Initiis vitalibus, ma-
giſque actiuis, ac imperatiois, quàm quæ ex-
crementa vocantur. Omnis namque morbus
ſeminalis, cauſaque occaſionali fotus, vt ab en-
te, immediatè ſenſitiuo, & concupiſcentiæ ſub-
iecto, paſſionibus, perturbationibus, atque in-
ordinationibus pleno, incepit: ita quoque non
in alio vllo ſedet quàm in motuum omnium
fonte, principe, ac rectore. Senſim tamen non
vnico malignitatis telo certat: quin contamina-
ta ſui mora, ipſam quoque oppleat partem, ſal-
temque vitæ continuitate ac communione or-
bet: ſi inſuper ſuæ impreſſionis noxa, non gra-
uet: vel ſimiliari in parte hauſto fermenti tabo,
83 extinctionem non mineruc. Morbus ergo de
materia Archei incipit, quatenus per ideio ex-
oticam in nos furit ex concepta iniuria, quam
cauſas occaſionales feciſſe ſibi æſtimat. Actio
autem concomitans, reſultanſque ex efficientis
propria exorbitatione (vt Cephalalgia, deli-
rium, *&c.* (ſymptoma eſto. Quicquid verò
de morbo pateatum manat, ſiue ob dolorem;
ſpaſmum, partium regimen, vel actionem fer-
mentalem; ſi in ſui radice realiter id ſubſiſtat, eſt
in morbi productum. Productorum verò quæ- 84
dam ſunt vltimati effectus, à morbo relicti, vt
ſcirrhus, vel Hydrops à febri. Vel in fieri eſſe,
proſiliunt. Vt mictio mucilaginis calculoſis.
Quæ nec propagationem alterius mali, vt nec
morboſæ materiæ, vel deinceps productorum
meditantur. Hæc iterum ſunt ſimilia ſuis pa-
rentibus, quippe quæ à fermenti contagio vlte-
rius ſerpunt: prout ſcabiei, lepræ, luis veneris,
&c. familiare eſt. Alia verò intrò progredien-
do, ſe penitus dilatant, generantque modo ano-
malo. Vti Apnœa, conuulſio, *&c.* ex vtero,
ſtomachoue. Sicque tormina ex acidis facta,
diarrhœam, hæmorrhoides, dyſenterias, alia-
que id genus mala, proferunt. Imò quieſcente
morborum ſemine, per interualla, ex occulto
Archei ſeminario, aliquid inſuetum atque diſ-
continuum germinatur. Quale Caducus, Poda- 85
gra, Mania, *&c.* Profectò in his omnibus, eſt
manifeſtus Scholarum error, docentium totam
naturam regi à rectore, ſiue intelligentia creata
non errante, noſcente omnes fines, & propter
hos agente optimo modo. Siquidem indubium
eſt, quin vulnus poſſet ſolidari, abſque labiorum
tumore, dolore, pure, & inflammatione: quin
ſpina queat è digito, maiori compendio excuti,
quàm quòd digitus proinde in purulentum
apoſtema ſurgeret. Nã leporis pinguedo vncta,
ſpinam vna nocte extrahat, non deſunt Ar-
cheo modi, quibus idipſum ſecurè, ac citò per-
agat (prout in quibuſdam facit ſponte) niſi Ar-
cheus noſter, quibuſlibet ſubiectus paſſionibus,
quaſi pueriles indignationes conciperet, de mi-
nima corporis læſione. Nec mirum itaque, quod
ens naturæ ſubiunctis, nullatenus iuſtitiæ ſe
ſubdens, inordinatis paſſionibus ſuis ſuccum-
bat: cum & totus homo, cui mens præſidet in-
tellectualis, iuſtæ rationis orbitam in multis ex- 86
cedat. Illud demum notabile, quod in artis ope-
ribus, efficiens ſit ſemper extra: Illioſque erro-
re deceptæ Scholæ, neſciuerunt, in naturalibus
ac ſubſtantialibus generationibus, agens eſſe
internum. Idcirco enim naturalium cauſarum
catalogo, efficientem, vt externam relégarunt.
Imò neſcitum eſt, ambas naturalium connexas
cauſas (vt ſuo loco demonſtraui) non differre
ab ſuo effectu, niſi fluxus prioritate. Quæ res
decepit, quotquot per artificia naturam ſimili-
tudinariè ſunt contemplati. Neque enim alibi
cœcutiium amplius, quam dum iſtam ſuæ ſpe-
culationis inconcinnitatem, in morbos intro-
duxere. Nam non ſolùm artificialia, ſeminalibus
fecere paria, theoricè: quin etiam conando ſa-
nare, totam medendi praxim, contrarietatibus
magna conſpurcarunt falſitatum confuſione. 87
Putatum eſt enim, producere & generare eſſe
prorſus eadem. Dum interim generans dicit,
aliquid de ſui ſubſtantia proferre: Producit ve-
rò is, qui actiua ſaltem copulat paſſiuis, licet de
ſuo contribuat nihil. Facit etiam, qui quomodo-
libet quicquam agit. Porrò ſæpe etiam admiror,
quod dum Scholæ ſanationis beneficium in ab-
latione cauſarum conſtituant, quo pacto potue-
rint Intemperies, intra morborum ſeriem col-
locare; cum calidus, atque notiſſimus morbo-
rum repente, atque ſua ſpõte in frigus labatur,
&

& valeamos confeſtim caloris intemperantiam,
pro lubitu amoliri, abſque febrium ſubleuami-
88 ne. Deiu, cum cauſam vitalem, in morbis enor-
monticam, namquam ſuſceperint pro efficiente
morborum; Non niſi de cauſa occaſionali au-
ferenda ſtatoerunt. Nam Archeus, licet ſit ve-
ra & immediata cauſa, tam ſecundùm mate-
riam (quam vitiatam, & de ſinu ſuo profert)
quàm etiam ſecundum Ideam ſeminalem, at-
que efficientem, tamen Archeus ſui oblationem
non indicat. Contra verò Scholæ agunt, dum
phlebotomo, purgatiuis, omnique demum me-
dio, vitam muniente, ſuas moliontur ſanationes.
89 Qua autem id baſi, ipſæ viderint. Porrò in mor-
bis, eſt natura ſtans, ſedens & iacens. Natura
ſtans, ſuis ipſamet medetur morbis, ſpontanea
bonitate: vt febres ſalubres. Itemque quartana,
quæ proprio naturæ ductu, non autem Schola-
rum adminicolis ſanatur. Et natora ſtans, mox
quoque ambulare poteſt, quod ſolius eſt ſanita-
tis. Sedens verò natura, etſi ſua ſponte ſtare, at-
que tandem ambulare poſſit: ſurgere tamen co-
gitur, antequam ſtet, atque ideo ſurgit diffici-
lius. Quod ſi verò tentetur remediis inordina-
tis ad ſurgendum, è ſede proſtratur, iacetque
humi, nec inde parum conquaſſata dolet, &
quandoqoe ex lapſu ſuccumbit. Imò etiam dum
multi, oe malè valeant, vtuntur conſiliis, quæ
ſenectutem & mortem accelerant plerumque,
ac non tarò etiam priuant vita. Aſt natura ia-
cens, nunquam ex ſe ſurgere poteſt. Vt lepra,
Caducus, Aſthma, Calculus, hydrops, &c. Nec
90 imò ſat eſt ſurgere; nam niſi nerui firmentur, fa-
cilè recidiuant. Porro Hippocrates Medicum
vult naturæ dumtaxat miniſtrum: oaturas au-
tem ſui ſolius medicatrices. Idque ſuo ſic ſecu-
lo iuſſit. Alioqui naturæ iacentis eſt Medicus
patronos, atque herus. Qualem ſi Senex non-
dum agnouerat: multo certe minus ſchola eth-
nica poſtera, in hunc vſque diem. Poſtremò ca-
dauera diſſecantur, quod fit ad excuſandum ex-
cuſationes in peccatis. Vix namque poſt mille
annorum Anatomen, moderni aut melius mor-
bos agnoſcunt, aut felicius abigunt. Gaudent
quidem imminentem in parte cuiuſpiam corru-
ptionis notam offendiſſe, infida illorum ſubſi-
dia, impoſſibilitatis clypeo tegentem. Mundo
ſcilicet ſic imponitur alto ſupercilio. Nec enim
iſta corruptio aote biduum ibidem erat, etſi lo-
cus doleret dudum ante: tantum abeſt, quod
medentem, tempeſtiuè accerſitum, excuſet: quin
potius eioſdem culpam pandat: qui ſcil. alliga-
tum excrementum opportune diſcuſſiſſet. Ni-
hil enim partium continentiom deſtruitur in
viuis, quin vitæ commercio prius ſit orbatum.
Quinetiam, nec poteſt vitæ balſamo dodum pri-
uari, nec pars demortua multas exſpectat ho-
ras, in corporis tepore, quæ non patiret feſti-
naoter putreat, fœteat, atque totum in ſui con-
91 ſpirationem trahat. Liquet itaque inde, quod
corruptio, in diſſecto cadauere obuia paucis ſit
horis ante facta, paucíſque ante obitum diebus
inceperit. Vomicæ enim, malignis conciliabu-
lis excitatæ in pulmone, morborum quidem
contioent ſemina; at partium internarum mor-
tificatio, obitus diem nó multis paſſibus antici-
92 pat. Admirandum ſaltem vnicè, Scholas quidem
agnouiſſe ſpermaticum alimentum, quo imme-
diatè nutrimur: vtpote, qood in quatuor humo-
res partiuntur ſecúdarios; neſciuiſſe tamen, eoſ-
dem oon raro in via digeſtionum degeneres fi-
eri, atque multorum morborum occaſiones.
Verùm quod in vitiis cutis tantum hepar cul-
pam luat immeritam, id ignorantiæ plenum, ac
commiſeratione dignum. Vnico tandem adhuc
argumento Christianos medentes alloquar. Ni-
mirum fidei eſt: Quod Deus non fecit mortem 93
pro homine. Quia Adam ex creatione erat im-
mortalis, & morborum expers Nam de vita lon-
ga expoſui, quomodo morbus, ac mors, ac eſum
pomi tanquam effectus ad cauſam ſecundam
introierint in naturam. Itaque hoc loco com-
monefeciſſe ſat fuit: concupiſcentiam carnis à
tranſgreſſione ortam, peperiſſeque quoque car-
nem peccati; ac proinde naturam corruptam,
per concopiſcentiam, produxiſſe morbum. Op-
tarem itaque, ſcholæ aperiant colligantiam &
connexionem cauſalem inter vetitum pomum,
& elementa, vel horum complexiones: ſiue in-
terim ſpectentur tanquam cauſæ morbiferæ; vel
tanquam morbi ipſi. Doceant nempe. Si corpus
humanum, à prima ſui creatione conſtabat mi-
ſtione quatuor elementorum: quomodo natu-
raliter ipſæ cauſæ ſecundæ, ſiue commiſta ele-
menta, quæ nunquam alias præliatura fuiſſent,
per ſolum pomi eſum, diruptis pacis vinculis &
naturæ humanæ repagulis, demum hoſtilitates,
omnemque tyrannidem exercuerint. Quid in-
quam pomo commune intercedit cum elemen-
tis conſtitutiuis noſtri? Quòd ſi hoc miraculosè
ac ſupernaturaliter factum, quod peccati pœna,
mors facta ſit. Ergo Deus feciſſet mortem effi-
cienter: homo tantùm dediſſet occaſionem ad
mortem. Sed hoc eſt contra Textum: imò &
contra rationem. Vtpote mors, cum belluis fa-
cta eſt in initio, prout & hodie cuique ſoa ob-
tingit, id eſt, Curſu naturali, nexuque cauſarum
ad effectum. Neceſſe eſt ergo iuxta fidem, quod
mors irrepſerit naturaliter in naturam. Adeo vt
homo factus fuerit mortalis, per modum bru-
torum. Certum eſt namque ad eſum pomi, intro-
ductam eſſe brutalem carnis concupiſcentiam:
nec aliam demum ſcientiam boni & mali intro-
ductam legimus, ſub apertione oculorum deſi-
gnatam, quàm quod ſcirent ſe eſſe nudos, & ſuæ
ipſos, tum primùm puderet nuditatis. Quocirca
dudum obſtupui, ſcholas præfatum textum exa-
minaſſe numquam, vt habitudinem cauſæ mor-
bificæ naturalem ad effectum explórarent. In
quocunq; die comederitis de fructu vetito, mor-
te moriemini. Quod non quidem ſumendum
eſt, ac ſi Deus dixiſſet per modum minarum: Si
comederitis de ligno vetito, ego vobis creabo
aut faciam mortem, morbos, dolores, ærumnas,
&c. in pœnam peccati. Siue per condignam ma-
ledictionem indignationis meæ, vos & poſteri
veſtri moriemini. Iſta eiuſmodi interpretatio
namque repugnat bonitati diuinæ: quod pro
peccato duorum parentum malediaiſſet æquali-
ter omnibus poſteris, irreuocabili maledictione
ſuæ indignationis: qui poſt perpetuum pecca-
tum & diluuium ipſum, benedixit prompte No-
acho, per Creſcite & multiplicamini, &c. qua-
propter verba, illa: morte moriemini; admonitio-
nem paternum continebant. Quod ſcilicet per
eſum pomi contraherent omnimodam natu-
ræ impuritatem, tanquam ea cauſa ſecunda, ſitâ
videlicet in concupiſcentia carnis peccati. Aſt
cum eiuſmodi concupiſcentia nequaquam con-
ſiſtat in qualitatibus elementalibus: ſat liquet
etiam

e[illegible] quod morbus, & mors non connectuntur vt effectus elementis, horumque qualitatibus. Sed concupiſcentia carnis vt vitæ Archeum inficiebat: ita & eundem vnicè quoque reſpiciebat. In Archeo igitur omnes morbos ſibi deinceps [illegible], ac [illegible] hoſtium [illegible], & [illegible]. Adeoque & hinc Archeus totus eſt [illegible], impetuoſus, & [illegible]. Quippe qui exinde ſibi fabricat imagines & ſigilla [illegible], cum [illegible] ſubſtantiæ, tanquam [illegible] figuræ. Imagines enim primum quidem [illegible], incorporalia: ſed mox [illegible] corpus Archei [illegible] impreſſæ, corpus eius [illegible]: fiuntque entia potentiſſima, ſeminaria, Dominæ, ſigillares, magiſtræ, & architectrices quarumcumque paſſionum, & in[illegible]. Quod tractatu de morbis poſthac [illegible] elucidabo. Tandem poterunt adverſarij obiicere. Proinde fore, ſiue morbus cenſeatur Diatheſis, intemperieſue primarum qualitatum, vel ametria humorum, vel demum ſi ſe vocetur indiſpoſitio, vel confuſio: [illegible] quale eſſe ſiue cauſa morbifica, vocetur occaſionalis, vel morborum cauſa materialis, interna atque coniuncta. Siquidem vnica vtrobique naturæ atque Medentum eſt intentio, circa ablationem illius materiæ, pro ſanitatis conſecutione. Itaque me non mouere niſi inutilem rixam, de nomine. Reſpondeo negatiue, & quidem, quia vtrumque ſuppoſitorum eſt falſum. Nam quoad prius id enim manifeſtum nedum continet elenchum non cauſæ vt cauſæ, & non entis pro ente. Verùm inſuper inde ſequitur clades, & nex mortalium. Nam eo ipſo, quo adhibetur remedium ad corrigendum intemperiem, diſcraſiæ, aut diſproportionis humorum (rerum quippe non exiſtentium in natura) ſaltem inficiari nequeunt, nobis diſputationem eſſe de rebus: *non autem de* ſolo nomine. Vbi videlicet morbum pro cauſa, aut viciſſim accuſant, curant, aut ſanare ſuſcipiunt. Res inquam vanas nunquam poſſibiles attrectant, tanquam ſi coram eſſent. Dein & falſum obtrudunt Quia ſcilicet nuſquam dixi, nudam confuſionem vel indiſpoſitionem Archei, eſſe morbum: ſed affirmo materiam immediatam ac internam morbi, deſumi ex mole ipſiuſmet Archei. Efficientem verò, impreſſam ideam ſeminalem voco, à perturbationibus Archei natam. Quod autem alterum ſuppoſitorum attingit. Procul quoque inuicem diſtant, cauſa occaſionalis, ſiue incitatiua, à cauſa continente interna, ſiue ipſo corpore morbi. Per exemplum: Adeſt cauſa occaſionalis intermittentium, extra paroxyſmum. Quod non eſſet, ſi cauſa occaſionalis eſſet ipſa febrium materia interna. Vidi nempe centenos aliquot curatos, à variis morbis, per appenſa quædam ſimplicia, citra vllam materiæ occaſionalis migrationem. Natura ſcilicet reliquum ſatagente. Tertiò, morborum acceſſus ſæpe terminantur, præſente atque permanente cauſa occaſionali. Id autem præſente continente, & interna morbi materia, eſt prorſus impoſſibile. Sunt demum morbi, quibus nulla eſt materia occaſionalis. Quibus tamen ſub periodum ſua excutitur materia connexa, velut ignis è ſilice: non habentes, inquam, aliam ſibi occaſionem præter impreſſiones ideales. Qualis eſt Podagra, Caducus, Mania, Aſthma, &c. Quorum ſcilicet perfecta ſanatio conſiſtit in characteris ſeminalis, & incorporei fermenti ablatione, non item in materiæ cuiuſpiam ſequeſtratione. Sic namque odor aliquis per nares hauſtus multos ſtrangulauit, abſque apporrhœa materiali ad vterum miſſa. Vtut ergo lactentur mecum, deprehendent, ſeſeque fatebuntur, antehac neminem ad morborum cognitionem peruenisse: cœcutiuntque hactenus in ſanando. Sit veritati venia. Sat fuit ergo mihi, demonſtraſſe morbos in nos ſuum ducere exercitum, per ignorata ſeminaria, & iniuria inuiſibilia, iuxta illud antiquum: Quod omnis directio ſublunarium dependeat a mundo inuiſibili. Hinc factum eſt, quod tametſi ſub incertis tentaminum curis ſæpè ſiluerint morbi, atque eſſe prorſus deſierent: hactenus tamen nil actum ex præcognitione mediorum, ac finium, in morbis ſtantis, aut ſedentis naturæ. Quia & per ſæpe ſua ſponte atque vltro ad terminum metæ decurrunt. At in morbis iacentis naturæ, nil præter deſperationes incurabilium miſerorumque eiulatus, auditum hactenus. Quæ igitur de natura morbi prælibata ſunt, prolegomena eſto ad illa, quæ de morbis mox dicenda reſtant. Vbi ex-profeſſo morborum omnium cauſa in puncto vnitatis attingam. Obiter hîc tantum propinans, in naturam depravatam atque imputam, eodem nunc planè modo morbos defluere, quo olim primùm inceperunt fabricari, atque manare. Atque iſtud ſcholæ non inficiabuntur, ethnicos latuiſſe, ac ſequaces illorum. Poſtremo, 95
nuper ad nos venerunt morbi noui, & antiqui, deinceps vix amplius reſpondent ad nomina, & deſcriptiones Auorum. Quia ſigna & proprietates alienas induerunt, quibus laruati incedunt, ac medentibus, ſub antiquorum præcepto imponunt. Coniicio enim inde ſummam fore morborum perniciem futuram: atque adeo & hinc tanto propinquiorem fore Dei miſericordiam mortalibus. Placuit nempe Altiſſimo, Paracelſum tranſacto miſiſſe ſeculo, qui medicamentorum altiores præparationes, quantum licuit, mundo proponeret. Hodie verò deinde, etiam morborum cognitionem aperire dignatus. Quapropter propediem exſpecto venturum alium, cuius non ſum dignus eſſe diſcipulus. Neque enim ideo eiuſdem aduentum me exſpectare permiſit Altiſſimus, qui me eius ebucciuatorem præmiſit. Siquidem penes ipſum omnis ex æquo morbus ſua inueniet remedia ſub vnitatis tono: cum intuitiua morborum ac remediorum ſcientia. Rogo Deum ter optimum maximum, vt eundem præſeruet ab arrogantiæ vanitate, & morte repentina, ab oſoribus minitata.

IGNOTVS HIDROPS

1 *Tandem oſtendit Author eandem inſcitiam Hydropis eſſe, quæ aliorum.*
2 *Diſtinctiones nominum Scholis vſitatorum.*
3 *Primum circa cauſarum occaſionalium differentiam cum Scholis luctandum.*
4 *Damnoſa ignorantia Laticis.*
5 *Error Scholarum digito monſtratur.*
6 *Crudele remedium.*

7 *Opinio*

7 Opinio ricula.
8 Comitantia abſurda aliquot.
9 Hiſtoria.
10 Anatomes abſurda.
11 Hiſtoria aliquot notabiles.
12 Examinatur radix graminis.
13 Titubatio Scholarum ut labuntur.
14 Octodecim argumentis reſpondet Author.
15 Ruminatur cauſa occaſionalis.
17 Notatur Paracelſus.
18 Remedium e Mercurio ſecuriſſimum à Paracelſo deſcriptum.
19 Notabilia aliquot.
20 Deſcribitur Hydrops per cauſas, perque nouendecim theſes.
21 Obiectio Paracelſi refutatur.
22 Virulentus furor Archei renum.
23 Saluatur axioma.
24 Incuria Scholarum admiranda.
25 Author indagat quædam occulta.
26 Examen rei, quæ Matheſi repugnare videtur.
27 Laticis diſcrimen ab vrina.
28 Neglectus uſus renum peperit Hydropis inſcitiam.
29 Quæſtionis nonæ dilucidatio.
30 Furor renum, cauſa Hydropis efficiens.
31 Modus fiendi in Hydrope.
32 Probatur, per ſanationem ſpontaneam.
33 Quid efficiat abſtinentia potus in Hydrope.
34 Sitis nullatenus exſiccat hydropem.
35 Quomodo abſtinentia potus ſanauerit Hydropem.
36 Omnis ſitis oritur à rene: non autem ab hepate, ut ab exilibus venis iuxta Scholas.
37 Ignorantia cauſarum, Hydropem neglectum reddidit.
39 Vanitas Hydrogogarum.
39 Remedium Hydropis.
40 Notabile de bryonia.
41 Regimen renum hactenus ſtetiſſe ignotum.
42 Definita Hydropis per cauſas & modum fiendi.
43 Tympaniæ examen.
44 Hiſtoria probauit ad nares, quæ dicta ſunt.
45 Vanitas carminantium.
46 Cur Paracelſus fimos ſuadeat.
47 Commendatur Mercurius.
48 Hydrops ſpurius & nouus.
49 Præcipioli præparatio, & Arcanorum Hydropis remediorum.
50 Arcana vniuerſalia, & pacifica, potentiùs adhuc operantur.

1 DE febribus tractatum dedi. Cumque non tarus Hydrops ſit malignatum febrium metamorphoſis, viſum mihi erat, tractatum Hydropis febribus ſubnectere. Tamen dein, cum cernerem Hydropé ſoloi per renes, dubitaui, an potius poſt tractatum de Lithiaſi conſiderandus Hydrops eſſet: An verò per modum exempli, ſubiungerem tractatul de morbis. Siquidem ſi defectu lotij tumeat venter, itaque ad obliuionem renum, referendus Hydrops videatur. Sed Calculus expuiit tractatum Hydropis: ſingularem ergo ſibi fecit. At minùs de ordine ero ſolicitus, modò propoſitus mihi ſcopus ſanationis, cum fructu attingatur. Palam feci neſciri cauſas febrium, Lithiaſis, Apoplexiæ, Paralyſis, Lethargi, Lepræ, Spaſmi, Peſtis, Icteri, Colicæ, Diarrhœæ, ſimiliumque aliorum. Tum denique iam abſolui demonſtrare, eandem inſcitiam circa morbi cognitionem in vniuerſali. Nunc porrò idem circa Hydropem velut plurium morborum hæredem contingere, oſtendam.

In Scholis triplex obſeruatur Hydropos, Anaſarca nimirum, Aqua intercus, quamquam Leucophlegmatiam dicunt, quaſi è pituita oriundam, eamque plerumque cum œdemate topico confundunt. Aſcites dein ſequitur, qui proprij eſt e ymi Hydrops, in ventre, & cruribus ſubinde manifeſtus. Atque Tertius eſt Tympanias, ſiue ventoſus Hydrops, ſolo ventre concluſus. Quia ſcilicet ex flatu ſolitario, vel pauculæ ſerioſitati miſto, vtque non ſecus atque aqua, abdomen diſtendat, atque tandem miſere præfocando trucidet. Ratior atrociorque eſt Tympanites Aſcite, facileque ab initio, ab Aſcite diſtinguitur. Quod patiens, in latus reuolutus, non ſentiat aquam fluctitare, prout alioquin id in Aſcite 2
eſt manifeſtum. Enimuerò Authores via diſtinguunt Anaſarcam ab Aſcite, cauſis vel loco, præcipuè dum hic incipit circa malleolos, eodem cum Anaſarca, & œdemate, ſeminario loco. Quæ ſi altius in ventrem ſubeant, tum Aſcitem nominant, ceſſante œdematis & Anaſarcæ appellatione: Sicque ſolus gradus ſpeciem morbi in ſcholis variat. Sin verò totus habitus, velut ſumpto veneno, turgidus appareat, ſtatim pituitam crimen feciſſe putant, & Leucophlegmatiam dicunt. Quare Aqua intercus, ſolo videtur gradu ab Aſcite iterum diſtingui, ideoque amborum vnicum fontem hepar accuſarunt. Cum 3
Scholis ergo loquar de cauſis occaſionalibus; quippe cum ignorantia cauſæ efficientis immediatæ, hactenus Hydropem ignotum fecerit in nobis hoſpitem. At nunquam potui capere, quod iecur cauſa foret Hydropis, ſi totus Hydrops ſoluatur per vrinam: adeoque non peccat hepar, generando vrinam (quippe quæ eſt conſtitutionis naturæ noſtræ productum naturale) quantum renes peccant, non emulgendo eam. Quapropter vitium potius in Rene mihi ſubſiſtere viſum, quàm in hepate. Adeoque totus vel ab initio Scholia deficio, in ſeminario, atque fonte Hydropis. Nam quod pituitam in Anaſarca, Leucophlegmatia, œdemate, & cacochymia culpent, non videtur id Aſcitem tangere, quem ex accumulata vrina, vel ſanguinis quodam ſero, naſci putant. Cum tamen totis principiis vrinam (quam ſerum cruoris quoque indigetant) à pituita, plenis buccis diſtinguant. Dum ſcilicet vrina, ſui origine excrementum ſit: pituita verò dicatur cruor, nondum ad maturitatem coctus. Hæc enim ideo in cruore per totum natat (ſic enim iubent) huiuſque pars integralis eſt. Vbi interim vrina, ſeroſus latex, & excrementum, nunquam nutritioni aptum aut dedicatum fuit. Non eſt enim iocandum in principiis Medicinæ, in regulis, in cauſis morborum. Siquidem de pelle humana, de euertendis familiis, imò & de damnatione animarum, agitur ſeriò. Non eſt enim perinde, Hydrops ex pituita, vel ex vrinali liquore pendet, & vtrobique vitium vnius hepatis accuſaſſe. Segniter enim atque cæſpitanter progreſſum, in morborum indagationibus, dum vnius hepatis intemperiei, fortè ducentos morbos referunt. In- 4
terim oblitæ modi fiendi, & mittendæ pituitæ,

aut lotij ad abdomen,& non alio peregre. An-
tumarunt itaque aquam Hydropis eſſe meram
vrinam , vel metamorphoſim pituitæ, inaudito
hactenus modo , liquatæ in vrinam. Ad ſaltem
laticem ignorarunt,inter principia Phyſiologica,
ab vrina diſtinctum. Perinde enim vt cibus ſter-
cus non eſt,licet hoc ex cibo poſtmodum fiat.
5 ita nec latex vrina eſt. Porrò , Hydropem vni-
uerſaliter tantùm ex errore iecoris oriri , ſic in
confeſſo eſt , quod cum quondam ſcripta con-
ſultatione cenſuiſſem Comitem Deſtaires ſiue
Stegrium ,labore Hydrope pulmonis , à ſini-
ſtro mediaſtino , in tumidum brachium diſten-
to , Archiatri paradoxum hoc meum cachinno
exploſerunt, quod ſedem Hydropis extra iecur
quærerem. Attamen cum à morte pectus eius
aperiretur , fortè binæ ſitulæ aquæ profluxere,
quæ inter ſiniſtrum mediaſtinum , & thoracem,
in brachium & digitos excurrerat. Anaſarca
ergo, cum eſſet velut minor ac incipiens Hy-
6 drops, per aperitiua in iecur dilata eſt. Itemque
reſiduum , album phlema , crudiorem cruo-
rem,vrinam & ſerum hydropicum (quatuor iſta
confundunt hoc loco, vnica à potu abſtinentia
capitali remedio,exſiccatum iri ſperant. Veſpere
7 enim cernunt tibias tumidas , mane , graciles
concidiſſe. Aiunt ergo , cruorem dormiendo
concoctum , abſumptum autem , vel conſump-
tum dein in alimoniam,nec audent aſſerere,nec
dicunt quò abierit. Neque etiam auſint dicere,
tam paruo corporis , & durationis ſpatio , tan-
tundem pituitæ in cruorem verſæ , per inſenſi-
lem cutis tranſpirationem, è tibiis abactum , ſi
non pari proportione , vnius ac ſingulæ noctis,
& totius corporis , duas ſitulas cruoris con-
ſumptas in dies adſtruxerint. Adiguntur ergo
fingere,cruorem crudiorem, ſiue phlegma,iam
ſemel in habitu tibiarum extrauenatum , circa
malleolos recoqui in probum cruorem , extra
officinam ſanguificationis , atque iecoris domi-
8 nium. Id eſt , Exotico agente , atque organo
inidoneo,ſemel extrauenatum coctumque cruo-
rem demum recipi in gratiam , retrogradi inſ-
pirato motu in venarum oſcula , & muniis vi-
talibus patem aſciti. Sed quorſum tantum ope-
ræ inſumunt , in exſiccanda Hydropiſi, vt vix
poſſibilem vnius anni abſtinentiam à liquidis
imperent. Si Hydrops vnius digeſtionis hepa-
ticæ ſit vitium : cur inter morbos , humiditate
ſola peccantes, referunt , quod digeſtioni ſemi-
9 plenæ adnumerandum erat ? De iecore enim
primùm diſputabo, ac ſub eodem par ergo,cau-
ſam occaſionalem Hydropis detegam. Vidi ſim-
plex quoddam inſipidum (nec vllatenus mani-
feſtandum) à Medente exhibitum in ſuſpicione
calculi renum , ſuſpendiſſe vrinam per octi-
duum,& vſque in mortem, quæ mox ante obi-
tum ſolueretur , atque tum ſtragula permeieret.
Aliud ſimile morbus peperit. Siquidem nec in
vretere, aut veſica , vllum obſtaculum apparuit
à diſſectione. Habebat autem Renem ſiniſtrum
triangularem ,ab omni obſtructione & calculo
indemnem. Dexter verò Ren , illi planè erat
monſtruoſus , & vix auellanæ magnitudinis.
Non impedito ergo Rene ſiniſtro minxerat 76
annos. Itaque inſons hepar eſſe in Hydrope,
10 meas experientias narrabo. Quia enim Scho-
larum placita, minùs mihi ſatisfacerent in Hy-
drope : iſtcirco ſoleo, adhuc iuuenis, etiam non
vocatus , accurrere ad hydropicorum diſſectio-
nes, vt Hydropis natalitia examinarem. Cogi-
tabam enim. Quorſum iam à bis mille annis
Anatome,ſi hodie non ſit felicior Hydropis ſa-
natio, quàm olim ? Quare enim cadauerum la-
niones ſimus, ſi à veterum erroribus non diſca-
mus ? ſi non emendemus præterita ? Cum præ-
iudicato enim ad Anatomen confugimus, locu-
loſque hæredum emungimus , ſi cauſas mortis
non inſpicimus, vt ſanationes diſcamus. Siqui-
dem diſſectio nil prodeſt mortuo. Hæredes quo-
que non expendunt pecunias , vt mortuo per
Anatomen medeantur ; multoque minùs , vt
eundem vulnerent,ne fortè reſurgat. Nec etiam
vt ſanare alios diſcant , qui mederi nolunt. At
ſolùm pro medente aperitur cadauer , vtque ad-
diſcat , hæres didactron ſoluit. *Sic vos non vo-
bis fertis aratra boues.* Medentes autem cum vix
amplius diſcere ſperent, adſtant , nares obtun-
dunt,ſperantque hæredum expenſis, plerumque
necis notam euadere. Iuriſperitus, poſt diuturna 11
tormina,obiit Hydropicus. In diſſectione verò
vidimus eius hepar,abſque labe. Anglus mihi vi-
cinus,eſu porcelli aſſi ſatur, in diuturnam diar-
rhœam, mox dein lapſus in Hydropem , obiit,
diſſectuſque , viſum eius hepar innocuum Huc
ſpectat etiam tragœdia Comitis Siegrij. In au-
tumno anni 1605 ex Anglia Antuerpiam rediēs,
reperi aliquot centenos , poſt malignam atque
popularem febrim, Hydropicos:multos ſanaui,
multique ſub infauſtis aliorum tentaminibus in-
terim perierunt. Populus autem iſte perſuaſum
ſibi habet , niſi omnis aqua è cadauere hauria-
tur,in proximum hæredem , hydropem migra-
turum : adeoque ſoliciti ſunt,de diſſectione. Et
certò affirmo , quòd neminis hepar labefacta-
tum reperiſſem. Ciuis quidam,dudum inter no-
thas coſtas doluit,nec citra dolorem reſpirabat,
tentatis medentum coniecturis tandem Hydro-
picus obiit:iecur autem abſque noxa viſum fuit,
Fiſcalis Brabantiæ , à mictu cruoris repentino,
dudum per medicos agitatus fruſtra,ideoque ad
fontes ſpadanos à ſuis oblegatus,reditus, cœpit
duritiem ſiniſtro abdominis latere ſuper coſtas
oſtendere,tumuitque inde tibia illius lateris. Ar-
chiatri verò, atque Louanienſes, et ſi vrinam il-
lius ſanis ſimilem cernerent, indicarentque inde
eius hepar inſons:non deſtiterunt tamen, à con-
tinuo vſu ſolutiuorum, deoppilantium & diure-
ticorum : imò chalibem contra hepatis obſtru-
ctiones,diuerſimode lauatum,propinarunt,tan-
demque immenſo abdomine , Hydrope periit.
Nec enim ſe tardè vocatos dicere , excuſationi
locus, qui ab hora cruentæ mictionis adfuerunt.
Diſſecto autem eius cadauere ,fuit hepar in-
uentum inſons : ſed Ren ſiniſter grumo cruo-
ris extrauenati (qualis farcimini elixato ineſt(
intumuerat , & iuſto maior. Tribunus militum,
à dyſenteria tandem pacata, hydrope extinctus,
cuius hepar tamen abſque labe , vtut Scholæ
ringantur. Mercator quidem quadrimeſtri Co-
lica, lecto affixus , in Hydropem incidit ; diſ-
ſectus verò , iecur citra culpam habuit , Sexa-
genaria, noctu audiens fures ad cancellos , ſur-
genſque, ventrem ſupra os pectinis,in angulum
menſæ impegit. Primùm enim doluit , dein
menſtruum erupit (vt putabat) quod etſi pau-
cum,non ſtetit tamen, niſi ortu Hydropis,& in
tympani maioris molem excreuit. Diſſecta au-
tem, hepar incontaminatum præbuit. Alia anus,
crudeliore marito vexata , poſt inordinatum
menſtruum,

menſtruum, periit Hydropica, ac hepar inculpatum oſtendit: Ancilla quædam lotas telas, ſupra ſtaturam altius ſuſpendens, lapſa in vteri profluuium, tandem hydrope obiit, occ teum hepar ſpectantibus obtulit. Sacellanus Buxelleoſis ætatis 31 annorum, conquetitur apud me de anguſtia anhelitus: tibias oſtendit inflatas, & ventrem tumidum. Dicitque ſibi ſcrotum ad capitis magnitudinem tumidum. Videbam enim, quod vultum punctis rubeis velut vibicibus maculatum habeter. Miſſam adhuc celebrabat, cum difficultate tamen: mox triduo abinde repente moritur. Diſſectus autem, venter repertus abſque aqua. In pectore verò multus cruor illum præfucauerat. Adeoque venula diſrupta anhelitum difficilem fecerat, ſimulque Hydropem mentiebatur. Vbi autem ruptura venæ, lacera magis, cruorem profudiſſet, virum ſuffocauit. Hydropicus quidam & vnicus mihi viſus, bullam nigram & fœtidam in cauo hepatis oſtendit. Barr. Cabrollius Anatomicus Montiſpeſſ. ſe plurimos ſanaſſe Hydropicos ait, per paracentheſim in ipſo vmbilico prominente, idque in vtroque ſexu. At ſanè, ſi error in iecore eſſet, non poſſet cum aqua per vmbilicum emanaſſe. Vel iecur mortaliter contaminatum, reſtitutionem admitteret. Quod Scholæ non admitterent. Quapropter memini, me ſupra bis mille Hydropicos, etiam quorum lotium iam è cruento nigricaret, & tota nocte vix cochlear vnum reinſerant, in priſtinam ſanitatem reſtituiſſe, quorum hepar, ſi vel mediocrem (& non mortalem) culpam habuiſſet, fateor non illos ſanaſſem. Vidi quoque vulnerato inſigniter hepate, euaſiſſe, qui quanquam deinceps aëris procellas præſentirent, non tamen Hydropem. Vidi inſuper, quibus lenta febris vltimum diem clauſerat, in quorum hepate lapilli ſuccreuerant, non tamen Hydropem mon-
12 ſtrauerant. Boum hepati familiare, ſcatere lapillis, licet continuo paſcantur gramine. Vnde ſaltem didici, radices graminis nequaquam tollere obſtructiones hepatis. Dicent
13 Scholæ ad hæc. Non fit ſanè Hydrops ex viſibili hepatis corruptione, vel obſtructione; vt neque ex ſale ficti lamnei aluminis (vt alioqui viſum fuit Paracelſo) ſed à mera eius intemperie frigida & humida. Sic nempe largum cruoris profluuium, quia adducit intemperiem præfatam, Hydropem cauſat. Atqui hic
14 totus garritus, aniles fabulæ, & inanes fiſtulæ. Nam imprimis miſtionum ac temperierum nullitates ſat demonſtraui, non amplius repetendas. 2. Plures vidi, quibus tabes omnem cruorem euulſerat, ſic vt vix binæ vnciæ ſupereſſent, euulſis corde pulmone, & hepate: hepar autem ſubflaui coloris, quia exſangue erat. His tamen nulla intemperies frigida & humida, vt neque ficta matris ſuppoſitus filius Hydrops. 3. Si multa Hæmorrhagia generaret intemperiem frigidam & humidam, id ſanè non aſſerunt Scholæ fieri, niſi ob ablationem ſpiritus vitalis, qui ſolus cauſa eſt caloris noſtri. Cuius autem defectus, cum includat priuationem, non poteſt inducere ens poſitiuum, quale eſſet intemperies frigida & humida, & Hydrops. 4. Itemque cum velint contraria ſub eodem genere; non poteſt calor vitalis (quem volunt reſpondere elemento ſtellarum) habere frigus elementale ſibi contrarium. 5. Inſignis hæmorrhagia neceſſariò facit frigus. Ideoque ſi frigida intemperies, orta ab hæmorrhagia, eſſet neceſſaria mater Hydropis, ad quamlibet inſignem hæmorrhagiam neceſſariò adeſſet Hydrops: ſed conſequens eſt falſum: ergo & Antecedens. 6. Quinetiam, cum frigus ex hæmorrhagia ſit vniuerſale, non eſt ratio, cur potius abdomen, quàm pectus, aqua oneretur, quorſum nempè continuus aër inſpiratus frigus auget. 7. Si Hydrops, filius illius intemperiei in hepate; vnde ergo ſitis inceſſata? 8. Si expulſio aquæ in abdomen, ſit actio intemperati iecoris; cur ſua non vtitur hepar expulſiua eadem, dum venæ lotio turgent interclusæ per exitialem calculum? 9. Item cruor hydropicorum, prout & vrina, eſſent valde aquoſa, ſi Hydrops frigidæ intemperiei iecoris eſſet. Non autem eſſet vrina adeo ſubrubeos & cruenta. 10. Denique, inter Hydropem, & frigidam intemperiem, ab hæmorrhagia ortam, intercederet neceſſariò cauſa poſitiua, tertia à frigore: quam Scholæ hactenus nominant, quia non entis nulla eſt indagatio. 11. Neque etiam eiuſmodi intemperies, cum aqua ſalſa in abdomine, pariunt ſitim. Cum non ſitiant qui vrinam ſalſam per omnes venas confertim detinent, in calculo vtrimque renes obturante. 12. Si Hydrops ab intemperie frigida: nunquam ergo à febri, aut torminibus expectandus eſſet Hydrops, ſi cauſarum non ſit iniuſta confuſio. Fruſtraque ad intemperiem frigidam pro Hydrope confugiunt, qui à cauſis etiam oppoſitis veniret æqualiter. 13 Omnis ſenex & decrepitus, iam neceſſitatem Hydropis foueret. 14. Intemperies frigida, cum ſimilis ſit in radice, morti, extinctioni, ſenio, atque priuationi, Hydrops omnis contineret neceſſariam ſanitatis deſperationem; non ſecus, atque eiuſmodi intemperies reſtaurationem negat. 15. Si iecur eſt iecur, & non pulmo, ob ſui elementalem contemperationem (vt aiunt ſcholæ) adeoque ex vnico ſemine, confuſa elementa ſingula vadant, vagenturque hinc inde, vt deſtinatorum organorum ſint conſtitutiua! ergo iecur recedente ſua naturali temperie, deſinet eſſe iecur, eritque Ren, pulmo, aut lien. 16. Saltem membrum paralyſi ictum, non abſumeretur, ſed Hydrope quadantenus turgidum eſſet. 17. Tandem, ſi cruor reſoluatur in quatuor, aut tres humores iterum, vndè vel naturaliter componitur, vel inſunt appoſiti, & commiſti, in cruoris ſubiecto; nunquam cruor poterit in aquam hydropicam mutari. Cum hæc non ſit humor aliquis, ex conſtitutiuis cruoris. Vidi tamen ruſticum, cui omnis aqua, 12. horarum ſpatio per Circumforaneum, adempta erat; iuſſit enim me, mihi factus obuius: ſed ſequenti mane, priſtina ventris mole turgidus, extinctus eſt. Non enim ſenſim ſuccreuit Hydrops, prout initio ſui creuerat: ſed ſtatim ad extremam tenſionem properauit, atque deuenit. Obſeruaui enim, quod caro eius atque cruor, liquata in aquam, ad abdomen ſeceſſum feciſſent. Nam vnica illa die, in extremam maciem deuenerat. Ergo caro & cruor iam in humorem hydropicum, ſine quintum, migrabunt, per intemperiem iecoris frigidam. Condonarem fortaſſis, quod iecur refrigeratum deinceps frigidiorem cruorem (orbatus enim ſpiritu vitali, omnis naturaliter cruor friget, quis cadauer eſt) generet: ſed quod carnes, in aquam hydro

hydropicam, hepar frigidius liquet, Id nulla ratióe ſtabiliri poteſt. 18. Scholę negare nequeűt, quin Hydrops quandoque ſoluatur per renes: atqui nulla eſt ratio, cur renes tam pertinaciter in mortem vſque ſe claudant, quia iecur iuſto frigidius eſſet. Hæc argumenta, intemperatis frigore humoriſtis, adhuc modò ſufficiant, vt ſaluetur iecur à peccato lethali. Nunc aliqua de cauſa occaſionali ſuperaddam: Reſumam er-
15 go factum noſtri fiſcalis, qui nil præter extrauenatum, atque induratum, in Rene cruorem, in diſſectione exhibuit memorabile, Hydropis, & mortis cauſam occaſionalem. Dum tamen calculus, Renem confertim opplens, non pariat Hydropem, imò etſi totus Ren occalluerit lapillis, ac præter pellem, nil parenchymatis reſeruatit. Ergo obſtructio Renis vt talis, non eſt cauſa occaſionalis Hydropis; ſed cruor extrauenatus. Sic namque Sexagenaria, ad menſæ angulum colliſa, Hydropem contraxit. Sic vulnerati in abdomine, & malè ſanati, hydropici fiunt. Sic cruor extrauenatus, menyngi incumbens, vultum hydrope tumidum mox reddit. Sic tandem ingentia tormina cruorem extra
16 venas profundunt, in ſpatium conuexo inteſtino conterminum. Sic dyſenterici, ſicque potatores, Hydropem induunt, quatenus aliquid cruoris in conuexo inteſtini accumularint. Hoc autem didici in cranei fractura, inque Hydrope pulmonis. Illic enim teſtitans error, totũ caput & vultum velut Hydrope inflat. Hic verò, circa ductum venæ arterialis conſtitiſſe cruorem animaduerti. Nec enim forma puris, cruor degenerat, niſi in cauitate carnis coctus: extra carnem verò in loco libero, cruor ſtatim grumeſcit, mox dein acidior factus induratur, fermentumque virulentum ſtatim concipit, vnde Archeus Hydropem ſuſcitat. Docuit me nimirum noſter fiſcalis, quod cruor extrauenatus, & grumefactus, faciat hydropem ventris; atque inſuper, quod Ren ſit adæquatus artifex, patrator, executor, & arbiter veri hydropis. Confirmauit id mihi quod ſubter hydropem Ren vix lotium faciat: & viſſim quod excitato Rene, ad reddendum lotium, ipſe è ventre totum depleat Hydropem. Quapropter, & aquam in abdo-
17 men relatam, Rene arbitro. Vanum ideo eſt Paracelſi commentum, quod ſtella zedo, vnicus ac ſingularis ſit architectus hydropis. Cauſa enim in noſtris penetralibus eſt, ac ipſis vitæ initiis, non autem tam procul petenda, & medenda eſt,
18 non eſt enim Hydrops, ſtellarum opificium, neq; ſtellarum iſta eſt deſtinatio. Nec refert, etſi Mercurius, ſeparatus mortuus à ſua vena, verè & perfectè curet triplicem hydropem. Mercurius enim, nomen analogum eſt fictumq; nec ſtellam deſignat: ſed metallum currens. Quid enim nomẽ metaphoricè fictum ad fictum zedonis aſtrũ attinet: Mercurius enim metallicus, nec aſtrum eſt, nec ſtellam necat, nec eius operationem impedit, nec ſtellæ nobiſcum coniunctionem (ſi qua eſſet) diſſigat. Stellæ enim meteororum occaſiones ſunt morborum verò, duntaxat occaſiones per accidens. Primariæ enim ſunt cauſæ temporum, & Blas meteori: ſecundario verò atque per accidens corpora noſtra exagitant, morbos cieunt, vel maturant occaſionalem materiam. Cauſæ autem per accidens, non ſpectant ſanationes: ſed præcautiones, potiſſimum vbi cauſæ per ſe penes nos operantur, proprio ſeminum ſuorum motu, ac deſtinatione. Enimverò Ren ſiniſter fiſci, cruore aridiore conſtipatur: ſiniſtra pars abdominis renditur, & indureſcit ſtatim, hoſpite dextera. Tumet quoque ſtatim crus, & femur deinde, ſiniſtro latere: 19
Ideoque ventris tenſio, non ob aquæ quantitatem ſolum: ſed ab ipſo morbo membranæ tenduntur, non ſecus atque arteria, ſub pulſu duro. Tenduntur autem & contrahuntur membranæ, etiam ante copioſam aquam, ab eodem opifice, qui Hydropem gignit. Contrahit nimirum omnes membranæ poros, ne ventum vel liquorem tranſmittant. Cum alioquin in viuis (id eſt, ſanis) corpus ſit totum perſpirabile, & conſpirabile. Fiſcus ergo, primum parum meiit, mox ſenſim Hydrops ingruit, incipitque illi à latere ſiniſtro. Ideoque ſtatim ab initio crus ſiniſtrum ab œdemate obſidetur, atque dein totum tumeſcit. Sed cur dexter Ren lotium non tranſmiſit, quod aliàs Rene vno, per Lithiaſin obſeſſo, accidit? Duplex enim propterea Ren à natura, & ſimplex eſt Lien. Vt vnus alteri ſubueniat in ſuis moleſtiis, & excrementi præſcriptionibus. Imò & hinc ſat; cõſtat; lienem non eſſe cloacam, nec emunctorium. Ergo in cruore extrauenato, detento, & condenſato, eſt fermentum excitatiuum, quale calculo deeſt. Dicam ergo totam rei ſeriem, quatenus me mea obſeruatio docuit, Latex enim, ſcholis ignotus, 20
quamdiu cum cruore in venis vel ad glandulas fertur, communi vita potitur, nec regulis hydraulicis paret. Surſum verò atque deorſum neſcit: quia non habet. Aſt extra vitæ conſortium ſemel reiectus, iam excrementi naturam ſubit, deorſumque properat, proprio grauatus pondere. Vilis itaque pretij latex eſt. Ideoque quoties vnũquodque viſcus malè afficitur, ſtatim laticem negligit, eumque à cruoris ſui conſortio excludit: ſatiſque ſibi negotij, in ſuſtentelam reperit domi. Ergo latex ſemel alibi repudiatus, vitæque ſodalitio ſpoliatus, excrementi ſtatim indolem ſuſcipit: quia ſuam, ſibiq; natiuam. 1. Hæc eſt cauſa Anaſarcæ. Vel, præciſe loquendo, aqua non eſt Hydrops, vt neque ipſa Anaſarca: Nec ventus eſt ipſe Tympanites: ſed Aqua in abdomine, & latex in Anaſarca, ſunt producta Hydropis. Vt ventus in Tympanita. Hydrops ſanè interiore contubernio huſpes recipitur, magiſque nobis intimus eſt, qui vitalia principia, facultateſque vitæ aggreditur, ante natam aquam: adeoque omnis morbus per cauſas occaſionales, immediatè vitalia alloquitur initia, in quibus tandem materiam & efficiens inuenit. 2. Notaui dein, quandoquidem omnibus vniuerſim hydropicis pauca ſit, & ſaturati coloris vrina, quod latex eſſet materia, vt vrinæ, ita & hydropis: nec enim formaliter vrina; ſed huius materia, antequam inde lotium, per aliorum commiſtionem, & fermenti vrinalis ſuſceptionem fieret. 3. Intelligo autem in Hydrope triplicem materiam. Primam nempe occaſionalem, qualem dixi cruorem extrauenatum. Alteram deinde, quæ eſt ipſa aqua, ipſeque latex in abdomine. Qui eſt productum quoddam. Et tertia demum materia habet ſuum internum efficiẽtem, in internis vitalibus principiis Archei Renum, ortum. 4. Sicuti deficiente potu, nihilominus adhuc Renes vrinam cruoris eliciunt, licet parcam. 5. Ita & in Hydrope, vrina eſt cruoris, non potus, non laticis.

Renes

Renes actualiter Hydropem concipiunt, fabricant, & continent. Abdomen verò, per actionem regiminis renum, diuerſorium præbet, & Ren laticem, tanquam ſceuæ productum, eò mittit. Non enim, quatenus per aliud viſcus, latex furtim abripiatur: ſed ſolus Ren laticem proſcribat, ad loca ſibi ſubiecta. 6. Latex autem, in œdemate & Anaſarca, minus viræ conſuetudine primus, quàm in Aſcite: etiam rurſus ſorbetur in venas, & ad Renes labitur, vt vltimam lotij determinationem ſubeat. 7. Aſcites regulariter ſanatur, ſi Ren multum & affatim minxerit ſponte, vel per remedium. Recidiuam autem patitur: ſi non penitus ſublatus è Rene morbus. 8. Aqua intercus, retrogrado motu, laticem ducit in oſcula venarum, inde per venas, in Renes ſugitur, & lotio tenus excernitur: cuius tantillum duntaxat per diaphœreſim exhalat. Ideoque abuſiuè docent, laticem eſſe priuatim in œdemate, eamque recoqui in legitimum cruorem. 9. Itaque imperium & actio regiminis Renum, ſe extendit nedum in renes, vreteres; & vaſa vrinaria, verùm inſuper in cauitatem ventris, inter peritonæum, & muſculos abdominis: itemque in venæ cauæ diuaricationes, ſe inferiores, vſque & in pedes ac tibias. 10. Non ergo Renes cadere ſinunt laticem, proprio pondere: ſed vere mittunt, non ſecus atque verè iterum trahunt eandem, trans omnem venarum cruorem, dum ſcilicet ſanatur Hydrops per mictiones. 11. Quinimò Ren ſemper cooperatur, & principaliter operator, in fabrica Hydropis, de neceſſitate igitur primariò afficitur: ſiquidem deuius à finibus agendi. 12. Cumque Ren ſit principalis effector Hydropis, quanquam aliud ſubinde membrum cauſam occaſionalem contineat, 13. Sanatio idcirco incipiens, vel inſtituta per ablationem aquæ ſemper eſt ſubiecta recidiuæ, & plerumque fruſtra tentatur. Quia nunquam ſanatio condigna inſtituitur ab vltimato agente. 14. Hydrops itaque Aſcites, ſemper eſt effectus immediatus Renum; adeoque exigit eiuſdem ſanatio reſtaurationem expulſiue Renum, ſiue defectus occaſionaliter ſuſcitetur, ſiue demum in ipſo Rene conſiſtat. 15. Quapropter procul recedo à doctrina Scholarum, quæ præteritis neglectiſque Renibus, continuò iecur adſpicit, eoque vota ſanandi dirigit. 16. Non eſt autem Hydrops abuſut demus, ſiue Archei exorbitatio in rene, occluſio eius per calculum aut muccaginem: ſed vis quædam anodyna virulenta in cruore extrauenato, aut ſimili materia, hoſpitata: cuius importunitate, Ren primò ſui muneris obliuiſcitur, habenas ſeparandi laticis abijcit: mox inde quoque furorem, attipit, dum laticem in abdomen inordinato motu relegat. 17. Perinde vt dixi ante quod ob lotium ſimplex. Renem clauſiſſe, vſque in obitum excluſiuè. 18. Conſimilem ſcilicet meditor in Hydrope, deuiam qualitatem cruoris extrauenati, cuius contagio occaſionali, Ren ſui muneris fit obliuioſus: cuiuſque veneni tempeſtiua ademptio Renem à ligaturs, adeoque abdomen ab aqua liberat. Errorem enim à ſe commiſſum dum cernit Ren, probéque admonitus, per iuſtum medicamen, pœnitet ſerò, ſorbetque iterum dimiſſum ad ſe laticem, & foras expellit. 19. Ergo verus Hydropos Aſcites, eſt in Renibus. Siue ſoluere pertinaciam ſeu ſtatum Renum, eſt ſoluere Hydropem; prout ſoluere cruorem coagulatum, eſt ſoluere cauſam occaſionalem eius. Id eſt cauſa immediata, tam materialis, quàm efficiens, veri Hydropis, eſt Archeus Renum errans, quatenus ſcilicet exorbitat, ac in furorem velut percellitur à cauſa occaſionali, Ideá gignit, ſiue ſpeciem, quam ipſe inſcruit Renum Archeus contumax fouet, atque alit: per quam ſcilicet non, aut vix ſeparat vrinam, aut cura illi incumbit ſui officij, ſuæue deſtinationis. Imò nec ſolum ſua munia præterit atque negligit: quin etiam velut furioſus dimittit laticem ad abdomen, vt ſui velut internecionem procurat. Soluendum eſt itaque pertinaciæ vitium Archæi, ita vt mictio ſequatur, ſi ſperanda ſit ſanitas. Paracelſus fingit in Hydrope, cruorem per ſtellam xedonis verti in mucilaginem; hinc verò in aquam: ſanationem verò conſiſtere in aquæ abductione, & materiæ primæ, ſiue illius præfatæ mucilaginis ſubductione. Sed quid hoc eſt aliud, quàm à poſteriori mederi? dono quidem lubens, quòd, quoties latex non ſuppetit ad manum, Archeus Renum, vt ſuo furori faciat ſatis, citius cruorem liquefaciat, quàm ab errore incepto deſiſtat. Sed vbi copioſus eſt latex, non eſt operæ pretium, liquefactio carnis & cruoris in laticem. Nam reuera quantum poteſt ociſſimè, omnem laticem ad loca Hydropis abigit, nec feriatur, quia furit tanquam ſi in laticis abſcitione ad abdomen ſibi finis vtilis exſpectandus eſſet. Nec enim lotium detineret, ſi ſtudium Archei eſſet carnem aut cruorem liquefacere. Quibus vterque Renum obſtipatur à Calculo, moriunturque tandem præfocati à lotio, non ſunt tamen proinde hydropici: quia lotium manet in venis, quo nimirum Ren ſe exonerare intendit: ſed non poteſt. In Hydrope verò valet: ſed non intendit ſe exonerare. In Hydrope ergo, furor virulentus eſt Archei: non item in obſtructione à calculo. Ideoque vno Rene, per cauſam occaſionalem virulentam agitato: ſimul ſemelque & alter pariter furit. Quod in occluſione à calculo non item euenit. Requirit autem Hydropis effectio, vt nedum Ren negligat laticis ſeparationem, claudatque ſeram vrinæ: verum inſuper neceſſe eſt, vt ſimul etiam laticem ad loca abdominis dimittat, imò & poros membranarum arctè claudat, ne ſcilicet quippiam laticis aut ventorum tranſpiret, ac erumpat. 22
Magna profectò ſtultitiæ ſollicitudine, furit Archeus Renum, vt Hydropem faciat. Stultaque pertinacia eius furor fouetur, quod dum vires naturæ conſternatas ſentiat, nihilominus nequicquam tamen de concepto furore remittat. Si ergo occluſio à calculo, morbum atque mortem inducat, non Hydropem. Hydrops quoque morbum atque mortem adferat, ſine totali, imò vel materiali obſtructione Renum: manifeſtum fit, eorundem morborum diuerſitatem pendere duntaxat à luxu, & intentionali furore Archei veneno cruento ſuſcitati: non item à materiali laticis errore. Axioma eſt, quod omne ens eſſe atque permanere deſideret. Quod ſanè 23
Intelligendum eſt de ente gubernato per Deum, per naturam communem, ac ordinatam, ſiue regularem: non autem de ente ſtulto, atque per virus furibundo, quale eſt Archeus à corruptione ſui per peccatum, & concitatur per cauſam occaſionalem morbi virulentam. Perinde enim eſt, atque homo furioſus, equus aut bos, qui ſe è ſublimi præcipitat, ſuique finem procurat.

procurat. Sic namque Archeus, in ſuis furoribus velut ſtudio pertinaci, ſibi exitium procurat. Quod ſcilicet in multis morbis eſt perpetuum, in quibus proinde, licet dementias, atque furores Archei accuſare, furioſas quoque imagines, & dementes eſſinge, quibus ſeminaliter ſuos furores potenti fermento communicat. Vnde quoque dici ſolet hominem à nemine immediate potentius lædi, quàm à ſemet-
24 ipſo. Porrò quanta incuria, & quàm læui pede, Scholæ humoriſtarum, conſiderationem morborum tranſilierint, non ſolum ſpectari poteſt ex intemperie frigida hepatis, quam vnicam & ſolam ſupponunt in præſenti morbo, adeoque quaſi eo poſito, plenarie ſatisfactum eſſet, altumque diſſiſſent oraculum, ſe quieti reponunt: Abſque conſideratione tamẽ, quod frigida eiuſmodi intemperies, teſtari nequeat; hydropici autem, paſſim ſanationem admittant. Sed maximopere incuria Scholarum ethnicarum eluceſcit, quod inter tot myriades ſcriptorum adhuc primus deſit, qui cogitare auſus fuerit, qua via, quove modo poſſibili, iecur ſuam aquam inter abdomen & muſculos deponeret. Nemo inquam hactenus nouit, laticem diſſerta ab vrina. Cumque ſubinde hydrops, per multos menſes languidos ad feretrum ducat, vrina necessariò putreret, ſi ſibi ſtercus liquidum ſiue ſcorium (quum de Lithiaſi, de febribus, atque alibi copioſo ſermone explicui) vel pro tantillo comitem aſſociaret: quæ tamen ſcoria ad vrinæ integritatem requiritur. Siquam autem hydropicus ab inteſtino in Mezaraicas aſſumpſerit: ſaltem illa cum tantula vrina remanet, nec Latici commiſta ad abdomen mittitur. Omnes itaque Scriptores hactenus hunc nodum Gordianum ita formidarunt, quod ne verbum
25 quidem eius meminerint. Conſideremus ergo quod alij ante me neglexerunt. Enimuero naturaliter, regulariter, ac ſemper, omnis ſuccus, ſiue chylus ſtomachi, per inteſtina delabens, attrahitur, & ſugitur à venis mezaraicis, quarum ſcilicet oſcula, ſiue extremitates, deſinunt in inteſtinum. Hactenus quoque ieiunum manſit, quomodo tranſeat quotidie, tam copioſus Chylus, trans inteſtinum, in oſcula venarum mezenterij, abſque vllo foramine: itemque quare venti ab inteſtino preſſi, non per eaſdem poros, in venas mezenterij pergant, cum chylo tanto ſint rariores, & ſubtiliores, quanto leuius eſt corpus, quod nullum pondus habet, chylo ponderoſo. Sed hæc paulatim ſub explicatione ſe manifeſtabunt, quæ quia velut impoſſibilia, ſaltem vel inſcrutabilia naturæ miracula cenſa, omnem Scriptorem calamum ſuſpenderunt, per excuſationem cauſarum occultarum, cuncta ſuſpendiſſe contentæ ſunt ſcholæ. Eia ad examen mecum. Omnis liquor ab inteſtinis aſſugitur (id enim abſque controuerſia dono habens) rapiturque in venas mezentarij, tam is ſcilicet, qui in cruorem deſtinatur, quam qui quomodolibet excrementis quandoque deputatur. Deinde verò, non eſt vlla via venarum mezenterij, niſi ad venam portæ, quæ ſe in hepar inſinuat. Ergo materia, ex qua hydrops vſque in hepar fertur, non ſecus atq; omnes fibræ radicum tandem deſinunt in truncum ipſum, qui radix dicitur. Sed qui ſunt canales, quibus hepar materiam ſiue aquam hydropis, tanquam per manum deferat ad ſpatium abdomi-

nis? Si ſunt venæ illæ ſobriæ, quibus membrana illa abdominis, aut Peritonæi nutritur. Cur ſaltem hepar, has potius venas delegit, hæcque loca affligit, cum longè commodius eiuſmodi ſuperfluam aquam, antequam iecur ſua importunitate ac pondere grauetur, per hemorrhoïdes abigeret? Quippe quæ ſubleuandis oneribus noncupatæ videntur. Interim certum eſt, laticem, ſiue materiam hydropis, natare in venis, quæ infra iecur ſunt, cum non rarò ſecernatur tota per lotium. Saltem vtut ſumatur, non valet 26
hepar ad abdomen, iam in immenſam molem atque duritiem tenſum (propter aquæ cumulum) vel vnicam guttulam ampliùs ſuperaddere, quin apertis illarum venarum oſculis, velut diffracta cataracta, aqua hydropica toto ex abdomine retrocederet, regurgitaretque in hepar. Nam imprimis oſcula venarum, deſinentium in abdominis membranam, non habent appoſitas ſingulas valuas, inſtar pilarum ventoſarum, inſufflatum ventum, ac laticem, intus cohibentes. Deinde, ſi eiuſmodi valuas haberẽt, iecur ſaltem caret vi expulſiua tanti roboris, quin potius ipſum iecur, & venarum canales, citius dehiſcerent, creparentq; quàm quod contentam aquam ſuperadderet abdomini hydropico, in immenſam duritiem tenſo. Denique ſi quæ eiuſmodi venæ ad hydropis carcerem deſinũt, pro ſui nutritione, ſaltem ſunt filiæ, venæ cauæ. Adeoque omnis hydrops eſſet in iecore, & vena caua antequam in abdomine, eſſentque in immenſam duritiem turgida viſcera. Imò omnis cruor hydropicus, nil niſi mera aqua eſſet. Quod falſum eſt. Mihique vltrò concedunt ſcholæ, quod aqua hydropica per renes eſſet emuncta, priuſquam ad abdomẽ veniret, niſi vitium atque peccatum potius eſſet Renum, quàm hepatis. Etenim ſanguificatio eſt iecoris; ſeparatio autem laticis à cruore, prior eſt, & alterius opificis, quàm hepatis. Ineſt quippe ab initio latex cibis ac potibus, ſeparaturque eſſentialiter per fel, dum ſalis alicuius naturam aſſumit, mutatq; aciditatem ſuam in ſalſedinem, permanetque localiter permiſtus cruori, donec lotij vltimum nactus ſupplementum, à renibus attractus, expellatur. Sunt ergo Renes moderatores laticis, vt iecur cruoris.
Deni aqua hydropica latex eſt, non tamen adhuc 27
vrina; cuius fermentum cum ſit ſtercoreum, & à Renibus imprimatur, latex ille nondum vrina eſt. Expulſio igitur laticis in abdomen, potius eſt officium Renum, quàm hepatis. Ideoque Renes velut poſtliminiò reſipiſcentes, non rarò quoque depoſitam in abdomine aquam repetierunt, & ſanitatem ab Hydrope ſponte reddiderunt. Tum quoque non oblæditur in Hydrope ſanguificatio, nec areſcunt hydropici, penuria cruoris, quantum laticis copia ſuffocantur. Sin autem in hydrope cruor non abũdet, non fit tamen id, quod iecur cruoris fabricam deneget: ſed quia exotico ſure, etiam cruor minuatur. Imò, nec iecur à ſe factum cruorem vitiat: cum ſint oppoſitæ, & incompatibiles actiones, ſanguificatio, & cruoris deſtructio. Ren enim aquæ dominium ſuſcepit; 28
adeo vt deficiente potu, cruorem vitiet, & in vrinam transmutet: Quibus ignoratis, infauſtæ ceſſerunt medelæ iecori intemperato. Quid enim ſtolidius dictum eſt vnquam, quàm quia hepar eſt officina cruoris: ergo & officina aquæ eſt, & venti, pro tympania? Aqua frigidior eſt

cruore:

cruore: ergo hepar in hydrope laborat intem-
perie frigida? Non enim tam aqua generatur in
hydrope, quàm reſeruatur, quatenus non ex-
pellitur. Sed vndè in toto morborum ſyſtema-
ta, tam ſupina cæcitas ſcholarum? vndè tam
lurid æ experientiæ circa ægrotos? An non re-
periunt ſe à veritate Dei deſertas, quia ſe tra-
didarunt doctrinis gentilitiis cum pertinaci ig-
nauia? Equidem in modo fiendi hydropis,
quandoque hæſitans, credebam olim Aquam in
ipſo abdomine fieri: non autem eò deferri,
cum per eoſdem canales alioqui quibus defer-
retur, regurgitaret, ob nimiam tenſionem: ſci-
rem autem, omni folle fortius ſpirari aquam,
vel ventum, in abdomen, ſi per canales eò du-
ceratur. Præcipuè, quod ſucceſſiuè, & frequen-
ter, meatus iſti aperiri deberent, & hiare, quo-
ties guttatim nempe aqua ad tentum abdomen
ſecaderet. Sed poſtquam vidi vltrò, hydropem
ſanari perfectè per lotium, totamque remedio
aquam, per Renes expelli; indubitanter quoque
credidi, per eaſdem vias, aquam deferri in ab-
domen, per quas repetita ad Renes pergit, in
ſanatione hydropia. Ergo debui alias agnoſce-
re vias, & deſerere opinionem priorem. Potiſſi-
mum etiam, quod parcas vrinas in hydrope ſiti-
culoſo, & potatore reperirem. Laxatur ſcilicet
aqua per eoſdem meatus, quibus dalata erat in
abdomen. Hæc ſciui, & credidi, quia vidi: ſed
non potui deuenire ad cognitionem viarum il-
larum, vt neque illius violentiæ, quæ folle for-
tius abdomen tenderet, & nihilominus conti-
nua adhuc ſtilla illam adaugeret. Viæ illæ Ana-
tomicis hactenus incognitæ, modusque, quo
tumor in tantam tenſionem ſurgit, à nemine
tactus, vel leuiter peruestigatus. Magnalia Dei
in natura ſupplex veneror, & immenſum ad-
miror. Furores enim Archei vbique excentri-
cos horumque varietates ſtupeo, quibus iam
aquam, aliàs ventum, carcere abdominis clau-
dit, in totius vſque ac propriam perniciem. Rem
ergo aperiam, quantum me mea induſtria cape-
29 re permiſit. In natura enim eſt duplex actio, vna
ſcilicet, qua corpus corpore clauditur, vt vinum
in lagena, & Aqua hydropica inter Peritonæum
& abdomen. Imò morboſè puri clauduntur ha-
rum membranarum. Corpus enim perſpirabile
in ſanitate: & ſudor laticem, per totum minuit.
Adeo vt porus aqueus in æſtu, mox per ſudo-
rem, trans pellem affluat. Sed ſudor, plerum-
que inutilis in hydrope, adeo, etſi ſudet venter,
non minuat tamen aquam hydropis, multi mul-
ta vtcunque vanum circa has nænias tentarint.
Eſt & altera actio ſingularis, & heteroclita in
natura: per quam, alibi pluribus oſtendi in no-
bis, corpus aliquod ſolidum (puta cultrum, ari-
ſtam, acum, ſpicula, oſſa, conchas atque ſimilia)
tranſmitti trans ſtomachum, vterum, venas, abſ-
que horum læſione aut vulnere. Adeoque in na-
tura corporum, penetrationem ſolitam, & neceſ-
ſariam. Prior enim iſtarum actionum, vt eſt paſ-
ſim cognita, fit quatenus corpus ſuis repagulis
ſuperficiei, duritiei, ponderis, canalium, &c. om-
nino obedit, vnumque reſpectu alterius velut
mortuum eſt. Altera verò actionum tota eſt vi-
talis, ſpiritusque vitæ, qui non eſt veſtitus corpo-
ris craſſioris amictu: ſed is ipſus, eſt ipſiſſima
veſtis illius corporis. Quodque ideo traducit per
aliud corpus vitale, ſibi ſubiectum. Sic namque
que Chirurgi, abſceſſus notarunt per ipſiſſima
oſſa fieri. Sicque Autores fide digni, quos al-
legaui, capite de iniectis) admittunt penetra-
tionem dimenſionum corporearum, quoties
culter per ſtomachum tranſit, & cum apoſte-
mate purulento per coſtas, abſque ſtomachi vul-
nere, redditur. In Hydrope igitur duplex præfa-
ta actio occurrit: circa eundem laticem. Nam
hic, quamdiu vita quodammodo venali poti-
tur, per ſolida ducitur, veſtitus ſpiritu vitali
lucido, vias negligit, cum ſibi nulla ſit inuia.
Deducit autem ad carcerem hydropis, ibique
tam per ſtricturam pororum in membranis,
quam ſingulariter atque præcipuè propter va-
ritientis eiuſdem ſpiritus deſertionem, deponit
tanquam excrementum iam mortuum. Quod-
que nec inde ideò repetit, niſi iterum ſpiritus
vitalis illud veſtiat, & circum amiciat. Hæc eſt
nimirum vis iſta ſpiritualis, quolibet folle po-
tentior. Quam in penetralibus gerimus, cuius
potentiam quotidie admiramur, nunquam ſci-
uimus, & via per demonſtrationes admittere
adacti, credimus. In Hydrope ergo furorem Re- 30
num, errantesque poteſtates reperi, qui furor
claudit. & vix eſt qui aperiat, & qui aperit & de-
ponit, nec eſt qui regurgitare faciat. Cum ita-
que actiones iſtæ furoris, in propriam perni-
ciem conſpirantis, ſint planè ſpiritualea (etenim
ſpiritum vbique vt Medicos contemplor, vt au-
ram vitalem è ſanguine ſuſcitatam, non autem
mentem immortalem attingo) nec agant eiuſ-
modi ſpiritus, niſi per imagines, à ſe fabricatas,
compellantur, Ideò ſanè furores voco Archei, 31
dum Ren ceſſat ac penè obliuiſcitur ſui mune-
ria atque deſtinationis, in ſeparando laticem à
cruore, proinde ſe claudit, & velut indignatus
exorbitansque, laticem aliò deponit. Hunc au-
tem furoris tenorem, analogicè concipere &
exprimere ſi debeam. Primò conſidero cruo-
rem extrauenatum in Rene detineri, vel ſuper
conuexum inteſtini latêre, &c. qui cruor, dum
malignitatem fermentalem induit, mox Ren,
laticis moderator, Indignabundus ſuſcipit ano-
dynum vitus illius cruoris: Laticis autem deſti-
natio eſt, eluere ſordes, ſi quæ alibi in corpore
datentæ ſint. Cumque Ren nequeat per laticem
aluere extrauenatum iſtum cruorem, eò quod
latex eò non deueniat, accumulatur hic in ve-
nis, faſtidio ergo, tædioque Ren inde ideò af-
ficitur, quod munus ſibi iniunctum nequeat ob-
ire. Idcoque mox claudit exitum vrinæ, vt quod
copia regulari laticis nequit, per abundantiam
eius perficiat Quaſi cogitet, Tu latex non vadis,
quò te velim mittere ad eluendum cruorem ex-
trauenatum: ego te non dimittam per conſue-
tos vreteres. Eiuſmodi ergo eſt furor indignati
Archei Renum, qui tandem aſſurgens in gra-
dum veſtit laticem, eumque deducit, quò vult.
Cæterum hunc furorem Archei confirmat ne- 32
dum euentus in fiendo: ſed & in ſiccando, præ-
ſertim dum ſponte propria quandoque hydrops
ſanatur. Siquidem id fit, quaſi reſipiſceret Ar- 33
cheus, atque pœniteret actorum. Noui Comi-
tiſſam de Falaix, quæ dum iuuencula hydrope
tumaret, ſuaſu cuiuſdam Medici (quippe à cun-
ctis deſperata habebatur) abſtinuit ferè per ſo-
lidum annum à potu, ſolidiore cibo, & iuſculis
contenta. Et euaſit ſana, viuitque modò ſeptua-
genaria. Imprimis ſitis, ſiua ſumatur pro ſenſu 34
deficientia, vel pro ipſo defectu humidi: ſaltem
neutro modo exſiccat aquam hydropicam. Nam

etſi nil potus bibatur, ſaltem iuſcula,quæ cruo-
rem ſufficientem præbeut, etiam vrinæ tantil-
lum dant, & laticis,quantum ſubſiſtentiæ hy-
35 dropis ſat eſt. Denique nec ſitis nec ipſe po-
tuum defectus, cauſam occaſionalem hydropis
(quæ plerumque eſt cruor extrauenatus) tol-
lit, quinimmo magis areſaciunt, & pertinaciùs
ſibi reſeruant, vt reluctetur reſolutioni, per ab-
36 ſtinentiam ſictæ. Sed ſitis iſta continua, cum
ſpe & perſuaſione ſanitatis,errorem ſiue indig-
nationem in Archeo Renum conceptam,paca-
bant, vnde didici, quod ſitis oriatur à Rene
regulariter; non autem ab hepate: multoque
minùs à ramis minoribus venarum, ſugentibus
maiores, donec defectus humidi ad orificium
ſtomachi delatus ſit. Sed vt cruoris defectus re-
ſtituitur per cibos, potuſque meraciores: ita
laticis defectus cōpenſatur per aquoſa;id quod
experientia docet. Sitis ergo à moderatore La-
ticis, & non a viſcere ſanguificante, procedit.
Eſt nempe tanta laticis neceſſitas, quanta fuit
hactenus hebetudo in eius prætteritione. Autho-
res aliquot commendant bufones viuos,vtrim-
que renibus alligatos, ſoluere Hydropem per
lotium. Saltem vidi ruſticum hydropicum,ſa-
natum, alligata anguium Senecta per ventrem
& Renes. Inducitur nempe Idea metus, reni-
bus, qua indignationem amittant. Eodem vi-
delicet titulo, Sitis Ideam triſtitiæ, ſiue dene-
gatæ appetentiæ, ſuſcitat: vndè Ren ſuæ in-
37 dignationis obliuiſcitur. Ex præfatis igitur,ſat
liquet ignorantia cauſarum in hydrope,quanta
demum obſcuritate,circa intemperiem hepatis,
38 & aquarum depletionem ſit ſudatum. Quàm
inaniter cogitatum de diureticis,de veſicatoriis,
deque ſolutiuis. Eſtque hoc loco aduertendum,
quod impiè Cholagoga cathartica propinarint
hydropicis: vtpote quæ carnea & cruorem in
fœtidam flauamque ſaburram tranſmutant, ſi-
ne iuuamine hydropis: ſed cum deſtructione
hydropici. Hydragogum autem differt à Cho-
lagogo. Quod illo epoto, venter detumeſcat,
nec fœtida excernat:niſi vis Cholagogi adiun-
39 cta ſit Hydragogo. Mercurius igitur præcipi-
tatus iuxta præſcriptum Paracelſi, curat om-
nem Hydropem, non quatenus purgat, ſed in-
quantum materialiter tranſiens per inteſtina,
reſoluit extrauenatum cruorem. Sin autem vnà
vomitum, vel aluum eiicat, id hydropi eſt per
40 accidens. Nota huius ergo. Quod Bryonia al-
ba, raſa, ſuperpoſita contuſioni, in qua cruor
ſubter pellem nigricat, paucis horis cruorem
illum reſoluat in aquam, quam pariter per cu-
tim exigit. Quocirca vim Hydragogi in Bryo-
nia proficuam attende,ſi virus ſolutiuum ab ea-
dem abſtuleris. Obſeruaui nimirum,ſi Antimo-
nium in liquorem vertatur, ac poſtmodum in
puluerem,qui tantum per ſudorem purget, ha-
beri remedium, quod omnem hydropem mo-
deſtè tollit, extra metum recidiuæ. Siquidem
tollit tam cauſam occaſionalē, quam ipſam fu-
rientia Archei amentiam. Eiuſmodi namque re-
media,quæ permanente illorum & ſoſpite dote,
per inteſtina feruntur, quæque apta ſunt reſol-
uere ideo cauſam occaſionalem, liberant natu-
ram impedimentis. Vnde Archeus Renis pro-
priam præteriti furoris ſui amentiam aduer-
tens,venas aperit,aſſugit, ac tranſcolat aquam,
pro debito ſolito, excentricoque, & oppoſito
Laticis motu, pertinaciam præteriti furoris,

ſedulitate piat, dolens, quod propriam impar
intenderit perniciem. Vnde conſpicuum eua- 41
dit, Renis regimen in abdomine, ac venas,ha-
ctenus ignotum. Eſt ergo hydrops: morbus ex 42
cruenta materia deprauata, occaſionaliter
oriundus, velut initio fermentali: ad cuius in-
citamenta Archeus Renum, Ideam indigna-
tionis format: cuius poteſtate, vreteres venas
occludit, affluum Laticem corrumpit, ac di-
uertit, hunćque in abdominis ſpatium tranſ-
mittit: abdominis interim membranas,harum
poros ita ſtringit,vt nihil penitius tranſmittant
in mortem vſque.

Tympanites autem plurimum ab hydrope 43
differt: nam alia eſt ipſi cauſa occaſionalis,alius
modus fiendi,materia demum alia, necnon ef-
ficiens: alia itaque diſpoſitio: & productum
aliud. Non enim generatur aqua, ſed ventus.
Dein, nec arbitrio Rene fit Tympanias: vt ſolùm
præſide fermento toxico alimenti ſpermatici,
in conuexo inteſtini hæreniis, atque deturpati.
Neque etiam venas vento turgidas hactenus
luſtrauit Anatome. Nec propter tormina inte-
ſtini,piare hepar debes,licet tormina ſequantur
tam Hydropa, quàm tympanites. Si etiam fla-
tus inteſtini fierent ab hepate,remedium iecori,
non autem carminatiuum inteſtino dandum:
vel Scholæ aliter medendo,ſe reas faciunt. Ete-
nim ſi theorematis ſui memores eſſent: Quod
eiuſdem vt facultatis,actio ſana,& infirma:cog-
nouiſſent ructus atque flatus ab inteſtino, &
ſtomacho generari. Adeoque conuexum inte-
ſtini, non minus aptum generandis flatibus,
quàm eius concauum. Ex aſſimilandis, ſed de-
generibus liquoribus infeſtat Tympanias. Fit
enim ventoſitas ſiue flatus in inteſtino, à qua-
dam indiſpoſitione localis Archei, qui cum ci-
bos ſubinde nequicquam flatulentos in flatum
mutat.Cum ergo in Tympanitide eſt extra,ſiue
in conuexo inteſtini conſideranda eſt eadem
indiſpoſitio flatulenta foris,quæ intus eſt in in-
teſtino. Fit nempè à ſimilari alimento degene-
rante, quo fermentum ſtercoreum aduenienſ,
ipſe Archeus loci indignatus, & malè affectus,
vertit,non quidem præfatam cauſam occaſiona-
lem: ſed proprium, membranarum alimentum,
in flatus. Ad hoc autem pars fermenti ſtercorei
à Cauo ad conuexum inteſtini migrat. Ideoque
flatus ille non eſt inſipidus aut acidus ructuum,
vt neque ſtercus olet, quia non fit à materia
ſtercorea: ſed ab alimento degenerato,& cada-
ueroſo. Vir quidam, ſuaſu medentum, paracen-
theſim à latere vmbilici ſuſtinens, qui hydro- 44
picus cenſebatur, vtque aquam eliceret: me
iuuene ſpectante, extracto Chirurgi phleboto-
mo, repentè ſidit abdomen, & quamprimum
petiit: editus autem flatus immensè putidus, &
cadauer olebat. Patet ergo:quod materia occa-
ſionalis, denique vera materia, internoſque ef-
fector, cum omni cognitione medicum hone-
ſtante, ignota ſteterint. Patetque vanitas reme-
diorum, atque imprimis carminantium, quæ
connexum inteſtini non reſpiciunt. Fruſtaque 45
fingunt ventos diſcuti per extenuationem. In
quam namque vento ſubtiliorem materiam,
ventos extenuari ſperant? quidue profuerit,
ventum ſe ſubtiliorem donare, ſi maiorem tum
locum requirat? & moleſtias tenſionis augeat?
Vernaculum eſt namque ſtultum remedium,
ex fabulis hauſtum. Cabrolius, Anatomicus
Montis

46 Montis peſſulanus, narrat, ſe ſanaſſe octuage-
narium, qui Rondeletij ſuaſu, non niſi ſalſa
ederet, ac ne ſiti obrueretur, ſalſaturas, ſiue con-
dimenta, ex aceto & ſaccharo, cibis miſcebat.
Fomentabat quoque bis in dies lixiuio, cui ſal,
alumen atque ſulfur incoxerant. Ac inde, fimo
vaccino pro cataplaſmate vtebatur. Et tan-
dem euaſit & ſuperuixit centenarius. Non fru-
ſtra enim dantur, quæ conſomant cauſam occa-
ſionalem, neque ideo fruſtra commendat firmos
Paracelſus: cum ſint ſalia ciborum putridorum,
quibus datum eſt reſoluere materiam occaſio-
nalem hydropis. Mira certè vtrobique Archei
actio: iam vbi claues detinet, quàm vbi clauſtra
47 reſerat, ſuumque expellit hoſtem. Paracelſus
autem ſuum præcipiolum, ſiue mercurium, è
ſua minera mortuum eductum, præ reliquis
approbat remedijs: cætera autem ſimplicia, pro
gradu affinitatis, quo mercurium hunc metal-
licum attingunt. Phraſis eſt ſuæ libertatis. Ego
ſimplicium dotes, vt à Deo oriundas, non au-
tem quatenus conſanguinea ſint mercurio mi-
nerali, veneror atque ſuſpicio. Fateor interim,
quod votis meis ille mercurius ſemper obſe-
cundauerit. Difficilis quidem eſt eius acquiſi-
tio: ſed duorum granorum doſis ſufficit, ter
quaterue exhibita. At ſemel nacto mercurio
diaphoretico, multis ægrotorum myriadibus
ſufficit, tam pro ſe medente, quàm pro poſteris
48 ſuis. Tandem, vidi notham Hydropiſin, cuius
nemo ante me meminit, quod ſciam. Vidi enim
frequenter, ex iecoris inordinata accretione,
ventris tenſionem mentiri Hydropiſim. Imò
& in tabe extinctis, ſummèque macilentis, vidi
iecur ſupra modum excreuiſſe, penitus licet
exſangue. Vim ergò creſcitiuam mercurius ille
enecat, non ſecus atque argentum tremulum, in
arborem, terebra vſque in medullam forami-
49 natam iniectum, eandem occidit. De proprieta-
te itaque mercurij eſt, vim accretricem hepatis
extinguere. Id autem vt pro voto ſuccedat, opor-
tet mercurium mori, abſque vllo ſalium exter-
norũ ſodalitio, aut ſpirituum alienorum conſor-
tio. Sic tamen mori conuenit, vt viuum ma-
neat in plauſtro, quod queat in vita media mer-
curij deferre ad loca deſtinata. Gratulor illi,
quem ignis docuit me intelligere. Huc refero
remedium ſtibij ſolutiui. Siquidem remedia
eiuſmodi, omnem cauſam occaſionalem alibi
latentem, detentamque reſoluunt, conſumunt,
euertunt. Iſta nempe eſt Arcanorum ſanatio,
quæ per ablationem cauſæ occaſionalis acquiri-
tur: ſufficitque vnum aliquod ex Arcanis, quod
indifferenter, quicquid in corpore (dueleck
excipio) præter naturam eſt concluſum, reſol-
uit, abſtergit, diſpergit. Morborum ſiquidem
quorumcunque, etſi duæ ſint columnæ, qui-
bus ædificium morboſum innititur (materia ni-
mirum occaſionalis, & materia cum efficiente
Archeali) alterutra tamen columnarum ſubla-
ta, ruit totum, quod illis ſuperſtructum erat. Ar-
cana itaque Paracelſica omnem morbum à con-
ſequenti tollunt, quatenus cauſam occaſiona-
lem demetunt: Atque deinde occultior via eſt
50 alia alterius arcani: per quod ſcilicet inducitur
pax, quies, & ſolatium Archeo: ne ſcilicet in-
dignatus morbum pariat, partumque potius de-
leat: imò etiam profligationem cauſæ occaſio-
nalis ipſius meditetur. Perinde enim, vt infixa
ſpina, pinguedine leporis extrahitur, trito man-
ſuetoque remedio. Alioquin Archeus mox in-
tranti ſpinæ velut iraſcitur, tumultuatur, tumet
locus, ſuſcitaturque varia ſymptomatum exhor-
bitatio, vt ſcilicet facto tandẽ pure, putrefacto-
que loco, ſpinam excudat, quam ſi mitiùs eg-
grederetur, etuiſſet, prout ſub ſuaſu pingue-
dinis leporinæ. Pariter inquam eſt in natura
Arcanum, quod omnem ferè ſanat morbum,
quatenus indignationem & confuſiones Archei
tollit, pacemque huic imperat. De quo Arcano,
primus conabor viam aperire. Laxet ergò vias
Archeus Renum, & inſurgat in cauſam occaſio-
nalem profligandam, non ſecus atque pertina-
ci furore ſumpſius exitum quærit in Hydrope.
Et verificabitur axioma Hippocratis. Quod na-
turæ ipſæ ſint morborum medicatrices: Medi-
cus verò tantùm illarum miniſter. Ergo ex præ-
fatis concludo, Arcani ſedatiui, adhuc longè
pacatiorem, & optabiliorem fore ſanationem,
quàm Arcanorum Paracelſicorum. Magis nam-
que faciunt pro cuſtodia vitæ longæ. De qua
peculiari libro.

PVERILIS HVMORISTARVM VINDICTA.

1 *Finis paradromi emiſſi.*
2 *Authori accidit prout æſtimaueras.*
3 *Clamores eorum qui vapulant.*
4 *Non propalanda ſecretiora arcana.*
5 *Reſpondet literis ad ſe ſcriptis.*
6 *Decem contumeliæ.*

EDIDARAM iam aliquot inaudi- 1
ta hactenus opuſcula. Nimirum de
heteroclitis fontibus acidulis, ac
potiſſimum de Spadacrenis, atque
origine fontium. De febribus, de lithiaſi, de
deceptorum humoriſtarum ærumnoſo ſtatu, &
de Peſte. Vt paradromum totius Phyſices re-
ferrent, tutòque inde diſcere mortales ortum,
modum, medium progreſſumque medendi poſ-
ſent. Imprimis reprehendit liber de febribus
ignaras medendi Scholas, circa cognitionem
infirmitatis tam vulgaris, quo reſipiſcerent, hu-
iuſque voluminis editionem excuſarent. De la-
pide autem monſtro in nobis accidentaliter na-
to, deque Peſte, velut irregulari mentis parer-
go, vt diſcerem ego, quale iudicium eſſet do-
ctiorum, de rebus hactenus ignotis. At com- 2
peri, quod maior numerus ſpreuerit quæ docui,
præſumenſque ſcire omne ſcibile, contempſerit
diſcere ex alienis laboribus, eò quod acerbius
carperem errores, non quidem viri alicuius in-
famiam: ſed Scholarum in vniuerſali inſcitiam.
Errores inquam, qui in ipſis Cathedris pœnæ
infernalis indictione, caſtigari aliquando debe-
bunt, & criminis rei apud Principes gnaros cen-
ſebuntur. Potiſſimum vbi admonitio fruſtranea,
conatus charitatis vanos effecerit. Delicatores
itaque iudicium ſolere iuxta ſuam cuiuſque in-
tentionem, & extenſionem. Atque illorum ple- 3
rique offendebantur, quod noua, inaudita ne-
dum adferrem & demonſtrarem, ſupra captum
multorum; ſed quod antiqua medendi initia de-
ſtruerem, nec alia meliora edocerem, quaſi tan-
tum laboris onus, vnius eſſet diei menſura. Multi
autem optarunt, vt clanculum ſemel à me præ-
maſtica

maſticata, bocellatim, in fauces intruderem: vt circa laborem meliora dogmata, & remedia addiſcerent. Quapropter aliquot curioſiores ad me ſcripſere, laudantes quidem operam, inſumptoſque labores, & ſumptus: ſed non tolerantes, quod arcana remedia ſub denſis tenebris obuoluta reliquiſſem, nec notam Chymiæ, abditamque Philoſophiam propalaſſem contra Euangelij præceptum, quodque margaritas ante porcos, id eſt immeritos, non proieciſſem.

4 At ſanè vtrobique præſtiti quantum potui, & fieri lubet. Nam per experientiam ſecurè didiceram, quod anno 1602 in patriam redux, curarem inſperatos aliquot, per ſpiritus ſalis, ſulfuris, vitrioli, perque vomitoria vitriolata, &c. quorum nullum apud Belgas fuerat veſtigium memoriæ Ideo Archiatri, & celebriores alij decipulam meis obtenderunt remediis, Nam ſi cui aliquid dediſſem præfatorum, ſtatim procurabant ad ſe deferri, vt me imitarentur, ac ſuperarent. Ipſe ergo in publicum propoſui medicamina chymica per ſeruos meos, iam vocatum venalia: quippe qui iam ſe meo famulatui ſubduxerant. Hi itaque panem ſuum lucrabantur. At vt cuncta mox ruinis ſunt obnoxia, ſeſe alij interſerunt fugitiui externorum, qui huiuſmodi venalia obtruſerunt viliori pretio. Sicque mille fallaciis adulterata ſuppoſuere: optima quæque habita ſunt, quæcunque viliori pretio venderentur. Hinc nil hodie reperitur è factitiis pharmacis, quod non ita ſit adulteratum, quodque maioris lucri ſpes, non adhuc magis labefactet in dies. Ideoque hinc edoctus didici, non amplius hac orbita eundem: ſed quicquid rarioris Philoſophiæ eſt euulgandum, id omnino ſub hieroglyphicis peritiorum eſſe præſtan-

5 dum. Ignoſcant ergò mihi, quotquot ad me ſcribunt hæc verba: Sodes explica te, loquere apertius, de Arcanorum præparatione. Quia iſta eſt noua addiſcendæ Philoſophiæ methodus, quam addiſcere oportet, modo quo eam didici. Vendit enim Deus ſudoribus artes. Etenim nil Spagyricis ſcriptum ea intentione, vt intelligantur, promiſcuè ab omnibus, ſed dumtaxat ne intelligantur. Idque Chymia præ cæteris diſciplinis ſemper ſeruauit ſingulare, è mandato Domini ne roſæ ante homines & porcos ſpargantur. Scripta namque noſtra ſunt exhortationum loco, vt quiſque propriis proficiat laboribus, quantum ſupernè ſibi indul-

6 tum fuerit. Tandem contumaces, & indoctiores, contumeliis agunt, inſultantque in me, dicentes,

1. Quo vultu audet temerarius hic ſenex moroſus, nugator, indoctus, aſtruere vnum idemque remedium calidum, valere contra morbos frigidos, frangere etiam antiquorum axioma primò vetum? Contrariorum contraria dumtaxat eſſe remedia?

2. Quo auſu dicit, citra purgationem & venæ ſectionem, tolli affluentiam humoris noxij?

3. Si iuſtam temperiem elementorum ad pondus, Paracelſi arcana adferre putet, an proinde os fractum diſlocatumue reponent? aut herniam ſanauerint.

4. Quid ſi arcana materiam peccantem abſtergant, hoc iuuerit, ſi non vnà efferatur per pharmacum ſoluens.

5. Quidne hoc commune habet cum morbis Arsenicum, vt vno Arcani velut cultro, omnem amputari morbum credamus?

6. Itemque in hæreditariis quibuſque nulla reſidet amurca: ſed connata quædam atque incorporata nuda remanſit intemperies, per quam ſtatis interuallis, ſolicitantur inſperatæ nebulæ, neruorum paroxyſmorum authrices, quid ſolaminis ferent Arcana, vnum ſemper cuculi tonum vnius qualitatis ſonantia?

7. Anne virorum & ſeculorum tot induſtriæ fuerunt nihili, quibus nempe melior tutiorque Minerua placuit?

8. Sanamus & nos morbos quoſlibet, abſque phlebotomo, quoties volumus. Sed timemus recidiuas peiores; dum intus relicto humore nocuo, imponeremus ægris, per ſoporifera & ſedatiua. Ideoque non procedimus ex præſcripto iactantiarum fumiuendulorum; dum ſalus infirmorum nobis cordi, perque rationalem methodum ab hiſce empyricis eos ſeparamus. Solus enim Helmont cuncta nouit, noſque ſtipites fuimus hucuſque.

9. Ad ſe enim cunctos conuocat, vt creduli autument Medicinam, quam de terra creauit Altiſſimus, ab igne dimanare. Non enim ſic viri docti ſtudiis Academicis, valedicunt. longa annorum ſerie medendo roborati.

10. Melius enim viris Principibus perſuaſum, qui alios præter Academicos non admittunt, quibus vitam fidant ſuam, &c.

RESPONDET AVTHOR.

1 *Quod vnum aliquid, omnes ſanet morbos.*
2 *Reſpondet demum appoſite ad ſingula.*
3 *Verum laxatiuum quale.*
4 *Solutio obiectionis.*
5 *Retorquetur axioma Hippocratis in Scholas*
6 *Dictum Scholarum in Scholas reflectitur,*
7 *Cur laxatiua ſtultè exhibita.*
8 *Satisfacit directè & regulariter, ſuis iniurioſis contumeliis.*
9 *Author prouocat Humoriſtas, totius mundi, in certamen actuale,*
10 *Ad laruas formidinis, per Humoriſtas obiectas, reſpondetur,*
11 *Itur obuiam aduerſariis*
12 *Intentiones Authoris.*
13 *Vetus abuſus, non dat ius.*
14 *Principum ærumnas eſſe viuere cinctos adulatoribus, & ideo extra veritatem.*
15 *Aulæ carent optimis Medicis.*

PROBABO primò, quod liquor Alkaheſt, ens primum ſalium, lili, primus mettallus, Mercurius diaphoreticus, ſine aurum horizontale, vnum inquam, qualecunque ex illis (nam cuncta vnius diſſoluentis cõſanguinitate, conſpirant in vniſonum) ſat ſit ad quorumlibet morborum ſanationem vtut momis crepet ilia. Imprimis norunt Adepti mecum, quantum hinc diſtent diſpenſatoria Seplaſiæ, imo & quàm remoti abſint Scriptores, qui Baſilicas, & Tyrocinia chymica ingenti gloriolæ prurito, adhuc ipſimet Tyrones ediderunt. Probabo autem aſſumpto huius capitis, ſponte ioſtar niuis liqueſcent reliquæ in me ſuſcitatæ calumniæ.

Qua

Digitized by Google

Quapropter Spagyrorum poſtremus præfatum aſſumptum ſic probo.

1 Ipſa ſanitas non conſiſtit in temperie iuſta corporis: ſed in vita integra. Nam temperies corporis aliquio eſt adhuc in cadauere, recens mactato, vbi tamen iam mors, non autem vita, non ſanitas. Eſt autem ſanitas vnica, homogenea vitæ integritas, & inculpata diſpoſitio, requirens illius integri conſeruationem in ſanis, & reſtitutionem in ægrotis. Idque Hippocrates ex tunc olfecit, aſſerens ſolam naturam (quæ vnica eſt) eſſe morborum medicatricem: Medicum autem miniſtrum, vt & pharmacum medium reducendi naturam exorbitatam. Itaque ſanitatis integritas eſt in vniſono, & vnicus tantùm eſt vitæ moderator, nec plures. Hic ergo ſolus in morbis malè ſe habet. Is enim ſolus eſt impetum faciens, tam in ſanis quàm in ægris, eiuſque ſolius tuptura œconomiam vitalem lacerat. Etenim etſi nil foris laceſſat, nihilque à parentum ſemine nos turbet: ſponte tamen propria ſubinde Archeus ille fatiſcit, diſſoluiturque hinc noſtra integritas: multiſque inde modis, poſtliminio ſubnaſcuntur impuritates Monarchiæ vitæ inſidiantes. Equidem cũ natura ipſa, teſte Hippocrate, ſit mediatrix morborum: ergò eius vnitas conſeruanda, & reſt tuenda integritas. Id autem vnico remedio ſat ſuperque fieri poteſt. Eſt namque vnitas alteratæ naturæ, vnitas ſanitatis læſæ, & vnitas ideo ſpiritus, ſubter morbum, agitati, dumtaxat conſideranda: non autem multiplicitas varietatum occaſionalium morboſarum. Cumque vnum è præfatis Arcanis opulenter habeat in ſe cuncta requiſita, ex dono Dei, perque præparationes Artificis. Ergò vnum ex illis Arcanis eſt ſufficiens pro omni, & quolibetcunque morbo. Atque ideo non dicit Textus, quod Omnipotens creauerit de terra medicinas; ſed medicinam: numero ſingulari. Quam alioqui medicinam, iam præparatam, pro arte medendi non creauit de terra. Medicina ergò iſta penetrat corporis penitiſſima, quæ ſuopte Balſamis dono, membra quælibet confortat, & confirmat. Ac demum potentiſſimè reſoluit, quicquid alicubi ſordium congeſtum fuerit. Quo ſemel liquato, natura ſatagit per cognitum ſibi iter diſpergere nocuum.

2 Nutent hoc loco Tyrones, quod pro conſueta ſtoliditate petant principium, poſtquam iam abunde conſtare fecerim, non eſſe contraria in natura, non temperiem elementorum, multoque minus qualitatum elementalium intemperiem: nec item humores, quibus ſanitas, & per conſequens infirmitas, iuſto titulo patrationem debeant.

Similiter etiam de febribus, ſic abſtuli fidem ſolutiuis, vt non niſi cum Scholarum tædio, eadem iterum commemorem.
3 Perfecta nimirum purgatio ægros dumtaxat, non autem ſanos, laxare deberet. Eſtque ob id perfectiſſima, quæ primò inſenſibiliter conſopit, pacatque Archeum, qui poſtmodum (cum ſit natura, ſola medicatrix) morbos, horumque cauſas occaſionales, demetit. In tono enim inauditum, coram diſcere recuſantibus, Tyronum diſcere cupientium impeditoribus. Ac ſoli me capiunt, quotquot prius iam annotata intelligunt.

4 Obiiciunt enim pro ſuis purgantibus. Nil referre, tametſi laxans pharmacum, laudabilem è venis Chymum eiiciat, potiſſimum quod fortiori iure, & breuiori compendio, abiget fæcem morboſam. Nec magnopere curandum, etſi ſolutiua vires cum eruditiore cruore parum diminuant. Negant at libri de febribus & humoribus, ſub conſenſu experientiæ, quòd purgatiua tollant humores nocuos, aut morbum vllum iiſdem humoribus dicatum. Tum, quia non ſunt in natura eiuſmodi humores, nec itidem morbi vlli reſpondent iiſdem. Tum, quicquid profligant exterminantque catharctica, non eſt vnius de tribus humoribus, quos peccare aiunt: ſed eſt cruor, per virus pharmaci mactatus, cuiuſque cadauer, fœtens per anum eiicitur.

Ideoque nec audent propinare purgantia, ne quidem in acutis febribus, niſi poſtquam materia turget. Quod eſt dicere, poſtquam natura victrix euaſit: quando nimirum fortaſſis, deuictus hoſpes morboſus, ſponte ſua mox receſſurus, pro parte, cum aliis ſordibus à pharmaco partans, excidet: niſi indignatus Archeus ingeſto pharmaco virulento, morbum recidiuum 5
ſuſcitet. Quod ſæpiſſimè accidiſſe memini, & ſcriptis catalogis annotaui. Idque non ignorant Scholæ, quæ dudum iam ſertò charactere aſſerunt, ſolam Aloëm eſſe innocuam. Ergo omne laxans, abſolutè nocuum, ſi non etiam ſimul fruſtraneum. Reus ſim itaque coram Deo, ſi non prorſus ſuadeam, omnino à laxatiuis abſtinendum. Neque enim, ſi non ſtulta ſit natura, laxans pharmacum, ad venas aſſugitur: nec abſque diſcrimine in diſcrimẽ ſe præcipitaret, quæ virus intra venas nocuum traheret. Igitur ſolutiuum virus adhuc tantiſper ac in ſtomacho detinetur, putrefacit, & contaminat quicquid in meſenterio eminus, ad meliores vſus, erat depoſitum trahitque inuicem putrefacti theſauri depuratum cruorem è vena caua, eumque ſenſim contagio virulento contaminat, & fœtido fermento cadaueris liquat. Hinc nempe virium iactura à laxantibus, & monarchiæ vitalis turbatio, citra ſpem ſanationis indè. Durat autem laxantium furor is non ſolùm, quantum illorum præſentia: ſed & quantum lugubre virus, ſuo contagio ſtomachum & inteſtina aggrauat. Sic nempe artificioſa conſurgit Diarrhœa, quæ ſubinde in necem vſque perſeuerat, rideraque adſtringentium pollicitam opem, tentataque ſubſidia.

Ad 2. & 3. *&c.* dico pariter, ſat alibi demonſtratum, nec temperati elementa pro miſtis, falsò crediris: nec ob temperiem ergo eorundem, multóque minus iuſtam, & ad pondus adæquatum. Ergò præſupponunt Scholæ falſa, Imò & ſophiſmate certant. Nam etſi Arcana os fractum curent, tanquam Symphytum, vel lapis oſſifragus: requiritur tamen vtrobique reponi oſſis fracturam. Herniam item benè ligatam, ſanatam memini citra exſpectationem, quod ex oſſifragio quis dudum lumbis decubuiſſet. Nec igitur Arcano indiget.

Ad 4. ſimul & 5. ſufficit, quod Arcanum cauſas occaſionales abſtergat, reliquum nempe ſupplente natura iuuata.

Ad 6. cohibeant linguam Scholæ: nam Arcanum ſanat morbos, quos incurabiles ſub blaſphemia adſtruxerunt. Quod pro me teſtantur hoſpitalia incurabilium, ſi cum epitaphio Paracelſi conferantur.

Septima

Septima autem contumelia prorumpit neſcijs è faucibus, proprio ſcilicet conſciæ mentis
teſtimonio.

Ad 8. & 9. certum eſt, quod clamantes do-
leant, dum vapulant: ex ſenſu enim doloris, os
contumelias loquitur. Sin autem è myriadibus
Spagyrorum, vix vnus ad optatum finem ſurgit;
vitium id non eſt artis. Quia dos non pendet ex
arbitrio volentis & currentis: ſed quia non-
dum eſt dierum plenitudo, qua hæc magis erũt
vulgaria. Sat eſto mihi, quod nuſquam appa-
reant ſigna, niſi inter Potitos Arcanis, id eſt
Adeptos, quodque Humoriſtarum nullus eò
vnquam peruenerit, nec etiam perueniet. Ita-
que locus contumelijs contra ſcientiæ Meden-
di veritatem, nullus eſt niſi vbi nullus eſt or-
do, & ſempiternus horror inhabitat. Fugiunt
enim veritatis lucem noctuæ, & veſpertilio-
nes monſtruoſi. Quia paſcuntur decumano
mendacio, nempe quod norint curare febres,
citra euacuationem: cum nec quidem vtroque
tam venæ ſectæ, quàm laxati alui præſidio, fe-
bres ſciant certò atque tutò ſanare. Sanent
enim febrim vt adſtruunt: an ſaltem eo ipſo
non adferent requiem ægroto? tutoque dein, quod
reſiduum aiunt, tollent? quod non ita commo-
dè licebat, quamdiu vita cum morte, & mor-
bus cum ſanitate conflictari credunt. Aſt fu-
giunt lucem veritatis, ſub pallio mendacij: ſic
dictante ignorantia, ſicque iubente lucro, ſeſe
9 miſelli mutant.

Medicina enim non eſt nudum verbum, ina-
nis iactantia, aut ſermo vanus: poſt ſe namque
opus relinquit. Quocirca ſperno contumelias,
iactantias ambitionis, & vanitates miſeras. Eia
mecum ad rhombum. Si verum dicitis, Scho-
læ, quod poſſitis ſanare quaſlibet febres citra
euacuationem: ſed nolle, præ metu deterioris
recidiuæ. Ad luctam deſcendite, Humoriſtæ.
Sumamus è Xenodochijs, è caſtris, vel aliunde
de 200. aut 500. pauperes febrientes, pleuriti-
cos, &c. partiamur illos per medium: mitta-
mus ſortes, vt mihi illorum vna medietas ce-
dat, & altera vobis. Ego illos curabo citra
phlebotomiam, & euacuationem ſenſibilem;
vos verò facite vt ſcitis (nec enim vos adſtrin-
go ad iactantiam phlebotomi, vel ſolutiui ab-
ſtinentiam) videbimus quot funera vterque no-
ſtrum habiturus: præmium autem certaminis
ſint 300. floreni, vtrimque depoſiti. Hic ve-
ſtrum agitur negotium. O Magiſtratus, quibus
cordi eſt ſalus populi! Pro bono publico certa-
bitur, pro veritatis cognitione, pro vita & ani-
ma veſtra, filiorum, viduarum, pupillorum to-
tiuſque ſanitate populi. Ac tandem pro metho-
do curatiua, in actuali contradictorio diſputa-
ta. Superaddite præmium, donotarij locu, ex
officio, Compellite nolentes intrare in certa-
men, vel palæſtra obmuteſcentes cedere. Oſten-
dant tum, quod modo oblatrando ſtentantur.
Sic namque diplomata oſtendenda ſunt. Ce-
dant verba, & iurgia, agamus amicè, & per ex-
perientias mutuas: ſciatur poſthac, vtra me-
thodus ſit vera. Siquidem in contradictorijs
non ambæ quidem propoſitiones, at tantùm
altera, vera eſt. Sed iam Humoriſtæ pauorem
incutiunt, dum quis ſe mihi ſanandum com-
10 minit. Ne nimirum nouorum dogmatum au-
thori ſe dedant; potius autem vias ethnicorum
eant, ne cenſeatur nouitate dogmatis, vitam
in ancipiti poſuiſſe, fretique potiùs veteri abu-
ſu, tritas calles ingrediantur. Ah vtinam ex al-
tero ſeculo, mundoque intelligibili redirent, vt
teſtarentur quibus ſint debeatur nex. Statim,
qui iam naturali, vitæ ſuæ conſulere videntur,
agnoſcerent ſe incurrere in vitæ perniciem; &
iacturam: dum malunt vitam ſuam credere
pluralitati ob ſolam veteris erroris, & abuſus
conſtantiam, quàm velle ſecti ad monita veri-
tatis. Quaſi adhuc modò ſagittis & fundis bel-
landum foret: quia illud armorum eſt genus
antiquiſſimum. Veruntamen ſed nec) noſtra
adeo ſunt noua, vt milleſima tantùm ſint in ſe
experientiæ: quæ centies millies, veritate & ex-
perientijs ſunt facta conſona. Medentes ergo
quotquot huiuſmodi obiiciunt debiliori animæ,
& artis ignaræ, ſunt truculenti impoſtores, ho-
ſtes Chriſtianorum, inuidi propter locellum.
Siquidem augent timores in ægris, ægroſque 11
angunt, vt ſe & ſua extollant. Et dicunt. Li-
benter enim ignoramus, quæ mala ſunt: quo-
niam remedia chymica (vtimur enim iis, quan-
doque vbi opus fuerit) noua atrocia, nociua, æ-
ſtuantia, & periculoſa. Chymicum autem ſi ad-
miſeris, tu ſolus eris cum tuo Chymico: nos
omnes domi manebimus. Quia Idiotæ ſunt,
ſtentoreſque, qui nobiſcum non conſentiunt.
Memento interim, quod plus cernant oculi,
quam oculus. Ergo in lacera puppe, naufragium
quæris, ſi à tuto littore abſceſſeris. Abducunt in
confirmationem turbam Chymiæ apoſtaticam,
itemque Iudæos, ac viros nequam. Quaſi pari-
formiter omne meretricum & nebulonum ſe-
dimen, & ſpuma, non ſe ingerat ſub nomine
Medentum Humoriſtarum. Etenim ſi rixæ apud
me valuiſſent, non fuiſſem compulſus ad ſcri-
bendum. Nam ſi vos charitas, aut veſtrarum ani- 12
marum cura angit, eamus ad prouocatum certa-
men! Promitto enim, ſi viceritis, quod lubens
meo malo, poſtmodùm in veſtram totus iurero
doctrinam. Denique dum depurata medicami-
na præfero veſtris, & vera medendi principia
Paganicis nugis: non fit hoc, intentione lucri
captandi, aut alliciendi. Non enim decet me ex
auara mente veſtra iudicari. Ego enim pura in-
tentione veritatem medicam concionari inſti-
tui, vt Medentes reſipiſcant, & diſcant quæ
neſciunt, tutiorem viam ingrediantur, atque
malè vitam proximi tractando ceſſent: ceſ-
ſent inquam perdere viduas, orphanos, & pro-
prias animas. Scio namque, quod ſub dierum
maturitate (*nil enim tam occultum, quod non
reuelabitur*) manifeſta fiet doctrina, quam mo-
dò per hoc volumen euulgaui. Octo ſaltem
tempeſtiuius id accidat, ob animarum ſalutem,
& familiarum cuſtodiam. Ad me autem quod
attinet, iam à multis annis ægros non inuiſo;
nec quenquam inuito, vt mea vtantur opera
quod noſtratibus ſat cognitum. Quippe qui
quæſtum ex alienis miſerijs non paro: ægro-
rum autem neminem citra conſolationem à
me dimitto. Ceſſent quoque Scholarum ſten-
tamina, authoritatem à poſſeſſionis vetuſtate
implorantia. Siquidem non cadit præſcriptio
in naturam. Doceo namque paganiſmum Chri-
ſtianiſmo ſeniorem. Præſuppono quoque Scho-
larum errores mox cum paganiſmo incepiſſe.
Noua & inaudita quæ doceo, quia Deus no-
ſtri generis miſertus, ſub hac dierum plenitu-
dine, theſaurum veritatis aperuit, quando ſibi
placuit.

placuit. Pro cunctis paganicæ ſcholæ alumnis,
vt diſcant deinceps tuttori aſſentiri doctinæ.
Etenim præ veteri abuſu marcida carioſa, &
verminoſa ſont, qoæ veri ſucco demonſtran-
tur orba. Quia vniuetſaliter & ſingulatiter ve-
rum eſt, quod falſum & tenebroſum ſir omne
donum, quod noo deſcendit à Patre luminum:
non eſt autem credibile, Adeptum medeudi il-
luminaſſe Scholas Gentilium, quarum poſte-
ritas tanta theorematum cœcitate adhuc mede-
14 tur, orbataque eſt medicaminum fauore, vigo-
re, honore. Faceſſant & iactantiæ, quod à po-
teſtatibus muudi celebrentur, quotcunque ſer-
mocinali doctrina præfulgent. Non enim au-
lœdi ſuut medici, quos creauit omnipotens:
ſed in compaſſione chatitatis medentur pecu-
liariter pauperibus, eoque ſymbolo agnoſcun-
tur. Pater autem pauperum benignis oculis
adſpicit, qoi obſequiis miſerotum ſuotum va-
caoerit, in ſui Chriſti memotiam. Subtrahunt
ſeſe populi, & magnatum adulationibus ſuo
iure viount, iniurij nemini. Vnicoque ſigno à
medicaſtris diſtinguuntur, quatenus benè agen-
do, ab his vilipendium patiuntur, & lubentes
toleraut. Imò populus (cui ſunt beneficij) oblo-
quitur, & obgannit. Quia iſta eſt ſors, quam
ſuis perpetuo reſeruat Dator luminum. Erenim
abſque ſpe lucri, procurant eſſe miſericordes.
Sin autem illis ſponte detur nummus, recipiunt
quidem; ſed noo niſi in ptiores vſus reponunt.
Suut autem rariſſimi, nec obuij in aulis prin-
cipum. In epitaphio Imptratoris olim ſcriptum
erat. *Turba medicorum periit*: Adeo hominum
ſuut infeliciſſimi Principes, quibus nemo ve-
ritatem dicit: ſed adulatoribus ſtipati, nil niſi
blandimenta audiunt, ac deceptionibns aluo-
tur. Non ſaltem eſt Principum, oouiſſe eligere 15
optimum medicum, cui vitam fidant: ſed hunc
commendatum, vel adſcritum à priore medico
ſoſcipiunt. Sicque in aulis, continuata ſerie,
perſeuerant. Ac proinde Princeps plerumque
non eſt numerandus inter vita longa dotatos.
Nam etſi honçrauerit pattem ſuom: longæui-
tate tamen ſibi promiſſa ſpoliatur ab inſidiis au-
xiliatoribus.

TANTVM.

TRACTATVS
DE MORBIS.

INTRODVCTIO DIAGNOSTICA.

1 *Reſumptio totius operis.*
2 *Cur tanta Authori reprimendo auſteritas.*
3 *Deum inuocat, dum ſe humano ſentit priua-tum ſubſidio.*
4 *Pauperies & fucus Logices detegenda erant.*
5 *Nuditas auſcultationis Phyſices Ariſtotelis.*
6 *Inaudita inueſtigandi methodus.*
7 *Cur ſcholæ caruerint morborum cognitione.*
8 *Morbus è præuaricatione fluxit,*
9 *Iſagoge in Morbi cognitionem.*
10 *Morborum ſchema ex Hippocrate.*
11 *Schola Loto paſta, deſeruere ſuum Hippo-cratem.*
12 *Medullaris contemplatio morborum.*

1 NECESSARIVM viſum fuit, ab
Elementis, qualitatibus, miſturis,
complexionibus, conttarietatibus,
humoribus, & Catarthis iocepiſſe,
vt demonſtrarem ſchulas, morbo-
rum naturam attendiſſe uunquam: ideoque
ignoraſſe rei medicæ veros ſcopos, ſiue mor-
borum principia, theoremata, modos fiendi,
cauſa adaptationis; conſangoinitates, conſen-
ſus, alteritates, atque proprierates, remedio-
rum, item inuentiones, delectus, præparationes,
exaltationes, appropriationes: Id eſt, ægro-
tum ſcientificam ſanationem neſciuiſſe. Credi-
di namque per eiuſmodi initia procedendum
mihi: eò quod ægritudines omnes (paucis for-
ſitan exceptis) retulerint in qualitates elemen-
tales, atque innata naturæ diſſidia. In humores
catarrhos, flatus, fumos: adeò vt in fumum &
vapores ablata Scholarum ſcientia, in fumum
euaneſcat. Tandem per Tartari errores, ad
Tartaros deuenit vt oſtenderent ſe tenebris in-
uolutas, cæſpitaſſe in viis ſuis. Detegere enim 2
impigre illa debui: ſi reſipiſcendum Tyronibus
poſthac. At non ſatis fuit, errores, inſcitiam,
ignauiam, & pertinacem conſtantemque igno-
rantiam oſtendiſſe: niſi doctrinam veram in
nugarum vicem rependero. Etenim per pluri-
mos annos ſuſpecti mihi remanſerant axioma-
tum abuſus (quod lib. de febtibus ad viuum
depinxi) priuſquam ad ſolidam veritaris cogni-
tionem peruenerim r dudumque Theoriæ ve-
ritatem perluſtraueram, priuſquam iuſta ali-
quot medicamina, quæ inuiatis ſat eſſent, quæ-
rendo inuéniſſem. Quamobrem cum de mor- 3
bis, ſub tanto paradoxo, rerumque pondere,
dicturus eſſem apud veteres, & iuniores, mo-
dernos autem oſtenderem neminem adiutorem
Deum ſerio inuocaui ac etiam propitium inue-
ni. Statui itaque antequam ſcriberem inuocare 4
Logicen, vt per ſuas mihi definitiones, mor-
borum eſſentias demonſtret: per diuiſiones ve-
rò, ſpecies, atque alteritates illorum; Ac tandem
per argumentationem cauſas, proprietates, me-
dia, atque remedia ſuggereret, cognoſcendi atq;
ſanandi. Sed ad meas acclamationes, etiam in
os eius factas, ſurda fuit, ſtupuit, nil audioit,
muta manſit, nec minimum iuuit me miſerum.
Quia tota impotens, ſine ſenſu. Dein igitor in 5
ſubſidium vocaui Scholarum auſcultationes
Phyſicas. Tria neope illarom iactata principia,
cauſas quatuor, fortunam, Caſum, Tempus,
infinitum vacuum, motum, imò & monſtrum.
Vnde tandem detexi totam phyſicam verè mō-
ſtroſam: Habentem intra ficta, falſa, ludicra,
non principiantia, multò minos vitalia in con-

ſpectu *Regis cui omnia viuunt:* Cauſas item non,
cauſantes. Phantaſtica quoque entia Rationis
milleque abſurditatibus obſepta dogmata ob-
trudentem. In quibus ne veſtigium vllum na-
turæ adhuc integræ reperi: multoque minus
defectus eiuſdem, alteritatesve facultatum, aut
functionem vitalium. Minimè autem ex tali
principiorum ſtrue, notitia cauſarum natura-
lium, vitalium, morborum, remediorum, ac
ſanationum, petenda fuit. Quorſum tamen
ſcientiam naturæ, ceu in obiectum ſpectare ſco-
pum, ſum ratus. Quicquid namque à ſcholis pe-
terem, & per Theoriam contrectare aggrede-
rer; Id totum ſtatim natura riſit in Praxi, habi-
tumque eſt pro pedantiſmo. Me inquam ridicu-
lum (diſtinctius loquendo) cum ſcholis riſit.
Ac tandem mecum conqueſta eſt tam inuictæ
ſtupiditati. Tum Logica ſuam penes me de-
plorauit impotentem nuditatem, vanamque
ſcholarum iactantiam. Quippe quæ mediorum,
cauſarum, terminorum & ſcientiarum repertrix
ac ſcrutatrix hucuſque ſalutabatur, doluit fateri
debuiſſe, quod in morbis non minus, quàm in
tota naturæ compagine, muta eſſet, ſuoſque
6 etiam profeſſores in tanta ærumnarum neceſſi-
tate deſerere deberet. Imò riſiſſet ſimul vno
cachinno Phyſica Ariſtotelis, ſtolidas mundi
& tot ſeculorum credulitates, ſi ipſamet non
fuiſſet figmentum non ens, ſolo ſuperbiæ flatu
turgidum. Quapropter, cum natura nuſquam,
niſi in indiuiduis exiſtat, aut cernatur: mihi
de morbis ſcripturo, opus eſt particularium
cauſas apprimè nouiſſe, prout & medenti ne-
ceſſum, illas, ſub reatu pœnæ infernalis, indi-
uidualiter perſpexiſſe. Viſum itaque fuit mihi:
rerum tam integrarum quàm læſarum quiddi-
tates inueſtigandas fuiſſe, per modum de ve-
natione ſcientiarum traditum. Atqui cum ſic
hauſta cognitio queat explicari. Tyroni ſtatui
quod per cauſas, harumque proprietates, defi-
nitio eſſentialis ſit exponenda. Quæ nil aliud
eſt, præter cauſarum connexum. Non autem
genus definiti, & differentia. At inaudita eſt hæc
explicandi Methodus, prout mentita eſt Logica
ſcientiarum repertrix. Simulque cum ea omnis
facultas, ſermocinali Philoſophiæ inſeruiens.
Fruſtra namque ad genus definiti, & differen-
tias ſpeciei conſtitutiuas recurritur pro morbis,
7 quæ nunquam & nuſquam cognita fuere. Ita-
que cum hactenus ſit ignoratum, quod res ipſæ
nil ſint extra vel præter connexum materiæ, &
efficientis. Conſequenter quoque caruerunt
ſcholæ vera definitione: id eſt, iuſta morbo-
rum cognitione. Si ergo morborum quidditas,
ac proprietatum morbidarum conditio, ex cau-
ſis ſuis immediatis eſſentialibus profluant: ne-
ceſſariò quoque præfatorum cognitio ex iiſdem
cauſis eſt deſumenda. Eò quod conſideratio
cauſarum prior ſit conſideratione morbo-
rum. Itaque rerum naturalium eſſentias, iam
ad tædium vſque, oſtendi eſſe materiam & ef-
ficientem, connexas in agendo: ergo & morbi
cuiuſuis eſſentia, duabus iſtis conſtat cauſis, ex
iiſdem petenda eſt cognitio, per iuſtam defini-
8 tionem. Imprimis morbus eſt quoddam malum,
vitæ reſpectu. Ac quanquam è peccato oriun-
dus, non tamen eſt malum, inſtar peccati, ex
cauſa deficientiæ, cui deeſt ſpecies, modus &
ordo. Sed morbus eſt ex cauſa efficiente ſemi-
nali, poſitiuo, actuali & reali, cum ſemine, mo-
do, ſpecie, *&* ordine. Et quanquam intuitu vitæ
ſit malum: habet tamen ex ſuo ſimplici eſſe
naturam boni. Nam quod in ſe bonum eſt, per
accidens producit aliquid, ad cuius poſitionem,
facultates partibus innatæ, occaſionaliter læ-
duntur & pereunt per Adaſtriam: ſunt ideo
defectus à cauſa externa, facientes impetum ſupra 9
vel præter vires vitales, in partibus celatas. Sunt-
que ab hoſpitibus peregrinis, intrò receptis,
& valentiore Archeo dotatis. Atque hinc im-
portunitate temporum, quantitatum, robo-
ris, ſuperioribus. Sunt denique defectus occa-
ſionales, qui (cum bonum parturiat malum per
accidens, profluatque ſæpius à noſtriſmet pote-
ſtatibus vitalibus, propriis ſunt proprietatibus
præditi, tanquam initiis ſuis ſeminalibus; ideo
tendunt immediatè ad expugnationem noſtra-
rum poteſtatum tanquam finem. Quos ideo
morbos poteſtatiuos voco alibi. Nec eſt autem
ens poteſtatiuum illud, quod ſcholæ vocant
morbum per conſenſum, perque vaporum col-
ligantiam fieri putant: ſed ens poteſtatiuum con-
tinet regimen coactæ facultatis, tam ſcilicet re-
ſpectu authoritatis vitalis, quàm ipſius morbifici
entis. Quod ſcilicet motu proprio natum eſt,
ſuſcitat morbum poteſtatiuum ſuæ claſſis. Pe-
rinde vt Cantaris ſuſcitat ſtranguriam. Idque
etiam fit internæ authoritatis poteſtate, & vi
partium, in partes. Sic ens Apoplecticum epile-
pticumue in ſtomacho vel vtero adhuc præſens
animam quatit, imò & inde cerebrum, cum pe-
diſſequis potentiis, in ſui famulatum, velit no-
litue, traducit. Poteſtatiuum ens itaque nedum
deſignat functionum læſionem: ſed & regimen
partis, & entis morbiferi vim occaſionantem,
prorogatam in facultates ſubordinatas, tanquam
imperij in vaſallos. Perinde etiam ſiue partes
procul inuicem diſtent, ſiue prope ſint. Nam
ſunt debita proprietatum tributa. Enimuerò pri- 10
mus Hippocrates, inſinuauit morbos diſtingui
per hoſpitia & ſapores. Atque vtinam poſteri
hunc ſeruaſſent tenorem. Sed œſtro velut affla-
tus Senex ille, futuros præſagiuit ſequacis ſcho-
læ auſus, monuitque præcisè, ne crederent ca-
lores, frigora, humiditates, acrimonias, vel a-
maritudines eſſe morbos: ſed ipſum amarum,
acre, ſalſum, ponticum, *&c.* Aſt coram ſurdis,
vel egregie perforatis auribus hæc cecinit. Si- 11
quidem ante acta ab olim ſecula, in inqui-
rendi ignauiam & facilem credulitatem prona,
arripuere caliditatum & frigiditatum ſcabio-
ſa theoremata, iiſque ſubſcripſere ob plauſi-
bilem facilitatem, ſuoque valedixere Magi-
ſtro: qui morbos iuxta diuerſoria diuidendos
ratus, corpus noſtrum in tres diuiſit claſſes:
nimirum in continens ſolidum, ſiue vas ipſum.
In contentum, ſiue liquidum: & in ſpiritum,
quem dixit Impetum facientem. Qui nempe
Gas æthereum ac vitale eſt, nobiſque con-
citat omne Blas in vtrumlibet finem. Quam
morborum diuiſionem licèt expreſſè non di-
ctauerit: ſat tamen eandem inſinuauit. Etenim
paucula tantum ſcripſit, quæque circumferun- 12
tur omnia, penè ipſi ſunt ſuppoſita. Atque ideo
vtinam poſteritas ſua ingeniorum acumina iux-
ta Senis illius mentem direxiſſent! fortaſſis cau-
ſarum morbidarum intellectum Dei permiſſu
hauſiſſent. Sed vnius poſtmodum Galeni au-
thoritati ita ſubſcripſere, quod velut in ſoporem
obdormiuerint, attonitæ dum à me excitantur.

Cauſarum

Cauſarum autem nomine, in ipſa morborum medullati integritate, materiam, ſuo efficiente proprio inſtručtam, intelligo, internam ſcilicet, proximam, vitalique initio oriundam. Quare etiam externas & occaſionales nomino, quotquot non ex ipſa vitæ radice fluunt. Ideoque de cauſis ago, quæ ſunt ipſe morbus. Panis namque maſticatus & deglutitus, adhuc externus eſt, quia reiici poteſt. Sic & chylus inde in ſtomacho coctus, adhuc externus eſt. Quinimo poſtmodum domeſticus factus, atque interior noſtræ œconomiæ licet ſit factus ciuis: dum tamen à viuo ſeparatur; & in morborum culinam ruit, eo ipſo vt hoſtile factum; ita & externum vitæ reſpectu, cenſendum. Sic & aër peſtilens intrò attractus, licet intus venenum ſparſerit, & internum ſit reſpectu corporis: nondum tamen internum eſt reſpectu vitæ: adeoque nondum eſt morbus ipſe cuius videlicet dumtaxat occaſionem in ſe continet, nec eandem occaſionalitatem deponet vnquam. Sed Peſtis eſt, dum Archeus applicato ſibi contagio, partem ſui infectam à toto ſegregat. Ad eius proſcriptionem reſiduum Archei collaborat anxietaturque ſerio, ne ob ſymbolum penetretur, & pereat. Conſimile occurrit propemodum in morbis reliquis. Siquidem vita proximè non læditur niſi à veneno quodam ſuo, ſibique proprio, quod ſibi applicari permiſit.

IN PVNCTO VITÆ SVBIECTVM INHÆSIONIS MORBORVM.

Vita perfectè ſana non habet morbum: quia ſanitas integritatem præſupponit, quàm morbus lacerat. Adeoque ſanitas, & morbus ſibi contradicunt. Vita quoque extincta, non eſt morbus, nec morbum in ſe admittit. Eò quod propriè loquendo, vita illa eſt merum nihil, nec amplius exiſtens: Morbus autem eſt hoc aliquid. Tertiò denique, cadauer, vtut virulentum, aut tabo infectum, attamen nullatenus capax eſt morborum. Quapropter tametſi corpus dum viuit, ſit domicilium morborum: non tamen eſt verum morborum efficiens internum. Multò etiam ſanè minus ſordes, ſiue excreméta (quæ humores noſtri conſtitutiui putantur) ius habent aut proprietatem morborum. Verùm ſi qua pars morbi adſcribenda ſit inordinetia fæculentiis: illa profectò tota vergit ad cauſam occaſionalem. Siquidem morbus eſt ens verè ſubſiſtens in corpore, conſtructumque materia & efficiente interno ſeminali, adeoque etiam hactenus ſeſe ſequeſtrat longè à cauſis occaſionalibus. Præſertim quod interna rerum initia conſtituant ipſum ens: ſintque inſeparabiliter de eius eſſentiali quidditate. Sic nimirum vt ſi loquamur de corpore, vel anima humanis: rectè vtrumque dicitur homo, licet non integer.

Sic nempe materia morbi, verè eſt morbus: prout & efficiens eius ſeminale eſt verè morbus: licet non propriè integer ſit morbus: Itaque quandoquidem morbus ſit dumtaxat in viuo, non autem in mortuo, neceſſe eſt vitam eſſe immediatum morbi domicilium, ſubiectum internum, imò & opificem eiuſdem. At cum vita non ſit corporis, nec corpori eſſentialiter propria: ſed corpus citra vitam ſit cadauer, ſitque morbus in vita: neceſſariò quoque omnis materia ſiue domicilium & efficiens morbi, non excedit vitæ limites: Id eſt, neceſſariò omnis morbus habitat intra capſam Archei, qui ſolus eſt immediatus vitæ teſtis, exſecutor, organum, vt & hoſpitium. Apoſtemata autem, vlcera, ſordes, excrementa, &c. ſunt tantum vel occaſiones mortis ac morborum: vel eorundem producta poſteriora, in nouam tragœdiæ ſcenam ſuſcitata. Nec ſanè ideo mirum, quòd vnà cum vita, morbi omnes in nihilum abeant, ſi vita ſit immediatum ſubiectum domiciliumque morborum: ſed dudum admiratus ſum, quod hactenus nemo medentium ſciuerit, in quo eſſentia morborum gliſceret. Sed circum qualitates elementales, humores, complexiones, contrarietates, & diatheſes vagati ſint. Nec ſemel quidem animaduerterint, quod ſicut ſordes non ſunt morbi; ita nec morbi in ſordibus: at tantum in ipſamet vita degant, atque in eadem ſic incluſi oriuntur, adoleſcunt & pereunt, quod cum nullibi ſint extra vitam: debeant eſſe vitæ intimi atque domeſtici fures. Hæc de morborum proprio receptaculo. Porrò cum morbus citra controuerſiam admittatur ens exiſtens in nobis tanquam hoſpitio, potiaturque ſuis ac ſingularibus proprietatibus, ac ſymptomatibus diuerſis: neceſſariò morbus non eſt de numero accidentium: eò quod accidens non eſt accidentia ſecum combinari, & à ſe tota ſpecie diſtincti: Siquidem aciditas, vel amaror, non eſt proprietas albedinis, nigredinis, leuitatis, aut caloris: ſed ſingula quæque ſtant pro ſeipſis. Quapropter ſi morbus eſt ens, & non accidens, ſi denique de ſe proferat nedum alterationes, varias diſpoſitiones, debilitates, &c. verùm inſuper generet ſubſtantias, degeneres ab ordinario naturæ ſuæ inſtituto: neceſſariò debet conſtare materia, & efficiente ſuo interno, ſiue ſeminali. Denique cum morbus ſit interna ipſi vitę, de neceſſitate quoque conſequens eſt, quod materia morbi ſit Archealis, & ipſius efficiens ſit vitalis. Ac vt clarius loquar, Morbus neceſſariò omnis eſt vitalis poteſtatis actus Idealis efficiens, induens ſibi veſtem ex Archeali materia; atque acquirens formam vitalem & ſubſtantialem iuxta differentiã tarditatis, & celeritatis ſeminum idealium. Quæ quidem hactenus fuerunt à mortalibus ignorata, & magis longè adhuc quæ ſequuntur, nituntur theſi huic: Deus non fecit mortem. Atque tantundem à morte ſemper eſt alienus, quod recuſet vocari Deus mortuorum. Imprimis etiam licet mors quandoque inuadat, abſque morbo: plerumque tamen mors morbos ſequitur, quod nemo addubitet, quin mors iſta ſit morborum filia, ſiue cauſa ſecunda ex qua, & propter quam vita extinguitur. Id eſt, mors adeſt. Sed cum Deus non eſt vllatenus mortis author, per quem ſcilicet mors in hominem, alioquin immortalem introiuerit, idque non magis, aut potiori iure in initio mundi, quam hodie: Inquirendum eſt ſedulo medenti, vnde mors ab initio & etiamnum hodie cauſaliter ineuat, vt inde conſtet, vnde morbus ſui integritatem hauſerit. Siquidem quanquam ſat obuium ſit, quod mors, velut priuationem ſiue extinctionem vitæ continet; ita nec in ſe, aut pro

ſui exiſtentia non requirit formam vllam ſubſtantialem, multoque minus vitalem. Ac certe morbus non dicit, vt talis, priuationem: ſed ens vere ſubſiſtens, agens, actu nocuo vitæ, & vitæ inſidians; ita quoque oportet morbum cõſtare formâ ſuæ quidditatis, quam vitam in ſe capere nequit, illaque informari. Sed cum morbus eodem ſurrexerit initio, quo mors; nec Deus ſit mortis autor vnquam. Sequitur omninò, quòd Deus non ſit author vel creator morborum. Neque idcirco licet morbus habeat formam aliquam ſubſtantialem; non habet tamen vitam nec lumen vitale, niſi quod à vita ipſa mutauit: quatenus ſcilicet in lumine vitæ noſtræ, vel pecudum gliſcit. Non autem quod morbus pro ſui ſeminis eſſe requirat, aut impetrauerit à Patre luminum, lumen vitale: quod in ſe potius lethale nuncupandum eſt, ac prorſus à Dei creatoris bonitate alienum. Itaque tametſi Deus ſolus creet omnes omnium rerum formas, & Pater luminum det omnem formam eſſentialem, ſcilicet vitalem ſubſtantialem, adeoque & ſubſtantiam formalem, abſque competitore ſecum vllo: Attamen id locum non habet in morbis, quibus videlicet formandis ſolus homo præſidet. Quia hominis vita cauſas ſecundas ſola continet morborum, & mortis. Idcirco quia Creator Deus negat ſe feciſſe mortem; ideoque & morbum. Stat enim morbus in vita hominis, adeoque omnis eius quidditas è vita hominis dependet; idque non ſeminaliter, provt alioqui proprium eſt cunctis rerum quarumcunque ſeminibus: verum inſuper & formaliter, adeo vt vita archealis, ſiue caro & ſanguis, ſint & maneant morborum totalis cauſa formalis, ſiue effectiua formarum morbi. Nam qui ab initio recuſauit mortem, aut morbos effeciſſe, deinceps demum nec mortem nec morbos feciſſe volet vnquam. Pater enim luminum ſuum honorem nulli tribuet creaturæ, creandi lumina formalia: exceptis formis lethalibus morborum quorum, vt nequemortuorum Deus vocari voluit. Itaque homo manet mortis ſuæ (qui pridie immortalis erat) vt & ſuorum morborum opifex: quaſique mortis creator. Sic quidem vt vbi fecerat Deus lumina vitalia, homo creet Ideas morboſas, obſcuras & lethales; tantumque diſtat eiuſinodi Idea, à lumine vitali, quantum calor ater à luce. Actus ergo formalis mortis, atque morborum, ex actione peccati originis manauit, & manabit vſque in ſeculi conſummationem. Eadem enim cauſa quæ initio mundi fecit mortem, ſiue cauſa eadem ſecunda naturalis, quæ dedit introitum mortis naturalem in humanam naturam: eadem prorſus & hodie facit mortem & morbum. Cum gloria namque Creatoris pugnat, non feciſſe mortem ab initio, eamque factam per hominem, deinde ſibi aſſumpſiſſe gloriam ſciendi fabricare eam: quaſi ab homine id didiciſſe debuiſſet. Quod autem iam de morte dictum eſt, id de morbis pari iure intelligendum: quippe cum ex eodem ortus puncto mors & morbus profluxerint. Itaque ſi dicatur Deus dare morbos, vel mortem: non eſt quod iam velit eſſe Creator eorum, quorum antea fabricam penitus recuſauit: Sed dicitur permiſſiuè author, & princeps vitæ & mortis. Quod ſicut eſt verus ac ſolus vitæ Author, eamque ideo moderetur, & tollat pro ſuo lubitu: ita permittit, vt hic cedat, & alter cadat, & quod cauſæ ſecundæ tam directè, quam irregulariter incidant, vnde homo oppetat, vel morbus vigeat. Aſt creatio morbi, vt entis ſubſiſtentis, ex materia & efficiente, ſeminali atque ideali, malo & lethali: nequaquam ex Deo procedit. Nam dum hominis in arbitrium collocaſſet, poſſe citra mortem permanere, vt eadem die morte morbi: eodem paſſu quoque in hominis manu poſuit fabricare mortem & morbum ipſum, tanquam mortis præcurſorem, ac præparatorem. Introitus mortis in naturam hominis conſideratus, provt illum alibi paradoxo notabili explicui, probat exquiſitiſſimè, morbum non ſolummodò conſiſtere in parte vitali hominis: ſed & morbum ipſum, naſci ſeminali Idea ex ipſo Archeo. Breuiter autem id probabo. Ex concupiſcentiis carnis, orta eſt caro peccati: ideoque & mortalis Archeus in illa, & per conſequens quoque inde Archeus, in quantum eſt vitalis, in carne peccati, agit omnem actionem, producitque omnem actum formalem nocuum atque lethalem, quem Deus recuſauit facere, permiſitque hominem ſibi cudere cauſas mortis, & morborum. Non eſt tamen homo proinde creator, licet faciat ſibi actus formales ſiue formas ſubſtantiales morborum, ſiue vitæ nocuas: ſiquidem illi id conceſſum fuit vi verbi, quod quacumque die comederet de fructu arboris ſcientiæ boni & mali, morte moreretur, & ſatellites ad mortem deſtinatos ſibi faceret. Idque ex natura ipſamet mortis, in carne peccati neceſſariò partæ. Actus itaque, qui eſt de eſſentia, exiſtentia & ſubſiſtentia, provt etiam de propagatione, contagioniſve fertilitate morborum, pendet omnino in vita, ex vita, per vitam: intra quam etiam clauditur. Miſeri ſanè mortales, atque longè miſerrimi infirmi, qui hactenus Medentes magno caroque pretio ſtipendiarunt, ignorantes, quid ſit morbus, à quo oriatur, in quo conſiſtat atque ſubſiſtat. Admiror autem, hæc ante me non olfeciſſe priores, vt nec Neotericos: vtpote quorum Sacra anchora plerumque eſt in ſpe Criſeos, & de Criſibus, ad excuſandum ſuas ignorantias plurima commenti ſunt. Siquidem Criſis in morbis nil præter Archeum probat: ſi credat ſuo Hippocrati, dicenti, Naturas ipſas morborum medicatrices, & auxiliatrices vnicas. Luna namque non facit Criſes cauſatiuè, ſed ſolus Archeus lunæ inſequens rythmum. Dies namque metitur luna, magiſque in probationem actionum Archei, quam in cauſalitatem ſpectat. Semper enim Luna 14. die, eſt oppoſito loco, quo erat prima die: ergo & vires oppoſitas Archeus habet, qui lunæ rythmos æmulatur, Sic & de 7. die, &c.

Concludo itaque pro notitia morbi, quod morbus vel habeat fomentum, vel dumtaxat excitamentum à cauſa occaſionali: vel ſponte motuque proprio ſurgit, ſuoque ſeminis contagio perſeuerat, vt dum epilepſia ſemel concentrata eſt, vel podagra radices egit, propriâ nempe ſponte quoties lubet expergiſcitur. Perinde quoque, biduo triduoque, vel amplius ceſſat morbus, atque iterum ſtatis recurrit periodis, licet cauſa occaſionalis interea perpetuo ſit præſens, ſicque poſt aſſumptum ſolutiuum nocuum, licet poſt paucas abinde horas expellatur, inquinato tamen inde Archeo furit obeditque hauſtæ veneni labi. Sic quoque connaſcuntur

nubis

nubis procliuitates, hæreditariique toti alicui
familiæ vernaculi morbi: quia vitæ ipſi concen-
trati ſunt, ac velut notæ characteriſticæ im-
preſſaque noxiorum ſigilla.

PROGREDITVR AD MORBORVM COGNITIONEM.

1 *Medicina ſcientiarum occultiſſima.*
2 *Præteritorum ſeculorum ignorantiæ ideæ excuſabiles.*
3 *In quo habitent morbi.*
4 *Ortus morborum.*
5 *Vnde inceperit morbus.*
6 *Morbus immediatè, cur in ente primorum motuum.*
7 *Ignorata cur fuerit morborum eſſentia.*
8 *Morbus inpſit enti vitali.*
9 *Semina cuncta quomodo profluant è mundo inuiſibili.*
10 *Ortus efficientium, & proprietas Idearum ſeminalium.*
11 *Ab inuiſibili Idea, rerum cunctarum ſeminalia miſta.*
12 *Ens ſeminale quomodo ſuſcipiat ſui complementum.*
13 *Explicatur vis Idealis ſeminum per claſſes.*
14 *Mors & morbus quanquam eodem initio orta ſint: differunt tamen, quod morbus Ideas habeat, non autem mors.*
15 *Ridebunt Scholæ Ideas: ſed ſcholarum ignorantiam carpit Author.*
16 *Probat inſcitiam earum, vno ſaltem exemplo.*

IAM alioquoties, nec fruſtra aſſerui,
artes & ſcientias in faſtigium pro-
peraſſe; ſolam autem medendi ar-
1 tem, ſi non retroiiſſe, ſtetiſſe ſaltem
ac circa idem fallax punctum circumiiſſe. Hinc
quoque conieci difficillimam humanitùs fuiſſe
morborum cognitionem, atque inde dependen-
tem medelam. Inquam tot felicia ingenia per
tot ſecula ſuos conatus fruſtra impendere. Id-
que non hoc à ſolo contingêre, ſiue euentibus
coniicio: quod nimirum neglecta huc vſque
fuerit morborū notitia: ſed quia ex parte cau-
ſarum, tota ſit inuiſibilis, & inuia. Quapropter
etſi ignorantiæ ſcholas taxem, non id à me fa-
ctum velim vanæ gloriolæ ergo, vt neq; animo
conuiciandi totum corpus facultatis: vtpote
quod in me non peccauit: verùm ſolo ſtudio
docendi mortales. Non quidem quod mihi per-
ſuadeam, Dei bonitatem humanæ inuidere ſa-
nitati hanc doctrinam. Dum vel ab initio per
mundi ætates diſperſit ſuum donum per quoſ-
dam, medentem quoque ſummoperè commen-
dent Sacra. Aſt plerique, per ignauiam indagan-
di, & credulitatis promptitudinem, in ſe ſuffoca-
runt lumen iſtud dotale: adeoque ſtruente dia-
bolo ſemper falſis ſuperſtructum fuit Gentilium
initiis. Itaque difficillima ſcientiarum medicina,
2 ob morborum inuiſibilitatem, & dolum, ab eth-
nicis theorematibus inoletum, nullo ingenio-
rum acumine penetrabilis fuit. Quas auxit diffi-
cultates inuentio, & cognitio tantorum ſimpli-
cium, remediorumque inde petitorum præpa-
rationes, appropriationes, & applicationes, iuxta
labentium occaſionum varietates, & celeritates,
in quibus ſingulis, vtrobique ſuis ſunt ſcenæ A-
ctores inuiſibiles. Quos niſi quis perfectè noue-
rit, vel remedium ſuperexcellens ſit adeptus te-
la ſua profectò ad poſteriora; non autem ad ipſas
radices perdet. Stetit ergo medendi ianua, ab
mundi cunis clauſa, quam mihi aperire manda-
uit acceptum talentum (huius enim iactantiæ
me inſignirer puduit. Teſtis ſit Deus) quare car-
dines, & poſtes prius à ferrugine ſoluere debui
vt fores panderem intrare volentibus. Clauem
itaque vnicam & auream, in Archei archiuis
hactenus occultatam, ad ignem pyrotechnicū
lumenque veritatis exponere debui. Vt quiſque
introeat in aulæ abdita, quantum ſibi deſuper
conceſſum fuerit.

Morbum imprimis non appello diatheſim 3
ſed ipſum ens præuaricans, quod ex ipſo Ar-
cheo cuditur vitali. Non ergo intueor morbum
velut abſtractam qualitatem. Idque mihi ſic ab
olim induxi, vt inſtar vitæ, ſit vitæ ipſi ens ver-
naculum. Ratio cur morbus tam celeri paſſu
penetret in vitam propter ſymbolum. Quare
Apoplexia, Lepra, Hydrops, vel Amentia, qua-
tenus qualitates in abſtracto, penes me nō ſunt
morbi: ſed quatenus ens Apoplecticū, leproſum,
maniacum, &c. ſcopum & cauſas ipſas morbo-
rum in ſe complectitur.

Morbus quidem à peccato incepit. Non enim 4
in naturæ noſtræ integritate, puritate, & inno-
centiæ vigore, mors erat, multoq; minus morbus.
Mors enim comminata erat, non morbus, niſi
quod comiter intelligerentur ad futura. Ergo
morbus non aliter quàm ipſa mors, ſui natura,
vitam oppugnat, eiuſque poteſtatea, quas ideo
vitales dicimus: quod illarum deperditione, lenta
vel ſubita mors adueniat. 5

Fide credimus mortem idcirco, omnemque
infirmitatem, à peccato intraſſe in hominem, &
per concupiſcentiam carnis peccati, propagatas
in poſteros omnes. Idcirco neque à Gentilitio
morborū ac mortis introitū, diſci non potuiſſe. 9

Vtpote rationabile fuit, ægritudinum omnes
claſſes radicatas in eadem concupiſcentia car-
cis, per quam morbus intrauit. Etenim vt con-
cupiſcentia in conceptu non peccat ante con-
ſenſum, fingentem plauſibilitatis ideam: Ita
neceſſe eſt omnem morbum in carne peccati
oriundum, conſiſtere in peregrina imagine,
ſiue idea ſeminali corruptæ naturæ. Legi in-
quam erat conſentaneum, vt ens quod ſub vo-
luptate concupiſcibili conſenſit, & peccauit,
primariò quoq; morbis plecteretur. Ita quidem
vt nedum externis ſuccumberet violentiis; ſed
ſuis exorbitationibus propriis vindicias peccati
in carne experiretur. Vt ſcili. ipſe Archeus, re-
ctor carnis peccati, paſſionum ſuarum eadem
libertate, erroneas ſibi fabricet imagines, quæ
ſibi tanquam veneno forent. Nimirum ex con-
cupiſcibilis voluptatibus, paſſionibus iraſcibilis
procellis, item turbolentiis etiam ſpontaneis
ſubiectus ſtaret propriæ ruinæ, quā ſibi cuderet.

Quæ nimirum imagines, vt entium mor- 7
boſorum ſemina, ſibi prorſus deinceps eſſent
intimo vitæ thoro nubiles. Durus hic ſine
ſermo, in auribus non ſupra nugas calores, &
lutum audire aſſuetis. Quapropter ſi quis mi- 8
retur tantam Archei ideati, idearumque ſemi-
nalium efficaciam, vt morbos, ipſam pariant
mortem: is nondum agnoſcit omnium omnino
rerum naturale initium ex parte ideali in ſe-

mine quouis pendere. Quare conſideret, ſicut lumen vnitum in ſublunaribus, ſiquidem vix aliquid eſt lumine ſpiritualius, vtpote quod ſolidum vitrum, imò etiam ipſum locum penetrat) accendit ligna & ædes? ſic & idea quæuis ſit lumen, tam quatenus à ſpiritu, vitalis luminis participe, cuditur, quam ex proprietate eſſen-
9 tiæ ſuæ ſit luminoſa. Alioquin ipſæmet ideæ, quatenus conceptæ, nil ſunt, præter lumina vitalis animæ, reflexæ in ſui cogitationes: quæque ideo nec concipiuntur, niſi in ſpiritu luminoſo, in quo ſuſcipiunt figuram rei conceptæ. Id eſt, fiunt ibidem ipſa intellectualis idea. Itaque quamuis ipſa cogitatio ſit merum non ens: attamen ex ipſo ſuæ natiuitatis iure, quælibet res concepta conſtat materiâ conceptâ, & lumine vitali, intelligibiliter in illam reflexo. Cumque imaginatio ſit intellectus ſimia, licet non ſe transformet in rem conceptam, pro more intellectus, tamen hanc concipiendo, figuraliter in ſe transſumit, ſigillatque eius conceptum, depingitque quamdam rei imaginatæ ideam ſeminalem, cum lumine, efficacia, & omni operandi modo. Idque totum ſub vnitate atque ſimplicitate ſui maximâ. Adeò vt ſi in ſeminibus prolificantibus & continuantibus vniuerſi perpetuitatem, hæc contingere appareant, atque operari per lumen, ingenti efficacia. Quidni hæc eadem non ſecus fieri in morbis cognoſcemus? Præſertim dum fortiori iſthæc apprehenſione ſculpuntur?

10 Nam concepta nos docent, ex paſſionibus, vel perturbationibus, non entibus, oriri imagines veras, reales, actuales: non ſecus atque prægnantis cogitata, imaginem realem, quantumcumque peregrinam atque exoticam, cudunt. Quamobrem ſic nempe venena parit phantaſia, quæ hominem proprium interimunt variiſque ærumnis, affligunt. Vſque adeo ſicut imagines iſtæ primariò procedunt à poteſtate imaginatiua, cuius organum immediatum eſt ipſe Archeus: ita prorſus neceſſum eſt, qui picem tangit, inquinetur ab ea. Id eſt, oportet ipſum Archeum primariò & immediatè concipere, atque nouam illam induere imaginem, eadem affici, & afficere vi ſymboli, cætera à ſe dependentia, iuxta ideæ illius nocuæ proprietates. Illudque fermentum ſemel in illo, impetum faciente æthere, depictum, eſt morbus. Qui exinde in cruorem, liquorem proximè aſſimulandum, atque in partes denique ſimilares, atque in ipſa corporis recrementa ſe diffundit, iuxta proprietatem ſuæ illius ideæ. Hinc nempe morbi diſtributionum atque digeſtionum. Quid ſi ſpiritu inſito cerebri aut lienis hoſpitio, ideæ formentur, imaginando, quæ & in brutis ſunt omnium motuum Blas principale & organum: Nil vetat, quin ipſe Archeus, partibus inſitus, ſingulares fabricet & ſubinde exorbitantes ideas, vi imaginatiuæ non abſimiles. Sic nempe ſaliua Rabidi, Tarantulæ, vel Serpentum, itéque Napelli, Aconiti, vel Solani ſuccus nobis inuitis, ſuam furoris imaginem communicat. Quocirca nil vetat pariter, primarium imaginandi organum, formare ſibi inquilinas imagines, ſeminales, fermentales, venenoſas, &c.

11 Quicquid natura ſui, per ſe, atque immediatè poteſtates vitales affligit, debet eo ipſo eſſe de proſapia, & conditione illarum poteſtatum. Non enim alioquin haberent ſymbolum; aditum, conſonantiam, vires, aut penetrationem in inuicem: vt neque per conſequens applicationem, & actiuitatem. Etenim cum poteſtates ſint ſigilla inuiſibilia & intangibilia Archei, qui ipſus eſt inuiſibilis, & intangibilis, non poſſunt illæ attingi, multoque minus penetrari, aut ſuperari à corpore. Quia eiuſmodi poteſtates, vtcumque vitales, carent tamen extremitatibus, quibus tangantur. Vnde ſequitur (quod hactenus eſt neſcitum) quod omnis morbus (vtpote gliſcens in vita) quia de vitalium poteſtatum indole, debeat immediatè cudi, & oriri ab ente quod natũ eſt producere ſeminales ideas.

12 Cumque nil inter conſtituta fiat à ſeipſo originaliter, neceſſariò tam morboſarum, quàm vitalium poteſtates, pendent ab ideis, vel ipſius generantis (vnde morbi hæreditarij) vel generati Archei. Verùm vt id clarius conſtet. In ſemine brutorum & hominis eſt poteſtas formatiua, ad ſimilitudinem generantis. Vtpote quæ cum ſit diſpoſitiua, ac diſtributiua totius tegiminis in figurando, eius actiuitas à nemine eſt controuerſa. Scientiam ergo à generante infuſam habet ſemen, ad fines ſibi agendos accommodatã. Alioquin enim ſemen, quod in ſui ſubſtantia eſt ſterile, fœcundum fit per imaginem, in libidine concitatam. Nimirum imaginatiua generantis, primò parit ideam, quæ ſui exordio prorſus eſt non ens; veſtiendo autem Archei amictum, fit ens reale ac ſeminale. Idque tam in plantis, quam ſentientibus. In vegetabilibus namque ſemen ab initio prodit inuiſibili (plantæ ſiquidem data vis eſt prolificandi per ſemen, adeoque conceptum habet analogicum, qui format ideam ſeminalem propagando) ſuam fœcunditatem, vitæque primordia mutuat, non autem vitam ipſam, (prout alibi de formis) itaque ſcientia, donat radices, diſpoſitioneſque materiæ ſibi deſponſatæ ad vitam, ſemen mutuat ab idea ſeminali, omnis nempe fœcunditatis cauſs. Idque olim ſubodorati, dixere omnem generationem à mundo inuiſibili ſuam trahere originem.

13 Ter glorioſus omnipotens, ſuæ cogitationis nudo puroque mandato, conceptoque verbo (fiat) totam creaturam ex nihilo fecit: illique vires ſeminales, in ſeculum durabiles, indidit. Creatura autem deinceps receptum propagat donum, non quidem ex nihilo, vt neque proprio mandato: Sed potentiam à Deo recepit creandi imaginem ſui ſeminalem, transferendi, ſiue depingendi eandem in ſuiipſius Archeum. Hæc ſcilicet eſt vis ſeminalis, hominis, brutorum, & plantarum. Non autem quod in plantis hic conceptus ſit peculinus, nec à libidine ſuſcitetur. Sat eſt namque, quod modo analogo contingat, quo veteres conſenſere omnia in omnibus eſſe. Quem modum, deſumpta à nobis ſimilitudine, oſtendunt ſympathia & antipathia rerum. Sentiunt enim mutuam præſentiam, excitantur mox illo ſenſu, in dotium ſuarum explicationem. Quippe quæ aliàs manerent immota. Senſus autem, non poteſt non virtuti imaginatiuæ quodammodò æquipollere. Quod de Peſte alibi ex profeſſo latius. Aſt mihi iam ſcopus, non de plantis philoſophari: ſed dumtaxat de morbis noſtris. Sufficitque ideo, quod ipſa imaginatio, à formatione imaginis dicta, ideam cudat, cuius ergo ſemen

omne

omne fertile. Cumq; in nobis vis illa phantaſtica ſit quaſi brutalis, terrena, & diabolica, (iuxta Apoſtolum) ideo eſt ſuis morbis obnoxia, poteſtque cudere imaginē in ſuiipſius immediato Archeo organo. Hinc nobis materialiter ac efficienter, omnis in nobis morbus.

14 Etenim quidquid naſcitur, aut fit; id totum contingit cuiuſdam ſeminis neceſſitate: habetque omne ſemen ſuum hoc aliquid ab idea, ſpiritui indita ſuo: Morbus autem eſt ens reale, fitque in viuo dumtaxat. Vnde conſequens, quod etſi morbus vitam oppugnet, vt mortis præcurſor, naſcitur tamen a vitali, eodemque in vita initio, nimirum à carne peccati. Veruntamen mors, & mortua quæque, carent radicibus quibus producant. Atque adeòcum mors interitum dicat, ſiue priuationem, caret imagine ſeminali, in quo à morbis diſtinguitur. Vita quidem eſt ab anima, ideoque & primæ conſtitutionis præmiſſus character: ſed morbus à confuſionibus ac perturbationibus impuri Archei prodiit, ſibique radicaliter inſertus, ſic permanſit deinceps inſeparabilis, nimirum quoad potentiam formatiuam idearum infirmatum. Morbus itaque coaleſcens ab ideis, tanquam ſui ſeminali initio efficiente, induit materiam ſibi aptam ab Archeo mutuatam, & in ens reale conſurgit, per modum aliorum entium naturalium. Cumque in Archeo formata iam ſit idea, confeſtim quoque hæc agere, incipit, nec feriatur, quin partem Archei contaminet. In qua ſubinde fermentum, tanquam cauſæ efficientis medium, ſuſcitatur per auerſionem à vitæ integro: huiuſque tandem auditorio craſſiorē corporis molem vel contaminat, vel ſaltem turbat digeſtionum œconomiam.

15 Ridebant (ſat ſcio) ſcholæ Platonicam doctrinam, quod ideas ſeminales, poteſtates ideales, & actiuitates formales morbis aſſignauerim. Mallent namque quatuor qualitates, fictis humoribus ſtipatas, agnoſcere, tinguntürque has nugas à me peſſumdatas, neſciæ, cui cauſæ morborum quidditates atque medelæ debeantur. Neſciæ inquam, quod potentius, vicinus, magiſque domeſticum ens, exercitum in humanam vitam conſcripſerit, de quo etiam dictum fuit diuinitus, quod hominis domeſtici ſint inimici eius. Etenim obſtructiones, ab iniutiis ſpurcitiarum occaſionaliter inductas, tanquam morbos, vbique inſigniter accuſant: quæ non tam ipſum obſtruens, vel etiam obſtructum, tam notabiliter arguunt, quantum actionis, paſſionis, atque relationis maieſtatem in obſtruente repertam, alto ſemper notarunt ſupercilio. Quaſi ipſa obſtructio, ſiue ipſamet relatio eſſet morbus: fundamentum autem illius relationis, cauſæ morbificæ rationem clauderet. Totus videlicet ſcholarum error, ex ignorantia morbi, conſiſtentis immediatè in ipſamet vita: non autem in ſordibus, atque ſpurcitiis erroneis, vitæ peregrinis, & extrinſecis. Bone Ieſu, Sapientia Patris luminum! quanta tenebrarum confuſione ceſpitant humana iudicia niſi tu illa regas! Siquidem dum veſicæ calculum, omnes denique rerum ſordes, miſturas, poteſtates, proprietates, effectus, effectuumque libertates, agilitates, & alteritates, ſolis elementorum congreſſibus & bellis conſecrarunt, eadem methodo ſignificarunt, ſe non vltra calores & frigora
16 ſapere velle, ac poſſe. Sic nempe calculum in medio lotij areſcere, ſiccari, atque indurari per calorem, abſque pudore & iudicio docuere hactenus, eodemque quidlibet audendi priuilegio, totam naturæ hiſtoriam, ac rerum natiuitates neglexerunt, ſeque ventura ætate miſerandas, quia ridiculas fecere. Quamobrem tecum ſæpe conqueſtus ſum, Bone Ieſu! ô vitæ Princeps, quàm difficile foret ſcholis, tanto nugarum lenocinio, & nebularum præſtigio, à puero conſtanter nutritis, vera rerum principia aſſumpſiſſe. Niſi clauum nauis teneas, veliſque ſecundum ventum inſpires, ominor, quod inimicus homo mea ſcripta in chartas Voluſianas ſit traditurus. Aſpira Deus: pro bono imaginis tuæ, vt ipſa ſemina teſtentur ſibi adeſſe Archeum, qui niſi ſola generantis concepta idea fœcundetur, in molam atque informe monſtrum recedunt, cui non minus figurandi, quàm proprietates explicandi vigor deeſt. Teſtentur inquam, me tacente, morbi, ſe eſſe entia actiua in naturam admiſſa à principiis naturalibus. Fateantur iuxta Triſmegiſtrum, ſupera & infera ferri eadem proportionis lege, ac principiis conſimilibus. Meditatione vnius olim inchoata vniuerſa, eadem adhuc hodie ſubſiſtere, & perpetuari. Vnius illius meditatione atque idea recipere ſuperiorum & inferiorum entelechiam. Verum eſſe quod dixit, eamque veritatem victuram omnem fortitudinem fortem & penetrare omnia ſolida.

DE IDEIS MORBOSIS

1 *Diuiſio dicendorum.*
2 *Splen ſedet in trunco medio corporis.*
3 *Formatio realium imaginum phantaſia, confirmatur exemplo.*
4 *Cur idea deſcendat à matre in fœtum.*
5 *Conſequentia inde deducta.*
6 *Menſura modicitatis viui.*
7 *Penetratio idearum.*
8 *Puer declinat à natiua indole.*
9 *Quid intelligatur per Agoniam.*
10 *Idea atrociſſima.*
11 *Potiſſima educationum cura.*
12 *Diſcrimen in motibus Animi.*
13 *Doctrina deſideriorum.*
14 *Ortus & progreſſus deſiderij.*
15 *Diuerſitas peccati commiſſionis, & omiſſionis.*
16 *Cur Deus peculiari fauore ſexum muliebrem dotauerit.*
17 *Donum deuotionis ſexualis, quid ex ſe operetur.*
18 *Cur Authore egerit de moralibus.*
19 *Repetit Author octo ſuppoſitiones de Ideis Archealibus.*
20 *Vagatur Author circa Ideas peregrinas.*
21 *Fundamenta Phyſiognomiæ.*
22 *Ratio, cur ideæ tam potentes in nobis.*
23 *Quid ſit abolitio cauſæ morbificæ.*
24 *Cauſa morbifica eſt inuiſibilis.*
25 *Locus natalis morborum.*
26 *Author deducit ad diem, illud Hippocraticum diuinum in morbis.*
27 *Cur morbi æmulentur proprietates & actiuitates vitæ.*
28 *Exemplum in calculo.*

29 *Duabus ſuppoſitionibus opus, ad introductionem notitiæ morborum.*
30 *Concluſio inde tracta.*
31 *Probatio mechanica in faba.*
32 *Eadem in Cancro.*
33 *Progreſſus Cancri.*
34 *Entia creationis quomodo differant ab entibus prævaricationis.*
35 *Quidditas Cancri.*
36 *Quædam morborum producta, cauſalitatem occaſionalem amittunt.*
37 *Methodus ſanandi erronea, hactenus ſervata.*
38 *Cauſa Cancri erronea Scholarum.*

1 CVM ergo ad morbi eſſentiam re-
quiratur materia, & efficiens,
itemque idea ipſum efficiens
morboſum: vtrumque expli-
candum eſt. Ac primò quid-
ditatem idearum, efficaciam, &
fabricā deſcribā, vt morbi efficiendi actio & na-
tivitas eluceſcant. Ac primùm declarabo ideas
ab homine conceptas, dein tractabo de ideis
Archealibus, atque tandem de ideis peregri-
nis; Poſtremò atque tradam materiam morbi-
ficam, vt ex vtriuſque cauſæ connexu conſtet
quidditas morbi, eiuſque immediata eſſentia.
2 Primò nimirum docui alibi, quod vis primo-
rum motuum ſit effrenis quædam imaginativa,
in arbitrij poteſtatem non redacta, ſtabulata in
ſplene. Quódque omnipotens tanti facultatem,
etiam in meris membranis, atque propemo-
dum exſanguibus marſupiis hoſpitaverit, ſic vt
tam ſtomachi orificium, quàm ipſe vterus, iure
meritoque cordi æquiparentur, ob inſignem
videlicet agendi eraſim, ſibique viciſſim ab aliis
visceribus præſtitam obedientiam. Cuius pote-
ſtatis prærogativa, ſplen ſituatur ferè medio
inter vtrumque loco: paulò tamen demiſſius in-
clinatur, quia radicis intergralis vices ſubiit. At-
tingit nempe ſtomachum, ſui amplitudine, eo-
ius reſpectu duumviratus ſubſiſtit: vterum verò
altera ſui extremitate attingit, ſuis, nempe li-
gamentis, annexum lumbis. Dein, dixi, quod
quanquam in principio imaginatum non ſit niſi
merum ens rationis: non tamen tale perma-
neat. Siquidem Phantaſia eſt virtus ſigillifera,
vocaturque hactenus imaginativa, quod for-
3 met rerum conceptarum imagines, ſive ideas,
eaſque in ſpiritu ſuo vitali characterizet. Fiat-
que proinde iſta idea, ens ſpirituale, ſeminale,
potenſque ad perpetrandum, res magni mo-
menti. Quod iuvat prægnantis exemplo oſten-
diſſe. Prægnans namque, ſi ſua imaginativa
concepit magno deſiderio ceraſum, ideam il-
lius in fœtum, (prout de Peſte alibì) ideam in-
quam ſeminalem, ſigillarem, atque ſponte in-
delebilem, imprimit. Vtpote cuius idea viri-
deſcit, flaveſcit, rubeſcitque quotannis in car-
ne, iiſdem anni ſtationibus, quibus alioqui ce-
raſa hæc dant ſuæ viciſſitudinis indicia in arbo-
re. Cur autem idea ceraſi, aut mori, non in
matrem, at in fœtum imprimatur atque iam
ſtatim in alienum ab imaginante migret ſubie-
ctum: quod etiam propria ſæpe quadra vivere
4 incepit: Cauſa eſt indeſinens, neque ficta ma-
tris affectio, qua naturaliter plus pro fœtu quàm
pro ſeipſa vigilat: Materna itaque interna, nato-
ralis, & inexcuſabilis ſolicitudo, fœtui velut cō-
tinuò incubans, ideam à paſſionibus genitam,
vno radio ad fœtum ſuum dirigit. Et quia ma-
nus eſt organum activorum principale: ideo
ſolicitudo, deſcendens ad manum, quaſi ad de-
fenſionem ſui fœtus, conceptam ideam recipit,
pergitque vlterius in fœtum. Atqui cum ideæ
ſint quædam lumina ſeminalia: ideo penetrant
ſe mutuò, abſque vnione & ſtupratione. Ergo cō-
cepta ceraſi idea, ſupervenientè idea curæ ma-
ternæ, dirigitur ad partem fœtus, qua manus
matris corpus attigerit. Enimverò cura quæli-
bet eſt ſemper propter finem, ad quem manus
operatur. Manus ergo, tanquam organum exſe-
cutivum voluntatis, depingit concepti ceraſi
ideam, parte ea, qua mater ſibi manum admo-
verit. Vndè ſaltem in lumine conſtat, quomodo
cogitatio, quæ merum non-ens eſt, fiat ens rea- 5
le, & qualificatum. Deinde liquet hinc, quod
ſpiritus primario imbuatur illa imagine, ſemel-
que aliquapiam idea imbutus, deinceps impar
fiat exſequendis aliis muniis; eò quod ſemel
concepta idea, ſit ſigillum ad determinatas tan-
tum res agendas. Itaque character ille imaginis
ſeminalis, ſemel in parte aliqua Archei, impreſ-
ſus: facit, quod ad alia deinceps officia ſit inca-
pax. Nam propter æthereani ſimplicitatem il-
lius ſpiritus, ſe ita iſti ideæ maritant, vt in po-
ſterum ab invicem non ſeparentur materia eiuſ-
que efficiens, quamdiu ſuppoſiti fuerit identi-
tas. Cum ipſa idea ſit ſemen in illo ſpiritu, qui
proinde illa idea ſpoliari nequit abſque ſui diſ-
ſolutione. Neque enim perinde Archeo, atque
metallis contingit, quæ liquādo redeunt in pri-
ſtinum, ſolamque amittunt artificis operam. Aſ-
ſimile eſt, dum prægnans terretur ab Anate. Eo
ipſo enim ideam entis à quo terretur, imprimit
imaginativa in ſpiritū: ita vt idea iſta fiat ibidē
ſeminalis. Atque ita quidem nedum embryonem
iam formatum deſtruit: ſed hunc transformat
in anatem. Vndè ſaltem liquet, nedum poteſtas
& authoritas imaginativæ: ſed etiam, quod idea
ab imaginatione hauſerit vim figurativam, at-
que habeat vim ſeminalem & figurativam; imò
& potentiam metamorphoſis. Sequiturque ex
præfatis, quod vir multæ phantaſiæ, neceſſariò
etiam viribus enervetur. Quoniam non ſecus
laſſatur, quàm qui operoſo labore diem tranſ-
egit, totuſque tam mente quàm corpore defice-
ret, niſi refectus grato colloquio, ſociali deam-
bulatione, converſatione amœna; & potu me-
racione. Iuxta illud, Vinum modicè ſumptum 6
acuit ingenium. Nec eſt modicitas illa ſub re-
ttica medentia criſi per vncias liberanda, dum à
Sapiente cuique pro capacitate eſt reſoluta. Vi-
num, inquit, ad hilaritatem: non autem ad ebrie-
tatem, eſt conditum. Triſtibus ergo defeſſis, ex-
hauſtis, oppreſſiſque ſuccurrendum eſt vino vſ-
que ad hilaritatem. Ergo ideæ, tanquam lumina 7
formalia, ſe invicem penetrant, ſuique ſimula-
cra imprimunt, in partem Archei, cuius ſunt
imago atque ſemen. Itaque ideam ſeminis proli-
fici primùm penetrant ideæ inclinationum, ad
mores ſcilicet, ſcientias, affectiones, morbos at-
que defectus. Idcirco namque ideis conſtituen-
tibus, connectuntur facilè ideæ gravidarum: quæ
bonos alioquin vt mores ſæpè corrumpūt, imò
& ſtultos quandoque gignunt, ita non raro, alios
quoque ab vtero emendant. Alioqui plerumque 8
fortes gignuntur fortibus & bonis. Puer enim
per educationem rigidam, vel mollem, incipit
deflectere à nativis inclinationibus. Tum de-
mum,

Digitized by Google

mum, vbi diſcretione aliquali præditus eſt, per
exercitia & conſortia, in varias incidit affectio-
num ideas, quibus pleurumque in vitam obedire
cogitur, quia à teneris vnguibus implantantur.
Mox deinde in adoleſcentia ideæ æſtimationis
vigere incipiunt, quæ licet plerumque ſint ad-
huc inſontes: vbi tamen his ſe aſſociauerint
ideæ paſſionis cuiuſpiam, inclinationum manu
introductæ: tum priores ideæ penetrantur à
fortioribus, puta odij, amoris, vindictæ, luxu-
riæ, &c. Verùm ſi timor inſignis acceſſerit: in-
de tam vehemens idea conſurgit, quod ægri-
tudinem violentam cum perpetua puſillanimi-
tate incuriat. Sunt autem idearum mitiſſimæ,
amoris, gaudij, & deſiderij, quæ tandem ſua ob-
lectant ſuauitate, tutamque ſic irretiunt ani-
mam, vt delectationibus ac voluptatibus conti-
nuò inhient. Violentiores ſunt ideæ iræ, triſti-
tiæ, agoniæ, inuidiæ, metus, arrogantiæ, deſpe-
ctus, terroris, vindictæ, temulentiæ, zelotypiæ,
9 & deſperationis. Vbi & hoc notandum: Ago-
niam non eſſe colluctationem ſolius ſpei & ti-
moris: ſed etiã iræ & metus, iræ & diſſimulatio-
nis, ſpei & iræ, odij & timoris, ſpei & triſtitiæ,
&c. Etenim vt in ſolis cõceptibus eſt contrariũ;
ita in ideis inde genitis. Quæquæ non ſunt
contrariæ, complicantur, & ſeſe penetrant.
Contrariæ autem ſe deſtruunt viciſſim, quod
quandoque in ſanatione morborum per hiſto-
rias palàm fiet Conſurgunt igitur in vnitatem,
quotquot ideæ ſe mutuò penetrant, & compa-
10 tiuntur; retenta potioria ideæ prævalentia. Sunt
autem repentinæ omnium atrociſſimæ, & ma-
ximè lethales: quia ex impetuoſo Imaginatiuam
quatiunt, ideoque totalem velut Archeum con-
taminant. His deïn ſuccedunt diuturnæ: quia
quadam aſſuetudine fiunt fures domeſtici, noue-
runt theſauros, horumque clauſtra. Hinc fortis
conſuetudo ligat animam, quatenus ideæ, in Ar-
cheo influo conceptæ, tandem & inſitum parti-
bus ſpirituum, contaminant. Enimvero ideæ in-
clinationum, ad virtutem ſupernaturaliter dan-
tur, poſtquam natura tota corrupta eſt à pecca-
11 to. Ad mortalitatem verò, artes & defectus, no-
bit ab ideis ſeminalibus parentum, implantan-
tur: vel à puero, per educationem inſtillatæ,
abeunt in naturam, quatenus natiuas penetrant,
& iiſdem coaleſcunt. Sunt autem affectiones,
proprij nominis producta inclinationum, paſ-
ſionum, & affectionum exercitia, & non abſ-
que idearum noua propagatione contingunt.
Quæque ideo vitæ inſtar vernaculam in nobis
12 parant habitationem & habitudinem. Paſſiones
autem, ſunt internæ animi motiones, circa
quarum frenos totus verſatur Stoïciſmus. Per-
turbationes tandem ſunt paſſiones, plerumque
à cauſis extrinſecis ſuſcitatæ ideæ. Paſſionum-
que cunctarum communis mater deſiderium.
13 Hoc enim in ſe bonum vel malum eſt. Nam
quod indifferens, ſiue neutrum eſt, facillimè
naturæ corruptionem induit, & peruertitur. De-
ſideriorum autem malorum vnicum remedium,
14 voluntatis reſignatio. Quia naſcitur deſiderium
hoc modo. Corrupta enim natura iam natura-
liter in ſe verſa eſt, ideoque libenter meditatur
ſibi plauſibilia. Quatenus continuò verſatur
circa obiecta concupiſcentiæ peccati. Et ſicut
ignis è ſilice: ita à plauſibilitate obiecti, deſi-
derium. Cui niſi per ſurculum inſeras timorem
Domini (qui ideo eſt initium Sapientiæ) pro-
fræno, ſucciderit ſue conceptuum plauſibilita-
tem, in primo ſui germine primorum concep-
tuum: iam fomitem in natura corrupta repe-
rit, accreſcit malitia, nondum præ ſui exigui-
tate patens: trahitque ſub ſe mox totam ani-
mam. Adeo vt ſerua adueniat illi appetitui; per
quem de maieſtatis throno fuit expulſa. Puta ſi
ambitio, vel concupiſcentia maior ferueant in
deſiderij ſartagine; illa vel ſunt ſpe poſſibilia,
abſque ſpe, vel contra ſpem. Si homo perſeue-
ret in deſiderio, hæc duo poſteriora ipſum de-
mentabunt. Cum omne deſiderium corruptæ
naturæ, ſemper aliquid fatuitatis & anxietatis
annexum habeat. Sine verò deſiderij finis cum
ſpe eſt, fertur ſaltem in obiectum nondum præ-
ſens, & tum impoſſibile, adeoque habet expe-
ctationem faſtidioſam, atque moleſtam comi-
tem. Deſideramus namque ea, quæ non ſunt.
Pœnoſum ergo deſiderium, malum plerumque
quoque ex ſui natura, & ex ſuo affectu longe
peius. At tandem & conſequentia, malum. Quia
ſtatim deſideria ſponte declinant in iram,
odium, vindictam, moroſitates, tetricitates,
intolerantiam, arrogantiam, contemptum, &c.
Semper enim deſiderium naturale ruit in peius,
eo quod deſcendat à philautia, formetur à cor-
rupta natura, circaque obiecta peccati plerum-
que verſetur, anxietates, expectationes, & mo-
leſtias comitetur, atque libertatem volendi, in-
curuet: quatenus autem ſupra ſe & in futurum
reflectatur, parit impatientiam, libertatem af-
fectat, mortificationi reſiſtit. Moroſitates, an-
guſtias, intolerantiam, & ſubinde deſperatio-
nem adfert. Deſiderium bonum ſemper ex gra-
tia datur supernè, cuius productum eſt Amor,
niturque animæ producens perfectionem. Vir-
tutes ergo, quatenus ex gratia obueniunt, tranſ-
ſcendunt ab imaginatiua, cum ſuis ideis, in in-
tellectum: adeoque tingunt animam: Prout &
vitia paſſionum, exercitia peccati, & ſubdu-
ctionis à timore Domini, tingunt animam, vt
quaſi belluina fiat. Hinc lupi rapaces: Genimi- 15
na viperarum, dicite vulpi, &c. Idcirco in ani-
ma quandoque erunt conſpicua, peccata com-
miſſa, abſque indagationis ſcrutinio. Sed pec-
cata merè negatiua, quia non entia nec quic-
quam actualitatis habent, non tingunt animam
(qualia ſunt omiſſionis) ideoque hæc ſola in
iudicio extremo improperabuntur: cum cæte-
ra, ſolo viſu diſtinguentur. Porrò licet Deus 16
non ſit perſonarum exceptor: quia tamen om-
nia ex ſui beneplacito diſponit ſuauiter, mulie-
res peculiariter diligit, nedum quia eas plurimis
morbis, (ex vtero oriundis (anguſtiis, miſeriis,
& tribulationibus circumdedit: (dicit namque
Deus mulieri: *Multiplicabo ærumnas tuas*) ſed
potiſſimum quia eas, in ſolamen, dono de-
uotionis compenſauit. Hinc namque oriuntur
ideæ compaſſionis miſeriarum in proximus,
manſuetudinis, contritionis, & compunctionis,
quæ pro fundamento, timorem Domini & cha-
ritatem præcedunt. Eſt nempe deuotio iſta (licet 17
ſexualis) donum gratiæ, gratiam lucrans, deſi-
derium orandi, loquendi ſuo Deo, cum humi-
litate amoroſa, fide perfecta, & periucunda.
Hæc enim mundus ignorat. Medicus enim, mo-
ralem hic agere debui ex inſtituto, vtut rideant
alij. Idque non ſolùm quatenus indiſpoſitiones
animæ, valetudinem inquinant, & labefactant.
Sed illo potiſſimùm titulo, quod cum morbus
ſit

in ſuas peccati, nequeat cognoſci perfectè, ſi
ignoraretur facultas concupiſcentiæ peccari, vndè
omnis ad morbum impetus, per ideas, in Ar-
cheum deriuat. Hactenus autem de ideis, ho-
minis cogitatione conceptis, & genitis, de qui-
bus ſub capite conceptorum adhuc liberalius
19 agetur. Reſtat nunc explicare, vnde ideæ huma-
nitus factæ, tantæ ſint fortitudinis, vt ſæpè mor-
bum, imò etiam mortem accerſant imaginanti.
Ex præmiſſis ergo reſumendum. 1. Ideas cudi in
imaginatiua per cogitationem. 2. Imaginem ſui
imprimere in ſpiritum vitæ. 3. Eſſe media ope-
ratiua, quibus anima corpus mouet, & guber-
nat 4. Eſſe imagines ſeminales. 5. Graduari au-
tem iuxta potentiam & fortitudinem imagina-
tiuæ. 6. Quapropter en biſonem humanum
mutari in varia monſtra. 7. Omnem homi-
nem, per imagines triſtitiæ, terroris, &c. for-
mare ſibi ſeminalia venena, quæ peſte tenus, vel
violento alias languore, conſumunt. 8. Quod
etiam extra corpus imaginantis egrediantur.
Quia concepta imago à prægnante regulariter
migrat in fœtum, etiam vltima die geſtatio-
nis, tum tamen extra controuerſiam eſt, quin
fœtus propria portatur vita, anima & quadra
viuat propriâ. Conſtat ergo ex præfatis, non
tantùm de quæſtione, An ſit; nimirum ideis
ineſſe vim potentiſſimam, ad operandum: ve-
rum-etiam, quia ſeminales ſunt, penetrare, &
operari naturaliter quælibet. Siquidem ſi mate-
riæ ſeminum non inſit idea aliqua rectrix, &
formatrix, a Generante formata, ſemen per ſe
ſterile prorſus permanet. Denique ideæ iſtæ de-
bent immediatè eſſe non quidem in anima
humana: ſed immediate in Archeo imperium
faciente: ſiquidem abſque idea eiuſdmodi, planè
omnis actionis, operationis, & propagationis
20 exſors Archeus maneret. Ergo & ab ideis, omnis
motio naturæ, & actio, tam in remediis quàm
venenis, omniſque poteſtas naturalis ſeminali-
ter à parente quolibet cuiuſque eſt impreſſa: imò
introducuntur ideæ exoticæ, alienæ, aſcenden-
teſque in iam conſtitutas: quia ideæ, non ſecus
atque lumina, ſe mutuò penetrant, & ſymbolum
Archei, cum Archeo perpetuum atque ſynga-
micum ſeruant. Quæ ideæ, dum materiam ca-
peſſunt, iam morbus natus eſt. Etenim vt ideæ
ſeminales, & primitiuæ, in ſemine plantatæ à
parentibus, figurant hominem, brutum, plan-
tam, &c. ita quoque ſuperuenientes ideæ incli-
21 nationum, affectionum, &c. determinant vul-
tum humanum ad Phyſiognomiæ delineamen-
ta, quæ dein quoque variantur per ideas poſte-
ras morum, conſuetudinum, &c. Bruta enim
per ideas moleſtas libidinis non pingueſcunt,
prout caſtrata. Eunuchi verò, ſi incurij, pin-
gueſcunt: qui alias per ideam tædij etiam ma-
22 cileſcunt. Vndè autem ideis tanta ſit potentia:
ſcitu dignum, quod tabula, ſiue materia, ſuper
vel in quam, Phantaſia ſuas depingit ideas, ſit
ipſamet Archei ſubſtantia; quæ ſemel per ideam
conceptam deturpata, & tanquam ſeminali
principio inſtructa, deinceps ad alia munia eſt
inefficax. Ideo nimium incurij tardè caneſ-
cunt: & à contrario, ſolicitudines autem
multæ ſenium præcipitant, ac maturant. Iuxta
illud: *Spiritus meus attenuabitur, & dies mei
abbreuiabuntur.* Rectè ergo ab Antiquo di-
23 ctum. Quod morborum perfecta ſanatio conſi-
ſtat in ablatione cauſæ, ſiue radicis. Quæ ſi eſſet

ipſa materia viſibilis peccans (prout nihilomi-
nus ſcholæ eam indigetant) iam febris, aut con-
ſimiles morbi, ſanari non poſſent, niſi omnis ma-
teria occaſionalis prius ſublata eſſet. Quod tam
manifeſtè falſum eſt, ac ſilere febres, perſtite
cauſa eadem occaſionali, eſt longè veriſſimum.
Sic nempe non rarò colicam, Choleram, diar-
rhœam, dyſenteriam, alioſque morbos perfectè
ſuſtuli, per verum Laudanum abſque opio, re-
ſidua licet maſſa intus adhuc hoſpitaretur. Om- 24
nis itaque materia viſibilis, atque peregrina,
deforis vel adueniens, vel ſponte ſua intus
prognata, quantumuis fuerit de ipſa ſolidorum
nutritione degener, atque ſeparatus liquor, pro-
prio nomine ſemper ſe habet per modum oc-
caſionis, & cauſæ irritantis, ſiue id fuerat pro
morbo primario, ſiue verò fuerit productum &
conſtitutum à morbo primario, conſequenter
deinceps ſtimulans Archeum ad nouæ procellæ
ſiue morbi erectionem. Adeoque omnis mor- 25
bus, de ſpiritu enormontico, per ideas concep-
tas, in proprio Archei ſubiecto, patratur. Cu-
ius ſolius culpa viuum, non autem cadauer,
morbos omnes patitur. Quod ſi autem hæc
morbi ſoboles in familias digeſtionum ſparga-
tur, producit materias occaſionales quidem, ad
morbos ſecundarios: quæ natæ ſunt, irritare
deinceps eundem Archeum ad noua morborum
ſeminaria. Sic nempe vbicumque Hippocrates 26
non reperit viſibilem aliquam materiam, mor-
bi occaſionem, diuinum in morbis incuſat ini-
tium, quia inuiſibile, ex occulto ſeminum
promptuario, ex mundo inuiſibili, ſiue ex orco
Plutonis, aut ex chao viciſſitudinum. Itaque in
omnibus prorſus admiror hoc diuinum (ſit li-
centia Hippocratica dictum) in morbis initium,
vt puritatis diſruptæ index: ita vindex latentis
impuritatis, & concupiſcentiæ, in carne peccati.
Ideoque etiam perſeuerantis, in radicali ataxia,
vitalis principij. Quatenus autem immediatè ſe- 27
det, atque ſuſcitatur à principio vitali, atque ſe-
minali: Conſequenter hinc etiam morbi ha-
bent proprietates, directiones, proportiones,
durationes, affectiones, atque reſpectus ad
membra & loca. Quæ certè in bono intellectu
nequeunt attribui vlceroſis calorum & frigoris
prædicamentis, vt neque diſtillationibus, & Ca-
tarrhis ſpontaneo ponderum decubitu fluenti-
bus. Iuuat autem hanc morbi hiſtoriam vno
exemplo palàm feciſſe. In calculo enim, mor-
bo maximè materiali, manifeſtoque. Non eſt 28
enim calculus morbus: ſed primaria Lithiaſis,
& verus morbus Duelech, eſt ipſamet idea, in
poteſtatibus Archei Renum, vel veſicæ, radica-
liter inſita. Quæ ſcilicet deeſt in ſanis, ideoque
neque in ſanis regulariter ex vrina (quæ tamen
omnia in ſe materialiter continet ad Duelech
actu neceſſaria) fabricat, actuat, aut ſeparat, in-
exiſtentem potentia proxima, calculum vel
arenam. At ſimel fermentis, in renum, partium-
que ſubordinatarum Archeum, introductis,
ſtabi itur ibidem idea actuans, & efformans eius,
quod propinqua potentia in materia latebat.
Sicque fit calculus, vel arena. Quæ ſunt produ-
ctum veræ Lithiaſis. Idea inquam eiuſmodi, in
Archeo inſito illarum partium habitans, eſt
morboſus ſeparator, & faber, imperans facul-
tati inſitæ illius organi, eamque ducit vindi-
ctam, ad lubitum ſuum erroneum. Superinduci-
tur enim facultati inſitæ, & vitali renum, emi-
nentior

nentior poteſtas, ſeminalis & fermentalis ideæ.
Productum verò, ab hoc primario morbo pro-
cedens , in via generationis , eſt ipſum mon-
29 ſtrum Duelech. Idem in aliis æquè manifeſtè,
ex duabus ſaltem ſuppoſitionibus. Vna ſcilicet,
quod omnis morbus ſit in ente viuo , adeoque
in Archeo motore : non autem in ente per ſe
30 mortuo , & immoto. Altera, quod morbus ſit
ens ſubſtantiale, per ſe in nobis ſubſiſtens. Vndè
concludo. Quod morbus, per modum aliorum
entium naturalium , procedat de non ente ad
ens , & naſcatur ſeminaliter. Quod ſic probo
mechanicè. Faba , vt ſeminum notiſſima , ſit
31 demonſtrationis ſubiectum. In hac enim con-
currunt ideæ vmbratiles , concreatæ mox à
mundi initio, & per propagationem ſeminali-
ter illi connatæ. Quia inter binas ſquammas,
quæ fabæ corpus conſtituunt, inuenitur germi-
nis præludium , habens bina folia cum radice:
In quibus idea ſeminalis vmbratiliter dormit.
Eſtque alligatum vtrique fabarum ſquammæ,
tanquam vtrique ſexuali initio. Non ſecus at-
que vitello oui adhæret craſſius albumen, ſemi-
nis entelechiam continens. Faba ergo , terræ
commiſſa , ſtatim combibit terræ liquorem vel
actualem, vel vaporoſum: atque illo intumeſcit.
Terra autem, in ſe, ſuam habet fracedinem, ſiue,
vim imprimendi odorem fermentalem : reſpe-
ctu cuius, illi collata eſt poteſtas, motrix , abſ-
que viſibili ſemine commiſſo ſibi ſponte ger-
minandi. Per conſequens imbibito terræ ſuc-
co, eadem huic vis fermentalis traditur, quæ eſt
aliàs terræ. Qui ſuccus, habens in ſe fermenta-
lem fracedinem , determinatam ab odore ſpeci-
fico fabæ, excitat latentem ſeminis ideam in fa-
ba, quæ dein ſponte propria pergit agere. Qua-
propter non naſcitur germen, quod aloqui ter-
ra illius loci ex ſe produxiſſet: ſed ex idea ſemi-
nali intrinſeca , & inuiſibili fabæ, naſcitur ger-
men, quod eſt herba faba. Sic tamen vt vis ſpe-
cifica fabæ flectatur iuxta indolem fermenti fra-
cedinis terræ. Hinc nimirum vinum variat di-
uerſis locis , licet vitis eodem palmite plantata
ſit. Sic nempe fluunt ſemina , in deſtinata mu-
nia, fructus, ac fines. Quod in Carcinomate ex-
32 plicabo. Imprimis vetus cancer, nuſquam niſi
in vbere , & vtero mulierum oritur. Non au-
tem inſunt , & dormiunt in vtero , ideæ cancri:
prout alioquin ideæ fabæ , in germine fabæ.
Quia morbi naturaliter quidem fiunt : non ta-
men inſunt. Niſi forraſſis à ſemine generantis
connatæ, vt in morbis hæreditariis. Atque iſta
eſt differentia entium creationis , ab entibus
morboſis. Suppono igitur pro occaſione can-
cri, quod vbera mulieris , compreſſionem aut
contuſionem patiantur , & glandulæ, lactis ef-
fectrices, conquaſſentur. Dein, ſtatim Archeus
ſenſitiuus, organo iſti inſitus , dolorem , velut
ſpinam pungentem , concepit. Ergo conquaſ-
ſatio, & dolor , ſe mutuo contingunt in ſenſa-
tione: & tanquam è ſilica & chalybe, anonyma
paſſio furioſa , loco fermenti , exſurgit. Hinc
ignea idea ſeminalis , furens (atque ideo vene-
noſa) excutitur, ſucco loci imbibitur, & confer-
mentatur. Vndè tum demum tumor dolens,
punctilis, pulſatilis, quia etiam venenoſus, à fu-
rore. Excitatus ergo , & indignatus Archeus,
pro indole conceptæ indignationis (neque
enim omnia paſſim vbiuis : ſed hic iniuſſa vi-
reſcunt gramina, illic felicius vuæ, arbores fœ-
tus alibi) ſic neque Archeus in digito, prout in
oculo videt. Iſto ergo ſpinoſi doloris tuberculo,
conglomerat Archeus venenum, a ſua indigna-
tione partum , quatenus ibidem Archeus ſe ma-
millis ita nupſit, quod harum pars nulla illo ca-
reat. Iſtud autem tuberculum eſt productum
cancri , indignatione ſeminati , tam eſſentia-
liter cancer , quàm is , qui poſtea ſanie diffluit
fœtidus. Neque enim vlcera , aut apoſtemata,
in vberibus, cancroſa vnquam ſunt , niſi furor
ille Archei adfuerit. Imago ergo ſeminalis , ab
Archei turbulenta tempeſtate exſurgens , & in
loci Archeo depicta, eſt verus cancer ; ſiue apo-
ſtema adhuc , ſiue demum vlcus fuerit. Nam
Archeus mamillarum, vitalis motor, illa ſcilicet
parte , ſatellitium veteri furioſi agens , agitatus
furiis, topicè cudit ideas virulentas, ſibique im-
primit eodem iure, quo imaginatiua , Imagines
ſuis paſſionibus conſentaneas fabricat. Non ali-
ter inquam, quàm vterus , cor , cerebrum , ſto-
machus , quàm ipſamet vis ſeminalis vegetabi-
lium propagatrix : imò nec aliter, quàm ipſis in
ſimplicium excrementis (puta Rabidi ſaliua)
elucet. Sic inquam naſcitur cancer, ſuaſque pro-
pagat ideas, proximum in alimentum ſimilare. 33
Primarius enim cancer , in Archeo topico , per
contagij dependentem connexionem , vlterius
in partem conterminam diſtenditur. Prout au-
tem ab initio : vſque in vltimam maturitatem,
vnicus tantum eſt idealis ac ſeminalis fabæ te-
ctor ? Ita ab initio conceptæ ideæ cancri , in
mortem vſque, non eſt niſi idem venenum. At-
qui cum cãcer ſit in ſubiecto ſenſitiuo, Archeus
proinde quotidie de nouo furiat , nouas ideas
atque venena antiquis ſubſtituat. Non item fa-
ba. Quæ ſingulari initio incipit, & per fluxum 34
pergit in continuitatem ſui fili. In creatis ſiqui-
dem primæ conſtitutionis, quamuis idem cum
morbis ſit ideale initium, & fiendi progreſſus à
non ente ad ens : In facto tamen eſſe morbo-
rum progreſſus diſcrepat, Proinde quoque faba
quotidie, exteriori vultu, mutatur creſcendo, li-
cet floreſcens a germinante non differat vitali
initio. Pariter & morbi ſigillati in Archeo , vel
topico, vel inſito, ab huius varia inſania vene-
num diuerſificatur. Etenim quamuis fundus
cancri exulcerati , aëri expoſitus , fuerit obie-
ctum primum, vbi conceptus & natus fuit : at-
tamen fundo illo per corroſionem abſumpto,
ſemper penitior alter ſuccedit , nouo contagio
infamis , velut ac ſi noua faba indies germina-
ret: Ideoque morbus , nedum à metabaſeos lo-
cali centro prodit: ſed à centro phyſico. Quod
eſt furialis & ſeminalis idea Archei. Idem iudi-
cium & paritas eſt de cunctis aliis venenis , iu-
tus genitis, quale eſt iam præfatum In Chirur-
gicis. In brutis namque (prout alibi de Peſte)
omne ſpecificum virus non niſi ab imaginis
idea profluit. Vndè in Adagio : *morta la beſtia,
morto il veneno*. Sic nempe procedunt lepra, lues
veneris , Caducus , Apoplexia , itemque morbi
primarij omnes. Veruntamen aſſumpta vene-
na proin morbi ſunt , aut ſurgunt : donec Ar-
cheus mutuato illorum contagij fermento, ſibi
inimicum iam fecerit. Tum quidem non tam ſibi cu-
dit proprio furore peregrinas Ideas : quàm eaſ-
dem à ſimplicibus ingeſtis mutuat , iiſdemque
tandem ſuccumbit. In quo agone miras ſibi for-
mat ideas , quas per ſymptomatum varietatem
tragicè explicat. Itaque Cancer non eſt vlcus
cauum

Digitized by Google

canum, quod cernont oculi, nec cruſtata eios
35 liuidaque labra, quæ tangit manus; noo denique eſt ſubnigricans, putredine olidus vlceris fundus, aut ſanies inde ſtillans, quam nares olfaciunt: abſque his namque, iam cancer erat adhuc ſua pelle veſtitus. At hæc ſunt effectus, ſigna, ſymptomata entis, cuius ſunt fructus. enimuerò cum effectus, ſiue productum, dicat inſeparabilem reſpectum ad cauſam ſui producentem: ideo morbus debet eſſe ens, continens cauſas, & proprietates ſuæ entitatis. Ideoque tam Cancer Apoſtema, Cancer eſt, quàm dum iam vlcus factum eſt. Ideo namque plerumque morbi primarij in Archeo gignunt,
36 productum æquiuocum. Vt eſt calculus reſpectu primariæ lithiaſis. Moleſtum enim Duelech vulnerat, læditque digeſtionem veſicæ, obſtipat vrinæ meatum, &c. Eſt etiam ſubinde productum, ſola ſui præſentia moleſtum, vt pus in Apoſtemate, vulnere, &c. Aqua in hydrope, coagulatum in Scirrho. Atqoe eiuſmodi producta, magis naturam effectus morboſi, quàm morborum occaſionis habeot: niſi fortaſſis veneni compendia io fermento hauſerint. Tuoc enim vices aſſumpti veneni aguot, in Archeum compelloot occaſionaliter, & noui morbi coocilia. Ergo morbus eſt ens verè ſubſiſtens, in principio inuiſibili, proprietatibus variis dotatum: non autem intemperies, vel diatheſis, ex coottarietatis pugna, miſtione, gradu, & humo-
37 rum fictorum comitantia ſurgens. Verùm primarij morbi, ignorantia, vt remedium ignorare fecit: Ita & ſpem ſanandi ademit. Quia non niſi in mundandis productis erroneis & occaſionalibus cauſis incubuere, potiuſque palliatiuæ præcautioni conſultum eſt, neue morbi increſcerent, aut rediret, ſubſtructo à recto remedio. Nil autem cogitatum fuit, contra ſpontaneas furoris procellas, qoibus Archeus à nemine maiorem patitur ioiuriam, quàm à ſemetipſo. Interim oil actum, oiſi furor ille Archei ideas germinans ſilueri, oatumque inde perſtans vitus ſuffocetur. Neque eoim occiditur per corroſiua: imò oe quidem in vlceribus, niſi & corroſiuis vis necandi ioſit. Vipote quæ furorem aliàs magis accenduut, quàm placant, aut interimũt. Vir quidam meis diebus, in tractu Iuliacenſi, Cancrum vnumquemlibet ſanabat, inſper ſo puluere indolẽte; atque tum demum emplaſtro incarnante ſolidabat. Cuius ars ſecum
38 ſepulta eſt. Etenim ſcholæ attonitæ, quoties Caocer & phagedena non pacantur ſuo Ægyptiaco, menſtruum accuſant, ſiue humorem atrabiliarium. Ioterrogatæ autem harum vtrum cauſæ adhæreant, nutantes, ad vtrumque ſe tenent, latu viri à Cancro prorſus immunes, vt & fœminæ menſtruo defunctæ. Fœtus in vtero nutriemr mero veneno. Menſtruum peccabit oon ſola quantitate. Imò nec inſons erit detentio menſtrui in prægnante, nutrice & emaciatis; longaque infirmitate ſubactæ, nutrientur veneno. Citraque conualeſcentiæ ſpem omnes peribunt. Cæterùm ſi Cancer noo à menſtruo, ſed atra bile, oritur: Cur ergo ad offenſionem vberum Cancer aduenit? Cur non minus Iouialibus aduenit fœminis, quàm triſtibus? Quidue lien cum vberum contuſione habet commune? Vel ſi atra bilis ad mammas peregrè adſcendat. cur lac non atrabilioſum? cur lactentibus ordinariè non eſt cancroſum? Cur aſſumptis purgatiuæ epitymo, lapidibus Lazuli, armeno, &c. ne minimum vnquam miteſcit Cancer: Morbos enim per idiopathiam & deuteropathiam quidem olim diſtinxerunt, tantoq; infelicius quanto indiſtinctius. Adeo vt ad colem alliſæ Scholæ, hos effectus, de morbis, ad ſymptomata tranſtulerint. Vt dum ex vtero hemicrania ſtrangulatioque, vel ex dolente apoſtemate pedis, glans in inguine. Conſenſuales ſiue ſecundarios effectus quidem nominarunt: ſed non prout è ſuo ſemine prodeunt, agnouerunt vnquam. Prout alibi latius de ignorantia eſſentiæ morbificæ à me demonſtratum eſt.

DE MORBIS ARCHEALIBVS.

1 *Idearum Archealium vltro irruentium neceſſitates.*
2 *Schola vtrobique in bonis neglexerunt motorem primum.*
3 *Ariſtoteles, Galenus & Paracelſus, circa hanc tragœdiam dementarunt.*
4 *Explicatio dati.*
5 *Demonſtrationis præparatio.*
6 *Quæſtionis dilucidatio.*
7 *Explicatio idearum Archealium.*
8 *Soluitur obiectio.*
9 *Archei paſſiones, alterius ſors excentricitates habent.*
10 *Ignorantia Authoris.*
11 *Ideas Archeales probat quadruplex morborum caterua.*
12 *Hæreditary morbi ideam præſupponunt cum idea prolifica connexam, non tamen a generantis intentione productam.*
13 *Voluptas reflectit Archeum in ſeipſum.*
14 *Mors incipit à concupiſcentia carnis.*
15 *Cur truncus brachio; non generet truncum.*
16 *Cur non omnes parentum morbi æqualiter tranſplantentur iure hæreditario.*
17 *Morbi ſilentes probant ideam Archealem.*
18 *Idem probant morbi Aſtralis ſyzygia.*
19 *Qui morbi pertineant ad robur inæquale.*
20 *Robur inæquale, ſeorſ initium figmento Catarrhi.*

IAm ſatis dictum erat, Archeum etiam bene diſpoſitum alienati à paſſionibus, atque perturbationibus humanis: itemque ab alieni Archei exotica imagine, illum penetrante, quodque ab aſſumptis pharmacorum & venenorum poſteritatibus deleteriis, citò peſſumdetur. Aſt dum nullum premit aſſumptorum vitium, nec externorum in nos procellæ ruunt nec demum quatiunt perturbationes, nondum enotuit, quo fœdere, via, modo, quoue perſuaſore & ductore, Archeus ſponte declinet, vt bonum in ſe, tanto labore catenus deductum, humorem inquam alimentarium, atque ſpermaticum, inconcuſſa ſob valetudine, deturpet, quidque quod in vitalem ſocietatem præparatum & aſſumptum erat, confeſtim corrumpat, & ſcotiam tam hoſtilem inde fabricet, vt ſe, cum ſuo hoſpitio, in vitæ detrimentum Archeus ducat. De his nil Scholæ, niſi quod catarrhos, proprio pondere volubiles & ad ſuum illarum lubitum ductiles, excogitarint: non inquam de

humore

humore alimentario ; at ſaltem de diſtillatis
muccis, mentionem faciunt. Abſque conſidera-
tione enim, tranſilierunt hunc torrentem, ſi-
mulque neglectum manſit medendi negotium,
dum horum corruptorem ipſum neglexerint
hactenus. Rectè quidem cenſuerunt, nil moueri
2 à ſeipſo : agnouerunt quidem Motorem pri-
mum, ſuaſque intelligentias, cœlorum motri-
ces formas ; ſed motores proprios, ſeminibus
inhabitantes; qui ſuum Blas, inſtructis ſibi ideis,
ſponte propriâ, mobile primum in nobis efficе-
rent, non ſat conſiderarunt. Multoque minus, in
morbos & negotium medendi, hanc philoſo-
phiam traxerunt. Nunquam enim cogitatum
eſt, quomodo ens ſeminale, Rector vitæ, perni-
ciem ſui intendat, ac ſibi mortale Blas excitet.
Cum vnumquodque, eſſe & permanere optet.
3 Apage Ariſtoteles, cum meretricio appetitu tuo
materiæ impoſſibilis. Nugis enim iſtis alibi ad
tuum pudorem vſque eſt ſatisfactum. Galenus,
ad huius campanæ pulſum, in catochum modò
deuolutus ſtertit, ita, vt ne quidem de tono hoc
vnquam ſomniarit. Paracelſus tandem, qui pu-
tauit rerum eſſentias, harumque liquores peri-
re numquam, diſſolutionem vitæ à trium pri-
morum ataxia inchoauit. Vix enim credidit Ar-
cheum fatiſcere, qui ne quidem in fimo agro-
rum, eſſentias herbarum, in pabulo aſſumptas, in-
terire aſſeruit. Imò Archeus (inquit) numquam
diſſoluitur propter ſenectutis deliquia : ſed ſuf-
focatur tantùm, per corruptiones, penes natu-
ram adultas. Adeoque nec tum interire putat
Archeum : ſed alienis rebus obuolutum obfuſ-
cari, & ab agendi munere violenter ſuſpenſum
abire, ac redire ad primum ens ſacramentale.
Riſu ſanè, & commiſeratione magis, quàm re-
prehenſione hæc digna. Circa enim producta
morborum, & occaſionalia introrſum allata, tantum
verſatum hactenus. Paracelſus enim cum ſequa-
cibus, tartaros, in cuiuſque morbi efficientem
intimum, introduxit, fortè nec ante nocuos, niſi
dum ad vltimam ſui lineam perducti, coagula-
rentur. At viri illius errores ante hac reieci, cre-
dulamque poſteritatem jam detecto mendacij
4 fuco, melius inſtruxi. Quia ſcio, Archeo ſuum
eſſe Blas motiuum, & alteratiuum, naturaliter
ſibi datum, & vi ſeminali proprium. Vt pote qui
vel à primo conceptu, tam animal, quàm vege-
tabile vnumquodque, ad nutum propriæ deſti-
nationis mouet, figurat, alterat, auget, &c. Adeo-
que Archeum eſſe impetum facientem, apud
Hippocr. extraque, vel præter quem, nil moue-
ri, ſentiri, vel alterari in animantatis. Denique
ſcio, quod Archeus ſe regulariter moueat, iuxta
ideam, vel ſibi à generante relictam, vel aliam,
aliunde aſcititiam. Vndè quoque credidi eiuſ-
5 dem entis & facultatis eſſe, qua per ſanitatem
omnis motus & alteratio fiunt in regularitate
ordinata, & qua hæc eadem irregulariter fiunt.
Ergo neceſſum, à ſolo Archeo naturaliter non
minus morbum, quàm ſanitatem deriuare. Ita
vt ſi per imagines ſemini impreſſas ſit vita, ſit-
que ſanitas: per conſimiles quoque, ſed præpo-
6 ſteras ideas fiant morbi. Sed vndè hoſpites illæ
imagines proſiliant, ſi nil externum quatiat, ni-
hilque internum, ne quidem labe hæreditaria
7 turbet, Enimvero de ideis humanis affectio-
num, inclinationum, paſſionum & perturbatio-
num jam egi, ſed ſat nondum de Archealibus,
dum proprio luxu ſponte exorbitat Archeus, &
Prothei inſtar, ſeipſum voluptuosè transformat.
Etenim vt regulares ideæ (vnde Archeus om-
ne ſuum Blas habet) ſemini, à libidine gene-
rantis implantantur. Sic quoque ab impuritate
naturæ, luxualem voluptatiamque inordina-
tionem omnem ſeſe ſuauit concupiſcentiæ, quæ
planè numquam deponitur, quamdiu viuitur in
carne peccati : quia deturpatæ in paſſionibus
naturæ eſt prorſus vernacula. Sic namque Ar-
cheus contriſtatur quodammodo, iraſcitur,
odit, angitur, deſperat, ſibique fit tædioſus : ta-
metſi homo nil tale ſibi procurarit, aut in ſe
ſenſerit. Fiunt nimirum exundationes in Ar-
cheo, hactenus anonymæ, quia ſibi propriæ, &
humanis perturbationibus non vſque adeo co-
gnatæ, vndè quoque excentricæ atque virulentæ
imagines, mera pariunt venena. Spontanei enim
velut mœrores ſunt, qui vitam vt tinea veſtem,
rodit, iuxta ſapientem: Hæ ſunt ſcilicet anony-
mæ ideæ, quæ latentem aliàs morborum, vel hæ-
reditarium characterem, in medium proferunt.
Verùm ſi cerebrum, cor, lien: &c. ſint aulæ, qui-
bus Princeps Archeus ſua celebrat concilia
Quidni ipſum principale, orginale ens, mo-
tiuum imaginatiuæ, ſibi etiam genialem phanta-
ſiam habet? Et in natura, per concupiſcentiam
corrupta, dant irregulares exorbitationes in en-
te, potiſſimum dum ſe animæ imperijs velut
ſubtrahit, ſuique iuris mauult eſſe! Nec obſtat 8
quod in homine non ſentiantur Archei propriè,
eiuſmodi paſſiones : quæ alioqui requiri vide-
rentur, ſi ideas morbificas & ſigillares depro-
mere debeant. At certè, Archei propriæ incon-
cinnitates, abſque organi & animæ commercio
contingentes, nequaquam ſentiuntur in homi-
ne. Neque nimirum, cum ſomnia pleraque neſ-
ciamus; imò neque ſciamus nos ſomniaſſe, niſi
facultatum quædam ſit facta mutualis tradu-
ctio in hoſpitium. An enim generans ſentit ſe
formare ideam, quæ iam ſuperbum ædificium
mox ſtruet? An enim ſemel cogitat de forman-
do latèm fœtu? de rebus agendis? In libidine
enim mens alienatur quodammodo, ſeſeque
velut ſubtrahit interim dum Archeus ſui im-
primit imaginem, abſque imaginatiua. Archeus 9
itaque retractus, abſque ſuæ aulæ comitijs, pe-
nes ſe, intus quodam velut tædio, conflictatur
(nec enim irregularitates Archei ſe ſtringunt
ad regulas paſſionum, & idearum mentalium,
dum præcipuè à ſuis muniis, imò & à mentis
imperio, violenter exorbitat) Vndè ideæ, igna-
uiæ authrices ; Hincque digeſtionum tarditas,
negligentia, omiſſio, cum quadam vitæ inap-
petentia. &c. Eiuſmodi ſunt luxus eſſendi, do-
minandi, ſciendi, habendi, domandi, vlciſcendi,
fruendi, &c. Adeoque horum conceptuum
ideæ, gignunt diſſolutiones, deſideria, profuſio-
nes, & intolerantias. Vnde demum digeſtio-
num, diſtributionum & regiminis incuriæ, diſ-
pendia, titillationes, irreſolutiones, grauamina,
tetricitates, &c. Vndè tandem Peſtes, etiam
ignota toxicorum monſtra, itemque morbi diſ-
ſoluti, & Atrophiæ inopiæ. Sunt quippe ideæ
eiuſmodi, conſilij inopes, & extra curias ſolitas
formatæ. Ideoque illarum matrimonia, & mini-
ſteria, non magis regularia, quàm earundem na-
tiuitates. Ergo Archeus in proprias luxualeſque
irregularitates lapſus, totus ſymptomaticus, at-
que impatiens, velut furit, habenas regiminis
(quod alioqui feriari nunquam poteſt) nunc de-

ſerit, nunc iterum interruptas arripit, quando-
que tardior operatur, tædioque ſui corripitur.
Imò media voluptatum ſatietate, tormenta ſibi
excitat, ens planè irrationale. Interrupto nam-
que digeſtionum exercitio, humor alimentarius
in ſexta, per nimiam detentus moram, exoticum
exuberantis digeſtionis concipit fermentum,
ſuoque fruſtratus fine. Hinc namque iterum, ve-
lut perterritus Archeus ſuæ velut incuriæ pœ-
10 nitens, præposterè cuncta mouet. Sed nequeo
dignè media explicare, quibus Archeus ſuas
ſpontaneas excentricitates facit, neque harum
ideas proprio etymo depingere ſi ſint inuiſibi-
les, imperceptibiles, & in abſtractione Archei à
muniis corporalibus factæ. Non enim modum
noui, quo initia ſeminalia ſuas dotes exprimunt,
qui planè vt à priori mihi ignotus eſt. Conie-
cturis enim tantum à ſimili aſſecutus, ludo. E-
quidem per regularia in homine, coniecturas
feci, quas alter me iudicioſior explicet. Mihi-
que autem viſum, non fore operæ pretium, pe-
nitus hæc ſcrutari iam ſecundum indiuidua: ſuf-
ficere verò tam in cognoſcendo, quàm meden-
do, generatis ideis obueniſſe, & ſuſtuliſſe ab Ar-
cheo omnem ataxiam, vnico fortaſſis Arcano:
de quo poſtea latius. Pacem ergo optatam ſtu-
diis, & infirmorum querelis daturi, quærite, &
inuenietis. Cæterum doctrinæ iam traditæ, adſti-
11 pulantur morbi omnes poteſtatiui, quique velut
abſque ſordium omnem contactum incrudeſ-
cunt. Atque eiuſmodi ſunt imprimis morbi hæ-
reditarij, à generante, cum ſemine infuſi. Quo-
rum videlicet ideæ alioquot annos patiēter ex-
ſpectant, antequam in prole, imò & quandoque
in ſero nepote manifeſtentur. Secundò idem
conuincunt morbi, per longa dierum ſilentia
dormiētes, atque ſubinde recidiui. Tertiò. Mor-
bi concentrici, quos Torturas noctis alibi voco.
Et quartò, idem explicāt morbi virtutis diſpro-
portionatæ, quos inæquale robur voco. Quan-
tum autem hæreditarios & poſthumos mor-
bos concernit: Certum eſt transplantari ideam
morbificam in ſemine parentum depictam. Non
12 quidem quod Generanti ſit conceptæ alicuius
paſſionis aut morbi character, generando ſibi
propoſitus, ex fine deſtinato: ſed (vt dicere iam
ceſſo) Archeus in generationis actu concipit
voluptatem, per quam à corpore, in ſui centrum
abſtractus, debet, tanto vicinius, in animam ve-
lut alterum à corpore extremum, ſe reflectere.
Vndè non poteſt non vitale lumen ſuſcipiens
13 vigorari, atque ſuſcipere ſui imaginem ſemina-
lem, fœcunditatis ſcilicet cauſam. Eſt namque
voluptatibus vniuerſis proprium, cum beneplá-
cito, ſeipſum in ſui ſpeculo contemplari, & cum
iucunditate plauſibili, quæ philautiam, & quan-
dam arrogantiam, in primis naturæ cunis, vſ-
que peperit, diuerſam tamen in ſe, pro volup-
tatum varietate. Etenim dum Archeus ſe ſubtra-
hit, abſtrahitque, vt dixi: attamen non poteſt
non eſſe in corpore, tanquam loco. Abſtractum
ideo voco, non quidem à corpore; ſed ab aula,
ſiue throno ordinario. Non fit autem abſtracta
Archei contemplatio, in corde, quaſi fluctua-
ret, continuo agitationis & pulſuum motu: vt
neque ſinus cordis, ſunt aula conſilij Archei ab-
ſtracti. Imò neque in ipſo cordis parenchymate:
at penitius ipſa regia eſt. Nimirum in ipſo ſta-
bili ſpiritu, ſpleni inſito. Concepta nempe iſt-
hæc, ſub libidine, imago ſuiipſius, particulam

ſpiritus, à quo patratur, induit: quæ ſub ſynte-
reſi Chymiæ, eſt 8100 pars totius. Quæque
particula minima eius ſic depicta, tranſit dein-
ceps in ſpiritum influum, cordi domeſticum,
vnà cum idea libidinis ac deſiderij. Sunt autem
ideæ deſiderij, ſolæ directrices motiuæ (prout
alibi de ſympatheticis) atque proinde concep-
ta Archei humani imago, per iſtam dire- 14
ctionem, ſemini materiali inſeritur. Quare
mors à venere vt incepit: ita quotidie accelera-
tur, prout & defunctio plantæ incipit à concep-
to ſemine: quatenus inde minuitur potenter
vis vitalis. Denique id ſanè veraciter, & non
per dolum phantaſticum fit, quo einſmodi idea
nedum ens integrale humanum repræſētat; ſed
indiuiduales ſimul propenſiones, proprietates,
& defectus. Hinc enim, vno truncus brachio, 15
non proinde mutilum generat. Quia idea for-
matiua non aliunde quàm à viſcerum inſito Ar-
cheo, in generationem tradux eſt. Ergo morbi
hæreditarij inoleſcunt fœtui, ab ente morboſo.
Idea nimirum, ſpiritui ſeminali impreſſa (cum
ſit ipſe morbus, adhuc in vita prima ſeminis
deliteſcens, & ſigillatus) adhuc dormit, & ſui
maturitatem exſpectat, donec expergefactus ab
Archei agitatione prorumpenſque, producta ſua
patere ſit apta. Sic nimirum furores innaſcun-
tur, ac propagantur in proles, cum tota incli-
nationum ſeminalium proſapia. Porrò & inde 16
conſpicuum, non omnes morbos parentum in
proles transferri: ſed illos dumtaxat, quorum
ideæ contaminarunt Archeum viſcerum in pa-
rentibus. Neque enim aliqua podagræ, aut fu-
roris materia occaſionalis, cum ſeminis genialis
integritate, transfertur ſocialis. Nam præter-
quam quod alienigena dualitas ſteritatem ſe-
minis continet; etiam ſuppoſita illa morbi trāſ-
lati materia putreret, loci & fermentorum im-
portunitatibus digeſtionumque iterationibus
victa; fœteret, putreret, vel dierum ſucceſſiua
multiplicitate euaneſceret. Non autem in pe-
riodum vitæ comitaretur, ſuaſque excitaret re- 17
cidiuas. Quantum autem morbos ſilentes, li-
cet acquiſitos attinet: etenim id habent verna-
culum: quod ſtatis periodis importuni reſur-
gant. Sic namque Comitialis, per menſes & an-
nos ſubinde dormit, imò & nunquam excita-
tur, niſi per Venerem, Iram, Mœrorem, par-
tum, &c. Neque eſt enim vlla materia, fomes
caduci, alicubi detenta. Quia vel putreret, areſ-
ceret, conſumeretur, vel priſtinam veneni la-
bem amitteret: quod cum non fiat, verùm in
vitam perennet: aliud proin exordium, atque
hoſpitium immediatum, quàm recrementa de-
legit. Sigillatur quippe in idea entis actiui, &
conſtantis per totam vitam. Itaque ſpiritus vi-
tæ, in organis concluſus, ſuas patitur procellas,
ab ideis ſuis morboſis: quas quoties ſpiritus in-
fluens inde recipit, earundem toties contagia
ſtatim in actum deducit. Etenim vt Comitiale
virus inebrians eſt, ſoporiferum, & quodammo-
do furioſum, primitus circa ſtomachum elu-
ceſcit, ac dein maximè in capite percipitur,
eiuſque clientes ſingulariter afficit. Ita Archeus
capitis cudit imagines virulentas, quæ ipſi Ar-
cheo inſito ſunt exoſæ; & venenoſo contagio
ſuſpectæ, facileque inde totus fit apogeus.
Sunt tertiò, morbi quidam concentrici in ma- 18
teria, & efficiente: attamen cum ſint fœtus,
concepti in irregularitate Archei exorbitatis

hinc

hinc ſunt excentrici, quo ad ſanitatem, concen-
trati autem in penitiori Archei fundo. Hactenus
namque aſtra reſpiciunt, & ad lunæ præſertim
ſyzygiam mouentur. Ventorum item apes in fu-
turum prænunciant. Neque enim Archeus ſe
aſtris obligari oſtendit, niſi per morborum im-
portunitates. Quapropter morbi illi vocantur
vulgo Ephemerides ægrotum. Rectè, ergo va-
lentibus, Archeus non regitur ab Aſtris. Quia
verò lunam ſingulariter ſectantur (quæ Aſtrum
nocturnum eſt) noctuque ideo magis ferociunt.
Ideo torturam noctis appello, quod per conſi-
mile Blas ferri, & cum Aſtris confabulari vi-
deatur. Idque ſanè non competit niſi Archeo:
cùm craſſior corpori compages non ad hoc
idonea ſit. Sunt ergo ſigillati, in ſpiritu vitali,
organis principalibus inſito. Nil autem ſigilla-
tur ibidem, præter characteres ideales. Archeus
eſt ens fontale, quod ſuo Blas omnem in nobis
impetū concitat iuxta Hippocratem. Permanet
autem ens fontale, vtcūque inindè ablatis pro-
ductis morboſis. Nam etſi ſubinde tam conten-
ta, quàm continentia vitiet: attamen Archeus
reſeruat ſibi ſolitarium vitium, impreſſum quo
omnem procellam ab lubitum concitat. Morbi
tandem, quo quarto locu voto ſub robur inæ-
19 quale, ſuat innati, vel adepti. Et quia robur di-
cunt, palàm quoque ſuper poteſtates ſe ſcrip-
ſerunt. Difficile autem ſemper fuit in natura, ſin-
gulis organis deſideratum robur, abſque ali-
quorum querela partiri: quin perpetuò vnum
20 alteri præualeat, debiliuſuè ſit. Ad quàm equi-
dem non defluunt, aut decurrunt, ex inſonte ca-
pite humores, vel mucoſa recrementa: prout
alioquin in ſcholis, fictitiis humoribus atque
Catharris tributum eſt. Quin potiùs inſitus de-
biliori parti Archeus, diſtributionis penuriam
aduertens, & iniuſtitiæ inæqualitatem ſentiens,
fit querulus, ac ſeditioſus, velut in nouercam.
Cuius in paſſionis ideas cum aliò mittere non ſit
opportunum, in ſeipſum tetricus torquet, triſti-
tiæque effectus in ſuis digeſtionibus parit. Ergo
ipſamet ſeminalia morborum initia in diuerſos
fines diſtrahuntur, licet vnico ſubiecto imme-
diato inhæſionis gliſcant; quia recipiuntur per
modum recipientis. Id eſt, humani corporis, par-
tiumque diuerſitate, difformitatem in manſio-
nibus ſuſtinent. Quinetiam Archeus ipſe pro
motuum diuerſitate variam concitat ſympto-
matum ſupellectilem. *Spiritus* (inquit Hippo-
crates) *tres in nobis motus facit, intra, extra, &
in circuitum*: ſecumque mouet, & tranſmutat
ſingula, etiam dum ordinatus eſt. In ſui autem
irregularitate quicquid peregerit, ſuæ ataxiæ
quoque memores effectus edet.

ORTVS IMAGINIS MORBOSÆ.

1 *Morbi deſcriptio per enumerationem abne-gatorum.*
2 *Quid morbus.*
3 *Vana Medentum putatio de morbo.*
4 *Hoſpitium vita eſt morbi.*
5 *Probatur vis idea morboſa per vegetabilia.*
6 *Per Blas meteoron.*
7 *Ex præmiſſis probatur idea Archealis Blas in nobis.*
8 *Morborum ſedes ordinaria.*
9 *Perturbationum imagines citantur.*
10 *Ex non ente mentali fit hoc aliquid.*
11 *Duplex idea morbifica Archealis.*
12 *Idea delata ad cruorem.*
13 *Regula Iuris in medendo.*
14 *Cur Author ſeruet veterum nomina.*
15 *Probatiua idea ſolo Archeo fabricata.*

INAVDITAM doctrinam entis 1
morboſi, à me promiſſam, iam ad
longum deſcripſi, vt medentes diſ-
cant, formaliter morbum introſpi-
cere, & deſueſcant ſeduci pagania
opinionibus. Quapropter morbus non eſt quali-
tatum elementalium quæpiam intemperies, ho-
rumue è lucta continua promanās victoria, pro-
vt hactenus ſomniarunt Galeniſtæ, nec item eſt
morbus, vnus è quatuor fictis humoribus, craſim
ſuam ſuperans; & quatuor elementis æquipara-
tus. Nec demum morbum eſt materia aliqua de-
gener, ab elementorum impreſſione ſuſcitata.
Sed omnis materia excrementia, vel eſt nuda
præcedens morbum materia, orbique ideò cau-
ſa occaſionalis: vel eſt morbi productum, ab
errore partium reſultans, adeoque morbi effe-
ctus quidam poſterus: licet dein occaſionaliter
morbum alium ſuſcitet, vel antecedentem aliam
cauſam foueat, augeatue. Nec demùm morbus
eſt qualitas noxia, è veneno aut contagio alte-
rius; & nocuæ materiæ, pullulans. Veruntamen
iſta eiuſmodi peccata, acceſſant dumtaxat ſui
præſentiam: non autem effectum inde tantùm
occaſionaliter dependentem. Eſt itaque mor- 2
bus, ens quoddam natum, poſtquam nocua
quædam poteſtas peregrina violauerit vitale
initium, huiuſque vim penetrauerit, ac pene-
trando excitauerit Archeum, ad indignationem,
furorem, metum, &c. quarum ſcilicet perturba-
tionum anxietates, ac moleſtiæ, ideam ſibi con-
ſimilem, imaginemque imaginando debitam, ex-
citant. Promptè ſcilicet iſta imago cuditur, ex-
primitur, ſigillaturque in Archeo; eoque veſtita,
mox morbus in ſcenam intrat, corpore ſcilicet
archeali, & efficiente idea, conſtructus. Archeus
nimirum ſibi noxam parit, quàm vbi ſemel ad-
miſit, mox dein quoque importunitate illius ce-
dit, fugit, alienaturue, aut deturbatur, vel inqui-
natur, cogiturque ſubire alienum imperium do-
meſticéque ſibi excitatum bellum ciuile, ſuſti-
nere. Eſt ominum leon aliena eiuſmodi, mate-
rialiter impreſſa, ſurgenſque ex Archeo. Verum
inquam ens mormificum, quod morbus appella-
tur. Etenim quantum Medentes ſolummodò 3
occupentur circa diſſolutionem, abſterſionem,
& expulſionem noxiæ materiæ occaſionalis:
non valet tamen putatio noſtra variare morbi
eſſentiam. Vt nimirum, quia Medicus laborat in
proſcriptione nocui occaſionalis, proindeetiam
morbus debeat eſſe id, quod præpoſtero or-
dine deceptus ille medens expellere intendit.
Morbus namque eſſentialiter eſt id quod eſt,
ſiue abſit Medicus, ſiue adſit. Nec enim me-
dentis initio magis morbum determinat, quàm
ipſum terminat. Vtpote qui ſe non accommo-
dat ad putationem aliorum: ſed eandem irridet
quotidie. Quare vt ſanitas conſiſtit in vita in-
tegra: ita morbus, in ipſamet vita oblæſa. Vita 4
autem ſubſiſtit vnicè atque proximè in ſede ani-
mæ: anima verò non operatur extra ſe, niſi vi
organi officialis ſui, quod eſt aura vitalis Ar-

 chei.

che.. Ideoque mirum, quod hactenus ignoratum fuerit, quod morbus ſedeat immediatè eodem hoſpitio vitali, quo vita fruitur. De quo poſt latiùs. Vix etenim credent Oſores, omnem ſublunarium potentiam excitari, & contineri in ideis. Id enim obiter iam ante perſtrinxi, iu-
5 uerit tamen id fortius ligari. Nouimus enim, & fide credimus, herbis datam vim propagandi ſibi ſimile. Eſt autem iſta vis proprietaria, ens reale, actu exiſtens, quod in ſemine iugiter & ſucceſſiuè manifeſtatur. Nec eſt eiuſmodi vis, quæpiam accidentalis poteſtas, ſiue nuda qualitas: ſed eſt vis ſeminalis, qua planta parens in ſuo ſemine depingit ideam, continentem figuræ & proprietatum, iuxta quas ipſum ſemen excitabit, delineabit, & creſcere faciet plantam filiam. In ſeminibus namque manifeſta cognoſcitur imago, gnara rerum, in propagi-
6 nem nouam agendarum. Pariter mare non facit, ſed patitur horridas tempeſtates, quas ventus efficienter concitat. Et ventus quidem non à ſeipſo, ſuaque ſponte mouetur: verùm ab inuiſibili Aſtrorum influxu, iuxta illud. *Erunt vobis ſtellæ in ſigna, tempora, dies, & annos.* Tanta nempe primatiorum elementorum procella prorumpit, ab ente, quod lucis inſtar eſt. Non eſt autem Blas elementorum concitatum, à mera luce Aſtrorum: Etenim quantumuis ſit incorporale, & immateriale Aſtrorum lumen, non eſt tamen lux quædam ſimplex; ſed quæ præter lucis ſolitariæ proprietatem (quæ eſt duntaxat illuminandi) habet Blas motiuum in ſe, itemque durationes directioneſque ſecundum loca, fortitudines, & debilitates, non minus quàm Blas alteratiuum, ad omnem temporum viciſſitudinem, & periodos. Hæc ſolent antiquitus adſcribi aſpectibus diuerſorum luminum, qui tamen vt tales, non ſuperant efficaciam ſuam, quæ eſt luminaſſe. Sed excitare temporum tam diſſimiles ſtationes, & tempeſtates etiam præuiſas, id eſt, ante ſtellarum aduentum, ad loca aſpectuum illorum, maioris ſane ponderis effectus eſt, quàm ſolius luminis ſimplicis. Reor itaque, per adſpectuum diuerſitates condi imagines ſpirituales aſtrales inuiſibiles mundi, quas in aërem deponunt, ad excitandum Blas, iuxta imaginem illarum proprietatum. Siquidē momentaneus eſt tantùm ſtellarum adſpectus, vt & inſtabilis locus, effectus autem perſeuerant, aliquandiu. Ergo neceſſe eſt luminares aſpectus, præter lumen momentaneum, depoſuiſſe in aëre ideam Blas, operantem, vſque in ſui conſumptionem, temporum irregulares regulas, repagula, obices, calcaria & periodum. Eſt ergo eiuſmodi imago de natura luminis, vt ſtato tempore operetur: nam alioqui multorum annorū curſu vix ad nos pertingeret, niſi de natura luminis eſſet. Itaque ſicut plantis ineſt vis ſuſcitatiua imaginis ſeminalis, ad prolificandum: ſic & Aſtris vis eſt fabricandi ideam motiuæ luminis, quæ eſt inchoatiuum motus initium, faciens quidquid ſibi in executionem eſt demandatum.
7 Archeus autem noſter, ſiue habeat vim terræ, vel Aſtris ſimilem, perinde eſt, modò intelligamus ipſi proprium eſſe, Blas tempeſtuoſum in nobis excitandi, poſt inobedientiam Protoplaſti. Siue illi eiuſmodi proprietas à peccato inoleuerit, vel demum illa, proprio nutu, adſpectuque ſuæ perturbationis de nouo ſuſcitet, perinde & ſat eſt. Modò agnoſcamus, quod omnis vis, tam regularis vitæ, quàm inordinati regiminis, non niſi ex initio hoc vitali promanet.
Suntque idcirco omnes morbi, horumque typi, conceptus quidam depicti, ab inuiſibili hoc 8
Rectore, ad perpetrandas noſtrarum calamitatum procellas. In æthere ergo Archei depinguntur ideæ aſpectuales, tam ex profunditate ſtellati Cœli ipſius animæ, quàm ex erroribus ſeptem viſcerū inſitis ſpiritibus formare. Sic enim pauor Peſtis, Peſtem creat. Pauor ſubitaneus
mortis, ſæpè podagram necuit. Pauor item amiſ- 9
ſi, vel amittendi honoris, ſi per diem vnum durauerit, Epilepſiam fecit ſubinde. Triſtitia paupertatis, inſaniam adduxit: aliis verò Scrophulas peperit. Maniaci omnes plerumque è ſuperbia deuoluti ſunt. Et ſapiens teſtatur: quod triſtitia vitam hominis, vt vermis veſtes, rodat. Triſtitia autem eſt triſtis cogitatio: hæc autem eſt nonens, quia ens mentale. Quod quia nonens, nullam ideo ex ſe agendi potentiam ha-
bet. Ergo cogitatio triſtis, parit ideam actiuam, 10
fitque hoc aliquid ex nihilo, non ſecus atque in prægnante perturbatio monſtrum parit, & fœtum humanū, in bellulnam tranſmutat. Eò quod imaginatiuæ poteſtati ſit vernaculum imagines condere, tam in mentalibus, quàm Archealibus. Triſtitia igitur, quæ eſt lenta perturbatio, parit ideam, quæ vitam conſumit, roditque: eò quod eiuſmodi idea, pro ſui materia, habeat auram vitalem Archei degenerem, quæ idcirco prætendit reſiduum Archei, ſui ſimilitudine peruertere. Hæcque aura degener in duumviratu corrumpitur. Ideoque mox à triſtitia, continua ſunt ſuſpiria. Hæcque ſic accidunt viribus phantaſiæ triſtis. Idem quoque contingit in poteſtate phantaſiæ propriæ Archei, ſiue influi, ſiue inſiti: quorum vterque (prout de tumulo Peſtis alibi)
phantaſiæ imagines potentiſſimas condit. Qua- 11
propter duplicis Archei, duplex quoque Archealis idea morbifica, morbum tranſeuntem à Chron. diſtinguit. Quapropter qui poſthac rite attendent, reperturi ſunt omnem animæ perturbationem, quæ fortis eſt, diuturna, nec deſcendit emanatione extra Archeum viſcerum, dictorum muniis phantaſticis, ſiue extra duumviratum, parere amentiam diuerſam, ſiue diſtinctam, per idearum varietates. Reperient ſimiliter ſimplicis, tam intus degenerata, quàm forinſecus aſſumpta, modò ipſum Archeum forinſecus afficient. Duumviratus parere parem Amentiæ Ideam. Quod manifeſtum fit in Rabidi leuiſſimo contagio. Quales etiam morbi concentrati in membris vitalibus, colloquentibus cum Aſtris, vnde Robur inæquale. Tortura noctis, hæreditarij, repetentesque periodice, cernuntur promptuarium inuiſibile intus habere, principiumque inchoatiuum tragœdiæ, vndè pro maturitatum, vel apogææ excentricitatis, iuſſu, repetuntur Ideæ, tot procellarum Authrices.
Ideæ autem, ſi cruorem informent, vel liquo- 12
rem proximè aſſimilandum, & alimentarium, naſcuntur tempeſtates, conformes tam Ideis perturbationum, quàm hoſpitali Archeo. Proprio ergo luxu, tædio ſpontaneo, corruptela, defectu, Blas furioſo (nomina enim deficiunt, vbi res à priori incognita latet) intus ſic laſciuit Archeus, quod etſi foris nil quatiat: attamen habenas regiminis, vita deſerat, ſuſpendat, ſpernat, auerſetur, furiatque neſcio homine. Sic nampe ſurgunt Ideæ, quæ in omnem

nem diſſolutionem, ac morborum effrenem tyrannidem, liberæ prorumpunt. Cumque medenti occulti motus ſint laſciuientis Archei, adeoque nequeamus abiectas ſemel habenas in manum eiuſmodi Archei reponere; à poſteriori, vniuerſale quoddam Archanum cõſopitiuum,
13 & ſedatiuum Archei, eſt adhibendum. Incaſſum ideo plerumque laborat, quicunque deſtitutus Arcano vniuerſali, non pacato prius Archeo, auerruncanda cauſis occaſionalibus, operam locat ſuam. Quod ſanè ſtylo aureo accuratè notandum, eſt.
14 Contingit enim ipſi non ſecus, ac qui non obſtipato iugi fonte, exhauriendo aquam, riuum exſiccare præſumit. Interim cum ignoto tramite Archeus procedat in ſuis imaginum fabricis, cogor in morborum explicatione, antiquata ſeruare nomina, & nomenclaturas ſequi: vt cauſarum occaſionalium trita via, deueniamus ad cognitionem occultarum quidditatum morbidarum. Sufficit autem mihi hoc parergo oſtendiſſe: quod Ideæ ſeminales, in toto mundi ſyſtemate, ſint inchoatiuum principium omnis Blas ſeminum, generationum, viciſſitudinum & procellarum. Attamen priuſquam ad morborum ſchema contendam, cum adhuc nimis ſit ieiunum, Ideas ab Archeo formari, non minùs quam à vi phantaſtica, iuuerit id Tyroni vno argumento oſtendere. Etenim cadauer humanum, ſpontaneo fluxu mor-
15 tuum, friget ſuper omnem glaciem, non quidem quod reuera frigidius ſit cadauere vaccæ, ſponte demortuæ (id ipſumque per organum quo iratum ac gradus ambientis diſtinguens, clarè demonſtratur) quanquam tamẽ id noſtro attactu ſic cenſeatur. Contingit id enim, ſolius Archei pauore, qui contactu mortui in cadauere pauet. 1. Sentit mortem, quam fortaſſis phantaſia adhuc ignorat. 2. Pauet. 3. Retrocedit ſpiritus influus. 4. Inſitus autem manor, pauore turbatur & concidit, adeoque initium mortis ſibi è pauore concipit. Non inconcinnè ideo Sacra, vt qui mortuos tangeret, impurus & ſemimortuus cenſeatur. Quam mortis imaginem Archeus, velit nolit, concipit, eamque ſic mordicus aliquamdiu retinet, quamdiu ſuperſtes eſt illa pauoris Idea: quod intra horam vix ad focum recaleſcat. Ergo pauoris Idea realiter ibidem eſt: ſiquidem operatur effectum, eſtque formata ab Archeo, & non ab imaginatiua hominis. Igitur, ſi Archeus pauore fugiat tremens: pari quoque ratione triſtabitur, iraſcetur furoreaiiſque paſſionibus concitabitur. Et quarumcunque perturbationum Ideis conflictatur, ſibi fit moleſtus, & noxius, iuxta idearum lubitum, quas ſibi finxit propria vi & libertate.

51

ADITVS PRÆCLVSVS ad Condum Viſcerum.

1 *Concluditur è ſede animæ ipſa ſanandi morbi difficultas.*
2 *Quartanæ exemplum.*
3 *Notabile de remedijs hactenus contra quartanam vſitatis.*
4 *Purgantia in quo incautos hactenus fefellerũt.*
5 *Quandoque per accidens, purgantia ſanarunt. Atque hoc dolo permanſere.*
6 *Cenſus incurabilium.*
7 *Diſtillatio partu noua generata.*
8 *Singularitates in rebus per ignem productis.*
9 *Decocta differunt à ſtillatis.*
10 *Scopus authori quis olim.*
11 *Deceperunt Authorem quædam remedia.*
12 *Remediorum examen.*
13 *Digeſtiuorum examen.*
14 *Hydroremediorum examen.*
15 *Valores ſtomachi.*
16 *Prima conditionum varietas vndè.*

POSTQVAM deprehendiſſem, 1
ſtomachum radicem arboris, ſiue radicem tam digeſtionis vniuerſalis, quàm particularium quarumcunque: cognouiſſem æquè ſeriò, ibidem habitare animam mortalem ſeu ſenſitiuam, actionum in nobis quarumlibet hetam, ac vitæ diſpenſatricem per totum. Sitam videlicet quoque ibidem primotum conceptuum fabricatricem; ſomni item, non minus quam vigiliarum & amentiarum officinam: Duxi rationi conſonum, nuſquam decentiùs mentem immortalem, ſiue Dei ſimulacrum ſtabulari, aut connecti potuiſſe, quàm in præfato formali, atque vitali lumine: principio ſcilicet ſpirituali, ſibi ob id quoque propinquiſſimo: quia agnato. Cumque tandem peruestigata vitali monarchia cernerem, optiméque cognoſcerem, morbum omnem eſſentialiter in vita conſiſtere, atque ex eadem conſurgere, ſeſe obtulerunt mihi cauſæ difficultatum in ſanando morbos, præcipuè qui ſponte ſua non ſilent, aut qui ſuopte impetu ad periodi finem non feſtinant; ſed vitam, quam acerbè infeſtant, comitantur. Quapropter è morbis diuturnioribus, vidi quartanam, 2
atrophiam, cacochymiam, debilitates item, ac deinde tam qui in extremo corporis habitu cubile delegerunt (quales ſunt Lepræ, Paralyſis, Iſchiadica, ſpaſmus, Podagra, &c.) quàm qui alligantur alicui viſcerum (vt Apoplexia, Epilepſia, Aſthma, Lithiaſis, Hydrops, Amentia, &c.) non ſanari, non quidem defectu deſiderij ſanandi: verùm ſolius remedij penuria. In remedio, autem illo dudum laboraui, ac retroſpexi multoties, donec cognouerim, quod ipſum vitæ fontem reſpiceret, ſiue animam ſenſitiuam. Quapropter primò, ante manus ſumpſi ipſam quartanam, vtpote obuiam, tædioſiſſimam, ac planè cognitam: quæque dum ſperneret Medentum vſitata remedia; irritam redderet eorundem ſpem. Imprimis per eandem certior factus ſum, quod vbicunque lateret aliquod materiale productũ morboſum, requireretur pariter remedij conuenientis applicatio: vel alioqui ſoſpes formidaretur permanſurus effectus, à cauſa illa occaſionali ſuſcitatus. Atque idcirco ab huius 3
enunciationis correlatiuo comperi nulla hactenus medentum remedia: vtcunque fama ſui iactentur deoppilatiua, reſoluentia, abſtergentia, vel purgantia; eadem tamen tantum deuenire, aut deferri, ad ſummum ſolummodò vſque ad limen lienis: qui ſenſibili teſtimonio ſe prodit quartanæ hoſpitium. Itaque hinc certò inſtructus, conieci, vim illam remedij deoppilatiuam, &c. mox vel in ſtomacho perire, mteſcere, domari, vel per inteſtina proſcribi, ſi prius ſaltem non interierit. Sin verò qualitas aliqua remediorum, ex vita ſui media, ſoſpes perſtiterit, aliquãtulum perfracta, penitiuſque aſſumpta penetra-

Digitized by Google

uerit (qualiter macis, vel terebinthina, in lo-
tio, ſaporem ſui, ex neceſſitate magni Opor-
tet, retinent) At ſaltem eadem ſic caſtrata ac
delumbata occurrit, vt nequicquam eorum ef-
ficiat, quorſum, & propter quæ, degluriuntur
pharmaca. Oua quidem & carnes belluarum re-
ferunt ſapores alimoniæ, quæ ipſas ſaginarunt.
At ſanè, ſum in œconomiam vitalem tranſeunt,
tametſi guſtus prioris veſtigia retineant: adeo-
que ſanitaria quæ ſam teſtimonia contineant,
ſunt tamen tam ſegnia horum auxilia, ad era-
dicandum productum aliquod morboſum;
quod diuturni ientique morbi, iamdudum, irri-
tam huiuſmodi remediorum iactantiam pate-
4 fecerint, imò & ſpem ſuſtulerint. Sola autem
purgatiua maximoperè fefellerunt, falluntque
tam medentes, quàm incautos Medicatos hacte-
nus, quia cæteris auxiliis ſubtilius impoſuerunt.
Etenim vt ſunt de venenorum proſapia, (quod
lib. de febrib. ex inſtituto oſtendi) confuſionem
ſtatim circa primas radices, digeſtioniſque ma-
tres, ſuſcitant: atque adeò, quicquid pridie eſt
aſſumptum, vel alias etiam ritè ſubactum, ad ſo-
lutiua ſtatim quoque corruptionis charactere
contaminant, totumque foras confeſtim pro-
pellitur, attracto crudiore cruore, è Meſenterio,
in vicem ejecti liquoris contaminari. Quod ni-
mirum, ibidem confeſtim pariter corrumpitur,
donec virus ſolutiuorum agendo ſaturatum &
extinctum ſit. Putatum eſt hactenus, quòd hoc
putidum liquamen cruoris & carnium, eſſet ipſa
morborum materia. Siue, procul per ſolutiua
euocatum liquorem, iam cadaueroſum ac fœ-
tidum, eſſe humorem vnum de quator, præ aliis
5 ſelectum, ac magneticè attractum. Potentiſſimè
ideirco hæc peruerſa doctrina huculque mor-
tales decepit: eò quod effectum aliquem ſolu-
tiua ſponderent, & exhiberent, cruendum licet
plerumque, ac ſubinde truculentum; non tamen
ſanitatis authorem, niſi quandoque per acci-
dens, natura ſuam ſarcinam, primo limine de-
tentam, vnà excidere permiſerit. Qui effectus
per accidens, etſi rarus, tamen nomen famo-
ſum ſolutiuis dedit purgationis, fecitque ius, ſo-
lutiua tanquam aſylum implorandi, eorumque
opem impendendi, interim intacti manſere
6 morborum plurimi, & atrociores. Nam quot-
quot ſua ſponte non decurrunt ſtatim ad termi-
num, habiti ſunt incurabiles, & ſolutiuorum
ſpectata vna tyrannide, quieſcere ſunt iuſſi.
Interim quotquot remedia conabantur inſigni
truculentia naturam in ſui lubitum cogere, ex-
templò ſenſere vitæ noſtræ reſiſtentiam, atque
eo ipſo noxia: quia vitæ inſidiantur, dum cruo-
rem in virus cadaueroſum mutant. Nocua in-
quam euaſere, & perniculoſa auxilia. Nam ſi
veneni, aut gradum tyrannidis ſuſpecta erant:
ſtatim vt aſſumpta, reiiciebantur tanquam in-
famia, eò quod inſignem perturbationis, con-
fuſionis, & lipothymiæ procellam, niſique præ-
ter comminatam turbulentiam aut ſtragem ex-
7 citare viſa. Sola autem atque vnica, maiora Ar-
cana, quibus vis naturæ dotalis ſupernè eſt in-
ſtillata, vel puritatis atque ſubtilitatis enco-
mio glorioſa, omnem morborum tyrannidem
ex æquo ſupplantarunt, vno reſtaurantis vitæ
compendio, in vniuerſalem ſic medicinam ſur-
rexere. Dixi alibi, omne diſtillatum eſſe nouam
creaturam, per ignem productam: adeoque non
ex primo ſui concreti inſtituto. Perinde vt ignis

eſt res quæ iam pro artificiis facta, naturalis ta-
men: ita quicquid per ignem prodit, etſi ſit na-
turale; tamen profluit è principio naturæ obli-
quo, ſeminalia initia detorquente, ad ignis lubi-
tum. Hinc quicquid per ignem conficitur, vitam
primam, mediam, atque vltimam ſimul acquirit, 8
liquanturque ſimul iunctim. Quatenus vnicum
ſeminale principium, quod in materiam con-
fluxit, variis terminis antea ſubiectū, ac diſtin-
ctum, per ignem coadunatur, ſimulque inde fit
noua creatura, ſurgens quidem ab initiis, con-
creto inexiſtentibus: attamen ſic iſta initia ſe-
minalia per ignem alterantur, quod quadam
colliquatione ens nouum inde ſuſcitetur, & tres
vitæ proprietates vnà conſurgant. Quapropter
etiam cuncta diſtillata à corruptione ſunt im-
munia: quia alioquin in vitarum trium ſuſcepta 9
ſucceſſione, rebus familiaris eſt. Liquet hinc
enim, decocta non eſſe entia, qualia per diſti lla-
tionem proliciuntur. Sed tantum tranſlationes
vnius entis, in medium ſibi peregrinum; atque
ideò facilè putrent, & alterantur. Porrò inter
ſimplicia quædam ſeſe manifeſtarunt, nullo qui-
dem ſignato prodita: quæ tamen proprietatem
particularem nacta ſunt ad vitæ exorbitātis re-
ſtringendos in morbis typos. Illa enim, quamuis
ad generum amplitudinem non aſcendant: vi-
dentur tamen à rerum Datore glorioſo, ſpecificè
directa, in morborum quorumdam eradicatio-
nem. Etenim qui iam dudum deflexeram ab
horrore purgantium, & circumquaque perlu-
ſtrando, remediorum propemodum nullitatem,
vel infauſtas applicationes notaueram, ac ite-
rum dum arcana Pyrotechniæ, ſuo tenebrarum
velamine, tecta forent, ac ſpecifica ſimplicium
eiuſmodi energia lateret. Inquiſiui ſedulus, an
non poſſem (dum per ignem renaſcuntur ſubna- 10
ſcendo, nouæ creaturæ) per artem remedia pa-
rare, quæ vel profundè penetrarent in venarum
propagines: vel ſaltem leuiculam ſui proprieta-
tem, vnà cum cruore vel vrina, ſpargerent, ſi-
gillarentque inter vitæ œconomiam. Quæ qui-
dem leuicula qualitas, non intelligitur guſtu
prodire: ſed quæ in digeſtionum curſu ſic ma-
neret ſoſpes, & imperfracta, quod abſque no-
tabili ſaporis incrementia poſſet ad ſcopum, in
Creando Medicinam de terra, habitum per-
tingere. Arriſit imprimis diureticorum contem- 11
platio: quæ ſcilicet ab ore, per renes, vſque in
veſicam diſpergi videbantur. Perſuaſit idem
potus vulnerarius, vſque in externos artus, ſuos
edens fructus. At tandem manifeſta cognoui, ipſa
diuretica non quidem materialiter deſcēdere in
veſicam; vt nec potus vulnerarios, in vulnus re-
motum: verùm omnem diureticorum & vul-
nerariorum opem, fabricari in ipſo ſtomacho.
Per exemplum lapidis Cancrorum, vel ſixiſſi- 12
mi oſſifragi, auxiliatis tam vulnerum, quàm lotij
difficultatibus. Hic enim non diſſoluitur è ſto-
macho humano, nec proinde etiam penetrat
ad procul diſſita, in materia ſui lapidea, aut la-
ctiformi. Verùm ſi non in primum ſui ens re-
ſoluatur, etiam nec in lactis ſubſtantiam remi-
grat. Sed acor ſtomachi, eiuſque natiuum fer-
mentum, reſoluit quantum poteſt de ingeſtis
lapidibus, non quidem reſolutione retrograda,
verſus ens ſui primum: ſed dumtaxat per mo-
dum acidorum, diſſoluit lapides iſtos. Id eſt, in
puluerem. Prout lib. de Febribus ex profeſſo
mechanicè demonſtraui. Hinc namque ſi prius
diſſol

diſſoluantur in aceto, potentiùs præbent auxilium, quàm ſi vino prius ebullianeur. In vino etiam acidulo, quia plus diſſoluuntur, quàm in aqua, aut cereuiſia: ideo etiam potentius ſuccurrunt, quàm ſi in iure carnium aut aqua potentur. Eò quod acida comminuant lapides iſtos in ſubtiliſſimum atomum, cumque acrimoniam adhuc natiuum in ſe habeant à ſtomacho domabilem: Ideo & quò ſubtilius moliuntur, eò etiam ſtomachi fermentum, plus illius acrimoris nanciſcitur. Saltem etſi aſſumantur macis, Terebinthina, &c. & odorem lotij mutauerint: non tamen niſi languida ſunt illorum auxilia, in dyſuriâ, & lotij ſuppreſſione. Nam reuerà cuncta intra ſtomachum annihilantur prioris vitæ ſimplicium teſtimonia: & non niſi flaccida guſtuum remanent veſtigia. Adeo vt nux myriſtica, & terebinthina (quæ plurimum ſaporibus ſuis diſcrepant) vnicum tamen ſimilemque ſpirant in lotio odorem. Quod ſignum patefacit, in prima ſtomachi officina, perire quidem primarias rerum aſſumptarum craſes, ſed exurgere nouas, coquendo acquiſitas. Nam alioquin ex terebinthina, eiuſque oleo & mace, non poſſet reſultare odoris identitas in lotio, vt neque violarum inde gratus odor. Sic Aſparagus fœtet in lotio, quatenus putredo aliqua ſibi adnata, eundem in exilium feſtinat. Potus autem vulnerarij non aliàs ſubueniunt vulneratis, niſi quatenus in ſtomacho, acorem iniuſtum ſic minuunt, vt etiam è vulnere, aciditatem (quæ omnis extra ſtomachum, noxia eſt, morboſa, putrediniſque comes: vt alibi demonſtraui de digeſtionibus) inhibeant, atque arceant.

13 Siquidem generalis ſtomachi digeſtio præeſt, quibuſque ſingularium digeſtionum coquinis. Enimverò aues, toto corpore actualiter & inſigniter calent, adeoque nocturnos hyemis rigores ſubdiu tolerãt. Non meiunt autem: quia renibus & veſicâ carent. Ergo, quicquid potatrix columba bibat, totum recedit per inſenſibilem diapnœam. Hinc ergo liquet, quod ſoli renes faciant vrinam; quæ aliàs eſſet ſudor: differtque vrina in homine, non quidem materia primi laticis: ſed ſolo efficiente renum fermento. Patetque etiam quod aues, citra ſudorem, omne ſuperuacaneum excrementum inſenſibiliter eiiciant. Lotium itaque differt à ſudore, plus quam ſola materia: non præter propriam lotij eſſentiam formaliter à rena ſuſceptam, recipit in ſe ſtercus liquidum & tingens. Quod ſurſum non attrahitur ad venas in aue, nec ſudant, etſi laſſatæ. Ergo quod ſudor in homine non diffletur inſenſiliter, prout alioquin in ſue, Ren humanus culpam habet: prout etiam, quòd ſtercus liquidum ſeparetur, & trahatur ab inteſtinis ſurſum, intra venas, Ren culpam habet. Vſus verò illius tractionis, propter duelech, alibi oſtenſus. Non autem tingitur lotium, vt promptius eiiciatur: nam acrius lotium eſt, magiſque punit, quoties eſt abſque tingente ſcoria. Vt ergo Ren eſt cauſa lotij, ac præfatorum ita & eſt cauſa Hydropis, quatenus Ren ſe claudit indignatione proprij Archei. Cuius indignatio, ſi compeſcatur debito remedio ſtomachi, in quantum ſuus duumuiratus præſidet

14 Reni: certè ſubuenitur mox Hydropi. Etenim ſeroſitates Hydropis non tantò abiguntur e tumido, tenſoque abdomine: per hydrocathartica, ipſis ſolutiuis adhuc intra ſtomachum tantiſper morantibus. Sed mox repetit idem Hydrops: quia Ren, vt ante, indignatus perſeuerat in clauſura, & lotij diuerſione. Aqua enim, quam Ren in abdomen depoſuit, ſtomachus inde repetit, & per aluum deiicit, adeóque oſtendit ſe renum ineptiis & indignationibus imperare poſſe, vt etiam per ignotas vias, reducere ſeroſitates ad inteſtina. Num ſanè quod eiuſmodi ſolutiua, materialiter & præſentialiter adeant, vſque in abdomen, ac vi cathartica vtentia, ſecum reducant depoſitam Hydropis ſarcinam? Minimè. Sed potius ſtomachi ſunt hæc facinora, & vitæ vitaliſque duumuiratus priuilegia.

15 Canales quidem ignoti nobis: ſed vita, horum directrix & magiſtra, ſeſe ad ſedem, ſiue centrum ſui, id eſt, ad animam, reflectit. Ideoque, ab ipſamet vita animæ petendæ ſunt poteſtatum functiones, munia, vigores, valores, horumque defectus ſinguli: Anima quippe officia cuncta partibus diſtribuit, eaque per vitam moderatur. Nec ſolum officia diſcriminat per partes, adeò vt in ipſo vaſe ſtomachi diuerſitates tam in orificio, quàm in pyloro ſeiunxerit: verum etiam ipſas poteſtates connexuit, homoiomero initio quidem: ſed quæ ſingulæ ſuas præbeant

16 ſcenas. Quod ſanè nuſpiam apertiùs cernitur, quàm in morbis, adeoque in facultatum defectibus. Vtpote quod ſternant viam ad ataxiam, vnitatiſque diſcerptam diſcordiam. Quandoquidem mens immortalis creditur vnionæ identitatis: atque ideo conditiones, inclinationes, ferocitates, &c. animæ mortali adſcribendæ veniunt. Quæ nimirum ſequitur materialem diſpoſitiunum varietatem. Hinc itaque ſtupiditas, barbaries, furores, amentiæ, vt & ſalacitates, ſagacitates, ac denique ſcientiarum internua, memoriæque extinctiones, &c.

CONFIRMATVR MORBORVM Sedes in anima Senſitiua.

1 *Supponuntur decem paragraphi alibi probati.*
2 *Repetuntur duodecim ſtomachi proprietates.*
3 *Aliquot morbos habitare in vita ſtomachi.*
4 *Soluitur obiectio.*
5 *Vita muſculorum.*
6 *Apoplexiæ conſideratio.*
7 *Poteſtatum vitalium incomprehenſibilitas.*
8 *Somnus eſt poſtrema facultatum.*
9 *Cur ſomnus ante peccatum immiſſus.*
10 *Sedes morborum vniuerſalium.*
11 *Boulimi, & ſitis inextinguibilis conſideratio.*
12 *Potiſſimas morborum ideas fabricari in duumuiratu.*
13 *Repetitur idearum poteſtatis amplitudo.*
14 *Remedia plerumque non ſe dilatare extra ſtomachi lares.*
15 *Schola hæc non attendentes, errarunt in remedij applicatione.*
16 *Delectus medicaminum.*
17 *Oſſifragi lapides notabiles.*

VT autem clarius pandantur radices vitæ, aliquot præludia alibi à me fundata, idque immutata, in Theſes conſtruam.

1 Mens immortalis, proxima diuinitatis imago, poſtquam vitæ regimen delegauit animæ

ſenſitiuæ mortali, & caducæ: etſi mortali huic lumini poteſtatem ſuam tradiderit: manſit tamen eidem connexa, per vitæ ſymbolum, tanquam cognitionis proximæ ſyndeſmon, colligata. Quod ſenſitiuum lumen vitæ, quia ſedet hoſpitatum in ſtomacho, tanquam radice vitæ mortalis: idcirco & ipſa mens ibidem torum ac thronum ſuum delegit. Quod alibi de anima ex profeſſo fortius confirmaui.

Anima ſeminauit ſuas facultates, pro vita neceſſarias, per organa corporis. Quapropter non videt talus, nec auris ambulat, vt nec hepar aſſumptos cibos in chylum tranſmutat.

Facultas vitalis organorum, in ſanitate, edit actiones ſanas, eademque quoties vitiatur, edit actiones vitiatas.

Non vitiatur autem facultas vitalis, niſi à morbo.

Qui proinde non eſt, niſi facultatis reale & actuale vitium: ens inquam poſitiuum atque ob id conſtans materiâ & efficiente, per modum entium aliorum naturalium.

Cum autem ipſamet facultas vitalis claudat eſſentialiter in ſe, ipſum morbum: ſequitur hinc, quod ipſe morbus in formalitate ſui efficientis ſit facultas, non quidem vitiata, ſed vitioſa: quæ nimirum vitiat ſiue lædit facultatem vitalem. Adeoque eſt morbus, facultatibus vitalibus poteſtas perſimilis, atque ſic intima, vt & in quibuſdam caſibus, tam lethalibus & hereditariis, quàm centraliter radicatis, vnita ſit.

Vitiata verò ſiue oblæſa facultas, vel eſt particularis alicui organo propria, vt cœcitas, ſurditas, paralyſis, &c. vel communi Archei influentis vehiculo quoquo verſus diſpergitur, idiopatheticè, deuteropatheticè, vel ſympatheticè. Ac ſanè vtcunque, & quomodocunque facultas lædatur; diſcernitur ſaltem, atque elatè cernitur, vbique ſubeſſe vitium vitale, morbumque omnem proximè hoſpitari in principio vitali, id Archeo ipſo.

Vniuerſales nempe ſedent in vniuerſali vitæ initio, ſiue interim Archeus particulatim ab aliquo organo ſit infeſtatus, vel ſiue à fonte vitæ, ac animata radice, ſuſcitatus, atque indignatus. Etenim id quanquam morbi ſpeciem variet: non tamen eiuſmodi varietas aufert morbificum.

Anima ſenſitiua præfecta eſt omnibus ſuis facultatibus vitalibus, ſiue ſint per organa diſtributa, ſiue demum communi Archeo fomentatæ Saltem independent, quod morborum pene omnium ſanatio conſiſtat, & perficiatur, in radicali vitæ diuerſorio. Id eſt, Animæ ſede, ac vitæ centro. Niſi quandoque fortaſſis pars organica quæpiam ſibi combiberit genialem morbum, eidemque facultas vitalis, hoſpes eius, ſeſe nupſerit.

Vndè conſpicuum euadit, omnem propemodum ſanationem morborum, (vulnera, itemque eiuſmodi Chirurgicalia non excipio) in ſtomacho, eiuſque Duumuiratu ſolicitandam: adeoque nec ibidem incongruè ſolicitari: Nam ſic etiam non tardò defectus exteriores interno ſtomachi remedio tolluntur, alioqui externis pharmacis fruſtra tentati. Non mirandum itaque, quod remedia vix ſuperent ſtomachi imperium, claſſem, aut materialiter longius diſpergantur.

a Quibus ſic obiter præmiſſis, ſubdam nonnulla ſtomachi priuilegia, 1. atque imprimis iſtud ſtomachi ius geniale, & particulare, quod ſibi primariò coquat: pro toto autem, tantum per accidens, indirectè, atque extraordinario iure præ cæteris membris. Quia ſic voluit ordinatio diuina. Vt præparet pro aliis omnibus, ex rudi ciborum materia alimentum. Ipſe autem ſtomachus, immediatè alitur chylo, à ſe confecto. Non ſecus atque radix vegetabilium, ſucco terræ Leſſas alitur. Non autem, quod ſtomachus ſanguinem à iecore, pro ſui nutrimento alliciat: vt neque radix vegetabilium, ſuccum à ſe ſemel dimiſſum, ſurſumque diſperſum, repetit à cortice iterum, vt inde nutriatur. Quapropter ſtomachus, paucis venis, pro tantæ molis officio, ac tantæ capacitatis vaſe, fruitur. Quia nempe cruore non nutritur, per conſuetum aliorum membrorum modum. At ſolo chylo paſcitur, quem dein in ſpermaticum liquorem, ſibi congruum, adaptat. 2. Venæ autem ſtomachicæ non diffundunt idcirco cruorem extra ſe, nec læſus vulnere ſtomachus cruorem plorat. Idemque ius ſibi reliquæ membranæ à ſtomacho mutuarunt. 3. Venæ ſtomachicæ nequicquam de ciborum confecto chylo tranſmittunt, vel aſſugunt, vt eundem ad venam portæ deferant, pro conſueto alioqui venarum mezaraicarum. Idque alibi de digeſtionibus fortius confirmaui. 4. Denique nec venæ ſtomachicæ incumbunt nutritioni ſtomachi. 5. Ideoque venæ ſtomachicæ, puro cruore plenæ, vim habent liberam, vitalem, non perturbatam, aut ſuctui chyli, diſpergendoue cruori, deſtinatam. Quorum tamen alterutrum, venis cæteris omnibus eſt domeſticum. 6. Non fruſtra tamen venæ & arteriæ, nexæ ad orificium ſtomachi, diſtenduntur: ſed anima hoſpitata in tenuitate membranæ ſtomachi, quaſi ibidem non eſſet, imò vix alligata loco, ſpirat vitæ ſuæ ſpiraculum in organa (cor ſcilicet, lienem, iecur, cerebrum renes, teſtes, &c. modo inſenſibili, atque incredibili canalium anguſtia, & tenuitate. Hinc nimirum repentinæ, ecſtaſes, Apoplexiæ, epilepſiæ, vertigines, ſyncopes, &c. quoties nempe anima ſenſitiua ceſſat radiare ſuum lumen in organa. 7. Ineſt namque arteriæ ſtomachicæ canali, vis vitalis, illius animæ, diradiandis ad cor, quantiſper benè ſe habet. At vbi perperam ſe gerit, ſuſcitantur ſtatim quoque palpitationes, deliquia, vertigines, apoplexiæ, epilepſiæ, ſopores, vigiliæ, amentiæ, cephalalgiæ, conuulſiones, &c. Denique & ſua ſpiratur vis vitalis ab anima, vitalium facultatum moderatrice, per venas ſtomachicas ad iecur, adeoque ab vnitate animæ defluunt variæ dotes, ad organa ſingula: ſiquidem ſemper, & vtrobique, ab vno puncto, cuncta tam in vniuerſo, quàm in nobis, manant. Etenim anima iſta mortalis, & ſeminalis, corporis conſtans rectrix, cum ex ſanguinis diſpoſitione occaſionaliter impertetur: Neceſſariò quoque in organis habitat: tam in cruento ſplene, quàm exſangui membrana ſtomachi. Perinde vt cerebrum, ſenſationum fons, atque iudex, ſenſu potiſſimum caret. Ideoque & in Sacris pluries occurrit, quod anima hominis in ſanguine habitet. 8. Sufficit proinde hoc loco), quòd anima ſenſitiua, hiſce ſedibus locata, vires ſuas ibidem explicet, atque inde diuerſimodè emittat. 9. Enimuerò ſomnus, vigilia, appetitus, digeſtio, fermentum, alacritas,

Digitized by Google

tas,&c.deteguntur ſua functionum pluralitate ſa-
nitatem: pro vt & eodem ſtabulo, ac centrali
fonte, hoſpitari Apoplexiam,Epilepſiam,verti-
ginem,maniam, furorem, obliuionem, &c. Si-
quidem vnica anima ſenſitiua, eſt cauſa imme-
diata,centrum,nidus,fons, & origo, facultatum
& actionum vitalium quarumcunque. Cæte-
rùm,hoc tramite ſufficit recitaſſe(quod alibi ex
profeſſo demonſtraui) imperitiori tunica ſto-
machi,velut thalamo,habitare animam morta-
lem, eamque intra ſinum ſuum obuoluere men-
tem immortalem. Poteſtates autem eiuſmodi
omnes eſſe vitales, in functione quidem diſtin-
ctas,licet non in vitalitate, adeoque animæ ipſi
tam proprias atque peculiares, quod etymon
proprietatis inde manarit. 10. Quare, extra
controuerſiam etiam reor, morbos vniuerſim
omnes (vtpote in poteſtates animæ inſurgen-
tes, aduerſarios atque hoſtiles) adoriri quoque
immediatè animam caducam, atque mortalem.
In quam videlicet ſua ſpicula vibrare queunt,
eandemque penetrare, ob paritatem ſymboli
ſublunaris. 11. Quæ lucta nimirum contingit
primùm in ipſo Archeo,animæ ianitore, atque
inde penitius deſcenduntur, penetrantque vſque
ad nucleum ipſius animæ. 12. Morbi quoque,
qui forinſecus ac peregrinè intrò adducuntur,
ſtant tam clienter obnoxij huic iuri, quàm qui
intus ſponte propria efferueſcunt,vel Archealt
ſilice excutiuntur. Quapropter quanquam re-
media iam pleraque accuſauerim impoſſibilita-
tis penetrandi: ſufficit tamen Medenti, ſi me-
dicamen, in ipſo animæ memorato diuerſorio,
eandem penes ſeipſam alloquantur. At certè
noua,inaudita hæc, atque inſeparata eſt mendi
Philoſophia. Verùm nouitas ipſa patrum deter-
3 rere nos debet, modò vera demonſtretur. Im-
primis difficillimum eſſet perſuadere, amentias
omnes è ſtomachi regione manare, niſi vltro ac
ſponte mihi conceſſum eſſet: Maniam aliquam
eſſe præcordialem, itemque ſtomachum ipſum
eſſe ſedem concupiſcibilis facultatis: ſomnum
item atque vigilias inde ſuſcitari, &c. Niſi in-
quam Epilepſia frequentiùs ſentiretur è penu
ſtomachi, in Cor & Caput attolli, adeoque ſu-
peras partes, plerumque deuteropathia infe-
rarum languere. Sin autem Epilepſia quando-
que à pedibus ſuſcitari videatur;at ſaltem nun-
quam abſque ſyncope irruit,numquamque ſen-
ſus tollit, niſi prius ipſam animam ſenſiti-
uam, eiuſque facultates principes conſternant
eiuſque conteſtationis proportio, acceſſus
proportionem determinaret. Adeo, vt etſi in
capite aut pedibus puteret nidus occaſionalis,
nunquam tamen recedit paroxyſmus epilepti-
cus, qui poſt ſe non relinquat ſitim, eoque
ſigno prodat ſtabulum ſuum fixaſſe in ſtoma-
cho, animamque ſenſitiuam feriri, ea potiſſi-
mum parte, qua ſiticuloſam poteſtatem planta-
uit. Cum autem mentales poteſtates vniuerſas
ſternat epilepſia, eum ancillante ſibi inſenſibili-
tate, ſpaſmo, atque ſubſultu: certò deſignatur,
ipſam animam ſenſitiuam penetrari loco ſuo
natiuo, atque ſolito; eamque ibidem & inde
eſſe rectricem ſenſuum omniumque facultatum
principum. Quinimo cum non contingat eiuſ-
modi facultatum ſpoliatio, velut per manus:
ſed vnico ictu omnium ſimul conſternatio, id-
circo regimen illarum facultatum in certo per-
cuſſum denotatur, membraque longius à ſto-
macho remota deteguntur per deuteropathiam,
vt pati morbi illius inſultum: ita pariter quo-
que nec poſſidere ex proprio, eiuſmodi pote-
ſtates vitales, quas amittunt. Nec ſtupeat ali-
quis, putetue ioane doctrinæ genus, quantum-
uis duumuiratus maieſtatem intra tenuitatem
membranæ ſtomachicæ locauero. Id nempe
animæ proprium eſto, quod in loco, quaſi ſine
loco detineatur. Itaque epilepſia doloſè ac im-
prouiſè irruens, omnem ſuperioritatem animæ
ſenſitiuæ, in ſtomacho ſedentis, ibidem arguit
ipſam animæ ſedem:non autem à fumis,aut va-
poribus lentè ſurſum ſublatis, contingere epi-
lepticos inſultus. Quod de Catharria,atque alibi
pluries, opulenter confirmaui. Contingunt
namque eiuſmodi eclipſes, non ſecus, atque
ſi foramen ſubitò claudatur, per quod lumen in
locum obſcurum alioqui diradiatur. Repente
enim lumen intercluditur, ac ceſſat:adeò quod
id ſit tam vernaculum Apoplexiæ, quod apud
Germanos, & Belgas, nomen ictus, ſit ſortita,
quam tamen recentem multories procurato vo-
mitu ſuperaui: vel diſtillatis ſtomachicis vali-
dioribus rebuſque aromaticis.

Porrò quod in Epilepticis concidat omnis 4
ſenſus, non item motus: Id enim proinde non
arguit, animam ſenſitiuam non eſſe fontem
vtriuſque. Nam etſi intercidant omnes intelle-
ctuales poteſtates, ſolaque conuulſiui & ſubſul-
tantis motus permaneant teſtimonia, quâtiſper
iſta eclipſis durat: attamen deſignantur omnes
iſtæ poteſtates, ab anima deſtinæ in corpus,tan-
quam ſibi propriæ: ſed quas ipſas plātauit in Ar-
cheo, organis inſito, eſſe ſub Eclipſi, & animæ
conſternatione tumultuentur:ſubſiſtunt tamen
obſcuratæ, quia vita non tollitur, nec pulſus
ideo ceſſat. Quod autem motus ſpaſmodes in- 5
uoluntarius etiamdum perſtet, id non tam ani-
mæ,quàm vitæ muſculorum ſingulari,tribuen-
dum. Quam nempe alibi oſtendi, adhuc à
morte aliquouſque perſeuerare, Teranumque in-
choare dudum à morte: adeò,licet vita muſcu-
lorum ab anima ſenſitiua promanet; ſortitur
tamen peculiarem quandam energiam, vt &
loci ſtationem. Ideo minus mirum, vel abſur-
dum, proinde proprio motu tumultuari muſ-
culos,ſi citra mortem ſenſerint vitam commu-
nem eclipſari. In Apoplexia autem,& ſyncope, 6
etiam motus muſculorum planè intercidit, ex-
cepto motu intercoſtalium; quippe totales te-
nebras ſubit tum anima ſenſitiua. Itaque iuxta
diuerſas ſuarum perturbationum ſcenas, dire-
ctrix vitæ anima multipliciter ſuos ſatellites, in
organa ſibi ſuppoſita,dimittit.Vita autem qua-
uis, cum ſit de indole luminum, à Patre lumi-
num deſcendens, ſuper humanum intellectum.
Adeoque inepto vocabulo vocatur Pater lumi-
num à Scholis,Mundus intelligibilis, qui mini-
mè ſub intellectum noſtrum cadit. Nec enim
ſolum Pater luminum glorioſiſſimus, ipſiuſque
Reſpub.tota,nobis eſt incognita prorſus,iuxta
teſtimonium Veritatis ad Nicodemum: ſed &
eſſentia,quidditas,directio, diſtributioque po-
teſtatum vitalium, captum noſtrum excedunt.
Quam ſtupenda eſt enim Intellectus,Memoriæ, 7
imò vel ſolius loquelæ priuatio, ſtante præſer-
tim motu,ſenſu,appetitu, imò & ſanitatis inte-
gritate? Quamque terribilis eſt horum interci-
dentis, ad quemlibet epilepſiæ, ſyncopes, vel
ſoporis inſultum? Quantumque ſuperat huma-
nam

Google

nam induſtriam, tam diuerſas facultates oriri, &
habitare vno in ſtomacho? Eò quod adeo di-
uerſa ſymptomata eaſdem facultatum læſiones
prodant? Singula enim nos ad ſtuporem mira-
culi, vel portenti præcipitant. Ideoque tot vn-
dique procellis ignorantiæ, atque ineptitudi-
nis noſtræ admoniti, fatemur vnicam iſtam ſen-
ſitiuam animam, vitæ fontem, vitam quoque,
multiplicium poteſtatum ſcaturiginem, & di-
ſtributricem tam in ſanis quam in ægris. Periu-
de etiam (ſi ſecurim ad arboris radicem admo-
uere debeamus Medentes) intenti ſumus, pro
Arcanis vniuerſalibus, quæ vitam conſeruent,
præſeruent, plantent, & ædificent, in ipſo vitæ
fonte, mortis morborumque non minus, quàm
ſanitatis authore. Specto enim iam animam ca-
ducam; non autem Mentem incorpoream, &
immortalem. Quam credimus originaliter
æqualem, ac æquè perfectam omnibus inſpirari.
Ideoque conditiones, inclinationes, domeſti-
cæ aut ſylueſtres, mites aut feroces, dociles, hu-
miles vel ſuperbæ, nobis inſtillantur ab anima
mortali. In qua, tanquam ſubiecto locoue, lo-
ciliter diſponente, varietatem inclinationes ex-
plicantur: quæ aliàs mente, ſiue Imagine Dei, exu-
8 lant naturaliter. Somnus itaque non inerat
naturaliter homini, ex parte mentis, niſi poſt-
modum à Creatore fuiſſet immiſſus. Ante na-
tum verò ſomnum, ſenſus, motus, atque ap-
petitus aderant. Quia mens, quatenus deinceps
immortalis, etiam infatigabilis erat, ſomno-
9 que aut quiete opus non habebat. Fuit tamen
ſomnus ante lapſum miſſus in Adamum: non
tam quod ſomno indigeret, paucis horis, præ-
ſertim mox à creatione, quàm potiſſimum, quòd
per ſomnum nondum cognitam mortem expa-
ueſcaret, ipſi comminatam propter eſum po-
mi. Somnus alioquin otia inertia, ſtultaque in-
ſomnia de ſe profert, mediæque propemodum
vitæ iacturam cauſat. Vndè etiamnum hodie, ex
priſtino ſomno, in Adamum miſſo, ſomnia
adhuc retinuerunt, *quod Senes ſomniabunt ſom-
nia, iuuenes prophetabunt, & nox nocti indica-
bit ſcientiam.* Poteſtas enim ſomnifera, quæ an-
te lapſum menti immiſſa fuit, eandemque quo-
que, velut à mortalis animæ connubio, quadan-
tenus liberam, in primæuam quodammodò
prophetandi prærogatiuam trahere vellet, niſi
obnactæ & ſuccenturiatæ animæ, tenebræ ean-
dem obfuſcarent. Dum autem ſtomachum ſen-
ſitiuæ animæ hoſpitium declamo, morborum-
que quatenus ſentinam, ſtomacho nuncupo.
10 Conſiderani quidē occaſionales cauſas ibidem
vicinas, ſedere tam in cauo, connexoque eius,
& velut peregrina dumtaxat, ibidem hærere,
itemque in duodeni inteſtini (quod eſt fellis, &
Pylori ditioni deputatum ergaſtulum) contu-
bernio, vaſorum & glandularum complexui
Anatomicis moleſtiſſimo, quàm in Archeali in-
nati non minus, quàm influi thecis. Quorum
nempe conſpirante amentia, diuerſimodè agi-
tari ſenſitiuam animam, huiuſque pediſſequas
facultates conquaſſari omnes vitales, adeoque
iiſdem labefactis conſurgere exercitum morbo-
rum, tam radicalium ſiue Chronicorum, quàm
citò feſtinantium, iam dudum multis experien-
11 tiis edoctus cognoui, adeò vt Boulimon, & ſi-
tim inextinguibilem febrientium, cernerem
non tam propriè, ex materiæ acrimonia irri-
tante, quàm ex ipſo ſenſitiuæ furore, prodire.

Alioqui namque rhorexis, ſiue generoſi vini
potus, non ſolueret famem, niſi fames, pacando
velut inebriata, obdormiret. Sitiſque proinde in
febribus, non niſi ſuis ſtationibus affligit, licet
eadem materia, imò & atrocior calor, in vigore
premat quam aliàs.

Iam vtcunque dilatatum eſt ſtomachi im-
perium, tum etiam oſtenſum ſenſitiuam ibi-
dem morari, tanquam in prima ciborum culi-
na, vitamque ibi habitare. Siquidem poten-
tiſſimæ tranſmutandi atque digerendi poteſta-
tes, ſua illic exercent officia: Nedumque ergò 12
ſordes ibi colliguntur culinariæ: ſed & fabrica
noxiarum Imaginum cuditur: ſiquidem nulli-
bi promptius fabricari queunt, quàm ab anima
iſtarum partium inquilina. Nemo enim non
ſentit horrores, timores, pauores, iras, excandeſ-
centias, triſtitias, ſuſpiria, omnemque concu-
piſcibilium perturbationem, ſibi circa os ſto-
machi ſuboriri, & agitari. Etenim ſi inopinè
bombarda explodatur, quis non ſentit repen-
tinum alicuius formidinis ſubſultum? quis de-
mum eſt, qui paratus menſæ accumbere, in-
ſigni edendi appetitu inſtructus, non percipit
aliquando triſti nuncio ſibi allato, ſuſpendi
actutum omnem edendi auiditatem. Igitur vi-
gent facultates ibidem, quarum effectus ſen-
tiuntur. Vidi enim ſæpius mulieres, quibus
metus ſubitaneus, alias quoque quibus inſignis
mœror, epilepſiam ſuſcitauerat. Alias deni-
que, quibus lenta continuataque triſtitia amen-
tiam hypochondrij mouerat, imò & alibi ſcro-
phulas cauſauerat. Sic peſtis pauor, peſtem
ſæpiſſimè creat. Prout & ſubitus mortis pauor,
quandoque podagræ characterem excuſſit. Su-
perbia quoque frequenter amentes fecit. Noui
& alios, ignominiam paſſos, nec vendicare ean-
dem potentes, incidiſſe repentè in apepſiam, in
Aſthmatis anguſtias, cordiſque palpitationes,
anguſtias, & oppreſſiones. Alios, qui repentino
contumeliæ ſenſu, ſtatim in Apoplexiam inci-
tunt. Itemque longa deſeſſos mœrore noui, in
Hydropem, Icterum, lienareſque tumores pro-
ruiſſe. Perplures item vtriuſque ſexus, qui ex
ſubita ira in Apoplexiam; alios verò, qui in va-
rias contracturarum ærumnas præcipites iuere.
Quorum morborum fabricæ ſentiuntur mani- 13
feſto, circa ſtomachi orificium. Podagræ enim
proinde paroxyſmos præcedit quædam febri-
cula, tanquam diaria, ſub qua character emer-
git, qui à ſtomacho in artus dimittitur, vt ibi-
dem ferociat. Apoplexia proinde, ſiue ex vita
inordinata, ſiue demum ex ira, vel mœrore,
erumpat: at ſaltem ſemper è ſtomacho ſurgit,
ſagittaturque in caput. Icterus namque nuſ-
quam alibi viget magis, quàm in atrio ſtoma-
chi, vnde ſuas excitat anxietates, & ſuſpiria, de-
ſignans ibidem teſſeram ſuæ ferociæ verſari.
Quapropter etiam docui ante, quantumuis po- 14
tus vulnerarij cohibeant in extremitate pedis,
puris fabricam, accidentiumque formidinem:
non tamen idcirco ampliori priuilegio, potus
vulnerarios potiri, quàm alioqui reliqua phar-
maca. Non enim materialiter ad vulnus prope-
rant remotum: vbi interim reliqua viam ad
ſplenem pro ſuffragio quartanæ ignorant. Quæ 15
Schola medica hactenus neſciuit, quanquam ſint
artis medicæ fundamenta. Vtpote quæ nedum
vim medicaminum, horumque expeditionem,
applicationem & appropriationem reſpiciunt:
verum

veruntamen præter modum agendi,& ſpem inde reſultantem, principale morborum efficiens declarant. Cuius ideo ſolius ignorantia, deſidiam atque torporem in Medentes in ægro verò deſperationem, cum triſti dolorum & incommoditatum apprehenſione, cauſarunt; tandemque (proh dolor) tot viduas,cum luctuoſis orphanis,pepetere,in rei medicæ vilipendiũ. Quantum autem delectum medicaminum ſpectae, vagari lubait per mineralium, vegetabilium,& animalium claſſes, illaſque ſumere in ſui ſimplici integritate,qualiter à natura promanarunt,eaſque iterum per ignem diuerſimodè agitare,atque adeo in ſalem, ſulfur, ſiue pinguedinem atque Mercurium, ſiue ſuecum ſeminalem dirimere. Ac imprimis vires dotales rerum,quas diuina bonitas ex dono pro ægria dedit,plerumque carent guſtuum teſtimonio, adeò quod vel ſolo iſthoc ſigno prodant, ſe dotaliter à Deo inſtillari pro vſu mortalium: nec eluceſcere, niſi quibus D e v s ſua dona S.Spiritus dedit, atque hactenus ab indigna Medentum cognitione ſubtraxit,qui paruulis huius mundi atque ignaris reuelat ea,quæ magnatibus occultauit. Sunt quippe in ſimplicium exercitu diſperſa dona, per quæ ad amplitudinem generis adſcendunt adeò ſane, vt appropriata atque ſpecifica agnoſcantur à Deo directa ad omnimodam quotundam ſanationem. Eſt enim lapis oſſifragus, nuperæ inuentionis, qui oſſifragij ſanationi ſuum nomen debet. Eſt autem ignibus inuictus, nec 17
calcinabilis;ſed guſtu ſuo, inſipido inſignis,ſtomacho indomitus. Mirum tamen,quantum tam circa viſcera & interna vulnera, quàm in externis oſſium fracturas victor edat. Exhinc primò liquet ex digeſtione & cura ſtomachi, pendere curas & regimina digeſtionis ſextæ, per totum. 2. Non neceſſum eſſe, pharmacum deferri ad locum affectum. 3. Pharmacum,ſolo attactu Archei ſtomachalis, poſſe longinquos ſanare in corpore morbos. 4. Non opus eſſe,quod ad ſanandum agens tangat patiens remotum. 5. Quod ſicut oſſifragus, vel lapis cancrorum, in ſtomacho ſuam perſoluunt curam; eodem modo, & pharmaca purgatiua. Atque reliqua quæcunque.

MORBORVM PHALANX
SECVNDVM CAVSAS
OCCASIONALES.

Ens morboſum, in Archeo inordinato. Nam ſiue ex idea huminis primariò ſuſcitetur,ſiue ex idea Archeali immediatè conſurgat,ſemper tandem in Archei hoſpitium recidit.

- Primatium.
  - *Recepta.*
    - Injecta à ſagis.
    - Inſpirata ab Endemicis.
    - Suſcepta ab irruentibus.
    - Aſſumpta
      - potu.
      - cibo.
      - veneno.
      - pharmaco.
    - Heteroclita
      - Tortura noctis.
      - Robur inæquale.
      - Sterilitas.
- Secundarium.
  - *Retenta.*
    - Relicta ſiue excrementa in 1. 2. 3. vel 6. digeſtionibus.
    - Tranſmutata in 1. 2. 3. vel 6. digeſtionibus.
    - Tranſmiſſa ab vna digeſtionum in alteram.

Horum fit mentio à veteribus ſub nomine qualitatis abſtractæ, vel relationis terminorum: adeoque nomine tenus dumtaxat agnoſcuntur, quatenus cauſam occaſionalem, id eſt, remotam agnouerunt. Cuius ratione hanc diuiſionem recentia nomenclaturis manere iuſſi.

DIVISIO MORBORVM.

1 *Morbi eſſentia repetitum depingitur.*
2 *Methodus explicando ſeruata.*
3 *Diuiſio morbi.*
4 *Recepta quæ dicantur.*
5 *Recepta mixta quæ.*
6 *Quænam retenta.*

HActenvs de morbis, velut proœmij loco, dixi. Nunc deinceps eorundem ſchema attingam. Nam & diuiſio dat membra, quæ ſigillatim explicata, lucem adferunt. Morbus quidem omnis (quod ſemel di- 1
ctum ſufficiat in poſterum) fabricatur quidem ab Archeo in ſemetipſo. In parte autem ſui,quia ſigillariter conſtituitur: etiam materialiter ibidem, tanquam hoſpitio proprio, ac ſeminario, conſiſtit. Plerumque autem habet,vel materiam occaſionalem excitantem, vel parit de ſe productum,ſecundarij morbi excitatiuum occaſionale. Pro cauſa autem efficiente,habet ideam morbificam:cuius vt materia deſumitur,mutaturque ex ipſomet Archeo vitali:ita etiam non ſecus Idea inde prognaſcitur, quippe quæ ab Archeo ipſo eruditur, & limatur. Sunt itaque imprimis tot morborum ſpecies, quot idearum morboſarum. Non enim plures, vel nec pauciores:cō 2
quod

quod morbus quilibet ſuam hauriat ab idea morboſa quidditatis enecitatem. Conſequenter itaque totidem idearum morboſarum ſunt ſpecies, quot ſordium diuerſitates in nobis. Siue enim illæ deforis intrarint, vel intus prius explicatæ ſint, digeſtionumque erroribus ſurrexerint, vel demum ſine ab alimentario, ac vitali ſucco inchoauerint, perinde illud eſt hoc loco. Denique & totidem ſunt ideæ morboſæ in nobis, quot ſunt entium poteſtatiuorum hæredes. Puta, aſſumpto ſolutiuo nimis violento: etenim etſi ipſum mox per aluum ſeceſſerit; non tamen deſinit eiuſdem toxicum, ſtomacho & inteſtinis domeſticum permanere: adeò nempe vt in obitū vſque fœtida perſeueret diarrhœa. Sic quoque inſuper venena quæuis, amiſſa materia primitiua, lentâ quandoque cæde, longaque in poſteros lue relicta, iugulant. Tamque id ſi extrinſecè ſint aſſumpta, quàm ſi intus patrata. Tandem ſic & morbi hæreditarij, eorumque conſortes, ſeminaliter nobis concreſcant, è ſuis ideis profluì. Sic nempe Podagra, Epilepſia, &c. citra viſibilem ſordium materiam, ſuos explicant rhythmos, & in vitam protelantur. Eo quod ideas firmatas ſunt nacta Archeo, ſiue ſpiritui inſito ſectori velut intimè cognatas, & adhærentes. Quæque ideo ſuis tantum terminis, ſibique natiuis periodis inſtant. Quibus poſitis, ac ſcitis iam, conſequenter dico, quod in

3 expeditione Diuiſionis morborum, varietatem morborum occaſionalium ſequar: ne ſcilicet nominis, omnemque morborum determinationem, velut ab ouo innectere vellem, multo lectorum tædio. Qui eiuſmodi omnimodam nouitatem, vel ægre ferrent, vel eum nimia moleſtia aſſequi poſſent. Ideoque cauſam occaſionalem etſi pro morbis nominem; nolim tamen id intelligi, quaſi cauſa occaſionalis foret ipſe morbus: ſed potius quod morbus, vt ens inuiſibile, ſubaudiatur cudi occaſionaliter à materia externa.

4 Itaque duo imprimis ſtatuo morborum genera, Recepta ſcilicet, & Retenta. Sunt autem Recepta, iniecta, concepta, inſpirata, vel tandem ſuſcepta. Quæ quatuor prius ſigillatim exponam. Ac tum prius demum de Retentis agam, tam ex parte corporis, & diſtributionum, quàm digeſtionum, & tranſmutationum.

5 Sunt ergo Recepta, quæ prodſ:rotiè foſinſecus intrant in nos, Archeum commouent, vel affectant, ſic vt damnoſo ſibi concilio ideam morboſam intra ſe fabricet, eamque in ſui materiali parte ſigillet, Atque ſic veri morbi verus parens fiat. Recepta enim ante introitum & applicationem ſui, indicabant præcautionem, & præſeruationem; non autem ſanationem: quia ſcilicet nondum erat morbus. Nec eſt ſanatio, niſi à morbo ſolo. Sed ex quo ſemel Recepta fecere vel clanculum ſaltem ingreſſum, fuerintque vel obiter admiſſa, totam mox Archei œconomiam & quietem inuertunt.

6 Retenta verò noſtri vitio, & defectu proueniunt. Sunt namque vt plurimum recrementa, vel aſſumpta, vel intus penes nos prognata: quæ tanquam è Republ. noſtra expulſi ciues, vt vnitatis & concordiæ hoſtes, non habent partem in hæreditate vitæ nobiſcum.

RECEPTA INIECTA.

1 *Cur Schola de Iniectis nil?*
2 *Triplex Atheorum turba inter Chriſtianos hic repetitur.*
3 *Caricheeri ſtatera.*
4 *Perſuaſio diaboli.*
5 *Quantum diabolus in exercitiis diabolicis agat.*
6 *Theſes octo huc adducta.*
7 *Diabolus non habet liberum: ſed à prauitate ſua coactum arbitrium.*
8 *Satanas ſuos deludit miſerrimè.*
9 *Diabolica media ſolius pacti vi operantur non autem vim operatiuam in natura habent.*
10 *Soluitur obiectum argumentum.*
11 *Apex operationis in effectibus Sagariis.*
12 *Cur diabolus impotens.*
13 *Diabolus duntaxat poteſt liberè, male velle.*
14 *Probatur actus hominis, in operibus ſagariis.*
15 *Hominis prarogatiua in operando.*
16 *Quod operetur in hoc, deſiderium.*
17 *Sepulta, vel ſuſpenſa, quomodo nec eam primo intranti ignoto.*
18 *Vilibus animalculis ineſt vis directiua ſua voluntatis.*
19 *Quomodo per nudum attactum transferantur incantamenta.*
20 *Cur repercuſſio attingat conceptum carmen, vel maleficium.*

RECEPTA iniecta autem ſic voco, quæ ſunt portenta velut ſpiritualia; cooperatione Satanæ perpetrata. De his ſilent Veteres. Quippe qui & manifeſtiorum, tractatus pleroſque 1
neglexere, eò quod nullum ex fundamento nouerunt. Malunt ſiquidem ſcelus inhumanitatis & crudelitatis admittere, quàm lotectorum ſcientiam indagare, agnoſcere, vel eius inſcitiam fateri. Eliguntque citius, aſpicere proximum, extremis ſub eiulatibus deficientem: quàm quod tantillo remedio, tam atroci malo opitulari diſcere vellent. Theologi quidem & Iuriſconſulti diſquiſitiones ſuas quidem tractarunt: ſed Scholas medicas, omiſſionis accuſo. Etenim id factum cenſeo, quod Cacodæmon ſit huius mundi princeps, qui ideo in Cathedris, Curiis, & Aulis ſuos vbique nactus eſt patronos, per quos velut ipſius præſidet: totuſque reuera mundus in maligno poſitus. Horum enim a
quidam, in Atheiſmum proniores, diabolos, præſtigias iuxta atque incantamenta negant, aſſeruntque ſe non induci poſſe, vt contrarium credant, niſi viderint. Vnde tandem immortalitatem Mentis, Deique timorem, tanquam inuenta politica, ad coërcendam plebem, penes ſe rident. Alij dein, Sacrorum decreto, diabolos quidem eſſe credunt, & inferni ſatellites: non tamen cacogenios humanæ ſodalitati, quin potiùs ſodales, atque affines amicos. Adeoque præſtigias ſagarias, pro fabellis fallacibus, hypochondriacis nugis, atque anilibus ſomniis, habent. Suntque inter literatos demum alij, quia diabolica opera, Sagarum quoque incantamenta, Sacrorum authoritate admoniti, admittunt quidem

dem: attes metas tamen æſtimant nec alio ti-
tulo damnandas, niſi quod Satana edoctæ, &
ad malum duntaxat ſint inſtitutæ. Et hi auda-
ciſſimi ſunt in omne ſcelus, fidemque hodie
hypocriſi velant. Ego itaque à diebus Platonis,
tam tres Sagarum patronos, conſtanter floruiſſe
inter Atheos, conſpicio. Omninotque tam diram
labem, non niſi eodem Præſide perſtitiſſe ha-
3 ctenus. Nemo Medentum interim quod ſciam,
vnico Katichtero excepto, hanc materiam tra-
ctauit. Qui quidem modum fiendi, atque re-
media ſanandi aliqua propoſuit, at non parum
ſuſpecta vanæ ſuperſtitionis. Theoriam quoque
nec attigit: quia ignoraſſe viſus: Trementibus
interim Medicis, ne conſcij Magici criminis
haberentur, dum opem, (quam neſciunt) ſub
tantis ærumnarum ſtricturis, proximo, fortè
4 fortuna impendiſſe æſtimarentur Subterfu-
gium tamen iſtud aſtu Satanæ, ſic vulgo per-
ſuaſum: vt remedij indaginem, in propriæ fa-
mæ & conſcientiæ ſatisfationem, neglexiſſe vi-
dereotur. Proximum verò languentem, tan-
quam infideles Scribæ, atque Phariſæi tranſeun-
tes, in ſummis deſerant deſolationibus. Etenim
nullus reputatur alioqui morbum procuraſſe,
vel eiuſdem ſtructoram nouiſſe, pro quo deſcri-
bit remedium. Nemoque creditur venenum
propinaſſe, qui inquirit cauſas, atque remedia
decernit. Miniméque æſtimatur vulnus infli-
xiſſe, qui acceſſitus, manum auxiliarem, com-
miſerando ac gratis attulerit. Vt nec fur eſt,
qui furum latibula & concilia detegit. Abſit er-
go ſubterfugium, pro infami haberi, nouiſſe
incantamentorum media, progreſſum, fines,
atque medelam: Cum aliunde hæc ſciti & ha-
beri debeant, quàm doctore diabolo. Etenim
cum diabolus intra aream naturæ coërceatur,
non eſt deſperandum, quin benigniſſimus Ie-
ſus remedia ſurrogarit pro tam atrocibus ma-
lis, in ſui gloriam. Qui nuſquam bonitati,
gloriæ & ſapientiæ ſuæ defuit. Vir bonus ita-
que recta graditur via, nec ponè ſe reſpicit,
quidue mundus de ſe iudicet, non curat: eu-
ius nimirum pleraque iudicia, ſtulta ſunt &
mendacia. Sufficit namqe viro bono, quod
impeditor vel deſtructor mali, vacent crimine.
5 Dicam ergo pro mea capacitate, quantum Dia-
bolo competat in actionibus Sagarum. Quod-
que vt fundamentaliter contingat, repetam per
Theſes octo. 1. Quod omnis forma vitalis ſit
lumen vitale ſui corporis. 2. Quod quantum-
uis inanimatorum formæ diſcrepent ab anima-
bus, in gradu, & indole illius luminis: ſaltem
omnes conueniant in aliquo eſſentialiter lumi-
noſo. 3. Quod luminis ergo, ſeſe attingunt im-
mediatè, & penetrent. Sicque connexæ formæ
in inuicem operentur, prout vnum lumen aliud
interſecat. Nam radij ſolares, collecti per vi-
trum in conum, licet enim in punctum coïe-
rint: Inde tamen rurſus precedentes, qui in
vitro erant à dexteris, vſque ad conum, tranſ-
eunt deinde, refrati in vitro ad ſiniſtram: ſer-
uant tamen illibatam prioris luminis identita-
tem: vt neque proinde ob penetrationem in
cono factam, contagio laborent. Quod alibi
mechanice, per figuram demonſtraui. 4. Quòd
ideirco diuerſa in genere aut ſpecie, lumina
formalia, ſe mutuo, inſtar luminis, immediatè
penetrent, operenturque communicatiuè, &
abſque laſſatione. 5. Quod omnes corporum
formæ ſint vera lumina, non tamen ſubſtantia-
lia licet creata, ob rationes alibi de creaturis,
neutris allegatas. Sola autem Mens humana,
ſit ſubſtantia formalis, immortalis, atque indele-
bilis. Hactenus etiam operetur eum ſuperiori-
tate, attingat, penetretque omnem aliam for-
mam ſe inferiorem (vt de venatione ſcientia-
rum alibi.) illo præſertim titulo, in fidem & na-
turam recepto, quod ſit vera Dei Imago, eique
inhabitet Regnum Dei, Quique ideo cuncta
ſubſtituit pedibus eius. 6. Quod ideo Cacode-
mon ex ſui creatione non habeat potentiam at-
tingendi aliquam formam, vt in ea, abſoluto ſui
nutus imperio, perficiat velle ſuum. Eſt namque
ſpiritus abſtractus ab ente corporeo, & ligatus,
ac deinceps à peccato, ſcurra miſerrimus. 7. So-
la autem poteſtas loco motiua corporum illi
remanſit, quotumque motus non cedit in dam-
num mortalium. Nec enim vnicam feneſtram
per ſe poteſt diruere, abſque adiumento liber-
tatis ſuorum clientum. 8. Nec enim mouet ele-
menta per attactum (quandoquidem extremi-
tatibus caret, quibus corpora tangat, nequidem
illa quæ aſſumit) quo aliquid apprehendat aut
moueat: ſed ſolo ſuo nutu mouet aſpectu in-
tuitiuo, qualis eſt Aſtrorum in Meteora, per
Ideas, vel noſtri velle in ſua organa. Quæ mu-
tualis poteſtas, vt naturaliter fuit Angelicæ na-
turæ indita: ita & Diabolo relicta, Bias nimi-
rum natale habet, quod aeris procellas, æſtuſque
maris, concitat quoties Deus illi permittit, In- 6
primis namque adeo malus eſt diabolus, no-
ſterque hoſtis, quod nequeat vel tantillum be-
ne velle. Quare nec habet liberum volendi ar-
bitrium in malis. In bonis verò nullum, niſi
inuitum & coactum. Nam ens, vnum, verum,
bonum conuertuntur. Ideoque à ſenſu contra-
rio apparens, falſum, malum, ac multiplices ſunt
proprietates Satanæ. Ac per conſequens, ex ſuo
nutu, naturalique poteſtate, ne quidem poteſt
liberè, & abſque permiſſione diuina, operari
quicquam, vel abſque cooperatione libera Men-
tis humanæ Cerberus namqe ligatus eſt, nec
operari poteſt in formas, harum corpora, vel
proprietates, niſi cooperatricem ſibi adſciſcat
mentem humanam, cuius pedibus ſubſtituta
ſunt ſe inferiora. Hactenus itaque dolo, ſua
miſerè circumuenit mancipia, pactoque ob-
ſtringit, ſaltem vt ſic magis à Deo recedant.
Quaſi in pretium icti fœderis, ſit edocturus Ar-
cana, per quæ, ſub certis ſtatiſque formulis, fictis
verbis, inuocationibus impiis, execrationibus,
coniurationibus, votiſque, lineis demum, figu-
ris, notis, ſigillis, characteribus, numeris, ho-
ris, momentis, vegetabilibus, imò & rebus ſpur-
ciſſimis, horumque omnium litationibus, con-
ſecrationibus, deputamentis, inquinamentis,
vaniſque & irritis eiuſmodi ſuis nugamentis,
ſint effecturi incredibilia. Et quidem mala om-
nia, in Dei deſpectum, atque hominum perni-
ciem. Quibus, poſt fœdus, ſuos facilè infa-
tuat, ſuique credulitate dementat. Vtpote quos
ex pleno poſſidet, iiſque mandata ſua commit-
tit. Perſuadet enim quicquid vult, his, qui gra-
tiæ diuinæ renunciarunt, policeturque neſa-
ria præſtiturum per vires, quas ſibi mentitur
geniales. Etenim ſuas ſcrofas, in hirci adora-
tionem infandam rapit, quaſi omnium mode-
tamen penes ipſum ſtaret, ſoluſque operandi
miracula donum conferret. Quia ab initio ſem-

per mendax impoſtor. Interim vituperoſiſſi-
mus ſemper ille, mera tantum operatur ludi-
7 bria, & præſtigias dumtaxat inanes. Alioquin
enim ſe media à ſe præſcripta, vllam operandi
vim in ſe haberent, quam apud ſuos jactitat, de
neceſſitate quoque naturali, ſemper, vbique in
cuiuſque manu, & æqualiter idem efficerent,
8 abſque reflexione in pactum, vanaſque circum-
ſtantias. Nec valet argumentum. Satan ſuis præ-
ſcribit vana verba, ſuperſtitioſa, & in ſe omnino
impotentia; ergò totus illorum effectus, qui in-
cantatis accidunt, ex ſolo ſunt Satana. Siquidem
licet media in ſe ſint vana, nulliuſque momen-
ti, potentiæ vel efficaciæ (qualia ſunt verba non
ſignificatiua, figuræ, characteres, numeri, Ga-
mahen, Taliſmannica, adorationes, cum omni
vanarum obſeruantiarum ſuperſtitioſo exerci
9 tu) attamen concurrunt inſuper alia media ope-
ratiua, quæ non ſunt Satanæ. Quandoquidem
diabolus non habet vim idealem ſeminalem, &
ſigilarem; qualem habet homo ex dignitate
imaginis diuinæ, qua ipſius pedibus ſubſtituta
ſunt bruta, &c. Ergò diabolus has mutuat Ideas
mentales, & operatiuas Sagarum, quas poteſt
ſigillare in ſordibus, & venenis. Ille ergò male-
dictus, totuſque miſerrimus, & à gratia Dei de-
relictus, per ſe eſt inefficax eorundem operum,
10 niſi adjutus per animam ſui mancipij. 1. Quia
non habet vim formatiuam Ideæ operatiuæ.
2. Nec attactum immediatum, acceſſum, mul-
toque minus introitum ad lumina formalia,
(quibus ſcilicet nihilominus, omnes rerum
proprietates typica Idea ſunt inſcriptæ) vt per
hoc agat. 3. Imò nec habet vllam potentiam li-
beram agendi, multoque minus, ad damna eo-
rum, qui ſibi non parent. 4. Ipſe enim ſuper-
biſſimus totus, nollet petere permiſſionem à
Deo, vt homini, ſibi non obedienti, nocere poſ-
ſit: Sciens Bonitatem infinitam hoc illi nequa-
quam conceſſuram. Licet cacodæmone vtatur
ſubinde, tanquam carnifice, vt in hiſtoria Iobi,
etenim iſtud hoc loco notandum ſerio. Quod
in Inferno, & penes omnes damnatos, non ſit
vllus honos, aut ſanctificatio nominis diuini
ſed continua maledictio. *Non enim mortui lau-
dabunt te Domine, neque omnes qui deſcendunt
in Infernum. Attamen in nomine Ieſu, flectuntur
genua inferorum ciuium.* Videlicet, quoties
DEVS vtitur cacodæmone, vt carnifice; to-
ties id illi ſuperno mandato injungitur, in no-
mine Ieſu tremendo, eoque nimirum audito.
totus infernus ſua flectit nolens genua. Alioqui
namque quod dici ſolet, permiſſione Dei Dia-
bolum nocere homini: Id eſt intellidendum,
vel per præfatum mandatum, tanquam Tortori
11 datum: vel mutua vi operatiua naturali, quam
Deus contulit Imagini ſuæ. Ipſe autem creatu-
rarum miſerrimus diabolus, ex ſe nil poteſt, ni-
ſi malè velle. Quia quicquid à Deo receſſit, id
eſt malum, & ideo non poteſt non malè velle.
Quia qui per velle à Deo abiit, in ipſa volunta-
te fontaliter debet eſſe malus Ergo diabolus ad
omnem alteritatum fabricam in natura, per ſe
totus impotens, quia incapax eſt. Et per con-
ſequens, neceſſe habet ad operandum mendi-
care naturalia, habentia in proprietate, poteſta-
tem liberam, quam optat applicare. Imò nec
quidem eandem idcirco abſolutè, ne immedia-
tè, adminiſtrare valet, niſi per deuinctorum ſibi
animas & manus. Attingentes ſcilicet ex dono
Creationis, lumen formarum immediate ſibi
ſubſtratarum. Ideoque prima operatio per Sa-
gas, in armenta & greges ferocit. Vtens nimi-
rum Satan poteſtate illa libera, & mutuata, exi-
git contactum alienum, vt formatas à cliente
ſuo, & mendicatas mutuataſque Ideas conne-
ctat in medio, atque ſic, vi aliena, diradiet in
formas homini ſubſtratas. Adeoque impoſtor
mendax opus ſuum mentitur, ac pro eo adora-
tionem expetit: quod planè eſt humanum, & in
quo ipſe Scurra nimium operatur. Profectò
miſerrima alioqui mortalium conditio, ſi mala 12
cognita à Satana exequi poſſet. *Non eſt enim
inferorum, regnum in terra.* Per exemplum.
1. Homo poteſt ſuis perturbationibus nocere
ſuæ prudentiæ, valetudini, & vitæ. 2. Eiuſmo-
di tempeſtates, quæ ſunt mentis, non perma-
nent entia rationis: ſed cadentes ſeminaliter in
materiam imprimunt ſuarum perturbationum
Ideas conſtantes. Quæ probantur à prægnante,
murem horridâ, quæ ſi manum alicubi opponit,
ſtatim murem hirtum, eadem in fœtu parte,
ſigillat. Imò ſi eiuſmodi perturbationes præ-
maturè fiant, non ratò totum embryonem in
monſtrum transformant. 3. Quicquid autem
prægnanti eſt naturale, & ordinarium, id ne-
mo dubitat, quin ſagæ non grauidæ, naturale
eſſe poſſit. Nimirum poſſe formare Ideas quaſ-
libet. Quas ergo impreſſiones, quaſue Ideas, &
ſemina ſigillatia, cacodæmon ſuſcitat in ſuis,
& inde mutuat, eaſdemque imprimit in ſor-
des, quas ſuis ſubſternit, vt illas infectent. Ad-
eoque jus, illas Veneficas, ſiue factrices ve-
nenorum, vocat. Non enim quod venena pro-
pinet potanda tantum: ſed potius, quod ex
non venenis venena conficiant. Illa autem
applicantur, tam per locomotiuam diabolo
vernaculam, & liberam: quàm etiam, quod
transferantur ad intentum obiectum, ſolo de-
ſiderio motore, & directore. Vt poſtea latiùs.
Saga itaque, illas ſordes, à ſe, per ens Ideale
contaminatas, ſuſpendit, ſepelit propinat, imo
& manus ſuas vngit, lauatue iſtis ſordibus,
diriſque venenis imbuit, vt per contactum
illa venena transferat in objectum, cui nocere
voluerit. Enim verò Ideæ illæ ſeminales, mon-
ſtruoſæ, & venenoſæ, cum jam ſunt alterius, &
peregrini Archei ciues, introductæ in corpus
incantati, adeoque extra locum & ſubjectum
proprium, confeſtim per illas contaminatur
atque corrumpitur Archeus incantati. Qua-
propter cum hoſtis naturæ ipſam applicatio-
nem complere ex ſe nequeat (aliqui namque
miſeri mortales incantati omnes ſuccumbe-
rent voto diaboli) ſuſcitat Ideam fortes deſi-
derij, & odij, in Saga, vt mutatis iſtis menta-
libus, & liberis mediis, transferat ſuum velle
per quod, quodque afficere intendit. Quor-
ſum imprimis etiam execrationes cum Idea
deſiderij, & terroris odioſiſſimi, ſuis ſeroſis
præſcribit. Eſt namque homini liberum no- 13
cendi arbitrium, per quod hominem homo oc-
cidere valet cultro, atque inſontem quemlibet
ſic perdere, quod diabolus non item poteſt.
Ideoque vt cultri, ita & veneni applicatio, eſt
diabolo æquè vetita pro ſuo lubitu. Atque ideo
etiam prorſus impoſſibilis: Id eſt, abſque ho-
mine libero, ſiue mancipio ſibi deuoto. Etenim
nec homo quidem occidit alium cultro, niſi ac-
ceſſerit deſiderium, in conſenſu libero, & reſo-
lutæ

ceſſerit deſiderium, in conſenſu libero, & reſolutæ voluntatis imperio. Vndè ſat patet, Quod imprimis diabolus non habeat creationem ideæ ſeminalis, actualiter & poſitiuè ſubſiſtentis, qualis imagini diuinæ conceſſa eſt. Itemque quod nec diabolus nactus ſit mutualem applicationem ideæ eiuſmodi, niſi aliunde ſortitus ſit facultatem liberam, non ligatam, & per deſiderium accenſam, ſiue propriatam. Quippe deſiderium iſtud, vt eſt paſſio imaginantis: ita quoque creat ideam, non quidem inanem: ſed
14 executiuam atque incantamenti motiuam. Idcirco nimirum Scotia ille hoſtilis exigit attactum ad corpus incantandum, vel ſaltem ad aliquid, quod primariò ſit affectum, & corpus incantandi demum, vt in illud vi ſympathetica ac naturali (qualis eſt qua Chalcanthum naturaliter abſens vulnus ſanat) ideæ receptæ agant, atque deinceps in corpus, cuius ſympatheticum commercium, eiuſmodi effluuia naturalia te-
15 nent, tanquam media. Denique ſepulta ſub limine, vel ſuſpenſa, nocent: imò & in primo intrantem dumtaxat, ſuam explicant virulentam feritatem, abſque Sagæ contactu ad corpus incantandi, citraque notionem, odium aut deſiderium nocuum contra intraturum primò. Sed eſt difficilioris reſolutionis negotium; ſubtilioris nempe noxæ, & propagationis, quæ in natura viſum Baſiliſci vel Torpedinis directiones, ſibi pro approbatione adſciuit. Nam perinde vt Baſiliſcus radio viſiuo, ſuum virus ſpargit in objectum, non in locum, & non in aliud corpus quodcunque licet ſibi viciniusſed in illum dumtaxat, in quem primò oculi acumen direxit ac vibrauit: & ſicut Torpedo, non in propinquiorem quempiam, forte jacit viſus ſui venenum, ſed potiùs atque ſolummodò in trahentem cminus funes. Sic nempe ideæ ſeminales, connexæ ſordibus ſuſpenſis vel ſepultis, vigorantur ab Idea deſiderij accenſi, tanquam à voluntate Baſiliſci vel Torpedinis, exercentque illam in objectum determinatum dumtaxat.
16 Ac licet ſimilitudo non vſquequaque reſpondeat in amborum terminorum identitate. Sufficit ſaltem demonſtraſſe, homini nedum, ſed vilibus animalculis naturaliter ineſſe vim attributiuam, & executiuam intentionis illorum, quibus ſolò viſu, intentione, deſiderio, vel odio nocere inſtituunt. Quippe dos iſta ſe extendit
17 etiam ad quæcunque magneticè vel ſympatheticè ſua commouent eminus obiecta. Quæ media adhuc excellentiori modo, homini naturaliter tributa inexſiſtere, non eſt abſonum, dum
18 cuncta ſuis ſubſtituta pedibus legimus. Quapropter pariter attactu, vel ictu ſimplici, ſua incantamenta ſagæ transferunt in objectum: at longè craſſiori modo, quàm præfato. Ideoque & medio ſympaterico, quid ſimile in ſe tegit. Longeque adhuc ſtrictius, dum ad cruorem, pus, vel aliud effluuium obligantur eiuſmodi incantamenta? ſed imò etiam ipſum objectum neceſſariò tangunt, aut feriunt. Hoc verò ſympatherica huc adduxi, vt eadem infamarem; quatenus modum applicationis ad medium per illa demonſtrauerim. Quin potius vt oſtendam, Sagas vti naturalibus modis & mediis, alioquin in Torpedine & Baſiliſco conſuetis: vt omnem fraudis diabolicæ ſpem à ſympatheticis extinguam. Ac per naturalia ſcilicet conſtet, quàm falsò atque mendaciter ſibi ſerpens

infernalis, adorationes & Liturgias præſcribat 19
pro iis, quorum penes ſe nulla eſt poteſtas. Cæterùm percutientem Sagam repercutere, vt naturaliter reflectit incantamentum in ſui Authorem: ſic fortè poſſet ab indiſcretim ſcrupuloſis, ſperni pro medio ſuperſtitioſo. At ſane vt naturali iure licitum eſt vim vi repellere, præſertim ſi id non tam ex ira aut odio, quàm ex defenſione ſui, & noxæ auerſione contingat: quod moderamen inculpatæ tutelæ ſecernit. Quamobrem pro vt jam demonſtraui, quod vis incantamenti potiſſima pendeat ab idea naturali Sagæ: ita & conſequens eſt præfatam repercuſſionem eſſe prorſus licitam, propter naturalem ideam deſiderij, quo quis ſe eximere optat, ac ſtudet incantamento. Adeoque in repercuſſione nemo ſequitur, aut proritatur vi pacti cum Cacodæmone. Imò ſola iſta repercuſſio, vim incantamenti prorſus naturalem manifeſtat, ſicut & dæmonis impotentiam. Interim infœliciſſimus ille, totuſque ſuperbus, pudibundus ſuam fateri impotentiam, ſuos decipit credulos, putantes illum ritius malignæ atque nociuæ actiuitatis ſolum verum datorem & rectorem. Quare & eumdem ſerio cultu adorant & in omni ſcurrilitate obediunt. Venena ergo ſic parta, cum Satan nequeat, pro optatu ſuo inficere & conficere, vt neque pro lubitu adaptare, multoque minus applicare! Iubet id totum compleri per ſua mancipia, vt fiant venena emanatiua (in proprium deſiderij) objectum. Sic namque venena, quæ ante erant vel prorſus materialia, vel res omnino indifferentes, nec niſi aſſumpta fortè nocere poterant: iam jactis ideis formaliter, ſeminaliter, atque fermentaliter virulentis.

HÆC QVÆ SEQVVNTVR,
Reliquit autor Imperfectiora, indigeſtiora, & incorrectiora præcedentibus.

POſtquam iam demonſtratum eſt, morbum omnem conſiſtere in vita animæ ſenſitiuæ, huiuſque organo vitali Archeo, hic autem vnitatem atque identitatem in ſe concludat; deinceps hinc quoque docendum eſt in vnitate remedij conſiſtere ſanationem, & à morbis cunctis reſtaurationem. Argumentabuntur autem Scholæ humoriſtarum in aduerſum, dicentque, &c.

Iam ergo probatâ neceſſitate conualeſcentiæ ex pace cauſarum occaſionalium cum vita: adeóque vniuerſalia arcana propemodùm ſingula valere ad præfatam vitalis Archei ſedationem & pacificationem: iam demum oportet ad ipſamet arcana deſcendere, eaque non ſolùm denominando propinare: ſed etiam quantum charitas in proximum permittit, eadem gnaris Philiatris deſcribere. Non licet autem illa propalare, vt ignari ſolique inhiantes lucello diſponant de iis, Seplaſiæ autem eiuſque vxori committant. Abſit! nam edoctus ſum, &c.

Dicam ergo, quantum ordo charitatis permittit citra Arcanorū reuelationes. Imprimis itaque

natura producit ex bonitate Dei remedia ſingularia in monarchia vegetabili, quibus morbi quoque ſingulariter reſtaurantur & ſanãtur: quæ N. hactenus per indagandi ignauiam, lucri auaram cupidinem & inuidiá dæmonis manſere occulta. Sic enim Elixir proprietatis apud Parac. curat Aſthma, Epil. Apop. Paralyſim, Atrophiam, Tabem, &c. At quia non paratur iſtud Elixir, niſi à peritiſſimo Philoſopho: qui non putando, ſed ſciendo perfectè, atque adhuc dupliciter ad hoc ſit electus, adeoque Adepti titulum conſecutus eſt. Hinc ego ex commiſeratione mediam viam exponam. Accipe aloës lucidæ myrrhæ opt. & croci optim. ana. vnc. j. ſi enim plus ſumpſeris, fruſtra id factum reperies. Duo priora terantur accuratè; crocus verò quia non teritur niſi exſiccatus, potiùs conglobetur tudendo. Ponantur in vitro capaciſſimo & forti, ſigilleturque liquato collo vitri. Et diſtillentur moderato calore, ne vas diſſiliat, donec videris totam offam in fundo coaluiſſe, & circulari oleum clarum cum aqua in parietibus vitri. Tum aperiatur collum vitri, & infunde ℔ aquæ cinnamomi, & diſtilla per arenam madidam, cui aqua bulliens ſenſim affundatur. Donec non amplius è roſtro alembici quicquam ſtillet, & hoc medicamine tam quartanam quàm continuam ſtatim abſolui. Adeò quod qui noctu ſuſceperat ſacroſãctum viaticum, & olei extremam vnctionem me in prandio conuiuam circa lectum habuerit.

Natura produxit etiam in Monarchia ſubterranea minerale quoddam, quod ob ſui ſingularitatem vocatur à Parac. Metallus primus ſiue maſculus. Qui ab indole metallica neceſſariò veſtitur Mercurio & ſulfure metallicis. Mercurio nempe liquido nec digitis adhærente, & ſulfure cremabili in flamma cœrulea. Hoc ſulfur autem cum ſuo corroſiuo diſtillatur, totieſque cohobatur, donec in forma olei rubei per alembicum tranſcendat. Quod tum demum accuratiſſimè ab omni prorſus corroſiuo mundatum eſt oleum, non quidem per ſeparationem ſui ſalis & Mercurij paratum: ſed anaticè totum in formam olei redactum. Id enim quatenus adhuc oleoſum eſt, à tota tamen poteſtate animæ ſenſitiuæ non eſt alterabile aut applicabile vitæ. Quapropter debet tranſmutari in ſuccum mercurialem, quem Parac. docet vocatque vinum vitæ. Eò quod non per modum reliquorum Arcanorum ſanet morbos, per abſterſionem & proſcriptionem noxij cuiuſlibet? verùm inſuper renouat Vires deperditas in vniuerſali, ac roboris inæqualitates reſtaurat. Ideóque nec fruſtra à Paracelſo vocatur mẽbrorum eſſentia, ad vitam longam ſolus apex nimirum, & culmen ſpei. Quantum autem lucis attulerim ſcriptis Paracelſi, ſolus ille nouit, qui Paracelſum mecum intelligit. At cum non transfertur ſulfur iſtud, vt poſſit in ſanguinem verti, imò ſpiritum inſitum membrorum ac viſcerum reſtaurare & renouare, licet ſit in ſe mirabilium naturæ culmen; tamen tum tantum velut tranſeat per duas digeſtionum priores, non ſatisfacit ſuæ vocationi, ob quam tam anguſtis dotibus fulget. Adeoque vel hinc obuium eſt, vitam longam non eſſe niſi pro electis vitis: iiſque nec quidem omnibus, non tam quia principum iuuentus in venere & voluptatibus filum vitæ abbreuiant, adeóque remedium vitæ longæ per modum recipientis recipitur, & vitæ applicatur: ſed potiſſimum quia deſunt Adepti, quibus datum eſt ſolis huiuſmodi Arcana è ſiliquis enucleare. Suppono nimirum, quod hic metallus maſculus, quia facilè ſinit ſulfur à ſe ſequeſtrari, ſeparatumque hoc ſulfur in oleo cinnamomi nucis myriſticæ liquatur vel in oleo, quod ſtillat è reſina abiegna, dum in optimum colofonium coquendo coagulatur. At ſaltem quanquam inſignes vires ſic ſulfur reſolutum habeat: quia tamen odorem fœtidum haurit, reſeruatque liquati ſulfuris reſiſtentiam, nec poteſt ad intima tranſire; ſed tantùm agere velut tranſeundo, per ſui attactum obiter ſui doni reminiſcentiam ſuperficialem excitare. Idcirco plus diſtat à vino vitæ, quàm carbunculus à ſilice. Attamen ſi liquatum iſtud ſulfur in oleo aromatis ſic vniatur, vt per alembicum vnà fœtens tranſierit, ac dein cum alcali debito modo circuletur: atque tandem in elixir ſalis volatile tranſeat, quodammodò æmulatur vires & virtutes vini vitæ, & eſſentiæ membrorum. Siquidem elixir iſtud rectificatum in opt. ſpiritum vini omnem fœtorem amittit, reſumitque aliquid de geniali dote, vt difficiles chronicoſque morbos ſaltem adimat: tametſi non ad ſummam entelechiam viſcerum aſcendat, vt ſit renouata membrorum eſſentia.

IN VERBIS, HERBIS, ET LAPIDIBVS *eſt magna virtus.*

LOcvs eſt in Sacris, qui Lapides pro corporibus mineralibus ſumit. Verba quidem, quatenus mandantia ex poteſtate ſupernaturali, imperant creaturis; quæ quia ſubſunt, etiam parẽt. Virtus dein herbarũ, eſt pharmacorũ, non autẽ comprehendit cibos herbaceos. Eſt itaque plantarum vis medica, ſimplex quidem: at pluriminùm excellens, ita vt plerumque in gradum virulentiæ aſcendat, quia amplitudinem noſtra naturæ ſuperat; ideòque & infeſta nobis. Etenim olera, legumina, cerealiaque debent prorſus ſubigi, & reſolui in ſtomacho, id eſt, ſede animæ, in quam dum infractis viribus incidunt, eandem quoque recenti ſua hoſpitalitate, legibus comprimunt. Sic nempe ipſa ſedes circa rudia adhuc ſimplicia laborat, ac operando tolerat vegetabilium hoſpitatorum cruditates, noxas, & moleſtias. Hactenus namque quidcumque non ritè ſubigitur in ſtomacho, poſt præfatas ſui moleſtias, foras per inteſtina mandatur, vt excrementum inutile & nocuum. Quamobrem plantæ atrociores, dum non ſpondent alimentum, nec directè in cibos trahuntur, ſi non nocuerint notabiliter, ſaltem totaliter ſequeſtrantur, ac foras cum labore & anguſtiis pelluntur. Quod hactenus patuit in quartana, notabiliter, quæ medentum pollicitam opem ac ſpem medicaminum irriſit. Nam etſi materia occaſionalis quartanæ, tantùm circa Splenem, ac in vicinis ſtomachi, hæreat: nondum tamen pharmaca vegetantium, ad quartanæ limen peruenere. Interim robuſtiore, cum gradus ſupra vires naturæ noſtræ ſortita ſint, plerumque ob id ſpernuntur, aut caſtrantur: adeoque per media correctiua planè alienantur atque degenerant, & ſic in peregrinam tranſeunt familiam. Incaſſum quoque plerique tẽtarunt ſeparare poteſtates virulentas ab

appropriatis, ſubter illas latentibus. Vnde hodiè aſſuetum eſt, ſunt pharmaca eiuſmodi robuſtiora horrida, moleſta, nec admittuntur in penitiora noſtra. Quia adoriuntur & labefactant vitales vires, atque omnigenas anxietates comites adducunt. Nam quantumuis non nobis in alimenta abeant, nec admittantur penitiùs, quàm ipſum limen intrare: ſolo tamen attactu, nudoque ſui tranſitu, imò & velut furtiuo aſpectus inquinamento Archeum alterant, hunc que in ſui clientelam ſubjiciunt, & abripiunt. Hæc eſt cauſa cur vegetabilium remedia robuſtiora, plerumque atrocitatis & virulentiæ, ſuſpecta ſint. Quæ adhuc longè dilucidiùs ſpectantur, in mineralibus arcanis, altioribuſque pharmacis. Quippe quæ nulla ſui commiſtione: ſed ſolo velut aſpectu, peragunt munia ſua, & ſcopos dotium ſuarum aſſequuntur. Sic namque matres infingunt laneum fruſtum commiſturæ argenti viui, idque intra zonam veſtium conſeruunt; ſcientes nimirum, etſi argentum viuum non effundet quicquam extra ſe (eſt namque tam homogeneum, quod non ſit diuiſibile in partem heterogeneam, ac à ſe diſſimilarem) per totum tamen corpus impedire pediculorum præſentiam & generationem. Deſcripſi etiam .... quomodo argentum viuum vulgare reducatur in offam niueam, ſi ab illo ſpiritus vitrioli diſtilletur. Qui nimirum ſupra Mercurium coagulatur, & in alumen tranſmutatur: ablutione verò ſeparabile ab argento viuo. Quod nempe ſit puluis flauus, qui facilè redit in priſtinum, ſibique æquiponderans argentum viuum. Sic nimirum totus ſpiritus vitrioli, in ſe acidiſſimus, nudo attactu Mercurij, & abſque vlla amborum commiſtura radicali, vertitur in ſalem aluminoſum. Idque fiet milliès, nil tamen argento viuo de pondere vel natura deperit. Argentum viuum namque abſque vlla ſui aut de ſuo participatione, imò & citra vllam de ſe commiſturam radicalem, commutat quicquid ſpiritus ſulfurei attingit. Quæ radialis commiſtio argenti viui, adhuc magis admiranda eſt. Si nempe argentum viuum maceretur in magna aquæ communis quantitate. Hæc namque, etſi ne minimum quid de argento viuo in ſe ſorbeat, aut ad ſui naturam conuertere queat: attamen ab argento viuo proprietatem, non item ſubſtantiam mutuat, ſic vt pota aqua eiuſmodi necet lumbricos vniuerſos & aſcarides, exſiſtentes etiam, quo potus iſte nunquam peruenit: quippe qui mox totus in lotium rapitur. Fitque aqua iſta contra lumbricos validior, ſi ſemel cum argento viuo bullierit. Sic vnica vncia argenti viui millies poterit menſuram aquæ inficere, attamen permanere in pondere & proprietate priſtinis. Sic nempe Scholæ etiam inuitæ addiſcunt, quod quædam agentia citra paſſionem, aut reactionem patientium, liberè, ſemper, indefeſſiſque viribus agant, & perſtanto eodem ſui ſemper pondere. Argentum viuum nempe agit in aquam, eique imprimit ſui characterem; non tamen viciſſim quicquam ab aqua repatitur. Manifeſtum eſt itaque, quod vis quædam medica transferatur, maneatque ſuum ſubiectum naturale, & abeat in obiectum peregrinum, ſolo velut radio, vel aſpectu ſui. Ita tamen, aut licet objectum peregrinum acquirat exoticam ſibi vim, agens tamen inſpirans que initium nequicquam de ſuo priſtino robore aut pondere amittat, remittatque. Hic nempe id abſque vlla argenti viui paſſione, diminutione, mutatione, debilitate, aut alteritate. Exemplum ſanè hoc loco adductum inſeruit argumento, poſtmodum de virtute propemodùm infinita remediorum, celebrando. Quæ ſi poſtquam in mineralibus ſæpè ac diuerſimodè ſubter experimentum tracta fuiſſet, me edocuit tandem, quod antehac nemo mortalium fortaſſis, adhuc opticè atque intus perſpexiſſet, qualiter remedia abſtruſiora operarentur, quodque nimirum citra ſui diſſolutionem aut interitum, citra ſui penetrationem, introadmiſſionem, commiſturam, & commutationem liberè etiam eminùs agant in ſopitum, vel ſuccenſum Archeum: ſolo quaſi ſui aſpectu, irradiatione, vel ejaculatione ſuarum virium, in medio productarum, retentis adhuc priſtinis, & non mutatis, pondere & proprietatibus. Adeoque teſtantur eiuſmodi arcana, ſe infinitæ bonitati propinqua, dum propemodum ad quaſi infinitas ſenſim vires ſpargunt. Quapropter non impunè manebunt Medici, dum pauperes quandoque ſe neglectos ejulabunt in Iudicio nouiſſimo, qui abſque impenſis vllis facilè atque citius ſanari potuiſſent. Igitur Arcana nequeunt vnquam abire in alimentum: quia ſeruant ſuos fines, vt quæ non in cibos, ſed in pharmaca ſunt deſtinata, pharmaca perſeuerent etſi intrò aſſumpta. Incipiunt namque in ſtomacho (quem animæ ſedem alibi ex profeſſo demonſtraui) radium directum ſuarum virium, ac virtutem dotalem exponere, & quorum à Deo ſunt deſtinata. Vndè demum in totum corpus ſpargitur hauſta in Archeo vis radialis irrorata, & ſanitas inde ſuccedens audè ſuſcipitur. Sic nimirum oblatis huiuſmodi vniuerſalioribus remediis contingunt ſanationes, quales prodidi in fonte naturæ contingere, ac eiſdem deberi qualeſcunque Paracelſus pollicitus eſt; ac deinde Butlerus, me ſpectante, minima videlicet confermentationis applicatione, eſt executus. Certè poſtquam hæc ſpeculatio parutioni contemplatione me ſub ſe attraxit, clariſſimè ac opticè quaſi cognoui in cauſis occaſionalibus, atque in productis excrementitiis quidem hærere ſordes, peculiarium morborum ſuſcitatrices: attamen ipſum morbum totum, eiuſque remedia, conſidero in Archeo ſcilicet alterato, vel pacato: adeoque minimo attactu, vibratione, ejaculatione, imò ſola radiatione, ſiue illuminatione (modò in ſede animæ, ſenſitiuam vitam attigerint) perfici ac completas ſanationes, non habito cauſarum occaſionalium reſpectu. Idque potentius adſpicio in mineralium remediis ſulfureis, puta in ſulfure Veneris, ſtibij, ac potiſſimùm in ſulfure Glauri Angelli, quæ Nympha alio nomine propitiocatur hactenus. Etenim huiuſmodi ſulfura, quia longiùs diſtant ab humana natura, quàm tota vegetabilium cohors, atque interea inſignes dotes à Datore obtinent: ita quoque pleniſſimè & pertinaciter reſiſtunt, ne à digeſtiua in alimentorum rempubl. deflectant, atque ideo ſeruent genialem ſuam poteſtat. liberas & infractas, manent nimirum mineralium, etiamſi integra, aptiorque ad diſpergendum radium ſui in duumuiratum, ſedem animæ. Sic nempe Mercurius diaphoreticus vltimatum ſuæ entelechiæ ſcopum acquirit, per roborem ſulfuris adſcendentis, cui

ſulfur Mercurij, vnione indiſſolubili nectitur. Hactenus enim mineralium ſulfura ſub Vulcano adipiſcuntur extremum intentionis Medentium complementum. Hortor itaque Tyrones, addiſcant ſulfura ſpoliare vi peregrina ac venulenta: ſub cuius nimirum cuſtodia abditur ignis vitalis, Archeum in ſcopos deſideratos placidiſſimè deducens. Sunt videlicet ſulfura quædam, quibus correctis atque perfectis tota morborum cohorta auſcultat: vtpote quorum pluralitas in vnitatem Archei, tanquam in pugnantem pugnum contrahitur. Hoc pacto in ipſa animæ ſede combinatoque duumuiratu Amentiæ, Apoplexiæ, Caduci, Paralyſes, Vertigines, Aſthmata, Hydropea, Atrophiæ, immaneſque defectus annihilari vidimus; ſtupente ſcilicet ipſa natura. In lapidibus ergo magna virtus à Sacris prædicatur, quæ hactenus tam in Academicis quàm Chymicis Scholis occultatur, donec Reges atque Reſpublicæ, in Scholarum reformationem proſpexerint. Laboris piget, qui lucrum per abuſum venari ſperant. Laborare neſciunt, nec optant, nec volunt: qui vitiorum ſtudioſos dasident: Etenim ſi vnquam antehac, nunc ſaltem totus mundus in maligno poſitus, deterruit calamum meum, ne margaritas ante ſues ſererem. Dicam filiis noſtris, vt ex vngue Leonem. Extrahe ſulfur antimonij, quod vix à vulgari diſcrepat viſu, niſi quod parùm in viriditatem vergat. Fac Cinnabarim hanc adhoc ſexies, per ſe, ſublimabis, vt ſublimatio inſeruiat pro reuerberico Lili. Accipe ſemiunciam tritæ huius Cinnabaris, ſuſpende per horas 24. in dolio vini, cuius vnicum cochleare per aliquot dies ſumptum, mirabeiis effectum. Eſtque eadem Cinnabaris ſufficiens multis centenis doliis, iterum æquiualens, ſi iteratò ſublimetur.

De magna virtute verborum quædam ingenuè dixi; quæ plus admiror, quàm applico. Herbarum quidem notiſſimus vſus, non tamen valor illarum ſat notus, vt nec adæquatè circumciſus. Idque nedum ob poteſtatum ignorantiam: ſed præcipuè propter inconcinnam cauſarum morbidarum adaptationem, defectus ſcientiæ cauſarum ad effectum, complexionum graduumque ridicula, atque fabuloſas dimẽſiones, quas alij ante me ſat exſibilarunt. Non enim hic commemoro mille ſupplicium confuſiones, facultatumque deuaſtationes, & omnimodas extinctiones. Sed potiſſimum deploro defectum ſcientiæ applicationis cauſarum ad effectus: ſiue adæquationis rei applicabilis & applicandæ. Nam ante omnia ſciendum, ſerum vt tardè quarundam ſunt natiuitates ac promotiones: ita proportionaliter quoque habent vitium expectandam magnitudines, æſtimationumque varietates. Nam prout ex prouerbio; quòd citò fit, etiam citò perit: ita nec res in longam protrahi valet maturitatis ſpem, quæ ſuæ conſtantiæ non habeat occaſiones intimas. Fruſtra ſiquidem per octingentorum annorum expectaretur moram, vt aliquod metallum ritè in vſus humanos maturaretur, ſi aliquot menſium curſu vegetabile aliquod illi ſit æquiparandum. Enimverò ſubter cenſum herbarum, arbores ac frutices quoque intelligo: adderemque lubens animalia, niſi fortè per textum Legis, pleraque animalia, horumque partes, inter impura corpora abdicata legerem & abominata. Infectarum namque totum genus ad medicamina magnatumque poteſtatum commoda directum, quàm pro hominum ſeruitiis, extra vſus ſuit proſcriptum, abdicatumque quoduis remedium inde mendicatum. Tantumque ideò de verbis, herbis & lapidibus facta fuit cõmendatio. Certum aſt etenim herbas digeri poſſe, & à noſtro ſtomacho ſubigi, niſi malignitatem conitem habeant. Exiguus ſanè olerum atque cerealium eſt numerus in claſſe herbarum: quæ paucitas ſanè malignitatem aliquam accuſat, qua ritè ſequeſtrata, tum prius, nec antè, prodeunt poteſtates, tanquam ſcopi ſuæ miſſionis, quos venenoſi cuſtodes ſub ſe tegebant. Profectò agunt in nos vegetabilia dumtaxat tantiſper, atque ſtomachus operatur circa illa. Nec vlterius pergunt, quin prius omne deponant fermè remedij robur. Etenim malè aliàs ageretur nobiſcum, ſi ſtomachus, non valens domare aſſumptum vegetabile, illud nequeat ſubigere ſubter Archei ſui regulas. Alioqui namque, ſi vegetabile integris pergeret viribus, excrementitium conſors quoque fieret, vel aliàs turbaret ſanguificandi œconomiam. Alioqui enim quod reſtitiſſet actioni ſtomachi, iam aſſueti, crudis ſimplicibus: quomodo poſſet tranſmutari, ac domari, in digeſtione ſecunda, inſueta crudis cibis. Maioris vtique difficultatis, atque operoſioris operis effectus talium remediorum eſſet, quàm fructus inde expectandus. Denique eo dato, concedenda eſſet indiſtinctio, confuſio, ac perpetua œconomiæ noſtræ turbulentia, ſi quippiam prius non ritè in ſtomacho ſubactum, ſequeſtratoque inde prius excremento, intrò pergeret ad vitalia. Siquidem indifferenter inde quidlibet, abſque repulſa, intrò vel ſponte pergeret, vel gratioſè abſque delecto admitteretur. Ergo neceſſariò debet vegetabile pati digeſtiones, harumque tranſmutationes formales: ipſæque facultates digeſtiuæ, operando etiam patiuntur ordinariò à peregrinis (id eſt, non cibiformis) vegetalium facultatibus. Res ſanè plerumque periculoſa, difficilis experimenti atque iodiej. Tum demum inſuper, omnibus ad amuſſim libratis, vis omnia vegetabilium aſtricta eſt determinataque ad ſuum gradum, poſtquam nempe ſub digeſtione ſe flexit proſtratam. Nec iſtos egreditur limites, habet que interim difficultates, virulentarum ſcilicet atque vitioſarum tyrannidum imperia. Quæ certè ſiue in ſuarum virium cuſtodiam, vel tegmen, ſiue verò in defenſionem, denegationem; atque impedimentum ſint addita: ſat eſt ſaltem, quòd illorum pleraque ſuam habeant adnexam crudelitatem, infamiam, immaturitates, ſcabiem, cariem, exaulcerationes virium, præter adhuc multiplices ſordes, ac impuritates: quippe cum emunctoriis, excrementi vacuationi dicatis, priuentur: totum ſuum alimentum excremento plenum eſſe, eſt neceſſum. Longèque eſt crudeliſſimum, nullum in Scholis excogitatum fuiſſe remedium aduerſus hos defectus, præter ſimplicem decoctionem. Tandem extra horum cenſum, ſequeſtratiſque plantarum iniuriis (quarum tamen grauamina, abſque ingenti clade natura noſtra ferre nequit) tanta præter inſuetam protrituram, illorum eſt debilitas, quod vix aliquid laude dignum ſperandum ſit è ſinu vegetabilium. Cum nedum feroeitatem in limine ſeponere cogantur, ſi intrò penitiùs admittenda: verum etiam prorſus formalites denudari,

Digitized by Google

nudari, ab omni illorum benignitate, antequam ciues noſtræ euadant Reipubl. Vniuocus nempe naturæ noſtræ ſcopus, vnicum intendit ex ingeſtis ſanguificationem, ad nutriendum. Quæ cum non ex quolibet promiſcuè; ſed tantum ex verè tranſmutatis, atque in ſeminalia, ſpeciei noſtræ congruis, procedere debeant: certè fruſtraneum eſt, quicquid pro digeſtionum penitioribus familiis, de vegetabili proſapia propinatur, ſi vt priſtinam ſuorum parentum poteſtatem retinere putetur. Quod imprimis quartana morbique omnes excrementoris occaſionaliter ſollicitati, qui Scholas opprobrio habuere hactenus, confirmant ſatis. Quippè quæ non ſupra lactucas coctaſque herbas meditatæ ſunt. Obuia quidem ſunt vegetabilia, primorum ſeculorum morbis reſpondentia. Sed pro Chronicis, vegetabilium infami truculentia plerumque auctis, longéque ab ore, ſua corporis atque ſpirituum penetralia nactis, quàm difficiles ſunt per vegetabilia reſolutiones, integra ſpondent hoſpitalia, quibus continui infauſtorum planctus eiulant. Quare hinc quiſque domi ſuæ, proteruum ferè ac indeſinentem morbum intra ſuos aſpicit quotidie, medentéſque pegmatum fabula facti, quia vix aliquid gratiarum actione dignum egerunt. Fatentur enim illorum aliquot ſuas, ſuorumque Authorum imbecillitates, pluréſque clanculum ad remedia chymica incognita confugiunt inuiti, pleraque illorum adulterio, ſtuproque ſenteoria. Ad libros, non item ad fornaces, refugiunt: Tyrocinia enim pollicentur ampliſſimos fructus, ſtentanturque illegitima atque ridicula quæque. Quædum non intelligunt Academici, atque ex altero latere, marcidum Galenum tam inopem aſpiciunt, nutabundi ad cauteria, fontes acidulos, atque balnea transfugiunt. Vah quàm infauſtum ægris, ſibique inane refugium, tanta peperit in Scholis tenebrarum offenſio! Dicam ergo. Textum, nomine lapidum, ac magnam illam iactatam virtutem, intelligere omnia penitus mineralia, horumque medullam metalla, præ cæteris. Vtpote quæ via alia imagine quàm lapidum, aut ſaxorum ſe oſtentant. Enimverò ditiſſima hæc eſt, ac conſtantiſſima naturæ proles, & theſaurus præcipuus: adeò vt in eo conditæ ſint Aſtrorum ſyzygiæ, quin etiam proprius, ac extra Gentilium profundum idiotiſmum loquendo, Aſtra duntaxat metheoris præſunt cauſaliter; metalla verò, ſuis remediorum excellentiis, longè aſtra ſuperant. Docui ſiquidem, iuxta Textum ſacrum, Stellas nobis non eſſe in cauſas: ſed dumtaxat in Signa, tempora, dies & annos. Nec licet homoiomonia Aſtrorum longius protendere. Quapropter nuſquam meo voto, numerum Aſtrorum nupſi erronibus aſtris, & nec vtrorumque illorum officia atque dignitates parilitate compeſcui. Quippe procul inuicem diſtant ita & diſparata habent munia, ac officiorum fines inuicem diremptos. Hoc autem lubens vnum admitto: Metalla ſcilicet, longis paraſangis ſuperare plantas atque mineralia medendo. Ideoque metalla eſſe quædam ſpecula lucentia, non quidem ratione nitoris: ſed potius, quod quoties aperiuntur, liberanturque eorum virtutes, agant lumine dotali, & contactu vitali. Operantur itaque metalla per modum Aſtrorum tributorum, nempe per aſpectum, atque attactum Blas alteratiui. Quæ per mechanicam lucidiora euadunt. Nam metalla ipſa ſunt ſpecula, optima inquam proles inferioris globi, ſuper quam videlicet tota vis centralis, per aliquot prius ſecula, prodigaliter ſuum profudit theſaurum, vt hoc terræ liquamen, hoc ſumen, hancque diuinæ Prouidentiæ ſobolem ditiſſimè deſponſaret ad fines quos naturæ debilitas requirebat. Sunt itaque ſpecula Auri, Argenti, Mercurij, Saturni, Veneris, Martis & Iouis, horúmque marcaſitæ, nondum elauſa, &c. Voco autem ſpecula lucentia, quæ ita vim habent penetrandi, illuminandique Archeum, à ſuis erroribus, furoribus, atque defectibus, quod illum reſtituant in nitorem, tinctura dotalis perfectionis. Etenim quanquam huiuſmodi mineralia non ſint cibalia, vel de ſorte corporis humani: habent tamen internam vim ſpeculi, maximéque efficacem poteſtatem, Archeo humano integro, ſedatoque contiguam, qualis erat Archeus ante conceptam Mentem, quæ ſcilicet poſtmodum à recto ſui ſtamine alienata eſt, poſtquam anima ſenſitiua (cui mens inſidebat) in ſe regimen corporis traxit, quæ nempe tota in ſe caduca atque brutalis fuit. In ſpeculis autem lucentibus (ad diſtinctionem vegetabilium, ſcilicet non lucentium) adhuc thypus quidam prioris immortalitatis reſiduus manſit, & hactenus modo imperceptibili, nedum communicantur eiuſmodi ſpecula: ſed & ſuſcipiuntur libenter ab Archeo. Quinimò diutiùs perſeueraret Archei reſtauratio, ſi ipſa ſpecula non proſcriberentur actutum. Quod patet in præparatione mechanica Veneris, Martis, &c. Hæc de arbore vitæ, libro de vita longa proſequor, vt ſit remedium ſtabile, in humanam naturam tranſmutabile, aſſumendum à pueritia, præcipuè quamdiu acceptria viget. Hoc inquam, ſuperat vim ſpeculi lucentia ad vitam longam, non item pro vita ſana. Porrò quicquid de lapidibus vlterius dicendum eſt, id fuit, vel quatenus participant de tinctura aliqua metallica, ſulfurea, vel de ſale minerali. Quatenus autem ens minerale eſt, nec cibale, nec nutritium, nec vitale eſſe potuit: Prioſquam autem ad Arcana (quæ hoc loco dicitur lapidum virtus magna) tranſiuero, iuuat ſanè intrare in ipſam corporis ſedem, ac introſpicere, ibidem quorum remedium quodlibet operetur. Quorſum imprimis obuiam eſt, quod iam ſupra dixi. Stomachum nimirum non coquere quicquam, niſi vt vniuoco ſcopo inde tandem ſuo toti alimentum fabricet, atque eo ipſo intentionem habet, inde facere liquorem alimentarium, cruorem videlicet, ac dein ſpermaticum humorem primis conſtituentibus alendis aptum. Adeò vt verti queat in ſubſtantiam, alendis atque augendis partibus idoneam: quamdiu nempe apponuntur intra terminum accretioni deputatum. Vndè neceſſariò quoque conſequens, non niſi materias aptas, ac cibales, & ſtomacho confectas atque digeſtas, tranſmitti in vlteriores digeſtionum officinas: quare imprimis ſemoui plantam omnem, qualicunque truculentia infamem, à Mezenterij limite: eò quod omne ineptum his finibus, eo ipſo per ſtomachum depellatur, excrementiſque aſſocietur. Quicquid autem iam in chylum tranſiuit, depoſuit actutùm omnem peregrinam qualitatem, per quam velut per dilectam agat. Si qua verò, ex Magno Oportet, qualitatis

ſpecies, priſtini ſui concreti, adhuc perſtiterit, certè ea torpens, languida, ſegnis, laxa, atque vana eſt: ideóque Medentes plerumque fallit in chronicis, longéque per venarum obliquitates latentibus morbis. Quam vt pro me veritatem tueatur, quartana præſtò ſe offert. Spagyrica quidem ſchola, languidam admirans, ſperanſque remediorum opem, dudum animaduertit quidem, in mineralibus nobilem latere medendi theſaurum: ſed hæſitauit dudum, qua ratione poſſent diducere penitiſſimè, ad internum partium ſimilarium condum. Imprimis vanum atque irritum priores ſperarunt, ad prima noſtri conſtituentia, per ſua remedia deuenire; cumque in vegetabili regno deſperarent, fruſtra quoque mineralium claſſem torſerunt, quippe quæ nequaquam in cibos noſtro arbitrio tranſmutari poteſt: cum artifex nequeat inducere pro lubitu formam eſſentialem; imò neque natura id vnico ſaltu digeſtionis, ſuoque immediato nutu id vnquam aſſequitur. Quidam enim fallaci metallorum ſpe abducti, nedum etiam guttantes, aut ſeientes, quandam in ſpeculis lucentibus, apertiſque metallorum liquoribus, energiæ ſitum ſit. Ideò quidam è ſuis laboribus quandam propemodum immortalitatem polliciti ſunt, ac Paracelſus ſubinde in annum Auiadim, in annum Ignis; ac deinde ſaltem in annum Mathuſalem ridiculus ſe extendit; alij dein ſui ſequaces, ad annos ſexcentos prolapſi ſunt. Vbi deinceps poſteriores ad renouationem virium peruenturi poſſe ſpoponderunt: alij ſ duntaxat ſanatione morſa contentis. Quieuerunt nempe in abſterſione putridi impuro. Ac quamuis ſubinde corpus iuuata vngues, dentes, ac pilos renouari daterur; non tamen intellexerunt appoſitæ, haudquaquam pyrum à ſenio ſuo reuocari, quantumuis quotannis frondes renouaret. Interim temeritas horum, atque ignorantia œconomiæ noſtræ, vana præfatorum ſtentamina ſuſcitauit, & quiſque in tenebris vanæ ſpei, ad proprium tectum, abſque viſa cognitione progreſſus eſt. Itaque dum quiſque ſua penitiſſimà introducere ſperaret remedia, nec tamen poſtmodùm introrſum admitterentur; vtpote quæ morbi grauiores, & carentia nutritionis, viriumque reſocillationis excluderentur, cogitarunt deinde Arcana aliquot le moris ponderis, in ſpeciem ſalis laruare mentitam, vt ſaltem non poſſent ſeparari à Latice, imò hactenus licentiam ſequirerent vagandi per totam venarum prouinciam. Ac quanquam quædam remedia ſic adaptarint, quod naturæ congruitati non eſſent prorſus aliena, aut deteſtabilia: vtut eſt, non potuerunt ſaltem eò deuenire, vt introrſum prorſus admitterentur. Sin autem errore ſecretionis tantillum eorum intrò penetraſſet; id confeſtim ſtuporem in penitioribus cubilis viſcerum induit, vt & Archei pœnitentiam. Similiter qui arborea remedia tentarunt, abſtinuere confeſtim: vtpote quod duriora difficilioraque eſſent herbaceis, minuſque penetrationi opportuna. Caro ſiquidem ac cruor, non ſunt pinguia: arborea verò, ſunt pinguia: reſinoſa, & infracta à noſtris poteſtatibus. Paracelſus imprimis ratus eſt, quod cum fixa igni reſiſterent, etiam eadem operâ, digeſtionum inſumptos illuderent labores; ideoque ſanxit vniuerſali decreto, ne vllum minerale fixum, ore tenus aſſumeretur, eò quod ſalibus, quæ iſtud redderent potabile, abſumptis per digeſtionem, illud idem fixum corpus, membrorum internis parietibus, atque arentibus, quibus iſta ſalia communtantur, affigeretur tenaciter, atque inſperſa deinceps adnexione, in vitam continuaret. Voluit itaque nedum cuncta mineralia remedia, nedum fore potabilia, ſed & inſuper volatilia. Quæ admonitio licet nō prorſus vana: acceptis croco martis, plurimiſque lapidum aſſumptorum præparatis pulueribus. Attamen mineralia iſthæc non proinde aſſumunt naturam cibalem, nec etiam è conſequenti digeruntur, aut penitiùs intro ad ſedes morborum intrinſecas adeunt. Nec etiam ſat conſiderauit, volatilia mineralia habere in ſe vim prorſus actiuam, (prout alibi de lithiaſi demonſtraui) ac plerumque adeò peregrinam, vt non promiſcuè queant, abſque inſigni errore, intrò admitti, niſi dixerimus, non eſſe amplius vllam in natura electionem, aut delectum, quo reſpuuntur ab Archeo, quæ ſuis minus conueniunt finibus. At non quodlibet potabile, indiſtinctè intrò admittitur, imò nec quicquam, quod non fuerit cibale, digeſtumque in ſtomacho, atque tranſmutatum in chylum humanum. Neque per hepar tranſcendit quicquam, quod prius in Mezenterij venis (vtpote quæ ſunt ipſius iecoris ſtomachus) non fuerit obſequioſa diſpoſitione ſubactum. Atque idem de viſceribus vlterioribus eſto iudicium. At cum ſtatim tam vegetabilia, quàm mineralia aſſumpta, ſuam exerceant tyrannidem (quod ipſa ſolutiua, prompta teſtantur obedientia) adeóque & hinc conſtet, venena quæuis poteſtatiuè intrare penitius, ſi nimirum in diſtantia loca ferociant. Proin reconciliandæ ſunt duæ opiniones: ex vna nimirum parte, Quod nil, non cibale, priuſque per digeſtiones elaboratum, intrò ſcandat. Et ex altera parte: Quod tam ſimplicia, quàm arte elaborata remedia, vtcunque exotica, aut ferina, etiam procul ab ore, atque eminus, ſuam exerceant operationem. Ad quam controuerſiam ſpectat illuſtris actio regiminis, ſimulque præpotens duumuiratus præpollentia. Neque enim fruſtra antiquitus Cardiogmus & Cardialgia cor notant, ipſumque ſtomachum, cordis ac vitæ etymo deſignarunt. Nam reuera, in membrana ipſa ſtomachi, Anima ſenſitiua, ipſeque Archeus habitant, diſtinguens rerum cunctarum conuenientias, proportiones, ſimilitudines, ac adaptationes. Quarum dum ipſa Senſitiua apprehenſiones haurit, eaſdem quoque per totum diſpergendo communicat, cuique nimirum pro neceſſitatis exigentia. Etenim ſolutiua purgant, atrociterque infeſtant, quandiu in ſtomacho prioribuſque inteſtinis detinentur: ideóque vt citò ac celeriter penſum abſoluant ſuum, propinantur in ſcula, quò promptius nimirum eluantur è ſtomacho. Enimverò Arcana mineralia (in Lapidibus namque eſt magna virtus) potentiſſimè quidem operantur: at non proinde materialiter prorſus ad viſcera intrant, vt cibi nes vitæ noſtræ comparticipes fiant. Neque enim itur ad tertiam aut vlteriorem digeſtionum officinam, niſi prius per primam itum ſit. Quocirca imprimis ſedulò conſideraui cuncta remedia operari iuxta dotem, quam illis Omnipotens contulit, ſiue vegetalia fuerint, ſiue mineralia. Atqui enim vires remediorum potentiſſimæ, non ſint de ſubſtantia cibali & erroris;

multóque

multòque minus de ſubſtantia excrementoſa (inteſtina ſiquidem tantùm ſaccus & cloaca ſunt) nec detur opportunum medium inter cibale & excrementoſum: Idcirco requiritur, vt remedium: quod adeò illuſtres dotes habet, ſit quidem non cibale (quoniam cibale iam ante docui debere eſſe languidum) attamen remedium, quantiſper inter non excrementum & excrementum ambigit. Id eſt, quamdiu in via, ſiue in fieri eſſe ad excrementum in ſtomacho detinetur. Vt ſcilicet, cum non detur medium finale, intra ens cibale & excrementum: ſaltem ſit medium mediatum in eſſe remedij. Quantiſper nempe indeciſa eſt determinatio, an aſſumptum remedium ſit profligandum, vnà cum excrementis. Hoc enim eſt, quamdiu detinetur in ipſo ſtomacho, in quo director Archeus potentiſſimè lucet, & imperat. Quin etiam nonnulla in hac taberna acquirunt vires, quas antea non erant in nucleo ſui. Quod aliàs oſtendi, per laricem decurrentem è ramo Betulæ, potiorem ſcilicet, quando iam inter alimentum ſoræ arboris, atque exortæ mox corruptionis initia vagatur. Ergo iam hinc elucet abſtruſa hactenus remediorum veritas. Nimirum omne remedium immediatè atque principaliter dumtaxat agere in Archeum ſtomachi (qui ideo etiam cor dicitur) hunc verò ſucceſſiuè deinceps, iuxta hauſtam diſpoſitionem, ſibique generatam ex dono dotali remediorum. Vlterius quoque ſequitur, quod remediorum vnumquodque, excedens limites cibales, agat ſuo attactu, per modum ſpeculi. Siquidem citra commiſtionem ſui materialem, ſolo attactu ad Archeum agit. Archeus ipſe nimirum hauſtam à remedio dotem primum ſentit. In ſenſatione autem iſta, ſibi fingit Ideam rerum ſibi agendarum: ſequendo dotis illius diſpoſitiones: vndè ſibi conſequenter pacem, requiem, aut iram ſuſcitans, harumque partas Ideas aſſumens, eaſdem mox in viſcera, actioni regiminis auſcultantia, ſigillatim diſpergit, peragens, munia fauſta vel oppoſita iuxta imperium vitalis Archei. Remedia igitur quæuis, ſunt ſpecula & quædam lucentia alia ſuo tantùm contactu, odore, guſtu, atque potentia. Cæterùm cuncta atque ſingula remedia manent reſpectu vitæ externa; hactenus quoque eluunt, abiguntque innatam vel conceptam labem ex Archeo. At nunquam proinde valent vitam à continuo defluxu detinere, vel nouas vires ſuggerere, nouaſue ad immortalitatem potentias creare, aut ſuſcitare. Quia remediorum vires nequeunt cum ſui ſubſtantia penetrare, aut tranſmutari, in materiam noſtri vitalem, ita vt primis conſtituentibus admiſceatur per accretionem. Quicquid namque agunt, id totum occupatur circa Archeum ſtomachi, atque vitæ principem, clauique gubernatorem. In quem ſcilicet claui rectorem, centrum vitæ, ac duumuiratus nauclerum, omnes quoque morbi ferociunt primariò, vel per deuteropathiam. Hactenus namque, nec antiquam medullitus radicata podagra, è ſinubus inſiti ſpiritus vitalis, quibus ſigillata eſt, erumpit, quin antè ſui acceſſum infeſter circa os ſtomachi, totalemque inde integri diſpoſitionem violet, conciterque: quam aduentantem podagram quædam præcedens febricula plerumque prodit. Quocirca hactenus quoque remedium atque morbus, ſe inuicem contingunt, imò etiam penetrant. Nam quis non obſeruauit aromatum odores, dumtaxat guſtatorum, confeſtim Lipothymicos reficere, non quidem quòd iſti odores, aëri commiſti, ſint additamentum auræ vitalis, vt nouum de ſe velut ſpiritum vitalem, in locum diperditi, ſubſtituant. Quoniam operoſioris molis eſſet, ipſa ſpiritus vitalis teſtitotio, ex aromate, quam è ſanguine. Nec eſt odor placidus aromatis, quatenus ſimilis ſit ſpiritui vitali, è ſanguine parti; ſed ob dotes remedio innatas. Pariter nec olea Cinnamomi, Cariophyllorum, &c. materiali ſuo nexu reficiunt ſpiritum vitalem partium: (neque enim ſpiritus vitæ, oleo nutritur) ſed quæ odore aut ſapore grata ſunt, totidem ſunt ſpecula, quæ ſuæ attactu aſpirationis, vel reflexionis, tanquam dotali munere, ſpiritum vitæ grauatum reficiunt, ſolanturque. Etenim prout quorundam ſpectra mouent nauſeam, vomitum, inappetentiam, iram, indignationem, &c. quatenus ſunt ſpecula viſualia. Ita ſunt dotalia ſpecula, concitantia Archeum, in pacem, tranquillitatem, ſoporem, gaudium; ceſſationem à mœrore, contractura, dolore, &c. Sunt eiuſmodi dotalia, ſpecula, quæ etiam ſuorum officiorum, ac ordinatam ſollicitudinem in Archeo admouent, & occaſionaliter mouent. Prout vice verſa, ſunt venena, deleteria, ſuntque exaltatæ rerum poteſtates, quæ labem ac tabem, omnemque in Archeo concuſſionem ſuſcitant. Superantque venena in hoc remedia quæuis. Quod hæc nequeant ita connecti vitæ, quod hæc ſcilicet inde reſuſcitetur, aut creſcat in indolem perfectiorem. Vbi venena interim partes necant, priuant penitus innato robore, atque prorſus in ſuam trahant ſimilitudinem, vetereque tranſmotent ideo partes vitales. Quod remediis nullis eſt datum, vt partium defectus renouent in priſtinam iuuentutem, & immortalitatem patiant. Quoniam remedia penitiſſima vnione non identificatur cum Archeo, vel membro malè affecto. Adeoque nec valent præſtare ſtabilem effectum, ex vnione agentis cum paſſo, quod venenis alioquin eſt conceſſum. Sunt igitur ſpecula tangentia, quæ ſolo tactu dotem, quam gloriatur Omnipotens, ſe rebus de terra diſcerptis, ac erutis, elargitum eſſe, diſpergunt, integro manente illius ſpeculi concreto. Etenim vt quædam appenſa, foriſque geſtata, vel ſtrictius alligata, plurimos planè tollunt languores, vel ſaltem ſuſpendunt. Ita præclara quædam remedia ſtabilia ſunt, ac ſtabilem de ſe effectum proferunt. Sunt etiam alia, quæ non tam vi ſpeculi tangentis, ac fouentis, quàm tranſitorij facilè odoris, magnos proſternunt morbos, ſola ſcilicet Archei indignatione ortos, atque fotos. Sunt nempe etiam multa, quæ inſignem aliquem guſtum, per quem licet à ſtomacho non digerantur paſſiuâ tranſmutatione, tamen ſeparant purum ab inualido, licèt longiùs à ſe remotum. Quatenus Archeum quaſi vinctum, atque obligatum ſuis dotibus, tradunt ad tales effectus patrandum. Sunt tamen ſpecula, quæ tangentia nomino, plerumque fixa abſque odore ideo, & guſtu, commouentque Archeum, non tam mundando, ac ſequeſtrando impura, quantum ſedando eius dolores, turbationes, ac continuam Idearum, ſucceſſiuamque fouentium ſubſtitutionem. Paracelſus enim fixa remedia metallica, ac mineralia vniuerſa vituperans,

commen

commendat tamen ſui immemor mercurium diaphoreticum, appriere dolcem. fixum tamen, atque in igne non mutabilem. Quique tametſi aſpernetur omnem digeſtionum laborem; facit tamen in morbis, quantum Phyſicus atque Chirurgus optare iure volent. In ſuperficie enim ludit dulcedo ſulfuris eius; pars autem mercurij, per ſulfur obtecta externum, latet, nec operatur, niſi per ſpeculum, lucens trans ſulfur, & ſic Archeum ſui ad iubitum affectans. Alioquin illa diaphoretici dulcedo eſt ſulfuris, ex igne Veneris hauſti. Qui eſt eiuſdem ſaporis cum diaphoretico. Quapropter ignis ille eſt anodynus, ſoporiferus innocuè, doloris pacator, ſedatque omnem iram, dolorem, motionem, turbationem, tempeſtatemque Archei. Itemque imprimis in Archeum, voluntatem reſoluendi omnia coagulata. Quo reſpectu tollit omnem morbum occaſionaliter, materialiter, & enormonticè excrementis quibuſcunque tributum. Saltem hic obuium eſt, quod iſte mercurius diaphoreticus, permanēs quidem in ſtomacho indigeſtus, nec intrò penetrans, quia immutatus perſeuerat, fixus & forma pulueris pernicax ac indomitus, cauſet præfatos effectus omnes, non quidem quod ipſemet illa operetur effectiuè efficienter. Sed quod Duumuiratum cuncta peragentem conciter. Hæc enim ſic fieri debent, non quidem actuali excrementorum contactu, quæ vincta proſcribuntur, & educuntur: ſed impreſſione dotis ſuæ (lapides nempe habent virtutem magnam) in Archeum. Qui omnis ſanationis eſt effector; prout eſt ipſa origo & fons morborum; vnde nimirum oſtendi ſuperiùs, quod omnis morbus immediatè promanet à peccato deinceps in dies.

Vulneratus curauit ſe ſalano hortenſi, & citra ſtigma.

Nota, quomodo id contingat. Ergo, apponendo circa ſedem animæ.

Quid & qualiter internè ſedet, & pacet. Idem aſarum.

Citra ignem debeor iſta fieri.

In lapidibus eſt magna virtus.

Oſſifragus. Lapis fixus vt non calcinabilis, curat os fractum aſſumptus per os, & quomodo id fiat. a. Ao non curet Lithiaſio, podagram, &c.

BVTLER.

IAM in præcedenti tractatu demonſtraui ſatis, quòd morbus non exſiſtat niſi in viuis, ac nedum proprium ſibi ſubiectum elegerit corpus vitale: quinetiam quod intrinſecum vitæ organum ipſum ſit faber morbi, efficienſque internum. Imò demonſtraui, & materiā, ſpiritualēque aurām ipſius Archei, nedum eſſe obiectum, in quod primū omnia morborum ſpecula acuuntur: verumetiam eſſe ipſam materiam, ex qua, & circa quam, illius fabri æſtuationes, exundationes, atque exorbitationes, circa propriam perniciem contingunt. Illam nimitum eſſe peccati ſtultam ſobolem, dum ſe homo à Deo auertit, non niſi deincepa omnia ſtolidè in proprium exitium conuertere. At cum res quæque in natura ſubſiſtat, ex materia & efficiente duntaxat (quod & aliàs proprio tractatu ampliſſimè docui) reique in natura ideo tantum definiri requirat, per immediatam ac propriam materiam, eiuſque efficientem cauſam internam (ſiquidem tota rei eſſentia, atque exſiſtentia, nil præter connexum earundem cauſarum ambarum ſunt) certè iam ſat liquet, morbum eſſe ipſam materiam vitalem Archei, in quam ſeminalis Character, ſiue idea male affecti Archei, natus, aut inſertus eſt. Siue interim Archeus perſeueret in ſua illa abominatione à tecto ſtamine, nexta inquam exarchoſi, ſiue demum in aliquod productum, ſpaſeris eaſdem iræ ſuæ Ideas, ac deinceps ceſſauerit: id perinde morbo eſt, cum huic ſit per accidens, foueri, aut non, à cauſa enormontica. Siquidem Archeus ſubinde ſigillat ſtatim conceptam à ſe Ideam, in excrementum aliquod ſui corporis, quod parat, ſi illud non inuenerit antea ſibi paratum. Vnde & in quo morbus deinceps per ſe ſubſiſtere valeat. Alibi verò Archeus, non peregrè, extra deturpatam à ſe materiam vagatur: ideoque vel continuo fotu eandem vegetat vel in ſpiritum inſitum organorum, coniunctione ſymboli, admittitur, indeque velut ex arce, vel continuò vites membrorum oppugnat, vel ſaltem ſtatis dormit, expergiſciturque periodis, eò quod ſibi inuſſerit, in principio vitali, hoſpiti & œconomo vitæ inſito, & non ſolùm fluxerit in ſpiritu Archei fluidi. Quicquid porrò ſordium ingeſtum, admiſſum, aut viuendi errore obnatum eſt, ſiue id cauſæ procatharticæ, ſiue demum producti familiam ſectetur: totum prorſus nil niſi occaſionale eſt: ad cuius ſcilicet importunitates Archeus ipſe commotus, veram morbi repræſentat ſcenam. Vndè imprimis perſpicuum eſt, tam eſſe morbos reales dum ſilent, dormiuntque: quàm quos contingit expergefactos in ſuo meditari paroxiſmo. Debui nimirum hanc morborum tragœdiam, ſic inculcare repetitim, ſi fructus è re tam inaudita, tantique momenti, ſit ſperandus poſteris. Arbore ergo & fructibus morbi cognitis, cum connexu & progreſſu cauſarum concurrentium, contemplanda deinceps eſt arbor remediorum, tātoperè ſuſpirata atque ignorata hactenus. Imprimis ſanè conſiderani ſextuplicem morbi inuaſionem, & capeſſendæ poſſeſſionis ſuæ libertatem: quaſi à Cacodæmone primùm protritatus, proinde quoque creationis hebdomadam ſectaretur. Vnde continuò ſextuplex etiam remediorum in natura ſupellex conſideranda eſſet, niſi diuina ſuperemioens bonitas ſuæ vnitatis typum, vbique in natura emananter erectæ: intellectui humano maluiſſet communicare. Quippe quæ potentiſſimè, vnitate ſimplicitatis, remedia ditiſſima paſſim erexit in morborum ſtragem. Quibus proinde natura intellectus humani imbecillior, per ignauiam ſota, facileque auſcultans, Paracelſica inſquiſiuit Arcana, quibus poſſet omnibus naturæ lapſæ erroribus potenter ſubuenire. Hoc iam potiſſimùm fulcro tutiores, poſthac tentabimus morborum expugnationes, poſtquam vnicum vitæ fontem, iam à ſcopo aberrantem, conſpexerimus, integrum infirmitatum prædicamentum ex aſſe erexiſſe. Non diffiteor interim, quin diuerſimodè morbus quotidie inter in noſtram meſſem: quin inquam diuerſis hoſpitiis cauſiſque occaſionalibus proditionem molientibus, exceptus ſit in-

dies.

dies. Primò nimirum irrumpunt neceſſariò ſpontaneo naturæ decurſu, per defectum atque extinctionem virium vitalium: vndè demum functionum difficultates, & illarum poſtmodùm ſuſcitata tectementa oriuntur. 2. Adueniunt ex robore membrorum inæquali. Vnde mox ametria, ſiuæ ataxia, præfatæ perſimilis. 3. Ex vitæ inordinationibus aſſumptis, immoditate ſua grauantibus facultates, harumque munia. Sub quam vitæ lubricitatem Venus, phlebotomia, viriumque qualiacunque diſpendia militant, præcocemque mortem tandem à morborum exordiis accelerant. 4. Proueniunt morbi à perturbationibus, ſeu paſſionibus animi maniſeſtiſſimè. Et longè occultius à perturbationibus ipſius Archei luxualibus ſpontaneiſque, vel proritante materia occaſionali hauſtis, ac ſubnatis. Horum eſt imprimis ampla ſeges, ac numeroſus in nos ductus exercitus, hucuſque propriis ſuis non attributus, quia ignotis. 5. Prorumpunt morbi ex Cœli inclementia, iniuriis inſtabilium tempeſtatum & endemicorum inſauſtis hauſtibus, quibus hoſtis intrò adducitur, admittiturque hoſpes, vt familiarem ſe faciat. 6. Tandem intrat morbus per irruentia externa, vulnera ſcilicet, oſſifragia, lapſus, contuſiones, combuſtiones, glaciationes, aſpidum puncturas, &c. At ſaltem cuncta vni inſidiantur vitæ, tutorique Archeo, vnde principium deducunt. Itaque ad vnitatem perpetuò collimando, Deum contemplabimur, vt vitæ vnicum fontem glorioſiſſimum, Præſidem, vnicumque morborum quorumcunque permiſſorem: ita & eundem datorem remedij in vnitate ſui typi, occaſionaliter, ampliterque magis venerabimur. Quocirca licet obiter aliàs de Arcanis ſcripſerim, quorum vnumquodque in ſingulari, omnes penè morbos, vnica falce demetit, per ſeparationem ſcilicet, ac mundationem à ſuperfluo: attamen eiuſmodi arcana, prout difficillimè parantur, imò & in occultò, in æuum, penes ſymmyſtas manere debent. Ita quoque ſanatio, eorundem ope inſtituta, non ita reſpicit immediatè morbum, quantùm imprimis vel eiuſdem cauſam occaſionalem antecedentem, vel morbi ſaltem poſterum productum. Itemque pareiſſima ſunt eiuſmodi remediorum Arcana, quibus pleraque mortalium pars priuatur, ac ſpe deſtituitur. Adeoque, non mihi videtur, quod infinita Dei Bonitas tam parco remedio communicari ac emananter notificari voluerit. Quapropter coniicio inſtare tempus, quo omnipotens Bonitas, ſuis fidelibus, morborum hactenus incognitam ſcientiam, & eſſentiam manifeſtabit. Sed præfata Arcana, non niſi in gloriam ſuæ potentiæ, pauciſſimis tantùm detexit, ne mundi commercia ſecus pereant. Nec enim aliàs credibile eſt, diuinam Bonitatem, poſt detectam hanc morborum intimam eſſentiam, deinceps, etiam ſuæ vnitatis dotalia remedia, fidelibus abſconditura, morborumque medelam in ſola Arcana deberi deferi. Opportunum itaque mecum indagare remediam, quod vniuoco conatu ſpectet arborem vitiati Archei, quomodolibet alterati. Siquidem natura prius eſt quid integrum, quàm corruptum. Ideoque vita, & Archeus, quatenus ſunt ſimpliciter cauſa ipſius eſſe, antiquiora ſunt, quàm vitium in iis conceptum. Etenim vt immediata cauſa quantomnis indiſpoſitionum, eſt vita ipſamet: Ita ſanè principalior, magis intima, iure prior, atque nobilior eſt ſpeculatio ſanationis & redintegrationis vitæ alteratæ, vel debilitatæ, abſque omni incommoditate ac grauamine, quàm ſanatio, quæ per Arcana, ſiue per excellentiſſima mundificatiua, perficitur. Etenim Arcana eiuſmodi, quanquam ſæpè occaſionem anteriorem magis ſpectent, ac abſcindant: eſt tamen velut ſecundaria, ad ſanationem, quæ procedit à cauſis internis primariò alteratis, & affectis: quæque ideò primùm, atquè principaliſſimè, ſui ſedationem requirunt, indicatione naturali, atque omnium capitaliſſima. Siquidem naturæ ipſæ vel ab olim fuerunt cognitæ, morborum medicatrices: prout & ſub tecta nube etymi, ſpiritus impetum facientis, venerata fuit natura vitalis, tanquam quorumlibet morborum factrix ac procreatrix. A diebus tamen Hippocratis, ad Galenum, & poſtea, dein neglecta manſit ſteritque morborum ſpeculatio. Ieiunum ideo, ac imperitum eſt hactenus, quicquid dixi de ſanandi modo, pacando atque ſedando Archeum ſubmouendo ſcilicet eius alteritates. Quapropter de Synarthroſi, pace, quiete, ac docilitate Archei, principaliter contemplando, primùm per hiſtoriolas aliquot me explicabo. Hybernus quidam Butler nomine, magnus olim apud Iacobum Regem Angliæ, detentus in carcere Caſtri Viluordiæ, miſertuſq; cuiuſdam Baillij, monachi Franciſcani, celeberrimi concionatoris Gallobritanni, etiam incarcerati, formidandum Eryſipelas, in brachio habentis, quodam veſpere, cum penè deſperaret æger, in cochleari lactis amygdalini, intinxit celeriter quendam lapillum, ſtatimque inde retraxit. Dixit autem cuſtodi carceris. Porrige iſti monacho hanc ſorbitionem, & quantumcunq; inde cœperit, ſaltem infra horulam ſanus erit. Quod etiam ſic euenit, cum ſumma cuſtodis admiratione, ægroque inſcio, vnde ſibi tam repentina ſanitas alluxiſſet, cum ſe ignoraret aliquid aſſumpſiſſe. Brachium namque eius ſiniſtrum, immensè antea tumidum, concidit, ſicut ſtatim ab altero vix diſcerneretur. Sequenti manè, à Magnatibus rogatus, Viluordiam veni, vt teſtis actorum ſui. Contraxi itaque cum Butlero amicitiam, Vidi dein ſtatim vetulam, lotricem, ab annis ſedecim, aut circiter, intolerabili hemicrania laborantem, ſtatim etiam curatam, me præſente. Nimirum eundem lapillum obiter intinxit cochleari olei oliuarum, atque lapillum ſtatim abterſit lambendo, atque in thecam thoracis repoſuit. Iſtud autem cochleare olei, infudit in lagenulā olei. Cuius vnicam guttam iuſſit inungi capiti præfatæ anus. Quæ inde confeſtim ſanata eſt, ac ſana remanſit in annos aliquot, quod atteſtor. Stupui, quaſi alter Mydas factus. At ille me obridens dixit: Chariſſime, niſi eò deuenias, quod vnico remedio queas curare quemlibet morbum, manebis in tyrocinio, vtcunque ſenex euaſeris. Adſtipulabar facilè, quia de Arcanis Paracelſi, iam id viſu ac ſpe certior factus, didiceram. At nouum ſanandi illum modum fatebar lubenti animo, mihi inſolitum, & incognitum. Dixi itaque, quod princeps iuuenis, aulæ noſtræ, vicecomes Gandenſis, frater principis d'Epiſuoy, de domo molum, totus ita podagra decumberet, quod deinceps iaceret vnico tantùm latere, multiſque nodis miſer, ac deformis. Ille itaque dexteram meam

meam apprehendens, dixit. Vis ſanem iſtum iuuenem. Sanabo in gratiam tui. Aſt ego. Eſt enim eius pertinaciæ, quod malit mori, quàm pharmacum vel vnicum bibere. Eſto, inquit Butlerus, neque enim aliud exigo, quàm quod lapillum quem vides, ſingulo mane, attingat apice linguæ. Poſt tres namque inde ſeptimanas, proprio lotio, dolentes, indolenteſque nodos lauet quotidie, & videbis ipſum mox deinde ſanatum atque incolumem ambulantem. Vade & gaudens nuncia illi, quod dixi. Lætus itaque Bruxellam redeo, atque nuncio quæ dixerat Butlerus, Dynaſta verò reſpondit Eia dic Butleto, ſi me reſtituat, vt dixiſti, dabo illi quantum poſcet. Pete pretium, ac lubens depoſitatem ſequeſtrabo in ſui ſecuritatem. Cumque id Butleto ſequenti die denunciarem, excanduit, dixitque: Inſanus & miſer ille princeps. Ideoque nec vnquam illum iuuero Nec etenim ſuæ pecuniæ ſum indigus, nec illi cedo, aut inferior ſum. Imò nec vnquam potui inducere illum, vt præſtaret quæ antea fuerat pollicitus. Quapropter cepi dubitare, ne præcedentia, quæ videram velut ſomnia eſſent. Contigit interim, quod amicus, fornacis vitriariæ Antuerpiæ præfectus atque herus, valde obeſus, à Butleto obnoxiè petiuerit liberari a moleſtia pinguedinis, cui Butlerus obtulit fruſtulum illius lapilli, vt lingeret ſemel, ſiue celeriter attingeret apice linguæ ſingulo mane. Et infra tres hebdomadas, vidi thoraces eius, vno ſpithamo ſtrictiores factos, atque abinde non minus incolumen vixiſſe. Quapropter rurſus cœpi credere, idem in præfato podagrico euenire potuiſſe, quod ſpoponderat. Interim miſi Viluolodiam ad Butlerum, pro remedio, in caſu oblati mihi veneni, per occultum hoſtem. Miſere enim languebam, dolebant artus omnes, atque pulſus dietoms, tandem intermittens factus, deliquia animi, atque virium extinctionem comitabatur. Confeſtim Butler adhuc carcere detentus, iuſſit famulo meo, quem miſeram vt ad ſe deferret lagenulam olei oliuarum, intinctoque præfato ſuo lapillo, (vt aliàs) iſtud oleum ad me miſit. Iuſſitque, vt vnica olei guttulâ vngerem vnicum ſaltem doloris locum. Vel ſingula loca, ſi vellem. Quod feci, nil tamen ſubſidij inde ſenſi. Interim hoſtis meus moribundus ſua ſorte, iuſſit peccâti ſui veniam peti à me, ſicque quod ſuſpicabat, venenum aſſumptum agnoui. Ideoq; etiam omni cura extinguere procuraui lentum toxicum. Et fauente Dei gratia euaſi. Vxor mea, iam ab aliquot menſibus dolore lacerti dexteri premebatur, ſic vt nec attollere manum poſſet, multoque minus aliquid attollere ſurſum. Quin etiam præ dolore & triſtitia mei, iam ſenſim vtroque crure à pede vſque in inguina, atroci œdemate languebat, quod intinctum digiti veſtigium, ad ſecundum vſque artilum, ſua foueа oſtendebat. Etenim quia præ meatum tribulationum mœſtitia, hæc contraxerat, medicamen aſpernabatur, quamdiu mœror non ceſſaret. Videns ergo operam olei Butleri irritam in me, voleuſque coram domicellis aliquot meam irridere credulitatem, vnicam illius olei guttam vnxit in brachio dextero. Et confeſtim ille liber motus, cum robore priſtino eſt reſtitutus præter ſpem. Mirabamur omnes tam repentini euentus prodigio. Quapropter vtriuſque tibiæ inunxit, malleolos, vnica vtrinque guttula, in orbem malleoli circumducta. Et mox infra horæ quadrantem euanuit omne œdema. Etiam annis 19 poſtmodùm adhuc diuino fauore viuit ſana. Ancilla quædam vt in hera id audiuit contigiſſe, popoſcit aliquot illius olei guttas, quia in tibia dextera ter eryſipelas male curatum paſſa, oſtendit crus plumbeum atque tumidum à genu vſque in digitos pedum. Veſpere ergo, eundo cubitum, quatuor guttas illius olei, parti oblæſæ affricat, ac mane nullum apparuit prioris mali veſtigium. Adeò vt quæ iam antea, vix vno die in forum ire poterat, eodem mane, ad ædem Diuæ virginis Deiparæ in Laken profecta ſit, alacriſque redierit, mihique de fonte D. Annæ aquam attulerit, procul inde remoto. Quo audito, domicella quædam vidua, vtroque brachio iam à multis menſibus afflicta, quod nunquam manum ſurſum eleuare potuiſſet, paucis guttis illius olei, vnico mox veſpere, in plenam ſanitatem reſtituta eſt, atque manſit. Dein interrogaui Butlerum, cur tot mulieres confeſtim ſanarentur: ego verò dum atrociſſimè conflictarer cum ipſa morte, omnium artuum atque organorum doloribus quoque ſtipatus, nequicquam leuaminis ſentirem? Petiit autem, quo morbo laboraſſem Cumq; venenum intelligeret morbi ortum dediſſe. Dixit. Quia cauſa, ab intrò foràs venerat, debebat oleum aſſumi, vel tingi lapillus. Quod dolor interne fotus, non eſſet topicus, vel externus. Obſeruaui quoque, quòd iſtud oleum ſenſim exueret medendi energiam. Quia lapillus, obiter illi intinctus, non medullitus oleum, per totum commutauerat, ſed delebili tantùm odoris aſperſione beauerat. Siquidem lapillus iſte oculis & lingua, ſalem marinum fuſum exhibebat: ſatiſque notum eſt, ſalem non permiſceri intimè oleo. Sanauit Butler quoque Abbatiſſam ſatis cognitam, quæ annis 18. brachium dexterum, inſolita motus priuatione tumidum habuerat, digitoſque extentos, ac immobiles, ſolo attactu linguæ ad lapillum. Perplures enim horum prodigiorum teſtes, ſtatim ſuſpicabantur latens aliquod veneficium, pactumque diabolicum. Vulgus namque pro more habet iam ab olim. Quod quicquid ſibi ignorantia ſtatuit pudibundum neſcire, id pro ſubterfugio inſcitiæ, ad præſtigias cacodæmonis referat. Sed non potui eò declinare, quia remedia ſupponebantur naturalia, nec quicquam præter quantitatem inſolitam habentia. Non eim ritus, verba, vel quicquam aliud ſuſpectum requirebatur. Neque enim licet, pro humana intelligendi potentiâ, Gloriam Dei, in natura oſtentatam, referre in cacodæmonem. Nulla enim iſtarum mulierum petiuerat à Butleto, tanquam à ſuſpecto vllatenus nigrumantia, auxilium. Imò primitùs tentata fuerunt obridendo, citraque fidem ac confidentiam. Suſpecta attamen apud plures huiuſmodi ſanationis facilitas, atque celeritas permanebit adhuc dudum. Vulgi namque labile & otioſum ingenium, in arduis ac inſolitis, ad iudicia, eiuſdem ſemper tenoris promptum, ob facilitatem, ideoque & flaccidū eſt. Diabolicæ enim fraudi, tantam reſtitutionum benignitatem libentiùs conſecrat, quàm diuinæ bonitati, humanæ naturæ Conditori, Amatori, Saluatori, Refectori, pauperumque Patri. Idque ſanè nedum vulgo: ſed etiam literatis ſequentibus, perperam medendi initia inueſtigantibus, nondum inſtructis, aut

commu

communem ſtolidamque normam obſeruantibus. Quia ſapiunt ſemper vt pueri, numquam limen maternum egreſſi, ad ſingulas fabulas pauidi. Enim verò qui neſciuere hactenus totum morborum ambitum concludi intra impetum facientem ſpiritum vitæ, vel ſi obiter lectis meis ſtudiis poſthac, ſibi hoc momentum medendi impreſſerint, quia nihilominus iam antea, ab ipſis ſtudiorum exordiis aſſuefacti, humoriſtarum præceptis, facilè demum à me recedent, reſilientque ad conſueta & antiqua Scholarum dogmata:

Quo ſemel imbuta eſt recens, ſeruabit odorem Teſta diu.

Ad decumbentium humorem importunitates ſe denuò facilè recipient. Ego verò propinquiùs inueſtigando, nolens beneficia Dei in diabolum referre, comperi imprimis, res omnes in natura conſtare ſemine inuiſibili. Oriri inquam, ſuſtentari, atque regi ab eure quod primum ab imaginante libidine, vel traducta potentia, magnus incepit, ac ſtat deinde per totam ſui eſſe durationem. Fieri autem dein viſibilia, ſiue hoc aliquid, ſolo veſtitu, & apparatu corporum ſibi deſponſatorum. Morbus autem potiori ratione, inuiſibiliori ſemine oriundos, docui. Quapropter Ideam morbificam dumtaxat expugnandam, abolendam, & extinguendam. Quia morbus monſtroſum & æquiuocum eſt generatum, & peccati proles, non ſpeciei humanæ idea, ſed tantùm indiuiduis adhærens modo anomalo. Quia cum à præuaricatione, propemodùm à non ente inceperit. Penitiùs enim inſpiciendo, Imprimis plurima cedunt mala, propter appenſa foris amuleta. Prout in peſte, caduco, aliiſque morbis obuium fit. Denique quotuſquiſque eſt ille, qui linteolum à peſtilenti vlcere detractum vel ſudore peſtilentis contaminatum, ſibi apponi gaudebit? nec timeat ſibi confeſtim inde ſibi naturaliter communicari peſtem poſſe; atque ſanitatem vidimus reſtitutam vncto olei Butleri? Siquidem nuper patefactum eſt remedium ſympatheticum, quod ſanat eminus. Doctor theologus quidam retulit mihi, quod cum non poſſet aſſequi, ſubeſſe in Chalcantho vim naturalem ſanandi vulnus abſens, ſi linteo cruento adſpergeretur: ideoque reputaſſe opera diaboli, iſtam ſanationem contingere: ex altera autem parte, vidiſſe aliquot experientias, à viris probis factas. Itaque in re dubia, & caſu conſcientiæ, ſe feciſſe experientiam rei, hoc modo. Inſperſit nempe puluerem optimi Chalcanthi linteo cruento, cum proteſtatione expreſſa, ſe nolle quicquam experiri, aut Sanatum iri, ſi vel minima eſſet pacti, aut cacodæmonis cooperatio: ſe vidiſſe tamen, vulnus ſolito citiùs ſanatum, cruorem quoque ſtatim ſedatum. Adeoque deinde ſe credidiſſe, cauſas naturales, quāquam nobis ignotas, operari in præfata ſympathetica ſanatione. Quæ nihilominus ab aliquibus nondum ſat intellecta, per cauſas, adhuc modo, in Satanæ illecebras reiicitur, hoc argumento. Agens naturale vt agat, debet eſſe applicatum, & approximatum ad patiens: ſed remedium ſympatheticum nō debet eſſe patienti approximatum. Ergo remedium ſympatheticum non eſt agens naturale. Reſpondeo. Si intelligatur, quod agens naturale debeat immediatè attingere, immediatione ſuppoſiti, patiens, in quod proximè agit: remotè autem, mediantibus aliis corporibus, interiacentibus, per quæ communicatur iſta obiecto diſtanti. Conceditur Maior Quia ſat eſt, quod agens tangat patiens, ſiue obiectum proprium atque diſtans, immediate, immediatione virtutis: ideoque tunc negatur Minor. Quia remedium ſympatheticum adeſſe debet immediatè, immediatione ſuppoſiti, illi ſubiecto, in quod primum recipitur actio: non autem parti affectæ, in quam ſecundariò ac vltimatò recipitur, mediantibus organis ſuppoſitis, per interuallum vagantibus, aut diſtentis. Non eſt enim ignis in manu calefacti, nec Sol Cœli, in cubiculo. In hoc autem ſympathetica, influentiis paria eſſe, enotuerunt hodie. Quod ſcilicet nedum aër, ſed rupes tecta, corporaque opaca. ſint ſubiectum ac organum capax huius actionis, non minus quàm aſtralis influentiæ: Nec enim quicquam obſtat ſublunaribus, quominus Deus non potuerit, aut voluerit, illa in hoc, quodammodò paria feciſſe. Cum aui mores, non in filio: ſed quandoque in ſero nepote eluceſcant: Sonus quoque, per clauſa adæquatè corpora, procul penetret, &c. Quare ſi ſphæram actiuitatis in ſympatheticis ſtupeas, ac in aſtralibus dones. Doleas vel tu, vel de tua inſcitia illorum, vel de credulitate horum. Siquidem principium actionis ſympatheticæ, eſt facultas influentis affinis, agens per irradiationem in obiectum ſibi appropriatum. Nouitque Deus, cur iſta ſic fiant. Qui ſua creata dotauit pro ſuo lubitu. Liberum namque illi fuit, tradere ſuas dotes, etiam rebus abiectiſſimis, nec impunè eiuſmodi dona in diabolum traducere poteſt Chriſtianus. Nec enim hoc loco ſympathetica ſpeculor, vt credant Lapillum Butleri agere vi ſympathetica. Siquidem hic demit diſtantiam obiecti, donatque applicationem ad obiectum. Remedium ſcilicet eſt humano Archeo familiare, eſtque vis eius graduata in millecuplum ex Dei bonitate. Adeoque reſpicit pacem ac quietem Archei in ſui ſimplicitate. Reſpiciant namque Tyrones, ante iudicij ſui terrores, quod ad morſum anguis ſtatim membrum tumeat in immenſum, cum ingenti dolore propter exacerbati Archei procellam, quodque irata apicula, ſuo ictu, ſtatim tumorem excitet durum, dolentem atque conſcriptum. Quid enim ſi lepra, Peſtiſue nos ſuo inquinet celeriter contagio, quid impediet, quominus Archeus noſter contagium tam præpollentia remedij ſuſceperit lubens, ſi inuitus venenis contaminetur? Si ad minimum par authoritas remedij & veneni, bonitatis diuinæ, & malorum in natura eſſe debeat? Cogitet quæſo, quod fluxus tam ſubitus malorum, oppoſito refluxu ſedatus, pariter ſtatim queat retrocedere. Vidi namque, cui panaritium digitus ſpondebat, diſtinctus fortè ad brachij amplitudinem, perque noctes aliquot inſomnes torſerat miſere, cui cruor, & recens pellis talpæ circumducta, mane craſtino digitum, cum nocturna quiete reſtituerant. Ratio namque poſcit, quod Antidotus ſaltem ad minimum æquiualere debeat veneno. Celeberrima namque Oruietani antidotus, ſumpto, & in conuulſiones vſque ferociente veneno, ita omnes anxietates, atque inſtantea ſyncopes ſtatim conculcat, ac ſi nullum intrò admiſſum virus foret. Quoniam ſicut morbus eſt naturæ, præuaricantiſque Archei defectus: ita remedium eſt meræ bonitatis Di-

viuæ, quæ etiam in naturam delapſa, omnem defectum vt compenſare, ita & ſuperare prorſus debet. Igitur ex parte longè potentius atque anguſtius eſt remedium, quàm delictum, ideoque & quantitate minus, & mora celerius longè eſt. Itaque potentiæ amplitudo atque nobilitas, non tam concernit ſuperioritatem, quæ cum accretione, paulatim per maturitatum conſequentias acquiritur: quàm præſentem & effectiuam rerum maieſtatem, per quam res ipſa medica, dotali virtute explicata, impedimentis, atque furoribus Archeum ſoluit atque compeſcit: ſimulque imprimit excellentiam eminentem, facultatis opitulatiuæ, cuius ergo eſt creata. Hæc modo & celeritate operandi. Cæterum quod attinet ad tantæ bonitatis remedia, horumque efficaciam. Imprimis liquet, quod lapillus ille Butleri, vtut leuiter cochleari vnico olei intinctus, ſi cochleare illud olei in cantharum, imò in cadum olei effundantur, totum fiet remedium. Non ſecus atque peſtilens odor, totum vas inficit ſuo contagio. Quid ſi odor ſympathetici remedij, paucis guttis cruoris in linteo aſperſus queat vulneri, oſſifragio, imò & vlceri ſubuenire, totumque Archeum eminus agitatum pacare, quid mirum, ſi remedium ipſi ægro adhibitum id faciat? Quinimò nec remedia Chirurgorum aliter ſanant, quàm ſolo attactu ad partem vulneratam. Quoniam emplaſtra, vel olea, non intrant in compoſitionem viralem fundi, aut in alimentum partis vulneratæ. In vlceribus autem topicalibus, natis, factiſque in loco, qualia ſunt Cancer, Lupus, &c. ſolus enim attactus remedij potentis, ſat eſt ad extinguendum virus, ab indignato ibidem Archeo ortum. Idemque atque par eſto iudicium de apoſtematibus, excreſcentiis, exituris, & ſigillatis in ipſo loco, licet aliunde prius natis, ſed deuolutis, atque tandem depoſitis in loco. Quia externa remedij oblinitio, quædam conſecutione contiguitatis, totum domat Archeum non ſecus atque dens rabidi, etiamſi optimè in vento derterſus, tamen rabiem quandoque affert. Ita & remedia lapilli noſtri internis medentur affectibus. Plus tamen citiuſque ſuos vibrant effectus, ſi ore tenus aſſumantur. Non ſecus atque venena quædam ſunt irrita, niſi in apertam cutim deferantur. Sin autem vel obiter linguam attigerint huiſmodi remedia, non mirum, quin ſtatim totum Archeum, potenti ſui beneuolentia afficiant, deuiumque Archeum, à furore ſedent, leniantque ab omni exacerbatione. Quoniam Lapillus ille eſt de natura ſalis, qui nullatenus oleo, illiquatur, nec quicquam illi materialiter decedit, quod oleo cui intingitur excipiatur, præter lenem odorem, qualis eſt odor peſtilentis veſtigij in peſte. Viſumque mihi fuit in Sacris huius lapilli præludium. *Quod vnguentarius conficiet pigmenta ſuauitatis*, nec conſummabuntur opera eius. Id eſt, Quod etſi lapillus oleo intingatur, vix tamen centrum virtutis medicæ minuitur. Idcirco ſi hoc excellens remedium intrò aſſumatur, tum nedum commutat cruorem in medicamen, balſamo ſimile: ſed ipſamet hominis excrementa (puta lotium) tincta remanent ſupereminenti bonitate ſui. Non ſecus atque oua gallinæ fagopyrum comeſtum ſapiunt, lactantiſque infantis lotium, redolet aniſum, ſi nutrix oleum aniſi ore tenus ſumpſerit. Ac prout lotium redolet eſum aſparagorū: ita & lotium, propria lotione vel vnctione, ſanat vnum quemque morbum in habitu corporis ſedentem. Tanta nimirum eſt Dei bonitas, quod vnicus lapillus multis ſufficiat myriadibus, ne ſe Medicus excuſet circa pauperes, ſumptuum impenſas exagitans. Breuiter, Morbi omnes ſanantur vnico remedio, vnctione ſcilicet, vel linguæ attactu ſolo, ſiue guſtatu. Eò quod lingua ſit ſimilis apertæ pelli, potiſſimum, ſi mox ſuccedens ſaliua deglutiatur. Quod autem tanta huius remedij ſit poteſtas, non ſolùm à venenis, adeoque à ſimilitudine peſtilentis auræ demonſtrandum: ſed quod quia longè potentius debeat eſſe remedium, omni malo, ſi illud ſuperare debeat, & quidem velociter, adeoque ſigillum diuinæ Bonitatis aliquatenus exprimere debeat. Quamobrem ex indicatione ipſius Philoſophiæ ſtatim conieci, iſtud remedium imprimis requirere, vt ſi corpus ſemel reſuſcitatum, ſemelque deſtructum ac deinde quaſi à reſurrectione quodammodò glorificatum. Adeoque nec ſit amplius deinceps inquinabile à ſublunariis vitiis, atque maleficiis. Hinc ſequitur, quod ideò debeat millecuplo quolibet veneno peſtilenti eſſe potentius & operatiuum abſolutiori modo. Cum venenum Peſtis ſit ſimplex, ſedeatque in aura corporali. Venenum enim peſtilens confermentatur quidem familiarius, propter ſymbolum humanum, ſed non eſt proinde potentius virus. Virus namque producit quidem virus, iuxta prioris veneni normam, atque fermentum: ſed nequit ſupra ſe exaltare potentiam ſui producti. Aſt in remedio reſurgente à morte, benefica ſui ſimplicis bonitas adaugetur in millecuplum, tenuique contactus odore diffunditur, dilataturque in medium, ſtatimque in obiectum Archeum imperat. Vt ſcilicet iuxta parem atque virtutem ſe componat. Sic nempe introducit arcanum, ſuæ poteſtatis alumnum, ſpes atque iubilus Archei, verè exiſtens, vitæque ſupereminens. Conſideraui denique, hoc remedium non eſſe de monarchia vegetabili, vtpote quæ facilè obnaſcitur, labileſque nimium ſortitur propagines, quæque ideo per Artem via renaſcuntur. Vtpote quæ inſtar animalium, facilè ſub artiſta moriuntur; vix tamen à morte reſurgunt, cum ſub ignis tentamine vel prorſus pereant, vireſque priores omittant: vel ſi quaſi reſurgere videantur, noua tamen ſunt potius entia, à priorum ac parentum orbita omnino ſecluſa. Quicquid autem Paracelſus de quatuor ſuis Archanis Archidoxorum ſpōdet, quod vim habeat ſupra elementalem, ac propemodum infinitam; pro primo, quod homunculum ſupponit, infandum, & Sodomiticum eſt, diabolicum, & nulla ratione commemorandum. Reliqua autem tria Chymica ſunt, quibus non competit promiſſio extendendi ſe in decimam vſque generationem. Aſt loquor hoc loco de pigmento, cuius opera non conſummabuntur: nec erit morbus, aut venenum illi reſiſtens, ſiue vt habet Textus. Non erit medicamentum exterminij in terris, fecitque Omnipotens ſanabiles omnes nationes terræ. Penitius autem inſpiciendo; morbi omnes, quia ab Archei fonte manant, cedunt, vel propter appenſa amuleta, periaptaque, vel propter balnea, vnguina, emplaſtra: quorum ne minima ſit vnitio, cum cor-

pore

pore morboſo: ſed dumtaxat odor offertur, vel ſi intrò aſſumantur, digerantur vt pharmaca; attamen vel mox in ſtomacho tranſmutantur, alienoſque ſapores ac qualitatum typos ſtatim induunt, vt plenè omnem prioris vitæ ſortem vel exuant, niſi ingrata, vel vitulenta maline cenſeri. Imò dein, ita verè tranſmutantur prorſus, vt prorſus prioris entelechiæ ſimulacrum ponè relinquant, aut vix poſſediſſe reputentur. Hac parte ſcilicet magna ob id copia aſſumuntur, vt tantillum aliquid in hominem penitiùs ſpirare videantur. Quantoque id damno fiat, norunt, qui quandoque explorârunt, medicè viuere, eſſe viuere miſerrimum. De aſſumptis ergo, vix aliquid priſtinum ens refert, ac ſi referat, væ aſſumenti. Quapropter ſi qua vis pharmaco inſuit, fuit ſanè illa, priuſquam propriam ſui naturam, atque ens priſtinum deponeret. Defecit nimirum ſtatim atque ſui odorem duntaxat repræſentauit. Ergo cum iſtbec medicaminis vis, propemodùm in cõtactu odoris, ac ſuffitu quodam ferè momentaneo concluditur: nec eſt proinde tanta ratio commorationis, quod ſcilicet per lapillum condita olea, ſuo ſtatim odore ſanent. Sunto ergo murmura Tyronum, circa aſſueta aliorum. Vana proceſſus, tametſi mira videbitur ingeniis nondum inſolita meditantibus, verùm ſoli ſubſcriptioni aſſuetis; quomodo ſcilicet Archeus in furorem actus, tam repentè vel caduceo attactus obdormiat, vel correctus, abſtineat ab incepto ſui nocumento. Ac certè minus id mirandum. Cum naturaliter vnumquodque eſſe, atque permanere optet, facileque à ſua ipſius noxa abſtineat, modò docile fiat, aut ſit ad pacationem mœroris aut furoris concepti. Quid ſi hæmorrhagia, vlcus, vulnus, oſſifragium ſtatim compeſcantur, ac citò ſanentur, ſi extrauenatus cruor, pus ſanieſue, remedio abſente obregantur: an non poterit lapillus, oleum ſuo contactu imbuere, vt queat illinim ſubter ſe ſanare morbum latentem? Siquidem nil aliud his denotatur verbis: *Vnguentarius conficiet pigmenta ſuauitatis, nec conſummabuntur opera eius.* Cur enim minus ſanauerit lapillus attingens linguam, quàm Aconitum linguam ſuo contactu tumefacit? Paria ſaltem in authoritate fecit Deus beneficia reſpectu morborum, ſi non multò anguſtiora atque plura. Tantum abeſt quod diabolo huiuſmodi effectus conſecratum: quod moueat potentius admirando diuinam Bonitatem, ad adorandum Ieſu Chriſti Domini mei paratiſſimas miſericordias, quibus, abſque medentum Pharmacopæorum aliorumque opera, qui iſtar pediculorum, alienis duntaxat ſaginantor ærumnis, quo ſcilicet miſeris ſubuentum eſt tutius atque celerius. Patefecit nimirum nuper horum exempla in externis, vulneribus ſcilicet atque vlceribus, vt honorem Deo debitum è medio noſtræ ignorantiæ cauſarum rependamus, ceſſemuſque ad nefarias præſtigias, atque ſuperſtitiones incertas, adroque ad opera Satanæ referre, quæ ſunt amoris diuini emanantia pentacula, afflictiſſimis profundæ ignorantiæ medicæ tempeſtatibus diuinitùs manifeſtata, in miſerorum pauperumque ſolamen, qui nempe Pater pauperum vocari voluit, quia debuit. Prodiit inquam, Deo permittente primum, atque tam nuuiter, in vulneribus hoc genus ſympathetici remedij, vt ab externis ſcilicet magiſque apparentibus, ſenſim manu ducamur, ad internorum abſtruſiorumque morborum ſolamina. Quod autem minimo fere puncto medicamini, morbi profligarentur, Butlerus ſcilicet vi propemodùm infinita aliquot myriades quotannis ſanare poſſet, perſuaſit mihi Textus, quod opera vnguentarij illius non conſummabuntur. Atque dein teſte oculo id credere debui, quod attactus ſui lapilli, primò olei cochleare, atque deinceps, lagenulam integram olei, beauerit vt medica. Multa ſanè diuque ſum expertus, ac tentaui circa lapilli illius fabricam. Didici quidem in vegetabili familia eſſe Chamæleontem, itemque Perſicariam, quæ ſolo attactu dolores atroces confeſtim tollunt, vel ſaltem ſubleuant: vidi inquam, os brachij Buſonis, ſtatim primo contactu odontalgiam tollere, nonnulla caducum, ſimileſque calamitates auferre. Credidi itaque, & in herbacea familia remedium latere pro omni morbo, at ſanè particularium tantum energiam obtinere, nequaquam autem adſcendere ad vniuerſalem auguſtamque in omnem morbum gubernationem. Quapropter tranſcurri ad mineralium prolapiam, longo ætatum fluxu ditatam. Imprimis magnam eſſe lapidum virtutem, Sacris admonitus credere debui. Atque imprimis ſciui, quod omnis gemmarum color atque potentia, e metallicis mendicatur. Quod etſi in gemmis claudantur vires metallicæ, præ cryſtali duritie, ſint tamen in Sacris commendatæ pro magnis. Conſideraui itaque, quod in metallicis corporibus eædem vires gemmarum, familiarius confabulentur nobiſcum. Picos enim ad vxorem aliquot libris rimatur, cur pretium tantum ſit auro, etiam iubente atque æſtimante Domino? At nequiuit ſuam denotare quæſtionem. Certum eſt enim atque indubium ſeptem metallis nomina planetarum indita, quibus vires cœleſtes tam luculenter collatas credamus. At ſalem totius globi terreſtris ſumen ſumin: ideoque & rerum pretio, & conſectationum deſideria, atque præmia. Sed Pater pauperum, non Solem & Lunam, aurum inquam & argentum, in vſus morborum diſpoſuit pauperibus, pro quibus tamen eminenter ſollicitus fuit, idcoque aurum & argentum tam firmiter clauſit, quod omnem plerumque illudant artificum operam: adeo vt quando maximæ pandita putantur, nil quicquam de priſtinis obicibus remiſerint. Argentum autem etſi videatur quoddam tremulum adeoque & hactenus pernium, nil attamen in tota naturæ ſerie, æquè eſt concluſum, prout alibi longo ſyrmate, in ſeruos fugitiuos noſtros demonſtraui. Vix ergò centeſimo milleſimus Artificum (nedum ſeruorum laborantium) potitur Arcanis è Sole, Luna, atque Mercurio parabilibus. Sunt ergo præterea quatuor metalla, quæ faciliùs dr ctui, & optatui Artificum parent. Adeo, vt non fruſtra Paracelſus glorietur, ſolo plumbo, fortè ducentas morborum claſſes ſuperari poſſe. Nihilque æquè victorioſè in humidum radicale agere, atque primum ens cupri, vel ad vitam longam ſulfure vitrioli eſſe benignius, vt ſorte quod idcirco Sulfur Philoſophorum indigetat. Mars demum quanquam pretio viliſſimus, numeroſaque prole ſpretus, non poſtremus tamen pugnaci natura, à Paracelſo reputatur. Profectò, metallica corpora

iuxta ſuos Mercurios clauſa ſunt ſigillo anaticæ homogeneitatis æqualiter: Sed ſuffuta illorum nequaquam nobis indignata, colloquia præbent, modò familiaria reddantur. Porrò circa lappillum Butleri diu, anxiéque ita meditatus ſum, quod nil ſecus, ſub ſomnio cogitarem. Sæpè namque videbam iuuenes Chymiæ inſudantes, qui trochiſcos effunderent candentes lapillo Butleri ſimiles. Quapropter dudum deinceps tentaui illius fabricam: ac tandem quanquam intus mihi aliquid adſtrueret, eſſe indubie eundem, quem videram lapillum penes Butlerum: attamen non ſucceſſit pro vero negotium. Ac tandem cognoui meos errores proceſſiſſe ex ſolito & antiquo Scholarum errore. Nam quotcunque hactenus mederi per cauſæ occaſionalis ablationem intenderunt, hi conſequenter atque neceſſariò opus habuerunt certa mora, ac remedij quantiate, qua ſcilicet ſuperioritatem acquirerent. Aſt qui deinceps, ſola reſtauratione, & alteritatis Archei reſtitutione, morbum conculcare intendent, fermentum ſcilicet placabile inducere contendentes: hi ſanè ſpreta quantitate remedij, ſoloque fermentalis odoris attactu ſcopum attingent. Itaque adhuc ſeductus antiquo errore, eſſentiæ morbificæ neſcio, credebam quod magnus morbus quilibet, non niſi magna remedii quantitate, longaque medendi mora profligandus eſſet. Magnitudinem remedij ſcilicet, non quidem ex poteſtate dotali; ſed ex mera, ſolaque quantitatis abundantia dimetiens. Pro more Scholarum namque ex artificialibus exempla deducens, etiam erraui cum earundem doctrina. Seductus putaui enim, ſicut duo equi fortius trahunt vnico, potentiuſque alit panis integer, quàm eius mica, putaui ſimiliter, pro remedio reſtauratiuo Archei requiri vnciarum & drachmarum quantitatem, quæ viribus ac pondere, morborum producta ſuperaret. Nondum ſcilicet depoſueram contractam antiqui erroris labem, qua metiuntur morbi dumtaxat ex cauſa occaſionali, eiuſque pondere: non autem ex vero morborum efficiente. Nondum enim adhuc ſat confirmatus, memorabar, quod omnis morbus à vitali Archeo, vita nempe ipſa, fabricaretur, ac regeretur. Multoque minus adhuc perpendebam, errantem vitam vinci atque ſubigi nolle, per remedij quantitatem. Quapropter mox conſiderabam iterum, quæ ante dixi. Nimirum quod dens rabidi, viperæ, colubri, etſi ſaliua prius in veſte eſſet abſterſa, occideret tamen ſolo attactu, extra omnem ſui quantitatem. Conſiderabam item notum mihi liquorem, quo leuiter inuncta manus, & exſiccato, ſi mentum viri attingeret, paulò poſt excidere pilos barbæ, ſuperciliorum, ac totius capitis. Etenim ſi huiuſmodi venena, leuiculo attactu, vitam, imò & pilorum (qui non rarò in funere acreſcunt) vegetatiuam extinguant: quod & remedia poteſtatiua, quæ ſcilicet ſolo attactu compeſcent vitæ errores, facili compendio, citraque vllam perceptibilem quantitatem, Archeum oblinirent ac pacarent. Seriùs equidem id potui apprehendere, partim erroribus præfatis Scholarum præuentus, partimque quod cernerem, ſi venena vnico grano occiderent, id vna drachma efficere potentiùs atque celerius. Nondum enim ſat perpenderam, quod morbi omnes procederent, ab Archeo errante, vel irato, adeoque remedium poteſtatiuum, habere ſupereminentem, & non vulgarem bonitatem, qua reſtaurat errores irati, ac ſuccenſi Archei. Multoque minus adhuc perpenderam, ideo poteſtatiuam medelam admitti intrò debere, velut inſcio Archeo. Alioqui ſi ſuſpiciat, ſuam indignationis & altercationis turbulentiam, per remedia attentari, ſiue peſſumdari tentari, certè mox in furores concidet, non admittet iuuantia, qui paragæus iam ipſius proprio errore exorbitat, ac in maiorem excandeſcentiam, ac pertinaciæ conceptus, ſuæ morbificæ Ideæ fabricam, exſurget. Quapropter approximaui ad Butleri attactus ſolo linguæ apice, vel dimidij grani pondere exhibita remedia. Lapillum namque Butleri, atque eiuſmodi poteſtatiuum, fermentaleque remedium, defectu nominis, noſtra vernacula, Drif, vocaui. Quod denotaret arenam, ſiue terram virginem; Itemque in ſenſitiuis, ſimul propulſantem animoſitatem, non ſecus atque ſabulum bulliens, excutit quicquid peregrini ſibi eſt inſertum. Itaque r. dicam requiſita, Drif, ac dein compoſitionis modum, quantum Philoſopho permiſſum eſt, declarabo, ne roſas ante porcos proſtrauero. 1. Drif igitur imprimis, prout dixi, exigit, vt ſit corpus quoddam metallicum. Vtpote quod longa ſui mora, conſtantiam, non autem acceleratam corruptionem ſignificat. Cœlique longo fauore, ſuam compleuit generationis orbitam. Quodque particulari deſtinatione, ab Omnipotente directum videtur, pro miſerorum Pauperumque ſubleuamine. 2. Non eſt Drif, de arcanis illis inſolitis, à Deo, non niſi pauciſſimis Adeptis, certis tantùm ſuis electis diſcipulis elargitis. Siquidem noſtrum Drif, dumtaxat in pauperum ſolamen deſtinatum videtur. 3. Requirit Drif, vt ſit è corpore naturali quidem, metallicæ benignitatis participe, ſed quod antea, prius ſit per mortem obſequens, apertumque. Non quidem cum extinctione ſuarum virium, velut ſpontè defuncti cadaueris inſtar: ſed tenentis ſuarum dotium beneficiis, ſit ab Artifice reſeratum, repagulis liberum, ac velut reſuſcitatum: imò ens ditatum ac planè nouum, receníque ab igne ſurgens. 4. Adeoque debuit reſurrexiſſe velut à morte omnino volatile, atque ſpirituale, ſiue bis terue ſublimari, cum ſibi additis aliis. 5 At quia volatilia citò pereunt, diſſipantur, ac diſſoluuntur, etiam antequam intrò admittantur, penetrent, ſuaſque excellentias de ſinu depromant, aut ſic Archeum pacificare queant. Ideirco requirit Drif, vt poſt ſui volatilitatem adeptam, alicui corpori amicabili connectatur, quo detineatur, ſuique toto, ſit corpori humano communicabile, noſtroque Archeo gratum, ac familiare. Idque proin debet, inter facile, & non facile diflabile, medium velut ſortiri locum. Itemque debet medio connecti, dum iam eius feruor maximus penè, manſuetus fuerit, ne ſcilicet volatile connectendo, magna ſui parte euolet. 6. Debetque hactenus, nedum ſua corporis conſtantia, ſed virium ſuarum extentione, eſſe planè fermentale: adeò vt nimia ſui odoris participatione, queat extendere ſuas vires in Archeum, eundemque ſopire ac demulcere. Quo ſenario vt deſcribitur Drif: ita pari numero eius detegitur confectio. Imprimis libro de Lithiaſi, in ſeculo Tyronum, expoſui diſtillandi modum, quo ſpiritus ſalis marini, cum

terra

terra figulina exſiccata projicitur. Eſt nempè ſal maris nobis affinis, & deſiderabilis, nec vllo ſui tenore aduerſus. Ergo pro Drif, requiritur ſal marin reſiduum, in fæce remanens, extractum ſcilicet à fæce, quæ caput mortuum dicitur. Sal inquam iſtud, iam ſuorum ſpirituum noxia, appetit alienos, eoſque intra ſe recondit: non tamen prorſus pertinaciter fixos. 2. Docui ſimiliter, Veneris ens primum non poſſe ſequeſtrari, niſi per mortem ac ſeparationem Mercurij ſui, à ſulfure. Quinimò, nec haberi iſtud ſulfur, niſi penes Adeptos, quorum numerus vt electus, & rariſſimus: ita & prorſus exilis eſt. 3. Docui, inſuper, in vitriolo, vtut Venere iam deprauata, ſæpiuſque diſtillata, adhuc tamen ſupereſſe ipſam Venerem actualem. 4. Quamobrem ipſum Drif poſtulat ſaltem ſequeſtrationem Veneris à fæce vitrioli, quæ nec aliàs, quàm per ſublimationem completur. 5. Quæ ſublimatio neceſſariò quoque fit, & adimpletur per ens peregrinum, fermentale, Archeo tamen omnino amicum. 6. Ergo fuſo ſale marino, è fæce extracto, ante omnimodam eius condenſationem illi commiſceatur ſubtriplum entia Veneris, reſuſcitati ſublimando, & commixti ſuo peregrino fermento: ſtatimque ſigillum cooperiatur. Dum autem prorſus refrixerint, contunde in puluerem ſub marmore, illique adiunge Vſnee ſubdecuplum reſpectu entis Veneris. Quem puluerem cum Ichthyocolla ſoluta, in trochiſcos ſuper lapide compinge. Et habes medicamen Nobile.

DE
INIECTIS MATERIALIBVS.

1 *De iniecta materialia qua.*
2 *Aliquot hiſtoria.*
3 *Res facti admittitur; diſputatur tamen de iniectionis modo.*
4 *Penuria iudicij in diſquiſitore rerum magicarum.*
5 *Non ſuperare naturam quod corpus ſolidum abſque comminutione traducatur per viam ſe longe anguſtiorem.*
6 *Hiſtoria per Gemmam recitata.*
7 *Aliquot hiſtoria, penetrationis corporum.*
8 *Probatur penetratio corporum in tranſitu ad locum.*
9 *Idem in tranſitu è corpore.*
10 *Humana natura fuit genialis penetratio dimenſionum.*
11 *In rerum ſeminibus modò perſtat eadem proprietas.*
12 *Quomodo illa contingant naturaliter.*
13 *Exempla ſimili, in corporibus, qua deſinunt videri.*
14 *Ratio per coniecturam.*
15 *Vis præcipua concurrens incantando, & libera, ideoque & homini naturalis.*
16 *Homo quatenus Imago Dei, creat quædam entia, quæ aliquid ſunt amplius quam non entia.*
17 *In ente imaginato ſiue Idea formata, ineſt im entitatis.*
18 *Quomodo excidat Idea ab Imaginatione.*
19 *Quomodo anima humana creat Imagines.*
20 *Solnitur obiectio.*
21 *Aliquot paradoxa imaginantis animæ ad Ideæ conſtitutionem.*

SVNT deinde etiam Iniecta, quæ 1
materiam ſupponunt viſibilem. Cu-
iuſmodi ſunt ſpicula, ſpinæ, acicula,
paleæ, pili, ſerraturæ, lapilli, teſtæ
vitrorum ollarumque, putamina & ſiliquæ, in-
ſectæ, lintea, acus, artificum organa, quæ inſen-
ſiliter quidem iniaculantur, & inuiſibili prorſus
ſus modo intrant; diris tamen cruciatibus de-
tinentur, & eiiciuntur. Sæpeque licet non rarò
maiora ſuo foramine, per quod intromitti po-
tuerunt. Nam nuper per poros cutis pelle inte- 2
gram ſeruante, iniecta fuit pars corij bubalis,
quem Chirurgus forcipe extraxit, ad volæ mag-
nitudinem. Prius tamen maturato apoſtemate.
Saga autem Brugis cremata, faſſa eſt, ſe in vi-
rum bonum, corium iſtud iniecisse. Sic olim vi-
dimus Liræ pueros orphanorum, per vomitum
reiecisse equuleum, manibus aſtantium extra-
ctum. Scamnum ſcilicet quadrupes, ſua tota, at-
que funiculis inſtructum. Quocumque autem
ſitu locaretur equuleus erat facile duplo maior
gutture. Vidi Antuerpiæ, anno 1622. puellam,
quæ conglomeratim ſorte, bis mille acicolas,
pilos vnà & ſordes vomeret. Alteram virginem
anno 1631. Mechliniæ, quæ nobis præſentibus,
quiſquilias ligneas, dolabra læuigando detraſas,
cum multa mucilagine vomebat, ad duorum
pugnorum magnitudinem. Res eſt frequens, 3
paſſim viſa, à viris doctis admiſſa. Hærent ta-
men naſutiores, quod nequeant intelligere, per
exiguum ductum exire longè maiora. Quidam
enim excuſant rem, adeò vt licèt per vomitum
reiectam videantur: volunt tamen nunquam in-
trò admiſſa, ludibria inquam æſtimant, ac ocu-
lorum effaſcinationes. De novo apparere dum
cadunt, atque adportari eminus. Res quidem
veras admittunt. Nam inſectæ viuunt, metalla
liquantur, & ligna ardent; cuncta ſeorſim egre-
diuntur ſponte, vel manu extrahuntur. Alij
verò autumant, reuera eiuſmodi intro iniici, &
ſagittari in corpus: ſed neſciunt modum. Del-
rio cum ſuis, admittunt intrò inferri, & eſſe re-
uera, qualia apparent, ac proin præcedentem
opinionem refellunt. Quoad modum introi-
tus autem & exitus, aſſerunt, illa prius commi-
nui à diabolo, in tenuiſſimum puluerem, reſti-
tui intus in corpore, in priſtinam integritatem,
figuram & conditiones. Dum autem foras pro-
deunt, iterum teri aſſerunt in pollinem, cum-
que in inſtanti egreſſus, & cis angiportum, ite-
rum reduci in priſtinum ens. Bis nam tum lig-
na, acus, bufones, viua animalia comminui in
puluerem, totieſque reduci ad priorem habi-
tum, & reuiviſcere. Hi enim negant ſe præce-
denti opinioni conſentire: dum tamen idem
cum illis dicant pro exitu & introitu. Nimi-
rum non illa reuera intrare, aut exire, prout
aſtantibus alioquin videntur. Cum non integra
intrent, & exeant: ſed prius puluerata. Suppo-
nunt eandem oculorum effaſcinationem, pu-
tantium integra, quæ tantum ſunt puluerea. Id 4
enim Martino Delrio frequens, ſua nempe in-
fringere iudicia. Etenim de diſquiſitionibus
magicis, tractatu de Chryſopœia, cum ſuiſſen è
Gebro, & Bono Ferrarienſi, ad verbum argu-
menta deſcripſiſſet. 18. contradictoria tandem,
vbi ſuum depromit iudicium concinnat. Credo

equidem eam pietate pugnare, ſi diabolo tribuatur poteſtas naturam ſuperans. Nempe facere, deſtruere, iterum efficere, totieſque à priuatione ad habitum reducere eandem rem, cuius ſemen diſpoſitiuum, ad finem iam deueniſſet. Verùm naturæ ignari, præſumunt ſe naturæ ſecretarios, per librorum lectionem: quicquid autem ipſos latet, vel adynaton, vel falſum, vel præſtigioſum, atque diabolicum eſto. Quaſi Satanas ſupra naturam eſſet, operaretur que naturæ impoſſibilia. Dono quidem, modum operandi exoticum: at ſaoè adhuc intra naturam coërceri oportet. Itaque oſtendam,
5 non planè opus eſſe auxilio Satanæ, vt corpus aliquod ſolidum, abſque ſui commutatione, traducatur per viam ſe longè minorem. Quia & hoc conſtans, quod ſcilicet omnes eiuſmodi iniectiones, immediatè fiant per hominem, non autem per Satanam. Cacodæmon namque etſi Blas motiuum habeat: contra pietatem tamen eſt, quod inſontibus noſcere poſſet pro lubitu. Quod ſane ficeret, ſi paſſim eiuſmodi iniiceret, pro nefario lubitu, puerulis, inquam, inſontibus, virginibus piis, atque Deo ſingulari-
6 ter dicatis, hæc eueniſſe vidi. Corn. Gemma de Coſmocriticis, meminit, fruſtrum ℔. 3. ſiue vnciarum 48. ſe vidiſſe, de bombarda ænea, quod virgo, victoris filia, per anum exereuerat, cum ſuis characteribus ſiue literis, ſimul cum anguilla, ſuis ſecundinis obuoluta: Eſt autem naturæ impoſſibila puluerarum in nobis metallum liqueſcere, priſtina figura, tantoque menſium interuallo, in inteſtinis detineri, anguillam cum ſuis inuolucris toties conteri, & a morte reſurgere. Fruſtaque ligni, & corij, toties comminui, iterumque reſtitui in priſtinum. Bruxellæ enim vidi anno 1599. quod bos ſumptis tribus herbis, euomuerit draconem, cauda anguillari, corpore coreaceo, capite ſerpētino, perdice non minorē. Neſcitur modus, quo id natura faceret. Æquè neſcitur modus, quo id Satanas faceret. Lucrantur ergo nihil, qui opus naturæ in diabolum referunt. An verò peccent, viderint alij. Pigritiæ ſaltem enim immenſæ iouentum fuit, omnia in diabolum retuliſſe quæ non capimus. Inueotio equidem, naturæ contiguam dimenſionum penetrationem: licet non ordinariam. Nec velim diabolum inuocatum, vt noſtris ſatisfaciat quæſtionibus, per temerariam poteſta-
7 tum attributionem. Eſt hiſtoria ruſtici Poloni, nuper à filio D. Ericij Puteani viſa. Agreſtis homo tentauerat ſibi angoinam in gutture aperire, breui cultro, quem incautus deglutiuit, eundemque tandem dextro abdominis latere, cum multo pure, poſtque multas anxietates reddidit, & incolumis ſuperuixit. Item Vilvordiæ anno 1636. ruſticus mihi notus, volens ſaginare vaccam, illi quotidie poculum dedit: cui incoxerat olera cum furfuribus. Tandem emaciatur indies magis, cœpitque dextero crure claudicare: cæſa vacca, inuentus eſt breuis culter vxoris ſuæ, in capulum buxeum retortus, inter coſtas & homoplatam abditus: ruſtica enim, concidendo rapa, cultrum inter olera reliquerat, eumque vacca bibendo deglutiuerat. Item Ambroſius Paræus refert, de quodam, quem latrones coëgerant deglutire cultrum, quæ dein ſoſpes reddidit, per apoſtema lateris. Alex. Benedictus, alterius meminit, cui ſagitta in dorſum penetrauerat, cuius vncum dein, latitudinis trium digitorum, per anum excreuit abſque læſione. Idem narrat de puella Veneta, quæ acum deglutiuerat, eamque poſt biennium eminxit, calculo incruſtatam. Idem Ant. Beneuenius, quod mulier Hetruſca, acum cupream deglutinerat, quam triennio inde, iuxta vmbilicum ſana excreuerat. Valeſius de Taranta, de puella Veneta (forte eadem) quæ acum trium digitorum, cum vrina reiecit. Capucinus quidam Eburo, dictus Bullonius, cognomine Hampteau, araneam ingentem, quam decidiſſe viderat in calicem, ſub tugi Sacrificio, viuam, cum multa animi auerſione bibit. Infra paucos dies, illi oborta eſt phlegmone in dextero femore, ac ſub primo pure, inde araneam integram (mortuam tamen) reddidit. Mercator iuuenis eius Antuerp enſis, Veneris ludens immatura ſpica hordei, in ore, ingenti ſuffocationis metu, eandem deglutiuit. Poſt tres inde hebdomadas, ſiniſtro latere ſupra zonam, apoſtema apparuit, ac tandem cum pure eadem ariſta, iam lutei coloris, extracta eſt integra. Ipſe autem ſoſpes euaſit. Apud Fernelium, ſtudioſus ab ipſo legitur reſtitutus, qui ariſtam per coſtas dedit. Commemorant quoque Scriptores, fœtum, quandoque in vtero mortuum & cōſumptum, ſua oſſa dimiſiſſe, trans vterum & abdomen, per vmbilicum, & quandoque per annum. Plura apud Authores paſſim eiuſmodi occorrunt, fide digna. Quibus conſtat corpora ſolida, ſatis magna, penetraſſe ſtomachum, inteſtina, vterum, omentum, abdomen, pleuram, veſicam, membranaa inquam, tanti vulneris impatientes, id eſt abſque muliere cultros per iſtas membranas tranſmiſſos. Quod æquiualet penetrationi dimenſionum, factæ in natura, abſque ope Diaboli. Quod autem corpus humanum ducatur per exiguum foramen, quo faltem felis tranſire queat, non tamen traos murum. Imò quod diabolus nequeat frangere feneſtram chartaceam, abſque conſenſu heri, videri eſt ex proceſſu, & arreſto, contra Ludou. Goffredi Sagum, pronunciatum Aquiſgrani Narbonæ vltima Aprilis 1611. Tandem vbi delituerunt ℔ 3. æris, tormenti bellici, notati per ſua grammata? quomodo tot menſibus gliſceunt ſcoriæ qua parte fruſtum æris, inteſtino maius detinetur? Etenim dum neceſſarium in aëre vacuum tractarem, promiſi me declaraturum, quod etſi corporum penetratio, primaria lege naturæ, & vulgari artificum modo, ſit vetita: attamen dum corpus totaliter in ditionem ſpiritus tranſit, ac tranſumptum eſt, eoque velut infirmatur, tum corpora ſe mutuò penetrare naturaliter, qua ſaltem parte ſunt poroſa: eò quod ſpiritus tum corpus ſub ſe claudat, adcoque dimenſiones velut adimat. Præmittam ali- 8
qua. Prægnantem, libido inuaſit edendi conchylia nigra. Edit autem aliquot præcipitanter, vt & teſtas crudas, bis terue dente conciſas denotaret. Dein mox infra horam, fœtum parit ſanum & adultum, cum iiſdem ſemimanſis teſtis, & vulneratum in abdomine. Ergo teſte, abſque apertura membranarum, ſtatim penetrarunt ſtomachum, vterum, & ſecundinas: vel nouæ teſtæ, generatæ ſunt ſuper fœtum. Neque enim hoc poſterius verum eſſe poteſt. Nam fuerunt vera fragmenta conchyliorum, non autem ad imaginationem figuraliter æmulsta. Dein, appetitus non fertur in incognitum: ergo appetitus edendi conchylia non erat fœtus: ſed mu-

lieris

lieris. Igitur non erat neceſſe, conchylia noua
generari circa fœtum. Appetebantur namque
à matre, vt ſibi, & non fœtui, nutrimentum
fierent. Alioquin eodem identitatis argumen-
to, quæcunque appetuntur, ſemper circa fœ-
tum generantur; à quo cum nequicquam dige-
rerentur, ſemper vel circa fœtum reſidua hæ-
rent, vel ibidem putrerent. Quod vtroque modo
eſt falſum: nam ſi putreret, abortum faceret,
quod eſt appetitum, vel ibidem conſeruatum,
reperiretur regulariter. Etenim fœtus dumtaxat
nutritur per vmbilicum: quapropter illa con-
chylia externa, nec fœtu optata, nec eidem pro-
ficua erant. Et per conſequens, neque à natura
de nouo ob finem facta ſunt: ſed dimiſſa ad fœ-
tum quatenus appetitus fuit vterinus Appetitus
à fine ſemper dirigitur; prægnans autem, appe-
tit conchylia, non teſtas, nec etiam vt conchyle
animal integrum maneret in priſtino ſtatu, in
quo matri eſt inutile, nec ſuo ſatisdat appetitui.
Ergo multò minus, occaſionem habuit generan-
di nouas, ac inutiles teſtas circa fœtum. Tandem
vtut ſumatur, appetitus non erat ad teſtas bis
terue conſtactas. Nam ſi conchylia conchis
exciſa fuiſſent, mandiſſet ipſa conchylia, relictis
teſtis, Adeoque appetitui fuit accidentalis teſta-
rum, comitantia, & concuſio. Rursum ſanè, quod
ſicut deſiderium, terror, *&c.* generant Ideas ſe-
minales, quas manus prægnantis ad fœtum di-
mittit, itaque loco depingit: ita gaudium re-
perti eius quod fuit appetitum, deducit illud
ipſum ad fœtum. Sic nempe deglutiti cultri
mœſtitia, horror bibitæ araneæ, atiſtæque deuo-
ratæ, repellit eadem, tanquam membranas vulneris
imponentes abſque nece. Hæc de iniectis, in-
trantibus vi ordinaria naturæ, extra ſuſpicionem
9 diabolicæ cooperationis. Simile quid in abla-
tis internè foras, quæ vnico aut altero exemplo
claudam. Sartoris vxor Mechliniæ, præ fo-
ribus vidit militem, in conflictu, manum amit-
tere: ſtatim perculſa horrore, peperit filiam
vna manu, altero autem cruentoque brachio
exſtinctam, quod manus eius non reperiretur,
& hæmorrhagia infantem interimeret. Vxor
Marci de *Vogeler*, Mercatoris Antuerpienſis an-
no milleſimo ſexcenteſimo ſecundo, videns mi-
litem mendicantem, cui pila ferrea in obſidione
Oſtendana dextrum brachium abſtulerat, illud-
que adhuc cruentum circumferebat: mox abin-
de filiam peperit, orbam brachio, & quidem
dextero, cuius cruentus adhuc humerus per
Chirurgum ſolidari debuit. Nupſit mercatori
Amſtelodami, cui nomen Hoochcamer, illa ad-
huc anno 1638. ſuperſtes. Cæterùm nuſpiam
reperibile fuit brachium dexterum, nec oſſa,
nec vlla apparuit putrilago, in quam brachium
contabuiſſet parua horula. Attamen nondum
conſpecto milite, fœtus bina habebat brachia.
Nec potuit brachium auulſum annihilari. Ergo
clauſo vtero; ablatum eſt brachium. Quis au-
tem auulſerit naturaliter, & quorſum ablatum
ſit, certè non quadrant triuiales rationes in tan-
to portento, aut paradoxo. Non ſum qui hæc
dicam, Hæc dicam ſaltem: non fuiſſe brachium
ablatum, vt neque auolſum à Satana. Deinde,
minoris operæ eſſe, deferri aliò brachium
auulſum, quàm fuit brachium à toto auulſiſſe,
abſque nece. Vxor mercatoris cognita nobis,
vt audiuit quod vno mane decapitarentur 13.
(tempore ducis Albani contigit, Antuerpiæ)
diceunturque inordinatis appetitibus, præ-
gnantes, ſtatuit ſpectare detruncationes. Adſcen-
dit ergo cubiculum familiaris ſibi viduæ, in fo-
ro morantis. Viſoque ſpectaculo, ſtatim illam
adorſus eſt dolor parturientis, peperitque matu-
rum infantem cruento collo, cuius caput nuſ-
quam apparuit. Non inuento ſaltem, humanam
naturam abominari penetrationem dimenſio-
num, cùm ſeminibus rerum ſit frequentiſſima.
Paries in dolore filios, pœna eſt peccati. Ante 10
peccatum ergo, naturaliter peperiſſet citra do-
lorem, fœtus proceros, illius ſaltem magnitu-
dinis, qua modo naſcimur. Non autem, quod
mulier ante peccatū fuiſſet inſenſilis: ſed quod
vtero clauſo exiiſſet. Ergo genuale à creatione
fuit humanæ naturæ, dimenſiones ſe inuicem
penetrare. Quia erat conditus, vt ſecundum ſpi-
ritum in carne viueret. Sed corrupta natura, pe-
riit iſta authoritas ſpiritus ſuper corpus. Atque
ideò brutorum more, deinceps parit mulier. Imò
commemorant Scriptores, trans oſſa fieri ab-
ceſſus, ſuſque deque ferri cuncta abſque vaſo-
rum ductu, vel commercio. Equidem in rerum 11
ſeminibus adhuc conſiſtet primæua illa pene-
trandi corporum energia, non autem vi, arte, aut
arbitrio humano ſubiecta. Nam multa ſunt cor-
pora pluries ponderoſi, quàm materia, vndè
conflantur. Neceſſe eſt inquam concidere par-
tes plus quindecim aquæ in vnū, vt vnica, pars
auri inde fiat. Etenim pondus, non fit ex nihilo!
ſed arguit ponderantem in æquilibrio mate-
riam. Ergo aqua naturaliter toties penetrat
ſuum corpus, quoties aurum aquæ præponde-
rat. Domeſticus ergo, & quotidianus ſeminum
progreſſus in generationibus, requirit corpus
per condenſationem ſeipſum penetrare. Quod
artifici eſt prorſus impoſſibile. Demus aquæ
ineſſe poros; hi tamen nequeunt decies quater
tantundem ſui integri continere. Eſt ergo or-
dinarium in natura, quod aliquot partes aquæ
ſe penetrent in vnicum locum. Hocque agunt 12
ſemina, vi ſpiritus cuiuſdam Archei. Archeus
enim tam in præfatis ſeminibus, quàm in no-
bis, tametſi corporeus ipſemet; dum tamen
agit actione regiminis, & materiam in ſe ab-
ſorbet, edit plures effectus, incantamentis non
abſimiles: quia propriè loquendo Archeus non
imitatur incantamenta, ſed incantamenta ſe-
quuntur normam ab Archeo præſcriptam, qua-
tenus ſcilicet operatur longè aliter, quàm cor-
pora in inuicem. Vt in vteriinis effectibus, nerui
ſponte diſtenduntur, diſſiliunt tendines extra lo-
cum, turſuſque reſiliunt. Oſſa item diſlocantur
nullo motore viſibili, collum ad menti altitudi-
nem, tumidum ſurgit, præcluditur aere pulmo:
venena inauſpicata obnaſcuntur, cruorque inſo-
litos ſordium vultus ludit. Quantum autem pe-
netrationes corporum ſpectat, Archeus noſter
corpora in ſe abſorbet, vt fiant quaſi ſpiritus.
Per exemplum aqua fortis ſuo ſpiritu æs, fer- 13
rum vel argentum, manantia in ſui natura
opaca, facit ita tranſparentia, vt videri nequeant,
& per chartam emporeticam, quæ aliàs ne te-
nuiſſimum puluerem tranſmittit, metallum, ad-
huc in ſpecie metalli eſſentialiter manens, tra-
ducit. Non autem quod ſimilitudo penetratio-
nis demenſionum, cum propoſito metalli exem-
plo vniformiter quadret. Quia (vt dixi) non
quadrant rationes tanto paradoxo, vbi modum,
à priori, indemonſtrabilem, lubens agnoſco.

Prout nemo ſcire poteſt, quo pacto impreſſa
ſeminibus Idea figuret, dirigat, atque diſponat
ſua conſtituta. Ideoque à poſteriori idem vena-
bimur. Imprimis ratum eſto, diabolo nullum in
nos inuitos jus aut imperium eſſe, niſi peculia-
14 riter permittente Domino. Neſcitis enim, quia
templum Dei ſumus? ipſumque regnum Dei
habitet in nobis? Quæ res eſt ab origine reſul-
canda. Primò ergo, de fide eſt, nos eſſe ſanctua-
rium Spiritus S. Sacroſanctam Trinitatem apud
Iuſtum, ſuam facere manſionem. Delicias Dei
eſſe cum filiis hominum, quibus dedit poteſta-
tem filios Dei fieri. Sunt autem pueri baptizati,
inſontes, iuſti, ipſorum eſt regnum Cælorum,
accommodatum templum Dei. Pueri tamen,
cæteris facilius, incantamentis necantur. Ergo
neceſſe eſt id contingere ea facultate aliqua li-
bera: cum excellentia Chriſtiani (præcipuè iu-
ſti) concludat, diabolo nullum ius intrandi, aut
15 introducendi ſua media. Cum perinde ipſi ſit,
per medium nocuiſſe, aut per ſe. Eſt ergo alia
longè poteſtas incantamenti, præter Diabolum:
atque proinde naturalis & libera. In virum iu-
ſtum, non vlli eſt imperium. Poteſtas autem, ſi
libera eſſet incantandi diabolo, etiam illi æquè
liberum eſſet, occidendi per cultrum vel mal-
leum. Et ſic nemo immunis. Imò ſi diabolus
poſſet, nollet in pellem iuſti intrare, ob diuinam
Regni cælorum præſentiam. Alio nimirum mo-
do, Deum in iuſto præſentem intuetur diabolus,
quàm vbilibet alibi. Quæ cauſa ſempiterni in
nos odij. Nec ergo intrat, et ſi poſſet, ſed circuit
vt Leo rugiens. Ergo Saga, per ens naturale ima-
ginatiuè format Ideam liberam, naturalem &
nocuam. Quam nequit formare Satanas. Eò
quod formatio Idearum requirat imaginem
Dei, ac poteſtatem liberam: atque idcirco Sagæ
operantur virtute naturali, non minus in iuſtos
atque inſontes, quàm in viros nequam. Imò
cum faciliùs inficiant incantamenta pueros,
quàm adultos; mulieres, quàm viros ſtrenuos:
ſignificatur quædam naturalis potentia, limitata
incantamento, cui per pugnacem, & robuſtum
animum, facilè itur contra. Diabolus ergo of-
fert ſuis clientibus ſordes, vel venena, vt Ideas in
Imaginatiua horum formatas, fermentaliter
connectat. Imò iſtud Ideale virus præſeruat, ne
per ventum diffletur, aut terra coopertum, fra-
cedine deſtruatur. Defert autem iſtud virus lo-
caliter iuxta objectum incantandum: applicare
tamen, aut in hominem ferre, nullatenus valet.
Itaque deinde, homo etiam dimittit medium
aliud executiuum, emanatiuum & mandatiuum,
ad incantandum hominem, quod medium eſt
Idea fortis deſiderij. Eſt nempe deſiderio inſe-
parabile, ferri circa optata. Quibus omnibus,
diabolus tantùm ſpectator, in cominatu aſſi-
ſtit. Quia reuera, ipſa media operatiua demon-
16 ſtraui iam eſſe ſolius hominis. Etenim ſolus
Deus eſt creator ſummè glorioſus in infinitum
laudabilis, qui vniuerſum creauit ex nihilo. Ho-
mo autem quatenus eſt ſimulacrum Dei, creat
ex nihilo quædam entia rationis, ſiue nonentia
in ſui initio, idque in propria virtutis phantà-
ſticæ dote. Quæ tamen ſunt aliquid amplius,
quam merè ens priuatiuum aut negatiuum. Nam
imprimis dum eiuſmodi conceptæ Ideæ, tandem
ſe corpore veſtiunt, ſpecie imaginis, fabricatæ
per imaginationem, fiunt entia iam ſubſiſtentia
in medio illius veſtimenti, cui per totum æqua-
biliter inſunt. Et hactenus fiunt entia ſeminalia,
atque operatiua: à quibus videlicet ipſa ſuorum
aſſumptionum ſubiecta totaliter mox diſiguntur. Hæc
autem poteſtas, data eſt ſoli homini. Alioqui vir-
tus ſeminalis, ad propagandum, data eſt Terræ,
brutis, plantis, &c. Itemque canis poteſt per ra-
biem, ſaliuam ſuam in venenum transferre, quia
ſuæ ſpeciei eſt vernaculum. Quod etiam in di-
uerſis animalium venenis eſt obuium. Sed for-
mare Ideas, abſtractas à ſua ſpecie, & proprieta-
tibus adiacentibus, id nemini præter hominem
eſt datum. Penitius id quoque intuēdo, videtur, 17
ſi in Idea, per Imaginatiuam formata, non præeſ-
ſet ius alicuius entitatis, quod non poſſet ſe ve-
ſtire, aut corpus aſſumere, imò nec poſſet per
imaginatiuam corpori Archei aſſociari. Siqui-
dem quod merè in ſe nihil eſt, nihil efficit, ius
etiam ad nihilum, negatiuè habet. Adeoque
conceptus mox à conceptu periret, nec Ideam
patraret: Imò ſi merum nihil eſſet, mox quoque
in nihilum migraret. Sed cum Phantaſia, à con-
ceptu ad Ideam, ſiue Imaginem formatam, pro-
cedat, & hinc ad ens ſeminale: ſequitur, con-
ceptum fieri hoc aliquid, in Imaginatiua. Id eſt,
Imaginatiuam creare aliquid ens ſeminale,
quod ſit initium diſpoſitiuum ad formalitatem
entis in potentia. Prout ex calybe & ſilice ori-
tur ſcintilla, vndè incendium maximè opera- 18
tiuum. Sic imaginatiua obiecto, per cōceptum,
ſe confricat, vndè Idea: Ideoque Imaginationis
actus non eſt tam nihil, vt non habeat aliquod
in ſe fundamentum, accedens ad realitatem
principiantē. Habet enim Imaginatiuam ad hoc,
vel proprias ſibi conformatas imagines cum
anima (vt multi credunt) vel ſaltem, quandoque
præſentes, per memoriam excitatas, & reuocatas
iterum reminiſcendo. Ego autem conſidero hæc, 19
non quod præexiſtant præludia, Idearum in no-
bis, ante id quod imaginatiuè concipitur: vt
ſint imagines proprij nominis conceptæ: ſed
quod fiant per contactum poteſtatis actu Ima-
ginantis (id eſt, formantis imaginem) & objecti
imaginati. Adeoque de ſinu ſuo, anima nuditer
format imaginem, quam niſi ſtatim liget in Ar- 20
cheo, perit quoque, & ſterilis fit eo ipſo. Nec ob-
ſtat, quod in febribus aut vigiliis morboſis, vm-
bras imaginum inuiti experiamur. Quæ ſcilicet
fatuæ vmbræ imaginum obambulant, abſque
connexione & diſcurſu, coram imaginatiua.
Quicquid autem nobis inuitis, nec volentibus
imaginari, obambulat ſponte, imò & labores
adfert, idipſum præexſiſtere eſt neceſſe. Quaſi
vmbras reconditas, ante reflexam ſuper illas 21
vim phantaſticam. Sed confuſè eiuſmodi Ideæ,
ſunt è penu memoriæ recurrentes, quandoque
impreſſæ: non autem quod ante omnem ima-
ginandi actum præexſtitiſſent. Itemque nec ar-
guit: Quod præfatæ Idearum vmbræ ſint con-
fuſæ, ridiculæ ſæpè, & falſæ, adeò nec vnquam
antea conceptæ, per ſanam imaginatiuam: Si-
quidem naturaliter deciſis ſemel imaginibus &
conſtitutis ſeriò, ſuperinducuntur altera, tertia &
vlterior, complicantque & penetrant ſe mutuò:
vndè confuſio. Alioquin ordinatim ſubſequens
imago, deſtruit priorem ſi ipſi eſt oppoſita: ſin
minus, ſique priori conſentiat, confortatur: vel
ſi aliqua obliquitas inter vtramque eſt, vtraque
confuſè indeterminatur, vaganturque vmbrati-
les. Quod ſanè nullatenus opem fert ſuppoſitæ
Idearum præexſiſtantiæ. Mihi ſemper id viſum
fuit

fuit,Ideas de nouo cudi, per actum Imaginatiuæ, inſtar ſcintillæ, per conf ictum chalybis & ſilicis de nouo factæ. Nec hoc actiuitati Ideatum quicquam detogat, non amplius, quàm ſcintillæ ad magnom incendium. Reſpondeo itaque primæ obiectiooi. Quod ſicut non præeſt ignis in chalibe & ſilice, ante concuſſionem: Ita neque vllum entitatis præludium, vel imaginis veſtigium ante conceptum, & confricationem imaginatiuæ ad obiectum præexſtitit: Sed oritur omnis primordialis entitas Ideæ, in actu conceptus. Fitque vera Idea, dum ſcintilla (quæ aliàs ſtatim periret) cadit in fomitem, & concepta imago cadit lo imaginantem fomitem Archei. Vndè ſequuntur potentiſſima incendia morborum. Veruntamen quia Tractatus Idearum tangit proximè Concepta, differo & ſuperſedeo vlterius de Ideis diſſerere.

INIACVLATORVM MODVS INTRANDI.

1 *Vnicum medium, quo diabolus cooperatur injaculando, eſt oculorum præſtigium, vt inviſibiliter intrent.*
2 *Blas motiuum, & determinatum competit diabolo.*
3 *Quantum homo ad hoc contribuat.*
4 *Sanatio iniectorum primaria.*
5 *Sanatio naturalis.*
6 *Varietas donorum in ſimplicibus.*
7 *Nominatim procedit Author.*
8 *Karichterus commendatur.*
9 *Precautio in herbis.*
10 *Morbus, que iniecta ſemel foras expulſa, accelerant reiectiones.*

PErgam nunc ſupplere modum, quo Injaculata, In jectaue, intrant, vel admittuntur: ſimulque illorum remedia ſubnectam. Injecta imprimis introëunt inuiſibiliter. Et hoc vnum eſt merè dia-
1 bolicum. Siquidem miſerrimus ſcurra, cum nihil habeat reale, quod ipſi ſit relictum in libertate, tantum habet vanas apparentias: quippe pater mendacij, res ipſas mentitur, & falsò apparere facit, ab mundi initio. In præſtigiis huiuſmodi, nil cooperatur homo diaboli mancipium. Quo autem modo Satanas res in ſe viſibiles faciat non viſibiles, ſiuè illas inuoluat ſuo ſpiritu inuiſibili, ac res ipſas circum apprehendat, vel demum id agat per oculorum effaſcinationem: vel etiam eo ipſo quo res aliqua corporaliter aliam penetrat) vt jam ante profusè per exempla eſt oſtenſum (ſit fortaſſis eatenus inuiſibilis (quidquid enim dimenſiones corporis amittit, poteſt etiam viſum fallere) ſaltem curioſus indagator non ſum operum Satanæ, quæ ſibi in proprietate competunt. Sufficitque mihi, quod quæ credita ſunt illius eſſe, oſtenderim homini propria, detexerimque omnimo-
2 dam Satanæ paupertimamque miſeriam. Res igitur iniiciendas, factas inuiſibiles, transfert diabolus ad objectum, dirigente iter Idea deſiderij humani. Etenim quia diabolo non eſt permiſſum vllatenus, introire in hominem, multò minus vt eum lædat, atque omnium minimè, cum onere inuiſibili, quod ipſus circumuolueret: Ideo vritur Blas libero hominis ſibi de- 3
uincti. Homo ergo ſuum Blas motiuum liberum imprimit in corpus, inuiſibile factum; diabolus autem defert, vſque ad hominem in quem injicitur. Et ſicut culter, per deſiderium atque conſenſum vulnerantis, infigitur in carnem vulnerandi: Ita hoc corpus, factum inuiſibile, per diabolum; iniicitur in corpus incantandi, per Ideam Blas motiui Sagæ: conſpirante ad hoc Satana, propter directionem ferientis hominis.

Sanatio iniectorum abſoluitur, partim remediis ab ortu Eccleſiæ primitiuæ celebribus. Quæ 4
operantur, non niſi miraculosè: Cur autem non regulariter ſemper, vbique & apud omnes ſuum ſortiantur effectum, aliis relinquo. Ego autem inſcrutabilia Dei iudicia, non attingo: vt neque remedia, quæ ſunt extra forum naturæ. Partim- 5
que etiam habetur ſanatio, per quædam ſimplicia, quibus Omnipotens Bonitas dotem à Creationis initio indidit, reſiſtendi, præcauendi & corrigendi veneficia; itemque exigendi Iniecta. Quale legitur ſuffimigium iecoris apud Tobiam. Qualeque illud Salomonis, vel Eleazari, 6
apud Ioſephum lib. 8. c. 2. Quædam namque ſimplicia, cacodæmones arcent (miſera hominum turba, quæ dulomaniam exhibet diis, reſiſtere non potentibus, ſimplicium efficaciæ naturali,) Alia demum tollunt penetrationem luminis formalis, alligati excrementis. Nonnulla item ſaltem impediunt attactum, introitum, vel applicationem. Multa tandem, quæ eiuſmodi ve- 7
nena corrigunt, interimuntque, Imprimis electrum minerale immaturum Paracelſi, collo appenſum, liberat, quos ſpiritus immondus perſequitur, quod ipſus vidi. Illius potum verò, plures à veneficiis ſoluiſſe, memini. Nemo autem, qui appenſo illo ſimplici, non præcauerit, ne Iniecta intromittantur: vel ab importunis ligationibus confeſtim non ſoluatur. Barth. Karichter, 8
Maximil. 2. Archiatrus, inter medentes primus, quod ſciam (Germanicum tractatulum, proximũ miſeratus, hero ſuo dicauit. In quod paucis herbis, quoſlibet & quomodolibet incantatos ſanat. Anteſignanum ſuum Daurant (Phu eſt Dioſcordis) floribus purpureis (vltima Valerianæ ſpecies, in vltima editione Mathioli eſt) omnibus prætulit. Magnifacio quoque verbenam flore purpureo, Hypericonem herboſiorem flore minuto, Abrotanum, Adiantum, Rutam, &c. Itemque Corallum rubrum, eiuſque eductam tincturam, multum ſolaminis attuliſſe, ſum expertus. Vtendum eſt herbis crudis, conciſis, non 9
autem coctis. Quoniam poteſtas illarum integra, conſiſtit in integritate Concreti. Contuſione ideo perit vis Idealis herbarum. Decerpuntur autem herbæ, & radices effodiuntur, ſtatione, qua magis vegete, ideoque etiam mox oriente Sole. Propelluntur nempe Iniecta foras, non ſecus atque anguis ab igne. Theologi verò, ſolent Iniecta, quæ reiiciuntur, igni abſumere, in vituperium cacodæmonis, Rectè quidem ſic illa pe- 10
reunt: non ſic tamen impediuntur illorum recidiuæ. Rectius ergo, expolſa Iniecta, inuoluuntur ſimplicibus, quibus ſuis expulſiua ineſt, & aſſeruantur. Pari cum ratione, qua ſympathetica, abſens vulnus ſanant, hæc ſimplicia dotalia, arcent Iniecta, detinent, cohibentque ne iniiciantur, vanamque Magi operam deludunt. Infirmitas ergo entis iniaculantis, meritò ſuſpecta eſt,
quæ

quæ Iniicienda non poteſt intromittere , quia
adeſt, & præeſt herba quædam impediens. Vis
ergo quæ Iniecta intrò defert, non eſt Principis
huius mundi, & potentiſſimi ſpiritus : ſed entis
cuiuſdam Idealis,& infirmioris,quod tam facilè
præpedit omnem introitum deinceps.

DE CONCEPTIS.

1 *Splen primorum conceptuum ſedes.*
2 *Ideæ tam Imaginationis , quam Archeales, è fonte Splene manant.*
3 *Ideo & hypochondriam olent .*
4 *Peſtis ſemper circa ſtomachum incipit.*
5 *De conceptis animantatis.*
6 *Idea ex vtero.*
7 *Dementia.*
8 *Irreligio demens.*
9 *Realitas conceptorum ex parte materiæ & efficientis.*
10 *Præſumptio omnes ferè occæcat mortales.*
11 *Occulta inſania.*
12 *Concepta morboſa.*
13 *Vterini morbi.*
14 *Phantaſtica vterina.*
15 *Inſtructio monarchiæ cuiuſque.*
16 *Duplex regimen in muliere.*
17 *Vterus non male valet, niſi à conceptis.*
18 *Miſer ſexus muliebris.*
19 *Differunt morbi vterini à ſuis productis.*
20 *Sanatio furoris vltimi.*
21 *Conceptorum Idea duplex.*
22 *Ortus & progreſſus delirij febrilis.*
23 *Progreſſus Idearum in maturitates ſuas.*
24 *Limen omnis boni in fide.*
25 *Paſſionum efflorescentia.*

INFECTIS porrò ſimile eſt ens
morboſum , Quod Conceptorum
dico. Nam etſi hoc non extrinſecus
adueniet, nec aliunde foueatur, imò
neque illi cooperetur Satanas: attamen quia
ſui radice, fiendi modo & effectuum quadam
paritate,ab Iniectis, quibuſdam,nó multùm diſ-
crepat , non inconſultò retuli Concepta , inter
ſpiritualia Recepta. Ad quorum dilucidatio-
1 nem,multa iam præmiſi prolegomena. Quamo-
brem, in Splene, iam alias demonſtraui, Imagi-
natiuam primorum conceptuum , eamque inde
ad ſtomachum , duumviratus ſocium , etiam &
hinc facilè ac primordialiter (in altero ſexu)ad
2 vterum diſtendi. Splen ergo , iam fons eſt Idea-
rum conceptarum in Imaginatiua hominis,
quàm ipſius Archei. Archeus ſuas habet & pe-
culiares Imaginationes, ſibi proprias (ſiue enim
veri nominis ſint phantaſiæ , vel ſaltem meta-
phoricæ, mihi perinde hoc loco) quarum ergo
antipathias & philautias continuò ſentit , atque
3 inde deductos motus ſuſcitat. Certè concepta
Archei, extemplò , præfatis locis potentiſſimas
aſſequuntur determinationes. Quia locum na-
talem olent , hypochondricæ ſunt , primorum
& indiſcretorum motuum monumenta ferunt.
Et quanquam Imaginatio animantata,quæ abſ-
que fortitudine impreſſionis,vel alicuius præiu-
dicati inclinatione , ibidem cunctatur , tandem
velut ſomnialis, indiſtincta,& penè confuſa fiat,
quapropter nimirum rarò tempora caneſcunt
iocunis : attamen quæ in ipſis primorum mo-
tuum officinis ſuſcipiunt alicuius paſſionis de-
libationem,etiam ſpiritus in cerebro antiqua-
tos , ad ſe alliciunt , contagium loci ſubeunt,
fiuntque , ac cuduntur iudicio orbatæ Ideæ , ſe-
minaliterque pariunt affectus, ſuis cauſis con-
formes. Hypochondriacæ omnium amentiæ,
confuſionis , ac perturbationis ſuſpectos. Ideo
nempe ſuo patimur ſinguli manes. Archealis
tamen jam dicta Imaginatio,vt conſenſum ani-
mæ nec optat , ita nec exſpectat : contingitque
ideo inuiſibiliter , ac nobis inſciis. Ideo nimi- 4
rum Peſtis, ſiue ex terrore in anima concepto
fiat , vel demum proprio Archei vitio , ſemper
tamen circa orificium ſtomachi prima tenet
conciliabula. Potentiſſimæ namque ſunt Ar-
cheales Ideæ , morborum quoque feraciſſimæ,
quia irrationales,nobis inſciis,atque inuitis cõ-
tingũt,ideoque & incorruptibiles,atque exleges
plerumque ſunt, noſque ideo inauſpicato modo
inuadunt. De conceptis animantatis, vtpote di- 5
ſtinctioribus , atque ſenſibilibus , nunc agam:
quicunque primorum motuum perturbationi-
bus,harumque conceptis Ideis,ſeipſos velut in-
firmant,infatuát,atque ſubinde incantant, aleam
ſubeunt præfatis cauſis debitam. Ac licet hoc vi-
tij genus,etiam viros doctos& iudicioſos ſubin-
de inuadat,moroſitates,atque tetricitates pariat:
attamen mulieri eſt magis ſociale,ob vteri con-
ſonantiam,& propinquitatem Eſt utpiuum vte- 6
rus (licet. mera membrana) Lien tamen alter.
Ideoque proprio velut ſeminis inſtinctu , ſtatim
ſecundinis fœtus,velut alterum Lienem exter-
nis obduxit. Vt ſuo loco alibi. Non quidem
quod mulier, hoc naturæ vitio, cudat Ideas hy-
pochondriacas , execrabiles in aliorum perni-
ciem,per modum Sagarum:ſibi verùm ſunt no-
cuæ dumtaxat,ſeſeque tanquam incantant,infa-
tuá que ac infirmant. Cudunt nempe ſibi Ideas, 7
quibus ſæpè non ſecus atque deſperationis ma-
ligno ſpiritu circumactæ Sagæ , gubernantur,
abripiunturue ad ea , quæ alias nollent , pro-
priamque & innitam nobis plangunt demen-
tiam. Sic namque teſte Plutarcho, iuuenculas
omnes arripuit deſiderium mortis per ſuſpen-
dium,in Inſula Chio:nec niſi per verecundiam,
poſt mortem,nudando,ſiſti potuit. Cum ergo
Conceptorum vitium etiam viros tangat , auer- 8
tat lector tædium , ſi diutius in his morari de-
buerim , qui primus hunc tonum in medendo
tangam. Itaque ſi mortales impegerint in præ-
ſumptionem fidei,abſcedant à verbo Dei, & ad
proprij placiti explicationes , velut in ſpeculo
complacentiæ ſuſpſius,ſe contueantur:Iam inde
ſibi cudunt Ideas vacillantes,& incuriæ religio-
nis,ex vno primùm pacto dubij , diſputant in-
certi de pluribus , ad Atheiſmum vadunt , per
apiſticam irreligionem. Sin verò in ſuperſtitio-
nes ceciderint , Ideas nigromantiæ conformes
cudunt , vnde in ſtygias vanitates animam pro-
nam parant. Quibus perfacilè (vt dementatis)
iam ſe aſſociat hoſtis mortalium. Præſertim ſi
ſuperſtitio pertinax , fortique deſiderio odij,vel
alterius peccati, eſt ſtipata. Cudunt nempe ſibi
Ideas, voluntariæ cæcitatis ſecundas. Compen- 9
diis hoc iterum memorandum : Imagines idea-
les omnes eſſe ſeminales ex parte entis realis,
per Imaginationem parti. Dein ex parte ſpiri-
tuum (quatenus vitalium , & concepto ſemini
nuptorum)cuius aſſumunt materiam,ſiue tabu-
lam,

lum, in quam depinguuntur, fiunt organum, exſequendis Idearum finibus aptum. Hæc igitur prærogatiua, vtraque penetrant Archeum, eumque alienant, ad peregrinos ſuarum perturbationum ſcopos. Si ergo fides, confidenſque ſuperſtitio, peccent ſola credulitate, iam cudunt Ideas, per quas ſe exiſtimant incantatos, incurabiles, & deſperatæ amentiæ ſerui fiunt. Proſternatis enim viribus emaciantur, palleſcuntque dementes. Sin verò ſcrupuloſitas indiſcreta, atque inordinata angat; ipſa ſibi fabricat Ideam anxiam, timore Inferni turbidam, vndè ipſis vita horrida, omnium conuerſatio formidoloſa, penè atque ſi diabolica eſſet. Fatuitatem enim generant, quam agnoſcunt, fatentur, plangunt: quia non ſe ab illa liberare valent. Ac tandem ita ſuccumbunt impotentes, vt Ideam tanquam animam accipiant. Sin autem ſcrupuloſitas, ante totalem victoriam, pro deliberatione reentrat ad mentem, & nihilominus interim 10 nouas inordinataſque cudat Ideas: migrat inſtabilis facilè in oppoſitum, quaſi iam prioris ſcrupuli horrens, libertatem ſpiritualem, cum præſumptione meriti, & aliorum deſpectu, aſſumit. Quoquo enim ſurgere nititur altiùs, mergitur eò profundiùs. Eſt namque præſumptio, nil niſi vana dementia, alienis ſemper ſuſpenſa arbitriis? attamen pleriſque mortalium velut genuina. Nam propter virtutes, ingenium, doctrinam, genus, diuitias, formam, robur, audaciam, artes, loquacitatem, aut vocem, cudit quiſque Ideas ſibi applaudentes, quæ totum penè mundum dementant. De quibus dicitur: Stultorum infinitus eſt numerus. Nocentiſſima autem præſumptionum dementia, eſt in politicis, eſtque audaciæ, quippe quæ ſuos non rarò ſubſternit tortori. Rara ſanè inſania abſque præſumptione eſt, ſi non cognata ſit ſtupiditas. Enimverò Ideæ fidei, deſperationis, ſcrupuli, irreligionis, arrogantiæ, æſtimationis, &c. quia potentias magis abſtractas & intellectuales reſpiciunt, gratiamque infuſam magis oppugnant, dementiam plerumque tam occultam pariunt, quòd à viris ſpiritualibus, multumque exercitatis, non niſi tardè deprehendatur. Quas dementantes Ideas ſubſequuntur ex ordine, quæ turbationum ſunt magis corporearum. Dura enim imprimis vt infernus eſt æmulatio zelotypiæ, quæ hominem in ærumnas quamplures præcipitat. Tum deinde libidinis atque fornicationis Ideæ præter dementias, etiam complures excitant ægritudines. 11 Omnes autem exorbitationes perturbationum, ſi ſubitæ, fortes, crebræ, aut diuturnæ, cudunt Ideas & infirmitates ſibi pares, etiam in vitam ideo durabiles. Sunt nimium qui rectè ſapiunt; in materiam autem, cuius Idea illos dementauit, ſi inciderint, confeſtim occultatam produnt amentiam. Repentinus inquam terror & mœror, ſæpè aliquos morte improuiſa extinxere: aliis quoque ſaltem ſyncopem fecere. Pleriſque mulieribus profluuium ſuſcitarunt, in vitam durabile. Sin autem vis Ideæ non ferocierit in cruorem, huncque ideò non, vt exoſum, proſcripſerit: ſed penes ſe, in hypochondrio cuſtodiuerit: ſigillat ibidem morbum comitialem. Mœror lentus verò, quique per interualla, ſolatio tantillo interruptus Ideam cudit, vnde melancholia hipochondriaca in mulieribus, in viris autem Icterus: ſi in cruore ſigillentur Ideæ: ſin autem in viſcere Lienis ipſo, Aſthma & præfocationem moliunt. Sin mœror cum Idea deſperationis connectitur, Paralyſin, aut Contracturam parat, præſertim virginibus. Sed mœror lentus, cum præmeditata ira, vel odio, iungatur, ſingultum, cordis tremorem, vel menſtrui ſuppreſſionem contumacem edit. Imò ſi eiuſmodi paſſiones fortes fuerint, caducum faciunt & abortum, vel præfocant geſtantes vterum. Si ira ſubita eſt, quæque tamen coërceri, aut diſſimulari debuit. Ideam cudit, vnde vteri decubitus, vagantiæ ad latera, cum dolore intolerabili; viris autem aſthmata, apneam, atque febrim, quæ demum in Ictetum, vel hydropem tranſit. Si violentus terror, vel timor irruat: Cuduntur Ideæ epilepticæ, quæ in vitam perennant. Odium autem, & auaritia, maciem, ſiue atrophiam generant; cudunt inquam Ideas ſuis deſideriis reſpondentes: eòque ſaturitatis declinant, quod propriam vitam, atque ſuorum fortunas paruipendant, credentes turpi vindictæ ſatietate, nihil obuenire in vita iucundius. Emaciant enim eiuſmodi Ideæ, & quia lentis naſcuntur reſolutiſque perturbationibus, increſcunt indies, & in vitam plerumque perſeuerant. Nec etiam ſemen corruptum, detentaue menſtrua, morbos vterinos ſuſcitant: ſed ſunt hæc producta poſteriora, & defectus ſuperuenientes Ideia alterationum. Vterus namque vt particularem habet monarchiam: ita & morbos. Quip- 13 pe omnis exorbitans vteri affectus, & inſania quædam ſiue dementia Archealis in vtero. Perinde enim atque ſaliuæ canis rabidi, ineſt fermentum furoris dementis, Idea inquam, quæ demorſum paulò pòſt dementat: Ita nonnullis ſimplicibus, ineſt facultas ſigillifera dementiæ, ſigillataque, quibuſdam excrementis detentis, aut vtero furiente genitis, amentia furoris ineſt, quæ conceptam mariam vel in proles propagat, vel cum ſterilitate perſeuerat, in radicalis furoris conſummationem. In vtero nimirum, 14 contemplari lubet poteſtatem phantaſticæ primorum motuum patem. Blas, velut ſtellarum, potentiſſimum, vertens, currens, ſuſque deque omnia. Vterus enim ſuum regimen vſque habuit, & ſeruauit in totum integrale, imò exercuit crudeliter in miſerandi ſemper ſexus conſternationem. Ad inſtructionem autem monarchiæ cuiuſlibet, ſemper primariò requiritur 15 rectrix quædam facultas (qualis in malitia, & vterinis affectibus, elucet prodigioſa) & Iraſcibilis altera, quæ per varias affectionum thymoſes, ſub vita muliebri explicatur. Quarum facultatum perturbationes, indéque natæ exundationes, certè nil minus quàm vteri furorem præſupponunt. Quid namque dementius fieri poteſt, quàm quod vterus collum mulieris ſtringat, & ſuum ſubiectum miſerè per datos poros pulmonis contrahat? totum cruorem præcipitanter profundat? Siquidem ad ſuæ mulieris internecionem, neceſſariò ſubſequatur propria vteri mors? ergo hoc ipſum eſt ſui excidium, per conſequens, vi deliberata cauſare. Vnde ſpectatur ſaltem duplicis monarchiæ argumentum in fœmina. Ex dualitate nempe vteri, cum corpore mulieris, hoſte vnitatis, fomite diſcordiæ. Quanquam autem plerumque, ex animi per- 16 turbationibus, & inde ſuſcitatis Ideis, initia ſumat eiuſmodi ſuffocatio, quæque funeſta, totius ortum, decus, vitamque, carbonum inſtar

excita

Digitized by Google

excitatorum, delet: ſuperuiuit tamen vterus
mulieri, adeò vt defuncta parturiente, vterus,
poſt multas quandoque horas, ſuum fœtum ex-
pulerit. Itaque thymoſis, furorque quidam, eſt
vtero à conceptis Ideis, ab ente quodam vica-
riatum mentis exercens, eſtque vtero pro vita
eius ſingulari. Eſt ergo morbus omnis vteri
poteſtatiuus, ab vteri regimine directus, vel in
ſeipſum, vel in corpus mulieris. Vnde non inep-
tè, integræ, à corruptis diſcerni poſſunt. Et-
17 enim cum gubernet ſeipſum vterus, viuatque è
cruore alieno, proprio orbe: ideo vix male va-
let, niſi infirmatus ab ente Conceptorum: Imò
ſemper quodammodò inſanit, quoties malè va-
let. Nam ſiue ſteterint menſes, ſiue immodera-
tè fluxerint, decolores ſunt, aquoſi, nigri, gru-
moſi, paucitate peccent, gonorrhϾ promа-
nent, vel vterus ipſe, loco motus, deleat immen-
ſum excentricus, ſiue demum immotus, Blas
pariat alteratiuum, producatue effectus incan-
tamento conſanguineos, ſiue tandem ſuſcitet
ens apoplecticum, pileticum, paralyticum,
vertiginoſum, hemicranicum, cardialgiacum,
Ictericum, hydropicum, ſyncopticum, Aſthma-
ticum, ſpaſmades, Cardiacum, &c. perinde eſt.
Quoniam non niſi per ſcenas, furor ſuus variat,
quibus ſua abutitur poteſtate, luditque vterus
libertate monarchali in totum integrale. Siqui-
dem abſque aporrheis materialibus, claues gerit,
quibus pandat venas, hæmorrhagias incredibi-
les ſuſcitet, citraque ſui motum vllum, poros
pulmonis ex voto claudat, imò totius corporis
diapnæam tollat ſuo nutu. Etenim lunæ præſi-
det in corpore, ætatem, naturam, maturitatem,
præcocitatemque ſpernit. Itemque abortus fa-
cit, & fœcunditatem tollit, atque interim ſuum
furorem voluptuarium complet, tyrannide deſ-
potica. Iectigationes artuum, loquelæ priua-
tiones, exrthroſes condylomatum pro furoris
19 luxu perficit. Et licet mulier tantis ſub malis
non dementet, inſanit tamen vterus in præfatis
omnibus exorbitationibus. Miſera ergo, quæ tali
ſubiacet imperio: ſubeſt inquam tot morbis, qua-
tenus homo; & iiſdem pater iterum ex ente
vteri. Duplex enim & hodie luit piaculum, qua-
ſi in Eua duplicis peccati rea. Non eſt attamen
vterus, pars hominis, vt homo eſt. Ineſt qui-
dem homini, viuitque ex eius cruore, non ſe-
cus atque viſcus ex arbore: totique pars illa ſe-
xualis imperat, multò potentius, quàm teſtes in
gallo taurone, qui in ſuis caſtratis, inſignes va-
rieates exprimunt. Siquidem nedum quælibet
pars auſcultat vtero: ſed inſani vteri violenta
imperia, corpus muliebre, vnà cum vita, luunt.
Paſſiones ſcilicet animæ, dumtaxat vterum ve-
lut dormientem canem excitant, & vterus inde
ſæuitiam ſumit, ſuæque inſaniæ, mox inſontem
mulierem pœnitere cogit. Quinimò & non ra-
rò in ipſas poteſtates mentales, à quibus pri-
dem fuerat irritatus, ſuum reflectit furorem, vt
abſolutum in omnia ſibi imperium iactitet. Ideæ
namque paſſionum animæ, quoties vtero im-
portunæ, ſi in vim iraſcibilem vteri introdu-
cantur, eamque penetrent, confeſtim vt pere-
grinæ & exoſæ, illam turbant. Vnde impatiens.
in varios furores ſeipſum concitat. Quod &
Platonem vel inde non latuit, dum vterum, ani-
19 mal furioſum nuncupauit. Denique quamuis
ab vteri furore, propria tam eius coquina labo-
ret, quàm aliarum partium, à ſe apprehenſa-
rum, atque inde varia ſuſcitentur excrementa,
ſeminalibus furiarum Ideis inſignita: ſunt atta-
men iſthæc dumtaxat producta. Id eſt, Quam-
quam amentiæ à Conceptis ortæ, pariant ſtul-
tas ſuas Ideas, eaſque depingant in alienis ex-
crementorum tabulis, ſui inordinatione partis
(prout rabies canum tranſit in ſaliuam) attamen
per ablationem occaſionalis producti, licet
morbi alleuientur, non ſanatur furor vteri. Quia
iſtud productum ablatum, poſterius erat, nec
priorem in radice inſaniam cauſans: ita nec at-
tingens; ſed tantùm aggrauans. Etenim ſanatio
amentiæ, è Conceptis, in vtero conceptæ, re-
quirit Ideæ furoris extinctionem, per arcana
appropriata (nam per oppoſitas Ideas ſuperari 20
nequeunt, cum iam mulier inhabilis eſt, ad for-
mandum Ideas ſibi ſalubres, tantiſper atque à
furore vteri, compeſcitur) atque deinde, orga-
ni rectificationem: Alioqui namque, perfacilè
repetit inſaniа. Helleborus quidem (qui Amen-
tiæ ſingulariter commendari antiquitus ſolet)
alleuiat Conceptorum grauitatem, in quantum
aufert aliquid de producto aggrauante: at certè
non ſanat eam, niſi in natura ſedente, ipſaque
ſibi opituletur: vt amens, qui proprio ente de-
lito, ex propriis ſuis excrementi Ideis, demen-
tauit. Veruntamen quæ ex repentina eſt nata
perturbatione fatuitas, quanquam ſæpè eiuſ-
modi remedio, abeat, ſatagente Natura reliquum
ſui bonitate, fomentatis ſcilicet Liene, & Ce-
rebro, ſi pigrius ad conualeſcentiam proceſſe-
rint: ſed quia Conceptorum amentiæ ſurgunt
ex Ideis mentalibus, hinc ita profundè pene-
trant, vt etiam ſemen prolificum, radicaliter
in ſpiritu contaminent, traducaturque inſania
generantis in poſteros. Concepta ergo Idea, in 21
vitæ ſenſitiuæ imaginatione, eſt duplex. Quæ-
dam enim è morboſis ſeminibus rerum proficiſ-
citur. Cernimus namque vitulum dementare,
canem rabie mori: Lupum ſimiliter quotannis
rabidum, incredibili ieiunio reſtitui. Quod Pa-
racelſus tardo Orionis aſtro ridiculè adſcribit.
Proficiſcitur inquam occaſionaliter introducta
potentia ſeminis exotici, in nos donec Ar-
cheus noſter inde mutuet Ideas furoris, quas
ſibi ipſe ſuſcitat, & ipſus induit. Sunt quidem
in quibuſdam ſimplicibus, naturaliter Ideæ in-
fatuantes; non quidem quod Cerebri tempa-
riem deſtruant. Quippe quod abſque tempe-
rie clarè intelligit: iuurque eiuſmodi tempera-
menta, mera ſomnia; ſed quod ſuum characte-
rem Idealem conferant, & in ſpiritum, phan-
taſiæ organum, occaſionaliter imprimant, &
conformes ſuis Ideis ſuſcitent. Sic nempe Ta-
rantulæ, vel canis virus, determinatas, ſuaſque
tantùm, atque proprias fatuitates propagant.
Sicque incurij, aſſumptis quibuſdam, demen-
tant, iuxta illorum innatas Ideas. Altera ergo
Conceptorum amentia, ex intus genitis con-
ſurgit: Sic imprimis delitia in febri, non ex aſ-
ſumptis: ſed ex degeneratis intus Ideis ſuur ex-
crementalibus. Eſtque intus conceptarum Idea-
rum bipartita adhuc varietas. Vna quidem
amentia, ex Ideis inſanis Prognata, per deuium
Imaginatiuæ abuſum: ſe ſigillat in Archeo,
adeoque ex ſymbolo altius penetrat, & in vi-
tam ſe diſtendit continuò, vel reperitim: Alte-
ra verò naſcitur in excrementis febribus, &
hoſtilibus, quatenus in iiſdem aliquid ſimile oc-
currit, quod in præfatis ſimplicibus nouimus
natu

naturaliter inhabitare. Ac proinde huiuſmodi amentiæ, quia in ente corporali, exotico, & odioſo hoſpitantur, non tam profundè in Archeum innatum imaginatiuæ penetrant. Primò namque, ſordes febriles pariunt inſomnietates, dein ſomnia interrupta vigiliis, ac tandem magis continua, quorum labor atque tædium ſuas pariunt Ideas in excrementis, vnde deliria videntur ſomnia, vigilantibus obſeruentia. Etenim ſi ex ſimplicibus, vel excrementis, analoga ſimilitudine ludentibus, furores deliri in febribus naſcerentur: Certè primo acceſſu deliria nobis exorirentur, nec dierum expectarent cumulum. Niſi Ideæ tædij, & laboris ſomniorum, manifeſto delirium progignerent. Quid ſi Ideæ ſomniales, Iudicij tendines præſcindant, quid non parturierint Ideæ apprehenſionum? affectionum? paſſionum? atque æſtimationum? maximè quoties in faſtigium delatæ, Archeum defœdant: violenter corrumpendo, vel fermentaliter conſpurcando? Tres enim puriores, vix ſponte commouentur: ſed præuia paſſione aliqua, agitantur & commouentur. Etenim perſuaſio abuſiua, & credulitas, ſiue æſtimatio falſi, primò hominem ſeducunt, in præſumptionem deſpectiuam aliorum, ſiue in indignationem Philautiæ, Iræ, odij, vel excandeſcentiæ in proximum. Vndè nimirum quoque religio apiſtica, ſuperſtitio, ſcrupuloſitas, , impœnitens arrogantia, & temulenta deſperatio, cum inertia. Etenim vt fides eſt ianua ad humilitatem, quæ eſt veritas intellectus: Ita credula falſi æſtimatio, eſt præſumptionis & arrogantiæ introitus, & prima animæ inſania. Vix enim ideo, inter miracula, legitur fatuus ex imaginatis reſtitutus ſanitati: quippe ex ſuperbia impœnitente, & recuſante redire in veritatem, plerumque tales deſipiunt. Perturbationes verò, vt amor, deſiderium, triſtitia, metus, terror, potiſſimum excitantur ab extrinſecis: ideoque non ſolùm in anima: ſed & in corpore, ſuos proferunt effectus. Initio namque paſſiones ſingulæ ſomnum tollunt, deinde appetitum edendi, actum prius infirmant. Tandemque per longam, immodicam, fortem, vel repentinam inordinationem, Ideæ Archeum infatuant. Quarum fortitudo demetienda non eſt aliunde, quam à penetratione & commiſtione exquiſita, cum multa vel pauca Archei quantitate. Senſim enim anima apprehendens, vel diſcurrens, aſſueſcit ſine lucta ſequi, quò ſæpè atque violenter abducitur, volens cum plauſibilitate, vel nolens, propter ſuperioritatem apprehenſionum. Anima nempe itineris illius, licet anij, conſcia fit? quia aſſueti. Suntque deuiationes manifeſtæ, latenteſque, vel incognitæ, continuæ, vel interpolatæ. Manifeſtæ quidem ſuam produnt ſtatim amentiæ excentricitatem, in omnibus, ac circa omnia, conſpicuam, occultiores verò, latenteſque, non niſi in quibuſdam punctis, ac conceptibus apparent: per quos nimirum anima ſemel loco diſcuſſa fuit, conquaſſatumque iudicium. Quorum ſcilicet Ideæ in organum fuerunt impreſſæ, propter diuturnitatem, vel plauſibilitatem: Id eſt, propter fortitudinem ac ſuperioritatem. In reliquis verò punctis, videntur rectè ſapere.

Quantum autem ſpectat ſanationem Conceptorum, eandem trado ex profeſſo poſtea ſingulari capite, & themate planè paradoxo. Nunc autem hyſtericas ex directo aſpicio. A poſteriori namque ad credendum inducor, in Incantamentis potentiſſimam totius ſcenæ partem pendere ab Ideis mancipiorum diaboli, adeoque à Conceptis originaliter procedere, prout ſuo loco demonſtraui; eò quòd naturaliter quæ iuuant incantatos, ſanent etiam paſſiones hyſtericas, & vice verſa. Vterum autem aliàs quietum in thymoſim excitari per Iram atque mœrorem, tam eſt extra controuerſiam, quod ipſis cognitum ſit muliercolis, & vetulis. Nec lædit quicquam virtutes vtero inſitas, quod planè eſt nonens (vt eſt cogitatio) niſi in formam entis approximetur, ad originem omnium motuum in nobis. Hunc autẽ progreſſum in Ideis multo verborum ſyrmate conuincere ſtudui: quapropter etiam in Incantamentis parem natiuitatem adſcribere cogor. Enimverò etſi odora & grata aromata multas infirment mulieres: non tamen idcirco olida ſiue putrida quæuis, illas ſanare debent. Per exemplum non enim Aſſa, aut odor fumantis ſulfuris recreant hyſtericas, quatenus fœtent: neque enim ex æquo omnes pariter fœminas reficiunt ſemper, aut ſimpliciter: ſed quia cohibent ſiue interficiunt Ideas, extra vtero impreſſas. Sic etſi infirment dulcia; proinde amara, vt talia, illas ſanant. Docui namque imprimis non exiſtere contraria in Natura. Quare argumentum à contrario ſenſu, etſi in Iure valeat: minimè tamen in natura, quia litigia & iurgia Iuris non reperiuntur in natura. Nec putandum interim remedia vterina conſiſtere in temperato, quaſi extremorum medio, qualitatum mutuò confractarum aſylo, ab extremis exempto: ſed prorſus in Arcano libero. Ita quidem, licet nullum ſimplex ſit exors primarum qualitatum, minime tamen, illarum reſpectu, appropriata ſanant hyſtericas. Eſt autem eiuſmodi Arcanum Ignis, ſiue ducedo ſulfuris, è vitriolo Veneris: Itemque tinctura Coralli, volatilis, eſſentia Succini: Gagatis, Vrtica non pungens flore albo cucullato: Ribes nigrum, Ballote, Ruta, Abrotanum, Saluia, Nepetha, grana Sambuci, Ebuli, Aſſa fœtida, Verruca poplitis equini. Corallus rutilans ergo eſt herba lapidea, vel lapis herbaceus in veneficiorum deſtructionem natus. Nam prout veneficia fiunt ab Idea, irregulariter tranſplantata in ſordibus, quæ videlicet Idea iam ante erat ſeminalis in ſuo ſpiritu: dum tamen ſordibus inſeritur, migrat in virus. Sic nempe vis ſeminalis in Corallo inſeritur in materiam petrificiam; Si ſit ergo qui vegetabile ſeparet à lapide Coralli, iam acquiſita, eſt dos naturæ, ſiue Idea illius ſimplicis vindicans, tranſplantanſque Ideas tranſplantatas in virus. Obſeruaui namque quàm inuitò hunc lapidem diabolus toleret. Quod nouerim nobilem incantatum, cui etſi armillaria è globulis corallinis ſortitet alligarentur, ſtatim tamen inde diſſilirent. Cuius ſimile occurrit in eo, quòd fœminis malè valentibus, rutilans Corallum mox palleſcat, velut compatiens illis: qui tamen priſtinum ruboris nitorem reſumit, cum muliebris vteri ſanitate. Cæterùm non quæuis ſimplicia ex æquo incantatos ſanant, vt neque omnes pariter hyſtericas. Nam ſuas ſingula dotes habent Ideas, tolluntque compares nocuas. Abrotanum ſcilicet, Saluia & Ruta, Ideas timoris abigunt. Artemiſia, Vrtica, Ballote & Ribes nigrum, valent in caſibus à mœrore contractis. Aſſa autem,

Caſtoreum, grana Acitis, Gagatis eſſentia: in caſibus ex Ira patratis.

Nepetha autem, Valeriana & Adiantum: in caſibus ex Idea odij reſoltantibus. Prout hypericon, & Phu tertium in Ideis furibundis, ſic Lepus ſiccatus, teſtes quarundam beſtiarum, fumo arefacti, virga Cerui; Agnus caſtus & Succinum in Ideis, per libidinis ſuggeſtionem natis. Electrum autem minerale, corallus præparatus, & maiora Arcana, adſcendunt ad vniuerſale quodammodò. Quibus approximant ſecundini maſculi primogeniti, fel anguis, &c. Profectò maiora Arcana præparata per artem, aut appropriata per dotem naturalem, vix aliquem deſtituunt. Porrò quantùm propoſita Methodus, à Scholis deuiet, ipſæ iudicent. Morbos namque vterinos agnoſcunt more ruſtico. Nimirum duntaxat nouerunt, menſtrui inordinationes, & gonorrhœas. Quoniam Malaciam, & præfocationes inter ſymptomata referunt. Retenta enim menſtrua, ex oppilatione ponderant, atque aperientibus fruſtra ſanare intendunt. Tam enim aſſueuerunt non ſanare ſuos, quod ſanationis nomen in obliuionem iuerit, eiuſque vicem obtinuerit Curatio. Immodicos enim ſic menſes, per inordinatam venarum apertionem curari volunt, indiſtincta cum plebeiia obſeruantia. Denique ludibrio plenum: quod per ſolam phlebotomiam, tam retentis, quàm profluentibus ſubueniri nitantur. Modò venam malleoli in retentis; in profluis vero, Iecorariam in brachio tundant. In vtroque caſu inquam, cruorem æquabiliter detrahant. Quod competerint quandoque, naturam tam periculi, timoriſque plenam, quàm cruoris atque roboris vacuam, ab incepto fluoris furore, ſubinde pro ſpatio deſtitiſſe. Simile fortaſſis fuerit, ſi nimis petulantem equum, tendinis læſione claudicare fecerint. Deficiente autem menſtruo, oppilationum oblitæ iam Scholæ, ac quaſi ſuppreſſio neceſſariam inuolueret plethoram, iubent incidi venam: quod eſt effectum, non autem cauſam oppilantem oppugnaſſe. Neſciunt inquam detenta menſtrua, furore poteſtatis rectricis peccare. Subinde ſolutiua iterato propinant, & quæ calida tertio finguntur gradu. Immemores interim horum, Chalybem, diuerſimodè vexatum, propinant. Vtinam nouiſſet mundus, quàm vanis præſidiis mulieres exagitent, quantum deoppilationibus toto orbe chriſtiano deſudent, & quàm occupatæ ſint Scholæ, vt ignorantiæ ſuæ errores, in aliorum omiſſiones traducant. Strictam enim diætæ obedientiam iniungunt, cui mandato, ſi vel odore tenus ſemel non paruerint per omnia, declamant ſe fruſtra laboraſſe, & ſtuduiſſe. Picam interim ſiue Malaciam per ſuas purgationes fruſtra tentari etſi deprehenderint: dum tamen melioribus deſtituuntur, purgationes nihilominus vbique vterinis curationibus adhibent. Præfocationibus quoque, diris lethi ſpectaculis obuenire nituntur per fœtida naribus appoſita, alij Theriacam olfactui obiiciunt plerique verò conſeruam rutæ, cum caſtoreo per os violenter intrudunt. Neſcij ſaltem quantum ſacchari dulcedo, ſopitum vteri furorem concitet. Tandem in tanto agone per fœtida & beneolentia, diuerſis locis applicata, ſperatur coniecturalis ſanatio. Ah immane ſcelus, furibundum vterum, reuulſione phantaſtica pacare velle. Vana Medentum conſilia & auxilia, ignoratis, cauſis immediatis adhibita. Ne digitum enim, ſubleuando malo apponere ſciunt, totumque humeris muliebribus onus relinquūt, donec vel ſponte deficiant ſtrangulatæ, vel forte fortuna in ſe redeant, circulo furoris emenſo. Crebri interim viſitatores, loculos & vites exhauriunt. Mitiſſime Ieſu, qui viuus tantum viduarum atque virginum curam geſſiſti, iam cœli terræque Monarcharum ſolus adminiſtrans, miſerere medentum, vt inſontioris & ærumnoſioris ſexus poſthac condignam gerant curam, ac remedia inquirant debita, flecte illorum animos, vt diſcere non recuſent, ac ſub beato vniſono, vnum meditemur pariter omnes, prorſus neceſſarium, quod eſt, amabiliſſimam voluntatem tuam complere adorando, cum annihilatione noſtræ voluntatis, in empyreum oceanum ſanctificantis voluntatis tuæ, Amen, ac vtinam Amen.

VIS MAGNETICA.

PRo actione in localiter diſtans, vina nobis demonſtrationem ſuggerūt. Vinum namque quodlibet, licet extra prouincias conterminas natum, itemque tempeſtiuius alibi floreſcens: attamen turbatur dum floret vitis noſtra, nec ceſſat eiuſmodi confuſio, quamdiu flos viti non deciderit. Quod ſanè contingit vel à cauſa mortice communi vitis ac vini: vel à particulari diſpoſitione vitis, quæ vinum ſcilicet turbat, ac velut ſurſum deorſum confuſa tempeſtate commouet. Aut viciſſim, quod ipſum vinum ſua ſponte ſe ita turbet, propter flores vitis. Quorum amborum poſteriorum ſi ſit prætacta conformitas, conſenſus, condolentia, vel congratulatio: ſaltem non poteſt non id fieri, per actionem in diſtans. Puta, ſi vinum turbetur in cellario ſubterraneo, cui forte per aliquot milliaria, nulla vitis vicina eſt, nec vlla collocutio aëria ſubterranei, cum flore abſentis vitis. At ſi cauſam commune, pro tali effectu incuſare velint: Oporter vel ad Aſtra recurrere, quæ à noſtris voluptatibus, & audendi libertatibus nequeunt redargui: vel inquam, recidimus in confeſſionem actionis in diſtans. Videlicet quod vnus aliquis idemque atque adhuc ignotus motor ſpiritus, vinum abſens, & vitem longè diſſitam regat, eaque colloqui & compati faciat. Quantum autem ad Aſtrorum potentiam attinet: nolim, vti nec auſim ex mea licentia vires, potentias, aut fines Aſtrorum extendere, ſupra aut præter textus ſacri authoritatem. Qui dicit, elogio diuino pronunciatum: Quod Aſtra nobis erunt in ſigna, tempora, dies & annos. Qua regula, nequaquam vis Aſtris tribuitur vt vitis, vinum peregrino ſolo natum, eminuſque aduectum, turbet, moueat, ac confuſum reddat. Etenim vitis aliquando receperat potentiam creſcendi & multiplicandi ſe, ante natas ſtellas, Erantque vegetabilia ante ſtellas, harumque putatum influxum. Quocirca etiam in eſſentia nequeunt eſſe coniuncta, quorum vnum abſque alio conſiſtere potuit. Imò floret vitis alibi tempeſtiuius: anniſque pluuialibus aut frigidioribus tardius floret vitis noſtra,

cuius

ſocius tamen florem ac ſcenas efflоreſcentiæ vinum imitatur, adeoque nec Aſtra reſpicit, vt ad illorum nutum ſe turbet. Denique nec vinum oſculat efflоreſcentiæ capparum quorumlibet, ac ſolius vitis. Adeoque non in cauſam vniuerſalem, mundanæ viciſſitudines œconomicam rectricem autam confugiendum, vt ſcilicet potius ad adynata & abſurda recurramus, quàm ad proxima ſymboli, vnitatiſque commercia; licet hactenus Scholis impervia. Porrò in Cereuiſia id longè manifeſtiùs adhuc apparet. Cum olim aui noſtri vidiſſent ex hordeo, quomodolibet ebullito, non niſi inanem ptiſanam, vel pultem etiam coqui, meditati ſunt hordeum, prius germinari debere (quod tum Maltam vocant) vnde demum cereuiſias ſuas vinorum æmulas coxerunt. In quo imprimis aliquot notabilia concidunt. Nimirum excitatur in hordeo germé vegetabile, quod ſiccatum deinceps hordeo interit, ſpemque creſcendi amittit, tantoque magis per commutationem in farinam, ac dein per poſteram ebullitionem, deſpondet à virtute creſcitiua: attamen his non obſtantibus retinet ſpiritum vinoſum, aquæ vitæ, ac inebriantem, quem tamen nondum actu poſſidet: ſed tandem dierum numero vi fermenti acquirit. In vnico ſcilicet vnius grani gremio, vnicus ſpiritus diuerſis poteſtatibus inſignitur, caſtraturque vna, relicta altera. Quod ſanè adhuc longè mirabilius eluceſcit. Vbi cereuiſia ex malta, ſeſe, non ſecus atque aliàs vinum ſolitum eſt, turbat dum hordeum floret. Adeoque hinc conſpicua eſt poteſtas in abſens longè diſſitum. Siquidem ſunt vrbes, à quibus amœna prata arcent hordei ſationem per multa milliaria, tantoque potentius probant cereuiſiæ conſonantiam ſui cum abſente hordeo florido: quantum caſtrario potentiæ germinandi, creſcendique ſpes abſtulere: ac demum aqua vitæ, detenta ac recluſa intra cereuiſiam, cadum, carceremque cellarij, non poteſt ſoſpite cereuiſia diuagari per aliquot leucas ad florentem hordei ariſtam, vt inde redux procelloſa, reſiduam cereuiſiam multa turbet confuſione. Certè longè tranquillius eſt iter, pro conſenſu magnetico inter quædam agentia procul inuicem diſtantia: quàm eſt ſomniare peregrinantem aquam vitæ è cereuiſia cellarij ad florens hordeum, indeque redire ad priſtina pennarij, & cereuiſiæ receptacula. Atqui opportunè æquè lucidè magnetiſmum, ſui operationem in diſtans confirmat, ſignum à prægnantis appetitu fœtui impreſſum. Eſto ſcilicet grauida, quæ ceraſum appetat alienum, digito ſibi frontem ſcalpat. Extra dubium, fœtus in fronte ſignatur ceraſi imagine, quæ deinceps ſingulis annis viridеſcit, albeſcit, flaueſcit, ac tandem rubet, iuxta tenorem arborum. Et adhuc multo mirabilius eaſdem viciſſitudines maturitatum exprimit: quod idem fœtus, in Hiſpania (vbi ceraſus floret ſub finem Februarij) imitatus ſit præfatas ceraſi ſcenas longè citiùs, quàm penes nos. Adeoque confirmatur per hoc nedum actio in diſtans; ſed & conformitas eſſentiarum ceraſi, in trunco ligneo & carneo; conſanguinitas entis, parti per imaginationem inſtantaneam, & per nuclei ſucceſſiuam annorum ſeriem explicati. Sanè nō debent doctiores ad cacodæmonem reiicere, quæ ſua debilitate ignorant: nam ſanè vtrobique occurrunt in natura, quæ noſtra tenuitate explicare non valemus. Non enim inſolenti temeritate caret, ad diabolum referre dona Dei in natura, quæcunque noſtra exiguitas non capit. Præſertim vbi omnis cauſarum demonſtratio à priori exulat à nobis, ac potiſſimum ab Ariſtotele, qui totius naturæ ignarus fuit, priuatuſque dono bono, quod deſcendit à Patre luminum, cui omnis ſit honos & ſanctificatio.

DE SYMPATHETICIS MEDIIS.

DisTVLI ſuperius claudere tractatum de Iniectis, donec de conceptis ſat ſuperque conſtaret. Coniunxi namque Iniecta conceptis, quod in imaginatiuæ radice connexa ſtarent. Vtrumque oſtendi, quantùm nos lædat & infirmet; vnumquidam tanquam ens peregrinum, aliunde deſumptum, cominus delatum, variam calamitatem accumulans: alterum verò domi penes nos natum. Reſtabat modò ſcrutari, an furfurea nihil habetent adhærentis ſiliginis: an ab iiſdem initiis peti non poſſet, quod tantis compenſarem pro malis? Deprehendi itaque imprimis; media ſympathetica ſimul colligari. Anno 1639. exiit libellus, cui titulus: Ericij Mohy Eburonis puluis Sympatheticus, quo vulnera ſanantur, abſque medicamenti ad partem effectam applicatione, & ſuperſtitione: Galenicarum & Ariſtotelicarum rationum cribro euentilatus. In quo Ariſtotelicè ſat probatum, quæ pollicetur titulus: ſed vim directricem neglexit, quæ ſympathetici pulueris vires, in cruento linteolo receptas, deferat ad vulnus diſtans. Cruor quidem è vulnere, vel pus, ſanieſue ab vlcere, linteo excepta, recipiunt quidem balſamum, ab ente ſanatiuo, puluere inquam vitrioli, poteſtatem medicã, connexam in præfato medio determinatam: ad dirigūtur vires accepti balſami, ad obiectum vulneratum, non quidem vi Aſtrorum influentiali, & multò minus ſponte euolant ad obiectum diſtans. Ergo Ideæ applicantis remedium ſympatheticum connectuntur in medio, & fiunt directrices balſami, ad obiectum ſui deſiderij. Prout ſuperius de Ideis deſiderij, in Iniectis adhuc meminimus. Mohyus potentiam ſympatheticam ex Aſtris dimanare ſetur, quia influentiarum æmulam. Ego verò ex propinquiori longè ſubiecto deſumo. Nimirum ex Ideis dirigentibus, matre charitate, ſiue deſiderio beneuolo genitis. Hinc namque felicius operatur iſte puluis ſympatheticus per manum vnius: quàm alterius applicatus. Optimè idcirco ſemper proceſſum obſeruaui, vbi cum amoroſo deſiderio, & cura charitatis inſtituitur remedium: parum autem feliciter ſuccedere, ſi operans incurius ſit, aut ebrius. Adeoque hæc aſtra mentis deinde pluris feci, in ſympatheticis: quàm Aſtra cœlorum.

Quod autem conceptæ Imagines, in diſtans ferantur, probat prægnans manifeſtò. Quippe quæ ſuorum conceptuum Ideas illico omnes transfert in fœtum, à matre non aliàs dependentem, quàm communione vniuerſalis alimenti. Equidem cùm deſiderij directio eiuſmodi, ſit planè naturalis: non mirum, quod ca-

eodæmon exigat ſuarum ſcroſarum Ideas, deſiderij in medium à ſe oblatum connexas. Ideæ ſcilicet deſiderij per modum influentiarum cœleſtium iaciuntur in proprium obiectum, vtcũque localiter remotum. Diriguntur nempè à deſiderio obiectum ſibi ſpecificante, non ſecus atque viſus Baſiliſci, vel nutus Torpedinis, reflectitur in obiectum volitum. Oſtendi namque iam in prædiductis, ne quidem diabolum aliquid in directionibus Iniectorum tribuere: ſed opus habere directrice & operatrice libera. Non enim quod velim infamare remedia ſympathetica, eò quod diabolus operetur aliquid circa Iniecta. Quid enim commune habent ſympathetica, licet diabolus in Iniectis cooperetur per nefaria media naturalia, à ſuis petita mancipiis. Res enim quæque à finibus & intentis rea vel bona cenſebitur. Sufficitque, quod ſympathetica cum Iniectis conueniant in mediis naturalibus.

DE INSPIRATIS.

RERVM indiſtincta nouitas me dudum in mentalibus Receptis detinuit. Nũc demum proſequor tertium Receptorum genus. Inſpirata voco. Forinſecus enim in nos intrant, & plerumq; vnà cum aëre. Ex antris nimirum, paludibus, fodinis, montibus, ventis prouincialibus, ſerpentibus, ſordibus, cadaueribus; vel creſcentibus. Sunt enim rerum exhalationes, quæ proditoriè atque inſenſiliter vitam noſtram ſuffurantur. Etenim Illyricum, Dalmatia, prouinciæ olim populoſæ, itemque celeberrima olim Alexandria, quanquam fertilis glebæ ſolum habeant: nunc penè deſerta, ob dirum virus, quòd confeſtim ad vitæ tendit epilogum. Spagyrus ſic quotidie, ſylueſtre atque pernicioſum Gas, è carbonibus, aquis ſtygiis, & fuſionibus metallorum haurit, ſemelque intro attractum, Archeum turbat iuxta indolem cuique veneno propriam. Sic aër loci importunis fermentis infectus, Gas profert, quod locis ſolitas ægritudines dat. Quas perperam alij in locorum Tartaros retulere. Enimverò per moram, fuligines quæuis ſuos inquinant vaſorum parietes, vndè videlicet ſub ſcata digeſtionum, diuerſa excrementa cuduntur, putrefaciendis vltimis alimentis, corrumpendiſque vaſis aptiſſima. Quoniam ſi fuligines ſalium, nocua miſtura ſtipantur, mox intus liquata, teneritudinem harundinum penetrant atque rodunt. Mitiora tamen, quàm quæ ſicco fumo ibidem collecta ſunt. Nam ſi tenues aſperæ arteriæ ramos obſederint, illos occludunt, ſpem reſolutionis præſcindunt, quibus ſi excrementa loci ſubnaſcantur, ſic vt à tetro aërem præcludant, continui hoſpites fiant, partemque ſic ſarcinant, vt & ipſe corrumpatur, & vomica fiat. Quæ verò vnà cum vaporibus intrant, conſumptis aqueis, atrocius partibus ſimilaribus ſociantur. Sic nempe plura endemica, prouincias fecere inhabitabiles. Quinimo mare veut ſalſum, à tantis malis nondum immune. Quod litora per Scorbutum variamque febrium cladem teſtantur: atque omnium maniſeſtiſſimè linea æquinoctij. Miniſtri ægrorum demum, crudelia inſpirant, iam per ſymbolum fermenta. Sic qui deaurant plumbum, cuprum, marcaſitas, &c. liquant, foſſores, item ſeparatores, & coctores mineralium. Nam etſi ſtatim vitam non tollant: breuiant ſaltem, eamque variis cladibus ſubiiciunt. Sic qui Cinnabari, Arſenico, Auripigmento ſublimatis, ſtibioque laborant: quiue Minium, Ceruſſam, viridi æris, Zaffaris laxurium parant, pictoribuſque inſeruiunt. Sunt namque ſubterranea longè conſtantiora, quàm quod noſtro calori auſcultent, domentur, expellanturve: multoque minus, vt in alimentum cedant. Solent enim ideo horum producta, in vitam durare, niſi adſcendente nitore benignioris ſulfuris, ipſimet hoſtes conuertantur in amicos, aut tempeſtivè recedant. Morbi mineralium enim à nemine præter Paracelſum tacti; ſed à Scholis neglecti, quæ ſemper ſuper auorum commentaria nouas ſomniarunt Iliadas, ideoque tranſeuntibus Leuitis in Ierico perſimiles: quippe vix extra calores & frigora caput extulere. Enimuerò quandoque probaui, quod ſtomachus odores rerum hauriat in ſcypho propinatarum. Contremiſcant nempe hypochondria, ad oblata pocula, vtut grato aromate laruata. Ergo & aër, odores ad ſtomachum deferens, per diaphragma tranſit. Hinc enim omne endimicum, natum eſt afficere immediatè conuexum ſtomachi, ibidem imprimere odores, fuligines, & fermenta: ſic vt liquori alimentali nupta, digeſtionis miniſteria confundant, & excrementa varia pariant. Sic nempe Peſtis, cum endimicis Inſpiratis, circa ſtomachum primordialiter plerumque furiunt. Ductus Laryngis namque cum aëris inclementia ſubiectus ſtaret, ſua armamenta, à Dei bonitate ſuſcepiſſe credendum, non minus quàm veſica contra lotium, cyſtiſque contra ſuum fel, ſunt loricata. Sed ſtomachi magnæ molis membrana, plurimùm ſuis digeſtionibus occupata, cum endimicis interpellatur, ente endimico turbatur. Tuſſis ergo, Aſthmata, vomicæ, palpitationes, atque plurimæ anxietates, ab endimicis, occaſionaliter pendent, impreſſis ſupra ſtomachi conuexum. Eadem eſt ratio febrium malignarum, caſtrenſium, aliorumque morborum populariter infeſtantium. Fernelius non contentus Galeni doctrina ſedem omnium febrium, infra Pylorum quærens, fictitiis humoribus ſe non extricauit; nec quicquam de conuexo ſtomachi ſomniauit vnquam, quodque leue endimicum inſpiratum, ſufficeret tranſplantando alimento ſextæ digeſtionis. Cedo, quid aër, tempeſtas temporum, tangat humorum amertiam? An enim calidus aër æſtiuæ diei bilem, vel excrementum pariet, quod dies temperatior, in vitalem tranſmutaſſet cruorem. Sic ergo in pulmone, omni Iuris prærogatiua, conſtitueretur officina humorum primaria? Ego didici, digeſtiones eſſe tranſmutantis Archei generationes ſubſtantiales, non caloris interni, ac minimè externi aëris. Digeſtioneſque turbari hauſto endimico nocino, aut ſaltem moleſto: erroreſque quoque digeſtionum vna cæcre producto morbifico: eò quod digeſtioni proprium, digerendo, aliquod producere. Non nego quidem intenſum frigus, vel calorem lædere tenerum pulmonem, vel cerebrum: cum & cutim amburant. Sed noxa eiuſmodi, tantum in gradu, natura humana ſuperiore conſiſtit? eſtque quædam amplitudo in gradibus ſingulis,

Digitized by Google

quæ infra noxam conſiſtit. Nunc Inſpirata reſpicio. Mineralia autem inſpirata, nullam exſpectant remedij ſpem ab vegetabilibus. Admitto quidem ſuffitus, fuliginum etiam adhæſionem in cannis noſtris impedire. Ac ſemel poſſeſſionem intus nacta, illam per vegetabilia non recuſabunt. Vix enim medelam, niſi per arcana eiuſdem monarchiæ ſuſcipient. Quapropter nequicquam auxilij, à manna vrticæ, itemque à decocto ſemperuiui, in coloſtro lactis, &c. reperi. Quod cum venia Paracelſi ſic aſtruo, & qui volent experiri, mihi ſubſcripturos confido.

SVSCEPTA.

QVARTVM Receptorum genus, Suſcepta voco. Qualia ſunt vulnera punctim, vel cæſim, iaculando, verberando, iaciendo, lacerando, mordēdo, contūdendo, cōngelādo, aburēdo, vel ſtringendo facta. Itē oſſifragiū, diſlocatio, vinculatio, conſtipatio, atque in ſumma, quæcunque Chirurgo proximè ſubjacent Siquidem vlcera, quæ non à vulnere perperam curato, nata ſunt, cum aluntur à principio interno, ſpectant ſingulariter ad Phyſicum. Eaque euidentiùs, quod vlcera, quæuis, & quantumcunque maligna, perfectè ſanentur per Arcana oretenus ſumpta. Nactis igitur Arcanis, Chirurgus quandoque penurioſus deſes erit, manuali dumtaxat labore circa Suſcepta occupandus. At quia dierum plenitudo nondum Arcana in vſum traduxit, hinc Chirurgis licentia inuadendi in Phyſicum. Interim non moror differentiam inter morbos membrorum ſimiliarium, & organicorum, tantopere in Scholis dilatatam. Quia morbum ex cauſis Archealibus & immediatis, non autem ex functionum læſionibus metior: potiſſimùm quod omnes partes vtut organicæ, non egrediantur ſui homogeneitatem. Neque enim referre arbitror, ſiue plura in vnam partem concurrant officia, ſiue ſingularium munium ſit ſingularis defectus. Quia effoſſo oculo, non morbus ſuccedit; ſed mors viſiuæ poteſtatis. Ideoque ſuperinducta incarnatio ſanitatem vulneris facit, mortem autem non reſtaurat. Nec itam mecum pugno, etſi alibi omnes morbos oriri atque foueri ſeminalibus principiis dixerim. Suſcepta verò hoc loco, vulnera enſe, per modum artificialium operari imitando doceam. Quia morbi Suſceptorum non ſunt, quamdiu ſunt in fieri eſſe: ſed tantum à ſuſcepto eſſe. Habent enim Suſcepta iſtud peculiare, quod per ſe potiùs mortem, quàm morbum introducant. Per accidens enim eſt, quòd vulnus partem carnoſam, vel ipſum Cor, arteriamue præſcindat. Adeoque vulnus, ſui initio, minitatur mortem parti, cui infligitur: ſemperque Suſcepta ſapiunt naturam artificialium. Suſcepta enim deceperant primitus Scholas. Argumentatæ enim ſunt hoc modo. Enſis vulnerat, diuiſum continuum vulneratur Diuiſio autem non eſt niſi relatio terminorū; & tamen vulnus eſt morbus, Ergo morbus omnis tantùm in relatione conſiſtit, vel ſaltem in Diatheſi, ſiue effectu illius relationis. Quod eſt dicere vel morbum eſſe ens rationis ſiue non ens (quale eſt relatio terminorum) vel oriri ens reale ab ente rationis. Ego verò qui cauſas internas connexas, non diſtinguo ab reipſā: Venena, cibos, enſem, &c. voco occaſiones: vulnus dico mortem continui abſolutam, vel minitatam. Dum autem vim ſuam in Archeum intulerunt, adeo vt hic excanduerit per ſibi applicata, inter primarios morbos refero, quod à Suſceptis eſt impreſſum, Statim enim vt enſis diuiſit continuū, adeſt actio cauſæ occaſionalis violentæ, in Archeum vibrata, & hic ſuas mox orditur tempeſtates, id eſt, morbos.

RETENTA.

RECEPTORVM abſoluto tractatu, ad Retenta iam pergo. In Retentis autem hoc ſemel atque ſeriò monuiſſe ſat eſto. Quod quanquā ſint dūtaxat cauſæ occaſionales morborū, morbos tamē iuxta Retenta volui diſtinguere, vt nomina morborum antiquata retineam. Sufficere autem in præcautionem eorum, quæ de Retentis ſunt dicenda, caput, cui tit. Hactenus ignoratam ſtetiſſe cognitionem morbi in ſuo vniuerſali. Quorſum lectorem remitto. Siquidem Retenta ſingula ſuas in Archeum inuaſiones, atque inde morborum quoque differentias ſuſcitant. Sunt autem Retenta, quæ vel forinſecus aſſumuntur, vel intus domeſtica naſcuntur per internam inordinationem. Seminalia namque ſiue peregrina fuerint, ſiue domeſtica, vtrobique ſuæ ataxiæ memorem effectum in Archeum ſuſcitant. Quod vel in ſimplici oculi lacryma eſt obuium. Vtpote quæ ſano motu ſpiritus tota difflatur abſque ſenſu ac moleſtia, malè diſpoſito ſpiritu oculi, tota denſatur, grumeſcit, vel in ichor rodens mutatur. Retenta denique non ſolùm ſui difformitate variant: verumetiam propter corporis diſpoſitiones mutantur. Corpus enim, quatenus perſpirabile plus minuſue, morbos variat. Quædam enim retenta difflantur, nec poſt radicem recidiuæ ſuſcitandæ relinquunt. Subinde quoque huius benignitatis obliuiſcuntur, materiam occaſionalem, & cum hac non rarò impreſſiones, fermentales adulteras relinquunt, vt soboles, quæ nouos de ſe hæredes, ſiue producta in Archeo ſuſcitant. Sudant quippe etiam pori interni, quatenus totum corpus perſpirabile eſt, atque in alienam meſſē deportantur liquida. Quæ quia extra proprios lares delata, vita proinde mox communi ſpoliantur, citiſſimè coagulantur, (vt dixi de oculi lacryma) vel in liquidum vitus reſoluta permanent. Sic nempe roſſium materia, Hydrops, Coriza, Diarrhæa, Diabetes, Apoſtemata & vlcera naſcuntur. Quorundam enim Retenta coagula, pertinacius hærent, tardè, aut nunquam reſoluuntur: vel ſponte de reſolutione ac liquatione cogitant. Vel ſymptoma impreſſionale in Archeo deſerunt, ſabſtitutum in recidiuarum perpetuam memoriam. Sic namque morborum ſemina aliò ire parata, diſtorta abeunt, Sicque variant domum morbi, ex parte digeſtionis ſextuplæ, impeditæ, inuerſæ, ſuſpenſæ, extinctæ, vel vitiatæ. Variant quoque morbi Retentorum ex parte diſtributionis digeſti. Proportionata enim diſtri-

Digitized by Google

buſio, vim Iuſtitiæ diſtributiuæ, cuique parti debitæ, exercet. Sin autem diſproportionantur, iam eſt infirma & neceſſitata diſtributio: idque tam reſpectu naturalium functionum nunquam feriantium quàm continuæ perſpirationis, atque inde indefinentis neceſſitatis ergo. Ea autem diſproportio eſt ſpontanea, ac velut exundans diſtributio, ratione ſymptomaticæ expulſionis, propter conſpirabilem thymoſim agitantis Archei. Vel demum diſproportionatur diſtributio, quatenus neceſſitata eſt ex parte penuriæ, vndè tandem etiam toti non rarum damnum ingruit. Puta dum in parte aliqua degenerat alimentum, eiicitur, & ſic abſumatur. Quale eſt ſputum tabidum in pulmoniacis, muccoſum gluten in Calculo, in gonorrhœa, &c. Etenim cum pars, deturpato, degeneteque ſemel alimento, nunquam alatur deinceps: ſed illud aſpernetur, atque detrudat, ob penuriæ ſenſum tamen id non ceſſat continuò, nonnm à diſpenſatrice alimentum efflagitare, atque ſua importunitate obtinere, vt ſuæ neceſſitatis ſiti ſati faciat. Ergo nouum illi multoties alimentum ſubminiſtratur, aliiſque contubernalibus detrahitur, quia deficit ſufficiens pro omnibus. Inde ergo macies, atrophia, tabes, totiuſque neceſſarij depauperatio. Sic nimirum Diarrhœa, Dyſenteria, apoſtemata, vlcera & purgatiua nos emaciant, & exhauriunt. Partes enim infirmæ ſunt inſtar filij prodigi, quia abſumunt, & inutiliter proiiciunt, quæ male perdiderunt, quicquid illis eſt diſtributum, lugentque iſtam deperditionem partes ceteræ.

Aſſumpta Retenta peccant ſola qualitate, vel quantitate, vel indiſcretione, ſiue Inordinatione. In quanto enim ſi immodica, ſi frequentis, vel nimis rara (nam numeris in quantis eſt) vniuſcuiuſque error quandoque morbo initium dat, vbi interim aliquamdiu aliàs natura reluctatur. In qualitate autem nocent primariò aſſumpta venena, pharmaca ſolutiua, itemque alterantia nimis graduata. Diſcretio etiam in aſſumptis peccat, ſi præpoſtera, extra horam, & modum aſſumantur. Vt ſi menſes proritentur prægnanti, aut profluo vtero; Indiſcretio enim inordinationem frequentem parit vbique, vbi ignoratis cauſarum & indicationum ſcopis indebitum aliquid ingeritur, aut poſtulatur. Vitiantur etiam innocua ingeſta, ſolâ ſui morâ, & detentionis diuturnitate; fiuntque hoſtiliora, quo magis familiaria, aut vlterius promota fuerint. Siquidem propter conceptum quandoque ſymbolum, fermentant citiùs, penitiuſque ac potentius ſuas imprimunt inimicitias. Et vt ab aſſumptis tandem ſubinde fiunt Retenta innata: ita ab Inſpiratis fiunt ſæpè morbi Retentis ſimiles. Nam inſpirata quædam retinentur, eaſdemque partes, quas Retenta, affectant. Differunt alioqui radice interna, quantum anhelitus à potu, quantumque cibus à cruore.

Antequam verò ad Retenta innata deueniam, neceſſe eſt primariorum morborum ignotam tragœdiam repræſentare. Quod Retenta innata, plerumque à primariis morbis initientur. Enimverò Iam ante diſtinxi morbos omnes, quod vel afficiant Archeum partibus inſitum, vel influum; quanquam vtroque caſu procedant morbi per formationem Idearum. Quod de primariis Intellectum volo: è quorum ſinu videlicet oriuntur vel degenerationum recrementa anſam facientia nouis Ideis ſiue morborum inſultibus. Vix enim poſſibile eſt, Archeo inſigniter per Ideam hominis vel Archei ſpontaneam perculſo, non oboriri in inferiore corporis œconomia adraſtiam, vndè imprimis ipſæ digeſtiones à ſcopo aberrantes ſibi fabricent perniciosa recrementorum Collegia, quibus fouentur primariæ Archei diſcraſiæ (ſi nempe proceſſerint ex eadem radice. Id eſt, ſi radix primarij produxerit ſibi ſimile, perſtite videlicet priore exorbitationis Idea) vel nouæ morborum ſuſcitantur propagines. At ſaltem vtroque modo, præfata excrementa, producta ſunt primariorum. Primarij autem vel ſunt Ideæ Archeizaræ, ex propria ſcilicet ſubſtantia Archei influi, deſinentis in corporis compaginem, quam nimirum pro tabie ſua deuaſtat. Atque eiuſmodi morbi non rarò per opiata ſedantur; Imò etiam funditus euelluntur. Vtpote ſunt plerumque ignauioris turbulentiæ proles. Flamma paleæ, vel ſpontaneo motu deficiens, vel ad conſumptionem Archei, vitiata Idea informati, ſilens. At Ideæ ex Inſitis vitalium ſpirituum afflictionibus oriundæ, ſiue ſimilarium partium, ſiue organicarum ſint moderatores ſpiritus, totam plerumque vitæ œconomiam turbant, præſertim ſi in viſcere aliquo principe, Archeus male commotus, Ideas ſuæ læſionis formauerit. Potentiſſimas enim tum parit afflictiones, imò quandoque in vitam ſoſpites. Etenim vt maioris ſunt nobilitatis, eminentioriſque poteſtatis rectores: ita & efficaciores Ideas depromunt, incentiſque naturæ morbos propagant. Quippe ipſe partium nobiliorum inquilinæ poteſtates iiſdem imaginibus, tanquam ſigillis contaminantur, quas producta inde morbuſa, velut ſuſcepto ſigilli in ſe veſtigio, catenatim deinde per claſſes digeſtiones exprimunt. Sic nempe viſcerum morbi primarij ſcaturiunt, nec remediis, niſi penitioris ſyngamiæ, auſcultant, imò & in nepotes hæreditates legant. Cuiuſmodi Arcana lib. de vita longa recenſui, quæ nimirum vniuerſalis medicinæ maieſtatem repræſentant ſingula. Quanquam inficiari nolim defæcatioribus ſimplicibus quibuſdam ineſſe quæ particularibus morbis primariis medeatur. Rident Galeniſtæ generalitatis ſponſionem: Sed auis quæque iuxta ſui roſtri modulamen, vocem edit. Loquiturque quiſque de nundinis, iuxta atque in iis profecerit. Ex prædictis iam patet. 1. Fruſtra intendi ſanationem morbi ſecundarij, niſi auerruncato, peſſumdatoque prius primario, qui illum fouerit. 2. Quod tum ſecundarij ſanatio, in ſola oblatione producti verſetur. 3. Quod primarij perſeuerent, etiam à generatione ſecundarij, ſi ex inſitis ſpiritibus Ideæ promanent. 4. Quod primarij etiam ſpontè ceſſent, quorum Ideæ imprimis inſultibus deſierunt. 5. Quod neſcita hactenus cauſalitate, ſucceſſione, & propagatione morbi, de morbo, ignorata ſteterit eorundem ſanatio. 6. Quod Scholæ æſtimarint, ſecundarios, imò & morborum producta, eſſe eorundem cauſas: adeoque totam Medendi operam ad poſteriora direxerint. 7. Quodque rectiùs proceſſiſſent per ablationem producti, quàm per qualitatum contrarietates, debiliaque exquiſiuiſſent remedia, quæ virtute ſoſpite, ad

loca

loca affecta penetrare poſſent. 8. Quòd quicquid ſub ſanando feliciter ſucceſſit, id coiecturæ & ſoli naturæ bonitati, ſit adſcribendum: quia falſis ſeductæ perſuaſionibus, circa intemperies, humores, catarrhos & tartaros oberrarunt per ſolutiua, non electiuè educentia; ſed quidlibet furiosè putrefacientia. 9. Quòd quædam remedia à vetulis, vel ruſticis didicerint, quæ præter ſcholarum axiomata ſpecifico dono morboſis Ideis mederentur. 10. Quòd incurabiles cenſuerint, quotquot primariorum ex ſui fermento perſiſterent, neque ſuos vigores tranſplantarent in ſua producta. Etenim plerumque morbi primarij ſpectant tranſmiſſiones cauſarum ſeminalium in Ideis, turbantque actionem regiminis. Vndè nedum morborum fabrica; ſed & eorundem liberationes emanant criticæ, ſpontè per inſolitas expulſiones, deuias conſpirationes, labores, anxietates, ac impetus conuulſiuos, præſertim ſi ſemine, efficienteque fermento in materia ſubſiſtant: quibus videlicet ſignis, ſeſe à ſymptomatum familia diſtinguunt. Primariorum autem doctrinam confirmaui ſuperius, per hæreditarios. Robur inæquale, Torturam noctis, & Silentes, qui ſcilicet nedum Idearum neceſſitates: verùm inſuper & primarios præſupponunt. Equidem natura non minus in defectibus, quàm in integro variè luſit: ſed & vbique per Vniuerſi ſyſtema conformis ſibi, viſa eſt obambulare, vt & in heteroclitis, analoga congruitate ſeipſam vbique repræſentet. Feci iam quantam promiſi initio operis. Demonſtraui errores Scholarum in Phyſicis, quatenus medendi facultatem concernunt: quodque nil ignorarint magis, quàm principia, media & fines: quidditatem ſcilicet & cauſas, modum procedendi, ac fiendi, media præparandi & remedia.

De Retentis aſſumptis, vtpote per ſe notis, aliquid dixi. Nunc ad innata, morborum producta, domeſtica, intraque lares degenerata, veniendum. Peccant enimverò retenta noſtra, abundantia, qualitate, intimitate loci, ſiue ſui peregrinitate, diuturnitate moræ: & quis in alienam meſſem, vitio diſtributiuæ perreptarint, quæque ideo Tranſplantata vel Tranſmiſſa voco. Reliqua verò Retenta Tranſmutata dico, ad diſtinctionem Aſſumptorum. Equidem Retenta, ſiue ſint Tranſmutata, ſiue verò Tranſmiſſa, ſemper tamen intrinſeca inſigniuntur Idea; ente inquam morboſo, vndè degenerationis hoſtilitatem ſuſceperunt. Quare & radix primarij morbi plerumque ipſis adhæret, eandemque ideo æmulantur, ac repræſentant: quatenus ipſius ſunt producta. At quia Retentis domeſticis, in primis ſingulæ digeſtiones ſuos contribuant ciues, nimirum liquores alimentarios, ſuis culinis præparatos, inque ſolidam noſtri corporis ſubſtantiam alioqui deſtinatos. Ideo Retenta domeſtica degenerarunt à ſcopis naturæ. Retenta autem domeſtica adhuc ſeco, vt quædam ſint aſſumptorum ſtercora, quæ Relicta dico, vel ex bono eoe degenerarunt in proditorem. Vndè nimirum Tranſmutata, atque Tranſmiſſa deſumpſi. Quæ nempe deſcendunt digeſtionum ac fermentorum è vitio, ſpiritus videlicet inſiti peccato vniuerſali, Vel particulari inſiti errore, laſciuientis Ideæ ſpontanea deturpatione, ab humanis vel Archealibus paſſionibus productæ. Ad hoc etiam non infrequenter ſuppetias ferente, Aſſumptorum, Inſpiratorum ſuſceptorumque Relicto. Itaque in palæſtram productorum, primò poſt Aſſumpta, ſe offerunt Relicta. Etenim quanquam Aſſumpta & Relicta, non ſint primariorum morborum Producta? imò non rarò producant primarios: conſueui attamen illa ſecundariis & Productis annumerare. Non enim quod neſciam, nullam illorum fore relationem ad primarium, tanquam parentem: ſed inter Producta refero, propter ſtrictam affinitatem cum illis. Vbi iterum ſerið monendum, abuſum eſſe, cauſas intimas à morbis diſtinguere. Siquidem cauſalitatis quidditas obſcuratur, ſi tantillum è ſerie morborum proſcribatur. Externæ enim, quamdiu externæ, ſunt tantùm occaſiones per accidens: poſtquam autem admiſſæ & digeſtionum vi tranſmutatæ ſunt, quanquam videantur internæ: attamen non morbi, ſed occaſiones per ſe fiunt, quæ Archeum turbant, Ideam excitant, partemque materialem Archeï deturpant ſigillo Ideali. Sic enim Aſſumpta in Relicta migrant, ſuique infeſtam memoriam deponunt in Archeum vt confeſtim tumultuetur: morboſamque prolem ſuſcitet. Non enim ſunt Producta, licet Productorum inſignia mentiantur: ſed Relictorum ſub nomine foràs proſiliunt. Etenim ſi proprio malignitatis vitio, ius hoſpitij violauerint, eiiciuntur plerumque cruda, ſemidigeſta, maléque imbuta, per vomitum, ſedem, vrinam, imò & ſubinde per abſceſſum, in Tranſmiſſa migrant. Vnde dolores, tormina, apepſiæ, diarrhϾ, lienteriæ, ſtranguriæ, & partium, quibus tranſeunt, miſeriæ. Sin autem vitium in officinis digeſtionum ſubſit, nec ab Aſſumptis prognatum: Iam ſupponitur primarius confuſionis parens, qui aſſumpta neglexit, deturpauit. Non rarò quoque aſſumpta in Relictis vix mutata perſeuerent, quæ Cœliaca, ſiue ventralis dicitur, ſtante edendi voluptate, non minus, quàm dejecta appetentia ingruens. Vt cognoſcamus in lienari fermento, latêre diuerſa munia, ac proprietatum diſpenſationes: digeſtionis ſcilicet & appetitus Aſſumpta quoque minus grata, vel conuenientia, ſi fluctitent, diaria fiunt, nidoroſa, anonyma contenta, orexes item, &c. Sin verò contumacius hæſerint, varias vnius ſtomachi & pertinaces clades pariunt. Vnde ſingultus, ſyncopes, lipothymiæ, conuulſiones, Tormina, alui diſſolutiones, vomitus, Atrophiæ, &c. quæ ſat manifeſtò apparent in Duumviratus labore. Quod ſi verò fermentum in prima digeſtione fuerit minutum per ætatem, aut progreſſas morborum difficultates: Aſſumpta, quantumuis bona, vitiantur. Siquidem fermenta non ſecus regunt Aſſumpta atque Relicta, quàm ipſas digeſtiones. Quare Lientariam, Diarrhœas, Choleram, quia tam Aſſumptorum, & Relictorum, quàm Tranſmutatorum hæredes ſunt, ad digeſtionum vitia refero. Stranguriæ autem tametſi ex Tranſmiſſis primæ ad Tertiam, contingant ſæpiùs, quatenus natiuæ rerum aciditates, in aſſumptis permanſerint pertinaces (prout imprimis conſpicuum in potu cereuiſiæ nouellæ) attamen contingunt defectu fermenti ſecundæ, eſtque proinde eiuſmodi Strangurtia, ſenio familiaris. Idcirco Stranguriasi tam Relictis, quàm Tranſmutatis in ſecunda, adſcripſi. Obiter quoque monuiſſe ſat eſto, quod vbique de nitore ac or-

dine diuiſionis, minus accuratus fuerim in tantis paradoxis, quàm de rei quidditate. Nec enim Aſſumpta peccant ſola duplici delicto, Relictorum nempe & Topicorum fermentorum errore. Verumetiam ipſa digeſta, dupliciter malè afficiuntur. Etenim ſtomachus, non ſolùm pro toto: ſed & pro ſe coquit. Sic etiam de organis pluribus, in quorum diuerſis digeſtionum atque functionum officiis, ſui errores Producta alienant. Stomachus tamen manifeſtè duplici calamitati ſubiacet. Propriæ nempe digeſtionis, & Sextæ. Quippe pars quælibet, propria ſuiuit culina, quæ in ſtomacho, irruenti Aſſumpto ſubiecta, turbatur facillimè, etiam qualiber animi concuſſione. Itaque in Prima, Secunda, atque Tertia, obuiæ, manifeſtæ, atque frequentes digeſtionum ceſpitationes, omiſſioneſque contingunt. In Sexta verò, quanquam propalam vtrobique producta delinquant, Hæc tamen Scholæ ad fictas quatuor heterogeneitates cruoris retulerunt. Imò & longè adhuc abſurdius, vitia Sextæ plerumque dicarunt mucco, per ſtomachi mentitum vaporem ſublata, ac inde diſtillato. Quapropter Catarrhus in Rempubl. Sextæ, decidere conmentæ ſunt, ſed & pituitam, quam vitali origine, in Iecore vna cum cruore generatam contendunt, iam caſuali artis diſtilatione Relictam, inuerecundè aſſerunt. Aſt in Quarta & Quinta (vtpote prorſus vitalibus, ab inquilinis cũcta ſordibus, multa extra prius deputantibus) quanquam tam aperta non ſint Aſſumptorum recrementa; attamen non eſt abſonum ibidē procreari Retenta innata, quod natura mortalium, iam tota corrupta, nuſquam omni vacet labe. Authores recitant vlcuſcula in ſinu Cordis reperta: itemque mulierem quadrimeſtri dyſuria exſtinctam, duos calculos in Cordis parenchymate, cum aliquot poſtulis, oſtendiſſe diſſectoribus, *&c.* Quanquam ſanè hæc potius vitiũ Sextæ, quàm Quartæ, aut Quintæ, conuincant. Sed quotidianæ palpitationes Relicta accuſant, vel Trãſmutata potius, licet non planè aperta. Sufficit, Ideas veneno tinctas, in ſpiritum vitæ quàm maximè atque ſæpè vigere, inopiæ mortis cauſas. Neque enim canum rabies, aliàs per dentem, ſpiritus diſcurſuum authores corrumpit, quod ſui indole vitiatus, capſas tam Cerebri quàm Lienis infecter, qui relicti virulenti naturam aſſumpſit. Simplicia quoque licet ſemel aſſumpta, ſæpè in vitam dementant: quatenus viſceris ſpiritum ſic contaminant languido veneno, vt ipſus in Relicti veneni ſortem degeneret. Quinimò & ipſe odàxiſmus, ſiue titillationis tenerItudo, in nudo ſtabulatur ſpiritu ſenſitiuo, vt quoties ſemel emãcipatus retrogrado motu in arterias feratur, iſtam ſenſationem cauſet in ſanis, quatenus extra proprium cardioem raptus, peregrino ac infatuante veneno luxuriat. In ægris verò præfata titillationis origo, iam aperto veneno luxuriante ſatur, per arterias in caput traductas, choream S. Viti, ac Tarantulæ tripudia prouitat. Idem quoque Spiritus, quia ſalinæ eſt proſapiæ (vt de vita longa alibi) in hoc puncto degener in ſe virulentiam ſuſcipit, propriam in ſe ſuſcitat Ideam, ac proin in cutim fugatus, labem pruritus in ſe ſuſcipit, vndè pſoræ, ſcábies, imò eryſipelata, vlcerumque varia caterua emergit. Quorum aliquot proprio dein fermenti veneno ſe ibidem ſuſtentant, & ſubinde propagant. Ergo ſuas quoque labes ſpiritus influus per Quartam & Quintam patitur. Interim occaſione deuij ſpiritus, ſi is qui ſemel motui eſt dicatus, iteratò in caput remeet, atque inde in neruos rurſus diſpergatur; quia duplata exercendi motus Idea inſignitur (quas ſe mutuò penetrare ac cõpati docui) iactigationes membrorum parit, ac ſatui ſeipſis quadruplo fiunt fortiores. Enim verò ſi in Prima, ſi Aſſumptum non reſpondet fermento ſtomachi (multi namque plurima non appetunt, non ferunt, non coquunt) vtut bonum in ſe fuerit, degenerat in relicta, ſuique non mediocres ſæpè parit moleſtias, eaſque in partibus ſigillat. Suntque quoeundam delicta, dum minium, nimis durum, fœtens, vel rebelle eſt ingeſtum. Sunt autem rebellia, quorum vita media per fermentum ſtomachi domari ac tolli nequit. Quæ quiſque inuitus experitur, & agnoſcit. Dein duplex ſtomacho eſſe fermentum. Vnum quidem pro Prima, quod ipſi ex Liene affluit. Aliud verò proprium pro Sexta, quod ſibi ex inſito ſpiritu vernaculum, ac ſuæ coquinæ proprium. Vtrumque autem minuitur, alteratur, alienaturque per morbos, mœrores, ætatem, &c. Infuſum enim à Splene fermẽtum peculiariter ſilet, alteraturque in febribus. Pro acido namque ſtatim nidoroſum ſubſtituitur, quo oua, carnes, piſces, & iura auerſatur, putrentque citius intus, quàm verè coquantur in chylum. Hæcque vocat Hippocrates corpora impura, quæ quo fortiori refectione recreare ſtudueris, eò magis lædes. Etenim calor fortius tum in ſtomacho æſtuat; ſed fermentum à ſtomacho retrotrahitur; ergo ingeſta non digéruntur, ſed putreſiunt. Sic ſub canina fame duplatur lienis fermentum. Denique ſi non ipſũ fermẽtum, ſed aliena aciditas increſcat, dolores acres ſtomacho, compreſſiones thoraci, orexes, Cephalalgiæ, Cholêræ, &c. Similiter exorbitante fellis fermento, deficiente, vel alioqui vitiato per exoticam virulentiam, mox prodeunt producta illis radicibus conformia. Hinc nempe Vertigines, Syncopes, Apoplexiæ, Diarrhææ, Cholêræ, itemque amaræ, vel cruentæ vomitiones, Atrophiæ, &c. Iterũ moneo, quod etſi nomina morborum antiqua relinquam: intelligam tamen abſtractis nominibus Ideas parrantes horum. In Prima ergo, Secunda, Tertia, vel Sexta, vitioſas tranſmutationes fieri intelligo ab Ideis morboſis ibidem genitis, ac tranſmutatis. Excernuntur autem einſmodi Relicta vel Tranſmutata, per ablutionem à ſudore vel lotio factam, vel per aluum, inſenſilemque tranſpiratum excernuntur. Primæ nempe Relicta, per conſueta emunctoria: Secundæ verò atque Tertiæ regulariter cum lotio abiguntur. At quia in pleriſque inordinationes obueniunt, ideo Tranſmutatis, atque Tranſmiſſis locus eſt. Sunt autem Tranſmutata, producta primariorum morborum excrementa, vel fructus Aſſumptorum. Quæ quia ſemel fuerunt domeſtica, ideo à tranſmutantis Archei vitio parta. Enim verò Retenta Secũdæ, ſiũt vel præ debilitate fermenti, vel eiuſdem luxuali exorbitatione. Hinc acor Primæ reſiduus, nec ſat correctus, ad inteſtina pergit pro torminibus. In venas porro tranſiens, febres varias excitat, cõtracturam abdominis, Hydropes, Meſaraicarum obſtructiones, Paralyſes itemparium, &.

Digitized by Google

gutiæ. Sin autem fermentum Secundæ nimis increuerit, aut vitiata qualitate ſociatum: Hinc Ictrri, amara vomitio, deliquia, vertigines, &c. Sin autem digeſtum Tertiæ nimis cunctatur ſub Tertia: quanquam enim cruor in ſe deliquerit nihil; increſcit tamen duplatum officinæ fermentum, & hactenus alienatur per inordinationem. Siquidem intus feriatur nihil; pergunt cuncta ad ſcopos ſibi deſtinatos, non ſecus atque aqua deſinentis riui. Cruor ergo, etſi humanæ vitæ theſaurus, ſupra iuſtum terminum detentus, degenerat in menſtruum, hæmorrhoida &c. Ac generatim quæcunque Scholæ attribuunt atræ bili, non ſunt niſi Retenta Tertiæ in Tertia. Cæterùm cum membra non alantur, niſi ſub quadam proportione, mortalibus incognita, videlicet cruoris venarum, ad ſanguinem arterialem: neceſſe eſt in ſexta inordinationem ſubnaſci, quā Scholæ calori hepatis attribuunt, ac falsò per refrigerantia ſanare intendunt. Iecur enim, in ſe cadauer eſt, & friget, niſi per ſpiritum vitæ foueatur. Adeoque omnis calor, hepati aduena, exoticus eſt. Perinde enim ſe habet, prout digitus, in ſe ritè temperatus, cui ſi ſpina infigatur, etſi actu & poteſtate ſit frigida, tamen mox tumet, pulſitat, caleſcit, & inflammatur digitus, &c. Ita quoque nunquam calet hepar, niſi moleſtam ſpinam in ſe conceperit. Quocirca etiam euellendæ ſpinæ, non autem refrigerandæ, ſedulò incumbendum. Duplex ergo ſpina hepati eſt. Vna nimirū ex Retento noxio: altera verò ex Retento moleſto: ſcilicet aggrauante cruore. Sæpè enim ſic hepar ex Retento Apoſtemata & vitia cutis foras ſagittauit, quæ multipliciter in viatatione Tranſmiſſi degenerant, pelleinque ſic coinquinant, vt quicquid demum ad eam cruoris pro alimonia diſtribuitur, in eadem contagij titulo corrumpatur. Cuiuſmodi ſunt vlcera; quæ ſi ſolidentur, maiorem intus noxam minitantur. Itaque in Retentis Tertiæ, non rarò Cauteria opem præſtiterunt, in Scholis ex fundamento ignoratam, nitentibus coniectura, & ſpe euentuum incertis. Rari namque defectus ſunt ex pluralitate cruoris boni nō vitiati (prout l. de febrib.) facileque binorum dierum parcimonia, cruorem abundantia ſuſpectum, in ſymmetriam reducit. Peccat itaque cruor, ſi eomitem ſpinam habeat: dein ſi ſupra debitum intus moratur, vt dix. Atque tertiò ſi diſproportionatur Cruor cum ſanguine. Ingluuies horum trium plerumque mater. Vnde dici ſolet: *Plus ferit enſe Gula.* Naſcitur etiam plerumque cruoris pluralitas, non quod plus iuſto cruoris gignatur: ſed quod iuſto minus conſumatur, ob defectum exercitij, vitam deſidem, axungiæ abundantiam, &c. Podagra enim, & qui Catarrhorum ſpurij partus putantur, ab hac ſerie ſe eximunt. Quippe quod ſemen habeant proprium; adeoque & ſub cruoris penuria non rarò ſæuiāt. Aſt hoc caſu viget robur inæquale, cum debiliora organa citò ſaturentur, onerentur, nec ſtatim nutriri optent, iuxta atque robuſtiora. Hinc namque debiliorum Archeus contriſtatur, mora & impatientia excandeſcit, varioſque ſibi morbos cudit; in quibus dum fontanellæ copioſum pus & Ichor plorant, malleoli ſerò tument, muccus è capite copioſior, & inauſpicata è pulmone phlegmata exundantur, ſub conſenſu Cuſtodis errantis: nimirum totale Archei cataclyſma, iuxta cuiuſque debilitatem prona excrementa ſubnaſcuntur. Lex enim quantitati cruoris præſcribit terminus lunaris, vt in vtroque ſexu abſumatur, nec moram diuturniorem faciat. Hinc namque quia ſub frigore pauca diaphæreſis, ſputa frequentiora. Plus etiam ſub frigore, ſibi ingeritur, non tamen proinde plus cruoris conflatur. Summatim in morbis Roboris ſemper adeſt diſtributiuæ vitium. Saltem ex præfatis conſtat, vim appetendi, non commenſurari à ſanguificatione, vt neque à cruoris conſumptione.

Cæterùm Tranſmutata ſextæ fuerunt neglecta à Scholis, ſuiſque humoribus & catarrhis dicata. Quaſi omnes morbi, ex vitio hepatis, & capitis deflua pituita orirentur. Neglexerunt inſuper continentium membrorum peccata primaria, Archei inordinatis impulſibus tribuenda. Non autem Retentis. Vidi nempe hepar libras 16. pendiſſe Brabanticas, in duce Cataphractorum abſtemio. Conquerebatur enim de tumore ventris: Acidulos fontes biberat, ac tandem vinum chalybeatum, qui cum à Medicis pro hydropico variè agitaretur, & per plateas pridie obambulaſſet, repentè occubuit. Vidi mulierem cælibem, perpetuò ſiticuloſam, morboſaque ſiti preſſam: Putabatur enim hydropica, multiſque tortaſolutiuis obiit. Sed cum à morte perforatus venter aquam non daret, euiſcerata ſoſpes intus apparuit, niſi quod innoxium viſu hepar penderet libras 21. & paulò amplius. Vidi virum, qui à longo ventris cruciatu, membranas multas excerneret, quæ exſiccatæ, & clauis aſſeri affixæ, pergamenum mentiebantur. Stomacho cuiuſdam Præſidis adnatum ſacculum lapidibus refertum vidimus. Item ſaccū nouum abdomini mulieris accreuiſſe, cui inerant aquæ libræ 14. & amplius. Sic perſæpè alterum renum, calculis obſtipatum monſtroſè excreuiſſe. Qui morbi primarij, topico ſpiritui partium continentium attribuendi ſunt. Credidi aliquando, ceſſante accretione, poteſtatem creſcitiuam extingui, quia ſingula ſiſterent augeri. Sed poſtquam viderem multa per errorem creſcere, quæ eſſent primæ conſtitutionis, putaui accretricem detineri à progreſſu ſuo, ſola matricis oſſalis inobſequentia. Sed poſt fractis oſſibus obnaſcuntur, & coſtæ longiores euadunt, thoracis ampliatione, dudum à ceſſata accretione. Varicoſa hernia de nouo naſcitur, ſenſimque nerui inſtar nanciſcitur. Lobus quorundam hepati lupino accreſcens, ætatem eius prodit. Quare carnis excreſcentias inſignis magnitudinis, dolore moleſtas, & pulſatili motu dotatas, inter morbos continentis à Scholis neglectos, refero. Sicut & muſculis nouas fibras ſubortas, paralyſin attuliſſe, iiſque ſublatis, hanc ſanatam obſeruaui. In axungia enim non ſola dumtaxat pinguedo naſcitur, ſed ſimul fibræ, ſiue fauus eius, qui de ſorte ſolidorum ſunt. Sic cartilaginum & ligamentorum ſupercreſcentiæ ſunt notabiles, quæ Chirurgo ſubſunt, nō tanquam morborum cauſæ occaſionales; ſed tanquam erronea producta, auferenda, ſuis quandoque morbis primariis annexa. Sæpè enim ex oſſe ſauciato liquor depluit alimentarius, qui oſſis duritiem mentitur (cum carie tamen) quatenus coaguli oſſalis particeps. Continentis ergo morbos ſi inter Retenta recenſuerim, id factum puta, quia radice aluntur propria, nec niſi per mortificationē auferūtur. Ad hos ſpectāt quoq; ſpōtaneæ excreſcentiæ,

centiæ, gibboſitates, luxationes & exarthroſes. Quæ quia innatam roboris inæqualitatem ſequuntur, ſeminis parentum plerumque, vel nutricum defectibus acceptum referuntur. Hinc nempe integræ familiæ in hecticam, Aſthma, Podagram, Lithiaſin, Icterum, Hydropem & amentias propenſæ. Nam ſi non è parentibus, è nutricibus hauriantur. Facilè namque fœtus, defectus aliquot cum lacte bibit, traducitque in partes ſimilares. Etenim cum poteſtates noſtræ operentur indeſinenter, hinc nequeunt Retenta in priſtino ſtatu & loco dudum moram facere, quin ſui peracto motuaterm ino, à priore deſciſcant indole ac in pejorem alienata declinent. Sic namque Retenta degenerant in Tranſmiſſa, tam quia peccant inordinatione propriæ materiæ vitiatæ, quàm exorbitatione diſtributionis ab Archeo laceſſito patratæ. Inter Tranſmiſſa enim, primus ſe offert tabellarius Latex, qui fluctuando multipliciter errat. Etenim cum ad eluendas partium ſordes ſit deſtinatus: peccat primùm vitio alieno, quod ſibi contraxit. Vndè aliquot curia vitia; quæ demùm adſcito fermento, frequenter perſeuerant. Atqui ſi attractrix laboret, fiunt œdemata, reſtagnatque latex in hepar & venas. Vndè dyſuriæ, diabetes, variaque morborum ſuppellex. Vti & in anginis, Odontalgia, & alibi ſæpè eſt obuium: præcipuè ſi ſingulari lenocinio ad partem quampiam deferatur Latex. Sic quoque Coryzza, Cataractæ, ſuffuſioneſque aurium atque dentium defectus, oriuntur, ſi latex vel digeſtionum vitia reperiat, vel aliena ſecum eò deferat. Quippe qui ex inſtituto, alienos partium defectus ebibit. Sic & Latex propria libidine, in Synoniam, labitur, vndè Torturam noctis ſuſcitat. Fluctuat enim iuxta ſtationum ſubalternas viciſſitudines, lunæque moderamini ſe ſubdit. Quare neruos, tendines, ligamenta, ac membranas affligit, tam ſuæ tranſmutationis ergo: quàm hauſtu ſeminis exotici. Denique ſi ſcoria (quam alibi ſtercua liquidum voco) ab inteſtinis cum latice iungatur ſupra iuſtam proportionem, & intra venas fluctuet, iam aderit Duelech. Vel demum ſi putreat; delitia, variaſque febrium claſſes adornat. Prout alibi de Hiſtoria Laticis; de febribus, itemque de Duelech. In Tranſmiſſis quoque præſertim ſpectantur Tranſmutandorum errores, illorumque effectus æſtimantur iuxta qualitates, qualitatiſve gradus, ſiue potentias. Quæ potiſſimum ſcilicet varietates morborum occaſionaliter vtrobique determinant.

Porro. Si tranſmutata Primæ, deferantur ad ſecundam: peregrini hoſpites & exoſi nimium, pariunt febres, Tormina, nauſeas, Lipopſychea, &c. Sin verò pergant vſque in Tertiam: ſubſunt Hydropes, Cachexiæ, Icteri, lotij difficultates, dolores hypogaſtrij, &c. Quod ſi verò Primæ defectus delati ſint in ſextam, oriuntur febres repentinæ, Pleuritidea, Peripneumoniæ, &c. Quod ſi tranſmutata Secundæ, regurgitent in Primam, excitantur Apepſiæ, vomitus amari, Ileon, Cholera, Lyenteria, Cæliaca, diarrhœa, &c. Sed ſi Secundæ pertigerint in Tertiam. Iam præſto ſunt Cachexiæ, febres, Icteri, oppilationes variæ, &c. Denique ſi Tranſmutata Tertiæ deferantur in Primam, prodeunt, vomitus cruenti, dyſenteriæ, hæmorrhoides, &c. Sin verò in Secũdam, naſcuntur diarrhœæ febres variæ. Etenim Retenta vtrobique ſunt hoſtilia, ac multò magis Tranſmutata Tranſmiſſa: adeoque non poteſt non Archeus procellas febriles ſuſcitare. Quod ſi verò Tranſmutata Tertiæ in Quartam pergant: mox ad palpitationes, Syncopea, ac mortes repentinas ventum erit. Sin autem Tranſmutata Primæ, in Sextam ſtomachi eant, hinc vertigines Apoplexiæ, paralyſes, &c. Itemque ſi tranſmutata Retenta tertiæ in ſextam, mox apoſtemata & mala topica ferè omnia; ſiquidem errore ſextæ culinæ contingunt morbi tam proprij tranſmutati, & tranſmiſſi alieni, quàm quidquid falſo defluxionibus è capite eſt attributũ. Sunt autem tranſmiſſa, quandoque mitia, & quæ vnico errore, veluti facti ſui pœnitentia, reſipiſcunt, vnicaque ob id importunitate ceſſant: alias verò fontalia ſunt, quæ ſuæ continuitatis ſubſtitutionem debent parti tranſmittenti, ſi non etiam eum ſpiritu inſito loci, ſint concentrata. Hauſto namque inde ſuæ deturpationis fermento, venenoſa ſunt, partemque permanente quodam contagio contaminant: ſic vt ibidem ſui depoſito fomite, vnico velut ictu, ſibi centrum ſtabiliuerint. Coloniam inquam deinceps lationibus Aſtrorum importunis auſcultantem erigunt. Errant ergo denij, quotquot per venæ ſectiones, ſolutiua, diaphoretica, cauteria, veſicatoria, balnea; corporis vitiumque diminutiua, ſperant fontalia tranſmiſſa ſanari. Eiuſmodi enim Arcana renouatiua deſiderant, per modum Lepræ. Vt de Lepra ſuo loco. In ſexta ergo, vel alimenta, mox ante aſſimilationem degenerant, acceptumque à loco, ſoliditatis ſuæ coagulum, deinceps deponunt in morbum durabilem. (Tartaros cruoris incuſant moderni) vel ſi tranſmiſſum, loco eſt exoticum, nec dumque venenum adſciuit: ſtatim poteſtates conſpirant in ſui exilium, cum virium plerumque multa conquaſſatione. A Scholis autem, quanquam ſtatuantur quatuor liquoris alimentarij gradus: in nullo tamen errorem, degenerationem, aut morborum cauſam inuenere. Et quanquam vomicam in pulmone, atque alibi magnam obſtructionum meſſem aduertant, cuncta tamen in quatuor primos atque fictitios humores referunt, quaſi neſcirent humani corporis liquores, in horas eſſe labiles & corruptioni obnoxios. Ego verò, multam occaſionum morboſarum ſupellectilem, ſtatuo, in liquorum immediatè alentium numeroſa auerſione & degeneratione. Itemque numerum non pono, non ſcio, quia ſcio non ſcibilem, vbi vnica res continuo decurrit ſilo per ſubalternatum diſpoſitionum, multitudinem. Demiratus ſaltem, in tranſmutando, nullum errorem à Scholis excogitatum creditumve hactenus, dum tamen degenerationes aliquot viſui ſe offerant, & quælibet degeneratio ſuos occaſionet morbos. Sic enim vertigo ſenſum atque moram ceſpitare facit, quia liquor alimentalis degener, vim inebriantem aſſciuit. Sin etiam ſoporiferum fuerit, ſinitimum euadit Apoplexiæ. Quodque ſi ſtupefactiuum quoque fiet iam Caduci conditiones gerit. Adnectunt quoque qui amentes per ſoporatiua ſanare intendunt. Nam Narcotica vix ſomnum amẽtibus conciliant quadruplata doſi. Sed amẽtiam augent; nam dementia non eſt niſi vis ſoporatiua errans: quia omnis amens, vigilans ſomniat. Narcotica ergo ſomnia adduntur ſomnia

ſomnia

Digitized by Google

niis deliris in vigilia. Semper enim character ſigillaris in demente, præſupponit membri reſtaurationem, atque veneni correctionem, ſua antidoto: non autem narcoticum venenum. Interim nil vetat tranſmutata naſci erronea, itemque aberrate digeſtiones importunitate tranſmiſſorum, ac parere prolem condolentiæ ſuæ impedimento conformem. Vnde diarrhœæ dolentes, acido Primæ Chylo commotæ, itemq; febres complicatæ, atque duplices. Nec vetat etiã morbum primarium complicari cum ſuo, vel aliũ de nato ſecũdario. Qualiter ſebris primaria, pariẽs productum, vndè reſolutio cruoris in putrilaginem malignæ diarrbœæ, fermento febrili adæquatam. Tandem nec eſt neceſſarius tranſitus trium Primarum ad Sextam per Quartam & Quintam. Eò quod maxima cruoris pars nunquam ad cor deueniat, multoque minus in ſiniſtrum ſinum rapiatur. Quia partes ſingulæ aluntur cruore non minus, quàm ſãguine. Hinc contingit nempe vitia trium primarum, non raiò immediatè tranſcendere in ſextam. Ideoque tranſmutata trium primarum, ſi ad ſextam pertigerint, non peccant proprii nominis tranſmiſſione; ſed ſola tranſmutatione: eò quod traſmiſſio de Tertia in ſextam, ſit regularis, legitima, & ordinaria. Addam de ſpleue. Si de Prima aciditas chyli, immediatè deferatur in Splenem, adeſt mox quartana, è coagulato ſcilicet ibidem peregrino. Sin verò ſextam in Splene turbetur, cum ſit conceptuum primorum cubile: excrementa, ſiue tranſmutata quæ ex proprio alimento fiunt, plerumque vi imaginatiua (qualit in multis ſimplicibus, & oculatiſſime in ſaliua rabidi occurrit) dotãtur: quæque ideo voco inebriatiua, ſomniatiua, vel infatuantia. Ideò nempe vnius vini, multiformis eſt ebriorum conditio. Id eſt, vnicum vinum diuerſas ſuſcitat amentias. Claudicat namque venenum amens, cum vini ſimilitudine. Nam venenum amens præ excellenti poteſtate, non ſequitur conditiones hominis: ſed ipſæ hominis conditiones coguntur obedire veneno. Vt lucolẽtẽr in veneno demorſi, à cane rabiente. Venena ergo, quæ ex degenere alimento in ſexta naſcuntur, ſequuntur naturam ſuam. Quo enim propinquiora fuerint aſſimilationi, eò infatuant potentius. Nam quo propinquius fermẽtum viſceris, ſpirituſque inſiti irradiatio ipſi adfuerint, eò quoque viciniùs cujuſdã imaginatiuæ Ideam ſibi adſciuit, quàm demum tranſplantat in venenoſum virus, non quidem tam exitiale vitæ, quàm poteſtati illius viſceris. Poterit autem deinceps ex prædiductis, quiſque ſibi morborum ſcemia erigere. Mihi autem oſtendiſſe ſat fuit, omnem morbum primarium, objectiuè ac ſubjective, cadere in Archeũ, adeoque in vitam ipſam. A qua videlicet immediatè formatur. Secundarium verò morbum objectiuè quidem in Archeum: ſubjectiuè verò in materiam: vel ſolidam continentis, vel fluidam contenti. Sicque nimirum morbos, per cauſas, radices atque eſſentiam, juxta hoſpitia in natura diſtributos oſtendiſſe, calamum repono.

Sterilitas quoque cum inter defectus præter naturam ſit, huc ſuum dilatauit tractatum. Quamobrem non eſt frigiditas, calor, humiditáue in alterutro ſexu, cauſa ſterilitatis, vtut altum hoc vociferentur alii. Siquidem imprimis nulla eſt in viuis ſiccitas poſſibilis: humidumque vteri vitioſum, non eſt complexionis: ſed merum digeſtionis vel tranſmiſſionis recremẽtum. Sic denique calor & frigus ſigna ſunt defectuum in natura, non autem cauſæ. Quia hæ qualitates carent ſemine, proprietatibus vitalibus, ac poteſtatiuis conditionibus, Ideo nimirum ſterilitas & fœcunditas in vnoquoque mundi climate eſt. Eſt tamen Æthiopiſſa longè calidior calidiſſimâ muliere Moſcouiticâ. Humiditas autem excrementitia, & ſuperuacanea vteri, eſt effectus morborum: imò ſi fuerit comes ſterilitatis, non tamen ejus cauſa cõtinens. Nam cauſa interna non differt ab ente ipſo. Sic nec menſtrui defectus eſt cauſa ſterilitatis: ſi defectus iſte negationem contineat, procedatue vt effectus propinquioris indiſpoſitionis, Impuberes, vel etiam ante menſtrua, non rarò concepere, & maturiores ſilente menſtruo. Non rarò quoque hyſtericæ, multis peſſumdatæ anguſtiis, feliciter cõcipiunt juxta atque pariunt. Interim ſteriles aliquot rectè valẽt. Inſtanti quoque menſtruo plures concipiunt: vt & ſilente deinceps menſtruo, multas cõceptus decepit. Aliquæ toto geſtationis curſu: plures verò aliquot tantùm menſibus, ſua notant menſtrua. Enimuerò quamquam ſterilitas reſpectum quodammodò dicat priuationum; eſt tamen ens merè poſitiuum atque morboſum. Nã oritur ex ſingulis poſitiuis defectibus. Quia per ſe, & in ſe, eſt malum naturæ. Prove fœcunditas dicit cauſam integram. In viro enim non caſtrato, non ſpadone, non impedito, non maleficiato, vix locum habet ſterilitas. Hinc namque adhuc ſenex generat. Vnde ſequitur, non tantundem perfectionis tribui, vt neque requiri in mare, quantum in matre. Impeditos autem mares voco, qui gonorrbæa laborant, aut inde vitium retinuerunt: Itemque qui notabili alicujus viſceris vitio laborant. In fœmina, menſtruũ ſuperans, deficiens, irregulare, aquoſum, flauum nigricans, viſcidum, putidum, dolor in lumbis, vẽtre, coxis, motuſque vteri ſurſum, deorſum laterales, ſunt quidem languorum vteri teſtes & ſigna, adeoque & cõceptum retardant, teſtagnant, abortus mouent, & profluuia: attamen prorſus non tollunt conceptus ſpem, nec morbus ſunt qui dicitur ſterilitas. Nam vetulæ ſanè ſine omnibus iſtis ſteriles ſunt, Enti enim poſitiuo, quod dicitur ſterilitas vnicam adæquatam, & coæuam cauſam in Sacris deſcriptam Inuenio his verbis: *Deus vterum Saræ aperuit*. Etenim eſt donum Dei, in naturam delatum: quo pergamenum vteri, ſuis plicis optimè clauſum, aperitur, & dilatatur congruo congreſſus momento. Blas eſt inquam magneticum, trahens: per quod, metus vacui iſtam apertionem ſequitur attractus ſeminum, & adæquatè repletio apertarum rugarum. Apertio nempe præfata, ſuctum facit metu vacui. Qui ſi indebito momento fiat: jam fruſtra fit. Vterus enim virginis, vix duorum digitorum amplitudinem oſtendit: quippe qui per minimas plicas in ſe rugatur. Sui autem apertio, non conſiſtit in hominis arbitrio, vt neque in titillatione aut luxu: at prorſus in diuino beneplacito; vnde dotes in naturam quoque diſperſæ aperiendi, & claudendi: adeo vt ſimplicia quædam hanc vim obtinuerint. Nec ſat eſt vterum ſtato aperiri momento, niſi aduenien hoſpes loco gratus ſit. Nam ſi labe ſit inquinatus, de cætero irrita cum illo viro generãndi eſt ſpes: quia indignatus vterus abhorreſcientiæ furorem vix placabilem concipit.

PRÆ

PRÆFATIO.

DEmonſtraui iam alibi, Schola, præteriiſſe cognitionem morborum, rerumque, quarum negligentia, crimen: nec mirum ideò ſi de inauditis nil hactenus. Etenim à ſcholarum opinionibus recedendn ſapere velle, inſulitum atque difficile fuit, dum deficerent, quæ pro agnitis erroribus in vicem ſubſtituerem. Pauci quoque, qui ſolius proximi charitatis ergo philoſophantur. Pleriqoe pronectiorum diſcere recuſant, quaſi cuncta ſciuiſſent Græci & Arabes, deſperantque plura ſciri poſſe: Ideoque ignauiam, vt pellem induerunt ſuam; Frequens eſt autem, qui mox à promotione de domo in domum tranſcurrit, ſoli lucro intentus, venalem ſanitatem pro viſitationibus proſtituit. Rariſſimus ideò qui ad penetrale admittitur. Multus interim ad fores Chymiæ ambulans, magna tentatur, vanâ deluſus ſpe. Enimverò vitæ ac mortis hiſtoriam primus (nî fallor) ſcripſi, ſperans, quod Deo inde ſuus ceder honos ex dono gratuito arboris vitæ atque vſusfructus illis, quos Ipſe ad vitam longam reſernat poſt me. Nam qui ante me de Vita longa tractauit Paracelſus, titulum quidem dedit, at materiá prorſus ignorauit. Interim niſi Dominus auerterit, iuſto metu ominor, vitam mortalium indies accurtatum iri, ac tandem in viridi ſpica ad funus tranſitoram; peccando venæ ſectione & purgationibus. Niſi inqoam Deus nooa penè faciat omnia. Eſt quippe acquiſitio arboris vitæ difficillima, multum operoſa, & paucis reuelata: Oportet namque vt per Montem Domini adſcendat innocens manibus & corde, qui non accepit in vanum animam ſuam, nec ſtruxit dolum proximo ſuo. Is enim ſolus accipiet hanc benedictionem à Domino. Donec tandem extremis temporum confuſionibus, homo hominem docere audebit, quæ alioqui ob hominum contrectationes conſeruandas manent in occultis. Hodiè enim Medentum plerique ſe ſat ſcire rentur, ſi paganicam doctrinam auotum initiati diteſcat ſaltem, ac per regulas Scriptorum excuſentur à nece apud vulgus, Plerique eorum quoque vitam longam irrident, quia neſcij: ſed horum quandoque ſua erit ſatietas, eorumque ludibria in ſuos cadent authores. Quia ventorâ ætate tædebit Deum tanti in proximum & pauperes neglectûs. Vitia quoque catenatim per ætates ſibi ſuccedunt inuicem. Quandoque iam honori fuit plures hauſiſſe ſcyphos, aliàs Monomachum plures occidiſſe. Fraus & dolus floret hodiè titulo ſagacitatis, & virtus inter paucos rara latitat, licet iugiter nomine tenus æſtimetur. Inualeſcet iterum, dum pernicioſiorum ingeniorum numerus à lautis ſtudiorum otiis & malis curioſitatibus ad artes & opificia recedet. Temporum nempè naſcetur tranquillitas, abacta vermium ex otio & alieno viuentium turba, pietatis pallio tecta. Vétuta tandem reſipiſcentia reformationem ſpectare iubet. Cui felici ætati de Vita longa ſcribere decreui, laudans Dominum, quod incolatus meus propediem ad periodum ſit deuolutus. Inaudita autem dum pando, anteriorum errores ſicubi detexerim, id coactus egi, ne qui me ſequentur, in ſalebras impingant, & ſcopo veritatis orbentur. Nam ipſe ab adoleſcétia ſenſim intuens vanas ſiliquas, quibus naturæ iniria incruſtabant, apoſtata à Galeno haberi cœpi, ac Medentum vilipendio me lubens expoſui, ratus laudabile meas ſtupiditates rideri, ab ignorantibus: quia totâ vitâ auram vulgaré neglexi. Etenim ab Oſoribus Paracelſiſta vocor, ſcholarumque deſertor, æſtimorque tamen arcanorum aliquot Adeptus. Et quáquam à binis Imperatoribus hoc titulo inuitatos in aulam, honores tamen & auloedam vitâ recuſaui, qui totâ vitâ ſpreui odores ambitionis; ac multo iam magis (ad marginem foſſæ per ſenij ripam detentus) deuito incotiua & negligo, quicquid de me viuo aut defuncto ſenſerit poſteritas, quia moriendo animæ opto meæ tranquillitatem. Proteſtor itaque vbique, quod ſcholarum errata, neglectus adnotauerim numquam, niſi vt meæ ſatisfacerem vocationi, ac prodeſſem credulis mortalibus.

DE TEMPORE,

1 *Cur primum de tempore agat Author.*
2 *Propoſitio Tractatus.*
3 *Profeſſio Authoris.*
4 *Tempus nil commune habere cum vllo motu.*
5 *Negationes temporis.*
6 *Error Scholarum.*
7 *Abſurda aliquot inde conſequentia.*
8 *Quid deceperit Scholas.*
9 *Differt conſideratio matheſis à natura veritate,*
10 *Error tertius.*
11 *Quartus.*
12 *Quintus.*
13 *Sextus.*
14 *Emanant inde aliquot abſurda,*
15 *Concluſio inde deducta veras temporis proprietates contra ſcholarum nutum explicat.*
16 *Septimus error probatur.*
17 *Falſa temporis definitio.*
18 *Motuum duratio eſſentialiter includitur rerum ſeminibus.*
19 *Tempus nequit eſſe motuum interna menſura.*
20 *Octauus error.*
21 *Aliquot abſurdi errores inde ſequentes.*
22 *Vnitatis encomium.*
23 *Schola per ſuam indagandi ignauiam decepta.*
24 *Quid Auguſtinum in tempore decepit.*
25 *Authoris aliquot conſiderationes circa tempus.*
26 *Quid ſit in Geneſi dixiſſe, In principio.*
27 *Error Ariſtotelis de loco.*
28 *Duratio magis intima rei, quàm ſit locus aut res ſibiipſi.*
29 *Temporis vera eſſentialiſque proprietas.*
30 *Cur tempus non ſit de prædicamentis?*
31 *Male inſtituti etiam male aſſueſcunt.*
32 *Quid Heroes deceperit in temporis conſideratione.*
33 *Demonſtrationes aliquot, etiam è Sacris pro Autore.*
34 *Difficulter prioritas abſtrahitur à tempore.*
35 *Duratio non dicit reſpectum ad res.*

36 Pro

36 *Probantur iam ſolidatè hypotheſes.*
37 *Lex fati.*
38 *Conſequens ad poſitiones Scholarum.*
39 *Prioritas in reſpectu fati: non autem temporis.*
40 *Quid ſit ſucceſſio.*
41 *Tractatus de aeuo, reſpectu temporis.*
42 *Reſpondetur obiectioni è Sacris allatæ.*
43 *Demonſtratur error per Angelorum operationes.*
44 *Argumentum Scholis contradicens.*
45 *Probat Author multipliciter.*
46 *Profeſſio Authoris de tempore.*
47 *Hebetudo quædam in vera motuum diuiſione & menſura, quoad motum diei.*
48 *Horologia.*
49 *Error horologiorum.*
50 *Menſura ab Authore excogitata.*
51 *De diebus Criticis.*
52 *Notatur Paracelſus.*
53 *Criſis medenti parit infamiam.*
54 *Friuolitates.*
55 *Anni climacterici conſideratio.*
56 *Aſtrologorum pertinax ſubterfugium.*
57 *Iam deficiunt pro medietate ab aſſerto numero climacterico.*
58 *Numeri Sabbatharius, Iubilai, enneaticus, &c. ſpectantur.*
59 *Hebdomadas non tam ob numerum, quàm ob perfidiam Iudaicam introducitur.*
60 *Concluditur tractatus pro vita longa.*

E vita longa ſcripturo viſum fuit
1 tractatum de tempore præmittere,
eò quod vita longa inſeparabilem
debeat reſpectum ad durationem.
Nec tamen id à me ſic primo locu
ſtatotum, quaſi vellem vitam metiri per tempus,
quin potiùs propriè loquendo, Durationem
vitæ computo, in relatione ad dies & annos,
quos mox demonſtrabo non eſſe tempus.
Paradoxa quidem (fateor) at nihilominus vera
doctrina. Etenim Ariſtotelem alibi oſtendi initiorum
naturæ penitùs ignarum, & materiæ
Phyſices peouriosſum, ac proin tempus, locum,
vacuum, infinitum, fortunam atque eiuſmodi
abſtractas conſiderationes, planéqoe peregrinas
in ordine naturæ, tanquam Inſtituta Phyſica
eſſent, totus ridiculus expoſuit. Ego autem vitæ
longæ præmiſi ſpeculationem Temporis hactenus
ignoti: Quapropter in eius elucidationem
hanc ſtatoo.

PROPOSITIONEM.

Tempus non aliter, ab Æterna duratione ſe-
2 paratur, quàm lumen diei, non apparente ſole,
à luciddiſſima luce corporis ſolaris.
Credo enim viam, veritatem, vitam & re-
3 rum omnium eſſentiam eſſe Deum ſummè
glorioſum. Item eſſe Principium, in quo vniuerſa
ſunt principiata, viuunt & mouentur. Dico
itaque, quod etiam non dato corpore vel
motu: attamen tempus, locus, ſitualis habitudo
inuicem, atque diſtantia eſſent eadem, quæ
modò ſunt. Siquidem extra cœlos crediuut locus
interminatus, omni priuatus corpore, &
motu: repletus tamen Spirito, ſuâ magnitudinis
4 infinitudine illi adæquatus. Pariter, tempus
intelligo non loco, non corpori, non denique
motui alligatum: ſedens ab iiſdem ſeparatum.
Proin nec tempus mendicu ex circuoſcriptio-
ne motus cœli primi mobilis. Nam prout motus
cœli fit in loco, ac ſi eſſet loci quædam menſura:
tamen ſicut locus non eſt motus, quanquam
in loco fiat: ſic neque motus eſt tempus,
quanqoam in tempore contingat. Neque enim
tempus poteſt generari per motum, vel in vteru
motus, ſi generatum ſit in ſpecie ſimile ſuo
generanti. Enimverò Annus, Dies, Menſes, & 5
Nox non ſunt tempus: ſed menſuræ & accidentia
rerum in tempore contingentium, planè
peregrina, & externa tempori. Sic nempe dies
noſtra, alterius nox eſt. Interim vbique idem
Tempus in toto vniuerſo. Ver, æſtas, autumnus,
hyems, non ſunt tempus: ſed alterationes aëris,
ordinatæ in alteritatem & viciſſitudines rerum.
Pueritia item, adoleſcentia, iuuentus, vigor &
ſenium non ſunt tempus: ſed nomina alteratarum
corporis atque vitæ. Etenim Scholæ, præ- 6
terquam quod doceant Tempus, vel eſſe ipſam
menſuram primi mobilis, vel ſub eadem ſaltem
concludi (nondum enim id determinatum) volunt
inſuper, quod indiuiſibile quodlibet punctū
temporis phyſicum in ſe habere actu & realiter
infinita puncta mathematica. Quandoquidem
poſitiuum reale infinitum, prout & indiuiſibile
actu, quod in ſe non eſt poſitiuè intelligibile,
quodque ideo Scholæ negant poſſibile: iam in
quolibet temporis minimo puncto donant vitro,
id eſt, meris ſomniis conſpurcant naturæ
cognitionem. Neceſſario itaque ex datis illarū
ſuppoſitionibus ſequitur, vnamquamlibet par- 7.
tem temporis non eſſe temporis, ſed punctum
aliquod mathematicum, indiuiſibile, atque adeo
ſine duratione extra & præter tempus. Itaque
quod etiam tempus conſtaret vel ex indiuiſibilibus
partibus, vel tanquam aliquod productum
eſſet, ex connexione indiuiſibilium & infinitorum
punctorum durationis. Vt nec ſic quidem
reuerà eſſent indiuiſibiles atomi ſiue puncta
durationis: ſi per ſui connexionem in aliquid
diuiſibile conſurgerent. Non attendunt, inquam
quod indiuiſibile negatiuum nunquam poſſit
per connexionem coaleſcere in eſſe aliquod
præſens, actuale, longum, breue, magnum vel
paruum, eò quod in ſe comprehendat merum
nihil in ente phyſico, id eſt, reali. Itaque ſibi in 8
verbo (indiuiſibile) contradicunt. Aſpexerunt
quidem longum & breue Tempus: atque hactenus
ſubter quantitatem reduxerunt. Demum
etiam temporis eſſentiam ac totam circumſcriptionem
conſtituerunt in ſucceſſione, quæ actualiter
infinitis & infinitè indiuiſibilibus durationis
punctis, in minimo quoquo inſtantis
phyſici puncto connexa ſtaret. Profectò vtrobi- 9
que ſe nimium addixerunt Matheſi, dum naturam
inculcaſſe ſibi ſunt viſæ. Matheſis nimirum
ſupponit in quoquo continuo infinita ſubdiuiſionis
poſſibilia puncta, quas ſuppoſitiones interim
natura neſcit, negatque phyſica: Quippe
quæ attendit res prout ſunt, & non prout inſeruiunt
ſpeculationibus menſuræ ſitruum. Se-
pararunt dein Scholæ conſiderationem magni- 10
tudinis à conſideratione numeri, voluntque
Tempus numero ſimilius, quàm continuo;
Quaſi ſpecies ſimiarum, quatenus homini ſimiles
ſunt, eſſet inter homines referenda, non autem
inter belluas. Ridiculum itaque Tempus
à numero non ſeparaſſe toto cœlo. Putarunt 11
tandem numeros efficere vnitatem: dum tamen
vnitatum connexio omnes pariat numeros. In

quo & iſtud ſtolidum, quod zero pro vnitate
habeant, dum mille zero ſubſcripta ne vnitatis
principium contineant. Poſtremò & hoc fri-
volum, quod Binarius à ternario, ſpecie diffe-
rat, vt & hic à quaternio, licet duo binarij qua-
ternarium faciant & fiant: Idque non quidem
per generationem noui entis: ſed per colliqua-
tionem vtriuſque Binarij: quare nec ſpecies in
numeris agnoſco; ſed tantum ſolas alteritates,
commiſcibiles & reductibiles. Non enim pa-
titur natura ſe ad Scholarum lubitum ſubter re-
gulas coërceri: vt ſcilicet numeri ex ſe genera-
rent Species ſpecificas, quarum ſingulæ eſſent
13 mera totidem indiuidua. Species itaque eiuſ-
modi atque metaphoras à natura aliena ſcio.
Tempus itaque, quod in puncto infinitè indi-
uiſibili conſiſteret, à Scholis pro columna Phy-
ſices reputarunt. Quapropter magis confirmor,
14 quod quicquid Scholæ à Gentilibus deſumunt,
ſit inutile Sophiæ laburnen. Etenim ſi alioquin
in actu indiuiſibilibus & infinitis durationis
punctis, aliquod infinitè correſpondens mini-
mum, ligaret proportionata infinitudine pun-
cta Temporis per ſubſecutionem durationis
(præter plurimas abſurditates) tempus neceſſa-
riò ſuum actuale eſſe haberet, antequam eſſet,
id eſt, eſſet non quidem in eſſe, ſed totum ſimul
in fieri: imò nec quidem ſic fieret, eſſet, aut eſſe
poſſet, vt eſſet, ſed vt periret antequam eſſet.
15 Igitur Tempus (contra Scholarum præſcri-
ptum) nec longum nec breue, nec antè nec pòſt,
nec menſura nec menſurabile eſt. Piguit ſanè
detegere debuiſſe, quod in tota Ariſtot. auſcul-
tatione Phyſica nil reperiam, niſi craſſam in-
ſcitiam abſurditatibus atque impoſſibilitatibus
ſtipatam. Quare compulſus fui vera ſcribere
ex commiſeratione Iuuentutis per credulitatem
16 abductæ. Imprimis itaque Scholæ iubent, tem-
pus ſuæ conſiderationis eſſe motuum menſu-
ram, cum jam ex ſuppoſitis falſitatis conuictis
conſtet, quod tempus nequeat metiri, nec ju-
dicare de duobus motibus eadem duratione (ſic
loquar) factis, vter alter ſit celerior. Nam
ſecundum præfatas ſuppoſitiones tempus ne-
ceſſariò ſe ſemper propinquiùs jungeret motui
celerrimo: eò quod ſit indiuiſibili propinquior
ac ſimilior. Denique ſi ſucceſſio temporis con-
curſu & auxilio indiuiſibilis infinitudinis con-
tingeret, & quod omnis motus iuxta duratio-
nem conſcriberetur termino, & quod nulla ſit
adæquatio ſiue proportio finiti ad infinitum;
minimèque, vbi vtrumque eiuſdem durationis
obtuitu conſideratur; neceſſe eſt ex Scholarum
doctrina, Tempus fore Primi motûs aut mobi-
lis menſuram incommēſurabilem, vanam, men-
17 dacem & incomprehenſibilem. Quippè defi-
niunt Tempus, vt ſit menſura motuum, in re-
latione ad durationem, ac velut per accidens
appropriaretur motui & ſucceſſioni per ſe, nem-
pè propter durationem. Enimverò ſi motus ſit
ita, ſuper aliquod immobile, vt hinc Ariſt. conje-
cerit (licet falsò) Primum Motorem neceſſariò
immobilem: quidni ſtabilitatem etiam duratio-
ni donent? Sub qua nimirum omnes motus &
18 ſucceſſiuorum proportiones debeant commen-
ſurari; Seminibus quippe vniuerſis ab initio
ineſt, nedum principium cuiuſuis motûs, ſed &
ſua durationum determinata periodus, cuique
motui propria: cum omnis varietas quarum-
cunque alterationum pendeat ex tarditate vel
celeritate motuum. Igitur motuum duratio in-
cluditur ſeminibus eſſentialiter, intimè, origina-
literque, velut principium formale atque dire- 19
ctionum eorundem; Non autem quod tempus ſit
extera quæpiam conſideratio menſuræ motuum,
reſpectu durationis; cum eiuſmodi conſideratio
ſiue habitudinis relatio ſit tantùm externa acci-
dentaliſque rebus ipſis, adeòque merum ens ra-
tionis: non autem primordialiter eſſentialiter-
que inſita ipſis ſeminibus, prout eſt duratio. De- 20
nique ſcholæ ſupponunt ſpecies naturales in
quantitatibus continuis: Cum tamen conti-
nuum vel diſcretum non ſint res, ſed nudæ con-
ſiderationes rerum ſecundùm menſuram. Res
habent quidem ſuas ſpecies reipsâ, ſed illarum
conſideratio tanquam ens rationis caret eſſen-
tialibus ſpeciebus in Phyſicis: Pudeat igitur,
quod tempus inter menſuras & entia rationis
ſiue non entia ſtatuerint. Pudeat, inquam, ſcho-
las Phyſicas, plus ſe contemplatas Matheſin, 21
quàm ipſam naturam. Futile eſt itaque, ſpecies
in numeris, per quas in rerum natura diſtingue-
rentur, agnouiſſe: neſciiſſe tamen vnitatem eſſe
numerum; Vtpote vnum, in ſui alteritate non
minus eſt diſtinctum per vnitatem à quouis alio
numero, quàm eſt denarius. Neque enim vlla eſt
ratio, propter quam duæ vnitates magis conſti-
tuerent numerum, quàm vnica; ſiquidem in 22
binario adhuc ambæ vnitates ſunt diſcretæ &
diſtinctæ, imò integræ in ſuo illarum eſſe, nec
deſierunt aut abierunt in aliquod tertium pro-
pter earum connexionem: Nam binarius nil
deſignat præter binas vnitates. Vicioſum eſt
itaque, duas res permanere in ſui priore eſſe
connexa, attamen ob ſolam iſtam connexio-
nem generaſſe ſpeciem, à ſe vtraque diuerſam.
Quocirca vnitas propriiſſimè eſt omnis nume-
rus, eò quod ex illa fluat omnis numerus, eſtque
omnis ideò numerus nihil præter vnitatum
connexionem. Vnde ipſa vnitas Diuinitatis ty-
pus eſt: eò quod ex in omnes fiant numeri, at-
que iterum in eandem reſoluantur. Equidem 23
ſcholæ quoties per Matheſin aliquid concepere,
id ſtatim ſubter regularum generalitatem in na-
turam contorſere. Sic namque ex quatuor puta-
titiis elementis quatuor qualitates, complexio-
nes, ac humores confusè adæquando, hæ ixæ
tranſlatæ ſunt vſque in aſtra, cunctaque ſuis fig-
mentis conſentientia ſtatuerunt. Quâ nimirum 24
methodo continuum ſpeculatum in Matheſi
aptarunt punctis linealibus, & tandem quoque
tempori. B. Auguſtinus fatetur quidem, tem-
pus aliquid eſſe, ſed neſciri temporis quiddita-
tem; quia ſcilicet falſis è Paganiſmo theſibus
imbutus. Quare erubeſco etiam atque etiam,
temporis eſſentiam velle explicare. Sed hunc
oſorem non timeo, qui iam in cœlis veritatem
adſpicit.

Imprimis namque à tempore ſucceſſionem 25
omnem abſtuli, qui iam magnis authoritatibus
Ethnicarum ſcholarum iugum excuſſeram. Si-
quidem initiò meditabar, ſteriſſe cœlos, non ta-
men aliud tempus fuiſſe ſtante Sole, quàm mo-
dò. Itaque cœpi iſtam durationem abſque ſuc-
ceſſione motus cœli dimetiri: Et conſequenter
ſenſim didici, omnem à tempore ſequeſtrari
ſucceſſionem: & hanc duntaxat motui accom-
modare: Tum dein inſanum reputare, Solem
quandoque ſteriſſe, & nihilominus adhuc hodiè
tempus intra cœlorum motum demergere.

Nam

Digitized by Google

Nam etſi detentio iſta Solis fit miraculoſa, atta-
men duratio proin non fuit miraculoſa. Dein
conſpexi, quod ab initio tempus iam eſſet, non-
26 dum exiſtente die, ſiue ante natam lucem & ſe-
gregationem eius à tenebris. Cœlum ergo, Ter-
ra, aquarum abyſſus, tenebræ, & dies ipſamet
erant, antequam cœli orbita definitet diem. In
principio inquam creaturarum, non autem in
principio temporis. Quia iſtud rerum initium
includit aliquod Dum, vt ſenſus ſit: Quanquam
Deus ab æterno ſtatuerit res creare: Dum tamen
infinitæ Bonitati placuit emanare in operatio-
nem ad extra, tum *In principio creauit Deus cœ-
lum & terram.* Atqui ante creaturam erat illud
Dum, quia Deus non habebat opus creaturâ, vel
creatâ duratione, nec res creandæ habebant
opus creatâ duratione, imparis concurrente di-
gnitatis principio illo cum Creatore infinitæ
poteſtatis. Nam ſi creatura non dependeret o-
riginaliter, totaliter, abſolutè ſcilicet & intimè
à Deo tanquam à durationis ſuæ initio & fine,
vtiq; nec Deus etiam eſſet immediatum ac to-
tale principium, vt neque immediata vita re-
rum, id eſt, non foret ☉ & ☉ illarum; igitur in-
tellexi inde, ſi natura quandoque ſtetiſſet radi-
cata in duratione profluente citra medium ab
ipſamet æternitate: illam & hodie ſic ſtare de-
27 bere ob eaſdem neceſſitatis regulas. Sciui nam-
que mox inde, quod Duratio, quam tempus no-
minant, ſit ens reale: Itemque ſi tempus ab ini-
tio fuerit ante factam creaturam, non poterit
vtique reputari inter creata. Nec enim eſt facta
28 mentio creati temporis. Perpendi etiam quod
ſicut mobile eſt ita in loco, vt locus nedum ex-
terius circumdet mobile (vtut interim ſic putet
Ariſtoteles) ſed quaquauerſus locus penetrat ip-
ſum mobile, ita vt intima quæque pars corpo-
ris non minus ſit in loco, quàm eius ſuperficies:
non tamen proinde vice verſâ locus à mobili
29 comprehenditur! Ita ſcilicet & adhuc multò
abſtractiùs Duratio eſt quidem rebus intima;
non tamen à rebus afficitur, clauditur, vel appre-
henditur. Locus etiam certam atque determi-
natam poſitionem quidem mutabilem à mobi-
li: penitus tamen ab omni proſus locu inſepa-
rabilem. Atqui ipſa Duratio ſic eſt à rebus inſe-
parabilis, vt ab his nullatenus vnquam migret
aut mutetur. Itaque cum duratio ſit ſupra &
intra eſſe rerum, & ab his inſeparabilis: imò
magis intima rebus, quàm ipſæ res ſint ſibimet-
ipſis: Hinc igitur in tempore durationem planè
30 diuinam ſum meditatus, adeóque illo reſpectu
ab æternitate non diſtinguendam; diſtributam
tamen rebus, pro modulo cuiuſque recipientis.
Atque ſic ſat probaui præfatam propoſitionem
31 Quamobrem tempus nec partes habet, nec ad-
mittit diuiſionem ſui, & per conſequens neſcit
ſucceſſionem. Neque etiam ſomnia probat,
quæ ſcilicet puncta actu infinita, copulata vel
dirupta in ſe recipiant. Imò nec tempus eſt du-
ratio magna vel parua, magis quàm plana, ro-
tunda, longa, profunda, breuis aut lata. Quia
reuera non eſt intra prædicamentorum ambi-
tum; eò quod infinitum actu exiſtens eſt tan-
tum vnicum, Deus nimirum, qui eſt omnia. Et-
enim ſi bonitas, vita, veritas, eſſentiaque abſtra-
cto modo ſunt Deus ipſe in creatis, negari pari-
ter nequit, quin in iiſdem ipſa Duratio Deum
repræſentet. Credo itaque verùm tempus im-
perm iſtum, ſine macula creaturæ, vbique &
ſemper immutabile, nec vllo modo ſucceſſi-
uum. Vtque hoc propinquius conciperem ab-
ſtrahebam à tempore cuncta corpora, atque
omnem ſucceſſiuorum alternationem ſiue mo-
tuum ſuccedentes viciſſitudines; Tempus pri-
mum clarè intellexi, quod tempus in ſuo eſſe
nullam ferat aut debeat reſpectum ad motuum
inſtabilitates, varietates aut menſuram. Siqui-
dem tempus eſt id quod eſt, ſiue motus atque
mutationes fiant, ſiue non: quippe non inueni
Durationem relatiuam ad motum aut viciſſim,
motum ad durationem niſi per accidens, & pro-
pter mentalem menſuram vnius ad alterum.
Quod prorſus eſt impertinens: Siquidem tem-
pus non habens ſucceſſionem, non poteſt inſer-
32 uire commenſurationi. At quia ſublunari loco
concluſi, Scholiſque Ethnicis perperam imbuti
ſoliti ſumus in temporis duratione prioritates
& celeritates cum ſuis correlatiuis indefinitè
conſiderare, eò quod friuolo abuſu, motuum at-
que mobilium determinatio attributionis iuxta
ſpatium conſueta ſit menſurari. Quæ tamen re-
lationes prioritatis; ſi in trutina veritatis pon-
derentur, ſunt duntaxat attributa motuum, ne-
quaquam autem Temporis vel durationis; Eò
quod prioritas, tarditas, &c. dicant tantum rela-
tionem inſeparabilem ad partes motuum inſe-
quentes, & tarditas comparat motuum celeri-
tates inuicem; adeoque prioritas, tarditates, &c.
non tam metiuntur tempus ſiue durationem;
ſed tantùm in reſpectu motûs diuturni Huma-
na ſiquidem, & indiſtincta imbecillitas pecu-
liares omnes motus cum diurno ſiue diuino, e-
menſa eſt per quandam ignauiam & hebetudi-
nem. Vtpote non reſpiciunt motuum priori-
tates, non propriè ipſam temporis durationem
ſed potiùs motus generalis vniuerſalem diſtan-
tiam. Ac quanquam in cunctis inſit & adſit ipſa
duratio temporis, hæc tamen eſt protſus aliena
à ſucceſſione motuum: Hic proinde cœptum
eſt, tempus velut ens ſucceſſiuum atque cadu-
cum per inſtans ſingulum conſiderari. Præſer-
tim quod Scholæ ſtoliditates vulgi imitatæ
tempus tandem cum cœli motu confundere
conſueuere. Non mirum igitur, ſi talibus ini-
tiis magni Heroës temporis quidditatem con-
ſiderantes, eandem concipere non potuerint.
Quippe cum inuoluat actuale infinitum (quod
vnicum eſt æternum) ex ſeipſa eſt neceſſariò
per finitum incomprehenſibilis. Etenim tem- 33
pus putatum eſt ſuccedere ac partes habere;
quia partes in motibus ſeſe ſubſequerentur.
Cum tempus & motus ſint res diſparatæ, & tam
procul diſſitæ ab inuicem, quantum res caduca
& finita ab infinito. Non enim etſi motus fiat
in tempore, plus poteſt motus per tempus com-
menſurari ab homine, quàm poteſt homo me-
tiri per Deum ipſum hominem, qui in Deo eſt,
viuit, & mouetur. Si enim Deus vellet impo- 34
ſterum omnem cœli curſum inæqualiter ſic in-
ordinatum, vt ad illum nullus motus adæquari
poſſet, an proinde & tempus in ſeipſo fieret in-
æquale? Vel an deſineret eſſe, quod modo eſt?
Imò ſi ceſſaret (vt olim ceſſabit) motus cœlo-
rum, an proindè ceſſabit tempus pariter? An
ipſum nunc non ampliùs eſſe? quid enim
ad tempus attinet, quod in tempore contingit?
Siquidem ſuum eſſe habet liberum, ſine reſpe-
ctu, reflexu vel reciprocatione ad aliquid aliud.
Tempus ſanè non eſt nobis datum in menſu-

ram, vel vt in ſeipſo ſit menſurabile; Sed habet eſſe liberum in eo, vnde omnis eſſentia. Per exemplum: Deus ineſt vnicuique creaturæ. Etenim bonum quatenus omne bonum, non autem hoc & illud eſt Deus; In quantum verò eſt hoc vel iſtud bonum, non eſt omne bonum; atque in tantum habet eſſe in creatis. Equidem vt Deus eſt vnicum in omnibus bonum, ita viciſſim & omne bonum eſt eſſentialiter hoc vnum verum bonum: Similiter Deus omnibus vbique præſens, & ſua duratio eſt duratio omnium ac ſingulorum. Pariter quoque lumen Solis eſt ens & aliquid in ſeipſo (illuminat quippe & calefacit) extra tamen aut citra Solem, eſt nihil; Eodem modo æterna duratio in creatis eſt tempus: quod extra vel præter æternam durationem eſt merum nihil, priuatiuè & negatiuè. Quapropter *quamdiu* erunt vlla creata, nunquam deſinet eſſe tempus. Dixit Dominus: *Tu es filius meus; hodiè genui Te.* Quia æternitas non eſt, niſi vnicum nunc, vnicum hodiè. *Ex vtero, ante Luciferum genui Te.* Chriſtus ex vtero natus in tempore, & tamen ante Luciferum. Quia in tempore nulla eſt prioritas vel ſucceſſio. Ante ergò deſignat prioritatem ſucceſſionis motuum & excellentiam dignitatis: non autem prioritatem temporis. Quia ab initio in conſumptionem ſeculi non niſi vnicum nunc. Sic nempe agnus ab origine mundi immolatus, eiuſque mors ſaluat defunctos ante incarnationem Domini; quatenus incarnatio beatifica motum reſpicit. Saluat nimirum anteriores, iuxta curſum vitæ præcedentes, ac reſpectu motuum inter ſe inuicem, collatorum: non autem obtuitu durationis. *Vt non rapiat eas leo, nec infernus deuoret.* Preces enim illæ pro defuncto dudum poſt mortem, cum tamen mox ab exſpiratione plerumque ſuum iudicium ſubeant animæ. Quare preces eiuſmodi fruſtra eſſent, ac ſerò nimis inſtitutæ, ſi tempus eſſet ſucceſſiuum. Eccleſia ductore triumphat Paracleto, nouit proin, omnia futura eſſe in eodem temporis nunc, ac ſi antequam oppeteret, contigiſſent preces. Sapiens enim adſtruit, Deum omnia ſimul feciſſe: Geneſis verò ſextidui hiſtoriam ſcribens totidem quoque dies conſumptos ait. Quæ proin contradicerent, ſi tempori detur ſucceſſio. Sex ergò dierum ſpatio cuncta ſunt creata: Vnico tamen temporis permanente puncto. Sic namque Diabolus futura præuouit, in ſucceſſione motuum: quatenus præſentia in vnico temporis nunc. Stellæ quidem ſunt in tempora, id eſt, ad temporum viciſſitudines ſiue motuum varietates: non autem ad durationem vitæ noſtræ, cuius eſt ſtatutus ter-
35 minus ab Omnipotente. Enimverò prioritas
difficillimè ſequeſtratur à tempore. Nam quamuis abſtrahamus tempus à loco, motu & corpore: attamen propter oppoſitam conſuetudinem, reique nouitatem, perquamdifficile eſt à prioritate in tempore deſueſcere, non ſecus atque quis ſiniſtra panem ſcindere, id illi eſt dextra moleſtum, licet plura alia per dextram ritè obeat. Proinde tamen difficultas vel diſſuetudo intelligendi nil quicquam in rebus mutat, aut temporis eſſentiam obligat, vt noſtris ſe accommodet erroribus. Quid enim ad tempus attinet ipſa prioritas motuum in corporibus? Quidue nocet tempori prioritas, quæ ſoli debetur motui? ſi per inſcitiam in tempus ſit tranſlata? Quia autem motuum prioritas in ordine ad durationem dicit immediatum reſpectum ad alium motum (dierum ſcilicet & annorum) per quem omnes alios metimur motus, idcirco prioritas abuſiuè eſt traducta in Durationem. Alioqui ſanè prius conſtare deberet, quod ideò iſte diei motus eſſet tempus, eò quod in tempore contingat: quo probato, prioritas tum poſſet referri ad Durationem, & non aliàs: ergò nunquam. Mihi autem in rerum diſtinctionem ſat eſt, quod duratio ex motu in ſui eſſentia nequaquam dependeat, ſed in ſe ac præſeferat quandam Diuinitatis vniformem conſtantiam, per quam nempè ita ſit permanens, quod ab omni viciſſitudine ac prioritatis ſucceſſione maneat prorſus libera, aliena atque à rebus rerumque ſucceſſiuis motibus planè independens: Ergo in nullo prædicamento col-
locanda eſt duratio. Cumque nullo modo in 36
relatiuorum ſeriem pertineat, ideo per conſequens duratio nullum dicit internum reſpectum ad res, niſi per accidens: idque etiam non niſi iuxta miſerum deceptumque rationis diſcurſum, facientem proportiones inter mobilia: & adhuc dumtaxat in quantum ſunt mobilia, in ordine ad motum localem vel alteratiuum: non autem in ordine ad eſſe reale illorum. Spectant nempe ad caduca mobilia, certi fluxus prioritatum & poſterioritatum in ſuis motibus, cum quibus ad deſtinatos periodi fines, adeoque ad interitum ſuum properant. Sed totum iſtud quid refert ad tempus? An enim propterea etiam Tempus currere debet cum omni atque ſingulo motu? Vtique ſic tot eſſent tempora ac durationes, quot motus. Vel ſi vnicum tempus curreret vniuerſaliter cum omnibus & ſingulis motibus, cumque ipſum eiuſmodi tempus celerrimè omnibus aliis motibus præcurreret, tardus curſus vitæ corui flueret inæquali tempore cum gyro volubilis rotæ. Quapropter non ſub vnica duratione ſimul fluere potuerunt. Itaque tempus ſuum eſſe vel eſſentiam habet immobilem, immutabilem, impartibilem, ac impermiſtam rebus, non ſucceſſiuam, ſed ſimplicem & liberam ab omni reſpectu ſui intrinſeco ad creaturam. Quantumuis tempus ſit magis intimum rebus, quàm ſint
res ipſæ ſibiipſis. Suppono itaque tempus in 37
Deo ter glorioſo eminenter & eſſentialiter: In creatura verò dependenter, ſubiectiuè & ab
emanatione ad extra participatiuè. Lex fati 38
quidem permittit motus vitæ inſequi iuxta inhærentem mobilibus diſpoſitionem affixam ad certum præſcriptumque deſtinationum ordinem. Sed eiuſmodi affixiones & ordines non ſunt ipſius temporis; Conſequuntur videlicet ſuum ante & poſt, ſuum tempeſtiuum, opportunum & ſerò ad ſubſecutionem motuum & mutationum eorundem, non autem temporis.
Nil namque poteſt cogitari abſurdiùs, quàm 39
quod vnicum tempus ſucceſſione quadam moueretur, ſubſequeretur atque ſeipſum faceret Vaſallum ad infinita puncta, indiuiſibiliter quidem, in ſui prioritate & diuiſa inter ſe per ſuppoſitionalitatem: quæque tamen in inſtanti minimo ſingulo eſſent coniuncta, & quæ abſque vlla ſui extenſione perirent ſucceſſiuè ante ſui connexionem: Et quod talis chymæra eſſet menſura certiſſima cunctorum motuum. Imò quod tempus per eiuſmodi indiuiſam punctorum

ctorum copulam metroamque atque indeſinen-
tem ſucceſſionem cogeretur moueri atque ſub-
ſequi ſucceſſiuè: & hunc tandem infinitis indi-
uiſibilis pūcti motuum eſſe diſtinctam omnium
motuum regulam & temperamentum. Hæc
tamen adeò ſtolida dogmata propinantur ado-
leſcentiæ ſub primo ætatis vere pro naturali
40 Ariſtotelis auſcultatione. Prioritas igitur ne-
quaquam terminatur reſpectu temporis, ſed
fati, relati in ordine ad motus: ſine reſpectu
vnius motûs ad alterum. Nam motus localis
non tangit eſſentiam loci: ſed res quæ ſucceſſi-
ue mouetur per locum, dicit duntaxat reſpe-
ctum per accidens ad locorum ſinum; Interim
reſpectus ſituum ſiue loci ad locum manent ſta-
biles, immoti, immutati, nec in minimo tan-
gunt locum, ſiue res ſit mota in ſitu, ſiue non;
Cum ſucceſſio motus localis ex parte motos ſit
peregrina loco. Potiori profectò iure hæc in-
telligo fieri cum tempore, eò quod tempus non
ſit relatiuum vllâ ratione internâ, ſed ſit quid
abſtractius æternitatique propinquius in intel-
41 lectu & in re, quàm ſit locus. Tempus igitur
neſcit ſucceſſionem nec ex parte motûs nec
rei motæ: quippe ſucceſſio nil aliud eſt, quàm
proportio ſucceſſiuorum in ordine ad motum;
& quanquam inſit motui ipſa duratio, non pro-
inde tamen hæc induit naturam ſucceſſionis
motuum. Quotquot autem putarunt tempus
ens ſucceſſiuum partibileque; illud quoque la-
xatis habenis cum mundi interitu occaſurum &
periturum credidere: æuum verò ceu nouam
creaturam in eius vicem, abſque ſucceſſiuorum
42 medio ſubſtitutum iri. Hoc nempe ſic autuma-
rum, neſcita temporis quidditate. Etenim dum
hoc de tempore dicunt, manifeſtant, ſe non lo-
qui de tempore, & ignorare ſui durationem:
qui tantùm loquuntur de motibus, horumque
viciſſitudine, in durationis contingentia. Siqui-
dem etſi duratio rebus inſit & adſit, nil tamen
habet cum rebus commune, ſiue comburantur,
ſubmergantur, putreſcant, moueantur, dor-
miant, incipiant vel eſſe deſinant; quia duratio
non retroſpicit ad res, ſed imperfecta, ſemper-
que ſibi æqualis perſiſtit. Forſitan enim illos
43 abduxit Textus. Poſthac non erit tempus am-
plius, non attendentes tempus ibidem ſumi
pro diebus anni, pro meteoron viciſſitudine, &
opportunitate pœnitendi, iuxta tritam nimi-
rum locutionem. Non autem quod cum mundi
interitu ceſſaret duratio, quæ modò eſt, ſemper
fuit, & erit. Nam æuum quod Angelis deputa-
tur, nullatenus diuerſificatur à duratione, quam
temporis vocent. Cogita nempe animam cor-
poris inquilinam, dico, nocte, nec item ſe-
nium experiri, vt neque ſucceſſionem habere:
Eſt tamen in vnica & eadem duratione, & in
eodem nunc, quo altera anima, à corpore ſepa-
rata, exſiſtit. Quippè loci & mutatio conditio-
nis animarum nequiequam tangit, afficit dura-
tionem, aut eandem ſibi obligat, vt prius in ſui
eſſentiam migret. Sed eadem duratio æternita-
tis fluit emanatiuè in omnia, & ſuſtentat ſingu-
la: ſui proinde tamen ſimplicitatem non amit-
tit, quanquam res eam participantes eandem
aliter atque aliter ſuſcipiant. Res enim in & ſub
duratione ſubſiſtit, à qua ſi exciderit, in nihilum
44 abit. Angelus enim ideò in ſui ſubſtantia & eſſe
fruitur tempore continuo ſine ſucceſſione &
partibus, cuius nihil eſt magnum, paruum, lon-
gum, breue, prius, poſterius, menſura & menſu-
tabile. Cum igitur iuxta Scholas ſit eiuſmodi
duratio pro Angelis, quam æuum dicunt, & à
tempore ſublunarium diſtinguunt, idque ſiue
in Cœlis exſiſtant, ſiue in terris admittuntque
opera Angelorum commenſurari tempore ſuc-
ceſſiuo & diſcreto, concludo, cum Angelus ne-
queat eſſe ſimul in duabus durationibus, toto
cœlo & genere differentibus, quarum vna ſcili-
cet competat ſibi & altera ſuis operibus: quo-
rum verumque interim vnicum durationis nunc
continet, neceſſat ium, fore quod ambæ illæ
durationes in vnicam prorſus liqueſcant, di-
uerſam tantùm accidente reſpectuum, id eſt,
ficto mentalique non-ente: vnicam, inquam,
neceſſariò reali actu exſiſtentiæ numero. Adeo-
que tempus eſſe idem planè reipsâ cum æuo &
manere immutatum in æternum. Sat autem
mihi, quod Scholæ agnoſcant aliquod tempus
continuum nec ſucceſſiuum, quod æuum vo-
cant. Ego non cogor ob illarum mentales di-
uerſitates tempus ab æuo disjungere. Nam ſi vi- 45
ciſſitudo rerum motuumque tempus ab æuo ſe-
parent, eo ipſo reſpiciunt magis ipſam viciſſitu-
dinem, quàm durationem; cuius tamen deter-
minationem ac definitionem attendere ſe pu-
tant. Siquidem id conuincit, quod, ignorata ha-
ctenus temporis quidditate, fruſtrà tempus di-
ſcretum ſegregauerint à continuo ſiue æuo.
Cum nulla vſpiam ſit neceſſitas ſucceſſionis in
duratione, eóque magis, quod aſſignent vtri-
que præfatæ durationi quoſdam reſpectus, qui
toto, vt aiunt, cœlo exulant à natura durationis.
Vtpote qui duntaxat pariunt differentiam ra-
tionis ſiue non-entis, quod æquiualet, ac ſi du-
rationum ambarum diuerſitas ſit in reipſa me-
rum commentum. Id quod ſic conuinco: Tem- 46
pus eſt ens: Ergò creator vel creatura: Si ſit ens
ſucceſſiuum, ergò non eſt ſubſtantia creatoris
vel creaturæ. Sin autem velint eſſe accidens
(nam de ente neutro inter ſubſtantiam & acci-
dens Scholæ nondum mentionem fecere) ſal-
tem ſubjectum inhærentiæ pro tempore deſcri-
bere debuiſſent. Conijciam itaque: non ſubie-
ctum temporis erit cœlum, nam, ſi caduca &
ſublunaria non haberent temporis durationem
ſibi propriam: eſſet duratio peregrina, aduena,
præſtitaque caducis. Itemque ſi ſublunare
vnum de Tempore, vt de accidente ſibi proprio
participaret, non proinde & aliud ſibi vicinum
de tempore gauderet. At ſi malint caduca ſin-
gula participare de Tempore cœli: ſaltem crea-
ta ſingula non haberent differentem duratio-
nem, ſed ſingula permanerent in eadem cœleſti
externa duratione participatiuè. Imò citiùs
ſublunaria haberent reliquas omnes manifeſtas
cœlorum qualitates atque proprietates, quàm
eorundem durationem. Ergo non participant
de mutuata cœlorum permanentia in duratio-
ne. Quod ſi verò ſua competat duratio ſingu-
lis propria, adeò vt res ipſæ ſint ſubjecta inhæ-
rentiæ, durationis non aliunde petitæ, ac tan-
quam eſſentialiter initiis ſeminalibus incluſa
eſſet durationis determinatio, iam apparet lu-
men Diuinæ prouidentiæ in tempore, vt ſit re-
gula creati, non autem ipſum creatum; in Deo
quippe ſumus, viuimus & mouemur. Sic etiam
in duratione, quæ nec etiam eſt creata. Alio-
quin enim ſi tempus velut accidens aut conco-
mitans inhæreat rebus ſingulis, præter innume-

ta enim abſurda, ſaltem tot erunt diuerſa tem-
pora, quot rerum atomi. Et quicunque nunc
ſimul in eadem duratione ſubſiſtunt, habebunt
totidem diuerſas durationũ eſſentias, & exſiſtẽ-
tias, eritque tempus actu diuiſum in infinitum:
Et omne accidens, naturaliter alicuius ſenſuum
objectum non erit vllo ſenſu perceptibile in du-
47 ratione temporis. Quamobrem cogor in tem-
pore agnoſcere vniuerſalitatem quandam, ſimul-
que & ſingularitatem ſingulis rebus propriam,
& rebus magis intimam, quàm res ſint ſibiipſis.
Item fateor regulam atque determinationem
propriam, quæ rebus ſingulis largitur duratio-
nem præciſam, viciſſim tamen à rebus im-
paſſibilem, inapprehenſibilem aut coërcibi-
lem. Quapropter agnoſco tempus eſſe ens,
quod dat & diſtribuit omnia omnibus, juxta de-
ſtinatam participationem durationis æternæ,
idque in confuſionem atheorum. Conſidero ita-
que tempus tanquam æternitatis emanentem
ſplendorem, quique citra vel extra æternitatem
non magis ſubſiſtit, quàm ſplendor lucis extra
lucem. Tempus itaque nobis eſſe debet manudu-
ctio ad superintellectuale, vnum, æternum, infi-
nitum, intimum cuilibet rei, nullatenus tamen
permiſtum conclusum, apprehenſibile, aut de-
tensibile; In quo omnis rerum eſt quidditas, cui
ſit laus & gloria in ſui æternitate!

Paganica ergò locutio eſt barbara & abſurda,
quod tempus nos conſumat aut deuoret, quo-
niam nulla eſt actio aut paſſio temporis in nos,
aut à nobis: Non temporis vitio perimus, nec
mors eſt facta à tempore magis quàm à Deo.
Motuum enim diſpoſitiones cauſæ ſunt ſecun-
dæ mortis, non autem tempus eſt de natura mo-
tuum. Iudicia quippè diuina diſponunt quæli-
bet ob rationes ſibi notas.

48 Mirandum interim, quod dies ſit menſura mo-
tuum, tamẽ diei nullam præſcripſerint præciſam
menſuram. Subdiuiſiones quidem fecere hora-
rum, minutorum, ſecundarum, &c. per ſexage-
narium. At nemo hactenus oſtendit præciſum
ſpatium vnius ſexageſimæ minuti; Hæſitatum
nempè in praxi. Imò præter meridiem, nullum
eſt diei ſtabile momentum. Id etiam ferè vbique
variat, adeò vt puncti meridionalis certitudo
non tam ex Solis cœlique motus, quàm ex reſ-
pectu ſitus ſphæræ pendeat. Nemo itaque cer-
tum definitumue nunc vel conſtans punctum
edocuit, quod aliquid contigerit, niſi habito
49 Eclipſium reſpectu. Imitati globum mundi, dum
Sphæram diuiſerunt per punctum meridiei &
poli altitudinem: at cum Sol non ſemper nec
vbique pro voto conſpicuus, rotas excogitarũt,
aliquot vicibus per diem circumuolutas, quæ
quia ſeipſas non eſſent mouendo, pondus ap-
penſum eſt, ſicque diem menſi ſunt. In quo mox
error obortus, eò quod pondus ob funium lon-
50 gitudinem accreſcens inæqualitatem faceret. In-
certior, adhuc dierum menſura per inuitam
chalybis contorſionem; quia hactenus nondum
certò conſtat exquiſita proportio inter robur,
cuius intorti chalybis renitentis & intra co-
chleam ſiue funis tendentis elongationem ab
axe. Eſt namque flante boreâ, ſeipſo, ſolitoque
contumacior. Nondum ergò proportiones mi-
nimorum minutorum in motu. Semiſuſa Muſi-
ces adhuc eſt incerta, eò quod ad pauſam in-
51 tegri reſpiciat, quæ ad lubitum citatior eſt. Ego
ex menſura motuum in duratione primum di-
menſus ſum bombardarum & cuiuſque pirij
puluetis robur ac bonitatem. Nam ſi catapulta
diſtet à muro demoliendo 100 paſſibus, emittens
pilam 22. librar. cum pulueris notæ, bonitatis li-
bris 10. Noretur autem, quantum pilæ ictus tar-
det poſt accenſum puluerem; iam verò diſtando
per 250. vel 400. paſſus eum eiuſdem ponderis
pila non excauata, eiuſdemque pulueris æquo
pondere, noretur an ictus lenities reſpondeat
proportioni diſtantiæ. Idem periculum fiat in
bombardis maioribus & minoribus. Itaque ſegni-
ties ſiue tarditas ictus deteget, quantum renitẽ-
tiæ aëris diſtantia pariat, quantumque bonitas
pulueris acceleret, quantumque cauitas in pila
ferrea demat, vel ſi ponderato plumbo repleatur.
Ego autem eiuſmodi motuum celeritates, pote-
ſtates atque proportiones, diei item minuta in-
genti quandoque iucunditate ſum dimenſus.
Appendebam ad clauum pondus libræ vnius te-
nui filo, longitudinis vnius pedis, pendebatque
pondus liberum in aëre; Mouebam autem pon-
dus, vt pulſaret in aëre batilli campanæ inſtar.
Dico igitur, quod omnes ac ſinguli pulſus con-
ſequentes ad vltimum vſque erunt vbique loco-
rum primo pulſui æquales. Nam quantum pri-
mus pulſus major eſt tantò conſequentes ſunt
minores, atque ideò tanto poſſunt eſſe tardiores
in motu, non autem in initio aut eorundem fine,
Item ſiue filo appendatur vnica libra ſiue plures;
non tamen proinde erunt inæquales. Sed ſi fi-
lum ſit bipedale, erunt ſinguli pulſus præciſè
duplo tardiores; Igitur iuxta fili longitudinem
accelerantur aut retardantur pulſus. Sicque mo-
ra cuiuſque motus præciſè notari poteſt. Æqua-
litatem autem pulſuum iſtorum notabit Muſi-
cus. Denique cum vis motiua ſit vtrobique vni-
cum initium motus æquale, moderatiuum cele-
ritatis iuxta loci diſtantiam: ideircò neceſſum eſt,
pulſum tàm vnius libræ, quàm plurium eſſe
æqualem. Suppono itaque pulſum bipedalis lon-
gitudinis eſſe mediocris, pauſæ, poterit ergo ille
pulſus in 56. minores diſtinctos ſubdiuidi, pote-
ritque in gnomone obſeruari, quot pulſus fili
pedalis dederit horæ quadrans, ſicque annus
præciſè commenſurabitur.

Quantum autem ad dies criticos attinet, ob- 52
ſeruatio quidem in natura baſin habet, quatenus
Archeus noſter cœlorum rhythmum explicat.
Equidem Luna ſemper 14 die proceſſit ad lo-
cum ſibi oppoſitum, quo ferebatur prima die.
Cenſetur ideirco natura Archei vires oppoſitas
nacta: Pariter ſic & ſeptima dimidium oppoſi-
tionis habet, vt & Lunæ aſpectum quadratum
ad punctum initij. Proinde namque 7. & 14. dies
ſunt mali reſpectu morbi: boni autem reſpectu
Archei humani. Rara ergò dies critica extra
morbos acutos; vtcunque aliter cenſerit Paracel-
ſus. Sedulò tamen notaui, quod nuſquam ſit cri- 53
ſis, vbi Medicus artis ſuæ gnatus morbum ante
criſis expectationem ſubſtulit. Etenim vt natura 54
ordinariis gaudet motibus, iiſque aſſueta eſt, &
vnitate virtutis motricis gubernatur lubens: ita
quando totum morbi negotium ſuis incumbit
tantum humeris, ſtatus ipſa cit criſes, quas alio-
qui medelæ anticipat bonitas prauitaſque retar-
dat vel perdit. Sic nempe dies criſeos 14 in qua-
drageſimum protelata eſt. Boni ergo & fidelis
Medici eſt negligere criſes, Præſtaretque ægros
Medente caruiſſe, quotquot per criſin euadunt,
multò magis, quorum criſis tardior eſt. Glorien-
tur

tur enim Scholæ de criticis, criſin ſtatuant, do-
ceant naturá præliari, cum morbo, ſit ipſis cri-
ſis ſine lite & iudice. Mihi ſaltem viſa imperti-
nens ſimilitudo prælij illius & ineptè criſeos
tranſſumptum nomen. Commenta enim huiuſ-
modi de manu in manum tradita, quibus omne
agens ob ſolas contrarietates litem ſubſtinere
creditur; Vno enim abſurdo dato, plura mox
ſubſequuntur catenatim. Docui namque alibi,
naturam neſcire contraria, nec morbum prælia-
ri. Naturam ſcilicet plus morbo, vt ouo, incum-
bere, quàm quod ſit contraria: Si natura ſola ſit
morborum medicatrix. Sicque cuncta maturat,
vt ad finem perueniat, adeoque ſic etiam mor-
bi finem intendit maturando media. Ita nec
morbus repugnat naturæ, dum maturatur, non
magis, quàm ouum, dum fouetur, cum fouen-
te gallina pugnat. Morborum namque ſemini-
bus deſtinata eſt ſua periodus: non quidem quæ
myſticis dierum numeris debeatur, ſed ſolis ma-
turitatem exigentiis. Nam ſi cocta & non cru-
da ſint mouenda iuxta Hypocratem; Sagax ac
mitigatus naturæ Rector ſtatis momentis ſuas
nouit maturitates, quas ipſe ſolus perficere co-
gitur, non quidem ob diſtinctam morborum
animoſitatem in certamine: ſed maturatis ſor-
dibus, deſiſtunt adhærere ſolis partibus. Aſt
quorſum tantus criticorum dierum commenta-
tius (iunior quinque libros de criticis conſcripſi,
quos dein Vulcano obtuli) ſi oporteat ſic eſſe
inſtructum Medentem, vt morbum periculoſum
reddat inſontem, & longum abbreuiet, id eſt,
præcidat, ne in criſin prorelletur? Criſis ergò, vt
iudicium ſonat, eſto iudex & accuſatrix medan-
tum, & baiulantis ſolius naturæ teſtimonium:
quia tantùm contingit Criſis, vbi viſcidum ad-
hæret vel ſonticum concluditur, & vltimatá ma-
turitate ſequeſtrari oportet.

56 Quantum verò ſpectat ad annum Climacte-
ricum tractum ex productione numeri ſeptem
in nouem, nimirum in annum vitæ 63. ſtoli-
dùm eſt inuentum: quippe ſeptuaginta anni,
dies hominis, &c. ergò impoſturam falſi incu-
ſant Sacra apud Chriſtianos, adeoque Dæmo-
nis eſt inuentum, qui hoſtis vitæ noſtræ pro-
curat mortis metu ſenes ante ſtatutam horam
percellere. Alioqui namque quid facit numeri
in numerum productio ad curſum vitæ? Anni
quidem in ſuas meſſes atque maturitates pro-
perant & recurrunt. Quare & annorum reuo-
lutiones reuolutionumque numeri potiùs re-
curſuum identitatem, quàm numerum aut vi-
tam reſpiciunt directè, nulloque modo ad nu-
merum præteritum ſe referunt, eò quod anni
ſinguli deſinant in præciſam ſui ſingularitatem,
nec ſe reflectant ſuper præcedentium plurali-
57 tatem (Inter reliquos aliquis ſtupidè ad nu-
merum numerantem. Profectò vt pium eſt &
Chriſtianum vitam agnoſcere à manu Condi-
toris, Principis vitæ: ita præditorum eſt vitam
à Planetis & numeris mutuaſſe. Etenim quan-
quam Deus certo ſpatio cuncta diſpoſuerit ex
ſuo libitu & beneplacito, ſtultum tamen eſto
cauſalitatem attribuere numeris. Si plantæ pro-
lificandi vim habuerint ante natas ſtellas, & vi
verbi vegetent, eſt pudendum Chriſtiano vi-
tam humanam ſuæque durationis & exſiſtentiæ
poteſtates dediſſe numeris numerantibus. An-
nus ergò climactericus, ſiue aſtrorum numera-
tos recurſus, vel numerum recurſiuum, ſiue da-
mum numerum numerantem ſpectemus, ina-
nis eſt garritu, Sacris repugnans, quæ vitam
à 70. ad 80. annos miſeram vocant, non ob an-
nos præteritos, vt neque ob illorum numerum
numerantem, ſed quia inoleræ ſunt ſeminibus
neceſſitates à Principe vitæ ſic ſtatutæ.

Sed ſtentantur de numero Sabbatario, quia 58
ſeptimus eſt. Ad id repugnat quinquageſimo
qui eſt Iubilei totuſque Sabbatarius, atque adeo
annus ſeptuageſimus, quia ſepties decimus
plus ſabbatizat, quàm ſexageſimus tertius; qua
annus nonus eſt eneaticus, qui nil ad Sabba-
tiſmum confert. Si namque dies ſeptimus eſt
Criticus propter poſitiones Lunæ, ergò non ob
numerum: nec Lunæ cum numero annorum
63. climacterico quicquam intercedit commu-
ne. Etenim Aſtrologi iubent annum 56. in no- 59
cturnis natiuitatibus propter Saturni (pudi-
bundam ſanè) frigiditatem duplatam: annum
verò 63. in diurnis genituris, propter ridiculas
ſiccitates Mercurij & Martij, maximè pericu-
loſum: Sed hi præterquam quod pro medieta-
te ſaltem climacterico anno valedicant, con-
tradicunt textui: *Septuaginta anni, dies homi-
nis*, &c. denique deſciſcunt à numeris, dum
qualitates elementorum in opem vocant, eaſ-
que, delirando, in aſtra traducunt. Si mors in
valle miſeriarum ſit calamitatum finis, deberet
annus Climactericus eſſe quinquagenarius, qui
Sabbatarius eſt ac Iubilei. Deus quidem heb- 60
domadem in dies 7. diſtinxit, non ob numeri
myſterium aut dignitates; ſed quia prænouit,
vix ſibi vacatum iri, niſi mandaſſet quamobrem
ſaltem ſeptenum diem ſibi deberi voluit, vt toti
vacaremus ſemel ſaltem in ſeptimana; Non 61
enim quod numerus ſacrum vel myſterium
contineret, ſed ſuæ benignitatis teſtabatur in-
dultum, quod de ſeptem ſaltem vnicum poſce-
ret: Eia, ſi ſeptimum ſibi conſecrauit, cur addis
& nonum, non ſibi conſecratum? Cur ſacro nu-
mero (vt ais) nubitis profanum, vt inde fabri-
cemini climactericum? An tibi licitum eſt dies
Deo ſacros feciſſe? Quomodo demum ſi ſeptem
& nouem myſterium in ſe haberent, facies,
quod numerus ex producto ſeptem in nouem
factus erit? cum ſpeciebus numerorum iuxta
vos nil poſſit addi vel demi, quin continuò ipſa
mutetur ſpecies? Dies decem pro pane azymo
ante & poſt feſtum præcipit Deus: ſed quid
authoritatis iſtud dat pro denario: Vacandum
ſibi imperabat Dominus diebus, quibus benefi-
cus illis fuerat, nec nobis obſeruandi ſunt pro-
pterea. Ideoque nec ſacrum numeris addixit.
Itaque poſteras Iudæorum perfidias continet
iſta doctrina, quæ dein ex Aſtrologorum futili-
tatibus, melancolicisque ſiue amentibus puta-
tionibus artes atque regulas ad inanem lubi-
tum accommodatas finxere, quorumque ali-
quot maniacis remediis iam curaui, cum eiuſ-
modi obſtinatio ſuâ non careat amentiâ. Fina-
liter ergò conſtat, quod vita longa, quam tracto,
non ſit reſpectu Durationis ſiue temporis: ſed
motuum ab initio vſque in finem defluentium,
quorum ſcilicet menſura in Durationis con- 62
ſtantia non ſit ipſa Duratio, ſed motus al-
ter, qualis eſt dies, qui ſolà ſui pluralitate vi-
tæ meritur longitudines, quare Sacra disjun-
ctim dicunt: In diebus illis. Itemque perdies
viorum rerum contingentias deſcribunt non
autem per temporum ſucceſſiones, quas pa-

ganiſmus introduxit, locutione penitus fabu-
loſa, quia temporis nulla eſt pars, ſucceſſio vel
alteritas.

VITA LONGA, ARS BREVIS.

1 *Vita abbreuiari debuit meritò.*
2 *Conſideratio vitæ longæ ex dono Dei profluit.*
3 *Aliquot fictiones diſcipulorum Paracelſi circa vitam longam.*
4 *Obiectio pro deſperatione de vita longa.*
5 *Quanta ſit vitæ longitudo penes autorem.*
6 *Cur terminus vitæ longæ tam diuerſus.*
7 *Probatur vita longa.*
8 *Notatur Galeni inſufficientia.*

1 DE vitæ breuitate conquerimur ferè
omnes, at ſpatium vitæ ſat longum,
eiuſque pluralitas ſatis magna, ſi
tota bene collocetur. Perpende enim,
quantum ſomnus, otia, vanæ occupationes,
parentes & amici tecum de vitæ ſpatio diuiſe-
rint ac tum diſcernes, noſtram de vitæ breui-
tate querimoniam eſſe mendacem. Hæc Seneca
quandoque cenſuit. Chriſtiani verò, qui mor-
tem introitum ad vitam ſperant, de vitæ breui-
tate nequaquam plangere debent. Non certus
eſt Electorum atque reproborum numerus, qui
vt citiùs impleretur, propter multorum iniqui-
tates dies vitalis accurtari debuit, vt & nume-
rus accelerari ob feſtinantiam diei nouiſſimæ.
Alioquin enim, licet mundus totâ ſui amplitu-
dine eſſet fertilis, non tamen ſufficeret alendis
omnibus, ob præfatam feſtinantiam editis &
edendis, ſi horum quiſque ad vitæ longæ ter-
minum attingeret. Porrò quantumuis iuſti me-
rito gaudere debent de vitæ ſuæ breuitate, & à
contrario ſenſu iniuſti pleriquæ optent vitæ lõ-
gæuitatem (fortè namque in ſenio emendabun-
tur) attamen cum nemini conſtet, an in Dei
conſpectu iuſtus cenſeatur; Potiſſimùm quod
in conſpectu eius non iuſtificabitur omnis viuens.
Iudicaui proinde, incumbendum vnicuique ſe-
riò pro antiquæ benedictionis adeptione, obe-
dienti parentibus pollicita. Vita ergò longa vitâ
eſt mihi totius Philoſophiæ apex, eò quod iu-
cundam atque vtiliſſimam pendat meditationẽ.
Dolenda imprimis ſummoperè mors perſonæ,
quæ mortalibus, patriæ ſuæue familiæ columna
foret, niſi propter aliquod melius ex mandato
vel permiſſione Dei obiret. Quiſque enim id-
circo in vitæ longæ amorem, deſideria & opta-
tum ſuâ fertur ſponte, ſolaque valetudinis aut
fortunarum ærumnosâ iactura optatam mortis
ac vitæ tædia adducit deſperatis. Aſt vitæ longæ
adipiſcendæ ſola deſperatio indagantes terret,
eò quod antèactis ante Paracelſũ ſeculis Scho-
las, de vita longa meditatas nihil, docent mu-
2 ta illarum ſilentia. Vtpote aſtu Satanæ mors ir-
repſit, eiuſdem proin dolo quoque vitam lon-
gam hucuſque ſuppreſſam non immeritò augu-
ror, cum generis noſtri ſit iuratus hoſtis. Quem
tamen vitæ longæ ſcopum Omnipotens nuper
in mentem humanam inſtillare eſt dignatus, vt
de his tanquam nomini ſuo glorioſis nobiſque
neceſſariis, poſt nouorum morborum conſeri-
ptum in nos exercitum, ſeriò penſitemus. Licet
donum arboris vitæ maneat in manu Domini,
quamdiu eius diſpenſator manere decreuerit.
Adepti nuperi ſpernentes qualitatum primarum
connubia, humorum collegia, prærogatiuas,
decubituſque, ſenſim ad medendi vnitionum aſ-
pirarunt, ſub quo remediorum ingreſſum ſe in-
ueniſſe primùm rati, ſe voti compotes factos,
gloriati: quibus ſucceſſere, qui reperirent re-
rum ſubtilitates, ſeu medicinarum puritates
nondum ſufficere ad tantum faſtigium, quod
nempe ad vitæ longitudinem ingredi poſſent,
eò quod peractis accretionis noſtræ muniis ad
prima noſtri conſtitutiua non ampliùs penetra-
rent ſeſeque commiſcerent. Dotem, inquam,
quam accreſcendo res ſunt adeptæ, ſi non in-
tus ad primum limen exuant, ſaltem non pro-
cul intrò verſus radices homogeneorum deſe-
rant: Longè autem adhuc abſunt, vt poteſtates
vitales à fluxo ſuo ad interitum detineant. Idcir- 3
co enim doctiores à Paracelſo deinceps in va-
rias opinionum factiones atque in deſperatio-
nem vitæ longæ deſcecere: Alij quoque maiori
animo & ſpe allecti per pollicita Paracelſi ma-
gis quàm rerum teſte experientia ſuffulti, multa
promiſerunt, quibus non reſponderunt poſteà
euentus: eò quod vitæ longæ radicem vna cum
Paracelſo neſciuerint. In arduis quoque deſpon-
derunt ignauiores dicendo: *Conſtitutus eſt vitæ*
terminus, quem nemo præteribit. Fruſtraneum 4
itaque cenſentes, quicquid audaculi de vita lon-
ga promiſerunt. At non ritè perpendunt, quod
qui vitæ deſtinauit terminum, eadem opera
etiam quælibet media ad iſtum vitæ terminum
requiſita ſimul deſtinauerit; Fruſtrà alioquin
arbor vitæ in Paradiſo, fruſtráque de terra Me-
dicinam creaſſet ab initio, niſi rerum termini
naturales prolongari medendo poſſent. Etenim
ſi non vtar remediis, ſtatutus eſt mihi terminus,
quem non præteribo; iuxta illud: *Heu mihi, quod*
incolatus meus prolongatus eſt! Si Adam non 5
edat de ligno vitæ, ſtatutum habebat vitæ ter-
minum: at ſi comediſſet, vtique nec fuiſſet mor-
tuus. Eſt ergo ſpes ad vitam longam, ſola au-
tem deſuit cognitio medij. Nec enim loquor
de Vita longa è Sciolis defluа; Eiuſmodi fa-
bulas Paracelſo relinquo. Nec denique is ſum,
qui annos vitæ longæ ad dies Mathuſalem ex-
tendo. At magnifacio Neſtoris ætatem, aut Io-
hannis de temporibus. Sed Paracelſus vitam
tercentum annorum, deſpecto nomine, breuem,
phyſicam & accuratam vocat, imò ſi non ad an-
num ignis protogetur, ſe indignam æſtimat, pol-
liceturque ſuorum arcanorum vi vitam Neſto-
ream, nullo quaſi negotio ſecuturam. Aſt apud
me vita longa terminum habet à 120. annorum,
vltimum verò trecentorum annorum, vtpote
quos aliquot animalia quotidiè ſpontè attin-
gunt, homo autem rariſſimè, idque non niſi in-
ſolitis quibuſdam locis. Cur autem vita longa 6
tanta exſpatietur amplitudine; fit, quod vtrobi-
que recipiatur per modum Recipientis. Non
enim arbor vitæ moderna me amplius nunc ca-
pacem redderet minimæ dignitatis vel termi-
ni, ob depranatam, per multas procellas, vitæ
meæ lucem, cuius filum adhuc in lino præſcide-
runt. *Implebit in bonis deſiderium tuum, & re-*
nouabitur vt aquila iuuentus tua. Nec enim di-
citur vt aquilæ, quia aquilæ non redditur iu-
uentus priſtina. Sed aliqua renouatur non ſe-
cus atque ſerpens ſenectam & ceruus cornua
exuunt,

exount, licet interim non ceſſent ſub iſtâ reno-
uatione ſeneſcere, adeò vt aquila feſtinet in ca-
nas plumas. Igitur ſic de vita longa loquor, non
quidem quæ vſque in nouiſſimum diem, iuxta
Paracelſi temeritatem, extendatur: Vt neque lo-
quor de vita ſana, quæ ſit à morbis planè immu-
nis: Sed de illa, quæ ſub virium aliquali prote-
ctione finem vitæ dilatat aliquandiu. Quæ me-
dia ſi puero & robuſto infanti exhibeantur, eoſ-
dem ad præfatum terminum ſunt deductura,
ſi iiſdem vti pergat. Qui ſi demum climata
7 quædam vitam protrahant, an pharmacho, cui
vitæ longæ dos eſt, id denegabitur? Sæpè nam-
que qui anno 50 perſpicillis vti cogitur, ſponte
dein propria 80 ætatis ſuæ anno clarè denuò vi-
det. Quidni ergo in toto ſſiet per artem, quod in
oculis contingit ſpontaneo vigore. Ego autem
ſemper ratus ſum, quicquid ſemel fuit naturale
(puta in Neſtore) poſſibilitati naturæ non re-
pugnare. Nec etiam me mouet, quod Archiatri
hunc locum intactum mutumque inuenerint,
8 ideoque & reliquerint: Quoniam Scholæ iam-
dudum deſperant ſapere ſupra Galenum, qui
tamen instar Seplaſiæ quid pro quo ſubſtituit,
& quidem pro vita longa libros de conſeruan-
da valetudine edidit riuiculos. Hanc enim to-
tam circumſcribit frictionibus rectis, obliquis,
tranſuerſis, & circularibus, magnum nempè in
his, quæ ſuæ ſunt inuentionis, agens morionem
& circulatorem, prout & ignarum excripto-
rem aliorum. Etenim quoties deficit, vnde exſ-
cribat ſeria, miram ſic detegit ingenij paupe-
riem, vt in figurali frictione per aliquot libros
delirasſe ſit viſus. Atque ideo poſterorum nemo
hactenus libros Galeni de tuenda valetudine
commentario dignos cenſuit, aut de ſolo eleua-
re eſt aggreſſus: quin potiùs poſtera intepreta-
tione Galeni iſtam doctrinam quiſque in culi-
næ mangonia, atque diætæ obedientiam ligauit.
Sic nempè aſtu Diaboli vita longa in ſanitatem
tuendam, atque inde in culinas migrauit. Ars
ergo aliquot annorum, breuis, & vita longa, ſi
ad ſpem reſpiciendum vitæ, quam laxa Ethni-
corum doctrina neglexit.

MORTIS INTROITVS IN NATVRAM HVMANAM

Decus Virginum.

INDEX CONTENTORVM.

1 *Cur de morte priùs quàm de vita actum.*
2 *Cauſa finalis non eſt in naturalibus, vt nec Cauſarum prima.*
3 *Abſurda aliquot Ariſtotelis.*
4 *Author ſubſternit hunc tractatum cenſura Eccleſia.*
5 *Mortem quidem fecit Deus brutis: non autem pro homine.*
6 *Quid etymo mortis deſignetur.*
7 *Diabolus non potuit facere mortem hominis.*
8 *Homo effectiue ſibi parauit mortem.*
9 *Qualis Protoplaſtorum immortalitas.*
10 *Quo medio ſtabat in homine immortalitas.*
11 *Quare mens ſit impaſſibilis.*
12 *Anima ſenſitiua neceſſitas.*
13 *Pomi eſus continebat in ſe cauſas ſecundas ad mortis neceſſitatem.*
14 *Internæ pomi illius proprietates.*
15 *Homo ante lapſum carebat animâ ſenſitiuâ.*
16 *Mens imprimit ſui imaginem in ſemine.*
17 *Catena ex eſu pomi fluens.*
18 *Author quorſum hunc tractatum ſcripſerit.*

VITA quidem erat, priuſquam 1
mors eſſet: adeoque quamquam
naturâ & duratione prior ſit vita
morte, attamen pro hoc tractatu
mortis introitus in vitam huma-
nam præ edit vitæ, eò quod non de vita im-
mortali (qualis erat ex intentione Creatoris
ante peccatum Protoplaſti) ſed de longævi-
tate ſeu de prologanda vita duntaxat agerem,
cuius quia finis morte clauditur, terminatur ac
definitur, debuit mors, tanquam tranſpoſitiua
termini vitæ, ſuis primùm cauſis determinari. 2
Equidem nō ſtudui imitari Ariſtotelem in hoc,
docentem, finem eſſe cauſarum primam. Nam
alibi opulenter demonſtraui, quod Ariſtoteles
totius naturæ fuerit planè ignarus: quamobrem
iſtud axioma ſuum tam intra quàm extra natu- 3
ram eſt falſum. Quoniam ſi de primo motore
Deo, omnium Archetypo, deque mundo inui-
ſibili ſit ſermo, certum eſto, quod apud eum
non ſit vlla cauſarum prioritas, ſed omnes coin-
cidant in vnitatem, apud quem omnia tantùm
ſunt vnum. In natura pariter, cum, quicquid fit
aut generatur, ſeminum neceſſitate fiat aut ge-
neretur: adeoque hactenus ſint ſemina rerum
primordialia principia & cauſæ naturales, agant-
que ob fines, non quidem ſibi, ſed ſoli Deo cog-
nitos: neceſſitate Philoſopiæ Chriſtianæ cau-
ſa finalis locum non habet in natura: verùm
duntaxat in artificialibus. Adeóque & hinc ve-
rificatur (quod alibi ſat probaui) Ariſtotelem
nil minus quàm naturalia intellexiſſe, ſuaſque
Scholas fefelliſſe per artificialia: Eſtque totus
impertinens hoc loco, quod artificialia ſubter
catalogum cauſarum naturalium reduxerit. Imò
penitiùs introſpiciendo manet Ariſtoteles æ-
què ridiculus. Siquidem ædificator, ante finem
ſiue ædium figuram ex charta factam, præſup-
ponit cognitionem loci acquiſitionem medio-
rum, calcis demum, laterum, lapidum, ligno-
rum & fermentorum: quorum mediorum
computatio figuram ædium antecedit. Adeóque
nec etiam finalis (ſi qua ſit) cauſa eſt prima
cauſarum artificialium in mente authoris. Stul-
tum eſt itaque inter cauſas naturales recenſere
ens rationis, ens mentale, ſiue non ens. Porrò
lubens ad metam properâſſem, quam de vita
longa mihi propoſui, niſi mors intentum filum
præcinderet, prioritatem ſuam velut remoram
intercalariter præfigens. Cuius etiam parado-
xon lubens inter arcana detinuiſſem, niſi tracta-
to de vita longa ius ſuum à morte exigeret, per
quod naturaliter ingreſſam in hoſpitium hu- 4
manum ſtabiliuit. Paradoxon certè, inauditum
hoc Dei myſterium, quodque idcircò humiliter
cenſuræ Eccleſiæ ſubſterno. Loco propoſitio-
nis autem eſt, quod Deus non fecit mortem.
Id enim protinùs intelligo negatum pro homi-
ne duntaxat: Nam alioqui brutis ante creatum
hominem iam mors deſtinata erat naturaliter
& quidem ex eadem radice, per quam mors in
hominem irruauit. Siquidem pleræque belluæ
non niſi mutuâ viuunt cæde. Denique mors hoc
loco non ſignificat nudam ſeparationem animæ
à cor

à corpore,vt meram priuationem deſignet,ac ſi
ſenſus eſſet : quod Deus non fecerit non ens,
quod mors dicitur; Nam eiuſmodi enunciatio
eſſet in Sacris ridicula. Ipſum namque verbum
(fecit) eiuſque negatio, idem eſt , ac reſpicit,
quod *ipſe fecit & facta ſunt*. Adeoque eius ne-
gatio dicit entis poſitiui & non priuatiui ab-
ſentiam : & æquiualet huic propoſitioni : Deus
cōdidit hominem abſque inclinatione ad mor-
7 tem : nec cauſas in eo fecit naturales , quibus
mortalis eſſet. Denique nec Cacodæmon fecit
mortem : *quia non eſt inferorum regnum in ter-
ra*,multoque minùs in Paradiſo.Nec poteſt Sa-
tan vllo modo mutare eſſentias à Creatore in-
ſtitutas,eas inuertere,abolere,vel occidere,quas
Deus feciſſet mortis expertes. Incepit mors in
nobis à Cacodæmone quidem ſuggeſtiuè & ex-
citatiuè ; modo planè per accidens & externo:
8 Nec potuit producere cauſam mortalitatis in
ſubiecto per gratiam Creatoris incapaci.Itaque
ſi nec Deus, nec Cacodæmon faceret mortem
hominis efficienter , ergo à ſufficienti partium
enumeratione , ſolus homo ſibi fecit mortem
cauſaſque ſibi applicuit tāquam ens poſitiuum,
vnde mortalis euaſit,& mors naturalis facta ſit.
Quod namque diabolus non potuit,potuit ho-
mo habens moriendi poſſibilitatem,non autem
9 neceſſitatem. Erat enim in poſſeſſione immor-
talitatis, poteratque non mori,ſi voluiſſet, quia
mors erat ipſi contingens liberum : enim verò
quia corpus Adami opus habebat arbore vitæ,
ideo ex parte corporis non erat abſolutè im-
mortalis , ideoque & alimento indigebat : erat
autem futurus immortalis ex gratuita Creatoris
bonitate. Et ille qui præſeruaſſet Adamum à
morte per gratiam , dotemque ligni vitæ dede-
rat, eundem quoque à quibuſlibet iniuriis de-
fendiſſet : Itaque immortalitas in homine per
lignum vitæ continuata fuiſſet, fuitque, ideo à
Paradiſo , proſcriptus , ne etiam poſt eſum po
mum *extendat manum ad arborem vitæ & come-
dat* , &c. Nam ſicut pomum includebat cauſam
mortis : ſic lignum vitæ continebat ſuperiori-
tatem vitæ ſupra cauſas mortis. Non conue-
niebat enim hominem, qui mortem ſibi ediſſet,
non mori , mortemque comminatam illudere ,
10 que idcirco exulari debebat in Paradiſo. Erat
autem homo immortalis , quatenus mens eius
immortalis , cuncta munia corporis immediatè
Præſtabat , dabatque vitam de ſe immortalem.
Etenim cum ſit interitus neſcia, nec rerum ca-
ducarum ideò importunitatibus ſubiecta, opor-
tet, ſi immediatam corporis œconomiam ſi re-
ctura eſſet , quod ſuo corpori parem quodam-
modò immortalitatem communicaret , ſaltem
quoad præſtantiam poteſtatum rectricium : li-
cet quoad alimenta corporis ſenſim defeciſſet
11 homo , niſi ligno vitæ ſuffultus fuiſſet. Imo di-
ſtinctè loquendo : Omnis poteſtatum pluralitas
erat in vnitatem mentis abſorpta : Et hodiè
mens impaſſibilis eſt duratione & alterratio-
nibus rerum caducarum,eò quod his deſit ſym-
bolum,per quod mentem immediatè attingant
aut penetrent. Itaque vt mors acceſſum atque
introitum ſuum faceret in hominem , oportuit
mentem prius deſtitiſſe ab immediata priſtina-
que functione munium corporis,aliamque ani-
12 mam , caducam ſcilicet, ſenſitiuam ac ſemina-
lem velut corporis ſyndeſmon ſubintraſſe. Quæ
ſanè longè à Mente diſpar , per auram vitalem,

naturæ curſu , à Patre luminum , vitæ datore
impetratur (prout alibi de ortu formarum) per-
itque cum hominis interitu. Etenim ſi ſemen
canis ſpontè defluat vſque in animam viuen-
tem , excluſiuè, decebat ergò hominem concipi
abſque ſemine congreſſuque virili, vel ſaltem ſe-
men humanum non fore citra vitæ ſeminalis
diſpoſitionem : ſed communi creatæ , naturæ
ductu terminati , in animam viuentem , exclu- 13
ſiuè , cuius modum explicabo poſteà. Porrò
in pomi eſu ſitam fuiſſe mortem; id eſt mortis
cauſam naturalem , productricem (diſpoſitiuo
modo) animæ ſenſitiuæ (quâ alioqui caruiſſet
homo) per ſemen, & quidem brutorum more,
& mentem proinde deſeruiſſe corporis regi-
men , tanquam horrentem contractæ inde bel-
luinæ impuritatis , manifeſtum fiet in ſequen-
tibus. Nam ex quo momento homo fecit intra
ſe ſemen ad ſuæ ſpeciei propagationem, adum-
brauit (ſaltem diſpoſitiuè) eâ ſem operâ, occa-
ſionaliter primordia animæ caducæ, tegumen-
tum & inuolucrum Menti , vt totum corporis
miniſterium in ſe ſuſciperet.In natura ſiquidem
iam Creator ſe obligauerat rerum ſeminibus,vt
quoties ſenſitiuorum ſemina ad metam multi-
plicandi perueniſſent,ipſa quoque vitalium lu-
minum Parens animas ſeminibus ſingulis con-
dignas inſtueret ; quod & alibi de Ortu forma- 14
rum ex profeſſo proſecutus ſum. Adeòque in
pomo erat vis producendi ſemen prolificans,
brutalique more ſeminalem Archeum diſpoſiti-
uum fœtus continens , animamque caducam à
datore vitæ ſibi impetrans. Eadem enim die,
qua de fructu arboris ſcientiæ boni & mali ede-
rent morte morerentur , quia animæ ſenſitiuæ
appulſu facta fuit altera nouaque generatio,
propter quam Mens cōſternata ſeſe à vitæ clauo
ſubtraxit. In hoc ſcilicet ſtabat mortis & im- 15
mortalitatis neceſſitas. Caruiſſet enim homo
anima mortali , quamdiu immortalis eſſe optâſ-
ſet ; non ſolùm quia vnica mens immortalis ſa-
tis erat regendo corpori ; nec conueniret,quod
ſimul duobus Dominis corpus inſeruiret : ſed
inſuper,quia non erat opus ſemine , quod in ſe
diſpoſitionem ad animam caducam contineret.
Itaque tota diſpoſitio ſeminalis ad propagan-
dum ſemen fuit in Protoplaſto, mox ab eſo po-
mo,& ante natam ſenſitiuam tam in ſe,quàm in 16
ſuis poſteris. Inde nimirum patet , quod Mens,
quantumuis à corporis clauo manum abſtraxe-
rit : nihilominus non minùs in qualibet ſemi-
nis prolifici productione ſit rea,quàm fuit olim
ab eſo pomo Id ſcilicet continent verba textus;
In peccatis concepit me mater mea. Quomodo
autem ſub medio diſſuaſi pomi , caſtiſſima
definiretur innocentia , immunis à carnis con-
cupiſcentia & à brutalis impuritatis contagio, 17
poſtmodum ex profeſſo demonſtrabo. Sat ſit
autem iam obiter dixiſſe , quod per concupiſ-
centiæ carnis libidinem ortum ſit atque con-
ceptum ſemen vitale , ad animam ſenſitiuam
impetrandam, more brutali, in quod Mens im-
primit ſui ſigillum : ideoque nec cum ſpecificæ
brutalitatis ſimilitudine aut determinatione.
Abſque quo ſigillo omne ſemen ſterile eſt ,in
molam aut monſtrum aliquot deſinens. Itaque
à concupiſcentia carnis, vt ſemen , ita & ani-
ma caduca,eiuſque vita ac per conſequens caro
peccati ſuum traxere ortum: & per conſequens 18
etiam mors. Enimverò Atheis & Libertini
etiam

Digitized by Google

etiamnum hodiè textum diſſuaſi pomi cum origine pro allegoria ſumunt. Quod Eccleſia pro hæreſi iamdudum proſcripſit, & ab olim damnauit. Ergo vera eſt facti hiſtoria, quam Geneſis deſcribit. Sed quare & qoomodo ille pomi eſus oaturaliter mortem in poſteros omnes, æqualiter continuatam patrauerit ineuitabiliter, irremiſſibiliter & irreoocabiliter, ſic vt vnica mootionis tranſgreſſio inter nefandiſſima peccata commiſerit crimen originale, ac deinceps caoſæ ſecundæ rationem propagando in ſe clauderet de mortalitatis inexcuſabili neceſſitate: Siue, quomodò in vnius pomi manducatione vitæ ablatio, mortiſque cauſa ſint neceſſitata, optabam Diuini beneplaciti rationem, decretique motum à priori vel à conſequenti non indagâſſe, cum mihi abunde ſufficiat, quod ſciam & credam ſic à Deo eſſe ſtatutum, oiſi profecto ad eios gloriam, caſtitatis ſplendorem & L beriinorum inſtructionem fure ſperaſſem, hoc paradoxon penitiùs trutināſſe, ideoque & tractatui meo de vita longa applicuiſſe. Iam namque hora, quâ ex aqoilone panditur iſtud malum ſuper omnes habitatores terræ.

THESIS.

1 *Subſtantia theſeos.*
2 *Obiectio ſummaria ex lege, peccato & maledicto eonglobata. 3. 4. 5. 6. 7. argumenta ſunt contra obiectionem.*
8 *Noua obiectio.*
9 *Soluitur obiectio.*
10 *Qualitas peccati in Protoplaſtis.*
11 *Serpens cur adorſus ſit mulierem.*
12 *Non maledicitur viro.*
13 *Non maledicitur mulieri.*
14 *Textus, qui putatur continere maledictum, confirmat theſin.*
15 *Paritas conceptus & partus à lapſu, & non ante lapſum, roborat theſin.*
16 *Textus probat theſin.*
17 *Octauum argumentum contra maledictum.*
18 *Nonum.*
19 *Decimum.*
20 *Vndecimum.*
21 *Duodecimum.*
22 *Decimum tertium.*
23 *Decimum quartum.*
24 *Oſtenditur, quod peccatum non cauſauerit mortem, multò minus ſi qua fuiſſet lex.*
25 *Qualis ſcientia eſſet pomo incluſa.*
26 *Duo elenchi non cauſa vt cauſa.*
27 *Quibus cauſis natura orta ſit corruptio.*
28 *Vnde originis peccati continuatio.*
29 *Errores aliquot circa abuſum elenchorum iterum.*
30 *Corruptio naturæ, qua ex cauſa immediata proceſſerit quâ occaſionali, & quâ cauſâ contra mediatâ.*
31 *Argumentum decimum quintum contra maledictum.*
32 *Decimum ſextum.*
33 *Decimum ſeptimum.*
34 *Decimum octauum.*
35 *Decimum nonum.*
36 *Vigeſimum.*
37 *Viceſimum primum.*
38 *Viceſimum ſecundum.*
39 *Viceſimum tertium.*
40 *Viceſimum quartum.*
41 *Quo pacto mors pomo inerat.*
42 *Coniectura è præcedentibus.*
43 *Probatur coniectura.*
44 *Iurgia de lana caprina.*
45 *Vigeſimum quintum.*
46 *Concluditur ex veritate textus.*
47 *Mors non expectat haccitatem, vt neque peccatum.*
48 *Intentio Creatoris in Textu poſita probatur, eò quod nuſpiam admiſerit inceſtum inter præcedentem & ſubſequentem in generatione.*
49 *Indagatur locus corruptæ naturæ humanæ octo argumentis.*
50 *Additur & nonum.*
51 *Caſtitas textus celebratur.*
52 *Præcellentia Renatorum ſupra felicitates Adami.*

OMNIPOTENS ex ſui immenſa & ſpontanea amoris bonitate, hominem ad hoc peculiariter dilexit & rexit, vt ſui imaginem intimè & quamproximè exprimeret. Quapropter eandem ſui imaginem tanto diuinæ maieſtatis ſuæ decore ornaoit, tamque benigno amoris ſui iotuitu præuenit, quod ex ſoi beneplacito Euam creauerit, deſtinaueritque vt eſſet totius humanitatis fotura mater (& vocaoit Adam (poſt lapſum) nomeo vxoris ſuæ Heuā; eò quod mater eſſet cuoctorum viuentium (ſoas conceptura proles, noo quidem ex copula carnali, ac brutorum more, oeque ex concupiſcentia carnis aut voluntate viri, ſed ex Deo, ſiue ex obumbratione ſolius S. Spiritus, per modum quo concepta eſt & nata humanitas, in qua & per qoam regenerari oporter omnes ſaluandos. Id eſt, manente matris virginitate integra, & vtero clauſo peperiſſet abſque dolore, eratqoe Eua conſtituta ſupra virum. 1

Hoc nimirum eſt magnum ac nouum paradoxon, quòd hoc tractatu ſuſcepi demonſtrandum. Quapropter in limine ſunt remouenda obſtacula obuia & deuia. Ac imprimis obiiciont textum: *Terra proferet tibi tribules & ſpinas. In ſudore vultus tui veſceris pane tuo. Multiplicabo ærumnas tuas & conceptus tuos. In dolore paries filios tuos, maritus dominabitur tibi. Morte morieris*; Et per conſequens, morborum ſeniique calamitatibus conflictabimini. Quæ cuncta ex maledicto peccati inobedieotiæ profluxere in poſteros, vſque in mundi interitum, cenſu irredimibili, nulloqoe actu ſanctitatis piabili. Quia Deus legem Adamo ſtatuerat, ne de fructu arboris ſcientiæ boni & mali comederet: cuius tranſgreſſio vti in peccatum originale defluxit; ita quoque in maledictionis perpetuitatem æqualiter à Protoplaſtis io poſteros omnes ſuſcitauit. Hæc ſic edocta ſunt hactenus: quibus tamen ſub pace & cenſura Eccleſiæ, meos concentus humiliter ſubiungam. 2

Primò itaque oegatiuè aſſero contra. Quoniam verba textus non continent præcisè maledicta vlla, niſi in Serpentem, & terram; nequaquam autem in hominem: Cui ſi ſemel maledixiſſet ille, apud quem non eſt viciſſitudo 3

aut

aut mutatio , manſiſſet verè ac ſemper maledi-
ctus inſtar Cacodæmonis. Ineptom enim eſt
4 credere , quod Deus nunc malediceret homini,
cui deio mox à peccato , & abſque interuentu
cōtritionis aut actu pœnitentiæ benedixit mul-
tâ fœcunditate, totam dedit terram , & ſubſti-
tuit pedibus eius cuncta aoimantia. Imò in me-
dio maledictionis ſerpenti prolatæ, benedictio-
5 ne ſexum muliebrem repleuit , dicens: *Mulier
conteret caput tuum. Inimicitias ponam inter te
& mulierem , & ſemen tuum , & ſemen illius.*
Quod cum non intelligatur de ſemioe viri
ſpondet futurum Meſſiam mundi Saluatorem
ex ſemine mulieris. Tantum abeſt, quod homini
ibidem maledixiſſet.

6 Secundò , nego latam legem , & per conſe-
quens, etiam contrauentionem legis. Sequitur
enim , vbiconque non eſt lex , noo interuenit
tranſgreſſio oec inobedientia : & per conſe-
quens non cadit ibidem maledictio. Probo au-
tem quod non fuerit lex per ipſa verba textos:
Præcepitque ei dicens : Ex omni ligno Paradiſi
comede ; de ligno aotem ſcientiæ boni & mali
7 ne comedas. Verbum (præcepit) præceptum,
adeóque & legem includere videtor ; Attamen
vnicum iſtud verbum non magis pro affirmati-
uo (ex omni ligno Paradiſi comede) quàm pro
negatiuo (ne comedas) vim legis aut præcepti
ſortitor. Non enim peccatum inuoluebat , et ſi
non ex omni ligno Paradiſi comediſſent. Adeó-
que non legem aut mandatum contiocbat ma-
gis pro inhibitione vnius arboris , quàm pro
licentia cæterarum omnium. Itaque textus pa-
ternam licentiam pro affirmatiuo & conceſſio-
ne pariter , ſicut & paternam admonitionem
cautelæ pro negatiuo continebat. Noo ſecus ac
ſi ruſticus viæ gnarus viatori dixerit : Si iſta hac
ieris , peribis & morte morieris. Sic monitio
Creatoris (ne comedas ; & quacunque die co-
mederis, morte morieris non legem, ſed ſuaſum
& optatum dicunt. Tranſgreſſiu, autem, ſpretæ-
que monitionis actui peccatum quidem conti-
oet , ſed non inobedientiæ tantumque ioobe-
dientia à ſpreta monitione diſtat , quantum lex
à monitu ipſo. Prohibitio ergo (*ne comedas*)
admonitionem ſonat , ne videlicet mortem ſibi
comederet & poſteris reatu inextinguibili , eò
quod in pomo , non autem in contrauentione
manducationis mors ſita eſſet : Eſſetque ideò
mors iſta ex pomi eſu naturalis, admonita, non
autem comminata ex lege maledictio. Minæ
enim mortis , quæ Adamo erat incognita, eun-
dem terrere non poterant : adeóque irritæ fuiſ-
ſent commioationes, non autem admonitio. Et-
enim Adam nondum cadauer viderat, & qui an-
tequam videret animantia , ignorabat eorum
nomina: multò minùs ſcire poterat, quid mors
eſſet : ac longè minimè Eua ſciret , qoid eſſet
mori io Paradiſo. Itaque apud Protoplaſtos
mors adhuc erat non ens & ignotum; oon entis
autem & ignoti nullus reſpondet conceptus, &
nulla penitùs eſt formido. Ideireo nec Deus in
oinas terroris aut legis pœnas prædixit mor-
tem : ſed ex mera ſoi boonitate. Vt, dum come-
diſſent dè pomo diſſuaſo , ſcirent , quod Deus
8 non feciſſet mortem : ſed ipſimet ſibi. Nec his
obſtat textus cap. 3. *Quia comediſti de ligno , ex
9 quo præceperam, ne comederes,* &c. Verba enim
bonitatem præcedentis moniti apertè denun-
ciant , non aotem legem. Nam idem verbum
(*præceperam*) quod ante c. 2. *præcepitque ei di-
cens*) monitionem duotaxat & non legem ſigni-
ficat. Alioqui ſub æquali peccato originis edere
obligati fuiſſent ex omni ligoo Paradiſi : quod
nemo ſanæ mentis vnquam aſtruet. Peccatum 10
enim grande fuit in ſuſpicione doli, falſitatis &
fallaciæ Dei , quodque plus crederent ſerpenti,
quàm Deo, quodque ſpreuerint paternam & be-
neuolam monitionem. At noo erat inobedien-
tia , quia noo erat lata lex. Erat quidem actus
contra gratitudioem, amorem erga Deum, debi-
tamque & rationalem obligationem. Noo ergò
maledixit ipſis Deus, quoniam ſibi pœoas mor-
ború , mortis & æternoarum io ſupplicium co-
medendo contraxerant. Non autem poſt lap-
ſum loquitur Deus de morbis : quia ſat erat ſe-
mel mortem prædixiſſe futuram, dum admone- 11
ret , ne comederent. Denique callidus ſerpens
non adorſus eſt mulierem taoquam fragiliorem;
ſed quia admonitio ex ore Dei data fuerat Ada-
mo , mulieri tantùm ſignificata ex viri relatu.
Ideóque primò Deus ab Adamo computum 12
exigit. Imprimis maledictonem viri non conti-
net , *quod terra eſſet maledicta in opere ſuo , &
pareret zizania , quodque in ſudore ſui vultus
panem totâ vitâ ederet*: Sed reminiſcentiam con-
tinent prægreſſæ ante lapſum monitioois amo-
roſæ.

Denique nec maledictionem ſonant , quod 13
mulier deinceps marito obediret , ſubeſſetque,
quanquam in eo eluceſcat intentio creatoris,
qood mulierē ſcilicet deſtinauerat , vt caput eſ-
ſet, apex & vltima creatura, ſupra virum : nunc,
autem ob geminum peccatum ſubeſſe deberet
marito. Id enim potius commeritam pœnam,
quàm maledictum ſignificat: Prout non maledi- 14
citor ſuperiori , qui ob commiſſum errorem de-
ponitur. Aſt vbi dicitor : *In dolore paries filios
tuos* ; textus expreſſè myſterium paradoxæ the-
ſeos confirmat. Nam exin apertè cooſtat, 1. quod
Eua non eſſet, creata, nec deſtinata, vt peperiſſet
in dolore. Quapropter hoc omnium noo dici-
tur illi in maledictionem : ſed ipſi ob oculos
ponitur, quantum calamitatis ſibi cauſata fuiſ-
ſet , quod conciperet deinceps & pareret more
brutorum in dolore . Indubium enim eſt , quin
bruta non ſint peccati rea, pariant tamen in do-
lore: non quidem quod peccauerint in Adamo,
tanquam patre, aut peccati ipſius ſint participia
quia peperiſſent in dolore , ſiue Adam peccâſ-
ſet , ſiue non. Nec etiam Diuinæ eſt bonitati
conforme, quod immeritam pœnam bruta fer-
rent , dum vi naturæ & ex creationis ſtatuto in
dolore pariunt. 2. Si pariant bruta in dolore, 15
denotatur paritas conceptus & partus in brutis
& muliere poſt lapſum ; quæ paritas cum non
fuerit ante lapſum, roborat ideò hic textus the-
ſin. 3. Si non comediſſet Eua pomum, & ex po-
mo conſecutiuè concupiſcentiam carnis ex ſe-
minis corrupti titillatione, vtique peperiſſet ci-
tra dolorem. Vbi textus virginitatem cōcipien- 16
do & pariendo, adeoque perpetuam Propagan-
di virginitatem deſtinatam ſpondet : quod ni-
mirum clauſo vtero concepiſſet & peperiſſet.
Quid enim hoc aliud eſt, quàm id quod reliqui
putant eſſe Euæ maledictionem; ſit reuerâ dun-
taxat commemoratio deperditi boni per copu-
lam viri , ſeminis , & concupiſcentiæ carnis in
carne peccati brutorum more deinceps ? amiſſa
inquam , ſpes concipiendi ex S. Spiritu , poſt-
quam

quam ex voluntate viri concepiſſet, vt omnis
mater io peccatis.

17 Etenim ſi alioqui mors ex pœna infractæ le-
gis eſſet, & non ea concupiſcentia carnis, toti-
dem eſſent mortes nouæ quotidie, quot ſuot
præuaricationes. Vel Deus non tanti faceret
ſua Decalogi mandata, quanti admooitionem
cautelæ ab arbore ſcientiæ boni & mali. Noo
enim æquè ſeriò obſeruandas leges voluiſſet,
quas non æquo ſupplicio caſtigandas voluit. Ita-
que ſuppoſito adhuc, quod lex fuiſſet de negato
pomi eſu, prout lex eſt prohibitæ adorationis
idolorum, adulterij, &c. Hæ autem leges non
puniuntur continoata in poſteros ioeluibili im-
puritate, qualiter contrauentio illius manduca-
tionis. Ea hinc ergo facillimè liquet, peccatum
originale noo fuiſſe tam ea vi inobedientiæ
mandati, quàm ex effectu deturpatæ generatio-
nis Diuinæ, commutatæ in belluinam. Alioqui
namque non eſt iuſtitiæ diſtributiuæ paritas,
nec idcirco in Dei bonitate conformitas, ſiue
Protoplaſtrorum ingratitudinem, ſiue demum
inobedientiam contra legem ſpectamus: quod
prima inobedientia lueret pœnam traductam
in omoes, etiam inſontes poſteros potiùs, quàm
decima vel centeſima quæuis deinceps, quam-
que innumera & longè immaniora peccata. E-
quidem arbitror, quod eadem iuſtitiæ regula
penes eundem Legiſlatorem cuiuſlibet manda-
ti præceptiuè & defenſiuè lati, & pronunciati
infractio ſemper æqualem poſt ſe trahere debe-
ret culpam, oec proinde poſteris cunctis &
inſootibus luendam, ac tum nemo mortalium
in pœnas originales ſoorum auorum morteſ-
que centuplatas (ſi nempè mors à contrauen-
tione legis originem ſumpſiſſet effectiuè &
immediatè) nec quilibet ſatis vous futurus erat,
vel DEVS immutabilis ſua mandata poſtera
non æquè atque primùm obſeruanda ſtatuiſ-
ſet, ſi mors ſuam in natura radicem non ha-
beret, cuius radicis applicatio ex ſolo fuiſſet
homine.

18 Itaque ſi mors ea maledicto peccati, imme-
diatè ea ſolo Deo eſſet; Iam mortem feciſſet
Deus, adeóque ea fide falſum crederemus.

19 Deniqoe ſi mors ex maledicto proueniſſet,
eſſetque è radice ſupernaturali, adeóque nec
hodie noſtra mors cauſas naturales in nobis
reperiret, vel mors noſtra non eſſet eioſdem
generis cum morte Adami. Ideò qood longè
abſurdius eſſet, mors noſtra non prodiret ex eo-
dem primitiuo initio, quo Protoplaſtorum
20 mors incepit Ac per conſequens, mors noſtra
non eſſet effectus peccati origiois: Adeóque
21 niſi alionde, quàm ea pœna legis & peccati ma-
ledicto mors obueniat, id eſt, niſi carnis gene-
ratio Adamica ſiue belluina ex carnis concupiſ-
centia & copula mortem naturaliter in ſe con-
tineat parem belluis, reoerà inſontes poſteri
luerent pœnam immeritam. Denique ſi mors ex
22 maledicto vel ea peccato immediata cauſata
eſſet; oonnè inappoſitè reatus diceret, *eadem die
morte morieris*; dum non diceret: ſtatim, eodem
momento morieris, Quippe maledictio non in-
diget 24. horis vt operetur, vt neque pariter
peccatum pro reatu pœnaqoe eiuſdem comme-
rita interuallum expedit Quod expreſsè viſum
fuit, dum homo impurus, conans currum vacil-
lantem, quo Arca fœderis vehebatur, à caſu vin-
dicare, repentinâ morte auſum ſuum piauit.

Sed cum mors in procuratione ſeminum ve-
titorum & comcupiſcentiæ carnalis conſiſteret,
pomi eſum eiuſque digeſtionem præſuppone-
bat, ideoque verba illa: (*eadem die morte morie-* 23
ris ſiue, mortalis fies. j. & morte druplata in te
& poſteris lues, Theſis noſtræ propoſitam veri-
tatem roboraot.

At peccatum nullum à primo deinceps, ha-
bitum eſt originale, vel in omnem poſterita-
tem irremiſſibiliter delatum, niſi quod ab eſo
pomo deinceps totam deturpauit oaturam;
quia propagationem generis humani in car-
nem peccati tranſtulit, de qua dicit Deus: *Spi-
ritus meus non permanebit cum homine, quia caro* 24
eſt. Illod autem peccatum, ſi à Prædeceſſori-
bus non ſat ſit indagatum, addam liberè, quæ
ſentio.

Enimverò in hac Geneſis hiſtoria ſimul con-
curront. 1. Peccatum diffidentiæ ſiue ſuſpicio-
nis malæ fidei, doli, fallaciæ & falſitatis in Deo:
Eua enim inquit Diabolo: *Ne fortè moriamur*;
Adeóque dubitauit mortem admonitam, neceſ-
ſariò aduenturam. Itemque peccatum ſpretæ
admonitionis, quodqoe plus fiderent Serpenti,
qoàm Deo, nec erat inobedientia, vbi oondum
lex, 2. Actus comeſtionis pomi, non tam vetiti,
quantum de caueodo admoniti. 3. Effectus co-
meſti pomi. Nam io medio Paradiſi arbor erat,
cuius propietas dicitur vitæ: Ne *comedat*, *&
viuat in æternum*; eratque arbor altera, coius
proprietas erat ſcientiæ boni & mali, cui non
erat par alia, Sed reliquæ, exceptis his dua-
bus inſeruiebant ſoli alimoniæ. Proprietas ergo
& effectus huius poſterioris arboris erat ſuſci-
tare prurigioſam concupiſentiam carnis ſiue
luxuriæ amentiam. Dicitur autem ſcientiæ boni 25
amiſſi & mali adepti. Neſciebant enim, ſe nu-
dos eſſe, erantque ſine pudore, id eſt, ſine carnis
concupiſcentia inſtar puerorum; quia carebant
ſemine. 4. Concurrit copula carnalis: Inde tan-
dem generatio quædam belluina, caduca, mor-
talis, contra intentum Dei, nolentis hominem
concipi in peccatis. (In peccatis concepit me
mater mea) noo quidem, quod omnes dein
matres ederent de illo pomo, ſed quod non ab
eſo pomo omnis conceptus non fieret niſi ex
voluntate ſanguinis, carnis & viri: Adeóque
inde neceſſariò prodiret omnis caro peccati.
Itaque dum peccato inobedientiæ adſcribitur 26
immediata cauſa corruptæ naturæ & mortis:
vel dum peccato, ſuſpecti doli in Deo attri-
buitur caoſa immediata corruptæ carnis, elen- 27
chi ſunt non cauſæ vt cauſæ. Nam propriè lo-
queodo: Ipſa noſtræ naturæ totalis corruptio,
& carnis degeneratio noo ex maledicto, vt
neque immediatè ex peccato comitante pro-
fluxit: ſed ex his tantùm occaſionaliter, & tan-
qoam ex cauſa ſine qua noo; At natura noſtra
totaliter corrupta, & incapax æternæ gloriæ
reddita eſt propter concupiſcentiæ & brutalis
generationis caoſalitates effectiuè & immedia-
tè cauſantes virginæ ablationem caſtitatis, &
ſpem omnem generatum iri ex S. Spiritu dein- 28
ceps, & ea Eua virgine. Eſtque ideò originis
peccatum in omnes omnino poſteros defluens,
eò quod poſt ablatam Eue virgioitatem homi-
nom propago, non eſt poſſibilis, niſi ex volun-
tate viri, carnis & ſanguinis, quos alioqui Deus
ſtatuerat ex S. Spiritu generandos. Eſt ergo
cauſarum indiſtinctio, ſuaque inepta effectuum

ad cauſas proprias applicatio, quæ nondum at-
29 tendit antehac 1. quare iſtud pomum, tam alto
tono præcautum ſit, ne de illo ederent. 2. Quòd
maledictum æſtimarint, quod non erat. 3. Quòd
peccatum originis ſoli adſcripſerint inobedien-
tiæ tanquam cauſæ proximæ & continenti, im-
mediatæ. 4. Quòd inexcuſabilem mortem con-
30 jecerint in maleditionem & pœnam infractæ
legis. Etenim tametſi peccatum graue concur-
rerit cum originali declinatione generationis à
Deo intentæ, cum impuritate carnis, naturæ
corruptione per carnalem copulam: non tamen
corruptio naturæ, degeneratio generationis, vt
neque mors ex peccatis originalibus parentum
diffidentiæ, &c. tanquam ex cauſa immediata
proceſſerunt: verùm ab effectu manducati po-
mi, tanquam nouo producto neceſſariò inde
naturaliter dependente; id eſt, mors proceſſit ex
ſuis cauſis ſecundis naturalibus, pomo inexiſtē-
tibus: Prout & naturæ corruptio totalis inde
promanauit; quia ambæ nituntur vnicâ & eâ-
31 dem neceſſitatis radice. Cauſæ autem harum
cauſarum naturalium per accidens in vnitono,
comeſtionis colligatæ fuerunt peccatis diffiden-
tiæ, &c. Nam peccato ſuſpicionis malæ fidei,
fraudis & fallaciæ Dei ſuus manebat reatu ſpia-
bilis per Protoplaſtos per modum peccati, per
contritionem ſcilicet & actus pœnitentiæ pro
more aliorum peccatorum. Non autem quod
proinde tota natura deprauari debuiſſet, mors &
omnis corporis ærumna deberet intrare & per-
petuare in omnes poſteros, etiam quantumlibet
animas haberent inſontes. Deus enim peccata
parentum ſubinde punit in vnam aut alteram
generationem: at nuſquam legitur, in omnem
dein poſteritatem caſtigaſſe peccatum aui, qui
ante quinquies mille annos malè egiſſet. Excedit
enim iſta punitionis pœna amorem Dei erga ho-
minem cui mox à peccato tantopere benedixit:
Excedit, inquam, regulas iuſtitiæ, ſi ad eius ſta-
32 teram referatur ſupplicium inſontis in illo pec-
cato. Quinimò opinor, ſi Deus ex ſua bonitate
non admonuiſſet Protoplaſtum mortis, ſi come-
deret de ligno ſcientiæ boni & mali: ſin verò
Dæmon propria atque innata ſibi hoſtilitate
tranſtuliſſet pomum de illa arbore ſubter aliam
quamlibet, & comediſſet de pomo vterque ho-
minum ſexus; quod æqualiter ſucceſſiſſet con-
cupiſcentia carnis & copula: adeóque, etſi ſine
illo peccato id contigiſſet, attamen generatio
inde ſecuta de neceſſitate & proprietate eſi po-
mi ſuſpendiſſet intentum Creatoris, nolentis de
Spiritu Sancto concepi filios Dei & poſteros
Euæ poſt corruptam eius virginitatem. Adeo-
que mors, morbus, ipſaque naturæ corruptio ac
belluina inuerſio originalis fuiſſent, & non ta-
men ex peccato, eò quod pomum continebat
33 cauſam naturalem efficientem luxuriæ. Etenim
quàm ineptè concordant ſimul: Mors proceſſit
ex peccato infractæ legis, adeóque ex maledi-
cto ſupernaturali: Et illa verba textus poſt eſum
pomum & ante proſcriptionem è Paradiſo
prolata: *Ne extendat manum ad arborem vi-
tæ comedat de illa, & viuat in æternum,*
Nam contra maledictum Diuinum non valet
vlla creatura reſiſtere. Hinc ergo conſpicuum
euadit, quod pomum contineret cauſam na-
turalem deturpatæ generationis, & ſuæ mor-
tis. Quodque arbor vitæ pariter contine-
ret naturaliter vitæ æternæ conſeruationem,
id eſt, ſuperioritatem ſuper mortis neceſſita-
tes.

Tandem ſi ex lege, peccati ſupplicio & ma- 34
ledicto mors adueniſſet, falſum eſſet, quod
Deus non feciſſet mortem, quia reuerâ & im-
mediatè mors ex Deo proceſſiſſet, & non ex
cauſa naturali, ſiue naturæ corruptæ. Ac iure
tanto potiore, vbi Nomotheta, iuxta & exſe-
cutor ſunt eadem perſona, creator omnipo-
tens. Poſtremò, Peccatum eſt ens mentale, ſi- 35
ue non-ens, quod non poteſt producere ens
reale & actuale. Atque idcircò non proceſſiſſet 36
mors ſui initio è cauſis naturalibus, prout ho-
diè in brutis æqualiter atque in nobis ſurgit
mors, eſſetque proinde mors ſui initio, toto
genere alia ab hodierna. Ac propterea ridicu-
lum textus diceret: *Deus non fecit mortem*, ſi
propter inobedientiam maledixiſſet naturæ, vt 37
moreretur. Eſt itaque neceſſum, quod mors
hominis, ſui initio inceperit & facta fuerit, cau- 38
ſis ſecundis prorſus naturalibus, quibus hodie
morimur. Reciprocè quoque hodie ingruit 39
mors cauſis naturalibus deturpatæ naturæ,
prout olim in ſui principio. Equidem etſi eſo
pomo Adam mortalis euaſerit, tamen eius
mors, non niſi poſt aliquot ſecula euenit na-
turaliter & ex ſenio velut cauſis ſecundis. Ab-
eſt ergo lex, contrauentio, peccatum, male-
dictio in origine mortis poſt tot ſecula appa-
rentis ex cauſis ſecundis, coram velut loquen-
tibus. Omnem ergo cauſam atque totalem, qua
homo ſibi mortem immediatè condidit, in
theſi videre eſt. Etenim etſi ſimus iam morta- 40
les, non tamen morimur dum volumus, dum-
que optamus: quia non ex volontate, vel ex
peccato: ſed ex pomo mors prodiit. Nec qui- 41
dem quod in pomo ipſa eſſet mors, tanquam
in lethali veneno, ſed inerat pomo concupi-
ſcentia carnis, incentiuum libidinis, inebria-
tiuum luxuriæ, ad generationem belluinam in
carne peccati, quæ caro ſecum vehebat cauſas
naturales defectuum, & mortis neceſſitates.
Quocirca veriſimile eſt, ſi Serpens non potuiſ- 42
ſet obtinere ab homine, vt peccando ederet
pomum, quod decerptum inde pomum ad
radicem alicuius arboris licitæ proieciſſet, vt
hoc medio mortem introduxiſſe gauderet ho- 43
ſtis vitæ noſtræ. Idque ſatis colligitur ex textu,
qui non dicit, ſi comederis de arbore illa, ſed
dicit: *In quacunque die comederis, morte morie-
ris.* Quaſi denunciaret iſtud mortis venturæ pe-
riculum fore prædeſtinatum. Ad hoc enim
creatum mundum, & generationis organa vi-
to data, eò quod præuiſa eſſet naturæ corru- 44
ptio, regenerationis neceſſitas in Saluatore, vir-
gineaque eius puritate. Ceſſent ergo iurgia,
an Eua comederit pomum, an verò ficum.
Textus enim pomum vocat, viſu placidum; fi-
cus autem non ita ſui viſu allicit. Fuitque vni-
ca illius proprietatis arbor, cuius par tum non
erat nec hodie, inter creata, altera exſiſtere le-
gitur. Finaliter verba textus: *Multiplicabo* 45
ærumnas tuas, & conceptus tuos; tantum abeſt,
quod Dei indignationem, multóque minùs
illius maledictum ſignificent: Denotant imò
eius amorem erga deuotum ſexum. Siquidem
nemo neſcit, quo ærumnoſior vita deuoti ſe-
xûs fuerit, eò etiam vitæ filij hominis vicinio-
rem eſſe; Alioquin enim tribulationes, quas
Deus mittit Sanctis ſuis ipſumque martyrium
eſſene

Google

eſſent maledicta pari iure. Addam poſtrèmo,
quod ſicut opera carnis ſunt Diabolica, ita tex-
tus : *Ponam inimicitias inter ſemen mulieris &
ſemen tuum.* Hanc theſin ex aſſe confirmo. Nam
imprimis mulier, de cuius ſemine Deus ibidem
loquitur eſt Deipara Virgo, quæ vt Virgo nullũ
aliud ſemen reliquit, inimicũ ſerpenti niſi filios
lucis, filios Dei & renatos ex S. Spiritu, qui nullas
inimicitias habent cum ouis reptilis alicuius, ſed
tantũ cum filiis Diaboli & tenebrarum, in quã-
tum cuſtodiunt ſemina peccati. Promittit ergò
textus ibidem regenerationem futuram in Dei-
47 para Virgine; vocás non renatos ſemen Diabo-
li, quia caro ſunt Adamica. Itaque attentis quæ
ſupra iam demonſtraui, Peccatum originis non
propriè expectat empſychoſin aut hæcceitatis
momentum. Etenim quamuis anima nequeat
rea eſſe peccati, antequam ſit, attamen cum pec-
catum originis ſit in contagio carnis, ipſum eſt
ſtatim in ſuppoſito concreti per modum ſui re-
cipientis, ſimul atq; eſt mixtura ſeminum ſexua-
lis; iuxta: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum*
(ante animæ aduentum, quia) *in peccatis concepit
me mater mea* : Eſt nempè peccatum in eodem
puncto, quo mors conſiſtit: quod ſane eſt in ipſa
ſeminum mixtione. Mors enim in Archeo im-
mediatè eſt, non autem in anima; quod probat
ipſa quandoque Archei indiſpoſitio mortalis,
vnde conceptus fit irritus; qui ante iam vitalis
erat totâ ſpe. Et quamquam impuritas materialis
ſuppoſiti ſit ante carnem inde generatam, ideó-
que & ante animam, non eſt tamen propriè pec-
catum, niſi anima illud induerit. Eſt proinde alia
longè peccati originalis infectio, quàm aliorum
quorumcunq; requirentium animæ conſenſum.
Cætera namque peccata perpetrat ipſa anima:
Originale verò contaminat animam non con-
ſentientem, quia quidditas originalis eius eſt
ipſa caro peccati; Neque enim proinde voca-
tur anima peccati; ſed caro peccati, quia ani-
ma à carne contaminatur. Diabolus autem non
aliunde, quàm à ſeipſo. Ideò homo meretur
miſericordiam, non autem Diabolus. Itaque
ex Creatoris beneplacito pomum in ſe nedum
gerebat carnis concupiſcentiam, ſed etiam con-
ſequenter generationem ſeminis: At non pro-
inde pomo vis inerat propagatiua animæ ſenſi-
tiuæ. Arbiter mundi in creando ſe voluit obli-
gare ad creandam omnem animam viuentem
in quolibet corpore animantato, dum diſpoſi-
tiones corporeæ deueniſſent ad terminum ani-
mationis. Idcirco enim pomum, ſtatim poſt-
quam manſum eſſet, diſpoſuit ſanguinem ad
ſemen atque inde in animam ſenſitiuam. Id-
que nulli alimento geniale, quod iſti pomo,
adeò vt Protoplaſtis paucis abinde horis geoue-
rit nedum ſemen, ſed etiam diſpoſitiones ad
impetrandam animam ſenſitiuam à creatore.
Quodque ſtatis dierum terminis alioquin in
fœtu contingit, certiſque digeſtiuum gradi-
bus perficitur; id mox in ipſo vitali Archeo pa-
rentum primorum completum eſt. Idque pe-
culiare in pomo textus inſinuat, quod eadem
die, qua de pomo comederet, morte moreré-
tur: eò quod pomum, etiamſi terminum an-
ticiparet; aliquem tamen exigeret, vt poſt-
quam in cruorem verteretur vitalem, etiam ſta-
tim animâ ſenſitiuâ eſſet dotandum. Nam qui
ipſo creationis puncto in virum & fœminam
formati fuerunt, & non in pueros, breui quo-
que ſpatio in maturitatem ſeminum, omnem-
que mortis neceſſitatem & cauſarum ſecunda-
rum proprietates conſenuerunt eodem die. Re-
ctà enim viâ hoc totum cadit perpendiculari-
ter in poſtem fundamenti meæ theſeos, quo
rotatur noſtræ mortalitatis hoc vſque vertigi-
noſum negotium.

At ſaltem cum Eua facta ſit de coſta viri, idi- 48
pſum innuit notam pudicitiæ, vetitamque car-
nis copulam: Quippe quæ inceſtum præter
ſtuprum continebat, quod nec Adamum late-
bat; de quo tamen omnipotens poſt peccati
lapſum diſpenſaſſe viſus eſt, concedens matri-
monium. Itaque ſupereſt huius occaſione in-
dagare, an actus libidinis fuerit in Paradiſo
completus. Multi volunt Paradiſum fœditatis
immunem, eò quod textus dicat cap. 4. *Adam
verò cognouit Euam vxorem ſuam, quæ conce-
pit & peperit Cain, dicens: Poſſedi hominem per
Deum.* Sed hi mihi ignoſcant. Nam contra-
rium ex ipſo textu apparet; Imprimis nil con-
uincit citatus textus niſi quod ſtuprum veræ
virginitatis (quia cruentum) non admittat co-
mitem conceptum. Ideóque non prima vice
conceptus ſit Cain, ſed extra Paradiſum. Alio- 49
quin enim 1. eadem die morte morieris, iuxta
veritatem theſeos deſignat ibidem commiſſam
turpitudinem. 2. Mulier non vocatur ante la-
pſum Vxor Adami, ſicut immediatè poſt. No-
men autem vxoris non datur, ne quidem rato
matrimonio, ſed tãtum conſummato. 3. Dictum
fuit ſoli viro, *De hoc ligno ne comedas.* Proinde
de exilio hominis faciendo legitur in ſingulari,
non quidem, quin vterque ſexus peccauerit,
ſed quia vir ſingulariter ob ſtuprũ exulari me-
ritus erat. 4. Idcirco dicitur: *Ne extendat ma-
num ad arborem vitæ, comedat de ea, & viuat in
æternum.* Non autem dicitur: Ne coniuges co-
medant. 5. Primo beſtiarum conſpectu nouit
Adam eſſentias & proprietates illarum, iiſque
iuſta quoque indidit nomina. Viſâ autem mu-
liere, primùm *vocauit illam viraginem; quia
de viro eſſet ſumpta.* Poſt lapſum autem *vocauit
illam Euam, ſiue matrem omnium viuentium.*
Quod primo conſpectu nondum neſciebat;
vt neque adhuc illam proprietatem ex viro
habebat, eamque non niſi à peccato didicit,
quia indidit ac ſuſcitauit. Cur enim mulieris
eſſentiale nomen mutaſſet, ſi non ſimul totam
mutaſſet eius naturam? 6. Ac demum illam
potiùs ad patrandam ſuam fœditatem ad ar-
buſta deduxit, quam ob tegmen pudoris. Po-
terat ſiquidem ficulneis frondibus pudorem
texiſſe, & abſconſionem per arbuſta neglex-
iſſe, ſi non habuiſſet ſimul corruptæ caſtimo-
niæ ſigna. 7. Siquidem ſi vera eſt theſis mea,
quod ſola carnis luxuria mortem cauſata fuerit,
non eſt ſubſecutum exilium niſi poſt turpitu-
dinis actum. 8. Is enim qui iam ſtatim antè ne-
ſciebat ſe nudum, quomodo ſciebat mox vxo-
rem, omnium viuentium matrem, niſi quid per-
petraſſet.

Ac tandem textus dicens ſerpenti: *Ponam* 50
inimicitias inter ſemen mulieris & ſemen tuum:
dènotat clarè mulierem, quæ antè carebat ſe-
mine, eiuſque omni prorſus titillatione, iam ha-
bere ſemen.

Vt ut eſt, ſaltem non poſſum non inſigniter 51
admirari excellentiam caſtitatis textus, qui nuſ-
piam, ſurdam ſaltem aliquam mentionem con-

cupiſcentiæ carnis fecit : verùm ſummo vtrobique regit ſilentio carnis fœditatem per acquiſitam ſcientiam pudoris,& obvoluit ſummo myſterio mortis inductam neceſſitatem & regenerationis exigentiam , Statuens , quòd tandem dierum completâ maturitate *ex aquilone pandetur malum* ſuper omnes habitatores terræ. Quod mox manifeſtabo.

52 Tandem degenere iam naturâ , complacuit ſibi Omnipotens lapſum Adæ erigere per renaſcentiam : & quanquam non reſtaurauerit nobis intellectus claritatem priſtinam , mentiſque expeditam cognitionem intuitiuam , attamen dignitatem noſtram longè altiùs erexit. Siquidem Intellectus in obſequium fidei redactus per gratiam pergit in humili reſignatione ad brauium amoris , quo innitimur & compellimur. Eſtque minima amoris illius morula longè glorioſior , quam deſes tota vita Adami in Paradiſo. Ante lapſum enim ignorabatur fides , virtutum proſapia , potiſſimum quoque amoris Diuini ſuperexcellentia , ſolâque viuebatur puritatis innocentiæ felicitate. Ideóque Deus permiſſione ſuæ præſcientiæ & deſtinaſionis inæqualitatem beatitudinis , à renaſcentiâ emergentis , cum quadam præpollentia delegit : quia non ſunt condignæ huius vitæ tribulationes ad immenſa , quæ nobis renatis Diuina bonitas præparauit. Malim namque ſcire , quæ Deus per vnigenitum mundi Saluatorem reuelauit , quàm nouiſſe claro intellectu animantium & herbarum facultates, Abundè mihi ſufficiens habere in Deo humanitatem, quâ nos in filios Dei Adoptauit,& ſimiliores ſibi longè fecit,quàm fuiſſet Adam in ſumma ſui felicitate.

DEMONTRATVR THESIS

1 *Prima Theſis probatio.*
2 *Secunda.*
3 *Modus generandi Diuinus nequit ab homine concipi.*
4 *Coniectura à pari.*
5 *Repetitio Demonſtrationum.*
6 *Argumentum pro theſi.*
7 *Alterum.*
8 *Tertium.*
9 *Quartum.*
10 *Quintum.*
11 *Sextum.*
12 *Mentem non creare animam ſenſitiuam , vt nec aliam mentem de homine mentis ſumi.*
13 *Septimum.*
14 *Mens imprimit in ſemen imaginem corporis non autem Dei,id eſt, ſeipſam.*
15 *Probatur.*
16 *Octauum.*
17 *Quid à peccato per parentes generatum.*
18 *Vſque ad art.*
74 *Ratio è Sacris.*
75 *Repugnare Chriſtianiſmo , quod homo vocetur animal.*
76 *Patrum aliquot conformitates cum theſi.*
77 *Dilemma pro theſi ex Auguſtino.*
78 *Argumentum ſolidum pro theſi.*
79 *à regula falſi.*
80 *Progreſſus Satanæ.*
81 *Faunorum & Nympharum ortus.*
82 *Tudeſquillos in Canariis.*
83 *Obiectiones contra theſin vſque in art.88.*
89 *Anomala piſcium propago.*
90 *Aquæ nulla eſt figura , nec decidit orbiculariter.*
91 *Tritarum prolificatio.*
92 *Seminis maris inualiditas.*
93 *Piſcium felicitas theſin roborat.*
94 *Vermes reſurrectionis monitores , abſque materiali maris ſemine.*
95 *Pullus è vitello formatur , & ſemen galli manet materialiter extra.*
96 *Septima obiectio cauſas diluuij explicat.*
97 *Vulgata textus huius explicatio confirmat theſin.*
98 *Interpretatio circa motiuum diluuij.*
99 *Gigantes non de prima creationis intentione.*
100 *Probatio Prophetiſſæ.*

SVblatis ergo nunc legis,inobedientiæ & maledicti ſuſpicionibus , ad theſeos demonſtrationem procedo. 1
Pro qua in frontiſpicio præmiſſa eſt glorioſiſſima filij Dei incarnatio , ex puriſſimo ſanguine immaculatæ ſemper Virginis ſuæ genetricis. Deinde mihi viam ſtrauit textus: 2
Niſi regenerati fueritis ex aqua & Spiritu S. id eſt, niſi comparticipes ſitis , in noua regeneratione ſaluandorum,illibatæ & caſtiſſimæ Incarnationis Domini Ieſu , ſitiſque tanquam membra illius capitis,& velut filij adoptiui, non eritis palmites illius vitis. *Non quicquid de carne peccati* & ex carnis concupiſcentia *naſcitur , caro eſt , incapax vitæ æternæ & regni cælorum. Et qui ſeminat in carne , in corruptione metet.* Et 3
quicquid meſſuerit, caro eſt,ipſaque corruptio. Etenim quomodo S. Spiritus generaliter in Eua omnem hominum poſteritatem , id humana mens aſſequi non valet,niſi viam eius facere textus manifeſtaſſet in Deipera virgine ; quæ nimirum non concepit ex,ſed de Spiritu S. quem 4
proinde Gabriel prædixerat duntaxat obumbraturum ipſam virginem perpetuò illibatam. Ideóque Eccleſiæ Patrem æternum, ſacræ Trinitatis perſonam primam vocat Patrem Filij æterni;nec permittit S.Spiritum vocari humanitatis Chriſti Patrem , eò quod materialis generatio Chriſti ex ſola eius matre ſumpta eſt: quare hec eius conceptus de Spiritu Sancto includis vllam paternitatem.Atqui vt iſta generatio proceſſit abſque patratione S.Spiritus (qui nimirum circa conceptum Chriſti occupatus fuit abſque patratione) ita contemplari nobis integrum eſt eodem prorſus ſupernaturali atque Diuino modo obumbrationis in Eua ſtabilitam fuiſſe generationem adoptiuorum & diuinæ Imaginis. Itaque Pater luminum ſolus eſt Creator omnium animarum , vt & ſupereminenter mentis immortalis : Ergo generatio humana ex Patre luminum , datore vitæ , in mentis creatione abſoluta fuiſſet ex ſubſtantia Euæ & de cooperatione S. Spiritus concipiendo. Etenim vt ille hominum conceptus fuiſſet planè ſupernaturalis : ita & caſtimonia matris ſupereminens in ſtatu Innocentiæ , qualis modo in regeneratione ex aqua & Spiritu Sancto.

Quamobrem

5 Quamobrem ſtatutam theſin primùm ratio-
ne phyſicâ conabor ſtabilire, eamque dein ra-
tione & autoritate è Sacris petita confirmare,
6 ac tandem per dogmata Patrum fortificare. In-
primis eſt rationi conſentaneum: Si Deus vo-
lebat in carne facere ſui imaginem, eamque per
poſteros beare, id debuiſſe fieri in Virgine ma-
tre: non autem in muliere per Adamum ſtu-
prata, ne Deus virum competitorem haberet
in intenta ſuæ imaginis incarnatione. Alioqui
ſi hanc ſanctam & impollutam humani gene-
ris productionem (propter quam Vniuerſum
condidiſſe eſt viſus) contingentem in obum-
bratione S. Spiritus, vir anteuerteret & præ-
ueniendo euerteret, etiam dein omnis homi-
num ſic producendorum generatio brutali mo-
do eueniret, quicquidque ex illa naſceretur,
eſſet æternę gloriæ naturaliter incapax. Rationi
nempè eſt conſentaneum, quod Mens immor-
talis ante eſum pomum nunquam feciſſet pro-
lem immortalem duratione, eò quod nihil
queat de ſe vel ex ſe producere infinitum dura-
tione, niſi Deus ſolus, quem proinde adhuc
hodie in Adamica generatione, Eccleſia fa-
tetur eſſe animæ immortalis vnicum creato-
rem. Alioqui ſi mens, infinita deinceps dura-
tionis poſſet extra ſe producere infinitum ali-
quid & immortale, quodque ideò eſſet ſub-
ſtantia; iam neceſſario deſineret eſſe creatura,
eſſetque creator. Ergo mens nunquam potuit
8 aut poterit producere ſubſtantiam immorta-
lem, & per conſequens pugnat cum Diuinitate,
quod Mens, quæ ante eſum pomi immediatè
totum corporis regimen in ſe ſuſceperat, de ſe
generaſſet imaginem Dei infiniti; generaſſet-
que ſubſtantiam duratione infinitam, quapro-
pter eſt diſpar penitùs ratio, qua lumina mor-
talia vitæ ſuæ animæ mortales proſiliunt, &
9 qua ſubſtantia immortalis creatur. Adeo na-
turæ toti eſt impoſſibile, quod mens generaret
ſubſtantiam ſibi ſimilem; cum producere ſub-
ſtantiam ſpiritualem, immortalem ſoli refer-
netur Deo, etiam omnium omnio conſenſu.
Siquidem eiuſmodi productio præſupponit
creationem ex nihilo. Alioqui ſi mens inten-
diſſet ante lapſum producere ex nihilo ſubſtan-
tiam ſibi ſimilem, cum id ſibi ſit penitus im-
poſſible, ſeipſam debuiſſet partiri, atque in
10 partes ſeparare. Denique nec vnquam fuiſſet
mentis intentio generare animam caducam ſeu
ſenſitiuam, quippe quæ eſt præter & contra-
11 deſtinatum ſuæ vitæ regimen. Quare ex ſuffi-
cienti enumeratione concludo, quod ante eſum
pomi nec immortalem mens animam genera-
re potuerit, nec mortalem generare intende-
rit, ne quidem diſpoſitionem vllam ſemina-
lem aut ſubſtantiam ſeminis: Ideóque nec
proinde vlla per virum facta fuiſſet generatio,
nec vllam ad generandum in ſe ſenſiſſet procli-
uitatem. Atque hactenus neceſſariò in pomi
eſu latuit cauſa mortis naturalis per carnalem
generationem explicata: In qua generatione
eſt ſeminalis diſpoſitio cooperans ad animæ
mortalis impetrationem: Eaque Creatoris in-
tentionem circa propagationem ſuæ imaginis
præuertit & peruertit. Sic nimirum anima mor-
talis per brutalem concupiſcentiam carnis ſibi
ſemen diſpoſitiuum produxit ad animam bru-
torum more perituram; quæ ſcilicet brutalem
quoque conditionem mortalitatis ſecum in-
duxit. Nam mors brutis indubiè à creatione
fuit connaturalis, quæ ſcilicet animas duntaxat
habent mortales. Atqui licet per regulam ſup- 12
poſiti falſi confirmare, quod ex fide tenemur
credere, nimirum Mentem à Deo immediatè
creari: non autem à parentum anima velut lu-
men de lumine ſumptum accendi. Nam ſi ani-
ma geniti fiat ab anima generantis, erit hoc
vel à patris anima, vel à matris anima, vel ab
vtraque; Sed nullum horum eſt verum: Ergò
nullatenus anima generati fit aut deducitur a
ſpiritu parentum. Probatur quoad primum: Si-
quidem cum de progreſſu naturæ ſit ſermo, qui
proinde ordinatus eſſe debet, idcóque & in
brutis id conſtanter contingeret: atqui hoc non
contingit: Ergò non à progreſſu naturæ. Pro-
batur Subſumptum per fœtú ex patre glire &
cuniculo matre, qui ſcilicet, exceptâ caudâ gli-
rinâ, totus eſt cuniculus, tam intus, quam extra,
etiam in pelle & pilis. Sed ſi à patre vis vlla a-
nimæ manaret, in ſe vim neceſſario haberet pa-
ternam & non maternam. Sed dato exemplo
patet contrarium: ergò non à patre, Nec tamen
proinde animæ prolium mendicantur ab animâ
materna. Nam alioquin à quo procedit anima
ad eodem ſaltem & ad minimum procederet
quoque vis formatiua: Et per conſequens, ne-
dum ſemper fierent proles ſexus materni, ac
matri perpetuo ſimiles; ſed etiam nunquam fie-
ret mola, vbi effœta vis ſeminis maris defluit.
Vt neque prægnantis imaginatio tranſmutaret
fœtum in vtero matris formatum, in mon-
ſtruoſam, alienam, imo & brutalem figuram
quia ſemen iam habens animam muniatam à
parente non eſſet ampliùs obnoxium ſtultæ
imaginationi maternæ, præſertim dum iam fœ-
tus proprio orbe ac culinâ ſuâ alitur. Idem ar-
gumentum quoque valet ſupponendo, quod a-
nima gigneretur ab vtriuſque parentis anima:
nam quicquid negatur disiunctiuè, rectè negari
poſſet copulatiuè. Quorſum etiam ſpectat hæc
concluſio, nimirum quòd eo poſito, iam ſemen
actualiter eſſet animatum ab initio ſui: Itemque
quod ex duabùs animabus quoddam compoſi-
tum atque mixtum lumen animatum atque ſpi-
rituale fieret; quod repugnat ſimplicitati for-
mali propter concretam dualitatem. Itaque vni-
unca animæ homogeneitas aduerſatur dualitati
& heterogeneali compoſitioni animarum. Vn-
de concludo, ne quidem in brutis deſumi à pa-
rentibus, tantoque minùs in homine. Quapro-
pter animæ omnes immediatè creantur ab ip-
ſamet vitâ & Patre luminum, qui ſuum Crea-
toris honorem nulli tribuet creaturæ: quare
hic obuium eſt, quod homo nequeat producere
mentem immortalem, nec ſimulachrum Diui-
num. Adeòq; & hinc patet, quod prima Crea-
toris intentio non eſſet, quod vir vlla ratione
ſeſe immiſcuiſſet generando: Sed quod om-
nem fœtum ſola manus Creatoris perfeciſſet,
quæ ſola creat omnes animas, potiſſimum au-
tem atque ſingulariter æternam illam deinceps
quam in ſui imaginem deſtinatione eſſentiali
direxerat. Denique naturaliter neceſſum eſt, 13
quòd vera imago fieri nunquam queat, niſi à
ſculptore proprio: nullus eſt autem ſculptor
proprius, qui non perfectè cognouerit illum,
cuius iconem ſculpere intendit. Sed homo
creatus eſt ad imaginem & ſimilitudinem Dei,
nequit tamen Deum cognoſcere, vt nec eius vl-

lam ſimilitudinem mente aut verbo exprimere,
quam ignorantiam quiſque fateri debet, Ergò
n. quit eſſe ſculptor proprius imaginis Diui-
næ; ac ideò quamcunque eius imaginem fa-
bricaretur, eſſet planè monſtruoſa & durationis
finitæ. Et per conſequens in Creatoris intentio-
ne homo non fuit conditus, vt generaret homi-
nem. In natura quidem omnis ſpiritus generan-
tis feminis comprehendit (quia continet) ideam
rei generandæ: homo autem, cùm ſit Dei imme-
diata ac vera imago, non poteſt vllo modo in
ſuum ſemen transfundere Diuinam imaginem,
14 quam in ſe & extra ſe planè ignorat. Sed cùm
in natura ſimile generet ſui ſimile, poteſt homo
in ſemen ſuum imprimere imaginem corporis
humani, facti etiam ad imaginem Dei. Poteſt
itaque homo generans imprimere in ſemen ſi-
gillum ſiue vmbram ſui: non autem imaginem
Dei, ſubſtantiamque mentis immortalis: quin-
imo demonſtraui alibi, quod cæteræ animæ vni-
uerſæ ſint tantùm lumina formalia, non autem
15 ſubſtantiæ. Idcirco ſi mens deberet aut poſſet
imaginem Dei producere, iam vel mens ceſſaret
eſſe imago ipſamet Dei, vel Deus non eſſet
Creator mẽtis. Quamobrem eſſentia pura ima-
ginis Dei in conceptu creandi vel generandi
requirebat omnifariam ipſum Deum immedia-
tum ſui Creatorem & Patrem vnicum, qui in
cœlis eſt, & præter quem nulla eſt paternitas in
cœlis. Alioqui paternitas carnalis eſt in homi-
ne & brutis, ideóque, textus ait: *Honora patrem.*
Et alius: *quòd nulla ſit paternitas, niſi in Patre cœ-
leſti.* Ergo deſignatur, quod pro homine non ſit
paternitas mentis, niſi in ſolo Deo: eiuſque pro-
inde primordialis generatio ac propagatio pe-
16 nes Deum creatorem reſeruata fuerit: ac præ-
ſertim, dum menti immortali infinitæque in du-
ratione deſit ſua ipſius cognitio, qua ſibi ſeip-
ſam repræſentet, vt videlicet ſignatam ſimilitu-
dinem ſui in ſemine depingat. Idcirco nempe
nec mens immortalis poteſt vnquam ſemen
humanum ad id deducere, quod ipſamet in ſe
habebit nunquam, vt nempè extra ſe depingat
17 imaginem Dei. Eſt namque ſic homo factus ſi-
mulacrum Dei, quod ſit indumentum Deitatis,
theca regni Dei, id eſt, templum S. Spiritus. Ho-
mo itaque eſſentialiter in Dei imaginem crea-
tus, poſtquam ex ſe imaginem Dei, non quidem
per aliquod monſtrum, ſed per aliquid ſibi vm-
braliter ſimile generare, cum Euæ ſtupro, teme-
rè præſumſit, non generauit quidem Dei ima-
ginem ſimilem illi quam Deus voluit ideò ini-
mitabilem (quatenus Diuinam) ſed in aura ſe-
minis vitali generauit diſpoſitiones ſolicitatu-
ras quandoque animam ſenſitiuam, diſcurſiuam
& motiuam à Patre luminum, fonte omnis pa-
ternitatis; mortalem tamen ac perituram, du ta-
men ea ſui bonitate inſpirat ordinariò ſpiritum
ſubſtantialem mentis ſui imaginem referentis.
Adeóque homo hactenus brutorum non niſi
more per ſeminum copulam generare eſt anni-
ſus imaginem ſuiipſius, quæ tandem impetra-
ret à Creatore lumen animarum, quodque ani-
mam ſenſitiuam vocant. Proceſſit nempè inde
generatio altera, more belluino concepta, mor-
talis, & æternæ vitæ incapax, beſtiarum ritu,
doloribus partus, morbis mortique obnoxia,
tantóque ærumnoſius, quantum iſthæc propa-
gatio in Protoplaſto interitum Diuinum inuer-
18 tere auſa fuit. Præmonuit idcircò ineffabilis bo-
nitas, ne de ligno illo guſtarent, prædixitque
alioqui eadem die morte morituros, ſenſuroſ-
que omnem calamitatum turbam, quę mortem
comitatur. Meritò itaque Dominus parentum
vtrumque beneficio ac ſede immortalitatis pri-
nauit. Succeſſit videl. mors ex coniugali bruta- 19
lique copula: nec manſit Spiritus Domini cum
homine, poſtquam caro eſſe cœpit. Porro quia
iſtud Euæ ſtuprum deinceps continuabitur in
propagatione poſterorum in mundi vſque exi-
tum: hinc peccatum ſpretæ admonitionis pa-
ternæ & naturalis præuaricationis, jam in im-
puritatem per generationem inuerſam, carna-
lem ac propemodum brutalem, inter cætera
peccata eſt, & appellatur verè originale, ideſt,
proinde homo, ſeminatus in voluptate concu-
piſcentiæ carnis, neceſſariam mortem in carne
peccati metet ſemper. Scientia autem boni & 20
mali, quam Deus in pomo diſſuaſo conſtituit,
continebat concupiſcentiam carnis, id, eſt, oc-
cultum vetitum congreſſum, diametraliter
oppoſitum ſtatui innocentiæ, qui ſtatus non
erat ſtatus ſtupiditatis; vtpote cui ante præua-
ricationem jam notæ erant eſſentiæ quorum-
cunque animantum, iuxta quas ex proprietate
erant nominanda, primoque intuitu eſſentiali-
ter diſtinguenda. Quinimo S. Hildegardis ad
Moguntinenſes ait: *Adam digito Dei (qui Spi-
ritus Sanctus eſt) formatus, in cuius voce ſonus
omnis harmoniæ & totius muſicæ artis, delinque-
ret, ſuauitas erat: Ita vt ſi in illo ſtatu, quo forma-
tus erat, permanſiſſet, infirmitas mortalis homi-
nis virtutem & ſonoritatem vocis illius ferre
non poſſet. Cum autem deceptor eius audiſſet, quod
homo ex inſpiratione Dei, tam ſonorè cantare cœ-
piſſet, & per hoc ad recolendum ſuauitatem can-
ticorum cœleſtis patriæ imitaretur* (ecce quàm
procul nunc inde vir diſceſſerit raucâ ſua voce)
*machinamenta calliditatis in ſua irritum ire vi-
dens, ita exterritus eſt, vt non minimum inde tor-
queretur; & multifariis nequitia ſua commentis
ſemper deinceps excogitare & exquirere ſatagit,
vt non ſolùm de corde hominis, ſed etiam de ore
Eccleſiæ Diuinas laudes perturbare non deſiſtat.*
Hæc illa. Myſticorum deuota eſt opinio, quod
volucres canant laudes Deo. Ego ſub humili
correctione aliter cenſeo. Nam ſi iſtud verum
eſſet, canerent toto anno, nec ceſſarent mox ex-
p'erâ generandi libidine. Quod argumentum
inſeruit noſtræ theſi. Siquidem cum mares
ſoli cantent, non autem fœmellæ: quod ex na-
tura communi Adam ſalacior atque incontinen-
tior fuerit, & ex ſexu ſuo libidinoſior, quàm Eua,
cuius proinde caſtitas, Deo dilecta, videtur ſe-
xui propria. Acquiſiuit ergò homo per eſum po-
mum ſcientiam, quod amiſiſſet innocentiam ra-
dicalem, & pro ea cambium feciſſet ſordidæ
concupiſcentiæ carnis. Nec enim ante eſum po-
mi tàm erat hebes aut ſtupidus, quod ſe neſci-
ret aut non ſentiret nudum, ſed cum pudoris &
concupiſcentię brutalis effectu tum primùs ſe de-
clarauit nudũ. Etenim textus Sacer tàm caſtus 21
vbique eſt, quod Altiſſimus noluerit ipſam car-
nis concupiſcentiam ſaltem nominare proprio
nomine, imò nec etiam accuſare, dum eſum po-
mi in mortis neceſſitatem præmoneret; ne ho-
mini brutalis iſta concupiſcentia vel nomine te-
nus innoteſceret; ideoque nec concupiſcentiam
in Geneſi nominari voluit ob promptam popu-
li illius perfidiam; ſed vocauit amiſſam inno-
centiam

centiam ex acquiſito pudore, quod ſuis circumſtantiis tandem in Eccleſia pendi voluit. Adeóque proinde Adamum mox à creatione de terra in paradiſum tranſtulit, ac mulierem quoque ob id in Paradiſo formauit, ne illa, quam fecerat atque deſtinauerat virginem permanſuram,
22 adſpiceret brutorum copulam in terra. In initio enim creauit Deus cœlum & terram, omnemque creaturam in ea contentam. Fecit autem ac formauit materialiter iſta per verbum paſſiuum & imperatiuum (fiat) dixit nimirum iſtud verbum, & creata ſunt omnia. ſextiduo autem deinde fecit formas rerum conditarum, & facta ſunt ordinatim omnia in vitam & animam animatorum. In eo nempè diſtabant, dicere fiat, & facere. Etenim ſexto die ſiue vltimo formatus eſt Adam. Septimo autem Deus quieuit; poſteà demum tranſtulit Adamum de terra in Paradiſum, deliberauitque facere mulierem de coſta viri, non autem de renibus, femore aut ventre eius. Ergo die octauâ, vt eſſet initium nouæ hebdomadis ad nouam & ſupernaturalem venturæ prolis generationem. Quapropter colligi poteſt, quod mulier tota exlex adſcenderit in nouum electionis cumulum, vas electionis.
23 Qualitatem autem generationis humanæ ante lapſum in Eua virgine, quodammodò conjicere licet ex glorioſiſſima Incarnatione Domini. Enimverò Pater, cui omnis paternitatis nomen ſingulariter ac ſolùm debetur, & quem Filius ſuus vt Patrem ſemper adorat, ab æterno generauit quidem ſemper Filium ſuum, qui tamen non legitur ſuæ incarnationis Pater. Quod pro immenſo myſterio vſque veneror, magiſque poſtquam ejuſdem bonitatem infinitam tam à primo creationis virginali conceptu, quàm in reſtauratione, per hominis regenerationem ſum aſſecutus. Voluit nimirum Pater omnipotens, quod glorioſa incarnatio Chriſti conciperetur de perſona Spiritus Sancti quæ ſcilicet ipſamet proinde non eſſet generata: ſed ab æterno procederet ex Patre & Filio. Diuinus nempè Spiritus in virginis Euæ ſanguine arteriali cordis cauſatus fuiſſet conceptum humanum prolium, ſimulacrum Diuinitatis cum cunctis chariſmatibus ſuis abſque carnis voluptate. Mens autem ſic in veſte ſanguinis, concepta in vtero virginis in ſpecie humana, incrementum ſumpſiſſet ac plenariam inde maturitatem. Ille enim, qui clauſo vtero, clauſiſque ianuis in mundum venit, & ad ſuos etiam è capſa cordis, in qua conceptus eſt, conſeſſu præeunte, virginis ad vterum delatus ſeruatuſque vſque in corporis maturitatem: Omnia nempè membra penetrans delatus eſt in vterum. Ideo namque Dominica incarnatio prorſus præter naturæ ordinem nunc conſuetum contigit. Nam 1. non contigit incarnatio Domini in vtero, ſed primum in ipſa cordis virginalis theca. 2. Ex ſanguine puriſſimo & viuaciſſimo cordis: non autem ex ſemine Virginis; Siquidem Deipara virgo illo ſingulari reſpectu non ſolum mundata fuit à peccato originali, ſed concepta prorſus libera à peccatis, vt ſcilicet tanto amplius expers eſſet omnis ſeminis, quàm puer recenter natus. Etenim ſemen ex miſtura cruoris & ſanguinis, ſiue ex commiſtione ſanguinum conficitur, quæ miſtura nullatenus, nec quidem materialiter, fuit in conceptu Filij Dei; *qui non ex ſanguinibus, neque ex voluntate carnis aut viri*: ſed ex ſolo Deo conceptus, & ex virgine natus. 3. Non habuit virum patrem, nec materiam maſculinam, vnde fieret, quod ſanè confirmat, materiam fœmininam, excellentiorem præfectam, & ab initio ſolam præelectam. 4. Præelegit caſtiſſimam & illibatam virginitatem matris, quam Diuinâ manu plaſmauit. 5. Ex ſolo puriſſimoque arteriali ſanguine materialiter conceptus eſt: in quem nempe ſigillum S. Spiritus mentē humanam ſuique puriſſimum ſimulacrum à Patre Deo conditum inſpirauit. 6. à corde in vterum Virginis, cum penetratione dimenſionum delatus eſt iſte conceptus. 7. Tandem incrementum ac iuſtam natiuitatis maturitatem, velut in Sabbatiſmo, expectauit. Porrò quod ſcientia boni & mali, nil niſi carnis concupiſcentiam ſignificet, apertè teſtatur Apoſtolus, vocans eam *legem atque deſiderium peccati*. Vnde ſcilicet primum, 24
brutale atque originale peccatum, reliquorum fomes, immediatè profluxit, & duraturum deinceps, in continuatum mortalium ſemen. 8. ad Rom. *Deus Filium ſuum mittens in ſimilitudinem carnis peccati, & de peccato damnauit peccatum in carne, vt iuſtificatio legis impleretur in nobis.* Originale, inquam, quod ſit originis, humanæ generationis initium, per quod omnis impuritatis lues in poſteros trucidatur, & mors facta fuit homini, prout belluis naturalis. Adeò quanquam eius pomi contineret notam diffidentiæ & ingratitudinis: quæque etiam cuilibet peccato comes eſt, etiam tamen propterea vnumquodlibet deinceps peccatum eodem ſupplicio, neceſſariò quoque ad poſteros deberet deſcendere: niſi inſolita amoroſæ monitionis tranſgreſſio non tàm conſiſteret in obedientia comedendi, vel abſtinendi, quantum in horrida dubitationis diffidentia, & fidei Diabolo adhibitæ confidentia. Adeoque generatio carnis peccati (quæ eſt effectus concupiſcentię carnis) in mortem neceſſariò defluxit, etiam ad poſteros omnes. Placuit nempe rerum Domino, in- 25
ſerere pomo incentiuum concupiſcentiæ carnis, à qua ſcilicet tutò abſtinere poterat non edendo pomum, diſſuaſum propterea. Alioqui namque nullo vnquam momento tentatus fuiſſet à carne aut membris ſuis genitalibus, quæ ideo Aquilonem vocari in Sacris poſtmodum oſtendam. Itaque paſto pomo mox concepit vir ex natiuali pomi proprietate libidinem luxuriandi; atque inde factum eſt ſemen animale, quod in animæ ſenſitiuæ diſpoſitiones præuias properans, legemque aliarum cauſarum ſubiens ſe reflexit in vitalem Spiritum Adæ: qui idcirco ſtatim ignis fatui inſtar Archeum ſiue Rectorem Spiritum animalemque auram, latronem, inquam, domeſticum ſuſcipiens, poteſtatem propagandi ſeminis animalis & caduci, in vitam deſinentis, concepit: Cujus demum appulſu, Mens immortalis vitæ atque corporei gubernaculi habenas exuens pediſſequam ſibi ſenſitiuam ſubſtituit. Hinc igitur belluarum more concipimur, naſcimur & morimur. Pridie enim antè Mens immortalis omnia in omnibus agebat, eratque ipſamet vita immortalis in toto. quia ſola & tota in toto immortalis. Sed ipſa tãta naturę pulchritudo in Protoplaſto mox vitiata eſt, poſtquam brutalis generationis ſimilitudine induta fuit. Tum enim Mens im- 26
mortalis loco mota deſcendit, vt ſui ſigillum

imprimat in ſemen vetitum. Tunc, etiamſi
Senſitiua nondum nata eſſet; adfuit tamen p.æ-
ſto omnis diſpoſitio naturalis, requiſita ad il-
lam a Creatore impetrandam. Cumque duæ
ſimul animæ vnico corpori a plano præſidere
perf. ctè nequeant abſque diſſidio, non magis
quàm eſt licitum duobus ſimul heris inſeruire:
Ceſſit ideo in intima mens immortalis: Siue
id fuerit mandato creatoris, vel impuritatia
corporeæ tædio pigens, deinceps ſaltem ſui
corporis regimen delegauit animæ Senſitiuæ,
in qua modo ligatur, quia obuoluitur, quandiu
viuitur. Hinc nempe deinceps brutalis more
plerumque adoleſcimus, ac viuimus. Mens
27 autem in animæ caducæ hoſpitium ſeſe rece-
pit, ac inde in hanc ſua inſpirat charisſmata,
quanquam plerumque alioqui dormiat, (Per-
inde fortaſſis atque corallus ſubinde colorem
amittit, eundemque iterum recuperat) vnde
corpus omnem impuritatis ataxiam ſubiit. Mor-
talis autem animæ connubium, deſtinationi
mentis peregrinum, occaſioni eſt, cur Mens in
abdita ſeſe locauerit, ſic vt ſub iudice adhuc lis
ſit, vbinam principalem thorum elegerit: Sitque
apud Atheos non credita Mens eò quòd animæ
caducæ tàm in profundum penetrando ſe de-
merſerit; quòd mentales notiones adhuc ho-
diè ſubeſſe imaginationi appareant, quorundam
quoque ſimplicium veneficiis ita obedire, vt ad
morborum voluptatem atque imperia Mentis
principatus videatur conquaſſari; quod ſebrium
deliria, mania lienariis, rabidi morſus, atque
punctura tarantulæ pro Atheiſmo fortiùs per-
ſuaſere; In priore enim vita immortali Mens
per ſe ac immediatè condebat immortalitatem,
perfectamque dabat quoque animantum &
herbarum cognitionem At poſteà in brutali ge-
nerationis fœditate, icon Dei in mente quidem
remanſit ſoſpes, eiuſque figura extera in corpo-
re: ſed tanti corruptio Mentem ad penetrale
animæ caducæ coegit recedere. Itaque ſub Mē-
tis felici imperio degebat immortalitas eius: at-
que ideo exſulabant morbi, ætatum declinatio-
nes & mortis minæ. Atque ideo ante lapſum
homo à beatitate diſtinguebatur per poſſe pec-
care, cadere & mori: Sed in glorificatione Mens
iterum immediatè viuificabit corpus, idque in
ſe tranſlumet: quæ nimirum ante lapſum tan-
tùm lucebat ſuper corpus per immediatum ſui
nitorem, mox à reſurrectione per tranſmuta-
tionem abſorbitiuè corpus clarificabit. Etenim
idcirco ſtatus fidelium, etſi per totam vitam,
etiam in ipſa morte, ſit primitiuo ſtatu longè
ærumnoſior; eſt tamen eo felicior, quanto eſt
majeſtate plenius eſſe ſimiliorem Filio Dei, in-
carnato, mortuo & glorificato: quàm cum Ada-
mo vixiſſe liberum à morbis, & tandem ſubla-
tum abſque prælio: quia *nullatenus ſunt condi-
gnæ retributiones vitæ pro gloria aut expecta-
tione futuri ſeculi.* Porro ad perfectam theſin
28 compulit me paſſim textus ſacer, faciens Euam
adiutricem Adamo ſimilem, non quidem vt
cōiugis nomen vicemque ſuppleret; prout
mox à peccato nominatur. Virgo enim erat
in Creatoris intentione, & poſtea ærumnis re-
pleta. Necdum enim, quamdiu ſtatus puritatis
præſidebat innocentiæ, voluntas viri ſupera-
bat, nam tranſlatio viri in Paradiſum aliam vi-
uendi ſortem, quàm belluinam præfigebat.
Adeoque pomi eſus caſtiſſimo nomine tegit

concupiſcentiam carnis, dum ſcientiam boni &
mali hoc nomine complectitur, eiuſque igno-
rantiam ſolam ſtatum vocat innocentiæ; Siqui-
dem illius præfatæ ſcientiæ adeptio nocentiſſi-
ma mortem vitæque æternæ priuationem ir-
reuocabilem fouebat. Nam ſi homo non de-
guſtâſſet pomū, vixiſſet expers concupiſcentiæ; 29
& proles prodiiſſent ex Eua virgine de Spiritu
Sancto. Manſo autem pomo, ſtatim aperti ſunt
oculi eorum, cepitque Adam libinosè concu-
piſcere nudam virginem, eamque ſtuprauit,
quam Deus ipſi in nudum adiutorium deſtina-
uerat, non ſecus ac Princeps in adiutorium eſt
ſuis miniſtris. Sic enim vir præuertit intentio-
nem Dei per alienam generationem in carne
peccati: Ad quam proinde prioris naturæ eſt
inſecuta corruptio, ſiue caro peccati comitata
eſt concupiſcentiam. Nec ſane textus aliam in-
ſinuat ſcientiæ boni & mali notam, quàm quod
cognoſcerent, ſe eſſe nudos, illoſque puderet
ſuæ illius nuditatis, ſiue (propriè loquendo)
corruptæ ſuæ virginitatis. Tota nimirum boni
atque mali ſcientia clauditur circa pudorem &
intra ſola pudenda. Ideoque Leuitici 18. & ali-
bi paſſim ipſa pudenda non alio etymo vocan-
tur, quàm turpitudinis, à copula enim carnis
ſtatim oculi illorum aperti, quia nouerant bo-
num amiſſum attuliſſe degenerem naturam, tur-
pitudinem, fœditatem, mortiſque inteſtinam at-
que ineuitabilem obligationem, etiam in po-
ſteros relegatam. Ah ſerò nimirum intellexe-
runt ex concupiſcentiæ illius inſueta nouitate &
turpitudine, cur Deus tàm amorosè eſum pomi
vetuerat. Pudebat videlicet illos magis corrup- 30
tę caſtitatis & tranſgreſſæ monitionis, quàm ſuę
nuditatis. Adam namque qui beſtiarum naturas
ſolo adſpectu iudicauerat, nec eandem ſciētiam
legitur deſeruiſſe, ſuæ quoque corruptæ naturæ
fœditatem ignorare non poterat: atque adeò
potiùs huius pudore, quàm nuditatis ergò ſe
abſconderant. Fuit nimirum tanta pudoris tam
multiplicis confuſio, vt parùm defuerit, quin
in dementiam ruerent: quod ex inappoſitis reſ-
pōſis Adæ ſat liquido eſt notabile. Vocat enim
illum Deus, & interrogat, vbi eſſet, & reſpon-
det accuſando ſociam & adiutorium ſimile ſibi,
vt ſe nondum accuſatum excuſaret. Stultoque
prorſus niſu, frondibus nuditatem oſtentabant
notam Creatori, ſperantes corruptionem caſti-
tatis tegi poſſe frondibus, modò ſe abſconde-
rent. Nuditatem ſuam accuſat, non audens men-
tionem amiſſæ caſtitatis facere. Craſſioris nam-
que ſtupiditatis eſt, credere latitare poſſe à facie
Domini, quàm neſciſſe ſe eſſe nudos: Præſer-
tim apud eum, qui illos creauerat nudos. Ita-
que velle latere accuſat reatûs, & effectum
concupiſcentiæ, delinquendo patratum. Alioqui
mera nuditas non pudibunda eſt coram Deo, ſi
non corrupiſſet caſtitatem, quam cognouit læ-
ſam, & ſub pomo vetitam. Non enim in extre-
mo iudicio erit pudor nuditatis: ideoque pudor
nuditatis inuoluebat potius commiſſum caſti-
tatis errorem, irreſtaurabilem, in pomo vela-
tum, Cuius effectum niſi perfectè iam ſen-
tirent & agnoſcerent, potiùs in pœnitentiam
comeſtionis, quàm in ſui occultationem, &
tegmen pudendorum ſe conuertiſſent. Pudor
ergo nuditatis inuoluit caſtam textus locutio-
nem coram populo Iſraëlis. Aliàs enim ex 31
textu ſat liquet, quod iſta ſcientia boni & mali
ſit

ſit *carnalis*, *terrena*, *& diabolica*, ſolius con-
cupiſcentiæ carnalis & mera quædam corruptæ
natu. æ ſtultitia, reſpectu ſcientiæ, quà paulò
antè nomina propria indebat beſtiis. 2. cap. Ge-
32 neſ. 17. *Soli viro vetatur fructus arboris illius*,
& 2. c. Geneſ. 25. *Erant ambo nudi ac ſine pudo-
re*, 3. Geneſ. 7. *Manso pomo, oculi eorum ſunt
aperti*. Etenim licet Eua prior de pomo guſtaſ-
ſet, virumque ad edendum procitaſſet: atta-
men Omnipotens virum, nondum caput mu-
lieris, alloquitur, & hic ſe excuſare annititur;
quia illam primò concitauerat ad congreſſum,
ſenſitque membrorum inobedientiam: quod pa-
tet Nam ſolus accuſatur, nondum caput mulie-
ris, quem diſſuaſum vtrique ſignificauit mulieri.
Nam Eua ad ſerpentem dicit, vtrique æqualiter
33 injunctam arboris illius abſtinentiam. Signifi-
cans hic locus in textu, quod etſi idem caſus
ſpectaret vtrumque ſexum, prænouerat tamen
Deus ſalacitatem viri atque pruriginem caſti-
tiam: & quià voluntas carnis non erat propriè
in virgine, quam ſibi caſtitatis decore adorna-
uerat Omnipotens; Idcirco per antonomaſiam
vocatur iſta concupiſcentia à Ioanne voluntas
viri, quæ eſt carnis & ſanguinis. Vnde didici,
Euam tenacioris pudicitiæ, imò & perfectiorem
fuiſſe creatam in ſuo corpore, & ſtupratam à
viro; quia pomum cum eſſet medium ad præfa-
tum finem, & ab Eua prius degoſtatum, in Euam
tamen tardius operari potuerit. Sed priorem de-
liquiſſe Adamum, Euam, verò, vt facti pœniten-
tem, diutiùs reſtitiſſe, & ab Adamo vi ſtupra-
tam dudum reluctatum; quod inde ſat liquet:
Siquidem voluntás viri (& non mulieris) pro oc-
caſione æterni damni reputatur, idque Ethnicis
non fuit incognitum, qui ſecolo argenteo pudo-
rem mulieribus, vt dotem natiuam adſcripſe-
runt à viris tum dudum neglectum. Leuit. 3. &
34 4. iubet Dominus *hoſtiam cum cauda offerri*, vt
turpitudo tegatur, neue aliquid non tectum pu-
dore offeratur. Ideoque tanti fuit ſemper & vbi-
que oblati agni æſtimatio. Etenim Adám crea-
batur iuuenis, imberbis, florid⁹, qualis Raphaël
floridus Tobię adſtitiſſe legitur. Quamobrem vt
primus verecundię infractor virginiſque ſtupra-
35 tor enoteſceret, Deus mento, genis atque labris
Adami pilos obnaſci voluit, vt multorũ quadru-
pedũ compar, ſocius & ſimilis eſſet, eorundem
ſignaturam præſeferret, quorum more vt ſa-
lax, ita & vultum pilis hirtum, oſtenderet. Et-
enim ſignauit Deus primum homicidam in
fronte vt conſpecto ſigno ſtatim horridus fieret
& infamis fratricida. Sic & primum caſtitatis
infractorem fabrumque primum peccati origi-
nalis, ſignare voluit caſtitatis Amator, circa os,
guttur, buccas, &c. quibus ſcilicet primas illece-
brarum voces ac dein minas locutus fuerat:
Euam verò pudoris ac pudicitiæ tenaciorem
36 vultu polito decoram retinuit. Sic barba etiam
cadaueri inhumato ſuccreſcit, ſi in vita libidino-
ſus fuerit, & repentinâ morte viuere deſierit, id
eſt, retentis adhuc menti ſui viribus ſuccreſcit
mortalitatis ſignum etiam poſt mortem. Sic &
vox rauca Adamo oboritur, circa juuentutem,
qui immediatè ante amiſſam caſtitatem ſuauiſ-
37 ſimè cantabat. Inter ſigna namque quibus An-
geli in apparitionibus diſtinguuntur, vnum ca-
pitale eſt. Si apparuerit barbatus Angelus, ma-
lus eſto, Eudęmon enim numquam barbatus ap-
paruit, memor caſus, ob quē viro barba ſuccre-
uit. Barbam igitur, quam horrent Angeli, viri
ſibi in ornatu datam credunt, quam tamen
non ignorant ſibi cum fœtidiſſimis hircis com-
munem. Nec ideò homini, barba naſcitur, niſi
circa annos incontinentiæ: vt certò conſtet, non
niſi propter carnis concupiſcentiam inſtar lar-
uæ turpitudinis adductam. Adeò vt non niſi pu-
denda rupemque pudorem deſignet in vultu.
Ideò nimirum Eunuchi quoque barba deſtituti
ſunt, vt & pueri ac adoleſcentes, quanquam
bruta, quibus congreſſus ſexuum à natura indi-
tus, primis ſtatim diebus ſint barbata. Denique 38
bruta parturiunt hodiè non ſecus ac ſi non pec-
caſſet Adam: in dolore nempe ſuos edunt fœ-
tus, quia cum carnis concupiſcentia eos conci-
piunt, exceptis piſcibus, qui proinde Monachis
caſtitatem amantibus in cibos deſignantur. Et
Eua poſt conceptum peperit carnem peccati in
dolore, *Spiritus meus non permanebit cum homi-* 39
ne, quia caro eſt: id eſt, homo iam caro peccati
eſt, non autem amplius caro primæ creationis.
Plerumque enim mulier à conceptu nauſeat du- 40
duo. variiſque circumagitur miſeriis, quibus
bruta carent, quod ſane arguit, mulierem con-
cipere ſeminaliter à viro præter primum inten-
tum creationis. Quare ſi homo creatus fuit, vt 41
(ſaltem ex præſcientia conſequentis.(Cacodæ-
monum locum in cœlis adimpleret, debuit vel
magno ſimul numero creari ab initio, vel ſuc-
ceſſiuè. Si ergo qui ſaluandi erunt, non poſſunt
naſci ex voluntate viri, carnis aut ſanguinis:
eratque vnicus tantùm vir creatus, ergo debe-
bãt ex ſolis mulieribus ſucceſſiuâ continuatio-
ne naſci in paradiſo, loco ſcilicet natalitio mu-
lieris, ac neceſſariò concipi à Deo & naſci de
muliere virgine omnes poſteri, quibus dein-
ceps dedit poteſtatem filios Dei vocari & fieri
cum excluſione voluntatis ſanguinis, carnis &
viri; quæ caſtitas ſemper placuit Deo, placet
hodiè, ac placebit ſemper, Et quicquid ita ſe-
mel placuit fonti caſtitatis, nunquam illi denuò
diſplicere poteſt. Adeóque *ſoli mundo corde* 42
Deum videbunt, & Filij eius vocabuntur; qua-
re Propheta canit. *Cor mundum* (quale Adamo
ante lapſum) *crea in me Deus, & ſpiritum re-
ctum* (caſtæ & priſtinæ innocentiæ) *innoua* (per
Sancti Spiritus & aquæ regenerationem) *in
visceribus meis*. Quia viſcera mea jam impura
contraxerunt ſpiritum concupiſcentiæ carnis
peccati. Enimverò homo quandiu immorta-
lis & purus erat, vidit faciem tuam, Domi-
ne, & allocutus es illum: *quam faciem dein-
ceps nõn videbit homo, & viuet*. Poſtquam au-
tem homo conſpurcauit ſua viſcera per con-
cupiſcentiam, projeciſti illum à facie tua extra
paradiſum. Quæſo itaque, *ne proiicias me à fa-
cie tua, & Spiritum ſanctum tuum* (caſtita-
tis) *ne auferas à me. Redde mihi lætitiam* (re-
generationis) *ſalutaris tui, & ſpiritu* (Para-
cleto) *principali confirma me* (contra innatam
carnis impuritatem.) Siquidem *Docebo iniquos
vias tuas* (regenerationis tuæ: quas inter) *oc-
culta ſapientiæ tuæ manifeſtaſti mihi, & impij
ad te conuertentur*. Saltem *libera me de ſangui-
nibus* (de ſexuum concupiſcentiis, Tu qui es)
Deus (caſtitatis) *Deus ſalutis* (vt nouæ rege-
nerationis) *& exultabit lingua mea iuſtitiam
tuam* (juſtumque iudicium, quo damnaſti ho-
minem è ſanguinibus & voluntate viri natum
in concupiſcentia & è carne peccati, quatenus
ſe

Digitized by Google

ſ: fecit incapacem meæ hæreditatis) *Ecce enim*
in iniquitatibus (præfatis) *conceptus ſum, &*
in peccatis concepit me mater mea (ſum legitimo
licet thoro) fateor: itaque quod præter primi-
tiuum Creatoris ſcopum generatio Adamica
ſurrexerit in morem naturalem, ſitque in pec-
43 catum originale deuoluta. Mulier ergo vt mo-
re brutali concepit, etiam in dolore parere in-
cepit. Maſculus etiam in lege ſolus circumci-
debatur, tanquam in myſterium ſtupri Euæ.
Vterque tamen ſexus piare debebat commiſ-
ſum peccatum in pudendis, quibus nempe de-
liquerat. Quod licet caſtè in reatu ſit inſinua-
tum: attamen tectum id coram Iſraël, in om-
nem alioqui perfidiam promptiſſimo, ne ſcili-
cet Deus matrimonij deinceps à lapſu inſtituti
ſpretor videri potuiſſet. Mulier itaque non cir-
cumcidebatur, & tamen ſaluabatur. Non au-
tem quod dolor partus aut obedientia mariti
piaſſent peccatum originale in ea: nam & cæ-
lebs virguncula moriens ſaluabatur, vti & vxor
ſterilis. Itaque hinc pateſcit myſterium, quod
ſcilicet Eua, quantum potuit, reſtiterit inſolen-
tiis Adami, fueritque per vim in Paradiſo ſtu-
prata. Adeò & primi parentes fuerant homici-
44 dæ omnium poſterorum per concupiſcentiam:
ita & primus natu fratricida fuit. Etenim abla-
tum præputium neceſſariò occaleſcentiam glan-
dis cauſabatur, quo ſcilicet minoris voluptatis,
concupiſcentiæ & titillationis particeps fieret,
quicunque in catalogum populi Deo dilecti
adſcribi optaret. Rabbini quoque fatentur cir-
cumciſionem inſtitutam propter virtutes im-
mundas, ambulantes in circuitu; quod interpre-
tor, Diabolica concupiſcentiæ ac primitiua ad
mortalitatem incitamenta non latuiſſe He-
bræos, ſaltemque ſenſu obſcuro inſinuatum
45 peccatum, inde ortum. A templo quoque olim
arcebantur illegitimi, & cælo, qui eſſent adul-
terino conceptu nati, quia penitùs generatio-
nem Adamicam referebant; qui autem legiti-
mo thoro naſcebantur, impuri adhuc erant, do-
nec ablato præputio, renunciare viderentur
concupiſcentiæ carnis: Et hactenus repræſen-
tabant in vmbra & à longè renaſcendos Diuino
46 Spiritu & lauacro regenerationis. Porrò theſin
ex profeſſo confirmat ipſum veritatis verbum.
1. Ioan. 3. *Niſi quis renatus denuò, non poteſt vi-*
dere regnum Dei. 6. Niſi quis renatus ex aqua &
Spiritu S. non poteſt introire in regnum Dei. c.
quod natum eſt ex carne, caro eſt: & quod natum
eſt ex Spiritu, ſpiritus eſt. d. Spiritus vbi vult ſpi-
rat: vocem eius audis, ſed neſcis vnde veniat,
aut quò vadat. e. Sic eſt omnis, qui natus eſt ex
Spiritu. f. ſi terrena dixero vobis, & non creditis,
quomodo ſi dixero vobis cœleſtia, credetis? g. Ne-
mo adſcendit in Cœlum, niſi qui deſcendit de
Cœlo. h. & ſicut Moſes exaltauit ſerpentem in
deſerto; ita exaltari oportet Filium hominis. Chri-
ſtus Ieſus deſcendens de Cœlo non aſſumpſit
carnem peccati ex generatione Adamica, aut
ex voluntate viri: ſed *formam ſerui accipiens* in
ſimilitudinem Adamicorum factus, *habitu in-*
uentus vt homo. Adamicus, verus tamen homo
qualiter Adam nouiter creatus. In ſimilitudinem
autem omnis Adamici factus, ſeipſum *exinani-*
uit, formam ſerui accipiens. Non eſt autem ſer-
uus, aut impurus factus. In hoc Euangelio au-
tem viſionem Dei negat, ſiue viſionem regni
Dei, & 6. introitum in regnum Dei. Non
enim, quod videatur gloria beatifica, non intro-
eundo in cœlum, aut fruſtra idē bis dicatur: aut
quod a. exigat aliam renaſcentiam; quàm 6. ſed
a. continet negationem participationis cœlo-
rum ante reſurrectionem pro animabus defun-
ctorum, quam 6. negat etiam corporibus poſt
reſurrectionem: oportet ergo renaſci ex aqua
& Spiritu S. Etenim ſicut ab initio homo erat
creatus, nec proceſſerat regeneratione carnis:
Sic quicquid deinde naſcitur ex carne, eſt caro.
Aqua verò, ſanguis & ſpiritus ſunt vnum &
idem in Chriſto, Ioan. 5. & tria hæc indifferens
& vnicum in valore pabtiſma denotant. Qua-
propter ſola ad vitam renaſcentia eſt ex aqua &
Spiritu in ſola participatione virginalis corpo-
ris Chriſti. Siquidem introire & videre regnum
Dei eſt carni æque impoſſibile atque in cœlum
proprio motu adſcendere. Idque nemini per-
miſſum, niſi Filio Virginis, qui eo fine deſcendit
de cœlo, quique erat in cœlo, dum idem hæc
loquebatur Nicodemo, quique paulò pòſt ad-
huc debebat eadem de cauſa exaltari in cruce.
Idem ergò, qui de cœlo deſcendit, vt de materia
virginis incarnaretur, eſt is, in quo aqua, ſan-
guis virginalis & S. Spiritus vnum ſunt. Spiri-
tus itaque, qui ex aqua hominem corruptum &
Adamicum facit renaſci, hominem internum
de noua generatione in ſpiritu ſic regenerat, vt
fiat verus Spiritus glorificandus reſurgēdo, cu-
ius vocem audient Adamici, neſcient tamen vn-
de veniat, aut quò vadat. Quia Spiritus regene-
rator eſt Deus ipſe glorioſus, qui ſpirat vbi vult,
vocemque illius per fidem & Sacramentum au-
dis nunc. Sic omnis, qui renaſcitur ex Spiritu
S. fit Spiritus, & vnitur illi, qui neſcitur, vnde
veniat, aut quò vadat. Terrena hæc voco, etſi
generationem ſpiritualem atque renaſcentiam
attingant: quia habent in natura ſublunari quæ-
dam ſibi ſimilia, quæ non quiſque paſſim nouit,
ideoque nec credit. Nam ea aquoſo liquore &
Spiritu ſeminali contingunt brutorum genera-
tiones. Non ſunt ideo tamen iſta terrena planè
atque intelligibilia naturaliter vulgo, quæ Do-
minus loquitur Nicodemo: quia non magis
concipitur ratio amoris Diuini in hac renaſ-
centia, quàm ſuæ bonitatis infinitæ. Impernium
ſcilicet permanet, cur voluerit hominem adop-
tare in filium & cohæredem ſui regni, imò re-
digere in Spiritum Deiformem, qui materiali-
ter fuerit ex aqua renatus. Nam iſtud amoris
myſterium ſuperat omnem Angelorum intelle-
ctum. Imo credere ac contemplari actualem
perſonam Chriſti in ſene muliere, iuuene, mor-
bido paupere, miſero homuncione atque nudo,
intelligere nemo poteſt naturaliter, niſi per fi-
dem compulſus intellectum fidei ſubſtrauerit.
Sic nec concipere poſſumus nos per iſtam bap-
tiſmi renaſcentiam, in Chriſto, quid vnum om-
nes fieri abſque ſexuum aut nationum diſcrimi-
ne, niſi iuuemur per fidem. Tandem non ſat
fuit amori Chriſti naſci in forma ſerui, & ſic
ludibrio exponi: quin inſuper debuit pati mor-
tem acerbiſſimam & longè ignominioſiſſimam:
quam ipſe mortem adeò immanem atque vitu-
peroſam in amoris ſui exuberanti bonitate vo-
cat ſuam exaltationem. Adducit autem in ſimi-
litudiem exaltationem ſerpentis Nehuſtam.
Non quidem quod ſerpens plne repræſentaret
formam Filij hominis, quàm furca crucem, ſed
duntaxat ſimilitudinem impuri hominis, lapſi
in

in mortem, ſuaſu ſerpentis, cuius ſerui ſimi-
litudinem Dominus erat aſſumpturus. Exaltari
itaque debebat Filius hominis non quidem in
furca illæſus, aut tanquam inſenſibilis æneus ſer-
pens, quique viuus alioqui ſat erat repertibilis ad
ſuſpendendum aptiſſimus. Sed filium hominis
exaltari oportuit viuum, amore plenum, ſimul-
que tandem in cruce illa mori, vt commerita
renaſcentia poſſet per ſuam mortem effectuari.
Siquidem aliàs abſque morte & exaltatione
Crucifixi non ſucceſſiſſet participatio renaſcen-
tiæ ex aqua & Spiritu S. nec mors periiſſet.
Adeò vt alto planè myſterio petita ſit furcæ ſi-
militudo, crucis & Saluatoris, in ſimilitudinem
ſerui incarnati & comparati cum æneo ſerpen-
te. Nec etiam Iſraël adorabat in ſerpente Deum
(alioqui Moſes, iuſſu Dei, autor idololatriæ
fuiſſet) nec furcæ ideo alligatus viuens ſerpens,
vt neque eius ſaltem cadauer: Sed eius ænea
tantum imago, vitæ incapax; vt hoc myſterio
conſtaret, totam ſimilitudinem in exaltatione
furcæ & crucis conſtitiſſe, nobiſque luceret,
carnem peccati, quam ſimilitudinariè repræſen-
tabat Filius hominis) planè eſſe vitæ incapa-
cem ac regni Dei, non ſecus atque erat ſerpens
æneus. Eſt igitur ſimpliciter atque abſolutè ve-
rum, niſi homo renaſcatur ex Deo, ac partici-
per de immaculata virginitate, quam Dominus
Ieſus traxit in glorioſiſſima Incarnatione de
ſubſtantia materiali Virginis matris, in æter-
num ſucciſa eſt ſpes ſalutis. Quapropter & hinc
patet, à creationis intento, non niſi deinceps ge-
nerationem virginalem requiſitam: Et per con-
ſequens generationem ſeminalem, impuram,
belluinam & Adamicam, aſtu Dæmonis è po-
mo, cui inerat fomes libidinis, hauſtam eſſe, ac
depromptam: ergo niſi iterum caro Adamica
moriatur, reſtituaturque pro ea in nobis per fa-
uorem Spiritus S. (qui ſaluandos ſaluat gratis)
immaculata caro Virginea, primi intenti Crea-
toris noſtri, certum eſt, fruſtra fore, quicquid
fiat aut ſperetur, ſecus. Etenim in initio ſat erat
naſci, quippè & tum ex Deo nati fuiſſent, à lapſu
autem deinceps oportet mori atque interire car-
nem Adamicam, iterumque renaſci ex carne
Virginea, quam nobis ſuſcitat Spiritus S. ex a-
qua, dum membra illius capitis & palmites vi-
tis illius eſſe optamus. Regeneramur ergo in
corpore Dominico per gratiam ad vitam im-
mortalem venturi ſeculi, vtque reſuſcitemur in
virginitatis participatione, oportet interuenire
mortem, & deleri, quicquid in nobis eſt Ada-
micum. *Omnes quidem reſurgemus, at non om-*
3 *nes immutabimur.* Soli enim mutati reſurgent,
qui in virgineo regenerationis corpore reſur-
gent glorificati: quam mutationem intellexit
Apoſtolus, quod quoniam qui non eſt renatus,
non poteſt intrare in regnum Dei. Ideóque qui
reſurrexerit non renatus etiam ex conſequenti
non erit mutatus à priſtino ſuo eſſe, ſi reſurrexe-
rit à morte, nec proinde etiam ingreſſum habe-
bit ad regnum Dei; quia per renaſcentiam totus
homo fit Spiritus: Ideoque qui à renaſcentia
reſurget, reſurget in natura ſpirituali. Alioqui
natus ex carne & non renatus ex ſpiritu, audiet
quidem vocem renati ex ſpiritu; ſed neſciet,
vnde veniat, aut quò vadat. Hæc ſcilicet eſt
corporum mutatio in Spiritum, & mutatio cor-
porum in reſurrectione, ſiue eſt glorificatio ſal-
uandorum à reſurrectione. Cæterà verò pec-
cata per pœnitentiam expiata, ſunt quidem
cum victoria & triumpho agni: ſed amiſſio il-
lius virginitatis ac primitiuæ puritatis abſque
regeneratione æternam reſeruat impuritatis &
incapacitatis maculam: Non atque conſerua- 49
tio integritaſque Virginalis fidelium renatorum
Aureolam ſiuè Laureolam dat renatis virgini-
bus, martyrio adæquatam. Chriſtus igitur, vt
huius virginitatis Pater, ita & futuri ſeculi Pa-
ter, Saluandi autem ſunt ſua noua creatura om-
niaque regeneratio. Qui nempe ipſis *dedit po-*
teſtatem, filios Dei fieri, his qui credunt in nomi-
ne eius, qui non ex ſanguinibus neque ex voluntate
carnis, neque ex voluntate viri: ſed ex Deo nati
ſunt, modo caſtiſſimo Spiritus Sancti, per quem
ante natam brutalem concupiſcentiam carnis
omnem prorſus hominem ex matre virgine
naſci debere decretum erat. Chriſtus ergò ca-
ſtitatis apex & amator, homines tam in hoc ſe-
culo, quàm in cœlo diſtinguit per caſtitatem,
eoſque inimitabili atque æterno priuilegio de-
corabit. *Sequebatur enim turba magna agnum,* 50
quocunque iret, & cantabat canticum, quod ne-
mo alius cantare poterat. Hi ſunt autem, *qui cum*
mulieribus non ſunt inquinati. Sunt nempè vtri-
uſque ſexus virgines. *Quia non erit ibi Iudæus,* 51
aut Græcus: ſed vnum omnes in Chriſto. Delegit
nempè Omnipotens ſuos caſtratos, qui ſe propter
regnum Dei caſtrarunt, quorum eſt regnum Cæ-
lorum. Idcircò cenſentur coniugati, cum mu-
lieribus inquinati, & matres concepiſſe ſuas
proles in peccatis: Ac virginibus in hoc longè
inferiores. Enim verò quia Euangelium pro-
mittit mortalibus, non ſolùm, quod Dei fi-
lius ſit incarnatus, & paſſus, pro ſalute illo-
rum: ſed quod inſuper hæc duo myſteria (ne
aliàs fruſtra ſint) indiuiduis ſunt applicabilia,
ego ſanè hanc applicationem ſic contemplor:
quatenus homo per libidinis peccatum non mi-
nus fregit intentum: quàm monitum Dei, quod-
que humana natura ideo deinceps fuerit radi-
caliter corrupta, ſecutaque ſit inde altera ac
propemodum brutalis degeneratio illius. Ergo 52
lætum nuncium incluſit abolitionem tam pec-
cati originalis, quàm aliorum inde conſecutiuè
defluentium. *Qui mortem noſtram* (non ſuam:
quippe quam non habebat) *moriendo deſtruxit.*
Quod non de morte temporali intelligitur (nam
moritur adhuc hodie Iuſtus perinde, vt ante
paſſionem Domini) ſed de morte æterna. Igi-
tur cùm homo poſt lapſum non amplius ex
Deo, ſed ex ſanguinibus ſexuum, ex voluntate
carnis & viri naſci, creſcere & multiplicari de-
beret, nec amplius inde ex ſe vnquam poſſet
reſurgere, amiſſamque ac priſtinam puritatem
reaſſumere, nec deſinere, vt iterum aliter at-
que meliùs eſſe inciperet: Ideò lætum nuncium
nobis certificationem attulit, quod Baptiſmus
eſſet in remiſſionem peccatorum per renaſcen-
tiam ex aqua & Spiritu ſancto. Vt mens noſtra
tanquam noua hoſpitij ſui natiuitate ex regene-
ratione particeps fieret illibatæ virginitatis &
humanitatis Dominicæ, Quæ renaſcentia ani-
mam quidem in priſtinum ſtatum reponit, tol-
lendo ſcilicet peccatum ſiue debitum, eiuſque
fœtores: ſed ob continuationem Adamicæ car-
nis, in qua degit mens immortalis, non tolli-
tur antiqua poſſeſſio ſiue inclinatio ad pecca-
tum, nec tranſlatio corruptelæ, hauſtæ ab im-
pura ſanguinis Adamici origine. Hoc autem

realiter

realiter ſic eſſe, perſuadeunt credere. Nam manifeſto Deus quotidiè permittit, ſenſibiliter traduci in corpus baptizatorum teſtimonium actualis illius gratiæ & puritatis acquiſitæ per veram & ſubſtantialem regenerationem tam in corpore, quàm in anima. Siquidem hoc ſolo fine atque titulo baptizantur Mahumetani in proprium opprobrium, eò quod de facto baptiſmus, vtut illegitimè datus & receptus, tollat ab ipſis imposterum innatos ipſis fœtores, alioquin in vitam duraturos; quales in Hebræis omnibus, paſſim, cum nauſea, & tædio quotidie obſeruamus. Relucet ergo regenerationis verus effectus, eiuſque compromiſſus character; in baptiſmo etiam exteriùs, in defectuoſo corpore. Nobiſque ad hoc in inuitos teſtes inſeruiunt, ipſi nominis Chriſtiani hoſtes. Imò perpetuitas eiuſdem effectus confirmat baptiſmi indelebilem characterem ac ſcelus repetiti. At nondum renaſcentia ex baptiſmo ob id tollit mortis neceſſitatem Baptiſmus nēpe ſuos deſerit, cum ſarcina inquinati & Adamici corporis, geniti ex voluntate viri. Atque eatenus & animam vitiis corrupti corporis, corruptæque pridem voluntatis, obnoxiam. Quamobrem ob fragilitatem impuræ naturæ, inclinationem quoque, frequentiamque obuiam peccandi, vix fuit ſat baptiſmus adultis: iunioribus, aliàs abūdè ſufficiens. Idcircò Sacramentum Altaris *vi-*
54 *num eſt germinans virgines.* Quod ſonat, quaſi finis atque ſcopus Incarnationis Dominicæ, ſiue inſtituti Sacramenti Euchariſtiæ eſſet germinare virgines demonſtrans intentionem Creatoris ab initio ſolam æſtimaſſe virginitatem, quantæque (num. 25.) abhorreſcentiæ ſit luxuria in conſpectu Domini. Nam licet olim bigamus, itemque vxoris dimiſſio multaque laxatio matrimonij diſſimularentur: *Phinees* tamen non Iudex, nec princeps, ſuopte zelo; *occidit fornicatorem Zambi, & Cosbi meretricem*, eoque facinore nedum *auertit iram Domini ab integro populo Iſraël*: ſed etiam quamuis homicida, eſſentque homicidæ repulſi à ſacrificiis: attamen propter ſimplicem iſtam necem datum eſt illi ſacerdotium perſeuerans in prolibus ipſius. Theſin denique confirmat ager figuli, aceldama dictus, acheldamach, ſiue ager ſanguinis, quamdiu agri nomen retinuit, eò quod nimirum ſupernaturali miraculo cadauer inhumatum vnico ſic die conſumat, quod præter oſſium ſceleton, nil maneat ſuperſtes, quem effectum eſſe ſupernaturalem probo. Nam alioqui ſi naturaliter contingeret, id extra dubium fieret propter vim corroſiuam terræ: quæque proinde tota eſſet ſal corroſiuus, vel ſaltem plurimo ſali commixta vena mineralis quæpiam. 1. Atqui imprimis non ſolùm iſta carnis corroſio Hieroſolymis accidit, quamdiu ager fuit, vbi ſuſpicio eſſet ſuccreſcentis alicuius mineralis, ſed etiam delata inde terra idem in Cœmeterio Romæ (dicto ob id campus ſanctos) accidit, In quo nimirum eiuſdem terra via altitudinem vnius pedis adæquat 2. Siue autem ſupponamus ſalem corroſiuum, ſiue demum terram ipſam ſalſam: cum ſali ſit proprium atque à ſale inſeparabile liqueſcere per aquam affuſam. Ergò dudum à tot ſeculis vis iſta ſalis corroſiui per pluuias, niues & grandines liquata vſque in ſabuli fundum commigraſſet: magiſque Romæ, vbi natalem ſibi locum non reperit: ceſſaret etiam propterea, nec ſoſpes vſque continuaret, vis iſta corroſionis. 3. Eoque magis, quod ſalium corroſio rodendo paulatim ſaturetur, atque deſiſtat. 4. Denique non reperitur vſpiam terrarum eiuſmodi corroſiuum terræ, ſiue venam arſenici, auripigmenti, aliamue quamlibet ſpectaueris. Nam omnis eiuſmodi corroſiuorum actiuitas mox ſubdiu miteſcit ac ſaturatur. Igitur à tot ſeculis perennans proprietas illius agri clarè commonſtrat (inuito atheiſmo) quod ager comparatus pretio vitæ, ſanguinis & mortis Saluatoris, carnem Adamicæ generationis ſtatim abſumat. Vtpote ad cuius abſumptionem & renaſcentiam ex corpore Chriſti, quod venumdatum fuit 30. argenteis, in pretium illius agri ſoluti aduentus glorioſiſſimæ Incarnationis, tanquam ſcopus vnicus diuinitùs directus creditur. Incompatibilitas ergò illius terræ cum carne peccati per tot iam ſecula continuò perſeuerans (vt ut rumpantur ilia Atheo) conuincit honorem Saluatori seu Filio Dei debitum in
æternum. Denique cadauer humanum ſepeliſſe 55
ſemper fuit honori & merito; in lege tamen cauſabatur impuritatem pro tempore: quia nec lab. factabat animam, ſed corpus dumtaxat pro facto merito. Iſtaque impuritas indifferenter quemlibet affectabat, non quatenus cadauer vermibus deputatum eſſet, (nam vermes ſuo contactu non leguntur impuritatem cauſati eſſe) ſed quia caro Adamica horrida eſt in conſpectu Domini, qui nimirum promittit ſe reſuſcitaturum in nouiſſimo die, quotquot reuerenter Euchariſtiam ſumpſerint. Etenim omnes quidem reſurgent digito Dei, vt ſcilicet ſupernaturali. Igitur quicunque reſurgendo immutabuntur, cenſentur tantùm reſuſcitati à Domino Ieſu; in quantum nempe corpore, quod ex vino germinante virgines acquiſiuerunt; reſurgent participes immaculatæ virginitatis Ieſu: *Reſuſcitabo illos nouiſſimo die.* Quid quæſo aliud deſignat iſta promiſſio, niſi quod electi reſurgent mutari & reſuſcitati à Domino, non quidem in carne peccati, ſed in carne Dominica, quam participarunt per Baptiſmum & Euchariſtiam. Horrida ergò & damnata caro peccati, non immerita impuritatis labe, tangentes ſuos conſpergit. Eſt igitur diſtincta virginalis puritatis diuerſitas: Prima obuiam venit Adami ante lapſum, quæque ideò quandam ſuffragio arboris vitæ immortalitatem continebat. Secunda autem eſt illorum, qui in vtero matris fuerunt ſanctificati: quæ in ſe adhuc duplex eſt. Nam eiuſmodi ſanctificatio licet originis peccatum dimitteret, reſtitueretque integritatem ablatæ puritatis; quia tamen ex voluntate viri & ex ſanguinibus ſiue ex carne peccati concepti erant, erant adhuc mortales. At ſanctiſſima mater-Virgo mox à mixtione ſeminali parentum præſeruata fuit à noxa, noxaque peccati originis, ante hæcceitatem ſiue animæ aduentum. Hieremias verò & Iohannes idem obtinuerunt, ſed poſt empſychoſin: In hiſce duobus fuit quidem peccati admiſſi remiſſio; In Deipara autem virgine fuit præuentio, antequam peccatum animam eius tangeret, ideoque in cœlum cum corpore aſſumpta eſt: Non autem Ioannes, aut Hieremias. Tertia demùm puritas eſt in renaſcentia cxaqua & S. Spiritu, quæ etiam dupliciter aduenit: Pueruli nimirum & adultis; In his enim regeneratio remittit nedum origi

Digitized by Google

originale,ſed etiam quodlibet graue peccatum. In paruulis verò remittit ſolùm originale, quia nondum inuenit aliud. Vtrobique autem mortem relinquit & carnem in cadauer properantem, quia ex congreſſu Adamico ſuſcitatam. 4. Spectatur puritas illorum, qui ſe caſtrauerunt, propter regnum Dei: Idque biuio adhuc itinere. Nam vel à puero virginitatem ſuam deuouerunt Agno, & obſeruarunt eam: Ideoque & eundem ſequuntur, quocunque vadat, canunt hymnum, &c. ſed id totum poſt mortem. Alioquin enim ex carne peccati ſunt, ideoque neceſſariò etiam mortis & putredinis rei. Qui verò puritatem amiſerunt proprio errore, ac deinceps reſurgentes voluerunt, aut obſeruarunt caſtitatem; Hi quanquam caſti,tamen inter virgines non ſunt referendi:quinimo poſtquam generatio matrimonialis eſt conſtituta à Domino, regeneratio ex Sancto Spiritu & aqua non præexigit virginitatem. 5. Apex omnis puritatis & caſtitatis eſt ipſe Dominus Ieſus, qui non conceptus ex ſexuali congreſſu, verè enim erat immortalis (primuſque,qui ideo vi propriâ ſurrexit à mortuis) niſi legatio amoroſa,ob quam venerat,feciſſet ipſum electiuè naſci in forma ſerui. Deciſa ergo iam mihi viſa eſt quæſtio, quæ multos circa Deiparæ Virginis immaculatam conceptionem anxios in malas rixas pepulit.

56 Porrò iniungitur nedum regeneratio per Baptiſmum: Sed etiam, *niſi manducauerimus de pane ſuperſubſtantiali, non habituri ſumus vitam in nobis*; Quod puritatis vitalis beneficium, ſupremum eſt *pignus datum pro mundi vita*, ſiue pro vita caduca, Adamica, miſera, & mortali: quia panis ille cœleſtis, qui de Cœlo deſcendit (qui eſt vinum germinans virgines, idemque ſuppoſito) de libera ſui proprietate tollit labem ex Adamo & perfracta Euæ virginitate contractam: quia paſſionis merita in iſto pignore participato de illibata virginitate corporis Dominici communicantur. Communio itaque caſtiſſimi illius corporis, vnit nos ſuo myſtico corpori, redditque nos participes incomprehenſibilis & amoroſæ ſuæ Incarnationis, quatenus renaſcendo virginitatem eius (in qua ſaluari debemus) participatiuè induimus. Natus eſt enim Chriſtus, vt pro nobis crucifigeretur. Mors ergo eius erat, vt nobis daret vitam, idque in vniuerſali pro tota hominum ſpecie: In indiuiduo autem, quoties ex pane fit corpus Domini,quaſi iterum Chriſtus renaſcitur,non quidem vt denuò crucifigatur: verùm vt iſti indiuiduo humano, quod ibidem manducat renatum Agnum, tribuat ſuæ Incarnationis intentum ſcopum, id eſt, paſſionis ſuæ merita. Duo nimirum principales fines ſunt ſacro-ſanctæ Euchariſtiæ, videlicet, vt nobis vnitiuè communicetur natura virginea Chriſti, & merita ſuæ paſſionis. Equidem pueri baptizati reſurgent quidem in corpore glorificato,tanto tamen minùs luminoſo, quantum à beatifici corporis vnione fuerunt remoti.Et tametſi non appareant modò ſigna viſibilia tanti effectus, qualia ſuperiùs de baptiſmo retuli, reuerà tamen communicantur menti immortali. Vtpote quæ proinde quandoque ſuum corpus in formam ſpiritus reducet. Alioqui namque de nouo non ſuccreſcit regeneratio in reſurrectione, quæ in ſeculo non præextitit renaſcendo. Nec fides eſt de fictis non-entibus, ſed de rebus primò veris, licet non continuò viſibilibus, eò quod primariò operantur in mentem immortalem, quæ eſt
inuiſibilis. Quare etſi ſymbolum vnionis cum 57
Deo per Euchariſtiam ſit prorſus inſcrutabile, eiuſdemque fructus ſint nobis inuiſibiles: attamen myſtica atque realia renaſcentia cenſetur in ſermone ad Nicodemum adhuc terrena ac tanquam naturalis: quo titulo ſanè inter phyſicas conſiderationes hanc puritatis dotem gratuitam transtuli; vt ſcilicet ſub doctrina de vita longa etiam loquar de immortali, quatenus à veris Chriſtianis intelligitur, & in verum vſum actualiter deducitur: Contemplor nempè ſaluandorum regenerationem vitæque participationem in communione Euchariſtiæ contingere & cenſeri inter terrena, eò quod alibi in terrenis quippiam ſibi ſimile offenditur: Perinde propemodum ac in proiectione lapidis
chryſopeii. Etenim illum aliquoties manibus 58
meis contrectaui, & oculis vidi realem tranſmutationem argenti viui venalis, proportione ſuperantis aliquot mille vicibus in pondere puluerem chryſopeiium. Erat nempe coloris, qualis croco, in ſuo puluere ponderoſus, & micans inſtar vitri contuſi, vbi minus accuratè tritus eſſet. Data autem ſemel mihi fuit quarta pars vnius grani. Voco etiam granum ſexcenteſimam partem vnciæ. Hunc ergò puluerem ceræ ab Epiſtola quadam abraſæ inuolui, ne proiiciendo in crucibulum per fuligines carbonum diſpergeretur: quem dein ceræ globulum ſuper libram argenti viui feruentis & recenter emti, in vas triquetrum crucibuli proieci: ac confeſtim totus hydrargyrus cum aliquanto murmure ſtetit à fluxu, reſeditque inſtar offæ. Erat autem feruor illius argenti viui, quantus prohiberet ne liquatum plumbum recoagularetur. Mox dein aucto igne ſub follibus liquatum eſt metallum, quod euerſo vaſe fuſorio reperi pendere octo vncias auri puriſſimi. Facto igitur computo, granum iſtius pulueris conuertit 19200 grana impuri ac volatilis metalli per ignem delebilis in verum aurum. Puluis nempe iſte ſibi vniendo præfatum hydrargyrum, eundem vno inſtanti præſeruauit ab æterna rubigine, carie, morte ac tortura ignis, quantumcunque violentiſſimi, ac quatenus fecit immortale, contra quemlibet artis igniſque vigorem atque induſtriam, tranſtulitque in virgineam auri puritatem. Vnicus ſaltem in hoc requiritur prunarum ignis moderatus. Sic nempe modò iuſtus feruor fidelium adfuerit, tantillum huius myſtici & Diuini panis ſupercœleſtis regenerat, reſtaurat, atque innouat immenſum electorum numerum. Qui ſanè ſcopus fuit vnicus tanti Sacramenti. Ideóque dicitur: *Deſiderio deſideraui hoc paſcha manducare vobiſcum.* Ignoſcat mihi Theologus de mundi vita ſcripturo, ſi ex terrenis demonſtrationem per ſimilitudinem, ſuaſu Domini ad Nicodemum hauſerim ad confirmandam realem ac cœleſtem puritatis regenerationem & humanæ recidentiæ reſtaurationem, argumento quia eſt à terrenis deſumpto. Illum autem, qui ſic eſt regeneratus, & contra ignem ac mortem præſeruatus, reſuſcitabit idem Dominus in nouiſſimo die, qui *vitam ſuam dedit* manducanti iuſto, *pro vita mundi* Adamica. Sic nempe amoroſæ Incarnationis Dominicæ vnitio nos facit participes ſuæ integritatis, qua-

tenus virginitatem Chriſti, in qua ſaluari debe-
mus, participatiuè acquirimus per regeneratio-
nem. Hæc nempe eſt propriiſſima periphraſis
verborum: *Vinum germinans virgines.* Ac citra
hoc remedium reſurgent aliquot non mutati in
priſtino ac ponderoſo corpore Adami, ſolà mor-
tis optatâ neceſſitate illis ademptâ. Reden ad
puritatis illius priuilegia, vt conſtet, quàm pro-
ximè cælibatus accedat ad primitiuum innocen-
59 tiæ ſtatum: adeòque etiam inde diſcamus Crea-
toris intentionem fuiſſe in cælibatu. Subinde
enim mihi in mentem ſubit vox illa veritatis,
quæ in ſaluandis ſub indictione pœnæ inferna-
lis exigit paruulorum ſtatum: deſperandumque
ſit de ſalute, niſi ſiamus illis ſimiles. In quibus
tamen reperio ſubitam, celerem, indiſcretam,
frequentemque iram, verbera, calcitrationes,
mendacia, inobedientias, murmura, conuicia,
paratum in luſu dolum ac mendacium, gulam
inſatiabilem, inuerecundiam, moleſtias, faſti-
dia, inconſtantiam & ſtupidam innocentiam,
nullos denique deuotionis, attentionis aut con-
tributionis actus. Cæterùm non ſunt autem iſta
in paruulis, quæ requiruntur pro ſaluandis, ſub
pœna æterna damni. Denique nec carent par-
uuli ſuâ vitæ ſoperbiâ, deſpectuque aliorum, ac
præſertim pauperum odio, vindictæ quoque
frequenti cupiditate, atrocitate, acquirendi
prurigine, & oculorum concupiſcentiâ, totique
ac perpetuò ſunt in autophiliam dediti demerſi-
que. Aſt neque ſunt iſta, quæ in ſaluandis exi-
guntur ſub Dei indignatione. Solâ ſed carent
carnis concupiſcentiâ. Hæc nimirum nota eſt,
quæ tã altis tonis requiritur pro ſaluandis. Quip-
pe quæ fuit primitiuæ intentionis in creando.
Atque ideò à ſenſu oppoſito argumentor, præ-
cipuum crimen lapſus eſitati pomi verſari circa
illius caſti pudoris infractionem, id eſt, quòd
peccatum originale ſitum ſit in virginitatis fra-
ctione, actu concupiſcentiæ, & propagatione
ſeminis: non autem in ipſo actu inobedientiæ
ac ſpretæ monitionis & diffidentiæ de veritate
ſermonis Diuini. Nam & B. Hildegardis lib. 3.
60 vitæ ſuæ idem teſtata videtur. *Matronam* (ait
autor) *Sybillam de ciuitate Lauſanenſi trans
Alpes, quæ eius adiutorium per nuncium expoſtu-
lauit, miſſis ei ſubiectis literis, a profluuio diuturno
no ſanguinis liberauit. Hæc verba inter pectus
& vmbilicum pones, in nomine eius, qui omnia re-
cte diſponit. In ſanguis Adæ orta eſt mors, in
ſanguine Chriſti extincta eſt mors. In eodem ſan-
guine Chriſti, impero tibi, ô ſanguis, vt fluxum
tuum contineas, & matrona his ſcriptis verbis
eſt ſanata*; quod alij pluries experti ſunt. Ergò
mors eſt extincta per effuſionem ſanguinis
Chriſti, eiuſque participationem in renaſcen-
do, id eſt, per oblationem puræ caſtitatis, Deo
61 Patri, pro renaſcendis in ſuo ſanguine. Quin-
imò ſi benè attendamus, agnoſcitur, quod Deus
prædilexerit mulieres, præ viris, in ſuo ſexu, ob
innatum pudorem. Cui ſexui ideò deuotionem,
vt naturæ donum gratis dedit, quo eſſet aliqua-
lis ei vis naturalis atque virtus propria ſexui,
mediatrix ad ſaluationem. Prima namque Apo-
ſtola, ante aduentum Paracleti, vnicâ concio-
ne Samariam, caput Iſraëlitici regni (pertina-
ciſſimum alioqui) conuertit. Solæ mulieres à
Galilæa in mortem ac ſubter omnem ignomi-
niam conſtanter, licet vituperosè, inſeruien-
tes adhæſerunt Chriſto, derelicto à Diſcipulis,
tot miraculorum teſtibus; idque primo aduer-
ſitatis flatu. Gauiſæ enim mulierculæ opprobriis,
modò Chriſtum crucem baiulantem ſequeren-
tur. Magdalena prima quoque Euangelium re-
ſurrectionis, non credentibus, ſuis concionata
eſt, dubitanteſque in fide confirmauit, meruit-
que eſſe prima adſpectrix Chriſti à morte, quia
maximæ deuotionis feruore eundem quæreret.
Deus, inquam, hunc ſexum plurimis morbis,
aduerſitatibus ac ſubiectionibus cumulauit; vt
filio ſuo eſſet eatenus ſimilior ac vicinior. Mun-
dus autem ſpernit mulieres, & mares præſup-
ponit: ſed in plurimis iudicia Dei oppoſita ſunt
iudiciis mundi; adeo vt & mundus ſpernat pau-
peres, quorum ſe patrem, non autem diuitum,
vocat Chriſtus. Tum denique Chriſtus ſe vocat 62
paſſim Filium hominis; cùm autem virum pa-
trem non habuerit, ergò mulierem Virginem
per Antonomaſian vocat hominem abſoluto
dignitatis nomine, & ſexui muliebri condig-
no; quaſi ob id nomen (Homo) à peccato
deinceps debeat eſſet analogon, ſterque pro
muliere in famoſiore ſignificato. Oſtendens ſal-
tem in hoc, Matrem-Virginem fuiſſe à peccato
Adami vnicum hominem, qualem ſibi Diuini-
tas in vniuerſi creatione deſponſauerat, ad re-
plenda loca à Cacodæmone deſerta. Quodque
Eua deſiit eſſe per caſtitatis infractionem, id
Maria virgo glorioſiſſima, fuit nimirum ſal-
uandorum mater vnica, in regeneratione puri-
tatis. Nec enim ſexus illius panegyrum ſuſcepi.
Sat modò oſtendiſſe, quòd Deus dilexerit ſexum
muliebrem ob caſtitatis amorem. Nam *virgo* 63
*quæ Dei ſunt cogitat. Viduas quoque, quæ verè
viduæ ſunt, honorandas præcepit Apoſtolus.* Et
antiqua lege cenſebantur impuri, quotquot 64
(etiam coniugaliter) cognouiſſent ſuas vxores,
ſi non ſeriò abluti; erant & templo arcendi, ni-
ſi debitè prius eluti. Mortè quoque lapſus fuit 65
ſubitanea, quod impurus eiuſmodi) quanquam
bono zelo) manum vacillanti currui appone-
ret, quo Arca fœderis) Deiparæ Virginis ima-
go) vehebant. Vtrobique ſcilicet ſibi confor-
mis veritas deteſtatur atteſtaturque fœditatem
impuræ generationis Adamicæ: Etenim impu-
ritas, quæ à menſtrui ac ſeminis quocunque
profluuio naturali, ſoloque attactu contagium
conceperat, cenſetur æqua illi, quæ à contactu
cadauerum ſe perret, ac pianda eodem ritu. Vt
textus conformiter denotaret mortem à carnis
cõcupiſcentia in fructu pomi latitante inchoaſ-
ſe; Idcircò vnica quoque tantæ impuritatis ab
attactu contractæ medela in ablutione conſiſte-
bar, cuius imagine fides, ſpeſque, quæ in Bap-
tiſmo affulſere, roborantur, à fratricidio enim, 66
vt Adam cognouerat, quem generauerat in
concupiſcentia carnis, mortalium primogeni-
tum, inſontem fratrem atque iuſtum occidiſſe,
præuidenſque inde venturos mortalium errores
nefandos, in ſe tum quoque proprias perſen-
tiens ærumnas; ſciens certò ex concupiſcentia
carnis hauſta à pomo ſibi adueniſſe has omnes
calamitates, in poſteros inèuitabiliter defluas:
conſultum ſibi putauit, deinceps prorſus ab
vxore abſtinere, quam violauerat, luxitque ideò
in caſtitate ac mœrore centum annos ſolidos.
Sperans ſtultè proprio abſtinentiæ illius meri-
to, tanquam concupiſcentiæ carnis oppoſito in
priſtinam ſe denuò rediturum puritatis maie-
ſtatem. Sed peracta ſeculi vnius pœnitentiâ, pro-
babiliter

babiliter ipſi reuelatum fuit Incarnationis Do-
minicæ myſterium. Nec hominem vnquam
ſperare poſſe ad priſtinæ puritatis fulgorem vi
propriâ retrocedere, multóque minùs ab inte-
ritu ſuos ipſum poſſe poſteros reſtaurare. Ideó-
que beneplacitum eſſe matrimonium, moxque
à lapſu diuinitus ſibi indultum, qoia nempe ſta-
tuerat ſuæ iuſtitiæ ſic ſatisfacere ſub temporum
plenitudine. Quod genus humanum ad nomi-
nis ſui gloriam & Satanæ confuſionem euehe-
ret ad eminentiorem beatitatem. Abinde ergò
cœpit Adam cognoſcere vxorem, & terram
multiplicando implere, iuxta benedictionem
ſibi olim datam & iniunctam legem. Sic nihi-
lominus, vt quamuis matrimonium ob propa-
gationis penuriam, ac Diuinæ generationis pri-
mitiuæ impoſſibilem alioqui alteritatem ſit ad-
67 miſſum, tanquam fidelium Sacramentum: at-
tamen quia tandem ob neceſſitatem tanquam
diſſimulando, indultum videretur: proinde ab
Eccleſia, dictante Paracleto, contra Græcos
ſtatutum eſt, quod Sacerdos (cuius opificio
corpus Domini in ſacrificio incarnatur) debe-
bat eſſe prorſus alienus ab actu, per quem mors
& impuritas naturæ ſunt introducta. Neceſſitas
enim propagationis ſic quidem olim excuſauit
alteritatis delictum in generando. Nam, teſte
Auguſtino, *ſi alio modo hominum propagatio poſ-
ſet fieri, actus coniugalis eſſet illicitus.* Quare
non immeritò bigamus arcetur ab Epiſcopatu;
vti cõiugium actuale à Subdiaconatu. Nam vtut
ſit Sacramentum, eſt tamen Sacramento Alta-
ris indecens, per quod nimirum caſtitas primæ
conſtitutionis & intentionis Creatoris compen-
ſatur. Spreuit enim Deus ſibi cruorem offerri,
etiam in Holocauſtis, & hominem cruore veſ-
ci, memor, quod cruor (in quo anima ſenſiti-
68 ua) è pomi eſu prodiiſſet. Cæterùm bruta ti-
ment quidem, iraſcuntur, blandiuntur, lugent,
condolent, inſidiantur, eaſque paſſiones homo
ab anima ſenſitiua cum brutis communi poſſi-
det. Imò & Elephantos pudet, ſi quid minus
generoſè improperetur à ſe factum. Sed nul-
lum animal pudorem ſentit ex ſexuali congreſ-
ſu. Hinc manifeſtum fit, quod concupiſcentia
carnis ſoli ſit homini Diabolica: quæ brutis eſt
terrena & naturalis. Si igitur vtrumque paren-
tum mox eſo pomo puduit, ſola ſibi ideò pu-
denda cooperuit: ergò pudor iſte præſuppo-
nit & accuſat aliquid patratum contra iuſtitiam,
intentionem Creatoris, aduerſuſque propriam
ſui naturam: ex conſequenti, generationem
Adamicam non eſſe de primitiua naturæ ſuæ
conſtitutione, vt neque de primordiali intento
Creatoris, ergò dum Deus prædicit, quod *ter-
ra producet tribulos & ſpinas*, quodque *vir in ſu-
dore vultus veſcetur pane ſuo*, prout iam ſuprà
probatum, non erant exſecrationes, ſed mo-
nitiones, quod eiuſmodi obuia eſſent in terra,
quodque bruta in dolore parerent, in ſudore
ararent, paſculo ſuo cum labore & metu veſ-
cerentur, terra quoque præter agricolæ inten-
tum produceret plurima. adeóque quod bruto-
rum inſtar ali deberent, qui brutorum more
69 generare cœperant. Dein ſi penitiùs conſidere-
tur textus, nunciatur Euæ à tranſgreſſione, quod
eſſet paritura proles ſuas in dolore. Indubitatò
enim inde ſequitur, quod ante peccatum abſque
dolore peperiſſet, hoc eſt, clauſo vtero vt conce-
piſſet, ita etiam peperiſſet. Quid ergo dolor
partus commune habet cum eſu pomi, niſi po-
mum operatum fuiſſet circa conceptum ſiue
concupiſcentiam carnis? Et per conſequens niſi
pomum congreſſum incitaſſet? eumque diſſua-
dere intendiſſet Creator, dehortando eſum po-
mi? Cur enim plectuntur genitalia membra
mulieris doloribus partus, ſi oculus videndo po-
mum, manus decerpendo, & os edendo pecca-
uerint? Nonne enim ſat erat vitam morte & ſa-
nitatem plurimis morbis caſtigâſſe? Cur inſuper
vterus (qui edendo inſons eſt) dolore partus per
modum brutalem affligitur, ſi conceptus beſtiis
permiſſus, homini non eſſet vetitus? Poſt lap-
ſum ergò oculi eorum ſunt aperti, eoſque pu-
duit. Deſignat quod ex fœditate concupiſcen-
tiæ cognouerint vetitam ſibi fuiſſe in naturæ
innocentiſſimâ caſtitate copulam carnis, ipſoſ-
que pudore ſuffuſos, dum turpitudinem com-
miſſam apertis oculis intellectûs cernerent. Aſt 70
in ſerpentem & Cacodæmonem tantummodò
fuit caput totius maledictionis, prout & mulie-
ris priuilegium, ac benedictionis prærogatiua
myſterioſa ſuper terram. Quod nempè mulier
(non autem vir, etſi in caput mulieris eſſet iam
conſtitutus) caput ſerpentis aliquando conte-
reret. Adeóque non eſt poſſibile, quod parere
in dolore eſſet maledictio, ſiquidem eodem ore
Domini ſtatim pronunciatur Mulieris benedi-
ctio & victoria ſuper infernum. Quinimò ſub-
eſſe viro non exſecrationis loco fuit mulieri in-
iunctum. Sed humilitatem in noua lege electam,
aliamque viuendi methodum à Filio hominis
de nouo ſtatutam in mente Diuina denotabat.
Humiliauit nempe ſeipſum Filius hominis vſ-
que in mortem. Ignominioſâ quoque morte ex-
tingui, exaltari vocauit. Ergò dum mulierem de-
primit ſub viri poteſtatem, eandem coram ſe
exaltauit Dominus, ſibique ſimiliorem effecit.
Alioqui quod ſerpens in poſterum per terram
reperet, id non ex maledicto, ſed ipſi à condito
reptili fuiſſe proprium, nomen ſerpentis ar-
guit; Idque Adamo ſat conſtabat. Etenim in
hoc non tàm ſerpenti, quàm Cacodæmoni ceſ-
ſit maledictio, quod in viliſſimo reptili ſe oc-
cultâſſet mendax impoſtor; Cuius caput proin-
de, & non alicuius reptilis, conculcauit mulier.
Quod autem bruta quæuis, olim pro impuris 71
cenſa, cultris etiam atque humano vſui in-
terdicta ſint, quæ diutino coitu generant (in-
ter quæ non poſtremo loco ſunt reptilia) &c.
Theſis noſtra continet & viciſſim confirmat
myſterium: Scilicet quod noſtræ naturæ impu-
ritas à concupiſcentia carnis ortum ducat, ideó-
que in beſtiis congreſſus Deo videtur notatus,
diſtinctus & impuritate contaminatus. Demùm 72
etiam in lege menſtrua, mulier, eamque tan-
gens quidlibet impuritatem adferre cenſeban-
tur. Quod alioqui iam in cauſam ſecundam
& naturalem verſum deberet eſſe planè inſons;
niſi menſtruum naturali curſu deriuaret ex iiſ-
dem cauſis vnde mors nobis aduenit. Adeóque
& hac de cauſa, horridum Deo, cenſebatur in
lege planè impurum. Quod autem ſola mulier 73
præ brutis patiatur menſtrua, nullam ſanè ge-
neris noſtri prærogatiuam, ſed omnimodum
potiùs defectum atteſtatur: Nimirum, in pœ-
nam caſtæ pudicitiæ & in cauſſas ſecundas eſſe
relatum, inſigni planè myſterio noſtræ theſ-
ſis. Nec his obſtat, quod caſtæ virgines men-
ſtruo pateant, ſitque monſtruoſa, quæ datâ op-

Digitized by Google

portunitate, non eſt menſtrunſa; Quia generatin ipſa Adamica cogitur portare non minus importunitates naturæ ſuæ, quàm ipſam mor-
74 tem. Imò cum caſtitas non excuſet virginem à menſtruo, indicio eſt, menſtruum non ex maledicto, neque à pœna peccati eſſe, ſed prorſus ex cauſis naturalibus: Nun ſecus atque ipſa mors à cauſis ſecundis incepit pomo diſſuaſo inſertis, licet antehac ignotis, neque perpenſis. Menſtruum itaque in ſola duntaxat muliere, non autem in brutis accuſat præuaricationem ſpretæ monitionis paternæ contigiſſe in ipſis pudendis, perpetuo ſigno propterea ſtigmatizatis, tanquam ſigillo ſanguineo immundo. Quæ ſanè non locum haberent, ſi congreſſus ſexualis in hominis propagationem non inuertiſſet inten-
tionem Creatoris, magis quàm in brutis. Hoc
75 loco occurrit paradoxa ac impertinens conſideratio, velut per parentheſin interiecta, quod Adam cum ſit creatus in poſſeſſione immortalitatis non intenderit Deus, quòd homo eſſet animal, nec naſceretur, conciperet, viueretue vt animal: ſiquidem creatus eſt in animam viuentem, vtque eſſet imago Dei proxima. Diſtabat igitur tam procul à natura animali, quantum immortale à mortali, atque Deiformis creatura à Bruto; Quod ſanè eſt amplius, quàm toto prædicamento. Summéque eſt admirandum, & indignè ferendum merito, quod Scholæ Chriſti hæc credant & fateantur; attamen hominis eſſentiam adhuc modo, ab animali natura, eſſentialiter deſumunt: quoniam, quantumuis homo mortem ſibi deiu conſciuerit, ac naturæ animantum proinde uicinior factus videatur, non ſterit tamen in manu ſua poſſe imaginis Diuinæ ſpeciem inuertere. Prout nec Cacodæmon de ſpiritu eſt factus animal, etſi odio, uitiiſque brutalibus propinquior animanti euaſerit. Itaque homo manſit in ſua ſpecie, qua creatus eſt. Etenim quoties homo vocatur animal, & talis ſeriò putatur, totidem vicibus falſificatur textus, qui dicit: *Sed & ſerpens erat callidior cunctis animantibus terræ, quæ fecerat Dominus Deus.* Siquidem loquitur de calliditate naturali illius reptilis. Denique ſi vera eſt theſis, homo non fuit directus in ſeminis, aut carnis propagationem, nec proinde in animam ſenſitiuam adſpirabat. Ideóque generationis Adamicæ anima ſenſitiua non eſt ſpeciei brutalis; quia ſuſcitata per ſemen, carens origine, deſtinatione & determinatione alicuius ſpeciei. Adeóque vt anima ſenſitiua in homine præter intentum Creatoris & naturæ ſurrexit: ita nullius eſt ſpeciei brutalis, nec ſubſiſtere poteſt, niſi continuò ſit alligata menti, vnde in vita ſuſtẽtatur. Quapropter dum homo nullius ſit ſpeciei brutalis, non poteſt eſſe animal ex parte Mentis, multóque minùs ex parte animæ nullius ſpeciei: Prægnans enim dum ob repentinum pauorem mutat fœtum humanum in brutum aliquod, non quidem mens in animam brutalem migrat: ſed mens abit, & ſubſtituitur anima ſenſitiua à creatore impetrata. Cumque ſit ab idea prægnantis promota duntaxat abſque primordiali deſtinatione, ideo huiuſmodi generata citiſſimè moriuntur. Et proles Adami pariter ſtatim periiſſent, niſi conſenſiſſet Deus illi matrimonium. Quapropter in natiuitate Cain dixit verè: Poſſideo hominem per Deum. Abſit ergo hominem inter animantia locaſſe. Indulgendum profectò eſt paganis illud neſcientibus: At non æquè Chriſtianis paganicam doctrinam nimium adorantibus. Fatentur ſaltem ſcholæ progreſſum naturæ ordinarium, à non ſentiente in animal ſentiens: ſed vitam atque ſenſum hominum immediatè infundi à manu Omnipotentis. Fatentur denique conditiones eſſendi, viuendi & ſentiendi in homine tota diſtare ſorte ab animali natura, eò quod ſequatur vim formæ rationalis ſiue Mentis immortalis. At turpiter credunt hominem tam primæ conſtitutionis, quàm modo per Sacramenta diuinitus regeneratum eſſe eſſentiale animal. Vah pudeat neſcire, hominem, Cacodæmonem, totamque ſimul naturam non poſſe eſſentiam ab æterna Conditoris præſcientia ſibi datam vllatenus mutare, quin continuò ſic maneret, qualis fuit creatus: quanquam interim alienas ſibi proprietates induerit, vt naturales ex vitio ſui arbitrij. Vt enim abſurdo non caret, hominem glorificatum inter animalia cenſere, quia non eſt abſque ſenſu: ſic eſſe ſenſitiuum, non dicit inſeparabilem eſſentiam animalis. Cumque aliàs cuiuſuis rei definitio ſit ab ipſa rei eſſentia (vt volunt) homo verò iuxta ſui eſſentiam factus ſit in plena poſſeſſione immortalitatis ac æternæ deinceps durationis iuxta ſuam animam: non potuerunt Scholæ hominem ob ſolam ſenſitiuam credere eſſentialiter animal: præſertim dum eius eſſentiam crederent pendere ab æterna duratione, & incorruptibili animâ ſiue formâ. Quæ abſurda cuncta in Scholas irrepſiſſe & permanſiſſe agnoſco propter ignoratam noſtræ theſeos veritatem.
Theſin hucuſque e Sacris ſtabiliui. Nunc idem 76
iterum per patrum authoritates. Quam materiam præ cæteris intellexiſſe viſus eſt B. Au-
guſtinus inquiens: *quomodo ante legis tranſ-* 14. de ciuit. Dei. 17.
greſſionem hominem puduiſſet, cum ipſa membra pudorem non nouiſſent? quaſi diceret, membra concitata ad concupiſcentiam atque actus
pudendos mox ab eſu pomi. *Patebant oculi eo-* lib. 4. contr. Iul. 10.
rum: ſed ad hoc non erant aperti, vt cognoſcerent, quid eis indumento gratia præſtaretur, quando membra illorum voluntati repugnare neſciebant. Et non erubeſcis morbum illum, vel quod tu, quamuis pudibundus, fateris iſtam libidinem
in paradiſum introducere? Et tribuere coniugi- lib. de nup. 1.
bus ante peccatum? Sine carnis concupiſcentia naſci voluit, qui futurus erat ſine peccato. Non in carne peccati: ſed in ſimilitudine carnis peccati. Quaſi dicat: Quicquid ex concubitu naſcitur, etiamſi in Paradiſo & ante peccatum natum fuiſſet, fore atque eſſe carnem peccati. *Cum ſola, quæ non eſt nata ex concubitu,*
non ſit caro peccati. Quæcunque proles naſcitur cap. 24.
ex concupiſcentia, ſiue ex carne peccati, eſt
originali peccato obligata, niſi in illo renaſca- lib. 5. contr.
tur, quem ſine concupiſcentia Virgo concepit. Iul. 15.
Caro Chriſti mortalitatem de mortalitate corporis materni traxit: quia concumbentis concupiſcentiam non inuenit.

Enimuerò vt peccatum originale non traducitur in poſteros alio modo, quàm per carnis concupiſcentiam: ita neceſſe eſt in pomo incluſam fuiſſe concupiſcentiam, vnde ſtirps humana generando degenerauit ac vitiata eſt.
Siquidem ſi proles aliter, quàm per copulam lib. 5. contr.
carnalem generari poſſent, eſſet actus matrimo- Iul. 12.
nialis illicitus.

Cui ſeruit hoc dilemma: Actus ille ante eſum 77

pomum

pomum vel erat illicitus, & non cogitatus; vel
erat licitus. Si illicitus; iam probata eſt theſis no-
ſtra. Sin autem licitus; ergo falſum, quicquid ſu-
periùs ex Auguſtino deſcripſi. Cùm ergo come-
ſti pomi effectum ſiue concupiſcentiam carnis
actualiter in Paradiſo iam ſenſiſſent in membris
ſtatim illos puduit, quod membra, quæ ad nu-
tum ante regere poterant, proprio dein libidinis
incentiuo mouerentur. Tandem quantoperè
ſemper virginitas placuerit ſponſo animę, ex va-
riis Sanctorum hiſtoriis ſat dilucidè apparet. Et
quidem in Cana Galileæ ſponſus ſecutus eſt Do-
minum Ieſum, ſponsâ relictâ, eſtque diſcipulus
ille, quem tantoperè dilexit iccirco Ieſus. Idem
Alexio, Ægidio,, pluribus aliis, præſertim mu-
78 lierculis Virginibus familiare. Enimverò infinita
bonitas proprio complacentiæ motu ab æterno
hominem tanto amore creauit, & prædilexit,
quod ſtatuerit ſuam Diuinitatem illi connecte-
re, eumque illuminare luce, quæ illuminat om-
nem hominem venientem in hunc mundum; &
adoptare in Filium Dei, dans illi poteſtatem fi-
lium Dei fieri per renaſcentiam, quæ renaſcen-
tia ante peccatum non erat neceſſaria. Cum ita-
que requirat ex Deo renatos, ergo ante pecca-
tum fuiſſent omnes ex Deo nati: quod cernens
Lucifer cum ſuis, pulchritudinis pridem ſuæ ſu-
perbia, totuſque factus poſt caſum inuidus, ra-
tus eſt, ſe ſapientiorem Deo, qui vilem creatu-
ram eò altitudinis euexiſſet. Quapropter adſpi-
rauit, vt Deum (quem nondum viderat) ſupera-
ret, ac de Maieſtatis ſede deiiceret: Mox dein
atrocius indignatus, poſtquam peccatorum ſuo-
rum pœnas lueret, cerneretque Evam virginem
abſque omni merito ex ſola bonitate Dei gra-
tiſque iam deſtinatam in adoptionis illius præ-
ſatum organum, & hominum matrem. Conatus
itaque eſt impedire amorem Diuinum per man-
ducationem pomi. Vtpote cernens, eidem im-
plantatam eſſe laſciuiam atque carnis concupiſ-
centiam, diametraliter oppoſitam intentioni
Diuinæ Itaque pomi manducatio non fuit ho-
mini vetita per legem, ſed per paternam admo-
nitionem. Nec eſt peccatum originale ex tranſ-
greſſione Legis, ex comeſtione pomi, tanquam
cibi vetiti, ſed propter effectum è pomo ſurgen-
tem, & proprietates pomo inſertas. Alioquin
tranſgreſſio ſiue comeſtio tantùm peccabat in
actu voluntario: non autem pro poſteris, niſi
naturaliter, & per cauſas ſecundas brutalis inde
congreſſus. (Alioquin in Protoplaſtis impoſſibi-
lis) ſecutus intentionem generationis Diuinæ
inuertiſſet. Imò non tam propriè peccatum ori-
ginale ceciditin poſteros inſontes quàm effectus
generationis, qui ſcilicet peperit generationem
adulteram, belluinam, Diabolicam, ac planè in-
capacem regni cœlorum, vnitionis & fruitio-
nis Diuinæ. Propter cuius ſimilitudinem adul-
terio nati à cœli participatione excludebantur.
79 Fingamus autem oppoſitum, nempe legem po-
mi vetiti latam, conſciis parentibus, à Deo crea-
tore vniuerſi, & pro tali habito, mortem ſibi ac
poſteris omnibus prædictam, & indubiè aduen-
turam: At ſaltem enorme peccatum tam audax
ſcelus, tamque impium atque atrox in omnem
poſteritatem dimitti non poterat abſque ma-
gna contritionis nota. Nec Deus vtcunque mi-
ſericors atque bonus, mox tam repente tantâ
benedictione hominem iſtum fœcundaſſet, ſub-
ſtituiſſetque cætera viuentia pedibus eius: non
ignorans, quod neuter eorum doleret, pœnite-
ret, oraret, ſed tantum ipſos puderet, niteren-
turque vt ſtulti ſe abdere à Deo & tegere pu-
denda frondibus. Colligo itaque exin, eadem 80
die nedum mortalitatem intraſſe per concupi-
ſcentiam: Sed inſuper intraſſe & in conceptam
mox ſtatim genituram: Cuius reſpectu eodem
quoque die è Paradiſo abacti ſunt. Igitur pecca-
tum originis effectiuè natum ex concupiſcentia
carnis occaſionaliter tantum in manducato po-
mo ſpretâque admonitione. Venenum autem
concupiſcentiæ ſitum erat in arbore monita (vel
potiùs diſſuaſa) eique radicaliter erat inſertum
proprium atque implantatum. Dum autem Sa-
tan præter ſpem ſuam, non obſtante ſtupro vir-
ginis, cerneret hominem de medio non tolli
iuxta præmonitionem (neſcius namq; quod Dei
filius ſe vadem coram Patre pro homine con-
ſtituerat) corruptam quidem ac degeneratam
introſpiciebat naturam humanam, adeóque ſu-
blatam poteſtatem vniendi ſe Deo infinitæ ma-
ieſtatis, gauiſus eſt ſummoperè; ſed indoluit,
poſtquam ſciret iam matrimonium conceſſum:
Diuinam ſcilicet bonitatem adhuc in hominem
propendere, & ſuas Satanæ ſic illudi fallacias,
dolus, & putationes: adeóque & hinc coniiceret,
Filium Dei reſtauraturum omnē labis defectum
& proinde fortaſſis incarnatum iri. Rimatus eſt,
an poſſet ſtirpem è matrimonio ſurrecturam
animâ mortali ſic contaminare, vt omnem Dei
conceptum redderet vanum. Idcircò ſuſcitauit
nedum ſuos fratricidas atque facinoroſos, vt
multum mali eſſet omni tempore: ſed procurauit,
vt ſurgeret atheiſmus, & cum gentilitate coaleſ-
ceret ac inualeſceret; quo ſcilicet ſi non poſſet
impedire mentis immortalis connexum cum
anima ſenſitiua, ſaltem hominem ſub lege na-
turæ interimendo, infernali pœna ſecum abdu-
ceret. Sed potiſſimum meditatus eſt, quo pacto
mentem immortalem ſenſim è ſtirpe poſtera
expungeret. Suſcitauit itaque concubitus neſa-
rios in ſuis Atheis libertinis. At vidit quod exin
non niſi feralia monſtra prodirent, ipſis paren-
tibus horrenda, eſſetque hominibus congreſſus
cum mulieribus, longè plauſibilior, hacque me-
thodo æqualiter conſtanterque perpetuaret ho-
minum generatio. Nec enim ſatis erat hoſti in-
fernali hominem reddidiſſe incapacem cœlo-
rum, ſed inſuper conabatur præpedire, ne vn-
quam ſpes eſſet reſtaurandi reſidua, id eſt, im-
pedire Incarnationem Filij Dei; Intentauit id-
circò, num poſſet per applicationem actiuorum
fabricari ſemen virilo, iuxta nefarium ſuum lu-
bitum. Quod cum reperiſſet irritum atque ſibi
impoſſibile, tentauit iterum an ſcroſa ſaga non
eſſet prolifica per Sodomiam; Cumque nec ſic
euentus omnifariam ſuæ reſponderet intentioni
cerneretque aliunde ex aſino & iumento naſci
mulum, matri magis, quam patri affinem: Ex
cuniculo pariter & glire patre naſci verum cu-
niculum, ſolâ caudâ glirinâ à matre diſtinctum,
ſuas deflexit technas. Enimverò horum remi-
niſcentia, lex vetus adhuc perhorreſcens eiuſ-
modi commiſtiones ſpecierum declarauit Deo
horridas: quanquam hodie inter Chriſtianos ſic
admiſſas, vt Eccleſiæ Primates in monſtris equi-
tent Deo horridis. Inſtituit itaque Satan con- 81
nexionem ſeminis virilis (priùs aliquantiſper
foti (cum ſemine, & in vtero iunioris ſagæ, vt
diſpoſitiones ad mentem immortalem (quam

Deus, inſtituto à ſe matrimonio, promiſit ſe
creaturam in verbo multiplicamini)ab eiuſmo-
di interpolato conceptu excluderet. Ac dein
prodiit adultera quædam generatio Faunorum,
Satyrorum, Sylphorum, Gnomonum, Nympha-
rum, Dryadum, Nereidum, aliorumque monſtro-
rum iuxta variam diſpoſitionem, quam ſemen
virile ſubibat. Cumque Fauni & Nymphæ ſyl-
uanæ cæteris præferrentur pulchritudine, gene-
rarunt deinceps inter ſe ſuas proles, harumque
poſteri iterum inter ſe ſuos concubinatus con-
traxerunt, ac tandem cum viris connubia inſti-
tuerunt, mentientes, ſic ſe animam immortalem
nanciſci (teſte Paracelſo credulo) pro ſe atque
prolibus ex illo congreſſo naſcituris. Id autem
mentiebantur, ſuaſu Diaboli, vt homines, tan-
quam opus pium facientes, illa monſtra ad co-
pulam carnalem admitterent. Quod ignaris fa-
cile etiam fuit perſuaſum, quaſi creatio animæ
immortalis eiuſque nexus ad animam caducam
penderet ex libero velle & ſemine humano:
quod falſum eſſe infra docebo tàm ex Sacris,
quàm ex relatu D. Antonij in vita Pauli, primi
Anachoretæ per Hyeronymum deſcripta. Ideó-
que eiuſmodi Nymphæ antiquitùs ſuccubę nun-
cupatæ ſunt. Quanquam Satan dein vt nefas pe-
joraret, ſe vtroq; ſexu, incubi & ſuccubi ſimula-
tis perſonis frequenter tranſmutet. At non con-
cepere à maribus verum fœtum, niſi ſolæ Nym-
phæ, quas ſc. cum iam indiſtinctim atque paſſim
filij Dei (id eſt homines) ſibi duxiſſent in vxores,
coactus fuit Deus totam ſtirpem, huiuſmodi ne-
fariis nuptiis genitam, per aquarum diluuium
delere, vt Cacodæmonis intentum fruſtraretur.
82 Mercator Genopola, noſtras, vir probus, aliquo-
ties ad Canarias ſiue Fortunatas inſulas nauigans
a me ſciſcitatus eſt ſerium iudicium ſuper crea-
turas quaſdam, quas ibidem pueri è montibus
domum, quoties vellent, referebant, eaſque *Tu-
deſquillos* ſiue Germanulos nominabant. Erant
enim cadauera exſiccata, ferè tripedalia, quæ vno
palmo facile quilibet puerorũ portabat, erantq;
formâ humanâ: ſed totum iſtud cadauer inſtar
pergameni pellucidum, oſſaque erant, tanquam
cartilagines, flexilia. Cernebantur quoque Sole
aduerſo viſcera atque inteſtina. Quæ cum poſt
ab Hiſpanis inde natis ſcirem vera, conſideraui
quod hodie ibidem ſit deleta Pygmeorum pro-
ſapia. Voluit nempe Omnipotens vanas atque
irritas reddere Cacodæmonis exſpectationes,
ſubſtructas generi humano. Etenim ſaluauit nos
ideò multipliciter ab aſtu circumeuntis leonis,
cui in extrema iugique confuſione debetur æ-
ternum ſupplicium ad æternam Diuini nominis
ſanctificationem.
83 Nunc autem contra theſin noſtram aliquot
dubia proponam: Primo itaque, nil obſtat, quod
meritiſſimum coniugatorum opus ſit ipſa carnis
copula. Quia inde non ſequitur, matrimonium
ab initio creationis fuiſſe licitum. Imò nec id
alio ſenſo verum eſt, niſi poſtquam non pro-
creantur liberi citra copulam carnis. Siquis ni-
mirum coniugatorum vixerit, vt decet, & haben-
tes vxores ſint tanquam non habentes, & vxori-
bus nunquam vtentes, niſi ad prolificandum, in
honorem Dei. Hi ſanè merentur gratiam pecu-
lioſam. At longè adhuc diſſident ab iis, quibus
ſolo caſtratorum titulo promittit Deus regnum
cœlorum. Coniugatis vero dicitur, quando cun-
cta hæc feceritis, eritis adhuc ſerui inutiles. Sed
abſtinenti à licitis (in patientibus & non agen-
tibus) id nuſquam legitur: miniméque id tangit
virginitatis florem. Non abſtinentes enim, & ca-
ſti quadam præelectione videntur ſanctificati, ad
vlteriorem gradum perfectionis etiam promoti:
Ideoque ſequuntur agnum, quocunque vadit. Et-
enim benè agentes vt ſpem præmij ſupponunt;
Ita virgines abſtinentes & tolerantes ſeſe conti-
nent intra amorem, & humilitatem. Nec arguit 84
in contrarium quod 1. cap. Gen. 27. *Deus creauit
virum & fœminam*, & 5. c. Gen. 18. quod illis be-
nedixerit, *vt creſcerent & multiplicarentur, ac
terram implerent*. Quaſi coniugium de inſtituto
ac prima intentione Creatoris fuiſſet. Nam c. 1.
Gen. totam hiſtoriam creationis ſuccinctè abſo-
luit. Cap. 2. veró atque 3. proſequitur creationem
mulieris in Paradiſo, peccatum item, &c. Ideòq;
benedictio generationis non fuit deſcripta c. 1.
Gen. 28. Non ſiquidem ante creatam mulierem
tanquam data fuiſſet benedictio generationis
initio creationis, quæ nec data fuit in Paradiſo
poſt conditam mulierem: ſed a peccato, & poſt
proſcriptionemq; è Paradiſo in terram. Nam di-
citur, quod replerent terram prolibus, non au-
tem Paradiſum. Datumque eſt illis plenum do-
minium in bruta terræ. In quo manifeſtatur
Creatoris bonitas, quod creaturæ reæ nec adhuc
pœnitenti benedixerit in prolibus, etiam corru-
ptis ac impuris. Præſcius nimirum reſtauratio-
nis, pro qua filius ſuus ſe vadem ſtatuerat coram
iuſtitia Patris. Alioquin enim eadem die, quâ
de pomo guſtauerant, actualiter ac neceſſariò
oppetiuiſſent, niſi Pater filij ſui mortem in re-
miſſionem peccati ſuſcepiſſet. Tertiò obiici poſ- 85
ſet: Deus nil fecit fruſtra. Parentibus autem ab
initio condidit ſexualia generationis organa:
quæ dum deſtinationis neceſſitatem denotarent
etiam Deus ab initio ſuam intentionem & mo-
dum generandi modernum ſat expoſuit in cor-
poribus illorum. Reſpondeo, concedendo, quod
creator ipſis membra atque libertatem arbitrij
contulerit, fruſtra alioqui peccandi libertas per
concupiſcentiam carnis collata eſſet, ſi organis
caruiſſent. Vt igitur Dei intentio pro futura re-
generatione non rectè vertitur ad arbitrij pec-
candi libertatem: Ita multò minus rectè eadem
intentio propter organorum fabricam infertur.
Argumentum enim hoc ſimile eſt, ac ſi dice-
retur: Deus fecit remedia contra morbos &
mortem, ergo Deus fecit mortem & morbos.
Conſequens eſt falſum, ergo & Antecedens. Ab
æterno namque præuidit Omnipotens Adæ la-
pſum: nec ideo ſolo Paradiſo contentus terram
inſuper creauit, & de terra Medicinam contra
mortem & morbos. Sic & genitalia fecit primis
parentibus. Sat erat Adamo, quod nec à mem-
bris, nec à conſpecta mulieris nuditate nullum
vnquam ſibi ſentiſſet ſtimulum; vt neque viciſ-
ſim mulier à viri ſocietate, quæ inſenſibilitas
vocata eſt ſtatus innocentiæ. Alioqui pariter
concludi poſſet: Deus creauit hominem, vt in
Paradiſo viueret felix, ergo fruſtra creauit ter-
ram ante præuaricationem; præſertim, ſiqui-
dem peccatum erat ex contingenti libero. V-
trumque enim præfatorum argumentorum eſt
à non præmeditato contingentium fine; Ideó-
que implicitam continet blaſphemiam. Non
enim Deus pro ſe & brutis terram creauerat;
ſic & organa ſexualia, futurorum quidem præ-
ſcientiam, non autem in creando diuinam in-
tentionem

86 tentionem denotant. Luctantur demum Athei,
voluntque textum fabuloſum & ridiculum,
quod effectus vel inobedientia eſi pomi iret in
poſteros omnes. Cui argumentm iam itum ſat
eſt obuiam. Itemque argumentatur: Si pudor ſit
87 à peccato originis, etenim vt peccatum omnes
æqualiter tangit: ita & pudor pueros, adultos,
Atros, Americanos, Ægyptios, Abyſſinos, &c.
Atque ne quidem Chriſtianos ſacerdotes Abyſ-
ſinos puduit hactenus: Ergo pudor non ab eſo
pomo, uun ab inobedientiæ peccato, vt neque
à generandi inſolitâ nouitate vel carnis concu-
piſcentia. At neſciunt Sophiſtæ, pudorem ſen-
ſim in Barbaris oblitum, obnatamque verecun-
diæ amiſſionem per ſcurrilem aſſuetudinem,
veſtiumque præuiam penuriam. Quem pudo-
rem ne ideo amitteret populus Iſraël (pro mag-
na ſui parte nequam) non permiſit Deus, quod
40. annis veſtes eius attererentur in deſerto. Illo
inquam miraculo contiono Deus auertit pudo-
ris amiſſionem, eoque ſigno oſtendit, nil ſibi
æquè exoſum fore atque eſt pudoris amiſſio.
Vnde conſpicuum euadit acquiſitum pudorem
per eſum pomi non fuiſſe Deo moleſtum nec
vetitum: ſed ſub pudoris etymo latere caſtum
Sacrorum ſermonem, quo tegebat carnis veti-
tam concupiſcentiam. Denique, quotcunque
barbariē deponunt, etiam viciſſim amiſſum prius
pudorem reaſſumunt. Imò neque mirum eſt,
pudorem populos amiſiſſe, illius ſcurræ monitis,
88 qui pudorem docet, in ſcientia mali eſſe. Op-
pugnant tandem Athei, quod ridicula ſit fabu-
la, ſi credatur ſerpens humanâ voce locutus,
ſuadens Adamo, qui propria brutis nomina
dederat, nec ideò ignorare poterat, ſerpenti lo-
quelam deficere: Nam ſtupere debuerat Adam,
non autem credere eiuſmodi perſuaſori. At fal-
luntur miſeri. Vultum hominis mentiebatur ſer-
pens, cuius portento ſi monſtri nomen nondum
Adam dederat, non mirum: Idque ſi ex eſſen-
tia (vt cæteris brutis) dare debuiſſet, illum ſer-
pentem vocaſſet animal rationale ſcholaſticum
& loquens: Cui non abſimile B. Antonio in
eremo apparuit. Primò enim ei venit obuiam
monſtrum quadrupes, quod loqui cum incæ-
piſſet, imperfectè locutum eſt & aufugit. Ac
dein aliud, quod ſatyri formâ, perfectè loque-
retur idioma patrium: Nec enim æſtimandum,
monſtrum iſtud fuiſſe Diabolum (quippe qui
pro ſe apud Deum preces nunquam expetit) ad-
eoque ab Eccleſia, eiuſdem autoritate, quâ Pau-
lus, Eremitarum primus in Sanctorum nume-
rum relatus, animal: Non autem Diabolus aut
Spiritus dicitur, ſuiſque depingitur per B. Hie-
ronymum indiciis, à B. Antonio mutuatis. Pote-
terat ergò Adam ſerpenti loqui, non ſecus at-
que Antonius Satyræ. Textus præſens ideò Ge-
neſeos neminem hactenus, poſt Origenem &
Atheos, hæreſiarchum habuit, quia veram ac li-
89 teralem hiſtoriam refert. Addam poſtremò quę-
dam, velut per impertinens. Enimverò dixi
piſces generare quidem, at non per ſexualem
copulam, quanquam genitalia organa habeant.
Imprimis exiſtimo generationem piſcium oui-
parorum eſſe vniuocam. Vnius ergò exemplo
ſat dixero. Nec enim mihi opportunum fuit,
piſces ſubter aquas per ſpecies indagare. Piſcis
quidam ſaxarilis, carniuorus, piſciumque faci-
lè velociſſimus, truta noſtratibus dictus. Prope
riuolum enim, qua Tiberis de excelſa rupe per-
pendiculariter cadit, cernitur rectâ ſcandere li-
neâ totam rupis altitudinem, ad minimum
quingentos pedes: triplo ergò celerius natat
aduerſo gurgite, quàm præceps aqua deorſum
decidat. Falſum hic imprimis Scholarum dog-
ma, aquam ſcilicet ſemper decidere figurâ or- 90
biculari, nam ibidem cernitur quælibet aquæ
guttula cum cuſpide ponè, eſtque cuſpis retrò
acuminatior, quò altiùs decidit. Idque conoin-
cit aëria renitentia. Nam etſi velint aquam or-
bem imitari, quia ſphæra eſt figurarum capaciſ-
ſima: ob eandem ſuæ magnitudinis rationem
difficillimè findit aërem, qui proinde impedit
feſtinantiam caſus. Porrò fœmella truta, gran- 91
deſcentibus intus ouis, ſentit membranam ſe-
cundinam frangi, ſenſimque dehiſcere, quâ oua,
ut marſupio hoſpitantur, moxque oua enititur,
deponitque fundo arenoſo. Imò ipſa trutæ ima-
ginatio oua perdit. Nam ſi ſolum habeat fun-
dum ſaxeum (vt in noſtris fontibus calce cæ-
mentatis percepi) non prolificant ſua oua; ſin
autem fundus ſabulo ſubſternatur, pariunt oua.
Mas autem parta oua ſemine adſpergit, idque
ouis inſtar telæ aranearum foris incubat. Ac
tandem loricata oua in piſciculos migrant. In
hac igitur ſpecie non eſt copula carnalis, eſſet-
que copula fruſtranea, quæ intùs ne milleſimam
quidem ouorum partem attingeret. Denique 92
nec cernitur ouis annexum ſemen incubans:
adeóque nec maris ſemen de conſtitutiua piſ-
cium parte. Quanquam oua deſtituta ſeminis
tegmine nunquam fiant vitalia. Videtur nam- 93
que, quòd piſces in hoc penè ſeruauerint vm-
bratilem imaginem pro generatione humana
ante lapſum deſignatam. Eſt autem ouiparorum
piſcium vt innumerabilis fertilitas, ſic & vitæ
longæ poſſeſſio, licet adeò facile acquiſita lon-
gæuitas, tenaciſſimè tamen hæret. Quinimò
plures in totam vitam creſcere videntur. Ete-
nim quò longiùs recedunt à carnis copula, eò
fœcundiores ſunt & diuturnioris vitæ. Sic in la-
cu Lemano truta non raro ad libras centum adſ-
cendit. Lucius quoque appenſo ſigno ad tercen-
tum annos vixiſſe notatur & excreuiſſe ſtupen-
dam in magnitudinem, ac tum necdum obiiſſe,
niſi nece violenta Anguilla in fluuio Lirauo
prope pagum Rumſt, Bruxellam ad Cæſarem
Carolum V. miſſa obſeruatur longitudinis pe-
dum 17. Vermes (in bombice, claro exemplo) 94
poſt mortem aut bimeſtrem ſomnum degene-
rant in papiliones. Vmbram reſurrectionis fi-
gurant) quia enim nunquam congreſſi antè, re-
ſurgunt mutati) nec fœmella præter chaos inſ-
piratum concepit, dum mas exſanguis planè
totaque fœmella in oua ſua liquatur. Vermis is
ſuo ſe velut funere claudit in goſſipio contex-
tim, mortis & fidelium reſurrectionis imagi-
nem exhibet, dum ales inde euolat non anteà
volare edoctus, nec ciborum poſtmodum indi-
gus, Abiectis quippe reptilibus docemur, quan-
ti ſit apud Deum à congreſſu totâ iuuentute &
virilitate abſtinuiſſe. Quin etiam ſi penitus in- 95
troſpexeris, ipſum volucrum ſemen maſculum
vitello foris adhæret (propemodum pro more
piſcium) attamen è ſolo vitello materialiter
formatur pullus, vtut rigantur Ariſtotelici con-
trà: idque poſt 12. dein, confracto quotidie ouo,
ſpectare, & contra idiotas probare licuit. Profe-
ctò galli coagulum vitello adhærens ſenſim li-
queſcit, ac putrenti albumini permiſcetur, pullò

Digitized by Google

iorerim ſe formante de vitello. Inde enim didi-
ci, quod Galli coagulum, ſpiritum quidem, vitæ
excitatorem, at non formatorem, ſpiret; Idque
nobis cuniculus cauda glirinâ planius confirma-
uit. Saltem fœcunda eſt piſcium multitudo, at-
que felix benedictio, minorque requiſitorum ad
partum exigentia, vitæ longæuitas, frigoris & fa-
mis tolerantia conſtans ac facilis. Agilitas quo-
que & motûs velocitas, pariunt demum abſque
dolore, quod non item belluæ maris congreſſum
admittentes, adeóque explicát aliquid de primo
Dei intento in homine. Vltimo tandem Sophi-
96 ſtæ Athei ſe opponunt per textum Geneſeos,
quod Deus cataclyſmate mundum deleuerit:
*Quia filij Dei delegerunt & ceperunt vxores ex
filiabus hominum, quæ pulchræ eſſent: quodque hæ
generaſſent Gigantes fortes & famoſos a ſeculo vi-
ros.* Idque ibidem recenſetur pro multa malitia,
quæ literaliter tamen nulla in verbis textus ſpe-
ctatur, poſtquam iam matrimonium ſtabilitum
eſſet & licitum, Imò præcipuè quod dudum poſt
concubinatus diſſimularetur in lege, quam pro
illa potiſſimum impuritate Moſaïcam, non au-
tem Dei Legem nuncupatunt. Siquidem textus
non meminit peccati Dauidis, niſi in nece Vriæ,
Bethſabeæ adulterio, & computo populi ſuper-
bo. Quapropter hunc Gen. textum ſolent refer-
re ad filios Dei religioſos ac filias hominum li-
beras. Sed fruſtra viſum eſt mihi confugiſſe ad
cœlibatum ac vota monaſtica, Euangelicaque
conſilia, dum ex mandato requirebatur homi-
num pluralitas. *Creſcite & multiplicamini, ter-
ram adimplete*; Quæ verba nempè concubina-
tum excuſabant. Tum demum cum Virgines ſint
longè proniores in cœlibatum, verecundiam,
item in pudicitiam ac vota monaſtica, quàm vi-
ri; potius inuerſo ſexu diluuium eueniſſet, ſcrip-
tumque fuiſſet, quia filiæ Dei filios hominum
in maritos duxiſſent. Quin etiam nec probabi-
liter doceri poteſt vllus cogitatus ſeruandæ ca-
ſtitàtis, qui Filios Dei tum à virginibus ſegre-
97 gaſſet, nec Apoſtaſia vlla, illis ſeculis, quæ Dei
indignationem ad diluuium prouocaſſet. Id ta-
men ſi ita ſit (quod nullatenus per ſomnium mi-
hi perſuadere poſſum) ſaltem exin probatum
eſt pro mea theſi, ſolam pudicitiam diſtinguere
filios Dei à filiabus hominum, & Virginitatis
98 ſtuprum ideò procreaſſe originis peccatum. At
cù nulla fuerit ante diluuium cœlibatus, aut ca-
ſtitatis promiſſio, votumque Monaſticum non-
dum in mentem venerit, quamdiu multiplicatio
in mandato & benedictione ſtetit: ſuſpicatus
ſum (ſub humili cenſura Eccleſiæ) Filios Dei
fuiſſe poſteros, ex viro & fœmina genitos, ve-
ram Dei imaginem habentes: filias autem ho-
minum fuiſſe filias, procreatas ex filiis Adæ &
Nymphis, quarum ortum Satanicum Deus plu-
rimum ſemper horruit. Erat autem horum in-
credibilis multitudo in deſerto, quorum vnus ad
B. Antonium miſſus eſt. Dicitus quoque Con-
ſtantini viuus Satyrus circumlatus, oſtenſus ac
dein ſale conditus monſtrabatur. Sic quondam
ab Oceano etiam diuerſa monſtra hauſta ſunt
loquentia diuerſis artibus inſtructa, adeóque
rationalia: Inter noſtrates etiam vixere. Ani-
malia nempè rationalia tam in aquis, quàm de-
ſertis ex nefario coitu concepta. Cum igitur
prima monſtra ex filiis Adæ genuiſſent proles
ſexu muliebri, diſtinxerunt filios Adæ nomine
filiorum Dei, & huiuſmodi monſtra nuncupa-
runt filias hominum: haſque deinceps à dilu-
uio paganiſmus, Nymphas, Dryades, Nereides,
Naiades, &c. nominauit. Quæ cùm eſſent pul-
chræ adſpectu, haſque ſibi in vxores dixiſſent
homines, Deus à tanta turpitudine & ſpeciei hu-
manæ deuaſtatione (quam textus vocat mul-
tam malitiam omni tempore; abhorrens, ſtatuit
mundum cataclyſmate abluere. Ex illo mon-
ſtrorum atque Nympharum concubitu genera-
runt Gigantes fortes, atque famoſos à ſeculo vi-
ros; Quoſque ideò gentilitas dudum adorauit
ceu Deos & Heroas. Alioqui namque friuolæ
rationes diluuij videntur ſecundùm literam.
Nempe quia viri cum mulieribus coniugati eſ-
ſent, & hæ generaſſent Gigantes, fortes & fa-
moſos à ſeculo viros. Ergo textus indignatio-
nem Dei, & cauſam diluuij adæquatam comple-
cti debuit. Eſt monſtroſitas nedum in figura &
corporis formatione, prout initio degeneratio-
num: ſed ſenſim ablata diminutaque deformi-
tate ſtetit monſtroſitas in anima ſenſitiua, quam
non comitabatur Mens immortalis, vtcunque
exterius eſſent animalia ratione vtentia. Saltem 99
ex præfato textu patet, poſteros Adæ veros non
fuiſſe gigantes, ſed de ſtatura Chriſti Domini,
eodemque ſtatuatio fabricatos. Exſecrabilis au-
tem in facie Domini ſemper fuit omnis diuerſa-
rum ſpecierum copula, ne homo ad imitatio-
nem ſequatur. Vetuit ideò lex, ne eodem campo
plura ſeminarentur, neue telæ ex lino, & lana
combinarentur. Ampliſſimæ nempe multæque
illius malitiæ memor, ob quam mundum dele-
re debuerat Deus. Fuit autem tam ſolita ac or-
dinaria ante diluuium eiuſmodi virorum cum
nymphis commixtio, itemque Faunorum cum
puellis congreſſus, quod paucis tantùm ex-
ceptis atque in Arcam ſaluatis, tota ſtirps
Adamica eſſe contaminata, & ideò ſub ſilentio
prætetita. Omnem ideò viuentem creaturam
Deus delere ſanciuit, vt rationale monſtrum
fons pariter extingueretur. Præter paucos enim,
quos Arca recluſit, non erat, qui cum Diaboli-
ca progenie iſta conſanguinitatem non contra-
xiſſet. Scribit namque B. Hildegardis vates (Pro- 100
phetiſſa enim huius libri in Synodo Treuirenſi
canonizati) ad clerum Treuirorum: *Plurimi et-
iam populi ex filiis Adæ ſurrexerunt, qui obliuio-
nem Dei habebant, ita quod ſe homines eſſe ſcire
nolebant. Vnde turpiter peccando ſecundum mo-
res pecorum viuebant, exceptis filiis Dei, qui ab
iiſdem hominibus & amoribus eorum ſe ſepara-
bant: De quibus Noah natus eſt.* Hæc illa, quæ
filios Dei in vtroque ſexu agnoſcit, meamque
interpretationem huius textus clarè approbat.
Tentauerat nempè Satan hoc medio delere ſpe-
ciem humanam, mentemque immortalem præ-
pedite, vt non eſſet, vnde Filius Dei naſcere-
tur. Itaque nedum ad peccatorum correctio-
nem, ſed ad totius ſpeciei ſaluationem diluuio
opus fuit. Alioquin enim Cham non erat ſal-
uandus per Arcam: nam totus ab atheiſmo jam
peruerſus erat. Quapropter textum (ſub humi-
li tamen Eccleſiæ cenſura) interpretor: Vt ſci-
licet filij Dei (qui ſimulacrum Dei in anima im-
mortali & in corpore gerebant) duxerint filias
hominum; (quæ duntaxat ſimulacrum huma-
num in animæ ſenſitiuæ rationalitate & venuſtâ
pulchritudine oſtendebant) in vxore, quia
pulchræ erant: *Et ex illis generarunt Gigantes,
fortes atque famoſos à ſeculo viros. Multa enim*

fuit

fuit malitia omni tempore, ſicut Deum pœniteret, ſe creaſſe hominem, iuxta illud: *Omnis caro corruperat viam ſuam*, id eſt, omnis homo nedum reliquerat vias Domini; ſed viam, quam ſibi delegerat, adhuc corruperat. Deus enim propoſuerat adumbtatione Spiritus S. generare hominem, Deitatis ſuæ proximam imaginem, eique ſe intimè coniungere: Homo autem diuinum intentum præuertit. Quare dein Deus totus bonus coniugium permiſit. Dein iterum homo maculauit generationem Adæ: atque ad interitum ſpeciei penè deuenerat, niſi diluuij miraculum acceſſiſſet. Ac tandem diabolus per paganiſmum Dei intentum præuertiſſet iterum, niſi in plenitudine temporum commiſeratio Dei obſtitiſſet, mittens Filium de corde ſuo, Cui ſit omnis ſanctificatio. Deus vtut non eſt exceptor perſonarum, ergò neque ſexuum; complacuit tamen ipſi ſexum muliebrem anguſtiore tribulationum menſurâ ſarcinare ob iudicia ſua imperſcrutabilia. Etenim capilli capitis numerati ſunt, & frons de arbore non cadit, niſi permiſſa; Multóque minùs naſcitur muliercula ſiue puella, quam digitus Dei non plaſmauit. Ego pluries inquiſiui per Parochias poſt paradoxi huius cognitionem, & vbique inueni in libris annuè baptizatorum, ad minimum duplo plures filiolas naſci atque baptizari maſculis. Duplo quoque ad minimum plures maſculos extingui morbis, peregrinationibus, bello, duello, naufragiis, &c. quam puellas; vnde ſequitur, Deum plures creare quotannis filias, pluresquè adoleſcere; ac hinc demùm patet, adeò completum puellarum numerum non ſtatui à Deo, niſi ob virginum electionem. Quandoquidem qui luxuriam & adulterium vetuit, nihilominus copioſiorem puellam creat & conſeruat, parcumque marum catalogum: Deſignatque in eo, gratam ſibi eſſe cœlibatus in muliere conſtantiam: quatenus nempe eò propiùs accedit ad primæ intentionis in creando puritatem atque innocentiam. In concluſionem huius tractatus adducam, quæ S. Hildegardis ad Griſeos Monachos pagina 180. ſcribit: *Virginitas Solem ſignificat, qui totum illuminat mundum: Quia Deus virginitatem ſibi adiunxit, quæ, viro relicto, illam genuit, quam radiis Diuinitatis perfudit, qui & omnia regit. Rex namque qui cuncta regit, Deus eſt & virginitas eſt illi coniuncta; quando Deus & homo de Virgine natus eſt. Sic adſtitit Regina à dextris eius, in veſtitu deaurato, circumdata varietate: Quoniam Diabolo repugnans adſtitit virginitas virtuti Diuinitatis in opere fulgente, vbique comprehenſa multitudine diuerſarum virtutum. Diuinitas quippe virginitatem ſibi deſponſauit, cum primò Angelus ad ſiniſtram partem cecidit, & nunc etiam populum ſaluationis in Adam ſibi elegit, quem dexteram ſuam nominauit. de quo populo virginitatem ſibi adiunxit, quæ maximum opus protulit. Quia vt Deus per verbum ſuum omnia creauit; ita & virginitas per calorem S. Diuinitatis, Filium Dei genuit. Sic virginitas abſque fœcunditate non eſt. Quoniam virgo Deum & hominem, per quem omnia facta ſunt, genuit. Sed & hoc modo omnes virtutes Veteris & Noui Teſtamenti, quas Deus in Sanctis ſuis operatus eſt, velut veſtimentum auro decoratum, deaurata ſunt: Et has Virgo ad ſe liberè colliget: quoniam ligatura viri eam non conſtringet. Roto quoque, quam Ezechiel vidit, virginitatem præſignauit: Quid eadem Virginitas ante Incarnationem Filij Dei in lege præfigurata eſt. Poſt incarnationem autem Eius illa mirabiliter plurima oracula operatur; Quia Deus per ipſam omnia piacula purgauit, & vnamquamque Inſtitutionem rectè ordinauit. Virginitas quippè vetera ſuffert, & noua ſuſtinet, & ipſa radix & fundamentum eſt omnium bonorum; Quia ſemper & ſemper cum illo fuit, qui ſine initio & ſine fine eſt. Nam natura hominis, quæ propter peccata perdita fuit, per Virginitatem in ſaluatione reuixit, cum per alienam naturam peccata hominibus abſtraxit.* Hæc vates. In quibus ſanè confirmantur, quæ hactenus de mortis introitu in naturam humanam dixi.

SVPPLEMENTVM
DE SPADANIS
FONTIBVS.

PARADOXVM PRIMVM.

1 *Qui fontes ſint dicendi.*
2 *Opiniones diuerſæ circa expoſitionem huius.*
3 *Fundorum in terra diuerſitas.*
4 *Semina incorporea, ſunt Rationes, in elementis hoſpitata.*
5 *Rupium radix metallorum hoſpitium.*
6 *Vltimus fundus, fontium verorum ſcaturigo.*
7 *Terra virgo.*
8 *In vltimo fundo viuunt aquæ.*
9 *Quando velut mortem aquæ ſubeant.*
10 *Quomodo vltimus fundus in ſupremis ſit montibus.*
11 *Ratio vitalis fontium ſimilitudine microcoſmi.*
12 *Quid mare ſit in Geneſi.*
13 *Mare externum fructus maris majoris eſt.*
14 *Bulliens ſabulum milleſies majus eſt ipſo mari.*

15 Ex

15 *Explicatio paradoxa textus Sacri.*
16 *Fundus vltimus eſt mare internum. Explicatio paradoxa textus ſacri.*
17 *Explicatio paradoxa textus Eccleſiaſtis*
18 *Regreſſus aquarum a mari interno ad externum & viciſſim.*
19 *In hoc regreſſu aquarum & mineralium beneficia nobis dantur.*
20 *Nox, Tenebra, Oromaſis, Iliadus, idem.*
21 *A Simili, vita interno mari ſuaattributa.*

1 FONTIVM originem ante omnia
generatim perſtringere neceſſe eſt.
Fontes equidem nomino, non aquarum
quoſcunque, cum vulgo, etiam
continuos, & indefeſſos prolapſus.
Etenim tametſi fatiſcens nix, iterataque pluuia,
manantem aquæ, per cœcos ſcopulorum ductus,
ſaxorumque interuenia, vel anfractus decliues,
aſſiduum jugemque decubitum dederint, fon-
2 tes proinde nomino. Caſualis ſiquidem ni-
mium, & accidentaria, adeóque demortua, aqua-
rum iſta congeries eſt. Itaque quo conſtet, vita-
le aliquod in fontibus principium & ſcaturigi-
nem eſſe, conſiderandum initio venit Iheſu Si-
rah hactenus obſcurum, veriſſimum attamen
3 elogium. Quò flumina vniuerſa (per conſe-
quens etiam fontes) à mari prodire, ac manare,
& in mare poſtremò, ſuum finire curſum voluit.
Anxiam hactenus profectó Philoſophorum po-
ſteritatem Sirach reliquit, qualiter nempe à ma-
ri, aquæ ſurſum contendant. Quandoquidem
maritimum terra vbique labrum conſtituens, vi-
ctoriam tetinuit: quia ſuperioritate ſitus com-
peſcuit. At nondum proinde ſatis conſtat, qui-
nam mare (cum aquarum congeſtarum in i-
mam terræ vallem proluuies ſit) quiret altiſſi-
mos præterea conſcendere ſcopulos, fonteſque
ibidem concitare. Hidraulitis certè hic ſilent re-
gulæ, *ſi ſeruanda, vt fieri debet, Scriptura ſit.*
Intactum idcitcò quidam hunc locum negli-
gunt: alij verò, cum modulamine explican-
dum ſuſcipiunt. Vt nimirum ex mari flumina,
vapore-tenus elicita ſcilicet, pluuiis tandem,
niuibus, & imbribus, ſcenâ metamorphoſis
laruatæ interjecta, mare repeterent. Atqui hoc
eſt contendere, fontes omnes ex pluuia ortos
eſſe, aut ſaltem ex aëre condenſato. Deinde ex
terra nequicquam vaporum, ſed ex ſolo mari,
peti, iniquè iubent, aut fruſtra ſacra pagina,
ex ſolo mari flumina, & non pariter è vulua
terræ non ſpernendo, halitu tenus, mendi-
cata aſſeret. Quas anguſtias, cum multis inex-
tricabiles viderentur, in ſcopulos quendam
Spadanorum Authorem, forte adegerunt, &
colliſerunt. Etenim quanquam humanum quid-
uis in eodem diſſimulaueto, Chriſtiana tamen
pietas in viro probo, publicam non patitur
blaſphemiam, non admonitam tranſire. Quem
idcircò obteſtor, meæ indulgeat libertati. Ari-
ſtoteles (ait) ex aëre in aquam reſoluto naſci „
omnes fontes, fluminaque voluit. Non le- „
gerat, credo, etſi Platonis diſcipulus in Phæ- „
done quatuor illa paradiſi flumina, iuſſu Dei „
proſiluiſſe. (Quidni ſodes, ſi & hodie ingen-
tia flumina, ſolâ aëris conſtrictione nata ais, et-
iam Phædone lecto, virgine adhuc natura,
eadem à creatione deinceps emanaſſe: eum-
que, qui mundum ab æterno credidit, Phæ-
donem neglectum reliquiſſe? nec aëris vllam
concretionem exſpectaſſe. Niſi fortè ante Go-
ropium Becanum delirauit. Quatuor illa flu- „
mina nil aliud fuiſſe, quàm Oceanum in „
quatuor orbis plagas fluuios emittentem: quo „
ſenſu etiam Siracides Eccleſiaſtes ait, omnes „
aquas venire ex mari; rurſumque emenſo „
curſu ſuo, mari ſe reddere. Quæ ſic ſonant „
in ſcholis. Goropius delirauit, & Plato ante
eum, ſi ſine vlla aëris concretione, Oceanum
quatuor fluuios in oras mundi diſpergere dixe-
rit: quo eodem ſenſu tamen, Eccleſiaſtes id aſſe-
uerauit: ergò eodem ſenſu Eccleſiaſtes delira-
uit. Atqui nondum ſatis dictum, nondum in-
quam ſatis obuia ſacrorum interpretatio: Fun- 3
dorum itaque in terra diuerſitatem & ſtrata, ob
oculos inprimis ponere neceſſe eſt. Alibi enim
terra nigra, fimis & ſordibus ſcatens, lutea, ar-
gilloſa, pinguis, ſterilis, paluſtris, metallica,
arenoſa, ſaxea varioque decore ornata, in vul-
tu occurrit, iuxta ſoli cœlique temperiem, ſtel-
larum influxus, imbriumque adaptationem:
quia nimirum fructus, non autem elementum
ſunt. Quam ſi perfuderis primam naturæ ſo-
leam, plurimis locis ſaxa, metalla rurſus, aut
minerales ſuccos deteges; nonnuſquam verò
arenam, eamque hîc flauam, alibi cineream,
ibi cœruleam, inde parum viridem, iuxta la-
tentis ſpiritus protheam ac multiformem zzy-
giam (quippe ſolo natura ſubeſt) Archeique
hypogei deſtinationem à condente Verbo ac-
ceptam.

Latent videlicet in elementorum condo, ac 4
ditiſſimo promtuatio, hoſpitatæ ab initio Ra-
tiones, in æuum durabiles, ſcientia rerum,
ſibi in tempore futurarum, pro vſibus ingra-
ti hominis, inſtructæ, patienterque à condi-
to orbe, rerum completas digeſtiones, tem-
porumque plenitudinem, ſeu maturitatem,
exſpectantes, quibuſque chaos architectoni-
cum, τὸ ἔγρημον chaos, ſpiritus inquam, no-
ſtris limitatus neceſſitatibus, ideis rerum, in
progreſſu ſuo futurarum repletus, aſſiſtit.
Porrò fundorum, non par vbique profun-
ditas exſiſtit. Alibi namque multa arenæ,
alibi verò terræ plurima occurit. Mox au-
tem ſub ſabuli fundo, alter plerumque ſaxeus
eſt.

Is enim noſtris *Keyberg*, cui rupium propago 5
innixa, metallorum hîc, denique atque minera-
lium ditiores claſſes, ſua habent diuerſoria. Ac
tandem ſub longum multamque ſabuli diffor-
mitatem, ſcopulorum rudimenta ſubter, ſabu-
lum illud, illud ſabulum inquam nitidiſſimum
occurrit, metallicæ qualitatis, & inquinamenti
peregrini expers. Quod inquam naturæ fundus
eſt vltimus, & impenetrabilis, non tarò tamen
in terræ ſuperficie obuius. Adeò namque natura
ſuæ indulgens libertati, noſtras ridet leges; ac
prædicamentorum repagula, vniuoco fundo
ſperuit.

Vltimum illum naturæ fundum, Noſtri *Quel-* 6
lem, Galli verò *Sablebouillant*, nominant, quem
ligo hactenus non tranſiuit. Quoniam vtut mul-
tum arenæ, multumque inde aquæ depleueris,
mox alia indeſinenti, celerique curſu aduolant,
priorem defectum ſuppletura. Hinc itaque con-
cludo.

Fundum prædictum, vt ordine vltimum in
natura: ita continuare in centrum vſque, niſi
fortè

Digitized by Google

fortè Ioſernos, aliquot meditullij milliaria te-
7 neat. Sequitur deinde, ſabulum illud materiam
terræ eſſe, non viciſſitudini obnoxium: ſed
perpetuum & conſtans cribrum, quo natura in-
deſinentes aquarum theſauros, fonteſque lim-
pidiſſimos, in Vniuerſi communionem tranſ-
colat.

8 In hoc inquam, vigorem vitalem ebullientis
aquæ eſſe. Quamdiu enim in eodem verſantur
fundo, viuidæ ſunt aquæ, non reſpectibus ſupe-
rioritatis, aut inferioritatibus locorum oboo-
xiæ, nec demum legibus Hydraulicis parentes.
Quia enim viuæ ſunt, vitalem proprietatem non
minùs quàm centrum ipſum, cuſtodiunt illęſam.
Attamen quàm citò inde decurrunt, non aliàs
9 quàm ſanguis extrauenatus, aut amputata ma-
nus, actutum moriuntur. Tum enim primum,
corporum grauiorum legibus, locorum, ſitumm-
que poſitionibus importunis, obedire coguntur.
Vt ſcilicet non ceſſent abinde, per decliuia, in
mare ruere, tanquam priſtinæ hoſpitium quietis
repetentes.

10 Quarto notandum. Quod prout fundus hic
aëris expoſitus in ſuperficie terræ, non minùs
vernaculas proprietates exprimit, quàm qui in-
de centenis aliquot vlnis, infra terræ horizon-
tem latitat: ita quoque memineris idem ſabu-
lum, per ſaxorum commiſſuras, lataque inter-
uenia, in ſummam montium altitudinem, ip-
ſumque ſubinde apicem aſcendere, atque in-
de fontes vertere aſſiduos, caloribus æſtiuis ne-
11 quicquam imminutos. In homine enim, quam-
diu ſanguis venis fluctuat, tam in fronte, quàm
in pedibus, par reſpectus ſituum eſt; tamque
ſuprà, quàm infrà ignorat: extrauenatus verò,
illico grauium ſortem induit. Ita quoque in Ma-
crocoſmo, quamdiu aqua priori in hoſpitio
communi vita fruitur, ſurſum deorſumque ſine
labore properat, quia neſcit. At ſemel vitali diſ-
cuſſa hoſpitio, non ceſſat feſtinare, donec bea-
tos quietis receſſus, in Iliado recuperet. Aquas
itaque ſpiritus intus alit, vaſti quoque marmo-
ris æquor, totam diffuſa per artus, mens agitat
molem. At hinc nondum ſatis enotuit mare,
quod fontes rigat, & flumina euomit, quor-
ſumque eadem tandé indefeſſe properare Scri-
12 ptura dicit. Quod etenim Scriptura mare vo-
cat, aquarum omnium, in unum ac continuum
13 abacum congregatio eſt. Cuius collectionis,
ſpectabile hoc & externum nauigabile mare,
non niſi eſt fructus, in vmbellam diſpoſitus.
14 Quocirca omnium omnino aquarum recepta-
culum, congregatio, radix, & collegium, bulliens
iſtud ſabulum continet, milleſies vtique locu-
pletius, maius, & proinde totidem plus aquæ
continens, quàm Oceanus. Vtpote totum fermè
terræ diametrum adimplens, ad cuius duntaxat
extimum labrum externum mare, vnius aut al-
terius leucæ ad ſummum, profunditatem adim-
15 plet. Separauit namque Archetypus aquas ab
aquis. Non quidem mare à fluminibus (vel ma-
re non omnium aquarum eſſet congregatio) aut
hæc vtraque à nubibus, ſed mare verum & in-
ternum, ab externo hoc nauigabili, primis diſ-
iunxit diebus.

16 Hoc mare, internum inquam, inuiſibile (ha-
ctenus abyſſus) & magnum, ſunt aquæ illæ, qui-
bus Vates mundi fundamenta inniti cecinit:
quæque hactenus etſi neglectæ ſteterint, à re-
17 rum Conditore in Geneſi, mare vocantur. Ab-
inde ſcilicet quoque Eccleſiaſtes pariter fontes,
& flumina petiuit, eò reuerſura. Decurrunt ita-
que ex hoc fundo, metuque vacui, mare exter- 18
num, ruſus penetrat idem ſabulum velut colan-
do, & ſalſuginem ſuam mox primis ferè paſſi-
bus ſequeſtrat. At quia fontes & flumina, pau-
latino decurſu, mineralium omnium (quæ in
gremio antea cuſtodiebant, quorumque com- 19
mercio humana vita vix carere poteſt) ſemina,
ac materiam diſpenſarunt. Celeriter proinde ad
mare externum properant, quó ruſus ad mare
internum, Orphei noctem, Plutonis tenebras 20
apud Hippocratem, Otomaſim Perſarum, Ilia-
dum Paracelſi (vbi Rationes, ac Dona, mine-
ralium inquam adhuc nondum corporibus ſo-
ciata ſemina, iacent (fœcunda repetant hoſpitia
ſeminibus iterum aquæ imprægnandæ. Non eſt
itaque otioſus aquarum in Oceanum delapſus.
Intelligentia quippe gubernantur, & tanquam
ſi intellectu pollerent, ſua munia, Bonitatis, &
Prouidentiæ infinitæ teſtimonia, non ceſſant e-
dere. Mirabuntur certè, hanc primâ fronte quot-
quot Cabalaoi aſpicient, veriſſimam tamen. Ne-
ceſſe eſt vtpotè, plurima ignorantes admirari
plurima. Atqui conſentaneum, quippiam Ocea- 21
nus quotidie ante oculos bino fluxu & receſſu
propinat. Aſcendentem ſcilicet aquæ vmbili-
cum, contra Hydrauliſin, tumenteſque pro ſy-
zygia lunæ, fluctus. Viuit namque propemo-
dum ſuo quodam iure mare: ſilente nimirum
vento, ſpontaneos æſtus concitans, lunæ analo-
gum ſitum curioſè obſeruans, fluctibuſque tur-
gidum, eidem obuiam vadens, variegata demum
temporum, luminis, ac motuum viciſſitudine,
continuataque aquarum mole, nunc hîc, nunc
alibi, per ſtata interualla, ſuas in altum exun-
dationes attolens. Itaque naturæ portenta, ta-
metſi quotidiana in Oceano quiſquis vides;
interioris, veri, viuidique maris: ac longè
auguſtioris abyſſi, vitales, fontaleſque conci-
tationes, vſibus humanis dicatas, mirari de-
ſine.

PARADOXVM ALTERVM.

1 *Fontes nulli ex aëre denſato.*
2 *Elementa non mutantur, aut pereunt.*
3 *Quidquid generatur, ex ſemine generatur, & quicquid fit, ſeminis neceſſitate in natura fit.*
4 *Duo tantum ſunt primitiua elementa, & duo ſecundaria.*
5 *Explicatio paradoxa.*
6 *Probatio mechanica.*
7 *Cœlum peribit & terra, non aqua & aër.*
8 *Ars diſtillatoria Phyſicam explicat.*
9 *Quid vapor.*
10 *Probatio contra Ariſt.*
11 *Probatio 2. mechanica.*
12 *Quid ſit magnale, & quale.*
13 *Cur guttula in vapore & niuibus non decidant, & quando cadant.*
14 *Probat. contra Ariſt.*
15 *Probat. 16. 17. Mechanica.*

DE fontium ſcaturigine, proximo genera- 1
tionis ortu, ac natiuitate breuiùs, quàm
paradoxon, at tædioſius (fateor) quàm Spa-
danorum

Digitized by Google

danorum doctrina exigeret, egimos difficilè
nimirum in cunctis modum tenuiſſe) quatenus
ſcilicet, à ditiſſimo aquarum diuerſorio, ad ſuas
deſtinationes, aqoæ pergant. Etſi interim quam
primùm aëra petant, ſubinde, nonnunquam ve-
rò per longa terræ, ſaxorumque itinera, & tu-
bos, præcipites decurrant, antequam luci ſe
dedant: eadem tamen fuit vtrobique inſtituti
Ratio, neceſſitas & finis. Voluntas eius nempè,
qui noſtris cuncta vſuris creauit. Reſtat cæte-
rùm, veniam petere, noſtræ vt indulgeant liber-
tati Manes Ariſtotelici, ſi fontes ex conden-
ſatione aëris naſci, æſtimauero ſomnium, natu-
ræ impoſſibile; Enim verò & iſtud primò ve-
rum eſt. *Nullis aërem vnquam ſeculis, aquam*
fuiſſe, aut futurum: prout neque aquam, aëris
2 *formam aſſumpturam.* Elementa nimirum pri-
migenia, ſunt & rerum conſtantes matrices, à
condito orbe ſtabiles, & in terminum perſeue-
rantes. Quicquid autem viciſſitudini, per ge-
nerationum claſſes, ſeſe ſubſcripſit, ſiue ter-
reum videatur, ſaxeum, vel liquoroſum, id to-
tum ex maſſa trium principiorum, ſcenæ gene-
rationis dicata, deriuat, non autem ex elemen-
tis primis, non niſi ſtabili perennitate gauden-
tibus, & quæ demeritos ſuos fœtus, in priſti-
na receptacula demùm condunt, donec ad nouæ
ſobolis generationem matura ſint ſemina, quæ
eadem corporum principia, digeſtionibus in-
terim permutata, iterum veſtiant, & reaſſumant.
3 Ex inuiſibili namque & incorporeo ſemine, in
elementorum matricibus hoſpitato, corpo-
rumque principia induente, omnis fit in vni-
uerſo generatio, quæ ſpontanea dicitur. Id alij
fluxum de nonente ad ens dixere, Quæ, quo
dilucidiora euadant, notandum ad rei cuiuſ-
que productionem, duos tantùm ſexus, ſi non
4 vnum ſaltem promiſcuum, concurriſſe. *Proin-*
de etiam eadem mundana harmonia lege, primor-
dialiter duo tantum in vniuerſo eſſe elementa,
aërem videlicet, & aquam, à Textu ſacro ſatis
inſinuata, per Spiritum in mundi incunabulis,
5 aquarum abyſſo ſupernatantem. Terra igitur
& ignis ſiue cœlum, elementa ſi ſint, ſecun-
daria duntaxat appellanda, à prioribus pro-
6 deuntia. Quidquid namque terrarum, ſaxo-
rum, gemmarum, ſabuli, &c. exiſtit, vel in va-
pidam aporrhœam effluit, vel in cinerem, cal-
cem vel ſocietatem ſaltem alicuius additamenti,
in ſal primò commutatur, (aquæ ſobolem)
mox dein cuncta, ſumma volatili, ſummam
fixi ſuperante, *aërea fiunt effluuia, & vaporoſa,*
in aquam feſtinato impetu ruentia. Adeóque quic-
quid terreum, durum, ſolidum, compactum-
que eſt, id totum ad ſimpliciorem, tenuiorem,
puriorem, prioremque ſubſtantiam permanen-
tem reductibile cùm ſit (da veniam nouitati,
PRINCEPS SERENISSIME) neceſſe eſt, nul-
lam prorſus habere elementi energiam: ſed
7 aëre & aqua aſſe poſteriora. De cœlo itidem
dicimus, quod cœli motabuntur, veteraſcent,
& peribunt: Adeóque cœlum & terra tandem
peribunt, cuius internecionis ſimile nuntium,
de aëre & aqua non reperies. Denique nullis
vnquam ſeculis, aqua vel aer, in aliud corpus
prius potuerunt arte aut naturâ redigi. Hæc
itaque elementorum eſt facies, hæc deſtinatio,
hoc denique officium, combinatio, fatum at-
que finis. Vt nimirum immutata duorum ſim-
pliciſſimorum eſſentia, & impermixta ſubſtan-
tia, ſeminibus, fructibuſqoe, vitalem præbeant
vterum, ſiue fulcrum, donec tandem genera-
bilium expleto numero, principiorum moles,
ſimul cum ſeminibus, familias, & colonias a-
lienas, thoro ſeparato, beatiori ſede conſti- 8
tuant. Plurima nempe ſomnia, quibus mun-
dus ſe hactenus circumueniri paſſus eſt, Me-
chanica ars Vulcani illudit cachinno. Aquam
equidem in vaporem facilè mutari, quis nega-
uerit? At vapor ſiue halitus, tantum deeſt, vt
ſint aër, vt citius puluis marmoris, aut ſilicis,
aqua ſint. Vt oſtendimos. Etenim vapor rei- 9
pſa nil aliud eſt materialiter, & formaliter,
quàm atomorum aquæ, in altum ſublata con-
geries. Quod Shola noſtra luce meridiana cla-
rius oſtentat. Aër itaque ſiue calidis, ſioe fri- 10
gidis vitris exceptus, atque compreſſus, num-
quam aquam dabit, niſi quantum in ſe vaporis,
id eſt, extenuatæ aquæ continuerit. Separatur 11
verò aqua in guttulas minutulas, aduerſo ſole,
trans vitrum, initio diſtillationis, quamdiu pa-
rietes frigent, conſpicuas; dum ſcilicet caloris
vigore, in halitum extenuata euolat. Idque ni- 12
mirum contingit non aliàs, quàm per proprium
magnale (quod in rebus mixtis, adeóque etiam
in aqua ipſa, æther eſt, aëre rarius, & ab eo-
dem diſſociabile, eiuſque compreſſionem at-
que dilatationem ſuſtinens, inter corpus, &
non corpus, medium ambigens, externorum
ſoli ſui natalitij aſtrorum, impreſſiones ſuſci-
piens, omnibus prorſus rebus intimum, ratio-
ne cuius ſolius, & non aëris, anhelitum duci- 13
mus) proprium inquam magnale, & ens ſpiri-
tuale in aqua, in altum nimirum aquam ſuſtol-
lit, alleuiatam calore, magnalis diuulſionem
procurante. Quod idem diuulſum magnale,
proportionatam ſibi aquæ quantitatem, diuul-
ſam surſum detinet, tam in vitris, quam in nu-
bibus, & à caſu præſeruat, donec ſuccedentium
fortè atomorum compreſſione (vt fit in diſtil-
latione) priores guttatim concreſcant, & pri-
ſtinum magnale, ſiue ens vitale, in ſe conclu-
dant. Vel calore, idem aquæ magnale rarefa-
ctum, mox dein, externi frigoris ope conden-
ſatum, intra ſui imperij limites cogat, ſuoſque
eoſdem coërceat guttularum atomos. Ad te 14
Stagyrita redeo. Si aër frigore in aquam con-
denſetur, cum aërem, aquâ in humiditate ex-
cellentiorem doceas, cedo, cur frigus aëris ge-
niale, aëris naturam mutauerit, in materiam
ſuaptè naturâ nimis humidam? Denique iam fri- 15
gus, & non amplius calor, vitale generationis
principium habebit. Quocirca etiamſi vapor ſit 16
aër, ex aqua formaliter tranſmutatâ generatus
atque ex eodem rurſus par aqua concreſcat: iam
à temetipſo diſcrepas, qui receſſum tam fre-
quentem, & facilem, à priuatione ad habitum 17
admittis tandem, & hoc mechanicum ſuſtine.
Aër, in canna ferrea vnius vlnæ, comprimi vi
poteſt, vt vix quinque digitorum ſpatium op-
pleat, qui dein, in ſui expanſione, inſtar ſclo-
peti ignibus acti, ſphærulam explodit. Quod vti-
que non contingeret, ſi ferri frigore, compreſ-
ſus aër, aqua fieri poſſet.

PARA

PARADOXVM TERTIVM.

1 *De diæta.*
2 *Semina, à quibus libera.*
3 *Probatio.*
4 *Optimi fontes qui, vbi, & quales:*
5 *Flumina ab acidulis.*
6 *Eudæmon fontium cuſtos.*
7 *Calculum generantes fontes. Vnde rupes in ripis.*
8 *Plures fontes, pluralitatem mineralium faciunt.*
9 *Ab inuiſibili, fit viſibile.*
10. *Sal eſurinum hermaphrodita eſt.*
11 *Duplex excrementum in nobis.*
12 *Quid tartarum.*
13 *Multiplex ſal eſurinum.*
14 *Optimum vitriolum vt fiat.*
15 *Alterum vitriolum optimum.*
16 *Ferrum non mutatur in æ is fontibus.*
17 *Tertium vitriolum.*
18 *Quartum Vitriolum.*
19 *Aciditas eſurina non eſt vegetabilium.*
20 *Sulfuris ſal fixatur.*
21 *Sal eſurinum eſſe fontium.*
22 *Naturale cur ſit nobilius artificiali. Error quorundam.*
23 *Mama aluminis.*
24 *Vnde materia vitrioli.*
25 *Error neglectionis. Vitriolum in aliis metallis.*

AD Spadanos iam propius acce-
dentes reaſſumere imprimis, quæ
dicta ſunt, conuenit. Metalla ſcili-
cet, lapides, ſaxa, ſulfura, ſalia, at-
que adeò totam mineralium claſſem, aquarum
matrice, ſua reperire ſemina; Rationes, do-
na, ſcientias, progreſſiones, deſtinationes,
officia, & durationes eorundem continentia.
Quæ dum ſui ortus exſpectarunt digeſta ſatis
tempora, ſub diem erumpunt cum aquis ma-
tricibus, quæ in terram, ſuos paulatim fœtus,
aëri aſſuetos, deponunt: non ſecus ac terra;
ſuam etiam vegetabilium familiam, in alienum
aëris vterum, exponit. Ergo iam ex iliado aquæ,
emergentia ſemina (quæ in finem durabilia,
vox Verbi ibi depoſuit) ſuo prout exordio
ſunt proximiora, ideo etiam nobiliora. Natura
ſcilic. eſſentia, exiſtentia, donum, ſcientia,
duratio, deſtinatio, primùm in radice ſemi-
num connexa fuerunt, quæ poſtmodum dono-
rum explicatione, ac functionem neceſſitate, in
1 pluralitatem ſenſim diſtracta, ataxiæ obnoxia
euadunt. Hinc admirando elogio Hippocratis
oraculum continet: auctis numeris videlicet
(in generando) diminutas eſſe proportiones, &
viciſſim, auctis in decremento proportionibus,
imminui numeros. Vnde indubiè conſtat, quo
corpus entibus primis, & ſeminalibus ſiue in
2 natura, ſiue per artem vicinius fuerit eò eſſe
potentius, nobilius, & auguſtius. Quocirca ſe-
mina, mundum ingredientia, initio a colorum,
3 ſaporum, imò & quantitatum dimenſionibus
adhuc libera (verbi gratia, Humanum idem
ſemen, nunc ſimplicem, nunc multiplicem fœ-
tum parat, ſola locorum ſimplicitate, vel nu-
meroſitate receptum, adeòque numerorum, &
quantitatum imperio, primis nondum momen-
tis ſubnoxium) hinc nempe fit, quod in ſummis 4
rupibus, longè à fæce, & inter ſaxa, ſabulum-
que, oriantur acidi fontes, cæteris cunctis præ-
ſtantiores; ſic autem vocati non quòd acorem
præſeferant (ſunt namque inſipidi) ſed quòd
acidorum inſtar, ſint medicati, ideò acidulis no-
biliores, quo gratiores & potiores, ſemen ſalis
eſurini, à ſaporum explicatione adhuc liberum
amplectentes. Etenim cum natura noſtra fœ-
dus amicum fontes illi pepigere, quod palati
bibentium cum ſuauitate, intimaque ventriculi
beneuolentia, licet maxima quantitate, hau-
riantur. Refocillatione autem naturæ, tam pro-
ximè vniuerſalem illam medicinam, ſanitatem
nimirum tutelando, propagandoque poteſtates
vitales æmulantur, *Moly* Homericum, quòd in
apicem quaſi medicinæ, adſcendiſſe viſi ſint.
Talem Paracelſus, libro de morbis tartareis in
Veltlin, pagulo Heluetiæ, ſcaturire voluit, qua-
lem totus mundi ambitus, vix alterum conti-
nere in valle (nam in excelſiſſimis rupibus plu- 5
res ſunt) credidit. Danubius ſiquidem, Rhe-
nus, Rhodanus, Sanus, Padus, &c. eiuſmodi fon-
tem ſcaturigine prima obtinent. Amplius ad-
dam. Quid ſi Gargani antro, exercitus cœleſtis 6
Præſes, in cuſtodiam præfectus fuerit non è re
erit credere huiuſmodi fontibus Eudæmonem
aliquem præfixum; non ſecus ac vetuſtas ſuos
ſemideos, pocula in origine fluminis vertentes,
apponebant. Vtut ſit, fontes illi, ſunt Iliado
proximi, enteque primo eſurinorum referti. 7
Contrà, alij ſunt fontes, quibus ſuccus petreſ-
cens commiſtus eſt, qui delabente paulatim vn-
dâ, tam in fundo quàm alueì parietibus, ſaxa, &
ſilices, perque cæcos venarum conductus, rupes
in ripis diſſeminant. Moſa enim exemplo erit,
hic namque ab ortu ſuo, margine, longè lateq;
lapideſcentem ſuccum imbibentè, colles ſter- 8
nit, hinc inde Viſetum vſque. Quo ſucco iam
abſumpto; ſuamque deſtinationem permenſo,
Moſa deinceps rupes non adſpicit. Nec enim
lapis ſimplex eſt, verum hic carbones, ibi fo-
dinas ferreas, propiuſque adhuc, ſulfureas mar-
caſitas, iuxta riparum decurſum diſſeminat: ali-
bi verò plumbi mineras, vel meras, vel cæte-
ris permixtas androgyno ortu exhibet iuxta
fontium originem. Quam fodinarum diſpen-
ſationem per Triualem lineam in ſuos Petrole-
dorum fundos. Adepti diſtinguunt, Porrò hæſi- 9
tatum eſt, cur fontes acidi vocentur, & vnde
acor iſte petendus. Breuiter dicam. Semina
enim ſalium, vt diximus, cuncta in aquis ſita
ſunt: attamen nondum ſaporem inducunt, niſi
dum corporum principia conſentanea, vteroſq;
terræ debitos reppererint. Tunc enim, nec antè,
ſalſuginem exprimunt, & ſal veſtiunt. Hic enim
in alumen, ibi in marinum, fontale, alibi verò 10
innitrum, &c. prorumpunt. Quocirca notan-
dum, ſal quoddam exiſtere hermaphroditicum
metallorum, quod defectu nominis eſurinum
ſiue acetoſum, re & nomine vocari cœpit. Ge-
neraIe equidem & ad omnia metalla accómo-
dabile: adeóque ſi non primam, velut & remo-
tiſſimam, eorundem materiam, putare placeat,
ſaltem eſt metallorum ſecundina, quibuſlibet
metallis congenialis. Sal iſtud itaque alienæ
commiſtionis expers, acidum eſt, corporique
noſtro debita quantitate gratum, eò quod om-
nem omnino humorem non vitalem, tartarum-

quæ detergat, & conſumat. Eſt nempè duplex
excrementum in nobis. Vnum noſtrum, quod
putredini, & fœtori ſubiacet. aliud autem te-
rum, quod hoſtili coagulatione, ſuam proditor
perficit tragœdiam, generali etymo, tartarum
dicitur. Sal acetoſum itaque, ſubinde embryonis
inſtar, in ordine ad metallum conſideratur: non
12 rarò quoque velut indiuiduum ſolitarium, at
nondum ſua in deſtinatione completum. Exem-
plo vitrioli ſiue chalcanti, rem exponam. Opti-
mum enim artificialiter, pro medicina, ex cupro,
fit, ad naturæ imitationem: eſtque proinde lon-
gè optimum, quod ex ſolo cupro, ſine terrenis
ſordibus, & peregrinorum miſtura, conflatur:
quæ tamen non nequeunt in naturæ veteris con-
fluere. Fit autem hoc modo. Liquato æri ſulfur
inicitur, donec totum flamma abſumſerit: con-
feſtim verò æs fuſum, aquæ pluuiæ infunditur,
vnde viteſcit: idque toties repetitur, quoad æs
omne in aquam tranſactum migrauerit. Exha-
lata tandem aqua, vitriolum habes. Etenim
quod ante cuprum erat, nunc inſuper ex ſul-
13 fure ſalem acquiſiuit. Secundo, vitriolum præ-
ſtantiſſimum natura iter creſcit, fodinis, quibus
natura ſal iſtud eſurinum peperit, venam æris
feracem corrodens, & fontis lambentis liquore
diſſolutum, quem poſtea cortinæ in chalcan-
tum coquunt. Laudatur Cyprium, Hungari-
cum, Romanum, & omnino, quod in ſui exa-
14 mine plurimum æris contribuit. At ſuccus illi
vitriolifetus, putatus eſt ferrum in æs mutare,
deluſionem ſcilicet viri metallarij vix agno-
ſcentes: eo quod ferri abſumit locum, æris ſuc-
cedentes atomi explerent. Nec animaduerten-
tes vti æs, argentum ſolutum, aliàs in chryſolca
inuiſibile, reddit ſpectabile, & corporeum: ita
ferri proprietatem eſſe, ſolutum in chalcanto
æs, ad ſe rapiendo manifeſtare, ſimulque eo-
dem actu, ferrum ipſum diſſolui, atque in fonte
euaneſcere. Teſtes ſint mihi fontes. Siquidem
aquæ vitriolatæ longè ſeipſis pauperiores in
cupro fiunt, poſtquam ferrum, recuperati æris
beneficium receperint. Propterea quoque ni-
mirum extra fontem (vbi quotieſque conti-
nuum noui, è gurgitè, æris alluuium deficit)
15 putatitia alioqui ferri tranſmutatio, haud con-
tingit. Tertiò demum, fit arte vitriolum, ex
pyrite ſiue marcaſita ærosa, ſulfure imprægna-
ta. Equidem abſtracto inde ſulfure, reſiduum
corpus ærosum aëre expoſitum, currente die-
rum numero, ſal acidum, ſenſim ſuis medullis,
reſoluit, quod eàdem reſolutionis acuitate, æro-
ſum quippiam in ſe diſſoluit; quodque inde
aquæ iuuamine depromptum, mox etiam co-
ctum, vitriolum fit. Adeóque quicquid prima
vice, ſalis eſurini roſioni reſtitit, repetita ſulfu-
16 ris crematione, totum tandem concedit, ac in
vitriolum euadit. Quartò denique, ſal eſuri-
num connaſcitur, concretum in pyrite, quod
concrematione, & reſolutione, ærosum quip-
piam, inde ſecum fert, & vitriolum fit. Vnde
manifeſtum fit:
17 Primò, quod ſal eſurinum, etſi acidum, dif-
ferat tamen plurimùm a quauis alia aciditate,
quantum differt vitriolum ab ærugine, quæ per
aceti auram, adeóque concepto intus ſale ace-
ti, fit.
18 Secundò, quod etſi ſulfur, natum ſit pingue,
& ὀσμῶδες, attamen in æris penetratione, ſal
quoddam acidum (quod alias inter comburen-
dum auolat, & per campanam in ſoccum cogi-
tur) ſemifixum relinquat.
Tertiò, ſal acidum, & eſurinum fontium, in 19
viſceribus terræ ortum, ſal eſſe cuiuſpiam ſul-
furis, embryonatum: eatenus tamen artificiali
ſale, è ſulfure petito nobilius; quo primo enti,
& ſeminibus Iliadi propinquius eſt. Vt ſupra 20
legitur. Idcirco procul vagari agnoſces, qui do-
tes Spadanorum, ex contentorum mineralium
proprietatibus, prout in vlteriam iam ſunt pro-
greſſa materiam, æſtimant. Siquidem patet ex
ſuperioribus, ſalia eſurina ſulfuris, longiſſimè à
proprietate ſulfuris diſcrepare: quinimo, quod
magis eſt, artificiale ſal eſurinum ſulfuris, tan-
tum diſtat à naturali, quantum hoc embryona-
tum, primis ſeminibus eſt propinquius in radi-
ce. Toto inquam cœlo errant, qui ſalia eſurina
plumbi, cum plumbo comparant, quod inde
immenſum diſtinctum eſt. Salium namque
perfectorum, puta aluminis, nitri, vitrioli, atque
eorumdem nondum perfectorum, peregrina ad-
modum eſt ſimilitudo, Exemplo patet. Sal enim 21
eſurinum aluminis, ſaccharo quouis dulcius
(manna dicitur aluminis) aſtrictionem neſcit,
primo enti eius ſimile.
Quartò. Cùm itaque præſtantiſſimum vitrio- 22
lum ſit materialiter nil aliud, quàm ſal eſurinum
ſulfuris embryonati, quod æris partem quam-
piam eroſit, vilioris verò vitrioli, ſal è perfecto
hauſtum ſit ſolfure; rerum idcirco analogia du-
cti, idem vitrioli etymon tranſumſimus, ad om-
nes metallorum conſimiles diſſolutiones, quod
ab aliis, de Spadanis ſcribentibus, nondum an-
notatum reperio. Siquidem tam in artis, quàm 23
naturæ progreſſu, ex quouis metallo, vitriolum
(excepto auro) fit quotidie. Quatenus ſcilicet
ex metallo, & cuiuſdam ſalis eſurini connubio,
liquor metallicus, coagulabile inquam vitrio-
lum efficitur.

PARADOXVM QVARTVM.

1. *Contenta in Spadana iuxta aliorum opinionem.*
2. *Probatur poſitionis falſitas.*
3. *Ingredientia Spadanorum. Quid ſit vitriolum martis.*
4. *Coagulatio nunquam fit ſine diſſolutione, & vice verſa.*
5. *Corpora non agunt in inuicem.*
6. *Inter actionem eſt odor ſpiritus diſſoluentis.*
7. *Spiritus diſſoluens coagulatur.*
8. *Qui ferri vena ſit in aquis inuiſibilis.*
9. *Cur aquæ ſulfur oleant.*
10. *Cur aciditas in aquis pereat, & quando.*
11. *Manifeſtum fit occultum, & occultum manifeſtum.*
12. *Cur non ferrum, ſed vena dicatur ineſſe.*
13. *Sal fontium non creſcit in vena ferri.*
14. *Cur vnus fons altero ſit fortior.*
15. *Differentia contentorum in fontibus.*
16. *Cur non transferatur Sauenirius alio.*
17. *Cur aqua ſit leuior Sauenirij.*
18. *Aliquamdiu ſpiritus ſalis operatur ſuper venã.*

COntinens Spadanorum, aquam fontium 1
Scriptores vnanimi aſſeruot. Diſcrepa-
mus verò ab iis duntaxat in origine: vtpote
quæ

quæ non parum momenti, ad nobilitatem eo-
ſundem adferat. At contentorum in aquis ra-
tione, procul nobiſcum diſſident. Aſſerunt ni-
mirum Spadanæ ineſſe vitriolum, & deprehen-
diſſe, calchitim, myſy, ſory, melanteriam, ſal, ni-
trum (ineſſe inquam nitrum, diſtillationis ex-
amine ſibi repertum, quod alibi ſe numquam vi-
diſſe, quippe quod inde poſt Hippocratis ævum
defeciſſet, teſtantur) bitumen, ſiue ſuccinum li-
quidum, carbonem foſſilem, alumen, bolum,
ochram, rubricam, matrem ferri, venam ferri,
ferrum, æruginem, calchantum aſſatum, alumen
exuſtum, æris etiam florem, & ſulfur. Hæc in-
quam ab Authoribus Spadano fonti legibus tri-
buta, ſub incertitudine Domina: adeoque nu-
tantes, cuiusmodi tantum fidant exercitum,
concludunt, fontes quoſdã eſſe, in quibus emi-
nens ſubterraneum ægerrimè dignoſcas. Ali-
bi, chalcanti feruorem, frigore rubricæ, &
æris in Spadanis, temperari. Alibi Spadanos
frigidos, & humidos actu, poteſtate verò ſeu vir-
tute (quam vnam examinant medici) calidos
atque ſiccos, ideò potiſſimùm, quod ſitim ax nu-
guant. Tandem aiunt, his fontibus, ferri, ſulfu-
ris, chalcanti, aliorumque foſſilium vim ineſſe,
qualitatum tamen primarum proportione ma-
nente incerta, ſiue varietatem ſubterraneorum
conſideres, ſiue bibentium diſpoſitionem diuer-
ſam. Atque illud notandum etiam lego. Quod
fons Sauenirius, vires foſſilium magis, quam
ſubſtantiam ſibi induat (id eſt vires ſupra, ex-
tra, vel non ſubſtantiales) Alibi namque aiunt,
ſolo vitriolo fontes aceſcere, eſſeque chalcan-
tum ſaporis acidiſſimi: alibi cum Dioſcoride,
in chalcanto plus ingratæ & terreæ adſtrictio-
nis, quàm aciditatis reperiunt. Denique, prout
non niſi extrema ignium tortura, oleum è vi-
triolo (ſale videlicet eſurino & ſulfureo, ſpiritus
æreos eleuante) acidiſſimum elicit: ſic fontes
hinc, nec aliàs aceſcere rentur: in terra videli-
cet eiuſmodi ardorem, ſpiritus chalcanti aci-
dos, ad terræ ſuperficiem concitare, qui ibi-
dem à frigore coacti, & in acidam mutati, vici-
no fonti commiſceantur. Quam poſitionem
multæ comitantur anxietates. Primò. Eò quod
2 nulla ſit eiuſmodi ſpontanea diſtillatio in Vni-
uerſo. Deinde, quod ſaltem æſtate frigeant in-
trinſeca terræ iuxta Hippocr. quando Spadana
nimirum optima. Tertiò. Quod ſpiritus chal-
canti, terram aut ſaxa aquæ attingit, nequeat
non erodere, atque idcirco aciditatem omnem
exuere, fruſtra dicatam fontibus. Quartò
Quod æſtate, terræ frigus non ſit in ſuperficie,
tantum, quod ſit condenſando ſpiritus magis
quàm interiora, vnde caloris vi, fugatos ſpiri-
tus commiſcuntur. Quintò, Quod ſpiritus
vitrioli, aquæ, tametſi negligenter obſeratæ, im-
miſti nec aciditatem deponant, nec rufo colo-
re tingantur: Quod attamen fontalibus aquis
prorſus eſt ſociale. Hactenus aliorum me de-
3 torſit opinio. Meam fatebor cæcitatem, *Diſtil-
laui aliquando ſerio, Sauenirium, & Pouhon-
tinum: & ſanè non tantum mineralium catalo-
gum, imò nil quicquam in iis offendi, præter aquam
fontanam, & vitriolum ferri ab aliis ante me
ſcriptoribus neglectum.* Conſtat autem martis
vitriolum, ſale eſurino embryonati ſulfuris, &
vena (non ferro) ferri, quam ſal eſurinum, ad-
4 huc volatile, lambendo, corroſit. In quo corro-
ſionis actu, fit aliqualis diſſolutio ipſius venæ
& coagulatio ſiue fixatio volatilis. Sal in-
quam quamdiu volatile eſt, id eſt, aptum vt ab
igne preſſum euolet, inter ſpiritus recenſetur. 5
Corpora autem non corrodunt corpora, quate-
nus talia, neque fixa in inuicem agunt: ſed dun-
taxat, quatenus alterum eorum volatile eſt, id
eſt, ſpiritus, ſiue is concretus ſit, ſiue liquidus.
In omni denique ſolutione (vti videre eſt in
actiuitate aquæ fortis, aceti ſtillatitij, &c.) ex- 6
citantur aliquot exhalationes, antea quietæ,
quæ vti ſylueſtres, iterum coagulationi non pa-
tent, aquæ ideo euolant neceſſario: vel coer-
citæ diſtringunt. Cæterum, illud deinceps 7
notabile eſt, quod quantum ſpirituum, corporis
ſolutionem compleuit tantundem quoque in
corpore ſoluto, corporalitem aſſumpſit. Patet
igitur hinc, ratio cur Spadanæ in tanta perſpi- 8
cuitate, corpus opacum venæ ferreæ, in ſe ab-
ſcondant. Denique cur in actiuitate ſalis eſuri-
ni, ſulfur redoleant, abſente tamen corporali 9
ſulfure. Tandem quoque obuium eſt; cur ſub
finem actiuitatis (Illa enim ſolutionis feſtiui-
tas, plus minuſve tempori, in diuerſis fontibus
perſeuerat) aquæ aciditatem amittant ac vena, 10
antea tranſparens, tum rufa appareat. Fugatis
nimirum iam partim ſpiritibus, vel iiſdem, ad
finem actiuitatis delumbatis, & coagulatis, im-
bibita vena ſidit, ac manifeſtatur, quod antea
occultum ſteterat: genuinam interim, aquis re- 11
cuperantibus ſimplicitatem. Porrò non otioſè
negatum, ferreum, aut ferri ramenta Spadanis
ineſſe, ſed ferri venam. In vena ſiquidem, plus
virtutis, quàm in ferro occurrit, earum ſcilicet
partium ſubtilium, quas fornax inter fuſionem 12
ſuffocata eſt. Quocirca ſuccus, ſpiritus, ſiue ſal
eſurinum (voca vt lubet) non creſcit intra ve-
nam ferri, ita vt par amborum colliquatio in
aquis abſit, alios nactum eſt ſal, in terra vteros,
vnde præter labens vnda, illud, liquat, & ſecum
rapit, tamquam germanum nepotem, alterius
olim filium vndæ. Quod ſi itaque inſigni cani-
tate circa venam detinetur diutius, plus venæ 13
in ſe ſorbet vt Pouhontius, hocque adhuc am-
plius fons Geronſter. Tonneletius verò, ſale
eſurino, præcedentibus duobus ditior, iiſdem
tamen in vena pauperior eſt. Hinc namque fri-
get, & ſtomacho moleſtior. Quicunque ergo
magis aluminet, venæ feracior eſt. Equidem
nec illud Antiquis incognitum, qui ſquamma
ferri, ad ventris ſubductionem vtebantur. Virgi- 14
nes quoque, ſtomoma, ſiue aciem ſumentes, pri-
mis quoque diebus vomere aſſolent. Heronſter
igitur plus venæ aſſumpſit, quàm Tonneletius:
ſalis autem tantundem, ſed mitigati propter
actiuitatẽ venæ in ſe receptæ: ideoque ſal iſtud
craſſius, & corpulentius euaſit. At Saueniriùs, 15
aquis longè dilutior, venæ, ſaliſque eſurini mi-
nimum, ideóque citius abſoluit actionem ſalis
eſurini & venæ, citiuſque medicata vnda emo-
ritur. Atque eadem de cauſa, facillimè ſtoma-
chum tranſit, conficitur, & penetrat citiùs. Spi- 16
rituum itaque agẽtium in venam, præſentia, po-
ros in aquâ dilatat, & leuiorem ad libellam ef-
ficit fontis aquam. Ampliùs notãdum eſt, Quod
prout in vinis & omphacio ebullitio fermenta-
lis fit: ita ſua fit actio ſalis eſurini. Ac nedum: 17
ſuper venam, dum eandem rodit & permaneat
ſed etiam ſuper eandem ſecum raptam, aliquan-
diu operatur. Pouhontius inquam, longe diutius
quam Sauenirius, &c. Donec exantlatis ſpiri-

tuum actiuitatibus, tam agens quàm patiens
diſſoluens inquam, pariter & diſſolubile, fatiſ-
cant eâdem operâ.

PARADOXVM QVINTVM.

1 *Virtutes ſalis eſurini.*
2 *Effectus obſtructionis.*
3 *Quouſque fontes agant in homine.*
4 *Quos non tument.*
5 *Effectus per ſe & per accidens exemplum.*
6 *Mulier duplicibus ſubeſt morbis.*
7 *Vires venæ ferri.*
8 *Obiectio.*
9 *Solutio.*
10 *Quomodo ferrum aperiat, & quomodo ſtrin-gat.*
11 *Probatio per affine exemplum.*
12 *An calculo conueniant, & quouſque.*
13 *Palliatiua cura tantum quæ pellit calculos.*
14 *Spadana in cauſa, vt facilius recreſcat calculus.*
15 *Cura calculi vera in quo ſita.*
16 *Vnde petendum remedium & quale.*
17 *Qualitates primæ in fontibus.*
18 *Aqua, non aer, eſt internè humida.*
19 *Vires relollei & Cheriomj.*
20 *Obiectio.*
21 *Dilutio.*

NVNC de viribus Spadanorum
breui complexuri methodo, ſup-
pe... atque norma dicturi, re-
ſumemus, non alias inueniri
1 dotes, niſi quæ ex eſurino, & ſoluta ferri
vena depromuntur. Quapropter cùm ſal eſuri-
num diſſoluat mucilagines, abſtergat, conſumat
forasque amandet; Ideò imprimis, obſitis mu-
core ſtomachis opitulatur: eandem quoque viſ-
ciditatem præternaturalem (quam coagulabile
rerum in nobis excrementum vocauimus) altiùs
atque penitiùs paulùm, tam in venarum, quàm
viſcerum cuiuſpiam penetralia proreptam, eadem
opera expedit, ſed tardiùs eò, quo longius ab
ore iter instituit. Hinc ortis hepatis, lienis &
renum obſtructionibus, atque inde natis febri-
bus, hydropi, ictero non ſegniter ſuccurrit. Ete-
nim obſtructio, obſtruente conſumpto, ceſſat,
quæ aliàs, cùm impediat quo minùs vitæ ſpiri-
tus per omnia liberè gliſcat, muniaq; ſua obeat:
2 idcirco partes, quæ poſt ſe ſunt deinceps, vitali
communione priuat, ac conſequenter putrefa-
ctiones accerſit. Igitur omnibus prorſum mor-
bis epotæ Spadanæ conueniunt, qui ex hoſte
tartaro, præter naturam intus recepto, & coagu-
lato, conſcendunt. Modo conſtante vitæ radice
3 ſufficiente, id eſt, ſatis tempeſtiuè hauriantur.
Determinatione attamē illa adiuncta, quod po-
teſtas aquarum non tranſcēdat hypochondriū.
Non enim ſupra renes, ad cor videlicet, pulmo-
4 nem, aut cerebrum aquæ attingunt: Quocirca
etiam affectibus illis ex idiopathia genuinis, niſi
per accidens ſuccurrunt Spadanæ. Ratio eſt. Si-
quidem cùm minerales ſint, ad alendum pror-
ſus ineptæ, vltimo enim ſalium excremento vri-
na, è corpore proſcribuntur, cuius nempè com-
mercium, viuidus ampliùs ſanguis non patitur.
Proinde ſi quicquam capiti, cordi, aut pulmoni
iuuaminis adferre videantur, id totum, ſubla-
tione affectus, diſcraſiam imbi, per deuteropa-
thiam, & conſenſum cauſantis, euenire putan-
dum eſt. Denique nec potæ Spadanæ in epide-
micis, endemicis, & aſtralibus morbis, vt ſunt
Peſtis, pleuritis, prunella, &c. vt neque confe-
runt plurimum, quibus venenum ſubeſt, vel aſ-
ſumptum, vel intus genitum, vel contagio par-
ticipatum. Vt etiam neque in morbis tincturæ,
quales ſunt lepra, lues Veneris, morphea, cācer,
epilepſia, &c. Quocirca non benè conuenimus
cum illis, qui ad omnes omninò morbos Spa-
danam commendant ſine delectu. Adeóque ean-
dem in blaſphemiam vſque extollunt. Scilicet,
*Non eſſe, quod iam deinceps, nullis Spadanis, ve-
terum aquarum miracula, vel Siloës piſcinæ, vel
Iordani Naamam ſanantis, ſtupeamus: cum hic,
& attonito morbo, conuulſione, paralyſique la-
borantes, leproſoſque curari videamus.* Apage!
Miracola inimitabili conſtant digito: præterea 5
effectus per accidens, ab iis, qui per ſe ſuis de-
bentur cauſis, ritè diſtinguere oportet. Qualiter
ſi deficiente menſtruo virgo, ſuffocatione, epi-
lepſia, vel paralytico affectu laboret: prodeun-
tibus autem bibit. Spadana menſtruis, ab an-
nexa diatheſi liberetur, non eſt quod proinde
apoplexiam, aſthma, epilepſiam, aut veram pa-
ralyſim, Spadanis fontibus curandam commen-
demus. Morbi namque in vniuerſum, ex vtero 6
prodeuntes, alterius ſunt monarchiæ clientes,
& aliena conſtant radice, quàm qui ex condi-
tione microcoſmi, tam in vno, quàm in altero
ſexu prorumpunt. Quos equidem ſi quis non 7
diſtinxerit, cachinnum à diſcretione ſibi pa-
rat. Cæterum iam dictum, quantum ſal eſuri-
num in fontibus proficiat: deinceps autem
quid ferri corroſa, atque ſoluta minera agat,
dicendum. Ea itaque manifeſtè adſtringit impri-
mis, ideoque ſtomachum, ac vicina quæque
roborat. Laxis ergo, & diſſolutis morbis, Spa-
danæ congruunt, puta lienteriæ, diarrhœæ,
cœliacæ, atque dyſenteriæ, &c. Quibus ob- 8
iectum iri exſpecto, quod meoſes prouocet,
quicquid ferreum offertur, iecinoris atque lie-
nis effractus leoet, atque adeò hinc potius ape-
rire, quàm adſtringere Spadanas, conſenta-
neum. Ob quas fortè ſalebras, nonnulli ad diſpa- 9
res, in marte partes potiùs nutantes confu-
giunt. Reſpondeo ex Adeptis. In nobis, non
rarò, oberrare ſal quoddam reſolutum, & mine-
rale, planè excrementitium, tartarum inquam
reſolutum, vel in prima, vel in materia vltima
exiſtens; cuius ſiue vterus, hepar, lien, renes,
pancreas, meſenterium, vel ſtomachus fodina
ſit, perinde nunc cenſemus: modò conſtet, in-
ſignes parere laborantibus moleſtias. Epoto 10
itaque ſtomomate, id eſt, chalybe, vel ferro, pul-
uere tenus: quamprimum ſal iſtud nocuum,
(quod purgantium mandatis non auſcultat) ad
ferrum præceps accurrit, eique adhæret, vt illud
diſſoluat, & vim exſerat ſuam: Adeóque iuxta
illud coagulatur, ſimulque cum ferro foras va-
dit. At ſi ferrum vel acies, in liquore acri, nobis
tamen non hoſtili, diſſoluta potentur (puta Spa-
danæ) natura abſumtis, & penitiùs intimò admiſ-
ſis iiſdem liquoribus, ferrum mox (vtpote ad
alimoniam ineptum) à commiſto ſeparat, & per
inteſtina amandat. Vt videre eſt in ſtercorum
Spadanorum nigrore. In qua ferri ſequeſtra- 11
tione confeſtim ſalium mineralium confluxus
ſpontaneus

ſpontaneos fit, non ſecus atque argentum in chryſulca, ad æs appoſitum, & æs-ſulutum, ad ferrom aduolant. Liberat itaque ferrum ſumptum, ab obſtructione, & aperit per accidens, ablato ſcilicet ſecum obſtruente victo: non tamen quod per ſe, proinde deſinat eſſe conſtrictiuum;
22 Aperit inquam poteſtate ſpecifica & appropriata, conſtringit verò qualitate ſecunda. Iam porrò, quandoquidem animum & ſpem auxit miſeris potiſſimùm calculoſis, potus aquæ, meum dicam iudicium. Certum eſt Spadanas eluere vrinæ regionem cùm quia facilè tranſeunt, tum quia multæ, affatimque hauſtæ, & minerales, earum ſal eſorinum impedit, quò minus ſpiritus lotij (ſolus calculorum architectus) quicquam ingenitâ ſibi proprietate petrificet. Quippé ſal aliud potentius, jam eundem in ſui ditio-
13 nem velut vinctum traducit. At quia iſta duntaxat eſt cura palliatiua, etſi facti calculi & arenæ expellantur; quaſi labentis aquæ abſterſione: imò quamdiu aquæ fuerint ebibitæ, impediant noua calculi collegia, attamen ſiquidem mox abinde recreſcunt, infida cenſemus calcu-
14 loſis remedia. Etenim eò quidem promptius accreſcere feſtinat calculus, quò vterus ille, alter calculi patens, nitidior fuerit. Nonne enim lotium, facilius calculum, ad nitidam matulam, quam ab oleo inunctam agglutinabit? Hinc namque fortè renes brutorum plurima ſcatent
15 axungia. Curam itaque perfectam calculi, optatamque requiem, longè à'iam ſcimus: In qua extorbatis ſuauiter calcolis minoribus (quod minimum eſt) majores verò, in ſuccum priſtinum retrograda concretionis analyſi redeant.
16 At neque id ſatis fuerit, niſi tollatur inclinatio petrifica, reſtaurantibus Remediorum nempe paucorum collecta meſſe, quiſque integram, ex calculo non minùs, quàm febre, & optatam, ſperare poteſt valetudinem. De quibus in aliis ſcripſimus, & remedia dedimus. Virtus etenim medendi, ſtat recta ſub quolibet pondere, id eſt, omnes morbi apud illam, vnius ſunt pretij, à nullo morbo minui poteſt. Deſiderantur tantum nobiliores remediorum poteſtates, quæ in cœlum ad Conditorem clamant, ſe velut fruſtra veniſſe, nec eſſe penè quenquam, qui vincula earum ſoluat. Mitto à querelis abſtinendum,
17 vlceroſo ſeculo. Itaque quod ad primas qualitates Spadanorum attinet: quanquam de iis, vtpote momentaneis, & anatomiam vitalem non habentibus, minimum anxij ſimus, quoties non admodum infeſto gradu infames ſunt; decernimus tamen, ſal eſurinum in primo gradu caliditatis & ſiccitatis eſſe: ſolutam verò ferri venam, frigiditatis & ſiccitatis ſecundum
18 attigiſſe. Aquam verò ipſam, humidam ſummè, frigidam verò remiſsè induſ'gentia Ariſtotelis ſentimus, & ſupradictis deductionibus oſten-
19 ſum fuit. At quia, tam aquæ, quàm mineralium, illæ qualitates ſunt ſeioſſeæ, nequicquam curationis habent: ſed rebus conſtitutis præpoſterè adueniunt, inſtar colorum: idcirco illarum ſpeculationem aliis relinquimus, con-
20 tenti adeptione qualitatis cherioniæ. Poſtremò tamen objectioni reſpondendum eſt. Quamobrem videlicet Tonnelerium ſalis eſurini, & calidi copia, frigere magis, & ſtomacho mole-
21 ſtum dictum? Satisfaciam. Sal eſurinum etſi primis qualitatibus ſit calidum; non ſecus atque oleum chalcanthi, ſulfuris, aqua fortis, &c. frigefacere tamen, tertia, & propria qualitate cherionia, quatenus ſcilicet vel nimietate nonaium calorem noſtrum debilitat, potiſſimum, quod ſecundarium humorem, ſiue alimentum proximum ſtomachi ſua aciditate diſſoluat, & alendo inidoneum reddit: cujus liquoris viuidi penoria, non mirum eſt, ſi influens ſtomachi & mendicatus calor, patiatur.

PARADOXVM SEXTVM.

1 *Qualiter cibi non nocituri.*
2 *Contra diaeteticam paradoxum ex textu ſacro.*
3 *Probatur etiam experimento.*
2 *Ex Iuſtitia diſtributiua Dei.*
3 *Ex indicatione remediorum.*
4 *Ex regula. 4. Vnde diæta venerit neceſſitas.*
5 *Vnum præceptum.*
6 *Sobrietatis encomium.*
7 *Vt aquæ celeriter tranſeant per præcordia.*
8 *Purgatio.*
9 *Modus & requiſita potandi. Quantum bibendum.*
10 *Æmula campana præparata commendatio.*
11 *Celeriter bibendum, & quare.*
12 *Rediens quomodo.*
13 *Quando prandendum.*
14 *An Spadana mero miſcenda.*
15 *Et quidem à prandio.*
16 *Tres digeſtiones.*
17 *Cur non dormiendum ſit à prandio Spadæ.*
18 *Hora cubitus.*

DE diæta, & modo vtendi Spadanis, nunc paucula ſubnectam. Illud imprimis in diætetice, experientia duce, vicimus; *nuſquam qualitatem ciborum, quatenus talium nocumentum adferre*, niſi vbi delumbatum clinicum ac defectuoſum adeſt remedium. (Vidit namque Deus, quodcunque fecerat bonum eſſe, & conſequenter, quodcunque in cibum ordinauerat, bonum eſſe cibum) (*ſolam vero quantitatem obeſſe poſſe*. Ede enim cibos quoſcunque volea, exempli gratia, & ſis vulneratus, modò in quanto non exceſſeris, ſinequit tibi apta balſami, & pon[o]nes vulnerum conſolidatrices, nullam preſſuram ſenties ex cibis, nullumque detrimentum, non ſecus ac de icatiſſimo delectu ciborũ abſtus. Cujus rei teſtimonium milites ac pauperes dabunt: quibus ſeuerus viſus fuiſſet rerum Arbiter, ſi phaſianis, perdicibus, ac cætero culinarum mangonio, in morbis veſci debuiſſent. Spernit enim curioſitatis regolas natura, eo ſubſidio tuta, quod fruſtra opem, & præſidia, cõtra morbum opeatura ſit à remedio, quod præueniẽdis defectibus, à ciborum exigua quantitate, non ſit ſatisfaciendo. Quicquid enim morbi monomachiam aggredi debet, potiori iure ſanè, ſymptomata à cibis orunda, auertere debet, id inquam, quod auertruncandis læſionibus propinatur, vel inſtituitur. Diætæ igitur neceſſitas, à penuria altiorum medicaminum, non cibariorum lenocinio inuecta creditur. Vnum iſtud diætæ præceptum ſeruandum, Spadanas bibenti conſulo, vt ſobrietati ſtudeat, edatque parcè inſtar accolarum. Quid enim 1 2 3 4 5 6

iouerit, ſanitatem accolarum ex Spadanis accu-
ſare, ſi lautiores, & nimis ſaturi, viuamus. Su-
premum itaque longæuæ vitæ præſidium (etſi
inſuetis crudele) eſto ſobrietas. Quæ ſapiunt
alias, optimè nutriunt. Et concocturus facilè,
7 quæ ſapiunt maximè, famelicus. Ea ſola diætæ
norma, aquæ permeabunt tutò, celeriter ac iu-
cunde. Cæterùm iuuerit, ſordem à ſtomacho, à
meſaraicis verò crudiorem, & minùs ſincerum
8 chylum, vertere. Quod commodè fiet, Si tri-
duo continuo ſumatur ante aquas doſis vna in
aurora, pillularum, ruſi, debitè præparatarum,
& non ſuaſu lucri. Vel, ſi non lubet triduum
exſpectare, infundat conſeruæ roſarum ſeſcun-
ciæ, Pouhontij vncias octo, addito ſcrupulo ſa-
9 lis tartari. Bibat colaturam Spadanam bibitu-
rus, conetur primùm ventrem exonerare, dilu-
culo ac ſub crepuſculis, vncias duodecim Pou-
hontij bibat, & montem ſcandat: quo cum de-
uentum erit, viginti, aut 30. primo mane vn-
cias Sauenirij bibat. Etenim ad non conſueta
paulatim tranſeundum. Vt etiam Pouhontius,
non onuſta quantitate, vrinarios meatus præme-
ditatim aperiet. Addendum quantitati indies, ad
tolerantiam vſque: vt quiſque ſibi ſit iudex.
Quod exinde facilè coniicietur. Quoniam ſi
quantum oportet biberint, bene ſe habeant, &
10 facile ferunt, Hippocratis imitatione. Inter bi-
bendum autem, loco aniſi, myvá ex ænula cam-
pana aſſumptá, facile epota aqua per præcor-
11 dia tranſcolatur. Bibatur autem ſtatuta doſis ce-
leriter, cum fontis feſtinatus ſit progreſſus, ideó-
que prima aqua cocta (ſi modò verè coqui di-
cendum, quod non alimentum cedit) & ex-
pulſa, antequam vltima adueniat. Quod inter-
polatam natiui calidi reddit, fruſtratamque
12 actionem. Rediens ad pagum à fonte, lentè
procedat, vt non ſudor, ſed vrina, quæ in votis
13 eſt, cieatur. Sit autem hora prandij, cum ſtoma-
chus aquis fuerit expeditus, ne reſiduum aquæ,
penè concoctæ, crudum ſuccum præcociter in
14 venas auferat. An Spadana mero miſta conue-
niat, dubitatum. Dicam. Sic vina fient facilè
meabilia, & meatus ſeruabuntur meabiles, ideó-
que cum accolis, cibis (id eſt, potibus) fontes
15 admiſcere conſulam. Atque adeò quia parcè co-
medendum, circa decimam aut vndecimam ho-
ra tertia Pouhontius adeundus; quia non ſagi-
nationem, ſed ſanitatem intendimus: ſi cœlum
permittat nempe, non chartis aut aleis, non de-
nique ſomno pomeridies emancipandus venit:
16 ſed deambulationibus. Siquidem tres in homi-
ne complentur concoctiones: prima ſcilicet in
ſtomacho; altera in hepate: tertia verò in ſin-
17 gulis membris. Quandoquidem partes ſingulæ
nutriri debeant. Prima & ſecunda decoctio, fe-
liciùs in vigilia & motu ſuccedunt, ideóque ex-
crementorum omnium vberior expulſio, quàm
Spadæ præcipuè attendimus. Tertia verò ſub
ſomnum, dum nempe vitale lumen, ſeſe ho-
mori cocto, propter aſſimilationem inſpirare
debet, eſto. Qui etiam omnem excretionem
compeſcit, præterquam ſuam, quæ eſt ſudoris.
18 Horam autem ſomni, præcedentis auroræ ma-
turatio, & ſequentis crepuſculi feſtinatio. Per
ſomnum ipſum admonebit.

*Benedicite fontes Domino: laudate & ſuper-
exaltate eum in ſecula.*

SVPPLEMENTORVM
Paradoxum Numero Criticum.

1 *Cauſa duæ calculi apud veteres.*
2 *In veſica calculo multa prodit mucilago.*
3 *Curatio antiquorum triplici conſtat præſi-dio.*
4 *Sollicita cura veterum.*
5 *Varia ſupellex ſaxifragorum.*
6 *Cur ſaxifraga irriſa à plurimis.*
7 *Abſurda obiectioni reſpondetur ſub finem.*
8 *Deſperatio apud Veteres.*
9 *Qualis curatio Veterum.*
10 *Moderna opinio paradoxa.*
11 *Cur à veteribus deflectere quis poſſit.*
12 *Cur Veteres in cura errârint.*
13 *Materies lapidum.*
14 *Tartari, & pituitæ differentia.*
15 *Tartari hiſtoria.*
16 *Paradigma mechanicum.*
17 *Vnde nomen tartari.*
18 *Ratio eſſentialis in paradigmate.*
19 *Cur non è viſcoſitate ſit coagulatio.*
20 *Generationes ſubſtantiales determinatis abſo-lutè ſeminibus, non caſuali qualitatum primarum congreſſu.*
21 *Quæ, & vbi ſemina lapidum.*
22 *Phyſica, per Analyſin, optimè docetur.*
23 *Ratio altera contra Veteres.*
24 *3. Ratio.*
25 *4. Ratio in macrocoſmo.*
26 *Obiectio.*
27 *Pro nobis.*
28 *Gemmæ viſcoſitatem neſciunt.*
29 *Contra efficientem Veterum. Prima, Altera ratio.*
30 *Vnde in rene calculoſo calor.*
31 *Exemplum.*
32 *Cur in calculo viſicæ, non conquerantur ca-loris.*
33 *Cur mucus in calculo veſicæ.*
34 *Ratio prior. Altera.*
35 *Incognitis cauſis remouendis incognita fuere re-media.*
36 *Salutaria remedia coindicationibus oppor-tuna.*
37 *Remedia exteriora cuius ſint pretij.*
38 *Paradoxum in diſtinctione effectus per ſe, & per accidens.*
39 *Quatenus inanitia ſint.*
40 *Quid ſolum ſit aperitiuum pharmacum.*
41 *Non fieri vreterum dilatationem per potus.*
42 *Quid dilatet vreterem.*
43 *Obiectio ſyncopizans.*
44 *Diſtinctio effectuum ſecundùm cauſarum per-tinentiam.*
45 *Ratio.*
46 *Cenſura remediorum veterum.*
47 *Methodus curatiua.*
48 *In omni vrina calculus. Quis ſit dicendus cal-culoſus.*
49 *Quid ſit inclinatio ad calculum in rene, aut veſica.*
50 *Quid ſpes in curationem dederit.*
51 *Quomodo auferatur inclinatio.*
52 *Qualitas remedij, inclinationem tollentis.*
53 *Aroph medicamen.*
54 *Oblatratio.*

55 *Hermetica*

55 Hermetica & Pythagorica Philoſophia congruunt.
56 Remedij qualitas calculum reſoluentis.
57 Reſponſio ad obiectum abſurdum.

QVANDOQVIDEM frequens in homine monſtrum lithiaſis, pleroſque
ad Spadacrenas vocet, perfectæ ſanationis ſpe, iuuerit profectò hunc
paragraphum liberalius explanare, ne compendium obſcuritatem pariat. Dicendum itaque, quid Antiqui, quidque Moderniores, Hermeticæ ſcholæ diſcipuli, de calculorum ortu &
1 curatione ſentiant. Materiam calculi imprimis,
phlegma, pituitam, mucilaginem, ſeu excrementum humanum: Efficientem verò cauſam,
calorem actualem, excedentemque in mem-
2 bro, incuſauêre. Quidni, inquiunt; cum è
calculoſo rene multum ſedimen, è veſica verò,
calculis obſeſſa, continua mucilago, turbetur
præceps? & quanquam nullius in veſica calor, ſufficit ſaltem, eundem in lumbis manifeſtum, calculoſos experiri: Ergo cum contra
manifeſta, ac ſenſu nota, nemo niſi cæcus ad
ſolem reluctetur, rata calculi permanere debebunt, iam data cauſarum teſtimonia, authori-
3 tatum, & dierum numero approbata. Cæterùm his poſitis, ad curam itum eſt. Vbi humectantibus, aperientibus, & detergentibus, confiſa ſunt præſidia. Clyſteribus inquam, balneis,
fomentis, vnguentis, & potionibus madefacientibus, aperientibus, & abſtergentibus, vtrâque ſunt innixi manu. Quo ſcilicet iam partus
calculus exploderetur, atque venienti ſaburræ
fortè fortuna coagulandi adimatur conciliabulum. Venturæ autem nil quicquam eſt pro-
4 uiſum. Non ſegniter nimirum amygdalinum,
aut huic ſuccenturiata, ad vreterum ampliationem, primo curationis introitu, propinanda arbitrarum, vt deinceps ſequentibus abſterſiuia
5 expellendo facilius calculo locus ſit. Hiſce nempe hypotheſibus, facilitate artis, non parum
ſuſpectis, in tanto naturæ incommodo, ac diſpendio, calamitati noſtræ atque adeo Indicationi curatiuæ, abundè ſatisfactum, arbitrarum
eſt: niſi fortaſſis quædam ſaxifragia, tam ex
herbis, radicibus, ligno, ſeminibus & fructibus, quàm ex certis lapidibus in puluerem contritis glorioſo titulo, à Primoribus accepto, in
lithontribon petita medicamina, prioribus adnectenda videantur. Sic autem dicta, eò quod
nonnulli calculum confringere; alij, imminuere, plurimi, ocurrum crediderint. Pulcro qui-
6 dem arrident nomine à Veteribus tradito: at ſic
exhibita, hactenus infido euentu, atque promiſſis nequaquam reſpondente auxilio. Alij proin-
7 de longiùs deflectentes, citiùs ſtomachum, venas, reneſque pertuſa, ac perforata iri, vel corroſioni inſigni, vel confringendi poteſtati violentæ, ceſſura, quàm quod lapis, illis longè
durior, & fodina ſua ab ore ſeparatior, ſiccitatis, & conceptæ duritiei, inuatum recuſet veſtigium, illiſque remediis in clientelam nomen
8 dederit. Ideoque quicquid ſecundis, & tertiis
qualitatibus repugnans; pharmaco non paruerit, id velut Alcide indomitum, velut monſtroſum, clauâ durius, ac fatale, incurabilium ca-
9 talogo addicatum. Vnde intelligere eſt, totam
calculos curandi methodum, non ſanationi
perfectæ, at palliationi ſaltem, itare concreditam. Siquidem non inſudatum hactenus, niſi
excludendo calculo, iam facto: fiendo autem,
nullatenus obuiam itum eſt, vt neque impreſſionis, ſiue procliuitatis in calculū, exſtirpationi, quicquam eſt conſultum. Manſit itaque imperfecta, reciduas minantium calculorum curatio: Triumphum quaſi ob id clamantes cæteri
morbi, eò quod omnes in fines ſufficiens Prouidentia, ſecum videretur liberaliùs egiſſe: vni autem inſidiatori calculo, vt hoſtiliter & proditoriè ingreſſo, recuſaſſet remedia.

Nunc autem, per claſſes, Iuniorum decreta 10
dabo. Ac primum quidem de ſtatutis deflexiſſe canonibus, vitio non erit, vbi hucuſque, incerta plerumque aduertamus eorum auxilia, lãguidamque non niſi experiamur opem, deque
Proximorum vita & incolumitate propoſitum 11
ſit. Etenim ſi artes cæteræ proficiant indies,
non eſt, quaſi in nobis effœta ſit virtus animi,
cur ab vlteriori indagine Veri, nos priorum canones deterreant, inque deſperationem conturbent. Solo namque Ariſtotelis ſtatuto, quod cõtra negantem principia non ſit diſputandum,
Philoſophia in obſcurum delata manſit. Etenim
ſi non imperandum, ſaltem nec ſeruiendum, libertimus iudicij muneribus eſt, antecedentium
gregem ſequentes, non quia ſic eundum, ſed
quia ſic ſit itum. Artium itaque inuentor Ignis, 12
machanico, ac manifeſto opificio, Hermeticos
edocet, calculorum originem non conſtare aſſignatis, materiâ & efficiente. Etenim nec ob
id mirum, quod non ſat cognitis cauſis; improuiſa, & imparia huic languori, hactenus deſcrip- 13
ta ſunt concilia. Quantum itaque materialem
cauſam attinet, ea ſuccus quidam petreſcens eſt,
(deficiente enim etymo, à me ſic vocatus) permultis liquoribus, ita intimè aſperſus, vt iiſdem
propemodum genialis videatur, neque ſecus diuortio obnoxius, niſi ea calamitatum de cauſa,
vt noſtræ fragilitatis millecuplæ, nos reddat
perpetuos memores. Proinde non muccus, non 14
pituita, non denique excrementum aliquod noſtrum & putrefactibile, materiê calculo ſubrogaſſe putamus: ſed eſt excrementum terum hoſtili coagulatione, ſuam proditor intus perficiens tragœdiam (tartarum diximus) quod vbi 15
non ritè ſeparatum, in thecis, ſeparando excremento dicatis, intrò ſanè cum ſuccis genialibus
ac vitalibus mixtum ſerpit: Tandem autem ad
examen reuocatum (quippe ad aſſimilationem,
& animæ informationem ineptum planè, &
& inefficax) vel vnà cum lotio foras exit, velut
cooceptæ proditionis pœnitens: Vel ſi ſubtiliùs, vitali nutrimento nupſerit, penitiùs ſubit,
paritque mox digeſto tempore, ſuæ nobis familiæ, exſortes affectus, & cõditiones monſtroſas, ac inſignia planè tyrannica, quibus, peſſundata tandem natura, auſcultare cogitur. Quæ 16
cuncta vel vnico patebunt, & non exotico
exemplo. Obuium enim eſt, vnumquemque noſtrûm, etiam optimè conſtitutum, vrinam edere
ſanam, fuluam, lucidam, ſediminis & muccoſitatis expertem: quam ſi diutius contingat, etiam
limpido vitro, aſſeruari, aliquot tamen abinde
horarum emenſo ſpatio, calculoſam exinde dicimus, eò quod per totam vrinæ ditionem, quaquauerſus, ſurſque deque, tenui ſabulo, matula 17
ſit infecta, parietibus adhærente (ehem planiùs
quid, vinorum tartaro, coagulabilis excrementi
in nobis ſecus peregrini, nomen dederit?) atta-

men nec vlla proinde erat craſſioris amurcæ ve-
ſtigiis præſentia, nec caloris vlla aderant teſti-
monia, præſertim dum ſabulum iſtuc conſpi-
cuum euaderet. Siquidem jam antea dudum de-
ſtituerat lotium, priuſquam coagulandi intellect
18 conſilium. Atqui tamen par vtrobique ratio, eſ-
ſentia, cauſa, & proprietas, calculi in nobis orti,
cum eo, qui eaſdem identitatis, & ſubiecti ma-
terialis, in vrina foris ex cum matulam coagula-
tur. Addam præterea, nonnullos ſanos detinere
vrinam hoſpitalitatis ergo, per aliquot horas, ſine
vlla arenarum apparentia; quam tamen vrinam
vitro receptam, æquali tempore ſuum ſecreuiſſe
19 calculum, eſt prorſus indubium. Sequitur hinc
ergo ſaltem, viſciditatem materiæ non in ma-
terialem, cauſam eſſe calculi: occultioris pro-
fectò, atque altioris indaginis in natura,
propagine conſtat, quam quod limoſitatibus,
ſoliſque primis qualitatibus, generationem na-
20 turalem conſcribi poterimus. Quæcunque nam-
que in natura fiunt, ſeminis neceſſitate, & flu-
xu fieri, putandum eſt. Semina idcircò lapi-
dum in ſuccis latent, quoad tandem, fluxo ſe-
minum maturato, in actum erompat poſtrema
21 deſtinatio, ſeu finis eorundem. Calculum ita-
que non niſi lapideſcibili ſucco, debere fami-
liam, ſimilitudine ſentium in majori mundo
ſuprà docuimus. Errantque idcirco, qui in aquis
limpidiſſimis & diaphanis, ſuccum, lapideſcen-
te potentiâ inſtructum, vt non cernentes, ſic ig-
norantes, lutoſitatibus, atque muccoſitatibus pi-
tuitoſis, oriri calculum contendunt. Profectò id
enim non ſupra ſēſum, non ſupra ruſticos, quic-
22 quam ſapere eſt. Quapropter Analyſis per ig-
nem adeunda eſt, quæ ſanè, vt recluſionem cor-
porum, ita eorundem compagem certam, ante
oculos proponit certiorem quam ſpondet ſtudioſis,
quàm, quæ de materia prima, priuatione, fortu-
na, caſu infinito, & vacuo, inſomnia, ieiuno ad-
23 huc ore, Adoleſcentum verterit doctrina. Cedo
amabo, ſi pituitoſum quicquam, calculo, eſſe
materiale daret neceſſariò, & per ſe, illudque
actualis calor & excedens, in lapidem coqueret;
iſtud vtique fieri putandum, eò quòd calor ex-
ſiccaret phlegma in lapidem. Atqui iſtud in ho-
mine eſt impoſſibile, qui nuſquam non, oun-
quam non, (imò adhuc ploſculum in renibus &
veſica) ſuo actuali madore, tantam excludit ex-
ſiccationem. Eòque fortiùs quod in ſubitaneo
tranſitu vrinæ per renes nequeat inſtantaneò,
muccaginem quampiam, vrinæ permiſtam, in
lapidem exſiccare, & quam vrina ſuccedēs, non
à ſiccitate vindicet inſuper. Tæderet perfectò,
hiſce diutius immorari, niſi vſque iiſdem ſom-
24 niis deluſi eſſemus. Reſumam igitur. Expedia-
mus idcirco, num areſacta per calorē muccago
vlla in lapidem, an verò in tophum abeat. Muc-
co enim narium, omnium videlicet tenaciſſimo,
exſiccato, tophus friabilis, at non lapis vnquam
25 editur. Vetat inſuper exemplum pridem datum,
de vrina perſpicua, à viſibili viſcoſitate prorſus
expedita, & tamen granulatim calculum ſpon-
dylibus affigente, eiuſmodi cauſam agnoſcere
materialem, obſtatque tartarorum in macrocoſ-
mo vniuoca itemque lapidum par progenies.
26 Quod ſi verò dicamus, calorem non exſiccare
muccaginem, dum calculum patrat: ſed cogere
ſeu coagulare proprietate non quidē ſiccatiua,
ſed calefactiua, ſiue pepaſmo: cuius nempe ſo-
lius imperio, coërcita materies poteſtatem coa-
guli, ſibi interni per calorem excita, induat. At- 27
qui iſtud, aliquid pro nobis dixiſſe, nobiſque vi-
ctò datum eſt. In materia videlicet, proprieta-
tem coagulationi ſubſcriptam agnoſcere, ſiue
viſcida illa interim fuerit, ſiue clara atque dia-
phana. Alias ſiquidem obſtreperent gemmæ, 28
viſcoſitate materiæ ſe non indiguiſſe, quo tan-
tum robur & fulgorem aſſumant. Attamen nec
proinde ſcopulos effugies. Quippe nec propte- 29
rea calor vllus actualis in matula calculum con-
creuit, ſed longè poſtquam deſtpuiſſet lotium.
Denique, cum in calculo veſicæ, deſit exoſus ca-
loris ſenſus, vbi tamen calculus plerumque du-
rior eſt, quam in renibus: ſequitur omnino, ef-
ficientem neceſſarium calculi, non eſſe calorem.
Vel alias in veſica, fabricæ calculi, potentior
præſideret calor. Modernorū itaque ſtudia de- 30
cernunt, calorem in renibus, haud calculorum
parentem: ſed ſymptoma, ſed effectum, ad poſi-
tionem, odioſi hoſpitis calculi in viſcere, ſubſe-
quentem. Vti enim ſpina digito infixa, nec calo-
re indurata, nec ob calorem carni intruſa, calor 31
tamen læſionem comes ſequitur, ita quoque læ-
ſioni viſceris, a calculo inexiſtente factæ, &
continuo foræ, ſuperuenire calorem, ſeriò ani-
maduertendum. Vbi enim dolor, ibidem mor-
bus eſt juxta Hippocratem, atque eò etiam ca-
lor, ceu quicquam poſteriùs, affluit. Id autem, 32
quod in renum parenchymate læſo contingit,
non propterea itidem in veſica fit, ſe habente
inſtar receptaculi, & cloacæ lotij, per renem
duntaxat præterlabentis, ſine cunctatione. Sin 33
autem tam renes, quam veſica, juxta indolem
quæque ſuam, quid muccidum, præſente calcu-
lo excernant, deſine mirari, partem vtique ab
hoſte obſeſſam, depreſſam in vegetatiua, quic-
quam de ſuo alimento amittere continuò, ac ve-
lut plorare (oculi inſtar, inimico puluere obſeſ-
ſi) humorem alimentarium. Perſentiunt quippe 34
ſingula in nobis, quæ cōſentanea, quæque pero-
ſa, & exſecranda, cuiuſque ſenſationis, nec obſcu-
ra quidem indicia vbique exprimunt. Alioqui
namque, exciſo calculo veſicæ nondum ceſſaret
continua muccoris emanatio, ſi nempe muccus
cauſæ, & non effectus calculorum, rationem ha-
beret. Ad curam autem quod attinet aduerten- 35
dum ſedulò, eam hactenus incompletā eſſe de-
buiſſe apud eos, quibus veræ calculi cauſæ non
enotuere: ſi nimirum in cauſarum ablatione,
nec aliàs, morboſa diatheſis migrare debeat. Ad- 36
mitto equidem imprimis, enematibus exoneratā
inteſtina, vreteribus incumbētia calculo egreſ-
ſuro, faciliorem omninò exitum præbitura. Fo-
menta quoque ſimiliter, inunctiones, & balnea,
plurimum profutura ſpondeo. Vtpote corpus
noſtrum, vt vnicum in conſenſu omnium: ita
juxta Hippocratem. *tam intus, quàm foris conſpi-
rabile & expirabile totum.* Item *intus & extra,
ſupra & infra, dies & nox, ignis & aqua, tres in
nobis fecere circuitus, ſicque huc huc permeant,
& viciſſim.* Verùm enimverò non perpendicu-
laria: verùm obliqua tantùm ſunt ſubſidia exte- 37
riora. Denique cùm nihil proximè calculum at- 38
tingat, niſi quod vrinatenus renem lambit, hu-
mectantia idcirco, viſcida, atque mucilaginoſa
(puta maluam, altheam, pſillium, &c.) eiuſmodi
qualitates corporeas exuiſſe prioribus digeſtio-
num officinis, certum eſt, tāquam vrinariis qua- 39
litatibus, planè diſformes. Eatenus interim cal-
culoſos opitulari cōcedimus, quatenus ſuauiore
ſucco.

ſucco, vrinæ acrimoniam demulceant, ac temperent: vel abactis prius vitæ mucoſitatibus
intus in radice, deterſiui aliquid vel diſſoluti-
40 ui (*quod vnicum ceu apperitiuum admittimus*)
cuſtodiunt, quod vſui eſſe queat. Prout in ſucco limonum, cidoniorum, ciceribus, parietaria, &c. At ſanè vtrimque, non niſi languida vſque, horum, & ignaua pro tanto hoſte, pote-
41 ſtas. Demum nec ſatis comprehendimus pollicita. Qualiter oleum amygdalinum, ampliare vel diſtendere vreteres valeat, cuius vix vnquam guttula, & non niſi per ſecretricis errorem vreteres attingit. Ita eſt res. Madida ſanè vreteres conſtant membrana, quam vt nihil, quod de ſuo non alimento, penitùs intrat: ita oleum tametſi totum, eò adhæreret, in vrina membrana non præſtaret, quòd aliàs in arido & mortuo pergamento. Tantum abeſt, quod vreteres proprio alimento & vrina præoccupati atque madidi, oleoſum quiddam admittent. Olei ſiquidem cum aquâ non facilis eſt combinatio, & celer nimiū tranſitus olei tardius veniret ad vreterum dilatationem. Miſſa igitur faciamus ſomnia. Vreteres ſiquidem amplianturt aut diſtenduntur nunquam, niſi craſſiore corporis compage non autem olei, aut liquoris, id minus fuit. Laxè nutritum, & molliter ex ſe vreter, madet, ſuaque contentus vrinâ, alios porro liquores
42 reſpuit. Dilatatur itaque tantùm à calculo, id eſt, à cauſa morboſa; ſemelque ampliatus iterum non concidit. Vt videre eſt, ſenſim auctos calculos facilius explodi, quàm pridem minimos.
43 At dicent, epotis laxantibus, id eſt, vreteres diſtendentibus, iuuari ſubinde miſeros: quocirca
44 accidere etiam vreterum dilatationes. Careat ſucceſſibus opto, quiſquis ab euentu facta notanda putat in Philoſophia, quæ effectus per ſe nunquam ſolet tribuere cauſis per accidens. Etenim ſuauior quiſquam liquor vrinam fortaſſis infecerit, ſuaque mixtura dilutiorem dederit: oblectamento iſthæc quidem erunt, & ſolamini, in reprimenda ſymptomatum feritate at non proinde inferre licet, epoto ſuauiore ſucco, ſtomachum, venas aut vreteres, vel ampliatos eſſe,
45 vel ſaltem amplificationi aptiores. Nam ſi quid potum, vreteres in latum diductiliores redderet: id profectò ſtomachum diſſoluet, & ampliabit, eò quod maiori ciborum ponderi ſuſtinendo deputatus, quaquauerſum extenſionem patietur, eóque adhuc magis, quod ſub inſtantis calculi præcipitium, multa ſtomachum vomitio nimiopere infeſtaret, ac idcirco ad lacerationem vſque duellicaret. Hactenus nil remediorum, in tanta calamitate auditum. Quapropter ad cenſuram propiùs accedentes eorum, quę leuicula abſterſione, etiam quæ proprietate quapiam, calculum exterminare viſa ſunt ha-
46 ctenus, Cum venia dicemus ingenuè. Tametſi enim pulueres tam herbarum, ſeminum, fructuum, liquorum & aquarum, quàm lapidum & foſſilium ſedatis ſymptomatum crudelitatibus, tandem calculum & arenas excuſſerint: Quid quæſo inibi actum eſt auguſtius, quàm præſentem paroxyſmum curaſſe? Sanè nil ſecus fecimus, quàm qui epilepticum inſultum ſedauit. Morbi inquam vtrobique ſingularem duntaxat fructum auulſimus, intacta ſecuri arbore radiceque manente ſoſpite. Itaque quæcunque calculoſis profutura ſperamus maximè, duobus ca-
47 pitibus edocebimus. Prius. Vt non expulſio

calculi intendatur (Medicum namque aliquid minùs crudele decet, quàm quod ipſa ſub pondere fatiſcens ferè natura, ſponte ſatagit, ſymptomatum agitata equuleo) ſed vnica reſolutio: Solutis inquā coaguli repagulis, calculus in liquorem, conuerſione retrograda, in materiam, nempe vnde per ſyntheſim concreuit, per analyſim reducendus eſt. Alterum eſto, & quidem auguſtius. Vt tollatur inclinatio petrifica. Qua etiamnum videlicet perſtite, factum eſt nihil
gratiarum actione dignum. Enimverò conſtat 48
exemplo vrinæ ſupradicto, quemuis hominum, potentialem in vrina calculum habere (id enim microcoſmi ſors exigebat, ſi vndequaq; maiorem exprimere debebat) at ſolum eum eſſe miſerum, cuius nempe in vrina, latens petrificandi poteſtas, in actum, intra pellē ſuam explicatur.
itaque neceſſe eſt prorſus, poteſtatibus rerū il- 49
lius miſeri, impreſſionē aliquam, Gorgonis inquam ſigillarem notam ineſſe, ratione cuius & ipſæ poteſtates, nimium exactè, exquiſitè, hæſitanter, atque perſcrutanter, lotij ſecretioni, & examini incumbunt: vnde tum, in illa officina, illius tartari fit actuatio, quod antea, per totam vrinam, aqueum glíſcebat. At quandoquidem
notæ ſigillares, & morborum impreſſiones, non 50
ſpeciei, ſed indiuiduis tantùm cohæreāt, nequaquam deſperandum eſt, quin allata impreſſione aſcendentis alicuius fortioris & benignioris loco, ceu victa cedat, hoſpitium modò tenens, tyrannis. Inclinatio itaque in calculum penitus tolletur, ſi non amplius deinceps inſudet ipſa poteſtas, actuali ſecretioni tartari, ab vrina.
Sopienda eſt igitur vis illa ſecretrix nimium ex- 51
quiſita. Idque nullatenus ſanè, inducto ſopore opij, aut ſimilium narcoticorum pigritia, negli-
gentia, ac quiete. Abſit. Sed poteſtas eſt in reme- 52
dio, planetaria, caſtę veneris, proprietate ſpecifica, omnem in renibus elaborationem vrinæ ita cohibens, quod deinceps, ſuo in otio, tanquam ſomnō occupati renes, ſe dēt quieti, ſuæ tātùm indulgentes alimentationi. Hæc ergò pax aurea in nobis eſt, quæ in Politicis, quemque ſui ſaltem muneris vacare, non autem alienis intentum eſſe, iubet, vt quietem ſortiatur. Vbi notandum: non corporum, ſed potentiarum nempe, in poteſtates expeditam eſſe actionem, & permanentem operationem, ſi victrix vitam ita ſuperarit, vt in victricis exercitum ea ſe deinceps dederit. Sub quo par ergo ſatis obuium eſt, non niſi defœcatiſſimis liquoribus, ſummas medicaminum eraſes, ineſſe, ſiquidē ſpermatica, & conſtituētia prima, nil quicquam commercij cum craſſiore corporum compage, habent. Porrò ad pacem illam optatam, in renibus capeſſendam, feliciter
hactenus vſi, & potiti ſumus, medicamento 53
Aroph. à Paracelſo, libris, *de viribus membro-*
rum deſcripto Suſurrantes hîc audio, qui non 54
niſi prę maſticata deglutire ſolent, inauſpicatam verborum tenebricitatem incuſantes. Carbonarij iſti, aiunt, ſua nobis pharmaca exponant cominus, & demonſtrationes nobis, præbeant ocula-
tes. Verùm iſta addiſcē dę Pythagoricę Philoſo- 55
phiæ noua norma eſt. Carbones emant, & vitra, diſſiantque priùs, quę nobis dedere, vigilatæ ex ordine noctes, atque nummorum diſpendia, dij vendunt ſudoribus, non lectionibus ſolis, artes. Idcirco nec auſum quidē, Dianam veſte ſpoliatam propalare, exēplum Acteonis abſterret. Qui poteſt capere, capiat. Abſcede igitur à temet-
ipſo,

Digitized by Google

ipſo, & à conſuetis abi, qui facili lectionum compendio, naturæ penetralia inueſtigare præ-
56 ſumis. Cæterùm, quò priori, plenariæ curationis capiti, ſatisfactum ſit, reſtabat indagatio pharmaci, ad calculi omnimodam, tutam, ſecuramque diſſolutionem. 1. Aptum itaque ſit, in vrinam mutari, vt ſcilicet locum affectum tangat. 2. Habeat in ſe poteſtatem ſoluendi repagula calculi. Donum Dei namque eſt, quod ars non parat, at duntaxat ſequeſtrat, eruitque. 3. Poſſideat iſtud in proprietate ſpecifica, & appropriata; non autem in ſecundis qualitatibus, caduca quippe plerumque ſunt inter præparationem deficientia, vel qualitatum truculentiâ infamia. 4. Sit ſubtile, vt quaquauerſus eat, ſuumque eminus obiectum demoliri queat. 5. Amicum ſit naturæ, ne ſcilicet cuncta peruertat. Etenim non quilibet nuncius, lapidum fodinas accedit: ſed is tantùm, qui vinculis ſolutus, vias nouit, itineri accinctus, locis amicus, & vires habet. Errant proinde qui ſolis corroſiuis hanc conſcribunt monomachiam: ſecundis nempe qualitatibus nimium fidentes, indormiunt malè ſecuri, & proprietatibus ſpecificis neglectis, poſthabitis quoque appropriatis, in obiectum proprium, tantum diſtentis; in obſcu-
57 rum ruere. Non enim Struthio ferrum; aut auiculæ ſilices, vniones, lapillos, corroſionis qualitate æmula conterunt. Virtus eſt ſoluendi repagula obiceſque tartareos. Hanc meditari, hancque imitari conuenit. Dixi.

Benedictus ſit Deus mirabilium, qui modò aquas in rupes, modò rupes in ſtagna aquarum conuertit.

INTELLECTVS ADAMICVS.

ADAM iuſta nomina indebat cunctis animalibus: horumque ideò intimam, ſiue intuitiuam ſcientiam habebat, quæ adeptum naturæ dicitur, fortè pariter herbarum, mineralium, imò & aſtrorum pleniſſimam cognitionem habebat. Siquidem oblato obiecto non antea viſo, nouerat penitiſſimas eius proprietates. Concludunt hinc plerique eandem nobis datam cognitionem, proprietate vernaculâ: tanquam poſteris, Adami hæredibus: ſed per peccatum obſcuratam. Alij verò, penitùs ſublatam eſſe contendunt, eſu pomi ſcientiæ boni & mali. Hæc dudum malè perſuaſus, etiam credidi eheu! quid enim intentatum reliqui, vt ad promiſſum laborem Sophiæ Paradiſum vitæ longæ, per ſcientiam Adamicam pertingerem. Sed tandem multa obſeruaui, quæ iſthæc principia ſubuerterent. Nam imprimis vix mihi perſuadere potui, quòd Adam in ſtatu innocentiæ ſciret illa; atque plura, quæ poſtmodum per eſum ſcientiæ boni & mali neſciret. Id quidem, ſi pomum obliuionis, ſoporis, vel ignorantiæ induxiſſet. Non autem vbi pomum ſcientiæ ediſſet. At ſi in peccato originali, ipſe originalis tranſgreſſor & naturæ humanæ deturpator, adhuc ſciuit, quæ prius ſciebat: quomodo enim per ſuper acquiſitam nouam, & alterius indolis ſcientiam, velut in vetito fructu depoſitam, poſteris omnem abſtuliſſet ſcientiam? quinimò ipſe, qui ex creatione omnem ſcientiam habebat, præterquam quæ occultâ paraphraſi, ac paronomaſia, à ſpiritu diuino vocatur ſcientia boni & mali, ſaltem hunc in poſteros non traduxiſſet? ſi enim eſu pomi, oculi eius ſunt aperti, quod ſaltem innotuit, antea quodammodò clauſos fuiſſe, factuſque ſciens bonum & malum, & vidit ſe eſſe nudum: cur ſaltem in ſuo ſemine, non tantundem ſcientiæ fuit, atque in pomo? Cur ſi per eius ſemen, tranſlatum ſit peccatum, non transferatur & pudor, vt Indos naturaliter puderet ſuæ nuditatis? vt triennem puerum ſaltem puderet ſuæ nuditatis: non ſecus atque Adamum ſtatim à manſo pomo denique ſi nouiſſe animalium naturas, ſocietates, ac proprietates, fuerat ipſi à creatione inditum, atque hinc illi medullitus eſſentiale: quomodo Deus, noſtri tantùm amans, ſuſtuliſſet eſſentialia, intellectualia, atque vernacula dona, quibus adorari vult in ſpiritu hominis, naturalia verò cacodæmoni, creaturarum viliſſimo, deſpectiſſimo, atque peſſimo reliquit? Spiritum noſtrum tantopere depauperaſſet, fauiſſetque diabolo, pluſquam filiis hominum, cum quibus eſſe, vocat ſuas delicias? ego ſanè poſtquam cognitionem vitæ longæ, cauſaſque mortis, in anima côcepi, ſciui, quod quamdiu Adam eſſet immortalis, eius mens immediatè corpus ſuum viuificaret: & regeret: imò eatenus quoque perfectè intelligeret, quæcũque pedibus ſuis ſubſtituta leguntur. At poſtquam anima ſenſitiua, ſeminaliter introducta eſt media, inter mentem & corpus, Adam deinceps vixerit in anima, vitaque media, id eſt, more moderno. Ac mens ſua ad ſuſtentationem animæ ſenſitiuæ, duntaxat tenebroſum de ſe ſpargebat lumen per carnis nebulas, ſuper vitam nouæ & impuræ generationis. Scientiæ, autem priſtinę, quas ante lapſum habebat, fuerunt in vita ſenſitiua, depoſitæ per reminiſcentiam; caliginoſo tamen, miſeroque rationis diſcurſu obtenebratæ. Cum Brutorum more iam generaſſet, vitamque mediam ſeminaliter tranſtuliſſet, tum omnis ſua ſcientia, tam priſtina, quàm poſtera (boni & mali videlicet earũdemque recordatio, fuerunt in ſemine obliterata: & homo inde natus, inanis tabula. Surrexit quidem abunde in poſteris vis ſenſitiua, ſiue vitæ mediæ eadem quæ in Adamo quæ, vbi iuſta maturitate in ſemine adoleuerat, tandem in verum lumen, vitalemque formam à creatore perducta eſt. In quam dein Mens humana ſuum tranſmiſit vicariatum. Manſit tamen mens, velut in ſui fundum retracta, horreſcens naturæ impuritates, nec potens amplius (niſi per gratiam) in animalem ſenſitiuam ſe immediatè diffundere: Deo ſic diſponente ob ſui beneplacitum; vt poſtea dicetur. In homine itaque actualiter eſt quidam naturalis & formalis actus, qui eſt anima, ſiue vita ſenſitiua, à mente plurimùm diſtinctus. Etenim vt ſemen canis tendit in viuum canem, obſcurè ratiocinantem: ſemen humanum, certè non in cadauer, at ſaltem adſpirat in vitalem animam; illamque nempe in ſenſitiuam, & diſcurſiuam, longè perfectiori modo quàm in cane, vulpe, &c. Vtque firmius hanc realem in nobis ſenſitiuæ animæ à mente diſtinctionem allequerer, finxi iuuenem deperditè deperire puellam. Hic namque pleno ſenſu, atque cõſenſu animę, optat poſſe ſolui faſtidioſo amore: itéq; nollet, ſe ſic adamare, & amore liberari.

Non

Non quidem quod per vices nunc vnum, nunc verò alterum impensè velit: ſed ſimul, eodemque motu atque impetu, & non oportat illo amore liberari: felicem ſe, & infelicem vnius amoris ergò prædicat. Atque id genus multa ſimul contradictoria patiunt. Quæ cum ſimul ſubiecto, & reſpectu, non hoſpitentur iiſdem; diudum hæſitaui, vnde vnico in homine eiuſmodi paſſim contingerent, donec tandem Apoſtolus hunc mihi nodum ſolueret. Videns aliam legem in membris noſtris, oppoſitam legi mentis. Quas ſanè leges, non ſolum inclinatione atque deſiderio: verumetiam diſcurſu atque conſenſu ſtipatas intelligit. Tum clarè intuitus ſum alias eſſe affectiones animæ ſenſitiuæ, atque alias mentis: aſt hæ, (quia mentis operatio propemodum eſt obtenebrata à perturbationibus animæ ſenſitiuæ) ideò ſunt languidæ. Hoc ſenſu nempè Apoſtolus iram, inuidiam, ſimultates, idolorum cultum, &c. Vocat opera carnis: nam licet videantur conceptus ſpirituales, quia tamen ſunt operationes animæ ſenſitiuæ, quæ & ipſa ex voluntate carnis & ſanguinis ſeminaliter in natura ſuſcitatur: idcirco ſunt mera opera carnis Importunis ergo ſocialis animæ illecebris afficimur indeſinenter: quia deinceps à peccato degeneres facti, immortalitatē amiſimus. Quapropter Deus pauca dūtaxat nunc à nobis exigit, vt ad vitam ingrediamur. Scilicet vt baptizatus integrā credat hiſtoriam Symboli, vtque ſeruet mandata Dei, mediante eius gratia Quotuſquiſque verò aſpirauerit ad altiorem charitatis gradum, ſtudeat, quantum ex talento ſuo poterit, per actus amoroſos excurrere ad abſtracta per fidem credita, donec per gratiam aſſiduitatis exercitij ſenſerit lumine ſupernaturali mentem ſuperfundi, in omni humilitate & charitate continuādo. Quippe formarum naturalium meditatio iuuat multum in lumine, ad intelligendum animæ ſenſitiuæ quidditatem. Formæ enim omnes, præter mentem, cum ſint lumina vitalia, in nihilum reditura, certò didici mentem longiſſimo interuallo diſtare ab anima ſenſitiua. Quandoquidem meos immortalis, vtut in ſe retracta, ne connubio ſocialis animæ caducæ deturpetur: attamen cunctis in actibus præſidet quatenus aſſidet, ac tota toti animæ ſenſitiuæ inhæret: adeóque ſurdo modo cum hac operatur. Hunc autem ordinem Omnipotentis, deinceps à lapſu Adæ, ſic ſe habere colligi primùm quòd cæcos, itemque veſanos aliquot, non propter proprium, aut parentum peccatum; ſed in ſui beneplacito, pro ſui gloria creauerit. Omnia namque vt voluit fecit ac longè optimè. Deinde quia in ſpiritu adorari voluit. Atque tandem, quòd, in domo ſua multæ ſint manſiones, fruſtraneæ iam ſi omnis homo in gratia æqualis in anima, ac vita eſſet. Vnde collegi diuerſitatē ſpirituū inter homines eſſe debere, & diuerſos in gradu charitatis, adoratores diuinitatis. Siquidem creauit Angelos, vt abſq; corporum turbulentiis, in ſpiritu intelligentiæ ipſum adorent. Hominem verò minuit paulò minus ab Angelis: tamen primariò ad gloriam & adorationem ſui, in ſimulacrum diuinitatis elegit, atque filios adoptiuos, tamen infelici ac calamitoſo viuēdi generi ſubnoxios: vtpote qui intra corpus nunc demerſus, vix ſe intellegere, intelligit, penè ſuæ immortalitatis oblitus, morborum tyrannicis clientelis ſubditus: ita vt immortalis intellectus in amentibus, & rabioſis ferè extinctus appaset, Complacuit ſibi namque omnipotens, vt tanquam per meritorum ſcalam, diuerſæ illæ manſiones habuentur, vtque homines, erecti per characterem gratiæ, ad excelſiores intelligendi dignitatates peruenniant. Ad illud videlicet: fulgebunt docti, vt Sol Primum itaque eſt, in fidei operatiuæ ſimplicitate vixiſſe abſtemiū à malis, & feciſſe bonum. Deinde vt adorent Deū in nudæ veritatis ſpiritu, & fide operatiua pergant per Adeptum paterni amoris, iuuantibus meritis in charitate, etiam nobis non intendentibus, in intellectu magis magiſq; illuſtrati. Sicque tandem mens in tenebroſo hoc ſanguinum carcere ſoluitur, ſeſeque intellectualiter adſpicit, cū humilitate miratur non antea viſum lumen, graditurque tum ſine difficultate ad abſtractiones oſculi contemplationes, per ignotas ducta ſemitas. Vbi in veritate, iuſtitiâ, & virtutū vnione, ſub abſtracti ſpiritus lumine, Deū. quaſi è ſopore reſurgens, felix adorat. Neque enim, licet Deus alias recognitiones ab homine, quàm ab Angelo, volet, proin minùs gaudere debet in diuino beneplacito: ſed laudando pergere, in humili adoratione, in qua omnis ſapientiæ intellectus, omniumque ſpirituum claritas, velut in Centro viuali, abſorbentur. Hoc itaque graduum merito, poſt lapſum, Ineffabilis coronauit gloria & honore hominem, licet degenerem, ſubſtituitque pedibus eius cætera: neque enim ante lapſum, homo vnquam eò adſpiraſſet. Debuit ergo homo, nec omnium quæ ſciuit initio Adam, neque etiam ſui ipſius ſcientiam habere, ſi meritum eſſe debeat Quia corona præſupponit certamen meritum, & victoriam. Etenim nonniſi è pugna, gratiæ incrementum, pro victoria reportare poſſumus. Concludo itaque nos in vita media ac ſenſitiua conſtitutos, nil ſcire, habere, eſſe, aut poſſe: ſed tantùm ex gratia, cooperante merito: quodque, vt Deus ſtabiliret graduum momenta, in intellectu adorante, præſupponenda erant. Innocens ergo manibus, & mundo corde, Deum in veritate ſpiritus adoret. Eſtque ſtatus illius hominis mortalis, longè felicior, quàm fuit Adæ immortalis. Paupertas enim iſtas ſpiritus, ſcit in veritate ſapienter, cognoſcit ſcienter; credit confidenter, ſentit verè, & humiliter fatetur, ſe merum omnium defectuum ſubiectum, id eſt, inutilem ſeruum & malum. Hoc itinere occorrit homini ineffabile Regnum Dei, oceanus lucis, qui dat intellectûs claritatem non petitam, & auguſtiora multò quàm vota Angelorum optent. Hæc ſuperant Philoſophiam ethnicam, & Atheorum modernorum. Sic eſt. Sic ſe habet Intellectus & Veritas, in qua Philoſophia noſtra ſuum Alpha ponit. Quod niſi fecerit, inutilis vita longa, tot ſeculis ignorata, tot ingeniis neglecta, & vſque in ſeculi finem non niſi ſolis Adeptis tota.

IMAGO DEI.

INITIVM ſapientiæ timor Domini. Timor autem Domini incipit à meditatione mortis, & vitæ æternæ. Finem verò Sapientiæ multi cum Stoicis

Digitized by Google

cis rentur eſſe cognitionem ſuipſius. Ego verò finem vltimum Sapientiæ, & totius curſus vitæ noſtræ brauium, voco charitatem, quæ nos ſola comitabitur: vbi cætera nos deſeruerint. Et quanquam cognitio ſuipſius, iuxta me, ſit duntaxat medium ad Timorem Domini ab hac tamen eſt auſpicandus tractatus de vita longa. Eò quod cognitio vitæ, cognitionem animæ præſupponat. Cum vita & anima (vt iterum dixi) ſint ſynonyma. De fide eſt Hominem ad imaginem Dei creatum, ex nihilo, in creaturam viuentem, eiuſque Mentem nunquam perituram. Vbi interim animæ brutorum, in nihilum pereunt, cùm viuere deſinunt. Cuius differentiæ pondera, de ortu formarum docui. At hactenus non ſat conſtat, in quo iſta ſimilitudo cum Deo, noſtri Archetypo, ſita ſit. In anima enim ſola, plerique hanc excelſam, Iconem ſtatuunt. Dicam quæ ſentio, ſub humili tamen proteſtatione & ſubiectione cenſuræ Eccleſiæ. Ita eſt. Cognitâ iam aliqualiter formarum origine, & mentem humanam apprimè inquirere æquum eſt. At certè nulla cognitio eſt onerolior eâ, quâ anima ſeipſam comprehendit: Imò & vix vlla eſt vtilior. Eò quod fides baſim ſtabiliat, ſuper animæ non perituram ac non delebilem ſubſtantiam. Reperi quidem plures demonſtrationes circa hanc veritatem, libris diuulgatas: At nullam prorſus earum propter quid, reſpectu Atheorum, vnicum, & conſtans ab æterno numen negantium. Plato equidem tres Atheorum ſtatuit claſſes. Primam quidem, quæ nullos credit Deos; alteram quoque, quæ quidem admittit Deos noſtri tamen incurios, rerumque paruarum ſpretores neſcios. Tertiam tandem, quæ quanquam Deos, rerumque minimarum gnaros credat: putat tamen minima precatiuncula flexiles. Creberrimum hoc genus inter Chriſtianos, etiam qui ſe profitentur perfectiſſimos hodie; atque ideò audent quidlibet, creduntque religionem duntaxat ad coërcendum populum, timore legum, obligatione fidei, & inferni mulcta. Hi enim onera humeris aliorum grauatim imponunt, quæ ne digito quidem attingunt, loculos ſuorum emúgunt, morientibus cœlum venale proſtituunt, rebuſque ſecularibus vbique ſeſe ingerunt, quare nos religionem non citra ſtatum ſubſiſtere ederent. Supremus meus optatus eſſet, vnico ſaltem momento deguſtarent, quid ſit intellectualiter intelligere, vt mentis immortalitatem velut tangendo ſentiant. Equidem non inueni regulas, aut modum, quibus poſſem alterius intellectum illuſtrare. Conteſtor itaque meritò, quod qui ſemper ſtudent, de veritate velut inquirentes, nonquam tamen ad eius ſcientiam perueniant: quia literâ inflati nullam habent charitatem, Atheiſmum occultum fouent. Hoc vnum autem didici, quòd Mens iam nequicquam intelligat per Imaginationem, neque per figuras & imagines, niſi miſer & ærumnoſus rationis diſcurſus acceſſerit. Aſt vbi anima ſeipſam comprehendit, deficit ipſi ratio, & ſuiipſius imago, qua ſibi ſeipſam repræsētet. Ergo anima ſe per diſcurſum rationis nequaquam poteſt apprehendere, vt neq; per imagines. Etenim poſtquam cognouiſſem, quod veritas eſſentiæ, & veritas Intellectus ſint vnum atque idem: ſciui intellectum eſſe rem quandam immortalem, procul a caducis ſeparatam. Anima quidem non ſentitur: credimus tamen eam eſſe intus, non feriari, nec fatigari, nec morbis agitari. Somnus ergo, furor, ebrietaſque, non ſunt immortalis animæ læſæ ſymptomata: ſed aſſeclæ, vitæ & animæ ſenſitiuæ paſſiones duntaxat. Cùm bruta eiuſmodi paſſiones tolerent etiam. Hæc enim æquum eſt, rem immortalem pati à caducis. Etenim vt Mens in nobis, nec tamen à nobis ſentitur: ita neque eius continuæ & incoœuſſæ operationes, ſunt ſenſibiles. Quia ſi eſſent ſenſibiles: vtique non eſſent ſpirituales ac merè abſtractæ, enimverò etſi videatur nobis, nos nil intelligere per totalem diſcurſuum ſequeſtrationem, & abſtractionem ab omnibus, quæ ſub ſenſum, ſub mentem intellectumque cadere poſſunt; idque ſubter intima contemplationum: agit tamen anima interim ſuo modo inſenſili, & efficaciâ ſpirituali: Quod ſic intellexi. Confitens enim ſæpè non ſenſit contritionis effectus doletque apprimè illius ſuæ inſenſibilitatis. Interrogatus tamen, an peccare vellet? Reſponderet fortè, ſe malle mori. Inſenſilis eſt ergo confitendo, animæ operatio, ſupernaturalis fidei effectus. Quia actiones intellectuales, alterius ſunt, & indeclinentis Magiſtratûs clientes. Proinde namque docent myſtici, in ſola fide, abſque diſcurſu & cogitatione, animam plus operari, & operando etiam plus proficere, quàm is, qui multis verbis orat, & diſcurſibus ſibi excitat compunctiones. At felix ille, cui permiſſum, iſtas inſenſiles operationes animæ percipere, atque emanatiuè eaſdem reflectere, ſuper operationes aut poteſtates animæ ſenſitiuæ. Vtpote plerumq; ſui veſtigia relinquunt in vitam deinceps, excitantque memoriam, in fide de cætero operantem cum gratia Libertini Chriſtianorum & Athei primi, rident in nobis, ceu fictam Dei ſimilitudinem, aut nos ad Dei imaginem fabricatos. Alij verò ſecundæ & tertiæ claſſis Athei credunt, nedum nos ad Dei imaginem creatos: ſed in nobis identitatem cum immenſo increato Numine fingunt: neque hominem in ſubſtātia alias differre, quam partem à toto. Vel id quod initium habuit, cum non principiato: non autem in eſſentia, & proprietate internâ. Quod præter blaſphemiam, ſtoliditates habet plurimas. Siquidem quicquid incepit, eo ipſo eſt creatura. Inuoluit autem imperfectionem in Deo, poſſe extra ſe aliquid creare, in ſubſtantia ſibi compar. Siquidem ex Philoſophia conſtat, ſingulas partes Infiniti neceſſario eſſe infinitas. Non poteſt ergo creatura in ſubſtantia magis eſſe infinita, quàm fuit in duratione compar æterno. Multòque minùs anima eſt pars ſubſtantiæ diuinæ, aut illi eſſentialiter ſimilis, quæ poteſtate magnitudine, duratione, glōriâ, ſapiētiâ, &c. in ſe & ex ſe eſt merum nihil. Si ergò non ex Deo facta multò minùs ex ſe: ſed ex nihilo. Immenſum ergo errant, qui credunt quidditatem imaginis diuinæ ſitam in anima, per ſubſtantiæ identitatem. Cum diſtent inuicem per infinitum. Imò ſponte propriâ, in nihilum, vnde incepit, denuo diſſolueretur, niſi diuinâ bonitate in eſſe conſeruaretur. Profectò animæ damnatæ optarent, in priſtinum nihil reſolui, quas ſeruat Iuſtitia diuina in eſſe. Habet quidem anima permanentiam æternam deinceps, ab interna ſibi æternitate gratis donata, & conſeruata. Sat ergo ſit, quod Mens ſit ſubſtantia ſpiritualis, vitalis, & luminoſa. Cumque

que luminum vitalium ſint plura genera, atque ſpecies: lumen iſtud mentis in eo à cæteris vitalibus diſcrepat: quòd ſit ſubſtantia ſpiritualis: reliqua autem lumina vitalia non ſint ſubſtantiæ formales, quanquam ſint formæ ſubſtantiales, ideoque & in nihilum per mortem rediguntur, non ſecus atque flamma candelæ. Mens verò ab Angelis differt, quòd ſit ad Imaginem & ſimilitudinem Dei æterni. Habet ergò anima iſtud lumen ſubſtantiamque luminis, ex dono creationis: cùm ipſamet ſit lumen iſtud vitale. Aſt Angelus non eſt ipſum lumen, neque habet lumen genitale atque internum: ſed eſt ſpeculum luminis increati: adeóque in eo deficit à veræ imaginis diuinæ perfectione. Alioquin Angelus, cùm ſit ſpiritus incorporeus: ſi ex ſe luminoſus eſſet, perfectiùs Dei imaginem exprimeret homine. Porrò quicquid Deus plus diligit, id eſt nobilius: Sed Deus dilexit plus hominem, quàm Angelum. Neque enim ad redimendum naturam Angelicam, factus eſt figura cacodæmonis, prout Agnus ter-glorioſus mundi Saluator, aſſumpſit naturam ſerui. Neque enim hic obſtat, quòd minimus in regno cœlorum ſit maior Ioanne. Nam filius hominis non eſt minor Angelo: etſi paulò minus ab Angelo ſit minutus: Sorte enim viuendi, dum homo factus eſt, minoratus eſt paulò minor ab Angelo. Ideò namque Angelus ſemper manet ſpiritus miniſtrans: nuſquam autem legitur amicus, aut filius patris, deliciæ filij, templum Spiritus ſancti, in quo ter-glorioſa Trinitas ſuam manſionem facit. Iſta namque eſt prærogatiua imaginis diuinæ, quam Lux æterna imprimit in omnem hominem venientem in hunc mundum. Enimverò anno 1610. poſt longam contemplationis laſſationem, vt aliquam mentis meæ cognitionem adipiſcerer, in ſomnum fortè lapſus, extra rationis vſum raptus, videbar eſſe in aula ſat obſcura. A manu læuâ menſa erat, in qua lagena, cui parum liquoris inerat, dixitque vox liquoris ad me: Vis honores, & opes? obſtupui ad vocem inſolitam. Obambulaui, mecum deliberans, quid iſtud deſignaret, Mox ad dexteram, rima in pariete erat, per quam lux quædã oculos perſtrinxit, quæ me liquoris, vocis, & prioris conſilij, fecit immemorem. Quia vidi, quòd ſuperaret cogitationem verbo exprimibilem. Actutùm rima illa diſparuit. Inde ad lagenam mœſtus rediens, hanc mecum abſtuli. Conabar autem liquorem deguſtare, multoque labore phialam aperui, & horrore perculſus ſomno excidi. Remanſit autem ingens deſiderium cognoſcendi animam, in quo deſiderio per 23. ſolidos annos anhelaui. Tandem anno 1633. in annis fortunarum afflictionibus, in viſione vidi animam meam. Erat autem pluſquam lux in figura humana, cuius totũ erat homogeneum actiuè cernens, ſubſtantia ſpiritualis, cryſtallina, & lucens. Continebatur autem in altera nubiloſa parte tanquam ſui ſiliqua, quæ an ſplendorem ex ſe faceret, vix potui diſcernere, propter fulgorem ſuperlatiuum Spiritûs cryſtallini, totus contenti. Iſtud tamen aduerti, quòd nota ſexualis non eſſet niſi in ſiliqua, non autem in cryſtallo. Cuius ſigillum erat Lux ineffabilis, ſic reflexa in cryſtallo, vt cryſtallus ipſa fieret incomprehenſibilis. Idque non quidem per negationem aut priuationem (quippe quæ reſpectu noſtræ imbecillitatis ſic vocantur) ſed ens auguſtum repræſentabat, quod per verbum nequit exprimi. Et dictum fuit mihi: Hoc eſt, quod per rimam vidiſti quondam. Vidi autem iſta intellectualiter in anima: quæ ſi oculus videret, dein videre ceſſaret. Somnium itaque oſtendit mihi, animæ humanæ pulchritudinem ſuperare omnem conceptum. Saltem comprehendi vanitatem longi deſiderij mei: deſtiti itaque ab optatu videndi animam. Nam, vtut pulchra eſſet Spiritualis iſta cryſtallus: attamen anima mea nil perfectionis ab eiuſmodi viſione ſibi retinuit, prout alioqui poſt viſionem intellectualem mens adornatur multâ ſcientiæ perfectione. Cognoui itaque, quòd mens in illa ſomniali viſione egiſſet perſonam tertij, adeóque non eſſet tanto opertui operæ pretium. Cæterum quòd ad imaginem Dei in mente ſpectat, fateor iuxta meam exiguitatem, me nil vnquam concipere potuiſſe, ſiue id ſpiritus eſſet, ſiue corpus, ſiue in intellectu, vel demum in phantaſia, aut in mera intellectuali viſione, quod non eadem opera aliquam ſui repræſentet figuram, ſub qua ſtaret in conſiderante. Quoniam ſanè rem concipiam per ſui imaginem: vel ſiue intellectus ſeſe tranſmutet in rem intellectam: ſaltem nequiui conſiderare hoc fieri, niſi migrarer de ſe, in rem intellectam cum alteritate ſui, quæ cùm eſſe aliquod habeat actuale, ſemper mecum ſtetit ſub aliqua figurâ. Enimverò quamuis mẽtem incorporalem, & immortalem ſubſtantiam conceperim: non potui tamen, ſimulatque indiuiduam eius exiſtentiam cogitarem, eandem conſiderare omni orbatam figurâ: imò nec quidem, quin reſponderet figuræ humanæ. Nam quoties anima ſeparata videt aliam animam, Angelum vel cacodæmonem, oportet quòd illa ſciat, hæc ſibi adeſſe, vt animam ab Angelo diſtinguat, itemque animam Petri ab anima Iudæ. Quæ diſtinctio nõ poteſt guſtu, odore, auditu, tactuque fieri: ſed ſola viſione animæ propria: quæ viſio figuræ alteritatem neceſſariò includit. Nam cùm Angelus ita ſit in loco, vt ſimul non ſit alibi. In eo quoque includitur neceſſariò quædam circumſcriptio figuralis, non minùs quàm localis: Deinde conſideraui mentem humanam figuratam hoc modo. Etenim corpus humanum, vt tale, nequit ſibi dare figuram humanam: ideò enim ſculptore externo opus habuit, qui intra materiam ſeminis clauderetur, atque in eam deſcendiſſet aliunde. Is tamen in quantum materialis ſortis eſſet, nec ex ſe, neque ex maſſa corporis, figurandi virtutem, vt neque imaginem haurire poterat: oportet igitur aliquid præcedat, quod planè immateriale, reale tamen, & effectiuum initium eſſet, cui deberetur poteſtas figurandi, per impreſſionem ſigillarẽ, in ſeminis Archæum. Patrantis anima ergo, dum denſum labitur, luſtratque corpus ſeminis per libidinẽ, ſigilli ſui figuram, atque figuræ ſuæ ſigillum, ibidem adumbrat (quæ vnica fœcunditatis ſeminum cauſa) vnde tam ſuperba ſtatura fœtus. Nam ſi anima ipſamet in ſe non eſſet figurata: ſed figura corporis velut ſponte oriretur, truncus aliquo membro non poſſet niſi troncum generare. Eò quòd generantis corpus non integrum, ſaltem in Spiritu inſito, illius membri deficiat. Si itaque ſemini figura inſeritur: certè à vitali magis, prioreque initio, iſtã ſuſcipiet imaginem. Si verò anima quandam figuram ſemini imprimat, non mentietur exoticam, vel alienã faciem: ſed ſuiipſius depinget

pinget ſimilitudinem. Sic namque brutorum animæ faciunt. Ac licet noſtra, ſuæ originis ergo, ſit ſupra naturæ leges: quo pede tamen ſemel eſt ingreſſa naturæ limen, illique eſt incorporata, deinceps ſuiſquoque legibus ſtare cogitur. Eò quòd generationum vitalium vniuocus ſit progreſſus, atque finis. Nec enim alioquin abſurditatibus caret, quod ſtati operatio (qualis eſt humana generatio) citra conſenſum cooperationem mentis contingeret. Quod ſi ita eſt, neceſſe quoque eſt, ſemini fœcũditatem dari ab anima, per ſiguræ ſuæ, aliquarumque vitalium determinationum participationem. Vnaquæque nimirum anima, ad hoc ſui imaginem, in ſpiritu ſeminis ſigillat, vt materia ad requiſitam reducta maturitatem, adumbratam pulchritudinem oſtendens, ſimulq; patrantis ſimilitudinem; queat à Creatore formalem lucem impetrare, ſiue animam illius ſpeciei, cuius ſimilitudo in figura exprimitur. Credimus etenim de fide, mentem noſtram eſſe veram ſubſtantiam, non intentionalem: Subſtantiæ autem nouam ex nihilo creationem, ſoli competere Deo. Vnde non plures: ſed vnicus omnium eſt Pater ſpiritualis, qui in cœlis eſt. Qui ſi ſibi complacuit, quod ſolam mentem adoptârit in ſui imaginem: videtur & conſequens, immenſum atque ineffabilẽ Deum etiam eſſe figuræ humanæ: idque argumento, à poſteriori. Cùm corpus ceræ inſtar ſit, cui ſigillum imaginis mentis eſt impreſſum: mens autem habeat ſuam imaginem, eſſentialemque perfectionem, ab eo, cuius ſimulacrum præſefert. At quia corpus ſubinde defectuoſum, ac monſtro ſimile eſt: putarunt plerique glorioſam Dei imaginem totam conſiſtere in poteſtate rationali. Non conſiderantes Dei imaginem proximo, ac perfectiori modo conſiſtere in anima, atque inde quoque in corpore, ad animæ exemplarem characterem formato. In qua figurandi operatione ſi error, is non imagini, ſed aliis cauſis aliunde interuenientibus, tribuendus ſit. Porò quantum facultati rationali, ad denominandum Dei ſimulacrum ſit concedendum, ſuo limite de Ratione docui. Doctior tamen Chriſtianorum pars tenet animam, vnius & trini Dei imaginem proximè exprimere, per ſuæ ſubſtantiæ ſimplicitatem vniuocam, & ſuarum poteſtatum ternionem. Intellectus nempè, voluntatis & memoriæ. Quæ ſimilitudo ſemper mihi viſa eſt impropria, vt mens excellenti, propinquo, & ſingulari valore ſit Dei imago. Siquidem imago, figuræ ſimilitudinem: non autem numerorum paritatem inuoluit. Quinimò ſi anima in ſui ſubſtantia repræſentet ſacroſanctam Trinitatem; intellectus verò, voluntas, & memoria, ternionem perſonarum: neceſſe eſt, tres poteſtates animæ non eſſe proprietates, vel accidentia animæ, imò eſſe ſubſtantiam vnicam ipſamet mentis: vel malè quadrare eiuſmodi imaginem typo, cuius creditur imago. Conſiderabam itaque quod non quidem ſola mens hominis: at totus homo conditus ſit in imaginem Dei. Quapropter anima licet hoc ſenſu aliquem ternarium exprimat in ſuis potentiis: nullatenus tamen perſonalitates. Deinde, quòd nulla perſona Sacroſ. Trinitatis repræſentet ſolam voluntatem, aut voluntas perſonam: nulla memoriam, vt neque vlla intellectum ſeparata ab aliis duabus proprietate referat. Tum etiam, quòd tres mentis poteſtates conſiderentur plerumque tanquam accidentia animæ: hæc ſanè nequeunt vllatenus imaginem, vel propinquius aliquod ſuppoſitum exprimere, præterquam nudum ternionem accidentium, in ſubſtantiam animæ congeſtum. Quo ſenſu animam minùs Dei imaginem denotat, quàm quoduis fruſtum ligni. Quod per ſui analyſin, ſalem, ſulfur, & mercurium tantum exhibet: non autem (inſtar mentis in præfata vulgi ſimilitudine) tres duntaxat poteſtates. Tres inquam ſubſtantias ſub concreti vnitate concluſas, atque diuerſas, quæ tamen in ſui connexione vnicam tantùm ligni ſubſtantiam faciebant. Præterea Taulerus animam diuidit in duas partes: inferiorem ſcilicet, ſiue exteriorem quam vocat animam: & alteram ſuperiorem ac fundum, quem ſpiritum vocat. Qua arte ſpecialiter Dei imaginem repræſentare & continere ait: eò quòd ad illam diabolo non ſit acceſſus: Quia Regnum Dei ibi eſſet. Vtrique autem parti longè diuerſos actus atque proprietates aſſignat, quibus vtramque diſtinguit. At ſaltem bonus ille vir ab anima delet homogeneitatem, quâ potiſſimum tamen Dei ſimilitudinem exprimere debet. Imò hactenus Dei imaginem nedum negat propagatam in toto homine: verum etiam in tota anima. Certè, non facilè credam dualitatem in anima, nec alteritatem binarij admittere, ſi in ſui eſſentia, ſimpliciſſimæ naturæ diuinæ imaginem exprimere debeat. Quin potiùs oportet ſtet in ſimpliciſſima vnitate, & indiuiſibili homogeneitate immortalitatis & indiſſolutionis ſymbolo, extra omnem connexionem vel alteritatem. Dico ergo, quòd glorioſa imago nedum eſt in anima: ſed ipſamet mens eſt eſſentialiter glorioſa Dei imago. Ideóque tam intima animæ eſt Dei imago, quàm ipſamet anima ſibi, conſidero nempe mentem, ſpiritum homogeneum, ſimplicem, immortalem, impatibilem ens vnicum videlicet, cui mors nihil addit, aut ab eo aufert quod ſibi in ſua ſimplicitatis eſſentia eſt geniale. Dein verò, vt beatitudinis participem: eò quòd damnatio ſit illi per accidens, præter inſtitutum, ac propter defectum poſterum. Eiuſmodi ergo anima ſeparata à corpore, non plus vtitur memoria, neque reminiſcentiâ, intuitu loci, vbi fuit, aut durationis. Sed vnicum nunc continet ibi omnia. Idcirco ſi qua illi ſuperſtes eſſet memoria, fruſtranea in æternum, imò oneroſa eſſet. Idem de Reminiſcentia: Quippe quæ non niſi per rationis diſcurſum, in actum proſilit: Adeóque in æternitate non amplius locum habet. Vbi nudæ Veritatis aſpectu, ſine occaſu, defatigatione, atque defectu, anima ſtat extra memorandi neceſſitates. Staret ergo anima beata extra præfatum ternarium poteſtatum: Ideóque nec ampliùs Dei imaginem repræſentaret, cuius ergo duntaxat eſt condita. Imò penitiùs inſpiciendo, non reperio memoriam ſingularem atque ſeparatam animæ poteſtatem: ſed nudum reminiſcendi modum. Etenim immemores, ideò ope imaginationis (quæ eſt intellectus vicaria) ſibi memoriam artificialem concinnant, diſcuntque longè fortiorem, quàm illorum aliàs eſſet memoria naturalis. Quinetiam recedit voluntas ab anima, ſimul cum vita, eo quod accidentaliter animæ aduenerit. Cùm Deus poſt creationem conſtituerit hominem in manu arbitrij ſui. Quod ſanè denotat, voluntatem pro-

prio

prio modo non eſſe menti eſſentialem: ſed ex conceſſione, vt ſit inſtar talenti, ſequaturque viam, quam eligere ſibi malit. Alioqui cùm nulla res ſit pernicioſior liberâ voluntate: quippe quæ ſola omne diſſidium inter Deum & hominem patrat: certè eiuſmodi facultas locum in æternitatis beatitudine habere nequit. Quippe ſublatâ volendi libertate, perit ipſamet voluntas. Quid enim alioqui conducet volendi poteſtas, vbi nullum eſt liberum ampliùs poſſe velle? Sed (aiunt) in cœlis eſt voluntas confirmata. Id eſt Cœlites non poſſe velle, niſi quod vult Deus. Qui enim in charitate ſunt, non poſſunt non velle quæ ſunt charitatis. Quod ſonat: Cœlites non amplius poſſe velle: ſolum autem Deum ibidem velle ac nolle. Ceſſat ergo voluntas dum volendi libertas eſt liquata. Siquidem voluntas animæ beatæ in æternum inſeruire, aut prodeſſe nequit, dum nec in actum deferri poteſt. Eſſetque eiuſmodi voluntas duntaxat optatio. Quæ ſanè in cœlis non eſt, vbi omnium optabilium eſt plena ſatietas cum omni abundantia. Eſſet ergo voluntas oneroſa potiùs animæ beatæ appendentia. Sat eſto igitur poteſtate volendi in hac vita eſſe bene promeritum, & in lucrum ſua theſauriſâſſe talenta. Notanter quidem loquor de poteſtate volendi: nam poſt hanc vitam aſſurgit atque manifeſtat ſe voluntas ſubſtantialis, à poteſtate & accidente illo volendi libero diſtinctam habens eſſentiam. Nam ſicut vis phantaſtica cum vita interit: ita etiam ceſſat illa volendi poteſtas libera. Itaque credidi ipſam animæ ſpiritualem ſubſtantiam, referre imaginem Dei, non autem in poteſtatibus. Nominatim in hoc proximè. Deus eſt ens increatum, vnum incomprehenſibile, æternum, infinitum, omnipotens, bonum, ſuperſubſtantiale lumen, & ſpiritus. Anima verò eſt creatura, vna indiuiſa, & dependens, immortalis, ſimplex, & deinceps æterna, ſubſtantia ſpiritualis, lucida. In Deo denique nulla ſunt accidentia, ſed ſingula attributa ſunt ipſamet indiſtincta, diuini ſpiritûs eſſentia ſimpliciſſima, quod & Platonis Parmenides aliquo vſque intellexit. Sic anima, ſi Dei imaginem referat, nullum admittet in ſe accidens: ſed tota eius ſubſtantia erit lumen ſimplex & ipſe Intellectus. Perinde etenim vt fumus, per flammam accenſus in figura & materia, eſt idem cum flamma: pariter ſic & anima eſt nudus, purus, atque ſimplex Intellectus, lumen & imago increati luminis. Adeò vt ſicut oculus nil veriùs aut propinquius aſpicit, quàm Solem: cætera verò omnia propter ipſum. Sic anima beata non intelligit quicquam propiùs, quàm ipſum lumen, vnde totaliter ac immediatè dependet. Et ſicut oculus noſter non fert Solis obtutum: ſic anima nequit intelligere Deum, multóque minus, quantiſper poteſtatum mediis alligata, vritur. Alioquin Intellectus liber acquirit intelligendo rei intellectæ figuram, ſeſe transformat commigratione ad vnitatem (vt de ratione docui.) Sicque nimirum anima principaliter atque primariò Deum contemplatur intelligendo, in veram Dei imaginem eſt formata. Sunt tamen & alij, qui Dei imaginem in anima hoc pacto concipiunt. Vt cùm lex ſit imago Dei: lex autem ſit inſculpta animabus noſtris per rationem: hinc volunt, animam eſſe Dei Imaginem, quatenus eſt rationalis. At iſtud planè eſt improprium, imò & impertinens. Nam ſic anima continens legem, contineret quidem Imaginem Dei: ſed ipſamet eius ſubſtantia, non proinde eſſet condita in ipſam imaginem Dei. Non magis enim, quàm lex & ipſa anima differunt eſſentiâ, & ſuppoſitionalitate. Odi ſanè metaphoricas locutiones, in ſenſu: Vt, Deus creauit hominem in ſui imaginem, denotaret, quòd Deus dediſſet homini rationis vſum. Et veſanum natum atque deformem, non in ſui imaginem proinde feciſſet. Quin etiam dum anima crearetur, nondum erat lex. Præterea, tribuere rationi imaginem Dei, eſt eſſe Deo iniurium ac blaſphemum. Prout de ratione aliàs docui. Nulla eſt enim ſimilitudo vel ædequatio rationis cum Deo, facultatis caducæ, & incertæ cum ſubſtantia æterna. Relictis ergo aliorum opinionibus, meam dicam. Intellectus habet ſibi coæqualem voluntatem, non quidem quæ ſit poteſtas, vel accidens: ſed ipſum lumen intellectuale, ſubſtantia ſpiritualis, eſſentia ſimplex, atque indiuiſa, ab Intellectu duntaxat ſeparata, per ſuppoſitionalitatem ſui eſſe; nequaquam autem in eſſentia. Reperio inſuper in anima & tertium, quod defectu etymi, amorem, ſiue deſiderium non quidem habendi, poſſidendi, aut fruendi; ſed complacendi, nuncupo. Duobus aliis æquale, æqualiter ſimplex in vnitate ſubſtantiæ; ſuntque tria ſuppoſita, ſub vnica animæ & indiuiſibili ſubſtantia. Non eſt autem is amor, actus aliquis voluntatis: ſed procedit ab intellectu atque voluntate ſubſtantiali tanquam diſtinctus actus. Nam & in hac vita contingit, quod amemus, quæ intelligimus non amanda, & quę vellemus non amare. Amamus quoque, quę Intellectum & voluntatem ſuperant. In ecſtaſi namque Intellectus & voluntas pereunt, ac ſoporantur, tantiſper atque ſuum regnum amori tradunt. Etenim nec amor ille eſt paſſio: ſed eſſentia dominans, & actus glorificans. Ergo voluntas & amor hoc loco excedunt potentiarum ambitum, nec commune quicquam habent cum voluntate carnis, aut viri: ſed ſunt tituli eſſentiales, quibus (ſub egeſtate nominum) Imaginem Dei repræſentat mens. Eò quòd Intellectus Deum tunc intelligit, intendit, & omni penitùs mente amat, vnico & indiuiſo amoris actu propter omnimodam ſimplicitatem ſuæ ſubſtantiæ. Quamdiu verò in carne degimus, vis ſubſtantiali, ac purè intellectuali Intellectu vtimur: ſed potius poteſtate phantaſticâ, qualitate ſcilicet eius vicariâ. In ecſtaſi enim ſæpè obdormiunt Intellectus, voluntas & memoria, ſolo ſuperſtite amoris actu, ſit autem à tribus illis diſtinctio, vt tamen non ſtet ſine intellectu, & voluntate ſubſtantialibus, ſibique adæquatis. Siquidem cùm anima ſit tota homogenea in ſui ſubſtantia: ſimplicitatem iſtam planè amitteret, ſi vnum trium eſſet extra vel præter alia duo. Amor ergo, ſopitis aliis duobus, eſt velut tum in ſuperficie, aut potius, duo alia imbibuntur, abſorbenturq; in amore. In hoc mundo, amor eſt deſiderio prior: quia eſt paſſio facultatis amatiuæ, quæ ab illa ab animæ ſuppoſitionalitate (quæ verè verus amor eſt) procedit, & corporeæ facultatis iconem, in hac vita repræſentat, non ſecus atque Intellectus & memoria modo, quãdiu corporis coniugium, in quod Mens immortalis demergitur, tertium quoddam conſtituit. At poſt mortem, amor prioritatem, vt neque diſtinctionem à deſiderio facit: nec poteſtatis na-

toram habet, neque habitus aut actus volendi eſt, nec ſubſiſtit extra Intellectum: neque memoria, diſtincto habitu ab Intellectu, ſupermanet. Itaque Intellectus eſt lumen formale, & ſubſtantia animæ, quæ intuitiuè cognoſcit, diſcernit, vult & deſiderat in ſui vnitate, quicquid in ſeipſo comprehendit, & volendo iudicat. Etenim non amplius mui recordatur per repetitionem ſpecierum, rei ſemel ſcitæ, nec per circumſtantias ampliùs inducitur ad cognoſcendū, ſed tum eſt omnium intellectorum vnica cognitio, & aſpectus intuitiuus intra ſe. Ita tamen, vt vnum cognoſcat magis præſentialiter quàm aliud, dum Intellectus ſe reflectit ſuper Intellecta; quia videlicet eſt in ipſa Veritate, & diſtinctà Vnitate. Quid ſi idem nunc ſat quotidianum in memoria artificiali, quod recordatiua illa memoria non ſit diſtinctus actus, ab inductiuo iudicio Intellectûs. An hoc ergo non magis erit geniale Menti, à turbulentiis phantaſticis intelligendi, ſemel expeditæ? Neque enim his obſtat, quod in vinis memoria pereat, ſoſpite iudicio, vel contra, Ebrius namque, vel inſanus, non tardò recordatur omnium ante ebrietatem patratorum, omniumque ſub amentia geſtorum perendie redrens in ſe memorat. Sunt nempe iſta heterogenealiter diſtincta in corpore, per modum recipientis. Non animatis quoque quandam ſurdam cognitionem competere annoto: ſenſum item & obiecti affectionem, quæ ſympathetica dici cœperunt. Surda verò eiuſmodi obiectorum perceptio, illis viſus, & intellectus inſtar eſt. Ineſt præterea illis virtus, dos ſcilicet quædam vitalis, alicuius bonitatis ac valoris, ad fines à creatore deſtinatos. Eſt & tertia poteſtas, ex vtraque præcedentium reſultans: quæ eſt iubili ad occurſum iuuantium, & auerſionis à nociuis. In quibus ſpectatur quædam actio erga obiecta. Item metûs fuga &c. Qui triplex ſcalæ gradus manifeſtior eſt in ſtupidioribus inſectis, prout & in hominibus veſanis, quibus nullus præſidet Intellectus, ſolaque viſualis luminis poteſtas gubernatrix, elucet. His tamen præterea adeſt actus virtutum, & functionum vitalium, propter quas, & per quas inſectæ ſunt. Tertiò, ineſt illis longè manifeſtior actus formalis iubili, & auerſionis. Quæ denuo in aliis ſenſitiuis aduc longè clariùs explicantur. His nimirum competit ſenſitiua quædam Imaginatio, cum rationis aliquali diſcurſu, quæ illis loco Intellectus eſt, plus minuſue in ſingulis elucceſcens. Adeò vt ſagacitas, voluntas, memoria, atque reminiſcentia, illis tanquam ſub apprehenſionem Intellectûs cadant: Mutatis tamen continuò obiectis, & functionibus, iuxta materiam, in diremtiones & ſingularites pronam. Eſt & in his poſtetas bonitatis, atque virtutum emanatiua, qua animæ plus minuſue propēdent in ſuarum virtutum, aut feritatum exercitia. Eſtque tandem & illis ſua complacentia, tædiumque ac thymoſi, in obiectorum conſiderationes: ita animabus ſenſitiuis cognita quin vix ſit poſſibile, duas contueri perſonas, quin mox vni magis, quàm alteri addicantur. Hæcque in corporalibus per modum recipientis, erunt ob id in homine magis clarificata. Nolim tamen Dei Imaginem conſiderari in homine eſſe ob ternarium facultatum aliquem, qui aliis rebus in mundi ſyſtemate hactenus reperiantur, competere. Certè dignitas Imaginis diuinæ non participatur vllatenos ab aliis creatis: Siquidem Imago diuina eſt duntaxat animæ intima, & tam propria, quàm eſt ipſi ſua eſſentia. Proprietates tamen animæ qualeſcunque, non ſunt mentis ipſa eſſentia: ſed eſſentiarum producta, poſterioraque. Neque enim condignum eſt maieſtati Imaginis diuinæ, ex qualitatibus deſumi. Nam proprietates aliarum rerum colliqueſcunt in animæ eſſentiam, ex vi imaginis diuinæ. Sin autem tanquam attributa cenſeantur, id propter miſerum volgo intelligendi modum. Siquidem mens eſt vnus actus, purus, ſimplex, formalis, homogeneus, & indiuiſus, in quo proximè Imago Dei, eſſentialiterqoe ſubſiſtit. Adeò vt in iſta Imagine, etiam omnes poteſtates nedum deponant naturam attributorum; verumetiam ſuas ſuppoſitionalitates colligunt in vnitatem indiſtinctam. Eò quòd anima in ſe ſit lux quædam ſubſtantialis, atque ſubſtantia ita lucida, quod non ſit diſtincta ſuppoſitis ab ipſa luce: eiuſque intellectus ita eſt lux animæ, vt ipſa anima, quæ nil niſi lux eſt, ſit tantùm merus intellectus. In qua ſui ipſius luce, anima ſeparata à corpore tota per totam ſe videt, intelligit: nec cerebro, aut corde, opus habet: in quibus organis, ſcilicet ſua ſubſtantia, proprietatum proſapiam tantùm aſſumere videtur. In corpore nimirum ipſe intellectua abſtractus, corporalibus organis demerſus, iiſdemque cum vtitur, vim qualitatiuam repræſentat ac aſſumit, quæ dicitur Imaginatio, quæ ex ſocietate poteſtatis phantaſticæ, ipſius animæ ſenſitiuæ, & intellectûs ſplendore, in organia degenerato, conſurgit quadam combinatione, in poteſtatem qualitatiuam. Proinde namque, imaginando laſſatur iſta facultas, & ſuccumbit, ſicut demens fiat, & pili caneſcant: mens autem ſemel ſeparata, nunquam intelligendo fatigatur. Quinimò in viuis nedum laſſatur imaginatio: ſed etiam à ſeipſa non habet ſpecies intellectiuas, niſi quas ab obiectis haurit: adeóque vis intellectualis, quæ imaginando cum animæ ſenſitiuæ functione phantaſtica concurrit, ſequitur indolem organi, atque vitæ ſenſitiuæ arbitrium. Iuxta atque regulariter in natura, effectus ſequitur debiliorem partem ſuarum cauſarum. Sed anima quicquid ad noſcendum, memòrandum, volendumque, ſiue pro ſemel, aut pro ſæpius requirit, id totum à ſeipſo, & non ab alieno habet. Neque enim in anima abſtracta, oritur voluntas à re intellecta: imo nec ineſt animæ voluntas ad rem intellectam: ſed eſt bonitas amoris formalis. Quæ quidem non eſt propria paſſio animæ, non habitus, non propenſio, neque vlla qualitas: ſed ſubſtantialis actus bonitatis, per quem anima beata ſubſtantialiter, vniuocè, & homogenealiter eſt bona, non autem qualitatiuè. Hancque prærogatiuam habet, ex quo eſt imago typica diuinitatis. Corpora verò tam quæ creduntur compoſita, quàm merè ſimplicia, perpetuâ labuntur ſponte in formarum attributa, in heterogeneitatum viciſſitudines demum atque diſſolutionem prona. Conſtat iam ergo, vnde animæ ſtatus, dignitas, conditio, atque imaginis diuinæ prærogatiua in viuis obnubilētur. Cæterum deſiderium, ſiue amor, de quo hîc loquor: non eſt functio poteſtatis appetitiuæ, nec ipſamet deſiderandi poteſtas qualitatiua; ſed eſt pars ſubſtantialis mentis, vel potiùs ipſamet mens, fluens ex intellectu & voluntate.

Quia

Quia illa tria, ſub vnitatem à Creatore ſunt indiuiſibiliter coniuncta, ſimplicitate quàm maxima. In viuis tamen ſiue mortalibus, eſt ab intellectu & voluntate in functionibus ſeparata, propter organi conditionem, & animæ ſenſitiuæ naturam. Siquidem nunc ſæpè deſideramus, quæ intellectus iudicat non deſiderabilia, & voluntas optaret non deſiderari. Neceſſe eſt autem res, quarum operationes ſunt diſcretæ, eaſdē in radice ſui eſſe diſcretas, per modum quo ſingula ſeparantur. In anima quidem, ſola ſuppoſitionalitate relatiua. In corpore verò, iuxta corpoream & qualitatiuam naturam. Ideóque ſubſtantiale iſtud deſiderium ſiue amor, eſt animæ intima eſſentia, eidem conſubſtantialis & coæua. Adeò licet in cœlis ſit deſiderabilium plena ſatietas, & fruitio perpetua: non ceſſat tamen proinde iſtud deſiderium in anima, quod eſt ſtudium complacentiæ: nec paſſionem propterea infert animæ, pluſquam ipſa charitas: quippe in radice ſunt coniuncta vt vnum & idem. Nam ceſſante deſiderio amoroſo, neceſſario vel mox ſatietas, vel inſenſilitas fruitionis oboriretur; quod in cœleſtibus turpe foret. Eſt itaque iſtud deſideriū amoris, fomes delectationis interminabilis, quâ conſideratione mens refert Spiritum Paracletum. Creator enim ineffabilis hominem poſuit in libertate ſui deſiderij, vt in ſpiritu viuat ad Imaginem Dei, in deſiderio ſancto, & charitate perfecta. Patet ergo, operationes eſſe diſtinctas à radice facultatum, dum intelligimus quæ non deſideramus, deſideramus verò, quæ non planè noſcimus, & quæ nollemus. Volumus denique (dum volens vadit ad ſupplicium) quæ non deſideramus: & deſideramus, quæ nollemus (dum quis ſibi crus amputari iubet.) Itemque deſiderium etiam quandoque ſuperat voluntatem, vel voluntas deſiderium non tarò cogit, & viciſſim ſe trahunt ſubter mutua imperia: ſed totum in mortalibus, eò quod anima ſenſitiua intellectum: & corpus animam ſenſitiuam trahat in multiplicem diuiſionis ataxiam. Sic namque contingit deſiderari impoſſibilia, & præterita optantur præſentia. Etenim niſi iſtud deſiderium eſſet de radice mentis, non peccaret qui videret mulierem ad concupiſcendum eam, ante plenæ voluntatis conſenſum. Deſiderantur ergo plurima, quorum cauſæ non ſunt volitæ? Multaque, quorum effectus à voluntate atque iudicio recuſantur. In modo etiam aliter operatur deſiderium, atque aliter voluntas. In motu quoque dici, ſiue in duratione, deſiderium ſæpè præcedit, & ſubinde ſequitur voluntatem, ſuperatque viciſſim vnum alterum, vt quid à ſe diſtinctum coërceat, Idque totum in caducis. In æternitate verò, vbi confugit amor, ſiue deſiderium amoroſum, tanquam ſubſtantia animæ, nil eſt deſideratum, quod non volitum, adque tam quoad actū, quàm ad ſubſtantiam & eſſentiam. Quia ob ſubſtantiæ ſimplicitatem, collecta ſunt in vnitatem: quanquam in radice habeant ſuppoſita diuerſa, quod planè modò intelligendi in mortalibus ſuperat. In homine denique eſt Regnum Dei ineffabile, id eſt, Deus ipſe, cuius perpetuo ſplendore cuncta in veritatem colligūtur. Ergo Imago Dei primaria eſt in eius anima immortali, vtpote cuius ipſamet eſſentia, & ipſiſſima Dei Imago, Quæ Imago nec verbis exprimi poteſt, vt nec corde cogitari in hac vita, quia Dei ſimilitudinem aliquam refert. In ſiliqua verò mentis, ſiuè inſenſitiua, atque vitali forma, eſt Imago eadem relucens: attamen per modum inferioris naturæ recepta; deturpataque per tranſgreſſionem ſiue mortem: Vnde tandem corpus etiam non quidem Dei Imaginem, ſed figuram illius mutuat. Aſt anima, deuoluta in exteriores tenebras, prout à lumine increato, & à virtute Imaginis ſeſe ſeparauit, ideóque natiuum lumen, propter appropriationem, tanquam ſibi ex condigno proprium eſſet, ita amiſit, quod deinceps nil intelligat, velit, aut amet præter ſe, & propter ſe. Damnati enim reſurgent non mutati. Quia corpus illorum reſurgens, recipiet determinationes ab anima. Quæ cum modo ſit cum omnibus deprauatis affectionibus, in ſe duntaxat reflexis, per modū corporeum: Imaginem Dei velut in ſe ſuffocatam, in corpore reſurgendo non adumbrabit, niſi corporeo modo: id eſt figura tenus. Denique priuata per mortis cataractam, ab Imaginationis, memoriæ, & voluntatis liberæ adiumentis: cuncta deinceps intelligit, vult, amat cæcâ apprehenſione, ſibi duntaxat addicta. Scit enim ſuam immortalitem, damnationem verò ſentit, eamque queritur vt iniuſtitiam ſibi factam. Eò quòd ſuus amor ſit tantùm ad excuſandas excuſationes in peccatis, tanquam patratis inſcitiæ & innocētiæ diebus, cum multa naturæ fragilitate, hoſtium inſidiis, & ſufficientis gratiæ defectu. Nec deberi ex condigno æternum ſupplicium, pro momentanea tranſgreſſione. Tum enim furere incipit, & odiſſe Deum perſeuerat. Maximè quod ſciat damni arreſtum inuiolabile & euadendi impoſſibilitatem æternam. Spe ergo truncatâ in vltimam deſperationem, vel ab ipſo introitus initio tranſit, in loco, vbi nulla pietas, compaſſio, relaxatio aut retractatio, hoſpitatur. Accedit etiam, quod cum intellectus naturaliter ſe transformat in ideam rei intellectæ, & ideò in obiectorum cacodæmonum ſimilitudinem. Ideò ſemper eſt intus præſens odium Dei, deſperatio, maledictio, damnatio, & ſunales inferni cruciatus. Omnipotens, ſuâ bonitate dignetur conterere laqueos, nobis in via extentos, amen.

EXTERNORVM PROPRIETAS

ABSOLVTO iam ſpiritali vitæ initio priuſquam ad corporea & ſenſibilia organa atque alia vitæ ſuſtentacula deueniam, de locis aliquid proponam. Imprimis itaque cœlum poſt tranſgreſſionem, non aliam legem ſuſcepiſſe certum eſt, quod ſola terra maledictionem omnem in ſe ſuſtulerit. Hinc namque, cœlum à noſtris peccatis eſſe immune, nec vindicem iniquitatum agere, ſat alibi demonſtraui. Sin verò loca quædam morti, certiſque morbis ſunt opportuna: id non cœlorum rotationi, aſtrorumq; cæcis influxibus tribuēdum, ſed omnino terræ diſpoſitionibus eſt vernaculum. Non enim etſi prouinciæ orientales videantur feliciores, id cœlo tribuendum. Cum in orbita, quæque pars ſubiecta, ſub eodem circulo, ſit æquè orientalis. Alioqui circulus non careret initio, fine, & extremitatibus. Ergo ſolo innata eſt bonitas, glebæque fertilitas, adiuuatur ſiderum continuata

[illegible], & [illegible] perpetuâ ſimilitudine. [illegible] in [illegible] locis, [illegible] : [illegible] per [illegible], ac perfectionis [illegible] propter [illegible], [illegible] ſunt [illegible], qui [illegible] perfectam. Sed ſunt [illegible] fructus, non autem vitam longam, quæ non [illegible], & [illegible] ſua [illegible]. Certe ſoli [illegible] vitæ [illegible], & [illegible] ſe [illegible] terræ [illegible] æqualiter [illegible]: [illegible] autem & [illegible] per [illegible] & [illegible]. [illegible] terrarum [illegible], longè à ſe invicem variant. Sunt ergo ſingularia ſoli, non autem cæli dona, quæ [illegible] ſtabilem [illegible] velut [illegible] ſervant. In Sacris quidem terra promiſſionis melle & lacte fluens, cum frumento, [illegible], leguminibus, & fructibus [illegible]: [illegible] ſervat [illegible], laboriſque [illegible] vix [illegible]. Video deinde, ceteras mundi plagas, [illegible] & [illegible] promiſſionis terræ. Apollo namque utrinque continuæ pluviæ terras [illegible], et promiſſionem Solem, abſque pluviarum [illegible], aquam [illegible] deferentem [illegible], [illegible] Ægyptum, duplici frugum fervore, ſoli [illegible] favente. Maria etiam & flumina [illegible] ſeſe [illegible] ad loca illa [illegible], Imo & ad [illegible] capricorni tropicum. Nilus ſuas [illegible], per Ægyptum ad Mediterraneum [illegible] tributum naturæ, deferens, [illegible] ſi non pluvia, ſaltem [illegible] Nili aquis [illegible] irriget, ſub[illegible] vaporibus à mari, [illegible] [illegible] ſependat. Adeoque totus [illegible] videtur [illegible] regionibus. Sub linea æquinoctij, [illegible], eò quod aquæ tributales non eò pertingant, ſed abſorbeantur in tractibus, quos Deus olim ſuo populo, nunc autem Barbaris deſtinavit, ob prævaricationes à Prophetis prænuntiatas. Non igitur terram promiſſionis ob populum Iſrael [illegible] beavit: ſed ob rationes ſibi ab æterno præcognitas quaſque in naturam fixit ſtabiles. Imo non ſolum totius mundi tributum ad has terras deſtinavit: ſed pleriſque addidit rationes, ideas ſeminis, atque dona, quibus intemperantiora deſtituuntur climata. Nec id totum ob alios fines, quàm quod ſibi ſic ſit beneplacitum propter occulta judicia. Sed hæc non ad vitæ longæ conſiderationem faciunt: in Iſlandia namque longævioris vitæ reperiuntur, quàm in Paleſtina, Phœnicia, Ægypto, &c. Sæpè etiam in montanis, aſperiſque collibus ſeniores occurrunt, quàm in amœno agro. Vt ſcilicet cognoſcamus vitæ Principem, vitæ longævitatem dediſſe, tam miſeris locis & tractibus ſingularis, quam denegavit amœniſſimis opulentiſſimiſque quibuſcunque. Solo ergo natura ſubeſt, etiam ad ſtabilitatem vitæ. Etenim ex Endemicis dimetimur vitam morboſam breuemque. An fortè endemicum ens exſpirat è terris, quibus vita prorogatur? non ſane. Sufficitque quod malignitate locus careat, vt vitæ diuturnitas acquiratur quantum eſt ex natura loci. Denique, fontes ſunt inſipidi, vel mineralem, non qui vitæ longævitatem poſitiuè ha[illegible] ſed [illegible] ſimiliter [illegible] atque [illegible] vita [illegible]. Neque enim in hoc [illegible] ſingulare [illegible] Scotiæ, & Cantabriæ [illegible] Campania noſtra, vita longior [illegible]que [illegible] in Aquitania. Præterea enim, [illegible] Maritimam, præ ceteris montibus, [illegible]. Vix [illegible] ſit [illegible] inſalubrior. [illegible] habere [illegible], paludes [illegible] deformes, [illegible] & [illegible]. Videtur nobis ad Hiberos [illegible]. [illegible] enim [illegible], endemicis [illegible]. Nedum etiam ſingulas [illegible] vitam [illegible]: ſed inter Abyſſinos ſenium frequens. Loca ergo ad vitam longam opportuna ſunto, quæ nulla labe endemiorum polluta, cæterum aquas non inſalubres habent, neque ventos procelloſos infamia.

HVMIDVM RADICALE.

Nouo ore nouo, Scholæ humidum radicale vitæ proficiunt. Ex eo enim, & in eo nos vivere, atque nominis abſumptio, nos mori decernunt. Etenim qui vitæ cum Ariſtot. cuncta calori, velut principio actiuo tribuunt: humidum radicale non ſeruat [illegible] vitæ, vt neque hoſpitium, niſi primarum caloris in humido deſerant. Alijs vero magis placuit humidum. Vnde perteritur indagandi ignaui, ne errarent indiſtincte, tam ab humore quam calore, vitam noſtram pendere, & protrahi volunt. Adeoque non quidem calorem: ſed concretum calidum radicale, ſiue humidum primigenium denominant. Vt ſcilicet primigenium humidum in nobis, & calidum radicale, pro ſynonymis ſint. Cæterum vnanimiter omnes vitalem calorem, defuturum nunquam augurantur, ſi humidi, illiuſque pabuli ſat, ſemper, ſuperque foret. Quod humidum, quia neceſſario caloris actione depopulatum iri credunt, vitæ longæ ſpem, & tractatum, per negationem abſoluunt. Sed heu! quam perniciosa cæcitate Schola Medica putando ceſpitauit in omnibus! etiam viderat flammam lampadis, oleo nutriri, huiuſque defectu & illam deficere, continuari vero affuſo oleo: quocirca arriſit plauſibile inuentum, atque illud proinde in vitæ hiſtoriam traxere. Præſertim quod in quadrupede, & aue, non minùs quàm in homine, calorem ſenſu notarent. Calorem vſque adeò ſub vitæ etymo confuderunt, cum Ariſtotelis patrocinio. Dein mox è calore, indicium veri & præſentialis ignis hauſerunt. Sub lite tamen manſit quæſtio. Ariſtotelici quidem hunc ignem elemento ſtellarum attribuunt, ac contra ſublunare ignis elementum ſpecie diſtinguunt. Alij verò elemento ignis ſublunaris attribuunt. Habentque hinc inde ſua rixarum argumenta. Interim de mutis ac frigidis piſcibus tota obmutuit Schola. Et quamquam piſces non infelicius, quàm quadrupedia viuere, moueri, & ali fateretur: imò longè fœcundiori propagine prolium ditari, ſanioſi vitâ demum viuere ſciret, atque deficere tamen ſubeſſe pelagus, (præſertim glaciale) ignes, ac calores, vbi interim

maxima

maxima & populoſiſſima eſſet reſpubl. nihilominus hauſtas à teneris annis igniculi vitalis ſcintillas deſerere noluit, etſi veri patrocinio ſe deluſum animaduerteret. Quocirca ad Iura confugiunt miſeræ Scholæ. Voluerunt itaque hominem, aues, ſimul & quadrupedes, ternario videlicet numero, quartum & conſocium piſcem inuolui poſſe, ac ſubter latam doctrinam cogi. Vt de piſce, tanquam abſente, æquale ius ſtatuerent, in participatione calidi radicalis. At quia anima vt ſerua ſancius volupianbus adnenit, & rationea etiam non-enti ad lubitum ſubminiſtrat: ſubterfugium commentæ ſunt. Statuuntque ſcilicet calida animantia, actu calere igne palpabili: piſcea verò duntaxat potentialiter calere. Quaſi proinde piſces duntaxat potentialiter viuerent, ſi cauſis datis non malè quadret effectus. Calorem inquam fingunt Scholæ, actualis vitæ cauſam totalem, qualitatem nimirum æquiuocam ſubſtituunt, calori parem: ſed anomalam, anonymam, quia incognitam, fictam ac mentitam, ſub nomine potentialis caloris receptibilem. Subire namque in profundum æquoria imaginando, horruerunt Scholæ. Quapropter piſcium ſpeculatione vt ſterili, derelicta (quod plauſibili commento reſ. agaretur) calentibus animamalibus, velut ſomnio palantes, ſibi complacuere, cum applicatione lampadum & vitæ. Itane humidum radicale, non ampliùs cum Ariſtotele ſpermaticum, ſpumoſum, & mucilaginoſum erit; ſed oleoſum nunc, pingue, atque conflagrabile in ſcholis eſto? Siccine ergo pinguis venter, qui multa axungia humido radicali fomentum dederit, ſolus neceſſariò longæuus erit? Capucinus, noſtris tractibus, toto anno ferè frigidus, ſaltem vtroque crure & brachio, quia minus humidi amittet, diutiùs ſuum oleum in lampade retinebit neceſſariò. At ſaltem ſubeſt hic latida quædam Scholarum ſtupiditas, alibi à me demonſtrata. Nimirum quòd actio caloris (præſertim ſi viua flamma non fuerit accenſus) vniuerſim omnia quidem humida exſiccet in tophum, & carbonem: nequaquam autem conſumat abſque reſidui remanentia, prout in nobis eſt obuium: vſque adeò conſumtionem in nobis non à calore ſolo fieri, mirum quod hactenus non animaduerterint. At ſaltem lychnio (quod etiam nondum Scholæ conſiderarunt) opus eſſet in corde: alioqui ficta humidi, & halituoſa pinguedo, (vtpote quę in corde tota ſpiritualis eſſet) inſtar aquæ vitæ, paruo momento magnoque compendio, ſimul tota conflagraret, ac eſſe deſineret. Aliàs namque ſine lychnio (à Scholis neglecto) malè quadrabit ficta vitæ hiſtoria, ſtructis ex primigenio liquore ignibus, ſimul vndequaque accenſis. Veut dixerint, Saltem vnico è vitæ latice abſurdo, anxietates plurimæ. At fingamus gratis, Hoc Scholarum otioſum commentum ſtare poſſe. Vitam nempe eſſe ignem aliquem, depopulantem radicale humidum, quod pingue ſit, & inde viuat, ſoluſque macrus breuioris vitæ. Sed vnde iſtud humidum in nobis? An non ex alimento materialiter, & à vitali Archeo efficienter: Certè nunquam exſtinguetur lampas, ſi caloris conflagrantis poteſtas (vt volunt) ſit conficiendi olei è pane & potu; nihilque reſidentiæ remaneat in lychnio, à pinguedine, quod lychnium obſtipet aut ſuffocet. Prout nempe è cruore nil remanet tandem in adultis, quod ſuperfluis carbonis inſtar habeat. Enimuerò epulo nonne ſua abundè habet alimenta? & intra inde reſultantem calorem fabricatorem humidi illius pinguis? cùm lumen de lumine, & ignia de igne procedat inconflagrabilis nullo negotio (cur ergo moritur? etenim reperio ex poſitis Scholarum motum perpetuum in Theoria; non autem in Praxi. Ergo ſtans atque dolus ſubſiſtunt in Theſibus, vel ſaltem pudibunda incogitantia. At dicent, poſt accretionem, nil ampliùs de humido radicali, apponi ad partes ſolidas: proinde neceſſe verum humidum radicale cùm iam ampliùs radici non cohæreat, ideóque ſolida ſenſim areſcere; atque ſic deficiente caloris pabulo, eundem interire. Imprimis enim hinc elicitur, mortem ſenij non euenire, niſi ob ariditatem ſimilarium. Cùm certum vnius anni ſiccior ſit viro octuagenario, & facilè tamen in vnum atque aliud ſeculum vitam extendit. Denique ſi humidum deſinat eſſe radicale, eò quod attingat finem, ſiue applicationem ad radicem. Id enim humido eſt per accidens, ideóque eius eſſentiam non immutat. Neque enim calor ignis deſinit propagari in ligno vicino, tametſi ardens lignum non ſuſceperit fomentum pinguedinis ab extra. Denique nec ſubſiſtit præfata excuſatio. Siquidem in omnem euentû ſolida ſe habebunt inſtar lychnij: quod ſufficit ardere, quâ parte oleum ſibi ſuppeditatur, adeóque ſuppeditato oleo forinſecus, ignis victurus eſſet in perpetuum. Docent itamque, calorem ſolidorum eſſe ex elemento ignis, quod in miſtionem corporum eſſe putant & accendi in pinguedine humoris radicalis. Imprimis humidum iſtud eſt ſpermaticum mucilaginoſumque, non autem vnguinoſum. Deinde ſi ignis è ſolidis tranſeat ad humidum, quod accendit: ſufficiet humidum conſumi, & ſemper deforis apponi, nec radici per totum incorporari. Siquidem ſi è ſolidis tranſeat ad non ſolida apposita, durante totâ vitâ: poterit ſemper ad non ſolida ſibi appoſita tranſire: nec valet excuſatio, quòd deſinat eſſe radicale, dum intimæ radicali non ampliùs vnitur. Quoniam tunc ab accretione deinceps ſtatim vigor vitalis extingueretur, eò quòd humidum iam non ampliùs vnionem cum ſolidis non ſuſcipiat. At cur diutiùs refellendis abſurditatibus immoror? iam ſatis ſuperque oſtenſum eſt, ignem non eſſe elementum, falſam eſſe eiuſdem miſtionem ad corporum quorumcunque ſubſiſtentiam: quia corporum miſtorum meræ ſunt & antiquæ fabulæ. Ignis ergo, ſi quis in nobis eſſet, primariò in vitali ſpiritu eſſet, cui ſemper humidi ſatis è cruore ſuppetit. Quamobrem ſanè dudeo in ſubiecto vitæ, atque integri doctrinâ, tam ſegniter reſpitatum hactenus. Etenim exinde conieci ab adoleſcentia, turpiter omnino erratum, commiſſum, & omiſſum eſſe in conſideratione defectuum, & morborum. Quia nemo obliquum rectè cognoſcit, qui rectum prius non nouerit. Hæc igitur eſt ficta Scholarum de vita doctrina, quam ſuppoſitâ Hippocr. ficti libelli de natura humana, authoritate ſtabilire nituntur, Dicentis, nos primâ die ortûs noſtri eſſe calidiſſimos, ac viciſſim vltimâ tandem frigidiſſimos, Quaſi caloris noſtri, quàm aliarum quarumuis rerum, diuerſa ſors foret! etenim quæcunque aliàs oriuntur, mox dein incrementum aſſumunt, & ſtatim, tandemque declinant atque

deficiat. Quare ſi ex mente Senis primâ die abundaret maximè calor: nec ſit tamen vita calori alligata. Siquidem calorem potiùs vitæ effectum in animantibus calidis demonſtrant, quam vitam ipſam, aut vitæ cauſam: atque idcirco piſces calore totaliſſimè carere poſſunt, iam eo ipſo elenchum non cauſæ vt cauſæ committit. Equidem ſoleo ſemper calorem vt calorem, vtque qualitatem aſpicere, indagare, credere & metiri, nec alios adhuc teſtes vel iudices implorare, præter ſenſum tactûs, & organum vitreum, quod ante docui, ad explorandos gradus atque momenta caloris in ambiente. Quo ſenſu, tepens virum triginta annorum, quouis puero calidiorem: vtut interim infamat de ſpeciebus calorum diuerſis. Diſputent enim de qualitatibus ſenſu notis, tanquam de fabulis, ac ſub conſiderationibus potentialibus: ego autem aſſueui, res prout in ſe ſunt, delicare, aperire, inſpicere & æſtimare. Cæterum Paracelſus humidi radicalis Scholarum ignarus, illud ſubinde cum Mumia noſtri corporis confundit, alias verò reputat velut corporis noſtri vmbram internam, vnde Phlagas vmbratiles circumlocueſcere voluit. Nimirum humidum radicale eſſe hominis ſimulacrum, per totum hominem extenſum, & vitam deferens. Alibi quoque mercurium, ſiue vnum è tribus ſuis initus (non diuiſibile in viuis) humidum radicale, per totum æqualiter participatum, æſtimat. Etenim extincta per peſtem vita (mors enim mumialem bonitatem tollit) mumia quidem deſiit, perſcitè eodem humido in corpore. Tandem quanquam Scholæ fateantur, humores non rarò extingui, nondum abſumpto humido radicali, vt neque caloris penuria, atque hactenus pro ſua theſi non admodùm ſint ſolicitæ, quâ vitam calore, & humido radicali, adæquatæ metiantur: manent tamen in terminis suorum, propter aſſentiendi conſuetudinem, indagandi ignauiam, & diſcendi deſperationem. Siquidem ignorârunt vitalia lumina luminoſa quidem: ſed indifferentia eſſe, propter binorum luminarium maiorem diſtinctionem. Calida enim iuxta atque frigida eſſe poſſe. Id eſt, non didicerunt formas & vitas eſſe ſynonyma. Ego verò ſemper confuſam huius humid. traditionem tanti momenti, inſigniter miſeratus (licet in humido radicis fateantur volui vtrumque medendi cardinem) multum laboris impendi iunioribus annis, per corporum analyſes, vt certum radicalis humidi nuncium aliquem offenderem. Ac tandem diuino fauore, tandem certior factus ſum, nil quicquam eorum eſſe in natura, quæ à Scholis hac in parte elato ſupercilio promittuntur. Agnoſco quidem humidum ſeminale primigenium, noſtri conſtitutiuum: ſed eiuſdem prorſus ſpeciei, proprietatis & identitatis, cum eo quo creſcimus, & inceſſanter alimur deinceps. Adeòque oſſa, viſcera, nerui, tendines puerorum, indifferenti humido conſtant, creſcuntque ſimili, quo iuuenes, abſoluto iam incremento aluntur. Iuxta axioma Scholarum. Nutrimur iiſdem, quibus conſtamus. Conſtamus autem primigenio: ergo & eo nutrimur. Deprehendi tamen humidum alimentarium, quamdiu is intra radicem miſtionis, homogenaliter pro incremento admittitur: eſſe prorſus idem cum radicali. Sin verò poſtmodum per accidens, in conſortium inſeparabile, non ampliùs admittatur: quia ceſſat accretio: hoc tamen ne minimum mutare, vitiare, alterare, aut alienare naturam prioris humidi. Vtpote quod quamuis præclarè, per fomenta abundans eiicitur, eiuſdem ſpeciei, cum primigenio ac radicali. Quæ duo nomina in hoc ſaltem diſtinguuntur, quod è primigenio formetur fœtus. Radicale verò ſit illud idem, & inſuper illud, vnde creſcimus atque nutrimur. Etenim quantiſper augemur, ſit nedum humidi, at ſolida appoſitio, appoſitique aſſimulatio (Id namque ſub quauis nutritione côtingit in dies) ſed inſuper ſit radicalis vnio alibi cum alimêto: quæ mox dein per ſpiritum vitæ ſigillatur, & vitaliter illuſtratur à forma. Itaque ſigillatio characterem continet, qui illud humidum fixat, ſolidatque in partis ſimilaris (à cuius nempè Archeo ipſum nutrimentum eſt conuerſum & aſſimulatum) homogeneam ſubſtantiam: Adeoque transformando abit in ſuum iam continentis, quod antea contentum duntaxat erat. Sub quo fluxu, contingit vera animæ informatio. Sorte igitur tantum atque felicitate, diſtinguitur humidum radicale, à rore ſecundariorum humorum: nôn autem in natura. Nimirum quòd ros, velut recens atque nouellus humor, pro magna ſui parte, ſub accretione, & pro toto, poſt accretionem abſumatur: nec vnquam in radicem miſtionis vniatur, vt fiat prædictæ ſigillationis particeps, dignitatemque continentis aſſequatur. Per exemplum. Calx viua, vbi reſtinguitur, ſit puls, quæ aquam calci penitiſſimè copulat. Sin autem plus iuſto aquæ affundatur, eadem mox abundans reſpuitur, ac ſupernatat. Interim tamen dierum numero, etiam medijs ſub vndis, calx iſta ſiccatur atque lapideſcit. Semel verò acquiſita illa duritie, licet deio exquiſitiſſimè teratur in tenuiſſimum pollinem: attamen in poſterum, pulueris ſpeciem ſeruat, & intima aquæ connubia aſpernatur, priſtinæ pultis indolem non aſſumit, nec aqua radicaliter ipſi deinceps commiſcetur. Eſt attamen ipſius aquæ humidum indiuidualiter idem, ſiue à calcis commiſtione ſecludatur, ſiue admittatur. Idque quia eſt aquæ per accidens, contingens contingenter non tam aquæ, quàm calcis, ſiue radicis defectu. Cæterùm tardiùs præfata puls calcis planè ſiccatur, quàm deforis madoris pulueris, aquis vndequaque alluitur. Conſideraui itaque, vtut Scholæ multa de radicali humido reſonent; humorem tamen alimentarium nequaquam à ſeipſo differre radicali, quamdiu intra radicem miſſionis pulteſcit, & ſolidatur, radicali vnione primis conſtituentibus coniunctus. Quippe quod vterque liquor materiâ, virtute, ſubſtantia, puritate, formali identitate, & vitæ participatione, idem eſt: qui, cum ſolida noſtri non ampliùs pulteſcunt, admittuntque intimam connexionem radicis, ſaltem deinceps impedit, quantum poteſt, retardatque continentium ſolidorum ariditatem, propter continuam ſui irrorationem. Nam cum iſta ſolidorum puls iuſtam ſoliditatem nacta eſt: ſcilicet qui poteſtas creſcendi, è cerebro defluens, eſt exhauſta. Tum alimentale duntaxat humidum ſit, quod antea radicale fiebat. Etenim vtcunque ſenectus facit ariditatem: mors tamen non ex ſicciore

ciore habitu eſt. Siquidem conijcere licet potiùs ex defectu poteſtatum vitalium ariditatem, quàm ex ariditate præfatum defectum. Nam humidum ſolidorum, vtcumque in atrophia & morbis diuturnis ex æquo ac per totum integrale conſumptum facile tamen debito alimento reſtituitur, ac magnificentius aſſumpto elemento perlarum lacteo. Sic & pulmonum vlcera ſolidantur per corallatum dulce mercurij diaphoreticum: cuius virtute ncmpe Paracelſi epitaphium ſonat, tabem ſæpius teſtitutam fuiſſe. Memini enim, me ſub ingenti æſtu menſis Iulij, acuto baculo caput bufonis terebraſſe, alteraque extremitate baculum fixiſſe in terram, vt ſuſpenſus bufo exſiccaretur. Contigit autem, quod toto quatriduo poſt, rediens ad eundem locum, inuenerim bufonem viuum, femora contrahentem, tanquam ſi pridie tantum ibi fuiſſet: eò quod foramen non rectà in medio capitis, ſed parùm ad latus ſiniſtrum magis vergeret. Quare baculum in medium capitis adegi, & circa veſperum rediens reperi bufonem nedum motum; ſed penitus exaruiſſe. Vnde firmiùs mihi perſuaſi, non quidem vitalium defectum ex ariditate ſolidorum: ſed potius ariditatem eſſe, & increſcere in nobis, iuxta proportionem paulatiuæ extinctionis poteſtatum vitalium. Faceſſat itaque radicalis Scholarum ignorantia, quà per irreparabilem (vt volunt) radicalis humidi penuriam, ſuam tegunt culpam ſub humo cœmeterij. Sola namque donorum, ſiue poteſtatum vitalium, in ſpiritus inſiti œconomia ſigillatarum diminutio ſenium, vt, & extinctio mortis inteſtinas calamitates adducit. Quod eſt dicere: Spiritus meus attenuabitur, & dies mei abbreuiabuntur. Faceſſat itaque humidi radicalis conſideratio, pro vitæ longæ ſtudio. Siquidem Hippocr. naturas ipſas ſiue poteſtates vitales, morborum medicatrices dicit quibuſque ideò languentibus, quotidianæ infirmitatum ærumnæ inualeſcunt, & recedentes, elatis humeris de vita deſperatum conclamant, quoties vires ſiue poteſtates deficiunt: ſiue interim copia humidi radicalis adſit, vel eiuſdem parcitas. Coruum enim & ceruum, quouis edentulo ſene ſicciores, non deſinunt in aliquot ſecula exſpatiari, & operoſo venerationis quæſtui incumbere. Etenim quia ſiccitas incipit ab oſſibus, hinc ſagax atque prouida natura, largiori alimento, medullæ eidem ariditati obuiam venit, voluitque eſſe pingue, ac minùs per calores difflabile, vt vnctuoſo humido ab ariditate oſſium ſenectutem vindicet. Eſt namque ideò annoſis quadrupedibus copioſior medulla, quam iuuenculis; quia eius neceſſitas maior. Ego itaque humidum radicale irreparabile, pro vitæ fundamento, non magnifacio ampliùs, vt neque ariditate ſtupefactus in quantum tali, nec etiam vitam ad placitum primarum qualitatum dimetiri ſoleo. Quia noui vitàm non ſicceſcere, vt neque à gremio elementorum hauriendam, poſtquam vitæ longæ & breuis alteritates, in centro vitæ conſpexerim.

* *
*

AVRA VITALIS.

NON ſat egerunt Scholæ docuiſſe alimenta primò in chylum, hinc dein in cruoris chymum tranſmutari, adeóque in hepate ſpiritum naturalem fieri, qui repetita in corde digeſtione, in vitalem formetur, ac tandem in cerebro animalis fiat. Sic vt ſpiritus naturalis eſſet vtendis partibus aptus, vitalis verò, viuificandis atque conſeruandis iiſdem: vt & animalis tandem, ſenſus motus, mentiſq; functionibus deſtinatus. Quin meo iudicio quidditatem, & facti hiſtoriam ampliùs detegere debuiſſent in tam longa ſtudiorum ſerie & ſcriptorum repetitione. Equidem ſciunt ſpiritum eſſe aliquem, illud impetum faciens Hippocratis, vitæ clauum manu ſuâ tenens. Quærendum & pronunciandũ erat, quibus ſpiritus iſte organis fieret, quidnè ageret, ſiquidque omnem eius indolem, ſubſtantiam, atque ſubſtantiæ proprietates, ſimul & fiendi modum explicuiſſe: dicam igitur, quid mihi hac in parte occurrat. Vt igitur in ſpiritus vitalis cognitionem ducamur, primo Blas humanum hoc loco repetendum eſſet, ſed hic, ne tædio ſim, omittam, ac lectorem aliò remittam ad volumen de ortu medicinæ. Modum quoque alibi tradidi, quo ex quacunque planta, fructuque, per indita fermenta, fiat aqua vitæ Quem modũ vulgus nouit, exercetque, dum è granis, fructibus, cereuiſia, hydromelite, aquam vitæ non minus quam è vitis ſucco, fabricat. Eſt autem aqua vitæ, liquor volatilis, oleoſus quidem (quatenus totus inflammatur,) totuſque pariter ſalſus, in quantum aër mordicat, imò & paululum in ore detentus, comburit ac veſicat gingiuarum epidermida. Obiter hoc loco annotans, vnicum ac indiuiſibile ſimplex, duo eſſe initia chymica. Oſtendi quoque aliàs, quomodo libra vna aquæ vitæ combibita in ſale tartari ſiccato, vix fiat ſemuncia ſalis, cæterum totum corpus fiat aqua elementalis, vt priùs erat. Adeóque & hinc obuium, aquam eſſe corpus per naturam prius atque ſimplicius ipſis initiis chymicis. Dum aqua, quæ priùs non inerat actu, in aqua vitæ deflegmatiſſima, fiat tamen per ſui reductionem inde primum aquæ elementum. Quam porrò mechanicam traducendo ad vitæ ſpeculationem, reperio quod vinum, parte ſui vinoſâ, aquam vitæ contineat. Ideóque facilè, citò, & abſque hepatis atque fellis digeſtis maturitatibus, rapi per arterias ſtomachi, ad cor; ſine, aduocari immediatè in ſupplementum, & defectum ſpiritûs vitalis, atque hactenus eludere Scholarum opinionem, quæ præſupponit iecoris ſpiritum præcedere debere. Etenim ſi iuſto plus ſpiritu vini inſit ſtomacho, ſequitur ebrietas, quatenus ſcilicet ſpiritus vini largiùs attrahitur, quàm queat commodo interuallo in ſpiritum vitalem commutari. Quod ſanè imprimis ſui commutationem arguit, ſimulque digeſtionis, & fermenti operationes. Denique & illud notabile. In vino nimirum eſſe ſpiritum quendam mitiorem alterius ac nobilioris qualitatis participem, quàm qui immediatè per diſtillationem elicitur, diciturque aqua vitæ dephlegmata. Quod facilè in

ſimplici

[illegible] o[illegible] oculum ſpectante. Q[illegible] dictum ſtatque [illegible] [illegible] [illegible], quocque olenm [illegible] [illegible], [illegible] oc[illegible] tate, quæ [illegible] per tebacco oleo inſunt, in [illegible], ſuâ digeſtione & ſuis cr[illegible] [illegible] ſuâ appoſitione. Siquidem ſi[illegible] [illegible] in pondere, & quantitatibus prib[illegible] [illegible] ſegregatur, poſtquam oleum o ma[illegible] [illegible] heterogeneitates eſt diſpoſitum. Dulce enim tunc oleum o [illegible] ex oleo, prout & [illegible] ſpiritus à vino, hoc pacto ſepa[illegible], [illegible] aquæ vitæ [illegible] diſſo[illegible]. [illegible], eſt [illegible] poſt quo[illegible] [illegible] [illegible] putreſcit, eſt [illegible] [illegible] [illegible] noſtris per confuſio[illegible] [illegible], actioneque fermenti [illegible], [illegible] [illegible], fermen[illegible] [illegible] ſpiritus aquæ vitæ. Siquidem [illegible] [illegible], non eſt ſibi procreare aquam [illegible] longè abeſt in nobis eſt fermentum, quo [illegible] in chylum. Atque [illegible], quo [illegible], atque ſeparantur in aqua [illegible]. Hoc namque pluribus meditis fermentum [illegible] vero, non niſi ſpecifica [illegible] ſpecies proprietate fermentata [illegible]. Etenim dum herbæ in aqua per [illegible] longum, fermento ſuo, aut [illegible], putreſcunt pro extractione aquæ vitæ, manent caudex, rami, ac folia integra, in figura & [illegible], quæ tamen manſa, deglutita, & bene [illegible], paucis horis in chylum abeunt, [illegible] naturam amittunt. Quo[illegible], tot nempe eſſe fermenta digeſtiva ſpecifica, tot putrefactionum [illegible] totidem ſtercora verius panes, quot ſpecies [illegible]. Imo & ad[illegible] fermenta in corruptionem pa[illegible] pluribus modis tam ſponte, quam [illegible], & agentium imperf[illegible] putreſcit. Quodque de pane eſt [illegible] ſecundis aliis intelligatur. Scholæ quoque [illegible], [illegible] nobis profi[illegible], quod [illegible] radice continent vitæ præ[illegible], atque ideo voluerunt in cruore, hepatis ſpiritum naturalem actu, aut [illegible] glaſcere. Putarunt que eſſe vaporem; adeoque & [illegible] confiterentur. Neſcire, quod vapor ſit aqua, non autem ſit Gas, ſpiritus Sylveſter, incoagulabilis aura, ætherque. Putarunt itaque, quod vapor è cruore extra venato exhalans, prout [illegible] è quolibet tepente liquore ſpirat, eſſet è cruoris ſpiritus, vnde materialiter ſpiritus vitalis deinde fabricaretur. De quibus alibi ex profeſſo. Enimvero quicquid in ſanum ſtomachum deſcendit, ſi conficiatur à Splenis fermento, aceſcit fermentali ac ſpecifica aciditate noſtræ ſpeciei. Ac tandem in cruorem vertatur, prius inde ſequeſtratis ſuperfluitatibus. Qui cruor poſt metam ſuæ digeſtionis in cor transfertur, & ſanguis fit, qui in Sacris dicitur ſpiritus rubens, cui anima inhabitat. Aptus enim fit in ſpiritum vitalem tranſmigrare, eiuſque reſiduum pars vltimam ſolidorum digeſtionem atque tandem abſque illa ſui reſiſtentia, in auras exhalare. Itaque & eo ipſo opportet eſſe volatilem, & ſpiritus indolem aſſumſiſſe in corde. Porrò iſtud acidum ſtomachi, totum vi fermenti felici convertitur in ſalem, prout alibi de digeſtionibus. Separantque adiutas [illegible] venas & inteſtina, quæ cauſæ excrementitiæ. Cruoris vero cauſa [illegible] nequeat in ſpiritum tranſire, niſi fermento vitali cordis. Cruoris itaque in ſanguinem, & ſanguinis in ſpiritum traductio ſubſtantialis, fit tota per totam, ſine vlla reſidentia, & ſeparatione heterogeneorum: eo quod excrementa prius inde ſint abdicata. Eſtque cordis arte quanta ſubſtantia, continuo circa hoc tranſmutationis munus occupata, vt indeſinenter è cruore ſanguinem arterialem, & ex hoc ſpiritum vitalem efficiat. Vſque adeo non præextitit aliquis ſpiritus naturalis in cruore, vnde velut è materia ex qua, ſpiritus vitalis fiat. Sed ipſe totus cruor, ſi opus fuerit, fit ſanguis arterialis, atque inde ſpiritus vitalis. Differunt ergo cruorificatio in hepate, & ſanguificatio in corde. Nam vnum eſt chyli in cruorem vera tranſmutatio, & generatio [illegible]. Aliud vero eſt cruoris in ſanguinem volatilis, & in auram vitalem extenuatio. Cruor enim fit cum ſua inſpiſſatione, & liquidi excrementi, ſine læſa ſeparatione. Spiritus vero vitalis fit cum inſpiſſato aquatione, & aërea extenuatione, ad quam ſanguis ſcilicet præbet gradum ſine medium. Fateor equidem, ſpiritum vini, tapi, et ſpiritum in arterias, tanquam aliquod ſimplex ſymbolizans, atque præviæ diſpoſitum, vt facile in ſpiritum vitalem tranſeundus: ſed ex hinc Scholæ nil pro ſuo hepatico conficiunt. Cruor ergo ipſe eſto ſpiritus hepaticus congelatus, & vitalium ſpirituum præexiſtens materia. Qui ſane ſpiritus, corporis naturam habet, cum potentia vt ſpiritualiſcetur. Itaque prout à cordis fermento, cruor fit ſanguis arterialis ac ſpiritus volatilis: ita in arteriis tanquam cordis ſtomacho, deſumtoque fermento cordis, ipſe ſanguis in [illegible] ſpirituum tranſit. Imo & ſecundarij humores, ſine proxima ſolidorum nutrimenta, fiunt ſenſim volatilia, ne poſt ſe reſiduam reſidentiam relinquant: ſed totalis ſui tranſpiratione egreſſum faciant. Cor ergo fabricat ſuo fermento, è cruore ſanguinem, quem eâdem opera attenuatque ſic, vt porrò in arteriis tanquam ſuo ſtomacho, tantundem vitalium ſpirituum è ſanguine fiat arteriali, quantum ſanguinis groſſitie, reſtitutaque ſubſtantia permutat, tantulo ſpatio, quo in arteriis agitantur, fieri Eſtque vniuoca propemodum actio, dum cruor in ſanguinem, & ſanguis in ſpiritum tranſit. Quia non differunt officinis itemque digeſtionis, extenuationis & ſubtiliationis gradibus. Tantundem namque ſanguinis naſcitur e cruore, tantundemque è ſanguine ſpirituum vitalium eodem cordis fermento conficitur, quantum ſibi cuique opus eſt. Et vires conficiendi valent. Nec ſufficit adhuc noviſſe, cruorem in ſanguinem arterialem adſcendere, ſanguinem verò partim in ſpiritum vitalem tranſmigrare, partimque abire in ſolidorum nutritionem. E ſpiritu vitali quoque tandem fieri animalem, quique in ſuis neruis vltimatam recipiat determinationem. Ita quidem, vt ſpiritus viſiuus fiat in neruis opticis, inde autem exorbitans, & in linguam delatus, guſtatiuus eſſet planè inutilis: prout & ſpiritus animales tractuum authores, neruis ſunt impotes, & viciſſim. Quin inſuper ſpiritus vitalis medullam noviſſe oportet. Enimvero ex acido

chylo

chylo partim fit cruor, partimque vrina & ſudor. Salſedo verò illa vrinæ excrementoſa eſt ſpiritus volatilis & ſalſus. qui terræ confermentatus, tandem ſal petræ formatur: quapropter ſpiritus ille ſalſus eſt excrementoſus. Cruor verò per diſtillationem nobis monſtrat etiam ſpiritum ſalinum, planè volatilem, odore nequicquam: vt neque guſtu diſtinguibilem à ſpiritu vrinæ. In eo tamen eſſentialiter diuerſum, quod ſpiritus ſalis cruoris, curet epilepſiam: non autem ſpiritus ſalis lotij. Hinc ſaltem conſtat in cruore eſſe ſpiritum ſalſum, & volatilem. At quo modo totus cruor homogenealiter à fermento cordis tranſmutetur, verbis explicari nequit. Eò quòd naturæ ipſę à priori non ſunt demonſtrabiles. Fermentorum namque ſunt eſſentiales operationes, in rerum tranſmutationem: non autem accidentariæ accidentium propagationes, ad diſpoſitiones faciendas duntaxat. Eſt ergo ſpiritus vitalis planè ſalſus; ideò balſamicus & cuſtos à corruptione. Vt quanquam aqua vitæ facilè in ſpiritum vitalem migret: non eſt tamen hic oleoſus, aut combuſtibilis inſtar aquæ vitæ: ſed ſpiritus vini, ſolo fermenti attactu: facile totus in ſpiritum ſalſum mutatur, & indolem inflammabilem extemplò amittit. Prout docui libro de Duelech, quomodo per ſpiritum vrinæ, aqua vitæ vnico inſtanti in offam ſubtilem coaguletur. Quod de ſale ſanguinis volatili, multò euidentiùs fermento cordis effectiuo licet argumentari. Quapropter, qui cordis palpitationem aliquantiſper tolerant, licet affatim tum multumq; vini meracioris hauſerint: attamen non facilè inebriantur. Eò quòd propter vrgentem neceſſitatem, citiſſimè ſpiritus vini in cor, & arterias, ſpirituum penurioſas, attrahatur, ſubitóque in ſpiritum vitalem formetur. Reſtaurat inquam vires, nec tamen inquam vires: nec tamen tum inebriat: eò quòd non amplius peregrinus: ſed facilè domeſticus factus, in cor tractus dein per arterias quoque verſus diſpenſetur. Non arguit enim in aduerſum, quod ſpiritus ſalis petræ, ſit acidus, ac quod proinde vitalis ſpiritus, acidus eſſe debeat. Neque enim ſpiritus, vnde ſal petræ in terra fiebat, acidus tum erat. Eſtque ideo ſpiritus vitalis ſalſus, viciniorque ſpiritui lotij, quàm ſalis petræ, qui propter aduſtionem & extractionem, ſemper noua ſui concreti eſt creatura. Quod ergo per fermentum fellis jactum eſt fundamentum, volatilizando & ſalſum faciendo: hoc deinceps in cordis officina perficitur. Etenim præuiæ digeſtiones, ſunt totidem diſpoſitiones ad vitales functiones & neceſſitates. Membro enim ſemel ſtupefacto, ſi ſenſus redierit, id ſanè cum ſenſibilibus ſtimulis & punctionibus fit, quæ veræ ſalſedinis ſunt indicia. Quod autem totus cruor ſit merus ſal, non aliunde clarius deduci poteſt: quàm quod homogenealiter totus in aſcite, & in vlceribus, in ſalſum ichor mutetur per facillimam degenerationem. Condecens autem fuit ſpiritui vitali qualitas ſalſa, acuta, & materia ſubtilis, ſi conſeruandis membris ſufficere debebat. Rubedo quoque cruoris, flauedinem aſſumit, dum ſanguis fit arterialis, eò quòd rubrum per ſalis acredinem flaueſcit in ſui diſſolutione. Nec tamen ſanguis omnem rubedinem amiſit, ſiquidem pars eius permanere debebat in ſolidorum membrorum nutrimentum. Mortuum eſt quicquid hactenus dixi, ſpiritum vitæ eſſe ſalſam aporrhœam, acutam, & è ſanguine factam per ſua membrorum vitalium fermenta: De vita ergo ſpiritûs dicam. Etenim cùm vitæ munus fungi debebat, non requirebatur vt eſſet in ſpecie liquoris ſalſi, aut ſanguinis, vel vt illudat ſub imagine ſalſæ exhalationis: at quia viuere primariò, vitamque ſuſcipere debebat, illuminari, ipſi fuit opportunum. Non ſanè lumine vrente, inflammante, aut igneo; ſed lumine ſimplici vitali, de natura formarum animantatorum, vitæ & animæ ſenſitiuæ: & quidem de ſpecie humana. Finge enim ad illius intelligentiam, vermes nitedulas nominatos, lucem noctu in ventre habere, quæ nedum ſplendeat inſtar oculorum felis: ſed & circumcirca tenue lumen effundat. Lux iſta extinguitur cum vita nitedulæ. Par lumen, finge, quod ſpiritum vitalem illuminat, quoad viuit lucet, & propagatur in recenter factum ſpiritum debitè elaboratum. Et quò impurior, minuſque elaboratus fuerit; eò lumen iſtud eſſe tenebroſius. Extinguitur autem in nobis lumen iſtud, perſtite ſpiritus materia in peſte, venenis, &c: prout per ſyncopen & palpitationem lumen extinguitur, & ſpiritus euaneſcit. Sub mortem quoque, oculi membrana, manifeſta luce deſtituitur, planè viſibili. Non eſt tamen par lucis illius eſſentia in nitedulis, quæ in nobis, vt ſolo videlicet gradu à nobis diſcrepent. Sed ſunt tot luminum horum ſpecies, quot vitalium creaturarum. Diuinę id nobis largitatis indicium, quòd luminum, quę nobis vnica ſub notione comprehenduntur, tot ſint ſpecies, & vitales differentiæ. Vtpotè quod illæ luces ſint ipſæmet vitæ ac formæ vitalium. Adeò patrem luminum ter glorioſiſſimum ludere abundantia genericorum luminum, non minori prodigalitate, quàm in vultu humano vnico, tot propemodum varietates effinxit, quot homines. Eſt quippe penes ipſum quædam luminum vitalium reſpub. & innumerabilium ciuium cohors: cuius ſimilitudinem quandam in vitalibus animantatis exprimit per vitam, formam, id eſt, per lucem vitalem. Eſt ergo ſpiritus vitalis, ſanguis per vim fermenti & motus cordis reſolutus in auram ſalſam, illuminatam vitaliter. Quod lumen in nobis eſt calidum; in piſce verò friget actualiter ſic, vt nunquam quamdiu viuit ac ſubſiſtit, queat ad caloris potentiam adſpirare. Non eſt igitur calor noſter, humidi primigenij conſumptiuus: vt neque proinde, defectu caloris, piſces, mortem effugiunt hactenus: licèt humidum illorum non efferatur in exhalationem: atque omnium minimè, in mari glaciali. Neque enim Capucinus noſtras; maximâ parte anni, à pedibus in ventrem vſque frigens, nec ſentiens ſe pedes habere; proinde humidi alimentarij non tolerabit quotidie tranſpirationem, aut recuſat alimentorum refectionem, aut capucinus illis partibus mutatus eſt in piſcem: quod alioquin eſſet neceſſarium, ſi calor eſſet fundamentum vitæ primarium, non autem adiacens, & comitans. Abſit neſcire aliam eſſe conſumptionem humidi à calore: aliam verò quæ à fermento extenuante promouetur. Hæc ſiquidem nullam fœcem, aut reſiduum aliquod poſt ſe relinquit. Illa verò tophum, vel carbonem. Adeóque prior tendit in inſpiſſationem: poſterior autem in extenuationem. Sin autem in nobis ingens quandoque calor inſurgat, qui membra pruna, & igne perſico adurat,

Digitized by Google

adurat, gangrænetque, eſcharam moueat, & ſubinde gliris inſtar carnes erodat. Ita nempe ſunt opera corroſiuorum ſalium, actus degenerationum exlegum à Republ. vitali proſcriptorum. Perinde enim per laxatiua venena totus cruor in putrilaginem reſoluitur. Errores enim alienigenorum ſeminum violentiis adſcribendi, ſub quibus vitale lumen degenerat, non ſecus atque compreſſio fœni, ignem excitat. Porrò ſpiritus vitalis, per aortas arterias, in caput ſcandit. In cerebri medullio autem eſt vnicus ſinus, qui ſupernè inſpectus, duplex videtur, ſed eleuatâ ſurſum camerâ, vnitatem oſtendit. In hoc autem ſinu, deſinit arteria in vas rugoſum, & alterius texturæ, quàm cætera arteriarum compago. Hac ergo diffluit ſpiritus vitalis, in ſinum cerebri, pro miniſterio Imaginationis, memoriæ, & pediſſequarum facultatum ſpiritualium: quæ omnes pariter fundatæ ſunt in ſpiritu inſito, cerebri incolâ. Hinc autem, ſi ſpiritus influens pergat in oſcula neruorum incipientium à cerebro, vel cerebello, proprietates acquirit ibidem deſtinatis partium functionibus aptas. Hunc alibi dixi à ſpiritu vitali eſſentialiter non differre: ſed in eſſentiæ ſuæ latitudine plurimarum proprietatum eſſe capacem, iuxta Idearum ſibi impreſſarum latitudinem. Qui namque ad linguam defluit, guſtatum efficit, qui tamen in digito non guſtat. Qua particularem organi determinationem induit, abſque naturæ ſuæ tranſmutatione, ne tot eſſent ſpiritus animalis ſubdiuiſiones, quot officiorum pluralitatibus diremptâ miniſteria. Interim tem voca, vt lubet.

VITA MVLTIPLEX IN HOMINE.

OSTENDI alibi in vtero monarchatum, adeóque & vitam ſingularem: qua ſcilicet poſt mulieris mortem, prolem adhuc emittitur. Vidi & mulierem, quæ nunquam caduco corripiebatur, niſi inſtante partus dolore, nec ceſſabat etiam niſi poſt partum. Oſtendi quoque viuere quidem lieniformem quandam carnem inter ſecundinas & acetabula vteri obnatam: eiuſque vitam ſibi propriam, ſic vt non viuat vita matris aut fœtus: ſed quadam promiſcua, non quidem vita ſenſitiua, quanquam vegetetur vi quadam vitali non autem animæ cuiuſdam herbaceæ, aut vegetantis fauore. Tandem quoque venis ſuam à morte hominis adhuc permanere vitam, quâ multos dies ab obitu perſonæ, cruorem in ſe detentum à coagulatione præſeruat, & hactenus vitâ quadam illuſtrat. Quapropter venarum eſſe aliam vitam, qua nedum viuant: ſed & in vita ipſum cruorem conſeruent. Poſtremò & demonſtraui, vitam quandam peculiarem maſculis ineſſe, cum facultatibus ſenſitiua & motiua, per quam ſe tendunt pauido ſpaſmo omnes ad ſenſationem mortis. Vt patet in tetano, rigoribus & conuulſionibus, in quibus tam in viuis, quàm à morte, muſculi mouentur inuitâ voluntate, etiam poſt vitæ extinctionem. Et quanquam hæ vitæ variis ſubiectis diſtinguantur, & munium diuerſitate manifeſtentur, omnes tamen originaliter à ſemine oriuntur, veſanæ ſunt, ſubiectis ſuis implantantur, & vitæ integrali vt partium formæ inſunt totali, Quare nec conſiderandæ ſunt in tractatu de vita longa. Vtpote quæ ſine ſpe fomitis pereunt, ſaltem mox à morte hominis. Memorabiles tamen in morborum alteritatibus & indicatione curatiua.

FLVXVS AD GENERATIONEM.

GENERATIONIS noſtræ initia ſomniotenus vidi, & calamo deſcribam quantum verbis poteſt. Imprimis vidi vterum plicis, inimitabili artificio contractum, ſeſeque ſub conceptum pandere, per proprium Blas magneticum: idque adæquatè ad ſeminis extenſionem. Quæ ſcilicet plicarum diductio, vel apertio, cauſat ſuctum, & attractionem ſeminis, ratione vacui. Atque in eo rhombus conceptionis iacet pro ſexu fœmineo. Siquidem continet cauſam immediatam complacentiæ, & attractionis ſeminis in vterum. Neque enim aliàs in congreſſibus, vtut voluptuoſis, fit vlla vnquam plicati vteri expanſio, niſi in ipſo conceptus inſtanti: hinc namque brutorum ferè infallibilis conceptus. Siquidem non eſt vlla vteri diductio voluntaria, vt neque artificiis ſubiecta. Quin potius quodammodò ſuperans naturam oſtentat Deum humanæ generationis Præſidem, continuatæ in poſterum iuxta verbum benedictæ propagationis. Creſcite, & multiplicamini. Eſt quippe Dei digitus, qui hos diducit loculos, ſiue medio organico. Quod in Sacris dicitur: Deus aperuit vterum Saraï. Profectò tota generationis hiſtoria naturam excedere videtur, niſi acquiſitæ propagationis iure & continuata ſui frequentia intra naturam eſſet recepta. Quiſquis ergo prolium expectationem mediatur, non venerem ſalacem, non ſeminis abundantiam, imò nec ſanitatem expectet: ſed omnino atque primario præfatum vteri magnetiſmum. Et ex parte viriles ſexus, ſemen nullo infame contagio. Alioqui namque, vterus ſemen malè imbutum ſemel recipiens, aliud reiicit, nec deinceps ſe aperit vi intrò fugat in vitam iſtius viri ſemen. Sæpè namque in ſecundis nuptiis concipit vterus, qui primo thoro fuit ſterilis. Debet autem idcirco extenſio vteri, ſemini adæquata eſſe ratione vacui vitandi. Deinde, omne alienum eſt generationi hoſtile impedimentum. Tum demum poſtquam virile fœminino ſemini ſociatum eſt in præfato concauo vteri, confeſtim ceſſat illius magnetis ſuctus, clauditurque vteri oſtium prope eius ceruicem, Vterus verò, contentum vndequaque & adæquatè, excluſo omni aëre, beneuolo fauore amplectitur, incipitque amborum exactior commiſtio, propter occultam ſyngamiam, vtrimque in ſeminibus explicatam. Mox dein, tametſi conceptum ſemen initio turbidum ſit, atque opacus liquor; attamen biduo abinde, tranſparentis albuminis ſimilitudinem aſſumit. Sexto autem die (neque enim prius) apparuit mihi ſeminum incola Archeus, tanquam vapor nubilus, qui poſt, decimo

tertio

tertio die, hominis figurâ verbaliter dotatus fuit, cum aliqua clarificatione ſuæ ſpiſſitudinis. Tum enim ſemen decima forte ſui parte accreuerat, ſibique primigenio nupſerat aliquotem alimentarium. Mirabar interim egoitatis inceptam philautiam, quæ vel in ſeminibus inciperet meditari mox ſui incrementum. Etenim vt tepens lac, ſeſe ſtatim incruſtat pellicula: ita & ſemen mox à triduo ſeſe pelle loricat, quæ tamen ſenſim euadit manifeſtior. In eo tamen vtraque toga differt, quod lac pellem, ſaltem contra aërem obducat: ſemen verò, vndequaque. Quia lacti non obtenditur pellicula à ſpiritu formatore: ſed à calore, ſeparatore lactis alteritates. Hinc namque fit, quod è lacte viſcidiores, pinguioreſque & viciniores ſemper partes, ad pellificationem deligantur, per ſeparationem à reliquis: quibuſque abſumptis, ceſſat lactis pellificatio. In lacte igitur in corruptionem tendente, fiunt materiæ diſparitates. Quod in ſeminibus ad generationem collectis ac diſpoſitis, non accidit. Porrò quamuis aura ſub hominis figurâ cerneretur: nondum tamen character ſexualis notari à me potuit. (Poſt aliquot dies à viſione incidi in locum Apoſtoli, non erit Græcus aut Hebræus, non mas aut fœmina: ſed vnum omnes in Chriſto) Circa diem 17. vidi, quod hæc aura figurata ſeſe demergeret, atque planè deſponſaret intra albumen, ac quaſi dormiret toto triduo, & horis circiter 12, eratque in ſemine rurſus quoddam chaos opacum. Quo interuallo ſibi ſecundinam viſibilem obduxit: atque duritiem membranæ, quam in materia non reperiebat, ſibi fecerat, per vim formatiuam & tranſmutatiuam. Aura nimirum hæc formatrix, dũ ſculpit corpus, nõ vtitur ſeparatione, nec ideo opus habet materiæ diuerſitate, quâ ſibi in typo prôpoſitas organorum alteritates fabricet. Quo triduo exacto, tum prima apparuit ſpiritus ille formator, ſexuum ſignaturâ inſignitus, non tamen amplius per totam ſeminis molem obambulans indiſtinctè: ſed quadam ſub confuſione, illi triduo propria, tota iſthæc aura, ſingulis in partibus) licet nondum apparentibus) coaluerat. Neque enim tam adhuc alter erat vagus & fluctuans in iſta maſſa. Sed vnicus inſitus, ſibi per partium rudimenta, continuus, totam generationis repartitionem abſoluebat: Fuitque ſuus iſte labor, indefeſſus, ſine labore tamen atque tædio. Et quanquam in opera non laſſaretur, vicarium tamen ſibi adſciuit. Etenim magis magiſque partium diſtinctio explicatur, & totius fit accretio, ex materno & puriori ſanguine, ſibique format humidum radicale, ſolidatum partium conſtitutiuum: quapropter & à materni ſanguinis ſpiritu vitali, ſibi incrementum, atque fomentum haurit, quod nimirum ſibi mox aſſimilat vnione perfectiſſima. Alitur nempe, & creſcit ſpiritus in ſeminis adumbratione, non ſecus atque ipſa embryonis corporea moles. Influens tamen ſpiritus, non mihi viſus ante diem 32. à concepto. Tenuis quidem tum adhuc, & ſanguine materno deſumptus, in vicinam ſpeciem traductus. Hic verò circa 41. diem lucem aliqualem ſiue ſplendorem vitalem adeptus erat, ſimul & ſtaturam humanam: ſed conglobatam expreſſit. Deformem tamen, ob capitis diſproportionatam magnitudinem. Quæ lux erat tanquam fulgor, è flamma, quam aqua vitæ ardendo exhibet. Ac non multò poſt aliquot momenta, ſubitò, hæc lux ſeipſa eſt facta lucidior. Senſitiua anima, quanquam in brutis ſpeciem faciat, ideóque per ſe ſubſiſtat: In homine tamen, non ſpeciem: ſed luminis tantum ſubordinatam alteritatem, ſiue gradum ad mentem, continet. Ideò vix ſubſiſtentem abſque mente. Ac licet in homine ſit vita ſenſitiua, ac non eſt ens ſpecificum à creatione: ſed ſeminale, per libidinem Protoplaſti occaſionatum, cuius character à mente totus coërcetur. Vita ergo ſenſitiua ſub ſplendore cœruleo & obſcuro, informat ſtatim ſpiritum ſeminis: informaturque à mente, & luce clariore. Intercedunt tamen 4.5.6. & aut 7. puncta funis pedalis. Quia ſemina diſtant diſpoſitionum perfectione: diſtantque ideò ſeminum formatores ſpiritûs perfectione, & agendi alacritate. Hinc namque quod vni conceptui vna ſit quadragenaria, id alteri ſecunda obuenit, vel tertia, nec tamen propterea empſychoſes tardiores vel ſegniores, imperfectiores velocibus, non ſecus atque præcocia ingenia, ſunt non rarò tardioribus poſtponenda. Tota ſaltem generationis noſtræ ſeries ſpirat auguſtum aliquid. Etenim quantumuis opifex formator Archeus humanam in ſe figuram contineat, & corpus ad ſui ſimilitudinem figuret, non eſt tamen fabrica humana, ab initio, in ſtatura erecta, vt neque confusè globata, ſed curuata, quomodo caret fœtus in vtero. Falſum eſt ergo, quod natura vbique ſit circularia. Quippe quæ vbique ſuis, voluit ſatisdare finibus, qui ab Opifice glorioſo naturæ, & non à natura induntur. Neque enim alioquin à generante, recuruata reflexio, inditur ſpiritui ſeminali erecto: ſed procedit à digito eius, qui à fine vſq; in finem diſponit omnia ſuauiter. Confeſtim itaq; concepto ſemine, vterus clauſit oſtium infernũ, ne quid irruat peregrini, quod conceptum conturbet. Denique, vaſa vterina imperio ſubiecta, ſupernè etiam, velut addito oſtiario, clauduntur: quia tum noua oritur in vtero reſpubl. noua futuri fœtus œconomia: ideóque & in confinibus vaſis ſingularis culina erigitur. Vſque adeò vt embryo, non è cruore hepatis: ſed puro putoque ſanguine arteriali, dudum alatur, & creſcat. Mox verò dein, atque hæc coquina, pro embryone (qui victurus eſt proprio orbe) eſt inſtructa, vterus cruorem præparat, quem embryoni propinet, euertiturque proinde, quicquid minùs vtile occurrit. Adeo vt toto illo motu, plerumque mater ſe malè habeat. Siquidem cum non ampliùs per emũctorium vteri expurgari poſſint ſordes, quæq; nec partus maturitatẽ, queant exſpectare: ſordes, in bonas retro eunt, conditionem excrementi nanciſcuntur, & foras, per vomitum, aliaſque ſentinas extruduntur. Id quod in brutis non æquè fit, cùm menſtruo careant, & importunũ congreſſum non admittãt. Deniq; cõceptus hominum, nõ ex prima Creatoris intentione erat, per modum, quo in peccatis concipimur. Tandem etiam, quia pro brutis, non æquè purus in alimentum ſanguis requireretur. Sola itaque prægnans mulier, dira, multarum pœnarum priatione vnica congreſſus pruritum, præ brutis pendet. Embryo ergo, ſanguine arteriali, in culina vtero vicinia præparato, primum alitur, donec poſt primam quadragenariam, viuente potitus anima, ſui ſit iuris. Culina verò præparatoria, in carne lieniformi, qua vtero adhæret ſecundina, exercetur. Tarda

Digitized by Google

[illegible]

Hoc pacto immaturis conceptus ſiunde molam, aut fœtum germen abortare afficit. Ac id vix pateret ſemini defectu evenit; [illegible] quod ſemen ſterile aut factum, vel non attrahatur, adeóque nec concipitur. Vel ſi attrahatur, tamen mox ſuit à veteri libidine excuſſit, [illegible] conceptum. Degenerat autem ſemen in molam, propter externas incidentias, ſemini ſupervenientes: quibus Hippocrates ait ſeminis abſtare, quo noitur. Mola ergo ſit, dum ſpiritus in corpus ſeminis demergitur, ſpoliatque figurâ humanâ, retinens tamen vegetationem poſſitionem. Demerſio itaque ſola poteſt figuram e ſpiritu formatore præcipere, ſi nimis diu ſum ſopitus intus ſopiatur. Visio autem ſomnialis quanquam vix ſemiquadrantem horæ expleret, omnes tamen generationes ſucceſſiuas periodos, ſimul velut in ſpeculo rei repræſentabat. Momenta naturum, fluxus, motus, aſpectus, alterationes, ſimulque errores in unitatem collecta ſtabant. Expergefactus autem, eheu quantum ingemui ſimilitudinem noſtræ propagationis modernæ, cum brutali! Adeóque non immeritò Adam planxit per ſeculum mortem Abel. Excuſans tantiſper dolens brutalem generationem, totoque illo ſeculo vxorem non cognouit. Perpendens, quod natura in ſui radice iam deturpata, ærumnas originales, & neceſſario durabiles paſſura eſſet.

LVNARE TRIBVTVM.

C[illegible]

[illegible] Mulier enim [illegible]

[illegible] ſe, adeoque, dum in eximendis ſines non abſoluerentur, ſuperfluus quoque fieret, & per conſequens exiret. [illegible] mulier multo minus edat, bibatque, quam vir: plures tamen cruore ſcatet. [illegible] plus ſanguinis efficit in muliere, quam in viris, etiam e pari cibo atque potu. Vnde neceſſe demum conſequitur, Plus in muliere in alimentum verti: & plus in viro in excrementa mutari. At vt conſtet, quis quomodo ſit cruor ille ſuperfluus, ſciant omnes. Quod cruor humanus renouari debeat eodem ſpacio, quo Luna per zodiacum ſingulos metitur curſus. Ideò nempe eſt, quia cum cruor ſuo cuſtodiatur balſamo, & diurnas [illegible], corrumpitur. Siquidem qui cruore abundat, neceſſe eſt, vt in vitæ ſimiliam eundem alendo abſumat, vel in pinguedinem, phlegmata [illegible], ſeu aliter alias, ſudorem vel excrementa morboſa tranſmitteret. Mulier enim poros habet exiguos, carnoſa membrana, ſubter epidermida, quæ multo aſpe diues eſt, neque ideo poteſt in alimentum conſumere, quantum ſuperabundantia in ſe cruoris indies conficit. Nacta ergo meta curſus cruoris, efficitur ſit omnis ſuperfluus, quem proinde excere ſatagit natura, eumque ad venas vteri tanquam deſtinata emunctoria ſequeſtrat. Ad loca quippe illa propria, nec item aliena, cruor recedit, eò quòd ob fines iam narratos menſtruum, ſolius ſit mulieb is cruoris ſuperfluitas. Fitque onerotius ipſo titulo, quo ſuperfluus: eoque adhuc magis, quod tum exuat ſpiritum vitalem. Non ſecus atque vina quædam, exacto anno, vappa fiunt. His igitur finibus & modis, cruor fit excrementum, dein vitus, viteſque in peius acquirit eundo. Tandem autem recentis cadaueris proprietates horridas aſſumit.

aſſumit. Propterea nempe menſtruum primorum dierum, magis eſt infectum, quàm quod ſubſecutiuis diebus effluit. Nam tametſi expulſio menſtrui, ſit venarum proprium munus: attamen eiuſdem collectio, prout, & renouatio, ac ſequeſtratio, pertinent ad monarchalem vteri Archeum. Ideo nempe exoſum maximè, celeriùs foras eiicitur, quo prius à bono cruore ſecreuerit, & hactenus diutius circa vteri venas detentus, atque ob id virulentior magis. Denique etſi hoc virus ſpecie cruoris ludat, depoſito vitalis balſami fauore tamen per gradus, ad liquaminis cadaueroſi malignitatem adſcēdens, aſſumit veneni indolem, & à priſtinis cruoris natura & proprietatibus degenerauit. Quod probat mechanica. Siquidem linteum menſtruo tinctum, ſi demergatur in aquam bullientem, maculam contrahit in poſterum indelebilem: quæque tertia ſaltem elotione, excidit è linteo foraminato, non ſecus ac ſi ſpiritu ſulfuris acido corroſum foret. Id quod cruori humano aliàs eſt exoticum, ſiue per nares, vulnera, hæmorrhoïdes vel dyſenteriam profluxerit, vel demum ſi liuidioris grumi inſtar ab vlceribus exciderit. Vnde quoq; conſtat, menſtruum habere proprietatem aluminoſam tinctoriam, ac præterea cadaueroſum virus acutum, eroſioni aptum. Quatenus autem ſemel ſigillo vitalis Archei potiebatur, quo dein priuatum, vim fermentalem, potenti contagio plenam, hoſtileſque acerbitates nanciſcitur. Cruor enim iſte, diuerſis malitiæ gradibus, varia iotus miſeræ mulieri pathemata concitat. Nam vbi ſemel ad venarum vteri hoſpitia, à cætero cruore ſequeſtratus, malignitatis præfatam acrimoniam ſuſcepit, atque inde retrogrado reuulſionis motu (qui fit vel per largas venæ ſectiones, vel vteri ſymptomaticas excandeſcentias profluuiorum concitatrices) intra venæ cauæ caudices reſorbetur: ſyncopes, palpitationes, conuulſiones, & non raro ſtrangulationes horribiles efficit. At ſi cruor menſtruus, nondum ad vteri venas deductus, aut planè à reliquo ſecretus, adeóque nec dum vltimam perniciem habuerit: Inordinatione quapiam detinetur, variaq; ſymtomata paſſim conſpicua excitàt. Ex præfatis igitur liquet, prægnantes, nutrices, infirmas, exſangues, emaciatas, impuberes, & Rotulas, carere menſtruis, quia & ſuperfluis Falſum quoque eſt, Omnem cruorem menſtruum, abſque diſtinctione eſſe venenoſum, vel innocuum. Itemque, quod in vtero nutrimur, grandeſcimus ex menſtruo. Siquidem cruor muliebris non antè conditionem habet menſtrui, quam dum nutritioni ineptus, vita effetus, vinctuſque ducitur ad cloacam. Neque enim qui vinum potat, bibit acetum, licet hoc ex illo fiat. Vt neque excrementis veſcitur, qui cibos edit. Imò quod amplius eſt. Cruor qui in vel mox à partu excernitur, non eſt menſtruus, defectu conditionis, eò quod non ſit à præcedenti Lunæ curſu ſuperfluus. Dero etiam, quia non coacervatus, carnoſus, non aluminoſus, non tingens lintea, nec à toto ſegregatus, nec ad loca Vteri proſcriptus in expulſionem. Ille enim, qui copioſus ſub & poſt partum excernitur, quoque retento, mox dein febris delira interitum minatur, cruor quidem eſt; non tamen matris menſtruum: relictus enim eſt à fœtu, qui cum ab empſychoſi proprio victitaret orbe, culinam habuit extra ſe, in vaſis vteri. Quapropter aliam ſibi adſcivit proprietatem, quam matris, & quàm menſtrui Hoſpes enim ille, cruoris menſtrui quidem habet ſpeciem: alienæ tamen familiæ adoptiuus, & matri factus exoticus, ſeriò eſt expellendus, non aliàs ſanè quàm ipſæmet ſecundinæ. Omiſſus verò atque derelictus, corrumpitur, & mortem infert. Cæterum cùm in prægnante nullum prorſus ſit menſtruum, per conſequens nec fœtus ille alitur: ſed puro ſanguine matris, puroque cruore dein, prius adhuc ſuis culinis deputato: falluntur ergo Scholæ, docentes exanthemata, morbillos, ſeu variolos, vnicuique propemodùm mortalium deberi, propter tributum alimenti menſtrui. Etenim obſeruabant, rarò aliquem bis feriri iſto morbo, rariuſque fortè ab illo excuſari: quapropter communem indagantes cauſam, effectum, vnde fœtus nutritetur initio, in menſtruum retulere. Aſt in omnibus citra rerum cognitionem, ſibi mutuò ſubſcripſere, in fabulas & conjecturas lapſæ ſunt. Imprimis namque non conſiderarunt, impoſſibile fere iſto morbo immunem fieri quempiam, ſi pariter menſtruo nutriantur indifferenter omnes. Deinde quod certo, vno, ac ſtatuto velut criſeos termino affligerentur. Fateor quidem, variolos è veneno ſcaturire, viruſque ſecum ducere, ſuo fermento cruorem inficere, alioſque adſtantes (præcipuè verò pueros) contaminare, quodque venenorum interna eſſentia, non ſit demonſtrabilis à priori: adeóque per effectus, proprietatem veneni metiamur. Prout à fructibus arborem. 1. ergo venenum variolorum eſſe duntaxat humanæ ſpeciei proprium. 2. Naturam facilè pronam, ad fabricandum illud. 3. accendi autem circa ſtomachum, adeóque in centero corporis. 4 Partes ſemel hoc veneno obſeſſas, illud à ſe repellere ociſſimè verſus ſuperficiem. 5. Officinas illius veneni, poſtquam ſemel eius tyrannidem ſenſerunt, hoſtili deinde auerſione & horrore edoctas; magna præcautione illius generationem vel ab ipſo initio præpedire, ne, vti prius, incautè in illud incidant Ergo venenum fit in homine, non autem illi connatum ex menſtruo. Quale autem iſtud ſit, deſcribi nomine nequit, quia proprium nomen extra effectus non habet. Sufficit hoc loco, non poſſe menſtruum in cauſam trahi, ob antedicta. Igitur primum menſtruum peccat in materia, propter ſolam abundantiam. Dein gradum ſubit. Vt primus ſit, quo cruor ille, à præcedenti lunæ curſu, eſt ſuperfluus. Alter verò ſimulatque ſeparatur à reliquo. Tertius autem, dum circa vteri vaſa deputatus reſedit. Quartus, qui aliquantiſper ibidem hæſerit, & vitam mortis intrauerit. Vltimus tandem, dum jam cadauer, & in auras elapſus eſt. Peccatur ergo à Scholis, per venæ ſectiones, dum virgine ex parte menſtrui, palpitationem ſentientes, ſuccurrere ſatagunt, ſine diſtinctione Nam quanquam menſtruum primi gradus, per phlebotomiam reuulſam, palpitationes ſedet: In tertiò tamen menſtrui gradu, exitiale remedium prædixi archiatris noſtris. Eò quòd inanitis brachij aut poplitum venis, rectò tractum menſtruum à viciniis vteri, in venas obſeruauerim. Siquidem, quæ non maneat inanitæ, ſed communione continuitatis replentur iterum: ſicque poſt ingentes palpitationes, pulſuumque intermiſſorum pauſas: vel poſt ſubſequentes laterum dolores acutiſſimos ex vtero (propter nimirum

Pp 2 vtius

virus aluminoſum tertij gradus) virgines repente extinctas propter phlebotomiam me inuito inſtitutam. In primo quidem gradu, demitur abundantia cruoris. At minus malum, licet pars effœti cruoris ſuperſtes relinquatur.

Malum equidem naturam in ſequeſtratione & expulſione iuuare: quam indiſtinctum cruorem hauriendo, naturam debilitâſſe. Iſtud adde notabile: quòd licet morbos, per digeſtionum claſſes diſtinxerim: Menſtrui tamen mentionem vix fecerim. Eò quòd menſtruum nec digeratur, neque digeſtionis ſit recrementum, adeóque alterius eſt conditionis. Nam primò peccat abundantia bona, dein ſuperfluitate onerosa; mox priuatur vita, & virtus euadit.

Porcos tamen ſanat in lepram vergentes: Prout & confeſtim equos, ex potu intempeſtiuo contractos, ſi tantillum menſtrui potitent. Itemque menſtruum alterius mulieris virulentum atque verum, paucis guttis exhibitum, confeſtim ſtrangulauit mulierem profluuio laborantem.

Cruor autem qui tandem in profluuiis copioſus excernitur, paucis guttis potus, profluuia ſiſtit. Porrò quod ſola mulier (demptâ forte ſimiâ) menſtrua patiatur: ac licet menſtrua ſolam accuſent abundantiam. Vacca tamen vbere areſacto, non patiatur menſtruum; aliàs plurimo diffluat lacte: denotat, quòd cruoris abundantia ſit quidem cauſa materialis: at non proinde finalis, quamque ideo inter naturales non redegi: eò quòd ſolus Omnipotens omnes omnium fines cauſales intra ſe claudat, qui cuncta ſuauiter diſponit pro inſcrutabili iudiciorum ſuorum abyſſo.

At ſi lubeat cauſam huius inquirere, certum eſt, Euam poſt eſum vetiti pomi, prurigini libidinis ſe ſubnoxiam feciſſe, virum in congreſſus excitaſſe & admiſiſſe: hincque conceptam naturam humanam corruptam, atque degenerem deinceps perſeuerantem. Cuius corruptionis ergo, poſteri incompatabili puritate orbi ſunt. Vnde conjecturæ locus: quod Eua per membrum, quo multis ærumnis ſubnoxia euaſit, teſtari apud poſteros, lapſus ſui ſucceſſiuam culpam, & cruentam deturpationem in natura. Etenim pars qua imago Dei, ex ſancto ſpiritu concipi debebat, cloaca ſordium euaſit, teſtaturque abuſum, & culpam peccati indelebilis: idcóque & tolerat. Quia in dolore paries filius brutorum inſtar, quia deinceps brutorum more concipies. Sic namque iſta maledictio introiuit in naturam & permanebit. Atque eadem lege etiam menſtrui neceſſitas. Ante peccatum enim clauſo vtero egreſſus fœtus, dolorem non cauſaſſet. Quocirca ex præmiſſis argumentari licet. Incompatabilem Dei Genitricem virginem, Arcam fœderis, corruptionem nullam in ſe vnquam admiſiſſe, & per conſequens nunquam menſtruo obnoxiam, vt neque muliebres incommoditates paſſam. Quippe quæ meritò lunam, lunæque proprietates, diuino nutu pedibus ſubſtratam habet. Cui poſt Deum, honor & laus.

VITA.

SI de vita longa tandem mihi philoſophandum, intuendum primò, quid vita; dein, quæ vita hominis, quæ immortalis & Adamica, quæ deinceps ſenſitiua & breuis, quæ morboſa, quæ ſana, quæ mundi vita, & quæ vita æterna. Quorſum ex meis præmiſſis repetere conuenit aliquot documenta. Imprimis ergo vita eſt lumen & initium formale, quo res agit, quod agere iuſſa eſt.

Hoc autem lumen à Creatore rebus infuſum datur vnico inſtanti, prout à ſilice ignis excutitur, ſub formæ identitate ac vnitate clauditur, perque genera & ſpecies eſt diſtinctum. Non eſt autem lumen igneum, combuſtiuum, humidi radicalis conſomptiuum. Tam in piſce eſt vitale, quàm in leone; itaque in papauere, quàm pipere. Nec enim in nobis calor deficit, ob humidi radicalis conſumptionem: nec viciſſim humidum deficit, caloris defectu: ſed ſola duntaxat poteſtatum vitalium, adeóque & luminis diminutione, & extinctione. Ignis, lumen, vita, formæ, magnale, locus, &c. ſunt creaturæ neutræ, non ſubſtãriæ, vt neque accidentium catalogo comprehenſæ. Nec formam ideo in vitalibus à vita diſtinguo, excepta vtrobique mente humana.

Quædam ſcilicet vita muta eſt, & vix apparet qualis occurrit in mineralibus; quæ tamen viuere ac defungi ſe, per ſuas declarant notas, & virium vitalium inſignia. Altera deinde paulò eſt explicatior. Qualis in rerum ſeminibus, ad periodum ſuæ ſpeciei tendentibus. Tertia demum viſitur in plantis, ſeipſas augẽtibus, & ſucceſſiua multiplicatione prolificantibus. Quarta denique per motum, ſenſum, arbitralemque electionem manifeſta in brutis, cum aliquali imaginationis diſcurſu.

Poſtrema tandem, in mente immortalique ſubſtantia nunc obſcuratur, & per animam ſenſitiuam ſui vicariam, quadantenus explicatur. Non eſt igitur vita balſamus, non mumia, non denique ſpiritus ſanguinis, licet hic ſit corporis conſeruator. Eò quod vita non ſit materia, imò nec ſubſtantia: ſed ipſiſſima, rei forma.

Porrò de vita hominum immortali dicturus, textum ſequar. Enimverò quia infracti præcepit pœna, mors erat: Mors enim non ex Deo, ſed ex conditione legis aduenit. Mortem inquam non fecit Omnipotens, vt neque medicamentum exterminij in terra. Idque duntaxat reſpectu hominum eſt intelligendum. Neque enim vniuerſi tota natura & conditio, ob peccatum Adæ conſpurcari debuit: adeò vt bruta, noſtri generis præuaricatione ſint morti facta obnoxia. Siquidem vel ante peccatum bruta mori debebant, quorum nempe quædam, aliis in eſcam & pabulum ſubſtituerat rerum Dominus. Naturaliter enim mori debebant. Cuncta quorum ſaltem annihilabilis vita atque forma vnum quid erant. Perire ſcilicet formas illas fuit neceſſe, quæcunque corporali ſeminum connubio, primas ſui antecedentes, & ſubſequentes diſpoſitiones nanciſcuntur. Mors ergo brutorum, digna non fuit vocabulo mortis, quæ extinctionem & annihilationem luminis, non autem eiuſdem ſeparationem cum ſeparati conſeruatione includebat. Complacuit itaque ſibi immenſus, quòd hominem conderet in proximum diuinæ maieſtatis ſimulacrum viuens, nec morti obnoxium. Ideò nec mortem feciſſe dicitur. Creditum itaque Adamum ante tranſgreſſionem, fuiſſe immortalem, ex creatoris bonitate: ergo cognoui. Adamum quidem fuiſſe immortalem

talem, ante legis præuaricationem: attamen illi non fuiſſe naturalem ex radice vitæ: ſed arboris vitæ ergò. Fruſtranea namque alioquin huius arboris plantatio in Paradiſo, ſi ætatum alterătates, & calamitates, homo pati non potuiſſet. Fuit ergo arbor creata. In renouationis, reiuueneſcentiæ, imò in præcautionis ſenij poteſtates atque neceſſitates. Nam etſi corpus ex creatione non eſſet vulnerabile, nec morbis obnoxium: attamen paulatim ætatum viciſſitudines ſenſiſſet, niſi ex arbore vitæ continuatus vigor fuiſſet. Neque enim credibile rerum Dominum, mundi Saluatorem deterioris conſtitutionis fuiſſe Protoplaſto. Quod autem mundi Redemptor ſit mortuus, ætatumque calamitates ita ſenſerit, vt 33. anno, cenſus ſit quinquagenarius. Id non ex ſui natura, neque ex radice vitæ ſuæ contigit: Mors namque, vt annorum caries, nil iuris in ipſum habebat: Sed ex infinita ſua bonitate, qua ſe vadem conſtituerat pro peccatis noſtris, voluit ærumnis, adeóque & morti ſe ſubiicere in glorioſiſſima ſui natiuitate, in qua formam ſerui aſſumpſit Dominus. Quantum verò receſſerit ab humanæ naturæ ſuæ priſtina, ac genuina illi dignitate, qua in vtero erat conceptus: ipſus oſtēdit. Quippe qui clauſo virginis vtero, ſpatiiſque dimenſionum repagulis, in mundum prodiit, ſtatim ſe deſtinatæ mortis conditioni ſubſtrauit, ſenſitque lubens, omnem ſecularis naturæ neceſſitatem. Vterque nimirum Adam, initio ſui fuit immortalis. Prior enim ex ligno vitæ conſeruari debebat. Alter verò arborem vitæ prorſus in ſe continebat. Vterque nimirum elegit mori, præ viuere poſſe. Prior enim ex vitio: alter verò ex charitate. Arbor vitæ itaque, & loci Eden ſalubritas, Adamum in priſtino vigore, à morte vēdicaſſent: donec exacto annorum numero, felix ad patriam gloriæ, abſque morte tranſlatus abiiſſet. Inſuper de fide eſt, Adamum de arbore vitæ nunquam deguſtaſſe: & ne de illa ederet, fuiſſe eiectum è paradiſo, qui mortē jam oppetere debebat. Imò tam perfectæ erat cōſtitutionis, jam horto voluptatis proſcriptus, quòd ad aliquot mille annos vixiſſet (qui immediatè à manu Omnipotentis plaſmatus citra naturæ commercium) atque longè ætatem Mathuſalam ſuperaſſet, ſuæ naturæ ſponte, niſi voius continuato ſeculi luctu, ac mœrore, filum longiſſimæ vitæ ſibi præſcidiſſet. Non eſt igitur deploranda mors Adæ (vt alioqui ſibi malè perſuaſit Paracelſus) eò quòd vitalis ſpiritus, atque ſcientia vitæ longæ vnà ſimul cum eo corruiſſent. Contradicunt nempe, vita longa potiri ex ſcientia: itemque ex plaſmatione manuum Dei, arboriſque vitæ ſuffragio eſſe immortalem, etiam à peccato, retinuiſſe donum vitæ longæ ob perfectiſſimam ac nobiliſſimam vitæ atque corporis conſtitutionem. Vnde tandem ſpiritus floridæ & exuberantis vitæ, in poſteros tranſlatus, declinante ſenſim vigore, per generationum traditionem, vitæ atque morborum iniurias, perque annorum cariem, cooperante maledicto, ſeſe manifeſtauit vt magis oportet: quæ ſemel viſcera mortalium ingreſſa, mox eorundem poſſeſſionem cepit. Etenim quorum vita, prius per arborem erat citra interitum, mox quoque citra illam, breui conſcripta termino languit, augmentum, ſtatum, declinationem & occaſum, alterum rerum more, ſubiuit. Sic nempe mors, ſuadente diabolo, in ſuum imperium ſtabiliuit. Venena enim ſub arbore vitæ innocua, dein in medicamentum extermioij ſuffulta ſunt. Opinor enim, Adamo occultatas fuiſſe arboris vitæ conditiones, ac præſentiam. Alioquin ad hanc citiùs, quàm ad arborem ſcientiæ boni & mali, extendiſſet manum.

Et licet arbor vitæ, quam nuper detexit Creatoris munificentia, præparari queat ita, vt ad prima noſtri conſtitutiua pergat, cum facultatum veteraſcentium refocillatione; non tamen illam intelligo, quę Paradiſo voluptatis implantata legitur, ad quam mortalium nemo manum extendet vnquam. Sed noſtra eſt vmbratilis, & vicaria alterius. Quæ ſcilicet nil habet eximium & auguſtum, niſi ſub retentione proprietatum per artem reducta ſit in ſuccum eiuſmodi, qui poſſit ſe commiſcere ſolidis per minima. Nec quidem noſtra (de qua primus ago) impaſſibilitatem, morborum indolentiam, mortiſque incapacitatem, vt altera, contineat. Quinimo etiamſi arbor vitæ è Paradiſo hodie nobis adeſſet, non tamen immortalitatem cauſaret. Quia mutata eſt recipientis conditio. Factus eſt, nimirum homo alterius generationis, corruptæ naturæ, & longæ alterius vitæ ſyndeſmo conſtructus. In quo non ampliùs mens immortalis immediatè omnes vitæ actiones in ſe ſuſtulit: ſed ſucceſſit caduca anima ſenſitiua, obiens vicariatum mentis, vitæque neceſſitatibus prouidens: ipſamet, inſtar flammæ, in horas labilis, & extinguibilis.

⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜

VITA BREVIS.

AVRA formatrix, in ſemine, ſenſim ad ſui maturitatem adſcendens, tandem lumen ſuæ ſpeciei concepit ſiue formam eſſentialem, quæ à Patre luminum immediatè fit, & eſt proprij nominis vita. Quot enim ſpeciebus res differunt, quæ tenebris obuoluuntur: totidem quoque ſub luminis ſpeciebus formas eſſe oportet.

Si enim propter formam res eſt id, quod eſt, in alteritate ab aliis quibuſcunque.

Forma autem viuentium (exceptâ mente) & vita ſunt ſynonyma: neceſſe eſt totidem vita eſſe, quot vitales formas.

Lumen ergo vitæ, per ſe vbique ſimplex eſt, & ſpecificum: non autem igneum: quia vitale, formale, & eſſentiale. Quod autem lumen vitæ calidum vel frigidum ſit, denotat vitam, non niſi accidentaliter calori, aut frigori nupſiſſe. Sic vt calor, vel frigus è vita: non autem vita à calore vel frigore proueniat. Vita ergo aliter intelligi nequit, quàm ſub luminis conceptu. Neutrumque magis à priori eſt demonſtrabile, quàm ipſæ rerum formæ, & quicquid immediatè profluit è ſinu Omnipotentis.

Lumen ergo vitale per ſpecies, proprio caret nomine.

Poſſumus quidem facere lumen igneum, nobis ad magnas neceſſitates datum: ſed non eſt artificis, producere de ſe, vel immediatè lumen vitale.

Quod Chymici aiunt. Artifex nequit introducere formam ſubſtantialem. Generans quidem patrans, atque auræ vitalis productor eſt, in

quantum ad ſibi ſimile, materiam contribuit, eiuſque diſpoſitiones in ordine ad vitam: nullatenus autem vitam, ſiue vltimatam entelechiam producere poteſt. In morbis etiam quandoque lumen vitæ ad gradum ignis aſcendit: Quia comminata diſtinctione Archeus excutit lumen igneum: non quod ille hoc, vt generans ſui ſimile, producat: ſed per furorem Archeus fœnum malidum comprimit, & accenditur: quod ſiccum non item fit. Alio quoque modo ligna confrictione, & ferrum attritu, ignem, quem non habent, concipiunt. Siquidem non poſſunt à rebus toto genere differentibus, iiſdem in ſpecie effectus prodire, niſi per accidens, ſiue actionem æquiuocam. Si nimirum ſpiritus ſenſitiuus propter dolorem, ſiue archeus per venena, propria iræ excandeſcentia per accidens igneſcit præter ſui naturam. Nam Blas habet, quo recedens à vitali lumine, ad deſtructionis alterum extremum reclinat: in quo radij ſui luminis, velut à ſilice, ignem excutiunt, de materia corruptibili, vbi lumina ambo, Archei & rei corruptibilis, ſeſe penetrant, vniuntur, & in lumẽ igneum promouentur. Quippe ignis vtrobique mors rei eſt, ex proprio deficientiæ effectu, ſuſcitabilia in rebus, aliquo pingui inflammabili conſtantibus. Enimuerò quamuis vnicus ſit in ſemine ſpiritus, planè vniformis, ac ſingularis, embryonis Architectus in ſcenæ exitum durabilis: attamen id naturæ materialis vitium & extrium fuit, vt officiorum pluralitate diſcerptus ſpiritus, ſenſim ad ſingularitatum heterogenitates multiplices deflectat. Vitiumque reuera eſt, quatenus in ataxiam, vitam ſternit. Aliàs namque cum finium neceſſitatibus ſpiritus ſeruire debeat, certè in munium numerum diſtrahi, ſibi fuit nobile. Seruilia quippe organa ipſa ſibi fecit neceſſitas, quæ ideo plura atque diuerſa condidit ſibi, & hactenus ſeipſam ad eandem neceſſitatis legem traduxit. Imitata nempe ſtatum monarchicum, in quo eſt princeps aliquis independens, legum & regiminis moderator: quapropter & Cordi, ſolarem quandam vitam, emanatiuam, vt velut aliunde independentem effingens, radicalis vitæ fontem ibidem ſtatuit. At quia reſpubl. dudum ſubſiſtere nequit, niſi alatur: ideo poſt Reges, primi ſunt Agricolæ, & Piſcatores, qui grana, armenta, greges, piſces, lanas, lina, vina, ligna, mella, olea, & coria nobis proferunt. Quia & ante cogitatos Reges, iam greges ſuos habebant paſtores, & agricolas felices. Ea propter enim fingunt Saturnus, deaſtrorum parens, cui in orbis, nutritionis neceſſitatem à Splene, commutatiuo ſabente fermento ſplendidam vegetationis vitam, ethnici tradidere. Agricolis demum ſuffragantur, qui grana in panificium, lanas quoque, linum, & coria in veſtes ornarent: mox Iupiter patris loco ſuffectus, aſtu & vi ſucceſſit; Ideoque & alter nutrimenti diſpoſitor, in hepate domicilium fundans, vitæ nutritiuæ adiunctus eſt, è loco in monarchiam neceſſario, adæquatè reſpondet. Mars denique diſſidentes in prioribus digeſtionibus reliquias amouens, in felle ſuccenturiatus, multi conformis eſt. Tribus his tantùm opus atque ſatis viſum fuit, Sole nempe, Saturno & Ioue, quamdiu in concentu conſonarent ſingula. Sed martialis deinde vita ſubiuncta fuit, non quidem vt reſpub. & ſtatus ſimpliciter eſſet: ſed vt pacem, mutuaq; officia ſeruent ſingula inuicem, neue vt ſuccreſcente impuritatum turba, deſtinatur vnitas. Porrò creſcere, ſequitur ad eſſe. Priùs namque res eſt, antequam creſcat. Imò cum aliud eſſe nequeat, niſi nutriatur ali præcedit creſcere. Lunam enim ceterorum vltima, reſpectu altilium, telluri proxima. Immediata ergo & inexcuſabilis eius neceſſitas, hanc cerebro œconomiam dicauit, Iudici in monarchia ſacram. Viuitur nimirum ex Corde, Alimonia autem ex Splene, & hepate: Correctio digeſtionis è felle: ſed accretrix à cerebro eſt. Differunt itaque ſolitiis iuxta atque organis, vegetari & creſcere. Idque ſanè non per accidens, vel ob partium contumaciam, creſcere deinceps recuſantium. Sed propter ſingulares Viſcerum dotes. Enimuerò quod dixi, vel in ortu embryonis ſpectatur. Siquidem quia creſcitiua (quod nemo antehac putauit) è cerebro fluit, caput embryonis, ipſiuſque fœtus, cœteris membris proportione longe maius eſt. Etenim ſi diſlocetur manus, ea non ſolum creſcere ceſſat, quin inſuper decreſcit etiam in adultis. Gibboſi quoque creſcere ſiſtunt, licet vertebræ ſenſim diſtortæ, tantum protuberent extrorſum, vel ad latus: non ſanè quod gibboſis ſenſus ſit ſublatus, aut minutus: qui non minus aliis quibuſque ſentiunt. Quocirca defectus accretionis, non pendet ex vlla diſlocatione neruorum, venarum aut arteriarum: ſed ſolius obliquitatis intuitu, in medulla, per quam tectus influxus cerebri, eſt parùm incarnatus. Nec eſt fluxus iſte humoralis, per venas ſcilicet & arterias (ſiquidem in retortis arborum ramis, prout & in tibiis curuis, non cernitur accrementi defectus) ſed eſt fluxus lucis cerebri. Prout de actione regiminis alibi. Caro in cauo vlcere ſuccreſcit, creſcuntq; menſtruatim medullæ, quanquam cæteræ partes creſcendo ſiſtant. Adultis quoque creſcunt cum thoracis amplitudine coſtæ, fracturis ſuper creſcunt poti; hepar per morbum ſuccreuit mirum in modum. Senibus non rarò obnaſcuntur dentes. Idque totum, quia vis accretrix paret cerebro. Aſtrologi vim creſcitiuam lunæ tribuunt: nemo tamen cerebro. Oſſa veterum animalium (vt dixi) ſingulari arcano, plus medullæ continent, quàm iuniorum. Eò quòd luna ad tranſmutationem, quietem, interitum, & reductionem in primam materiam facit. Præpotens idcirco luna in veteribus, medullam augeri non impedit. Porrò cum vnumquodque eſſe accreſcere deſideret, ſuique propagationem vel ab initio meditetur, deque nullo alio plus ſolicita ſit natura, quàm de ſexu: adeò vt inſectas, quas corruptis ab excrementis ſuſcitat, ſexuum diſcrimine notauerit. Venere quoque opus fuit. Quorſum renes ſeruire putant Scholæ. Diſſentio autem, quia vtroque rena calculoſos, plus iuſto proculos obſeruarim. Nec enim alioqui credere poſſim, parte fundamentali Veneris oblæſa, ſalacitatem ſubſiſtere poſſe. Eò quòd hoc ſit partium neceſſitas, vt læſæ organo proprio, eius functio quoque neceſſario intercepta ſit. De Venere Splenis quandoque dixi. Satietò his ſat ſit, muliebre genus, in Reipub. ſubſiſtentiam apprimè neceſſarium, ac ſummè vtile, diuino elogio, eſſe. Sed tandem cùm non omnia ferat omnia tellus, hactenus ad benè commodéque viuendum, mortalium conſuetudo, colligatas prouincias, & mercaturæ conſpirationes introduxit. Pulmonem

itaque

itaque Mercurium, & mercaturæ, cum exteris conformem, fecit ſibi vtilitas. Vt poſtquam iam fœtus auctus eſſet, haberet reſpirationis, vociſque vitalem vigorem. Vitam inquam participatiuam, & diſtributiuam per totum, æquabili aura difflabilem. Sine qua nempe, error omnis in tophum nutritione denſaretur, creſceretque corpus mox vel in immane monſtrum, vel mox ab initio ſuffocaretur. Pro alibi de Blas humano. Aſt hanc rempubl. & harmoniam ſic erronibus aſtris comparatam, nolim tamen peregrè à cœli ſyderibus aliunde ſibi ſeminis Architectus mediceri. Analoga enim ſyzygia æmulatur aſtra, quia ens cœlicum Archeus in ſe habet. Is enim, qui verbulo aſtra fecit de nihilo: conſimilem Verbi poteſtatem (creſcite, & multiplicamini) in ſecula durabilem, intra ſeminum penetralia conſtituit. Itaque ex dono gratuito hauſit ſemen ſibi, poſſe ſiderum analogiſmos in ſuo Blas ciere, atque imitari. Quare contingit, vt ſtatis periodis feliciores innatis ſubſequantur aſtrorum æmulationes, quia potentiores, clarioreſque ſigillationes. Neque interim ea aſtris poteſtas eſt, quod mortalium formationi motibus, valetudini, vocationi, atque fortunis præſint. Qui enim omnia in omnibus eſt, cunctaque immediato fine ad ſui gloriam creauit, noluit ſui imaginem aſtris ſubditam, ne ſe per ſiderum importunas reuolutiones criminis excuſent. At bene. Ineſſe enim ſeminali analogon, quod aſtris, totique vniuerſo, quadantenus reſpondeat. Quapropter primum in homine, ſemen ſe veſtit ſecundinis, mox dein propriæ inſudat œconomiæ, deniqueRempubl. Præfatam meditatur, variè ſingula diſponit, legibuſque coërcet municipalibus. Tum verò regnum quoque, & imperia cogitat. Tandem totam terram, ac cœlos poſtremò. Adeóque vi verbi, totum vniuerſum in ſe adumbrat, quatenus Imago Dei. Subſtituit enim pedibus eius volatilia cœli, piſces maris, oues, boues, & pecora campi. Quia conſtituit illum ſuper opera manuum ſuarum. Cœli autem ſunt opera manuum Dei. Quæ certè conſtitutionis dignitas, cum alioqui iuſſum contineat; non fictam quidem aut remotam, & allegoricam poteſtatem quandam: neceſſe eſt ergo nos quodammodò referre cœlos in imagine Archetypi. Iuſſus autem ille, cum iam ſit in naturam plantatus, erit homini ſua amplitudo ab ouo genialis: non autem ab Aſtris ſibi ſubſtitutis. Cum autem Scholis & ruſticis, plus conſiderati ſunt defectus, qui in deformitatibus, vitiataque formatione erunt, quàm qui erroneis facultatibus eſſent oriundi: hinc dedere occaſionem vt Aſtrologi pro lubitu cuncta ad ſuas aſtrorum choreas traherent. Sed poſtquam officiorum diuerſitas cognita fuit ab emunctioribus, implicare heterogeneitatem facultatum & organorum, ceperunt ij proinde alteritatem, numerum difformitatemque ab aſtris repetere, & in ſeminum directiones referre. Etenim nec poterant ſub natura iam ſemel corrupta radicitus, dudum ſemina cuſtoditi felicia ſubtere vnitatem, neque per hanc compleri tot organorum diſtincta officia, quin penè ab exordio roboris diſparitas in viſceribus; imò & in ſingulis, fortitudinis inæqualitas ſubreperet; & ſigillaretur in locis. Vnde tandem diſruptio fili, diſſolutio, infirmitatum ſoboles, atque lues multa. Quæ cuncta cœli augures, non reluctantibus, ac ſtupentibus Scholis, impune ad ſua ſiderum tripudia tranſtulère. Quare velue anteſignano hirco per barbam arrepto, tota admirata eſt ſubſequens poſterorum caterua. Eſt tanta quippe in ſinu materiæ heterogeneitas, vt vix filum anteum fiat, quod non aliqua ſui parte ſit infirmius, citiuſque diſſiliat. Itaque neque mirum, in tanta membrorum ac functionum diſtractione, robur membris inæquale inoleſcere. Quocirca integræ familiæ tabe vel hydrope pereunt. Aliquibus greſſus à quinquageſimo deficit, quibus viſus in octogeſimum perſiſtit. Aliis verò à quadrageſimo viſus hebes, quibus greſſus longæuitatem promittit. Quippe ex ſimplici vniuerſalique ſeminis ſpiritu, ſui inoleſcunt ſingulorum organorum rectores. Qui ſanè ibidem, vel vitio recipientium, vel errore diſpenſationis, non rarò recedunt à ſcopo alienati. Spiritus enim, qui partes ab inuicem diſtinxit & formauit, mox & in ipſis partibus determinationes omnes ſuſcepit. In oculo enim opticus ſpiritus videt, & in lingua guſtat: quia influens ſpiritus, ab inſito ibidem determinatur. Vt prætereà quædam vita principians in Splene, alia in muſculis, atque alia demum in vtero muliebri, prout ſæpè aliàs demonſtraui. Quæ ſingulæ in tantum à vita communi hominis ſunt diremptæ, quantum illa quæ diuerſas habent exſiſtentias. Cum ergo pluralitas dualitatem aliquam includat, non mirum vitam, multis diuerſis rectoribus agitatam, facilè in diſſolutionem ruere, poſtquam mens immortalis habenas regendæ vitæ, in collum ſenſitiuæ labi ſiuerit.

VITA ÆTERNA.

EVANGELIVM promittit mortalibus, non ſolùm, quòd Filius Dei ſit incarnatus & paſſus pro ſalute humana: ſed quòd hęc duo myſteria ſint applicabilia indiuiduis, quæ aliàs velut fruſtra eſſent. Conſiderani autem iſtam applicationem hoc modo. Enimuerò per peccatum, non minùs fregit homo intentum, quàm decretum Dei; vnde natura humana in ſui radice fuit corrupta, quia inſecuta eſt generatio aterta, penè beſtiuna, vitæ æternæ ex ſe incapax. Quapropter Euangelium debebat includere abolitionem peccati originalis, aliorumque omnium, ex naturæ corruptione defluentium. Itaque cum homo deinceps non ampliùs ex Deo: ſed ex ſanguinibus ſexuum, ex voluntate carnis, & ex voluntate viri tantùm naturaliter naſci deberet: nec tamen eius corpus poſſet reſurgere vlla ſui potentia, in priſtinam dignitatem, multóque minus, deſinere eſſe, vt iterum aliterque eſſe inciperet. Idcirco lætum nuncium nobis allatum fuit, quod vnum baptiſma datum eſſet in remiſſionem peccatorum, per quod homo ita renaſceretur ex aqua & Spiritu ſancto, quod eius anima, tanquam nouâ natiuitate renaſceretur, & fieret particeps illibatæ humanitatis Chriſti Saluatoris, fabricatæ per Spiritum Sanctum. Quæ renaſcentia animam in priſtinum ſtatum innocétiæ reponit, tollens peccatum ſimul. Idque ſic omninò realiter ſe habere credimus: non autem

Digitized by Google

quaſi allegorias aut metaphoras, pro vero amplecteremur: ſed reuera & actualiter hæc in baptizatis ſic contingunt, vt ſenſibiliter permittat Deus traduci in corpus teſtimonium actualis illius gratiæ, quæ per baptiſma confertur. Quo nimirum reſpectu Mahumetani, baptiſmum recipiunt, quatenus tollit innatum fœtorem illis alioquin in vitam durabilem, quemque in Hebræis omnibus alioquin obſeruamus hodie. Adeoque baptiſmi effectus interior, etiam extra relucet. Imò & id confirmat vnici baptiſmatis eſſe perpetuum, atque indelebilem. At iſta renaſcentia non tollit mortem, ſed Chriſtianos deſerit cum ſarcina corrupti corporis, ex voluntate viri, generati, atque hactenus animam nihilominus relinquit vitiis corrupti corporis ſubnoxiam. Quapropter adultis non ſatis fuit baptiſmus, quanquam iunioribus, quamdiu inſontes ſunt, abunde ſufficiat. Priuilegium itaque aliud promulgatum, per quod adulti vitam æternam habere poſſunt, Quod qui non indignè manducauerit corpus Dominicum, Chriſtus illum reſuſcitabit ad vitam in nouiſſimo die, Si verò non manducauerit, non habiturus ſit vitam in ſe. Nam hoc myſterium nobis datum eſt pro mundi vita. Eſt nimirum mundi vita Adamica, caduca, & propemodum brutalis. In cuius permutationem datur nobis pignus, itemque actualis & realis participatio vitæ æternæ. Merita igitur paſſionis dominicæ nobis communicantur per participationem illibatæ virginitatis Chriſti Domini. Communio enim puriſſimi & caſtiſſimi corporis ſui, vnit nos ſibi, & nos in ſe regenerat actualiter: ſicque nobis dat vitam ſibi conformem. Datur corpus Domini pro mundi vita. Et quanquam non ſtatim pereat corpus hominis, conceptum ex ſanguinibus: eo ipſo tamen, quo cum corpore Domini, eiuſque humanitate vnimur, nos reddit participes incomprehenſibilis ſuæ incarnationis, reſtituitque in priſtinam naturæ humanæ integritatem: quatenus virginitatem puriſſimam Chriſti, in qua ſaluari debemus, acquirimus participatione. Adeoque propter amoroſam vnionem ſui, tribuitur nobis participatio meritorum paſſionis eius. Eſt ergo principaliſſimus effectus ſacroſanctæ Euchariſtiæ, participatio puritatis, & naturæ virgineæ incorruptæ, Domini Ieſu. Adeoque ob hoc propria periphraſi prædicatur, vinum germinans virgines. Porrò ineffabilis diuini amoris hocce myſterium, operatur præfatus reales effectus regenerationis, in natura humana. Docet Apoſtolus. Omnes quidem reſurgemus: ſed non omnes immutabimur. Quaſi dicat: Mortales omnes quandoque à morte reſurgent. Damnati quidem reſurgent, nequicquam immutati: ſed in priſtino corpore Adamico, ponderoſo, non penetrante, &c. ſola videlicet mortis optatâ neceſſitate illis ademptâ. Pueri verò, ſolo baptiſmi lauacro regenerati, reſurgent, in corpore aliquatenus glorificato: ſed tanto minùs perfecti, quanto à tanta felicitate fuerunt remoti. Qui autem in communione corporis Dominici fuerunt vniti, reſurgent planè glorioſi, per totam ſui naturam: quia perfectiſſimè fuerunt in vita regenerati. Cuius regenerationis, quamquam nō appareant viſibilia ſigna: reuera tamen incitāt, neque enim de nouo fiunt in reſurrectione, niſi prius in ſeculo, per omnimodam regenerationem præextitiſſent. Fides noſtra non eſt de non-entibus: ſed de rebus veris non viſibilibus, quia vult nos promereri per fidem. Quapropter quantumuis amoris, & vnionis cum Deo, ſit hoc ſymbolum prorſus inſcrutabile, prout & effectus inuiſibiles modo: attamen præfata myſtica, & realis renaſcentia, cenſetur adhuc terrena apud Nicodemum, atque eo titulo huc tranſtuli. Ego itaque, renaſcentiam ſaluandorum contemplor in natura ſublunari, & terrena fieri, perinde atque in proiectione lapidis Chryſopœi. Enimuerò vidi illum aliquoties, meiſque contrectaui manibus. Erat enim coloris, qualis croco in ſuo puluere, ponderoſus tamen, & micans, inſtar vitri puluerati. Datum mihi ſemel eius fuerat quadrās vnius grani. Granum autem voco ſexcenteſimam partem vnius vnciæ Hunc ergo quadrantē vnius grani, chartæ inuolutum, proieci ſuper vncias octo argenti viui feruidi in crucibulo. Et confeſtim totus hydrargyrus cum aliquanto rumore, ſtetit à fluxu, congelatumque reſedit, inſtar offæ flauæ: poſt fuſionem verò eius flante folle repertæ fuerunt vnciæ octo auri puriſſimi, granis vndecim minus. Itaque vnicum granum illius pulueris permutaſſet in aurum optimum partes argenti viui, ſibi æquales 19186. Inter terrena ergo reperitur præfatus puluis, quodammodò ſimilis, qui ferè infinitum metallum impurum tranſmutat in aurum optimum, ſibique vniendo, ab ærugine, rubigine, carie, & morte defendit, ac velut immortale facit, contra omnem ignis & artis torturam, transferique in puritatem virgineam auri: requirit ſaltem feruorem. Anima ergo, & corpus ſic regenerantur per baptiſmum, & communionem illibati corporis Dominici modò iuſtus deuotionis feruor fidelium adfuerit. Ignoſcat Theologus mihi, ſi vltra crepidam de vita æterna per parentheſin dixerim. Fateor enim lubens; non eſt corpus regeneratum mei fori. Tantùm de vita mundi prorogranda ago. Hoc ſaltem dixi, Baptiſmum realem effectum ſenſu perceptibilem, puritatis adferre, & ſacroſanctam Euchariſtiæ communionem in terrenis habere aliquid ſimile, quo facilius credamus regenerationem.

MORTIS OCCASIONES.

IGNEM lucemque, vitæ compararunt, quia aliquid præſefert, quod vitale videtur. Etenim formæ vitales, ſiue rerum vitæ, ſiue ſunt luces. Ergo totidem mortis erunt ſaltem occaſiones, quot lucis ablationes. Primò ergo lux exſufflatur, itemque compreſſione, flamma perit, quod vocant defectu aëris. Ego verò demonſtraui, id contingere, defectu noui Magnetis: non autem, quòd ignis aëre nutriatur. Sic & conſtructione fumi alieni. Sic nimirum in cryptis, & cuniculis lampades extinguuntur, exſufflatur autem Lux vento, vel alia flamma. Sæpe enim candelæ, flamma, puluere colophoniæ, vel pyrio, ſuſcitata informe, extinguuntur. Tandem alimenti defectu ignis interit. Mors ſimiliter multifariam itur. Vel enim corpus viuens, ſubitò colliditur conquaſſaturque à pondere. Cita etiam profuſio cruoris, ex amplo vulnere, vitam profundit, vitæque lumen efflatur.

Sic

Sic puris, aquæ, vel venti affatim facta prodiga- litas inordinata: balnea item, fames, ſolutiua, intempeſtiuam mortem introducunt. Item per compreſſiones anhelitus in cuniculis, aſthmatis laquei, ſubmerſionis, fumi, & vteri ſymptomata, reſolutiones item & paralyſes neruorum, anhelitui ſubſtratorum. Item per combuſtiones, deſtructiones, carbonizationes, gangrænas, & conglaciationes frigoris. Item per venena, alcalia, rodentia, eſchatotica, putrefacientia, vel fermentali contagio peſſumdantia; Item per retenta excrementa, obſtructiones, & abnegata partium commercia. Item per defectum digeſtionis aſtcutus, atrophiam & conſumptiones, partis aut totius. Item per ſuffuſiones cruoris intra cranium, thoracem, abdomen, vomicas, pleuritides, pulmonias, &c. Item per diſlocationes vertebrarum, contracturas partium expurgandis ſordibus deſtinatarum. Tandem propter effœtam ſeminum, poteſtatumque defunctionem, decrepitam, exanclatamque. Itemque propter paſſionata animi grauiora, & incantamenta. Mors ergo tot modis quotidie furatur mortales, quorum vita tamen ſemper ſimplex & vniuoca eſt. Nam eſt ideo vitæ atque mortis aliena, & diſcrepans conſideratio. Etenim enſis vitam tollit: eſt tamen longè alia vitæ ſpeculatio conſeruandæ, quàm ſanandorum morborum, per cauſæ ablationes, & præpeditiones. Siquidem cauſæ partim ſunt externæ, vt vulnus, peſtis, ambuſtio, &c. quorum proinde ſanatio, à cauſarum ablatione non pendet. Neque enim ideo Ignis à foco delendus, qui aliquem combuſſiſſet, vt ſanetur: prout nec enſis eſt frangendus, vt vulnus ſolidetur. Sed in vitæ longæ conſeruationem, non minus externarum cauſarum contemplationes, & ablationes, quàm fomenti vitalis occurrunt. Enimverò tametſi nullo infeſtarent infirmitates, non tamen ob id mors deſineret in dies, viam ad ſuum introitum ſternere. Nam etſi ſanitas vitam, vt baſin reſpiciat: non tamen vita ſanitatem includit. Cœcus enim, claudus, podagricus, &c. non minùs viuit, quàm ſanus. Quid ſi vita per morbum deſinat, id vitæ eſt peregrinum ac per accidens. Sicut gladius mortem continet: at non niſi per applicationem. Alioqui mors per ſe reſpicit vitam: cauſæ ergò morbificæ, tantùm per accidens, ſiue per applicationem ad ſpiritum vitæ, euadunt mortales. Hinc namque impedimenta vitæ longæ ſunt ſeriò attendenda, auertendaque, ſi longæuitatem expectemus. Initio itaque vitæ meditatio conſiſtit, non extra: ſed in vita ipſa. Qualiter nimirum vita in corpore conſeruetur. Etenim anima ſenſitiua iam deinceps à peccato (vt dixi) proprietatem vitæ totam ad ſe traxit, & vitæ vinculum cum corpore euaſit. At cum ipſamet anima ſit in ſe mortalis: neceſſe eſt imprimis omnes poteſtates vitales, vitæ coæuas, labiles eſſe & caducas. Hinc tandem mors. Ad vitæ igitur longæuitatem, primùm requiritur morborum ſanatio; tam illorum qui vitam totiua attingunt, quàm qui partis & functionum damna, vel conſeruationem ſpectant, & hactenus inſidiantur vitæ. Siquidem cum membrorum ſit vniuoca conſpiratio, principales certæ, poteſtates, non poſſunt non tamen labaſcere etiam diminutis tantum ſubalternis. In quo à Paracelſo diſcedo, quod putauerit morbum omnem, per pharmacum ad vitam lógam, neceſſariò tolli. Quoniam bonus vir ille, medicamen ad vitam longam, vltimque, non minùs ignorauit, quàm ipſam vitæ longæ eſſentiam, proprietateſque. Ideóque ſua arcana plurimum conferunt ad vitam ſanam, ſiue ad impuritatum ablationem: directè tamen atque primariò, ad vitam longam, tanquam ad finem vltimam, nequicquã facere. Eò quòd vt vita ita & arbor vitæ, cócernit primariò conſeruationem, & redintegrationé, ſiue reiuueneſcentiam facultatum vitalium, partibus inſitatũ. In hoc itaq; arcana ſuperfluorum ablatiua, ab arbore vitæ diſtant. Quod illa quidem morbos ſanent, etiam quos natura parens, per ſe nunquam curat, Puta lepram, calculum, paralyſin, tabem, hydropem, &c. ſed arbor vitæ hos morbos iã admiſſos non ſanet. Etenim ſi Hippocr. dictitauerit, quòd naturæ ipſæ ſint morborum medicatrices; id ſuæ ætati, & arti incipienti cõdonandũ. Alioquin arcana (quæ tum nondum enotuerant, & hodie penè latent) naturæ vires ſuperant, prout perſæpè ars naturam vincit. Idque nedum in arcanis morbos ſanantibus: ſed & in arbore vitæ, naturam deficientem reſtaurante, verum eſt. Arboris ergo deſtinatio, eſt vitæ conſeruatio; cum aliquali reiuueneſcentia: ſed cum remedio arboris perſeuerat lepra, calculus, &c. Eſt ergo plane alia conſideratio arcanorum Paracelſi, & alia arboris vitæ. Quod ſic confirmo. Conſideretur Iuuenis cũ aliquo morbo prædictorum: non enim florida atque viuida eius iuuentus ſanat hos morbos: ergo neque etiam arbor vitæ. Eò quòd hæc tantùm ſpectet fomentum floridæ illius vitæ. Quæ ſanè adhuc recipitur per modum recipientis. Ergo in parte recipiente morboſa manet ſemper roboris diſproportio, reſpectu partium beneualétium, quæ erat ante aſſumptum pharmacum ex arbore vitæ. Nam etſi ſingula participarent æqualiter de illo pharmaco: non tamen æquo robore reſarcirentur. Primùm ergo impedimenta vitæ longæ, in vniuerſum ſunt remouenda. Inter impedimenta autem, quædam vitam abbreuiant, actiuè; vt ſunt morbi, vitæ inordinationes, &c. Alia verò arborem vitæ, in ſuà bonitate determinant, accurtantque, ne ſuæ deſtinationis vltimatam finem aſſequatur. Hoc quidem de arbore vitæ noſtra, non autem de Paradiſi; deque vita corrupta, non de vita Adamica ante lapſum. Morbi itaque aliquot itemque multa profunda ſpeculatio fortis, & non iucunda, & perturbationes, imò & incantatio. Prout ſuo loco. Felices ergo & plerumque longæui, qui procul à curis, vſuris, negotiis, atque ſeculi ſui tempeſtatibus, paterna bona bobus poteſt arare ſuis, in pace & hilaritee viuere. Quicquid ergo pro vitæ longæ conſecutione cogitandum, cogitandum, in pace incuriã, cum plena reſignatione in placidiſſimam Dei voluntatem. Cogitandum eius ergò, quantum ridiculæ cogitationes laſſent in febribus, quantum ſeria ſtudia eneruent, quantumque anxietates dierum numerum peſſundent. Quia ſic ſpiritus attenuatur, & dies abreuiantur. Porrò Venus ſuum primatum inter impedimenta vitæ longæ obtinet. Quia vitam affatim exhaurit. Sequitur Venerem crapula multa, intempeſtiua: magiſque ſi potus ſit noxius. Nocent quoque Tabacum, fungi, & quæ propter occultum virus, latè ſerpens, vires vitales conſternant. Non enim Necotiana famem ſedat, quaſi ſatisfaceret defectui: ſed in quantum defectus,

ſenſum

ſen'um tollit, ſimulque functionum exercitia. Impedimenta deniq; vitæ ſunt frequentes thæmæ, phlebotomiæ, vulnera, ſolutiuorum quoque vſus frequens Quæ ſcilicet parrantis generationem faciunt mundus floridam, ideóque & ſenium accelerant. Denique vt elimata faciunt ad vitam longam: ita & quædam officiunt. Sunt enim, quibus rarus eſt ſenex: alia, quibus ſenectus in honore eſt. Endemica enim arſenicalia, ſubterranea vitam adhuc viridem in floſculo demetunt. Sunt, & quibus tractuum inundatorum eſt vicinitas. Etenim debet quicquid ſponte à putredine in aqua efferbuit, & reſolutum eſt, ſimul cum vapore efferri, & à nobis ſorberi. Pernicioſi ergò paludum halitus putridum ſpirantes: dein qui ſalem ſemiputrefactum cum ſordibus, ac reſoluto luto efflant. Vidi enim Antuerpiæ, poſtquam ager Auſterwveelius vndas concepit, tiliarum folia in mœnibus ab Auguſto ſiccata, & velut carie eroſa. Quæ ante inundationem, in Octobrim vſque viridia in arbore ſeruabantur, Idem Amſtelrodami viſitur. Quando Lugduni Batauorum, folia arborum adhuc Maium mentiuntur. Hanc enim cladem frondes patiuntur à vapore ſemiſalſo: quid tandem non in teneram pulmonis tunicam, atque ſui parenchymatis ſpongiam factum iri putandum? Profectò tot vndique noſtræ vitæ hoſtes inſidiantur, vt niſi longè à nocuo aëris contagio receſſerimus: vix erit ſub arboris vitæ plena conceſſione, optata vitæ longæ participatio. Nam originalis arbor vitæ in Eden, erat pro habitantibus ſuis: non autem pro vallis miſeriarum indigenis. Itaque quicunque volet bonitate arboris vitæ potiri, & ex labore Sophiæ proficere, deligat tractum, qui paſſim multos alit ſenes. Et in quo rari ferociunt paſſim morbi. Tum denique à puero (rectiùs ſi puer in vtroque primùm parente, mox dein & in nutrice) arbore vitæ vti incipiat, dum alimentum, in augmentum ſolidorum ſtaminum abripitur. Quæ verò medicamen arboris vitæ impediunt, & diminuũt, ne ad apicem adſcendat, ſunt hæreditariæ, atque innatæ debilitates, totales vel partiales; quibuſque acquiſitæ ſuccedunt per inordinationem bauſtæ, quæque per indebita dolorum, morborum atque laborum tormenta aduenêre. Etenim quicunque iniuriam notabilem vitæ paſſus eſt, deſperet per arborem vitæ plenè redintegrari. Qui verò puer, medelam vitæ primis admiſcuit conſtitutiuis, ſicque adoleuit; ſiquidem arbor vitæ non eſt pluſquam perfecta, vt queat decrepita in priſtinum reſtituere: ſperet ſe acquiſiturum, quod regum medentes aulici vix credant.

DE MAGNETICA VVLNERVM CVRATIONE.

Diſputatio de Magnetica vulnerum naturali, & legitima curatione, contra R. P. Ioannem Roberti Theologiæ Doctorem Societatis IESV, presbyterum, non minùs, quàm etiam Rodolfum Goclenium Profeſſorẽ Medicinæ.

1 *Faſcinus, ſympathia, & magnetiſmus differunt.*

2 *Vnum vnguentum ſympatheticum, aliud magneticum dictum.*

3 *Quid mumia.*

4 *Philoſophia rationibus tantum immediatè redarguitur.*

5 *Differentia Iuris & Philoſophiæ.*

6 *Ex ignorantia cauſa magnetiſmus putatur diabolicus.*

7 *Qui ſint interpretes naturæ.*

8 *Cur ſoli ſpagyri naturam interpretentur.*

9 *Superbit, qui ex ignorantia cauſa rem credit diabolicam eſſe.*

10 *Qui ſint dæmonis adulatores.*

11 *Magnetiſmus non eſt nouum inuentum.*

12 *Vnguentum armarium.*

13 *Intentio, ſcopus, remedia, & modus in vnguento ſunt bona.*

14 *Cur vnguentum non illegitimum.*

15 *Cur non ſit ſuperſtitioſum.*

16 *Quid ſuperſtitio.*

17 *Cur modus vnguenti incognitus Cenſori nil improbet.*

18 *Quid Magnetiſmus.*

19 *Aliquot effectus magnetis.*

20 *Magnetica cura morborum incurabilium perfecta.*

21 *Lac combuſtum mammas ſiccat.*

22 *Vitriolum per magnetiſmum moritur.*

23 *Mumia ab Italia Bruxellam vſque operatur.*

24 *Carlina ſub vmbra trabis mirificè.*

25 *Item numero morbus ſubiecta mutat.*

26 *Flores ſoliſſequos ex magnetiſmo eſſe.*

27 *Filtra mumialia quomodo ſint magnetica.*

28 *Arcanum ſanguinis ſpagyrorum magnetem eſſe.*

29 *Herba cur & quanam magnetica.*

30 *Aſarum & ſambucus magnetica.*

31 *Pactum implicitum anchora ignarorum.*

32 *Sympathia præſupponit ſenſum.*

33 *Fratris mortui mumia olim impreſſa ſedi, adhuc magnetica.*

34 *Saphirus in magnetiſmo vnguenti æmulus.*

35 *Saphyrus tactu vnius carbunculi cæteros ſanat.*

36 *Cur Eccleſiæ Antiſtites annulos cæruleos geſtent.*

37 *Eſt magnes homini.*

38 *Zenexton peſtis.*

39 *Neceſſe eſt accidens migrare idem de ſubiecto in ſubiectum.*

40 *Magnetiſmus qualitas cœleſtis.*

41 *Fur, latro, & vir aut mulier proba eandem dant vſneam.*

42 *Vnde & quid vſnea ſemen.*

43 *Fructus aëris.*

44 *Vſnea fructus ex igne.*

45 *In vſnea dorſum etiam magnetis, mutato ſcopo.*

46 *Deus in miraculis ſequitur naturam.*

47 *Deus per reliquias magnetiſmum vnguenti approbat.*

48 *Magnetiſmus ſupernaturalis probat naturalem.*

49 *Vſnea flocculus in fronte contra enſem, ſtola verò contra dentem.*

50 *Flocculus in fronte in totam vitam præſeruat, à dente impreſſio ſanguinis eadem in maxilla.*

51 *Piper degenerat in hederam.*

52 *Quomodo de perſonis iudicandum.*

53 *Paracelſus monarcha arcanorum.*

54 *Res quæque habet ſuum cœlum particulare.*

55 *Vnde*

55 *Vnde inclinatio.*
56 *Vnde morbus aſtralis in nobis.*
57 *Vnde ægroti præſentiant temporum procellas.*
58 *Quid in mari fluxum & refluxum cauſet.*
59 *Vnde venti concitentur.*
60 *Cœlum non cauſat, ſed enunciat futura.*
61 *Ens ſeminis cuiuſque habet firmamentum, & virtutem influentiæ ſuæ.*
62 *Vitis turbat vina, non cœlum.*
63 *Antimonium obſeruat influentiam.*
64 *Magnes ſe dirigit, non autem trahitur.*
65 *Vitrum magneticum.*
66 *Reſina magnetica.*
67 *Allium contra magnetem quid agat, & cur idemque Mercurio.*
68 *Victus ad diſſitum obiectum eſt naturalis etiã in ſublunaribus, & eſt magnetica.*
69 *Omnis creatura viuit ſuo modo.*
70 *Quid vnguentum trahat è vulnere abſente.*
71 *Effectus ſatanicus omnis eſt imperfectus.*
72 *Cur ſatanas non cooperetur cum vnguento noſtro.*
73 *Quæ dicatur voluntas & fantaſia carnis exterioris hominis.*
74 *Duplex eEſtaſis.*
75 *Vis eEſtatica ſanguinis.*
76 *Corruptio potentia latantem manifeſtat.*
77 *Eſſentia rerum non putreſcunt.*
78 *Ad quid putrefactio ſpagirica.*
79 *Cauſa magnetiſmi in vnguento.*
80 *Cor a theſauro trahitur magneticè.*
81 *Necromantia vnde.*
28 *Quid ſit homo animal, & quid homo imago.*
83 *Quomodo aquila per magnetiſmũ cadaueris alliciatur.*
84 *Quomodo cruor in vnguento trahatur ad theſaurum ſuum. Cur aquila ad cadauer magnetice.*
85 *Senſatio naturalis & ſenſatio animalis differunt.*
86 *Sagarum effectus nefarij.*
87 *Poteſtas ſagæ eſt naturalis, & qualis ea ſit.*
88 *Vbi ſita ſit poteſtas magica in homine.*
89 *An homo cæteris corporibus imperet.*
90 *Cur homo agat per nutum.*
91 *Quæ ſit facultas magica.*
92 *Poteſtas magica diuerſimodè latet in homine.*
93 *Homo internus cum externo fundamentaliter vnum, materialiter autem diuerſa.*
94 *Quid ſit ſpiritus vitalis, eius ſcientia & donum.*
95 *In cadauere ſponte mortuo non eſt ſpiritus inſitus.*
96 *Diuiſio ſpirituum iuxta medicos.*
97 *Anima in corpore ſolo nutu agit magicè.*
98 *In corpore ſolo nutu ſomnolento, extra verò nutu excitato agit anima. Impedit ſcientia pomi ſcientiam magicam.*
99 *Initium cabalæ in ſomniis hauritur diuinitus.*
100 *Defectus intellectus in homine exteriore.*
101 *Quid faciat Satan in Sagis.*
102 *Quæ ſint vera ſolius ſatanæ opera.*
103 *Peccatum dona gratiæ abſtulit, dona naturæ obſcurauit.*
104 *Quorſum exercitia pia Catholicorum.*
105 *Effectus potiſſimus Cabalæ.*
106 *Duo ſubiecta rerum quarumlibet.*
107 *Homo tam ſpiritu quàm corpore agit.*
108 *Quinam radius à Saga in brutum.*
109 *Quomodo Saga prodatur.*
110 *Quomodo alligetur Saga in corde equi.*
111 *Intentio opus bonum deprauat.*
112 *Victus ſeminalis eſt magica naturalis.*
113 *Cur cruor præſente homicida effluat.*
114 *Cur peſtis in obſidionibus frequens.*
115 *Opera miſericordiæ ſaltem reſpectu peſtis euitandæ exercenda.*
116 *Peſtes vindictæ & exſecrationum ſunt execrabiles.*
117 *Cur corpora à patibulo eſſent tollenda.*
118 *Cur excrementa non cauſent peſtem.*
119 *Cur ſanguis tauri ſit deleterius.*
120 *Cur pinguedo tauri ſit in vng. ſympathetico, vt fiat nempe vnguentum armorum.*
121 *Cur ſatan non concurrat ad vnguentum.*
122 *Baſis magiæ.*
123 *Vnde vanitates pro magia habeantur.*
124 *Magia bona in ſacris.*
125 *Quæ dicatur magia vera.*
126 *Cauſa idololatriæ ſagarum.*
127 *Excitatores magiæ.*
128 *Satan excitat imperfectè.*
129 *Vnde bellua quoque magica.*
130 *Regnum ſpirituum litem alit, & amorem.*
131 *Cur microcoſmus homo.*
132 *Mens generat entitates reales.*
133 *Entitas iſta inter corpus & ſpiritum media.*
134 *Deſcenſio animæ velle conformatum patrat.*
135 *Cauſa fœcunditatis feminum.*
136 *Cur libido mente velut abſente.*
137 *Pater per ſpiritum ſeminis generat extra ſe in obiecto mox abſente.*
138 *Quis ſit ſpiritus patronus magnetiſmi.*
139 *Velitas mittit ſpiritum ad obiectum, niſi voluntas aliquid reale produceret damon eam non agnoſceret; & niſi extra ſe dimitteret, dæmõ abſens eo non concitaretur. Vbi ergo theſaurus, eo tendit ſpiritus hominis magicus.*
140 *Magnetiſmus fit per ſenſationem.*
141 *Plures eſſe ſenſationes in ſubiecto vnico.*
142 *Ex phantaſia ſuperiore ipſi imperante.*
143 *Cur vitrarij vtantur magnete.*
144 *Mutatur trahentium phantaſia.*
145 *Inanimata habent ſuam phantaſiam,*
146 *Cur aliqua eſu amentiam maneant.*
147 *Cur morſus canis rabiem introducat.*
148 *Tartula ictu amentiam facit.*
149 *Cur contra catellum rabidum bruta reliqua ſe non tueantur.*
150 *Sympathia inter diſſita medio ſpiritus cuiuſdam mundani fit, qui etiam ſolem totaniaque aſtra gubernans, ſenſu pollet.*
151 *Phantaſia in electiuis eſt varia ad iudicium, in aliis verò eſt determinata ſemper identitatis.*
152 *Primus gradus poteſtatis magicè habitat in formis trium principiorum.*
153 *Alter gradus eſt per phantaſias formarum mixti, quâ deſtructa nempe adhuc manent principia.*
154 *Tertius gradus ex phantaſia animæ oritur.*
155 *Quæ bruta ſint magica, & agunt extra ſe ſolo nutu.*
156 *Quartus gradus magicæ poteſtatis eſt excitato intellectu hominum.*

157 *Vox*

Digitized by Google

157 *Vox magia analogum multorum ad vnum tertium.*

158 *Omnis magica vis excitatione gaudet.*

159 *Quod dicatur ſubiectum capax magnetiſmi.*

160 *Quomodo differat magnetiſmus ab alus formalibus proprietatibus.*

161 *Humores & ſordes ſuam habent phantaſiam.*

192 *Cur ſcriptura ſanguine potius, quàm alios ſuccos animatum dicat.*

163 *Semen habet traducem patris phantaſiam. Vnde nobilitas orta.*

164 *Pelles lupi & ouis phantaſiam inimicam vita prioris impreſſione retinuerunt.*

165 *Phantaſia ſanguinis recenter allati in vnguento quid efficiat. Modus magnetiſmi in vnguento.*

166 *Differentia inter curationem magneticam, quæ per vnguentum, & illam quæ per ouum putridum fit.*

167 *Notabile myſterium humanæ imaginationis fundamentum magiæ naturalis.*

168 *Intellectus procreatam entitatem imprimit in obiectum externum, & ibi realiter perſeuerat.*

169 *Quomodo parentur ſigilla efficacia.*

170 *Phantaſia per clauum ceu medium ſpiritum Sagæ nectit.*

171 *Si ſatan naturaliter mouet corpus ſine extremitate, cur non & homo interior? & cur non potius adhuc ſpiritum Sagæ?*

172 *Virtus vnguenti non ab imaginatione componentis: ſed à ſimplicibus in vnum coalitis eſt.*

173 *Author profectionem fidei dat.*

ANNO octauo huius ſeculi, allata eſt mihi oratio declamatoria habita Marpurgi Cattorum, quà Rodolf. Goclenius (cui nouiter demandata erat profeſſio Philoſophica) primitias exſoluens, conatur vulnerum ſanationem, per vnguentum Sympatheticum & Armarium à Paracelſo inuentam, oſtendere eſſe merè naturalem. Quam orationem legi totam, & ingemui, naturalium rerum hiſtoriæ tam debilem patronum obtigiſſe. Complacuit ſibi nihilominus author eò ſcriptionis argumento, & continuata probationis ſterilitate, idem opus anno 1613. non nihil anctius edidit: nuperrimè oblata eſt prædicti libri ſuccincta anatome, à Theologo quodam in ſpeciem lepidæ cenſuræ potius, quàm diſputationis concinnata: petitum ergo meum vtcumque fuit iudicium, eo ſaltem nomine, quod res Paracelſo inuenta, eundem ſpectaret, & me ſuum ſequacem. Dicam ergo, quid de Medico Goclenio, & quid de cenſore Teologo ſentiam.

Medicus imprimis opponit & oſtentat ſe probaturum, magneticam curam vulnerum eſſe naturalem: ſed promiſſorem ad tantum munus imparem inueni: vtpote quod nuſpiam vel tenuiter ſaltem titulo aut pollicitis ſatisfaciat. Multa hinc inde rapſodia colligens, quibus vires quaſdam formales, quas ſympathiam & antipathiam vocat, eſſe in rerum natura: atque ex earum poſitione, magneticam curam naturalem probaſſe ſat ſe putat. Multa inquam ex Ægyptiis, Chaldaïcis, Perſis coniuratoribus, & præſtigiatoribus in vnum cogit, quo ignotum ſuum magnetiſmum comprobet. Partim vt rerum nouitatis auidos animos oblectando ex ſcopo ſeducat, partimque vt authorem admirentur, nedum triuiales ſcriptores, ſed & quoſuis rariores alios triuiſſe.

Quocirca perperam Medicus ſympathiam (quam diuerſimodè, & fabuloſè ſæpius adfert) cum magnetiſmo confundit; & hunc naturalem eſſe, ex illa concludit: nam & vnguentum illud vulnerarium, nedum homines, ſed & equos curare vidi: quibus certè non tanta eſt affinitas nobiſcum (niſi aſini ſimus) vt proinde ſympatheticum vnguentum nobis & equis commune dici mereatur.

Malè itidem confundit Medicus ſympathiam cum faſcino & ligatione, & vtrumque cum magnetiſmo. Aſtrnoſiores ſcilicet quoſque effectus indiſtinctim adfert anxius, quò rationibus deſtitutus, ſuum magnetiſmum comprobet. Exemplo faſcinum à ſympathia, & vtrumque à magnetiſmo diſtinguam. Canis antipathiam (ſunt namque ſympath. & antipathia eiuſdem generis filiæ) cum gallina habet: hanc nempe vorat ille, & hæc canem fugit. At vbi nouiter pullos excluſit, hæc canem fugat, quamuis generoſum: faſcino nempe anima gallinæ, canis animam ligante; non obſtante antipathia priore, diſparili armorum præſidio & robore inæquali: nuſquam tamen in his magnetiſmus eſt. 1

Quæ porrò Medicus adfert de ſigillis, characteribus gamaheu, ceremoniis, vaniſque vt plurimum obſeruantiis; ſunt prorſus huc impertinentia, & potius magnetiſmum ceu ſuſpectum, deſtruunt quàm aſtruunt: meum non fert ingenium, de his quicquam decernere.

Errat deinceps Goclenius, & quidem temerè iuxta ac ignare: ſomnians ex præſcripto Paracelſi, telum quod ſauciauit, ſi vnguento armario oblinetur, vulnus curari. Fruſtra namque telum aut mucro præſcripto à ſe vnguento inungentur, niſi cruentum, idemque cruor prius in dicto enſe exſiccatus fuerit. Aliud namque vnguentum Paracelſo eſt ſympatheticum, ratione cruoris habitiè vulnere; atque aliud certè vnguentum, quo arma nullo ſanguine tincta emplaſtrari debeant: vocatque idcirco prius vnguentum magneticum & ſympatheticum, poſterius verò magneticum armarium: quod inſuper mel & pinguedinem taurinam idcirco (nec fruſtra quidem) recipit. 2

Poſtremò, quò ſuo genio ſatisfaciat, deſcriptum Paracelſi immutauit Goclenius, aſſeuerans vſneam è ſolis craniis ſuſpenſorum deligendam eſſe, cuius ſui & falſi inuenti cauſam quærens, non veretur ſomniare, ſpiritus vitales ſtrangulatu in caluariam intraſſe, & ibi tantiſper manere, donec ſexennio abinde reuoluto, ſub dio vſnea ſuccreuerit. Paracelſus contrarium expreſsè docuit, & vſu comprobatum eſt, vſneam è cranio rota interemtorum non minus laudabilem eſſe, quàm laqueo ſuſpenſorum. Ex animalibus ſiquidem non quintum eſſe (quod 3 ſimul cum ſpiritu influente & vita, pereat eſſentia principalis,) ſed ſola virtus mumialis, id eſt, ſpiritus inſitus & confermentatus, in vi enectis corporibus ſuperſtes educitur.

Quæ de memoriæ inſtaurandæ remediis prodidit Goclenius, vt fini concepto nequaquam congruentia agnoſcimus, ſic & impertinentia oſtẽtacula eſſe, probare nequicquam diffidimus.

Intes

Inter Theologum & Medicum non eſt quæſtio facti: concedit nimirum vterque ſanationem vulnerato accidere: in eo tantùm lis eſt, quòd Medicus eiuſmodi ſanationem adſtruat naturalem; Theologus verò velit eſſe ſataniсam, idque ex pacto primi inuentoris. Cuius cenſuræ non aliquam in ſua anatome poſitiuam adſert rationem: ſatisfactum arbitrans, ſi penes ſe reſciderit, etſi refectionis rudimenta nulla coram attulerit, in eo videlicet quieſcens, quòd aſſerentis elumbes rationes ſubmouerit: quod nullius eſt operæ, nullius eſt artis, nec vllius etiā eſt authoritatis. Nam quorſum facit, ex futilitate rationum alicuius imperiti de re ipſa iudicare? eamque impiam declarare, ſi ſuæ ſententiæ ne vnam quidem ratiunculam ſomniârit? Quid ſi presbyterium laicus incomtis iiſdem rationibus, eaſque aliquis velut in meritas reiiciat, an propterea ipſum ſacerdotium reiiciendum
4 erit? quid quæſo res ipſas attingit imperitia aut temeritas alterutrius? Certè non ſe cenſuris Philoſophia ſubſtituit, niſi cenſorum adſit pondus rationibus ſtabilitum.

Ego itaque, qui contra Theologum curam magneticam velut naturalem ſuſcepi probandam: imprimis Goclenium excuſandum ratus ſum, ſi fruſtra laborauerit in inuentione cauſæ proximæ huius inſoliti effectus. Quid mirum, cùm Theologus eandem ſe neſcire fateatur, atque idcirco ſatanam authorem conticiat? ea namque eſt infirmitas noſtra, quòd plurimarum & præſtantiſſimarum rerum notitia deſtituti ſimus. Idcirco etenim plurimas res ad ſacram ignorantiæ anchoram, inuiti deflectimus, & catalogo cauſarum occultarum reſerimus. Quis enim Theologorum vnquam cauſam riſibilitatis, vel alterius proprietatis formalis, puta caloris in igne, demonſtrationem ad plenum ſciuit? An non committitur petitio principij, ſi dixeris: Calor ſummus igni competit, quia de eius eſt natura; equidem formarum eſſentiæ; quia ignotæ ſunt nobis à priori, ideo & formalium proprietatum proſapia tota ieiuna eſt, & incognita: atque vbi aduertimus, aliquam paſſionem formalem ſubeſſe, mox ab indagine eius, mens velut fatigata fruſtra, ceſſat, ſeſeque reponit, contenta nomine occultarum proprietatum: eia ſodes, an forte anatomicus cenſor cauſam nouit, cur canis lætus caudam vertat? leo verò itidem, quando iratus? felis quoque applaudens, eandē erigat? Quid itaque, ſi ipſus ne caudæ motus rationem nouit, mirabitur Goclenium magnetiſmi rationem dediſſe inſolidam? eiuſque refutatione, præſumet curam ſatanicam, quæ magnetiſmi eſt, ſe ſat ſuperque demonſtraſſe? abſit tanta iudicij temeritas.

Agedum, cur diabolicam dicis curam? debueras equidem rationem cenſuræ addidiſſe, niſi eadem facilitate, quà diabolicam prædicas, ne-
5 gatum ab aliis exſpectes. Iuriſtæ ſolam affirmatiuam confirmatam experunt: at Philoſophi vtramque, ne negātium quàm aſſerentium maior videatur aut ignorantia, aut etiam proteruia. An forte diabolicam aſtruis, quia non poteſt intelligi (à te) ſubeſſe rationem naturalem? non credam ex infirmitate tua de virtute, tam inertem ferres ſententiam. Scis etenim, quòd vitiū noſtrum, infirmitas intelligendi ſit, non rerum.

Satage ergo vnde ſcis, Deum eiuſmodi virtutem magneticam non direxiſſe in vſum vulneratorum? Oſtende literas: an te Deus ſui con- 6
ſilij ſecretarium elegerit? ſanè vtcunque vageris vario, tandem reperies non aliâ ratione, apud
vos eſſe curam diabolicam, niſi quia tenuitas & 7
vocatio veſtra eam non capit. Quid mirum, ſi Theologus nullus hac ſuboleuerit? Poſtquam enim Sacerdos & Læuita trāſiiſſent in Iericho, ſucceſſit Samaritanus laïcus, qui omne ius Sacerdotibus inquirendi rerum cauſas eripuit: natura idcirco, abinde, non Theologos in ſui
interpretes vocauit; ſed ſolos Medicos in filios 8
optauit, & quidem tales duntaxat, qui pyrotechnia inſtructi, rerum proprietates examinant; ſeparando poteſtatum delirentium impedimenta, cruditatem ſcilicet, venenoſitates, & fœces, id eſt, tribulos & ſpinas è maledictione, naturæ virgini paſſim inſertas. Nam cùm natura quotidiè diſtillet, ſublimet, calcinet, fermentet, ſoluat, coagulet, fixet, &c. nos certè iiſdem adminiculis rerum proprietates ab occulto eruimus in lucem, naturæ ſoli interpretes fideles.

Theologus autem, quo iudicet præſtigioſum à naturali; à nobis prius definitionem hauriat neceſſum eſt: ne ſutor, nempe vltra crepidam labatur turpiter. De Deo Theologus, naturalis verò de natura inquirat.

Multa certè vbique Conditoris bonitas fuit,
qui omnia creata in ingratum hominum vſum 9
condidit: nec Theologorum quenquam aſſeſſorem admiſit: quot quantaſque rebus virtutes inderet, neſcio ſane interim, quomodò à ſuperbiæ peccato excuſari poſſit, qui quia non percipit rationem naturalem, tanquam vniuerſa Dei opera ſuo metiens acumine; idcirco audacter negat Deum eiuſmodi rebus virtutem dediſſe; quaſi homo vermis, Dei & conſilij eius compos eſſet: omnium animos ex ſuo æſtimat, qui putat fieri non poſſe, quod intelligere non poteſt.

Mihi profectò nullatenus mirum videtur, ſi extra magnetis corpus conſimile, & ſolo magnetiſmi nomine explicabilem virtutem, rebus Deus dederit. Nonne ad magnetiſmi Poſitionem ſufficere deberet, vnicum ſaltem dari exemplum (perplura & appoſita mox adſciam) naturale iſtius lapidis, ad cuius normam, cætera quoque diuerſimodè diſtributa intelligantur in creaturis? An proinde quia nouum paradoxum & tibi incognitum, idcirco & ſatanicum eſſe debebit? Abſit tam demerite de diuina Conditoris maieſtate ſentire: neque certè, iſto hono-
re deferendo, ſatanæ blandiri debemus: quid 10
enim ipſum vſpiam ſuauius afficit, quàm ſi bonorum operum gloria ita deferatur ei, quaſi ipſe eorundem author exſtitiſſet?

Naturam materialem quotidie magnetiſmo 11
ſuo, à ſuperis formas trahere, cœleſtiumque fauorem expetere, conceditis, & cœlos quippiam ab inferis viciſſim allicere inuiſibiliter, vt ſit liber & reciprocus auditus, & in vnicum totum membrorum concinna chelys, Magnetiſmus itaque, quia paſſim viget, præter nomen, nil noui continet, nec paradoxus, niſi iis, qui cuncta derident, & in ſatanæ dominium ablegant, quæcunque non intelligunt. Profectò quærenti deriſori ſapientiam ea non exſtat.

At quæſo, quid ſuperſtitionis habet vnguen- 12
tum armarium? an quia vſnea ſanguine mumia, & adipe humanis conflatum? atqui inno-

xæ his vtitur Medicus, & ad hoc impunè venundat ſeplaſia. An fortè quia modus vtendi tibi nouus, vulgo inſuetus, vtrique verò admirabilis, idcirco effectus erit ſatanicus? Subde te, nec æſtua; mox melius habebis.

13 Etenim modus vtendi, nil mali continet. Intentio imprimis bona ac ſancta eſt, & tantum in bonum cedit finem: nempe ſanare dolentem proximum ſine dolore, periculo, & ſumptuum emaciatione; Hoccine diabolicum dicis? Denique ipſa quoque remedia, res naturales ſunt quibus eam facultatem à Deo conceſſam mox argumentabimur. Vtinam tu quoque tuam nobis negatiuam ſic firmaſſes: Deum nempe ſummum bonum, non dediſſe vnguento ſympathetico vim naturalem, & mumialem, magnetiſmum.

14 Hoc remedium magneticum nullatenus ſuſpectum reddi poteſt: cùm nullos ritus habeat, nulla verba, nullos characteres aut ſigilla poſcat, ceremonias nullas admiſtas, aut vanas obſeruá-
15 tias: non præſupponat horas, non profanet res ſacras; imò quod amplius eſt, ne quidem præexigat imaginationem, confidentiam aut fidem, neque veniam à vulnerato petendam: quæ cuncta curis ſuperſtitioſis annexa ſunt.

16 Superſtitio quippe dicitur, quoties ſtatur fide, aut imaginatione, aut vtraque, ſuper virtutem aliquam, quæ talis non eſt, aut non eò à Creatore directa. Nihil igitur cura Magnetica, ſuperſtitionis habet: Quocirca Theologe Cenſor, ſaltem deridendi ſatanan ergò periculum vnguenti, ſarcaſmo plenus, facito (quo pactum illud implicitum eruas: effectum nihilominus eundem planè nobiſcum, velis nolis, reperies: quod ſuperſtitioſis cauſis nequaquam euenit.

17 Quicumque magneticam vulnerum curam diabolicam putat, non quia ſine & mediis illicitis conſtet: ſed quod modo ipſi incognito procedat. Is etiam eodem conuictus argumento, omnium quæ de magnete dicturi ſumus, cauſas
18 quidditatiuas dabit: vel fatebitur, magnetia operationes præſtigias eſſe ſatanæ: vel ſaltem (quod tutius erit) magnetiſmum, id eſt, proprietatem quandam occultam, hac appellatione propter manifeſtam illius lapidis prærogatiuam à cæteris abſtruſis, & vulgo ignotis qualitatibus diremptam, nobiſcum cogetur agnoſcere.

19 Magnes dapi impoſitus ligneæ, atque innatanti, confeſtim vno & certo latere ad auſtrum, altero ad Aquilonem vertitur. Pars eius auſtralis, ſi ferrum tetigerit, illud ad Aquilonem vertit, & Borealis magnetis pars, ferrum attactum, ad Auſtrum inclinabit. Boreali parte, id eſt, ventre ſuo, ferrum allicit, & dorſo, illud ante ſe propellit: Aquilonare latus, à dextra in ſiniſtram, fricando acus compaſſi cuſpidem, eandem ad Auſtrum dirigit: ſin verò frictio, à ſiniſtra in dexteram inſtituatur, contraria cuſpidia directio erit.

Similiter Auſtrale magnetis latus variatur. Imò quòd magis eſt, ſi magnes affrictu ſuo ferrum magneticum efficiat, id eſt, ferri alterius attractiuum, idem ferrum iam magneticum, ſurſum deorſum inuerſum, rurſum ad magnetem fricetur, tractoriam poteſtatem confeſtim exuet. Quæ ſi ſapiant, inquire Guillielmum Guilbertum, Londinenſem Medicum, de magnete, quo nemo melius de hac materia ſcripſit, & cuius operâ; variatio pyxidis teſtaurari poteſt. Acus quæ nunc ad Aquilonem vergit, ſub æquinoctiali ambigit, vltra eam verò ad alterum polum tendit. Hîc medicum addam: dorſum magnetis ſicut ferrum; ità & inteſtinum pellit, curat herniam, omnemque catarrhum de natura Martis; omnes nempe magnetiſmi, ad vſum hominis ordinantur: vis trahendi ferrum, ſi mumiæ muliebri maritata fuerit, tunc dorſum magnetis, in femore, & eius venter in lumbis emplaſtrata, abortum iam minitátem tutò præcauet: venter verò magnetis, in femore, & dorſum lumbis appoſitum, partum mirificè facilitat. Quæ cuncta de magnete, noſter Anatomacus rationibus à priori illuſtrabit, modumque velut ipſi cognitum nobis exponet: vel pariter ſatanæ eſſe illuſiones, & non naturales effectus, parili ignorantiæ argumento, decreuero.

Exempla aliquot conſimilis magnetiſmi iam proferam, vt tandem ad rationem poſitiuam, omniumque oppoſitionum refutationem, animo imbutiore accedamus. Quid agam amplius? quas non attuliſti rationes pro te, ipſe comminiſcar. Omnis, inquies, effectus, vel immediate à Deo opifice procedit, & miraculum eſt: vel à ſatana, & prodigioſus eſt: vel à cauſis naturalibus & ordinariis, & tunc naturalis eſt: atqui magnetiſmus, non eſt miraculum, neque effectus naturalis: Ergo ſatanicus. Reſpondeo: Quanquam hanc dictam enumerationem inſufficientem queam oſtendere, quatenus homo interior etiam agit, nullo dictorum modorum (quod poſtea ſatis luculenter dicturi ſumus) nihilominus ſicco pede aſſumptum nunc tranſimus, ſubſumptum negaturi, quia nimium parte, effectum non naturalem, aſſeritur. Id enim prius probandum erat, ne petitio principij committeretur: verùm in hoc fuit, & erit defectuoſus noſter Cenſor, dicere non eſſe naturalem, niſi dicere, putaueris idem eſſe & probare, & authoritatem ſuam vice rationis locaſſe. Multi namque effectus naturales ſunt, qui non ordinariò contingunt: rariùs nempe incidentes: Itaque in gratiam Anatomiſtæ, vbique partem affirmatiuam nedum tuebor, ſed & declarabo rationibus & exemplis conſolidabo. Sic nempe propria ruet mole argumentum iam allatum.

Eſt liber impreſſus Franekere anno 1611, 20
apud vldericum Dominicum Balck, de lampade vitæ. Vbi reperies ex Paracelſo, veram magneticam curam plurium morborum, puta hydropis, podagræ, icteri, &c. ſanguinem calentem ægri, includendo teſte, ouique putamini, quod fouendum exponitur, & carnibus admiſtum ſanguinem hunc, cani eſurenti vel ſui dabis, mox ægritudo abs te in canem trahitur, & abit: nō ſecus atque in Gehaſin lepra Naamani, axſectatione tranſmigrauit. An & hoc diabolicum cenſebis, ſic proximum, ſolius ſanguinis mumialis magnetiſmo, reſtituiſſe? reſtituitur autem prorſus, & indubitatò.

Mulier ablactans infantem, quò citiùs vbera 21
ſibi ſterileſcant, in prunas lac emulget, & mox vbera flacceſcunt. An forte ſatanas exſuget ea?

Si quis ad oſtium tuum cacauerit, idque prohibere intendas, ignem ferri recenti excremento ſuperſtruito; mox per magnetiſmum natibus ſcabioſus cacator fiet: igne videlicet torrente excrementum & toſturæ acrimoniam quaſi

dorſo

Google

dorſo magnetico, in animum impudentem pro-
pellendo. Forte hoc ſatanicum dicea, quia fi-
nis læſio. At certè abuſus poteſtatum in liber-
tate hominis eſt: attamen vſu non minùs na-
turalis.
21 Fac tabulam ex biſmuto, & vna extremitate,
pone ſuccini fruſtum, tribus inde ſpitamis, col-
loca vitriolum viride: mox hoc colorem & acre-
dinem viſibiliter amittet. Quæ ambo in ſuccini
præparatione reperiuntur.
Saltem hocce omni ſatanæ illuſione carebit.
Bruxellenſis quidam in pugna naſum amiſit,
adiuit Chirurgum Tagliacozzum Bononiæ de-
gentem, vt naſum præſtolaretur: & cum inciſio-
nem brachij ſui timeret, baiulum ad hoc condu-
xit, è cuius brachio naſum tandem dato pretio
eruit. Mox tredecim circiter menſes, à reditu in
patriam, repente naſus inſititius friguit, & ab-
inde aliquot diebus, putrilagine cecidit. Cuius
rei inopinum caſum inueſtigantibus inuentum
23 fuit, eodem fortè momento, quo naſus friguit,
exſpiraſſe baiulum. Superſtites ſũt horum teſtes
oculati Bruxellæ. An non eſt mumiæ magnetiſ-
mus ille planè conſimilis, quo naſus vita com-
muni, ſẽſu & facultate vegetatiua tot menſibus,
inſitionum iure gaudens, repente trans Alpes
24 mortuus eſt? Cedo quid ſubeſt ſuperſtitioſi: quid
phantaſtici?
Radix Carlina (quæ Chameleontis eſt) ple-
na ſucco & viribus euulſa mumiæ humanæ con-
temperata, tanquam fermento ex homine, cuius
vmbram premis, vires & robur naturale in te
25 trahit. Sed hoc præſtigioſum dices, quia para
doxum: quaſi non eadem lepra è Naaman in
Gebaſin eſſet traducta, ictetus idem numero,
in canem tranſplantatus: non enim morbus in
prædicamẽto qualitatis eſt; ſed omnia ſunt præ-
dicamenta, in morbis ſingulis. Siquidem licuerit
non res nominibus, ſed nomina rebus accom-
modare.
26 Solisſequi flores magnetiſmo quodam, ferun-
tur ad ſolem: non ſane propter eius calorem:
quem oprent, nubilo namque & frigidiore die
ſolis quoque rhythmum imitantur (nec etiam
propter eius lucem, ſolis ſunt pediſſequi: Nam
nocte opacâ, ab occaſu, vbi ſolem reliquerant,
ad ortum tendunt; Non hoc diabolicum cen-
ſebis, quia aliud ſubterfugium paratum eſt: neio-
pe eſſe harmoniam ſuperorum cum inferis, &
facultatem tractricem planè cœleſtem, nullate-
nus ſublunaribus communicandam. Quaſi verò
microcoſmus, cœleſtis ſortis indignus, nullam in
ſuo ſanguine & vſnea notaret aſtrorum reuolu-
tionem.
27 De philtris dicerem, quæ mumialem confer-
mentationem requirunt, vt ad certum obiectum
trahatur dilectio. At conſultius eſt præterire, vbi
hoc vnum ſaltem prius dixero. Noui herbam
paſſim obuiã, quæ ſi teratur, & foueatur manu,
donec intepuerit, mox alterius manum detinue-
ris, quoad & illa tepeſcat amore tui, ille totus
continuo ardet, ad aliquot dies. Detinui pedem
cuiuſdam catuli, hic confeſtim peregrinum me
ſecutus adeo, quod noctu ante cubiculum eiu-
laret, quo eidem aperirem renunciata herâ ſuâ.
Adſunt Bruxellæ mihi huius facti teſtes. Calor
etenim prius herbam calefaciens, calor inquam
non ſolitarius, ſed effluuio quodam ſpirituum
naturalium concitatus, herbam ad ſe determinat
indiuiduatque ſibi: & aſſumpto hoc fermento,
per magnetiſmum alterius ſpiritum trahit & ſu-
bigit in amorem.
Relinquo curas multarum ægritudinum, quas
arcanum ſanguinis humani magneticè perficit: 28
niſi etenim ſanguis; imò pus, vrina & perſpira
bile effluuium, continuò aliquid ſecum de ſpiri-
tu vitali demerent, hiſque ineſſet participatio
quædam totius, extra concretum naturale: ſanè
non adeò breuis dies hominis foret. Hæc nempe
inteſtinæ fuit calamitatis cauſa. 29
Perſicaria ſiue piper aquaticum, conſolida,
ſophia, ſerpentina, braſſatella, atque plures
aliæ, iſtud habent peculiare, vt ſi frigidæ, de-
mergantur in aquam (flante enim Borea, exci-
ſa quercus verminoſa erit, niſi confeſtim ſub-
ter aquas demergatur) & ſuper vulnus aut vl-
cus, aliquantiſper intepeſcant, mox defodian-
tur cœnoſo loco: vbi putrere incipiunt, etiam
attrahere ſatagunt ex ægro, quicquid nocuum
eſt.
Idque peragunt herbæ, non quamdiu in ter-
ra creſcebant, neque etiam quamdiu in forma
manent priſtina (oportet namque granum emo-
ri, vt fructum ferat) ſed in corporis putrefactio-
ne, virtutes iam quaſi corporis repagulo ſolu-
tæ, liberè magnetiſmum, ſecus dormientem &
impeditum, exſerunt, & iuxta contagionem,
impreſſionemque à vulnerato aut vlceroſo loco
acceptam, reliquum mali, vel eminus multum
exſuguut.
Si quiſquam folia Aſari decerpendo, ſurſum 30
vellicauerit, purgabunt aliam, id eſt, tertiam
perſonam tractionis neſciam, per vomitum tan-
tum: ſin verò deorſum carpendo torqueantur,
ſolam deiicient aluum. Hic ſaltem nulla
ſubeſt ſuperſtitio. Nam quid hic imaginationis
commemorem: cum illa in tertium obiectum
nil operari concedatis, maximè vbi iſtud igna-
rum ſit modi, quo decerpens fuerit vſus? An
forte pactum implicitum rurſus, & ſacram ig- 31
norantiæ anchoram, incuſaueris. Atqui hic nul-
la latet vana obſeruantia; præſertim vbi inſcio
aſſumente decerptor, ſurſum vel deorſum folia
vellicauerit. Profectò præter aſarum & ſambu-
ci extremitates, id cætera non habent purgan-
tia quæ quomodolibet decerpta, vniuocè ope-
rantur continuo. Sed in aſaro, plantâ integrali,
proprietas elucescit magnetica, adeòque ad car-
ptionis ſenſum variè ſua dotat folia. Habere au-
tem nedum plantas, ſed & creata fere ſingula
ſenſus quandam adumbrationem tam antipa- 32
thia, quàm ſympathia (quæ ſine ſenſu conſiſtere
nequeant) latius comprobant, quod mox do-
cebimus.
Matronam nobilem mihi notam, abeunte po- 33
dagræ paroxyſmo vno, nouus ſubinde alius ex-
cepit, ac per multos menſes podagra ſine remiſ-
ſione inſolito infeſtauit recurſu. Neſciens verò,
vnde tanta ſibi, inauſpicataque morbi recidiua;
tandem quoties remiſſo acceſſus feruore è cu-
bili iam ſurgens, ſederet ſede, qua frater eius
olim, & in alia vrbe, podagricus ſedere ſolitus
erat, extemplò nimirum abinde morbum repul-
lulare reperit. Effectus vtique nullatenus ima-
ginationi aut ſcrupulo adſcribendus: vtpote quæ
duo effectu longè fuerunt poſteriora. Qua autẽ
ſede, ſi contingeret alium ſediſſe podagricum,
nulla ei accidit morbi reincrudatio. Itaque iam
fratris mortui, mumia, ſedem contagio ſuſpectã
meritò reddidit, quæ ſorori & non alteri poda-

grico,fluxus illos ſecus quieturos moueret,trans
omnes veſtes penetrans. Magnetiſmus fruir ad
vterinam ſororis ſcilicet mumiam:idque longo
poſt funera luſtro.Cedò,quid hic eſt pacti im-
pl iciticum hoſte Satana?

Sapphirus cœruleo colore ſatur, ſi anthra-
cem quo peſtis ſeſe prodit,attigerit,& aliquam-
diu affiictus fuerit, mox verò auferatur, non
ceſſat magneticè iam abſens gemma, virus to-
tum è contaminato attrahere: modo id viribus
nondum debellaris fiat. Solent idcirco (nobis in
maiorem magnetiſmi fidem) locum apoſtema-
tis ſapphiro in circinum paulatim aucto con-
ſcribere: ne ſcilicet exiens virus, qua inſenſili-
ter euolat, latius exſpatietur, & nobilem ali-
quam vicinam partem latius proinde inficiet,
Qua enim virus magneticè è corpore tabido,
tanquam per rubum attractum, exhalat, totus
circinus mox nigreſcit, & tandem in eſcharam
combuſtus,excidit: corde interim, à mortifera
contagione præſeruato.Nec locus eſt ſubterfu-
gio,dicere virus attractum eo momento, quo
locus à ſapphiro tangitur, vel etiam tum tempo-
ris intus edomatum figurare, & non magnetiſ-
mo abſentis gemmæ id tribuere. Verumtamen
ægri fidem dabunt, ſe non confeſtim percipere
ſubleuamen,ſed multò pòſt;abſcedente paulatim
ſcilicet per tractum magneticum veneno. Imò
locus ipſe pro magnetiſmo certius teſtimonium
dabit:qui non nigreſcit ſub ductu, vel per do-
ctum ſapphiri:ſed mox abinde atreſcit,combu-
ſtus immediatè per auram peſtiferam, id eſt, ar-
ſenicalem,iſthac, & non alia egredientem. Qua
etenim virus continuò exhalat, nimirum in co-
num reſumptis radiis venenoſis ibid. neceſſum
eſt locum impetum pati, atreſcere & combu-
ri,quæ prout ſucceſſu temporis contingunt: vi-
rus quoque ſucceſſiuè effluere,ad tractum abſen-
tis gemmæ,edocetur.

Reſpondebis fortè, vnumquodque agens re-
quirere impreſſionis ſuæ certam durationem:
huic ſapphirum non inſtanti iuuiſſe, ſed im-
preſſionem reliquiſſe, quæ paulatim reliquum
mali euictura eſſet, non autem abſentem gem-
mam quippiam deinceps trahere. Vbi notabis,
omne agens naturæ in inſtanti agere, niſi ſit in
patiente obſtaculum. In corpore verò conta-
20 minato non eſſe impedimentum, vtpote quod
citiſſimè auxilium expoſcit, & omnibus ad id
venis anhelat.

Aliud protſus eſſet, ſi ſapphirus in loco do-
lente præparandus, concoquendus aut alteran-
dus eſſet,vt ex illo educeretur obſeratum agens,
quod deinceps in corpus ſpargeretur. At cùm is
maneat integer & incorruptus, certum tem-
pus duntaxat exigit ad hoc,vt radium ſuum in-
fluentialem, per attactum mumiæ copulet ra-
dio auræ peſtiferæ,quò eam mox abſens exigat,
Ad dictam inquam copulationem,vt fiat alliga-
tio virtutis ſapphiriæ, ad venenum, requiritur
certum tempus (puta vnius octauæ horæ) quo
circumdatur anthraci circinus:nam ſi eſſet ali-
21 qua ſapphiri impreſſio, quæ paulatim intus ve-
nenum edomaret, & non tractio magnetica
gemmæ abſentis; nulla eſſet ratio, cur atreſcer
& combureretur certus iſte locus circini,neque
etiam quò minus virus latius ambularet, quàm
dicto circulo. Quod amplius eſt, ſi anthrax re-
center pluribus in locis ſe ſimul oſtentet: ſolus
tamen ille,qui ſapphiro circomſcriptus fuerit,
amburitur, ſidentibus, & pereuntibus cæteris.
Itaque quam obſecro impreſſionem attractiuam
poſt ſe ſapphirus relinquet abſens, ſi non ma-
gneticam?maximè quod attractũ, dicat inſepa-
rabilem reſpectum ad attrahens, & viciſſim? 35

Imò ſi ſapphirus de ſe, virtutem in corpus
ægrum dediſſet, vna aut altera vice, ſeipſo im-
becillior eſſet (ſic nempe vngula alcis, epilepti-
cos arcens inſultus paulatim, effeta redditur)
amiſſa facultate, quam impreſſit, quod planè in
ſapphiro,verè exſors eſt: eò namque potentior
laudatur, quo ſæpius venenum exſuxerit. Dices
fortè, ſapphirum generaſſe qualitatem in ægro,
ratione cuius incepit attrahere, & virus iſthac
euellere: & quamquam ſapphirus tunc remo-
ueatur, naturam nihilominus ſemel commotam
perſeuerare in expulſione, idque qua virus ex-
pelli cœpit. Primò quæritur, an ſapphirus tra-
hat prima ſua qualitate (Puta calore) vel for-
mali & magnetica proprietate? atqui hæc non
deſiderat præuiam generationem, nouæ quali-
tatis intus? ſed tantum copulam virtutis tractri-
cis ad trahendum. Tractionem itaque fieri, per
abſentem gemmam. Probatur ſubſumptum:
quia omne trahens naturale trahit ad ſe. Etenim
ad hoc ſcilicet duntaxat trahit: quocirca noua
qualitas intus generata, ad ſe virus intrò trahe-
ret & neutiquam foras,per tractum educeretur.
Secundò, An fortè ſapphirus genuerit virtu-
tem de ſe, eamque in pellem tantùm impreſſe-
rit? enimuerò neque iſtud conſtare poteſt: Quo-
niam tunc non eſſet neceſſe, circum anthracem
duci circulum per gemmam; ſed ſufficeret qua-
lemcumqoe remotam & commodiorem pellis
partem attingi: Quod falſum eſt. Tertiò, An
ſapphirus fortè aperiat poros? & an natura
non potuiſſet eadem ſua expultrice vti, citra
attactum ſapphiri? quod ſi non: tunc ſapphi-
rus non attrahet; ſed tantùm expultricem in
ægro roborauerit. Huic contrarium eſt, quod
non vltra,neque citra circinum, locus ambura-
tur; quodque incipientes, etiam non attacti,
anthraces ſidant & pereant. Siquidem roborata
expultrice tantum,ipſa quaquauerſus expelleret
& non ad certum,& electum vinceretur locum.
Quartò,Natura ante tactum ſapphiri, iam de-
notauerat ſuum robur validum in expellendo
anthracem. Vnde quoque falſum eſt, naturam
ſemel in expellendo commotam, deinceps per
ſe perſeuerare, cùm ad expulſionis initia tardus
alioqui ſapphirus venerit. Igitur vtut dixeris
abſente gemma virus attrahi magneticè neceſ-
ſum eſt.

Viſne ergo clariùs oſtenſum tibi vnguenti
armarij magnetiſmum naturalem: vel an tra-
ctum gemmæ calumniabis,& calumniatori quo-
que ſcribes? Iudicabis (reor) præſtare & longè
præſtare nobiſcum ſentire, quod ſicuti mors,
vulnera,morbos, cædes, per diabolum irrepſe-
runt, vnde nil niſi malum: ita omne donum
bonum deſurſum eſſe à patre luminum. Bonum
vniuerſum cenſentes iſtud, quod neque ſubie-
ctum, neque obiectum, neque media, neque
intentus finis, inculpate prauitatis auſiut. So- 36
lent proinde pridem, Eccleſiæ proceres an-
nulos ſapphiro ditatos geſtare, ignorato apud
illos penè illius gemmæ vſu. Et enim quibuſcun-
que data eſt animarum cura, iiſdem quoque
incumbit ex lege & officio, contaminatis peſte
adſiſtere, caligine nimirum ignorantiæ, præ-
clariſſimum

clariſſimum rerum naturalium ſcientiam, ho-
die inumbrante: in cuius vicem, dicendi lepor
inſtantis & mortuæ literæ nitor, & præſumens
garrulitas, ſucceſſere: quod dolendum ſummo-
pere, atque admirandum magis, artes mechanicas
proficere quotidie: ſolum verò naturalium ſtu-
dium, cenſuris iniquis terreri & retroire: proli-
xior de ſaphiro fui, quia ſimilem cùm armo-
rum vnguento, paremque caſum prorſus con-
tinet.
37 Eſt igitur hac in parte, ſuus quoque homini
magnes, quo tempore peſtis, per inſenſibilem
tranſpiratum à contaminatis venenum forin-
ſecus haurit. Natura etenim, quæ ſolet aliàs be-
nignum ſuccum duntaxat admittere, eumque
ab excrementis ſolerter ſecernere, hoc ſuo nunc
magneti ſuccumbens, noxiam auram allicit,
mortemque intro vocat. Contra quem magne-
tem, ſuus eſt magnes contrarius (ne videlicet
diſputatio, vlla ſui parte, cedat ſterilis) ipſe nem-
pe ſapphirus, vel etiam fruſtum ſuccini lucidum
prius per ſeptem planetarios pulſus confricta
(ſunt autem ij in gutture, carpis manuum, pro-
pe pedum malleolos, & ad cordia thonum) &
collo, periapti vice appenſa, humanum magne-
tem præcellunt, impediunt, adeòque diræ luis
amoleta certiſſima; alioqui planè inefficacia,
ſi pulſuum confrictio non præceſſerit. Quæ
enim prius ſapphirus & ſuccinum erant, ab af-
frictu, mutatâ familiâ, nomen prius amittunt,
& zenexton deinceps appellantur. Hæccine
quoque diabolica cenſebit, & inito pacto attri-
buet aliquis!
38 Sat eſt paucula, ſufficientia tamen exempla,
& vnguenti armarij parem caſum continentia
attuliſſe: nunc tempeſtiuè nos ad tua argumenta
voluemus.
Arguis Goclenium de inſcitia Ariſtotelicæ
doctrinæ, eò quòd idem accidens migrare de
ſubiecto in ſubiectum, inſinuet (vtinam tam
præſtò eſſes probando, ac es refellendo) vtpote
& hoc pertinacitatis eſt ingentis, putare, cica-
tricem in cadauere non eandem eſſe, quæ in
homine heſterno fuit. Fruſtra etenim nos ſan-
ctorum reliquias veneramur, ſi ſola materia im-
39 poſſibilis Ariſtotelicorum ſuperſit, & non acci-
dentia quædam in corrupto remanſerint, quæ
olim erant in viuo. Ecce, quò Paganicos error
præcipiter improuidè carpentes. Putare nunquam
impoſſibile, quod prorſus eſt neceſſarium, den-
ſiſſimæ eſt ignorantiæ officium lumen ſcilicet,
à ſole vſque in terram, vel ictu oculi celerius per
minimos quoſque atomos aëris, producere no-
uas ſpecies, & ſpecierum ſpecies luminis: Cœ-
cutira nempe hoc eſt ad ſolem; nam ſi non ha-
beremus lumen, & virtutem ſolis apud nos, ſed
milleſimam, millenorum millium ſpeciem lu-
minis & virtutis duntaxat; ne quicquam creſ-
ceret, & refractione vel vnione radiorum, nun-
quam ignis produceretur. Etenim ſpecies ſpe-
cierum luminis, cum lumen non ſint magis,
quàm colorum ſpecies, colores ignem nunquam
cauſarent. Ego certè mihi gratulor de ignoran-
tia talis doctrinæ, de qua Goclenius, velut rudis
accuſatur. Nonne trans vitrum, candenti fluxu
ſigillatum (in quo nullus inuenitur porus) ligula
compaſſi ad polum ſeſe flectit? & ad ferrum vi-
cinum trahitur, polo interim neglecto? Igitur
idem accidens, trans vitrum migrat, de magnete
in aërem, & ad polum ipſum fortaſſis attingit.

Et magnetiſmus quoque, qualitas cœleſtis eſt
aſtralibus influentiis perſimilis, nec loci diſtan-
tiis coërcita, prout neque vnguentum magneti-
cum, de quo diſputo.
Rides, quod vſneæ herbulam, ex cranio ho- 41
minis trium literarum, legat Goclenius. Nec
eſt ſanè, quod hîc putaueris anguem in herba,
ſuperſtitionis vanitatem latere: nam etſi Ieſui-
ta, ſuſpendio, alioque martyrio enectus, ad ſi-
derum influxum & obedientiam exſiccari re-
linquatur, eius caput, conſimile furis cranio, vſ-
neam oriundam, peræquè vtilem, & ſimul cor-
radendam exhibebit: Siquidem vſneæ ſemen
de cœlo cadit in agnum caluariæ, interdum
enim ſperma pluit, quæ aurora dicitur: ſub-
inde mucilago tenacior, quæ ſperma ſide-
rum vocatur, decidit. Nonnunquam ranis,
araneis, &c. pluit cœlum, quæ decidendo ſub-
ſtantia fiunt tangibilis & vitalia. Alicubi in
montanis, lacte pluit, non minus quàm ſan-
guine: non rarò quoque in lapides, & oſſa, 42
incumbit alba & bituminoſa ſubſtantia, cœli-
tus demiſſa, quæ vſnea fit. Hæc alibi cruſtam 43
lapidibus inducit, vbi lapideſcit; & alibi in mu-
ſcum degenerat. Huc ſpectat ros, manna, thro-
ni, thereniabin, noſtoch, nebulgea, laudanum,
& his ſimilia. Quanquam hæc aëris ſubſtan- 44
tiam magis participent: vbi interim ſiderum
excretiones vſneæ altioris ſunt proſapiæ, & flo-
res cœleſtes nuncupatæ; multa moliri ſunt per
eas, vtpote cum cœlorum fauore, & influentia
continua ſint ditatæ, fundamento egregiorum
virtutum non carent. Vſnea igitur cranij, cum
cœlitùs ſemen acceperit, vterum autem & ſuum
incrementum ex medullia mumialibus cra-
nij humani, & arcis microcoſmi: Non mi-
rum, ſi inſignes, & ſupra vulgarem vegetabi-
lium ſortem poteſtates obtinuerit aſtrales, &
magneticas, quanquam non deſint herbis, qua
herbæ ſunt, ſui magnetiſmi. Dicam quæ vidi, 45
Miles quidam, & nobilis, & fruſtulum aliquod
vſneæ cranij humani, intra cutem, & carnem
capitis, conſolidatum gerebat; qui amicè inter-
cedens, inter duos fratres, inuicem de vita di-
micantes, gladio in capite cæſus in terram ce-
cidit, quo ictu pileus & coma, ad cutim vſque,
velut nouacula, diſciſſa fuerunt, pelle tamen
illæſâ euaſit. Vos conijcite, cuinam cauſæ, pel-
lis tutela dedicanda ſit. Ego coniecturis non
aſſueui animum incertis torquere. Fulgur ſiqui-
dem enſe potentius, ſi laurum, non ſaltem vi-
tulum marinum quatit, nec equum attingit, cu-
ius chamus, vituli marini pinguedine inunctus
ſit; nec ſtabulum ferit, cuius poſtes tali adipe
pingues ſunt. Experientia eſt triuialis. Tranſ-
eo attamen, & aliis hanc arenam relinquo, vbi
ſimile paradigma priùs monuero. In Arduen-
na D. Hubertus colitur, quò omnes à cane ra-
bido demorſi tendunt (prout ad ſancti Domiri,
& Bellini ſacella alij confluunt) flocculus ibi-
dem de ſtolla D. Huberti, intra frontis cutem
demorſi à rabido, ſolidatur, & in poſterum, à
nulla fera rabida fereri poteſt, denteſque arcet
flocculus. Reſpondebis, id miraculum eſſe
Dei, per reliquias: eſto miraculum. Deum 46
tamen in miraculis, vt plurimum ad latus natu-
ræ ire, eiuſque morem obſeruare, ipſi ſuo
flocculo oſtendunt. Nam qui ſolo verbo poteſt
omnia, etiam mediis ſubinde vtitur. Sic ſudor
in ſudario D. Pauli, eſto vnguentum magneti-

 cum

cum : ſudor verò ægrorum, vel etiam inſenſi-
bile effluuium, ab iis effluens, eſto ſanguis vul-
nerati, intra vnguenti pyxidem, bacillo poſitus,
è veſtigio tota vndique noxa ex ægro magne-
47 ticè trahitur. Idque eò fit potentius, quo ma-
gnes ille ſupernaturalis majoris eſt efficaciæ:
par eſt ſcilicet vtrobique ratio, & par modus,
niſi quòd in mundo marciali, ſanguine & vn-
guento, ſeu mediis corporalibus contingat: in
ſupernaturali verò, per amicorum Dei reli-
quias, multùm ſaltem hoc nomine venerandas:
quæ vt vnguento magnetico proximiores eua-
dant, è quibuſdam fontem olei, liquoris balſa-
mi indeſignenter ſtillantem excitauit noſtri mi-
48 ſertus Deus; quo ſcilicet magnetico remedio
vtrobique ſuffulti, certò ſciamus, curationem
magneticam Deo acceptam & in vtroque mun-
do, conſimili ordine, pari paſſu, vnoque du-
ctore ire. Hinc nempe reliquiæ recentes,
plura & anguſtiora edunt miracula, vel vbi
transferuntur, tanguntur, &c. quia neceſſe eſt
magnetem fricari, moueri, ſi ipſum trahere
oporteat.
49 Ad te vſnea cœlo ſata redeo: qui enim à ra-
bie per flocculum, & alios pios ritus conualue-
rit, nedum liber à cane furente in poſterum re-
linquitur; ſed quod magis eſt regium: alteri
poteſt demorſo à cane rabioſo, tempus differre
ad multas quadragenarias, donec queat D. Hu-
bertum ſuo commodo adire, ſilente interim &
ſuſpenſo veneno rabido. Conſanguineum natura
50 quoque dedit Zinzilla (quæ eſt excrementum
diaphragmatis in phlegmonem abiens) occi-
dit, vbi Ionæ inſtar circumierit; Curatur autem
tutò & celeriter, ſi ſanguine cuiuſdam, qui ſe-
mel illo morbo laborauerit, foris vel renuiter
locus inungatur. Nempe qui ſemel à morbo il-
lo conualuerit, ſanguinem nedum balſamicum
obtinuit, vnde in poſterum ab eodem morbo
tutus ſit; verum etiam eundem affectum curat
in proximo, eiuſque ſanguinem cutaneo attra-
ctu, vi magnetiſmi, in balſamum ſimilem tran-
ſplantat.

Dices, ſi magnetiſmus ſit in vſnea, fruſtra
erunt reliqua. Reſpondent Medici, quædam
eſſe principalia, alia verò minus, aliqua eſſe
contrarietates impedientia, nonnulla verò ex-
citantia, quædam quoque augendo promouen-
tia. Hanc ſcilicet fuiſſe compoſitionis neceſſi-
tatem. Quamobrem prout fuit impertinens
dicere. Si vſnea magnetiſmum habet, ergo pro
reliquis fruſtra excruciatur homo: Ita quoque
abſurdum eſſet inculcare. Si vſnea per ſe non
habeat ſufficientem magnetiſmum, neque
adeps, neque ſanguis, &c. Ergo neque toti com-
poſito inerit, is magnes vnguento attributus.
Cum ſingula nequeant adferret in compoſitio-
nem, quod antea in ſimplicitate non habebant:
cogat ſubinde tuas explere vices, & pro te ca-
uillationes ſomniare; veruntamen debuerat
prius ex ruſticis experimentis didiciſſe, in com-
poſitione ſæpius nouam atque inſolitam quali-
tatem emergere, quæ in ſingulis antea ſimplici-
bus latebat minimè: nouiſſe nempe conuenie-
bat, nec vitriolum, nec gallas eſſe nigra: iuncta
tamen atramentum efficere.

Obiicies rurſus: ſi vſnea in ſe magnetiſmum
cuſtodiat, ex virtute mumiali oſſium, & cœle-
ſtium orbita: ergo eadem non ex ſolis craniis,
ſed ex oſſibus quoque cæteris ſceleti, colligen-
da erit; ridiculum & illud: quippe ſola natura
quoque ſubeſt; & piper recens in Italia planta-
tum, idcirco hederam parit. Veratrum in Tri- 51
dentino tractu, vi purgante orbum eſt. Et papa-
uera apud nos lethali qualitate priuata, vtcunq;
patria noſtra decupulo gelidior quàm ipſe The-
be. Ideo varia eſt vſnea, vario oſſium ſolo ſuc-
creſcens. Si etenim fulgur intactis loculis num-
mos liquefaciat, & ex decem ſodalibus compreſ-
ſim aſſidentibus, vnum de medio tollat & colli-
dat; idque nunquam non caſualiter; ſed permiſſu
eius, qui ne frondem de arbore iniuſſam decide-
re voluit, contingat, & cuius ſolius ope, virtu-
tes omnes ſtabilitæ ſunt: non minimum quoque
fuerit, aliud vſneæ ſemen magneticum ſuper
cranium, & alterius claſſis ſuper oſſa cœlitus de-
pluere cætera. Saltem os capitis valet ad epilep-
ſiam; non item oſſa reliqua: tum demum, cere-
brum totum in cranio conſumitur & liqueſcit,
cuius liquoris (viſceris nunquam) irroratione con-
tinua: vires cranium acquirit alias, quas aliis ab-
eſſe oſſibus animaduertimus.

Noui ſatis contradicentium mores. Com
enim nil in rem ipſam momenti habent am-
plius, contumelioſiores fiunt, & in hominem
impingunt: quocirca dicet fortaſsè aliquis. Mag-
netiſmum eſſe quid nouum, à Paracelſo ſolo in-
uentum, eum autem fuiſſe hominem improbum
& ignarum. Tum quod ſi fuiſſet vſpiam talis
virtus naturalis, illam non tot ſæculis occultam
ſteriſſe, & expectaſſe in aduentum Paracelſi.

Reſpondeo quoad ſcommata, & multorum
ſubſannationes, in virum Germaniæ decus in-
ſtillata, ne nuce quidem digna eſſe, & aſſeren-
tem eo ipſo reddere indigniorem: vtpote qui
nedum viuos, ſed & mortuos iudicare anniti-
tur. Nam quæ de literis, ſapientia, adeptiſque
donis perhibent eius monumenta, non eſt quod
impar laudem ego, qui neminis encomium ſuſ-
cepi: ſed res ipſas rutino. Eſt itaque obiectio
ſuperbia ſua ſterilis, quæ nimirum præter viuos
& mortuos, etiam Deum ipſum iudicandum
aſſumit: non debuiſſe nempe in Paracelſum;
ſed in aliquem alium (Ieſuitam fortè) infudiſſe,
nec ſeculo Theophraſti, ſed citius multò, ape-
ruiſſe tantam naturæ conſonantiam: atqui ce-
dò cur Ignatius tam ſerò venit, vt ſocietatem
toti orbi tam proficuam ſtabiliret? Cur non
multis antea ſeculis ea emerſit? Eheu quò te
præcipitas præſumendo miſer homo. An non 52
Deus, ſui beneficij liber dator? & in immerita
donatione ſibi complacet? notam, iuxta quem
de perſonis iudicemus, præbuit: nempe quod
ex operibus cognoſcemus eos. Quæ autem ſint
Paracelſi opera, & quam omni expectatione
naturæ & linguarum mordacitate majora, ip-
ſius Epitaphium ab Illuſtriſſimo & Re-
uerendiſſ. Antiſtite Principe Sa-
lisburgenſe, illi benemerito
funeri appenſum ſatis
inuita inuidia
declarat.

EPITA

EPITAPHIVM PARACELSI
Quod Salisburgi in Noſcomio apud,
S. Sebaſtianum ad templi murum
erectum ſpectatur lapidi inſculptum.

*Conditur hic Philippus Theophraſtus inſignis
Medicinæ Doctor, qui dira illa vulnera,
lepram, podagram, hydropiſim, aliaque
inſanabilia corporis contagia, mirificâ ar-
te ſuſtulit: ac bona ſua in pauperes di-
ſtribuenda collocandaque honorauit. An-
no 1541. die 24. Septemb. vitam cum
morte mutauit.*

53 Paracelſus igitur, tantum abeſt, quòd malè ſit
meritus, quia antiquitati ignotú magnetiſmum,
& loco naturalis ſtudij, quod paſſim in ſcholis
ſterile docetur, reale aliud, corporum analyſi &
ſyntheſi, ad manus probabile, & longè vberri-
mum attulerit, quin proinde potius denomina-
tionem Monarchæ arcanorum, iuſto titulo, præ-
cedentibus cunctis, eripuerit, niſi eam oſoribus,
benè geſta, & in bonos vſus congeſta, ignari iu-
dices vituperemus omnia. Ita ſum homo: ſor-
dent apud me, quæcunque ſola conſuetudine fi-
dem merentur? Cum nil ſit, quod maiori nos
implicet caligini, quam quod ad conſuetudinem
componimur, rumori ſomnioque aſſentientes
creduli. Eundum eſt itaque ab libertatem,
fruendum, non ſeruiendum iudicij muneribus.

Obiicies; In ſublunaribus non eſſe vim in-
fluentialem, cœleſtibus impreſſionibus parem:
atqui ſi hac impegeris, omnes rectè philoſo-
phantes vna reprehendens; qui ſuperam latio-
nem in inferis eſſe, modo inferiore, & inferio-
rum analogiam in ſuperis recte adnotarunt. An
non herbæ, animalia, & æger homo, muta-
tiones temporum futuras, præſentiunt & præ-
ſagiunt? An non rana, quo profundius ſibi in-
ſtantis brumæ hoſpitium excauarit, eò imma-
nior hyems expectanda eſt? Hinc etenim auſ-
picia meteorica: non quidem, quòd iſta con-
tingant motu cœleſtium præeoci, & adhuc fu-
turo, quippe priuſquam adſit, cauſet eam ſen-
ſationem præſagam in ſublunaribus. Abſit. fu-
54 tura enim tantum nontiat firmamentum; non
autem cauſat. Verum enimuerò creatis ſingu-
lis ſuum ineſt cœlum, cœlique rotatio, depen-
dens ex ente ſeminis, in cuius ſpiritu (vtpote
qui vniuerſi celaturam continet) ſuum eſt cœ-
lum, & ſua ſunt inſuper adſcendentia: nec eſt
55 quod nos Aſtrologiam proſſundare putes: at elu-
cidamos; res ſiquidem vnaquæque ſuum cœ-
lum, cœlorumque ob id ſyzygiam continet:
cœlorum tamen motus, quia notiſſimus, quia
communiſſimus particulariúm cœlos (ſic dicam
56 verbi defectu) dirigit iuxta ſe. Hæc nimirum
cauſa eſt, cuiuſque naturalis inclinationis: at-
que vbi creatura à motu illo cœli, tanquam
57 norma communiſſima, proprij cœli perſuaſu
exorbitat, confeſtim adeſt ægritudo & defectus.
58 Nam ouis ſine ductore, incerta oberrat: prop-
tereà nempè ægroti præſentiunt tempeſtates,
59 temporum futuras mutationes, non itidem ſa-
ni: mare namque ſi flueret & reflueret, ductu
60 Lunæ cœleſtis, id eſt, pyromantiæ ſolius, &
non Lunæ ſuæ hydromanticæ: venti quoque ſi
concitarentur ductu Mercurij cœleſtis, & non
aſtri chaomantici ſui, profectò nec eſſent vſ-
piam venti vlli prouinciales, & per totum or-
bem (quia vnicus eſt tantùm Mercurius, & ſim-
plex Luna in cœlis) conſimilis flaret ventus, &
mare flueret vbique, ſi non eodem tempore:
ſaltem rhythmo eodem, quod neoterica naui-
gatio improbat. Sat eſt itaque, hic obiter oſten-
diſſe, naturam cœleſtem & enormonticam re-
bus ipſis ineſſe, quæ tamen ad rhythmum ſu-
perioris lationis ſeſe concitet ac moderetur,
quamdiu non refractaria haberi velit. Firma- 61
mentum quoque non cauſare futura, niſi remo-
tè, idque primis tantum qualitatibus, vice cu-
iuſpiam coqui: alioqoin opolenter enunciare
opera manuum Dei. Res ipſas autem continere 62
in ente ſeminali firmamentum particulare, ra-
tione cuius ſymbolizant ſupera cum inferis, le-
ge amicitiæ & philautiæ: ex quibus ſaltem nunc
colligere eſt magnetiſmum & vires influentia-
les paſſim rebus inſitas atque proprias: quas
qui à ſoblunaribus arcet, ſubterfugium inane
quærit.)

Inſtabis proprius accedendum eſſe, nec ſatis
adhuc conſtare, in ſublonaribus cœlorum qua-
litatem æmulam, & quidem talem, quæ ad lon-
gè diſſitum & abſens obiectum influat; quod
tamen in vnguento armorum præſupponitur
adeóque magnetiſmum eſſe quidem virtutem
cœleſtem, nullatenus tamen ſoblunaribus tri-
buendam, multóque minus conficto vnguento
armorum. At quid eſt aliud (quæſo quam ne-
gare magnetiſmum, extra vel præter magnetiſ-
mum? nam ſi vniuerſim omnem ſublunarium
influentiam ad inuicem, vocitemus magnetiſ-
mum, eamque occultam coaptationem, qua ab-
ſens in abſens per influxum agit, ſiue trahendo
vel impellendo fiat, etymi defectum magnetiſ-
mum nuncupemus; profectò quicumque negat,
extra magnetiſmum, influentialem vim ſublu-
natium ad inuicem, & dari ſibi inſtantiam ex
aduerſo poſcit: is abſurdum requirit magnetiſ-
mum nimirum extra magnetiſmum, neſcitque
quid neget aut petat.

Siquidem in ſublunaribus exempla facti at-
tuli, & inſtantias plurimas, appoſitaſque de na-
ſo nempe inſititio, de ſapphiro, de perſicaria;
aſaro, & herbis plurimis. Sed negabis (ſat ſcio,
quia neſcis) vel ea non ſic accidere, vel ope
diaboli (quod paratius eſt) euenire aſſeres.
Moris non eſt, nudis, authoritatibus diſputare
phyſicos: ad manus experientiam ſcilicet, eun-
dum eſt nobis cum errantibus. Explora igitur,
& nos mendacij arguas; ſi nequis, ſaltem cre-
das: idcirco inſolentis eſt petulantiæ, negare
facti eſſe, quod paſſim triuiale, quia nimirum
non explorauit, nec explorare annisus ſit: mul-
tóque inſolentius, dæmoni indifferenter aſcri-
bere, quod naturæ vbique conſonum eſt, vt
mox docebitur: idque vnam tantùm ob cul-
pam ſcilicet: quia nimirum à noſtro Cenſore
modus per cauſam intelligi nequit: à Cenſore,
qui intelligendi ſuo, acumine, & phyſices Ari-
ſtotelicæ ſtudio, ambitum totius naturæ vnde-
quaque ſe luſtraſſe præſumit: à Cenſore in-
quam, qui etſi in vnguento nil deprehendat ſu-
perſtitioſi, nihilque illiciti; propter applicatio-
nis tamen modum ſibi paradoxum, illud ceu
improbum damnat, exſecratur, & diabolicum
neſcio quid continere aſſerit. At cuius obſecro?
quia nempe enſis vel paxillus cruentus, vn-

guento mumiali & magnetico emplaſtratur, quia ſanguinem ſemel extrauenatum cum eo, qui adhuc venis fouetur, concordantiam ſeruare neſcit: Et quis ad longè diſſitum obiectum, extendi actionem vnguenti non credit. Sed redi ad te: quia mox ea intelliges, & credes, niſi pertinax nunc in gratiam tui, magnetiſmi actionem in ſublunaribus ad lucem reuocabimus.

63 Enimuerò extra immeritò ſuſpectam tibi, terum & herbarum claſſem, influentiam rerum quarundam, & inuicem eſſe, & ſeruari inter obiecta diſtantia, nunc oſtendam. Vitis quæ in flore eſt, turbat vina procul. Excuſabis eandem mutationem fieri, impetu cœlorum: probatur, quod non: ſi etenim cœlum cauſaret flores in vite, & vinorum in cadis turbulentiam, neceſſe eſſet, vtrumque annis ſingulis, ſtato fieri & definito quaſi momento: quod falſum eſt. Nam ſubinde vitis floreſcit, & turbatur vinum ante ſolſtitium, atque in eadem regione, alio anno, longè pòſt: ſed paucis minutis exceptis, ſol & ſtellæ fixæ, ſingulis annis ad idem punctum redeunt: ergo vitis floreret, & vina turbarentur, eodem ſemper tempore. At ſi diuerticulum quæras, & alios, præter ſolem, planetas, huius rei cauſam dixeris, qui non ſingulis annis in ſolſtitio parem habent ſitum, ſaltem vti communiſſimus eſt cœlorum motus, vineæ florerent eodem anno omnes ferè vbique ſimul: quod falſum eſt. Nam ſicuti ſolo naturs aſtralis ſubeſt: ita & viti eadem natura particularis ineſt: quæ & ipſa per ſe (non ſecus ac terræ data eſt via germinandi per ſe) florem, fructum, & ſemen profert, ſeſeque ad rhythmum generaliſſimi motus cœlorum componit & mouet: Afferunt ad hæc, vina neutiquam turbari regionibus, quibus nulla vitis naſcitur; ergo vitis flos, & non cœlorum motus, vina turbat, idque multis inde miliaribus; cæterum eò quidem potentiùs, quò vina viti ſunt propinquiora.

64 Studiis publicis gratulor, illique benè faueo qui nouit, quodammodò antimonium vulgare, inter præparandum, ad influentiam ſe continuò dirigat.

65 Menſuram confectam metiri volo: itaque poteſtatem quandam influentialem, loci diſtantiis non obnoxiam, ſublunaribus familiarem ſatis probauero, atque eò violentius in fauorem magnetiſmi, ſi ipſum magnetem ſua ſe ſponte ad polum dirigere, nullatenus autem à polo trahi, docuero. Etenim magnes vnus, ad tres, alter ad ſex, ſeptem & vndecim gradus à polo declinat: nullus autem (quod ſciam) rectà polum ſignat; igitur ſi traheretur magnes, vel à polo, vel ab aliquo poli vicino, velleretur: non enim à polo ipſo: quia quicquid trahit, ad ſe per lineam rectam, & non per obliquam trahit. Quocirca ſi magnes traheretur à polo, rectà quoque polum oſtenderet; igitur magnetes, ſaltem quod vidi hactenus, non à polo trahuntur, neque etiam ab aliquo vicino circa, nam cum illud ipſum quieſcat nunquam, ſed indeſinenter in orbem feratur: igitur ſi traheret, etiam magnetem inquietum redderet, trahendo ipſum nunc aliquot gradibus ad ortum verſus, mox totidem gradibus ad occaſum, nunc verò ad zenith ſurſum, aut deorſum velleret: quod falſum eſt. Ergo non trahitur, ſed ſua fertur ſponte magnes. Quod autem alioqui magnes per ſe ſurſum feratur ad zenith, inſtrumentum eſt quoddam ad Guillielmo Guilberto inuentum cuius inuenti gloriam Ludouicus Fonſeca, nuper apud Maieſtatem Catholicam ad ſe rapere annixus eſt: hoc inquam poli altitudinem, vbique locorum ſpontanea eleuatione in annulo æneo ſuſpenſo oſtendit, nedum latus poli.

Pro polo certabis, viam fugæ luſtrans: polum quidem trahere magnetem, ſed iuxta variam certamque magnetum diſpoſitionem materialem, eoſdem non rectà ad ſe (ea nempe eſt trahentis conditio & voluntas) ſed ad locum vicinum vellere) hoc eſt dicere. Polus trahit quidem rectà magnetem ad ſe, non tamen magnes trahitur rectà ad polum, propter impedimentum aliquod ignotum (quod vocas certam eius diſpoſitionem) inexiſtens magneti, quod poli attractioni reſiſtit, eaque potentius & ſuperius eſt: quanquam ſoſpes à tot milenis miliaribus, eadem ad magnetem pertingat. Vides, quantum veri ſubterfugio ſis deditus? & quam recuſas ineſſe magneti, diſpoſitionem tamen certam quandam motricem, inuitus magneti in habitare aſſeris (certam dicis, fictam tibi, & omnibus in toto incertam) præter, & ſupra tractum poli? quod idem eſt, ac ſi dixeris, magneti ineſſe directricem virtutem ad aliquem diſtinctum locum; non autem trahi à polo.

Recalcitrabis pro vicino poli, dicendo magnetem trahi, non ſemetipſum dirigere: trahi non ab aliquo puncto, aut aſtro, ſed à toto circulo quodam, prope polum. Reſpondeo, longè petitum eſſe ſubterfugium; nam iſte circulus ſaltem latitudinem habebit ad minimum octo graduum, à tribus nimirum ad vndecim gradus. Quia tantæ variationis magnetes vidi. Ergo ſi toti circulo ineſſet poteſtas trahendi, idem magnes continuò variaret, nunc ad tres, tandem ad octo vel vndecim gradus à polo deflecteret eadem hora, quod falſum eſt. Ergo ſaltem in tantæ latitudinis circulo, erunt diuerſæ orbitæ, quarum ſua quæque ſuum magnetem alliciet. Quo conceſſo, recides in idem barathrum: eſſe nempe diſpoſitionem quandam in magnete, cur potius ab hac, quàm ab alia ſolicitetur orbita; & per conſequens, figmentis ad ſubtum deductis, erit virtus nihilominus motrix in ipſo magnete.

Nondum ſatis eſt, ſi polus traheret magnetem; hoc fieret vel ob elementalem & materialem temperiem lapidis, vel propter eius formam: atqui vitrum optimè elotum, vtcunque multis frictionibus mundatum, in quo fuit magiſterium magnetis præparatum, in poſterum ſuos etiam obſeruat polos: ob impreſſionem ſcilicet, vitro citra reliquias corporeas communicatum. Calybs quoque poſt magnetis attactum, probè elotus & abſterſus, polum notat nihilominus: quæ duo, cùm neque parem inuicem, neque cum magnete contemperationem vel formam habeant, commonſtrant ob neutrum finem, polum magnetes trahere. Dices affrictu, participationem magnetis factam in poris chalybis, aut ſpondilibus vitri, miſera excuſatio! nam reſina abiegna, per ſe coagulatur in lapidis duritiem, quæ tum ferrum non aliàs, quàm magnes allicit. Hic ſaltem fictitia magnetis participatio ſubſidit. 66 67

Magnes ſolo alij affrictu polum negligit; ſeruata ſibi interim forma, materia, & proprietatibus:

but: quia nempe per altum abdormiſcit, ſpiritualis illa ſenſatio in magnete: quam ſenſationem, cauſam vnicam actus proprietatum formalium, iam anteà perhibuimus, debilis vtique poli tractus foret, qui per tot cœlorum orbes, vaſtamque aëris regionem, per tecta, per muros tranſiret, ſolùm verò allij ſuccum (aut mercurij fuliginem) penetrare neſciret, conſtante radice materiali eâdem, & forma lapidis vnica.

Natans magnes, parte certa ad Boream, altera ad Auſtrum fertur. Igitur ſi iſtud à trahente polo fieret, totum latus Boreale lapidis, ſemper à polo Boreali duceretur, quod falſum eſt. Nam Boreali latere, ſi ferrum tetigerit, non illud ſecundùm ſuam proprietatem ad Boream, ſed ad Auſtrum inclinabit, etſi lapidis pollen ferro adhæſerit: ſin verò Auſtrali, ferrum tetigerit, illud ad Boream vertet. Item magnes qua ad Boream parte, ſe ſemper inclinauit, vltra lineam æquinoctij ad Auſtrum tendit.

Adhuc paulisper. Magnes ſcutellæ innatans, ſtagno quieto, ſi Boreali parte verſus fuerit ad Auſtrum violenter: ſtatim Boreale latus Aquilonem repetit, velut impete ductu; igitur ſi à polo ipſo magnes velleretur ad polum, & non eſſet ſpontanea lapidis directio, neceſſariò eodem tractu, tota ſcutella fluctuaret & traheretur ad ripam Aquilonarem, quod falſum eſt; directione namque Borealis lateris acquiſita, ſtant ſuper aquam, magnes & ſcutella immobiles. Eſt igitur in magnete virtus influentialis, quæ citra reſpectum propinquitatis obiecti, cœleſtium more, liberè ad polum vſque fertur, cum ſit ſpontanea magnetis ad polum eradiatio: ita-
69 que ſi vnica naturalis eſt iam reperta virtus in ſublunaribus, ad obiectum longiſſimè diſtans, diradians (puta in magnete) ſatanæ nequaquam adſcribenda, ſufficienter quoque probatum erit, & pares plures eſſe poſſe prorſus naturales, vt in exemplis allatis & vnguento armario.

Magnes itaque, vel ferrum à magnete contactum, cum ſponte ſe ad polum conuertant, neceſſariò extenditur qualitas quædam à magnete ad polum: quam quia nouimus fieri citra effluuium aliquod corporeum, idcirca eandem ſpiritualem denominamus, in hoc à Theologo noſtro diſſentientes, qui ſpiritum contra omnem naturam corpoream, velut quid præter naturam diſtinguit. Medici verò, duntaxat contra craſſiorem corporis compaginem; hoc pacto dicimus, ſolis lucem, & cœlorum influxum, torpedinis iaculationem, baſiliſci viſum, &c. eſſe qualitates planè ſpirituales: quod ſcilicet non communione ſubſtantialis euaporationis in diſtans diſpergatur: ſed tanquam imperceptibilis lucis medio, diradientur à ſubiecto in obiectum debitum.

Quibus ſic ſuppoſitis & probatis, ſatis liquet, quod nondum intellecto Goclenio, ipſum Theologus nihilominus carpſerit, multoties immeritum. Primò, quia qualitatem ſpiritualem in vnguento corporeo ſtabularet Goclenius. Secundò, quòd radialis lucis inſtar, ſeu medio ac vehiculo tractus feratur in obiectum appropriatum. Tertiò, quòd ſpiritus mundani ſenſatione quadam (omnis ſympathiæ cauſatrice) deſerantur eiuſmodi qualitates, ad longinquum & deſtinatum obiectum. Hunc ſpiritum Theologus cacodæmonem interpretatur ſuo, at neſcio quo iure; cùm ſit aura ætheris purior & vitalis, qui Solem, Titaniaque aſtra, ſpiritus intus alit, totamque diffuſa per artus mens agitat molem: adeóque mundum communione quadam, partium ac virium conſpiratione, moderatur, iuxta conſenſum omnium rectè philoſophantium: verbi gratia, Soliſſequi flores ſentiunt ſolis iter, mare lunæſtitium vtrum-
que notat. In ſumma omnis creatura, per vi- 70
tam (Regem cui omnia viuunt adoremus) eſſentiam, exiſtentiam, & ſenſationem, Creatoris maieſtatem, liberalitatem, & præſentiam atteſtantur. Quocirca Cenſor noſter meritò redarguendus eſt, quod antequam medicum philoſophico ſtylo ſcribentem intellexerit, carpſerit auſu plane intolerando. Adeo namque fuit difficile, modum tenuiſſe in cunctis.

Rogas, quid trahamt è vulnerato? & quomodo fiat tractio per vnguentum abſens? Ac ſane non inuitus reſponderem: quando ipſa nobis oſtenderis, quapropter magnes ferrum traxerit, ſeſeque ad polum conuerterit: tunc tibi quinam mumia tactam mumiam per mumiam ſanet, indicauero: at quia inſufficientiæ Goclenij hac in parte reparandæ, ſubſtituti fuimus, mox quoque quinam tractio magnetica vnguenti contingat, didactio analogiſmo oſtenſuri ſumus, ſi tamen quid trahatur tibi ſa-
tis feceto. Notandum igitur in vulnere, non 71
ſolam continui fieri ſolutionem; ſed ſimul introduci exoticam qualitatem, vnde labra vulneris indignata, mox æſtuant, apoſtemantur, imo totum abinde (corpus febribus, ac varia ſymptomatum ſyndrome, conflictatur: ſic namque ouum, cuius putamen vel tenuiter ſaltem læſum eſt, putreſcit, vbi aliàs potuiſſet conſeruari. Magnetiſmus igitur huius vnguenti, trahit peregrinam illam diſpoſitionem ex vulnere, vnde labra, nullo demum accidente prægrauata, ſine dolore ſunt, & mox accreſcere feſtinant, nullatenus impedita; Naturæ ipſæ, vulneris medicatrices ſunt, medicus, illius tantum miniſter; nec pharmacum in vulnere carnem gignit, ſatagit ſi obſtacula remouerit: quæ aliàs vnicum armorum vnguentum, arcet ſatis ſecurè & opulenter.

Obiicies, vnguentum armarium non debere potius allicere, alienam iam dictam Qualitatem; quam naturale robur, & venarum vires: quodque ſanguis, in vnguento cum ſit ſanus, adſciſcere deberet ſanitatem vulnerati, non autem indiſpoſitionem; prout nempe de Carlina ſcriptum eſt. Reſpondeo, diuerſos eſſe magnetiſmos: quidam enim trahunt ferrum, quidam paleas, plumbum: quidam carnem, pus, &c. nonnullorum verò ea eſt gratia, vt peſtiferam duntaxat auram extrahant, &c. imò ſi effectum ſanationis, in vnguento noſtro, cum tuo argumento copulaueris, telum te ſauciabit proprium. Exinde etenim, quod effectus vnguenti ſit ſanare perfectè, breuiter, abſque dolore, ſumptibus, periculo, & virium iactura: hinc inquam liquet, virtutem magneticam vnguento, à Deo naturaliter, & non à ſatana ineſſe. Quoniam ſi hic cooperator eſſet dictæ ſanationis (quod aſſeris) eadem eſſet imperfecta, cum roboris amiſſione, debilitate, vitæ iactura, difficili conualeſcentia, vel animali alicuius maioris, & infortunij recidiua. Quæ ſingula prout diabolicis entis ſunt annexa: ita procul à cura noſtri vnguenti abſunt. Pro nobis fidem facient,

erent, quotquot vnquam hoc vnguento curati
ſunt. Satanas nunquam veridicus eſt, nunquam
boniſuadus, niſi vt decipiat, imò nec dudum
in vero perſeuerat: ſemper namque, ſi quip-
piam boni attulerit, pluſculum mali ſubmiſcet
hoſtis. Eandem ſanè legem, & in hoc vnguen-
to pro ſua conſuetudine ſeruaret, ſi author aut
fautor eſſet: ſaltem tunc deficeret hoc reme-
dium, quum velut ab inferis reuocatur vulne-
ratus, qui ſecus mortali peccati labe, vitam mox
cum ſanguine, periculoſo vulnere exiſurus eſ-
73 ſet: niſi ſatanam tunc noſtri miſertum fortè
dixeris; & quòd ius in talem vulneratum iam
ſibi acquiſiuit, ipſe in ancipiti ponat, curando
nempe per vnguentum magneticum, quem
perire mallet; fortaſſis quia anguſtus verbi &
pacti obſeruator, iam apud vos eſt ſatanas, nec
ampliùs verſipellis, fraudulentus, impoſtor,
mendax totus. Præterea negamus ſuppoſitio-
nem, & ſanguinem extra venatum perfectè ſa-
num: ſed potiùs vita communi iam priuatum,
& initia alicuius corruptionis ingreſſum eſſe.
Obtinere ſaltem vitam mumialem. Huc facit
ctuor putridus, & tamen magneticus in ouo.
Tranſeo itaque obiectionis abſurditatem, quod
magnetem vnguenti, ad placitum torquere au-
ſit, non quorſum à Deo datus eſt.

Rationes poſitiuæ magnetiſmi propinquiùs per
Metaphyſicam & Magicam
deductæ.

Tempeſtiuum eſt nunc, prodere cauſam
proximam magnetiſmi in vnguento. Con-
ſenſu imprimis Theologorum myſticorum, ho-
minem diuidimus in externum & internum,
vtrique aſſignantes mentis cuiuſdam poteſta-
tes: ſic nempe carni & ſanguini voluntas com-
74 petit, quæ non ſit voluntas viri, nec voluntas
Dei; & Pater quoque cœleſtis quædam reuelat
homini interiori; quædam reuelat caro & ſan-
guis, id eſt, homo externus & animalis. Quo-
modò enim idolorum ſeruitus, inuidia, &c. in-
ter opera carnis ritè numerarentur (cùm in
imaginatione tantùm conſiſtant) ſi & carni ſua
non eſſet imaginatio, & voluntas electiua.

Porrò eſſe ecſtaſes miraculoſas, homini in-
teriori competentes, in confeſſo eſt. Eſſe quo-
que ecſtaſes in homine animali, propter in en-
ſam imaginationem, extra dubium eſt: imò
Martinus Delrio, Societatis Ieſu presbyter, ad-
mittit in ſuis diſquiſitionibus puerum quen-
dam, tam violenta cogitatione, in ciuitate In-
75 ſulenſi ductum, quod flagranti eodem deſide-
rio, videndi parentem, quaſi per ecſtaſin raptus,
eam multis inde milliaribus abſentem inuiſerit,
& ad ſe rediens, omnium quæ viderat memor,
multa quoque ſigna, apud parentem veræ præ-
ſentiæ ſuæ dederit.

Plura occurrunt quotidie ſimilia, quæ bre-
uitatis ergò omitto. Iſtud autem fuiſſe deſide-
rium exterioris hominis, ſanguinis ſcilicet &
animalis, certum eſt: nam anima, alioqui diſti-
76 gata ſemel à corpore, nunquam niſi miraculo
reunitur. Igitur in ſanguine eſt quædam pote-
ſtas ecſtatica, quæ ſi quando ardenti deſiderio
excita fuerit, etiam ad abſens aliquod obje-
ctum, exterioris hominis ſpiritum, deducendo
ſit: ea autem poteſtas, in exteriori homine la-
tet, velut in potentia; nec ducitur ad actum,
niſi excitetur, accenſa imaginatione feruenti
deſiderio, vel arte aliqua pari. Porrò vti ſanguis 77
quodammodò corrumpitur, tunc ſe eius pote-
ſtates omnes, ſine prævia imaginationis excita-
tione, quæ antea in potentia erant, ſponte in
actum deducuntur; corruptione namque gra-
ni, virtus ſeminalis, aliàs torpens & ſterilis, in 78
actum erumpit: vtpote cum eſſentiæ rerum,
earumque ſpiritus vitales, putrere neſciant, diſ-
ſolutione inferioris harmoniæ, ſoſpites emer-
gunt. Proinde nempe omnis occulta proprie- 79
tas, corporum compagine, digeſtionibus præ-
uiis (quas putrefactiones vocamus) iam diſſo-
luta, ad manum venit libera, expedita, & in a-
ctum manifeſta. Igitur cùm vulnus, aëris in-
greſſu, qualitatem aduerſam admiſerit, vnde 80
mox ſanguis in labris æſtuat, & aliàs purulentus
euadit; contingit ſanguinem in vulnere recen-
ti, propter dictam qualitatem exoticam, aliqua-
lis corruptionis iam initia ingredi (qui etiam
in paxillum tunc aſſumptus, vnguento magne-
tico oblinitur) quo mediante corruptionis ini-
tio, poteſtas ecſtatica in ſanguine latens poten-
tialiter in actum ducitur, quæ quia ad corpus
ſuum redux eſt, ratione latentis ecſtaſis, hinc
ſanguis iſte ad ſanguinem totius ſui indiuiduum
reſpectum gerit. Tunc nimirum magnes, in vn-
guento operari ſatagit: & mediante potentia ec-
ſtatica (ſic voco etymi penuria) exſugit noxam è
labris vulneris, & tandem virtute mumiali, bal-
ſamica, & attractiua in vnguente acquiſita, ma-
gnetiſmus perficitur.

En habes nunc rationem poſitiuam magne- 81
tiſmi in vnguento naturalis, ex magia naturali
deprompeam, cui aſſentitur lux veritatis. Vbi
theſaurus, ibidem cor; inquiens. Si etenim the-
ſaurus in cœlis ſit, tunc cor, id eſt, hominis in-
terni ſpiritus, in Deo (qui paradiſus, qui ſolus
vita eſt æterna) eſt. Sin verò in caducis theſau-
rus conſigitur; tunc quoque exterioris hominis
cor & ſpiritus, in caducis eſt. Nec eſt quod my-
ſticum ſenſum adferas ſumendo non ſpiritum,
ſed cogitationem & deſiderium nudum pro cor-
de; ſi ſolum etenim contineret, quod vbicumq;
homo ſua cogitatione theſaurum collocaret,
ibidem ſua eſſet cogitatio: ipſa quoque veritas
textum præſentem non myſticè interpretatur,
adiunctoq; exemplo oſtendit realem & localem
præſentiam aquilarum ad cadauer. Sic etiam
hominis interni ſpiritum eſſe localiter in regno
Dei in nobis, quod Deus ipſe eſt; & hominis 82
animalis cor, ſiue ſpiritum, localiter circa the-
ſaurum eſſe. Quid mirum? aut hominum anima-
lium ſpiritus aſtrales, poſt funera, circa theſau-
rum defoſſum adhuc ſeſe oſtentent oberrantes: 83
quibus nectiomantia veterum tota ſeſe emanci-
pauit. Dico itaque, hominem externum eſſe ani-
mal, ratione & voluntate ſanguinis vtens. In-
terim verò, non animal: ſed imaginem Dei ve-
ro. Videant ergo logici, quàm defectuosè homi-
nem à ratiocinij poteſtate definiant. De his plu-
ra alibi.

Adiungam ergo magnetiſmum aquilarum
ad cadauera, nec etenim volatilia tam acuto
ſunt odoratu, vt ab Italia in Affricam ad cadaue-
ra concedant. Nec enim odor tam largè latéque
ſpargitur; obſtat namque maris ampla latitudo
interiecti, & quædam conſumptionis proprietas
elementalis: nec eſt quod viſo arbitreris, has
aues percipere cadauera tam eminus, maximè
ſi prope montem, ad meridiem ea iacuerint. At
quid

qoid opus eſt, aiium magnetiſmum inculcare pluribus: ſi Deus ipſe, Philoſophiæ initium & finis, eundem proceſſum cordis & theſauri, cum auibus & cadauere, atque viciſſim expreſ-
84 sè ſtatuat? Si enim aquilæ ad eſcam cadauera, ducerentur eodem appetitu, quo quadrupedes ad paſcua feruntur, certè dixiſſet vno verbo, quod animalia ad eſcam conſluant, ſicuti hominis cor ad ſuum theſaurum, quod falſum contineret. Neque etenim cor hominis ad theſaurum pergit, vt ſaturetur eo, ſicut aoimalia ad eſcam. Itaque non eſt comparatio cordis humani, & aquilæ in fine, propter quem ad deſiderium tendunt: ſed in tenſionis modo, nempe quod alliciantur & ferantur per magne-
85 tiſmum realiter & localiter. Igitur ſpiritus & voluntas ſanguinis è vulnere habiti, & in vnguentum paxillo intruſi, tendunt ad theſaurum ſuum, id eſt, reliquom ſanguinem, adhuc vita interioris hominis poticutem. Aſt aquilam peculiari elogio rrabi dicit ad cadauer: quia à ſpiritu inſito & mumiali cadaueris vocatur, non autem ab odore corporis potreſcentis. Iſtud nempe animal, ſolum ſpiritum mumialem, in aſſimilando, ſibi appropriat. Hinc nempe peculiariter de aquila dicitur: *Iuuentus mea vt aquila renouabitur*. Siquidem iuuentutis renouatio, ab elixite ſpiritus, probe depurato, pér qnandam digeſtionem ſingularem, iſti volucri propriam, & non ab eſo carnium, prodit. Alioquin etiam canes, & picæ renouarentur, quod falſum eſt.

Dices, longè petitam eſſe rationem, pro magnetiſmo. Quidtum poſtea? ſi quod longè ab intelligendi capacitate tua remotum fateris, illud tibi è longinqoo deducendom fuerit? profectò, in ſanguine omnium animalium, animam ineſſe perhibet Geneſis. Inſuor nempe ſanguini vires quædam vitales, tanquam ſi animatæ eſſent, è cœlis vindictam, imò & à iudicibus terrenis, in homicidam, animaduerſionem poſtulantes: quæ cum ſanguini ineſſe naturaliter oegari nequeant, non video, cur ſanguinis magnetiſmum in ſatanæ ridiculos actus reiiciant. Amplius hoc dicam; ambulantes nempe in ſomno, non niſi ductore ſpiritu ſanguinis, id eſt, exterioris hominis ire, peragere, ſcandere, vigilibuſque alioqui impoſſibilia, tractare: virtore inquam magica, exteriori homini naturali. Diuum Ambroſium, exſeqniis Diui Martini, viſibiliter tamen adfuiſſe, etſi corpore longè abeſſet. Spiritualiter tamen exſequiis interſuit, ſpiritu externi huminis viſibili, & non aliàs: nam quod in ecſtaſi illa, quæ eſt interioris hominis ſanctorum plerique, multa & abſentia viderint, hoc fit extra tempus & locum, in vnitate collectis viribus ſupernis, & viſione intellectuali; non autem præſentia viſibili. Alioquin aoima non ſepararur à corpore, oiſi ſeriò, oec reconoectitur: quæ tamen reconnexio, exterioris bominis ſpiritui eſt aliàs vernacula.

86 Nam ſatis eſt in tanto paradoxo, rem ſemel attigiſſe: vlterius protoganda eſt, & explicandum, qoomodò tractus magneticus, inter res etiam inanimes, per ſenſationem, noo quidem animalem, ſed naturalem quandam contingat. Quod quo magis ſeriò fiat, dici prius oportet, quid ſui ſatan adferat, & quomodo cooperetur in actionibus merè nefariis & impiis ſagarum; exinde namque apparebit, cui cauſæ quis effectus tribueodus veniat. Denique quæ ſit illa vis ſpiritoalis, ad longè remotum obiectum tendens: quæue actio, paſſio, & velitatio ſit, inter ſpiritus naturales: quæue ſit ſuperioritas hominis, ad alia inferiora: Et per conſequens, cur videlicet vnguentum noſtrum, mumiis humanis compoſitum, etiam equos perſanet, exemplo rem explanabimus. 87
Ponator itaque ſaga, quæ abſentem, per figuram ceream, imprecationem, incantationem, vel etiam ſolo attactu præuio, validè excruciet (nam de veneficiis, vtpote quæ ſolo veneno necant, nihil hîc: quod hæc imitari quilibet poſſit ſeplaſia) hunc actum eſſe diabolicum, nemo addubitat. Iuuat tamen, quantum hoc ſatan, & ſaga qoantum, adſerant, diſcernere.

Suppoſitio prima.

IN primis notabis, ſatanam, iuratom & inconciliabilem hominum hoſtem, apud omnes æſtimari, niſi eundem ſibi quis amicum malit eſſe: idcirco quantum mali cauſare, vel optare nobis poſſit, id ſine dubio & negligentia, procurat paratiſſimè.

Altera Suppoſitio.

DEinde, quanquam ſit ſagis inimicus, io quantum toti humano quoque generi infenſiſſimus hoſtis eſt: ſaltem quatenus ſua ſunt mancipia, & de ſuo regno, eas nunquam prodit, aut detegit iudicibus, cæteriſque hominibus, non niſi inuitus, ludibrio exponit, ob tres rationes. Prima, cum ſit ſuperbiæ parens, multum ſuæ famæ, ditioni & dominio, per hoc decedere non ignorat. Secunda, cum ſit ipſe inſatiabilis animarum perſecutor, per animaduerſiones & ignes quoſdam, alias in ſuam tutelam labi promotos & paratos, terreri nouit, & planè auerti. Tertia, quam obtorto collo, aut clauſis faucibus, optaret tortor perimere ſagam, ſubinde vel aote ignes pœnitentem, adeóque ſuis vnguibus ereptam, vidit multoties.

Ex priore ſuppoſitionum concludo, hominem peccati mortalis reum, ſi ſatao per ſe poſſet occidere, nequaquam procraſtinaret: atqui noo occidit; Ergo non poteſt. Veruntamen, eundem ſaga ſæpius occidit; hinc etiam eundem occidere poteſt: non ſecus ac ſicarius enſe quempiam, libertate ſui arbitrij, interficit: eſt itaque ſagæ quædam poteſtas in hoc actu, quæ non eſt ſatanæ; & conſequenter, non eſt ſatanas principalis efficiens, & exſecutor iſtius homicidij; alioquin enim, ſi exſecutor eſſet, nullatenus egeret coadiutrice ſaga: ſed maximam hominum partem, de medio, ſolus mox abſtuliſſet. Miſerrima certe mortalium conditio, quæ tali tyranno ſubeſſet, & ſuo ſubnoxia ſtaret imperio: Fidelem nimis babemus Deom, qoam quod opus manuum ſuarum, arbitrio ſataoæ, ſubpoſuiſſet; ergo in hoc eſt aliqua via ſagæ plane propria, & naturalis, quæ noo eſt ſatanæ. Porro quænam, quanta, & qualis ea ſit, trutinandum eſt exactius: conſtat in primis, non 88
eſſe corporale maſculorum robur; nec etenim concurrit attactus extremorum validus, ſuntque enerues, & effectæ. Vt plurimum anos maleficæ; idcirco aliam vim eſſe oportet, corporea mole longè ſuperiorem, bomini naturalem.
Hæc igitur in illa parte, qua Dei imaginem proximè referimus, collocanda fuit. Et quanquam, 89

vniuerſa

vniuerſa quoque , quadantenus venerandum
90 illud ſimulacrum referunt ; verum quia homo
elegantiſſimè , proprijſſimè , atque proximè,
ideo imago Dei in homine, præpollet, dominatur, & imperat ſimulacris Dei aliarum creaturarum. Fortaſſis etenim, hac prærogatiua , pedi-
91 bus eius ſubſtituta ſunt omnia. Quocirca ſi
Deus agat per nutum , per verbum ; ſic oportuit hominem, ſi verum debeat dici eius ſimulacrum, agere, nonnulla ſolo nutu, nec etenim id nouum, id parum tranquillum, id ſoli Deo vernaculum : Satan namque creaturarum abiectiſſimus, ſolo quoque nutu , corpora loco mouet, cùm non habeat extremitates , quibus tangat, moueat, vel etiam nouum corpus ſibi arripiat. Priuilegium iſtud itaque non minus homini interno, quà ſpiritus eſt , competere de-
92 buit, ſi Dei repreſentare debeat, & quidem non
otioſum ſimulacrum ; hanc facultatem ſi magicam appellemus , hocque vocabulo malè inſtructus terrearis, ſpirituale robur vocitaueris,
93 per me licet : de nominibus ſiquidem nil ſolici-
ti ſumus rem ipſam , quam proximè poſſum,
ſemper aſpicio: vis igitur iſta magica eſt in ho-
94 mine interno , ſiue hoc etymo animam intelli-
gas, ſiue eius ſpiritum vitalem, nunc nobis perinde eſt , cum hominis interni ad externum ſit quædam proportio in omnia , ſuo gliſcens modo , diſpoſitio appropriata , & proprietas proportionata. Quapropter neceſſe eſt hanc vim, per totum hominem diſperſam eſſe : in anima quidem vegetiorem , at in carne & ſanguine
95 longè demiſſiorem. Spiritus vitalis in carne &
ſanguine , animæ vice fungitur; id eſt , in exteriori homine , is idem eſt , qui in ſemine totam hominis figuram, ſuperbam illam conſtructionem , & perfectam adumbrationem , fineſque rerum agendarum nouit, quia continet : & qui
96 iam conſtitutum fœtum , vſque in vitæ perio-
dum comitatur præſul ; quippe tametſi cum ea abſcedat, eius ſaltem tantillum , in cadauere vi interempto , tanquam eidem conſermentatum optimè, remanet. De cadauere autem ſponte, & fatiſcente natura mortuo, tam inſitus, quàm influens ſpiritus, migrarunt ſimul. Hunc ſpiritum
97 propterea medici , in inſitum ſiue mumialem,
& influentem , cum vita ſcilicet priore, abeuntem , diuidunt. Et hunc deinceps in naturalem, vitalem, & animalem ſubdiuidunt, nos vno pariter vocabulo , omnes hic ſimul comprehendimus : anima igitur prorſum ſpiritus , nequa-
98 quam poſſet ſpiritum vitalem (corporeum e-
quidem) multò minus carnem & oſſa mouere aut concitare , niſi vis illi quapiam naturalis, magica tamen & ſpiritualis , ex anima in ſpiritum, & corpus , deſcenderet. Cedo , quo pacto obediret ſpiritus corporeus iuſſui animæ , niſi iuſſus ſpiritum , & deinceps corpus , mouendo foret ? at exemplo , contra hanc magicam motricem obiicies , iſtam eſſe intra concretum ſibi , ſuumque hoſpitium naturale , idcirco hanc etſi magam vocitemus , tantùm erit nominis detorſio, & abuſus , ſi quidem vera & ſuperſtitioſa magica , non ex anima , baſin deſumit, cùm eadem hæc nil quicquam valeat, extra corpus ſuum mouere , alterare , aut ciere.
Reſpondeo : vim , & magicam naturalem illam animæ , quæ extra ſe agat , virtute imaginis Dei , latere iam obſcuram in homine, velut obdormire poſt præuaricationem excitationiſque indigam (quæ cuncta mox ſuo loco pro-
babimus) quæ eadem, vtut ſomnolenta, ac ve 99
lut ebria, alioqui ſit in nobis quotidie : ſufficit tamen , ad obeunda munia in corpore ſuo : dormit itaque ſcientia , & poteſtas magica , & ſolo nutu actrix in homine , poſtquam ſcientia pomi manducata fuit , & quamdiu hæc (quæ eſt carnis, ſanguinis, exterioris hominis, & tenebrarum) viget , peſſundata eſt , nobilior poteſtas magica. At quia in ſomno ſubinde to-
ta pomi ſcientia dormit : hinc etiam quando- 100
que in ſomnia prophetica ſunt, & Deus ipſe, in ſomniis , ſæpius homini , per effectum propin-
quior idcirco eſt. Vbi videlicet interior magi-
ca, iam per ſcientiam pomi , non interpellata , 101
vſquequaque ſeſe exſerit intelligendo : prout nempe, quando ſeſe in poteſtates inferiores demergit, mouendo euntes in ſomno , tuto ducit. Quia vigiles ſcandere non poſſent. Igitur principium cabalæ, inter dormiendum hauriri aſſerunt , conſopita ſcilicet pomi ſcientia. Intellectualis animæ actus, clarus ſemper & inconcuſſus eſt , ac quodammodò perpetuus ; attamen , quamdiu principale agens vim ſuam vſque ad ſenſus limites non traduxit, nondum per totum hominem, iſtiuſmodi actio propagaque eſt. Etenim qui vna cum ſentiendi virtute , cum carnali intelligentia ſumus, perpetuò per eandem , à ſcientia & magica ſuperiore, proh dolor , diſtrahimur, in vmbra cognitionis potius, quàm in veritatis luce, retinemur. Nec enim aduertimus nos intelligere tenebrarum incolæ, niſi quando facta eſt facultatum mutua quædam traductio, ac velut actionum anguli, diuerſis agentibus prorogati, circa medium complicantur.
Satan itaque, vim magicam hanc excitat (ſe- 102
cus dormientem , & ſcientia exterioris hominis impeditam) in ſuis mancipiis : & inſeruit eadem illis, enſis vice in manu potentia, id eſt, ſagæ. Nec aliud prorſum ſatan ad homicidium adfert , præter excitationem dictæ poteſtatis ſomnolentæ , & compulſæ , vt plurimum, voluntatis in ſagis conſenſum : propter quæ duo , tanquam ſibi totum deberetur officium , ſeutra poſtulat ſibi per pactum , ingem , tenacem , & irreuocabilem oppignorationem , ſeruitutem
perpetuam , & deuotam adorationem , ſi nihil 103
adhuc amplius. Cum alioquin eiuſmodi poteſtas ſit collata gratis à Deo opifice , homini planè naturalis. Enimuerò præſtigia , oculorum effaſcinationes , vtque falſæ appareant larnæ : ac his ſimilia , ex ſolo ſunt ſatana, eiuſque ſolius ſunt actus proprij : adeo namque , duntaxat ridicula ſunt ſua opera , & falſæ tantum apparitiones : quia miſericors Deus , eundem, latius quippiam poſſe , non permittit , ſed vin-
ctum tenet ; cum alioqui reales , & nefarios a- 104
ctus, ſaga de ſua facultate naturali exſerat: ſiquidem per peccatum Adamo non dona naturæ, ſed gratiæ , obliterata eſſe , nemo ambigit : eademque adhuc dona naturalia quanquam non ſublata fuerint, ſtetiſſe tamen velut ſomno coërcita , ac ſopita. Sicuti enim ex tunc mortalitati obnoxius euaſit more ſociorum animalium : ita obſcuratæ fuerunt antiſtites poteſtates in homine , quæ proinde excitatione, & è tenebris
eductione , opus habent. Huc nempe ſpectant 105
contemplationes , continuatæ orationes , vigiliæ, ieiunia , & mortificationis actus , vt deuicta nempe carnis ſomnolentia , poteſtatem illam

agilem,

agilem, cœleſtem & expeditam in Deum nan-
ciſcantur, eumque coram alloquantur ſuauiter,
qui non niſi in ſpiritu, id eſt, interioris hominis
fundo, adorari efflagitat.

106 Huc inquam ſpectat ars Cabalæ, quæ pote-
ſtatem illam naturalem, & magicam, velut ex-
cuſſo ſomno, animæ reſtituat.

Per exempla more mathematico, me vlterius
explicabo, & aſſumam ipſa ſagarum opera: quæ
quanquam nefaria & horrenda ſint; eadem ta-
men radice, indifferente ad bonũ & ad malum,
poteſtate nempe magica, nituntur. Nec enim
maculat arbitrij maieſtatem, vel eiuſdem tracta-
tum, tametſi de fure, latrone, ſcorto, apoſtata &
ſaga, ſubinde diſſeratur. Eſto ergo ſaga in ſta-
bulo abſente, occidit equum: virtus quædem
naturalis, à ſpiritu ſagæ, & non à ſatana, deriua-
tur, quæ opprimat vel ſtranguler ſpiritum vita-
lem equi: puta duo eſſe ſubiecta morborum &
mortis, vnum nempe corpus, in quo morbus
habitat. Et quia in hoc omnia entia agunt, tan-
107 quam paſſiuum maximè; putatum eſt reliquum
ſpirituale dominium fuiſſe ſatanæ. Aliud verò
eſt ſpiritus inpalpabilis & inuiſibilis, qui per ſe
ipſum omnes morbos pati poteſt. Patiente ſpiri-
tu, etiam corpus patitur; quia actio in corpus
terminatur (mens namque poſtquam alligata
eſt corpori, fluit ſemper inferius, prout dolen-
te palato, iſthuc continuò rendit lingua) ſed
non contra. Sunt namque morbi materiales
aliquot, qui tantùm tinguntur materialiter. Ad-
eò namque multiplex interitus occaſio, vt non
ſit vnde ſuperbire queamus. Actus igitur ſagæ
prætactus, planè naturalis eſt: quanquam virtu-
tis excitatio ſit facta ſatanæ auxilio: non minùs
quàm ſi porrecto per ſatanam enſe, ſaga equum
trucidaret: actus iſte ſagæ, naturalis eſt, &
corporeus; prout alter præcedens, eſt actus na-
turalis, & ſpiritualis. Siquidem homo non
108 minùs naturaliter conſtat ſpiritu, quàm corpo-
re: nec eſt ratio ideo, cur vnus actus dicatur
naturalior, aut cur ſolum corpus agere dicatur,
ſpiritus verò feriari ſaltem actione ſibi propria
(quatenus imago Dei eſt) omnino deſtitui:
imò ſpiritus vitales, propriiſſimè loquendo,
ſunt qui ſentiunt, monent, memorantur, &c.
nequaquam verò corpus, ipſumque cadauer:
omnis idcirco actus magis propriè ſuum agens
reſpicit, quàm agentis hoſpitium corpus. Ra-
109 dius itaque aliquis ſpiritualis à ſaga abit in ho-
minem, aut brutum, quod interimendum ſta-
tuit, iuxta axioma: non fieri actionem, niſi de-
bita fiat approximatio agentis ad patiens, &
copula virtutum inuicem, ſiue eadem approxi-
matio fiat corporaliter, ſiue etiam ſpiritualiter
quod ad manum viſibili teſtimonio probatur:
Nam ſi recens cor equi, per ſagam mactati (eſt
enim ſedes ſpiritus vitalis) clauo transfiga-
110 tur: aſſetur veru, vel crate torreatur: mox ſpi-
ritus vitalis ſagæ, circa alterius medij interuen-
tionem, & inde ſaga tota ipſa (ſiquidem non
corpus, ſed ſolus ſentit ſpiritus) immanes pati-
tur ignis cruciatus & dolores: Quod ſanè nullo
pacto contingeret, niſi facta fuiſſet copulatio
ſpiritus ſagæ, cum ſpiritu equi: equus namque
ſtrangulatus retinet quandam vim mumialem:
(ſic voco quandocumque carni adhuc confer-
mentata eſt virtus liquoris vitalis, id eſt ſpiri-
tus inſitus, qualis in ſponte præ ægritudine, alia
que inferioris ordinis diſruptione morientibus
non inuenitur, cui comes eſt ſpiritus ſagæ, ipſi
copulatus. In corde itaque recenti, priuſquam
ad ſagam, diſſolutione ſuus remeet ſpiritus,
fit alligatio ſpiritus ſagæ, qui retinetur per infi-
xum clauum, & roſtura vtriuſque ſpiritus ſi-
mul, vnde per magnetiſmum, extremo ignis
termino, ſagam in ſpiritu ſenſitiuo agitari con-
tingit. Effectus iſte ab intentione mutatur: ſi 111
namque vindicta experimentatorem concitaue-
rit, tunc effectus reprobus eſt. At ſi pericu-
lum fiat, vt ſaga eo ſeſe prodere cogatur, iudi- 112
cibus ſubſterni, & proximo, ſibique hactenus
beneficentia procureiur, quatenus ſublato tam
impio blaſphemo, & nocuo ſatanæ mancipio,
Dei gloria, pax & requies, maior inter vicinos
oriatur, tum certè effectus reprobari nequit.
Non eſt cogitandum, totum ſpiritum ſagæ
abiiſſe in cor equi (ipſa namque ſic è viuis diſ-
ceſſiſſet) verum eſſe vniuocam quandam ſpiri-
tus lucisque vitalis participationem, prout
nempe in ſemine qualiber vice, totius hominis
architectus ſpiritus, etiam, ad multos fœtus
ſufficiens, propagatur, manente tamen integro 113
patris ſpiritu. Iſta nempe ſpiritualis lucis par-
ticipatio eſt magica, virtute verbi (animalia &
herbæ producant ſemen) locuples communica-
tio, & vnum producit decem myriades ſemi-
num æquiualentium, & ſpiritus ſeminales inte-
grales totidem, tanquam de lumine lumen ac-
cenditur. Quid autem ſit propriè ſpiritus ma-
gneticus, & entitas phantaſia parente genita,
poſtea ſcribam latiùs: nunc ad propoſitos reuer-
tor terminos.

Nec eſt quod quiſquam autumet hanc cordis
in ſagam reactionem, putatitiam eſſe, aut præ-
ſtigium ac ludibrium ſatanæ planè ſuperſtitio-
ſum & damnabile; cùm illa infallibiliter hoc
ſigno prodatur, & in apertum prodire cogatur,
velit, nolit, quod intentioni ſatanæ oppoſitum
eſſe, altera ſuppoſitionum, ſuperius ſatis oſten-
ſum eſt: effectus namque eſt perpetuus, nun-
quam fallens, fundamentum in ratione & na-
tura ſpirituali habens, minimè verò ſuperſtitio-
nibus niſum. An non ſimiliter confoſſum quo-
que cadauer ante iudices, præſente homicida,
ſeſe cruentauit, certumque ſæpius delicti iudi-
cium exhibuit? tametſi jam ante cruor reſtrictus
ſteriſſet? ſcilicet moriente præ vulnere homine, 114
virtutes inferiores quæ mumiales ſunt (effre-
nes enim eæ, non ſunt in noſtra poteſtate) vin-
dictæ faciendæ veſtigium, ſibi impreſſerunt
hinc præſente homicida, ebullit cruor, & ef-
fluit, quaſi & in ira, impreſſio vltionis ſimula-
cro agitatus, in ſanguine nimirum. etiam poſt
mortem ineſt ſuus præſentis homicidæ ſenſus, 115
ſua vindicta, quia ſua quoque phantaſia: ideo
non ipſius Abel, ſed innocens ſanguis eius, cla-
mat tamen in cœlum vindictam, propterea in
obſidionibus, peſtis plerumque comes incedit:
quia nempe ſpiritus magicus exterioris homi-
nis concepit in conflictibus, arrham vindictæ
impreſſam, nonnunquam verò ad deſperatio-
nem, præ paupertate, milites, eorumque con- 116
juges, moriendo pene adjunguntur, & multa di-
tionibus imprecantur infortunia, vnde fortiſſi-
mæ impreſſiones in ſpiritum ſidereum mo-
rientis (grauidæ præſertim) relinquuntur poſt- 117
humæ: qui mox ab obitu, in aëre oberrans, ſuæ
claſſis, id eſt, ſpirituales nocendi ac vlciſcendi
modos comminiſcitur, & promtus patrat. Peſtes

autem eiuſmodi ſunt ferinæ, nemini parcentes,
ac velut diuinitus immiſſæ? & quia ſpirituales
remediis corporeis operam implorant fruſtra-
neam, ſileo: nec etenim tutum eſt ſatis, mumiã ſi
ad inuicem connexum, & concordantiam expri-
mere: inde nempe tota dimanauit necromantia
118 veterum, ob id quoque Deus in lege vetuit, cor-
pora ſuſpenſorum (etiam ethnicorum) relin-
quenda in patibulo, neue ſol ſuper ea occidat;
reſpondebis peſtem obſidionum oriri, propter
multiplices excrementorum ſordes. Sed contra
119 inſtant coriarij, coprofori, & qui collæ putrefa-
ciendæ nauant operam: omnes enim (tantum
abeſt, quod peſti eſſent obnoxij) vt plurimum
ſunt lõgæui, mirabilis Deus in ſpiritu microcoſ-
120 mi. An ſcire fortè aues, cur ſanguis taurinus
toxicus ſit non autem fratris ſui bouis? occiden-
do ſcilicet obmurmurat taurus, & ſuo ſanguini,
vindictæ notam ac potens ſigillum imprimit:
ſin etiam contingat, mactando bouem, vno
ictu euaſiſſe furioſum, & diutius in eodem per-
ſeueraſſe furore: carnes malè ſanas relinquit,
121 niſi prius ſopita perturbatione, deſes & reclu-
ſos relinquatur ieiunio in ſe redire. Taurus igi-
tur moritur, præ cæteris animantibus, vindex
excellentius: atque idcirco eius pinguedo (non
autem ſanguis, ne ſanguis humanus in vnguen-
to exotico taurini ſanguinis tinctura ſoperetur)
pro vnguento armorum, prorſus eſt neceſſaria,
ſi arma vulnerum authores incruenta adfuerint,
iiſdemque oblitis, ſecura ſanitas exſpectanda
ſit, profecto non ſatis ſunt, vſnea cum ſociis
ingredientibus, vt ſine ſanguine recenti è vul-
nere habito, ſanatio inſtituatur, violentior
122 nempe taurina impreſſio exigitur, & floridi
mellis aërea communicatio. Hinc itaque ſatis
liquet, non cõcurſo ſatanæ (qui etiam ſine mel-
le & tauri cruore ſanaret) ſed communione qua-
litatum naturaliũ, cum vindicta poſthuma tra-
duce, in concreto relicta, conſcribi vnguenti ef-
ficaciam.

Obgannient contrarij, gaudentes, via potuiſ-
ſe probatam euadere magnetici vnguenti po-
teſtatem, niſi per ſagam, ſatanam, & ſpiritualem
mundi inuiſibilis magiam, ſcientiam putatitiam
plane nihili, & damnabilem errorem, verunta-
men, non iſtud rei tractandæ ſiniſtra quæpiam
obliquitas, ſed aliorum craſſa ignorantia, & fra-
gilitatis humanæ conditio miſera, poſtulauit
quæ promptius in malum tendit, malum cog-
noſcit, & malo paratiùs docetur, quàm bono:
at certè quæcumque de ſatana & ſagis huc attu-
limus, non eſt quod inde conformitatem vn-
guenti cum ſagis ſperent alij: neque etenim do-
ctore aut impulſore ſatana, ſpiritualis virtus
vnguenti, & ſanguinis phantaſi, excitantur.
Sed iſtud volebam: habitare videlicet in anima
virtutem quandam magnam, à Deo datam, ipſi
naturaliter propriam, & competentem, in quan-
tum imago & ſculptum eius ſumus; hactenus
quoque agere peculiari modo, id eſt ſpirituali-
ter in diſtans, idque multò potentiùs, quàm
corporeis vllis adminiculis. Quia cum anima
ſit pars corpore principalior: idcirco actio ei
competens, eſt ſpiritualis, magica, & validiſſi-
ma. Animam virtute eadem, velut ſomnolenta,
per ſcientiam pomi eſu acquiſitam, redditã, te-
gere ac agitare corpus ſuum: eadem verò ma-
gica nonnihil expergefactâ, etiam extra ſuum
ergaſtulum, in aliud diſtans obiectum, ſolo nu-
tu agere poſſe per media deportato: in eo nem-
pe ſitam eſſe totam baſim magiæ naturalis: 123
nullatenus autem in benedictionibus, ceremo-
niis, vaniſque ſuperſtitionibus; ſed has omnes 124
obſeruantias nefarias inuectas fuiſſe per eum,
cuius ſemper ſtudium fuit, bona paſſim omnia
ſuis conſpurcare zizaniis, nomen magiæ non
expauentes, ſed cum ſcriptura benè interpre- 125
tantes, in bonum tamen & malum apicem, in-
differenter vſurpari poſſe, per vſum nimirum
illius poteſtatis, vel abuſum, conceſſimus. Adeó- 126
que ſub eo vocabulo, altiſſimam rerum cogni-
tionem ingenitam, & potentiſſimam ad agendũ
poteſtatem, ſubaudimus, nobiſque cum Adamo
æque naturalem, peccato non extinctam, non
obliteratam, ſed velut ſomnolentam, idcirco
excitamenti indagam. Ideo oſtendimus ma- 127
gnetiſmum, non quidem per ſatanam: ſed per
id quod ſatanæ non eſt, exerceri, adeóq; abuſiuè
poteſtatem nobis connaturalem, ſatanæ tanquã
ſi is patronus foret dedicatam ſtetiſſe: poteſta-
tem magicam in nobis, à peccato velut dormi-
te; idcoque excitatore opus habere: ſiue is ſit 128
Spiritus ſanctus per illuminationem, vt in nonnullis
magis contigiſſe commemorat Eccleſia, & ho-
die in aliis ſubinde contingit: ſiue etiam ſatanas
propter præuiam oppignorationem, eandem
ſuſcitet: eſtque in hiſce eiuſmodi excitatio tan-
quam per ſoporem vigilantem, catochum, ideó- 129
que imperfecta, propter modum, mala propter
finem, obſcura propter media, & nefaria pro-
pter authorem: nec patitur verſipellis, quod
ſaga hanc vim cognoſceret ſibi eſſe naturalem;
quò eam ſtrictius deuictam ſibi detineat; neve
tam nobilis poteſtatis excitæ exercitium, alio,
quàm ad nefas propendat, frenum itaque his
imperat, nec ſaga nouit excitare ad lubitum
ſuum, quæ alterius tyranni voluntati ſe to-
tam proſtituit, poteſt & ipſe homo ſibi, per
artem cabalæ, excitamentum tanæ poteſta-
tis, ad ſuum lubitum cauſare, vocantur hi
adepti, quorum etiam rector ſpiritus Dei eſt.
Hanc eandem virtutem magicam, eſſe quoque
in homine exteriori, in carne & ſanguine vide- 130
licet: ſuo tamen & longè efferiori modo; imò
nedum in homine externo: ſed etiam propor-
tionaliter in brutis (ſic nempe Geneſis, animam
brutorum, ſanguini ineſſe commemorat, eun-
demque hoc merito, extra cibum noſtrum
conſcribit) & aliis fortè rebus omnibus; cum
ſingula, totius vniuerſi adumbrationem in ſe
contineant, eoque nomine ſaltem Deum, id
eſt omnia, in omnibus eſſe, veteres ſeriò ad-
notarunt: exterioris hominis magiam, non
minus quàm interioris, excitationis eſſe indi-
gam; nec ſatanam, aliam in ſuis ſtrophis exci-
tare magiam, quam quæ exterioris eſt hominis:
in interiore nempe animæ fundo, regnum Dei
eſt, ad quod nulla creatura acceſſum habet. 131
Docuimus præterea, eſſe connexum inter res
ſpiritualiter agentes, & ſpiritus cum ſpiritibus
vti dimicare, exemplo ſagæ, ita & amicari o-
ſtendimus, exemplis magneticis, & rationibus
propriis, pro faſcino & ligationibus animarum,
prout de Dauide & Ionatha, &c. poſtremò oſtẽ-
dere annisi ſumus, hominem cæteris creaturis
corporalibus prædominari, & magiâ ſua naturali
domare poſſe aliarum rerum virtutes magicas:
quam prædominationem alij in ius carminum
& incantationum tranſtulerunt falsè & abuſiuè.

Qua

Q[u]ia hierarchia ſatis ſuperque elucidauimus;
quæcumque hactenus in ſatanæ dominium, non
niſi ruſticè, corporaliterque nimis philoſophan-
tes retulerunt.

Vniuerſa quæ dicta ſunt ignorantes, de mul-
tis adhuc dubitare neceſſe eſt: igitur cuncta re-
petere ſtatuimus, imprimis quo lucidiora eua-
dant, quæ ſupra, de ſpirituum duello, vel ami-
ca inuicem conſpiratione, diximus: operæpre-
tium eſt ſpirituum arma, & eorumdem rem-
publicam definire; Quocirca ſeriò notandum
eſt, exemplum prægnantis, quæ ſi ceraſum vio-
lenter animo conceperit, mox eius veſtigium
fœtui imprimitur, parte ea, qua ſibi prægnans
manum admouerit. Nec eſt quidem otioſum
duntaxat ceraſi ſimulacrum, ac macula, ſed
quod ſuo tempore, cum cæteris arboribus flo-
reſcit & matureſcit, mutatis nimirum colorum
& figurarum ſignaturis: ardua ac ſacra profe-
ctò, vis microcoſmici ſpiritus, qui extra trun-
cum arboreum, verum ceraſum, id eſt, interio-
tis ceraſi proprietatibus, & dynami, inſignatam
132 carnem ſolo conceptu profert, vnde duo ne-
ceſſario conſequentia intelligimus. Prius, om-
nes omnium rerum ſpiritus, ac velut eſſentias,
in nobis latere, & microcoſmicatrice phantaſia
133 duntaxat naſci, & educi. Alterum, animam
concipiendo generare quandam ideam rei
conceptæ: quæ quidem prout antea latebat
ignota, & velut ignis in ſilice: ita concitatione
phantaſiæ, produci quandam ideam realem, &
eſſentialem determinationem quidditatiuam
134 ceraſi: quæ non ſit qualitas nuda; verum ali-
quid ſubſtantiæ ſimile, inter corpus & ſpiri-
tum, id eſt animam, ambigens. Id eſt ita ſpiri-
tuale, vt non ſit planè corporeæ conditionis ex-
ſors: cùm actiones animæ, in corpus, & inferio-
res ſibi ordines, propendentis, terminentur; neq;
ita corporale tamen, vt dimenſionibus claudi
poſſit, quod & enti ſeminali proprium, quoque
recenſuimus. Hæc igitur entitas idealis cùm ex
mundo inuiſibili, & intellectuali, microcoſmi
excidit, corpus induit: & tum prius loci & nu-
merorum determinationibus clauditur. Obie-
ctum intellectus, nuda ac puta, in ſeipſa, eſſen-
tia eſt, non accidens, conſenſu Theologorum
practicorum, id eſt myſticorum. Protheus ita-
que intellectus, hanc conceptam eſſentiam ve-
lut induit ac veſtit. At quia quoduis opus, ſiue
externum, ſiue internum, in ſua propria imagi-
ne fieri habet: intellectus agnoſcit, voluntas di-
ligit & vult, & memoria recogitat, non niſi per
imagines: hanc itaque eandem imaginem ob-
iecti ſui, intellectus induit; & quia anima, ſim-
plex eſt corporis forma, quoquò ſe auertit,
idcirco nec duas intellectus agens ſimul imagi-
nes habere nequit, ſed prius vnam, mox alteram,
ſuper intellectum itaque, & comprehenſam i-
135 maginem adhuc lenem, tota deſcendit anima,
& hanc eſſentiæ cognitionem format in imagi-
nem perſiſtentem, ſiue idealem entitatem: con-
ſpurcata mens prolapſa fuit in indignationem
Dei; & quia ſimul deturpata eadem, prioris ſor-
tis exuta nobilitate, mors introitum inuenit,
non quidem creatoris mandato, ſed hominis
degeneratione, propter eandem entitatem idea-
lem iam indutam, in turpitudinem delapſi, & à
ſeipſo degeneris, quàm ſeriò ac ſedulò turpitu-
dinem etiam in ſingulis peccatis emergentem,
pœnitentia emaciare conuenit hic, vel in futu-
ro ſeculo. Entitas igitur, in intellectu adhuc le-
nis eſt, nec alibi quàm in prægnante, conſiſten-
tiam reperit, quam in nobis non niſi per volun-
tatem nanciſcitur; id eſt, intellectus ſemper
procreat entitatem, ſed eam non induit niſi per
voluntatem, exceptis prægnantibus. Siue igitur
peccatum, nihilum dicamus, ſiue aliquid, ſaltem
conſenſus in malum, nunquam fit ſine reali pro- 136
creatione, huiuſmodi cuiuſdam entitatis, eiuſ-
que aſſumptione ac indutione, hæc fuit cauſa
fœcunditatis ſeminum: phantaſia nempe, libi-
dine commota entitatem lenem parat; quam ſi
anima per voluntatem induet (vti ſemper actio
incarceratæ mentis deorſum, & extrorſum ter-
git) hanc eandem entitatem in liquorem ſemi-
nis diſpergit, qui aliàs non niſi ſterilis foret:
quæ actio velut per mentis alienationem fit: 137
abeunte ſcilicet voluntate, per veram magicam
exterioris hominis, in ecſtaſin quandam, in qua
fit communicatio cuiuſdam lucis mentalis, ſu-
per entitatem, deſcendentem in corpus ſemi-
nis. Quotieſcunque igitur cogitatio ſenſum, &
velle, in conſenſum trahit, turpis toties naſci-
tur & induitur pellis, idealis entitas ſpuria; quo
partu, voluntatis dicitur confirmata: illa quoque
idealis entitas, quoquouerſus à voluntate diri-
gitur, eò vadit: hoc pacto, voluntas mouet
nunc brachium, mox pedem, &c. porrò quando
ſpargitur dicta entitas in ſpiritum vitalem, ad
aliquid amandum, iuuandum, nocendum; leui
tantùm indiget excitamento ſiue Dei, artis vel
ſatanæ operâ, facto, vt nimirum peregrè abeat
portiuncula ſpiritus, quæ entitatem iam induit
obeatque munus ſuum, ipſi à voluntate iniun-
ctum. Sic maſculus, ſemen extra ſe deponit, 138
quod per entitatem quam hauſit fœcundum eſt,
longè, & extra ſuum truncum, ſuo fungitur
munere. Corpora profectò, vix mundi medie-
tatem faciunt: ſpiritus etiam per ſe ſuam ha-
bent medietatem, & quidem totum mundum:
Itaque toto hoc contextu, Spiritus voco ma- 139
gnetiſmi patronos, non qui ex cœlo dimittun-
tur, multoque minus de infernalibus ſermo eſt:
ſed de iis qui fiunt in ipſo homine, ſicut ex ſili-
ce ignis, ex voluntate hominis nempe, aliquan-
tillum ſpiritus vitalis influentis deſumitur, &
idipſum aſſumit idealem entitatem, tanquam 140
formam ad complementum. Qua nacta perfe-
ctione, ſpiritus qui antea aura æthere erat pu-
rior, inſtar lucis ſubtiliatur, mediamque ſortem
inter corpora & non corpora aſſumit. Mittitur
autem eò, quò voluntas ipſum dirigit, vel ſaltem
quò innata ſpirituum ſcientia infallibilis, iuxta
ſcopos rerum agendarum, eundem mittit: idealis
igitur entitas, itineri iam accincta, quodammo-
dò lux, & quaſi non amplius corpus nullis ſtrin-
gitur locorum, temporum, aut dimenſionum im-
periis, ea nec dæmon eſt, nec eius vllus effectus,
nec vlla alios eſt conſpiratio, ſed ſpiritualis quæ-
dam eſt actio illius, nobis planè naturalis & ver-
nacula. Hanc qui benè capit ſophiam, facilè in-
telliget, materialem mundum vbique ab im-
materiali, & inuiſibili, regi & coërceri: hominum
autem pedibus ſubſtituta eſſe creata cætera cor-
poralia, hæc eſt nimirum cauſa, cur etiam mu-
mia, adeps, vſnea, & ſanguis humanus, phantaſia
nempe eis inexiſtens in vnguento, imperet ſan-
guini canino, equino, &c. in pyxidem per bacil-
lum adportato.

Nondum de magnetiſmo vnguenti ſatis di- 141

ctum. Reſumam ergo Magnetis nempe, & re-
rum inanimatarum magnetiſmos, fieri per na-
turalem ſenſationem ſympathiæ omnis antbri-
cem, certum eſt. Si namque magnes ſe ad po-
lum dirigat, eumdem nouiſſe oportet, ſi in
141 directione ſua errorem non ſit facturus: & quo-
modò quæſo nouerit, ſi non ſentiat vbi ſit? Si-
militer ſi ad ferrum eminus poſitum, ſe torqueat
polo neglecto, ferrum ſenſiſſe prius, neceſſarium
eſt. Varios igitur ſenſus, imagines habet vnicus:
neque etiam ſenſiſſe ſatis erit, niſi amoris &
philautiæ ſtimulos addamus, adeoque phanta-
ſia quadam naturali dotatum eſſe, & cuius im-
preſſionis ergo, vniuerſi magnetiſmi conflati
ſint. Alia nempe phantaſia dirigitur in ferrum,
143 quam in polum: tunc enim per vicinum dun-
taxat ſpatium, virtus ſua ſpargitur: mutata eſt
eius phantaſia, quando fœtum, catarrhos aut in-
teſtinum cohibet; alia quoque phantaſia, ma-
gnes trahit quippiam è vitro ignibus excocto:
minutulum enim eius fragmentum, in maſſam
vitream iniectum, dum coquitur, è viridi vel
144 luteo candidum efficit. Quanquam enim ipſe
magnes rubeo colore ſit ſaturatus, & igne con-
ſumatur vitrario: Interim attamen dum viuit,
etiam è candenti vitro, liquorem tinctum attra-
hit, conſumit; adeóque eius attractio nedum ad
ferrum eſt: Sed inſuper ad partem illam aëream;
145 quæ difficulter è vitro abiret, hactenus vitrariis
in vſu communi eſt. Succini phantaſia, paleas
ac feſtucas trahit, tractione quidem ſatis otioſa,
ſed tractionis ſignatura perfectili: nam mumiæ
noſtræ maritatum, noſtro quoque magnete for-
tius, trahit in aduerſum, & zenexton euadit;
gummis verò immiſtum ſuccinum, virus &
plumbum, ſua imaginatione tranſplantata iam,
è vulnere trahit, variata nimirum vtrobique tra-
hendi voluptate, & voto. At quid mirum fuerit
(niſi apud eos qui omnia ignorantes, omnia
quoque admirantur) res inanimes phantaſia
146 pollere? Cum is, qui totus vita eſt, res omnes
creet, nullamque ideò è manu ſua mortuam ex-
ſpectandam promiſit? Nulla quoque adueniet
penitus, in qua & ipſe non eluceſcat præ-
ſens, Spiritus domini totum repleuit orbem
terrarum: imò hoc quod continet omnia, vim
vocis habet. Nonne multam ſcientiam in po-
mo fuiſſe credimus? Eiuſque eſu, Protoplaſtos
ſcientiam vna eſitaſſe, & intus concepiſſe? &
an non ſcientia phantaſiam ſui generis præ-
ſupponit? Sic etenim aliquot ſimpliciá amen-
tiam, nonnulla inſaniam, aut furorem mania-
147 cum alia inducunt: non quidem cerebri deſtru-
ctione, aut ſpirituum eius diſſipatione (tunc
ſaltem non conſtaret robur furioſi, & vires va-
lidiſſimæ) ſed introducta illorum ſimplicium
alienigenâ ac furioſâ phantaſiâ, quæ victrix no-
ſtram ſubigit, atque eandem pro tempore (vt
in delirio, frenitide, &c. Nonnunquam & per-
petuò, ſibi ſeruam efficit, vt in lunaticis & ve-
148 ſanis. Nonnè ſic canum rabies in hominem
tranſit? Phantaſiâ nempe furoris maniaca in ſa-
liuam tranſplantata, quæ victrix mox triumphet
de ſanguine illius animalis, quem aperta cute,
vtut tenuiter attigerit? Tunc ſcilicet phantaſia
totius ſanguinis priſca loco cedit, & peregrinæ
tincturæ phantaſiam hydrophobicam, velit
nolit, aſſumit. Vnde tandem mora binſica, id
eſt, ex ſola ægritudine mentali, exaltata nempe,
& excitata virtute magica canis, ſuper phanta-
ſiam, animalium non excitatam, ſed ſomnolen-
tam. Eodem plane modo phantaſia Tarantulæ, 149
ictu exili imprimitur, & mente ſtatim alienati
tripudiant, ſaliuntque immenſum, in eo ta-
men differt tarantulæ venenum à rabidi, quod
hoc agat poteſtate magica excitata, adeoque 150
per magicam veri nominis: at illud, per fa-
cultatem magicam ſomnolentam, prout &
in napello & cæteris deleteriis, exili quanti-
tate necantibus, patet differentia: quia con-
tra canem rabidum, nullum animal ſe tuetur
aut defendit, quoniam eſt poteſtas magica li-
gans, contra quem non valent dentes aut cor-
nua: quod de Tarantulæ veneno dici nequit.
In homine igitur externo, prout & in ſociis ani-
malibus, vis magica velut conſopita eſt, nec
in ſolo homine excitari poteſt (etſi quidem
multò facilius) ſed in conſortibus animantibus
quibuſdam, imò nec ſatis eſt ſpiritus, cùm
ſpiritus hanc ſeruare concordiæ & monoma-
chiæ legem, quin etiam in toto vniuerſo latet 151
ſpiritus quidam, quem magnale magnum dici-
mus, qui ſympathiæ & diſpathiæ leno confabu-
lator & actionum promotor exſiſtit, & ratione
cuius, magnetiſmus, tanquam per vehiculum,
ad diſtans obiectum extenditur. Probatur id ad
oculum, etenim ſi ſuper teſtudinis chordam fi-
dem leuem paleam, ancipiti extremitate in aë-
re, inſtar ſtateræ pendentem, poſueris, & alte-
rius teſtudinis ſimilem fidem pulſaueris emi-
nus, vbi ſoni in octauo conſonant, videbis pa-
leam trementem, at vbi in vniſono concordant
tunc alioqui quietæ teſtudinis fides, moræ im-
patiens, ſubſilit, præ lætitia geſtit, & inuiſam
paleam ſubſultu excutit. An & hic ſatanas vo-
bis fidicen erit? Quam paleam non contingit
ſubſilire, etſi omnes fides alterius teſtudinis vna-
nimiter, fortiter & cominus pulſentur; nec
etiam nudus tonus, alteram & quietam chor-
dam ſubſilire cogit: id nempe tunc quilibet to-
nus efficeret: ſed ſolus leno ſpiritus, in medio
habitans, & actionum naturalium fidus exſecu-
tor, & adiutor, ſympathiam defert, promouet
& concauſat.

Cur nomen magiæ perhorreſcimus! Siqui- 152
dem tota maga eſt, nec vllam habet agendi po-
tentiam, quæ non à formæ ſuæ phantaſia, & qui-
dem magicè profertatur. At quia hæc phantaſia,
in corporibus electione carentibus determina-
tæ eſt identitatis, idcirco ignoranter & ruſticè
nimirum, non phantaſiæ illius rei, ſed proprie-
tati naturali adſcriptum ſterit; loco cauſæ, ef-
fectum videlicet cauſarum ignorantiâ adfe-
tentes: cum alioqui omne agens agat in obie-
ctum proprium, præſentiendo nempe illud,
quò ſuam non temerè, ſed in obiectum dunta-
xat, ſpargat actiuitatem; poſt ſenſum nempe
obiecti; commotâ phantaſiâ, diſpergendo idea-
lem entitatem, & copulando cum radio entita-
tis paſſiuæ, hæc nempe ſunt magica actio rerum
naturalium, proprij tamen nominis magica &
phantaſia, eſt in electionis poteſtate dilatis crea-
turis. Per claſſes ibo. Proprietates itaque for- 153
males, manantes à formis trium principiorum,
ſalis, ſulphuris & mercurij: ſiue ſalis, pingue-
dinis, & liquoris, vnde corpus vnumquodque
conflatur, & iterum reſoluitur in eadem; eſt-
que Mercurius ſiue liquor toties diuerſus, quot
rerum ſunt ſpecies: idem eſto de ſale ſulphure
iudicium, proprietates inquam eiuſmodi ma-
nant

nant à phantaſiis harum formarum, quæ quia corporales valde, & in ſinu elementorum adhuc hærent, idcircò vocantur proprietates formales & occultæ, propter ſcaturam ignorantiam, quæ alioqui ſunt effectus magici, à phantaſia dictarum formarum propagati: ſed ignobiliores ac maximè corporales; finibus tamen quos
154 reſpiciunt, abundè ſatisfacientes. Huius generis ſunt virtus ſubductiua alui, ſomnifera, &c. Sunt præterea nobiliores aliæ proprietates, ex phantaſia formarum mixti, oriundæ, ſuntque eiuſmodi in toto, ratione formæ, vt magnetiſmus magnetis, virtus tincturarum, item ſpecifica, & appropriata omnia, quæ ratione, vel totius homogenei, vel formæ alicuius partis integralis, non autem ſolius alicuius principij accidunt: qualia ſunt quæ in carne, radice, folia, fructu ſita ſunt, & non in eorum ſeparatorum inde vllo. Item antimonium quandiu manet in ſua forma ſummas obtinet: quas in ſuis principiis nunquam aſſequitur, & hæ ſunt quoque de gremio corporali: ideóque magica ſpiritualis in hiſce adhuc occulta eſt, & tota deberi putata eſt naturæ, hanc contra magiam incipiè diſtinguendo. Sic roſæ folium aliam habet virtutem, quam non habet caudex vel anthia: eſtque ea vita folio non ex tribus primis, ſed ex vita eius natalis: quæ quando deſtruitur, tunc alias virtutes habet, vt puta granum in vita prima nutrit, quam ſi amittit, tunc prolificet.
155 Tertio deinceps eſt virtus magica, quæ profluit ea phantaſia vitæ, totius integralis, ea eſt in brutis & homine externo: quæ magis abſoluta eſt iam ſpiritualis, nondum tamen ad ſummum deducta apicem, ſubinde tamen multa excitatione, forti phantaſia, per entitatem introducta, ad magnum culmen adſcendit, & hominis interni magiam veram æmulatur quàm
156 proximè. Cæterum cuiuſcunque bruti anima vim habet creandi entitatem realem, & per voluntatem, dimittendi eandem longiùs eiuſmodi brutum eſt magicum, vt baſiliſcus, canis, piſces multi, apud Olaum, &c. talis quoque eſt virtus habitans in ſanguine multorum animalium: hinc nempe ſacra pagina dicit animam eſſe in ſanguine extrauenato, etiamnum per ignem
157 cocto, fortaſſis & per ſitum planè putrido. Poſtremò eſt virtus magica à corpore quaſi abſtracta, quæ fit excitamento interioris poteſtatis animæ, vnde fiunt potentiſſimæ procreationes, impreſſiones anguſtiſſimæ, & validiſſimi effe-
158 ctus, vtrobique ſcilicet natura maga eſt, & per phantaſiam ſuam agit; & quia quò ſpiritualior, eò potentior eſt, ideo quoque (magica) etymon eſt analogon.
159 Omnia propemodùm virtus magica excitatione eget, infima nempe per teporem præuium; excitatur ſcil. vapor quidam, ſiue aura ſpiritualis, cuius ratione, denſe dormiens phantaſia expergeſit, incipitque valitare corporeorum ſpirituum media, quæ eſt magnetiſmi, per attactum præuium excitatur. Summa autem, quæ eſt brutorum & hominum, conceptu intellectuali excitatur, & hominis quidem interni, non niſi per Spiritum ſanctum, & per donum eius, cabalam, excitatur: externi verò, per fortem imaginatione, & aſſiduam & intenſam ſpeculationem, imò & in ſagia per ſatanam excitatur. Sanguinis autem extrauenati, in quo anima habitat, excitatur magica, quæ in potentia adhuc eſt ad actum; vel per aſcendentem imaginationem fortiorem, puta magi, ſanguine tanquam medio vtentis, & in illud entitatem ſuam accenſam ſtabulantis; vel puta, vnguenti armarij phantaſia aſcendente, latentis in ſanguine proprietatis excitatrice: vel per præuiam deſtinationem ſanguinis ad corruptionem, per quàm ſcilicet elementa ad ſeparationem diſponuntur, & eſſentiæ (quæ putrere neſciunt) eſſentialeſque phantaſiæ, quæ in potentia proprietatum latebant, in actum deueniunt.

160 Cuiuſcumque igitur ſubiecti phantaſia validū obtinuit appetitum, ad alterius rei ſpiritum, ad aliquid inquam loco mouendum, trahendum, expellendum vel repulſandum: ibidem, & non alibi, magnetiſmum velut naturale eius rei donum magicum, à Deo illi inſtabulatum, agnoſci-
161 mus. Eſt igitur formalis quædam proprietas in eo, à ſympathericis & abſtruſis qualitatibus, ſegregata: quod harum motrix phantaſia, non ad motum localem; ſed tantùm ad alteratiuum directè fluat. Eſto itaque omnis magnetiſmus, ſympathericus, vel antipathericus: non tamen omnis ſympathia, magnetica erit.

Ad propoſitum, nobis ſcopum reuertentes: iam probè (opinor) intellectum eſt, ineſſe nedum ſanguini phantaſiam & appetitum magicum, ſed & humoribus, cibis, & excrementis: cum varia quoque id morborum proles patefa-
162 ciat, prægnantes peregrina enim appetunt, & virgines naturali vteri exorbitantis æſtro, pallidè, ac celeriter, quod appetunt, digerunt; non quidem ex ratione, nec conſanguinitate naturæ humanæ, id poſcentis: ſed exotica humorum phantaſia, ſic ſtultè imperante, ſeductæ, quibus ſordibus expolſis, ſubitam læſorum appetituum ſanitatem ſæpenumerò eſtimamus: vel etiam ſaturata eorundem humorum amente phanta-
163 ſiâ, compeſcuimus. Igitur in ſanguine ſua eſt phantaſia, quæ quia potentius ibidem viget, quàm in rebus cæteris, ideo ſcriptura alio elogio, ſanguinem adhuc coctum, & edi promptum
164 animam vocat. Et quia eadem phantaſia tradua ineſt, ob id nempe in poſthumo, mores, geſtus & conditiones aui emicant. Nobilitas ex bene merita virtute, ortum ſumpſit: hinc nobilitas immerito continua ſtirpis propagatione, augeri ſuſpicaretur, niſi auorum mores ac virtutes in feris nepotibus, eluceſcere ſpectarentur
165 probabiliter. Nonne etiam concepta lupi cum ouibus inimicitia, in eorum pellibus remanet? quocirca nedum fantaſia animalia in cruorem imprimitur poſt obitum perueax: verum etiam quicumque ſtragulis, è pelle gulonis (animal eſt in Suecia frequens, & voraciſſimum) contegitur, ſomniare cogitur continuò de epulis, voracitate, & inſidioſa animalium venatione: pro indole ſcilicet viuentis illius animalis; adeoque ſolo tegmine externo, traducitur phantaſia animantis, quondam viui, pellibus hoſpitata, in hominem ſubter dormientem. Itaque miniſterio phantaſiæ ſanguinum fit, quod extrauenatus, in paxillum aſſumptus, vnguento
166 magnetico introducitur. Tunc namque phantaſia ſanguinis, aliàs adhuc ſomnolenta, lentaque ad actum, virtute vnguenti magnetici excitata, ibidemque reperiens balſamicam & medicam vnguenti virtutem, optat ſibi inductam qualitatem, impertiri ſuo toti, atque eamdē elicere ſpirituali magnetiſmo omnem peregrinam

unctionem: quod cum per ſe, non aptè ſatis queat
efficere opem vſneæ, ſanguinis adipis, & mumiæ
implorat, quæ ſimul in balſamum coalita talem,
qui non niſi ſua phantaſia quoque mediens, ma-
gneticus ſimulque omnis alienæ qualitatis è
corpore tractiuus eſt, cuius inquam recens ſan-
guis, ſpiritus abundans, apportatus eſt; ſiue ho-
minis fuerit, ſiue alterius animantis. Eſt igitur
phantaſia redux & exſtatica ex parte ſanguinis
recenter, & nouiſſimè apportati: tractus verò
magneticus, in ſanguine inceptus, medica vn-
guenti virtute perficitur. Non trahit autem vn-
guentum, vulneris infirmitatem ad ſe, vt fiat
pyxis Pandoræ: ſed ſanguinem nouiter alla-
tum, in ſpiritu alterat, medicum reddit, eiuſque
poteſtatem excitat: inde illi virtus quædam me-
dica, & magnetica, quæ redit ad ſuum totum,
curatura germanum ſpiritum ſanguinis, per to-
tum hominem: exſugit ſcilicet, triſtem impreſ-
ſionem è vulnerato, eamque, medica poteſtate,
perituram expellit, foras exigit, quæ virtus me-
dica domatrix mali, eſt partim in ſanguine ex-
cita, partim etiam eidem ingenerata, per vn-
guentum: ſpiritu nempe huius, in ſpiritum ſan-
guinis, ſic imperante ex ſua phantaſia, id eſt,
167 dono creato. Alioqui ſanguis, integris putre-
ſcens viribus, ſub teſta oui, & iam quaſi compe-
dibus, per præuiam putredinem liberatus ſpiri-
tus, trahit mediante canis, mumiâ, realiterque
transfert ægritudinem, quæ ſedet in phantaſia &
aſtro ſordium, in ipſum canem, non aliam ſcili-
cet ob cauſam, quàm quia ſine balſamo vnguen-
ti interueniente, magnetiſmus perficitur. Nota-
nimus etiam, ſi vulneratum contingat plura ſi-
mul recepiſſe vulnera, ſufficere ſanguinem, ex
vnico eius ſaltem vulnere haberi, & curari vna
nimirum opera quoque cætera: quia ſanguis ille
concordem cum ſpiritu totius ſeruat harmo-
niam, & ab eodem educit qualitatem infeſtam,
nedum labiis vulneris, ſed & toti homini com-
municatum: ex vno nempe vulnere ſolet totus
168 homo quoque febricitare. Ingens myſterium
propalare hactenus diſtuli, oſtendere videlicet
ad manum, in homine ſitam eſſe energiam, qua
ſolo nutu & phantaſia ſua queat agere extra ſe,
& imprimere virtutem, aliquam influentiam,
deinceps per ſe perſeuerantem, & agentem in
obiectum longiſſimè abſens; quo ſolo myſterio,
quæ dicta ſunt hactenus de ideali entitate in for-
mæ ſpirituali aſportata, & peregrè ad munia
ſua abeunte, de magnetiſmo rerum omnium,
tam phantaſia humana, quàm cuiuſque rei pro-
priis genito, nec non de hominum magicis, ſuper
corporibus reliquis ſuperioritate, ad lucem ve-
169 nient. Clarum eſt, conſtatque ſine controuerſia
ex chalybe acum fieri, quæ magnetis attactu,
polum oſtendit nauigantibus: chalybem verò
attrito in acum cudi, & pyxidi nautoriæ, ad deſi-
gnandum polum imponi, ſi magnetis affrictus
debitus non præceſſerit. Quæ cum ſint extra
dubium, nunc ſolo nutu, acum nauticam fabri-
care conuenit: in incude igitur, qua cuditur acus
ex calybe, notatus ſit ſeptentrio, idque linea
recta; ſtet faber, dorſo verſus ſeptentrionem, vt
cum ducitur ſub malleo chalybs, ad faciendam
acum, eam verſus te & Boream trahas: dico igi-
tur, quod talis acus, ſic facta, ſine vllo auxilio
alio, polum notabit; & quidem ſine variatione
ſolita, quod ingens eſt myſterium. Inſuper acus,
quæ fit ſuper lineam dictam, caſualiter, & inſcio
fabro, eſt inanis, nec polum notat. Conſequitur
hinc, quod imaginatio hominis fabricantis, illo
momento quaſi natiuitatis, cùm iam maximus
feruor ignis defecerit nempe, & ſub obſcura ad-
huc rubedine, imprimat huiuſmodi facultatem
magneticam, & quidem in chalybem, ſiue ſub-
iectum appropriatum. Non autem, quod cœ-
lum tunc imprimat: Quia tunc etiam influeret
non intendente fabro, quod falſum eſt: ſi nam-
que cœlum influeret ad certam horam & poſi-
tionem: iam triumpharet characteriſtica, & ſi-
gillaria ſiderum, quam tranſimus. Sed conſtel- 170
latio, quæ influit in chalybem (& omne fortaſſis
ſigillum) ex cœlo microcoſmico, id eſt, ex olym-
po noſtro fluit: irrita fuerunt idcirco ſigillis,
quæ non à mago, in phantaſia ſua exaltato cude-
rentur: interiores nempe entitates & phantaſiæ,
cedere coguntur noſtræ, per quam ſapiens do-
minabitur aſtris: imperio cuius ſubiret rerum
parens, quidquid cœlo concluſum eſt. Quæ de
phantaſia imprimente in acum nauticam allata
ſunt, multorum teſtimonio, mea quoque expe-
rientia, & vniuſcuiuſque experiri volentis, de-
cies millies vera eſſe comprobabuntur. Sic aſa-
rum nempe, & ſambuci extremitates, auſcul-
tant imperanti phantaſiæ decerptoris, qui im-
primit in plantam, hæc magneticè verò in fo-
lium abſens: cum alioqui cocto folio (vt recocta
acu) & in potionem exhibito, periret virtus
phantaſiæ impreſſa, ſi à planta integrali magne-
tiſmo non foueretur, coctus ſanguis & edi pa-
ratus, animam adhuc continet, verum eſt, At via
iſta non ab impreſſione phantaſiæ humanæ &
externæ, ſed à proprio ſuæ phantaſiæ dono con-
ſiſtere. Hoc pacto quoque clauus cordi equino 171
infixus, ſpiritum Sagæ detinet, & nectit eum
ſpiritu mumiali equi, quò ſimul torqueantur, vt
tormine illo, ceu equuleo, ipſa prodatur; vtque
tandem per iudicem, Deo infeſta, mortalibus
pernicioſa, de cœtu hominum tollantur, iuxta legem
Dei. Etenim ſi opus ad aliquod obiectum ex-
ternum terminatur, id anima maga ſine medio
nequaquam aggreditur: ideo clauo vtitur iam
dicto.

Probato nunc eo, quod homo habeat vim per
nutum agendi, aut mouendi aliquod obiectum
diſſitum: ſatis quoque confirmatum eſt, eodem
naturali exemplo, & homini iſtam energiam
Deo datam, & naturaliter ipſi competere. Ab- 172
ſurdum fuit hactenus putaſſe, ſatanam mouiſſe,
alteraſſe, aſportaſſe quicquã, & applicuiſſe actiua
paſſiuis motu locali per ſolum nutum; cum nem-
pe non dubitent, ipſum indictis moribus fuiſſe
primum mouens, extremitatibus quibus tangat,
arripiat, aut transferat, vel aëreũ (quod fingunt)
corpus ſaltem, vllatenus moueat, attamen animâ
carentem. Abſurdum inquam ſatanam poſt lap-
ſum, retinuiſſe magicam dignitatem, qua ſolo
nutu agit quælibet, quia eius donũ erat natura-
le: eandem verò naturalem homini, ablatam eſſe
negatam & dæmoni datam creaturarum deſpe-
ctiſſimo: ſi qui verò ſint effectus tales ab homi-
ne prodeuntes, pactoque cum eo ſupplicio ſal-
tem, attribuere. Aperi oculos, gloriatus opimè
in tanta veſtri ignorantia hactenus eſt ſatan,
tanquam ſi ipſi thymiama gloriæ & dignitatis
ſubfumigares, tibique dignitatem naturalem,
ceu oculos erueres, ipſique offerres.

Diximus, omnem fortaſſis vim magicam
dormire, & excitatione opus habere: quod per-

petuò verum eſt, ſi obiectum in quod agendum eſt, non ſit proximè diſpoſitum, ſi eius interna phantaſia non protſus annuat agentis impreſſioni, vel etiam ſi robore patiens ſit par, vel ſuperior agente. Ac contra, vbi obiectum eſt planè ac proximè diſpoſitum, vt chalyba ad recipiendum magnetiſmum: vel planè debile, & ſibi conſcium (vt homicida, adulter, fur, ſaga) tunc patiens ſine multa exaitatione, ſola exterioris hominis phantaſia in opus deducta, & in medium aliquod alligata, ſuccumbit magnetiſmo. Medio inquam vtitur ſemper magus: ſic etenim, niſi prægnans manum ad crus, frontem vel ſuos nates extenderit, fœtus non ſignabitur in crure, fronte, vel natibus. Sic enim verba ſiue formæ ſacramentorum ſemper operantur: quia ex opere operato, at quia exorciſmi non ſemper operantur, defectus non eſt in Deo: ſed tantum, quia mens inexcita Exorciſtæ verba reddit torpida. Itaque nemo felix exorciſta, niſi qui virtutem magicam excitare ſuæ mentis nouit: vel ſine ſcientia, poteſt.

Dices fortaſſis, vnguento armario non aliam, quàm componentis phantaſiâ genitam, virtutem magneticam obtinuiſſe: etias. Attamen ſi iſtud dareiur, nec inde melius haberes: ſiquidem non proinde ſatanæ veniter adſcribenda. Sic enim vnguentum non ingenita ſibi phantaſiâ, ſed externa à componente impreſſa magneticum eſſet: cum non ſit propinquius dicti magnetiſmi medium, quàm ſanguis humanus cum ſanguine humano? profectò ſolus ſanguis, tanquam ſubiectum diſpoſitiſſimum, pro vnguento ſufficeret, & reliqua ſimplicia eſſent fruſtranea, quod falſum eſt; præſertim ſanguis taurinus, & mel tibi per arma incruenta, vnguento intendentis, ſufficere ſine ſanguine cautioo, quod falſum eſt.
173 Denique magnetiſmus vnguentis, eſſet planè generalis, quod componens, ad omnia cunctorum etiam brutorum vulnera, impreſſionem nimis liberalem, vagam, incertam & inſolidam, ſua phantaſiâ intendiſſet efficere. Quid ſi eandem non intenderit: an vnguentum propterea canis vulnus non eſſet ſanando? Apage. Quid Bolus Armenus, quid oleum lini, quid mel, quid denique ſanguis tauri, diſpoſitionis ad vulnus equinum aut humanum habet, vt in iſta tanquam medium proprium, & non in alia, componentis phantaſia imprimatur (quæ tamen ſi exulauerint, vnguentum ſterile & irritum dabunt. Et igitur naturalis phantaſia vnguenti, cauſa magnetiſmi, & cauſa curationis propria non imaginatio componentis.

174 En habes noſtram, id eſt, Chriſtianam philoſophiam, non ethnicorum deliria, aut otioſa ſomnia. Caue, quæſo, ne & me propterea in cenſuram inicias, qui in cenſuris promptior fuiſti. Tuus ſum & catholicus Romanus, cui nil quod Deo, quodque Eccleſiæ contrarium, penſitare fuit animus: non in rixas, non in alterius commentaria aut patrocinia natum me ſcio. Idcirco quæ ſciui, libertate philoſophica vulgi facere volui: vnum illud adhuc ſubnectam. Quicumque effectum naturalem à Deo ſic creatum, ſic datum creaturis, tribuit dæmoni; is alienat honorem Creatori debitum, & in ſatanam eundem ignominioſe vertit: quod (pace tua dixero) ſi bene ſub tuam reuocaueris anatomen, idololatriam expreſſam reperies. Rogo clementiſſimum patrem Deum, ipſe parcat delicta, quæ ex ignorantia non pertinaci, & humana fragilitate contraximus. Amen.

Tres ſunt qui teſtimonium dant in Cœlis: Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus; & hi tres tantùm vnum ſunt: (mox de humanitate Chriſti loquens) Tres ſunt, qui teſtimonium dant in terris: Sanguis, Spiritus & Aqua; & hi tres tantùm vnum ſunt. Nos igitur qui parem humanitatem habemus, mirum non eſt, ſi ſanguinem & ſpiritum conſimilis vnitatis contineamus: ſitque ſanguinis actio merè ſpiritualis. Imò in Geneſi propterea non ſanguinis etymo ſit vocatus, ſed ſpiritus rubei nomine inſignitus. Abſcede igitur quiſquis es, à pertinacia, & alium præter cacodæmonem in ſanguine ſpiritum agnoſce, niſi ſcripturæ ex aduerſum eas.

IN

SOLE TABERNACVLVM.

SOLEM Scholæ negant feruidum. Sibi enim & hoc credi volunt, abſque demonſtratione. Quia putant hominem generari ab homine, & à Sole. Ideóque naturam decere. Ne ſi Sol ferueret, ſe, ſuum hoſpitium, & vicina quæque, in fauillam abſumeret. Etenim cum immenſus ſit, procul etiam calefaciat, quid non immane pateraret, ſi in ſe ferueret? quomodo enim generaret hominem, ſimulque omnia ſublunaria? Quaſi imprimis Sole feruente immenſum, cœlorum ſubſtantia ideo eſſet cremabilis? Atque non eſſet decentius, Solem calidum citra alimentum admittere, quàm negare ſenſus omnes; effectum nempe exiſtere, nulla productum cauſa propria! negare inquam calorem in re, quæ tanto robore, & tam procul calefacit! maximè quòd iuxta proportionem, qua propinquatur magis ad Solis radios directos, eò maiores occurrant ardores. Ego credo vanam hanc Scholarum formidinem. Quod facta ſit lux per Verbum, quòd totam lucem duos contraxerit globos. Vt lux diei eſſet Sol; & Luna, noctis. Globus luminoſus Solis, diametrum terræ & aquæ ſuperare dicitur 160. vicibus. Extra quem globum Solis, luminis radij diſperguntur, tam ſupra quàm infra ſe in vniuerſum. Cunctaque diaphana illuminant penitiſſimè; opaca verò, ſaltem in ſuperficie. Cæterùm oſtendi Solares radios per virtutem vnitos, eſſe verum ignem, proprietatibus ſuis fulgentem. Etenim ſiue radij vniantur, ſiue non, id Soli eſt per accidens. Ideóque ſi radij luminares connexi ſint verus ignis, & ardeant, Sol quoque neceſſariò tanquam connexorum radiorum centrum ipſum, erit longè feruentiſſimus. Præſtat enim Solis ignis abſque alimento, ex iuſſu Dei. Cum etiam ignis in medio coni, quo radij ſolares vniuntur, ſubſiſtat ſine nutrimento. Solus ignis culinarius præ ſe fert ſubſiſtentem per ſe lucem, abſque Solis interuentu. In eo tamen à Sole ſeparatus, quod ali debeat, vt ſubſiſtat. Sol autem quia cœleſtis naturæ eſt,

ciem non eget; quia vacuus ab vſuris, & vt ardeat ſic, à Deo conſtitutus. Sol igitur ignis feruidiſſimus, luminum creatorum centrum principale in natura. Fortaſſis, dum quandoque ſua diurum erit plenitudo, & rerum meſſis matura, Aquæ & cœlorum, aquæ inquam quæ ſupra cœlos ſunt, virtute diuinâ, aſſument fermentum, & ſemen rei combuſtibilis, & pluet ignis de cœlo, cadent ſidera. Sol enim ſui globi cataractas & repagula diſfringens, mandato diuino, tam quæ iuxta ſunt, quam quæ procul eminus ardebit cœlos, & conſumet ſeculum in fauillam. Cœli enim mutabuntur, veteraſcent, & vt cera, quandoque liqueſcent. Decidentque aſtra in terram, non quidem integra (quia pleraque globo terræ maiora) ſed combuſtorum partes, abyſſum ignis facient ſuper centrum. Itaque Sol ignis eſt in ſe & prope. Quò autem longius diſperguntur, radij per vniuerſum, rerum ſeminibus aptiora fomenta debent; quia generale atque commune lumen duntaxat ſuggerit Sol, excitandis ac promouendis ſeminibus aptum; atque hactenus vitale. Non autem quod vitam quodque eſſentiam ſeminibus rerum conferat. In Cairo Ægypti oua per ignem clibani fouentur, & nulla fouente gallinâ, affatim pulli naſcuntur. Non tamen aut ignis clibani vim ſeminalem dat vel habet, aut oua adurit; aut quia fouet, deſinit eſſe ardenter calidus in ſui fonte. Sic radij ſolares diſperſi per vniuerſum, non ſunt ignis amplius; ſed ſimplex lumen. Culinarius ergo ignis quodammodo ad Solis æmulationem ſe diſponit. Flagrat nempe, ardet & conſumit vicina. A longe autem tantum calefacit, & procul eius non tantum ſplendet. Imò neque verus cenſetur ignis, niſi ſummo gradu ferueat, connexis radiis in cono luminis centraliter hæreat. Nobilitate autem à Solis lumine differt, quod non ſit de creatis primis, non cœleſtis indolis, non citra fomenta ſubſiſtens, neque ideò ſit vniuerſalis. Solem ergo vt ſingularem creauit Omnipotens: ita in ſingula ſenſitiuorum ſpecie vnicum velut Solem creauit, qui in finem mundi vſque ſufficeret, ſeſeque propagaret deinceps, non quidem ſummè feruidum: ſed per puncta radiorum diſperſorum ſubſiſtens, non audeat ad vlteriora graduum momenta adſcendere. In minutiis ergo luminum ſpecificorum minutis, formale ſpecierum lumen cohibetur virtute diuinâ, quæ vnamquamque ſpeciem conſtrinxit ad particulare luminum momentum, generale quidem ex parte Solis: indiuiduatum tamen ex coordinatione Domini mei. Etenim Sol ſpecierum, non ſecus atque ſpecies ipſæ durabunt in ſeculum. At quia non ſubſiſtit niſi in indiuiduis, Ideo Sol ſpecierum eſt indies labilis in indiuiduis, etiam per ſingula momenta, niſi continuato velut fomento alatur. Habet ergo lumen vitale aliquam cum Sole ſimilitudinem, partemque igni culinario conformem. In hoc ſcilicet, quod Sol noſter debeat habere pro indeſinenti fomento ſpiritus vitales, luminis ſubſecutiui dependentiſque capaces, & adminiſtros. Non quidem, quod ſpiritus in ſe, & ex ſe, caleant magis quàm radij Solares: qui ablato Solis lumine, confeſtim calore & lumine intereunt. Cum Sole tamen ſymbolizant, quòd videantur accenſionem propagare, ſubſiſtantque centraliter in corde. Etenim cum Scholæ animaduerterent, cor ſponte & ex ſe feſtinare in frigidum caderet, exſolutiſque ſpiritibus confeſtim ſuiſſet frigere putarunt ſpiritus iſtos reſtatos eſſe exordium, centrum ac punctum primitiuum Solare, & caloris, non reſpicientes, quod ipſimet ſpiritus ex ſe ſint frigidi, pereatque in inſtanti illorum calor, ſimulatque à cordis radio & ſubſidio diſtrahuntur. Mirum admodum, quòd quibus tota vitalium & non vitalium tragœdia caloribus adſcribatur, neſciatur & indeterminatum ſit hactenus. Vtrum alteri præualeat in origine, & ſuſtentaculo caloris. Etenim cum nec Cor, nec eiuſdem ſpiritus vitalis, ex ſui natura & ſubſtantia caleant originaliter, hactenus ne ſemel quidem cogitatum eſt, vnde nobis calor aduentat, vel inſit ab origine vniuſcuiuſque. Cum enim cognitio ſui ipſius ſit ſcientiarum potiſſima, tam immortalibus, quam naturalibus; ſaltem nunquam Scholas pudere debuiſſet, inquiſiuiſſe caloris & vitæ fontem in rebus. Quantæ inde tenebræ remanſerint in ſanando, in cuſtodiendo vitam, nouit Deus. Hanc proinde teſſeram, à iuuentute mecum diſcuſſi, hoc modo. Primum cognoui ignem prout limite de formis, non eſſe accidens neque ſubſtantiam. Multóq; minus elementum. Quod alibi pleno philoſophiæ velo demonſtraui. Dein quod Sol propria caleret dote: & Ignis culinæ ſimiliter datus licet, pro fabro, ac morte artificum manibus ſubſtrata. Vbi verò vterque nos deſerit, eſſe nobis ſilicem & chalybem, vnde nobis Ignem ſtruimus. Ex duobus nimirum frigidis & mortuis ignem excutimus. Sic & aquas thermarum ſub terra, ex ſale & ſulfure volatilibus accenduntur, vnde didici, quòd ſpiritus ſalis ideo debeat eſſe ſalſus & volatilis, & ſanguis arterialis ſit partim ſalſus, partimque pinguis atque ſulfureus: tum demum, quòd deberet eſſe pulſuum concuſſio, non quidam ad refrigerium (vt alioqui ſomniant Scholæ) ſed ſcilicet, vt ſicut butyrum ex lacte fit per concuſſionem, ita ex ſanguine ſulfur vitale. Quod deinde per eiuſdem operæ concuſſionem, in ſpiritu volatili lumen concipit, propagaturque formale ſiue vitale lumen: tanquam lumen de lumine ſumptum. Spiritus ſalſi nimirum, & ſulfur ſanguineum, in theca cordis per pulſum ſeſe confricant, & accenditur lumen formale cum calore, in ſpiritu vitali: à lumine inquam ſolaris ſpiritus intimi, & inſiti, in quo eſt tabernaculum Solis ſpecifici, vſque in mundi finem. In hoc Sole humano poſuit Omnipotens tabernaculum ſuum, ſuaſque delicias, regnum ſuum, cum omnibus chariſmatibus ſuis. Lumen autem quod concutiendo concipitur, non fit quidem de nouo, vt à ſilice & ferro: ſed propagatur per adeptionem materiæ, ex lumine Solari ſpecifico & humano, ſiue accenditur & dilatatur. Vniuerſale quidem ibi, & vitale eſt, conſiſtens in punctis luminis temperati: eſtque ex parte productionis in natura quidem ſpecificum, ac determinatum pro vita humana: ſed indiuiduatur omnifariam ab eo, qui poſuit tabernaculum vitale in ſpecierum Sole. Ex quo tabernaculo inde illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Quia Dominus IESVS eſt incomprehenſibili modo lux, vita, initium, via, veritas, & totum omnium. Sicut enim non poteſt vita per momentum ſubſiſtere abſque luminoſo ſpiritu, à quo illuminatur & animatur in habitatione Solis: Ita nec anima,

nec

nec vitæ vilatenus vnico momenio, abſque gratia eiuſdem æterni luminis ſubſiſtere queunt. Concepi autem qualitatem & intenſionem caloris, reſultantis ex iſto lumine: quatenus totum corpus humanum, pendens forte libras 200. caler actuali tepore, quodque ſine iſto vitæ lumine mox frigerat, eſſetque cadauer. Eſt ergo tantum caloris in corde, quantum ſufficit diffundendo tepori per libras totidem aquæ aliàs frigidæ. Vita ergo ſpecierum, vt in ſimplici, & non vnito lumine conſiſtit. Myſterium prouidentiæ Diuinæ continet. Etenim igneum lumen vtcumque propter diſtantiam ſit mitigatum, inque teporem fouentem reductum: naturaliter tamen nequit ſiſtere, quin culmeo luminis connexi non conſpiret, adeóque ad ſui ruinam ſiue interitum contendat. Prouidit ergo Pater & diſpenſator luminum, qui in Solis tabernaculo ſedens, lumina per ſpecies, & repagula conſtrinxit. Hic ſufficit oſtendiſſe paganici erroris reliquias eſſe, ac planè blaſphemias, dixiſſe: Homo hominem generat, & Sol. Cum vita non ſit Solis; ſed ſolarum actionum ſublunariom fomenta, excitamenta, vt & impedimenta, vitæ inſeruientia.

⚜⚜⚜⚜⚜⚜:⚜:⚜:⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜⚜

INFANTIS NVTRITIO AD VITAM. Longam.

LIQVET iam, vitam non ex aſtris eſſe: ſed ex vi ſeminaria parentum, vitam eſſe breuem, morboſam, ſanam, vegetamque. Determinatur nempe pro indole ſeminis, & truncorum, non minus quoque ſecundùm alimentorum & climatum bonitates. Inter vitæ longæ impedimenta eſt infirma fœtus conſtitutio, infantis mala nutritio. Generato ergo & parto fœtu, ſpectanda eſt alimenti quantitas qualitaſque: cum eius corpuſculum ali, & grandeſcere, adeóque conſtitui debeat: ſitque præcipuè iam notum, quòd ſuccus alimentarius io puero, adoptetur io hæreditatem radicalis. Natura enim deſtinauit lac in vberibus pro cibo & potu infãtuli, quod ipſi alimentum cum brutis commune ceſſit. Putatum eſſet à quibuſdam, iniurioſum Deo fore, ſi de alio alimento cogitemus: quaſi è mediis non ſemper alegiſſet, quod eſſet longè optimum. At ſanè eritne Deus naturæ vitricus, & natura ipſa nouerca, quòd non panem nec vinum, ſed grana & vuas duntaxat fecerit? Natura regitur digito Dei. Ita eſt. Lac ergo, vt alimentum ordinarium, ad viuendum ſufficienter præboit: non autem vt vitæ longæ inſeruiret. Non enim natura amplius de vita longa eſt meditata, poſtquam cognouit authorem ſuum vitam accurtaſſe, nec velle vnumquemque longæuum. Lac autem vnicuique ex æquo in cibum dederit. Etenim morborum exercitum in naturam miſit, vt mille mortis præcocitates, ad vitæ fundamenta vergerent in ruinam. Natura ergo per lac ſatisdat finibus ſui authoris, deditque alimentum belluinum. Sed doctrinæ vitæ longæ valdè eſt heteroclita: ſcioque illam inter diuinitùs electos fillos artis vſque in occultis permanſuram. Doctrioa ergo præſens non ſpectat curſum naturæ ordinarium; ſed nouam metam. Non itaque me naturæ iniurium autumo, ſi inſolitum alimentum lacti prætulero. In lacte ſiquidem plurima ingruunt incommoda. Imprimis lac grumeſcens vomitiones frequentes, vermes, tormina, febres, diarrhœas, epilepſias, conuulſiones perſæpe profert, multaſque necis inopinas occaſiones continet. Lac enim in ſtomacho, proprio loci fermento obediens, neceſſariò aceſcit, antequam in alimentum vertatur; cui ſi nouus ſuccedat lactis ſuctus, durus tenello ſtomacho lactis grumus incumbit, qui io glebas occaleſcens caſeum mentitur tenacem, non ſecus multò atque lac intra vbera non rarò concreſcit, & non niſi cum apoſtemate erumpit. Quod cùm digeſtioni pertinaciter reſiſtat, ſi non etiam valdè nocuum fuerit, mox ſaltem putreſcit, amaricat, flaueſcit, virideſcit, nidorem contrahit, & pylorum alienat: vnde profectò morborum clades ſæpè excitantur. Infans enim dudum ſugit, frequenter repetit. Lac primum eſt coagulatum, aliud recens intromittitur tertio, ſextoque, fitque commiſtio omnium, acidumque præter naturam alienum concitatur eiulatibus, fitque coagulum commune ex omnibus. In quo heterogeneitas is manifeſta, ſequiturque recens ſuctum, ſymbolum caſeati, nidoroſi, & putrefacti. Hæc vitia fere ſunt ineuitabilia, ſuntque peccata lactis materialia, quæ recens fœtus editus ex origine pati incipit, quaſi ab ortu mater inſidias, mortiſque comminationea ſuo infantulo ſtruat. Sunt inſuper alia lactis crimina, occultiori tabo pernicioſa. Nimirum nedum lues veneris, lepra, peſtes, febreſque contagio infames ſuguntur à nutricibus: verùm etiam inuritur puero à cunis propenſio morboſa nutricum, non ſecus ac ſi hæreditaria eſſet. Certè character in vitam deplorabilis. Noui quendam Præſidem ſextâ ſanaque prole beatum, cui ſeptima (quod nutrice aleretur tenum calculo ſubnoxia) luctuoſa ithiaſi anno ætatis ſuæ 13. tertiâ ſectione ſub lithotomo finiit. Deniqueˊnon ſat eſt morbos materiales lactis, occultas tabes morborum, radiceſque hæreditarias per lac in ſugentem tranſplantari, & pertinaciſſimè io vitam incorporari: verùm etiam vitiorum quorumcunque ſementa moralia, cum lacte intrò penetrant, ac in vitam perſeuerant. Obſeruaui ſic, nutricem ſalacem, furtiuam, auaram, iracundamque ſuam fragilitatem tranſtuliſſe io pueros. Sic inſolita in familias ſtupiditas, ira, dementia, multaque animi pathematâ (etiam præter defectus morales) dudum ſomniantia, ac tandem dictum ſub maturitate explicata prodeunt, à nutricibus mendicata, & per lac propagata. Tum demum lac in nutrice adhuc obnoxium eſt, vt cadaueteſcat, ſi nutrix clanculum imprægnata eſt, participat de febribus, & malis, quæ nata ſunt lac quomodolibet inficere. Tandem io horas, lac varias impreſſiones ſubit, ex omnibus animi perturbationibus, vnde nedum grumeſcit, putretque: ſed & non ſenſili qualitate, induit difformitates, quas inſons infans bibit, atque pati tenetur. Non enim nutrix vno ſemper tenore animum frenat: mille ſed apprehenſionibus, iræ, triſtitiæ, agoniæ, inuidiæ, laſciuiæ, furti, auaritiæ, &c. perculſa ſuccumbit, quarum ſingulæ, eſt indubium, quin lac malè diſponat tam quoad corpus, quàm animam. Ineuitabiles enim ſunt pleræque, periculoſæ tamen. Quicunque ergo à natiuitate,

riuntate, vitæ longæ ſtudere voluerit, ne exponat ſuos huiuſmodi voluntariis, inopinatis, & certis periculis. Quantò magis, quod medicamen ad vitam longam vt à cunis quotidie guttatim porrigitur, ad vitam longam & ſanam, non poteſt digeri, vt neque penetrare, ſi intra craſſos lactis grumos ſepeliatur. Vtpote ſic etiam venena in lacte propemodum innocua euadunt, & velut caſtrata ſterileſcunt. Odi ergo infantis nutritionem per lac intentatam. Hactenus non ſoleo lac edere niſi merum, ſolum, abſque alio cibo potuque, donec plenè digeſtum è ſtomacho prolapſum ſit. Laudo pro puero noſtro alimenta, quæ pane, tantiſper in tenui cereuiſia bullito, cum melle deſpumato, ſin minus, cum ſaccharo, inſtituitur: donec ſimul in mucilaginis, aut collæ ſpeciem, ſiue gelatinam deuenerunt. Huic tum tantundem tenuis cereoiſiæ miſcetur ac diluitur, quantum ſatis vt potus loco inſeruiat, à pane tamen ſecalitio abſtinendum, ſi melle nuſtiatur, quia lumbricos gignit. imò iniecto in vas mellis fruſtro illius panis, tranſit in formicas. Hoc pacto filium Comitis, inter cæteros nutriri iuſſi à natiuitate, qui tres fratres robore, ſanitate, ſtatura, ingenio, omnique valore longè ſuperauit, adeóque niſi in bello pugnaci manu glande transfoſſus occubuiſſet, magnæ ſpei erat. Enimverò vt præfatus cibus potuſque, eſt innocuus, non putreſcens, non coagulabilis, non contumax digeſtioni (putreſcunt enim facilè, quæcunque ab animalibus petuntur, teneriosibus ſtomachis) vt neque malignitatis particeps, vel alienæ perturbationis inſtabilis, aut inductæ vitioſæ impreſſionis hæres: ita ſemper ſibi æqualis, par & conſtans, naturæ ſit familiariſſimus, non vermiculoſus, non acer, putidus aut nidoroſus, non denique acer, acutus, febriculoſus, imò nec vnquam nocuus, licet quantitatem exceſſerit, nam plus minuſue dilui poteſt. Adeóque & ſine morbis creſcit, adoleſcitque infans, & fit capax remedij ad vitam longæuam. Non ergo etiam malè iuxta literam de Meſſia ter glorioſo incarnato legitur, quòd mel & butyrum comedet. Vnum ſiquidem continet gloriam roris cum extracto florum: alterum verò omnium pœnè herbarum eſt magiſterium. Butyrum ergo, non autem lac comedet. Vnde diſcretio boni à malo, & iudicij acumen promittitur. Succreſcente autem dierum robore, paulatim puer noſter aſſueſcat vegetioribus atque durioribus cibis, apprimè tamen mediocritatem laudo. Quotidie autem bis ſumat guttas quatuor de arbore vitæ.

ARCANA PARACELSI.

ENIMVERÒ de fide credimus, vitam hominum abbreuiatam, ex voluntate diuina; peccata autem mortalium, occaſionem ad hoc dediſſe. Voluntas ſiue iuſſus Domini intrauit in naturam, atque rationes morſis; quas non inueniebat, fecit ante diluuiũ quaſi ſucceſſiuo ordine, vita continuò per proles immutata eſt, tandem ad centeſimum & vigeſimũ annum fuit extenta. Atque poſtremò ſeptuaginta anni dies hominis: quod ſupra, eſt miſeria: præterquam in poteſtatibus quas ad 80. peruenire voluit. Hæc eſt ergo vita breuis, vita ordinaria, ad quam homo ſponte naturæ, allatis impedimentis, fluit & peruenit: quam ex Sacris fuiſſe diuino elogio ſtatutam. Radices ergo vitæ breuis locum in natura deinceps habet. Imprimis mens quæ mors neſcit, non ſeneſcit. Senſitiua autem anima licet tandem inſtar lucis extinguatur: non tamen ipſa lux ſeneſcit, eò quod per partes aut gradus non adueniat. Si namque anima ſenſitiua, ſiue ipſa lux vitalis ſeneſceret, cum pereunti huic nil addi poſſit, quod de eius indole ſit, fruſtra de vita longa cogitarem. Seneſcunt ergo tantùm poteſtates vitales, ſub generationis initiis, cuilibet organo inſitæ. Quas non contemplor vt nudas qualitates: ſed rectores adſpicio, deficientes ſenſim in corpore æreo: ideóque & ſpirituum poteſtates, ſequi naturam illius corporis, quod paulatim atteritur. Triſtitia enim, non ſecus atque tinea veſtem vitam rodit; ſic & vitæ inordinationes vitam præcipitant. Homo denique homini lupus. Quæ ſanè vitam adhuc viridem multis demetunt. Hæ tamen non ſunt rationes naturales vitæ breuis, vt neque ſpeciei connexæ, vel innatæ breuitatis neceſſitates. Certè præter accidentarias contingentias, mediis in deliciis, circumferimus vitæ breuis cauſam. Prima namque omnium labaſcit memoria; viſus dein, guſtus auditus & greſſus hebeſcunt. Sapere, enim, non immeritò tam guſtum, quàm iudicium mentale, indiſtinctim ſignificat, quod ſimul ſæpè intercidant: Guſtus autem primum deficit in ſtomacho, ob lienem. Quocirca alibi guſtum linguæ, & guſtum ſtomachi ſat diſtinxi. Mox propter inæquale partium robus, hinc inde ſenſim deficiunt officinarum innata fermenta: ſtupeſcente autem fermento lienis, conceptuum primorum poteſtas labaſcit, & pueraſcere ſenes dicuntur. Scholæ etenim memoriam pueris viuidam concedunt, propter cerebri teneritudinem, facilè ſuſcipientis quælibet ſigilla: ſed cerebro per ariditatem duriores ſigillorum impreſſiones tantò magis arduas fore, quantò ad retinenda conceptuum ſtigmata ſunt ex ariditate pertinaciores. At friuola eſt Scholarum æquiparatio, quod cerebrum ſe haberet per modum ceræ, vt neque cogitationes ſigilli vices exprimunt. Nam imprimis vix decem ſigillis aptus locus eſſet. Etenim ſi ſigilla eiuſmodi tam corporalia eſſent, vt deberent ſequi diſpoſitiones & alterationes cerebri, neceſſariò ſe ad extenſionem loci quadrabunt, eò quod locus à corpore difficilius ſequeſtretur, quàm eſſe durum aut molle: dicantque ergo Scholæ, quantam extenſionem ſingula conceptuum ſigilla in cerebro requirant? an memoria pro ſigillo concepti equi maiorem locum in cerebro exigat, quàm quæ eſt muris aut muſcæ? ergo & conſequenter extenſio loci in cerebro pro equo quoque decies millies maior eſſet, quàm pro mure, adeóque cerebrum totum vix memorandis duobus ſufficeret equis. Vt cum locus deficeret, potiùs recordarer medij bonis, quàm integri. Imo longè melius recordarer rerum hinc ab vno anno præteritarum, quàm quæ quandoque in pueritia mihi obuenerint. Vidi enim puerum, qui ſecundum Æneïdos memoriter didicerit, qui vix centeſimum verſum intelligeret. Adeóque ſingula verba requirebant totidem ſigilla & horum locos. Sin verò nullum locum ſigilla conceptuum requirerent,

quirerent,

quirerent, nec extenſionem ſui, in cerebro occupent. Ergo nil ſigillatur, nullumque eſt ſigillatum, & hebes eſt Scholarum comparatio. Nimis enim luxuoſæ ſunt Scholæ, quæ munia vitalium aut principum poteſtatum, qualitatibus primis aut ſecundis adſcribunt. Sed quid agent miſeræ, vix digitum ab hiſce corporum accidentibus ſe offerre, auſint? neglectis igitur duriciei, ariditatis & teneritudinis reſpectibus ſcholaribus ad cauſam breuis vitæ deuenio. Dixi nimirum ex labaſcente poteſtatum vitalium vigore, vitam neceſſario ac proportionaliter diminui. Vnde verò ipſæ poteſtates velut obducta ferrugine ſeneſcant, ac paulatim deſinant, repetam. Quod ſanguis atque cruor tandem ſucceſſiue tranſmutentur in nutrimentum alendarum partium, abſolutaque accretione adoleſcentiæ irroretur quidem ſuccus inde paratus in ſingulas partes ſolidas, iiſque agglutinetur mucilaginoſus aliquis atque ſpermaticus liquor: ſed non amplius dudum cum iis permanet; Sed conſumptus, confectuſque partium fermento non amplius euagulante (prout alias ſub accretione fieri ſolitum erat) exhalat totus abſque reſidentia, fece, aut reſiduitate reliquatum. Iſte ergo eſt cruoris epilogus. Quod tandem in ſuæ tragediæ finem, exhalatione tenua totus expellatur, per inſenſilem tranſpirationem, poſtquam functiones humectionis obierit. Itaque dum iam liquor ille per intima commiſtus, perfunctaque digeſtione, effluuio tenus exhalat, non poteſt non indolem excrementi aſſumſiſſe, Vnde æquè ineuitabiliter conſequitur, Vitalem inhærentem, & viſceribus coniugatum ſpiritum, ſimulque eiuſdem poteſtates inſitas, continuo neceſſitatoque ſuffitu hebetari, alienari, atque tandem extingui. Hæc eſt igitur vitæ breuis cauſa continens ac naturalis. Conſideratio ergo vitæ longæ tota, circa conſeruationem poteſtatum vitalium verſatur. Non eſt enim ſat, cunctis membris cruorem adeſſe, volupte ſuo cruore deſiderato ali. Neque iterum ſufficit ſpiritum inſitum hactenus ab influo ſat recreari, continuata nutritionis ſubſtitutione. Nil enim in vitæ palæſtra actum, niſi poteſtates ſeminales, characteres inquam vitales, ab exitio præſeruentur iam commemorato. Alioquin enim ſpiritus ad nuditatem reducuntur, & attenuantur, vnde dies noſtri neceſſariò abbreuiantur. Siquidem ſenſim characterem poteſtatum, ſiue dona ſeminis amittit, fit ſpiritus non animantati, ſiue Gas inſtar. Non enim etſi in figuris & machinis deficiat motus perpetuus, eo quòd non ſit in viribus mouentibus proportio ſubſecutiua maioris ad minus requiſita, vt aliquid moueat aliud: at ſane hoc locum habet in rebus, quæ ſeipſum nõ mouerint, neq; mouendo accreſcere aut roborari valent. Ideoque conſideratu indigna in rebus ſeminalibus. Siquidem generationes naturales in mundi vſque finem conſtantes ſufficient, vt nimirum ſpecies, harumque robora perſeuerent integra, ſemenque nequaquam imminutum de ſe gignant. Per conſequens etiam, ſi quadragenarius generet ſibi prolem ſimilem: poterit vita quadragenaria continuari in vigore ſibi adoleſcenti coæquata, niſi vitium rupti fili aliunde irruat, vt dixi. Studioſè itaque indagandum, an in natura ſint ſperandæ reliquiæ arboris vitæ, vel ſuccenturiatæ ſubſtitutiones: per quas ſcilicet, quicquid demum è nobis euaneſcit, illis poteſtatibus ſit vice fomenti nec amplius ſorrem excrementi, triſti ſuo ſuffitu, præ ſe ferat. Qualitatem autem præfati noſtri ſuffitûs, nedum in odoribus ſudorum quorumdam agnoſcere lubet; ſed præſertim, quod cimices, pediculi, pulices, ſimileſque inſectæ inde procedant: mera nempe ſpurcitiæ & fœtoris proles. Mihi imprimis inutilis quæſtio viſa eſt. An hortus Eden, eiuſque arbor vitæ deſierit, an verò etiamnum hodie perſiſtant? & vbinam locorum? An Enoch, Elias, & Ioannes, ibidem ſub angelorum conſortio etiamnum viuant felices, extra ſenij & infirmitatum incommoda. Sat mihi. Arborem vitæ à creatione incepiſſe: In natura fuiſſe; non autem fabuloſam, aut parabolicam. Sufficit illam mortalibus ignotam fuiſſe atque fore, adeoque & impoſſibilem eius adeptionem nos ſpe priuare. Interim ſuccedaneam plantam inueſtigo, licet multis numeris inferiorem. Imò dubium non eſt, quin, aliqua ſit in hac valle miſeriarum, quæ vires primitiuæ illius arboris refert, locus ac vitam longam ſuas contribuat partes, tam reſpectu plantæ, quam hominis illa vtentis. Eandem namque plantam pro varietate natalitij ſoli, nobilitari, vitamque noſtram per loca melioris ſucci alimentarij, ſuauioriſque aëris potu prorogari, ipſa pro me climata fidem faciunt. Nec enim credendum, id fauore cœli prorſus contingere, eò quòd eodem gradu diſtantiæ ab æquatore, atque eadem prorſus ſub orbita cœli, partes ortui ſuppoſitæ, nobiliores fructus proferant, quàm quæ ad occaſum magis declinant. Quinimo ſub eodem circulo multa ſæpè varietas propè confita eſt. Quas ambas tamen partes idem cœli aſpectus eodem motus nunc, quotidie afficit. Pro monente Paracelſo etenim erecta eſt medentum quorundam ſpes ad vitam longam. Quiſque enim ſibi pollicetur Adeptum vitæ longæ ex eius ſcriptis, ſi non tãta tenebricoſitate verborum ſua deſcripſiſſet. Quapropter plurimi indagant nominum nouitates obſcuras ſibi ſignificari: alij etiam operandi ſimplicem eius vbique & accuratam meritò ſuſpicantes deſcriptionem, apertiorem methodum operandi exoptant. Nemo autem detecta larua ad fundum rei, promiſſæque veritatis baſin fodere eſt aggreſſus. Quiſque enim vel irridet, vel deſperat, vel nimium credulus ſuſpenſo naſo cuncta admiratur. Si tamen meliores illis, quod ſibi non præciderint viam ſpei. Nemo tamen mediam viam elegit: nempe dubitandi & indagandi, quantum veritatis policita contineant. Enimverò Paracelſus, ſe extremum ſenium, per elixir proprietatis aſſecuturum, promittit, datumque cœlitus ſibi mortis diligere ſortem atque horam iactitat. Sed vana ſunt eius vitæ longæ oſtentamina, cognitio, & mortis electio, qui interim anno ætatis ſuæ 47. extinguitur. Stupent ſui interim, mirenturque, quo morbo, caſuue, adhuc floridus ætate ſit abreptus, lapidis illius chryſopœi verus compos, quique grauiorum morborum myriades paſſim, velut falce demetendo, Herculia claua trucidauit? equidem neminis apologum ago. Fateor lubens, me ex eius ſcriptis profeciſſe multum: illumque potuiſſe per remedia ad vnitatis ſymbolum adſcendentia, ſanare lepram, Aſthma, Tabem, Paralyſin, Epilepſiam, Calculum, Hydropem, Podagram, Cancrum, atque eiuſmodi vulgo incurabiles morbos:

morbos : attamen Paracelſum fuiſſe ignatum radicis vitæ longæ, tam ex eius ſcriptis & medicaminibus, quàm ex obitu, collegi. Siquidem renouationes atque reſtaurationes, quibus paſſim, multoque ſæpè gloriatur meritò, duntaxat ſunt purgationes partium continentium, cum contentarum correctione, & proſcriptione. Atque hactenus fui morborum ferè omnium vindex, & ſanator. Attamen medicamina eius arcana, non tam reſpiciunt vitam longam, quàm ſanam, huiuſque commoditates. Etenim pili, vngues, ac dentes renouantur, hi etſi duriſſimi, primi tamen carnem ſentiunt. Adeoque non fruſtra ſcriptum, Moſen omnes dentes habuiſſe anno 120. ſuæ ætatis. Etenim quatenus obſcurè viuunt, ſuam extra ſe culinam habent, facillimè quoque putrent. Forte enim Ægyptus, & loca vicina id ſibi ex proprietate habent. Memini ſiquidem de Mumia Memphirica principem Radziuilium Polonum ſic ſcripſiſſe. A tribus annorum millibus, abſeque minima alicuius membri putrefactione, eiuſmodi corpora in hanc vſque diem conſeruantur integra. Tanta autem eſt horum cadauerum multitudo, vt pauci ſint, qui faſtidium omnia videndi perferre valeant. Aromatum & vnguentorum pinguedine adeò condenſantur, vt in modum picis indurata reſplendeant. Cerebrum præſertim, muſculi, & ſcapulæ carnoſiores : nam pectus, manus & pedes, cum modicum carnis habeant, & in modum membranæ extendantur, mumiæ non deſeruiunt. Quantum narium iudicio colligi poteſt, Myrrhæ multum hiſce vnguentis admiſceri debuit, Saltem vnguenta iſta oſſibus mirum candorem conſeruant. Circa antra extrinſecus magna vis oſſium proiecta iacet, à quibus mumia ablata, Inter quæ non obiter, nec breui tempore contemplabamur caluarias, & inferiores maxillas, vbi dentes fixi : nullam omnino inuenimus, quæ vel vnum dentem carioſum, aut aliquam euulſionis notam haberet. Ita in omnibus maxillis erant pleni, ſinceri, & candiduli. Inter tot enim centurias maxillarum, erant & ſeniles, quibus dentes breues & attriti (quales in ſenibus videntur) at quæ dentem vilum putridum, cauum, foraminoſum, aut ſignum elapſi haberet, erat nulla. Vnde colligo primum : Moſen potuiſſe naturaliter omnes dentes habere. 2. Quod vt frigida nocent dentibus : ita & aër frigidus noſtras dentibus fit hoſtilis. 3. Quod ideo Æthiops & Hiſpanus candidos habeant dentes. 4 Conſolationem capio pro Belgis, ex eiuſdem Principis verbis. In Cairo, ex vulgo recenſitis ad ſeptem milliones feruntur, ex Iudæis ad vnum millionem & ſexcentos mille, numerum adſcendiſſe: mulieribus & pueris computatis. In tanta autem hominum multitudine, vix tertia pars viſum integrum habet. Omnes oculis paſſim laborant ex eſu fructuum, & aquæ potu ſuperaddito. Cæterum 5. non prorſus fruſtra Paracelſus de elixire proprietatis, ex croco, myrrha, atque aloë, præparato, ſibi fiſus eſt, modò non erraſſet in eiuſdem præparatione: ſed per modum arboris vitæ illud medicamen confeciſſet. Nam vt myrrha mumiam cuſtodit à putreſiendi aptitudine, ſi myrrhæ aditus ad noſtri conſtitutiua detur, non erit caſſa myrrhę ad vitam longam authoritas. Quoad renouationem verò tantoperè à Paracelſo laudatam, quæ pilos, vngues denteſque renouat cum omnium morborum excluſione. Pili ſanè & vngues, vt ſponte quandoque decidunt: ita & quauis ætate facilè ſuccreſcunt, eſtque illorum renouatio parui momenti. Vidi quoque anno 63 ætatis ſenem, & vetulam, quibus quondam amiſſi dentes ſponte renaſcebantur, etiam cum doloribus puerilibus. Nullam tamen denotabat vitæ longæuitatem : eò quòd vterque eodem anno oppetierit. Multos enim in ſpem vitæ longæ erexit promiſſio Paracelſi, de renouationis repueraſcentia. Putarunt nimirum, ex dentium & vnguium renaſcentia, repueraſcentiam neceſſariam : potiſſimum quòd canitiem ſenij inditium exuerent, priſtinuſque capillitij color rediret. Sed ſuus error ex indiſtinctione fuit. Meminit nempe Alexander, ſe vidiſſe octogenarium, cui nouelli dentes quotquot deficerent, ſuccreſcerent : at non proinde eius longæuitatem commemorat. Et quanquam potuiſſet per accidens ſimul longæuus fuiſſe : cum tamen vnum non contineat aliud in radice, ſine cauſis neceſſariis, elenchus fuit, ex vno aliud per ſequelam deducere. Natura quippe, non rarò ſponte molita eſt eiuſmodi renouationes, ſub quibus interim filum vitæ longæ abſcidit. Non abſimile eſt enim, quod pirus quotannis renouetur frondibus : non tamen, quod proinde ſit iſta arbor longæua : terebinthus, aut cedrus, aut abies, breuioris vitæ Imò nec pirum mutuatur vllam vim vitæ longæ, quod ſua arbor quotannis renouetur. Renouatio itaque medicaminum, Paracelſum decebit. Quippe quæ tantùm ſanitatem, propter intimam ſimilarium atque ſupremam mundificationem arguit: non autem radicem vitæ renouatam, aut vitæ inde prolongationem Decepti enim ſunt, quod ceruus cornua, & anguis ſenectam exuant, ſintque bruta longæua. Ideóque renouationem iſtam in cauſam lógæuæ vitæ retulerunt abuſiuè. Nam cancri, araneæ, cicadæ, & inſectæ breuioris vitæ ſæpius contingit pellem exuere. Ex oppoſito autem ceruus caſtratus cornua non mutat ; quia nec facit noua: non deſinit tamen propterea eſſe æquè longæuus. Ceruus etenim non abiicit cornua ſub autumnum aut hyemem, dum ad maiorem quietem ſe componunt belluæ : ſed dum nouo ſurculorum germine paſcitur, cui renouatiua ſui germinis ineſt : vt & in ceruos, non autem in boues transfertur. Eò quòd ſtomachus cerui proprio ac ſpecifico fermento, conſeruat germinatiuam ſurculorum vim, traducitque in vitam mediam cerui, Quod caſtrato cornibus carente non accidit, vt eunuchis barba negatur. Renouatio itaque huiuſmodi, eſt quidem effectus vegetioris vitæ: non tamen inſeparabile vitæ longæ inditium, vt neque cauſa coniuncta. Nam nec renouatio neceſſariam vitam longam habet adiunctam: nec viciſſim vitæ longæ eſt adnexa renouatio. Vt patet in ceruo, anſere, &c. Eſto ergo, quòd Paracelſi arcana ſingula vniuerſas propemodum tollant ægritudines ; vngues, pilos atque dentes renouent : nequeunt tamen imprimis robur inæquale deficientis alicuius partis adæquare : multò minus poteſtates deficientes ab interitu vindicare, atque omnium minimè eaſdem retinere in vigorem iuuenilem. Ergo eiuſmodi arcana non reſpiciunt poteſtates organorum, vt neque vitam longam inde dependentem : ſed tantum ſummam membrorum omnium depurationem:

atque

atque hinc natam ſanitatem. Morbi omnium vniuerſi, qui vel è ſordibus emergunt, in ipſis ſordibus latent, vel demum ſordes ſuo contagio vlterius propagant, ſanantur per præfata arcana: non autem, qui primariò poteſtates vitales concernunt. Non inquam qui debilitatem innatam vel acquiſitam, è morbo vel ſenio continent cum poteſtatum diminutione. Huiuſmodi namque non niſi per remedia vitæ longæ in priſtinum redeunt. Neque tamen perfecta & impleta redintegratione in priſtinum. Nam hoc immortalitatem abſolutam alioqui concluderet. Etenim quæ à crapula, Venere &c. Debilitates ingruunt, per arcana Paracelſi tantillum reſtaurantur; at non niſi comite infirma naturâ. Inſaniæ enim ex mala conformatione nequicquam reſtaurantur: Illæ autem, quæ ex inſigni ſuperbiæ thymoſi exortæ ſunt, continuò de recidiua metuunt. Alioqui verò phrenitis, delirium, caducus, vterina veſania, hypochondrij mania, & quæcũque ex impuritatis aliqua ſobole fit, perfectè & complerè ſanantur remediis Paracelſicis. Maniæ ergo, quæ ab inſigni arrogantia prodeunt, ſanãtur quidem confeſtim; ſed cum metu minoris alicuius recidiuæ, quia iſtæ arguunt poteſtatis imaginatiuæ merum defectum: id. ó- que ita ſemen contaminãt, quod in aliquot generationes deinceps tranſlatæ non rarò eluceſcant. Sic etiam ebriorum filij ſæpè vitiatarum poteſtatum retinent indicia, quaſi filij, paterni criminis hæredes, pœnas luere debeant. Hoc eſt, fortes generantur fortibus & bonis. Et viciſſim mali corui malum ouum. Sunt namque ebriorum filij plerumque ſtupidi, indagãdis rebus ſomnolenti, conceptuum tenaces, temulenti in agendis, & facile in vitia abductiles. Saltem non dubito, Paracelſum ſuis arcanis vſum, vtpote qui videret nedum felices ſanationes ſuccedere: verum etiam aliquot diutius vſos, fuiſſe renouatos pilis, vnguibus & dentibus. Veruntamen cum illi non fuerit vita longa, teſtimonio nobis erunt ſua præfata arcana, de lato iudicio meo. Enim verò circumfertur Teſtamentum Paracelſi; quod quia contradicit publicæ authoritati, ex ipſius epitaphio deſumtæ, quod ſpectatur in noſocomio Salisburgenſi, in muro ad S. Sebaſtiani aram, quodque bona ſua in pauperes diſtribuenda, honorandaque collocaſſe memorat: Ideo illud Teſtamentum à Paracelſi oſoribus fictum credo. Alij proinde iſtius farinæ aſſerunt Paracelſum, pacto eum ſatana termino, plena in ſanitate obiiſſe. Quod contradicit præfato Teſtamento, ex ore hoſtium publicato. Quo videlicet dicitur, ipſum aliquot dies ante mortem morbidum fuiſſe. Actuſque ille tanti reatus contradicit, quòd pauperibus tam fuerit benevolos. Sunt & alij quoque, qui illum toxico ſublatum aiunt. Cui cum remedia non minus quàm ad alios morbos cognita, & in promtu eſſent, ſupponunt illum adamantis puluere, pereſis inteſtinis interemtum. Ego verò nullatenus admiror immaturam mortem viri, ab adoleſcentia ſolliciti, circa arcana chymica. Maximè ſi quos vitæ ſuæ incurios indagandarum ſcientiarum nimia curioſitas, diu noctuque anxit. Quem enim mortalium non inficiant carbonum ſuffitus? Aquarum fortium, gradantium, & arſenicalium? Itemque antimonialium noua indies examinatio? Quæ per longa annorum tædia experiundi, nondum experti haurimus, de inſignitate illorum, non niſi per experientiam ſeram admoniti. Quid enim ſecus agat curioſolus, nec trepidus tyro, in arte iam abſtruſa, aliumque recuſante didaſcalum præter torturam ignis; Vbi ſcilicet artis theoremata ex voto obſcurantur: Non quidem vt ſciantur abrupta: ſed potius vt neſciãtur? Intellectua enim datur electis tantum per longam dierum & operum præparationem, ſufficiente ſanitate & pecuniâ inſtructis, neque criminum grauamine indignitatem meritis. Concedo vniuerſales aliquot medicinas, quæ ſub vniſono naturæ longæ gratiſſimo, inſenſiliter poſt ſe vinctum educunt hoſtem, cum egregia organorum depuratione. Concedo pariter appropriatas aliquot, quo vniuerſalis amplitudinem, in ſpecificis morborum directionibus æmulantur, peregrinam impuritatum ſocietatem demunt, contractoque iam vitio planè dominantur, non ſecus atque ſecuris ſecure arborem vellit. Index arcanorum Paracelſi eſt.

Inprimis tinctura lili, ab electro minerali immaturo in vinum vitæ redacta, cuius vna pars eſt metallus primus: altera verò, membrorum eſſentia.

Sequitur dein mercurius vitæ, ſtibij proles integri, quæ omnem morbi neruum penitus abſorbet.

Tertio loco eſt tinctura lili, etiam antimonialis, eiuſdem penè efficaciæ cum præcedenti, quanquam minoris efficaciæ.

Quarto loco eſt mercurius diaphoreticus, melle dulcior, & ad ignem fixus Solis horizontia omnes proprietates habet. Perficit enim, quicquid medicus & chirurgus poſſint optare ſanando: non tamen tam potenter renouat, vt præcedentia.

Eminentior eſt eius liquor Alkaheſt immortalis, immutabilis aqua ſoluens, & ſal circulatus eius, qui reducit omne corpus tangibile, in liquorem ſui concreti.

Succedit elementum ignis è cupro, elementum ſiue lac margaritarum. Eſſentiæ autem gemmarum & herbarum, ſunt præfatis longè minora. Tandem ſalia volatilia, herbarum & lapidum præciſam particularitatem referunt, neque vniuerſalium efficaciam attingunt.

Corallatus verò, qui vnicum eſt purgantium per ſedem, vlcera pulmonis, veſicæ, laryngis renum purgando ſanat, adeò vt & podagram funditus euellat. Eſt nimirum mercurius vulgi, à quo liquor Alkaheſt ſemel diſtillatus eſt, reſideтque in fundo coagulatus & puluerabilis, nequicquam in pondere auctus aut diminutus, à quo puluere cohobanda eſt aqua albuminum ouorum, donec coralli colorem acquiſiuerit. In ſpiritu abiecto laudo Dominum rerum, quod paruulis huius mũdi ſua arcana reuelet, clauumque perpetuò regat, ne in indignorum manus hæc ſua beneficia incidant. Deprehendi itaque arcana Paracelſi morbos tollere: ſed ad radicem vitæ longæ non attingere. Deprehẽdi quoque remedia mineralia, vtcumque ad ſummum gradum deducta, inepta tamen eſſe, vt conſtitutiuis primis cedant in alimentum, eò quòd referunt vitam mediam concretorum, vnde educta ſunt. Eatenus namque non deponunt vnquã prorſus indolem mineralem: imò & propterea recedunt à tenore vitæ longæ. Imò neque vnquam facilè inducar vt credam, lapidem philoſophorum nobis vitaliter vniri poſſe, propter ſui ſummè

immuabilem ſubſtantiam, incredibiliter fixam contra ignis tortuias, indiſſolubiliter homogeneam. Id eſt, propter ſeparationis, deſtructionis, & digeſtionis omnimodam impoſſibilitatem. Tantum abeſt, quod ad vitam longam faciat. Subſcribunt mihi biſtotiæ, neminem qui lapide illo ſit potitus, vitâ lōgâ fruitum: ſed multos, ob pericula laborando perpeſſa, vitam breuem manſiſſe. Cæterum neque ſperent mangones, cibos potenter nutrientes, vitam longam præſtituros. Etenim quamuis conualeſcentibus robur præbeant: nutritos tamen dein eneruant. Quod Cæſar etiam teſtatur. Etenim teneriores cibi facilè abſumuntur, carnes teneras efficiunt, & maiori nidore poteſtates vitales ſuffumigant: Medentum ſtudia autem circa culinæ delicias, quas partem diæteticen nominant, verſantur, in errorem putando abducti enim ſunt. Vt ſi victus enchymus atque tener debita doſi conualeſcentibus proficiat, Putarunt & robuſtiores eodem cibo multipliciter alitos, in ſummam roboris auctionem elatum iri. Non enim in cibando proceditur, vt in arithmetica, vbi 10. libræ eleuāt nouem; & per conſequens, 100. libræ nonaginta. At non proinde, qui plurimum edit, bibitque affatim, potentior fiet, quàm qui moderatior viaerit. Siquidem natura non tam ſeruat proportiones numerorum, atque proportiones poteſtatum rerum alterabilium, quàm poteſtatem ſui Blas. Vtut eſt, ſaltem Medentibus ad vota ſuccedit. Quoniam copia cruoris, excrementa parit, aduocantur Medentes adeóque regulas victûs ſibi ſaltem profuturas imperant, vitamque abbreuiant, in mediocrè atque miſerè viuentibus.

MONS DOMINI.

QVis adſcēdet in montem Domini? aut quis ſtabit in loco ſācto eius? Innocēns manibus, & mundo corde, qui non accepit in vano animam ſuā, nec iurauit in dolo proximo ſuo. hic accipiet benedictionē à Domino, & miſericordiā à Deo ſalutari ſuo. Verba ſonāt æternā beatitudinem. Sic eſt. Attamē nil impedit, quin iſta figuralis atque typica locutio, ſecūndùm literam etiam ſui veritatem explicet. Cum neceſſe ſit, typum correſpondere rei per typū ſignificatæ. Equidem ſemper obſeruaui, omnia Dei myſteria ferè in montibus celebrata. Iuſſus eſt enim Abraham ſcādere mōtem, & ibidem ſuum vnigenitum ſacrificare, in typum ſacrificij in monte Caluariæ. Iuſſit Deus Moſi ad montem adſcendere, vt illum alloqueretur. Deditque illi Legem. Et collocutus Moſes facie ad faciem, per dies & noctes quadraginta. In Oreb transfiguratus eſt Dominus, &c. Quæ cuncta in deſerto fieri poterant, poteratque Deus exercituum circundare Muſen fulgure & ignibus, tam in plano, quàm in monte, ne quiſquam mortalium appropinquâſſet: ſed mons ſemper electus ex priuilegio. Et benedictio à Domino promittitur in adſcenſu ad montem Domini. Etenim poterat Dominus breuiori morâ Moſi ſignificare ſua placita; nec opus erat diebus & noctibus quadraginta continuis, niſi etiam mora ſuopondere (breuis mora in naturalibus requiritur ad iuſtam rerum maturitatum efficaciam) aliquod occultum myſterium deſignaret. Naturaliter enim, intelligo in montibus malignitate endemica carentibus eſſe nedum aërem puriſſimum, procul à fœce & corruptione remotum, à vulgo, erroribus, & defectibus ſegregatum, & propter frigora depuratiſſimum ab omni inquinamento: verùm etiam ibidem eſſe locum, quorſum per magnalis continuitatem, expeditiſſima cœleſtium irradiatio eſt: quia ætheris puriſſimi potatio. Memini enim, vno mane me ieiunum ſenſiſſe in Alpibus ſuauitatem inſpirari aëris, quem antè vel pòſt, totâ vitâ nunquam. Certum eſt etenim, quod Omnipotens tantum Gibbum in natura non fruſtra condiderit. Certumque eſt, omnes mundi diuitias è montibus erui. Deinde optimi fontes atque celeberrima flumina nobis è montibus ratione decliuitatis verſantur. Denique omnes nationes monticolæ, durioris ſunt corporis, vitæque vegerioris, aliis qui cāpos amœnos colunt. Qui effectus ſuis cauſis conſtant, quippe ſuauior puriorque aër ibidē inſpiratur, & Gas omne ſuis priuatū ſordibus, redit in materiam puram aquæ. Sed quod Deus in cumulum attollat tantum, vel ipſam terræ faciem, vel ſuper eandem conſtituerit tot ſaxa, vel in vnum ſaxum coniunxerit, nec tamen aliquo minerali ditauerit, cuius reſpectu videretur tantam molem congeſſiſſe, nec fontes depluat, nec fructus denique tantis finibus dignos refuderit: ſed ſupra omnem aëris atque nubium turbulentias, turbines ventorum atque fulminum portenta exaltauerit, in placidiſſimam aëris quietem. Certè id mihi inſigni myſterio dicatum videtur. Benedictio enim antiquitùs promiſſa ſpectabat plerumque vitam longam, eiuſque commoditates, & prolium fœcunditatem (vt ſis longæuus ſuper terram &c. Benedictio ergo adſcendentibus in montem Domini, iuxta literam, in natura ad vitæ longæ dotes ſpectare videtur. Ille enim, qui ſolus totuſque vita eſt, ac Princeps vitæ, nemini ſaltem dat vitam longam, ne quidem per media naturalia, qui in vano animam ſuam acceperit. Ergo benedictio adſcēſionis in montem Domini, vitæ longæuitatem continere videtur. Singularem itaque Montis Domini imaginem atque vitæ longæ promittere videntur illi montes excelſiſſimi, qui nullius fructus ergo, naturæ donati leguntur, quique ad ſuauitatem impertertiti aëris pertingunt. Idque ſingulari aliqua præ cæteris montibus prærogatiua, vtque illo quaſi iure, montis Domini nomenclaturam habeant. Etenim ſi ſupra omnes incidentias inferiorum pertingat, ſingulariter mihi promittit, Deum ibidem eſſe peculiari modo. Qui enim non erat in turbine venti; ſed in aura ſuaui, ab Elia eſt perceptus, ille (inquam) ibidem ſuum habet domicilium. Id eſt, Princeps vitæ ibidem ſuam benedictionem dat. Nō quidem quæ paucis horis communicetur: ſed reuolutione quadragenarij (per duo ſcilicet plenilunia) Moſi in monte Sinai ſignificata. Etenim qui ſingulis annis, circa feſtum Scenopegiæ in monte quietis, continuo morari per quadraginta dies poſſet, accerſitis ſibi aliunde viuendi commoditatibus, multum auguror ipſi profuturum in vitam longā ſi ibidem præſertim, medicamento ex arbore vitæ parato, quotidie refocilletur; eò quod tali monte, ob inſignem aëris puritatem, maior ſit

commiſtio

commiſtio alimenti ad ultimum & penitior ad prima conſtitutiua acceſſus. Denique, quanquam excelſiſſimi montes priuilegium vitæ longæ præ ſe ferant: minùs tamen alti, aliquid ſingulare promittunt, ex ſenſu in Alpibus percepto. Semper tamen reiicio montes, qui minerale aliquod ſpirant. Etenim in Chymicis, propterea arſenicum, nomen ſumi metallorum eſt ſortitum. Quibus autem daretur commoditas viuendi in monte ſano, & non fructibus mineralium grauido, illi certè gauderent beneficio vitæ longæ, quantum loci natura tribuit.

ARBOR VITÆ.

COGOR credere lapidem aurificum, & argentificum eſſe: quia diſtinctis vicibus manu mea vnius grani pulueris ſuper aliquot mille grana argenti viui ferventis, proiectionem feci, adſtanteque multorum corona, noſtri omnium cum titillante admiratione, negotium in igni ſucceſſit, prout libri promittunt. Non erat autem extractum ex auro, quod totidem argenti viui pondera commutaret, quot erant auri, vnde extractum fuiſſet. Imprimis eo dato, adhuc ſaltem ſtaret vera vnius in aliud tranſmutatio, ac quidem multiplex. Secundò, norunt aurifabri, & monetarij, quod nihil, quod non eſt mercuriale, poſſit per fluxum ingredi in metalla, aut colliquari cum illis: ſed ſupernaret in fluxu. Igitur Tertiò, eſſet iſtud extractum pinguius, quàm ſit vllum metallum, ſi tot millenas partes debeat tingere. Quartò. Non eſſet illud extractum ampliùs metallum, cum tot mille vicibus ſuperaret perfectionem puriſſimi metalli. Non etenim metallum patitur totidem gradus amplitudinis in ſui perfectione, quot vicibus puluis chryſopeius conuertit inferius metallum, in verum aurum. Quintò. Ille qui mihi primum dabat puluerem aurificum, habebat ſaltem & ad minimum eius tantundem, quantum ad ducenta millena librarum auri commutanda ſat forent. Nemo autem eſt, qui decluſo plus auri habeat, ac ſi haberet, deſtrueret vt inde demum auri tantundem conſtrueret. Sextò. Dabat enim mihi forte ſemigranū illius pulueris, & inde vnciæ 9. atq; tres quadrantes argenti viui, tranſmutatæ ſunt. Iſtud autem aurum dedit mihi vir peregrinus, vnius veſperi amicus. Vtcunque ergo lapis Philoſophorū ſit reuera in natura: attamen ob rationes ante dictas, ſemper tamen nullum remedium metallicum continere benedictionem arboris vitæ. Fateor interim lubens, quod lapis ille vitæ zoophytæ in ſuis initiis ſit particeps, eamq; habeat diſtinctam à vegetante & ſenſitiua, quæ ſit vita hactenus anonyma. Nam iuxta Sapientum vniuoca ſcripta. Principiis lapidis, ſemel ouo vitreo coniunctis, ſi vitio interrupti fotus, ſemel contingat vel pauliſper planè refrigerati: ita emoriuntur, vt non ſit ſpes reſidua futuri lapidis: quod & in ouorum fotu ſimiliter euenit. Adeóque hæc rum pari vita, cum initiis lapidis viuere credendum cenſui. Eſtque vita vera, quam mors vera teſtatur. Quippe quod nullis vnquā laboribus is error ſit corrigibilis, ſemel ſic mortuo, de cætero nulla reſtitutionis ſpes relinquitur. Scio deniq; arborē vitæ fruſtra ex animalibus vtcunq; longæuis quæri. In quibus omnibus ſpontaneam mortem, corpus caducum; atque in horas labile, ſiue viam omnis carnis inueni. Quomodo enim dabunt, quam non in ſe continent vitam longam? Cùm ſi ſint longæua, vitam ſaltem ſuam exuerunt, dum in vſum aſſumuntur? Aliquando intuitus lapides, quod intra ſe quandoque viua animalia continerent, per luſtra viuant, cuſtodianturque abſque alimentis, ab interitu. Paracelſus totum lapidum aceruum, Mundumque vniuerſum, quandoque vnicum fuiſſe autumat lapidem, aut vniuocum ſaltem liquorem petroſum, qui in metalla, pyritem, ſaxa, lapides, & ſales ſenſim diſtinctus, vitalitatis initia, per multa reptilia dederit. Adeóque ſi bufones & ſalmandras per ſeculum forte detineant viua, abſque cibo, ac velut alto ſopore ſtertentia, dubitaui an lapides animantium iſtorum thecæ, & matrices, eſſent vitæ longæ participes. Sed ſuaſit Scriptura, reptilium vitam nobis horridam & odibilem. Quapropter ad pretioſiores gemmas reſpexi. Veruntamen nec in illis vitæ longæ veſtigia reperiri, ſiue eſſentiæ eſſent, ſiue demum illarum magiſteria quia immediatè primis noſtri conſtitutiuis nequeunt aſſimilari, vel adiungi: vel ſi tandem adiungantur quadantenus, & quantiſper creſcimus: ſaltem ſpoliantur longæuitate priſtinâ, more aliorum alimentorum, naturam à lite carnis induunt, & ſequi coguntur. Didici itaque gemmas, vtut medicâ poteſtate dotatæ eſſent, ad vitam ſanam facere: nunquam tamen prorſus exuere mineralem indolem: adeóque nec commiſcibiles primis conſtituentibus. Imò tametſi commiſcerentur, tamen vitæ longæ non inſeruirent. Quia quicquid non reficit poteſtates vitales, non obuiat etiam inteſtinis mortis neceſſitatibus, multóque minus ſi reluctetur coniugio ſolidorum noſtri. Aſt herbæ aromaticæ, ſuis conſociis hanc palmam eriperent, ſi arbor vitæ herbacea eſſet: quatenus gratiores & ſpiritualiores. Defœcatiſſimus autem liquor, & quicunque totam herbæ craſin continet: attamen ſingularitates, & ſanationem duntaxat reſpicit, eò quòd concretum vnde manauit, ipſum in ſe non ſit vitæ longæ particeps. Liquor enim, qui ſuum concretum, cui ab initio per minima nupſit, ab interitu præſeruare neſcit quo pacto vicibus ſuis ſpoliatus poterit carnem noſtram, mox feſtinanti putredine diffluam, à morte cuſtodire? Atque adeò hinc cœpit mihi arbor vitæ haberi immortalis, non ſenio, non ætatum incommodis obnoxia, quodque nulla contineret admitteretue excrementa, multóque minùs progigneret eadem. Verum potiùs excellentia quadam auerruncaret, ſi qua ſemel quandoque incidiſſent, propter propellendi & repulſandi virtutem. Atqui cum veneno ſit geniale, bonum in malum conuertere corrumpendo; viſum fuit mihi arborem vitæ indagare, in qua ipſamet venena morerentur, ſuperata per bonitatem arboris: quare etiam reſpueret nondum admiſſa. Quæque ſemel admiſſa eſſent, corrigeret atque ſuperaret. Etenim ſi non deberet admittere excrementa, quæ infimi gradus quædam ſunt venena: multò magis auerteret, retunderet, & debellabit, quæ altioris ſunt & manifeſtioris hoſtilitatis. Id enim niſi fecerit, vanum ſibi nomen arboris vitæ aſſumet.

Obſeruaui, pullos iumento, & caballo vetere generatos, citò effœtos, in vitæ vigore languidos, puteoſque ſupra oculos profundiores habere, quàm qui caballo iuniore prognatus eſſet: Salicem verò veterùm, noua dare vimina, nihilo ſteriliora ſi plantentur, viminibus noui trunci. Itaque reperi, vna cum animantium ſemine ire ſenecturem in proles, non autem id tam facile manifeſtum in fœtu arboreo. Imò ſi vita longa quibuſdam beſtiis ineſt, ſic eſt concluſa, vt ſingularitatem non exeat, & non extra ſpeciem ſit communicabilis. Rorem denique per analæſim partium examinaui: ſaltem enim ſaccharinum dabat, magnis morbis opitulantem, at ſanè ad vitam longam nequicquam proficuum; Propter determinatam enim ſuæ bonitatis generalitatem, non tam vitam, quàm alimenti proprietates continebat. Concluſi mecum tandem; arboreum eſſe fœtum, quiſquis ille, qui arboris vitæ vicem gereret. Dein è ſaluberrimo, odoro, balſimaco, ac penè immortali frutice, hoc medicamen petendum. Quodque ſubtiliſſimarum atque puriſſimarum eſſet partium, è propriâ ſui concreti dote, & conſtitutione natiua: Quodque reſiſteret omnifariam quibuſlibet corruptionibus, artis vel naturæ errore partis, aut conquiſitis. Tandem quod arte atque labore, vltimam perfectionis metam, & commiſtionis nobiſcum licentiam eſſet adeptum. Quocirca erat apprimè neceſſarium, vt naturalis dos iſta multiplex, nequicquam inter præparandam frangeretur, aut mutaretur per ignem. Adeóque opus eſſe igne non vrente ad virium exaltationem, impedimentorumque ſequeſtrationem. Vt ſcilicet ad incorruptibilitatis complementum, ſiue ad vitæ longæuitatem nobis manutenendam, quantum naturæ corruptæ recipienti poſſibile foret, per communicationem ſuarum virium participes reddat quoſdam mortales. Certè non poteſt proinde ſingularem aliquam membri Idiopathism ſentire, aut partialitatibus obedire. Sed neceſſum eſt, ſi vitæ balſamus integralis, ad ens ſeminale reductus, in dotibus ſuis permanens, odore gratus, per cuncta vitæ mediæ, atque magni Oporter examina. Adeò vt cum tandem alimenta illi permiſta, ſint ſuo munere defuncta: ſaltem fuligo eorundem, ſuo ſuffitu, ſpiritus inſitos non ampliùs conterat, & extenuet; ſed potiùs recreet: Atque hactenus incorruptibilitatis aliquam permanentiam æmuletur, cuſtodiatque ſub vita noſtra media, in nutritio humore continuata atque propagata. Gratia ergo dotis natiuæ, conciliet ſibi amorem cum ſpirituum inſitorum poteſtatibus ſigillatis: præparatio igitur recuſet alterationem natiuæ virtutis, ac præſtet penitiorem ingreſſum, virtutiſque applicationem. Adeò vt velut exlex, præterque conſuetum, admittatur vt conſcius intra ſecreta vitæ penetralia, vt informationem ibidem ſubeat. Quibuſdam enim climatibus, cuncta robuſtiora, & præſtantiora producuntur, ob ſucci alimentarij nobilitates: quæque ideò certum eſt, ad vitam longam præſtare plurimum. Quorundam ſic enim ſudor olet hircum: aliorum verò à fragrantia non longè diſtat. Iſtud inquam vnicè in vita longa procurandum, ne humor alimentatius, poſtquam ſuis eſt defunctus muniis, delatus per diaphæreſin, amittat gratiam, cuius defectu vitam breuem deſcripſi. Docui enim alias, ſuem vel anſerem ſolis piſcibus alita, carnes præbere, quæ piſcium axungiam deteſtabilem guſtanti referant. Quapropter arboris vitæ medicamen eſto balſamus odorus, aromaticus, naturæ gratus, condiens præpollenti bonitate cruorem, & alimentum iam totis modo appoſitum. Vſque adeò incorruptibilitatis ſuæ vigore, contineretur vis balſamica in extremo vſque limites ſuæ exhalationis è corpore. Quapropter vnicè cauendum, ne ignis hunc fructum ſeparante diſtillatione alteret, ſed inſtituatur propria heterogenei diuiſio, in ſuos fundos ſequeſtrata, ad maiorem puritatis & ſimplicitatis ſubtiliationem, viriumque ſuarum ſigillationem. Etenim in Eden, ſtomachus vigore proprio cibum ſubigebat, ſine vitæ mediæ lucta enim, ſtomacho patebant cuncta libenter: id quod deinceps, vſque ad aquarum cataclyſma, ſtomachi per decidentiam ſeruarunt quadantenus incolume: donec aonorum & propagationum ſucceſſione, vniuerſa ſenſim reuerent. Tum non amplius, ens ſeminale è cibis eſt erutum, poſtquam vitæ terminus ad 120. annos, atque deinde ad 80. reſtrictus fuit. Etenim ens eſſentiæ, quod antea è cibis petebatur, non prodiit amplius: Quia ſtomachus ſaltem ens nutrimenti educere ſategit. Hinc namque patet tametſi arbor vitæ ex Eden nobis adeſſet, non tamen vti primis patrum profuturam. Conſequenter etiam balſamum noſtræ arboris vitalis, non tam proficuam adultis quàm pueris. Qui namque vitæ ſtadium penè decurrit, quiſque pro modulo iuuamen ſentit. Cum omnia in natura recipiantur per modum recipientis perſonæ, loci, ac circumſtantiarum. Fleuerunt namque amici Iobi cum eo ſeptem dies & noctes, abſque eſu, potu, & ſanitatis diſcrimine. Quod cuiquam mortalium hodie vix nunc eſt poſſibile. Ergo robora vitæ eiuſmodi, plus proficerent ex noſtro arbore, quàm ſenex ego mille offenſionibus, laboribus Chymiæ, tribulationum perſecutionumque iniuriis penè attritus. Sic nos nobis mella paramus apes. Cui accedit, quod Eden ſalubritate loci, eſſet vitæ longæ cuſtos ex ſe; paucis verò abinde paſſibus mortis corruptionis atque infirmitatum imperium. Etenim ſi hiſtoriis fides eſt, Sunt & hodie loca, quibus tercentum annorum vita eſt ordinaria. Nam vbi longæui naſcuntur, etiam fouentur. In propinquo autem ſunt loca alia, vbi viciſſitudinum interpolata tyrannis vitam abbreuiat. Sic enim Prouinciales aliquot morbi, aſſueti ſunt. Montana idcirco, quæ Gas mineralium non habent (vt Arduenna, Aſturias, &c.) nec vligini lacuum ſubjecta: Quia ſiderum collocationes beneficæ reflectunt, aëremque purum ſpirant, vt vitam longam faciant. Proue & ager planus, gulæ irritamenta neſciens, tantum vitæ longæ addit, quantum ſaturitas, vitæ longæ inimica. Fatigant nempe ciborum ſarcinæ miſeras poteſtates, vt videlicet tanquam exantlatæ labore ante diem concidant. Quibus ſic mecum reuolutis toto triduo vndenam medicamen ad vitam longam petendum eſſet, Arriſit mihi inſigniter opobalſamus, non quidem Peruanus, aut Copaibæ Braſilianum gummi: ſed verna Ægyptiacus, Sacris notatus atque primitiuus, pumilis fruticis regina lacrima, vix Regibus venalis. Etenim plurimum perfectionis

nis huic enti attribui merito, fateor. Ac licet ſal eſſet repetibile: attamen adhuc ab arboris vitæ perfectione deflectit, quod ſtyrex ille ſit adeò caducus. Dumque vatè in natura vagarer, vt arborem vitæ luſtrarem: tandem extra diem, & ſupra fœcem in ſomnio vidi totam terræ faciem, prout ſtetit deſerta & inanis initio creationis; Tum deinde vt fuit, dum plantis vndequaque ſuis vireſceret recens. Iterum quoque ſicut latebat ſub diluuio. Vidi namque omnes plantarum ſpecies ſubter aquas ſeruari. Mox tamen à diluuio, cunctas ingredi viam viciſſitudinem ſibi iniunctam, per ſpecies & ſemina continuandam. Vidi inquam in apice Libani, Cedros Verbo Dei glorioſiſſimi ſubter diluuium integras permanſiſſe, certoque numero adhuc ibidem ſupereſſe. Et ſtatim deinde ad me redij. Per moram verò deinceps conſideraui, quod Arca, quæ genus humanum ab interitu ſaluare debebat, iuſſa fuerit fabricari ex ligno Cetim incorruptibili. Donauerat enim mundus fortè 1652. annis, Noë autem pigre in fabrica proceſſit per centum ſolares annos Adeóque ligna & tigna ſumebat, quæ toto ſeculo nequicquam damni eſſent latura. Leproſus è populo ſegregatus ad Sacerdotem accedens, in manu geſtabat lignum Cetim, vt mundaretur. In feſto Scenopegiæ, quilibet Ebreus Cedrum & ramos myrrhæ portabat, vt Deus memor eſſet in pluuia totius terræ, vt conſtitueret modos temporum, & Aſtra. Intellexi itaque per cedrum vitam longam, benedictiones item temporum, & Aſtrorum, itemque mundationem myſtico ſenſu deſignari, in hoc ſeculo verò, etiam obtineri. Nam vitalia cætera, mox contabeſcunt ſenio: vnica verò numero cedrus, inſigni myſterio, incorrupta ligni ſubſtantia, & ſoſpite vegetatrice vitam longam promittit quia continet. Valuæ enim templi Salomonis ex ligno Cetim per auram, tanquam tegumentum vel vilius inuolucrum iuſſæ ſunt fabricari. Porrò extra controuerſiam eſt in Eccleſia Dei Cedrum in Libano, in Templo, in ligno Arcæ, in mondatione lepræ, & feſto Scenopegiæ repræſentare Dei matrem, Reginam cœlorum Virginem, Vas incorruptibile, arborem quæ nobis vitam æternam in carne protulit. Patronam inquam pauperum, & meam. Locus autem Cedri in Libano frigidiſſimam aëris valuam, in niuibus correctam ſuperans, illibaram Deiparæ Virginis integritatem delinat. Adeóque ſi arbor Diuam Virginem præſertim tot myſteriis coniunctim deſignet, non mirum, & Cedrum, arborem huius vitæ etiam in ſæculo ſignificare. Enimuerò diebus Dauidis annoſa cedrus erat in Libano, quippe quæ propter excellentem proceritatem myſticò ſenſu digna fuit ex tunc. Quare vel à diluuio ibidem plantata hactenus adhuc eadem numero ſoſpes perſeuerat: vel dudum ante, & fortè à mundi cunis iuxta ſomnij viſionem. Quod ſaltem quomodocumque ſumatur, oſtendit Cedrum ſenij incommoda ſpernere. Non eſt autem à parente Cedro, poſt diluuium plantata: quoniam & iſta cedri parens ſub diluuio conſeruata fuiſſet, atque multò faciliùs deinceps, quàm quæ à diebus Dauidis hucuſque, perennat. Rideant qui volent iſtam Cedri ætatem in Libano, dicantque modernas nouo germine, vel deciduo ſemine ſuſcitatas. At eo poſito, hodie & nouæ indies in ſiluam magnam prodiiſſent. Vbi tamen noua nulla Cedrus ſuccreſcit. Quinimò exin colligo, eandem numero Cedrum modo perſiſtere, quæ vel ante diluuium fuit, imò vel à condito mundo. Quippe B. Virgini in ſymbolum datam. Cæterum pro noſtro magiſterio non eſt ſumendus fructus Cedri: eò quòd eius finis non eſt ad ſimpliciter eſſe in deſtinatione proprietatum Cedri: ſed tantùm ad ſpeciei propagationem, quæ contradicit vitæ longæ ex fundamento. Sumendum eſt ergò ipſum lignum Cetim tam exaltatum in Sacris. Non ergo cortex, non fructus, non radix, neque frondes ſunt finis vltimus, quorſum natura reſpexit ad vitam longam. Adeóque Cedrus, ab arbore vitæ Eden fortè, & in hoc diſtincta eſt. Eſt ergo reperta materia arboris mori neſcientis, cuius lignum imputreſactibile, & ob multa eius proprietates, myſtico ſenſu Diuæ Virginis deſtinata, vitam proferens Mundo, vt mortem redimat. Sed eius præparatio, omnium illorum, quæ ſubter laborem Sophiæ cadunt, eſt longè difficillima. Hac nempe de cauſa Monarchæ carent vitâ longâ: quia nullus eſt, qui eam præparare nouerit. Nam nemo verè Philoſophus, aulædus eſt, nec Principes ſequitur, iiſque adulatur, quippe quia nullius rei indigus ſpernit quæcunque Princeps dare poteſt. Sola ergo arbor vitæ, vires lapſas reficiat, detinetque aliquouſque vitam influxu. Difficultas autem præparandi conſiſtit in eo, quod lignum, abſque vitium reſolutione, debeat reſolui, per teporem, qualis ſolis martij, vſque ad primum ens ſui. In quo ente duntaxat, conceditur illi fermentalis conſeruandi, & condiendi poteſtas, cum ingreſſa ad prima noſtri conſtitutiua, ſeſeque inſinuandi in familiaritatem ſpirituum inſitorum per organa ſingula. Eſt autem in ſucco huiuſmodi reſolutionis, vis integra Cedri: vitalis ſcilicet, cum omni proprietate ſeminali, atque formali vitæ longæ. Nam tota ligni moles reſoluitur in ſuccum: quæ alioqui diſtillata, tranſmutatur, fitque noua quædam creatura: quod comprobata qua vitæ, è granis aut cereuiſiis diſtillata, item oleum diſtillatum è lignis, imò ex ipſomet oliuarum oleo. Praxis eius eſt iſta. Reſolue fragmenta ligni Cetim, cum parui pondere liquoris Alkaheſt, in vitro ſigillato, ſub tepore fouente. Et infra ſeptimanam videbis totum lignum in liquorem lacteum migraſſe. Mox vero circa quindenam ſupernatat diſtinctim duplex oleum, quod in menſem vſque augetur, & ſeparatur dilucidius. Oleum verò tum ſeparatur ab aqua per operationem manualem. Tum diſtilla aquam in balneo, & liquor Alkaheſt primæuo ſui pondere manet in fundo. Oleum verò cum aqua toto trimeſtri lento tepore foueatur, & totum oleum aſſumit naturam ſalis, & ſeſe permiſcebit aquæ. Eſtque ens primum Cedri. De vitæ autem longitudine pauca adhuc: quia ſenex hæc aſſequor, & ipſe moribundus. Mens inauditum aliquid ſpirabat intus: ſed inutilis huic vitæ ſepeliar. Quis Spiritus ianitor lagenam abſtulit mandato eius, coram quo totus mundus tanquam fungus eſt. Sit ipſi laus, qui dedit, quique abſtulit, quod ſuum erat. Merito ergo improperent mihi Scholæ. Tu miſer paruæ notæ homo, magnæ ambitionis vir, ſenex

Digitized by Google

paradoxe tardus veniſti, vt cum tuo Cedri encomio, mundo obtendas nebulas. Hetbariis noſtris notæ ſunt ſtirpium hiſtoriæ ac vires. Tu verò vt inauditum commentum de vita longa oſtentes, inſaníte cum Cedro paradoxus pergis. Eia ſi Cedro tanta ad vitam ſit poteſtas, cur Reges omnes non longæui? Vnde nouns hoſpes aduenis: profer litteras & experientias, quibus eredi vis. Vt enim Iuriſconſultus rubeſcit ſine lege loqui; ſic Medicus, citra experientiam. Negare enim non potes, quin decocta frondium, nucleorum, ligni, corticis, radicis, vel reſinæ cedri, vitam continuatam iamdudum prodidiſſent. At nihil horum liquet per noſtros herbarios. Tu ergò occulto modu præparationis deterres, ſtyloque tetrico artis ſumiuendulæ; mentitum myſterium cedri inuoluere optas. Quod, depoſita larua Alkaheſtica (aſſumpta dumtaxat ad occultandum tuam improuidã temeritatem, ridebunt literati penè omnes, qui non patiuntur ſe abduci in noua placita per ſomnia, aut fictas eeſtaſes. Argumentum hoc partim ex inueterato in nos odio, partimque ex antiqua ſimplicitate emanat. Quantum enim attinet meam perſonam temeritates ſcribendi inſuetas. Nouit Deus, quòd ſcribam quæ ſcio vera. Ago illi gratias, quod cum contuliſſet in me quinque talenta, feciſſemque me indignum, & hactenus repudium coram eo factus eſſem, placuit diuinæ bonitati, auferre à me tria, & relinqueta adhuc bina. Vt me ſic ad meliorem frugem exſpectaret. Maluit inquam me depauperare & colerare, ve non eſſem vtilis plurimis, modò me ſaluaret ab huius mundi periculis. Sit ipſi æterna ſanctificatio. Quatenus autem argumentum Scholarum nititur apparentiis decoctionum & iuſculorum. Id ſanè ex ſimplici ruditate profectum eſt. Siquidem hactenus nemo facultates rerum in agendo exarauit. Ratum ergò, quod quamuis multa diſtillando fiant acutiora, adeóque magis actiua: tamen eo ipſo recedant & alienentur à genuina ſeminum proprietate. Quia Ignis eſt mors artificialis, quæ ſi aperta flamma fiat, contingit per ſeminum & Archei exſtinctionem. Mors autem naturalis rerum præſupponit laſſationem ſeminum. Mors autem artificialis, quæ non fit per flammæ conſumptionem: ſeparat quidem volatilia à fixis, cum diſſolutione & morte vitæ vltimæ concreti. Sed & ideò alterantur & alienantur per ignem vires priſtinæ, & noua creatura reſurgit ex igne, ex materiali diſpoſitione, priſtinis entis proprietatibus, per inuerſionem in morte artificiali obuiam. Sic nimirum pleraque ſalia volatilia, per colliquationem facientia congreſſum cum oleo rei fixantur in carbonem, qui tandem exuſtâ pinguedine redit in cineres. Sunt & ſalia fugitiua, quæ intra oleorum pinguedines latitando agũt, nouum moliuntur productum: ita vt olea alioqui ſat fluxa, combinationa ſalium commutentur. Quædam idcirco ſaponacia fiunt, nonnulla fuligines recondunt. Saltem aduſta omnia contrahunt empyreuma, & in aliud permutantur. Nil enim permanet antiqui. Eò quòd illa ſit ignis proprietas, non quidem ſimpliciter ſeparare: ſed propria authoritate ſub ſe alterare, atque commutare. Proinde non licet diſtillatorum vires ponderare è concreto, vnde dimanant; nec credere licet, quod etſi vires rerum non ſint abolitæ, non exſtinctæ, aut per ignem plane defunctæ, ideò rerum priſtinas virtutes per aduſtionem non innouatas. Quæ autem noua fiunt per ignem, ſæpè deteriora fiunt, ac etiam non tarò ita à ſeipſis prioribus diſtincta, vt centuplo meliora fiant. Simplicia denique, quæ elixando ſuam mucilaginem vel gummi liquant, & hactenus in decocti ius ſuas vires tranſmittunt. Imprimis non proin tamen eandem facultatem, quam integro concreto habebant, retinent: ſed languida ſæpè illorum actio eſt. Imprimis namque debent ciborum more in ſtomacho confici. Quorum etſi pleraque, ex proprietate, magni Oportet, aliquid priſtinarum virium ſapore referant, Attamen hæ vel vna cum excrementis foràs eiiciuntur, vel perperam confecta, appropriataque, non niſi heterogeneitatis inaſſuetæ rixas mouent, loco remedij. Vel ſaltam ſi ſanguinem atque carnem ſuo odore afficiant, non niſi languidam opem pollicentur, adeò vt & hinc quartana Splenis incola, hactenus in ludibrium Medentum intacta maneat. At, vt aliquid in œconomiam ſpirituum, & ſolidorum conſtituentium familiam admittatur, non eſt quod per decocta id ſperetur vllatenus. Vt neque per diſtillationem; quæ omnem prorſus vitæ longæ entelechiam, quam lignum in ſe claudit, exuit per mortis artificialis interuentum, ſuccus autem, puluis, ac condita, è Cedro pecita, nobis adeò ſunt peregrina, quod niſi ſubigatur, per methodum primi entis, nequicquam familiaritaris nobiſcum ſpondeat. Procul ſanè, quod noſtram naturam ſuperet, ſuique incorruptibilitate donet. Nil ergò diſtillata, nihilque ſimplicia cruda, vtut nobili facultate fulgeant, ad vitam longam momenti habent. Oportet namque vt ſeruata ad amuſſim Cedri incorruptibilitate, mortis neſcia, nec tantillum deteriorata eius in nos beneficientia, ſeparetur ab ea omne impedimentum peregrinum, quod aliàs per multam noſtri archei luctam in eus nutrimenti, non autem in ens eſſentiæ reflectitur. Sic tamen, vt inſuper illi ſuperaddatur penetratio, communicatio, & conſpiratio cum primis noſtri conſtituentibus, & facultatum inexſiſtentium cooperatione. Stupeant interim Galenicæ Scholæ, inſuetum præparandi, & deſcribendi modum, meaſque pollicitationes rideant, mera credant ſomnia, canet anis ſingula iuxta ſuum roſtrum, per me licet ab illis vilipendi. Siquidem ad annoſas lucri ſolitus ergo effictas oblocutiones, iamdudum auribus callum obduxi. De Vita longa ſcripſi, quæ ſcio vera: non quidem tyronibus, vt neque lectionibus amplectenda: nouit enim Deus, cur capræ curtam caudam dederit. Sua quandoque dictum maturitate erit, qui me verum dixiſſe intelliget, Adeptus. Quod verò attinet ad ſententiam ſomnio acquiſitam. Is legat ſomnium Nabuchodonoſoris, ſoli Danieli notum. Attamen iuſſerat omnes ſuos Sophos igni conterminari, niſi ſomnij explicationem indubiam referrent. Certè eiuſmodi ſomnia, certitudinem quandam intus pollicentur, nec vana eſſe. Sæpè is qui dat ſomnia, eodem quoque mox referat, cum tanta ſui certitudine, vt mors nec infernus dubium queant innehere. Quamquam autem Cedrum omnibus præferam lignis: fortè tamen Indica ab Palæſtini littoris

Cedro

Credo nequicquam inferiora præbet. Ego tamen Sacrorum authoritati ſemper primatum dedi. Non tamen, quod ob id manus Domini ſe Cedro alligauerit. Quæ autem de Cedro ſcripſi, in memoriale honoris erga Deum mihi propitium obtuli. Cætera, autem quę de Cedro ſunt, mecum ſepelientur. Nam mundus capax non eſt. Quod autem moderni de elixire proprietatis iactitant, id iuxta deſcriptum Paracelſi non ſuccedit. Nam tria ſimplicia ampliſſimo vaſe vitreo, ſigillatoque concluſa, paucas ſaltem guttulas liquoris lactei & aliquot olei ſubpallidi dant poſt biduum, totidemque, nec amplius, poſt bimeſtre; vix autem tertia pars materiæ patitur ab igne, quin empyreuma comminetur. Sin verò fortius paululum vrgeatur: vas, vtcumque ampliſſimum, diſſilit. Sin verò ingredientia eum liquore medio connectantur: res ipſa tandem eſt nihili. Subticuit ſcilicet Paracelſus (prout in plurimis aliis) additamentum liquoris Alkaheſt, cum quo tota materia mox ſoluitur per totum, & ſuccedit medicamen iuxta illius deſcriptionem. Ineſt enim elixiri huic ſubtilis fragrantia. Ob quam præſeruat materiam liquidam noſtri corporis à corruptione, tanquam balſamus. Sæpè namque febri contagioſa deploratos, vnica guttula in vino propinata ſic recreaui, quod adhuc in meridie mecum pranſi ſint, qui media nocte vnctionem poſtremam ſacri olei ſuſceperant. Profectò defectu Cedrini entis, ſubuenit elixir proprietatis. Sed quid? Requiritur Alkaheſt, quod non datur putantibus: ſed ſolis ſcientibus, & quidem duplatis. Quocirca aliquid triuiale in vſum vulgi pro conſeruatione vitæ longæ ediſſeram. Anno 1600. Vir quidam annonæ militari inſeruiens à computis, numeroſa autem & parua prole grauatus, conqueritur quòd annum ageret 58 ſi autem deficeret, contingeret liberos ſuos oſtiatim ſtipem petituros. Rogauit aliquod vitæ præſidium à me. Ego adhuc iuuenis, eius ſortem condolens, cogitaui, quod odor lychnij ſulfuroſi accenſi vina à corruptione præſeruaret. Idcirco in animum induxi, quod acidum ſulfuris ſtagma, hunc fumum ſulfuris atque omnem planè odorem neceſſariò ſic contineret, vt ipſum eſſet nil, niſi ipſius Sulfuris fumus, in eius ſalem mercurialem combibitus. Tum denique ratus ſum, quod cruor noſter eſſet vinum vitæ noſtræ, illoque præſeruato, ſi non vitam daret longam, ſaltem à multis morbis corruptionem tutaretur, cuius efficientia, vita ſana, morbis immunis, & à doloribus tranquilla, ſaltem protelaretur quodammodò. Quapropter dedi illi lagenam diſtillato liquore ſulfuris plenam, & pariter docui artem parandi iſtud oleum è ſulfure accenſo. Iuſſi porrò, vt ſingulo paſtu binas ſaltem guttulas illius liquoris, primo cereuiſiæ hauſtu ſumeret, neque facilè doſin iſtam petulans excederet. Ratus, binas guttulas multum fumum ſolfuris continere. Paruit vir ille monitis, & adhuc per plateas Bruxellæ Anno 1641. ambulat. Quodque auguſtius eſt, toto quadragenario illo, nullo penitùs morbo vnquam decubuit, etſi ſemel caſu ſuper glaciem, tibiam prope poplitem fregerit; immunis tamen ſemper à febri, gracilis atque macillentus manſit licet in penuria commoditatum ſenex vixerit. Nomen ſenis, eſt Ioannes Maſſ. qui ſeruiuit à cubiculis Epiſcopo Yprenſi Rythouio, dum Comites Egmondanus & Hornius capite plecterentur: eratque tunc ætatis viginti quinque annorum.

FINIS.

Digitized by Google

IOANNIS BAPTISTÆ

VAN HELMONT,

TOPARCHÆ IN ROYENBORCH, PELLINES, &c.

OPVSCVLA MEDICA INAVDITA.

I. DE LITHIASI.
II. DE FEBRIBVS.
III. DE HVMORIBVS GALENI.
IV. DE PESTE.

Editio ſexta multò emendatior.

PARS II.

LVGDVNI.

M. DC. LXVII.

CVM APPROBATIONE, ET PERMISSV.

Digitized by Google

IN NOBILISS. ET PRÆCLARISS. D.

I. B. HELMONTII

OPERA
CONTRA GALENISTAS,

CARMEN

Nob. & Ampliſſ. Domini

IANI VVALHORNII D.

Majeſtatis ſuæ Conſiliarij.

Claude Scholas, Galene, tuas: ſatis occiſorum eſt,
Ohe jam ſatis eſt: plena ſepulchra ſonant!
Namque cruor clyſterque tibi ſunt pharmaca: ſæpe
Das nihil: In Critico ſpes tibi ſola die.
Interea in tactu vena, linguaque peruſta,
Totus & vrinâ, ſtercoribuſque ſtupes.
Non Ægrum iuuat hoc: illi Medicina paranda.
Nil opus eſt morbi teſtibus: at Medico.
Attamen exſpectas pretium poſt funera magnum.
Sic canis ægrotum ſpectat, amatque pecus.
Vnus Apollineâ potis eſt Helmontius *arte,*
Quos alter morti liquerat, eripere!

Google

3--

DOCTRINA INAVDITA,

De cauſis, modo fiendi, contentis, radice, & reſolutione

LITHIASIS,

ITEMQVE

De ſenſu, ſenſatione, dolore, inſenſibilitate, ſtupore, motu, immobilitate:

PROVT

De morbis huius claſſis, Lepra, Caduco, Apoplexia, Paralyſi, Spaſmo, Comate, &c.

Noua & paradoxa hactenus omnia.

Tractatus tam Phyſico, & Medico, quàm Spagyro vtilis: miſeris autem vtiliſſimus.

AVTHORE

IOANN. BAPTISTA VAN HELMONT. BRVXELLENSE.

Digitized by Google

ILLVSTRI VIRO,

D. CASPARO

V. L D A R I C O,

SACRI ROM. IMP.

BARONI DE HOENSBROECK,

Teutonici ord. Commendatori in Gemert;

BONARVM ARTIVM FAVTORI,

Amico atque Patrono ſuo ſingulari.

MEMINISTI, quòd Illuſtris Dominus, D. Wernerus Spies de Bulleshein, Teuton. ordinis, Bailliuæ Confluentiæ Commendator Prouincialis, ac domus Pitzenburgi Mechliniæ Commendator, Dominus in Elſen, & Herrn-Mulheim, &c. pridem Auunculus tuus, amicorum meorum fauentiſſimus, triduo ante mortem, mihi lecticam ſuam mitteret, quia atroci Tertianâ decumberet; cumque adueniſſem, me adhuc capite ſalutaret, & amplexum vtrâque vlnâ minaretur: eundem voluerim ſtatim ſuccurrere, eò quòd pulſus intermittens feſtinari iuberet: ſed ſuos diſtuliſſe pollicitam opem, in pomeridiem, vt Medentes adeſſent, qui dum expoſuiſſent ſuam operam, quodque 13. iam diebus, ſecuiſſent venam bis totieſque purgaſſent, aluiſſent autem inſculis, ac ſero lactis: confectionibus demum Alckermes, & Hyacinthorum corroboraſſent: ideóque in eadem orbitâ procedendum, niſi quòd demum crura, atque brachia, Cantharidibus vlceranda eſſent. Me autem reſpondiſſe: Cernitis Viri amici, quantum ſpei iſthæc remedia dederint, auxerint, reliquerint. Quare ſi pergatis eâdem viâ; dies craſtina horrores, & agonem mortis, pro Tragœdiæ Epilogo dabit. Quæſo, dentur mihi ſaltem horæ 5. & adhuc hodie apparebit, an Vir ille Illuſtris, me ſui amiciſſimum, fruſtra accerſiri, heſternâ die iuſſerit. Conſenſere facilè, præter vnum Fonſecam, fortè quia Luſitanus eſſet, qui remedia chymica ſpreuit, quatenus ignea, oleumque igni affunderent. Adeoque vnius voto, eques ille necem ſubiit. Nam etſi aſtarent ſacerdotes amici, etiam nobiles domeſtici: plus tamen ſperabant ex ſolitis & plurium votis, quàm nondum cognitis medelis. A bonis itaque deſiderari cœpit: quia aberas, dum hæc contingerent. Etenim vt iuſta parit indignatio verſum: Ita ab ignaris concitatus, decreui, libellum inauditæ doctrinæ de febribus edere. Et opportunè Card. Ferdinandus, Regis noſtri frater, à ſuis Archiatris Luſitanis, immodicâ cruoris exhauſtione, atque immodeſtâ refrigeratione extinguitur. Id autem ſic futurum, Carmelitæ confeſſario ſuo, prædixeram ſcriptis. Deinceps autem

Google

à nece, id controuerſo iure diſputatum. Certamen vicit Fortunatus Vopiſcus Plempius, Batavus apprimè doctus, ac Profeſſor Louanij. Ego autem carmen libro meo præfixi, quo conſtaret, non tam malitia: quàm brutalis medentum illorum, atque impunis ſtupiditas. Addidi eapropter, *neminem vnquam à febri, Galeni ſtylo immunem factum, vt neque grauiùs altas ægrotantem euaderet, niſi quem robur naturæ tempeſtiuius è manibus illorum eriperet.* Eò quod in Scholis, hactenus tam febres eſſentialiter, quàm earundem remedia neſcirentur. Edidi ergo librum, qui iſtud ſolidaret: at tot vndique mendis conſperſum, quod erubuerim pro meo illum agnoſcere. Ac vtut talis: tamen ob rei nouitatem, mox ab ortu, deſiderari cœpit: quia defecerat. Oſtendo namque febrim ignorari, neſciti remedia: itemque quaternarium humorum, eſſe aniles nugas, quibus creduli mortales cœmiteria ſaginant adhuc hodie. Itaque eſto Problema: *Nimirum ipſe vel in eo erraui penitùs: vel non quidem ego; at Humoriſtæ errarunt. Totaque Schola Humoriſtica peſſum iuit: quia modò iacet cardo, cui innituntur medendi poſtes.* Res iſta cum tangat vitam, Rempubl. ac pleraſque familias: rogo Chriſtianum orbem, vt ex charitate inuigilet deciſioni tam inopini, magnique momenti Problematis. Addo pariter librum, quo demonſtraui cauſas, remedia; itemque modum fiendi calculi, ignorari conſtanter huc uſque. Peſtem quoque, Apoplexiam, Paralyſin, Lepram, Lethargum, Spaſmum, idque genus morborum à Scholis æquè adhuc neſciri. Conſcripſi autem hæc Paradoxa, in arrham polliciti maioris Tomi, quo initia phyſica, atque noua medendi axiomata, pandam pro bono publico. Scilicet vt diſcant, ac reſipiſcant Scholæ. Diſcant quidem, non à me; (qui omnem alioqui gloriolam ſpreui ſemper) ſed à Datore omnis boni. Conatus autem ſum, acceptum talentum, in proximi vtilitatem ſic manifeſtare, vt poſthac quilibet ſanæ mentis, velit nolit, fateri debeat, ipſaſmet tenebras, è Scholis Gentilium, Veritatem proſcripſiſſe hactenus. Cumque meos labores toti mundo loqui optem; idcircò eoſdem Tibi dicare decreui, in pignus amicitiæ: quod Muſarum Patronus, & Pyrotechniæ fautor eſſes. Non enim libros meos Principibus Viris vnquam dicaui, vt geſta illorum, atque auorum imagines, ac ſtemmata referrem. Nolim equidem videri, aſſentando corrumpere voluiſſe illorum integritatem. Scio quoque, tibi non minùs, quàm mihi diſplicere quicquid adulatorum eſt. Denique nec offero ſcripta mea, vt tuâ ſub authoritate muniantur. Abſit & iſta ſtupiditas, quæ neſciat, ipſos Reges eſſe impares ad eiuſmodi tutamen: nec quicquam ſubſiſtere, quòd à Deo patrocinium non eſt nactum. Do ergo, Vir Illuſtris, dicòque tibi, hoſce labores meos, nudo titulo, vt me amare pergas tui amantiſſimum;

Qui demum rogat, vt te in valetudine protegat;

Tu interim fruere, & gaude & vale, vt optat tuus

Bruxellæ, 6. Kal. Octobr. 1643.

IOANNES BAPTISTA VAN HELMONT.

PHILIATRO LECTORI PACEM,
Gaudium, Scientiam optat Philoſophus per Ignem,

IOANNES BAPTISTA
VAN HELMONT,
BRVXELLENSIS,
TOPARCHA IN ROYENBORCH PELLINES, &c.

NVPER *emiſi doctrinam nouam de febribus. In qua oſtendi febrim, in eſſentia, radice, proprietatibus, atque remedio, eſſe Scholis incognitam. Res iſta Medentes diuerſimodè affecit, ac potiſſimum anxit diſcere recuſantes. Qui namque ſibi ſat ſapere perſuadent, dixerunt:* Ergone Academiæ hanc impunè ſuſtinebunt calumniam? totque virorum præclara ingenia, & nos ipſi, fuimus ſtipites? Soluſne Helmont ad menſam Solis accumbit, vt ex epulis iſtis, Adeptum Medendi ſibi arrogare auſit? *Intentionem at meam quamuis pauperrimè comitetur mea ignorantia, huiuſque confeſſio non deleat ignorantiæ labem: veniam tamen meretur integritas, atque ſinceritas intentionis meæ. Siquidem in medendo, cuiuſque veritas ab opere, quod poſt ſe relinquit, æſtimanda venit. Nec enim calumniæ conſeri debent, ſi errores antecedentium detegantur, ſuppreſſis eorum nominibus. Tractatur per me res humana publica, ſolius charitatis ergo. Si dixero itaque, quod adhuc primus eorum, qui ab Ethnicis medendi fundamenta petunt, deſideretur, qui nedum febrium; ſed & quorumcunque morborum radicem, agnouerit, ac iuſta remedia, idque demonſtrauero: culpa careo, nec iniurius videbor. Sin minus, ignorantiæ meæ miſerti, quæſo me inſtruant: prout ego reor, me ſola generis humani commiſeratione motum, ne quiſquam poſthac ſuam fidat vitam inſidis auxiliatoribus, qui neminem à morbo, ex certa ſcientia immunem fecere hactenus; ſed, quotquot euaſerunt, conualuiſſe, ſolius Dei munificentia, ac naturæ ſuæ bonitate. Hoc eſt namque illud paradoxum, quod me demonſtraturum polliceor, & ſtaturum promiſi. Dixeram autem, præfato de febribus libro, me, calculo etiam ſuum tractatum debere: quia Lithiaſis, monſtro ſimilis, ideoque ſingulari ſtabulo ſegreganda. Etenim reliqui morbi nuſquam, niſi penes nos, naſcuntur: ſolus autem calculus, etiam in matula concreſcit. Lapideſcit quidem, tanquam productum naturæ vniuerſalis, ſed in quantum modificata, creſcit: vtque fiat calculus, non autem petra; requirit materiam ab homine diſpoſitam. Hoc ergo limite, videbunt Academiæ, ſe ne extimis quidem oris, Lithiaſis cauſas attigiſſe: quique ſe inſcitia febrium culpatos dolent, agnoſcent, ſe calamitatis ſuæ plures habere ſocios. Numquam enim volui omnibus ante me iniurioſus eſſe: ſufficitque, me proteſtatum carere animo iniuriandi. Abſit enim, quod neſciam, rem ignotam, in vſus proximi demonſtratam, carere calumnia: dum præſertim Medentis inſcitia ſe habet per modum criminis, pellemque pro pelle quandoque daturus ſit homo. Non ſecus atque Prætor, aliquem criminis accuſans, excuſatur à calumnia. Dolui ſemper magnoperè, in ſola Medendi religione, tam ſurdis, pigris, atque friuolis principiis ſubſcriptum: in cæteris verò profeſſionibus, tam ingenioſè elaboratum. Enimverò quid ſubtilitatis non eſt machinatum, circa quinque voces Porphyrii, quas prædicabilia nominant? quaſque verſutias non mouerunt, circa res vanas? garritus, inquam, ſermocinalis induſtriæ teſtes? Raymundus tamen, his non contentus, alias nouem voces inuenit vniuerſaliſſimas: ac dein hiſce alias 28. minus vniuerſales: atque demum tandem 72. alias vniuerſales ſubdidit, quibus res quælibet 17446. vicibus deſcribi, prædicari, atque diſtingui poſſit. Inutilis ille garritus, ſcientiarum immenſa ſiliqua, ſine nucleo. Certè humana vbique ingenia, abſque calcaribus, vlterò in ſubtilitates prona, ſi inanes illarum fines. In rebus autem, vitam & ſanitatem ſpectantibus, continuo ſtertuerunt veterno. Ius quoque ità ſubtilitatibus incumbit, circa placitorum explicationes, vt acumina, quibus humanum ingenium tam mirifica admiratione rapitur, ſeſeque propria intuetur oblectatione, vt ſingulari prærogatiua, vocentur Iuris ſubtilitates. Sermocinalibus hæ quidem minus vanæ vtpote, quæ ad acquirendum defendendumque Ius ſint comparata. In Theologicis verò, quid non anguſtum, per quæſtionum acribologias, ſperant cathedræ? Vtinam his cunctis careat humana neceſſitas. Meum atque tuum, cuique abſque fuco cedat! fides etiam (vt in Mahumetiſmo) ſtaret citra diſceptationem. Cedat quoque ſubtilitas, cuius in die nouiſſimo non habebitur ratio: Rediret ſic enim Apoſtolica ſinceritas;* Sic accepi, ſicque tradidi vobis. *Saltem mitius iudicium ſubituri, qui in vita, ab eiuſmodi ſubtilitatibus fuerunt alieniſſimi. Aſt in re medica, (proh dolor!) vbi indagatio eſt maximè neceſſaria, vtilis, ob charitatem commendata, omnia propemodùm manſere intacta: quia vtrobique ſupina ignauia, ad ſubſcribendum ignorantûm auitis ſoliditatibus, prona; damnoſior quoque inter eos, qui per plateas vagantur, déque domo in domum tranſcurrunt, vt ſanitatem venalem proſtibulent, & ignotum ſibi morbum fugent. Non enim ſemel obiter apud Academias dubitatum eſt hactenus, ſuper theorematum fide, à Gentilibus traditorum: quæ aliàs vel ſola facilitate futilitatem velant, primoque intuitu ſui ſuſpicionem excitare deberent: quoniam in rebus humanis nil durius pudore, ſtupiditate nihil mendacio atque fraude plenius, crudelitate item atque crudelitate nil admirabilius, per tot iam ſuſceptum ſecula, quàm profeſſio, quæ indies per mortes hominũ, ſub concentrica ſubſcriptione, ad vota Gentilium, experimenta facit. Fatentur enim id mecum nationes, abſque Medico viuentes, quantam vitam ducant. Fatentur id, inquam, & emunctiores Medici. Etenim non ita pridem interrogatus à me vir pius,*

Digitized by Google

ac modeſtus, Medicum autem celeberrimum, Doctor Ioannes van der VVegen, cur (ſiquidem Louanarij habitaret, haberetque in aula amicos, atque dynaſtas quot curaret; eſſetque Cathedra aptiſſimus) lectionem aliquam non appeteret? reſpondit ingenuè, non eſſe licitum, aliud doctrinæ genus adoleſcentiæ prælibare, præter Galenum; adeóque (inquit) ſcienter damnarem animam meam. ſciens meliora, atque docens peiora. Ergo, quod ego me ſcire detego, ſciunt, at non audent, alij. Bone Ieſu, quouſque durabit Medentium ſopor? tantaque truculentia contra opus manuum tuarum? Permitte, permitte, ô infinita Bonitas, vt agnoſcat genus mortalium, quod dæmonium Moloch nullis inuideat ſubtilitatibus, quàm quæ circa charitatem ventilantur, quæque vitam tuæ imaginis ſpectant, & conſeruant. Initio enim dolui, tam immenſam credulitatem principiorum, tantamque mortalium ignauiam, circa res tanti momenti; huiuſque rei creuit indies miſeratio mecum. Hinc tandem lucem tantillam nactus, cum ingenti dolore cognoui, Scholarum errores, per me, eluceſcere debere. Enim verò in lumine id viſum fuit mihi, indomita arrogantia plenum, quod omnium minimus, omnibus ante me, Philoſophicæ Veritatis ignorātiam inurerem: mihi autem ſoli Adeptum Medendi tribuerem. Rogaui ideò ſæpè Dominum. vt à me iſtud talentum ſuum repeteret, penitúſque auferre dignaretur, atque alteri digniori tribueret. Sciebam nāque, quod, qui benè latuerat, benè vixiſſet, ſaltem moraliter, & hoc vlceroſo ſæculo præſertim. Reſtiti itaque, ac dilataui dudum hanc principiorum Medendi ignorantiā ſuo mundo proponere; donec iam ſenex, vltima cogente neceſſitate, mortiſque in agone conſtitutus, pollicitus ſum Domino, me ſuum talentum candidè propalaturum: ne fruſtra ſcilicet in mundum veniſſe, atque inutilis hinc, diſceſſiſſe, quandoque in ſtricto Dei iudicio cenſear. Etenim per viſionem ſomnialem intellexi, quod plus formidarem oblocutiones, quam Dei indignationem. Callidam eſſe naturam, quandiu prætexeret ſuperbiam, in pure obſequendo Deo, ob fallaces reſpectus humanos. Arrogātiam item meam non cernerem, ſitam potius in timore, minus generosè effecturum me, quod requirebatur contra viros iudicioſos, à tot ſeculis in me inſurrecturos, quàm in pure parendo Veritatis Datori glorioſiſſimo. Imo, nec commiſerarer proximi, talentumque humi tegerem, retroſpiciens ad incerta, de me, mūdi arbitria. Fores Medicinæ à tot ſeculis ſeratas, clauſtraque, atque obices, rubigine obductos, ſcirem quidem, at pandere dubitarem: quaſi Ianitoris munus præſumerem merè meum, nec aliunde datum. Reſolui itaque mecum, agere, quæ charitas, agenda ſuaſit, non arrogantia: ſciens quod non iniurius, qui bonum publicum intuetur, quāquam verecundum ijs, qui temerè Gentilium nugis ſubſcripſere, in damnum generis humani. Tandem itaque inter pudorem, & rei magnitudinis terrorem, medius conſtiti, multotieſque calamum repoſui. Iterumque ſeriò rogaui Dominum, dignaretur alium me digniorem deligere. Quapropter meritò indignatus Dominus, hunc malum atque inutilem ſeruum permiſit cribrari à ſatana Na Ordo, cuius Zenith eſt domus Poteſtatum, & Nadir, cæteri Ordines, me cœpit gratis perſequi, indignis technis. Cognoui ſtatim, quod manus Domini tetigiſſet me. Ideóque in plena perſecutionum tempeſtate, volumen conſcripſi; cuius titulus. Ortus Medicinæ. Id eſt, initia Phyſica inaudita *In quo detexi errores Scholarum medendo ſolitos. Noua, inquam morborum principia, vt & hactenus inaudita theoremata dedi, ac demonſtraui; vt relictis Gentilium vanitatibus, Academiæ deinceps aſſueſcant Veritati. Indè enim inueni in anima ſabbatiſmum, qualem nunquam in meis proſperitatibus, adeo vt ſuſpicionis plenus dolerem, quod tantæ procellæ quietem animæ, aut corporis ſomnum, nequicquam turbarent. In quo non ſat laudare poſſum, Deus protector mi, largitatis tuæ abundantiam, quæ non permiſit animam meam vel tantillum excidere, ſub tātis vndique angoſtijs, à plana pacis fruitione: formidans hoc vnicum, ne inutilis ſeruus ſepelirer cum tantillo talento. Quiſquis ergo Zelum meum interpretaris ſuperbam iactantiam, per me licet, modò te ipſum non læſeris. Gaudebo namque reportare omnem confuſionem pro bono proximi, & poſterorum, fruarque optata meo; ſiue interim auſum mihi in temeritatem ceſſerit, ſiue non. Irrorabis namque Deus ſator, quæ voluit creſcitura. Enimverò libro de* febribus, *narraui pœnitentiæ meæ exordia, qualiterque à Galenô, & Auicenna deſciuerim, ob deprehenſas nimirum, columnarum Medendi falſitates. Vnde deinceps creuit in me adhuc Iuuene ſingularis fiducia, quæ me lubens omnium iniurioſis cenſuris, propter proximum expoſuit: ſenſimque dierum currente numero. Dominus candorem Zeli mei aſpexit, & me, iam virum, permiſit videre, ærumnarum & ruinæ plenum eſſe, quicquid in Scholis Medicis docetur, & fore poſteris ludibrium. Bone Ieſu! quantum tunc expaui, clementiæ tuæ magnitudinem, quæ paruulis reuelat, viris alioqui religioſiſſimis & ingenioſiſſimis negata à tot ſeculis. Porrò, quantumuis inde certior factus, quod accepti Veritatis talenti manifeſtatio mihi incumberet: attamen eſt natura inueniendis excuſationibus facilis fallitque ſe, & ſuas triſtitias, per rationis pediſſequæ, adminicula. Mox ideo (vah pudet me meæ inconſtantiæ) ſuſceptum onus meis iterum excuſſi humeris, & dixi; Quis ſum ego Domine; deficiens enim mihi ſolidiora, quæ in locum deprimendorum ſubrogarem. Quæ enim ante credebam mihi imperata, ſuſpicabar iterum, aſtu ſatanæ ſoggeſta: eò quòd deficiebant arcana remedia; diplomata nimirum, ſiue ſigna meæ miſſionis. Quapropter in iuuentute dudum mihi perſuaſeram, ipſam Medendi artem nil eſſe præter meram impoſturam, ab otioſulis excogitatam Græcis, in perniciem Romanorum dominorum primitus extructam, deinceps in hominum calamitates confirmatam; cui humana credulitas, ob conceptam ſpem, facilè ſubſcripſiſſet, ſicque ſibi authoritatem peperiſſet iſta religio Medica; quia plerumque nimis facilè credimus, quæ nimis auidè optamus. Sciebam quidem ex tum, Medicinam Academiarum eſſe rem nihili. Quorſum præbebant mihi ſuffragia, cum morbi incurabiles, tum inſuper experimentorum vanitas: ac tandem, ſuppetiæ affluebant vndecumque; quia Medentes paſſim ludibrio expoſitos viderem. Tum huic meo errori adſtipulabatur ipſa Philoſophia, adoleſcentiæ prælecta. Nimirum quod Logica, Phyſica, & Metaphyſica Scholarum; non ſint illa Philoſophia, propter quam Pythagoras paucos duntaxat, melioris ſucci diſcipulos, inſtruendos aſſumpſit olim ſibi, plurium annorum ſilentio, ſecretoque ſacramento, deuinctos, ſe neminem vnquam quicquam illorum, quæ ibi audierant, declaraturos. Suſpicabar enim, potius ibidem Pyrotechniæ tradita præludia, quàm ſcientia illius, quam Galenus hellenico multiloquio pandit. Siquidem & dudum ante Pythagoram, quiſque conſueuerat per Hieroglyphica, in templis fideliter adnotare, quæcunque ſuis profuerāt. Id namque tanta neceſſitas, tamque inteſtina calamitas, conuicerant, vt abſque inuidia ſic poſteris traderentur. Cum igitur ars Medendi, apud me, in vilipendium rueret, incidi in textum ſacrum, ſæpius lectum,*

lectum, nunquam tamen intellectum. Videlicet, quod Altiſſimus creaſſet Medicum, eumque honorari mãdaſſet, propter ſui neceſſitatem. In quo ſtatim deprehendi: 1. Quod ille, qui omnia creauit, ſe tamen ſingulariter glorietur Medici Creatorem. 2. Quod propter ſui gloriam, bonitatis emanationem, ad infirmorum neceſſitates, ſubuentionem, & auxilia; adeóque per Medicum, Altiſſimus placari velit, reſtituendo ablatam ſanitatem. 3. Quod is, cui debetur omnis honos & gloria, praceperit, ſolos parentes, & à ſe creatos Medicos, honorari: quaſi Medicus aliquid patrizantis haberet. 4. Dein, in mea virilitate, non parum, diu noctuque anxius inquiſiui, quiſnam ille felix eſſet, quem Altiſſimus ab aterno deſtinauit, elegit, & creauit in Medicum, atque hinc quoque honorari precepit? An forte eſſet is ille, qui perlectis Inſtitutionibus, & aliquot claſsicis authoribus, emenſuſque in Academia ſolidum trienniam, tandem per diſputationes, & examina, à Profeſſoribus, candidatus emitteretur, tam ſeculari, quàm Eccleſiaſtico iure admiſſus? Nam verò ille, qui eodem iam Medici titulo, conſenuiſſet ſub lege alienâ, plenus interim annorum, experimentorum, & nummorum? Tum ſtatim reſpexi, quòd infirmus egeret Medico, quem Altiſſimus creauit, plenis inſtructo numeris: *quodque ſanus non indigeret Medico adſtante, qui culinae praeſſet, numeraret buccellas, & diata regulas proſcriberet. (Plura de honore Medicis debito, poſthac inuenies ſub hiſtoria Duelech.) Conſiderani ex altera parte*: Quod vnguentarius conficeret pigmenta ſuauitatis: nec conſummarentur opera eius: nec eſſet medicamentum exterminij in terris. *Quod ſonat, verum Medicum omnes morbos aquâ falce demetere, nec eſſe morbos penes ipſum incurabiles. Inſigne ſanè diſcrimen inter Medicum, quem creauit Altiſſimus, & illum, quem crearunt Academia, per doctrinam Gentilium. Actutum mihi ſe obtulit immenſus incurabilium catalogus: quaſi pro his nil eſſet ſolicitus Altiſſimus; aut tales agri non eſſent morbidi. Vtpote, pro quorum neceſſitate nec Medicum, nec Medicinam, in Academiis creaſſet. Siquidem iſti, nedum huiuſmodi infirmos conjiciunt in deſperationem: verumetiam, quotquot ſponte non ſilent morbi, deſperatis adnumerant: Imo quartanam, quaque in annos, radices ſtabiles ſeruant, ſpontaneoque plerumque natura tadio terminantur, reputant incurabiles. Ac niſi morbi reliqui vltimò ad metam decurrant, omnes profectò ex aquo adderentur incurabilibus. Plerique namque, dentis dolorem auferre neſciunt, niſi per euulſionem eius. Sic fortaſsis, idem in veteri Cephalalgia, capitis ablationem, pro ſanitate, imperarent, ſi ſoſpes vita perſtaret. Poſt inſignes ergo aliquot annorum labores, me piguit, quod nihil aliud ſcirem, aut didiciſſem quàm quod nihili. Nam tametſi crederem, Medicum à Deo creatum, prout & medicamina ſimplicia: totus tamen hoſi in cognitione illius Medici rerumque ſibi ſubſervientium. Optabam enim multoties. Ah vtinam talis Medici tandem aliquando fiam diſcipulus. Interim cognovi clarè, Artem Medendi, tam Gracis, quàm Arabibus excultam, quamque Iudai mentiuntur ſibi à ſuis Rabbinis, ſub Kabala, per manus traditam, longiſſimè diſtare ab ea, quam Sacer textus depingit. Tandem itaque in animum induxi. Medendi ſcientiam à medio, intentione, & fine, habere initium bonum:* Eſſe nimirum donum bonum, deſcendens à Patre luminum: *quodque hoc ideo nunquã deſcendiſſet, pridem in Ethnicos, & Iudaos, vtcunque noſtra credulitate inflatos, vtpote quos Dominus non creauit Medicos, nec in noſtri neceſſitatem; vt neque honorandis, ſed seriò vitandos, pracepit. Non eſt enim Medicus à Deo creatus, defectuoſus, lucra deditus, hoſtiſque Chriſtianorum: ſed charitatis plenus. Hanc namque illius doni boni raritatem primum notaui ex Dioſcoride. Qui à diebus Platonis, (quibus vixit) hiſtorias herbarum quidem deſcripſit; In hunc attamen diem, vix illi aliquid eſt additum, detractum autem plurimum. Adeóque bis mille & tercentam annis, vix aliquid luminis, in rem Herbariam, supernè illuxit, licèt maximè obviam, atque neceſſariam. Quapropter in alios cognitionum abſtruſiorum ordines, ſobriè ſatis, ſupernum iſtud lumen delapſum, conjeci. Minimè tamen in Gentiles, Athaos, perfidoſque Iudaos, extra Veritatem, & charitatem ſeclaſos, ac ob id à Deo derelictos. Et rerum natiuitates, vt ſunt relegata in temporum plenitudinem, nobis tectam, Ita veritatis Medendi donum non deſcendere, niſi ſtatura apud Deum maturitate. Nec enim lumen gratuitum lucebit ad lubitum noſtrum. Nam qui omnia fecit vt voluit, facit eadem quando volet, perficitque in quibus voluerit. Conſenui enim, jam à quadraginta, & amplius annis, in Medentûm turba; tandemque ſenex cognovi, Theoremata Scholarum per me ſubverti debere, vt quaque, ventura mox atate, cadant in rudera, quatenus veritatis calce deſtituta non coherent. Fuit apud me Adepti illius doni tanta certitudo, ac veneranda authoritas, vt ſentirem, datorem vnà ſui doni quoque fore interpretem; vtque hactenus quodlibetcunque excluderem dubium. Eſtque eiuſmodi cognitio longè certior, quàm qua per demonſtrationem formatur. Quia non eſt verbis facultas, hanc certitudinem aliis facere communem. Scio quoque, non omnes, qui Medendi initia mea ſunt lecturi, equalem inde fructum reportaturos: quippe Deus ſui doni diſpenſator vſque manſurus eſt. Dixi hac, vt etiam ſciatis, quod mea indignitas donum tenebris offundet, vt capiat natura curſum qui poteſt. Speravi enim, cum jam numerum & atrocitatem morborum auxerit, in parvulos, & abjectos huius mundi, donum Medendi inſpiraturum. Et, cum antecto ſeculo Paracelſum ſcientia analytica corporum, ac remediorum fulgore, divitem pramiſerit procurſorem, fore, vt vellet jam ſcientiam Adepti (qua alter ille caruit) ſuper addere. Porrò, ſi abſque ſcelere, lubet placiti illius divini decreti rationem inquirere, ob quam adeptum Medendi, donum minus ad Chriſtianos deſcenderit: reor, Scholas reſiſtere, quatenus principiis Gentilium pertinaciter inſiſtunt. Tum item, quia Medicina tota in lucrum exercetur, mox à ſui initio: qua ſola artium, ex compaſſione miſericorditer expẽdenda eſt; Non autem, quaſi ex arumnis miſerorum, hilariter pomposèque vivendum vel diteſcendum ſit. Quare lucrum hominibus praripuit diſpoſitionem neceſſariam, falſitasque doctrina paganica, Adeptum medendi donum avertit. Cuius venatio mihi ideo viſa eſt conſiſtere in compaſſione erga agros, dediſcendo falſa theoremata, & induendo profundam ſpiritus humilitatem. Qua, vt tum non eſt inflata per literam, nec depreſſa per inordinationem: ita in humili intuitiva cognitione ſui nihili, mens ſe evacuat omni ſcientia, per rationis inductiones introducta. Tum deinceps, tum, inquam, Altiſſimus vix ſinit vacuam mentem, quin facundo ſui luminis radio eandem repleat. Offendi iam forte nonnullos, eò quod adeptum Medendi deſurſum deſcendere dicam: qui Medicinam addiſci volunt, per modum aliarum artium. Intellectus (aiunt) eſt poteſtas naturalis; qualibet autem poteſtas naturalis, nata eſt operari*

rari

rari effectum proprium : proprius autem effectus ipſius Intellectus, eſt Intellectio. Ergo homo naturaliter intelligit omnia intelligibilia, tanquam proprium Intellectus obiectum. Porrò facultas Medendi eſt; intelligibilis, ac proinde non deſcendit de ſurſũ. Reſpondeo : Anima, eiuſque intellectus, non ſunt opera immediata naturæ, quippe quæ oriuntur à fonte ſupernaturali. Adeoque, quoad ſui initium licet Intellectus ſit facultas naturalis animæ, non eſt tamen omnino inter facultates naturales computandus. De fide eſt, Quod Deus creauit Medicum, *adeóque ars Medendi dicat aliquid ſupra communem regulam creatorum, ſic vt eius adeptio non contingat per modum aliarum artium. Nabuchodonoſor enim ablationem & reſtitutionem Intellectus teſtabitur. Item,* Nolite fieri ſicut equus & mulus, quibus non eſt intellectus, *Quod fruſtra dictum eſſet, ſi Intellectus æqualiter à Natura daretur. Porrò datus Intellectus (de quo hîc prædicant) actum ſuum naturalem, ſiue intellectualem, non exercet, niſi quatenus notiones aliquas diſcurrendo trahit ab obſeruationibus, quas à ſenſuum perceptione accepit, cum cauſas à priori penitus ignoret. Ad ſcientiam autem medicam requiritur quædam luminis claritas, quæ ſuperat illam cognitionem per ſenſus, imo & per conſequentias cauſarum ad effectus, iuxta putationes (plerumque fallaces) à ratione, ſibi inductas. Nam de fide eſt, quod intellectus, vna cum totalitate naturæ humanæ, atque ita deinceps, vtcunque clarus, non percipit propoſitiones primò veras, ſenſum ſuperantes, niſi cum affluxu luminis ſuperni. Puta, locum libri ſæpius lego attentè; &, licet verba intelligam, ſemel tantùm ſenſum illius inſperatò haurio, cum admiratione præteritarum lectionum. Eiuſmodi autem cognitionem, voco gratiam. Sic nempe Intellectus, vtcunque clarus, non ſemper aſſentitur vero : quia naturaliter nec hoc percipit. (Hinc namque factiones in ſcientiis, & religione.) Sic in dono medendi, eſt aliquid nobilius, & ſuperius, quàm quod è cognitione præexiſtente ſenſuum formatur in imaginãte : Quod eſt verum, ſolidum, bonum, ſuperans authoritatem conſequentiarum : imò quòd nec propriè doceri, vel demonſtrari poteſt. Nolim tamen intelligi, quod adeptum medendi ſit ſcientia infuſa, qualis olim illuxit Bezeliel, & Ooliab : multóque minus, qualis die Pentecoſtes, in Apoſtolos, largo imbre pluit, vt varijs confeſtim loquerentur idiomatibus : nec eſt item proinde Adeptum medendi de planè ſublunaribus. Nam Sapientia æterna creauit ſingulariter Medicum ſuum, præ cæteris : adeóque aliquid anguſtius requiri pro ipſo videtur, quàm pro alijs profeſſionibus; quos ideo nec mandauit honorari. Alioquin omnis quidem intellectio noſtra, in natura, ſurgit tantùm per modum diſcurſus, obſeruationis ſuppoſiti, & confectionis, indagationiſque; idque totum à poſteriori. Quocirca eiuſmodi omnis cognitio ſtipatur incertitudine. Ergo inter ordinarium intelligendi modum, & ſcientias infuſas primorum graduum, ſunt amplitudines quædam ſingulari quæque gradu diſtinctæ in Intellectu, ſupernaturaliter oriundo. Quod ſic probo. Omne donum bonum deſcendit à Patre luminum. Adeptum Medendi eſt donum bonum : ergo deſcendit à Patre luminum. Maior eſt fidei. Minor verò conſtat, quatenus Medicus, vt talis, eſt creatus à Patre luminum. Replicant per quandam ſimilitudinem, & nil ad ſyllogiſmum, hoc modo Difficilior eſt cognitio Dei, quàm Medicina. Sed Gentiles naturaliter inuenerunt, per Intellectus operationes, Deitatis exſiſtentiam. Ergo longè faciliùs, adepti ſunt naturalem ſcientiam Medendi. Reſpondeo, totum concedendo, ſi non adduxerint quatuor terminos. Itaque, prout per naturam nemo poteſt haurire lumen fidei : ſed tantùm vmbratilem aliquam cognitionem : ita & in dono Medendi concedo, naturaliter, per obſeruationes iuuantis ac nocentis acquiri cognitionem aliquam Medendi : at ſanè, eſt iſta cognitio tam vmbratilis, & cæca, vt planè repugnet textui; qui fruſtra diceret, Deum creaſſe Medicum vt talem, eumque honorandum, niſi aliquod lumen in hoc creato Medico elucеſceret, ſupra vulgarem, ordinariam, atque naturalem poteſtatem animæ intellectualem. Tandem, quod nec Athei, nec Gentiles, vt neque Iudæi, donum iſtud Medendi vnquam receperint, non aliunde, nec longius deducendum eſt, quàm quod de facto morbus, remedia, horumque omnis appropriatio, adhuc hodie ſint mortalibus ignota. Eſt namque argumentum ineluctabile : Hactenus Adeptum Medendi fuit ignoratum : ergo non dedit Deus illud paganiſmo antecactis ſeculis, vt neque Scholis, cæcos ductores ſequentibus. Cuius correlatiuum eſt; quod, quicunque aſſentitur Scholarum paganicarum doctrinis, ſecluſus ſit à principijs veris Medendi. Aſſumptum enim demonſtrabo, Deo fauente, amplo volumine. Manſiſſe nimirum ignorata principia cognitionis cauſarum ac radicum, in morbis, remedijs, & appropriationibus. Conſequentia per ſe clara eſt : niſi oſtenderint, aliunde, quam à Deo, deriuari omne donum. Nam pro ſtabilimento doni Medendi ſat eſſe deberet, quod, licet Adeptum medendi tam prope naturam Intellectus ſit, vt propter obiectorum naturalium propinquitatem, & neceſſitates, conſuetum ſit, tribui naturalibus ſcientijs, per ſimplicem Intellectum apprehenſis : attamen, quatenus ſaltem includit dona prudentiæ, conſilij, &c, quæ ſunt chariſmata Spiritus ſancti, debet profectò donum Medendi ferri, & expectari, ab initio tali, quod planè fertur ſupra naturæ orbitam. Etenim non rarè quis, medijs demerſus ſomnijs, extemplò cognitionem concipit, quam nunquam vigil erat aſſecutus.* Nox nocti enim indicat ſcieotiam. *Sæpè ſic quis legit locum, multoties lectum, abſque fructu, vnde demum vitam emendatiorem inſtituit. Nonne enim iſta deſcendunt à Patre luminum? Sunt ergo eiuſmodi ſcientiæ, infuſæ quidem, licet non de ordine excellentiori. Sunt, inquam, talenta, ſuper quæ Intellectus benè formatus poſtmodùm ſtruit doctrinas vtiles.* Docti enim (*vt tales*) fulgebunt (*præ indoctis*) in regoo cœlorum, *ſi doctrina ergo, animo ſe habilitauerint ad maiora chariſmata. Placuit nempe ſibi Omnipotens in diuerſitate manſionum, chororum, claritatis, & Intellectus Angelorum, hominumque hos comitantium. In fauorem ſaltem Adepti medendi facit, quod inter ſeptem ſpiritus proximos throno Dei, vnius nomen eſt,* Medicina Dei. *Eſt enim ſupra Principatus, thronos, Poteſtates, & Dominationes. Attamen Cælites non ægrotant, nec Medicina indigent. Nec eſt eiuſmodi* Medicina Dei, *Metaphoricè ſumenda, quæ callebat proprietates, etiam in felle piſcis. Hoc loco autem ſuſcepi Lithiaſis ortum, quem promiſi, quatenus calculus metamorphoſin continet, quæ nullatenus ab humoribus ortum ducere poteſt, ſed à mero lotij excremento. Ideóque hic tractatus facilè carere potuit tractatu,* De figmento cooplexionum & humorum.

TRACTA

TRACTATVS DE LITHIASI.

PETRIFICATIO.

Capvt I.

1. *ANte Paracelſum iam nutabant Schola Medica.*
2. *Veterum opinio de cauſis petrificationis.*
3. *Sanior doctrina Paracelſi.*
4. *Fluxus ſeminum ad petram.*
5. *Diſpoſitio mineralium à condito mundo.*
6. *Qua linea Trinalis.*
7. *Quid mons ſiliceus.*
8. *Vnde petrarum diuerſitas.*
9. *Puluis adamantis ſemper flauus.*
10. *Saxa & lapides, vt differunt.*
11. *Semen petra, in quo excedit ſemen vegetabile.*
12. *Petrificatio Humana, & cur denti petra adnaſcatur.*
13. *Notabilia aliquot.*
14. *Inſecta quadam cur non petreſcant: perfectiora autem animalia, quandoque prorſus.*
15. *Formam non introduci ex potentia materia.*
16. *Quomodo homo petrificatur.*
17. *Petra nil commune cum calculo.*
18. *Duelech Paracelſi.*
19. *Encomium Dauci, &c.*

1 EMVNCTIORES Medici exacti pridem ſeculi, ſtupuere ſilentes, tam infauſtam ac inobſequentem ſuis theſibus, doctrinam Scholarum, de Elementis, Temperamentis, & Humoribus. Neque enim ſibi ſatisfacere potuere, quaternario humorum, pro omnibus morbis. Quamobrem Paracelſo longè fuit facillimum (qui præpollenti medicaminum teſtimonio, totam Germaniam, in ſui admirationem traxerat) iam nutantibus perſuadere figmentum ſui Tartari, è cibis, ac potibus, proditoriè intrantem Tartarum, morborum quorumcumque veram eſſe cauſam. Quæ ſua putatio fidem fecit, ſicque modo radicem ſtabilem fixit, vt non ſit ferè quiſquam, qui ad Tartarum Paracelſi non confugiat. Debebam quidem Tartaro tractatum ſingularem, qui ad hiſtoriam calculi accinctus eram, niſi inter initia phyſica, de illo abundè ſcripſiſſem. Ideóque volumen iſtud truncatum deſeruiſſem, ſi inde tractatum de Tartaro huc tranſtuliſſem. Si quidem conſtituta ibidem, primæua naturæ integritate, intra materiam, Archeum, & vitam, ſiue formam, cum ſeminalibus initiis, inauditis hactenus, fermentis quoque, tranſmutationum quarumcumque authoribus, nouiter detectis; reiectis verò elementis, qualitatibus, complexionibus, horumque pugna, lucta, contrarietatibus, & victoria. Humorum item, & Catarrhorum figmentis, extra naturam, & Medicam conſiderationem, relegatis: Flatibus demum, Tartaris, & tribus primis Chymicorum principiis, extra morborum palæſtram proſcriptis: ſenſim dein à theoricis, ad pathologica deflectens, naturæ defectus, & alteritates explicui: atque medullitus veram morborum cauſam, antehac inauditam, mundo manifeſtaui. Igitur Calculo, vt monſtro domi nato, hunc librum, velut exlegem, nuncupaui, deſertoque nunc Tartari errore, à Paracelſo mutuato, ad ignotam Scholis petrificationem iam venio. Enimverò Veteres, ſua Ariſtoteli nomina dantes, iuxta principia huius adhuc arbitrantur, lapides atque mineralia vniuerſa, abſque diſcrimine, fieri ex terra potiſſimum, mediante calore, & frigore, opificibus exteriois, cum additamento tamen trium aliorum elementorum. Attamen pōdus ſaxi, cum aquæ pondus excederet: coniecere inde, terram fore omnium mineralium materiam propriam. Et quanquam hæſitarent in pōdere auri, ſcirentque tamen, ex pondere peti demonſtrationem Mathematicam, quouis Syllogiſmo fortiorem: nec interim crederent, aurum eſſe terram, neglectis ſui dimenſionibus, multoties ſeipſam penetrantem. Multoque iam magis, ſuis diffidebant theſibus: cum aurum non ex ſola terra, cæteris tribus ponderoſiore; verùm ex leuioribus aliis, iuſta, ſiue æqua lance, atque proportione miſtis, componi ſtatuerent. Idcirco conſilij inopes, indaginem ponderis ſuſpenderunt ad clauum, ac poſthabitis litibus, velut ſopore preſſi, contenti fuerunt dixiſſe, metalla, velut frigore glaciata (eò quòd ignis tortura fluerent denuo) exſiccatoque aquæ ſuperfluo, aëre verò & igne propemodum excluſis, manſiſſe quaſi arefacta. Hoc ſic tulit arida Ariſtot. Philoſophia. Theſim autem ſuam probarunt, vt dixi. Nam metalla contrario (vt putant) calore diffluunt. Quaſi verò glaciatum

Digitized by Google

tum opus, non niſi folliũ miniſterio liqueſceret! vel terra eſſet liquabilis per ignẽ, rurſuſque pro lubitu, terræ faciem reperteret, quoties frigus ſentiret. Itane ſui tã immemores Scholæ, quod non ita pridem, aquæ elemento ex ſe intensè frigere dixere, & remiſsè madere? adeóque metalla non ex terra, ſed ex aqua glaciari debere? Terrã verò ex ſe, intensè ſiccam eſſe, atque remiſsè frigidam? adeóq; glaciari neſciam? Adeo vt hinc ſequatur: Si metalla, potiſſima ſui parte, ſint terra: nunquam fluere, aut deglaciari poterũt: cum tantum poterunt, ad ſummum, eſſe remiſsè frigida. Nec per intenſum calorem, terra poterit vnquam cõuerti in aquam, aut aqueam ſubſtantiam, dum liqueſceret in metallo. Siquidem dant terræ intenſam ſiccitatem, quæ ab igne non poteſt non fortificari; non autem deſtrui. Similiter nec poſſit remiſſum frigus præpollẽtis terræ, hanc, dum vi ignis in aquam eſſet liquata, conuertere denuò in terram. Quia credunt remiſſas elementorum qualitates, non tantum actiuitatis habere, quod alterius elementi frãgant intenſas qualitates. Etenim eodem ſtupiditatis pede, quo cœperunt, pergunt dicere, ſaxa, atque lapides, eſſe terram, calore induratam, ac velut areſactam. Quod per terram figuli probant, quæ calore ſolo lapideſcit, vt volunt. Etenim, quia lapis non liqueſcit per ignẽ, prout aliqui metalla: ideò à negatiua naturam conijcientes, ſe nodum omnem diſſoluiſſe ſunt ratæ. Atque hæc craſſa Minerua vnicuique ſuſpecta eſſe debuiſſet iamdudum, ſi vnũ veternum non dormirent omnes. Quid enim de ſulfure dicent, quod igne fluit? An aqua, vel terra glaciata, ſulfuri dedit initiũ, quia liqueſcit? Quidve de vitri condenſatione, quod calore iterum liquatur eodem, quo fit? Quid deniq; de ſale, quod vno caloris gradu coagulatur, & areſcit, atque altero liquatur: liquaturque rurſus ab humidis? Pudet ſanè, in Ariſtotelicis nugis, qualitatumque elementariarum fabellis, diutius immorari, dum de rerum cauſis atque origine indagandum.

3 Quapropter auns primus docuit Paracelſus, omnia mineralia (quæ credit ex quatuor elementorum congreſſu fieri, atque alibi, ex tribus ſuis tantum initiis, materialiter) ex aqua potiſſimum, adeóque eſſe fructus elementi aquæ, non ſecus atque vegetabilia, eſſe fructus terræ. Aſt ad me vſque neſcitũ fuit, cuncta corpora, quæ miſta creduntur, materialiter duntaxat ex ſola aqua eſſe, nullo excepto. Corpus autem illorum cogi, cuiuſdam proprij atq; ſpecifici ſeminis neceſſitate, ad fines ſoli Creatori cognitos à priore. Quam propoſitionem ex pleno probaui, in initiis Phyſicis. Neglectum quoq; fuit hactenus, quomodo hæc rerum ſemina ſub lucem veniãt, ſe corporum inuolucris tegant, eademque diſponant, ac qualiter ipſa ſemina, corporum importunitatibus tandem neceſſariò auſcultẽt. Quapropter nec erit ingratum, ex doctrina, à me alibi fuſius tradita, ſeminũ progreſſum, fluxumq; ad formam, ſuique maturitates in mineralibus, hoc loco ſuccinctè repetere. Enimverò ſi non petra fit petra, neceſſe eſt, petrificationem, entis alicuius noui generationem includere: omnis autem generatio præſuppoſit aliquale ſemen, quod materiam, ad ens in potentia, diſponat. Cum nihil, quod non eſt vitale, ſeipſum ad perfectionem promouere queat.

4 Eſſetque idem ſtulta ac fortuita perfectio, quæ à corpore, abſque ductore interno, & ſtatuto ſibi fine, procederet. Itaque ſi corpus diſtinguatur diſpoſitiuè, ab efficiẽte interno, profluatque in productione ad fines ſibi in natura propoſitos: ergo & ſeminis etymõ, ipſi iure competit: quia ex initio prorſus incorporali procedit. Hoc autem initium ab imagine, ſiue iuxta Ideam, à generantia cõceptã, ſiue cogitatione, fabricatam (quæ proinde vis imaginatiua vocatur) in vitalibus profluere, facilè mihi concedent. Sed quod inanimata, in ſuis primis entibus, inſita habeant dona ſeminalia, quæ per modũ recipiẽtis, etiam analogicè, quadantenus imaginationi reſpondeant, docent antipathia, & inanimatarum ſympathia. Oportet namque non ſenſitiua (puta Magnetem) ſentire quodammodò poli ſitum, ſi ad eum ſua ſponte ſe dirigat, non autem à polo trahatur (prout libro de Peſte, manifeſtis argumentis doceo) ſentire item ferrum, ſi polo neglecto, per electionem, ad ferrum ſe inclinet. Quæ ne tædiosè à me hîc repetantur, ſufficit obiter ſic ſuppoſuiſſe.

5 Porrò, ſeminis iſthæc Idea, & entelechia entis noui, ſeminalis nempe cauſa efficiens, etiam in non ſenſitiuis, ſuo fungitur munere, non ſecus atque ſi vita & ſenſu polleret. Quæ Idea auram ſui Archei veſtit, eiuſque medio deinceps diſpoſitiones corporis & organa perficit, completque tandem, quæ in adumbratione ſeminalis ſuæ imaginis ſunt deſignata ad fines ſoli Deo cognitos. Atque hactenus etiam omnis creatura originaliter à Deo depẽdet. Hic namque animalibus, ac plantis, ſeminalem fabricandæ eiuſmodi Ideæ, id eſt: multiplicandæ, ſuſcitandæque ſobolis fœcunditatem, gratis indidit, vi vocis (*creſcite & multiplicamini*) in ſeculum duratura. Quæ ſub Eccleſiæ correctione, ſic à Sacris mutuo. *Terra initio erat inanis, & vacua.* Duplici nimirum inanitate, erat obſepta. Quod tamen de elemento aquæ, non item dicitur. Terra namque in ſui ſpõdo, nondum habebat mineralia, ſi vacua. Erat nempe terra, merũ purumque ſabulum, nondum numeroſa varietate, atque mineralium claſſibus diſtinctũ. Sed *Spiritus Domini ferebatur ſuper abyſſum aquarum.* Nõ quidem quod iſta latio eſſet inane otium myſterio carens, aut voluptuoſum natandi ſolamẽ: Sed cõtinebat myſterium benedictionis, per quod aqua repleret terræ vacuitatem fructibus, vna inanitate: ex altera verò parte, per vegetabilia, & animãtia, terræ vacuitati ſatisfaceret, inanitatemque ſaturaret. Ergo ante natam lucem, in fluctuatione diuini Spiritus, metalla atque mineralia vniuerſa ſimul incepêre. Quod mihi inprimis perſuadent occulta metallorum lumina, aſtrorum æmula, & prægreſſa teſtimonia, quæ noctu in fodiniferis montibus ſplendere ſolent. Saltem Spiritus Domini, qui repleuit orbem terrarum, iam creandi auidus, in ſpondo abyſſi aquarum, ſuo verbo ſigillauit fæcundam deſiderij ſui Ideam, quæ in inſtanti, vniuerſam terrarum, lapidum mineralium, atque metallorum opulentam diuerſitatem protulit, quibus terræ vacuitatem multo repleuit fœnore, quam ſcilicet non ſat animantia & plantæ, vt neque adæquatæ implere poterant.

6 Stratum autem, ſiue ſolea terræ, quæ hæc aquarum ditiſſima poles in vacuitatis impletionem eſt cõcredita, dicitur à Paracelſo Linea Triualis, matrix, ſeminibus mineralium grauida, quibus Dominus implantauit rationes, dona, atque ſemina, in ſeculum ſat futura. Ita nempe ſaxorũ, atque mineralium ſemen opulentũ, eſt aquæ implantatum, vt determinationem ſuam, atque fermentum, in terræ matrice ſuſcipiat. Quid autem

fit

fit terra virgo, extra & præter mineralia, in Phy-
ſicis demonſtraui. Per Moſen autem, ditiſſimum
huius promptuarij, theſaurique ſemen, ex profeſſo
neglectum viderim: ne Iſraël, fontibus atque mō-
tibus diuinas ac immortales poteſtates tribuēdo,
iis immolaret. Cæterùm ſabulum, ſiue terra, ſibi
vndequaque continua, ſuſcepto ſemine, in colles
rupeſque ſurrexit, ſaxórumque ſtrata diuiſit. Ete-
nim vt rerum ortus à miraculo incepit: ſic modò
ſuis ſecundis cauſis adhæret, vt rerum inuiſibiles
Archei, horumque abſcōdita ſemina, teſtētur, ſal-
tē ſe ab mundo intelligibili tegi. Hinc enim aquæ
deſiderio ſeminum impregnatæ manſere, ſuique
placiti Ideas, per aquā diſpoſuit Omnipotens. At-
tamen hæc aquæ ſeminalia deſideria, non fructi-
ficant, per ſucceſſiuā vnius ex altero propagatio-
nem, more plantarum: ſed vis ſeminalis, in theſau-
tis aquæ deliteſcens, ſuas de ſe proles ſigillatim
ſuſcitat, eaſque ſucceſſiuè perficit. Includitur ſæpe
ſemen, ſiue Idea ſeminalis, atque mineralis, aquæ,
qua nec egreditur vnquam: ſed ſeipſum in iſta,
materia obſerat, includitque, donec tandē ſub die-
rum maturitate, inde fiat, quod natum eſt ex ea
fieri. Icon ergo operatiua in aquis, ſenſibilem mox
7 atque fermentaceum odorē, ex monte Siliceo ſuſ-
cipit. Eſt autem mons Siliceus, ſolea, ſtratum, ſiue
terræ intercapedo, in qua ſaxa, lapides, ac minera-
lia vniuerſa, ortum ſuū ex aqua deſumunt. Proue
alibi, de origine fontium. Eſtque porro ille odor,
fermentum, vnde tandem cōpletum ſemen mine-
rale profluit. Hinc quoque omnis petra. Non eſt
autē hoc ſemen in mineralibus, per Metaphoram,
aliquod æquiuocum, aut analogon, ſub licentioſa
ſimilitudinis alluſione. Nam ſuccreſcūt noui ſili-
ces, ac lapides in fontibus & riuis. Quicquid autē
fit, & tantiſper dum fit, neque adhuc eſt in perfe-
ctione, iniecta ab Archeo: ſemē in ſe habet, vt na-
turam, in ſuis conſtitutis vniuocam, intelligam.
8 Etenim aqua Purè pellucida, habens in ſe ſemen
atque fermētum lapidis, euadit cunctarū gemma-
rum cryſtallus. Sin inſuper purus cuiuſdā metalli,
vel pyritidis color, cōcurrerit, gemma fit, duritiē
9 & proprietatem ſui coaguli ſequens. Perinde enim
vt ſtannū (quod pictoribus flauū colorem, quem
Maſticot vocant, præbet) omne metallū (plumbo
demto) friabile facit: ſic & gemmarum durisſimam
tingit. Solus proin Adamas, dat pollinem flauum:
aliarumque gemmarū eſt albus. Sin autem aqua,
nō purè diaphana, ſe incorporat colori metallico,
fit lapis opacus, Iaſpis, Achates, Silex, Porphyrus,
Marmor: & iuxta mixti ſeminis exigentiam. Inte-
10 rim ſaxa facilius diſſoluuntur, quā lapides, ite-
rumque ſponte, vel per artem, in aquam redeunt
(*qui conuertit rupes, in ſtagna aquarum.*) Saxa autē
dico, conuertibilia in calcem: pereuntque ſubinde
ſponte, in agrorum ſumen, & cerealis. In lapidici-
nis etiam, ſæpè ſponte ſtillat ſal nitroſum, perpe-
tuo ſtagmate. Quod nempe ſaxa redeant in primā
ſui materiam. Perinde vt verſa ſerie, petroſo odo-
re, fermenti, aqua tota migrat in petram, vel ſaltē
pro parte, qua ſibi odor ille coaluit radicitus. Id-
que tam inter fluendum, quàm ſtagnandum. At
nondum largitati Diuinæ ſat fuit, rupes ab initio,
ſaxa & lapides feciſſe, ſemenque propagādæ nouæ
ſobolis contuliſſe: quo ex aquis lapides, ac petræ
11 deinceps fierent: quin inſuper voluit, vt ſemen pe-
trificum, in multis, excederet ſua vegetabilia, biſ-
que illis potiora ſe teſtarentur: nec enim ſemen,
cum aqua ſibi ſubdita, ſolum petreſcit: quin inſu-
per corpus ſibi contiguum, odore ſeminis petrifi-
ci, ſolo attactu, petrificat. Sic nāque Friderici Im-
per. chirotheca fuit vna ſui parte petrificata, quā
ſcilicet intra fontem aliquantiſper maduerat: al-
terā autem medietate, ſigillo munita, corium
permanſit. Adeò, vt nedum herbæ, ligna, panes,
ferrum, oua, piſces, aues, & quadrupedia, miranda
metamorphoſi, fiunt petrificata. Verumetiam Am-
broſio Pareo teſte, Pariſiis fœtus humanus eſt
exciſus, adultæ magnitudinis, in petram verſus.
Fractus eſt illi pedis digitus, intuſque tendines &
oſſium articuli apparuerunt. Itemque confracta
gingiua (erat nēpe hiante, ac velut ejulante ore)
dentem ſubtus oſtendit, in maxillæ theca. Quod
mihi teſtatus eſt amicus, qui acuendis inſtrumen-
tis, parando organa Matheſi dicata, ſolet ſæpè in
huius fœtus dorſo, cotem facere. Sic pariter hiſto-
riç cōmemorant in Cryptis prope Pergamum, ali-
quot cadauera petrificata, illorum ſcilicet, quas 1.
belli pauor in abditis compulerat, fuiſſe inquam à
ſuperficie, in centrum vſque petrificata. Vnde ſur-
gunt plura notatu digna. 1. Quod petræ ſuo ge-
nerentur, ac proprio ſemine: quodque deinde etiam
alio conſtent petrificatiuo. Id eſt, nedum aquam
velut obiectum proprium, & proximum natura-
liter tranſmutent eiuſmodi ſemina: ſed & alie-
na quoque corpora, quæ præfatum ſemen odore
tenus ſaltem hauſerint. 2. Quodque ideo, aliena il-
la corpora debeant ad minimum ſymbolizare in
aliquo, ſaltem in materia remota. Cùm nil pror-
ſus commune habeant, præter illam materiam
principiantem, quæ in petris eſt mera aqua. Ne-
que enim alias, poſſent diuerſorum elemētorum
fructus, toto genere ad minus diſcrepātes, in vnū
coincidere. 3. Quod autem petrç non componan-
tur ex Tartaro coagulabili, tanquam materia pro-
pria ac vicina: ſed ex proprio ſurgāt ſemine, quod 13
natum eſt, etiam ex materia, non diſpoſita ad pe-
tram, petrificare quidlibet. 4. Quòd ſemen petri-
ficum, vnde herbæ, aues, nidus, coriū, &c. petreſ-
cunt: potentioris ſit efficaciæ, quàm alioqui ſemina
vegetabilium, præexigētia diſpoſitam à generāte
materiam. Ideo non omnis fert omnia tellus. Se-
men autem petroſum arripit quælibet, etiam pro-
cul à ſe aliena. Dein, reliqua ſemina requirunt, vt
ſubſtrata ſibi materia reducatur in liquorē ſequa-
cem, & ſeminis ſuſceptiuum, quem primā genera-
tionis materiam dixere, poſtulátque, vt deſtruatur
quoq; omnis figura; & decor prçcedētis concreti.
At ſemen petrificiū, reſeruata figura humana, abſ-
que intermedia putredine, aut materiæ diſſolutio-
ne, totum per totum petrificat, tam oſſa ſcil. quàm
cutim. 5. Quòd ſemen petrificum conſiſtat in ſolo
odore ſaxeo, qui eſt incorporale, atque inuiſibile
fermentum. 6. Quòd materia dentis non ſit merè
oſſea: ſed inter os, & petram media ſiue neutra.
Ideòq; & dens, ſuo cōtactu, tandē petrificat, quic-
quid ſibi pertinacius adhæſerit, ſiue ex panificio,
carne, olere, piſce, pomo, aut legumine, puls iſta
fuerit. Id eſt, quanquā in ſe, neque ex ſe, vllam ha-
beat diſpoſitionem, ad petrificationem. Hoc ſe-
men inquam, Paracelſum, & ſuos ſequaces, nomi-
ne Tartari, inſigniter fefellit. Nam lapis dentalis
non liquatur in aqua bulliente, inſtar Tartari: nec
eſt eius generatio Tartaro vini finitima: ſed eſt
petrificatio animalis: neutra: ex odore videlicet, &
ſemine petriformi, quem puls denti adhærens, per
attractum haurit. Huc ſpectat ſpeculatio cornuū.
Cornu nempe vaccinum, vt & ſolæ, ſiue calcei,
armentorum & gregis, ſunt proprio & ſimplici
nomine, de materia cornea. Cornu autem ceruī-

num, partim eſt de materia oſſea; partimque de materia lignea: adeòque & propterea ſpinas atque ramos æmulatur, deciditque annuè, ob proprietatem frondium, & partis ligneæ, retentam. Ebur etiam, magnam partem oſſis habet: alteramque lapidis, ſeu dentiformem. 8. Quod licet plura in fontibus petreſcant, id tamen non fieri, non inſigni odore petrifico. Ideo enim quotquot res petrificantur, odore loci tranſmutantur: non autem, quod petra de ſe, inſtar generantis, ſemen edat. 9. Quodque ob id, petræ originale ſemen immediatè factum ſit à Creatore, conſtitutumque in locis, ad ſufficientiam, in terminum mundi, ſufficiens 10. Quod ſi petrificatio non indigeat commento Tartari, multò certè minus morborum
14 generationes. 11. Quod quædam inſectæ (imprimis bufo) licet innaſcantur ipſis ſaxis: attamen non petreſcant, prout alioquin alia fere quælibet: eò quod vitalem Archeum, per ſeparationem, receperint à petris ipſis: non ſecus atque ſeparatur pyrites, vel metallum, à venis ſaxeis, quibus innaſcuntur, ſeruantque illibatam materiam liquabilem. Itaque ſeparatus ille Archeus manet inſuperabilis à ſemine petroſo. 12. Quod falſum
15 ſit axioma, nullius formæ fieri introductionem, niſi è præexiſtente materiæ diſpoſitione. Siquidem ex ſubiectis, genere etiam diuerſis, abſque materiæ colliquatione, fit petra immediatè. Enimverò Magi Pharaonis, dum Cyniphes vidiſſent immediatè ex puluere terræ, quos nouerant immediatas aquæ ſoboles, exclamarunt: *Digitus Dei eſt hic*. Quia non poterant hunc effectum imitari. Nam cum terræ in aquam regreſſus ſit difficillimus, cognouerunt eſſe longè auguſtius, Cyniphes factos è puluere terræ: quam ex virga ſerpentem, & viciſſim: vel ex aqua ranas, & cruorem. Quam difficultatem agnoſcens ſatan, non dixit: Dic vt panis iſte petreſcat (nam hoc contingit in natura immediatè) *ſed vt lapides iſti, panes fiant*. Vnde nimirum Chriſti omnipotentiam æmulatus fuiſſet. Etenim vt à fundi fracedine, oborto ſemine petrifico, conchylia, cruſta lapidea loricantur: quorum ſemen non tam ſexuali coniugio, quàm per ipſam fundi fracedinem, propagatur, & conchis ideo foris adnaſcitur poſteritas. Ita ſunt & aliæ inſectæ, quarum Archeus incruſtari nō potuit, nec ſuperari à ſemine petroſo. Pari cauſa atque bufo, omnem petrificationem forinſecus moleſtam à ſe arcet. Non ſufficiunt tamen eiuſmodi vermes, medendo calculo. Eò quòd horum vita vltima (ſub qua latet reſiſtentia aduerſus ſemen petroſum) euanuerit, antequam in me-
16 dendi vſum aſſumatur. Fracidus quoque odor ſaxeus, ſi in ſuccum vegetalem terræ (quem Leffas Paracelſus vocat) inciderit, oriuntur ſtrata lapidea ſubter terram. Homo quoque, concluſus loco fracido, primùm odore petroſo ſuffocatus, qui odor dein arterias & ſolida pervadens, tranſmutat cadauer, priuſquam putreat, in petram. Sic namque terra ſuccum vegetalem odore petroſo penetrat, ſurgitque planta lapidea, quaſi è ſemine vegetabili tranſplantato. Vt patet in corallo, ac Muſco ejus? Sed vnde fœtus apud Pareum, hauſiſſet odorem ſeminis petroſi? At non id accidit primùm vi ſeminis petroſi: ſed tranſplantatio facta eſt vi prægnantis, attentius admirantis ſculptrium ſaxeum. Alioqui conſtituto fœtu, tranſmutatoque in ſaxum, deinceps inde odor ſaxeus dimanauit. Quo factum eſt, quod matris vterus, ferè totus, vna cum fœtu illo, petrificatus fuerit. Etenim vt fumus, carnes ſale madentes, compactaſque, à circumferentia, ad centrum vſque, penetrat, ac tingit: ſic & odor petroſus, carnes. Vt nempe è cadavere, fiat vera petra mi- 17
neralis, nil quicquam habens commune cum Calculo: quemque ideo cum Paracelſo poſthac, Duelech nuncupabo propter ſingularem ab aliis petris naturam, atque proprietates. At fumus, etſi carnes tingat: non tamen tranſmutat. Quapropter inde iam patet, quod non omnis odor ſit ad rei tranſmutationem: ſed id duntaxat, cui accedit fermentum, vnde odor fiat totus ſemine grauidus. Petrificantur ideo naturaliter quidem ſuo 18
ſemine, at monſtroſè planè, ſuppoſita genere aliena, quia à ſemine peregrino loci; Stagnantes aquæ ſic conchylia incruſtant, fundo contigua, ob fracidum fundi odorem. Non item inſectas aquæ innatantes. Idcirco aquæ decurrentes plerumque carent ejuſmodi beſtiolis. Cancri etiam, non niſi locis ſaxatilibus reperiuntur: eò quòd aliis loca, petræ fermento deſtituantur. Circa annum 1320. intra Ruſſiam & Tartariam, in altitudine graduum 64. non procul à palude Kitaya, Horda Baſchirdorum, penitus in petras tranſmutata legitur cum toto armento, curribus, & armamento. Dicunturque etiamnum hodie homines, cameli, equi, greges, atque omne concomitans curruum & armamentorum genus, ſub dio concretum, horrendo ſpectaculo, adhuc inſaxata ſtare. Quod ſi inde abſit miraculum, certè totus ille tractus, non niſi petra eſt continua, nimis peruia, quam ſilente per multos dies vento, depreſſaque supernè aura, fortis odor ſaxatilis fracidus (qualis in cuniculis, ſiue fodinis aliquot, ſpectatur enecans odor) ſpiraſſe potuit, tunſque inambulones vna necuiſſe nocte, quæ tandem præ loci frigore, putredinem inhibente tranſmutauit, creaturas quas pridem ante necuerat. Non ſecus atque Pergameni illi, in Cryptis, & chirotheca in fonte. Eſtque ideo potus talium fontium valdè inſalubris. Quia Archeum diſponit, in ſaxeam indolem, torminibus infeſtat, vitam abbreuiat, enecatque ideo præcordiis, antequam bibendo tranſmutentur in ſaxum. In Monaſterio rubeo, Zoniæ, prope Bruxellam, ac templi ſacrario, ſpirant fontes aliquot ſaxa, quæ, parieti apponūt, contra adagium. Gutta cauat lapides ſæpè cadendo. Voca- 19
namque, & ſecuri, frequenter ſaxa adnata decutiunt. Monachi autem queruntur, ſe Strophos ſiue tormina pati, niſi ſemine Dauci, cereuiſiis incocto, vtantur quotidie. Quatenus odor ſeminis Dauci, odorem ſaxatilem domat, & comprimit. Diſcant ergo Tyrones, non minus petræ ſemina ſua eſſe, quàm rerum aliarum, in vita media, ſub pallio odoris fermentalis: non autem in materiæ coagulo Tartareo.

CAPVT II.

Cauſa Duelech Veterum.

1. *Scholarum incogitantia.*
2. *Materia Duelech putata, eiuſdemque effectus.*
3. *Cauſæ illæ Veterum rejiciuntur.*
4. *Decepit Scholas putatio, quæ rata ſunt, effectum eſſe ipſam cauſam.*
5. *Similis eſt vbique humanæ naturæ progreſſus.*
6. *Probatur error Scholarum in cauſis Duelech.*
7. *Aliquot incogitantia, inclementia, & ignauia Scholarum.*
8. *Elenchus Scholarum, in efficiens ipſius Duelech.*

9. *Argu*

9. *Argumenta ſenſu deducta.*
10. *Duelech fieri ex ipſo lotio: non autem à contentis, contra lotium diſtinctis.*
11. *Conſequentia ad cauſarum ignorantiam.*
12. *Tædium Authoris.*
13. *Mechanica Authoris, reijciens Scholarum cauſas, aſſignatas Duelech.*
14. *Axioma Scholis oppoſitum.*
15. *Vanitas tartari in calculo.*
16. *Orate, & dabitur.*

EXpugnata iam pridem alibi, ac repurgata
1 Tartarorum Horda, quæ duce Paracelſo,
morbos inuaſerat, hoc iam locò bellandum cum
Galeni placitis, in cauſis Duelech. Enimuerò
Scholæ, quaternario cauſarum naturalium oblitæ,
duarum tantùm meminere, pro generatione
Duelech. Adeòque mecum ſaltem conueniunt
in nomine & numero cauſarum duntaxat:
non autem in reipſa. Siquidem docent, materiam
& efficientem eſſe parentes Calculi. Adeòque
vrgente propria conſcientia, formam atque
finem, vel cauſas negant: vel inſufficienter
de Calculo tractant, vel tandem, Duelech è ſerie
naturalium excludunt. Imò cum cauſam efficientem
omnem velint externam, relinquunt
ſuis Tyronibus concludendum. Quod Duelech
tantùm à cauſa externa efficienti naturaliter
conſtituantur, & dependeat. Materiem Calculi
2 itaque, Scholæ vocant quandam mucilaginem,
quam vocant viſcidam, ſiue mucoſam pituitam.
Efficientem verò Calculi, volunt eſſe calorem,
tam externum lecti, &c. quàm ipſius
malè affecti viſceris. In quo, ſub limine, ſuum
deſerunt patronum: qui efficientem negat internum,
in Phyſicis. Duelech itaque, à ſolo patrabitur
3 calore. Contra ego. Per mechanicam oſtendi,
nullam mucilaginem, vt talem, vnquam eſſe,
fuiſſe, ac fore materiam ex qua, calculi. Sin autem
ipſa mucago, à vera quandoque calculi materia
apprehendatur, & ſub eadem claudatur:
petreſcit quidem à ſemine Duelech, vna cum
propria alioqui materia Duelech, at non ratione
mucilaginis, vel, quatenus tenax, aut viſcida
eſt. Decepit enim imprimis Scholas indiſtincta
illarum experientiæ obſeruantia. Quippe cernebant
vrinam mucoſam eorum, qui iam in veſi-
4 ca lapidem geſtabant: ſtatimque inde ſuſpendentes
vlteriorem indaginem, victoriam clamarunt,
ſeque proximam atque continentem calculi
cauſam inueniſſe geſtiebant. Miſeræ profectò
primùm Scholæ: at multò miſeriores infirmi.
Nam ſi ſemel poſt ſe reſpexiſſent, facilè
vidiſſent, ritè exſecto calculo, ceſſare quoque
mox in lotio eius infirmi, illam mucaginis, &
ſolitam antea ſaburram. Hinc namque Scholæ
certò ſcire poterant, quod ſi illa mucago, quæ
præſente antea calculo excernitur, eſſet aliqualis
cauſa, vel materia eiuſdem; ipſa fieret ſanè,
vel ab ipſa veſica, vel à calculo, vel aliunde ad
veſicam mitteretur. Si itaque miſſa fuit aliunde,
vtique exſecto Duelech, adhuc patrari, mitti,
atque indies excerni deberet: cum ſectio, & ablatio
calculi, ſaltem ſpectent veſicam: nullatenus
autem partem diſſitam, parientem, & mittentem
continuas alioqui mucagines. Sin verò à calculo,
vel à veſica demum, eiuſmodi mucago proceſſit,
non erit vllatenus cauſa: ſed potius effectus
calculi, præſupponens præſentem calculum.
Oblæditur nempe veſica in ſui digeſtione, à tam
crudeli & moleſto hoſpite calculo: quapropter impatiens,
partem ſui alimenti indigeſtam continuò
plorat, quia perficere, atque promouere eam nequit:
nouamque ideo arceſſit ſucceſſiuè. Non eſt
ergo iſta mucago, materia calculi ex qua: ſed huius
lugubris effectus. Atque ideo malè iſtam mucilaginem,
in materiam calculi accuſant. Vident
namque, nec ſciunt, quid viderint. Pituitam vocant,
vnum ſeparatumque videlicet, de quatuor
primis humoribus, In ſanguificatione ortis: qui eſt
alimentum vltimum in digeſtione, & proximum
ſolidorum, ſpermaticumque nutrimentum, è
cruore totaliter digeſto, in via degeneratum, ob
indiſpoſitionem partis alendæ. Nam calculus in
ſe nil vitale habet, neque extra ſe habet, quam
det, aut de ſui ſemine ſuſcitet, mucilaginem. Multòque
minus natura ſollicitat, intenditve calculi
augmentum, vt de continuo ſui fomento, de procreando
cogitet, quo ſuum intendat confirmetque
intus hoſtem propriamque perniciem: ſi ab
non errante præſcitim intelligentia, eiuſdem pen-
deat directio. Etenim Scholæ, ſi vlla vnquam ten- 5
tarentur proximi charitate, aut cura ſciendi, ſaltem
ad aliquot ſimilia tranſcurriſſe debuiſſet.
Quod nimirum feſtuca in oculo, continuas prorite
inuito lacrymas, Os ethmoides oppilatum
muco, continuum in coryza prouocet laticem,
mucumque profundat. Angina quoque, ſic in deſinentum
& mucidam ſaliuam ſpumet: prout &
dyſenteria proprium ſtillet, cum ſanguine, Inteſtini
mucum. Vidiſſent enim facilè tum, à veſica ſic
per Duelech obſeſſa mucum fieri, & cõtinuò promanare:
non autem, quod lacryma ſit cauſa feſtucæ,
in oculo, vel profuſus latex aquoſus, os ſpongioſum,
in fronte oppilet; vel ſaliua mucoſa Anginam
procreet. Perpetuum eſt namque totius
commercium, quod læſo membro, aut poteſtate
eius incola, aberrẽt eiuſdem functiones, vitieturque
è veſtigio eius digeſtio, ac alimentum illius,
aliàs viuidum, plerumque degeneret, vt dum non
in ſpermaticam; ſaltem in mucoſam, deflectat indolem.
Etenim ſic veſica continuum deturpati ſui
alimenti plorat mucum, præſente calculo: ceſſatque,
illo abſente. Ergo par datũ eiuſmodi mucum
probare nimis friuole nituntur, cauſam nimirum
calculi materialem, eſſe id, quod poſito calculo,
per accidens, atque occaſionaliter conficitur effectualiter.
Denique, ſi eiuſmodi mucago, in lotio
obnata, eſſet materia ex qua, calculi, calorque eſſet 6
eius efficiens proprium: quodque ambę hæ cauſæ
ſufficientes, eſſent pręſentes: profectò cum poſitis
cauſis ſufficientibus, inexcuſabiliter ſuccedat effectus
de neceſſitate ergo neceſſario tota einſmodi
mucago, mox in veſica, calculus foret. Non ſecus
ac totum vniuoce lac, ſimul coagulatur à coagulo.
Sicque veſica vnico ſtatim calculo repleretur.
Vel falſum eſſet, quod poſitis cauſis, ad rei conſtitutionem
requiſitis neceſſarium ſit, rem ipſam
fieri vel eſſe. Attamen in terminis propoſitis iſta
mucago continuo præſens (ſaltem ſucceſſiue)
ſub calore veſicæ non tranſit (vti aliàs requireretur)
tota in calculum, iuxta ſimilarem, vniuocam,
homogeneamque ſui vnitatem: ſed tota
excernitur. Ergo duæ cauſæ calculi conſtitutiuæ,
à Scholis aſſignatæ, nec veræ, nec ſufficientes,
eſſe poſſunt. Quapropter demiror impensè
tantam indagandi ignauiam, nec aliquem
tot elapſis ſeculis fuiſſe, illius curioſitatis, qui
excretum illum, è veſica mucum, ſemel quoquo
calorìs gradu hactenus exſiccarit. Didiciſſet

enim, certoque ſciriſſet, ao inde vnquam calculus fieret, an verò tophus aliquis friabilis, periode atque ſi narium mucus areſceret in lamina. Intolerandum itaque, quod Profeſſorum hactenus nemo, lotium, ſimul cum mucilagine præfata, debito fouerit tepore, vt didiciſſet, calculum, non mucoſitate beoe, ex parte lotij, io matulis concreuiſſe. Indignor merito, quod in rebus tanti momenti, vnde penè infernalis indictio tameo Scholis imminet; charitatis extinctio, imò ipſa ſcientiæ denegatio, coouincuntur: nunquam tamen antehac coosideraueriot, quamdiu viuitur, nil vnquam in veſica poſſe exſiccari, aut areſcere: vel vnquam actionem caloris, ad calculi iodurationem requiri, vt partes aquæ abſumereor: craſſiores verò, eâdem ſimul operâ, tenacius coodenſarentur. Nam alioqui, ſi ſupponant caloris efficientis neceſſitatem, vt inſtar calcis, ſui maturitate, concreſcat calculus, à calore forus. Iam ſeipſas confundunt Academiæ, dum in frigore, & matulis, vrinam claram, & diaphanam, ſuas cruſtas deponere videor. Maturari inquam cernunt calculos, citra calorem, etiam & ſanorum lotium, arenas, atque ſquammas matulis affigere. Nec item hoc ipſum ſic fieri, ſi concluſo vaſe, lotium fomentetur toto die craſſiſſimè: itaque eſt ignorantiæ, quod tota Medentum perſpicuitate, nonduo deprehenſa ſit differentia, inter coagulationem ſilicis, in fonte, vel, fluuio, & are-
8 factionem luti, à calore inſtitutam. Diſcite ergo Scholæ ab inutili, ac minimo me tyrone, lumborum calorem eſſe occaſione: non autem occaſionem calculi, vel adhærentis arenæ. Id eſt, non eſſe calculum à calore, ſed calorem à calcolo, prout in digito calor à ſpina infixa oboritur, noo autem ſpina ibidem à colore fit. Audiuiſtis enim planctus ſtranguriæ, oon autem caloris, in calculo veſicæ: prout alias querelas caloris io Lithiaſi tenuin. Quare ſi calor eſſet efficiens cal-
9 culi: longè maiores eſſent querimoniæ, io calculo veſicæ. Eò quòd hic, propter maiorem ſui duritiem, maioris quoque caloris, & arefactionis, fœtus eſſet, quàm tenuum. Magiſque, quod ille continuo ferè latice oatet: vbi ren tranſtabentem vrinam oequicquam detinet. Violento ſanè calore calculus veſicæ opus haberet. Conquererur ereoim acrimoniæ, ardoris, & doloris. Sed hæc non ſentiuntur in nido calculi, prout io colis glande. Itaque acrimoniæ, & doloris ſenſum, ac locum diſtinguere norunt pueri: non autem Scholæ. Quinimò etſi videatur vrina mordax, & acris, tanquam ignis vrere, vt in ſtranguria: excreta tameo, nequicquam ſolito, iuſtoque eſt calidior, acriorve ad guſtom, aut mage ſalſa Apparens eſt vſtio, & acrimonia lotij: oon quidem à vero calore, aut ob acrimoniam aliquam lotij: ſed vnice, ob peregrinum aciditatis cuiuſpiam tantillæ, fermeotum ipſi commiſtum. Quod docet ſtranguria, à nouellis cereuiſiis, & adhuc ex acido fermeotantibus, cootracta. Ideò namque aſſumpto Mace, vel croco (acribus nempe & calidis, imò ad locum ipſum pertingentibus, ſi iuuare debeant, ſuique ideo odore, præſentiam in lotio teſtaotibus) ceſſet plerumque præfatus ardor. Eteoim Philoſophicum eſt, quod calcu-
10 lus increſcat iiſdem cauſis, quibus oritur, & viciſſim. Sed noſtris matulis appoſiti calculi, confirmant calculum naturaliter fieri, ſaltem abſque actuali matulæ aut ambientis calore: ſiue, non requiri calorem, ad ſui conſtitutionem: ſit ergo, & augetur calculos, ex vrina materialiter: non aotem ea mucilagine vitali: nec pro efficieote, requirit calorem: multòque minus, eiuſdem exceſſum. Etenim non apparet mucago reiecta, niſi prius præſente in veſica calculo: & ſic cauſa, poſt effectum ſuum, veniſſet tarda. Obſeruaui namque, ſi quis per denſum linteum meieret, neque in hoc reperiree mucilaginem: quod attamen poſt paucas iode horas, vrina tranſcolata, vel filtrata, io vitro mundo, dederat tenue & rubens ſabulum æqualiter adhærens, nec etiam copioſius circa fundum decidiſſee, quàm circum lateratim adhæreret. Idque in frigido ambiente ſic contigerat. Quapropter, vel inde quilibet certior eſſe deberet, quod iſtud ſabulum ooo initio mictionis, cũ lotio egreſſum eſſet (quia nondum oatum) oeque actualiter ineſſet lotio. Nam alioquin in linteo ſtetiſſet deteorum, vt vt, teoue inſtar atomorum terræ figulinæ. Vel ſi linteum non ſat denſum, fefelliſſet: ſaltem mox ruiſſet ad fundum ſpecie arenæ, vel ſediminis, oeque tanto grano, in fiendo tantaque æquabilitatis diſtaotia, ſe lateribus vaſis affixiſſet. Quia caruiſſet glutine, quo ſe agglutinare potuiſſet. Denique cum iſtud ſabulum careat glutine, per totam ſui ſuperficiem, excepta parte, quo matulæ adhæret: paret ſatis, quod vnico inſtanti, quo ſabulum iſtud fieret, pariter etiam agglutioaretur. Inde enim, quilibet certior eſſe deberet (ſi vnquam indagãdæ veritati inſudaſſet) cum iſtud ſabulum ſeipſum vitro ſuapte ſponte appoſuerit, etiam longè poſt emictionem fuiſſe geoeratum, immediato ſcilicet ioſtanti, ante ſui affixiooem: affixum autem, vtut in ſe minimum, poſtea per additiooes, accreuiſſe. Quæ quidem vt fiunt à communi natura, in lotio gliſcente, & oon à particulari atomo ſabuli, quod ſeipſum affigeret vaſi; hinc etiam receſſit æquabiliter, & ſimul ex toto lotio. Ex hac enim tam ordinaria & quotidiana mechanica, ſi ſanitas Scholis cordi eſſet, iam ante aliquot ſecula noſcere debuiſſent (nec quidem argumento à ſimili, longéque petito: ſed protinus ab vrinæ ideotitate, & calculoſæ areoæ) quod quandoquidem iſtud ſabulum concreuiſſet ex materia lotij, eâdem ſcilicet, vnde & calculus, & quidem abſente materiæ mucilaginoſæ, ac calore loci (ſtat enim ſtanneum vrinale, in ambieote frigido) itemque extra ſuſpicionem Lithiaſis, ſiue infirmitatem mejeotis (nam & ſanorum inculpata vrina quælibet, hoc ſabulum generat, & vrinali apponit) ergo cauſis, ſabulum & calculum in oobis prouenire, calculoſis, iiſdem ſcilicet, quibus extra oos, etiam ſanos,
vrina granuleſcit in vitro. Quo mecum viſo, ſuſ- 11
piraui ſerio, & certo cognoui, Scholas erraſſe in cauſarum cognitione, & ceſpitare in hunc vſque diem, in ſanatione calculi, quam tameo temerè aſſumunt, & præſumunt. Iodolui ingentes, tot ſeculorum ſtupores, falſaque commeota, magiſque infauſtas ægrotorum obedientias, ſtrictas clieotelas, dolores, mortes, familiarum præcoces deſtructiones, viduarum tandem & pupillorum ſpolia, ſub infidis & ignaris auxiliatoribus, me-
dentum nomine decipientibus, contigiſſe. Tum 12
enim ſeriò cognoui, me nil ſcire, qui ea nil ſcientibus, mea didiceram. Faſtidiens itaque cœca præſumptionis pridẽ meæ ignorantia, libros abjeci, ac ducentos forte aureos in libris, dono trãſtuli in ſtudioſos (vtinam combuſſiſſem) omnino mecum reſolutus, profeſſionem tam ignaram deſerere, ſi non doli quoque plenam. Tandem quadam

quadam nocte ſomno excitus, cogitaui. Quod nullus diſcipulus ſupra ſuum Magiſtrum eſſet: animo tamen reuoluebam, plures ex meis condiſcipulis, ſuperaſſe ſuos didaſcalos: ſed illius tenus veritas mihi oblata. Quod nempe fruſtra vigilaret, & ædificaret, niſi Dominus cooperaretur. Sciui itaque pariter, nos fruſtra docere quemquam, niſi ſimul intus docuerit omnis veritatis Magiſter, quem diſcipulorum nemo vnquam ſuperauerit. Inquiſiui ergo dudum, atque ſeriò, quomodo ab hoc Magiſtro, calculi cognitionē acquirerem. Siquidem Authores, ne tantillum luminis habere, agnoui perfectiſſimè; ac proinde neque ſcientiam 13 mihi dare poſſe. Me autem, mare magnum ignorantiæ, & tenebrarum multiplicium abyſſum, fatebar, & quaſi carere omni luce, niſi vnica ſcintilla, vt mecum penetrans nihil agnoſcerem, mihi eſſet relicta. Adeòque etſi orarem frequenter, attamen mox ſtatim animo deſpondebam. Tandem meipſius trutinam faciens, comperi, me fore liberum à calculo. Nunquam enim renum dolorem ſenſeram, vel vnicam arenam notaueram: attamen, ſubinde iſtud adhærens ſabulum in matula conſpexeram, abſque tamen viſcoſitate vlla, aut moleſtia caloris, vel doloris topici. Mirabar namque, effuſo lotio, adhærere per matulam, ſabulum, adeòque affixum, tanta æquabilitatis diſtantia, quod denegaret omnem præexiſtentiam materiæ decidentis. Contigit ſemel, quod cum Heroinis dynaſtarum vxoribus, adeòque & cum Regina ipſa, à tertia poſt meridiem, vſque in tertiam poſt mediam noctem Londini in aula VVithal conuerſarer. Erant enim profeſta bacchalium in Epiphaniis. Micturiebam autem, dum iſtæ mulieres me ſecum primùm ad regiam diducerent, quare honeſtatis cauſa, ad minimum horis 12. lotium detinui. Dein reuerſus domum, non potui, etiam inſpectione accuratiſſima, vel atomum arenæ in lotio meo offendere. Nam timebam, ne ſupra modum diutius detenta, coctaque foret iam granuloſa. Quare curioſus, minxi per ſudarium. At vrina erat immunis ab omni ſabulo. Ergo poſtridie manè, nouam vrinam trans linteum minxi: eamque in vitrea matula, totidem horis (12. ſcilicet) detinui. Ac tandem vidi palàm, adhærentem arenam æquabiliter diſperſam, quaquauerſus ſteterat vrina: effuſo denique lotio, tetigi digito arenam iſtam. Ac propria edoctus experientia, concluſi mecum, Quod quia vrina, à me micturiente detenta per horas 12, non tamen ſabulum contineret, nec ipſe eiecissem: quodque aliàs, minore diei ſpatio, ſabulum in lotio meo, ambiente menſis Ianuarij, condenſatum, atque vitreæ conchæ affixum fuerat. Sciui certo certius, quod nequaquam ad iſtud ſabulum requireretur materiæ viſcoſitas: quodque calor membri nullatenus efficeret coagulationem calculi. Inde domum progreſſus, disjeci à me doctrinam Scholarum, ac ſtatim apprehendit me veritas. Confirmatus namque & non amplius pro dubio vacillans, certè confirmatus credidi, quod interna, ſeminalis cauſa calculorum mortalibus eſſet ignota. Magno itaque animo, ſcribentium omnes libros faſtiditus iterum abieci, & procul abdicaui. Nec aliunde, quàm à Patre Luminum, Magiſtro veritatis vnico, vocationis meæ auxilium exſpectare decreui. Statimque repudiaui omnes occaſiones accidentales, & tartari ludibria, itemque, quæcumque plus artificia, quā 14 naturæ curſum referunt. Vtpote ſciebam, quòd natura nuſquam primariò per calorem, aut frigus operatur, vt talia, tranſmutationes ſeminales: licet ijs, ad excitamenta, vel impedimenta, agentium internorum, non rarò vti cogatur. Cognoui 15 itaque, vana de Tartaro, commenta Paracelſi, ad hoc ſaltem à ſe inuenta, vt generationem calculi, per fictam lapidum hiſtoriam, ſimilitudine Tartari vini, in vniuerſum corporum atque morborum naturam, intruſiſſe primus cenſeatur. Nam is etſi Duelech ſanauerit perfectè (vt canet eius Epitaphium) non tamen cognitionem theoricam æquè atque arcani præpollentem vſum, nactus fuit. Nam ſic plurima experimenta obtentant inter idiotas, quorum tamen cauſas neſciunt. Defuerunt ergo auxilia librorum, defuitque vox viuentis, quæ me coràm doceret: ſcirem tamen, quod væ homini, qui in homine confidit. Deus bone, conſolator pauperū ſpiritu, nemini propinquior, quàm qui plena libertate, ſe ſuaque reſignat in placidiſſimam tuam voluntatem, cumque neminem benignius illumines, ô Pater Luminum, quàm qui agnoſcens humilitatem ſui nihili, confidit ſoli clementiæ tuæ beneplacito. Da profunde Magiſter ſcientiarum, vt potius pauper ſpiritu ſiam, quàm multâ ſcientiâ grauidus. Da mihi gratis, intellectum te purè quærentem, ac voluntatē tibi adhærentem. Illumina meas nihili tenebras, quantum volueris; nec amplius: quàm quod ſinam me dirigi iuxta longum, latum, & profundum, ad brauium mihi à te propoſitum, nec in vllo vnquam declinem ad me. Quia reuera malus ſum. Nec aliud ex me habeo, ſum, poſſum, ſcio, aut valeo. Sit tibi gloria, quæ me docuit agnoſcere meum nihil.

CAPVT III

Contentum vrinæ.

1. *Commendatur Pyrotechnia.*
2. *Analyſis lotij.*
3. *Author ſpe fruſtratus.*
4. *Altera Mechanica.*
5. *Tertia, quæ coagulum calculi, & aliquot alia docuit notabilia.*
6. *Modi aliquot condenſationum.*
7. *In calce ſaxorum, duo diuerſa ſalia: neque enim vnquam alias petreſceret.*
8. *Error Galeni, de cinere.*
9. *Author cum nil didiciſſet à coagulatis, diuerſos demum ſpiritus examinauit.*
10. *Error Paracelſi de Tartaro.*
11. *Examen ſalium.*
12. *Summa virtus vegetabilium.*
13. *Vnde oriatur ſal in vrinâ.*
14. *Duelech non petreſcit per modum calcis.*
15. *Synouia quid.*
16. *Examen ſaporum fermentalium.*
17. *Notatur Paracelſus de Mercurijs.*
18. *Abuſus, vetando vſum ſalis.*
19. *Mechanica ſalis vrinæ*
20. *Vanitas vronomantiæ Turnheiſſeri.*
21. *Duo ſalia fixiora in lotio.*
22 *Vtriuſque illius ſalis differentia.*
23. *Differentia ſalis volatilis à fixo vrinæ*
24. *Fermentum ſtomachi, non eſt qualiſcumque aciditas.*
25. *Vrina cremata, non dedit Authori Alcali.*
26. *Potus vulnerarius cuiuſdam ruſtici.*
27. *Alcali, non præexiſtere: ſed fieri cremando.*
28. *Digreſſio ad aliquot claſſes ſimplicium.*

29. *Notabilis ſtupiditatis eſt, calcinatio cornu cervini.*
30. *Sal marinus, an noceat calculoſis.*
31. *Salem non eſſe pro ſe vetitum, vt neque propter ſui ſpiritum.*
32. *Sal eſui aptiſſimus.*
33. *Mechanica mirabilis, in lotij diſtillatione.*
34. *Iudiciaria ex vrinis, cur hactenus falſa.*
35. *Quid doceat calculus diſtillatus.*
36. *Nunquam terra, cum ſpiritu vrinæ, facit Duelech.*
37. *Conſtituentia Duelech.*
38. *Quomodo arenæ fiant in matula.*
39 *Fabuloſa eſt calculi confirmatio.*
40. *Calculus miræ magnitudinis.*
41. *Ridiculus Paracelſus in calculo fulminis.*
42. *Duelech fit ex meris volatilibus.*
43. *Tres ſpiritus concurrunt in lotio, ad natiuitatem Duelech.*
44. *Volatilia, non rarò per concurſum, ſtatim ſimul fixantur.*

1 IN noſtris ſutnis legimus, non eſſe in natura certius ſciendi genus, ad cognoſcendum per cauſas radicales, ac conſtitutiuas rerum; quàm dum ſcitur quid, quotcumque in re quaque, ſit cõtentum. Ita quidem vt cognitio, & connexio cauſarum, non conſtent clarius, quàm cum res ipſas ita recluſeris, vt coram prodeant, ac velut tecum loquantur. Siquidem entia realia, duntaxat ſtatim in ſuis primordialibus, & ſuccedentibus ſeminum principiis, adeoque in vera entitate ſubſtantiali, dant notitiam & proferunt cauſam cognoſcendi naturam corporum, mediorum, & extremitatum. Quippe ſunt cauſa generationis, exſiſtentiæ, & permutationis ſecundum ipſorum radicem. Quoniam (teſte Raymundo)* *vtcumque Logicus habeat profundum ingenium argumentabile, aut naturale, de rebus extrinſecis: tamen nunquam per aliquã rationem, quæ venit ad ſenſum, poterit directè cognoſcere, nec iudicare, cum quali natura, aut virtute, per fortitudinem intrinſecus, habeat multiplicare granum, creſcere ſuper terram, niſi pro ſimilitudinario ab obſervatione deſumpto. Nec ſciet vnquam, quomodo ſemen in terra pullulet, creſcat, & colligat fructus: niſi cum doctrina experimentali prius intrauerit in noſtram Philoſophiam naturalem, & non ſophiſticam, ſermocinalem illam, quæ naſcitur Logicis, per diuerſas præſumptiones phantaſticas: qui cum prognoſticationibus ſequelarum, contra vim naturæ, faciunt multos pertinaciter errare, in ſophiſticatione mentis. Quia per noſtram mechanicam ſcientiam, intellectus eſt rectificatus, vi experientiæ, reſpectu oculi, & vera notitia mentalis. Imò experientia noſtra, ſtans ſupra probationes phantaſticas concluſionum, adeoque nec eas tolerans: Sed omnes alias ſcientias oſtendunt viuaciter intrare in intellectum. Vnde deinceps intelligimus per naturam, intus illud, quod eſt, & quale eſt. Quia per talem ſcientiã, Intellectus ſtat denudatus ſuperfluitatibus & erroribus, qui ipſũ ordinario remouent à veritate, propter præſumptiones, & præiudicata, credita in concluſionibus. Hinc enim noſtri ſe direxerunt ad intrandum, per quamlibet ſcientiam, in omnem experientiam, per artem, iuxta naturæ curſum, in ſuis vniuocis principijs.* Spagyria enim ſola, eſt ſpeculum veri Intellectus: monſtratque tangere, & videre veritates earum: in claro lumine. Nec fert argumenta logicalia; quia nimis remota, & longinqua, de claro lumine Ideoque habet tabula Smaragdina: *Per hoc genus demonſtrandi, fugiet à te omnis obſcuritas, & acquiretur tibi omnis fortitudinis fortitudo fortis, vincens omnia ſubtilia, & ſolida penetrans. Propterea vocor Hermes Triſmegiſtus, habens tres* (id eſt, omnes) *partes Philoſophiæ, atque totius mũdi teleſmon.* Hæc ille. Interrogare ergo & pulſare, ſupponitur medium in naturalibus, quærendi per ignem.
Ego quidem ſperabam vrinæ contenta inue- 2
ſtigando, opticè noſcere, non alias ſanè, quàm per veram lotij analyſin. Itaque primùm meam vrinam, vaſe ligneo aſſeruatam, donec tandem fermentum ſponte conciperet, ebulliretque non ſecus atque vina: adeò vt auris, perciperet ebullitionem. Sub cuius finem, ſtillabatur inde parum aquæ ardentis. De reſiduo autem, collegi ſalem albiſſimum, acuti, & vrinacei odoris fœtulenti. Neſcio autem, an in tota rerum natura ſit aliquid ſubtilius. Nobile ad Icterum, alioſque morbos
remedium. Conatus ſum per hunc ſalem, diſſol- 3
uere Duelech in vitro: ſed non reſpondit euen-
tus. Iterùm per dies 13. putreſieri vrinam propriã 4
de ouo, in fimo equi. Vt partes diſſimilares, in ſeparationem vitæ vltimæ tenderent. Diſtillaui rum, cohobando quater iuxta præſcriptum Paracelſi; & reperi frequentes cryſtallos flauas, & acuminatas. Quæ quanquam ad veteres excrementorum oppilationes conferrent, nil tamẽ aduerſus
Lithiaſin. Tertiò, miſcui ſpiritũ vrinæ, aquæ vitæ 5
deflegmatæ: atque in momento, ambo ſimul in offam albam coagulata ſunt: mirè tamen fugacem atque ſubtilem. Oculus imprimis ibi me docuit. Quod ſpiritus vrinæ, impar & ingens eſſet coagulum: quippe quod aquam vitæ eſſet coagulando. 2. Quod in coagulando ſeparaſſet partem ſegnem, & aqueam, quæ ſupernataret præfatæ offæ albæ non ſecus fortè, atque in coagulatione Duelech, à reliquo lotij corpore, adeoq; in mediis vndis ſuam perficeret coagulationem. 3. Quod coagulum, ſiue ſpiritus vrinæ indiſſolubiliter, ſe nexuiſſet ſpiritui vini. 4 Non eſſe perpetuum (quod tamen loco axiomatis Chymicæ propinant ſcholæ) videlicet; quod omne acutum coagulans, eadem opera, ſuum compar diſſolueret. 5. Quod ſpiritus vrinæ non ſe coagulaſſet in vitro, iuxta puluerem contriti Duelech: ſed duntaxat ſe miſcuiſſet, & concoagulaſſet cum altero, vini nempe, ſpiritu. 6. Quod ſi igitur obuiaſſet ſpiritui terreſtri, etiam cum eodem coniugium contraxiſſet, vt ex ambobus ſpiritibus feciſſet corpus lapideum. 7. Didici ſaltem, quomodo ſpiritus vrinæ coagularet alium ſpiritum intra vrinam. 8 Quod eiuſmodi aſſociatio, non ſit nuda partium quædam commiſtio: ſed vnitatis indiſſolubilis connubium, ſubſtantialis quædam tranſmutatio, entia noui productio, ab agente & patiente, in corpus neutrum. Hoc experimentum, introitum dedit ad indagandum Lithiaſin. Vagus tamen adhuc manſi. Etenim poſt
gratiarũ actionem me tranſtuli in meditationem, 6
quot modis res in vniuerſo cõdenſarentur. Prima enim ſtatim ſe mihi obtulit glacies. Quæ aqua, frigoris formidine, & actione primitiva, ſe incruſtat: non autem à frigore actiuè congelatur. Prout alibi de Elementis. Cætera verò corpora, quæ miſta creduntur, vt ſe prodant veros aquæ fructus, eodem zelo atque tenore conglaciantur à frigore occaſionaliter. Etenim ſic oſſa, & enſis, facilius franguntur ſub frigoribus, quam æſtate. 2. Salia, dum illorum myxa non ſat exſiccata, relinquitur in frigore, ſeparantur ab aqua, & granulantur, quæque juxta ſpeciem & propriera

* *Teſtamenti c.26.*

propriȷ:tatem ingenitam.3.Si ſalia quippiam ro-
dendo ſubegerint, a natiua conditione tranſeunt
in neutrum, & coagulantur. Sic nempe tartarus
vini, ſapo, borax, &c. coagulantur. 4. Mucila-
gines dein, ſeminum connubio inſpiſſatæ, & è
corpore ſuo reſolutæ,fiunt glutina,gummi,colla,
&c. 5. Sin autem mucilago, pingue commiſtum
7 gerat, coagulatur vtraque ratione. Sic aloe,
cepola, pix, reſina, ammoniacum, Thus, Myr-
rha, Maſtix, opopanax, ſarcocolla, aſſa, elu-
mi, &c. 6. Terra ſalem & mucilaginem commer-
cens,ſi areſiat, condenſatur, & indureſcit. 7. Sal
minerale terræ innatum, vitulando lapideſcit in
lapides,teſtas, ollas. 8. Quæ ſi fortiori gradu vr-
geantur,tãdem vitreſcunt.9.Leſſas aquarum terrę,
virtute ſeminum induratur, in ligna,herbas, &c.
10. Sic aqua,vi ſeminis,petrificatur. 11. Mucila-
go aſſociata pulueri, tophos facit: cum puluere
autem & calce, iam varia mentitur marmora. 12.
Quicquid calx diſſoluta comprehendit, id ſecum
coagulat. Quia ſunt in calce, duo ſalia, vnum li-
xiuiale alcali,& alterum,acidum: quæ duo dum
ſe inuicem demoliuntur, ſimul coagulantur. 13.
Metalla, marcaſitæ, ſulphura, &c. vi ſeminum
ſuis naneiſcuntur,& proprias coagulationes. 14.
Innato quoque glutine, ſponte concreſcunt plu-
ma, quæ poſtmodùm areſcendo dureſcunt. Vt ſan-
guis,caſeus,albumen,verniſium,&c. 15. Vitrum
eſt lapis fictilis, conſtans ſale alcali. Quod dum
ignitum liquatur,corrodendo liquefacit arenam,
vel puluerem lapidis nõ calcinabilis,nec aliàs fu-
ſibilis: ſimulque in maſſam diaphanam vertuntur.
Ergo lapis calcarius, ſiue ſaxum, propter ſal aci-
dum,ineptus eſt vitro. Quia calx eius deſtruit al-
cali vitrificans, fitque neutrum quoddã opacum.
Calx ergo invito Galeno plurimũ à cinere diſtat.
8 Quod hic ſcilicet, lixiuium à ſe ſeparet: illa verò
aciditatem contineat nõ ſeparabilem à toto.Quæ
tandem nimio igne concremata,per partẽ lixiuia-
lem ſui vitrificatur, ædificando inepta. Iuxta Ge-
9 brũ.Quod omnia fixa tandem cum vitrificantibus
vitrificentur. Caſeus quoque, vt acido moderato
coagulatus,cum eminẽti acido reſoluitur. Raſura
enim caſei, cum arida calce viua, liqueſcit: non
autem cum alcali cinerum. Ex omnibus præfatis
collegi,quod coagulatio Duelech,ſit ſingularis &
anomala. Calx etiam in mediis aquis ſenſim pe-
treſcit,quatenus præfata ſua ſalia ſe inuicem coa-
gulant.Sed corpus humanum,vt nec petram coa-
gulat, ita nec calcem in veſica tolerat. Enimverò
mihi ſemper præ oculis hæſit coagulum admiran-
dum,quo ictu oculi celerius, ſpiritus vrinæ con-
denſauerat in offam ſpiritum vini. Ergo coagu-
lationes omnes cæteras, nil commune cum Due-
lech habere deprehẽdi. Quapropter decreui exa-
minare ſpiritus. Diſtillaui igitur primùm vrinam
equinam. At ſanè eius ſpiritus carebat illo coagu-
10 lo. Quare ſingularitatem lotij humani,cum ſum-
ma admiratione notaui. Obſeruaui dein, quod
ſpiritus ſulfurum, vel ſalium acidus, cum cor-
pore alcalizato,fieret terreus.Sic nempe cum fer-
ro fit ſcoria,ferrugo,ceruſſa,&c. Hæcque perpe-
ram æſtimat Paracelſus tartaros, ſiue rerum ſe-
paratas impuritates,coagulo proprio,ſibique in-
terno obductas: Cum alioqui non ſit niſi duorum
mutuo agentium conſternationes, viribus ſcili-
11 cet vtrinque exantlatis. Deinde, dudum exa-
minaui ſalia,per omnem analyſin: ac deprehen-
di, omnium ſalium ſpiritus eſſe acidos, exceptis
alcalizatis,& ſulfurum eſſentialium in vegetabi-
libus.Quorum nempe acrimoniæ ſalinę,ſunt pin-
gues atque ſulfureæ,neque in ſalem præſto redu-
ctibiles,niſi per principiorum tædioſam inverſio-
nem.Quę ſalia,cum velut elixirata, referunt ſemi- 12
num concretorum veram ſummáque craſin.Spi-
ritus autem lotij humani,nec eſt acidus,nec alca-
lizatus: ſed merè ſalſus, provt & iumentorum.
Idque ideò, quòd volatile acidum chyli ſtoma- 13
chici tranſmutetur vi alterius fermenti,in volati-
le ſalſum.Provt alibi de digeſtionibus animalium.
Obiter hic adnoto,quòd in tranſmutatis non ſit
regreſſus immediatus ad id, vnde trãſmutatũ eſt:
non magis quàm à priuatione ad habitũ.Eò quòd
in tranſmutãdo, pereat vita vltima rei:quia ſimul
fere tota diſpoſitio, vitę medię prioris entis aufer-
tur,propter extinctionem prioris ſeminis.Idcircò
enim tranſmutata ſeruant propriam noui entis
eſſentiam,cum prioris concreti neglectu. Inutile
ergo reperi qualecunque remediũ,quod veriſimi-
liter alioqui,à priore cõcreto,crediderã diſſoluti-
uum calculi. Iſtud tamen verũ quod ſpiritus vri-
nę,fundamẽtali natiuitatis ſuæ puncto, ſit ſalſus.
quodque ratione illius ſalis, prõtius alios coagu-
let ſpiritus,quàm acidus quilibet,lac.Non tamen
ſpiritus vrinæ coagulat lac,aut cruorem:eò quòd
ſpiritus cruoris, imò & vitalis noſter, ſit ſalſus,
per modum vrinarum. Hinc nempe ſpiritus lotij
ſe habet per modum ſpiritus excrementitij,deciſi
à cruore, adeoque propter ſymbolũ ſibi ſit contu-
bernalis, nec agant in inuicem. Dein obſeruaui
quoque,quod ſpiritus vrinæ nõ coagulet fortius,
quæ iam ante ſunt coagulata. Nam bolus,lutum,
ſaxumve, per vrinæ ſpiritum, degenerant ſenſim
in ſal nitroſum,ac potius diſſoluuntur.Cùm ergo
ſpiritus vrinæ non coagulet iam coagulata: qualia
ſunt bolus,lutum, &c. neque coagulabilia, vt ſũt
lac, & cruor: ſed coagulet ſpiritum vini,aut ſimi-
le,quod ſecum in vrina hoſpitatur (nam vt ſupra:
poſt fermentationem vrinæ,lotiũ continet, etiam
ſpiritum vini,ſiue aquam vitæ)nõ deſtiti ſeriò in-
quirere,quomodo in nobis,& in lotio noſtro,cal-
culus coaguletur? Imprimis indubiũ eſt,Duelech 14
nõ eſſe fortis calcineæ, vtcũque in cõtrariũ Para-
celſus feratur.1. Quia nobis deeſt gradus caloris
calcinans. 2. Dein,quia omne alcali potius petræ
deſtructiuũ,quàm coagulatiuum eſt. 3. Quia calx
præſupponit ſaxum, ideoque Duelech eſſe calci-
natũ,antequam ſaxum foret.4. Ex partibus com-
ponẽtibus Duelech, mox conſtabit,non eſſe poſ-
ſibilem calcem in eo:imò nec ipſum Duelech cal-
cinari, aut edere lixiuium. Item nec eſt Duelech
de natura cretæ podagricæ:quia concreſcit in me-
dio liquoris vrinæ:creta autem iſta coagulatur ex
ſynouia. Eſt autem Synouia, mucilago viuens,&
ſpermatica, quæ in itinere veri alimenti degene-
rauit, & ex diaphana cryſtallinaque, migrauit in
opacam,albam,viſcidamque materiam (vt de po-
dagricis alibi) ex inſipida inquam, in acidam eſt
tranſplantata,cuius acore nempe,opacitatem ac-
quiſiuit.Etenim & tum inepta eſt,ad ſui integra-
lem difflationem: qua nempe liquor nutritius,
abſque omni penitùs reſiduo,conſumitur:Sed Sy- 15
nouia,ſemel acore infecta, partes aqueæ ſuæ dif-
flantur; reſiduum autem ſenſim areſcit, in vlti-
mam tophi ſiccitatem, ac duritiem. At Duelech
in vltimam ſui duritiem vnico venit inſtanti.
Diſtat ergo creta podagrica,à Duelech: tota ma-
teriâ,& efficiente. Ideo enim creta eiuſmodi in-
duratur extra aquam, quia ſcilicet per areſactio-
nem. Neque ob id petræ duritiem æmulatur: ſed

tantum tophi. Hæc eò dixi: vt conſtet Duelech,
agẽte,& materia heteroclitis,differre ab aliis qui-
buſlibet coagulatis. Cum tamen nondum ſci-
rem modũ,aut proceſſum ortus Duelech; ſcirem
verò interim,corpora,indurationis determinatio-
nem non ſuſcipere,niſi per ſeminum ſuorũ actio-
16 nes,deſtinationes,atque proprietates. Scirem de-
nique,quæcunque agunt corporaliter,eſſe ſegnia,
inertia atque ignaua prorſus, pro coagulatione
Duelech:inquiſiui ideo ſapores & odores fermen-
tales, tanquam plurium ſeminum authores. Saliũ
itaque ſapores, atque illuſtres actiones quidẽ of-
fendi:ac nequicquam attingentes vim ſalis vrinæ.
Dein quoque,ſalia languidiora aſpexi,quæ ſulfu-
17 tum proſapiam ſequerentur. Aſt Mercuriũ;quan-
quam ſolus apud Paracelſum contineret totã rei
perfectionem:deſidem tamen atque languidũ in-
ueni. Quoties nãque à Mercuriis ſales & ſulfura
diſtinxi,admiratus ſum illorum ignauiam, borũ-
que verò principiorum duorum dignitates. Qua-
propter in ſalibus hæſi,pro indagatione natiuita-
tis Duelech: Fateor equidem Mercurium,fluens
metallum, in ſui natura, ac proprietatibus, nun-
quam ſat cognitum. At iſtud Paracelſum ſimilitu-
dine analogi decepit:putãs,quia ſibi placuiſſet cõ-
mentũ, quod verum aqueam materiam donaſſet
nomine Mercurij,quod proin proprietates argẽti
viui,naturæ ſiue pari, nunquam ſat indagatæ cõ-
uinirent adæquatæ cunctis liquoribus,qui è ſim-
plicibus erui poſſunt. Fatẽtur nãque omnes prio-
rum ſeculorũ Philoſophi,nil in vniuerſo, ne emi-
nus quidem,aſſimilari viuo argento: nondum ta-
men ante hac ſatis explicatum ſit,quod argentum
viuum ſit ſimplex actualiter exiſtens:non autem
rerum pars conſtitutiua: Adeóque non eſſe niſi
meram tranſumtionem abuſiuã nominis. Hacte-
nus adhuc mihi perſuadebam: quod cum ea non
Duelech fieret Duelech, id fieri debere per agen-
tis actionẽ,in materiam diſpoſitam. Ac quamuis
hæcatque ſimilia plura ſcirem:deprehendi tamen
proinde me nihil plus ſcire. Quocirca magis ad-
huc deteſtatus ſum Philoſophiam ſermocinalem,
vtpote quæ me ſiſteret ante limen naturæ,& cum
ipſamet ductrice mea,claudebar foris: Redij iterũ
ad me,& ruſtico more conſideraui primum,quòd
Duelech non naſceretur, niſi è principiis vrinæ:
cumque lotium ſalſum eſſe ſcirem, recurri rorſus
18 ad ſaliũ varietates. Atque obſtupui,quod paſſim
tam à Scholis, quàm à Medentibus, abſque con-
trouerſia,ſalis vſus interdiceretur calculoſis. Neſ-
citum tamen deprehendi penes illos,illius prohi-
bitionis fundamentũ. Præſertim,quod ſalis mari-
ni vſus,multus ac frequens, reali experiẽtia nulli
calculoſo vnquam obfuerit. Quin potius accurate
notaui plures,qui copioſo ſalis vſu,ſibi calculi re-
centis & ſuccreſcentis recidiuam amputarint. Vi-
deram namque maris ſcopulos, vt ſaxa, in portu
exedi. Interim ſemper cum admiratione,in men-
tẽ recurrit,quod vnico inſtãti ſpiritus vrinæ coa-
gulaſſet ſpiritum vini, cũ ſecretione partis aquo-
19 ſæ. Deliberaui itaque primũ, ſalem vrinæ,ad ex-
tremas eius venas, anatomizare. Quare in olido
vrinæ meæ corpore,poſt putrefactionẽ ſub fimo,
diſſectionẽ iſtam incepi:ac ſtatim diſtillando of-
fendi, præter præfatum vrinæ ſpiritum, bina ad-
huc ſalia fixiora,nec plura,vtcunque Turnheiſer
varia nugetur pro lubitu,de repertis à ſe tot in lo-
tio ſpeciebus,quod penè ſunt ſimplicium in vni-
20 uerſo. Volens,nedum hominem eſſe microcoſmũ:
ſed eius etiam lotiũ, eadẽ prærogatiua gaudere.

Nam ad hoc vas ſtillatoriũ;pro anſu ſuo,in par-
tes 24 diſtinguit,& foris,ſuis annotat lineis,cor-
puſque humanum in totidem ſoleas diuidit. Vult
tandem vapores,ab vrina diſtillando eleuatos,de-
bere ferire præcipue regionem vitri, eaque parte
in guttas concreſcere, qua homine,cuius eſt vri-
na,morbi negotium peragitur. Fingit item tot va-
porum diuerſitates ſurgere ex vrina, quot morbi
in vniuerſum eſſe poſſunt. Vt inde nedũ loca af-
fecta:ſed & materiam morbificam ediſcamus op-
tice:etenim ſic ſuas vronoſcopias,nequitię ac va-
nitatis magices ſuſpectas, vt excuſat,per diſtilla-
toria hydromantica,mundo imponere ſategit. Id
eſt. In ludicris,ſerius omnino videri voluit:aſt ego
nunquam diſtillaui,vt mecum alios dementarem.
Valeat igitur inutile Turnheiſeri inuentum, nu-
gaciter ſaltem,ſi non & impiè in Medicinã intro-
ductum. In fæce vrinæ itaque,diſtinxi duo ſalia, 21
vnum quidem marinum: non ita pridem aſſum-
tum,& adhuc ſoſpes,atque immutatum (vt alibi,
de coctione ſalis petrę, oſtendi.) Alterum verò,eſt
ipſius lotij,in noſtra digeſtione natum,& ex non
ſale tranſmutatũ. Differt autem à Marino. 1. Si per 22
aliquot dies, nullius ſalis Marini vſus fuerit:non
tamen ſuum vrinæ ſal deficit. 2. Sal maris coagu-
lat ſe in grana,pũctualis acuminis: Sal verò vrinę
in talos,ac cubos gemmeos concreſcit. 3. Sal ma-
ris priſtinum ſemper guſtũ refert etiam è latrinis,
cum ſale petræ confectum. Vrinæ autem ſal ſem-
per ſapit vrinam. 4. Sal marinum adhæret vaſi li-
gneo in ſua refrigeratione,prout dum ſeparatur à
ſale petræ. Sal vrinæ verò,concreſcit in liquoris
fundo. Porrò diſcernit ſe ſal vrinę fixus à volatili. 23
1. Per ignem & fugam. Vnus namque euolat,al-
tero perſtite. 2. fixus ſeparatur à fæcibus,per ex-
tractionem,in liquido:volatilis verò,ſequeſtratur
per ignem. Etenim quanquã cibi atque potus vni-
uerſim aceſcant in ſtomacho æqualiter: attamen
non ęquè volatiles ſunt ſales inde nati. Quia iſtud
ſtomachi fermentum recipitur per modum reci-
piẽtis,& ſic variat. Prout nec chryſulca,diſſoluẽs
unum ac homogeneum metallum, proinde totũ
æqualiter fit volatile. Hæcque diuerſitas nõ pro-
rũpit ex eſſentialibus:ſed pro participatione,pro-
prietatum vitæ mediæ rerum. Nec demum iſtud 24
fermentum ſtomachi, eſt nuda aciditas: ſed dos
vitalis,atque ſpecifica:cuius nempe finis eſt,trãſ-
mutare cibum in chylum humanæ digeſtionis. Si-
quidem plura aſſumuntur fixiora cum cibis, quæ
debent tamen parem ſubire cum volatilibus ſuc-
cis cõditionem,ſi penitus ad vitæ radicem migra-
re debeãt. In quo puncto præcipuè elucet naturę
energia: quę ex maſſa prorſus ſimilari,oſſa,& fi-
bras carnis,fabricat,&c. Oſſa denique,in canino
ſtomacho ad chylum reducit,vt inde iterũ cruor
fiat. Sunt ergo præfati duo ſales fixiores. Vnus au- 25
tem ſummè volatilis,in lotio. At nunquã ex vri-
na mihi apparuit alcali,aut lixiuio ſimile. Etenim
ſin aliquid lixiuiale lotio aſſumtum fuerit: id ſta-
tim acidis ſaturatur, vt lixiuialem indolem depo-
nat. Vidi nẽpe ruſticum,qui vulnera ingentia cu- 26
raret,potu lixiuij,è Tilia parati. Illorum tamẽ lo-
tiũ nil prorſus lixiuiale oſtẽdebat. Docui proinde
alibi,omne alcali fieri per ignis expreſſionẽ lique-
factiuam:cõcreris nec ante infuiſſe,vt neque fixũ.
Quod ſi verò ſpiritus aliquis volatilis proprietatẽ 27
alcali referat(prout eſt herbarũ quarũcũque vul-
nerariũ)is quidem abſterſiuus, ac diureticus eſt:
propria tamen vi,ſub altera digeſtionũ,natiuã ſa-
lis vrinę induit,cohibet corruptiones acidas,quę
ſponte

Google

ſponte alioqui deinceps vulneratis orirentur. Cũ igitur non ſit alcali in lotio, errorem duxi, alcali potare pro ſaxifragio: cum non perueniat ad loca vrinæ. Neque enim Ludus Paracelſi parat lixi-
28 uium: ſed ſalem ex acido, amarum. Quapropter ſuũ Ludũ, fel terræ vocat. Eſt enim lapis ſiliceus, tenerior tamen, & qui fere totus, per diuturnum biduí ignem auolat. Cum ſale petræ verò, multò celerius. Porrò lapides, gemmæ, arenę, marmora, ſilices, &c. adiuncto alcali vitrificantur: ſin autem plure alcali coquantur, reſoluũtur in humido quidem: ac reſoluta, facili negotio acidorum ſpirituũ, ſeparantur ab alcali põdere priſtini pulueris lapidum. At hæc nunquam ad vrinam veniunt, vt nec ſaxifragio vtilia. Saxa autem, quæ ſulfur phlogiſton habent, calcinantur quidem, verum non vitrificãtur facilè, eò quòd ſal ſulfuris reſiduum, & acidum, conſumat alcali vitrificans. Metalla quoque, propter omnimodam & inuictam mercurij ſimplicitatem, atque impoſſibilem penetrationẽ, vel immutata, ludunt operam ignis, vel tota aufugiunt: Sic tamen, vt quanquam fumo tenus auolẽt: fumus tamen iſte denuo, in priſtinã metalli naturam reduci poteſt. Quapropter nullum vnquam metalla dedere alcali: multóque minus ad vrinæ diuerſoria pertingunt. Marcaſitæ autem cum ſulfur habeant cremabile, alcalinum vorax: illorũ tamen Mercurij reſiſtũt, quò minus ad lotij hoſpitia veniant. Sanguis quoque, licet ad medendum habeat ſalem mirabilem, tam fugitiuum, quàm fixũ, non tamen proficuũ in Lithiaſi animaduerti. Cæterum teſtæ limacum, terreſtrium, vel conchyliorum aquatilium, pro parte, qua acidum, & calcarium ſalem gerunt, proſunt quidem calculoſis abſterſione indigentibus: ſed luctam continent, pro parte ſui lixiuij, quatenus ſcilicet ad lotium nun-
29 quam perueniunt. Oſſa animalium combuſta, nullum ſibi ſalem fixũ retinent: at tantùm inſipidam terram reſiduam. Notabilis ergo ſtupiditatis eſt, ebur, & cornu ceruinum, calcinari in morborum præſidia, quia mercari iubent puluerem, viribus orbatum: adeòque & crumenæ, & ſpei ęgrotorum imponunt, occaſionem benè agẽdi prætereunt, ac ſeipſos ridiculos faciunt. Pro me autem ſpondent Monetarij. Siquidem teſtæ probatrices, (quas vocant capellas) conſtare debent cinere, orbato omni ſale. Quare optimè, è cinere oſſium, longèque
30 excellunt ex ebore & cornu ceruino. Enimverò primis annis, traditione Scholarum totidem erãt oracula penes me: At per ignem me edocto, vniuerſa Scholarũ theoremata igne deleta ſunt. Perſuaſerant inter cætera, quod ſal maris calculoſis nocuus eſſet, tam quatenus ſali vrinario pręberet materiã, quàm quod muceoſam pituitã pro Duelech præcipitaret. Examen ſalis per ignem, ſecus me docuit. Imprimis ſexagenariũ (mihi à diſtillationibus) immunem à renum calculo, ſeruaui annos ſedecim (cui alioqui obnoxius erat) largo ſalis marini vſu. Quod deinceps in multis confirmaui. Etenim Scholæ, dum viderent, in aere myria ſalis refrigerata, ſalem quęque ſuo more coagulari, illamque myriam non fieri meracam, niſi per exhalationem partis aquoſę: ſtatim ſuſpicatę ſunt, calculũ coagulari à ſale, & calore exſiccãte: adeóq; putarunt, nec ſalia quidẽ in dicta myria granulari, niſi per ſalis innati calorem: qui proinde ſeſe in effectum explicare non valet, quãdiu plurima eſt aqua illi præſens. Itaque dum proprium mucum, deguſtarẽt ſalſum: & quidem ſapore ſalis marini, non autem ſalſedine lotij: vellentque connectere efficientem in materia: ratæ ſunt, in eodem muco eſſe viſcoſam ac tenacem materiam, iunctam ſali, ſalem quoque eſſe per ſe ſalſum: tandem decreto perpetuo ſanxerunt, calculũ generari è phlegmate ſalſo, ideòque etiam calente actualiter: & per conſequens, ſalſa calculoſis nocua. Imò & phlegma manens tale, mutatis qualitatibus, propriiſq; paſſionibus, migrare in calculum, per calorẽ, viſcoſamque ſiccitatẽ, perinde vt glutina, ac colla, ſenſim abeunte parte aquea, ſpiſſam ſui tenacitatem inducunt. Bone Deus, quàm inſulſæ Scholæ, & quàm inſulſos nos iubẽt eſſe: quaſi vbiq; mortalium curam gerens, atque ſalibus prouidẽs, finxiſſes ſtudio tuo, vt calculoſi fierent. Quanta eſt illarum ignauia, quod nunquã tentarint vnicum ſalis pugillum, calculoſorũ vrinali inſpergere, vt explorarent, num ſal marinus arenas futuras coagularet, alioqui matulis adhæſuras: num inquam lotij tãta ſit ſalſedo, vt ne quicquam ſalis ampliùs in illo liqueſcat. Nam lotium ſi ſit reſoluendo ſalem: iã ſal iſte non poterit eſſe cauſa granulationis. Denique reperiſſent facile, ſalem maris, vrinę iniectum, impedire coagulationem: non item eam cauſare. Salem marinum inquam reſoluere paratam materiam coaguli, nec coagulum ſuſcipere. Quicquid autem deſtructionem meditatur illius coaguli, neceſſariò quoq; coagulationẽ inde prouenientẽ turbabit. Etenim vt Scholę noſtræ ridẽt coagula in rebus iita viciſſim rideo illarũ inſulſitates, quod calculum, vel ſilicẽ, in fundo aquoſo, per calorẽ cõcreſcere ſiue areſcere exiſtimẽt. Pro coagulo enim petroſo, certãt fõtes & flumina, quorum fundus, calorẽ, atque ſiccitatum regulas explodit. Denique pro coagulo liquorũ, ſpondet caro noſtra, itemque cruor, lac, & mucus. Etenim ſi ratum ſit, quod pituita ſit materia ex qua calculi, ſalisque myriam recoctam, abraſiſſe, & ſecum diſſoluiſſe, carnium ſalitarum mucoſitatem, eiſq; demum per ebullitionem inſpiſſatas in ſpumam reieciſſe. Cognouiſſent vtique ſalis vſum nullatenus vitandum, ac vetandũ. Sed tanta Scholas obſedit explorandi ignauia, quod lucello infami cõtẽtę, cuncta neglexerint, quibus proximo prodeſſent, ſi non etiam ſibi. Etenim ſi calculus, in vrina (etiam coctus) reſolueretur, vel quod vrina nõ eſſet reſoluendo ſali ſibi iniecto: potuiſſent nimirum eo viſo, ſaltem penitus extra vſum hominum proſcripſiſſe? At ridet Scholas vulgus, ſaliſq; vſus, in deſpectum regularum, increbuit. Adeò vt deſpecta Scholarũ authoritate, nedum inſuauis; ſed etiam inſalubris ſit victus, abſque ſale. Sin autem ſalis condimenta palato arrideat: non id aliunde fanetur, quàm quatenus ſal reſoluit excremẽta, ſtomachũ ſuo mucore grauantia. Etenim ſi ſal catechumenis, in ſymbolũ Sapientiæ, primis à natiuitate horis, ore tenus indatur: Scholę autem multo conamine omnem ſalis eſũ interdixerint. Quid enim aliud inde ominandum, niſi quod Sapientiam nõ admittant Scholæ ethnicæ, cuius videlicet ſymbolum excludi cauẽt? quod Eccleſia à primo intendat perditionem infantum? Sal enim à latrinis, per ſalis petrę coctores ſequeſtratur, quale olim vna cum cibis aſſumtũ fuit. Itaque debeter pariter manere in ipſo Duelech. At ne minimum ſalis marini reperitur à Duelech per artem Idque Scholę nullo diſpendio didiciſſent, ſi aliqua diſcẽdi auiditas, aut proximi charitas, illas ageret. Saliẽ ſalis petrę coctores curioſiores fuerunt, tot Medẽrum myriadibus, Reſultat ergo ipſis opprobrium, vt quiſque è vulgo iam ſciat, quam impo-

lita

liia ſint Scholarum decreta:cum neſciant in Diæ-
tetica,quorſum ſalita vetent. Nec ſane timendum
31 erat,ſi non ſal,ſaltem ſpiritus eius,noceret calcu-
loſis. 1. Quia ſal,per Scholas vetitus ; ſeculis, & .
Scholis adhuc ignorantibus , an ſpiritus vllus in
ſale reperibilis,cuiuſve eſſet cōditionis. 2. fruſtra
eſt potentia in agēdo,quæ in actū deducitur nun-
quam. Satis namque conſtat , quod è ſale maris
aſſumpto,nunquam in nobis ſit poſſibilis eductio
ſui ſpiritus. 3. Eſt namque acidiſſimus,nec ſibi par
habet remedium , extinguendis ardoribus vrinæ,
etiam præſente in veſica calculo,etiam in ſenum
ſtranguriis:putrefactiones impedit, diſſoluit mu-
cagines,arenas pellit. Ergò ſal eſt vtile calculoſis,
tam in ſui corpore,quàm ſuo ſpirito. Enim verò
ſal fontale, Diuinæ largitatis prouidentia, datum
in neceſſitates mortalium, vt vbi longo tractu, à
mari recedit continens, fontes ſalini, maris defe-
ctū ſuppleant. Scholæ autem,tantùm abeſt,quòd
Deo gratias pro beneficio rependant : accuſant
Deū,nedum fruſtra, ſed & in hominū perniciem,
dediſſe ſalem. Notabile interim, quod multis &
copioſis fontibus, ſal in mare defluat, non tamen
maris ſalſedo intendatur, eò quòd vapore tenus,
aliquid ſalis ſenſim ab æquore adſcendat : & vtut
in primam aquæ materiam conuertatur, in nobi-
bus ſaltem conſtantiā in ſe aliqualem habet. Vn-
de nec mirum, aquam pluuiā per ſe nullis ſeculis
corrumpi. Quod autem zona calidiore,ſal etiam
à pelago exhalet, patet : nam nemo non olefacit,
an in olla carnes decoquantur cum ſale , vel abſ-
que illo. Marinus enim, cum in conſeruationem
32 elementi faciat, exhalat difficulter. Idcirco Hiſ-
panicus propemodū halituoſo ſale caret, validior
eſt,magisque arcet putredinem,& Duelech. Cō-
tra,Lotharingicus ſale halituoſo abundat,partim-
que aceſcit in ſtomacho. Differt quoque ſpiritus
iſte halituoſus ſalis (qui tanquam flos ſalis ſubli-
matus eſt) à ſpiritu ſalis ſtillatitio : perinde vt
oleum oliuarū,à Laterino. Spiritus enim olei oli-
uatum, oleoſus, qui prima medietate exit , apud
me argenteum filum tandem in lagena diſſoluit.
Oleum autem oliuatum, ferrum à rubigine præ-
ſeruat. Longéque potentius,arma à ferrugine cu-
ſtodit,iſtud olei reſiduum,vnde præfata medietas
eſt ablata. Idcircò notandum,non eſſe puriorem,
aut defæcatiorem ſalem, quam qui à myria ſuilla
recoctus eſt. Siquidem ſaliendo,ſiue operando in
obiectam ſuillam,amiſit halituoſiorem ſpiritum,
per coagulationem. Adeóque ſal reſiduus , penè
fixus,ſua terreſtritate liberatus, reperitur clarus,
condimentis aptiſſimus. In cadū quoque aceſcen-
tis cereuiſiæ iniectus,eandē præſeruat, quod non
item alius. Quapropter in nobis ſuperuacaneos
ſpiritus acidos (omnis corruptionis authores , ſi
extra primæ digeſtionis officinas fuerint) in ſe
combibit,& tranſmutat. Sali Hiſpalenſi ſic rebul-
litus, bonitate par ferè eſt,qui caudente olla pri-
mum liquatus fuit. Cum ergo ſal maris non ſit
de vrinæ compoſitione,ſed prorſus extraneus ſit,
ac permaneat : Imò ſal maris, in vrina detentus,
ſeruet impermiſtam ſui,immutatamque naturam,
vſque in vltimam rerum deductionem,& ſalis pe-
træ ſeparationem : certum eſt, quod nequicquam
ſibi ſit negotij cum Duelech. Ideóque nec in cō-
poſitione huius,vel minimum ſalis marini reperi-
tur vnquam,cum magis natiuitatem Duelech de-
ſtruat,quam promoueat. Ergò abſque fundamen-
to,ſal maris,per Scholas,calculoſis vetitus. Hæc
de ſalibus. Didiceram autem hactenus, Duelech
eſſe coagulatum anomalum,à ſale vrinario natū,
qui ſibi parem in toto vniuerſo non haberet : eò
quòd extra hominem , nuſpiam reperiatur vrina
humana. Idcircò enim non piguit,multoties vri- 33
nam diſtillare. Decreui itaque meam vrinam, 40.
ſolidos dies ventre equino putrefacere,vt præuio
putredinis fermento , partes diſſimilares fatiſce-
rent. Tum diſtillaui circiter medietatem eius. Ve-
rum ab opere auocatus,propter negotia familiæ,
ac dein per Pentecoſtes feſta impeditus , ceſſaui
per quindenam. Fuerat autē vas recipiens,ingens
valde,clarum, cryſtallinum, ac pretioſum : quod
iam à proboſcide alēbici , toto illo interuallo ſe-
queſtraueram. Cū ergo ad opus redirem,primum
effudi, quod erat diſtillatum , in aliam lagenam:
quia videbam vas recipiens (trium alioqui facile
cōgiorum capax)quaqua verſus ſtillatitius vrinæ
liquor contigerat,fuſca albedine obductū. Indo-
lui vitrum tam pretioſum, in rem adeò ſordidam
maculatum. Dein indignabar ampliùs, dum cer-
nerem nullo cinere contractum næuum deponi.
Pœnituit enim me damnoſæ , totieſque repetitæ
curioſitatis. Stillatum ergo effudi foras. Sed ſta-
tim hunc ignaviæ , atque inſolitæ indignationis
ſtimulum, ſuſpectum habui. Virum, autē, labori-
bus , ac ſumtibus minimè parcentem , iam indi-
gnari vnius vaſis perditione,mecum mirabar. Vas
ergo recipiens,perpendo,an næuus eſſet exoticæ
tincturæ,aut num corroſa ſuperficie concaua ali-
quid periiſſet. Tādem certo cognoui, verum Due-
lech fuſcum, ex clariſſimo ſtagmate aqueo , vaſi
appoſitum. Tum enim admirationis plenus , lau-
daui Dominum,quod mei curam geſſiſſet:etenim
quæ meâ cenſebam incuriâ commiſiſſe,diuinâ ſic
bunitate diſponente,eueniſſe cognoui. Nēpe qui-
bus vult , omnia conuertit in bonum. Equidem
iam pridem conſpexeram in lotio meo , habitare
tāti coagulatorem. Nunc demum quoque didice-
ram:quod clariſſimus liquor ab vrina ſeparatus,
mage putrefacta,verū contineret Duelech, quem
appoſuerat. Vnde inprimis mihi euaſit indubium,
quod ad compoſitionem Duelech nullatenus cō-
curreret materia viſcida. Vas iſtud itaq; etſi pre-
tioſum , ſuaque iam labe condemnatum, charum
fuit,quia mineruale ſoluerat. Iterum ergo pro re-
cipiente ſuppoſui,cogitans,quod quandóque per
chryſulcam iſtud Duelech abraderē. Perrexi ergo
diſtillando,quod mihi à quindena reſiduum man-
ſerat. Ecce tum nouo diuinæ largitatis fauore per-
colſus,vidi ſtillas ſingulas diſſoluere adhærēs fuſ-
cum Duelech, qua decurrerent, ac vas mox pri-
ſtino nitori reſtitutum. Etiam,quod ſecundus hic
liquor,tametſi prioris odorem haberet,aquæ vitæ
affuſus , hanc item non coagularet amplius. Sic-
que diuino ductus nutu(quem alij euentum for-
tuitum rentur)inueni partem eius,quod iam du-
dum multis ſumtibus anxius quæſieram. Lauda-
ui itaque Dominum,quod paruulo,atque paupe-
ri,dediſſet intellectum. Nam ſi me non auocari
iuſſiſſet ab opere,nec feſta me detinuiſſent, quo-
ad Duelech in recipiente concreuiſſet,& niſi vas
tam clarum atque pretioſum fuiſſet. Quinimò ſi
totam vno filo operationem abſoluiſſem: fruſtra
ſanè operabar,ac tentabam omnia. Reſpexit ergo
Dominus in mortalium neceſſitates, nec ſpreuit
preces abiectorū:Quare dedit mihi cognitionem,
diuerſarum partium lotij ſani,id eſt mei. Vna qui-
dem erat quodammodo leuior , atque citatior,
habens occultum Duelech,ſub claro liquore ſtil-
latitio,abſque fæce,muco,& ſedimine. Verùm in
clariſſimo

Digitized by Google

claríſſimo ſtagmate, & ambientis frigore. Altera
verò æque admirāda, quæ ortum in frigore Due-
lech, in frigore quoque iterum diſſolueret, & in ſe
abſorberet. In vnico namque ſale volatili lotij,
tam oppoſitas facultates admirabar ſeriò, conſi-
deraui quidem eatnde, quod cuius vrina plus ha-
beret de priore ſpiritu, is calculo eſſet obnoxius:
ac immunis alter, cuius lotium plus de altero cō-
tineret: primusque ille conceptus mihi arridebat.
Sed ſermocinalis illa ſcientia vana fuit, rebusque
inprimis gerendis inutilis Siquidem lotium non
ſubit nobis præuias illas putredinis teſſeras: ſine
quibus tamen entia illa æternum dormirent. De-
in, nec ex illa ſpeculatione conſtabat medium,
quo plus de poſteriore illo ſpiritu ſemper fieret,
quaue methodo inhiberetur prioris ſpiritus con-
fectio. Multò minus, quomodo cōfecto iam Due-
lech, ſubueniri daretur. Attamen ne abſque fru-
ge cederet ſpeculatio, cogitaui, an poſterior ille
ſpiritus, per ſyringam (prius euacuato lotio) inijci
calculoſæ veſicæ permitteretur. Sterilis itaque
mihi occurrit mortalium cognitio, quæ ſola gau-
dens ſpeculatione, manum à Pyrotechnia ſubmo-
uet. Nam lotium debitè putrefactum, coagulato-
rem edit ſpiritum, qui aquam vitę coagulat Item-
que poſt, qui totus diaphanus & volatilis, poten-
tiale Duelech continet, quia parit ac tandem, qui
Duelech ſemel natum in ſe ſtatim abſorbet, mox
tamen dehortante diabolo dubius vacillare cæ-
pi, atque conſideraui, vana eſſe, quæ tanti facie-
bam à me reperta. Præſertim cum in nobis non
putrefiat vrina ad illum terminum, quo hos de-
derat ſpiritus. Deteſtatus itaque ſum meas curio-
ſitates. Nam etſi quodammodo remedium ſugge-
rerent, relinquebant tamen priorem ignorantiam
circa cauſas, & modum fiendi Duelech. Quapro-
pter cœpi cuncta pridem viſa, quaſi non facta
negligere, ſenſique torporem mihi incuti. Vnde
confirmabar (quæ in præfatione multis expoſui)
nullum laborem tædioſiorem, nullumque ſciendi
genus, hortante cacodæmone, poſtergari magis,
quàm illud, vnde genus humanum quandoque
frugem capiat. Chriſtianum ergo decet, conſtan-
tis eſſe animi, in opere bono. Tandem itaque re-
peritis diſtillationibus, & exactiore cunctatione,
per orationem aſſecutus ſum cauſas, modum fien-
di atque diſſoluendi Duelech, Deus bone, tuam
admiror magnificentiam, quæ Medicorum inep-
tiſſimum, ad tantæ rei recluſionem perduxit, tot
ſeculis, magniſque ingeniis neglectam. Gratiarum
ergo actiones refero nomini tuo abyſſaliter glo-
rioſo, non quia me præ aliis, ad arcana deduxeris
(numquid terra gloriari poteſt, dicet que aliis vaſ-
culis vah? quod in electioris formæ vaſculum, ſub
figuli torno deducta ſit?) Sed quia feciſti volun-
tatem tuam, quæ ſola bona eſt; refero ergo in te
omnem gloriam, qui hoc æuo, cognitionem hanc
recluſiſti, per abiectiſſimos & paruulos huius
mundi. Id namque pro ſolito tuo eſt, & ad maio-
rem nominis tui gloriam. Cognoui enim obſtitiſ-
ſe veteribus, & Modernioribus vnicam igna-
uiam, aſpernantium diſtillare rem adeo fœtidam,
atque ſordidam: ſuauitate odoris lucri decepto-
rum. Spreuit enim eos Sapientia, qui materiam
ex qua, diſpoſitiones, contenta, proprietates, pro-
greſſum, & ſignificationes lotij, addiſcere recu-
ſarunt per ignem. Neque etenim ceſpitatum eſt
34 minus in materia, contento, atque indiciis vrina-
rum, quàm fuit hactenus in petrificatione eiuſ-
dem. Quare occulta manſit diagnoſtica, ſimul &
prognoſis iudicialis vrinarum: prout in noſtra
vronoſcopia, ex fundamento demonſtrauimus:
quam opto vrinam fermentiora iudicia poſthac
excolerent. Ego ſiquidem me ad tumultum præ
paro, ſub ſpe, labores meos ærumnis humanis
non ineptos fore. Pergam nunc, ſtoliditates meas
& experientiarum tædia recenſere. Inprimis nam- 35
que, ex Duelech diſſecto, ac ſolitarie per ſe di-
ſtillato: Itemque ex raſuris matulæ: Tertiò item,
ex vrina ad ſpiſſitudinem eclegmatis diſtillata,
idem prorſus oleum, eædemque cryſtalli, ſterco-
ris liquidi aſſurgunt. Etenim ex Duelech relinqui-
tur fæx terrea, nigra, friabilis, & combuſta, non
amplius petroſa, vixque aliquid ſalis vrinæ fixio-
ris, reſeruant. Vtpote ſpiritus volatilis, totus in
toto, in Duelec, ac tandem in terram eſt mu-
tatus, cum ſibi adiunctis aliis compoſitionis par-
tibus. Certo vtique ſigno, quod ſal fixus vrinæ
non habeat vim actiui coaguli; ſed paſſiuè coa-
guletur duntaxat. Porró terra illa, è diſtillato
Duelech relicta, nunquam pridem deſcendit ad 36
veſicam, ſpecie pulueris, aut luti: ſed liquor fuit
dum in vrina eſſet, qui ibidem dein ſic induruit
per ſpiritum lotij. Meditatus enim dudum eram,
quod terra, aut puluis, vtut artificioſiſſimè con-
necteretur ſpiritui vrinæ; nunquam tamen con-
creſceret in Duelech, & per conſequens vanum
etiam eſſet, pro Duelech, Tartari inventum,
Siquidem iam conſpexeram in vitro, Duelech è
ſpiritibus (liquoribus nempe ſtillatis & claris)
materia, & efficiente iiſdem, quibus in nobis
Duelech oritur, fieri. Concluſi ergo ea iam me-
chanicè probatis. Si lotium, cum ſuo ſalis ſpiritu, 37
habeat ſpiritum terræ volatilis: neceſſariò ex illis
duobus generabitur Duelech, niſi per ſcoriam
(quam libro de frebribus voco ſtercus liquidum)
ſaturetur ſal vrinæ, atque eatenus à coagulando
turbetur. Non rarò namque obſeruaui, calculo-
ſum aliquem, poſtea ictero afflictum, à calculo 38
immunem fuiſſe, quamdiu Icterus imperauerat.
Adeòque nec gratis à me, de febribus, aſſer-
tum fuit, quod præfata ſcoria vrinis aduena miſ-
ceatur, tanquam excrementum vtile. Granulan-
tur autem arenæ, tam in nobis, quàm in matu-
lis ipſo granulationis momento, ſemelque gra-
nulata, vltimam quoque ſui naciſcuntur ſimul
duritiem: non autem quod ſenſim, magis ma- 39
giſque indurantur: fabuloſum eſt ideo, quicquid
de calculo confirmato, & nondum confirmato, ad
ignorantiæ & ignauiæ confirmatarum excuſa-
tiones comminiſcuntur Scholæ. Tam enim du-
ra eſt recens arena, excreta è nobis, vel à ma-
tulis abſterſa, quàm erit poſt decennium inde.
Idem quoque de Duelech eſto iudicium. Dixi
quoque ſuperius; niſi arena, quæ matulæ affi-
gitur, coagularetur in inſtanti; ad fundum præ-
ceps cecidiſſet tota, nec lateraliter, tamque pro-
portionaliter diſtincta, affigeretur. Prædicator
enim hæreticus, prope Barclayam in Anglia, 40
anno 1629 ſanus atque ſoſpes, contendens à
prandio, librum è ſublimi ad ſe trahere, in imo
ventre magno perculſus pondere atque dolore,
certis inde à quatriduo ſignis, ſciuit ſe calculo
grauatum; inde poſt octiduum, Londini ſub no-
uacula Lithotomi extinctus. Pendebat autem
libram Anglicanam, & binas inſuper dragmas.
Nec memini me parem vnquam vidiſſe calculum
Pendent autem libræ centum Antuerpiæ, Lon-
dini 104. Paracelſus enim ſubitam hanc calculi
apparentiam admirans, ne figmentum ſuo deſit 41
Microcoſmo,

Microcoſmo,calcnlnm fulminis vocat, putatque
cadendo concreuiſſe.Sed multiplex eius error eſt.
1. Nam oon datur locus pro caſu. Siquidem ve-
ſica contioet vrioam , vel nullam, ſi oullam , in-
ſtar lintei madidi complicatur : ſin verò lotio di-
ſtendatur,cum hoc ſit infra, non poteſt Duelech
formari extra lotium, aut ſine lotio , vt fiat abſ-
que materia, decidatqne in lotinm deorſum, vt
decidendo fiat. 2. Errat,credens lapidem, in to-
nitru deiectum , ordinatiis , atque ſolitis cauſis
generati : non autem portentoſis. Alioqui ſi ma-
teria tonitrui naturalis , in ioſtanti coagulare-
tur oaturaliter , deberent eiuſmodi lapides ſio-
gulis tooitruis eſſe aſſueti. Nec eſſet cauſa , cur
lapillus trinm circiter librarnm,ad pedum nonem
altitudinem , terram terrebraret , ſolo oudòque
caſu ſui : oiſi robuſtiore vi deturbatus , prov de
meteoro aoomalo alibi. 3. Deoique , Duelech
ſubrta tyrannide ſe prodeos, non arguit momen-
taneam ſui generationem. Nil vetat namque,ve-
ſicæ adhæſiſſe pede ſuo, abruptoque ſtolo, ceci-
diſſe in amplitudinem veſicæ. 4.Quicquid in ve-
rum Duelech condenſatur vnquam , ſine id ſit
nucleus centralis, à rene deſcendens,vel demum
cortice tenus accreſcens : ſemper eius quælibet
42 geoeratio , fit in inſtanti. Enimverò ex meis
mechanicis didici ,quod totnm Duelech, quan-
tum in ſe eſt , conſtituatur ex meris volatilibus:
non tamen ex trium quatuorue vnciarum lotio,
(quanta eſſet micturientis) generari poſſe Duc-
lech vnius libræ. Porrò tametſi vrinam huma-
nam in ſola ſpecie noſtra ſcitem, ſolumqoe ſpiri-
tum vrinæ humanæ penes homioem eſſe : vri-
nam tamen equinam , nomine armentorum exa-
minaui , curioſus , an fortè alter ſimilis coagu-
lator ſpiritus eſſet , qui propter connata impedi-
menta , non vbique ſortiretur coagulandi impe-
rium. At vtut laboraoi,non reperi coagulatorem
illum ſpiritum , in vrina equina. Vt neque ſpiri-
43 tum fermenti, vel aquæ vitæ. Itaque reperi po-
tentialem aquam vitæ humano lotio intimam,
eamque lenam, inter ſpiritum coagulatorem , &
ſpiritum putrefactum , coaguli præfati ſuſcepto-
rem. Summéque notandum, qnod ſpiritus vrinæ
non coagulat , niſi per coonubium aquæ vitæ:
quod ſæpiùs comprobaui , diſtillando. Ergo tria
inſunt lotio humano, qnæ concurrere eſt oeceſ-
ſum : tantòque potentius , quo omnis calculo-
ſis , iam non leue principium corruptionis , in
ſuo lotio gerit (vt ſuo mox loco) vnde videlicet
fermeotum in vrina actuatur , ad præfatam
aquam vitæ coagulabilem. Nec enim his obſtat,
quod tam ſpiritus vitæ , quàm ipſa aqua vitæ,
ſint ſommè fugaces , adeòque vix ad Duelech
pertinaciam apta : nam certum eſt , ſpiritum vi-
trioli fugaciſſimum, à ſibi cooſocio volatili,imò
ſtatim fixari , per ſalem armeniacum ſugacem:
adeo & fuſionem ſuſtinent. Quibus edocti no-
ſtri, mirari mox deſinunt , quæ aliàs ignaros ſtu-
pore afficiunt.

Capvt IV.

Proceſſus Duelech.

1 *Modus fiendi Duelech.*
2 *Ens ſingulare nec ſibi par habens.*
3 *Mechanicum Spadanorum fontium exemplum.*
4 *Ocra in ſpadanis , Paracelſum à comment. Tartari deterruiſſet.*
5 *Anatome in actionibus ſpirituum.*
6 *Ignis aqua,ens homogeneum , ſibi par non habens.*
7 *Differentia præfati diſſoluentis , cum aliis omnibus totius vniuerſi.*
8 *Duæ Maximæ Spagyricæ.*
9 *Oleum auri quoddam punicei coloris.*
10 *Quid dicat generatio Duelech.*
11 *Actio corporum in corpora , qualis.*
12 *Doctrina de actione corporum , & ſpirituum.*
13 *Participationes virium è metallis , abſque materia metallica.*
14 *Spagyri deluſio.*
15 *Deſtinantur morbi in pœnam , & meritum.*
16 *Exercitationes aliquot, incipientes à ſalibus.*
17 *Spiritus ſalis fit terreſtris.*
18 *Quæſtio trinialis.*
19 *Tartari pruineſi commentum.*
20 *Senilis ſtranguria vnde.*
21 *Quatuor notabilia inde deſlua.*
22 *Quæſtio ſecunda.*
23 *Tertia.*
24 *Quarta.*
25 *Catarrhi veſicales , ridiculi.*
26 *Quinta.*
27 *Sexta.*
28 *Notantur Aſtrologi.*
29 *Notatur Paracelſus , iuxtà atque Galenus.*
30 *Propoſitæ quæſtionis ſolutio.*
31 *Galeni inaduertentia.*

SPiritus vrinę apprehendens terram volatilem, 1
procreatam ſemine , ac fermento fracido, &
putreſcente , ſuſcitat occultum adhuc in poten-
tia, vini ſpiritum , vrinæ incolam : quibus, tan-
quam duobus ſexnbus , concurreotibus, terreus
quidam præfatus ſpiritus imbibit prędictum vni-
cum coagulatorem : cuius reciprocatioois ergo,
oritur io agendo , amborum coonexio peniriſſi-
ma : quia congrediuotnt ſpiritu tenus , per illo-
tũ minima. Adeoque coagulator coagulae vnico 2
inſtanti ſpiritum vini , potentialiter excitum , in
putreſcente fermento , cui cum fracida maſſa
ſuam tribuit materiam,ſimul condenſantur in ve-
tum Duelech , monſtrum ſanè , nouum hoc ali-
quid , coagulatum in media aqua : nec iterum
ideo io aquam reſolubile. Eos nempe petroſum, 3
animale , nulli alteri ſimile , quodque ideò Duc-
lech Paracelſus nominat. Idque faciliùs per exem-
plum in mentem intrabit , quod Spadani fontes
quotidianum nobis exhibent , Habent oamque
ſpiritum ſulfureum , manifeſtè acidum (vnde
footes acidi dicuotur)& venam ferri. Vtrumque
oempe embryonatum , immaturumque , cooti-
netur liquatum , in aqua ſimplici. Mox itaque
incipiunt ambo vires reciprocas io ſe murnò cõ-
ferere. Atque tandem , cum laſſatis viribus , ſti-
terint actionem ſuam , condcoſaotur in corpus
lapideom , lagenis ſe affigens , in forma ocræ:
ſicqoe aqua redit in priſtinum elementum , om-
ni exutum qnalitate aliena. Quos ſi fontes aci- 4
dulos ſat contemplatus fuiſſet Paracelſus , Tar-
tari vini hiſtoriam , à Baſilio Valentino mutua-
tam , neglexiſſet ; ſciuiſſet namque ocræ & vini
tartari non parem ortum. Saltem difficilius re-
dargui potuiſſet. Quippe tartarus in aquam re-
ſoluitur : non autem ocra , vt neque calculus.
Neque enim vnquam oegare tentaui , è liquo-
ribus corpora ſolida conſtitui : Sed tartareos li-
quores reſpuo , in cauſas morborum violenter
adductos

adductos (vt tractatu de Tartaris) ex oppoſito
autem, actiuitatem ſpirituum in ſpiritus, reue-
renter admiratus ſum. Profectò, cum è Spada-
nis ſuccreſcat ocra, ſiue cruſta lapidea lagenis
obducatur, per totum concauum, nefas impri-
mis eſto, propinare Spadanam, ſi credamus tar-
taros perinde fieri, atque ocram in Spadana. Id
eſt, ſi credamus aquæ Spadanæ ineſſe tartarum,
mox in bibente coagulabilem: nefas facit, qui
Spadanam propinat. Etenim dum ſal acidus vi-
5 ni, corroſit fæcem. Sal quidem antea acidus, &
nondum coagulatus, manet acidus, ac coagu-
latur, nec ſalis eſſentiam mutat, etſi conſtrin-
gatur, qui ante erat fluidus. Viciſſim quoque,
etſi fæx acidos ſorbuerit ſpiritus, ac in ſe coa-
gulauerit: manet attamen corpus ſolidum, dum
ſpiritus ſalis acidi coagulatur in corpus ſolidum
tartari vini. Imo priuſquam ea pleno coagule-
tur, vaſi ſe affigit. In generatione enim Tartari
vini, ſpiritus agit in corpus: eſtque longè alia
prorſus actio, dum duo ſpiritus in ſe inuicem
agunt. Nam in hac (prout in Spadana, in Due-
lech, &c.) conſtituitur nouum ac neutrum ens,
qualis eſt ocra, ex ſpiritu ſulfuris, & veræ vola-
tilis. Sed in Tartaro vini, tantum acidus ſpiri-
tus, ſiue acetoſus liquor vini, mutatur in ſalem,
manetque fæx, qualis antè. Ideóque conſtitu-
tum inde, iterum eſt reſolubile. Non enim me-
tallum, lapis, vel corpus ſolidum diſcorporatur,
mutatur, aut volatilizatur, propter ſpirituum
corroſionem. Patet id. Nam argentum, perlæ,
coralla, lapides, ſpongiæ cancrorum, limacum,
&c. Quanquam per Chryſulcam, alioſue liquo-
res acidos, ab oculis noſtris euaneſcant: ſunt ta-
men lapides, qui ante (prout de febribus) Spi-
ritus nempe, quantum potuit, fecit: incaſſum
velut operatus eſt, ſupra corpus, dum ſeipſum,
6 corrodendo, corpus coagulauit. Eſt nimirum in
tota natura vniuerſi tantùm vnicus ignis, Vul-
canus ardens; ita quoque, non eſt niſi vnicus
liquor, diſſoluens cuncta ſolida in primam illo-
rum materiam, abſque ſui vlla immutatione, aut
virium diminutione (quod norunt, teſtabuntur-
que Adepti.) In aliis verò liquorum actiuitati-
bus, corpus nunquam poteſt ſe radicaliter com-
7 miſcere liquori ſoluenti. Ideoque corroditur qui-
dem, at non ſoluitur intimè, vti ad tranſmu-
tationem formalem alioqui requiritur. Nam
omnis ſpiritus acidus rodens, rodendo aliud cor-
pus, coagulatur, & propemodum figatur, mi-
gratque in formam ſalis denſati: nequicquam
tamen corpus, quod arbitrium rodentis ſpiritus
tolerauit, agit in illum ſpiritum, qui ſeipſum ro-
dendo, & actione propria, coagulauit. Quod
ſanè non ita fit, dum duo ſpiritus actiui concur-
runt in inuicem. Nam tunc eſt duplex actio, qua
vterque in vtrumque inuicem agit. Ideo nam-
que eiuſmodi illorum actio, fit cum permiſtione
radicali, eſtque conſtitutum ex ambobus, inſepa-
rabilis, miſtionis proles, & hoc tranſmutatum,
eſt productum, neutrum ab vtroque. Quod ſi
id Paracelſus maturè contemplatus fuiſſet, pro
ſuo Tartaro vini, ocram aquæ Spadanæ ſumſiſ-
ſet, dixiſſetque aliquid probabilius, quàm quod
ineſſent liquores omnibus rebus, qui coagula-
rentur per modum Tartari in vino, eſſentque
morborum quorumcunque communis mater at-
que materia. Ocra quidem Spadanæ filia, non
iterum reſoluitur, quaſi tartarus vini: & tamen
differt à Duelech: quantum petrificatio minera-
lis, à calculo. In hoc enim ſpiritus coagu-
lator, in lotio exſiſtens, operatur vi proprij
ſalis, ac impatiens, ſupra ſpiritum rancidum, &
putreſcentem terræ, abſque ebullitione, aut
Gas ſyluestris eructatione: adeoque in mo-
mento, ſuam peragit operationem, & coa-
gulat ſe, cum ſpiritui vini, vrinæ proprio:
prout ſuperius narraui, in Mechanica ſpiritus
vrinæ & vini, ſiue aquæ ardentis. Verum Spa-
danæ ſpiritus acidi, ex embryonato ſulfure
enati, longo operantur prius tractu, bullas
atque ſylueſtre Gas eructant, ac tandem ſe va-
ſi affigunt. Alioquin enim, ſi iſtud Gas ne-
queat eructari, aquæ Spadanæ manent ſoſpi-
tes, medendo aptæ. Nam ſi Gas egredi prohi-
beatur, impedit, quo minus ſubſequens ſequa-
tur, ſpiritusque reddantur effœti agendo. At vini
fæx, cum ſuam habeat ſibique propriam coagu-
lationem, non opus habet eam aliunde acquire-
re. Cum verò acidulus vini ſpiritus fæcem roſe-
rit, non eſt quod rodendo det, quod ipſius in ſe
non habet. Ergo in Tartari vini generatione,
acidulus ille ſalinus ſpiritus coagulabitur quidē
propter terram: ſed manebit in ſpecie ſalis ſolu- 8
bilis, & non in forma petræ. Propter regulam,
quod tranſmutatio eſſentiæ præſupponat tranſ-
mutationem materiæ. Itaque terreum corpus,
ſiue diſſoluatur per corroſiuum, ſiue non, priſti-
num ſuum eſſe ſeruat. Eò quòd iſtud diſſoluens
nō penetret diſſolutum, in radicali vinculo con-
nexionis. Quod tamen in tranſmutandis eſſen-
tialibus, eſt pernecceſſarium. Diſcant ergo Chy-
miæ tyrones, quod corpora non reſoluantur per
corroſiuorum calcinationes. Licet etiam ſæpè
repetitas: niſi intercurrat fermentalis impreſſio,
per putrefactionem, quæ præcedit quamlibet ra-
dicalem ſolutionem. Camphora quidem, in aqua
forti, naturam natantis olei aſſumit: ſed abluto
per aquam communem corroſiuo, ſtatim cam-
phora eſt, ea quæ antè, ſiue id ſemel, ſiue de- 9
mum millies fiat. In tyrocinijs enim gaudebam,
quod aurum ſpecie olei punicei, per retortam
ſeptima vice tranſegiſſem. Memor, quod qui
nouit aurum deſtruere, nouerit itidem conſtrue-
re. Sed ablato corroſiuo comite, aurum in ſe re-
dijt, ceſſauitque inane gaudium. Incaſſumerue-
re laborante ex eo, quod in eo non eſt. Incaſſum
quoque laborant, qui non operantur per media
debita. Itaque generatio Duelech, non eſt co- 10
ctæ mucilaginis, vel fictæ pituitæ imaginaria pe-
trificatio, calore loci areſacta, aut areſcendo fir-
mata vel indurata: (nam ſic, tantum bolus eſ-
ſet reſolubilis, non autem Duelech) ſed eſt trium 11
ſimul ſpirituum tranſmigratio in Duelech, vera
eſſentialique tranſmutatione. Profectò, corpora
non agunt in corpora, per naturalem compoſi-
tionis actionem: ſed quicquid corpora in inui-
cem peragunt, id fit ratione ponderis, magni-
tudinis, duritiei, figurarum & motuum. Inſer- 12
uiuntque enim Matheſi, via Phyſicæ. Sin autem
corporei ſales operentur, fit, vel quia ſpiritum
volatilem quodammodò continent, vel illum in
corpore inueniant. Meminerint ſaltem Tyro-
nes corpora, quocunque ſemel modo fuerint
colliquando permiſta, manere tamen in pri-
ſtino ſui eſſe, niſi per ignem vel fermentum
tranſmutentur: Corpora denique, nil operari in
ſpiritus: ſed determinare tantum hoſce, pa-
tiendo. Quæ proinde corporum operatio, non
eſt vera reactio: ſed potius merus ſpirituum

effectus, ex propria eorundem actiuitate reſul-
tans. Idcircò enim ſpiritus, exantlatis, exhau-
ſtiſque facultatibus, ſponte fatiſcunt in termino
ſui motus. Et licet iſta actio ſpirituum fiat cum
paſſione, & amiſſione ſuarum virium: non ta-
men tranſmutant ideo corpora in ſui naturam.
Rodunt enim tantum, atque in puluerem com-
minuunt, quod & calcinationem, per aquam,
13 interpretantur. Per exemplum. Libram croci
Martis necte ſextuplo olei vitrioli, tum diſtilla,
quicquid fuerit aqueum. Reperies vitriolum
ferri. Aufer inde ferrum: & habes vitriolum fer-
ri. Salem inquam, inſtar vitrioli, cui eſt guſtus
ferri. Nil retinens tamen de Marte. Determi-
nationem namque habes à Marte, quoad effica-
ciam: non autem materiam. Etiamque prior vi-
trioli ſpiritus, ſiue oleum è vitriolo veneris, factum
in ſalem quendam, ſolo odore ferri iterum
idem ac clarius. Libram currentis Mercurij,
coniunge quadruplo olei vitrioli, aufer phlegma
diſtillando & in fundo manebit præcipitatus al-
bus, niuis inſtar. Item ſi plus olei iuſto affude-
ris, Mercurius inſenſibiliter cum oleo tranſcen-
det. Porro, ſi à præfata niue, per lauacrum, ab-
ſtuleris acrimoniam, erit in fundo puluis citri-
nus, qui reuiuificatus, æqui ponderabit priori
Mercurio. Aqua verò, quæ in abluendo ſalem
in ſe combibit, dat verum alumen. Sic nempe
ſolo attactu, vnica libra argenti viui, abſque
vlla ſuæ ſubſtantiæ deperditione, poſſet multa
librarum millia acidiſſimi olei vitrioli, ſenſim
mutare in alumen. Quod idem oleum attactu
ferri, pariter mutatur in vitriolatum ſalem Mar-
tis medendo nobile. Notetur actio Mercurij
14 abſque repaſſione eſſentiali ſubſtantiæ ſuæ. Eſt-
que contemplatio magni momenti. Siquidem
magna Spagyrorum turba, ſpe propria deludi-
tur, putans corpora fixa, in corroſiuis ſoluta,
hiſce dediſſe ſuas proprietates, ſi ſaltem diſſol-
uentia, ſpontaneo actiuitatis motu, penes ſe
coagulauerint. Neſciunt inquam, ſpiritus, agen-
do defeſſos, degenerare in nouum ens. Dum ſci-
licet deueniunt ad terminum poteſtatis, in agen-
do. Deinde ſciendum, quod omnis operatio,
tendens ad tranſmutationem vtriuſque (agentis
ſcilicet & patientis) conſiſtat tantùm inter me-
ros ſpiritus. Operatio autem corporis cum ſpi-
ritu, non viuentium, incipiat à ſpirituali alicuius
fracedinis odore: quia ſemina, ac fermentales
diſpoſitiones, inde pendent, ſuoque arbitrio im-
perant liquoribus ad generandum deſtinatis.
Quocirca non ineptè aduotarunt veteres, mun-
di viſibilis ortum, & continuationem, ex inui-
ſibili & incorporeo eſſe (qualia ſunt odores, &
fermenta) atque in noſtris terminis, Duelech,
incredibili coagulatore ſpiritu, inuiſibilique ini-
tio, concreſcit. Neque enim externè allati Tar-
tari, interioris filij mucaginis, in ſui natiuita-
tem indiguit, fictiſue areſactionis coagulis. Ca-
lamitoſius eſt longè, quod ipſum calculi Vulca-
num nobiſcum in lotio geramus cuius importu-
no imperio auſcultant proprietates volubilis ſpi-
15 ritus. Etenim Deus, bruta præ nobis dilexiſſe
viſus, ſi morbos non in meritum, adeóque non
in bonum direxiſſet, cuius non eſt condigna pœ-
na temporalis. Cæterùm vbi pœnæ præuiſus
adeſt finis, ea dono munificentiæ, medicami-
num poteſtates erexit. In belluis quoque, ſui ob-
naſcuntur calculi, at non in pœnam, nec in me-
ritum dati, qui nobis in medicamina ſuccreſcunt.

Ideóque & longè alia ſurgunt radice. Porrò an- 16
tequam ad calculi hiſtoriam Pergam, aliquot
exercitationes præmittam. Primò itaque Sali-
nis in Burgundia, hodie non plures duobos ſunt
putei, myriæ, & puteus Gray. Quod ſi verò
menſuræ centum vtriuſque putei ſeparatim co-
quantur, longè minùs ſalis dant: quàm ſi eadem
quantitate, conneaxæ coquantur. Incolæ experi-
mentum admirantur, vtramque ideo myriam
deinceps confundunt. Enimverò altera illarum,
plus ſalis halituoſi, ſiue volatilis, continet, qui
ſingulariter coctus igne flammeo, ante ſui coa-
gulationem euolat. Veruntamen alteri fixiori
obuians imbibitur ſtringiturque in ſalem ſoli-
dum. Exemplum hoc docet, corpora ſalium ſuoa
combibere ſpiritus, & ſpiritus viciſſim rodere
corpora. Myria ſiquidem Burgundica, cryſtallo
clarior, halituoſo tamen ſui ſpiritu magnam
ſaxi rupei partem in ſe combibit: quæ ideo in-
ter coquendum, dum ſcilicet ſpiritus coagulan-
tur in ſolidiore ſalis corpore, ſidit, ac cum diffi-
cultate deſpumatur. Itaque ſalis ille ſpiritus, etſi
ſaxum ſolueret, non proin cum terra connubium
traxit, vt vel hic lapideſceret, vel illa ſal fieret.
Imò vel inde patet, etſi marinus partes halituo-
ſas haberet; non tamen calculo accederet, vt ne-
que ſpiritui vrinæ, in augmentum. Vtpote qui
aliis longè principiis conſtat, (prout alibi de di-
geſtionibus) ſed ſal maris quantum cum lotio
peregrinatur, tandundem concilia diſſolutionis
Duelech ſuſcitabit. Quicquid enim diſſoluit ſa-
xum rupis, & in ſe inuiſibiliter occultat: id ſal-
tem non ſuadebit originem calculi. Hactenus
de terra ſiaa, per ſalis ſpiritum diſſoluta, deque
ſpiritu ſalis halituoſo, ac coagulato. Nunc de
ſpiritu volatili, in corpus ſolidum fatiſcente. Su- 17
blima ſtibium cum æqua parte ſalis armoniaci,
modeſto igne, videbis ſalem, diuerſis coloribus
tinctum ſurgere. Separa colorem à ſale, per
aquam; & habebis puluerem, qui cum ſale pe-
træ ferè totus in flammam auolat. Sin verò cum
ſale armoniaco relictus, adhuc bis per ſe ſublime-
tur, & à ſale liberetur, habebis puluerem ſtibii,
ſalis expertem: cui ſi tum ſalempetræ miſcueris,
non inflammabitur ampliùs: ſed quantum ſaliſ-
petræ miſcueris, in terram commutatur, & ſa-
lis naturam negligit. Nam ſulfuris odor ſalem-
petræ penetrat. Ita ſalis vrinæ odor, ſpirituſque
volatilis, terreum ſpiritum in vrina, per aliqua-
lem putredinem ſuſcitatum, confeſtim commu-
tat in calculum. Ideóque non ſtatim à mictu, 18
vrina granulatur: ſed poſtquam putredinis initia
aſſumpſerit. Huc facit quæſtio: Cur pueri &
ſenes, ſint ipſis viris calculoſiores? an quia ca-
lidiores? Quid ſi Scholæ, abſque rubore, fri-
gus puerorum & ſenum hoc loco incuſant, obli-
tæ pudoris, quod illarum voto, Lithiaſis ſolo ca-
lore concreſcat: quid iuuerit copioſus phlegma
inuocaſſe, ſi calor, efficiens vnicum deſit? Si in-
quam phlegma (quod vt tale, petreſcat) in na-
tura deſit? Nec eandem temperiem, complexio-
nemve in pueris, & ſenibus, comminiſci poſ-
ſunt, abſque dedecore & confuſione dogma-
tum ſuorum. Vt neque paritatem in vrina am-
borum inuenient. Sunt namque vrinæ impu-
berum craſſiores; ſenum verò, aquoſæ ac di-
lutæ, calculoſorum quoque aquoſæ. Senes olim
vidi, continua ſtranguria, in mortem vſque in-
feſtatos, quibus diuretica remedia (id eſt, micto-
ria) ex croco mace, &c. Itemque lenitiua, ex
malua,

malua, althea, &c. erant caſſa, atque enahida,
quoſque iam Medici, calculo obſeſſos, pronun-
ciauerunt: ſectio verò, à calculo immunes teſta-
batur (Michaël de Montaignes Epiſcopum Pa-
riſienſem, auunculum, ſectum fruſtra, ait) adeò-
que non ex vrina, calculi præſentiam ariolari
19 adhuc didicerunt. Pro hiſce ſtranguriis, Para-
celſus ſuum pruinoſum figmentum Tartari com-
mentus eſt, nondum in diſſectis hactenus reper-
tum. Equidem poſtmodùm cognoui, quoties
fel iuſto debilius eſſet (vt in ſenibus) non poſſit
acidum ſtomachi chylum in ſalem Salſum com-
mutare: quocirca ea acidi tantillo relicto, &
quotidiano perſeuerare ſenum ſtranguriam,
20 etiam non dato calculo. Sic cereuiſiæ nouellæ
pluribus concitant ſtranguriam, propter reſi-
duum inhærentemque recentioris fermenti aco-
rem. Hoc titulo, defectu nempe fermenti fel-
lei, minus tinctæ vrinæ ſenum, ac puerorum.
21 Vndè ſequuntur hæc notabilia. 1. Quod penuria
ſcoriæ, ſiue ſtercoris liquidi, in vrinis, facilius
concreſcat Lithiaſis. 2. Quod remedium à prio-
ri ſit, confortaſſe fermentum fellis. 3. Acriores
videantur vrinæ in ſtranguria, ac ſtillicidiis, qua-
22 tenus acidi aliquid continent. 4. Elucescit ſcoriæ
vſus, eiuſque connexio in vrina viſtis. Dein
quæſitum eſt. Quare calculus in renibus fre-
quens, rarior autem veſicæ? Reſpondi alibi.
Quod, quamdiu vrina eſt in venis: nondum ſit
perfecta. Neque enim adhuc olet vrinam, ane
proprietates lotii habet: quarenus neque con-
uenit, cruorem, excrementi odore imbui. Eſt
itaque lotij determinatio à Rene: odor verò, eſt
fermenti putrefactiui. Quis excrementi. Atque
ideo terram lotii volatilizat. Cæterùm, quam-
uis fracida vrinæ putredo reddat eius terram oli-
dam, ac putreſcentem: attamen non moratur
in homine, quantiſper putreat. Ergo ſpiritu vri-
næ, terra eius fracida opus habet, vt petreſcat.
In Rene enim (vbi vrinæ fracedo fermentalis
oboritur) terra recens ac volatilis facilè ſe aſ-
ſociat ſpiritui vrinæ, granulaturque, dum
præſertim ſcoria, calculi præſeruatiua, nondum
aduenerit. Citrineſcit autem, etiam non minus
à loco, quàm à præfata ſcoria. Ren itaque pœ-
nas luit, quarum primus author. Alibi de vero
Duelech docebo, ante renem præcedere diſpo-
ſitionem ad Duelech; quæ quia vitalia eſt, &
non mera excrementitia, prout in veſica, etiam
ſatius coagulatur in rene, quàm in veſica. Hoc
namque, quia mera cloaca omni prorſus deſti-
tuitur fermento. Sed inteſtina, quatenus ſto-
machus fellis (prout de digeſtionibus) alibi ſunt
receptaculum vitale, & coquens. Veſica verò,
merum ſolius excrementi retinaculum. Quæri-
23 tur demum. Cur calculus renum, plerumque
fuluus, & veſicæ albicans? Ren enim fermentum
habet, ad excrementi factionem: opus habet
ideò ſcoria, liquida, ac tingente. Tum etiam cruo-
rem habet ren, ſibi vicinum, propriumque pa-
renchyma tinctum. Veſica autem, de ſui alimen-
ti proximi glutine, copulat terræ fracidæ, & ſpi-
24 ritui coagulatori, in corpore vrinæ. Conſequen-
ter hinc patet, cur Duelech, in veſica natum, du-
rius. Magna quippe alimenti veſicæ pars abſce-
dit in mucum, qui vna cum petroſis coagulatio-
nis initiis, durius tenaciuſque Duelech parat.
Proue calx cum farina, cæmentum dat longè
tenacius. Renes etiam, tandem vſque in fibras
ſolidas læſi, per ſocium Duelech: deinceps al-

bos, ſatiſque duros calculos, eiiciunt. Docui ali-
bi, alimentum veſicæ, ante plenam ſui digeſtio-
nem, propter calculum aliamve importunitatem,
ſeparari à ſolido, & inſtar mucoſæ lachrymæ plo-
rari, vrinisque commiſceri. Eſſe inquam excre-
mentum vltimæ digeſtionis, aberrantis, & im-
peditæ in veſica: occaſionatum nempe quandoq;
effectum calculi: non autem cauſam per ſe,
quanquam ſubinde occaſionaliter atque per ac-
cidens aſſumatur. Medentes enim aliquot, tan- 25
tam micti muci, & tam continuatam admirantes
copiam, ſcienteſque, non eſſe purulentam, cum
neſcirent è quanto vlcere tanta puris copia ſtil-
laret, tandem velut per ſufficientem cauſarum
enumerationem coacti, catharros (ridiculum!)
in veſicam intulerunt, miſerandis ſanè ſtupidi-
tatibus. Alii autem, dum vana, cerebro ſano,
non audent implorare accuſationes, deque pure
metuunt, vlcera renis, tantæ ſogluuiei fontea,
denunciant. Adeò, vt licet abſque peregreſſo
apoſtemate, dimidiam in matula partem, cum
vrina, ille mucus non rarò diuidat: rentur tamen
ex rene indolente, tantundem puris quotidie de-
pluere. Imprimis, Spadæ complures curatos no-
taui, quos Medentum pudibundæ diſceptatio-
nes, ſuper pure, vlcere, renum tabe, & catar-
rhis, eos ad moriendum proſcripſerant. Qui, vbi
præter Medentum ſpem ſani redierant, adhuc à
ſe ſanatos, proficuo è peregrinandi conſilio, glo-
riabantur. Cur autem ſana vrina mea, in frigo- 26
re, ſabulum adpoſuerit matulæ: non autem in
calore, intus tantiſper detenta? Dixi, innato
balſamo vrinam præſeruari, ne petreſcat, & pu-
treſcat, æquè facile. Dein, matulam eſſe vas af-
fixioni aptum: non autem veſicam. Ac tandem,
quod terra volatilizetur per putredinem. Dubiū 27
etiam, cur gemellorum eodem lacte nutritorum,
alter ſubinde tantùm ſit calculoſus? Cui dubio
Scholæ, mulieres, idiotæ, & agreſtes, vna pari-
ter reſponſione ſe ſatisfeciſſe autumant: ſi indiſ-
poſitionis malam intemperiem, vel inclinatio-
nem, nominarent, & humores attulerint. Quam 28
Inclinationem Aſtrologi, licet haud diſtinguant
conceptu, vel empſychoſi: partu tamen diſcri-
minant: atque hactenus in varias ſortes, con-
turbant gemellos. At ſaltem, etymon inclina- 29
tionis ad calculum, vel in limine, Paracelſum
reddit ſuſpectum, de ſuo tartaro. Imò & Gale-
num; ſuæ hactenus, abſque lumine, deſeruere
Scholæ. Qui contentus inæquali intemperie, in
ſeminalibus conſtituentibus (licet homogeneis)
attamen, modò verſa ſit in natiuam, putat, ſe
abundè ſatisfeciſſe quæſito: proſequiturque cum
deſperatione, hactenus illam eſſe à nato inſepa-
rabilem. Nomen quidem vulgare, Inclinationis
tollit; at remanent priores, ſi non denſiores te-
nebræ: dum litem lite reſoluit, & cum deſpera-
tione, ſtudium inquirendi abtruncat. Certum eſt
interim quæſtionis dualitatem non niſi à materiæ 30
ataxia, deſumendam. Quæ cum ſub ſpermatis
homogeneitate tam ſimplici non inueniatur: ne-
ceſſe eſt, in loci, ſiue climatis vterini magno
oportet, determinari. Sic nempe mulierum latera
differunt, vt velut bini homines, lateraliter di-
ſtincti, ſimus ſinguli: adiacentque vtero, late-
ratim alia intus viſcera. A primis namque conſti-
tuentibus, deſumūtur quidem hæreditariæ labes,
in totum conceptum æquabiliter diſtemperatæ,
ſi à parente genitore ſint dilapſæ: ſed quæ in lo-
co ſunt repertæ, locis adiacent, & proximiores in-

vadunt. Mirum ! quàm facilè auſculten e tenerſima noſtri initia, peregrinis impreſſionibus, quamque facile, ſemel ſuſcepta, adoleſcant, atque quàm pertinaciter demum perſeuerent. Etiam, quæ non proprio viuendi errore, acquiruntur morborum ſeminaria, quàm amicè iiſdem, quibus hæreditaria, poteſtatibus hoſpitentur, & dominentur. Eoque ingrediuntur potentius, atque inſolentius inuruntur, quo illorum coniugium, nobis adhuc iunioribus, Archeum defœdat. Quantiſpec namque incrementum aſſumimus, morborum hauſta licet odore tenus ſemina, quoque incorporantur radicalibus initiis, ac in vnũ quid, nobiſcum adoleſcunt petroſæ ſeminum entelechiæ. Quas etiam vel hauſto odore, fermenta ſeminum conſtituere alibi latius. Nam è natura integra, omnis homo ſanus, & vnius inchoationis eſſe deberet, niſi propter proprietatem vitæ mediæ, alimentorum, perturbationum, atque climatum, ataxiæ in filios Adæ irrepſiſſent. Quæ autem cum ſanguine materno & lacte nutricum ſubintrant, vt fures domeſtici, theſauros vitæ poſſident, nec facile recedunt, niſi ſub renouationis auxiliis. Propinquius autem ad nodum veniens, dico, quod in rene ſit fermentum ſtercorarium, lotij putrefactiuum, quo deuio, ſemelque aberrantis nota impreſſa, lotium pergere, deinceps ſpontaneo fluxu, ac ſenſim in vltimatam tendere ſui putredinem, ſub qua latet poteſtas volatilizandi terram. Cum ergo Reni inſit hæc fermentandi poteſtas, quæſtio, cur gemellorum alter renes habeat in fermento ſtercoreo fortiores, reſoluta eſt, per caput de Robore inæquali partium. Quatenus ſcilicet, ſic alterius ſtomachum auceſatur, & robuſtior alter non item. Ren nimirum putrente fermento ditior, in fabricam calculi pronior. Patrans quoque, ſi veſicam vrina repletam, ſub generando habeat, ſolet ſobolem calamitati Duelech pronam ſuſcitare. Quippe fracedo detentæ diutius vrinæ, fermentaliter moleſcit vicino ſemini tranſlabenti. Tanto nempe ridiculoſius errat Galenus, volens aliquid lotij naturaliter cuilibet ſemini, ſemperque additum, ob titillationem.

31 Ignorans ſcilicet, ne pilum extraneum initiis generationis permiſceri, abſque totali eius internecione. Vt autem prælibata inſeruiunt intentioni; nota, robur inæquale partium, eſſe velut naturæ intimæ neceſſarium. Etenim nec filum, ex auro homogeneo trahes, quod non citius vna parte ſui, quàm altera, frangatur. Adeóque ſit debilius ſeipſo. Ataxia, diſparitas, & heterogeneitas, ſuo enim modo de intima rerum eſſentia, licet eſſentiis proſſus peregrina. Hinc nempe gemelli, vnico ſingularique ſemine prognati, heterogeneitatem euadere nequeunt, præſertim quæ tam facili contagio inducitur in rerum initiis.

Capvt V.

Continuatur hiſtoria Duelech.

1. *Spes calculoſis vnde.*
2. *Quis Medicus Theodatus.*
3. *Honor Medico qualis.*
4. *Quadruplex Medentum inſcitia.*
5. *Hiſtoria philoſophica calculi.*
6. *Error Paracelſi, & Galeniſtarum, de materia antecedenti Tartari, & calculi.*
7. *Error Paracelſi.*
8. *Terra in vrina, & cruore.*
9. *Quid inueniatur in Duelech deſtillato.*
10. *Simplicitas Medentum.*
11. *Miſeranda Galeni ſimplicitas.*
12. *Argumentum, in primam materiam calculi.*
13. *Diureticorum examen.*
14. *Miſerrima aliquot hiſtoria.*
15. *Reſolutio quæſtionis Diureticorum.*
16. *Vnde periculum in Diureticis, & huius felix precautio.*
17. *Cenſus Diureticorum.*
18. *Intemperiem verſam in naturam, corrigibilem.*
19. *An laterum decubitus Lithiaſin promoueat.*
20. *Varia actio ſpiritus vrina.*
21. *Vana Scholarum precautiones.*
22. *Elenchus Scholarum.*
23. *Inaduertentia Sholarum.*
24. *Cur tactus fallat Nephriticum.*

D*Eus non fecit mortem, nec eſt medicamentum extermınij, nec inferorum regnum in terra.* Quapropter credidi, nullum defectum, in ſanando obuium, profluxiſſe ex theſauris eius. qui non mortem, ſed remedia fecit: vt neque ex præſcientiæ errore: vt quem elegiſſet, ac creaſſet in Medicum, multis vbique numeris penitioſum deſtituiſſet. Non eſt ergo Medicus, ve duntaxat palliatiuum remedium, ac fruſtraneum, calculoſis, ſeu impoſtor obtrudat. Indiguit namque infirmus Medico, qui teſtaretur bonis operibus, ſe à Deo creatum. At poſtquam Medicina in profeſſionem erecta eſt, lucri prurigine, ſceleratum quoduis genus hominum ſe ad medendum intruſit, cui errori obuiando Magiſtratus, iure in hos ſæuire deberet. Scholæ itaque ad ſe Medentum electionem traxere, dignoſque cenſuerunt quotquot Ethnicorum inſcitiis ſubſcriberent, vt Cathedræ atque vita humana ipſis concrederentur. Hoc iam in poſſeſſionem, in Europæis, ab aliquot iam ſeculis, per manus tranſmigrauit, refrixit charitas, & introducta ſub ſigillo tutiore ignauia, partamque inſcitiam confirmauit longus vſus, prætendens præſcriptionis ius. Quare Deus dona ſua retraxit, & quæ aliàs dediſſet, continuit. Equidem D. Paulus vult honorandas viduas, quæ verè viduæ eſſent in bonis operibus: ad imitationem mandati, quod Medicum ſtatuit honorandum, qui verè eſſet Medicus, in bonis operibus, ſicque ſe à Deo creatum, & electum teſtaretur. Quemque ſcilicet ſuæ vocationis digna ſequuntur opera, diplomata, ſigna, & merita ſui honoris. Quem locum mecum ruminãs, inuenio honorem Medico indici, propter neceſſitatem: quæ neceſſitas præſupponit prouenientem fructum. Aliàs fruſtra. Non quidem, quod via præcepti influat in neceſſitatem: vt quando ſanus non indiget Medico, nec hic tum ſit honorandus. Nam Iudex, Prætor, Cauſidicus, Miles, Lictor, Tonſor, Figulus, Textor, &c. præſcriberentur honorandi, eodem neceſſitatis iure. Veruntamen in mentalibus, totus ſemper verborum contextus, non niſi tanquam vnius rei conceptus eſt. Teſtabuntur autem id, qui quandoque intellectualiter, abſtractoque modo, aliquid forte deguſtarunt. Idque quodammodò demonſtrari poteſt. Eodẽ namque cõceptu, quo eam conſidero incipio inprimis figurã longam,

1 (beside the opening lines) · 3 (beside "mata, ſigna, & merita ſui honoris. Quem locum")

planam,

planam, terſam, acutam, materiam quoque duram, metallicam, noo flexilem in filo rectitodinis; finem denique, non ad panem ſcindendum, aut ligna, &c. ſed ad vulnerandum. Iſta nempe cuncta, in vnico mentali enſis conceptu, ſimol mihi repræſentantur. Sed in abſtractis mentalibus, nedum conditiones concomitantes, verum inſuper quicquid multis horis dici (imò nec exprimi) poteſt, vnico, velut vnios verbi conceptu, in intellectuali raptu infunditur. Hoocs autem præſcribitur Medico, creato ex bonitate Altiſſimi, propter neceſſitatem ægrorum, ad ſanandum eos. Quod ſaoe in mentalibus habet ſignificationem ſimplicem. Neceſſitates autem Militis, Iudicis, Tortoris, Textoris, &c. non pependuntur tanquam electorum ab Altiſſimo: ſed tanqoam promotorum ab hominibus, ad fungendum officiis, ex malitia hominum requiſitis. Alibi ergo demonſtraui, quod quadrupleæ ignorantiæ caligo, ſub habendi cupidine, vnà intrauerit in profeſſiooem Medicam, eamque ſine honore deſtituerint. Nimirum inſcitia cauſarom, modi fiendi, remedii, & coaptatinois. Profectò vt Pyrotechnia, corpora reſerat coram oculis: ita ianuam pandit ad Philoſophiam naturalem. Sub ignorantia, & ignauia Scholarum itaque depreſſa delituit vera Pharmacia, quæquæ lumen Medico adferre debebat, tuta mechanica habita eſt: inque Pharmacopæum, ſuamque vxorem delata. Libertati meæ indulge, Lector, quoties de Deo, de vita, de morbis, de Republ. de proximo, de vocatione mea, de vero, bona de nocuo, deque rebus adeò ſeriis, tantique momenti, in fauorem mortaliom, à me diſputatur. Nam nullius hominis gratiæ aucupiom mihi propono. Oſtendi hactenus cæcas deſcriptiones è cauſarum & remediorum ignoraotia, ſine diſquiſitionum pigritia, & facilitate aſſentiendi falſis principiis: quare & conſequenter auguramur, infauſtas calculi curationes, fallaces ſanationes, deſperataque auxilia, vt & miſeras ægrotorum obedientias. Pergam modo. Enimuerò, quicquid de nouo io natura ſurgit, id ex aliquo, adeoque ex alio, fit. Vt nempe mutatis materiis proximis, neceſſe ſit, illarum quidditates mutari. Ideóque hoc aliquid deſiuit eſſe, vt nonum hoc aliquid inde conſurgat. Idqoe ooo fit ſpontaoeâ reſignatione, ant prioris habeoæ laxatione: ſed ſuperinducta neceſſitate noui ſeminis, maturataque impreſſione, ſiue actuali diſpoſitione Archei, noui entis in potentia. Arqui cum id, quod oonduin eſt, agere adhuc nequeat: oportebat, quod iſtud ens in potentia quodammodò præexiſtat, vt prioris entis ſubſtratam molem ſibi in ens poſterum adaptet. Subſiſtit verò eiuſmodi entis præexſiſtentia, in quodam ſpiritu ſeminali, cui rerum ſua tragœdia agendarum typi, atque vmbratiles prænotiones inſunt. Hunc autem ſpiritum, archeum nomino, voca tu, vt voles. Sat eſto, ſcire, nil de nouo in natura oriri, citra ſemen; Operatur demum omne ſemen, per ancillantes ſibi diſpoſitiones, quas in materia ad intenta vota propagat. Media autem organa, quibus ſemioa materias diſponunt, fermenta voco. Nam prout acidus odor teſtæ, lac cogit; odor fermeoti, farinam inficit; odorque cadi fracidus, vinum in vappam conuertit, &c. Sic in lotio, ſuum eſt ſemen ad Duelech (Calculom enim ab arena, ſola quantitate diſtinguo, vnicoque Duelech nomine ſignifico) ſuum quogue fermentum diſpoſitiuum, ſubinde nudò in odore ſitum. Siqoidem in veteri olidaque matula citius petreſcit lotium, quàm aliàs in nitida. Non eſt tamen odor ille fermentalis lotio proprius: ſed aduena peregrinus, qui quandoque ſic reni quoque inoleſcit: vt Gorgonis inſtar, fabricando Duelech, iugiter atque inceſſanter inſudet; tanqoam ad ſui perfectionem laboraret Ita nempe inuitus partium Archeus trahitur ad ſcopum alienum, & quo nollet, abducitur per alieni fermenti importunitates. Errat itaque Paracelſus, qui mucilaginem quandam tartaream velut calculi materiam primam, atque deſponſatam, per venas diſperſam, annotat: illamque per laxatiua qoædam ſubduci hortatur. At hiſce nugis, tam de cauſis Duelech veterum, quàm tractatu de Tartaro ſatisfeci. Sat namque conſtat, qood io lotio humano (etiam ſanorum) ſemper ſit proxima materia, inuiſibilis, & ſemen ad Duelech, ſiue interim erumpat Duelech in actum, quantiſper penes nos vrioa maturatur, ſiue poſtquam extra nos fluxerit. Lotium quidem eſſentialia initia ad Duelech continet; ipſi verò eſt per accidens, quod maturentur: vel non. & quanquam lotium in ſe habeat ſemen atque materiam calculi: non eſt tamen vterus calculi: ſed matrix tantum calculoſi ſeminis: quod ſibi vel foris, vel intus, vterum quærit, & inuenit. Etenim vt perire debet ens in actu, ſi inde ens, quod eſt in potentia, ac quodammodò ſeminaliter præexſiſtens, coorſurgere debeat: Neceſſe eſt eſſentiam atque materiam lotij, ex qua fit Duelech, prius fatiſcere; ſi inde Duelech fiat. In quo tamen exigua intercedit mora. In lotio quidem ineſt apta materia, ineſtque ſemen pro Duelech: indiget ſaltem actuante & excitante fermeoto, quod ſemen germinare procuret. Eò quod rei tranſmigratio arguat ſui decidentiam, per ſtatum neutrum, mediante fermento proprio. Lotij igitur fermentum corruptiuum, eſt excitatiuum ſeminis. Diutiùs ideò ſeruari incontaminatam vrinam, ſub balſamo noſtræ œconomiæ, & ſub calore vapido, per mechanicam oſtendi, quàm quæ aliàs paucis inde horis, frigido in vrinali corruptione auſculeat, ac proin etiam ſabulo matulam conſpurcat. Renes enim quoquo modo polluti, iam fermentum corruptiuum vrinæ conceperoot. Reni qoidem ſuum à natura excrementoſum fermentum inaſt, ſed id nondum ſat eſt, ad propagandom calculum. Eſt itaque in lotio Duelech, vt ens in potentia, qood prorumpit io actum, dum lotij, ſiue prioris entis corruptio imminet. Interim verum eſt, quod quædam Prouinciæ, ad crebritatem calculi, non ignauam ferant opem. Illyricum enim olim populoſum, hodie autem penè deſertum, quia tetro halitu vitam præſcindit. Sunt namque loca 7
Scoibuto, Aſthmati, caducoue velut ſubnoxia. Non quidem, (vt Paracelſus retur) quod eiuſmodi tartarorum ſint fœcunda. Vtpote cum eadem vecti naue Europæi, noſtratibuſqoe cibis vſi, affligantur peregrinis morbis, atque topicis. Semina ſiquidem morborum aliquot, inſunt locis, cuduntque aptas ſibi materias, ſi eaſdem non reperiant ſibi obſequentes, aut deſponſatas, faceſſant nugæ, quæ nudam præexſiſtentis materiæ tartaroſæ alluſionem, adeóque mucaginem, pro Duelech ſupponunt, ac requirunt, fictaque artificiorum allegoria fundant. Quaſi non alia calculi, quàm quæ ſiccatæ mucilagini

reſponderet conſiſtentia ? quaſi ex non mucido
putu, non generetur mucida ſaliua. Quaſi om-
nis petræ generatio, atque induratio, conſcri-
beretur muco, & calore ? Etenim ſi cor, oſſibus
vt calidius, ita & durius eſſet, fortaſſis fidem me-
rerentur illorum theſes. Sed aſpernatur natura
ſimilitudines, longè ab artificiis petitas. Itaque
ſtercoreum fermentum renis, nimis exaltatum,
deinceps diſponere coagulatorem vrinæ ſpiri-
tum, atque terræ volatilis materiam intelligo,
vt in ſemen Duelech concreſcant. Etenim non
eſt in natura, principium tranſmutatiuum, ex-
tra fermenta innata, vel conquiſita (prout alibi
de fermentis) exceptis artificialibus, per ignem
conſtitutis. Vnde quoque ab iiſdem, inappo-
8 ſita eſt omnis deducta ſimilitudo. Aliter nam-
que terra figuli crematur in lapidem, abſque ſe-
mine; aliterque omnis contingit petrificatio, ſe-
minali deducta initio. Ineſſe autem vrinæ ter-
ram, probat primum mechanica lotij diſtilla-
tio. Dein è cruore ſtillati cruoris, multa tan-
dem remanet terra, quæ aliàs inter nutriendum
tota volatilis exhalat, conſumitur, nec fæcem
vllam ſui relinquit. Terra autem volatilis in lo-
tio, ex putrefacto eſt. Succreſcente ergo ſterco-
rea putredine in lotio, adducta ſcilicet ſcoria,
ſiue ſtercore liquido, ſubinde ſpiritui coagula-
tori obedit: quoties nimirum amborum reci-
proca actio à fermento putredinis concitatur.
9 Exſectum Duelech diſtillaui, per ſe, nec quic-
quam elicui, præter ſpiritum fœtidum vrinæ, &
flauam cryſtallum, ſimulque oleum, quale ex
deſiccata vrina trahitur. Quod autem in fundo
mihi remanſit, terra erat nigra, ambuſta, fria-
bilis, & inſipida. Lectores ergo decipiunt, Ty-
rocinii chymiatri ſcriptores, quotquot calculi
humani diſtillationibus, atque ſuis præparatio-
nibus, ſtentantur Ludum Paracelſi, ſiue ſaxi-
fragorum principem. Etenim mera ſcripturiunt
& decumana mendacia. Nec horum impuden-
tiam, temeritatemque ſatis indignor, in re tam
facilis experimenti, præſertim, vbi quiſque, ex
raſuris matulæ, id commodè nouiſſe poteſt. Ne
minimum ſanè, ex calculo humano elicitur, eo-
rum quæ temerè Pædotribæ illi ſcribunt. Cer-
tum eſt interim, medio putrefactionis, non pau-
ca fieri volatilia, quæ prius, non reſolutis clau-
ſtris, arctius ligabantur: etenim & ſic vegetan-
tia, meraciores aquas ſtillanti dant, ſeipſis non-
dum putrefactis. Non vnico igitur percuſſi telo,
perimus, cum ſingula, quæ mitia, ſi parumper
exorbitent, nouas fingant nobis calamitates.
Etenim parenchyma renum, viſcerum omnium
duriſſimum, neruis atque arteriis deſtitutum,
aptiſſimum fuit fermento ſtercoreo lotii: cui ſi
acceſſerit vel minitatæ putredinis vrinalis fer-
mentum, præterlabenti lotio, feſtina imprimi-
tur inclinatio in Lithiaſin. Siquidem odor ſolus
nominatæ putredinis in lotio, heterogeneita-
tem ſuſcitat, prius occultatam. Statim namque
vrina graueolet, quæ in ſordidam matulam in-
ciderit, longéque citius occultatam in ſe arenam
prodit, quàm quæ alias nitido vitro excepta ſit.
Nam experimento indubio oſtendi, etiam ſano-
rum vrinam, in matulis Duelech affigere, gra-
norum, vel ſquammarum forma. Idque non ſta-
tim à mictu, vt ſidant, protinus: ſed aliquot
horis abinde, affiguntur. Dum iam ſcilicet lo-
tium, conceptum à rene fermentum explicans,
viam corruptionis ſubit. In Nephriticis quidem,
vrina ſuſcipit fermentum putrefactiuum, quod
alioqui ſanorum lotio non communicatur, fer-
mento ſtercoreo alioqui ſibi ſatis. Porrò neceſ-
ſarium non eſt, actualem putredinem reni ineſſe,
vt arenam intus ſuſcitet. Prout nec vrina in ma-
tulis adhuc fœtet, dum iam ſe ſabulo liberauit:
ſed ſufficit minitata, ſiue incipiens putredo, vt
ſpiritus iure ſuo libere potiantur, agantque vi-
ciſſim in ſe inuicem abiectis repagulis. Minita-
tam autem puto, quæ tantum ſeminaliter Ar-
cheo renum ineſt, licet non explicata. nam alio-
qui, ſi actualis eſſet, vt tantilla putredo in re-
ne, febris lenta illam comitaretur; quantulacun-
que autem fuerit, facilè in lotium radices agit,
in quod videlicet iam fermentum vrinaceum pe-
netrauit, quod in ſe vt ſtercoreum; ita & putri-
laginoſum eſt. Facilis eſt nempe putredinis, &
excrementi, aſſociatio, in ſymbolo fermentali.
Quiſquis ergo ſtuduerit, ne lotium ſibi intus pe-
treſcat: opportunè proſpiciat, ne ſibi intus pe-
treſcat importunè. Sunt enim ideò, qui grato
odore, vrinam reneſque tingunt, organiſque ha-
ctenus blandiuntur. Quatenus namque Diuretica
ſunt, ſiue mictoria, ad renes aditum ſortiuntur,
ſeſeque lotio immiſcent. Etenim quæcunque oc-
culta, vel manifeſta qualitate, ſaxifragi nomen-
claturam meruere: mundant quidem, ac abſter-
gunt, & hactenus renes putredine comminatos
ſolantur: at ſanè nequicquam arenarum liquant,
aut reſoluunt. Quales ſunt aciduli fontes, lapi-
des, atque herbæ diureticæ, quæ eluendo, de-
tergendoque, arenas, & tenuiores grumos pro-
ſcribunt: non autem liquant, multóque minus
inhibent noua calculi exordia. Quia balſamo,
gratique odoris condimento deſtituta, ſqualo-
res fermenti putrefactiui: vtut adhuc ſurdos, at-
tamen non placant. Prout enim plantæ reger-
minatio non tollitur ramorum abtruncatione,
ſed eradicatione: Ita nec ſanatur nephritis, de-
turbando calculum. Nil quicquam actum præ-
mio dignum, ſi epilepticus à lapſu erigatur, ſi non
à recidiua etiam in poſterum. Hunc tamen me-
dendi apicem Scholæ nequicquam tetigerunt:
imò potiùs deſperarunt: quia contractam Li-
thiaſis labem, non rarò in poſteros, iure hære-
ditario translatam, ferocire viderent. Etenim 10
cum diſſectum à calculo veſicæ, ſæpè deinceps
tota vita immunem vidiſſent: idem ſibi promit-
tentes futurum, in calculo renum, de recidiua,
nil quicquam ſoliciti Medentes de craſtino, be-
nè ſperandum ægrotis perſuaſerunt, benè ſpe-
rantes ſe ſaltem pecuniam recepturos, proximis
recidiuæ nundinis. Stolidis nempe principiis
innitentes, laxatiuo mitiore tantum ſubinde
vtendum, vt antecedentem calculi euitarent
molem. E ſtomacho nimirum omnem calculi
materiam ſe emungere arbitrantur, ſerióque
loquendo, ſtentantur per ſua benedicta laxati-
ua, ſanationi palliatiuæ ſe proſpexiſſe, ſi repetita
cacatione æger obſequioſus fuerit, regulaſque
victus ſeruarit. Sed hiſce nugis abunde ſatisfe-
ci libro de febribus. Nutrimur namque iiſdem,
quibus conſtamus. Nec partes ſolidæ nutriun-
tur, niſi affini liquore, ſpermatico, viſcido. Ri- 11
denda ideò magis eſt Galeni ſimplicitas, quæ
membranas, neruos, tendines, adeóque partes
primæ conſtitutionis, in cibis vetuit, ne muci-
lago ſiue pituita inde ſuccreſceret: imme-
mor ſanè, quod ſola vitali iſta mucilagine, par-
tes ſimilares in nobis immediatè nutriantur.

Nec

12 Nec interim attendunt Scholæ, quod renum alter, vnoque tantùm latere, ſæpè calculos pariat, totuſque ſubinde occaleſcat: vbi alter ſuo interea ſine fungitur tota vita munere. Vnde ſaltem fatendum, quod vrina, non ſui vitio, aut mucilagine ergo, in ſua baſi petreſcat (quod iam ante ſat eſto conculcatum) quod denique non ex diæta, ciborum potuumque imaginato tartaro: ſed quod renes, proprio defectu, vitioſum ſuſcitent fermentum, ac tandem inſolens hoc mõſtrum pariant. Sæpè namque renum vnus dudum multo fluxit ſabulo, ac dein totus calculo obturatur. Dolorem quidem obtuſum perſentit illius lateris: ſed nullum deinceps per vitam ſabulum. Tandem id Scholæ per Anatomen aduerterunt quidem, nondum tamen proinde ceſſant inſontem damnare ſtomachum, parturientem phlegma petroſum, pro vno, & non pro altero renum. Partæque ideò Lithiaſis crimine vapulet, ſcopis euertatur; triduanas patiatur euacuationes minoratiuas, & familiares: rudiores verò toleret ſolutiuorum animaduerſiones, per ſtatas anni viciſſitudines. Imò toleret ſtomachus ſupplicium, quod ſubter humeros, & poplites cauteria, ad pituitæ defluæ præcautiones, detorſiones, reuulſiones, aliaque id genus anilia figmenta, imprimantur. Tantòque crudeliores in ſtomachi non patratum crimen ſæuiunt tortores, quòd hic ſuum cauterium ſtigmate obduci ſinat; medentes verò, apertum detineant. Quaſi ficta pituita, è capitis plano diruens, in ſtomacho immutata permanens, per inteſtina laberetur, à Meſaraicis iterum ſorberetur abſque nocui diſcrimine; inde verò, ad iecur & renes iterum ferretur, niſi aperta infra humerum, vel genu, cute, reuellatur à deſtinato itinere, foras. Bone Ieſu! Sapientia Patris! ſuntne hæ tuæ Scholæ, quæ huiuſmodi deliramenta credulo popello proponunt? tuoſque meris nugis circumueniunt? Tot lanienis mortales cruciant? Abſit! Abſit credere hanc doctrinam veritatis: id eſt, tuam; Sed hoſtis primæ veritatis inimicus hominum, iſtas nænias

13 protulit, & vſque tuetur. Cæterùm, aliqui Diuretica præſcribunt, aliiſque interim timentibus, arcentur, ne videlicet propulſus è rene calculus in via ſteterit. Sic enim Abbatiſſa, calculo

14 deſcendente oppreſſa, ſub Canicula, ſuadente Medentum corona, à remedio diuretico abſtinuit, ne forte calore ſtationis, & diuretici, calculus grandeſceret, & indureſceret. Expectauit itaque inſomne quatriduum, immani eiulatu, donec ſua ſponte lapillus in veſicam appuliſſet. Tum caſu latum à Medicis conſilium: & niſi regulam ſeruaſſet, ſanè vitam non ſeruaſſet. Nobilis quædam, infeſtata calculo, & febri, poſt quater repetitam phlebotomiam, enemata, minoratiua, laxantia, veſicatoria, idque genus alia, totos dies decem cum clamoribus ſuperuixit, in Medentum ſpectaculum: eò quod non reperirent horam à febri immunem, qua pharmacum contra calculum propinare potuiſſent, nec vires, ad nouam alioqui carnificinam ſuffecturas: cæterùm quæ vidi, inter curandum, à Medentibus, titulo caloris perpetrata, vix toto volumine, cum horrore & commiſeratione deſcriberem. Ieſuitam enim Antuerpiæ anno 1606, cui vterque ren calculo obſeſſus, lotium negabat, tandem ſub bidui Medentum certamine, animam efflaſſe memini. Diſceptabatur enim de Aſini Apulei vmbra: Num videlicet illi glans ſuppoſitoria, an verò clyſter adhibendus. Diuretica, ſiue calculi propulſiua, horrentibus omnibus. Interim Mercator quidam Ioannes Vermerden, ab octiduo ſtagnantem vrinam paſſus, iam morti vicinus, diureticum ſumſit è ſucco millepedum, & ſucco conchyliorum nigrorum, cui granum vnum cantharidum incoxerat integro hauſtu bibitum. Hæc miſſa facio. Diureticorum
autem litem ſic dirimo. Omnis calculus vel ma- 15
ior eſt ſuo vretere, vel minor, vel æqualis. Si minor; opportuna, nec metuenda erunt Diuretica. Si autem iuſto maior: Diuretica erunt planè euanida, ac fruſtranea. At ſi æqualis vreteri reſponderit; præſtat eundem ociſſimè expel-
li, ne per moram augeatur. Veruntamen quia 16
tranſeunte calculo, vreter contractus præ dolore, plerumque criſpatur, Diuretica, in paroxyſmo danda, cum præcautione. Nimirum propinanda ſunt doloris, & contracturæ inde ortæ, inhibitiua. Cuius ſolius puncti incuria, vel inſcitia, ſubinde contigit, calculos media ſteriſſe via, & miſerandis eiulatibus occidiſſe. Idque non tam Diureticorum inſolentia, quàm Medentum errore. Nec enim putandum, canalem vreteris eſſe inæqualis ſtricturæ, vt calculus, qui per vreterem primo impulſu deſcendit, tandem anguſtia itineris preſſus, hæreat. Sed compreſſiones poſteræ, ſunt criſpaturæ morboſæ, ac Spaſmodes à dolore, prout de Senſu & Senſatione alibi. Adeòq; tam externa fomenta, quàm interna, quæ conuulſiuos illos motus placant, ſũmoperè adhortor, & neceſſaria iudico. Quidni ergo diſtinguã Diuretica, quorũ tam deſtinationes, quàm electiones, vix antea cognitæ. 1. Siquidem quædam vrinam corroſiuo veneno acuunt: vt Cantharides. 2. Alia aciditatem prouocant, ac relinquunt in lotio, & ſtranguriam excitant. Quales ſunt cereuiſiæ recentes. 3. Sunt quæ vrinam reddunt abſterſiuam, vt fontes aciduli, vitriolum Martis, lapis cancrorum: itemque herbæ paſſim gaudentes etymo Diureticorum. Continentque ſingulæ alcali volatile, vel ſaltem iſtud, ſubter digerendum acquirunt. Etenim hactenus Diuretica, plerumque potui vulnerario conducunt. Eò quod in quouis vulnere mox aciditas, omnis in carne putredinis index, atque ſocia, oboriatur: quam alcalia facile in ſe abſorbent, & abſumunt. Quocirca ruſticus erat, qui vulneratos ſanabat lixiuio tiliæ. Sic lapis cancrorum, vino incoctus, vel maceratus, inſigniter ſaporem lixiuij præſentat. 4. Sunt & quædam, quæ lotium prouocant, ſtimulantque expultricem, quatenus putrilaginem vrinæ generant. Cuiuſmodi ſunt Raphanus, Aſparagus, &c. Vidi namque Iuriſperitum, non ante afflictum Lithiaſi, niſi poſtquam à largiore Aſparagi eſu, domum rediſſet: ac deinceps non tam calculis, quàm ſubtiliſſimis arenis, per reditus, aliquot annos, ſingulis ferè quindenis, ſub atroci dolore decumberet. Vnde didici, quod vnius veſperi error malum habitum renibus induxerit, qui vix in poſterum tolleretur. Cognoui hinc etiam naturæ noſtræ pronitatem, quæ tam citò in ſui ruinam auſcultat, ſemelque lapſa, tardè, ac difficulter, etiam medicaminum
fauore, reſurgit. Denique, eiuſmodi habitum, in 18
aliquot iam annos perſeuerantem, nihilominus correctum, adeòque inclinationes, quas vocant, Intemperies verſas in naturam, eſſe mobiles, ac ſeparabiles, contra Scholarum deſperationes.

5. Sunt quoque Diuretica, quæ grato odore lotium renesque reficiunt. Vt macis, nux myriſtica, terebinthina, maſtix, iuniperus, &c. quaſi renes odore conſolati, ſui memores officij fierent. 6. Sunt dein etiam, quæ ex alcali lixiuiali, ſub digeſtione, migrant in acredinem, vias vrinæ abſtergentem, inſtar ſaponis, excretricem ſtimulant, incidunt adnatas ſordes. Cuiusmodi ſunt, quæ teſtis, & lapidibus, cineribuſque appropriatorum colliguntur; quæque ſola laxifragorum nomine digna videntur, præcipuè ſi in gradum volatilitatis ſint deducta. 7. Eſt demum Diureticorum genus, quod parua quantitate, lotij copiam è toto corpore profundit, vt millepedes, ſpecies de Becapunga. Item ſuccus conchyliorum marinorum, nigrorum, oblongorum: & quæcunque nitrum volatile continent, quæque renes torpidos ex proprietate excitant. 8. Eſt & genus, quod ſedandis renum doloribus vtile, hæſitantes confortat. Quale eſt in croco; rhabarbara, & caſſia inuerſis, id eſt, vi ſolutiua prius orbatis. 9. Spiritus ſalis marini, nedum Diureticus eſt, ſimulque ſtranguriam lenit, quibus calculos in veſica voluitur: verum inſuper calculos renum minuit. Si vltimo igne diſtilletur terebenij. Non ſat eſt ergo dicere, diuretica vrinam creant, quin inſuper etiam eſt determinandum, an excitatione attractricis, an vrinæ liquatione, an exaſperatione, an putredinis citatione, vel alio denium titulo id agant. Nec ſat eſt, ſerum lactis continere aliquid nitroſi: quin etiam aliquid habet prioris cruoris reſiduum, vnde cadaueroſum eſt, adeòque Aſparagi tenorem ſeruat. Multa ſiquidem, renum conſolatione, vrinam cient, gratóque alia odore lotium ſuffundunt, aliaque ſunt per acrimoniam modeſtiora, vt &, quæ fermentum putidum vrinale accelerant, quę tota radice calculoſis nocua: magnoque Medeo-
19 rum ideo errore, Aſparagus quibuſlibet ferè apozematibus incoquitur. Porrò formidaui quandoque vnius lateris decubitum ordinarium: quod ſupinus ren præcluderetur ab inteſtinorum incumbente pondere, inque eo reſtagnans vrina fieret arenoſa: ſi quotidie, per plures horas recluderetur ibidem. Præcipue, quod ſupinus ren diſtet ſaltem digitis decem, à vena caua: ſitque veſica, medio ſitu inter vtrumque renem. perſuadebam itaque mihi, quod ren ſupinus non poſſet ſe exonerare ſurſum, in veſicam. Sed poſtmodùm cognoui vanum hunc meum timorem, quodque nil, reſpectu Archei, eſſet inferum. Nec ſatis id fuit, theoricè inquiſiuiſſe. Igitur opportunè mihi notus, qui à puero nunquam in latus ſiniſtrum decubuerat. Etiam adhuc ſenex, nondum Lithiaſim paſſus. Obſeruaui & alterum, qui nunquam, niſi lombis, & dextro lateri indormierat: ſiniſtro tamen ac prono tene, euaſit calculoſus. Repeto hic: quod clarus ac ſtillatitius vrinæ ipsæ liquor ſecum aſportauerit ſurſum per alambicum, ſuam terram, quam ad latera vaſis in verum Duelech conformauit, & affixit; quodque illa induratio ſit facta à ſpiritu vrinæ, qui quidlibet, atque diuerſimode plura coagulat. Nam ſpiritum vini condenſabat in offam volati-
20 lem. Sin verò reperit obiectum fixum, de natura ſalis, vertitur in ſalem, prout contingit ſpiritui vini, à ſale tartari. Aut dum ſpiritus ſalis fontani, combibitus à cognato ſale, fit ſal. Sin autem ſpiritus vrinæ reperiat terram fixam, quam rodat; cum illi deficiat obiectum coagulabile, imbibitur à terra, & ab hac ſubigitur: & coagulationis alioqnin author, ibidem coagulatur paſſiue. Sed vbi ſpiritus vrinæ inuenit volatile non coagulatum, coagulabile tamen (quia terreæ indolis) ſuum exſerens coagulum, conſtringit eandem aporthœam, in terram: conſertiſque viribus vtrimque, fit noua creatura, quæ eſt natiuitas Duelech. Cæterùm Scholæ, ſuis calorum 21
inſiſtentes principiis, præſcribunt, non incubandum dorſo, lumbos quoque inungendos refrigerantibus, imò lamellam plumbi geſtandam topicè. Imperant culcitram lanæ loco lecti plumoſi, ne renes incaleſcant. Quinetiam inter ſtragula & culcitram, corium ſubſternunt. Nimirum circa effectus debellationem Scholę tantum occupantur, reſpiciuntque duntaxat productum, ſiue poſterius: nequaquam autem ad cauſam, ne quidem occaſionalem. Nugis in vigilando enim, ſucceſſiuè ſibi inuicem ſubſcribunt, ſine nota iuuaminis. Adeòque ſeriò ſomniant vigiles, vt ægris adulentur. Neque enim naſcuntur calculi, quia lumbi calent: ſed calent lumbi, quia naſcuntur calculi. Lanam ergo præ plumis deligunt, 22
ob harum (inquiunt) calorem. Neſciæ, quòd plumæ minus calefaciant quam lana: ob minus accuratam aeris excluſionem. Quod indicet ſenſus tactus. Denique dato, quod pluma magis ca- 23
lefaceret ſuperincumbens corpus, plumiſque inuolutum, quàm lana: Attamen id totum ceſſat, ſi linteum intercedat inter plumas, vel lanam. Siquidem calor, qui è plumis vel è lana emergit, non eſt ipſe horum ſimplicium calor: ſed incumbentis calor reflexus, receptuſque in plumis, vel lana. Inde namque depoſitus in medio (linteamine) redit, non quidem ſeipſo priore robuſtior, ſed ferè adæquatè contemperatus, eodem momento caloris, quo pollet ipſum corpus. Determinat autem ocularitet hanc litem, ipſum organum vitreum, ad menſuram temperiei ambientis aëris conſtructum. De quo in principiis noſtris elementalibus. Nec arguit in aduerſum: quòd calculoſus nephriticus ſe ſentiat calidiorem lecto plumeo, quàm laneâ culcitrâ. Nam id non cõtingit ob maiorem plumarum calorem: At bene, quia patiens demergitur profundius lecto plumeo: culcitrâ verum laneâ tantum ſuperiacet, afflatque à lateribus aër refrigerans. Adeóne Scholæ nunquã aliquid ex fundamento, cauſa, atque radice diſtinguent? Semperque ex dogmate gentilitio caloris, & frigoris, cum ruſticis ſapient? Oro vos, propter amorem Dei, quo quiſque exacto ſecum ſeculo proſpectum optet ſibi, abiicite pertinaciam, præſumtionem, & ignauiam; ac nolite aſpernari meliorem doctrinam.

Capvt VI.

Vterus Duelech.

1. *Cur ſit inquirendus vterus Calculi.*
2. *Veſica etiam, alterius ſortis calculum generat, quàm ren.*
3. *Prognoſes.*
4. *Calor in vrinis, non coagulat quicquam.*
5. *Altera vterĩ neceſſitas.*
6. *Situs huius vteri.*
7. *Mechanica.*
8. *Obſeruationes inde habitæ.*
9. *Conſcitur huius vteri extenſio.*

10. *Ratio mirabilium in Nephriticiſ.*
11. *Vnde recidiua in nephritide.*
12. *Nephritis auſcultat Meteoris.*
13. *Modus in fiendo.*
14. *Lotium cur turbidum.*
15. *Dolor Nephriticus à contractura.*
16. *Falluntur in cauſa, qui ſtricturam vreteris, pro doloris atrocitate adferunt.*
17. *Inſitia vteri, ſanationem negligere fecit;*
18. *Fabuloſa Scholarum perſuaſio.*
19. *Recidiuarum altera neceſſitas.*
20. *Dubij cuiuſdam elucidatio.*
21. *Hiſtoria amentis.*
22. *Seperatio lotij à cruore.*
23. *Inordinata peregrini calculi generatio.*

1 SEmine,materia,ac proceſſu fiendi calculi,iam
patefactis : cognitaque vrina in ſui couten-
tis, quateous eſt vas ſeminarium, defereos ſe-
men calculi : nondum ſatis tamen dictum.Siqui-
dem ſoſpite vnico rene, ſæpè alter duntaxat cal-
culoſus eſt. Non ſufficit ergò accuſaſſe vrinæ
commune initium, eoque potentius imaginan-
dum boc,quod omne genitum præſupponat quē-
dam vterum, vnde nimirum ſubinde uon igna-
uam indolem ſortitur ipſum productum. Neceſ-
ſe eſt enim loca eſſe, quibus res fiant, antequam
naſcantur, idque tam prioritate locorum, quàm
moruum. In hepate quippe, eſt iam vriua mate-
rialiter, imò & in mezenterio, aorequam ſit in
renibus. Neque renes per ſeparationem ſeque-
ſtrateut lotium à cruore, niſi iamdum vrina &
cruor realiter diſtincta eſſent. Si verò vrina ſit,
priuſquam ad tanem, vel ad emulgentes venas,
deueniat, neceſſe eſt & calculum quodammodò
ante renum boſpitia præparare. Etenim ſi ſter-
cus, vel ab initio duodeni inteſtini, præparari
incipiat; quidni idem lotio continget? Quapto-
pter viſum fuit mihi, vrinam nec etiam poſſe
vteri calculoſi rationem complere,multòque mi-
nus renes ipſos, tanquam per ſyringas, feſtinus
tantum eſt lotij tranſitus. Quare primus debui,
vterum monſtroſæ huius prolis attendere: præ-
ſertim, quod hunc cognitionis apicem Scholæ
hucuſque tranſilierint, vulgi iudicio contentæ,
nec vltra rus ſapientes, quod renes atque veſi-
cam tantum intuetur. At certè ſodina, ſiue vte-
rus, magnam vtrobique gignendæ rei diuerſita-
tem cauſat, ſi generationis fertilitates ac ſterili-
tates plerumque contineat. Solo namque ſi na-
tura ſubeſt: certè vtero natura oon poteſt non
ineſſe, Si præcipuè renum vno, putreſcat, altero
incolumi. Idque potiſſimum contemplandum ex
eadem & in eadem materia, vniuſque ſeminia
2 vrina. Ex vtero itaque, nec aliunde accerſitæ
infirmitatis cauſa petenda. Nam & veſica, &
eadem nomero vrina,alterius ſortis Duelech pro-
creat, quàm quod in reoe fit,vel ſaltem nuſpiam
fiebat ante. Enim verò, non ſoleo ſubſcribere
nudis antecedentinm voluptatibus, vt neque ar-
bitriis,qui ipſam Medendi poteſtatem languere,
ſub illotum torpore, certior factus. Vterum er-
3 go Doelech explorare debui. Imprimis explora-
ui Nephriticos, plerumque ante futuros ſibi do-
lores, præſagire ſibi inſtans malum ſolitos, ex
vrina aquoſa, non tincta. Præſente autem dein
dolore, eandem vrinam affatim multam, atque
turbidam, inſtar cereuiſiæ flauæ, nondum defæ-
catæ. Cumque dein ſubtilior vrina, arenæ per-
miſta, profluit,dolorem ſibi manifeſtè remiſſum,
aut penè nullum, teſtatos. Imò tametſi per dies
aliquot, continua maueret vrina, ambobus reni-
bus ſubinde maior. Spectaui tum quoque, bo-
lum continuum, & copioſum,cum vrinis quoti-
die eiici, ſpecie impalpabilis pollinis. Quendam 4
etiam, qui ſolo calore liqueſceret (tantum abeſt,
quod calor,coaguli eſſet author)ſæpe tamen bo-
lus iſte, ab lotio ſeparatus, denuo in aqua cali-
da non fundebatur poſtea; ſed ad fundum tam-
dem per quietem ſidebat, qoi ante, in ſale vri-
næ,ſoluebatur. Etenim ſemper credidi; genera-
tiones ſeminales fieri è diſpoſitione materiæ,hu-
iuſque perfectiooem paulatim introduci, opera
Archei.Sciebam ideo,generatiooem Duelech,cę- 5
terorum oaturaliū leges ſequi: adeóque etiā eſſe
inſtantaneam:atque per cōſequens,illius diſpoſi-
tionem præparatiuam,ſiue præparationē diſpoſi-
tiuam, ſenſim quidem introduci. Concluſi ergo
mecum, totam hanc monſtri natiuitatem, eiuſ-
que præparationē, non abſolui tam feſtinato per
renes tranſitu: præſertim ſicubi bolus ille ter-
tiam quandoque matulæ partem oppleat: imò
arena vnico mictu eiecta, ſubinde medietatem
renis adæquet: ne interim exilitatis ſinuum re-
nis reminiſcar. Itaque meritò ſuſpicatus ſum; 6
arenarum, boli, & calculorum vterum, oon eſſe
ſolos renes; ſed hos, per vaſa anteriora, quibus
lotium diſponitur, ſua præparare producta, ple-
namque quidditatem Duelech ibidem oanciſci.
Fundamēta nimirum cuduntur eorum, quæ mox
futura apparent. Atqui vt omnem à me abdica-
rem ſcrupulum, neue crederem, momentaneo
per reoes tranſitu, vrinam, velut ictu oculi cele-
rius, in bolum, arenam, grandioreſue calculos
faceſſere, ac tum deinde per vreteres præcipita-
ri: Collegi vrinam eius, qui vnico duntaxat do- 7
lebat rene,ſabulum ſimul atque bolum excreue-
rat,dein vrinam per linteum à ſabulo colaui: at-
tamen depreheodi, quod ex eadem arena dein-
ceps nil minus ſabuli, & ſquammarum, adhæ-
ſiſſet matulæ, quam,ſi ſine bolo & arena prodiiſ-
ſet. Ex oppoſito quoque comperi, vrinam, quæ 8
ſemel matulæ ſuam appoſuerat arenam: nullam
triginta inde horis, amplius in noua matula are-
nam: at duntaxat ſedimen abluibile depoſuiſſe.
Certus itaque factus ſum, totum iſtud ſabulum,
cum lotio calculoſi eiectum, nec fuiſſe illius ar-
que eiuſdem lotij, cuius iam fundum peruerat.
Conſequenter quoque arenam, ſucceſſiuis ac
continuis poſt vicibus mictam, non fuiſſe pro-
ductum illius ſolius lotij,neque collectionis mo-
ra, illius lotij factam, aut patratam. Imò cum
alioqui ren, ſeipſo quadruplo maior, ſubinde
non eſſet hoſpitando ſabulo, per iſtum paro-
xyſmum defluo, Igitur didici, aquoſam & non
tinctam vrinam, futuratum arenarum, & paro-
xyſmi prænunciam, futurique doloris præſagam:
vel ex tunc,diſpoſitionum fundamenta depoſuiſ-
ſe, in aliqua cauitate, maiore ſinubus vnius for- 9
tè renis. Quapropter capaciorem arenarum, bu-
li, ac lapilli, vterum conieci, quàm eſſent am-
bo renum ſinus. Centralis nempe vnus, vreteri
conterminus, & alter anfractuoſus, per corpus
renis circumfleaus. Demirabar enim valde,quod 10
primis diebus non flaueret vrina, abundans ta-
men flueret: nec ſcoria: lotij tinctura, tum, pro
ſolito vſu,attraheretur:quaſi tota illius tinctura,
in fabricam lotij, abſumeretur: vel quaſi arenæ
ea mera tinctura ſcoriæ fierent: adeóque ſtercoris
liquidi miſturam cum vrina, eſſe morboſam præ-
ter

ter naturam, licet ordinariam. Quæ ſanè me-
ditatio, primis me paſſibus afflixit. Saltem inde
clariùs cognoui, quod cauſa materialis Due-
lech, à Scholis aſſignata, ſit prorſus inanis, &
ſtupida: Cum albicans, & pituitoſa mucago,
ſi qua eſſet à renum calore cocta, in calculum:
Iam arena renum non eſſet citrinior calculo ve-
ſicæ, ſed æque pariter pallerent ambo calculi.
Vtpote coctio areſfactioque mucaginis, ne-
queunt eiuſdem pallidum colorem citrinare: vel
in veſica, ſub longiore mora, tota rufa eſſet.
Niſi fortè Scholæ demonſtrauerint, mucilagi-
nem renum eſſe flauam; & veſicæ, albam. Alias
ſanè, anilia figmenta docent de mucilaginoſa
calculi materia. Porrò vrina clara, copioſa, aquo-
ſa, nec tincta ante paroxyſmum: turbida cum
dolore, & arenoſa poſt dolores, viſa mihi eſt, eò
quòd dum arena eſt in fieri, id contingat in vena
caua, ipſiſque emulgentibus: non quidem adhuc
in forma arenæ, vel calculi: ſed boli, tenuioris
luti, atque ſediminis inſtar. Adeòque in iſta cu-
lina, non rite conficitur tum lotium. Quare aquo-
ſa eſt, & Archeus illarum partium eſt primariò
malè affectus. Coctionem verò, ſiue digeſtionem
lotij, intelligo promotionem eius ad vrinalem
perfectionem. Nondum enim ibidem eſt arena:
ſed minutiſſimus boli atomus. Quia ibidem eſt
corruptiuum fermentum, præter naturam, &
loci requiſitum, ſtabilitum. Quo autem longius
inde recedit, renem verſus, vel ad vltimam lo-
tij cloacam ſuo quoque fermento vrinario magis
magiſque grauatur: Duelech, in momenta pro-
pemodum ſingula argumentum capit, ac ſen-
ſim in maiora grana firmatur. Argumentabar
enim: Si vena cruorem, etiam poſt mortem, à
coagulo, contra corruptionem præſeruet: non
fore indecens, in vreteris, ſiue venis vrinariis, ali-
quam exſiſtere pariter præſeruationem, à coagu-
lo calculoſo: niſi hæc, vitioſo fermento, vicini
renis, præpollenter peſſumdetur. Quod vbi ſe-
mel ſerio contigit, ſic vt venæ, à natiua ſui bo-
nitate, paululum receſſerint, evenit his, quod
quibuſque vaſis impuris, olidóque fermento vi-
cino infeſtatis, quibus aliquid ſemper, de reſi-
11 duo impuri contagio, pertinaciter adhæret. Iſta
quippe recidiuarum in Nephriticis, continuata
eſt ſucceſſio: quod non de pleno, omnis adhæ-
rens amurca abſtergatur: ſitque idem malæ in-
dolis character vicinus, qui priores concinnarunt
calamitates. Per modum, quo gallina, matura
oua, minuſque matura, aliaque inſtar granorum,
in lumbis gerit, ſucceſſiuè in menſes aliquot ſub-
12 ſecuturi partus pignora. Hæc nimirum fuit ne-
ceſſitas, qua Nephritici, meteori importunita-
tibus plerumque patent, futuras etiam tempe-
ſtates præſagiunt, horumque dolores à lumbis in
dorſum aſcendunt. Quoniam dum illis venis, ſi-
ue vreteris, iam illarum ſordium pluſculum eſt af-
fixum, triſtantur, contrahunturque, ſaltem illo
latere, quo infeſtantur: vel vtrimque per lum-
13 bos pariformiter. Sub qua venarum contractura,
rugataque criſpatione, dolor punctilis, lancinans,
& quaſi diuulſiuus, emergit. Deciduntque in iſta
criſpatione groſſiores atomi, in emulgẽtibus col-
lecti, ad renes: remanente interim in pignus bo-
lo, tanquam proximi acceſſus ſeminario vſque in
14 ſui maturam adoleſcentiam. In qua demum, do-
lente venarum contractura, latex eminùs è venis
in ſubſidium, ad renes celeriter accurrit, trahi-
turve, atque confluit obediens. Vnde lotium tur-
bidum. Quis autem latex ille, qui cum non ſit
vrina, huic tamen miſcetur, ſuo tractatu, à me
copioſè ſat dictum. Poſtquam autem arenæ &
calculorum ſegmina eiiciuntur, ceſſat dolor: quia
ceſſat venarum contractura. Nephriticus ergo 15
immanis dolor ille, à contractura: non autem à
boli, vel ſabuli tranſitu. Sæpè namque magnus 16
calculus, poſtmodum minus dolet, qui minutu-
lus primùm, ſummè dolorificus. Non quidem
quod vreter ſeipſo amplior factus (prout alio-
quin opinantur Scholæ) ſed inſueto malo contra-
ctura maior fuerit. Alias namque, ſi vreter tan-
tam ſuſtineret ampliationem, ſibi contradicunt,
dum diuretica vaſorum ſtrictuтам vetant. Dein
porrò conſideraui, quod ſub initium, clara, aquo-
ſa, & affatim, vrina excernatur. Etenim cum
vrina tingatur per ſcoriam, ſiue ſtercus liquidum,
iſta autem ſcoria, non eliciatur, niſi prope finem
Ilei, ac innata fomitem fermenti ſtercoratij: fit
inde, quod illa ſcoria non tam eminus alliciatur,
ſub confuſionem inſtantis paroxyſmi: eò quod
illius culinæ œconomia, ſit confuſè turbida, &
interpolata. Quippe ſtomachus cum toto abdo-
mine turbatur, præſentitque in omine, atque
metu, inſtantem procellam, non minus, quàm
eandem compatitur, toleratque præſentem. Præ-
ſentire enim videtur arenam, nondum viſam: at
ſanè, adeſt tum in vtero ſuo, dumque præſenti-
tur, ex tunc adeſt contracturæ illius exordium.
Volens itaque Archeus hoſtem eluere, & excu-
ſare inſtantem paroxyſmum, accerſit vndecun-
que omnem laticem, & ad eluendum renes, de-
mittit. Contrahuntur ergo venæ in calculoſis re-
nibus, conſentiuntque inteſtina, atque dolorem
colicum ideò mentiuntur, ob conſenſum. Qua
de cauſa nephriticus dolor, à colico nondum per
Scholas ſatis diſtinguitur. Nec mirum, ad ſpaſ-
mum venarum, ipſa inteſtina quoque conuelli:
cum cõtractur æ earum ſequantur propter con-
ſenſus conſanguinitatem, tam dolores immanea
colicos, quàm nephriticos. Procul ergo à vero
deuiant Scholæ, quod Scoria trahatur, aut mit-
tatur, ad calculi fabricam: quin potius ſuper-
uenit eius tinctura, per accidens, dum ſpiritus
coagulator ſuam exerit potentiam, in terram
volatilem. Quia cæteris paribus, calculus tin-
ctus ſemper eſt pallidis friabilior. Idque clarè ar-
guit, quod lotij tinctura, ſi poſſet, confectionem
Duelech præpediret totaliter. Adeóque Icterici,
licet calculo ſubiecti aliàs, vix calculoſi ſub icte-
ro viſuntur. Idcirco enim ſub generatione Lithia-
ſis, flauet vrina primo arenarum conceptu, pal-
letque ſub initium acceſſus. Quia tum adhuc la-
tea eſt, nondum mera vrina. Certò itaque ſciui,
ſi in ſolo renis ſinu omnis arena fieret, quæ excer-
nitur, dolor maior eſſet, dum excernitur, quàm
dum nondum arena apparet. Quod tamen con-
tradicit experientiæ. Porrò, quod patrato ſabu-
lo, vrina plus ſolito turbetur, ſpiſſiorque eua-
dat, cum alioqui plus pulueruIenti continere, tur-
bida cõfuſio perſuadeat (in craſſiore nempe con-
ſiſtentia, plus pulueris, quàm prius in clara, &
aquoſa.) Id planè conuincit, vterum Lithiaſis
iam eſſe oppletum, nec poſſe craſſiorem aliam
ſaburram hoſpitare. Ergo, incognita vteri varie- 17
tas neduum neglexit Nephritidis ſanationem, ſed
& cauſarum, & ſanandi alteritates introduxit.
Scilicet aliud eſt, fluctuantem à rene arenam,
ſuccedẽte lotij ſtilla, deturbari: atq; longè aliud,
non quidem eluente vnda; ſed partium cõſpirata
contra

contractura, ac criſpatione, adhærentem excu-
18 tere arenam. Althea enim Malua, Amygdalino,
ſimilibuſque, dolores demulcere, vias humecta-
re, dilatare, & obliinire perſuadent: adeóque in
hoc, vt & in omnibus vbique, vel Scholæ dun-
taxat ſunt intentæ ad poſterius, vel ridiculum
proponunt. Duro vi deterſiva, totum arenarum
bolique vterum evertere debebant, laxandis vijs,
humectandiſque membranis in ſe ſemper madi-
19 diſſimis, totæ incumbunt. Siquidem expulſo ſa-
bulo, non proin ſoſpes eſt vterus illius: quin ſal-
tem in futuram calculi pœnam, remaneat vena-
rum conſpurcatus bolo paries. Quorſum nulla
20 Scholarum hactenus fuit reflexio. Demirabar
namque ſubinde quod dudum antea Nephriticus
poſtquam calculum in veſicam demiſit, rarius
nouos in rene lapillos ſuſcitet, quamdiu alter ve-
ſicam infeſtat: Nephriticus tamen, ſi ſimul etiam
podagricus, podagram tamen ſociam, cum Ne-
phritidis ſiue calculi acceſſu, admittat. Etenim
inde didici, quod ſicut dolor in vulnere ſuſcitat
aquam glarealem: ita & ipſam mittet vrinam, quę
petrificationem in priſtino lumborum vtero im-
pediat. Quare etiam lotium turbidum, citraque
arenas, viſitur in calculoſis. Dolor enim claſſica
eſt, quæ laticem vndecunque aduocat occaſiona-
liter, vrinam peregrino hoſpite admiſto, accen-
dit, imò & turbat: In tanta autem officiorum
confuſione, de ipſa confuſione cogitatur nihil.
Etenim dolor mihi feruoris imaginem ſæpè ob
oculos poſuit. Aqua namque, poſt feruoris ebul-
litionem, turbida plerumque, ac confuſa eſt. Sic
enim quia bolus fit, ex terra vrinæ volatili, non-
dum ſale condita ſufficienter, ob defectum fer-
menti vrinarij, in rene ſtabulati. Ideo quoque
bolus iſte igne liqueſcit, neque in arenas durio-
res maioreſque cogitur, quamdiu vim fermenti
renum non experitur. Tingitur autem ſaturatè
bolus non quidem à ſerius ſuperueniente ſcoria,
arenas tingente (quippe bolus ille ruber, ſupra
flauedinem ſcoriæ, ſed à cruore diluto, qui in
venis (boli vtero) transſumitur erroneè ad vſus,
turbulentiæ fines. Atque hactenus in Vronoman-
tia, bonus de hepate & cruore teſtatur: nil autem
21 homio arena. Conſtat ergo vrinam, per ſe, ſal-
ſam, etſi ſale homo non veſcatur: eiuſque cau-
ſam, de Digeſtionibus, offendes. Curatus qui-
dam, in vrbe noſtra, totos dies 17. amens, abſ-
que omni potu & cibo tranſegit ante mortem.
Nunquam autem illi prorſus quotidiana defuit
vrina, parcior quanquam, & ſenſim rubicundior
exiret. Vnde conijcio, in rene vim eſſe commu-
tatiuam cruoris in lotium (quamque alibi in tra-
ctatu de hydrope, ſtudio proſequor) non ſecus
atque vulnus, ex cruore celerem copioſamque
parat Synoniam, ſiue glarealem aquam. Itaque
vrina, ad poſtremam ſui determinationem, po-
ſtulat, mutuatque vim, à fermento, quam renes
in vterum lotij inſpirant. Non alias, quam he-
par in venas portæ, nexuſque Meſenterij, vim
ſanguificandi. Quapropter ibidem ſtatim totus
ſtomachi chylus, cruorem ſuo colore mentitur.
Vim autem renum in venas, planè deſporicam,
alibi de hydrope proſequor. At quamuis fermen-
tum renis, inſeruiens miniſterio totius integralis,
ſit viſceris cuiuſpiam tanquam digeſtio: non eſt
tamen in numerum digeſtionum relata, eò quod
coctionem recrementi, non autem alimenti con-
22 cernat. Etenim cum omnis transſmutatio, quæ
per digeſtiones procedit, ſuá habeat media, ſiue
fermenta propria, ad nouam generationem op-
portuna; ita ren, ſuum incipit imprimere fer-
mentum in cremorem, mox dum ad portas iecco-
ris ſiſtitur. Cuius fermenti vigore, lotium ſe à
cruore ſequeſtrat, natiuis proprietatibus. Et quá-
quam cruor ille nondum ſit coagulabilis: attamẽ
ſe ibidem ſeparant liquidum à liquido. Myſte-
rium ſanguificationis eſt quidem homogeneum,
ſimplex, ac prorſus vniuocum, ſolaque adeò ſan-
guificatione conſcriptum: oportuit tamen, ſta-
tim in venæ portæ limine, ſeparabilem diſſormi-
tatem cremori innaſci. Aliàs namque cruor, dum
vitalem conditionem in hepate acquiſiuit, in-
decenter ſpiraculo fermenti renum pollueretur.
Quod autem vrina naturaliter ſit ſalſa, & vnde
ipſi iſta ſalſedo, alibi de digeſtionibus inuenies.
Hic autem aduotaſſe ſat eſto, quod quantum ſa-
lis acidi naſcitur in chylo, ſub prima digeſtione,
tantundem in altera tranſmutatione ſubſtantia-
li migret in ſalem ſalſum. Deſignaui iam vterum
incipientis vrinæ, & calculi. Declaraui quoque 23
mirificam proprietatem ſpiritus vrinæ, in coa-
gulando, ac petrificando. Inde etiam iam ſat con-
ſtat, ſi contingat ſpiritum lotij retrogrado mo-
tu fluere per iecur, in venam portæ, atque inde
capelli, vt peregrinum inſolitum, per meſente-
rium, in inteſtina: quod ibidem facile coagula-
uerit etiam inſolitos calculos, quoſque Paracel-
ſus congelata, non autem coagulata vocat, eò
quòd non ad duritiem Duelech vrinam aſcen-
dant, quæ à mucilagine matre materia ſolidan-
tur. Quòd ſi verò vrinæ ſpiritus per venam ca-
nam ſurſum, vel deorſum feratur: alienat, vi
ſibi propria, ſimilarium alimentum ſpermati-
cum, ac mucilaginoſum, in duriorem compagi-
nem: vnde demum Scirrhi, quartanæ febres, nec
non variæ opilationes oriuntur: quas fruſtra ſa-
nè per Iulapia, aut Apozemata auerruncare
ſtudent: Denique nutritur fel cruore ſibi vicino,
in quem ſi ſpiritus vrinæ è ſuo deuiarit vtero,
confeſtim quoque lapides in felle obnaſcuntur.
Peregrinum nempe ac hoſtile euadit, quicquid
in alienam meſſem ſubintrat. Adeóque extraor-
dinarij effectus cauſis conſimilibus oriuntur.
Neque enim inappoſitè docui, ſeroſum iſtud,
quod cruori permiſtum defertur, perque ſudo-
rem, vel alias inſenſiliter diſperditur, non eſſe
vrinam, vt neque eiuſdem proprietates habere,
nec eſſe ſerum, lactis æmulum, multóque minus
eſſe fel aut bilem flauam: ſed partem Laticis, de
quo ſuo tractatu.

Caput VII.

Duelech reſolutum.

1. *Accuſatur incogitantia Scholarum.*
2. *Cenſus nebulonum, in quos Magiſtratus animaduertere deberet.*
3. *Excuſat ſe Author.*
4. *Omnis morbus ſua in ſpecie eſt curabilis.*
5. *Quantum ſperandum ſit ab officinis.*
6. *Quidve ibidem reperiatur pro Lithiaſi.*
7. *Duplex indicatio.*
8. *Surdaſtra Scholarum intentio.*
9. *Vanitas huiuſmodi intentionis.*
10. *Cur Althea, malua, ſuccus citri, &c. iuuent.*
11. *Friuola obiectio contra Diuretica.*
12. *Adynata Scholarum.*

13. *Rationes*

Digitized by Google

13. *Rationes Scholarum pro impoſſibili remedio.*
14. *Rationes Spagyrorum.*
15. *Teſtimonium Cardani.*
16. *Diploma Principis Saliſburgenſis.*
17. *Deluſio Scholarum, ex ridicula remediorum inquiſitione.*
18. *Ridicula ſubterfugia.*
19. *Calculum non confirmari.*
20. *Lapides animales, & vegetabiles, quo pacto nobis ſint vtiles.*
21. *Modus præparandi.*
22. *Vnde Ludo nomen, eiuſque præparatio.*
23. *Ludus vbi reperibilis.*
24. *Stolidum ſtentamen.*
25. *Error Paracelſi.*
26. *Scholarum temeritas.*
27. *Paracelſus non minus inſulſe quàm Humoriſta de materia calculi, garrit.*
28. *Exomologeſis rerum examinatarum: & balſami ſalis.*
29. *Modus adhibendi remedij.*
30. *Veſica tauri embryonis.*
31. *Obſeruationes circa lapidem cancrorum.*
32. *Error Paracelſi.*
33. *Mira antipathia.*
34. *Nouus catheter.*

1 VTerum Lithiaſin diximus: nunc autem de remediis cogitandum ſeriò. Enim verò ridet vulgus Scholas, in opprobrium actas, quod nequicquam hactenus de veris cauſis, vel ſanatione ſit indagatum. Originem Medicinæ quidem alibi recitaui, eamque adhuc adoleſcentem, in hodiernum vſque diem, effœta velut vis animi, egit in circulum, abſque progreſſu vllo: quia peregrinis, Græcis, Barbaris, Ethniciſque inuentis ſtare maluerunt, & aliena excoluiſſe, honori duxerunt. Dum interim noui oriuntur morbi, quondam etiam exoleti, reſurgunt laruati: ideóque illegitimi apparent, nec amplius reſpondentes deſcriptionibus priorum. Statur nimirum abſque progreſſu, dum noſtra valetudo indiget maximoperè medendi accretionis. Quatenus pigrum, atque ingeneroſum obſtat Medentum genus, quod ex alieno commentario tantum ſapere voluit, artemque ſupra quàm nouerint, increſcere negant. Ideóque & quicquid ignorant, in catalogum incurabilium, deſperatione quadam adigunt. Quaſi autorum inuenta, noſtræ viam præcluſiſſent induſtriæ, Sapientiæ theſauros occluſiſſent, ſteriliſque ſit omnis moderna vis animi, & exhauſta diuinæ Sapientiæ potentia, nihil eſſet amplius, quod inſuper nobis veritatem demonſtret. Profectò ſocordiæ poculum, veterno ſeculum dementauit vel ab ipſo initio: ideo nempe quiſque aſſentiri, quàm indagare maluit. Tanta nempe eſt lucri dulcedo, quod ſuas quiſque Medicaminum ſocietates, ſiue confuſiones, & miſcellaneas (receptas magiſtrales vocant) cum amore admiretur: quæque ſecretiora olim, Medicos laboris amantes, reddidere illuſtres, præ torpore medentum, in Pharmacopœorum manus, anus dimanarunt hodie. Vnde Tonſor quiſque, Balneator, Monialis, Tortor, vel ex ambubaiarum fornicibus fugata Lena, Medicinam iactitat: quorum cen-
2 ſum hìc deſcribam. Primi namque occurrunt, qui mederi volunt, non quidem ad hoc inſtructi: ſed natura prompti, quidlibet audentes, quæ aliis profuiſſe audiuerunt, ſine cauſarum cognitione, atque diſcrimine, ægris propinant: eoſque ſic in diſcrimen præcipitant. Inde namque omnia penè Scholarum experimenta profluxerunt. Quod & Galenus, Quintij præceptoris ſui exemplo, confirmauit. Etenim per mortes hominum, experimenta facientes, ſuos graduatos, Scholæ vocant ſtatim experientiſſimos. Alij vulgares, vulgaribus tantùm mederi malunt, hiſque ſua dant conſilia: nonnulli quoque, fauore ſolo, atque rogati. Plerique etiam ob honoris ambitionem, vtque tanquam ſapientes æſtimentur, hoc virij genus innatum habent. Eiuſmodi enim deceptores, diuites videri volunt, & gratis ideo cuncta præſtant ad necem vel fortuitam ſanitatem miniſteria. Huiuſmodi imprimis ſunt, qui Romæ Theriacam Cardinalibus & Magnatibus obtrudunt, è melioribus ſimplicibus confectam, quam Deus in natura creauerit. Sic enim populo in Vrbe impoſuimus, & ſancti pharmacopœi viſi ſumus. Succedunt his, qui munera quidem, ſed nequaquam nummos expetunt, ut nobilium conditionem, itemque promiſſam paupertatem cauiſſe, ſciantur. Suntque idcirco, qui pro ſe nihil, at ſolùm pro paupere communitate, ſe promereri aiunt. Similes his apoſtatæ, qui fatentur quidem ſe non eſſe medicos: ſed ſua ſecreta ſe habere à Regina, vel Imperatore. Medias namque hi ſolent interponere perſonas, quæ pretium medicaminis extollunt. Sequuntur dein hos, qui veſtes, atque marſupium, vt cribrum foraminatas gerunt nec interim ſuum impoſtorem exercere tardi. Aliquando ſe ditiſſimos fuiſſe, nunc verò depauperatos (in dolio vini) per artem chymicam, per bella, & religionis conſtantiam. Sunt &, qui quandoque militum caterua viguerunt: at in bello (pro pecuniarum conflictu) cunctas opes impenderunt, cicatrices oſtentant, forte condigno præmio receptas. Nonnulli quoque vxores ac liberos, focos & aras, dulciaque patriæ liquerunt arua, religionis ob cultum. Multi quoque, vltrò pauperes, quòd nemo eis quicquam dare velit. Nec deſunt, qui religiones fingunt, veſtem mutant, ſoccis ligneis ambulant, Eremitam latente hypocriſi mentiuntur, quibus Deus virtutes ſimplicium inſpirauit. Sunt etiam, qui Aſtronomiam & Chiromantiam vbique intromiſcent. Alij demum Campiuagi, qui in monte Veneris artem ſuſceperunt: hinc bruta non minus, quàm homines, à morbis curare nouerunt. Item qui ſimul futura prædicere, atque theſauros effodere ſciunt. Suntque qui libris deſtituti, chartæ inſcribunt non innoxia verba Salomonis, quibus morbi non ſecus atque dæmones fugantur, antè & pòſt cruces ducunt, ne diabolus ſcribentem potentia verba auferat. Sunt qui varia callent idiomata, apud Belgas, Chaldæam, Arabicam, vel Dalmaticam ſe loqui fingunt, multiſque onuſti artibus, tandem Matheſio, vel hiſtorias iactitant; plerique horum nil minus, quàm lapidem Cryſopeium conſtruere norunt, minas circumgerunt perpetuo ſermone propagabiles. Sunt etiam Saraceni, ſuntque Iudæi baptizati (plerumque non baptizatis nequiores) qui ex Kabala didicere, Mercurium variis modis mortificare, itemque venena diuerſimodè præparare, quæ ad omnes morbos, & plures alios, valere tradunt. Linguam Hebræam, ſcientiarum omnium fundamenta, & grandia rerum publ. ſecreta,

creta, continere, & ſe futurorum prænotione
grauidos iactitant. Sæpè ſuos citant Rabbinos,
librum Neboloho, cum clauicula Salomonis:
vnde tam præterita, quam futura, legere poſ-
ſunt. Alij quoque artem medicam, in ſua tan-
tum progenie, hæreditari aſſerunt: etſi fatui, vel
nequam ſint omnes. Sin autem apud viros non
ſuſcipiantur, ſaltem apud mulieres, Coſmeticen
iactitant. Eodem enim cotto cum Græcis, Iu-
dæis, ſunt obducti; licet viciſſim vnus alterum
derideat. Etenim natura prompti, ea ſeipſis men-
tiri addiſcunt. Eſt & genus fugitiuum, è famu-
litio chymicorum, quod dum ſelectiora iactitat,
non niſi venena Seplaſiis venundat. Mentien-
di namque libertatem omnem vſurpant apud
ignaros, accedente per aſſiduum viuum menda-
cio. Idiotæ enim ſunt, à chymicis furnis fugi-
tiui apoſtatæ. Scholæ autem, maiori ſecuritate,
atque omnium libertima authoritate, impo-
nunt mortalibus: nam cum demonſtrem veri-
tatis decreto ineuitabili, quod hactenus morbo-
rum eſſentias, cauſas, atque remedia prorſus
ignorent, magnoque volumine, atque rationibus
à priori id ſtabiliam: interim ſuos promouent
ſcholares, hunc, quia Latinus, patremque habet
chirurgum, vel Pharmacopolam; aliumve, quia
artium magiſter factus, lectiones aliquot profeſ-
ſorum audiuit; alium denique, quod Euclidem
pro parte iactitet, vel ab Ariſtotele diſputate di-
dicerit. At miſeror genus humanum, tot inter-
nis calamitatibus obnoxium, tantiſque carnis
exploratoribus expoſitum: qui cum ſub infau-
ſtis Scholarum regulis trucidarunt è primatibus
quemquam, ius aſſumunt appellandi ad morbi
incurabilitatem, ſuoſque vbique habent patro-
nos, & complices. Adeóque ſoli graſſantur im-
punè in vitas principum, prout libro de febribus
oſtendi. Tanto autem miſerabilius ſe fidunt illis
mortales, quod promotione, ac iureiurando,
ignorantiam apud vulgus tegant. Quippe iu-
rant, ſe fideliter ſanaturos infirmitates, quas
oſtendi, ipſos neſcire penitùs. Imò ne vnum me-
dicamen monſtrauit illorum princeps Galenus,
ab empyricis non mutuatum, vtcunque comple-
xionum, graduumque ludicra theoria, tam ſe-
cundum genera, quàm loca, triumphet. Quin-
3 tius namque, Galeni præceptor, totuſque em-
pyricus, vbique à diſcipulo imploratur. Princi-
pes atque Magiſtratus hanc impunem occandi li-
centiam auertere à ſubditis deberent, & ea con-
ſcientia tenentur. Non putem autem neglectum
incuriâ: ſed poſtpoſitum, præ remedij inſcitia
hactenus. Ego verò, remedium noſco. Si ſta-
tuant omnem Medicum teneri, ter ad minimum,
inuiſere debere quemlibet ægrum, à quo fuerit
requiſitus: ſub pœna exilij, & priuationis officij
ſui. Nam alias, numerus Medentum ſatis incre-
uit. Deinde, quod ſolutio nulla ſit debita Medi-
co, ſi non ſanauerit ægrum. Hoc duplici videli-
cet ſtatuto, Medentes vigilantiores fierent, atque
ægrotis rectius negotium cederet, ſeruaret Prin-
ceps ſubditos. Sed ſtatuta, ſeruanda ſeriò. Nam
Legi Corneliæ de ſicariis æquiparantur. Nunc
vnde digreſſus, redeo. Sunt etiam, qui dum li-
brum meum de febribus legiſſe fingunt, obij-
ciunt, me duntaxat remedia chymica, & inſueta
oſtentare arcana, vt ad me, vnumquemlibet
ægrorum conuocarem, ſpretis antiquorum tu-
tiſſimis doctrinis. Abſit! Quia nec inuiſo ægros,
nec medeor, ſpe lucri. Quod omnes totius pa-

triæ viri boni teſtantur. Neminem ſane voco, ad
mea medicamina proſtituenda, aut venumdan-
da. Libenter viuo latens, à ſolis pauperibus ſo-
licitatus. Hoc vnicum palam atque liberè pro-
fiteor: difficilium nempe morborum victorias
poſtulare alios Medicos, quàm Humoriſtas, &
alia longè remedia, quàm quæ venditat Sepla-
ſia. Quoniam deſideratiſſimè perfectiſſimorum
corporum dotales optantur poteſtates, vt vene-
na, à balſamis, in nobis ſeparentur. Imò vbi ve-
nena non ſunt aperta, ſuperentur Archei con-
fuſiones, abigantur impuritates clanculum, in-
uertantur remediorum dimenſiones, vt prodeant
proprietates, quarum operâ opus habet Ar-
cheus. Quinimò introuertantur impreſſiones
remediorum, quarum tyrannidem natura no-
ſtra abſque clade ferre nequit. In hoc enim pec-
cato, inque hac penuria, plura iam ſecula infe-
liciter tranſacta abierunt, quod ignoratis cauſis
morbificis, neſcitis remediorum potentiis, de-
ſpectiſque altioribus præparationibus, quicun-
que morbus ſub initiis ethnicis non migrabat,
deſperatis dicatus ſteterit. Profectò, nullus in
ſpecie morbus, eſt incurabilis. *Deus namque, vt* 4
non fecit mortem, ita nec lætatur in perditione vi-
uorum. Sanabiles fecit nationes orbis terrarum,
nec eſt medicamentum exterminij, nec inferorum
regnum in terra. Quapropter ignauum genus ho-
minum, in ſubſcribendo ignaris promptum, ex
animo, coram Deo vbique præſide, hortor, me-
cum contempletur, officinarum remediis morbos
aliquot alimentarios quandoque per accidens ſa-
nari, qui nempe ſpontaneas conſumtiones, &
faciles admittunt reſolutiones. At in grauiori- 5
bus, in quibus ſunt fixæ, aut radices chronicæ,
illorum vſum plus obfuiſſe, quàm profuiſſe. Hip-
pocrates quidem, ſine inuidiâ, altiorum reme-
diorum inquiſitiones, poſteris reliquit: quia fe-
licioribus ſeculis viuere primores. Scholæ vero,
ad maiores mortalium neceſſitates, ſedentis &
iacentis naturæ, non reſpexerunt; ſed Galeno,
atque ſuo Quintio contentæ, non ſenſere mor-
talium defectus, cum lucrum ſe reportare, quo-
cunque euentu conſpexiſſent. Etenim ne ſemel
excogitarunt, Nephriticos impedire recurſus,
multòque minus calculum reſoluere, quòd decep-
tis authoribus, falſiſque cauſis, ſua dediſſent no-
mina. Idcirco enim de vera lapidum cauſa, de-
que vera ſanatione, atque remediis ideo audi-
tum eſt hactenus nihil. Deſiderabatur ſiquidem
eiuſmodi remedium, quod impediret venturam 6
ſuccreſcentis Duelech ſobolem, per ipſiuſmet lo-
tij præparationem. Tum etiam, quod reſtauraret
vteri ſaxipari decidentiam Gorgonicam, fermen-
ti petrifici poteſtatem: ac tandem quoque reſol-
ueret, quicquid coagulator ſpiritus patraſſet. De
quibus ſingulis auditum eſt hactenus nihil. Dun-
taxat propellendo calculo, laxandiſque meati-
bus vrinariis, intentæ fuêre Scholæ. Itaque in
ſanatione Lithiaſis, duplex obuia ſolicitudo eſt.
Vna nimirum, quæ inclinationem tollit, ac me-
tum recidiuæ. Altera verò, quæ generatum de-
molitur Duelech. De neutra ſomniatum fuiſſe
in Scolis, oſtendam: At ſaltem propulſionem
arenarum, & lapillorum, machinatas fuiſſe: 7
non autem pacationem tam atrocis doloris à ra-
dice, cogitaſſe. Laudant quidem, atque in api-
cem attollunt, Maluas, Althæam, Amygdali-
num, & quæcunque mollificando humectantia
nominant: dein varia fomenta, tam humectan-

tia, quàm abſterſiua, itemque refrigerantia connectunt, ne dolores intendantur, vel lapides excreſcant. Imò & Scorpionum oleum commendant, quaſi inunctum lapillos conſtringeret forinſecus! quaſi inquam axungiam, carnoſam membranam, ac peritonæum laxarent; ad quorum dilatationem ſcilicet, mox vreter neceſſariò mollificaretur, extendereturque in latum. Vulgus equidem has ſibi opitulationes, ſuadente primum anu, inuenit, & extulit. Has dein admiratæ initio, ac dein mox amplexæ ſunt Scholæ. Ne ſcilicet (cum ſecus nil habeant) inutiles fierent ſpernendo. At non doloris ſolius ergo hæc ſuſcepta: ſed iuuaminis cauſam leuiter indagantes, de ſolo itinere lapilli ſolicitæ, vltimo decreuere arreſto: non niſi per humectantia, vreteres eſſe ampliandos, nec aliam medendi fore ſpem. Ampliationem verò, non quidem in longum vreteris: ſed duntaxat, qua ſperabatur, in latum ſcilicet: quaſi natura obligaretur, ſe ad Medentum conatus conformare. Adeoque remedia dolorum cenſuerunt eſſe per accidens: quibus adiunxere enemata, ne incumbente ſtercore, compreſſus vreter, labenti calculo cataractam ſterneret, & ſic viam clauderet. Adeoque capitale Scholarum remedium, circa ſtercora effectum, & poſteriora: nequaquam autem ad cauſas, radices, ac fontes, inuentum fuit. Vnde Satyra: *Stercus & vrina, Medicorum fercula prima.* At quàm vana, atque puerilia, ſint hæc Scholarum ſubſidia, teſtantur ipſimet afflicti, horumque viduæ & proles. Inprimis mucilagines Maluæ non tranſeunt ab ore, ad vreterem in forma lenientis, laxantis, & mollificantis, quin in via aliquot ſuſcipiant prius tranſmutationes formales. Nec enim eò quicquam deuenit, niſi prius lotij naturam aſſumſerit. Imò enim iam vreter, calculo obturatur (nam quamdiu non obturatur, nondum totam vreteris amplitudinem impleuit, fruſtraque ergo eiuſdem exigeretur ampliatio) à tergo, incumbens ſuſtineat lotium, quo pacto, quæſo, huccе excrementum, in tam anguſto meatu, cedet loco, vt aduenienti lotio, è Malua parato, aſſurgat, locumque paret? ego ſaltem fateor, me non intelligere quicquam harum promiſſionum. Denique poſito caſu anilis illius figmenti, & quod mucilago illa humectans, ad anguſtum lotij angiportum, ſoſpes deueniret attamen non proinde diduceret madidum iam ante vreterum canalem, qui præter iam actualem ſui humectationem, ab aliena mucoſitate ampliari, aut dilatari non expetit, aut exſpectat: vt neque ſemel vnquam dilatatus, deinceps amplius ſui iteratam diductionem optaret, vel admitteret in recidiuis. Adeóque iſtud Scholarum ſuppoſitum. & diſſimulatum remedium, vnica ſolùm vice, foret vtile. Niſi malint, vreterem dilatari, lapſu, aduentuque mucilaginum præfatarum, earumque caſuali abſentia, in priſtinum ſtatum denuò anguſtiari. Quod eſt, dare potentiam amplitudini, iuxta Medentis votum, præter ſolitum, & naturam, meatus ſolidi, atque primæ conſtitutionis. Siquidem naturaliter, poſtmodùm rurſus rediret in priſtinam atque natalem anguſtiam. Etenim Scholæ, ſi ſeriò in his loquuntur, dementant, vel rident ægros, ac ſibi applaudendo laſciuiunt. Sodes, ſi vera hæc autument, cur vetant diuretica, ſi procellendo calculo valeant, adhibitiſque humectantibus, anguſtos dilatent meatus? Quidni humectantia diureticis copulant, vt vtrique ſimul ſatisfaciant indicationi? Etenim iam ante docui, ſi mors ab hæſitante calculo in via superuenerit, id non accidere diureticorum reatu, vt neque, quod vreter (niſi forſitan fuerit monſtroſus) ſit alibi ſeipſo in exordio anguſtior: atque idcirco ſemel deſcedens ex rene calculus, ſi ſiſtatur in delapſu, præ viarum ſtrictura: id accidere ex doloris atrocitate, quæ vreterem ſpaſmodes contraxit. Idque igitur, Diureticorum piaculo non ſit: ſed Medentis, qui ſpaſmum hunc nunquam in Scholis obaudiuit, ideóque neque remedium pro illo inquiſiuit. Vbi ſane notandus venit Scholarum ſolœciſmus, atque elenchus non cauſæ, vt in cauſam. Quoniam iuuant præfatæ 10 humectantia, Althea, Malua Amygdalinum, &c. non quatenus amplificent vreteres (quod iu ſe ridiculum) ſed in quantum ſpaſmum criſpationis demulcent, prout aliquot fotus externi. Itemque ſuccus citri non iuuat abſterſiua, & inciſiua vi ſuæ aciditatis (aliàs namque idem præſtaret acetum, & acida reliqua) quia ſuccus citri, prima digeſtione caloris, deponit ſuum acorem, ideóque nec obſoniis adhuc efferueſcendis admiſcetur: ſed reſidua manet ipſi vis, demulcendo ſpaſmo conueniens. Dum ſcilicet in lotium conuerſus, prioris vitæ mediæ aliqualem notam adhuc retinet. Quid ſi Scholæ, diureticorum vſum 11 vetantur, ne fortè plures lapilli deſcendendo coincidant intra vreterem, & qui à tergo groſſior eſſet, velut cuneus, tranſitum oppleat. At nec ſic quidem, caſuale vitium diuretico dandum. Quis inſuper etiam figmentum pro vero venumdatur. Nam quidquid ſemel, initio, in vreterem incidit (niſi vncus aliquis fuerit) id iàm deorſum pergit, & effertur Non enim in tam anguſto tranſitu ludunt, laſciuiuntque lapilli. Non vnus aut ſimul plures exitu maiores, è rene migrant: vt neque ſemel inde decidui, qui à tergo, lotij pondus ſuſtinent. Rectè id quidem ſuſpicabile, ſi vreter, non mollis ac laxa membrana, ſed hamndo ſicca & inflexilis eſſet. Madida quippe membrana, metu vacui, neceſſariò ſemper concidit, niſi à tergo dilatetur, cadente lotio. At nondum proinde ſonticum diureticum. Nam incidentia plurium & malè formatorum lapillorum, non hauſit ſuam culpam à diuretio: ſed à fatali irruente, quod citra diureticum æqualiter cecidiſſet. Quapropter nec timendum, aut auertendum diureticum, præ formidine caſus irregularis, & monſtroſi: vt ſcilicet, quod ordinario vtile perſe, vetetur ex timore caſus inſoliti, atque rariſſimi. Quod ſi dicant, plures lapillos viſco conglutinatos excidere. Id inprimis deſtruit cauſam materialem Duelech, à Scholis edoctam. Siquidem pituitoſum iſtud gluten iam petrificati debuiſſet: At lapilli eiuſmodi illam collam nec inuenerunt, nec aſſumſerunt in vretere. Quapropter ſi vnicus, vel plures conglutinati, è rene labantur, perinde eſt: ſiquidem elabendo, non erant maiores renis exitu. Ergo ſi diuretica iſtam collam non ſoluant, nec lapillos diſiungant ſaltem perutile fuerit, copioſiore citatoque lotio incumbente, infeſtam calculi ſarcinam, quantocius, ſuo lotij pondere propulſaſſe. Naturaliter enim vreter, nulla intus mucilagine madet. Quod vrinæ ſanorum teſtantur. Ergo ſiqua medicaminum mucilago eò deueniret, non poſſet non vreteri eſſe præternaturam, & ſui ſolitum. Quid ſi vreter, calculo impacto obſeſſus, dicatur mucilaginem parare Inprimis caſui contradicunt

Digitized by Google

tradicunt vrinæ Nephriticorum. Tum quoque,
Scholæ inaduertentea erunt, quæ pituitam, ſi-
ue cauſam calculi materialem, ſupernè, imò ex
ſtomacho,deducunt pro calculis: quippe quæ ad
manum, & in vtetere ægroto, reperitetur. Stul-
tæque propinantur ſimplicium peregrinorum mu-
cilagines, ſi mucilago, mali natiua cauſa eſſet.
Dein loquuntur Scholæ, tanquam ſi diuretica
malleo calculum,imò & vrinam propellerent,vel
à tergo per baculum protruderent:ita nempe per
artificiaha, more vulgi, ſeſe in ſpectaculum de-
mergunt. Non conſiderantes, in diureticis, pro-
prietatem ſpecificam relictam, à vita media ſim-
plicis, vel partam in tranſmutatione digeſtionis,
à qua, diuretica lotium emungunt. Nulla autem
diuretica, per ſe, calculi progeniem reſpiciunt.
Vt neque probus Medicus attendit effectus, acci-
dentaliter per accidens irruētes,vt proin effectus
per ſe negligat. Quod fit attamen alioqui, pro-
hibendo diureticum. Vtpore ſanatiua iudicatio
mandat promptiſſimam nocui ablationem, ma-
giſque eius,quod per moram deinceps mage gran-
deſcit. Ergo diuretica laudo in Nephritide,mo-
dò ſimul ſpaſmum vreterum leniant, & conſo-
piant. Comes quædam, itemque altera monia-
lis, ingenti dolore, diem clauſère ſuum. Vtra-
quem enim, velut vncum, vno trianguli acumi-
ne, in rene, altero verò, intra vreterem deſinen-
te, exhibebat:atque ſpaſmo crudeli obierunt am-
bæ. Non quidem moriuntur præ vrinæ ſuppre-
ſſione, vbi alter renum lotio ſatisdat: atroci ſed
ſolo ſpaſmo oppetunt, qui ſpaſmus iterum circa
mortem laxatur. Quapropter diſſectio, præter
lapillum vnciformem, exhibuit nihil,quod mor-
tem attulerit. Initio dixi, ſanationem Duelech
12 conſiſtere tam in abollitione inclinationis, quàm
in calculi liquatione ſeu deſolutione: quorum
vtrumque negant Scholæ poſſibile:adeòque ſta-
mus in terminis oppoſitis. Ergò veniendum ad
rationes, ad teſtes, ſiue facta, atque ad diplo-
mata,probatoque iure meo,aperiantur que Scho-
larum ignorantiæ. Inprimis, cum non entis, ſi-
ue impoſſibilis, non ſit conceptus vllus poſiti-
uus, adeòque non ſit vlla, eius ſcientia. Faten-
tur ergò Scholæ, nullam fore ſibi ſcientiam, &
ſe negare ea poſſibilia, quæ fatentur ſe neſcire.
13 Rationes autem,quæ Scholas ad impoſſibile col-
liſere, ſunt hæ ac ſatis futiles: experientia no-
ſtra rerum Magiſtra, nondum nobis patefecit,
malam inclinationem tolli poſſe. Cum iuxta Ga-
lenum, intemperies verſa in naturam, curari ne-
queat, iuxta prouerbium Naturam expellas fur-
ca, tamen vſque recurret. Potiſſimum autem,
in parte, continuo excremento referta confirma-
tam tolli intemperiem eſt prorſus impoſſibile.
Quoad calculum confirmatum autem, vtcun-
que ſaxifragorum ſpecioſa gloriatio perſtreper,
non niſi vanum eſt empyricorum ſtentamen. Ia-
ctantiæ idiotiſmi, nec aliud quippiam. Solum
enim poteſt Medicus citare ac propellere calcu-
lum, per diuretica, viaſque laxare, per hume-
ctantia emollitiua. Imò cum diuretica ſint peri-
culi plena, Medenti nil oportunius in Lithia-
ſi, quàm vreteres humectando ampliare, ac ſor-
des incumbentes, per enema, ab inteſtinis de-
mere: fumiuenduli verò chymiſtæ, lapidem con-
firmatum, in veſica, retrogada reſolutione, di-
ſoluere ſtentantur, proprioque ore ſibi non niſi
opprobrium ſolicitant. Sed noſtra Philoſophia
ſupra vires naturæ pollicetur nihil, ideòque per-
manet inter doctos venerata, fixaſque iam à tot
ſæculis radices egit. Quis enim non videt, ipſum
ſtomachum neceſſario confringi, atque liquari
debere citius, quam ſtomacho centies duriorem
calculum ab ore longe remotum? Sed quia chy-
micus plerumque ignarus eſt Philoſophiæ, au-
denter quidlibet promittit, vt à miſeris, & cre-
dulis, nummos emungat, quos per chryſopœi-
an parare neſcit. Etenim ſi quippiam in natura
foret, quod Duelech confirmatum reſolueret, tot
Principes, atque Magnates, tot que rara Meden-
tum ingenia: non caruiſſent hactenus tam felici
remedio. Hæc ſunt Scholarum ſupercilia, de-
creta, & calumniæ: quibus tamen benè perpen-
ſis, reperiuntur oppoſitorum vera priuilegia. 14
Nam inprimis ſi quis peccando contrahat mor-
bum, quidni benè medendo, eundem radicitus
tollat; & characteres parti ſemel impreſſos, pe-
nitus extirpet? Plures namque liberaui à Lit-
hiaſi, cui per aliquot annos obediuerant, ſic
vt in poſterum planè vixerint liberi. Quorum
remedia ſub pœna meæ infamiæ mox oſtendes.
Scholis namque facile indulgeo, quod iuxta ſuas
experientias, & ignorantias cauſarum, loquan-
tur, negentque auferri impreſſionem tranſlatam
in membrorum poteſtates: cum videlicet non
niſi cruda & ignaua remedia hactenus agnoſcant.
Sed interim inexcuſabili volutantur errore, quæ
deſperant aliquem ſupra ſe ſapere. Cum inte-
rim ceſſent indagare, totumque vitæ ſpatium ſo-
li addicant lucro. Iudicia Scholarũ retroſpiciunt
in ſcripta auorum gentilitati ſubſcriptorum: no-
ſtra autem ſpectant entia prima corporum, ex-
pedita ab inuolucris, quibus impediuntur pro-
gredi ad prima noſtri cõſtitutiua: in quibus queãt
noxias impreſſiones, in vitam mediam intro-
ductas ſuffocare, atque eatenus tollere inclina-
tiones, quæ in naturam verſæ videntur. Quoad
ablationem inclinationis ergò, inprimis, medi-
camentum Aroph Paracelſi (quod ſonat Aroma
philoſophorum, ſic dictum propter tincturam
auream) præparatum ſub fimo, cum mixtura
panis ſecalini, ac poſtmodum ſpiritu vini extra-
ctum, curat inclinationem veterem ad calculum
renum. Baro quidam noſtrâs, dum per aliquot
annos, in ſua Angliæ legatione, pluries calculis
renum ſummo dolore infeſtatus fuiſſet, meque
ſuadente vteretur bis hebdomatim præfato liquo-
re Aroph, per octodecim deinceps annos à Lit-
hiaſi liber, tandem anno 83. vita defungitur, eius-
que cadauer diſſectum, ne arenulam quidem
aut lapillum oſtendit: qui antea dum calculus
erat, ſiue rhedâ vectus, ſiue modeſtè obambu-
lans, cruentum ſemper lotium minxerat. Super-
ſunt modò adhuc eius hæredes teſtes. Memini
quoque conſiliarij, cuius antè, de eſu aſparagi,
mentionem feci. Is enim cum per quindenas ſin-
gulas ſoleret miſerè decumbere, vſus deinceps
cereuiſia, cui ſemen Dauci incoctum eſt, liber à
Lithiaſi, vixit modò per annos aliquot. Quo-
rum experimenta, atque teſtimonia, ruborem
Scholis ſuffundunt. Cum in ore illorum, ſit ve-
ritas. Paracelſus quoque entia gemmarum, &
ſaxifragorum, in opem aduocauit, vnicoque tan-
dem Ludi remedio, vtrumque ſanationis finem
pollicetur, eſtque aſſecutus. Negent Scholæ po-
ſſibile, quod facere non poſſunt: Arrogantiæ ple-
num, & ſtupiditatis eſt illarum teſtimonium. Si-
quidem languidam ſaxifragorum opem, ſuis cru-
dis remedijs tentatam, & euanidum quoties ad-

mirantur effectum, arcuant ſupercilia, attonitæ humeros attollunt, rogatæ ſilent; coactæ autem ad impoſſibile refugiunt, maluntque Deum miſericordiæ ac bonitatis oblitum accuſare, quam calculo (vt aiunt) confirmato, morbiſque plurimis in natura dediſſet remedia: imò Deum obliuiſcentiæ libentius accuſant, quam ipſimet alicuius ignorantiæ notam admittant in doctrina ſua paganica. Principes autem, à Scholis circumuenti, ſubſcripsêre harum impoſturis, ac pietatis illorum liberalitas, Xenodochia incurabilium erexit, ſeducti Scholarum impoſturis, quæ mendacij arguerunt textum Sapientiæ: *Sanabiles fecit Deus omnes nationes terræ, nec eſt medicamentum exterminij.* Scholæ enim propriam & craſſam omnis ignorantiam, reciprocam atque côuertibilem fecêre cum naturæ impotentia, quaſi ſcirent omne poſſibile, ſolumque ignorarent impoſſibile: Idque non ſolùm negatiuè, ſed prorſus priuatiuè. Tanquam neſcire illarum non penderet ex defectu Academiarum: ſed potius bonitatis, vel prouidentiæ diuinæ penuriâ. Quapropter cum negatio poſſibilitatis in ſanando, mihi videretur continere occultum ſcelus, ſemper, vel ab adoleſcente, benè ſperans, argumentabar contra, hoc modo. Si de fide, omnis morbus à præuaricatione inceperit; peccatum autem quodlibet remittatur penitus: ſperandum omnino, morbû quemlibet in ſua ſpecie tolli poſſe, ſi punitio peccato adæquata, in remiſſione. Præſertim quod idem qui peccata remittit, etiam morbos ſanet, remedia dederit, & Medicum creauerit, pro bonitatis ſuæ abundantia, quæ omnes ſuas actiones ſuperat, infinitieſque maior eſt ſua indulgentia omnibus hominum peccatis. An enim fortè non potuiſſet, creare adæquatum & victorioſum remedium morbo cuilibet; vel neſciuit? vel noluit? qui mortis æternæ remedium dedit. Non enim lætatur in perditione viuorum, qui ſanabiles fecit omnes nationes terrarum. Quoad authoritates autem ſcriptorum. Cardanus enim ſcribit, ſua ætate, virum per Longobardos oberraſſe, qui paucis diebus, quodam pocolo paſſim, ſecurè, certò, atque breuiter ſanabat, quotquot calculum in veſica habebant: additque iudicium, ſe non dubitare, hunc virum in inferis eſſe, quod moriens artem ſuam mortalibus inuiſerit. In tanto contra clamores Scholarum paradoxo, non ſat eſt vnicus teſtis. Epitaphium Theophraſti Paracelſi, quod in muro prope S. Sebaſtianum, in noſocomio ſpectatur, ab Antiſtite Salisburgenſe erectum, idem prodigium multoties eueniſſe perſonat, vtut crepent ilia Momo. Habent autem verba eius: *Conditur hic Philippus Aureolus Paracelſus, inſignis Medicinæ Doctor, qui dira illa vulnera Lepram, Podagram, Hydropiſim, aliaque inſanabilia corporis contagia, mirificâ arte ſuſtulit, & bona ſua in pauperes eroganda collocandaque honorauit. Anno Domini* 1541. *die* 24. *Septembris vitam cum morte mutauit.* Sub inſanabilibus, autem, Tabem, Aſthma, Calculum atque eiuſmodi vniuerſa, à Principe Salisburgenſe intellecta eſſe, docent ipſæ Scholæ. Quippe quæ eiuſmodi morbos, paſſim inter incurabiles, primariò ſemper intonant. Dein indefinita epitaphij phraſis reſpicit libros, à Paracelſo de Calculo evulgatos, longèque accuratiore calamo, quàm de morbis cæteris. Saltem ergo quicquid ſemel & ſæpius in natura eſt factum, hoc iterum fieri, non eſt impoſſibile. Ac per conſequens, quicunque affirmat impoſſibile, quod ex bonitate diuina, in natura quandoque factum, iuxta Medici votum, is mentitur coram Deo, naturæ opifice. Etenim in iure, quod facti eſt, ipſi indicant teſtes, cenſenturque inutilia iurgia, quæ contra teſtes adferuntur. Scholæ ergò, quæ nos deceptores vocant, genus humanum elencho illudunt. Dicentes. Calculus procul ab ore remotus, longè durior eſt ſtomachi membrana: quicquid ergo calculum longè diſſitum corroderet, vel minoraret, iam dudum ante ipſum abſumpſiſſet ſtomachum, in quem recenter recidiſſet. Ergò calculus eſt neceſſariò malum incurabile. Si autem Sacra aliter ſcribant, quærenda eſt via, per quam eum moderamine excuſentur falſitatis. At ſanè, claues ſapientiæ ita vi quadam detineantur in Scholis, quòd cum ipſæ non intrent, alios, intrare volentes, adhuc arcere ſtudeant. Nam Chymico, cordi non eſt, Duelech per corroſiua tollere: ſed per reſolutiua propria, & ſpecifica. Neque enim ſtomachus columbæ reſoluit margaritas, vel ſtruthiocameli, ferrum, vel ſilices, per corroſiua: ſed per appropriatum digeſtionis fermentum. Vel ſi ſtomacho animalium, corroſiua dederis: ſaltem talia ſunt, quæ nequicquam damni ſtomacho adferant. Quinimò ſi ſuprema corroſiua ſpectes, aqua chryſulca, ferrum, æs & argentum quidem diſſoluit, ceram autem ne quidem penetrat. Cuius rei incogitantia, Scholæ ſuos tyrunes, indoctum vulgus, imò & magnates, ab rerum indagine abſterruerunt, ſuadente ad hoc propria ignorantia, indagandi torpore, & lucri ſpe. Itaque pro calculo, & morbis in veſica, quaſi deriuationem intenderent Medentes, ridiculosè ad anum conuerſi, clyſteribus rem agreſſi ſunt, quaſi anum exoneraſſe, calculum excreuiſſe ſit. 17 Etenim cernebant, quod ſuccus citri, humanum Duelech in vitro minueret, ſperârunt idem debere fieri in nobis, Sin minus, ſe poſſe gloriari, exhibito ſucco citri, præſtitiſſe quantum naturæ eſſet poſſibile. Neſcij imprimis, citri aciditatem ſub calore dulceſcere, inſtar pomi immaturi; in ſe prius acidi, ac dulcis, dein per Solem maturari. Denique ſi vnica acidioris vini gutta intrò ad veſicam mittatur, plus doloris adfert, quàm ingens calculus. Ridiculum itaque imaginantur qui acido citri oretenùs exhibito, ſe aliquid profecti, ad diminutionem calculi, feciſſe ſtentantur. Errant pariter, qui & ſalibus ſtillatos liquores propinant ad reſoluendum calculum in veſica. Nam non poteſt acidum, vt tale, citra inſignem noxam, in venas tranſire. Et quanquam in ſucco citri, multòque magis in ſpiritu ſalis marini, ſolamina ſint calculoſis: hæc tamen non obueniunt, niſi valedicto prius acore. Quoniam reuera ſanatio, aut reſolutio Duelech, non perficitur acidis, vt neque corroſiuis. Neque pocula acida ad veſicam vnquam penetrant, nec deduci ſinuntur. Dum autem Scholæ animaduerterunt, capitulum Saxifragorum, ſtupentes quamquam de exitu promiſſi formidarent primum, atque deinde certiores factæ, cernerent, ſe fruſtratas ſpe; attamen ludentes cum humano corio, dederunt contuſos fructuum & lapidum pulueres. Cognouerunt, inquam, ſe remedio deſtitutas; non deſtiterunt tamen propinare, quæ fruſtranea ſcirent, in quo ægris imponebant, dum occaſionem medendi, vanis iudicijſque remiſſis tranſilirent, vt ſe necis, apud poſteros, excuſent: quaſi

Digitized by Google

quaſi quicquid poſſibile in natura, & quæ ex-
tolluntur a veris Medicis, fideliter exhibuiſſent.
Semina duriora, vt dum Lithoſpermon audirent,
ſic ridicolo nomine à Scholis nominatur, con-
feſtim è nomine omnem ſibi fecêre. Iunxêre dein
lapides cancrorum, limacum, piſcium, conchy-
liorum quoque crematas teſtes, imò tritas in
aurichalco gemmas durtiſſimas. Tandem igni-
tam, extinctam, tritamque Cryſtallum pro-
pinarunt, ludicro invento, atque euentu. Po-
ſtremò, vt ſe conſpexêre in riſum atque deſpe-
ctum veniſſe, neue mercedem, viſitationum-
que iteratas frequentias ſolutas, gratis exſpe-
ctare viderentur, ſed aliquid feciſſe, quanquam
intùs penes ſe deſperarent, multiplici experien-
tia edocti; quod Europa, atque Aſia, denegare
dicebant, ex Indiis eſt petitum ſubſidium, ſaltem
vt Medentis conſilium, tam peregrinorum ſim-
plicium cognitionem, ab adſtantibus in admira-
tionem trahatur. Quaſi Deus non foret reme-
diorum creator, ægrorum miſericors opitulator
tot mille annos remedia ægris Europæis atque
Aſiaticis recuſaſſet? Quod ſi interim ſua ſponte,
Calculus è rene præceps ruat (nam de veſicali
iamdudum deſperarunt) ehem quanti tam fiunt
exhibita Saxifraga? Mentiunturque audaculi,
pulueres renibus non ſecus atque mancipiis im-
perare, & lapides conterere, quaſi ſub malleo.
Sin autem negotium, minus felix, dolent ſe tar-
de vocatos, meatus, balneo & cliſtere, potui-
ſſe laxari tempeſtiuiùs. In paucitate enema-
tum, vel ſimplicium peccatum deplorant, co-
gnatoſque medentes accuſant. Dolent potiſſi-
mùm ſe vocatus calculo iam confirmato, quan-
quam hactenus ob miſſum à Scholis diploma,
quod tempus inter confirmatum, & non con-
firmatum calculum prodiret, fortaſſis non qui-
dem Scholarum negligentia: ſed quia iſtud di-
ploma, pergameno inſcriptum, à muribus de-
uoratum eſſet. Subterfugium Scholarum æquè
19 profectò ridiculum! Siquidem Duelech, per gra-
dus ſuam nanciſcitur duritiem: quippe proprio
induratur coagulo, in mediis vndis. Deluſæque
ideo Scholæ, quod putauerint, ſenſim calcu-
lum indurari atque ſiccari. Sanè tam durus eſt
hodiernæ diei cortice, quàm intimo eius nucleo:
tamque durus, recens excisus & madidus, quàm
erit hic à ſeculo aſſeruatus. Tamque dura eſt
arena, matulæ noniter adhærens, quàm abraſa
infra annum erit. Tam durus inquam ſilex, in
fundo fluuij, quàm erit infra annos centum.
Quis eſt ergo, qui non admiretur mecum craſ-
ſam vbique Scholarum ignorantiam? Non ſo-
lum deceperint ſeipſas, propriâ putatione, quòd
calculum in veſica dixerint per calorem gene-
rari, ſiccari, atque ſenſim magis indurari, ſiue
confirmari? ſed ne obiter ſaltem cogitârint, vri-
nam in vitro, & frigore ambientis, apponere
arenas, abſque caloris, ſiccitatis, aut coctura
iuuamine, tam duram hodie, atque erit poſtquam
in charta ſit ſiccata? Hæc nimirum ſunt ſtudia,
decreta, & Scholarum remedia, quorum deme-
ntitis, negant in natura poſſibile auxilium cal-
culoſis. Ideòque decernunt, quod calculus in
veſica, ſuo exitu maior, non habeat in natura
remedium, à bonitate diuina, præter nouacu-
lam. Mulierum enim veſica poteſt per dioptriſ-
mum ampliari, ſonumque emittere calculum: ſed
de virili, nunc agimus. Horat. Augenius pri-
marius Patauinus, gaudet etiam ſuo cerebro au-
ctam nouaculæ crudelitatem, nempe quod cul-
tro ignito, id facinus primus dictaſſet. Paracel-
ſus verò iunior, quanquam totam Duelech ſpem
in cultrum etiam retuliſſet: attamen deinde ta-
citus errorem ſuum, per Ludum reparauit mar-
moreos ſiliceoſque tartaros, ex æquo cum aliis
teſtaceis, vnico illo remedio reſoluens. Scio
equidem, quod diuina Bonitas, in vegetali
& animali familia, lapides creauerit, ſuis ſpe-
ciebus inutiles, atque fruſtraneos, penè mon-
ſtroſos, imò ſuis indiuiduis alias oneroſos, ni-
ſi nobis alicui bono eſſent conditi. Itaque cum 20
vniuerſa in ingrati hominis vſum ſint creata,
multaque ſuis vix proſint indiuiduis; mortalibus
quoque nunquam profuerint, niſi in ſuccum
lacteum, ſiue ens primum, reſoluta: deſtina-
tionem ſuam certè ab vſu, peregrinæ ſuæ petri-
ficationi, petriformi ſuſcepere. Neque enim in
pœnam animali, aut plantæ, Innaſcitur lapis:
ſed ſignaturam ſui doni oſtendit, etiam in coa-
gulationis ſuæ duritie. Quamuis autem lapis mi-
neralis, ſaxifragus, ſit aptus reſoluendo Due-
lech, ſi ita præparetur, vt ad renes, illæſis vi-
ribus ſuis, perueniat: animalis tamen, & vege-
tabilis rupeſtri natura, plerumque ciuiliores
ſunt, adeòque velut ciues domeſtici, facilius
in noſtri rempubl. admittuntur. Vultus enim
illorum, ſpem ſignati faciunt: vt quoties à ſua
lapidoſa indole recedunt, etiam ea ſequendi do-
tes, in ſuo ſignato pollicitas, poteſtatem ob-
tineant, coniugium nobiſcum ineant, ſuaſque
intimè deſponſatas vires promiſſas nobis com-
municent. Quod accidere nequit, niſi per ple- 21
nam ſui reſolutionem in ens primum. Lapides
enim fructuum, puta meſpilorum, palmitum,
perſicorum, &c. volatiles feci, abſque omni
capite mortuo, poſtquam in ſuccum lacteum
rediiſſent. Idque nimirum abſque diſtillatione
ſeparatiua. Reperi enim, quod hoc remedij
genus reſtaurat, non ſecus atque Aroph præ-
ſeruat. Quorum amborum hanc facio diffe-
rentiam: quod reſtauratio ſit inclinationis ſuſ-
ceptæ abtruncatio, præſeruatio autem, futuri
præcautio, per impedimentum materiæ diſpo-
nibilis. In verâ autem ſanatione includitur vtrum-
que. Porrò ad veram generati Duelech reſolu- 22
tionem, liquationemque, primatum obtinet
Ludus Paracelſi, ſic dictus, non quod ſilex ſit,
& pueri cum illo ludant; prout aliqui inter-
pretati ſunt ipſius etymon. Sed quia Ludus ſem-
per tali, teſſeræ, aut cubi forma eruitur, cuius
præparationis hęc eſt deſcriptio apud Authorem.
Ludus optimè contuſus, calcinatus, & vſque
in olei formam bullitus, quod vnico ferè verbo,
vocat fel terræ, & Altholizoi correctum. Quod
ſonat *al. tho. oli. geſottem*, ſiue, totum conuer-
ſum in oleum, per ebullitionem. Quæ Ludi e-
minentiſſima præparatio, paucis mortalium,
ſub breui iſto ſynmate, enotuit hactenus. Et
quanquam mundus commiſeratione ſit dignus,
vtque apertiori ſenſu præparatio deſcribatur:
Indigni tamen ſunt rerum ſecretarum contem-
ptores multiplices, vt manifeſtentur nunc, quæ
Deus ob ponderoſiſſimas rationes, inter pau-
cos, atque paruulos huius ſeculi, manere penes
theſauros ſuæ diſpenſationis voluit, donec nil
tam occultum, quod non reuelabitur, in ſuâ die-
rum plenitudine. In qua, væ mundo, & con-
fuſioni ſuæ! Dicam tamen parum apertius, vt
Philoſophiæ pyrotechnicæ gnari ſoli me capiant,

Teratur Ludus in puluerem, in mortario, & ſub piſtillo. Dein ſub cote, in ſilice, iterum. Tum dein calcinetur. Non quidem igne torrido: ſed addatur illi ſal circulatum, de quo Paracelſus, libro de renouatione & reſtauratione: & diſtillato inde ſale, dicitur Ludus calcinatus. Quia pauco binarum horarum labore, totus erit conuerſus in ſalem. Ludus ergò ſic calcinatus, & in ſalem redactus, ſibique æquiponderans, decurrat ſuâ ſponte, in humido loco. Iſtud autem ſal reſolutum claudatur hermetico ſigillo, in ouo longi colli, & in arena, bulliat continuo igne ſecundi gradus, donec totus Ludus, in pari ſui pondere, ſteterit inſtar olei craſſioris, ſuper aquam quam ex aëre cellarij hauſit. Tunc namque totus Ludus eſt ſal volatile, in forma ſalis oleoſi reſoluti, habetque aliqualem vrinæ guſtum. Ideòque per vrinam, cum potu vadit integris viribus, atque diſſoluit omnem calculum, vbicunque in corpore delituerit. Quia eſt ſal volatile, reſoluitur in humido, nec ſeparatur in digeſtionum officinis: ſed quia guſtum lotij aliquatenus repræſentat, habetque interim amicas proprietates naturæ noſtræ, lubenter recipitur, ſimulque ad renes dimittitur. Doſis eius eſt, granorum 14. vſque ad viginti, cum aquæ ſimplicis diſtilatæ tantillo. Et calculus mediocris magnitudinis in veſica, reſoluitur in pineoli magnitudinem, potiſſimùm duabus hebdomadibus. Liquor Ludi, ſic præparatus, vocatur à Paracelſo, fel terræ: quia ſi in charta extendatur, citrinus obſcurius eſt, non parùm ad viridem declinans. Lapis eſt enim valde mirus, deſcriptionibus Paracelſi, vnicè reſpondens, nempe ex ſale vrinæ liquorum terræ partus. In fundo terræ, ad altitudinem veſicæ in corpore humano. Reperi autem illum ad ripam Scaldis, prope Antuerpiam, vbi lateres coquuntur, ſitusque eſt plus minusue 40. pedes ſubter horizontem, ſecundùm profunditatem fluuij. Fondum enim fluuij, fundo veſicæ comparo. Non eſt autem in fundo fluminis; ſed extenditur vnicâ ſimplicique camerâ, ſubter fundum marginis, in agro vicino, ad latera iuxta ripas, idque per aliquot milliaria. Ac Ludi camera iſta, vix pedis craſſitudinem ſuperat. Neque etiam ſupra, aut infra præfatam cameram, extenditur ampliùs, nec alibi circiter reperibilis. Eſt & prædicto agro Pyrites frequens, ſulfure diues atque vitriolo. Qui etſi ſub terrâ prædurus ſit, mox tamen ſub aura fit friabilis, fatiſcente ſci-
23 licet ſenſim vitriolo. Sed Ludus, lapis eſt palleſcens, ſubinde cruſtâ perſpicuâ per commiſſuras obductus, magnâ ſui parte, in clibano figulino volatilis. Hic nempe eſt lapis, ſaxifragorum apex, & calculoſorum deſiderium. Felix ille, qui eundem calcinare poteſt, vt iam monui. At labor eius requirit, nedum lectionem, & putationem, ſed plenam ſcientiam, adhuc dupliciter obfirmatam. Quia eſt labor Sophiæ, Adeptorum ſpes. Rariſſimos idcircò ille, hoc ærumnoſo ſeculo, quem ad hunc ſcopum Deus perduxerit. Non ſat eſt, nouiſſe ludum, ſiue Cenillam Paracelſi, eiusque natalem ortum, quodque debeat reduci in ſalem oleoſum volatilem, abſque deperditione ſuarum donum. Sed cum non ſit operoſior pars, in tota Chemeia (quòd Paracelſus ſæpiùs declarat, in præparatione tincturæ ſulfuris, quæ gemmarum natiuos colores gradoat, vtrobique ſcilicet requiritur idem ſal circulatum, vtrobique tacitè ſubpreſſum) ſuperaddam paucula, quantum frater fratri communicare poteſt. Nam etſi remedium contra Duelech, ex commiſeratione & charitate humana, propalari deberet coram vniuerſo, per tubas: attamen ob rationes Deo cognitas, ſeruari debet in arcanis, quorum ipſemet diſpenſator manere voluit. Accipe Ludi puluerati libram vnam, ac tantundem liquoris Alhaheſt diſtilla hunc inde: & primâ vice, totus Ludus mutatus erit in ſalem, qui in patina vitrea loco humido decurrit, abſque vlla terreſtreitate reſiduâ, & liquor defluens fului eſt coloris, hermeticòque ſigillo clauſus, bulliendo, velut ſpuma, ſupernatat totus, in forma axungiæ viridis liquatæ. Eſtque Paracelſi Alcholixoim correctum, ac fel terræ. Qui verò putat additamento ſalis petræ, vel ſimilium, artificium hoc aſſequi: is ſciat eiuſmodi ſalia, vtut exquiſitè, iteratòque Ludo commiſta, ſola tamen ſalia defluxora, relictâ terrâ, tanquam fæce, in patinâ. Ludus verò debet totus tranſmutari in ſalem volatilem tinctum nil quicquam reſeruantem, de adiuncto Alhaheſt, Vtpote tam liquor hic, quàm Ludus, ſeruant priſtinum pondus. Et ipſe Ludus ſeruat dotes minerales, quas omnipotens Bonitas illi dedit. Eſt autem hoc opus longè difficillimum non quidem quoad præparationem Ludi: ſed ipſius Alhaheſt. Scio, quia vera dico: eſtque in noſtra Adeptia probatio, ſuperans omnem demonſtrationem. Ariſtoteles enim non aliam agnouit ſcientiam, quam quæ è præexiſtente ſenſuum cognitione pullulat. Sed eſt alia indemonſtrabilis, in quà ipſe Dator, ſui luminis manet interpres, ſupra omnem Syllogiſmi ambitum: adeò tamen certa; quod totus mundus, ne minimam in ſciente dubitationem moueat. Quod in tractatu, de Venatione ſcientiarum, ex profeſſo confirmaui, & palàm feci. Patefeci interim, quo pacto ex putrido lotio eliciatur ſpiritus, qui immiſſus in veſicam, per indolentem catheterem, ſoluit Duelech. Scholæ interim ſuos commendant Herbarios, & hi ſua ſaxifragia: hæſitant tamen, & abſque ſpe digladiantur inuicem. Ve ſi non pro ſoluto calculo, ſaltem pro iniectâ ſpe miſeris, ſibi ſolutum optent præmium. Sunt interim qui promittunt compoſita magiſtralia, quibus calculus, 24
velut ſub malleo vel molâ contritos, in arenam vel farinam comminuitur. quod ſi interim arena fortaſſis aliqua appareat, id totum poſtulant donandum ſuo ſaxifrago: Sed euentus hactenus illuſit illorum temeritates, quos radicis cognitio fefellit hucuſque. Duelech ſiquidem conſtat materiâ penitùs ſimilari, ex vnico conſtantique vrinæ liquore petitâ. Calculus nimirum vbique, ac qualibet ſui parte, eſt calculus; nec differt arena à calculo, per materiam, nec eſt calculus arena multiplex, per collam aut mucilaginem connexa: adeò vt requiratur ſolius collæ reſolutio, arenis interim ab inuicem diſſilientibus.
Friuolum itaque, quod calculos in arenas, ad 25
diſſoluendum contumaciores, diſſiliat. Paracelſus enim, etſi potiro remedio fuerit ſanando felix: in hoc tamen naturam Duelech, cum Humoriſtis, ſe ignoraſſe manifeſtat: quod aſſumpto Ludi remedio, Duelech, arenarum forma eiectum iri ſpondeat. Tum iterum, quod magnitudinem Duelech, per omnium vrinarum conſeruatarum, toto ſanationis internallo, ebulli-

tionem

tionem & exſiccationem ariolari, atque ponderari doceat. Quotum tamen vtrumque, eſt merum temeritatis inſomnium. Siquidem quodcunque remedium diſſoluit Duelech, id primum, atque longè facilius, arenas & paruula fragmenta, ſi quæ deciderent, eſſet liquando. Etenim quicquid ex ſimilari vrinâ coagulatur, id etiam in ſe ſimilare eſt neceſſariò. Deinde, ſoluto Duelech per Ludum, ſi vrinæ omnes, toto ſanationis interuallo collectæ, aſſeruatæque exſiccarentur, fortaſſis quadragies ſuperarent pondus calculi. Nam quis neſcit quòd etiam ſanorum vrinæ exſiccatæ, caput mortuum relinquant. Itaque deprehendi, Paracelſum quidem ſæpius calculum veſicæ, oblato Ludi liquâſſe: ſed nec olidas vrinas aſſeruaſſe, neque itidem exſiccaſſe. Quia ipſi nimis fuiſſet tædioſum. Etenim placuit Altiſſimo, præcurſorem, ante Heliam artium, præmittere, docentem medicaminum craſin, & præparationes: cui vt fideret mundus, data ſunt ſigna, ſuam doctrinam ſtabilientia. Illuſtris nempe eſt illi magnorum arcanorum præparatio, quæ non niſi adeptione erat confirmanda. Dein ſubſecuti ſunt, qui Paracelſi inuentis addentes eſ-
26 ſent repertæ veritatis theoricæ illuſtratores. Vt tandem ſubſequatur, adeptum Medendi conſecutus, docens verbo, & opere, quæ Deus per priores denunciauit. Poſtremò, Scholæ ſibi diſſidentes, fraude nouâ fidem apud credulos fecêre, iactitaruntque per Diætæ regulas, ſe nouiſſe corpus calculoſi ita diſponere, vt omnis pituitoſa, antecedens calculi moles: quæque aliàs citra eiuſmodi ſua inſtituta, ſtatim atque ſponte, in calculi racemos faceſſeret, continuâ ac ſucceſſiua repetitione tollatur. Id eſt, Spondent omnem pituitam ſe poſſe præcipere, quæ quomodolibet calculum format. Imò pituitam, quæ ad neceſſariam cruoris elementalem compoſitionem (iuxta Ethnicos) requiritur, fore tam parcam & exiguam, vt vix ſufficiat, pro iſta ſui neceſſitudine, multóque minus, pro exuberantia, ad creandum calculum. Quorſum videlicet pollicentur magiſtrales quaſdam, iteratasque purgatiunculas, familiares ideo, atque minoratiuas nominant. Promittunt inſuper, ſe ad oculum oſtenſuras, verè deiectam pituitam illam (aſſumtis ad hoc ſcilicet ſuis phlegmagogis) hinc etiam ægris propediem imprecaturas fauſtam ſanitatem (palliatiuam ſaltem) ob eiectam calculi præuiam materiam. Sic tamen infirmi magis ſenſim infirmantur; Medicè atque miſerè viuere pergunt, quamdiu talibus auxiliatoribus ſe obſequen-
27 tes ſubſternunt. At eiuſmodi iam nugis ſat antè reſponſum, vbi pituitam, & mucilaginem, è cenſu cauſarum Duelech remoui. Paracelſus itidem, de primâ Tartari calculique materiâ, æquè inſulsè nugatur, ſuæque pridem doctrinæ immemor, transfugit ad pituitoſam mucilaginem humoriſtarum, quos primus, ludibrioſo attamen, ſi nomine vocauit. Ego vero recepto iam iſthoc paſſim nomine, illos ex commiſeratione, non autem ironiâ, ſic nuncupo. Alibi autem incautus, hæc iterum oppugnat Paracelſus, ſpondens, intra quindenam ſanationis Duelech cerni poſſe, quantæ magnitudinis fuerit, ſi omnis quotidie vrina exſiccetur. Quod clarè implicat cum præcedente Tartari materia: eſſetque eiuſmodi lotij areſactio, mera fraus, ac impoſtura, ſi ſimul cum reſoluto Duelech, excerneretur antecedens tartari calculoſi materia. Siquidem promittit, quodquidquid diſſoluit Duelech, idipſum multò compendioſius ſoluat præuiam ad calculum Tartari materiam, indies ſuccreſcentem. Ego ſanè odi ignauiam, ac ſtupiditatem in Medendo pertinaciam in Docto, ignorantiam in Profeſſore, mendacium in Scriptore; vt & contradictionem, in principatum ambiente. Siquidem cuncta dolum includunt, & imperitiam in docente, ſi non malitiam inſuper, atque ignaram temeritatem, in tali principe: adeòque totam illam religionem, multâ labe ſuſpectam reddant. Ego ſaltem vel ab adoleſcente, vſque ad lacrymas, indolui ſortem infirmorum, qui ſub incerta ſpe, creduli, confidebant vitam, familiam, vxorem & liberos, imò fortunam, & facultates gubernandas, per audentem quidlibet, iactantioſum. Itaque primum tranſcurri 28
per vegetabilium monarchiam; ſed non inueni, quod in veſica Duelech reſoluere poſſet. Quicquid autem illorum, in vitro, Duelech liquefaceret, vel hoſtile erat, vel ſaltem iſtis qualitatibus non perueniebat ad veſicam: ſin autem per ſyringam iniiciendum videretur, non erat à veſica tolerabile. Itaque diſtillata, ac decocta vegetabilia, itemque cineres, calces, pulueres & extracta vniuerſa, didici caſſa, & exigua, aduerſus tantum hoſtem. Acidiora quidem miuebant Duelech in ſui integritate: ſed oretenus ſumta, non ingrediebantur ſub iſta potentia ad veſicam: deforis autem iniecta, vtut inſtar vini viderentur mitia, attamen in doloris ſenſu, ferrum candens æmulabantur. Mirabar itaque Paracelſum atque alios, quòd è melle, ſacchato, rore, &c. commendarent liquores ſtillatos; cum nemo mortalium illa per ſyringam iniecta tolerauerit vnquam. Experimento quidem obſeruaui, quòd columba, exciſum Duelech, ſuo ſtomachi fermento acido, reſolueret in ſuccum, prout etiam fragmenta laterum. Propinata eſſet proin à ſenioribus, columbarum, atque gallinarum membra ſtomachi interior: at ſanè ſpe multùm fallaci. Tam quia cum vitâ bruti, vis fermentalis viſcerum, vnà extinguitur: quam etiam, dato quod ille puluis primitiuam ac priſtinam vim, quam in vita ſortiebatur, à morte ſeruaret; attamen in culinis noſtratum digeſtionum, prorſus ſpoliatus virtutibus iſtis, ad veſicam perueniret: quanquam reuera, pulueres vix in laticem vrinalem vertantur. Licet conſtanti vtrobique inſcitiâ, eiuſmodi multa præſcribantur ægrotis. Hoc attamen didici, quòd ſpiritus ſalis Hiſpalenſis, extremo reuerberij igne, vnà cum terra figuli diſtillatus, manè ſingulo bibitus, cum vino albo, pridie è vaſe depromto, nedum ſenum tollat mortales ſtranguirias, totuſque diureticus aliquot ſanauerit: verùm inſuper, quibus decidens iuſto maior calculus è rene, per aliquos menſes in veſica moratus erat, tandem minutus, meiendoque excretus fuerit; quem tamen anteà, multoties repetito introitu, in collum veſicæ, toties per catheteta repelli retroſum neceſſum fuerat. Paratur autem è ſale primùm fuſo, & per ignem liberatò ab extrauaganti ſorde, mox fuſo ſale, & inter nummulos raphani reſoluto, rurſuſque tandem exſiccato, cum pari terræ figulinæ diſtillato, acri igne reuerberij tandem, debitóque modo,

ne quid exſpiret, prout de vitriolo infrà docebo. Habes enim ſalis balſamum, quem nun-
quam ſatis expendes. In tyrocinio meo autem, videram domorum rudera, ſalem petræ fundere; quodque laterum puluis, ſemel à ſale petræ liberatus, ac dein per aliquot annos ſub tecto aſſeruatus, fraceſceret, atque de nouo ſalem petræ daret, ſicque totus puluis, ſabulo excepto, tandem verti poſſet in ſalem. Videram quoque laterem nitroſum, in medio latioris muri incluſum, trans omnes, vtrimque ſibi vicinos lapides, ſuum foris prodere ſalem petræ, adeóque eſſe ſaxorum, atque laterum vicinorum, deſtructorem. Memor itaque nominis (ſalpetræ) cognoui illum ſalem eſſe ipſum laterem, vel ſaxum reſolutum. Potiſſimum, quia in antris rupium, ſponte ſtillet, alibi verò longis propendeat ſtiriis. Quocirca ſalem petræ diuerſimodè pro Lithiaſi præparaui: at fruſtra. Quia tum adhuc ignorabam, quod Duelech aliis longè conſtaret principiis, quàm ſaxa mineralia. Vidi pariter millepedes, ac inſectas, locis nitroſis natas, ac morentes, in vſum applicari contra calculum veſicæ, At fruſtra. Sed poſtquam cognoui, tot ſecula ſomniàſſe, in cognitione cauſarum Lithiaſis, credidi confidenter, quòd omnis error ſtaret penes noſtram ignauiam. Tandem anxietatum quærentis miſertus Deus, dedit mihi cognoſcere Ludum, cum præparatione Paracelſi: qui me intelligunt, gratulantur mihi ſtudiis publicis; quia norunt, me vera ſcribere. Quærite fratres, & diligenti animæ obuiabit gaudium immenſum. Primum enim diſcite diſſoluere Duelech in vitro, liquore tepido, non ſtomacho, non demum veſicæ, moleſto: ſicut Duelech ſenſim minuatur abſque bullis, & agitatione: gaudete, quia propè eſtis. Tum diſce, Ludum vertere in ſe-

29 lem, abſque vllo tranſmutatoris reſiduo. Remedia autem aduerſus Duelech, potentur ieiuno ſtomacho, abſque heſterna cœna. Quod ſi felici remedio interno ſis fruſtratus, per catheteram, qualibet horâ iniiciatur externum,

30 dimiſſâ tamen prius vrinâ. Dum autem iſtud vrinæ ſtalegma examino, in mentem recurrit hiſtoria filiæ vicini piſtoris. Habebat namque filiolam, quæ ſæpius cruentum meieret, mediòque filo ſuſpendebatur lotium. Erat autem pallidum, cum multo ſedimine, ac glutinoſo, ſicque ſeptimum vixerat annum. Villica quædam narrat piſtori, idem ſibi olim contigiſſe. Iuſſi tandem adferri veſicam teneri, embryonis, nondum nati: (vaccæ enim non impregnatæ, vix ſaginantur) veſicula iſta plerumque repleta eſt liquore ſaporis, non quidem vrinalis: ſed alieni. Cuius ſingulo manè, bibit vncias circiter binas, cum totidem vini albi. Nupta eſt dein anno ætatis 19. & anno 1643. ſuperſtes ac ſana eſt, calculi neſcia. Idem dein remedium iuuit aliquot puellas pauperes. Cumque hoc iam tentatum eſſet aliquoties, Idem ex embryone hirco tentatum, ac felicius adhuc

31 ſucceſſit. Subnectam hoc loco meas obſeruationes, de lapidibus cancrorum, quas nunquam ab alio adnotatas vidi. Imprimis ineptè vocantur oculi, cum non fungantur oculorum munere, nec extrà emineant, nec toto durent an-

32 no. Nec demum hi lapides ſunt extracta eſſentia, à tota bruti teſta (licet ſic iuſſerit Paracelſus(ſiquidem per plurimas atque vniformes can-
crorum diſſectiones, comperi quæ ſequuntur. Imprimis ſtomachum cancri eſſe in capite, pro-
pe verticem. Mares enim quotannis ægrotare incipiunt à menſis Iunij medio: femellæ dein, in Iulio, ante teſtarum exuuium. Sunt enim per dies nouem, & amplius, velut ſemi-exanimes ac immoti. Qua tempeſtate, ſtomacho illorum exterius obducitur membranula noua, inter quam & ſtomachum veterem, eſt liquor quidam lacteus, qui ſenſim exterius in globum ſtomachi conuexum, quâ parte attingit, obducitque ſtomachum veterem, contrahitur vtroque latere, in concauum, ſtatimque lapideſcit. Interim nec tunc, nec multó pòſt, cancer eſitat quicquam. Ideóque (penè incredibile) vetus, ſiue interior ſtomachus, ſenſim in mucilaginem alimentariam abſumitur, exteriorque, ac nouus alter ſtomachus in vicem abſumpti, ſuccedit. Siquidem iſti lacti, ad ſtomachi veteris conuexum ſubnato, obtenditur ſtatim pellicula, per modum lacti tepenti ſolitum: creſcitque lac iſtud inter vtramque præfatam membranam, vtriuſque ſcilicet ſtomachi. Quæ cuncta ducentis forte cancris diſſectis, dietim obſeruaui, iucundâ admiratione. Tandem reſidua pars lactis, cancro cedit in alimentum. Poſtremò etiam, vterque lapis iteratò ſenſim diſſoluitur, & in nutrimentum paulatim abit. Nihil autem cancer edit, aut in eius ſtomacho reperitur, quantiſper iſti lapides ſunt in ſtomacho eius, viuitque circiter 27 dies tam ex veteri ſuo ſtomacho, ſenſim abſumto, quàm ex vſu reſolutorum poſtea lapidum. Addo, rariſſimum diureticum ex hoc lapide colligi, etiam vulnerarium, ac febrifugium, modò reſoluatur in formam priſtini lactis. Quod quàm ſit excellens, atque potens, vix cuiquam, quèm petito, perſuaderi poteſt. Nihilque eſt vulneratis, vel poſt partum matribus, aptius, quàm remedium horum lapillorum. Habet namque remedium, contra inclementias multorum vegetabilium, vi laeante infamium, modò ita reſoluatur, vt per minima, ambo miſceantur. Denique in Marca 33
Brandenburgica, locupletiſſime eſt cancrorum piſcario. Vectores autem, coguntur noctu excubias agere, ne fortè porcus aliquis, vel leuiter ſubter currum tranſcurreret. Nam id ſi contigerit, mox quotquot cancri, in curru fuerint, inueniuntur mortui. Tam exitialis eſt porcus
cancro. Vt autem in veſicam quodlibet iniiciatur 34
abſque dolore, Catheteram nouum inueni. Quia corniculum argenteum, quo Chirurgi ſummis cruciatibus vrinam exigunt, atrox atque cruentum eſt, ideòque prorſus diſplicuit. Inter plures autem, quos tentaui, aptiſſimus atque innocuus occurrit, qui è tenui corio fieret. Nimirum ad hoc corium, ſiue alutam, intus depinxi colore albo, ex ceruſſa, & oleo lini: cumque ferè iam exaruit, fiſtulam deinde ſuendo componi iuſſi, cui filum æneum per longitudinem inductum eſſet, et atque ſutura eius plena, vt nequicquam protuberaret. Vno autem huius fiſtulæ extremo, fiſtule ipſa ſatis ampla, vt ipſi ſypho ſyringæ indatur quoties lubuerit, ambóque aptè reſpondeant, vt hac via liquor in veſicam inici queat. Porrò tota coriacea fiſtule dilutâ collê firmetur, vt hac dein exſiccatâ colore aliquo, atque oleo lini, pingatur. Idque videlicet tam ob maiorem fiſtulæ firmitudinem, quàm etiam, ne per liquorem iniiciendum permadeat

&

& flacceſcat. Educto igitur filo æneo, alter eius vicarius in locum ſubintret, ea gingiua Balænæ paratus. Ergò habes ſic fiſtulam tenuem flexibilem, quæ nequicquam dolere immittendo, etſi quadragies vnico die, in veſicam protrudatur. Primis quidem vicibus circa ſphincterem inſuctum, dolet, at mox ceſſat pauor illius contractionis. Abſtrahitur autem lotium, quoties lubet. Euacuatâque veſicâ, iniicitur per ſyringam demùm, retro ad fiſtulam, adaptatam, vſque in veſicam quicquid lubet. Modò intromittendus liquor ſit indolens, nec ingratus. Eſt autem Syringa, ad cuius Syphonem, Catheteris eminens extremum adaptari dixi. Sit laus æterna Deo in excelſis, placeatque illi irrorare, & fœcundare mea ſeruitia atque deſideria, in opem mortalium oblata.

CAPVT VIII.

Tyronibus ferculum offert Author.

1 *Quæſtiones doctiſſimorum Virorum.*
2 *Reſponſa Authoris.*
3 *Author ſpernit iudicia de ſe habita ac habenda.*
4 *Satisfactio de Auro horizontali.*
5 *Heteroclita de ſulfure Veneris.*
6 *Sulfur Veneris, non eſſe de intima eſſentia metalli perfecti.*
7 *Probatio permanentis ſulfuris externi.*
8 *Dignitas ſulfuris Veneris.*
9 *Indiſtinctio Authorum Tyrocinij Chymici.*
10 *Reſponſio Authoris ad obiecta.*
11 *Incognita quædam hactenus de vitriolo.*
12 *Vitrioli nomen vnde.*
13 *Natiuitas vitrioli.*
14 *Differentia bonitatis vitrioli.*
15 *Græci cedunt palmam Germanis, de mineralibus.*
16 *Error Paracelſi circa æſtimationem vitrioli.*
17 *Demonſtratio erroris præfati.*
18 *Quale vitriolum ſit medendo optimum.*
19 *Modus diſtillandi vitriolum optimus, & inuſitatus.*
20 *Miræ proprietates huius ſpiritus vitrioli.*
21 *Notabilia aliquot, inde reſultantia.*
22 *Diſtillatio ſalium.*
23 *Commendatio Dauci.*
24 *Lignum Nephriticum noſtras eiuſque delectus, ac præparatio.*
25 *Vſus Betulæ.*

1 OCcaſione libri mei de febribus, ad me è diuerſis Europæ ſinubus, ſcripſerunt magnæ notæ Viri, petentes elucidationem, circa remedia ibidem tradita. Fatentur quidem, ſe agnoſcere, in audaciâ meæ promiſſionis, vera ſubeſſe febrium quarumcuoque remedia: ſed dolere nimiam ſcripti mei obſcuritatem. Primò itaque inquirunt, quid ſit Aurum horizontale. Secundò petunt, confectionem elementi ignis Veneris. Tertiò. Nunquid fortaſſis ſit ſpiritus Vitrioli rectificatus? Quidam etiam minas adduot, niſi publicè optatui eorum ſatisfecero, librum meum de febribus fore prohibendum: vt alterum principem Machiauelli. Vtpote quod ſtante meo libro, neceſſario alioqui, mox conſiderent Academiæ Medicæ in rudera, Galenuſque mox oſtiatim ſtipem petiturus exularet. Boni quidem conſulunt, quæ de febrium inauditâ doctrinâ, deque
phlebotomiæ, purgationum, remediorumque
deteſtandis abuſibus, in proximorum commi-
ſerationem, in medium attuli: ſed explicationes
deeſſe, apertiúſque loquendum: vt me tacente,
ſub ſigillato velut diplomate, cuncta confirmen-
tur in poſterum, per quorumlibet experientias,
& miſerórum acclamationes. Primò reſpondi, 2
obſtare arcanum Liquoris Albaheſt Paracelſi, cu-
ius nimirum doctor Omnipotens etiam diſpen-
ſatut manere decreuit, in mundi vſque confu-
ſionem, ob rationes, pro parte, notas Adeptis.
Itaque me deſerturum illius Arcani manifeſta-
tionem, theſauris beneplaciti diuini. Quoad au- 3
tem iudicia, interim de me habenda, parum mo-
ror. Nec enim primus eorum, vt neque poſtre-
mus vituperator ero, qui nunquam reſpexi ad
mundi cenſuras, de me factas: nec æſtimo (quod
alij tamen multi) cum electione, mei æſtima-
tores. Vtpote in Deo amo æqualiter: neminem
autem prorſus ideo, quòd mihi blandiatur. Scio
namque, quia Deum protectorem habeo, qui
deſerit neminem ſe inuocantem. Etenim plue-
runt laquei tribulationum ſuper caput meum.
Conſtiti, nec enim vllatenus preſſerunt animam
meam. Deciderunt in terram, calcaui illos cum
deſpectu; & ſtatim tanquam fimus, putruerunt
ſponte. Conturbati autem horum authores,
erubuerunt. Vtinam Deus illis ignoſcat! Scio
denique, quod Deus rore ſuperno, fouebit ſemi-
na, quæ plantauit, quæque creſcitura voluit.
Neque me ſolicitum permiſit, pro nutu mundi,
conſenſu Scholarum, aut vulgi acclamatione.
Ipſe namque vniuerſa quæ vult, poteſt, facit-
que pro lubitu, dum Mundus merebitur per ve-
ram Medicinam in ſuis languoribus côſolari. Ah,
quàm tumida bulla, quæ ſemper alienis ſuſpenſa
arbitriis, pendet ambitio? Quàm malè denique,
ſemper iudicant aliena arbitria? quæ præſertim
præiudicato continuo reguntur? ad propoſitas
autem quæſtiones dico. Quod ſicut Sol cenſetur 4
naſci in hemiſphærij horizonte: ita Mercurius,
dum factus eſt Diaphoreticus, dulcis vt mel, &
inſtar auri fixus, eſt aurum in ſui horizonte: tan-
toque eſt in re medicâ, auro nobilior, quantum
perla orientalis, Scoticâ. Mercurius namque
quamdiu eſt metallicus Mercurius, eſt primo en-
ti metallorum ſimilis, & vicinus valde. Dum au-
tem auro colliquatur, concluditur eius omnis vis
medica, ſigillaturque: imò introuertitur ſic, vt
dotem, quam humanæ naturæ debet, pro ſuis
languoribus deneget. Sulfur namque Veneris 5
poſt ſeparationem ſui, à ſuo corpore, ac reſur-
gens, fit ſulfur quaſi glorioſum, tingitque ideò
ſulfur Mercurij (quod in puluere Ioannis de
Vigo, per ſulfura mineralia corroſiua, eſt ex-
trauerſum) immediatè, ſeſeque toto inſeparabi-
li mutuò amplexantur: ſtatque tum ideò vis am-
borum ſolfurum extimè: Hinc nempe vitium
conſertione, Mercurius diaphoreticos, Inde re-
ſultans, perficit vniſonum medendi, in cunctis
quæ tàm Phyſicus, quàm Chirurgus, optare
queunt: ſiue reſpectu morborum acutorum, ſiue
demum chronicorum relatione adhibitus ſit. Nô
eſt ergo ignis Veneris, ſpiritus vitrioli, vtcunque
exquiſitè rectificatus: ſed ignis ille eſt ſulfur cu-
pri volatile, in forma olei viridis, melle dulcius,
& à corpore mercuriali ſui cupri planè ſeparatû.
Reſiduum autem cuprum manet album, nec
vnquam viridеſcens per æruginem, vt neque
amplius

amplins de numero ſeptem metallorum. Quia
euaſit nouum atque anonymum metallum. Non
poteſt autem haberi ignis Veneris, niſi cum ple-
naria cupri deſtructione, corporiſque mercuria-
lis ipſius Veneris volatilizatione. Quod quan-
tumcunque ſit volatile, in forma olei: facili ta-
men negotio, poſtmodum iterum reducitur in
metallum album ignotum, atque ſub malleo
extenſibile. Sed ignis, ſiue ſulfur Veneris, non
item amplius reducitur in metallum, per ſe.
Quia, prout nullum ſulfur eſt metallum: ita om-
nis Mercurius metallicus, eſt verum metallum.
6 Docent autem Adepti, quod pars metalli ſulfu-
rea nequeat ſeparari à ſuo corpore mercuriali, ac
metallico, niſi per eiuſdem totalem deſtructio-
nem, quamque ideò (licèt abuſiuè) elementa-
lem vocant. Quia nimirum in metallis, ſint duo
ſulfura. Vnumque ideo meritò vocant exter-
num: atque aliud internum. In propoſitis au-
tem cupri terminis, contemplare internum iſtud,
quod in albo, anonymo, ac mercuriali metallo,
corpus fixat, ſiue coagulat, efficitque ſub mal-
leo ductile: cum aliàs, Mercurius abſque ſulfure
nunquam in metallum coagulari poſſit. Exter-
num verò Veneris ſulfur, eſto oleum illud viride
dulce, quodque iterum in metallum, in ſe abſtra-
ctum, cogi nequit. Proin vniuocè teſtantur hu-
ius Philoſophiæ Symmyſtæ externum ſulphur
à ſuo corpore ſeparari non poſſe, ne quidem per
ignem, in metallis imperfectis, quin vnà pari-
7 ter pereat pars Mercurialis eius. Vidi namque
plumbum, ter ſublimatum, rediiſſe in idem nu-
mero, quod antè, plumbum. Itaque cum ſulfur
iſtud externum (quale è cupro trahitur) non ſit
8 neceſſarium metallo perfecto: Cupro autem
iſtud ſulfur, Veneri ſit à Deo additum: ergò ne-
ceſſe eſt iſtud ſulfur Veneris habere ſuos fines, ad
neceſſitates ingrati hominis conducentes, pro
infirmitatibus ſcilicet humanis, ſupra omnem
metallicæ perfectionis dignitatem. In cuius
vſum videlicet, Stoici ipſi, cuncta mundi crea-
9 ta, directa eſſe, coniecerunt. Errant proinde
Tyrocinij chymici Scriptores, quotquot variis
mentiuntur fabellis, Mercurij metamorphoſin
in ſalem, aquam, oleum, ad varios Medicami-
num vſus, audentque ſua inuenta hôc ſtabiliri
argumentó: Si enim aurum, corporum conſtan-
tiſſimum, queat in vitriolum, adeóque & in fu-
mum euolare; quidni idem faciet multò licen-
10 tioſiùs Mercurius? At ego, reſpondendo, propo-
nam in limine duas Philoſophorum ſententias,
longè veriſſimas, pudibundas tamen hiſce argu-
mentatoribus: vt hinc etiam Chymiæ expertes
queant digito notare vanitatem illius argumen-
ti, vtque pudore ſuffuſi, reſipiſcant Tyrocinio-
rum Authores. Quarum prima eſt. Quòd ſit
longè facilius, aurum ex non auro conſtruere,
quàm aurum naturale deſtruere. Pudeat ergò
imprimis eos, docere auri deſtructionem, qui
eius conſtructionem ſe neſcire, inopes teſtantur!
Itaque vel mentiuntur, ac decipiuntur Adepti
Philoſophi, vel ipſi Scriptores Tyrocinij. Alte-
ra eſt. Si non vidiſſem argentum viuum eludere
quamcunque artificum operam, adeò, quod
aut totum auolet adhuc integrum, aut totum
in igne permaneat, atque vtrolibet modo, ſer-
uet impermutabilem ſui ac primitiuam identi-
tatem; identitatiſque homogeneïtatem anati-
cam: dicerem artem non eſſe veram, quæ vera
eſt, ſine mendacio, atque longè veriſſima. Adeò,
vt quod ſupra eſt, eſt ſicut quod eſt infra; &
viciſſim. Ignaros ergo ſe rei metallicæ produnt,
quotquot docent præfatas Mercurij aurique me-
tamorphoſes. Nam vtcunque iſta metalla, per
quædam mineralia ſibi adiuncta, nunc ſpecie
olei, ſalis, vel ſulfuris, per retortam pellantur
horumque laruam mentiantur: ablatis tamen
eiuſmodi adiunctis, ſemper idem manet aurum,
idemque qui ante Mercurius, redeuntque in pri-
ſtina corpora. Imò licèt aurum radicaliter in
partes heterogeneas, ſalem ſcilicet, ſulfur, ac
Mercurium ſe pateretur ſequeſtrari, (quod nul-
latenus naturæ, niſi per vnicum liquorem con-
ſtructiuum, eſt poſſibile.) Iſtud tamen in Mer-
curij homogeneitate, eſt naturæ & arti impoſſi-
bile. Quippe qui auro eſt ſimplicior, maiori
anaticaque identitate conſtructus. Quia in Mer-
curio non eſt reperibilis diuerſitas, qualis alio-
qui in tincturâ auri, huiuſque albedine. Quod
iam antè in ſulfure, atque Mercurio Cupri di-
ſtinxi. Nam etſi Mercurius Cupri totus factus
ſit volatilis: quia tamen non ſpoliatur propterea
ſulfure interno ſui, Ideò iterum reducitur in al-
bum, ac malleabile metallum. Porrò ad quæ- 11
ſtionem, qua petunt, num ignis Veneris ſit ſpi-
ritus vitrioli rectificatus? quædam de natura vi-
trioli, eiuſque diſtillatione, per neminem ante
me tradita, propalabo. Enimverò natura pro-
duxit ſal quoddam minerale, acidum, quod Græ-
ci Chalcanthum, ineptóque nomine, Latini,
Atramentum ſutorium, nominant. Chymici 12
verò vocant vitriolum, quia tranſlucidum vitri
inſtar. Eſt autem ſal iſtud embryonati ſulfuris,
immaturus partus, qui dum lambit venam cupri,
eam erodit, diciturque ideò cuperoſum, ſiue
cuprum eroſum. Sin autem venam ferri, vel alio-
rum mineralium, roſerit, fontes parit acidos, ac
diuerſos, iuxta venæ eroſæ indolem. Quæ ex
Profeſſo, libello de fontibus Spadanis, ad lon-
gum ſum proſecutus. Porrò, ſiue aqua iſta, quæ 13
ſalem embryonati ſulfuris in ſe cõtinet, cuprique
venam eroſam ſecum ſeruat, per ſe ſtillet, coqua-
turque per ignem in vitrioli conſiſtentiam: ſi-
ue demum ſuâ ſponte alibi coaguletur: id nequa-
quam eius ſpeciem aut bonitatem diſtinguit. Si-
quidem nil ei deperit coquendo. Etenim dum
aquoſus liquor ſat exhalauerit coquendo, ſponte
dein tandem in frigore coagulatur reſiduum.
Solum at pretium vitrioli variat venarum diuer-
ſitas. Etenim prope Antuerpiam; dum è Pyri-
te ſulfur liquatum eſt, reliquum ſub dio expo-
nitur, ac pro maiori parte, liqueſcit paulatim.
Nam per ambuſtionem, ſulfuriſque fuligines,
æruginem concipit, quæ à ſale reſiduo roditur,
atque in ſcrobes per pluuiam diffluit. Sic etiam
vicini Eburones, ditiori vena ſuum parant vi-
triolum. Alibi ſanè, eſt vena ipſiuſmet cupri,
coagulato ſale ſulfuris, diues? ac ſponte ſtillat,
diffluit, coagulaturque, quæ alioqui fontis vici-
ni madore diluitur. Differentia itaque bonitatis, 14
conſiſtit in ſalis puritate: non autem in opulen-
tia ac ſaturitate cupri (loquor enim non vt mer-
cator, aſt tanquam Medicus, differt quoque,
propter commiſtionem cuiuſdam peregrini. Si vi-
delicet in Pyrite, aut vena cupri, commiſceatur
vena plũbi (quod frequenter eſt obuium) vel for-
tè adeſt maligna Arſenici participatio (Arſenicũ
enim, quia plerumque metallis inſidiatur, atque
comitatur, vſitato hinc nomine vocatur, fumus
metallorum.) Adeóque, quod aliàs eſſet legiti-
mum

mun vitriolum, fit nocuom medendo. Color
autem lazureus vitrioli, plerumque præfertur
viridi: fortè, quod ille oculis arrideat magis.
Saltem facillimo negotio, ſimplicium impoſto-
tes, ex viridi vitriolo, lazureum mentiuntur.
15 Cæterùm Chalcitis, Myſy, Sory, Melanteria
Græcorum, hodie periêre, tanquam venarum
cupri, diſtioctiones inutiles: nam Græci tantùm
Alphabetarij, reſpectuque Germanorum ig-
oarum, quicquid veteres de re metallica poſteris
16 edidêre. Sunt autem, qui cum Paracelſo, vitrio-
lum commendant, extolluntque in Medendo,
quod ex cupri copla cenſetur digiſſimum: adeó-
que conctis præferunt, quod ex ipſomet cupro
conflamr. Quidam ideo candenti aut liquato
cupro ſulfur inſpergunt, magnoque ſic labore,
eius æruginem ſolicitant, &c. Paracelſus verò,
optimum io medendo vitriolum, per laminas
cupri, ſale communi, atque ſulfure ſtratificatas,
cæmentando parat. Recentiores hinc ſeducti,
bracteas copri, per ſpiritum ſulfuris aut vitrioli
vulgaris, iteratò diſtillant, donec planè nigræ
ſint, atque friabiles, quæ demum liqueſcunt in
aqua, fitque cœrulea, quæ coquendo inſpiſſatur,
ac in frigore concreſcit vitriolum. Sic nimirum
adolteratur hodie, quod pro Cyprio venunda-
tur. Sub pace Paracelſi, ſcio atque comperio, vi-
triolom è Venere factum, longè in medendo eſſe
ignauius volgari, quod caret ſuſpicione miſcel-
laneorum. Adeóque ſpiritum eius oon eſſe niſi
merum acetum minerale, priuatum apotheâ
cuprei ſulfuris. Comperi nempè, vitriolum è
Venere factum, longè pauperius eſſe foſſili. Item
foſſile, cui plurimum cupri ineſt, in medendo,
17 ac diſtillando, pigrius eſſe vulgari. Nam diſtil-
laui vitriolum arte paratum, colore lazureum,
neutiquam viſu à Cyprio diſtinguibile: dedit-
que parum ignaui ſpiritûs acidi: ceſſauitque
mox infra paucas horas omnis ſpiritos: atque
reſiduum corpos totum in fæcem nigram con-
denſatum ſubſtitit, ſuumqoe mihi cuprum ad
vota reddidit. Siquidem cuprum iam eſt metal-
lum completum, non facilè deſtructibile, aut
retrocedens ad ſui principia. Adeò, licet ignis
atrocitate minuatur: attamen quicquid eius euo-
lauerit, verè adhoc metallum eſt, ob rationes
ſuperiùs allatas. Equidem inter venas metalli-
cas, nulla æquè difficulter ad perfectionem me-
tallicam adducitor, ipſo cupro (quod teſtatur
Georgius Agricola.) ſiquidem, ad minimum no-
uies recoqui poſtulat, antequam indè cuprum
emanet. Vbi interim aliorum metallorum Venæ,
primâ liquatione ſuum fundunt theſaurum. Per-
fectionem itaque cupri Vena acquirit, per ſe-
queſtrationem partium, ſibi à natiuitate miſta-
rum. Sunt autem hæ, quæ primo enti ſuo adhuc
alligatæ ſuot: vnde proinde cuprum iam perfe-
ctum reſpuit, reſiſtitque quàm pertinaciter diſſo-
lutioni ſui corporis: ac per conſequens, nec po-
teſt inde haberi perfectum vitriolum Medicum,
quod virtutem habeat de ſulfure Veneris. Quip-
pe hoc non eſt è cupro ſeparabile, niſi per om-
nimodam corporis metallici deſtroctionē, prout
18 antè docui. Partes ergo venæ cupreæ, à natu-
râ metallicâ procul remotæ, ac primo enti vi-
ciniores, tribuunt vitriolo vim medicam, facti-
tio chalcanto denegatam. Nam vitriolum vul-
gare, ac vile, ad minimum toto octiduo, ſuam
ſpirat exhalationem, vtcunque flagrantiſſimis
reuerberij flammis vrgeatur. Quò ergò vena li-
berior eſt ab alicoa malignitate, viciniorque fue-
rit primo enti Veneris, remorior nempe à me-
tallicâ cupri conſtitutione: eò tal eius, propriâ
ſpoote innatum, illique colliquatum, vitriolum
profert inculpatius, ſpirituſque ditiores ſuppe-
ditat, medendoqoe aptiores. Modus etiam diſtil-
landi inuſitatus hic eſt. Recipe vitriolum com- 19
mune, non ſuſpectum peregrioæ malignitatis,
bulliendo in ollâ amplâ liqueſcat, & coquatur,
in ſiccitatem vſque fractâ ollâ, vitriolum, inſtar
lapidis induratum, teratur in puluerem. Fiat au-
tem diſtillatio ad minimum 6. retortis ſimul.
Sintque Retortæ vitreæ. Nam lapideæ omnes,
poroſæ ſunt: quia omnis terra poros retinet; eò
quòd poſt exſiccationem, neceſſariò aliquid non
fixi efflat. Porrò retortæ, loricentor cruſtâ, quæ
nec dehiſcat, nec rimas coottrahat, vel ſponte
decidat, vel vitrificetur nimium. Optimè quo-
que, collum retortæ eminens, amplo vaſi reci-
pienti connectatur, ne vel tantillum reſpiret.
Recipiens autem, locetur in arenâ madidâ; item
conuexa eius pars integatur ſacco ad dimidium
repleto arenâ madidâ: qui ſaccus renouetur
aliquoties, intinctus aquæ frigidiſſimæ. Dimi-
dium autem retortæ puluerato vitriolo implea-
tur. Diſtilla autem per gradus, ac tandem vr-
geatur carbone, quantum poſſibile eſt furno
venti, qui propriâ ætate flatur. Cum autem fur-
nos venti ceſſauerit ſpiritum in vas recipiens
dimittere, aperiatur à latere porticus, quâ viâ
reuerberium flammæ lignorum, ſubter retortam
penetret, perſeueretque per 5. aut 6. noctes,
ſummo igne, naturæ poſſibili. Retorta videbi-
tur tibi forſan liquari, In tantâ ignis procellâ:
ac nihilominus conſtans perdurabit: eò quòd
exterior lorica terrea, vitrum detineat, combi-
batque: atque ita inuitrietur, quantum operi
ſat fuerit. Memineris tandem, vas recipiens à
collo retortæ ſequeſtrare, flagrantiſſimo adhuc
igne. Alioqui videbis in frigidiore ſtatione, redire
ſpiritus in fæcem, quæ illos exſpuit. Tum de-
mum accipe Colcotar, ſiue fæcem, è diſtillatio-
ne reſiduam, quam à vitriolo Cyprico vero,
Hungarico, vel ſaltem Goſlarico, reſeruâſti. Sul-
furi commiſta fæx iſta reſidua iterum combura-
tur, vſque in ſulfuris omnimodam aſſumptio-
nem. Hanc autem deio irrorabis, & madefacies
præfato ſpiritu. Is enim, vti ſtatim imbibitur;
in patinâ, vel cucurbitâ vitreâ: ita inde reperi-
tus, nil niſi phlegma aquoſum, atque inutile
reddit, remanſo ſpiritu imbibito, in colcotare,
idque repetitim renoua ſexies, aut ſepties, do-
nec tandem ſpiritus affuſus rubeſcat, qui ſuper-
natabit Colcotari. Quod ſignum eſt, ceſſandum
à ſaturitate imbibitionis. Adeóque hoc diues
Colcotar, benè exſiccatum, indatur Retortæ,
diſtillemrque hoc diues Colcotar vſque in vlti-
mos ſpiritus, iam flaueſcentes, olentes mellis
grati odorem. Memento tamen, abſtrahendum 20
vas recipiens à retorta adhuc candente, obtu-
ratoque per ceram ore lagenæ fortioris, ſer-
uandum hunc ſpiritom. Coi demum, ſi aquam
inieceris, vas ipſum diſſilit ſtatim. Ergò, ſolo
ſpiritu prioris diſtillationis compeſcitur hic ſe-
cundus ſpiritus. Cuius vix vnica libra transfun-
dimr de lagena in lageoam, quin vnicæ ſaltem
vnicæ fiat amiſſio. Itemque niſi recipiens ab re-
torta tempeſtiuè, vt dixi, tollatur: videbis po-
tiſſimum ſpiritum, refrigerato furno, rediiſſe
in Colcotar, vnde per ignem fuit excuſſus.
Porro

Digitized by Google

Portò, fæx Colcotaris, è ſecunda diſtillatione reſidui, tota adhuc eſt cuprea, ac viridescit multifariam. Vnde 1. conſtat, quod antè monui. Nempe, ignem Veneris, non niſi per omnimodam metalli deſtructionem, ſeparationemque, depromi, atque haberi. 2. Hoc ergo faciendum, viâ longè occultiore. 3. Quod vitriolum cupro diues, minùs aptum ſit diſtillationi, quàm aliàs commune. 4. Quòd vitriolum cupreum, fundat ſpiritum aceri mineralis ſalis: at non cupri liquamen volatile. 4. Ideóque ſulfur Veneris, rectè vocetur ſulfur Philoſophorum, ad vitam longam aptum. Dulce inquam guſtu, non autem acidum, aut acutum. 6. Quòd ſpiritus vitrioli, ſuprà edocti, ſanet morbos aliquot chronicos. 7. Quódque ideo ſpiritus vitrioli, hactenus venales ac vſitati, non ſint niſi acetum minerale, adhuc in ſe adulteratum. 8. Quòd reſiduum Colcotar, ſit vi medicâ ditiſſimum. 9. Quòd præparatio vitrioli, ab Iſaac Hollando, aliiſque modernis præſcripta, non miſerit ſagittas ad verum ſcopum. 10. Quòd noſter ſpiritus, ſuprà deſcriptus, atque ſic rectificatus, quatenus volatilis, ac ſalſus, pergat vſque in quartam digeſtionem, reſoluatque excrementa morboſa, in itinere obuia: & per conſequens etiam, tollat cauſam occaſionalem plurium morborum chronicorum.

22 Iam itaque tradidi paſſiformem modum diſtillandi ſpiritus ſalis marini, Salisſpetræ, atque ſimilium. Memineris tamen, vitriolum in ſe habere terram Colcotaris: quapropter, cætera ſalia optare terram figuli exſiccatam, ſibique exquiſitè admiſtam.

23 Cæterùm iam antè tradidi, modum præſeruandi à Lithiaſi, per Aroph, itemque per cereuiſiam cum ſemine Dauci, vel flauæ paſtinacæ ſylueſtris, coctam: deſiſterem ergo, calamumque reponerem, atque relinquerem aliis me felicioribus, optando, vt quiſque deinceps addat, quæ longè meliora inuenerit. Nam cùm Duelech ſolam obſideat ſpeciem humanam, anomaloque modo producatur ab excrementis ipſis non autem oriatur per modum aliis infirmitatibus conſuetum: videtur ideo etiam præ aliis morbis, in peccati vindictam, ſingulariter obnaſci, pueriſque adhuc innocentibus, ad maioris mali auerſionem, à Deo permitti. Etenim quanquam bruta quædam lapillos in ſe generent: tamen iſti lapides non ſunt ex cauſis Duelech natales, neque in pœnam, aut tribulationes illis deſtinati: ſed magis in commodum humanum producti. Quòd ſi ergò Duelech, peccati culpam referat? peccatum verò, è ligno ortum traxerit: viſum quoque fuit mihi, quòd ſanitatis præſeruatio in Lithiaſi, non ſolùm è ſemine Dauci, pariliqué aliquâ herbâ, ſit expectanda: ſed ex ligno aliquo. Quapropter, verum quidem eſt, quòd lignum Nephriticum nobis nuper ex Indiâ ſit allatum; ſed non proinde vnquam mihi perſuaſi, diuinam bonitatem Europæis tantiſper denegaſſe, vt etiam pauperi calculoſo ſubueniret, donec multis expenſis, tandem remedium poſt ter mille annos, ab Indis aduolaret, ſatis in ſe pigrum alioqui. Daocus præſeruat quidem, ſub continuâ ac ſtricta obligatione, prout Aroph conſortes tenes multo ſumptu. Seriò itaque inquiſiui, an non eſſet lignum aliquod noſtratibus familiare, quod vicem expleret Nephritici tandem nobis à Barbaris miſſi? Siquidem lignum peccati, lignumque vitæ, arbores erant; non autem frutices,

24 multóque minùs herbæ. Quamobrem olim obſeruaui, principibus Germaniæ, fuiſſe vernaculum, quòd contra Lithiaſin, quotannis in Majo, biberêt quotidie hauſtum liquoris è cortice vulneratæ Betulæ. Quem liquorem præſeruabant à corruptione aëris, illi affundendo oleum oliuarum. Vulneratur Arbor, à Germanis *Birken-baum*: noſtratibus verò *Bercken-boom* dicitur. Vulneratur enim cortex Betulæ, prope terram, in trunco, menſe Martio, circa tempus, quo ſolet vulnerata vitex plorare nouellum liquorem, è terrâ hauſtum. Sed is liquor Betulæ, eſt totus aqueus, ac penè inſipidus. Sin autem ramus aliquis, ſpiſſitudinis trium digitorum, ad ſemidiametrum vulneretur, inditàque lanâ repleatur, ſtatim flet liquorem non ingratum, ac ſubacidulum, qui etiam in ipſo Lithiaſis tormento ſolatur afflictos, tribus quatuorue cochlearibus aſſumptus. Meracior ergò eſt, qui ſupernè à ramis, quàm qui infernè è trunco fluit. Aquoſus autem planè, qui prope terram effluit: Conſiderabam enim ſtatim, id accidere, quatenus adſcendendo tranſiret per corticem ſubrubeum, qui eſſet tanquam iecur arboris. Sed cum ille cortex, toto anno, eſſet abſque notabili guſtu: cortex autem extimus, albus & tanquam membranaceus, haberet ſaporem, atque ſuffitum, tanquam optimæ terebinthinæ, diuulſi per ſemipedem, exteriorem corticem circumquaque abs trunco, ac obſeruaui, quòd nihilominus liquor, qui è ramis ſtillabat, eſſet eiuſdem guſtûs, quo antè. Mirabar ergò, vnde diuerſitas iſta liquorum, vnius atque eiuſdem arboris, manaret. Denique mirabar, quòd ramulus aliquis, vnico die, facilè ploraret liquoris libras 8, vel 10, qui alià totâ æſtate, non tanto alimento opus habet, nec locum, quo tantus liquor aſſeruari poſſet, multóque minùs radix; aliis ramis ſingulis, ſub decupulum tantumdem liquoris largitur: nec tamen proinde, aliis ramis deeſſet ſufficiens alimentum: quamquam alioqui radix, multam illam quantitatem illius liquoris attraxiſſet, atque profudiſſet per alios aliquot ramos. Conſiderabam itaque, quòd liquor iſte ſimilis eſſet ſynouiæ, profluentis è vulnere; imò cœpi deteſtari illum, quaſi contagium mortis aut putredinis in ſe contineret, nec ſanitatem dare poſſet, ſi in ſe iam integritatis culpam gereret. Attamen comperi, tam ipſum Betulæ lignum, quàm eius corticem rubrum, ſpoliata eſſe vi medendi; corticem autem album inſtar pergameni, foris ramis iunioribus adnaſcentem, facilè inflammabilem, atque ſapore terebinthinæ inſignitum, vix de ſe virtutem in decoctum ſpargere. Cogitaui itaque, vim liquoris præfatam non prodire à radice, non à ligno, non denique à cortice ſubrubro, vt neque tandem à cortice albo, quippe qui ſibi in caudice non paſſim eſſet continuus. Tentaui ergo corticem iſtum diſtillare, cùm per ſe, tum cum additamento liaiuij tartari: at ſanè liquor è vulnere rami ſtillatus, longè antecellebat oleum, atque ſtalagmas corticum. Redactus ergò ſum agnoſcere liquorem illum, ſponte è ramis vulneratis fluentem, tam abunde, eſſe merum Lithiaſis balſamum; neque illi obſtare, quòd mea petulantia illum effluenti aquæ de vulnere, aut vlcere compararem. Siquidem vulnus atque vlcus, quod nobis mortem, Betulæ, nil tale adfert, aut promittit. Eſt ergo liquor ille Betulæ, medicamen à naturâ promiſſum, per vulnera ſolicitatum: adeóque eſt vrgere naturam, ad proferendum

balſamum

balſemum ſibi neturalem, quem aliàs nuſpiam proferret. Quapropter tenellos, ſubnigricanteſque tamulos (vnde ſcopæ atque virgæ conſtrattuum fiunt) qui tumentes gemmas nondom frondoſas haberent, malleo ſuper lapidem vel incudem conquaſſatos, iuſſi concoqui aquæ, ad cereuiſiam fabricandem deſtinatæ: cui cereuiſiæ, ſi poſtmodùm Dauci ſemen, aut becapungem aſſociauerim, ſortitus ſumeffectus, ad Lithiaſis præcautionem optabiles, potentioreſque edhuc, ſi iſti cereuiſiæ liquor ille Martialis, è ſuperioribus tamis collectus, infuſus fuiſſet, poſt ſedetionem maximam ebullitionis ſuæ, quèm vine, atque cereuiſiæ io cadi ſpoote tolerent.
25 Comperi namque inprimis, quòd eiuſmodi potus è Betulâ, diureticorum metum tolleret. Eò quòd dolores Lithiaſis, atque contracturas, lanet, tam in lumbis, quàm inteſtinis (hinc namque vnica Lithiaſis etiam colicos dolores ſuſcitat, non minùs ac ſi fomes eius inteſtinis ineſſet) itemque dyſuriis, atque ſtranguriis, etiam ſenilibus, idcircò medetur. Calorem item iecoris, velut ex adacta ſpinâ oriundum, mitigat primùm, ac dein tollit. Denique ſponſus quidam, ligatus per menſes quinque, ne ſponſam ſuam attingeret, pediſſequam interea impregnauit. Poſtmodùm, exortis inter deſponſatos iurgiis, dixit ſponſa, ſe neſas cum pediſſequâ diſſimulaſſe, vt exploraret, an frigidus, an verò maleficiatus eſſet, & quo titulo diuortium tenteret. Tandem, ſoluta eſt Ligationis incantatio, per potum præfatæ cereuiſiæ, repertuſque fuit maleficiatus, non autem frigidus. Denique, quidam in angulo areæ, ex conſuetudine, lotium ſoluens, mox ſtranguriâ cruentâ ac crudeli afflictus, decubuit. Medentum autem quælibet remedie fuêre fruſtra: præterquam, quòd quoties biberet de præfatâ cereuiſiâ, leuamen inſigne perciperet: ſed quoties ſurgens è ſtragulis, obambularet, meieretque loco ſolito, ſtatim recidiuas patiebatur Tandem viſus eſt clauus è veteri atroque ligno quercino, infixus loco, quo ſolitum ſoluebatur lotium. Euulſo itaque, & cremato illo clauo, prorſus à potu illius cereuiſiæ, liber remanſit à cruentâ ſtranguriâ. Memini tum, quòd Karichterus huiuſmodi incantamente ſcribet ſe ſoluiſſe, ſolo mictu per ſcopas Betulæ.

Capvt IX.

Senſatio, inſenſilitas, dolor, indolentia, motus, & immobilitas per morbos ſuæ claſſis Lepram, Caducum, Apoplexiam, Paralyſin, Spaſmum, Coma, &c.

1. *Solus attritus reputatur cauſa doloris Nephritici.*
2. *Probatur oppoſitum.*
3. *Vreter enim ſic ſenſu careret.*
4. *Definio doloris, iuxta Scholas.*
5. *Opinio Veterum ac Modernorum, de organo primario ſenſuum.*
6. *Quin docet nil, præter verba inania.*
7. *Implicita Scholarum blaſphemia.*
8. *Cerebrum non eſſe organum immediatum ſenſûs & motûs.*
9. *Quid Scholas circa hæc deceperit.*
10. *Melior quorundam attentio.*
11. *Vnde ſic ſibi perſuaſerint.*
12. *Meditatio Authoris circa ſenſum & motum.*
13. *Speculatio circa ſolutionem continui in Vulnere.*
14. *Pars ſolida non ſentit ex ſe.*
15. *Tria motui ſubordinata organa.*
16. *Recedunt Scholæ à priori ſuppoſitione.*
17. *Neruum non eſſe organum proprium omnis ſenſus.*
18. *Conſideratio Lepræ.*
19. *Omnes nerui, motui dicati, ſentiunt etiam.*
20. *Errores Scholarum circa Lepram.*
21. *Error Paracelſi.*
22. *Inconſtantia Paracelſi.*
23. *Inſenſilitas Lepræ vnde.*
24. *Pſora, & lues Ventris, qui differant à Lepra.*
25. *Scabies non poſtulat remedia interna.*
26. *Admonetur Lector.*
27. *In quo ſita ſit difficultas ſanandæ Lepræ.*
28. *Hippocrates nondum nouerat ſubiectum immediatum ſenſus.*
29. *Vita quid.*
30. *Propinquior doctrina de ſenſu.*
31. *Immediatum ſubiectum ſenſûs.*
33. *Surda definitio de anima ſenſitiua.*
33. *Quomodo contingat ſenſatio.*
34. *Cur pro ſenſatione non ſit opus recurſu ad cerebrum.*
35. *Sedes mentis.*
36. *Quid dolor.*
37. *Quo ſenſu dolor ſit actio & paſſio.*
38. *Dolor, & morbus, quo initio fiant.*
39. *Qualis Ira, & furor, hoc loco.*
40. *Dolor, qualo pathema.*
41. *De Apoplexia.*
42. *Modus traditus ſinale Apoplexiæ ridiculus.*
43. *Paracelſus, circa hunc locum, æquè friuolus ac inconſtans ſibi.*
44. *Meditatio Authoris.*
45. *Abſurda aliquot Scholas comitantia.*
46. *Cauſarum noua diſtinctio.*
47. *Præcluſio arteriarum in gutture, quid arguat.*
48. *Apoplexiam poſitiuam hactenus ignorari à Scholis, & practicantibus.*
49. *Apoplexiam & Paralyſin non fieri ex affluxu pituitæ in ſinum cerebri.*
50. *Ridiculus Galenus in plexu retiformi cerebri.*
51. *Examen aliquot remediorum.*
52. *Apoplexiam non eſſe primarium Cerebri affectum.*
53. *Præcordiis ineſſe guſtum.*
54. *Probatur deuteropathia ab imo.*
55. *Proprietates capitis quouſque adſcendãt in ſe.*
56. *Apoplexia vera, eſt poſitiua, non priuatiua; illamque Scholæ ignorant.*
57. *Scholarum ſtupor ſtupore digitorum notatur.*
58. *Multiplex adynaton Scholarum, Apoplexiam priuatiuam conſequens.*
59. *Stupeſcunt Scholæ in ſtupore tactûs.*
60. *Hiſtoria ſtuporis manuum à Quartana.*
61. *Ortus Apoplexiæ poſitiuæ.*
62. *Paralyſis eſt contractura Medullæ neruales.*
63. *Paralyſis ſæpè abſque Apoplexiâ.*
64. *Colli breuitas quid arguat.*
65. *Frictiones in Apoplexia vnde inſtitutæ.*
66. *Cur ſint ridiculæ.*
67. *Anxietates Scholarum.*
68. *Frictio cutis, contradicit pituitæ cerebelli.*
69. *Generatio anodyni Apoplectici.*
70. *Cur Apoplexia à Germanis dicatur ictus.*
71. *Probatur locus Apoplexiæ in Duumviratu.*

71. *Ceſpitatio Scholarum circa examen proprietatis ſimplicium.*
73. *Contra theſin Scholarum, de pituita quarti ſinus Cerebri.*
74. *Anxietates Scholarum de læſione ſenſus, ſoſpito motu, ac viciſſim.*
75. *Per theſes aliquot explicatur, cur ſenſus lædatur, ſoſpite motu.*
76. *Apoplexia per modum hæreditariorum, latet in formatrice ſeminis.*
77. *Contra cauſam Apoplexiæ Scholarum.*
78. *Contra cauſam Paralyſis Scholarum.*
79. *Cauſa Apoplexiæ.*
80. *Apoplexiam non conſtare cauſâ priuatiuâ.*
81. *Apoplexia definitia.*
81. *Quid Paralyſis vera.*
83. *Varia narcotica.*
84. *Soporifera, vt talia, non ſanare dementias.*
85. *Quid in hoc deceperit Scholas.*
86. *Anodynum dulce innocuum.*
87. *Cur anodyna, vt talia, non præſupponant frigus.*
88. *Quid ſomniferum.*
89. *Anodynum epilepticum differt ab apoplectico.*
90. *Reditus ad dolorem.*
91. *Conſenſus eſt peregrinus dolori.*
92. *Vnde dolores concentrales aſtris.*
93. *An cruor informetur ab anima.*
94. *Senſus, ac dolor, in quo ſubſiſtant.*
95. *Quid faciat dolorem, & quo pacto.*
96. *An ſenſus fiat paſſiue.*
97. *Primaria cauſa doloris, ac ſenſus:*
98. *Scholæ penè maneat.*
99. *Spectat huc conſideratio vitæ.*
100. *Vanum Scholarum ſubterfugium.*
101. *Demonſtratio ignis, vt vnde dolor & ſenſatio elucescant.*
102. *Hæc Scholas latuere.*
103. *Ad inueſtigandum agens proprium doloris, quid conſiderandum.*
104. *Regula Scholarum, de activitate ſimplicium, arguitur obiter.*
105. *Vnde deluſa Schola.*
106. *Probatur paradoxon contra Scholas.*
107. *Senſibilia agunt in ſenſum duntaxat occaſionaliter, ſiue ſint pharmaca, ſiue non, ex copto igne.*
108. *Explicatio virium, quibus fiat mediis.*
109. *Senſatio conſiſtit in iudicio vitali, ideoque & animæ.*
110. *Quædam conſequentia ad præteritorum demonſtrationes.*
111. *Vnde vires pharmacorum in Scholis alienata ſint.*
112. *Quàm differenter ignis agat.*
113. *Scholarum inaduertentia.*
114. *Sequela aliquot à præcedentibus deducta.*
115. *Dolorum differentia.*
116. *Dolorum comes contractura.*
117. *Dolor Lithiaſis.*
118. *Opinio Scholarum de Spaſmo vel Crampo ſtolida.*
119. *Manifeſtatur falſitas.*
120. *Errores obuenientes.*
121. *Aliquot negligentiæ Galeni.*
122. *Galenus propria oris cenſura, nomen Medici amittit.*
123. *Galenus commenta puerilia tantùm docuit.*
124. *Argumenta in contrarium.*
125. *Concluditur Scholarum error de Spaſmo.*
126. *Ridicula ſimilitudines à Scholis vſitatæ.*
127. *Aliquot notabilia.*
128. *Quomodò fiat Spaſmus.*
129. *Probatur duplex muſculorum motus.*
130. *Spaſmus propriè non eſt affectus capitis.*
131. *Exempla contractorum.*
132. *Viſio colica contracta in puero.*
133. *Arteria vnde indureſcat.*
134. *Varia contractura.*
135. *Crampi cauſas latuiſſe.*
136. *Scholarum neglectus.*
137 *Gradus dolorum.*

DOlor nephriticus, è primariis ac moleſtiſſi- 1
mis vnus, immanis, & atrox plurimum.
Scholæ enim, tanti doloris cauſam, attritum,
ab arena, vel calculo factum, accuſaſſe quieſ-
cunt. Mihi autem perſuaſi, illa reſponſione nil
prorſus ſatisfactum. Ideóque vlteriùs inquiſiui. 2
Eò quòd minutulus calculus aliquis, è rene la-
bens, primis vicibus immaniùs doleat, quàm
grandior poſtmodum aliquis: quem tamen in-
dubium eſt plus ſuo attritu vreterem torquere,
excoriare, atque diſtendere. Siquidem adultis nó
amplius indies accreſcunt partes ſpermaticæ
primæ conſtitutionis, adeóque nec vreter am-
pliatur pòſt per tot calculorum deſcenſum. De-
inde, exile ſabulum ſuo ſæpè dolore permole-
ſtum fuit, ſuumque hominem in cubile deiecit
eiulantem, antequam è rene prodiret, quodque
ideo nunquam adhuc affrictu vel attritu ſuo in-
iurium fuit. Nec etiam ſat eſt, pro tam acerbi 3
doloris cauſâ propriâ, ac totali, dixiſſe attritum.
Nam vreter toto ſuo ductu, non habet commer-
cium inſerti ſibi nerui; qui ideo deberet etiam
ſenſu carere, ac per conſequens, etiam dolore. Si- 4
quidem Scholæ dolorem definiunt, triſtem ſen-
ſationem, ab irruente nocuo factam. Si ergo te-
nue, inſipidumque, omnis acrimoniæ & attritûs
expers ſabulum, paruuſue grumus, non ſit in-
ſons, quia nec indolens: certè, de cauſis, proſa-
pia ſensûs, atque doloris, cum ſuis circumſtan-
tiis, attigiſſe, non erit tractatus Lithiaſis incon-
gruum Primò itaque, & in limine ſensûs Tactûs, 5
doloris æſtimandus venit Etenim proinde Scholæ
docent, cerebrum eſſe ſenſuum omnium, mo-
tuum, ac per conſequens quoque doloris ac in-
ſenſationis primarium, ac principale organum.
Quod ſcilicet diſcernaret ſenſuum obiecta, per
ſpiritus animales, quaqua verſus ex ſe dimiſſos
in omnes neruorum propagines, ſenſationem
ideo cunctarum vt patronus, ita & internun-
cios, atque diſcretores. Magnum aliquid in hoc
dixiſſe, ſibi præſumunt. Diſtinctiùs dicam. Et ad-
huc nil dixero. Vel rem ſaltem dicam, quæ nihili. 6
Fatentur nimirum Scholæ, cerebrum nil aut vix,
in ſe ſentire: atque in eo eſſe inſtar primi Motoris
vniuerſalis, quem moderni, (etiam Catholici,) 7
cum Ariſtotele, iubent debere eſſe immobilem, ſi
cætera cuncta mouere debeat (quaſi primus Mo-
tor ineffabilis nequeat ſe mouere, aut debeat eſ-
ſe immotus totuſque immobilis, imò agat, ac
perficiat, per ſui attactum motus localis, in mo-
mento vniuerſa.) Qui reuera non mouet quic- 8
quam, niſi abſoluto & abſtractiſſimo nutu Om-
nipotentiæ; (ſitque hoc Scholarum abſurdum,
apud probos pro blaſphemiâ, per parentheſin,
hîc annotatum.) Non eſt tamen cerebrum, 9
primarium, ſiue adæquatum ſenſus, motuſque
organum: cùm in ſe ſit immotum, & ſenſu orba-
tum.

tum. Scholæ etenim, cernentes, quod, vertebra
diſlocata, eo ipſo quoque abſque ſenſu & motu
eſſet, quicquid neruis, illâ vertebrâ inferioribus
ſubiiceretur: ſtatuerunt ideo confeſtim, ipſum
cerebrum, huiuſquo vicariam ſpinæ dorſalis me-
dullam, adæquatum organum ſenſûs, ac motus.
10 Alij verò Scriptores, propiùs attendere volentes,
cum cerebri ſubſtantiam agnoſcerent, & fate-
rentur ſenſu tactûs orbam, nec moueri arbitrali-
ter: Membranam verò duplicem, Meningis no-
mine dotatam, acutiſſimi eſſe tactûs, licet im-
motam: decreuêre omnem neruum, vtcunque
exilem, duplici eiuſmodi membranâ obtegi, eam-
que ab vtraque Meningum cerebri mutuari: ner-
uorum iſthanc membranam (conſecutiuè ſcili-
cet) formari ſub vnicâ plaſmationis operâ, & ſe-
minis fabricationis labore. Vſque adeò & hi vo-
luere, neruum omnem, ſuum ſenſum ab integen-
te membranulâ deſumere: nequaquam à ſui ſub-
11 ſtantiâ, medullari cerebri reſpondente. Notabant
fortè, quòd in ſtomacho, & vtero, tantæ in nudis
membranis tamque excellentes virtutes inquili-
næ eſſent: ideò nec mirum, Meningibus perſimi-
le quid contigiſſe, ex eiuſdem ioris prærogatiuâ.
12 Ego quid aliter prorſus proceſſi, ad ſenſûs &
doloris inueſtigationem, motûs ſenſuſque or-
ganum, obiecta, & cauſas. Conſiderabam pri-
mò, dum vulnus adhuc recens eſt, vix dolere:
mox autem, dum vulneris labra tument, æſtuant-
13 que; vulnus dolere acutè. Atque iterum, dum
ſua labra flacceſcunt, ſiduntque, vulnus adhuc
apertum, attamen eſſe penè indolens. Vnde col-
legi, quòd continui ſolutio doleat quidem in
fieri eſſe: in facto eſſe autem, ſi non acceſſerit
inconueniens, vix dolere ſolutum. Ratus ſum
itaque mecum; Non dolet ſolutio, tanquam
continui ſeparatio: multóque minùs dolet ca-
lor, perendiè in vulnere ſubortus; cuius nempe
proprium eſt, duntaxat calefacere, non autem
dolere. Sin autem calor aliquis externus, aut
peregrinus, in gradum delatus, cremet: dolet qui-
dem, at non vt calor: ſed vt ſolutiones continui,
atque inſuper indiſpoſitiones acrimoniæ ſuſci-
tans, ac fouens ſaltem, prodienſque ex alia radi-
14 ce, noſtri œconomiam vitiante. Profectò, quia
corpus, ſiue pars ſolida, ex ſe non ſentit. Quia
potiùs eſt cadauer. Senſatio ideò nimirum ad
ſolam vitam ſpectat. Cumque Scholæ ſcirent,
cerebrum nullam, aut ſaltem obſcuram vix ſen-
ſationem habere: maluere ideo neruum ſubie-
ctum primarium credere ſenſûs, motûs, atque
doloris. Cerebrum videlicet, fontale quidem
ſenſûs motûſque initium: attamen neruum im-
mediatum doloris ſenſuſque ſubiectum fecere.
Motum autem, licèt aliquid magis materiale,
tamen voluere ex altiori voluntatis arbitrio de-
15 pendere, illique ſubici. Sic nempe, vt voluntas
ſit principium imperatiuum motûs: neruus au-
tem organum delatiuum imperij arbitralis: &
tandem muſculus inſtrumentum executiuum
16 voluntatis. Sed ſenſationem intelligunt in ner-
uo, tanquam ſubiecto, fieri mediante ſpiritu ani-
mali. Quem vocant animalem, ab arteriis qui-
dem hauſtum, at in cerebro ad ſuos vſus reco-
ctum. Agnouerunt ideò, neruum per ſe quidem
eſſe abſque ſenſu, perinde vt cerebrum, ac cætera
membra ſolida: quamobrem ſpiritus animales
volunt eſſe ipſius ſenſûs, atque motûs, primiti-
uos ſentientes, atque mouentes effectiuos. Qui-
17 buſcum nondum conuenio: vt neque in hoc,

quòd neruus ſit organum, atque primarium ſub-
iectum, omnis ſenſationis. Nam quis neſcit, quòd
in ſano quælibet pars pellis ſentiat, non tamen
ſubter ſe neruum gerat? Non enim concedo,
quòd concepto ſenſibili, in partibus extra ner-
uum, ſpiritus retrogrado motu recurrat in ner-
uum, vt conceptum ſenſibile communicet cere-
bro, tanquam ſenſuum origini; vt inde remean-
do, tum demum in parte læſa, vel attacta, dolo-
ris, aut complacentiæ ſenſus efficiatur. In termi-
nis namque, vterer ſummè dolet, abſque nerui
alicuius inſertione. Sic & vlcera caua, ſæpè carne
ſenſitiuâ replentur: nec tamen in illa, nerui de
nouo ſuccreſcunt: cum partes primæ conſtitu-
tionis, ſemel ablatæ, non recreſcant: vti nec, quæ
ſunt primæ conſtitutionis, per cariem exceſa, am-
pliùs reſtituuntur.

Sed opportunè lepræ ſtupiditas, inſenſilit aſ- 18
ve, huc occurrunt. Siquidem in carnem adactum
ſtylum, vel acum, penitùs non ſentiant. An igitur
credendum, leproſos neruis orbatos? Vel an illis
ſint à carnoſa membrana nerui obtruncati? ſpi-
ritu animali priuati, vitane orbati? oppilatique,
prout paralyticis dicuntur? Ergone nerui tactûs,
per totum corpus illorum, erunt obturati, ſolique
libero motui nerui illorum inſeruient? erunt, in-
quam, motiui nerui, ſolo iam ſenſo deſtituti? Fa- 19
teor equidem, ex anteriori parte cerebri, ad ocu-
los, aures, palatum, linguam, neruos diſpergi, ſoli
inſeruientes ſenſui, nec ad muſculos, velut pro-
pria motûs organa, deflectere: ſed nemo quoque
inficiatur, quin nerui motui dicati, & qui vtrim-
que per vertebras egrediuntur, etiam ſenſum
largiantur. Quid enim, ſi in Lepra neruus, motus
effector, per ſpiritum animalem, iam motua ſit,
nec tamen ſenſus facultatem habeat? Cur ergo
in Paralyſi, ſub læſione eiuſdem nerui, tollitur
tam motus, quàm ſenſus; in Lepra autem ſolus 20
tollitur ſenſus. Inprimis Scholæ tenent Lepram
incurabilem, & cancrum vniuerſalem corporis.
Nam, dum putant, cancrum particularem eſſe
incurabilem, multò magis vniuerſalem. Qui Ga-
leni garritus ad hoc compoſitus eſt, vt per ſa-
nandi impoſſibilitates, ſuas excuſet ignorantias,
inſumendique laboris pigritiam, ac inclemen-
tiam. Cancer enim in carne eſt acutiſſimi do-
loris, & continuæ exeſionis. Lepra verò eſt in
carne indolens. Non video ergo, qualiter Lepra
apud Galenicos cancer erit. Denique errat Pa- 21
racelſus, qui Lepram exiſtimat priuatam omni
ſale, atque hactenus illi ſit proprius ſtupor in-
ſenſilis. Quaſi ipſe ſenſus tactus, in ſale ſolo
eſſet. Nam Lepra ſua habet vlcera: & iuxta
eundem Paracelſum, totidem ſunt vlcerum ſpe-
cies, quot ſalium. Ergò, ſecundùm ſuam ipſius
doctrinam, Lepra fluit à ſale abundanti. Done-
mus Paracelſo, (abſque veri tamen indagine,)
excrementum alui in leproſo, ſcatere granulis
ſalis, eiuſdemque lotium nil quicquam ſalis ma-
rini ampliùs liquefacere: (quoniam tamen vtrum-
que à Paracelſo eſt ſomniatum:) non tamen
iſtud argueret, carni, aut ſanguini Leproſi, ſuum
deficere ſalem; multò etiam minus, ideo carni
ſenſum tactus deficere. Nam primò, hæc de Le-
pra illius ſententia, propriam doctrinam de tri-
bus primis corporum principiis funditus euertit.
Dein, prout in nobis, quotidie ex inſipidis, & non
ſalſis manifeſta conficiunt ſalia, lege digeſtio-
nis humanæ: ſic, quanquam digeſtionum excre-
menta non eſſent niſi merum ſal, non tamen

proinde cruor ſuo ſale orbatus eſſet. Quippe qui
ſuum ſalem, ſuæque conſtitutionis neceſſaria,
non mutuat ab excrementis. Imò ſequeretur
potiùs, cum Lepra ſit tam abundans ſalis produ-
ctrix in excrementis, non defuturum etiam cruo-
ri ſuum ſalem. Proinde, dum ex vlceribus fluit
ſynovia continua, ac planè ſalſa, propterea reſi-
duus cruor ſuo ſale non caret, aut ſenſus in car-
ne non minuitur: ſed potiùs, dolorem & acrimo-
niam auget. Sic etſi in Hydrope aqua ſalſa con-
feſtim quandoque abdomen diſtendat: non ta-
22 men ſenſu tactûs carent Hydropici. Paracelſus
enim alibi cruorem definit merum Mercurium
humanum, à quo eiuſmodi excrementa, ſpecie
ſulfuris putridi, itemque ſeroſi, inutilis, ac ſuper-
flui ſalis, ſint ſequeſtrata. Alias iterum, ſui imme-
mor, ſanguinem definit ſalem rubini. Quaſi ſal
eſſet tinctura rubini, aut tinctura cruoris è ſale
foret. Etenim tria prima facit ad lubitum volu-
bilia, non ſecus atque Humoriſtæ ſuos humores
& calores ad lubitum accuſant: eoſdemque quòd
magis eſt, cauſas aiunt morborum & mortis: ſed
& ſenſationis, ac motûs authores. Phy! ſiccine
ludendum ad lubitum cum naturâ, morbis, cruo-
re, & morte proximi? Medicina namque res pla-
nè ſeria eſt; & quandoque pellem pro pelle da-
turus homo. Etenim ſal in cruore, carne, ſolidis,
&c. non apparet, niſi in poſtremâ ac artificioſâ
initiorum illorum ſeparatione, poſt mortem, &
quidem per ignem. Nimirum poſtquam ſenſus
tactûs, dudum eſt extinctus. Non inſeruiunt
eiuſmodi principiorum ſomnia, ſpeculationi de
motu, ac ſenſu. Stigma, à Diabolo ſagis impreſ-
ſum, has prodere ſolet, quia locus ſtigmatis, per
totam vitam, ſenſu caret, ſuaſque ſemel impreſ-
ſum cauſas inſenſibilitatis habet naturales, per
modum Lepræ, certo tamen exilique centro con-
ſcriptas. Nam, velatis ſagæ oculis, ſi acicula, iſto
ſtigmatis loco, ad finem vſque intrudatur, pun-
ctura illa fit abſque ſenſu. Saltem is locus, abſ-
que ſale ac putredine, miro conſeruaretur priui-
legio, per totam vitam, cum alioqui vita Para-
celſica ſit nimia, cum liquoris ſalium commi-
ſturâ: longè igitur ſanior eſt Hippocratis doctri-
na, quæ ſpiritum ſiue flatum æthereum, & ani-
malem, decernit immediatum organum ſenſus,
doloris, motus, voluptatum, conuenientiæ, ſym-
boli, attractionis, repulſionis, contracturarum,
relationis, alteritatum etiam quarumcunque.
Adeò vt ſibi appropriet obiecta ſenſibilia, atque
inde ſibi fabricet ipſas ſenſationes. Contingit
namque, ſi forſitan ſpiritus iſte, ob profundas
ſpeculationes vel inſaniam, occupetur, quòd
corpus dolores non ſentiat, famem, frigora, ſitim,
&c. Memini namque prædonem, torturæ crucia-
tus eluſiſſe, hauſtu aquæ vitæ, & allij fruſto: qui-
bus tandem carens, faſſus eſt ſua crimina. Sed
23 Lepræ ſtupor, ac inſenſilitas, eſt in carnis habitu
ac neruis ſubiectiuè: non autem in imaginatio-
nis orbita; effectiuè autem, ac occaſionaliter, in
quodam veneno. Eſt autem iſtud venenum,
cruentum anodynum, glaciale, ac propemodum
mortificans, horrendo ac fœtido contagio com-
municabile, ac emanans. Quorſum Sacra, Le-
pram è cœtu hominum ſequeſtrandam iubent.
Incipit autem hoc venenum glaciale ab extra,
ſentiuntque ideo internos dolores: itemque fri-
24 gus externum, & calorem. Non tamen vulnera,
aut ictum. Eſt Pſora, ac ſcabies multiplex; atque
lues Veneris, veneno inquinante infamis: Sed
differunt ſpecie, tam natura veneni, quàm obie-
ctorum diuerſitate. Scabies nimirum, pellem dũ-
taxat inficit. Sicut cutis nequeat alimentum ſibi
deputatum in propriam vertere alimoniam: ſed
plerumque eius partem, in ſalſum contagioſum-
que ichor traducat. Quod ſcilicet eſt de proprie-
tate pruritiui, atque vriticalis ſalis, &c. Idcirco 25
ſcabies non poſtulat interna remedia: ſed ſola
topica, quæ iſtud pruritiuum ſal ſunt enecando,
Lues Veneris verò, cruorem præcipuè affectat
veneno mordaci, purulento, ac putrefaciente. At
Lepra reſpicit ſpiritum influum maximè, vene-
no anodyno glaciali. Indulge, Lector, quòd ver- 26
borum penurioſa ſupellectile, cogar vti parono-
maſiâ. Quia vt rerum eſſentiæ nobis ſunt igno-
tæ à priori, iiſque ideo deficiant nomina propria,
cogimur à proprietatum ſimilitudine, veneno-
rum conditiones in morbis mutuare, atque deſ-
cribere: vt ſi non *Propter quid*, ſaltem *quia eſt*,
definitio procedat à conſanguineis. Sic dico, ve-
nenum Caduci eſſe cum adſtrictione inebriati-
num, ſoporatiuum, ſimulque ſyncopizans, nec
ideo contagioſum: quia intrinſecum, nec fer-
mentale. Sic Lepra, venenum habet anodynum,
non quidem ſoporatiuum: ſed glaciale, prope-
modum mortificans, cum infectione ſpiritus ſen-
ſitiui, ideóque potenter contagioſum, præcipuè
in regione feruidâ ac ſudoriferâ. Prout enim fri-
gus tollit ſenſum tactus, conglaciando, & abi-
gendo vires introrſum: ſic quoque Lepra ſibi
elegit, atque parauit anodynum, non frigefacti-
uum ac ſoporatiuum: ſub alio titulo glaciale.
Non ſecus atque perniones vlceribus forantur,
tanquam ſi igne ambuſti: qui tamen ſæpè ante
vel poſt hyemem obueniunt iis, qui totâ hyeme,
in hypocauſtis nullum ſenſere frigus. Venenum
Lepræ itaque, hac in parte frigori effectualiter
correſpondet, licet non in qualitate primâ ele-
mentali. Neque ideo Lepra etiam totaliter mor-
tificat, per modum Gangrænæ: ſed tantùm par-
tem, quam vlcere ſigillat. Imò nec etiam inde ſe
procul dilatat confeſtim, quia eſt ex veneno gla-
ciali conſtringente, inſenſilitatis authore. Eſt 27
autem difficilis ſanationis, propter contagium
glaciale, ac fermè mortificans, ſpirituſque ſenſi-
tiui oppreſſiuum. Quoniam, quatenus intimè
confermentatur ſpiritui ſenſitiuo, dum ad extre-
ma emanauerit: ideò tollitur difficulter, ſi per
remedia acceſſum habentia, ad prima noſtri pe-
netralia: vt nimirum ita ſpiritum vitæ confir-
ment, quo poſſit ſuperare præfatum venenum,
ſimulque nouo Vere, ſuffundere glaciem præce-
dentis Hyemis. Ac quanquam iſtud venenum ſit
fermentale, ratione veneni: ideóque etiam exi-
guâ ſui quantitate, conetur ſerpere in omnia de-
inceps: non eſt tamen aptum, vt adæquatè ſpiri-
tui confermentetur, propter vim atque nobilita-
tem pugnacem ſubiecti, in quod recipitur, con-
ſtringentémque, ac torpidam ſegnitiem glacialis
indolis. Iſta eſt nempe in contagioſis differentia:
quòd quorundam venena recedant, ac ſeparentur
ſponte vel arte, deſerantque corpora à ſe infecta:
aliorum verò, nulla ſpontanea ſperetur diuiſio.
Lepræ etiam glacies, magis obſidet exteriora,
quia glaciale malum eſt, & à calore innato foras
protruditur: idcirco namque, magis aſtantes ex-
trorſum contaminat, quàm interiora viſcera, ſe-
cum contigua radici, in vnitate vitæ. Nemo au-
tem medentum curauit vnquam Lepram, qui nõ
fuerit potitus liquore Alkaheſt. Qui cum ſit tæ-
dioſiſſimæ

Digitized by Google

dioſiſſimæ præparationis, nemo, etſi artis gnatus fuerit, ad eius conſecutionem perueniet, quem Altiſſimus, ſpeciali dono, non eò deduxerit. Particulari etenim priuilegio ſit oportet electus, ac doratus, ſi potiri illo medio debeat. Per quod ſcilicet, tam ſenſitiua, quàm inſenſitiua ſublunaria, æqualiter penetrantur, vſque in radicem ſeminalem, atque intrinſecam prim entis: idcircò etiam cuncta ſub ſe domat, & commutat, abſque reactione patientis, agentiſque depauperatione. Etenim fruſtra eſt alioqui, quicquid ſpei aliunde ſibi perſuaſerit Lepra. Olim proin Leproſorum, ſoli Meſſiæ in ſignum data ſanatio. Primogenita mea adhuc quinquennis, leproſa euaſit, magis magiſque: ac tandem vlcera liuida, corneæque ſquammæ albæ, per totum corpus ſubnatæ ſunt. Recenter autem tum emerſit imago D. Virginis, multis miraculis in noſtrâ vrbe, hoſpitali D. Iacobi, celebris. Puella ergo, iam ſeptennis, optabat adire locum, & auia cum ſua nepte, eò properant, reditque poſt horam ſana, deciduntque confeſtim ſquammæ. Mox poſt annum, redit repentè eadem Lepra. Ac ſaſſus ſum me reum, quòd honorem D. Virginis ſubticuiſſem. Redit itaque filiola cum auiâ ad ſacram imaginem, iterumque ſanata redit, & ſic deinceps manſit. Ego autem reditum Lepræ timens, miraculum propalaui, ſcriptóque publico faſſus ſum fauorem, atque clementiam Diuinam.
28 Cui ſit omnis laus & gloria, cum nominis ſui ſanctificatione in æternum! Dixi iam ea mente Hippocratis; ſenſationem tam effectiuè, quàm ſuſceptiuè, conſiſtere in ſpiritu animali, Sed quia ſpiritus eiuſmodi omnis mortuus eſt, ac cadauer, niſi à vitâ ipſa illuſtretur: & quia ipſa vita, in illo ſpiritu, non eſt illi propria, atque inſeparabilis: ſed vita eſt à ſpiritu vitali, ſiue animali, (vtrumque nunc confundo in nomine,) toto ſubiecto diſtincta; (quod alibi de vita longâ, manifeſtius:) ideò imprimis liquet, quòd ſpiritus ille vitalia non ſentiat immediatè; ſed ſit ipſamet vita, quæ propinquiùs & immediatiùs ſentit, ac dolet in il-
29 lo ſpiritu. Enimverò demonſtraui in tractatu *De formis rerum*, quòd vita, ſiue forma rerum, ſit quædam lux, ſpecialis creatura, lucens in ſuo hoſpitio, per omnes partium ſatellites; non ſit tamen ſubſtantia, neque accidens, vtcunque prætantâ rei nouitate, crepet Schola Peripatetica. Quod paradoxon, per Matheſin demonſtraui, & Mechanicè, libro *Elementorum*. Adeóque hîc aſſumto, vt ſat alibi probatum. De ſenſatione ergo, atque ſenſu, loquar multò propinquiùs, quàm Hippocrates: vt, ſi ſenſatio olim fieri dicta ſit, cum paſſione corporis, in quâ ſpiritus impetum faciens, recipit impreſſionem rei ſenſibilia, quæque ideo abuſiuè dicitur ipſamet ſpecies ſenſibilis: intelligamus modò, hanc impreſſionem vnico momento, eodemque puncto, inſinuari vitæ, ſibi inexiſtenti. Sub quâ nempe inſinuatione, applicatione, ac adaptatione, tum primùm oritur ſenſatio, facta in ipſa vitâ, & per vitam. Cuius videlicet vitæ proprietas inſeparabilis, ſit ſenſus ipſe. Cumque vita non ſit corporis, nec corpori propria, nec corporeatum denique proprietatum ſoboles: ſed ex dono Creatoris, lux aduenienа, ſupra ſortem elementorum, & cœlorum: hinc quoque ſenſatio non eſt corporum, nec materiæ, nec ſolutionis continui, &c. Sed proprietas planè vitalis, de ipſo vitæ trunco. Sicut etiam non ſat eſt, eſſe oculum, medium, ſpiritumque vitalem, vt fiat viſio: ſed inſuper exigitur applicatio ſpiritûs viſualis ad vitam. Ideóque effectus videndi, vt vt prorſus ordinarius, ſuperat totam naturam elementalem: quia vitæ ipſius continet iconem, ac ſymbolum: eò quòd viſio, guſtatio, odoratio, tactio, &c. Sint effectus immediati vitæ, ludentis per ſua organa: nam in omni ſenſu neceſſe eſt, ſpirituum lenocinia, & perceptas rerum ſpecies, adaptari immediatè ad vitam, ſi ſenſationes contingant vnquam. Enim- 30
verò in re tam arduâ, ſemoraque tam procul à communi doctrinâ, concede, Lector, vt adhuc viciniùs tecum loquar. Percepiſti enim, non ſufficere ad ſenſum ac ſenſationem, dixiſſe, Cerebrum, itemque Neruum, eſſe immediatum ſenſûs organum: nec etiam ſat eſſe, ad hoc implorâſſe ſpiritum influum, imò vel ipſum ſpiritum partibus inſitum, quatenus ab influa cerebri aut neruorum vi fotum, niſi ad cuncta hæc, vita concurrerit. Tantæ nempe eſt molis ipſa ſenſatio, vt omnium ſublunarium ambitum, cum tota cœlorum ac elementorum poteſtate, facilè excedat. Itaque cum iſtud iam perceperis, dicam vlteriùs. Quæ enim de vita iam dixi, toto libro *De vita longa* (ad quem propediem emerſurum te remitto) dixi, quàm variè gliſcat vita in natura, videlicet quaſi ſeminaliter in ipſis ſpiritibus vitalibus; in ipſa verò anima ſenſitiua, velut fontaliter. Idcirco propriè loquendo de ſenſu & ſenſa- 31
tione, ipſa anima ſenſitiua eſt primarium, nec non immediatum ens, quod ſenſationes omnes agit, & agendo in ſe tolerat. Ideóque ſpiritus cerebri eſt duntaxat organum mediatum: vita verò eſt organum ſiue medium, quo ſenſitiua anima perſentit externa irruentia. Senſatio namque, non eſt immediatè in contento, nec in continentibus, nec etiam in ſpiritu, per neruos in partes vitales diffuſo: quia differt ille ſpiritus, impetum faciens, ab anima ſenſitiua, non ſecus ac materialis fumus pinguis à flamma, per quam accenditur. Aſt anima, mens immortalis, tota eſt humanis conceptibus inperuia: quatenus eſt ſimulacrum ipſiuſmet incomprehenſibilis Dei. Anima autem ſenſitiua, quanquam ſemine occaſionali incipiat in natura, id eſt, diſpoſitiuè: attamen, cum ſit illius imaginis proxima imago, tota quoque eſt humanitus incognita, & prorſus ieiuna. Idcirco nimirum, nec poteſt per cauſas definiri: ſed tantùm abſurdo reflexionum circulo, ad ſuas actiones, & proprietates deſcribitur. Vt ſcilicet ſenſitiua anima ſit lux formalis, 32
cui primariò vitæ ſenſitiuæ proprietates conueniunt: in homine autem, ſubſterniculum atque hoſpitium ſit animæ immortalis, atque immediatum ſyndeſmon, cum creatis corporeis præter ſe. Iſti ergo animæ eſt adhuc remotior aſpectus, relatiuus ad vitam: cum vita & anima ſint diſtincta, tanquam abſtractum, & concretum: vel potius tanquam entis proprietas, & ens ipſum. Anima ergo iſthæc per vitam ſentit, in 33
ſpiritibus animalibus, viderque immediatè in ſpiritu optico, qui in pupilla habitat, conceptas ſpecies viſibiles. Spiritus enim opticus ibidem, eſt ſpeculum diaphanum, cuius lux eſt ipſamet ibidem præſens anima ſenſitiua, ſedes, atque pediſſequa mentis immortalis. Idcirco non eſt 34
opus recurſu ſuſceptarum ſpecierum ſenſibilium, per neruos, ad cerebrum: ſed anima immediatè præſens, vim omnem ſpiritui optico de ſe elargiens, ipſa cernit, atque diſcernit. Cerebrum

brum verò, eſt tantùm officina, & condos iſtorum ſpirituum. Quare nerui non deſeruiunt deferendis ſpeciebus, in ſenſatione hauſtis, ad cerebrum: ſed irrorandis ſpiritibus, in cerebro illuſtratis, ad partes refocillandas, & confirmandas, quibus ipſi inſeruntur. Nec eſt etiam ſenſuum externorum par ratio, prorſus cum potentiâ phantaſtica, & ſuis ſororibus. Nam ſpecies ſenſibiles, exteriùs perceptæ ab anima, abſtrahuntur à ſenſibilitate; atque tum demum tanquam de materia ex qua, cuduntur inde ſpecies in imaginem rei ſenſibilis. Alioqui ſenſitiua externè intrantia, concipiuntur concreto modo, in organis ſenſuum, ac proinde non tantùm diſpliceant; ſed
35 iam nunc etiam dolent: De ſede animæ autem, variè pro corde & cerebro eſt diſputatum. Ego autem putem, animam ſenſitiuam, ſeminibus ſuis conformem, actuque reali, diſtingui à mente immortali, ſimulacro diuinitatis: Senſitiuam tamen (quæ eſt homo carnalis vetus, Adamicus, & lex carnis) vtrobique non diſtingui à luce formali, ac vitali, nec ſedere immediatè in ſpiritu influente, qui totus nimirum labilis, atque fluxus. Spiritus autem, qui organis ſua prima conſtitutione inoleuit, etſi viuat vita vltima ſeminum: nondum tamen verè viuit vitâ mediâ animali, (quæ ſenſitiua eſt) donec lumen vitale, ſuperueniens, actualiter luxerit. Cuius diſpoſitiones gradatim quidem præmittuntur: ſed tamen inſtanti vnico, à diuina bonitate Creatoris illuminantur. Prout libro *De vita longa*. Non ſecus namque id contingit, atque in conflictu ſilicis ad chalybem. Lux ergo indicibili à Creatore rerum omnium accenditur, in ſpiritu viſcerum nobiliorum: ac primò quidem, in Corde. Quæ lux, vt ſenſim vires acquirit, potentiùs dilatatur; non aliter quàm candelæ fumus inferioris, flammam viſibiliter, de ſuperiore dimiſſam, ſuſcipit. Adeò, quanquam organo officiorum diuerſitatibus diremta ſint, inſeruiunt tamen mutua conſpiratione neceſſitatibus, & finibus, Domino Creatori, præfixis. Eſt attamen omnium viſcerum, & membrorum, vnica tantum chelys, continuata homogeneaque vita, ac anima ſenſitiua: quæ in ſingulis quaſdam determinationes, ſiue proprietates, quas per ſemina ſibi præparauerat, ſuſcipit, & mox dein induit. Etenim, vt flamma candelæ non extenditur ſupra, vel extra ſuam ſphæram; nec perit, quamdiu intra ſphæram iſtam degit, licèt inde exortæ fuligines longiùs auolarent extra ſphæram, flammæ expertes: Ita ſimiliter, ſpiritus influi, licèt participatione vitæ illuſtrati diſſiliant, peregrè vadant, atque idcirco materialiter in condo minuantur; imò & hactenus luminis vitalis flacceſcat viuacitas; nil tamen de animæ ſenſitiuæ eſſentia perit. Quoniam vita non acquiritur per partes, & gradus, vt neque ſubſiſtit, accidentium inſtar: ſed ſemper eſt vita; quanquam in iſtâ luce, plus minuſve viuacitatis appareat. Non ſecus enim atque ignis, vbi aliquantillus, tam eſt ignis, quàm intenſus alter: Pariter & quicquid exhalat de corpore, vitæ participatione antea gaudens, vitam tamen amittit, ſimulatque extra ſui limites egreditur. Seruant ſic quoque excrementa, non quidem vitam, ſed ſpirituum vitalium comparticipationem. Quapropter etiam inde, inferioris harmoniæ ordo in ataxiam labitur. Iuxta illud: *Spiritus meus attenuabitur*, ideóque *dies mei abbreuiabuntur*. Immoderatior itaque potus euacuatio, ac ſimilium, feſtinam necem adfert. Quatenus quidem non animam continent: ſed duntaxat vitam vltimam ſeminalem ſpirituum vitalium. Etenim de proxima inexiſtentiâ mentis immortalis, ſiue diuini ſculptri, ſub iudice adhuc lis eſt, inter cor, & cerebrum. Ego enim, qui ſcio, etiam empſychoſin fieri, eo ipſo inſtanti, quo ſenſitiua adeſt; id eſt, dum accenditur iſtud formale, animale, & ſenſitiuum lumen: (prout alibi *De ortu formarum*:) credo etiam, adeſſe mentem immortalem, eamque totam ſedere immediatè in anima ſenſitiua, tanquam aſſociatâ. Non quidem ſedere in aliquo corporis angulo, viſcere, ergaſtulo, aut ſpirituum officinâ. Sed puto, Mentem eſſe per totam animam ſenſitiuam, hancque penetrare, neque eius ſphæram, quamdiu viuitur, excedere: atque hactenus multis ſubiacere circumſtantiarum importunitatibus. In morte autem ſeparatur Mens: quia ipſa ſenſitiua, tanquam lumen candelæ, in nihilum abit. Quæ hic 36
ſane prægustanda erant, ante ſenſationis explicationem. Dolor itaque, vt maximè ſenſibilis, nobis viam aperiet. Eſt enim noxia atque triſtis ſenſatio, in ſpiritu vitali concepta, per vitam inſerta animæ ſenſitiuæ. Ac proximè loquendo. Senſus eſt animæ ſenſitiuæ paſſio, in ſpiritu vitæ concepta. Nil namque lætari, triſtari, vel dolere poteſt, præter animam ipſam. Adeóque ſenſus, cum ſit doloris vel complacentiæ prima conceptio, omninò fit in anima primariò. Ideóque ſenſus nil, præter illam animæ poteſtatem, concipiendi, & iudicandi paſſiuè, de externis irruentibus, mihi repræſentat. Itaque, quandoquidem hæc pendent ex anima, cuius tota hiſtoria nobis cæca eſt: non mirum, hactenus à Scholis, non niſi oſcitanter, de anima & ſenſatione actum. Quippe quæ longè manifeſtiorum inquiſitiones tranſilierunt intactas; imò, ſubſcribendo Ethnicorum ſomniis, per ignauiam neglexêre. In dolore ergo, anima irrationalis ſenſitiua triſtatur, furit, iraſcitur, anxiatur, pauet, timetve primariò: atque, vt eſt tadia fontalis actionum omnium vitalium, muſculos non tantùm, ſed & partes quaſvis, naturaliter mouet, ac contrahit ad ſuarum paſſionum tonum. Senſus itaque, eſt externorum 37
ſenſibilium actio; quæ dum concipiuntur in anima, patitur ipſa quoque non minùs quàm ſocia vita, ſpiritus animalis, ac reliquum ſatellitium. Mens autem immortalis nil quicquam, in ſui ſubſtantiâ, horum patitur: ſed tantum in ſubiecto, ſede, hoſpitio, animâ nempe ſenſitiuâ. Alioqui cuncta ſimul ſublunaria, inualida ſunt nimium, quàm vt immortale ens, deinceps duratione æternum, queant afficere. Atqui 38
miraculum eſt adhuc, quod ſenſitiua anima à ſenſibilibus patitur; niſi ipſa ſibi velut hoſtilia fiat, dum impatiens exorbitat. Inchoat nempe agere, dum per ſenſibilia irritatur, patiturque. Siquidem ſpiritum vitalem, totumque corpus concutit, ac demum vitalem ſupellectilem prodiga diſſipat, ſibique morbos parit, ac necem accelerat. Vt etiam hinc verificetur prouerbium, quòd nemo magis lædatur, quàm à ſemetipſo. Adeóque à conceptis ſenſibilibus, (vbi anima ſenſitiua motus actus eſt, ſemel ſtimulata, (eſt namque tota irrationalis, brutalis, iraſcibilis, ac concupiſcens) in furias tranſilit, & ſymptomaticè, ſiue furioſè, cuncta concutit. Senſibilia ergò, læſionem atque morborum occaſiones

Digitized by Google

caſiones ſunt : Anima verò ſeoſitiua , eaſdem
occaſiones perſentiens , nec ferre volens , ſuos
variè coocitat miniſtros , impreſſiſque ideis à
ſcopo alienat. Vnde dein varia morborum ſemi-
na , ac proles. Anima ergo tolerat , patiturque
præſata, ab objecto ſeoſibili; vnde per ſenſatio-
oum ſtimulos agitata , agit , patiturqoe demum,
quatenus prodiga , ſuam furens diſſipat œcono-
miam , Dumque ſeotit ſuauia,plauſibilia,iuuan-
tia , & ſibi grata , oon eſt io hac ſui ſenſatione
differeos à iudicio , quo ſentit noxia corroſiua,
pungeotia , lacerantia , contuodentia , non niſi
per accideos,planè caterrnum ipſi vitæ. Vnde fa-
cilè digooſcitur , quòd ſenſus fiat per iudicium
animæ ſenſitiuæ, delatæ ſuper conceptum ſenſi-
bile , alterantis primum per ſe, iuxta conceptam
ſenſationem deinde deportat vlteriùs ad aliud
iudicium phantaſticum à ſeoſitiuo iodicio ſemo-
tum non aliàs , quàm ſenſus ac phantaſia, facul-
aatibus diſſident , non autem ſubiecto. Parcite,
Lectores, ſi perturbationes, & affectiooes mate-
riales omnes , immediatè tribuam animæ ſenſi-
tiuæ,ſuiſq; ſatellitibus ſpiritibus : non autem ip-
ſorum organis. Sunt quippe quædam titillantia;
quo pruritu, ac odaxiſmo , riſum , atque ſubſul-
tum concitant io aliquibus , quæ in aliis ne mi-
nimum horum commouent. Nam non rarò, in-
tos obtenebratur anima , naturali ſeoſatiooe,
contriſtaturque , vix agnito ſubiecto : imò alibi
delirat: atque alibi anima ſenſitiua fit inſenſiti-
oa, vt in caducis pro tempore,io paralyſi autem,
ſæpe ad vitam , ſaltem in læſis organis , etiam
adhuc viuentibus. In multis antem abſque ſen-
ſu, iudicio, ac ratione , licèt ſpiritus animalea
emanent , ac , io habitum diffuſi , moueaot , &
noaias alioquin impreſſiones interim hauriant.
Sic ſuus eſt vitæ , atque illius ſenſitiuæ animæ
torpor,amentia,atque moleſtia intus, etſi nil ex-
tra quatiat,aggrauetque.Quippe cum & in ſom-
no ſtulta ſua ſit libido,fames,ſitis,metus,agooia,
miraq; inſomniorum irrationalium diſſoluta li-
bertas. Quinimò mutantur ſtatim amica,in mix-
ta,neutra, vel hoſtilia : quatenus Archeus, nun-
quam feriaos, aut otioſus, è ſuauibus,amata, vel
exedentia facit.Concipit namque (vt dixi) ani-
ma, res ſenſibiles , medio ſatellitij, & clieotum,
quibus ipſamet præſens adſiſtit , ac per applica-
tionem ſibi iram concitat , triſtitiam, amorem,
metum,&c. quarum oempe ideat um characteres
format ſigillariter in Archeo ſuo , per qoem ſin-
gula commutat , iuxta imaginem ſeminaliter ſi-
bi propoſitam. Qui characteres,animæ ſenſitiuæ
irrotatione , vitæ , atque ſensûs participes , ve-
ſtiunt primò corpus ſeminale, ex Archeo , vnde
tandem promtiſſimæ ad agendum vires ſub-
oaſcuntur. Fitque in his quandóque adeo promta
& pertinax affectionis perſeuerantia, quod ſpe-
cimen admirationia ſpeculanti exhibeat , præ-
ſertim , ſi vitæ , ac ſpiritualis ſeminia attributa
qnia examinet. Etenim quàm citiſſimè pueri,
mulieres , & inprouidi , iraſcuntur , flent , ri-
dentque ? Nam illorum ſenſitiuæ animæ receo-
ter, ac velor immediatè,rebus ſenſibilibos quaſi
adhærent. Naturale itaque eſt,quod ſpiritus ſen-
ſitiuus ſpōte,atque facilè, in huioſmodi eaonda-
tiooes feratur : qnia anima illa, facile à ſenſuali
ſuo iu dicio recepta , labitur in paſſiones ſpoota-
neas ſpirituum materialium ; Ac,vt vel à puero,
iſthæc inoleuerunt : ita deinde iracundia , furio-
ſa , & tota ſymptomatica , anima iſta adoleſcit,
quæ aliàs longè tutius , ſub manſuetudioe cun-
cta perageret , quàm quod præ furiis,in morbos,
propriamque ſubinde internecionem , adſpiret.
Quod freqnens ac manifeſtiſſimum eſt, in vteri-
nis exorbitatiooibus , aut ſymptomatibus quo-
rundam vulnerum,alioruraq; morborum. Ira igi- 39
tur,furorq;hoc loco noo ſunt hominis;ſed animę
illius ſenſitiuæ, io vitam delatæ, naturalis ſenſa-
tioois thymoſes patrantis, quæq;proin non rarò,
in tantum culmen adſceodit , vt eſcharam vrat,
partemq;inſtar ignis,ſphacelo ſideret.Dolor itaq;
indubium eſt ſeoſûs tactus pathema,in qoo ani-
ma ſenſitiua exprimit obiecti diſplicentiam,iux-
ta iniuriæ conceptæ differentias partibus illatæ.
Porrò an iſtud pathema ſit iudicialis poteſtatis 40
functio , vnde anima proprio etymo , ſenſitiua
nuncupatur : oon ſecus atque facultas motiua,
ſolo animę notu,mouet,abſq;excitatore externo,
aut peregrioo. An verò dolor ſit pathema, pro-
ductū immediatè à cauſa dolente ſeoſibili;Scho-
læ indagare potuiſſent, ſi illas,tanta veritatis in-
dagandæ,quàm recipiendi ab ægrotis ſalarij,cu-
ra tetigiſſet voquam.Penes me autem res iſta du-
dum dubio caruit. Siquidem cum doloris ſeoſua
ſit iudicium animæ,per ſenſationem,in facultate
ſenſibili expreſſum , quo anima plangit de obie-
cto ſenſibili, oocuo, ac dolente: Idcirco vtrobi-
que ferè concurrunt ambo ſimul coonexa : &
vtrumque etiam ſuo ſe habet modo,ad dolorem.
Nimirum cauſa ſenſibilis ioiuriæ , eſt motiua
doloris : ipſa verò anima ſenſitiua , iudicium
fert de obiecto dolorifico , cum quadam pathe-
matis eacandeſcentia , ac impatientia. Quod
quidem in vulnere, contuſione , tenſione , am-
buſtione ac frigore, quatenus cauſis externis eſt
prorſus obuium. Dum aotem iam , vel à præ-
fata externorum impreſſione , vel propriâ in-
tus exorbitatione , motrices cauſæ dolorum ap-
plicatæ ſunt , fitque inde ſpiritus ſeoſitiuus, to-
tus acer , rodens , mordax , degener , formatque
eruorem ſibi parem : Tum ſcilicet , anima ſen-
ſitiua , nedum iudicium ſimplex de dolore fert,
dolendo : ſed inſuper , ipſa in ſe tota conturba-
ta de ſe nouum parit productum dolorificum,
noo ſecus , ac ſi illud è cauſa externa occaſio-
nali prodiret. Et quanquam hæc ambo, in ma-
iori pathemate , ac grauiori ſenſatione , plerun-
que coocurraot : attameo propriè loquendo,
dolor magis intimè reſpicit cenſuram , ab ani-
ma ſenſitiua patiente latam : ſiue , propioquiùs
ſe reflectit dolor ad proprietatem animæ , quàm
ad cauſam dolentem.Multi quippe grauiter vul-
neraotor , citra manifeſtum dolorem : prout
& furioſus , dolores ſe vix ſentire , ex cauſia
noxiis oſtendit. Quædam etiam ſæpè torturæ
dolores eludunt , & iuncta etiam dolores fal-
luot , licet partes iniuria vapulent. Quare ſen-
ſus, magis intimè, ac propriè, reſpicit ceoſuram
poteſtatis animæ ſenſitiuæ , quam iniuriam
cauſæ dolorificæ. Enim verò præfatæ indolen-
tiæ ergò , in Lepra, & immobilitatis io Apople-
xia , &c. diuertor aliò. Equidem Scholæ pro 41
ſenſationis ac doloris primario organo cerebro
cerrantea, norant ideo cerebrum , propriâ idio-
pathiâ , immediatè , vnoque velut ictu tactum,
perdere etiam ſenſum ſimul , & motum : imo
alterum larua contrahere. Fiendi autem mo-
dum ſic exprimunt. Quartus cerebri ſinus (ſi-
nulus perquam exiguus , initio ſpinalis medul-
læ , à cereballo incipiens,) obſtipatur per pitui-

Digitized by Google

42 tam ; vnde inſtantanea apoplexia. Natura enim
volens, aut non valens retrotrahere, aut reduce-
re eiuſmodi pituitam eo ſemel delapſam, ſedula
ſaltem ſatagit, illam pituitam in alterutrum la-
tus illius canalis deponere. Vnde conſequenter
illius lateris paralyſis oritur. Hæc quidem lego
de Apoplexia, ac Paralyſi: nil tamen de contra-
ctura, per ictum capitis orundâ. Paracelſus quo-
que non contentus hac ſomnolentâ trium mor-
43 borum doctrinâ, incõſtans etiam voluitur. Nunc
enim ait Apoplexiam, atque inde ſubſequentem
Paralyſin, naſci, eò quòd ſenſitiuus ſpiritus in
neruis, aquæ vitæ inſtar, flammam ab igne Æth-
næ contraxerit, fodinarum ſulfurearum more,
lege microcoſmicâ. Quâ dein phlogoſi, nerui atq;
tendines, velut aduſti, cremati, ac velut ſemi-
mortui, exſiccantur cum muſculis, manentque
ideo deinceps ſenſu atque motu priuati. Conſti-
tuit nimirum hos duos morbos (de contractura
ex ictu nil cogitans interim) non quidem in capſa
cerebri: ſed in extremis neruorum ramis, tan-
quam ſi eſſent affectus, ab externo introrſum
properantes. Alibi verò, non ſulfuroſum quip-
piam, aut phlogiſton cenſet Apoplexiæ cauſam:
ſed accuſat duntaxat Mercurium (vnum nempe
de tribus, quæ ſua vocat naturæ initia) nimis
exquiſitè circulatum, ſuâ exuberanti ſubtilitate:
inſtantaneæ cuiuſque mortis cauſam, continen-
tem aſſerit. Alibi, ad cœlorum ſtellas Apople-
xiam reuocat. Atque alibi ruſus varians, docet
omnem Apoplexiam fieri è craſſis vaporibus, ar-
terias gutturis, & irrequietos pulſantes canales,
obſtipantibus: eſſe quoque eclipſin lunarum ce-
44 rebri in nobis, neceſſitate microcoſmicâ. Verti-
ginis ideo pariter cauſas ad incerta circumrota-
uit, totus nempe ipſe vertiginoſus. Ego autem
aliter proceſſi. Quicquid primariò ſentit, idip-
ſum eſt doloris primum ſuſceptiuum, atque effi-
cienter efficiens. Sed gladius, ictus, contuſio, cor-
roſiua, &c. ſunt quidem occaſionalia, vel inſtru-
mentalia effectiua: non autem efficientia pri-
maria doloris. Dein, cum dolor plerumque in
inſtanti naſcatur, etiã is, qui per externa excita-
tur. Ergo ad dolorem, non eſt opus recurſu ad ce-
rebrum, vt per reflexionem, velut conſulto, opus
habeat. Quapropter Scholæ, parùm à cerebro re-
cedentes, maluerũt neruum accipere, pro prima-
rio organo, perceptiuo obiectorum ſenſus, quate-
nus vel radio luminis, vel materiali ſpirituum ir-
roratione (nõdum enim ſe determinarunt in ple-
riſque) à cerebro, continuò dimiſsâ, adſpergun-
tur. Adeóque cerebrum denegare ſenſum atque
motum inferioribus, niſi per mediatores ſpiritus
ſuum fauorem inceſſanter inſpiret. Aſt & in hoc
multas reperio anxietates. In primis exploro
45 diuerſos tactus in homine. Nimirum ſingulares
penè, in membris ſingulis: imò in inteſtinis,
aliiſque partibus, omni ferme neruorum con-
ſortio deſtitutis. Quales ſunt ipſi dentes, quo-
rum etſi radicem neruulus tangat, non tamen
ipſos exteriùs dentes; quos tamen ſentire, inui-
ti multi teſtabuntur. Sic exteriores carent neruo,
ipſumque cranium, ſub terebra trepani, ſenſum
mirificum, in pedum vſque digitos, reſonat.
Credidi itaque, non poſſe ab vnico & commu-
ni fonte cerebro, vel vniuocæ texturæ neruo,
tantam diſtribui vnius tactûs latitudinem. Sup-
poſui itaque, quod antè iam probaui, ſenſum
primariò, in anima ſenſitiua, vbique præſente,
atque eatenus etiam proximè in ſpiritu inſito
partium, reſidere. Idq; eò audacius aſſerui, quòd
cerebrum ipſum, influi ſpiritûs officina, tam ſur-
do atque anomalo tactu polleat, quod ſine ſenſu
putatum ſit. Ergo vel ruit axioma: *Propter quod
vnumquodque eſt tale, illud ipſum eſt magis tale*:
vel cerebrum non eſt primaria ſedes & fons ta-
ctûs. Denique, dolor omnis fit in loco, & quaſi
ex tempore ſentitur. Ergo & tactus fit in loco, &
non poſt factam denunciationem ad caput. Qui-
netiam in natura, vel in rotundo ſaltem, non eſt
dexterum & ſiniſtrum: atque ideò nec poteſt per
lapſum, pituitæ ſeruari latus in Paralyſi, niſi in
vnica medulla ſpinali, maximè in eius initio, per
longum ſint duo canales, lateris neceſſitatem
continentes. Quod eſt ridiculum cogitaſſe ſal-
tem, præſertim in exili illa quarti ſinus cauitate.
Siquidem motus & ſenſus, ſunt in vnico & eodẽ
muſculo, ſimplicem ac exilẽ neruum ſuſcipiente.
In digitis tamen ſtupore affectis, ſuſpenditur ſæ-
pè ſolus ſenſus, motu ſoſpite interim, atque libe-
ro. Itaque vel eſt neceſſe, ſenſum & motum non
pendere ab eodem neruo, ſpiritu influo, horum-
que communi principio: vel neceſſe eſt, ab eo-
dem vnico neruulo pendere motum duntaxat, &
non ſenſum: vel ſolum ſenſum, & non motum:
vel eſſe alia peregrina hactenus ignota, quæ tol-
lunt aut lædunt ſolum ſenſum, & non motum:
alia verò, quæ ſolum ſiſtunt motum, ac nonnul-
la, quæ vtrumque afficiant. Quapropter penitiùs 46
attendendo, aſpexi ſtuporẽ tactûs, inſenſilitatem,
carentiam, vel defectum in motu, aliquando eſſe
paſſiones, ex medio priuatiuo ortas: eaſque tum
quoque de neceſſitate eſſe priuatiuas. Vt in lu-
xatione vertebræ, ſtrangulatione, &c. Noui
enim honeſtum ciuem, ter à prædonibus ſuſpen-
ſum emungendæ pecuniæ ergò, mihique dixiſſe,
quòd eo ipſo, quo tripes è pedibus ſubtrahere-
tur, amiſiſſet motum, ſenſum, omnemq; mentis
operationem. Saltem, non illi tum erat repletus
quartus ſinulus cerebri, neque medulla ſpinalis
compreſſa, quæ intra vertebras degebat ſoſpes:
Laqueoque diſrupto, vt iſtæ functiones animæ,
& corporis redirent in priſtinum ſtatum, non
tollebatur iterum è quarto illo ſinu pituita ob-
ſtipans. Aſtrologus quidam, volens tentare, an
mors ſuſpenſionis doloroſa eſſet: laqueum col-
lo circumduxit, iuſſitque adoleſcentulum fi-
lium, vt attenderet, dum pollicem moueret poſt
ſubtractum ſubter pedes ſcabellum, vt ſtatim
funem amputaret. Puer itaque fixis oculis in
digitos patris, nec cernens motum in iis, ſur-
ſumque reſpiciens, vidit patrem liuidum, exſer-
tæque lingua. Ergo abſciſſo laqueo, Aſtrologus
decidit in terram, & vix poſt menſem conualuit.
Eodem ferè modo procedit demerſio. In qua ſi-
mul atque primo tractu, hauſta eſt aqua in pul-
monem, per eos, amittitur vſus facultatum men-
talium, iteratóque aquæ hauſtu priora confir-
mantur. Nec attamen tam citò moriuntur, quin,
ſi proni iaceant; vt aqua effluat, etiam qui du-
dum mortui apparent, plerumque reuiuiſcant.
Repletis ergo pulmonum cannis, hoſpite pere-
grino, intercipitur radius vitalis, à præcordiis,
in caput perpetuò lucens. Vnde conſequenter,
velut Apoplexia priuatiua, confeſtim oboritur.
Mirum ſanè, vtrobique tam citò labaſcere men-
tales functiones. Adeóque & hinc neceſſitatis
continuata coniicitur importunitas, atque de-
pendentia, ab inferiorum aſpiratione, & fauore
vitali, nondum in Scholis agnito. Quapropter
tractatum

ꝛractatum *de Duumuiratu adornaui.* Conſideraui
itaque , ſi cerebrum ſit fons , ac ſedes primaria,
animæ immortalis, intellectûs,& meioorię : ſal-
rem qnamdiu anima inerat , cerebro debebant
iſtæ faculiates manere illibatæ : cum ad cogiran-
dum nec crure , nec bracbio , nrc ipſo anhelitu,
ſir opus. Attamen ſuſpenſio, vnico velut ictu, fa-
47 cultaccs mentis tollit rotaliter. Etenim dum ar-
reriæ iugulares cõmunitatem cum inferioribus
denegarent, vel pulmo, aquâ repletus eſſet, ſtatim
nedum facultates collabuntur: verùm etiam eiuſ-
modi interclufio agebat per modum apoplexiæ
vniuerſalis , & non vno tantùm latere motum
ſuſpendebat, pronr in Paralyſi. Inde enim mihi
confirmaui , influxns viſcernm inferiorum , ac
communionem tolli à cerebro , per vinculi aur
obſtaculi interceptionem. Vnde conſequenter
qnoque ſuſpicarus ſum , conceprus primos for-
mari alibi, quàm in capite. Iuxta illud veritatis:
48 *Ex corde manant adulteria, homicidia,* &c. Reperi
inſuper Apoplexiam, Stuporē, Paralyſin, Verti-
gioes, Caducnm, Spaſmum, &c. eſſe paſſiones,
poſitiua cauſa occaſionali oriundas, multumque
diſtantes, à priuatiuis , conſtrictiuis neruorum,
meatuum, ac ſpirituom. Quæ cauſæ hactenus à
Scholis ſunt neglectæ , in præfatis morbis ſub-
ſcribendo ſcilicet etbnicis deliriis , pituitam io
quarto ſinulo cerebri ſtabulaoribus. Cum inre-
sim ſimiles ac poſitiuæ faculiates vbique in
opiatis, itemque in morbis ſoporoſis, ac epilepti-
cis occurrant. Memini quoque, aliqoādo io meis
Tyrociniis, virulenta quædam diſtillaſſe, quæ ſi
quando non ritè obturatis iuncturis, odorem de
ſe ſpirarent, vel poſtmodum , ſeparando vaſa ab
inuicem, incautum me ferirent, vnico inſtanti, in
lapſum paeatus eram , cum vertigne & dextri
lateris ſtupore. Adeò vt ſi iterum, ſemel tantum,
me odor perculſiſſet , abſque dubio , cecidiſſem
Apoplecticus. In tantam ſcilicet me olim teme-
ritatem compnlit ardor ſciendi , quòd millies vi-
tæ oon pepercerim meæ. In propoſitis itaque
terminis. Noo enim odor iſte excitabat pitui-
tam, labi mioitantem, eamque è ſinu cerebri ite-
enm remouit aëris nouus ac recens afflatus. Er-
go ſi quædam ſimplicia torporem , vertigines,
motûs ceſſationem , & ſensûs obfuſcationem
adferaot, noo eſt abſonum, his ſimilia iotus, etiā
eepeore obnaſci. Nec decens eſt , vnius pituitæ
priuanti obſtipationi , hæc cuncta perpetuò de-
dicare. Memini namque , apoplecticum binis
49 horis extinctum , cumque ſuſpicio eſſet oblati
veneoi , ioſtitura fuit diſſectio. Ablato ergo
cranio , tredecim ſtudioſi abſtulerunt ſuauiter
Menynges, cerebello dein modeſte diducto , ne
quicquam pituitæ in quarto ſiou repertum , vt
neque deorſum decidiſſe in medullam ſpinalem
ſtudioſè indagantibus fuit compertum. Igitur
nunquam inducat , vt cum Scholis credam,
Apoplexiam eſſe obſtipationem pituitoſam
quarti ſinûs cerebri : vt neque credam , Para-
lyſio obſtructionem alterius lateris medullæ ſpi-
nalis. Inprimis infauſtæ medelæ borum morbo-
rum produnt ignauas cauſarum diſquiſitiooes.
Dein , eſt Apoplexia tam negligenter , atqne
ignoraneer hactenus tractata : quòd in Scholis
adhuc hodie ſit proprio deſtituta vocabulo. Si-
50 quidem à plexu, ſiue arteriarum reticulâ, Galeno
ſomniatâ, vel aliunde ipſi credulo traditâ, nomen
retinuit ; quam reticulam hactenos Anatome
nondum vidit. Sed Gaenum , vt temerarium
nugarum aſſertorem , ac ridiculum diſſectorem
ſua mentita reticula deſtituit. Ita vt , Andreâ
Veſalio authore, iam liquidò conſtet, Galenum,
cadauer bunianum diſſectum vidiſſe nunquam:
ſuamque anatomiæ doctrinam aliunde verbò te-
nus deſcripſiſſe, non ſecus atque rem herbariam
è Dioſcoride. Facile ergo didici , nedum locum, 51
& fiendi modum , ſed & totam Apoplexiæ tra-
gædiam, atque remedia debita, & in Scholis Ga-
lenicis , neceſſariò ignorari penitùs. Confirma-
uit id mihi namqne ſanandi methodus. Sæpè
namque recentem Apoplexiam , per vomitiua,
aliàs verò additis deinceps confortantibus , lo-
quelam, ſenſum atque motum reſtitui. Omnes
verò, quorum alterutrum latus defecerat , exhi-
bito Diaphoretico Paracelſi, à me alibi deſcrip-
to, ſaoatos vidi. Mercurius enim iſte ſudorifer,
vt abſque vllâ euacuatione ſanat : ita & citra pi-
tuitæ reuulſionem , è quarto ſinu cerebri , deſi-
deratam opem tulit. Secus enim Sacrorum
doctrioam. (*E fructibus eorum, cognoſcetis eos.*)
A poſteriori ſcilicet , atque ab effectu didici, ori-
ginem Apoplexiæ eſſe poſitiuam : non autem
priuatiuam , vel oppilationem ſinus cerebelli,
factam per phlegma iſthuc repentè decideos.
Potiſſimùm , quòd ex vterinis affectibus non
raiò oriantur Apoplexiæ , atque Paralyſes. Ad-
hibitis ceſſantes vtero remediis , iiſque negle-
ctis, vel præfocaotur verè apoplecticæ, vel pa-
ralyſi , in vitam qnoque languent. Cognoui fi- 52
naliter Apoplexiæ limen eſſe in præcordiis ; in
cerebro autem , non niſi per deuteropathiam,
quâ cerebrum viciſſim auſcultat inferiorum re-
gimini. Neque enim vomitiua ; vt nec etiam
præfatum ſudoriferum , quicquam ſubmouene
è poſtico ſinulo cerebri , multóque minus à me-
dullæ ſpinalis exili cauitate. Idque nôrunt,
quotquot vnquam illarum partium diſſectioni
adfuêre. Itemqne odoriferæ & auxiliares eſſen-
tiæ , potæ , ad caput, ſi conſtiparum foret , nun-
quam deferrentur : attamen mox ſenſibiliter
opitulantur , quia, in præcordiis ſuus eſt guſtus,
ſuuſque odoratus proprius. Quinimò & ſuus ta-
ctus hinc corpori communicatur , medio ani-
mæ ſenſitiuæ , vbique præſentis. Quod licet
alibi de vita longa ſat probauerim : hic vnico
ſaltem exemplo confortaſſe , iuuerit. Itaque ſi 53
quis Scammoneatum , ſaccharo ac aromate lar-
uatum virus , biberit , commendant qnidem id
lingua atque palatum , pro prima vice : ſed ite-
rata, errorem lamati guſtus, deteget hypochon-
drij horror, & bibendi auerſio. Quodque alio-
qui linguæ ſuaue eſt , horridum fit præcordiis.
Non mirnm igitur , ſingularem ibidem guſtum
atque tactum eſſe, ac inde in membra diffundi,
illoſque præcordiorum ſenſus ſtatim refici, odo-
ris eſſentiis : tardè verò ac vnquam , ſi nari-
bus , palato , atque cranij ſuturis applicentur.
Etenim notaui quædam , quæ nedum ſoporem, 54
vel catalepſio : ſed etiam amentiam faciunt,
ſternuntqoe mentis dignitates potiſſimas , ſenſu
tamen motuque illibatis. Poſtmodùm verò in-
tellectus redit, abolentur verò tam ſenſus, quàm
motus. Quædam etiam, foris inuncta , ſenſum
tollunt , ſicut chirurgo libertas ſit ſcindendo,
ablatiſque poſt vnctionibus , redit abactus ſen-
ſus. Credidi hinc ſanè , Apoplexiam , Sopores,
Caducum , itemque hyſtericas ſtrangulationes,
ac ſyncopas quaſlibet , eſſe morbos ex deutero-
pathia , & actione regiminis : non autem corpo-
tali

Digitized by Google

rali humorum ac vaporum confluentiâ, in ventribus cerebri natos. Equidē vterus nunquam ſupra Diaphragma aſcendit, aſt apoplecticos patrat. Non eſt ergo materialis attractus vteri, & capitis. Suffitum enim noui, quo mulier repente corruit Apoplectica, cum lateris paralyſi, taliſq; perſeueraç, niſi ſuffitu è ficu equino, per infundibulum tranſmiſſo, reſtituatur. Vidi namq; & colli circulum, in muliere, repētè ſupra mentis altitudinem aſcēdiſſe, quod nec humoribus, nec vaporibus eſt opportunum. Eſt nimirum vteri aſpectus, tanquā baſilici ſui, quo partes affluxu laticis (quis autem iſte latex, alibi docebitur) tument: prout multis alioqui venenis eſt vernaculum. Perinde, quaſi aquæ aſcendunt, ac intumeſcunt, vtraque lunæ ſtatione, ex ſolius aſtri illius aſpectu. Meipſum hac in parte depingam. Dum 65. annum agerem, eſſemque circa Apoplexiæ conſiderationem diſtentus: diſcreui poſitiuam nempe, quæ à veneno glaciali fieret, ab alterâ, quæ per obſtipationem neruī affligit, perinde ſe habere, ac dignoſci poſſe. Perinde vt qui retorto crure ſedens ſenſum in crure amittit, propter nerui compreſſionem: dumque illi ſenſus reſtituitur, ſentiri lancinationes à ſpiritu vitali vel animali (qui ſalſus eſt, vt oſtendi libro *de vitâ longâ*.) Sed à ſtupore, qui à veneno glaciali progreditur, ſi ſenſus redierit, nulla occurrit lacinationis aut puncturæ dolor. Contemplabar enim in muſeo, ſub frigore kalendarum Ianuarij & teſta prunis paucis onuſta, eminus ſtabat, quo ſaltem algidiſſima hiemis tempeſtas mitigaretur tantillum. Vnus opportunè ex meis adueniens, denuntiauit fuliginis fœtorem, & actutum teſtam abſtulit. Senſi autem ſtatim circa orificium ſtomachi, minitatū deliquium. Surgens ergo, egredienſq; vno inſtanti, lapſus ſum recto corpore in fundum lapideum. Itaque tam ratione ſyncopes, quàm occipitis ictus, ablatus ſum pro cadauere. Redij quidem poſt horæ quadrantem ad ſigna vitæ: ſed cum tumore occipitis, ſenſi ſuturas cranij inſigniter, magis magiſque dolere. Guſtum quoque atque odoratum totaliter ablatos, aureſque tinnire continuò. Ad ſingulos porrò conceptus, ſtatim caput vertigine rotabat, etiā clauſis oculis. Mox abinde nerui omnes, vſque in furas, doluerunt, ſic vt vnica ſternutatio totum corpus lancinaret crudeliter, edēdi quidem appetitus rediit, ſed rotatio ad menſes aliquot me exercuit. Didici autem primùm, quòd veſpere, ante cœnam vertigo creſceret, nempe circa degeſtionis terminum. 2. quod ſtante iudicio, vertigo tamen inualeſceret. 3. quod oleribus quibuſlibet, & piſcibus non ſalſis, rotatio crudeliùs inſurgeret. 4. Notaui Turcoidem gemmam manſiſſe integram lapſo mihi, nec præſeruâſſe à periculo caſûs. Quodque Turcoia non iuuet, niſi quos ſubitaneus cadendo metus corripit. Quod non euenit, quibus ſyncope caſum præcedit ac fabricat. 5. Quod vertigo eſſet à cibis corruptelæ obnoxiis. 6. Ac ſeriò notaui, quod Apoplexia, vertigo, &c. pendeant ab hypochondrio, quanquam caput mihi ab ictus concuſſione vnicè videretur affectū, ac vertigo ſenſibiliter in capite rotaret. Attamen cum vertigo cibos, ciborumq; copiam reſpiceret, notabiliter percepi, mox à præfata ſyncope remanſiſſe circa ſtomachum, hoſpitem præter naturam, præfatæ vertiginis cauſam occaſionalem. Idque validiùs confirmaui, quod quoties olim mare transfretaſſem, nauſeabam quidem initiò ſub procellis, at nunquam vomui, aut manducare deſini: ſed poſtquam in terris liber oberrarem, percipiebam ſemper oberrantem vertiginem, noctu dieque motum ſurſum ac deorſum nauigij referentem. Donec ſemper tandem per vomitum vitrioli albi liberarer. Etenim ſaltem nauigando, nulla erat oblata offenſio capitis: attamen, quaſi ebrius eſſem, continuâ vertigine cæcū manebat, conſtante tamen atq; illæſa iudicij operatione. Semper autem illâ vertigine liberabar, vnico vomitu. Sed iā in præfato lapſu, ictus quidem tumorem in occipite ac ſuturis, ſuos prodebat effectus, in organis ſenſuum, & neruis. At hæc cuncta minimè cauſabant rotationem capitis, quam à ciborum delectu potiſſimum obſeruabam irritari, ſiue exaſperari: Maximoperè quòd vnico vomitu, pro more, eiuſmodi rotatio compeſceretur. Vnde in meipſo experiebar, vertiginem, etiam læſo capite à ſtomacho, adeóque a Duumuirato ſuſcitari atq; foueri. Ipſam autem ſyncopen, dediſſe ictus cauſam, ſimulque reliquiſſe notam ſigillatem in hoſpite peregrino, ibidem detento. Denique iſtam rotationem non à vapore, infernè ſurſum lato: ſed à corporeâ occaſione excrementi ſigillati, quoties aliquid, quod iſtis officiolis infernis minus arrideret, occurreret; vis eorundem impreſſiuaque Idea, in cerebrum redundaret. Indo itaque diſtionis inebriatiua, à ſtomacho in arterias traducta, vitalique ſpiritui commiſta, œconomiam ſpiritûs, in cellulis cerebri, confundere, ſimulque imaginatiuam turbare, quia exotica peregrinaque actualiter per arterias ſurſum ſpergebant: A vertiginoſis videlicet, quibus nempe ſuperſtite incolumi intellectu, rotationes duntaxat, vtcunque atroces obuerſarentur. Nam & harum rotationum cauſæ occaſionales perſtant in hypochondriis: vnde vi regiminis, ipſum cerebrum: non autem mentis abſtractas facultates in ſpiritibus immediate ſigillatas, vitiant. Perinde quaſi vngula Alcis digito alligata, eundem duumuiratûs rigorem compeſcit in epilepticis. Perpendi etiam quaſi optica inſpectione, qualiter in præcordiis primi conceptus formarentur, atq; inde ad cerebrum miſſi, polirentur. Ac tādem quo pacto in deliris, atque inſanis hypochondriacis, hæc diuerſimode agitarentur, citra vllam capitis rotationem. Atque in ebriis, rotatio comitaretur illorum amentiam. Alibi verò rotatio nullam induceret mentis cæſpitationem. Prout aliàs memoria cæſpitaret, ſoſpite homine integro. Profectò vt hæc ſeriò, multoque otio mecum ponderabam, reperi, qualitates in ipſis excrementis ſuas ſequi Ideas, ac ſigillatim ſuas ludere ſcenas; quas nimirum qualitatum diuerſas proprietates, tanquam dona ſeminalia, veraſq; formales Ideas, tum prius dilucidè comprehendi: à quibus ſcilicet immediatè robur animæ ſenſitiuæ (vtpote eiuſdem formalis claſſis conſortes) vitiaretur, variéque ſubigeretur, atque cederet importunitatibus actiuarum idearum. Proh dolor! tum ſeſe mihi manifeſtauit fundus animæ, apud Taulerum ſic dictus. Qui nil aliud, quàm ipſa mens immortalis erat, quantis videlicet tenebris exterioribus, velut tunicis pelliceis, obuolueretur, quatenus alligata eſt, hoſpitaturque, durante termino vitæ, in ipſius animæ ſenſitiuæ diuerſorio. Adeóque hinc dilucidè cognoui, quem & ideo, libro *De vita longa*, in- 55
audito ſermone explicui in honorem Dei, Satanæ contemptum, totiuſque peregrinationis humanæ

manæ

manæ magnificentiam. Docui etiam de Vita
longa, caput fontem accretionis, partium ſub ſe
ſitarum (quod gibboſi etiam confirmant) adeó-
que a capite, limitari ſtatum atque durationem
accretionis: terminos quoq; deſcribi pilis, & ca-
pita ideo incutia, via caneſcere. Profiteor itaque
cum Scholis, à cerebro, vt fonte, lumen vitale
diffundi quidem, ac per neruos diſpergi, eóque
abſente, facultates diuerſoriis propriis ſilentes,
etiam confeſtim ſilere occaſione priuatiua. Nam
licet ſenſus ac motus, à ſpiritu inſito partium,
tam perceptiuè, quàm exſecutiuè quodammodò
pendeant: quia tamen partes ſingulæ, vitaliter
fouentur ab irrorato cerebri lumine, huiuſque
luminis intercepto filo, ſiue radio, quamprimùm
etiam intercipiuntur ſenſus & motus. Aſt hæc
tantùm commonſtrant Apoplexiam priuatiuam,
non ita quidem verè morboſam, quantum acci-
dentalem, prout ſuperiùs in luxatione vertebra-
rum quoque oſtendi. Non autem, quod proin
ſenſuum ac motuum cauſa fontalis in ſpiritu
commoriatur, licet eius functio ſuſpêdatur, dum
ſupernum iſtud lumen ſuſpenditur. Nam ſublato
capite, muſca aliquandiu volitat. Truncato etiam
hominis capite, artus dudum ſæpè ſubſiliût, con-
trahuntur, innatique motus adhuc ſigna præ-
56 bent. At Apoplexiæ poſitiuæ ac morboſæ, longè
alia cauſa atque proprietas eſt. Subinde namque
in volam, vel in vnicum digitum incidit confe-
ſtim ſenſus orbatio, ſtuporque, ſoſpite tamen
motu. An ergo proinde pituita, iſti digito exo-
tica, cadit in nerui meditullium? per canalem
ſcilicet, quo neruulus perforatus, & conſpirabilis
cerebro cogitatur? Vel forſitan vapor pituitæ
inſolitus, eò decurrit? qui q; ſurſum alioqui ſcan-
dere ſolebat, vel debebat, natura vaporum ſic
ſtatuente? & vitali vi enormontica obtemperan-
57 te? At ſaltem vnicus neruus, in tendinem volæ,
quatuor pariter digitis ſenſum atque motum
largitur: cur ergo vnico tantùm digito, ſolus ſtu-
pet ſenſus? Denique quis vnquam vapor, vel è
tenaciſſimo muco elatus, craſſior erit, & non
æqualis illi, qui ab aqua aſcendit? Reſpondeant,
quotquot in vniuerſo fuerint diſtillatores. Cur
ergo ad ſtuporem, requiretur craſſus vapor pitui-
tæ (quæ non ens, demonſtraui ſat alibi) & non
aquæ ſimplicis, vel cremoris? Sin verò vapor la-
ticis aut cremoris id effecerit, tum quoque neceſ-
ſarius, ordinarius, atque continuus erit omnium
ſtupor generalis, abſque intermiſſione. Deinde ſi
aliquis humor, vapor peregrinus, aut excremen-
toſus, ſit cauſa occaſionalis huiuſmodi ſtuporis,
priuatiua ſcilicet ac oppilatiua nerui, is certè
mittitur, vel propriâ eò decurrit ſponte. Si mit-
tatur, at ſaltem non à cerebro, vel medulla eius
vicaria. Nam ſic non confeſtim, vt neque ad vni-
cum ſaltem digitum, digitique extremum, nos
anteà ſanum afficeret. Nec mittitur vapor ille
à ſpiritu vitæ œconomo, quippe qui libentiùs,
ac promtiùs, per diaphæreſin proſcriptus exi-
ret. Prouidentiæ itaque, & naturali ſolicitudini,
cuncta ſemper in optimum finem diſpenſanti,
id manifeſtò contradicit. Quòd nimis ſibi iniu-
rioſa natura in neruos impingeret, quæ faci-
liùs, meliùs, ac propinquiùs, pro ſolito, ad natu-
rale ac ordinarium cutis emunctorium amandaſ-
58 ſet. Adeóque iſta Scholarum vaporalis vapolan-
da fabula, multiplex adynaton continet. Nam
neruorum canalis, recto filo, continuatoq; ductu,
deſinit in medulllam ſpinalem, nec vllos habet
transuerſos tubos, per quos vaporem illum pi-
tuitoſum lateraliter tranſmitteret (alioqui nam-
que fieret ſpirituum totalis iactura, antequam
ad exſecutorem motûs muſculum deuenirent)
tantum abeſt, quod eundem iſthac vaporem
aſſugeret. Non poteſt itaque is humor, aut va-
por, ad vnicum digitum tranſmitti, vel deſcen-
dere (multóque minùs, repentè inſilire) niſi
per neruorum meatum, cum medullâ ſpinali
communem. Atqui ſomnio ſimile eſt, quod in 59
corpore ſano, non autem querulo, confeſtim
digiti ſenſus deficiat, per pituitam, non antè in
neruis alterioribus perceptam: aut alióqui per
vaporem, heteroclito modo natum non dimiſ-
ſum, aut deſcendentem eò, vt neque in parte
ſtatim generatum. Cum alioqui omnis peregrini
hoſpitalitas, vel ab ipſo initio, ſit naturæ mani-
feſtò moleſta. Sed fortè an lateraliter, in extre-
mum digiti neruum, ea pituita, vel is vapor irre-
pſit? At tum periret axioma Scholarum, quod
Imperium facienti, humorum quorumvis diſpen-
ſationes adſcribit. Etenim non ſunt in nobis, aut
in naturâ rerum, iſti humores: ac ſi qui eſſent,
non proinde illis competeret vis ambulatoria:
multóque minùs, in illis iam excrementitiis: eò
quòd vitalium facultatibus, motus naturales
omnes, in nobis auſcultent. Etenim, ſi pituita,
eiuſque vapor craſſus, eſſent in naturâ, ſaltem à
Scholis hoc loco (quatenus morboſa) reputan-
tur excrementa, quorum non eſt ratio, non ſpon-
taneus motus, aut progreſſus: ergò neceſſario ab
alio pellerentur. Non quidem ab Archeo, qui cū
omnia proinde, atque bene agit, non pelleret ad
neruos, quod alias ad cutim regulariter aſſueuit
deducere. Forſitan ergò à calore, pituita in vapo-
rem extenuata, ſurſum pergit: At tunc, non deor-
ſum, in digitum decliuem. Saltem iuxta theo-
rema Scholarum de catarrhis, rurſus ſtatim in
guttas concreſceret vapor ille: non autem vapo-
ris oberraret ſpecie, ad extrema neruorum, vt ne-
que ad vnicum duntaxat digitum per volam pro-
peraret. Sed cur rueret repentè, inſtar ponderis,
in neruulum filo tenuiorem? Vnum inquam, &
non alterum? Si verò vapor lateraliter ſubintret?
cur vnico inſtanti, ſine præuiâ moleſtiâ imbibi-
tur? Cur non potiùs in carnem, quàm in neruu-
li extremum, ſuâ membranâ cincti, impingitur?
quare cauſa quæ vnicum atomum pituitæ, vel
halitûs craſſi, genuit, continuò non alium, præ-
ter vnicum illum, producit? Nam ſæpe ſtupor il-
le repentinus, à paruulo digito incipit, deſinit-
que tandem in illo, dum tertium, aut quartum
pertigerit. Subinde quoque repentè omnes di-
giti, mortis pallorem, ad medietatem longitu-
dinis, vel vltra aſſumunt, cum vel ſine ſtupore,
torpente motu, &c. Si itaque id ea vaporoſâ
materiâ, ſaltem non fiet iſta in cerebro, aut
Nucha. Siquidem tum neceſſariò portenderet
vniuerſalem tunc paſſionem. Ergò iſte vapor
naſcetur in neruo, vel tendine: atqui tum om-
nes ſimul ſtupeſcerent, non autem ſucceſſiuè.
Nec perſuadeor, cur in tranquillo ſanitatis, vapor
ille, exiſtens extra neruum, intrò ad neruum vel
tendinem premeretur, vbi in nobis alioqui eſt
indeſinens diaphæreſis extrorſum. Saltem cur
hæc non perſeueraret, cum intra ſe, eundem
opificem, materiam, ac officinam habeat? Qua-
re ſtupor ille mox ceſſat, ſi ſubeſſet materia, qua-
lis eſſet vnus de quatuor humoribus, vbique cru-
ori connatans? Si à communi volæ neruo, cauſa
iam

Digitized by Google

iam defluat, in vnum iam victum: quare ergo
deinceps ad alium defluit digitum ſanum, nec
ſiſtit in primo? Cur, ſi ab vnico neruulo in omnes
propagetur, non ſimul etiam omnes infeſtat; ſed
ſubſequenter, atque dudum poſt? Quare læditur
ſenſus, & non motus, ſi ab vnicâ & pari cauſâ,
ſi per vnicum, tam motus, quàm ſenſus authorem
neruulum, delatæ? Solum manuum frigus
cauſat ſtuporem ab extra, & dolorem intus,
ſine vllâ vaporum aut humorum incidentiâ. Tandem,
nerui non ſunt in digitos, ſed in tendines
inſerti: cur ergo ſenſus læditur & non motus?
60 Cur non ſimul ſtupor extenditur per totam volam,
vno tendine tectam? Si tendines patiuntur
hanc comminatam paralyſin: iam eſt receſſiſſe
à neruorum communione, ad denſos, non perforatos,
nec canalitios tubos tendinum. Non
peruios inquam, ſi idcirco non pituitæ incidentiis
obnoxios. Quidam à Quartanâ, Splenem affectum
retinebat, itemque manus ſiniſtræ ſtuporem,
cum mortali pallore frequenter recurrentem.
Atqui quid viarum commune, Splen
cum neruis digitorum ſeruat? Vt ſcilicet pituitam,
& halitus craſſos, ad ſolos tranſmittat digitos?
An enim Lien mittit vapores in cerebrum,
quos inde cum iuris & actionis ſubſtitutione,
delegatos vult ad digitos ſui lateris, vel ad oppoſitos?
An ergo oppilatus Lien, plus ad cerebrum
& Nucham euaporabit, quàm ſanus, non impe-
61 ditus, continuaque bile atrâ grauatus? Certè particulariium
inſenſibilitates ac ſtupores proſecutus
ſum, vt totalem Apoplexiam rectiùs intelligeremus.
Miſeror interim Scholas, non accuratius
examinaſſe ſua figmenta humorum, & vaporum,
horumque tam feſtinatum ac ridiculum decubitum.
Nec ſemel æſtimaſſe, quod ſicut ambientis
aëris frigus eſt narcoticum: ita naturam
paralyſis, neruorumque conſimiles paſſiones poſitiuas,
non diſtinxiſſe à conſimilibus priuatiuis.
Vt inde didiciſſent, poſitiuos affectus nequaquam
conſiſtere poſſe abſque narcotica, mortua
materia, & qualitate. Quæ ſi ſatis ſit creando
ſtupori, vbi extrinſecus attigerit partes ſenſitiuas,
quid non ſit effectura, ſi ipſum localiter feriat
neruum. Equidem ſi vapore reous attingens
(iuxta Scholas) mox periturum ſensûs effectum,
dederit: quidni ſemel ſaltem cogitarũt, quòd poterit
tenaciori materiâ, contumacem atque dura-
62 bilem paralyſin ſuſcitare? Porrò, vbicunque eiuſmodi
anodynum concludatur, in Duumuiratu
corporis ſtomachum atque lienem intelligo) ſyncopen
mouebit ſubitaneam, & apoplexiam poſitiuam.
Paralyſis verò eſt plerumq; vnius duntaxat
lateris, vnicoque velut ſagittæ ictu, defectus
irruit. Velocitas autem inſperati caſus, terrorem
in cerebro ac medullis parit. Id eſt, in ſpiritu,
horum incola, & ſenſationis illius authore.
Itaque ob ſuum terrorem, contrahitur medullæ
debilius latus. Eſt nimirum Paralyſis, productum
illius contracturæ. Eſtque in omnibus, ſemper
vnum latus altero debilius. Idcirco mulieres, quæ
63 vt timidi plerumque ſunt animi, per terrorem
corruunt frequenter in Paralyſin, abſque Apoplexiâ.
Id enim proprietatis terror habet, vt poros
confeſtim claudat, ſi ſubitaneus fuerit. Stetêruntque
comæ, vox faucibus hæſit. Quia naturale
eſt, vt venienti hoſti ianuæ claudatur. Etenim in
ictu caluariæ, reſoluitur latus ſuppoſitum, oppoſitumque
contrahitur. Suppoſitum nempe, quia
magis terrefactum: contrahiturque oppoſitum s

quia irritatum. Enimverò ſolet vulgus præaugurari
Apoplexiam ex breuitate colli. Nam breuitas 64
colli, non arguit pauciores vertebras: ſed ſingularum
minorem profunditatem. At quid iſtud
habet commune cum pituitâ? vel cum quandoque
futurâ oppilatione quarti ſinûs cerebri? vt
ſcilicet vnum ex altero cauſaliter præſagiri debeat?
Nam breuitas colli, non continet nudum
ſignum, aut prædictionem Phyſiognomiæ: ſed
inſuper, cauſam aliquam occaſionalem. Sæpè
namque poſt heſternam crapulam, vertigo, ſcotomia,
vomitus, digitorum ſtupor, &c. obueniunt,
quæ Apoplexiam minantur, & præcinunt,
non quidem occaſione organi idonei (vt de colli
breuitate) ſed quia præludium habent ab Apoplexia,
ſolo gradu, atque intenſione diſtans. Si
ergo à præcordiis, vertigo illa, & ſtupor poſt crapulam,
quatenus materia occaſionalis, inferiore
adhuc gradu, fouetur ab Archeo. Ergo vbicunque
iſtud venenum anodynum, in gradum euehitur,
Apoplexiam facit, ex iiſdem ſedibus natalem.
Qua per ſcatæ digeſtionis errorem fit anodynum
iſtud, ex alimento; vnde tandem etiam
Paralyſis occaſionaliter. Breuitas ergo colli, breuitatem
viæ, ac promptitudinem, à præcordiis
in caput, pro Apoplexiâ requiſitam, ſubminiſtrat.
Id eſt, faciliorem organi promtitudinem.
Etenim Scholæ, in paruis, aut comminatis Apo- 65
plexiis, inſtitutas frictiones extremorum, aſſerunt
proficuas fuiſſe quandoque, & inde reuulſionem
pituitæ, atque vaporum è capite, conicientes,
præcipiunt frictiones, vſque in pellis
atrocem decorticationem, & clyſteres acres. Pellem
nimirum excoriant, ne ſenſus ibidem deficiat.
Oblitæ interim ſuæ regulæ, quòd ſenſus è 66
cerebro totus pendeat: fruſtraque ſit crura decorticari,
vt pituitam è quarto ſinu cerebri reuellant.
Neſciunt enim, quorſum eam reuellant. An
in aonm è cerebelli ſinu elicere debeant per enemata:
an verò eandem è ſinu cerebelli, per cutim,
fricando exigant. Ridiculum totum, quia & ipſæ
ridiculæ! Interim an potiùs cutim, quàm vapores
detrahant, teſtentur mecum adſtantes.
Scio tamen certò, & ſi quis totus excorietur, nequaquam
tamen Apoplexiam, aut veram Paralyſin,
ſublatũ iri vllatenus. Nec video, quomodo 67
tueantur ſuum theorema. Quòd ſcilicet pituita
in quarto ſinu cerebri, ſit amborum horum malorum
cauſa continens & adæquata. Etenim concredo,
frictiones parũ iuuiſſe, vbi venenum iſtud
anodynum ac ſedatiuoſum, in ſolo eſt corporis
habitu: Sed quid agent crudeles illæ frictiones, ſi
iſtud anodynum primario in præcordiis ſit ſitum?
& quomodo probant per frictiones, pituitam è
cerebelli ſinu trahi? Scio itaque frictiones, vt ſine
diſcretione & cognitione cauſarum, atque locorum
diſtinctione inſtitutas: ita quoq; irritas fuiſſe,
& futuras ſemper. Ridiculum nempe, & crudele,
cutim ad excoriationẽ fricuiſſe, & oppilationem
in meditullio medullæ ſpinalis, cauſam
affectus aſſignaſſe. Quia quantumcunq; frictio,
ſi qua foret pituita in mundo, eaque in præfatum
cerebelli ſinum illapſa, illam vnico grano
tollet nunquam. Quin potiùs, datis hypotheſibus,
eandem continuò augeret. Quia mate- 68
riam (ſi reuulſio alicuius ſit veritatis) magis
deorſum trahet, & impinget in canalem ſpinalis
medullæ, quâ parte ſemper ſe fit anguſtior,
eoque magis, quòd ordinariò maiorum vaſorum,
in inferiores & minores ſui ramos, ſit diſpenſatio.

penſatio. Tum etiam, quòd eiuſmodi pituita, ſequeſtrata à reliquo cruore, eſſet merum excrementum, nec ideò difflabile abſque capite mortuo, ſiue reſiduo longè duriore. Ideóque frictio, ſi trahat, & reuellat quoquo modo, ſentiet etiam ordinarium illum naturæ niſum, vt non à ſinu poſteriore, ac inferiore, ſurſum ad cerebrum retrogrado motu: ſed ad ſtrictiores ac inferiores tubos Nuchæ, oppilans iſta pituita traheretur. Præſertim dum in Paralyſi, ſpiritus ſenſitiui parcè, aut planè nihil, defluant, qui pituitam iſtam propellere poſſent alioqui. Frictio igitur quatenus exhaurit, ſpirituum ſenſitiuorum egeſta-
69 tem potiùs accumulabit. Generatur autem anodynum apoplecticum, per modum cæterorum naturalium. Nimirum, occaſionaliter excrementum aliquod obnaſcitur, ductu materiæ proprio: Archeus verò, illud excrementum ſentiens, atque horreſcens, fugit, atque ideam cadaueroſam excrementi concipiens, illam ſibi impertinenter imprimit. Vnde confeſtim, tanquam ictu iaculi ſuſcitatur Apoplexia. Huius autem anodyni natiuitatem, plerumque aliquot diſpoſitiones præ-
70 uiæ præcedunt. Quæ itaque ſi in cerebro contingeret, ceſſaret querimoniæ locus, quòd nempe Apoplexia fiat in inſtanti, quapropter *den ſlag*, ſiue ictum vocamus, quòd nimirum, per modum ictûs, improuiſa ſuperueniat. Locus ergo natiuitatis Apoplexiæ, in præcordiis eſt; Ideóque & ſigna habet prænuncia, vertiginis, ſtuporis, nauſeæ, &c. Locus ergo Apoplexiæ, in Archeo præcordiorum eſt: in partibus verò ſingulis, pro ſtupore particulari. Quia errore digeſtionis, liquor proximè aſſimilandus, ob defectum Archei, degenerat in venenum anodynum, fitque occaſionalis materia tanti mali, excrementum (inquam) ſigillatum, ab Ideâ Archei horreſcentis, in fæcem ſigillatur, hoſtilitatis ſuæ coæuam memoriam referendi. Quod autem inde non recedat, nec obſequatur cognitis à Seplaſiâ remediis, doceat ipſa Quartana, quæ hactenus in Medentum opprobrium, ſuam iterat ſcenam pro lubitu. Si quartana Scholis incurabilis: multò magis Apoplexia. Anodynum etenim Apoplecticum, mitius quidem in ſe eſt, quàm Epilepticum: ſed longè atrocius infeſtat. Etenim præter ſtupore, mentem ferit, ſoporem ac catochum patrat. Quod ſi præterea, & acrimoniam acquirat, vlcera parit maligna iuxta anodyni mortificatio-
71 nem. Quia autem virus iſtud ponticum eſt, ideo atrophias minatur. Obſeruaui etenim Chymicum, qui dudum circa aquas regias fuerat commoratus, incidiſſe in palpitationes cordis terribiles, tandem in dolores brachiorum, fuit illi os, in latus dexterum, conuulſum, patiebatur quoque noctes inſomnes, & brachiorum dolores profundos; qui tamen non exaſperabantur ad tactum. Inſigni quoque macie contabuerat propter aquarum conceptas ponticitates, fruſtra interim quælibet tentabantur exteriora remedia, (neque enim ſumptibus, aut famulitio pro illo parcebam) ſolo autem laudano, per dies tredecim exhibito, plenè reſtitutus, habitum dein mox, atque priſtinum robur recuperauit. Quia enim auſtera ponticitas liquorum ſpirituum ſenſitiuum contaminauerat, cuius productum, lancinabat Archeum, os conuulſum ad latus, ac digiti lateraliter detorti, Apoplecticum quiddam referebant. At quia non aſcendebat è præcordiorum gubernatore: ſed duntaxat odores aquarum ſpiritui ſenſitiuo influo, ſeſe immiſcuerant, perfecta non fuit viri illius Apoplexia, licèt alioqui ſat vertigino- 72
ſa. Quod autem dicam anodynum ponticũ, quod in Opio eſt amarum, non autem in Hyoſcyamo, aut Mandragorâ: ac prædulce, in vitriolô & ſulfure. Hoc imprimis detegit errorem Scholarum, dum è ſaporibus vulgatis, vires ariolantur ſimplicium. Enimverò ſcio nondum ſat digeſtas rerum viciſſitudines, aut maturitates; nec item verum pro falſo cuique placiturum: ſubiiciam ergo anxietates aliquot, quas mihi regulæ Scholarum Apoplecticæ peperêre. Dum 73
enim mineralium examini plus iuſto inſiſterem, ſenſi ex quorundam illorum ſuffitu, inſtantaneam Apoplexiam, cum defectu ſiniſtri lateris, adeóque cecidiſſem præceps, ſi vnicâ adhoc vice, illius loci aërem inſpiraſſem. Quapropter imprimis didici, Paralyſin non eſſe Apoplexiâ poſteriorem, in duratione. Tum denique, in ſinubus Cerebri nullam eſſe opilationem. Etenim iam penè corruebam: & niſi caput à vaſe, vnde teter ſpirabat flatus, diuertiſſem, apoplecticus fuiſſem, & cadere paratus eram. Iamque tum mihi brachium decidebat, & crus ſtupidum, ſenſu motuque deficiebat. At nunquam Scholæ ad hæc reſpondebunt, Si pituitæ nil, in quartum cerebri ſinum ceciderat vnquam, quomodo effectus in me erat ſuâ causâ prior? Sin verò eius aliquid deciderat, quod ſaltem ſinûs medietatem oppleſſet, quorſum iſta pituita tam celeriter retroceſſit? Curue pariter omnis Apoplexia, eadem opera, non ſponte ſanatur, euaneſcente eius effectrice pituita? Sin autem malint ſubterfugere à tetro vapore, & non à pituita meam Apoplexiam veniſſe: Saltem cur teter, ille fumus citiùs ad quartum ſinum, quàm ad priores, omnibuſque viciniores ac obedientiores delatus eſt? niſi fortè priores leproſi, & ignaui, ac ſine ſenſu? Imò nerui omnes, ſolis ſenſibus deputati, à prioribus accipiunt ſinubus ſpiritus ſenſitiuos. In prioribus verò cerebri ventriculis nullum ſenſi oblæſionis ſignum: non venitur tamen deforis ad quartum, niſi per anteriores omnes. Senſus item, præterquam vno latere obtuſior, & motus conſtabant, ſimulque iudicium ſuadens receſſum. Itaque an pituita aliquot iam annos exſpectauerat, ad oram quarti ſinûs: vt ſemel repetito illius fumi odore, velut dato claſſici ſigno, rueret præceps in caueam? Cur ergo ſalienti profugo mihi, pituita non ce- 74
cidit? etenim in caduco ruunt principes animæ poteſtates, & ſenſus vtroque latere, ſuperſtite ſolo motu: cum tamen omnis neruus, etiam motui dicatos, ſentiat. Debet ergò cerebrum, eiuſque ſinus omnes, vtróque latere affici, vbi ſenſus interiores, cum exterioribus, velut extincti, ſopiuntur. Quomodo igitur ſolus perſeuerat? Quomodo in Epilepſia, Apoplexiâ, & Paralyſi, ſopiuntur ſenſus, cum in Apoplexia & Paralyſi, ſolum obſideatur pro mediate organum motûs? Dicent, In Epilepſia, pati cerebri anteriora, poſteriora ſalua manere. Imprimis cur ergò artus contrahuntur, ſi organa motus ſint libera? Memoria potiſſimùm læditur in Caduco: ergo & ipſa erit tantùm in ſincipite? Sed conceſſo quod petitur: cur ergo omnis neruus motui dicatus per medullam ſpinæ? à tergo cerebri ſaliens, ſenſum amiſit; non autem motum? Ergo cerebrum tam retro, quàm ante, in Caduco percellitur, à cauſis præcordialibus. Sæpe enim

moribundus aliquis adhuc ſentit, loquitur, au-
ditque, ablato dudum anteà motu in inferiori-
bus, per neruos ſpinalis medullæ explicatus. Be-
ne valente cerebro, ſæpè ab inferis, inopina ſin-
cope irruit, labiturque tam ſenſus, quàm mo-
tus, vnico inſtanti. Si id à fumis fiat: deberet
primò ſenſus, ac dein ſenſim motus, deficere:
eò quòd anteriores ſinus cerebri, viciniores ſint
ori ſtomachi, quàm perexilis ille poſtremus. Id-
que tardiſſimè prorſus contingeret, ſi Apople-
xia ea oppilatione eſſet. Denique in acerrimis
torminibus, cum integritate functionum men-
talium, imò & abſque capitis dolore, contrahun-
tur artus, qui mox dein paralyſi plerumque fe-
riuntur. An ergo ventris dolor, oppilat ſpina-
lis medullæ initium ſine Apoplexia? Sic nimi-
rum, vt ſæpè ambæ manus atque pedes reſol-
uantur, ac motu priuentur. Ergóne iam vtro-
que latere, oppilatus eſt quartus cerebri ſinus?
Cur ſoli artus orbantur motu, atque ſenſu, non
item organa intermedia, eodem itinere, medio,
atque interſtitio, motum ſuum ſenſumque men-
dicantia? Quæ eſt enim cognatio inteſtini, cum
illo poſtremo ſinu cerebelli? quiſve conſenſus
huius ſinûs, cum artubus extremis? vt hi ſcili-
cet pœnam aliunde promeritam luant? Nec-
dum enim ſat conſtat, cum ſenſus & motus vni-
co fiant neruo, in pleriſque tamen quomodo al-
75 terutrum lædatur, ſoſpite altero. Quapropter
hanc quæſtionem per theſes primus elucidare
debui. 1. Cerebrum non ſentit per ſe, vix in ſe.
Duabus autem tegitur membranis, ſenſûs acu-
tiſſimi. Adeò quod ſenſus peracutus, magnæ-
que authoritatis ſit maieſtas vbique, in ſtoma-
cho, vteru, menyngibus, inteſtinis, nudis ſci-
licet membranis, &c. 2. Correlatiuum illius eſt
Spiritus animalis, quamdiu intra ſinus cerebri
formatur, aut vagatur, non ſentit, neque ſen-
ſus particeps, inde fit cerebrum. 3. Spiritus ille
non recipit ſenſum à cerebro, cum ſenſu careat
ipſum cerebrum. Ac per conſequens, nec ſuſci-
pit ſpiritus iſte vltimam ſuæ perfectionis ac ſen-
ſationis manum, in ſinubus cerebri. 4. Medulla
ſpinalis, interno ſui nucleo, eſt continuata ce-
rebri ſubſtantia, veſtiturque ideò membrana,
menyngibus continua. 5. Omnis neruus, intus
ideò eſt medullaris; extra verò, ſua tegitur mem-
branula. 6. Creditur ſpinalis medulla, per me-
dium ſui, quoad viuitur, peruia, qua ſpiritus
motiuus diſpenſatur, æquabiliterque per lon-
gum illius medullæ, ac neruorum, extenditur.
Etenim ſuum iſtud vitale lumen, diradians, de-
fert imperium voluntatis, ſiue nutum, ad muſ-
culos, organum executiuum motûs illius, quem
anima ſibi arbitraliter propoſuit. 7. Mandatum
animæ, inſtantaneum eſt. Non quidem quòd
ad ſingula motuum momenta (puta in Cytha-
rœdo) ſpiritus decurrant, mandati characteri-
bus inſigniti. Nam quamuis motus contingant
adminiſtris ſpiritibus: tarda tamen nimis ho-
rum eſſent obſequia. Quapropter ſolo luminis
radio, in inſtanti, mandatum, ſiue nutus ani-
mæ, defertur. Perindè vt obiecta viſos, in mo-
mento etiam eminùs, percipiuntur. 8. Senſus
cum nullus, vel ſaltem ſurdus, ſit cerebro: acu-
tiſſimus verò menyngibus; Ergo lumen ſenſus
non defluit per ſubſtantiam medullarem, ac cen-
tralem nerui, eiuſque tubum: ſed anima ſen-
ſitiua diradiat ſenſum, ac præcipuè à menyngi-
bus, per membranas neruorum tegmina, commu-
nicatur partibus neruo contiguis, annexiſque
clientibus. 9. Ergo ſubſtantia duplici, duplici-
que nutu ſeoſitiuè formatur lumen, diradians
ad ſatellites ſenſus, ac motus. Fit hinc, quòd
ſenſus lædatur, ſoſpite motu, vel contra, ob di-
uerſitatem participati luminis, per diuerſa or-
gana delati. Quare nunquam ſatis laudabilis Al-
tiſſimus, qui tam nobiles facultates in membra-
nis cerebri, ſtomachi, atque vteri locanit, vi-
tam, animam, totumque in ſe hominis regimen,
in ſe continentibus! Etenim ſi Chiromantiæ, aut 76
Phyſiognomiæ eſt fundamentalis veritas, ſunt
lineæ, tam in fronte, quàm in manu, quæ fu-
turam quandoque Apoplexiam portendunt. Eſt
autem eiuſmodi ſignatum, à Signante, natura-
liter nos conſtituente. Archeus autem ſeminis,
nequit prænoſcere eiuſmodi effectus: potiſſimùm
à caſu contingente orituros (puta ſi ira, vita
inordinata, nimiuſque Tabaci vſus, Apoplexiæ
initia attulerit) ergo ſaltem neceſſum eſt, quod
principia Apoplexiæ, non ſint à cauſa priuatiuâ,
ſi in ipſis initiis ſeminalibus celata, & quandó-
que ſub ſui maturitate eruptura. Quod eſt dice-
re: Apoplexiam latere actualiter in Archeo, ſi-
ne ſemine, per modum morborum hæredita-
lium, adeóque & graſſari ſic, per integras fami-
lias. Saltem notum eſto, Apoplexiam non eſſe 77
oppilationem ſinuli, à pituita factam, vt ne-
que effectum priuatiuum: ſed veris, ac ſemina-
libus conſtare principiis. Obſtruens autem pi-
tuita, (ſi qua eſſet in homine) ſiue inde depen-
dens oppilatio, non præexſiſtit in ſemine, mul-
tóque minùs apta eſſet, delineare in fœtu, por-
tentos effectus tam ſerotinos. Adeóque pitui-
tam, labentem in quartum ſinum Cerebri, lon-
giſſimè excludunt. Ac per conſequens etiam Aca-
demias, hactenus cauſam morbi eiuſque re-
medium ignorantes. Denique nec intelligibile 78
eſt, quo medio, aut interſtitio natura poſſet pi-
tuitam (inobediens, ac non vitale excremen-
tum) ad alterum duntaxat latus, illius exigui
anguſtiſſimique ſinûs, ita detinere, vt nunquam
ad oppoſitum latus deflueret, propriâ mole, ac
liquiditatis fluiditate. Imò, cum Paralyſis ſit
in latere dextero, decubitus ſemper tum eſt in
ſiniſtro: Impoſſibile itaque eſſet, quin iſta pi-
tuita mox non decideret in ſiniſtrum latus, ex-
tingueretque ipſum ægrum, vel ſaltem ambu-
latoriam gigneret Paralyſin. Cur demum, ſem-
per ad dexterum vel ſiniſtrum latus, nunquam
autem antrorſum aut retrorſum, pituitam iſtam
ſinulus iſte abigeret? Præcipuè quod in natura
non ſit dexterum aut ſiniſtrum: ſed cuncta, reſ-
pectu integri, ſint rotunda. Vnde patet, in ipſis
organis, Archeo ſcilicet vitali, non autem in pi-
tuitâ fictâ illius ſinus, occultari rationem effe-
ctiuam, cur Archeus Apoplecticus, ſemper ſuam
pediſſequam Paralyſin ad latus flectat: Ludi-
crum verò, quicquid de quarto ſinulo Cerebri
Scholæ ſomniarunt. Tota ergo ratio veritatis in 79
hiſce morbis pendet, quatenus Archeus format
perficitque ideam ſeminalem, quam plerumque
reperit nonnihil cadaueroſam in cibis, eorum-
que tranſmutationibus. Tunc nempe facit ver-
tigines, magiſque tenaces, ſi idem contingat in
excrementis, in itinere à cibo in alimentum; lon-
géque promptiſſima eſt Apoplexia, quæ in ipſo
Archeo Duumuiratus ſuam ſigillarem format
ideam. Quippe totus in viſceribus Archeus con-
feſtim velut cadaueratur. Ex deductis demum
concludo,

80 **concludo, Apoplexiam nullateous eſſe morbum
priuatiuum, longéque ab hac diſtare præcluſio-**
nes neruorum, vt in vertebrarum detorſione, ſuſ-
pendio, &c. Neutrum quoque otiri ex obſtru-
ctione quarti ſinûs in cerebello, ad initium ſpi-
81 nalis medullæ. Sed Apoplexia generatur occa-
ſionaliter ex præludio virulento anodyno, & ca-
dauerosſo, in præcordiis præconcepto. Quod,
dom ſuam ibidem acquiſiuit perſectionem, ma-
turitatemque requiſuam, inficit Archeum loci,
qui ſtatim cô ipſo vires cerebri ſuperat, & con-
ſternat. Non autem, quod cerebrum prima-
rio laboret, ſubditaſque partes in cooſpiratio-
82 nem ſuæ necis trahat. Paralyſin verò, eſſe par-
tium ſenſitiuarum contracturam, à terrore ſolo
cauſatam. In particularibus verò membrorum
reſolotionibus id liquet: quibus nimirum ſiunt
topicæ generationea præſati veneni Apopleсti-
83 ci. Porrò Scholæ vnius tantum anodyni memi-
nêre, quod ſoporiferum, narcoticum, ſolóque
gradu, inter opium, Mandragoram, atque Hyo-
ſcyamum, dinſtinctum, non quod proinde ne-
gent, etſi prætereant, plura alia in ſimplicibus.
Sunt namque, quæ pauculo ſpatio durationis,
ſenſum tollunt, ac mentis valetudinem, relicto
motu, provt in epilepticis. Quædam ſolum ob-
umbrant motom, alia vtrumque, ac plurima
quoque dementant, relicto ſenſu, atque motu,
Nec ideo nominanda: provt oec alia, quæ ine-
briatiua ſont. Cæterum homor nobis aſſimilan-
dus, facilè in præcordiis, ab Archei inficitur con-
cepta anodyni cadauerantis imagine, cui varia
veneni ſora io ſodalitium connaſcitur, frequens-
que in Peſte aſpicitur. Alibi verò, non ferit ca-
put, ſed in habitu ſigillatur: vbi etiam ſubin-
de, eodem degenerandi priuilegio, glaciale Le-
præ virus naſcitur. Sed Anodynum in Duum vi-
ratu, præcipitat cerebrum, ac pro ſui differen-
tiâ, vertigine, caducom, palpitationes, ſynco-
pas, catochos, Apoplexiamque geoerat, & hanc,
vt partium metus, ita & paralyſea comitantur.
Extra Duumuiratum verò, ſedem ſuam ſtupo-
re, gangrænáque frigida mortificat, &c. Errant
igitur inſigniter, qui maniam opiaris compe-
84 ſcere ſatagunt. Cum omne opiarom, ſit in ſe
amens. Quia amentia, nil præter ſomnium vi-
gilans. Siquidem vix decupla opij doſia, ſom-
num amenti conciliat, minori autem doſi effici-
tur nihil. Sin verò aucta doſi, ſomnus amenti
obrepat, iam dementiam & ſomnum vigili auge-
85 bit, ac diſparatas inſomniorum vanitates. De-
cepit autem Scholas ſomnus, ſpoote propriâ
amenti adoeniens. Nam is, vt ex causâ booâ pro-
uenit, ita & ſanitatis præcurſor index, amen-
tiam ſolutam iri, ſpondet. Adde, quòd in opio,
præter ſoporiferum, ſit coonexom virus aliud.
86 Vnde Lethalia papauera ſomno, decantantur à
Poëtis. Sed in ſulfure Vitrioli, eſt ſomniſerum
ſacchatinuio; quod ſuauem adportat ſomnum,
cum principalium facultatum reſtauratione. Si-
mile eſt in ſulfure, cuius ergo, pulmoniacis affe-
ctibus commendatur, ſi ita præparetur vt nobiſ-
cum colludere queat. Somnus laborem adferens,
(qualis ex opiatis) malum. Quod virus cootur-
batiooes atque tempeſtates deſignat. Itaque ſoa-
uis obrepens ſomnus, cauſis dicandus propitiis.
Ergò (iterùm dicam) Apoplexia, Epilepſia, Co-
ma, Vertigo, Tremor cordis, &c. ſua habent
ſingularia venena, atque anodyna. Vertigo qui-
dem ſubinde inſtar Apoplexiæ ſternit hominem:
**ſed citra Paralyſin. Quia non anodynum cada-
uerale: ſed inebriatiuum habet, quale in Taba-**
co. Quod ſi io gradu, numero, aut quanto, no-
centius euaſerit; efficitur & Apoplecticum. Cæ-
terum de allio, & aqua vitæ, dixi, eiuſque inſen-
ſilitate: non eſt tamen apoplecticum, quia virus
abeſt, & conſtans radix. Saltem per impertinens 87
huc adſero. Qood anodyna, licet ſtupefaciant,
inſtar frigoris: erroneè tamen à Scholis; inter
ſummè frigida locari. Quinimò nec ſoporiſe-
rum, in opio friget ſulfur: ſed valde amaricat,
eiuſque ſal acre eſt, ac ſudoriferum. Amara au-
tem, in Scholis, ootabiliter calent. Somniferum 88
ergo, tam in opio, quàm alibi, poteſtas eſt, do-
numque Creatoris ſpecificum: non autem effe-
ctus frigoris. Provt, ex profeſſo, alibi de ſomno
manifeſtaui. Anodynum autem in epilepſiâ, ab 89
Apoplectico variat: quia præcipuâ ſui parte,
inebriatiuum eſt. Parce Lector, quòd vires re-
rum à ſimplicium ſimilitudine denominem, ſi-
quidem nomina deſunt propria: vt & proprieta-
rum cognitio à priore, quæ nomioa dictare de-
beret.

Poſt tractatus inſeoſilitatis, anodynorum, ac 90
quorundam venenorum, dolor reſumendus mi-
hi. Repeto itaque, quod dolor, ac ſenſus, fiant
immediatè in loco, ſiue centro iniuriato, nec
petito cerebri conſenſu. Sufficit namque, lu-
men vitale ipſius animæ ſenſitiuæ, in omnes
quoquouerſum partes, pro neceſſitatis exigen-
tiâ, diffuſum. Nam quilibet partium rector,
etiam obiectorum notator, ac diſcretor eſſe de-
buit. Quia animam ſibi vtrobique præſentem
atque præſidem habeat. Quo pacto namque ma-
nifeſtabit anima, ſe ſentire noxia, niſi dolorem in
centro iniuriato iode conceptum, ſiue auerſio-
nem, concitauerit? Debuêre ergò membrorum
neceſſitatibus inſeruire artubus inſerti ſpiritus,
abſque conſultatione, ac recurſu ad cerebrum:
cum non cerebrum; ſed ipſa immediatè ſentiat
anima vbique præſens. Nimiâ enim celeritate
opus fuit, ad auerteodum ac præcauendum no-
xia, ideo nuncium ad cerebrum mittere, im-
portunum fuiſſet. Admitto qoidem, quòd inte-
ſtini dolor io conſenſum trahat alias partes, eaſ-
que vel pertinaci paralyſi reſoluat, vel cootrahat
partes, motui arbitrali ſeruientes, dolente rene,
ſtomachus nauſeet, vomituriatque, torqueantur
ilia, ſtupeatque ſoppoſitum femur: dolens vo-
guia, glandem ſuſcitet remoram. Siquidem ani-
mæ præſentia confirmat, non autem tollit par-
tium conſenſum. Itaque conſenſus ille io dolori- 91
bus, dolori eſt peregrinus, & per accidens: nec
ideo doloris eſſentiam vel cauſam attingit, aut
alienat. Eò quòd conſenſus iſte ſit poſterus ad
dolorem, idcóque etiam ab eo ſeparabilis. Sen-
tiunt proin ſpiritus partium ſingulares, abſque
ſpiritûs influi commercio. Vt io dentibus, ac no-
uâ caroe vlceri cauo reſtituta. Etenim quia par- 92
tes vtrobique propriâ viuunt quadrâ, ſenſus eſt
iuxta organi diuerſitates. Sunt & idcirco dolo-
res multi, tempeſtatibus concentrati. Lunæque
inæqualitatibus reſpondent, eò quòd in ſpiritu
nobis aſtrali, centraliter ſuſcipiantur. Denique 93
nec cruor, nec ipſe ſanguis arteriarum, ſenſu ta-
ctúque animali pollent, licet ſympathetice ſen-
tiant, etiam extrauenati. Quia vigent tantùm
ſpiritu influo. Quæſitum ergò hactenus à Theo-
logis, an cruor ab animâ informetur? Putem
ego, ſub correctione melioris iudicij, nil informa-

ti ab anima animantis, quod non participet de
anima ſenſitiua. Id eſt, nil informati ab anima,
quòd non per ſpiritum inſitum partibus, atque
animatum, ſentiat. Eò quòd informatio arguat
neceſſariò, vitam in animante, vt & vita, ſen-
ſum, obtuſum ſaltem, qualis eſt in oſſibus, &
cerebro. Sin verò edulia in ſtomacho, affluentia
in paraſtatis, fames, imò & lotium, ſua pariant
in anima ſomnia, animamque ſubter ſomnum,
pro nutu concitent. Non tamen inde, vi-
ce verſâ ſequitur: quod proinde anima edulium,
vel lotium informet. Nam licet anima ſenſerit
lotium abundans, premenſque: hoc tamen non
ſentit ſua obiecta. Nam & anima ſentit pungen-
tem cultrum, quem tamen non informat. Vt er-
gò aliquid ſit ab anima informatum, neceſſe eſt,
vt viuat, & ſentiat, tanquam vitæ ipſius ſub-
94 jectum. Senſus ergò ac dolor, ſunt in continen-
tibus ſubiectiue: in contentis autem, tantùm
obiectiue. Imò quanquam contenta ſint nobis
intima, & proximo modo vitalia: ſunt tamen
contentorum reſpectu, & animæ ſenſitiuæ, tan-
95 quam externa, veruntamen non ſat eſt, dixiſſe
cum vulgo, cauſam noxiam eſſe dolorificam: imò
nec ſcire ſufficit, vitam ſenſitiuam primariò ſen-
tire, atque inde ſpiritum partibus inſitum, ac
tandem organa ſtabilia: ſicque nimirum ſenſum
teſtari præſentiam noxij. Cum hæc Scholæ ac
vulgus quodammodò nôrint. At liquere debet
manifeſtiùs, quid faciat immediate dolorem, &
quo pacto dolor fiat ſentiendo. Quoad prius,
pungit acus, & inde dolor: Apicula pungit, &
vulnerat inſtar acûs: at longè aliter dolet vtrum-
que. Ergò non ipſa continui ſolutio aut diuiſio
(in vtraque puncturâ alioqui communis) pri-
mariò dolet. Siquidem diuiſio continui, nil aliud
præ ſe, aut citra ſolutionem, efficit. Quæ in Le-
proſis, & Paralyſi, eſt ſine ſenſu, ac dolore. Sin
verò ſolutio continui doleat, ſiue non, id cul-
tro eſt per accidens, nec hoc ſolutionem attingit
primariò, niſi in conditione occaſionis ſine quâ
non: ergò quòd punctura apis aliter doleat, quàm
ſolutio æqualis per acum facta, pendet ſanè ex
96 penitiori ſenſûs judicio. Adeóque vel exinde
liquet ſtatim, ipſam animam ſenſitiuam imme-
diatè ſentire, cenſere, ac judicare obiectum do-
loris. Senſus autem in Scholis, dicitur paſſiuè
fieri, prout motus actiuè. Ego verò jam oſtendi,
ſenſum à poteſtate, ſiue primario ente ſenſiti-
uo, fieri per actionem: quanquam membra ſub-
iectiuè patiantur, per obiectorum ſenſibilium
applicationem. Ergò ſenſus fit actiuè, quia ſen-
97 ſatio ipſa eſt actiua animæ cenſura. Quòd autem
interim membra patiantur, id cum ſit ſenſatio-
ni per accidens, non poteſt impedire, quin ſen-
ſus fiat ſenſitiuè. Eſt quidem idem agens pro-
prium, in iſta actione ſenſitiua, ſenſus & do-
loris: quia ipſum agens, eſt anima. Differtque
ſenſus à dolore, per judicium animæ, de obie-
ctis ſenſibilibus. Adeóque ſenſus, ipſius animæ
eſt judicium; actio nempe, non autem paſſio.
98 Scholæ quidem cum plebe nôrunt, quòd cauſæ
violentæ inferant dolorem, prout etiam quòd
aqua ſit liquida: ſed: oſtendiſſe internam thy-
moſin facultatis ſenſitiuæ, & dolorem manife-
ſtaſſe in radice, id nondum hactenus intenta-
runt. Quorſum conducit conſideratio ſequens.
99 Viua caro amburitur facillimè, excoriaturque
ab aqua bulliente. Mortua autem caro tardiùs
crematur. Eſtque alia ambuſtio, ſi viua manus,

quàm ſi cadaueris vtatur. Prior ſiquidem adu-
ſtio veſicas minimo ardore excitat, ſicut idem,
etiam ſub Sole contingat. Poſterior verò com-
buſtio carnem torret, non ſecus ac ſi aſſaretur:
nempe abſque veſiculis, & excoriatione. Scholæ 100
etiam differentiam nondum iſtam annotarunt,
quia neque attenderunt. Dicentque fortaſſis,
quod faciliùs ſit excalefacta calefacere; quod-
que ideò caro viua promtiùs comburatur. Sed
ſupponamus carnem mortuam, priùs tepefa-
ctam, eodemque gradu caloris, nec ſecus, ac ſi
viueret: non tamen proinde facilè amburitur,
nec eodem modo, quo viua. Non ergò locum
habet præfatum ſubterfugium. Quapropter, cum
ab vniuoci caloris gradûs agente, diuerſæ con-
tingant operationes, in eodem carnis ſubiecto
ſolâ vitâ diſtincto: ergò neceſſum eſt, vitam
duntaxat eſſe illius diuerſitatis cauſam. Quod 101
eſt dicere, vitam eſſe agens proprium ſenſatio-
nis in ſenſitiuis: & vitam eſſe eiuſmodi cauſam,
quæ inſuper vim habeat ambuſtiones faciendi
in viuis, & in materia medica, imò etiam reſi-
ſtendi, vel non. Quamobrem reperio vitam, pri-
marium efficiens, ac immediatum ſenſûs, ac do-
loris. Siquidem vis ignis, recepta ac introducta
in cadauer, non eſt ſenſibilis; imò nec propriè
ambuſtiua, qualis in viuis: ſed potiùs aſſatiua,
vel toſtatiua. In viuis namque, liquor carnis, per
indignationem animæ ſenſitiuæ, celerrimè in
acre liquamen conuertitur, ac ſubſtantialiter
tranſmutatur: qui in mortuis non eſt vitali tranſ-
mutationi obnoxius. Adeóque inter fibras, bul-
liendo & frixando, carnes torret & aſſat. Caro
enim mortua patitur per gradus, quos alia cor-
pora non ſenſitiua, vniuoco modo patiuntur ab
igne. Verùm in viuis, etiam aqua bulliens ſta-
tim veſicas parat: pars ſolida dein velociter con-
trahitur, & crematur. Idcirco iſta ambuſtionis
actio, in viuis ac ſenſitiuis, fit efficienter ab
ipſa vita: ab igne autem effectiuè, per modum
medij actiui, occaſionalis, & externi. Vita nimi-
rum ipſa, ſentiens ignis rigorem, acuit ſuum
liquorem, tranſmutatque in veſicas, ac dein in
eſcharoticum liquamen. Et quantum ſcilicet ab
igne corripitur, tantundem poſtmodum, per diſ-
poſitionem relictam, corrumpitur, quia mor-
tuum eſt. Sed quia de ſenſibilibus ſenſu notis, 102
tactus eſt primarius judex: idcirco vix locum
habet demonſtratio, manſitque doloris hiſtoria
ac radix, per cauſas hactenus neglecta. Repe-
tam ergò quædam, quæ antea in tanto parado-
xo, verbo contractione ſcripſi. Quamobrem, ad
inveſtigandum agens proprium, in dolore, con-
ſideraui, quod Ranunculus, Apium, Flammula,
&c. non veſicent in cadauere. Veſicant tamen 103
carnem viuam. Cenſui itaque, quod in ipſâ ani-
mâ ſenſitiua conſiſteret differentia huius actûs,
& non primariò in flammulâ. Quippe quæ tan-
tum veſicat, quatenus mordicatione, juſto acrio-
re, infeſtat ſic ſpiritus ſenſitiuos, qui vt ſenſa-
tam acrimoniam mitigent, retundant, aut ex-
ſtinguant, fiunt anima in illis, reſoluuntque ideo
propriam membrorum ſubſtantiam vitalem, in
labumen corroſiuum (prout alibi *de peſte*) qua-
propter ipſamet anima ſenſitiua, vt immediata
ſubſtantia ſenſitiua: ita eſt cauſa efficienter effe-
ctiua veſicæ; flammula verò, quæ in cadauere
operatur nihil, eſt cauſa effectiua occaſionalis,
externa, & excitatiua. Cuius ergò ſtupefactæ 104
Scholæ, docuerunt, pharmaca eſſe penitus iner-
tia,

tia, ac velut demortua, niſi prius à calore no-
ſtro, velut coquo, præparentur, & excitata acuen-
tur. Quod ſanè ſuis haud caret anguſtiis. Sta-
tuerunt namque idipſum, quatenus aſſumpta vel
applicata pharmaca non extemplo ſuas in nos
facultates explodérent, inſtar ignis: ſed ſpatio
aliquo opus haberent, quo effectus ſuos, per
prævias diſpoſitiones producerent. Veruntamen
ſi requiratur ſpatium, vt fiat alteratio, quæ ſit
effectus pharmaci; id ſanè neutiquam arguit
actionem pharmaci, à noſtro calore, alioqui ne-
ceſſariam, vt pharmacum donum ſuæ natiuita-
tis nanciſcatur, ſiue agendi licentiam, quam
à creatione ſibi obtinuit incolumen, plenam, at-
que liberam. Verum (vt dixi) aliter, imò frequen-
ter longè aliud operatur in viuis, quam alioqui
in mortuis, aut non ſenſitiuis. Adeóque effectus
pharmacorum non fiunt, niſi prius debitè appli-
centur, atque dein appropriatione exquiſitiore,
ſuam in nos imprimant poteſtatem: vt videli-
cet inde oriatur diſpoſitio, quam anima ſenſiti-
ua ſuo iudicio ſuſcitat, & poſtmodùm etiam ex-
105 plicat, atque perficit. Errarunt namque Scholæ
in re medicâ, quod aſpexerint cauſas externas,
& occaſionales, pro principalibus ac vitalibus.
Idcirco neglexerunt in viuis, ipſiſque ſanatio-
nibus, res effectas, efficientibus propriis, per gra-
dum debita itinera connectere. Inſultum qua-
propter eſto, quod piper, acetum, &c. deberent
mutuare ſuas actiuitates, & dona, ad agendum
ſuſcepta, à noſtro calore. Quaſi vnicus calor,
tam multiformium effectuum cauſa foret pri-
maria. Quoniam reuerà, vt res in nos agat, ad
hoc non alio extra ſe intrinſeco opus habet: ſed
vt primario: ita abſque morâ, ſuas vires, per diſ-
poſitionum momenta, ſtatim exſerit, ſi debite
ſit applicata (prout tam de actione regiminis,
quàm tractato, quod calor non digerat in ſenſi-
tiuis, ad longum demonſtraui.) Sed quia anima
ſenſitiua (quam Scholæ cum calore turpiter con-
fundunt) ſuſceptas vires applicat, atque inde
nouam ſibi quandam actionem propriam, ac
106 prorſus vitalem fabricat. Ideo vires, quas ani-
ma ſenſitiua à pharmaco ſuſcipit, ſunt cauſæ
effectiuæ occaſionales duntaxat, poſſetque ſi
vellet, eaſdem prætertire, ac negligere. Quod pa-
tet in robuſtioribus, qui laxatiua, etiam violen-
ta, abſque moleſtiâ, irritóque potu digerunt, tan-
quam cibos. Itemque in morientibus: quibus eſt
quidem pharmacorũ applicatio, ſed non appro-
piatio; ob neglectum ſcilicet atque defectum
poteſtatis ſenſitiuæ. In robuſtioribus enim, non
107 deficit calor excitans, & tamen effectus nullos.
Etenim ſuſcipiuntur aliàs ſtatim vires pharma-
ci, ſenſimque magis magiſque procedunt: dein
ſuſceptis illis viribus animam ſenſitiuam; hæc,
non benè, aut malè, ſe gerit ad illas. Si benè:
tunc ſuis vtitur obiectis in fermentum ſuorum
vitium, vel in expugnationem noxij. Sin autem
perperam, iam ſe habet vita ſenſitiua moroſè,
furioſè, iracundè, anxiè, &c. horumque pathema-
tum ideas ſeminales ſpargit in ſpiritum enor-
mon, in cruorem, inque organa à pharmacis af-
fecta, remanent effectus ideis præfatis confor-
mes Quod tractato *de morbis*, itemque *de peſte*,
108 luculenter demonſtraui. Adeóque ſi mora inter-
cedat inter applicatum pharmacum, eiuſdemque
effectum: id nequaquam propter defectum, aut
exigentiam actiuitatis rerum, ſed contingit pro-
pter neceſſitatem actiuitatis vitalis, emergentis,
ac ſubſequentis ex impreſſione, factâ per phar-
macum. Non enim vis virulenta deeſt in ictu
ſerpentis, licèt quandóque ob impedimentum
non operetur. Nam agens, vt in nos agat, indiget
applicatione, impreſſione appropriatâ, & vi ſenſi-
tiua, velut receptrice poteſtatis agentis alterius.
Idque, vt pariat productum, quod reuera ac im-
mediatè eſt fructus nouus, ſeu vitalis, tanquam
teſtimonium ſeolationis animæ. Etenim ſic mul-
ti ita aſſueſcunt laxatiuis, quod nequicquam tan-
dem operentur. Non quidem, quod calor in ho-
mine defecerit, aut quod laxatiua vires priſti-
nas amiſerint: ſed anima contraxerit familiari-
tatem, ex frequenti illorum vſu, adeò vt mi-
tius excandeſcat tandem iſtis venenis, quam pri-
mis vicibus. Hactenus ſiquidem verum atque
perpetuum eſt, omnem ſenſationem in actione 109
& iudicio vitali conſiſtere potiùs quàm in paſ-
ſione. Siue iterum iſta ſenſatio contigerit in ſen-
ſu exteriore, ſiue in aliquo animi pathemate:
ſiue demum, in naturali, aut ſympathetico re-
rum inanimatarum ſenſu. Saltem liquet, quòd 110
pharmaca non egeant prægreſſo calore noſtro, vt
agant ſimpliciter: ſed vis ſenſitiua, quæ eſt actrix
principalis, opus habet agentibus, & obiectis
ſenſibilibus, vt ſentiat, ſentiendoque agat. Ideó-
que actio rerum ſenſibilium, vtrobique ſe habet
per modum cauſæ occaſionalis, reſpectu animæ
ſenſitiuæ, nec pharmaca proinde operantur in
cadauere. Propter defectum principalis ac im-
mediati agentis, quod eſt vita, ſiue anima. Vn- 111
de quoque iam liquet, quàm præpoſtere pharma-
corum vires ſint hactenus tributæ agenti, ſiue
efficienti vitali, atque principali; & quàm ne-
glectum ſteterit agens principale, tam in medeo-
do, quàm efficiendo morbos. Equidem ſi phar-
macum alioqui deberet actuari à noſtro calore,
vt tali, pharmacum quodlibet ſemper, & vbique,
in omne obiectum humanum, actu calidum, æ-
qualiter ageret: non aliter atque pondus aliquod
ſemper ſibi vniformiter æquiponderat. At laxa-
tiuũ, eadem doſi exhibitũ, inſuit in vno terribili-
ter; in alio autem, nequicquam: vtróbique tamen
à calore ſufficienter excitatum. Imò in debiliores
plerumq; atrocius furit, idem quod in robuſtio-
ribus eſt citra effectum. Quod autem de colocin-
thide, flammulâ, ranunculo, &c. dixi, ad alia agen-
tia quoque promiſcuè trahendum. Imò ferrum 112
candens cremat cadauer, licèt nec æquo modo
atq; viuum. In viuis enim, primariò lædit ſenſiti-
uam animam quæ ideò mirum in modum impa-
tiens furit, reſoluit, & exaſperat, ſenſim proprios
atque vitales liquores, in virus acutum, dein
carnis fibras contrahit, ac in eſcharam vertit,
imo in viuo carbonis. Cadauer verò crematur
à ferro candenti, non ſecus ac ſi lignum, vel aliud
inſenſitiuum foret. Id eſt, propriâ vi & actione
ignis, non autem vitæ. Hanc enim prærogati- 113
uam Scholæ non attenderunt, quæ tamen vnica,
in limine medendi conſiderabilis. Actionem au-
tem ignis propriam ſuo more, prout & pharma-
corum poteſtates, abſtractas, duntaxat conſide-
rarunt. Calx viua, quamdiu ſicca manet, non ro-
dit cadauer: viuam autem carnem mox rodit, &
eſcharam mouet. Cadauer, à calce, totum reſol-
uitur in liquamen, combibiturque, exceptis oſſe
& cartilagine. Sed carnem viuam non conſumit
in liquamen: verùm transfert in eſcharam. In
vniuerſum itaque, vis ſenſitiua vitalis primùm
afficitur ab obiecto ſenſibili: atque inde demum

fabricat effectum, ſiue ens nouum, id eſt, pro-
prium. Iux a conceptum pathema, pro modo
læſionis aut iniuriæ ſibi figuratæ. Eſtque hic
effectus animæ ſenſitiuæ proprius, mediatus au-
114 tem, in reſpectu occaſionis excitantis. Conſe-
quenter quoque, cum dolor conſiſtat ſubiectiuè
in parte iniuriata & laceſſita; in vita verò, velut
primùm ſentiente, commoto, iudicante, & indi-
gnato, tanquam agente primario; cenſui eſſen-
tialem diuerſitatem dolorum conſiſtere imme-
115 diatè in affectu motûs animæ. Scilicet dolores
punctiles, lancinantes, & ambulantes, naſci ex
affectibus mistis, ab indignatione & metu: ſiue
ea agoniâ, profectis. Animaduerti nimirum ſedu-
lò, contracturam in vnoquoque propemodùm
dolore. Adeò vt oblato lædente occaſionali, ſta-
tim pars læſa, velut per crampum contracta, cor-
rugataque, dolorem manifeſtet ſuum. Eſt nimi-
rum natura vbique iam prona in crampum, vt
nemo vitorum cacaturiat, cui confeſtim ſcro-
tum, vtut, laxum, ſtatim non criſpetur, & corru-
116 getur. Ob inſiti enim ſpiritus naturalem auer-
ſionem, ab obiecto dolente, dolor perpetim, quaſi
comitem habet, ſui membri criſpationem. Eſt &
prætetea dolor, in parte ſtabilis, prout in vlcere,
vulnere, apoſtemate, &c. Hic enim, ex ſola me-
raque indignatione æſtuat. Hic enim, non ſe ita
propriè contrahit prout in doloribus côuulſiuis:
ſed liquorem ſui nutritium liquat, commutatque
in acrem, ſalſum, virulentum, ac tandem in veſi-
cantem, vel eſcharoticum, inducta transfert ne-
quitia. Sunt inſuper dolores aliquot obtuſi, pro-
fundi, modeſtè rodentes, ac ſtupidiores, quique
errore digeſtionum exorbitant, moroſam potiùs
iracundiam, quàm furorem vitæ, ſecuti. Itaque
dolor omnis, è triſti affectione, obiectorum cau-
ſatur occaſionaliter. Ab ipſa autem vitâ imme-
diatè procedit, tanquam teſtimonium ſenſus.
Imò pathemata animæ ſenſitiuæ, in propriam
organorum perniciem, dolor non rarò denotat.
Eo quod iſta anima apprehendat illas partes
malè affectas, tanquam ſui proprio vitio inſur-
gentes, ac quaſi murmurantes, has nititur corri-
117 gere, caſtigare, & ſæpè etiam perdere. In propo-
ſitis itaque terminis de Lithiaſi, vetus Duelech,
ſola ſui conuulſione, ingentes primitiùs monet
dolores: qui aſſuetis tandem mitiores euadunt,
ob minorem ſcilicet animæ indignationem. Hinc
enim pueri meiunt procul, ſenes verò propè.
Quia puerorum veſica, doloris impatiens, ex re-
tenta vrina concepti, ſeſe contrahit, atque com-
primit naturaliter. Senum verò veſica, caſu iam
aſſueto minùs perculſa, lotium ſua ſponte elabi
ſinit. Alioqui laxato ſphinctere veſicæ, non eſt
ratio, cur pueri procul meiant, & ſenes propè,
niſi iam dicta veſicæ puerilis contractura, indo-
lenſque, atque ſpontanea, à tergo compreſſio,
adhuc inſueta.

118 Doloris occaſione Spaſmus non eſt negligen-
dus. In primis (non repetam, quæ de tormi-
nibus tractato *de ventis* docui) non dolet con-
tractum, ob contracturam (vt patet de ſcro-
to indolenter contracto) ſed ob offenſionem
ſpiritui ac vitæ illatam. Eſt nempe contractura,
ſeu latio. is ſiue doloris effectus, quanquam con-
tingat accedente contractura, etiam dolorem
augeri. Ætas mea, quia peruerſorum ingenio-
rum ferax, paradoxum hoc cum aliis multis ri-
debit. Quod tamen ſequens poſteritas lubens
119 amplexabitur. Scholæ equidem autumârunt,
ſpaſmum, per organa exſecutiua motus volun-
tarij, fieri eatenus, quod dicant, eiuſdem eſſe fa-
cultatis, functiones ſanas & morbidas, quan-
quam alienis cauſis occaſionalibus excitatas.
Muſculus ergò, cum ſolus ſit membrum exſe-
cutiuum motûs voluntarij, & neruus, organum
delatiuum imperij voluntaris: ſequitur (vt do-
cent) muſculum, tametſi in ſpaſmo, inuitis nobis
actum: attamen nequaquam contrahi, niſi ab ip-
ſamet arbitrali facultate motrice eadem, quæ il-
lum, dum eſt ſanus, mouet. In quo, hallucinantur 120
Scholæ ſibi contradicunt: dum ſpaſmum defi-
niunt motûs arbitralis quidem ſymptoma: atta-
men orıri à plethora, vel inanitione, velut cauſis
proximis, atque continentibus. Attamen ſat eſt
cognitum, quod repletio, & inanitio, ſint cauſæ
naturales; non autem arbitrales: quæ cauſæ na-
turales, ſi neruum abbreuient, aut contrahant,
(vt apertè docent) non fient ſaltem neruorum
attractio, per motum arbitralem. Admiror quo-
que hac in parte, Scholarum hactenus celebratas
ſtupiditates. Nam in primis neruus, non alias
quam vena, differt à muſculo. Hæc quidem cruo-
rem defert ad muſculum, & ille, motum. Dein,
præter binas ſpaſmi cauſas, ab Hippocrate fortè
inuentas, Galenus tertiam inſuper addidit, in
Scholis admiſſam, nempe virulentam qualita-
tem. Etenim viderat Galenus, ab ictu ſerpentum,
ſpaſmum conſequi; nec tamen, ictum etſi intu-
meſceret membrum, adhuc potuit credere, reple-
tionem ſpaſmum effeciſſe. Defectuoſus inpri- 121
mis quod neſciat, an neruus ici debeat vt côuel-
latur, an verò muſculus. Tum, quòd fiant morta-
les conuulſiones, in torminibus, ſumptoque hel-
leboro, abſque vllâ neruorum læſione, inanitio-
ne, repletione, vel veneno colico. Tertiò, de-
fectuoſus etiam, quòd cum in ſpaſmo fiat mem-
bri retractio, & muſculi accurtatio, non di-
ſtinxerit (vt Principem Medicinæ alioqui dece-
bat) cur venenum, muſculum contrahat aut ab-
breuiet, relinquendo ſic obſcuritatem priorem.
Siquidem Galenus dicit nomen Medici, eſſe in-
uentorem occaſionis. Quod nomen hoc loco
amitit. Quartò denique: Si ſpaſmus contingat ab 122
inanito, repletóque neruo: id eſt, propriâ nerui
paſſione: an ergò venenoſa qualitas imprimi de-
beat in neruum, vel in muſculum, vt inde ſpaſ-
mus eueniat? Quintò, defectuoſus manſit Gale-
nus, & cum eo ſequaces Scholæ, cur ictus ſer-
pentis, venenoſa pharmaci qualitas, &c. fiant
propria paſſio motûs voluntarij, ſuorumque or-
ganorum. Si venenum enim debeat imprimi in
muſculum, ergò neruus deſinet eſſe ſubiectum
proprium ſpaſmi, & per conſequens, fruſtra
ſupponitur, atque requiritur eius inanitio, vel
plethora. Sin verò venenum impingat in ner-
uum ipſum, quomodò helleborus, per inteſtina
oberrans, neruum primariò afficiet? quomodò
pharmacum, adhuc in ſtomacho detentum, con-
tracturam efficiet, & à vomitu eius, libertatem
dabit? Ridiculum ſaltem, quòd affectorum muſ-
culorum alteritas, ſpeciem mali efficiet, ſi ab
affectis neruis, eſſentia mali dependeat. Stul-
tumque eſt, Emproſtotonum, Tetanum, Opiſto-
tonumque, ſpecificè mutari, propter mutatio-
nem Muſculi. Nam Muſculus, ſemper eodem
modo, caudam ſcilicet verſus caput trahit. Profe- 123
ctò eiuſmodi puerilitates ex ignorantiâ morbi,
& temeritate puerilis iudicij, neceſſariò deſluunt.
Quocirca natura, ſpecies morborum, iuxta cau-
ſarum

Digitized by Google

ſatum occaſionalium ſpeciem, non autem pro-
124 pter differentiam ſituum, diſtinxit. Atque adeò,
cum Inanitio, atque Repletio, ſint termini
planè oppoſiti, non poſſent vnicam Spaſmi ſpe-
ciem producere. Durumque eſt credere, quod
nerui inanitio, tota priuatiua, ſit æquè Spaſmo
occaſionalis, quantum eiuſdem nerui repletio.
Prout æquè eſt ſtupidum, quòd repleatur ner-
uus, in tantum, donec neruum abbreuiet, &
quod ex neruulo, in latum diſtento per reple-
tionem, abbreuietur muſculus. Quaſi nerui om-
nea poſſent ſubitò inaniri, itemque repleri, &
in immenſum tendi, in ſingulo epilepſiæ acceſ-
ſu, fictis nimirum humoribus? Quaſi ſpaſmus
eſſet muſculi duntaxat accurtatio, ſubſequens
ad nerui areſacti, vel humectati abbreuiationem?
& quidem quatenus inſueta nerui repletio ner-
uum accurtaret, prout & altera quæ ſua neruo-
rum ariditate, neruos non minus in longum,
quàm in latum, minueret, eſſe retractionis con-
vulſiuæ, & non potius vtriúſque ſuppoſitæ cau-
ſæ errore, nerui patientur inexcuſabilem paraly-
ſin? Scilicet tam per obſtipationem nerui, à re-
plente (vt aiunt) pituitâ, quam per exſiccati
nerui compreſſionem? & quaſi eſſet tantæ ex-
ſiccatio nerui repentinæ, credibilis, aut in vi-
uente poſſibilis? Imò, quomodò iam ſemel are-
factus neruuos (puta per nimiam, vt aiunt, la-
xantis hellebori inſolentiam) iterum mox re-
ſtaurationem, areſacti humidi ſui radicalis, ad-
125 mittat? Cur fuit neceſſe, fingere, & admittere,
nerui repletionem, vel inanitionem, ſi citra
vtramque, venenoſa qualitas donet ſpaſmum?
Ridiculum ergo Scholarum dogma de Spaſmi
cauſis, inanitione, & repletione neruorum conſ-
criptis. Nam etſi cum Galeno, etiam agnoſ-
cant tertiam, quæ ſit malignæ qualitatis: nihi-
lominus in duabus prioribus conuictæ hærent.
Hallucinantur namque in materiâ, obiecto, effi-
ciente, & modo fiendi. Id eſt, in toto. Quaſi
neruulus, ad muſculum extentus, ſæpè vix tripli-
cia fili groſſitiem adæquans, iuſtò amplius hume-
ctatus, debitóque aridior, tanto breuior ſeipſo
fieret, quantum muſculus, forte ad ſpithamum,
membra contrahit! Imò quaſi tam impactio ho-
126 ſtilis humoris, quàm nerui inanitio, dolores ſpaſ-
mi cauſaret! Ridiculum huc loti ſiccati exem-
plum adferunt: cum in viuis ſint impoſſibiles
ariditates, atque etiam impoſſibiles ceſſent re-
ſtaurationes, dum tamen Spaſmi eiuſmodi, non
rarò, etiam ſponte eſſent. Putarunt Scholæ, fi-
ctas illas humectationes, & neruoli ariditates
(quæ vix ſtraminis latitudinem efficerent) muſ-
culum contrahere, vel in pedalem conuulſionem.
Nec item valet exemplum, quod fides teſtudinis
pluuio cœlo madida, diſſiliat rupta, quatenus
imbibito liquore accurata ſit. Nam imprimis du-
plô longius extendi potuiſſet, quam eius ficta in
latum extenſio eandem accurtaſſet: non aduer-
tunt Scholæ, membranam madidam eſſe fragi-
lem, vt & ſiccam: ideóque & fides ſeruari, in oleo
127 pingues, ne madefiant, aut areſcant. Apage cum
exemplis, quæ in viuo locum non habent! 2.
Nam in viuo, nerui non ita ſiccari poſſunt, vt eo-
rum ariditas vllam cauſet abbreuiationem. 2. Se-
mel exſiccati, nunquam humectationem dein-
ceps recipiunt magis, quàm ipſa ſenectua arida.
3. Spaſmum à laxatiuo ortum, negant à veneno
factum: nam ſi in ſolutiuo toxicum agnoſce-
rent, ſibi marſupium abſcinderent. Ergò Spaſ-
mus à ſolutiuo, quatenus inaniente tantum,
non autem tanquam à virulento pharmaco; eſ-
ſet ab inanitione ſcilicet, & ariditate neruorum.
At reſtituitur non rarò ſpaſmus à ſolutiuo or-
tus. Ergò non à ſiccitate neruorum natus. 4. Om-
nis ſenex macilentus perpetuo ſpaſmo, ac vni-
uerſali, retractus eſſet. 5. Cum neruus non ſit
membrum executiuum motûs, ergo nerui ab-
breuiatio non arguit actuum conuulſionem, qua-
ſi ad accurtationem neruuli, brachium, aut crus,
ſequi deberet. 6. Humectato neruo, (Ita vt tan-
tò eſſet breuior factus, quantum imbibito hu-
more peregrino, in latum eſſet extentus) cum
eiuſmodi humor eſſet planè contra naturam, pa-
ralyſin potiùs, quàm Spaſmum efficeret. Eſt au-
tem paralyſis è diametro oppoſita, tam in ſen-
ſu, quàm in motu, ipſi ſpaſmo. 7. Quî poſſet
ictus eſluariæ, vno momento, omnea ſtatim
vnius lateris neruos areſacere, alios verò ſibi
oppoſitos, humectando, in latum confeſtim de-
ducere vt Spaſmum ſimul & Paralyſin efficiant?
Cumque tam inanitio quam repletio Spaſmi in
cauſam fingantur, deberet ictus caluariæ vtrim-
que ſpaſmum producere. 8. Non mirum itaque,
Spaſmo tam infauſta applicata remedia, ſi cuncta
morborum requiſita ignorent hactenus Acade-
miæ. Nouiſſe enim debebant, omnem Spaſmum 128
eſſe Blas vitale muſculorum, ex Archeo innato
ſuſcitatum: cuius occaſio eſt, malignum aliquod
irruens in Archeum, muſculorum vitæ inſidians.
Quid ſi Hippocrates cauſam Spaſmi, ad inani-
tionem & repletionem retulerit, reſpexit ad oc-
caſiones vitæ præcedentis. Nimirum quod per-
græcantibus, itemque multâ venarum deplerio-
ne, conuulſio frequens eſſet. Mentemque Senis
non capiens Galenus, ad neruorum repletionem
& inanitionem humoralem, poſtero, ac ſuo com-
mento tabefecit. Spretis itaque eiuſmodi anili-
bus figmentis, iuuentuti credulę per Scholas per-
ſuaſis dico. Muſculis ineſſe duplicem motum, 129
vnum nimirum, quatenus eſt organum motûs
arbitralis atque alterum, ſibi proprium. Per
quem, etſi ſeſe retrahat verſus ſuum caput: at-
tamen nil obſtat, quin ſpiritus, partibus illis mo-
tiuis inſitus, illas retrahat ac moueat: prout iam
ante, de ſcroto, dictum eſt. Nec enim naturæ re-
pugnat, partes proprio motu locali ſubſilire,
abſente animâ: triſti ſcilicet ſenſatione, partes
alio imperatore mobiles, furioſè contrahi. Cum
muſculis ſingulariter deſit alius conſpicuus mo-
tus, quo deſignet ſibi illatam noxam præter eum,
quo exſequitur arbitralem animæ motum. Qui-
nimo naturale eſt penitus omnibus membris, &
communi partium uiſui proprium, illas contra-
hi ob triſtem illatæ iniuriæ ſenſum. Quem lo-
cum Scholæ deſeruêre intactum. Quare erro- 130
neum cenſui, cum Scholis, Spaſmum credere af-
fectionem capitis. Nam iam in hoc recedunt à
theſibus ſuis, quibus ſupponunt, Spaſmum eſ-
ſe ex repletione, inanitione, vel qualitate vene-
noſâ neruorum: niſi malint iam mutatis vici-
bus, Spaſmum oriri ex repletione vel euacua-
tione capitis. Spaſmus autem eſt accidens ſpi-
ritus ſenſitiui, quod manifeſtant imprimis neruo-
rum puncturæ, vel tendinum, itemque febres,
ſumpta venena laxantia, ictus ſerpentum, atque
alia his paria. Nec interim contra arguit, quòd 131
ictus capitis etiam ſpaſmum inferat: cum nó mi-
nor capiti, quàm inteſtino, in torminibus, ſit au-
thoritas pro fabricæ Spaſmi. Tam ſcilicet Spaſmus

à capite oriundus, quàm à vita ſenſitiua virus
perhorreſcente, natus eſt clientum muſculorum.
In ictu capitis, quid ſtatim veneno, larus contra-
ctum contaminauit? quidve confeſtim omnes
illius lateris neruos inaniuit, aut repleuit; non-
ne cerebrum ſternutando quatit? membrana
pulmonem ambiens, in aſthmate contrahitur
ſicco? Corrugatur, contrahiturque pleura; in pleu-
ritide, atque hactenus ſponte à coſtis ſe auellit?
Contrahiturque non infrequenter Mediaſtinum,
etiam Diaphragma notabili preſſuræ anxietate
anguſtiatur? Cui hactenus nomen deeſt, licèt
affectus is palpitationi cordis frequens. Splenis
quoque obtuſi quandoque dolores, contracti
viſceris ſunt indices. Contrahitur quoque ſto-
machus ſingultu, vomitu, & doloribus ſtoma-
chicis. Sunt nimirum in his membranis contra-
cturæ interpolatæ, quoties infeſtans cauſa oc-
caſionalis mouetur, recurritue. Incipiente quo-
que Hydrope, vel Ictero, imò vel ante natam
aquam, aut ventum, ſæpè contrahitur, indureſ-
citque abdomen vno latere. Inteſtina demum,
non ſola ventorum diſtentione (quæ nullos pa-
rit dolores, non conſtipata aluo) ſed potius con-
tractura ſui, oſtentant tormina intermittentia.
Quod alibi, trans vmbilicum infantis, me con-
132 templatum fuiſſe, ſcripſi. Cernebam nempè quo-
ties tormina maximè vrgerent, quòd inſultus
epileptici concitarentur: inteſtina autem, pro
doloris menſura, variè velut ambulando conuo-
luta, & contracta: inteſtinis aliàs ſedatis, ac planè
quieſcentibus. Acidum enim atque ponticum
excrementum in colicis, pungit animam ſenſiti-
nam; hæcque dolorem parit, ac quaſi per inter-
ualla, contrahit inteſtinum, ventuſque tum inibi
concluſus, forte fortuna, inteſtinum tendit. Non
igitur colica ventoſa (ad diſtinctionem deſcen-
dentis Duelech, ſic dicta) à cauſa: ſed à ſympto-
mate poſteriore, & accidentali, nomen habet. Sic
pariter à laxatiuis ſæpè recurrit dolor torminum
cum contractura, curaturque contracturam mi-
tigantibus. Vix namque diſcernuntur ventoſa, à
calculoſa colica: quia idem doloris ſymptoma,
criſpatis contractiſque inteſtinis, in vtraque pa-
riter apparet. Sic enim amygdalinum epotum,
dolores lenit, quia contracta inteſtina oblinien-
do pacat. Itaque cum dolor contracturam pariat,
& hæc viciſſim dolorem nouum; cernimus, quòd
dolor dolorem gignat ſæpè, ac ſui ſimile. Dein,
quoties cuti, venis, arteriis, vel neruis accidit in-
iuria, in rugas ſe contrahunt per vim animæ ſen-
133 ſitiuæ. Quam inſigniter namque ſtatim arteria,
ſub dolore quolibet indureſcit? Cuius durities
non (vt Scholæ arbitrantur) ariditatem arteriæ:
ſed eius tenſionem, ſiue ſpaſmum ſingularem ar-
guit: quæque ob id, inſtante rurſus ſudore, con-
tractionis relationem, cum mollitudine, pro-
dit. Alioqui ſiccatæ induratæque arteriæ æqua
eſt poſſibilitas rehumectandi, quam eſt ſenij ſpes
auferendi. Nonne etiam contracta veſica, ex-
peries ſæpè fefellit Lithotomos? Contrahun-
134 tur ſic paraſtata vaſa, in gonorrhœâ, ſpermatis
ſtimulo excitata. Pudendum quoque contra-
ctum intrò, ſic ſubinde euaneſcit, vt abſque
præputio extet nihil. Sic & ſui ſunt muſculo-
rum crampi. Sicque parturiens, per interualla
ſuas ac immanes contracturas patitur, quoties
vterus à tergo ſe corrugat, vt laterem expellat
ſarcinam. Os pectinis quoque, ad pubem, ſpon-
tanea ſui contractura, exitum venienti pandit
fœtui, atroci dolore. Vidi, & hyſtericis, tendi-
nes, loco natali ligamenti, ſponte diſsiliiſſe, con-
tractoſque immani dolore, itemque ad priſti-
num locum rediiſſe, quæque dum id ſæpiùs eſ-
ſent perpeſſæ, mirioris doloris conqueſtas no-
taui (an forte in ſto neruorum ſubſultu, & va-
gâ digreſſione, Scholæ agnoſcent ſubitaneo ina-
nitionem, repletionem, aut qualitatis virulen-
tæ hoſpitium? horumque ſubitanea exilia?) Ne-
phritidi quoque familiare, & vreteres contrahi
ferociſſimo dolore, nil vrgente fortaſſis præter-
quam teneriore ſabulo. Inſolentis ſemper ratus 135
ſum ignorantiæ, ventos (iuxta Scholas) in ner-
nis, ac tendinibus oriri, vel deforis, in neruis con-
cipi; crampi (ob id enim flatulenti) autores, imo
& inde tolli ferè ad arbitrium. Spiritus enim ſen-
ſitiuus, doloris horrens, venas, arterias, tendines,
atque membranas, furioſè contrahit. Dumque
ſubter eiuſmodi furores, ſperatum auxilium non
reperit, eius incrementum ſuſcitat. Sic nempe
ſpina digito impacta, quatenus dolet. criſpat &
indurat arteriam, eiuſque pulſum, qui anteà
ibidem non erat obuius, obdurat, ob ſolam ar-
teriæ contractæ tenſionem. Doloris namque pro-
prium eſt conuellere, ac contrahere. Ita quidem,
vt os ſupra pubem, & in lumbis, contrahatur
ſponte, in parturiente, quanquam nullo ducto-
re aut motore muſculo. Quippe dolor, propriâ
ſui naturâ, eſt contractiuus membrorum, idque
motu naturali, & nequaquam arbitrali, quod
potiſſimum in labris vulnerum ſpectatur, quip-
pe quæ indolentia ſunt, quamdiu flaccida labra
habent, nec contracta. Scholæ autem in natura 136
doloris, contracturas, vt etiam animam ſenſi-
tiuam prætеriêre, tranſcurrendo ad ventos, de-
cubitum humorum excrementitiorum, acrimo-
niam, conſonantiam, & deuteropathiam par-
tium, quæ tamen ſcopo doloris ſunt prorſus
aliena, quia ſunt tantùm nomina abſtracta, ac
plerumque, ne in minimo puncto, cauſam con-
tinentia, prout tractatu de cauſis morbificis, tan-
quam in certaminis palæſtrâ, demonſtraui. Ete-
nim vreteribus (pro exemplo in terminis Lithia-
ſis) nulla eſt neceſſitudo, dependentia dominij,
clientelæ, vſurpationis, poſſeſſionis, conſue-
tudinis, communitaſque canalium, aut excre-
mentorum, cum inteſtinis, aut ſtomacho. Ete-
nim ſi dolente ſiniſtra gutturis parte, ne dex-
tera quidem in tanto angiporto, ſubinde affli-
cta ſit: quare vicinitatem, ac dependentiam par-
tium, in officiorum deſtinatione, atque ſitu,
diſparatarum, & diſcrepantium, meritò non ſuſ-
picabimur? Sufficit ergò hactenus, quòd omnis
dolor, contracturæ autor, præſupponat exo-
ſum hoſpitem. Sunt nempe contracturæ etiam
indolentes (vtante de ſcroto) quæque non tam
à dolore, quàm à mera moleſtia, ortum tra-
hunt. Verùm contracturæ dolentes fiunt à cau- 137
ſis hoſtilibus. Sic nempe dolent, quæ ſpiritum,
dictum propter animam) ſenſitiuam, acredine,
ponticitate, aut gradibus caloris, vel frigoris
icunt. Eſt autem dolor intenſiſſimus ab igne:
ab alcalibus ac corrodentibus, deinde, quia
igni proximis, deinceps, ab auſteris, ponticis,
& acidis, quia contracturæ finitimis. Mox de-
in à ſalſis: tum demum ab acribus, atque tan-
dem ab aliquibus amaris. A venenis autem, ve
ralibus, immanis conſurgit dolor, quod in pe-
ſte ordinarium, & quia à venenis, ſæpe abſque
acrimonia, tantus ſurgis dolor; deſignatur veritas.
Nimi

Nimirum quòd à judicio, animæ ſenſitiuæ dolor emanet. Corroſiua enim, cum ipſam ſenſitiuam erodant, ignis inſtar, ipſas partes abſumunt. Alumen autem, vitriolum, aquæ fortes, omphacium denique, atque acuta quælibet etiam, quatenus per ſe fibras organorum criſpant, & conuellunt. Proinde excrementa eiuſmodi ſunt conuulſoria, atque dolorifica. Sunt etiam Alcalia, quæ ſopiunt dolores, in caſibus nimirum, vbi maximas frangunt putredinum aciditates. Etenim ſub canicula, dum carnes inſtantem minantur corruptionem, fiunt carnium juſcula ingrato ſapore acida. Vnde in podagra, colica, & vlceribus rodentibus, ac putreſcentibus, primùm concepi dolores prodire ex acido. Dolet item anima ſenſitiua primùm, quæ tandem aſſueta, minùs excandeſcit: periode vt inſuetus equus, calcaria recuſat. Et namque natura in ſe, tota furioſa ac ſymptomatica, ſenſimque doloribus aſſueta, miteſcit. Quare Philautia, & oltio, ſenſu priora, ſiue antiquiora ſunt: quòd in naturæ gremio, ante ſenſum, intimè ſeminibus inſint. Iræ enim, agoniæ, vltionis, triſtitiæ, ac metùs characteres, ſiue imagines, contracturas, ſuis iſtis Ideis pares, pariunt. Nam cognitione quamus non anteà viſam felem horret. ſpiritus laceſſitus concitatur in iram, pauorem, &c. qui ſuâ Ideâ, veluti ſtigmate, in membra, ſuum exferit furorem. Frigeſcit 1. manus, quia calor ibidem à vita fotus, per frigus extinguitur: non autem quòd ſpiritus vitalis intro refugiat, relicto ſanguine, cui opſerat. multòque minus, quod calor, vt nuda qualitas, intrò migret, abeat, redeatque, tanquam in comœdia. 2. Minuto iam calore, perſiſtente quoque frigore, frigus inualeſcit: ac tum ſtupet ſenſus in manu. Comprimuntur nempe ſpiritus ſenſitiui abſtracti: ſcilicet qui ſunt in neruis, non autem in arteriis. quia ſpiritus nupſit ſanguini arteriali firmius, ac venarum proprium eſt, etiam à morte, cruorem à concretione præſeruare. Spiritus namque vitalis, fomento cordis, à tetro ſuſtinetur, quantum poteſt. Ideòque in illo ſtupore, adhuc detinetur vita. 3. In manu languet motus: quia ſpiritus in carne concreti, cùm à tergo per cor non ſat foueantur, ſenſim pereunt, ſenſimque alterantur. 4. Dein perit motus vnà, & ſenſus extinguitur, dum videlicet extrauenatus cruor grumeſcere minatur: manente adhuc vitâ. 5. Adeòque tandem artus à frigore totaliter priuantur vitâ. dum nempe cruor in grumos iam abiit, obiit. In tertio itaque ac quarto gradu prædicto, calefactâ manu, dolor emergit. Etenim quatenus cor à tetrò inſpirat nouum ſpiritum ſenſitiuum, qui dum mortem in procinctu adfuturam notat, velut ibidem iratus, ſuæ indignationis Ideam ſtatim fabricat, adeòque natiuam dulcedinem ſiue complacentiam exuit. Prout in tractatu de morboſis ideis, in opere de ortu medicinæ, luculentius demonſtrabo. Sic ſpiritus ſenſitiuus, qui non à frigore peſſundatus, ſed à compreſſione repulſus eſt: in ſui reditu aliam ſuæ indignationis Ideam, aliumque dolorem velut acicularem conciliat. Ignoſcat interim Lector, quod veneni glacialis nomen mutuare debuerim, abſque frigoris præeuntis neceſſitate: Non enim glaciale venenum iſtud voco: quaſi ſit infrigidatum, vti iam de manuum ſtupore dixi: ſed infrigidans, ſimulque ſtupefaciens, ac ſenſum motumque tollens. Itaque nominis ſimilitudo, non à radice, ſed ab effecto ortum ducit. Ac poſtremò, in hoc parergo, pro operis huius, & ſenſationis epilogo, ruminemus ſaltem remedia Medentum in Apoplexiâ, ſtupore, vertigine, catalepſi, catocho, comate, contracturis, vellicatione palpebrarum, oculorum, linguæ, & labrorum. Reperies namque ſtatim præſcribi venæ ſectionem ac enema: Dubitantes nimirum, an ſtercus ani, in ore linguam & labra vellicet, ſopores item, ac ſtupores cudat in ægro, vt in Medente pepetit ſtupiditates atque neglectum; an verò hæc à cruore oriantur? Itaque vtrumque mox intentant ſimul. Sequenti die dein purgantia exhibent. Ac tertiò, ſudores, poſt frictiones promouent, incertitudine repleti. Præſidia eorum nempe, ſunt vniuerſalia: quia deſunt alia, & ignorant talia. Ideòque totalia, vſualia, ſunt generalia. Defectu cognitionis cauſarum efficientium, duntaxat circa producta vagantur: non ſoliciti de fabricatore radicali, ac priore, ad ſubmouendum effectum tantùm occupantur. Non quod ſperent reditum, relinquendo radicem, vt inde ſibi fructum carpant; (id namque de probo viro ſuſpicari nolo) ſed lucro nimis anhelantur intenti, de fabricatore morborum nil cogitarunt hactenus à Scholis. Nec mirum ſanè! Quippe Medicina (vt ab initio dixi, ſic iterum finio) eſt donum Dei. Hic autem dona ſua ſubtrahit lucro intentis, nec ſemel cogitantibus de mãdato: Eſtote miſericordes, ſicut Pater veſter, qui eſt in cœlis, eſt miſericors: à quo omne donum bonum & luminoſum deſcendit. Hęc eſt ergò, quam dixi luctuoſa inſenſilitatis & doloris tragœdia moderna, euentu ægrorum prorſus tragico.

F I N I S.

FEBRIVM
DOCTRINA
INAVDITA.

Authore

IOANNE BAPTISTA
VAN HELMONT,
Toparcha in Royenborgh,
Pellines, &c.

EDITIO SEXTA.

LECTORI SCIENTIAM,
Sanitatem, Gaudium,

IOANNES BAPTISTA

VAN HELMONT,

TOPARCHA.

IN ROYENBORGH,

PELLINES, &c.

P. L. optat.

INDEX CONTENTORVM PRÆFATIONIS.

1 HIc tractatus laceratus è magno volumine, quod inſcribitur, Initia Phyſica noua & inaudita. 2. Elogia Authoris contra Medentes diſcere recuſantes.

VIDI *ducentos fortè Authores de febribus, puduit idcirco tituli: ſed cùm penitius rem ipſam conſiderauí, vidi, quòd alij ad vnum omnes, cantum cuculi cecinerint, idemque ſemper aliis verbis ſibi ſubſcripſerint. Inde enim deprehendi, quòd à diebus Hippocratis, Medicina ſteterit, ſi non retroiuerit; ſaltem non profecerit, quia per nouas indies centurias, iuit in circulum. Itum eſt, non quà eundem, ſed ſecuti ſunt cæcos ductores, quos Altiſſimus creauit, elegitve in Medicos: ſed qui per laceras Ethnicíſmi, & Atheiſmi feneſtras, intrarunt in naturam. Puduit ſanè, imò & doluit notiſſimam morborum febrim, hodie totâ ſuæ tragediæ viâ, adhuc ignorari penitus. Quocirca videor primus eſſe, qui de febris cognitione, & remedio, aliquid certi ſtatuat. Magnum enim volumen de morborum cognitionibus & ſanationibus, ingens certè atque inauditum conſcripſi, ab ipſis veræ Philoſophiæ incunabulis, inſueta nempe principia, vera demonſtraui, quolibet demonſtrationum genere. Ex hoc opere, laceraui hunc tractatum de febribus, cum indies viderem abuſus creſcere curando, atque inde non paruam mortalium cladem augurarer. Edidi ergò hunc tractatum, abſque cognitis morborum doctrinis, quia ſcio, plurimos offendent paradoxa principia, qui plus aſſentiendo, quàm indagando ſtuduere: etſi hoc ſtudij genus quandam pigritiam, & penuriam iudicij, atteſtetur. Interim ſpero, non defuturos veri amantes, qui in ſanitatem proximi inhiantes, volent etiam à Belgarum iam antiquiſſimo Medico audire, quæ aliàs nunquam. Nemini enim onerosum eſſe deberet, poſſe diſcere aliorum laboribus; licet tædioſum ſit veteribus, hoc elogium deglutire. Nemo hactenus febres ex eſſentiâ nouit, nemo illarum ſanationem ex arte inſtituit, quòd omnes prætereundo veram cognitionem cauſarum, & modi fiendi, remedia quærere neglexerint. In calores, ſuas ſagittas exploſerunt, verumque ſcopum rei prætererunt. At cum huius aui tanta ſit iudiciorum proternia, & ſingularis quædam inſolentia, metui ſanè, ne opus meum, vlceroſum hoc ſeculum admiſerit. Indicabit hic tractatulus velut iacta teſſera, quid Dominus de meis laboribus ſtatuerit. Interea qui iam conſenuerunt in ſuis venarum ac virium diminutionibus, durum erit forſitan ab aſſuetis receſſiſſe. Rogo ſaltem, viderint, qualiter animas ſuas, cauſamque viduarum, & pupillorum, omnibus commendatam, cuſtodiuerint. Vale.*

TRACTA

TRACTATVS
DE FEBRIBVS.

Deſinitio febris veterum examinatur.

CAPVT I.

1. *Febris hactenus radicaliter incognita.*
2. *Deſinitio febris iuxta Scholas.*
3. *Prima clauſula : emiſſa etiam de requiſitis Veterum.*
4. *Alter defectus definitionis.*
5. *Vanum Scholarum ſubterfugium.*
6. *Aliquot anxietates inde conſequentes.*
7. *Alia latibula.*
8. *Aly contradicunt ſenſu notis.*
9. *Luridum argumentum horum.*
10. *Examinatur ſitis febrientium.*
11. *Argumentum à remedio ſitis.*
12. *Argumentum à pari de ſopore ſumtum.*
13. *Aliud à ſiti in vigore febrium.*
14. *Febrim malè deſinire, lethalis eſt ignorantia.*
15. *Argumentum contra Scholas de calore febrili.*
16. *Alterum.*
17. *Tertium.*
18. *Quartum.*
19. *Quintum.*
20. *Calor febrilis non ex materiâ peccante.*
21. *Alterum argumentum.*
21. *Tertium.*
23. *Quartum.*
24. *Quintum.*
25. *Calorem febrilem non eſſe materia peccantis.*
26. *Materia febrilis tantùm occaſionaliter calefecit.*
27. *Opifex caloris febrilis quis.*
28. *Origo caloris præter naturam.*
29. *Calefacere & calere vt differant.*
30. *Calor eſt accidens poſterius, ad eſſentiã febris.*
31. *Vnde calor febrilis.*
32. *Febris non eſt eſſentialiter calor.*

FEBRIS pleroſque morbos antecedit, comitatur, vel ſequitur.
Febri itaque non minus quam lithiaſi, peculiarem tractatum de-
bui. Quippe quæ licet familia-
riſſima, potiſſimum tamen noſtra ſaginat cœ-
miteria, & caſtra depopulatur. Morbus vel
1 à limine, ſiue ſui initio, notus quidem; at
ne quidquam à Medentibus cognitus hacte-
nus, in cauſis, modo fiendi, ſedibus, vt nec in
remediis, prout lecto hoc libello, cuivis philoſo-
phiæ ſtudiis imbuto, luculenter patebit. Enim-
verò Scholæ febrim definiunt, quòd ſit calor
2 præter naturam, accenſus primum in corde,
dein delatus per totum corpus (addam ex men-
te illarum, Actiones pleraſque lædẽs.) Apex rei
3 eſt, quòd genus definiti, ſiue eſſentiam febris,
vocant calorem non qualemcunque: ſed eum,
qui præter naturam fuerit, & gradu ſuo læſerit.
Adeoque cum calor ille ſit eſſentialis febri, de-
4 beret imprimis ita eſſe à febri inſeparabilis, vt
ſebris mentaliter concipi nequeat, quin indi-
uiduus ſit illi comes calor iſte. Imprimis ſe no-
uiter obiecêre Caſtrenſes febres, quæ citra ſitim
ac manifeſtum calorem, accidunt. Ideſt, ab initio 5
in finem vitæ vſque, abſque calore ſuam pera-
gunt tragediam. Si dicant has febres Veteribus 6
ignotas, nec ideò ſub definitione comprehen-
ſas; concludo ſaltem, inde has febres nec ideo
eſſe poſſe febres, vel febrium eſſentiam non al-
ligari neceſſariò, ſed tantum per accidens calo-
ri. Dein iterum, quod definitio febrium ab
olim tradita, & hodie etiamnum in Scholis ſer-
uata, non ſit adæquata naturæ febrili. Ac ter-
tio, quicumque frigus penetrabile medullitus
per horas aliquot ſenſerit, febrium principiis,
non perſuadeat tamen febrim ſibi inchoatam
vel adeſſe, ſed alium affectum hactenus anony-
mum. Etenim quanquam concutiatur rigore,
dentibus quatiat, labriſque præ frigore liueat,
perſuadeat tamen ſibi per huiuſmodi ſqualores,
febrium initia illa, non eſſe febrium initia: Ne-
que enim, qui talibus initiis moritur (quod ple-
rumque in Intermittentibus fit) verâ febri ex-
tinctum, credat qui volet: etenim non ſoleo
de contingentibus ſenſu notis, alium aduoca-
re Iudicẽ præter tactum. Ita enim ſtupidus ſum,
quòd de ſenſibilibus, non niſi ſenſuum iudicio
ſto. Medici verò, opinionis. Veterum tenacio- 7
res, ſubterfugiunt in latibula, vt Galeni ſenſa
tueantur: nam quidam volunt, quòd frigus,
aut rigor, non ſint febrium initia: ſed princi-
pia acceſſionis. Sed hos Galenus ipſe decipit, di-
cens: Intelligimus primum nomine paroxiſmi
totius acceſſionis partem peſſimam. Quod ſo-
nat acceſſionem, & febrim, eſſe ſynonyma.
Sed agedum, ſi frigus dicat initium acceſſionis
& non febris, ſaltem acceſſio aduentantem fe-
brim dicit, adeóque neceſſariò initium acceſ-
ſionis erit initium febris. Alij proinde, maluêre 8
apertis oculis non videre, nec ſentire. Quare di-
cunt, reuera in principio febrili, nullum ſentiri
frigus verum, ſed mendax, atque doloſum ſen-
ſuum lenocinium: dumque exterius frigent, vo-
lunt, quòd internè æſtuent, crementurque vero
calore, quamuis aliter ſentiant. Atqui eiuſmo-
di deliria quilibet è medio rure facilè explodet
Nam per aliquot horas, intenſiſſimum frigus pe-
netralia obſidet. Etenim in tam ſpertâ, & in-
dubiâ frigoris hiſtoriâ, (quæ facti & ſenſus eſt)
argumentum ſat luridum proferunt: Intus eſt 9
magnus calor (inquiunt) licet non ſenſibilis:
quia ſiti continuâ premuntur, quæ vt eſt ſicci-
tatis index primariò, hæc tamen in viuis præ-
ſupponit æqualem ſibi calorem. Adeóque plus
authoritatis meretur ſitis, quam ſenſus. At ne- 10
ſciunt hanc ſitim, non à calore, vt neque à ſic-
citate manare, prout aliàs contingit in ſiti na-
turali. Ideo enim nec exhibito potu ſedari.
Quod regulariter fieri deberet, ſi à ſicco vel ca-
lido ſitis iſta oriretur. Fallax ergò ſitis, non au-
tem frigus. Oritur namque ſitis ab excremento,
quod facultatem iſtam ſenſitiuam, eiuſque or-

Digitized by Google

ganum, malè affectat, illuditque non ſecus, at-
11 que ſi repentè magna ſiccitas aduenißet. Nam
ſolet acidum ſulfuris (quod in ſe ſicciſſimum &
corroſiuum) eiuſmodi fallacem ſitim delinire,
non ſecus atque aqua ignem extinguit. Atqui
ſaltem non concedent Aduerſarij, ſiccitatem
tolli per ſicciſſima remedia: non autem humi-
dorum, & frigidorum potatione potiùs. Sed
cur non licet pari ratione ariolari, frigus in fe-
brium initio, ex ſopore inuicto? cùm non mi-
nus Scholæ ſtatuant, ſoporem ab inuicto frigo-
12 re prouenire, quam ſitim à ſiccitate. Nec obeſt,
quòd ſopor non omnibus adſit febrientibus.
Sufficit namque, ac maiorem confuſionem ad-
13 fert, quòd aliquibus ſit frequens ſopor. Sed tan-
dem quò euadent, ſi in vigore febrium (quæ ſta-
tio eſt febrium æſtuoſiſſima) concedant non
tantam ſitim, quantam initio: attamen interio-
ra, tum ad ſenſum, multâ anxietate æſtuant ma-
ximè. Quare ſi calorem prodat ſitis, huiuſque
indicium ſit à calore inſeparabile, ſic vt tremen-
tes præ frigore dicantur nihilominus ardere,
deberet maxima ſitis premere, ſub calidiſſimâ
febrium ætate. Atqui iſtud negant, quid agere
ergò propriâ reti capti? Longè itaque errant,
quotquot ab accidentibus, per accidens ſubſe-
quentibus, de rerum natiuis radicibus ferunt
14 ſua iudicia. Eſt ergò lethalis ignorantiæ, febrim
malè definiuiſſe, ſi iuxta definitionem febrim
curauerint. Imò per legem Corneliam de Sica-
riis, in illos agendum, qui malè curant pertina-
citer eos, qui ſuam vitam ipſis concredidêre: Vt-
pote quorum reatu, tot millionum myriades
15 tam infauſtè necantur. Enim verò ſi febris, ſiue
calor febrilis (ſunt enim hæc duo ſynonyma in
Scholis) debeat primùm accendi in corde, ne-
que tamen febrium materia (quam aiunt de
vno ex quatuor humoribus putrefactis prodire)
conſiſtat in ſinubus cordis: ergò calor, ſiue fe-
bris, non accenditur primùm in materiâ febrili,
fruſtraque inquiritur putredo, vt intimam at-
que immediatam cauſam caloris præter naturam
inueniant. Ac perconſequens, eam ruit defini-
16 tio febris. Imo inde ſequitur, quòd febris pri-
mariò, intimè & immediatè, non exſiſtat in ſuâ
materiâ vnde cauſatur (vt volunt) materialiter,
& originaliter: ſed alibi, puta, in ſolo corde. Ite-
rum ex eadem theſi ſequitur, quòd vt ſit febris
non requiratur accendi materiam peccantem
& febrilem: ſed aliud accenſibile, primariò reſi-
dens in corde, & inde labile totum corpus. Hoc
enim accenſibile corpus, vna cum Hippo-
crate, voco ſpiritum impetum facientem. Sed
17 hoc vltimum, non ex mente Veterum huc attu-
li: ſed extortum eſt, atque per vim, mihi con-
cedi iuſſi; de quo ſuo loco, vbi de cauſâ effi-
ciente febrium diſſeram. Saltem eo nunc vio-
lenter impetrato, ſequitur, quòd materia pec-
cans febrium, non propriè accendatur, neque in
ſe primariò, vel efficienter caleat, nec quidem
calefaciat præter naturam, ſi primum accenſi-
bile accendi debeat in corde. Ergò nec materia
peccans in febri, calet ſupra, aut præter gradum
naturæ. Sed illud quod in corde accenditur, non
erat accenſum, ante acceſſum febris: adeóque
omni modo differt à materiâ peccante in febri-
18 bus. Tandem & hinc aptè concluditur, quòd
cuicumque intendunt perimere febrim per re-
frigerantia, vt talia, non intendant ſanare, per
cauſarum ablationem, per radicum ſucciſionem
euulſionemque fontis, atque fomitis febrilis: ſed
duntaxat intendunt auferre, & corrigere calo-
rem qui eſt quoddam productum poſterius,
hoſpitarum extra materiam febrilem. Applicant
nempe ſua remedia ad poſterius, non autem ad
prius. Si quidem calor febrium, eſt accenſus in 19
impetum faciente Archeo: & radix febrium, eſt
ipſa materia peccans. Reſpiciunt ergò tantùm
ad oblationem effectus conſequentis, & reſul-
tantis ex poſitione radicis illius, cuius ergò Ar-
cheus non quidem à radice accenditur, ſed à ca-
lore aliunde hauſto. Dum nimirum ſeipſum ac-
cendit propriâ thymoſi, & calore ſuo ad gra-
dum, ſupra exigentiam deducto, in quo totus
eſt moleſtus, quatenus ſupra ſuæ exigentiæ am-
plitudinem eſt delatus. Nec enim putandum, 20
quòd cauſæ materiæ febrili, quam peccantem
mecum nominant, ſic inſit aliquis calor, vt de-
inceps is febriliter calefaciat totum integrale.
Si quidem propter quod vnumquodque eſt ta-
le illud ipſum volunt eſſe magis tale. Deinde 21
etiam, quia omne agens calefactiuum, per ſui
ſpecies, fortiùs agat in propinquum, quàm in
diſtans. Quapropter ſi materia febrilis ſuo calo-
re reliqua calefaceret, neceſſe eſſet, quòd centrū
ſiue nidus quo recipitur iſta materia febrilis
peccans, prius torreretur in cremiū, quàm quòd
inde aliquod diſtans calefieret. Imò, ſi materia 22
peccās propriâ ſpōte caleret, & febris eſſet, is me-
rus calor præter naturam, omnis febris vt talis,
deberet eſſe continua, nec intermitteret, donec
omnis materia peccans penitus eſſet conſumta
in cinerem. Neque ideo vlla eſſet ratio repeti- 23
tionis vel recidiuæ, cùm materia peccans, ad ſui
conſumtionem vſque ea generali proprietate
ſemper calefaceret. Quinimò & cadauer tā cale- 24
ret poſt mortem, & febri torqueretur ardentiùs
quàm dùm viueret, eò quòd eadem numero
materia, cuius obſequio mors aduenit, etiam-
num perſtet in cadauere: cumque eam ſuppo-
nunt calidam, proprio putredinis calore, magiſ-
que ſit putrida poſt mortem, vt & potentiùs à
morte putrefaciēs, pluresque afficiat partes ſibi
conterminas, quàm dum viueret. Idcirco etiam
plus actualiter caleret poſt mortem, quàm in
vitâ. At ſanè hic error proditur. Nam febris quæ
viuum calefecit, ſtatim à morte ceſſat, omniſ-
que calor cum vitâ exſpirat. Quod nos inſtrue- 25
re deberet, calorem febrilem non eſſe materiæ
peccanti proprium, vel inquilinum: quodque
calor materiæ peccantis, non efficienter & effe-
ctiuè calefaciat in febribus. Ergò perpetuò ve-
rum eſt, quod materia peccans tantum occaſio-
naliter calefaciat: Archeus vero ſit omnis alte- 26
rationis opifex, adeoque hoc titulo impetum
faciens, efficienter, primario, immediate, ſem-
per, vbique, & ſolus non calefaciat, iuxta axio-
ma. Quidquid in ſanis edit actiones ſanas, id- 27
ipſum in morbis edit actiones vitiatas. Spiritus
enim iſte calefacit hominem naturaliter in
ſanitate, idem qui in febribus æſtuat. Per 28
exemplum. Spina quercina digito infixa, actu &
potentialiter frigida, mox in digito excitat ca-
lorem præter naturam. Non quidem, quod ca-
lidi humores affluant, quaſi per ſpinam eò con-
uocati, exſpectaſſent ſpinæ vulnus, & qui aliàs
ſuis ſedibus temperati reſediſſent. Siquidem
cruor vulneri proximus, primus accurrit, adi-
tum venienti cruori præripit. Et ipſe per ſe
quoque non calet: ſed ex gratiâ vitalis ſpiritus.

Itaque

Itaque inflammatio, & tumor cum pulſu duro
dolore, & à calore, à ſolo ſpiritu cauſaliter: ab
29 infixâ verò ſpina occaſionaliter duntaxat, pro-
cedunt. Paradigma certè ad febris poſitionem,
modum, cognitionem & ſanationem ſufficiens
Nimirum cauſa peccans in febri, non calet ex
ſe: calefacit autem tantum occaſionaliter, &
ad ſpinæ ſiue cauſæ occaſionalis euulſionem
ſequitur ſanitas. Solus vbique Archeus ef-
30 fectiue febrim concitat, & quo abeunte per
mortem, ceſſat cum eo febris. Ergò calor eſt
accidens poſterius, & ſubſequens ad febris
eſſentiam. Accendit nimirum ſeipſum Arche-
31 us, in niſu, quo cuperet expellere materiam oc-
caſionalem; tanquam ſibi impactam ſpinam.
Hanc autem quicunque aufert, ſiue id fiat per
calida media, ſiue per temperata, ſiue demum
per frigida, is morbum à radice tollit, & eſt na-
turæ quaſi indifferens. Quia eo ipſo ſedatur,
32 ceſſatque tymoſis Archei. Quamobrem calor,
vt cumque præter naturam auctus, indicium
poſſit eſſe febrium; non eſt tamen ipſe febris,
nec illi ideo inter medendum, magnopere eſt
inludandum. Hinc nempe Hippocrates ſerió
monuit, calorem & frigus, non eſſe morbos
vt neque horum cauſas: ſed cauſas (nimirum
occaſionales) morborum, eſſe amarum, acre,
ſalſum, ponticum, &c. Spiritum verò eſſe eum
qui impetus omnes facit. Galenus dein quin-
gentis facilè annis Hippocrate iunior, multum
chartæ maculauit, ſuaque dicacitate, ſequaces
ad ſe allexit. Poſteritas verò admirata hunc gar-
ritum, eundem ſecuta eſt: maximi ſemper fe-
cit, quod fuit minimi. Dein mundus in iudi-
ciis friuolis vbique inſenuit, magni æſtimans
ſemper ponderis, quod ſuæ eſſet inconſtantiæ
ſimillimum.

Nutantes Scholæ introduxêre putredinem.

CAPVT II.

1. *Scholæ coactæ ſunt præter calorem aliud in febribus comminiſci.*
2. *Alter defectus in definitione febris.*
3. *Contradicunt Scholæ poſitis à ſe principiis.*
4. *Quod febrium eſſentia non ſit à calore.*
5. *Senſim obliuiſcuntur ſuarum theſium.*
6. *Aroma roſarum calidiſſimum.*
7. *An calor febrilis rectè à Scholis cenſeatur oriri à putredine.*
8. *Febris maligna in quo differat à reliquis.*
9. *Criſis febrium à ſudore ſit ſaluberrima.*
10. *Cur Scholæ refugerint ad putredinem.*
11. *Stolida comparatio caloris in fimo equino.*
12. *Cur fimus equi caleat.*
13. *Gradus caloris putreſcentis rei non ſufficienter totum hominem in febri eſt calefaciendo.*
14. *Putrefactio nuſpiam eſt cauſa caloris.*
15. *Fimus non calefacit à putredine.*
16. *Cur calorem febrilem non à thermis deſumſerint.*
17. *Ignorantia radicum Scholas detorſit ad Effectuum conſiderationes & remedia.*
18. *Fimus calorem perdit, dum incipit putrere.*
19. *Cæcitas ingens Scholarum.*
20. *Galenus erroris conuictus.*
21. *Cruorem in venis nunquam putreſieri, adeoque erroneum eſt quod de Synocho nugantur.*
22. *Probantur præcedentia.*
23. *Dos venarum.*
24. *Vel ruit natura, vel Scholarum doctrina.*
25. *Paradigma ex varietate cruoris*
26. *Ridicula tabula cruoris emiſſi.*
27. *Argumentum à Peſte contra vſum Scholarum.*
28. *Iterum à Pleuritide.*
29. *Calores & turbulentia cruoris non teſtantur eius vitia.*
30. *Lurida Scholarum deceptio.*
31. *Humores in febribus ſupponere putrides, ridiculum.*
32. *Contra definitionem febrium præcedentis capitis, aliquot allegantur abſurda.*
33. *Friuola excuſatio per Diariam.*
34. *Impugnatur iterum præcedẽs febrium definitio.*
35. *Scholarum inconſtantia.*
36. *Cruorem non putrere in venis.*
37. *Corruptio vnde.*
38. *Cruorem hæmorrhoidum non eſſe putridum.*
39. *Remedium mirabile contra hæmorroides, per annulum. Itemque pro aliis morbis.*

MEdirabantur Scholæ, quod non tardò ca- 1
lor per exercitia efflóreſceret, febrien-
tium calori non abſimilis; qui cùm tamen fe-
brilis non eſſet, calorem quidem febribus ne-
ceſſarium cenſuerunt: non indifferenter quemli-
bet, ſed illum qui è putredine ſuſcitaretur.
Iam non amplius de calore anxiæ, vt neque de
gradu, aut intemperie eius: ſed potius de cau-
ſa continente illius. Neque enim ſufficere vi-
ſus eſt calor graduatus præter naturam pro fe-
bri, niſi & is emergat è putredine. Quæ certè 2
particula, torpidè omiſſa eſt in præfata febrium
definitione. Ergò iam febris eſſentia, non am-
pliùs eſt nudus calor, nec hic diſtinguet febres
ex diuerſitate caloris (licèt ſpecies inde reſoltet
vnde eſſentia) ſed humorum putridorum, vel
ſaltem putreſcentium varietatibus. Bellè ſanè 3
inceptum, ſic eſt à poſitis terminis vagari, vt
cum antea non reſpicerent niſi calorem, qui ſu-
peraret conſuetã naturæ temperiem, deinde exi-
gant calorem, & ſubiectum putredinis, quem
volunt accenſum in materia peccante putrida:
non autem amplius primum in corde. At cum
caloris non niſi vnica ſit ſpecies in gradu, mo- 4
menta verò eiuſdem plurima: ſintque ſpecies
febrium plurimæ, nec poſſit multitudo febrium
ſpecifica prodire ex vnica ſpecie caloris præter
naturam. Ergò in eſſe caloris aliud ſpectatur
præter gradum eiuſdem. Non ergò calor con-
ſtituet eſſentiam febrilem: ſed iſtud aliud, ra-
tione cuius prorumpit febrium diuerſitas. Si
ergo putredo diuerſorum, ſit cauſa efficiens
diuerſitatis febrium, tam erit calor cauſatum
putredinis, quam ipſamet febris: adeóque cum
actio cauſalitatis putridi, aliud quid inuoluat
præter calorem ipſum, non poterit febris eſſe
calor. Iam Scholæ confuſe, plurima vtrobique 5
adſtruunt, vt ſi ipſas non iuuet vnum, iuuet ſal-
tem aliud. Ita vt quamuis præfatam definitio-
nem ſeruent mordicus, eamque adorent: ſenſim
tamen ab intemperie nudâ caloris deflectunt,
ad humorum putredinem. Nec ſiſtũt in his nugis
quin inſuper ad remedia calida refugiant, obli-
tæ ſuarum theſium. Idque ſiue attentent
purgationes, ſiue demum ad propria febri-
um ſpecifica ſeſe conuerterint. Quid nam- 6
que in medendo eſt modo ſolennius, quam
pro febri dediſſe apozema ex lupulo, aſpara-

go, &c. eamdemque ſaccharro condidiſſe; Quid
enim aromate roſis incluſo eſt ardentius, ſive
ſaporem ſpectes, ſive applicationem; ſine quo
tamen ipſa roſa merum eſt cadaver; Quid
enim ubique crebrius occurit, quàm ſulfuris
aut vitrioli corroſivum (multipliciter ſuadente
lucro adulteratum) julapiis febrilibus immiſ-
7 cuiſſe? Rhabarbaro denique & ſcammonearis,
ſontes quos fingunt humores elicuiſſe? Ergò
ante omnia ex profeſſo examinandum, an fe-
brilis calor ſuum debeat ortum putredini.
Quamobrem inprimis docui palam, calorem
8 febrilem nullatenus pendere cauſaliter ex ma-
teriâ peccante. Deinde didici, quod ſola febris
maligna in hoc à cæteris diſcrepet, quod ſua
materia peccans adjunctam habeat putredinem
incipientem. Quæ ſi dein ſui faſtigium perre-
ptârit, donec putredo ſit in facto eſſe, intuſque
manſerit, neceſſariam mox mortem adferat. Sin
verò in fieri eſſe, foras propulſetur (ut in vario-
lis, eryſipelate &c. plerumque ſanatur. Eò quòd
9 motum ad extra, plerumque comitetur ſanitas.
10 Hinc namque febres cieunt ſub finem ſudores
ſpontaneos. Eſtque Criſis, quæ per ſudores ter-
minatur longè ſaluberrima, & per conſequens
11 etiam remedia ſudorifera. Confugerunt autem
ad putredinem, ut reperirent cauſam; unde pri-
mum frigus, mox dein calorem ſtabilirent. Aſ-
ſumunt ideo fimum equinum, actu frigidum,
ſponte incaleſcere, propter putredinem. At
quàm ſtolidè utrobique, credulo mundo impo-
nunt! Nam vaccinus, ex iiſdem alimentis, me-
lius putruit & digeſtus eſt, quàm equinus; ta-
men non incaleſcit. Fimus etiam equi, qui gra-
mine paſcitur, aut vitiis, non incaleſcit, prout
dum grani veſcitur; non minus tamen ille,
12 quàm hic, putruit. Neſcivêre ergò, quòd calor
ſequatur manſa grana, non autem naturam pu-
tredinis. Ergò inſulsè traducunt calorem febri-
lem, ad humores in febri putridos, ab calore fi-
mi nondum putrenti. Neſciuere ergò Scholæ,
quòd fimus equinus propinquior eſt incipien-
ti putredini, tanto magis orbetur omni calo-
re. Idemque nec unquam proinde putrebit, ſi
ſpargatur. At ſolum dum in cumulum contra-
hitur madidus, non ſecus ac fœnum & flores, ſi
comprimuntur madida, accenduntur ante pu-
tredinem. Neſcivêre, inquam, fimum incaleſ-
cere per proprios ſpiritus ſalium compreſſo-
rum. Denique etſi fimus caleſcat in fieri eſſe pu-
tredinis, ceſſat tamen omnis calor, ante inceptam
putrefactionem in facto eſſe. Adeóque calor fi-
mi, non quadrat materiæ febrili, ſi multò antè
13 latitet putrida (ut aiunt) in receptaculis, & qui-
dem in quartana continò, & diutiſſimè. Imò
nec eſt gradus caloris fimi adæquatus, ut à pu-
trido centro diſpergatur uſque in plantas pe-
dum: quin prius corporis centrum exurat, ubi
putridus is humor reſtagnaret. Eſt ergo exem-
plum fimi planè impertinens febribus, eóque
magis, quòd non docent frigus, tempore prius
calore. Quinimò in naturâ, nuſpiam putrefa-
ctio cauſat calorem, multóque minus in vitali-
14 bus. Nam in putreſiente, eſt neceſſarium fri-
gus, ſi vita ſpoliatur, quæ nobis fons caloris
eſt. Etenim diebus intercalaribus intermitten-
tium, non querimur de æſtu, aut nos moleſtat
frigus: quando tamen ſupponunt humores pu-
treſieri. Itaque ſi calor & frigus cauſaliter ſuc-
cedant in putrefacto, ſitque in febrium acceſſu

frigus ſemper ante calorem, frigus eſt magis na-
tivum putrido, quàm calor. Idcirco enim à du-
ratione frigoris in febri metimur morbi diutur-
nitatem, non autem à calore. Tandem oſtendi
omnem calorem febrilem eſſe prorſus ab Ar-
cheo, ideóque ceſſare ante mortem: quando at-
tamen frigus & putredo invaleſcunt magis: Im-
plicat etiam, quod calor febrilis eſſet à putri-
do & primum ſuccenderetur in ipſo corde, unde
putredo exulat. Denique, non accenditur calor
in fimo à putredine ſui, Nam ſi quotidie novâ 15
equi urinâ irroretur, ne quidem in annum in-
caleſcet. Certum eſt autem, quod urina non
præſervet à putredine, quam veteres augeret. 16
Veteres enim calores è thermis, vel calce de-
ſumſiſſent ſed horum calorum cauſas magis
ignorabant: quapropter facilius æſtimarunt,
unius fimi Equini putredinem accuſaſſe. Nec
erat cur potius à calore, quàm à frigore, aliiſque
ſymptomatibus febrilem eſſentiam mutuarent
cum ſint partia ac ſocia febrium accidentia. Ita-
que ſemper ſtuduerunt debellare accidentia
producta: quia radices ignorarunt. Sed cum jam
conſtet res materiales eſſe ipſam materiam, quo
modo ſanabunt, qui duntaxat ad calores totum
ſanandi cardinem vertunt? Saltem cecidit fimi
equini ſimilitudo, & caloris febrilis, putredini
adſcripta. Nam fimus, dum tantillum putrere
incipit, calorem exuit. Ac quamdiu calore po-
teſt, artifices ſalem petræ exin eliciunt; ſin au-
tem incaluerit, ut ſibi inutilem, ruſticis relin-
quunt. At Scholæ, humorum putredinem ac-
cuſant: & quidem unius ac ejuſdem humoris, 19
tam pro frigore, quam pro calore, & utroque
intenſo: Atque per conſequens, unum & idem,
duo oppoſita immediatè ex ſe efficeret. Ergo
neceſſe eſſet, alterutrum horum, ut ſit per ſe,
alterum verò per accidens. Si itaque frigus eſt
proles putredinis per ſe, non poteſt ullatenus
eſſentialiter includere calorem: ſed tantùm per
accidens. Sin autem calor eſt filius putredinis
per ſe, nec utique febris tum incideret à frigo-
re. Sat lucet attamen, ex præfatis, quod Scholæ
putent, putredinem, febrium eſſentiam: ca-
lorem veró atque frigus, accidentia comitan-
tia putredinem. Quare Galenus ait: cum ſan- 20
guis putreſcit, fit bilis. Quem textum ſi admi-
ſerint, iſta bilis erit putrida in ſui ortu, vel non.
Si putrida, faceret Tertianam: non autem Sy-
nochum vel cauſam putridam. Sciant igitur
Scholæ, cruorem in venis putreſieri nunquam, 21
quin ſimul ipſamet vena putreat, ut in Gan-
grænâ, & mortificationibus. Adeoque petunt
principium, qui cruorem emittunt, ne putreat
in venis. Item qui Synochum è cruore putrido
venarum oriri aſſerunt. Itemque qui cruorem
dum putreſcit, in bilem verti aiunt. Quæ ſic
probo. Venæ ſuum cruorem, etiam in cada- 22
vere, retinent fluidum conſenſu totius Anato-
miæ; cruor autem extravenatus, mox in gru-
mum concreſcit. Eſt autem cruoris coagula-
tio, corruptionis dumtaxat initium, & via ſe-
parationis integra. Ergò ſi vena cuſtodiat cruo-
rem, à corruptione in cadavere: multò id ma-
gis in vivis. Argumento à minori ad majus.
Putrent quidem excrementa peregrina in ve-
nis: tam propriæ nimirum, quàm alienæ dige-
ſtionis retenta (ut de digeſtionibus alibi) at nun-
quam ſanguis. Quippe qui juxta Sacra, eſt ſe-
des, & theſaurus vitæ. Si ipſa ergo vita nequeat à
corru

corruptione præſeruare ſuam ſedem & theſau-
rum quantiſper eſt in venis, quando ergo ſer-
uabit eum? & quomodò vnquam erit immunis
à corruptelâ? Itemque ſi vita, non ſeruet à pu-
tredine ſanguinem in quo gliſcit, quomodò
23 præſeruabuntur oſſa? Venæ ergo à Creatore
ſunt ordinatæ, vt ſanguinem ſeruent à corru-
ptione, quia vita conſermentata eſt ſanguini
24 venarum. Itaque ſub hac quæſtione ruit decus,
& deſtinatio naturæ: vel ruit totus ordo me-
dendi hactenus adoratus à medentibus. Sed
eſto quonam ſigno judicant Scholæ ſangui-
nem putridum? nonne ex colore albiore, ni-
griore, flauo, ſubuiridi, fuſcoue? nonne ex ma-
teriâ viſcosâ, craſsâ, aqueâ, tenui? & tandem an
non ex conſiſtentia, non fibroſa, vix cohæren-
25 te, &c. Aſt declaro, ſub pœna conuicti meo-
dacij, ſi quis velit experiri, quod ducentorum pe-
tulantium ruſticorum, & ſanorum cruores,
vnico die examinauerim: erantque multi illo-
rum, aſpectu valdè diſſimilares, colore, ma-
teria, & conſiſtentia, quorum plures diſtilla-
ui, & reperi, medendo æque vtiles. Solent
namque noſtrates ruſtici, altera Pentecoſtes
mittere ſanguinem, quò largius potitarent.
Etenim quanquam plures viderentur putridi,
alij æruginoſi, vel atrabiliarij: imprimis tamen
ruſtici vnde effluxerant, erant admodum ſani.
Ergò per cauſam confirmabant, ſe non obſtan-
tibus corruptionis indicijs, cruores a balſami
26 natura nequicquam alienos. Quare obriſi tabu-
lam judiciorum ex aſpectu emiſſi cruoris, adeò-
que confirmaui mecum, à Medicis cruorem
ſeruari iuſſum, vt ſaltem hac ratione, vnam vi-
27 ſitationem ægrotis adnumerent. Etenim ſi cor-
ruptio cruoris vſpiam locum habet, indicétque
ſui emiſſionem eo titulo, id ſanè oporteret eſſe
28 in Peſte; Atqui in peſte eſt venæ ſectio exitia-
lis: ergo nuſquam in cruore eſt putredo, metuſ-
que ne putredo cruoris inoaleſcat, & per con-
ſequens ſcopus cruoris mittendi hac ex parte
erroneus. Suppono quoque viros 30. æqua Pleu-
ritide depreſſos; decem autem illorum, effun-
dere cruorem è vena apparenter vitiatum (eſt
namque cruor pleuriticorum inſtar vini rubri,
cui grumi lactis confluunt) reſiduos autem 20.
curabo citra cruoris emiſſionem, certum eſt
interim, quod iſti 20. cruorem non aliter affe-
ctum habeant, quàm decem quibus ſecta vena
fuit. Iterumque, quod ſanatis illis 20. ſi vena
pandatur, reperietur illorum cruor rectificatus,
in priſtinum reſtitutus, & longè à pleuritico
cruore alienus. Ergò Pleuritici cruor non eſt
corruptus, quanquam talis videatur. Quod pro-
bo; quia à corrupto, ſiue priuato, non datur re-
greſſus ad vitam, ſanitatem ſiue habitum. Non
igitur cruor ater, liuidus, viridis, &c. teſtantur
ſui corruptionem: ſed ſolius efferueſcentiæ, aut
turbulentiæ fermentalis ſigna præbent. Impri-
mis namque ſi aquoſior & flauus ſanguis vi-
tium indicaret, arterialis ſanguis, venarum
cruore eſſet longè deterior; quod eſt erroneum:
etenim non aliter cruor præfatis ſignis diſtin-
guitur, quàm ſicut vinum turbatur, dum vitis
floret, non enim corrumpitur ideo: quippe
29 ſublato turbine, ſponte reclareſcit iterum. Sic
pariter febris, cruorem variformiter turbat, alie-
niſque faciebus decolorat. Sed hæ laruæ ceſ-
ſant, febre ſublata. Equidem inſpectores cruo-
ris, ſoleo æquiparare ferentibus judicium de
vino Hiſpanico, putantibuſque aſpicere lotium.
Sed dicent: ſi putredo non inſit cruori, cur er- 30
gò tertia, & non prima, vel prima & non tertia
vice ſalit purè rubicundus è vena? At iſtud ar-
gumentum, ſaltem conuincit, vnam partem
cruoris plus, citiuſque turbari altera, nec to-
tum, aut omnem ſimul. Certum eſt namque, 31
naturam ſenſim lineari viâ, ad ſtatutam ſibi
perfectionem tendere. Cruorem ideo prope cor
puriorem eſſe, quam qui circa primam eius of-
ficinam eſt. Ergò Tertianam, tam Continuam,
quàm Interpolatam, ex bile flaua. Quartanam
ex atra, vt quotidianam, ex pituita, ſed putri-
dis, conſtare aiunt: errantque. Nam cur ne-
ceſſe fuit hos humores (quos alibi fictitios de-
monſtraui) ſupponere putridos, cùm fateantur
Synochum non putridam, continuam, & tri-
bus præfatis atrociorem? Quæ ſanè ſi conferan-
tur, cùm propoſitâ febrium definitione, iam ne-
ceſſariò, ſanguis in Synocho omni, & ſpiritus
vitalis, in Diaria, conſtante vita putrebunt, ter-
minum ſcilicet putredinis aſſecuti erunt. Dein 32
cùm fateantur Scholæ eiuſmodi putridos hu-
mores, non conſiſtere in theca cordis, & quòd
proinde non accendantur primariò in febri,
adeòque per conſequens, fruſtra exigatur putre-
do, ad calorem febrilem accenſum in corde. Si
ergo putridi humores, accendant a longè ſpiri-
tum in corde: id omni lege naturæ, prius fiet
cominus, quàm eminus, ſeruſque omnem cruo-
rem intermedium putredinis calore accendent,
dabuntque ſic omnes febres neceſſariam Sy-
nochum putridam. Quare nec Quartana ſiſtet
curſum, repeterque recurſum, ſi eadem eius
materia putrida, in Splene ſoſpes ad annum
expectet. Gangrænæ certè me docent nihil
putridi (nam putridum omne eſt mortuum)
poſſe dudum perſiſtere abſque vlteriori ſui
contagio. Nec capio, quomodo putrebit ipſe 33
vitæ Archeus, vt Galeno pro Diaria ſatisfaciat?
Quod ſi intelligant Diariam filiam illius pu-
tredinis, quæ tandem ſpiritui vitæ, inſeritur.
Ae ſic omnes febres, in Scholis, eſſent Diariæ.
Denique ſi Diaria, filia putredinis: præſupponi-
tur ergò putredo fermentata ſpiritui vitæ. Vnde 34
relapſus ad eaſdem anguſtias. Sin autem intelli-
gant incipientem duntaxat putredinem, ſiue
diſpoſitionem ad putredinem, ſitque calor
effectus putredinis: ergo ſequitur, quod Diaria
habebit tantùm diſpoſitionem ad calorem; non
autem calorem verum, vti nec proinde vera
erit febris. At Scholæ requirunt formalem, &
abſolutam putredinem, vt caloris febrilis cau-
ſam inueniant. Oblitæ, quod tunc calor erit ef- 35
fectus putredinis, & non febris: adeòque di-
ſtinguent coactè calorem à febri. Quippè cùm
Synochus non putrida, ſit vera febris abſque
putredine, & per conſequens, debebit eſſe abſ-
que calore. Interim paulatim deponunt caloris
formidinem, nec illi incumbendum in meden-
do, dum metuenda ſi maior noxa a contagio
putredinis in habentibus ſymbolum. Præſta-
rétque ideò putredinem auertere, quam refri-
geriis fruſtra febrium deliniuiſſe. At ſanè quæ-
cumque putredini reſiſtunt, ſunt calida. Myr-
rha enim, iam à bis mille annis, cadauera Mem-
phytica præſeruat: quæ alias cùm Cichoreo,
Plantagine, & veſtris refrigerantibus, dudum
putruiſſent. Sunt igitur putridorum humo-
rum, ſanguinis item, atque ſpiritus putrefa-
ctiones,

ctiones, adeò fabellis ſimiles, quod vix crede-
rem Scholas ſeriò locutas; niſi iſtas theſes, per
therapeuticem fataliter etiamnum hodie con-
firmarent. Pro colophone adhuc vnum addam.
36 Quidquid in corpore ſemel corruptum eſt,
nunquam iterum redit in gratiam: ſed ſanguis
venatum vt vt videatur corruptus, redit iterum
in gratiam. Ergo non fuit ſemel corruptus. Pro-
batur maior, quia in nobis corruptio eſt effectus
ſequeſtrationis diſpoſitionum vitalium: adeò-
que præſupponit priuationem ac mortem ipſius
corrupti. Probatur minor per eos qui curan-
37 tur à Peſte, Pleuritide, & febri abſque eductio-
38 ne cruoris. Itemque: Si ſanguis vnquam cen-
ſendus eſt putridus, vel corruptus, exſiſtens
in venis, is maximè erit hæmorrhoidalis: ſed
hic non eſt corruptus, quanquam penè velut
extrauenatus; ergò nunquam cruor cenſendus
93 eſt putridus in venis. Majorem probat tota Chi-
rurgia, de vlceribus, contingentia hæmorrhoi-
dum natis. Probo autem minorem. Quia me-
tallum compono: vnde ſi geſtetur annulus,
ipſo ſpatio orationis Dominicæ tollitur hæ-
morrhoidum dolor, & 24. horis euaneſcunt hæ-
morrhoides tam internæ, quam externæ, vt vt
maximè protuberent. Ergo ille cruor recipitur
in gratiam, & benè ſe habet. Valet etiam iſte
annulus in ſuffocatione, & motibus vteri, &
morbis plurimis. Cuius deſcriptionem atque
componendi modum trado in tractatu ſuper
illa verba: In verbis, herbis, & lapidibus eſt
magna virtus. Vbi de virtute magna rerum
loquor.

*Doctrina Veterum de circuitibus exa-
minatur.*

CAPVT III.

1 *Cauſa circuituum febrilium in Scholis.*
2 *Primus error.*
3 *Galenus inſimulatur erroris,*
4 *Quaternarius humorum cur ſuſpectus.*
5 *Ingens Scholarum & pertinax cæcitas.*
6 *Exploditur Galenus de loco Intermittentium, multis anxietatibus inde profluis.*
7 *Computus bilis neceſſaria pro acceſſu Tertiana juxta Scholas.*
8 *Perarithmeticen refellitur.*
9 *Ex ſuppoſitis concluditur, non poſſe in febri eſſe plethoram altero die.*
10 *Petitio principij in Galenicis.*
11 *Galenus Anatomiæ ignarus, multos libros de Anatomia exſcripſit.*
12 *Infauſta medendi theoremata in cladem mortalium à diabolo inuenta.*
13 *Argumentum contra, à capſis deſumtum.*
14 *Flauam & atram bilem non hoſpitari in Splene, & folliculo fellis.*
15 *Contra Aſtrologos circulum febrilem in aſtra deferentes.*
16 *Similitudines in Scholis prælecta, non quadrant.*
17 *Aliquot argumenta contra doctrinam Scholarum.*
18 *Meritum Fernelij.*
19 *Paracelſi temeritas & inconſtantia.*
20 *Hominem non eſſe Microcoſmum, ſi Sacris obtemperandum.*
21 *Paracelſus deceptus.*

STatorum circuituum cauſas Scholæ aiunt; 1
quòd ſcilicet tantundem pituitæ genere-
tur indies, quantum bilis alterna die, & quan-
tum atræ, triduo. Gratulor linguæ noſtrati, 2
quæ hiſce nominibus ab helleniſmo deſum-
tis, lubens carere voluit. At non ſic cauſam ef-
fectricem docent Scholæ, ſed tantùm cauſam
remotam, quam ſine qua non, vocant. Itaque
indignor merito, quod Scholæ quintum hu-
morem pro quintana non finxerint, nec dimi-
diatum, & ſequi alterum pro Hepiala, & Hemi-
triteis. Duplatam item bilem neglexiſſe, pro
Tertiana duplici, nec meminiſſe duplatæ bilis
atræ, pro duplici Quartana: Non inueniſſe hu-
morem erraticum, ac incertum, pro febri erra-
ticâ: vel humores continuos, & inceſſanter ſor-
togatos, pro continuis, ſingulo, altero, vel
terno die exaſperantibus. Ac tandem humo-
rem pigrum, pro febri lentâ. Saltem debebant 3
expoſuiſſe, ſi putreſcens ſanguis moretur in bi-
lem, quare conuertatur totus in pus. Cur cruor
purulentus in tabe non efficiat cauſam, & ex-
pectorationes flauæ non pariant Tertianam,
ſed febrim hecticam, idque mox à cibo. Qua-
propter humorum quaternarius, pro tanto fe-
brium, aliorumque morborum catalogo, adhuc
indies aucto, nemini non ſuſpectus eſſe debet
Quantùm verò ad ſedem humorum putridorum 4
febrilium attinet, tam ſtupidus æquè in hoc
Galenus eſt, quod ſuum errorem patefacere
me puduiſſet, niſi Scholæ in mortalium per-
niciem eundem mordicus tuerentur adhuc
hodie; reſpectum ab antiquitate potiorem ve-
nerantes, quam à veritate: quaſi fontes Sapien-
tiæ in Galeno exhauſti eſſent. Qui vt ſtati tre-
motis in febribus cauſas reperiret, non niſi fa- 5
bulas aniles ſcripſit: quarum quoties recordor
admiror ingenuè, quod tot ingenia, iam inde à
diebus Galeni, illis potuerint ſubſcribere. In
quo ſanè magnam ſtupeo ingeniorum ignauiam
indagandi: aſſentientium falſis principiis, ne ius
diſputandi erga negantes præripiantur illis. Non
itaque amplius Galenum, ſed Scholas alloquar
Vtinam ergò mihi exponant, quo ductore; mo- 6
do, viáque, humor putridus, ſingulis acceſſibus,
veniat ab officinis humorum, ad venarum ex-
trema, quæ terminantur in habitum corporis,
ſiuè in carnem & pellem? Nam ſi erat putri-
dus, antequam ad venarum cailes & vltimas
extremitates veniret, cur vnicus (nimirum bi-
lis vel pituita) à tribus ſeparatur ſociis, vt pu-
treſcat exul, longè à ſuis laribus? Quisve ille
tam ineptus Separator, qui innocuum humo-
rem à ſuo compoſito auellit, ad tam abſurdos
fines? Cur ergò perſtite eodem ſeparatore in
vitam, febris eadem non perſeuerat in vitam?
Quis pædagogus hunc Separatorem admonet
ſui erroris, vt reſipiſcat tempeſtiuè! Saltem ſi
venarum extrema, non putridum illum humo-
rem corrumpunt; ipſæ venæ erunt magis pu-
tridæ, adeòque Gangrænâ laborabunt inexcu-
ſabili. Sin autem in ipſis venarum extremis,
ſubſit cauſa ad ſe vocans humorem inſontem,
vt eundem penes ſe putrefaciat. At majori
compendio, iſtud exſequeretur in cruore ſibi
propinquo, in quem jus potiùs habet & vnde
ipſi tam eſt liberum ſeparare bilem aut pitui-
tam, quàm idem aliàs eſt vernaculum pharma-
co

co ſolutiuo. Denique ſi lubet è propinquo cruore, paraſſe humorem putridum, fruſtra quantitatem congruam bilis exſpectabit toto biduo. At ſi humor iſte putruerit, priuſquam ad venarum extrema attingeret: cum contradicunt ſibi Scholæ, eritque ſedes Intermittentium, non in habitu corporis: ſed in primis humorum officinis. Denique ſi è venis, tota vnica acceſſionis vice putridus humor diſpergatur in habitum corporis, vſque in ſui conſumtionem: falſem cur ille Separator, aut propulſor (cum nil moueatur à ſeipſo, quod non ſit vitale) minus erit generoſus in Viſceribus, quàm qui in venarum extremis locatur? Tandem quo delirij fine, hæc humoris putridi erit tranſmigratio à Meſenterio per Hepar, & Cor, vſque ad extrema venarum? Res periculi plena; metuendúmque quin mox totum ſanguinem frequenti tranſitu inquinet ſuâ putredine, ac tabo lethali. Etenim vel decumanum eſto Galeni mendacium: vel natura humana ſponte propriam meditatur ruinam. Caditque hoc modo reuulſionis neceſſitas, per venæ ſectionem oſtentata. Si quidem ſpontanea Intermittentium vi, ſtatis horis, à nido generationis, humor putridus reuellitur, imò ſponte profluit, vſque ad extrema venarum, niſi fortè periculoſa cenſeatur iſta reuulſio, quæ tota per cor, trans venam cauam fieri debet, tam in intermittentibus, quàm per venæ ſectiones. Deinde vel tota materia febrilis per ſingulos acceſſus, trahitur è nido natiuitatis, vel non tota. Si tota, non erit cauſa reditus: ſi non tota, exhauritur. Quare nouus humor, qui ad ſingulos futuros acceſſus putreſcit, non magis febrilem acceſſum mouebit ſui putrefactione, quàm ſui expulſione? Siquidem major labor & dolor dum pus fit, quam facto pure. Cur iſto caſu, ſedes febrium non erit potius in loco putrefactionis, quàm in locis per quæ tranſit dum expellitur? Cur, inquam, redeunte appetitu, abſenti ſiti, ac vigilia (puta diebus quietis Intermittentium) putreſceret bilis, vel pituita in viſceribus? Eiuſque putrefactio, non turbat œconomiam officinarum humoralium? Quare atra bilis, quæ fieret die Lunæ, biduo putreſcet in maturam putredinem; & quæ ſequenti die fieret, vni tantum die putret, quantum prior binis putruit diebus; ſi junctum vtraque die Mercurij acceſſum Quartanæ facias? Quare quæ fit die Lunæ, ſuum non mouet paroxyſmum die Mercurij; & quæ fit die Martis, ſimiliter ſuum tumultum non excitat die Iouis? ac conſequenter ſi qua facta eſt die Mercurij, acceſſum formet die Veneris? Attolluntur Medentum humeri, inarcantur ſupercilia, & incuſantur proprietates occultæ, dum per creditas ac ſuppoſitas inſanias reſpondere coguntur ad ſenſu nota. Cur tandem in rigoribus Tertianæ, volunt eſſe fel, id quod ſub initiis euomitur, & naturam iſthac vergere ajunt, ſi ductus naturæ, eodem interuallo, ex oppoſito, à centro procedat ad extrema venarum? quoniam natura non mouet vnico inſtanti duos motus oppoſitos, intro & extra; præcipuè cauſa votus excrementi, quod fel putatur. Cur iſta vomitio non tantundem demit de atrocitate acceſſus, quantum eſt copioſa illius excrementi expulſio, quod putant ipſam Tertianæ materiam? Si autem in Tertiana ſuperſit bilis reſidua ab acceſſu, in ſuis officinis, cur potiùs putrefacit bilem nouam, quam ſibi radicaliter annexos humores? quomodo vomitus amarus, ſitis, & tam grandia læſionum indicia, infeſtant ſtomachum, dum pleraque mali ſaburra, ad extrema venarum tranſmigrauerit, vt rigores concutiat. Atqui Canterij notas gerunt, cernunt biduo à febribus, parca, aut nulla emungi excrementa: quæ certè multa eſſent, ſi ad venarum extremá, & corporis habitum, tot febriles ſordes per acceſſus ſingulos laberentur. Scholæ geſtiunt rigoris cauſas tam lepidè fictas, & ſtolidè creditas. Sed cur Galenus magis attendit humoris quantitatem quàm promtam eiuſdem obedientiam? Nonne bilis ob calorem, & fluxum, licet paucior, ſequacior eſſet ad putrefactiui clientelam, quàm erat alioqui pituita? Sed cur bilis non mouet acceſſum quotidie, ſi minor medietas eius ſufficiat pro Tertiana? dum ſcilicet maior medietas eius per vomitum reiicitur? Denique dixiſſe debuiſſet, quos vnciæ requirerentur putridi humoris, pro ſingulo
acceſſu. An ſex? vel ſeptem? Equidem ſæpè, 7
duplum eius reiicitur per vomitum, ſub initium Tertianæ, & paroxyſmus eſt nihilo minor. Ergò ſi ſeptem adhuc vnciæ, ad ora venarum profectæ ſint, & duodecim per vomitum excretæ,
ſint vnciæ 19. requiſitæ ergò, pro Tertiana. Cu- 8
ius ſi dimidium acceperis nempe 8. bilis flauæ quotidie, & per conſequens, duplum pituitæ, erunt eius vnciæ 17. & ad minimum 4. vnciæ bilis atræ quotidie; & ad minimum tantumdem ſanguinis quotidie, quantum pituitæ: id eſt vnciæ 17. quæ ſimul juncta, conficientur quotidie vnciæ 46. in febriente etiam abſtemio his fabellis qui volet, fidem det, & ex his fiſtulis Muſicus concentum faciat, qui poteſt.
Concludo ſaltem ex ſuppoſitis Scholarum 9
ſomniis, Nullatenus deberi venæ ſectionem, vt neque laxatiuum febrientibus, ſi humorum in ipſo naſcatur tantundem, cùm tantumdem, conſumatur in febriente abſtemio, quia deficiente appetitu, digeſtione, & cibo, attamen neceſſe eſt, hoc pondus compenſari ex maſſa cruoris. Ergò non eſt inſtituenda inanitio in
febriente abſtemio per biduum. At quæſo, vnde 10
ſciuit Galenus, tantundem bilis flauæ, alterno die fieri, quantum pituitæ in diem, & atræ tri-
duo. Præſertim qui nunquam cadauer huma- 11
num inſpexiſſe probatur 106. locis, ab Andrea Veſalio Bruxellenſe, & Anatomicorum principe? Nam ſi Galenus hoc ſcribat abſque probatione, ſaltem Scholæ ſuo delirio ſubſcribere non tenebantur. Sin autem hoc didicit ab ipſis edoctus febribus. Non poterat vtique hoc idem in effectum, ſimul & in cauſam vnius rei referre. Abſurdam namque atque ſtolidam principij petitionem continere neceſſe eſt. Idem pro ſeipſo in cauſam & effectum producere. Puta, Quod Tertiana contingat à bile flauâ putridâ, alterno die, & Quartana die tertio, à bile nigrâ, eò quod alternis diebus tantundem bilis flauæ conficiatur, quantum atræ toto triduo. Iterumque huius rei veritatem probet, quod Tertiana adoriatur alternis diebus, & Quartana tridui interuallo, eò quòd tantumdem bilis flauæ fiat
alterno die, quantum atræ triduo. Miſeranda 12
certè medendi theoremata in vere Adoleſcentum propinata, ægris obedire juſſa, & à Scholis hactenus adorata. Vnde videlicet ſuccedunt indies morborum infauſtæ curationes in per-

nicicm Chriſtiani orbis , & ſalutis animarum.
13 At ſaltem ſi bilis , ſeſquialtera proportione ex-
cederet melancholiam , Splen ad minimum
ſuperat ſcaies ſolliculum fellis. Si ergò ratum
ſit , quod Scholæ cum Galeno docent , quod
alternâ die tantundem fellis , aut bilis flauæ
fiat , quantum atræ bilis triduo ; ſitque Splen
capſa atræ bilis , & folliculus fellis ſit theca bi-
lis , aut Creatot ettauit in ſuis finibus, aliter fa-
bricando ipſa illorum receptacula , quàm Ga-
14 lenus ſtatuit : aut fel & Splen non erant condi
15 fabulatum Scholæ Medicæ. Proinde alij , qui-
bus non ſatisfaciebant commenta Galeni de
febrium circuitu , Aſtrologiam orant in ſup-
petias , eò quòd febris ſtatutis horis ſubinde re-
petat. Sed & hi alliduntur ad alias anguſtias, dum
omnibus horis incipiant febres ; itemque ali-
quot horis retardent , aut anticipent , imò per
aliquot vices ſileant, & obdormiant. Vnde non
ſat ratum fecêre, humanam naturam ad lubitum
Aſtrorum cogi , vt neque materiæ febrili ſynga-
miam cum Aſtris eſſe. Quiſquiliæ , & vani tin-
16 nitus ſunt , auribus credulis effuſa. Alij quoque
tandem per ſimilitudines quæſtioni ſe ſatisfe-
ciſſe reutur , ſi dixerint , febres ſe habere per
modum aliorum ſeminum : quorum quædam
nempe citò germinant , vt Naſturtium ; Petro-
ſelinum vero longè ſegnius. Sed non valet exem-
plum , quod litem hic reſoluit. Nam ſemina,
quæ tardius reſoluuntur in humido , propter
gummoſam oleitatem , etiam pigriùs germi-
nant , vt & alia promptiùs , quæ mucilaginem,
ſucco terræ viciniorem obtinent. Quocirca
eiuſmodi ſimilitudo nullatenus ſpectat febres,
quibus nolunt fieri paroxyſmos , ob reſolutio-
nem facilem , aut difficilem : ſed ob humorum
putridorum affluxum parcum , aut copioſum.
17 Alioqui ſanè pituita à putredine alieniſſima,
via ſeptimo die affligeret, vbi interim atra bilis
(quæ cadaueri cenſetur, vel caroi ſimillima)
longè citiùs putreret. At ſaltem ſtante doctrina
Scholarum , de rigore & circuitu febrium , ne-
ceſſum eſt Tertianam ſanari , per exhauſtionem
materiæ in acceſſu , & defectum nouæ bilis, pro
futuro paroxyſmo requiſitæ , ſi patiens toto bi-
duo, à cibo & potu abſtinuerit. Sed conſequens
eſt falſum. ergò & theſis Galenica. Sin verò
Scholæ doceant, dicantque, tum nouam liquari
bilem è cruore. At hoc eſt naturam plus ſolici-
tam fingere, vt febrim conſeruet , quàm aliàs vi-
tam , vitæque theſaurum ſanguinem. Denique
iſta bilis è cruore ſeparata , vel parata, ſi putri-
da eſt : cur non vna cum bile præcedentis ac-
ceſſus, eſt ablegata per venas , quæ iam antea in
venis cum cruore detinebatur ? Vel an fortè iſta
reſidua atque putrida bilis, prænouit contin-
gentem forè bidui abſtinentiam , vt ſcilicet in
hunc defectum ſe reſeruaret , ad continuandam
febrim , alioqui præ bilis penuriâ perituram?
Vel an natura ſibi complacuit in cuſtodia bilis
putridæ ? Quòd ſi verò iſta bilis è venis affluens
non ſit putrida ; profectò iam inſanit, atque
furit natura , quòd cruorem diſſoluat potiùs , vt
habeat quod putrefaciat , in continuationem
futuræ febris. Sed Scholæ Galenicæ fatentur il-
lam putridam , ſingulíſque acceſſibus effundi
per venas humorem putridum , ac deferri in
cailes venarum extremitates : illudque eſſe cau-
ſam tremoris , acceſſus, & frigoris immenſi.
Cuius videlicet humoris putredo , dum ibidem
magis intenditur , mox dein cauſae tantum
æſtum. Has ego cenſui aridas ſtipulas , indignas
fabulas , miſeranda figmenta anilia , & generi
humano pernicioſiſſimas ignorantias. Ac ſanè 18
Fernelius hanc Scholarum inſcitiam detexit
primus. Quare Rondeletius , & aſſeclæ Gale-
ni , in Fernelium , tanquam Scholæ deſertorem,
atque Apoſtatam inuehuntur. Fernelius itaque
nidum Intermittentium , circa Stomachum,
Duodenum , & Pancreas , primum ſubodoratus
eſt, & Continuarum ſedem , circa Cor fixit qui-
dem : ſed à veteri curandarum febrium normâ
non auſus fuit deflectere. Cœperat enim aper-
tè contra præcedentes Scholas diſputare, pro fe-
brium nido : ſed poſtmodum inter abdita ſe
occultauit ? ſtramineis nempe vinculis humo-
rum putridorum ſe extricare non valens , paſſus
eſt ſibi eripi febrium eſſentiam , & cognitio-
nem. Paracelſus verò febrium rigore terrefactus 19
febrilem cognitionem auribus tenere ſibi per-
ſuadens, ſuo ſibi Microcoſmi inuento allego-
rico titillans , febrim definit morbum ſulfuris
ac nitri : atque alibi iterum , terræ motum Mi-
crocoſmi. Quaſi ſulfur & nitrum , ſeipſis fie-
rent longè frigidiora, dum è limo (vel limbo , vt
ait) Microcoſmi ſeparantur , & vltrò poſt horas
aliquot , ſponte accenderentur igne Ætnæ. Ere-
nim vt Galenus in veſtigandis cauſis vbique
ceſpitauit, adeòque in eo ſe prodidit non eſſe
Medicum, (cuius nomen ait , Iouentor occaſio-
nis :) Ita Paracelſus , mirâ licentia lapſus eſt in
Microcoſmi parœmias Medico indignas. Dura 20
quippe lex eſſet , quæ hominem, nuditer vt Mi-
crocoſmum referret , præcipitaſſet in omnium
morborum ærumnoſas neceſſitates. Ego certè 21
gratulor animæ meæ , quod figuram Dei viui
referam ; non autem mundi. Deceptus fuit bo-
nus hic vir , quod neſciret ignem nuſquam aſ-
cendere , niſi ſuccendatur prius , nec vt vt fin-
xerit , eſſe in nobis ſilicem & chalybem , ſi-
mulque concuſſorem in puncto attritionis ſi-
licis. Non ſanè opus fuit his , vt neque puluere
pyrio , pro calore febrili , niſi primo appulſu
crememur , & dehiſcamus medij. Deeſt ergò in
nobis materia actualis ſulfuris , & ſalis petræ:
deeſt contactio amborum , deeſt ignis actualis.
Ac tandem deeſt corpus , quod iſtam accen-
ſionem vnico toleret momento. Næniæ ergo,
& fabulæ ſunto , febrium cauſæ & origenes in
Scholis.

Phlebotomia in febribus examinatur.

CAPVT IV.

1 *Ratio vnica contra humores, cætera alibi.*
2 *Propoſitio vniuerſalis pro Phlebotomia Galeno authore.*
3 *Syllogiſmus contra eundem.*
4 *Probatio logiſtica.*
5 *Quod Plethora boni cruoris ſit impoſſibilis.*
6 *In venis non ſubſiſtere vnquam cruorem corruptum.*
7 *Non poſſe dici Plethoram in ſtatu neutro cruoris.*
8 *Ex theſibus Scholarum , nunquam indicari venæ ſectionem.*
9 *Quid ſit propriè cacochymia in venis.*
10 *Coindicationes loco Indicationis propria , & oppoſitas contraindicationi , perperam quadrare*

quadrare.
11 *Propoſitio authoris contra venæ ſectionem in febri.*
12 *Scholæ infamant ſua laxatiua per probationes venæ ſectionis.*
13 *Fines coindicationum.*
14 *Præmonitio Authoris.*
15 *Quomodò refrigerat ſanguinis miſſio.*
16 *Miſeranda hiſtoria Infantis Cardinalis.*
17 *Summè notandum contra Medicos cruoris auidos.*
18 *Conſcia mens mille teſtes.*
19 *Argumentum inde ſumptum.*
20 *Eſſentialis ſtatus febrium.*
21 *Explanatio præcedentis Argumenti de refrigerio, & ſubterfugia Scholarum.*
22 *Non iri ab vno extremorum ad aliud, malè à Matheſi duci in Medicinam.*
23 *Elenchus eſt in medendo.*
24 *Argumentum ex theſi Scholarum opponitur.*
25 *Fucus Scholarum ex pertinaci inſcitia.*
26 *Vices obtinent primatum indicandi.*
27 *Opponitur Hippocrates de Athletis: ſed malè intellectus.*
28 *Depletionum differentia.*
29 *Minus nocet febris, quàm venæ ſectio.*
30 *Obligatio Medentum.*
31 *Intentio generalis in febribus, & huic oppoſita venæ ſectio.*
32 *Semper venæ ſectionem obeſſe probat Matheſis.*
33 *Incertitudo medentum, principiorum defectum arguit.*
34 *Venæ ſectio nequit minuere cauſam febrium.*
35 *Argumentum à ſufficienti enumeratione.*
36 *Aliud à cruoris qualitate.*
37 *Quorſum cogantur Scholæ.*
38 *Spes vana in emiſſi cruoris mutationibus.*
39 *Vanam coindicationem Phlebotomiæ pro reuulſione, tam in febri, quam menſtruo.*
40 *Deriuatio in morbis topicis quandoque vtilis ſed in febribus impertinens.*
41 *Venæ ſectio nocua in Pleuritide.*
42 *Diſcant Scholæ à ruſticis ſua axiomata eſſe falſa.*
43 *Reuulſio in febribus norma.*
44 *Quid Medici ex hoc capite diſcere debeant.*

ANtequam ad vlteriores ſcopos pergam, debebam repetere, quæ alibi longo tractatu
demonſtraui, In Natura videlicet non eſſe duas
biles, & pituitam, tanquam partes conſtitutiuas cruoris, niſi tractatus febrium ſuccinctiorem me poſtularet, præcipuè quòd iſthæc per
ſe hoc loco ruant: vbi non humorum, niſi putridorum fit mentio, cùm animal putridum
1 non ſit ampliùs animal. Duo igitur præſidia
vniuerſalia medendi tantùm examinabo, Phlebotomiam nimirum, & purgationem, tanquam
binas Medicinæ columnas, quibuſque colliſis,
totum ædificium, ſponte velut in rudera concidit, ablatiſque his præſidiis, Medentes deſerant infirmos, non habentes remedia, præter corporis atque virium diminutiua, quæ ſigillatim
2 attingam vniuerſa. Enimverò ex conſenſu Galeni, in omni febre (hecticâ exceptâ) requiritur Venæ ſectio. Scholis itaque, & exitioſæ huius ſeculi conſuetudini hunc ego Syllogiſmum
ſtatuo.
3 Phlebotomia eſt inutilis, vbicumque non indicatur neceſſaria: ſiue, vbi indicatio illi propria deeſt: Sed in febribus non indicatur neceſſaria. Ergò Phlebotomia in febribus eſt inutilis. Probatur maior. Quia finis eſt cauſarum directrix prima, & diſpoſitrix mediorum ad ſe. Vbicumque ergò finis non indicat neceſſitatem mediorum, fruſtra comparantur ad finem non requiſita. Præſertim vbi ex contraindicatione conſtat, cruorem non emitti abſque virium iactura. Perperam ergo inſtituuntur eiuſmodi media, quæ finis indicat fruſtrà, inutilia, & cum virium diminutione fieri. Minorem autem probat Horatius Augenius de monte ſancto, tribus libris ea profeſſio. Docens Academiarum conſenſu, quod ſola plethora, ſiue venarum nimia plenitudo, id eſt, nimia cruoris abundantia, ſit indicatrix phlebotomiæ. Neque id quidem directè ad ſanationem febrium: ſed ob plethoræ euacuationem. Atqui in febribus nunquam ſubſiſtit plethora: ergo nunquam in febribus indicatur Phlebotomia, & per conſequens, eſt hæc omnino inutilis. Concluſio eſt quidem noua & parodoxa, attamen vera. Quod igitur pluribus erit probandum. Ipſe Galenus probat ſubſumptum. Docens ſingulo febrium acceſſu plus bilis diſſlari, quàm biduo generetur. Interim cætera membra non ceſſant nutriri conſueto ſanguine. Id eſt, adhuc præter conſumptionem à febri cauſatam, ſuam taxam cruoris ſoliti conſumunt.
Quæ præcedenti capite, ex humore per vomitum reiecto, in computum redegi. Iam verò il- 4
lud ipſum maiori conniuentiâ inculcandum eſt. Quocirca ſi bene valenti, quotidie fiant vnciæ octo cruoris, neceſſum eſt, totidem quoque in dies in alimentum abſumi, aut aliàs, mox in immenſam molem homo protuberaret. Quid ſi ergo bene valenti quotidie decedant vnciæ octo cruoris: certè non minùs conſumet febris. Ergò cùm nulla, aut pauca ſit ciborum appetentia, degeſtio, & ſanguiſicatio, neceſſariò quoque mox binis diebus, plethora, ſiqua ſit initio, deficiet, caſſabitque eius indicatio, pro cruoris miſſione in febriente. Quod autem mox in febribus non ſit amplius plethora, hoc vident, quotquot vlcera è cauterio patiuntur. Quæ ſcilicet mox à febribus ſiccantur, nec ſolitum pus dant. Imprimis autem notandum, vt nunquam vires peccare poſſunt abundantiâ, nequidem in Mathuſalem: ita nec bonus ſanguis, peccat nimietate, eò quòd vires vitales, & ſanguis, ſint cor-
relatiua. Quia iuxta Scripturam, anima, ſiue ro- 5
bur vitale, eſt in ſanguine. Ex conſequenti er- 6
gò, nunquam poteſt eſſe plethora in bono ſanguine. Ab altera autem extremitate, præceden-
ti capite demonſtraui, non contineri vnquam 7
in venis, ſanguinem corruptum: ergò, ſi qua ſit vnquam poſſibilis plethora venarum, illa deberet conſiſtere in medio ſtatu cruoris, inter corruptum & optimè ſanum: ſiue conſideremus eundem ſtatim decidentiæ & neutralitatis, vel demum, quatenus ex vtroque miſtum, ſaltem meminerint Galeniſtæ, bonum prouenire ex integrâ cauſâ, malum verò è ſingulis defectibus: adeòque hunc ſtatum non dici plethoricum: ſed cacochymicum. Nec optare venæ ſectionem: ſed potiùs purgationem, quæ ſelectiuè malum educat, bonum autem relinquat.
Adeòque ex ſuis theſibus, nondum probari ve- 8
næ ſectionem vllatenus indicari. Non iuxta rei veritatem, iam ante oſtendi, non conſiſtere cacochymiam

Digitized by Google

cochymiam in venis, quæ ſcilicet eſt dumta-
xat cruoris turbatio: ad quam ſubleuandam, non
indicari turbati cruoris exhauſtionem, quan-
9 tum turbatoris affectus ablationem. Potiſſimum
quòd ſit purior ſanguis, qui per cordis centrum
tranſiens, ſuam deputationem eſt ſortitus:
ideóque qui è cubito trahitur, primuſque edu-
citur, purior erit, relinquetur autem intus im-
purior. Porrò cùm iam conſtet deeſſe pletho-
ram in febribus, quæ ſanguinis emiſſionem re-
quirat, idque quadamtenus Scholæ olfecerint;
ſubſtituerunt loco Indicationis aliquot con-
dicationes, quaſi æquiponderantes Indicatio-
10 ni adæquatæ in natura, & præponderantes con-
traindicationi, quæ alioqui ſanè, cùm à virium
conſeruatione deſumitur, tota primatum obti-
11 nere debet, eo prorſus nomine, quòd omnis
febris certò, citò, & perfectè ſit curabilis abſque
12 venæ ſectione. Enim verò pro omnibus tam
diuerſis cliencum humorum putrefactionibus,
& febribus inde manantibus, vnico venæ ſe-
ctionis præſidio ſtatim vtuntur: quia affatim
(vt aiunt) ſuccurrit, & ad lubitum ſiſtitur, qua
ſaltem diſtinctione, ſua laxatiua quodam modò
13 infamant. Aiunt namque licet venæ ſectio na-
turali, atque vnica ſui indicatione, propter ple-
thoram requiri videatur; imò nec illa humo-
res putrefactos propriè auferat: attamen refri-
gerat, venarum ſarcinam exonerat, vires recreat,
partem mali humoris vnà cum bono demit;
fluxumque humorum ad nidum putredinis, per
deriuationem ac reuulſionem ſiſtit, pacat,
auocatque. Quapropter natura ſolamen ſen-
tiens, cætera felicius, faciliuſque ſatagit. Bona
ſunt verba, ait ſus, comedens pſalmos pœni-
tentiales: at non proſunt famelicæ. Hæ ſunt vi-
delicet coindicationes, quibus continuandam
mortalium perniciem perſuadent, quibuſque
14 ſigillatim ſatisfaciam. Atqui ante omnia præ-
monitum volo, quod quamquam in robuſtio-
ri & pleniori corpore, notabilis læſio per cruo-
ris emiſſionem non ſit, imò non rarò mox ſu-
bleuari, etiam ægri ſanari videantur: non po-
teſt tamen non improbari venæ ſectio, cum ci-
tra eandem felicius ſanentur febrientes, nam
vtut ad primam vel iteratas venæ ſectiones, ſæ-
pè febrium atrocitas remiſerit: id ſanè non
aliàs contingit, quàm quod Archeus ſubitam
virium depletionem, ac indebitam refrigeratio-
nem perhorreſcat, adeóque expellere materiam
febrilem, & fungi officio, negligat. Qui verò
per phlebotomum curari videntur: certè reci-
diuant, ſaltem tardiorem, minuſque firmam
conſequuntur valetudinem. Quam aſſertionem
Turcæ probant; magnaque orbis pars mecum
venæ apertionem ignorans, quippe quam Deus
in natura nuſquam inſtituiſſe legitur, aut ap-
probaſſe, imò ne quidem eius mentionem fe-
ciſſe. Quod autem ad primum coindicationis
15 ſcopum, qui refrigeratio dicitur, attinet. Profe-
ctò, ſanguinis miſſio non alio titulo refrigerat,
quàm quatenus de calido vitali furatur. Non
autem, quòd vim frigefactivam & poſitiuam
obtineat. Quo ſaltem nomine, debet eiuſmodi
refrigeratio eſſe nocua. Cur quæſo, in hectica
non aperiunt venam? an non indiget febris re-
16 frigeratione? vel deſinit eſſe febris? At deficit
cruor hecticis, quare defectu cruoris, & virium,
facilis eſt noxæ animaduerſio per phleboto-
miam allatæ, quam alioqui vires robuſtiores
tegunt. Anno 1641. 8. Nouembris diſſectum
fuit corpus Principis Ferdinandi Hiſpaniarum
Regis Fratris, Cardin. Toletani, qui 89 diebus
Tertianâ febri agitatus obiit ætatis 32. anno-
rum. Etenim ſublatis corde, hepate, & pulmo-
ne, adeoque diſſectis venis & arteriis, vix co-
chlear cruoris in cauam thoracis confluxit:
planè nimirum hepar oſtendit exſangue, cor
verò inſtar crumenæ flaccidum. Biduo enim
ante mortem, plus ediſſet, ſi ipſi conceſſum
fuiſſet. Fuit nempe per venæ ſectiones, purga-
tiones hirudineſque ita exhauſtus, vt dixi,
non deſinebat tamen Tertiana ſuum typum
ſeruare. Quid ergò tanta ſanguinis euacuatio 17
profuit? Quidve refrigeratio iſta palam fecit,
niſi quod vana eſſent eiuſmodi euacuantia,
quæ nec punctum quidem febrium tollerent. 18
Eſtne iſta medendi methodus quæ facit Medi-
cum, quem creauit & honorandum præcepit,
ob ſui neceſſitatem, Altiſſimus? Si neſciat in
viro iuuene curare Tertianam; quorſum con-
feret iſta methodus? Eſtne illa ars, cuius eget
infirmus, & non ſanus? Vtinam atque vtinam
Princeps bonus ille, non fuiſſet viuus? Qui
cum Cortraco redux à Senatu Bruxellenſi ſalu-
taretur, conualeſcens ab agone mortis præ
cruoris & virium minutionibus, non firmus
obambulabat in cubiculo. Horrent itaque me-
dentes, ſuos febriculoſos exponere ad occur-
ſum frigidorum, quibus ſcilicet ſtatim, atque
affatim, experirentur refrigerantium virtutem
indicio manifeſto, quod non multum fidant
ſuis calorum, & refrigerantium regulis. Nam
cùm iam conſtet, totum calorem in febri eſſe
ipſiuſmet ſpiritus vitalis: ſequitur etiam, quòd
refrigeratio per venæ ſectionem, ſit mera ſpi-
ritus vitalis, vnà & ſanguinis exhauſtio, &
depauperatio. Nam ſi febris ſit curanda vt in-
temperies, per venæ ſectionem, tanquam re-
medium refrigerans (contrarium heu conſtat
per exhauſtionem omnis ſanguinis è Principe
Infante Hiſpaniarum. In quo adhuc pridie an- 19
te mortem febris Tertiana, non obſtante tanto
refrigerio, ſuos acceſſus ſeruabat,) ſoloque
frigore, ſanationem intendant alij etiam in
quotidiana (quam è pituita putrida accendi
ſcribunt) ſaltem refrigerium iſtud longè faci-
lius obtinerent, exponendo ægrum ſeminu-
dum, ad boreæ, vel zephyri flatum, vel ſuſpen-
dendo in aqua, aut profundo puteo, donec ſe
ſat refrigeratum teſtaretur. Statim enim ſic &
affatim ſanationem abſoluerent, ſi intus con-
ſcia inſcitia, ſuam caloris eſſentiam febrilem
non damnaret. Itaque febris non eſt nuda ca- 20
loris tempeſtas? ſed adeſt occaſionalis vitiata
materia, ad cuius expulſionem Archeus per ac-
cidens ſe accendit, velut indignatus. Quod
quamdiu in Scholis fuerit neglectum, præpo-
ſteræ, pernicioſæ, & coniecturales erunt fe-
brium ſanationes, eoque omnes nequicquam
gratiarum actione dignum, debebunt meden-
ti, cum ſpontanea naturæ bonitate curentur,
atque vtinam per medicos non poſtergarentur.
Ad argumentum verò ſanationis per frigus ſu- 21
bitum reſpondebunt Scholæ periculoſam eſſe
itionem, ab vno extremo ad aliud. Qua ſuæ
ignorantiæ excuſatione, os populi obturant,
velut aliquid fide dignum dicerent. Non ad-
uertentes, quòd in eo ſibi contradicant, dum
venæ ſectionem, eo potiſſimum ſcopo laudant,
&

Google

& præferunt laxatiuis, quod ſtatim, atque affatim, per refrigerium ſuccurrat, ideoque veloces, & præſidij vniuerſalis nomenclaturam
dedêre. Suam enim impotentiam, in inſcitia fundatam, cogunt ad arbitrium axiomatis malè intellecti, & pejus applicati: Siquidem indubium
22 eſt, quod liceat confeſtim abſcindere laqueum
ſuſpenſi, vt priuatus aëre, illo quantociùs potiatur. Item quod liceat ſubmerſum, ſtatim
prono ſitu deponere, vt aquam è pulmone
rejiciat. Liceat, inquam, aliquem ſtatim ad
ripam extrahere: liceatque ſtatim vulnus ab
indiſpoſitione liberare, & cicatrice claudere.
Plurima enim ſic vulnera vnico die ſigillantur: quod ſolutio continui, nil indiget præter ſui reunitionem, liceat ſtatim os fractum
vel diſlocatum reponere. Liceat ſimiliter in
Caduco, Syncope, Lipothymiâ, crampo, quanto citius infirmos reuocare, excrementorum
detentiones ſoluere ſtatim, ſtatimque profluvium muliebre ſiſtere. Neque enim autumandum, quòd natura in propria deſtructione
gaudeat, quodque è ſtatu ſano, repentinam
quidem mortem intromittat, remedium autem recuſet, quod repente morbum repellat.
Alioqui non faceret, quod in poſſibilibus eſt
longè optimum, vti nec vnumquodque deſideraret eſſe, & conſeruari. In Matheſi quidem
ſtatuitur impoſſibile, ab extremo ad extremum
pergere abſque medio, negatque iſtud medinio omnem penitus interiacentiam: quam
ſi in naturalibus, cum quadam latitudine dederimus, adhuc confeſtim, atque optimè egiſſe
cenſebimur. Adeóque nec licet illud Matheſeos ad ſanationes torquere. Fateor equidem,
non licere hydropem, per paracentheſin,
vnica affatim vice educere: vt neque pus,
è grandi apoſtemate totum elicere; nec conglaciatum præ frigore, immediatè ad hypocauſtum deferre, neque fame pænè extinctum affatim alere. At ſanè, iſtud non cogit mediocritatis tardus, & neceſſarius inceſſus, vt talis, aut
ab vno extremorum ad aliud progreſſio, quaſi
23 natura celerem opitulationem auerſaretur. Cùm
hæc ipſi ſit judicatio vernacula, cognata, medullaria, & intimè propria. Sed vetantur iſta,
quia virium inde dependens exſolutio non ferret celeres iſtos motus. Per elenchum ergò cauſæ non vt cauſæ, Scholæ ægros arcent, à ſubitaneo auxilio, quod non habent: vt ignorantiam aliquo apud volgus velent axiomate, malè directo. Nam quoties ſine virium amiſſione
(vires namque ſemper primatum obtinent in
Indicationibus) ſanatio haberi poteſt, quo citiùs id fit, maiori quoque iubilo naturæ arripitur. Prout & in febribus, multa iucunditate, vtili admiratione obſeruaui. Ergò (in terminis) ſi
24 febris ſit merus calor præter naturam, debeatque per contraria debellatiua omnis ſanatio
perfici: ergò requirit frigefactionem præter naturam, vt ſcilicet contraria ſiant ſub eodem genere. Id eſt, Neceſſariò febris omnis ſanaretur
ab ambientis multo frigore; ac potiſſimum,
quia ambientia frigus vires colligit, non autem
diſſipat. Sed conſequens eſt falſum: ergò & antecedens. Ergò Scholæ non intendunt per venæ ſectionem, caloris refrigerium: ſed primariò ablationem ipſius cruoris, & mitigationem
accidentium, quæ vires debilitatas conſequitur. Sine primariò intendunt virium & ſanguinis diminutionem. Id quod pleno fuco appellant liberiorem arteriarum reſpirationem. Ego
verò indicationem, quæ virium conſeruationem concernit, eſtque oppoſita venarum de- 25
pletioni cuicumque, ſemper maximi pendo,
quia diminutis, ſtratiſque viribus, nec morbus
profligari poteſt, nec aliquid ſupereſt medenti
agendum. Idcircò Hippocrates decernit naturas ipſas eſſe morborum medicatrices, quod
Indicatio, quæ à viribus conſeruandis ſumitur, 26
totum ſanationis ſcopum moderetur. Vt ergò
ratio vires cuſtodiendas ſuadet: ita & cruorem,
quòd hic illas contineat. Hippocrates quidem
in plethora Athletarum, ſtatim, & cumulatim
cruorem iuſſit mittendum. Idque Scholæ pro
venæ ſectione vbique intonant. Sed ridiculè 27
iſtud pro morborum, febriumque ſanatione
allegatur. Non enim id iuſſit propter metum
plethoræ, vtcumque venæ illorum ſanguine
ſat abundent: ſed ſolùm, ne vaſa repleta, in roboris exercitiis diſſiliant, ac dehiſcant. Alioqui quid Athletis ſanis, cum ſanatione febrium intercedit commune? non enim febrienti metus eſt plethoræ, nec vt vena exercitiis rumpatur, notandum porrò, depletiones
cruoris ſic ſe habere. Quod quæ à Venere facta
eſt, ſit irreparabilis virium exhauſtio, quia demit de innato cordis ſpiritu. Huic autem pro- 28
pinqua eſt exhauſtio per venæ ſectiones facta,
eò quòd promtè ſuffuretur Archeum influum,
& affatim. Morbus verò, etſi vires directè quoque oppugnet: quia tamen id non efficit affatim, ſed ſenſim, ideo vires potiùs concutit &
atterit, quàm quòd verè exhauriat. Facilior itaque eſt virium reſtitutio, à morbo attritarum,
quàm exhauſtarum à venæ ſectione. Nam qui à 29
venæ ſectione debilitantur in morbis, plerumque deſtituuntur criſi, & ſi à morbo reſurgant,
paulatim, multiſque anxietatibus valetudinarij
conualeſcunt, longâ dierum ſerie, & non ſine
metu recidiuarum. Qui verò morbo decumbunt abſque venæ ſectione, reſtituuntur de facili, & conualeſcentes, mox priſtinum attingunt ſtatum. Sin verò remediis deſtituti, etiam
nonnunquam ad extremum deuenerint, criſin
tamen natura molitur, eoſque reficit, eò quòd
illorum vires, etſi à morbo conquaſſatæ quidem
ſint, non tamen perierint, exhauſtæ affatim per
cruoris emiſſiones. Quapropter Medicus ex
conſcientia, & in charitate tenetur mederi, non
per diſpendium ſubitaneum virium, vt neque
per pericula inde conſequentia, nec etiam per 30
vitæ abbreuiationem neceſſariam, iuxta pſalmum. Spiritus meus attenuabitur (ergo) dies
mei abbreuiabuntur. Cumque iuxta Sacra, vita
gliſcat in ſanguine, vtut hunc affatim dimiſeris,
non niſi cum vitæ præiudicio emiſeris. Intentio enim perpetua naturæ ſanandis febribus,
eſt per ſudores. Ideóque acceſſus plerumque
terminantur per ſudores. Sed huic intentioni
diametraliter opponitur venæ ſectio. Siquidem
hæc vellit cruorem introrſum, ad replendum 31
vaſa cruore depleta: motus vero naturæ, ad ſanationem febrium requiſitus, procedit à centro
foras, à nobilibus, & viſceribus, ad pellem.
Quod autem venæ ſectio debilitet neceſſariò,
licet fortiores, & plethorici, id ſecus experiri &
teſtari videantur: ſi textus ſacer, qui vitam in
ſanguine

ſanguine habitare admonet, non ſatis ponderis
habeat; ſaltem id manifeſtum fiet, ſi liberaliori
ſanguinis miſſione peccaueris: ſtatim enim vi-
res, & ægri concidunt. Ergò in mathesi ſi ſex
notabiliter lædant: tria non poſſunt non læde-
32 re, quanquam non ita ſenſibiliter. Lædere au-
tem naturam, qui eandem ſanare & reſti-
tuere debet, non eſt permiſſum, ſi ipſa ſibi na-
tura debeat eſſe mediatrix, tantóque felicior,
quò fortior. Satis enim ſit Medico, quod æger
alioquin inexcuſabili debilitate labaſcat per
morbum, inedias, inappetentias, inquietudi-
nes, dolores, anxietates, vigilias, ſudores, &c.
neque idcirco fidus Auxiliator debet debilita-
tem addere debilitatibus. Fraudulentum eſt
ſubleuamen, quod venæ ſectio adfert, eiuſque
tam incertum eſt remedium, quod nemo me-
dentum hactenus auſit polliceri ſanationem in-
de futuram. Quiſque artificum facit, quod pro-
mittit. Statuarius nempe ſtatuam, calcearius
33 calceos indubiè parat. Solus autem Medicus nil
audet ex arte ſpondere ſua: quia nititur funda-
mentis incertis, per accidens duntaxat, ſubinde,
atque doloſè proficuus. Quia vtcunque rem
verteris, ignorantiæ plenum eſt, procuratâ de-
bilitate, ſanare velle. Per repentinam nempe
cruoris depletionem, cumulatè factam, ple-
rumque natura negligit expulſionem ſui hoſtis.
Quam attamen expulſionem demonſtraui con-
tinere totam febrium, & naturæ ſcenam. In
confeſſo eſt præterea, quòd materia febrilis
34 non conſiſtat in vena ſupra Cor: & per conſe-
quens, neque venæ ſectio materiam occaſiona-
lem vllatenus exhauriat, aut directa medendi
intentione, effectiuè ſanet. Denique, ſi mitten-
dus cruor, ob perſpirationem facilem arteria-
35 rum, Id ſaltem fruſtraneum in initiis & incre-
mentis febrium, cùm calor nondum viget.
Cumque in ſtatu, vt neque in declinatione ſit
mittendus cruor. Ergò nunquam. Quod autem
non in ſtatu, probatur: quia præpeditur criſis,
cùm natura (vt ſcribunt) maximè impedita lu-
ctatur, & plerumque victrix, minimè tum to-
leret virium iacturam, & auocationem à duello.
Sin verò in ſtatu natura victa ſit, quid erit ve-
næ ſectio tum aliud, quàm merum homicidium?
Si ergò in ſtatu non conuenit venam pandere,
dum maximus calor, anxietas, & potiſſima ar-
teriarum exigitur reſpiratio: multò certè mi-
nus conueniet in initiis, & augmentis. Præſer-
tim quod primis ſtatim diebus, metus pletho-
ræ abeat, adeóque facilis ſit arteriarum perſpi-
ratio. Quod autem morbi, in ſua declinatione,
venæ ſectionem nec petant, nec tolerent, tam
eſt clarum, & omnium voce teſtatum: quod ne-
mo venæ ſectionem vnquam, per declinatio-
36 nem morbi, intentet. Conſideremus præterea,
quod in febribus, cruor in venis, vel bonus ſit,
vel malus, vel neuter. Si bonus: bonum erit, bo-
num detinuiſſe, eò quòd viribus addat. Nam
(vt alibi oſtendi) plethoræ metus, vel mox ab
initio, ſi quis eſſet, ceſſauit. Quod autem volunt
bonum cruorem dimitti, ob refrigerium, & pu-
tredinis diſſlationem. Iam enim vtrumque ſat
ſublatum eſt, & imaginarium bonum, quod ſup-
ponunt, realem, & neceſſariam virium iacturam
adfert. Cæterùm docent Scholæ venæ ſectio-
nem in febri non mandari, propter bonitatem
cruoris, quæ nempe ſupponunt malum & pu-
tredinem. Ego autem ſat docui, non dari corru-
ptum in venis quamdiu viuitur; & per conſe-
quens, ruere hunc Scholarum ſcopum in vena
ſecanda. Oportet ergò mihi demonſtrent mali- 37
tiam cruoris, quæ ſit citra eiuſdem corruptio-
nem. Deinde, malum iſtum cruorem detineri
in venâ, à corde vſque ad manum, ſi ratam ve-
lint venæ ſectionem, in quantum talem, vel qua-
tenus reuulſionem. Doceant, inquam, quod ma-
lus cruor non fit in primis officinis, eductóque
per cubiti venam cruore non trahatur deterior
ad cor, qua vena caua dexterum cordis ſinum
facit. Inſtruant pariter, quod depletis ſuperio-
ribus venis, non ſit maior libertas, & impuni-
tas, quâ noxia & febrilia ad cor pertingant, quàm
ante. Adeò quòd loco diſſlandi putredinem
(quam in rei veritate probaui nullam) non oc-
caſionetur potiùs liber aditus atræ putridæ ad
cor. Quorſum nempe depletarum venarum va-
cuitas attrahit cruorem inferne. Oſtendant, in-
quam, quâ ratione effluuium cruoris, & dimi-
nutio virium per cubitum, impediat putredi-
nem, ſiue importet correctionem, & redinte-
grationem putridi. Item explicent ſe, quid ve-
lint dici, quod venæ ſectio, quo arteriæ li-
beriùs reſpirent, cùm putredo (ſi qua eſſet in
venis poſſibilis) non afficeret ſanguinem arteria-
lem totius naturæ conditum. Probentque inſu-
per, quòd imminuto bono ſanguine, & viribus,
proportionaliter, ſit maior poteſtas reſiduo im-
puro, inquinatóque per putredinem (vt ſuppo-
nunt) ſeipſum præſeruandi à putrefactione im-
minente. Doceant item contra Textum ſa-
crum, quod vita atque anima ſint potius & li-
bentius in contaminato ſanguine reſiduo, quàm
in puriore per venæ ſectionem ablato. Alioqui
regulariter boni eductio includit reſidui mali
auctam proportionem, effrenemque licentiam.
Quod ſi demum in febri, ac venis, cruor ſit ma-
lus, bonumque aiunt (tanquam ſignum & effe-
ctum) quòd in miſſione cruoris, malus effluat:
putentque, tantumdem ſaltem mali cruoris
abreptum. Primò probent cruorem, quem
cenſent noxium, verè noxium, prout antè iam
probaui inſontem: Ac dein doceant, per eiuſ-
modi mali cruoris ſectionem & plenam emiſſio-
nem, nil præiudicij viribus eſſe ablatum: quod-
que ſuperſtite cruore inquinato, minoris iam
viribus, ſanguinis facta depletio, erit in cauſa,
cur putredo reſidui cruoris, pergere minus va-
leat? & an ſperent quandoque in venis ſemel
putrefacto cruore quomodolibet, ab eiuſmodi
videlicet priuatione, dari in natura regreſſum?
Etenim oſtendant, non contradicere, quod fe- 38
bri proprium ſit, cruorem ipſum inquinare, &
hanc proprietatem tolli à poſteriori, à putrefa-
cti ſcilicet remotione? etenim ſi primum im-
purior ſanguis è vena depromatur, iteratò ve-
nam pandunt, interim vires conſternunt, tur-
bantque, hinc & criſis ſpem tollunt, quid ſi tum
rubicundior effluxerit. Certè exclamant. Quaſi
totum mali agmen ablatum primâ vice, fuiſſet-
que febrium ſedes, à corde ad cubitum dun-
taxat extenſa: bonus autem, circa hepar reſide-
ret. Aſt deprehendi ſemper in Hydrope vltimo-
rum excrementorum formidoloſas euacuatio-
nes, multóque ideo magis, in nuda ſanguinis
abreptione, quæ recta via à corde per vulnus,
vitales ſpiritus abducit, ſiue is malus, ſiue bo-
nus, vel neuter cenſeatur. Imprimis probaui,
quòd peccent petitione principij, tam quæ de
Synocho,

Synocho, cauſoque putridis, quàm quæ de ſan-
guinis putridi emiſſionibus ſupponuntur. Qua-
propter loquendo ad numeros, ſubleuamina fa-
cta propter virium ereptionem, ſemper inueni
fraude plena, vt pro tantillo ſubleuaminis, vi-
res morborum baiulæ, eneruentur. Periode
enim atque potus febrium initio, ſitim pro tan-
tillo ſolari videtur: ſed quis tam demens, quod
tum potaret, ſi ſciret potum ſibi vires neceſſa-
rias ſuffurari? Inſidum eſt itaque doloſum, &
momentaneum refrigerationis auxilium per
venæ ſectionem. De neutro tandem cruore, qui
nec bonus nec malus ſit reſpectu venæ ſectio-
nis, nil dici eſt operæ pretium: cum negatum
ſub diſiunctione, negari etiam poſſit copulati-
uè. Nam ſiue neuter ſit is, qui commiſtione
boni cum deprauato conſtat (ſupponendo de-
prauatum, qui non eſt) vel is, cui eſt introdu-
cta alteratio neutra, in vtrumque euentum præ-
dicta ſatisfaciunt. Tandem vt ſpem, quæ in re-
uulſione eſt, abſcindam, & ſic omnes ex æquo
tollam coindicationes, tanquam miſera perti-
39 naciæ ſubterfugia. Inſanum eſt ſubſidium, ve-
næ ſectionem (copioſam enim plerumque hoc
fine exigunt) feciſſe, ſiue in febribus, ſiue de-
mum in menſtruis, propter reuulſionem: eò
quòd materia febrilis non natet in cruore, aut
fluctuet in venis, tanquam piſcis in aqua: ſed
vaſi intus adhæret, prout ſuo loco de materia
occaſionali edidiſſeram. Pro menſtruo autem ſi-
militer: eò quòd eius ſeparatio fiat è toto, &
non niſi ſeparatrice manu Archei. Phlebotomia
verò nil ſeparat ſeparabilium: quia ſine præco-
gnitione finis, adeóque abſque electione agit.
Sed perpetuò effluit vicinior, non vaſe aperto,
& inſons cruor: quem, quia dein continuo filo
alius ſubſequitur metu vacui: idcircò menſtrua
circa vterum, ſtudio naturæ alioqui collecta,
per venæ ſectionem inde diſtrahuntur, ac in
totum retrogradiuntur. Si autem Phlebotomia
quandoque in plethora & euchyma muliere
bene ſucceſſerit, at certè in aliis multis, miſe-
randam cataſtrophem dedit. Etenim ſi men-
ſtruum, ſola ſui quantitate (dum iam colle-
ctum, & in venis circa vterum ſegregatum eſt)
peccaret, Indicationem Phlebotomi indiui-
duam, & in ſolo caſu ſuppoſito lubens admiſe-
ro. At menſtruum, bene conſtituto vtero ſi flu-
xerit, abunde ſuis ſatisfacit finibus, & hactenus
reuulſio fruſtranea, quanquam etiam impoſſi-
bile hypotheſis ſupponat. Phlebotomia nam-
que, non niſi mera eſt cruoris, & indiſtincta
depletio. Depletæ autem venæ, ex tempore,
vndecunque, qualemcumque cruorem ad ſe
reuocant. Quia vt cruoris ſunt auidæ thecæ:
ita & vacuitatis impatientes. Atque proinde
menſtruum, in exitum dicatum, id eſt, hacte-
nus catalogo excrementorum ſemel inſcri-
40 ptum à natura, venæ depletæ alliciunt. Deri-
uatio autem, quia parca eſt cruoris effuſio, mo-
dò congruis è venis fiat, ſæpè profuit multis
morbis topicis, adeóque in febribus eſt imper-
41 tinens. Sed inſtant venæ ſectionem in Pleuriti-
de eſſe ita neceſſariam, vt ſub pœna capitali ſit
iniuncta. Siquidem aiunt, niſi ad coſtas affluens
cruor, multi cruoris effuſione reuellatur, peri-
culum eſt, ne mox Pleuritis hominem interi-
mat ſuffocando. Ego ſanè, nemini Pleuritico
ſanguinem mitto, éſtque curatio eiuſmodi tu-
ta, certa, commoda & ſolida. Nemo illorum
periit: vbi interim ſub phlebotomo, plures lon-
ga tandem tabe pereunt, & quotannis recidi-
uam experiuntur. Iuxta Galenum enim, Qui-
cunque die quadrageſimo non ſunt perfectè
ſanati, tabidi fiunt. Ego verò, intra paucos dies,
perfectè ſano; nec recidiuam ſentiunt. Nec 42
quidem ſolus mea ad hoc arcana habeo. Quin-
imo vidi ruſticum omnes pleuriticos tertio
motu ſanantem. Vtebatur enim ſtercore iumen-
ti pro viro, & caballi pro muliere, quod dilue-
bat in cereuiſia, ac colaturam expreſſam propi-
nabat. Tanta ſcilicet eſt medentum ignorantia,
tantáque Scholarum pertinacia, quod Deus ru-
ſticis & paruulis det ſcientiam, quam Ethnica
littera inflatis denegat. Iam ſpectandum, ſi ali- 43
quis reuulſionis vſus in febribus. Enimverò
cum opus reuulſionis non ſit primariò aliud
quàm venæ ſectio, ad quam per accidens, ſpera-
tur ſuccedens cruor venturus, eiuſque rei be-
neficio, non fluxum fore ad locum affectum.
Ad quam theſim ſequitur, quòd per eiuſmodi
euacuationem, trahetur cruor peccans febri-
lis, (ſic loquor conniuens) in venas diſperſus,
qui alias ſuo nido, procul à corde latitans, ſuæ
noxæ fermentum, non tam ferociter cordi com-
municaret. Quod eſt dicere: Per eiuſmodi re-
uulſionem fore, quod humor peccans, à par-
te ignobili, ad nobiliorem traheretur. Cru-
dior namque, ac feculentior ſanguis, eſt in Me-
ſaraicis venis: defecatior autem, qui propiùs
ac cordis aulam acceſſerit. Aliàs namque in-
diſcreta natura, iuxta vitæ fontem prima par-
ricidij tela ſtatuiſſet. Cum igitur non fluctuet
in venis materia febrilis, nec ſedeat prope cor:
Abſit credere, illam per venæ ſectiones exigi,
aut loco moueri, vtut aliqui ſubinde diuerſi-
color ſanguis, per iteratas ſanguinis emiſſio-
nes, emungatur. Atrox itaque remedium, ſi ad
locum emiſſi cruoris, alter à remotis acceſſerit.
Nam ſic in totum, & ad nobiliora, vnius loci
labes diſpergeretur, eſtque alioqui facilis coin-
quinatio in habentibus ſymbolum. Tandem, 44
ſi ſemel abdicatis Ethnicorum erroribus, Mo-
derni in vitam proximi reſpicerent, ſcirent vti-
que, vana eſſe reuulſionum commenta; perni-
cioſam theſauri ſanguinis & virium deperdi-
tionem: Nullam noxam à ſanguine intra ve-
nas: ſed tantùm ab hoſtibus, & peregrinis ex-
crementis inſultare: Deum quoque ſufficientia
feciſſe ſordium quarumcunque emunctoria,
nec laceratione venarum opus, pro febrium vi-
ctoria.

Purgatio examinatur.

Capvt V.

1 *Prima confeſſio Scholarum de ſuis purgantibus.*
2 *Fraudes correctionum.*
3 *Altera confeſſio.*
4 *Tertia.*
5 *Excuſationes turpes.*
6 *Quarta confeſſio.*
7 *Hiſtoria frequens.*
8 *Dolus in nomine.*
9 *Explicatur, quid ſit dari laxatiuum dum tur-
gent humores, & quàm fraude plenum.*
10 *Hiſtoria pœnitentiæ Authoris.*
11 *Concluſio inde tracta.*
12 *Nouem notabilia in Scholarum perniciem.*

13 *Hiſtoria cuiuſdam Principis viri.*
14 *Quinta confeſſio.*
15 *Examen prædictorum.*
16 *Sexta confeſſio.*
17 *Subterfugia vana, & fœda.*
18 *Retorta tela ex confeſſione ſeptima.*
19 *Argumentum veneni à fœtore.*
20 *Probatio mechanica.*
21 *Idem ex Galeno.*
22 *Probatio ab effectu.*
23 *Scholæ impugnant ſua theoremata.*
24 *Poſitis hypotheſibus Scholarum, nemo mori poſſet a febri, & falſum eſſet, quod non danda purgantia initio febrium.*
25 *Quod hic Aphoriſmus dolum includat, & Hippocratis inaduertentiam.*
26 *Caſtio in morbis nominis abuſus.*

1 AGnoſcunt Scholæ ſua purgantia, ad A-
garicum vſque correctione opus habere,
eò quòd vim inferant naturæ. Atque vtinam
correctiones illæ, non ignauæ, non ſtolidæ
eſſent potiùſque inſeruirent ad comparandam
innocentiam medelæ, quam ad eius caſtratio-
2 nem. Si quidem caſtratio virium in pharmaco,
dolum concludit, ne videlicet æger venenum
ſubeſſe intelligat. Cicurata etiam officinarum
remedia, ſunt inſtar lupi domeſtici qui datâ
occaſione, dum ſibi confiditur, ad ſolitam na-
turæ ſuæ ferociam redit. Hinc enim nec cor-
recta pharmaca, proprio etymo appellare au-
dent. Puta, Diagridij nomine Scammonæam
velant, vt & Alahandal, Colocynthidem
latuat. Compoſita demum laxatiua, in di-
ſpenſatoriis militant ſub mentito ducis titu-
3 lo. Interim nequeunt negare, quin in ſingu-
lis ſolutiuis Scammonæa & Colocynthis, non
ſint binæ columnæ, quibus totum purgandi
ædificium innititur, quibuſque colliſis, to-
tum quidquid ſuperſtructum eſt ruit. Mitiora
demum ſolutiua, vt manna, caſſia, ſena,
rhabarbarum, &c. duobus illis ducibus ante-
4 ſignanis, ſua dedere nomina. Fatentur, in-
quam, Scholæ, exhibito laxante, non eſſe
ampliùs in poteſtate Medentis; adeòque per
hoc infamant laxatiua, eáque phlebotomiæ
5 proinde poſtponunt. Etenim ſi quid crude-
lius patrauerit laxatiuum, vel doſim, vel corre-
ctiunem, vel ægri naturam fluidam, vel Se-
plaſiam, vel eius vxorem accuſant, ne ſoluti-
6 uo alioqui pharmaco nomen pereat. Interea ta-
men fatentur, velint nolint, ſolutiua vniuerſa,
tabidum virus in ſe claudere: ſolamque Aloëm
in prouerbio innocuam vocant. Cætera verò
cum adduamento, correctione, & circumſpe-
ctione exhibenda, vt neque præpoſterè, aut præ-
maturè. Nuper enim vir iudicioſus, à Secretis
Senatus Brabantici, vt ſanitatem cuſtodiret,
pilulam vſualem ex aloë lotâ (caſtrata ſcilicet)
ſumſerat, cuius dum non reperiret effectum,
tranſeunti id Medico denunciat. Qui culpat
ignauiam aloës, adeòque picron, ſiue amarum
in pigrum vertit, Præſcribam (inquit) maiales
pillulas. Quibus aſſumtis miſerè periit, quia to-
tâ hebdomadâ fruſtra laborarum, vt laxantis re-
medij efficacem effectum compeſceret. Is enim
vt ſe à morbo futuro liberaret, dolo meden-
tis periit, & reliquit proles vndecim. Vnde
primario liquet, tam eſſe laxanti liberum fero-
cire in bene valentem, quam aliàs in ægrum
Impunè nempe, etiam in vitam principum, graſ-
ſari licet, ſub nomine Medentis, doloque phar-
maci. Quia terra regit crudelem Medentum in- 8
ſcitiam. Specioſus ſanè titulus purgatio, ſiue de-
puratio: ſed doli plenus. Atque vtinam meden-
tes purgatorium queat piare morbos! vtinam
quoad hoc non ſit, ægri non exſpectarent purga-
torium à manu Medentum! Luctu ſanè eſt dig- 9
niſſimum, quod aiunt, exhibito laxante, ante mor-
bi coctionem, educi quidem eoſdem humores
(nam laxantia volunt per ſelectionem educere
vnum humorum, & non alium) quos alioqui poſt
præfatam morbi concoctionem: eſſe tamen inu-
tilem, imò & nocuam. Nec tamen inde hacte-
nus diſcant, humores, per laxantia eductos, non
eſſe humores, nec peccantes; (aliàs namque vtra-
que ſtatione morbi, & vnico laxante ſuppoſitis,
neceſſariò deberent iuuare æqualiter, ſi materiæ
eidem peccanti detraherent) ſed meram putrila-
ginem, & merum liquamen tabefactum, per vi-
rius laxatiuorum. Tantòque infelicius bibitur
hoſtis, vt hanc ferinam exerceat intus laniénam,
in carne & ſanguine. Etenim per facti hiſtoriam,
narrabo pœnitentiæ & ſcientiæ meæ in meden-
do exordia. Enim verò vix ex ephebis eram, quod 10
chirothecam domicellæ, aridâ ſcabie infectæ, in-
duerim: Vnde primum illâ, ac dein alterâ manu
ſcabiem contraxi, cum pure & puſtulis infamem
medici noſtræ Vrbis Seniores aduocati. Venæ
ſectionem primùm ad hepatis refrigerium man-
darunt. Dein triduano Apozemate, bilem fla-
uam torridam, & pituitam ſalſam, ad eductio-
nem præpararunt. Ac tandem per pillulas de
fumaria, purgationem præfatorum humorum
inſtituerunt, multoſque affatim ſeceſſus pro-
uocârunt. Gauiſus ego, quod aceruum fœti-
di liquoris excreuiſſem. Monuerunt ergò, idem
pharmacum perendiè aſſumendum, tertiumque
iterum poſt triduum, pari ſucceſſu; ac meo iu-
dicio, ſi totum inoctum fuiſſet, facilè duas ſi-
tulas impleuiſſet putridum, putidumque,
quod humores putabam. Qui enim antea ſa-
nus, alacer, integris viribus; leuis in ſaltu &
curſu: iam redactus eram in maciem, tremebant
genua, genæ collapſæ, & vox mihi rauca. Dixi
itaque, & ſeriò, vbinam hoſpitati fuêre iſti hu-
mores in me? Nec enim in capite, thorace, vel
in ventre locum tantæ farragini reperiebam. Nam
etſi priuus omnibus viſceribus, dimidium eius
tamen vix tota cauitas continere potuiſſet. Con-
cluſi ergò mecum, Quod iſti humores non præ- 11
extiterant in me: ſed in me facti erant. Ac co-
gnoui liquidò iſtud putridum liquamen factum
fuiſſe ab aſſumto laxatiuo: quod idem eſſet fa-
cturum, quoties aſſumerem: Interim eadem me
tentabat ſcabies, quæ antè. Vnde 1. cognoui, 12
quod ſcabies ſit contagium pellis, non autem
hepatis intemperies. 2. Quod mentitum eſſet
vitium iſtorum humorum in ſcabie. Quæ ſolo
contactu chirothecæ, parata erat. 3. Quod
pharmaca purgantia non purgarent, aut mun-
darent: ſed putrefacerent. Quod viuidam cor-
poris mei ſubſtantiam liquaſſent, & in putrila-
ginem reſoluiſſent. 5. Quod indifferenter con-
taminarent, quidquid quoquo modo attinge-
rent, ſiue cruor eſſet, ſiue demum ipſamet caro
viuens: non autem ſelectiuè vnum pro alio
elicerent, & ſepararent. 6. Quod contaminatum
denotaret ſuum contaminans eſſe merum ve-
nenum, corporis liquefactiuum, & putrefa-
ctiuum.

ctiuum. 7. Quod contaminatum propulſante na-
turs effluerer, donec vis pharmaci exaotlsta
eſſet. 8. Quod hoc fieret non ſecus in ſano, at-
que in ægro. 9. Quodque ideo periculoſum eſ-
ſet pharmacum iolutiuum, antequam natura
victria eſſet in morbis, poſtmodum verò noxa
eius non ita manifeſts appareret. Quibus du-
dum, atque ſeriò mecum penſitatis, deſciui à
Galeno, qui totus circa humores iſtos ita im-
plicitus eſt, vt omnes morbos inde conſtare aſſe-
rat. At cum mihi adhuc deeſſent meiiora, quæ
in vicem humorum, & laxatiuorum ſubſtitue-
rem, com admiratione, & commiſeratione ge-
neris humani, tandem ſtudium Medendi ſuſ-
pendere volui, donec Altiſſimus, ex ſui bene-
placito, quærenti mihi, poſt mulra nummorum
& annorum diſpendia, dignatus eſt donare In-
tellectum, quem vtinam ex meis operibus
mundus ſibi in commodum applicaret. Creuit
in me auſus eundo, ac indies magis confirma-
tus ſum, quotidianis errorum Medentum ob-
3 ſeruationibus: Inter cætera memini, quod Ar-
chiatri Principi exhibuerant ſcammoneatum
pharmacum, vnde vnico die, quadragiuta &
vnum ſeceſſus ſucceſſerant. Qui vna cùm lotio
illius diei, me iubente, ponderati, pendebant li-
bras octodecim & vncias ſeptem liquaminis
flaui, & putridi. Dixi ergò illi, & ſuis medicis.
Enim verò ſi iſtud liquamen ſit bilis, vnuſque
de quatuor. Iam phlegma in corpore inde reſi-
duum (vna tertiâ bilem ſuperans, iuxta Gale-
num) pendebit libras vigimi ſeptem & vncias
decem & eodem computo, ſupererunt merscæ
atræ bilis libræ nouem & vnciæ tres. Id eſt pitui-
tæ & melancholiæ non permiſtarum bili flaua,
14 libræ triginta ſex & vnciæ tredecim. Purga-
tionem itaque debebant fateri, non eſſe corpo-
ris purificationem: quin potiùs relictorum hu-
morum (ſi qui eiuſmodi eſſent) diſtemperatio-
nem. Dein quod præfata ſolutio non eſſet bilis
electiuà mundatio, aut corporis à ſuperfluà bile
liberatio: ſed mera cruoris liquatio putrefacti-
ua. Siquidem dum cruor eſſet in venis non fœ-
tebat ante, mox putet in inteſtino, eodem inſtan-
15 ti, quo extra venas excidit. Sed ſodes, quo vaſe
iam continebuntur triginta ſeptem libræ pitui-
tæ & atræ bilis reſiduarum? præſertim dum à
purgatione venæ; quæ antea tumebant, nunc
conciderunt, nec apparent amplius? Sequenti
manè namque miser ille, qui ſe veſtris arbitriis
concredidit, ac ſe purificatum rebatur, caſſâ,
acutâ, & raucâ voce loquitur, tremit manibus,
vacillat genubus, oculis concauis, exhauſtis
venis, conſternato vultu, ſitique preſſus impor-
tuna, & deiecta appetentia, ſe pridie multa paſ-
ſum affirmat, per tam doloſam & anxiam depu-
rationis experientiam, dubitatque iterum redi-
16 re tandem viam. Certus tamen credit, ſi doſis
laxatiui auctior fuiſſet, malè ſibi ceſſiſſet nego-
tium. Ea iſta enim forti purgatione in Principe,
ſtatim deberet elucescere ſolutiuorum virulen-
17 ta proprietas. Reſponderunt Medentes, Princi-
pis naturam facilem, nimium auſcultaſſe phar-
maco, & ad euitandam relictorum humorum
colluuiem præfatam, ſimulque diſproportio-
nem eorundem. Quam Scammonea, ea proprie-
tate nedum eliciat bilem: ſed ea ipſo cruore, ſi-
ue compoſito ex quatuor confecerit vnicum li-
18 quamen per ſedem reiectum: Vnde rurſus con-
cluſi, impoſturam atque dolum, quæ chole-

ram vel pituitam educi ſupponit, quæque ſele-
ctiuè vnum præ alio excerni perhibet, dum iam
fatentur, eſſe omnes ſimul liquatos. Et iuxta
Galenum, dum ſanguis putreſcit, fit bilis: &
falſum eſſe, quod Cholagogon (verbi gratia)
curet morbos bilioſos; quodque deceptio ſit,
qui bilem educi aiunt, ſi & cæteri tres priùs cor-
rupti, ſimul eiiciantur. Nemo certè eſt veritatis
ſtudioſus, qui non hinc ſtatim intelligat, cor-
ruere Veterum medendi baſim; tam reſpectu
humorum quàm ſelectionis ſolutiuorum Me-
dicaminum. Profectò admiror in ſtuporem vſ-
que, quòd mundus perniciem laxatiuorum
nondum animaduertit, qui alioqui tam re-
pentè præſentit quaſlibet technas marſupio ſuo
prætextas. Indubium eſt ſiquidem, quin laxa-
tiua occultum gerant toxicum, quod tot vi-
duarum ac pupillorum millena fecit. Neque
enim educunt ſingularem poſt ſe humorem,
quem ſingulari tractatu demonſtraui, nunquam
in natura fuiſſe, niſi in libros Medentum. Ete-
nim doſim laxatiui auge, atque illicò ſe prodet
lethale venenum. Agedum, cur iſta veſtra bilis, 19
tam celeri effluxu ſubſequens, fœtet tam horren-
dè, quæ vno quadrante priùs non fœtebat? Ce-
leritas enim effluxus, putrefactioni anſam adi-
mit, vt & fœtoris. Olet namque cadauer, &
non ſtercus. Neque etiam ab inteſtinis, tam re-
pentè, tam olidi ſtercoris odorem mutuaret. Ita-
que fœtor indicat toxicum efficiens, & mate-
riam cadaueroſam, è vino deſumtam. Quod 20
probo Mechanicè, ſi quis hauſerit drachmam vi-
trioli albi in vino ſoluti, mox vomitum cier. At ſi
ſtatim à potu ſuperbibat hauſtum cereuiſiæ,
aquæ, &c. is quidem plurimos patietur ſeceſſus
attamen prorſus abſque fœtore. Scammonæa
igitur & vitriolum, pariter liquant cruorem me-
ſaraicum. Hoc quidem, violenta ponticitate ſui,
Illud verò putrefactiuo, olidóque laxatiuorum
veneno. Cuius ſolius conſideratione, purgatio,
ve crudele & ſtupidum inuentum, nemini non
ſuſpecta eſſe debet. Etenim ſi iuxta Galenum, 21
ſanguis dum putreſcit, fit bilis: ergò liquamen
fœtidum, atque flauum, per laxatiua deiectum,
mentienſque bilem, ex putrefacto cruore eſt
generatum. Atque per conſequens, ipſa laxatiua
ſunt putrefactiua cruoris. Quod ex Galeno,
Scholis inuitis facilè colligitur. Etenim potiſ-
ſimum commendat Theriacam, eò quód potiſ-
ſimè venenis reſiſtat. Signum quoque optimæ
Theriaces diagnoſticum aſſerit, quòd ſi vna
cum laxatiuis ſumatur Theriaca, indubiè non
ſubſequentur ſeceſſus. An non hæc Galeni ver-
ba conuincunt, laxatiua eſſe mera venena? quo-
rum ſcilicet vniuerſa operatio eluditur, per
Theriacam venenorum domitricem: cui ſuſpi-
cioni conſonant effectus. Quippe ſumto pur- 22
gante, æqualiter deiiciunt æger & ſanus, liqua-
mins eiuſdem coloris, odoris, & conditionis:
quapropter non exigit humorem peccantem,
præ non peccante: ſed indifferenter contami-
nat quidquid attingit. Porrò & Scholæ impu- 23
gnant libertatem ſelectiuam, quam ſolutiuis
tribuunt. Nam ſi humor aliquis è quatuor, ſit
putridus in febribus, indicetque naturaliter ſui
ablationem: laxatiua verò educant ſelectiuè
humorem è cruore, in ſanis (vti volunt) imò
carnem ſanam liquefaciant, vt inde ſcorum
ſuum naſciſcantur, qui eſt, liquamen putridum
fundere, quod aluus deiicit. Saltem laxatiua

non habebunt parem licentiam in febribus, ad
exitiosorum excrementorum peccans, & putri-
dum. Nam putridum non habet amplius pri-
ſtinam efficaciam & proprietates, quas habebat
ante ſui putrefactionem. Etenim ſi magnes at-
trahat ferrum: non trahet etiam proinde fer-
raginem. Ideoque ſi purgans reſoluat carnes &
cruorem, vt inde bilem educat, quam proprieta-
te ſpecifica vinctam ad ſe trahit: non proinde
trahit partes putrida & putrefacta, venis inclu-
24 ſa, quæ cauſa eſſent febrium. Nemo ſane per fe-
bres oppeteret vnquam, ſi duo Scholarum axio-
mata veritate niterentur. Nempe ſi humores
putridi ſint cauſa febrium, itemque ſi cedant
ſelectiue, per purgantia. Inſuper veſana cau-
tio eſſet, ne purgantia dentur in principijs fe-
brium antequam materia turgeat; nimirum
non ante maturitatem, ac coctionem materiæ
peccantis. Vnde ſat liquet, laxantia fore ſecus
nocua. Sin autem dentur, poſtquam morbi ma-
teria jam rite eſt ſubacta: impoſturam præ-
25 ſata cautio continet. Quippe effectum ſponte
ac beneficio naturæ procuratum, attribuit phar-
maco ſoluenti. A quo ſanè etiam tum, intimus
Probus Medicus abſtinet. Quoniam tum per-
turbat craſim, periculum confuſionis inducit, &
recidiuæ. Pharmacum enim ſoluens, ſemper
atque per ſe, non ſecus educit non cocta, ac ea
quæ poſtmodum cocta vocantur: quia vtrobi-
que æque atrox ac virulentum. Sed poſtquam
natura morbum ſuperauit, minùs noxæ infert,
neque tam aperte laxatiui dolus tum manifeſta-
tur. Adeóque ſi tum laxans detur, videbitur
Medicus, ſuâ arte morbum vicisse. Cæterum ſi
laxatiua educerent ſingula, humores ſuos per
electionem: neceſſariò etiam quaslibet ſtatione
morbi conducerent, quippe quæ ſemper eun-
dem liquorem & æquè fœtentem educunt: tur-
bant autem quam maximè, quoad natura non
26 euaſerit ſuperior. Quam illius victoriam morbi
concoctionem dixere Scholæ. Non ſanè quòd
natura digerere, aut coquere aggrediatur quid-
quam quod vitioſum eſt, aut ſibi in vſum non
cadit, quippe quæ intelligentia non errante
gubernatur. Hæc de vtroque vniuerſali præſi-
dio in febribus admonita ſufficiant. Conclu-
dens enim Hippocrate ad Democritum, omne
ſolutiuum deprædari de viribus, & ſubſtantia
noſtri corporis.

Conſideratio Quartanæ.

CAPVT VI.

1 *Quartana illuſit Scolarum regulas.*
2 *Quare neſciant curare quartanam.*
3 *Deficere ſolitas in alijs morborum euentibus excuſationes.*
4 *Omen ex quartana in cæteris febribus.*
5 *Quartanæ examen ad Scholarum calculum.*
6 *Debilitates ipſius Galeni.*
7 *Deliquia in Medentibus notata.*
8 *Coacta verba in confeſſione Medentum.*
9 *Argumenta contra atram bilem in Splene, & ſubterfugia Medentum.*
10 *Vera ratio, vnde Splen indureſcit ſub finem quartanæ, errorque Scholarum detegitur.*
11 *Notabilia aliquot in quartana.*
12 *Modus inebriandi, organáque.*
13 *Notabile de ſpiritu vini vegetabili, è baccis Iuniperi.*
14 *Cur vina ordinariò grata mortalibus.*
15 *Quomodo arteriæ trahunt remedia ſua.*
16 *Impedimentum in alcis effectu, quod in eorundem ſatiuo non eſt.*
17 *Modus fiendi cardiaca paſſionis, quam etiam vocant regiam.*
18 *A ſtomacho varij morbi chronici.*
19 *Ruditas ſecuti Hippocratici, & ſinceritas.*
20 *Quartana nulla ſedes relinquitur in Scholis.*
21 *Paucula accantur notabilia de Infantis.*
22 *Sedes amentiarum.*

INtegro ſanè tractatu demonſtraui, nunquam
in rerum natura fuiſſe humores, quos Scholæ
Medicæ in artis ſuæ baſim præſupponunt, ſpe-
ctaretque ex profeſſo hoc ille tractatus, niſi
propediem in opere aliorum morborum repe-
tendus eſſet, eo quod omnes morbos paſſim
iſtis humoribus nuncupârint. Hoc loco autem 1
ſufficiet obiter demonſtraſſe, febrea ortum
ſuum nullatenus debere eiuſmodi humoribus,
ſiue integris, ſiue putrefactis. Nunc de Quar-
tana quædam dicam: non enim quod materia
aut efficiente differat à cognatis febribus, aut
aliàs curetur, quàm vnico eodemque modo,
& medio, quo ſuperantur cæteræ: ſed quia
Quartana collatis Scholarum viribus numquam
deuicta fuerit: atque adeò ludibria fecerit Me-
dentum commentaria, vanoſque ſermones de
bile atra, de Splene nigræ, atque teterrimæ bilis
cloaca, deque ſolutiuis, atram bilem per ele-
ctionem educentibus. Quartana itaque doctri-
nam Academiarum, harumque promiſſa, riſui
jamdudum expoſuit tanquam vanas ſine viri-
bus nugas, atque luridas fabellas. Deſperata ni-
mirum per artes ſanatio, eneruem medicami-
num opem, diſpenſatoriorum vana pollicita, at-
que indubiam cauſarum febrilium ignorantiam
patefecit. Bone Deus! Iam patet, quòd Medici
non ſolùm nequeant ſanare Lepram, Podagram,
Paralyſim, Aſthma, calculum, caducum, reli-
quóſque contentos ſub ingenti incurabilium
catalogo, nunquam ſua ſponte ſanatorum: ſed
nec quidem Quartanam, quæ patienter omnem
exſpectat, illuditque Medentum operam, quam
tamen natura, ſuapte vi, in Scholarum ignomi-
niam ſanat, demere norunt! Etenim qui per ve-
næ ſectiones, ſcarificationes, hirudines, veſica-
toria, & alui purgationes, adeóque per diminu-
tiones corporis, & virium, dumtaxat ſuas ſana-
tiones moliuntur, Ethnicisque doctrinis toti in-
hærent, etiam per naturam, à vera cauſarum, &
remediorum cognitione excluduntur. Quia im-
primis nullum illorum medicamen, ad ſedem
Quartanæ pertingit, quin prius per ſingula- 2
rium digeſtionum telonia, tributum perſoluens,
omni non ſit exutum facultate, ad tantum ma-
lum requiſita. Nec enim id aliunde deducere,
aut multis probare debeo, ſat eſto, quod hacte-
nus infauſta fuerint Medentum ſubſidia. Pur-
gant nimirum atque venam incidunt, reliquum
deinde deſinunt naturæ bajulandum: ſciúntque
interim certò, ſe, nil iſtiuſmodi, remedijs pro-
futuros, aut vnquam profuiſſe: Vtinam ſaltem
non nocuiſſent: Fateri itaque debent remedijs,
ſimúlque artis hypotheſes omnes, in hoc mor-
bo ſibi deficere, imò nec ſolitum in alijs morbis
ſibi valere incurabilitatis ſubterfugium. Nam
omnes Academiarum poteſtates connexæ, tan-
tumdem non poſſunt, quantum natura abſque
illis

illis, ſua ſponte poteſt, & facit. Cæterum eun-
dem inſcitiæ pudorem, atque omnimodam im-
potentiam, quam Quartana in Scholis detexit,
in cæteris quoque febrium curationibus, fateri
cogerentur: niſi illæ vltro ad terminum prope-
rarent. Quapropter iam dudum ominor, quod
exlex Quartana, ventura mox ætate, diſtinguet
pſeudomedicos, à veris, quos elegit, creauit, &
5 honorandos præcepit Altiſſimus. Scholæ ergò
Quartanam, ad calculum aliarum febrium de-
finiunt, per calorem præter naturam accenſum
primum in corde ab humore atrabiliario putri-
do, è ramulis extremis venarum, diffuſo in ha-
bitum corporis: cuius atræ bilis putridæ ſe-
dem, nihilominus in Liene agnoſcunt. Efflagito?
ſodes, dicat mihi profeſſio Medica, quem
concentum ex tanta aphonia edant vnquam? &
an non ſic, garrulitate, tam ægrotum, quàm
Tyronum mentes offudiſſe? exponant, inquam,
cur ille calor non primò accendatur in Liene,
qua ſedet cauſa, ſiue humor, qui ſua putredine
(vt aiunt) eſt caloris innaturalis cauſa? prout
dum ſpina, digito infixa hærens, ipſe digitus
primariò æſtuat longéque ante phlegmonis pu-
tredinem? Cur Quartana adeò pertinax, ſi ſin-
gulo acceſſu, natura ſibi viam reperit, quâ putri-
dam bilem atram, per venas, in habitum, (etiam
ipſo frigoris rigore, & venarum anguſtiâ) di-
ſpergat? Quomodò poſt ſeſquiannum, ſæpè ea-
dem numero atra bilis adhuc putrida erit, du-
rumque Splenem dabit, ſi ſingulo acceſſu, di-
ſpergatur in corporis habitum? Quomodò ſi
ab initio in Splene fuit, cum tam diuturno pu-
tridi concubinatu, Splenem iam dudum non
putrefecit? qui præſertim nil niſi cloaca peſſi-
mi excrementi à Scholis cenſetur? Quomodò
poſt tot menſes, Quartana melius ſponte rece-
dit, in Medentum opprobrium, dum tamen
neceſſariò aridior, craſſior, magiſque putruerit,
quàm primis acceſſibus? Denique, qui poteſt
humor ab ortu malus, atque putridus, tandem
digeri? Stulteſcitne natura vt humorem, quem
in principio digerere recuſaſſet, poſt repudium
& ſeſquiannum tandem digerere incipiat, iam
ante neceſſariò planè putrefactum? Quæ ratio
mutati arbitrij? an naturam tum priùs facti pœ-
nituit? Quomodo non tædebit ipſam, quæ tot
menſes luctando cum putrido peſſimóque hu-
more, ſe penè exantlauit: vt tandem excludat,
quod penes eam iam induruit, totque nomini-
bus offenſum fuit? Si enim tridno, tantum atræ
bilis aſſeruerit, quantum acceſſui ſatis, quid hoc
ad lienem? quidve ad digeſtionem primitiuæ
& putridæ atræ bilis faciet? Si quotidie atra bi-
lis de nouo neceſſariò fiat, deponatur in Sple-
nem, atque inde deferatur in ſtomachum ſui
emunctorium? quomodò per tot menſes, natu-
ra erit oblita illius emunctorij, viarum, expul-
ſionum, & ritus? horúmque non recordabitur,
niſi prope finem, tam tædioſum? Quid ſi Sena
Epithymus, quodque in Armeno, & laſuli la-
pidibus, hoſpitatur arſenicum atram bilem vn-
decunque (præſertim è naturali ſuo diuerſo-
rio) exigant, hæcque ſit Quartanæ cauſa tota-
lis, indubia, totque regulis, Authoribus,
& ſeculorum conſenſu accuſata; cur ergò
Quartanam non tollunt, imminuunt, aut vl-
latenus abbreuiant? Sed Medentes, poſt tot
carnificinas, ſuos ægros deſerunt debilitatos
ſub deſperationis cuſtodiâ, culinæque regimi-
ne commendatos. Quid tandem ſibi vult multa
iſta, putidáque liquaminis ſaburra, quam his
epotis, æger credulus, ſine profectu eiicit, vires-
que ſibi inde imminui percipit? nonne verum
eſt iſtud Hippocratis, Si educantur quæ con-
uenit, melius ſe habent ægri, & facilè eiuſmo-
di ſubductiones ferunt? Cur enim tametſi im-
mediocriter ſumta eiuſmodi ſolutiua, in vltimum
vſque vitæ flatum, Quartana attamen, de iure
ſuo remittit nihil? Diſcite ergo iuniores Medici
à me Sene, quod veſtri humores, remediáque
laxantia, non ſunt niſi mera deliria, quibus in-
uicem ſubſcribendo deluſum eſt vobis per Eth-
nicos, quibus donum medendi non fuit datum.
Vt pote ne Galenus quidem vnquam Anato- 6
miam vidit, vtcunque de ea, & vſu partium
magnificè triumphet; numquam argentum vi-
uum vidit, cunctáque ſimplicia verbotenus è
Dioſcoride eſt mutuatus, ſuppreſſo huius viri
nomine. Nunquam, inquam, vel aquam roſaceam
nouit. Nonne pudendum, vt aliquid nummo- 7
rum emungatis, venæ ſectiones, & leniora ſub-
inde cathartica, propinaris, ſine ſpe vllâ emen-
dationis? Multaque ad nauſeam vſque de di-
geſtione putridæ melancholiæ, de nubecula, ſi-
ue eneoremate lotij, muſſitatis inter vos, cùm
tamen diffidentiæ pleni, fatendum eſt vobis, hæc
verba, ab initio in pectore latuiſſe, Contra Quar- 8
tanam habemus nihil, ſanguinem mittimus, &
purgamus, atque deinceps nil ſcimus. Oportet
exſpectare terminum cum patientiâ. Quia contra
Quartanam, non eſt remedium in noſtris the-
cis. Natura ſeipſam iuuare debet. Interim in- 9
tumeſcit durior lien, & non tardò vnà quoque mal-
leoli. Si itaque atra bilis eſſet continens Quar-
tanæ cauſa, daréque durum Splenem; quomodò
tandem ceſſat febris, permanente eius cauſa to-
tali in Splene? Quomodò iam in Splene indu-
rata, meliùs euacuabitur, quàm dum natura, per
febrim illius proſcriptionem moliebatur, Quo
pacto tandem, melius recedet indurata quàm
fluxilis in initio? An ceſſante febre, putredinem
amiſit? dum ſcilicet hydropem minatur, tumée-
que durus lien? quæ tamen ſunt indicia priſti-
næ ſuæ prauitatis. Sed an ſola atra bilis inter na-
turalia, à ſui putredine redibit in priſtinum ſta-
tum? Si verò ceſſet febris, quod atra bilis ſit ab-
ſumta per tot circuitus: Cur iam plus Medenti
obtemperat, quàm dum nulla eſſet viſceris ten-
ſio? Quare nunc demum ſperatis auxilia à Cap-
paribus, Tamariſco, & Ammoniaco, quæ du-
rante febri, erant ignaua? Si eadem atra bilis
ſupereſt, cur ceſſat illa, ſoſpite febri? Sin autem
atra bilis cum febri abiit, cur præſcribitis reme-
dia ad fluidiorem atram bilem? Quid ſi per ab-
ſceſſum, fingatis atram bilem ad Splenem de-
latam: quodnam eſt iſtud viſcus Splene nobi-
lius, quod abſque ſenſu, querimoniâ, & labe,
atram bilem, præter naturam tantiſper tolera-
uit? febriumque tot inſultus paſſum eſt? Cur
abſceſſus iſte non fiebat viribus adhuc integris
ad propulſandum hoſtem, magis idoneis? Cur
nondum fluidior eſſet materia? Quomodò ſal-
uabitis, quod Splen ſit emunctorium atræ bilis
ſi hanc tandem, aliunde ad Splenem deferri
oportuit, poſt tot labores & anguſtias? Quare
ergò durities & tumor Lienis, tandem cum la-
boribus creuêre ad proportionem? Mirum ſanè
hactenus ignotum eſſe, quòd Splen ſub Quar-
tanæ torturis tolerauit plurima, cuius digeſtio-

num ſingularium, ſine topicalium errore, ſa-
10 burra iſta ſit reſidua, pro tumore Lienis. Quòd-
que idcirco durities Splenis ſit ex iſtiuſmodi
tranſmutatis erroneis, maiorque ideo, quò Sple-
nis præcedens afflictio, grauior. Quòd nimirum
Lien tumeſcit, ex producto per Quartanam:
non autem ſit ipſa Quartanæ materia occaſio-
nalis, multòque minùs aliqua atra bilis. Vtpote
quæ in natura fuit nunquam. Quapropter etiam
contingit, quod eiuſmodi durities, è Sple-
ne euaneſcat ſponte poſtquam reſumtis viri-
bus, ſuas natura digeſtiones perficit. Propterea
cura duri Splenis, non ſita eſt in humectando,
emolliendo, & purgando atram bilem: quantum
11 in recreandis viribus digeſtiouis. Pro cuius
confirmatione ſciendum: Splenem, quadrin-
gentis forte arteriis conſperſum eſſe, nec vllum
omnino viſcus, tam frequenti arteriarum pro-
pagine ditari, atque Lienem. Dein ſciendum,
ſedem Quartanæ, nedum eſſe in ipſo Lienis cor-
pore, verùm in ipſiſmet eius arteriis, ſi non om-
nibus, ſaltem in aliquibus. Quod punctum vni-
cum, fecit ſanationem Quartanæ difficilem.
Tertiò demum ſciendum, quod arteria nullum
è ſtomacho, inteſtinis, vel aliunde, ſuccum tra-
hat ſibi; nam quorſum ſibi iſtum traheret, cum
exin nil ſibi vnquam boni pareret? Ille enim chy-
lus attractus, adhuc caret mediis præviis, qui-
bus vnquam queat ad perfectionem ſanguinis
arterialis deduci. Alioquin arteriæ ſibi plus
anxietatis ex tantillo peregrini liquoris ſuctu
attraxiſſent, quàm longis poſt laboribus exant-
12 lare valeant. Concedo quidem, arterias ordina-
riò, & immediatè, attrahere ſpiritum inebrian-
tem è ſtomacho, qui omni propemodùm vege-
tabili innaſcitur, per artem, ſola fermenti vi, à
concreto diſligatur, ac tandem per ignem edu-
13 citur. Per exemplum. Si baccæ Iuniperi, in
aqua bulliantur, ſubter alembicum, mox inde
aſſurgunt, & colliguntur, aqua & oleum eſſen-
tiale. Tandem, ſi baccæ tum demum per fer-
mentum macerentur, iteratâ dein diſtillatione,
elicitur aqua ardens leuiſſima, ſiue aqua vitæ.
Minus tamen, quam ſi ab iiſdem baccis, oleum
non foret prius ablatum. Tertiò demum, ſi re-
ſiduæ baccæ, per ſetaceum tranſcolatæ, co-
quantur in Electuarium, iam nactus es ſolu-
tiuum, omnibus officinarum compoſitis præ-
lucens. Spiritum ergò vitæ ardentem, vegeta-
bilis naturæ contubernalem, (quem Helleniſ-
mus Scholarum vidit, aut ſciuit nunquam) ar-
teria, ad ſe lubens è ſtomacho rapit, quem aliàs
primaria ſui inſtructione natura parat, è dige-
ſto chylo: Gaudet ſanè, ſe multo compendio
reperiſſe liquorem, vnde ſpiritum vitalem ſibi
14 efficiat. Hactenus nempe vina mortalibus re-
gulariter placent, Cor exhilarant, & ine-
briant, ſi plus iuſto potentur. Nam ſpiritus
vini nondum eſt vitalis noſter: quia adhuc de-
terminationis indiuidualis indigus, vt inde
Archeus vitalis influens, functionum noſtra-
rum executor, conſtruatur. Quapropter cùm
nec Meſenterium, nec hepar, ſint deſtinata in
fabricam ſpiritus vitalis, gaudet Cor, illum
immediatè, atque promtè, per arterias iam an-
15 te paratum, è ſtomacho aſſugere, Vnde ſequi-
tur, ſi arteriæ attrahant ſibi ſpiritum vini, va-
porum inſtar, etiam trahent odores eſſentia-
rum. Hinc namque deliquia, imò & reſtaura-
tiones, vice verſa. Arteriæ verò non trahunt
olea, licet eſſentialia, & grata; eò quòd non ſu-
gant ſubſtantiam liquoris, multò minùs olea.
Vt ergò medicamen acceptum ſit cordi, & ab
hoc attrahatur intro, debet eſſe odorum, & in-
ſeparabiliter nuptum ſpiritui vini. Quare vina
odora cæteris facilius inebriant, quia maritati
odores ſpiritui vini, facillimè admittuntur ad
Cor, Caput, Vterum, &c. Odores autem oleo- 16
ſi, abſtracti à ſuis concretis, inquinando po-
tius afficiunt, quàm materialiter in arterias ſub-
eant. Ideo nempe per vini immodicitates, vitæ-
que errores, ſæpè non merus allicitur in arte-
rias vini ſpiritus: ſed & aliquid ſuccorum ſi-
mul. Vnde demum vini helluonibus, difficiles 17
Cordis palpitationes ſuccreſcunt, meruſque
vini ſpiritus, importuna aſſiduitate, arteriæ aru-
dinem intus ferit, eius topicas ac proprias dige-
ſtiones turbat, quapropter etiam pars alimenti
arterialis degenerans, varias ſuſcitat clades etiam
in vitam durabiles. Contingit enim in arte- 18
ria ſtomachi, quòd vini ſpiritus, ſuâ ſe ſu-
cians importunitate, alimento arteriæ ſperma-
tico, dierum curſu, ſuſcitet indelebiles verti-
gines, cephalalgias perennes, caducum inquam,
ſyncopes, ſopores, Apoplexias, &c. In bruta
nempe membri, tanquam cordis œconomiâ,
ſuas nanciſcitur thymoſes, in vitam durabiles,
non niſi maioribus arcanis delebiles. Eadem
quoque via, mors inopina ſibi non rarò fecit in-
troitum. Quia inde ſua ſponte nunquam educi-
tur eiuſmodi vitiata materia. Nam etſi Archeus
ſit aptus ſua tandem alimenta conſumere:
non tamen hoc iuris obtinet, in excrementa
peregrino coagulo degenerata, adeoque ob id
virtuti vitali non auſcultantia. Ideo nempe,
para iſta cordis titulum aſſumpſit, ſyncopes de
facili ſuſcitat: comitiales etiam poſt 24. annum
itemque affectus eiuſmodi Cordi tributi ha-
bentur illis incurabiles, qui potioribus, meden-
di eruendis facultatibus, non multum inſuda-
tunt Sedem hanc caduci Hippocrates (pace tan- 19
ti viri, & talis ſæculi dico) ignorauit. Quippe
qui in limine medendi conſtitutus, ſuas ſaltem
obſeruationes, hiſque natas medicationes, fide-
liter poſteritati tradidit. Dixit namque, ſi Me-
lancholia tranſit in corpus, generat caducum: a-
mentiam verò, ſi in animam penetret. Si ergò 20
in corpus & animam, atra bilis tranſcendens,
faciat caducum & amentiam: quorſum ergo
perget, vt generet quartanam? Scholæ imprimis
gaudent tanto Authore pro humore atrabilia-
rio: ſed obliuiſcuntur Quartanæ, longè rece-
dentis à caduco & amentia. Nam quocunque
reſpexerint, quartana vel non fiet ab atra bile:
vel hæc non erit in corpore, nec in anima, dum
quartanam condit. Quantum autem ad maniam 21
& caducum attinet, quaſi viarum ſola diuerſi-
tate ſeparentur. Siue, quod idem humor nunc
euaporaret, aut materialiter hoſpitaretur in di-
uerſoriis facultatum principum. Ridiculum ſa-
nè, licet pigrum ac plauſibile commentum in
tam anguſto humorum quaternario, omnibus
morbis cauſam inueniſſe. Nam imprimis cadu-
cus, multo ſtrictius conſopit, & alienat animæ
poteſtates, licet inſaniæ longè pertinacius. Quo-
circa longè aliter (parcant mihi manes Hippo-
cratis) præfati morbi, quàm viarum, ac termi-
norum, methaſi diſtinguuntur, Quinimò ge-
nus amentiæ, per ſpecies, propria materia, pro-
priòque efficiente, differet: vt videre eſt in ra-
bie

bie ex morſu canis, & ictu Tarantulæ. Nondum enim Hippocratis ſæculo, cauſæ rerum enotuerant, quarum notitiam garrula Græcia hactenus ſuppreſſit. Nec etiam deliria iracunda, à bile flaua, ferina ab atra, & iocoſa à ſanguine fiunt. Certè aliàs quotidie iocoſè delirij eſſemus omnes, aut ſanguine priui: febrilia enim deliria, imprimis ex materia febrili, in officinas ſomniorum irrepante, petuntur, nec aliunde. Non autem, quod corpus deſerat, vt in mentem ſubiret. Itemque nunquam in Cauſo, Synocho, aut febribus continuis, delirium obueniret: ſed ſemper in quartanis, atrabiliariiſque morbis. Profectò, tam delirium eſt ab ipſo febrium initio, vbi ſcilicet febris, & delirij cauſa, ſunt in radice iunctim. Paulatim nempe aucta nequitia, debilitatiſque organis, aſcendit delirium in ſuæ perfectionis maturitatem. Sic in vino, itemque in quibuſdam ſimplicibus, imò & pariter in febrilibus excrementis, tegitur occultum delirium, nec prodit, niſi vis eius in craſim aſcenderit. Saltem ſingula per eandem viam regiam, pro nequitiæ ſuæ genio, furiunt in organa phantaſiæ, prout alibi de Amentia. Semen ergò delirij ab initio, in materia febrili latuit, quod tandem ad iuſtam ſui malignitatem promouetur. Si ergò Amentiæ differant materiâ & efficiente, id eſt, tota ſpecie, & ente: multò ſanè longiùs diſtant inuicem, atque peregrino magis ſemine diſtant caducus, & Amentia, quàm quòd vnica atra bilis, ſedibus exorbitans, vtrumque pareret. Prout alibi de duumviratu. Amentiæ (vno verbo dicam) omnes arteriis fouentur, hoſpi-
22 tioque Hypochondrij. Iuxta illud. Quibus vena fortiter in præcordiis pulſitat, ij non mente alienantur. Proinde etiam non rari, perturbatione excicatrice egent, antequam in maniam recidiuent. Quippe perſimili perturbatione partam.

Auxilia Medentum æſtimantur.

CAPVT VII.

1. *Qualia ſint auxilia Medentum.*
2. *Vanitas eorundem.*
3. *Topicorum noxa, & deriuatio fictilis.*
4. *Aqua in veſicatoriis, fuit merus cruor.*
5. *Obiectio ſoluta.*
6. *Veſicatorium crudelius quàm cruoris emiſſio.*
7. *Quorſum excogitata veſicatoria.*
8. *Clyſter quare hoſtilis inteſtino.*
9. *Clyſter nunquam ad Ileon Inteſtinum attingit.*
10. *Laxatiua in Clyſtere, acriora ſunt, nocua vt purgantia: ſed minus.*
11. *Quocunque titulo & introitu nocet venenum intro ſumſiſſe.*
12. *Nunquam febres extrahi Clyſteribus.*
13. *Obſunt ideo vitæ longæ.*
14. *Clyſter vt Medentes nominat.*
15. *Prognoſis è clyſterum vſu.*
16. *Per clyſteres nutrire, ſtupidum.*
17. *Omen.*
18. *Vulgus medentum notatur.*

1 AVxilia vulgaria examinare ſtatui, antequam febrium naturam determinem. Sunt autem illa ſcarificationes, hæmorrhoidum apertiones, veſicatoria, & id genus alia; cunctaque concurrunt in cruoris, virium, & corporis diminutiones. Quæque ideo iam ſat con- 2
demnata ſunt, ſub præſidiis vniuerſalibus. Stulta nimirum ſubſidia, circa corporis ſuperficiem, vbi centralia laborant, & obſeſſa ſunt, quibuſque non expeditis ab hoſte, fruſtra eſt, & nocuum, quidquid per eiuſmodi ſimiarum geſticulationes eſt intentatum. Vanum certè ipſi rudimentum eſt, velle per conſequens, radicem loco dimouere, auferendo inſontem cruorem è pelle. Quod ſatis miſer Princeps Infans Cardinalis exhauſtis venis, nihilominus perſtite typo Tertianæ Anatomicis confirmauit luctuoſo ſpecta-
culo. Itemque paracentheſis, ſiue apertio prope 3
vmbilicum in hydrope, huiuſmodi ſpem extinguere dudum debuiſſet. Nam ibi obuium eſt, è propinquo centro, aquas depromere quotidie, de fructu partæ aquæ pro lubitu in dies haurire. At fruſtra, quia nequidquam de radice decedit. Adeóque Paracentheſis, vitam ad paucos tantum dies dilatat. Veſicatoria autem ſummè ſemper nocua ſunto, & à ſpiritu nequam Moloch excogitata. Nam aqua inde continuò ſtil-
lans, nil niſi cruor tranſmutatus eſt. Dum enim 4
quis manum vel crus amburit, ignis non vocat ſerum ſanguinis ad locum combuſtum. Nec aqua eiuſmodi, alibi deliteſcit, laxoque ſinu expectans accurſura, dum pellis quandoque ambureretur. Surda eſſet aqua ad ignis vocationem, nec parêt naturæ extrinſeco imperanti. Quid ſi cruori ionatet aqua, quam bilem vo-
cant. Sanè non fluctuat illa, ſeparata à cruore, 5
niſi poſt eius coagulationem, ſiue corruptionem. Hanc itaque intendunt veſicatores, non autem conſeruationem, & ſanationem. Non eſt ergò: ſed fit, aqua iſta falſa; non ſeparatur, inquam, à cruore, ſed ipſius cruor tranſmutatur in aquam, perſimilem Hydropi, diarrhϾ, ſimilibuſque
defectibus. Tanto ergò veſicatoria ſunt periculi 6
pleniora, quàm venæ ſectio. Quòd hæc ſiſtantur ad arbitrium: illa verò non, quæ poſt venæ ſectiones, vanaſque corporis lanienas, tandem propter impedimenta comatis febrilis, adeòque ad effectus poſterioris adulterationem,
ſit ſomniata. Soporoſos enim præ dolore tot 7
vlcerum excitare gaudent: atque vtut rem voluas, crudelis eſt laniorum carnificina. Nec enim ſoporoſus, quia dormit, malè ſe habet: ſed dormit, quia malè ſe habet. Adeoque impedire ſomnum, non eſt vtile: ſed duntaxat valet, tollere radicem ſoporis. Qui ergò per dolores ſomnum ſuſpendunt tantùm, crudeliter ægrum in mortem præcipitant. Blandiuntur nempe populo, ſæuiendo in ægrum: interim perſeuerant in officio crudelis, & infidi auxiliatoris ſtipendiarij. Etenim ſi febriens ſoporoſus dormiat, ſiue vellicatus excitetur aſſidue, eiuſmodi ſtupida lenocinia, ne minimum præſtāt febribus. Quapropter ſoleo dare oretenus mea remedia, & cibos ſtatis horis, nec reſpicere vtrum dormierit necne. Dico cum Apoſtolis illud Antiquum. Si Lazarus dormiat, ergò ſanabitur. Torturæ enim febrieñti illatæ, nemini pro-
fuere vnquam. Quod autem ad Clyſteres atti- 8
net, frequens ac pudendum medentum ſubſidium. Ego ſaltem olim, enemata nunquam, niſi cum pudore ſuaſi, & deſcripſi. Poſtquam autem fida remedia nactus ſum, clyſteres prorſus abhorrui, velut belluinum remedium ab aue (vt aiunt) edoctum. Etenim quod clyſter quilibet,

naturaliter ſit inteſtino hoſtilis, exin facilè li-
quet, Quod ſingula recipiantur per modum, &
reſpectum recipientis. Quod ſic latiùs explico.
Oculi lacryma, etſi ſalſa, tamen indolens eſt,
quia oculo familiaris, & cognata. Aqua verò
ſimplex, in oculo dolet; & aliud quidliber. Vrina
quoque, etſi ſalſa, non mordicat veſicam. Deco-
ctum autem qualecumque per Cathætera intro-
miſſum, etiam ſuauiſſimum, dolet intus. Si verò
lotium, vel tantillum aciditatis hauſerit, è no-
uellis cereuiſiis, aut aliunde, ingens mox ſtran-
guria, & lotij eſt ſtillicidium. Stercus ergò, cum
cognatum ſit inteſtinorum contentum, & do-
meſticum, non mordicat, nec ſentitur, donec ad
carnoſas recti inteſtini partes deuenerit, tan-
quam ianitoris munere fungentes, ſentiuntque &
vrgent ideo. Vnde concludo, quòd Clyſter, qui-
libet, cùm ſit peregrinus Inteſtino, non poſſit
9 non illi eſſe moleſtus atque ingratus. Denique
Clyſter nunquam adſcendit ad Ileon Inteſti-
num. Etenim ſi voceas 18. iniicias, iam magna
eius pars in tubo ſupereſt, vel foràs elabitur in-
jiciendo, adeoque tantùm ad principia Coli In-
10 teſtini pertingit. Denique ſi Clyſteri inſint laxan-
tia (plerumque namque decipitur ſic æger, la-
xatiua perhorreſcens) vt purgatiuorum viaus iam
exploſi; ita & laxantis Clyſteris vſum, pari iure.
Fateor, minoris eſt noxæ Clyſter, quatenus os
ſtomachi ſemper nobiliſſimo munere vitæ fun-
11 gitur, vitaque oblæditur veneno laxante, At ſal-
tem nemo inficiari poteſt, quin ſit odioſum, in-
tro venena admiſiſſe, quocumque titulo, & in-
troitu. Quippe reſoluunt enemata purgatiua,
12 cruorem in Meſenterio. Saltemque in terminis
febrium loquendo. Nemo vnquam per Clyſte-
res febres eduxit: quia loca, materia febrili ob-
ſeſſa, non adiuerunt, neque illa ſolantur vnquam.
13 Nec interim deſinunt contaminare, & & emun-
gere cruorem è venis, conterminis inteſtino. Il-
lud enim à ſenibus didici, quod quicumq; amat
vitam longam & ſanam, abſtineat à purgantibus
quacumque impoſiturà aſſumtis. Clyſter hodie
laſciuioribus populis tam familiaris eſt, quòd
14 elotio & adiumentum vocetur. Quaſi excre-
mentum naturale velint eluere. Certè vtut iſtas
Medentum inſidias ſpectes, non niſi à malo
ſunt, à dolo, & mendacio: ac piis auribus pudo-
rem ſuſcitant. A deóque iam ſunt ſtercorum cor-
rectores, ablutores, id eſt, malarum artium in-
uentores. At ſunt, qui ignauiam Inteſtino, per
Clyſterem introduxere, vel alio vitio contraxe-
re, ideóque deinceps ſibi Clyſteribus aſſueſcen-
dum perſuadent. Sanè vitium ſtipocitatis, vt
alia radice ſcaturit ac pendet, facile proprio ſa-
nationis termino ſuccurritur. Etenim vt qui mi-
nus laxam aluum habet, ægrotat: ita & qui pi-
15 gram patitur, laborat. Sanandum eſt malum, non
autem palliando, per Clyſterem quotidie aluus
prouocanda & laxanda eſt: Facilis nempe eſt pro-
gnoſis, quod ſic pergendo, nouiſſima ſemper
erunt deteriora, vitaque concredita eiuſmodi au-
xiliatoribus, neceſſario accurtetur. Subſcribent
hic nationes, quotquot laxantia in horrore ha-
bent. Vt Campinienſes, Arduennenſes, itemque
Aſcuriani, &c. quibus vt Clyſter eſt inſolitus:
inauditusque: ita ſenium robuſtum & frequen-
tiſſimum. Eſt cæterùm Clyſteri vltimus ſcopus,
16 quod iuſcula carnium liquatarum, ſpe alendi
iniiciant, Quod profectò intolerandæ ſtupidi-
tatis eſt argumentum. Nam iniecti liquores
primùm ſe miſcent ſtercori ibidem reperto,
deinde infunditur partibus, quibus proprium
eſt cuncta in ſtercus mutare; ac tertiò, conſtat
per experientiam, quòd eiuſmodi iuſcula, ſi bi-
nis horis abinde reiiciantur, oleant non ſolùm
ſtercus: ſed quodammodò cadauer. Etenim cùm
non eatur ad ſecundum aut tertium, niſi per
primum: non poſſit autem, è cibis in ſtomacho
indigeſtis, & in verum ac laudabilem chylum
non commutatis, fieri cruor vllatenus: ſequitur
etiam, quod iniecta iuſcula cadauerentur, nun-
quam autem poſſint in alimentum tranſire. Nec
arguit quidquam, quod eiuſmodi iuſcula car-
nem liquatam gerant, per modum Chyli; Nam
actum eſt nihil, niſi priùs ſuſceperint fermenta-
les proprietates primæ digeſtionis, præparato-
rias ad vitam, alibi extra ſtomachum non repe-
ribiles. Quidquid enim indigeſtum è ſtomacho
labitur, moleſtum eſt, diarrhœas, tormina, item-
que ructus nidoroſos mouet, & Aſcarides gi-
gnit. Quæ autem infernè iniiciuntur, quia ne-
quidquam beneficij primæ digeſtionis habent,
neceſſariò cadauerantur. Quia calorem loci 17
quidem experiuntur: ſed orbantur vero fer-
mento vitalis digeſtionis. Miſeror ſanè Medi-
caſtros, enemata in eiuſmodi abuſus detorſiſſe,
nec ſemel ad præfatas rationes reſpexiſſe: &
mutuo, ne qui magnatibus tantoperè aſſentan-
tur, poſthac aliquem epulari iubeant, eumque
ad vomitum, poſt tres horas cogant, vt quod
euomuit, per anum iniiciant iis, qui multa ma-
cie & atrophia confecti ſunt. Sanè ſeruum pe-
cus adulator ignauus, medicum agens, nec 18
quidquam habens, præter corporis & vitium
diminutiones, diſcere recuſans, quia malè agen-
do conſenuit, nec vnquam aliquid laude di-
gnum indagauit totus lucro intentus, ſimulat-
que è Scholis dimiſſus, ſuis ſemper veſtigiis in-
ſiſtens, neces hominum excuſans, quia ſecun-
dùm artem curauit, antecedentium gregem in-
ſecutus. His inquit Seneca, Multi ad ſapien-
tiam non peruenerunt: quia putant ſe per-
ueniſſe. Opprobrio æſtimant plenum, ipſum
ſemel Doctorem ab alis adhuc diſcere debere.
Abiie ergò inuentum, enema nutriens. Vidi
namque in fortioribus, iuſcula cadaueris fœto-
re horrentia reiecta: in tenerioribus verò, ſyn-
copes mouiſſe. Vbi interim Clyſteres ex malua,
& furfuribus, minus, incommodi fouebant.
Caſſa ergò iuuamina vulgaria, à Medentibus
ad febrium intentiones, ſiue indicationes in-
ſtructa. Quia nequicquam de radice febrium
demunt, ſubigunt, aut attingunt.

Remedia vſualia ponderantur.

CAPVT VIII.

1. *Cenſura aquarum ſtillatarum.*
2. *Quales ſint aquæ eſſentiales.*
3. *Cenſura decoctionum.*
4. *Confortantia ex auro & gemmis examinantur.*
5. *Demonſtratio abuſuum mechanica.*
6. *Gemmæ nil quidquam diſſoluuntur in nobis, vtut pulueratæ.*
7. *Perla trita, & acido ſpiritu diſſoluta examinantur obiter.*
8. *Propriam verecundiam teſtatur Author.*
9. *Perla quæ in officinis diſſoluuntur, non ſunt perlæ.*

10. *Diſſoluta*

10 *Diſſoluta perla aut coralla in acido aliquo, manent quod pridem erant.*
11. *Quinque notabilia inde ſumta.*
12. *Auxilium galli veteris, anile inuentum.*
13. *Examinatur Alkermes.*
14. *Fruſtra confortantia, vbi hoſtis intus, vel fortiſſimos calcat.*

REmedia interna à Medicis vſurpata in
febribus ſi ſpectentur, reperientur eiuſ-
dem farinæ, cum reliquis illorum auxiliis.
Nam præterquam quod in vnum calorem, tan-
quam ſcopum & rei cardinem ferantur, in ſe
adhuc nauci ſunt, neque vllatenus reſpondent
1 materiæ putridæ. Imprimis enim aquæ diſtilla-
tæ tam quæ refrigerantes dicuntur, vt de Ci-
chorio, lactuca, portulaca, & plantagine, quam
quæ de claſſe alterantium maiorum, qualet de
gramine, cuſcuta: capillis Veneris, Carduo be-
nedicto, ſcorcionera, &c. vel etiam de cordia-
libus ſunt petitæ, non ſunt reuera niſi herba-
rum ſudores, non autem ſanguis illarum: atque
vtinam non ad lucri ſuaſum adulteratæ. Sunt
nempe aquæ pluuiæ viridium & recentium:
non autem liquores herbarum eſſentiales, quæ
totam rei craſim referant & ſaporem. Ergò im-
2 poſturam tegunt ſuo nomine, atque interim
benè agendi occaſio elabitur. Porrò decocta
3 ſtirpium, cum contineant gummata, & mucila-
gines ſimplicium, negotium febrili ſtomacho,
nauſeas, euerſiones, aliaſque moleſtias parant:
ideirco etiam cum excrementis ſe iungunt, &
ſequeſtrantur, poſtquam exhibuerint omnes
anxietates. Nec ſaltem quidquam eorum ad
loca affecta, vitaleſque agros, intrò defertur. So-
4 lent quoque Medici oſtentare ſua exhilarantia,
cordialia & reſtaurantia ex auro & gemmis pa-
rata, pari ſanè cum cæteris ſtupiditate. Nam etſi
ſint in tenuem pollinem comminuta, nequid-
quam ab igne tolerant, multóque minus, à vir-
tute digeſtiua. Leuigantur enim primùm in
mortario æneo, partémque æris ſecum gemmæ
abradunt, quia lima quauis duriores. Idque of-
5 ficinis quandoque demonſtraui, dum puluerem
iſtum gemmarum in aqua forti macerarem. Ete-
nim ſe ſtatim color viridis prodidit, faſſuſque
eſt Pharmacopola, quod ſua fortificantia poiſ-
ſimum agerent, communicando ægris viride
æris, ſiue æruginem. Deinde ſi gemmæ, poſt-
modùm curioſius triturentur in cote, ſiue mar-
more, ſe longè teneriore, accreſcunt in pondere,
& euadunt confortantia, marmora & ſaxa, præ-
ter originales gemmas. Nam tandem non plus
proficiunt leuigatæ gemmæ, quàm ſi ſilices aut
6 vitrum puluerata aſſumantur. Idque mecum
ſubſcribent, quotquot vnquam examinandæ
corporum analyſi vacauerint, mecumque mi-
ſerabuntur, inanes Medentum ſtoliditates, &
infauſtas ægrorum clientelas. Imò perlas vel
coralla exhibent triturata, vel aceto ſtillatitio,
7 ſuccoue limonum ſoluta, iterumque exſiccata,
& ſolubilia in quouis potabili. Atqui perlæ non
ſunt eiuſdem duritiei cum gemmis cryſtalli-
nis, ſed de regno animali, continentque dotes
pretioſiſſimas, non poterunt non egregiam
largiri opem. Etenim Margaritæ ſponte in co-
lumbino ſtomacho reſoluuntur quidem, at in
noſtro nequidquam tolerant, ſiue comminutæ
puluere tenus, ſiue ſolutæ vt ante bibantur.
8 Imprimis namque notandum, me ante reſipi-
ſcentiam didiciſſe, per aliquot perlarum ſic
præparatarum libras, vanam tantùm eſſe ia-
ctantiam, quidquid ſpondeant de illis Medentes.
Deinde veram Margaritam, non habere intus
farinaceum atque diſſimilarem à ſuo cortice
puluerem: ſed totum perlæ corpus, ad centrum
vſque, eſſe meras pelliculas inuicem incum-
bentes, tanquam ſubſtratos cæparum cortices.
Quod mecum ſciùt, quotquot perlas oualis fi-
guræ, norunt ad orbicularem perlam redigere.
Atqui præfati perlarum cortices nullatenus re-
ſoluuntur per acida ante dicta: ergò tantùm
falſarum perlarum farinam diſſoluent. Imò etſi
præfati cortices diſſoluerentur, (quod non) ad- 9
huc eſſent idem perlæ puluis qui ante. Cui ſci-
licet iam acidi diſſoluentis ſal combinatus ſit,
adeóque contingat, illo ſale diſſoluentis ſoluto,
vnà quoque cum eo, ſolui perlarum, aut coral-
lorum puluerem, quem ſal iſte combibit. Qui 10
puluis vtut oculorum iudicio cenſeatur ſolu-
tus, mutataque Margaritæ ſubſtantia; attamen
non niſi mera fraus eſt, & oculorum faſcinum.
Nã perlæ & coralla non ſecus in priſtina ſui na-
tura adhuc perſtant, quàm alioquin argentum
in Chryſulca diſſolutum ſoſpes perſtat, cunctis
ſuis priſtinis qualitatibus planè immutatum.
Nam alias idem argentum, inde iterum non
poſſet reperi, cùm à priuatione ad habitum non
detur regreſſus. Qui ergò perlas ſic ſolutas bi-
bunt, tantùm abeſt quod perlarum ſubſtantia
lactea fruantur, non bibunt ſibi niſi ſalem aceti
ſolutum. Quod Mechanicè ſic probo. Si diſſo-
lutis perlis, aut corallis, aliquot guttas ſalis tar-
tari infuderis, ſtatim occultus perlarum puluis
ad fundum decidit. Quod facti eſt. Primò er- 11
gò, perlæ officinarum, non ſunt veræ: ſed ea-
rum abortus quidem, per mediam conchæ
ſubſtantiam intus ſeminatus. Secundò, puluis
perlarum aut corallorum diſſolutus quanquam
illudat oculos: non tamen verè eſt ſolutus, ma-
net puluis qui ante. Tertiò, pro confortatiuis
non ſubſtituunt niſi acidum ſalem diſſoluen-
tium. Quartò, puluis ille ſic ſolutus, non poteſt
fieri cruor, ideóque neque ſubire in venas:
Quintò, quid ſi introiſſet ad hepar, venam ca-
uam, adeóque digeſtionis vi, ſal aceroſus illi
adhærens, tandem in tranſmutationem abſum-
tus eſſet. Quid aliud præſtarent huiuſmodi
confortatiua, quàm quòd venas intus exotico
puluere oblinirent? & peregrino tandem ho-
ſpite indelebile malum ſarcinarent? Hæc meſſis
de gemmis exſpectanda. Æquè anile oſtentum 12
eſt, quod de galli veteris iure herbis ſociato
pollicentur. Nam imprimis plus vitæ, virtum-
que eſt in iunioribus auibus, quàm in decrepi-
tis. Iudicium deferatur ad Gallinas. Suntque
iuſcula medicata, ſtomacho ingrata, ac mole-
ſta, adeóque facilè dimittuntur ad excrementa.
Itaque hoc modo, ſub morata larua, iterum ſua
apozemata mentiuntur, ſub iure galli veteris.
Poſtremò eſt antidotus Alkermes, quæ licet, 13
quatenus conſtat ſyrupo è cocco baphico (vti-
nam non per roſas adulterato) ſit laudabilis:
nihilominus in quantum toſta, aſſataque, cru-
diore byſſo, donec puluerari queat, imprægna-
tur, tota grani tinctorij poteſtas viriatur. Quòd
ſericum ſic toſtum nil aliud ſit, quàm lana bom-
bycina vermium, cremate deprauata. Tulit
enim id auari cuiuſdam ſenis inuentum, putan-
tis, naturam exhilarari rebus, ſuos oculos oble-
ctantibus

ctantibus. Abſit, nam intus, naturam nec aurum, gemmæ, nec pretioſa, vt talia, ſpiritus vitales reficient multòque minùs, aſſata crude byſſus & ſi eſſet purpureo colore tincta: niſi vitales ſpiritus ſibi per additamenta virium, reſtaurationes perſenſerint. Cæterum, fruſtranea ſunt confortantia, & cordialia, quæ perſtite febrium fomite, diminutòque cruore & viribus,
14 exſpectantur. Nam ſi febris, robuſtum, ac benè valentem conſternat, quomodò fortificari permittet iam conſternatum? præcipuè per res toto genere exoticas, nec vnione ſymboli cum ſpiritibus conuenientès? Quomodò ciuis ſe fortificabit, qui hoſtem domeſticum, ſe potiorem, penes recepit? Lurida ergò, atque vana Medentum de fortificantibus ac roborantibus promiſſa, fraude plena. Etenim qui vires cum ſanguine exhaurit, ſubtrahitque, per euacuantia, vinum verò atque immediata virium reſtaurantia vetat: refrigerantia quoque, vt calori vitali inimica, continuò proſequitur, quomodò robur per electuaria eiuſmodi conciliabit.

Vera cauſa rigoris.

CAPVT IX.

1. *Rigor & tremor ab impetum faciente ſpiritu, non autem efficienter à cauſa morbifica.*
2. *Quare intendat rigores.*
3. *Cur frigus & calorem excitet.*
4. *Cur incipiat cum frigore.*
5. *Author non recurrit ad leges Microcoſmi.*
6. *Intermittentia ſunt in omnibus agentibus ferè.*
7. *Modus fiendi frigoris.*
8. *Modus & cauſa rigoris.*
9 *Nota ignorantia in Galeno, de membri colligatione.*
10. *Cauſa ardens febrilis.*
11. *Omnem motum tam ſanum quàm ægrum efficienter fieri ab Archeo.*
12. *Quomodo Author id didicerit.*
13. *Turbulentia Archei turbat vrinam.*
14. *Ordinarium fellis Officium turbatur, & facit amarum chylum.*
15. *Quare etiam vomitus amari illius, nihil de febri minuit.*
16. *Vnde æſtus & ſudor in febri.*
17. *Quid ſudor indicet.*
18. *Acor auget frigus, quod probat eryſipelas.*
19. *Gangrana vt ſiſtatur indubie.*
20. *Cur initium continua febris ab horrore.*
21. *Paracelſus notatur.*
22. *Galeni errores, præſertim de putredine cruoris, & ſpiritus.*
23. *Vera ſedes Diaria, & hectica*
24. *Fabuloſa Galeni ſimilitudo, pro æſtu hectica febris.*
25. *Quare calx per aquam accendatur.*
26. *Probatio mechanica.*
27. *Stolida cauſa oſcitationis.*
28. *Vera cauſa, & organum eiuſdem.*
29. *Somnus, ſopor, vertigo, apoplexia, &c. ab ore ſtomachi.*
30. *Oſcitatio non eſt in muſculis genarum, aut mandibula.*

1 Hippocrates ſpiritui vitæ primi nomen indidit, vt ſcilicet ſit impetum faciens, ductorque omnium quæ in nobis contingunt. Quam certè prærogatiuam demum nemo vocauit in controuerſiam. Interim poſteræ Scholæ, velut rotationis vitio vertiginoſæ, cauſas tremoris in aliena figmenta detorſerunt. Spiritus ergò coſmocrator in nobis, initium motuum in nobis ſolus obtinuit, tam locale, quàm alteratiuum: Rigoris videlicet cauſam, tam quoad motū localem quàm frigoris, atque, ſubſequentis caloris alterationes continens. Inten- 2
dit namque Archeus, per tremulos rigores excutere, adhærens parti ſimilari excrementum. Perinde quaſi atque aranea ſuos quatit caſſes, atque rigore ſuccurit, vt excutiat peregrinum, quod in illos incidit. Sed Archeus aduertens ſe 3
per rigores parum proficere, Blas alteratiuum excitat. Quod totum alibi docui naturaliter cōſiſtere in hyeme & æſtate, frigora, inquam, & calore: Quorum nempe alterna viciſſitudine, tandem cuncta ſublunaria, dierum currente numero fatiſcunt. Ab hyeme ideo, in ipſomet 4
Vniuerſo, anni initium procedit, per ver & æſtatem, in autumnum, in quo fructus tandem maturantur. Quæcunque enim ex natura fiunt, hoc principium, incrementum, ſtatum, & declinationem ſubeunt. Sic ipſe Archeus, (quatenus ſemina atque vitalia vniuerſa, generalium naturam imitantur) ciet rigores febriles, frigora & calores. Non autem materia febrilis peccans: prout iam ſat ſuperque probatum eſt initio. Sic namque & in oſſium exarthroſi, ſtatim dentes quatiunt, & rigores ſubnaſcuntur, itemque dum pregnans abortum non vitalem præcociter expellit. Neque enim hæc dico, quaſi confugiens 5
ad commentum Microcoſmi Paracelſi, etſi naturam Vniuerſi modum in ſingulis vniuocum obſeruare animaduertam. Natura ſi quidem ſibi vtrobique compar ac ſimiliaris eſt, quod ſenſus febricitantium conqueritur, in hyeme ſibi, atque 6
æſtate obuenientibus. Etenim qui in lucta ſuſpirioſus ſuccubuit, aliquantiſper quieſcit, & anhelitum recuperat, perque moram vires reſarcit, quibus incumbentem victoriam excutiat. Sic naturali ductu vniuoco, Archeus in febribus ſibi quietes per interualla imperat, ac dein reſomtis viribus & vicibus, hoſtem febrim nititur excutere. In quo ſanè pars, cui inſidet ma- 7
teria febrilis, primum ſe contrahit in rugas. Quod ſentitur facilè in præcordiis. Parti verò obſeſſæ, totum genus venoſum quodam conſenſu collaborat, ſtrictimque ſe arctat contractis fibris obliquis. Inde namque rarus, durus, atque minutus pulſus, frigoris index ac opifex. Hanc enim corrugantem ſtricturam venarum, quiſque febriens, ſi in ſe animaduertat, facilè dignoſcet, ac penitus naturalem etiam benevalenti. Nam etſi ſcrotum laxum propendeat, ſtatim tamen atque ſcoria humana ad ſphinctera delabitur, corrugatur ſcrotum ſuapte ſponte. Naturale eſt itaque venis, & partibus primariò affectis, ſeſe in rugas contraxiſſe. Cùm igitur venis paſſim aſſocientur plerumque arteriæ, neceſſe eſt has pariter obliqua cum venis conuulſione contrahi. Quod ſanè facilè percipient febricitantes, ſi horum memores, ſeriò attendant ad ea, quæ ſentiunt. Hæc igitur eſt frigoris cauſa in febribus. Tremoris autem cum ſit in ipſis mu- 8
ſculis, notandum eſt, muſculos habere duos motus. Vnum quidem, quatenus ſunt clientes voluntatis, vt edant voluntarium motum; Alterùm verò, in quantum inuitâ voluntate, proprio feruntur motu: eſtque hic iterum duplex,

prior

prior ſcilicet, qui vnico tractatu violento con-
9 trahitur, prout in Spaſmo, Crampo, &c. Alter ve-
rò, qui interualla patitur, qualis eſt tremor fe-
brilis, iectigatio, & tremor membri alicuius (pu-
ta capitis, aut manuum, &c.) ſenio, ac potatori-
bus familiaris. Profectò non ſine nota Galenus
tranſeat, quin riſu excipiatur. Docet enim eiuſ-
modi ſenilem tremorem fieri ex lucta ponde-
ris cum facultate motiua arbitrali. Quodque
hæc nimirum conetur membrum attollere, ſed
ob debilitatem, inchoatum motum ſiſtat præ
pondere membri impeditum. Quaſi verò fa-
cultas motrix voluntaria, mitteretur inuitâ vo-
luntate attollere iacens atque quietum mem-
brum, vt continuò ſubſilteret? Redeo ad termi-
nos de febribus. Cùm itaque nedum pellis (vt
in ſcroto) verumetiam membranæ ſingulæ mo-
tu proprio ſibique naturali criſpentur, rugētur,
contrahanturque, non eſt abſonum, & muſculo
ſuum dare motum. Etenim ſic & à morte in Te-
tano vtrimque tenduntur muſculi, dudum ab
interitu omnis voluntatis. Sic nempe purgan-
tium venenoſa qualitas, non rarò partes muſcu-
loſas conuellit, & in febribus lethalibus, invitæ
ſunt conuulſiones, cum intercalari remiſſione.
De quibus cum tractatu de Spaſmo diffusè ege-
rim, hoc loco monuiſſe ſat fuerit, quod duæ
iſtæ facultates motrices naturaliter competant
muſculo. Quarum vna feriatur, quieſcitque
quamdiu muſculi benè ſe habent: ſed mouetur
velut auxiliaris in occurſu rerum ſibi moleſta-
rum. Tandem igitur cùm Archeus per vena-
rum & arteriarum obliquam contracturam,
10 perque muſculorum trepidationes, ſe nil profi-
cere aduerterit; indignatus, quidlibet motitat,
vt peregrinum hoſtem à ſe excutiat. Quocir-
ca repeto, quod iam aliquoties dixi; Nimirum
omnem motum, tam in ſanis, quàm in ægris,
immediatè proficiſci conſtitutiuè, & efficien-
ter, ab Impetum faciente Archeo: occaſiona-
liter verò à cauſis occaſionalibus. Quod me-
11 chanicè primùm deprehendi per quædam fe-
brium remedia. Quippe ſi ipſo die acceſſus,
& horâ opportunâ propinentur, ſæpè vnicâ
vice multas febres tollant. Eſt iſta nempe op-
portunitas, in ſpatio horulæ, ante paroxyſmum,
quantum ſcilicet exigit actuatio medicaminis,
& ſtomacho vacuo. Nam ſi detur diebus quie-
tis Intermittentium, vel dudùm ab incepto pa-
roxyſmo, dum medicamen non præſentit na-
turam ſibi auxiliatricem, tam ad actuandum
ſiue animandum, quàm ad expellendum mate-
riam occaſionalem febris, incaſſum propinatur.
Imò tum angit medicamen magis quàm iuuat,
12 quatenus naturam, dum quieſcere mallet, ad
proſcriptionem ſtimulat. In peſte verò, mali-
gnis, aliiſque continuis, ſi porrigatur ieiuno ſto-
macho, nec per potum eius actio interturbetur,
plerumque vnica vice totum ſanationis adim-
plet officium. Alioqui ſanè dum ſtringuntur &
anxiantur venæ vel aliàs, natura ab incepto a-
uocatur opere; vel intermedia quiete expergefi-
fit: Indignationes Archei irritantur magis. Nec
ſat fuit hic nuditer dixiſſe; quòd Archeus in fe-
bribus primo Blas frigoris, atque dein caloris
ſuſcitet, quatenus ſemina, mundi typum in ſe
æmulentur & deferant. Siquidem nihil à ſeipſo
mouetur naturaliter, excepto Archeo, qui pri-
mus motor animantis eſt. Vnicuique enim ſemi-
ni datum vigorem ſcio, vt ſemel hic excitatus,
deinceps propria virtute ſeipſum ſit mouendo
omniaq; alia deinceps præter ſe, quæ ſub ſphæ-
ra ſuæ actiuitatis continentur. Turbidæ ideo 13
atque confuſæ excernuntur vrinæ, vapores aci-
di & indigeſti, etiam & nidoroſi ſuſcitantur,
euntes in loca impropria, frigoris cauſam au-
gentes. Fel autem, quod regulariter chylum
ſtomachi acidum commutat in ſalſum, vt vi- 14
dere eſt in vrina) præpoſtero negotio, inſer-
tum in duodeno inteſtino, ſuccum iam conuer-
tit in amarum. Archeus interim totus tum ex-
pulſioni intentus, hoc amarum recrementum, 15
aliàs doloris ſiticuloſum, ſub frigore febrili: non
rarò excutit, nec tamen inde quidquam febriens
profitit, quòd nouiter contaminatum, præſto
deiiciat. Quia eſt productum in febribus ex-
crementum: non autem mali radix occaſiona-
lis. Tandem itaque velut iratus Archeus, ſe-
ipſum accendit propria thymoſi (non autem à 16
putredine depromto calore) hoſtémque adori-
tur, æſtuat, oldumque tandem ſudorem pro-
fundit. Non alio fine, quàm vt expellat hoſtem,
ſub qua excretione patefacit, quod iſthac ma- 17
teria febrilis naturaliter pellenda ſit, & Medico
indicet naturam ducendam, quà ſponte ver-
git. Id eſt, Diaphoretica ſola, eſſe febrium
appropriata atque ſpecifica remedia. Etenim 18
eryſipelatis initio, frigus inſolitum, modicum,
non tamen rigor, quia acor halituoſus adhuc
modicus: qui dum ad corporis ſuperficiem per-
tigerit, extra proprium ſui diuerſorium ibidem
aceſcere, atque putrere pergit, Ideóque ſapona-
ria & lixiuialis medela, extinguit eryſipelas.
Vt & lixiuium fortè, gangrænas profundè ſca-
rificatas potenter ſiſtit: eò quòd in lixiuialibus 19
omne acidum commoritur. Febres continuæ
ab intus detenta aciditate, ſimiliter primum ri-
gent, & in finem ſiue conſumptionem vſque 20
poſtmodum æſtuant. Palpitatio cordis quoque
otioſos, atque vini heluones exercet, prout &
Artiſtas diu multúmque circa aquas fortes oc-
cupatos. Vapore vbique aciditas vaporalis per-
uadit noſtri penitiſſima, attamen ſine febri:
nam deeſt materia occaſionalis. Paracelſus 21
enim, ex vnico Æthnæ igne ſulfuris & nitri
ſupra ſexaginta febrium ſpecies hariolatur. Nec
vllam febribus ſedem deregit, vtrobique me-
thodi expers. Galenus verò vt intermittentium
ſedem in oſculis ſiue extremis venarum diſpo-
nit: ita Continuarum nidum, citra vel vltra he-
par ſtatuit. Synochum autem tam putridam,
quàm non, per venam cauam cor collocat 22
Diariam quoque in ipſo ſpiritu vitali, adeóque
in ipſo etiam corde conſtituit. Quo nil hebe-
tius cogitari potuit vnquam, quàm decernere,
ſpiritum vitalem putrere conſtante vitâ. Nam
cum ille ſit balſamus ſolus, qui nos à putredine
vindicat, quid tandem erit reſiduum, quod bal-
ſamet ipſum balſamum, ſi putruerit hic? quidue
ſaliet ſalem ſi corrumpatur? Etenim ſi leuicula
ſui portione putreſieret, totum mox neceſſario
contaminabitur: cùm ſpirituum in ſpiritus ſit
craſis potentiſſima, & vernaculum ſymbolum.
Vita namque via horæ quadrante protrahitur
in peſte, dum contagium inuadit ſpiritum. Pari-
ter ſi putredo cruorem apprehendat, mox velut
continuata in cruore Gangræna, neceſſitata
mors oboritur. Dicam igitur & ſedem & mate-
riam febrilem, qualiter experientia, longaque
rerum indago mihi patefecere. Sermo mihi eſt
de

23 de febribus per ſe atque ſolitariis : non autem
alienâ paſſione genitis. Imprimis itaque Diaria,
quæque ephemera dicitur, ab vnius diei dura-
tione, ſedet in ſtomachi cauo, & plerumque
ex vitiato cibo. Quare & à vomitu, vel peracta
digeſtione, ſponte ceſſat. Similiter febris tabi-
da, ſiue hectica, quædam eſt quotidiana Diaria,
à corrupta cibi parte, mox ſumtis cibis repe-
tens. Nam etſi appetitus perſtet ſoſpes, edant-
que vt lubet, ſaltem Corruptor in pulmone
non ceſſat aut feriatur, quin continuò tranſ-
mutet cruorem in flaua, dura, ſpiſſa, & quan-
doque cinerea phlegmata. Sub quo corruptio-
nis labore auocat ſpiritum à muniis digeſtio-
nis, fitque aliqualis corruptio ſemidigeſti.
24 Pudendaque eſt huius loci Scholarum fabula,
quam pro lenta hac febri ſibi comminiſcuntur:
vbi enim potiſſimum putredinem pro calore
accuſare poſſet, non fuit auſus eam impendere.
Quod ſcilicet calx accendatur adſperſione
aquæ, eodem pariter modo contingat in febri
tabida. Quòd nempe poſt vnam aut ſeſquialte-
ram horam, iſta febris inualeſcat, & adoriri vi-
deatur poſt cibum, quatenus tum adſpergantur
partes ſolidæ, alimento è cibis aſſumtis parato.
Imprimis his obſtat, quod infra binas horas, in
ſtomacho ſano, nondum ſit peracta concoctio
Chyli, multò minùs completa ſanguificatio: mi-
nimeque cruoris in ſecundarium, & ſpermati-
cum alimentum tranſmutatio, vtpote quod ro-
ris modo aiunt diſpergi in penitiſſima ſolido-
rum: longiſſimèque ac tardiſſimè, pulmo hoc
nouum alimentum ab hepate mutuat. Ergò ne-
queunt ſolida inſtar calcis aſpergi & inde ac-
cendi, quantiſper in ſtomacho negotium eſt
cum chylo. Deinde iſta calcis ſimilitudo, eſt
25 meræ inſcitiæ. Vtpote quæ non accenditur pro-
pter aſperſionem per ſe: ſed per accidens. Qua-
tenus nulla ſalia ſaliunt, vel agunt, quamdiu
ſicca, id eſt, niſi reſoluantur. In calce vna autem
eſt duplex ſal alcaliʒatum. Vnum quidem lixi-
uiale, & alterum acidum, & vtrumque per ſen-
ſum guſtus diſtinguibile. Quæ duo ſalia, reſo-
luta per aquam, dum in ſe inuicem agunt, ac-
cenduntur, quod idem accidit in Termis, ſale
acido fontium, in marcaſitarum lixiuialem ma-
teriam primam agente. Idipſum per mechani-
26 cam, & à poſteriori, non quidem propter quid;
ſed quia eſt, ſic probo. Etenim ſi ſali tartari, ſpi-
ritum vitrioli acidum ſuperfuderis, confeſtim
ambo, actu frigida, æſtuant. Ideóque ex calci-
nato plumbo in ſpiritu aceti, ſi hunc totum
abſtraxeris, quamprimum atque alcali eius,
combibetit humidum ex aëre, realiter ignem
concipit, etiam in pera. Quamobrem neſciue-
runt Scholæ, ſi calx non accenderetur mutua
ſpirituum ſalium agitatione, quod nunquam la-
piuiſceret. Denique quid eſt in viuis, quod cal-
cis ſiccitate referat? Quid, inquam, quod actu
ſiccum? calcinecum? & non quotidiano rore,
continuóque permadeat? An non digeſtio ſoli-
dorum eſt continua ac interrupta? Sanè vtut
conſiderem, propinant nænias pro clementia
naturæ, ſtolidæque ignorantiæ plena eſt ſimili-
tudo calcis, cum febri hectica. Atque vt oſcitatio
febres moltas comitatur: ita ſanè oſcitanter at-
27 que febriliter cuncta tradidere. Cuius ergo etiam
notandum, inſulſam cauſam oſcitationi da-
tam à Galeno. Scilicet quod fuligines congeſtæ
muſculos mandibulæ ſuſcitant vt explodantur.
Imprimis plurimæ fuligines inſlarent illos muſ-
culos, quibus multa eſt oſcitandi neceſſitas &
frequentia. Deinde cum eiuſmodi fuligines eſ-
ſent vltimæ digeſtionis inſenſilia recrementa;
cur illa potiùs, quàm aliarum partium ſui ex-
pulſionem mouerent; cur non quotidie id ſol-
licitarent? & ſubinde per quadragenariam non
oſcitatur? Cur in febribus illæ fuliginea magis 28
obuiæ, quàm in Podagra, & Apoplexia? Certè
nulla eſt functionum noſtri corporis, quæ ma-
gis ad exemplum mouentur, vt oſcitatio. Oſci-
tantem namque facilè ſequimur, etiam nolentea
ac inuiti. Non igitur oſcitatio à fuligine, ſed ab
illa facultate & parte, quæ imaginationi paret.
Etenim Scholæ mecum admittunt os ſtomachi
à conſpectu facillimè moueri. Quoniam pluri-
mi nauſeant, & vomunt promiſſimé, conſpectis
aut imaginatis ſordibus: viſoque acerbi pomi eſu,
os multis ſaliua liqueſcit. Os ſtomachi ergò po- 29
tiſſimum ad imaginationem mouetur. Somnus
verò, item ſopor, coma, Cathocus, Catalepſis,
Vertigo eiuſque generis accidentia ab ore ſto-
machi promanant (prout alibi de duumuiratu:)
Oſcitatio verò eſt ſomni prænuntia, vel pediſſe-
qua, idcirco eidem parti oſcitationem tribuo.
Nam incola phantaſia primorum imperium
ibidem habitat, cordiſque nomenclaturam ideo
ſuſcepit. Sic & à mœſto frequentia ducuntur ſu-
ſpiria, vt os ſtomachi ſenſibiliter aggrauatum
alleuient. Ita ergò à ſegni ſtomacho dormitio-
nem poſtulante, libido oſcitandi muſculo ſub-
ter dormiendum irrequietos excitat, renditque,
in quo muſculos buccarum, & Trachæ in
clientela vocat: non ſecus atque os ethmoides
circa organum olfactus, pro ſternutatione in
ſubſidium vocat muſculos thoracis. Prout enim
cauſa ſternutationis non eſt quærenda in muſ-
culis, quibus fit: multo certè minus oſcitatio eſt
muſculorum mandibulæ. Cum alioqui com- 30
preſſis dentibus, id iſt, motu contrario man-
dibulæ, etiam oſcitari poſſit. Rectiùs enim
Scholæ ad aſperam arteriam oſcitando reſpe-
xiſſent, quæ trahitur binis digitis deorſum mo-
tu heteroclito. Interim de fuligine illius arte-
riæ, nequidquam ſonoerunt vnquam: quippe
quæ ſat ſemper patet, & aëri pervia, alioquin
oſcitare non deberet. Iſta nempe eſt corporis
compago, quod etiam in non neceſſariis mu-
tuas membra manus tradant, ac quaſi pro iure
proprio certent aliena organa.

Sedes Febrium.

CAPVT X.

1. *Vnica ſedes continuarum & intermittentium.*
2. *Variant febres, ex ſolâ materiâ occaſionali.*
3. *Nidus febrium quibus claudatur terminis.*
4. *Cauſus & Synochi prope os ventriculi.*
5. *Probatur à læſâ actione.*
6. *Quartana, exlex in ſede ſua.*
7. *Materia & ſedes malignarum.*
8. *Peſtis quî à cæteris febribus ſeparetur.*

SEdes continuarum febrium non differt ab 1
intermittentium. Hactenus proinde occur-
runt continuæ, quæ in Intermittentes deſi-
nunt, & contrà. Variant itaque febres illæ, non
commigratione locorum, aut ex natura diuer-
ſorij: ſed ſolius materiæ occaſionalis ergò. Ha- 2
ctenus

ctans quoque repugno nedum Galeno, ſed &
Fernelio de locorum febrilium, eſſentiali diffe-
3 rentia. Nidus ergò febrium, in primia eſt offici-
nis: extenditur ſcillicet à Pyloro, per duodenum,
& vaſa ibidē multiplicia, Inteſtina item, venas
4 Meſenterij, Liene, vſque ad hepar. Proximio-
res autem ori ventriculi, ſunt eo moleſtiores,
5 ſuiſq; anxietatibus magis formidandæ. Meam
de ſede febrium doctrinam confirmant nauſea,
præcipuè carnium, piſcium, & quæ facilè cada-
ueris inſtar olent, perhorreſcentia, mox à fe-
brium introitu, ſitis item, inappetentia, cepa-
lalgia ſyncipitis, hemicrania ſiniſtri lateris, de-
liria, ſopor, vigilia, anxietates topicæ circa os
ſtomachi, ructus, nidroſi; conſternata digeſtio,
vomitus, linguæ quoque amaror, ſiccitas, fiſſu-
ræ, nigredo, &c. Quæ ſanè ſunt indicia olæſi
duumviratus in actione regiminis: huc acce-
dunt ſuperueniens ructus acidus, nubecula v-
rinæ, quæque coctionem ſtomachi rediiſſe ar-
6 guunt, prout in tractatu de Vronomantia alibi.
Sola autem quartana in Splene ipſo, veniſque
ſibi contiguis, hoſpitium delegit. Maligna verò
ſola, aliquid putridi peculiariter ſibi vendicat
circa orificium ventriculi. Sunt autem tantò
7 peiores, quæ non in eius concauo, ſed in conue-
xo ſederint: eò quòd non niſi extraordinarium
arcanum ad iſta attingat loca. Ideò namque
Caſtrenſes, & Endemicæ omnes, cæteris ſunt
pervicaciores, ac plerumque citra ſitim. Quibus
vix perceptibilis calor eſt, ſolàque ægros con-
tinua anxietas ad feretrum ducit. Huiuſmodi
namq; febres, de ſotis tantùm contaminant, vl-
timum ſtomachi nutrimentum afficiunt. Quia
reuerà quamdiu viuitur, perſpirabile atque ex-
ſpirabile eſt totum corpus, iuxta Hippocratem,
Etenim alibi demonſtraui, pulmonem, & dia-
phragma vndequaque potis peruia in viuis,
qua dum endemica tranſeunt, ac ſtomachi con-
uexum percutiunt, non rarò ſtomachi vltimum
alimentum inficiunt, Diariam dixi cum hecti-
8 ca in ſtomacho ſedere. Peſtis autem in hoc à
cæteris malignis diſtat, quòd cùm non ſedeat
in ſordibus febrilibus, vt neque in cruore; affi-
ciat tantùm ipſum ſpiritum vitalem ſui odore,
ob id quoque intret & exeat neceſſariò cum
aëre per poros diaphragmatis, adeoque tendit
ſic primariò ad ſtomachum, nec potens perge-
re vlteriùs motu locali, ſuam ibidem ſiſtit im-
preſſionem in nutrimento ſtomachi, vnde mox
vomitus, cephalalgia, ſopores, deliria, ſynco-
pes, & quæ viriati oris ſtomachi conſequun-
tur dominium.

Cauſa occaſionalis febrium.

CAPVT XI.

1. *Cauſa occaſionalis febrium, non eſt vera con- tinens.*
2. *Cur cauſa occaſionalis ſit diuerſa in ſe.*
3. *Duplex cauſa occaſionalis.*
4. *Cruor eſt compoſitum naturale & ſimplex: ideóque non appoſitum ex diſſimilaribus.*
5. *Prior cauſa occaſionalis & materialis fe- brium.*
6. *Altera materia.*
7. *Scholarum ignorantia de tincturâ vrina.*
8. *Cur vrina tingatur tardius.*
9. *Falſa iudicia Scholarum de vrinis.*
10. *Fabula Scholarum de tinctura fellea vrinæ.*
11. *Argumentum Scholarum ex inſcitia Galeni.*
12. *Quid rectius exinde colligendum eſſet.*
13. *Sagittator delirij vbi habitet.*
14. *Cur in delirio non ſit adhibendum remedium capitis.*
15. *Vnde naſcantur apoſtemata vniuerſa.*
16. *Iniuria Scholarum.*
17. *Vnde encorema.*
18. *Bonus Medicus cur criſim negligat.*
19. *Quid ſit coctio in febribus.*

FOedum, ac miſerandum, imò & luctuo-
ſum, Scholæ exhibent ſpectaculum, paſſim
obuium. Vt cùm febris nos palam alloquatur,
nihilo magis à tot ſæculis cognouerint eam vt
neque pellere ſciant radicitus. Quod iam ne-
quidquam feliciùs ſanentur febres, poſt bis
mille annorum experimenta, & diſſectiones,
quàm olim ab initio. Enimverò quidquid eſt 1
cauſa cauſæ, idipſum eſt etiam cauſa cauſati:
Quapropter cauſa occaſionalis indeſinenter
præſens, & intus hoſpitata (quam continentem
vocant alij) eſt cauſa cauſæ internæ febrium
(quam mox declarabo) ipſius febris, & acciden-
tium inde natorum. Si enim cauſa occaſionalis
eſſet vera cauſa continens, ipſiuſque febris
materia; profectò nulla eſſet vnquam Intermit-
tens. Nam poſitis cauſis eſſentialibus, ad fe-
brim requiſitis: neceſſariò quoque febris adeſt:
ſed cauſa occaſionalis, adeſt initio vſque ad
finem, quæ ſi continens eſſet, & eſſentiã febris
in ſui gremio effectiuè contineret, etiam febris
adeſſet, quamdiu iſta continens ſui cauſa. Sed
conſequens eſt falſum; ergò & Antecedens. Id
eſt: cauſa iſta non continens, & intima de
febrium eſſentia: ſed externa illi, & ideò occa-
ſionalis. Cúmque in varietate cauſæ occaſiona- 2
lis conſtat ratio, qua vel eſt continua, vel in-
termittens: cur etiam plus minusve moleſta ſit,
citatior, aut tardior pro ſui expulſione. Neceſſe
eſt, nec vnicam vnius putredinis dari occaſio-
nem ſeminalem. Cùm igitur rerum definitio
aptiſſimè à cauſis conſtituentibus & eſſentiali-
bus petatur (prout alibi de logicis (duplicem
ideò ſtatui cauſæ occaſionalis materiam: no-
uam quidem, atque hactenus inauditam vtram-
que. Inauditam, inquam, quippe qui vtram- 3
que bilem, pituitam, & cruorem velut ſangui-
nis conſtitutiua, non agnoſcam, nec admit-
tam in natura (prout pluribus, peculiari de hu-
moribus tractatu, demonſtraui) nec imprimis
cruorem, appoſitum è pluribus diſſimilaribus,
concedo. Vt neque ſi inde conſtitutus eſſet, 4
vnquam immediatè in ſui conſtitutiua retro-
cedere poſſet, neque illos in extrauenato cruo-
re oſtendere, erroriſque anſam Scholis dare
poſſet. Cùm à priuatione non detur immedia-
tus regreſſus ad priſtinum habitum. Quare fri-
uolum eſt, arguere quatuor eſſe in ſanguine hu-
mores, quod quandóq; tria, & quandoq; qua-
tuor exin, per ſui corruptionem ſecernantur.
Quam quæſtionem, vt alibi ſat ventilatam de-
ſcripſi, hic obiter attigiſſe ſat eſt. Siquidem hoc 5
loco nullam ex iſtis humoribus opem peren-
dam duxerim. Sed in vltima alimenti digeſtio-
ne, dum partes ſolidæ ſibi è ſanguine ſtudét aſ-
ſimilare nutrimentum, contingit perſæpe de-
generes fieri alterationes, & velut abortus præ-
poſteros. Hoc ergò degener alimentum, varias

biens ſuæ mutationis . buſinas teſſeras, diuer-
ſas quoque febres gignit. Lógéque diſtant pri-
mi illi, ſuppoſitique humores ex chylo & chy-
mo parati, à vero ſolidorum alimentu, per ſan-
guinis tranſmutationem degenerante. Itaque
febres non ex vtraque bile, pituitâ, cruore &
ſpiritu putridis, ſed ex ſecundariis, non quidem
putrentibus : at inter aſſimilandum degene-
ratis, oriuntur. Degenerat verò admiſtione
rei extraneæ, vel impreſſione peregrinâ, vel
6 demum errore indignati, vel abocati Archei.
Alteram porrò cauſam occaſionalem febrium
deduco aliunde. Quod ſcilicet, quia iodobiè
per Anatomen credimus, venas Meſaraicas, per
totum inteſtinorum ductum conſperſas, ſugere
quidquid liquidi, & Archeus ſibi familiare fo-
re nouerit. Trahunt itaque præfatæ venæ ex
Ilei inteſtini extremis, hiſque cognatis groſſio-
ribus inteſtinis, ſuccum quendam : Sed cum
ibidem non ſit ampliùs aliquod alimentum,
at potiùs ſtercus aliquod, aſſugunt ens hacte-
nus anonymum, quapropter illi nouum nomen
dare debui. Scoriam ergò voco, ſiue ſtercus li-
quidum, ad ſuos fines in natura vtile. Quip-
pe vrinæ incommodis reſiſtens, adeóque vri-
næ tinctæ, non tam citò lapideſcunt, atque
aquoſiores. Quidquid ergò vrinā tinxit hacte-
7 nus, eſt Scoria, nō autem fel: prout alioqui Ga-
leniſtæ deluſi, tyrones ſeduxerunt, (quod alibi
latiùs in vronoſcopia) adeóque ſua, vrinarum
tinctura, iudicia, ad felleos & bilioſos humores
delata, non niſi Scoriam, ſiue ſtercus liquidum
ſpectāt. Nam quantumcúque vel minima fellis
guttula in lotio eſſet, (quanto minus tanta, at-
que exigitur pro totius ſaturata tinctura) tota
amaricaret: ſed non amaricat : ergò non ineſt ei
fel. Maior conſtat ex ruptura fellis in piſce, vt
cunque piſcem exquiſitè abluas à felle, tamen
guſtu amarus eſt. Minor obuia eſt guſtu. Quod
autem lotii tinctura ſit Scoria, patet per diſtil-
lationē. Huiuſque demonſtrationes in tractato
de Du . h, cuique experiri volenti obtuli ob-
uias. Vltimò ergo, tinctura ad lotiū tranſit: quod
8 chyli in Scoriam mutati aduentus, ad Colon
Inteſtinum ſit tardior, quia hoc colon, eſt ſitu
poſterius. Falſa ergò hactenus fuerunt iudicia
9 Scholarum, de coloribus, & contento vrina-
rum, & inde deſumptæ hariolationes. Lepida
ergò ignorantiæ fabella eſt Galeni, dicentis:
10 Manè video vrinam meam aqueam*, quare me
repono ad quietem, & poſt aliquod ſpatium
tinctam video, quia bilis vltimò aduenit, & ſic
vrina vltimam ſui digeſtionis maturitatem re-
cipit. Quaſi vrina in veſica, ſi non emittatur,
coqueretur maturitate ſui, vel additamento tin-
gentis fellis ? Bilis ſane, ſi qua eſſet, cognatim
oriretur cum aliis humoribus, & ſanguinis ſero
vrina, eodem ſcilicet iecoris ſanguificantis la-
bore, quo lotium tranſit per iecur, bilis affuſa
illud tingeret, & non aliquot horas poſt, niſi
oſtendant, vtile fore iſtam bilem excrementalem
aliquantiſper, & ſeparatam, aſſeruari extra lotiū.
In oppoſitū autem ſic argumentantur ab euen-
11 tuali coniecturâ, & cauſis malè intellectis: Aiūt
enim experientiæ eſſe, quòd in febribus conti-
nuis, ſi poſt flauas vrinas, repentè aqueæ ap-
pareant ſignificari futura deliria, ob obrepram
in caput bilem, iuxta Galenum: Sed hic vir o-
ſtendere debuiſſet: Quis miſſor illius bilis eſſet,
quis ductor per venas, & quodnam receptacu-
lum iſtius bilis. An ſinus cerebri (nulla eſt e-
nim alia in capite cauitas) ſine morte præſen-
taneâ, bilem iſtam ferret ? & quo fine hæc face-
ret natura, vt à cloacis humorum, emunctorio
vicinis, directè in oppoſitum, bilem febrilem, &
totaliter excrementitiam, ad nobiliſſimum vi-
ſcus deferret? Ego verò, in mea vromantia, 12
ex iiſdem lotij ſignis collegi, ſcoriam non ferri
per venas more debito ad lotium : ergò præter
naturam detineri alibi, certum eſt : non ferri
autem ad caput : ſed ad præcordiales venas, id
eſt, ad ſedem febrilem, ipſum alterum excre-
mentum febrile, vnde auguror, febrim auctum
iri; & inde lirium. Quod autem ſagittator de- 13
lirij, & amentiarum, habitet in præcordiis, pa-
tet tam ex Hippocr. Cui vena in hypochon-
drio fortiter pulſat, is mox mente alienatur: quā
ex proprietate nominis, in Scholis recepti, quo
paſſionem hypochondriacam à ſede denomi-
nant. Quod autem ſagittatoris ſcopus ſit ce-
rebrum, vt deliria & ſopores excitet, non debet
mouere Medicum, vt proinde capiti remedium
adhibeat. Siquidem id ſemper eſt ad poſteriùs
ad tela vibrata: non autem ad ſagittatorem, me-
delam applicuiſſe. Quare quandiu Scoria rectà 14
fertur ad lotium, velut naturale ſibi emuncto-
rium, bene eſt : at ſi oblique aliò feratur, fit fe-
bris continua. Tam quia natura ſui eſt excre-
mentum, quàm quia hoſpitio indebito recedit.
Alioquin alimentum, in via digeſtionis vltimæ,
degener, plerumque mitius eſt atque inſipidū,
ideóque Intermittentes dat, & lōgiores, quate-
nus glutinoſior eſt illarū materia. Atrocior ve-
rò eſt Scoria: atque ideo crudeliores febres con-
tinuas ſuſcitat, citiuſque ad periodum aſpiran-
tes. Duo autem hæc excrementa, ſiue ambæ cau-
ſæ occaſionales, vbi conſpirauerint, ſpurias, he-
pialas, hemitritæas, ſeſquialteras, & erraticas fe-
bres proferunt. Potentioribus ergò inciſiuis e-
gent intermittentes, quàm cōtinuæ, quia perti-
naciorem, magiſque glutinoſam materiam oc-
caſionalem habent, vaſis quæ intus adnaſcitur.
Sin autem alimentum illud ſupra hepar dege- 15
nerat, apoſtemata varia ſuſcitat, non autem fe-
bres primarias. Etenim quia & in Phlegmone
cruor, vel alimentum ſolidorum, in pus degene-
rat, febrim quoque neceſſariam adueheret: Cum-
que ad vltimum deuenerit, minor labor & do-
lor. Prout & per continuas, tū criſis vel abſceſ-
ſus inſtat. Etenim cur Scholæ non concludunt, 16
potius ex nubecula vrinæ pituitam, quàm per-
fectæ concoctionis ſignum, ſi vnica bilis lotiū
tingat ? Sanè nubecula iſta denotat primariò,
quod ſtomachus acidi ſui fermentum recupera-
rit, Vnde Senex, ructus acidos nidoroſis ſuper- 17
uenientes bonum ait, adeóque declinationem
febrium adeſſe deſignat, aut Criſim. Bonus au-
tem Medicus, negligere criſes debet, quia anti-
cipare. Nam natura criſim non facit, niſi dum 18
ſola totum onus baiulat, ſtatis diebus. Verus er-
gò Medicus, ante criſim, morbum ſuperare de-
bet; ideóque nec criſim exſpectat, nec opta: In-
fidus autem: poſtergata naturæ intentione, Cri-
ſim vel impedit, vel dilatat. Coctio verò, quæ
in febribus exſpectatur, eſt tenacis materiæ in-
ciſio, & abſterſio: Non autem, quod alioqui na- 19
tura moliatur digeſtionem rei præter naturam,
nec coquat quicquam, niſi ſimilitati ſemper, &
vniuocâ digeſtione, ſibi prætendat aſſimilare.
Sæpè namque ideo in quartana nubecula appa-

rente

Digitized by Google

rens euaneſcit, eò quòd coctio, quam nubecu-
la deſignat, non ſit vera materiæ ſubactio pri-
maria intentione; ſed ſtomachi ſaltem fermen-
tum digeſtiuum. Alioqui materia febrili ſemel
facta fluidiore, non ſuperuenit illi noua cru-
ditas.

Diæta febrium.

CAPVT XII.

1 *Quis victus tenuiſſimus acutorum.*
2 *Cibis non ſunt miſcenda medicamina herbacea.*
3 *Potent febrientes.*
4 *A carnoſis abſtinendum.*
5 *Medentum veſania.*
6 *Qualis cibus & potus febrientibus aptus.*
7. *De vini vſu in febribus diſceptatio.*
8. *Febrim & calorem radicaliter diſtingui.*
9. *An remedium ſit calidum vel temperatũ pro febri, parum refert.*
10. *Obiectio refutatur.*
11. *Archei accenſio quarta.*

VNico Hippocratis præcepto iſto, Quod
in morbis acutis ſtatim tenuiſſimo victu
1 vtendum præcepit. Victum autem tenuiſſimũ
nõ interpretor arctum jeiunium, ſiue abſtinen-
tiam ſeueram; nec item iuſcula carnium, quo-
2 cumque herbarum fauore alterata. Profectò nõ
ſunt medicamina iſta cibis miſcenda; ſed ſingu-
la, per ſuas ſcenas ſunt introducenda. Inprimis
deteſtor in febribus, abſtinentiam à potu. Nã
ſi febris ſit calida & ſiticuloſa, priuetur autem
3 potu humectante, depopulatur cruorem, & ſoli-
datum partium alimenta, cũ viribus. Etenim, vt
licet veſicam exonerare, quoties vrget etiam
importuna neceſſitas, ad hoc non petit à Medi-
co veniam: pariter quoque eſt bibendũ, quoties
monet neceſſitas: cum vnum non ſit magis na-
turæ conſonum quàm aliud.: Sitis alioqui ſtri-
cta lex, & rupta mãdati obedientia, jam millies
Medenti opprobrium attulit. Abhorreo etiam io
4 febri iura carnium: nam exemplo natura dete-
ſtatur eadem; & quò meraciora, eò quoque dã-
naſiora, ex mente Hippocratis. Corpora impura
(ſic vocat febrientium, quibus ſtomachi nido-
roſi) quò plura nutris, eò magis lædis. Lædunt
namque febrientes: quia caro, oua, piſces, & iu-
ſcula, facilè tum cadauerantur, ac minimè nu-
triunt. Veſaniæ enim ſimile eſt, ſæpè deplere
venas, iterumque velle nutrire eos, quibus vis
digeſtiua peſſumdata eſt. Confortare, inquam,
velle, vbi hoſtis intus eſt. Satisfaciunt enim tũ
5 potiſſimùm cereuiſiæ tenues, vino nuptæ, qui-
6 bus panis admiſcetur, prius in aqua ſeparatim
coctus vſque in collam, ſiue mucilaginem. Et
frigidè hæc ſumta, cruda, & non cocta. Siqui-
dem coquendo deperit potibus, non autem ac-
creſcit illorum virtus. Sic namque ea vis inſen-
ſibiliter miſta potui, vtrique indicationi ſatis-
facit; nec timendum, ne æger ſub hac Diæta,
per inediam pereat. Maximè, cum Medici no-
mine ſit indignus, qui febrientem non reſtituit
ante quatriduum. Cæterum contra vini vſum
7 increpant Galeniſtæ omnes (quanquam ſecreto
hauſta vina toti arti Galenicæ contumeliam
millies attulerint) eò quòd febris non ſit niſi
merus calor, ab Hippocrate Ignis vocata, eritque
vinum febrienti, quale eſt oleum ad extin-
guendum ignem. Sed hoc argumentum, vt ani-
lis fabula, iam antè ſub febris definitione periit
Eòque magis, quòd ſit quotidianæ experien-
tiæ aduerſarium. Nam quotquot modicè vino
vtuntur in febribus, faciliùs conualeſcunt, vi-
res conſeruant, & in priſtinum ocius reſtitu-
untur. Qui verò poſt corporis diminutiones,
& vini abſtinentiam, fortaſſis euadunt, naturæ
ſolius beneficio: Illi per longam hebdomadum
ſeriem, perſtant valetudinarij. Siquidem nemo
dubitat, quin Peſtis ſit febris atrociſſima, acu-
tiſſima, & celerrima: quin abſque venæ ſectio-
ne, & purgatione, ſoliſque ſudoribus, & vini
meracioris potu, ſoluatur. Nemo quoque ambi-
git, quin Theriaca, aliaque ſudorifera, ſint ca-
lida, propinentur in vino, imo & in aqua vitæ.
Cumque hæc, vt talia non obſint; ſed proſint
in febrium acutiſſima: multò minus erit vinum
auferendum in mitioribus. Præſertim quod
conſtet, calorem non eſſe conſtitutiuum fe-
brium: ſed per accidens conſequens. Nec eſt
quod arguam diſcrimen Peſtis ab aliis febribus:
Nam reuerà Peſtis fluctuat in Archeo, vt vene-
num. Febres verò pertinacem, & adhærentem
venia materiam occaſionalem habent. Vtrobi-
que ideo exigi diaphoretica: In peſte quidem
ſudorifera cum alexipharmaco contra labem
veneni. In cæteris verò febribus, diaphoretica
quæ incidunt, diſſoluunt & abſtergunt. Et vtro-
bique quidem hoc negotium per calida com-
pletur. Vinum autem peculiarem habet indica-
tionem: non ſolùm quia vires addit, quibus
natura exoſam materiam domat: verùm inſu-
per, quod ſit plauſtrum medicaminum conue-
niens. Eſt nimirum nuntius, qui vias nouit, iti-
neri accinctus, charus intimis, & admiſſus in
penetralia. Etenim in iuuene, ac viro forti,
cum febri minuta, eſt calor ingens: vbi interim
ſenibus eſt febris lethalis, ac ardua, vix tamen
calorem habet moleſtum. Si Ergò calor, exhibi-
to vino augeatur: non proinde augetur febrilis
malignitas. Quippe febris & calor, ſunt radica- 8
liter diſtincta (quod iam oſtendi per febres iu-
uenum & ſenum.) Nil refert ergo ſi caloris mole-
ſtia parùm increuerit potu vini: nam cum fœ-
nore id compenſatur. Eò quòd vires (morbo-
rum vnicæ medicatrices) moderato vino au-
geantur. Hoc ipſum ſi penitiùs ac radicaliter
ſcrutineris, reperies, quod calor non propriè co-
mitetur febrim: ſed virium valorem. Itaque
quod Scholæ in vino tantoperè perhorreſcũt,
boni eſt indicij nota. Lethales namque ac peſſi-
mæ febres vix calent: omniſque febris circa
mortem abſque calore eſt. Si ergò motus calo-
ris ſit ipſius Archei, ad expulſionem hoſtis, &
vinum calorem addat: ergò qui per vinum pro-
cedit, iuxta conformitatem naturæ medetur.
Veruntamen demus, calorem exhibito vino
maiorem, imo etiam febrim acriorem. Quid
enim inde aliud ſequitur, niſi quod vinũ con-
ſtitutionem vitalem adauxerit? Quódque
Iuuenum conſtitutioni ſit ſtatus iſte propin-
quior, quàm qui per refrigerantia incedit, vel
non dato vino? Sunt namque media refrige-
rantia, morti ſimiliora, ceſſationi à motu, & de-
fectui: calor verò à moderato vino, eſt me-
dium ſimile vitæ, & medio, quo ipſe Archeus
vtitur. Etenim vigori, ſtatui, & criſi, propin-
quior eſt conſtitutio caloris aucti à vino, quàm
ſi flacceſcentibus viribus, languidior calor abſ-

temio fuerit. Hæc de vini potu. De aquæ potu
autem deciſio eſto calidam febrientes non ap-
petunt, nec ſitiunt tepidam: frigida autem in
gradu remiſſo admittēda, in ſtatu ſummo ca-
lore nec metuendum vt dixi de commixtione
extremorum. Quippe experientia iam dudum
feliciter hunc timorem excuſſit. Aliis autem
febrium ſtationibus nec frigida, vt nec affatim
potanda, nunquam tamen ſitis toleranda, nec
quidem ſubter ſudorem; ſed tum potus calidus
eſto. Si ſitis vrgeat, nec pabulum potus febris
habeat, depopulatus humidum innatum. Cæ-
terùm quod de aquæ cruditate incuſant, ſic ſu-
mito. Aqua ſcaturiens è ſabulo ſimplex & op-
tima eſt, & ſumenda de fonte ipſo. Quæ autem
per canales decurrit, vel è lutoſo fonte ſcaturit,
iam mixtæ malignitatis eſt particeps. Hanc au-
tem non tam crudam voco, quàm infectam. A-
qua enim per ſe nec cruda nec cocta dici mere-
tur vt neque per calorē maturatur, nec aliquid
acquirit: ſufficit enim modò illi ſummum fri-
gus retundatur, infectis autem aquis vtatur
nemo, vt neque vllo potu frigido in peſte &
malignis. At ſpatioſior eſt ratio, pro remedio
9 calido. Neque enim ſuadeo vnquam reme-
dium, quod ſolo calore moderetur febribus:
ſed ſicut vinum iuuat confortando, & penitiùs
introducendo copulata ſibi iuuamina: ita re-
media incidendo, reſoluendo, abſtergendoque
eóque nomine felicius, quod Archeum, ope-
rando, ſibi conſonum habeant. Hactenus enim
vires ſuas commiſcet remediorum poteſtatibus
vt cauſa occaſionalis profligatur, vtqua non
conſternatas vires mox excipiat firmior valetu-
10 do. His tandem fortè obiicient: Quod cum
calor in febri, ſit effectus indignati Impetum
facientis: ſequatur etiam ex menſurâ caloris,
indignationem Archei eſſe metiendam, & per
conſequens, quidquid calorem febrilem auget
augere etiam febrim. Reſpondi ante vnius radi-
cis eſſe plures ſurculos, effectus, ſiue ſympto-
mata varia. Sæpéque ſub mitiori calore, adue-
nire deliria, comata, pulſuum intermittentias,
deſignantia nimirum auctam febrim. Prout è
tenero germine glandis, maior frons quàm è
quercu veteri. Elenchus itaque in argumento
eſt in homine (febris maior) ego enim febrim
adauctam horreo, quam ſymptomata lethalia
adaucta ſequuntur. Increuiſſe autem febrim,
eò quòd Archeus fortiùs inſurgat, ad expulſio-
nem radicis febrilis, nequaquam formido. At-
que id ſi febrim auctam vocent in concluſione
parum moror, Nam & ſic Scholæ ſuadent, non
11 mangnopere timendum ab accidentibus præter
rationem ſuperuenientibus. Notandum eſt er-
gò, Archeum nunquam accendi in toto ſui:
Alioquin enim ſub finem acceſſus, totus Arche-
os exſolutus, cauſa eſſet deliquij. Accenditur
ergò Archeus in multa vel pauca portione ſui
Ideòque aucto per vinum Archeo, ſi plus eius
accendatur, non plus ei deperit (& tamen for-
tiùs ſtrinxit cauſam occaſionalem) quàm non
roborato auctóque Archeo, & minor eius pars
accendatur.

Febris eſſentia.

CAPVT XIII.

1. *Qualis definitio eſſentialis & phyſica.*
2. *Morbi ſunt entia per ſe ſubſiſtentia, & non accidentia.*
3. *Quare morbi habitent in alieno hoſpitio.*
4. *Morbus non eſt ſolus niſus, nec motus, nec intemperies, nec diathesis.*
5. *Eſſentia febris, qua ſchola ignorant hactenus.*
6. *Alius ergo ſcopus medendi, quam qui hactenus.*
7. *Cauſa occaſionalis ſola, vt febres diſtinguat.*
8. *Facilitatur cura Medici.*

DEfinitio rei, non ex genere definiti, & 1
differentia conſtitutiua ſpecierum, fa-
bricanda eſt, prout in logicis alibi demonſtra-
ui. Eò quod præter rationale, & irrationale (ſi
modò adhuc ſint differentiæ conſtitutiuæ ani-
malium) eiuſmodi differentiæ nullæ in Scho-
lis appareant. Sed definitio phyſica conſtare
debet cauſis, materiali, & efficiente internâ,
ſiue ſeminali. Vtpote quæ duæ rem ipſam to-
tamque conſtituunt, & in ea manent inſepara-
biliter eſſentiales, quamdiu ipſa eſt. Atque 2
rem per cauſas, harumque proprietates expli-
cant. Febres perfectò materiam habent, & effi-
cientem internam, per modum aliorum entium
in ſe ſubſiſtentium, licet morbi omnes habitent 3
in corpore viuente. Eò quod non ſint entia pri-
mæ creationis: ſed à præuaricationis maledicto
incoati. Ideóque nec habent propriè ſuum
ens ſeminale, quod ipſos conſtituit, & fouet:
ſed loco ſeminis, ipſis eſt ens occaſionale, vn-
de excitantur. Quo ceſſante, ceſſat quoque
morbus. Quoties ergo non vitale, in agrum vi-
talem eſt inſertū, indignatur Archeus, & excan-
deſcit, vt iſtud peregrinum è ſui anatomiâ ex-
cindat. Quod in limine huius tractatus, per 4
Spinam digito infixam edocui. Itaque febris
non eſt ſolus niſus expulſiuus, ſiue motus alte-
ratiuus (multòque minus ipſa alteratio, & dia-
theſis, vt alioqui putarunt Scholæ, ſed febris
eſt ipſa pars materialis, indignatione deturpati
Archei. Defœdatur nempe pars Archei per iram 5
ſuſcipitque iconem, ſiue ideam indignationis
(quod in prægnante metuente, aut appetente
quippiam, clarè exprimitur, dum deſideratæ rei
ſigillum, in fœtum deportat) & quidquid de
Archeo defœdatum eſt, peregrina iſta Idea, hoc
debet per acceſſum exterminari: vſque adeò
iſta eſt laſſitudinis cauſa in febribus, quod ſpi-
ritus peregrinâ Icone, ſiue imagine odioſa inſi-
gnitus, tanquā ineptus, ad obeunda ſolita mu-
nia ſui regiminis, totus euaneſcat. Sic nempe
profunde ſpeculantes, multâ laſſitudine fatigā-
tur. Nam Archeus ſi imaginem in ſe inductam
habet, inutilis fit regendo corpori. Ideo namque
incurij, ſaniores, fortiores atque longioris vi-
tæ, tardè caneſcunt. Studium itaque Medentis,
non eſt dirigendum ad poſterius, ſiue ad altera-
tiones in Archeo naturaliter ſuſceptas. Nam (vt
dixi) in morbis cuncta pendent à cauſa occa-
ſionali, in agrum vitalem inſerta. Quia morbi
non habent in ſe radicem eſſentialem perma-
nentiæ & ſtabilitatis, ſicut habent cætera entia,
quæ ſeminibus ſuis conſtant atque ſubſiſtunt.
Quia verò omnes immediatè conſiſtunt in
vita. (In cadauere ideo non eſt morbus) horum-
que ideo interitus omnis, & ceſſatio pendet in
ablatione cauſæ occaſionalis. Scopus ergò me-
dendi non ſe vertat ad caloris refrigerium, aut 6
ad motus alteratiuos cōſopiendos, vt neque ad
accidentium

accidentium comitantium, & effectuum productorum exſpectationem? Incaſſum enim laborauerit Medicus, operam, dies, & occaſiones perdet, quamdiu ad cauſæ occaſionalis ſublationem non intenderit. Imò quantociùs id fecerit, eò iucundius & gratius auxilium erit. In
7 febribus vniuerſis, eſt vnica Archei accenſio, ſiue indignatio, vnde & in eſſentia & nomine febrili conueniunt: ſolùm autem per cauſam
8 occaſionalem diſtinctæ. Materia nimirum & hoſpitium febres diſtinguunt. Imò, probo Medico, magni non eſt momenti, diuerſitates febrium, iuxta materiæ proprietates, & loca, curioſè indagaſſe, cum nec præcauiſſe ſit datum: neque dici poſſit remedio: vade tu ad talem venam, vel ad iſtum locum. Sufficit enim nouiſſe, quæ iam antè generaliter determinaui. Totúmque medentis ſtudium ſit, inueniſſe remedia, apud quæ omnes febres eiuſdem ſunt pretij & ponderis, vt mox declarabo.

Perfecta febrium omnium ſanatio.

CAPVT XIV.

1. *Proprietas cauſæ occaſionalis.*
2. *Quare non ſit putrida.*
3. *Vomitiua & laxatiua tantum ſanant per accidens.*
4. *Scholæ cur condigna non habuerint remedia*
5. *Nemo curatus à febribus per Medentes.*
6. *Excuſatio Authoris.*
7. *Remedium febrile quale.*
8. *Notantur Paracelſi felicitas, & inaduertẽtia*
9. *Deſcriptio remedij vniuerſalis.*
10. *Remedium purgans febres & ægros: non autem ſanos, deſcribitur.*
11. *Rariſſima proprietas liquoris Alkaheſt.*
11. *Particularia remedia febrium*

1 Ergo iam manifeſtum, & ſat eſto, febrilem materiam occaſionalem expugnandam, eamque ſi non edulium corruptum (vt in Diaria) ſaltem eſſe excrementum, non quidem putridum (niſi in malignis, quibus adhuc putredo eſt in fieri eſſe) ſed peregrinum exoticum non vitale, detentum contra naturam, adeóque in alienam meſſem delatum. Hocque titulo penitùs hoſtile Archeo. Etenim ſi putri-
2 dum non eſſet tenax, nec adhæreret contumax (per putredinem namque fibræ tenâces fatiſcunt) adeóque nec diuturnas febres daret, quin confeſtim vas continens ſecum putrefaceret, & mortificaret. Vnde mors neceſſitata. Detinetur ergò febrium materia occaſionalis, præter vota naturæ, locis indebitis, quibus non eſt vlla ſentina corporis. Vomitiua ergò & lauatiua, ſi
3 quid proficui vnquã præſtiterint, id totum per accidens eſt; quatenus ſcilicet, ad ſtimulationem vnius, alterum, proximum, ac vicinum, vnà exturbatur. Nam alioqui febrium occaſionalis materia, ordinariò non in ſtomachi aut Inteſtinorum cano reſidet, quia ſunt ſentinæ, & loca expulſioni appropriata. Niſi fortaſſis in Diaria, cholera, diarrhœa, dyſenteria, aliiſque horum canalium febribus, ab adhærente materia prori-
4 tatis. Ego enim de febribus primariis loquor præcipuè. Imprimis non potuerunt Scholæ cõdigna febribus quærere remedia, malis ac falſis imbutæ principiis. Non quærẽtes autem remedia, nec ea etiam potuerunt inueniſſe. Ergò Medentes, hactenus deſtituti vero remedio, febres conati ſunt curare, euntes in circulum. Siqui autem ſub illis ſunt curati, per accidens id fuit. Agant Deo gratias, qui vires ægris largitus 5
eſt, quibus febri & auxiliis illorum reſtiterunt Medici igitur febres poſtergârunt, loco ſanationis, per virium & cruoris exhauſtiones, 6
Abſit inuidia dictis, non enim iactantia, aut vana gloriolæ cupido (Deum iudicem teſtor) ſed hæc, me dicere, & palàm ſcribere coëgit humana neceſſitas, & mortalium commiſeratio. Meum ergò expendi talentum. Credat, & ſequatur qui volet. Per me non ſtat ampliùs, ſi mortales creduli febribus pereant. Vnica nimirum falce amputatur omnium febrium cauſa occa- 7
ſionalis. Id remedium eſt ſudoriferum, quod incîdit, extenuat, reſoluit, liquat, abradit, & ſimul abſtergit cauſã occaſionalẽ, vbicumque locorum ea demum extiterit. Eſtque vniuerſalis febrium medicina, diaphoretica quidem, inſenſibiliter, & citra ſudorem, præfatos effectus pa- 8
trans. Enim verò Paracelſus quanquam arcana haberet, quibus vnico hauſtu quartanam omneſque ex æquo febres feliciter ſanaret: non fuit tamen illi data cauſarum cognitio. Contentus Macrocoſmi ſingulas creaturas, in nos introduxiſſe, ſicque ſimplicium omnium, & ſtellarum ſpecies, numeros, atque proprietates, arti medicæ applicuiſſe ſub credulitate: idque non quidem per ſimilitudines, ſed per vniuocam identitatem tam præcelsè ſcienda voluit, ſub pœna Idiotiſmi cõuicti. Itàque febrim non diſtinguo, ſi remedij ſit ſumma bonitas. Etenim iſtud remedium eſt Præcipitatus diaphoreticus Paracelſi. Qui omnem ſanat febrim vnica potione. 9
Hecticam autem, intra lunæ curſum. Ortenus enim aſſumtus, curat carcinoma, lupum, & quodlibet æſthiomenon cacoëthes vlcus, ſiue externum, ſiue internum, itemque hydropem, Aſthma, & morbum quemcumque chronicum. Complet enim ſolus deſideria Medentum, tam in Phyſicis, quàm Chirurgicis defectibus. Eius deſcriptio, eſt tam in libro de morte rerum, quàm Chirurgiã Magnâ, illamque nõnihil manifeſtiùs declarabo, Accipe puluerem Ioãnis de Vigo propria mano paratũ: Nam alioquin admiſto mino, eſt adulteratus, prout & qualecunque Medicamen Chymicum, quod venale extat, fraude plenum eſt. Hic puluis affuſo elemento ignis, de Vitriolo Veneris extracti, cum aqua Regia cohobãdus eſt quinquies, ſub finẽ augendo ignem: nam fixatur planè. Et eſt puluis valdè corroſiuus. Qui dein cohobetur decies cum aqua vitæ optimè deflegmata, & vicibus ſingulis renouata, donec omnem corroſionem ſecum abſtulerit. Et tum iſte puluis, inſtar ſacchari, dulcis eſt. Ideoque ſpiritus vini ibidem appellatur Salrabeti, ſiue Tabarzet, quod ſaccharum ſonat. Nõ quòd in ſe dulcis ſit, ſed auferat corroſiuos ſecũ ſpiritus. Adeò vt reſiduus puluis, propriã nec aliunde mutuatã dulcedine, fulgeat. Nam præterquam quòd ignis Vitrioli ſit dulcis, ipſum ſulfur Mercurij, tunc extra vniuerſum, eſt ſummæ dulcedinis. Fixus eſt puluis iſte, & dicitur aurum horizontale. Etenim paucis abſolui ſecretum, quod Medicum nobilitat. At iſtud paraſſe, pro prima vice, eſt ingentis operæ, pendétque eius directio à mano eius, cui debetur omnis honos: quia paruulis reuelat

einſmodi arcana, quæ mundus neſcit, & idcirco vilipendit. Eſt & purgatio Diuceltateſſon quæ Podaram non minùs, quàm febres radicitus eurat. Eiuſque atcanum corallinum vocatur quod paratur ex eſſentia auri horizontalis, hoc modo. A Mercurio vulgó venali, abſtrahe liquorem A'kaheſt, cuius meminit. a. de viribus membrorum c. de barpate. Quod fit vnius horæ quadrante. Nam, inquit Raymundus, aſtantibus amicis & præſente Rege, coagulaui argentum viuum, & nemo præter Regem, ſciuit modum. In quo coagulatione iſtud eſt ſingulare. Quod liquor Alkaheſt, idem in numero, pōdere & actiuitate tantum valet milleſimâ actione
11 quantum primâ. Quia agit ſine reactione patiētis. Mercurio igitur ſic coagulato, abſque vlla coagulantis remanentiâ, fac inde puluerem minutum. Et diſtilla ab illo quinquies, aquâ ab albuminibus ouorum diſtillatum, atque ſulfur Mercurij, quod per ſui præfatam coagulationem foras deductum eſt, fiet rubicundū inſtar coralli: & quanquam fœteat aqua albuminum tamen iſte puluis dulcis eſt, fixus ferēs omnem follium ignem, nec periit in plumbi examine Spoliatur tamen virture Medica, dum in album metallum reducitur. Datur autem granis octo plerumque. Quia purgat corpus humanum, quamdiu ſordidum eſt, & non perfectè ſanum. Sanat quoque vlcera veſicæ, laryngis, & œſophagi. At cum non cuique Medico contingat adire Corinthum, nec liceat profanare Arcana Dei, qui horum diſpenſator manere voluit: ſat fuit Theoriam medicam manifeſtaſſe. Vt orando, quærendo, & pulſando, ſcientiam acquirant, vnde omne donum bonum deſcendit.
12 Attamen ſunt quædam febrium particularia remedia, quæ licet ad Generum amplitudinem vniuerſalem non aſcendant: Febribus tamen plerumque ſatisfaciunt. Cuiuſmodi ſunt ſa ia à Cephalicis, intēque à maiorana, roremarino, ſaluia, ruta, atque ſimilibus. Non exiſtimans hæc ſalia eſſe alcalia cinerum, ſed volatilia, & quæ ſimplicium totam craſim continent. Etenim ſunt diaphoretica inſignia, atque nonnihil temperata. Quæ ſi debita ſtatione, nimirum ieiuno ſtomacho, & ante paroxyſmum Intermittentium vel quouis tempore continuatum, potentur in vino, vel aceto, ſudorque proliciatur, nunquam Medentem fidelem ludibrio exponent. Ceſſa quoque mirari, quod abſque omni euacuatione febres curaodas proponam, ſi diaphæreſim atque ſudores ſuadeam. Nam & alligatis ſimplicibus, magno Medentum dedecore, frequenter febres curatas vidi. Denique & iſtud dicam, quòd per emplaſtrum centenas quartanas tutò ſanauerim, abſque recidiua, licet autumnales. In ſpecierum febrillum igitur familia, non rarò particularia eiuſmodi, vniuerſalis remedij apicem attingunt. Quærite, & inuenietis; modò Medecina non in quæſtum ſolum ſit. Nam ſi vobis intentio eſt, Miſericordia ex charitate, obuiabit vobis in itinere, Veritas, & lux à Patre luminum deſcendens, cui ſit honoris retributio in æternum.

Reſponſio ad contumelias.

CAPVT XV.

1 *Argumentum in contemtores ſcientiarum.*
2. *Reſponſiones ad conuicia Galenicorum.*
3. *Adulterata ſunt Chymica officinarum.*
4. *Per ignem miteſcunt corroſiua.*
5. *Obiectio de paruitate doſis.*
6. *Dignitas Mercurij & ſtibii.*
7. *Rariſſimum arcanum ſalis volatilis.*
8. *Res omnes clamant pro vindicta in Galeniſtam ſpretorem chimiæ.*
9. *Origo Pharmaciæ.*
10. *Obiectio de ſolutione perlarum & corallorum.*
11. *Quomodo ſeparantur in ſtomacho diſſoluentia à diſſolutis.*
12. *Quid ſignificet præcipitare in chymicis.*
13. *Cenſura de quibuſdā ſcriptoribus chymicis.*
14. *Iterata obiectiò, ſubterfugia ad meliores animantum ſophos ſiue lapides.*
15. *Qualis ſit actio gemmarum in nos.*
16. *Quid ſit in teneriori lapide, quod operatur puluere ſuo ſoſpite permanente.*
17. *Proba mechanica.*
18. *Proba ex armis propriis.*
19. *Patientis mira quadam ac propemodum infinita reactio ſine paſſione tranſmutatiua eſſentiæ ſuæ.*
20. *Explicatio per mechanicam.*
21. *Quid corpora apparenter diſſoluta, in nobis patiantur.*
22. *Periculum ignotum ſcholis.*
23. *Arcanum inuolutum, primò per ingrata diſſoluta: atque deinde ſuperlatiuum per diſſoluentia grata.*
24. *Medicamen genericum.*
25. *Peroratio ad Medentes.*
26. *Laus ſalis volatilis è tartaro.*

VLceroſum hoc ſeculum peruerſiſſimorum ingeniorū, non patiatur admonitos reſipiſcere. Tantum enim adhuc abeſt, quod plerique practicantium detrectentur, huiuſmodi arcana maiora inquirere, quod paſſim in ſcientias quas ignorant inuehantur. Quod autē eaſdē ignorēt penitùs, & penè geſtiant, ſibique inuicē gratulentur de illarū ſolcitia, nec tēpus in illis inutiliter abſumſiſſe, patet, quia nō pudet illos ſcientiam Chymicā velut fumi venditā atque illuſoriam ſiue falſam, ſcriptis, & ſarcaſmis vilipendere. At neſciunt, quod eum non entis non ſit ſcientia, nulluſque conceptus in
mente illi reſpondens. Adeoq; in eo, quo negāt 1
veritatē ſcientiæ, manifeſtāt ſe eandē ignorare. Id eſt vilipendere id, quod penitus ignorant. Suntque alij, qui mitius, ſed æquè ſtolidè, dicunt. 1. Iſta non ſunt noſtri fori, rem medicam nequaquam attingunt: ſequimur namque ab antiquo approbata. 2. Medicamina Chymica, empyreuma redolent, calida, violenta, & minime trita. 3. Seruos hebemus, qui nobis, quæ vſui ſunt, fideliter præparant Eſtq; indecorum viro docto, Pharmaceuticen exercere. 4. Fumiuenduli experimentatores, omnes euacuationes horridas inſtituunt, terrore plenas, quia Mercurio & Antimonio, venenis apertis, tantùm innituntur. Adeoque circumforaneos inter ſunt reputādi. Hæc ſunt, quæ pro ſua inſcitia incauto
to obtrudunt vulgo. Quibus ex ordine ſic ſa- 2
tiſdo. Agitur de medicamentis, non autem de rebus, quæ coriarium aut figulum concernunt. Pudendum ergò ſupponunt ſubterfugiū, quod ignorent, quæ diſcere debuiſſent. Nec etiam

fidum,

ſidum eſt fundamentum ab antiquitate ſemper
ruinoſum, euntes quà itum, non quà eundum
erat, ſemper antecedentium gregem ſequentes,
cœciſque mentis iudiciis ſibi mutuò ſubſcri-
bentes. Reſpondent etiam me ſilente ſeroi no-
ſtri fugitiui, à quibus corroſiuum puluerem
præcipitati,& dulcioris alterius, ſiue minùs vi-
rulenti,itemque vitrum antimonij, ac flores, ci-
nabrium,& in ſumma,oō niſi venena mutuant,
ad magnorum morborum tranſplantationes &
palliationes. Cæterùm inſigniter adulterata
3 omnia,pro libidine lucri. Nam facile eſt ignaros
decipere,in rebus, quas profitentur ſe ignorare.
Sunt nempe olea eſſentialia venalia, quæque
magno ære penduntur, adulterata omnia atque
ſingula: ſi nouem partes olei Amygdalini, ad
vnam eſſentialis commiſtas eſſe, facilis ſit ex-
perimenti. Iniice nempe in cochlear aquæ vitæ
quidquid ſupernatauerit, iſto de oleo eſſentiali;
reliquum verò, Amydalinum. Idque tutiùs ſci-
neris, ſi in balneo experimentum feceris. O-
leum ſulfuris, ex dimidio aqua eſt pluuia, Vi-
trioli autem ſtagma totum in imposturam de-
latum eſt: & quotidie magis futile. Quod ſim-
plici examine per balneum mox conſtabit. Vix
ſextam partem eius eſſe merum,eamque adhuc
tinctura ex cortice quirino grauatam. Ad ſecun-
dum denique reſpondebo mox. Nunc ſat eſt di-
xiſſe, ſelectiores hodie Medicos, non ſpernere
chymica remedia, quod eorum libri noviter te-
ſtantur. Adeóque vulpes vituperat vuas, & gal-
linas, in arbore ſequeſtras. Quantum autem
præſtent, ſilentibus nobis, loquuntur ægri ex-
perti. Ad tertium. Non eſt indecorum, manu
propria præparaſſe quædam ſelectiora,& illa ſuis
poſteris legaſſe, ac tradidiſſe per manus. Nec
enim indecorum erat Pōtifici hebræo, ſtrauiſſe
armenta,& lanionem egiſſe, pro ſalute populi.
An fortè ſtercus olidum inſpexiſſe,& baculo a-
gitaſſe,glorioſius eſt Galenicæ turbæ, quâ nobis
furnos, vaſa & carbones tractaſſe? Sanè ſi mo-
mentum veritatis haberent, cognoſcerent,quod
opera charitatis non infament quemquam. At
qui charitatem non habent,cuncta præter quæ-
ſtum ac lucrum cenſent indecora. Abſcedite ab
hoc vaſtu,& eſtote miſericordes,ſicut Pater ve-
ſter,qui in cœlis eſt, eſt miſericors. Alias nam-
que dicet: Neſcio vos in lucrum, & imposturam
viuentes. At ſanè hos ambitioſulos non mora-
tur dedecus: ſed ignorantia, & cupido lucri.
Pluris enim faciunt viſitationum numerum,
quàm ſanationis gloriam, quæ in bene feciſſe
tota ſe ſepelit. Etenim tam citò, atque à Scho-
lis, Doctoris titulo dimiſſi ſunt, lampetrinis
oculis per plateas, & diuerſoria inquirunt, an
non ſint ægri, qui ſibi vitam ſuam credant.
Sed ſiſte gradum non eſt Medicina, per mo-
dum Mechanicarum exercenda. Et quia in hoc
puncto Medentes errant, Pater luminum ſua
dona ſubſtrahit, poſtquam Medicina vt ara-
trum eſt exculta. Haberote charitatem: & lu-
crum vos ſponte ſequetur, cum honore & glo-
ria, quæ fugientem arripiunt Medicum, quem
Altiſſimus honorandum præcepit. Ad quar-
4 tum. Concedo, Io Chymiam non minùs,
quàm in rem medicam, licentioſiſſimè ſe in-
truſiſſe omne nebulonum genus, variamque
inde cladem generi humano emergere quoti-
die,in quos ſanè Magiſtratus iure ſæuire debe-
ret. Sed hæc non infamant viros probos. Cer-
tum eſt, quod ſemper lucro annexa fuerint
fraus, & adulteratio medicaminum. Quantum
autem ad opprobrium remediorum & Chymi-
corum ſpectat,id largiori periodo trutinandum.
Imprimis hîc quadrat, quòd ſciētia non habeat
hoſtem,niſi ignorantem;non quemlibet,ſed ſu-
perbum, & diſcere recuſantem. Quod patet
per iam dicta corroſiua nempe atque manifeſta
venena, euadere ſaccharo dulciora. Facilius, &
ad manum idem patet ſiquidem flammula, Ra-
nunculus, apium riſus, &c. vim veſicatoriam,
mox diſtillando deponant, prout ſuccus citri
ſuam aciditatem, hydropiper acrimoniam, &c.
Nec refert, quòd Pharmaca Chymia ſint par- 5
ua doſi exhibenda. Id enim non accuſat viru-
lentiam: ſed ſummam agendi entelechiam. Sic
nempe alia doſis eſt ciborum, & alia Scammo-
neæ, eſulæ,& colocynthidis. Ideò Medicus in-
diſcretus,tortoris inſtar eſt. Vires remedij Chy-
mici arctantur in parua quantitate,ſub qua pla-
cent, dum quæque ſuis proportionibus reſpi- 6
ciant vim, & neceſſitates ægrotum. Huc fortè
non ineptè quadrat illud Hieremiæ 15. Si ſepa-
raueris pretioſum è vili, tanquam os meum
eris. Quod autem de argento viuo & Antimonio
improperant, meram continet rerum inſcitiam,
& ſtupidam contumeliam. Nam Antimonium,
quamdio vomitum aut ſedes mouet, & Mercu-
rius reuiuificari poteſt, venena ſunt, nec boni
viri remedia. Sed dum ad apicem venerunt, in
quem à Deo deſtinantur,nemo mortalium, illo-
rum virtutes indagare, vel encomiis condignis
illuſtrare poteſt, vtut crepant ilia momo: neque
enim gloriamur. Mercurij & Stibij vim purga-
tiuam nouiſſe, ægriſque propinaſſe,qui purgan-
tia deteſtamur, præſertim quæ ſanum æquè at-
que infirmum diſſoluunt putrefaciendo. Bilem
deponite, & mementote, quòd in thecis ve-
ſtris nil reſonent diſpenſatoria, præter Scam-
monem, colocynthidem, elaterium, eſulam,
id eſt, mera toxica. Deinde, etſi vegetabilium
& aromatum eſſentiæ ſint calidæ: illorum ta-
men ſalia volatilia (quæ nunquam vidiſtis) ſunt 7
temperata. Adeò, vt ſi oleum cinnamomi, ca-
ryophyllorum, lauendulæ, &c. noueris tranſ-
mutare in ſalem volatilem, nactus es medica-
men temperatum, efficiens quantum de iſtis
ſimplicibus ſperari poteſt, in vteri vertigine,
palpitatione Apoplexiâ,ſimilibuſque. Ergo qui
claues Medicinæ tenent hodie, cum nec adyta
intrent, mortales arcent ab vſufructu donorum,
quæ Altiſſimus in naturâ diſpoſuit. Clamant 8
ergò in cœlum præſtantiſſimarum rerum pote-
ſtates, ſe velut fruſtra veniſſe, vix quemquam
eſſe,qui vincula earum ſoluat,vt beneuolentiam,
quam mortalibus debent,perſoluant, ſed potiùs
euaſiſſe, ſtuprorum, & adulteriorum præmia.
Illa ergò ſcientia, quæ docet inſpicere corpora
occluſa per ſui analyſin, ac virtutes illorum ab-
ſconditas eruere, famula Pharmaceutices non
eſt (vt ſonant ignorantium conuicia) ſed potiſ-
ſima hiſtoriæ naturalis tecmarſis eſt. Incepit 9
namq; Pharmacia,primùm à mercatoribus ſim-
plicium & herbarum collectoribus; dein verò,
cùm cernerent Medici, non vnicuique oppor-
tunum eſſe,ſimplicia elixare, condire & præpa-
rare, negotium iſtud ſimul fuit ſimplicium
venditoribus commiſſum. Interim Medici ſe-
lectiora,& ſecreta ſibi ſeruabant, quibus hono-
rem poſteris ſuis compararent. Sed tandem,ere-

ſcente Medentum ignauiâ, contenti fuerunt,
diſcurrere per plateas, de domo in domum, ex
frequentiâ viſitationum quæſtum feciſſe: ſuc-
ceſſerunt demum inde diſpenſatoria, ſelectas
formulas hinc inde, pro nutu ignorantiæ com-
pilaſſe vt in officinis ſeruarentur, & oſtentaren-
tur venalia, magis ad expeditionem, quàm ad
proprietatem. Vnde tandem Medici, compoſita
compoſitis nectentes, mille quandoque ſimpli-
cium farraginem ægris propinant, vt ſi vnum
non iuuet, iuuet ſaltem aliud. Vel ad minimum,
ſe excuſent, quòd iuxta tritam normam, curam
ægrotum geſſerint. Hæc eſt Pharmacia hodier-
na, à qua quantum diſtet Philoſophia Chymi-
ca, nôrunt quidem qui eandem vel à limine ſa-
lutarunt, ignorant verò, ſoli ignari oſores. Ægrè
ſanè ferent Galeniſtæ, quod ſuis ignominiis &
contumeliis, per meram lucem reſponderim,
quódque ſuam potiſſimorum remediorum ſu-
pellectilem vellicauerim, quare inſtabunt (ſat
10 ſcio) hoc modo. Viges, perlas, coralia, &c. in li-
quoribus acidulis non diſſolui: ſed tantùm à ſa-
libus diſſoluentiũ velut calcinari, ac puluera-
ri, abſcondi quoque, ac fieri inuiſibilia oculis.
Idque probas per argentum in Chryſulca diſſo-
lutum: quod inde ſoſpes reducitur: ergò non
amiſerit priſtinam eſſentiam: & iſtud detorques
ad præfatos lapides, & probas; quia per ſalê al-
cali de tartaro, præcipitatur rurſus idem lapis
ad fundum, qui antea erat inuiſibilis puluis,
quatenus ſal alcali combibit ſalem acetoſum,
qui cõtinebat in ſe lapidum pulueres. Sed non
cernis, quod imprimis veſtra tyrocinia huiuſ-
modi diſſolutiones doceant, & magnifaciant.
Tum etiam, quod ſtomachus careat ſale tarta-
ri, vt diſſolutos pulueres præcipitet, ſeparétque
à diſſoluente ſuo, ideóque proponas ludibrium.
Ac per conſequens materis Perlarum, Corallo-
rum, &c. ſemel hoc modo diſſoluta, ſoluta ma-
neat, & intrò ad venas admittatur, cum liquori-
bus chymi, adeóque in vrinam vel cruorem
tranſiuerint, præſtetque quantum pollicemur.
11 Reſpondeo. Naturam non opus habere ſale tar-
tari, ad ſeparandum iſtum puluerem, à diſſol-
uente ſuo. Quoniam edocta eſt tam à parte ci-
borum, quàm digeſtionis propriæ, hunc pulue-
rem ſequeſtrare. Sunt namque quamplurima
inter cibos, quæ hunc effectum proferunt. Qua-
lia ſunt olera, itémque herbæ vulnerariæ, &c.
quibus plerumque ſal volatile lixiuiale ineſt.
Itemq; vina cum albumine ouorum, eodem ſe-
parant eiuſmodi diſſoluentia coagulata à pul-
ueribus diſſolutis: ſed & Mercurium præcipita-
tum reuiuificant. Denique ipſamet ſtomachi di-
geſtio, ordinariò ſpiritus vegetabiles acidos,
ſubſtantialiter tranſmutat in ſalem vrinæ ſalsũ,
atque volatilem: qui cùm ampliùs non habeat
priſtinas vires diſſoluendi, quas in aciditate
12 priùs habebat: illicò derelinquit (id eſt, præcipi-
tat) puluerem, quem antè occultabat diſſolutũ
in ſua aciditate: ideóque ante fores mezaraica-
rum venarum, præfatum puluerem præcipitat,
& exuit. Adeóque ſciant Galeniſtæ, quòd ſcri-
13 ptores tyrocinij Chymici adhuc Tyrones ſint,
geſtiant aliis proponere, quæ ſummis labris de-
guſtarunt: adeóque nondum Philoſophiæ pe-
netralia adiuerint. Sed iterum inſtabunt Gale-
14 niſtæ. Dicéces, quòd notabiliter lapides Bezoar,
cancrorum, limacum, &c. tam puluere tenus
ſumti, quàm ſoluti in diſſoluente acido proſint,
in Peſte, febribus, lithiaſi, vulneratis, deuolutis
ab alto. Quapropter per me ſtolidè idem negari
perlis, corallo, &c. Quibus reſpondeo. Gemmas,
lapides, & ſaxa, multam habere latitudinem, &
differre plurimum inter ſe. Imprimis namque
gemmæ, ſilices, marmora, & quæcumque cry- 15
ſtallinam habent duritiem, nequidquam agunt,
aut patiuntur in nos aut à nobis, niſi per mo-
dum appenſi & periapti, idque tantiſper dum
ab ore, per recrementa tranſeunt. Vis horum
ideò languida, quia corpore nimis denſo, clauſa
latet. Perlæ verò & coralia, quæcumque con-
chyliorum ſaxatilem duritiem habent, gemmis
quidem in duritie cedunt, attamen proinde
nondum conficiuntur in humano ſtomacho, vt
bene in quibuſdam auibus. Lapides autem Be-
zoar, cancrorum, &c. adhuc perlis minùs duri,
non ſunt de natura ſaxatili: ſed potius fiunt ex
ſucco lacteo ſemicaſeato, & ſemipetrificato, ha-
bentque tophi naturam, inter cartilaginem &
lapidem neutram. Prout putamina lapidum, in
meſpilis, perſicis, &c. Neutrum genus, atque
medium ſeruant, inter ligna, & lapidem tophi-
cum. His ita pro veritate rei, & meliori intelle- 16
ctu ſuppoſitis, dico, quod quanquam lapis
Bezoar, cancrorum, &c. quoad ſolidam pulueris
ſui materiam, nullatenus digerantur à ſtomacho
humano; attamen illis ineſt ſuccus quidam la-
cteus, & mucilaginoſus, magnæ virtutis, exiguæ
tamen quantitatis. Qualem contingat etiam è
limatura cornu cerui elixando extrahi. Si 17
itaque præfatorum lapidum puluerem in aqua
pluuia, vel diſtillata dudum bullias, per fil-
trum colando decoctum à puluere ſepares, hoc
verò per balneum diſtillando eliciàs, reperies
tandem aliquantulum prædictæ mucilaginis.
Cæterum puluis reliquus, vt elixando inui-
ctus, ita & ſtomacho noſtro indigeſtus perma-
net. Adeóque ex præfati liquoris quantitate pu-
ſillâ, pendet ratio, cur dragma vnica illius lapi-
dis puluerati, ſumta in aliquo liquore, plus effi-
ciat, quàm alioqui vnus ſcrupulus eiuſdẽ. Cùm
interim vinum, vel acetum, eodem hauſtu com-
bibita, cum præfatis pulueribus, ne ſextantem
pulueris diſſoluant: reliquum verò, integrum,
non mutatum deſerant. Quod patet, ſi lapidem
cancrorum, non in puluerem, ſed fruſtatim
comminutum biberis, & poſt excretionem ab-
lueris, reperies idem pondus eius, quod ante,
adeóque nihil eius à ſtomacho ſubactum. Nec
quidquam illorum lapidum per digeſtionem
participari. Agedum, premamq; Galeniſtas pro- 18
prio telo. Etenim ſi lapides præfati, vel perlæ,
puluerentenus aſſumta, in nobis liqueſcerent,
fruſtra tentatis diſſoluere illa. Iam ergò conſtat
per demonſtrationem mechanicam, teneriores
animalium lapides, continere mucilaginem,
qua perlæ, coralla, & ſaxatilia carent: Attamen 19
corpora quarundam rerum, permanentium in
ſui puluere, & ſoliditate homogenea, & inſepa-
rabili, vt patiuntur in ſui diſſolutione actionem
à diſſoluente: ita quoq; viciſſim, diſſoluens pa-
tiatur à diſſoluto, ſine vlla interim corporis im-
mutabilis participatione. Nam ex axiomate
Chymico, diſſoluens eadem opera coagulatur,
per quam diſſolutũ diſſoluitur. Ideoque ſi aufe-
ratur diſſoluens à diſſoluto, ordinariò nil præ-
ter inſipidam aquam inde recuperatur, ſine a-
crimonia & aciditate: quæ ſanè vt ſunt ſalium
elientes, coagulantur in diſſoluto, eique comites
aſtant.

20 aſtant. Clarius idem cognoſces : Si oleum vi-
trioli diſtilles à Mercurio currente, oleum coa-
gulatur cum mercurio, manétque ambo in fun-
do, forma niuis. Et quicquid inde ſtillatur eſt
mera aqua Nix iſta autem, ſi lauentur, fit citri-
nus puluis, qui faciłè in priſtinum Mercurium
currentem reducitur, eodē prorſus pondere, quo
ante. Si verò aquam ablutionis diſtilaueris, ha-
bes in fundo merum alumen, ex acido ſale vi-
trioli, Si nempe diſſoluentia mutantur, tametſi
diſſoluta, nequidquam de ſui materia, aut ſub-
ſtantia perdiderint. Aguntque eiuſmodi diſſol-
uentia in nos per modum alterationis acquiſi-
tæ, in ſui paſſibilitate: non autem ex proprietate
21 participata à diſſolutis immutatis. Ad propoſi-
tum ergo Argumentum. Salia aceti, vini, ſucci
limonum, vel è quercu, itemque chyli ſtoma-
chici acidi, quatenus ſunt vegetabilia, & à no-
ſtra digeſtione alterabilia, digerendo quidem
mutantur in nobis, in ſalem vrinatium: at-
tamen pro diuerſitate rei diſſolutæ, illa diſſo-
lutiua patiuntur aliquid ex aptitudine ſuæ con-
uertibilitatis: attamen nequidquam in nos trāſ-
ferunt de diſſoluto non digeſtibili, niſi partem
22 ſui digeſtibilem contineat; prout dixi de mu-
lagine lactea lapidū animantatorū. Quod ſi verò
alioquin, intrò in venas, eiuſmodi diſſolutum
pergeret (quod nunquam) vt ſuas nobis dotes
communicet (puta perlas, aut lapides præfa-
tos) plurimæ inde conſequerentur anxietates,
loco ſubſidiorum. Non primò, cùm non ſint
digeſta in ſtomacho (prout iam antè probaui)
neque in ſecunda demum digeſtione coqui po-
terunt. Quia non itur ad ſecundum, niſi per
primum. 2. Ergò nunquam conuertentur in
cruorem ſed in illud venarum recrementum.
Tertiò, Naſcentur pulueres in venis & renibus,
conſtipabuntúrque exotico hoſpite puluere.
per nullum deinceps remedium eductibili,
23 Hæc dicta ſunt de diſſolutis, à diſſoluente ve-
getabili, ac proinde in nobis digeſtibili. Verum-
tamen ſi diſſoluantur res per diſſoluentia non
digeſtibilia: ea vel erunt ingrata naturæ ſto-
machi. Ideóque vomitum & ſedes mouent. Ad-
eo vt ſola incongruitas, malignitas & ingratitu-
do ſumtorum, ſint cauſa cur vomitum & ſe-
dem moueant, expellanturque confeſtim, cum
iis, quæ in ſui factionem deturbarunt, Idcircò
anxietates & moleſtias exhibent. Si verò diſſol-
uentia ſint naturæ grata, intrò libenter admit-
tuntur. Nequidquam tamen patitur compoſi-
tum inde, tam ex parte diſſoluentis, quam diſſo-
luti. Siquidem vtrumque eſt indigeſtibile. Ergò
iſtud compoſitum manet ſoſpes vt pridem,
tranſit omnes venarum officinas: ac tandem
(ſiquidem non poteſt mutari, nec per conſe-
quens tranſire in familiam vitalem) expellitur
24 ſudore, per diaphæreſim. In quo itinere, quid-
quid præclara eiuſmodi arcana attingunt ſor-
dium, diſſoluunt, ſecumque rapiunt, ſicque
medentur febribus, & morbis chronicis ple-
25 riſque. Quicumque ergò medendo charitatem
proximi cordi habetis, diſcite diſſoluens ali-
quod, quod ſit homogeneum, immutabile, diſ-
ſoluens ſua obiecta in materiam primam liqui-
dam: & nactus eris intimas rerum eſſentias,
harumque dotes poſſe inſpicere. Quod ſi au-
tem ad iſtud ignis arcanum non pertingaris,
diſcite ſaltem, ſalem tartari reddere volatilem,
vt huius medio, veſtras diſſolutiones perficiatis.
Qui etſi ſua ſoluta, auaricè homogenea deſe-
rat, digeſtus in nobis: illorum tamen aliquot
vires mutuatus eſt, quas intrò defert, plurimo-
rum morborum domitrices. Ad hæc autem
non ſufficit libros terere: ſed inſuper oportet
carbones atque vaſa emere, & vigilias ex or-
dine noctes impendere. Sic feci, ſic dixi; Laus
Deo.

Quod Academiæ Theſi 8. venæ ſectionem
nempe inhibeant niſi in cruoris plenitudine, in
hac autem ſolùm admittant, eò quòd tum phle-
botomiæ vitium non ſatis apertum eſſe poſſit;
quodque theſi decimâ iam implicitè conce-
dant febrim non eſſe merum calorem, ſed per
calefacientia & corroborantia (calida omnia)
curandam. Eſt nimirum alterutrum neceſſa-
rium: vel ſcilicet febrim non eſſe calorem in
ſui radice, vel non medicandum per contraria
ampliùs.

*Ex theſibus Louanienſibus ſub Conſul-
tiſſimo Domino D. Vopiſco Fortunato Plem-
pio diſputatis Louanij 26. Nouembris An-
no 1641.*

Detegitur eſſentia Febrium.

CAPVT XVI.

1 *Vita mortalium, eſt morborum cauſa effi-
ciens.*
2 *In hoc eſt vita error furialis.*
3 *Probatio præcedentium.*
4 *Author, in quo diſſentiat à Veteribus.*
5 *Efficiens internum eiuſque materia probantur.*
6 *Qualiter formetur quidditas febrium.*
7 *Propoſitio.*
8 *Quod ex cauſa naturali olim conſiſtebat im-
mortalitas.*
9 *Idearum morboroſarum origo.*
10 *Quid Veteres deceperit.*
11 *Archeum ſuis perturbationum Ideis, imita-
ri imaginationem.*
12 *Probatur præfata propoſitio.*
13 *Originis Idearum fons duplex.*
14 *Probatur neceſſitas Idearum in febri.*
15 *Idem per enumerationem partium.*
16 *Cauſæ occaſionalis examen.*

HActenus quaſi contra Scholas diſputa-
ui, non auſus docere febrium eſſen-
tiam. Itaque dum arborem prodat ſuus fructus,
compulſus ſum pro Febiliatrix, ſupplementum
addere, quò febrium incognita hactenus eſſen-
tia, magis illuſtretur, deturque Tyroni modus in-
terſtinguendi indicii à iudicio, & remedii à re-
medio. Oſtendi in primis ſat potenter, defini-
tionem febrium hactenus neſcitam; ideo eſ-
ſentiam, eſſentialeſque cauſas illarum, adhuc
ignorari: Cumque nobis non ſit licita cogni-
tio rerum à priori: ſaltem mirandum forti-
ter, quòd præter calorem, pro eſſentiâ febrili,
excogitatum ſit nihil; dum tamen hiſtoria
ipſa febrium ſat potuiſſet pandiſſe cauſarum
neceſſitates, conſonantiam, & conſtantiam:
ſaltemque à caloris ridiculo errore, morta-
les reduxiſſe: niſi ipſa Mortalium ignauia, per
indagandi tædium, & ſubſcribendi facilitates,
fuiſſet allecta. Loquor, imprimis de natura 1
hominis

hominis corrupta,qualis à tranſgreſſione dein-
ceps perſeuerat. Etenim morbus adhuc exul
erat,quamdiu mors aberat: ſic quidem,vt mor-
bo nundum vlla ſui eſſet ſpes in potentia. Sed
poſtquam mors intrauit in vitam, ſtetit mor-
bus omnis, in potentiali exercitu in vitam
2 ipſam directo. Sicut morbus nidum ſuum ſta-
bulare intenderit in vitali initio: non quidem
vt externum aliquod, in,& aduerſus vitam,pu-
gnando: ſed in ipſamet vita, ſoſpes externus
enſem ſuum ſtringeret, quo vitam, (hoſpitium
ſuum, ſuæque quidditatis patronum) detrun-
caret. Iſta nempe fuit humanæ immortalitatis
corruptela, quod ex ipſamet vita mortem ſibi
deinceps deſumſerit. Nec enim ioco loquor.
Abſit, vbi de conſeruanda mortalium vita ſeri-
bo. Enimverò ſtatim ſimul cum vita, perit
3 omnis morbus. Nec enim materiæ, vteumque
fingantur hoſtiles, amplius à morte dimicant,
aut feruent. Quapropter omnis directio effi-
cientia interni, debet ab ipſa vita dependere.
Etenim quod Veteres hucuſque ante me, natu-
ræ duellum vocarunt, complexionis, item ele-
mentalis, cum ſolitariis qualitatibus, aut cum
ipſa inuicem putatitiorum humorum peccan-
4 te adraſtiam: Id totum, aſſeuero à principio vi-
tali effectiuè, efficienter & immediatè proce-
dere. Id eſt, ab inordinatione, indignatione,
tumultu, terrore, abhorreſcentiaque ſpirituum
vitalium: Materiam autem excrementoſam,
quamque peccantem, ſiue morbidam putarunt,
& vocarunt: Voco præter naturam, à cauſa oc-
caſionali errante, vel aliena, productam, de-
tentam, vel introductam. Adeóque eiuſmodi
materiam omnem, duntaxat occaſionalem vo-
co: Incitatricem quidem; at planè externam
morbo: vtpote cuius adhuc materiæ perſtite
præſentia, non rarò tota febris ceſſat, & perit
5 funditùs. Ergò febrile efficiens internum, atque
immediatum ens formale, & eſt ipſamet vita;
eiuſque immediata materia ab aura vitali (in
qua hoſpitatur,& ſedet ipſa) pro parte deſumi-
tur, & abſcedit. Sicque eſt ipſi immediata, ac
pleniporentiaria poteſtas in vitam, ſibi ſymbo-
lo vniformitatis connexam. Etenim alioquin
importunum eſſet, furenti vitæ, extra ſe,mor-
borum parere: ſiue, formale atque eſſentiale
initium, fundamentum, atque ſemen concipe-
re, efficere, & fouere: Non enim valet vita,
morbum, ſeminale, in alieno excrementorum
externoque ſubiecto, ſtabilire. Nam ſi vita à
morbo tolerari debebat, anguſtiari, atque ne-
cari: debebat certè à ſemetipsâ iam deturpata,
omnem pati iniuriam. Iuxta Adagium, *Nemo
niſi à ſeipſo læditur*. Ruditer id olim quoque
6 Hippocrates ſenſit,qui ſpiritum illum vitalem,
impetum faciens (tam ad vitam, quàm ad in-
ternecionem) primus vocauit. Deus enim mor-
tem non fecit pro homine: quæ à peccato in-
cepit. Non enim nego, vitam ſtimulari in pro-
priam iniuriam,à cauſis occaſionalibus: At ſal-
tem optarem, Veteres diremiſſent cauſam eſ-
ſentialiter internam, ab externis occaſionali-
bus, vti decet. Internum autem, & externum,
non ſumo pro corporis reſpectu: ſed quod ra-
dicaliter eſſentialiterque eſt morbo proprium,
id voco internum, atque inſeparabile: ſecus
verò, ſi tantum accidentaliter adjaceat. Itaque
ante omnia,ſeriò & vnicè notandum, qualiter
ipſa febrium quidditas formetur, à quidditate
efficientis vitæ. Vt non ſolùm per hoc conci- 7
piatur ipſa principiandi morbi hæccitas: ve-
rum vt inſuper cognuſcatur determinatio eſ-
ſentialis emanans quidditatiuè à vita ipſa. Quæ
ideo ſunt altiùs inculcanda. Quare ſi loco pro-
poſitionis. Quod mortalitas, mors, & morbus,
cum peccato intrauerint, vitam corruperint,
totamque humanitatem, impuritate contami-
nauerint. Non quidem, quod introitus ſingu-
larum febrium, ſit pluiu ex nouo peccato, vt
neque immediatè ex peccato originis, licèt
originaliter inde defluxerint. Sed in ſtatu puri- 8
tatis erat immortalitas, non mors, non morbus.
Quia tum, Mens immortalis immediatè rege-
bat corpus ideóque à caducis,ſe prorſus inferio-
ribus,nequicquàm patiebatur,ſuum ideirco do-
micilium, ſibi vnitum, ab interitu, & corrup-
tela meritò liberabat. At poſt præuaricationem,
Mens ſuum regimen, animæ ſenſitiuæ tradidit,
vnde vita mille morris importunis neceſſitari-
bus euaſit obnoxia. Senſitiua itaque deinceps
auram vitalem concitauit: quæ exin τὸ ἐνορμῶν
ac primarius morborum faber, ab Hippòcrate
appellari cœpit. At malè à ſuis ſequacibus po-
teſtas eiuſdem fuit intellecta: neglectumque
illud manſit apud poſteros, Impetum faciens,
neſcitum etiam, quod morborum diſcrimina à
vita immediatè manarent. Ideoque falſo, oc-
caſionalibus nũquamque exſiſtentibus humo-
ribus, totum concreditum fuit morborum ne-
gotium. Etenim, de origine, & principiis me-
dendi tradidit modum, quo illud impetum fa-
ciens, producit ens Ideale; vnde febres, mor-
bique vniuerſi, ortum ſuum mutuant. Quam
idearum generationem, ibidem ex profeſſo tra-
ctatam, nunc tantùm obiter attingam. Primò 9
itaque, In confeſſo eſt, rabiem canis excitari, à
vel in conceptu eius, per Ideam effectricem il-
lius rabidi veneni. Quod in ſano cane non eſt,
prout in amente. Patetque inde, iſtud virus
(quod noſtram à morſu ferit imaginationem)
fabricari ab Idea,per conceptum rabidi,patrata.
Idem etiam occurrit in Tarantula, ſerpentibus,
& furore percitis. Sic in Tumulo Peſtis, hanc
Ideam, nedum ex pauore hominis; ſed & auræ
vitalis, conſtrui demonſtraui. Quare etiam per-
æquè neceſſarium,quod pro febre) quæ ab Im-
petum faciente, vitalique initio ſuſcitatur, nec
ſponte,aut ex nihilo oritur, mouetur, aut in-
creſcit) ſuccreſcat in eodem vitali initio, Idea
motrix, ſiue cauſa effectrix, virulenta quidem
in ſe,ac varians, iuxta ſignaturas, quas hæc ar-
bor Ideæ febrilis,pro fructibus exhibet. Etenim
vt ex nihilo, nihil fit:ex aliquo autem ſemper 10
aliquid: putarunt tam Veteres quàm moderni,
febres quaſcumque, neceſſario oriri ex lucta
elementorum, vel ſaltem fictitiorum humo-
rum. Nec liquidò etiamnum definiuere, cuius
de ambobus hiſce, febrium, eſſet textura. Ac
cum non ſint niſi elementa numero tria nec
hæc confluant ad corporum conſtitutionem
(quia alibi oſtendam impoſſibilem horum,con-
nexionem) non poſſunt aliquod ens, à ſe alie-
num producere. Humores verò cum nunquam
vſpiam adhuc fuerint ſintque febres ex aëreo,
ac magis abſtracto corpore, quàm quod liqui-
dum excrementum putatur: deprehendi à nihi-
lo nil quidem fieri materialiter: ſed effi cien-
ter effectiue,atque formaliter:pleraque ab Idea
concepta fieri, quæ demum mox ſe corporibus
veſtiunt.

veſtiunt. Per conceptum ſcilicet, fiunt Ideæ, actiuæ, ſeminumque formalia initia, quæ ſe ſtatim veſtiunt tunica ſpiritus vitalis, cum qua tum denique in ſcenam prodeunt, fiuntque illud impetum faciens, ſolo duntaxat nomine à Scholis cognitum, ac proin à Practicis neglectum. Etenim, quòd febres ſubinde à perturbationibus animi oriantur, id lippis ac tonſoribus
11 pręæquè notum. Sed Archeum, ſiue impetum facientem ſpiritum, ſuas pati perturbationes, harumque ſoboles, ſuſcitatas Ideas in ſe concipere, inopinum, atque hucuſque inauditum eſt quidem Scholis. Attamen certius nil, quàm quod ſaliua rabidi, dudum poſt mortem canis in eo quem momordit, producat ſuam rabiem
12 planè ſuo cani per ſimilem, vnde manauit. Quare in ſaliua fuit Idea formatrix ſeminalis, illius rabiei productæ par illi, vnde prima fluxit infectio. Nam eiuſmodi infectio poteſtatem præſupponit actricem, vitalem, potentemque propagatricem ſui ſeminis, licet nobis mortem & amentiam cauſet. Potentia autem iſta nequaquam agit, vt nudum accidens: ſed quatenus formali ſubiecto inhæſionis inhabitat. Nec etiam quòd materia viſibilis, ſiue diuerſorium inhæſionis, ſit ipſamet potentia, nec excitatrix, vel ſtimulus ſui ipſius, aut quòd iſta potentia ſubſiſtat ſolitaria extra radicem, quæ illam ſuſcitauit: Sed omnis potentia habet ens fouens, patrans, ac dirigens ſui, longè ſpiritualius, & abſtractius, quàm ſit ſua capta inhæſionis. Abſtractius inquam quàm ſit ipſum medium, in quod potentia motrix eſt recepta: imò formalius, quàm ſit ipſamet qualitas potentiæ. Eſt nimirum architectonica imago mali, aut boni, effectrix effectuum, tam in morbis, quàm in cæteris entibus ſeminalibus. Sumit autem iſta imago, primordiale ſui initium, ex cogitatione hominis, vel ſuccenturiato conceptu ſpiritus Archealis (de morbis nunc loquor.) Sic nempe anima ſenſitiua, eſt per modum recipientis, in ſpiritu, ſiue aura Archeali. Et quanquam Archeus non anxietur per modum animæ viſualem, atque humanum: attamen diuerſorium animæ ſenſitiuæ (quod eſt ipſe Archeus fruitur per modum ſuæ receptioni proprium, Ideis oriundis, tam à ſuis conceptibus, quàm à
13 conceptuum exorbitationibus. Nec enim Archeus iſtas paſſiones ſemper è proprio conceptu piſcatur, ſed ab ingeſtis, & malè digeſtis, & tranſmutatis. Vſque adeò & ab excrementis non ritè ſubactis, aut ſegregatis. Adeòque & nedum à facultatibus noſtris alienatis, aut errantibus: verum inſuper, ex dote rerum innata Prout in ſaliua rabidi dentis, eſt proprietas Idealis virulenta, quæ animæ ſenſitiuæ imagi-
14 nationes in nobis alienat, ad ſui lubitum. Ergò in rebus eſt quædam potentia accidentalis, quæ ſi contagium aut ſui propagationem perficiat, indiget vi formali, & ſeminali, quæ rectrix ſit actionis. Semina namque, vt figuram, vel ſui ſimilitudinem, edant in productis, neceſſariò hanc imaginem ſibi inſculptam habent, ſi debeant extra ſe agere, aliudve ſibi ſimile erigere in producto: cum eiuſmodi ſimilitudo Ideam præſupponat formatricem. Denique materia febrium occaſionalis, ſi eſſet de febrium eſſentia, vel non præcederet, ſaltem ſemper comitaretur effectum ſibi proprium. Quare dum quaternarius humorum, horumque exiſtentia, ſint ficta: neceſſum eſt, quòd ficta cauſa humoralis nec præexſiſtat, nec ſubſequatur eſſentiam febris, nec ſit reſpectus humorum ad febrim; nec viciſſim febris, ad fictos humores. Denique nec cruor (theſaurus vitæ) poteſt vllo modo, eſſe febrium cauſa conſtitutiua: imò nec quidem cauſa occaſionalis; niſi ſit extrauenatus, priuſque corruptus: id eſt, niſi prius deſinat eſſe cruor. Siquidem extrauenati crooris non eſt alia reflexio, quàm quòd in viuente theca ſit cadauer, variaſque interim ſubeat tranſmutationes, pro varietate Ideæ Archei, in proximis culinis, clauo œconomiæ præfecti. Eſt nempe vitiatus hic cruor cadaueroſum iam excrementum, & cauſa occaſionalis, qua excitus Archeus Ideam furoris fabricat. Denique aliud quodcumque excre- 16
mentum, à ſubſequente digeſtione defœdatum cauſæ occaſionali ius in ſe transfert. Febrimque occaſionaliter parit, non ſecus ac iam de cruore dixi. Eſtque eiuſmodi excrementum, à vitio digeſtiuè, ac diſtributiuè, vel ſenſim accumulatum, vel demum à febri, aut inſpiratis peregrinis, productum. Vtut fuerit, ſaltem reſpectu febrium, ſemper remanet externum, nec harum eſſentiam ſubintrat vnquam. Sunt quidem dũtaxat accidentales conſiderationes, quæ gradum febrium proximè reſpiciunt. Etenim ſi actio morborum procedat immediatè in vitam, & à vita exordium ſumat: vtique eſt neceſſarium, quod eſſentia morborum quoque penetret penitus, ipſam medullam eſſentialem vitæ. Cætera verò externa, qualia, quantacunque, tantum reſpiciunt, an materia occaſionalis ſit in quanto, maior, minorue; An efficiens in iuuene ſi potentius, quàm in ſene; in initio morbi, quàm in fine; in maligna, quàm in mitiore, &c. Sed eiuſmodi poteſtatum gradus, ſunt correlatiua efficientis, ad vires collati. Docentque quidem, quantum ſit verendum, ab accidente occaſionaliter irruente. Ego autem hic ſpecto formalem febris eſſentiam. Itaque ſemper adeſt, ac permanet eſſentialis poteſtas interni efficientis, ſiue ipſius vitæ: & denominatio, deſumta ex termino relationis, etſi ſpem Medentis mutet, ſuperioritatem vitæ, ac proportionem Agentis variet: Attamen ipſa vita ſemper eſt intimum principale, formale, atque eſſentiale febrium efficiens: manetque vbivis materia occaſionalis, extra veram & internam cauſam materialem. Nam ſæpè aufertur, ceſſatve febris teſtante reſidua adhuc eius materia, & efficiente occaſionalibus. Etenim ſæpè quartana ceſſat ſua ſponte, poſtque menſem fortè repetit iterum: adeóque materiam occaſionalem ſeruabat ſibi interim intactam, ac citra actionem, velut dormientem. Idemque ens occaſionale alibi, pacata prius procella Archei, totum ſponte conſumitur. Sæpè quoque febres, poſt ſe relinquunt debilitates, vitiumque topicas diminutiones, in vitam ducabiles: quatenus vita inſiti Archei exttuncata, ſuaſque paſſa eſt tribulationes nimias.

Quidditatis febrilis indago.

CAPVT XVII.

1 *Erronea Scholarum ſpeculatio.*
2 *Differt Author à Scholis.*

3 *Modus*

3 *Modus fiendi febrium, ab indicatione: propagatur.*
4 *Centrum febrile.*
5 *Sitis, & frigoris examen.*
6 *Confirmatur Centri doctrina.*
7 *Cur febres quandoque terminentur per appetitum inſolitorum.*
8 *OEconomia febrilis in pyloro.*
9 *Exlex quartana, & exoticarum febrium ſedes mandata.*
10 *Cur vomitus non ſoluat febres peregrinas.*
11 *Definitio febris lacera.*
12 *Remediorum examen.*
13 *Spes vanitas vnde ſit introducta.*

1 ANtehac tam Moderni, quàm priores, confitentur febrium naturam, & quidditatem, ex ſpeculatione caloris, tam interni, quàm æſtus ambientis. Itemque eſſentiam illam dimenſi ſunt, ex acrimonia, atrocitate, multiplicitate materiæ occaſionalis, vel ex malignitate vnius, vel plurium, de quatuor ficititiis humoribus. Sic enim, qua ingredi debuiſſent, ianuam ſibi ante nares occluſerunt. Si quidem modus fiendi in febribus, itemque eius internum efficiens, atque materia ſeminalis, manſere neglecta, contemplati ſunt febrium duntaxat in facto eſſe: adeoque ſic ſibi cognitionem eſſentiæ abſtulerunt: vbi aliàs, modus fiendi, ſupra diſtinctus, enucleat internam febris quidditatem, quam facta febris claudit non potens Intellectus humanus ſua vi, penetrare res, quas ſibi ex inſtituto occluſit. Docui itaque ſuperius, quo initio actiuo & vitali, febris in nobis oriatur ſeminaliter, & materialiter, id eſt, integraliter. Etenim quidditas febrium, per modum fiendi, edocta, patefacit quidditatem efficientis
2 à quo formatur. Siquidem omnem ſui determinationē mendicat à vita Ideo enim vera quidditas talis, atque eſſentialis differt toto cœlo, à veterum putatitia quidditate (accidentali nempe) febrium. Ipſum namque ens accidentale (quod eſt ipſa Veterum putata febris) differt toto prædicamento, ab ente ſubſtantiali, vitalique febrium, atque à ſeminali initio, progreſſu, conſpiratione, actione, ſequeſtratione, deturpatione, & proprietate immediata, hauſta ſcilicet, tam ea parte materna materiæ internæ, atque vitalis; quàm paterna: nimirum, vitalis efficientis principij quidditate, Siquidem medentes hactenus omnem morbum, inter nudas qualitates collocant. Cæterum demonſtraui, quòd calor non ſit eſſentia, aut de eſſentia febrium: ſed merum accidens, ſeparabile à febri, febrique accidentaliter, & per interualla, adia-
3 cens. Reſtat modò ad cognitionem febris, ac remediorum, contemplari modum fiendi, in facti eſſe, vt arbor à fructibus prodatur. Itaque omnis propemodum febris ſtatim à ſui initio, horret, aſpernaturque, carnes, piſces, iuſcula, oua & quæcunque intra ſtomachum mox corrumpi queunt. Nam carnes & piſces ſolo tepore, ſponte vadunt in corruptiones ſibi proprias atque fœtores, tanquam ad terminum cadaueris feſtinarent. Hæcque, vbi in ſtomachum delabuntur, fermento ſolito, debito, ac digerente orbatum, ſolo illius loci tepore, feſtinant in ſui corruptionem. Ructus enim febriles, hinc fiunt olidi, ideóque nidoroſis ructus acidos ſuperuenire, bonum omen portendere vult Hippocrates: eò quòd fermentum digeſtiuum ſtomachi (quod cuncta aceſcere cogit) ſe rediiſſe, ructu acido, teſtetur. Quo aliàs abſente, dormiente, impedito, vel ſuppreſſo, carnes, & quæ facilè putreſcere parata ſunt, mox corrumpuntur. Vnde dein vomitus flauus, porraceus, & amarus, à corrupto œconomi iure, ſuſcitatur. Hæc eſt cauſa cur ſtatim, quæcunque facilè putreant,
fiant exoſa in febribus. At ſaltem hinc patet, 4
ſtomachum eſſe palæſtram certaminis febrilis. Tum huic conceptui ſtatim ſuffragatur ſitis, pleraſque febres comitans. Imò & humani in-
termittentium, diuturnoque frigore, atrocior 5
ſitis, vomituſque affluentior flauæ illius amurcæ, quàm alioqui in acutiſſimis continuatum caloribus. Nec etenim proinde ad ſolita latibula ſubterfugiendum: quaſi frigerent duntaxat externa: at interna feruerent viſcera, æſtuarentque potentiſſimè. Vnde nimirum ſub frigore, tam atrociter ſitis importunitas. Abſit, tam apertis nugis, veritati velle imponere! Si quidem intermittentium initiis horrores, atque frigora, ſentiuntur non minora intus, quam in artubus. Propterea ſcilicet quatiuntur præ frigore interiora latibula, vſque adeò, quod dentes & artus, non niſi internum prodant frigus. Sedantur autem rigores febriles, ſimulatque interni frigoris furor euaſit mitior. Eſt autem iſta ſitis fraudulenta, Vtpote quam non ſolùm potus non extinguit, potatoremque miſerè deludit: ſed etiam docet, ſe non à defectu humidi cauſari. At ſi ſupponatur (riſu dignus alioqui) ferens intus calor, tantis per dirum frigus, epe-
netrali, rigores ſuſcitat. An ſaltem dum feruor 6
ille, domeſticus febrium hoſpes (licet nondum querulus, aut ſenſatus hactenus) foras ſpargitur, friguſque abactum eſt; An inquam non acquirat ſibi vires eundo? ſeſeque explicet: non quidem per modum ſubſtantiæ, extenuatæ dilatando, ſed per modum caloris excreſcentis agendo. Perinde vt manus, per niuem frigefacta ſi calorem repetat magis magiſque incaleſcit, ac longè potentiùs, quàm quæ iuxta ignē calefacta eſt. Cur itaque, ſi ſitis à calore fiat interno, ſaltem non reſtinguitur potu: Cur etiam calore iam aucto, per febrile argumentum, ad ſtatum ampliato, non increſcit pariter ſitis: ſed potiùs plerumque mitigatur. An non hinc conſtat ſitim: non à calore: ſed aliena longè radice, increſcere? præſertim vbi non rarò, ſtagma acidum ſulfuris, ſitim vel reſtinguit, vel ſaltem potenter ſedat? Appetitus ergò ſubitanea auerſio, horrorque ciborum, potuumque faſtidioſus delectus in febribus, ſitis penè inſatiabilis, vomitus, nauſea, anxietas cum ſuſpiriis, vigilia ſubinde continua, non rarus denique ſopor, vel deliria, locum, ſiue ſentinam febrilem, detegunt, accuſantque ſtomachum, eiuſue vicina. Ideò
enim lenta, pertinaciorque febris, ſoluitur fre- 7
quenter per appetitum rerum inſolitarum (puta halecis, rerumque fumatarum) ſperans, per rem eiuſmodi inauſpicatam, ſubigere hoſpitem hoſtem. Accidunt nempe eiuſmodi inſolita, non quidem quòd digeſtiuo (quippe quæ tum nulla ibidem eſt) ſint, aut alimento aptæ ſed quia impreſſionalem Ideam Archei, atque ſigillum febrile, obliterant, non ſecus, atque alias cibi inordinati exoticas, ſilenteſue in Archeo Ideas paroxymales, occaſionaliter excitant. Etenim ſi procul inde ſuum nidum febris

deegiſſe

delegiſſet, debeatque omnis cibus prius in ſtomacho tranſmutari. Ideóque quoquò inde longiùs deuiat, eò ciborum vigor, ac priores vitæ qualitas magè ſternuntur. Quare ſi appetitu, & fruitione inſoliti illius cibi, ſuperetur diuturna alioqui febris: deſignat, quòd febris non pro-
8 cul à membro appetente, ſit remota. Redit nimirum quoque cum appetitu aliàs, ructus acidus. At ſaltem ex deductis patet, quod venæ ſtomachales non trahant ad iecur, ſicut meſaraicæ, ſed potiùs nutriendo ſtomacho ſint dicatæ. Quod alibi de digeſtionibus ſtudio explanaui. Siquidem ſæpè à biduo aſſumta, non obſtante ſiti, per vomitum reiiciuntur. Ergò Pylorus (infeſtus ſtomachi ianitor) quamdiu febris imperat, non ritè ſuo fungitur munere; ſitiſque, quæ ſub iſto biduo ſuboritur, aliquoties repetit, torquet, iterumque mineſcit. Neſcitque Pylorus, quo fine, ſe tam pertinaciter claudat, ac tantoperè potum illum detineat, intra febrium ſentinam ſtomachum. In qua præcipue tum non ſpectatur digeſtionis bonitas: ſed potiùs ingeſti longa mora, & conſequens corruptio. Neſcit inquam, quorſum tam amentes effectus edat, dum ex eiuſmodi detentis, procreat flaua & amara excrementa, quæ hactenus fellis imagine incautos deluſere, illaque elidat abundè, fruſtra, ac citra ſubleuamen. Exin namque conticio, facultatem appetitricem ciborum ac potuum, orificio ſtomachi inſertam, declinaſſe in Pylorum, ſuſque deque confuſa omnia: ſitimque ideo amentem æquè infeſtare: quia totum febrilis confuſionis chaos, agitatur immediatè ſtabulo exotico Pylori. Nec enim iſta ſitis potu ſedatur, quæ non eſt ſuo loco in ſtomachi nempe orificio. Cuius ſolius munus eſt, denunciare alimoniæ defectus. Febris itaque habet virus, eſtque ſerpens multiceps, quod circa Pylorum, & paulò infrà, hoſpitatur, vel inſidet conuexo ſtomachi. Etenim non rara ſunt deliria ridicula, aliàs quoque ferocia, iuxta veneni illius ſortem. Sitim autem ſuſcitat ſerpens ille, ſæpè quoque anguſtias, lypothymias, & syncopes, vel vomitus frequentes, amaros, vel etiam ſolius alimoniæ impatientes & intolerantes. Vigiliasvè continuas, harumque vicem, ſopores compenſant alibi. Primo ſaltem introitu; fermentum ſtomachi, cum edendi deſiderio, intercidunt ſtatim. Neque ideo fruſtra conqueritur Anatome, diſſectionum difficultates mox ſub Pyloro, ſuperare quaſuis alias totius corporis, propter vaſorum multitudinem, glandulis intortam. Hinc namque exorbitationes alimenti, male digeſti, maléque diſtributi, itemque ſcoriæ, ſiue ſtercoris liquidi, extra orbitam alienati, vel humoris alimentarij, ac ſpermatici degeneratio, ſimul concurrunt. Vnde ſtomachi œconomia euertitur. Cuncta ſiquidem concurrunt in vaſorum multiplicata textura, excrementorumque adhuc commiſtione. Quibus de cauſis, virus ſurgit, alienanturque alimenta à ſcopo, variaſque per moram ſubeuntia alterationes. Quas dum topicus ibidem Archeus, ſua perſentit ditione, anguſtiatus, turbatus, ac veluti demens, diuerſimodè illa adhuc alterat magis, ac pro venenorum illorum ſuaſu, varias, confingit ſuarum perturbationum Ideas, vt Protheum Poëtarum exprimat, variamque febrium ſcenam effingat. Non proin tamen virulenti huius contagij metamorphoſes, fineſque, ſunt Medentum obiecta. Nec enim iſtam venenorum, ſymptomatumve eſt ſpectanda varietas, quantum loci dignitas, & perturbatio Archei, & dein quo medio compeſcatur virus, reducaturque auerſio concitataque confuſio Archei. Nam his ſedatis, ceſſat mox ipſa febris, quæque materialiter ibidem peccant, facile à natura domantur, atque recedunt directè ſubacta. Hac ſcilicet viâ, ſtatim febres cedunt, ad appulſum alicuius Arcani: reſiduum autem expulſionis, committitur humeris naturæ, vt ſua ſeruetur Hippocrati dignitas. Quod *ipſæ naturæ ſint morborum medicatrices*. Hæc de Continuis, iuxtà atque interpolatis febribus, & loco natalitio illarum. Sola autem quartana extra, penitiùs ſubiiſſe vita, ſi- 9
ue extra contubernia ſtomachi, ad Splenem ſe porrexiſſe. Patem attamen ſeruat ſibi progreſſum, & explicationem, ſuper Archeum loci: dum intra proprios lares, errorem digeſtionis committens, ſtatis periodis ſuos excitat furores. Eſt denique malignarum, caſtrenſium, purpurearum, &c. aliena prorſus, atque inſolita admodum ſedes, propagatio, ac inſueta medendi anxietas. Dum ſcilicet, per inſpirata endemata locorum, paludum, mineralium, fumorum, hoſpitalium, infirmorum, putridorumque odorum, hauriuntur fœtores, &c. Qui, dum per pulmonem, in thoracem penetrant, trans diaphragma, connexam ſtomachi ſuperficiem feriunt, ac ſuæ virulentæ Ideam depingunt, in alimento proximè aſſimilando. Quod proinde degener ibidem ſe ſiſtit, & Archeum loci inuitat in ſuos furores: vnde inſolitæ ſubſiſtũt febrium tragœdiæ atroces nempe, pertinaces, ac fallaces admodum. Quia ſopores, vigilias, amentiaſque, & anxietates periculoſiores excitant; Iuxta cuiuſq; veneni, obnati ibidem ſtimulum, diuerſimodè Archei vitalis perturbationes ſuſcitantẽ. Sic modò ſurrexere febres, abſque ſiti, calore & turbine, in Medentum confuſiones: quia nimirum nihilo ſecuriores febres concitant. Quædam enim cum tantillo frigoris primordio, citoque finiente, necant citò, vel languidè; non minùs tamen truculenter, quàm quæ magna ſymptomatum feritate infeſtant. Patet ſaltem nunc, cur 10
vomitiua febrim iſtam ſtomachi, ibidemque ſuæ manſionis ſigna edentem, nequicquam ſubleuent. Nam etſi productũ febrile, vomitiua domare videantur: non tollunt tamen occaſionale producens in conuexo, externoq; ſtomachi plantatum. Manuducamur itaque ab ipſa febri, & ſtatim indicationes inde petitæ docebunt, omnes anxietates iſtas incipere, & agitari circa ſtomachũ. Mirum ſanè, quod Scholæ nihilominus Hepar, & bilem, vel pituitam, putrida nimirum, adhuc incuſent, poſtquam deiectiones, arte vel naturæ impetu promotas, nil iuuiſſe attenderint! Somnus etenim laborem adfert in febri; non autem in ſanis: eò quod à ſtomacho, non autẽ à iecinore, ſomnus ſurgat (quod alibi latiùs.) Vitium autem originale febris, & occaſionale, eſt permutati: Ideóque etiam permutantis, horumque permutatiua actio, manifeſta ſentitur circa ſtomachum. Eſtque ideo ſolemnis definitio Scholarum ruinoſa: Quæ decernit febrim, à corde primùm accendi, & inchoari. Quòd autem febrium occaſionalis materia, ſit permutatum alimentum, proximè aſſimilandum, fortè id pro ſtomacho admittetur: At non æquè obuium erit conci-

pere ſcoriam, ſiue ſtercus liquidum, à meſenterio retrogradum. At certè quanquam id in ſanis regulariter occurrat: non tamen in febribus, quibus ſingularis ideò & propria eſt quæuis exorbitatio. Etenim ſic ſcoria ab vtero ſorij, & calculi ſerdibus migrat per abſceſſum indirectum, ad pleuram, ad venas ſtomachi, & vaſa Duodeni inteſtini. Cuius deviationis nulla eſt ratio, niſi ipſa confuſionis Archei licentia Denique (reperam) nec ſemper à cauſa occaſionali priore, ipſa febris profl uit, dirigiturque. Siquidem ipſe Archeus, etſi ab externo non ſolicitetur errore; tamen incontinentiæ ſuæ peccato, ſubinde ſua ſponte, furorem aſſumit, propriaque luxuris libertatis inſolentia. Tumultuatur enim, ac leuiculo errore ſuæ indignationis ideas fabricat, non ſecus, atque ridicula ſæpè de cauſa ſuſcitatur. Quodque minùs mirum in Archeo vniuerſali, ſi titubet, cum vnicus, tam diuerſis facultatum fũctionibus regendis, præſit. Etenim quia centrum mali, circa ſtomachum, palæſtram locauit,
12 vanæ ſunt venarum deplectiones, virium que furta. Siquidem cruor culpa caret. Quod ſuprà ſat demonſtraui. Eſtque æquè ridiculum, velle corroborare, per Alchermes, gemmas, & perlas contritas, corroborare inquam velle, vbi hoſtis intus dominatur, ipſamque vitam in omnem diſſolutionis ataxiam atque confuſionem præcipitat. Hoſtis namque, qui potuit integram ſanitatem, roburque validum ſternere, ſpernet quicquid ſe præſente ad confortandum obiicietur. Fruſtra ideò ſymptomatum ſubleuamen intenditur, ſi non adſit victrix medela, quæque compeſcat vitalis Archei confuſionem. Quæ nimirum eſſentialis, & principalis ſanationum eſt effectrix. Ac dolendum eſt, corroborationem vitium, vna manu incudere, quam altera manus per ſolutiua & phlebotomum deiicit: Remedium itaque plauſibile menſuratur ab effectu, ſi tumultum Archei ſedet, & ideam febrilem extinguat. Pacato namque loco febrili, ſiue aperto carcere, Archeus, qui antea diruebat cuncta, quia confuſus: iam tranquillus expellit hoſtem, & materiæ occaſionales, aperto carcere repente effluunt. Idque in difficillimo inſperatoque caſu contemplamur. Siquidem ablato luis venereæ cõtagio, tubercula oſſea, atque dura, euaneſcunt ſponte. Alibi quoque abſceſſus deſperati contingunt, ſolius ſæpè naturæ ductu. Sic inſolitæ declinationes, diſſolutiones, reſolutiones, atque receſſus etiam ab Humoriſtis agnoſcuntur. Ideoque proniores ſpero fore, circa occaſionalis febrilis materiæ ſpontaneam expulſionem: Saltem, non eſſe petendam à ſolutiuis pharmacis opem, nec vt à viribus vitalium furtiuis remedijs. Sedato nimirum prius Archei furore, formante Ideas febriles: ſequeſtrantur facile deinceps, quæ, & qualia oportet. Idque facilè ferunt infirmi, ac melius ſe inde habent, quatenus à grauante pondere, & obnata perturbationum confuſione, ſubleuãtur. Itaque cognitio quidditatis febrilis, exterminat ſpem, quam à venæ ſectione, ſolutiuis, ſacrificatione, & canthatidibus, monent Medentes, vnam ſcilicet ob culpam. Ne ſuas fruſtra viſitationes feciſſe, præmiumque de impoſtura petere, videantur. Cum autem ſuperatâ propemodùm febri, Archeus ſe ad
13 tranquillitatem componit, vt per criſes, ſudores, vel hæmorrhagiam, vel etiam per hæmorrhoides, tanquam furiarum reſiduam luctam, quietem & ſanitatem ſæpè adduxerit. Id ſane Medentes fefellit, omnemque ſpem in hirudine, & phlebotomo collocârunt, nec conſiderârunt, quòd adbibito remedio iuſto, ſtatim, etiam turgentiſſimæ hæmorrhoides, citra cruoris effuſionem diſpareant, nec ſanitatis acquiſitionem, aut conſeruationem impediant. Quod aliàs foret impoſſibile, ſi cruor hæmorrhoidalis, tam fœdo charactere, quali depingitur, infamis eſſet. Delectus itaque remediorum, in febribus, deſumendus eſt ab arcanis, quorum vt inſignis eſt varietas: ita & occulta præparatio. Primaria enim ſunt, quæ placant tumultum in vitâ excitatum. Sequuntur, quæ ſuperant virus febrile. Auguſtiora autem ſunt, quæ vtrumque ſimul continent: ſunt denique, quæ famulantur expulſiue, pl uſibili nempe abſterſione, & reſolutione. In quo mira eſt Omnipotentis prodigalitas, quæ ſimplicia cruda pro febribus dixit, ac modicè præparata, inſtar falcis, febrim demetant. Gauderem ſanè hæc propalare: ſed me abſterruerunt euentus, malo meo experti: etenim circa finem elapſi ſeculi, inceperam per ſtagma ſulfuris & vitrioli mederi: dicebam etiã, quænam eſſent inſueta illa, ignotaque remedia. Primum enim, Medẽtes chirothecem ſuam præfatis remedijs oſtendebant corroſam ac reſolutam, vt ægros terrerẽt, ne ſuus ſtomachus idem toleraret, at rùm poſtmodum, non obſtante medentum detrectationis fuco, cernerent, à me ſanatos, benè valere, à ſeruis fugitiuis meis, iuſſerunt diſtillari quædã, quæ viderãt & didicerãt. Hinc in mercatores, & Seplaſias migrãrũt chymica. Nec ſanè inuiderem: niſi adulterata venũdarentur vniuerſa, quamdiu lucrum & auaritia præualebunt. Dolendum ſanè, nil horũ mortalibus propinari; quod non miſerrimè ſit adulteratum. Dicam ſaltem pro ingenuis, quòd ſpiritus ſalis tartari ſi vnicorno, argẽtum, hydragyrum, lapides cancrorũ, vel aliquod è ſimplicibus diſſoluerit, nundum febrim: ſed & plures affatim morbos ſanet. Non enim, quod ſperem, argentũ, hydrargyrum, vel alia huiuſmodi, in venas trãſitura. Sufficit mihi, quòd ille ſpiritus alcali, ab hiſce corporibus, in ſalem redactus volatilem & coagulabilem, in officinâ ſtomachi ad normam ciborum redactus, tranſeat in Meſaraicas, ſaltem per lotiũ iſthac deportatus, & tranſeundo labat, reſoluatque ſordes ibidem ſubnatas, vi exoticâ ſibi aſſumtâ. Certè huiuſmodi plura, magiſque obuia, lubens cõmunicarem, niſi abſterruiſſet calamum torpor, ignauiaque medentum, ſoli lucro inhiantium, vitamq; mortalium exponentium ſub Seplaſiæ, ſuæque vxoris bonâ fide, & appetitu lucri. Quantum autem ad Quartanam, ſolitus ſum il am depellere emplaſtro, ex paucis reſoluentibus & abſtergentibus compoſito. Nec vnquam me fefellit, niſi quod in obeſis tardiora ſint eius obſequia.

IMPERTINENS.

Autor optat videre Humoriſtam, qui aërem aquæ adæquâſſet librando, vt Galeniſtarũ temperiem æqualem ad pondus connectat. Quantũ aëris videlicet, pro libra aquæ, ſumendum, vt in pondere adæquentur?

ALIUD.

Aër nec leuis eſt, nec grauis, quia eſt ſine põdere. Ideóque nec põderari, nec adæquari poteſt. Ergò ſũmâ ac optimâ cõplexionũ ſpe deſtituta eſt doctrina Galeni: quia mentita ſtentoria ipſi eſt libertas.

SCHO

SCHOLARVM HVMORISTARVM PASSIVA DECEPTIO

atque.

IGNORANTIA.

Quam ſi deinceps defenderint, pertinaci malitia tegent, atque eandem Deus indignatus deteget, iam imminente ætate, in Orbis Chriſtiani vtilitatem, & pertinacium confuſionem.

Præfatio ad Lectorem.

Cripſeram inſolito calamo de febribus, dumque libellus ad me rediret, vix eundem intellexi, propter craſſa atque innumera menda. Mox abinde vtvt vitioſus planè idcirco: attamen infra paucas hebdomadas deſiderari cepit. Vnde cenſui, ſi mendoſus, prelo dignus, & expetitus fuiſſet, quod alteram editionem potiori iure expeteret. Nedum, vt emendatus prodiret, aliorum nauos, & ignorantias ante me commiſſas, proderet, adeòque vitam mortalium quàm maximè atque intimè ponderaret, doctrina ſingulari, ad quam reſpondere tentaſſet adhuc nemo hactenus: verum peculiariùs, vt inaudita illius doctrina primariò vera, quamvis inexſpectata, ſtabiliretur fortius. Itaque coactus fui, mei numiſmatis diploma ſuperaddere: quò ab Humoriſtis, Galenicæ Scholæ aſſeclis, meiſque oſoribus, firmiter circumquaque tutaretur, traditumque veritatem conculcari non ſineret. Quapropter rationes addidi, quibus oſtendi vanitatem, & falſitatem commenti humorum, quibus Medentes, pernicioſo fundamento, mundum vniuerſum circumuenere, cæmeteria ſaginarunt, familias deſtruxerunt, viduas atque orphanos multis myriadibus fecerunt: adeòque ſe, in culinarum & comœdiarum facetias introduxerunt. Paracelſus quidem exorſus eſt humorum fallacias explodere, habetque hodie vbiuis ferè ſuos ſequaces, inter doctiſſimos viros: atque attamen hunc nodum nunquam quis ante me (quod ſciam) ex profeſſo explicare attentauit. Itaque ſi quis antehac minatus fuerit, in librum meum de febribus calamum ſtringere, eò quòd iniquè ferret, me duo præſidia medendi vniuerſalia, nedum, euertiſſe: ſed potiſſimum demonſtraſſe, nullum laxatiuorum, electiuè hunc præ illo, humorum ſubduxiſſe vnquam hactenus, imò quod eſſent ſingula & cuncta purgatiua, merum virus hoſtile vitæ: fortaſſis iam ſuum deponet calamum, dum potentiùs confirmatum idem dogma cernet. Quod ſcilicet impoſſibilis ſit in natura vtriuſque bilis, & pituitæ exiſtentia, nugaces inde complexiones, & morbos oriri edoctos, creditoſque, falſis inniti principiis. Et per conſequens, medendi methodum, iuxta humorum ametrias inſtitutam, eſſe fallacem, mera ſomnia, aniles fabulas, & nugaces nauias. Debui namque rotundè, ſincerè, ac candide agere, quoties de Deo, veritate, vita, bonoque publico mortalium, ſcribendum decreui. Teſtem in hoc, vt & iudicem, imploro, qui via, veritas, ac ipſiſſima eſt vita mortalium. Hanc itaque veri indaginem, & aſſecutum brauium ſua ſub tutela, & irroratione, lubens expoſui. Valete mortales conſocij. Fauſta vobis imprecor omnia. Quia vera edoceo.

SCHOLARVM HVMORISTARVM PASSIVA DECEPTIO

atque.

IGNORANTIA.

Quatuor humores Galeniſtarum eſſe fictitios.

CAPVT I.

1 *Reſpondetur obuiando iis, qui contra librum de febribus ſcripturire volent.*
2 *Supponitur dogma Scholarum.*
3 *Falſum eſſe, quicquid de elementis, gradibus, miſtionibus, diſſidiis, & morbis edoctum hactenus.*
4 *Nuſpiam eſſe calorem, niſi ex lumine, motu, vita, & Blas alterante.*
5 *Humiditatum atque ſiccitatum determinationes.*
6 *Relatio morbi ad ſanitatem, qualis.*
7 *Remedia morborum, vnde.*
8 *Paracelſi inconſtantia, prout & Galeni.*
9 *A priuatione non dari regreſſum, iuxta Scholas: quæ tamen vbique in hanc regulam impingunt.*
10 *Deficiunt in probando quaternionem humorum.*
11 *Franguntur duæ columnæ humorum.*
12 *Multa in ſimplicibus, duas tantum habent alteritates.*
13 *Miſer logiſmus à ſimilitudine pro humorum numero.*
14 *In lumine caeſpitant Scholæ.*
15 *Larua detegitur argumentò ſophiſtici.*
16 *Similitudini ex lacte, opponitur ſimilitudo ab herbis.*
17 *Pariter lotium pro quinto humore poni deberet.*
18 *Scholarum anxietas.*
16 *Dilemma contra humores.*
20 *A theſi ſuppoſita, argumentum.*
21 *A ſufficienti enumeratione officinarum.*
22 *Ab impoſſibili.*
23 *Ab abſurdo.*
24 *Rationes 16. numero.*
25 *Contra theſin de pituita.*
26 *Ab implicita blaſphemia.*
27 *Ab officina.*
28 *Ab impertinentia ſuppoſita theſis.*
29 *A conuenienti.*
30 *A podagra & torminibus.*
31 *Ab eryſipelate.*
32 *A cauſticis.*
33 *A verbo Euangelico.*
34 *A defectu ſeparatoris.*
35 *A nutritione ſimilarium.*
36 *Ab impertinenti.*
57 *Deformitas argumenti Scholarum formati.*
38 *A ſimili.*
29 *A natura elementali.*
40 *A ſimplicitate ſui finis.*
41 *Negotio theſis.*
42 *Ab axiomate Philoſophico.*
43 *A guſtu, & proprietatibus.*
44 *Quis inuentor humorum.*
45 *Quid fundorum diuerſitas arguat.*
46 *A cruore Æthiopis.*
47 *Vnde cruor rubeat magis in ſuperficie.*
48 *A ſimili.*
49 *Vnde colorum mutatio in rebus.*
50 *A ſpecie facti, in pluribus.*
51 *Ludicra hemorrhoſcopia Scholarum.*
52 *Impoſtura miſera.*
53 *Omiſſio Scholarum ridicula.*
54 *Iudicium Medentum contra ſe pugnat.*
55 *Subterfugia in vitis buccis elabentia.*
56 *Immanis libellus de natura humana.*
57 *Ab effectibus, & timore.*
58 *A confeſſione Medentum.*
59 *Stercorarij non diſtinguunt homines, niſi per ſtercora.*
60 *Argumentum Scholarum ridiculum.*
61 *Contra. Ab axiomate Phyſices.*
62 *Dilemma.*
63 *Galenus ridiculus, circa cauſam varietatis humorum.*
64 *Anxietates Galeni.*
65 *Refutationes per initia phyſica.*
66 *Paracelſi error.*
67 *Scholæ cruorem neſciunt.*
68 *Argumentum contra Theſin.*
69 *Falſum ac ridiculum Scholarum ſuppoſitum de ſplenis ſuccenturiatu.*
70 *Abſurda.*
71 *Mechanica demonſtratio.*
72 *Contra Theſin de atra bile.*
73 *Multa abſurda ſequuntur.*
74 *Miſerrime probant Scholæ Theſin ſuam pro atra bile.*
75 *Defectus aliquot conſequentes.*
76 *Dilemma.*
77 *Paracelſi idiotiſmus.*
78 *Acidum non fermentat terram.*
79 *Ab impertinenti.*
80 *Dilemma.*
81 *Ab impoſſibili.*
82 *Suppoſitum ridiculum Scholarum, eiuſque quatuor abſurda.*
83 *Aliquot abſurda, comitantia opinionem de melle Galeni.*
84 *Ab implicantibus.*
85 *Ex ſuppoſitione falſi de elementis per Dilemma.*
86 *A numero elementorum vero.*
87 *Obiectio brutalis.*
88 *Si non eundum per humores; quomodo ergò ſanandum?*
89 *Laus ſalis tartari volatilis.*

Inauditam

Digitized by Google

1 INAVDITAM de febribus doctri-
nam emiſi, vt audirem, quid me do-
cerent feliciora ingenia. Erant nam-
que, qui ſe promiſerant arbitros,
quos tamen ſilere tantiſper conicio, donec
tractatum de humoribus, quem promiſeram,
me ex magno opere meo excerptum edidiſ-
ſem. Siquidem non poterant ignorare: Si hu-
mores (præter cruorem) ſolitos in Scholis, in
natura nunquam fuiſſe, aut futuros, ſat ſuper-
que demonſtrarem: quod nullam quoque me-
cum litem de febribus ſint habituri. Idque iam
me ingenuè facturum ſpondeo: non quidem
quatenus Paradoxi nomine glorioſus ſim: ſed
omnino, ex commiſeratione erga Tyrones ma-
lè inſtructos, & ægros, malè ſub humorum
2 commento tractatos. Itaque rei ſpeciem primò
conſtituam. Enimuerò abſorpto in Meſentarij
venas chylo, aſſerunt eundem deportari ad por-
tã hepatis venam nimirum caudicẽ, ex ramulis,
per meſenterium in Inteſtiua diſtributis, ſurgen-
tem: Atque ſub tranſitum, per exiles venarum
tumulos, in hepar extentos, chylum illum vt he-
patis, conuerti in cruorem, ſimulque in pituitã,
ac duplicem bilem. Hancque deinceps ſeparari
partim in Lienem, partimque in fellis folliculũ.
Vt ſcilicet vtriuſque bilis ſuperuacaneæ, ſint
ſui cuſtodes: Naturales verò biles duas, tanquam
ſanguinis partes integrales, ac conſtitutiuas, cõ-
miſceri ſimul ſanguini, ad nutriendarum partiũ
neceſſitates. In quorum humorum quaternarij
ſymmetria, vti ſanitatem conſiſtere: ita vice ver-
ſa, in materia morbos omnes hoſpitari. Ame-
triam autem, tam ex repugnantium elementorũ
quatuor, perpetua lucta, atque hoſtili indefeſſa-
que contrarietate, quàm ex aſſumptorum intem-
perie ſpontanea, & concita pugna innata, pro-
3 uenire. Equidem iam cauſam antecedentem tã-
ti figmenti, ſat ſuperque in phyſicis initiis, &
ortu medendi. Vbi nimirum demonſtraui ſuffi-
cienter, non eſſe 4. elementa in natura, & per cõ-
ſequens, Si tantũ ſint tria, nõ poſſe cõgredi qua-
tuor. Diruptũ itaq; quaternionẽ, nõ poſſe. 4. ele-
mentales impares cauſare congreſſus, temperies,
miſtiones, contrarietates, odia, lites, &c. Docui
nempe ſat elatè, fructus, quo vetuſtas credidit
corpora miſta, conflataque ex cõgreſſu quatuor
elementorum: materialiter ex vnico elemento
4 eſſe. Denique etiam illa tria elementa naturali-
ter frigere, nec vſquam in rebus eſſe calorem
natiuum, niſi ex lumine, vita, motu, & Blas alte-
rante. Adeoque calorem in elementis eſſe merum
5 Relolleum. Item actualem quoque humidita-
tem omnem eſſe Aquæ: virtualem verò, ex ſemi-
num proprietate. Siccitatem ſimiliter, eſſe per ſe
in aëre, & terra: In fructibus verò, ratione ſemi-
num, & coagulationum. Falſam ergò hactenus
doctrinam, celebratam de elementis, miſtioni-
bus, qualitatibus, temperamentis, diſſidiis, gra-
dibus in ordine ad morbos, horumque ſanatio-
6 nes. Demonſtraui quoque ex profeſſo, in natura
7 non eſſe contraria. Sanitatem opponi morbo, re-
latione integri ad defectuoſum. Remedia ſcili-
cet morbum tollere, non vi contrarietatis, vt ne-
que propter nudam ſimilitudinem: ſed propter
merum Bonitatis donum reſtaurans naturam
adiuuando, quæ alioqui ſuiipſius eſt medicatrix.
Hæc ſanè ſat erant, poterantque humores è me-
dio tollere, niſi conſuetudo oppoſita mentem
velut ligaſſet, ne ad Veritatis cognitionem pro-
perarer. Eſt namque perdifficile diſſueſcere,
qui iam dudum iſtis humoribus, compendio- 8
sè omnem morbi catalogum inſpexiſſe, ſibi
confidunt. Quapropter diſcendi cupidis, lu-
bens manum porrigam. Paracelſus enim, pri-
mus, humores ita riſit, Heluetico more, vt Ga-
lenicos ſimul & Arabes Medicos, Humoriſta-
rum cognomine deluſerit: Attamen ipſe ſæpè
inconſtans, ad humores labitur, & comple-
xiones, nondum ſat in ſuis theſibus fundatus.
Interim Scholæ Galenicæ ſubinde quatuor ele-
mentorum datas qualitates, vt ſolitarias intem-
peries, voluerunt oppugnandas: & plerum-
que iterum, eum parium humorum abundan-
tia, finxerunt proſcribendas intemperies. Cúm-
que leporem ſe auribus tenuiſſe gloriſtæ, faci-
litate commenti deluſæ, primò in ludibrium
venere: quod medendi facultatem deturpârint
absurditatibus. Immemores ſuæ imprimis di- 9
ſciplinæ, quod à formæ priuatione non detur
immediatus regreſſus ad habitum. Attamen ex
quatuor humoribus carnem conſtitui, hanc-
que rurſus in eoſdem quatuor reſolui, præcipi-
ti ſuaſu aſſeruerunt. Decernunt nempe, è cibis
fabricati chylum, homogeneum quidem in ſto-
macho: qui tamen ſeparatis alui excrementis,
ſemper quatuor humores, præter vrinam vni-
ca ſanguificationis actione: nunquam verò
vnicus, duo, tres, quinque, aut plures fierent.
Idque ſic ſtatuerunt, per elementorum qua-
ternarium creduliter abductæ. Vnde conſe-
quens ſaltem, hanc quadrifariam repartitionem
vnius chyli, non quidem è diuerſis ciborum
varietatibus deriuare: ſed prorſus eſſentialiter
dependere, ex ipſa ſanguificationis entelechia
propria. Quod non caret ſua abſurditate. Quod
ſcilicet vnius actus naturalis eſſet quadruplex
ſcopus, eſſentialiter differens. Sed exploſo 10
iam alibi elementorum quaternione, eiuſdem
congreſſu, iſta humorum quadruplicitas ſup-
poſita ac ſubſcripta quidem fuit, at nondum
hactenus probata. Etenim pro rantarum, tan-
que perniciosarum fabularum apparatu, duo-
bus turgidis argumentis abreptæ ſunt ſcholæ:
quæ ſi paululum preſſeris, fœtidum halitum:
non autem veritatis ſuccum effundent. Quo- 11
rum prius, ex quatuor eſt elementis petitum:
vt inuitum ſanguinem ſub numerum quater-
narium cogant, ad obedientiam trium elemen-
torum, tantum exiſtentium: licet ex vnico
duntaxat illorum, ipſe ſanguis materialiter
fiat. Quaſi ſingula, quæ ex elementorum con- 12
nubio oriri credunt, quatuor heterogeneas par-
tes, neceſſariò proinde habere deberent, ele-
mentis ſuis totidem conformes. (Certè alibi
omnifariam oſtendi, quædam corpora nil habe-
re alteritatis, ne quidem in ſale, ſulfure, & mer-
curio: alia autem tantùm duas tandem proferre
heterogeneitates) nec enim potior ratio, cur ſi-
lex in vnicum, & ſimilarem ſaltem ſalem redu-
catur: quàm cruor neceſſariò ſepararetur in qua-
tuor humores. Hinc namque manifeſtum fit,
quòd ratio ficti quaternatij elementorum ſit à
priori, reſpectu quaternatij humorum in cruo-
re, & nuſquam alibi. Alterum autem, & potiſſi- 13
mum Scholarum argumentum, pro humorum
quaternario, non eſt aliquis formalis logiſmus
ſed nuda ac miſera inductio, à ſimili ſtabilita.
Aiunt nempe. In lacte reperitur ſerum, caſeus
& butyrum. Id eſt, tria diſtincta. Ergò in cruore
neceſſariò

neceſſario ſemper & conſtitutiuè erunt qua-
tuor, eò quòd in aliquorum cruore notent qua-
tuor diuerſa: quæ ſcilicet anima, appetituum
pediſſequa, multo labore, & figmenti adiumen-
tis, diremiſit in quatuor diuerſitates. Sæpè nam-
que aquam ſupernatantem notant, quia flaua &
ſubpallida eſt, eam ideò bilem flauam, ſiue fel
nominent (licet non amaricet, careatque eſſen-
tiali fellis proprietate.) Sedimen verò circa fun-
dum ponderoſius, ac nigrius quandoque, vo-
cant bilem atram: medio autem interſtitio, ru-
brum notant ſanguinem, in quo, dum fibras al-
bidas animaduertunt, coagulationis gelatinæ
matres, eas pituitam dixere. Inciſa enim vena
poplitis puellarum, in tepida, telis araneæ ſimi-
les apparent eiuſmodi fibræ, quas pituitam di-
14 xere. At primum annotare debuiſſent, inappo-
ſitam lactis & cruoris ſimilitudinem, nil doce-
re, aut vrgere. Eò quòd aqua ſupernatans cruo-
ri, non ſit pinguedo coloſtri, ſupernatans lacti:
quare vel diſpar eſt agens vel materia, vel
vtrumque. Ac proinde in tanta amborum diffor-
mitate, non ritè fundari humorum neceſſita-
15 tem, in cruore. Ineutiæ enim Scholæ non ad-
uertunt, in cruore naſci partium heterogeneita-
tem, poſtquam ſe diſpoſuerit ad mox adfutu-
ram corruptionem. Idcircò heterogeneitas iſta
accuſat quidem contentorum factam in morte
diſparitatem: at nullatenus proinde viuidorum
humorum neceſſariam connexionem. Quid nã-
que dicent de illo cruore, qui omni caret pror-
ſus ſero? vel qui per totum vniformiter coa-
gulatus rubet? Quod frequens eſt, à multis ſu-
16 doribus, & potus abſtinentia. Ergóne ſerum
ſupernatans, vrina, & ſudor, relicta in cruore,
erunt ſynonyma cum bile & felle? & vnum quid
cum ipſa ſanguinis eſſentia? Ego quidem in her-
bis vnicum ſaltem ſuccum clarificatum vidi
hactenus: vt pariter vnicum cruorem noſtri
conſtitutiuum agnuſco. Sanguificationem vi-
delicet ſimplicem, & vnicam vnius hepatis
actionem, vniuocumque, ex indiſtincto cremo-
re, vnicoque ſtomachi fermento, factum chymũ
profiteor. Quam ſanguificationem ſcio meram
tranſmutationem alimentorum formalem, ne-
quaquam autem ſolam duntaxat heterogeneo-
17 rum appoſitionem. Neque enim etſi pars chyli
vertatur in lotium, proinde culpanda eſt diffor-
mitas agentis hepatis: ſed recipientis ſola inca-
pacitas. Neque enim ideo lotium, pro quinto
humore, amplecti ſunt nuſæ. Nam etſi pars lo-
tij materialiter remaneat in cruore; non eſt ta-
men de natura cruoris, prout ſerum in lacte:
18 alioquin eſt eſſentialis pars lactis. Aquam ergò
ſupranatantem (quam ſudorem, ſerum, & vri-
næ reſiduum fatentur, adeò totam credunt ex-
crementoſam) turpiter æquiparant nunc buty-
roſæ parti, lactique ſupernatanti, elemento ignis
adæquatæ; atque alias, ſero lactis. Et longè
turpius, vtrumque harum, indiſtinctè aſſimilant
19 felli. Fient ergò ſub vno ſanguificationis actu,
eademque officina, quatuor pariter humores, è
quolibet cibo, quia ab hepatis deſtinatione im-
mediatè principaliter, ſimpliciter atque ſemper
intenti: vel fiunt locis & momentis imparibus.
Non equidem imparibus: quia ſic non eſſent
vnius, & eiuſdem cruoris partes conſtitutiuæ.
Sin autem paribus: cur dum, lotium & bilis fi-
unt ſimul, vnum non miſcetur indiuiduè alteri
cum alioqui in natura, aqua miſceatur aquæ in-
ſeparabiliter: prout & fel vrinæ. Cur denique
lotium nunquam amaricat, ſi ſemper ipſi fel ſit
commiſtum, à quo tingitur, vt aiunt? Cum di-
ſruptio fellis in piſce, nulla vtcumque exquiſi- 20
tior elotio, amaritudinem iſtam tollat? Vnica-
que fellis guttula, totam vrinæ ſitulam, amatore
alioqui pollueret? Quis denique ille tam exqui-
ſitus Separator, qui potuit aquoſam bilem à lo-
tio ſeparare; non potuit autem lotium omne à
cruore materialiter ſegregare? Quare demũ bilis
iſta, ſiue fel cruoris, non ad renes, vnà cùm lotio
rapitur (quod probat amaroris totalis abſentia)
ſi ſupra hepar credatur bilis cruori permiſta? 21
Conſideremus ergò, quomodò à iecore bilis fa-
cta in hepate, deueniet ad folliculum fellis. Vbi-
nam fit ſanguificatio? An circa portam, & cauum
hepatis? An verò in ipſomet corpore iecinoris?
An demum in ipſa vena caua ſupra hepar? At-
qui quocumque horum locorum fiat iſta bilis:
ſaltem non eſt inde vena regreſſus, pro bile, ad
fellis veſiculam. Deberet enim à iecore, motu 22
retrogrado, incertiſque ductibus, pergere ad fel.
Cur ſaltem bilis iſta vtraque, permanẽs in cruo-
ris maſſa, ſua habet excrementa, & ſeparata di-
uerſoria? Pituita verò, & cruor, excrementis ca-
rent? Si enim infra hepar, vtraque fit; quis ergò 23
Separator, illam ſeparat? & quorſum? cum ibi-
dem ſimul generata, perfectè miſceantur lotio.
Sin autem in celerrimo tranſitu, per exiguos ve-
narum, exileſque ramulos, in hepar diſtinctos, fel
ſimul cum ſanguificationis actu fiat, ſimulque
bilis atra, meminerint quæſo Tyrunes, exilitatis
ramulorum, ſiue venularum, quæ vix vrinæ
tranſmittendæ ſatis ſit, adeóque requirerent
momentaneam vrinæ, cruoris, triumque reli-
quorum humorum, tranſmutationem, à cre-
more factam. Hoc alibi ex profeſſo, de ſextu- 24
plici digeſtione, toto tractatu explanaui. Et pa-
ragrapho 16. ſingulariter. Quòd è cibis non fiat
bilis ac 17. quòd fel ſit viſcus in forma liquo-
ris, atque neceſſarius balſamus vitæ: nullatenus
autem excrementum. 25. Explicatur curioſa
opinio Scholarum, de vſu fellis. 26. Quod na-
tura plus pro felle, quàm pro phlegmate fuiſſet
ſolicita. 27. Quod ſeparatio vrinæ, & ſeroſitatis
cruoris, tota eſſentia differat à ſeroſitatis ſepa-
ratione è lacte. 30. Quantum fel importet, ſu-
per omnem excrementi indolem. 31. Quare
anes lotio & rene careie potuerint, non autem
felle. 35. Quod excrementa renum & alui, co-
lorem fellis quidem habeant; non autem felle
proinde tingantur, multoque minus bile. 36.
Quomodò ſtercus excludat fellis commiſtio-
nem. 37. Fellea videantur, quæ neutiquam fel-
lea ſint, ideoque perperam à Scholis hæc fuiſſe
præterita. Item liquorem porraceum non eſſe
fellis, probat galli hiſtoria, & aliquot experimen-
ta ſubſequentia cap. de Pyloro §. 24. Quæ ne
cum tædio hic repetam, inquiret curioſus lector
citatiſque locis reperiet. Etenim ſi iecur vtram-
que bilem, & pituitam, vnà cum cruore generet,
cur magnam illarum partem pro excremento
deſpicit & deponit? reliquam verò in cruore re-
ſeruet? cum alioqui ſimplicis & homogenei
cruoris, vel nulla deberet eſſe partium ſingula-
rum dualitas, vel non minùs pituitæ & cruoris
quàm vtriuſque bilis, eadem eſſet neceſſaria
dualitas. Nec ratio alioqui patitur, quod idem
ſingularis ciborum cremor, quotidie, atque
ſemper æqualiterque in ſex partes ſecetur: cruo-
rem nempe, vtramque bilem in ſanguine: reten-
tam, & vtramque iterum excrementiã & ſua in
hoſpitia

hoſpitia reclusſam, ac tandem pituitam. Præſer-
tim vbi fel, tota proprietate, differt à liquore,
ſanguini extrauenato ſupernatante. Quibus ſex
humoribus, ſi lotium addideris: iam ordinario
conſtituentur ex vnico et more ſeptem humo-
res, peritque ſuppoſitum, quaternarij elemen-
25 talis commentum, figmentique neceſſitas. Itaque
ſi vnico actu vnius hepatis, hæc ſimul directo
ordinarioque deſtinationis curſu fiant, cur ex
homogeneo cremoris liquore generat illa tan-
quam neceſſaria, quibus ad eſſe, vt neque ad
bene eſſe, nullatenus opus eſt? Sin autem ſine
alendo, cur potiùs bilem vtramque ſequeſtrat in
ſuas thecas, & primaria conſtitutionis domici-
lia, quàm pituitam? quam videlicet non erube-
ſcunt fateri liquorem defectuoſum, frigidum,
adeóque mortis, erroris, & indigentiæ vitalis
participem? Atqui volunt pituitam in venis re-
condi, ac recoqui in cruorem. Ergò nondum
eſt hoc aliquid, crudum, indigeſtum, & inco-
ctum adhuc, nondum humor verus, ſingularis,
nondumque conſtitutiuus cruoris: cum ſit ad-
huc deficiens, non ſecus atque omphacium, vi-
num dici nequit. Etenim ſi aquæ pituita reſpon-
deat, prout & cruoreio aëri aſſimilant: tam per-
fectus in ſe vnus eſſe deberet, quàm alter, tamq;
neceſſarius æqualiter, ſi ſint elementales humo-
res quatuor, ad compoſitionem & viciſſitudi-
nem noſtri, æquè neceſſarij. Ludicrum ſanè id
continet, quod humor, à ſui deſtinatione deſi-
ciens, in alium ordinariò mutaretur. Quaſi aquæ
non eſſet ſua perfectio, deſtinatio, ordo, & con-
ſtitutio: ſed in aërem naturaliter à ſcopo Crea-
tori propoſito ferretur. Atqui alibi, in noſtris
Phyſicis oſtendi, arte aut naturà, nunquam
aquam in aërem, nec viciſſim hunc in aquam,
mutari poſſe. Si ergò pituita aquam referat, quia
continet & cruor aërem. Nunquam poterit ſub-
ſiſtere pituitæ vllius in cruorem adoptio. Ac
per conſequens, fictum eſt quidquid de humo-
rum atque elementorum vnione, ſimilitudine,
commiſtione, complexione, atque neceſſitate
eſt edoctum hactenus. Imò ſi nondum pituita
ſit matura, temporiſque celeritate præcoci, ſit
tantum in via ad cruorem: ideóque in venis
relicta, miſtaque cruori vt perficiatur, ac tan-
dem alat: Iam non ſolùm hepar erit cruoris
officina; ſed canalis quiliber venarum, viſce-
ris naturam: quia proprietates atque officia
continet, hepati præfertur in ſanguificando,
& cruoris perfectione. Imò nec pituita eſſen-
tialiter eſſet ſeparatus humor à cruore: non
alias, quàm vua acerba non differt eſſentialiter
26 à matura. Eodem ergo titulo totus Chylus ſto-
machi, erit pituita. Denique, cum pituita ſit ie-
nio, defectui, & imperfectioni tributa, morti
quoque idcirco propinquior quàm bilis, hinc
etiam naturæ magis inimica: viſus eſſet rerum
Opifex ſecurior, qui eiuſmodi hoſtem, per
omnes venas, cruori adæquate permiſtum reli-
quiſſet, nec illi receptaculum dicaſſet. Is in-
quam qui mortem non fecit, defectus neceſſi-
27 tates ab origine copulaſſet naturæ humanæ. De-
nique cum eo dato, proprium iecoris munus
non eſſet ſanguificatio; perfectius & plus po-
terit iecur operari eminus, in venæ cauæ an-
fractibus, quàm cominus in propria domo:
niſi malint Scholæ, ſanguificationem inde-
pendenter venis Tribuere. Finaliter, ſi pituita
non niſi ſola differat maturitate, & cruore non
eſt eſſentialiter diſtinctus humor: ac per con-
ſequens, quaternarius humorum in ternarium
migrat. Deinde teſte Galeno, fit in dies duplo 28
plus pituitæ (quod probat per tertianam fe-
brim) quàm bilis. Quantum ergò pituitæ, non
fiet in ſanis, ac perfectè digerentibus? Quan-
tumque pituitæ quotidie non generabitur in
frigidioribus, ſi humores fiant iuxta comple-
xionum diſpoſitiones? Imò exin ſequitur: ſem-
per neceſſariò, ac naturaliter, omnem digeſtio-
nem eſſe defectuoſam, & vitioſam. Quia nun-
quam finem, atque naturæ propoſitum aſſe-
quetur natura: ſi naturaliter pituita, vt quar-
tus humor cruoris, generetur. In temperatis
alioqui deficere deberent pituita, cum vtraque
bile. Cur quæſo, cruor abundans vertitur in 29
axungiam, cum longè facilius (vt aiunt de cho-
lagogis) in bilem muteretur, & minori ponde-
re naturam aggrauet, quàm bilis, quæ tam
obedienter paret vocanti ſolutiuo? Cur enim
ſubriè viuens, intemperata (quam vocant)
complexione, quotidie vtramque bilem, in ſua
reponet receptacula? An non inde potiùs liquet,
fel & lienem nutriri alio, vitalique liquore,
quàm qui è ſanguine proſcriptus, excrementi
conditiones acquiſiuit? Sed agedum, quia ille 30
humor in podagra, tam immani dolore mole-
ſtus? Ego quidem alibi ex inſtituto, probaui
eſſe acidum, quare & iuxta Scholarum inſtitu-
ta frigere, ideóque longè à bile, & igne diuer-
ſum: attamen in Podagra, quam vocant cali-
dam (quo nempè eſt acidior, eò quoque atro-
cior) conqueruntur acutiſſimi doloris, & ca-
loris. Ergò vel bilis erit acida, nec ampliùs
amara: vel quinti humoris oblitæ ſunt Scholæ.
Idem eſto, ac par iudicium, in Colica, & tor- 31
minibus. In Ereſipelate quoque acidus eſt hu-
mor: quippe qui ſaponariis miteſcit remediis.
Itaque non eſt bilis, amarumue fel. Dein, in cau- 32
ſticis, eſcaroticiſque (puta in pruno, Igne
perſico, &c.) eſt ſal cauſticus, de ſorte alcalium:
non autem amarus. Prout nec in Cancro, Lupo,
Phagedænicis cunctis, ac ſummè dolentibus.
Sal enim qui rodit, nullatenus amarus eſt. Qua-
propter effectus, maximè ignei in nobis, ri-
dent fruſtraneum bilis commentum. Cùm præ-
ſertim, qui ignis naturam immitantur, minimè
ſint humoris biliosi clientes. Itaque ſi è fructi- 33
bus arbor, ex operibus autem, atque proprieta-
tibus, res quæque æſtimanda ſit, monente Ver-
bo Veritatis, non video, quo vſu, fine, neceſſi-
tate, aut temeritate finxerint bilem flauam,
igneam. Non enim neceſſe fuit fabulæ inſtar,
tres fingere humores quotidianos, ac domeſti-
cos noſtri conſtitutiuos, id eſt, ſine quibus non
viuatur. Qui nunquam in rei natura fuerunt,
aut vllam ſui neceſſitatem ſuggerunt. At quod- 34
nam aut quale viſcus ſeparabit vtramque bilem
ſuperfluam, ab electo venarum cruore? Renes
quidem ſeparant lotium pro veſica. An ergò de-
erit vtrique bili ſuus ſeparator? Vel ſponte, ex-
crementoſa bilis, vadet ad cloacas ſuas? Et-
enim non eſt lotij tanta neceſſitas tam in eſſe,
quàm in ſeparatore, quanta vtriuſque bilis: ſi
bilis vtraque ſit neceſſaria ad eſſe ſimpliciter.
Siquidem aues commodè carere potuerunt lo-
tio. Cur ergò natura fuit minus ſolicita, vt vi-
ſcus faceret expurgandæ bili, quàm fuit eiicien-
do lotio? Ergone cyſtis fellis, & Lien attrahent
fortè vtramque bilem ad ſe, abſque ſeparatoris

ſubſidio? Imo cum ſanguificatio ſit actio ſim-
plex, vniuoca, & ſcopi naturalis, non potuit
ſanè vnicum hepar, producere ſimul, ex homo-
geneo liquore, quatuor humores, toto ele-
mento inuicem diuerſos, ac ſeparare procul à
ſe inuicem, duos tantùm, velut nocuos. Alioqui
ſi hepar ſit ſoter, ſeparandis ſuis liquoribus,
potiori iure ſegregaſſet lotium, feciſſetque ne-
ceſſitatem rerum prorſus fruſtraneam. Denique,
ſi non omnem è cruore bilem ſequeſtret, ne qui-
dem in temperatiſſimo robore, peccabit neceſ-
ſariò ſemper natura, vel in abundantia vtriuſ-
que bilis, in exceſſu caloris pro formanda bile,
& frigoris ſimul pro pituita: itemque peccabit
continuò, in ſeparando. Adeoque cum exceſſum
neceſſarium, in iuſto (vt vocant) temperamen-
to, accuſet vtraque bilis: non potuit hæc vn-
35 quam fieri apta nutritioni. Cum adhuc quoti-
36 die nutriamur iiſdem, quibus conſtamus. Semi-
ne videlicet temperato, viuidóque, bilem
vtramque reſpuente. Eritque par ratio bili vtri-
que, quæ eſt pituitæ. Vt ſi hæc perficiatur in
cruorem intra venas: bilis non minus fiet cruor
in arteriis. Nam ſi extra officinam naturalem,
propriam, & requiſitam, pituita in cruorem
mutetur: multò magis bilis flaua apta erit, vt in
corde degeneret in ſanguinem flauiorem arte-
riæ, atque in ſpiritum vitæ, eritque cor offici-
37 na reſtauratiua excrementi fellei. Sed vah quàm
miſerum eſt argumentum! dum ſanguis extra-
uenatus ſe diſponit ad corruptionem, cernun-
tur quandoque duo, tres, vel plures liquores:
38 ergò totidem ſunt noſtri conſtitutiui. Sanguis
enim totus mutatur in lac, & tum poſt ſui
corruptionem ſubordinatas tantùm habet tres
partes, ſerum videlicet, caſeum, & butyrum:
nec vnquam plures. Quandoque enim totus in
vbere coagulatur in durum tumorem, caſei for-
ma: ſubinde totus in pus album, flauum, ſub-
uiride, &c. quandoque in liquorem pungentem,
rodentem, aquoſum migrat: vt in Cholera,
vlceribus, &c. aliàs quoque in ſeroſum liquo-
rem ſalſum, totus recedit, vt in Hydrope, mul-
tiſque Hydragogis. Non rarò quoque picis in-
ſtar, totus nigreſcit, vt in cruore extrauenato,
gangrena, &c. frequenter autem in cinereum
atque putidum lutum, vt in Diarrhœis. Alibi
quoque totus in flauum virus, icterum præ-
fert qualiter & demorſis à ſerpente oſtentatur.
Alibi quoque totus cruor, citra ſeparationem
heterogenei, mutatur in Meliceriides, athero-
mata, &c. Atque in Diabete, totus cruor mu-
tatur in lotium lacteum. Provt ſub tabe, totus
migrat in ſputum ſubflauum. Forténe ergò, in
cruore totidem conſtituendi ſunt humores,
quot cernuntur eius degenerationes? Totque
erunt liquores in aqua pluuia, quot ſunt cre-
39 ſcentia è terra? Eſt namque cruor, nobis aquæ
inſtar: nec opus habuit diuerſis ſeminibus in
hepate, vt ſi vnicus æqualis humor nutritiuus
Sed in culinis vltimis, ſuas aſſequitur requiſi-
tas diuerſitates, quibus fungitur nutritionis
40 officio. Adeoque fruſtra in ſui initio, variis pol-
leret ſeminibus, ac heterogeneitatibus, qui to-
tus homogenealiter tandem debet in vnicum
glutinoſum, album, ac tranſparens ſperma nu-
tritiuum, pro partium ſimilarium ſuſtentaculo,
reduci, vel manere ruber pro carne muſculo-
41 rum, ac viſcerum parenchymate. Quocirca
conſtanter nego, cruorem, quamdiu viuit, aut
in venis) etiam à morte hominis) detinetur,
coagulari: ac per conſequens, habere partes
integrales diſparatas, vlla ſui heterogeneitate;
ſed diuerſitatem omnem in cruore, fieri per
eiuſdem dumtaxat interitum. Ergò, humorum
diuerſitas, eſt filia tantùm mortis, non autem 42
vitæ. Nec refert, quod ſubinde in corpore oc-
currant excrementa, vultum cruoris mentientia
vnde ſcilicet per degenerationem facta ſunt.
Non enim vrina, vinum eſt amplius; Provt nec
pus aut muſcus, aut ſputa, ſunt adhuc partes,
cruoris. Quia excrementa non ſunt ampliùs,
quod erant ante ſui corruptionem. Eò quòd
res quæque eſſentiam, & nomen aſſumat à ter-
mino tranſmutationis. Quid enim arguit, ſi
cruor per phlebotomum, aquam, vel alios fun-
dos ſub ſui corruptione ſegreget, ſi eiuſmodi
aqua proinde nec fel ſit, nec bilis, nec amara,
careatque proprietatibus fellis? Quænam eſt iſta
credulitas? Supernatat aqua cruori mortuo:
ergò eſt bilis fellea, quæ ſub falſo guſtu amaro-
rem fellis mentitur? Non eſt enim iſta superna- 43
tans aqua, pars integralis cruoris, nec de eius
eſſentia, aut contentis, magiſue cognata cruori
quam currus reſpectu hominis inſidentis. Do-
lendum eſt itaque, tot ſeculis, neminem vn-
quam deguſtaſſe iſtam aquam: ſed anorum nu-
gis ſua inſcripſiſſe nomina omnes: ſpecie in-
quam medendi, deſtructiones ægrorum, ſub
falſis principiis tradidiſſe Scholas. Siquidem 44
humores ſunt exitiales ignorantiæ, ignauiæ,
turpitudineſque, à mendaciorum patre intro-
ductæ, & à ſequentium laxa credulitate celebra-
tæ. Non enim etſi fundus cruoris ſubinde mi-
nùs rubeat, erit proinde atra bilis: provt nec ſe-
dimentum lotij, eſt priuata. Sed dum vita cruo-
ris receſſit, non mirum ſingula, quæ in vitæ
vnitate cuſtodiebantur, repetant conditiones
materiales, quibus obligantur. Fundorum enim 45
varietas, à ponderum præeminentia in liquidis
pendet. Latitudinem quippe in pondere habent
quæ poſt mortem heterogenea euadunt, & ſen-
ſim in ataxiam confuſionis properant. An enim
ſani iudicij vir, credat vinum, cereuiſiam, her-
barumque ſuccos, ſuam melancholiam ad fun-
dum cum ſedimine deponere? Quid enim
commune habet melancholis, cum heteroge-
nea ſediminis ſubſtantia? Quoad colorem ve-
rò, Omnis Æthiops cruorem habet ferè atrum,
pleru mque autem abſque ſero. Nullus tamen 46
illorum melancholicus. Omnes verò iucundi.
Cruor enim, qui ab ambiente refrigerabatur in 47
peluì ſtatim, rubeſcit magis illo, qui ad fundum
demerſus diutius tepuit, nam & hoc ordina-
rium, Quod extrauenatus cruor quilibet, ſtatim
in corpore nigreſcat. Quæcumque enim facilè
putrent, facilè etiam admittunt putredinis co-
mites, citiuſque putreſcit pars cruoris, quæ diu-
tius poſt ſui mortem tepuit. Nec nimirum ita-
que, quod pars fundi inferioris imenſius nigre-
ſcat. Quod autem ater cruor non ſit ſeparatio
ponderis in cruore, multóque minus atra bilis:
nouem circiter vncias cruoris recentis, & adhuc
liquidi, in duas ſeparaui ſcutellas: quarum vnam
in aqua frigida natandum expoſui: alteram ve-
rò, priori æqualem tepore lento diutiùs deti-
nui. Hæcque plurimum atri cruoris oſtende-
bat: illa verò nequicquam. Heterogeneitas er-
gò, in liquore mortuo, putreſcente, ac putreſci-
bili ſtatim, eſt corruptionis adæquatum indi-
cium.

cium. Quodque ideo nec habet vitale, aut ſemi-
nale initium, ſignum, vt nec ſuæ primitiuæ
compoſitionis argumentum. Etenim originali-
ter componimur ex vitali ſemine: & reſolui-
mur in putridum, atque cadaueroſum liquamen
aqueum: quod & ſæpè in viuentibus, pro parte
48 accidit. Quid ſi cruor ex pallido rubeat, An id
proin pituitæ erit aſcribendum? An poma rubea
erunt pallidioribus magis ſanguinea? pruna
49 ſubnigra, albicantibus magis melancolica? Et-
enim colores non deſignāt fictos humores, aut
elementa: ſed imitantur proprietates vitæ me-
diæ, atque ſpiſſitudines, in materia ſunt ope-
ra Archei ſeminalis: non autem appoſitorum
50 humorum confuſa teſtimonia. Recurre ad li-
brum de inaudita febrium doctrina. Quod du-
centorum ruſticorum, ſanorum ſanguines, vni-
co mane inſpexerim, adſpectu colorum ac fun-
dorum diuerſitatibus inſignes. Quidam enim
gelatinam ſubnigram & coactam referebant:
ſæpe etiam ſubuiridi liquore permiſtam, ſubin-
de tantùm conſperſam leviter. Cruor item a-
lius per totum aquoſus, alius muccoſus erat,
alius in fundo rubebat, alius in ſummitate ma-
gis. Alteri aqua ſupernatabat, clara, pallida, ſub-
flaua, quæ alibi in medio cruoris intercluſa la-
tebat. Alius cruor punctatim maculoſus, alter-
que per totum ex rubente pallidus, alter in pu-
niceum, atrumue colorem alius propendulus:
prout demum alius per ſtrata ſubviridis erat.
51 Quapropter commiſeratus ſum deceptoriam
hæmorrhoscopiam, judiciaque emiſſo cruore
ſolita, humorum commenta, ac faciles ægro-
rum credulitates. Ariolator namque cruoris in-
ſpector, mox peccantis atque ſuperabundantis
nomen, proprietates, itemque hominis illi-
us mores, complexionem, inclinationem,
morbi latentis ſpeciem, magnitudinem, exi-
tum, atque inſuper mortis genus, imò & fortu-
narum dependentiam prædicere ex humoris
coniectura ſatagit. Quiſquis autem humorum
52 peccauerit in tabula hæmorrhoſcopiæ, capitis
diminutione proſcriptus ſit illico, & niſi mox
illico paruerit, per infamem ſeceſſum profli-
gandus eſt. Quia medicus ad manum habet
ſuorum humorum peculiares ſatellites qui vin-
ctos ſingulos & putrefactos educant. Sic enim
ludificant ignaros, & interim ſic quoque viſi-
tationum crebritas ſtabilitur. Quippe ex præiu-
dicato norunt, quale erit albumen, quod aſſum-
to ſuo ſolutiuo, putrefactum recedet. Etenim
etiam maxime phlegmaticus apud illos, ſi rha-
barbato vſus ſit, flauum excernet, minuſque tin-
ctum ſi ſcammoneata ſumſerit, non autem mu-
cidum liquamen, quale ab aſſumtis colocyn-
thidis magiſtralibus (ſunt namque cuncta com-
poſita officinarum, ſcammonea, vel colocyn-
thyde, vel vtraque tanquam binis ſuffulta co-
lumnis.) Sæpè etiam, quem hic iudicat bilio-
ſum, alter vocat ſanguineum, ſin autem pi-
tuitoſum quem putant, viderint ſemel iratum
mox etiam bile æſtuare contendent alij: Pota-
taque ſcammonea, vnus alterum deridet, ſi ſe-
paratim vocetur, quod bilem à ſanguineo adeò
copioſam eduxerit, ſibique vt artis ignaro,
mercedem intenſiorem deberi occultè eo ipſo
inſinuat. Nam in rei veritate fraus, & fructus
dolo connexus, vigens, quoties neglectis vanis
complexionibus, humoribus, poſthabitoque
ſpecioſo cruoris emiſſi indicio, & adſpectu,
præſcitur ex aſſumti ſolutiui proprietate vene-
fica, qualem amurcam quiſque ſit delecturus.
Solutiuum ſcilicet, obit functionem hepatis
apud eos. Quia humores quos volunt, fabricat
eductoſque oſtentat ad lubitum, & iuxta pro-
gnoſin impoſturæ: gloriantūrque velut è tripo-
de, ægris prædixiſſe, peccantium humorum e-
ducendorum colores, ac proprietates, illoſque
cacatos, reſpondiſſe in haruſpicio, ad præſcita
auguria. Miſera ſanè doctrina, inſcitiaque plan-
da: quia miſerrimus ille, qui aſſumto tabe facti-
tio, ſuum cruorē permiſit putrilaginis larua ex-
hauriri. At mirum ſaltem, quod Scholæ ſordes 53
aurium prætererierint. Nam quæ flauæ, & amaræ
billis recentiorem darent memoriam, fidemque
firmiorem, quàm quæ cruori aqua ſupernatat.
Iam ergo in cerebro, alret eſt bilis cuſtos, ac fol-
liculus. At hæ ſordes, non niſi ſanguine abſum-
to, in alimoniam cerebri, apparent: fel autem
in eſſe priſtino, permanere nequit, abſumpto
cruore, cuius fuiſſet pars integralis: eſſet ergò
auxilium pro bile, ab excremento formaliter
tranſmutato petitum. Præſertim, quod ſolum
fuliginis ſpecie, per aures exhalat. Nam quo
profundius ſcalprum in aurem mittitur, minus
iſtarum ſordium deraditur. Sunt ergò ridicula
& languida argumenta, quotquot pro humori-
bus ſpem faciunt. Colores etiam deiecti excre-
menti, effectus ſunt potati pharmaci: non au-
tem teſtimonia abundantiæ, aut humoris electi
reiectique, conformitas. Hæc de doctrina fe-
brium, cap. de ſolutiuis ad longum ſunt de-
ſcripta. Sufficit mihi teſtimonium ex ore Scho- 54
larum, quod inter cuncta ſolutiua, ſola aloes
innocua. Non ergò innocui, qui hoc profiten-
tur, interim aliis noxiis quotidie vti non deſi-
nunt: non quia ſana ægris, quæ noxia docent,
ſed ſibi reperiunt proficua. Quid agimus, age- 55
muſque, inquient aliqui, niſi enim venam ſub-
inde pandamus, & aluū ſubducamus, domi ma-
nemus, vulgi riſus, & ſcenarum fabula facti?
In Scholis enim prælegitur libellus de natura
humana, Hippocrati calumnioſè adſcriptus. 56
Docens quod vnum & pari quantitate ſoluti-
uum exhibitum, diuerſis anni ſtationibus, di-
uerſos humores emunxerit, ac ſemper poſt ſapſ-
mos, vna cum ſic larnato cruore, vitam abſtu-
lerit. Quod ſonat, ſub ſpecioſo purgationis ti-
tulo, ius factum, putrefaciendi cruorem, col-
liquandi carnem, ſub impoſtura, & ad lubi-
tum medentis, alicuius coloris humorum, tan-
demque niſi doſis dolum venenumque tegat,
quod profluxurus ſanguis ſic mutatus, ægro
necem ſit allaturus, vt quanquam præfato li-
bello dicatur, vnum idemque laxatiuum, aliis
atque aliis anni ſtationibus, alios atque alios
primo educturum humores: eſt tamen con-
ſtanter, verum ſolutiuum, ſupra debitam do-
ſim, ſuum enecare ſumentem. Adeò vt fre-
quenter tabida illius vis tam pertinaciter venis
intincta maneat, quòd reſtringi nequeat, &
mors colliquando ſubſequatur. Quanquam
ipſe potus ſolutiuus, neciſque patronus, ferè
primus exciderit. Fruſtraque hoc caſu adhiben-
tur reſtringentia: vbi non eſt læſa retentrix: ſed
venenum impreſſum continuò tabefacit. Qua-
re requiritur potius antidotus, quàm aſtringēs
pharmacum. Quod nempe peccando facit le-
thalis diarrhœa: idipſum laxatiua, ſub Meden-
tum

Tandem educto humore reo & accuſato inſon-
te, nequicqoam tamen inde pleruͤmqoe mitior
motbus. An e gò inde non ſunt coniicienda
ludibria? & quicquid de humotibus, illorum
exceſſu, delectu & ſegregatione, eſt garritom?
etenim quotidianum eſt, quod euentus ftu-
ſtrent ægrorum ſpem, ac Medentum pollicita.
57 Ideóque nec audent cettò ſpondere ſanatio-
nem, per abductionem bumorum, ſuis laxati-
uis. quos ſolos, in cauſam continentem mor-
borum, attamen accuſant ſeriò. Quia nimi-
tum malè edocti,& nimis ad falſorum axioma-
tum perſuaſiones. Attamen aie Hippocrates,
ſi illa educantur, quæ educi oportet, meliùs
ſe habent, atque facile tolerant. Quinimò nec
audent, corpora ſeriò ſolicitare purgantibus,
autequam morbus ſuæ digeſtionis: natura au-
tem victoriæ ſuæ ſpem, fecerit, (idque abſque
Medentum opera) futuræ criſeos. Hoc autem,
ne ſolutiua, ſimulque ſua Scholarum axioma-
ta, apud vulgus infamentur, ſi præcocitet, an-
tequam corpora turgeant, id eſt, ante morbi
peſſumdationem, epotis laxatiuis, ſanatio non
ſubſequatur. Itaque cum præter venæ ſectio-
nem, & purgationes, parum ſuperſit apud Me-
dentes, remedij; ne tamen Medentes oauci
fiant, minora laxatiua ſubinde propinant, vt
aliquid fecisse videautur. Fatentur quidem
ptqteſtanturque, illa minoratiua, morbum à ra-
dice non detruncatura, (quaſi aliàs maiora la-
xatiua, morbos, falcis inſtar demeterent) ſed
humoris peccantis diminutiua, atque hactenua
auxiliatura: Puta, ſi non ad ſanitatem; ſaltem
58 ad mortem ægri, vel Medentis culinam. Clam
enim Medici fatentur, parum auxilij è pulſu,
vrinæ inſpectione, & croore hauſtum: Inſpe-
xiſſe verò lotium, & cruorem ſub Gordonij, re-
gulis, ſiue impoſturis, ne ſcilicet prædeceſſo-
ribus ſapere viderentur minua. Quæ ſanè do-
lum, atque ſuperbiam fraude velatam conti-
nent. Imputi ſaltem Medici inuentum tulit,
hominem, ſtercorum nomine vocari, & diſtin-
59 gui. Bilioſum nempe, Melancholicum, Phleg-
maticum, quæ mera credunt excrementa. Cer-
tum eſt enim, per laxatiua pharmaca, cruorem
& carnem, ſine ſeparatione heretogeneitatis, in
putrilaginem iſtam flauam, ac putidam, reſolui
60 Eſtque argumentum hebes, inde intuliſſe. Si
ſanguis & caro, liquata per anum recedant, fi-
antque flauus liquor, aut mucidum excremen-
tum: ergò caro & ſaoguis conſtant, & compo-
61 nuntur iiſdem materiis: quæ ſunt vera bilia
& pituita. Siquidem, præterquam quod cruor
non eſſet verum compoſitum naturale: ſed ap-
poſitum è pluribus difformibus eſſentialiter:
etiam non poſſet retrogradi iterum in bilem,
vnde compoſitum aiunt cruorem Vel alioquin
eſſet immediatus receſſus, à priuatione ad ha-
bitum. Ergò vel ex bile, nunquam factus fuit
cruor, multóque minus caro, quæ ſpecie diffe-
runt à bile, & per conſequens, ſi tota caro &
62 ſanguis, quamdoque in iſtam putredinem (quã
bilem nominant (tranſmutentur, & eiiciantur,
adeóque tam arte, quàm morbo, tota caro li-
queſcat: neceſſe eſt alterutrum: vel iſtam bi-
lem putridam, formaliter, & actu adhuc cruo-
rem & carnem eſſe: vel bilem, ſemel in cruoris
ortu, mortuam & tranſmutatam, iterum imme-
diato regreſſu, reuixiſſe, tam à liquatione car-
nis, quam cruoris. Neceſſe eſt inquam, vel qua-
tuor iſtos humores perſiſtere ſemper in propriis
ſuis formis, ſub ſpecie tamen ac velamine, tam
carnis, qoàm cruoris: vel demum quatuor iſtos
humores, ſuum eſſe, ac formas, exuiſſe, ſub in-
troitum formæ cruoris, & carnis. Si prius dixe-
ris: Iam cruor non eſt oppoſitum naturale: ſed
oppoſitum ex pluribus. Sin verò poſterius ve-
lis; eſt impoſſibilis immediatus regreſſus cruo-
ris & carnis, in bilem, aut alios humores con-
ſtitutiuos ſui. Vnde rurſus ſequitur: Quæ per
poculum laxatiuum ejiciuntur, non eſſe bilem,
ſed cadaueroſum liquamen putidum, vi phar-
maci ſic deturpatum. Galenus enim videtur 63
bilem vtramque aut pituitam, reiicere in com-
plexiones naturales hominis, vſque adeò & io
meram intemperiem referre. Siquidem ait vni-
cum mel, in ſanguineis, totum verti in ſan-
guinem, quod in cholericis totum mutatur in
bilem. Quapropter non tam in propenſionem
materiæ, quam in vitioſam hepatis intempe-
riem, huiuſmodi humorum natiuitates, tan-
quam indifferentes relegat. Vnde conſequens: 64
tres ad minimum Intemperies ſemper ac ſimul
confluere: quæ ſingulæ ſingulos pariant humo-
res. Imò verendum, ne Galenus allidatur ad
ſcopulos, & ſubmerſus pereat, dum docet, to-
tum ſanguinem putridum verti in bilem. Nam
inde cogetur concedere, quotidie partem cruo-
ris, in ſui conſtitutione putridam: imò & mel
in bilioſis, totum intra paucas horas, putrere:
non autem in ſanguineis. Adeóque tam com-
plexionem bilioſam, quàm eius bilem, eſſe
meras corruptiones. Saltem quãtum bilis quo-
tidie in ſanguificatione fit: tantumdem, ex pla-
cito iſto Galeni, putreſcit. Ac per conſequena
non eſt bilis, humor conſtitutiuus cruoris ſani
ac beneualentis: ſed adiacens vitioſom. Ete-
nim dum cruor putridus, teſte Galeno verti-
tur in bilem: intelligitur iſta bilis, vera bilis;
non autem ens putridum, cum putrida bilis
alioqui non magis cenſenda ſit bilis, quàm ho- 65
mo putridus, homo. At poſtquam opticè ſciui,
quòd nullum ens, exſiſteos in ſui perfectione,
atteſtetur partes diſſimilares ſuæ radicis ſemi-
nalis ſi quæ ſupereſſent: Sed quod ſemen di-
ſponat ſuam materiam, vt ex ea hoc vnum
quid fiat, & oon per appoſitionem; ſed per ve-
ram formalem tranſmutationem: ſciui perfectè
deinceps, etiam quod diuerſitas, in cruoris cor-
ruptione ſubinde eluceſcens, nunquam poſſit
atteſtari, multòque minus oſtentare, partes con-
ſtitutiuas materiæ ex qua Non magis quàm vi-
tulus ſtrangulatus, etſi in apes mutetur, proin-
de eſt compoſitus ex apibus. Vel mel, ſi cum
rore majali, vna in gramine nocte, pleoilunium
tulerit; mutetur in anguillas: cum pane autem
ſecalitio, in formicas tranſeat. Induſium verò
muliebre, occluſum cum frumento, abeat in
mures, infra paucos dies. Non tamen mel pro-
inde ex anguillis aut formicis, vitulus ex api-
bus, vel mures è lino menſtruo, ſuam deſu-
munt materiam. Eritque compoſita anguila,
formiea, &c. è melle, ſic vt iterum anguilla
mortua iterum ex ſui corpore, mel excludat
Errat proinde Paracelſus, qui ciconiam aſſam 66
in ſerpentem, & anates io ranas, ſpatio quinde-
næ, ait recedere: quod aues ejusmodi cibis ve-
ſci ſolitæ eſſent, aliaſque beſtias, ideò in ſe ſemi-
naliter continere debeant. Id enim experien-
tiæ facti, & Philoſophiæ repugnat penitus. Noo
equidem

Digitized by Google

ſiquidem origo rerum eſt ex iis, in quæ reſolu-
ta mutantur, Eò quòd in generatione naturali,
oporteat partes conſtitutiuas ſic fieri vnú quid,
vt ab vnica generati forma actuentur plenariè.
Idcóque quicquid ſub generationia relatione,
non eſt immutatum ab eſſe priſtino, id planè
manet excluſum, atque deles. Cuncta enim
naturalia, vnimoco ferè modo ac ſemine, con-
ſtituuntur. Adeò et ſi conſleutur partes integra-
les, quales ſunt oſſa & nerui: illa tamen, non
ſolum connexionis methodo; ſed ſpecificæ
vnionis vitali vinculo colligata, tranſeunt in
alienam familiam: fiuntque ens ipſum, vnde
partes ſeminis prioris repeti, eſt naturæ pror-
ſus impoſſibile. Non eſt itaque cruor, pars con-
texta ex quatuor humoribus, ſpecie elemen-
tali differentibus: multòque minus eſt cruor
reſolubilis in humores illos, vnde creditus or-
tus. Sed per conſequens, quicquid è cruore,
aut per alnum corrumpendo, producitur, vt
non eſt humor vnus de quatuor illis fictis: ſed
putridum cruoris excrementum. Multò minus
eſt baſis fundandi argumenti, pro humorum
67 poſſibilis exiſtentia. Liquidò proinde conſtat,
Scholas cruorem non intellexiſſe, vt ens natu-
rale, vnum, & compoſitum naturæ: ſed pro en-
te artificiali, ex pluribus conſarcinato, atque
connexo. Sub qua ignorantia, certum eſt, pro-
prietates, requiſita, ſanitatem, morbos, remedia
quoque, vna hactenus manſiſſe incognita, fal-
ſiſque medendi principiis per coniecturam tan-
tùm fuiſſe medicatum. Sed agendum vnica vis
iecoris, in ſanguificatione regulariter, directè,
atque ordinariò producet quatuor ſimul hu-
mores, horumque varietas (exemplo Mellis per
Galenum memorato) pendet ex quadruplici
varietate vnius efficientis. Itaque neceſſe eſt,
68 regulariter, ac quotidie præpollere in vnico he-
pate, quadripartitam, expreſſam intemperiem
complexionalem: quarum ſcilicet quælibet, in-
uita ſocia, ſuum apta ſit fabricare humorem.
Cumque plus ordinario pituitæ generari ſcri-
bat, ideoque & quotidianæ febris cauſam abun-
dantiorem ſtatuat. Sequitur, quod intempera-
tiſſimi etiam cholerici complexio pituitoſa erit
adhuc præpotentior. At cum iam dudum ceſ-
ſent, conculcataque ſint elementorum figmen-
ta, vnde qualitatum & humorum ſperanda eſ-
ſet reflexio quaternij: Nulla iam porrò ratio
ſupererit, cur magis ad quatuor humores, quàm
ad tres, vel ad decem vergeret, cuiuſcumque
demum diſpoſitionis, hæres illa materia exſtite-
rit. Quia ſublato trunco fundamentali quod
ſcilicet non ſint, nec fuerint vnquam quatuor
elementa in Vniuerſo, neque ex iiſdem corpus
noſtrum vllatenus conſtituatur materialiter,
aut efficienter. Simul ruit etiam tota humorum
generatio quadruplex in iecore. Quippe quæ
ad elementa, horumque ſuppoſitas fictaſque
qualitates, connexaſque luctas, ſemper reſpe-
69 xit. Quàm eſt denique inconſideratum hoc
Scholarum commentum, quod velint Splenem,
cloacā eſſe atræ ac peſſimæ bilis; attamen Sple-
nem in iecoris ædituorium cedere: vt nempe
Splen ſanguificando, iecoris ſuccentoriatum ad-
miniſtret, dum ſcilicet malè ſe habet iecur.
Quaſi nobis iure ſubſtitutionis, vis iecoris vi-
talis alio gliſceret, & præcipuè in ſordidam,
quam aiunt peſſimarum calamitatum thecam.
Bone ac piiſſime Ieſu, tanti confuſiones in me-
dendo admittes, adhuc dudum? Reſpice po-
pulum tuum, ſub tam denſis falſitatibus inge-
miſcentem, & recordare genuinæ benignitatis
tuæ. Cernunt namque Scholæ in artificialibus 70
arcam, variis fruſtris compactam, diſſolui ite-
rum in ſuas partes; putaruntque ludicra ſtupi-
ditate, idem in natura, per tuam humanitatem
contigiſſe, bilem nempe repeti è cruore, imò
& è carne quoque: ſemperque ideò perſtitiſſe
bilem ſub tranſmutatis formalibus initiis: &
ex bile ideò cruorem iterum materialiter ſur-
gere, ac reſurgere. Alius verò vidit, ſalem
in aquam reſolui, nec videri tum amplius, mox-
que per aquæ ebullitionem, rurſus ſalem appa-
rere. Idem idcirco in ſuis humoribus fictis, con-
tingere autumarunt. Quaſi bilis immutata eſ-
ſentialiter, nunc in cruorem, ac tandem in car-
nem, mutaretur, & ad lubitum Medentis, per
ſolutiua ſua, inde ſoſpes rediret. Sed eamus ad
menum. Sumatur putata flaua bilis, cruori ex- 71
trauenato ſupernatans, coquatur quocumque
gradu teporis, aut caloris: nunquam tamen in-
de retorrida fiet, æruginoſa, vel porracea, mul-
tóque minus atra illa acida, quam aiunt, ter-
ram fermentare. Quæ ſi fiat in Liene: ergò non 72
eſt ſanguificationis pars aut cruoris. Sin verò
fiat in iecore, cum aliis tribus, ex eadem ſimi-
lari chyli materia: ſed à diuerſis agentibus: ete-
nim cum in hepate ſint exiles ac tenuiſſimi ve-
narum canaliculi, continuò lotio tranſmittendó
occupati, nec venæ hepatis directè in Splenem
reſpiciant: non video, quomodò atra bilis, ab
hepate ſeparata, ad Splenem deferatur. Potiſſi- 73
mum vbi magna lotij affluentia, & cruoris
abundantia ſurſum deferentur. Vtraque autem
bilis deorſum, ad ſua ſeparatim collegia, oppo-
ſita confuſione, in tam exilibus venis, officinæ
ſanguificationis, ferri deberent. Non ergò à ie-
core deferri poteſt atra bilis, quam dicunt ex-
crementiam: quin potius Lien alitur ex venis
& arteriis lienaribus, iuxta conſuetum aliorum
membrorum. Nec Lien viuit ex proſcripto ex-
cremento, neque eſt cloaca corporis, peſſimique
humoris. Si namque Lien à iecore, atram bilem
deſumere debebat: quare non eſt vicinus hepati?
Quare ſolus Splen, inter viſcera, nutrietur ex-
cremento horrido? Et quà tandem depellet ſu-
peruacaneum hoc pernicioſum recrementum?
An per ſtomachum, eiuſque orificium, tam no-
bile ac ſenſile, iam latrina vltimi erit excremen-
ti? Adeone malignum hoc labumen, appeten-
tiam ſuggeret ſtomacho? Quorſum enim reco-
queretur ſcoria, iam toto genere, proſcriptione, &
proprietatibus reiecta? Stomachus vicem cor-
dis æmulari conceditur: ergone conueniens fuit
quod ſtomachus conceptuſque eius cibus, to-
taque totius inde œconomia, contagio maligni
recrementi quotidie contaminarentur? An enim
id non fuit naturam, eiuſque creatorem, à crea-
tionis initio inexcuſabilis incogitantiæ inſi-
mulaſſe? Nonne folliculus aliquis ſeparandis fæ-
cibus fuiſſet aptior, ſi vlla eſſet atra bilis, quàm
quod nobile viſcus Splenis, tot arteriis prægnans,
& nobile viſcus ſtomachi, peſſimi excrementi
fierent refugia? Sed quo telo, tanta defendunt 74
Scholæ delitiæ? Aiunt enim. Aliquando viſum
atrum ſuccum, acidum, vomitu reiectum, qui
in terram decidens, eandem fermenti modo at-
tollerat. Vnde multa conſequenter collegerunt
abſurda 1. Quod iſtud acidum excrementum, à
colore

coloec vocari deberet melancholia, ſiue atrabi-
lis. 2. Quod fiat quandoque à propria ſua mate-
ria: ſæpe tamen à flaua bile recocta. 3. At non
ſcitur adhuc ex vtra materia, vt neque coquina
illius ferculi. Cum flaua bilis alioqui citra con-
fuſionem, non poſſet deferri ad alienum Lienis
hoſpitium. 4 Bilem, humorum quam volunt
calidiſſimam, & igneam, aiunt, per cocturam
redigi in terreum humorem frigidum, & ſiccum.
5. In atrum, ab aqueo, & flauo. 6. In acidum, &
fermentantem, ab amariſſimo felle. 7. Cur igitur
bilis flaua (rel inquam) proprio ſulliculo, nun-
quam recoquitur in atrem? Cur ad hanc coctio-
nem alienum limen mendicat? Quotidiè opus
fuit recoctione bilis flauæ, ſi recoquendo in pe-
ius feſtinet? Quare natura, que ſemper facit è
poſſibilibus, quod eſt optimum, non expellit
cum ſordibus alui bilem, quam commorat in
deterius per recoctionem? Sin Lien ſit atræ bilis
officina: non eſt illi tantus quotidiè calor, qui
ſit retorrendæ bili ſatis. Aut ſi caleat, quomodo è
bile flaua, calida, fit humor frigidus? Cum po-
tiſſimum Galenus velit mel, diuerſis auſcultans
intemperiebus, mutari in diuerſos humores, in-
temperiebus illis conformes? Quaſi decoctum
liquidum, vires ſacchari amitteret oppoſitaſque
indueret, eò quòd in ſyrupum: vel illinctum in-
ſpiſſetur. Quare fel hactenus, quocumque arti-
ficio recoctum, nunquam aciditatem aſſumſit?
Qua enim via, quove ductore, vel impulſore,
flaua bilis in Iecoris officina, cruori exquiſitè
permiſta, & homo genealiter cocta, ducetur
ad Lienis vas peregrinum, vt ibidem, torrendo,
fiat atra bilis, ſi Lieni ſit proprium condere
atrum ſpiſſumque liquorem frigidum terre-
ſtrem? An enim hoc fine, Lien tot arteriis di-
ues, quòd ſibi non habeat viſcus par, in tantum
pu ſuum vitalitare, vt videlicet bilem flauã, in
atram deturpando coquat? Quomodo atra dif-
feret à flaua, ſi vno caloris puncto fiat hoc ali-
quid? Nonne id eſt calori coquenti, totum natu-
ræ negotium concredere, abſterritis proprieta-
tibus formalibus? An locus erit in Liene, alla-
benti peregrinæ bili, ſi aliunde, è venis & arte-
riis, ſuis neceſſitatibus ſit ſatisfactum? Vbi ergò
in limine, ac foribus lienis præſtolabitur aduc-
tans bilis, ſi gratus hoſpes iam domum obſede-
rit, An Lien, innato venarum & arteriarum ſan-
guini valedicet, vt aduectantem bilem in ſe re-
cipiat, ad excoquendum, in atram ſordem?
Quid ſi bilis torreri dicatur, in ipſis venis: cum
omnium venarum calor ſit duntaxat modera-
tus tepor, non fiet ex igneo liquore bilis, frigi-
dus alter? Nec eſt ratio, cur venæ à Iecore fu-
rentur miniſteria ſanguificandi. Neque etiam,
cur in venis, prius decocta atrã, dein ferretur
ad Lienem, quærens ſibi nouum hoſpitium.
Nec demum hactenus comprehendi poſſunt
venæ, coctrices flauæ bilis, in atram. Quis de-
mum fomes ille, qui bilẽ flauam abſque neceſ-
ſitate torreat, in aliud, & peius excrementum?
Etenim dum de officinis naturæ loquor, ſcio nil
moueri à ſeipſo, nec ſtultos eſſe calores, nulli
fini intentos bono: vt nec digeſtiones, ab ipſa
natura propoſitas in obiecta ridicula. Etenim ſi
venula ſit, qua Lien, in ſtomachum, inſpiret di-
geſtiuum fermentum, ac vigorem vitalem, non
video, cur idcirco tot atræ bilis figmenta con-
ueniant: vnde catenatim tot calamitatum tur-
76 mæ ſunt ſecutæ. Quam ineptum enim, finxiſſe
terrimam naturæ ſcoriam (vt fatentur) repu-
diatumque, ac horridum excrementum, ſtoma-
cho in deliciis eſſe? appetitum eius excitare? Ad-
eò nobilem partem, inquinandis tam ciborum,
quam functionum vitalium poteſtatibus, ſubie-
ctam reddere? Etenim bilis atra, quæ primordia-
liter pararetur è chilo, eſt eiuſdem ſpeciei cum
illa, quæ gignitur è bile retorrida (niſi malint iã
& quintum admittere humorem) vel eſt diuer-
ſa. Si eiuſdem ſpeciei. Iam idem hoc aliquid,
erit acidum frigidum & terreum, eritque igneũ
an atrum, fietq; proximè è diuerſis materiis, diſ-
poſitis ad ſuos fines diuerſos, Idque per vnicum
agens elementarium, ſimplex, & non ſeminale.
Eritque Galenus cum ſuo melle, in biuio. Item-
que bilis flaua erit ſubordinata, ex ſui indo-
le, ad bilem atram, tanquam ens perfectius,
per elaborationem: adeoque flaua bilis non
erit vnus de quatuor: ſed ſemihumor. At ſal-
tem non percipio, cur ſcoria ſuperuacanea fiat
quotidie, debeatque eſſe, de noſtri conſtitutiuis.
Quæve ſit hebetudo, quæ coegerit fingere tot
fabulas? Profectò, vtut iſta Medendi pagina
voluatur, tota, abſque neceſſitate, volutatur in-
ter ſtercora. Eſt quidem fermentum acidum, vi-
tale, ac ſpiritale, in Splene quo ſtomachus co-
quit: quo ſcilicet deficiente, etiam corruit ap-
petitus. Ideóque Sent x an. In febribus ructus
acidos nidoroſis ſuperuenientes, bonum. Eſt
nempe fermentum, à Liene inſpiratum, magni
tituli & vſus totalis ſubiectum: nequaquam a-
træ ſaburræ, melancholicoque excremento di-
candum. Paracelſus ſcribit, hominem commo- 77
dius carere potuiſſe renibus & Splene. Quod
præter ſuum idiotiſmum, implicitam continet
blaſphemiam. Nam quicquid fecit Deus, fuit, 78
eritque lõge ſemper optimum. Si enim Scholæ
effudiſſent vnquam Chryſulcam, facile compe-
riſſent, quod acor terram diſſoluat: non autem
fermentet. 2. Quod fermentorum ſit actio, in
habentia ſymbolum. 3. Terram non eſſe fer-
mentabilem, quia à fermentis fructuum, ele-
mentum non eſt fermentabile ob conſtantiam,
ſimplicitatemque ſui. Etenim ſi fermentum pa-
nificij non fermentet ligna, aut lapides, quod-
nam ergo reperietur terræ fermentum? Siqui-
dem iſta eſt fermentorum conditio (non cõſide-
rata à Scholis) quod fermentum, ex quo ſemel
eſt ſuſceptum, vlterius continuò fermentet, nec
ceſſet, quandiu conſimile ſibi obiectum repe-
tit. Quare elementa concipiunt quidem alie-
na fructuum fermenta: ſed nullatenus iiſdem
proinde fermentantur. Quia omnia fermenta
ſunt elementis inadequata. Quia carent trans-
mutatione, ſeminibuſque ſibi adæquatis. Alio-
qui ſi terra eſſet fermentabilis, cadauera inhu-
mari non poſſent, quin totus mox terræ globus,
Irchiſcro tabo, nobis fieret deleterius. 4 Ergò
Galenus hæc nunquam ſciuit, nunquam chry-
ſulcam, imò nequidem roſaceam cognouit,
nunquam fermenta formalia olfecit. 5. Nec a-
tra bilis terram vllatenus fermentat, ſi nuſquam,
ac vnquam fuit. Licet fimi, per diſſolutionem
ab acidis ebulliant. Porro, ex vnico pane & a-
qua, fit chylus. Si ergo in pane & aqua, quadru- 79
plex lateret humor in natura, eodem iure, om-
nis herbarum ſuccus ſemper quadruplex eſſe
deberet. Quod ſomnium eſto. Donemus ita-
que, quod ex ſolo pane, & aqua ſimplici, fiant
quatuor ficti humores. Hi imprimis non fiunt
ſeminaliter,

ſeminaliter, atqoe diſpoſitiuè ex aqua ſimplici
elementali: ergò ex pane reſoluto, & ſolo, fiet
chylus; & hic deinceps mutabitur in quatuor
humorea, ex titulo agentis hepatis. Ideóque
80 tam exurbirans, ac anomalum iecur. Si quidem
cuiuſlibet agentis naturalis, vniuoca tantum,
atque ſimplex eſt actio. Neceſſe eſt ergò, vel
in hepate eſſe qoatuor ſimul ageotia ſanguiſi-
cationis, vel tuere quaternarium humorum,
in ficta rudera. Nam ſi è ſimplicitate præſati
chyli non fiunt quatuor bumores, ſponte natu-
ræ, neque ex vi quadruplicis agentia, in iecoo-
re collaborantis. Siue, ſi non fiat ſuppoſita fi-
ctorum humomm quadruplicitas, ex vi agentis
aut patientis. Rectè quicquid negatur ſub diſ-
iunctione, negari poteſt copulatiuè, ob negati-
81 ui amplitudinem. Igitur cooeludo: Si ex con-
nexione agentis ſimplicis, & materiæ voiuocæ,
procedat actio ſanguificationis vitalis: ea certè
vt erit ſimplex; ita & non oiſi vnici humoris
mater eſſe poterit. Sin verò propter eduliorum
diuerſitatem, varietates humorum in cruo-
te fingamus: Iam ex tot eduliis ſimul ſumtis
centum humores ad minimum, concedendi
82 erunt in cruore. Sed volunt Scholæ, ſub voici
caloris digerentis gradu, plures cibos mutari in
chylum, eiuſdemque caloris moderamine pro-
duci in hepate ſemper quatuor humores. Itaque
tam in Sueco, quàm Æthiope. Farentur demum
ſanguificationem, proprium Iecotis opificium,
Lienis verò, tantum per inordinationem, atque
ſupperias, licet interim, circa coctionem bilis
flauæ in atram, ſit impeditos, & ſtercoribus
Lien inuolutus. 1. Imprimis ruit Galenus, cum
ſuo melle, quo totum vel in croorem, vel in
bilem verti ſcribit. 2. Non procedit generatio
humorum, ex elementali, 3. Non ad caſſum
quaternarium elementorum, eſt recurrendum.
4. Alioqui tam hepati eſſet naturalis ſua bilifica-
tio, &c. quàm eſt ſanguificatio. 5 Cruor erit, non
niſi confuſa humorum connexio, generatum
anomalum; non autem compoſitum naturale,
ſed neceſſitatibus agentium, atque finium, orba-
tum. Profectò vtrobique magnæ nugæ magnas
inuoluunt curas, & magna abſurda. Quæ ſi per-
tinaciam induant: Iam ameotiam, ſi non & ma-
litiam fouent. Nugæ igitur humorum, à caco-
dæmone inuentæ, in paganos diremtæ ſuot, &
à Scholis hactenus ſubſcriptæ. Etenim diabolo
aptæ, quia confuſiones in medendo, fallacias &
mendacia continent; ideóque neces quotidia-
nas pariunt, lumen naturæ obſcutant, figmen-
ta plauſibilia præſapponuot, omnibuſque
exemplis à pari deſtituuntor: tantóque illæ fa-
bulæ aridiores, ſtupidiores, pernicioſiores, ac
temerariæ magis, quò in cladem mortalium
83 creduntur tenacius. Vertiginoſus itaque totus
Galenus, qui totum mel, nunc in ſanguinem,
nunc in bilem, verti aſſerit. 1. Primo deſuit
huic temerario aſſertori nuntius, qui certiorem
redderet, quid, quantumque de mellis totalitate
eſſet factum. Adeóque temeritatis & figmenti
rotus eſt ſuſpectus. 2. Deeſt affirmanti veritas.
Si quidem in natura deficit bilis. Ideóque &
complexio cholerica. 3. Ille enim, qui mem-
brorum proprietates per ingentia volumina ſo-
lis attribuit elementariis qualitatibus: ex ſolo
actuali calore hepatis vnius, quaternarium hu-
morum, in vnica ſanguificationis actione, con-
ſtitui ſcribit conſtanter. Cum tamen actualis
calor, in voico membro, nequeat non eſſe ſim-
plex, vno eodemque tempore. Diſcat ergò Ga-
lenus, verius ſomniare de melle, & ſanguifica-
tione. Nec abſcedat ad puerilia, credendo qua- 84
tuor victrices & contrarias complexiones ele-
mentales ſimul io hepate ſtare, quarum ſingu-
læ, ex vniuoco chylo, ſuum ſibi effingant hu-
morem, in vnicum cruoris ſubiectum conne-
ctibilem, indeque deciduom, ad Pharmaci ſolo-
tiui placitum. Deſiſtat inquam credere, quod
ob ſolum ſimplicemque calorem diuerſificentur
humores, vnico ex melle, vel chylo. Cum
non attendat miſer ille Medicinæ Princeps, per
hoc requiri in temperato Iecoris calore, ſimul
totidem calores, ſuppoſito entia diuerſos in re-
peſaciendo, pro totidem humoribus. Aduertite
ſodales, quod nullatenus cogamur, ad commen-
tum quatuor humorum. Etenim quæ diarrhœa,
cholera, & vomituum fæculentiis excernuntur,
non ſunt humores Scholis iactati, ſed ſunt
excrementa, quæ morbus vindex fabricat, & ex-
pellit: prout & quos laxatiua eiiciont, ſunt in-
tegri cruoris corruptelæ. Quodque illic morbus
vindex agit, Id heic, laxatiuum, multo ſcilicet
compendio exſequitur. Neque enim morborum
ianua, fictis humorum perſuaſionibus clauditur.
Cum iuxta Philoſophiam, Nunquam ex ente
tranſmutato eliciantur illa vnde in fieri eſſe, na-
turaliter conſtituitur. Porrò quantumuis ſat ali-
bi probauerim, non eſſe elementa quatuor, nec
eorundem congreſſum, ad fabricam corporum
quæ miſta creduntur. Indéque conſequens, non
eſſe diſparem Iecoris actionem, in procreatio-
ne ſemper quatuor humorum. Attamen quo
Scholæ cernant, quali fulcro nitatur tota illarum
in medendo baſis, agam ex mera illarum con- 85
ceſſa & tradita doctrina. Enimverò, ſi non per-
maneant elementa cum ſuis formis in miſto:
nec etiam poterunt permanere illorum pro-
prietates: cum ipſæ formæ ſint immediata ſub-
iecta inhæſionis ſuarum proprietatum. Sin ve-
rò malint, elementa permanere cum ſuis for-
mis in miſto: iam vel formæ iſtorum non erunt
actus ſubſtantiales, at ſolum vincula elemen-
torum Redibunt namque ſemper integra, è ſin-
gula ſuppoſiti conquaſſatione. Obdormient ſci-
licet tantiſper formæ elementorum, dum præ-
ſidebunt formæ miſti: ergò cum forma miſti
ſit neceſſariò purus & ſimplex actus vltima-
tus: non poteſt eſſe quadruplex (imò quan-
tumuis materiata, ac remota materiæ illius
principia, eſſent ipſa actualia elementa) & per
conſequens, non eſt ratio fingendi quaternarij
humorum, ex parte agentis. Eo quòd actio ſan-
guificationis, neutiquam ſit elementalis: ſed
vitalis & fermenti iecorij: cuius omnimoda
ſimplicitas non potuit reſpicere finaliter humo-
rum quaternionem, ex vniformi optimèque v-
nito chylo oriundum. Adeo, etſi in miſto eſ- 86
ſent 20. elementa, non proin totidem humo-
rum neceſſariæ eſſent productiones. Stupida er-
gò, & diabolicæ perſuaſionis, eſt ſpeculatio,
quæ ex tribus elementis, nequaquam ad mi-
ſturam corporum concurrentibus, quatuor nu-
mero humores ſemper, ac ordinario prodire
debere, atque inde vnicum tantummodo cruo-
rem regulariter conſtitui. Inde nimirum ſana-
tionis atque morborum neceſſitates dictari. 87
Obiicient forte. Admittis cauſam ſonticam
depellendam, vetas laxatiua, quia vene-

noſa,eruorem autem, atque, virea vitales, ſubtrahunt. Sed ab equo Hungariæ didicere venæ ſectiones; ab aue, clyſteres, &c. Ergò, Vetum dicam cum Propheta. Nolite fieri ſicut equus & mulus quibus non eſt Intellectus.Nolite diſcere à magiſtris talibus. Subſcribet enim meo voto pars dimidia continentis: Quippe ſub Imperiis Ottomannico, Abyſſinò, Indiarum parte potiſſima,eſt venæ ſectio inuſitata. Harũ tamen nationum robora,agilitates,promtitudinem; vigilantiam,& laborum conſtantiam,tam ad agendum,quàm tolerandum, diſcite ex Hiſtoriis. Meritoque mecum lugebitis nationes. olim bello formidabiles, hodie, ſeorſim, ſub Medentibus, euaſiſſe ad quemuis ventorum axem moribundas. Etenim Septentrio, & Occidens, quæ in totum mundum ſolent ſpargere ſuos bellatores, deinceps, propter has Schola-
88 rum ineptias occidunt,ſimulatq; phalanx peregrè proficiſcitor: Obiicient demum. Si præſidia vniuerſalia demas, nec ad humorum ablationem te dirigas; quo ergò medio, ſuperabis morbos? Reſpondeo cum præfatis nationibus, Naturam eſſe morborum Medicatricem, eam confortandam ideo, non conſternandam. Finium promotione opus eſſe.Si enim ſordes primis adhæſerint latebris: inſiſtendum reſolutiuis, & abſterſiuis, natura tuto ſatagente reliquum. Sin verò penitiori receſſu aliquid pertinacius occultiuſque teſtiterit: aſſumenda ſunt
89 alcalia volatilia, quæ inſtar ſaponis, cuncta abſtergunt. Mirum ſanè, quantum ſal tartati, vel vnici, volatile factum, non præſtiterit. Nam omnem è venis amuream detergit,& obſtruentium contumaciam,diſpergitque apoſtematum ſuſcepta conciliabula. De hoc ſalis(& non olei) ſpiritu, verum eſt illud Paracelſi,quod quocũque non attigerit, vix alius potẽtior perueniet. Externa autem, tam topicis, quàm internis vitalium poteſtatum ſuppetiis curantur: modò per diaphæreſim,cruoris clarificationem, balſamique noui tincturas,ac redintegrationes intẽdatis.Maiora autem arcana,ad remedij vniuerſalis faſtigium quodammodò aſcendunt. Diſcite. Nam vendit Deus ſudoribus artes.

Superfætatio ſupplementaria, ad humorum fallaciam.

CAPVT II.

1 *Medentum incuria plangenda.*
2 *Miſtio elementorum obiter reiicitur.*
3. *Non, Chriſtianis conniuenda ignorantia paganica.*
4 *Catarrhi deliria ex humoribus prognata.*
5 *Ignoratis cuſtodibus errantibus, fuere Catarrhi tandem ſtabiliti.*
6 *Infringitur quaternarius humorum per contuſionem membri.*
7 *Ariete concutitur bilis flaua.*
8. *Probatur vſus fellis incognitus.*
9 *Bilem, non eſſe fel.*
10 *Abſurditas Scholarum.*
11 *Error Galenicus.*
12 *Conſequentia argumenti Scholarum ludicra.*
13 *Scholas præ ignauia indagandi, ignoraſſe contenta vrina,& neglexiſſe vronomantiam*
14 *Errores multiplices Veterum.*
15 *Argumentum ex regula falſi.*
16 *Defectus Scholarum.*
17 *Bilis,à Scholis oſtenſa,eſt cruori per accidens, non autem de eſſentia.*
18 *Iterum per ſuppoſitionem falſi.*
19 *Scholæ debebant, velint, nolint, deglutire duo Authoris axiomata.*
20 *Iterũ conniuẽter ſupponitur error Scholarũ.*
21 *Iterum ſupponitur.*
22 *Abſurda aliquot atque pudẽda.proponũtur.*
23 *Scholarum tecta blaſphemia.*
24 *Fel, viſcus vitale.*
25 *Paganos non fuiſſe illuminatos dono Medendi.*
26 *Muccum, nec pituitam, vt neque cerebri eſſe excrementum.*

ENimverò tantoperè radicatus eſt humorum numerus, quod ſemel eoſdem refutaſſe non ſit ſatis. Adeoque cum non ſatis doceatur, quod non ſatis diſcitur, cogor repetere per ſuperfœtationem, quæ iam ſuperius ad longum demonſtrare attentaui. Siquidem in hoc cardine,totus medendi verſatur rhombus.
Etenim miratus ſum ſæpiſſimè, quod pugna 1
elementorum, miſtionum, & complexionum figmenta per tot ſæcula, orbem chriſtianum dementarint hactenos, quodque horum falſitatem aduerterit nemo. Vbi tamen res tua tunc agitur, paries dum intimus ardet, cuique ſuus. Tantoque perniciosius perpetuatit hæc cæcitas, poſtquam Medici ſua Somnia in rem Medendi introduxerunt. Etenim per hæc commenta, vniuerſam morborum familiam, horumque ſanationes, in ſuas nugas, aſtipulante mortalium credulitate, tranſtulere. In ſe quidem planè erant ridicula, ac ſcenica, niſi lacrymis,luctu, planctu, ac Miſerorum commiſeratione, totum, per vices vicoſque, populum Chriſti replerent quotidie, familias deſtruerent, viduas, & orphanos proferrent impunè. Denique ad præfatas, cæcaſque Medentum temeritates has, ficti ſunt humores totidem, ad numerum ſcilicet quaternarium elementorum. Horum nempe ametria, morbos forte vniuerſos conſtare, & vt conſequenter ſanitatem,ex ſequeſtratorum putaticiorum abundantia: Sanitatis tandem redintegrationem, ac conſeruationem (vtut vitæ breuitatem cauſaret præfata humorum cruoriſque ſequeſtratio) recuperari. Vah crudele Medentum Scholarum dogma, atque facinus ſceleſtum! Itaque non ſat ſemper, credulorum fallacias paſſiuas, pernicioſaſque Scholarum inuentiones, & continuatas demum ſubſcribendo ignauias, in ſtuporem vſque, & gemitus frequentes ſum ſeriò deteſtatus, & apud Dominum Ieſum meum conqueſtus, quòd genus humanum, ſub dæmonij fraudulentis technis, tanta credulitate, ſeſe ſubſtrauerit tam pertinaci & atroci crudelitati,ſubſternatque æquè conſtanter etiamnum hodie. Præſertim vbi in exterioribus, nullum huiuſmodi nugæ reperirent fomentum. Rogaui itaque Clementem Naturæ Parentem,dignaretur aliquem ſuſcitare, cui dos eſſet, refellendæ tantæ mortalium atque Scholarum hebetudinis. Certè enim imprimis conſtitit mihi ex tanta, tamque conſtanti cæcitate,nos mortales planè nihili, nec quicquam ſapere, nequidem in naturalibus, niſi ſupernè manus Omnipotentis, per columnam
ignis, in tanta nocte illuminer. Siquidem im- 2
primis

primis exſiſtentia ignis elementalis, prope glo-
bum Lunæ, ſoperantia ſua ſphæra, regionẽ aë-
tis multoties, prorſus in ſe ludicrum commen-
tum continet, tantòque magis adynaton, quod
inde per tot centena milliaria, & trans aëris fri-
gidiſſimum clima, penetraret inceſſanter, vo-
catus ſcilicet acceerſitusve, vel ſponte deſcen-
dens ignis, eoorta propriam ſuppoſitæ ſuæ le-
uitatis regulam, adeóque violenter aëri com-
miſcetur, ſimulque mira pace, pactiſque fœde-
ribus, vnà violenter deſcenderent eminus de-
orſum, Ignis & aër, ad ſingulorum ſeminum
imperia, miſtionumque conſtitutiones, ſingu-
lis momentis nouas, etiam inſolitas. Dolendum
3 ſanè, atque ſummè miſerandum, quod diaboli-
ca huiuſmodi mendacia, quæ in Ariſtotele ti-
denda & conniuenda erant, etiamnum hodie,
à tot ſeculis, perſeuerent, nondum deſtiterint,
nondumque ſurrexerit aliquis, qui tantæ cœci-
tati non ſit patronus. Quæ tamen nullo conce-
pto, nulla fide, nec vlla veritatis chlamyde, ob-
uolui poteſt. Potiſſimum, quod ab hiſce ſcho-
laſticis fabellis ductoribus, humores quatuor
excogitati, imo etiam obedire coacti, ſui natu-
ra viderentur, & conſentirentur officinis, item-
que proprietatibus miſtionum, ac velitatio-
num, intra ſtamnam mortis, morborum, vt quoque
ſanitatis ſpem, atque regulas continere. Quæ
tamen non niſi innato Cacodæmonis odio, ac
ſuggeſtione, perque continuatam Scholarum
ſubſcribendi ignauiam ſtetere credita, velut na-
turæ principia, Deo Conditore ſic permittente,
ordinata. Aduerſus quæ cuncta; vnicum ſuffi-
cere deberet, Quod nimirum Ignem, extra nu-
merum elementorum, imò & ſubſtantiarum
cenſum, ſubmouerim, impoſſibilemque ele-
mentorum commiſtionem, pro corporum (quæ
mixta creduntur) conſtitutione requiſitam, de-
monſtrauerim. Sic vt nemo ſanæ mentis dein-
ceps, neceſſitatem paritatem humorum, cum
elementis poſſit, aut debeat admittere. Etenim
fuit humorum, quàm elementorum fallacia,
abſtruſior in populo, minuſq; peruia: ſed quod
à Doctis, ac iudicioſis, conſenſa fuerit, haben-
dum pro commiſeratione, proximo debita:
quæ vt populi credulitates deflet: ita hebetudi-
nem Scholarum, atque conſtantem indagandi
4 ignauiam, ſiue incuriam, incuſat. Quod autem
Catarrhi demens deliramentum, pariter mun-
dum mirè afflixerit, ac mecum ſæpiùs occaſio-
nes rimatus, quo nimirum fonte, tanta Schola-
rum hæreditaria cœcitas, & in aſſerendo, tam
inueterata pertinacia prodiretur: Tandem co-
5 gnoui, vtriuſque Cuſtodis errantis ignoran-
tiam, feciſſe occaſionem labendi in miſeram,
ſubſcriptamque decidentium humorum con-
feſſionem. Nimirum ſæpè qui per auram fri-
gidiorem, mox gutture, ceruice, dentibus, vel
humeris percuſſus, creduluſque, putat, iuxta
Medentum aſſertiones, defluere creditos hu-
mores ad loca, frigore percuſſa. Cum alioqui
frigus, vt eſt natura ſui repercuſſiuum, potiùs
procul à ſe auerteret decubitum humorum, Ca-
tarrho ſubſeruire putatorum. At multa hodie
phlebotomia, frequenſque ſolutiuum, ſicut ro-
bur partium minuunt, minutumque in poſte-
ros dimittunt: ita non mirum ſanè, ab iniqui
aëris endemate, vel alioqui frigoris excellenti
iniuria, partes percuſſas, atque ante debilitatas,
facilè pati in propriis officiorum ac digeſtio-
Helmont pars II.

num functionibus. Vt nimirum producta de-
genera, cauſam mali ibidem nati, non autem
aliunde iſthuc deflui, patefaciant. Licet inte-
rim iſta producta aliena nil commune habeant
cum quatuor ſuppoſitis humoribus: multo-
que minus horum conueniant defluentiam po-
ſteram. Quorum tamen falſitas, tanti eſt mo-
menti: quod aſſertorum humorum theſis ne-
queat non hebetudinem, & incogitantiam
Scholarum, in ſuis medendi principiis, neceſ-
ſariò abuſu pernicioſiſſimo, mortalibus inuol-
uere. Quippe, quod inde ars medendi, morbus,
ſanitas, vitæ, atque tandem mortis neceſſitas
conſequantur. Quod proin hoc loco lucidius,
in beneficium proximorum deceptorum, ite-
rum explicabo. Atqui principio reſumam Scho-
larum theſin, quæ fingunt cruorem è quatuor
diuerſis & contextis humoribus componi. Vi-
demus nempe, quod poſt contuſionem mem- 6
bri, primò ſequatur tumor, qui ſtatim plerumq;
rubet, ac dein lazureo colore mutatur, mox ab-
inde liuet, poſtea nigricat, ac poſtremò flaue-
ſcit, longéque in circulos diſpergitur. Itaque
iuxta humoriſtas, cruor iſte primò in atram bi-
lem migrat, & hæc tandem in bilem flauam.
Sicque humor liquidior pertinaciſſimè reſiſte-
ret, eſſetque atra longè facilioris diſſipationis,
quàm flaua. Sicque non atra ex flaua: ſed retro-
grado planè modo, hæc in flauam mutaretur:
Quod eſt inuito Galeno, qui nunquam atram
nouit reuerti in bilem flauã. Quin potius cruo-
rem omnem immediatè, ac naturaliter in bilem
flauam, per ſui alienationes, contendere ſcri-
bit: Huc ſpectat doctrina inaudita de febribus
cap. de ſolutiuis. Vbi nempe oſtendi, quod
iuxta virus ſolitiuorum, diuerſimodè cruor
tranſmutetur per ſui corruptionem. Id nimi-
rum in contuſionibus contingit, cruorque ex-
trauenatus, ac vitæ ſodalitio ſenſim deſtitutus,
paulatim quoque tam partium affectibus, quàm
cruoris corruptelis variis, auſcultat. Non autem
quod excrementorum demortuorum varietas,
aut corruptelæ difformitas, compoſitionem
cruoris reſtari poſſit, aut debeat. Enim verò 7
Scholæ ſupponunt pro Medicinæ inſtitutioni-
bus: Quod flaua bilis ſit vnus quatuor con-
ſtitutiuis cruoris, felleus nempe, & amarus; id-
eoque, quod qui quandoque per vomitum re-
iicitur flauus, & amaricãs, ſit ipſamet bilis, imò
fel ipſum, eſſentialiterque coindicẽs in identi-
tate, cum præfata bile, & felle originali, quæ
ambo è cibis quotidiè, ad cruoris conſtitutio-
nem, fabricari contendunt. Bilem nempe ad
cruoris compoſitionem; fel verò, tanquam ex-
crementum, in thecam ſuam ſubter iecur rele-
gari, vt inde per alui ſordes foras vadat. Quod
autem per vomitum reiicitur flauum, amarum,
ſubinde porraceum, & æruginoſum colore:
hinc nempè probant ipſam originalem, quæ
cruori extrauenato ſupernatat, debere, velit no-
lit, naturaliter eſſe amaram, ac felleam: ac ite-
rum vice verſa, veritatis penuria, bilem, cruoris
conſtitutiuam, debere neceſſariò amaram, eò
quòd hoc recrementum eſt ordinariò amarum.
Quinetiam quamuis amarum reiectumque vo-
mitu excrementum, à bile, in cruore relicta,
prorſus diſcreper, poſt ſui inde ſeparationem:
propter (vt aiunt) abundantiam ſui, nimieta-
tem, ac meracitatem, ſeparando acquiſitam: at-
tamen volunt eſſe eſſentiali, reiq; actuali veri-
LII 2 tate,

Digitized by Google

rate, eadem:tam ſcilicet,quod reiicitur per vo-
mitum, quodque adhuc relinquitur pro com-
poſitione,& requiſita cruoris integritate,quàm
iſtud tertium, quod ad folliculum fellis, quo-
tidiano è paſtu reſultans, defertur, indéque ef-
ferri aiunt, ad tingenda excrementa tam alui,
quàm veſicæ. Quæ ſcilicet vnam, eandemque,
ac vniuocam moram bilem flauam, choleram,
vnicumque in ſui radice humorem, de quatuor
noſtri conſtitutiuis,ſeriò aſſerūt. In quo Scho-
larum dogmate, contineri perniciaſam morta-
8 lium deceptionem,ſic probo. Nam primò, pa-
tet: quod contentum in cyſtide fellis, non ſit
excrementum humanum, ab errore iecinoris
partum, & loco calcaris, ad ſtimulum inteſti-
norum deſtinatum: ſed viſcus nobile, balſami
conditionem referens, ac ſummè tam neceſſa-
rium, vt ne quidē piſcibus abſque felle viuere
ſit licitum, ex mera aqua etiam parcè viuenti-
bus:vbi attamen potantes aues, citra renes,ve-
ſicam,& lotij emunctoria, felices viuunt Quod
in tractatu de digeſtionibus, itemque de Sple-
nis, & fellis imperiis, alibi ſufficienter, & ad
9 repugnantem ſaturitatem, ex profeſſo demon-
ſtraui.Quorſum Lector recurret.Denique quod
ſtomachus per vomitum regurgitat, non eſſe
fel, alibi ex profeſſo demonſtrabitur. Sat eſto,
hîc quod ſtomachus ſit hoſpitiū, fellis ſeque-
ſtrationi inſolens, & impoſſibile.Cum fel, non
à iecore,multóque minus à cyſtide ſua,non re-
uocetur ad ſtomachum. Quod nempe pugnat
cum Scholis, volentibus, quod fel, directo
deſtinatóque motu, ac canali,per inteſtina, ſui
exorbitantiam dimittat, atque inde ſcoria eo-
10 rumdem tingatur. Dein non eſt via, per quam
fel in ſtomachum trahatur retrogrado motu, ab
hepate.Si ab hepate factum, naturaliter defera-
tur ad cyſtida fellis, iam ſeparatum, ac tanquam
inutile reiiciatur:& inde tandem,per inteſtina,
ſtercoribus miſtum propellatur. Nam ſtoma-
chus ad ſe non trahit excrementa ab inteſtinis.
Itaque, ſi quod per ſtomachum vomitus reii-
cit amarum atque flauum, fel eſſet; poſtquam
in hepate(iuxta Scholarum traditiones ſuppo-
no) generatum eſſet, dimiſſumque ad follicu-
lum fellis, atque inde in Inteſtinum exul fa-
ctum, rurſus attraheretur ſurſum ad ſtoma-
chum. Erraretque ſtomachus fine naturali,de-
bito atque ſolito.Quæ alibi ex profeſſo latius.
11 Nunc aliud æquè impertinens trutinabo. Vo-
lunt Scholæ, fel ordinariò velut excrementum
inutile, quodque cruori,vt pars integralis, non
commiſcetur,ab hepate non ſtatim quidem:ſed
per aliquot horas, poſtquam fel ſuo folliculo
immiſſum ſit, in Inteſtinis,quoque ſtercori ad-
miſtum, trahi rurſus per venas Meſenterij, vt
vrinæ miſceatur, Inquit ſiquidem Galenus,
corpus lotij mei reſpicio multo manè, planè a-
quoſum nec tinctu: quapropter ſuper dormio,
& video vrinam tum tinctam:Ergò vel ſolo te-
pore continuato, tingitur ſponte ſua lotium:
vel(prout Scholæ docent)commiſcetur tandem
poſt aliquot horas fel tingens.Ergò hinc patet:
quod velint fel, à ſuo folliculo, per inteſtina
deponi, mox iterum ſub finem digeſtionum,&
circa vltimum Ilei deueniens, attrahi in venas
Meſenterij, per portam Iecoris aſſugi, intro-
mitti in hepar;venam cauam, & per emulgen-
tes,labi in renes cum lotio. Qui circulus fellis
è Iecore in Iecur, tam eſt infamis ignorantiæ
plenius, quod nihil æquè. Siquidem 1. conſtat.
Quod flauendo vrinæ non ſit ex felle,nec ama- 12
ra. 2.Quod promptius.ſi fel fieret in hepate, &
non ipſo viſcere folliculi ſui, à iecore in renes
ſecederet, quàm quod contra omne naturæ
decus, à ſtercoribus repeteretur, quod prius
ſemel eſſet reiectum atque proſcriptum. Nam
in rerum natura,aut in renum diuerſorio,nun-
quam fuit fel, aut bilis. Quodque ſtomacho
aberrante fit, & reiicitur amarum, nunquam
fuit fel,aut bilis:ſed merum eius recrementum.
Ideóque bilis amaror,nullatenus rectè infertur, 13
ex amaritudine peregrinarum ſordium.5.Non
ſat probatus eſt bilis amaror in lotio, cuius ne
minimum vnquam fuit verum. Nemo hacte-
nus ex tot ſæculorum Medicis, vrinam amaram
guſtu inuenit: vel aſſerere auſus fuit, niſi fig-
mentis paganicis ſubſcribendo nec guttam li-
quoris,cruori extrauenato ſupernatantis, vllam
vllus vnquam deguſtare auſus fuit: ſed omnes
vniuerſum maluere paganicis fabellis ſubſcri-
bere. Nec minimum dubitarunt, quin ille ſu-
pernatans liquor eſſet mera bilis felica.flaua,&
amara. Nec tentarunt cognoſcere, vllum fel-
lis, aut fictæ bilis amarorem vrinæ ineſſe, ne
quidem vrinis Ictericis. Quod tamen ſummè
eſſet verum, & inexcuſabile, ſi vel vnica fellis
gutta,tribus libris vrinæ permiſceretur. Sin au-
tem aliquis vnquam vrinam, vel præfatum ſu-
pernatantem liquorem cruori,caſu, aut volen-
ter deguſtarit, nec reſipuerit à bilis permiſtio-
ne, neceſſitatéque fellis: Iam dedit teſtimo-
nium ſuæ pertinaciæ, & ignorantiæ Nam omnis
humor felleus, naturaliter ſemper amaricat:
ſed nec ſupernatans liquor iſte, vt neque vrina
amaricant.Ergò non ſunt humores fellei. Itaq;
ex tentandi incuria, maluerunt fabulis ſubſcri-
bere, falſaque pro veris credere, atque tutari
pertinaciter, quàm indutam opinionem iſtam
deſerant. Aſt effectus inde prodeuntes, luxit
omnis poſteritas, totuſque adhuc hodie orbis
Chriſtianus mecum plāgit. Itaque vnus ſaltem
experiatur quæ dixi,quæque ſine incommodo,
aut periculo ſtatim experiri poterit, & dolebit
vir probus omnis, tantam tot ſæculorum igno-
rantiam, ignauiam, & atrocem populi Chriſti 14
deceptionem paſſiuam. Ergò quam Scholæ di-
cunt bilem flauam, tam in lotio,quàm in cruo-
ris compoſito, nec bilis eſt, nec amara:nec fel,
nec vnus de fictis idcirco quatuor humoribus
elementalibus, nec elemento ignis reſpondens,
cum ignis nullatenus ſit elementum. Neſci-
tumque hactenus, quem guſtum haberet vnus
ex iſtis quatuor ſuppoſitis humoribus. Imo
quoties morbos accuſant bilioſos,dyſenteriam,
Eryſipelas, &c. etſi os amaricaret ſubinde,
Liquor tamen ex eryſipelate emanans, non
eſt amarus:ſed planè ex acido ſalſus. Is inquam
humor, de cuius ardore conqueruntur Scholæ
in eryſipelate, vocatur acerrimus:cum interim
nec acrimoniam, neque amaritudinem vllam
præ ſe ferat. Suntque inconſtantes in hoc;cum
acrimonia tamen humorum tantundem ab a-
marore diſtare deberet, quantum piper à colo-
cynthide, vel cucumere aſinino. Adeóque
tam oſcitanter, & inconſtanter, de proprie-
tatibus ſuæ bilis Scholæ egerunt. Quod in Iu-
re, teſtis varians, ſit omni fide indiguus, habea-
tur pro inſipido, vel falſario, ſitque ad reſtitu-
tionem cogendus, quantum alteri, ſuo teſti-
monio,

15 monio, læſionis attulerit. Sed agendum, ſuppo-
namus (non autem credamus) ſupernatantem
cruori liquorem eſſe bilem felleam, & de na-
turali compoſitione eius. Saltem iſte cruor;
cum iam bilis iſta ſupernatat, non eſſet amplius
cruor, ſi vnum de quatuor ſuis conſtitutiuis de-
fecerit, factaque ſit ſegregatio thori, compo-
nentium ſcilicet ſeparatio realis: Non enim
caſeus, à quo ſeroſitas ablata eſt, lac eſt am-
plius. Neque enim inficior totum integrale
ſubſiſtere ea partium heterogenearum vnione:
ſed ceſſat priſtini concreti integritas, ſimulat-
16 que partium conſtitutiuarum vna receſſit. Sup-
ponunt nimirum Scholæ, quatuor humorum
permanentiam, & connexionē, pro cruoris con-
ſtitutione. Imò præter hanc ſimplicem & vanā
ſuppoſitionem, nil à Scholis probatum hacte-
nus, quod non magis commiſeratione, quàm
fide ſit dignum. Nego itaque ſtolidum ſuppo-
ſitum, nec licet proin, & non probata theſi,
ad falſas deductiones biliofas, harumque lega-
tiones in diuerſas corporis partes, atque paſſio-
nes, procedere: ſi prius non fecerint conſtare
de quæſtione, an ſit bilis vlla, pro compoſitio-
17 ne cruoris requiſita. Ergò bilis locum non ha-
bet in cruoris compoſitione, licet extranenſ ro
cruori ſupernatet ſeroſitas vrinacea. Nam iſta
ſeroſitas eſt cruori per accidens. Quod ſat
probat illorum cruor, qui parum biberunt,
multumque laborarunt, & ſudarunt. Sæpè
namque talium cruor, per phlebotomiam abla-
tus, caret omni prorſus ſeroſitate. Ac per con-
ſequens, eſſet orbatus bile. Itemque nec deſi-
nit iſte cruor eſſe cruor. Qui non niſi per acci-
dens ſeroſitatem admittit. Quod alibi capite
de Latice (hactenus Scholis incognito) de Or-
tu Medicinæ, demonſtraui. Latex enim, ad
ſuos fines, cruori relinquitur, cuius ideò igno-
rantia, Medentes hactenus, ab Vronomantia,
pluriumque morborum cognitione, ſecluſit.
18 Reſumam iterum ſupponendo, Quod bilis fla-
ua naturaliter ſit liquor aquoſus, cruori ſuper-
natans. Saltem ergò doceant Scholæ, ſi bilis ſit
humor maximè igneus, ignem repræſentans, &
continens, in ſubſtantia, & proprietatibus, quo-
modò ignis gliſcat in mera aqua ſalſa? Quomo-
dò non ſuffocetur in aqua? Quomodò ſub vni-
taris identitate, ignis & aqua ſe inuicem com-
patiantur, vt & aër immediatè, ſub phlegmate?
Quid vſpiam repererint in natura, quod cogat
ignem connectere in aqua ſalſa? Reperient tan-
dem, ſe adactas ad credendum has nugas, pro-
pter quaternarium elementorum & corporum
miſtorum neceſſitatem. Quam poſtquam de-
monſtrationibus propter quid, vtramque con-
cultam, mundus meis ſcriptis aſſecurus fuerit.
Ridebunt ipſæmet Scholæ, omniſque poſteri-
tas, suorum ſtoliditates hactenus tam pertina-
citer tutas, in Medendo tam pernicioſas, &
inſtruendo falſas. Quod velint nolint, degluti-
re debebunt, duo mea axiomata alibi demon-
19 ſtrata. Quorum vnum eſt. Nullum eſſe ignis
elementum, ignemque culinarium, ſiue artifi-
cialem, non eſſe ſubſtantiam. Ac conſequen-
ter, ſi concurrerent plura ad cruoris compoſi-
tionem: ſaltem non poſſe confluere quatuor
elementa. Ac male quadrare ideo fictionem
quatuor humorum, pro cruore noſtro, pro mi-
ſtione, temperie, lucta, itemque pro morborum
ac ſanationum veritate, exiſtentia, actualitate,
alteritate, & ſanatione. Alterum autem meorum
axiomatum, alibi ſat probatum eſt, Quid omne
ſublunare vſibile, materialiter non compo-
natur ex quatuor, vt neque ex tribus elemen-
tis commixtis. Pœnitendum ergò ſerio. Quo-
niam ignis nec elementum eſt, vt neque ſub-
ſtantia, nec in noſtri compoſitionem aduocan-
dus, pro ficta Microcoſmi æquiparatione, aquo-
ſus liquor ſalſus vt formam ignis referat. Ire- 20
tum conniuenter ſuppono. Naturam quotidie
ex omni cibo, vix conficere cruoris ſatis (prout
libro de febrium inaudita doctrina) Saltem id
comprobat natura, cum pro cruore ſupera-
bondanti, nullum hactenus ſtatuerit diuerſo-
rium: attamen ſemper abundanter, ac ſuper-
fluè, ex omni cibo, vtramque bilem parat
(quod probent Scholæ per tincturam vrinæ, &
ſordium alui) ergò ſaltem quotidie natura ie-
coris errat, fundataque eſt in errore, peccatque
etiam in abſtemiis, piſcibus, & nationibus, ſo-
lius aquæ potatione ſaturatis. Quod ſcilicet mi-
nimum ſuperabundantis humoris ignei, & ter-
rei generet, pluſque quàm pro ſuis alimentis,
ſibi ſit opus. Cur ergò non peccat natura po-
tius in qualitate, prout indies indiſtinctim pec-
cat in quantitate? Cur etiam loco cruoris (quar-
ti ſcilicet humoris ordinarij) non pariter pec-
cando parit cruorem quendam abortiuum, ex-
crementitium, proſcribendum in exilium, ſi-
cut duas biles quotidie nimias exſulat de facto,
è compoſitione cruoris, vitæque ſodalitio?
Cur etiam è bonis, & euchymis cibis, tempe-
ratè ſumptis, quotidie plus malignorum, & ex-
pellendorum, quàm optimi cruoris pacit? Cùm
Galeno teſte, in calidis naturis, totum mel,
quod aliàs in temperatis, atque ideo ſangui-
neis, vertitur totaliter in ſanguinem, vertatur
in bilem flauam? excluſis videlicet aliis tribus
conſociis humoribus? Vnde ſequitur. Quod
fabrica humorum, non ex complexione cibi,
ſed prorſus ex hepatis adraſtia proueniat. Vnde
conſequenter, ſi quotidie bilis vtriuſque plus
iuſto conficiatur, id totum peccato, ac vitio
naturæ, tantum eſſe tribuendum. Omniſque
ideo hepatis naturalis complexio, vitioſa eſt,
ac erronea, in omnibus atque ſingulis. In ab-
ſtemiis, itemque in torridis, vt & in exſangui-
bus, & febrientibus quotidie peccant in
vtriuſque bilis nimietate, vt etiam in ſanguinis
penuria. Vnde ſequitur, primarium ac princi-
palem naturæ ſcopum verſari circa fabricam
præfatæ vtriuſq; bilis excrementoſæ. Quis ergò
ex tot abſurditatibus, non cernet, & diſcernet,
ſuppoſitæ theſis falſitatem? Suppono itaque
vlterius, Quod Scholæ doceant, bilem atram 21
eſſe acidam? Id autem probant, quia cadens in
terram, per vomitum reiecta, fermentat eam, ſi
terra cooperiatur. Fundamentum huius ſtolidi
argumenti, iam ſupra conculcaui, Secundò do-
cent, atram bilem fieri ſubinde ex flaua reco-
cta, ſiue abundanter cocta, quaſi ſua ſponte tan-
dem flaua deflueret in atram, tanquam finem
ſui vltimatum. Quas Scholarum theſes comi- 22
tantur multa abſurda. Nam imprimis ſibi con-
tradicant Scholæ in hoc, quod ſtatuant quatuor
humores, ſimulque eodem digeſtionis motu
naſci, ſiue fieri, ſi nempe cruoris compoſitio
ex quatuor coniunctis contingat. Secundo ſe-
cum luctantur, dum bilem flauam, coquendo,
in porraceam & æruginoſam terminari docent,

Id eſt, induere viridem colorem, & interim increſcere in amarore. Ergò atra bilis non eſt acida, ex ſupercoctione flauæ, nec illa ex hac oritur: vel alioqui naturæ coctio non eſt vniuoca, in eodem corpore, eodemque digeſtionis rectore promota. Vel ſanè id quod reiicitur quandoque acidum atque nigrum, non eſt bilis atra. Niſi fortè vtrumque æquè merito negetur. Dein vbi, & quomodò ſupercoqueretur flaua bilis? non enim in Iecore, vbi exiles venulæ morem coquendi non tolerant, continuo nempe cruore, & lotio tranſeunte, repletæ. Nec demum atra fiet, ex recocta flaua in venis Meſenterij: cum hæ continuo diſtendantur ciborum ſucco, & potuum tranſitu: eſſetque flauæ bilis recoctio, nedum impedimento: Verùm inſuper contagioni, nouello chylo tendenti ad officinam ſanguificationis. Quod ſi verò flaua bilis, nec infra nec ſupra hepar, nec demum in ipſis ramulis iecoris recoquatur, vt inde fiat atra: Sed flaua deferatur ad Lienem, vt in illo viſcere tranſmutatio flauæ in atram, & amaræ in acidam, contingat: Tum ſaltem meminiſſe deberent, quod eo conceſſo, iam atra bilis ſiue quartus humor, deficeret pro compoſitione ſanguinis, & cruor ex aliis tribus tantùm eſſet compoſitus. Quod theſim ſanguificationis Scholarum funditùs euertit. Tandem quorſum inſeruiet recoctio bilis flauæ in atram, ſi inde hoſtile & terreum elementum, in cruore deficiens, poſtero ſpatio conſurgeret? eſtne tantoperè ſolicita natura, vt paret mox exulandos humores? quoſque paulo infra, non entia oſtendam? mera figmenta nulli fini dicata? Demum vndenam flaua bilis, iſtam ſibi aciditatem, ex amarore hauriet, cunctis viſceribus extra ſtomachum hoſtilibus? ſi in humorem ordinarium, ac naturalem, directè tranſeat? Quomodo igneus humor, per coctionis moram, æruginis colorem aſſumet, præſertim ſub eodem lento vitalique tepore? fietque ater, acidus, & fæx terreſtris? An ergò, fortè terra naſcitur materialiter, ex recocta aqua ignea? Vbinam quoque terrarum prouenit acidum, ex inſpiſſato amaro? Ac vnde Scholæ fictam hanc didicere Metamorphoſin? Eſtne forè humor iſte acidus, ater, atque terreſtris humor quidem ſingularis, vnus de quatuor elementalibus trium elementorum? at eſt ergò falſum, quod ex recocta, terorridaque flaua, eundem fieri aſſeruere. Imò timendum inſuper, ne quintus dicendus ſit, qui ſibi parem alterum nondum habuit, eritque non minus neceſſarius hic, quàm alij quatuor, ſi adhuc auſint quatuor alios comminiſci. Eſt nimirum hic acidus, bilis familia indignus. Qui huius omni proprietate penitus eſt ſpoliatus, nempe qui acidus eſt, craſſus, niger, inſpiſſatus, recoctus, frigidus, terreus, & ſaturnius. Aſt vbinam didicere Scholæ, terram vocare ignem atrum acidum, frigidum ſiccum, vt atram bilem fingant, quartum elementalemque humorem, pro integritate & conſiſtentia ſanguinis requiſitum? Reſpice Lector, quorſum figmenti complicata abſurditas, Scholas adegerit, quod nominum atque veritatis penuria, duo elementa, fictoſque inde fecerint humores, terram frigidam ſimulque liquorem amarum, aerem, acidum & igneum? Bilemque flauam, ſimulque mox eandem atram, acrem, amaram, & acidam vocauerint? Vah! timeant ſibi ſuperſtitiū caſum, poſtquam à tot ſæculis iam ceſpitando itum, & profugiendo tam miſerè mentitum eſt. At ſaltem conijcio, nouum hoc atræ bilis germen, in conſtanti Scholarum hebetudine, non habere certam aſſertionem (quod demonſtraui primum fuiſſe errorem alimentarium Splenis, quandoque ſiniſtro euentu degenerem) nec ab initio, & pro cruoris conſtitutione requiſitum: Dici autem à degenere bile, recoctione productum, ſubterfugij loco, vt nempe à tot abſurditatum anxietatibus quodammodò ſe liberent. Coguntur ſaltem potius concedere, quòd ater ille liquor acidus, ſubinde, vitio lienis reiectus, ſit omnino excrementoſa, inutilis, nec intendente natura factus humor. Vtut ſit alioqui, ſi proſilire dicant, ex naturæ intento (etſi rarius conſpiciatur) nec item ex priùs recocta bile flaua: Saltem immeritum nomen, & proprietatem acquiſiuit (nec enim ſe ſat explicant Scholæ, vagantes in ſui dogmatis inconſtantia) bilis, igneæ & felleæ proprietatis. Iam terra quandoque nil erit, præter ignem inſpiſſatum, ſi appoſitè quadrent ficti humores, attributis elementis. Flaua item & atra, fient ſimul, eodemque teporis agente, vt vni ambæ biles reſpondeant terræ. Præſertim cum iam conſtet, Ignem non magis poſſe, quàm eſſe, de numero elementali. Sin verò tribus tantùm elementis tres ſufficiant humores, cur quatuor excogitarunt? Id namque iuxta putatos ſomniorum errores, eſt naturam cogere voluiſſe: perque temeritates iam aſſuetas, gentiles futilitatea confirmaſſe abſque dono luminis medendi. Sed quomodò quatuor quadrabunt tribus? Quæ ſi non quadrent, non pergant ſaltem Scholæ deinceps, pertinaciter Veterum paganiſmum tutari. Siquidem per eiuſmodi paganorum mendacia ſanare velle, eſt introduxiſſe pernicioſam & erroneam praxim, in propriam damnationem, & proximi calamitates. Si ergò atra bilis non in Iecore appareat, ſuis inſignita proprietatibus, nec in Liene ex recocta flaua, aut felle toſto: imò neque ex propria naturæ intentione, nec item humor ſecundarius alimentalis; nulla certè eſt flaua bilis, vt nec vlla atra. Imò ſi vtraque bilis ſit humor quotidianus, parteſque conſtitutiuæ cruoris: ſitque item bilis vtraque quotidianum recrementum, delegatum ad ſuas cloacas. Ergò & ſtercus pari iure erit excrementum, non quidem ciborum; ſed cruoris: quia tinctum à bile flaua, At profectò ſtupida nimis ſunt vtriuſque bilis officia, à Scholis deſtinata. Quod nimirum oportuerit naturam continuò ſolicitam fore, pro generatione bilis flauæ, pro tinctura, & amarore ſtercoris, & lotij (licet vtrique hic guſtus deſit) vt etiam pro excretricis calcare. Denique quorſum oportuit ſtomachum ſtimulari ab atra bile heſterna, priùs acore contaminata? Siquidem ſtomachus non minus geniali excretrice dotatus eſt, quàm attractrice, vel retentrice? Cur item atra (quæ ex condo ſui, nedum amara & acris: ſed & pernitioſè acida fingitur) degeneret in acidam, vt ſtomacho calcar iniiciat? cum acidum, iuxta Scholas, potius reſtringat. Pudeat ergò viros iudicioſos, bilem flauam atque ſelleam dicere, eamque ad vrinæ tinctoram requiri amaram: Cum in lotio nullus ſit vnquam repertus amaror. Pudeatque in re tanti momenti, qualis eſt templum Spiritus ſancti has biles pro cruoris partibus componentibus aſſerere. Adeoque non entium regimen, & doctrinam

nam, in fines impoſſibiliter veros direxiſſe. Nam ſi iam fel, quàm Splen, ſint receptacula, ſolis dicata ſordibus: erubeſcant, dum cernunt ſolum Splenem plures habere arterias, quàm omnia ſimul viſcera. Conſiderentque, cur tot arteriis opus fuerit, pro cloaca vituperoſiſſimi recremen-

23 ti. Et an id non ſit vitæ Authorem glorioſiſſimum, erroris inſimulaſſe, qui plus vitæ internæ dediſſet vni ſordium latrinæ, quàm omnibus ſimul vitæ aulis. Quique cor continenter, & abſque feria laborare iuſſit, vt ſufficientes vitæ ſpiritus ad Splenem tranſmittat quadringentis forte arteriis. Nonne alioqui ſatius naturæ Arbiter, vitam in digniores vſus locaſſet? Parúque ideo atræ bilis naſci, ac fieri iuſſiſſet (dum non ex ciborum complexione & bonitate: ſed ſolo hepatis niſu, humores hi, vel iſti, multi, aut pauci fiant, iuxta Galenum de melle) pernicioſiſque ſordibus, ampliorem longè exitum donaſſet, & procul à nobili viſcere remotum. (Videtur namque Creator, velut finium obliuioſus, à Scholis accuſati.) Vt ſicut inteſtina, totam heſternam ſarcinam, ſimul, ac ſemel: ita & Lien, ſuam vnica vice depleat, corpuſque noſtrum à tanto hoſte ſeruet immune. Nam ſi atra bilis ſit excrementum: etenim quo citiùs ac limpidiùs euacuatur eò quoque melius. Pro-vt Veſica retento lotio, non voluptuatur, vt nec longa non retentis ſibi ſordibus in theſaurum, delectatur. Sed gaudet deſtitui ſarcina vice vnica, ac feſtinanter. Ergò Scholæ, ex conſequenti, impiè accuſant rerum Creatorem, quod fines præfatos vel neſciuerint, aut prætereũs, illorum non meminiſſet. Quippe qui nocuum quotidie excrementum abundanter ſucceſcere voluiſſet, per venas exiles, motu retrogrado, eminus ad Lienem oppoſitum, copiosè deferri ſtrictoque canali, in ſtomachum exonerari, & ne cloaca forſitan ab hoſpite lædatur, præfeciſſet illi tot arterias, vt totus Lien, nil præter arteriarum complexum referat. Vah!

24 apage tanta hominum temeritas. Enim verò par de felle delirant. Dum neſciunt, ipſum liquorem fellis non minus eſſe viſcus vitale, quàm ſit membrana ſtomachi, ipſum cordis parenchyma, aut cerebri medullaris ſubſtantia. Idque ſaltem ex Tobia didiciſſe debuiſſent, iam ab olim edoctæ. Nam Raphaël (quod Spiritus nomen ſonat medicinam Dei) aſporiari fel; non piſcem, qui aliàs facilè putruiſſet. Non autem balſamicum fel. Ergò fel, ſupra ſortem cruoris, carnis cadaueris, oſſium, viſceris ordinarij, vices balſami explebat. Quia in nobis vitæ clauum detinet, prout alibi de digeſtionibus, & vſu fellis. Puerile denique aſſerunt: Quod cum quotidie fiat, imò nimium, ad ſuos vſus generetur fellis, nihilominus iubeant, ipſum, fellis ſolliculum manere conditum theſauralem excrementi, ac iugiter repletum proſcriptea fæce. Vbi alioqui ſi iſtud veri apparentiam haberet, debuiſſet fel quotidie, ac feſtinanter exonerari, per modum veſicæ. quia excernendo gauderet, non autem detinendo ſemper turgere: niſi viſcus eſ-

25 ſet. Quæ alioqui debita excretionis & exonerationis feſtinantia, cum nec in felle, vt nec in Splene, viſatur: indubitato eſt ſigno, Gentiles ſua commenta venum expoſuiſſe credulis: nec à Datore luminum illuminatos. Itemque Scholas Gentilium, nœnias fabellas, etiamnum hodie, per ſuos, pro Inſtitutis Medendi, docere, credere, ac proinde in praxi, iuxta fallaces ſæculorum conſenſus, atrociter labi, eodem atque olim tenore. Quatuor videlicet humores, meraque non entia nunquam futura, vera eſſe, neceſſaria & exſiſtentia: Auorum nempe ſomnia, atque figmenta edocta, ex indagandi incuria ſubſcripta ſtetiſſe. Eò quòd in doctrina de homonibus Scholæ deficiant cauſis, ortu, guſtu, effectu, ſine ſequeſtratione, appropriatione ad elementa temperamento, commixtione, qualitatibus elementalibus, proprietatibus genuinis, totiſque neceſſitatibus naturæ, & Philoſophiæ. Falſam nimirum docendo artem Medendi, damnoſiſſima hebetudine ambulatunt, & hodie 24
æquè turpiter cæci ambulant. Parum de pituita dixi, nam ſi de illa dicam, quam ſcribunt, copioſiſſimè fieri quotidie, cruori permiſtam, ac tandem mutari in cruorem. Sufficit primo, quod eandem demonſtrauerim, eſſe fibras cruoris, ſine cruorem, ipſum, feſtinantem ad terminum digeſtionis ſolidorum properantem, adeóque limen ſecundarij alimenti iam ſubintraſſe. Tum demum, quod oſtenderim, ſua mole nugaa ſponte coire. Dum iam eo ipſo, quaternariam ſuum humorum tollunt, ſi pituita ſit cruor incipiens, aut nondum ſat digeſtus. Sed quia Scholæ plerumque pituitam per muccum probant: hic aliquid de hoc excremento dicam. Oſtendam nimirum; Scholas penitùs neſcire, quid ſit muccus, dum definiunt eundem eſſe cerebri pituitoſum, ac naturæ excrementum ſuperfluum: ac quaſi recrementum reſiduum, tot forte vnciarum vnico die, ab aſſumpto cruore in digeſtionem cerebri neceſſitatum. Quæ vt alibi tractatu de Latice, itemque de cuſtode errante, ex profeſſo attigi: Hic ſaltem obiter demonſtrabo. Enimverò aſtiti, vbi Helleborus, turbith, nicotiana, &c. tonderentur, & ſtatim aliquoties ſternutaui, ſtillabantque nares copioſum muccum, nedum aquoſum: ſed etiam muccaginoſum. Statim quælibet anus cenſeret, quod ille muccus non produiſſet, ſi rerum iſtarum pollinem euolantem non hauſiſſem. Ergò non erat in capite antea: ſed fiebat. Si nimirum apertus erat canalis, & tamen non effluerer. Si ergò iſte falſus muccus ſit cerebri proprium excrementum, eſt reſiduum alimenti ſui ſecundarij ibidem relictum, à finita eius partis digeſtione. At nec iſtud: nam profluxiſſet ſponte ſua, & abſque odore rerum. Quod non. Igitur factum fuit, non ex ſuperfluitate alimenti: ſed ab alimento degenerante, ſiue degenerato. Cerebrum alioquin excrementum habet per modum aliarum partium ſolidarum, quod ſcilicet inſenſili diapnœa diſpergitur in ambientem. Eſt autem muccus, per tabacum aut alia ſternutatoria prolectus, planè ſimilis ordinario: ſed muccus ille violenter excitatus, non eſt excrementum digeſtionis cerebri: ergò neque muccus ordinarius. Fit autem celeriter, & plurimus imò & abſque manifeſta ſtatim cerebri læſione. Alloqui, ſi defectu digeſtionis degeneraret, neceſſariò caput quoque malè valeret. Sed cõſequens eſt falſum, ergò & ſuppoſitum antecedens. Ergò eſt alia quædam facultas, præter ordinariam & principalem nutritionem cerebri, quæ eiuſmodi muccum patit, ad occurſum peregrini, infeſtique odoris, pulueris, aëris, vel obſtructionis ſibi internæ. Qui ſanè differt plurimum, iuxta peregrini illius occurrentis varietates. In ſignum, quod eiuſmodi facultas (quam cuſtodem no-

Digitized by Google

mino, tam Laryngi, quàm naribus præfixam)
diuerſimodè ab occurſantibus affecta, diuerſos
ſtatim pariat ſuis capſulis muceos, ex maſſa La-
cteis. Admiror autem, quod hactenus nemo has
facultates tam in Larynge, quàm in via, vſque
ad organum odoratus extentas, aduertit: ſed
rudirer totum, tranſeundo, in cerebri pituitam
ſit relatum. Excrementum itaque nocuum oſten-
tant Scholæ, inſciis ſibi parentibus genitum
quidem: at nondum conſtare fecerunt, eſſentiam,
exſiſtentiam, aut quidditatem apparentem pi-
tuitæ, quartique humoris, quem pro columna
rei Medicæ vna erexerunt. Vtinam ſimiliter Sam-
ſon, qui duas bilis, vnamque pituitæ, colli-
dat columnas, euertaturque palatium apparens
quod Cacodæmon in fraudem mortalium huc-
uſque detinuit.

Bilis mentitus vomitus.

CAPVT. III.

1. *Inuentio quatuor humorum, lauta.*
2. *Falſam oſtendunt pituitam.*
3. *Bilis manſit indiſtincta.*
4. *Abſurdum in atra bile.*
5. *Quomodò probent, bilem flauam.*
6. *Quid ſit amarum ac flauum, quod per vomi-tum eiicitur.*
7. *A mechanica vituli.*
8. *Non eſſe fel, quod eiicitur.*
9. *Quadruplici errore naſcitur hoc amarum re-crementum.*
10. *Elenchus Scholarum.*
11. *Obiectio, cum petitione principij.*
12. *Probatur non eſſe fel, quod Terriana reiicit ſub initio, argumento multiplici.*
13. *Stomachum famelicum, non trahere bilem è felle.*
14. *Cyſtis fellis, caret ſuperno introitu.*
15. *Fel non ſufficeret cunctis Scholarum com-mentis.*
16. *Rationem bilis non petendam ab igne.*
17. *Figmentum abſurdum, ad quod compelluntur.*
18. *Non poſſe igneum ſubſiſtere abſque actuali flagratione.*
19. *Pro aere fingitur humor priuilegiatus.*
20. *Abſurda aliquot, vtramque bilem ſequentia.*
21. *Abſurda aliquot comitantia pituitam.*
22. *Quid ſit, quod putant pituitam in cruore.*
23. *Qualiter author in hoc à Scholis recedat.*

AVita, & nimis radicata doctrina huma-
rum, quam quæ arietibus leuiter admotis
concidat. Quoniam ab aſſuetis difficile recedi-
tur. Semel auulſa mali radix veterna eſt, timen-
dum ne repullet: quæ præcipuè iam vbique
germen obtinuit. Erunt quippe qui meliora
neſcientes, ſe velut à Medendo excluſos cer-
nunt, & præ indignatione, veritati pulſanti,
occludent fores. Alij, qui in ignauia conſe-
nuerunt, meliora diſcere torpentes, cæteros præ
1 ſe ſpernent. Ibo illis obuiàm. Enimuerò cum
Medentes cruorem in grumos denſari vidiſſent,
conſiderarunt liquorem aliquem rubrum &
currentem, ſimulque alium, qui initio quidem
cum rubro flueret, ſed mox ſponte ſtaret, & gru-
meſceret in gelatinum. Fuit enim iſta cruoris
primitiua inſpectio & anatome. Creditum quo-
que eſt hactenus, cruorem eſſe ſaltem illum ru-
bicundum, fluxilemque liquorem. Neſcitum-
que, quòd in Meſaraicis, nondum nactis fibris
ſpermatiſque initiis, ac rudimentis, etiam ibi-
dem eſſet verus cruor nondum fibroſus: eò
quòd non viderent colore tenus, cruorem in
venis, ſub hepate, differre à cruore venæ cauæ
ſupra hepar. Vt itaque in aquam dimiſſo popli- 2
te, à virgine cruorem emitterent: obſeruarunt
cum gaudio, cruorem tinxiſſe immediatè
aquam, & inſuper fibras quaſdam, telarum ara-
neæ velut iconem referentes. Vnde inconctan-
ter Scholæ pronunciarunt pituitam, iam viſu
manifeſtam. Et noſtra quoque doctrina, rixa de
nomine cenſeri poſſet, niſi fibra poſt mortem
cruoris appareret tantum. Nam & in cadauere,
dudum à mortis frigoribus, inconcretus tamen
cruor manet in venis, viuitque ideò tantiſper.
Non enim lac bene pituitam habet: quia in ſe-
paratione heterogeneorum, caſeum & gru-
mos habet, quibus conſtringitur. De lacte
namque & cruore loquor, prout ſunt entia, actu
exſiſtentia integra, nondum ſeparata per corru-
ptionem. Scholæ verò cruorem aſpiciunt, dum
iam cadauer eſt, concretum, nec propriè illud
amplius, cuius etymon habet, quod fuit. Non
magis quàm homo mortuus, homo eſt cum
particula alienante. Addiderunt mox etiam, ter- 3
tium humorem cruori, qui fel eſſet, nedum
à ſeroſis, lotio, ſudore, & aqua cruori acci-
dentaliter innatantibus diſcretus: nec atten-
derunt an amarus eſſet, meritoque titulo pro-
prietates fellis poſſideret, nec ne. Sat illis ae
volupe, quod eſſet liquor aqueus, vel tenuiter
lutei coloris. Nam lex fundandi fel, erat in pla-
cito principis Medicorum: non autem amplius
naturæ. Incidit in quaternionem elementorum me-
ditationem, deerat tamen quartus humor. Quo-
circa, vt numerus reſponderet elementis, quæ
putabantur quatuor, atque ad ſingulas corporis
propemodùm conſtitutiones confluere, excogi-
tatus opportunè fuit humor quartus, terræ ſi-
milis ideo & ater quem dum dudum fruſtra
inquirerent, tandem proprio ac temerario auſu,
à recocto igneo, & felleo, prodire eſt iuſſus,
ſic vt bilis retento nomine, à flaua, in atram
degenerare ſit iuſſa, & ab igneo liquore excogi-
tato, prodiit terreus. Torridusque amator. (In 4
viuis quippe, mos ad lubitum, torreri, aſſari,
frixari, æquâ importunitate fuit mandatum)
in fel aduſtum, ſub tepore vitæ, aciditatem
aſſumere volitum eſt. Adeóque ex materia
ignea, per actum ignis, & teporis, fieri frigi-
dum, atque terreum productum, immediatè.
Inuitæ recalcitrant Scholæ modernæ interim,
dum diſtillata quæuis accuſant mutuatæ cali-
ditatis ab empyreumate. Etenim vt atram bilem
finxere priores, quæ numerum elementorum
impleret, eam omnibus coniecturis, licet ridi-
cula, tandem ſunt aſſecuti. Ita nempe flauam, 5
per Icterum, & vomitus amaros, pro funda-
mento naturæ & artis, introduxere. Quippe
innatans cruori extrauenato liquor, cum nul-
lum prorſus amarorem referret, potuiſſent
tyrones vel ex inde, de fellis natura dubitaſſe,
ſi ſaltem digitum ſemel intinctum leuiter de-
guſtaſſent. Quare dum Scholæ animaduerte-
rent, per vomitum, flaua ſimul & amara fre-
quenter deiici, imò ſubinde porri ſuccum, diſ-
ſolutæ æruginis, vel lazurij infuſum, mentiren-
tur: bilem certo certius ſtatuerent. Nec de ea
amplius

amplius diſputandum, vt neque contra negan-
tem eiuſmodi principia (de lotij autē bile, mox
ſub vronoſcopia dicam) eamque deinde quoq;
lotio, ac ſtercoribus quibuſlibet, etiam ſordibus
aurium, & oculorum ineſſe, audacter affirma-
runt. Sed plenius hanc doctrinam confirmauit
Icterus, quippe qui os & ſaliuam amarore ſuf-
fundit, cutis pruritum excitat citrinæ. Creditum
eſt facile itaque, ex felle iſthæc vniuerſa mutari.
Imò ex felle aduſto, & peccāte, tam quātitate,
quam qualitate, omnes eiuſmodi morbos cuta-
neos, vitioque hepatis, plus iuſto fellis patien-
do, affirmarunt. Quibus nempe circumſtan-
tiis, ſat ſuperque bilis exſiſtentiam, ac neceſſa-
riam aſſociationem, ſe probaſſe ſunt ratæ. Hinc
deinceps ortum eſt ſomnium, quod illos qua-
tuor ſimul humores, in eſſentia permanentes
cum. x i t, atque inde vnicum ſanguinem ex
illorum cōglomeratione prodire, rurſuſque ſin-
gulos humores à connexo, concretoque cruo-
ris. ſiſtere, quoties luctæ elementali, intēperiei
6 videlicet, vel laxatiuorum votis placeret. Ego
iam meas & quotidianas obſeruationes vulgo
lubens narrabo. Imprimis namque ſi copioſi-
or, durior, vixque ſat maſticatus cibus in cœ-
na ſit ſumptus: manè proin frequenter vomi-
tus flauus, amarus, ſpecie vitelli ouorum, vel
alias inſtar olei, è ſemine raporum expreſſi,
ſuccedit: Inde itaque primus conieci, iſtud fie-
ri digeſtionis ſtomachalis errore: non autem
vitio hepatis, defectu ſanguificationis, aut bili-
ficationis abundantia. Siquidem non rarò, eo-
dem vomitu, malè digeſti & maſticati cibi, par-
tim in flauam ſaburram conuerſi, ſimul eiici
conſpiciuntur. Dein conieci, ſtantibus regulis
ſanguificationis, eiuſmodi flaua & amara recre-
menta, nec bilem, nec fel, multóque minus par-
tem cruoris conſtitutiuam eſſe, Quod necdum
è ſtomacho eſſēt elapſa, neque ideo lecoris ſan-
guificationem experta. Cum ſcirem, nil à ſto-
macho ad Iecur, niſi per longam moram, & ve-
narum Mezaraicarum venulas. Quapropter pa-
riter, neque à Iecore, iter eſſe ad ſtomachum, niſi
per eaſdem vias admodum remotas, & creden-
do impoſſibiles. Præſertim dum integri, malè
ſubducti cibi, vna cum flauo atque amaro vo-
7 mito prodire cernantur. Didici præterea vituli
exēpſo, & oculati inſpectione, hanc flauam ſa-
burram generari in ſtomacho malè diſpoſito:
atque in duodeno magis regulariter temperatis
brutis. Cùm etiam naturaliter, in Ileo, flaueſcant
aſſumta lacticinia. Vitulus namque, dumtaxat
lac maternum bibens, oſtendit mox à nece, quod
lac ſtatim grumeſcat in coagulum aceſcens, &
liquorem aqueum acidum: vtrumque caſeis
parandis expetitum. Huc inquam coagulum,
ſtatim dein in ſtomacho, lactis albedinem de-
ponit, fit fuſcum, ac in duodeno, & ilei initio,
flaueſcit; dein in progreſſu, magis ſaturate fla-
uet: vlterius verò, planè citrinatur, circa mono-
culum inteſtinum autem, virideſcit. Poſtremò
ſtercoreſcit. Dicāt ergò Scholæ, an colores iſti à
flaua & porracea bile fiant? dum interim ita
8 mutentur, ante aduentum in hepar? An verò hi
colores fiant à proprietate inteſtinorum? Infan-
tes pariter, ſucto lacte, ſtatim citrinum cacant
merumque diceres fel, & infantulos omnes,
primo ſui initio bilioſiores, vitiis ſeipſis, fateri
coguntur Scholæ; quos tamen ætas, cibus lactis,
puſillus calor, continua dormitio, & exercitij
carentia, a bilis ſuſpitione excuſant. Sin autem
tormina patitur infans, ſiue acidorum ſympto-
mata, præſto idem ſtercus citrinum mox viri-
deſcit, tantoque magis, quantum longius à ſa-
nitate receſſerit. Vnde manifeſtum fit, tam in
nobis, quàm in brutis, lac, propria digeſtione,
citrinum fieri, omnem videlicet cremorem
ſpontaneo naturæ, & corruptionis fiſo, laben-
do ad excrementum, ac ſuapte motu flaueſcere
propria ſtomachi & inteſtinorum opera Ac ſub
errante vi digeſtiua, facillimè alienari, flauere,
virere, & diuerſos ſortiri ſapores. Non autem
quod propterea fel ſit, aut fiat. Fiunt namque
hæc inteſtinis, extra officinam hæpatis, & à
facultatibus alienis, nec in ſtabulo, ſanguificati-
oni demandato. Siquidem ſi fel ſit pars con-
ſtitutiua cruoris; eo ipſo fit etiam in loco, &
materia, qua cruor generatur: non autem inte-
ſtino. Eſſet namque prima lactis mutatio, in
fel flauum, vel viride, idque naturaliter: at-
que inde cruorem, Flavus ergò cremor iſte,
mox in duodeno, ſponte proficit, iſtoſque co-
lores, non humorum fictorum: ſed naturalis
excrementi induit. Quo circa nec mirum, idem
ſtomacho euenire, ſub quocumque culpæ reatu,
diſtricto. Nimirum totum cremorem conten-
tum, ſtatim vitioſum, amarum atque flauum
chylum traduci, quod in ictero ſtatim occurrit.
Interim in decurſu chyli, per Ileon inteſtinum,
ſugitur in venas, quicquid nedum naturæ fini-
timum, parandoque cruori conueniens, Arche-
us cenſuerit: verumetiam, totum ſimul ſerum, 9
vna verſus hepar adſcendit. Sin itaque chylus,
circum ſtomachi ſepta, excrementi vultum præ-
maturè aſſumat, errore digeſtiuæ præuentus:
ſignificatur vel Pylori offenſio, vel digeſtiuæ
error, cibi aut cremoris vitium, vel mora nimia.
Ideóque ſenſiſſe fermentum vitale fellis, præ-
poſterū, ac malè applicatum. Sæpè ſic namque
contingit beneualenti, quod oblatus cremor
probus, ritéque in ſtomacho, ſubactus, à ſcopo
naturæ alienetur, oblato procul laxante, totus-
que per iſtam tyrannidem, in Inteſtinis, fiat a-
mara & flaua putrilago. Quæque licet cadaue-
roſa ſit, recens è cruore parta, propter tamen ſui
amarorem, ac virus ſoluriui, haut deguſtatur à
canibus, vt neque à ſue, aliàs à ſtercoribus
minus abhorrente. Sentiunt nempe, amarum
ſubeſſe virus pharmaci, longè à ciborum, cruo-
ris, atque carnis bonitate alienum. Elenchus
ergò ſit. Venenatum pharmacum de cibis, 10
potu, & cruore, parrauit amarum laticem: ergò
fel eſt, & bilis. Itemque ſtomacho male ſe ha-
bente, parrauit excrementum amarum, ergò
eſt fel, & bilis in hepate procreata, & in ſtoma-
chum indirectis tubis, transfuſa. Indiſertum
planè figmentum, quod bilis ſit pars intenta
per naturam, & à Iecore fabricaretur, quæ paſ-
ſim à corruptione ſolutiui pharmaci, vitioque
digeſtiuæ, in cholera dyſenteria, &c. naſcitur
cauſis propriis. Quaſi proles, effectus, fructus,
& producta errorum, ſint pars conſtitutiua
cruoris noſtri. Igitur quod Scholæ nominant
partem cruoris natiuam, comparem cum pu-
trente chylo, ac bilem ſiue fel. Id totum eſt me-
rum excrementum, ab agente naturali, malè
diſpoſito, alienatum, & degener. Sic etiam au-
rium ſordes, fel erunt, ſi flauedo & amaror ſuffi-
ciant, vt fel dicatur. Quo dato, iam flauum,
quod per vomitum, vt ſtercus, reiicitur, con-
ſanguineum

11 ſanguineum & de familia cruoris erit. At ſaltem
volunt Scholæ flauum, & amarum, ſubter ter-
tianæ initia reiectum, fel denunciare infallibili-
ter. Probant nempe fel, ex Tertiana: & hanc
interum probant à felle reiecto, eſſe felleam. In-
primis non conſiderant. Siue eiuſmodi vomitus
ſucceſſerit à paroxyſmo febrili, ſiue demum
beneualenti, ab inordinata cœna, &c. Quod
tamen proinde non mutetur proprietas, aut na-
tura illius excrementi. Alioqui tanta meracæ
bilis eiectio, importaret Tertianæ peſſundatio-
nem, ſi hæc à bile cauſaretur. Quare nec bilis
eſt, neque fel; ſed merum ſtomachi, & ieiuni,
12 excrementum. Quia quod initio Tertianæ eiici-
tur flauum, non venit de Iecore aut felle, adeó-
que de officina bilis: ſed venit non eminus ab
orificio ſtomachi, vbi ſcilicet eius eſt natiuitas.
Non autem de hepate: cum febrim nec tollat,
nec diminuat ſaltem. Itemque deberet per igno-
ta compita, deduci ab hepate ad ſtomachum.
Quare nec facilè, nec præſtò (prout alioquì
præſtò adeſt in ſimili vomitu, & cholera) nec
tutò, nec impermiſtum poſſet eò peruenire, lon-
géque tutius à felle, in Inteſtina: & ab hepa-
te, retrorſum per venas Mezenterij, quàm ad
ſenſibile ſtomachi orificium transfretaret. Pro-
cul nimirum, tam bilis officina mentita, quàm
ipſamet Tertianæ ſedes collocantur à ſtoma-
cho, vt hic ſit ordinarium, in hiſce malis emun-
ctorium. Cur ergò fel ad ſtomachum potiùs,
quàm ad inteſtina, longè proniora, & aptiora
defertur. Nam ſi alibi quàm in ſtomacho, ſit
generatum illud amarum excrementum, im-
pertinenter prorſus, eoque ductu defertur ad
ſtomachum. Itemque ſextuplo plus, ſæpè vni-
co vomitu reiicitur huius flauæ & amaræ ſa-
burræ, quam ferat capacitas folliculi fellis. Qui
proinde hoſpitium illius fellis eſſe non potuit,
vt nec capacitatem in hepate, pro ſui genera-
tione obtinere, nec hoſpitari inter hepar & ſto-
machum, abſque lethali noxa, confuſione plena
Sin verò ſit fel, & productum ipſius ſtoma-
chi: iam ſtomachus fellicationem ab hepate fu-
ratus eſt. Iamque alio hoſpitio, ductore, & æ-
quiualente fabro, fiet bilis, ac fel extra hepar,
quàm quo vniuocus ſecum cruor paratur. Aut
certè nulla bilis eſt de eſſẽtiali compoſito cruo-
ris. Fortaſſis ergò hæc bilis, hocque fel, quod
reiicitur per vomitum, anomalo loco, & erran-
te fabro fit? Atque ideo neceſſariò, nec bilis
erit, nec fel. Atqui nondum de alia bile cruo-
ris conſtat. Iniurium eſt ergò cruori, huiuſque
innatæ bili, ſi qua eſſet, fundari, ac probari, per
excrementum, quod nunquam principiis, aut
officinis bilioſis, eſt paratum. Imò exin par ius,
& licentia eſt, quicquid bilioſum ſuſpicatur,
comparari in eſſentia, colore, ſapore, & efficiente
huic excremento virulento, per vomitum excre-
to in Tertiana, aliiſque nauſeis; itemque illi,
quod in cholera tam ſurſum, quàm deorſum,
atque in ſolutiois, continua fabrica expellitur.
Adeóque iam exhinc liquet, anteſignanos bi-
lis Inuentores, temerario & inconſulto auſu,
introduxiſſe bilem, pro cruoris elementali ap-
poſitione (quam compoſitionem vocant) fal-
ſóque aſſeruere illum flauum & amarum uo-
mitum, eſſe fel, & bilem, de efficientia Iecoris,
& conſtitutione cruoris. Etenim quàm incertus
& ſtupidus eſt finis, genitor, ſeparator, miſſor,
ductor, via, & canalis, quibus iſta bilis ab he-
pate ad ſtomachum retrogrado motu delega-
retur? niſi malint ſtulta horum eſſe obſequia,
& neceſſitates. At nunquam hæc examinarunt
Scholæ: verum celeri trans pontem lutumque
pede præterierunt, vnde anxietates ab abſurdis
formidabant, quaſi ſoli lucro inhiantes: quæ
tamen maiori emolumento indagaſſent, quàm
quod quotidie ad ſcripta Galeni ſuas centurias
ſuperaddidiſſent. Neque enim minus differt ex-
crementum à cruore, quàm cadauer ſuis, ab ho-
mine. Nam cadauer vixit quandoque: excre-
mentum autem iſtud, nunquam. In Iecore au-
tem nullam formari bilem, iam probatum. Sin
bilis quoque alibi, quàm in Iecore fiat, ex ſup-
poſito Scholarum quoque, non erat vera bilis:
multóque minus, ab illius (excrementi ſcilicet)
eſſentia, probabilis erit bilis eſſentia. Quod ſi
verò bilis, aliquo pede, in familiam excremen-
ti originaliter intrauerit, iam eo ipſo, erit hu-
mor alienus à bile; quam nihilominus ſeria in-
tentione; per naturam noſtram intendi, patiari,
& optari Scholæ iubent tanquam per elemen-
talem neceſſitatem commonitæ. Saltem intelli-
gere nemo ſanæ mentis poteſt, cur venæ ſtoma-
chi (quas nullum prorſus vnquam chylum ſor-
bere poſſe, demonſtraui alibi) allicient ad ſe, ve-
lut amicum, quod hepar, quodque venæ, ac to-
ta corporis œconomia, exilio dignum, ſeriò ſe-
mel auerſata ſunt. Cur videlicet tam flagirioſa
ſarcina, aliunde genita, notha, atque peregrina
duceretur ad ſtomachum: qui cordis ſenſum,
nobilitates, paſſiones, atque teneritudinem poſ-
ſidet. Inuerſo ſanè, confuſoque rerum ordine,
ſordes ad cordis rhythmos exprimens viſcus,
detruderetur, ſi aliunde, vt exotici adoptaren-
tur. Quis ille amens ac deuius ductor, qui talia
ad ſtomachũ detrudat? Ceſſat enim iam terminus
bilis, dum reliquiæ heſternæ cœnæ ſupponun-
tur malè digeſtæ, & non maſticante dente reie-
ctæ adhuc integræ, flauæ tamẽ, & amaræ. Neque
enim correlatiua ſũt, quod multa bilis efflueret
in ſtomachum, quoties huius aliquod notabile
adeſt vitium. Poſt liberalem enim frigidamque
cœnam, prout & febrilem acceſſum, adſunt pa-
ria inappetentia, famis tolerentia, ructus ama-
rus, nidoroſus, nauſea, pondus, vertigo, &c.
Qua propter iſta, & à ſimili orta matre, facilè
credendum. Adeò (quod in titulo promiſi) non
ſit niſi mentitus bilis vomitus, quo bilem cre-
duliter perſuaſerunt primi humorum inuento-
res. Aiunt quoque, & bilem ideò, è folliculo
fellis, ad ſtomachum trahi famelicum. At quàm 13
ignauo iudicio id ſtabilitum, quodque ſordes
retrogrado pulſu repetantur ad ſtomachum, di-
cant Philoſophi. Non enim fames appetit fer-
rum, aut glaciem: ſed tantùm fertur ad obie-
cta comeſtibilia, vnde alimentum ſibi ſperat
natura. Non autem fertur promiſcuè in quali-
bet. Sic nec appetit natura, quod ſemel vt re-
probum excreuiſſet. Sciens, non quidlibet è
quolibet fieri poſſe. Nec ideo ſperat, vel ſpectat
ab excremento alimentum. Quod nec ideo ap-
petit, nec allicit ad ſe. Atque vtinam id Scho-
læ conſideraſſent, ante bilis temerariam doctri-
nam. Concedo quidem, per inordinationes ſub-
inde ſequi inordinata, confuſaque obſequia. At
non proin admittam, è paruo fellis folliculo,
ſextuplum depromi pro vomitu, vt neque te-
merè quicquam ad ſtomachum trahi: cum ip-
ſummet fel ſit viſcus nobile, & vitale; prout 14
alibi. Quapropter ſubinde curioſius tentando,
inſpexi cyſtidem fellis: nullumque tamen mea-
tum

tum ſupernè patere, è Iecore ad fel, comperi: idque pro facto, ſuppono in Iure. Quæ etiã cenſui, fel non fieri ab hepate: ſed in propria capſa, de puro ſanguine Iecoris, patari materialiter, & efficienter, à proprio fellis Archeo. Saltem ſi inſenſibilis aliquis porus ſit, qui ab hepate bilem inſpiraret (quod non) in capſam fellis. Quare ergò os, ad exitum fellis, quinquagies ad minimũ, plus patet eiiciendo, quàm intrò ad felli? Siquidẽ nullus à tot ſeculis introitus adhuc, per oculum, luſtrari potuit. Nõne & hinc peruia eſt cõfirmatio, quod fellis orificiũ, in inteſtinum ieiunum tendat duntaxat ad inſpirationem ſui fer- 15 menti, vitalis, & neceſſarij? Fel namque in Tertiana, nunquam ſufficeret tingendæ vrinæ, alui ſcoriis, alimoniæ quoque quotidianæ quamque pro cruoris ſubſiſtentia requirunt. Inſuper vt nec pro abundãtia, quam alternis diebus, ſubter initia acceſſuum euomunt, etiam ſobrij. Nonne enim ex hinc didiciſſe debuiſſent, quod quicquid bilem vocant, ſit merum excrementum, ex conſtitutione morboſa procreatũ? & quod ſic eſt procreatum, non poſſe ſtabilire quidditatem cruoris, bilis, aut fellis? Quippe cui ius nullum iudicandi quaternarij neceſſitates, pro cruoris integritate, & appoſitione, loco compoſitionis? Similarque enim ructus acidi redduntur ſtomacho, ceſſat infauſti illius, & amari recrementi præſentia in ſtomacho, ex chylo deturpato. Abconrque ex tum idcirco ructus nidoroſi. Bilis ergò ficta eſt in ſtomacho, per quam, bilem hepatis, æquè fictam, ſtabilire originaliter contendunt Scholæ, oritur ab inordinatione ſtomachi: non autem ab intentione naturæ, pro cruoris conſtitutione. Tota ergò eſt excrementum, maléque quadrat alteri bili, fictæ in cruoris cõpoſitione. Quippe quæ nunquã probabitur intra naturæ limites, cùm eius nulla præſentiæ premat neceſſitudo. Fel enim, viſcus eſt vitale, ac ſummè neceſſarium. Quapropter nec temerè ſynonymum humori, aut excremento eſt annumerandum, vt neque pro parte cruoris 16 cenſendum. Etenim elementa ſe inuicem deſtruere & vorare repetitim, aiunt. In probatione autem defecere hactenus. Solum autem allegant ignem artificialem, quem putant aquam & aërem in ſe conuertere, quoties non cernuntur ea ampliùs. Sed deficiont in theſi propria. Nam docent ignem, aquam in ſe, & non in aërem conuertere. Stultaque eſſet ignis actio, quæ non pro ſe, ſed pro aëre laboraret. Imo licet aqua ignem extinguat, nunquam viſum tamen, quod è conuerſo ignis fieret aqua. Sat enim putarunt, ſtatuiſſe, nec probaſſe ſuas theſes. Inter humores autem, quem igni aſſimilatum volunt, aquam oſtendunt, non acrem, mordacem, vt neque ſalem amaram ſed modeſte ſalſam: Quamque alibi vocant cruoris ſerum: deſumpto ab aquea parte, lactis etymo. Vocant inquam bilem, Igni reſpondẽrem. Iubent nempe, elementa ſuis parere debere ſomniis. Etenim Scholæ, interrogatæ ſeriò, aiunt bilem eſſe humorem merè igneum, ac felleum; eò quòd componatur actualiter à prædominante igne. Ego verò ſilẽs ad has nugas, ſtupeo, dum innatans cruori aqueum ſerum aſpicio. Addũt quo- 17 que, Ignem verum in bile ſupprimi, tanquam à forma mixti laruatum, ac frænatum. At credat qui volet, quod forma bilis, ex mero ignis dominio ſuſcepta, vt igneos elementi effectus in- nobis proterret, coërceret ita ſui productum in quo actualiter lateret, vt actu prorſus ſigeret, & ſeroſum ſit ens, ac merè aqueum. Reor 18 ideo, atque ſcio, ſi tantillus ignis actualis eſſet in miſto, quod ſtatim ab adiunctis ſuppreſſus periret. Imo ſi nihilominus vi heteroclita, perſiſteret ſoſpes ignis: ſaltem nequicquam veneraretur formam, aut corpus illius miſti, quin abſque reflexione, aut conniuentia, totum cremaret & abſumeret pro ſui indole. Itaque vel ignis ceſſaret, vel miſtum neceſſariò periret, nec poſſet forma bilis alterutrum impedire. Etenim hactenus viſum non fuit, quod artifex, qui vitrum, teſtas, lateres, aorichalcum, &c. per ignem parat, queat vſquam aut vnquam ignem, terræ, aquæ, & aëri copulare, vt inde ens aliquod miſtum conſtituat, multoque minùs, quod ignem cœlo defluum alliciat, aëri connexerit, aquæ & terræ. Mirum itaque, quod in adynato, tota vis Medica baſin ſtabiliat hactenus. Tantóque mirabilius, quod ad ſurda huiuſmodi ſomnia, totus mundus velut ſopore ſtertuerit, eruditoſque credulitate dementarit. Tantóque mirabilius; quod crediderint ignem ſub aliis elementis in miſtionibus ſuppreſſum, adhuc nihilominus perſiſtere incolumem. Vbi tamen ſat norunt, & animaduerterunt, omnem mox ignem, quoties à comburendo ceſſat, vel aquæ iungitur, ſtatim perire, & in nihilum redigi. Etenim ſi ſpiritum vitalem, ſiue auram æthеream, loco ignis attuliſſent, veniã dignæ videri poſſent Scholæ: Sed maluerunt in Epimenidis ſomnio dementare, quàm humorem, igni parem, non reperiſſe. Vt iuxta concepta mendacia, humorum exſurgeret quaternarius. 19 Pro aëre enim, priuilegiatum finxere humorem, qui non eſſet excrementitius, more duorum ſociorum. Ideoque hos ſubinde nutrientes, plerumque tamen ſuperfluos, ſi non etiam ſcorias appellant. Vtiles verò, potiſſimum eo 20 nomine: non quidem quaſi alant partes ſpermaticas, præter thecas cyſtidis fellis, & Splenis. (at miſerrima ſaltem membra, quæ ſolis paſci excrementis cogantur, & cedere tenum priuilegio.) Vtilitatem autem bilis notant ridiculam, quod anum ſtimulet, atque vrinam. Cùm interim pallidæ, vrinæ, ſint incontinentiores tinctis. Imò aluus Ictericorum (quam bile priuari aiunt propter cineręas ſordes) ſat eſt laxa ordinario. Atqui cùm tres humores, qui cruori ineſſe finguntur, non differant à ſe ipſis reiecti, niſi ſola ſuperfluitatis infamia: non poſſet non ipſum humidum radicale nutriri per excrementa: ſi vtraque bilis, & pituita, eſſent alendo. Vt autem copia bilis (quam aiunt quotidianam) ſupputetur quodammodò. Alterno ſaltem die in Tertiana, per vomitum reiicitur larga quantitas, præter adhuc eius quotidianam conſumptionem, quam dicunt alendo neceſſaria. Imò clarius elucet copia huius bilis fictæ, in Ictero, quẽ definiunt ſola cyſtidis fellis obſtructione. Adeo vt vrinæ lotium ſit nil, niſi merum fel, totuſque habitus, & internæ partes, intimæ & extimæ, fellea. Quæ cum nil putentur, præter bilem non ampliùs per aluum eiectum. Cernitur hinc, plus triplo ſaltem bilis generari quotidie, quàm cruoris ex tribus ſimul aliis connexi. Malè memores, quod ſextuplo plus tincturæ, per vrinam ſolam Icteritiam recedat, quàm alioqui in ſano, aluus &

vrina

vrina edant ſimul. Vnde ſaltem ſequitur, Icte-
rum non ſolam eſſe fellis obſtructionem, quam
putant. Clauſo enim fellis orificio, ſtatim fel
totum cruorem (aiunt) quantitate ſuperat.
Nec enim porracea aut æruginoſa (qualis è ſto-
21 macho frequens prodit) in Ictero, valde crebra
eſt. Pituitam Porrò, cum cruore, per venas fer-
ri aiunt, & tandem in cruorem mutari. Adeo, vt
eam in venis, quàm in hepate, conſtituant pro-
priam cruoris officinam, atque efficiens promi-
ſcuum. At ſaltem humorum deficit quaternarius
ſi flaua bilis non differat ab atra, niſi ſola inſpiſ-
ſatione recoctionis, & pituita nó differat à cruo-
re, niſi tepore ac fotu. Non enim caro toſta, à
cruda ſolet diſtingui ſpecie: Quare nec pituita
à cruore diſſentiret, niſi ſola maturitate, vt po-
ma immatura à maturis. At nunquam potuere
pituitam in venis oſtendere, niſi fibras, quæ
ſe à venæ ſectione, in aqua tepida, ſecernunt
Adeóque nec ante mortem cruoris eſſe, aut vi-
deri incipiunt. Quamdiu enim ſanguis eſt alen-
dis partibus vtilis, eius pars ſolidior à reliquo
22 corpore ſui erat indiſtincta. Quia erat compoſi-
tum verum & integrale Id enim in naturæ ſy-
ſtemate vtrobique obuium. Nam cum natura
agat ob fines, Authori ſuo notos; ſemper vna
pars ſuſcipit promtius Archei impreſſiones,
quàm altera. Finis enim cruori fuit, ſolidorum
nutritio. Ideóque ſoliditatis gradus paulatim
anhelat, & acquirit. Itaque cruor, mox atque
in iecore perficitur, parte ſui maturiore, magiſ-
que ſpermatica, albas fibras, atque deſiderati
coaguli homogenei initia aſſumit, quas prius
in Meſenterij venis non habebat, vt patet in dy-
23 ſentericis. Eſt nimirum cruoris pars optima, &
perfectiſſima ideo, quam Scholæ pituitam vo-
cant, quamque ſolidiori ac ſpermaticæ conſti-
tutioni affinem, ſcio. Scholæ inquam, pituitam
cruditatis, ſenij, atque defectuum filiam no-
minant, etiam in puero, iuuene, ac viro. Diſ-
ſentio nempe & in hoc, à Scholis: vtpote pro
pituitæ probatione nil niſi muccum, meras ſor-
des, & ſcorias, ſpectanda offerunt, qualis ſæ-
pè per vomitum & ſedem eiicitur deficiente
ventris culina, Etenim ſæpè abraſum à proculo
truculento, vt & narium mucum, quique pul-
monum quocunque vitio excreatur, pituita
ſunt mera Scholarum. Quæ ſcilicet, per vlti-
mæ digeſtionis errores, parantur ſordes, à cau-
ſis morbificis. Eſtque tanta Scholarum hebetu-
do, vt cum ſuo Galeno damnent cibum neruo-
rum, membranarum, tendinum, &c. eò quòd
putent pituitæ eſſe matres. Nec attendant, quòd
partes ſimilares, ac primæ conſtitutionis, ſint
ſpermaticæ naturæ: eaſque indiſtincta prorſus
confuſione, vocant pituitoſas. Neſciæ, aut ſal-
tem immemores, quod proximè nutriantur iiſ-
dem, quibus conſtamus. Adeóque ſi partes ho-
mogeneæ, ſimilares, ac primæ conſtitutionis,
damnentur ab humoriſtis, tanquam pituitoſæ.
Alterutrum ſanè neceſſe eſt. Vel Scholas neſ-
cire, pituitam ab humore ſecundario atque ſper-
matico diſtinguere: vel planè, nullam eſſe in
cruore penitùs pituitam. Idque quod in cruore
pituitam ratæ ſunt, eſſe initium, ac fundamen-
tum ſecundarij, & proximi alimenti ſolidorum,
Nunc de bile flaua, quæ in vrinis ſupponitur,
dicendum cum præteritorum ſæculorum admi-
ratione, & craſſa ignorantia.

Vronomantia Veterum.

CAPVT IV.

1 *Vrinarum diuiſio.*
2 *Paracelſi non inepta obſeruatio.*
3 *Authoris ſcopus.*
4 *Erratum hactenus in iudicio, de lotij circulo.*
5 *Vnde circulus in vrina.*
6 *Sententia Galeni iudicata.*
7 *Probatur non ineſſe fel lotio.*
8 *Scholarum inconſtantia.*
9 *Quid vrina flauedo indicet.*
10 *Nil bilis, aut fellis ineſſe lotio.*
11 *Triplex in hoc error.*
12 *Petitio principij.*
13 *Non rapi bilem è lotio, ad cerebrum.*
14 *Aliquot abſurda conſequentia.*
15 *Ab Anatome.*
16 *Ab Ictero.*
17 *Quid fundamentaliter deſignent vrina aquea, reſpondet poſt tinctas, in febribus.*
18 *Vrinæ prognoſes hactenus fuiſſe mera ſomnia.*
19 *Deficit canalis.*
20 *Sub motuum diuiſione.*
21 *Nubecula vrinæ, an deſignet pituitam.*
22 *Cuncta in nobis coquuntur vnico fine, nempe vt alant.*
23 *Cur Splen duplex fermentum.*
24 *Quid ſit illud, quod Splen quandoque in ſto-machum eructat.*
25 *Sublata cauſa, non tolli quemlibet effectum.*
26 *Quid dicat vrina confuſa.*
27 *Vnde cruditas in lotio.*
28 *Cur ſtranguria vix ſanetur in ſenibus.*
29 *Vnde ſedimen bolare.*
30 *Errores circa contenta, tam propria, quàm aliena, alibi de Duelech.*
31 *Noua adhuc methodus iudicandi lotium ex pondere.*

ENimverò Scholæ, pro lotij ariolatione præ- 1
ſupponũ: materiam dilutam, ſiue aqueam,
Ex huius oppoſito, craſſam, ac dein mediocrem,
Itemque confuſas, turbulentas, opacas, prout
etiam claras, atque perſpicuas. Confuſarum au-
tem quædam, per calefactionem redeunt in pri-
ſtinam diaphaneitatem: aliæ, permanent tur-
bidæ. Quædam denique ſemel clarificatæ, tur-
bantur mox iterum: aliæ verò difficulter. Se-
cundò, conſiderant colores ferè omnes, ab
aqueo, albo, lacteo, & craſſo: itemque ab
aqueo pellucido, in ſubnigrum vſque. Tertiò,
ſpeculantur contenta propria, & aliena. Aliena
nimirum voco, ramenta viſcida, cruenta, are-
nas, calculos. Eaque vel matulis mox affixa,
vel ſidentia libera. Propria verò ſunt, quæ ferè
ordinariò, ex confuſis præcipitantur, vel per-
ſpicuis innatant, in ſuperficie, paulo ſubter
eam, in medio, circa fundum, vel ipſi fundo
incumbentia: illaque vel cohærentia, vel di-
uulſa. Quartò, conſiderant ſpumam, & bul-
las. Quintò tandem, attendunt circulum. At 2
Paracelſus, vrinæ corpus inſuper diſtinguit in
vrinam cruoris, potus, & miſtam. Cruoris, di-
cit, ſi pridiè veſperi, & noctu, micturiens manè,
nondum biberit. Vrina autem potus ſit, quæ à
multo & holigophoro potu eſt collecta. Miſtam
quoque vocat, ſobriorum, ſiue temperatorum.
Porrò

Porrò quod de vrina Alcolica,& tartarea,fingit,
tractatu de tartaris manifeſtabitur. Imprimis
proteſtor,me non conſedere vſpiam, quæ benè
ab auis ſcripta ſunt, recenſere,multòque minus
caſtigare,nec præcepta de vrinæ indiciis tractare,nec aliorũ inuenta explicare, nec Apologum
agere. Sed tantùm detegere cupio Scholarũ antiquatos errores,ex fictis humoribus oriundos,
ne juniores poſthac abducantur , juxta ſomniorum credulitates.Primò ergò,receuſebo errores
3 de circulo vrinæ,dein, commiſſos in coloribus;
tertio,qui in eneotemate cõtingunt.Ac quartò,
tandem illos propalabo,qui in coagulationum,
ſiue contentorum judiciis obuenere. Vnde quilibet facilè intelliget,judicia, & prognoſes vrinæ , hactenus ſtetiſſe abſque iudicio,& fundaméto. Miras ſcilicet Gordonij impoſturas,ignaro populo, ſub falſo haruſpicis titulo,venundatas. Imprimis ergò,in circulo vrinæ ceſpitatum
4 eſt , cum hactenus neſcitum ſit , quare ſæpius
circulus ſit alterius coloris , quàm corpus lotij
reſiduum. Putatum nimirum, circulũ à reliquo
vrinę corpore ſeparari,velut pinguius ab aquoſo,vel tanquam coloſtrum à lacte , cui innatat.
Interim quãquam agitata vrina,extẽplo tamen
idẽ circulus,qui erat antè,apparet,nequicquam
de circulo vlterius , extrà ſuppoſitos terminos,
indagatum eſt.Vident quidem,ſæpè rubicũdiorem circulum, magiſque ſaturatum , quàm color ſit in reſiduo vrinæ corpore : imò rubicundiorem , magiſque intenſam flauedinem , plerumque carere circulo,diſtincto ab vrinæ colore : Nequicquam tamen indagarunt , vnde cir-
5 culi & vrinæ iſta eſſet varietas. Attamen nec
proinde circulus eſt color; falsò quidem apparens,falsáque ſui ſpecie oculos illudẽs. Neque
enim alioqui poſſet ſub flaua vrina rubicũdiorem,magiſque intenſum colorem edere,per nudam ſui reflexionem : ſed potiùs ſubflauo pallidiorem pingeret , ſi circuli color tantum eſſet
apparens à reflexione. Itaque ratio alterati coloris , in circulo lotij , pendet reuera ex ipſomet
corpore lotij. Adeoque circulus ſolus totam
conſiſtentiam, colorem,& lotij tranſparentiam
indicat , quia continet. Quod lignum nephriticum docet inſigni exemplo. Hoc lignum
enim , aqua pluuia maceratum, ſi dein eius infuſionem lateraliter inſpexeris , rubeum totum
in ſui corpore eſt : ſed habet circulum lazureum , vtcumque decoctum , vel infuſum iſtud
maceratum , pro lubitu commoueris turbidè.
Apparet nempe ſic rubeus color coloris , lazureus trans venam inſpectus. Ita quoque cœruleus color , in circulo decocti Nephritici, lazureus eſt quidem: ſed multiplicatus nigricat magis,& ex obſcuro rubeſcit, quia tam cœruleus,
quàm flauus , magis ad album tendunt , quàm
rubeus,trans vitrum vel venam , e diametro viſus. Eodem modo, in corpore lotij , rubeus color, ſimpliciter talis , qualis in circulo apparet
qui refractus , ex tranſuerſo vrinæ , non ita in
circulo citrinus eſt. Circulus itaque eſt coloris
verus index, in tranſparentibus : In opacis autem, vel turbidis, circulus non apparet. Quantum verò ad lotij colorẽ attinet, Scholæ aiunt
vrinam aqueam,tenuem, pallidam, eſſe ſignum
deficiẽtis digeſtionis , prout flauedine manifeſta tinctam , bonæ digeſtionis indicem. Galeni
6 eſt. A media nocte reddo lotium , quod dum
cerno nondum debita flauedine tinctum , ad
ſomnum redeo. Ac poſt duas treſue horas abinde experrectus , iterum meio , & vrinam debito ſaturatam colore reperio. Vnde coniicio
abſolutam digeſtionem , & flauam bilem felleam , lotio iam affuſam. Hæc, Scholarum moderna etiam doctrina eſt. Ego tamen adhuc dubito, an lotij flauedo vni ſemper tribuatur cauſæ : cum inconſtanter,nunc digeſtioni peractæ,
nunc verò miſtæ tribuant flauæ bili. At ne errent,vtrumque iunxere. Ego itaque cum nemi- 7
nem reperirem,qui ſe in hoc diſtinxerit,vtrumque explicare cogor. Etenim vrina febricitantis
flauior, quàm benè valentis:huius tamen digeſtio,longè eſt vegetior. Quod extra controuerſiam eſt. Ergò ſola vrinæ flauedo,abſque eneoremate laudabilis , fallax digeſtionis bonæ ſignum eſto. Deinde, ſi vnica ſaltem fellis gutta 8
in duabus libris lotij fuerit, tota amaricat : atqui vrina,etiam citrinãs,& crocea,nũquam eſt
amara : ergo non recipit fel ſibi admiſtum, nec
eius tinctura eſt ex felle. Equidẽ ſi Scholæ, per
ſapores, de rebus iudicant ; cur iam parum ſolicitæ , quod nunquam id de vrinis tentarint ?
An enim ſola ſufficit flauedo, vt fel in vrina iudicetur ? Vel an Medico decentius eſt,falſa docere,& aſſerere mendacia, in perniciem ægri,
quàm propriam vrinam ſemel deguſtaſſe ?cum
nec quidem ſaturatiſſima vrina Icteri , quicquam amaroris præferat. Faſtus ergò detegit
iuſtum Scholarum errorem. Saltem ex verbis harum indubium eſt , quin lotio tinctura ſub finem digeſtionis addatur. Quod ſi ita 9
ſit, cur ex hoc ſaltem non agnouerunt ; flauedinem lotij non à bile , aut felle : ſed aliunde ,
aduenire ? Quia ſi bilis in ſanguificando fieret , vnà cum cruore , & vrina , & ab initio ſimul vrinæ connata, & inſperſa, vrinam tingeret: nec bilis eſſet vltimum conſtitutum in iecore , ſi eſſet pars cruoris conſtitutiua, eiuſque ſuperfluum confeſtim emungeretur cum
vrina , nec ſeparatum ſibi ad tempus faceret
hoſpitium. At , ſi id ratum ſit, deberet ſaltem
iſtud hoſpitium nominari , & per anatomen
occurrere , ac inueniri. Sed cum flauedo , in 10
lotio Galeni , ſit poſterior lotij corpore, denotatur locus vltimi Ilei , vbi cum iam cremor
incipit ſtercoreſcere , aliquid ſtercoris liquidi
inde trahitur,per venas Meſenterij , in fine Ilei,
quod lotio inſpergitur ad ſuos fines (prout
antè de febribus , & alibi de Lithiaſi) vtile.
Quod autem flauedo lotij ſit ſtercoris illius
liquidi, & nullatenus fellis; nedum guſtus lotij:ſed & diſtilatio , manifeſtè comprobant. Siquidem fœtor illius emergit diſtilando. Quorſum autem ſtercus liquidum conueniat lotio,
locis citatis docetur. Sufficit modo , quod vel
tenuiter diſtempto felle , auis , aut piſcis , vtcunque optimè eluatur: attamen amaror remaneat. Itaque ſi tantillum fellis ineſſet vrinæ,vel
latici, qui cruori innatat extrauenato , inexcuſabilis eſſent amaroris. Sed conſequens eſt fal- 11
ſum : ergò & Antecedens. Itaque tripliciter in
hoc errarunt Scholæ.Primò,dum flauum & liquidum ſtercus , lotio miſtum ignorantes , bilem putant. 2. Quia ex flauedine ſola , & ſubſcribendi aſſuetudine , bilem coniecere. Quaſi
nil croceum, quod non etiam in nobis eſſe debeat felleum. Probant nimirum idem per ſeip- 12
ſum. Bilem nempe in natura , eò quòd ſit manifeſta in lotio. Et iterum , Quod flauet in lotio , id debere eſſe bilem. Eò quòd nil ſecus,
quàm flaua bilis , flaui eſſet coloris penes nos.

Tertiò tandem. Nam errore iudicio, de colore
ordinario, adeóque de ipſo vrinæ contento, ne-
ceſſe eſt, ruant prognoſes de vrina, quotquot
coloribus & côrentis innixæ ſunt hactenus. At
ſaltem, cum iam conſtet, vrinæ flauedinem non
eſſe bilem, ſed excrementum ſtercoreum: non
mirum, & in ſtomacho aliud flauum, quo eti-
am ſit amarum excrementum, alio longè, &
proprio ſibi errore fermenti gigni, quod pro-
13 inde non debeat eſſe de familia fellis. Porrò,
cum in febribus flauæ vrinæ repente palle-
ſcant, deſignaturque delirium futurum: idque
à Scholis ſit interpretatum fieri, quatenus bilis
rapitur in cerebrum. Elenchus eſt non cauſæ
in cauſam. Sufficit namque demonſtratum iam,
iſtud delirium non naſci ex bile, rapta in cere-
brum: ſed quia ſtercus liquidum, quod cum v-
rina ire erat ſolitum, iam detinetur in Hypo-
chondrio; nec lotio, pro ſolito, admiſcetur.
Ideo delirium ea illa ſede, vnde amentiæ om-
nes originem deſumunt: vt ſuo tractatu do-
ceo. Etenim & hoc ſolo titulo, quædam de-
mentiæ nuncupantur ideo Hypochondriacæ.
14 Alioquin enim, quis eſſet ille raptor bilis, qui
hanc in cerebrum meram, & à cruore venarum,
per quas deferretur, vel à lotio ſeparatam duce-
ret? Quorſum enim raperet illam, cum nil abſ-
que obiecto, ſaltem apparenter bono, fiat? quo-
modò per cruorem, citra contagium, ad cere-
brum deferret? Quomodò ritè à cruore ſepara-
retur: ſiquidem cruori extrauenato, non ſuper-
natat pura bilis, niſi mortuo, & coagulato pri-
us cruore? qui tamen nunquam in venis, (ne
quidem cadaueris) coagulationem coagitat? In
quem denique cerebri ſinum tandem, iſta bilis
vrinacea effunderetur, in quo feſtinam mortem
non efficeret? Quis denique ille Separator fue-
rit, qui bilem ad vrinam tendere ſolitam, à fol-
liculo fellis nunc ad caput detorqueret? Et qua
via id fieret? An ipſamet materia morboſa ſpon-
te aſcendet ad cerebrum, eritque mortis ſui
ipſius? Tunc ſaltem præter immenſas abſur-
ditates, neceſſe foret, febrim eiuſmodi omnem
conſiſtere non extra fellis folliculum, quod ne-
mo adhuc hactenus eſt ſuſpicatus. At cuius finis
ergò, febris (quam putant merum accidens) bi-
lem ad caput citaret? An optimum fuerit, in na-
tura iudicatum, materiam morbi, dudum in
præcordiis latitantem, nunc tandem in caput
relegaſſe? Quidve, ſi vaga in venis fluctitet, à
cruore ſeparata, ſurſumque ſpôte ſcanderit, cur
potiùs non proſcribitur foras, via ſolita? An
iam natura humana, contra vniuerſalem niſum
rerum, ſui internecionem procurabit? An eiuſ-
modi demum furor aptus erit ſequeſtrandæ bi-
li, quæ non niſi ſedato vigore eſſet ſeparabilis?
An forte fel, peregrationis auidum, vltrò ac
ſpôte ſeſe ſepararet, & ad caput aſcêderet? Quo
tandem vere, lateat fel in capite, vt amentiam
febrilem concitet? An in ſinibus cerebri? an
in arteriali mentito plexu Galeni? At vtrobiq;
ſtatim eſſet lethalis; ſi que deliris naribus ſtil-
15 laret. Denique ſi poſt flauas vrinæ aquoſæ, in
febribus, deliria tuta, cum riſu edant. At certè
iuxta Hippocratem, tum huiuſmodi deliria non
ex felle erunt. Adeóque nec vrina, colore flauo
iam ſpoliata, habebit, cur bile priuetur, nec quo
raptam bilem deponat. Siquidem deliria cum
16 riſu, bilem omnem excludunt. In Ictero, ipſum
tandem cerebrū flauet. Quid ſi ex bile eſt Icte-
rus, cur eſt ſine delirio? ſine viſcerum cunctorū
eryſipelata? Sin verò non fel ipſum: ſed eius (in-
cor ſideratum ſubterfugiū) vapor in cerebrum,
deliria hæc febrium conciret: cur igitur Scholæ
volunt fel, in vrina materialiter, & iuxta tinctu-
ram, deficere? Ergò aquoſa vrina poſt flauas, in 17
febribus denotat tincturam vrinæ, ſiue ſtercus
liquidum, (liquor eſt ciborum in Inteſtinis, im-
mediatè, antequā ſtercoreſcāt) detineri in præ-
cordiis meracum. Vena namque, fortiter in hy-
pochondrio pulſans, denotat amentiam futurā
iuxta Hippocratem. Quatenus ſtercus liquidū, 18
non ritè purgatum, tumultuatur in hypochon-
driis. Mera ergò ſunt ſomnia, quæ de vrinæ co-
lore hactenus, tanquam è tripode prophetantur
Scholæ. Effectu quidem, & obſeruatoria didice-
re: quæ ſe ſolent mutuò conſequi. Delirium
nempe in febri à lotio claro, poſt flauum. Rectè
quidem, ſi in nuda hæſiſſent obſeruatoria: ſed
cum ad cauſas deuentum, illaſque iuxta ritum
theorematum, fictorumque principiorum iuſ-
ſum, diſpoſuerunt, temerè ſibi inuicem hacte-
nus ſubſcripſerunt omnes. Nulla eſt namque in
natura bilis, nullum vnquam fel in vrina: mul-
toque minus, quod inde ſeparetur, atque feratur
ad caput. Nulla bilis in toto corpore, quia nulla
fuit vnquam in natura. Nec fel bilis eſt: ſed ipſa
liquor fellis, viſcus eſt vitale, magni momenti,
cui cum rene & cerebro nil commune inter-
cedit. Nec eſt via vlla, nec apta ſocietas fellis
cum lotio. Nec ad fel attinet, ſiue vrina ſit a-
quoſa, ſiue flaua & ſpiſſa. Cyſtis fellis venam 19
non habet ad caput. Sin velint per cauam venā
fel ferri, quomodo fel non permiſceret ſe cruo-
ri? cruor febrientium totus non eſſet amarus.
quo canali ergò, ad caput feſtinabit? Quis du-
ctor, fel ad caput ducet? quis ſeparabit à cruo-
re, vt in itinere non detineatur? Quorſum na-
tura molitetur eiuſmodi impertinentias? quo-
modò cruor manebit ab exotico felle citra
contagium. Aſcenſus iſte, aut erit motus ſpon-
taneus, aut miſſio, aut tractus. Somnians ſic o- 20
lim anus, dixi ante, & Scholæ eam ſunt ſecutæ.
Nam ſi bilis fellea ſcandat proprio motu, Iam
erit cuiuis homini delirium continuum. Sed
quorſum vena caua, fel ad cerebrum mitteret?
An ſic febrim curauerit? An ardorem minuet?
At certè. concluſa manet materia febrilis, ſiue
ea lotio bilis, ſiue è folliculo fel rapiatur in ce-
rebrum, ſiue non. Quorſum etiam cerebrum
bilem ad ſe alliceret, ſucco viuido, & longe me-
liori, ac propinquiore madens? Idque etiam
cum deſtinatione hepatis pugnat. Nihil namq;
mittitur, trahiturve, ſaltem citra electionem, fi-
nem atque deſtinationem Archei. An ergò bilis,
à reliquorum trium coniugio, fertur in cere-
brum, vel ab hoc trahitur? Sanè, cerebrum ſic
iam ante, & non poſt bilis aduentum dementa-
bat, nec opus habebat bile, ad delirandum. De-
mum cur vrina aquoſa potiùs delirium arguit,
in febri continua, quàm in interpolata? quàm
in potatore? quàm in lithiaſi? quam in vitia-
ta ſtomachi coctione? niſi quia mors eſt in
hypochondrio, vbi febris etiam tum? Vanum 21
eſt ergò, Scholarum de flaua bile in vrina, & ad
cerebrum, itineris commentum. Cæterùm, cum
iam nubecula in vrinis apparet, confeſtim Me-
dicus conclamat, & quaſi ipſe viciſſet, inquit,
Sholarum ſuffragio, & obſeruantia, quod hu-
mor morbificus ſit concoctus; quodq; tum tuto
ſit purgandum deinceps. Dicam primùm, quid
iſta ſit nubecula. Exin demum iudicabit quili-
bet,

bet, in præfatis, nil præter mera ludibria contineri. Eſt nimirum iſta nubecula, ſignum dige-
22 ſtionis ſtomachi: non autem materiæ morbificæ. Digeſtionis autem ſignum eſto; quod fermenta ſtomachi, fellis, & hepatis redierint, quæ antea erant præpedita, concluſa, &c. Vnde vires recuperatum iri, eſt in ſpe. Alioqui materia, quam dicunt morbificam, non intentatur coqui vnquam. Quia natura non intendit coquere, nec coquit quicquam, niſi vniuoco fine & modo, vt ſcilicet in ſuum alimentum redigat, & non alio fine: ſed fermenta (quorum intereſt, res tranſmutare duntaxat) iam reſtituta, digeſtionis hoſpitiis, ſubigent materiam morbi, ſubter ferulam, illamque ad placitum exterminabunt. Etenim docui de digeſtionibus, aciditatem in ſtomacho non eſſe ex poticitate aſſumptorum: ſed ex ipſo, ſpecifico ſtomachi fermento acido. Atqui, prout acido eſt proprium, coagulare lactea: Idcirco de cremore ſtomachi, non poteſt tam exactè, quidquid in ſe eſt lacteum, ſeparari in Iecore, quin eius tantillum non rapiatur cum lotio, ibique nubeculam faciat. Ergo nubecula, ſignum eſt fermenti reducis in ſtomachum. Nec enim iſtud encorema eſt de natura, aut materia febrili; neque eandem accuſat, vel excuſat. Nec demum iſta nubecula ſignum eſt fermenti proprij fellis (hoc nempe non eſt acidum: ſed ſalſum, ac de guſtu ſpiritus vitalis, prout alibi de vita longa) ſed lienalis fermenti: quod nimirum Lien ſpirat in ſtomachum, cuius tutelam ſuſcepit. Ideo namque in quartana ſæpe iſta nubecula apparet iterumq; ſæpè diſparet. Dum appetitus, ac digeſtio, reſtituuntur, iterumque ſecedunt, perſtite interim ſemper eadem quartana. Alioqui ſi iſta nubecula ſignificaret materiam morbi, velut obiectum, aut efficientem: certè, conſtans perſeueraret ſemel nata; cum materia ſemel cocta, regulariter iterum non reincrudetur. Ergò pro ſua œcono-
23 mia, propriaque viſceris digeſtione, Splen, vitale fermentum, ex inſito ſibi, genialique ſpiritu, obtinuit. Ideò namque de proprietate, odore, guſtuque ſpiritus vitalis eſt. Qui cum ſit ſalinus & balſamicus (prout de vita longa) debet etiam quartanæ materiam ſubigere & vincere. Sed viſceri huic data eſt cura ſtomachi, digeſtionique eius hactenus præſidet: ideoque ad hoc, iure obtinuit aliud fermentum acidum, quod, niſi in ſtomachum debita inſpiretur doſi; oriuntur inappetentiæ, cruditates, imò & ipſe
24 boulimus. Itaque ſi hoc tutelæ ſtomachicæ decus fermentum, in Splene exorbitet: fiunt cruentæ, & atræ excreationes in ſtomachum, quas Scholæ cenſuerunt atram bilem. Cum alioqui non ſit niſi expurgatio, ac renouatio cruoris alimentarij, ab ipſo Splene. Ergò acidum ſtomachi, etſi ſit cauſa nubeculæ, totuſq; cremor acidus: in ſalſum ordinariò, ſobter fellis dominium conuertatur (vt de digeſtionibus alibi) perſtat tamen nubecula, ab acido genita. Cuius ergò notandum, Quod ablata cauſa, tol-
25 latur effectus de futuro: non autem de præterito. Quia effectus de præterito, eſt productum, iam per ſe ſubſtans: ſæpè quoque, non ampliùs comitantia priorum cauſarum opus habens. Id quod nunquam hactenus in Scholis fuit conſideratum, vt neque diſtinctum. Sæpè ergò vri-
26 na confuſa meitur à calculoſis, itemque in cordis palpitatione, & alibi. Alia verò, etſi clara, mox ſponte tamen, turbatur in aëre. Ac quidem omnis turbida vrina, latens acidum continet, eiuſque minus, ſi ſemel ad ignem claruerit, nec turbetur deinceps. Saltem fermenti fellei defectum indicat. Quippe deſignatur, quod tantillus tepor acidum relictum coxerit, & vicerit. Sic nempe poma, nondum matura, ſole dulceſcunt. Quoties etiam fermentum folliculi, ſiue viſceris fellis, peſſundat ſtomachi fermentum, atque pylorum vitiat, toties digeſtionis cruditas, adeóque & lotium, abſque nubecula eſt. In
ſtomacho etiam eſt ſubinde amor, ab errante 27
digeſtione, eiuſmodi recrementum parturiente. Sin autem illius viſceris fermentum ſubplantatur, eſt vrinæ ſedimen craſſum, & album, nec vnquam abſque ſtranguria: quæ ideo in ſenibus difficilis curatu. Aciditas autem iſta lo-
tij, in ſtranguriis, quanquam non ſit guſtui ma- 28
nifeſta; quantulacumque tamen, ſufficit ad præfatos effectus doloris. Quod patet in vrina nouellæ cereuiſiæ, ponticitatem ſuæ cereuiſiæ imperceptibiliter adhuc participante. Dum autem hepatis fermentum nimium ſuperat ſtomachi, & fellis actiuitates: ſedimen bolare,
in vrina turbida, & fulua. Quaſi optaret ſangui- 29
ficari, quod iſti deſtinationi eſt ineptum. Rubeum autem ſedimen in vrina flaua, quodque per ignis calorem facilè liqueſcit, denotat fermentum hæpatis peregrino impedimento exa-
ſperari. Quæ fermentorum hiſtoria, tractatu de 30
digeſtionibus conſcribitur. Sunt & poſtremò errores, & pigritiæ multiplices, circa ortum contentorum; quos tractatu de Lithiaſi ex profeſſo expendi. Tuta eſt interim methodus, examinandi vrinas per pondus. Vncia nimirum,
pendeat 600. grana. Vas autem vitreum habui, 31
anguſti colli, pendens grana 1554. Repletum autem aqua pluuia, pendente inſuper grana 4670. Inuenta eſt vrina ſenis, pendere eodem vaſe, 4720. grana. Siue ſuperare pondus aquæ pluuiæ, 50. granis. Vrina autem mulieris ſanæ, ætatis annorum 35. pependit 4745. grana. Vrina iuuenis ſani, annorum 19. pependit grana 4766 Alterius autem iuuenis paris, abſtemij à potu, pependit 5800. grana. Iuuenis 36. annorum, tertianam tolerantis cùm tuſſi, pependit 4763. grana. Præfatus autem Iuuenis 19. annorum, cum tertiana duplici, nocte præcedente, parum biberat: pependitque autem vrina eius, 4848 grana. Quod fuit 82. granis ampliùs, quàm dum ſanus eſſet. Virgo, cordis palpitationem paſſa, minxit inſtar aquæ pluuiæ quæque ideo æquiponderabat aquæ pluuiæ. Vrina tepens, ſemper ſeipſa frigida, paucis granis leuior, vt & extenſior. Sitque idcirco vas colli breuis, & acuminati, vt ferè in puncto vrinam dimetiatur. Plura alius addet, & meditabitur. Eſtque longè facilior methodus, quàm quæ ponderando integrum hominem, in Aphoriſmos eſt redacta. Ego ſemper circa morbi eſſentias, remedia, & applicationes, ſiue in ſanationem, anhelaui: quique auram vulgarem odi; odi etiam prognoſin, quæ prædictionem & præſcientiam diuinationibus eſſet familiaris. Magis gauiſus ægrum ſanare, quàm multa amphibologicè prædixiſſe.

Icterum, non à bile flaua.

CAPVT V.

1 *Suppoſitio Scholarum hoc caſu.*

2 *Reſponſio appoſita.*

3 *Subterfugium ordinarium atque ridiculum.*
4 *Aliud ſubterfugium.*
5 *Per Anatomen docetur Icteri cauſa.*
6 *Implicant ſibi Scholæ.*
7 *Ab impertinenti.*
8 *Duplex in Ictero vitium.*
9 *Obiectio Scholarum.*
10 *Abſurda, ad cauſas Icteri humoriſtarum.*
11 *Quatuor abſurda.*
12 *Quod ætis amaror non arguat bilem.*
13 *Icterum non ab obſtructio ſede.*
14 *In Ictero ſemper aliquod virus.*
15 *Colores, ſi inordinati, in excremento, non fieri a cauſis ordinatis in natura.*
16 *Probatur, a remediis propriis.*
17 *A iuuantibus & nocentibus, non deſumi indicationes curatiuas.*
18 *Cauſa adæquata Icteri.*
19 *Icterum non naſci, niſi a cauſis vniuocis.*
20 *Non ſanari Icterũ per flaua remedia, vt talia.*
21 *Hiſtoria in ſtranguria ſenili.*
22 *Bos illudit cauſas Icteri, traditas ab Humoriſtis, & iſtum radicum gramineis.*
23 *Bilem non mitti ad tingenda alui recremẽta.*
24 *Pallens ſcoria inteſtini nõ tam accuſat fellis abſentiam: quam transmutandi errorem.*
25 *Contra poſſibilitatem obſtructionis fellis, in Ictero: Propter ignoratam morbi quidditatem.*
26 *Aliud argumentum.*
27 *Tertium.*
28 *Ab impertinenti.*
29 *Ab impoſſibilitate tincturæ.*
30 *Ab amarore.*
31 *A diſproportione tingentis, & tincti.*
32 *Generatio anonyma veneni in Ictero.*
33 *Abſurda aliquot proponuntur, Humoriſtis conſideranda ſerio.*
34 *Concluſio e præmiſſis.* 35 *Nidus Icteri.*
36 *Error Medentũ, circa bilis tranſitum in piſcẽ.*

ANteſignanum argumentum, quo Humoriſtæ credunt, ſe ex plena neceſſitate con-
1 firmaſſe bilis flauæ exiſtentiam & generationem, quodque anchoræ vicem ſupplet; eſt Icterus. Cuius fauore, contendunt cyſtim fellis, in ſui exitu verſus ieiunum Inteſtinum, obſtipatam. Bilem ideo quotidie generatam, moxque à ſui natiuitate regurgitari, atque diſpergi in totum corpus. Quapropter vti ordinariam: ſic & neceſſariam bilis, ſiue fellis generationem, quotidianam proſcriptionem, & ſeparationem ſupponunt. Meatum autem fellis inferiorum, conſtipatum probant. Quia alui excrementa ſint felle deſtituta, ideo & cinerei coloris nec flaua. Quapropter lotium vicesies plus iuſto tinctum occurrit; atque indies meracius. Ergò tam veſicæ, quam alui excrementa, ſuam deſumunt tincturam à felle. Primò Nondum pro-
2 barunt ſuperum aliquẽ introitum fellis, ad folliculum: vt neque is hactenus per exquiſitam anatomen eſt repertus. Ergò, vel per inferiorem, fel excrementoſum quotidie intraret, vel inſenſibiliter. Non hoc modo vbi tanta eſſet quotidiani fellis abundantia. Nec etiam priore modo, Cum iſthac fruſtra intraret, quà ſtatim egredi deberet. Itemque ſi iſthac ingrederetur, deberet per inteſtinum ſurſum intrare, nec ſic vnquam deficeret tinctura ſtercorum, fellea, etſi aditus inferior eſſet occluſus. In limine itaque hærent Humoriſtæ, in probanda quæſtione, an ſit. Ac deinde deficiunt in ductu, & ſeparatione fellis è iecore. Tertiò ſaltem ex diſproportione, facile colligere poſſent, ſe deceptos. Nam ſi ictericus biberit libras octo vno die, tantundem flauiſſimi lotij propemodum eſt redditurus, cuius ſaltem libræ quatuor eſſent meri fellis, & quò infirmiores ægri fuerint, mortique viciniores: eò vrinæ, in flauedine, erunt quoque interſiores; nequicquam tamen amaræ. Dimetiendum ergò erat, quantum flaui quotidie per lotium, & per cutim expellatur Ictericis: an videlicet tantundem fellis quotidie per aluum pellatur ſanis, præcipuè quibus rarus eſt receſſus. Quod ſi non: ergo non eſt fel, non bilis, aut de naturalibus humoribus, qui fit in Ictero: ſed planè virus excrementoſum. Et per conſequens, Icterus non probat ſe è felle oriri. Tandem, Humoriſtarum argumento, per ſuppoſitionem conceſſo, ſaltem eo ipſo fatentur, nullam in natura bilem, ne quidem quæ vnà cum cruore in venis fluctuare credidit, ex naturæ ſcopo, ſiue ob nutritionem, fieri: ſed ſemper vtcumque ſumatur, eſſe excrementitiam, & productum aliquod, quod tam ſui quantitate, quàm qualitate, ſit præter naturam, & ſanguificandi ſcopum. Per conſequẽs quoque, bilem nec eſſe de cruoris compoſitione, vt neque de naturæ intentione, quam habet in generando cruorem. Id eſt, Bilem non eſſe humorem noſtri conſtitutiuum, vel partem cruoris integralem. Quod ſi autem 3
reſponderint: ibidem in Ictero quidem eſſe humorem morboſum, ideóque & excrementoſum: non autem proinde & ordinariam bilem. Atqui, vt illis fiderem, priùs probare debuiſſent vtriuſque bilis radicalem differentiam. Cùm alioqui ſola fellis obſtructio ſit cauſa icteri in Scholis. Quæ ſpeciem bilis mutare nequit: cum ipſa obſtructio meatum; non autem bilem, aut fel reſpiciat. Denique, ſi Icteri cauſa ſit excrementum morboſum, atque aliud longe à bile, cruoris conſtitutiua. Nec ordinaria, ac naturalis alioqui bilis: ergò ad minimum, eſt impertinens argumentum Scholarum: perfectum atque excrementoſum, velle naturalis humoris neceſſitatem intrudere, atque neceſſariam confirmare. Quemadmodum glarealis aqua etiam non probat nutritionem oſſis, aut oſſificationem in poro, fracturis increſcente. Vti nec pus probat carnis generationem. Quid ſi dicant, fel 4
non qualitate: at ſola quantitate moleſtum, in Ictero, quæſo reſpiciant: Quoniam vel prima die, imò & ante manifeſtum Icterum, malè ſe habẽt Icterici. Denique non ſola moleſtat tum quantitas, ac impedit: ſed & longè arctiùs nocet ipſa qualitas. Sunt nempe Icterici anguſtioſi, & ſuſpirioſi, à prima die, in ſtomachi orificio queruntur anxietatis, deiectæ quàm primum appetentiæ, anxij, velut perpetua febricula conquaſſati, & verè morbidi, cum pulſu duro inæquali. Quibus qualitas potius nocua, quàm quantitas deſignatur. Equidem duo cadauera Icterica diſſecta, memini me præſente: neutrius tamen orificium felleum erat obſtipatum, (curioſè namque totum perluſtrabam.) Sed venæ Meſenterij (infra iecur nempe, ac procul remotæ à felle) cruore flauo, ac ſtercoreo, ſcatebant: Fel nempe adeſſe putabatur, antequam a iecore fieri potuerat. Atque excrementa alui, inde abundantet tangi potuiſſent, niſi ordine inuerſo, ſtercus liquidum atque flauum, quod infernè deſcendere debuiſſet, in Meſenterio detentum eſſet: atque aliud virus, à cau-

ſis

ſis peregrinis, ſupernè natum fuiſſet. Eſt nam-
que iſtud ſtercus liquidum, ſecundæ digeſtio-
nis proles, rapitorque frequenter ſurſum: &
quanquam Ictericis ſubinde ſit oris amaror;
non tamen illorum vrina amaricat. Sed iam,
de bilis mentito vomitu, ſat explicatum, eſſe
peregrinum efficiens, quod virus peregrinum,
cum multa anxietate in ſtomacho primordiali-
ter, & non è Iecore, repetitum fel generat. Nec
eſt inquam ſtercori flauo, & liquido, amaror
vllus. Cum nec lotium, inde flauum, amaro-
6 rem agnoſcat. Triſtitia non rarò ortum dedit
Ictero. Triſtitiam verò, Splenî nuncupant Hu-
moriſtæ non ergò triſtitia, erit cauſa antece-
dens, immediata, atque continens oppilationis
fellis. Stercus quoque liquidum nedum dige-
ſtiuæ errore multiplicat Icterum: ſed & vitio
diſpenſatiuæ, ordine retrogrado, rapitur in
venas: quodque infernè purgari debeat, ſur-
ſum vocatur mittiturue. Ex altera inſuper par-
te, ipſum Icteri efficiens, virus parit, dome-
ſtico vitio, non ſecus atque obſolets, ſtomachi
digeſtione, demonſtraui virus naſci, quod per
vomitum expellitur. Etenim frequenter in
7 Ictero, ani ſordes pallent, ac penè albicant, etſi
deinde rurſus flaueant, iterumque mox inde
pallent cinereè, vt pridem. Quod fellis ob-
ſtructionibus ſic alternatim minimè contingit:
nam ſemel ſolutis, & apertis, non eſt recluſio,
aut clauſura tam facilis, vel imminens atque
8 interpolata. Duo itaque in Ictero ſimul con-
currunt. Vnum eſt, alienatio ſecundæ digeſtio-
nis, quo chylus peruehitur, tam qui regulari-
ter bonus eſſet, & in cruorem mutandus, quàm
qui alias naturaliter, in ſtercus liquidum, in-
tra Inteſtina faceſſit. Alterum autem eſt alie-
natio diſtributiuæ ac digeſtiuæ ſtomachi. Sæpè
nempe à crapula eſt copioſus vomitus flauus;
prout & deiecto tarus à pocolo ſolutiuo. Iam
namque ſuperiori capite oſtenſum eſt, in ſto-
macho, errante digeſtione, tale amarum gigni,
itemque & in Inteſtino puerorum, vitulorum,
&c. Nam ſtomachi & inteſtini propria eſt fla-
uedo, quæ ſubinde etiam à digeſtiua errante,
amaricat. Vbi autē cum errore digeſtiuæ adeſt
vitium diſtributiuæ, Icterus iam confluit: eò
quòd præter naturam, quod naſcitur præter na-
turam, in venas & corpus diſpergitur: quod
aliàs nec naſci, nec iſthac deferri debebat, ſed
per ſua emunctoria vrgeri. Quæ diſtributiua à
Scholis hactenus eſt neglecta. Cuius tamen er-
9 rore, varij fiunt morbi: nimirum fluxus ſym-
ptomatici, apoſtemata, ariduræ partium, œde-
mata, &c. Præſertim in terminis Icterus. Ster-
cus enim liquidum, quod naturaliter poſt ſepa-
rationem purioris chyli, alioqui circa finē Ilei
generatur, poſtremò, & ante merum ſtercus in
Colo inteſtino. Iam præcocirer, à Ieiuno Inte-
10 ſtino incipit, ac præter naturam vertitur in fla-
uum iſtud excrementum (non tamen amarum,
quale in ſtomacho naſcitur) vnde illi fas, ſcā-
dendi in venas Meſenterij, naſcitur. Sunt ideo
excrementa Alui, coloris cinerei, orbata ſterco-
re liquido ſibi naturali, & tingente flauedine.
1. Scholæ etenim intelligunt fel, & bilem, eſſe
ſynonyma. 2 Cyſtidem fellis, in Ictero clau-
ſam, qua ad duodenum Inteſtinum tēdit. 3. Id-
circo alui ſordes, debita fellis portione priuatas,
palleſcere 4. Fel ergò, quod per anum ſacede-
re debebat, vrinæ ſuprà proportionaliter & im-
moderatè commiſceri, ſolius itineris errore.

Quæ credulitatis ſtupiditates, Medendi fun-
damenta tranſuerti fecere, magnamque mor-
talibus cladem attulere, non minus quàm in-
conſideratas manifeſtarunt temeritates. Nam 11
imprimis conſtat (quod alibi probaui de dige-
ſtionibus) quòd ſtercus humanum, etſi flaueat
parum, aut multum, non ſit amarum tamen
proinde, vt neque vrina Icterica. Canes enim
edunt flauum ſtercus infantium, quaſi adhuc
lactis ſaporem illis referat. Sin tamen guttulas
alicuius fellis huic flauo ſtercori commiſcea-
tur, à cane nequicquam lambitur. Ergò Scholæ
fatentur bilem, ordinatum, atque neceſſarium,
cruoris excrementum naturale. Cuius atta-
men generatio, non intenditur à natura, ſed
præter vitalis naturæ inſtinctus, ac per acci-
dens, morboſa eſt. Quid ſi os Icterico amari- 12
cet, an proinde bilem arguit? In Ictero vrina
flauiſſima, non amaricat: ergò felle & bile or-
bata eſt. Os in timore mox amaricat, cum ſalſe-
dine. Timor autem nil quicquam imperij ſu-
per fel obtinuit, vt concepto pauore, effunda-
tur in os. Etenim ſi in Ictero, cyſtis fellis ſit
infernè ſic clauſa, vt nil bilis in duodenum
fluat: ergò nec os in Ictero amarum eſt à fel-
le, ab duodeno ſiue ieiuno inteſtino, ſurſum
tracto: cum non ſit alia alioqui via, qua fel
in os aſcendere poſſet. Sæpè etiam in Ictero, 13
poſt cineritia alui excrementa, redeunt flaua:
cur ergò Icterus non deſinit, ſi eius cauſa iam
deſiſtat? Quid ſi in Ictero, aſſumpto, rhabar-
baro, vel cholagogo alio, quicquid deiici-
tur, flauæ bilis teſtimonia dederit: cur ergò
ſumpto cholagogo, non terminatur Icterus, ſi
bilis per Inteſtina, ad Medentis nutum, de-
labatur? Quid ſi exoticum fermentum, aut
virus, non rarò totum cruorem, & carnes ip-
ſas per diarrhœam, in fœtidum atque flauum
tamen tranſmutet, & deiiciat, quodque 14
Scholæ bilem abſque controuerſia dicunt; Si
inquam etiam à ſerpentis cuiuſdam morſu re-
pentè quis Ictero ſuccumbat, an proin confe-
ſtim fellis folliculus claudetur? Quis potiùs
exin non cenſuerit, in omni Ictero aliquod
conſimile virus patrans latere: quod digeſti-
uam & diſtributiuam alienet? Adeóque bilem
naturaliter non ab igne, vt neque à recta dige-
ſtione, multoque minus à natiui caloris fœ-
cunditate: ſed vituperoſo planè titulo, in na- 15
tura fieri. Ideóque excrementa palleſcere, fla-
uere, rubere, & nigricare, non aliunde, quàm
ex vitio, tam digeſtiuæ, quàm diſtributiuæ?
Infantum nempe ſtercus, flauius eſt adulto-
rum; non tamen cenſentur in Scholis propte-
rea bilioſiores. Eſt itaque flauedo excremen-
ti, ex propriæ putrefactionis vitio oboriens. 16
Quid ſi ergò Icterus non ſit ex oppilatione fel-
lis: nonne conſequenter, fellis deoppilatiua
erunt fruſtranea? Sic nēpe, vt ſerpentes aliquot
ex proprietate faciunt Icterum: ita & inſecta
aliquot Icterum ſanans viciſſim, vt & quædam
ſimplicia, foris alligata duntaxat. Quatenus
nempe virus tollunt, quod præfatas facultates
alienat: non autem, quod eiuſmodi vermes;
aut ſimplicia, ſtatim cyſtim fellis obſtruant, aut 17
deoppilent. Meminerint ergò à iuuantibus ac
nocentibus, non aptè ſumi indicationes cura- 18
tiuas: ſed aptiùs, diagnoſticas. Quodque alibi
ex profeſſo pleniùs patefeci. Itaque efficiens
Icteri, eſt fermentum præter naturam virulen-
tum: quod pylorum ſic malè affectat, vt dige-

ſtiua, ſimulque diſtributiua, alienētur. Sedet-
que virus iſtud vel in duodeno, vel longiùs ab
Ileo communicatur. Sic ſubinde à ſerpente
demorſus, confeſtim Ictero affligitur. Non autē
quod Ictus ille in pelle, ſtatim occluſerit meatū
19 fellis in ieiunū inteſtinum. Proinde Ictericos, per
appoſitos flores chryſāthemi, dētis leonis, alio-
rumque multorū ſimilium, nō rarò quoque per
antidota quædam, pyloro cōgrua, ſanatur. Qua-
les ſunt millepedæ, lumbrici terræ, flaui vermes
inter aſſeres, & quæ valenter abſtergūt primam
20 corporis regionem. Nec etenim rhabarbarū, cro-
cus, curcuma, lapathum acutum, &c. curāt Icte-
rum quatenus flaua: ſed illorum flauendo potius
indicat deſtinationem ſibi eſſe, ad deterſionem
veneni. Signaturæ enim produnt craſim internā
rei: non autem ipſa craſis rem detegit. Octoge-
21 narius quidem, & ſocer Medici Bruxellenſis, per
biennium continuâ ſtillabat ſtranguriâ. Cenſus
ideo, habere calculum in veſica. Diſſecto tan-
dem eius cadauere, fuit repertum, à calculo im-
mune. Mox Medicus iſte, ſe calculum ſoceri
confregiſſe, oblatis ſaxifragis iactitabat. At
non à ſtranguria ſtillante. Fuit autem eius fel,
grumis aliquot refertum, abſque Ictero: defe-
ctus autem Splenis ſtranguriam ſenum cauſat.
22 Vt alibi probaui de digeſtionibus. Iudæi cuim
conqueruntur plurimum de atra bile, atque
mœrore. Vtuntur autem lapide, qui quandó-
que in felle bouis reperitur: ſubflauus eſt, & na-
tat in aqua ſubinde, quanquam ſubinde durior
& ater. At bos, non Ictero; ſed malleo perit,
nec malè valet à flaua, bile licet cyſtis fellis, cal-
culo ſatis amplo ſit occluſa. Denique bos con-
tinuo paſtus gramine, felle oppilatur. Ergò
tantus radicum graminis vſus, in apozema-
tibus ſingulis, totus eſt ridiculus. 1. Antequam
23 ergò concedam, fel ad tingenda alui excrementa
quotidie dimitti, prius conſtare debet, quod eſ-
ſet bilis in rerum natura. 2. Dein, quod huma-
næ ſordes inſigni amaritudine ſint præditæ.
Quod tamen alibi de digeſtionibus falſum pro-
batur. 3. Conſtare deberet, quod idem pigmen-
tum, tingens vrinam, & alui ſordes, non gene-
retur naturaliter in ipſo membranarum ductu,
qui Inteſtinum dicitur: prout ſupra de vitulo
conſtare feci. 4. Si ergò lotium, & ſtercora, or-
dinariò atque naturaliter flaueant, non tamen
ſint amara: ergò non à felle, aut bile. Ergò nec
mirum, ſi errore eiuſmodi efficiente naturæ,
copioſior fiat eiuſmodi tinctura, adeóque, in-
tenſiore Ictero, intenſius quoque flaueſcere
quotidie lotium, in Ictericio. Nec mirum quo-
que, ſi ab errante cauſa efficiente, & diſtribuen-
te, per totum corpus, eiuſmodi excrementa
flaua deferantur, Icterum, atque tandem &
mortem ſubnaſci. Etenim ſi in crapuloſo ſto-
macho flauedo amara fiat, ab errante digeſtio-
ne: idque tam extra, quàm intra Icterum, tam
in ſano, quàm febriente; tamque in obſtructo,
quàm patulo felle: Denique ſi in obſtructo felle
appareant lapides grumi, &c. abſque Ictero. Si
in Ictero, vrina ſit intenſiſſimè flaua, & tingens,
abſque amarore, & felle: Hæcque cuncta ſub
ſolius digeſtiuæ errore, & diſtributiua peccan-
te. Non eſt mirum excrementa alui, vitioſque
facultatis vitio pallere. Siquidē eiuſdem facul-
tatis, eſt bene valentis, patrare hoc aliquid: &
24 male valentis, hoc aliquid facere vitiatum. Tan-
dem, pallens alui excrementum, & vrina rufo
rubea, in Ictero, non quidem fellis, vt neq; bilis

commiſtionem accuſant: ſed errores tranſmu-
tando, & diſtribuendo commiſſos. Nam reme-
dia ſpecifica Icteri, exigua præſertim quantitate
(vt aſſolent) datæ, non iuuarent, ſi ſit (quod ſup-
ponitur) infernum (id eſt vnicum) fellis orifi-
cium adæquatè, atque totaliter clauſum (nam
quicquid non eſt totaliter clauſum, ſat patet
transfluenti felli) nam emunctorium ſic clau-
ſum, vt nullatenus ſit expulſiuum ſuarum ſu- 25
perfluitatum, multò certè minus erit remedij
peregrini, priuſque in ſtomacho tranſmutati,
attractiuum, vel admiſſiuum. Ideóque, ergò pla-
nè fruſtraneum. Denique, ſi aliquod cyſtidi ſit 26
os ſuperum (quod nullum: nam non reperitur
tranſitus niſi infernè) illud ſanè aptum mini-
mè eſſet, ad trahendum bilem: multóque mi-
nus in tanta copia bilis, quanta ſupponitur in
Ictero. Deberet ergò bilis trahi per Iecur, nec
tantæ dimitterentur ſordes, trans ipſum fellis
colliculum, qui poris expers cenſetur supernè,
adeóque non eſſet, vnde inferus canalis ob-
ſtrui poſſet. Tum denuo hinc ſequitur: Si bilis 27
vlla eſſet, eaque non tranſmitteretur supernè,
trans cyſtim fellis: remedium quoque contra
Icterum, supernè in ciſtim labi nequeat: neque
infernè pariter admitti (quippe exactè ſuppo-
nitur occluſū) neceſſariò quilibet Icterus ſem-
per erit, abſque ſpe ſanandi, quia citra reme-
dium. Tum demum aliunde patet, quod liquor 28
fellis ſit merum viſcus vitale: non autem bilis,
aut quotidianæ hepatis ſordes. Itaque ſi non-
dum conſpicuus, necdumque probatus meatus
à Iecore trans cyſtim ſit inuentus: quare ergò
occluſo inferno meatu, folliculi, mox totum
corpus, felle regurgitaret? Siquidem hoc præ-
ſupponat tantundem fellis, prius ab hepate pa-
rati. Porrò ſi bilis flaua, quam eruori extrauena- 29
to putant ſupernatare, tam tingat excrementa
alui, quàm veſicæ, eáque bilis vix ſubpallidè
flaueſcat: certè illa nunquam poterit vrinam
Ictericiam tingere, in tam ſpiſſam atque ſatura-
tam coloris flauedinem. Cum id, propter quod
vnum quodque eſt tale, debeat eſſe magis ad-
huc tale. Lōgéque abeſt, quod mera bilis, quam
ſimul cum cruore ſibi cognato ordinatim ge-
nerari dicitis, eſſet coloratior quàm lotium
Icterici, quod nedum non eſt bilis: ſed vix
quinquaginta ſeri partibus, vna bilis cenſetur
adiecta. Nec interim vix lotium Icterici, in
quinquageſima parte ideo aſcendit, ad meræ
bilis tincturam. Itaque ſi vrina (quæ materiali-
ter potum, ſui corpore vbique, & ſemper re-
præſentat) adhuc ſuum colorem à felle & bile
mutuet. Ipſa vrinæ Ictericiæ tinctura, debet ad
minimum trigecuplo, ſuo corpore tincturam
fellis, imo & croci, ſuperare, eſſetque fel ſpiſ-
ſum, inſtar vitelli ouorum. Quod cum non ſit
de natura bilis, aut fellis, ergò nec poterit vrinę
Ictericiæ tinctura vnquam eſſe à felle. Eſtque
hæc argumentatio à numero, extenſione, men-
ſura, & ſpiſſitudine. Itaque deberent Scholæ
retroſpicere ad ſuas theſes, de obſtructione fel-
lis: ac facilè reperirent, non eſſe ſub centeſi-
mam fellis aut bilis proportionem (etſi ponatur
folliculus fellis obſtructus, & fel non ad ani ex-
crementa detrudi) quotidie ortæ, ad eam quæ
ſoſa vrinæ excernitur. Deinde, non eſſe cur in-
graueſcente Ictero, quotidie lotium & habitus
colos ingraueſcant, & augeantur, cum minor
alioqui ſanguificatio, fellíſque contingat indies
inſtante morte generatio. Quodque magis
eſt:

eſt. Vrina Icteri non eſt amara (quod vnica lai-
30 tem guttula, in apice linguæ ſat lucidè notari
poteſt) eſſet autem felle longè amarior, ſi ab hoc
ſuam deſumeret tincturam: aut deberet fel in
omni lotio naturalem ſuum perdere amatorem.
Quorum vtrumque æquè eſt abſurdum. Cum-
que aliàs omnis amator, à cæteris omnibus vri-
nis exulet) Abſurdiſſimum autem omnem to-
tius vrinæ flauedinem, à ſolo felle, ſiue bile, mē-
dicare, nec lotium tamen interim vllum ſit ama-
rum). ſſ.x ſaltem amaror in vrina Icterica, pe-
regrina admodum qualitas, nec à bile oriunda.
Quod eſt dicere. Ab exotico excremento, in ſe
amaro (quale eſt ſubinde per vomitum, quod re-
iicitur tam ſanis, quàm ægris) non autem à bile
31 naturali: At menſuram cogendo Scholas. Cor
flauus, quo vnica ſaltem die lotium in Ictero
tingitur poſſet tātumdem ſtercoris ſaturato co-
lore inficere, quantum quadraginta diebus per
aluum eiicitur. Sufficeret autem tantumdem
coloris exuberare in lotio indies, quantum ſin-
gulo die, bilis, ſtercoris inficiat. Ergò obſtru-
ctio fellis nequit io cauſa eſſe, cur quadragecu-
plo plus tincturæ & fellis generetur, ſi vrinæ
tinctura, totiuſque flauities corporis, ſpectentur
32 ſimul. Imò, quando cætera abſurditatum cater-
ua excuſari poſſet, per Icterum, quotidie plus ru-
fæ bilis (ſic fæcem iſtam nunc per licentiam
voco) trans habitum corporis diſpergitur, &
ſimul per vrinam, & decuplo plus fellis quoti-
die ſic expellitur, quàm gignatur cruoris, ergò
ſaltem Scholæ docere debuiſſent, cur fellis re-
tentio & obſtructio multiplicet fellis generatio-
nem, ſi nolint vna concedere, iſtam eiuſmodi
fellis, & omnis fictæ bilis alioqui generationem
eſſe excrementoſam. Adeòque fictam eſſe bilem
33 humorumque quaternarium. Sed quicquid ho-
rum generatur, eſſe partim anonymi veneni,
quod bilem falſo credidere, deluſæ per Icterum
ac præcedentium capitum caſus. Indaginem ita-
que Icterici veneni fruſtraneam cenſuere, cum
bilem iſtam putarent ſola quantitate abundan-
tem, & naturalem alioqui cruoris compartem.
Ah vtinam examinaſſent prius, quod bilis flaua
(qualem cruori extrauenato ſuperstare oſten-
dunt) nequeat altius tingere vrinam (aqueam
alioqui ex ſui ſeri natura) quàm ipſamet bilis eſt
ac longè adhuc minus. Quodque vrina ordi-
naria, mediocris flauedinis, atque temperata,
ſit tamen altius tincta, quam ſit ipſa ſupernatās
præfata bilis. Quod in Ictero ſit color quadra-
gies plus ſaturatus, & tinctus, quàm qui à præ-
fata bile tingi ſperetur. Quodque quo morbo-
ſior, mortique vicinior Icterus: eò vrina eſt quo-
que rufa flauedine ſaturatior. Nec tamē ſit ratio,
cur plus bilis generaretur quotie, dum eius eſt
minor neceſſitas, minorque calor naturalis in
hepate. Plus eſſet inquam ignis elementalis,
quò mors eſt propinquior, & ignis, ſi quis foret
ſuæ præfocationi vicinior. Quodque dum di-
cant temerè, totum mel in bilem ac fel verti;
in cōſtitutione biliosa, forti, ignea, virili ac for-
ti, quod aliàs io ſanguineo, totum ſit ſanguis.
Adeóque & propria, inuitáque confeſſione co-
actæ, non cernant, quod ſuæ fictæ bilis genera-
rio procedat vtrobique ab aliqua corporis viru-
lenta indiſpoſitione, quæque tandem aucta
multò fœcūdius eiuſmodi ſordes profert, quàm
34 cruoris, imò quàm ſolet paulò ante. Cum inte-
rim nulla ſit eiuſmodi bilis neceſſitas, plurima
autem cruoris, in Ictero. Non videant inde
concludi. 1. Quod natura in ſumma ſui ſanita-
te ſemper erraret in ſuis finibus. 2. Adeóque &
creator eius erraſſet. Quodque non ceſſaret, fel
copioſiſſimum facere, dum illud maximè hor-
ret, eóque minimè opus baberet. Quod bilifi-
catio in Scholis ſit ex cauſa morbifica: non au-
tem ex integritate naturæ. Quod quicquid vo-
cant bilem, nec bilis ſit, nec fel, nec vnus de
quatuor fictis humoribus, noſtri cōſtitutiuis: ſed
excepto felle, bilem eſſe merum ſemper excre-
mentum, ſtercoreum: ſi non ſimul etiam defe-
ctuoſum, atque virulentum. Non ergò vnquam
bilis extitit in natura. Fel verò eſt viſcus præ-
potens, in natura liquoris primigenij, apprime
vitale, & ſummè neceſſarium. Deeſt itaque bi-
lis in natura vniuerſa, ergò & pro Ictero. Cho-
lera autem quicquid ſuo attingit fermento vi-
rulento, inquiunt, & in virus tranſmutat, abſque
ceſſatione. Eſt tota itaque bilis inuentio futilis, 35
mendoſa, & perniciosa. Nidus autem ſiue of-
ficina Icterici, eſt à pyloro, vſque ad finem
duodeni. Memini enim Lucium piſcem, quan-
doque viuum, in dorſo, à capite in caudam
apertum, ſuperligatum tranſuerſim in regione
ſtomachi, infra paucas horas, fœtuiſſe putidum
cadauer, totamque eius carnem, quæ ante erat
albiſſima, flauam euaſiſſe. Vulgus Medentum
rebatur, ſe traxiſſe bilem ab Icterico. Ego verò
ratus ſum, viuum piſcem calore Icterici pu-
truiſſe, ſuamque flauedinem à corruptione mu-
tuaſſe. Excrementum pelli intinctum in Icteri-
co, non ſecus, atque carnem piſcis, cadauero-
ſum virus eſſe. Erat namque tam putidus piſ-
cis, quod à felle ſperneretur. Ego itaque virum
ſanaui per quædam calcinata alcalia. Hæc de
falſitate humorum, & humoriſtarum miſera de-
cipula, dixiſſe ſat eſto. Reliqua autē, quæ de hu-
morum decubitu huc ſpectantia occurere poſ-
ſent, alibi particulari tractatu de catarrhi delira-
mentis ad vnguem explanabo. Poſtremò autem
quod pro Atra bile, hæmorrhoides, menſtrua de-
nique, atque carcinoma vberū iocuſare ſolent,
Id ſanè ſub ſilentio, velut reſpōſione indignum,
& tanquam inutiles næuias ſperno, in magna
credulitatis proximorum commiſeratione, nec
non cœcitatis Scholarum. Siquidem recedunt in
hoc à terminis ſibi propoſitis, tā in ſanguifican-
do, & ad Lienē delabendo, quàm in cómigran-
do à bile flaua in atram. Quoniā hæmorrhoides,
& venæ vteri, non ſemper, quotidie aut vbiuis:
ſed duntaxat circa venarum exitum, cruor bo-
nus alioquì malignatur, deturpaturque iis lo-
cis, & non antea: non autem quod in Splene iā
antea, degener eſſet, ac in vltimum ani mittatur.
Perinde etiam quicquid de Coryza, Tuſſi,
Aſthmate, Apnœa, Pleuritide, Odontalgia, &c.
commentantur Scholæ pro Pituitæ ſtabilimen-
to; Id totum pro ridiculo ſomno paganiſmi de-
monſtrabo, tractatu de Catarrhi deliramentis,
ſuo loco. Mibi autem nunc ſat viſum oſten-
diſſe; pituitam nullam in conſortio quatuor hu-
morum contineri: idque, quod à cauſis mor-
boſis eliditur, quod muccoſum, atque actenus
pituitæ inſtar perſuaſerunt, eiici: ſufficit oſten-
diſſe nunc, titulum excrementi illud ipſum
ſubiiſſe, nec vllatenus familiæ humoris vitalis
adſcribendum. Sit Dominus Ieſus inter me, &
horum Interpretes.

FINIS.

IN ARGVMENTVM

Libri ſic luſit Poëta contra humoriſtas Chriſtiani ſanguinis ſitibundos.

QVid multis fidis Medicis, Dux optime? multum eſt
Si fidas vni: cætera turba nocet.
Nonne vides toto vacuari corpore venas?
Hic ſecat, hic vrit; creſcit ab arte malum:
Quiſque aliquid gipſi Galleni conſulit: omnes
Oppugnant vnum corpus, & arte necant.
Induperatorem medicorum turba peremit;
An Medicos medicam credis habere manum?
Sanguine Belga fuit Princeps, medicatur Ibero
Turba modo: Belgas non iuuat iſte modus.
Pauca dabo tumulo: Iacet hic Dux optimus; in quem
Nil potuit Mars, dum corpore ſanguis erat.
Quod Mars non potuit, Medici potuère ſecando:
Sic Mauors ipſo fit minor Hippocrate.

TVMVLVS
PESTIS

Authore

IOANNE BAPTISTA

VAN HELMONT,

TOPARCHA IN ROYENBORGH,

PELLINES, &c.

Editio ſexta, cæteris emendatior.

Digitized by Google

PESTIS.

Lector, titulus, quem legis, terror lugubris, foribus affixus, intus mortem, mortis genus, & hominum nũtiat flagrum.
Sta, & inquire, quid hoc? Mirare.
Quid ſibi vult

TVMVLI EPIGRAPHE PESTIS.

Sub anatome abij, non obij: quandiu maleſuada inuidia Momi, & hominum ignara cupido, me fouebunt.

ERGO HEIC.

Non fumus, non cadauer, non mors, non ſceleton, non luctus, non contagium.

ÆTERNO DA GLORIAM:

Quòd Peſtis jam deſiit, ſub Anatomes proprio ſupplicio.

IOANNES

IOANNIS BAPTISTÆ

VAN HELMONT

BRVXELLENSIS,

PHILOSOPHVS PER IGNEM,

TOPARCHA IN ROYENBORGH,

PELLINES, &c.

Salutem & gaudium Chriſtianis.

CHARE LECTOR.

S*Emper, vel à puero, inquiſiui veritatem, ſuper omne delectabile; quia paſſim inueniebam omnem hominem mendacem: adeòque ex ſæculi impietate, cuncta mendoſa, ignara, commenta, fallacia, & impoſturis plena, inuenta. Cumque omnes ſtatus, religiones, & conditiones, opportunè inueſtigarem per indiuidua: vidi quidem in numeris, atque menſuris, veritatem certam, ac immutabilem. In rebus creatis denique, eſſentiam quidem, & proprietates rerum veras, atque bonas: ſed ipſam veritatem, vtut apud homines inquirerem, nuſquam inueni. Dolui magnoperè, quòd veritas ſe abſcondiſſet à captu meo; neſciens, vitium iſtud meum eſſe, non autem rerum. Tandem, cum conſideraſſem, quòd Deus ipſe eſſet nuda veritas, Euangelium ſumpſi ad manus. In quo etſi ſingularem veritatem vbique notarem; attamen interpretationes offendi, ad carnis lubitum, imò hodie, ſtudioſos ſedulos aliquot notaui. ad excuſandas excuſationes in peccatis, præcipuè Magnatum. Adeòque Euangelij veritas cenſetur eſſe profeſſa: at non acconſentita, vt decebat. Nam nemo eſt, habens duas tunicas, qui vnam exuat; vt pauperem, tanquam Chriſtum præſentem, illâ induat, ex mero amore. Nemo genam alteram verberanti offert. Adeòque Euangelica veritas, ſtudio quorundam, hodie obſoleta eſt inter Chriſtianos. In qua conſideratione, dum ſemel ferè pernoctaſſem, poſt annorum aliquot ſtadia & anxietates plurimas, reſoluebam mecum, quòd Peſtem, quæ tum noſtrates inuaſerat, quamque omnes fugiebant, gratis vbique adorirer. Et quanquam ex libris vndecunque remedia ſelectiſſima in compendium contraxiſſem, ſimûlque remedia, ab aliis deſcripta ad manum haberem: irrita tamen cuncta, languida, atque vana expertus ſum. Derelicti namque, atque pauperes, ſæpè ſuos vomitus ac ructus ſuper me offerebant, animamque inter brachia efflabant, me anxio: Sed Deus ignarum atque inutilem hunc ſeruum præſeruauit. Atque tandem, comprehendi Peſtis naturam, progreſſum, & proprietates, longè alias, quàm hactenus Scholæ intellexerant. Quoniam ipſimet Doctores, & Scribentes, primi aufugiunt; & quæ hinc inde è variis authoribus compilarunt, æquè ignaris extollunt, atque commendant, tanquam longè optima, quæque ex ſua inſcitia ſic æſtimant. Adeòque omnis illorum doctrina fundamento putationis innititur. Interim tamen cognitio veneni peſtilentis deſideratur, hactenus ieiuna: ac remedia expoſcuntur, quæ immutato in prioribus officinis ſui dono, ſuperare queant veneni labem. De quibus nil per Scholas ſomniatum hactenus.*

Cuius generis ſit Peſtis.

OBuenit mihi ſomnium, poſt anxiam pernoctationem atque dum vox noctis indicat ſcientiam, exiſtimaui ſomnium continere ſcientiam. Itaque ſomnia mea, Lectoris iudicio lubens ſubſtituo. Conſiderabam enim me in Cryptis extra Vrbem (Grottas vocant:) vidi labyrinthos Dedalicos, fornices alicubi rimam ruinamque minantes. Porticus Plutonis diu ſtem quibus tenebræ inueteratæ, aër ſpiſſus,longâ quiete fuſſus,lumen candelæ eminus lucere,non permittit. Etenim aëris denſitudo, Gas terræ,obturabat ſic, quod paucis abinde paſſibus, vix flamma cerei micaret. Vox namque, offuſcato ſonitu obtumeſcit ſic, quòd non procul inde clamor non audiatur: videaturque obtuſior tonus, non vocem, ſed vocis vmbram referre. Nil enim ibi vitale, excepta veſpertilionum turba, attextis nidis in fornice conglomeratorum.Heu triſte ſpectaculum, æternæ mortis imago, vbi tenebrionum ſedes. In quaſi incolatum vnum fortè læſeris importunum:candelis priuaris, & mox vitâ, niſi extincto lumine,te ſternas humilem, ac velut mortuũ finxeris. Tenebriones enim,obſcuritatum indigenæ,à nemine peti, aut corrigi ſuſtinent;multòque minus à ſede abigi.Iniuriam vocant,allatum contra ipſos lumen:quia penes ſe,lumen nec habent, nec amant. Sub doctrina & correctione,non ex ipſorum nidis emanante, clamant vindictam: in eamque coniunctis votis inhiant. Quam fortes enim,quia. & quando plurimi? Quam audaces, in tenebrarum ſæculu,& regno? quamq; immites,vbi vocis & volatibus ſuorum fauent omnia? Anhelitus enim noſter tantam ibidem olet ſtaeedinem,vt mox nos pallore,mora tingat.Enimverò metallicis cuniculis eſt familiare, vt niſi frequenter ſolium pertundatur, nonniſq; de æthere aër adſpiret,certè Montani, cœco Gas pereunt:ſin autem non pernoctauerint, ſaltẽ morbum contrahunt, in vitam vſque deplorabilem. Solent enim proinde,vt vitæ montanorum conſulant, per machinas, nouum aëra inflare, noxiumque exſufflare. At in cryptis romanis non quæruntur mineralia, Ideo & Arſenici Gas carent. Inueniuntur nempe ibidem frequentia ſepulchra,quæ Chriſtianorum martyrum glorioſè mortuorum putantur.Dubitare itaque ſomnians cœpi,an profuga, nec repetibilis hodie veritas, ibidem ſibi tumulum feciſſet cum martyribus? atri ſit dormienti quæſtio. Etenim de terra Medicum,vt Medicinam,creauit Altiſſimus. Exiſtimaui itaq; Medicinæ veritatem,ac Medici ſcientiam, in naturæ fundamento ſtabili, abditioreq; ſepulchro,ſe occultaſſe, ab indigno contaminatoque mortalium contuitu, noſtrumq; refugiſſe commercia, multis ſe labyrinthis & anxietatibus obruiſſe. Ita vt pro luminis exiguitate, quod nobis ex natura ſociale eſt,maneat veritas tenebris obtecta. & obſepta difficultatibus. Ac peſſimum hîc tandem occurrit: quod hoc veritatis ſepulchrum, non à bono genio:at infauſtis nocturnis auibus, cuſtodiatur. Ideo ſpiritibus tenebrarum ſit ſupplantatũ.Quiſquis autem ille eſt,qui molitur,quod iſtis cuſtodibus minùs applaudit, violentum mox experitur impetum illorum,qui ſpecie pietatis ac quietis, hæc regna Plutonis cuſtodiunt, quaſi ſua. Ac cum ipſi in lumen Veritatis non veniant,etiam alios intrare non ſinunt, niſi ſe ſibi ſternant humiles. Circumcingimur enim nox altua quilibet à poteſtatibus tenebrarum,hoſtibus primæ Veritatis,qui ſpecie pietatis,legata ſuorum ſepulchrorum ſibi vendicant:quia penes ſe regnum veritatis iactitant.Idcóque ſibi delegatum imperium literatũ, ſcientiarum, & Magnatum poteſtates. Hi enim nec aues, nec mures, ſortiti medium ac hermaphroditicum genus,inceduntq; vt eſt Lucæ 20. Penetrant domos,atq; poſſeſſiones viduarũ,abducunt poſt ſe mulierculas oneratas peccatis, &c.Certè eiuſmodi omne negotium perambulat in tenebris,& cum dæmonio Meridiano, omnis eorum conatus.Equidem non cernebam mediũ aperiẽdi ſepulchri Veritatis,niſi longo cum otio: hoc autem oſores ſpiritus, vel à diebus Ariæ Montani, non permiſerunt probis. Quapropter vt opportunè,& cum vtilitate proximi,id factitarem, decreui me vulgo ſubducere,& fornices naturæ, frequenti foramine, ſubter lucem pertundere.Ac ne fruſtra laborarem,ſub luce pelues vitreas diſpoſui, vt muto ſonitu,naturæ camerã ſubtus deprehenderem.Securi,vnco, igni,& liquore acri, ſaxa diffringere,quadraginta annorũ indefeſſis laboribus,& impenſis,ſtudui, vt lumẽ cœlitùs influat, vtque nocturnæ volucres, quæ ſe claues ſcientiarum & Veritatis angiportum cuſtodire præſumunt, euaneſcant, vel ad angulum ſe recipiant,extra aulicismum, & vrbanitatum venationes: Vel ſaltem mortales, Veritatis indagatores, poſthac non impediant ampliùs. Hoc enim mixtum monſtri genus obſtrepit, ſe omnibus auibus præſtantibus,quia non ex ouo, aliarum auium ritu, incipiunt: ſed fœtus, longiori ad mammas ſuctu enutriunt, eiiciuntque e nido, quos ſibi non ſat proficuos putant, Se inquam, auium proinde perſpicaciſſimas gloriantur: hoc quia etiam ſub tenebris clariſſimè cernũt.Eheu ſic ſæculo imponitur per tenebras! Veritatem autem in vmbra, intra ſuas cryptas mentiuntur, & perſuadent vulgo. Qui interim ſemper diſcentes, nunquam ad charitatis ſcientiam perueniunt. Qua lumen à ſola ac nuda charitate edoctum,non tolerant. Ideóque technas tenebrarum, retiaſque ſibi ſemper texunt.

Profectò fuit mihi neceſſariũ,terræ viſcera lacerare,eiuſq; cranium pertundere.Siquidem viſus eſt mihi Galenus intraſſe in cryptas, tenui lãpade,qui mox in veſtibulo terrefactus ceſpitauit,ad primũ ferè limen accidit.Itaque effuſo oleo,rediit ad ſuos, multaq; confusè de ſepulcris narrauit, quæ non viderat,nec nouerat;nec credidiſſet,etſi vidiſſet.Omnes exin,multa temerè apud ſuos teſtantur ſe ſcire,qui nec quidẽ limen naturæ,niſi Galeni relatu,eminus ſalutarunt. Auicẽna denîq; cum ſua cohorte,luſtratu Galeni; etſi cautior factus;non tamen multò profundius intrauit:quin retrò,circum,ac ſurſum aſpiciens, vertigine captus,offenſo ad ſilicẽ pede,præceps ruerit:rediens autem, ſe prædeceſſoribus longè ampliora vidiſſe, iactitat idiomate peregrino. Quod eum ſequaces intelligerent, hærerentque quemnam pro Anteſignano eligerent, pugnare pro Principis iurati gloria ſinguli maluêre,quàm ipſimet adyta intrarent. Quaſi humana mens libera, clientum inſtar prona, libertatem abiuraſſet. Iraque nulli deinceps intrare conati,primiſque ſtentoribus contenti, ſeſe in pugnam,

pro

pro gloria, & trophæo, nondum cognitæ rei, ſuis centuriis præfixere. Quotquot autem ad limen venere, velut primario patrono factioſè addicti, veſtigiis priorum inſiſtentes, illicò corruerunt. Somniârunt ſe ingreſſos. Saltem lumine & ope priuati, ad tantæ molis remouẽdas tenebras. Alij quoque dein verſus cryptas properarunt; ſed lumen ſecum non attulerunt, extinctum atque abreptum ſenſere oleum, per hoſtes primæ Veritatis & humanæ ſanitatis, ac tenebrarũ incolas. Tandem Paracelſus, magna face ingreſſus, funiculum circa primos paſſus parieti affixit, quem ſequeretur comitem, ac viarum reducem, adſpirat penetrare, quô nondum veſtigia mortalium iter fecerant. Ad tantam mox lucem ſtupet volucrum turba, Prometheum intraſſe autumat: extinguere faculam non audet, non valet: tentat tamen elaoculum. Plurima monumenta hic homo videt, diutiùs & liberè exſpatiatur, porticus fumo replet, & dum Veritatis ſarcophago intentus, vires deficiunt, fax cadit, lumen medio curſu extinguitur, & fumis velut ſuffocatus eſt. Ego miſellus, tandem intraui minimo laternæ lumine, & ne quid obeſſet, quodque manum ab opere detineret, funem quidem recuſaui, & laternam ad zonam ſuſpendi: ſed à tergo vncus ſequebatur, orbitam faciens, reditus normam. Itaque meis tantum inſiſtens veſtigiis, vidi ibidem longè alia, quàm præcedens auorum cœtus deſcripſerat. At quia ſolus eram, ad tam ardua pondera vires deerant, multaque conatus, aduerſante veſpertilionum turba, tandem priorum more, abſque fructu exiui. Imò longè deterius. Quia diutina mora lumen mihi offuſcatum erat, & oculi deinceps aliam porrò lucem omnem ferre recuſabant, vtpote quia iam tenebris nimis aſſueuerant. Vſqueadeo niſi à pertinaci intento penitùs abſtinuiſſem, cœleſte mihi diei lumen nil omnino profuiſſet. Hoc ſaltem vnicum atque veriſſimum didiceram: quod omnes, humanis duntaxat freti auxiliis, ambularemus in denſis tenebris, per vias ignotas, difficillimas ambages, & ſemitas noctis, paucorum maléque fidorum induſtriam imitantes: nec quicquam tandem inde fructuum ferremus, præter quam malè conſumptum lumen, offuſcatos oculos, pallentes canitie genas, confuſiones mentis, præſumptiones vanitatis, noctiſque inſtantis imaginem terrore, ac deſperatione plenam. Deprehendi inſuper omne nebulonum & meretricum genus, deceptores, Iudæos, & carnifices, vbi ſemel propria temeritate ſe intruſiſſent, mox audendo graduatos. In nullo enim maiorem licentiam, temeritates ampliores, credulitates crudeliores, tenebras denſiores, ac confuſiones frequentiores offendi, quàm in munerum nobiliſſimo; in quo cuique eſt liberum occidere, ſi homicidium ſubſidij pallio ſit inuolutum, & occiſus terra tegatur. Rogaui itaque Deum, limitam in nequitiis tam ſceleratis, quæ contra diuinum maieſtatis ſuæ ſimulacrum faciebant, dignaretur ſtatuere. Verum mox inde vanitatem deſiderij mei deprehendi. Siquidem quamdiu proprium commodum ſuperioritatem tenet, & Medicina vt artium exercetur, fruſtra contendunt, qui Chriſtum meum, patrem pauperum, cum Mammona componere ſtudent. Laudabam olim ciuitates, quibus non erat licitum, inconſulto Medentum collegio, in ſanitatem proximi debacchari. At dein meam riſi ſtoliditatem, quia excipiebantur, qui gratis curarent. Vnde didici, quod lucrum Medentûm iſtam ſibi cauerat legem, & proprium lucrum vbique leges charitatis vitiaret, ſpe certâ, neminem inuentum iri, cui iſta exceptio quadret. Vidi itaque in legum conſuetudine, ſupercreuiſſe defectus, legeſque reddidiſſe ſucco affœtas. Ac fuit certè mea ſtupiditas tantò maior in hoc, quod nuſquam admittantur in curando errores craſſiores, quàm quos Medentes, etiam Cathedralici, piabili ignorantiâ committunt: prout toto opere anniſus ac paratus ſum oſtendere; Mechanicè per ignem, practicè, omnique genere demonſtrationum. Enimverò ante pauca ſecula, Chirurgum à Medico ſequeſtrarunt arrogantia, ignauia, & charitatis extinctio. Quare dein miniſtri tractarunt manualia: quaſi Chriſtianum dedeceret, proximum manibus iuuare. Interim nobiles matronæ aliquot, propriis manibus plures defectus ſanabant, à Medentibus deſperatos. Profectò, poſtquam ambitionis & lucri ſtudia exculta ſunt, refrixit charitas, miſericordia extincta, ars periit, datorque luminum ſubtraxit dona, calamitatum noſtrarum numerus creuit, & Medentes fabula vulgi facti ſunt. Veritas in ſepulchro ſcientiæ ſepulta manſit, & eius vice ſurrexit confuſum rixarum genus, ſermocinale, pro doctrina reputatum. Etenim Medici deſcripſerunt, & ad ſe traxerunt totum morborum exercitum, dolentes propemodùm, exiguum adhuc illorum eſſe catalogum. Atria namque Galenicæ facilitate allecti, promiſerunt geometricis demonſtrationibus graduum, caloris & frigoris, metiri omnes, ac mederi omnibus. Chirurgi quoque horum imitatione, ac æmulatione, tam moderni, quàm veteres, largè latéque tractarunt promiſcuè de omnibus, ſub ſe rapientes omnium ſanationes, in aſpectu, ac deſpectu ſuorum pridem herorum. Quorum initio ac radice deſtinationis Medicæ, omnia ſolis duntaxat phyſicis curanda competebant: Chirurgis verò dein, ſolo permiſſu & ea gratia. Ambo ſub lite manſere confuſa, quam nec terminare poſſum, nec intendo, certior factus. † *Quod electum diuinitus Medicum ſua ſequentur ſigna, & prodigia pro Scholis. Is enim ad honorem Domini præparabit dona eius, ad ſolamen proximi; ideoque commiſeratio erit dux eius. In corde enim poſſidebit veritatem, & ſcientiam in intellectu. Charitas erit ſoror eius, & miſericordia Domini illuminabit vias ſuas. Ille enim erogabit gratiam Domini, & non erit ſpes lucri in cogitationibus ſuis: Dominus enim eſt diues, & liberalis, dabitque centuplum in menſura cumulata. Sua opera fœcundabit, manus ſuas vnget benedictione. Replebit os ſuum conſolationibus, & tuba verbum eius, à qua fugient morbi. Longitudine dierum implebit vitam, domum ſuam diuitiis, & filios ſuos timore Domini. Veſtigia ſua afferent felicitatem, & morbi in conſpectu eius, tanquam nix in meridie æſtatis; valle apertâ. Maledictio & punitio fugient, & ſanitas ſequetur eum à tergo. Hæc ſunt promiſſa Domini, Medentibus quos elegit: hæ ſunt benedictiones eorum, qui ambulant in ſemita miſericordiæ. Quia Dominus amat miſericordiam facientes, & proptereà illuminabit illos, per conſolatorem ſpiritum. Quis enim eſt liberalis vt Dominus qui gratis dat multa, & pro aliquanto dat omnia. Benedictus eſt Dominus, qui ſolum miſericordem ſaluat,*

† Signa veri Medici.

nat, & ſaluandum ſaluat gratia. Conſolatio autem in via ſpei, obuiabit miſericordia: quia fidelem elegit Dominum. Enimverò Græci, mox dein Arabes, inſtituerunt ſanationes infirmitatum, ſine diſtinctione perſonæ Chirurgi à Phyſico. Ac Gentiles iſti, à morte reſurgentes, Chriſtianos Medicos quandoque ſocordiæ, auaritiæ, & arrogantiæ confundent. Etenim Deus electionem Medici ſibi reſeruat. Scholæ verò hac operâ, Deum ſublenare volentes, diſcipulos aſſumpſere inſtruendos, quoſlibet ac ſine diſcrimine, propoſueruntque illis artem, in librorum lectione aſſidua & diſputationibus ſitam. Quapropter legerunt libros Galeni, Auicennæ, & Interpretum: deinde Herbarios euoluerunt, depictis ad viuum iconibus Herbarum. Quaſque inde ſi nondum probè nouerint, dimittuntur Studioſi ad officinas, & ſimplicium collectores. Cum mandato, quod dum probè effigies ſimplicium cognouerint, redeãt ad ſuas lectiones, quas ex variis Authoribus multo longoque ſtudio collegerunt, vt ſimplicium & compoſitorum poteſtates, ſimul & applicationes diſcant. Videbitis interim fortè cadauerum diſſectiones, audietiſque (vt aiunt) methodum medendi Galenicam, vſum partium, differentias pulſuum. Item noſtra commentaria ad nonum Almanſoris, iuxta tritam practicantium normam. Interim diſcitis, argutè ſuper qualibet propoſitione, problematicè diſputare. Sicque intra triennium, in viros doctos tranſmutabimini. Scholæ interim velut pudibundæ, nomen Medici deponentes, altius aliud, exacto triennio, ſuis ſpondent tyronibus. Quod eſt Doctoris. Itaque poſtquam Ars eſt erecta in facultatem, religionem, ac profeſſionem, faſtus irrepſit, auaritia intruſit locum, vnde & mutuum Medentûm odium: quæ omnem in ægros inclementiam ſecum adduxère. Litera porrò, & lucro inflantibus, tandem faſtus ſupereminuit plerumque auaritiæ. Quapropter Medicus famulum, qui barbam pectere ac tondere nouiſſet, in Chirurgum promouit; ſibi turpe cenſens, qui tot libros euoluiſſet, vlcus deligare, aut fractum os reponere. Id namque habent vitia cuncta, vt pudore ac metu ſe aſſocient, & crimen decentiæ vmbrâ tegant. Ideòque & faſtus ſenſim ignauiam comitem ſibi delegit, quorum copula inſcitiam mox generauit. Ita nimirum Doctor ad externos Eryſipelatis ſquallores vocatos, genus & nomen affectus ignorauit. Quæ dum cautè à Chirurgo reſciuiſſet, ſerò aliquot libros euoluit, vt ſequenti manè multa de affectu declamet. Itaque venam aperiri iubet, ſerum cum aceto roſaceo, vel ſaponem, ad deliniendos ardores adponi iubet, ac in ſequentem diem poculum chologogum deſcribit. Obridet Chirurgus, quoties euentus non reſpondet pollicitis: & Doctor, externos morbos ſenſim exuens (quia neſciens contentus præeminente titulo, quod plurima in ſcriptis Chirurgicis legiſſet, & longè ampliſſima apud plebem declamare poſſet, conniuente Chirurgo. Qui interim, inconſulto Medico, ſuos aſſumit diſcipulos, qui modò dentem euellant, venam pandere nôrint, baſilicum ac diapalma extendere, ac vulnus deligare triennio didicerint, cenſentur libri Chirurgiæ Magiſtri, inuitis Scholis. Doctores autem ſerò didicerunt fabulam eius, qui ſerpentem frigore congelatum ſinu ſuo donauerat, & ab eodem perforatus, miſerè periit. Idque hodie eò eſt protractum, vt Chirurgi deinceps, inter ſe, ſuos habeant Doctores, Profeſſores, & Scriptores vernacula lingua. Tunc, inquam, ac ſero reſpexerunt Scholæ, adeò vt qui prius os fractum aut diſlocatum reponere erubeſcerent, ac poſtmodũ neſcirent, iam gaudeant vrinam refundere, atque olidum ſtercus baculo agitare, vt ſuos hariolẽtur ibidem fugatos humores. Idque ni fecerint, ſciãt vtique, ſe domi deſides, iuxta libros ſteceſcere debere. Interea namq; aucta eſt penes Medentes, Chirurgiæ inſcitia. Faſtum equidem vbique puniuit Deus per ignorantiam, aut dementiam. Galenus quidem libros Therapeutices ſcripſit, quod Methodum Medendi interpretantur. Sed quis eſt, qui neſcit, quòd Therapeuta famulum ſonet. Adeóq; humili famulitij titulo, naturæ & ægris ſeruiendum fore? Ac gloriabimur in Domino, qui ſerui naturam aſſumens, voluit, quod ſui Medici, in hac humili vocatione, nobiliſſimæ totius Vniuerſi ſcientiæ participes eſſent. Enimverò quandoque interrogaui Canonicum, cur horas non concineret, qui ab inſtituto erant laudum diuinarum cantores, angelorum æmuli; non autem capituli, aut Hierarchiæ eccleſiaſticæ directores? Reſpondit, Cantare magnis Canonicis indecens fore, ſe habere minores beneficiatos, ac ſacellanos. Vnus enim poſſeſſione largiori eleemoſynæ, denegat Deo ſuas laudes, tanquam rem ſibi vituperoſam: Alter verò ſibi reputat fore indecorum, membra Chriſti lacerata contrectare, mundare, deligare. Ego autem certus ſum, Dominum infra paucos dies Ambulos dicturum, Niſi fiatis tanquam vnus ex hiſce paruulis, vos lampigeros ſine oleo neſcio. Quapropter vos fratres adhortor, Tollite lucrum, eiuſque loco, imbibite charitatem: & ſcietis omne opus bonum, quod vobis nunc videtur vile, eſſe nedum laudabile, honeſtum ac nobile; ſed etiam ſanctificare, & nobilitare ſuum operatorem. Nonne magnus Iudæorum Pontifex, princeps erat? lanio armentorum? gregiſque occiſor? manus cruentas habens? At longè decentius eſt, vlcera pauperum deligare, quàm fuit olim victimas cædere. Nullum enim opus bonum in charitate, poterit vnquam reputationi quicquam detrahere. Lucrum ergò & faſtus, per Satanam introducta ſunt. At dices, Operarius eſt dignus mercede. Si operarius es; te ergò tuæ non pudeat operæ. Sapiens ait, Medicus à Rege (non à paupere) donum accipiet (non ſtipendium, aut mercedem.) Itaque ſi pura operantis ſit intentio, prouidebit Deus iuxta promiſſum, qui neminem decipit: promittens centuplum hoc ſeculo, & vitam alterius. Quare hiſtoriam vitæ meæ, & Domini magnificentias, obiter deſcribam: imitemini, ſi quid fortè boni in ea occurrerit. Equidem helluo librorum eram: notabilia cuncta in locos communes collegeram, ſic vt pauci me ſuperarent diligentiâ; pleriqne autem iudicio. Anno 17. meæ adoleſcentiæ prælegebam lectiones Chirurgicas in collegio Medicorum Louanij, à Profeſſoribus Thoma Fyeno, Gerardo de Villers, & Stornio conſtitutos. Eheu præſumpſi docere, quæ ipſa neſciebam. Hollerium, Tagaultum, Guidonem, Vigonem, Æginetam, totamque Arabum turmã adaptabam. Qui ſanè omnes ſimul, apicem Chirurgiæ non intellexerunt. Poſtea deſtiti, demiratus temeritates & incogitantias meas, quòd

ſola

ſola librorum lectione docere præſumerem, quæ non niſi viſu, atque manuum contrectatione, longo vſu & acri iudicio addiſcuntur. Inſtabat enim me inconſiderata præſumptio, quod ad hoc ſponte delectus eſſem, meoſque Profeſſores, etiam auditores, lectionumque mearum cenſores, haberem. Fidebam enim ſcriptis, vt pueris contingit, de Baiardo, & Malegigio legentibus. Tandem ſtupefactus mecum comperi, quòd euentus non reſponderet doctrinæ, quódque Profeſſores mihi non plus lucis darent practicando, quàm antiquorum ſcripta. Sæpè interim in mentem veniebat, quod Scholæ ex Auicenna intonant. Nimirum ægris confidentiam in Medicum maioris eſſe ponderis, quàm ſit Medicus cum cunctis ſuis inſtrumentis. Suſpicabar itaque, debile eſſe Medentis ſubſidium, cui imaginarium confidentiæ auxilium anteferretur. Nam ſi quis lætus per riſum ſanetur. Ridicula ſaltem eſto medela, vbi Medicus ridendo, vel confidendo, ſanauerit ægrum. Non eſt enim iſta medela, quam Omnipotens de terra creauit. Ridiculum quoque tum axioma Scholarum apparuit, perhibens; A iuuantibus, atque nocentibus, ſumi capitalem curandi indicationem. Eò quòd iſtud axioma præſupponat ordinariò, pharmaca incerta & nocua plerumque præmitti ſolere. Iuuantia quoque ſi qua data fuerint, caſu, abſque cognitione data eſſe: quæ ſanè, inultis Scholis, Medicinam definiunt, artem coniecturalem, morborumque cognitiones atque ſanationes, incipi à poſteriori, ab erroribus, ab incerti tentamine, & coniectura. Imò id quod deinceps exploraretur, æquè fore incertum. Axioma iſtud Medicum meritò Poëta maledixit.

——Careat ſucceſſibus opto,
quiſquis ab euentu facta notanda putat.

Dolui ergò me iſtam artem didiciſſe. Indignatuſque mecum dolui, qui nobilis eſſem, quòd inuita matre, & inſciis agnatis, primus in noſtra familia, Medicinæ me nuncupaſſem. Defleui dudum peccatum inobedientiæ, tæduitque annorum atque laborum in electa profeſſione impenſorum. Ac mœſto corde ſæpè ſupplex oraui Dominum, dignaretur me ducere ad vocationem, non quà meâ ſponte ferebar; ſed in qua illi complacerem potiſſimum. Votumque feci, me ſecuturum; & obſecuturum pro poſſibili, quocumque me vocaret. Tum prius, vt pomo vetito paſtus, meam agnoui nuditatem. Quia nec veritatem, nec ſcientiam, in putaticia doctrina mea reperi. Ratus inprimis crudele, ex alienis miſeriis nummos accumulare. Indecens quoque, artem in charitate fundatam, & ſub conditione miſericordiæ exercendæ elargitam, transſumere in lucrum. Cum nobilitas charitatis, ſtipendio alienetur, quæ pretio extra ſe caret, quia omni pretio eſt maior. Quapropter ſtatim hæreditatem meam viduæ ſorori inſcripſi, & dono inter viuos transtuli: eò quòd opportunè illa carere vix poterat. Iuuenis ego, rebus cunctis prorſus inutilis, homo non frugi, & qui ſe perperam ſtudiis applicuerat, Deo me commendaui, cum intentione proficiſcendi peregrè, Medicinam deſerendi, atque in patriam redeundi nunquam. Quia clarè inſpexi tum penitiſſima mei; vanitates prioris præſumptionis, & literalis Doctrinæ detexi, atque repudiaui. Ad exteros itaque incertus pergo, ſub ſpe, quod Dominus curſum meum clementer dirigeret ad finem ſui beneplaciti. Sed quò magis Medecinam deteſtarer, ac velut impoſturam procul à me abiicerem, eò nempe maior me inuaſit medendi occaſio. Idiota namque ſe mihi aſſociabat, qui pyrotechniæ, manualia ſaltem, nouerat. Mox ego, vt penetrale quorundam corporum per ignem inſpexi; comprehendi multorum ſeparationes, tum libris nondum traditas, ac hodie aliquot incognitas. Dein in dies creuit ſciendi ac operandi auiditas. Non enim multò poſt biennium, eiuſmodi mihi ſupellectilem comparaueram, qua apud infirmos, etiam iuxta Electorem Colonienſem Erneſtum Bauarum, abſens magni fierem, & me ad ſe euocaret. Tunc enim adhuc magis me puduit nuperæ, & doctæ meæ ignorantiæ. Quapropter ſtatim abdicaui omnes libros; & ſenſi me per ignem plus proficere in conceptibus orando acquiſitis, quàm libris quibuſlibet, eantum ſemper eundem cuculi canentibus. Tuncque dilucidè cognoui, me veræ Philoſophiæ aditum vitiaſſe. Vndique obſtacula, difficultatumque obſcuritates apparuerunt; quæ non labor, non ætas, non vigilia, non denique nummorum diſpendia, diſpergere potuerunt ex condigno: Sed duntaxat vnica & mera Dei bonitas. Etenim nec Venus, nec ſympoſia, vel vnicam mihi horam ſubtrahebant: ſed labor continuus, & vigilia, fures mei temporis. Sanabam namque lubens pauperes, & mediocria fortunæ, concitus plus humanâ commiſeratione, & affectu morali erogationis: quàm ex pura reflexaque vniuerſali charitate, in fontem vitæ. Contigit enim, quòd Conſul, aut Vir patritius, mei quandóque operâ libenter vſurus, eam denegauerim præſentialiter exhibere, nolens deſerere plures pauperiores; ne cenſeret plures propter vnum neglexiſſe. Attamen Deus hanc ſuperbiam, ex ſui beneplaciti chariſmate, in bonum vertit. Pudebat enim me nummos, niſi à ditioribus, recipere. Adeò vt me Confeſſarius coëgerit cuiuſuis offerentis pecuniam admittere, ne ſecus faciendo fores præcluderem, qui pudore præpediti non auderent ſubſidia vlteriora petere. Dicebat enim, Quæ recuſas munera, da indigo: quæque ſi non receperis, per ſuperbiam detrahis pauperi, quod ſuum erat futurum. Dabam quoque libenter medicamina à me præparata. At quia maius gaudium ſentiebam, dum à primate aut diuite aduocarer: indignatus mecum, ac confuſus, reſtiti dudum, & laboris inſumpſi plurimum, vt ſuccreſcentem natæ in me auaritiæ ſurculum euellerem. Itaque in me plus vbique arrogantiæ, & elationis, quàm pij affectûs, exploraui. Finaliter. Deus præſcidit mihi media, tam in Eccleſia, quàm apud Magnates; adeóque & apud Rodolphum Imperatorem amplæ fortunæ mihi videbantur promitti, animæ verò periculum incurriſſem. In quorum commutationem, vxorem piam atque nobilem mihi dedit, cū qua Vilnordiam me ſubduxi, per ſeptennium Pyrotechniæ me immolaui, ac pauperum calamitatibus ſubueni. Reperi, ac ſanè côperi, neminem à Deo deſertum iri, qui pio affectu, firmáque fide, Medentis munere fungitur. Etenim omnium, quanquam ineptiſſimus, oculariter deprehendi, Deum, ipſam eſſe in miſeros charitatem, ideóq; ex ſuamet charitatis effluenti bonitate, ſemper mei curam geſſiſſe. Auctæ ſunt namque vxoris hæreditates, & ampla meæ familiæ deuenere

patrimonia: nam etſi litibus ſuccumberem ex hominum liuore; attamen victor euaſi per aliquot reuiſiones: ſic vt miſericordiæ Dei palàm circa indignum apparuerint. Quinimò depreſſit præpotentes, qui me ad infamiam, & occultam necem, ſub pietatis inuolucro, perſequebātur. Et ſagittæ in ſuos percuſſores ſunt reflexæ, adeò vt modò ipſos plus pudeat, quàm pœniteat, manifeſtatorum criminum. Interim quotannis aliquot myriades infirmorum ſanare meis remediis non deſiſto, nec proinde minuuntur mea pharmaca. Didici ergò, inexhauſtum eſſe Sapientiæ theſaurū; ac quotidie experior heſternam ignorantiam hodie illuſtrari. Redeundo autem, vnde digreſſus ſum, Reperio Scholas nondum diſcernere potuiſſe, qui defectus Medicum, & quinam Chirurgum reſpiciunt. Quæ ſi licet mihi determinare, declaro ſola Suſcepta tangere Chirurgiam. Quæ tomo de nouo ortu Medendi ſat explicui. Sunt autem Suſcepta, vulnus fodicatum, cæſum caſu, morſu, contuſione, ambuſtione, aut congelatione factum Item omnia tumor, à caſu, ictu, &c. prouenieſ. Item laceratio, diuulſio, hernia, oſſifragium, & diſlocatio. Vt etiam externè hauſta contagia ſcabiei, herpetis, &c. & nil ampliùs. Medicos verò, præter internos Retentorum defectus, curare attinet vlcera quæuis, apoſtemata, & quæcumque externa, ab interno procedunt initio. Qualia ſunt Cancer, Lupus, Lepra, Podagra Panaritium, Iſchiatica. At hodie rixa mitior inter vtráque profeſſionem, quia Medicorum plerique methodum, medelam, & auxilia ignorant non ſecus atq; Chirurgi. Ideòque etſi manus conſerant, & ægri ſic loculos exhauriant; tamen tandem ad metam deſperationis feſtinant. Suntque in propoſita quæſtione de Peſte ſatis vnanimes. Medicus nimirum recuſat peſtem, eſſe de ſibi ſuppoſitis, quia Anthracem, glandes, bubones, eſcharā, ampullas, & ſtigmata præ ſe fert. Saltemque cum Chirurgo condeſcēdit, quòd promittat vndecumque ex claſſicis & anteſignanis authoribus, ſe corraſurum optima quæque Alexiteria, ſi non curatiua externorum; ſaltem præſeruatiua contra atrox venenum. Imo ſi Theriaca Galeni non ſufficiat, quæ duntaxat iuxta Andromachum 66. ſimplicia (id eſt, finalem partem nominis Antichriſti) continet, ſpondet herbarius, ſe ſuperadditurum plurima, quæ Peſti profligandæ ſunt ſatis: vtque ſi non vi ſufficiente pollent, ſaltem in multitudine, per numerum, cum Peſte certare queant. Si autem Doctor à ciuitate conductus ſtipendio fuerit, ne aliis infirmis ſuis metum (ſic metum ſuum alieno pauore cooperit) cauſando obſit, aut deſit, ſpondet ingenuè, ſe calamo oſtenſurum, rem ægrotantium ſibi eſſe cordi. Adeò vt & librum concinnet ex præclariſſimis vndique authoribus, quem Communitati nuncupare promittit, ſub ſpe ſcilicet inſumpti laboris vani, præmium rependendi ſcriptori. Etenim in illo tractatu, victum, exercitia, facienda, cauenda, euertendaque media, præter remedia, ac præſeruatiua, ita ſe pollicetur diſtincturum, ex omnibus authoribus, quòd ipſamet Peſtis eo viſo, de neceſſitate, morbida fiet. Chirurgus denique ait, Quòd Peſtis, quatenus febri ſociatur, ſuis non ſtet regenda arbitriis. Atqui, vtut res quandoque feliciter ceſſarit ſibi: ſex ſaltem ſeptimanis abinde, ſe forcipe, ſcalpro, nouaculâ, vel phlebotomo, nemini fore vtilem. Quid aget ergò Peſte correpta, vtroque deſertore deſtitutus? quidue aget Magiſtratus per ſuos ſtipendiatos deluſus? vtpote qui nil præter lucrum, vnicum totius vitæ ſcopum, reſpiciunt? Medicus ergò remittet ægrum ad impauidas moniales, quibus vt Medico, & tortori, & militi, occidere lubido eſt. Chirurgus verò ſpondet ſibi motum imperterritum ſocium, poſtquam inſigniter potauerit: qui quamuis nec venam pandere nôrit (hoc enim apex exiſtimatur inter eos) nec dignus ſit ipſius famolitio: attamen ſæpè è ſilua, vel montibus, ſimplicia attulit, atque ideò gnarus eſt cuiuſdam ſimplicis, quod an herba, frutex, vel arbor ſit, vel animal hactenus dicere detrectauit. Indubiè tamen aſſerit, valere contra Peſtem; ſuadetque lubens, illi committendum contaminatorum negotium. Geſtiens conſentit Dominus Doctor, laudatque tonſoris ſubtile inuentum, & curam pro republ. Adeóque conuocato ſocio iſto, datur illi eſcharoticum lixiniale, baſilicon & diachylon gummatum, ſimulque magiſtralis confectio præſeruatiua, à Medente deſcripta. Quibus iam inſtructus, auadit Ciuitatis ſtipendiarius, ipſique committitur calamitoſæ plebis vita, ac reipubl. antenna: hac tamen ſub conditione, vt ſi ſinat ſe ab Alexianis & ſororculis gubernari, tanquam ſuperintendentibus, longâ poſſeſſione in ægros debacchantibus. annuam mercedem ſit recepturus. Miſeri ſanè ægri, miſerior Magiſtratus, longéque miſerrimus Doctor, quibus oues ſuas commiſit Magiſtratus, quas lupis tradunt. Quia hac in parte, homo homini pauperi, & contagioſo, verè lupus eſt. Quandoque autem ſtrictus Iudex ab illis vitas, animas, pupilloſque deſertos exiget. Quid enim Rex facturus, ſi timoratus Dux multum æris à ſe & populo emunxerit, magnamque ruſticorum cohortem ſuo albo inſcripſerit, ſe verò cum ſignifero in arcem muniti ſſimam receperit, ſcripſerit autem ad Tympaniſtam, & aliquot annonæ venditrices, vt alacriter cum tyronibus hoſtem adoriantur? Rex enim nonne à Ducibus ſuis exiget perperam cæſum militem? deſtructumque ab hoſte oppidum? Reſpicite ergò Patritij, & Medentes, quid non immane vobis immineat. Quia morte, & Iudicio, nihil eſt certius. Ex commiſeratione enim veſtri, & ægrorum hæc ſcripſi: à vobis auſpicior, ſit mihi Deus propitius! Saltem hactenus Magiſtratus neſciuit, cuius generis eſſet Peſtis.

Infans Peſtis.

ARtaxerxes per epiſtolam mandabat Peto, ad ſe veniret, ad curandum morbum (adhuc anonymum) qui ſuos ciues & milites interimebat, eò quòd acceptis muneribus in hoc deuinctus eſſet. Reſpondit illi Petus, more hodierno Medentum. Naturalia auxilia popularem graſſationem non ſoluunt. Qui enim ex natura fiunt morbi, eos natura iudicans ſanat. Sed Hippocrates curat malum, ex populari graſſatione. Quia diuinâ naturâ hic præditus eſt, & ex paruis ad magna Medicinam euexit. Eſt igitur diuinus Hippocrates, nonus quidam à Chryſamide Rege, decimus autem & octauus ab Æſculapio: vigeſimus verò à Ioue. Ex matre verò Praxithea, ex familia Heraclidarum.

Quare

Quare ex vtroque ſemine, à Diis ortum habet. In re Medica initiatus eſt à proauis, quantum credibile eſt hos nouiſſe. Vniuerſam verò Artem, ipſe ſeipſum docuit, diuinâ naturâ vſus. Et in tantum animi induſtriâ progenitores tranſgreſſus, quantum etiam artis præſtãtiâ ipſos ſuperauit. Tollit autem nedum beſtiarutu genus; ſed ferorum atque agreſtium morborũ per magnam terræ ac Maris partem, Æſculapij auxilia (quemadmodum Triptolemus, Cereris ſemina) diſpergens. Proinde iuſtiſſimè in multis terræ locis diuinos honores conſecutus, & iiſdem donariis cum Hercule & Æſculapio, ab Athenienſibus factus dignus. Hunc accerſe, & quantum auri voluerit, dari iube. Hic enim non vnum modum curationis huius morbi nouit. Hic eſt ſanitatis Pater, ſeruator, & dolorum curator. In ſumma. Hic diuinæ ſcientiæ Princeps eſt. Artaxerxes itaq; ſcribit Hyſtanidi, Helleſponti præfecto. Hippocratis Coi, ab Æſculapio originem ducentis gloria, ad me peruenit: Ipſique da quantum auri voluerit, & reliqua abundè, nihil diuitiis parcens. Nam optimatibus Perſarum fiet æqualis. Viros enim, qui conſilio præſtent, inuenire, nõ eſt facile. Hyſtanes portò ad Hippocratem ſic ſcribit. Magnus Rex Artaxerxes te opus habet. Iubetis aurum, argentum, & quæcũque voles, dari, fore te optimatibus Perſarum æqualem. Tu itaque citò adſis.

Hippocrates Medicus, Hyſtani Helleſponti præfecto, gaudium.

REmitte Regi, quæ dico: Quod victu, veſtitu, domo, & omni ad vitam ſufficienti opulentia fruimur. Perſarum autem diuitiis vti, fas mibi non eſſe: neque Barbaros à morbis liberare, Græcorum hoſtes. Vale.

Hippocrates Demetrio, ſanitatem.

PErſarum Rex me accerſiuit. Ignarus, quòd apud me maior eſt ſapientiæ ratio, quàm auri. Vale.

Regi Regum, meo magno Domino Artaxerxi. Hyſtanes præfectus, gaudium. Quam miſiſti epiſtolam, ad Coum Hippocratẽ, ab Æſculapio oriundum, demiſi: ſed ab ipſo reſponſum tuli, quod ad te tranſmitto, cum eius latore Gymnaſbe. Dieuyche. Vale. Rex Regum Magnus Artaxerxes, Cois hæc dicit. Date meis nũtiis Hippocratem, malis moribus præditum, in Me & Perſas petulantem. Sin minùs; cognoſceris vos peccati pœnam daturos. Vrbem enim veſtram deuaſtatam, & in Inſulam diſtractam, in pelagus conuertam: vt in poſterum nemo ſciat, an in hoc loco inſula fuerit, aut vrbs Cos.

Coorum reſponſum.

VIſum eſt populo, reſpõdere nunciis Artaxerxis. Coi, nil Merope, neque Hercle, neque Æſculapio indignum facient. Omnes ciues, non dabunt Hippocratẽ: etiamſi peſſimâ morte ſint interituri. Quam Darius & Xerxes, terram & aquam à patribus petiuerint, populus nõ dedit, cùm eos ipſos ſe impotentes, velut alios homines, mortales eſſe videret. Nunc idem reſpondet. A Cois diſcedite, & renunciate, quòd Dij ipſi, noſtri negligentes non erunt. Quoniam Hippocratem in manus veſtras non dant.

Hæc ſic ad longum deſcripſi, quo conſtet veritas famæ Hippocratis, quodque popularem Peſtem, per Græciam, curaſſet. Enim verò morbus iſte, adhuc embryo, vix cognitus, vix nominatus, iam perfectè curabatur: Nunc verò ſat ſuperque cognitus, relinquitur infimæ ſortis impoſtoribus. Refriguit charitas: itaque ereptum nobis eſt lumen ſcientiæ, ac Intellectus, & cum Hippocrate certitudo curandi ſepulta eſt. Quanquam ingẽs volumen ſuo nomine circumferatur: hanc tamen curandi ſecuritatem ſuppreſſit (permittente Deo) metu Barbarorum, vel zelo ſeruandæ vanitatis, quod ſtemmate deaſtrorum oriundus: vel quod dierum viciſſitudine, ſua perierint monumenta, relictis ſuppoſititiis. Vtut eſt, Dei permiſſo, hactenos præfata ſcientiæ amplitudo, & ſecuritas curandi Peſtem, euanuit. Legi centum fortaſſis Authores de Peſte, tranſcriptores ſanè omnes, eminus ſcribentes, metuque mortis inexpertos ac coniecturales. Id ſaltem ſcitum: Diebus Hippocratis, nondum remedia optima morborum enotuiſſe. Tum enim ſolis ſimplicibus, & crudis, ſanationes inſtituebantur, præparationibus illorum nondum excogitatis. Galenus verò, plus quinque ſæculis iunior, commẽtaria ad Hippocratem ſcribere aniſus, & ad lubrium abduxit. Nunquam quippe argentum viuum, nunquam roſaceã, vel aquam vitæ viderat. Et quanquam rude eſſet Hippocratis ſæculum; tamen ſanationes ipſi parebant quæ nec Galeno hodie, nec ſuis vllatenus obediunt. Hippocrates minus garrulitatis, plus candoris autem, ſcientiæ, ac cœleſtis luminis habebat: ita vt cum ruditate, viſa ſint ſæcula exuiſſe puritatem, ac donum Dei. Quare noſtra peruerſiſſimorum morum & ingeniorum fuit feraciſſima. Placuit igitur Deo, veram & exquiſitam Peſtis ſanationem, & præcautionem, vnà cum Hippocrate, obdormiuiſſe. Saltem ab ætate Noæ, ad piaculum Dauidis, nil de populari Peſte inter Iudæos legitur. Dauid tamen Peſtem fami, ac bello, non prætulit, niſi præcognitam. Inter Perſas verò & Græcos, præter commemoratam tabem, ætate Hippocratis, hoſtis humani generis, ac princeps mundi, Peſtes aliquot ſerocire fecit, permiſſu diuino, quas humanis victimis piari ſibi Satan iuſſit. Forte, quod iſtud non eſſet conceſſum, vt principi tenebrarum: quantum quod futuræ peſtis præcognitionem haberet, ſimulque & termini ſedationis ſuæ: vnde ortum, occaſum, & poteſtatem ſedandi, ſibi violenter, fabuloſè, & deceptoriè, vendicaret. Apud Romanos rara Peſtis legitur. Et ante pauca ſæcula, Peſtis obſoleta ferè incognita. Demum per ſæcula rediit, ſæuiitque per ſeptuageſimum, mox dein per annum quinquageſimum graſſauit. Ita vt annus Iubili, nubilus fuerit, & atrox. Iam Peſtis, trima eſt Bizantij. Turcæ, à peſtifera contagione, ſibi non ſolent præcauere. Ideoque Chriſtianos irrident, tanquam diuinæ ordinationi reſiſtentes, luemque declinantes, irrito plerumque conatu. Vindictæ diuinæ gerendum morem, quæ cuicũque deſtinato, ex neceſſitate eueniat. Septenis quibuſque annis, Peſtis in Ægypto variat. In tertium plerumque annum durat hoc modo, vt teſtatur Polonus Princeps Radziuilius. Primo anno leuiter inchoatur, cum Sol libram ingreditur, ſæuitque maximè in Decembri vſque in Martium. Quo tempore calores ſunt mitiores: vbi verò inualuerint, cùm

Sol,

Digitized by Google

Sol, anno ſequenti, Leonem ingreditur, ſtatim ceſſat Peſtis, & quidem ita: vt ſi quis apoſtema peſtiferum intus habuerit, & ad horam præfiçtam præfati ſigni cœleſtis ſuperuixerit: omne periculum euadat. Quemadmodum apud nos frigora: ita hic, calores Peſtem profligant; & duobus menſibus ſecurè viuitur. Poſtquam verò Sol libram fuerit ingreſſus, ruſus ſenſim Peſtis inchoatur, & durat ad Solis ingreſſum in Leonem. Tertio anno, eandem ſeruat rationem, niſi quòd de acerbitate magis remittit. Poſtea, ſi contagio aliunde non fuerit illata, quatuor anni ſequentes à Peſte ſunt immunes. Quandoque longiores etiam fiunt induciæ. Sed plerumque morbus ſeptennio recurrit. Meſſis ſub finem Martij inchoatur. Ante extremos Aprilis dies perficitur. Nam per Maium venti meridionales ſpirant, qui cremando redigerent fruges ad nihilum. Hæc Princeps ille, ibidem ſic edoctus, omniaque credens, ſcripſit. Quibus ſuo ſatisfaciam loco. Saltem hæc non commemorat ſacra Scriptura, olim accidiſſe Ægypto, etſi Sol ac cœlum voluantur nunc eadem orbita, quâ olim. Parentum enim meorum memoria, de Peſte, velut de rariſſimo monſtro, ſermo. Apud nos nuper per quindecim annos viguit. Ceſſat modò. Bruxellæ tum extructæ ædes, pro contaminatis pauperibus, ipſaque mœnia fuere pertuſa ad foſſam Aquilonis. Quibus ædibus dudum patria carere potuit. Culpam autem in nos refero. Præceptum charitatis erat: Bouem aut aſinum proximi, luto extraho, ad herum deducito; nec ſecus tranſibis per viam. Nunc autem pecus proximi non ſolùm non liberatur: ſed ipſi de[...]imus: Imò fratrem (Templum Dei) in maximis neceſſitatibus, & lethalibus morbis, ipſi deſerimus, aufugimus, aureſque ad eius eiulatus obturamus. Quiſque, inſtar Sacerdotis & Leuitæ tranſeuntium, ſe excuſat ab opere charitatis: tanquam ſi benè operari, ſuæ non eſſet profeſſionis, mendax que textus, Quodcunque minimo ex hiſce feceris, Mihi factum reputabo Non mirum igitur, vlceroſis hiſce rerum quiſquilijs, Deum minitari peruetuſtiſſimi populi internecionem: & vrbes, tanquam ager, arabuntur. Sæpe enim mecum horrui, illud anteſignanum futuri excidij Vniuerſi ſignum erunt Peſtes. Deſperabam enim exinde, neminem ab Hippocrate venturum, qui ampliùs popularem Peſtem ſanaret. Sed aliunde ſperaui, quod ſicut quæ optamus, ſperemus facilè; & ſperando, etiam credamus: ita quoque fore deſperamos, quæ plurimùm formidamus. Credidi itaque, & ſperaui, hanc ſecuritatem ſanandæ Peſtis detectam iri, iterumque ante extremam mundi ſcenam occultatum iri omne auxilium. Saltem autumo, alias fore Peſtes longè horribiliores, quàm antehac vnquam, quibuſque cuncta alexiteria erunt vana. Siquidem Peſtis noſtra hodie bruta non efficit. In extrema verò dierum amurcâ Peſtes, nedum homines; ſed & feras, imò piſces & arbores, delebunt. Eruntque Peſtes; non autem Peſtis ordinaria. Alioqui hoc ſignum futuri interitus eſſet incertum. Erunt nempe Peſtes à manu Dei, ab inuerſione ampullarum, vt habet Apocalypſis; contra illas autem, non eſt clypeus in natura futurus. Pollicebar ergò mihi, priuſquam hæc ſcribere attentarem, Peſtem ſanabilem vſque ad illam temporum faciem, verumque remedium illius, ex Hippocratis ſepulchro, ſeu potius à Patre luminum, deſurſum petendum eſſe. Dicam, quæ didici in poſterorum vtilitatem.

A labe noſtra immune, vt & innocuum cœlum.

AB Antiquorum ſcriptis, ne minima animæ, ſciendi auidæ, conſolatio, aut ærumnoſis, deſertiſque apparuit ægris: in primis fidei eſt, Stellas eſſe in ſigna, tempora, dies & annos; nec hominem poſſe vllatenus officia ſtellarũ alienare, aut ad alios ſcopos declinare. Quod opera manuum Domini, ſint cœli; Quod Deus non creauit mortem. Ideoque nec cœlum contineat mortem, morbum, venenum, diſcordias, corruptiones, aut cauſam effectiuam horum. Siquidem nõ ad cauſam; ſed ad ſigna futurorum: ac duntaxat in temporum, ſiue meteororum mutationem, dierum & annorum ſucceſſionem deſtinantur. Officium ergò cœlorum, non eſt malum generare, cauſari venena, ſpargere, aut influere, bella ſerere, ac mortes ſuſcitare. Quia cœlum nequit excedere limites ſuæ deſtinationis, cœli enarrant gloriam Dei, in cuius honorem, & humanitatis ingratæ vſus, creatum eſt. Ideoque in ſe potiùs continet vitam, lumen, gaudium, pacem, ſanitatemque, cum ordinato continuatoque motu. Cœlo nulla, à tranſgreſſu Adami, legitur communicata maledictio, nec infuſa exſecratio, vt nec labes inſperſa. Terra quidem profert tribulos, & ſpinas. Quia ſubter Lunam eſt cacodæmonis, mortiſque (quia peccatorum) feudum, imperium diſcordiarum, atque viciſſitudinum. Terra nobis euaſit nouerca; vallis ideò miſeriarum, peccatorum labe & ſatcitiâ prægnans. Quia Deo placuit, nõ aliam fore ad quietem viam, niſi per tribulationes. Imò oportuit Chriſtum pati, & ita intrare in gloriã, nõ quidem alienam, ſed propriam; eò quòd formam ſerui aſſumere voluerit. Credo verbo Dei, nequaquam autem vanitatibus Augurum cœliteorque, qui Peſtem à cœlo oriundam ſcribunt, adhuc deceptos, gentilium erroribus ceſpitare. Cœli enarrant gloriam Dei; & opera manuum Domini, annunciat firmamentum. Cœli ergò annunciant dulce, ac amarum venturum; non autem cauſant illud. Imò nec amara nobis licet vocare mala: nam Deus omnia ad bonum finem direxit. Ergò cœlum futura annunciat; non autem cauſat: & ſtellæ ſunt nobis ad ſigna futurorum duntaxat, eruntque ideo ſigna in Sole, Luna, ac ſtellis. Cauſant etiam duntaxat ſtellæ, per natiuum Blas, viciſſitudines temporum, in aëre, aquis, terrâ. Vnde conſequenter pendẽt mutationes, ac maturationes, tam in fructibus, quàm in corpore humano, potiſſimùm ægrotante. Intelligo quoque aſtra hactenus nobis eſſe in tempora, per Blas motiuum, & alteratiuum illorum. Neque enim cœli proin ſunt venefici, aut venenorum coctores, bellorum incenſores, &c. Recognoſco omninò illos, tanquam viciſſitudinum alteratores, in qualitatibus elementalibus, quoad ſtationum alteritates. Quocirca ægros variè alterari contingit, in promotione & maturitate conceptorum in ſe ſeminum: eò quòd noſtræ vires vitales ſuum omne Blas concitent ad normam generaliſſimi motus aſtrorum: non quidem velut ductorum violentium, ſed præcedentium, aut comitantium. Etenim liber Apocal. non tribuit cœlis, vel minimam vllam vim puniriuam; ſed eandem in Angelos diuiniùs diſtributam.

Quippe prorſus percutientes, & miniſtri ſpiritus, dicuntur, Iudicis imperia facientes. Peſtem itaque, non credam facilè, temporum importunis mutationibus ſuum debere ortum. Quod & Eudoxus apud Fernelium ſenſit. Nullaque ratione inducar, vt credam, cœlos dare accretionem, formam, figurã, vires, aut quiduis aliud, quod ex ante ſeminum proficiſcunt. Nam & ante ſtellas natas, herba pollebat ſemine virenti. Adeò, tametſi aſtra nulla eſſent; attamen vi Verbi naturaliter omne ſemen, ex ſe, eſt producendo ſuum conſtitutum: Inuitiſque ſtellis, ac anni ſtationibus, imò & climatibus, per artem producuntur multa ſemina atque fructus peregrini. Quapropter Hipocratis epidemica, commentario Galeni illuſtrata, nomineque Authoris indigna, continent plurima. Non tãtùm quia anni ſtationibus morbos, & non ſuis quoſque ſeminibus variaſq; infirmitates vni radici (id eſt, qualitatibus primis aëris) attribuit, adeóque effectus diuerſos multis cauſis copulet: quam, quòd contineant plurimas nugarum abſurditates. Soleo enim in hoc iudiciarios Aſtrologos Empiricis comparare, qui nacto vnguento, puluere, aut alio quopiam, eadem extollunt ad omnes propemodum morbos, pluresque adhuc alios, valere. Sic multi ex illis, non contenti aſtrorum annunciatione, cogunt, illa eſſe fabros, dicaſtros, ac patronos abſolutos omnis fortunæ, & infortunij, vitæ ac mortis futuræ conſcios, fabricatores, conſiliarios denique, & Iudices cogitationum, quæſtionumque interrogatarum Si itaque non contineant mortem, bella, venena, Peſtem: vtique nec eiuſmodi flagra ſuper nos potuerunt depluere cùm dare nequeant, quæ non habent, non continent, non cauſant, neque generant. Non enim nuntius, bellorum præco, horum imperator eſt, vel cauſa. Si enim relatio Trigantius vera narrat. Sinarum latiſſimo totoque imperio Peſtis eſt inſolita, & viſa nunquam: cui tamen idem Saturnus, idemque Mars, & æquè potenter qui nobis, præeſt. Denique ſi quibuſdam terris certo Peſtis ſæuiat termino, recurratque præcognitis ſtationibus, quibus tamen olim Peſtis admodum erat peregrina: Conſequens eſſet ſanè, vel illas prouincias non ſubiacere ſtellarum influentiis, vel non iiſdem quibus olim; vel illas peſtes eſſe adulteras, vel ſaltem (vt opinor ego) non prouenire cœlitùs. Cum nimirum ibidem non ſint conciliabula ſtellarum, quæ annuatim dies ſeruent ſtatutos comitiorum. Quod ſi enim Peſtis, in vna ciuitate, maximam mortalium partem deleat; fruſtrà profectò erit omnis Magiſtratûs prouidentia, ſi vicina loca ſubter eundem Meridianum vel angulum cœli ſita, nequeant præſeruari intacta. Cumque ſtellarum influxus, vel irradiatio, ſit vniuerſaliſſima, vtcunque inſaniant alij; non eſt tamen credendum, poſſe cœlitùs Peſtes ab aſtris influere ad deputata loca, vrbes, & pagos. Nam ſi ſtellarum influxus eſſet peſtiferus, aut erit aër, vel Gas ſupernè ad nos dimiſſum ipſa Peſtis, aut mera nuda qualitas per aërem deſcendens, quæ ad nos peruenit abſque illo corpore; eritque vel concepta in ſtellis, vel generata in aëre nobis vicino. Si primum horum; neceſſe foret ſimul omnes mundi angulos infici, Niſi in aëre, & per aëra, canalem vel tubum, à cœlo ad nos vſque directum, & immotum ſupponamus: per quem etiam, nec ſecus, aër peſtiferus ad nos deferatur, ſtellarum fuligines ac inquinamenta deducens. Etenim cum diſtantia ſtellarum à terra ſit multarum millenarum diametrorum terræ: non eſt cogitabile, quòd aliqua ſtellæ fuligo ad hoc centrum pertingat ſoſpes (minúſque ad aliquam prouinciam eius) quin vniuerſali ſimul tabo inficiat totum terræ mariſque ambitum, vnius centri minimi ſpatium vicemque ſubientem. Itaque ſi terra ſit minimi puncti inſtar, huc ſpectant quæ alibi dixi, de aëris regione, qua nec venti, nec ros vnquam, aut pluuia decurrunt, nec meteora ſuas ludunt tragœdias. Multóque minus è profundo cœli quicquam perpendiculariter defluit, aut ſi deplueret, non ſufficerent decades aliquot ætatis Neſtoreæ, priuſquam nobis aduenæ eſſent. Sin autem aſtra ſaltem dimittant meram nudamque qualitatem, Illa, vel tanto loci & diætarum interuallo, aliquoties, & aliquot annorum itinerario degenerabit, atque deficiet, adeóque antequam ad nos perueniat, nil priſtini habebit ſibi ſimile: nec poſſet eiuſmodi peregrè adueniens qualitas locum certum inficere, niſi velut in pyxide, per Angelum deferatur. Si autem per Angelum; iam ceſſat quæſtio naturalis, fruſtraque cœlos facimus peſtiferos, veneficus, ſi Angelus ſit ipſe peſtifer. Qui alioqui longè promptius, venenum peſtilens, propè terram, aut in nobis, quam quod à puris atque inſontibus cœlis id ſecum ferat. Qualitas denique peſtifera, cœlitùs delabens, ſi non in aëre incluſa ſimul deſcenderit, aut migrabit de ſubiecto in ſubiectum (quod Peripatetici recuſant, & Scholæ modernæ) vel per millenas ſpecies ſui, totieſque degeneratas, velut peregrina tota, ab ortu ſuo ad nos deueniet, adeoque fruſtraneum erit cœlorum venenum. Sin autem putetur, in nubibus propè terram generari: ergò cœlum immune, atque inſons, falsò accuſatur. Oſtendi ſiquidem alibi, cœlos duntaxat operari per Blas motiuum locale, & alteratiuum caloris atq; frigoris, Nequaquam autem per venena. Vtpote quæ ſont ſublunariũ duntaxat proprietates formales, ac fermentales ſeminis alicuius. Admitto quidem lubens, telum igneum ſubinde viſum, telum igneum ex aëre, ad locum aliquem vibratum, cecidiſſe: quodque Peſtis ſubinde ſit inſecuta. Atqui iſtud prodigium imprimis, non ex profundo cœli ſinu delabitur: ſed è propinquiori nube. Fortè Satan, tonitrui comes, telum eiuſmodi dimitrit, quo Peſtem ſcit minitatam: (vnde antiquitùs Dei honores ad ſe rapuit) at non proinde telum iſtud, eſt cauſa Peſtis. Alioqui ſanè ad vnamquamlibet Peſtem, telum æquè neceſſarium vibraretur. Præſertim quod Ignis proprium ſit, conſumere Peſtem, atque venena: non autem generare. Itaque Ignis naturaliter nunquam ſignificat Peſtem, cuius deſtructionem continet. Eſtque ideò eiuſmodi igneum telum, portentum rariſſimum, à ſpiritibus ad terrorem dimiſſum: illi, qui ad vitæ ſuæ emendationem illud retorſerit, eſtque profectò ſcopo noſtro impertinens, ac longè magis friuolum, ſi exinde cœlum notemus peſtiferum. Sont nempè portenta quæuis incerta, ac fundamento Medico inepta. Sed ſæculum ſi hanc peſtilentem mercem protruderet (creditum enim ſic eſt hactenus, maléque gentiles noſtras Scholas deceperunt nomine epidemico) quorſum ergò tot Scriptores? qoque hactenus

Digitized by Google

nus fuere excogitata media contra ſtellatum importunos iſtos influxus? Quis enim impediuit hactenus, ne medulla menſtruatim creſcat in oſſibus? Itaque falsò accuſarent cœlum. Sat Scholis viſum eſto, cœlũ, authorem Peſtis feciſſe, & remedia, ſuamq; ſcientiã, ſub deſperationis ſilẽtio ſepeliiſſe, ſolius ſuaſu ignorantiæ, metuſque terrore. Ergò cœli accuſatio, vbique manifeſtam ac neceſſariam inuoluit inſcitiam. At tãdem poſtquam ſtudiorum omnem contraxere neruum, ſuadent vitanda loca, quibus plagæ vigent, vtendum cibis euchymis, bonum ignem ſtruendum, cauendum à ſordibus quibuſlibet, Vtendumque frequẽter Theriaca, cui, cùm nõdum ſat ſimplicium ſit ingeſtum, quiſque pro lubitu nouas cumulatim centurias addat, adeòque præſtãtiſſima cenſetur antidotus, quæ mille ſimplicium congeſtum continet aceruum; vtque vnum de mille fortè iuuet, ſaltem non nociturum ſperant. Iſta nempe ſunt Alexipharmaca magiſtralia, vt ſi interim pro voto, res minùs fauſtè ſucceſſerit: culpa ſaltem careat, qui tot ſimul ſelectiſſima, multiſq; claſſicis Authoribus commendata, cõpilauit. Præſcribunt quoque grata ſuffumigia aceti, aromatumq; odores, malè mendaciorum ſuorum memores: quaſi lãguida eiuſmodi remedia cõtra ſua illorum principia facerent: id eſt, contra cœlitus per totum aërẽ, diffuſa venena. Etenim ſi propter eiuſmodi odores, vel barba, vel vnguis, vel deniq; medulla, ceſſat accreſcere, aliquã poſſe ſpei fiduciam ingerere, quod ſemen peſtilens lutido remedio ſuperari poſſet. Itaque ſi vlla eſſet ratio cauſatiua peſtis, in cœlis, ea potiori iure homini competeret in cœlos, Si ſapiens dominabitur aſtris; non autem altra, ſapienti. Nam poteſt Sapiens ſignificationes aſtrorum aliqua in parte mutare, quanquam non ſtellarum motum. Sed iſtud hoc loco, eſt impertinens tantoperè, quantum eſt falſa cœlorum accuſatio. Siquidem ſi ſtellæ cauſatiuè in nos agerent effectum ſuum, vtique ſapiens mitigare poſſet, falſóque per cœli accuſationem ſe medẽtes excuſare nituntur, propter adynaton. Non eſt inquam vlla in nos ſtellarum actio præter meteoricam. Aſtrologi enim multa fingunt, quæ norunt eſſe falſa, imò & impoſſibilia. Quæ in theoricis planetarum vtrobique ſunt obuia. Verumtamen nec natura, nec proinde Medicina, regulam falſi admittit, vt neque ſuppoſitiones Algebræ. Itaque finaliter, ſi popularis Peſtis è cœlo laberetur, foret neceſſe cœlum impugnare, & impedire, ſi ad radicem eundem, & non ad productum poſterius: adeóque tota Medendi ars, non niſi fruſtranea prorſus, præſcriberet pro præcautione Peſtis. Atqui, tantum facinus non ſibi Scholæ fidunt, ruuntque libentius ad adynata, vt ſuæ clypeum faciant inſcitiæ, queantque in Peſtem mittere quoſlibet ignaros, potatores, temulentoſque mortalium tortores. Patet ſaltem hinc, quod cauſas Peſtis hactenus non à fronte adoriantur: ſed à tergo, & ad effectua tantùm reſpexerint. Adeóque quicquid de præcautione dictum eſt, meras habere proximorum impoſturas. Imitantur enim ruſticum, conantem exhaurire riuum, quà propè litus in mare feſtinat, non autem fontem obturando. Itaque vel non credunt Peſtem, cœlo oriundam: vel eorum remedia ſunt deſperatione ac deceptione plena. Porrò ſi cœlum, tanquam parens iratus (vt Paracelſo ſomniare placuit) noſtra notet crimina, contamineturque noſtris impietatibus, noſq; ſuis ideò iaculis vulneret vindex tamque calamitosè nos interimat: certè, vel deaſter aliquis erit, vel animal ſenſitiuum, ſibi Dei officium arrogans, & Angelorum percutientium muneri inuidens, docet nos, inuidiam rem cœleſtem eſſe, vt & vindictam creaturæ, in hominem. Sed cur notet noſtra crimina, ſi notando polluatur? & quomodo polluetur, ſi peccatum ſit merum non ens? Quomodo iſte ſagittarius perſentiet merum non ens? quomodo abſceſſum voluntatis humanæ, à Deo iudicauerit? etenim ſi nobis iraſcatur, & in vltionem accendatur, propter illud nihil: quomodo non magis nobis indignabitur, vbi ſenſerit nos ſuas imitari actiones, & præpedire? dum ſcilicet placato cœlo Peſtem nobis formamus noſtris terroribus? longéque acerbius ferret, quod homo, inuito cœlo, mederetur Peſti, ſuperet ſua vulnera, ſuaque munia in cœli deſpectum auteuertat, aut impediat. Peſtis denique, ſi ordinato Aſtrorum motu, annunciatiuè, ac velut annuatim prædici poſſet (prout de Ægypto aliorum informationes iam antè narraui) piacula autem noſtra, ordinato die, numero, & menſurâ, careant. Peccata namque pendent ex corde hominis, liberoque arbitrio: ergò iſta cauſa non eſt ſua effectui condigna, eiuſque ſigno. Negant autem Theologi effectus futuros liberi arbitrij præſciri à ſtellis, adeóque nec ſcientiam, nec intellectum, habitare in cœlis, corporibuſque inanimatis. Ergò ne quidem denunciant Peſtem, bella, &c. ventura, à peccatis ſibi præcognitis. Sat eſto, Peſtem denunciari, non tamquam ob cauſam incitatricem: ſed quia Æterno placuit. Conſcius vt quiſque ſeipſum examinet, ac emendet. Nec opus eſt mentitas prauitates, & maleuolentias, fingere in Saturno, vel Marte: ſi peccata noſtra ſint cauſa effectualis contagij. Adeóque ſibi contradicunt Aſtrologi, atque hariolatores Medici. Nec enim alioquin eſſet neceſſe tortorem Deo iratum fingere, etſi eundem interimat. Sodes, cur noſtræ iniquitates potiùs Saturnum ac Martem quàm Lunam millenis aliquot milliaribus viciniorem inſtigauerint? Cur remotiſſimus Saturnus, criminum noſtrorum potior vindex eſſet, quàm Luna? Nam ſi aliquod aſtrum eſſet peſtilens, certè eſſet potiſſimùm illud quod præeſt nocti, quieti, & reductioni in primam materiam. Denique ſi Peſtis, tanquam punitio, nos inuadat, aut per Angelos nuncios, orbium motores, mittatur: Sanè nulla erit naturalis, ſidentque ſponte Scholarum præſcriptiones ac regulæ, tam ad præcautionem, quàm curationem. Cœlum prænunciandi ergò futuri præſagum eſt, datque ſigna Peſtis, quæ ſuis reuelat Deus. Non autem cœlum præſentis Peſtis effectiuum, vt neque præſciens. Errarent ſiquidem alioqui tam cœlum, quàm directrix Intelligentia Angelica, quoties puerum inſontem Peſte piaret, pro peccatore, nec piorum habitacula Peſti vnquam ſubeſſent. Ac Deus prætorem iniuſtum cõſtitueret, qui bonos Peſte necaret crudeliter, quæ nefarios non apprehẽderet. Bonos inquam, pro delictis non cogitatis, necaret. Vel hinc ſaltem liquet, Peſtem ſuam habere cauſam in natura. Demum, ſi Peſtis, cœleſtis lucis proles, ea certè in inſtanti ſemper exſurgeret: cum aſtrorum aſpectus ſint per minuta momentanei.

Quare

Quare Peſtis, antequam veneno aliundè nato ad nos deueniret, primo vento diſpergeretur, prima pluuiæ irroratione ablueretur, noctiſque ac nubium frigoribus pacaretur, priuſquam ad nos deueniret; & punirentur vrbes, quæ minimè peccaſſent. Tum eſt & in Paracelſo ridiculum, quòd ſagittarius Peſtis, ac notator noſtrorum criminum, habitaret in Sole (in quo Deus poſuit ſuum tabernaculum) tanquam iratus ac vindex parens, propter impuritatis contagium ſuſceptum. Saturnus tamen ac Mars (alibi ſic inconſtans ait) eſſent criminum vltores. Itaque quocunque modo ſumatur, prouidentia punientis cœli patitur iniuriã; & Deus, blaſphemiam. Adeóque dolus Paganiſmi includitur, ſiue dixerint peſtilens venenum à ſtellis cudi, vel in vindictam criminum mitti: ſiue etiam naturali aſtrorum curſu fabricari, per qualitates elementares annuas, vel extraordinarias, aut indirectas, ac portentoſas, à Satana directas: Vtrobique in Atheiſmum paganorum impingunt. Nam nec cacodæmon illam, quam gentiles putant, poteſtatem in nos habet; nec legitur in Peſte Deali alius ſatelles, præter Angelos Lucis; adeoque à Sacrorum veritate eſt abſceſſiſſe, ſtellis, aut diabolo, vim Peſtis generandæ tribuiſſe. Præcipuè vbi de Peſte naturali, & non Deali diſputatio occurrit, deque remediis, cauſis, & obſtaculis eſt inquirendum. Nam in primis, non rarò, Peſtis vnico ab indiuiduo incipit, puero nempè inſonte, adeóque cœli, piaculo huius pueri, integram familiam, opidum, & prouinciam tandem, innocuum nempè pro facinoroſo, feriiſſent per modum Seplaſiæ, quid pro quo ſubſtituentis. Denique, dum Peſtis ſerpit ſuo contagio ab vno in alium, ſaltem in ſecundo, tertio, ac decimo, non erit ampliùs venenum à cœlo propinatum, aut vulnus à cœlo inflictum: quaſi tota ira, aut vindicta cœli, concitaretur culpa primi inſontis: denique Peſtis, ſolo terrore pauidi concepta, cum in ſpecie ſpecialiſſima (etenim nulla alia exiſtit actu in indiuiduis) non differat à qualibet alia, quæ è cœlo mitteretur veneno aſtrorum. Ergò neque vlla prorſus erit naturalis è cœlo, ſi aliunde nuda terroris imagine concipiatur, nec cœli ſit indigna ſui origo. Nam alioquin vnum indiuiduum non conſtituitur è parentibus, toto prædicamento diuerſis. Etenim ſi Medicum, & medicinam de terra creauerit Altiſſimus; & Peſtis ab aſtris formetur: verè ſaltem, ne tanto veneno impar omnis ſit futura Medicina. At ſaltem Dominus non potuit erraſſe, quòd Medicinam de terra, & non de cœlo miſerit. Enimverò libri Regum, & Apocalypſeos, ſanctis Angelis Peſtem attribuunt, quæ diuinæ ſit vltionis piaculum. Nec licet à Sacris recedere ad cacodæmones, & aſtra, venenorum peſtilentium exordia. Denique Paracelſus Peſtem cœlitùs, velut à ſagittario, duntaxat in tria loca, nimirum ponè aures, ſubter axillas, & in Inguina diradiari ſcribit. Quapropter aliis membris aborta Peſtis, vel Peſtis non erit, vel alterius generis, & cauſarum diſparatarum, quàm quæ Vulnus cœleſte eſſet. Vel denique cœlum ſagittando errauit, vel ſaltem Paracelſus audendo temerè errauit. Itaque alienæ cauſæ Peſtem fabricent, abſque cœlorum ope; neceſſe eſt, hos ſua poſſeſſione & putatione priuandos, cœlumque poſthac petitoriè, litem aggredi debere. Si denique Peſtis vulnus eſt; ergò eſt de ſuſceptis externis: non febris, aut morbus, conſtans ſtatuto ſemine, & per conſequens, quicquid diaphoreticorum in Peſtis ſubſidium hactenus decreuere, falſum atque deceptorium eſto. Magiſque opportuna erunt incarnatiua, & vulneraria. Et longè eſt vaniſſimum diaphoreticum pro præcautione, ne quis à ſagittario cœleſti vulneretur. Eſſet enim ſudoriferi ignauus clypeus, contra ſagittam, tam virulentam, tam potenter, procul, tectã, tantoque otio vibratam, ſecuriſſiméq; ductam per tot millena millia ſtadiorum pergente telo. Decebat enim Paracelſum, ſciuiſſe carbunculum, glandulas, bubones, atque parotides, non quidem ipſam eſſe Peſtem, imò nec vllatenus eſſe vulnera: ſed ſigna, productum, & effectus peſtilentes. Quippe nam & Peſtis aliquot ſignata, frequenter non niſi à morte, viſuntur. Quapropter cœleſtis ille ſuodatius, non Peſtem; ſed Peſtis effectum, quoties vulneraret, immitteret. Seroque nimis veniſſet, vt Peſtem, ſiue vulnus, illis partibus infligat ei, qui iam antea per Peſtem obiiſſet. Quidam nempè continuò vomituriens, cum cephalalgia, moritur ſub continuis deliquiis, infra horas ſeptem, ab inuaſione ægritudinis. Mox autem circa obitum tingitur ſupra vmbilicum, vſque ad clauiculas, frequenti ſtigmate, ſeu vibice nigro. Curioſitatis ergò, cùm Anatomicus deficeret, diſſecui eum, ac inueni os ſtomachi, eſchara nigra iam cauterizatũ. Denique vibices non ſunt vulnera, prout nec glandulæ, veſiculæ, bubones, &c. ergò ſaltem cœlum non vulnerat in Peſte. Quæ ſi aperiantur, vlcera vocas Paracelſe, & diſtinguis contra vulnera, ac temetipſum. Fabuloſè ergò nimis cœlum noſtra labe inquinatur, harumque eſt iniuriarum vindex, prout & criminum noſtrorum Graphiarius & vulnerator. Paganiſmi id fuit olim inuentum, vt cœlos, atque deaſtros, in cultum blaſphemè attolleret. Blaſphemè quoq; atque ſtultè, à Paracelſo quatuor elementa ingeruntur, qui eorum Recolleum ridere aſſolet. Potiſſimum quod in ortu Medicinæ noſtræ, quaternarius elementorum ſit ſublatus, tam in natura Vniuerſa, quàm miſtorum conſtitutione. Etenim quàm inſcienter adæquatur quaternarius elementorum, ternario emunctoriorum præfato? Paracelſus enim, arcanis potitus, planè heroïcis, pro morborum ſupplantatione, deſtitutuſq; ſcientia Medica, à Patre luminum deſcendente, titulumque Monarchæ arcanorum, ſibi vltrò aſſumens, hocque auſu principatum Medendi inuadans, de Peſte, tanquam ſibi ignoto hoſte, tractauit. Proinde Peſtem quandoq; cœlo, aliàs Soli, Soliſque quandoque elementis, ac non rarò ſolis Pythoniſſis, Sagis, ac ſpiritibus tam infernalibus, quàm elementalibus Deaſtria adſcribit, plerũque oblitus doctrinæ ſui Paramiri: vbi Peſtes entis naturæ, entis veneni (quaſi aliqua extaret veneni expers, aut venenũ aliquod non eſſet naturale) entis aſtrorum, (quaſi Aſtra ſupra naturam, aut extra eam eſſent) entis ſagarum) has Incubis, Lemuribus, ſylphis, &c. tribuit, contra ens etiam aſtrorum diſtinguit, (ac Sagæ ſint fortaſſis ſapientes, qui dominari dicuntur aſtris) & entis Dealis proponit, ſuiq; ibidem oblitus, & entis imaginatiui, cuius tamen præ cæteris memoriam habuiſſe debuiſſet. Niſi fortaſſis malit, ens imaginatiuũ non poſſe cauſare morbos, aut nuſquã vigere, niſi penes ſagas,

Enimverò, vt Peſtem diuinam arbitror ſpernere remedia naturæ: ita quoque, ſi quæ dæmonibus aut Sagis propriis (quod non eſt credibile) at talem ſuam cœlo originem neutiquam deberet. Enim alias ſi Peſtis ſagaria eſſet, ſolitis eſſet longe immanior, propter adiunctum viros exterrū, & agendi promptitudinem, ita cacodæmonis accelaratam & ampliatam. Frater P. Boucher, Minorita, in ſuis Orientalibus peregrinationibus, vt teſtis ocularis, narrat. Quod quantumuis Ægyptus, ſit alioqui Peſti valdè obnoxia: pridie tamen inundationis Nili, quotannis decidere rorem ſingularem, quem Elthalim vocant, cuius aduentu promptè & vniuerſaliter ſanâtur, quotquot Peſte decumbunt, ac ſani præſeruantur ab ea, eodem rore. Etenim ſi hoc verum, nec ſat à principe Raziuilio inueſtegatum: nil quicquã tamen exin deduci poteſt, quo Peſtem cœlitus cauſari naturaliter ſciamus. Cum exin ſaltem ſequatur, meteororum quædam eſſe ſana, alia verò quibuſdam noxia. Quod hactenus nemo negauit. Etenim quamuis Sol, pridie inundationis Nili, ferè ad locum eundem quotannis redeat: non tamen ſimul eædem ſtellæ comites recurrunt. Dein, Ros ille non eſt cœlorũ aut ſtellarum proles, neque ex Blas cœleſti meteorico: ſed pridie inundationis, iamdudum inundata eſt terra altior Abyſſina, calida, & auſtralis magis, quæ magnum de ſe vaporem nitro refertum emittit (eſt namque tota Nili aqua nitroſa) qui vapor in rorem nedom reſoluitur (Ros, alibi mella, tereniabin, manna, entali, ac laudanum velut gummata, plorat: atque apud nos, quotidie ros maialis ſale ſacchato ſcatet,) currentemque comitatur Nilum: ſed totum aërem Ægypti, etiam humectando abluit, ægrotorumque corpora reficit, non multò ſecus, ac imber terram, poſt longas ariditates. Saltem ego, Sacris admonitus, ſperno Augures cœli. Itaque ſi cœlum ſit Peſtis graſſantis cauſa: deberet eſſe pariter cauſa alterius cuiuſque Peſtis. Quia idem ſpecie ens, eaſdem ſortitur cauſas conſtitotiuas, à quibus ipſa ſpecies ſuam recipit identitatem. Itaque conſtanter nego; virus peſtilens cœlo naſci, aut à ſtellis dimitti: Peſtes verò omnes, quæ non ſingulariter pro flagro diuinitus mittuntur, ſunt vel endemicæ, vel terrore quodã fabricatæ. Quæ autem contagio hauſtæ mutuantur, ſequuntur ſemen atque fermentum ſuum. Peſtis autem endemica, licet hauriatur forinſecus occaſionaliter non eſt tamen Peſti adſcribenda, niſi Archei noſtri terror. Ideam virulentam pauoris, ab ente endemico concepti, prius fabricet; vti mox conſtabit. Nego inſuper, vllam Peſtem eſſe epidemicam. Nam tametſi aër, multorum corpora ad varias putredinis confuſiones inuitet: nullatenus tamen eſt Peſtilentis veneni cauſa primordialis. Nam ſicut omnis putredo à Peſte differt, ita viciſſim quoque venenum Peſtis, à quauis corruptione, filiâ meteori. Quod niſi ritè atque perfectè ſit cognitum: nullatenus quoque poterit intelligi natura Peſtis: multóque minùs eiuſdem radicalis ſanatio promoueri.

Ad huius capitis calcem addam argumentum, quod à ripa fluminum deſumitur. Vidi nempe, qui vt Peſte infectas vitarent ædes, Antverpiâ diſceſſerunt; alios, qui fugerent ab variolis, quibus ante biennium, adhuc vultum cicatricibus maculatum circumferebant, in Scaldi ipſo percuſſi ſunt morbis, quos vitâſſe præſumebant, ſeque vt ſanos ſubduxerant. Memini quoque me quondam puellam leproſam curâſſe Viluordiæ, quæ dum iam per 7. hebdomadas ſanata putaretur, & Antverpiam rediret, confeſtim per totum corpus in ipſo fluuio, ſibi lepram repullulare ſenſit. Quæ demum ad me rediens, ſanataque, per ſemeſtre, Viluordiæ eſt morata. Attamen eodem die, quo domum rediret, in Schaldi rurſus repullulauit occultata Lepra. Mulieres quoque in abortum procliues, etſi thedâ rus pergerent, feliciterque ceſſiſſet iter; attamen in fluuio, ſeditionem in vtero ſenſere, domumque à ripa per thedam vectæ, illas in cruentum profluuiũ, lapſas, ſciui. Adeóque fluuios, cœli æmulus, planetis creditum honorem ſuffuratur. De Æſtate loquor adeoque nec frigus in fluuio, tum aliquod ſuſpectum, incuſandum. Frigus etiam Autumni, rus pergendo, non obſtitit, quantum menſe Auguſto; fluuius, nec concuſſio thædæ, quantum quieta nauigatio, noxæ attulit. Non demum vapor aqueus, in fluuio oberrans. Siquidem diebus pluuiis, rus itinerando, calamitates narratæ non obuenere. Vt neque degendo circa paluſtria loca: ſed in fluuiis, fluxui ac refluxui opportunis, pauculæ horæ, has moleſtias Peſtis, ectymatum, lepræ, exanthematum, inuexere, quæ in terris non oboriebantur. Argines enim, ac ripas, bis quotidie aqua deſerit, fœterque olidus fracedine fundus. Quapropter fluuius tacendo loquitur, probatque fracidi odoris nocumenta, quæ mox dicam. Idque enim proin non tam littori maris, quàm ripis eſt vernaculum. Nam ad ſalſum mare, arenamque fundi, nulla eſt fracedo, qualis in ſemidulcibus fluuis; quare aquæ vix vnquam prorſus nitidæ ſunt, carentque odore ſibi proprio. Cœlum ergò à labe noſtra eſt immune, vt ab accuſationibus ignorantum inſons, culpâ caret vindictæ. Reliquiæ ſunt paganiſmi, quas niſi Schola Medica deuitâtit, ſciat Datorem luminum, beneficia ſua non illi porrecturum.

Peregrina Lues noua.

NOn omnes morbi venêre ſimul in paleſtram. Felicia ſanè Atauorũ ſæcula, quibus paucæ infirmitates ſtrinxerant gladium in humanam imbecillitatem. Productumque deinceps tranſgreſſionis Adamicæ, ſenſim nobiſcum naturæ primordia aſſociauit. Aſtrologi enim adhuc hodie confugiunt ad determinatas ſiderum poſitiones, iras, incompatibilitates oppoſitionum ac luminum malignorum congreſſus. Quibus prima febris, prima Apoplexia, primave Peſtis, nata ſit. Etenim quamquam non ſoleam indagare præterita, quæ non proficere, ſed obeſſe poſſunt: multóque minùs aſſueuerim inquirere, quorum adipiſci, dare, facere, aut ſperare non poſſem demonſtrationes: attamen non potui non irridere paganiſmi futilitatem in Aſtra relatam. Aſſentiter namque facilius Aſtrologis, ſi nata ſemel febris, obortaque apoplexia, ceſſaſſent, ceſſante illâ conſtellatione. Demonſtrare quoque ſi poſſent, quoniam interim hoſpitio febris habitaret, diſtracta ſemel ſtellarum febrilium diſlocatione. Quapropter libro de vita longa, morborum omnium, mortiſque introitum in naturam humanam, primus, ex ſua origine deſcribere, coactus fui

Adeóque.

Adeóque dilucidè intelligo, ac opinionè certo, reliquias eſſe paganiſmo, quicumque auſus eſt, ſtellarũ officia & deſtinationes extendere ſupra textum Sacrorum, qui dicit, quòd Aſtra ſint nobis in ſigna duntaxat, tempora, dies, & annos. Etenim ſi Aſtrologis aſſentirer iudiciariis, arbitrarer febrile, aut Peſtilens ſemen, ſemel natum, deinceps intraſſe in naturam: nec quidem, vt maledictionis cuiuſpiam, ſe creationis deinceps prolem, continuare ſuam generationem. Sed cum morborum plerique tandem in ſanitatem deſinant, ſi ſaltem non cum ægris ipſis oppetant, ac plerumque citra nouæ prolis ſuſcitationem: neceſſum eſſet, ſi propter infauſta (ridiculum, aut blaſphemum Chriſtiano verbum) quandoque lumina incepiſſent: nec hodie ſine illis incipere poſſe, ſi lumina illa, ſic congreſſa, æſtimanda ſint cauſæ morborũ efficientes. Credidi itaque poſtquam penitiùs abditorum corporum analyſes per Ignem explicuiſſem, quod eadem morborum ab initio fuerint, quæ & hodie principia, atque radices. Quod ſatis clarè demonſtraui in tomo de origine Medicinæ, tractatu De morbis in genere. Credideram quoque, aliquot morbos initio fuiſſe, velut in ſui infantia, leniores, celerioreſque progreſſus, & faciliores quoque extinctiones, ubi priſtinum naturæ humanæ robur. Aliquot tamen morbos, ſui initio ferociores fuiſſe, qui nempe non ita adhærent radici humanæ fragilitatis; ſed lui vt peregrinæ contagij acquiruntur. Etenim vt olim naturæ erant robuſtiores, quæ vt ſuſceptrices, ita & medicatrices ſunt morborum; ſic modò experior ſemina morborũ in dies proficere, robuſtiùs incidere, ac incaleſcere, noſtramque naturam, quò it longiùs, proceditque intempeſtiuiùs, eò quoque negligentiùs remedia auſcultare. Enimverò patrum noſtrorum diebus, ſurrexit eatenus incognita lues Veneris, cum pediſſequis & aſſeclis. Notatur autem annus 1424. & Parthenoplica obſidio, ætas luis, eiuſque prima natiuitas. Quicquid demum ſemel penes nos adoleuit, quanquam in illis indiuiduis pereat: ſpeciem tamen deinceps ſeruat, & vix interire ſcit, quamdiu perennat mandatum eius, qui labem in carnem miſit. Vt Scorbutum, Peſtis Hungariæ, &c. noſtris abauis ignota. Noſtræ autem plagæ creſcunt in dies, quia & impietates multiplicantur. Mutantur quidem morbi, latantur, augentur, degenerantque per ſui copulam. Itaque animo maiore, deinceps de remediis altioribus penſitandum. Ex morborum deterioratione autem, conieci ſecuriorem Medendi artem, quàm quæ hactenus per frequentem phlebotomiam, & venenoſam reſolutionem laxantium, conſertis vinculis, mortales in cœmiterium præcociter trahit, ſurgere debere. Ominor enim, quia cerno luem Veneris, cæteras ægritudines, mutaturam in ſui obſequium: & Peſtem quoque hactenus fore degenerem. Enimverò legi quandoque in reuelationibus S. Brigittæ, item in vitis S. Dominici, Vicentij Ferrerij, Colettæ, &c. vnanimi apparitione illos vidiſſe, ſuccenſum velut Mundi Saluatorem ſuper mortalium impietatibus, minatumque exitium generis humani, tribus iaculis. Cuius apparitionis ergò, B. Vincentius, ordinis S. Claræ reformatricem Colettam, vt Valentiæ Hiſpaniarum, ſuperintellectuali raptu, viderat genibus proſtratam, ante ſacroſanctam Trinitatem, quod exoraret auxiliũ Deiparæ Virginis. Vt Chriſtianus Dominus auerteret piaculum, comminatum pro commerito ſupplicio. Deſertaque patria Valentia, Gandauum venit Colettam viſiſurus: quam ſtatim agnouit eandem, quam in raptu præfato viderat, & quærebat. Pro Auaritia enim, erat ſagitta bellorũ, quibus malè parta maléq; reſeruata auferuntur. Pro ſuperbia, erat in manu omnipotẽtis iaculum inediæ, famis. Eccleſiaſticos autem, quos huiuſmodi peccata vt plurimum tangunt, minatur fugare vtraque lancea, à poſſeſſionibus, contra vota accumulatis, maléq; vſurpatis. Ac tandè contra luxuriam, ſagittam contagij in manu gerebat. Non equidẽ Dauid caſu, ſed altiori ductu, Peſtẽ pro bello & fame elegit. Quia totus populus, Regis ad exemplum, fornicator erat. Singulare id ſaltem in præfata viſione, quòd diuerſis Sanctis, & annis apparuerit, & quidẽ ante luis aduentum. Quoniam non eſt verbum quod Dominus non reuelauerit ſuis Prophetis. Poſtremò, ſub dierum plenitudine, ſub maturitate, & completo peccatorum numero, immiſit longanimis Deus vnam trium ſagittarum in medium carnis, ac confeſtim apparuit Lues Veneris, planè atrox, virulenta ac feſtinanti putredine necãs. Deinceps autem aliæ ægritudines, imò & ipſa Peſtis, labẽ eius contrahit. Nec veteres morbi reſpondent ampliùs deſcriptionibus autorum, nec conſuetã feudi obedientiam remediis exhibent. Nam olim ingentes exercitus, citra vltraque Europam in Aſiam, & Africam ducebantur, abſque notabili contagio, idemque vtrobique ferè militum cenſus inueniebatur. At iam, mox ab incepta obſidione, moriũtur intùs præſidia, & ſimul obſidentia caſtra, acceleratamq; expugnationẽ, cõfeſtim popularis Peſtis ſubſequitur. Vix enim vnica præſidij cohors foràs proficiſcitur, quam non ſequantur currus, ægrotis onuſti, etſi poſt ſe Noſocomia onerauerit. Præcipui Chirurgorum cum admiratione plangunt, quod non ita pridem, minora quæuis vulnera vix ſolitis obediãt ampliùs medelis. Porrò lues iſta primùm viſa legitur in obſidione Neapolis, anno 1494. Medentes quoque ortum eius per coniecturas attẽtant. Aliis enim placuit luis natiuitatem, Indiis occiduis tribuere, quodque ibidẽ eſſet vernacula atque ſolita. Aliis verò placuit orientalem plagam accenſare. Veruntamen occaſus Indias immunes fuiſſe, teſtatur ipſe Ferdinandus Corteſius, earundem expugnator, quodque poſt aduentum ſuum nondum ibidem enotuiſſet; ſed eò aduectam luem, cum Æthiope, mancipio Pamphili de Naruaez. Fortè enim ille recens ab obſeſſu Neapolis eò appulerat, ſecumq; attulerat. Etenim cum ibidem primum lues videri cœperit, diſputatũ inter nationes, an Gallo, an Hiſpano, an verò Neapolitano, cedere debeat in triumphum. Interim nemo vnquam Luſitanum accuſauit, ac per conſequens, Indiæ Orientales immunes erant. Nam Luſitanus in obſidione Neapolitana non erat, qui veteri odio bella Caſtellanica lubens promouebat. Solus tamen Luſitanus cum excluſione Hiſpanorum, Coum luſtrauerat, ſibique ſubegerat. Nec his obſtat, quod ab olim Lues Sinenſibus ſit aſſueta. Nam inde nemo ad bellum Neapolim aduenit. Ergò ſi verum ſit, quod Lues in Sina, antiquitate vincat: potuit ibidem iiſdem initiis incepiſſe: prout catapultas & typographiam ante nos habuerũt.

Saltem Lues nuſquam ab Endemicis, nec ab aëris infectione. Hinc etiam non paſſim popularis. Quod autem non à Sinenſibus ad nos ſit delata Lues, Patet ex guajaco, cuius vſus apud Europæos 80. annis ſenior, quàm radicis, Chinæ. Dein, quia introitus in Chinã ſub pœna capitis omnibus externis vetitus. Nunquam Lues tum viſa in oris extra Chinam, quorſum tamen Sinenſes propter commercia quotannis excurrebant. At guajacum ab occiduis terris venit. Alij fortè proinde contendunt, hanc Luxuriæ luem incepiſſe, eò quòd annonæ caritas, mactatorum carnes, cadaverum ſuffurari, & clanculum coctas diuendi, ſuaſiſſet. Sed cum anthropophagis Indis hæc Lues, ante aduentum Pamphili, fuiſſet ignota, non recipitur horum allegatum. Aſtrologi quoque, quibus omnium contingentium cauſæ referuntur in ſiderum aſpectus, & rotationes: ne quid citra cooperationem aſtrorum fieri concederent: peregrinum tum ſtellarum ſitum, duntaxat ſuper Neapolim influxiſſe aiunt, quem multâ anxietate quærentes, nondum inuenerunt. Quaſi idem aſtrorum ſitus nonquam fuiſſet antea. Refragantur enim Sacra Aſtrologorum huic opinioni; vt ſuprà iam probaui. Paracelſus tandem Luem, multis libris & additamentis inconſtanter indagans, copulam leproſæ meretricis cum ſcabioſo milite Gallo incuſat, ac deteſtatur. Quaſi vero antea nulla leproſa, Gallo ſordido commiſta fuiſſet? Ad refellendum autem ſufficit: quod Paracelſus etiam in hoc ſibi ſit inconſtans. Negans pluribus libris luem veneris, per ſe, eſſe morbum, ſed aliis morbis permiſtir duntaxat aſſeclam. Attamen omnia contagio, ſiue ex Lepra, ſiue ex Peſte, vel aliunde contracta, verè & actualiter in ſe eſt morbus. Nec mirum quoque, cauſam Luis hactenus neſciri ab iis, qui ad naturæ ſolius contingentias reſpexerunt. Credo potius, tot apparitiones Sanctis non fuiſſe fruſtra, ac ſine ſcopo oſtenſas. Credo itaque, initia luis, ex vibrato iaculo Iræ diuinæ, hauſta fuiſſe, & in naturam inſita, non ſecus, atque lagenarum inuerſione, tertia quandoque peribit mortalium perſona. Non quidem, quod velim luem libidinis reputari, ſui principio miraculoſam penitùs, quia à piaculo incepiſſet. Scio namque, vt in natura habet modo: ita & ſui initio fermentum, atque radicem reperiſſe. Enim verò Laïcus quidam, & vir ſanctior, ad quæſtiones arduas aliquot, ſolitus viſiones ſomniales, ac non tarò quoque per mentis abſtractionem, notiones intellectuales ſuſcipere: nimiâ forte curioſitate has indagauit quæſtiones. 1. Cur iſta Lues præterito ſæculo, & non antea erupiſſet: cum anteactis paganorum diebus, ſcelerata quælibet ſcurrilitas numquam defuerit? 2. Vnde, ſi non ab Indis, in Europam venerit? 3. Quæ cauſa ſit continuitatis, & mitigationis, ac mutationis, ſi diuinitus immiſſa? Nam miracula rarò per contagium tranſeunt, ac niſi tradito mandato, ſuam in natura cauſam naciſcuntur. Sed neque Deus inſontes punire ſolet, prout innocentes ſæpè Lues veneris inficit. Dixit itaque laïcus, ſibi in viſione intellectuali viſum iumentum, quod penè difflueret vlcere fœtido. Qui morbus equinæ ſpeciei proprius, noſtrates *den Worm*: Galli verò *le Farcin*, vocant. Vnde ſeoſim equi purulentâ carie pereunt.

Hoc autem iumentum vidit, velut canibus in eſcam deputatum, totum tergus vitiatum habens, etiam circa vas naturæ. Nec præter iſtam viſionem, aliud reſponſum habuit. Quapropter ſe ſuſpicari dixit; Quod in obſidione Neapolitana, (qua primùm dira hæc Lues emerſit) nefando aliquis peccato, congreſſum cum eiuſmodi iumento habuiſſet. Saltem inde conjicio, non antea viſam raritatem morbi, quippe non credam facilè vnquam eiuſmodi peccatum in talibus terminis ab origine mundi commiſſum; eſtque morbus, lui venereæ ſimilis, & equinæ naturæ affinis ac familiaris. Potuitque ideo ſuum fermentum (permittente Deo vindice) in humanam familiam naturaliter tranſplantaſſe, diutiùs quanquam antea comminatum. Miſcuiſſe inquam contagium equinum, infandæ libidinis actu tum (perinde atque hodie à meretrice ſordida vſque in teſtes maris, attrahitur ipſa Lues) gonorrhœam, carcinoma, atque bubones venereos, &c. propagans. At curioſus eſſe deſino, quoties res ſcita nulli eſt vſui: Niſi forte mauis hinc meditari, equos ſic vlceroſos curari remedio Luis; & vice verſa, per Hydrargyrum optimè preparatum. Seruit ſaltem conſideratio Luis degeneri ac multiplicatæ Peſti hodiernæ, & quæ plures ſub aduentum Antichriſti, minatæ ſunt in Sacris. Addo. Quod ſit infamis, infeceritque omnem mundi angulum: effectu quoque palàm oſtenderit: quod ſit commune carnis piaculum, ſerpenſque ad vlteriorem, & vulgo adhuc incognitum ſcopum. Enimverò primo exordio nedum dudum ignota ſtetit: ſed & ſui medela infeliciter tentata, & adhuc hodie vulgò ignorata. Vnde cõſequens, quod incertis & ferocibus pharmacis, mortaliũ vita indignata, humiliata modò ſit, vel ante cuiuſque iuuentutem. Quæ debilitas, perpetuitatis quandam ſpondet perennitatẽ, ac in abſtemiis, ad quartam ſaltẽ generationis periodũ. Imò licet ampla hominum caterua nunquam Luem contraxerit: nihilominus, cum vix vnquã Lues ſit bene curata, manſerintq; reliquiæ: ſuperſunt ſanè, qui Medẽtum temeritates experti, ſeipſis ſunt longè facti infirmiores. Pars namq; veneni, quæ permanſit penes illos radicalis, præter horridas vnctionum, ſuffituum, & ſaliuationum torturas: neceſſe eſt eo titulo, illorum ſucceſſores, notabili debilitate diminutos. Eſt nimirum Lues, non quidem morbus, conſtans materia ex qua, ſed fermẽtum duntaxat venenoſum, ſolidis, vel liquidis noſtri partibus, odoris inſtar, affixum. Adeóque (quod Lui eſt ſingulare) nedum partibus conſtitutiuis; ſed & excrementis, ſiue aliorum morborum materiis, quas attingit, ſe incorporat; quia afficit, & commiſcetur. Cumque facilius ſit veneno contaminate materiam, iam receptam deſtinatam in excrementum, quàm partem adhuc viuam, adeóque & hactenus reſiſtentem. Hinc fit, quod quicumque manifeſta, vel occulta habent quotumcunque morborum initia, Luem facilè contrahant; proinde ſe etiam in varias morborum larvas aſſociatione tranſmigrat. In multis namque vlcera, puſtulaſque; in aliis, oſſium caries erodit, dura excitat tubera, Bubones item, phlegmones, & purulenta apoſtemata facit, vt & vulnera curando pertinacia. Alibi quoque peperit paralyſes, podagricos inſultus, Icterum, Hydropemve, &c. Id enim

Paracelſum

Paracelſum decepit, putantem, quòd Lues non ſit in ſe morbus, quia aliis morbis adhæreret. Nam maledictio iam naturæ, ab origine ſua imputæ, ſuperueniens, non procedit generatione conſuetâ: ſed ſuum corpus in corpore aliorum morborum reperit prædiſpoſitum. Ita vt paritas conceptus, natiuitatis ſubſiſtentiæ, & effectuum in alieno corpore (humano nimirum) prodant paritatem ortus Luis, & aliorum morborum, eò quòd pariter à præuaricatione emanent. Morbi itaque, à Luis ortu deinceps degeneres facti, veneni alicuius ritum imitantur plerumque: nec vllus ſat horum cauſas inueſtigauit, quare nimirum plerique morborum euaſerint contagioſi, atrociores, frequentiores, tardius difficiliúſque fugaces, quàm olim. Indubiè namque, Peſtis eſt ſolitò frequentior, minimâ nos occaſione arripit, crudeliter inſectatur, faciliúſque diſpergitur, quia aſſociata nouo toxico. Etenim plures velut deſperantes, putabunt naturæ noſtræ vires, ſic ad ſui finem breuî decurrere. Sed verbo Dei eſt ſtabile imperium. Non eſt vllus horum defectus, ſpeciei humanæ incorporatus: ſed per accidens, indiuiduis tantùm adhærens; cumque omne peregrinum adhærens ſeparationi ſit obnoxium, nullúmque alienum ſit idoneum, vt ſimulacro Dei medulliùs conjungatur in conſtitutiuis principiis, Idcirco omne peregrinum, ſui ortum, augmentum, aſcenſum, ſtatum declinationem, ac interitum, neceſſariò ſuſcipit, ac tandem etiam ſponte, per vlteriores propagationes, reſtaurationem exſpectat. Sunt namque Verbi, ſemina ac ſpecies, in æuum durabilia. Hinc conſequens, hoſpitem exoticum tandem cedere debere è ſtabulo, in quod clanculario errore furtiuè irrepſit, Eò quòd Verbi poteſtas, nullis tempeſtatibus, longitudine motuum, aut dierum vt nec hoſtis technis, præſcriptionem patitur. Diluuium quidem terram cooperuit, quia homo viam ſuam corruperat: Ideoque & hodie ob peccata, penes nos infirmitas locum ſibi fecit, & accreſcit indies noua, & comminatur alia inſuper. Anno 1540. ſub Paulo III. circa Autumnum in Apulia prope Tarentum, prima apparuit Tarantula, monſtrum ab vrbe ſic dictum Araneæ ſimile: ſed duplo majus. Quod deinceps manſit in ſpecie, & à Tarentino, in Agrum jam Romanum quoque tranſplantatum eſt. Etenim apud Danielem omne monſtrum, in rempubl. excreſcens, à mari venit. Confirmantur hoc monſtro noui adulatores, qui homines à ſe demorſos dementant, & exultando tripudiant, tanquam bene egiſſent, credendo adulatoribus. Anno 1550. in Auguſto, Galli primum viderunt triticum, quod vocant totatum, ſiue mellitum, in ariſta adhuc viridi, haleccem fumatam odore referens: in matura verò, nil niſi fœtidum puluerem atrum: popularium vtinam, non morborum plurium cauſam. Plaga eſt, quæ nobis magnam furatur annonæ partem: ſata nempe eſt zizania contra potêriores Prælatos. Quam vtinam noſcerent ac præuiderent! Anno 1556. noſtris horis maritimis primum apparuit Scorbutum Veteribus ignotum: Quod gingiuas & anhelitum inficit, ac crura: quia & interiora obſidet. Deſignauerunt homines eodem anno in Belgio admiſſi, dulci contagio; intus & extra ſubuertentes, ſibi credulos. Non ita pridem febris caſtrenſis adorſa eſt noſtrates, contagio profundo; abſque ſiti, & calore enecans; denotanturq; qui, ſpecie pietatis, noua ſpargunt & ſuſpecta dogmata inter domeſticos. At ſaltem nil quod, hoſtile eſt ſemel, deinceps in ſua ſpecie intercidit, quia ad flagrum immittitur, ac cœci non indagamus cauſam occaſionalem, medium letiferum, finem, atque remediũ. Hodie enim Caſtrorum impuritates, paludum, domorum, cum pauperie militum, velut inſolitarum ægritudinum cauſas incuſant, ac inter Medentes ſuper hanc aleam, tota vertitur præſeruatiua. Quaſi verò olim caſtra puriora, dum Peſtes, atque inſolitæ febres, nondum erant. Scio etenim, quoties febris de ſtemmate antiquarum cadit in corpus, quod actu Luem veneris patitur, aut quandoque habuit, maléque ſublatam, confeſtim iſta febris ſe aſſociet, venenoſis Luis quiſquiliis, vnde venena mutuat, quæ maligna & caſtrenſis dici cœpit; ſeſeque propaget contagio, etiam in inſontes à Lue. Eſtque videlicet ex febri matre, & Lue matre, tertium, ab vtroque genitorum diuerſum monſtrum, ex morbis ſpecie diſtinctis. Hinc nimirum tam febris, quàm Peſtis, laruata euaſerint, atque incognita. Sic namque Lues in cbao febrili pergit diſpergi, fitque ineris communis. Infelix nempe Luis monſtrum, vtrique parentum diſſimile, proditorium venenum, Peſtis æmulum euadit, Peſtemque ipſam, nouo putredinis fermento, truculentiorem parit ſolito. Non abſonum ergò hodierna caſtra, plures ægros, frequentiores mortes, & contagio maligniores ſuſcitare. Nec immeritò, caſtra faciliores ſequuntur infectiones, quàm alioqui populoſiores vrbes: quippe miles ciuibus, Luis eſt obiectum propinquius. Peſtis itaque, fomitem pro fauilla repetiens, facilè recurrit.

opiniones Veterum.

PEſtis, omni ſeculo, in ſupplicium, ab iratis Diis miſſum reputatur. Ideo Hippocrates omnem penitùs contagij labem, diuinum in morbis nominat. Gentiles adhuc hodie ad ſua transfugiunt Idola. Gentiũ Dij, dæmonia; Chriſtiani verò ad vnicum æternum Numen recurrimus, ſubſidiaque Sanctorum imploramus: Quia glorioſus ac mirabilis Deus in ſanctis ſuis, qui impetrant, quæ nobis noſtra denegant demerita. Vrbes enim ſunt in Belgio, quibus ſodalitas Sanctorum, in Peſte patronorum, hactenus immunes ſeruauit ciues ab olim, quotquot miſſi in auxilium & ſeruitium Peſte contaminatorum. Nemo enim, miſſus à decano conciue, ac ſodali, etſi infectiſſimo à Peſte inſeruiret, vnquã à Peſte apprebenſus fuit. Sic eſt: Capilli capitis cuiusque ſunt numerati. Non cadit frons de arbore, abſque permiſſu Dei. Multò minùs nobis aliquid accedit Præter permiſſum & præ ſcientiam Domini. Sic verum eſt. Peſtis quædam à manibus Domini venit, quam euitare eſt impoſſibile: quia venit ab eo, qui ſagittando errare nequit. Idcirco de hac Peſte nequicquam ſcribere decreui: vt neque de ſanatione miraculoſæ. Nam ſi naturalis Peſtis per miraculum ſanetur, ea ad Medicum non ſpectat. Plurimi quoque noſtrum opinantur, Peſtem non niſi diuinitus mitti, abſque concurſu cauſæ ſecundæ. Mahumetani quoque, cum Caluiniſtis credunt Peſtem ineuitabilis prædeſtinationis ſortem. Nec ideò loca vitant aut infecta corpora,

vt neqoe oocua quælibet. Malè ſibi conſtantes. Siquidem fera nocere nequit, non conſentiente Domino, adeóque bac ex parte non ſit Peſta nocentior: à feris ramen cauent, ac ſe rntantor. Angelia quoque bactenus ptoptio Peſtis nomine caruit, quamque ab olim Plagam nominat. Quantum ad cauſas eius atrinet, Græci primùm, ac dein Arabes, ac quicumqne alterutris horum ſeſe dicaruot, Peſtem in duas cauſas conuocant. Quarum ptiotes catbarticas, ſiue præcedentes; poſteriores verò, conuexas, conjunctas. contineotes, comitauteſqne proximè, appellant. Enimverò cum cernerent, humanum corpus, ſua per indiuidua, & babitationum loca, magna differte varietate; excogitarunt vniuerſalem cauſam pto Peſte. Cœlum oempe, per Aſtrologos ſeducti, colpârunt: quod noxio lumine, moruque ſuo, aëra diro tabo conſpergat, cuius proinde vitus, epidemicum nominârunt. Ac tametſi viderent morbos, cootagio infames, oriri occaſione ſtagnorum, antrorum, fundorum venenoſorum, mineralium, ſordium, montinm, vliginum, vallis, aut ſeotinæ, vnde variæ putrilagines ſcaturirent: non tamen vuquam borum morborum indolem, Peſtem æſtimarunt: ſed ſeparato nomine, endemicos vocârunt. Quæ diſtinctio mox dubium omne ſopiuit, ac ipſimet in boc ſopore ſtertuerunt. Gauiſi, in vniuerſalem culpam, ad cœlos eclegaſſe ſuam ioſcitiam; ſeqne ſecurus autumârunt, nequicquam diffidentes, quòd ſe culpa, illos verò ignorantia, cœlum viodicaret. Separabant item mortuos, atque moribundos, ſuas obedientias deteſtando, non exauditum iri, neque accuſaturos Medentum incuriam, ac ignorantiam. Præſertim vbi primus ſemper Medicus aufugit, ſuum deſerens ægrotum in vitæ deſperatione. Quocirca Aſtrorum hariolatores in ſubſidium conoocaot, vt ſi borum errores mundus tueatur, coniunctâ criminatione cœlum infament, quòd abſtracti luminis tabido veneno, aërem & aqoas inquinet. Aſt prædeceſſoribus multò audacior Paracelſus voluit, labe noſtrâ cœlum infici realiter, paccata noſtra ſtilo notare, & inuiro ſe recipere, ideò vltoiè eſſe, ad neces proritatum. Peſtem autem eſſe merum vulnus, ſagittari cœlitus; volnerando aſtra, cutcendoque lædere. Quodque hæc vulnera, tribus duntaxat, neque pluribus locis, (neſciens hæc eſſe emunctoria noſtra) ponè aures ſcilicer, ſubter axillas, & in inguine. Alibi quoque non tres: ſed 4. Peſtes ſtatuit, iuxta elementorum oumerum; Quadruplici, multumque diuerſo remedio, ſuperandas ſingulas. Alibi verò & quintam Peſtem excogitat, à Gnomis, Sylphis, Nymphis, Satyris, Lemuribus, Gigantibus, Fauniſve immiſſam, qoòd hos fortè quintom autumaret elementum. Porrò à ciuitate Stertxinga rogatus, pto ſelecto alexiterio: ſtellata atqoe elemeotata eemedia priora deſerens, finaliter potui ex Theriaca, Myrrba petaſitide, terra ſigillata, ſpermate ceti, Aſclepiade pimpinella, Valeriana, & Caphura, cum optima aqua vitæ totus fiſus eſt. Per inaduertentiam ſcilicer, immemor abreptus io centum ſimplicium confuſiones, à ſe multoties, ac ſerio, mox antè deteſtatas. Denique nec ſimul conueniunt, quòd aliàs elementum Ignis, neqoicquam à cœlo diſtinxerit ſæpiùs, & oihilominus quatuoe Peſtes, ortu, cauſa, ac remediis diſtinctas tradiderit: quas vni dicauerat cœlo, quod alibi ſolum Peſtis authorem voluit. Vult etiam quod cryſtallus, Aeles, itemq; gemmæ, in aëre gignantur, ac cœlitus decidant, quæ alibi ſui immemor fructus aquæ nominat, volēs cryſtallum oiſi meram eſſe glaciem, frigore conſtrictam. Tandem Peſtis cum ſit malum cœli, & ex quarto gradu; tioctutam autem gemmarum dicat optima iſtius volneris ſolidatiua, adeóque & remedium 2. gradus curare Peſtem quarti gradus. Inanem quoque defatigationem miſeroe, circa remedia, quæ inter millenos Spagyeos vix vous præparet. Friuolum eſt enim tot condere libros, ac tãdem recurriſſe ad vix parabilia, iu morbo populari, vbique obuio. Friuolum eſt enim, vagante Peſte, totam regionem alere carnibus ciconiæ aufugæ ſnb autumoum, aut lingua leonima appenſa. Cuncta enim eiuſmodi ignaram detegunt iactantiam; non autem communem cbaritatem, in tam ærumnoſa ægritudine. Nec enim Hippocrates eiuſmodi remediis, Peſtem è Græcia fugauit. Alioquin enim paupeees (ſi remediis, ac obſoniis pretioſis, Peſtis profligaretur) vitæ deſperatione, fortunæ inæqualitate, multo planctu, iuſtóque dolore Deum, perſooarum exceptorem, ſibique deoegata remedia, penſitaret. Nunquam itaqne ceedidero, Deum, in natura mioùs ſolicitum, ſanando pauperem, quàm diuitem. Hiſtoria Lazari enim, & epulonis diuitis, mirificè paupeees confortat. Tandem Paracelſus libeos Peſtis edidit à Pythoniſſis ac Lemuribus generatæ: Lemures inqoam, Satyras, &c. quos cacodæmones negat, in generanda Peſte, Sagis coæquat: remedia tamen taoiæ Peſti addere, neglexit. Quaſi titulo Monarcbiæ arcanorum ſibi præſumpto, ſat eſſet, non calcâſſe priorum veſtigia, ac plurimùm fumi: ac patùm ignis ſuſcitaſſe, ſuique memoriam riſui expoſuiſſe. Nam libri de Peſte: de Tartaris, de Mineralibus, &c. multum garritum, parùm fidi auxilij continent.

Diuiſa Peſtis.

PAramirum Paracelſi, totum incumbit, vt peeſuadeat omnem, abſqne exceptione, morbum, ac nominatim quoque Peſtem, totâ ſpecie, eſſe quintuplicem. Cauſis nimirum, ortu, proprietatibus, atque eemediis diſtinctam. Primam autem ſpeciem vocat ens naturale, originaliter ex fructibus elementaris procedens, hancque Peſtem, libris de Peſte ac peſtilitate deſcripſit, qnibus ſit ibi ſibi interpres. Aſt cum conſtet, fructus, quos Scholæ hactenus credidere miſtorum elementorum, eſſe ſolius aquæ: (prout de ortu Medicinæ alibi clarè demonſtraoi) neceſſariò quoque ruit iam doctrina elementorum, pro Peſte ſaltem. Aliud dein morborum prædicamentum vocar ens aſtrale, tanquam è cœlo ſtellato deploens. Proſequiturque multis libris de Peſte, hoc, duntaxat entis geous, omiſſis aliis. Adeóque cum alibi cœlum, cœlorumque fructus, cum elemento ignis confundat; etiam nitſus coincidet Peſtis aſtralis, cum naturali, & elementali ignea. Tertium dein morborum genus generaliſſimum, vocat ens Veneni. Quaſi Peſtis alicubi eſſet quæpiam veneni expers: & quaſi ſuum venenum, extra, ſopra, aut præter ens naturale, Peſtis baberet: Sic itaque Aſtra, contra ens naturæ diſtinguit Idiotiſmo præpeditus.

At

At ſaltem,quaſi natotalis,& Aſtralis Peſtis,non eſſent venenoſæ? Quartum tandem morborum genus, vocat Ens ſpiritale, cooperante ſcilicet cacodæmone,cum ſuis mancipiis. Reuocat huc quoque eaſecrationes, & deſperationes hominum,omittit verò in primis ſuos ſaunos, lemures,nymphas,ſatyras,&c. niſi hos fortè velit cacodæmonum ſocios. Saltem præcipuum negligit eatdinem, propriam nimirum phantaſiam: cum non raram Peſtem ſolus terror generet. Putatque quinimò eos ſpirituale externum, eſſentialem Peſtis cauſam, per quam ſpecies duntaxat dirimendæ ſunt. Adeóque effectus duos, diuerſos ſpecie,ſolis cauſis diſtinguit,externis occaſionalibus, & accidentalibus. Etenim certum eſt,ſiue Saga, tanquam venefica, peſtiferam labem alicui connecteret, ſiue alio medio id fiat, ac proprio naturæ vitio, ſaltem Peſtis inde ſcaturiens, vtrobique vna & eadem eſt. Quintum poſtremò genus Morborum vocat,Ens deale,ſiue fidelium, ſatis ſtupidè, Deum à morbis ipſis non diſtinguendo,prout alioqui liberum eſt,naturam ab effectu ſuo nequaquam ſeparâſſe. Peſtis autem Dealis nuſquam, vel ampliſſimis ſuis ſcriptis mentionem fecit. Ad me autem quantum attinet, ens aſtrale non admitto. Licet id Paracelſus non vni tantum ex quinque; ſed ſibi inconſtans, omnibus vniuerſim peſtilentiis commune fecit. Similiter denique confundo Ens Veneni, cum Ente naturæ. Nam ſi non venenum: nec etiam ob id Peſtem continet; At cum Peſtis ſeparatum habeat ortum atque progreſſum, reliquis morbis diſtinctum: Imaginationibus atque terroribus non parùm alligatum. Hactenus omnem Peſtem facio ſpiritualem. Non quidem ſagariam ob id; verùm perturbationibus Archealibus tributariam,ac merè naturalem. Quod ſi verò cacodæmon collaboret pro excidio humano: tranſplantabitur quidem & inerudeſcet ferociùs: non tamen adhoc ſuperſtitione (licet aliter Paramirum ſentiat) opus, aut à natura deuia eſt Peſtis; quippe ſubter naturam,ens ſpiritale euidenter,velit nolit,ſemper militat. Duas igitur ſpecie diuerſas Peſtes agnoſco ſolùm. Vnam nempe quæ immediatè ea manu Omnipotentis, per Angelum percutientem mittitur, ad exſecutionem occulti Iudicij ſuæ Deitatis. Hanc etenim tanquam Peſtem etſi agnoſcam: eandem tamen Domino meo integraliter committo, dicoque reſignatâ mẽte: Fiat voluntas tua,Domine. Siquidem nec remedium opto,niſi pro tuo beneplacito. Finaliter itaque Peſtem naturæ tantum vbique attingam,vt Philoſophus. Eamque voco alteram.

Coniuncta cauſa Veterum.

IN morbis vniuerſim, citraque exceptionem, cauſam efficientem & externam,nullam,præter occaſionalem, quandoque de morbo in genere, diſſerendo,duntaxat agnoui. Nunc porrò cœlum,aditum dare ad Peſtem, iuſtè me negare oſtendi: licet interim Blas meteori,occaſionaliter queat diſponere ſuiectum patiens, ad faciliorem impreſſionem ſuſceptionis. Itaque ad connexas Peſtis cauſas attendam primùm: quas à Veteribus,relatas in humorum corruptionem, & caloris accenſionem legimus, ideóque conſcripta præſeruamina, per ſola humorum putredini reſiſtendæ deputata. At nondum Scholæ explicauere,quiſnã, quoue nomine donandus ſit ille humor vitiatus, calore accenſus, qui in venis,viſceribus, vel habitu, ſit titio Peſtis. Nondumque nouerunt,in Ægypto graſſantem Peſtem caloribus magnis, potiùs extingui, quàm excitari. Prout apud nos,Peſtem plerumque magis autumnalẽ,quàm æſtiualẽ eſſe liquet. Quandoque enim Scholæ ad endemica recurrunt,tam domeſtica, quàm forinſeca,quæ quoquomodo putredinem incitare vel accumulare creduntur: Denique pro præſeruatiuis, quæuis corradunt ſimplicia etiam calida, modò fide Herbariorum commendentur. Hæſitatio verò Scholarum, vt & remediorum infauſta incertitudo, tegitur vbique diuerſarum ridiculo complexionum euentu. Quæ ſanè fuit hactenus communis ac trita aptitudo, ad excuſandas excuſationes in nece. Tandemque Doctorum,ingenti Peſtis formidine, detegitur diffidentia Scholarum,ſuper legibus,& librorum pollicitationibus: Saltem infauſtas ægrorum obedientias demulcent per vnicum: *Sic ſtabat in fatis.* Ergo patienter ferendum,quod miſer ille, vel iſte eſſet relatus in oppetiturorum catalogum. Interim opus Peſtis truculentum,truculentior verò, qui opem iactitat, nec adfert: Celer progreſſus Peſtis pro ignauia tanta Medentũ. Toxicum in Peſte, vnico ſaltem non feriatur momento, nec pacem admittit,quod inducias ſpernit. Si qui ergo eſſent humores, in facto eſſe, putredine in Peſte corrupti, cum nequeant retrocedere, ac redueî in priſtinum integritatis nitorem: ſitque naturalis morborum in Scholis indicatio prima,atque potiſſima, nocuum citiſſimè euellere,vanaque eſſe cuncta auxilia,niſi quæ promtè penituſque peccantem colluuiem ſequeſtrent; Sequeretur, quod vniuerſalia præſidia (purgationes ſcilicet, ac venæ ſectiones) ſint potiſſima Peſtis auxilia. Quæ tamen multoties iam ſunt reperta mortem accelerare. Neceſſariò quoque corruit hypotheſis, quæ humores corruptos, in Peſtis cauſam proximam introducit. Nam reuera Peſtis potiùs humores alimentares inficit, quàm quòd hi Peſtis cauſa ſint. Alioquin alibi ſat conſtare feci, naturam, humores in cruoris conſtitutione,non agnoſcere,nec habuiſſe vnquam. Quocirca nec hi quicquam cauſare valent;quia ſunt non entia. Denique ſi humores, in fieri eſſe putredinis, eſſent Peſtis connexa cauſa, Saltem debuiſſent Scholæ nomen illius humoris edidiſſe, itemque modum ac proceſſum expoſuiſſe, quo iſti humores corrumpuntur,iamque corrupti ſunt cauſa coniuncta Peſtis. Itemque, quo pacto celeriter ſequeſtrentur, cum impedimento ſuæ impreſſionis,in partes vitales. Debuiſſent denique locum deſignare,in quo,tanquam nido,prægreſſæ corruptionis peſtilentis conciliabulum eſſet; Nam ſi hoc centrum, ſint venæ vel viſcera (vbi prima excrementorum nempe contingit ſequeſtratio) prorſus damnoſus eſſet omnis ſudor: quippe qui à ſtomacho vel hepate, trans vitalia viſcera virus duceret, & non per conſuetas ſentinas propiùs effunderet, Sic namque Lues veneris, ſola gonorrhœa, in teſtibus domicilium eligens,ſi per ſolutiua,à lotij officinis retrotrahatur,vt per venas in Aluum recidat: neceſſariam Luem in totum ſpargit ſolo iſto tranſitu, Multo itaque magis Peſtis, ſi humores in propriis officinis inquinaſſet,tranſeundo per ſudo-

res efferteror, infallibiliter totum quicquid vitale intus eſt, contaminaret. Sin verò habitus corporis, locus ſit putrefactionis humorum peſtilentium: Iam ridicola erit Medentum diæta, quæ humorum putrefactibilium generationem creditur præpedire. Denique à quo, & vnde putredo in cruore euchymo ante Peſtem in corporis habitu, vel etiam centro, orietur? nequicquam de his omnibus eſt determinatum per Scholas, ſatis putantes, obiter dixiſſe, humorum corruptionem, Peſtis eſſe cauſam coniunctam, eò quòd Doctores profugi, hanc non niſi ex obliquo ſemper adſpexerint. Cum enim aduerterent, epoto laxatiuo, carnes & cruorem, illo toxico tabefactas, & humorem flauum, vel pallidum mucum, obſcurioremve cruorem, nondũ plenè trãſmutatũ effluere: aſſeruerunt, nedum cruorem, ſed vniuerſum corpus, conſtare quatuor ſpecie diuerſis humoribus, in eoſque iterum reſolui. Vſque adeò Peſtem in bile flaua, igni comparata, vel in atra, ideóque melancholia dicta, terræ, Saturno, atque malignitati propinquiore, hanc putredinem pro Peſte inchoari autumârunt. Equidem licet alibi quatuor humores, ceu fusile atque nocuum commentum, abundè demonſtrauerim: donemus tamen iam per ſuppoſitionem falſi, quod cruor conſtaret ex illorum quatuor commixtione: attamen dum cruor iam eſſe deſiit, mutatuſque eſt formali tranſmutatione in alimentarium ac vitalem liquorem, qui ſingula membra immediatè nutrit, auget, & fouet; Saltem cum veritate Philoſophiæ pugnat, quod liquor ille alimẽtarius, per formalem tranſmutationem, degener à ſanguine, nondum obliuioſus eſſet prioris ſortis ſuæ, ac compaginis. Putà ſi vinum, cereuiſia, liquamen carnis, cum ſucco olerum, vno paſtu ſint bibita, mutataque in cruorem. Certe iſtud cruoris conſtitutum, non eſt vnum, quamdiu ex quatuor illis diuerſis, adhuc commiſtis, conſtat; verùm quatuor duntaxat vnum fiunt, dum per formalem tranſmutationem facta ſunt productum nouum, qui eſt cruor. Pariter itaque, etſi cruor ex quatuor humorum connexione conſtaret, attamen cum iam ſint vnum, & non amplius quatuor, non erit iſtud vnum, amplius iſtud connexum, ex quatuor primævis liquoribus datis. Nec morbi inde reſultantes, queunt aut in eſſe, aut in ſanando reputari humoroſi, non magis potentes retrogradi, in quatuor illos fictitios humores (etſi dentur fuiſſe reales) quàm ſemel factus ſanguis poteſt retrocedere in priſtinum vinum, cereuiſiam, ius carnium, & ſuccum olerum. Patet ergò, quod Scholæ contra omnem Philoſophiam ignorent, formalem eſſe tranſmutationem, dum ex cibis cruor; & ex cruore fit liquor alimentarius. Patetque ex præfatis cæcitatibus, maximam morborum partem, inſcitiæ principiorum concreditam in Scholis. Ego autem ingenuè proteſtor, me in nullis autorum libris vel minimum vnquam ſubſidij auxiliaris punctum reperiſſe. Nam quamuis plures, velut opitulati, conualeſcerent: vidi nihilominus decuplo plures, qui ab initio inuaſæ Peſtis, iiſdem remediis vſi fuerant, infeliciter periiſſe. Theriaca enim ab olim, ſemper tuuamen pollicita, eiuſque aqua modo excellentior paſſim habetur, vnam quanquam opem continere ſciant, qui Peſtis nôrunt proprietates. Nam Alexiteria, quæ venena cohibent, nil certi habent contra Peſtem. Ideoque Medentes Academici, ſub infida Theriaces tutela, non audent ſe contagio Peſtis exponere. Eſt quippe venenum Peſtis, longè ſecretum à quouis alio. Religioſi autem quidam in Vrbe, nil intentatum reliquentes, quo nummos vel æſtimationem comparent, ſelectiſſimam Theriacam magno profitentur vendere. Sed cum nemo militans Chriſto, implicet ſe negotiis ſecularibus, à pompoſis eiuſmodi oſtentoribus cuique apprimè cauendum hortor: quippe non per oſtium, ſed supernè per tectum intrant, non vocati, in Medicinam ſeſe intrudunt. Hi enim cum Tullio penè dicent; Populo impoſuimus, & famoſiſſimi pharmacopolæ viſi ſumus. Etenim Theriaca Hippocrati, Peſtis domitori, adhuc ignota, triplum mellis, ad puluerum cunctorum copiam, recipit. Simplicia quoque ſexaginta, diſcordia, arida, dura conclusa, cruda, excrementoſa, & pleumque à bimatu inueterata: Hæc inquam ſub cocti miſtione mellis, multum effœta reddontur. Mixtionem quoque, & digeſtionem, à debili febriente exigunt. præcipuè veneno vitiato ſtomacho, & ab Archeo intus conſternato, ac confusè tumultuante. Quapropter parum auxilij, & conſolationis minimum præſtant. Nam Trochiſci de Vipera cocti, monitu Galeni, cùm ſint capitale ſimplex Theriaces, facilè docent, aquam theriacalem eſſe plane ridiculam. Nam ſi vipera, diſtillando, aquam theriacalem virtute ſtatueret: quidni Trochiſci de vipera, prima ſui, ac Galenica coctura, omnem iſtam exuerunt medendi prærogatiuam? Quid igitur agam cum ſemper diſcentibus, & nunquam ad ſcientiam, quam docere profitentur, peruenientibus? Plurimi enim (teſte Seneca) ad ſcientiam iſtam non peruenerunt: quia putabant ſe perueniſſe. Tandem nec ſat fuit, tacuiſſe nomina humorum, quos putarunt putrere ante Peſtem, eſſeque huius comitem cauſam: quinetiam tranſſiliendo tranſeunt ipſam corruptionis quidditatem, quæ paucis ſubinde horis ſuam abſoluit tragœdiam. Videntur enim Medentes ſuaui puluinari cubuiſſe, paries dum proximus ardet, & eleuato ſemel ſuper cubitum capite, dixiſſe arreſtum, Peſtis eſt morbus contagioſus, ex putrefactis humoribus, febri connexus, acutiſſimus, & valde periculoſus: quo dicto, caput rurſus reclinaſſe in ſomnum pomeridanum, opimè paſtos, qui ſomnus, ſub tantâ luce, oculos illorum iterum clauſit. Mundus interim eiulat, videns effectus, hoc iudicio notatos, non cauſas, vt nec denique remedia. Quare ruſtici comam in temporibus, vtraque manu ſcabentes aliud arreſtum pronunciant. Non (aiunt) opus eſt multo ſtudio, nec tot libris, quis dicat Peſtem lethalem, & contagioſum, quod quiſque ſuo didicit malo. Præſtabit itaque fidos auxiliatores cõſulere, non ampliùs ſomnolentos, à Peſte fugitiuos, atque remediorum ignaros.

Præparata ſedes

NOn ſufficit, Peſtis cauſas Scholis incognitas demonſtraſſe, niſi meas dicam experientias: Peſtis cauſam, diuerſos eius proceſſus, in fieri, peregrinas proprietates; in facto eſſe, præſeruationes, & ſanationem. Initio itaque repetam quæ alibi demonſtraui.

ſcilicet,

Scilicet, in natura, duas ſaltem eſſe, nec plures cauſas. Materiam nimirum, & efficientem, quam in Peſte Archeum, Vulcanũ, ſiue ſemen appello. Pro materia ſaltem, non ſit aliqua indiſcreta Hyle, quæ nunquam exſtitit, nec erit in natura; ſeruitque Matheſi, & non ſpeculatori naturæ. Materiam itaque peſtilentem ſpecto, in relatione ad efficiens ſibi internum. Materia ergò Peſtis, & ſyluester ſpiritus, veneno tinctus. Materia autem iſta, tripliciter ad finem ſibi propoſitum tendit. Quoniam vel forinſecus aduentat, totaliterque ac perfectè peſtifera, à peſtilenti ægroto, vel cadauere, locoque, vel vtenſili, inquinata, exhalans: Vel cruda adhuc à fracido Gas terræ intrò trahitur, quæ dein intus recipit fermentum appropriatiuum, ac gradatim tandem venenum peſtilens in nobis acquirit. Vel etiam totum intus noſtri exitium, materialiter & formaliter, abſque externo adiutorio ſubinde conficitur. Quod autem non ſint plures modi, quibus Peſtis fiat, patet ex diuiſione. Nam vel tota intus generatur, ſine exotico auxilio: vel ab extra, incidit. Eaque eſt perfecta, in materia & forma veneni, ſolius appropriationis, & applicationis indiga: vel eſt adhuc cruda, imperfecta, ac velut embryo. Vnde ſaltem in primis obiuum euadit, quod Peſtis non primario ſemper cor inuadat. Nam vidi, qui tangendo peſtiferas chartas, eo ipſo ſenſerit dolorem velut pungentis acus, moxque peſtilentem Anthracem in Indice digito oſtendit, & poſt biduum occubuit. Porro triplex præfata materia, vtut prima ſit planè venenoſa: vtrobique tamen ſe tenet intra numerum cauſæ antecedentis. Non ſecus enim atque toxicum, ore tenus aſſumtum, non, eſt ipſe morbus, aut mors: ſed tantùm cauſa occaſionalis eius. Non enim quicquam corporeum, agit immediatè in vitam aut poteſtates vitales (vtpote quæ ſunt de natura luminum cœleſtium) quin prius ſit receptum, redditumque velut domeſticum. Cumque venenum aliquod iam ſit factum ciuis noſtri diuerſorij, deglutitum nempe, vel attractum: nondum tamen adhuc poteſt ad occulta vitalium ſeminaria ingredi, vel admitti (quia eſt toto ſui eſſe, externum) quin priùs venenoſa qualitas, agendo in vitam, ſuſcitet Archeum (omnium alioquin agendorum ſub ſuo imperio, authur atque opifex) in ſui defenſionem. Etenim alioqui non agit Peſtilens venenum, inſtar enſis, qui omnes in eodem attactus ſui momento, vulnerat æqualiter: Peſtilens autem virus quoſdam ferire non valet. Archeus itaque, cum ex ſui indole habeat animales perturbationes, paſſiones, confuſiones atque alteritates, ſubitò de ſe profert imaginem ſuæ alterationis conceptæ: illamque Ideam, in particula propriæ ſuæ ſubſtantiæ, in qua concipitur, depingit. Quæ ſic inſtructa mortis imago, eſt ipſamet Peſtis. Siquidem Peſtem non aliquam nudam qualitatem exiſtimo, tametſi non alibi, quàm in corpore, tanquam accidentia in ſubiecto inhærentiæ, exſiſtat: ſed Peſtis eſt ens, naturæ virus per ſe ſubſiſtens in nobis, conſtanſque materia, forma ac proprietatibus ſuis. Quod alibi tractatu de morbis penitiſſimè demonſtraui. Hic monuiſſe autem ſat eſt. Quod vita nil operetur vincendo, aut perdendo, niſi per motus vitales animæ ſenſitiuæ, quæ non eſt ſolita, niſi per Ideas operari in Archeum, motuum quorumcunque exſecutorem: prout nec Archeus aliter operatur in corpus. Quocirca hoc loco obiter notandum eſt, quòd materialis atque immediata cauſa morbi interna, ſit ipſe morbus, non aliter quàm cauſa materialis, in homine, eſt ipſum eius corpus, à ſemine in ſenectutem vſque perſeuerans: non autem quod aliqua ſit hominis cauſa materialis coniuncta præter ipſum ipſius corpus. Quod eſt ipſum generationis productum, ex cauſa materiali nempe, & ſeminali efficiente interno. Quæ hactenus Scholis fuerunt obtecta, adeóque cauſas morborum occaſionales reputarunt internas, immediatas atque coniunctas, planè adhuc diſtinctas à producto. Quapropter hoc loco denique repetendum eſt etiam, quod in Phyſiologicis docui. Nimirum ſex in nobis eſſe digeſtiones. Etenim in tribus prioribus, ſua Retenta, ſuaque eſſe excrementa. Quæ cum ſingula in ſe, ſuiſque regionibus ſint moleſta, imo per complicationem atque extrauagationem odioſa euaſerint, in Tranſmiſſa ac Tranſmutata degenerant, variosque inde inducunt morbos occaſionaliter. In quartâ verò, ac quintâ digeſtione, oſtendi, non admitti vllum perceptibile excrementum. At in Sexta, quæ eſt Tranſmutatorum, plurima occurrere ſtercora ſpontanea, errore vegetatiuæ: aliqua inſuper aliunde tranſmitti, vt etiam non pauca violento Suſceptorum imperio, degenerare. Quæ hactenus à Scholis neſcita, ideóque & neglecta fuere. Quæque ideò nomine proprio caruere, horumque effectus morboſi, ridiculè in quatuor fictos humores hepatis fuere tranſlati, & adiudicati. Quocirca primus ego, quanquam Tartari cauſas morbificas expulerim, ne tamen videar cuncta, ex animoſitate, velle innouare, has ſordes, Tartarum cruoris hîc vocabo: licèt etymo improprio, quia veri nominis defectu. Excrementa ergò eiuſmodi, ſiue aliunde, in habitum corporis ſint delata ſeu demum proprio facultatum errore, ſeu tranſmutando facta, ſeu denique externorum violento imperio, ibidem degenerata: Tartarum cruoris noncupo. Non quod reuera ſint Tartari in materia, ac modo, Tartari, vini: ſed quia ex bono alimento, iam deturpato, quod antea ſecundum erat, atque vitale, poſtea hoſtile euaſerit. Hæcque ideò præmonui, vt ſciatis Tartarum cruoris eſſe productum Peſtis, illumque facilè fieri à cauſis efficientibus peſtiferis. Quinimò nondum ſat eſt, dixiſſe Tartarum cruoris, productum Peſtis eſſe; ſed inſuper oportet locum præfigere. Docebo enim mox, peſtem eſſe venenum terroris: ideóque notaui, ſedem eius, ſiue nidum primitiuum, eſſe in Hypochondrio; vbi videlicet prima terroris humani eſt conceptio, ſiue perturbationibus externis, ſeu demum ſponte conceptorum motibus, contingat. Quamobrem adſunt in Peſte, vomitus, delirium, dolor capitis, &c. quæ ſuo loco in Republ. Splenis depinxi. Itaque ſi Scholæ, Tartarum hunc cruoris, pro cauſa coniuncta poſuiſſent, adhuc tamen ab inuicem diuerſi eſſemus. Quatenus quod penes illas, cauſa connexa eſſet, Peſtis productum apud me eſt. Nam Peſtis, heteroclito modo, nos inuadit. Nec eius materia coniuncta, eſt aliquod ſolidum corpus, vel liquor viſibilis, vt neque idcirco conſpicua aliqua putredo: ſed ſolum Gas, ſeparatum, ac degeneratum ab Archei ſubſtantia. Quicquid autem viſibile, vitiatum in Peſte occurrit, non

eſt

eſt ipſa materia Peſtis, ſiue non materia ex qua ſed eſt, vel materia occaſionalis, de qua ante, vel eſt productum, ſiue fœtus, in quo Peſtis ſedet tanquam in nido. Quapropter Anthrax, bubo, aut eſchara, non ſunt materia primitiua Peſtis; ſed effectus ac productum, quod Peſtis ſibi parauit. Nam plerumque eſt Peſtis tam atrox, ac velox: vt ſimulatque in Archeum eſt introducta, nequeat obmittere, quin de humore alimentario partem aliquam non ſubiiciat ſuæ tyrannidi, habitetque in ea. Quocirca ſi putridus humor, cauſa immediata Peſtis eſſet, profectò putridus fuiſſet, antequam putruiſſet. Cum nempe ipſa Peſtis, ſibi parat vitioſum illud productum, quod Scholæ vocant humores, adhuc indefinitos. Fernelius enim, Scholis paulò ſagacior eſſe voluit, nouitque ideò, Peſtem non naſci, vel conſiſtere è putredine quatuor fictorum humorum, vt neque ex aëris calore, aut frigore: ſed ex veneno aliquo, abditarum cauſarum alumno. Denique aduertendum: quod cum tartarus cruoris, ſiue vltimæ digeſtionis vitiatæ ſcoria, ſuſceperit fermentum Peſtilens, non minùs, quàm cætera tranſmutata, priuilegium habeat exhalandi per poros, ſine vllæ poſt ſe reſidentia, ſiue reſiduo capite mortuo (ſic Chymici vocant reſiduam à diſtillatione fœcem) ſi nempe humores fuerint alimentarij: non autem ſi ipſa ſolidorum ſubſtantia, in eſchatam, aut anthracem, ſit ambuſta. Sic nempe, multò duriora Luis Venereæ tubera, oſſibus, velut æqualia, arrepto reſolutionis concilio, penitùs euaneſcunt. Quanquam autem tartarus cruoris, præfata quoque gaudeat prærogatiua, quoties extra vitæ œconomiam, vt infamis, eſt proſcriptus: attamen dum in pus, aut virus ſanioſum tranſmutatus eſt, pellem prius erodit in eſcharæ ſpeciem, quàm quod vaporetenus tranſſudet. Idque ſcilicet ob impreſſam peregrini fermenti labem, qua degenerauit in tranſmutatum formale. At ſi odorem fermenti quidem hauſerit tartarus cruoris: ſed nondum ſit tranſmutatus: fiunt glandulæ, bubones, &c. quæ ſudoris profluuio, citra cutis apertionem non rarò terminantur: vbi præfata alia id nequeunt. Hæcque omnia ferè Scholis in Catarrhos ſunt relegata. Totus ergò tartarus cruoris, domeſticus quidem partus eſt: ſed nothus, qui vi, deſtructione, & errore intruſus. At cum remedia naturæ, ſint ſubnoxia tantis digeſtionum anſis: & corpora, præſtantiæ tam eminentis, poſſideant violentiam atque agendi robur, itemque ſordes admiſtas, aut ſectas difficiles habeant non ſat profectò æſtimata eſt Pyrotechnia, quæ vnum ſubinde ſimplex eò altitudinis graduat, vt omnes digeſtionum ſordes, in extimas vſque oras, perſequatur cum vindicta. Alioquin in vltima digeſtione, plarimi occurrunt languores, inter incurabilia Scholis relata, ob vnicam ſolius remedij culpam, quæ defectum comitatur, & accuſat. Non ſecus atque Sagarum opera ſanatione deſtituuntur; quod negligantur remedia, quæ in mali radicem eant. Siquidem diabolica eiuſmodi incommoda non tam corpus, eiusve ſordes apprehendunt, quàm Archeum ipſum: qui cum ſit velut hominis lucida imago, ſequitur, quod dum ille ſpiritus, in aliquo ſui corporis organo, detorquetur; idem membrum patiatur Archei ſymptomata. Adeoque quicquid patitur ſpiritus, vitæ ſenſuſque rector; neceſſe eſt, patiatur corpus: non autem contra. Neque enim vno crure mutilus, proinde mutilum generat, Quia ſpiritus non eſt defectuoſus. Nam quicquid corpus patitur, licet hoc idem ſentiat ſpiritus: non tamen hic contrahitur, niſi paſſio ad eatten ſi vergat, Id eſt, intra vitæ radicem, ſiue ſpiritum inſitum conſermentetur: prout de colica ſpaſmo de alibi oſtendi. Tartarus ergò cruoris, non eſt mirum, ſi ab Idea Archeali concitetur. Quotuſquiſque enim eſt, qui neſcit, quòd indignatio, confuſio, triſte nuncium, terror, &c. ſtatim appetitum edendi tollant: ſuſpiria, vel lacrymas concitent? & inſolitam ſarcinam præcordijs ſubtendant, quatenus nempe alimentum ſextæ digeſtionis, in ſtomacho degenerat, vbi videlicet eiuſmodi paſſiones, proximè fabricantur: Hic ergò cruoris tartarus, ſemel degener factus, hoſtis mox more infeſtat. Ac prout canis ſemel rabidus, rabiem ſua morte luit: Ita tartarus ille, ſemel proſcriptus, inque ſordium numerum relatus, nunquam deinceps in gratiam redit. Quia quicquid Archeus ſemel deſerit, confeſtim moritur, quodque mortuum eſt, non ampliùs reuiuiſcit, nec pacẽ cum hoſte init. Itaque vindictæ cupido, & philautiæ indignatio, in primo naturę frõte, radicitùs cõnata ſunt, manifeſtiùs quoq; inſurgunt in ſubiecto perfectiore: adeòq. in ſenſitiuis, poteſtatis iraſcibilis thymoſin, ac gloriam ſibi vindicant. Quare tartarus ille cruoris, Peſte ſubactus, non paret ampliùs vitæ legibus, ſed priſtinæ obediẽtiæ ſuæ pœnitẽs, furoris libertatem effrenem ſibi arrogat, eoq; nos truculẽtiùs infeſtat, quo fidentiùs ſemel abdita intus Archei conſilia receperit. Quod ſymbolizare nominãt Scholæ. Tum enim eſt fur domeſticus, cui viæ ad theſaurũ, promiqœ inteſtini, ſunt cogniti. Quam enim celeriter necãt, paucæ puris guttæ, ſub cranio; quamque atrocitatem non minatur cruor extrauenatus? quam crudelis, vel vnica ſpina in apoſtemate? nõ mirum itaque, morborum ferociſſimam Peſtem mox parere ſuum productũ, ſedemq; ſi non reperit, ſibi ſtatim faciat. Reſtat tamen ſanandæ Peſtis ſpes, quod tartarus ille, ſitomq; Peſtis dioeciſorium, diffletur debito ſudoris exterminio Quod intellige, quandiu manſerit in ſpecie liquabilis tartari. Alioqui namque ſi partem ſolidam arripuerit, ſpes vitæ intercidit, niſi ipſa pars arrepta ſtatim ſequeſtrari queat. Ecthymata ergò, ſtrig bilines nigræ, aut vibices, Arthrum denotant affectum. Pellis namq; ſunt tincturæ ſuperficiales; quam ſi profũdiùs apprehẽderint, etiam cauterizant. Cumq; Archeum immediatè penetrent, præ cæteris celerrimo indigẽt remedio. Notatu quoque dignum, inſenſilem diapnœam, in Peſte, differre à ſudore. Eò quòd diaphœreſis, ſiue inſenſibilis tranſpiratio, ſit materiæ alimẽti, adeoq; etiam tartari cruoris cõtaminati: ſudor verò eſt de ſubſtantia Laticis. Trãſpiratio autem, cum ſit continua, etiam citra ſudorem: Hinc fit, quod ſudor potiſſimum abluat, & ſicca tranſpiratio ob id rarò ad Peſtis ſanationem ſufficiat. Abluenſque ſudor copioſus, ideò ciendus. Vt dum peſtilens tartarus tranſpirat ſua veneni nequitia, ſudore partim eluatur, partimque diſceſſus mora acceleretur. Hic liquet difficultas à Scholis notata, & non direpta. Nimirum, cur aliquot defectus ſtomachici, non vomitu, aut ſeceſſu; ſed ſolo curentur ſudore,

Eò

Eò quod conſiſtant in Retentrix ſtomachi transmutatis in Sexta digeſtione; non autem in cremoris reſiduis. Peſtis itaque plerumque in ſtomacho incipit, ibique tartarum parat ac inficit: in quem perturbationes Archei ſuos fecere mox impetus. Non omnis imaginatio concupiſcibilis ibi ſuam ſedem habet, atque Ideam fabricat. Maximéque circa ſtomachi orificium, vitales vires celatæ ſunt. Vt alibi multoties ex profeſſo demonſtraui. Quia autem tartarus cruoris, forma eſt mucaginis; Hinc Peſtis idea, lubens in glandulas protuberat. Stomachus namque eiuſque Archeus, quia continuam imaginandi ſocietatem in cerebrum mittit, hinc parotidesponè aures. Per diaphragma verò in pulmones atque axillas penetrat, oriturque ſpirandi anxietas. Peſtiferi autem odores in ſtomacho parati (quod nos, odoribus carbonum ſæpè experti, vomuimus cum cephalagia, ac deiecta appetentia) vomitus frequentes cum dolore capitis comitantur. Sin autem pergant ad hepar. Iam bubo in Inguine,

Imaginantur Mineralia & Herbæ, ſuo modo anomalo.

QVicquid per eſſe reale ſubſiſtit, quodammodò ſeipſum amat: quapropter etiam ſenſum amici, vel hoſtium: id eſt, ſuarum commoditatum, ac moleſtiarum habet. Quare Philautia cubat in gremio naturæ. Res autem, vix vnquam eodem ſtatu, abſque viciſſitudine permanent. Ergò aliquid tolerant. Sin ergò patiantur, viamque deſtructionis ambulent, neceſſe eſt vtique, cauſam habeant, vnde dolent. Quare ſympathia, & antipathia, etiam in Lapidibus (In Magnete autem manifeſtiſſimè) notantur. Quæ tamen abſque ſenſu conſiſtere nequeunt. Vbicunque autem iſte ſenſus eſt, licet obtuſus; contingit etiam ſpeciem imaginationis aliquam, ſubiecto ſuo conformem, comitari. Aliàs namque eſt penitus impoſſibile, aliquid ſibi conſonum diligere, appetere, attrahere, & applicare, vel aliquod aduerſum fugere, niſi reciprocè ſenſus aliquis, cognitio, deſiderium, auerſioque obiecti adſint. Quæ cuncta claudunt in ſe obſcuram ſenſationem, imaginationem, ac ſelectionis aliquam imaginem. Alioquin enim, quo modo res mouebitur, aut alterabitur ad obiecti ſui præſentiam, niſi ipſum ſentiat ſibi adeſſe? Si ſentiat, quomodò alterabitur, niſi ſub conceptu paſſionis ſibi ſenſatæ? ac niſi ſenſatus ille conceptus aliqualem in ſe includat imaginationem: In hoc angulo (nota Lector) abſtruſa iacet omnis occultarum proprietatum cognitio, quam Scholæ à ſua indagine proſcripſere, deſiſtentes vnde incipiendum erat, iuxta axioma; Philoſopho auſpicandum, vbi natura deſinit. Deliberaui itaque exquiſitius demonſtrare, quòd inanimatis inhabitet ſpecies ſenſus, phantaſiæ, imo & electionis: analogâ tamen ratione, iuxta capacitatem & gradum cuiuſque. Non interim heic zoophyta commemoro, quæ probandi longinqua abſentia, viderentur multis ridicula. Noſtrum autem paradoxum offendet neminem, modificatè intelligentem. In primis indubitatum eſt, quin flores aliquot Solem comitentur, tam diebus lucidis, quibus Sol non ſplendet, quàm ipſis noctibus: Atteſtantes ſibi motum, ſenſum, & dilectionem Solis eſſe, vtpote ſine quibus impoſſibile eſt, occultatum Solem comitari. Etenim prout ſero Solem in occaſu amittunt (qui dum feſtinat ad ortum, non operatur apud nos, in vmbra terræ morantes) attamen ſiue interea nox caleat, frigeat, ſerena ſit, aut pluuia, non ceſſant tamen flores æqualiter ſeſe ad ortum flectere. Quod in primis deſignat notionem ortus, & circuitus ſolaris ſibi eſſe, qua parte ſit occaſurus, & oriturus. Voca Inſtinctum naturæ, vel vt lubet. Nomina namque, rem non mutabunt. Res ipſa eſt facti; factum autem cauſam ſuam in flore habet. Hæc autem in plantis, vegetanter animatis ſic contingere, minus mirum. Sed quod etiā locum in mineralibus habeāt, ſic probo. Nihil ferè in natura fit, abſque motu proprio: nihilque ſponte, aut à ſeipſo mouetur, niſi ob proprietatem, à creatore ſibi inditam, quam Veteres amorem proprium nominant, voluntque hactenus Philautiam, naturæ eſſe primogenitam, pro ſui cuſtodia datam, atque innatam. Hæcque vbi adeſt neceſſaria quoque eſt Sympathia, ac Antipathia, reſpectu diuerſitatis obiectorum. Sic nempe auium cæterarum plumæ, à pennis aquilæ cariem ſubire dicuntur; & pannus, è ſponte mortuarum ouium lanis, mox ſponte ſorani pibus, quibus pertunditur, velut carie reſolutus, quibus locis, fila mortuæ lanæ decutiunt. Quod non fit, ſi totus pannus pariter ex mortuarum ſponte pecudum lanis conſtruatur. Sic tympanum ex pelle ouina & aſinina muteſcit, ſi vicinum pulſetur ex corio lupino. Pellis Gulonis (animal voraciſſimum in Suecia eſt) homini quantumuis ſobrio, nec venatori, ſomnia ordinaria excitat de venatione, ac comeſtione: ſi dormiens eadem tegatur. Sed quid hæc ad mineralia? Vado equidem à vegetabili regno, per res mortuas, ſenſim ad Lapides, quibus Sacra magnam virtutem tribuunt. Enim verò lapides nec mouere, nec alterare poſſent, ſi ſenſationem ſui obiecti non haberent. Nec enim corallus rubens palleſceret, ſi carnem mulieris hyſtericæ geſtatus tetigerit, niſi eius defectus ipſe ſentiret. Lapidum manifeſtiſſimus enim Magnes ſe prodit, qui ſe proprio motu locali vertit ad aquilonem, quaſi vitalis eſſet. Non autem, quod à Borea trahatur. Quoniam ſi Magnes, auerſa ſui parte, ponatur ad Septentrionem in pyxide lignea, ſuper vultum ſtagnantis aquæ, quam citiſſimè pyxis ſe voluit, altero, atque oppoſito Lapidis angulo, ad aquilonem. Ergò ſi id fieret, per tractum Boreæ, & non ſpontaneo impulſiuo motu ipſius Magnetis: mox pariter quoque pyxis, eodem tractu, ad ripam borealem concederet. Quod tamen non fit: ſed manet pyxis cum ſuo lapide immota, poſtquam lapis ſe cum pyxide retorſerit, requiſito latere, & motu. Clarum eſt ergò, quòd Magnes ſponte propria ſe voluat ad Boream. Vnde deinceps ſequitur, ſibi eſſe ſenſum, notionem & deſiderium ad Boream, ſimulque conformis motus initium. Porro, ſi quis prope præfatam pyxidem, fruſtum politum chalybis teneat, ad latus auſtrale, confeſtim tunc Magnes Boream negligit, ac ſe ad aciem vertit. Sicut nedum pyxis ſe vertat ad chalybem; ſed tota etiam natet aquilonem verſus. Vnde quoque obuium eſt, quod Magnes fortiori appetitu feratur ad ferrum, quàm ad Aquilonem: ſitque illi chalybs minoris alteritatis, quàm Septentrio.

Septentrio. Conſequenter etiam patet, quòd manifeſta polleat obiectorum electione. Nonnulli circa hanc rem futile mouerunt dubium, An videlicet Magnes ferrum trahat, an verò ferrum trahat ipſum Magnetem? Neſcientes vtrimque eſſe reciprocum tractum. Qui non venit paulatim, ob multam familiaritatem, nec ſeruat reſpectus, nec obſeruat fines lucri proprij, fruitionis, circumſtantiarum, aut conſequentiæ. Nec iſte tractus eſt obnoxius adulatori, aut detrectatori: ſed eſt donum in Archeis: vtriuſque partis, à natura primordialiter ingenitus & charactere proprietario ſignatus, ab eo, qui fecit omnia, ita quidem vt ſi chalybs ſit magnete leuior, trahatur ad magnetem: ſecus verò, ſi lapis chalybe ſit leuior. Eò quòd tractus non ſit in vno, & obedentia tractiua in altero: ſed vnicus tractus mutuus inclinatiuus, & non trahentis, cum renitentis velitatione. Adeóque exhinc manifeſtatur, quod deſiderium ſit naturâ prius tractu, tractuſque, vt aliquid poſterius ſequatur deſiderium: tanquam effectus, ſuam cauſam. Si ergò teſtante Veritate, cuncta ex operibus ſint dignoſcenda, fructuſque ſuam prodant arborem: profectò eiuſmodi attractiuæ inclinationes ſubſiſtere nequeunt, abſque teſtimonio alicuius vitæ conparticipatæ, ſenſationis, notionis & electionis. Porrò nec minùs mineralium vita, quàm vita vegetabilium, ſuam per vitam diſtinguitur à vita animali, atque eorum generationes inuicem. Eò quòd vegetabile, ac minerale, non operantur niſi vnum, aut pauca propria: eademque adhuc cum præciſitate, alteritate, proprietate, inclinatione atque neceſſitate, quot es obiectum proprium illis eſt præſens: Sed animal operatur plura, eaque nec coactè, vt neque per accidens obiecti: verùm prorſus per deſiderium, complacentiam, appetitum, voluntatem, & electionem cuiuſpiam deliberationis. Cum eorundem prima operatio ſit vita: ſecunda autem appetitus, deſiderium, vel amor proprius, vel oblectamentum. Tertiò tandem ſelectio deliberatiua, & obiectorum diſtinctiua, Sic vidi taurum libidine ſaturatum, veterem vaccam ſpreuiſſe; oblata autem iuuencâ, laſciuiſſe mox ſtatim denuò. Obſcenè autem viuentium prima operatio, eſt poteſtas ad eſſentialitatem ſeminalem. Altera demum, exercitium poteſtatum, & proprietatum. Tertia tandem, maior minorque inclinatio motus, & notio. Quæ quidem non fluunt ex electione deliberatiua: ſed ex poteſtatiua alteritate, peregrinitate, ſimilitudine, appropriatione, puritate, aut obiectorum ineptitudine. Quocirca fuit Veterum iuſta opinio, omnia eſſe in omnibus, per modum recipientis. At poteſtates eiuſmodi, propter obſcuritatem ſui indiſcretam, & Indagatorum ſocordiam, vix creditæ fuerunt: à præcedentibus verò, atque modernis, non conſideratæ. Ac propter acceſſus difficultates, mundum vaga deſperatione, & nomine occultarum proprietatum circumuenere: ac ſeipſos ſua obcæcarunt ignauia. Scopus autem meus hoc loco fuit, Quod ſi herbis ac mineralibus, huiuſmodi notiones, proprietatum occultarum authrices, atque moderatrices inſint: eaſdem potiori longè ratione, & luculentiori modo inhabitare carni & ſanguini. Nimirum excellenter, cum particulari & affectatâ notione, motu, inclinatione, appetitu, amore, alteritate, hoſtilitate, & repugnantia; quam illa, quæ in nobis quinque ſenſuum miniſterio occurrunt. Vſque adeò in carne & ſanguine, eſſe quandam ſeminalem notionem, diſtinctionem, imaginationem, amoris, conuenientiæ, ſimilitudinis: itemque timoris, terroris, triſtitiæ, repugnantiæ, &c. cum intuitu lucri & damni, noxæ & complacentiæ, ſupperioritatis inquam & inferioritatis, adeòque agentis ac patientis. Quippe quæ depẽdentia neceſſaria, neceſſitatis conſequentis, fluunt, & comitantur prædictas ſenſationes. Quæ ſanè in vitali ſanguine, altiori gradu ſunt characterizatæ propter tonatum Archeum harum paſſionum quarumcunque authorem, ac fabrum: quam alioquin in toto genere non animatato. Deus omnque à cadauere, extinctis viribus defuncto, quemlibet dentem hominis viui, ſolo, attactu, marceſcere, excidereque, quia ſperni à vita cogit. Quod non item præſtat dens à cadauere, violẽta nece interempto, vel acuto mox morbo extincto. Capillus pariter cadaueris, ſpontanea ſenſim morte ſublati, ſolo attactu, caluos facit. Verrucæ atque ſtigmata, à perturbatione prægnantis fœtui inducta, attactu cadaueris, ſenſim ac ſponte mortui, donec pars ſtigmatis intimè refrixerit: ſponte etiam ſtigma ſenſim euaneſcit. Attende mecum, in hæc non ſint alterius ſenſationis teſtimonia, quàm ſolius frigoris. An inſuper in iſthac ſenſatione, non ſit connexa cognitio naturalis, atque mortis formido. Quæ adhuc cadaueri inſunt quoque. Siquidem Tetanus ad cadaueris, ſiue rigiditas eius, non eſt frigoris aliqua congelatio: ſed mera conuulſio muſculorum, mortem horrentium, viuentiumque etiam poſt animæ diſceſſum. Hinc nempè cadauera eorum, qui violenta morte oppetunt: quia non omnino extinctis viribus carnis intereunt, Tetanum præfatum non niſi dudum poſt ſentiunt.

Animal phantaſticum.

HErbas & mineralia, inſtincto quodam naturæ, id eſt, ſuo modo imaginari, Sic etiam cruorem ac Mumiam, conceptus quoſdam natiuos, habere dixi, in ordine, ac ſimilitudine ad hominem. Quæ vt ad ſcopum noſtrum de Peſte dirigantur. Memineris, quo pacto perturbationes prægnantis, appoſita manu ad aliquod membrum, licèt inaduertenter, incogitanter, citraque voluntatis concurſum, depingant in fœtu, membrum contacto correſpondens, imagine obiecti illius perturbationis, Imagine inquam: non autem figura tura otioſa. Sed, puta appetitum fuiſſe ad ceraſum: depingitur vtique in fœtu, & in membro conſimili, quale prægnans ſibi manu tetigit, ceraſum, quod virideſcit, flaueſcit atque rubeſcit quotannis, iiſdem ſtationibus, quibus arboris ceraſa, has colorum viciſſitudines acquirunt. Et quod eſt lõgè mirabilius, contigit fœtum ſic ſignatum, Maio, atque Iunio has ſignaturas colorum in Belgio paſſum: qui poſtea, in Hiſpania Martio & Aprili, eaſdem exprimeret, Ac tandem rediens in patriam, rurſus in Maio ac Iunio illas oſtẽraret. Sub valida quoque prægnantia impreſſione, nedum noua ſuperinducitur ceraſi generatio: ſed etiam contingit, vetus eſſe immutari, cogitque loco credere generationem

tionem ſeminalem: imò & Dei imaginem, iam viuidam, vel in procinctu ſui aduentus, non venire, ſubſtituique creaturam alienigenam, atque monſtrum. Quorum contingentiis ſunt plenæ, quotidianæ, atque in vitæ experientiæ. Quæ poteſtas prægnanti data conceditur. Non tamen quod proin aliis mulieribus; imagines conceptuum non deferantur pariter ad vterum, cui non inhabitat embryo. Docui namque ſingulari tractatu, hominum perturbationes, in præcordiis, circa os ſtomachi, fabricari. Viris nempe inde ad cor aſcendere, mulieribus autem procliuius mitti ad vterum. Eò quòd mulier deſtinet naturaliter inſpirationes vitales ad fœtum. Adeòque omnis præcordiorum commotio muliebris continuò reſpicit vterum, ſiue adſit fœtus, ſiue non. Quicunque ergò mulierem deliberato animo perturbat mœrore, &c. is illi morbum volens immittit. Et qui grauidam infeſtat: matri, ac proli officere, ſe ſciat. Hinc puellæ circa maturitatis annos, ſi difficultatum conceptibus anxientur, ſolent vanis conceptuum Ideis vteri parietes continuò depingere, vt plurimum ac variorum ſymptomatum ſibi in malaciam authrices fiant. Quoniam vterus non impunè fert, ſibi tranquillitatem auferri, per peregrinas imagines. Vir autem ſuas in præcordiis format imagines, tam concupiſcibilis facultatis, quàm iraſcibilis, vt non immeritò proinde amentia dicatur Hypochondriaca, idque non ſecus atque in muliere contingit: ſed conceptuum ideas ad Cor & cerebrum tranſmittit liberius. Quidam enim expectans manè, prætorem in ſuam ſupellectilem miſſum iri, tota nocte ſedens mœſtus, capite in palmam manus inclinato, manè latus capitis canum habuit, qua parte manum tetigerant tempora. Adeòque manus prægnantis ſuas exorbitationes ad vterum, & viri manus, ſuos pauores vſque in pellem capitis traducit. Saltem hinc patet, pilorum eſſe veram accretionem, nutritionem, atque non inanem colorum ſignaturam, non autem innaſci per appoſitionem, à retro expellentem. Dein, quod perturbatio in viris, multum affinis ſit muliebri, licet longè infirmior. Docui quoque aliàs, perturbationum energiam in Splene conſiſtere. Quapropter vetuſtas Saturnum, principium atque parentum deaſtrorum, errantium quoque Aſtrorum ſummum, qui nempe deorſum in reliquos influeret: nequaquam reliqui ſurſum reflecterent, vtpote ſtellæ ad ſublunarium commoditates conſpirare creduntur, non autem ſurſum. Saturnum itaque originem vitæ, & conceptionum ſiue generationum initium dixere: imò & deuoratorem recentis pueri nominarunt, deſignantes per hoc, quod imagines à facultate concupiſcibili fabricatæ fecundent ſemina, & digeſtionum in nobis hoſpitia: prout quando exorbitant, nouellum ſanguinem conſumant, morboſque plurimos incutiant. Imaginatio igitur ſplenetica, primos habet impetus, qui conceduntur non eſſe in poteſtate noſtra. Saturnus ideo, velut citra initium fictus: Iupiter verò præcipua eius proles, ſede parentem deiiciens, rationis fulgorem ſignificabat, primos imaginationis impetus ſubigentem. Imagò verò, per imaginationem formata, mox in Splene veſtitur ſpiritu vitali, eumque aſſumit, vnde Idea fortificatur ad operum executionem. Quotuſquiſque enim eſt, qui non ſenſit ſubinde circa ſtomachi orificium (qua parte Splen maximè ſenſitiuus, ſicut & tactus in extremis digitorum) perturbationes, anxietates, & ſuſpirandi occaſiones? Nonne eſurienti mox tollitur appetitus, per triſte nunciũ? Notabile heic eſto: quod licet prægnanti ſit planè ignota eſſentialis diſpoſitio rerum, ſub perturbatione apprehenſarum, eaſdem tamen penitus formet, atque figuret in fœtu, dum extra truncũ arborum, in carne, ceraſum fabricat in inſtanti, continens internũ eſſe, & ſeminalis ceraſi ſcientias. Non mirum eſt igitur, terrorem à Peſte fabricare Ideã Peſtis; vnde Peſtis ipſa mox pullulat. Quamuis anima ſenſitiua hominis, Peſtis eſſentiam ignoret. Hic patet cãpus apricus, ad probandum cũctarum rerum notitiones ſiue Ideas, in nobis formari vi animæ ſenſitiuæ: iacere tamen obtenebratas in mente immortali, quas Adamo præſentes fuiſſe credimus, dum brutis iuſta inderet nomina. Etenim ſi muliebris conceptus, exundatione perturbationis cuiuſpiã illectus, internas plantarum animaliumve diſpoſitiones depingat (imò quandoque cum tota ſui fœtus tranſmutatione) neceſſe eſt in ipſa mente tanquam diuinæ imaginis ſculptro eſſentiali, rerum ſublunarium ſaltem notionem eſſentialẽ habitare, modò in naturæ impuritate & peccati originalis macula, depreſſam ac deformatã. Alioquin anima ſenſitiua res alienas facere non poteſt, quas neſcit & non habet: adeóque opus eſt, ad hoc confluere mentem immortalem, perturbationibus excitam. Obſcura atque difficilis admodum via, per quam Adepti, nulla librorum ope priſtinam ſcientiarum lucem aliquã venari contendunt. Ideóq; & Laborem Sophiæ appellant. Eamque Paracelſus æſtimat decuplo faciliorem, quàm didiciſſe Grammaticen. Opinatur tamen Picus, niſi operator vtatur medio, ipſum mox operiturum Binſica, ſiue ariditate cerebri. Propter aſſiduitatem ſpeculationum, ſpiritum vitæ attenuatũ iri. Quicquid id ſit, ſaltem cauſarum inſcitia neglexit plurima, fueruntque ægrorũ opitulationes fruſtra exſpectatæ. Diſcuſſi autem hoc loco imagines, phantaſiagenitas, quo conſtet, qualiter omne corporeũ proueniat ex inuiſibili ac incorporeo initio (quod antiquitus à mundo intelligibili peti affirmabant) per imaginationem. Anteceſſoris parentis, imitando quadam ſimilitudine, mundi creationem iuſſu incomprehenſibilis Verbi (*fiat*) ex infinitudine Nihili, ſemel factam. Quæ deinceps ſuam nacta eſt continuationem ex dono Verbi *Producantur ſemina*. Per prædiductam imaginationem ſcilicet, tam plantarum, quàm animalium. Natura itaque, ſequendo infuſam ſibi poteſtatem, profert omne ſemen, ex imagine cuiuſdam conceptus. Eſt nimirum tam in animantibus, quàm in plantis, imò & in ipſis mineralibus, ſua cuiuſque imaginatio, ſuo modo improprio, productrix tamen. vtrobique fecunditatis ſeminum, tam ad eſſe naturale, quàm ſuper incidentiũ, & monſtroſorum. Imaginatio quippe condit rei conceptæ imaginem, quam ſuis à Deo datis donis conuertit in medio, quod ſemen dicimus. Sine qua videlicet imagine, omne ſemen eſt duntaxat inanis ſiliqua. Non ſecus atque flos peponis, à tergo non habens promiſſum peponem, inane eſt oſtentum. Imago atque ſeminalis illa, prout in ſe gerit perfectam ſimilitudinem ſuæ iconis concipiendæ: ſic etiam

liberam incorruptamque cognitionem rerum ſibi agendarum ſubiret generationis decurſum. Hoc tamen notabile in generationibus. Quod ſicut prægnans non operatur propoſita mirabilia, niſi ſit perturbatione perculſa, ſilexque ſit concuſſus ad chalybem: Ita ſemina animalium deſinunt eſſe fœcunda, niſi eis iuncta ſit libidinis perturbatio, faciens animam deſcendere in ſemen, vt illud illuminet. Quapropter herbæ mox à producto languent, completo ſuæ imaginationis ſiue proprietatis ſcopo. At mineralia, quia non ſunt deſtinata, vt propaginem è ſuis corporibus excitent, eò quoque ſuos imaginationis fines longè obſcuriores habent: Cum ergò omnis generatio imaginem præſupponat, iuxta quam ſuas diſpoſitiones exſequatur Hinc fieri nequit, quod imaginatio terroris generet Ideam amoris. Nec phantaſia metus ab hoſte, phantaſma producat terroris à Peſte. Non immeritò quoque loca, infecta Peſte, vitanda ſunt, ac nedum propter vitiatum iam atque contaminatum aërem: verumetiam, vt obiecta vitentur, quæ ad terroris imaginationem conducunt. Iam eminus apparet litus, quorſum nauigamus, & quo pacto terror ſit pater Peſtis. Pueros etiam contingit celerrimè imaginari, atque commoueri: illorum tamen perturbationes non gerunt ſeminia in ſuis imaginibus, aut Peſtem ex terrore ſibi faciunt. Perinde namque his eſt, atque nouello fidicini qui primis lectionibus conceptam cogitationem, non niſi difficulter ad digitos tranſmittit. At poſtquam artis gnarus eſt, digitique iam aſſuefacti imaginibus tonorum, ac motuum: peragunt inhæſitanter mandatum phantaſiæ, totumque perſonant Hymnum, licet ſubinde attento colloquio mentem à muſica auerterit. Neque enim ceſſant digiti ad finem percepti Hymni pergere.

Imaginata Peſtis requiſita ad Ideam.

SÆpè fidem experientia fecit, quod quis terrore ſolo, Peſtem abſentem ſibi atque ſuis parauerit. Quæ veritas oſtendit, quòd imago phantaſiæ, ab incorporeo ſuæ nuditatis eſſe, & cogitationis ſimplicitate, ſe paulatim veſtiat, induatque vitæ ſpiritum, & in eo ſui productum ſeminale relinquat: ens ſanè, ad magna atque terribilia facinora promptiſſimum. Verùm enimverò, vt ad executionem ſuæ deſtinationis nondum eſt ſatis, (Reperitur nempe, quod imago. ad viſcera perueniens, nihilominus non rarò flaceſcat.) Idcirco declaraui in prægnante, manum inſuper requiri, organum organorum, vt externum & ſignum determinati membri, in quo eſt ſculpenda imago. Etenim perpetuò anima mediis vtitur, ſuper quæ imago fertur ad eſſe, & operari. Delineare autem idcirco debui, qualiter anima operatiuas ſuorum conceptuum imagines, ad manum, nequaquam autem ad pedem dimittat exemplo fidicinis: & quo pacto, per conſuetudinem, ſuas ſtatim imagines tranſmittat, quæ alioqui præter conſuetum, moleſtiſſimè eò pertingerent. Quocirca notandum, ſi prægnans fuerit dextera (ſiniſtra tamen manu aliquod ſui membrum ſub perturbationis inſultu attigerit, nihil inde ſuper fœtum ſignatum iri. Vnde apparet, manum illam, quæ communis ordinaria, & quotidiana eſt cogitatuum executrix: ſit etiam directrix imaginum ad loca, & operationes. Vir ideo non perinde fortiter per phantaſiam operatur, atque mulier: nec alia quæuis fœmina, perinde atque prægnans. Neque etiam terror quiuis peſtem generat. Terror enim à lupo, colubro, aut cane rabido, non parit in nobis imagines operatiuas lupi, aut colubri: Imò nec quidem vbi lupus viſibiliter adſit: prout tamen Peſtis, per terroris imaginem, nobis naſcitur. Dubium itaque ſubeſt, An terrea imaginatio animæ, à Peſte, eiuſque imago, ſit ſufficiens, & adæquata cauſa Peſtis? Seriò imprimis attendendum, Imaginationem per ſe ſufficientem ad operandum, niſi alia inſuper concurrant. Imprimis namque in ordinariis procurſus omnibus, ſolitiſque operibus, ex deliberatione electiuæ animæ prouenientibus, oportet adſit voluntas. Piſtor namque fruſtra multa, de panificio, intentéque imaginabitur, niſi manum voluntas, non quidem ad aliquod membrum: ſed ad paſtam, admouerit. Ego pariter de Peſte ſcribens abſque terrore, in pleno velle, & conceptu cogitantis animæ, multa de Peſte meditor: non tamen ob id hanc mihi contraho Nemo etiam, niſi forte deſperans fatuus Peſtis generationem in conſenſu voluntatis intendit. Requiritur ergò voluntas explicata, in quotidiano ac naturali curſu actionum operatiuarum, in quibus velle, deducit conceptas in deliberatione imagines, ad executionem operis. At nullatenus exigitur conſenſus voluntatis, ad generationem entis, aut tranſmutationem vnius in aliud. Siquidem omnis tranſmutatio, licet monſtroſa, vtitur tamen priuilegiis veræ generationis: cum ſit reideatio in Archeo, ex victoria nouæ imaginis, traducta ſuper ſeminalem, quæ priùs erat concepta in Archeo. Ergò conſideratio tranſmutationis, non expendit conſenſum voluntatis. Denique, neque nuda imaginatio, ſiue imaginis productio, neque manuum attactus, ſufficiunt ſimul ad tranſmutandum: Sed (attende benè) omne opus imaginationis quod in nobis nouam generationem, vel tranſmutationem vnius in aliud, producit neceſſariò, requirit alicuius fidei concurſum, colligatæ in eodem ſubiecti puncto, ipſius phantaſiæ. Nimirum, terror ab animali nocuo, non producit in nobis iſtud nociuum animal, neque eius ſaltem venenum. Perinde etiam, vti mea attenta imaginatio, meditans mirabile virus Peſtis, non generat proinde Peſtem in me: Ratio itaque quare terror à Peſte magis Peſtem faciat, quàm terror ab animalibus, venenum eorundem in eo conſiſtit: Quod venenum Peſtis non ſolùm fiat ea apprehenſione, & conceptu terribilium effectuum: Sed quod ſimul concurrat cum illis inſeparabilis quædam fides, per quam territus, ac pauidus quiſque, timendo imaginatur, creditque tenuiter, ſe iam aliquid peſtiferi veneni contraxiſſe. Vnde (nec enim prius) Peſtis imago, per huiuſmodi terrorem concepta, operans, & fecunda euaſit. Nam is terror, cum ſuſpicione credula, applicat animam ſic territam Archeo, vt hunc veſtiat imagine terroris concepti. Cuius quoque fidei defectu, etſi animalia ingentem terrorem conciperent, non tamen Peſtem humanam acciperent vnquam: licet ſuam tabem, vt naturale venenum, quandoque hauriant, vnde etiam oppetunt. Eſt namque venenum fermentale,

quod

Digitized by Google

quod vtut celerrimè cum iis tranſigat: vera tamen Peſtis non eſt. Quiſquis autem rabientem, in ſe inſilientem viderit, & quantumcunque exinde territus fuerit, imò ſubitò concipiat, atque moriatur: nemo tamen vnquam vel tenuiter credit, ſe rabidi venenum hauſiſſe, abſque morſu. Quare etiam totius ſuus terror eſt ſaltem, ne mordeatur. Quod potius includit præcautionem futuri, quam fidem nati veneni. Terror igitur, occaſio Peſtis, vehit in imaginatione aliqualem fidem, timoremque, ſe aliquid contagionis, actu hauſiſſe, ſub incertitudine, & agonia eiuſmodi. Eò quòd venenum Peſtis ſit inuiſibile, non autem rabidi morſus. Quæ particula fidei, cum perturbatione terroris, perficit actualem imaginem in Archeo, generandæ Peſtis ſemen. Eò quòd imaginatum, apprehenſum cum perturbatione, & creditum, ſiunt actualiter in eodem puncto phantaſiæ, proferentis imaginem, in Archeum, tanquam ens ſeminale. Alioquin etiam, nec quæuis fides, ad hoc eſt ſufficiens. Quippe nemo eſt, qui non credat firmiter, quod Peſtis poſſit occidere, contaminare, aduenire, &c. Sed talis iſta fides eſt languida, & velut mortua, nec proinde operatiua, id eſt, non nocua. Niſi eſſentialiter in eodem identitatis puncto, ſit connexa terrori, apprehenſo cum perturbatione, ex hauſtu actualis veneni. Caſtra enim & arces, perſæpè pauorem panicum, ac lethalem terrorem arripiunt, ſimulatque cum timore perturbationum credunt, hoſtem proditoriè, aut clanculum irrepſiſſe, aut inſperatam opem nactum, &c. Quæ cuncta ſub nocte opaca magis inualeſcunt, quia fiunt inuiſibilia, magiſque horrenda, ac timenda vniuerſa. Somniales pollutiones, quanquam fortem habeant imaginationem, abſque motu aut fornicationis illecebris, ſufficientem expulſioni; fidei tamen illius defectu, ſemen tantum ſterile eiiciunt. Etenim etſi imaginatio operetur dormiendo: non tamen fides operatur ſomniando. Quippe quæ non imaginationis, at ſolius eſt filia voluntatis. Somnus nimirum ad hoc conducit peculiariter, vt tranſmutatus liquor alimentarius, per appoſitionem, mentiſque informationem, omnino aſſimiletur. Quapropter adoleſcentibus annis, plùs, atque profundiùs dormitur, quàm ſubſequentibus. Cumque materiæ vitales ſuas habeant imaginationes naturales etiam quæ non ſunt imaginationes intellectuales: certè, ipſa ſanguinis imaginatio, ſubter ſomnum, potentiſſimè operabitur. Sed fides, cum ſit vis ſeparata, animæ ac voluntati alligata, neceſſariò quoque ſub ſomno ſopitur. Eſt itaque imaginationis Splenicæ actus propemodum inconcuſſus, ac indeſinens. Sed anima, ſemel credens vnum aliquid, ceſſat dein, quieſcitque à credendi aut confitendi conſideratione, donec de nouo obiectum illi refricetur. Nec hoc loco loquor de fide Chriſtiana, dono Dei ſupernaturali; ſed intueor confidentiam: tam ſcilicet deluſionem credendo, quàm rei veræ putationem. Catula enim quædam iuuenis, & nondum laſciua, catellum quindecim dierum nacta, lambit, amat, & mammis apponit: dein infatuata, credidit ſuum eſſe fœtum, adhoc erat incorrupta, mox illi mammæ tuberant, & vidi copioſum lac profudiſſe. Item media Hyeme ſi optes pullos, tepefac oua linteo calente, atque interim

depluma pectus caponis, pone ſuper oua, vt foueat, cumque ibi eum concludas. Qui teporem ouorum, ac frigus pectoris inſuetum, ſorgendo ſentiens, incipit oua fouere. Incubando autem concepit falſam fidem, creditque ſe ouorum matrem, pullos omnes, ad extremum vſque educit, & crocitatu fouentis gallinæ ſimili, conuocat, pugnaxque pro pullis, gallum fugat: atque tandem ingenti triſtatur, à pullis derelictus. Si itaque falſa fides, operetur tanta, quid non fundatior qualibet, terrori Peſtis coniuncta? Ineſt ergò imaginatio quædam, ſanguini natiua, partibus animalis, imò & morboſis excrementis: adeò vt cruori extrauenato, iam remedia magnetica, applicari cum fructu locupletior. Conſideremus etiam, ſextæ digeſtionis mucilaginem excrementitiam, adhærere intra harundines (vnico ſic etymo voco venas, arterias, inteſtina, & canales quoſlibet) ſua primùm qualitate inſontem: ſed hoſpitij ius, quatenus indirectè aduena eſt, violantem. Ideoque per ſe, parti inſidiantem. Mox dein, ab Archeo, parti inſito, concipitur deſiderium expellendi illam: cuius conceptus Idea, in exoſam mucilaginem imprimitur. Quæ cum ſit ſeminalis, formam, aliqualem vitam, itemque & hanc poteſtatem agendi, naneiſcitur: ac ſuam deinceps materiam moderatur, ad propoſitos ſibi, nactoſque fines. Membrum autem, non valens ſubigere hoſpitem, ſibi inuito connexum, maiori flagrat niſu, appetituque expellendi. Nec enim appetitus iſte eſt amplius ens rationis, ſiue imaginatum: ſed ſurrexit in ens quoddam ſeminale, propter conceptam ab Archeo Ideam, ſibi impreſſam, induitque materiam exoticam, in omnem morboſi ſeminis perfectionem. Non ſecus atque in ſaliua rabientis, ipſamet rabies ſeminalis, & in picto fœtus cerato, conceptus grauidæ. Sic namque poteſtate agendi, ditata materies, iuxta imaginem indutæ paſſionis, incipit agere in membrum hoſpitale. Ineſt nimirum illi iam ipſe morbus, ſemine efficiente potitus. Qui tandem pertinacius connexus, ſæpè victor, vitalem facultatem illius membri in ſui clientelam ſubigit. Mortificat nimirum, ſuoque contagio conformem partem, cui inſidet, reddit. Pars autem, cum ſit laſſationi, huiuſque termino, obnoxia; è contra verò character, ſiue idea ſeminalis iam concepta, ſit indefeſſa: neceſſe eſt, velut conuocatis viribus Archei, morbus ille proſcribatur per criſin, vel robore morbi ſponte exantlato, orbetur vi agendi, fiantque oppilationes, ac ſcirrhi: vel loco, victa pellatur, fiatque abſceſſus: vel medicaminis præpollenti vi pellatur. Aliàs namque, natura habenas deſerens, manus vinctas morbo tradit. Quatenus ſcilicet pars continens, à contento hoſte victa, reliquum totum, ſibi ſimile reddit, non ſecus atque Gangræna minutula, totum mox mortificat, ita & materia morboſa adhærens, partem cui adhæret inficiens, totum integrale mox inficit. Neque enim ſemper ſunt ab initio, innata ſemina morboſæ materiæ: quid ideo tantiſper tantùm eſt materia occaſionalis. Quinimo vt plurimùm ſana, atque innoxia qualitatum proſapia, innocentiam ſimulant ſpinæ morboſæ. Noxia nunquam alioquin intro admitterentur, quia intimè ante admiſſionem, atque ſagaciter, ab Archeo examinari ſolent. Sternuntur enim in limine mox, quæ-

cumque incapacia ſunt neceſſitudinis vitæ. Si ergò ſordes, proditorio errore intrò admiſſæ, aut per degenerationem ſubortæ, intus hoſtilitates recipiant, eaſque in nos exerceant, dum agendi robore fuerint qualificatæ ab Idea recepta: nec mirum etiam, ſi fermentum veneni ſubinde acquirant, eoque nacto, paratas in nos manus iniiciant. Hæc eſt ſuccincta tartari erroris imaginumque morboſarum origo, progreſſus, atque hiſtoria. Potiò imagines venenorum ſic ſe habent: In beſtiis enim venenoſis, venenum fieri ex imagine iræ, prouerbio docemur. *Morta la beſtia, morto il veleno.* Quod locum dumtaxat habet in venenis propriis ſpeciei. Non autem in cadaueribus, Peſte extinctorum, quod tam in hominibus, quàm falcone, quotidie experimur. Eò quòd Peſtis non ex ira, pro more ſerpentum venenoſorum, naſcatur. Canis namque ludens ſi dente icerit, vulnus citò medicabile infligit: ſin autem irato dente, non tamen quam præcedens, profundius momorderit, iam vulnus fecit, veneni iræ particeps. Sin autem rabidus fuerit, iam non tranſiens venenum iræ: ſed rabici ſuæ mortiferæ, atque amentis compar, communicat. Accensâ nimirum voluntate nocendi, per iram, imaginem, bellua, aliàs inſons, parit venenoſam, ac per dentem eandem tranſmittit. Multo id luculentius in feris ſontibus Sunt ideo venefici curioſi, vt prius iratis atque irritatis ſerpentibus lethale virus mutuent. Catula luxurians, ſi manum pueri lambat, eandem veſicat. Equa verò luxurians, ſua pedum cornua, ſiue vngulas, veneno imbuit: ſic nimirum, vt dyſentericis ſint præſenti toxico: quæ aliàs, à non luxoriante, ſi butyro frixentur puluetatæ, confeſtim dyſenteriam ſanât. Plãtarum autẽ veneno propria, nõ ab ira aut pauore ſonr: ſed fermentum corruptiuum ſeminali imaginationi natiuæ, illatum continuandis ſeminibus à mundi creatore eſt inditum. Nec eſt enim plantis hoſtilitas aut voluntas nocendi nobis. Adeóque nec venenum, exſiccatis plantis commoritur. Eſt namque fermentum venenatum, plantis ab exordio mundi confermentatum, ad ſeminaliter propagandum, ob fines creatori ter glorioſo ſoli cognitos. Rabidus autem, venenum per ſaliuam, adeóque per dentem communicat. Deus namque rabido inſeruit, quantum manus prægnanti. Denique Imaginatio plantarum, quamquam ſeminum ſuorum ſit formatrix, ipſa tamen non libera, aut arbitraria: ſed potius dos ſeminalis, propagatiua ſui ſimilis, idque cum totali ſui proprietate, in quo quieſcit, non alienis perturbationibus, aut illecebris, alterabilis. Quapropter in ſe, monſtrum non concipit, nec facit vnquam ſponte, niſi ab externo laceſſita: eſt itaque venenorum iſta differentia, origo, progreſſus, productum, & nocendi modus. Hæcque cò deduxi, vt intelligatur ſcilicet, ſi ex ira virulentarum ferarum fiat extemplò lethale venenum, poſſe etiam per terrorem, in hominis Archeo, fieri terrificum Peſtis venenum. Si namque triſtitia, amentiam, hydropem aut caducum: Ira verò colicam, Apoplexiam, ſpaſmum: denſaque anxietas, vel intenſa minus cogitatio, furioſum vel Lunaticum gignant: nec à ratione deuium eſt, Imaginem Peſtis intus fabricari, ex perturbatione illius Vulcani, in quo fabricantur primi impetus. Cuius paroxyſmus, ſæpe vt amentium tolluntur per Splenetica auxilia, Animal exiguum, araneæ ſimile, Solifuga Solino dicitur, quod diem fugiat, Sardiniæ fodinis argentariis frequens, reptatque occultim, & per imprudentiam ſuperſedentibus, Peſtem facit. Quod venenum quidem non eſt vera Peſtis: ſed puſtula venenoſa. Nam ſubiungit, Calidos fontes vicinos eſſe, qui abolent ſtatim, inſertum à Solifuga venenum. Sic nimirum lethales fodinarum halitus, non rarò peſtilentes vocantur, quia foſſores diutius morantes enecant. Experimentum autem huius periculi facere ſolent: ſi dimiſſa ardens lucerna in cuniculos, confeſtim extinguatur. Nec mirum, ſi præter virus, etiam præfocent lumen vitale, ſi lumen igneum candelæ extinguant.

Fermentum Peſtilens.

COnſidera, qualiter canis mœſtus ambulet, cibum recuſat, potumque horret, quantos odij ſtimulos, ac inuidiæ conceptus alat, ante rabiem. Denique, vt conceptus ſui, vis plenaria, nõ in ſaliuam tantum: ſed in dentem (qui tamen vester niſide abſtergitur,) tranſlata, ſolo velut odore, ſimplicique vnius odoratus ſuffitu, ſufficit, ad excitandam ſetam ſeriamque rabiem, in demorſo. Minimus nempe tactus dentis, qua parte cutis patet, ſolaque epidermide hiat vtut ſalienic ſotas cruore abluatur: nihilominus imaginem ſuæ rabiei ſic traducit, vt ſicut manus prægnantis depingit membrum fœtus: ita canis, per dentis ſui attactum, infra quadrageſimum diem, rabiem afferet. Neque enim duntaxat ad mortem, vtut vulnus in ſola ſit epidermide, pergit; ſed pereunt ante mortem, principes mentis facultates, ſequunturque vt pediſſequæ mox, quo per venenum phantaſticum abducuntur. Etenim is dentis odor quaſi merum nihil eſt, eos incorporeum, non ſecus atque fracidi dolij odor, vel odor pedis, nono calceo induti, facientis veſtigium. Canis etenim, dudum ab impreſſo veſtigio, herum nouit, diſtinguitque iſthac tranſiiſſe. Sic odor veſtis, aut chartæ, peſtilenti tabe infamis, ſubtiliſſimo, imperceptibili, ac tenuiſſimo veneno, nos contaminat. Ac nedum lethali nos veneno imbuit, necatque: ſed & mentem loco deiicit, non ſecus atque rabidi dentis attactus ſubiet pellem, rationem à ſua maieſtate deturbat, cogitque ſequi ad determinatam ſuæ rabiei normam. Pauet namque demorſus, ſtata periodo, ad liquidorum cunctorum conſpectum, concipit caninam inuidiam, optatque viuentes omnes poſſe perdere, ſuamque multiplicare rabiem. Narrant Scriptores, in vulnere ſuccreſcere vermes capite canino. Saltem non diffiteor ſuſpicandum, huic veneno ineſſe fermentum, ſpiritus imaginationum reſpiciens, & affectans: In quo, minima odoris comparticipatio, ſuæ imaginis introducit Ideam, cui phantaſia noſtra cedere cogatur, imo potiùs, plenè tranſmutetur in horridum iſtud phantaſma. Mirum nempe, quod canis venaticus, omnium ſuæ matris primogenitus, ſolus canem rabidum adoritur, & ſuperat. Dos ipſi eſt inuictæ imaginationis, etiam, vt ſi à rabido demorſus, minimè tamen rabioſus fiat. Vbi interim reliqui omnes, per morſum, rabiem contrahunt, à rabido fugiunt,

giunt, nec ſe contra hunc defendere audent. Eſt ergò iſtud venenum, rabiei diuerſorium, imaginationis etiam peregrinus hoſpes, qui ab imaginatione pugnantis animæ ſuperatur. Ergò hinc nouimus, omnia venena in ſe eſſe fermentalia. Quædam namque ſolam deſtruunt materiam, & ſpiritum ſimul imaginatiuum, vnde morbi, amentiam connexam habentes. Alia verò duntaxat ſpiritum affectant. Qualia ſunt, quæ rabiem, quæque amentias & catalepſes adferunt. Quæ videlicet corpus non liquefaciunt, aut notabiliter alterant: ſolum autem ſpiritum ſenſitiuum trahunt in perniciem. Tarantula nimirum vix vnquam quieſcit, ideoque & hominem, quem pupugit, irrequieta turbat moleſtia. Aſpice enim, quam horrida effigie ſuas in hominem, cuius pellem vel tenui punctura pertruderit, imaginationes traducat. Vile enim, paruum, atque imbelle reptile, imperceptibili quantitate ſui veneni, totum inficit, eiuſque mentales poteſtates, ſubter ſui clientelam ſtatim rapit. Bellè ſanè etiam quadrat odor veſtigij, ſimulatus Peſti. Nam licèt edito, ventiſque perflatu loco, ædes aperiantur, & ventis cedat infecta domus aura: non tamen proinde ceſſat perendie Peſtis, quin ſufficiat tollendo totam plebem. Nec enim ceſſat odor veſtigij (quantitatis nihili) in via, ventis expoſiti, niſi pluuia lauetur, aut terra tegatur: ſuum ſemper cani refert herum. Memini etiàm, quod in Peſte Oſtendana, ipſamet ſracedo peſtilens, ſolet crematas ſoleas parum olere, ſolebamque Peſte infectum odore illo prodere. Porrò ante præuaricationem, omne animans ſubiectum erat homini, tanquam hero ſuaque vita media liqueſcebat, & peribat edendo, ante conſpectum noſtri Archei. Aſt iam, vel catulus, prædominatur vitæ noſtræ, & liberas animæ mortaliũ poteſtates, ſubter ſuas infirmitates rabiei, cogit. Calamitoſum nempe eſt, imaginem Dei deniceps ſubiacere morſui inſectarum, variaſque ſectari debuiſſe imagines fermenti veneni cuiuſlibet. Deniumque eſt, ſeruilia bruta, morſum ſuum, imagine iræ, veneno amenti, atque mortifero imbuere. Ah quàm penitiſſimè, atque fortiter iræ imago ſigillatur? Quamque rapida celeritate ad ſaliuam tranſmigrat; quantis infirmitatibus opportuna eſt mulier, ex occulto odore vteri? quam infandis enim intellectus exorbitationibus vexatur? Siquidem non tarò fracidus odor, communicatus è plantis pedum; ſuperbam noſtri ſtaturam deiicit, priuatq; ſenſu, memoriâ & intellectu epilepticos? Quã promtè enim contagium excrementi hypochondriaci, ſubter ſeptum, mẽtem alienat, ſeducitq; mœſtitia, horrore, furore, amentia, febrilibus deliriis, & lethargi differentiis, dum iuxta imaginem, fermento ſuo ionatam, nos alienãt? Quam enim terribile terroris venenum momento vnico, fulminis ictu imprimitur? in belluam quam icerit, adeò vt eius carnium eſu, Peſtis deglutiatur? quod ſaltem in ſignum eſt, fulmen à portentoſo initio, terroris pleno ſagitari, vnde nimirum Archeus, in momento extinctus, ſui terroris imaginem detegendo, perit ferè in momento. Sæpe namque ſomnus, imò ſopor, eſt in homine: vbi in Archeo eſt ingens Peſtis perturbatio. Sæpè è conuerſo. Archeus perturbationibus expeditus, atque ſecutus viuit: vbi homo miſerè ſuis conflictatur perturbationibus. In bellis, & è bellis, nunc atrociores Peſtes, quàm præteritis ſeculis: quia bella pauore ſæuiora, pluſque pauoris, & irarum minus habent, cum homo, in hominem impetu iræ motus, vindictæ ſtuderet. Nec mirum idcirco, quod propria vrinæ potatio, Peſtem cohiberet ante acceſſum: non quatenus alexiterium: ſed quia perſuaſionem ac ſpem continebat, antequam ſumeretur. Memini namque, quod anno 1635. dum Gallus Louanium vicinum obſediſſet, plurima inde Peſtis, Bruxellenſes pauidos, terrefactaſque timore mulierculas, mox dein inuaderet, quæque in pagos omnes diſperſa, magnam vbique ſtragem attulerit. Etenim & comparticipatio vitæ in eduliis facit, vt citò vitalia fiant, arripiantque mox Archeum noſtrum, indignatione, furore, & multiplici alioqui ſymptomatum clade ſubnoxium: Ita in *Magno Oportet*, elauditur nobis multæ lucis neceſſitas, ac tranſplantatio. Atqui, ſi eſculentorum proprietates vitæ mediæ, aliquatenus in ſanguine remanere debeant, eatenus & carnes comedentium, varient ſaporem, pro ciborum diuerſitate: neceſſe eſt, nos affici ab iis, quæ in nobis ſuum relinquunt ſymbolum. Equidem ſapores, proprietatum reſtes, tam cum externis, quàm interna putrilaginum conſortiis, fœdus pepigere, quæ ideo in nobis facilè fiunt participes iniuriarum. Vita nempe media ciborum, noſtris remanet in carnibus: piſciuoræ hinc nationes, ac Carthuſiani, cimicibus non infeſtantur. Carnes enim minus benè ſeruatæ, ex ſymbolo vitæ mediæ nobis reſiduo, quamlibet facilè putredinem nobis, inurunt. Vnde etiam formales corruptelæ in nobis inauſpicato ſurgunt initio. Dein carnes, & piſces, etſi mactentur tempeſtiuè; ſæpè tamen in ſe, morborum tabes continebant, quibus vbi veſcimur (præſertim ſi nidorem antea contraxerint) in ſui ſymboli conſortia, facilè concedimus. nobiſq; ſtatim nidores, ac fracedines mumiales ſuſcitant. Neque enim boues aut oues veſcuntur hominibus, nec noſtram in ſe contrahunt Peſtem: ſed nos bobus veſcimur, brutalemque haurimus Peſtem iuxta & noſtram. In ſolo quia homine, multorum brutorum Peſtes, ſuam ludunt ſcenam. Quare, nec inſontes ſunt cibi, non ritè confecti, dum fermentum ſtomachi illudũt, quia in alienas ſuæ luis colonias, & putredines varias, facilè tranſeunt. Hæc equidem nouarum calamitatum alternati in Peſte, quandoq; futura cauſa erit nouiſſimorum temporum indicatrix. Saltem nunquam in Scholis perpenſa ſunt, venenorum ac toxicorum fermenta. Sed horum actio æquiuoca ideo rata fuit, cœleſtique impreſſioni comparata. Semper enim, vbi in inſcitiam labuntur, ſurdorum cœlorum opem, procul nimis diſſitam, implorant. ac Saturnum inſontem culpant. Vocant enim actionem æquiuocam, dum agens non generat ſibi ſimile. Vt in cœleſtibus, ac meteoris occurrit. At quàm impropriè ad cœlos & actiones illorum æquiuocas ſit recurſum, propter venena, facilè quiſque nouerit, qui venena, vt agentia merè naturalia, atque domeſtica, nedum alteratiua per modum meteororum: ſed tranſmutantia, & ſpermatica aſpexerit. Quid namque ſeminali generationi ſimilius eſſe poteſt, quàm ſi ex ſe ſcorpionis virus, totum hominem interficiat, ſuique ſeminis proprietatem in totum propaget? Nec enim fermenta vſpiam æquiuocè

ſed planè vniuocè operantur. Quoniam ſi Peſtis æquiuoca actione pullularet, noo eſſet vtiqoe contagioſa, cum ſibi ſimile noo prodnceret. Patet itaque neglecta fermentorum indagatione (quorum tamen commercio, omnis rerum generandarum tranſmutatio conſcribitur) venena hactenus, tam io fieri, quàm io eſſe, ac operari, ſint ignota. Maximè, quod proprietas veneni ſit, per deſtructiooem Archei humani, ſoam imprimere imaginem ſeminalem, in vicem alterius. Quapropter etiam huius veneoi organorum, eſt ipſum fermentum. Hoc autem de venenis intellige, quæ imagine ſeminali teous, traoſmutationem moliuntur: non autem de metis corroſiuis: vtpote quæ non fermentaliter Archeum, eiuſve immaginem corrumpunt: ſed euodem in furorem concitant, qui propriam deio materiam, ſiue hoſpitium, deuaſtat: ſub cuius alterationem, aut interitum, ipſe Archeus quoq; loco cedit, cum integritate atq; reteotione ſuæ imaginis. Magoitudo enim, vehementia, robur, & celeritas venenorum, deceperuut Scholas, quæ neglecta fermeutorum conſideratione, prætetierunt vnicum generationum organum diſpoſitiuum præcedens introductionem imaginis ſeminalis. Sunt uamque Scholæ ſolitæ opera naturæ metiri ad pedem artificialium: & ſicubi quid eſſet, quod minus huic pedi quadrare ſibi videretur, verboſâ excuſatiooe, ad cœlos & occultas cauſas recurſom eſt, vt ignauiam, atque iuſcitias, indagandi impoſſibilitate velent.

Forma atque materia Peſtis.

CVm morbus in nobis proprium perficere nomen & omen debeat, tanquam in ſuo domicilio, ſuique propriæ eſſentiales cauſæ maneant in producto, neceſſe eſt, quandiu aliquid in aëre, aqua aut terra vagatur: id neque morbus in ſe eſſe poſſit, oeque eius cauſa contioens. Imo quicquid antecedentium cauſarum nomine eſt inſignitum, non ſit niſi occaſionalis, nil per ſe: ſed per accidens, cauſans, nil citra appropriationem in nobis acceptam, Quapropter nec indicant, nec optant, nec præſcribunt curatiooem: ſed duntaxat cautionem ſiue fugam. Occaſiones ergò Peſtis, conſiderandæ ſunt, quatenus quandoque hoſpitatæ morborum occaſiones, io cauſarum ſeriem migraot. Iam itaque ſatis imprimis docui, Peſtem non dimitti cœlitùs. Cumque omnia effectus ſit fructus, ſiue productum ſuæ, & oon alienæ arboris, Idcirco quæuis cauſa ſuum, & non alienum producit effectum. Peſtis igitur ſpecificam, propriam, & oon alienam cauſam habet. Nec enim Peſtes diſtingnere per accidentia ſua, comitaotia vel ſignata licet: quippe quæ fluunt immediatè à diuerſitate ſubiectorum, eò quòd per modum ac naturam recipientis diuerſimodè varient iuxta conſuetum entiom oaturæ. Quapropter etiam Peſtis conſtans materia, forma, eſſentia, ſemine & proprietatibus, ſnam quoque poſtulat habere, vnicamque ſpeciem, cum ipſamet rerum aut defectuum eſſentia ſit indiuiduis proxima. Sin autem vel cateroè, aduenist, vel iotùs generetur, perinde id eſt, cum inde Peſtis iam conſtitnta. Denique ſi citiùs tardiúsve cootaminet, violentior ſit, celerjorque eius exitus, varias partes inuadat, aut diuerſimode corpus exagitet: id tamen proinde non mutat veneni ſpeciem. Sunt namque duntaxat ſigna quantitatis, commiſtionis fermenti, appropriationis, & incidentiæ, in partes recipientes. Alioqui venenum peſtis, internum atque formale, quodque eius quidditatem continet, eſt ſingulare ſemper, in omni indiuiduo. Quoniam eſſe rerum conſiſtit in ſimplicitate ſuæ ſpeciei. Sicut vtrobique eadem eſt ignis eſſentia, ſiue magnus, ſiue paruus, ſiue quietus ſiue follibos agitatus, ſiue denique flamma rubra, flaoa, viridis, vel cœculea fuerit. Peſtilens itaque remota, cruda, ac prima materia occaſionalis, eſt aër fracidus, vel potiùs fracidum Gas, Quæ aëris fracedo, iuxta ignis experientiam, quam adepti promittunt, nondum habet 8200. partem corporis ſui ſeminalis. Quod facilius comprehendes, ſi conſideres, vas vioi fracidum, doliumque iam exhauſtum, abſque vllo ſui pondere, corrumpere noua & vetera vina, cado infuſa. Tractaui oempe in meis Phyſicis, de fermenti fracidi natura, & quo pacto ex incorporeo fracidoque ſemine oriantur vegetabilia, vt hioc Peſtis proſapia diſtinctius eluceſcat. Terram inſuper, oſtendi fracedinis matrem: vt ſciamos Peſtes populares, à terræ motu caſtrorum, obſidionumque ſequelis, primam ſui occaſionalem haurire materiam. Ideo enim quantum terra diſtat à cœlo, taotuodem quoque materia occaſionalis Peſtis à cælo eſt remota. Voco autem materiam hanc primam, incorporale illud venenum fracidum, exſiſtens in Gas terræi: Adeòqoe hoc venenum, tanquam materiam remotam ſubſterno, ſub alio viciniore veneno, diſponente materiam Archei; quo facilius aſſentiatur, terroremque peſtilentem in ſe concipiat: Vt tandem ad horum diſpoſitiones præuias ſuperueuiat quidditas peſtilens formalis. Cæterùm, ſi de aëris infectionibus debitè philoſophaodum, neceſſe eſſet. ipſius anatomiam repetere ex prælibata, in Phyſicis meis, elementorum doctrina. Aër itaque in ſe, eſt alterum ex elementis primigeniis, tranſparens, tamqoe leuitatis, quàm ponderis expers, impermotabile, ac perpetuom, frigore præditum natnrali, niſi ſituum & commiſtorum robore impediatur: Poris autem vbiuis refertum, & hactenus extenſionem, aut compreſſionem ſui tolerans. Cuius poroſitates, vel replentur vaporibus, alieniſque exhalatibus; vel plaoè hiant expertia corporis, in ſui integritate manentes (quod alibi tractatu de vacuo neceſſario domonſtraui.) Enim verò oamque ſi aër eſſet abſque poris, omni corpore vacuis, non poſſent halitus eleuari, abſque corporum penetratione. Cum autem detur aëris dilatatio, & compreſſio manifeſtiſſima (vt aliàs plene demonſtraui) neceſſariò datur & vacuitas. Sunt oamque eiuſmodi poroſitates in aëre, velut vteri, quibus aporrhϾ fructuum aquæ, reſoluuntur denuo in vltimam aquæ ſimplicitatem, vnde prouenerunt, ſpolianturque quibuſcunqoe priorum ſeminom ſignaturis. Sunt autem eiuſmodi effluuia in aëre, peregrina, per accidens & varia, iuxta indolem concreti, vnde exhalarunt. Imprimis ſuot vapores aquæ poræ atque ſimplicis: dein aquæ maris ſalſæ, qui pluuiam coodiunt vaporoſa ſui myria, & eatenus à corruptione præſeruant. Secus oamque, ob admiſtas vario-

rum

rum exhalatuum ſocietates, de neceſſitate, putrerent, ac fœterent aquæ pluuiæ, non minus quàm nubes in montibus, & nebulæ pleræque: Partium ergò aëris hauſta venena vaporetenus hoſpitantur in poroſitatibus ſuis: partimque ipſum aëris corpus conſpurcant, ſine corporea commiſtione, prout vitrum odores concipit. Quæ contaminatio iure, impreſſionis nomen habuit. Eſt mihi domus campeſtris, à meridie ſilua querna diues: ab aquilone verò amœna reſpicit prata: ad vtramque porrò Solis dominum, colles Cerere fecundos habet. Lintea autem ibidem lota, & fonte diluta, tabulato ſuſpenſa, nitidiſſimè albicant flante Borea, & hinc inde etiam, ab ortu in occaſum, vel viciſſim, ab occaſu in ortum. Solo autem ſpirante Auſtro, feneſtriſque auſtralibus apertis, inſigniter flauent luteo colore, è numeroſa nimirum quercu, eructatur halitus tingens in aërem, huncque à nobis inſpirari, vt & à linteis combibi, didici. Itemque ſic à quercetis, poſt ſolſtitium æſtiuum, exhalat occulta aporrhœa, quæ inſuetum vultum, atque collum, pruriginoſa puſtula frequenti inficit, ac dein in cruribus, & alibi euadunt conſpicua. Sunt namque in aëre quædam, quæ odore narium percipiuntur: alia denique, quæ per canes ſolos diſtinguuntur. Suntque & alia demum, omnis odoris expertia, licet non contagij. Siquidem veneni, vt talis, fermentum ab odore liberum eſſe poteſt. Proinde quæuis patria ſuos parit patiturque languores. Solo quippe natura ſubeſt, nec omnis fert omnia tellus. Quia varij patiuntur in aëre vapores, pro ſoli varietate. Quæ penitus mecum trutinans, ſæpè ſum miratus. vitam noſtram ad tot extendi annos: cum tam multiplici ſtipemur vndequaque hoſtium potentiſſimorum ſatellite, tam profundè eundem admittamus, imò & inuiti attrahere cogamur. Nec ſolo id anhelitu; ſed etiam per magnetem, qui per habitum carnis, ſuo more ludit. Etenim qui carbonum fumis, aliatumque rerum odoribus ſæpè dudumque impauidus interfui, realiter ſenſi odores iſtos, atque fumos, nedum in thoracem: ſed & inde ad ſtomachum recta deferri, ructuſque noſtros ideo exprimere conceptas fuligines. Sic namque anhelitus, è pulmone efflatus, refert odores, allij, & ceparum comeſtatum, etiam per nares collectus. Peſtis autem vtrinque hauritur. Quæ autem non de foris: ſed intus ſpontanea Peſtis gignitur, in axillis, & inguine, rara autem ponè aures ſe prodit, Nam hæc plerumque ab hauſtis odoribus Peſtis proſilit. Quæ verò maculis eſt infamis: ex interno veneno, intus prius ſuffocato, atque ideo peſſimo, prouenit. Quatenus Fracedine ſuffocationis plerumque intenditur. Quæ verò Anthraces exhibet, vel eſt fortis expulſio, quæ longius, quàm in proximum emunctorium iacit, vel ab attactu rei contagioſæ, vel inſpirato Peſtis veneno, oritur. Etenim quæ ex contactu inuaſit, etſi lentior ſit, quàm quæ aliàs vniuerſali de cauſa inſultat: plerumque tamen eſt lethalior. Quia inſitus membro archeus hac Peſte interimitur. Et inde para grangrenam peſtilentem trahit. Cui ſubueniendæ totalis Archeus eſt negligentior, de tutandis viſceribus cogitans, ſe intro fugiens, recipit; pergitque ſerpere mortalis iſta grangræna. Remedia quoque plerumque ſunt ignauia, eorumque intentio, vt exteriora eſcharentur, & poſtmodum eſchara citò exeidat. Huc nempe cuncta empiaſtra, & attrahentia adhibentur: rara autem ſunt adhibita, vt virus ipſum ſuperent. Peſtis autem ab extra, vt potiſſimum in artubus eſt formidanda; ita vice verſa, quæ ab initio foràs ſagittatur, minus inuoluit diſcriminis. Enimverò intus nata, primariò Archeum terret, idcóque ſubitanea ac præpotens. Venenum autem Peſtis, tactu arreptum, poſtquam Archeo ſe inſinuauit, (Quippe qui primum viuens, vltimum moriens, rerumque intus agendarum ſolus rector eſt) rato demum venenorum more reliquum facilè inficit. Siquidem ipſe Archeus ſemel infectus, ſtatim terroris peſtiferam imaginem concipit, eamque deſertis habenis regendi corporis, communicat conſociis. Denique etſi ſudor in omni Peſte cōducat: minus tamen illa, quæ externo contactu ſubintrauit, nullatenus ſaltē propterea neglidendus. Porrò in Peſte, ſingularis indiuidui (à quo ſubinde tota communitas affligitur (illic fracedo plerumque intus incipit: qua ſemel arrepta, facilius inde terroris Archealis virulenta imago creditur. Celerior eſt Peſtis, quæ ab externa odoris fracedine intro trahitur, quia duos gradus (fracedinem nempe atque mumiale ſyrgamicumque fermentum (ſtatim aſſociat: non eſt autem neceſſum. vt fracedo ſit naribus ſenſibilis cum auerſione. Nam ſi canes, qui olfactu nos excellunt, fracedinem, aut veſtigium heri, in via ſentiant: ipſe Archeus noſter, longè facilius adhuc, quæ intus ſunt, olfacit, nequitque ideo fracidus odor nocere, niſi fermentum mumiale intus inuenerit, cui ſe copulet. Iā tunc quidē eſt præſtò exotica materia, nihilominus adhuc contagij indiga. Ideirco oportet, vt materia ſit plenis numeris inſtructa, ac formalitate agendi. Nam ſunt hæc duo adhuc tanquam cauſæ occaſionales atque irritatiuæ. Denique de Tartaro cruoris ſat dictum eſt, quod ſit productum Peſtis quodque hanc præſtolatur, vel ſit exemplò, aduentu Peſtis. Terminus itaque fiendæ Peſtis primus, eſt Gas fracidum quod cum nequeat inficere, ſine appropriationis ſymbolo, requirit alium terminum correlatiuum, qui eſt fermentum mumiale (ſine quo non eſt appropriatio) nimirum Archeus, Peſtis ſuſceptor. Siquidem virulenta Peſtis materia, per contagium in nos traducta, non contaminat quenquam, niſi Archeus illam apprehenderit, & appropriauerit. In quo ſanè Archeus laborat improuidè. Nam exin Peſtis terrorem concipit propria phantaſia, non autem ex pauore humano. In qua nimirum terroris Archealis phantaſia, Archeus, venenum peſtilens parit. Quod eſt ipſa terroris concepti Idea, veſtita propriâ Archei chlamyde. Eheu tunc Peſtis intus adeſt, totumque facilè mox conturbat hominem. Imago ergò Peſtilens conſtat aura Archeali, vt materia continente, cui impreſſum eſt venenum terroris Archei, tanquam efficiens immediatum. Neque enim ideo virus Peſtis quemcumque ſemper inquinat, etſi odorem ſibi comformem mox in nobis inuenerit: eò quòd fermentum mumiale, quanquam internum; at nihilominus aſt tantùm medium occaſionale, reſpectu contagioſæ applicationis ſiue infectionis applicatæ. Quæ appropriatio proximè conſiſtit in reali & actuali congreſſu imaginis: per terrorem genitæ, quam Archeus concipit, ex præfata applicatione; exiſtimans

Digitized by Google

buius reſpectu, iam domi ſuæ eſſe potentem hoſtem, intra lares hoſpitatum. Qui panicus Archei terror, eſt cauſa immediata. imaginatione genitæ imaginis: (imaginationem proinde probaui, eſſe in Archeo, præter illam, quæ mentis conceptibus, tam in præcordiis, quàm in corde ac cerebro pingitut.(Quæ imago eſt cauſa adæquata Peſtis. Ipſiſſima inquam Peſtis, non ſeeus atque pullus, nihil eſt, præter ipſum ouum, fotu maturatum. Purpureæ febres enim, venenum quidem atque contagium idcirco habent, prætet putredinem, & fetmentum apptoptiationis (vnde nimirum ſolos homines, non item belluas inquinant) catent tamen Ideâ terroris quo Archeus, coofuſione ac deſperatione plenus, regimen negligit, funeſtamque ac ſemi. nalem iconem peſtilentis veneni fabricat Hanc denique ſui confuſiooem facilè ſuis ttanſmutatis liquoribus alimentariis inſinuat, quibus antè inuigilabat, iam io hoſtilem tartarum eruoris degenerat. Archeus enim, gubernaculum deſcrens, inſtar hominis pauidi, præpoſterè ſurſum atque deorſum inuettit omnia, & ipſemet profugus, hoſtem intus receptum conclamat. Fiunt tenebtæ, appetitus ſternitur, incepta ceſſat omnis officinarum digeſtio. Quodque penè vel ſemidigeſtum erat, cottumpitur: quia triſtem mottalis veneni imaginem horret, Seditio itaque, murmurque eſt intus per membra, quia horum ſpititus inſiti, confuſionem influi Archei perſentiont: ſed compeſcere nequeunt. Etenim ſi nuttimentum ſemidigeſtum, in ſtomacho tecens ac mite etat, ſopor oritur, itemque vomitus ac nauſea: ſin autem iam digereudo aridum, cephalalgia occopat hominem. Sin autem propemodum digeſtum, cum nidore putreſcit. Vnde vomitus continui. Aberrant enim cuncta, puttentque ſub imagine veneni, & in rerram mucaginem degenerat alimentum ipſius ſtomachi, quod & cauſticam acredinem non tardò induit. Eſtque circa ſtomachum potiſſimum murmur. Vtpote vbi primi & inotdinati ſunt hominum conceptus, atque impetus: ibidem quoque de neceſſitate, prima Archei confuſio terrotis, ſuboritur, ſitque imago teterrima Peſtis. Etenim plerumque notaui Peſtem citca ſtomachum prima ſedilia locaſſe. Quidam enim continuo vomitu deiectus, dolorem capitis ingentem ſenſit, ac mox delirium, deinde & ſoporem per interualla paſſus, ſexdecim horarum ſpatio obiit, multis deliquiir præuiis. Optabam autem ſcire, vnde tam celeriter, taotoque ſymptomatum furore oppetiuiſſet, nec Chirurgus adeſſe cuperet, tandem cultro diſſectionem inſtitui, ac inueni ſtomachum illius triplici eſchara iam perfecta pertuſum. Qualiter olim videram ſtomachum ancillæ perforatum: quæ volens biberat arſenicum. Interim in quauis Peſte, ſurgit febris ab exordio: quia & minitata corruptio, in Archeo incepit. Vitalia ſanè cuncta terrentur, in naturalibus imaginum directionibus, pauida diſcordia, confuſione & deſperatione diſgregatis. Tartarus cruoris quoque, iam legibus ſolutus, in tanta totius confuſione, furorem arripit, conceptis finibus ſuæ partis, cui adhærebat, reluctatur, & terroris confuſione omnem adauget tumultum. Hæc eſt ſcena Peſtis, quam aliquando per diuinam elementiam vidi ſomnio intellectuali. Non eſt autem Archei pauor, fuga, deſperatio, &c. ipſum venenum: prout neque ira animantis, eius eſt venenum. Sed venenum Peſtilens, eſt ens productum es imagine pauoris, & veſtitum ſubſtantia Archei, ſicut ira ſerpentis, iræ imaginem in parte Archei deponit, illamque ad organa exſecutiua iræ, deponit in ſaliua, &c: eſt autem virus peſtilens in ſe horridum, ac mortali contagio ſerpentum longè crudelius, quod ſcilicet per vitalem perturbationem (qualis eſt ira ſerpentis) in beſtiis producitur. Contagio enim Peſtis ſerpit in adſtantes, nec cum vita animalis petit, vt ſolent alia beſtiarum venena. Eò, quod venenum Peſtis non inhæreat vitæ: ſed effumanti inde auræ inſit imago, & quidem Archeo infecto veſtita. Vt ſanies, cruor, & pus, adſperſo vitriolo, adhuc vitam vitaleſque actiones, in torum vnde fluxerunt, retinuiſſe, hodierna docuit magnetica curatio vulnerum, vlcerum, & oſſifragij. Quinimo Peſtis propulſat potius à ſe fugitiuam vitam, pauidum fugacemque Archeum. Et ſicut Rabies canis, productum aſſumit ſuum, in ſaliua: ſic venenum terroris, in tartaro cruoris ſigillatur, prout etiam in auram atque odorem diſpergitur, peregrè abeuntem. Idcirco enim belluæ ſunt immunes ſpectatrices noſtræ calamitatis, quia vniuoci Archei defectu, ideoque & appropriatione carent. Quodcunque tamen ſubiectum, ſiue aura fuerit, veſtis, vel aliud ſolidius, etiam pauoris neſciens, quod odore imbui poteſt, poteſt itidem eſſe ſubiectum, in quod productum pauidæ imaginis poſſit imprimi: non aliter quàm terra odorem celeris veſtigij refert. Porrò tametſi Peſtis ſit vnica ſpecie: diuerſimodè tamen inuadit. Semel namque adoritur popularis, quæ vulgata fracedine esſurgit, poſt terræ motum, ex antris, rimis, ſtagnis, fodinis, & cadaueribus tam belluinis, quàm humanis, virus fracidum eructantibus. Quod tamen nondum peſtilens eſt, donec intrò receptum, tum demum fermento appropriatum fuerit. Vnde nimirum terrefactus Archeus, atrocem illam imaginem creat ſuæ confuſionis, atque terroris. Inuadit quoque ſolo odore peſtilenti, ex infirmo, vel cadauere, vel loco, aut re inquinata hauſto. Qui quò ſubtilius ſubiectum inhæſionis ſuæ habuerit, eò quoque velociùs contaminat, celeriùſque Archeo approximat, ob ſymbolum. Neque enim ideo ſudoris halitus, tam præſto inquinat, atque Gas peſtilens, odore non perceptibile: Perinde enim atque carbonum Gas, ſtomachum commouet, vomitum ciet, dolores capitis, imò etiam ſyncopen: ſic Peſtes notaui, quæ ſubtili halitu alimentum ſtomachi proximum infectant, vomitus continuos, ſingultus, ſyncopes frequentes, atque delitia, & mortem citiſſimam adferrent. Vomituſque ille remedia degultienda recuſat: ſyncope vires deiicit, vt delirium, cibos atque remedia aſpernatur. Materia autem infecta iam ſi per ſudorem auferenda, totam domum à ſtomacho ad pellem vſque tranſeundo contaminat, niſi per remedia cohibeatur malignitas eius. Nam etſi remedium, illam materiam infectam, promtè attingat, non tamen facilè educit non libenter ſequacem. Siquidem nunquam antidotus aliqua, ſemel infectum, in priſtinum reſtaurat. Eſtque ideo omnis antidoti cura, duntaxat circa præſeruationem nondum infectorum, horumque mitigationem atque

eeletem

celerem expulſionem. **Eſt & ardua popularis Peſtis occaſio, quod non vitentur loca, & corpora infecta. Quod in caſtris & obſeſſis ciuitatibus,** luculenter apparet. Legimus namque in Oriente, Peſtem à tribus militibus, ſepulcrum violantibus, incepiſſe, caſtra Romana contaminaſſe, & tertiam mortalium partem, per cognitas mundi oras, interemiſſe. Eſt namque eiuſmodi Peſtis celerrima, ac ferociſſima: quæ nimirum cuncta ferè ſibi neceſſaria, ſecum intrò adducit. Etenim cum venenoſa materia, iam nacta ſit fermentum, non debet paciſci cum Archeo, de ſui receptione, quam facilè à turbato hoſpite impetrat: ſiquidem iam in ſe, Ideam à priore ſecum adducit, nonamque iterùs conſimilem, in ſocium, ab Archeo acquirit. Peſtis verò, quæ citra externam opem, in nobis, totam ſui generationem orditur, ac perficit, fit ex præexiſtente tartaro cruoris fracido, qui mox ſponte cadaueris odorem induit facillimè. Vnde perterritus Archeus, Ideam concepti terroris ſuſcitat: ſicque venenum Peſtilens ſuſcitatur: huiuſque ſeminalis, atque infeſta imago illi excremento incorporatur: quod igitur ſæuiendo, pergitque contaminando. Inſenſili enim aura nobis communicatur Peſtis, quam muſcæ, piſcæ, corui, cornices, aquilæ, canes, lupi, &c. plerumque deſtingunt. Notiſſimum nempe eſt, domeſticum animal canem, vniuſcuiuſque odore dignoſcere, cuiuſve veſtigia, vtcunque leuiter impreſſa, dudum etiam poſtea diſtinguere. Eſtque Gas peſtilens, æquè ſubtile, ac odorabile. Acquirendæ ergo Peſtis differentes ſunt modi. Quorſum reperire oportet; Peſtilens venenum duntaxat vnius ſpeciei eſſe, nec eiuſdē rei plures poſſe eſſe parentes, ſpecie atque ſemine diſtinctos. Id eſt, ſemina non poſſe eſſe diuerſa. Adeo vt ſcorpio, ab ocymo, & à parente genitus non differat ſpecie: vt neque pediculus à lendibus proueniens, & ab homine ptonatus immediatè, identitatem ſpecificam proiicit. Lendes enim, ſiue pediculorum oua: ſunt in identitate Archei, cum materia, vnde homo pediculos immediatè generat. Quoniam ſi duo ſemina, ſpecie diuiſa, vnicum idem in ſpecie conſtituerent, fruſtra ad rerum generationem, diſpoſitionem ſpecificæ in materia: ſed promiſcuè omnia ex omnibus, atque ſingula ex ſingulis, prodirent. Agentia igitur ſpecie diuerſa, etſi aliquid ſub identitate ſpecifica conſtituant: Intelligendum tamen idem, ac eiuſdem Archei ſemen, ab vtroque formari. Sic homo facit excrementum vitale, vnde lumbricus, pediculus, &c. fotuque ſuo illud ſic diſponit, vt Archeum acquirat conſimilem, quem pediculus generans, ſuis ouis originaliter implantauit. Adeoque pediculus generans, eſt agens vniuocum, quod de ſe porrigit ſufficientem materiam generationi. Homo autem eſt agens æquiuocum, quod materiam excrementitiam de ſe dedit, quæ labens, tandem in fotu, Archeum acquirit conſimilem. Sic cadauer in vermes, & hi ſexualiter iterum generant. Sicque mures è ſordibus, iterumque è parentibus. Idque totum in inſectis, quorum ſemina velut ſponte putreſcentibus corporibus eruuntur. Proxima ſaltem horum materia, & agens harum generationum, vtrobique eſt ſimplex, vniformis, ac ſpecificæ identitatis. Ideo & ambo conſtituta, ſunt eiuſdem ſpeciei, generantia poſtmodùm ſibi ſimile, abſque delectu: adeò vt pediculi, noſtris exhalatibus procedentes, congreſſus admittant cum iis, qui è lendibus per fotum egreſſi ſunt. Proxima ergò materia, proximumque agens, in Peſte, ſunt vtrobique eiuſdem Archei ſeminalis, atque identitatis ſpecificæ. Nam ſiue materia intus gradatim fiat, vel repente; ſiue externè hauſta, acuetur in nobis: ſaltem nunquam venenum Peſtis fit, quin Archei terror imaginem iſtam virulentam pepererit. Terrorem autem voco, tam hominis primo impetu perculſi: quàm ipſius Archei humani, ſanguiniſque, ex antipathia ſuſcepti. Hoc pacto, vir audax ac ſtrenuus, ſæpè coram Peſte eſt pauidus: Imò qui Peſtem vix timet, Archeum intus habet, terriculamentis obnoxium. Sic namque infans timoris incapax, apprehenſionis neſcius, non tardius Peſte corripitur, quàm timida muliercula. Nam etſi animoſitas valeat ad præcautionem: non tamen interimit venenum iam conceptum. Suntque diuerſæ magnanimitatis audaciæ. Quidam enim intrepidus in monomachia, qui in conflictibus belli timidus. Alius imperterritus pugnando, qui lemures inſigniter metuit. Tertius denique non timet hoſtes, armatos autem ruſticos formidat, &c. Galenus putat bonam complexionem, ad pondus ſiue æquilibrium elementorum, dare robur ad reſiſtendum Peſti. Is, inquam, qui ſingulas partes atque viſcera in homine, differre ſola inæqualitate temperamenti elementorum, iam æqualitatem confluentium elementorum, ad pondus, concedit in vna ſpecie humana. Cum alioqui ſi cor eſſet pars temperatiſſima, iam totus homo iuxta quaſuis ſui partes deberet neceſſariò habere conſiſtentiam atque duritiem cordis. Sed elementorum, commiſtionum, ac temperamentorum opinionem vt ſtultam ac totaliter falſam, firmis demonſtrationibus primus reieci, in volumine, de origine Medicinæ edito. Hanc igitur elementorum commiſtionem lubenter Gelenicis cedo, lubenterque ignoro, quomodò ponderari queat aër, aut ignis, vt ad pondus aquæ ac terræ, collibrata ſimul, carnem, neruos, oſſa, cerebrum, cor, medullas, &c. de ſe conficiant. Ah inane commentum, crudele facinus, in proximos explodens! Animoſitas porrò, quàm laudo, non terretur morte aut Peſte, Archeum adornat, vt veneno reſiſtat, receptumque per accidens expellat (vincere autem, aut interimere alioqui non poteſt) non ſecus ac terror poros claudit, naturæ motu ſibi obedientis. Quare, qui à Peſte ſurrexerunt, eodem anno, vix æquè facilè à Peſte inquinantur. Contrà eunm in aliis morbis, atque venenis. Siquidem hæc, nedum poſt ſe relinquunt debilitates, vnde facilior eſt recidiua: verùm etiam alia venena operantur, commutando partes, quibus hoſpitantur. Peſtilens autem venenum terrificum, ſolum primariò inuadit Archeum, eumque perterret. Qui dum ſemel hoſtem cognouerit, ac ſuperauerit, præſumit deinceps audacior factus, non tam facilè ſe ſuccubiturum, nec occaſione allati veneni, tam facilè deinde terretur. Nec obeſt debilitas, quam Peſtis illi reliquit; quia ſufficit, quod non æquè facilè terreatur, imaginemque terroris peſtilentem, in propria ſui ſubſtantia depingat. Suntque ideo reliqua venena morborum longè craſſiora, quàm imago hauſti terroris. Quædam namque non nocent, niſi

ſub

ſub ore aperta: alia verò edi, aut bibi poſtulant. Baſiliſci autem, aut catoblepæ rariſſimum virus per imaginationem, viſum dirigentem emittitur. Sed Peſtilens toxicum, proprio Archei conceptu, intus fabricatur. Venena cætera, ſenſibili aliquo ſigno produntur. Solà verò Peſtis, inſenſili contagio communicatur, perinde atque humani pedis veſtigium, ſui odorem ſeruat. Ecce vt imago triſtitiæ repentinæ, appetitum ſternat: rei nauſeoſæ imago cieet vomitum: Imago condolentiæ, pariat lacrymas: Imago lentæ triſtitiæ ſuſpiria ſuſcitet: Imago pauoris, generet epilepſiam, atque ſubinde Paralyſim: Itaque non fruſtra alibi de morbis ſcribens, demonſtraui, lætitiam, metum, iram, odium, cæteraſque paſſiones, atque perturbationes, non ſecus atque terror Peſtem, actualem ſui imaginem propriam, atque ſingularem in nobis generare. Sed harum generationes ſunt nobis domeſticæ, magiſque ordinariæ proles: Aſt terroris peſtilentis imago, venenum parit immediatè Archeo inexſiſtens, atque ab eodem deſumit ſui materiam. Ideoque ſenſus illam nequeunt concipere. Archeus igitur conſpecto cominus hoſte lethali, intus genito, vel peregrè allato, ſuo hunc errore, pictaque de nouo imagine, admittit, ſuique charactere atque ſubſtantia confirmat. Manus enim noſtra, cadaueri ſponte extincto admota, mox ita propter fugam Archei, friget, vt longo demum igni, vix recaleſcat. Attamen canes non ſentiunt iſtud frigus, dum cadauer vorant, prout non multum friget nobis, cadauer pecorinum. Fraudulentum itaque & accidentale caducitis humani frigus eſt, pluſque frigefacit, quàm frigoris habeat. Pluſque cadauer ſenſim extinctum friget nobis, quàm cadauer podagrici, aut acuta febre mortui. Cum tamen per machinam, qua metimur ambientis auræ gradus, vtrumque horum caducorum par frigus ſit. Scilicet Archeus extimeſcens mortem, quam appoſita manus, cadaueri, diutina infirmitate extincto, percipit, fugit, manum deſerit, nec facilè (quia memor) redit. Patet ergò, Archeum mortem ſentire, fugere, etiam illam, quæ ante & extra ſe eſt. Magis adhuc fermenta putrilaginis (vt in rigore febrili) intus concepta genitave. Et quàm maximè illa, quæ imagine tenus, intra ſui œconomiam recepta, tendunt in tranſmutationem formalem ſui eſſe. Quippe virus, per ideam terroris, ſummæ eſt poteſtatis actualis. Differtque imago timoris, etiam pauoris, ab imagine terroris: propter formalem actiuitatem concurrentis fidei, prout anteà notaui. Quinimò, etſi Archeus mortem, atque venena perſentiat: terroris tamen virus non perſentit, quia putat ſuum eſſe terrorem, atque inanem paſſionem, donec prægreſſo fermento appropriationis cognouerit, virus iſtud ſibi eſſe peregrinum, quod in parte ſui recondiderat, dum exoticam iſtam formaret ideam, adeóque cum ſui aliquali perditione virus ſtatim à ſe explodit. Atque vtinam iam vis ſibi innata, non communicaretur per totum, quia via pergit. Sic namque venenum tabidi, nullatenus perſentitur ab homine, vt neque à ſuo Archeo, niſi poſtquam fermentum, in Archeo ſibi ſtabulauerit. In qua tum rabie, imagine, cum ſit ſtatim mentis alienatio connexa. Hinc Archeus nullum ſibi concipit terrorem in furore. Ceſpitans enim in imaginatione, terrorem potius excutit, temerarius inſanit, & à rabido veneno dirigitur, ad Hydrophobiam. Finaliter itaque vnicum peſtilens virus, vnicum quoque habet terroris intuitum, vnamque viam ad tumulum, vel ad conualeſcentiam, per bona, vel inepta remedia. Quæcunque autem hactenus de terroris peſtilentis Idea dixi, nolo interpretata licenter. Nam timor ab hoſtibus, à fure, à morbo, ab animali nocuo, à gladio, generant quidem pauoris imaginem, at non peſtilentem. Quam ideò terroris nomine deſignaui diſtinctam, à qualibet imagine formidinis conceptæ, qua pauet animans. Terror itaque peſtilens, non quemlibet, aut cuiuſuis calamitatis pauorem, hic deſignat: ſed ſolum virus peſtilens horridum, in terrore conceptum tam ab homine, quám eiuſdem Archeo. In hac ergò Idea ſita eſt Peſtis eſſentia, omniſque huius libri quidditas. Fateor quidem, quod imagines cuiuſuis metus facilè permutentur in Ideam terroris peſtilentis. Perinde vt grauida, in carnem illibatam ſui fœtus traducit imaginem muris, imò totum embryonem in horridum quandoque animal vel monſtrum tranſplantauit. Quia vt alibi de formis docui: imagines formales ſeſe mutuò penetrant, poſteriorque priorem facilè in ſui obſequium trahit, quod Hippocrates vocat, ſemina duci, quô nolunt. Equidem elementorum diuerſitatem, & congreſſum pro mixto, itemque complexionum, humorum, indeque natarum conditionum, inclinationum, ac ſtudiorum, climatum denique, angulorum, ætatum, proportionum, fortitudinum, magnitudinis, & alteritatum diuiſiones, in ſubſidium ignorantiæ conuocare, vt per hoc calamitates plures, maiores, difficilioreſque efficiamus, incertitudines augeamus, inſcitias tegamus, dubia pariemus, impoſturas patrocinemur, & vitæ deſperationes promoueamus, non niſi eſt in vanum laboraſſe. Eſt namque lux perfecta ſcientiarum, Ignis inſtar, qui ſine delectu cremat omne combuſtibile. Talem olim Hippocrates nactus erat ſcientiam.

Proprietas Peſtis.

DEmonſtraui pathemata animi, appetitum demoliri, vt & digeſtionem ſternere. Primos denique cogitationum motus, in præcordiis ſua ſortiri conciliabula. Idcircò & os ſtomachi Mercurio dicaui, cui Ethnici tribuerunt ingenij acumen, vt & ſomniferum caduceum. Dixi quoque Peſtem originaliter ab hominis terrore concipi, & quæ adducta è corpore peſtifero in nos vehitur aura primo ſui impetu, in Lienem ruere; qui eandem mox excutit, ac veluti per manum, orificio ſtomachi tradit. Hinc appetitus deiectio, vomitus, dolor capitis, deliria, deliquia, ſitis, ſopor, &c. Peſtis autem quæ in nobis fit, prout & quæ extrinſecus hauritur: ſua habent diuerſoria, quibus ſingulæ furere incipiunt. Quamdiu autem Idea triſtitiæ ac metus obſident tartarum cruoris, in ſtomacho, ac quantiſper abeſt imago terroris Archei, nondum Peſtis adeſt. Fit quidem interim, ſi minus accuratè ſe cuſtodiuerint, quod tartarus cruoris, magis magiſque infeſtus, Archeum tandem terreat: ſibique cudat peſtilens virus. Sunt etenim Peſtes, ſolo terrore

rore natæ, velociores, ac terribiliores multò, quàm quæ ex contaminata proueniunt aura. Multos etenim hic fortaſſis percellit; Quod ſtomachus, cum ſaltem membrana ſit: perturbationes tamen, primoſque impetus, vel in eius orificio collocauerim, vel in Splene, illa ſaltem parte extrema ſui, quæ orificio ſtomachi incubat, hincque fermentum impertiunt, ad digeſtionis neceſſitates requiſitum. Sed Scholæ ipſe, os ſtomachi, cordis etymo appellant. Etenim vulnus illius loci, ac vulnus cordis, iiſdem ſymptomatibus, ac æquè celeriter interficiunt. Nam vidi plures, quibus apoplexia fortis, caput planè inſenſile ac mortuum fecerat: multas tamen horas poſt, calerent in præcordiis. Sponſa enim in theda propè Scaldim, à tutanis moſquetariis ſalutatur, eiuſque tempora, glans moſqueti traiicit, cerebri non parum effunditur, & caput illicò moritur. Viluordiam autem, quatuor inde leucis diſtantem, allata, pulſus adhuc vitæ teſtimonia dabat. Nonne & vitalis, totiùs quidam rector ſpiritus, in vtero eſt, qui ique duntaxat membrana eſt, per modum ſtomachi? & longè maiorum perturbationum ſedes, quàm ſint iecur, pulmo & renes? Profectò membra in ſe non niſi cadauera ſunt: ſpiritus autem eſt rector, qui viuificat illa, quem & qualem Deus plantauit, vbi voluit. Memini equidem ſæpius me vidiſſe, qui tartarum cruoris aliquali timore Peſtia: ſed ſine fide, aut præſumptione contractæ infectionis corruptum haberent, indeſinentem anxietatem, atque pugnam, diu noctuque ſuſtinerent, imò quamuis ſaperent, ſuaſque riderent anxietates: non poterant non tamen, quin conceptam timoris imaginem, diu noctuque, Inſomnes ob oculos verſarent. Erant namq; ſimiles demorſis à tabido, qui velint nolint, ſequacem præbent imaginationem ſuam, ad veneni lubitum. Demum in ipſo cruoris tartaro, circa præcordia hærente, inueni propriam phantaſiam naturalem, quam imago concepti, in Splene timoris, ſibi finxerat. Sic non ſemel laſciua ſomnia, ex prægreſſæ diei imaginatione, ſequuntur: ſed plerumque etiam ab ipſa prædominante phantaſtatis materia: non ſecus etiam atque micturiens ſe continuo meiere ſomniat. Terror ergò hominis, eſt occaſio Peſtis: terrorque Archei, efficiens eſt imaginis, & veneni peſtiferi. Eſt enim velut pater Peſtis, qui parata virulenta imagine, licet ceſſet, ſaltem Peſtis concepta eſt in ſui imagine. Nam ſi terror hominis eſſet ſufficiens cauſa Peſtis: neceſſariò quoque ſemper terrorem peſtilentem Peſtis ſequeretur. Quod falſum. Prout etiam, in infante, omnis terroris experte, Peſtis pro libitu recipitur. Vnde ſat conſtat, Ipſum Archeum conterritum, eſſe primitiuam cauſam efficientem imaginis peſtilentis. Peſtis itaque conſtat inquinatione, contagione ſcilicet, celeritate curſus, ſingularitate veneni, concomitantium terribilitate, præſeruationis demum, ac curationis difficultate. Enimuerò ponè relinquo Peſtis inquiſitionem, quæ in ſupplicium propter occulta Dei iudicia mittitur. Quæ licet planè ſit ſupra naturam: interim tamen eius materia non eſt creatura nuper è nihilo facta: quia quodammodò fines naturæ ingreditur. Non enim Angelus percutiens ſtabat in monte, quem aëris præterfluens vnda continua lambendo abluit: Neque ſtabat etiam in excelſa turri: quaque tamen peccatum Dauidis, concupiſcendo, ortum ſuſceperat: ſed ſtabat in fracido atrio Auraunæ. Sic Angeli in Apocalypſi, ſuas effundunt lagenas, vnde tertia mortalium pars quandoque peribit. Verbum, imò nutus Domini, cuncta facere poteſt, abſque atrio, vagina, gladio, lagenis, effuſione veneni, &c. Sed pietatis eius tanta eſt vbertas, vt eiuſmodi ſupplicia non det nuda per Verbum: fortè propter perpetuam Verbi ſui conſtantiam, & irreuocabilem firmitudinem. Nec etiam per cacodæmones, Peſtem ſupernaturalem mittit, ne viuos tradat in manus hoſtium. Peſtis demum, ſi qua per incantationes parta ſit, ſequitur oaturam. Siquidem non valet diabolus ex ſe vel vnum culicem facere, niſi eius aſſumat initia ſemloalia. prout magi ſui non potuerunt, ex puluere facere cyniphes, proles aquarum: quapropter & diaboli impotentiam confitentes, tum exclamarunt: Verè Dei digitus hic eſt! Si ergò diabolo quandoque permiſſum fuerit, formare Peſtem. Id ſanè ex naturæ principiis deſumſit. Differretque Peſtis diabolica à naturali ordinaria, applicatione, & appropriatione. Applicaret nempe tenacius actuatiuoem, & impreſſionem veneni, non ſecus, atque follis, ignem quem non fecit, ſaltem promouet atque intendit: Appropriatet verò eum præparatione præuia per imaginem terroris, à ſuis mancipiis hauſtam, ac mutuatam. Et licet eiuſmodi Peſtes, eſſent ferociores: iiſdem tamen cederent remediis naturalibus. Atrociores autem voco, ob celeritatem, ſuper addita ſcilicet inoldiæ truculentæ imagine, à Sagis habita. Attamen eiuſmodi permiſſiones, adhuc eſſent determinatæ ad perſonas, ac numerum: imò facilius expiarentur per orationem & eleemoſynam, quàm Peſtes ordinariæ. Quo ſcilicet Deus, humani generis miſertus, magis oderit diabolicas artes, diabolumque tædere faciat diuinæ mox miſericordiæ. Aſt eudæmones, Peſtis ſtructores, magna certè id compaſſione, vt non niſi ſub mandato obedientiæ, virga Domini & non Angelorum, vapulemus. Decorum nempe ſeruat vbique Deus. prætores, ac ſatellites ſumit, qui natiuam bonitatem habeant, amicitiam ſeruant, nec indolem diabolicam aſſumere poſſunt, cui ſciunt nullum in cœlis locum eſſe, Sodomam autem, antequam Diabolo traderet, priuauit prius paucis inſontibus. Eſt autem Peſtis, quæ exſecratione oritur propter extremam paupertatis amentis anxietatam, derelictam exſecrantem parturientem, vlneratum, &c. Peſtis punitionis diuinæ, quæ ſanè vix initiis naturæ innititur, faciléque dignoſcitur: quia ſola loca exſecrata, ac perſonas tales inuadit: itemque diuites, qui ſedent in cubilibus eburneis, bibunt ex vaſis deauratis, edunt vitulum de armento, & pinguem ouem de grege: nec fratris Ioſephi incarcerati recordantur, Quoniam eorum exterminationem adiurat Dominus, vt reliqui, vel vt ex ſpeculo intueantur, quid ſit Deo placuiſſe, & diſplicuiſſe. Peſtes autem, quæ caſtra ſequuntur, ac plerumque aliquot ab obſidione menſes ſæuiunt, non ſunt militum immundiciis adſcribendæ: potiſſimum ſi dudum poſt captam ciuitatem (vt plerumque fit) inceperint. Nam & caſtra olim ſuas, & eaſdem militum impuritates habebant: ſed occaſio fracidi odoris cadauerum, mumiali fermento infecti:

infecti: quippe quod hodie, non vt olim, nec ſat profundè ſepeliantur occiſi. Denique potiſſimum, quod lædantur ab inuiſibili glande eminus, terrorem Archeo quæ maiorem mouet, quàm dum haſta haſtæ, & gladius gladio animosè opponerentur. Neque enim fruſtra in Lege erat præceptum. Quod quicunque tangeret cadauer, impurus eſſet, & abluendus ſimul cum ſua veſte. Quodque Sol, ſuper corpora ſuſpenſorum non occideret, Quæ ſanè literali ſenſu, pro reipubl. bono, ſic ſunt à Deo præſcripta, ne fermentum mumiale fraceſcat. Deplorandæ itaque eſt cœcitatis, & temeritatis, corpora ſuſpenſorum oſtentari ad ſpectaculum, donec ſponte decidant (paruum nempe inde commodum, pro tantis malis (& perinde eſt ac ſi dixerit Iudex. Deus quidem ſic inſtituit: ſed magiſtratus correxit propter melius. Quaſi Deo ignotum fuiſſet, quod ſpectaculum ſuſpenſi, malis foret horridum. Ergo ſi hoc ſciuit Deus, & nihilominus expreſſum mandatum ſepeliendi dedit: non eſt mirum, quod trangreſſionem comes ſequatur punitio. Ac ſequitur ſontes, vltor à tergo Deus. Atque vtinam ſolos in trangreſſores, conuerſum ſupplicium: Etenim ſepelire, opus eſt miſericordiæ. Oſtentare autem ſontes ſuſpenſos, non eſt opus, ad quod æternum ite, aut venite, quandoque pronuntiabitur. Siquidem non minoris eſt miſericordiæ, condemnati cadauer ſepeliiſſe, quàm principis. Hæcque miſericordia, non tam exercetur in mortuum: quàm in proximos, ne fœtor inſequens eos inficiat. Nec enim ſepulto prodeſt ſepeliri: ſed viuis. Scopus itaque diuinæ bonitatis, non ſolùm in ſepeliendo, at in ſat profundè inhumando conſiſtit. Quæ clariora, per exemplum fient. Etenim falco mortuus, ponè ſeores abiectus, ac ſemiputridus, à viuo deuoratur, at mox Peſte contagioſiſſima ſuæ ſpeciei corripitur. Quia vicus terroris intrò aſſumptũ Archeo ſuo incutit, propter ſymbolum mumiale, putrida fracedine infectum Eſtque tanta falconis Peſtis: quod peſtilens falco, per plateam delatus, inficiat alios omnes, qui triduò abinde iſthac deferuntur. Vnde conijcies, quid humana cadauera, tam ſuſpenſorum; quàm incuriè ſepultorum, ſui odore faciant. Canis enim canem non edit, niſi infumatum, dum videlicet mortis mumia, horrorem, guſtus alienatione, præſeruando à putredine, amiſit. Lupus autem, lupum nouiter mactatum, non autem putridum, edit. Vnde ſuſpicio eſt, in lupo aliquid eſſe, appropriatione mumiali ſuperius. Putauit fortè Paracelſus, id eſſe, in quo ſedet prima obiecti applicati ſenſatio. Fortè & ob linguam Lupi ſuſpenſam, Peſti aduerſam putarunt. Quinimò militum cadauera, profundiùs hodie, quàm olim ſepelienda ſunt. Quia glans bombardæ, ſiue muſquetti, facit contuſionem, dein ſecum partem aufert, quare foramen parit patulum, ac tandem ſimul venenoſam fuliginis impreſſionem patrat; vnde mox, caro circumcirca, gangræna quadam nigricat. Faciléque venenum in ſe aſſumit; ſi non in vita, ſaltem mox à morte: dum nempe carnis feſtina putrilagine, in terram combibita, fracedo cadaueroſa oboritur. Quibus omnibus inuecta eſt in morientis Archeo, Idea vltionis, ad putrefactionem prona. Inde in aërem, Gas monſtroſum, effunditur in aëra, quod Archeos viuentium, terrore percutit. Eſt enim cum cadauere, perinde atque cum fimo equino. Qui non fraceſcit quandiu calet: Sed dum areſcit, & ſal petræ inde migrauit, tenditque fimus ad tranſmutatum iri, in liquorem terræ. Alioque namque ſi fimus, vrinæ equi aſperſione atque agitatione frequenti, à fracedine cohibeatur: multum ſalis petræ profert. Etenim aſpice quàm potens nutrimentum, eſt fungus vnius noctis (eſt fungus nimirum, fructus è ſucco Leffas coagulatus, primo enti vicinus: quod alibi oſtendi) ſed poſtquam fracedinem certæ aſſumſit, quam dirum ſuffocationi venenum proferat. Aduigilandum itaque, ne fracedo ſorgat, in vltimæ digeſtionis reliquiis. Enimverò Peſtis, per pediſſequam, domum meam ſubintrauit. Illa ſtatim conualuit. Vterque filius meus, maior natu, animo conſternatus, inconcuſſum oſtentat animum, tacuitque, ſe continuo ſuſpirij bello, ad os ſtomachi, angi: cumque præpotentum hoſtium meorum technis, ſtructiſque dolis, domi meæ, ſob cautione fideiuſſoria detinerer, noluitque vterque, me deſerendo; rus adire. Cumque aliâs obſeruaſſent, natando ſe recreari, æſtate media, me inſcio ter natarunt: vnde obſeruata tranſpiratione, illicò in febrim deuolutus vterque, cum deiecta appetentia, dolore capitis, & catocho, obiit apud moniales, iurantes, ſe mea remedia admiſſuras: ſed poſtquam filios meus recepiſſent, recuſarunt remedia aliena. Maximus quidem, abſeque ſtigmate, aut ſigno, etiam poſt mortem, periit. Vtpote refrigerata pelle natando, nil extrorſum apparuit. Alter vero, paruam duntaxat liuidam puſtulam in lumbis oſtendit. Horumque iacturam velut præſentem, frequenter iotuent, huiuſque tractatus initium dediſſe putaueris. Relinquo Domino meo vindictam, quem ſupplex obteſtor, hoſtibus meis parcat, & lumen pœnitentiæ largiatur..

Signa.

SCripſi hactenus paradoxa inſueta. Intellectus meus abſque Luna, erat tribulationibus immerſus, materia aderat terroris, horroris, atque difficultatum pleniſſima. Lector multus optimorum incapax, breuitas initij tenebroſa, nouitaſque odioſa, licet perneceſſaria. Quod autem potiſſimum nos in Peſte occœcat, eſt defectus ſigni exquiſiti, & inſeparabilis, cuius monitu nimirum, ſat tempeſtiuè queamus per remedia occurrere. Nihilominus quicquid crati vbiuis eſt, ſua habet diagnoſtica ſigna, per quæ à reliquis commodè diſtinguatur; quæque Peſtem præcedunt, comitantur; vel mox ſubſequuntur. Quæ enim præcedunt; in præcautionem faciunt: at quæcunque dein ſequuntur, aliis plus inſeruiunt, quàm miſero ægroto. Sola autem ſigna comitantia ſanationem decernunt. Enim verò ſigna venturæ Peſtis, in cœlis depicta ſunt, ſi firmamentum annunciat opera manuum Domini in terra. Signa eiuſmodi malè ab Aſtrologis in dodecatemorion cauſatum relata eſſe, jam ante ſat manifeſtaui. Gafarel autem nuper Alphabetum Ebraïcum, ex ſtellarum ſitu, & Rabbinorum authoritate, deſcripſit ſatis ridiculo argumento, quo Ebræi eiuſmodi lurida comminiſcitur. Quaſi Deus modò ſolos haberet ſeruos ſuos

Rabbinos,

Rabbinos, quibus ſecreta conſilia communicet. Non etenim conſiderant poſitionum iſtarum turpitudinem Chriſtiani, qui huiuſmodi libros imprimi permittunt. Neque enim ſtellæ fixæ loca ſua mutant, vt nunc hæc, nunc alia ventura deſcribant. Quod imprimis aduerſatur toti Aſtrologiæ. Cometæ quoque, trabes, dracones, ſagittæ, cæteraque id genus portenta, non rarò populares pronunciarunt Peſtes ſed non per logiſticem, aut theoricas planetarum, multoque minus per Alphabetum Hebræorum. Exleges namque lucea, regulis ſtatis haud obediunt. Etenim Aſtrologi Hieroſolymitani, artis ſuæ licet gnariſſimi, attamen ſignificationem, vt & apparitionem, Aſtri Bethlemici, penitus ignorarunt. *Non enim faciet Dominus verbum, quod non reuelarit ſeruis, & prophetis ſuis.* Amos 3. Sed horum nulla eſt artificum ſcientia Noua quippe lumina ſæpè fuere funeſta, ſæpè è directo fauſta ſignificarunt. Portenta quippe, in manu Domini, ſecreta eius judicia propalant, nec illa, niſi quibus vult, manifeſtat. Siquidem coniunctiones, oppoſitiones, quadrataque ſtellarum: Item eclypſes, retrogradationes, exilia, combuſtiones, receptiones, aliaque impedimenta, ſuppoſita ſunt ita regularia, quod ephemerides quandoque pro ſeculo ſint deſcriptæ. Peſtis verò eſt de creſcentibus extraordinariis, & non neceſſariis. Non eſt autem regulare medium, ex condiguo adæquatum ſignum, pro effectu ab contingenti fortuito. Neque ideò ephemerides Brahæ, prædicere potuere Peſtem Longobardicam anni 1632. ex iniquo bello, metuque horroris conceptam. Quocirca contingentia extraordinaria, cauſis contingentibus extraordinariis tribuo. Credo equidem prænuncia eorumdem ſigna, in firmamento eſſe depicta: at non in directionibus curſuum planetarium. Quare autumo ſigna eſſe irregularia, nec Aſtrologiæ ſubiecta: quippe illorum ſignificationes dantur priuilegio extraordinario. Idcirco ſigna eiuſmodi Peſtis plerumque ſolis declarantur ſeruis Dei. Vt legitur de Iona. Sed ſigna, præcedentia excidium Hieruſalem, erant nuncia verbi dudum antea prophetati, adeóque nec prænunciatum excidium impediri poterat, tantumque ad meram gloriam Dei, monitionem piorum, horumque fugam dirigebantur. Enimverò Iſraël mori, atque renouari per generationem in deſerto debebat, exceptis Ioſua & Caleb. Nec vllatenus id præpediri poterat. Stat enim Verbum Domini immutabile, apud quem nulla eſt viciſſitudo; quia non eſt homini in hoc ſimilis. Portenta igitur, ſi conditionem in declarando non præſcribant (*niſi Niniue conuertatur*) ineuitabilem effectum à natura ſpondent. Aliis quoque placuit monſtrorum natiuitates trahere in prænuncia ſigna Peſtis. Prout Corn. Gemma de Coſmocriticis, ſeu diuinis Characteriſmis, nugando rapſodias ſiue baſi. Sed quis ille, qui monſtrorum prænuncia deſignata ſciet, vel interpretabitur? Peſte enim præſente, nunc nimium, atque ſerò, quiſque ſignificata ad lubitum trahit ſuum. Sunt & qui ideo inſolitarum auium aduentum horreant. Sed iſtud ſignum, vel deſinit, eſſe naturale; vel coturnicum, Peſtem Iſraëliticam in deſerto præcedens, deſinet eſſe miraculum. Hocque impium & blaſphemum eſto: illud verò, impertinens ſcopo meo. Allj hoc ſignum interpretantur pro carniuoris auibus in Peſtem futuram: quaſi miſſæ eſſent ad deuoranda cadauera, futura inhumanda: Iuxta illud, Vbi cadauera, eo congregantur aquilæ. At non legitur textus pro cadaueribus futuris; nec aquilæ leguntur ad cadauera peſtifera volaſſe, eaque deguſtaſſe: cum præ cæteris, curioſiſſimè ſolita ſint ſepeliri. Rhodanus enim quandoque Lugdunenſia Peſtis abſtulit cadauera: ſed ciuitates inferiores contaminauit. ſaltem Clerus Lugdunenſis per hoc declarauit, ſepulturam mortuorum, non tam ad animæ ſalutem, quàm ad crumenam cuſtodiri. Aduentus itaque auium, præda viuentium, potius futurum defectum prædæ ſuæ in natalibus prouinciis deſignat, potiuſque belli ſtragem portento denunciarent, quam Peſtem imminentem. Alii autem, Peſtem occurſu inſolitorum piſcium hariolantur. Aquas tabo ſcilicet infectas, autumant, & hactenus monſtra marina, in floctus aſcendere. Ridiculum ſanè. Nam ſi mare, in ſua ſalſedine fraceſcat, quænam tandem aqua maris labem eluet? Curue vnica balæna extra orbitam errans, infeſtum vitus maris ſenſerit: nec gregatim omnes aut plures ſimul? Equidem ſcio, mare non ſubeſſe contagio naturali Peſtis, quodque portenta cœli, atque maris, eodem digito dirigantur, cuius judicii imperſcrutabilis ſint præcones, ſuis tantum ſeruis explicata. Nam idem Dominus tam in centro terræ, fundo maris, quàm in cælorum apice, eſt præſens. Equidem illi æqualiter auſcultant omnia, excepto ingratiſſimo peccatore. At certè magis vereor, inſulitas pluuias cruoris, maculatum, aut ſcintillatum: Itemque funera per nubes delata, tonos lugubres in aëre auditos, vt & ſonitus in cœmiteriis &c. Quæ cum ſint diuinæ bonitatis admonita, ideo extra naturam referenda ſunt, vt tempeſtiuè quiſque ſuis lampadibus oleum proſpiciat Neque idcirco enim illa portenta, cacodæmonis (niſi inuiti) opera autumo. Equidem gratuita ſunt & ſupra naturam: neque ideo mei ſunt ſcopi. Paracelſus enim vt in bufone atque ranis, ſingulare Peſtis remedium nouerat, ita & hanc præſagii ſcribit, quoties magnus ranarum aceruus in cumulum aſſurgit, infirmum aliquem ſuffocaturus. Quo enecto, dein alium adoritur, donec ſenſim ſic diminuto numero, quæque ranarum tandem ſingulariter effugiat. Quæ ſi ſic naturaliter accidant: vt remedium, pro futura Peſte præparant: ita & deſignant. Etenim ex Galla, prout & pomo, quernis frondibus educto, ſcribunt tria plerumque erui animalcula. Nimirum ſi araneam contineat, volunt portendere Peſtem: ſi muſcam, bellum: ſin verò reptile, famem prænunciare. Sed cum quotannis vnum ſaltem è tribus incloſum reperiatur, ſi non bina, vel omnia: non ſequatur tamen continuò vnum ex illis ſupplicitis. Quapropter eiuſmodi prædictiones inter aniles ſcribo. Cenſeo itaque huiuſmodi inſectas denunciare differentiam Leffas in quercu (Leffas eſt ſuccus alimentarius planetarum) ſic vt vermis denotet præfatũ alimentum fracidum: aranea autem, inſuper adjunctum venenum fracedini. Ideóque toto fere terræ globo connexa quaſi, ac contigua eſt vbiuis aranea: quæ in quercu non extra arborem aliquid portendit: maximè quod in viciuis, confiniſque arboribus, nec etiam rarò in ejuſdem quercus fructibus, diuerſæ illæ ſimul inſectæ, eadem æſtate

conſpiciuntur. Non tamen memini in eadem quercu inueniſſe araneam ſimul & muſcam. Quanquam muſcam quidem & vermem, vermem quoque & araneam. At abſit à Chriſtiano prophetare, ex quercu & therebintho: diuis namque id minis, à Domino prohibitum legitur. At quoties terræ motum, nouus antrorum, ratuſque comitatur, inſueriuſue fœtor ſtagnis aduenit: tunc ſigna endemica, vires habent occaſionales. Hæc de futura Peſte. Quod autem præſentem attinet, nunquam enim potui ex pulſu, vel vrina, quantumuis etiam diſtillata, Peſtem nouiſſe præſentem. Paracelſus equidem, eam inter morbos hepatis, ac tartareos, ſatque ridiculè numerat, prout alibi tractatu, & figmento de tartaris expugnando, ex profeſſo proſecutus ſum. Hic vir, Peſti anonymum pulſum tribuit, quem quartum vocat, Ego autem quamuis ſeriò, ſæpiúſque attenderim: meam tamen ineptitudinem agnoſco, quod eiuſmodi pulſum offenderim nunquam. At benè circa vitæ finem inæqualiter inordinatum, formicantem, ac tandem intermittentem notaui. Quartum autem, ſextumve, à reliquis diuerſum, ex peculiari Peſtis proditione; nunquam inueni: Sed pulſus peſtilens, nequaquam mihi diuerſus occurrit à febribus continuis malignis. Vrina ergò, & pulſus, nunquam apud meam ruditatem, detexerunt Peſtem. Imo dum penitius Paracelſi ſcripta euoluerem, cognoui illum, nunquam Peſte infecto, aut moribundo adſtitiſſe. Interim Peſtis iudicium, grauat conſcientiam, tam reſpectu afflicti, quàm familiæ eiuſdem: eò quòd Peſtis, Prætorem in crimine, quadam ſimilitudine referat, petentem vitæ, atque bonorum iacturam. Adeóque temerarium de Peſte iudicium crimen continet. Etenim cognouiſſe Peſtem, ex ſpecie inſolitæ febris, alteri ſit facile: mihi ſanè perquam difficile fuit. Peſtis (dices) eſt cum febri, & dolore capitis: atque iſtud familiare aliis febribus Peſtem ſæpè comitatur vomitos, & ſopor. At alibi id non prorſus inſulens eſt. Sunt in Peſte bubones, parotides, vel veſiculæ: ea non infrequenter innoxiis à Peſte febribus, ſunt vernacula. Sunt & Peſti maculæ nigræ, quas in mulieribus ex vtero ſuffocatis vidi. Eſtque febris purpurea, itemque ecthymata plumbea, citra Peſtem. Vt & Anthrax ſæpè extra Peſtem obuenit. At quoties plura eiuſmodi ſigna concurrunt, non eſt difficile de Peſte iudicium. Bubo namque, veſiculæ, aut maculæ, ab initio ante multam Peſtis truculentiam, Peſtem denunciant. Sic & anthrax, aut bubo, tumorque tantillus, in Peſte eſt longè dolentior, quàm alibi vſpiam, ac ferè ante augmentum febris adſunt, anticipantque ſuſpicionem, ſe ex febri manaſſe. Adeò quòd eiuſmodi peſtis miſeriæ, in Peſte præcedant, quæ aliis febribus ſeriùs, tanquam producta adueniunt. Bubo peſtilens, adhuc minutulus, ſtatim, & ex tempore, abſque membri dolore, febriſque comminutione atrox exſiſtit, doletque immenſum. At ſi bubo, poſt præuium membri dolorem emergat, inepti remedij vehit iudicium. Ordinaria igitur iam hoſpitatæ Peſtis ſigna ſunt: ſi ante, vel mox ab initio febris, glandula, parotis, anthrax, veſica, puſtula, aut macula repente, ſummoque dolore inuaſerint. In aliis namque febribus, non tam inſigniter dolent, tuber quidem locus, tumetque ante natum malum: Quod non ſic ſe habet in Peſte. Confirmaturque Peſtis vomitu, dolore capitis excellenti, ſopore, delirio, deiecta appetentia, ſi repente inuaſerit. Peſtis enim peregrè adueniens à contractu veneni hauſta, tanquam dolor pungentis ſtyli intrat, patientque quam ferit, ſtatim conmorſe, puſtula, veſicula, aut macula, ſummo dolore ſignat. Prout & quæ per odorem intrat, ſtomachum, atque caput vibrat, dolore repentino, vel anxietate ſoporifera: vel ipſum ſtomachum tanquam calcaead vomitum incitat. Sin autem ab interno ſcaturiat, ea præuiam habet febrim, ad quam confeſtim præfatorum ſignorum aliquod ſubſequitur. Quæ autem concepto terrore itruit, feſtina eſt, ægrique teſtimonio dignoſcitur. Quæ verò aliquali Archei (non autem hominis) terrore, orta eſt, inque cruoris tartaro latet, in gradu quidem ad Peſtem eſt, tardiorque ſolito erumpit, faciléque ſuperatur, niſi ægri obſtiterit negligentia: attamen longior in itinere ipſi mora eſt. Etenim plerumque ſat tempeſtiuè. ſigna Peſtem comitantia, cognoſcuntur, vt remedium quod promtum, quodque percitotorium fuerit, ritè ſuo fungatur munere, Optatus attamen meus eſſet, Peſtem in fieri eſſe, agnoſcere. Nam quæ duntaxat à morte, ſua profert ſignata, magnum de medio tollit exercitum, multaſque depopulatur familias. Quippe lethalis iam euaſit, priuſquam ſe patefaciat, aut cognoſcatur. Eò quòd penſum prius abſoluerit cum ſingultu, deliquio, eſcharaque in loco nobilè. Hanc nempe vnius diei vocant tragœdiam a diariam ideo, ſiue ephemeram. Non quod Peſtis propriam ſedem habeat, vitæ ſpiritum, quanquam nulla vnquam Peſtis fuerit, quæ Archeum etiam non infectauerit: adeoque & illo titulo, quælibet Peſtis, continuò diaria eſſe deberet. Sed quicquid de Archeo victum eſt à Peſte, id conſequenter illicò à vitalè illo Archeo ſeparatur. Tandem & citimam mortem adfert, quæ Archeum alicuius viſceris obſedit: quia continuò inde volucres mortis euolant, quæ reliquum peſſumdant Archeum. Vtinam enim atque vtinam, non ſerò, neque ex euentu Peſtem agnoſcamus. Nam velox interitus etſi ſigna proferat ſua: prodeſt tamen magis in futurum, nil autem præteritis. Aliqui enim ad hoc, plantas pedum lardo inſulſo inungunt, apponunt catulum, qui ſi lambat, perſuadent ſibi, caſum à Peſte immunem. Alij verò fruſtum lardi calefaciunt, ad pedes infirmi, ſubterue axillas aliquando fouent, vel in inguine. Hocque aiunt à cane non vorari, ſi Peſtis adſit. Quod nullam meretur fidem, Nam humana Peſtis non quatit canes, nec nauſeoſos facit. Siquidem tam canes, quàm lupi, non ſat benè ſepulta cadauera impunè deuorant, vt & picæ, atque corui ſimiliter. Forte quidem eſuriens canis non edet iſtud lardum, ad heri ſui pedes affrictum: quia herum olet quem mordere non audet. Germani enim Petaſiten, ſiue maiorem tuſſilaginem, radicem Peſtilentiæ vocant, eò quòd ſicut Peſtis ſeſe pandit ante prænuncium ſignum ſic petaſitis ſuos edat flores, ante folia. Peſtis quoque, non tam ſemine, quàm radice Archeali, ſe propagat. Referunt etiam, Sapphirum ſaturate lazureum, vel Hyacinthum citrinum, ſi per horæ quadrantem, ſuper membro dolente moretur, ſicut lumen, ex oppoſito gemmæ locum infectum feriat, ibidemque radios colligat, locum attactum infra horam liueſcere,

cere, eſſeque infallibile Peſtis ſignaculum. Sin verò locus nequaquam colorem liuidorem aſſumſerit, infirmum à Peſte abſolui. Ego autem ſemper in dubiis, bufone puluerato ſum vſus, pultiſque forma, in aquæ ſimplicis tantillo, decocto. Quod ſi mox abinde dolor in eſchara anthrace, vel bubone, miteſceret, ſecurè Peſtem adeſſe conieci. Aliquando enim aſpiciens miſſam antiſtitum, & abbatum, illorumque digitos gemmis ornatos, conieci illos olim obligatos, ad viſitandum infectos Peſte: nunc verò adhuc gemmas geſtari gemmarum neglecto, atque neſcito vſu quem ego conicio.

Præſeruatio.

PReſeruatiua apud Veteres, duplicia. Nam quædam debent impedire futuram Peſtem: alia quoque præſentem, ne progrediatur, ſuccidere. Pro priore enim, tam foris amuleta, quàm intus alexiteria excogitarunt. Sed cum Scholæ ignorauerint ipſam veneni quidditatem, quodque ſcilicet omnis Peſtis, ſiue deforis allata, ſiue demum intus genita fuerit, præſupponat imaginem terroris venefici: Idcirco nunquam propria præſeruatiua, ex fundamento cognita fuere. Itaque inter præſeruatiua. 1. Conſidero, ne ſpiritus Archei in nobis terrorem concipiat, neue ex terrore ſibi pariat, vel aliunde intrò allatum, virus terrificum. 2. Ne fermentalis ſymbolizanſque mumia, forinſecus allata, noſtræ mumiæ internum rectorem Archeum inficiat. 3. Vt interimatur, & abſcedat, quicquid iam in contagio, mumiæ particeps euaſerit. Minus proinde ſymbolum, quod nobiſcum commune habet, eſt tollendum. Quapropter cuilibet antidoto, ſemper leoe aliquod venenum ſolet admiſcere: vt ſcilicet hactenus applicatio, ſiue applicatio, tollatur: Archeus, à contagio ſeruetur immunis, neue in alimentum mumiale decidat, ſibique inde tartarum cruoris fabricet. In hoc poſtremo tutelæ patrocinio tota antiquitas vigilauit, aliis verò non incubuit, quia ignotis. Licet hæc vltima præſeruatio idcirco ceſſerit incerta, & abſque fruge: quia potius productum poſterius, ſiue ſedem ſpectauerit, quam radicem, ſiue cauſam præcipuam. Cum interim præſeruatio à poſteriori: poſitis antecedentibus, præuertatur tanquam fruſtranea. Itaque ſi de præſeruatiibus, atque alexiteriis ex condigno ſit tractandum; In animo firmiter hærere debent, quæ iam de cauſis, proceſſu, ac modo fiendæ Peſtis expoſui. Itaque Peſtis, vel deforis intrat, locumque ſui introitus deforis ſignat: quia afficit primatio: vel cum anhelitu attrahitur, ibique per diaphragma, ſiue ſeptum tranſuerſum, tranſit, preſſuramque facit & anxietates ſuper ipſum ſtomachi conuexum: ibidem veſtit materiam. Quæ inde mox exhalat, & contagio fit infamia. Cumque in natura, omne agens initium habeat, augmentum, ſtatum, declinationem, ac tandem interitum: Neceſſe eſt pariter, quod quò corruptio diuturnior Potiorque fuerit, eò quoque pernicioſior efficiatur. Nam peſtis incipiens augetur, cum diminutione, atque hominis interitu. Etenim dudum credidi, quòd omne Peſtis remedium ſanatiuum, eiuſdem quoque eſſet neceſſariò præſeruatiuum. Eò quòd præſeruari faciliùs cenſeatur, quàm ſanari.

Quicquid ve in eodem genere præſtat, quod eſt difficilius, faceret liberaret, & id quod eſt facilius. Quapropter olim diſtentus fui, cura alexipharmacis indagandis, quibus videlicet tum tota mei penderet voti ſatisfactio. At poſtmodum alio diuerti & cogitaui, remedia ſanatiua potius extractionem, ſiue expulſionem mali ſpectare. Quodque eiuſmodi non haberent locum, in præſeruatiuis de futuro. Quod nimirum cum nondum ſit, etiam nondum expelli, aut extrahi queat, imò ne quidem extingui. Siquidem imprimis, remedium contra terrorem imaginantis hominis, vel Archei: non tam in ſe eſt poſitiuum, quàm negatiuum. Adeòque potus meracus ad hilaritatem vſque, præſeruat de futuro, Quia nedum hominis: ſed & Archei imaginationem ſic regit, quod pereat vis formandi imagines. Sic enim nemo pauper eſt, aut defectuoſus, quamdiu ex potu hilaris eſt. Ideóque Sacra dictant vinum ad hilaritatem, non autem ad ebrietatem conditum eſſe. Quia potens eſt præſidium præſeruatiuum. Adeo quamuis animoſitas viri excludat terrores ex imaginatione hominis: nequit tamen virilis animoſitas tollere terrorem Archei imaginantis. Nam præfata animoſitas admittit pugoam ex opinione contraria Archei: Hilaritas verò, per potum introducta, nec hoſtem admittit, nec agnoſcit, vt nec luctam ſuſcipit: ſed excludit. Eſt autem potus exhilarans, magis Peſti futuræ, quàm præſenti aptus. Admitto idcirco etiam præſeruatiua Peſtis, de præſenti, & ſanatiua, eſſe eiuſdem cohortis, ac intentionis: non autem de futuro. Ita tamen, vt præſeruatiua Peſtis de præſenti, non ſeruiant niſi in fieri eſſe augmenti: non autem in facto eſſe producti. Eò quòd corrupti, non ſint amplius præſeruatiua; ſed duntaxat ſanatiua per extirpationem. Non credendum itaque cacoalexiteria, etſi venena eſſent potentiſſima, poſſe arcere terrorem, vt neque terroris effectum peſtilentem. Siquidem virus peſtilens, eſt heteroclitum, ſecretumque ab reliquis venenis, in hoc, quod ex terrore Archei, velut ignis è ſilice, proſiliat. Nam ſi Archeus perterrefactus, campo cedat, vtique non poteſt corpus (quod in ſe conſiderando, merum eſt cadauer) confortationem ſuſcipere. Porrò, ſi ita Archeus recedere conſideretur, vt eius loco virus intret, ipſumque archeus hactenus ſupplantauerit: quomodo oduramenta, ac thymiamata virus præpedient: præſertim ſi ipſa aromatum præſtantiſſima, ſint peſtilentis contagij adhuc ſuſceptiua? Chriſtianæ ergò pietatis atque compaſſionis eſto, ſtudioſè contemplari mecum, quàm ſtolidè, atque inaccuratè, tot ſimplicia in acetuum, præſeruando, & curando ſint congeſta: quantumque illorum infida auxilia deluſerint hominum myriades & expectationes. Quippe in vero remedio, vbique generi humano eſt ludificatum, ob denſam cauſarum inſcitiam. Enimverò curatiuum præſentis veneni præſupponit id, quod præſeruatiuum de futuro anticipat. Curatiuum itaque proprium conuenit duntaxat, quatenus productum (quod eſt ipſum virus peſtilens) in ipſa materia, cui inſidet, trucidando annihilat. Denique & aliud curatiuum, ſibi coniunctum, incumbit expellendo ſubiecto ipſius veneni. Quod per ſudorem eſt intentandum. Tertium porro, quod coadaptationem cauſarum ad producta

tollit, minuitque: quod etiam in ſe naturam præſeruatiui habet. Peſtis itaque, quæ extrinſecus ab infecto corpore, veſte, aut loco, hauritur: habet quidem in ſe abſolutum, & formale peſtilens venenum, quod nec præſupponit fracedinem præexiſtentem, atque ideo nullis præcedentibus querelis repente inuadit, & ſigna edit poſtera: ſed tantùm appropriatione opus habet. Quale præſeruatiuum in fieri continet aëris rectificatio Hippocrati familiaris (de qua ſuo loco) non ſecus quàm in Peſte populari. Vt ſcilicet enecetur ipſum virus in aëre, atque ſimul originaliter ſic diſponatur, vt humorem alimentarium non ſinat mumialiter corrumpi, aut fracedinem arripere. Hæc de futuro alioquin vbi jam peſtilens virus intrò receptum eſt, latitat, neſciturque, quin ſimul ſit aptatum, & ſigillatum in Archeo: Idque propter ſingularem celeritatem ſui veneni. Atqui tum defenſiua ſolitaria tardè veniunt, niſi ſimul ſanatiua ſint. Primò itaque cura omnis vertetur præſeruandi, vt corpus caleat actu ſemper, ſeruetur que in diaphæreſi: vtque animus ad hilaritatem, terrori oppoſitam, ſit diſpoſitus. Prout de vino è Sacris, jam antè citaui. Quod autem de aëris infecti rectificatione legis, non tam aërem, quàm poros ejus ſpectat, in quorum vacuitatibus nempe ſedet fluctuariuè aporrhœa contagii. Porrò quæ ex aëre fracedinem, viruſque, è mente verò, terrorem, & demũ è corpore mumiales coadaptationes tollunt, ſunt hæc præſeruatiua. Suffitus namque Hippocratis nedum ambientem: ſed & intro attractum, imò & coagulatum halitum, à veneno, ſimulque & à fracedine liberat, non minus, quàm quod mumiale fermentum applicari præpediat. Quorſum quoque faciunt alexiteria, zenexton, ſiue amuleta externa, quæ poſſunt terroris imaginem, ac peſtilens virus, non proprio halitus, aut tartari cruoris ſubiecto, intetimere. Atque hactenus quoque Archei terrorem auertere, atque præpedire. Sin verò Peſtis proprio intus errore concipitur, alia præſeruatiua requiruntur quàm vbi circa loca, aut perſonas infectas eſt degendum. Peſtis autem formata, retrogrado ordine, à veneno formato, ad corruptiuam aporrhœam, feſtinanti curſu eundum ſuadet. Proinde quoque nec amuleta circa inferiorem ac remotam materiæ peſtilentis præparationem auertendam, occupantur: ſed ad ſoperandum formale ac vltimatum venenum, & adaptationem Archei, cum tartaro cruoris, in vno extremo, & in altero, cum veneno hauſto. Adeóque zenexton, indicationem curatiuam in præſeruando cuſtodit: attamen à ſanatiuo ſuperatur in hoc. Quod ſanatiua non ſolum debeant intetimere venenum: ſed etiam per ſudorem protrudere, Vtramque nimirum indicationum, oportet concurrere in curatiuis. Fruſtra namque alias multo ſudoris madore corpus diffluit ſi tartarus cruoris non reſoluitur: ſed potiùs continuato Archei terrore continuatur. Cognitis nimirum cauſis, tam conſtitutiua, quàm occaſionali: ſolo dein rationis ductu, indicatio rerum agendarum confugit. Si namque fracedo initium dederit, primamque materiæ diſpoſitionem fecerit, fracida loca, vt & alimenta facilè putreſcentia vitanda. Aër apertus, ſanis ſanus, eò quòd habeat conſumptionis elementalis poteſtatem: ſed aër quatenus, talis, non minus contagio obedit; quàm cætera corpora, ſuſceptumque contagium in ſuo aëris. Magnali, quatenus ciuitates habet, continet integrum. Quod tandem, non niſi ſponte plerumque: ſpatio 40 dierum ibidem tabeſcendo, emoritur ac vi elementali, venenato fermenti ſemine, ſpoliatur. Nam ſemina rerum conceptarum, in aëre paulatim deficiunt, quatenus concluſam aëris cauitatibus, tanquam vteris, ad vltimam corruptionis diſpoſitionem, primumque materiæ aqueæ generationem, retrocedunt. Triſtia quoque vniuerſa, ſunt amolienda: nedum quia timori atque terrori vicina, ſed potiſſimum, quia circa os ſtomachi, extemplò ſenſibilem pariunt fracedinem, ſuſpiriorum matrem. Loca ergò & objecta triſtis recordationis, vt etiam eiuſmodi ſodalitia, vitanda non minus, quàm funera, atque hiſtoriæ confabulamenta dolorifica. Bibenda ſunt vina exhilarantia & cereuiſiæ fortiores quia incurias, ac animoſitates cauſando, mœſtitiam & terrores excutiunt. Contaminatis autem, quoquo modo, imò meticuloſis, ac mœſtis, aër ac venti frigidi nocent, quicquidque exhalationi atque ſudori opponitur. Domus elota ſubinde fracedinem quidem atque contagium tollit: & nocet infectis halitus aqueus. Ergo prius exſiccanda eſſet. Dies 40. clauſuræ, licet fracedinem augeant: tamen virus peſtilens tollunt, quatenus ſponte illo interuallo perit. Quarentenas, ſiue quadragenarias, ad quamcunque renouationem conſuetudo, fortè ideo traduxit. Etenim ſi licet notatio, aut venæ ſectio, fracedinem minuere videantur: attamen cum ſanguinem, natura in theſaurum repoſuerit, ſequitur, vt quoties ſibi cruorem demi ſenſerit. Archeus ad terrorem, tanquam proditionem timens diſponatur, trahatque reſiduum ſanguinem intro ad ſe: ac per conſequens, etiam venenum peſtilens vna in penetrale vocat. Qui motus, cum ſudore, eſt diametralis. Ideóque tam venæ ſectio, quàm notatio, funeſta ſunt. Omnis quoque ſolutio alui laxa, vitanda: eò quòd ſic crudior è mezaraicis cruor putreſit, per fermentum pharmaci ſolutiui (prout alibi libro de febribus) ad cuius nempe euacuationem, mezaraicæ à vena caua, & hæc à minoribus ramulis, cruorem repetunt. Qui motus ſanandæ Peſti eſt diametraliter oppoſitus. Quæ hactenus dixi, de numero ſunt præſeruatiuorum negatiuarum, ſiue admonitoriæ regulæ vitandorum, nondum continentes ſanationem. Inter præſeruatiua autem poſitiua, primum locum vendicant ſibi amuleta, quod vim propriam ſortiantur, ſiue ad enecandum virus, ſiue etiam ad appropriationem mumialem Archei præpediendam. Vtrumque ſcilicet eſt curatiuum in fieri. Denique ſequitur ſudoriferum. Quod eſt exſtirpatiuum Peſtis, & ſedis ſuæ per ablutionem: Denique Archeus mœſtus, atque terrefactus, confeſtim ſe intro recipit, velut ad arcem fugit, gignit triſtitiam ſuſpitiaque, & anxietates venenoſas, hoſte intus recepto, adauget. Foràs ergò ad oblectamenta, ac per ſudorifera, euocandus. Sunt namque ſudorifera, cuncta eiuſdem intentionis, ac penè ponderis: at ſaltem in gradu bonitatis diſcrepant. Denique in adiuncto alexiterio, laudo potionem Hippocratis, cui addo gingiber, & baccas nigras hæderæ; quia diaphæretica, ſtomacho grata. Sunt etiam Alexiteria, vino generoſo, & mox à paſtu danda,

non

non quidem vt ſudet æger, quantum vt corpus ſeruetur in diaphæreſi. paſtus autem leuis, ac paucus ſit. Nam in omni febre, magiſq; in Peſte, digeſtio deficit; proinde cibi largior vices, potus meracior ſubeat. Nam metum, curas, triſtitiam atque terrores excludit. Ideoque & ſummum præſeruatiuum, in confidentia ſtabilitur. Non equidem de fide Chriſtiana hîc loquor (quanquam magni vbiuis in ſpiritualibus ſit momenti) nam & qui animam pro omnibus ponunt, ſubinde Peſte oppetunt, aliis incuriis, ſaluis permanentibus. Nam illorum confidentia, vel catenam intus habet, vel aliud obſtaculum. Non operante Domino miracula, niſi pro occultis iudiciis ſuis, Fides ſiue confidentia ergò, de qua hoc loco, eſt medium animoſitatis naturale, pertinax, ac validè reſiſtens terrori, Nec eſt iſta fides poſitiua. Credo: ſed proſus negatiua, non horrens, non timens, imò nec ideo credens ſe infectum iri. Etenim vt terror peſtiferus, adnexam fidem putatiuam ac timidam habet, ſe aliquid contagionis iamdum concepiſſe, aut fenitum ſentire: ſic eius præſeruatio eſt fides, ſe nil concepturos. Neq; ideo ſufficit, quòd confidentia ſit non terrifica (quod eſt medium inter terrorem & animoſitatem) ſed requiritur vt ſit operatiua, per non credere ſe infectum iri. Itque non rationis inductione: at prorſus per animoſitatis poteſtatem liberam, ac meram confidentiæ matrem. Pueri alioqui, & amentes quanquam nullum conceperunt terrorem: frequentius tamen Peſte pereunt, defectu operantis confidentiæ, quæ præſeruatiuum ſibi fabricat. Non credere enim, ſe infectum iri, longè fortiùs operatur, præſumtione timoris. Non ſolùm quia negatiuum fortius deſtruit, quàm affirmatiuum adſtruat: ſed quia priuationem vnà complectitur, omni poſitiuo fortiorem. Etenim qui procedimus ex infinito nihilo, idcirco natura noſtra fortiùs apprehendit nihil, quàm ipſum aliquid, vnde & quietem ſibi adipiſcitur, Prout videre eſt in ſyllogiſmis negatiuis, in quibus concluſio negatiuum ſequitur, deſeritque etiam particulare affirmatiuum ſibi connexum, vt ſe, per negationem, in quietem dedat. Intellectus ſiquidem iam degener, naturaliter ſibi diffidens, intelligendo hoc aliquid rerum, ſemper mauult recubare in non ſcire, aut non poſſe. Iſtaque eſt ignauiæ cauſa in ſcientiis. Fides ergò requiſita in terrore, poſitiua, pro præſeruando, debet ideo effectiuè, actualiter & efficienter ſtare: etſi cum ſpe, negatiuè concludat à debiliori parte. Vir bonus, inſeruiendo affectis contagio, ſi propter pietatem operis ſperet, fidatque plus in bonitate operis, aut meriti, quàm libera animoſitate in Deum, fidem habet coniunctam ſpei, includitque agoniam timoris, atque terroris. Itaque naturaliter infectionem ſubit, niſi præſeruetur aliunde. Confidentia autem huius loci, non tam croco, aut ſtentorum exhilarantibus: quàm vini meracioris potu hilari depromitur. prægnantes etiam, puerperæ aut menſtruoſæ; quia tum plus coërcentur ſub vteri imperio, quàm ductu Archei vniuerſalis, ideò periculoſiùs Peſte opprimuntur. Siquidem Archeus vteri, nequaquam rationi aut confidentiæ paret, qui totus confuſione, ac mœſta perturbationum turba, anxiatur. Conſolandus eſt itaque vterus oleo ſuccini, ſuccinoque in optimo vini ſpiritu ſoluto, ac ſuffitu ex verrucis crurium caballi, per tritorium adacto.

Zenexton.

QVam confidentiam, velut principale animoſitatis pignus, atque præſeruationis Medium, vt excitarent Scholæ, excogitata fuere antiquitus Idolorum auxilia, expiationes, & Idolomaniæ immanes. Appenſa quoque, geſtataq; fuere extrinſecus, quæ etiam in omni religione pro ſacris reputabantur, quæque vel falſo credebantur abſtruſa (quia incognita) bonitate; terrorem atq; mœſtitia repellere, Zenexton igitur, cum plerumque in Peſtis præcautionem excogitatum ſit partemq; curationis etiam compleat: idcircò ſingularem cõſiderationem meretor. Etenim Medici, pro cuiuſque voto, deſcripſerunt varia, vt inſeruirent conſolationi ægrotis, dum auxiliatores fugitiui eſſent. Amuleta quoque ſuſpendenda decernunt: quæ etſi pleraque nil virium haberent; ſaltem aliis, rumore fundamento, animoſitatem perſuadeant: fidem nempe, ſpem, aut aliqualem confidentiam. Pagani enim primum imagines, ac ſtatuas deaſtrorũ, portari circa ægros iuſſerunt: dein itum eſt ad characteres, verba, ſigilla, & Taliſmanica Gamabeu. Chriſtianorum deinde primi monachi, contra Peſtem, appendicula, colloque periapta dedere: iſtoque fundamento, perſuaſum eſt vulgo, vt Peſtem, plagam à Deo immediate miſſam, credat, Meditor ego omne opus naturale, in natura debere ſequi ſua media, quoties adſunt cuncta ad operandum requiſita. Inquiro itaque hoc loco, fixas, firmas radices, neceſſarias atque ordinarias cauſas, ad conſequendum eiuſmodi cauſis correlatiuos effectus. Alij proinde Peſtem, interpretati ames ſupplicium, geſtando nomina Ineffabilia, ſcripta, ſignata, meris ſtipata vanitatibus, verbis quoque non ſignificatiuis polluta, propoſuerunt. Quibus forſitan verſiculum Dauidis, Salomonis, vel alicuius Prophetæ nexuerunt. At Paracelſus has ridens vanitates, alias maiores commentus, duobus præcipuè characteriſmis, imò & mendacibus ſigillis ornatas; conſentitque rurſus iis, quos alibi irriſit multo ſarcaſmo. Ego enim ex huiuſmodi ſuperſtitionibus, nonnunquam facilem lapſum in hypochondriacam inſaniam, frequenter notaui. Præter hos, ſunt qui nomina diuina deferentes, figuras, lineas, characteres, verba, numerorum typos, & ad lubitum Aſtronomorum, ficta ſigilla planetarum (errorum nimirum errores) ſub Pythagoræ, Salomonis Iudæi, alteriuſve nomine commendant, plus gentilium deliramentis adhuc, quàm ſacris quibuſuis imprecationibus, tribuentes. Etenim ſi forte aliquis, qui peſtilentem eminus ſalutaſſet, liberque à contagio manſiſſet, iam nugarum author, ius ſibi fecerat, bis mille deinceps ſuis næniis imponendi. Docui ſiquidem nil aſtrale in Peſte, tam in modo fiendi, quàm ſanandi. Reiicio namque ſemper media infida, nugacia, ac potiſſimum quæ ſunt illicita. Nemo ſiquidem ſemifractæ innitens baculo, à caſu, niſi cauſualiter, ſeruatur. Nam etſi vanis remediis terror humanus exuatur (quo infantes alioqui carent) non tamen ob id, terrore Archei priuantur. Excludunt nimirum ſolum effectum priuatiuè fidei quando plurimum: idque duntaxat pro paruo ſpatio, ſæpéque ſuos

fidentes deſeruant, vtpote, cum nullius poteſtatis eſſe ſciuntur. Paracelſus etenim, magni ſemper fecit accenſam imaginationem, atque fortem confidentiam. Quæ vbi ſuper ſubulum fluctuans, laxum, & fatuum, fundata reperi, nequiui approbare, quodque fatuitates opem præſeruandi à Peſte contineant. Tandem Paracelſus vix fidens mentalibus nugis, ſe ad zenexton conuertit, quod geſtantem indubiè à Peſte præſeruaret. Aſt cum ad Stertzingum ciuitatem ſibi beneficam, illud non deſcripſerit, nobis fas voluit conijcere, an ingratus impoſuerit iſti ciuitati; an verò zenexton iſtud ignorauerit. Mortalibus ſanè neutiquam eſt remedium occultandum in tanta clade: præſertim vnde ſibi apud præſentes, atque poſteros omnes, honorem mereri ſperaret. Inſanitum eſt variè ſuper hac re. Quiſque enim ſibi perſuaſit ſtentatum Paracelſi zenexton, auribus arripuiſſe. Idque tantoperè placuit mortalibus, quod àbinde Græcorum Amuleta, cum barbaro zenexton nomine, nomina commutarint. Permultis enim arſenicum, Auripigmentum, argentum currens, imò & ſublimatum, atque eiuſmodi venatorum venena, ad collum, venarumve pulſus portarunt: non ſecus ac ſi Peſtis, & pediculi, vno fugarentur remedio. Huiuſmodi autem inuenta, ex Italia, præſumtione, impoſturis, & calliditatibus fertili, ad nos delata, adoramus, ſequimurque exteri. Etenim vt lubens poſteritas à Græcis, prima ſcientiarum ſermocinalium rudimenta, hauſiſſe gloriatur: Ita quoque à nemine ſperauit diſcere promtius venenorum proprietates, ad necis varietates, dilationes, & larùationes, quàm à natione, venenorum implorante frequenter opem. Credidit, nempe, falſoque ſibi perſuaſit: quod porrigere venena, & ſanare Peſtem, cognationem haberent. Ergò Medentes noſtri, à Patauiuis redeuntes, cumque cultu ac reuerentia in ſuos ibidem profeſſores, ſentientes de ingenti horum doctrina, quidam argentum viuum, teſtæ auellanæ incluſum, collo ſuſpenderunt, ſeque ſaluos rati ſunt. Quos cum alij opperire cernerent, hydrargyrum priorem Arſenico nupſerunt, addita aranea, vel ſcorpione, quorum nonnulli verba ſacra, trochiſcis inde paratis, inſcripſere. Vt ſi vnum minus feliciter proſit, alterum ſaltem iuuet. Vidi autem in Caſtris Oſtendanis, ad littus, multa virorum millia, cum eiuſmodi zenexton, Peſte ſublata. Imò & qui per quindenas, ſingulas, ſibi coſtas veſicarent per arſenici trochiſcos, byſſinis peris incluſos. Atque illæ ſunt tragœdiæ Medicæ, Italicæ impoſturæ, finales periodi Iudæi porrò, atque Ethnici: hi nimirum ex inſcitia, illi verò ex iurata in nos hoſtilitate radices, nobis credulis geſtandas, ſpe deluſis, carè vendunt: mentiuntur que Moſen primò, ac dein Salomonem, eiuſmodi arcana, per traditam Cabalam, patribus Rabbinis, ſucceſſiuè tradidiſſe. Vt ipſe nequam Ioſephus, de incantamentorum tot millibus libris, (*Lib. 8. antiq. Iud. c. 2*) à Salomone deſcriptis, inſigniter mentitur, non ſecus atque malignè ſubticet necem paruulorum Innocentium ſub Herode. Denique noſtri poſtmodum euentuum, atque promiſſionum diſproportionem intuentes, ſuffitus ſuaues, ac odores gratos deſcripſere, in pomis, pulueribus, puluinariſque, & ſpongiis, continuò ante nares olfactis, ſperarunt ſe, velut per cribrum colaturos Peſtis auram, ab aromatum exhalatione, ſicque venenum interemturos, correcturoſve plauſibili ſibi odore. Quaſi venenum deſineret eſſe, aromate ſaturatum! & non intraret penitiùs, comite grati odoris! ac quaſi ipſa aromata, non contagio eſſent ſubnoxia! Quaſi arſenicum napelluſve, ambari griſeo maritata, ceſſarent nocere! quaſi odoratiſſimum vinum, non ſtatim contaminaretur fracido cado! Meæ ſaltem animæ gratulor, quod eiuſmodi puerilibus deluſionibus nunquam inuiſcata fuerit. Quamobrem zenexton fundatur, non quidem in excitata imaginatione, aut fide; quippe quæ ſterius ſunt Monarchiæ velites: ſed omnino in actuali dote, per conditorem, rebus collata. Imprimis itaq; ex præmiſſis patet, aromata, aurum, gemmas, cryſtallum, & quæcunque odorem haurire queunt: poſſe eadem quoque lege Peſte contaminari. Non quidem, quod eorundem nondum infectorum pharmaca prorſus ſpernam, Abſit. Aliud namque eſt diſceptare, an aliquid ſuſceptibile ſit contagij: & aliud longè, an aliquid contaminatos iuuet. Docui enim vinum à contagio futuro præſeruare, quod alias ita in ſe eſt contaminabile, vt & Peſtem, ſuo ſui attactu potuque adferat. Sed in zenexto; alia prorſus methodus eſt, requiſita conditio, ac proprietas. Requirit namque zenexton, vt ſit in ſe prorſus incontaminabile, ſi præſeruare de futuro debeat. Eaque conditione à reliquis præſeruatiuis diſtinguitur: vnde nimirum cognoſcitur, quale zenexton ſit eligendum, & quale ſit infidum. Quæ ſic intelligas opto. Paſtis boum, non eſt canum, aut falconum: & nulla harum, eſt hominum. Poſſunt tamen pelles vel carnes brutorum, noſtrâ Peſte contaminari, vt nobis ſint peſtifera contagia, quanquam non illis. Quia Peſtis contaminat in appropriatione, ſiue ſymbolo mumiali. Quanquam Peſtes vltimorum temporum nedum homines, quadrupedes, aues atque piſces: ſed & arbores de medio tollent, erûntque ideo altarius & atrocioris indolis, quàm Peſtes modernæ, naturæ è gremio defluentes. Itemque per præfata inſtruimur: quod Archeus humanus & brutorum ſingulorum, pares habeant ſubinde pauores, quodque horum characteres in peſtilens venenum, ſiue Ideam vituleorum formentur. Vnde ſat manifeſtè apparet, Peſtem non eſſe venenum, cæteris par. Siquidem Napelius, vipera, &c. tam boues quàm homines enecant. A lapidibus itaque incipiendo zenexton. Sapphirus ſaturato colore cœruleus, & Hyacinthus fuluo colore prægnans; ſi circum bubonem, peſtilentemq; eſcharam, in gyrum voluatur per moram, è regione Solis, vel luminis, tractim circumducendo, facit, vt idem circulus deinde ater fiat, & iſthac reliquum virus, tanquàm per caminum, foras exhalet. Etiam plures alibi ſi ſint glandulæ, hæ tamen ſimul ſidant, pereant, ſequunturq; ad exitum tracti veneni. Ego autem Sapphirum præfero Hyacintho. Nec enim in ſacerdotis pectorali Sapphirus legitur fruſtra, excluſuſque Hyacinthus. Antiquitus enim ſemper zenexton gemmis fuit tributum, iiſque mox gentilitas figuras, numeros, ac characteres inſculpſit. Sed cum gemmæ non eſſent pro pauperibus, quibus immenſa Bonitas præ diuitibus, largo imbra tamen præuidit, ſeque patrem

pauperum

Pauperem gratis obtulit, non facile inducor, has gemmas, verum Peſtis xenexton credere. Chirurgus Hiſpanus, cognomento Guardiola, xenodochij infectorum in obſidione Oſtendana præfectus, oſtendit mihi fruſtum ſuccini rubentis, quod ſibi toto triennio dixit vnicum fuiſſe xenexton. Cuius arcanum erat. Quod ſcilicet ad ſeptem pulſus principales fuiſſet confrictum, vſque ad calorem. Nimirum vtrimque ad tempora, ad carpos, malleolos, & ad ſiniſtram mammam. Ego ſaltem vidi, illum ſemper præſeruatum, cæteris coadiutoribus è medio ſublatis. Erat autem Peſtis arenoſo littore, ventoſoque plerumque cœlo, ac frigoribus infeſto, trux & atrox valde. Quod autem in ſuccino reperio, non prorſus ſpernendum, eſt imprimis vis tractoria, affrictu manifeſta, & excitata. Dein, eſt ſuccinum, licet in ſe tranſparens atque gummoſum, minus arctè tamen clauſum, faciliuſque ideo noſtro calore mouetur, & alteratur. Denique nec habet ſuccinum vim trahendi limitatam, qualem Magnes, ferrum, & non cuprum, alliciens: ſed generalem, & abſque electione, modo leue id fuerit: Scilicet, vt peſtilentem auram, atque virus trahat, ſufficit, ſi leuia quæcumque ad ſe traxerit. Signatum ergò huiuſmodi tractionis, denotat xenexton in natura fundatum: eoque fortiùs, ſi mumiali fermento appropriationem ſit adeptum. Vidi ſic namque frequentes venenatorum vulnerum, diſſoluto in ſpiritu vini ſuccino, factas ſanationes, alioqui penitus deſperatas. Imò prout ſuccinum non liqueſcit, aliis reſinis, pinguedine ue colliquatum (quod ſingulare aliquid ſibi domeſticum denotat) certè peregrinam Phaëtontis fabulam, & tumulum, nomenque electri, non fruſtra coincidiſſe demonſtrat. Rideat qui volet frictiones ſuccini, ad pulſus noſtros; recurrat ad Magnum oportet: & pomorum frictiones, ad verrucarum abolitiones, non ſine fructu ſaltem admirabitur. Siquidem ſi linteum, peſtilenti buboni affrictum, contagium arripit atque propagat: quidni & in bonum finem, frictiones mumialem adferant diſpoſitionis coadaptationem? Quis quæſo ſuccinum Peſtilenti emunctorio affrictum, non ſuſpicetur: ſique venenum, cur pari etiam greſſu, etiam mumiale ſymbolum contraxiſſe, ſaltem non addubitet? Memini namque caſeo ſub axilla geſtato, & per canem degustato, in decipulam ſeruiiſſe, herumque ſuum ita deſeruiſſe, vt ſe crediderit, extero, per claſſem auchi. Equidem ſi bruta hanc mumiæ determinationem, velint nolint ſentiant, eique pareant, multòque tamen liberiore electione fruuntur, quàm quæ Archeali conceptu, in zenexton cadunt; non video, cur eandem determinationem ſuccino tribuiſſe, nefas fuerit. eſt etenim admirandum creſcens, olim in reſinam arboream delatum: aliis demum minerale creditum: Dantiſco tamen mari ſudatum. Nil ſaltem ſtomacho, inteſtinis, neruis, imò & cerebro eſt gratius, ſuccino in vini ſpiritu reſoluto. Mirari ergò ceſſa, tam ſingulare creſcens, tam ſingulari quoque vi confortatiua ac præſeruatiua dotatum, tamque ſingulari tractrice ſignatum, Peſtem queat exſtirpare è locis membriſque noſtris, quibus conſolandis, ſingulari diuinæ prouidentiæ bonitate, naſcitur. Nec enim hyperbolen ſapit, quod frictione ſuccinum trahat odorem: cuius ergò magis illi appropriatur indiduo, quàm alteri. Eſt namque gummi poroſum, ac planè volatile: Ideoque ſuſceptiuum odoris mumialis, quem frictione ſuſcepit. Noui namque methodum, qua gemmis, vis herbæ, animaliſque, characterizatur: Ita, vtcunque poſtmodum exactè abluantur: reſidua tamen atque ſoſpes, vis impreſſa periſtet. Etenim Topazius flauus, modeſto calore cinctum, vt flauedinem amittit: ita Solis ardore flauedinem recuperat, quam in cinere, eiuſdem caloris gradu, perdiderat. Corallum rubeum, frictione ad mulierem, ex vtero ægrotantem, pallorem contrahit permanentem: verum ad carnes ſanæ mulieris affricetur, priſtinum recuperat fulgoris ruborem. Denique vitra (ſolidorum corporum maxime clauſa) quibus eſſentiæ, vel magiſteria zibethæ, &c. inerant, vidi repetitis tædioſiſque ablutionibus, odores illos peregrinos ſeruaſſe: Imò & vitrum, magnetis vim tractoriam ſic ſeruaſſe, eò quòd magiſterium Magnetis in illo fabricatum fuerat. Si igitur huiuſmodi fiant in vitro, quidni etiam in ſuccino? Quod ſe habet, ob poroſam & volatilem materiam inſtar teſtæ, quæ recens ſemel imbutum reſeruat odorem. Non igitur mirum, ſi carabe imbutos odores retineat, præſertim ſi geſtetur ab eodem, cuius mumiales exhalationes per frictionem ſuſcepit. Nec etiam multum refert, ſi narium teſtimonia repudiet. Nam & per veſtigium non dignoſcimus, cuius ſit. Etenim ſi Sacra, in lapidibus magnam virtutem commendent. Id non intelligunt de lapidibus reſolutis (nam tunc nondum ars reſoluendi vulgo enotuerat) neque de pulueribus lapidum bibitis. Quorum virtus, non niſi parua mora, ſtercoribus commiſta, tranſeundo labitur. Ergò de lapidibus integris ſermo eſt. Quæ tam attractiua, quàm expulſiua mali eſſe debet: ideoque ad zenexton commendabilis illorum vis. Si igitur lapis magnam habeat virtutem in vſum humanum, ipſæque duriſſimæ gemmæ, Sapientis teſtimonio, virtute ſint fertiles: neceſſe id eſt contingere, irradiando in corpus quod attingunt, propemodùm inſtar aſtrorum. Ideòque & ſuccinum, per irradiantem ſui tranſparentiam, effluendique proniorem obedientiam, nullatenus erit gemmis ſegnius: eiuſque vis quæ aliàs velut ſopita dormit, non mirum ſi frictionibus & caloribus excitetur: præſertim quod adamas, etſi de ſe nil amittat, attamen fricando etiam paleas alliciat. Neque enim ſuccinum paleas aut feſtucas trahit, niſi prius fricetur. Eſt nempe ſignatum, docens, frictiones præcedere debere, ſi ſopita vis eius, excuſſo ſomno excitari debeat, deſtinatumque auxilij munus, in nos influere. Teſtor ſaltem fruſtum ſuccini, vt gemmam refert, multo tamen facilius à paupere acquiri poſſe, pretioſis lapidibus. Enimverò Paracelſus excelſum gloriatur, inuento magnetis humani, quo ineſſiotes, putat auram peſtiferam introduci, Adeoque potiores vires pollicetur, in ſuo xenexto trahendi foras, quàm ſint ficti magnetis noſtri, trahendi intro. At ſanè vir ille viſus mihi, ſuæ doctrinæ de Peſte, tot libris euulgatæ, parum conſtans, parumque expertus. Dum ſcilicet cœlum, ſagittarium Peſtis, hancque, non niſi vulnus cœli, irati parentis fabricat. Quæ ſi vera autumat: ſaltem virus iſtud non à magnete trahitur, quod à tot millenis

milliaribus in nos ſagittatur. Manetque vel immerito accuſatur, dum culpa caret, ac zenexton, fruſtra contra magnetis ficti tractum, digitur & appenditur foris: aut cauſas appropriationis zenexton, minimè intellexit, aut ſaltem ſurdas Peſtis cauſas, ſe dictaſſe exiſtimet. Quorſum ergò hoc loco conducit illius magnetis recordatio? laus inuenti iſtius? Siquidem zenexton, nil habet commune cum illo magnete, neque aduerſus eundem? eſto, ſit enim Magnes (donemus ſupponendo falſum) in corde, & arteriis, qui citra diſcretionem, commiſtum aëri peſtiferum ſimul virus intra combibat. At hunc, ſi zenexton tollat, vel impediat, iam homo neceſſariò ſuffocatur, aſſueta exſpiratione prius, ad cuius neceſſitates cor & arterias volunt indeſinenter fatigari. Quod ſi verò maſimus zenexton, ſeparatorem auræ Peſtilentis à pura, aliquid fabula dignum, vox iſta continet. Quia zenexton ſaltem cribri, ac ſeparatoris, vices que Archei ſubiret. Sin autem zenexton efficiat, vt Magnes noſter non niſi licita trahat: eſſet tum zenexton Archei pædagogus atque ludimagiſter, vt ſcilicet ſuo tiè fungatur munere, niſi fortè manis, zenexton ab Archeo, niſi ſolius officij nomine; diſtinctum, adeóque æqualiter cum Archeo inficeretur, Peſtiſque contagium ſentiret. Imò res externa, peregrina vitæ, viruſque fortaſſis continens, Iam Archei vitalis etymo aſſumitur. Eheu Paracelſe, longè aliter ſe res habet. Tædet namque Archeum ſuæ gubernationis: nec enim eſt pugnæ intentus, aut ſeparationi in Peſte. Qui ipſuſmet eſt vnicum veneni obiectum vnicuíque faber. Sed accingit ſe fugæ, habenas diſiicit, panico terrore plenus, memorque ſuæ imbecillitatis, quod à venenis, vel minima odoris infectione, totus ſubigatur morſu viperæ, aut ictu ſcorpionis in digiti extremo. Delectum ideo recuſat, conſpectuque hoſtis, territus, fores aperit, claues poſt ſe abiicit, ac quemlibet mox gubernare admittit. Adeóque, quæcunque poſt mortem in cadauere obueniunt, in Peſtis acceſſu, ſunt in fieri eſſe. Zenexton igitur inſeruit duntaxat: non quidem vt Archeum admoneat ſui officij, atque deſtinationis, neque vt virus, ab innocuo, in obiectis diuidat: multò minùs vt naturalem reſocillationis attractum inhibeat: Sed vt necet, & annihilet ſpecificum virus, quod tam in aëre externo, quàm intus in Archeo, eſt conceptum. At ſanè nil horum magnete opus habet, nec magnetem vllatenus reſpicit. Ignotum eſt magnetis inuentum, finiſque, in zenexto, apud Paracelſum. Nam zenexton, in omnem euentum, ſi magnetem reſpiceret, non valeret, niſi eſſu quo aura peſtilens intrò per arterias trahitur (quod alibi ſat demonſtraui friuolum tractatu de Blas humano) non autem ſicubi per anhelitum adducitur, vt neque vbi intus venenum oritur peſtilens. Igitur ignotum Paracelſi zenexton nequaquam neceſſitatibus naturæ, aut medendi finibus ſatisfacit. Hippocrates autem, propinquius viſus eſt cauſas neceſſitatis ad zenexton aſpexiſſe. Volens, cœlum in nobis tres motus locales facere, intrò ſcilicet, extra, & in orbem, cœlum, indiſtincto tum adhuc helleniſmo: pro vi vitali nominans. Vnde poſteri cogitarunt, cœlum in nobis continendum in motu extrorſum, per diaphæreſin, vt impediatur Peſtis peregrina per inſpiratum. Etenim aliquid dicunt, & ab immemoriali, ſeruantur infectorum corpora, in diaphæreſi. At manet idem dubium & anxietas vetuſta, circa anhelitum, Peſtiſque internæ, fabricam. Meuque iudicio, zenexton nec debet ſerare poros, nec claudere fores anhelitus, ne hoſtis intret, nec luctari cum Archeo. Sunt namque luctæ, diſſidia, atque rixæ, ſi vnquam antea, ſaltem Peſte flagrante, importuna. Dum præcipue Archeus ſua, deſpondens, abiicit arma. Denique neque zenexton, ſeparando, coquendo, aut præparando exterius puro ab impuro, intentum ſit oportet. Sed prorſus per modum antidoti, ſit contra venenum iam receptum. Non quidem propriè contra venenum, ipſum. Sed quandoquidem vſus eius præcipuus ſit in præſeruando magis, quàm in ſanando: Idcirco vis requiſita in zenexto propriſſimè conſiſtit, quod tollat appropriationem adoptationemque mumialem: extra quam nullum ſit contagium, Nec tamen alienum eſſet, ſi inſuper alexiterij poteſtates ſit nactum. Enimverò Paracelſus multa de ranis & bufonibus pro Peſte refert, confuſa tamen quælibet. Multorum interim auditores, atque oculos aperuit: Etenim bufones mulieribus, prout & ranas, viris conuenire aſſerit, & quidem baculo per caput transfoſſo, ſuſpendi atque ſiccari voluit. Menſem ad hoc nullum elegit. Promittit tandem bufonem ſic ſiccatum (de ranis autem, nil proſecutus) buboni appoſitum, ita in ſe, totum virus Peſtis tracturum, vt ſucceſſiuè in quartum quintumve bufonem vſque, omnea mirabiliter intumeſcant. Adeóque veneni quátitatem, per bufonem numerum coniicit. Vult & ſiccatum bufonem, prius macerari atque emolliri in aqua roſacea. Attamen vel eſt ſibi Paracelſus inconſtans, vel aliud ſibi, præter bufonem, zenexton delegit. Siquidem ſcribit bufonem valere ſolum in Peſte inguinum & mulierum. Ad alias autem Peſtes, aliis vtitur attahentibus: ſummumque incarnatiuum vulneris cœleſtis (ſic nempe Peſtem vocat) ait aurum & gemmas. Imprimis fateor, me bufones applicuiſſe bubonibus, & eſcharis, tam in pectore capite, mammillis, quàm alibi tam in viris, quàm, mulieribus: ac vbique, non ſine prurito leuamine, & doloris mitigatione. At imprimis nunquam vidi, applicatum bufonem intumuiſſe tantillum. Quod & idcircò ridiculum deinceps duxi. Dein, æquè friuolum eſt illud Paracelſi. Quod ſcilicet Peſtis nunquam alibi occurrat quàm ponè aures, ſub axillis, & in inguine: eo quòd ſagittarius cœleſtes non feriat alias. Siquidẽ vidi veram ac lethalem Peſtem vbiuis toto corpore ſe oſtendiſſe nedum eſcharis, veſiculis, puſtulis, & tumoribus: ſed etiam vibicibus, atque ſtigmatibus. Itaque putauit Paracelſus idem accidere bufoni exſiccato, quod viuo animali venenis aſſumtis, punctoque à ſerpentibus contingit, vel per venena plantarum & animalium interemto. Quaſi Peſtis humana venenum bufoni foret; hocque ſi contingeret, non bufo Peſtis, ſed Peſtis bufoni imperaret. Nec etiam cadauer ſiccatum ſentit, quæ ſibi viuenti erant venena. Nec tumet cadauer, ictum à ſerpente, Cadauer namque, ſi non ſenſerit, nec tumefaciendi energiam retinuit. Ignorauerit itaque Paracelſus, quod intumeſcere, ſit proprietas Archei vitalis, quodque non niſi occaſionaliter

ſiunsliter tumor à venenis procedat. Mirabar inſolentem Paracelſi hoc ſcribentis audaciam. Nam buſo exſiccatus vtut ſea horis maceretur, ſemper tamen tumefactionis incapax. Mora enim macerationis, in celeri morbo, periculi atque iacturæ plenum eſt. Ego itaque maceraui tepida aqua paucula: qui loco dolenti appoſitus, mox dolorem leniuit. Equidē ſi quidquam è nobis, in cadauer buſonis expiraret, quod ibidem detineretur materialiter, eadem via qua intraſſet in buſonem, exſpiraſſet. Ergò tumeſcentia eſt actio vitalis Archei, efficienter & effectiuè: veneni autem eſt actio occaſionalis, quæque ideo in Archeum mortui ſiccatique buſonis nulla eſſe poteſt. Archeus itaque cum deſit exſiccato buſoni: non poteſt eſſe cauſa tumeſcentiæ in buſone. Nam venenum ceſſat eſſe venenum, in reſpectu rei mortuæ. Cum venenum dicat relationem ad aliquid vitale. Cognoſco, Paracelſum nullam habuiſſe actualem praxim Peſtis; multa quidē parumque conſunnia ſcripſiſſe, pollicitus plurima, ex relatu aliorum hauſta, credulitate. Hybernus Butlerus, me conſcio, Londini aliquot millia Peſte curauerat, hoſtium accuſationibus poſtmodum in arce Viluordiæ detentus, me adiutore libertatem nactus eſt. Iuſſerat enim buſonē magnum, menſe Iunio poſt meridiem captum, tibiis ſuſpenderem prope focum, illique ſubtenderem patinam è cera flaua. Tandem à triduo ſuſpenſionis, buſo euomuit terram, & aliquot inſectas, ambulantes nimirum muſcas, nitentibus aliis ſubuiridi colore quaſi deauratis. Mox autē à vomitu, buſo obiit: nec ante triduū euomuit, licet pronus penderet. Dixit autem mihi, quod ſat remedij haberem curandis 40. millibus Peſte correptorum, promiſitque ſe mihi oſtenſurum rei cardinem. Sed repente in exilium proſcriptus abiit. Saltem ego has ſordes vomitu reiectas, itemque exſiccatum buſonis cadauer, ſeparatim in puluerem tundi iuſſi, & cum tragacantho trochiſcos formaui; quibus feliciter ſum vſus tam ad præcautionem Peſtis, quàm eiuſdem ſanationem. Dein Iulio menſe, decreſcente Luna, veteres Buſones cepi, quorum oculi ſcatebant albis vermibus: nigriſque capitibus prominentes, adeò vt vterque oculus totus in vermes transformatus eſſet, forraſſis 50. numero, in ſingulo oculorum foramine vermes erant densè compacti, quorum capita foris eminebant; & quoties aliquis egredi vel prominere conaretur, ſtatim buſo, appoſita manu, egreſſum vetabat. Hos autem buſones ad vomendum coactos (vt dixi) per ſuſpenſionem, reperi dare excellentiſſimum zenexton. Vermes autem in patinam ceream deciduos, ſimulque cum eo quod per vomitum reiecit, in trochiſcos paruulos redegi, addito cadauere buſonis, & cerea patina. Geſtati autem trochiſci ad mammam ſiniſtram, arcebant contagium, & loco infecto alligati, ſtatim virus extrahebant. Erantque trochiſci promtiores, ac validiores, ſi in vſum aliquoties recidiſſent, quàm recentiores. Reperi autem amuletum pro Peſte, longè validiſſimum. Nam ſi ſerpens comedat terram, omnibus diebus vitæ ſuæ, quia fuerat peccandi organum. Buſo comedit terram, quam euomit, omnibus diebus vitæ ſuæ. Teſtimonio autem Adeptæ Philoſophiæ, gerit Buſo odium in hominem, adeò vt aliquot herbas ſuo tabo inficiat, homini vſuales: idque in ſpem necis. In eo autem differt à ſerpente, quod viſo homine, terrorem immenſum concipiat naturali dono. Qui terror ab homine, naturalem energiam ſibi acquirit & imprimit, contra imagines territi Archei in homine. Siquidem terror buſonis interimit, & annihilat ideas territi Archei humani, eò quòd terror in buſone eſt naturalis, & ideo radicaliter ac per totum illi, etiam mortuo incorporatus: Idea autem terroris in Peſte, eſt tantùm accidentalis, & fluxa. Ergò buſo naturâ ſuâ timidus ab homine, odij ſui imagines auget, viresque intendit, vt ſaltem clanculum, ac Peſtis inſtar noceat. Hanc autem proprietatem ſigillatem odij ſimul & terroris, geſtat in capite, oculis, & loco concupiſcibilis poteſtatis. Caput itaque & oculi, adhuc viuo animali, in viuos ac veros vermes (quales caſeo innaſcuntur niſi, quod extremum capitis nigricet nonnihil) tranſmutantur. Tandem namque cum vita, vermium tanta multitudo excidit, quod viuo adhuc animali tota cerebri theca, verminoſa fuiſſe videatur. Terribile ſanè atque ſigillare ſignatum, terribiliſſimo morborum dicatum *ſalutem ex inimicis noſtris, & de manu eorum, qui oderunt nos* (remedium nempe.) Siquidem odium in nos, terrorque buſonis, præparant nobis ſanitatis medelam, Eſt namque noſtri odium buſoni ideo vernaculum, ac naturaliter incorporatum: quod totus per totum, odii Ideam gerat: perinde vt ſaliua rabidi, per accidens Hydrophobiæ metum. Cæterum quo terror noſtri, odiumque innatum in buſone, aſcendant altius, fortiuſque ſui imagines imprimant, ſuſpenditur buſo eminus prope focum, in adſpectu noſtri. Creſcitque odium & terror ideo, in mortem vſque. Quod autem buſo per conceptus ſuos, Ideas generet, mox oſtendam; per ipſius mortem repentinam Nunc ſaltem dico. quod projecerim buſonem in lacunam, muro cinctam, qui ſequenti mane perierat aquæ innatans turgidus. Habebat autem dorſum, frequenti nigro ſtigmate conſperſum. Quibus ſignaculis conjeci, quod remedium gerat aduerſus Peſtem etiam ferociſſimam, quæ nempe poſt celerem mortem ſua edit ſigna. Spemque addit, ſi pro ferociſſima, morteque velociſſima, remedium promittat, multò præſtantius pro quauis ignauiore dederit. Vt autem mecum tyrones agnoſcant, quantum imago odii in hoc arcano operetur. Notandum ante omnia, quod peſtis humana non attingat bruta, vt neque vice verſa. Eò quòd virus nullum operetur citra fermentum humanæ mumiæ, ſiue ſymboli conſonantiam. Etenim ſiue fermentum iſtud fluxerit ex corpore infecto, veſte, chartaque, auraque peſtilenti, ſiue demum è nobis oriatur, clandaturque ſub tartaro cruoris, Saltem vtut ſumatur; Peſtis nequit inficere quemquam, abſque communione fermenti. Hæc igitur Icon virulenta odii, & operans imago, hoc denique terroris ſeminare ſimulacrum in buſone, enecat fermentum mumiale; ſine quo ſcilicet venenum Peſtilens conſiſtere, ingredi, vt nec appropriari, nobis poteſt. Hic inquam modus eſt operandi in zenexto, quo ſcilicet impeditur peſtilentis auræ communio. Quatenus tartarum cruoris excrementoſum, ac euaporantem, priuat fermento mumiali. Atque inuicem eius ad-

ſit fermentum ablatiuum veneni Peſtilentis, ſiue Iconem necantem fermentum Peſtilens. Eò quòd quaſi in momento interimat fermentum mumiale, contagij fontem, vel ſaltem fomitem, nimirum ſi iam ſit præſens; impeditque futurum, quo minus inualeſcat: ſicque interimit immediatum inhæſionis ſubiectum, ne coaptetur. Fermentum itaque facile intercidit, ſi inhabilitetur, ne ſuccreſcat ſedes Peſtis. Cum alioquin omne fermentum ſit mera cuiuſdam odoris tinctura. Neque enim Peſtilens virus interitur à veneno bufonis, actione primaria deſtructiua aut debellatiua: ſed actione ſecundaria, quatenus Idea odij aut terroris Peſtilens, extinguit fermentum; quo mediante venenum Peſtis ſubſiſtit, atque pergit inficere. Etenim cum venenum Peſtis, ſit productum imaginis, terroris Archei, in odore fracido, auraque mumiali ſtabulatum, tollitur etiam hoc fermentum copulans, medium appropriatiuum & immediatum ſubiectum veneni, manetque deinceps duntaxat ſubiectum fracidum, vt ante, ſudore tenus profligabile. Vnde conſtat, quod zenexton ſaltem præcaueat appropriationẽ primario, ſimulque tollat ſigillum, ſiue quidditatem eſſentialem Ideæ virulentæ terroris. Enim verò Domina de Rommerſvvale, Toparcha in Eechoue, nobilis, affinis & proba matrona, mihi in candore retulit, ſe quondam toto pomeridie ſpectaſſe duellum araneæ, & bufonis. Hic enim, dum ſe ſupernè ab aranea deſcendente ictum ſentiret, & capite, confeſtim ſe intumeſcere: confugit ad herbam, quam lambebat: ac celerimè curatus, detumuit, vnde iteratam pugnãm aggreſſus, iteratò quoque ictus fuit in capite, & ad eandem herbam properauit. Idque dum iam tertiò accidiſſet, Spectatrix, tædio affecta, plantam cultro excidit (erat autem plantago anguſtifolia) dumque eò quarta vice bufo rediret, nec iſtã herbam reperiret, celerrimè totus intumuit, & terrore percuſſus, mox obiit. Non autem ſe contulit, ad plantaginis eiuſdem plantas vicinas, ac frequentes (etenim imago conceptus, metus atque triſtitiæ, mortem acceleratam parit, ſpes perit remedij celerrimi, in morbo furioſiſſimo) dum namque ſuam non reperit plantaginem, qui antea ſpe ſtatim conualeſcendi dimicabat: ſtatim metu, atque terroris Idea deſperãs, obiit. Patet enim hinc, huius beſtiolæ pauor immenſus, magnitudo & violentia Ideæ pauoris, ex celeritate mortis conijcitur. Etenim confeſtim ſanari, intumeſcere, ac ſtatim perire, aperiunt, in hac inſecta fore momentaneum, ac præſentaneum in Peſte remedium, vt & toxico, fore ſuum cuique terroris conceptum, in Ideam formatum. Quippe Idea eiuſmodi dualitatem cum vita ſeruat, ideòque etiam illa hanc ſupplantat. Neque etiam bufo vivens, magni momenti zenexton, experienti mihi præbuit. Oportet namque granum emori, ſi eius fructum exſpectemus: terroremque in bufone augeri conuenit noſtri, nam vt noſtra Peſtis non eſt bufoni lethalis, aut contagioſa: ita terror bufonis, terrorem Peſtis Archei noſtri, nequicquam auget. Ac niſi terror, deſinat eſſe conceptus aliquis, ſitque redactus in Ideam actiuam, vt in Archeo non parit toxicum Peſtis: ita neque in bufone, efficit remedium. Ad hoc namque requiritur, nedum vt bufo præ timore toxici, aut deficientis plantaginis, moriatur, occidaturque à proprij conceptus terrifica Idea: verùm neceſſe eſt, vt bufo præ noſtri terrore, languendo pereat ſuſpenſus prope forum, &c. Nam tunc terror ille lethalis, noſtro Archeo inferior, & confermentabilis, parit Ideam lethalem bufonis nobis autem proficuam. Symbolizat nempe cum terrore noſtri Archei, in quantum participant terrores, in imagine terrifica. Sed quia terror bufonis, non eſt noſtras: Ideo toxicum fabricat, contra toxicum peſtilentis terroris, Archeo formati, in Ideam virulentam Peſtis. Eſt nempe zenexton in bufone optimum, à Patre pauperum homini ordinatum. Conſidera quæſo bufonem mecum, qualiter è fracido mucco oriatur, inter rimas lapidum, ibidemque citra cibum vivat, adoleſcatque per annos plurimos: è ſaxis nempe confractis, non rarus bufo Pariſiis eruitur, qui forte per ſeculum ibidem detentus fuit. Nec enim edit, antequam reſpiret. Bibitaque ſemel aura, mortis demum ac diminutionis leges ſubit. Vixit etiam ſolo, ſuoque Archeo, antequam reſpiraret. Cætera creata ferè omnia, in petra, putreſcunt. Bufo verò, in liquore fracido, nutritur, ac adoleſcit intra petram. Hinc conijcitur etiam, quod ſit animans deſtinatum diuinitus, vt Idea ſui terroris, virulenta quidem ſibi, nobis, noſtræque Peſti, ſit toxicum in terrore. Nam vt ex præfatis ſat patet, quod bufo noſtræ contemperationi & adaptationi ſit maximè incongruus, ita terroris Idea in bufone, eſt ipſi terrori peſtifero, in nobis, valde peſtilens. Cum igitur bufo ſit inſecta, hominis aſpectu pauidiſſima, quæ in ſe tamen, terrorem ab homine, ſimulque odium in hominem, format in Imaginem, ſiue ens actiuum reale, & non ſola confuſaque apprehenſione ſubſiſtens (prout iam ante de Idæis prægnantis, itemque canis tabidi, &c. vndè eſt demonſtratum.) Hinc contingit oriri venenum ex bufone, interimens virus terroris peſtilens in homine, vnde nimirum Archeus inualeſcit, nedum ſentiens extinctam in ſe Ideam peſtilentem; ſed inſuper quia agnoſcit aliquid terrefieri, paueſcere, atque fugere, ſe longè inferius. Sic namque in omni bello, atque duello, è pauore hoſtis conſpicuo, animus hoſtilis roborarur. Eſt autem bufo tantæ formidinis, vt ſi poſitus directo aſpectu, ante te, ipſum aliquandio intueatis intentis oculis, per horæ quadrantem, nec aufugere queat, moriatur præ terrore. Bufo itaque occiſus, modo Paracelſico, abſque terrore mortuus, eſt zenexion indignus. Reſumto ergò animo, Archeus pauorem abiicit, maximopetè vbi natum ſui terroris virus interimi perſentit. Etenim non agit zenexion, per modum aliorum agentium. Non ſecus atque virus Peſtis, eſt prorſus inſolens. Nec agit zenexion materialiter: ſed actio eiuſdem eſt ſpiritualis, ac prorſus ſympatheticа. Siquidem ſymbolum actiuitatis, in quo conſiſtit ratio fundandæ ſympathiæ, eſt in conceptu veneno terroris, tam in Peſte, quàm bufone. Ac prout virus Peſtis, anomalum eſt, cum aliis nil habens commune, ita quoque zenexton, actiuitate terroris alieni, atque peregrini exorbitans; noſtri terroris imagini peſtilenti, fit manifeſtum toxicum, cum refocillatione, confirmatione, robore ac reſurrectione Archei. Quam ſanè zenexton actiuitatem, Scholæ contemplari

non

non potuere, eò quòd contemplari nequiuerint iſtud Ariſtotelicum, nedum in Peſte: ſed & in venenis cæteris, eſſe mendoſum. Eſt nimirum actu zenextionis à victoria paturnis ſuper agens. Memineris namque quod terror atque odium in bufone, ab agente homine, ſuperante quidem, at nullatenus operante, impreſſa actuata proprio bufonis conceptu, & in gradum deducta, fiant agentia: quæ in præfata Idea, ſunt tanquam fugitiua animantia, ideóque terrefactum hominis Archeum reſtaurant, ac terroris virulenti imaginem enecant. Equidem in monomachis ſpiritualibus, prorſus, atque longè ſecus certatur, quàm per appropriata agentia corporalia eſt ſolitum. Quod alibi demonſtraui, remouendo actiuitates contrarietatum à proprietatibus naturæ. Zenexton ideò eſt de natura magnetica, agens ſcilicet duntaxat in obiectum proprium, dum intra limites ſphæræ, ſuæ actiuitatis, occurrit. Dubium videri poſſet aliquibus, cur imago odij, in bufone, ſit remedium: Imago autem odij in rabido ſit toxicum. Ratio eſt in adiuncta terroris Idea, in bufone, Quæ inferioritatem veneni patit. Nam vnum ſuperat aliud, in animoſitate conceptuum. Ideoque & imaginum, Rabidus enim canis, audax, temerarius, eiuſque ſigillata imago, obedientiam ſuam iniicit. Nec enim rabidus, in quantum timet: ſed timet aquas, quia rabidus. Prout nec timet aquas, quatenus odit an malia, bufo autem eſt animans noſtri timidiſſimum, vtque ex odio ſibi innato in nos, eſt ſibi malè conſcius (ſic diſponente diuina clementia.) Ita imagines illorum conceptuum panetrantes ſe mutuo, & comite, conferunt notam maximæ puſillanimitatis, intinctæ veneno odij. Hinc nempe necatur imago terroris peſtilentis, ab imagine lethalis odij, & Archeus noſter ab imagine puſillanimis terroris, tanquam in ſpeculo, per applicationem zenexion intuetur; ac ſuperioritatem, quam ante amiſerat, propemodum reaſſumit. Ideoque Idea terroris, in bufone, odit, ſimulque imago odij terrat bufonem, vnde venenum noſtro terrori ſuperinducit. Vtroque ſcilicet medio, imaginem terroris peſtilentis, in Archeo perimit. Eſt nimirum in ſpiritualibus primitiua autophilautia. Cum originalis omnis monomachia ſenſitiuorum, non niſi ex, præmeditatis conceptibus profluat: Vniuſcuiuſque autem conceptus Idea formetur in phantaſia, ac entitatem induat ad aliquid deinceps agendum. Etenim vt imagines motuum faciendorum, deſinunt in motus: ſic & ſenſuum imagines deferuntur primùm intro, ad vlteriores conſiliorum deliberationes: moxque ibidem degenerant, in imagines apprehenſionum, paſſionum, vel perturbationum: atque inde feruntur ad aliquid agendum in corpore, vel extra ſe, labunturque ac gliſcunt iuxta directiones atque inclinationes paſſionum. Hactenus nimirum eiuſmodi imagines determinant ſpiritus vitales, vel ipſas partes operatiuas viſcerum, iuxta impreſſionem ſibi propriam: Quod clariſſimè enoteſcit in veneno rabidi: Qui, ſi nos formidaret, vt timet aquas, nos non impeteret, nec eius morſus nobis venenoſus eſſet. Aranea namque, ſcorpio, &c. ſunt animalcula iracunda, quæque ſi nos feriant, ſui veneni iram in nos deponunt: vel potius, iræ venenum. Ancilla quæ iam ſubinde veſcebatur araneis, nedum verſicoloribus vineæ: ſed & nigris illis, è ſpecubus, & locis vliginoſis, & inde viuebat ſoſpes. Quapropter conſideraui, araneam animal timidum dum manu apprehenditur: nec ideo venenum parere, prout aliàs, dum iratum nos pungit. Hinc nimirum apprehenſus timiduſque ſcorpio, medetur inflicto à ſe vulneri. Duo igitur in bufone occurrunt in ſummo gradu. Odij nimirum imago, virulenta ſui qualitate, extinguit, retunditque fermentum appropriatiuum, ne Archeus induat combibatque partam terroris Ideam: Terroris autem imago in bufone, perterritum Archeum noſtrum reuocat, additque animoſitatem, vt à fugiente fugans reddatur. Sunt, præter zenexion, quædam attractiua. Quale eſt naſturtium aquaticum, cum ſucco foliorum raphani maioris. Itemque ceraſorum halicacabi, & ficuum ana. Quæ contuſa apponuntur, & aperitur cutis circumatiter. Item Napellus, vua inuerſa, Aconitum; prius aceto cocta, tum cum ficu contuſa, loco appoſita, attrahunt potenter, & cutim aperiunt. Cuiuſmodi plures claſſis ſunt.

Hippocrates rediuiuus.

Homo quidam, cuſtodi angelo eudæmoni familiaris, orauit, vt à Deo impetraret remedium, per quod Hippocrates Græcorum Peſtem popularem curauit. Sperans miſeris Chriſtianis non denegatum iri, quod Gentilibus olim conceſſit Omnipotens. Dixit eudæmon: Hippocrates vſus eſt ſulphure, ſale & pice. Quod reſponſum, poſt ſe relinquit obſcuritates priores. Hinc factum, quod homo ille poſtmodum dixerit, his temporibus, ſat dictum eſſe. Quare poſt anxiam indagationem, tandem mecum reſolui. Quod ſulphur Hippocratis ætate, phlogiſton vocatum. Quo etymo, mox deinde Dioſcorides, optimum deſignari dixit, à ſua proprietate, quod ſcilicet integrum igni abſumeretur. Sed quia Hippocrates, quorumcunque morborum occultum virus, nuncupabat diuinum in morbis, quodque per ſulphur, virus peſtilens (quod eſt venenorum, morborumque contagioſorum, ſummum, atque ante ſignanũ) ſanaret, cœpit ideò vocare ſulphur τὸ θεῖον. Adeò vt hinc, in hodiernum vſque diem, ſulphur non aliter ſcribatur, aut nominetur, quàm nomine Diuini. Eò quòd medeatur Peſti; quæ vti à Diis tantùm immitti credita ſit, ſic & diuinum auxilium in ſe continere putetur antiquitus. Etenim cuncta vniuerſim corpora, etiam alexiteriorum, aërique ipſius, ſubiacent fracedini, & veneno Peſtis: ſuntque idcirco materia idonea occaſionalis ad Peſtem. Equidem Authores tædioſa diſputatione ſeſe verberant, an ſal ſit capax veneni peſtilentis? An epiſtola filo linteo clauſa, ſit contagionis particeps, non autem quæ ſtringitur filo metallico? Indolui ridiculum Italorum apologum, & rixandi ſtudium. Siquidem charta, non eſt minus capax contagij, quàm linum, vnde fit. Argentum quoque, aurum, terſiſſimumque vitrum, atque ipſa antidota, alienum virus peſtilens combibere poſſunt. Solum autem ſulphur, inter creata corpora reſiſtit fracedini, & peſtis contagio. Quia ſolum ſulphur, inſtar ignis, omnem fracedinem, tam in doliis, quàm locis ipſis arcet, deletque cuiuſuis attactus. &

odoris

odoris veſtigia. Sulfur enim ſic quoque tollit omnem propemodum pellis ſcabiem: quia contagij inimicum. Quo circa neque mirum, ſi Peſtis, in pellem deriuata ab interno miaſmate, per ſulfur quoque extrahatur. Etenim cum in Vniuerſo, nil promtius ignem concipiat ſulfure, quia meris velut ignis eſt; non mirum, quod ſulfur demonſtret proprietates ignis, quæ ſunt omnia comburere, nec contagio infici. Equidem vidi in carataƈta Gandauenſi, integram legionem Neapolitanam Peſte periiſſe: erat autem ibidem cohors Germanorum, quæ puluere pyrio ſua tinxerat induſia, vt lorrices, ſimulque pediculos excuſarent. Horum ſi qui perirent, id præ dyſenteria, non autem Peſte. Itaque Hippocrates τὸ θεῖον ἄπυρον (id ſonat ſulfur ſine diuinum ignem non expertum) quod viuum nuncupatur in officinis, ſola fuſione, à ſuperflua terra ſequeſtrabat. Eſt autem flauum, quod ſemel accenſum, ardet porrò in finem vſque, nec pellem in ſuperficie contrahit, vt neque fæcem notatu dignam poſt ſe relinquit, ſed totum auolat, ſemel accenſum, idcirco ζωντεῖον nominatum. Nondum enim ætate Hippocratis, modus enotuerat, ex pyrite, & marcaſitis, extrahendi ſulfuris. Quapropter ſulfur Italicum præſtat noſtrate, Leodij nato. Nam pyrites, arſenicale aliquid exſpirat coquendo, quippe arcenicum ideo vulgo fumus metallorum dicitur. Iuſſit itaque Hippocrates primùm domos Peſte infectas ſulfure ſuffiri. Enim verò ſulfur dum vritur, ſeparanturque eius heterogenea, dat nigram fuliginem; eructatque aquoſum, & acidum ſalem: qui in liquorem cogitur, diciturque ſtagma, ſiue oleum ſulfuris. Denique ex accenſo ſulfure, exhalat pars ſulfuris homogenea, aſſurgens quidem propter calorem: ſed nondum accenſa; idcóque cum fumo euolat, priuſquam flamma corripiatur. Sic nempe è lignis, olea nondum accenſa adſcendunt cum fuligine, & parietibus camini, fuliginem adhuc combuſtibilem affigunt. Sulfur autem ſic, cum fumo vnà euolans; vt eſt in indole ſui priſtina: ita nec hoc loco alicuius valoris. At ſulfuris combuſti, cum omne ſemen per flammam deſtruatur, eo ipſo in Gas, ſiue ſpiritum ſilueſtrem tranſmutatur. Quod ob proprietates ſui concreti, eſt Peſti antidotus. Nam cùm pharmacum debeat morbo adæquatè reſpondere, nequeunt aqua, ſal, fuligo, aut euolans flos ſulfuris, verum Peſtis eſſe remedium: ſed duntaxat Gas iſtud ſubtile, ac penè incorporeum, noſtro Archeo proinde confeſtim commiſcibile. Proinde Gas iſtud hyſtericas olfactu recreat; non autem oleum, non tinƈtura, lac, aut flores ſulfuris. Quo paƈto autem Gas iſtud ſulfuris, ab eius apothœca diſtinƈtum, agnoſcas, lychnium ſulfuratum accende in lagena vitrea: videbis confeſtim, totam albo impleri fumo, ac tandem flammam à fumo ſuffocari. Dein ſerua lagenam ſuperè optimè obturatam, & videbis ad vaſis parietes, affixum ſulfur, & in ſuperficie aquæ, ſi qua in fundo ſit. Quod ſi verò poſt aliquot dies, lychnium idem accenſum collo lagenæ impoſueris, è veſtigio flamma extinguitur, propter Gas ſulfuris condenſabile. Non ſecus atque odor fracidus dolij, ſuffocat flammam lychnij ſulfurati. Hippocrates autem, omne vinum, quod in Peſte dabat, ſuffiebat hoc modo. Poculum ſtriƈti colli lychnio ardentis ſulfuris ſuffiebat, vinum ad tertiam partem affundebat, ac poculum arƈtè concluſum agitabat, dudum conquaſſando ſurſum atque deorſum. Donec vinum, omne Gas ſulfuris in ſe combibiſſet. Nondum enim Periapta, Amuletaque enotuerant. Myracopa autem ſupplebat, vngendo corpus vino Græco, cui tenuiſſimum pollinem ſulfuris incoxerat; Sudantibus verò, eundem pollinem exſiccatum Sole, adſpergebat, & fricƈtionibus iuſſit applicari. Peſtis autem, cum nunquam careat febri, cernerentque Græci, remedia Hyppocratis, cœperunt primò Peſtem, dein omnem febrim, πῦρ ſiue Ignem vocare. Non quidem ob febrium inſignem, atque neceſſarium calorem cauſticum: (licet ſic placuerit Galeno) Siquidem initium, frigus, rigores horrorque que iam Pyr vocarunt, quàm ardentem cauſum. Hippocrates enim ſulfur in cote terebat cum aqua, & ruſus exſiccatum, ſeruabat ad vſus. Dabat autem cum vino ſalito, & calente, grana ſulfuris 24. vt ſudores proliceret. Salem autem olla vitriata primum decrepitabat, mox dein auƈto igne liquabat. Nam aliàs ſal ſordes in ſe continet, quæ primo crepitu euolant, dehiſcente, ac ſubſilente ſale. Hi ſpiritus fraceſcunt facilè, ac ſalem, contagionis metui ſubſternunt. Sunt utique ſali admodùm peregrini. Qui licet dudum ante ſalis fuſionem fugerint, inſtituit tamen ſalis liquationem, vt per ignem abſumatur, quicquid exotici in ſale contineretur. Enim verò cernebat mox à Peſtis inuaſione, conſternatum appetitum, dein & impuritates in ſtomacho ſucceſcere fracidas, ac nidoroſas: vnde cephalalgia, vomitus, nauſea, delirium, ſopor, &c. oriuntur quæ ſanationem Peſtis impediunt. Sumſit itaque carnium communem balſamum ſalis: qui fracidum virus, atque putredines euerteret abſtergendo, cum virium conſervatione: dabatque vinum ſalſum fervidum, non autem tepidum, ut nauſeas compeſceret, & ſudores potenter cieret. addebatque ſulfur ut ſuo velut odore Peſtem interimeret. Quia ſal abſtergit, à putredine conſervat, & ſulfur, venenum cohibet. Hinc autem ſudorem, præſcribebat triduo ad minimum ſæpè tamen in hebdomadam dilatabat. Quotidie autem ſudabant bis, & vice ſingula, per diei ſextantem, ſi poterant: Primis diebus plus, ac deinceps conſequenter minus. Inter ſudandum enim tollebat omnem potum: peraƈto autem ſudoris termino hordei cremore cibabat, & pro potu vinum græcum picatum, cui inerant pauca grana ſalis præfati, & ſulfuris Folia autem Aſari, aceto macerata, calida ſuperponebat buboni, plantis pedum, atque manuum, quæ poſt horas 12. ſingulas, ſepeliri iuſſit. Quoniam immenſum fœtent. Faƈtum eſt deinceps, quod Græcia vuas conſperſerit muria maris aliquoties priuſquam ad torcular deferrentur. Suaſit nempe id Hippocrates, vt vnà ſic infeƈtæ ab vuis pellerentur. Hinc vina græca etiamnum ſalſa hodie, neſcita vſus huiuſmodi ratione. Ad grandes bubones, & ſtigmata, applicabat lintea calida, generoſo vino inunƈta, cui ſulfur, vt dixi, incoxerat. Præterea ſibi reſeruabat arcanum, cuius obtentu, ſibi diuinos honores acquiſiuit. Erat autem caro viperina, vel colubrina, quas mundabat. Abſciſſis nempe caudæ extremo, & capite, pellem excoriabat, Inteſtina

cum

Digitized by Google

cum felle abiiciens: ſolum Cor & Iecur reſeruabat: omnem verò cruorem, cum vena per ſpinam decurrente, extraxit. Carnem verò non bulliuit more, quo Theriacæ inditur; ſed eandem, cum oſſibus, & præfatis, viſceribus exactè contuſis, & tepido furno exſiccauit, donec puluerari poſſent: quem puluerem deſpumato, coctoque ſatis melle, inſpergebat, dum ſciret carnes, coquendo, virtutem, tam in iure, quàm vaporibus, deponere. Huic autem electuario aroma partium addebat, ad palliandum ſecretum: ideóque nec ab Angelo patefactum. Myſterium autem, ſanatio continet. Quod ſicut mors per ſerpentem irrepſit: ipſa quoque per ſerpentis mortem vindicari debuerit. Adam enim gnarus proprietatum omnium beſtiarum, non ignorauit quoque, quod ſerpens callidior eſſet cæteris animantibus, quodque in ſerpente, balſamus præfatus lateret, remedium mortis. Quare Spiritus tenebrarum, protoplaſtis imponere non potuit tutius, quàm ſub pelle ſerpentis. Fortè namque ſperarunt mortem à Deo minitatam auxilio ſerpentis ſe euaſuros. Vſus quoque eſt Hippocrates vino picato. Quocirca conſideratione dignum, quod Hiſpania rarò Peſte affligatur. Non quod deſint peccata aut ſordes, vbi nullæ propemodùm latrinæ ſunt. Regio inquam caloribus æſtuans, Africæ æmula, atque contermina eſt. Nec etiam quia magnates, potum niue refrigerant. Quia ſaltem rurales, atque ciues, Peſte ſua peccata piarent. Sed Ægytus vtitur aquis, & fructibus, vnde in carne fracedo. Hiſpania verò vtitur vino, & quidem picato: quia cùm plerumque doliis careant, vina coriis picatis conſeruant. Italia habet; vaſa lignea ideo nec pice vtitur, coacta, frequentiuſque Peſte corripitur. Pix enim, anthracibus appoſita, ſolamini eſt, eóque aperiuntur. Pix namque, eſcharæ nigredinem æmulatur. Inter arbores notas, ſola Picea, Tæda fit, & præ pinguedine ſtatim moritur, ſi trunco parum terræ adiicitur. Deus namque liberalis eſt ſuis remediis, idque ſuæ Bonitati eſt vernaculum. Mors enim, arbori ſuperueniens, mortem homini, facto, per arborem mortali, remedio deſtinari viſa eſt. Odor picis, ſuffumigio plurimis prouinciis Peſte contaminatis, familiaris. Sic namque non vnicum Hippocrati remedium, contra Peſtem, Petos aſſerit: & ab Athenienſibus vulut deaſtro tutelari, litatum. Cùm ergò Græci cernerent Hippocratem vti remedio, ſibi duntaxat cognito, cui ideo vitam, ſanationem, & totam tribuebant præſeruationem: ſenſim deſperantes, magis magiſque vſus ſalis atque ſulfuris, in obliuionem abiit, preſertim ſi aliquot anni, à Peſte liberi, intercurrerent. Ac deinde quiſque medentûm cœpit varia ſeligere, ſperans ſuum, Hippocratis eſſe antidotum. Vnde poſtmodum ſeges remediorum abſque numero collecta eſt, vacuis plerumque ariſtis. Tandem ex tenui olfactu viperinæ laudis ſurrexit Theriaces compoſitio, partim confuſione ſimplicium grauata, partimque inter præparandum diſſipatis odoribus, & in inſcitiis, abiecere meliores proprietates viperæ. Hodiè magni fit antidotus Oruietani pro Peſte: quia is primus auſus fuit publico foro, deglutire ignotum ſibi quodlibet toxicum. Quod hodie Germani præſtant ſolo vſu colubri. Parùm enim diſtinguunt Peſtem, à toxicis cæteris, parúmque adnotarunt, inuiſo Oruietani electuario, Peſtem nihilominus ſæuiiſſe nuper per totam Longobardiam. Omitto namque, quod radicitus Peſtis à cæteris venenis differat. Quercetanus, huiuſque farinæ ſcriptores, in cacoalexiteriis, ac tyrociniis plurima (audacter, an temulenter iudicent alij) ex ſuppoſitis Peſtis radicibus) dictant remedia, quorum vnumquodque, non quidem ex ſcientia: ſed ex ſola putatione, concinnatum eſt, eorumque author commiſeratione, ſi non ſupplicio, dignus eſt. Ranzouius namque, de ſanitate tuenda, ad filium Saxonicam antidotum deſcribit, per me tentatam aliquoties: at fruſtra ſemper. Quia virus, ſpirituali terroris imagine conſiſtens, nil habet in præfata antidoto, quod radicitus eandem ſuperet imaginem. Ideóque præ inſcitia cauſarum Peſtis, excogitauit quilibet multa, pluraque adhuc inconcinnè connexuit, contra virus peregrinè intrans. Vniuerſa nimirum confuſa, citra methodum, experientiam, rationem, & cauſarum notitiam. Nihilque omnino contra Peſtem, ſtultâ terroris imagine, atque perſuaſione timiditatis ortam, excogitatum, deinceps ab æuo Hippocratis: quiſque Medentûm cœpit pro lubitu varia ſeligere, & connectere multa, ac multo plura, ſperans ſuum, eſſe Hippocratis inuentum. Interim numerus compoſitionum creuit, ſenſimq; incertitudo veritatem priſtinam ſupplantauit. Et quanquam antidotus, operans circa effectus producti veneni in corpore, magni pendenda ſit; dum tamen non operetur in Archei terrores, imaginemq; inde productam: profectò, nec opem Peſtilenti contagio adferre poteſt. Vel ſi cum iis quis reſurgat à Peſte, id non niſi inſido fit auxilio. Nam in Peſte, ipſe Archeus terrore atque mœrore propemodùm faſcinatus eſt, ac pernicioſam imaginem in ſe cudit, quæ vera eſt Peſtis: à qua nec ſponte reſurgit, niſi vi naturæ ſingulari, ac gratiâ diuinâ. Porrò, vt tractatu ſingulari demonſtraui alibi, primos conceptuũ impetus non ſtare in libera voluntatis diſpoſitione; ſed fabricari in Hypochondriis: ita exin deductis argumentis, apprimè ſpectaui, terroris imaginem, Peſtemque videlicet ipſam formari circa ſtomachi ac Splenis ditionem. Id enim ſeriò, lõgoq; otio deprehendi, ac plurimis hiſtoriis obſeruatione accurata confirmaui, quarum vnam aut alteram retuliſſe, non erit extra ſcopum. Adoleſcens quidam, cernens ſororculam ſtigmate nigro adſperſam, & extinctam, terrore perculſus, ſtatim ſarcinam circa os ſtomachi ſenſit, continuæ ſuſpirationis monitricem. Vtebatur quotidie Theriaca, adiuncta Myrrha, & petaſitidis radice, edebat ac bibebat vſque in hilaritatem. Tandem 12. die ab obitu ſororis, febris, ac ſopor, ipſum apprehendit, & triduo inde obiit. Nobilis virgo conſimilem ſarcinam, atque terroris anxietatem paſſa, tandem deiecta appetentia, ſuſpiriis, compreſſionibuſque ſtomachi, inſomnes noctes, ac palpitante corde tranſegit, febris illam lenta atque continua apprehendit, cum lucta timoris & ſpei indeſinente. Fruſtraneæ erant enim, quotquot ſecum deliberationes animoſitatis, reſignationis liberæ, faceret. Spretis etiam cibis, vino tandem forti locus ſuperfuit. Idque etiam mox faſtidiuit. Nec etiam tantoperè mortem expauit, quantum futura deliria.

Ridebat

Ridebat interim ſtultas anxietates, ſine uclæ vanitates, ſuæqoe ſtultitiæ piguit ipſam. Medentes autem miſerant ſua ad tilam Alexiteria. Sub qoibos creuit animi duellum, noo ſecus ac demorſis à rabido ſua Hydtophobia. Ac tandem lethali mœſtitia terrotis peſtiferi, jsm planè deſpondebat animo. Quippe quæ à tribus hebdomadibus, ſomnom nullum admiſerat, ſob agonia perpetua, vitæ deſperatione, & plena tamen luctæ ſuæ ſtultiæ recognitione ſecum anxiebator: Adhibitiſque optatis, prius ſe hsbuit. Tandem intet metom, ac optstum mortis, remedio Hippocratis, 6 horarum ſpatio planè conualuit. Interim fateot atque moneo pretestando, quòd condum Hippocratici remedij manifeſtsoetim ſstis aperte, vt ſolis artis filiis, veriſque Medicis ſit ſat patulom: ſoliſque pigriis Medentibus lucro emancipatis, & inuidis veritstis oſoribus, tectum fututum. Narraui autem. 1. Hiſtorias præfatas, vt eluceſcant incipientes Peſtes nundum veneno peſtilenti imbutss, nondumque ſufficienti imagine terrotis comitstas, 2. Vtque exin conſtet virtus remedii Hippocratici. 3. Quòd impetus primi, confuſionis, terroris, atque imagioationis circa os ſtomachi, in Hypochondtio contiogant. In liene nimirum, cuius emunctorium eſt prope os ſtomachi, adeòque ſcopus illius ſagittatij. Nam in iuuene ſano, quem Peſtis ſeptem horatum abtipuerat, inſtituta anatomia, reperi eſchsram ub ongam jam conſtitutam, vt prius vomitus motricem, ac dein ſyncopum con inuarum anthticem: ita & mortis repentinæ occaſionem dediſſe, prout in aliis, 16. horarum ſpatio, triplicem in ſtomacho eſcharam notaui partatam. 4. Quòd animalis verſutiæ herus, cum caduceo ſomni, ſopotis atque vigiliarum ibidem diuetſotium elegerit. 5. Quodque omnis amentiæ atque delirij ſedes, ſit ibidem. Idque longâ demonſtratione alibi fundaui ex profeſſo. 6. Purgationes item, vt & myrrhatas antidotos peſtilentiales, non ſat tutas, sut confidentiâ dignas eſſe. 7. Quodqoe omnis ratio, delibetatio, animoſitas, teſignatio, conſolatio, argumentstio; omniſque verſoria humana in contrarium, non niſi Æthiopem lauent in peſte, prout & in Hydrophobis. 8. Quòd opera præſeruatiuorum, ſit ignaua, quoties & quamdiu perſtat ſigillum imaginis, à terrote fabricatæ. 9. Quòd huiuſmodi imago continuos de ſe luctus excitet, phantaſiamqoe ipſam conculcet, nec minus ad ſe csptioam trahat, quàm rsbidi morſus nolentem hydrophobom patit, aut Tarantulæ ictos, delitium tripudiatotum. 10. Quòd laxa ſit ſolius ſudoris conſolatio, in eiuſmodi tertotibus. 11. Quòd non deuicta timoris Idea in viſcere, nec exultata fœce, cui iſta imago inſedit, irritom eſt, qoicquid magiſtrales, aut officinarum compoſitiones, moliantur, Hydrophobi namque, licet ſobinde per interualla diſcretè loquantur, præſentiant, prædiceotqoe advenam inſaniam. non poſſunt tamen non adigi in inſaoiam ſuæ imsginis. 12. Quòd perniciosa ſit natatio, & quicqoid ſudotem cohibet. 13. Ptiſſanæ, plores, ſyrupos, atque iulapia, laxa ac friuola eſſe remedia tanto malo. 14. A Peſte nota peruenirl tandem ad legitimam: ſæpios tameo ægros, deficere ſub incipieote, antequam ſua edat ſigna. Quæ tamen mox ab obitu, proditoria emergunt. 15. Quod odores grati, ſuffitus atomatum, plumarum, aut calceamentotum, nullum Peſti adferant præſidium, aut ſubſidium. Per exemplum eo: m, Sic fracidum cadum vini, aromstum, vel quouis alio odore, præterquam ſolfuris, imbuss: manet fracidum, nouumque vinom, qood ii fuderis, mox contaminat, vt prius. Quare aromata, à ſemel terrefacto Archeo terrorem, terroriſqoe Ideam virulentam, nequaquam auferont. Quia materiam veneni non tollunt, multò minus illud enecant, vel terrorem ab Archeo amouent, vt oec ſedem reficiont, vel partem affectam ſolantur. Etenim Paracelſus, ad ciuitatem Sterzingam ſibi beneficam, commendat præ cæteris quibuſois remediis, ſub lingua ſei ſim liquatam myrrham: ac iunioribus in præſeruationem, pro 24. horarum ſpatio promitit audacter. Quam attamen doctrinam expertus ſum mendacem. Vidi namque adoleſcentes, myrræ vſu multo, Peſte interfectos. Myrra quidem, etſi cadauera, balſami loco præſeruet à putredine: procul tamen diſtat Peſtis à putredine Non ſecus ac candeotis ferri eſchara, puttefacto errore diſcrepat. Et licet iam demortuum ſubſequatur putredo, terrotis tamen virulenta imago propriè non puttefacit: ſiquidem propriſſimè Archeum vitalem occidit ac in virus ſecum tranſmotat. Iubet enim myrrham ore detineri. Quaſi Peſtis neſciret intrare, niſi ore tenus. Longè ergò conſultius, os clauſiſſe ſilentio. Equidem peſtis horrebit myrrham, nec per nares intrare audebit, ſi myrrha ore detenta, liqueſcat. An odor fortè myrrhæ impedirt, quominos imago venenoſa, non ſit venenoſa? ſit nocua? An enim myrrhs in ore, repellet Peſtem ex Archeo? Eadem ratio æquè friuola ac inſulſa eſt, pro Theriaca, aceto &c. odoratis, Tandem ſciant mortales, in medendo, nil æquè damnoſum, ac credulitss, data abſque pignore, & veritate. Profectò accuſationes ægrotum, quandoque tonittuent contra negligentiam, falſitates, impoſturas, temeritates, falſaſque medentûm merces, quibus vita ſpoliati fuere. Ego autèm ex libris, Paracelſum virum deprehendi, temerarium promittendo; inexpertum in Peſte, inconſtantem in remediis, Ignarum in cauſis, vt & ingratum, erga beneficam Sterzingam. Parcant mihi ejus cultores, quod in re tanti momenti, pro veritate candidè loqui cogar, ne quis ſe ſuis fidat in Peſte auxiliis.

Imago terroris ventilata.

HActenos inauditum virus Peſtis produxi. Scilicet animam, eiuſque vitalem Archeum pollere imaginatione ſibi vernacula. Imaginationis autem præfatæ poteſtstem eſſe, formare Ideas: non quidem quæ amplios ſint nodum ens rationis, ſiue oon ens: ſed veram prorſus imaginis ſobſiſtentis entitatem actualiter habeant. Quæ nimirum imsginatio cum ſit opus carnis, brutis etiam nobiſcum commune? hinc nempe fabricator in externo homine, à quo nil niſi hoc aliqoid, longè à ſpirituali conceptu diverſum, progreditur. Ad quam autem entitatem ſubſiſtentem, conſequendùm, ipſe Archeus veſtit ſuum conceptum (qoi mera & abſtracta adhuc eſt mentalis Idea) ſui inuolucro, ſiue particula auræ ſuæ adeo, vt

quod in ſe concepit abſtracto imaginationis conceptu, idipſum Archeus mox veſtiat, induatque vitali aura. Sic vt deinceps ſit ſubſiſtens ens, imago ſcilicet ab imaginatione fabricata. Porrò vt conceptuum, ac paſſiuum variæ ſunt deformitates, iuxta Prothei illius libertatem: ita haud dubiè ſunt & eiuſmodi imaginum multiplices varietates, procul ab inuicem ſegregatæ. Etenim ſic lætitia, atque triſtitia, è diametro ab inuicem recedunt, harumq; Ideæ, ſpiritibus vitalibus indutæ, ſculptæ, ac viæ, diametraliter in nobis diſſimiles operationes edunt. Suntq; ideò Imagines terroris plurimum virulentæ, atque potentes ad contaminandum ſymbolizantem ſecum ſpiritum vitalem, tam in corde, ac arteriis quàm in ipſamet ſolidorum œconomia habitantem. Quam ſcilicet imaginem, eiuſque efficaciam potentiſſimam, iam ante, ac pluries alibi, manifeſtaui, quantum potui. Dixi etiam, ac demonſtraui, eandem imaginem eſſe Peſtis eſſentialem, formalem, atque immediatam quidditatem. Quippe quod non infrequenter ex ſolo terrore, à Peſte Peſtis ſit fabricata, licet non præexſiſteret cauſa materialis, vnde hauriri poſſet. Tractaui deinceps vbiter de præſeruatione ac ſanatione Peſtis per zenexton, & remedia olim temporibus Hippocratis viſitata. Attamen nondum pro præſenti ſeculo ſat dictum in ordine ad ſanandum. Siquidem plurimæ occurrunt difficultates nondum ſat elucidatæ. Imprimis imago terroris vnica eſt quidem ſua in ſpecie, ac proinde difficulter poteſt intelligi, quod Peſtis ex vnica vniformiq; Idea terriculamenti, queat tam diuerſa, tam diſtinctis nedum emunctoriis, ſed per totum corpus tam diſtinctas partes æqualiter, pro ſuo lubitu affligere. 2. Deinde, quod eadem terroris imago queat ſolo nutu ſuo tam diuerſa à ſe inuicem producta, cudere. Qualia ſunt Anthraces, Bubones, eſchatæ, veſiculæ, puſtulæ, tumores, vibices, &c. 3. Quod vnica terroris Idea, nedum partes externas, ſed & ſtomachum inuaderet, & obſideret, itemque caput, &c. 4. Quod vnitas illius Ideæ, nunc acutiſſimum morbum, aliàs lentum ſenſimq; nictantem alibi ſenſim ſponte fatiſcentem produceret: cum eiuſmodi effectus potius veneni diuerſitatem, quàm identitatem accuſare videantur. 5. Quod Archeus humanus, terroris venenoſa Idea panidus, ac velut profugus, vires, atque animum haberet, eſcharum in pelle producendi inſtar ferri candentis. Imò & ſtomachum, ſiue viſcus principale, eſchara perforet. 6. Quod inquam delirium, ſi vigilia, non ex eodem cum ſopore initio pullulare videantur. At omnem huiuſmodi anxietatem vnica facilè reſponſio delet. Nimirum omnis primus conceptus, primiq; conceptuum impetus, contingunt infra ſeptum tranſuerſum, qui ideò negantur ſubeſſe rationi, aut eſſe in noſtra poteſtate. Quapropter Hypochondriacas paſſiones ibidem vigere, omnis iam ætas conceſſit. Deinde Peſtem immediatè à peſtilenti terrore frequenter introductam, nemo ambigit. Qui terror imaginatione illius loci vt fabricatur: ita & cuditur terroris imago, vnde ſibi Imaginatio etymon deſumſit. Non eſt autem eiuſmodi imago deſes, aut citra operandi facultatem: cum plurimi morbi à perturbationibus nudis, incepiſſe nemo neſciat. Denique terror, nedum eſt animæ humanæ, ac ſolius rationis pauor, ſed & Archeus ipſe terretur, iraſciturque naturali quodam furore, ac paſſionum illecebris. Porrò terror cudit quidem imaginem Peſtis effectricem, confuſionis atque horroris genitricem: ſed venenum imago iſta non aſſumit, ab indiſtincta confuſione, terroris, terrore confuſo; metuque aut fuga deſertoris Archei: ſed ſicut omnis ſerpens, caniſque rabidus, venenum parit per conceptum iræ furibundæ, ita quoque Archei terror non ſufficit, ad productionem peſtilentis imaginis: niſi furor Archei, imaginem virulentam pepererit, quæ ſimul penetret, & nubatur imagini terroris. Hinc nempe fit, quod Peſtis plerumque circa ſtomachum naſcatur, ſeſeque manifeſtet per nauſeas, vomitum, inappetentiam, dolorem capitis, febrim, ſopores, ac tandem deliria. Siquidem hanc ſupellectilem verſari circa ſtomachum, alibi de febribus, ac tractatu Duumviratus, ſatis amplè demonſtraui. Eſchara enim non fit in mortuo: ſed tantùm in viuis, adeóque à vita, & Archeo ipſo (prout de ſenſationibus alibi) qui excandeſcens parit furoris imaginem, quæ nata eſt ſe ipſam, totumq; ſpiritum Archei, ipſumque influum ſpiritum ſanguinis arterialis, commutare in corroſiuum alcali. Vitalis enim ſpiritus, qui primo ortu materialiter in digeſtione ſtomachi acidus fuit, ac digeſtionibus ſubſequentibus ſalſus fit, atq; volatilis; formaliter degenerat, fitque ſal corroſiuum, atque alcali volatile, efficiens cauſa corroſionis, & eſcharæ. Nam ad tranſmutationis tam peregrinæ, & exoticæ (à peregrina ſcilicet & exotica imagine productæ) rabiem, quicquid eſt vitale, in ipſamet ſolida partium ſubſtantia, id totum excandeſcente principio vitali irato, ac ſuccenſo, accenditur varioſque morbos (qui in pruno, igne perſico, gangræna, eryſipelate, &c. obuii veniunt) parit. Patet ergò, ab eodem perterefacti, & in rabiem ſuccenſi Archei, initio, cótingere nunc in ſtomacho, nunc in pelle, glandulis emunctuiis, tum etiam ſubinde in ipſamet ſolida ſimiliarium, aut viſcerum œconomia ſuſcitari peſtem diuerſimodè; vnde lethales ſphaceli, eſcharæ, atque combuſtiones, contingunt, pro diuerſitate partium, ad quas Archeus furibundus, ac terrore plenus, diuerterit. Quod autem perterefactus, profugus Archeus, rediensq; ac ſemifurens tam hoſtilis fiat partibus clientibus, quibus ſolus præſidet, non aliunde petenda eſt confirmatio; quàm quod ſpina infixa, quæ axungia leporina, tutò abſque incommoditatibus expellitur, quatenus furorem Archei lenit iſtud remedium: quæ ſpina alioquin ingentem furoris tragœdiam ſuſcitat. Parit nempe Archeus, ſuis clientibus venenum, ſuo furore, quod alioqui ſimplex vulnuſculum lubens ignoraret. Puta, quam diſſimile eſt vulnus phlebotomi, & ictus apis. Itemq; ictus phlebotomi, mundi, quantum diſtat à punctura immundi phlebotomi. Non mirum ergò, quod ſedes, qua primùm imago concepti terroris, & combinatæ imaginis furoris penetratio, contigerint, hoſtiliter agitetur, furibundè exuratur: ſæpè tamen ab inſito vitæ ſpiritu, tranſmittuntur atque fugantur venenati turbines, ad habitum exteriorem; ad loca inquam, quorſum latex propria ſponte ſubter valetudinem gliſcit, ſiue ad habitum externum corporis dimittantur. Idcóque quicquid in Peſte agendum eſt, id feſtinanter curandum eſt. Etenim quandoque imago Peſtis tantùm

Digitized by Google

tantùm veſtitur ſpiritu influo : tum facilè ſudorifera ſubueniunt. Sed vbi ſolidis inhærens, innatuſque Archeus Imaginem ſui terroris & furoris concipit, niſi ſtatim alimento ſuo ſpermatico reſignet, ac deponat conceptam imaginem (tartarum cruoris iſtud corruptum alimentum vocaui) timoremque prodat, periculum eſt, ne in ipſam ſolidorum mox ſubſtantiam tranſmigret : quod inexcuſabile mortis detrimentum continet. Idcóque ne tenax intus hoſpitium, Peſtis ſibi ſumat, procurandum. vt imago non dudum intus fluctuet peſtilens ; ſed tota ſupellex, foras per ſudorem proliciatur, & excidat. Carlina enim imperatori olim ab Angelo oſtenſa dicitur, pro peſte exercitus (forte ideo carduus dicitur angelicus) quod primus ortus imaginis peſtilentis, circa ſtomachum ſopores, nauſeas, febrim, vomitum, & cephalalgias ſuſcitet ; Ixia verò ſomnum arceat, multóque magis ſopores contra naturam. Idcóque extractum Carlinæ recentis, non ſore infœcundum recenti Peſti ſperant.

FINIS.

INDEX

INDEX RERVM ET VERBORVM MEMORABILIVM

In docto hoc Opuſculo locupletior & in ordinem digeſtior editus.

Primus Numerus Folium , alter Paragraphum notat.

A

ABLATA cauſa , tollitur effectus. 103.15
Abortum præcauet Magnes. 458.19
Abſceſſus per ipſa oſſa fieri norunt Chyrurgi. 419.29
Abſtergenda immunda authori relicta. 205.1
Abyſſini vorant carnes crudas. 135.53
Acetum cum minio fixatur. 129.9. ſoluendo oculos cancri flatus excitat. 264.67. ex aquis Rodani. 136.59. Illius ſingularis proprietas. ibid. diſtillatum rodendo fit Alkali fixum. 116.44 per minium dulceſcit. 129.8. rodendo fit ſal. 103.11. in ſe tartarum non habet. 145.2
Accidens non mutatur in ſubſtantiam. 23.83. aſſumit gradus non autem ſubſtantia. 84.23. Migrat de ſubiecto in ſubiectum. 94.7. inter.
Accidens & ſubſtantias medium ens non nouerunt ſcholæ. 83. à 22. ad 26
Accidentia mutare obiecta. 94.7
Accreſcendi ſtatus. 129.9
Acida , fermento ſplenis vicina ſitim ſolantur. 142.26. quæ appetitum excitant. 126.34
Acidi fermenti ab acetoſis differentia. 72.26
Aciditas extra ſtomachum hoſtilis. 245.54
Aciditas cruoris generat pus. 117.52.
Aciditas ſtomachi lateribus , &c. mitigatur. 126.22.
Aciditas ſtomachi ſuperflua, compeſcitur argilla, &c. 71.26.
Acidum extra ſtomachum corpori eſt hoſtile. 122.15. venis hoſtile. 289.55.
Acidum ſulphuris chirothecam in ſuccum ſoluit. 116.34.
Aconita noſtras vires peſſundant. 286 50
Acor eſt fermenti organum. 130.13
Aeria in febribus fugienda. 126.19
Actio tegiminis in periaptis. 96.18. ignota ſympathetica extinguit verrucas abſentes. 96.30. fitque abſque corporeo contactu. 106.29.
Actio mentis ſentitur. 7. fermentalis & radialis. 205.19.
Acus phantaſtica. 474 169.
Adam ſcientiam intuitiuam habebat. 705. fuit primus Philoſophus. 128.7.
Adamantem puluis inteſtina rodit. 298
Adamas facilius in aquam mutatur quàm arena. 33.4. dat pollinem flauum.
Additio deficientis, non fit ob arboris vitæ penuriam. 292.16. & 17
Adepta ſcientia acquiritur labore. 10.78.
Adepti laborem ſophiæ inſtituunt cum lunæ lumine. 69.59
Adepti ambulant per viſus obiecta. 99.80
Adepti vocantur, quorum rector ſpiritus Dei eſt. 470.129
Adeptorum particeps Hipocrates. 6.2
Adolescens nauigans bis in 18. diebus ſinum canonizauit. 152.15.
Adoleſcentes, quibus diſciplinis inſtrui debeant 31.9.
Adultis creſcunt coſtæ. 374
Aër non fit ſpiritus vitalis. 112.14. ſeparat aquas ab aquis. 68. 8. ante diem cre. 12.33.11. compreſſionem ſui admittit. 52.5. ſanguinê volatizat. 116 45. in aquam reſoluit tenax corpus 115.35. in canna fere a comprimitur. 420. 17. vbique ſeparator aquarum ab aquis. 115. 34. & fermentum volatizant cruorem. 115. 35. habet fundos. 47.14. aquarum ſeparator. 116.45.9.38.
Aër vi ſeparet neceſſe. 117.51. volatizat craſin rei in formam ſublimati. 116, 45. carni inimica. 120. 10. non fit ex vapore. 420.8 cruorem venarum abſque capite mortuo volatizat. 116.45. non humectat. 40.13
Aëri & aquæ ineſt ordo producendi. 23.17
Ægrotantes, cur tempeſtates & temporum mutationes ſentiant. 463.58
Æſtate rarò mungitur. 159.2
Æuum reſpectu temporis. 389.41
Affectiones animi ſentiuntur circa os ſtomachi. 346.11.
Agaricus niger venenum. 157 14
Agentia anomala. 262.5. alterantia non reagunt, 264. 10. ſeminalia quid efficiant. 30.6

Index Rerum & Verborum.

Agonia. 478
Agricultura primæ Philoſophia fuit. 102.7
Agyrtæ. 232.38
Albugo, venarum proximum nutrimentum. 137.70.
Alcis vngula, pes ignem virentis petit. 257.79
Alexander Benedictus. 366.7
Algebram loco oblectationis legebat author. 53
Alimenta per cutis poros expirant. 70.4.
Alimentum ſine excremento. 135.51
Alkaheſt vocatur ſalium ſummus. 191.14. ignis, aqua. 290.3. reſoluit ectim in lacteum ſuccū. 386. exiguus liquor arte paratur. 283.ax 286.34. cuſtodit craſes incorruptas. ibid. per balneum non aſcendit. 68.29. cuncta naturæ corpora penetrando, ſubtiliando tranſmutat 41 7. ens primum ſalium. 311. eſt liquor immortalis. 481. videtetur arbor vitæ. 480. quædam in ſal vertit. 65.6. ignis Gehennæ. 37. 15.92. 89. ſeparat ſemen à vegetabili. 92. 88. omnia vegetabilia in diſtillabilem ſuccum mutat. 67.17. carbones in liquores binos diaphanos vertit. 68.29. datur duplatis ſcientibus. 389. fit arte non natura. 43.12. permutatur à ſolo ſuo corpori. 203.11. paratus labore ſophiæ. 72.28. & fit ex mercurio. 43.14
Alkali volatizat, & viciſſim volatilizatur. 116 42. tartari, affuſa aqua non mutat colorem. 116. 39. quomodo fiat. 115.38.
Alkali eſt, quod ante ſal non erat, tamen combuſtione peracta ſal reſiduum. 66.11. cū pinguedine fit aqua ſimplex. ibid. ſalis perſæ ſpernitus à monetæ adulteratoribus. 116.40.
Alkalia fixa ſunt magna medicamina. 197.65. volatilizata quantā digeſtionem attingūt. ibid.
Allium obdormire facit ſpiritum Magnetis 465.68.
Almanſoris nomen. 267.12
Aloës multis melle dulcios. 185. 30. ſola innocua. 323.6. lota, manet reſina. 286. 39
Alpium calor ſenſilis. 46.13
Alterantia non ſeagunt. 203. 50
Alretcari artificioſe dicit. 11.3
Althea quomodo humectat. 153.4
Alumen ex ſpiritu vitrioli. 115. 44.
Aluminis mxima. 421.25
Alous ſiccior, & parcior vrina, in corizæ. 272.37
Amarum in ſtomacho, eſt defectus vitalis fermenti. 181.10
Ambari fragrantia ex putredinis ſinu hauritur. 257.81
Ambroſius Paræus, de cultro deglutito, 366.7
Amens, vigilans ſomnias. 381. tolerat famem, & ſitim. 188.24. quare non ſentiat frigus. 174.41.
Amentiæ, quare hypochondrio adſeribuntur. 179.28. quare deſperatæ ſanationis. 174. 46 remedia rara. ibid. omnes è ſtomacho emanant. 345.3. cauſa, in ſplene. 388.29
Amentiæ virus, an deferatur per arterias ad cerebrum? 184.2. & ſeq. à lixne ſpinoſo. ibid. t
Amor veſanus notatos. 220.10. illum induerunt quædam ſimplicia. 191. 54
Amuleta, per ipſa, agunt vi influentiæ. 297.61. oſſea, cornea, animalia, plantæ & alia. ibid. ad cordis palpitationem, febres, vteri ſtrangulationem, &c. 108.43. multos ſanant morbos. 312.94 Cœlorum inſtat in obiecta agūt. 205.19.
Amylum glaciatum, in aquam redit elementalem. 115. 35
Anachoretarum primus, Paulus, in diuorum numerum eſt relatus. 16.35
Anas terres prægnantes. 332.5
Anaſarca quomodo fit ex latice. 277. 62. iecur malè affectum, laticem reuocat. ibid. cauſatur à latice. 316.10. facilioris curationis. ibid.
Anatomiæ finis. 207.33.36. vix morbos agnoſcit. 311.90. ſomnium. 299.12
Aneti ſemen in cholica. 187.12
Angelus à mente differt. 165. 12. eſt ſpeculum increati luminis. ibid.
Angina è faucibus filum viſcidum fabricat. 272 39. deluſit catharticos. 304. 15. aluum exſiccat ibid. 50. remedium in ſale nitro. 264.62. ex latice corrupto. 382
Anginæ ortus, & progreſſus à mucilagine fœtente. 220.22
Angli cereuiſiam bibunt pernoctatam. 234.29
Anguillæ fel, & iecur pro parturientibus. 79.49. fel & iecur in partu vtile. 190. 47. ex melle, & roſe naſcuntur. 295.37
Anguia longæua. 481
Anhelitus per pulmonem in thoracem ducitur. 274.48. è pulmone vapidua efflat. 258, 33. cruorem volatizat. 361. difficultas in ſedentaria vita. 192.62. vomitu curatur. ibid. per magnale docitur. 420.13
Anima incognitum lumen. 18.52. ſenſitiua mentis vicariatum agit. 10.6. ſalsem tenoiter cognita. 113.4. hoſpitatus in ſtomachi membrana, 344.2. in cor, lienem, teſtes ſpitaculum ſpirat. ibid. mortalia, & ſeminalis in ſplene, & ſtomacho habitat. ibid.
Anima ſenſitiua eſt actrix quarumcūque actionum. 345.3. morborum motrix. 266.1. eſt de natura luminum. 215.1
Animæ intelligit in pace ac quiete. 9.5
Anima plantarum eſt ens ſubſiſtens. 91.83
Anima operatur ſola fide abſque diſcurſu. 436 ſenſitiua eſt in archeo ſtomachi. 178.57.18. exducta. ibid. 20. nō habitat in corde; epilepſia docet. 181. 13. ſenſitiua furit; alienatus ratione. 81.78. in ſtomacho tanquam lecto eſt 391.58. in duumuiratu ſedet. 306.21. non eſt formatrix ſyllogiſmi, & quare. 15.20
Animæ cognitio difficilis ac vtilis. 364.2. immortalis poteſtas. 90.75
Animalia noctiuaga quomodo videant. 88.50
Animalia timida carnes & oſſa pauore quodam centraliter conſpergunt. 110.49
Animā ſexus diſcrimine liberā vidit Author. 9.4.
Aniſum redolet lactantis vrina. 362
Anni climacterici. 391.56
Anodynum ſulphuris ſpirituale agit. 192,64
Anſer renouatus. 479. & ſeq.
Ante-ſcholaſtica. 9.2
Antidota quomodo agunt. 293.35
Antidotum ad minimū veneno æquiualere debet. 362
Antimonij integri proles Mercurius vitæ 481
Antimonium tollit hydropem. 320. 40. in ſua forma laudant. 473.154. vitrificationem deteſtatur. 288.54. ad influentiam. 464.64. ſolutiuum pro hydrope. 320.40 321.49
Antonius Beneuinus. 266.7
Apepſia ex fermenti ſplenis defectu. 181. 10
Apepticis ægris artidens acida. 126.24
Apeſitiua quando nocioa. 314.5

Aphoniæ

Aphonia non eſt animæ errantis vitium. 173.31
Aphoriſmus delirij. 206.26
Aphoriſmi Authoris. 308.77. Hippocrat. nonnulli laudantur. 205.24. de curatione morborum. 347.17
Apis numerat quoto alueari egreſſa eſt. 16. 34. ſuum alueare ab alijs diſtinguit. 195.2. ex vitulos ſtrangulato. 195.37
Appoplecticum ens in ſtomacho vel vtero præſens animam quatit. 326.9
Apoplexia ex vtero. 208.46. magna, ſpiritum influum obſidet. 191.53. pulſus durus, & fortis. 117.50.51. Scholæ dicunt ex catharro in cerebelli ſinu. 268.15. modus fiendi. 209.47. ſedet in nudo vitæ. 181.11.182.12
Apoplexia ex vitiato fellis fermento. 180. ex vita inordinata, ita vel mœrore. 346.13. ex vitiatis animæ virginis. 173.31. per ſulphura mineralia ſanata 450. & ſeq. ex ignominia. 346. 12. ab actione regiminis. 208.43. & epilepſia ab inferis. 209. 49. quoties anima ſenſitiua ceſſat. 344. 2. recens vomitu curata. 345.5. ſtomachis validioribus diſtillatis curata. ibid. & aſthma è diminutatu. 226. 49. è cruore inepto. 115.55
Apoplexiæ, & epilepſiæ ſcæna circa ſtomachum præcedit. 207.40
Apoplexiæ remedia ſtomachica, & ſplenetica. 186.17
Aporrhæa ſulphuris, ſalis armoniaci, & mercurij in ſublimatum condenſantur. 227.54
Apoſtema, è cruore ad aſſlandum inepto. 115.35. è latice infecto ſalium diſſolutorum. 278. 63. quomodo fit vlcus malignum. 307. 70
Apoſtematum fiendi modus. 245.14
Apoſtematum pus ex aciditate. 117. 52. pulſus durus, & quare ceſſat. ibid.
Apenſa quomodo agunt. 96.28
Apetitus deiectus à defecto ſplenis fermento. 177.10. ex imagine in Archæo depicta. 96.26. non à cruoris conſumptione. 380. excitatur acidis. 126.24. ſi fertur circa exotica, admittendum. 280.17
Appetitus, prauus, virginum, vnde. 473.161. vult qualitatem, non quantitatem cibi. 280. 19
Appetitum perdidit Author ex pede diſtorto. 141.20
Appianus Hiſtoricus de Annibale. 74.8
Applicata exterius, ſub ſexta digeſtione aguor. 296.48
Appropriata faciunt vt natura reſurgat à ſuo caſu. 108.42
A priuatione non datur regreſſus ad habitum. 34.10
Aqua ante diem creata. 33.12
Aquæ tria prima analogicè dicta. 254.54
Aquæ motus à ſtellis. 111.4
Aquas, intus ſpiritus alit. 419.11. ab aquis ſeparauit Archetypus. ibid.15
Aqua ſalſuginem in ſabulo deponit. ibid.18. ponderoſior glacie. 49.44. tranſit in herbas mille calidas, acres, amaras, acidas, & frigidas. 107. 38. fortis cum ſale armoniaco addita creta fit aqua inſipida. 68.57
Aqua penetrat corpus. 367. 11. fontis fracido vaſis fermento mucceſſit, vermes concipit. 73.51. fortis ex ſale nitro, vitriolo, & allumine meretum ſal volatile. 68. 37. cum ſale armoniaco exercitatur Gas. ibid. ſub linea æquinoctiali varias habet mutationes. 72. 30. quid ſit, nullus mortalium nouit. 214. 6. feruens ignem ſuffocat. 308. 77. odoris expers, ſed ſulphur eius fermentum concipit. 93.2 Vitæ in ſale tartari fixatur. 116. 39. & fermentum initia ex quibus producuntur ſemina. 22. 25. non fermentat granorum inſtar. 68. 33. vadit quò illam abducunt ſemina. 42. 7. ineſſe tria prima. ibid. Vitæ decima ſexta pars mutatur in ſal. 66. 9. actio, in tartari ſalem. ibid. 11
Aquæ tria principia explicantur. 33. 34. & 46.8
Aqua diſtillata exiguas habet vires, & quare. 296. 41. 52. quare humida, nullus inueſtigauit à priori. 293.28
Aquæ calor eſt Relollæum tranſiens. 104.24
Aqua vitæ eſt liquor volatilis, oleoſus, ſalſus 121.5. promouet digeſtionem (prouerbium) 115. 36. vi ſeminis fit ſilex, qui in arenam diffringitur. 66. 11. fortis intuitu ſulphuris agit in metalla. 65. & ſeq. in terra fraceſcens ſemen locale acquirit. 53.13
Aquæ donantur viuida qualitate quando à quellem combiberint. 34.9
Aqua pluuia è nube fœtente fit ſuauis, & inſipida. 44.24
Aquæ tria principia nunquam ſeparantur. 33. 15
Aquæ petroſæ ſunt agreſtis indolis. 157.13
Aqua vitæ Alkali, in ſal tartari fixatum, affuſa aqua forti fit rubicundum. 16. 39. eſt vnica rerum cauſa materialis. 114.30.51. eſt rerum Mercurius. 65.3. vitæ, eſt liquor volatilis oleoſus, & ſalſus. 441. ſicceſcit nunquam. 105.29
Aqua quomodo oleum fiat. 253. 48. quare humida, & cedat intranti digito. 15. 20. albuminum ouorum Mercurium corollat. 481
Aqua ſuffocat, non refrigerat ignem. 308.77
Aquam vitæ natura in nobis non procreat. 121.8
Aqua vitæ media Archæum diſponit. 157.14
Aqua bullita facile putreſcit. 152. 19. Mercurio adæquatur. 42. 8. Vitæ cum ſale tartari ferè tota fit aqua elementalis. 426. Regis ſoluit aurum, alia metalla non. 203. 11. fortis aurum non ſoluit, at alia metalla ibid. mentitur Phlegmatis ſpeciem. 231.72
Aquila ſponte reiuueneſcit. 126.25. fertur ad cadauera magneticè. 466.83. renouatur ab elixire ſpiritu. 467.85
Aranea, animal breuioris vitæ pellem exuit. 480
Aranearum contigua tela eſt terræ globus. 287.45
Araneam bibit Capucinus. 366.7
Arbor vitæ videtur Alkaheſt. 483. & ſeq. morbos admiſſos non ſanat. 485
Arbor ex ſola aqua. 85.50
Arboris vitæ medicamen. 485
Arca Noë. 10.4
Archana quæ ſympatheticè omnem morbum ſuperant. 230.69
Arcanum vnum Paracelſi omnes profligat morbos. 105.15
Archanum chymicum, 116.45. quod omnem ſanat morbum. 331.50
Arcana renouatiua. 382. nequeunt in alimenta abire. 349.6. & ſeq.

Index Rerum & Verborum.

Arcanum vnum in omni morbo valet. 191.58
Arcana Paracelſi renouant. 480. & ſeq.
Arcanum Corallinum eſt auri horizon, & dulce 144. 18. ſanguinis humani magnetice curat. 459.28. vnicum, ataxiam Archei tollit. 338.10
Arcana quæ vitam conſeruant in ipſo vitæ fonte. 345.7. recludere docet ignis. 87. 38. quibus vis dotalis naturæ ſupernè eſt inſtillata. 242 & ſeq.
Arcanum conſopitiuum. 340.12
Arcana vniuerſalia valent ad Archei ſedationē. 352. & ſeq. operantur tanquam ſalia. 292 15. Paracelſi omnem tollunt morbum. 321.49
Archeus vitæ multorum morborum character. 284.18. impetum faciens Hippocrati. 337.4. ens cœlicum in ſe habet. 450. ſali armoniaco combinata cum ſpiritu ſalis petræ, comparatur. 69.41. in guttas non cogitur. 69.41
Archeo arrident odorata. 292.16
Archeus aura corporalis 89.60. mineralium materialis eſt. 91.86
Archeus rerum elucidatur. 93.3
Archeus contactu cadaueris pauet. 341.15. ſentit mortem quam phantaſia ignorat. ibid. quantum à forma differt. 75. ſeminalis eſt fluxibilis aura. 70.8
Archeus animæ ianitor. 344.2
Archei morbi cedunt mediis externis. 365
Arduenna, Gas minerali caret. 387
Arena ex ſilice, facilior quellem fit aqua. 33.3. ſola ſubter terram producit nihil. 94.2. ſiccat, combibit aquæ quadruplum. 33. 2. ſaxa, ſilices, gemmæ in ſalem reducuntur. 21. quellem difficile fit ſal. ibid. non dat mercurium vel ſulphur. 255.64
Argentum ex Chryſulca ſolutum, amittit vim ſuam. 209. 12. viuum totum mutatur in aurum. 135.50
Argumentationis vanitas. 27.10
Ariditas linguæ non à ſtomacho. 227.56
Ariſtoteles notatur. 24.38 eius Philoſophia qualis. 94.21. creationem eiuſque finem ignorauit. 16.35. miſer naturæ rixator. 155.30
Aron naccaro bullitum mueſcit. 287.46
Ars Medica vnde hauritur. 7.17
Arſenicum, auri pigmētum, intus non ſumendū. 288.52. cum nitro fixatur per colliquatione. 66.10. eſt fumus metallorū. 482. cur. 162.40. ſexaginta forte vlcerum ſanat genera. 199.31
Artificialia ſolummodò habent finem. 393.3
Arteria arida nunquam re humectetur. 117.49. indureſcit in cauſam non in ſignum. ibid. ſplenis, vices habet ſolis. 179.27. lienis, non pulſat dum valet. 184. 1. trahit ſpiritum non item ſuccum. 133.41
Arteriæ apertæ debebant manere, vt lux vitalia non extingueretur. 113.24
Arthritidi ſubeſt liquor ſalſus ex latice. 270.25. præcedit ſtomachi indiſpoſitio cum febricula. 207.40. accuſat primò ſtomachū. 180.6.9
Arthritis inſpirata digeſtionum errore. 140.10
Arthritis ab acido, archeum inficiente. 181.10
Aſarum auſcultat phantaſia 474. 170. fit diureticum. 108.45 109.46 48
Aſarum & ſambucus magnetica. 459.31. tardarum febrium remedium. 287.46
Aſcarides ex putridis quiſquiliis in inteſtino recto ſunt cadaueroſi, non ita lumbrici; pariunt oua, lumbrici non, interimuntur mercurio viuo in aqua bullito. 238.82
Aſcites tandem ſuffocat. 263. 51. ſanatur ſi Ren multum, & affatim minxerit. 346. 20. probat cruorem eſſe ſalſum. 347.452
Aſcites fit ex cruore ſalſo. 123.20
Aſinus, & iumentum producunt mulum. 264.62
Aſini conceptus ad eius linguam ſemel tranſiuit. 186.18
Aſina lungæua lac habet præſtantius. 138. 76. eſt pectenda. ibid.78
Aſparagus ſymbolum ſui in lotio depingit. 108. 45. quare fœtet in vrina. 98.48. fœtet in lotio. 343.12
Aſperæ arteriæ conſtipati ramuli ſunt ſuſpiria. 275.49
Aſſimilatio fit ſub accretione adoleſcētiæ. 70.4
Aſtmata, tuſſes incipiunt & perſeuerant. 267.4
Aſtmati ſulfur conuenit. 162.40
Aſtmatis remedia renouatiua. 125.35. epileptica. 229.64
Aſtma non niſi arcano ſanatur 229.43. & caducus vnico remedio tolluntur. ibid. è cruore ad tranſuolandum ineptus. 115.35. locus in duūuiratu. 252. 26. 29. contrahit poros pulmonis. ibi. caducus pulmonis. ibid. quod ſanat: ſanat, & epilepticum adultū. ibi. 30. duplex humidum, & ſiccum. 228.60. humidum plerūq; tuſſim parit. 229.61. ſtrangulans. 108.43. muliebre ex vteri regimine. 221.2. è ſpirante borea. ib. 10. ex potu vini hiſpanici. ibid. ex ignominia. 346. 12. ab endemicis occaſionaliter. 346. ex dulcibus & odoratis, ex vteri furore; & quæ facillè corripiuntur. 225. 41. 44. ex mœrore. 371.12. Hiſtoria. 223.21
Aſtra non inclinant. 77.29.30. vocationi, atque fortunis non præſunt. 449. prænuntiant. 117. 49 æmulantur vitalia. 25.8
Aſtra agunt per blas. 75. 14. mouent aërem per ſuum Blas. 121.4. eorum poteſtas. 437. quare à ſcholis culpantur. 37
Aſtrale blas in viſceribus. 112.6
Aſtrologorum ſubterfugium. 391.56
Athanar. 17.34
Atheorum claſſes tres Plato ſtatuit. 164.3
Atra bilis ſi in corpus ſpargitur epilepſiam prouocat. 181. 15. ſi in animam dementiam gignit. ib. ſchularum: retenta ſunto. 180. & ſeq.
Atram bilem in præcordiis ſtatuit Hipp. 339.2
Atramentum copulatiue tincturam acquirit ex vitriolo & gallis. 285.17
Athrophia ea aſſumptis non conuenientibus leuari fermento. 380. & ſeq. organi phanthaſia Binſicam vocant Rabbini. 18. 1. ex parco ſtomachi fermento. 181. 10. ex debili, & deficiente ſtomacho. 179.32. quando liquor nutritiuus alio furtim ſubducitur. 156. 6. ex mentis perturbatione. 54.9. ex deturpato alimento alicuius membri. 379
Auaritia non ex aſtris ſed ſemine concitatur. 77.35
Aues carent renibus. 131. 25. frigus ſub dio tolerant. 343.13. non ſudant. ib. duplici ſtomacho opus habent. 180.22. viuunt ſine veſica & renibus. 132.31
Augſtein eſt ſuccinum, Germanis. 154.24
Augurelli ſulphur Glaure. 280. & ſeq.
Augures cœli. 79.46
Augurium eſt ſuperſtitio. 112.7
Aui inclinationes nonnunquam in ſero nepote reſurgunt. 78.43
Auicenna cum Cholcodea Pantomorph. 83.21

Auis

Auis liquelæ tonum imitatur ſaltem. 200. 33. iuxta ſui roſtri modulamen vocem edit. 278
Aulis placere, & Magnatibus renuntiauit Autor. 8.9
Aura fluxibus archeus ſeminalis. 66.8
Aurea Alexandrina examinatur. 287.44
Aureum filum aliqua ſui parte eſt infirmum. 449.450
Auri liquor. 24.6
Auri conſtantia à Mercurio. 254.58. ſemen tranſmutat aquam. 43.18
Auris dextra non eſt contraria ſiniſtræ. 107.58
Aurium, cor per analogon cenſetur. 112.20
Aurium excrementum ſolamen neruorum. 154. 24. ſordes vapore tenus exhalant. 161.23
Aurora dicitur ſpuma pluens. 461.41
Aurum, & argentum non ſunt materiæ artis. 255.61. potabile. 42.6.289.55
Author ſeruat nomina verborum. 341. 14. cur paradoxus. 22. 1. contumelias refutat. 32. 1. cur à ſcholis receſſerit. 267. 7. cur inaudita ſcribit 7.5. vnde ſcit ſe non falli. 302.6. ſenſit omnes operationes naturæ. 290.3. erigit iride manibus. 55. 8. ſanat fontanellos ſine noxio. 257.5. eius vita. 11. 1. intentio. 5. 1. promotio. 5.7. diligentia in perſcrutando. 12.15. modus Philoſophandi. 103.18. promotio. 8.9
Authores motuum impares tactui. 128.15
Axiomata, Chymica. 116.59. 255. 60. Philoſophica. 24.58.459. de intellectu. 20.63. à iuuantibus & lædentibus falſum. 267.11
Axungia humana obeſorum tendinum doloribus ſuccurrit. 197.58
Azoth Paracelſi. 144.3

B

BAconis veritas. 255.61
Balch digitum momordit canis rabidus. 184.5
Balnea humectant niſi caloris gradum excedant. 136. 10. laudantur in catharris. 277.61
Balſama putrere aut vermeſcere neſciunt. 71.13. florum cogit Author in melle. 289.56
Balſamus Samech ex alkali aquæ vitæ & tartari. 116.39
Balſamus verus. 484
Balſamus fuliginis Paracelſi eſt arſenici. 200.36. Samech. ibid.
Baptiſmi effectus. 452
Barba generatur viro à teſtibus. 207.38. 208.42. à teſtibus cur in mento. 209.48
Barbæ pili excidunt aquæ attactu. 364
Bacon negat aurum, & argentum eſſe materiam artis. 255.61
Baſiliſcus quomodo necat. 465.69
Baſilius Valentinus docuit Paracelſum. 149.3.6
Bellidis ſuccus antipleuriticum. 225.39
Belluæ inficiuntur à peſte. 40.13. & ſeq.
Beſtiæ rationales. 16.34. quare calculo inſontes. 425.14. &c.
Bernardus deterruit Authorem. 11.6
Betulæ ſuccus duplex ex vnico trunco. 277.62. later. 352. in verbis.
Bilis, non poteſt ad ſtomachum regurgitare. 181.10
Biſmuthi tabula. 459.82
Bitumen ſuccinum liquidum. 423.1
Blas, quid. 50.1.5. mortuum. 258.5.50.3. alternatiuum. 258.5. hominis motus, duplex, naturale & voluntare. 112.9. cordis probatur. 113.23. ventris i. e. flatus quadruplex. 239.1. Pylori. 239.7. generationis carnis. 112. 8. Frigidum lunæ. 87.45. ſtellarum quid. 50.2. aëris, vnde. 54.27. immotus aër quietus manet. 50.4. cit æſtum ſilente vento. 50.6
Blas in infirmitatibus prænuntiat futuras tempeſtates. 111.5. & ſeq.
Bombarda fortius explodit, ſi à tergo immobili reſiſtens corpus habet. 111.4
Bombyx eſt vtrumq; volatilis & reptilis. 107.38
Bonus Ferrarienſis. 365.4
Bos extinctus vitæ lumine mox friget. 91. 86. vomuit draconem anguillari cauda. 365.6
Brachium abſciſſum cur non renaſcitur. 338.15
Bradypepſia ex fermēto plenis deficiente. 181.10
Brionia Veris tempore colligēda. 284.16. cruorē diſſoluit. 320.40. habet vim Hydragogi. ibid.
Bruta nulla in paradiſo. 200.2
Bufo tumidum animal. 110.49
Bufoni brachioſos, odontalgiam ſubleuat. 363. humidum radicale. 440. viui, renibus alligati, hydropem ſoluunt. 320.36. longæui. 483
Bulimus. 125.13.11
Bullæ, quas piſces eructant, ſunt flatus digeſtionis. 115.33
Bur quid ſit. 33.13. quale. 456.97.39. metallorum productor. 72.38
Butleri lapis deſcribitur. 561.1.562
Butyrum, alkali iniecto, non perficitur. 137.72. refert odorem florum. ibid. 71. Fernelio eſt ſpuma agitati Coloſtri. ibid. 72. quomodo fiat. 113.24. fit ex lacte per concuſſionem. 476. iudicij acumen promittit. 477

C

CAbala. 419. 10. magicam poteſtatem excitat. 469. 106. principium eius inter dormiendum hauritur. 468. 100. ars diuina. 129
Caballi exemplum de vita longa. 483
Cacator quomodo fiat oribus ſcabioſus. 458.21
Cadauer cōfoſſum homicida præſente ſeſe cruētat. 469.13. igne calefactum non caleſcit. 155.4
Cadaueris manus fœtui maculam delet. 175.46
Cadauer ſubmerſum quare emergit. 262.73. vi interemptum, continet de interno ſpiritu. 468.96. ſponte mortuum nullum continet. ibid. humanum friget ſuper glaciem. 341.15. igne calefactum non recaleſcit. 291.4
Cadaueris odor, ſtomachum ſubuertit. 163.46
Cadauer non habet formam. 31.15
Cadauer veneno interemptum tumeſcit. 265.72.
Caducus. 310.84.311.89
Cæmentum ad obtutandum vitrum. 68.37
Calcantum ſanat eminus. 361. abſens vulnus ſanat. ibid. hæmorragiam ſanat. 362
Calculus diſtat à petra, vt Pyrum à vacca. 200. 33 generat nouos morbos. 307.66. à cereuiſia clara per inclinationem. 152.19
Calculi curatio quomodo inſtituenda. 428.55
Calculi reſoluentis remedij qualitas. 340.56
Calculoſi vtroque rene, aliquādo ſalaces. 189.42
Calculoſus præ dolore aluum ſoluit. 263.54
Calidum & frigidum non ſunt morbi. 246.17
Calor à corde, nemo ambigit. 212.17. in ſemine à terra fraceſcente. 89. 61. noſter eſt lumen. 355. piſcium. & hortum lumen friget. ibid. auctus in nobis à ſale corroſiuo. 229.23. quadrupedū ac volucrū ſolaris eſt. 91.87. piſciū lunatis. ibid. primario nō ineſt cordi. 212.15 eſt vitæ & animæ

& aoimæ ſocius ex neiute lucis ſolis.ibid.igneus.ſcholatum figmentum, ibid. 18. ingens qui adorat eſt opus cottoſiuorum ſalium.444. noſter quid ſit. 476
Calx viua generat vermes. 106. 17. puluetatum caſeum reſoluit.397.60. in terra fit Leſſas,& equa ſimplex. 72. 33. viua aqua extincta fit puls. 459
Camphora aëris. 284.25
Camphora Archeum fugat. 291.4
Cancer calcinatur, pro rabie. 175. 30. vetus in vbere, & vtero mulierum. 333. 23. 34. quomodo oritur. 99.55
Cancer, animal, combuſtus, non vadit ad cerebrum. 184. 5. pellem exuit, vitæ breuioris. 480
Cancer à puluere ſanatus.436.37.& phagedena. Ægyptiaco non pacatur. ibid. 38
Cancer morbus quomodo afficiat. 99. 33. ſenatur à lapide Butleri.362. & ſeq. à contuſione in muliere. 198.12
Cancri remedium in rana. 37.89
Candelæ fumus illuſtratur à flamma. 85.29
Canis lætus cur caudam vertat.457.4.ſaliua ſanat vulnera.207.41. ſaliua lethalis, ſi rabidi. ibid. rabies quomodo in hominem transfeat. 472.148.inclinationes.77.39. trahit morbos magneticè.473.156.cum gallina antipathiam habet. 456. 1. quare non renouantur ab eſu cadauerum. 467.85. proiectum mordet lapidem. 141.21
Canina fames dupletur lienis fermento.381.fames. 125.13
Canis conficit oſſa, ignis non. 125.7
Cantharides cadauera non veſicant. 308.76
Capucinus non ſentit ſe habere pedes. 443
Capucinus bibit aranceam. 366. 7. ieiunio grauatus. 191.59
Caput lancinatur è ſtomacho vi tegimina 212. 14.embrionis maximum. 446.regitur per ſenſum, & motum 188. 28. dolor in peſtis principio.163.46.incluſo vaſe ignis non conſumitur.66.13. fit ex colliquatione ſulfuris, & ſalis agentium inuicem. ibid.
Carbo in quibuſdam fontibus fit ſaxum. 67.14. 115.38.mellis myſterium. 116.39
Carbo producitur per artem. 253.50. colliquatione fit ſal volatilis. 66.13
Carbonis libræ. 62. vnam libram cinerum dabunt. ibid. ſpiritus ſpluester. ibid.
Carbonis liquor rectificatus per cretam fit inſipidus. 68.19
Carbonum foſſilium igne, vitrum liquauit.143. 28.fumus vomitum citat. 163.46
Cardialgia eſt cordis dolor. 177. 7. ſtomachum notet.372. vocabulo ardent ſcholæ. 187.21
Cardiogmus motſus cordis. 177.7
Carlinæ mirabilis virtus. 459.24
Carminatiua. 260.17
Carnalis generatio proprium Blas habet. 212.8
Carnes glaciatæ in aquam redeunt. 117.35
Carnes ſub canicularibus aceſcunt. 180.5
Carnium iura à putredine præſeruare. 203.16
Carnis corruptio à ſapore acido. 265.72
Caro quare aceto præſeruetur. 95.19
Caro porcina ſapit axungiam piſcis 93.4
Caro mortua naturam balſami inducit.196 48. cruda alligata mox fætet. 125.18.196.48
Cartiehert commendatur. 369.7
Caſeus quare à multis auerſatur. 106.37.72.25
Caſeum plures horreot, quia non conficiunt. 126.27
Caſeus recens comeſtus ponticè aceſſit, & in ſtomacho tormina facit.72.15.,vetus putrilaginem redolet,& facilè verminèſcit. ibid.
Caſei Anatomia. ibid.
Caſtitas celebratur. 399.58
Caſtranda non ſunt ſimplicie, ſed melioranda. 288.48
Caſtrata non pingueſcunt per ideas moleſtas libidinis. 334.21
Cataractæ cœli,aëris ſunt fundi.47.25. non patent planetis. ibid.
Cataractæ oculorum oriuntur,ſi latex digeſtionum vitie reperiat vel eò ſecum deferat. 382
Cataractas, & repagula globi, ſol diffringens ardebit cœlos. 261
Catarrhi à ſpiritu impetum faciente. 277. 60. à ſede animæ vitali dixerunt antiqui ſeculari. 182. 19. oriuntur ex aciditate reſtricta. 180.7
Catarrhi doctrinam ſcholarum ridet Author. 167.à num.11
Catarrhi ſub torturam noctis decidunt. 278. 67
Catarrhum declamant medici paſſim. 268.14
Cauitas non eſt vlcus,ſed ſignum vulnerationis. 193.23
Cauſa eſt initium,& origo cauſati. 13.25
Cauſa morbifica,Hippocrati,acre, amarum,ſalſumque eſt. 310.82
Cauſæ ſunt duæ in natura, Materia, & efficiens interna. 22.11
Cauſidicus bibit duas drachmas Hyoſciami,inſaniuit, & quomodo curatus. 187.22
Cauſticæ criſpant pellem, deinde in mucilaginem reſoluunt. 297.60
Cauſtica qui agunt. 308.77
Cauteria fiunt vario modo. 236. 1. quandoque iuuant.222.12.231.74. quibus proficua. 139. 28.quando iuuant.236.38.42.opem aliquando præſtiterunt. 382
Cedrus inter arbores breuioris vitæ. 480
Cephalalgia in peſte, vnde. 41
Cephalica remedia. 188.29
Cerasum fœtui imprimitur. 174.37.470.131
Ceraſi imagine ſignatur fœtus. 375.214.7. per cogitationem. 208. 45. productum verum in fœtum. 225.14
Cerebrum oblæſum ſordes cumulat multas. 154.26
Cerebri fermentum Gas frigoris peſſundat. 267.4
Cerebrum per deuteropathiam afficitur. 188. 26.in ſuo ſinu continet vas arteriale tranſpirandis ſpiritibus in corde laboretis aptum. 185.11.creſcendi poteſtas. 31
Cerebro patet accretrix vis. 449.& 450
Cerebrum non ſentit, ſed ſolis odoribus patet. 71.27
Cerebrum ſenſationum fons, ſenſu caret. 344. 2. præeſt accretioni. 208. 42. eſt membrum receptiuum conceptuum animæ. 179.32.cuniculi, & leporis. 247.30
Cerebri omnis facultas erit ex luminis diſcontinuitate. 113.24
Cereuiſia quomodo fiet.70.2.tenuis conuenit in acuta febri.281.24. tenuis,& pernoctata vrinam pellit. 334. 29. turbatur inſtar vini. 374

Ceruus

by Google

Index Rerum & Verborum.

Ceruus ſponte reiuueneſcit. 126.25
Ceruus longæuus. ibid.& 480
Cerui virga, pleuritica. 248.35
Cerui virga coitu ſubuenit. 247.30
Chamæleon eſt Carlina. 459.4
Chambroch eſt trifolium. 180.14
Chaos viciſſitudinum. 335.26
Charitas orat. 8.1.in fine.
Chetonij vires. 425.19
China non deſiccat. 235.45.272.41.in catarrhis ſtultum eius ſubſidium.ibid.laticem cum detrimento minuit. ibid. non ſiccat. 225. 37. 231.75
Chirothecam domicillæ induit,& ſcabiem contraxit. 196.2
Chirotheca in ſtagno ſulphuris conſumpta. 126.24
Chirurgi cura debet eſſe de præcauenda putredine. 296.50
Choleram, Scholæ falſo dicunt id, quod eſt excrementum amarum. 280.12
Chryſopæi lapidis ſemen eſt vitale ferme. 83.11
Chryſoplicius puluis vniuncè, vt natura operatur. 108.40. plumbo dat duritiem. ibid. argento viuo,& ſtagno dat difficilem liquationem, ferrò vtramque qualitatem adimit. ibid.
Chryſulca non eſt frigida. 284.15
Chylum acidulum fluctuantem euomuit Author. 133.41
Chylus in duodeno fit falſus.129.6.132.37.oſſis fixitatem aſſumit. 140.11
Chylus fit cruor, vrina & excrementum. 122. 15. ex cibo, & potu cum retentione qualitatum vitæ mediæ ciborum. 235.45
(de)Chylo quid ſentiant Scholæ. 127.2
Chymia parat vniuerſale menſtruum. 297. 66. præfertur aliis profeſſionibus. 286.32 operatorem intromittit. ibid.
Chymiæ ſyntheresia. 338.13
Chymiæ arcana in magnis morbis requiruntur. 208.46
Chymici potius artis, quàm naturæ ſvi agunt. 297.64
Chymici aſthmate occaſionaliter periit. 78.45
Cibus, & potus ſubeunt ſub motu cordis varias mutationes 113. 22. quomodo fiant ſpiritus vitales. ibid.23
Cibus extra potum fit ſuccus. 234.26. mutatur ſubacto ſuo Archeo. 135.50. benè maſticatus, benè in chylum vertitur. 269.69
Cibus non digeſtus parit vermes. ibid. non benè maſticatus corrumpitur. ibid. durus eſurienti ſtomacho ſatisfacit. 231.72
Cibi nouus ingreſſus inficit chylum. 140.10
Cibi formæ pereunt, vitæ mediæ proprietas manet. 94.10. enchymi quando fæcunda. 231. 72. parcimonia plus efficit quàm pelis laceratio. ibid.75
Cibi conditi inſalubres. 296.55. potenter nutrientes vitam longam non præſtant. 482
Cibi facilioris digeſtionia præmittendi iuxta doctrinam ſcholarum, improbatur. 140.14
Ciborum ſarcina nocet. 485
Cicatricis in cadauere erat in homine heſterno. 461.38
Cimices hoſpites noſtræ miſeriæ naſcuntur ex noſtris excrementis. 70.9
Cinamomum, diſtillato oleo, ſapit corticem quercus. 256.77
Cinamomi particularis gratia in ſapore. 284.18
Cinis proprio ſuo Alkali fit merum ſal. 66.19
Cinis humana non dat terram. 54.10
Cineres ex aqua. 68.36
Cineres clauellati vertuntur in ſal. 116.36
Cinnabaris præparatores vitam abbreuiant. 376
Claudicanti nil iuuant leporini pedes. 162.38
Clauus cordi equino infixus detinet ſpiritum ſagæ. 474.171
Clericus non ſe immiſcere debet negotiis ſecularibus ex præcepto D. Pauli. 74.2
Climatum varietatis cauſa. 54.28
Clyſter in diſſenteria nocuum. 248. 34. nutrit aſcarides. 138.83. non alunt. ibid.18
Coagulatio, quid. 150.5. non fit ſine ſolutione, & viciſſim. 42.34. vnde. 29.10
Coagulum lactis quid. 132.35. vituli, vnde vires. 74.7
Cogitationis varietas ab anima ſenſitiua, illuſtrata à mente. 193.8
Coheleth ſapiens. 36.11
Colcotar enecat omnem corruptionem vlcerum. 200.35. non fit ſulfur vitrioli. 211.9
Colera vnde fiat. 181.10
Colica contraxit ſæpè muſculos. 259.13. in paralyſin. ibid. per verum laudanum abſque opio curatur. 334.23. Vnguento calido foueri debet. 289.38. Vnguento ſuperatur. 71.17. aliquando fit ex acore præter naturali commixto cibo,& potui. 181.11. tranſit aliquando in paraclyſin, vel contracturam manuum vel pedum. 181.10. Aniſi ſemen poteſt. ibid. ex ſale acido. 292.23. ex motis muſculorum 204. 16. è moris commeſtis. 141.11
Colocynthis & Abſynthium non ſapore ſed viribus differunt. 181.10. cronicorum curatrix egregia. 288.10. corrigitur ſale circulato. 49
Columba bibit, & caret renibus. 343.13. caret felle. 136.58
Combuſtio ſanatur de ſritis. 129.11
Cœcum inteſtinum continet fermentum ſtercorarium. 318.81
Cœliaca paſſio non à digeſtiuo errore. 269. 39. pylorum non claudere ſinit. 139.2.5.140.10. ex aſſumptis & vix mutatis. 381
Cœlum octauum. 97.36
Cœlum intus gerimus, hinc morbidi motum lunæ ſentiunt. 73.16.17
Cœli enarrant gloriam Dei. 74. 2. mutabuntur. 476
Cœleſtis ſpiritus rebus ineſt. 463.60
Compoſitio medicamentorum qualia eſſe debet. 183.19.& ſeq.
Compoſitionis neceſſitas. 462. 50. ſæpè noua qualitas emergit. ibid.
Conceptio prægnantibus vnde. 462.49.443
Conceptus fiunt ſemper cum ideis. 173.53. formantur in ſede Animæ. 185.13. Morboſus ſentitur primo in liene. 178.13.370.1.371.11. idearum duplex. 371.21
Conchylia naſcuntur ex fracedine fundi. 72 31. minus valet calcinata, alkali lapidum Cancrorum. 283.23
Concluſio ſeu conſecutio eſt ratio. 15.20
Concoctio quarta in corde eiuſque arteriis fit. 136.61
Concoctiones in homine tres. 426.16
Coniunctio medicamentorum quando admittenda. 285.27

Conſolida laudatur. ibid.26
Contagia pelli impreſſa odoribus recedũt.71.16
Contractura maximè in virginibus ex mœrore cum idea deſperationis connexione. 371.12
Contractura à ſtomacho debili.179.32.quæ ſæuit de ſluuionis nomine ſubter torturam noctis recidit.278.67. cum motu ceſſat Pylori non. 243.29
Contrarietas non in cibis. 106.37
Contrarietas per criſes Galenica notatur.102.12
Contrarium oppoſiti etymo larvare non contendit Author. 109.46
Contraria quæ hoſtilitatem belluinam exprimunt. 109.47
Contraria poſitiua atque realia negãtur.170.38
Contraxit ventum vnde dolor:eſt anilis ſententia, & figmentum. 260.23
Conus opticus. 86.36
Conuulſio ex motu muſculorum, & naturali ſenſatione. 260.16
Cor Cruorem in ſanguinem volatizat. 136.60
Cor per analogiam autitum cenſetur. 112.20. Sedes vitalis ſpiritus. 469.109. fabricat ſanguinem è cruore. 112.13.14
Cordis palpitationem patiens, non facile inebriatur. 443. vterque ſinus ſepto disjungitur poroſo.112.20.auris eius dexter.136.63.in ſino ſiniſtro vitale fermentum habitat. 113.22. irrequieta occupatio vt ſpiritum vitalem efficiat.443.digeſtio non continet ſordes.114.28. nomen ad ſe rapuit membrana ſtomachi. 130.18. palpitatio vnde fiat. 141.19
Corallatum Paracelſi. 440
Corallorum tinctura paralyſim,& alios morbos ſanat. 208.46
Corallum ⎫ ſunt corpora opaca. 297.62
Corallinus ⎭
Coriandrum non cohibet aquæbullientia vapores,neque impedit flatus ſtomachi. 175.51
Corizza ex mucco.160.12. 161. 31.229.65. ex latice. 278.37
Corizzæ conuenit ſternutatorium ex helleboro, & faccaro.
Cornea membrana oculi ſub morte lumine priuatur. 114.28
Cornelius Gemma de Coſmocriticis memoratur.336.6.eiuſdem ars Cycloguomica. 11.4
Cornu cerui vſtum inutile. 286.41
Corpora cuncta ex ſola aqua conſtant. 286.41. 454.& ſeq.73.33.235.45
Corpora impura leuiter nutrienda.181.24.quænam ſint. 280
Corporeæ vires ſuis principiis alligantur. 8
Corpus humanum in ſanitate eſt perſpirabile. 319.29
Corpus omne ſeparabile diuiditur in tria. 60.23.ſolidum,fermenti vi fit. Gas.227.54. patitur patiente ſpiritu. 469.107
Correctio, ablatiò, extinctio, efficientis immediati,ſunt operationis Chirurgiæ. 103.15
Corruptio rerum vnde.95.16.vnius non eſt generatio alterius. 31. 15. differt à priuatione. ibid.18
Cortinæ calcantum coquunt. 412.13
Coſmopolitæ chymici fit mentio. 66.12
Coſtæ creſcunt in adultis. 450
Crabronis caput abſciſſum ſextiduo vixit. 207.35
Cranium valet ad epilepſiam. 462.51
Crapula vitam abbreuiat. 453
Craſis non tangit ſomniata rerum initia.157.84. optima rei pars. ibid.82
Creationis mundi explicatio. 32.4.45.2
Creatura,omnia viuit ſuo modo. 466.84
Creaturæ neutræ ſunt ignis, lumen, vita, &c. 448.& 49
Cremor tranſit inteſtina, vt aqua ſalſa veſicam. 236.58. tartari fit ebullitione. 150.8. eſt ſal acidus diſſolubilis. 145.18
Crities euacuatio quomodo ſanat. 379
Critica dies rara extra morbos acutos. 390.52
Croci ſapor ſpecificus. 292.25
Cruor hirci ad Pleuritidem. 247.32.quomodo paretur. ibid. peccat ſi comitem ſpinam habeat. 382
Cruor diſtillatus fit carbo. 126.28
Cruor in vaporem ſiue Gas diſpergitur, & euaneſcit. 113.22. factus venarum ciuia lumen vitale participat.122.13. cum chyli inſpiſſatione fit. 122.12. fit ſeparatione liquida, ſiue vrinæ. ibid. in vaſis meſenterij eſt ſpiritus experta.121.10.in vena caua eſt vitalis. ibid. totus ſal volatilis. 123.20.355
Cruor per fermenta exhalat. ibid. eſt ſpiritus hepaticus coagulatus. 442. vide. 123.24. qui ineptus fit vt exhalat,degenerat in apoſtæma. 115.35. non informatiuè illuſtratur.113.22. quomodo à ſanguine differat.ibid.21.122.13.14.fit caro.136.64. non circulatur.251.24. ſicut venalis differt à chylo,ſic & ſanguis arterialis à cruore. 123.21. in ſtomacho mox grumeſcit. 132.26. in cadauere non coagulatur in venis.ibid.totus exhalat volatilis.116.39.ſi concremetur dat fixum ſal. ibid. fit ſanguis cum ſui inſpiſſatione. 442.& 43
Cruoris pluralitas nocet. 382
Cruoris ſpiritus curat epilepſiam.122.19.mutatio in ſanguinem feſtinata eſſe debet.114.26
Crypta ſicula, canea par Gas minerale ſuffocat. 225.44
Cryſes non facit Luna cauſatiuè.328.ab Archeo Luna tirbmum inſequens. ibid.
Cryſis non eſt neceſſaria vbi nulla lis. 108.40. per ſudores ſæpè terminat morbos. 233.19
Cryſtallum cupeum difficilioris digeſtionis vitro. 143.29
Cuprum citius extinguitur auro, & argento. 308.77
Cupri primum ens agit in humidum radicale. 363
Cuſtos mucci effectur.159.5.161.27.benè ſe habens non producit muccum.163.44.furioſus patit ſalſum mordax, virulentum.ibid. detergit inſpiratas ſordes. 61.42
Cuſtodia defectus in Laringis limine. 162.39

D

DÆmon gloriatur in noſtri ignorantiam. 474.172
Daurant eſt Phu Dioſcoridis. 369.8
Dauid & Ionathas alligati magneticè. 470.131
Debilitas, vndè. 308.74
Decennium à promotione peregrinauit Author. 8.7
Decocta non ſunt entia qualia per diſtillationem proijciuntur. 342.9
Definitio rerum Scholarum refutatur.19.2. naturæ falſa.ibid.hominis falſa.16.64. hominis vera. 16.64

Deliri

Index Rerum & Verborum.

Deliti pluries infitmantut circa memoriam. 173. 33. 34
Deliria vnde fiant. 588.30
Deliria Profeſſorum. 11.2
Deliria mitigant remedia ſtomachica. 188.26
Deliria per ſimplicia introduceuntur. 193.5
Deliria ex ſcoria putrida. 385
Del Rio notatur. 365.3.4
Dementia eſt vis ſoporifera errans. 382. à ſimplice ſemel aſſumpti, à ſolano. 211.8. in Hypochondriia plerumque. 191.57. ab agonia, metu, &c. 174.56
Dens lateraliter nutritur. 154. 24. rabidi ſolo occidit attactu. 360. ens peregrinum fermentale. 364
Dens apri Pluritim ſanat. 182. 5. in annum 40. accreſcit. 154.24
Dentalis lapis ex alba muccagine. 154.53
Dente eradicato vix ceſſat catharrus. 271.50
Dente dolente depluere videtur. 166.52
Dentes in Ægypto non ſunt carioſi. 153.20
Dentes ſuas habent ætates. 154.25
Dentes naſcuntut ſenibus. 588, renaſcuntut ſenibus cum puerili dolore. 479
Dentibus frigida nocent. 154.25
Dentibus caries, cauitas atque putredo vnde fiat. 154. 25
Dentibus febricitantis non deeſt mucilago lapideſcens. 153.20
Dentium dolor ex detecta gingiua. 270.30
Deopilantia purgantia, &c. vix ad lienem perueniunt. 341.3
Derinatio non conſideratur ex phebotomia in Pluritide, ſed virium diminutio. 244.8
Deſiderij deſcriptio. 219.46. doctrina. 333.13
Deſiderij eſt quærere. 7.5
Deuolutis ab alto remedia Pleuritica conueniunt. 247.32
Deus exercituum per quem reges regnant. 74.7. mulieres diligit. 335.16. è coſta circa lienem formauit Euam. 189.40. pauca exigit vt ad viam ingrediamur. 431. Pater luminum dicitur a S. Iacobo. 578.22
Dei imaginem nos referre defendit. 564.8. difficulter hoc intelligendum. 165,55
Deitatem & independentiam rebus ineſſe dixêre ſolertiores Ethnicorum. 7.15
Diabetes, & dyſuriæ fiunt ſi attractix laborat. 382
Diabolus non poteſt præcognoſcere ſortes ſiue euentus futurorum bellorum, quæ ſunt in manu Dei. 74.8. non habet liberum. 350.8
Diæta non tractat de apertè nocuis. 249.6
Diætæ regulas præſcribit digeſtio. 281.24
Diætæ corda eſt ſobrietas. 280.16. regulæ paucæ iuxta naturæ curſum. 281.25
Diaphæreſis pauca ſub frigore, at ſputa fiune frequentiora. 381
Diaphæreſin, ſiſtit althea, Malua, &c. 155.4
Diaphoretica in pleuritide. 225.39
Diaphragma, habet poros. 163. 46. eius vſus. 568.16
Diarrhæa ex inteſtinorum mucco. 565. 71. ex acido fermanto. 66.27. ex diſſenſu pylori, & fellis fermento. 141.17. ex corrupto & detento Chylo. 140.10. ſanata binis vitellis ouorum duris cum aceto roſato. 142.25. ex acido chylo corrupto. 181. 10. Catbarrus capitis, in infante. 238.15. ex viriato fellis fermento. 380
Diatheſis quid ſit. 307.66
Dies & ſuom lumen fuerunt aliquando ſine ſole, & ſol erit aliquando ſine luce. 57.46
Dies abbreuiabuntur. 453. & ſeq.
Digeſtio infelicior in ſtomacho eſt inter dormiendum. 212 12
(ex) Digeſtione, & cura ſtomachi pendent curæ, & regimina digeſtionis ſextæ. 347 17
Digeſtionis ordo. 380. & ſeq. ſextæ errores ſunt catharri, ſcholarum. 385
Digeſtiones cæteræ quietem exigunt, quarta verò in deſinenti motu perficitur. 153.22
Digeſtioni reſiſtentia ſunt noxia. 596 55
(ſub) Digeſtione vltima totus ſanguis perit, & exhalat. 115.34
Digeſtio tertia in vaſis meſenterij incipit & terminatur in eruore. 132, 37. altera fit inteſtinis graciliotibus. 131.29
Digeſtio quarta in ſiniſtro cordis ſtomacho. 125. 21. tertia fit in venit meſenterij. 131.29. prima fit in ſtomacho. ibid. genere differt. 125.14
Digeſtio quinta tranſmutat ſanguinem arterialem in ſpiritum, vitalem Archei. 136.62. ſexta in culinis ſingulis membrorum perficitur. 137.67. quarta completur in corde. 136.60
(in) Digeſtionibus quarta, & quinta non ſunt nec proueniunt excrementa. 137.66
Digiti obſtupeſcunt ob errorem ſpiritu cruoris. 122 14
Digiti pedum ſuum colligunt diſſluuiū. 161.53
Dignitatis differentia. 178.25
Diluuij inueſtigatio. 416.97
Dimēſionū ſpreuit repagula mūdi Saluator. 448
Dimēſionibus claudi non poteſt ſpiritus. 471.134
Dioſcorides miles. 282.2
Dioſcoridem & Matthiolū ſtuduit Author. 12.9
Dioſcorides laudatur. ibid. & 10
Diſcurſus frequentes reddont hominem moroſum, iracundum, amentem, &c. 17.40
Diſcurſus, & conceptos à liene. 190.52. fœmineos recta ad vterum fertur. ibid.
Diſcurrendi ſermocinalis facultat quid. 15.22
Diſpenſatoria examinantur. 285.24
Diſſolutio fit per vinculorum rupturam. 158.18
Diſtillandi modus cum alkaheſt. 68.59
Diſtillata per ignem, procul a viribus concreti recedunt. 121.7
Diſtillata vix corrumpuntur. 95.16
Diſtillatio fortis cum carbone foſſili. 542.28
Diſtillauit Author 50. annis. 186.17
Diuerſa diuerſorum actio, vnde. 308.76
Diuitias ſufficiētes cū ſciētia habuit Author. 8.4
Diuretica quæ ſint. 144.13
Diuretica fabricantur in ſtomacho. 342.15
Diureticorum deceptio. ibid.
Diureticam virtutem acquirunt allia, cæpæ, paragus, terebenthina. 342.22
Diureticus lapis cancri 183.54. & ſeq. & vulneratius. 118.53
Docti fulgebuot vt ſol, quomodo intelligatur. & ſeq.
Doctrioa vtraque imbutos lectoi Iudicet 114.31
Dodonæi mentio fit. 217.9
Dolor capitis è ſtomacho. 308. 74. à Crapula. 215.13
Dolor refrigerat. 308.76
Dolor è cruore fiat. 115.55
Dolor, diarrhæa, ſtranguria. 380
Dolor à cruore extrauenato. 117.47
Dolor capitis per nudam actionem regiminis è duunuitatu procedit. 211.14
Dolor facit, vt partes malè fungantur ſuis muniis. 275.54
Dolotet diathoſis eſto. 307.66

Do.a

Dona Dei ſunt florum inſtar, & glorioſiora quàm Salomon in Throno.
Drachmam quæ nocent intus vix pendeant. 288.50
Draconis caput,& cauda ſunt nocturna puncta. 67.47
Druſi lapis Butleri. 364
Duelech vterus vbi. 131.23
Duelech vnde. 382. morbus monſtro ſimilis. 135.4.diſtillatom profert oleum fœtidum,& ſal vrinæ. 136.7
Dolamania memoratur. 169.4
Duodenum eſt menſura duodecim digitorum. 129.2.ſubitus pylorum immediatè. ibid.
Duratio, quid. 388.35
Duumuiratus ſplen,& ſtomachus. 129.11
Duumuiratus poteſtas in caput, inteſtina, &c. 191.61.in pulmonem. ibid.
Dyſenteria ab Archeo irritato à cauſa occaſionali. 294. 59. ex acido fermento. 66. 17. ex vuis comeſtis. ibid. ſanatur ſanguine leporis, & carne ſicca.294.19. modus fiendi ibid. per verum laudanum abſque opio curata.334.23. ſanatur vngulis frixis in butyro, & puluerata equorum, & vngulis iumentorum. 207. 41. cruciat & exhaurit. 377. nocet clyſter, nec poſcit adſtrictiua. 247.33.34
(in) Dyſenteria, cruor Meſenterij non concreſcit. 306.37
Dyſenteria externum petit ſubſidium. 289.58. cauſatur à Pyloro. 141.21. vnde. 246. 28. à tormınis ex acidis prouenit.310.84.ſi ſit Attractrix laboret. 382
Dyſuria. 380.383

E

EBriorum fœtor. 453
Ebraiſmus ſuperlatino caret. 88.51
Ebrietas peſſundat ſtomachi digeſtionem. 280. vnde.121.5. ex vinoſo ſpiritu in cur,& caput rapto. 122.13
Ebrietas non à læſa mente. 164.6
Ebrij quandoque futura prædicunt. 76.23
Ebriorum ſibi ſtupidi. 481
Ebrius influctuante naui demonſtrat non eſſe veram propoſitionem Scholarum de neceſſitate primi motoris inſtabilis. 211.1
Eccentricum centrum mundi Luna reſpicit. 87. 47
Eccleſia caput baptizat,non cor. 223.21
Eclypſes futuræ, colores lunæ indicant.87.37. fit quoties eſt concentrix in nouo, & plenilunio. ibid.
Edaces ſumus ſub frigoribus. 115.35
Edens hortus. 101.1
Edulium vnum altero præſtat ægro. 280.17
Egoitas animas. 50.7
Electrum minerale immaturum Paracelſi. 481. & 82. liberat à malignis ſpiritibus. 370
Elementum ignis ſulfur continet. 254.59
Elementa duo primogenita.32.5.non mutantur aut pereunt.419.2.eorum pugna falſa. 34.12
Elementa non coëunt. 106.34.35
Elixir proprietatis Paracelſi notatur.250.16.curat multoa morbos. 352
Elixir Paracelſi deſcriptio. ibid. in eius præparationem errauit Paracelſus. 480
Elleborus albus cum ſemine aniſi correctus necuit Carol. Spinelli. 288.50
Emplaſtra quomodo agant. 370
Emplaſtris nil miſcendum quod nequeat per totum reſolui. 289.56
Emplaſtrum flagrans ſtomachi dolorem ſanat. 72.22
(ante)Empſychoſim fœtus vegetatur. 185.9
Endemica malignitate carent montes, habent aërem puriſſimum. 482
Endemica quomodo intrant.120.13.noxia quæ ſint. ibid.
Endemicum omne afficit ſtomachum. 379
Endemicum ens an ab ambiente introtrahatur. 518.1
Enema in colo non nutrit. 294.49
Ens reale,mentale,& rationis quid ſint. 16.27
Ente rationis magis delectandum, quàm ipſa veritate credebat. 10.14
Enterocelem in quinquagenario quomodo curata. 187.20
Enula campana habet ſpecificum ſaporē. 184.16
Ephemerides ægrorum quæ ſint.338.18. videntur in ſe ferre ægri ad dignoſcendas futuras tempeſtates. 25.8
Epidemicis non iuuant Aquæ ſpadanæ. 423.4
Epiglottis claudit Laringem.275.54.imitatur.folium hederæ. ibid.
Epilecticus extra paroxiſmum eſt morbus. 302. 26. 27. odore cadit, & ſolo odore patet. 71. 17
Epilepſia vtrumque obſidet ſpiritum. 190. 53. quandoque à pedibus ſuſcitatur. 345.3. poſt ſe relinquit ſitim. ibid. dormiens per venerem,itamque excitatur. 338.17. eſt vitus inebriana, & ſoporiferum, & circa ſtomachum eluceſcit. ibid. illi valet os capitis, non reliqua oſſa. 462.51
Epilepſia ab Archeo furioſo. 335.34. in partu. 368. ex terrore violento. 371. 12. ex cruore inepto.115.35.ex menſtruis retentis.208. 46. ex ore ſtomachi. 177.7.ex ſubtracto regimine duumuiratos. 190.53. non ſanatur cauteriis. 188.16
Epilepſia mulieris ex mœrore. 346. 12. ex pauore amittendi honores. 340. 9. ex veneno opiato. 184. 11. ſemel concentrata propria ſponte vt lubet expergiſcitur. 327
Epilepſiæ venenum inſenſitiuum. 528.25
Epilepſiæ remedia in Alce,& Hirundine. 241.9
(ab) Epileptico caſu vel acceſſu cuſtodiunt externa periapta. 185.12.186.15
Epilepſiam adultorum curat ſpiritus cruoris. 121.16.ſicut & vngula Alcis. 460.35
Equi vngula frixa in butyro ſanat dyſenteriam, & furoram Pyloti. 142.12
Equi cor ſi clauo transfigatur,& poſtea aſſatur, cruciatur ſaga. 474.57
Equina ſera intra teſtam oui incluſa ſpem pulli tollit. 589.41
Equus contractus ſanatur menſtruo. 356
Equus ſicca comedit,& vnico hauſtu contentus. 133.41
Ericius Mohi de puluere ſympathetico. 375
Eriſipelas apoſtema igneum aqua vitæ ſanatur. 108.39
Eriſipelate excandeſcit ſpiritus vitalis. 114.28
Eriſipelatis ſanatio. 294.& ſeq.
Eriſipelatis venena ex ira Archei, ſanantur ſanguine leporis. ibid.
Error ſcholarum circa veſiculam fellis. 210. opiniones de mente. 271.19
Eſca

Digitized by Google

Eſcharoticum incipit in cute. 297.60
Eſcharæ fiunt ſalium acidorum miniſterio. 291.4.
Eſſentia quid ſit. 256 76.77
Eſſentiæ rerum putrere naſcũtur 466.78
Eſurina quæ ſint. 219.12
Eua poſt peccatum excitauit virum ad congreſſum.448. aſpexit pomum pulchrum.220.10
Euacuatoribus quando non fidendum. 139.12
Euclidis elementa veritatem continent. 114
Eueſtrum vitę in pellucidis reuerberatur.238.12
Eunuchi & incurij pingueſcunt. 334.22
Eunuchi ſunt imberbes, ſtrictioris colli genubus intrò tortis.
Excrementa fœtidiſſima ex muſco, Zibetho, ambaru, & eiuſmodi 262. 46. pauca in multo cibo. 52.15.
Excrementa alui, & veſicæ qualia. 159.5
Excrementum in nobis duplex. 422.11
Excrementorum difformitas vnde. 266.2
Excreſcentias, nattas, verrucas, &c. delere docet. 88.55.
Exhalata per calorem fœcem poſt ſe relinquunt, quam caput mortuum dicimus. 115.34
Exſiccantia, ſunt creeta, oſſa combuſte, &c. 197.15.
Exorciſmus quare nõ ſemper operetur. 474.172
Expulſiua ſtimulatur à ſalibus ſimplicibus. 294.31.
(in) Extaſi ſi quis vitas formales vidiſſet, deſcriberat quid ſit lux formalis. 113.23
(de) Extaſi notatu digna. 162 32.171.12.
extaſes eſſe in confeſſo eſt. 466.74.75.76
Extracta reprobantur. 285.21
Extracta varii generis. 283.12

F

Fœtus diuerſimode viuit. 233.9.
Faba ſeminũ notiſſime quomodo naſcatur. 335.30.31.
Fabri lignerij amentis & ſanati hiſtoria. 175.49
Faber panem non edit. 126 58
Fama guſtæ terræ motus. & venti impetus quo pacto ſedara. 46.13
Fames à ſplene in ſtomachum ſpiratur. 141.20. veluti peracutus morbus. 108.43
Fames ſedatur cibo non quantum fermanto contrarius, nec quatenus ſimilis ei, ſed quia remedium appropriatum. ibid.44. paucis diebus iugulat. 305.51
Farina ſecalitia non lapideſcit. 155. 27. cum calcadat. cæmentum forta. ibid
Farina differt à paſta fermentata. 264. 65. ſi coquatur non parit flatus. ibid.
Faſcinum, ligatio animarum. 470.131
Faucium difficultas cauſat linguæ mucilago. 153.21. quomodo liberentur. ibid.
Fauni, & ſatyri hiſtoria. 16.35. animal rationale non homo. ibid. nec cacodæmon. ibid. figura Saturni depicti. 189.42
Febres ſalubres ſponte medentur. 311.89
Febres citò ſanauit Author concedẽdo vinum. 280. 12.
Febres è cruore. 115.35
Febribus inueteratis conuenit helleborus niger, & lienem exonerat. 188.26
Febrientium cibus ſit facilis digeſtionis 125.18. non conſumat'ſ, & inſeulis. ibid,
Febrile Gas, ſtomachi fermẽtũ perſũdat. 281.25
Febrile Blas caloram quara ſuſcitar. 291.4
Febrilis calor non digerit. 123 37
Febrilis cauſa alkaliſetur in febribus, hinc nec ceſſat ſitis. 142.26
Febris ex vnico vulnere totum hominem occupat. 474.168
Febris ex nihilo. 299. 23
Febris ex acido relicto in venas tranſeunte. 380.
Febris poſt eſum Salmonis, hiſtoria. 299. 13. & ſeq.
Febris dum pus fit. 237.10
Febris accidentia ſunt calor, & frigus. 292. 13
Febris Ephemera ãte podagræ acceſſum. 241.14
Febris ſilet perſtite cauſa occaſionali. 334.13
Febrium delitia, eb excremento venenoſo. 206.28.
Fermentum diuinum, Hippocrati. 305.66
Fermentum maximè vitale, & luminoſum habitat in ſiniſtro cordis ventriculo. 113.22
Fermentum ſtomachicum per ſingulas brutorum ſpecies diſtinctum eſt. 167.28
Fermentum terræ replet ſemina. 31.13
Fermentum ſiue initium ſeminale per quod producitur ſamen in materia. 22. 23
Fermentum ſtomachi bene diſpoſitum non habens obiectum in quod agat, conſumit proprium ſtomachi alimentum. 108.43
Fermentum ſtomachi delinearit. 281.25
Fermentum potens mitigatur lateribus, circa 126.21.
Fermentum digeſtiuum conſiſtit in vitali aciditate ed tranſmutationis potens. ibid.
Fermentum eſt ens formale creatum, quod neque ſubſtantia, neque accidens. ſed neutrum per modum lucis, ignis. &c. conditum à mundi principiis in locis ſuæ monarchiæ, vt ſemina præparet excitat & præcedat. 22. 24.
Fermentum, qua parte fermentum, eſt vitale, ac liberum arcanum. 129.12. in quo diſtet à ſemine. 71. 12, lienis, excrementum vocant. 188. 28.
Fermentum ſtomachi à liene prodit. 126.30 chylificum differt à vinoſo. 121.8
Fermentum tranſmutationis parens 72 23
Fermentum aëri balſamicum præſeruat decocta omnia à putredine. 95.16.
Fermenti fellis defectu, quæ mala fiant. 381
Fermenti ſtomachalis dignitas. 283.12
Fermento lienis reſiſtentie. 142.26
Fermenta à nobis aliena, non ſerigant. 96.25
Fermenta duplicie in nature. 70.8
Fermenta totidem quot digeſtiones. 129.2
Fermenta igne potentiora. 73.33
Fermenta ſunt cauſæ primitiuæ tranſmutationum à priori 168.8 eorum ſimilitudo à poſteriori, hauſta claudicat. ibid.
Fermentorum operationes non ſunt à priori demonſtrabiles. 122.16
Fermentata Iudæis vetita. 265.73
Fermentata olim vetita, ac myſterium in litera occultatum. 70.1 notatur de opinione butyri. 137.72
Ferrum quomodo arat & reſtringit. 424 9.11
Ferrum ſolidum ignitum plus vrit quàm carbo. 86.13.
Ferule Mercurij 46.9
Fex non eſt vini recrementum, ſed mere reſidentia 198.18

Fides tota abſque diſcurſu plura operatur.129.7
Fides Authoris 9. 2
Fimi pars vna, quintuplo ſui pondere aquam impraegnare poteſt,& fructum edere. 93
Finis ſi ſit cauſarum prima homo, ex vltimato fine diſtinctionum proprietatibus in ereando definiendus erat. 17.17
Firmamenti vires, & vices in Archeo vniuerſali influo apparent. 25.8
Fiſtula lacrymalis ſiue ani difficilis ſanationis. 24 40.
Fiſtulæ ani,& oculi difficiliter ſanantur.273.44
Fiſtulam ani ſanare non poſſunt ſcholæ. ibid.
Fiaa quomodo fi nt. 115.37
Flamma eſt accenſa fuligo. 65.7
Flamma eſt exhalatio pinguis. 85. 28. candelæ illuminat fumum alterius. ibid.29
Flammulla diſtillando deponit vim corroſiuam. 295.36.
Flammula non veſiccat cadauer. 106.37
Flatus ſtercoreus flammam concipit. 262. 49. qui corporis habitum in tumorem extollit. ibid.40.& in ſtoma: ho,& inteſtinis. 261.32. natiuitas acidum præexigit.ibid. multiplex venenoſus.ibid vnde proueniant. 365.71. in ileo eſt naturalis & inſeparabilis.ibid.76.differētia 261.34.35.36.mouet polenta.296.48. non flatus ſed materia, vnde contrahuntur, euertuneanda eſt. 161. 27. remedia aneti & non à ſcholis, ſed à paruulis,& pauperculis enotuere. ibid. 28. à vitio noſtro ſunt, non rerum. 263. 54. fœtentes ex carnibus, &c. 262.46. oritur fermenti errore digerendo. 264.ex corpore ſolido. 227.54
Flatuum ſchema. 263.50
Fluctuatio nobis aetem recentat, vnde fames. 115.36.
Fluxiones, à capite, quid.271.32. ad loca podagræ quales. 242.22
Fœni compreſſio ignem ciet. 443
Fœniculos producit lac. 99.52
Fœnum quare incenditur madidum. 89.61
Fetui tarda auxilia quare? 443
Fœtui deletor macula mann caduceis. 275.46
Fœtum non rarò profligat vterus, muliere dudum mortua. 260.16
Fœtum minorem prægnante mœrore afflictæ aliquando dant. 136.64
Fœtus à ſomno incipit.177.11. quomodo degeneret in molam. 89 65
Fœtus conſiderandus vt ramulus arbori inſertus. 99.50
Fontes quouſque agunt in homine. 418.3
Fontes optimi.421.4.non ex aēte.420.1.eorum aqua. 418.1
Fontium origo. 34.6
Fons vnicus totam irrigabat terram.
Fontes in montibus quomodo fiunt. 36.10.
Fontes calculum generantes. 425.7
Fontes acidi vnde. ibid. 4. 6. ab Eudæmone euſtodiuntur. ibid.6
Fontanella plorat ichor dum homo malè valet. 237.10.
Fontanella ridicula.236.2 mille incarnari ſuffit. 237.5.
Fontanellæ eoploſum pus, & ichor plorant. 381.
Fontanellæ alienbl iouant. 231.74
Forma cuiuſuis ex nihilo. 81. a. eſt velut quoddam lumen. ibid. eſſentialis in rebus quibuſlibet.156.7. ſubſtantialis nulli niſi homini propter mentem immortalem. ibid.
Forma in puncto generationis aduenicns omnes characteres ſui ſeminis non habet. 98.46
Forma, vita, lumen non ſunt ſubſtantia, neque accidens ſed medium Ens.83. 22. mentis ſola ſubſtantia. ibid.23
Forma eſt vita rerum, lumen,&c. ibid.22.
Forma,& vita viuentium ſunt ſynonyma. 439.
Formæ nitent,ſplendent,lucent. 114.29
Formæ nunquam corrumpuntur. 95. 17.intereunt quidem. ibid.
Formæ ſunt quatuor eſſentialis,vitalis,ſubſtantialis, formalis. 90.67.& ſeq.
Formales proprietates, (vt calor in igne) neſcimus. 457.4
Formicæ ex melle,& pane ſecalitio. 295
Formicæ ſua bilia ineſt. 135.54
Fortunæ omnes tam proſperæ, quàm aduerſæ concernunt diuinam diſpoſitionem. 78.41. noſtræ in manu Dei ſunt. ibid.
Fracedo,quid.50.12.eius origo. 50.12
Fractura curatur ſymphito. 352.& ſeq.
Franciſci Aluarez teſtimonium adducitur.135. 53.
Fredericus Imperator tartarum horrebat. 152 19.
Frictiones Galeni deridentur. 522.1.eius ingenima produnt. 277.52
Frigida affatim pota magno hanſtu aptius reſtingerant,quàm ſi eadem quantitas pluries pota ſit. 115.33
Frigus excellens mortificat tanquam ſi vreret. 156.8
Frigus principium extinctionis. 44. 25. citius ſub frigore ligna conſumūtur igne.ibid. poſt cibum quare fiat. 113. 35. & 56.lædit tenerum pulmonem,& cerebrum.225. & 26. inſuetum nocet variè. 260.27
Fructus paradiſi memorantur. 101.3
Fuchſij & Fetnclij inſtitutiones riſit Author. 11.14.
Fulgor non quatit vitulum matinum. 461.45. Ibi pluta de eius adipe.
Fuligo eſt partim ſal volatile concreti. 68. 33
Fuligo ſchol rum quæ. 227.54
Fungi ſunt Leſſas terræ,obducta pelle. 73. 31
Fungoſa fuligo ex lignis putreſcent bus. 89.61. caloris & corporis diſſoluti index. ibid.
Fundus vltimus, eſt mare internum etiam in ſupremis montibus.419. 16.eorum diuerſitas in terra. 418.3.
Fures deſtruunt alueatia dum ea traſportant. 16.34.
Furfures in pane ſedem promouent. 132.37
Furor nun eſt mentis læſæ ſymptoma. 164.6
Furores non ſunt menti propriæ. 91.79

G

GAlenus quigentis annis iunior Hippocrate.6.3.Hypotheſes conſtruait humorum & graduum complexionum. ibid. promiſit facili methodo demonſtrationes Mathematicas eorum rerum quas ſolo natura meritur, quæ ſibi in occultis reſeruauit, ac tandem nonnulla ſola Spagyris patefecit. ibid. ſua theoremata in ingenia diſperſit, & Græcia garrulitas auxit. ibid.
Galenus totus exterminatus.189.41.artificioſa indta

indagine pulſuum differentias compilauit. 112. 11. quam plurimos reos erroris fecit. 9. 9. Quintum præceptorem ſuum carpſit ſæpius. ibid. de pulſibus contra Ariſtotelem. 112. 11. triumphat de vſu partium. 129. 1. citat, tribuens omnem intellectum & amentiam capiti. 188. 11
Galenus artem ex paucis regulis in immenſa volumina dilatauit. ibid. Mercurium viuum non vidiſſe videtur. 54.26. eius doctrina mucida, ac pituitoſa. 147. 9. Multa ſuffuratus theoremata erexiſſe, gloriatus eſt. 102. 10. Dioſcoridem exſcripſit. 44.28
Galeni doctrina à ruſticis facilè percipitur 102.11.
Galeni ſtudium examinatur. 6.11
Galli coagulum continet ſpiritum vitæ. 415.95
Gallica lues corallato Paracelſi ſanata. 24.40
Gallina vertiginoſa ob cryſtallum deglutitum. 141.28.
Gallinæ lien circa ſtomachum congeriem habens. 126.30. hinc fortiùs digerunt. ibid.
Gallus vertiginoſus ob cilicem deglutitum. 142.24.
Gallus exedenit integros furfures. 152.15
Gamahen ſeutrile dæmoniacum. 297.62
Gangræna ex ingenti calore. 444. quomodo fiat. 267.60. ex ſale corroſiuo degenerante. 123.28
Gargani antrum. 411.6
Gas quotuplex & quale ſit. 258. 5. ſalium non eſt niſi aqua. 68.37. vuæ erat aqua. ibid. 38. quomodo in priſtinam materiam redeat. ibid. velociſſimè in nobis operatur. 69.43. eſt ſpiritus ſylueſter qui nec, vaſis cogi nec in corpus viſibile reduci poteſt, niſi prius extincto ſemine. 66. 14. omne ſui concreti aliquam continet conditionem. 68.34
Gas vitale ſolis lumini adæquatur. 69.42. à quouis alio Gas potentiſſimè, & celerrimè afficitur. ibid. ſulphuris in vitro extinguit flammam. 100.59. criptarum necat homines. ibid.
Geber de cryſopæa. 365.4. de ſimplicitate Mercurij. 41.8
Gemellorum ab eadem nutrice, & eodem cibo nutritorum, alter calculoſus euaſit. 156. 10
Gemmæ non calcinantur. 155.4
Generans nō cogitat de formādo fœtu. 337.8.9
Generatio noua per fermentum. 264.62
Generatio fit ex ſemine. 71. 12. differt à productione. 310. 87. naturalis quid. 303. 38. fit per ideas ſeminales. ibid. diſpoſitio illi præcedit. 96. 25. præſupponit vterum. 1. nihil generatur de nouo. 96.35
Gentiana ſpecificum ſaporem habet. 284.16
Germanuli in Canariis. 414.82
Geſcher eſt dolor acribus. 186. 20
Gibboſitas ſpontanea eſt excreſcentia. 381
Glacies vini. 143.2
Glacies quomodo, & quare fiat. 50.13
Glacies leuior aqua eſt. 48.34
Glandem in inguine ex apoſtemate pedis non benè norunt ſcholæ. 336.38
Glandes plumbeæ ad volulum. 261.31
(de) Glandularum vſu. 235.40
Glauræ deaurata ſuppellex. 288.50
Globus terræ & aquæ ab Aquilone in Auſtrum non eſt rotundus ſicut ab ortu per occaſum ad ortum ſed oualis. 36.13
Gloriam ſibi tribuere horridum eſt. 10.14
Gluten de aquatico valet in cancro. 89.57
Gluten aquaticum Paracelſi quid ſit. ibid. 57
Goclenius de magnetica curatione. 456.1
Gonorrhæa impediti ſteriles ſunt. 383. & ſeq. emaciat corpus. 277. ex vero furioſo. 371.16
Gradus ſimplicium. 282. 4. vana eſt diſtinctio ſextuum in eis ibid.
Gradus ignis à Philoſophis diſtincti, ſunt mera & ridicula figmenta. 127.33. in chymicis verò quot ſint. ibid. 35
Graminis radices non tollunt hepatis obſtructiones. 215. 12. neque refrigerant hepar. 198.11
Granum in terra moritur, vt per vitam mediam nona proles excitet. 94.10
Granum nutrit & prolificat. 473.154
Grauedo nunquam in ſania. 127. 32
Grauidarum nauſea vnde. 342
Grauitas, qualitas actina. 61.22
Gula æſophagus. 268. 5. non patet, aut aërem continet. ibid. 7
Gulam & guttur vterus comprimit. 208.43
Gulo animal in Suetia notum. 473.165
Gumma oſſium liquor alimentarius. 381
Guſtu carent vires dotales rerum. 347.16
Guſtus alius ſtomachi, alius linguæ. 293.27. placidus veneni ibid.
Gutta per antonomaſiam appellata podagra. 239. 1.
Guttur ad menti altitudinem ſurgit ex vteri aſpectu. 208.43

H

HA, Ha. 217. 26
Halitus hiſtoria. 466
Haruſpicia vnde. 114.7.
Hæmorrhagiam internam ſiſtit ſectio venæ. 248.35.
Hæmorrhoïdes ex diſſenſu fellis, & Pylori. 140. 16.
Hæmorrhoïdes mortificat ſudor morientium. 233.17. ex retento ſupra iuſtum terminum cruore. 381
Hæmorrhoïdum dolorem ſanant Amuleta. 108.45.
Hectica mucum facit cruentum. 161.34
Heer in Apologia de Spadanis aquis impertinenter vſus eſt inſtrumento Authoris. 10.11
Helleborus alleuiat conceptorum grauitatem 292. 20.
Helleborus quomodo capiti ſit proficuus. 188. 26. 229..65.
Helleborus in Tridentino tractu natus non purgat. 603.51. coctione non maturatur. 288.84
Helleborus Archeum in ſpaſmum concitat. 260.13.
Hematinum Metalli 295.39
Hepar, & ſplen alimoniam ſuſtentant. 449
Hepar pendebat lib. 16. Hiſtoria. 382
Hepar non facit ſpiritus, contra ſcholas. 23. 31. per morbum ſuccreſcit. 450
Hepatis calor ſcholarum, 381
Herbæ philtrum amatorium memoratur, ſilentio tamen præteritur. 459
Herbæ à ſtercore ſunt depurandæ. 283.12
Herbæ ſine capite mortuo diſtillantur. 250.17
Herbæ pentacula diuini amoris nominat Author. 12.10
Herbarum ſucci cuſtodiuntur abſque ſaccaro. 108.45.
Herbarum virtus eſt pharmacorum, non autem

comptehendit cibos herbarioa. 279. 6. & ſeq.
(de)Heibis natantibus. 73. 31.
Herbatij cœperunt authori vileſcere. 82.80.
Hermes in Pimandro tria ptincipia metallis tradidit. 249.6.6
Hermodactylus in prima ſui facie eſt inſipidus, 293.27.
Herniæ in vmbilico, Hiſtoria. 261.38
Herniam curat magnes. 458.19.
Herniam quatuor ſemin. calida & duritiem pylori ſanant. 187.20
Hernioſi cuius inteſtinum exeidit iu ſerotum, ſanati Hiſtoria. 265.75
Hiacinthos ſanat peſtem. 2
Hiberni Chambroch quod eſt trifolium, pro pane vtuntur. 280.84.
Hieme plus comeditur quàm æſtate, & quare. 118.56.
S.Hildegaldis prophetia, 290.2
Hioſciami ſemen imaginationẽ diſlocat. 172.19
Hioſeiamua exoticam phantaſiam imptimit. 173.31.
Hipocrates tariſſimi doni vir. 7. 2. edidit ſine fuco experientiæ tædio: pleraque eius opera ſunt quiſquiliæ & adulteræ. ibid.
Hippocrates omnes morbos flatibua cõſecrauit. 258.1. nouerat certè depopulãtem curare peſtem, & cum illo obdormiuit iſta ſcientia. 6.10
Hippocrates primus ad ſcripta redegit ſuas obſeruationes, in quo labore diuinam opem ſenſit. 102.10. eius cauſæ morbi quæ 246.17. totum corpus perſpirabile 208.45. venia digons dum putauit, abſolui totum negotinm morbi per naturam tribuit 266. 1. notiones morborum ex ſalium ſapore. 292.12. adeptotum fuit particeps. 2.6
Hippocratia regreſſio noctis ad diem orphæi quid ſit. 256.70
Hireus diureticus alendus priuſquam eius cruor paretur. 138.74
Hirei cruor quomodo recte paretur. 138.75. ſanat pleuritidem. ibid.
Hirudines tota hieme ſub limo conduntur, & viuunt. 815.33
Hiſtoria ſuffocationis. 897. 64. obſeruatrix rerum contingentium regularium, & neceſſariarum; & eſt memoratiua ſcientia facti. 7. 14
Hiſtoriæ admirabiles. 35.17. raræ. 365.2
Hiſtoriæ Amentium. 875.47.
Homo internus. 468.91.92.95. externus caro, & ſanguis. ibid. 95
Homo ſolus ridet. 191.61
Hominis Chriſtiani definitio. 158. definitio data à ſcholia eſt erronea, quia definit hominem iuxta eius cadauer. 26.35.37.466.81. interni ſpiritus eſt localiter in nobis. 466.81
Hominis ſanguini ineſt phantaſia, & appetitus Magicos. 473.160
Hordeum parum coctum vẽtoſitates efficit, opilationes verò ſi meliuſculè bullieſit. 281.25
Hordei ſpicæ, deglutiuæ, Hiſtoria. 366.7
Horologiorum error. 290.40
Humana natura corrupta, qualis. 407.49
Humectatio fit per appropriationem. 197.4
Humidum in ſiccum nullam habet penetrationem. 105.33. radicale quid. 363. & ſeq. ſicco non commiſcetur in radice. 127.36. & ſiccum gradus non admiſcent. ibid.
Humores ſecundarij fiunt ſenſim volatilia. 441. & ſeq.
Humoriſta reſpondit captioſè. 212.13
Humoriſtas Author, prouocat ad certamẽ. 324.9
Hidragogum fœtida non excernit. 319.38
Hydrops ab Empytico curatus obiit mirabili modo. 252. 33
Hydrops ſoluitur per renes. 315. 14. aliquaodo fit à palmone. 314.5
Hdryops ſanatur. 319.33. triplex. 316.20. ex maligna febribus. 313.2. renes eum fabricant, & ibi plura de Hydrope. ibid. ex ſanguine extrauenato. 316.15.16. ſanatur argento viuo præſcripto à Paracelſo & aliis modis. 320.39.40. natura eſt iacens. 318.89. ex mœrore. 346.12 febres ſequitur. 307.66. quomodo medetur. 338.13.14.
Hydropis definitio. 320.42
Hydropis cura magnetica. 458. 20. necat integras familias. 452
Hydropicorum ſitis ex latice alienam, intus qualitatem combibente. 255.35.315.14
Hydrophobia accuſat initam rabiem. 212.15. & ſeq. initium examinatur. 99.54. nomen vnde. 184.5.
Hydrophobiæ remedium, S. Hubertus. 461. 45.
Hydropiper poſtquam exaruit, amittit ſuam eſſentiam. 257. 79
Hyles appetitus eſt ſomniatus. 31. impoſſibilis meretricius appetitus. 95.13
Hypocataſis exemplum. 22.13
Hypochondria paſſio. 191.54
Hypochondrianæ amentiæ ſunt præcordiales. 170.5.
Hypochondriaca conceptio quæ. 370.3
Hypochõdria ex errore. 6. digeſtionis ſplenis. 380
Hypochõdria contremiſcunt, ad oblata pocula. 376.
(in)Hypochondriacis amentiis eſt venenum furioſum. 206.25
Hypochondrij exorbitatione mens non alienatur. 92.79. amentia cauſatur à lenta, & continoata triſtitia. 346.12
Hypoſtaſis vrinæ quid. 37.16. ſulphure venaris medentur. 372.21. & ſeq.
Hyſterica media. ibid.

I

IAcens natura eſt, vbi morbua in gradum ſurrexit, & nupſit intimè, & tunc altiora requiruntur remedia, quàm quæ natura ſponte produxit. 808.45.
Iaſmini flores putrendo amittunt odores, & vim medicam. 257.79
Iaſpis eſt lapis opacus. 297.62
Ichor fit totus cruor. 123.20
Iconem Dei, rationem putant. 15.24
Ictetus non eſt mortalis. 132. 30. vnde fiat, & non à felle. ibid. non eſt à retentis. 208. 43. ex mœrore. 346. 12. nullibi magis viget quàm in atrio ſtomacbi. ibid. 13. per venena. 123. 28. ex ſtomacho debili. 879.32. proprio veneno Aſthma ſiccum profert. 229.64
Idea inducitur metu renibus qua indignationem amittant.
Ideæ formantur ab Archeo non minus quàm à vi phantaſtica. 341.14
Ideæ aſpectuales depinguntur in æthere Archei. 340.8. ſequuntur perturbationes, vnde fiunt. 174.36.

Iecori incumbit ſanguificationis labor. 122.13
Iecoris ſtomachus meſenterij. 131.19
Iecur dimittit ſuum fermentum in venas meſenterij. 134.46
Iecur anguillæ valet in difficili partu. 190. 46. nunquam propriâ tempeſtie peccat in calore. 195.27. calidum eſt per accidens. ibid.
Iectigationes manuum ex pyloro malè clauſo. 140.10
Ignis non calefacit aquam per contrarietatem, ſed per generationem Rololläi alieni. 104. 26. non ſuſtollit aquam in vaporem per contrarietatem. ibid. 27. neque extinguitur ab aqua per contrarietatem. ibid. cremat fortiùs ſub flatu Boreæ, quàm Auſtri, perit ſuffocatus non victus. ibid.
Ignis, lumen, vita, forma, &c. ſunt creaturæ neutræ, non ſubſtantiæ. 448
Ignis ens anomalum. 109.1. artificialis docet recludere arcana. 87.58. naturæ. 85.31. connertit Carbonem in Gas ſylueſtre. ibid. Gehennæ artificialis mutat terram à primæua ſui ſubſtantia. 55. 15. non producit ſemina, ſed abſumendo illa tranſmutat. 67.19. tranſmutat ſemina rerum. 115.38
Ignis, aqua vnico verbo indeclinabilis Alkaheſt. 201. officium. 315. 38. aërem in aquam mutare non poteſt. 68.35. non habet in ſe aëris ſemen. ibid. indiget aëre ad expellendas fuligines, non vt alatur aëre. 85. 26. conſiſtens in remiſſo gradu luminis eſt plerumque vitæ comes 87.38. & lux præ ſe ferũt aliquid quod vitale videtur. 593. non eſt elementum, ſed mors in manu artificis, & quomodo. 66.2
Ignem non eſſe ſubſtantiam, nec accidens probatur. 84.24. eſt creatura neutra à Domino in hominum vſus deſtinata. ibid. 24. eius proprietates. 84.34
Ignem excitat concuſſio ferri. 443.444
Ilei flatus habent aliquot in ſe diuerſitates. 263. 50
Ileon non eſt minoris inteſtini aliqua contorſio. 260.18. Remedium & Hiſtoria. 261.30.31
Ileum ſemper vidit Author flatu tumidum in diſſectis cadaueribus. 261.43
Iliadus. 419.20. Paracelſi quid. ibid.
Imaginatio quædam ſana, & integra debetur ſpleni. 212.15. & ſeq.
Imaginationis perturbatio alimenta inficit. 174. 36. miniſterium vbi fundatum. 443. & 44. vnde oriatur. 330.10
Imaginatione mens noſtra nihil intelligit. 165.4.
Imaginatiua eſt intellectus animalis Ariſtoteli cognitus, tantum res extrinſecus aſpicit. 20. 61. cernit corticem, ad nucleum non atingit. ibid.
Imaginem furoris communicat vipera. 330.10
Imaginem nemo nouit perfectè, an benè reſpondeat ſuo typo, ſi typum non agnouerit priùs. 17.36
Immortalitas, quomodo. 179.31
Impetum faciens, eſt ſolus, qui œconomiam, tam in ſanis, quàm in ægris vitalem lacerat. 312.1. eſt Archeus. 337.4.
Impetus ſunt conceptus animæ. 178.16
Impoſtura eſt oleum Mercurij. 254.55
Impuberes non rarò concipiunt ante menſtrua, & maturiores ſilente menſtruo. 383.& 384
Inanimata habent phantaſiam. ibid.
Incantamenta vnde naſcantur. 296.46
Incantamẽtis itur contra, animo robuſto. 368.15
Inclinatio mortalis eſt de intimis animæ ſenſitiuæ proprietatibus. 78.45
Inclinatio vocationis eſt qua naturaliter quis pendet in aliquam profeſſionem. 77. 36. tres aliæ inclinationes delineantur. ibid.
Inclinationes fiunt ab anima mortali. 450.7. ab animalibus. 77.35
Incubus ſiue Ephialtes ſuſcitatur è præcordiis. 141.15
Incurabilium cenſura. 414.6
Incuriis rarò tempora caneſcunt. 772.3
Indicationes naturales morborum per ſolas cõtrariorũ oppoſitiones fieri dixit Galenus. 102.12
Indicationi curatiuæ non reſpondent ſæpè remedia. 222.7
Indigeſta fiunt ex pyloro malè affecto. 140.10
Induſia, & ſtragula madore ſtillãt è laticè. 332 24
Induſium in mures mutatur. 70.9
Infantium quare flauum ſtercus. 132.15
Infantulus dentiens febricitat. 238.15
Inſcientia includit neceſſitatem. 74.5
Infernus exteriores ſiue externas habet tenebras. 88. 51. fortè aliquot milliaria meditullio terræ tenet. 418.6
Influentia veterum eſt proprietas Lunæ. 88.48
Influentia quid & vnde. 75.15
Ingluuies mater plerumq; eſt ſpinæ, cruoris. 381
Inaculatio eſt ſtomachi acerbus dolor. 187.20
Iniecta materialia. 365.1. ſanatiq. 369.4
Initia prima ſunt duo; cauſarum, & corporalinm, 22. 23
Initia Chymica duo indiuiſibilia. 381
Inſania generantis tradncitur in poſteros. 371.20
Inſania occulta. 371.11
Inſaniam quandoque adducit triſtitia paupertatis. 340.9
Inſectæ, cur tempeſtatem norunt. 98.19. aquatilium generatio. 75.31
Inſomnia vnde. 188.30
Inſtrumentum Muſicum ſymbolizat cum alio vniſono. 105.30
Intellectus quibus ordiis datur 78.41. columna 3. nouo perfectionis rore perfunditur quoties intellectualiter contemplatur aliquid ſupercœleſte, eo quòd pro-merito tranſmigrat in illud, illudq; deguſtat. 18.48. Author plus profecit per figuras, imagines, & viſiones phantaſiæ ſomniales, quàm per rationis diſcurſus. 17. 40. cognoſcit res prout ſunt, ideoque viceſſim veriſ. atur intellectus de rebus ipſis per res ipſas. 16.52. purificatur per chimiæ labores. 297.65. & ſeq.
Intellectum ſuffocat nimia preſſura. 290.1
Intellectualiter intelligere Atheos optat Author 130.14
Intelligentia gubernantur aquæ. 419.20
Inter ſeptum cordis habet poros triangulares. 113.21
Inteſtina foraminata non reperiuntur. 127.4
Inteſtinum cæcum eſt exiguum, neceſſarium tamen receptaculum omnis ſtercoris. 138.81
Iohanne maior eſt minimus in Regno Cœlorum, & quomodo intelligendum. 165.12
Ira diuerſimodè ſpiritus afficit. 207.40.
Iris ante diluuium nunquam viſa. 55. 2. eſt ſignum fœderis diuinæ bonitatis. 52.3
Iſciatica à Pyloro malè affecto. 187.10
Itali ſinguli in pagis habent medicaſtros, qui cruore miſerorum viuunt. 9.2

Iuniores ſub parca cœna malè quieſcunt. 189.30
Iura carnium abſque, ſale, aceto, melle, ſaccharo, &c. condite, & à putredine per annos vindicare diſcant ij, qui ſudores herbarum ſt llando proponunt. 108.45
Iuris & Philoſophiæ differentia. 457.5. vanitas, 12.13
Ius verſatur circa traditiones humanas, incertas & veritatis expertes. 12.13
Iuſſus à capite defertur voluntarius ad linguam. 186.18
Iuuenis amans deperditè puellam eſt ſimilitudo ſiue imago realis diſtinctionis animæ ſenſitiuæ à mente. 430. & ſeq.
Ixia ex Chameleonte. 183.12

K

Karichterus Medicus, laudetur. 369.8. 348.3
Keyberg ſiue mons ſiliceus quid ſit. 33.4
Keyberg eſt fundus ſub ſabuli fundo, cui rupium propago innixa, vbi metallorum ditiores, claſſes. 418.5

L

Labor ſuphiæ anomalum in natura fecit. 72.28
Lac ex gramine, & inde ſanguis. 153.54
Lac beſtiarum ſiccis paſcuis paſtarum, optimum. 137.73
Lac plures horrent, quia non conficiunt. 126.27
Lac febrienti affert capitis dolorem. 212.14. aſininum optimum. 138.76
Lac cadaueraſcit in muliere prægnante. 477. in horas varias impreſſiones ſubit ax animi perturbationibus. ibid.
Lacte ſolo multi dudum vixere. 280.14. in prunas emulcto, vbera flaceſcunt. 459.21
Lactis virea ſunt metiandæ ex ſanitate beſtiæ, vita, & cibis, non autem ex craſſitudina aut pinguedine. 137.74
Lactis nutrimentum quale. 477. examen. 138.73. qualitat productiua in fœniculo. 99.52
Lampas vitæ. 459.20
Lapis omnis, in homine immediatè aſt filius aquæ. 156.2
Lapit cancrorũ in producta fermẽti agit. 183.52. quamuis ſit diureticus, non penetrat in veſicam. ibid. 25. lienem præſtat calcinatis Conchyliis. ib. 22. in medendo præcellit. ib. 20. potus in vino potentior. ibid. lienem ſanat. 248.35. diureticus eſt, & vulneratius. 118.53
Lapis Chryſopoius contemplatur. 452. Philoſophorum vitaliter nobis vniri non poteſt. 481. vegetabilis cremabilia eſt, vt Gagates, & potius eſt nodoſum lignum quàm petra. 255.4. animalis eſt ſaxeum os, quia partim crematur ib. Chryſopoius tractatus ab Authore. 409.58
Lapis omnis in ſal Alkali ſpontè, vel per adiuncta migrat omnis qui calcinari poteſt talis ſalis acrimoniam Calcinatu acquirit. 255.65
Lapidis Chryſopæi Paracelſus cõpos. 479 donarus. 145.3. ſemen. 83.20.21. eſſe creditur. 483
Lapidibus ineſt magna virtus. 497.6
Larynx clauditur epiglottide. 475.54
Laryngis eroſiones, & tabes vnde. 163.44
Later fouẽs. pellit odorẽ emplaſtri intro. 289.58
Latera & vitrũ poſſunt in liquidũ redigi. 34.14
(de) Latice in humano corpore plota. 277.61
Latex nobis ſpecie mucci, albuminia, ſaniei imponit, & mutatur. 231.73. quamdiu cum cruore in venis, vel ad glandulas fertur thydranlicis non paret. 235.21. aſſimulatur ab authore primæ materiæ. 236.46. facilè fermento tranſmutatur in alienam prolem. ibid. non eſt pars vrinæ, neque ſudoris ſalis expers. 233.9. pluribus officiis, & vſibus daſtinatur, ideo eſt cauſa occaſionalia plurium morborum. 234.31. pro ſui inſtituto inſipidus eſſe dabet 277.61. aceſcit multo potu. ibid. diſſolutorum ſalium copulam admittens, apoſtematum, & vlcerum, &c. cauſam conſtituit. 278.63
Latieis tractus è venis Meſenterij, cauſat ſitim naturalem. 138.79
Latinum Paracelſus dixit inſalutiferum. 148.16
Latria ridicula, & Græcorum ſomnia. 268.14
Laudanum abſque opio, ſanat plures morbos. 334.43. Paracelſi ſanat tuſſes. 192.62
Laudibus quibuſcunq; renunciat Author. 10.14
Laus dum non datur, non capere eſt facile. ibid.
Laxatiua nouellum cruorem è meſaraïcis venis amulgunt. 6.9. operantur per latens venenum intus. 195.33.34. vera quæ ſint. ibid. 34
(de) Laxatiuis notatur doctrina Paracelſi. ibid. 36
Laxatiuarum vis. 473.154
Lazurius lapis fit aqua. 66.12
Lectorem beneuolum non requirit Author. 8.8
Leſſas ex aqua fracida. 53.13. eſt liquor ad omnem plantam tranſiens. 73.31. ad plantarum radices trahitur. ibid. 31.32.33
Leo irritatus caudam vertit. 457.4
Leporis venati ſanguis curat eryſipelam, & diſſenteriam. 294.29. pinguedo ſpinam è digito vna nocte attrahit. 310.85
Lepra arcana renouatiua popoſcit. 382
Lepra è Naaman in Gehaſin traducta. 459.25
Libani in apice cedri integræ permãſerũt. 485. ſeq.
Libera Saturnalia quid ſignificent. 132.17
Libri omnes cum inſtitutionibus eandem canunt cantilenam. 12.15
Librorum lectio. 284.14
Lien amplectit ſtomachum. 185.13. ſibi ſoli coquit. ibid.
Lien ſtomacho incumbit. 126.30. Gallinæ lienem circum ſtomachum congeſtum vnitiſſimè habent. ibid.
Lienis remedia rara. 179.59
Lienis remedium, lapidis cancrorum bulliti cum vino. 248.35
Lienis viſcus eſt ſanguis nouitar congelatus. 185.11. tumor ex mœrore. 346.11
Lienteria vnde. 181.10
Ligna & herbæ ſine omni capite mortuo diſtillantur. 250.17
Ligna carioſa atque putrida cremata vix in cineribus habent ſalem. 116.41
Lignum cetum. 484
Lilij tinctura Paracelſi. 481. volatilis. 175.43. Antimonij tinctura. 288.49. conuallij flores putrendo amittunt odores. 257.79
(ſub) Linea æquinoctiali quare putrent omnia. 89.54
Lingua indolens ariditate finditur. 534.28. ariditas indicat laricem impeditum. ibid.
Lingua tenditur ex palati dolore. 469.107. ſimilis eſt apertæ pelli. 362. & 63
Linguæ op ſica è larice. 234.15
Linguæ tunica fimbrioſa inſtat Holoſotici, veſtita eſt. 131.22
Linguæ recrementa mucilago latens. ibid.
Lintcamina congelantur ab anhelitu. 233.21

Lintcum,

Linteum corroſum à menſtruo. 447
Lipothymicus fragrante odore reficitur. 67.19. ſentit vaporum actiuitate in præcordiis deliquium. 188.23
Lipopſychin circa ſtomachum ſentiunt inordinatè ſtudentes. ibid.27
Liquor plantæ ad radicem ſuæ conſimilis effuſus mirifica fœcunditate beat. 234.82
Liquor, Alkaheſt vocatur arbor vitæ. 481
Liquor intus conficitur ſaccaro libentior. 285.30
Lithiaſis ex nutrice contracta. 477
Lithodontos materia, & efficiens vnde. 15.21
Lithontribon examinatur. 287.44
Lithurgiæ myſterium. 297.58
Lixiuium, opiatorum remedium. 188.31
Locis inhabitant lumina, colores, & fermenta. 97.38
Locus non circumdat mobile exterius. 387.58
Logica nullam ſcientiam in medium protulit. 28.24
Logica & eius finis, inutilis. ibid.
Longæuus qui procul à curis, & vſuris. 453
Lorind aër ignotum. 248.28
Lorij veteris ante meſaraicas incipit. 131.23
Lotium quando ſaluriferum. 362
Louanij promotus ad Medicinam Author. 6.7
Lucentia orta ex vltima ſalium materia. 123.21
Luctum commiſerationem deleuit medentium. 6.3
Lues veneris eſt tortura noctis. 278.67
Luis venereæ progreſſus eſt inſenſibilis. 335.34. à nutricibus fugitur. 477
Lullij magnalia efficit vt de quoquo ſcibili homo tanquam omniſciens diſcurrere poſſit. 14.15
Lumbrici non generantur in duodeno. 138.82. neque in ſtomacho. ibid. ſiunt ex alimento ſemidigeſto qui ſponte ſurſum eiiciuntur vix bonum præſagiunt. ibid.28
Lumbrici minus in ætate virili, quàm puerili, & ſenilitate producuntur. 152.15
Lumbricos gignit mel cum pane ſecalino. 477
Lumen vitale friget in piſce. 178.22. non ſubſtantia, &c. ibid.82
Lumen candelæ trans oſſa digitorum radiat in iunioribus. 171. 17. eſt ſubter terram etiam mediâ nocte. 88.51
Lumen acceoſum ſeu exhalatio ſplendens ſine igne, & calore, vbi. 91.87
Lumen ſtabile ſub ventorum Blas. 97.34. eſt tenera eius extra locum. ibid.35
Lumen ineffabile Authori breuiſſimo ſpatio cunctabatur. 15.16.17
Lumina vitalia non ſunt entia, ſed totidem diuerſitatibus ſeparata, quot ſunt animatum differentiæ. ibid.21. ſunt creaturæ neutræ inter ſubſtantiam accidens. ibid.22
Luminaria duo, ſic duo elementa. 92.95
Luminum vitàlium tot ſunt ſpecies, quod vitalium creaturarum. 123.23. ſunt plura genera. 165.21
Luminum tot ſpecies in natura ſunt, quot rerum. 90. 71. ſunt tamen longè plores luminum ſpecies, quàm rerum materialium. ibid.
Luna & ſol quare creati. 87.42
Luna minor plurium ſtellarum, quæ tamen magnæ non reputantur. ibid.
Luna præſidet matricibus æquis. 91.94
Luna ſi ſuper vulnus ſplenduerit, labra lineſcunt, & ſanationi reſiſtit. 88.55
Luna trahit in aduerſum ad materiam rei primam. 89. 57. aquas, & alrilia trahit in ſuccum leſſas. ibid.58. putreſcere facit. 88.54
Luna dat vitam piſcibus, vt ſol animantibus. 92.88
Lunæ parent oſſa, & medulla, medullas impregnat. 208.42
Lunare lumen in cono non habet ignem, vt ſol, imo frigidius ſentitur. 87.40
Lunares radij non recta feriunt terram. 87.47. ſed per actionem regiminis. ibid.
Lunaria terminus præſcribit legem quantitati cruoris, vt in vtroque ſexu abſumatur. 381
Lunaticiſmus exprimit repetitionem acceſſus, & exacerbationum interualla. 174.38.38
Lupi, & ouium inimicitia remanet in pellibus. 473.165
Lupi ſolertia hiſtoria deſcribitur. 16.35
Lupus quotannis rabidus incredibili ieiunio ſanatur. 372.21. loco inteſtini cœci duos membraneus vtres habet. 139.8
Lupus eſt morbus factus in loco, ideò ſolus attactus remedij potentis ſufficit ad extinguendum virus. 362
Lutum ſapientiæ. 68.37
Lydius lapis pro amentia. 191.57
Lypothymia eſt Gas vitale. 69.41
Lypothymici ſuffitu recreantur. ibid.43

M

MAces ſunt ſaporis ſpecifici. 191.25
Machab. 2. cap. 1. fit mentio aquæ craſſæ, quæ eſſet ignis perpetuus fortè non abſimilis noſtræ. 67.28
Macies naſcitur ex elemento ſubtracto. 377
Macilentia & pinguedo ex ſtomachi, & duumuiratus dignitate ſiunt. 191.59
Macula fœtus quomodo tollatur. 175.46
Macrocoſmi ſimilitudo ad vitam. 181.11
Madida non ſiccant humores. 251.75
Magi Eoïci habuerunt ſcientiam per ſtellam & per ſomnium. 76.23
Magia ſpiritualia quæ. 473.154
Magia ſpirituale robur. 468.92
Magia vnde habeat potentiam. 472.152
Magiæ vocabulum quid ſignificet. 470.125.126. naturalis ratio poſitiua. 466.81
Magica virtus excitatur. 473.159. excitator à Sathana ſecus dormientem. 468.102
Magica facultas ſomnolenta in Napello. 472.150. in cane rabido eſt ligans. ibid.
Magiſteria, & extracta frequenter debilitantur, ſi ſiant ex ſimplicibus. 108.45. quomodo ſiant à chymicis. 134.49. facta per acida ſunt venis hoſtilia. 289.55. vide quoque 343.12. vice extractorum loco reponit Author. 285.22. laudantur. 296.34
Magnale eſt aëre rarius. 410.12. magnum quid ſit. 472. 151. eſt forma aſſiſtens aëri, eiuſque velut ſocia, ipſiq; certo connubio velut coniugalis. 53.21. ſub frigore contrahitur. 54.28. eſt capſa, in qua omne Gas reducitur in primam materiam aquæ. 97.37. nutrit ignem, non aër. 453. eſt optimum in montibus. 482
Magnatibus, & Aulicis placere eſt ſeruile. 8.9
Magnes non dat eſſentiam. 469.113

Magnet cur ferrum trahat nullus inueſtigauit. 293. 28. per Blas locale trahit ferrum. 294. 32. alij africtu potum negligit. 464.68
Magneticæ curæ plura exempla. 458.21
Magneticum & ſympatheticum non idem quod Magneticum armarium. 456.2
Magneticus ſpiritus propriè quid ſit. 469.113
Magnetiſmi ſpiritus patroni qui dicuntur. 471. 105. inteſtinum cohibet. 472. 143. trahit è vitro quidpiam ignibus excocto. ibid.
Magnum oportet eſt vitæ fluxus & refluxus. 93. 1. vocat Author neceſſariam remanentium proprietatum vitæ mediæ in alito, & conſtituto. 96.22
Mahumetani & Hebræi quare baptizantur. 45 2. & caluiniſtæ ſacrificio carent. 101.5
Maledictio negatur. 398.32
Malignis in febribus ſcholæ propriâ aſpernantes theoremata Theriacam propinant. 107.39
Malledi tument non obſtante cauterio. 381
Malta ex hordeo conficitur ad parandam cereuiſiam cum lupulo. 281.23
Malua humectando poros claudit. 155.4
Mania differt à delirio, & ſordibus caret. 191.58. plerumque ex ſuperbia. 340. 9. ex vtero. 9.2
Mania, opio non ſuccurritur, nec vinculis nec opiatis minuitur. 191.56
Maniaci actorum memores plerumque. 173.32
Maniacus non glaciatur. 174.42
Manna, & mel fiunt venena. 197.65
Manna, mel & ſaccarum per ignem matrimonium ſumunt. 295.36
Mannæ vitreæ non prodeſt mineralibus inſpiratis. 376
Manus ſiniſtra ſtupet in ſplenis incommodis. 228. 59. diſlocata decreſcit. 450
Marchaſita ætoſa ſiue pyrites. 336
Marchaſitæ laus. ibid.
Mare ſanat rabiem. 175.47
Mare tumefacit Lunâ. 205.206
Mare non fluit, & refluit ductu Lunæ cœleſtis, id eſt, ſolius pyromantiæ, ſed Lunæ ſuæ hydromanticæ. 483.59
Maris fluxus & refluxus à bona. 419.21
Maris bullæ noctu lucent habentes nocturnum nitorem. 123. 21. refluxus poterunt hiſtoricè ſcire ſcholæ paganicæ. 7. 14. exundatio ex Luna. 87.47
Marmor non calcinatur. 156.4
Mars à Paracelſo laudatus. 363. & ſeq.
Maſculum vel gemellam generare eſt in parentis manu. 77.35
Maſticationis neceſſitas. 280.21
Materia corrumpitur, non forma. 95. 17. non eſt accidens, neque annihilabilis. 84.23
Materia prima ſiue hylen non ſubſternitur, aut immediatè præcedit generationi. 98.44
Materia ſecunda fuit ex vniuerſali. 83.21
Matheſis conſiſtit in menſuris commenſurabilium. 56. 30. eſt ſcientia applicationis rerum ad menſuram. 7.14
Matthiolus, & alij occupari fuerant circa facies non virtutes herbarum. 283.8. voluebat Author. 12.9
Medendi puritas migrauit in linguas, iactantias, rixas, controuerſias, & coniecturas. 6. 3. ſcientia eſt occulta, & poſtrema omnium ſcientiarum. 7. 15. artem pro impoſtura reputauit Author à Græcis introductã. 12. 17. 8. 7. opex per contrariam adoratur à vulgo, & ſcholis. 102. 32. corde in extinctione efficientis. 103.15
Medendi vniuerſalis apex tempore Hippocratis nondum inoteuerat. 266.1
Medentes ſciſcitabantur ab Authore, quare non ſequeretur artem Galeni. 8.4
Medentibus ad vota ſuccedit. 482
Medicamen vi penetrandi non indiget. 268. & 69. non agit per contrarietates, neque per ſimilitudines, ſed propriè, immediatè, atque indeficienter conſiſtit in competenti ſiue appropriato. 108. 42. perfectum quale. 94.10
Medicamen propriè conſiſtit in competenti, & in quibus Archeus ſuas reperit delitias. 108.42
Medicamentum quale eſſe debeat. ibid.44
Medicaminis vis in odore conſiſtit. 362
Medicina operatur phyſicè non ſtat matheſi. 102. 12. creauit eam de terra Omnipotens, dicit textus, non medicinas. 323. 1. ergo ſatis pro morbis omnibus. ibid.
Medicina optima Medicina non vti. 267.18
Medicinæ dator manet continuus eiuſdem diſpenſator. 12. 13. origo. 102. 10. 11
Medici in Hybernia præferuntur Italis. 9. 2. ex cruore miſerorum viuunt. ibid. Itali oſtentantis Hiſtoria. 142.28
Medici pediculorum inſtar alienis ſaginantur ærumnis. 393. & 36
Medicos Pyrotechniæ inſtructos natura elegit. 457.7.8
Medium, quo diabolus agit. 369.1
Medulla ſpinalis conſtringi per funem nequit, pereunt tamen memoria & intellectus, ac motus eodem inſtanti. 209.48
Medulla eſt corporis homogenea pars. 278.67
Medullæ plus habent oſſa veterum animalium, quàm iuniorum. 450
Medullas impregnat Luna. 208. 45. quare in oſſibus. 440
Meiitur frequentius vigilando. 189.42
Mel & Butyrum comedere quare fuit dictum de Chriſto Domino. 477
Mel pro vnguento armario. 456.2
Mellis carbo non dat cinerem. 150. 18. florida aërea communicatio requiritur in vnguento armario. 470.121
(ex) Melle, & pane ſecalitio fit formica. 295.37
Melancholia vnguentis aliquando ſuperatur. 71. 17
Melancholia Hypochondriaca in mulieribus aliquando lenta. 340.12
Meliceridas quomodo euaneſcant. 88.55
Membranæ ſtomachi dignitas. 209.49
Membranis ſtomachi Deus indidit admirandas poteſtates. 178.25
Membro cuique ab initio fœtus præſidet aſſiſtens ſpiritus inſitus rector. 266.2
Memoria vnde. 434
Memoria artificialis quomodo fit in anima noſtra. 166. 24. ſedet in cerebro ab anima ibi impreſſa. 171. 14. eſt facultas caduca animæ ſenſitiuæ. ibid. 15. ſenio & morbo læditur. ibid.
Memoratiua ſcientia facti dicitur Hiſtoria. 14.14
Mens non furit, non delirat. 91.79
Mens non ægrotat, patet tamẽ animæ ſenſitiuæ. 190. 51. ſermocinalia deteſtatur. 14. 15. & ratio diſputat. ibid. 7. 8. 9. poſt mortem habebit omnem cognitionem ſimul plenam non faciet demonſtrationes, vt vnum ex altero concluder, apprehendit rationem chlamyde, illamq; omni veſte vſque in nuditatẽ ſpoliauit. ibi. 10

Mens

Mens noſtra debet eſſe intellectualis,non autem rationalis,ſi Dei ſimulacrum proximũ referre debeat. 13.5. Quomodo intelligat. 164.4.immortalis hominum animæ ſenſitiuæ inuoluta eſt,quæ à morte auolat pereunte altera.113.22

Mens tantum functiones abſtractas,ſibique conſimiles edit. 193.6

Mens eſt in nobis, nec tamen à nobis ſentiunt, neque eius continuæ,& inconcuſſæ operationes ſunt ſenſibiles.431.alteta non requirit.

Menſura temporis. 390.50

Mentis operationes contemplatus eſſet Author. 385.7

(ſola)Mens inter formas eſt ſubſtantia. 84.53

Mentalis ægritudo binſica vocatur. 472.148

Mentem alienant quædam venena. 189.40

Menſtruum vniuerſale Chymia parat. 298.66

Menſtruũ ſanat,porcos,in leprã vergentes. ibid.

Menſtruus cruor. 380

Menſtrua retenta morbos vterinos ſuſcitant. 371. 12. ſi detinentur ab vtero in iuuenculis minore voluptate turgidis,quæ mala pariant. 208.46. inordinata diſcolorant. ibid.

Menſtruorum retentorum remedia ſunt coralli tinctura volatilis,oleum ſuccini, ſal calybis, & ſimilia. 208. 46. mitiora narcoticis obediunt. ibid.

(de)Menſtruis plura ſcitu digna in titulo lunare tributum habeto. 447

Mercatores furtiuè adulterant,onerãt,defœdant, & ſubſtituriuè mentiuntur pharmaca.292.11

Mercatoris Belgæ hiſtoria, qui montem Altiſſimum in Canariis aſcendit. 47.10

Mercurius Metallorum. 295.39. Paracelſi quomodo agat. 357. Metalli manet indeſtructibilis. 254.59

Mercurius in Mercurio. ibid.

Mercurij immortalis ratio. ibid.

Mercurius eſt venenũ per additamenta.296.56.è metallo eductus eſt ita ſimplex & indiuiſibilis vt ſit impoſſibile ex eo ſeparare ſalem,& ſulfurem.254.53.nunquam vlla ratione eſt diuiſibilis.ibid.inter generata par non habet.ibid.

Mercurij antimonij præcipitationes,vitrificationes,& præcipitationes horret Author.289.54

Mercurius tam præcipitatus, quàm ſublimatus facile reuiuificatur imbibito ſucco herbarum vulneratio. 183.10

Mercurius fugat pediculos. 356

Mercurius diaphoreticus quomodo acquirat ſuæ entellechi vltimatum ſcopum. 357

Mercurius foris illitus fauces, dentes, linguam afficit. 177.60

Mercurium diaphoreticũ irridẽt Scholæ.275.43

Mercurius diſſoluendo manet. 203.18

Mercurius tremulus arborem necat. 321. 48. oportet mori abſque vllo ſalium externorum ſodalitio. ibid.49

Mercurius habet quoddam ſulfur externum originalem metalli labem continens.43.14. qua ſpoliata qualitate dicitur Mercurius de Mercurio.ibid.&non ſinit ſe amplius à furſuribus apprehẽdi.ibid eſt nocina eius vnctio. 120.13

Mercurius laryngem præcludit. 225.44

Mercurius præcipitatus iuxta præſcriptum Paracelſi curat omnem hydropem. 310.39

Mercurius corollatus. 481. dulcis diaphoreticus pulmonum vlcera ſolidat.441. eſt Mercurius vulgi à quo liquor Alkaeſt ſemel diſtillatus eſt. 481.curat triplicẽ hydropem.316.18. nõ eſt in ſilice.255.64.vitæ Paracelſi putificat organa.296.44.præcipitatus laudatur. 321.43. vel totus euolat,vel totus permanet in igne.42.8.9

Mercurius intuitu ſulfuris diſſoluitur. 43.15

Mercurij natura explicatur. 55. 9. dicitur aquæ filius. 42.81

Mercurij homogenea ſimplicitas. 42.8

Meſaraïcarum oſcula ſiue extremitates deſinunt in inteſtina. 318.25

Meſpilorum nuclei capſa differt à ſaxo. 155.3

Metalla gemmarum vires habent.363. quatuor quæ ductui patent. ibid.

Metalla ſunt medulla mineralium. 353. & 354. ſua remediis aſtra ſuperant. ibid. rarò ſunt Amulets.291.61.non deſtruuntur.254.59.difficillimè in ſalem reducuntur. 33. 11. quare planetarum nomine indigitata. 363

Metallis ineſt vis plantarum. 296.48

Metallicum fermentum ex aqua But efficit. 72.35

Metallũ ignitum ablata ignis candeſcentis præſentia redit ſemper in ſtatum primum. 85.31

Metallus primus. 481

Metallus maſculus. 352

Metaphoras odit author. 70.7

Meteora prognoſtica hauriũtur ex belluis.112.7

Methodus medendi in ſacris nota eſt. 108. 45. 46

Metus affectat ſpiritum. 207.40

Microcoſmi Tartarus Paracelſi. 148.15

Microcoſmi ſpiritus vis, & facultas delineatur. 470.131

Microcoſmicum cœlum dat conſtellationem. omni ſigillo. 474.170

Micturiens ſomniat ſe veſicam laxare,& quidam permingunt ſtragula. 188.38

Mineralia tres vitas diſtincta ſerie oſtendunt, & quomodo.97.32.& ſeq.ſemina. ibid.33

Mineralia remedia, in ſalis naturam mutata ſecum ſua geſtant ſemina. 295.39

Mineralia quomodo fiant. 36.6

Mineralium quædam à vita vltima in primam redeunt. 97.31

Mineralium formæ diſpoſitor eſt fermè vitalis ac ſenſitiuus. 83.51

Mineralium omnium ſemina à fontibus paulatim decurſu diſpenſantur, quæ in gremio antea cuſtodiebantur. 419.19

Mineralium vita eſt muta. 448

Miſerere mei, barbarum nomen. 260.28

Mixtio qualis ſit oppoſitio corporum. 34.13

Mœrores ſpontanei vitam, vt tinea veſtem rodit, ab Archeo originem habent. 337.7

Mola quomodo fiat.394.17. quomodo ex fœtu degeneret. 89.65

Monarchiæ corpora,in vniuerſo ſunt tria: Animale, vegetabile, minerale. 155.3

Monetæ adulterarores, multum circa ſal tartari laborant, ſpreto alkali ſalis petræ. 816.40

Monialis ſtercus comedit. 132.36

Mons ſiliceus eſt ſub terris variis coloribus variegatus: & ſub illo ſabulum album. 33.4

Montes, longa niue coopertі gramen ſaginandis pecoribus aptiſſimum producunt. 74.33

Montes, malignitate endemica carentes, habent aërem puriſſimum. 482

(ad)Montem Domini quomodo itur. 384

(in)Montibus fontes quomodo fiant. 36.11

(prope) Montes ad Zonam caro porcina ſapit axungiam piſcis. 93.4

Monſtrs matri diſſimilia. 185.6.7
Monſtrum ex fœtu quomodo fiat. 89.65
Morbus quid. 197.63
Morbus eſt ex cauſa efficiente ſeminali, &c. & quanquam vitæ intoitom ſit malum, habet tamen ex ſuo ſimplici eſſe naturam boni. 326.8
Morbus omnis de ſpiritu enormootico per conceptu in proprio Archeo paratur. 334.25
Morbus qoi intimè nopſit, altiora remedia exigit, quàm quæ natura prodoxit. 108.45
Morbus quilibet eſt veneuoſus, ſi non toti, ſaltam parti ſuæ. 71.15
Morbus eſt vitæ gladius. 301. 11. Scholæ verò dicunt eſſe affectum, qui primario actiones facultatum lædit. 302.13
Morbi origo ex variis vitæ rectoribos. 276
Morbi omnes eiuſdem ſunt pretij apud Medicum à Deo electum. 266.1
Morbi prodeunt ab entibus conceptis, non à calore, vel humore. 9.1
Morbi poteſtatiui qui ſint. 326.9
Morbi qoi ſanentur arcanis Paracelſi. 480. & ſequ.
Morbi nooi. 312.95
Morbi hæreditarij. 350.12
Morbi lunares ſub nouilunio noctu exaſperantur. 88.48
Morbi omnes adoriuntur animam mortalem ob paritatem ſymboli ſoblunaris. 344.2
Morbi aliquando ſunt in gremio ſpiritus vitalis. 299.15
Morborum origo. 337.68
Morborum modus fiendi. 293.& 294.29
Morborum ſedes tam Chronicorum, quàm citò feſtinantium. 346.10
Morborum omniom cauſas eſſe Carbarros dixerunt Galeniſtæ. 267.12
Morborum cognitio continet ſcientiam cauſarum dependentiæ, & appropriatiooes earundem ad poteſtates tutrices noſtri. 7.17
Morborum occaſiones degenerant io ſordes, vnde morbi poſtea. 99.53
Morborom cauſæ ſecundùm Hippocratem quales. 305.51
Morbom inueſtigandi modus ioauditus. 326.6
Mors à Piloro aliquando. 143. 23. à veoere incepit, & ab eadem accelerator. 338.14
Mortis occaſiones. 452
Mors vnde. 448. quomodo inerat pumo. 398. 41. non eſt eorruptio ſed extinctio vitæ. 31. 57. Bombicis eſt ſeminum floxos à puncto ad punctum. 107. 38. mors & morbus ſunt entia naturæ. 311.93. vitioſqoe Adæ. 449
Morti repentinæ, quæ præcedant. 207.40
Mortuum eſt, quidquid dixerat Authot. 123.20
Moſes omnes dentes habuit. 480
Moſes moltis miracolis claros. 217. 10. ſcriptis ſuis ſubſignaront nepotes. ibid.
Motor motom ſuum modifi.at per immobile. 111.4
Motum aliquando pars oobilis admittit; eo quod alieno ſpiritu partes irrorantur. 112. 15
Mucens narium aquoſior, & copioſior in hieme 119. 5. eso'atur ob ſtarionem intemperatam ibid. cuius generis ſit. ibid. 5. à potu largo poſt ſitim. 160.9
Mucillago fœtens circa dentes. 153.20
Mulier celerius pubeſcit viro. 208.43. ſexus denotione prætogatiuam ſibi aſſumit. ibid.
Mulier, bis paritur omnem morbum. 223. 57. earum ſexus laudatur. 333.16. duplici regimine prædita eſt. 371.16
Mulieris á flatu vterino mortuæ hiſtoria. 265. 76
Multitudinem librorom reiecit Author. 5.6
(de) Mumia Memphytica ſcripſit Princeps Razioilius Polonus. 480
Momia, quid. 456.3
Numialis ſpiritos, qols & qootuplex. 468.97
Mumialis vis eſt virtus liquoris vitalis, id eſt ſpiritus inſitus. 469.110
Mumiali fermento fit ſal cruoris noſtri œconomiam rectutus. 292.19
Mumiarom ad inuicem connexum, & concordantiam, non eſt tutum exprimere. 469.117
Mundi creatio. 32.4.45.2
Mondus intelligibilis ſcholarum quis ſit. 345.6
Mures ex tritico. 70.8
Mores edunt citra potum. 234.26
Mures ſola farioa veſcuntor abſque potu, & in chylum ſuom reſolount. 126.29
Mores, ſues, glites, phaſeolum noo edunt. 126. 26
Mures ex induſio ab odore triticeo naſcontur intra viginti & vnum diem. 70.9
Mus animal timidum. 110.49
Muſca volat ablato capite. 207.35
Moſculis ineſt vita quædam particularis. 445. de vita moltiplici.
Muſculorum motos interdicit apoplexia. 445.6
Muſicen canit puer, eam tamen non componit. 284.14
Muri ſpiritum veſpertiliooi ſimiles habent. 88. 51
Myrrha conduotur cadauera. 480. valet ad loogam vitam. ibid.
Myſteriom magicum in quo conſiſtat. 474.169
Myſterium ingentis ponderis. 18.46

N

NAaman lepra eſt traducta in Gehaſin, ideo non eſt paradoxum, traoſplantare infirmitatem hominis in canem. 459.25
Napellum guſtauit Aothor, & inde mirabilis hiſtoria. 171.12
Napellus ſuam furoris in nobis imaginem communicat. 430.10
Napellus non niteſcit admixtiooe aliqua. 288. 52
Naſus formatos ex alieoo brachio, cadit moriente euios erat brachium. 459.22
Natales dotes inſont rebos, quæ diſtant à ſimili. 108.42
Nattas ſimileſque excreſcentias ſanare, facile. 88.55
Natura iacens nonquam ex ſe ſorgit. 311.89
Natora ex nihilo incœpit, ideo prope nihil. 54. 28
Natura ſuccombens ſponte non medetor, & tunc medicus non eſt amplius miniſter, ſed interpres. 266.1
Naturæ ægri impreſſionum morbificarum ſuſceptrix, & ſenſitioarum motrix. ibid.
Natura diſtillat continuè, ſublimat, calcinat, &c. 457.8
Natora iacens, ſi ſpoote fit ſedens, reſurgit, &

aliquod ſibi defectus reparat. 292.17
Natura optat reſurgere volat nouo vere,ſed extra ſpem reſtitutionis ſumus, cum daſit infuſio nouarum virium. 296.44
Naturæ definitio.29.3.108.39 diuerſitas.94.10. non ſunt à priori demonſtrabiles. 151.96
Naturæ cognitio per coniecturas pueriles tentata eſt ab Ethnicis,at non adepta. 7.15. ex eo deſumitur quod actu, & reipſa 20.1
Naturæ ancillandum eſt non ſeruiendum. 281. 26
Naturæ morborum curatrices. 386.57
Naturam corporumque differentias nouiſſe impoſſibile eſt ſine pyrotechnia. 68.40
Naturalia ſingula habent ortum,incrementum, ſtatum,declinationem & interitum.
Nauigans in mari multum comedit, & parum exonerat ventrem. 115.36·152.15
Nebula, quid. 44.24
Neceſſitas mater inuentionum, ac ingeniorum 102.6
Necotiana famem non tollit,ſed ſenſum. 453
Nectiomantia in vicium quid. 466.82
Nectiomantia veterum vnde. 470.118
Nemini credendum niſi per ignem. 149.27
Neruus eſt organum dilatiuum imperij voluntatis, at non executiuum motus voluntarij. 276.59
Nicolaus Copernicus commendatur. 11.4
Nicotianæ effectus. 483
Nimbi tonitrui fragore decuſſi, ſunt fertiles. 73.33
Nitedula ſimilitudo eſt ſpiritus vitæ. 382.& 64
Nitrum ex inundatione Nili copioſum adfertur 67.21
Nitrum verum poſt Hippocratis æuum deficit. 531.1
Niues vnde. 50.12
Niues generant vermes. 73.13
Nix minus frigida aëre. 38. 8. & guttulæ aquæ, quare decedantur cadendo. 420.13
Nobilitas vnde. 473.164
Noctambuli Hiſtoria. 88.52
Noctambulo, quid ſit. 478.83
Nodi concipiuntur ex cruore. 115.35
Non-ens merum non procedit, neque ſub conceptum cadit, cum non habeat ſui ſpeciem, qua ſe repræſentet.
Neſtoch cœlitus dimittitur. 461.43
Nox quomodo nocti indicet ſcientiam. 171.17
Nox,tenebræ,oromaſi,iliades,idem. 419.20
Nubes fœtent. 44.24
Numerus eſt mera vnitas. 386.22
Nuntium triſte ſentitur circa ſtomachum. 178. 13
Nuntium triſte, & appetitus in vno hoſpitio. 185.13
Nutricis aſſumpta redolent in vrina lactantis. 96.48
Nutricis vitia. 477
Nutrimur vnico liquore quo conſtamus. 108.45
Nutritio parca cruorem minuit,& copioſus ſudor debilitat. 272.42
Nyctalopes ſpiritum veſpertilionum habent.88. 51.quare mediante nocte ambulant. ibid.

O

OBeſitas per potum diureticum abacta.235. 44
Obeſi corporis tota pinguedo reſoluta fuit in laticem. 192.59
Obſeſſi non ſunt amentes. 175.46
Obſtructio ſanatur aquis ſpadanis, & quare. 424.1
Occultæ herbarum proprietates ſtupent Scholæ. 293.28
Occultæ proprietates in Archeum traductæ explicant obiecti ſui præſentiam & ſympatheticam cognitionem. 294.32
Oceanus non recipit aquas à mediterraneo. 36. 13
Oculus liquore indiget,ideo per venas latex delatus eſt,vnde lachryma fiat. 233.20
Oculi membrana ſub morte manifeſta luce deſtituitur. 441
Oculo diuerſimode affecto plurima ſanies,& lachryma acris manat. 272.39
Oculi morientis cornei apparent. 223.21
Oculi ſani nulla habent excrementa aut ſordes. 561.22
Oculorum vno clauſo, alterius pupilla grandeſcit. ibid.
Oculorum vitium in Ægypto frequens.153,20. ex eſu fructuum, & aquæ potu ſuper addito. 488
(in)Oculis ex repentino aëre vel alio irrumpente fiunt proprio errore excrementa. 267.4
Odaxiſmi titillatio quid operetur. 191.61
Odaxiſmus ſiue titillatio in nudo ſtabulatur ſpiritu ſenſitiuo: & quid operetur in ſanis, & quid in ægris. 380
Odor quomodo per concuſſionem liquido ſe immiſcet. 13.24
Odor cadaueris longè poſt ſentitur circa ſtomachum. 163.46
Odor peſtilens naribus non perceptus archeum horrore quatit. 71.20
Odore,& lumine delectantur ſpiritus ibid.19
Odore medetur aliquando. ibid.14. plura odore habentur. 71.16
Oedema quomodo fit ex latice. 316.19
Oedemata fiunt, ſi attractrix laborat reſtagnatque latex in hepat. 349.& ſeq.
Oedemata ſanabat lapillus Butleri. ibid.
Oedematoſa crura inflant ſorte,ſi abundet latex. 233.21
Odontalgia ſiue dolor dentium vnde. 154.24
Odor Archeo arridens intro admittitur. 191.26
Odores & ſapores feminum appetitum,acceſſionem,& neutralitatem pariunt. 96.26
(ſunt) Odores, qui mala mouent, & alij, qui eadem ſanant. 71.20
Odores tot quot earundem ſapores & ſunt parentes promiſcui. 72.32
Odoris poteſtas. 363
Odor multarum ſpecierum eſt finis vltimatus, tam in condimentis,quàm pharmacis. 94.2
Odor multos ſtrangulauit. 512.& ſeq.
Olaus magnus de voragine Maris Gothiæ.365 3
Olea digeſtioni reluctant,& odoris gratia paruo ſpacio reficiunt. 257.83
Olea, & pinguedines vix ſuccis ſunt commiſcibiles.289.56.admittit ſimplicia. ibid.
Olea vix propria ſanguificationi. 396.51
Oleoſitates in fermento volatilizantur. 462.46
Oleo ſuccini medetur defectus menſtruorum in Iuuenculis. 208 46
Oleum aromatum eſt eorum eſſentia. 256.77
Oleum Cinamomi fit ſal volatile. 257.83

Digitized by Google

Index Rerum & Verborum.

Oleum aſſumit naturam ſalis. 484
Oleum feruens prunam candentem extinguit. 105.18
Oleum laterinum differt ab oliuarum.151.6.oliuis non inerat. 295.36
Oleum per ignem ſeparatum quomodo fiat aqua. 163.3
Oleum vitrioli ſolo attactu Mercurij fit alumen. 131.19
Olympus noſter:Cœlum Microcoſmicum.474.170
Omnia corpora in aquam reſoluuntur. 105.30
Omnia ſunt in omnibus. 470.130
Oruietani Antidotus laudatur. 561.& 62
Opera carnis naſcuntur ab anima ſenſitiua.430.& 31
Operationes chymicæ. 291.5.243.37
Operis reſumtio. 325.1
Opiata examinantur. 287.44
Opiata ſedant quoſdam morbos, & aliquando funditus euellunt. 378.& ſeq.
Opiata ſomnum nociuum adferunt. 191.56
Opiata ſuſpendunt lienem ab operoſa phantaſmatum exercitatione. 189.40
Opiata vnde. 473.154
Opiatorum remedium in Lixiuio. 188.31
Opij granum non poteſt ſat frigoris in ſtomacho cauſare. 450. 5. frigidumne an calidum examinatur. 211.8
Opij optimè præparati laus. 192. 64. quomodo agit. ibid.
Opij vis ſoporifera. 189.40
Opium ab effectu reputatur Scholis frigidum. 106. 37. continet ſeminalem dormitiuam. ibid.
Opium amarum. 284.15
Opium, & flammula acrimoniam deponunt. ibid.
Opium ſtillat è papauere læſo. 283.15
Opium ſubigit,& fugat Archeum. 291.4
Opobalſamus verus Ægyptiacus ſacris notatus. 485
Opobalſamum in excrementis,& quiſquiliis lithontribon perdit virtutem. 287.44
Oportet eſt neceſſarium. 94.10
Oppoſita admittit Author per modum relatiuonis terminorum. 109.46
Opticam notionem habet anima ſeparata à corpore. 284.14
Opticus ſpiritus ſi per errorem in linguam ducatur guſtatui eſt inutilis. 122.15
Orationis in ſpiritu effectus. 194.15
Orbis eſt figuræ teretis. 35.4
Orcum Platonis incuſabat in morbis aliquando Hipp. 334.26
Orexis peccat in adultero acore.130. 14. ex corrupto chylo.140.10.ex acido acetoſo crudeli. 181.10.ex pontico fermento. 264.69
Orexis varia ab exaſperato fermento.ibid.67.ex acidu adulterino. 380
Organa cuncta pollent ſenſu. 292.13
Oriens & occidens non ſunt contraria, ſed oppoſita. 107.38
Orificium ſtomachi eſt locus animæ centralis. 179.32
Orificium ſtomachi per antonomaſiam dicitur. 139
Oris ſtomachi dignitas. 180.1
Orthopnæa, Aſthma,non ex Catarrho. 272.38
Orthopnæa nomen vnde. 259.67
Oſſa aridiſſima ſunt 440.& ſeq.
Oſſa fracta poto oſſeo conſolidantur. 136.64
Oſſa in adultis incrementum non ſuſcipiunt. 65.4
Oſſifragij lapidis virtus. 347.17.447.946.12
Oſſifragum non diſſoluitur à ſtomacho humano. 342.18
Oſſifragus curat os fractum. ibid.
Oſſifragus non calcinabilis. 347.17
Oſſis fixitatem aſſumit chylus. 121.11
Oſſis liquor fit gumma. 381
Os ſtomachi capiti imperat. 187.20
Os ſtomachi naturali motu non voluntario clauditur. ibid.
Oua animam fœtent ante pulli conſtitutionem. 70.9
Oua gallinæ ſapiunt fagopyrum. 360.& ſeq.
Oua in Clibano fouentur in Cairo. 476
Oua referunt ſapores, qui gallinas ſaginarunt. 341.3.362
Oui albumen primo die lacteum eſt. 231.72
Oui putamen non neceſſarium in generatione pediculorum. 70.9
Oui teſta intra ſe non claudit bellum licèt ſemen fluat, per varias diſpoſitionum alteritates. 107.38
Ouis anima totum gregem ſcabie infectat. 234.38
Ouum cuius putamen leniter eſt læſum putreſcit. 465.71
Ouum, dum ad auem fluit, ei mille in via ſuperueniunt diſpoſitiones, tamen non ceſſat decurrere ad ſcopus ſuæ deſtinationis. 36.12
Ouum formaliter non tranſmutatur. 134.49
Ouum Philoſophicum eſt ſimile auium. 83.21
Ouum quare transferat morbum in canem.373.166
Ouum totum mutatur in pullum. 134.50

P

PAllor ex defectu ſtomachi. 179.32
Palpitatio demonſtrat ſpiritum vitæ noſtræ arterialem eſſe de natura Gas. 69.41
Palpitatio lumen extinguit ſpiritus,vitæ. 443
Palpitationem tolerantes rarò inebriantur. ibid.
Palpitatio quomodo ſpontè ſanatur .190.32
Palpitationes cordis aliquando ſedatæ fuere per appenſa. 108.45
Palpitationes quotidianæ aliquando ex calculo in cordis Parenchymate. 380
Palpitationes ſuſcitat anima ſenſitiua. 344.2
Panaritij dolor glandē ſub axilla excitat.242.22
Panaritium ſanat cruor talpæ. 363
Pandoræ pixis acr putarus. 266.24
Panem obſonium vocat. 280.14
Panis fermenta varia. 121.9.& 442.19
Panis in debili ſtomacho eſt oneroſiſſimus.280.14.vſus,& neceſſitas. ibid.
Panis maſticatus, & deglutitus adhuc externus eſt,quia reiici poteſt. 326.12
Panis per fermentum fit lapis. 103.30
Panis tot varia dat ſtercora, quot animalia pane veſcuntur. 121.9
Papauer apud nos priuatur lethali qualitate. 462.51
Papilio ex bombyce. 415.94
Paracelſi Epitaphium. 461.603.52

Paracelſi

Index Rerum & Verborum.

Paracelſi libros obſcuritate obſitos. 87. honore nimio proſequutus eſt. ibid. Arcanorum innex.ibid.ſcripta laudantur.479.Teſtamentum 481.

paracelſi ſcriptis lucem attulit Author. 352

Paracerſi vita,& ortus. 143.3

Paracelſus irriſit Galenum. 103.24

Paracelſus notatur. 249. 3. à Baſilio Valentino Edoctus. ibid. extinctus anno 47.ætatis ſuæ. 550.16.

Paradiſus venenis carebat. 287.45

Paralyſin afferunt nouæ fibræ muſculis ſubortæ 382.

Paralyſin ex mœrore cum idea deſperationis. 371.52.

Paralyſin ſanat lac perlarum. 287.42

Paralyſis ex Pylori indignatione. 543.29.ex colica.187.20.ex vtero.208.46.223.15.ex ſpiritus errore. 122.14

Paralyſis non ſanatur cerebro cuniculi leporiſq; 247.30.

Paramirum Theophraſti Paracelſi. 25P.8

Paraſtatoo vas in ſiniſtro latere non deriuatur in teſtem virilem,prout in dextero. 189.45

Parca cœna ſtomacho dat quietem , & Pulmoni pacem. 224.26

Partes aluntur eruore,non minus quàm ſanguine. 363

Partes,laxatæ non redintegrantur.457.9. eorum officiorum dignitas. 179.27.ſolidæ non ſentiunt ex ſe. 54

Partes infirmæ ſunt inſtar filij prodigi 378

Partum facilitat fel anguillæ. 79.49

Parturiens lacerauit abſque ſenſu pleuram.274 lit. S.

Partus decollatus ex imaginatione. 210.14

Paſſeris guttur acidum notauit Author. 72.26. ideo ſunt edaces. ibid. & 516.23

Paſſionis exemplum per arundinem. 20. 59

Paſſiua deceptio ſcholarum Humoriſtarum. 232.3.

Pathologica ſigna natura non edit. 117.49

Patauini Medici notantur. 239.26

Pater non eſt efficiens filium. 21.10. quomodo generat.471. 138.luminum dat cognitionẽ, ſine experientia. 284.13

Paulus Apoſtolus arcet omnem ſacrificatorem à negotiis ſæcularibus. 73.5

Pauoris effectus. 182.55

Peccata opponuntur virtutibus priuatiuè. 110. 47.reputantur non entia. ibid.

Peccatum per parentem generatum quid. 402. 17.nõ cauſauit mortem.397.24.eius diuerſitas.390.51. qualitas in protoplaſtis.394.10 originis continuatio,vnde. 397.28

Pede diſtorto amiſit appetitum Author.141.20

Pediculorum ortus. 70.9

Peditus flatus quis. 261.36

Peditus in Ileo eſt naturalis , ordinarius,& neceſſarius flatus, 363.50

Pelli ſulphur adnaſcitur. 161.23

Penetrationem dimenſionum non abominatur natura humana. 367.9. & 13

Periapta,& Amuleta ſunt ſimplicia,quæ formæ proprietatem explicant ſpecificam ſoſpite ſubiecto,cui inhærent. 108.45

Periapta quomodo agant. 205.19

Peripateticorum terræ motus opinio. 58.4

Peripneumoniæ remedia vera. 247. 33

Perlarum lacteum elementum in Atrophia.ibid

Perlæ quomodo in lac ſpermaticum vertantur. 296.42.

Permanendi deſiderium eſt antiquius,fortius,& naturalius appetitu permutabilitatis. 94.12

Peroledos,aëris fundus. 47.24.25

Perſicaria ſolo attactu dolores atroces confeſtim tollit. 364

Perſicariæ ſiue piperis aquatici virtus in extrahendo nocuo à vlnere. 459.29

Perturbatio ad.D.V.ſpectat. 188.27

Peſte correptos ſponte inuiſebat Author. 8.7.

Peſtiferinæ quales. 470.117.

Peſtilens pathema ex acido in venis. 245.14

Peſtilentis vlceris venenum. 360

Peſtis initia ſanat ſapphir. 460.34

Peſtis morbus calamitoſus. 8.7

Petra lucifera. 97.35

Phantaſta, & appetitus magicus in cibis. 473. 56.

Phantaſia,vires eneruat viri, 332.5

Phantaſia pollent res inanes. 472.146

Phantaſiæ,initium à ſplene.188.32.& ſtomacho 212.15.

Pharmaca primo intuitu inſipida, iterum ſumta faciunt ſtomacho horrorem. 293.27

Pharmaca tam ſolutiua , quàm correctiua ſolo odore tenus agunt. 71.17. odore exuto pharmaci vires pereunt. ibid.

Philautia ſæpè excludit cognitionem veritatis. ibid.

Philoſophia Authoris eſt gentibus ignota,& illorum ei eſt nauci. 57.36.

Philoſophia incipit,& procedit à cognitione ſui ipſius. 13.5

(in) Philoſophia propriè loquendum eſt. 106. 37.

Philoſophorum lapidis ſemen eſt fermè vitalis. 83.21.

Philoſophus vetus non eſt aulædus,neque Principes ſequitur. 485

Phil. lapis,vide lapis.

Philtrum mumiale non docet Author. 459. 27.

Phlebotomia & eius Indicatio repudiatur. 6. 8

Phtitiaſis ſub Epidemide. 70.9

Phtiſicorum ſputus qualis per gradus. 531. 73

Phtiſis expectanda ex Pleuritide,niſi hæc perfectè ſanetur. 247. 29. 30

Phyſica extra medicinam ſuo caret fine. 74.1

Phyſica terminatur in vſum vitæ , inuentione cauſarum,morbi& remediorum.7.16.non ad legentium oblectationem, ſed ad vlteriorem finem dirigenda.74.1.non pertinet ad Theologiam. 111.2

Phyſiognomia à ſeminibus parentum. 334.25

Pica, mons Canariæ. 47. 20

Pica non ſanatur purgationibus. 382

Pica vnde. 473.362

Picus,cur aurum ſit tanti pretij. 362

Pili caneſcunt imaginando. 568.40

Pili renouantur. 480

Pillulæ cephalicæ nihil eliciunt è capite.572.10

Pillulæ de fumaria ficto nomine. 197.6

Pillulæ Rufi laudantur. 416.8

Pilorum canities ſenium eorundem arguit,etiam præter hominis ſenectutem. 154.26.

Pilorum radicibus , in mento ineſt poteſtas accretionis. 209.48

Pinguedo eſt remota à latice. 226.45

Pinguedo fit aliquando latex. 591.59

Pinguedo

Pinguedo tauri neceſſaria in vnguento armario, & quare. 470.121
Pinguedines etſi pluries diſtillētur, quouis gradu ignis, pinguia ſemper manent. 68.34
Piperata ſitim parant. & quare.
Piper fit hedera. 462.50
Piper occaſionaliter calefacit, 508.77
Piri ſemen, guſtum fructus non exhibet. 241.18
Piſce ſolo Septentrionales viuunt. 280.18
Piſces foſſiles. 56.8
Piſces glaciati in aquam redeunt. 115.35
Piſces innata lunaris ſeminis vi, aquam in oſſa, carneſque ſuas tranſmutant. 66.12. in aquam redeunt partem. ibid.
Piſces maris ſubſtituit pedibus hominis. 90.75
Piſces quadrupedibus fertiliores, & actualiter frigent. 29.4
Piſces, quanquam frigidi, ſunt tamen mortales 1234
Piſces vitam habent de natura luminis frigida. 512.15.
Piſces ex aqua conficiunt fel non ſecus ac pecora ex gramine. 152.17
Piſcis pulmone, & anhelitu caret. 115.53
Piſcia quomodo fit aqua. 68.32
Piſcium cruor non agitatur calore, ſed vitalibus fermentis. 108.45
Piſcium vita friget, ſic vt nunquam, quandiu viuit, queat ad caloris potentiam adſpirare. 444.
Pituita, muccoſa in calculoſis non eſt cauſa ſed effectū ſiue productum. 457.4. putata in cruore quid. ibid.
Planetarij ſpiritus in viſceribus elucent. 25.8
Plantarum collectio ante ſolis ortum non eſt ſuperſtitioſa. 89.9
Plantatio proficus lunæ refertur. ibid.
Plato ſtatuit cor ſedem animæ. 83.21
Plato tres Atheorum claſſes ſtatuit. 164.3. vocauit vterū animal furioſum. 372.19. cum ſuo Deorum principio. 85.28
Pleura parturienti, abſque ſenſu rupta, num. 47. litt. 8.
(in) Pleuritide cruor eſt acidus. 246.17. grumeſcit ita & lotium. ibid.
Pleuritidem ſanat ſanguis Hirci. 138.75
Pleuritidem ſanant præter ſanguinem Hirci, dens apri, virga tauri, fimus equi, & herba Bellis. 283.5
Pleuritides recurrunt 246.24
Pleuritidis princip um. 245.13
Pleuritis deſcribitur. 248.55
Pleuritis eſt peregrina aciditas concepta in Archeo. 245.13
Pleuritis flatuoſa. 260.21
Pleuritis notha ſiue flatulenta, vt vocat, fit ex latice acido. 246.18
Pleuritis per phlebotomiam curata, ſæpiùs rabem poſt ſe relinquit. 246.24. & 50
Plexum arteriarum nondum repertum. 188. 52.
Plinios iudicio egenus non diſtinxit verum à falſo veri. 282.2.3
Plinius nugis conſperſit Dioſcoridem. ibid.
Plumbeus globus ſanat voluulum. 261.30
Plumbi diſtillatio Paracelſi. 295.40
Plumbum cum Mercurio & ſulphure toſtum in ſubitam flammam abit relicta fœcula nullius ferè ponderis. 67.23
Plumbum laudauit Paracelſus. 363
Plumbum pro medicina, mutatur in ſulphur & mercurium. 252.38
Plutarchus de ſuſpenſis Virginibus. 370.7
Pluuia fit Leſſas, per terræ fermentum. 75.52
Pluuiæ diuturnæ. 50.12
Pluuiæ rore grauidæ ſunt fertiles. 73.35
Pocula ſocordiæ, & vertiginis euertere Conatus 5.1.
Podogra ab acido inteſtinorum. 245.14. ſanatur ablatione characteris ſeminalis. 311. 94. Ex occulto ſemine. 310.85
Podagra à concubitu excitatur per libidinem. 241.16. fiendi modus. 242.20
Podagra Aſthmatis remedio non ſanatur. 225. 240.
Podagra defluente gutta præſentitur. 278.65. ſanatur charactetem ſeminalem auferendo. 311.94. ſpiritui vitali ſigillata eſt. 357
Podagræ acceſſus ſtimulant acida ſubtilia, & vina acidula. 242.23. dolorem, quæ amouent ibid. remedia quæ. ibid. 24.25
Podagræ charactetem ſæpè pauor mortis euecuit. 339.9. 546.12
Podagræ character ex ſtomacho in artus dimittitur. ibid. 15
Podagræ cura Paracelſi Magnetica. 458. 20. character reſpicit ſpermata. 241.15. in teſtes non procumbit. ibid.
Podagræ origo. 581.9
Podagram patiuntur integræ familiæ. 581
Podagram ſanat mercurius corollatus. 481
Podagra ſæpè fluit à parentum initio. 181.10. eſt character ipſo vitæ Archeo concreditus. ibid 11. extrorſum tendit. 182.14. Archeum digeſtionis affectat. ibid.
Podagra ſemen habet proprium. 497. non eſt in digito, ſed fructu radicis. 241.12. conſiſtit in ſpiritu vitæ ib. initio Spiritus vitalis inducit aciditatem fermentalem. ibid. 14
Podagra ſiue calida, ſiue frigida cenſeatur nihil refert, ſunt vexilla graduum quibus materia Inſignitur. 240.6. magneticè renouatur. 460 36.
Podagrica creta fit per exſiccationem. 158.18
Podagricus extra dolorem ſiue paroxyſmum eſt quoque morboſus. 302.27
Podagricus futuras ſentit tempeſtates. 278 64.
Polenta externis oblita emollit; intùs verò nutrit, calefacit, aluum obſtipat, & flatus mouet. 296.48.
Pollutio nō contingit inter vigilandum, & quare. 190.42
Pollutio ſpontanea non offendit thoracem, neque muſculos 228.57
Polypodium veris tempore colligendum. 284 16.
Pomi eſus continebat cauſas ſecundas mortis. 594.15.
Pomum Adæ mentem alienat. 189.40
Pomum auſterum torrendo flatus excitat. 264. 67
Pondus proportionale medicaſtros deludit in pituitæ figmentis. 234.24
Ponderis nulla reactio. 201.6
Porcos, & equos ſanat menſtruum, illos in lepram vergentes, hos ſi intempeſtiuè polluerint. 448
Porcus etſi moriatur iratus tamen fit cum metu mortis. 110.49

Poti

Pori triangulares in ſepto cordis, cuius baſis in dextro, ſinu, non clauduntur, niſi à morte. 115.21
Portulaca, etſi frigida in tertio gradu, non eſt ſomnifera. 211.8
Poteſtas, vitalium incomprehenſibilium. 343.7. Duumuiratus eſt quædam ſenſatio. 172.18. Vegitans in duumuiratu. 185.8
Potaſchen quid ſit. 116.39
Potu nutrimur celerius quam cibis. 58.57
Potus aqueus in æſtu mox per ſudorem fluit. 241.19
Potus Vulnerarij quomodo agant. 342.15. non pertinent ad locum, vbi Alcaliſatur cauſa febrilis. 141.26
Potus ſobrius ſalubris. 577.61
Præcordiorum actio. 172.21
Prædicatio contrariorum. 101.12
Prædictiones ſtellarum in nobis concludere recte eſt impoſſibile, & quare. 115.9
Prægnans vocauit teſtas conchyliorum. 366.8. Quare fortius imaginatur. 98. 49. quare poſt appetitum corde palpitat. ibid. cuius deſiderio imprimit fœtui. 208.43
Prægnantium appetitus. 190.50
Præparationis artis pauciſſima ſemina indigent. 108 43
Præſcientia Dei infallibilis. 74.7
(à)Prandio ſomnus non à frigore. 108.7
Praxin ſcholarum natura riſit. 325.15
Prima materia quid intelligitur. 535.45
Primum mobile mathematicum negatur. 111.3
Principia ſunt immutabilia. 353.31. tria de nouo naſcuntur. ibid. 47. quomodo fiant. 253.35. non ſunt morbi ſed remedia. ibid. 48. Naturæ ſunt materia & agens. 7. tria ſunt principiata. 536.78
Principium in Geneſi, quid. 387.56
Prioritas, quid. 388.59
Priuatio negatur. 33.13
Problematicè diſputare de quouis morbo nouerat Author, at dentium dolorem curare neſciebat. 11.17
Problematicum ens eſt ratio. 16.27
Productum morboſum requirit remediū. 341.8
Prognoſtica Ephemeridum admittit Eccleſia. 74.3
Prognoſtica meteora quare multa à Belluis. 112.7
Prognoſtica ſigna non ex pulſu. 117.49. non naturæ intentu, ſed accidentaliter, ibid.
Promiſſa vana, abuſus, & errores plurimi in librorum multitudine. 8.6
Proprietates omnes fluunt è gremio ſeminum. 44.28. formales ſcholarum. ibid.
Pruritus gingiuarum à ſenſitiua. 186.16
Ptiſanas ſpernit Galenus. 580.55
Puer per educationem deflectit à natiuis. 332.8
Puer ſtercus comedit. 132.36
Pulex generatur externo fermento ſudoris. 70.9
Pullus ex ſolo vitello, materialiter generatur. 415.95
Pulmo adnaſcitur aliquando 526.47. quomodo læditur ab aëre. 567.6. aliorum membrorum legi tenetur 575.39. primo ſeneſcit, primum moritur, à mutata morte difficillimè reſurgit. ibid. 43. ſe deſarcinat ab inſpiratis pulueribus. 273.45
Pulmo aërem in thoracem ſpirat. ibid.
Pulmo Brutorum ſupernatat aquis, quibus bullitur integer, at diſſectus ſidit. ibid.
Pulmo non mouetur. ibid. & 575.49
Pulmo ne dehiſcat aëris attractu efficit latex. 533.21
Pulmonem contrahit vietus, vt anhelitu in totum priuet. 108.43
Pulmonis Hydrops. 413.5
Pulmonis vulpis ridiculus vſus. 547.29. 231.76. 347.59
Pulmonum fermenta peſſundat frigus. 267.4
Pulmonum vlcera ſolidantur per menſtruum corollatum diaphoreticum, 441
Pulmo poris peruius, quamdiu viuitur. 522.1. intus nil recipit. ibid. 6
Pulmo pro cribro inſeruit, vt aër purus in thoracem ſubeat. 575.49. vnde difficilis ſanatio. ibid.
Pulſibus ſeptem afflictum, fit magnes ſuccinum contra peſtem 461.37
Pulſus aſſimilatur motui, quo lac acidulum in butyrum mutatur. 113.24
Pulſus cordis & arteriarum expellit multas ſuperfluitates.
Pulſus dicrotus fit intermittens ante deliquium animi. 360
Pulſus durus ſudore aduenio molleſcit. 117.51. vndoſus in pulmonum affectibus. ibid.
Pulſus durus, ſerratilis ex vulnere. ibid. 48
Pulſus durus non ob arteriæ ariditatem. 117.49
Pulſu deficiente, confeſtim pereunte vires calor perit. 114.24
Pulſu deſtitutæ virgines, vt mortuæ reuixerunt. 112.19
Pulſus epilepticorum non ceſſat. 344.4
Pulſus finis. 113.24 Inſolitus in dolore. 517.47
Pulſus in dolore indureſcit. 246.19
Pulſus mouentur per naturæ voluntatem. 112. 10. artificiosè Galenus diſtribuit. ibid. 11. in febri fit citatior, vt è cruore fiat ſanguis. 114. 57. fit durus ex ſpina digito infixa. ibid. 28. minutus, rarus, depreſſus fit ſub febrium intermittentium initiis. ibid.
Pulſus non fit ob refrigerium cordis, & fuliginum difflatū, diſſecta rana demonſtrat. 112.16
Pulſus ob cauſam non propter ſignum. 117.47
Pulſuum Blas Ariſtot. non inquiſiuit. 112.11
Pulſuum octuplex vſus. 517.37
Pulſuum vnguenta irrita. ibid.
Puluis pyrius accenſus in aëre fit aqua. 67. 24. fit Gas in accenſione. ibid. 51
Purgatio perfectiſſima, quia pacat archeum. 323.3. laxans ad venas non aſſugitur. ibid. 7. Qualis eſſ. debeat. 588,30
Pure facto, dolor ſiſtit: 117.48
Pus dum fit, maior labor, & dolor. ibid. 52. ex aciditate, ibid.
Pus eſt productum radicum vlceris. 198 17. non fit adbibito balſamo debito. 127.52. in vulneribus ex fundi acore. ibid.
Puſillanimitates quædā ſimplicia addunt. 191.54.
Putredinis exemplum in roſis. 264.63
Putredo introducitur in cutem apertam, prout in ouum, læſo cortice. 296.49
Putrefactio differt à noſtra digeſtione. 442
Putrefactiones ex obſtructione. 414. 2. per fermentum. 112.8
Pylori contractura cum morte non ceſſant. 143. 59. furor vnde. 187.20
Pyloro errante non fit ſeparatio lotij à cruore in hepate. 131.29

Pylorus necauit Gallum.141.24. vomitum mouet. 139.6. 141. 21. quando aberrat à ſcopo aut exorbitat. 139. 6. tunc cum poteſtatibus excentricis,& non cum materia dimicandum. 120.8. diſſectio difficilis. ibid.3. eſt Internus exitus ſtomachi. 138
Pylorus rector, & moderator cibi, & potus. 142.26.in finem digeſtionis clauditur.140.14
Pythagoras ſtricta annorom ſilentia exigebat. 11.7

Q

QValitates elementales primæ calor, frigidum,humidum,& ſiccum.99.52. ſecundæ leue, graue, &c. ibid. ſunt dona formalia ſeminum. ibid. vbi de tertia, quarta. Sunt in elementis. 106.37. & operantur abſque contrarietate. 16. 38. Momentaneas ſentit in ſe Author. 291 4
Qualitatibus primis, aut ſecundis adſcribere manca vitalia eſt ſcholarũ lutoſarum. 273.44
Qualitatum vires ſcholarum. 301.6
Quarta digeſtio in ſiniſtro ſtomacho cordis. 113.21
Quartana proprio naturæ ductu ſanatur. ibid. per criſin, & multas ſedes aliquando ſanata. 224.26
Quartana ſcholarum iactantias abtruncauit.191. 54.ſolis vnguentis ſanata. 71.15
Quartana origo ex acido chylo, in ſplenem delato. 383
Quartanæ remedia,lienem non attingunt.341.3
Quercetanus à ſuo lixiuio deluſus. 92.90
Quellem eſt naturæ fundamentum, per quod aquæ omnes tranſcolantur,à ſuperficie terræ, ad centrum vſque. 33.4. eſt ſabulum viuum. ibid.metallicæ qualitatis.418.5. ligo non penetrauit. ibid. 6. eſt difficilis reductionis in aquam. ibid.3. eſt terra elementalis,generata ex aqua.38.11 erat futura baſis hominis.ibid. difficillimè in ſalem reducitur.ibid.11. eſt ſabulum viuum, & quamdiu aquæ in illa detinentur, legibus Hydraulicis parere non tenentur. 349
Quercetanus notatur. 91.90.183.13
Quercus exciſa flante Borea fit verminoſa. 457. 29.niſi confeſtim ſub aquas demergatur.ibid.
Quercus Hyberniæ araneas fugit.94.5. Vlceroſa carie tabeſcit. 252.23
Quibus fortiter vena in Hypochondrio pulſat, eis mens ægrotat. 181.4
Quinta eſſentia nulla. 253.44
Quod ſapit, nutrit. 280.19

R

RAbidus quia dudum ante mortem furit ſuas etiam infectat carnes. 110.40
Rabiem ſanat cancer calcinatus ex Galen. 175. 50.ſanatur mare. ibid. 47. Item Halece ſalſa. ibid.48
Radij ſolares ablato lumine confeſtim calore,& lumine intercidunt. 476
Radices colligendi tempus. 284.16
Radix floris Anemones in rugas areſacta reuiuiſcit.91.84 totam arborem gubernat.191.59. idem nobis contingit:vt duumuiratus.ib. Vegetabilium ſucco terræ Leſſas nutritur.339.1
Radziuilius de cadaueribus in Ægypto.153.10
Rami plantati arboreſcunt per artem. 73.32
Rana dutam hyemem prædicit. 463.53
Rana quomodo fiat ſub plenilunio tranſparens. 89.56.reducitur in primam materiam. ibid.& monſtra maris,organa vocis habent. 149.33
Ranæ ex ſracedine fundi paludum. 72.31
Ranæ multo hyeme ſub luto,abſque reſpiratione victitant non tamen ſine pulſu. 113. 14. frigidiſſimæ pulſant.ibid.viuæ mouentur pulſu.112.16.pulſum docent. ibid.
Rangifer extra ſuum clima non viuit. 10 11
Ratiocinatio ſiue logiſmus, vnde ſyllogiſmus. 16.31
Ratio eſt ens mentale problematicum, duntaxat apparens.16.27.poſſidet animalem intellectum. 15.20. non generat niſi caliginoſam ſcientiam.ibid.ex diſcurſo, & præmiſſis. ibid. Veſpertilionum inſtar lumen tolerare nequit. ibid.22.nulla reperitur, vbi nullus eſt diſcurſus,& nullæ præmiſſæ. ibid.20
Ratio & veritas ſunt diſparia in ſuis radicibus. 16.27.putatur vita animæ, ſiue vita vitæ noſtræ. 25.1
Ratio decipit Mundum. 15.25
Ratio in Brutis viget. 16.24
Rationalis ſcientia eſt ex hiſtoria,& Matheſi per diſcurſus adaptationem deducta. 7.14
Rationes, & ſcientiæ in terræ viſceribus latent. 418.4
Rationi locum dant ſcholæ in medio eſſentiæ mentis, hancque abinde animam rationalem denominant. 15.25
Realgar eſt arſenicum. 200.36
Refectio per aromata qualis & quomodo. 358
Regnum Dei quomodo aduenit. 18.48
Regula iuris in medendo.. 341.13
Religioſi aliqui frigent à pede in ventrem vſque. 328.15
Religionem eſſe merum inuentum politicum credunt Athei. 215.4
Religionis,& fidei baſis eſt immortalitas animæ. 15.18
Relollæum eſt qualitas efficiens non procedens ex fermentis,& ſeminibus rerum. 104.25
Relollæum tranſiens, eſt calor in aqua violenter introductus. ibid.24
Remedia diætæ languida. 280.18
Remedia diſtillata vix mori ſciunt. 108.45
Remedia experimenta operantur, abſque methodo, non minus quam cum methodo, eadem fallunt pleroſque. 12.17
Remedia plura operantur per odorem. 186.41
Remedia mineralia. 6 29. nunquam deponunt ideam mineralem. ibid.
Remedia rara ad lienem perueniunt. 179.29
Remedia ſcholarum deſcribuntur 6.6
Remedia ſtomachica ſuperant ſæpè defectus extremos. 179.32
Remedium debet eſſe potentius malo, ſi illud ſuperare debeat. 365
Remedium præſupponit morbi cognitionem, poteſtatem, & agendi media. 7.27
Remedium vniuerſale debet eſſe corpus ſemel reſuſcitatum,ſemel deſtructum, ac quodammodo per reſurrectionem glorificatum. ibid.
Reminiſcentia in ſincipite. 171.14
Renes edunt calculum ſubalbidum.115.18.ſunt cauſa lotij. 343.13
Renes ſunt cauſa Hydropis. ibid.
Renibus carent volucres, & ſunt ſalaciſſimi. 190.42

Renum

Renum ſtercoreo fermento imbuta vrina tranſmutatur in ſalſedioem. 233.9
Repletio panis peſſima io Adagio. 280.14
Reseſt id io ſe quod eſt abſque reflexione ſoi. 15.15
Rei quæſitæ qniddirates ſub ænigmatis pallio tectas pluries acquiſiuit Autbor, & quomodo. 17.42
Res quæque quo elatior eo tatio eius eſt ſtupidior, remotior, atque bebetior. 15.20
Reſina magnetica. 464.67
Reſolutio eſt coagulationis oppoſitum. ibid.
Reſolutiua ſalia, lixiuia & alkalia, virtutibus ſeminalibus orbata ſunt. 294.31
Reſpiratio fit vt äër connectatur ſpiritui vitali, ad diſponendum cruorem in totalem ſui diaphæreſin. 113.37
Reſpub. luminum vitalium quædam eſt apud Deum, & ciuium innumerabilium cobors. 444
Reſpirant melius erecti quam iaceotes, quia potos liberos babent. 274 lit. V.
Retenta ſunt noxia, & acquituot ſapores odioſos. 310.82
Reuulſio non fit in pleritide. 244.8
Rhabatbarum crudum melius ſuo extracto. 283.12
Riſibilitas vode. 191.61
Riſibilitatis cauſam Theologia ignorat. 457.4
Riſus eſt duplici animæ nexu, quo belluæ carent. 191.61
Rodericus IV. Gothorum Rex vltimus præſciuit victoriam Maurorum. 76.27
Romani per quingentos annos, abſque medicis feliciter vixerunt. 8.3
Romani Barbari vocaotur. 6.3
Rorem, dulciſacharo diuitem, docet igois. 73.33
Roris genera. 461.43
Roris ſal ſaccharinum proficuum. 484
Roſa occultum babet venénum. 187.44
Roſæ alia vis io foliis, aliam caudex, & anthra habent. 473.154
Roſæ odor ſub vita media. 257.79
Ros eſt verna nubes. 44.23
Ructus ex ſubtilioribus cibis in atido ſtomacho, in Gas ventoſum mutaotur. 72.17. edat, mane ſtomachus ieiunus vacuus, & appetens. 140.16
Ructus inſipidos dat ſtomacbus debiliſſimus, minus debilis acidos, vitioſos, nidoroſos, amaros, & acres. 264.66. acidus ſupetueoreos nidoroſis bonum. 281.24. frequentes, & nidoroſi ex ſtomacho debiliori. 264.63. ex vacuo ſtomacho, debilis eſt. ibid. impoteotiam aliquam teſtantur. ibid. 66. ſub ſateina multis cibi enchymi prodeunt pontici, &c. ibid.
Ructuum tota doctrina. 263.50
Ruminans brutum pro puro habetot in ſacris. 280.21

S

SAbulum quellem, eſt metallicæ qualitatis. 418.6
Sabulum bulliens milleſies maius mare. 419.14
Saccharum vtero noxiuum. 374
Saccbarum Tabarzit ſiue albiſſem notatur. 289.57. ſanis gratum, ægris borridum mox fiat. 285.30. vtero & ſtomacho hoſtile. ibid. eſt difficilis digeſtionis. ibid. clarificatur argilla, & calce. ibid. aceſcit in ſtomacho. 122.12
Saga occidit, non ſecus ac ſicarias eoſe. 467.87
Sagæ operantor virtute naturali. 368.15
Sagarum patroot qui. 348.2
Sagarum veneficium a cacodæmone. 296.46
Sagacitas quid. 193.3
Sal auertit effectus tooitrui. 161.22. impedit reſolutionem cibi. 142.16. ſtomacho inſeruit. 261.36. ibid 24. facit ſui ſimilem per colliquationem. 116.39. in aquæ elementuin tranſit. 71. 26. ex aquæ propenſione ſpontanea naſcitur. 255.66
Sal ſulfur & Mercurius, ſiue ſal, liquor & pinguedo ſunt in ſpeciebus ſpecialiſſimis. 65.4
Sal & Mercurius rerum tanquam mulicbres luci, ſequuotur ſulfuris conceptus. 43.14
(in) Salem quidquid eſt luti reſoluitur, & tandem in aquam. 34.14
Sal reſolutum, non tarò oberrat in nobis. 421.9
Sal quoddam eſt hermapbroditicum metallorum. 422.11.12.13. & ſecundina metallorum. ibid. eſt acidum. ibid. alienæ commixtionis expers, & corpori noſtro gratum. ibid. eſuriuum. ib. omni metallo accomodabile. ibid.
Sal acetoſum naſcitur in ſtomacho partim volatile, partim fixum. 293.10.19. fit mumiale fermentum. ibid. fit ſal cruoris, in rene verò vrinarius. ibid.
Sal alkali volatile continet balſamum ſeminis. 294.31. agit iuxta innatas ſibi dotes, ibid. 32. præexiſtit in concreto ante colliquationem. 116.39
Sal circulatum Paracelſi. 576. parat optimum ſpiritum vini. ibid. volatizat. 33.11. tranſmutat io aquam. ibid. eſt immotabile. 480
Sal armoniacus in ſpiritu nitri diſſlabilis. 68 40. agit in aurum. 204.11. cum criſulca diſtillatus fit Gas. 66.15
Sal cruoris ſanat epylepſiam, non ſal vrinæ, qui ex excrementitius. 443. fit ouminale fermentum. 292.18
Sal eluriuum vitrioli non creſcit in vena ferri. 413.12
Sal eſuriuum licet ſit calidum primis qualitatibus, frigefacit tamen tertia, & propria qualitate, & calorem debilitat. 454. 21. diſſoluit mucilagioes aliaque beneficia ſtomacho præbet. 414.1. aluminis adſtrictionem neſcit, eſt dulcius omni ſaccharo. 422.21
Sal marinus eſuriuus. 129.12. indigeſtibilis. 136.58
Sal maris ſanat detentiooem menſtruorum. 208.46
Sal petræ, & ſal commune edunt ſpiritum eſurinum diſtillando. 126. 24. non eſt verum nitrum antiquorum. 441. fit ex ſale vrinæ. 17. 20. ab excremento ſalſo. 122 15. poteſt in terram conuerti. 27.24. frigidum eſt, & anginæ remedium. 243.62. ſtomacho inſeruit. 126.24
Salis petræ, & ſulphuris intolerantia vnde. 27.22. coctores ſeparant ab eo ſal marinum. 136.58. minor quantitas habetur ab excremento humano quàm capraium. ibid.
Sal tartari laudatur. 116. 40. per ſpiritum vini rectificatum dunec adſtringentem guſtum acquirat fit ſamech Paracelſi. 200.36. & fit cum ſpiritu vini. 149.24. exſiccatum, & combibitum libra vna aquæ vitæ, vix dat ſemiunciam ſalis 441. imbibit ſpiritum vini. ibid.
Sal volatile rectificatur in ſuo Alkali fixato 116.

116.39. arreptione ſui ſulfuris fixatur in Alkali. ibid .43. abſcedit per fermentum putredinis. ibid.41. fit ex ſalo. ibid.

Sal volatile vitrioli fit alumen. 292.21. ſi verò mucilaginem in ſtomacho offendit liquat eam, & non fit aluminoſum. ibid. transmutatur à connexo. ibid.22

Sal vrinæ tollit ſemini fœcunditatem. 196. fit ex non ſalſis. 136. 58. non habet ſibi ſimilem. ibid. ex acido cremore. 131.22.23. fit diureticus. 292.21. diſtinctus à ſale ſudoris. 133. 9. excrementius. 441

Salſaturæ omnes acidæ ſunt, & ſtomacho gratæ. 129.12

Salium ſemina in aquis inſipida. 421.9. quando primum ſaleſcunt. ibid.

Salium claſſes. 592.20

Salia extergunt ſordes. 296. 50. ſimplicia maris gemmæ, &c. recedunt per lotium, & inteſtina, vnde expellunt ſordes. 294.31. fructum minerale gerentia ſunt naturæ noſtræ aliena. ibid. lixiuialia, & alkalia ſeminibus orbata abſtergunt. ibid. Volatilia alkalia habent initia concreari radicalia, & balſamos ſeminales. ibid. omnia ex aqua, & quomodo. 36.6. quomodo ex aquis generantur 35.15. in bur ſiue primam mineralium ſobolem fatiſcunt. ibid. artificioſa altius penetrant, quam oleo. 296.52. aromatum ex oleis facta primis entis eorum vices habent. ib. torminum authores. 292.13. guſtatui primum ſe offerunt. ibid. 13. iis tribuit Hippocrates motiones morborum. ibid. 12

Salia volatilia herbarum Paracelſi. 480

Salis naturam aſſumit oleum cedri. 485

Salium dignitates, & officia quæ. 292.12. ens primum ſonant quemcunque morborum. 419. ſummus, ac feliciſſimus. 292.14

Salſa quare ſitim parant. 142.26

Salſaturæ omnes acidæ ſunt & ſtomacho gratæ. 168

Salcedo actualis ſeparatur cum vrina, & ſudoribus, quia euaſit excrementitia. 442

Salamandra viuit per ſeculum abſque cibo.

Salacitas a ſtomacho. 190.43

Salicis trunci plantati Hiſtoria mechanica. 68. 30

Saliua non è cruore. 234.24

Saliuatum varia genera. ibid.25

Salomon vocat ſpiritum hominis lucernam Dei. 15.18

Samaritanus eripuit Sacerdotibus inquirendi ius. 576.7

Sambricus auſcultat phantaſiæ decerptotis. 474. 170

Samech fit cum ſpiritu vini. 44.17

Sana prædicat Medicus, quæ ſibi magis arrident. 280.13

Sanabat Author plures non viſos. 280.12

Sanatio odoribus plurimum perficitur. 71.16

Sanatio morbi ſecundarij fruſtranea eſt, niſi prius peſſuodato primi. 378

Sanatio tam per medicamina quàm per naturam, fit per ſedationem agitati Archei, & oblationem ſeminalis characteris. 292.14

Sanitatem venalem pro viſitationibus. 384

Sanguis conſeruat non obſcura accidentia cibi prioris. 93.4

Sanguis taurinus neceſſarius in Vnguento armatio. 474.172.475.173

Sanguis coctam animam continet .474. 170. 473.156

Sanguis totus per Diaphæreſin ſpirat, non cruor. 114.31

Sanguis in arteriis, in ſpiritum tranſit. 442

Sanguis in ſacris dicitur ſpiritus rubeus. ibid. ex cruore in corde. ibid. in auras exhalat. ibid.

Sanguis grumefactus cum remediis nominatis diſpergitur. 247.32

Sanguis an ſit animatus. 297.58

Sanguis arterialis pro ſcopo habet in ſpiritum vitalem traduci. 11..22. ſi in fuliginem, vel excrementum vergat, fit per accidens à morbo. ibid.

Sanguis diſtillatus dat carbonem ſalſum. 70.5

Sanguis arterialis, nutrit venas quatenus primæ conſtitutionis. 137.70

Sanguis in venis viuit fontium inſtar. 11. extrauenatus grauiorem ſortem induit. ibid.

Sanguis ſiniſtri ſinus, verum nomen ſanguinis arterialis ſortitur. 112. 21. in vena caua diuerſus colore, & ſubtilitate eſt. ibid. in ſiniſtro ventriculo cordis informatur ab anima immortali, cruor verò non. 113. 22. à cruore differt, vt chylus à cruore. 152.21. arterioſus non vertitur in pinguedinem, quia ſalſus. 113. 24. eſt ſedes vitæ. 185.11. habet ſuam phantaſiam. 471.163

Sanguis ex vno vulnere ſanat reliqua. 474.167

Sanguis flaueſcit per ſalis acredinem. 443

Sanguis totus ſub vltima digeſtione exhalat. 115. 34. flaueſcit cruor dum fit ſanguis. 123 20. totus mutatur in vltimum alimentum. 135.51

Sanguis finalis à vena caua per dextrum ſinum tranſit ad ſiniſtrum per triangulares poros. 112.20.113.21

Sanguinem brutorum quare veſci prohibent ſacra. 471.133

Sanguinis quiſque ſeptem fabricat quotidie ſibi vncias aut decem. 70.4

Sanguificatio incipit à venis meſenterij. 185. 13.190.42

Sanguificationi præcedit productio, ac ſeparatio excrementi. 131.22

Sanies, & pus non ſunt excrementa, ſed producta vlceris. 198.17

Sapiens dominabitur aſtris. 619.178

Sapientiæ apex eſt ſui ipſius cognitio. 111.a

Sapientis Coheleth ſententia exponitur. 36.11

Sapo ex alcalibus pinguedine. 66.12

Sapores grati ſtomacho denotans ineſſe rei benignam vitam cognitam noſtræ. 193.27

Sapores pleriquc tam intra, quàm extra noſtris infirmitatibus auxiliantur. 287 42

Sapores ſpecifici, putà macis, croci, &c. 29..25 26

Sapores ſpecificos habentia. 294.30

Saphirus in peſte. 461.44

Sathan ſua apocrypha nexuit ſuffitibus. 71.21

Sathan ſolo nutu corpora loco mouet. 468.91

Saturni aurea, & felicia regna, quare ſic dicta à Poëtis. 129.11. quid ſignificet. 114 28

Saturno dicarunt ſplenem Philoſophi, & Aſtrologi. 212.15

Saturnus deaſtrorum primus. 42. deaſtrorum parens. 374

Satyri genus ſalaciſſimum. 190.42

Satyrorum generatio vnde. 416 98

Satyrus circumlatus diebus Conſtantini. ibidem.

Saxa poſſunt in calcem redigi. 155.4. vertuntur in ſal æquiponderans. 235.65
Saxi Scotiæ mira proprietas mutum vocatur. 48.31
Saxoſum fermentum in fontibus. 72.31
Scabiei propagatus abſq; iecoris defectu. 134.32
Scabies, à ſcholis quomodo curetur, & Hiſtoria de Authore ſcabioſo. 257.5. à latice. 496. ab acido in pelle. 245.15
Scabiei pharmaca ex ſulfure, baccis lauri, & helleboro albo. 198.11. vbi plura de ſcabie. ibid.
Scamonea caſtratur acidis. 374.41
Scandendo anhelat ſenex. 226.53
Scaturiginem rerum, à priori intelligere, & ſapere, nulli ſine peculiari fauore conceditur. 7.14
Schema, ſiue ordo cælorum, nondum eſt notum Aſtrologis. 79.48
Schema flatuum. 263.50
Scholæ ſunt rationales, & exemplis non mouentur. 139.11. ſunt valde luteæ, & nebuloſæ. 193. 28. ignorant pulſuum cauſam efficientem. 120. 12. ignorant vrinæ materiam. ib. impoſuerunt viginti, & vno ſeculis. 5.1
Scientia præmiſſarum eſt certior concluſione. 15.20
Scientia omnium ſub ſole vana, vt neque curioſitatum indagationes. 12.18
Scientiæ occultæ rerum infunduntur in nos à Patre luminum. 15.18
Scientiæ veritatis rerum ac præmiſſarum non prodeunt à ratione, ſed ab intellectuali lumine lucernæ. ibid. 11
Scire plus anhelauit quam ditari. 8.3
Scorbutus à marinis. 377
Scorpiones ex baſilicone, & fracedine lapidis. 295.37
Scotus ſubſcripſit paganorum inuentis Indicris. 84.14
Screationis motatio, vnde. 163.44
Scrophulæ ex triſtitia paupertatis. 340.9. ex triſtitia lenta. 346.112
Scyrrhus è cruore. 115.35
Scyrrhus remedium. 157.16
Scyrrhus etſi anheloſos affectus pariat, non eſt aſthma. 229.63
Scyrrhus externum petit ſubſidium. 289.58
Scyrrhus non induratur à calore. 291.9
Semen eſt ſubſtantia in qua iam Archeus ineſt, &c. 82.12
Seminia quorſum vaduut, neſciunt. 103.17
Semina calida quæ, 260.28
Semina vnde fiant. 71.12
Semina abducuntur quo nolunt. (Hipp.) 446
Semina quædam ſponte pullulant, alia verò ſatione, & occaſione egent, puriſſima verò arte præparationis indigent; nulla ignem admittunt. 108.45
Semina calida minera contra flatus. 265.75. corruptionem, & aciditatem inhibent. ibid. ſunt inteſtinorum ſolamina. ibid. bulliantur cum vino. 187.20
Semina aliquot lignorum ſiue nuclei, continent in ſe vel oleum vt Pinioli, amygdala; quædam ſunt farinacea; vt glandes; vel lacteum fundunt ſuccum. 89.61
Semini eſt vis tranſmutatiua aquæ exiſtentis in terra. 107.38
Seminibus neceſſitatem naturæ dicauit 70.7
Seminum fœcunditatis cauſa. 165.17
Seminum conſtitutio non à calore, & frigore 97.35. ibi de ſeminibus metallorum. 98.43
Seminalem, & ſpecificam poteſtatem ſimplicium Galenus ignorauit. 6.11
Seminalis virtus eſt magiæ naturalis. 469.113
Semper vini decoctum fruſtraneum. 377
Senecæ opera placuere Authori. 11.7
Senecta anguium ſanat Hydropem. 318.25
Senectus ex fermenti penuria. 126.52
Senes ſub parca cæna benè dormiunt. 188.30
Senes & Pueri vermibus laborant. 152.16
Seneſcimus fermentorum penuria. ibid.
Senex ſtertebat, cuius medelæ hiſtoria. 230.70
Senſitiua in brutis in nihilum abit. 193.8
Sympatheticus vniuerſi mundi. 53.14
Septum ſiue interſtitium eſt inter vtrumque cordis ſinum. 112.20
Serpens vultum hominis mentitus eſt. 415.88
Serpens à veneno reuiuiſcens eſt Mercurius. 72. 28
Serpens callidior cæteris animantibus. 193.2
Serpens cur Euam, & non Adamum adorſus. 396.11
Serpentis morſus alterat mentem. 220.10
Serum non ſegregatur à lacte, niſi poſt eius corruptionem. 233.7
Seton ex canterium per ceruicis pellem. 239. 22
Sextuplex digeſtio. 296.57
Siccatio eſt ſaltem caloris & frigoris. 243.37
Siccatio in nobis fit fermentorum reſolutione. 244.7. & ſeq.
Siccitas ex ſtomacho debili. 179.32
Siccum ſonat propriè exſuccum. 105.19
Sigilla irrita quæ. 474.170
Signa morbi vnde. 117.49
Signa Medica, ſunt per accidens. ibid.
Silex recipit lumen ſolis. 92.95.97.35. Vide lapis.
Silex non dat Mercurium neque ſulfur. 255.65
Silices non calcinantur. 153.4
Similibus morbi non ſanantur. 108.41
Simplex dum putret & in animalcula mutatur hæc ſunt vtriuſque ſexus. 283.4
Simplex inſipidum vrinam ſuſpendit. 314.9
Simplicia quædam reſtringunt typos morborum. 342.9
Simplicia non habent acceſſum ad mentem. 193.5
Simplicia quædam mirabilis virtutis. 182.16
Simplicia in ſui ſimplicitate ſunt ſufficientia ad ſanandos omnes morbos. 283.5
Simplicia fugant plures morbos. 198.45
Simplicium vera cognitio neceſſaria inuentioni remediorum. 7.17. & horum graduatio, ſelectio, præparatio. ibid.
Simplicium præparatio pyrotechniam exigit. 284.17
Simplicium cognitio, & Philoſophica præparatio totam hominis vitam requirunt. 207.34
Sitis eſt ſenſus diminuti laticis. 191.8. præternaturalis verò non eſt arefactionis indicium. ib. naturalē cauſat tractus laticis è venis meſenterij. 138.79. in febribus non ob defectū humidi, neq; ob penuriam ſanguinis. 141.26. indicat deficientē laticē. 234.27. nō ob cruoris egeſtatem. ib. febrilis quomodo fiat. ib. 30. inextinguibilis in febriētibus, non tam ex acrimonia materiæ irritante, quā ex ſenſitiuæ furore. 346. 31. Hydropicorum vnde. 320.56. in Hydrope quia latex facilè alienam intus qualitatem

combibit. 235.35. non liquoris penuria, ſed ſalſuginis confectione in Hydrope. ibid.

Sitis à fermento impedito, ſomno ſuperatur. 142.26. in febribus oritur propter nidoroſa, putrida, coagulataque vt reſoluatur, non quod appetatur humidum refrigerans. ibid.

Sobrius iuuenis, quandoque fit ſenex putatur, vel vice verſa. 75.35

Sol & homo non generant hominem. 92.92. aeri præſidet. ibid. 94. prouocat fluxum ſeminum ad terminum vitæ vltimæ. 89.57. trans vitrum ſuo radio accendit puluerem tormentarium. 111.1. per ſe non per accidens fetuet. 47.23. qua parte directe ferit comburit ſine dolore. 46.14

Solare lumen probatur eſſe igneum mechanicè. 86.36

Solis calor in alpibus continua niue tectis veſſicat. 104.23

Soliſſequi flores ſolis rithmū imitantur. 459.26

Solani eius mentem abducit. 170.1

Solanure dementat non autem ſomnum facit. 221.8

Solutio vera quid. 285.22

Solutiua omnia venena. 156.38

Somnus ſuſpendit quaſuis excreationes excepta ſudoris, & ſeminis inutilis. 189.41. in præcordiis ſuſcitatur. ibid. 39. in capite ſe manifeſtat. ibid.

Somni poteſtas ex ſtomacho. 188.30

Somnus cum labore ante deliria. ibid.

Somnia authori multum hominis dederunt. 17.42. quomodo inſtituenda. ibid.

Somnus effectus eſt ſplenis. 189.41. è ſtomacho. 344.3

Somnus ſopor è duumuiratu. 184.3

Somnus gelidæ mortis imago (ethnicus,) vitæ principium. 177.21. non eſt in mente. 346.8. fit dum ſplen nutritioni inſudat. 204.13.11. dum fit, infelicior digeſtio. ibid. ſplenis, & ſtomachi. ibid.

Somnia prophetica quando. 468.99. confuſa. 186.14

Somnialis viſio excitatur à fatigabili imaginatione, vi deſiderabile eruitur. 17.42

Somno optimo, cogitationes variæ. 204.11.12

Sophiæ labor inſtituendus cum Lunæ lumine. 89.59

Sopor ex narcotico veneno. 173.31. ſtomachum affectum incuſat. 163.46

Sopor, ſomnus, &c. ſtomachicis remediis curantur. 188.16

Soporum remedia per lixiuia. ibid. 31

Sordes euertendæ relictæ authori. 21.1. non ſunt morbi. 327

Spadanæ aquæ quibus conducant. 454.1.2

Spagyris, natura partim cognita. 6.3

Spaſmis obæſorum ſanatur axungia humana. 297.58. poſt helleborum læthalis. 259.14. ex menſtruis retentis. 206.46. ex muſculorum vita. 345.5. & 444

Speculo lucido reflecti gaudet vita. 297.62

Speeola loeentia metallorum. 356

Spermatis coctio fit in teſtibus à ſplene. 190.42

Sphæra in Phyſicis aliquid promittit ſcientiæ. 11.3

Spina infixa extrahitur axungia leporis. 321.50

Spinæ Paradigma. 245.13

Spinelli à Medicis occiſus. 288.50

Spinola moritur abuſu Helleboro.

Spiritus vitalis eſt lux in fermento ſiniſtri cordis ſinus habitans, quæ illuminat nouos ſpiritus à ſanguine partos. 442

Spiritus ſalis crudi curat epilepſiam. 122.16

Spiritus vitæ de natura ſalis volatilis. 136.57

Spiritus vini attactu ſalis tartari pro ſui dimidio vertitur in aquam inſipidam. 44.27

Spiritus ſalis in mercurium non agit. 203.11

Spiritus nitri eleuat ſulfur vitrioli. 297.65

Spiritus vitæ quid ſit. 443

Spiritus animalis, & vitalis. 136.64

Spiritus vitæ de natura Gas aquæ. 68.40.41

Spiritus omnes, omnium rerum in nobis latent. 457.11

Spiritus vitalis, in carne, & ſanguine. 468.95

Spiritus vini combibitur ab alkali. 65.4. & 66.9

Spiritus quare non apparent omnibus. 99.58

Spiritus ſulfuris ad vitam longam. 487

Spiritus vitæ calores, & rigores excitat. 291.9 enormon: Hipocrati neglectus. ibid.

Spiritus hominis, vocatur à Salomone lucerna Dei. 15.18

Spiritus vini rapitur in arterias, vt aliquid ſymbolizans. 442

Spiritus vini totus vertitur in ſal volatile. 122.17

Spiritus vegetabilis quid ſit. 256.73

Spiritus vitalis ſalſus de natura balſami. 113.24

Spiritus, ſanguis, & aqua, idem ſunt. ibid.

(à) Spiritu impetum faciente omnis actio morboſa. 195.33

Spiritus mineralium à ſeipſis differunt. 294.32. noxa prorſus non vacant. ibid.

Spiritus rubeus, in ſacris vocatur, cui anima inhabitat. 121.11

Spiritus vini è glacie. 145.2

Spiritus vitalis ſedes eſt cor. 469.109

Spiritus animalis in ſuis neruis vltimatam recipit determinationem. 441. Viſiuus fit in neruis opticis. 443. inde exorbitans, & in lingua delatus, guſtatui eſt planè inutilis. ibid. Vitalis medullam nouiſſe oportet. ibid.

Spiritus abſtracti aliquid habent, quod ad videndum reſpondet oculis noſtris. 88.55

Spiritus qui partes ab inuicem diſtinxit in ipſis determinationes omnes ſuſcepit. 452. in oculo videt, in lingua guſtat. 453

Spiritus vitalis quid. 223.28

Spiritus vitalis fit animalis. 442

Spiritus animalis non eſt in natura. 118.58

Spiritus innatus intendit ex vitali inſito ſibi ſimile generare. ibid. opticus non guſtat, ambo tamen ſpecie differunt, quomodo fiat organum vitæ. ibid.

Spiritus vini cum ſale tartari fit ſal. 149.24

Spiritus vitalis variam determinationem ſuſcipit. 122.14. opticus, & viſiuus fit in libtū officinis. ibid. Motiuus in ſpinali medulla. ibid. ſi ad linguā ducantur, guſtatui ſunt inutiles. ib.

Spiritus fit cum inſpiſſari attenuatione. ibid. 12. vini, & vegetabilium facile fit vitalis, & facilè rapitur in arterias. ibid. vitalis, ſalſus & Balſamicus. ibid. 17. eſt cuſtos à corruptione reſpectu luminis concepti. ibid. non nutritur aëre. 16. ex flauo ſanguine arteriali. ibid. 15

Spiritus vini ſolo fermenti attactu in ſalinam naturam aſcendit. 443. 122.17. in offam albam mutatur. ibid. 19. 443. in corde perficitur in vitalem. ibid. Vitalis eſt ſpiritui vrinæ vicinus. ibid.

Spiritus

Spiritus aſſiſtens cuique membro præſidet. 266. 2. influus à corde manat. ibid. inſitum expergefacit. ibid.
Spiritus vini cum ſale circulato. 442
Spirituum diuiſio. 468.97
Spiritus delectantur odore, & lumine, eo quia lux, & odor illos immediatè attingunt. 71. 18.19
Spiritus ſalis marini menſtruũ non ſoluit. 43.16
Splen non omnem vim ab arteriis habet. 179. 27. ſtomacho incumbit. ibid. 26. nouit ſcopum rerum agendarum. 141. 20. inſpirat ſamen in ſtomachum. ibid.
Spleni eſt vis imaginatiua. 370.1
Splenetici anhelant. 228.59
Splendor & calor in mortuo animali ſtatim abeunt. 91. 86. quomodo differt à lumine formali & ab Archæo. 90.72
Spongia dat rara teſtimonia vitæ. 190 50
Sponſa ſparta plumbea ſaluata hiſtoria. 277.3
Spontaneorum ortus. 93.3
Sputum ſanguinis vnde. 275.49
Sputa inſpicere ſcholæ iubent. 271.33
(à) Sputo expectorato diuerſus eſt muccus naturalis. ibid.
Sputa frequentiora vnde. 381. & ſeq.
Sputum ſubcæruleum. 224 26
Squamma ferri ad ventris ſubductionem. 233.14
Stanni duplex ſulfur, ideò cæteris metallis leuius omne metallum facit frangibile. 67.10
Stellæ cur nitent. 47.16. earum influxus ſub duo luminaria. 50.10
Stellæ per ſuum aſpectum infundunt Blas motiuum aquæ, & aëris. 111.4
Stellæ quotiea ſunt cauſæ cauſarum toties quoque ſunt cauſati cauſæ neceſſitantes. 77.29
Stercus equi pleuriticum. 225.39
Stercus quale excrementum. 159.5
Stercoris ſapor. 132.36
Stercus fit ex diſſimilari chylo parte per fermentum. 135.50
Stercorum varietas ex eodem cibo. 121.9
Stercoreum fermentum in cæco inteſtino, eſt opus corruptionis non nutritionis. 139.81
Sterilitas eſt defectua præter naturam. 383. in viro ſano vix locum habet. ibid.
Sternutatoria poſt expeditum vicinum muccum conciliant aquoſitates. 161.30
Stoicam doctrinam vidit, & odit Author. 11.8
Stola Sancti Huberti tabidis prodeſt. 176.52
Stomachi principatus liquet exemplo. 191.59
Stomachi quorundam facilius digerunt olera, legumina, &c. alij piſces, & ſimilia. 190.10
Stomachus ſibi primario non coquit. 135.52. nõ ſolum pro toto, ſed pro ſe coquit 380. duplici calamitati ſubiacet propriæ, & ſextæ. ibid.
Stomachi notabilia quædam. 133
Stomachi vis manifeſtatur per lapides cancrorum. 183.23
Stomachi dolor motum omnem aliquando abſtulit. 183.20
Stomachi digeſtio præeſt omnibus aliis. 343.13
Stomachi mala eſt. 130.14
Stomachi auctoritas in caput. 188.16
Stomachi fermentum vitale dilatatur vbique. 188. 4. fermentum illud acidum ſtomacho gratum in fundis alienis fit inimicum. ibid. 5
Stomachi remedia diſſitos ſanãt morbos. 179.32
Stomachi fermentum acidum vi fellei fit ſalſum. 443
Stomachi totidem quot membra, altilia. 137.67. fermentum à liene. 114.28
Stomachi dolor fragranti emplaſtro ſanatus. 72.22
Stomacho deficiente mala enumerantur, quæ oriuntur. 179.32. competunt quæ de regimine teſtium, & vteri dixit author. 134.46
Stomacho duplex eſt fermentum. 380
Stomacho quando deficit guſtus 478
(in) Stomacho ſollicitanda eſt omnis morborum ſanatio etiam vulnerum. 343.1
Stomachi impetum vix remedia ſuperant. ibid. priuilegia. ibid. ſibi primario coquit. 344.2
Stomachus alitur chylo immediatè. ibid.
Stomachum affectum incenſat dolor capitis. 263.46
Stomachus lectus animæ noſtræ. 191.58
Stomachus imperat motui. 186.15
Stomachus rector digeſtionum. 183.22. à ſplene ſuam energiam habet. 129.11
Stomachus debilior cibos putrefacit, 264.63
Stomachus cordis vicem gerit. 185.13. robuſtior cibos duriuſculos concoquit. 152.15. actualiter calet. 268.17
Stomachus conuertit dulcia ingeſta ſtatim in acidum. 126. 24. non ſentit niſi noxia. 181. 10. febrientis totus nidoroſus. 126.22. cordis nomine vocatur. 180.8
Stomachus debilior, quare ſub finem digeſtionis grauamen ſentiat. 98 42
Stomachus fortior euchymos cibos ritè conficit non item cæpas, allia, raphanos, &c. 264.66
Stomachus ſentit, ac ſi animal eſſet. 209.49. cum ſplene conſtituunt duumviratum. ibid.
Stomachus, teſtes, & vterus radiant per totum. ibid. 48
Stomoma, Chalybs. 423.14
Stranguria ab acido. 245. 14. defectu fermenti ſenio familiaris. 379
Stranguriam ſanat lapis cancrorum. 183. 25. ſuſcitat Cantaris. 316.9
Strumæ horribiles in Styria. 165.11
Struma eſt defectus tranſmutationis Archæi. ib. 16
Strumarum origo. ibid. 14
Struma liqueſcit aſtrictiuo remedio. ibid. 15
Studendo corpus labefactatur. 232.5
Studia ſeria eneruãt. 59 2. nimia nocent. 188.27
Stultitia plerumque obſidet mentem prudentis. 220.10
Stulti quandoque gignuntur ab ideis grauidarum. 232.7
Stultorum infinitus eſt numerus. 171.10
Stupefacto membro, ſenſus rediens fit titillando. 442
Stupor oritur quando membrum, peregrino ſpiritu irroratur. 122.14
Sturio caret ore; ſolo puſillo foramine haurit aquam. 72.29
Sublimatum per additamenta eſt venenum. 296.36
Sub quadruplum aquæ bibit arena ſicca. 34.5
Submerſi aliquando reuiuiſcunt. 175.50
Subſtantia non eſt annihilabilis. 89.65
Succeſſio quid. 389.40
Succini phantaſia paleas trahit. 471.145
Succinum fit Zenexton. ibid. 144
Succini Amuletum contra peſtem quomodo ſanat. 461.37
Succubæ nymphæ quæ. 461.13

Succus herbarum,& rerum prælo expreſſus ſolo odore ignis ſulfurei manet incorruptus. 285.11
Succos herbarum condire abſque ſale per annos. 108.45
Sudamus parum ſub frigoribus, & ſumus edaciores. 115.35
Sudarium D. Pauli. 461.46
Sudor copioſus,& pauca nutritio cruorem minuunt,& debilitatem cauſant. 271.42
Sudor multus ſitim propagat.234.30.non fertur per calorem vaporis ſpecie. 233.17
Sudor eſt latex materialiter.ibid.19. olidus plerumque in morbidis.ib.pellem humectat tamen ſiccat.196.4.habitum facit turgidum. ib. non prodeſt hydropicis.319.29.ſalſius cranium,& menynges permeat. 270. 25. particularis malum, quare? 235.36. prouocatur externa opera adhibita. ib.57. aliquando fruſtra prouocatur.ibid.eſt ros reſolutus in morientibus. 233.17. mortificat hæmorrhoïdes & excreſcentias,ibid.in deliquiis mortis eſt cruoris liquamen,non ſanguinis arterialis. 69.42
Sudor,& inſenſibile effluuium ſunt recrementa vltimæ digeſtionis. 159.5
Sudorifera laudantur. 277.61
Suenia cupro ducta. 97.38
Suffitus a ſcholis penè ſupprimuntur, & recreāt lypothymicos,& ſanant plures morbos. 69.43
Suffitibus ſua apocrypha annexuit ſatan, vnde ars primo ſuſpecta,mox inculta manſit. 71.21
Suffituum laus. 69.43
Suffocatio à carbonibus & eius cura. ibid.54
Solfura igne accenſa in Gas tranſuolant. 68.34
Sulfur viuum ſublimatum ab aloë, & ſimilibus nihil proficit Aſthmati. 162.39.optimè ſolutum Aſthmati ſubuenit. ibid.
Sulfuris fumus cum porri connexus Aſthmati prodeſt. 231.76.77.cadum vini á corruptione præſeruat,liberat. ibid.
Sulfur metallorum eſt internum ipſi mercurio. 43.17.à corroſiuis intactum manet. ibid.
Sulfur vitrioli optimum ad vitam longam, & agit in humidum radicale. 363
Sulfur Philoſophorum indigetur. ibid.
Sulfur concreti, & ſulfur carbonum ſunt eiuſdem Speciei. 116.42
Sulfur eſt actus ſeminis. 551.66
Sulfuris præparatio officinarum,inutilis. 189.54
Sulfur vitrioli eſt ſoporiferum.211.7. fiaum autem non.ibid.eſt dulce mellis inſtar. ibid.9
Sulfuris flores,& lac,vana in tuſſi, & aſthmate. 225.37
Sulfur cum oleo lini coctum fœtet. 265.70
Sulfuris flos,ſolutum in tuſſi.192.64. anodyna vis eluceſcit. ibid.
Sulfuris embryonati ſal eſuriunm fit præſtantiſſimum vitriolum. 423.22. è perfecto ſulfure fit ſal vilior vitrioli. ibid.
Sulfur vitrioli Veneris ſoporiferum, melle dulcior. 189.41
Sulfur vitrioli è ſpiritu viridi fit, 211.9. præparatur cum ſale armoniaco ad vitam longam. ibid.
Sulfur totum ſemel diſſolutum fixatur in terreum puluerem. 67.24
Sulfura, diſtillando concreti ſemen non deponunt. 68.34
Sulfuris accidum mutatur in ſale tartari. 119.7
Sulfur rei plerumque acutum ſalis volatilis ſaporem retinet. 115.38
Sulfur ſanat ſcabiem. 198.11
Sulfur embryonatum vitrioli eleuat ſpiritus ſalis petræ. 297.65
Sulmonis ſtomachus ſemper jeiunus. 71.29
Surculus arboris herbaſcens quantum olei dat veris tempore,quantum in Februario. 253.48
Surditas ab inferis. 209.49
Surſum alterius relatione eſt infra. 107.38
Sus Bruxellis natus capite humano. 185.7
Sus phaſeolum non edit. 116.56
Suſpendium arterias claudit. 209.48
Suſpenſis quare in momento petit facultas princeps cerebri. 115.24
Suſpenſorum corpora in patibulo non relinquenda ex lege Diuina. 470.118
Suſpirioſus ex cōſtipatione aſperę arterię. 275.49
Suſpirium vnicum plus refocillat, quàm plures paruæ. 515.33
Syllogiſmus à Logiſmo. 16.31
Sylphones vnde. 413.81
Symmiſtæ rerum naturalium metum Archeo incutiunt. 293.29
Sympathetica vnde dicta. 168.36.472.151
Sympatheticum magneticum vnguentum, & magneticum armariū in quo differant. 456.2
Sympatheticus puluis Ericij Mohi examinatur. 375
Sympathia non eſt ſemper magnetica. 473.161
Symphytum,contra oſſium fracturas. 283.5
Symptomata, vel fructus in morbis ſunt calor, & frigus. 508.73
Syncope ex Gas. 69.41
Syncopes virginum vterinæ, pulſus eſt minimus. 117.51
(in)Syncope venenum eſt anodynum,& diſperſiuum ſpirituum. 206.16
Syncope ex ore ſtomachi. 177.6.186.19
Synoniæ vtilitas. 181.9
Synonia contaminata ab Archeo. ibid.10
Synonia quid ſit. 241.15.242.20
Syrupi, & illinctus nocent. 276.55
Syſtema rerum. 107.38
Syzigiæ Cœlorum in omnibus. 463.55
Sizigia lunæ in mari. 419.21
Siziagia æmolatur aſtra. 574

T

TAbacum nocet. 453
Tabaci fumus ſtomachum flauedine tingit. 163.46
Tabarzit ſaccharum ab aliis laudatum ridet author. 289.57
Tabem curauit remedio Paracelſus. 272.43
Tabernaculum in ſole poſuit Creator luminum. 87.38
Tabes ex corruptione roboris innati. 191.65
Tabis ſanandæ difficultas vnde. 136.64
Tabes ab obſtructione. 275.49
Tabes pulmonia errore orta. 278.63
Tabidum ſputum in pulmoniacis. 377.& ſeq.
Tabes ex mucco mordace. 163.44
Tabis remedium lac perlatum. 296.43
Tabem minuit Lariogis debilitas. 163.43
Tabe,integræ familiæ pereunt. 451
Tabidorum ſputa flaua ac cinerea ſunt errores vegetatricis in pulmone, & cruor degeneratus. 272.39
Tabidi vlceris pertinacia. 246.21
Tabes ex errore diſtributiuæ. 377.& ſeq.

Tabes

Index Rerum & Verborum.

Tabet à vita ſedentaria. 250.68. non à ſiccitate. 197.6

Tabula in biſmuto inſeruit, vt vitriolum viriditatem amittat ſuccinoq; communicet. 459.22

Talcum non reag.t in ignem, quanquam non abſumatur ab eo. 205.24

Talpæ pellis, & cruor panaritium ſanat. 377

Talpa terram loco dimouere poteſt. 35.17

Taliſmanica ſcurrile, ac diabolicum inuentum.

Tarantula parem ſibi parit virus. 190.56

Tarantulæ ictu percuſſi tripudiant. 472.149

Tripudia vnde. 380

Tartarus acidos appetitui inſeruit. 129.12

Tartarus non eſt ciborum, & potuum tribulus, & ſpina. 96.22

Tartaro intus recepto, & coagulato ſpadanæ conueniunt. 424.2

Tartari ſal vnciæ ſex diſſoluunt crudi vncias ſeptem. 146.19

Tartarus diſtillatus ex vnciis. 16. vnicam dat aquæ, ſalis duas. 13. olei. 255.68.116.59

Tartarus ad abſtergendas ſordes propinetur. 157.12

Tartarus diſtillatus eructat Gas. 264.68. eius oleum continet alkali volatile. ibid.

Tartari doctrina Paracelſi ſparſim collecta contrahitur. 144.7

Tartarus quomodo concreſcat in dolio. 145. 6. crudulus diſſoluitur in ſuo ſale. 146.19

Taulerus animam in duas partes diuiſit. 166.21. 22

Taulerus veridicus. 11.7

Taurinam pinguedinem recipit vnguentum armarium. 456.2

Taurinus ſanguis toxicus non item bouis. 470. 120

Taurina caro cur non ſit venenoſa. 110 49

Telis aranearum ſimiles Aſtrologi. 79.46

Temperamenta & elementa negantur. 34.10

Tempus quid. 385.5. negatur ib. non eſt de prædicamentis 387.31. nihil commune cum motu. 385.4. ferè idem cum proprietate. 387.14. eius vera proprietas. ibid.29

Temporis menſura. 590.50

Tendinum dolores obeſorum humana axongia linita ſubleuat. 297.58

Tenuiſſimus cibus dandus in acutis ſuadet Hyp. donec appetitus reſurgit. 280.22

Terræ mucilago, quæ vetitus gignit glaciata in aquam redit. 125.35

Terra permanens matris eſt non mater. 34.11

Terræ intrinſeca frigent æſtat. Hipp. 423.2

Terra virginea eſt ſabulum (quellem) reliquâ omnigena terræ fructus. 33.3

Terræ ineſt ordo producendi ſtatutos effectus. 25.26

Terræ tremoris finis eſt, vt peccator ſe emendet, & iuſtus ſibi caueat à peccando. 64.33

Terra in aquam reducitur. 65.1

Terra elementalis eſt quellem. 33.12

Terra diuerſa iuxta Cœli, & ſtellarum influxus. 418.3

Terra non mouetur. 35.16

Terra inanis, & vacua quomodo Interpretandum. 86.34

Terebenthina, & nux myſtica in lotio ſpirant eundem odorem. 341.12

Terror, & triſtitia præcordia afficiunt. 188.25

Teſtium actio regiminis. 207.42

Teſtamentum Paracelſi apocryphū putatur. 384

Terano generali relinquit homo moriens cadauer ſuum. 359.14

Thebe decuplo calidior noſtra regione. 461.51

Theologi practici ſunt myſtici. 471.134

Theophraſti vita. 143.1

Thermæ, & balnea plures defectus reconciliant. 277.61

Thorexis generoſi vini potus famem, quare ſoluit? 436.11

Tiliæ Alkali valet ad vulnera. 183.20

Timor frigefacit. 308.76

Tinctura lilij eſt mercurius vitæ Paracelſi. 296.44

Tinctores vnica cortina tincturæ varios colores mutant. 280.12

Tincturarum morbi ſunt lepra, lues Veneris, & ſimiles. 424.4

Tolle iſtud apothecæ habens odorem. 286.38

Tonitrui vox terribilis terram verberat. 57. 22. remedia. ibid.

Tonitru terruit puellam. 188.25

Tormina inteſtinorum ab acido. 246.15.26.247. 37.181.11. ex lienari fermento. 380 ex chylo concepto. 140.10. ex deficiente ſtomacho. 140. 10. ex ſtercoreo fermento. 138.81. ex malè digeſto chylo. 265.71

Torturæ noctis morbi concentrati ſunt. 194.11

Tortura noctis. 278.67.382

Tuſſis ab endemicis occaſionaliter. 376

Tractato de vita longa ſcripſit, quæ ſciebat vera. 91.81.321.50.356.136.66.122.16.311. 93. 200.34.378. & ſeq.

Tranſmutatio formalis præſupponit fermentum corruptiuum. 67.19

Tranſmutationum radix eſt in ſulfure. 43.17

Tremores manuum ex ſtomacho. 140.10

Tremor eſt ſtomacho deficiente. 179.32

Tria principia animalium. 33.11. plantarum. ib.

Tria è cōcretis ſeparauit citra empireuma. 116.43

Tria principia chymica vtitur ad diſtinctionem heterogeneitatis corporum cōcretorum. 255. 65. tria, quædam non continet. 253.49. ſunt in aqua analogo ſenſu 42.7.254 53. ſunt nuperū inuentū non verū. 255.46. ex quibuſdam eliciuntur, creantur, non præexiſtabat. ibid.

Tribuli, & ſpinæ quid. 92.22

Triſtitia rodit vitam hominis. 340.9. non ens. ib. quare continua ſuſpiria. ib. 10. refrigerat. 479

Trutta recta linea ſcandit. 415.89. eius prolificatio. ib. in Lacu Lemano. ibid.93

Tumores idolēres excitat latex aliquando. 253 37

Tumores ex Pylori errore. 140.10

Turconis magnæ victoris. 297.62

Turgidum eius pituita putata. 234.23

Tuſſi, remedia vulneraria proſunt. 162.41

Tuſſis ex non corizza pleoritica ſanant. 230.68

Tuſſis rabida ex læſione aſperæ arteriæ. 163.44

Tuſſis remedia ſcholarum. 161.57

Tuſſis laudano Paracelſi ex ſulfuris flore ſanantur. 192.12

Tuſſis poſtulat oblæſæ facultatis commutatricis redintegrationē. 212.7. diff. er ab aſthmate. ib. 8. oritur ex ſenſu noxij laryngē infeſtātis. 162.39. ex corizza quomodo cognoſcatur. 229.66.67. 230.68. ſoporiferis ſubleuatur. 1. quidquid tuſſis eiicit, fit in cāſis pulmonū vitio propito. 212.2

Tuſſes recurrunt. 167.4

Tuſſes ſenij difficulter reſtaurantur. ibid.8

Tuſſis à cuſtode errante. 229.63

Turiæ præparatio, officinarum nihil eſt. 288.51

Tyberis origo. 415.89

Tychonis

Tychonis opinio de Lunæ lumine. 88.48
Tympanites non eſt ventus ipſe. 316.20
Tympania quid. 262.44
Tympanites differt ab hydrope.310.43.eſt flatus cadauerofus à conuexo inteſtinorum natus. ibid. ſanata per ſalſa. 311.46. eſt flatus, qui extra inteſtinum clauditur. 261.33. ex cauſa morbifica. 263.51
Typographorum attamentum ex fæce vini, vel tartaro. 146.20

V

Vacca deglutiuit cultrum. 366.7
Vacuum in natura.52.6.7.probatur per ellychnum in lagena.ibid.8.compreſſione aëria oſtanditur. ibid. 5.53.18. candelam mutans aquam in Gas. 52.7
Vapores craſſus non vidit Author diſtillando. 186.17
Vapores æxei,& terri halitus in cor,& caput delati ſunt ancora ſacræ ignorantiæ ſcholarum. 207.36
Vapor ſemiſalſus nocet. 453
Variolarum foſſulæ confeſtim apparent.114.26
Variolæ è veneno cruorem inficiunt. 441. & ſeq.
Vbera vt ſterileſcant. 456.21
Vberbein. 381
Vegetabilia cuncta non linoſa ſpiritum vini dant. 256.73
Vegetabilia quomodo ex pluuia. 74.32. omnia ex ſola aqua. 66.12. eum adiutorio fiunt aqua. ibid. per mechanicam demonſtrantur. 68.30
Venenorum claſſes.287.45.encomia,& laudes. ibid.46
Venæ poſt mortem hominis,vita quadam illuſtrantur. 245.15.450
Venæ ſectio in Pleuritide, maledicta ab Authore. 247.31
Venæ in ſtomacho ad quid. 135.52
Venæ ſectione qui curant, & aliis virium diminutionibus errant. 382
Venæ ſectio in menſtruis deficientibus. 450
Venena in omnibus.ibid.44. Vegetabilium examinauit Author.171.12.agunt ſpecifica proprietate.296.47. inter entia realia locum habent.100.59. quomodo agunt. ibid. 58. quomodo necant.441.& ſeq. cuſtodiunt remedia mentis. 175. 46. animantatorum oriuntur ex perturbationibus.293.29.viperarum.ibid.mineralium. ibid. Vegetabilium. ibid. eryſipelatis ex ira Archei. ibid. quædam ſunt irrita, niſi apertam entim differatur. 362
Venerea flatulenta Galeni. 263.57
Veneris ens primum non poteſt ſequeſtrari,niſi per mortem, & ſeparationem mercurij ſui. 364
Venerem ac ſalacitatem tenibus ſcholæ tribuunt. 189.42.negat Author. ibid.
Veneri tenes non ſeruiunt. 450
Veneris mutua ſentitur circa ſtomachum. 190. 43
Veneris, & crapulæ debilitates quomodo reſtaurentur. 481
Venus ex ſplene, & ſtomacho. 212.15.longæuitatem impedit.453. vitam affatim exhaurit. ibid.
Veneris actus animæ ſenſitiuæ officium.189.42
Venus ſtella maxima poſt ſolem. ibid.
Venti non poſſunt diſcuti. 160.19
Ventus eſt in ſtomacho,& inteſtinis. 261.32
Ventus in torminibus inteſtina non tranſit. 134 47
Venti quando cladem inferunt. 47.26
Venti proprij ſunt,& certi Prouinciis. 97.33
Ventus inteſtina non humectat, non penetrat. 134.48
Ventres natura hieme calidiores, quàm æſtate. 118.54
Veratrum in Tridentino tractu non purgat. 463.51
Verbenæ virtus. 369.8
Veritatem aperire vix licet ſine æſtimationis læſione Authorum prægreſſorum. 15.9
Veritas eſt ens reale verum. 16.27
Verecundia calefacit per Blas. 308.76
Veredarij veſtigia inſtar ſequimur ſtellis. 95. & 10.6.7
Vermes ex indigeſtis cibis. 264.69
Vermes in vulneribus. 117.52
Vermes terræ è mucilagine ipſius. 215.35
Verrucæ affrictu pomi quomodo diſpereant. 96.29. vt euaneſcunt.88.55. ſunt carnis fungi. 83.30
Vertex eſt gulæ perpendiculum. 212.14
Vertigo eſt virus rotans. 206.25
Vertigines ceſſant aſſumpto ientaculo. 142.23
Vertigo ex debili ſtomacho. 179. 32. ex mucilagine putida in amarorem prona, ſtomachi. 181.11. & 182. 17. Quare ſenſum, & metum reſpirare faciat. 382. à crapula per vomitum tollitur.226.51.à cibis. 186.19
Veſalius conuincit Galenum. 188. 31. centum, & ſexdecim in locis conuincit Galenum erraſſe, & diſſectionem corporis humani non vidiſſe. 240.43
Veſpertilio mus,glis,&c.nocte cernunt. 88.49
Veſicæ vlcera non ſanantur à lapidibus cancrorum. 138.23
Veſica ſuilla ſale plena, ab aqua penetratur. 144.48
Veteres odoribus mentem ad ſtudia proritarunt. 71.21
Victus ratio ad morbos. 281.25
Vigilia, & ſomnus, ex ſplene, & ſtomacho. 212.15
Vigiliæ cum ſolicita meditatione Aſthma excitant. 126.52
Vigiliæ, & ſomni remedia ſunt ſtomachica. 188.26
Viginti, & vno ſæculis ſcholæ mundum inceſcarunt, & impoſuêre. 5.1
Vilnuidiæ ſe ſubduxit Author.8.7.perluſtrauit, tria regna curioſa analyſi per ſeptennium.ibid.
Vini differentia in putatura. 188.31
Vinum turbatur dum vitis floret. 374
Vinum quando nocet. 140.10
Vinum quare multiforme inebriat. 303. quare variat diuerſis in locis. 335. 31. totum mutatur in acetum, & quomodo. 135. 50. inſolatur vt aceſcat. 143. 2. conſeruatur in frigido. ibid.3.peruertit vulnera.183 22.vſus in vulnere,& febri.ibid.20.ad Hilaritatem eſt conditum.332.6
Vinum ſaporem proprium amittit ſi in eo coquantur lapides cancrorum. 183. 31. quare ſcholæ vniuerſaliter prohibuerint. ibid. inſolatum, fit acetum. 145.8

Violenta

Index Rerum & Verborum.

Violenta mors facit cadauer flaccidum. 259.14
Vipera in Theriaca. 288. 51. eius caro innocua. ibid. paſtilli ex eo parati elixando in iure relinquunt vires. ibid.
Viperarum venena ex ira, inuidia, furore. 292. 19
Viperini dentis ictus hominem ſternit. 288.52
Virgines abſque pulſu per horas vidit Author, inter mortuas & deploratas, reuiuiſcere. 112. 19
Virgo Dei Genitrix, quare Luna ſub pedibus. 448
Virgo hyſterica. 205.20
Virgo deficiente menſtruo, pluribus morbis obnoxia. 424. 5. chalybem ſumens vomere ſolet. 425. 14
Virtus oppoſitum habet vitium de natura priuantis 107.58
Virtus, & veritas ſuos ab ortu habent mox comites æmulos. 6.3
Viſcera internum Blas formant ad typum ſui aſtri. 111. 5. planetas pro curſores elegerunt. ibid. aluntur ſanguine non cruore. 136.64
Viſus à quadrageſimo anno habes, longæuitatem contra, promittit greſſus. 450. ſuum obiectum in inſtanti percipit. 97.35
Vita in abſtracto eſt ipſe Deus. 113. 23. lumen, forma, & anima ſenſitiua, quaſi vnum fiunt. 114. 31. eſt natura, & ipſa morborum medicatrix. 246.9
Vita participatiua. 450. quæuis ſuperat humanum intellectum. 345.6
Vitales facultates non tertocunt, vt cruor qui reſtauratur. 292.16
Vita alia principiat in ſplene, alia in muſculis, & alia in vtero muliebri. 452
Vitam ſui mediam quæ pertinaciùs conſeruant, non facile ab Archeo ſuperantur. 296.56
Vitæ impedimenta. 453
Vitæ longæ ſpeculatio. 453
Vitæ fons ſtomachus. 34.7
Vita humana eſt lux formalis, cuius exſufflationem mors e veſtigio ſequitur. 113.23
Vitæ forma quid, & quare nemo indagauit? 112. 8
Vitæ intimam eſſentiam verbis propriis, & etymo à priori deſcribere, eſt impoſſibile, quia verba deſunt. 113.25
Vita non eſt ignea depaſcens humidum radicale. ibid.
Vitæ eſſentiam, licet Deus alicui in concreto oſtendiſſet, ſuum tamen docendi honorem, nulli vnquam tribuet creaturæ. ibid.
Vita media manet in Archeo tranſmutato, non ſecus ac forma oſſis, defuncto homine. 94.8
Vitæ mediæ variæ proprietates. 96. 25. reſiduum ſitnt tribuli, & ſpinæ. ibid. 22
Vita media ineſt aquæ, cui proprium eſt Archeum excitare. 157.14
Vitales omnes poteſtates è ſtomacho. 191.58
Vitæ breuis cauſæ. 480
Vitæ mediæ qualitates ambulatoriæ. 98.44
Vitis dum floret turbat vinum, & quare? 464.63
Vitriolum veneris optimum quomodo fit. 422.12
Vitriolum optimum fit cum ſale ſulfuris embrionate. ibid. 12
Vitriolum fit cum ſale ſulfuris perfecti. ibid.
Vitriolum ſanat eminus, 361. abſens vulnus ſanat. 351. 14. Hæmorrhagiam ſanat. 363. & ſeq.
Vitrioli ſulfur contra vertiginem. 286.15. eadem. 189.4
Vitriolaris vomitoriis curauit inſperatos Author. 312.4
Vitrum in terra, aquæ leges ſubit. 73.33. viride fit candidum per magnetem. 472. 143. fit aqua. 35. 16. non eſt vltimum artis ſubiectum, & reducitur in ſabulum. ibid. facilioris digeſtionis cryſtallo rupeo. 143.29
Vitrum per fracedinem fit arena. 295. 37. ex aqua. 68. 36. in terram ſepultū fraceſcit. 95. 15. poros non habet. 308. 77. ſplendet ignitum in aquæ fundo. ibid. quomodo fiat. 255.66
Vitulus dementat. 372.21
Vituli diſſectio. 86.65
Vlcera varia cacochimica. 235.35
Vlcera, & vulnera ſanat perſicaria magneticè. 459. 29. odoribus læduntur. 71. 17. varia caterua vnde emergant. 374. Inteſtinorum difficilis ſanatio. 136. 64. externa peiora, ore renua ſanantur. ibid. mitigata, irritantur abſtergentibus. 197. 6. quomodo fiant. 198. 12. medentur colcotare. 200. 35. ſaxagina ſanat arſenicum fixum, & quare. 199.31
Vlcera interna quomodo ſolidantur. 272. 43. quæ aluntur à principio interno ſpectant ad Phyſicum. 377
Vlceris radix eſt in fundo, & margine. 198.21
Vlcerum corroſio ab acido. 245.14
Vlcerum venena necat arſenicum, & auripigmentum. 288.52
Vlceris in pulmone ſanatio. 272. 43. in fæmore potu ſanatur. ibid.
Vlcus ouum morbum ſuſcitat. 307.70
Vlcuſcula in ſinu cordis reperta. 379
Vnguento ſuperantur morbi quamplurimi. 71. 17. 0 lor intrò ſerpit, & agit. ibid.
Vnguenta ad loca pulſui mittita. 119. 2. quando calida applicanda. 289. 58. apponenda vbi à centro foras eſt ſanatio. ibid.
Vnguentorum vires. ibid.
Vnguentarius conficit pigmenta ſuauitatis. 363
Vnguentum armarium recipit pinguedinem tintinam. 470. 121. magneticum quomodo ſanat. 473.165
Vngula alcis epilepſiæ amuletum. 460 35
Vngula iumentorum ad dyſſenteriam. 207 41
Vnguis differt ab aliarum partium digeſtione. 271.31
Vngues renouantur. 480
Vniuerſale ſoluens chymia parat. 297 66
(ex) Vniuerſali ſeminis ſpiritu, inoleſcunt ſingulorum organorum rectores. 450
Vnio dum putreſcit ſub ſterquilinio agens non perfectius patiente. 90.60
Vnitas non eſt contraria binario quamquam recedant diſcreta per alteritates. 107.38
Vnum, & vtile eſt in intellectu, pluralitas verò ſiue diuiſio in ſenſu. 26.7
Voluntas eſt primum mouens, mouetque ſeipſum & ens ſeminale. 119.9
Volucribus fermentum potens eſt. 126.12
Voluulus non eſt minoris inteſtini aliqua conuolſio. 260. 28. remedium. 261. 32. à duriore excremento. 265.78
Vomica vix tuſſes rabidas parit. 263. 44. vnde oriatur. 275. 49. pulmonis rupta, ſtatim mors. 278.63
Vomitus niger malus. 142.28
Vomitus ex malè digeſtis. 495. à clauſo Pyloro

Index Rerum & Verborum.

ſuræ.340.11.varij coloris.ibid.12.flaui excrementi in tertianarum initiis ærugineoſus mortem ſignat.161.27.à carbonum fumo.165.46 grauidarum vnde. 446. cauſidicum ſanauit.185.9.vertiginoſis prodeſt. ibid.

Vomitus à diſtorta pede. 140 20

Vomitus grauidarum vnde. 445

Vorago in quam naues abſorbentur. 35.3

Vſnea quare in ſolo cranio. 461.51

Vſneæ virtus, & generatio. 461.44

Vſnea pro vnguento armario.473.166.è cranio ſuſpenſorum,vel rota interemptorum. 456.2

Vineæ ſemen è cælo cadit in agrum caluariæ. 461.41

Vrinam faciunt renes. 343.13

Vrina, & latex differunt. 318.14

Vrina lanꝯ ſtatoris olet oleum aniſi, quod nutrix ſumpſit.98 48.aquoſa mox à potu ſub pylori errore. 131. 29. fit in ſuis officinis. 133.10. quale excrementum. 139.5

Vrinæ ardorem ſedat lapis cancrorum. 183.25

Vrinam mouent oſſif agium, lapis cancrorum. 342. 12. cietur à ſpadana, & non ſudor. 4 6.11

Vteri ſuffocatio.205.21.claues gerit ſtomachus. 190 46.quos effectus patiat. 367.12

Vterus diſcurſus obnoxius.

Vterum in diuerſos furores, agitant perturbationes. 233.15

Vterina remedia incognita hactenus. 191.54

Vterina quædam ſymptomata, via ab incantamentis diſcernuntur. 208. 45. pulmonis tunicam ſtringunt. ibid.

Vterina phantaſtica. 371.14

Vterus à morte mulieris ſæpè tumultuatur ibid. 46.necat. ibid. ſymbolizat cum anima ſenſitiua. ibid. non tranſmittit vapores ad caput. 278.63.regimen in totum corpus.ibid.eccentricum blas motiuum excitat. 219.8

Vterini affectus varij, 292.& ſeq.

Vteri ſtrangolatus. 108.45

Vterus vnicum tendinem ſtringit. 208. 43. gulam ſtrinxit.226.31.quomodo concipiat.48.. virginis duorum digitorum vix amplitudinem oſtendit.500.cordi æquiparatur. 352.1

Vteri membrana tragædias concitat. 130.18

Vterus contractus ſub conceptu ſe pandit. 481. conſideratur vt domus vacua. 96.50

Vtile & vnum qui nouit, is nouit plura particularia: non è conuerſo. 27.14

Vua comeſta pepetit morbidum. Gas. 66. 18. Hinc dyſſenteria,tormina, &c. ibid.17

Vua paſſa in elementalem aquam diſtillando deducitur. 68. 38. recens vulneraria muſtum & Gas exhibet. ibid. quomodo ſit paſſa. 208. 46

Vulnerata, & vlcera odoribus exaſperantur, vel mitteſcunt 71.17 ſanantur ſine acceſſu Alkali. 183. 11. fiunt vlcera, & quando. 346. 14. veſſicæ quomodo curantur. 152. 30. interna oſſifragos ſanat. 346. 17. ſtomachi læthalia. 177. 4. fellis mortalia. 132.30

Vulnera introducunt exoticam qualitatem 465. 71

Vulneraria potio continet Alkali.118.13.eſt lapis cancrorum. ibid.

Vulnerarij potus non potiuntur ampliori priuilegio,quam reliqua pharmaca.346.14.proſunt tuſſi. 346.14

Vulneraria fabricantur in ſtomacho. 340.11

Vulnerariæ herbæ operantur alkali virtute. 183. 20. reuiuiſcunt mercurium. ibid. potiones ſanant vulnera arcuum. 179.32

Vulnerum corruptionem necat colcotar. 200 35 Balſama è corio humano. ibid.

Vulnus difficiliter curatur ſi Lunæ radij illuxerint illud. 88.54

Vulnus modicum curatio difficile, & quare. ibid.

Vulnus in pede ſanatur ab alkali cancrorum ore ſumpto. 183.21.

Vulnus poteſt ſanari, abſque labiorum tumore, dolore. 310.85

Vulpes annoſa callidior iuniore. 16.34

Vulpis pulmo perperam in tuſſi. 162.37

Vultus humanus infinitus varietatibus. 126.23

Vveed-aſchen cineres è Scandia. 116.39

X

XEnexton ſuccini.472.145.ad fluorem ſanguinis.108 45. ſeptem planetarius pulius conſtrictus ad peſtem. 461.37

Z

ZEnit Cœli punctum. 464.65

Zelotypiæ æmulatio dura eſt, vt infernus.

Zibetum acquirit fragrantiam à putredine.257. 81. fœtidiſſimum dat excrementum. 262. 46

Zinailla quid. 462.50

Zinziber profert multum ſudoris. 256.9

Zooſophia animalium proprietas. 102.6.7

Zoophitæ viuit lien. 190.50

F I N I S.

INDEX
RERVM MEMORABILIVM
QVÆ IN TRACTATIBVS
De Lithiaſi, Febribus, Humoribus & Peſte reperiuntur.

Primus Numerus Paginam, ſecundus Paragraphum notat, & Littera c. Columnam.

ABDOMEN turbatur in Calculoſis & quare. 34.16
Abbatiſſa Calculo oppreſſa. 31. 13.
Abſtracto modo intelligere, quid ſit. 28. 3
Ablata Cauſa tollitur effectus. 135. 25
Abſurditates Scholarum. 113. 9
Abſceſſus quomodo fiant. 167. c. 2. Deſperati contingunt ſæpè naturæ ductu. 110. 12
Actiones corporales ſegnes. 25. 11
Actio ſpiritus acidi rodentis. 25. 7
Accidentia in febribus accuſant ſtomachum eiuſque vicina. 107. 13
Acida non tranſeunt ad venas ſine mora. 40. 17
Aciditas vaporalis peruadit nos ſine Febri. 95. 20. 21.
Acidus cremor Stomachi, in Salſum ſubter Fellis Dominum conuertitur. 135. 24
Academici Medici notantur. 45. 1
Acredo ex Alcali quomodo fiat. 31. 18
Acrimonia humorum, diſtat ab amaritudine, ſicut Piper à Colocintide. 12. 14
Acus pungit non volnerat. 46. 55
Adamas dat puluerem flauum. 13. 9. fricando paleas ad ſe allicit. 183. c. 2
Adoleſcentibus annis, quare profundius dormitur ſubſequentibus. 167. c. 1
Adultia non accreſcunt membra primæ conſtitutionis. 50. 2
Æſthiomeni ſanatio.
Ægri ſub conuenienti euacuatione melius ſe habent. 89. 5
Æthiops habet atrum cruorem & nullus melancholicus. 116. 46
Aer nouus per machinas ad ſodinas inflatur. 144. c. 1 anatomiſatur. 170. c. 2. Potis refertus ibid. quando ſanus. 180. c. 1.
Ægrotantium mutatio vnde. 150. c. 2
Æternum ite & venite quandoque pronunciabitur ad ſuſpenſos. 136. c. 1
Agonia ſuis Ideis pares imagines parit. 69
Agens eſt anima. 64. 96. 65. 108. calefactiuum omne quomodo agit. 74. 21
Alcali petræ deſtructiuum. 19. 14. lixiuiale ſub digeſtione fit acris. 31. 18
Alcalia intro abſumta ſaturantur acidis. 10. 24. 26. quomodo fiant idem ibid. pro ſaxifragio inutilia ibid. 26. in ſe combibunt acida. 31. 16. quædam ſopiunt dolores. 69. quædam dolores creant. ibid.
Alcaheſt eſt Paracelſi arcanum. 45. 2. eſt difficilis præparationis. 44. 23. ſanat lepram 53. 27. tædioſiſſimæ præparationis ibid. cuncta viſibilia penetrat vſque ad ſeminale ens ibid. agit abſque depauperatione ſui ibid. eſt ſimilis Mercurio. 26. 14. & fit ex Mercurio. 20. 17 quomodo agit. 502. 11
Alcis vngula rigorem Duumviratus compercit. 57. 54
Alienatio diſtributiua ſtomachi quid. 137. 8
Alexipharmaca Magiſtralia ex 100. ingredientibus. 150. c. 1
Algebræ ſuppoſitiones Natura non admittit. 152. c. 1.
Alimentum ſextæ digeſtionis in ſtomacho quando degenerat. 162. c. 2. vltima digeſtio quomodo degenerat. 97. 5
Allium & ſpiritus vini ſopiunt dolores. 52. 22 63. 86.
Alhaudel & Diagridium bina compoſitorum columna. 86. 2. & 3
Aloës ſola innoxia. 86. 6. & 117. 54. luſtrata. 86. 6
Alkermes examinatur. 93. 12
Altohizoim quid. 39. 22
Altiſſimus Medicum & Medicinam è Terra creauit. 144. c. 1
Alumen quomodo fit 26. 13. eius præparatio. 116. 20

Index Rerum Memorabilium.

Aluus laxus ægrotat piger laborat. 92. 14

Alui excrementa in vtero, ſunt cinerei coloris, quia deeſt ſcoria. 139. 35

Amara in Scholis latent notabiliter. 63. 87

Ambroſius Paræus fœtum petrificatum excidit. 16. 11

Ambuſtionis actus in viuis fit efficienter ab ipſa vita, occaſionaliter ab igne. 64. 101

Amens carebat 17. dies potu & cibo. 35. 21

Amentes quare frequenter Peſte pereunt. 180 c. 2.

Amentia vnde 54. 38. Quid ſit 63. 84. genus 90. 21. eam faciunt quædam ſimplicia. 57. 54. omnis ex Hypocondrio. 134. 13.

Amigdalinum lenit ortam contractuiam in Colica 67. 132. humectant. 37. 7

Amuleta præſeruatiua. 180. c. 2

Ancilla veſcebatur Araneis. 187. c. 2

Andrea Veſalio teſte, nunquam Galenus vidit Anatomiam. 57. 50

Anginæ ſigna. 15. 5

Anima eſt Simulacrum Dei. 53. 31. humanis conceptibus imperuia ibid. differt à ſpiritu impetum faciente ibid. & vita ſunt diſtincta, tanquam abſtractum & concretum ibid. 32. ſenſitiua eſt pediſſequa mentis immortalis ibid. 33. eius ſedes 54. 35. ſola lætari, triſtari, dolere poteſt ibid. 35. concipit res ſenſibiles & quomodo 55. 38. ſibi concitat amorem iram, &c. per applicationem ibid. format in Archeo ſuo characteres ibid. eius mandatum inſtantaneum eſt. 62. 75. ſolo radio luminis defertur, perinde vt obiecta viſus percipiuntur ibid. ſentit pungentem cultrum quem non infirmat ibid. 87. ſenſitiua immediatè ſentit obiectum doloris 64. 96. ſuſcitat diſpoſitionem, explicat, & perficit Pharmaca 65. 104. confunditur à Scholis cum calore ibid. ſuſceptas vires ſibi applicat & quare ibid. 105. primum dolet tandem aſſueſcit 69. in ſanguine 81. 6. ſenſitiua in Archæo receptrix. 107. 18. ſemel credens ceſſat, donec de nouo obiectum illi refricetur. 167. c. 1

Animal putridum non eſt Animal. 81. 1. Phantaſticum 164. c. 2. abſque vita eſt cadauer. 53. 28.

Animalis ſpiritus ab ipſa vita illuſtratur. 53. 28. ſemina non ſunt fœcunda niſi cum perturbatione libidinis. 164. c. 1

Animi paſſio digeſtionem ſternit. 174. c. 2

Animans omne, ante præuaricationem erat homini ſubiectum. 169. c. 2

Annus ab Hieme incipit. 94. 4

Annolus contra Hemorroidum dolores. 78. 39

Anodinum apoplecticum fit per errorem ſextæ digeſtionis. 60. 64

Anodina ſimplicia ex opio, &c. 61. 72. varia quæ dementant, & ſenſum tollunt 67. 83. in Duumuiratu cerebrum præcipitant; extra Duumuiratum Gangrænam & ſtuporem facit ibid. non ſunt frigida licet ſtupefaciant ibid. 87.

Antidotus non reſtaurat ſemel infectum. 172. c. 2. leue venenum admixtum habet 179. c. 2

Antimonium vomitiuum, venenum. 103. 5. laudatur & Mercurius ibid.

Antrax Bubo Eſchara ſunt effectus à Peſte. 162. c. 2.

Anxietatis conqueruntur icterici in Stomachi orificio. 136. 3.

Appetitus rerum inſolitarum ſoluit frequenter lentam Febrim. 73. 6. & 7. quid deſignat 13. 17.

Apicula pungit ac vulnerat. 63. 87

Apocalypſis de Peſte 150. c. 2

Apoplexia. 90. 18. eius ſanatio 103. 7. Scholarum. 55. 41. Paracelſi. 56. 41. priuatiua quando ibid. 46. non eſt obſtipatio quarti ſinus cerebri 57. 49. recens curatur vomitiuis ibid. 50. incipit in præcordiis & in cerebro non niſi per Deuteropatiam ibid. 51. cauſam inquirit author. 58. 54. ab Hypochondrio ibid. poſitiua ac morboſa quæ 59. præaugurantur ex colli breuitate & quare. 60. 64. Anodinum generatur occaſionaliter ibid. 66. confeſtim excitatur, & quare. 61. 69. Anodini natiuitate præcedunt ſigna prænuncia ibid. & ſeq. prænuncia ſigna vertigo nauſea ſtupor ibid. 69. lenis eſt in Archeo præcordiorum ibid. quare non cedit à Medicis à ſeplaſia factis ibi. 70. eius anodinum mitius quam epilepticum ibid. ſi acrimoniam acquirit vlcera parat ibid. Virus ponticum eſt & Atrophiam minatur ibid. inſtantanea fit quandoque ex mineralium Suffitu ibid. 73. latet in Archeo 62. 76. eſt morbus hereditarius ibid. graſſatur per integras familias ibid. & Paralyſis varietates vnde ibid. 76. non eſt morbus priuatiuus 63. 80. generatur occaſionaliter ex virulento præludio in præcordiis concepto ibid. 80. topicæ generationes vbi fiunt ibid. 82. eius anodinum fit per ſextæ digeſtionis errorem 60. 64. eius venenum cauſat atrophiam. 61. 7

Aporrea cupri. 47. 16

Apoſtemata à vitio diſtributiuo 137. 8. varia ſuſcitat alimentum degeneratum ſupra hepar 98. 15. ſtabiles dolores ex indignatione Archei. 66. 115

Apozemata Scirrhos vix ſanant. 55. 23

Aqua quare ſupernatabat ſpiritus Domini. 12. 5. replet terræ vacuitatem fructibus ibid. continet deſiderium impregnandi ſemina. 12. 5. ſeminalia deſideria quare non fructificanc more Plantarum ibid. 6. pellucida continet chriſtalli ſemen 13. 8. migrat in petram ibid. 10. mutatur in Renas & cruorem 14. 15. ardens vitæ. 18. 2. coagulatur frigoris formidine ibid. 6. vi ſeminus petrificatur ibid. pluuialis quare non corrumpitur. 22. 13. poſt ebullitionem turbida eſt ac confuſa. 35. 20. intumeſcunt vtraque Lunæ ſtatione. 57. 54. Regis ſpirat ponticum odorem qui cordis palpitationem generat. 61. 71. quare liquida ignorant Scholæ 64. 91. 4. ſtillans è veſicatoriis eſt cruor tranſmutatus. 1. 94. ſanguini permixta non fluctuat niſi per corruptionem ibid. 5. non eſt ſed fit ſalſa ibid. ſimplex in oculo quare dolet. 92. 8. ſcaturiens è Sabulo ſimplex & optima eſt ibid. per canales decurrens vel è lutoſo fonte maligna ibid. per ſe nec cruda nec cocta dici meretur ibid. herbarum diſtillatæ ſunt earum ſudores. 92. 1. Polus. 100. 8. cruori ſupernatantem flauum, bilem Scholæ vocant 113. 13. Pluuiæ non continet tot liquores quot ſunt creſcentiæ terræ. 116. 38. in ſanguine eſt quaſi curtus reſpectu hominis inſidentis ibid. 46. Nili nitroſa

Index Rerum Memorabilium.

troſa. 154. c. 1

Aranea animal timidum. 187. c. 2

Arbor è fructibus eſtimanda. 115. 33

Arcanum corallinum 102. 10. Arcana Febrium varia. 110. 13. occultè præparantur lege totum paragr.

Archeus morborum author 11. 1. inuiſibilis rerum, regitur à mundo intelligibili 12. 5. quomodo abducitur ad aliena opera 29. 5. quid ſit ibid. eius reſpectu omnia rotunda. 32. 19. quando in vena caua malè afficitur. 33. 10. ad eluendum hoſtem accerſit laticem. 34. 16. omnia impura ad cutem propellit. 59. 59. fugit, ſentiens occaſionale venenum 61. 69. ideam cadauerоſam concipit ibid. omnis alterationis opifex 77. 26. & 32. per interualla ſibi quietem imperat. 94. 6. mouet vitam vt hoſtem excutiat 95. 9. iratus proprio timoſi accenditur ibid. 16. quare æſtuat ibid. febrium fine, olidum ſudorem fuodit ibid. & 17. quare ſuſcipit iram indignationis 100. 5. in prægnante metuente ſigillum rei in fœtum deportat ibid. ſi imaginem inductam habet inutilis fit regendum corpus ibid. quare excandeſcit ibid. ſuas patitur perturbationes. 107. 11. animæ ſenſitiuæ diuerſorium 107. 12. lege totum paragr. ad 14. luxuriat propria libertatis inſolentia. 110. 11. ſe componit ad tranquillitatem ſuperata febri 110. 13. ex ſui indole habet animales perturb. 161. c. 1. eſt velut hominis lucida imago & patitur cum corpore & non contra. 165. c. 1. quicquid deſerit moritur & non reuiuiſcit ibid c. 2. ens ſeminale. 167. c. 1. expeditus perturbationibus, viuis ſecurus. 169. c. 2. primum viuens & vltimum moriens. 171. c. 2. olfacit facilè quæ intus ſunt ibid. meminerit. 174. c. 2. mortem fugit, & putredines ibid. terrefactus ac fugitiuus, corpus non ſe poteſt tueri. 179. c. 2

Argentum in Caryſulca diſſolutum ſoſpes perſtat. 93. 10

Argumenta Scholarum de humoribus. 113. 13

Ariditas partium à vitio diſtributiuo. 137. 9

Ariolator vel cruoris inſpector. 117. 51

Ariſtotelis ſententia de calculi generatione. 11. 2. negat internum calculi efficiens. 15. 2. ſcientia. 44. 23

Aroma Philoſophorum. 32. 14

Aromatum præſtantiſſima, ſunt peſtis ſuſceptiua. 179. c. 2

Aroph. Paracelſi. 32. 14. præſeruat à lithiaſi. 48. 23

Arſenicum biberat ancilla. 172. c. 1

Arteria ſub dolore indureſcit & relaxatur ſudore. 68. 132. nullum ſuccum ſibi è ſtomacho cho trahunt. 90. 11. trahunt ſpiritum inebriantem. ibid.

Artifex qui vitrum teſtas, &c. per ignem coquit nunquam elementa copulari poteſt. 131. 18.

Artiſta ab aquæ fortis odore patitur cordis palpitationem. 95. 20.

Aſcarides ex indigeſtis è ſtomacho dimiſſis cibis. 92. 16

Aſini Apulei vmbra. 31. 13

Aſparagus putreſcit vrinam. 31. 17

Aſtma membranam pulmonis contrahit ſicco 67. 131. quomodo ſanatur 101. 39. loca. 297. Scholarum ridicula cauſa. 139. 35

Aſtrologi multa fugiunt quæ norunt eſſe falſa. 252. c. 1. Aſtri Bethlemici operationem ignorarunt. 176. c. 2

Aſtrologus ſe ſuſpendit. 56. 46

Aſtrologia prædictoria examinatur. 176. c. 2. 177. c. 1

Ataxia materiæ quid. 27. 30

Athletarum pletora. 83. 27

Atrabilis Scholarum quid. 115. 24

Atrophia ex apoplectico Veneno. 61. 70

Attractiuorum claſſes. 187. c. 2

Aues lotio, & rene carent, non felle. 114. 24

Auicenna ſe multa vidiſſe iactitat. 187. c. 2. de confidentia ægri in Medicum. 147. c. 1

Aula VVirhal. 31. 13

Aura vitalis hoſpitium vitæ. 106. 5. morborum faber Hypo. 106. 8.

Aurium ſordes amaræ non autem bilis. 129. 10. & 117. 53.

Aurum ex quatuor Elementis veterum doctrina. 11. 2. eius oleum. 15. 9. deſtructionis duæ regulæ ibid. filus cur frangitur 28. 31. floriſantale. 45. 1. fit ex Mercurio. 45. 4

Authoris libertas. 29. 4. hominis gratiam non cupit ibid. non medetur ſpe lucri 37. 3. non curat vtrum dormiuerit æger nec ne. 91. 7

Author inſenſilitatis eſt glaciale venenum anodynum. 52. 26

Authores morborum vita Archeus fermenta. 11. 1

Auxilia medentum. 91. 1

Auxiliatur non debet addere debilitatet. 84. 32

Axioma de introductione formæ in materiam diſpoſitam falſum. 14. 15. Chimica. 46. 10

B

BAſilius Valentinus de Tartaro. 24. 4

Baccæ nigræ hederæ, ſtomacho ſunt gratæ quia diaphoreticæ. 180. c. 2

Baſiliſci & Catoblepæ virus. 147. c. 1

Balſamus innatus vrinam à putredine ſeruat. 27. 16

Betulæ liquor laudatur in calculo. 44. 29

Bezoar & eius præparatio. 104. 14

Bilis generatio examinatur. 79. 8. educta olet cadauer, non ſtercus. 87. 19. retorrida non eſt in corpore viuente 129. 71. atra quomodo differt à flaua. 120. 75. flaua calida quomodo fit frigida. 119. 73. vbi generatur. 114. 21. vitrum ſit humor igneus. 125. 17. ignea recoquitur ferreum humorem. 184. 4. quomodo per cruorem citra contagiem ad cerebrum defertur. 134. 14. non eſt humor de noſtris conſtitutiuis. 139. 54

Blas & lumen quid. 113. 4

Bolus per ſpiritum vrinæ degenerat in nitrum. 29. 13. ſoluitur in vrinæ ſpiritu. 33. 4. vrina apud ignem liqueſcit & quare 51. 20

Boues & oues noſtram Peſtem non contrahunt.

Borrax quomodo fiat. 18. 6

Bos non ictero ſed malleo periit. 135. 22

Boulinus. 135. 23

Brutis innaſcuntur lapilli ſed non ex cauſis

Duelech. 51.23
Bubo affectus Peſtis. 161.c.1
Bubones venereos à ſordida meretrice, 156.c.2 cauſa ſub axillis, &c. 163.c.1
Buſo Peſti applicata non tumeſcit. 284. c. 2. ſtatim dolorem lenit. 185. c. 1. zenexion. 183. c.2,185. c.1. ſaxis innaſcitur & non putreſcit.

C

CAcochimia optat purgationem. 81.7
Cacœtes vlcus. 101.9
Caco-alexiteria ſi venena eſſent non poſſent arcere terrorem. 179.c.2
Cadauera petrificata in criptis. 13. 11. fit petra mineralis. 14. 16. vixit quandoque, excrementum Scholarum nunquam. 130. 12. cadaueris dens extinctis viribus viui dentem marceſſit. 164. c. 2. abit in vermes & hi ſexualiter iterum generant. 173. c. 1 ſenſim extinctum plus nobis friget quam cadauer podagricus. 174. c. 1. qui tangit fit impurus. 176. c. 1. humanum ſuſpeoſum ſuo odore peſtem generat. ibid. eſt ſimilis fimo equino, qui non fraceſcit quandiu calet. ibid.c.2
Caduci loca. 29. 7. venenum cum adſtrictione inebriatiuum. 52. 26. in caduco anima ſenſitiua fit inſenſitiua. 54. 38. animæ poteſtates diſſipat. 61.74
Calcarius lapis propter ſal acidum vitro ineptus. 19. 7. vnde.
Calcinatio humida quid. 25.12
Calculi materia Scholarum, pituita, 15. 2. Vulcanum gerimus nobiſcum. 26. 14. in belluis alia ſurgunt radice. ibid. & ſunt nobis medicamina. ibid. quare naſcuntur. 32. 22. tinctura vnde. 103. 16. tincti friabiliores pallidis & quare. ibid 34
Calculus renum calorem parit. 16. 8. veſicæ comitatur ſtranguria. ibid. in ictericis quieſcit. 34. 16. fit materialiter ex vrina ſine calore. 16. 10. quando & quomodo generatur. 20. 16. renum frequentior veſicæ. 27. 21. renum quare fuluos. ibid. 23. veſicæ quare albicans. ibid. quare durior. ibid. cum febri in viro nobili, 31. 14. inſolitos. 35. 23. non duros congelata vocat Paracelſus. ibid. Fellis. ibid. erecto quare ceſſat dolor. 34. 14. ex cryſtallo trito & ignoto non ſanatur. 43. 17.
Calida putredini reſiſtunt. 77.35
Calor noſter à vita fotus. 130. à ſolo ſpiritu cauſaliter à ſpina occaſionaliter. 74. 27. Thermarum & calcis ignorant Scholæ. 76. 16. non eſt febris conſtitutiuum ſed conſequens. 99. 7. & 8. natiuus ex lumine, vita, motu & blas alterante. 113. 4. coquens Scholarum aſylum. 120. 75. non eſt de eſſentia Febrium. 108. 2.
Calx duplex ſal Alcaliſatum. 96.29
Camphora in aqua forti ſoluta non mutatur. 25. 9
Cancer. 115.29
Cancri quare in ſaxatilibus locis reperiuntur. 14. 17.
Cancrorum lapis abſterſiuam reddit vrinam. 31. 17. lapidum mira congelatio. 44.31
Cancer morbus à Scholis incurabilis. 51. 20. eſt acutiſſimi doloris & continuæ exeſionis. ibid.
Candelæ flamma comparatur animæ ſenſitiuæ. 54. 35
Canis quomodo fit rabioſus. 106. 9. edit flauum ſtercus infantium, lactis ſaporem habens. 137. 11. ante rabiem inuidiæ alit conceptus. 168. c. 2. ab impreſſo veſtigio herum nouit ibid. è natiuis primo-genitus rabidum ſuperat. ibid. olfactu nos excellit. 171. c. 2. dum cadauer vorat non ſentit frigus. 174. c. 1. non edit canem niſi infumatum. 176. c. 1. non edit lardum ad pedes heri confrictum. 178. c. 2. comedens caſeum ſub axillis geſtatum deſeruit herum ſuum. 183. c. 1. rabidi idem toxicum. 187. c. 1. ludens ſi dente iecerit vulnus citò medicabile. 168. c. 1. irato dente vulnus particeps veneni. ibid. rabidus amentiam communicat. ibid. rabiem ſua morte luit. 162.c.2
Cantharides acuunt vrinam corroſiuo veneno. 31. 17.
Capilli vide Pili.
Caput accretionis fons quod Gibboſi confirmant. 58.55
Carbonum Gas ſtomachum ſubuertit. 172. c. 2.
Carcinomata quomodo curantur. 101. 9. vberum. 139.35
Cardanus de Peregrino calculum ſanante. 54. 14.
Cardinalis Princeps infans tertiana decubuit. 91. 2.
Catiza ex opilatione. 15.5
Carnes ſale madentes penetrat fumus. 14. 16 non bene ſeruatæ facilè nobis putredinem inurunt. 169. c. 2. & Piſces ſæpe morborum tabem continent. ibid.
Caro viperina. 188. c. 2. viua amburitur facillimè. 64. 37. excoriatur ab oleo bulliente. 64. 101. mortua tardius crematur. ibid. eius liquor in viuis per indignationem animæ ſenſitiuæ celerrimè in acre liquamen conuertitur. ibid. antequam corrumpatur aceſſit. 69. toſta à cruda non ſolet diſtingui ſpecie. 131.21
Carni & ſanguini ineſt imaginatio amoris timoris, &c. 164.c.1
Carlina olim ab Angelo Imperatori oſtenſa 192. c. 2.
Caſeus quomodo fit, & liqueſcit. 19. 9. innato glutine coagulatur. 19.7
Caſtrenſes febres vix calent. 97.7
Catalepſis ab ore ſtomachi. 96. 29. iam faciunt quædam ſimplicia. 57.54
Catalogus incurabilium eſt ignorantia. 36.1
Catheretta nouum inuentum. 44.34
Catochus ab ore ſtomachi. 96.29
Cathari relegantur. 81.1
Catulæ incorruptæ mammæ tuberant. 167. c. 1. luxurians ſi lambat manum pueri eam veſicat. 168. c.1
Cauſa occaſionalis, 107. 16. Febrium 96. 1. vera rigoris. 94.17
Cauſæ violentæ quare dolent. 64. 97
Cauſarum cognitio vnde diſcenda. 18.1
Cauſidicus quare non honoretur vt Medicus. 28. 2.
Cauteria inutilia. 31. 12. in febricitantibus pauca excrementa eiciant. 97. 6. in Febribus exſiccant. nec ſolitum pus edunt. 81.4

Cautela

Index Rerum Memorabilium.

Cautela in adminiſtrandis diureticis. 31. 16

Celum peribit Aqua verò non. 37. 7

Cephalalgia ex arteriali degenerato alimento. 90 18.

Ceram non penetrat aqua fortis. 39. 14

Cerebrum duabus tegitur membranis, ſenſus acutiſſimi 62. 75. in delirio ſagittatur. 98. 13.

Cereuiſia tenuis, vino nupta, pani coctò admiſcuatur pro febricitanti. 99. 6. non deponit melancholiam. 116. 45. nouella ſtranguriam cauſat. 27. 20

Chalogogon Scholarum non ſanat morbos bilioſos. 87. 15

Chelis continua viſcerum. 54. 35

Chilus vbi induit cruoris colorem. 35. 21. in canis ſtomacho ea oſſibus commeſtis. 20. 25. ſimilaris è cibis fit in ſtomacho. 113. 9. non ſegregatur in quatuor humores. ibid. totus quomodo fit Scholarum pituita. 115. 26. fit in vrina nubecula. 135. 22

Chimicus reſoluit Duelech. 40. 14. incidit in cordis palpitationes. 61. 71. & ſanatur laudano. ibid. 71.

Chimia vilipenditur ſarcaſmis. 102. 1. ſtudium. 40. annorum labor. 144. c. 1.

Chirotheca Imperatoris petrificata. 13. 11

Chiromancia monſtrat lineas Apoplexiam minantes. 62. 76.

Cholera mutat ſanguinem in liquorem pungentem. 116. 38

Chryſulca non penetrat ceram. 914. in terram effuſa eam ſoluit non fermentat. 120. 76

Cibus & potus aceſcunt in ſtomacho. 20. 23. inordinatus excitat ideas paroxiſmales. 108. 7.

Cicutata remedia officinarum. 86. 2

Citri ſuccus Duelech in vitro minuit. 40. 17. aciditas calore dureſcit. ibid.

Claues ſapientiæ detinent Scholæ. 39 14

Cliſter repudiatur. 91. 8. belluinum remedium ibid. 8. nunquam aſcendit à Ileon. 92. purgans reſoluit cruorem in meſenterio ibid 9. laſciuis hominibus familiaris. 92. 13. ea furfuribus & malua minus nociuum. ibid. 18

Coagulatio rerum varia & diuerſimodè. 18. 6

Coctio non expectanda in morbis. 88. 24. & 99. 1.

Coctio vrinæ eſt eius promotio. 33. 10. in Febribus eſt tenacis materiæ inciſio. 98. 19

Coleotar vi medica diues. 48. 21

Colica in Calculo à contractura 34. 16. eius dolor ea acido. 68. 136. earum humor acidus. 115. 29.

Colocyntis laruatur Alhandal 86. 2

Columbarum ſtomachi vires. 43. 25

Colores non deſignant fictos humores ſed imitantur vitæ mediæ proprietates. 117. 49. deiecti excrementi ſunt effectus Pharmaci. ibid. 53.

Coma ab ore ſtomachi. 96. 29

Comes & monialis ſpaſmo moriuntur. 38. 11.

Comitialis poſt 24. annos. 90. 18

Componimur originaliter ex vitali ſemine. 116 47.

Complexiones elementales veterum. 106. 3

Computum humorum. 81. 4

Conchilia quomodo incruſtantur. 14. 16

Conglaciatus à frigore ad Hypocauſtum non defertur. 83. 22

Contagium in Peſte dum vadit in ſpiritum vix per horas. 4. viuitur. 95. 22

Continens cauſa quid ſit. 96. 1

Continuæ febres ex ſcoria 98. 14. in eis acutiſſimus calor. 108. 5.

Contractura quomodo mitigatur. 31. 16. in vnoquoque dolore 66. 115. non dolet ob contracturam. ibid. 118. eſt ſenſationis effectus. ibid. mortalis in torminibus. ibid. 121. interpolats in membranis omnibus. 67. 131. cauſa Scholarum eſt ventus, & humorum decubitus. 68. 135. indolens quæ. ibid. 136. contracts veſica ſæpe litotomos fefellit. ibid. 132. familiaris affectus partibus. 94. 7.

Conuulſione obliqua contrahuntur venæ & arteriæ. 94. 7

Coquendo non acceſſit potibus virtus. 99. 6

Cor quare non durior oſſi. 29. 7. laborat per vitæ ſpiritum. 123. 6. ad ſplenem extendit. 40. arteriis. 127. 23. eius palpitatio ex odore aquæ regis, 61. 71. Parenchima, viſus vitale. ibid. 24.

Corallus lapidea planta. 14. 16

Corallorum & perlarum calcinatio. 104. 10

Cornu calcinatum non habet ſal. 21. 28. Cerui neutrum inter lignum & os 13. 13. Cerui limatum dant lacteum ſuccum. 104. 16

Corpus ea ſe non ſentit. 51. 14. totum in vita eſt perſpirabile. 98. 7

Corpora mixta cuncta ea aqua. 12. 3. coguntur ſemine ſpecifico ibid. non agunt in corpora Phyſicè. 25. 10. tranſmutantur per Ignem vel fermentum. ibid. 12. ſalium ſuos combibunt ſpiritus. 26. 16. febrientium impura ſecundum Hip. 99. 4

Corroſiua & venena euadunt dulcia. 103. 4. per ignem miteſcunt. 100. 4

Corroborare per gemmas & perlas quando fruſtraneum. 110. 12

Coryza quid & vnde. 15. 5. & 139. 35

Cranium ſub trepano ſentit. 16. 45

Crampi ſunt muſculorum. 68. 134.

Creta Podagrica 19. 14. Criſpatio cutis in dolore vnde. 66. 115

Criſis negligitur. 98. 18

Criſtallum tritum & ignitum fruſtra in calculo. 40. 17

Crocus temperat ſtranguriam & quare. 16. 9

Cruor ea Aqua 14. 15. eius terra volatilis. 29. 7. Theſaurus vitæ. 107. 5. extrauenatus fit cadauer. ibid. & vrina quando ſeparantur. 35. 22. nunquam orbatus ſale proprio. 51. 21. non mutuat ſal ab excrementis. ibid. vtrum ab anima informetur. 63. 93. abundans vertitur in axungiam. 115. 29. cur non vertitur in Bilem. ibid. in Scholis non eſt compoſitum naturale. 119. 67. vnicus ex 4. humorib. 121. 87. in contuſionibus variis coloribus depingitur. 123. 6. extrauenatus ſenſim priuatur vitæ ſodalitio. ibid. in venis manet fluidus etiam in cadauere. 128. 2. & lac ſunt integra exiſtentis. ibid. finis vt ſolida nutriat. 132. 22. pars optima Scholarum pituita ibid. 23

Cuſtos parat muccum ex latice. 127. 26

Cuſtodis errantis ignorantia. 123. 5

Cutis contrahitur leui iniuria. 68. 132

Cynyſes ea puluere terræ per miraculum. 11. 13. aquæ ſoboles naturaliter. ibid.

Index Rerum Memorabilium.

D.

DAnci ſeminis odor, domat odorem ſaneum. 14. 19. à lithiaſi præſeruat. 48. 23. & 39. 14.

Declinationes inſolitæ ab Humoriſtis agnoſcuntur. 110. 12

Decocta quæ febrientibus nocent. 93. 3

Definitio rerum aptiſſimè à cauſis conſtituentibus petitur. 97. 3. Phiſica. 100. 1

Degeneratio fit admiſtione rei extraneæ. 97. 3. 98. 6.

Delirium patitur anima ſenſitiua. 54. 38. agit citra capitis rotationem. 57. 54. exauctio Febris quomodo fit. 38. 11. futurum prædicit vrina clara non tincta. ibid. in Febribus ex Mania febrili. 89. 5. & Febris ſunt in radice iunctim. 90. 21. & Amentiæ ſagittatur habitant in præcordiis. 98. 14. in Febri in lotio claro poſt flauum. 134. 18

Delitia varia iuxta ſortem veneni. 109. 8

Demerſio quomodo necat. 56. 45.

Demorſus concipit caninam inuidiam. 168. c. 2

Dens cadaueris, hominis viui dentem mortificat. 164. c. 9

Dentis materia, neque os, neque petra 13. 13

Dentes ſentiunt. 46. 54.

Deriuatio ſæpè profuit multis topicis morbis. 84. 38. in Febribus eſt impertinens 85. 40

Deus non fecit mortem. 28. 1. & 150. c. 1. creauit Medicum, non penurioſum. ibid. fecit ſufficientia ſordium emunctoria. 85. 44. ſolicitus tam pro Paupere quam pro Diuite. 158. c. 2

Deuteropathia in Apoplexia, & ſimilibus 55. 54.

Dextrum vel ſiniſtrum non eſt in rotundo. 56. 45.

Diabetes mutat cruorem, in lotium lacteum 116. 35.

Diabolica incommoda ipſum Archeum infeſtant. 162. c. 1

Diagridium & Alhandal. 86. 3

Diaphoreticum Paracelſi, ſanat Apoplexiam. 57. 21.

Diaphæreſis eſt continua naturæ præſcriptio. 51. 58. vix ſufficit ad ſanandam Peſtem. 162. c. 2.

Diaphragma quando anguſtiatur. 67. 131. in viuis vndique peruia. 89. 7

Diſpnæa in Peſte inſenſilis differt à ſudore. 162. c. 2.

Diaria ſedet in ſtomachi cauo, à vomitu peracta digeſtione ceſſat. 96. 23

Diarrhea. ſanguinem mutat in cruorem ac putidum lutum. ibid. lethalis peccat vt laxatiua. 117. 56. quæ excernit ſunt excrementa quæ morbus vindex fabricat. 121. 80. eius cruor fit aqua ſalſa. 91. 5. ex indigeſtis è ſtomacho deſcenſis cibis. 92. 16

Digeſtio in Peſte & in Febribus leuis & pauca. 181. c. 1. eiuſdem errore generatur apoplecticum anodinum. 61. 70. ſextæ liquor carni aſſimilatur. ibid. 6. liquor ſi errat fit anodynum Apoplecticum. ibid. ſigna indicant quod fermenta ſtomachi fellis, &c. redierunt. 135. 21. Digeſtiuæ & diſtributiuæ vitium icteri cauſa. 137. 8

(de) Digeſtionibus animalium tractatus. 19. 13

Diradiatio eſt motus vel ſenſus. 61. 75

Diſcant Medici iuniores quod humores ſint mera deliria. 62. 5

Diſpenſatoriorum vana pollicita. 88. 1. Origo 103. 8.

Diſputat author contra Scholas. 78. 6. de frigefactione. 83. 23. de venæ ſectione 84. 38.

Diſſectio ſub Pyloro difficilis. 109. 9

Diſſoluta vitrioli mutantur in alumen. 105. 20.

Diſtillata recalcitrant Scholæ. 128. 4

Diuretica qua proprietate agunt. 128. 11. per ſe calculi progeniem non reſpiciunt. ibid. Laus in Nephriti. ibid. quomodo vrinam pellunt. ibid. 18

Dogma Gentilitium Caloris & Frigoris cum ruſticis commune. 32. 21

Dolor feruoris imago. 35. 20. Nephriticus vnde. 50. 2. Scholarum triſtis ſenſatio. ibid. 4. quid ſit. 54. 36. accenſus fiunt immediatè in centro iniuriato. 63. 90. quare Lunæ inæquabilitati reſpondet. ibid. 91. conuulſiuis ſe contrahit. 66. 115. differentia. ibid. eius proprium contrahere ac conuellere. 68. 135. omnium contracturarum author. ibid. in labris vulnerum. ibid. præſupponit exhoſum hoſpitem. ibid. 136. à ſolo ſpiritu cauſaliter à ſpina occaſionaliter. 74. 17

Domus clauſuræ Peſtem tollunt. 180. c. 2

Duelech quare non coagulatur vt reliqua. 19. 14. quare non fortis calcineæ. ibid. quare à Paracelſo ita dictus. ibid. caret ſale. 21. 30. inuiſibilis eſt in clara vrina. 22. 32. combuſtam relinquit terram inſipidam. 23. 34. compoſitio. ibid. ex meris volatilibus. ibid. 42. proceſſus. 24. 1. non eſt mucago. 25. 9. ex inuiſibili initio. 26. 14. eius vterus. 27. 22. diſpoſitio. ibid. examen. 30. 9. reſolutum. 35. ſanatio in quo conſiſtit. 39. 12. non reſoluitur corroſiuis. 176. 11. non per gradus indureſcit. 41. 19. diſcite in vitro diſſoluere & prope ſitis. 43. 38

Duumuiratus, ſtomachus, & lien. 59. 59

Dyſſenteria ſtillat, proprium inteſtini muccum. 15. 6. in ea os amaricat ſubinde. 124. 14. 133. 22.

E.

EBur inter os & lapidem neutrum. 13. 13. calcinatum non continet ſal. 21. 28

Ecchimatum Vibices Archeum affectum notant. 161. c. 2.

Edemata à vitio diſtributiuo. 137. 9

Electuarium iuniperinum, egregium ſolutiuum 90. 13.

Elementa tantum tria 42. 2. frigida. ibid. non eſt fermentatio ob conſtantiam. 110. 78. carent tranſmutatione. ibid. & 121 85. ignis. 122. ignis Veneris. 45. 1

Embrionis hirci veſica. 44. 30

Empyricus Galeni preceptor. 37. 3

Emplaſtrum ad quartanam. 102. 12. & 110. 13.

Emproſtotomium quid. 66. 112

Emulgentes venæ. 33. 8

Emunctoria circa aures in Inguine & ſub axillis. 158. c. 1

Endemicæ omnes citra ſitim necant. 98. 7.

Index Rerum Memorabilium.

Ens potentia quid 20. 6. primum lapidum ſuccus lacteus. 41. 21. exiſteos in perfectione quid indicat. 118.65

Entia prima chimicorum. 39. 14. quinta morborum Paracelſi. 158. c. 2. 159. c. 1.

Ephemera ſeder io ſtomacho, ceſſat à vomitu, 96. 23.

Epidemico nomine Sholæ deceperunt. 15. 2. c. 1. 170. c. 1.

Epilepſia ſingulare veoenum anodynum habet, 63. 86.

Equa luxuriaos vogulas ſuas veneoo imbuit, 168. c. 2.

Eryſipelas ioſolitum frigus non rigor. 95. 18. ſanatur ſaponariis medelis. ibid. cum putredine adiuncta. 76. 8. ex acido 115. 31. 124 14. Medico ignotus. 146. col. 1. à ſpiritu vitali Alcalylato. 191. c. 2

Eſcharæ lætales vnde. 179. 191. c. 2

Eſſe rerum conſiſtit in ſimplicitate ſuæ ſpeciei. 170. c. 2.

Euacuationes mioorатiuæ pro Calculo ſunt Scholarum ſomnia. 31. 12

Ex corde manant Adulteria, &c. 16.40

Excrementitium vitale inobediens. 62. 77. defedatum fit cauſa occaſionalis, 106. 16. à vitio digeſtiuo ac diſtributiuo, vel ab inſpitatis. 107. 6. oon ſubiotrat eſſeotiam febrium, ibid.

Exemplum oobile de olidis matolis. 38. 8

Exhilarantia Scholarum rarò digeruntor. 63. 4.

Externa fomenta calculoſis proſunt. 31. 17

Expertiſſimi per hominum mortes qui. 36.2

F.

FAlco mortuus & putridus à viuo deuoratus peſte ſuæ ſpeciei corripitur. 176. c. 1

Fame penè extinctum, affatim alere non licet. 82. 12. mon fertur ad Ferrum aut glaciem, 130. 13.

Febris, vel antecedit, vel comitatur morbos. 73. 1. amentibus incognitos. ibid. definitio Scholarum. ibid. Caſtrenſis abſqne calore necat. ibid. non ſanatur per refrigerantia. 74. 16. calor eſt productum poſterius. ibid. hoſpitatur extra materiam febrilem. ibid. eſt accenſus in imperú faciente Archeo. 9. 18. radix eſt ipſa materia peccans. ibid. 19. materia ſi caleret febris non intermitteret. ibid. 22. poſt mortem calor cum vita perit. ibid. 24. exemplum ad cognitionem & ſanationem. 75. 29. maligoa adiunctam habet putredinem. 76. 8. putredo in fieri, ſi propellitur foras, ſanatur æger. ibid. putredo in facto mox mortem defert. ibid. ſub ſinem ſpontanens ſudor. 15. 9. calor ab Archeo. ibid. 14. cruorem vari formiter turbat. 77. 89. non habet ſyngamium com aſtris. 80. 15. curatur ſine venæ ſectiooe. 82. 9. materia non fluctuat io ſanguine. 85. 43. & ibid. 59. materia intus vaſis adhæret. ibid. lethalis cum conoulſione & intercalari remiſſiooe. 95. 9. remedia quando ſumenda. ibid. 11. malignarum & continuarum notæ. ibid. continuæ rigent ab aciditate iotos degente. ibid. 20. doctrina confirmatur ab ipſo febriente. 91. 1. materia ſemel facta fluida oon ſuperuenit noua cruditas. 98. 19. Diæta. 99. materia venis pertinaciter adhæret. ibid. 7. exigit Diaphoretica quæ inciduot, &c. ibid. eſſentia 190. 10. materia & efficientem babet interoam. ibid. 2. & 4. voica Archæi accenſio vniuerſaliter. ibid. 5. Caſtrenſis profundum contagium abſque ſiti & calore. 157. c. 2. purpurea venenum atque contagium habet. 172. c. 1. ab exordio in qoauis peſte. ibid. ex æreo & abſtracto corpore. 107. 10. omnem determinationem mendicat à vita. 108. 2. initio aſpernuntur Carnes & Piſces & qoare. ibid. 3. ructus quare nidoroſi. ibid. ructus acidus oidoroſis ſuperueniens bonum. ibid. inſolita quomodo generatur. 109. 11. quare concitant amentias vigilias, &c. ibid. quidditas. 108. 1

Febrile efficiens internum, eſt ipſa vita. 106, 4.

Febres omnes voico remedio tolluntur. 104. 6.

Fel debile non mutat acidum Chilom in Salſum 27. 19. nutritur cruore vicino, 35. 23. terræ ludus Paracelſi, præparatus. 42. 23. eios vitale receptaculum ſtomachus. 27. 22. in Piſce ſi rumpitur amaricat. 97. 7. eſt balzamus vitæ viſus in forma liquoris. 114. 23. Scholæ relegant in thecam ſuam. 123. 7. eſt viſus nobile. ibid. noo poſſont carere Piſces. 124. 8. viſos vitales. 127. 24. vicea balzami explet. ibid. in nobis vitæ clauem detinet. ibid. oon fit ab Hepate. 130. 14. vbi fit vide totum paragr. noo eſt bilis. 134. 31. intoitus nollibi repertus. 136. 8. detentio & obſtructio. 137. 32.

Fellis fermentum quomodo fit cruditatis cauſa. 135. 27. ſi ſupplantatum vrinæ ſedimeo eſt craſſum. ibid. & fit ſtranguria. ibid. 28. humor amarus. 164. 13.

Fermentum Momiale eſt archæus. 171. c. 2. peſtilens. 168. c. 1. omoia tranſmutat. ibid.

Fermenta & ſeminalia initia morborum authores. 11. 1. planè vniuocè operantur. 169. c. 2.

Fermeotales odores. 19. 15

Fetoelius laudatur. 29. 16

Ferrum candens in viuis primario lædit animam ſenſitiuam. 65. 112

Ficta ſigilla planetarum. 182. c. 1

Fides eſt animæ ac voluntati alligata, ſub ſomno ſopitur. 167. non debet eſſe poſitiua. 181. c. 1.

Fides Teſtitudinis quare io oleo ſeruatur. 67. 126.

Figuræ lineæ, errores errorum. 111. c. 2

Filius anthoris peſte periit. 176. 2

Fixa cum cibis aſſumpta fiunt volatilia. 10. 24

Fimus equinus qoare incaleſcit. 73. 11. vaccinus quare non. ibid. equinos in fieri caleſcit in facto ceſſat. 74. 12. niſi irroretur vrina qootidie non accenditur ibid. 15. dum putrere incipit exuit calorem. ibid. 16. quandiu calet nitrum elici poteſt. ibid.

Flammula veſicat carnem viuam oon cadauer. 64. 103. Ranunculus vim veſicantem diſtillando deponunt. 103. 4

Flaua bilis non differt ab atra niſi inſpiſſatione. 132. 21.

Flauedo excrementi in proprio putrefactionis vitio. 137. 15

Florea.

Index Rerum Memorabilium.

Floret ſolem comitantes. 163. c. 1. ſi madidæ comprimuntur, accenduntur ante putredinem. 74. 12.
Fomeota exteros calculoſis proſunt. 31. 17
Fœtus petrificatus teſte Paræo. 14. 16
Footes aſciduli abſterſiuam reddunt vrinam. 32. 19.
Forma rerum, vel vita quid. 53. 28. & materia Peſtis. 170. c. 1
Fornificantia in Febribus fraude plena. 94. 14
Frigidus arabicus aër, eſt narcoticus. 6n. 60. potus in temiſſo gradu admitteodus. 99. 8.
Frigor quomodo necat. 68. & ſeq. tollit ſenſum tactus, conglaciando ſicut lepra. 52. 26. eius cauſa, in Febribus. 94. 7
Fracidus pedum odor ſuperbam noſtri ſtaturam deiicit. 169. c. 1
Fumi Chimicorum vſum compoſitiones docent. 18. 1
Funera per nubes delata figura futuræ Peſtis. 177. c. 2.
Fungus vnius noctis potius nutrimentum 176. c. 2. poſtquam terræ fracedinem aſſumpſit dirum venenum profert. ibid. eſt fructus ex ſicco leſſas coagulatus. ibid.
Furor animæ ſenſitiuæ à dolore. 54. 36
Furioſi & Lunatici quomodo fiant. 188. c. 1

G.

GAlenus de mala inchoatione. 39. 12. eius præceptor fuit Empyricus. 37. 3. de nutritione. 30. 11. penè exularet & quare. 145. 1. rem herbariam è Dioſcoride diſcerpſit. 37. 5n. & 84. 5. ſpaſmi cauſam ignorauit. 66. 20. Hyppocratem de ſpaſmo differentem non intellexit. 67. 128. 500. annis iunior Hyppocrate. 75. 32. multum cattæ maculanit. ibid. ſua dicacitate ſequaces ad ſe allexit. ibid. maximi ſemper fecit quod fuit minimi. ibid. dicit ſanguinem cum putreſcit fieri bilem. 76. 19. nunquam anatomeo vidit. 84. 5. neque argentũ viuũ. ibid. & 149. c. 2 viſu excipitur. 81. 9. tremor ſenile quomodo dixit fieri. 95. 9. continuarum febrium ſedem citra hipar ſtatuit. ibid. 20. ſynochum per venam cauam circa cor. ibid. Diariam in ipſo ſpirito vitali & in corde. ibid. 12. fabella de inſpectione ſuæ vrinæ. 98. 10. Laxatiua eſſe mera venena. 87. 21. de Pleuriſi 83. 41. nunquam cadauer inſpexit. 79. 11. computat humorum generationem. 115. 28. de melle. 118. 63. inſpicit manè non tinctam vrinam. 124. 11. ſola digeſtione & calore credit vrinam tingi. ibid. non vidit Chryſulcam. 120. 78. Ceſpitans. 144. c. 2. commentaria ſcripſit in Hyppocratem ad lubitum. 149. c. 2.
Gallæ Quernia frondibus innaſcentes ſi continent inſecta portendunt. 177. c. 2
Gallarum animalia vnde. 170
Gamaheu. 154. 11
Gangræna totaliter mortificat. 52. 26. Sanat forte liniuium. 95. 19. à ſpiritu vitali alxaliſato. 191. c. 2
Gas ſilueſtris in Fontibus ſpadanis. 23. 7. cæcum in Fodinis. 144. c. 1. æquiparatur dolio fracido. 170. c. 2. ſulphur, eſt Peſtis antidotus. 181. c. 1. hyſtericas confeſtim tecreat. ibid.
Geber de vitrificatione. 19. 9
Gemmæ quomodo fiant. 13. 8. & lapides quomodo reſoluantur. 21. 28. earum operatio in corpore. 104. 15. gemmis virtutem herbarum animaliumque characteriſari. 183. c. 2.
Gemelliorum vous cui ſaltem calculoſus. 27. 27.
Gibbus quare accreſſit. 58. 55
Gingiber ſtomacho gratum. 180. c. 2.
Glaciale venenum eſt anodinom mortificans & communicabile. 52. 26. incipit ab extra. ibid.
Glarealit aqua vnde. 33. 20
Glutina quomodo fiant. 18. 6
Gonorrhea. 259. c. 2. vaſa paraſtata contrahit & quare. 68. 133
Grauida muris imaginem in fœtu traducit. 174. c. 2. & totum Embryonem in horridum monſtrum. ibid.
Gray & Myria fontes ſalini. 26. 15
Gumma gallica vide Tubera. 18. 6
Guſtus in præcordiis probatur per ſcammoneatum. 57. 53
Guillelm. Gilbertus de Magnete. 89. 19

H.

HÆmorroides cruor in gratiam recipitur. 110. 13. depingitur infami caractere. ibid.
Hæmorroides fefellerunt medentes. 139. 35
Hæmatoſcopia deceptoria. 117. 58
Harundines ſunt canales humani corporis. 167. c. 2.
Hauſtus dyureticus ex ſucco millepedum. 31. 14.
Helmont intrauit criptam. 145. c. 1. narrat hiſtoriam vitæ ſuæ. 146. c. 2
Helleborus non exhibendus in Torminibus. 66. 121.
Hectica ſedet in ſtomacho. 98. 7 ſanatur à Paracelſo intra lunæ curſum. 105. 9
Hemitritea. 78. 2. 98. 14
Hepiala. ibid.
Herbæ vulnerariæ Alcali volatile habent. 20. 27. (ſcopo imaginationis) producto languent. 166. c. 1. pollebant ante ſtellas natas ſemine virenti 151
Heterogeneitas cruoris quid indicat. 114. 15
Hiacinthi citrini laus in Peſte. 178. c. 2. 182. c. 2.
Hibernus Butletus Peſtem in Anglia ſanabat. 185. c. 1.
Hippocratis laus. 37. 5. de ſpaſmo. 67. 125. eius doctrina ſanior Paracelſi. 32. 22. primus vocauit ſpiritum tam ad vitam quam ad internecionem impetum faciens. 106. 6. cur artem curandi Peſtem ſuppreſſit. 149. c. 1. minus Garrulitatis plus candoris Galeni habebat. ibid. c. 2. ſenium duci quo nolunt ait. 174. c. 2. rediuiuus. 187. c. 2. 188. c. 1.
Hiſpania tardò Peſtè affligitur. 189. c. 2
Hiſtoria filiolæ piſtoris qui cruentam minxerat. 44. 30. detentæ vrinæ per horas duodecim. 17. 13. Cardinalis. 82. 16.
Homo ſuffocatus odore petroſo tranſmutatur in Petram

in petram priuſquam putreat. 14. 16. facit excrementum vitale. 173.c.1
Hominum perturbationes in præcordiis fabricantur. 165. c. 1. vnde viris ad cor & mulieribus ad vterum mittuntur. ibid.
Horatij Augenij Patauini crudelitas 41. 19. de Monte facto. 81. 3
Hoſpitalis peregrina ab initio naturæ moleſta. 59. 59.
Humectat amigdalinum. 37.7
Humor alimentiarius quis. 159. c.2
Humores, Catharros, flatus, relegat Author. 31. 1. non ſunt in Natura. 59. 59. per laxatiua eductos, 86. 9. 87. 13. putaritij veterum. 106. 3. eorum quaternarius figmentorum. 107. 14. introducti à Mendaciorum patre. 116. 44. diuerſos fabricat, ſolutiuorn. 117. 52. eductos non tamen remittit morbos. ibid. 56. cuius ſaporis neſcitur hactenus. 124. 14. quaternarius quomodo ruit. 132.21
Humoriſtis Paracelſus primò nomen dedit. 42. 25.
Hydropis cruor fit aqua ſalſa. 91. 5. per Paracenteſin, non licet vnica vice educi. 83. 22. eius ſanatio. 101. 9. cruorem mutat in feroſum liquorem. 116.36
Hydrophobia quomodo generatur. 174.c.2
Hydro piper, acrimoniam diſtillando deponit. 103. 4.
Hypocondrium eſt locus conceptionis terroris. 161.c. 2.
Hypocondriaca dementio ab Hypochondrio denominatur. 134. 13. Paſſiones intra ſeptum. 191.c. 1
Hypocondriaci, contagium excrementum, mentem alienat. 169. c. 1. effectus ſuoi mœſtitia, horror, furor, amentia, &c. ibid.
Hyſteriacam paſſionem ſentit Corallus. 163. 164.
Hiſtericis tendones ſponte diſſilierunt. 68. 134.
Hyſterici morbi vnde. 58.54.

I.

ICon operatiua in aquis haurit odorem & more ſiliceo. 12. 6
Icteros ſanatur cum ſale vrinæ. 18. 3. contrahit abdomen. 67. 131. cruorem in flauum virus mutat. 116. 38. non à bile flaua. 136. 1. eſt excrementoſum virus. ibid. 2
Ictericus flauum habet cerebrum. 134. 16. anguſtioſos, 136. 3. deiectus appetitus. ibid. 4. pulſus durus & inæqualis. 136. 4. & 137. 5. 6. cauſa. ibid. 7. à ſerpentis morſu. ibid. 14. remedia ab inſectis. ibid. 15. à vegetabilibus. ibid. antidota. ibid. quo morboſior eò vrina ſaturatior 115. 33. alcalia ſanant. 139. 35. nidus à Pyloro ad finem duodeni. ibid. quieſcit calculus. 34.16.
Ideam fœcundam creandi, & replendi terram metallis, habebat Domini ſpiritus. 12. 5.
Ideæ actiuæ fiunt per conceptum ſeque veſtiunt ſpiritu vitali & fit impetum faciens. 106. 10. cunctarum rerum in nobis formari vi animæ ſenſitiuæ. 165. c. 2. omnes circa præcordia generantur. 189. c. 2. rerum Adamo fuerunt præſentes. 165.c.1.
Idiotæ ignorant experimentorum cauſas. 17. 15.
Iectigatio eſt contractio muſculorum. 94. 8.
Ieſuita moritur Calculoſus. 31.14
Ignis Veneris verum ſit ſpiritus vitrioli. 45. 1. non eſt. ibid. 5. eſt ſulphur cupri volatile. ibid. proprium conſumere Peſtem atque venenum. 151. c. 2. eſſentia in omnibus ignibus 170. c. 2. perſicus à ſpiritu vitali Alcalyſato. 191.c.2
Ignorantia quadruplex in Medicina. 29.4
Imago doloris terror. 35. 20. mali aut boni eſt effectrix effectuum. 107. 18. æternæ mortis. 144. c. 1. triſtitiæ repentinæ appetitum ſternit. 174. c. 1. condolentiæ lachrimas parit. ibid. quæ vomitum creat ibid. paruia Epilepſiam. ibid. timoris & pauoris differunt terroris. ibid. terroris ventilata. 190. c. 1.
Imagines à facultate concupiſcibili frabricatæ fœcundant ſemina. 163. c. 1. quando morbos incutiunt. 165. c. 1. quæ facilè mutantur in Idæam peſtilentem. 174. c. 1
Imaginatio concupiſcibilis vbi habet ſedem ſuam 163. c. 1. fabricat ideas. ibid. terroris, non generat ideam Amoris 165. c. 2. Puerorum quare non geminat ſemina. 166. c. 1 Peſtis. ibid. non ſufficit abſque voluntate. 166. c. 2. & 167. c. 1. operat dormiendo non autem fides. 167. c. 2. ineſt morboſis excrementis. ibid.
Imaginantur mineralia, & herbæ, ſuo modo anomalo. 163. c. 1
Imaginatiuam turbant inebriatiua. 57.54
Immortalitas erat in puritatis ſtatu. 106. 7. olim, ex cauſis Naturalibus. 109.8
Impetum faciens quid ſit. 106.10
Impoſſibilis nullam habet ſcientiam. 39. 12.
Improuidi quare citiſſimè flent, rident, &c. 54. 38.
Inanitio & repletio ſunt termini planè oppoſiti. 66. 123. non producunt vnicam ſpaſmi ſpeciem. ibid.
Incantamenta. 42. 24
Inclinationem malam tollere quomodo. 39. 14.
Incutij vix caneſcunt. 58. 55. nec etiam ſaniores, & fortiores. 101. 5
Infantis tormina contemplauit Author 68. 132.
Infidi auxiliatores. 16.11
Inflammatio à ſolo ſpiritu cauſaliter. 74. 27.
Inſectæ aquæ innatantes quare non incruſtantur. 14. 17
Inſomnia vnde. 54.38
Intermittentes Febres, potentioribus inciſiuis egent, continuis. 98. 14. longiores quia ex vltimo inſipido alimento. ibid. comitatur atrocior ſitis, & maiora accidentia continuis. 108. 5.
Inteſtinum eſt Fellis ſtomachus. 17. 22. habent ſenſum acutum. 62. 75. eius dolor, in conſenſum trahit alias partes. 63. 90. in torminibus contrahuntur 67. 131. Naruis, & crebro ſuccinum gratum. 183 c. 2.

Ita ex anima ſenſitiua. 39. 59. ſuis ideis pares imagines parit. 68. 137. & Furor in morbis quid. 55. 39
Iudex quare non honoratur, ſicut Medicus. 28. 3.
Iuriſperitus ex Aſparagi eſu calculoſus decumbit. 51. 17
Ixia ſomnum arcet. 192

K.

KArichterus. 49. 25

L.

LAc vniuocè coagulatur à coagulo. 15. 6. continet tria. 113. 13
Lacticinia in Ileo aſſumpta flaueſcunt. 123. 7.
Lampetrini oculi Medicorum. 103. 3
Lampigeri ſine uleo qui. 146.c.2
Lapides quomodo fiant. 18. 6. apti ad calculum reſoluendum. ibid. 21. fructuum volatiles. ibid. eorum ens reſtaurat. ibid. vegetabilium neutra inter lignum & lapides. 115. 16.
Lapidibus, ſacra magnam tribuunt virtutem. 147. c. 1.
Lapis Tonitrui deiectus. 24. 45
Lapis Cancrorum lixiuioſus, abſterſiuam reddit vrinam. 31. 17. reſolui debet in ſuccum lacteum. 41.20
Lapide in Felle Bouis, vtuntur Iudæi pro mœrore. 138. 22
Laquei tribulationum authori. 45. 3
Laringis facultates nemo hactenus animaduertit. 127.26
Laſſitudinis cauſa in Febribus. 100. 5
Latex quid. 102. 5. fit vrina. 34. 16. eſt iſtud ceroſum quod cruori eſt permiſtum. 35. 23. Scholis hactenus incognita. 123. 17
Laticis affluxu membra tument. 57. 54
Laudanum ſanabat Chimicum. 61. 71
Laxatiua ab ipſis Medicis infamantur. 86. 4. ſi crudelius aliquid patrant eorum exuſatio. ibid. 5. eorum libertas furit tam in ſano quam in ægro. ibid. 7. indifferenter contaminant quidquid attingunt. 86. 12. & 87. 22. quare periculoſa. ibid. 12. eſſe mera venena indicat Galenus. 87. 21. nocua ex confeſſu Scholarum. 88. 24. & 23. eiiciunt cruorem. 121. 84. in multis (quia aſſueti) non operantur. 65. 108
Lazarus ſi dormit ſanabitur. 91. 7. eius Hiſtoria Pauperes mirificè confortat. 158. c. 2
Leſſas aqueum terræ, induratur. 35. 23. ſeminum in ligno. 42. 15
Lendes, pediculorum oua, ſunt ſimilia excremento vitali humano. 173.c.1
Lepræ ſtupiditas. 51. 18. ſtupor in carnis habitu ſubiectiuè. 53. 28. effectiue inquidam glaciali veneno. ibid. incurabilis in Scholis. 51. 20. in carne indolens. ibid. habet ſua vlcera. ibid. reſpicit ſpiritum influum venenu anodyno glaciali. 52. 23. non in prima qualitate frigida. ibid. 26. non totaliter mortificat inſtar gangrenæ. ibid. quare difficilis ſanationis. ibid. 27. in lepra ſolus ſenſus tollitur. 51.19
Leproſa fuit primogenita Authoris. 52. 27
Leproſi non carent venis. 51. 18. ſequeſtrandi è cœtu hominum vt iubent ſacra. 52. 23
Letargus ex hypocondrio. 169.c.2
Libros optat Author vt combuſſiſſet. 16. 12
Lignum vitæ etat arbor. 48. 23. Nephriticum. ibid.
Lien alitur ex venis & arteriis. 115. 51 non viuit ex præſcripto alimento. 119. 73. non eſt cloaca peſſimi humoris ibid. non habet par viſcus in pulſuum vitalitate. 120.70
Limacum teſtæ abſtergunt. 104. 14
Linea triuialis. 22. 6.
Liquor Betulæ, quomodo extrahatur. 48. 24. diſſoluens vnicus in Natura. 23. 6. Alkaeſt vide Aulkimus quare ab Archeo cadaueratur. 63. 83. carnis in viuis, per indignationem animæ ſenſitiuæ, celerrimè in acre liquamen conuerteretur. 64.101
Lithotomus, Michel de Montagnes. 26. 18
Lithoſepermon numen ridiculum. 40.17.
Ludibrium Scholarum. 30.10
Ludus Paracelſi amarum ſal. 21. 28. ſanat lithiaſim. 39. 14. eius præparatio. 42. 23. quomodo agit. ibid. Doſis. ibid. in ſalem vertere diſce. 43. 28
Lues veneris veneno inquinatiuo infamis. 166. 24. eius tuberculа atque dura gummata ablato contagio euaneſcunt. 110. 12. necat feſtinanti putredine. 155. vix vnquam bene curata. 136. c. 2. eſt fermentum venenoſum. ibid. facilè adhæret occultis aut manifeſtis morbis. ibid. in varias morborum laruas tranſmigrat. ibid. in teſtibus domicilium elegit, vt monſtrat gonorrhea. 159. c. 2. quomodo per totum corpus ſpargitur. ibid.
Lues peregrina noua. 154.c. 2
Lumbi quare calent calculoſis. 32. 22
Lumbricus ex vitali excremento. 173.c.1
Luna præeſt nocti & quieti. 152. c. 2. reducit in primam materiam. ibid.
Lunaticus quomodo gignitur. 168.c.2
Lupus Lupum, nouiter mactatum, non putritum edit. 176.c.1
Lupi lingua à Paracelſo putabatur Peſti aduerſaria. ibid.
Lupus, Cancer, eſt ſal cauſticus, de ſorte alcalium. 115. 31
Lutum per ſpiritum vrinæ degenerat in Nitrum. 19. 13
Lux vitalis, vbique animam præſidem habet. 63. 90.
Lypothimias vnde. 109.8

M.

MAces temperant ſtranguriam. 16.9
Machiauellus prohibitus. 43. 1
Magi Pharaonis. 14.15
Magiſter veritatis intus. 16. 11. & 17. 13
Magnes reſpondet imaginatiuis. 12. 4. qui per habitum carnis ſuo more ludit. 171. c. 1. hominis à Paracelſo vocatur. 183. c. 2
Magnetis experimentum. 163. c. 1. & 164. c. 2.
Magnetica remedia cum fructu. 167.c.2
(in) Magno Oportet clauditur nobis multæ luis neceſſitas. 169. c. 2
Maiales pilulæ necauerunt ſecretarium. 36.7
Malignæ Febres aliquid putridi habent circa ventriculi

Index Rerum Memorabilium.

ventriculi orificium. 98. 6. & 7

Malua Althea, &c. criſpationem demulcent. 38. 9.

Malum prouenit è ſingulis defectibus. 81. 7

Mania quare opiatis non compeſcitur. 73. 83

Manus quomodo frigeſcit calorem repetit. 68 137. per nimem frigefacta magis incaleſcit per ſe quam ab igne. 108. 6. admota cadaueri ſponte extincta mox ita propter fugam Archei friget vt longo demum igni vix recaleſcat. 174. c. 2

Maræ ignorantia. 16. 12

Marcaſita vi ſeminum coagulantur. 18. 6. earum ſulphur cremabile. ibid. lixiuialis materia agit in accidum ſalem fontium inde calent thermæ. 96. 25

Mare in ſua ſalſedine non fraceſcit. 177. c. 2 eius ſalſedo cur non increditur. 22. 31

Marmora ex calce Mucilagine, &c. 18. 6. & ſaxa fiunt confortantis. 78. 5

Maſticot fit ex ſtanno coloris. 13. 8

Materia calculi Scholarum. 15. 2. peccans occaſionaliter calefacit. 24. 25. Febrilis non ſiſtit in vena ſupra cor. 84. 54. Febrilis delirinſa non deſerit corpus vt intret in mentem. 80. 51. cui parti inſidet contrahitur in rugas & ſentitur in præcordiis. 94. 7. Febrium vbi reſidet. 10:. 2. & 3. excrementoſam vocarunt veteres peccantem. 106. 4. adhuc præſente non tam Febris ceſſat. ibid. morbifica coquitur nonquam 135. 24

(in) Matula olida citò petreſcit vrina. 23. 5. & 34. 11.

Mechanica per ſpiritum Vitrioli & Sal Tartari. 96. 26.

Medendi limen. 63. 113. ſtudium ſuſpendere valebat author. 86. 12. Scopus pro ablatione cauſæ occaſionalis. 101. 5. ſtudium inuenire vnum remedium ad omnes febres. ibid. 8.

Medicinæ profeſſio 28. 1. eſt res plane ſeria. 51. 15. regulam falſi non admittit. 152. c. 1

Medicamen vulgare ad quartanæ ſedem non pertingit. 91. 4

Medicus quis. 28. 1. quare & quando debet honorari. ibid. 3. à Deo creatus. 40. 14. ſolus incertus omnibus in artibus. 84. 33. nequit ſanare Podagram, Aſtma, Paralyſim. 88. 1.

Criſes negligere debet. 98. 28. 29. quare nil certi ſpondere poteſt. 118. 57. ſuorum humorum peculiares habet ſatellites. 117. 51. fatetur etiam à pulſu parum auxilij ibid. item ex vrinæ & cruoris inſpectione. ibid. 58. octuagenarium liberauit à calculo, non autem à ſtranguria. 138. 8. eligit in Chyrurgum qui barbam tondere poteſt. 240. c. 1. quos morbos ſanare debet. 148. c. à Rege non à Paupere donum accipiet. 146. c. 2

Medici nomine indignus, qui febricitantem quatriduo non reſtituit. 99. 6. veri ſigna. 145. c. 2. electionem ſibi Deus reſeruauit. ibid.

Medicos fefellit Hemorroidum fluxus. 116. 13. ſpem omnem in hirudines collocauerunt. ibid. eorum ſomnia ridicula. 122. 8

Mediaſtinum quando contrahitur. 67. 129

Medolla ſpinalis quid ſit. 62. 75. menſtruatim creſcit in oſſibus. 152. c. 1

Mel in Bilioſis fit Bilis 118. 63. in ſanguineis ſanguis. ibid. in Anguillas quando. ibid. 65.

Membra ſine rectore ſpiritu in ſe ſunt cadauera. 175. c. 1.

Membri læſi alimentum quomodo degeneret. 15. 6.

Membranæ vitales ſenſus, acutiſſimi. 62. 75. madidæ & ſiccæ vtræque fragiles. 67. 124.

Meninx duplex membrum acutiſſimi ſenſus. 50 7. & 61. 74.

Mens immortalis, tradidit regimen animæ ſenſitiuæ, hinc mors & morbus. 106. 8

Menſtruus ſanguis ſeparatus, archei manu. 85. 39. à Natura proiicitur. ibid.

Menſtruoſis mulieribus conducit oleum ſuccini, &c. 181. c. 1

Memoria læditur in caduco & quare. 61. 74.

Mercator cum vrinæ difficultate. 31. 12

Mercurij viui proprietas. 20. 17. actio & vis. 26. 14. fit Aurum horiſontale. 45. 4. diaphoreticus penè vniuerſalis. 46. 6. ſudorifici vis. 57. 50

Mercurio Ethnici tribuerunt ingenij acumen. 174. c. 2.

Meſeraicæ venæ ſunt conſperſæ per inteſtinorum ductum 98. 6. ſugunt ſenrias ſiue ſtercus liquidum. ibid.

Metalla ex frigore conglaciata apud veteres. 11. 2. incepere ante natam lucem. 12. 6. in ſeminis coagulantur. 18. 6. duo habent ſolfura. 45. 4. non eunt ad loca vrinæ. 20. 26. 12. 6.

Metallorum occulta lumina. 12. 6. fumos reduci poteſt. 20. 26. ſemina aquis inſunt. 12. 6.

Mezenterij venæ, continuo ciborum ſuctu, diſtenduntur. 225. 22

Milites quare profundius ſepeliendi. 176

Mille pedes & eius ſuccus non ſufficit pro calculo. 14. 16. & 92. 12. eius vires. 43. 28

Mille ſimplicia ægris propinant. 103. 8

Mineralia ante natam lucem incepere. 12. 6. ſemina æque ſunt implantata. ibid. examinare didicit author, & ex ſuffito ſenſit apoplecticos inſultus. 61. 73. obſcure imaginantur. 165. c. 2

Miraculum D. Virginis. 52. 27

Mirrha, cadauera memphitica præſeruat non plantago. 77. 35

Mixta ſublunaria non ex Elementis. 125 19.

Mons Siliceus, quis. 13. 6

Morbi moderni non reſpondent autorum deſcriptionibus. 36. 2. omnes curabiles ſunt. 37. alimentarij qui. ibid. 5. ſenſim vires opprimunt. 83. 28. non ſunt entia primæ creationis. 100. 3. 101. 5. vnde ortum mutuant. 106. 8. eſſentia penetrat ipſam vitæ eſſentiam. 109. 9. hactenus à medentibus collocari inter nudas qualitates. 108. 2. à Luis ortu degeneres facti, veneni ritum imitantur. 157. c. 1

Morborum authores, fermenta, & ſeminalia entia. 12. 1. occaſionales cauſas, eſſe, amara, acria, ſalſa & pontica. 74. 32

Morbos diſtinxit natura, iuxta occaſionalem ſpeciem. 66. 123

Morbus à præuaricatione incepit. 39. 14

Index Rerum Memorabilium.

Morbus, & Mors. 105.2

Mors quare obuenit, calculo hæſitante in via. 38. 9

Mortem Deus non fecit, ſed à peccato incepit. 106. 4. & ibid. 7.

Motum ad Muſculum defert neruus. 66. 120. ad extrà, plerumque concitatur ſanitas. 76. 9

Motus, fit in Scholis, actiuè. 69. 96. Muſculorum. 95. 9. omnis & ſanis & ægris fit ab Archæo. ibid. 10. occaſionaliter à cauſa. ibid.

Mucilago ſextæ digeſtionis conſideratur. 167. c. 2

Mucilagines matræ, &c. non attingunt loca vrinæ. 50. 9

Mucus quem plorat veſica erat alimentum. 27. 24

Mulier ſuas exorbitationes ad vterum defert. 165. c. 1. liberato animo non debet perturbari. ibid.

Mulieres quare citò flent ridentque. 54. 38. earum veſica ampliatur per-dioptriſum. 51. 19

Mundi ortus ex incorporeo eſſe. 26. 14

Mus non antea viſam Felem, quare horret. 68. 136. è ſordibus & iterum à parentibus. 173. c. 1

Muſcus corallinus è planta lapidea. 14. 16

Muſculus inſtrumentum executiuum voluntatis. 51. 15. & 66. 119. ſemper eodem modo caudam verſus caput trahit. 66. 122

Muſculis ineſt triplex motus. 67. 129. duos habent motus. 94. 8. contrahuntur per interualla, vt tremor febrilis, &c. ibid.

N.

NAtiuitatis iudicium falſitatis plenum. 151. c. 1

Natura non operatur ſimpliciter per Calorem & Frigus. 17. 14. in ſe furioſa ſenſim miteſcit. 60. 136. non gaudet propria deſtructione. 82. 21. morborum medicatrix. 83. 23. per venarum repentinam depletionem negligit hoſtem. 84. 33. non coquit quidquid vitioſum eſt. 98. 26. ſanat quartanam in Scholarum ignominiam. ibid. ſibi vtrobique compar ac ſimilis. 94. 5

Naturæ energia, elucet in noſtra digeſtione. 20. 24. noſtræ promptitudo. 31. 17. intentio, ſanare Febres, per ſudorem. 83. 30. Duellum quid. 106. 3. ſunt morborum medelæ. 109. 8. non ineſſe contraria. 113. 6

Naturam expellas furca, tamen vſque recurret. 39. 11.

Naturalia cuncta, vnico fere ſemine, ac modo conſtituuntur. 119. 68

Naturalis agentis cuiuſlibet vniuoca atque ſimplex eſt actio. 121. 80

Nebolobum, liber Hæbreorum. 36. 2

Nemo magis læditur, quam à ſemetipſo. 54. 38. 106. 5

Nephriſis, quare recidiua. 34. 11. 12. & 38. 11. quare ſociam Podagræ admittit. 35. 20

Nephriticorum vrina aquoſa, prædicit mala. 33. 1. quare tempeſtates prædicant. 39. 12. contractura vteterum familiaris. 68. 134

Neruus eſt organum delatiuum, imperij arbitralis. 51. 15. intus medullaris, extra tegitur membranula ſua. 62. 75. in Scholis, eſt organum delatiuum imperij voluntaris. 66. 119. motum ad muſculum defert. ibid. 120. non eſt membrum, executiuum motus, 67. 127. quoties illis accidit iniuria contrahuntur. 68. 132

Nihil, fit nihil materialiter, ſed ideas quæ mox corporibus ſe inducunt. 107. 10

Nil tam occultum, quod non reueletur. 39. 22

Niniue. 177. c. 1

Nitrum volatile, continent Millepedes. 31. 14

Nobilis quædam, titulo caloris ſanata. ibid.

Non entis nulla ſcientia. 30. 12. nulla eſſentia. 102. 1

Non quidlibet è quodlibet fieri poteſt. 130. 13

Notabilia de ſpiritus vini congelatione. 18. 5. de Sale Vrinæ. 20. 23

Nubecula, cum in vrinis apparet, conclamat Medicus humorem morbificum eſſe concoctum, quodque tutò ſit purgandum. 134. 21. eſt ſignum digeſtionis ſtomachi. ibid.

Nutrimur iiſdem quibus conſtamus. 30. 10

O.

OBſtructio non bilem, ſed ipſum meatum, reſpicit. 136. 3

Obſtructi Fellis, in vtero, impoſſibilitatis argumentum. 138. 25

Occaſionalis cauſa intus hoſpitatur. 97. 1

Occidere liberum in Medicina. 145. 8

Ocrum, quomodo fit, in ſpadanis fontibus. 24. 1.

Oculi lachrima ſalſa, oculo familiaris. 91. 8

Oculi Cancri in Febribus, Lithiaſi, Peſte. 103. 14.

Ocymum fit Scorpius.

Odontalgia. 139. 35

Odor acidus Teſtæ cogit lac. 29. 5. tranſmutans petroſi ſeminis. 16. 16. veſtis aut cartæ peſtilenti tale contaminantur. 166. c. 2

Odoramenta, virus peſtilens, non præpedient. 179. c. 2

Odore, quicquid imbui poteſt, eſſe poteſt pauoris ſubiectum. 172. c. 2

Odores oleoſi abſtracti à ſuis concretis inquinant. 90. 16

Olea diſtillata, fiunt ſalia volatilia, temperata remedia. 103. 7

Oleum laterinum ſoluit filum argenteum. 21. 30. Scorpionum commendant Scholæ in Calculo. 37. 7

Olera continent ſal Alcali. 104. 11

Olla quomodo fiant. 18. 6

Omnia in omnibus per modum recipientis. 164. c. 5

Omnipotens ſui placiti ideas per aquam diſpoſuit. 12. 6

Opiata non conueniunt in Mania. 63. 85. omnia ſunt amentia. ibid. Doſis in Maniacis decuplo plus quam aliàs. ibid. præter ſoporiferum eſt aliud virus nexum. ibid. Lethalia, à Poëtis decantata. 63. 86

Opiſtotonum quid. 66. 121

Oppilationes variæ, ex alimento ſpermatico. 35. 23.

Opus imaginationis omne requirit fidei concurſum. 166. c. 2

Origo Medicinæ. 36. 1. Febrilis materiæ. 109. 8

Oruietani antidotus pro Peſte. 189. c. 1. is primus

mus omne toxicum publico foro deglutiuit. ibid.
Os io liuore, amaricat cum ſalſedine. 136.35
Os Stomachi Mercurio dicauit author. 174.c.2
Os in canino ſtomacho fit chilus. ibid. 15. Echimidos oppilatum mocos, prouocat laticem. 15.5. Pectinis contrahitur, atroci dolore. 68. 134. ſupra pubem & in lumbis, in parturiente contrahitur. ibid. 135
Oſſa & Fibras carnis fabricat Natura ex ſimilari maſſa. 20.25. animalium combuſta non retinent ſal. ibid. 27. & Nerui, ſpecificæ vnionis, vinculo vitali colligata. 118.60
Oſcitatio in Febribus iuxta Galenum. 96.27. ab imaginationa. ibid. eſt ſomni prænuncia. ibid. 29. quomodo fiat à ſegni ſtomacho. ibid.

P.

PAlpitatio cordis. 61.71. & 67. 131. contingit helluonibus. 95. 11. ſanatur à ſale volatili aromatum. 103.7
Panis petreſcit naturaliter. 14. 15. ſecalini mixtura. 39.14
Paracelſus ſanabat Duelech abſque theorea. 17. 15. errorem per ludum reparauit. 41. 19. reſoluit cilices, Saxa, & ſimilia. ibid. Duelech ſanando fuit felix. 42.15. eius error de Tartaro. 19. 10. commentum de Mercurio 20.16. error de materia calculi. 29.6. Epitaphium 39. 14. error de Lepra primaro omni ſale. 51.2. Inconſtantia de humano ſanguine. 72.22. Opinio microcoſmica in Febribus 80. 19. ibid. vnico hauſtu, quartanam ſanabat. 101.8. præcipitatus error de Ciconia, & ſerpente 118. 66. blaſphemia de ſplene & Renibus 120.77. criptam ingraſſus magna face 144.c.2. Somnia de cœlo iacto. 152.2. Gloria. 183.c.2. heroicis arcanis peritus erat. 153.2. nunquam Peſte infecto aſtitit. 158.c.1
Pannos, è ſponte mortuorum ouium, lanis mox ſponte foraminibus pertunditur. 163.c.2
Paracenteſis, ſeu apertio prope vmbilicum vitam ad paucos dies dilatat. 91.3
(In) Paraliſi cur tollitur motus & ſenſus ſublæſione oerui. 51.19. anima ſæpè ad vitam fit inſenſitiua. 54.38. non eſt obſtructio Spinalis medullæ. 57.50. eſt vnius duntaxat lateris. 60.61. ex contractura medullæ debilis. ibid. 62. abſque apoplexia quare mulieribus familiaris. ibid. 63. non eſſe Apoplexiæ poſteriorem indurationem. 61. 73. pediſſequa Apoplexiæ. 62.78. eſt partium ſenſitiuarum contractura. 63. 82. à terrore. ibid. ex inteſtinorum dolore. ibid. 90. oppoſito ſpaſmo.
Partes primæ conſtitutionis ablatæ non recreſcunt. 51.16
Parturiens, per interualla contractaturas patitur. 68.134
Paſtus fit leuis & paucus, ob digeſtionem lenem. 181.c.1
Paranoia. 182.c.1
Paramata animi, appetitum & digeſtionem ſternunt.
Paulus vult viduas honorari. 28.2
Pauper defectuoſus non eſt quandiu ex potu hilaris eſt. 179.c.2
Peccatum non ens. 152.c.2
Pediculus generaos vide lendes.
Pellis quælibet pars ſentit, non tamen ſub ſe neruum gerit. 51.16
Peponis flos aliquando mane oſtendit. 165 c.2
Perniones quare vlceribus forantur. 52.26
Perlæ in ſtomacho Columbino ſoluuntur. 91.7 quomodo ſunt formatæ. ibid. oualis figura fit rotunda. ibid. ſolutio per acida fraus. 92.11.
Perſicus Ignis ex ſale cauſtico. 115.31
Peſtis quando popoſcit remedia. 95. 11. à cæteris malignis diſtat, & ſedet in ſtomachi nutrimento. 97.7. Febris atrociſſima, & citra venæ ſectionem, Purgationem ſoliſque ſudoribus, & vini potu ſoluitur. 99.7. fluctuat in Archæo vt Venenum. ibid.
Peſtis adhuc En brio ab Hyppocrata ſanata. 149.c.1. medela quare cum Hypp. obdormiuit. ibid. noſtra bruta non affectat. 150.c.1. extremi diei omnia animalia delebit. ibid. non eſt Epidemia, 154.c.1. Hungarica noſtris ab auis ignota. 155.c.1. Medentum definitio. 60.c.2. Materia, eſt ſpiritus ſylueſter, veneno tinctus. 161.c.1. non primario ſemper cor inuadit. ibid. in cartis. 161.c.1. Virus quoſdam non ferire valet. ibid. nidus primitiuus in Hypochond. ibid. c.1. materia coniuncta, eſt Gas ibid. ſanandi ſpes, quando. 162.c.2. incipit in ſtomacho. 163.c.1. ideacur lubens in glandolis protuberat. ibid. in ſtomacho, vomitus & capitis dolores facit. 165. c.1. ſpecificam habet cauſam. 170.c.1. cauſa remota. aer ſtacidus aut gas. ibid. c.1. non contaminat niſi Archeus illam apprehenderit. 171.c.1. & c.2. affectus, quid agit Archeus. 171.c.2. quid ſit ibid. diuerſitas vnde. 172.c.2. proprietas. 174. c.1. ventura, ſigna in Cœlis ſunt depicta 176.c.2. confirmatio. 178.c.1. Venenum. eſt heteroclitum. 179.c.2. ex Archeo, velut ignis ex ſilice ibid. proprio errore intus concepto, alia præſeruatiua requirit 180.c.1. vltimorum temporum qualis. 182.c.2
Petaſiten, Germani peſtileotiam vocant. 178. c.2
Petra non fit panis 14. 15. mineralis non eſt de materia Calculi. ibid.16
Phagedænici ex ſale cauſtico. 115.31
Phantaſia primorum impetuum, in ore Stomachi. 96.19
Pharmaca, quomodo agunt in nobis. 64. 104. in robuſtis digeruntur, tanquam cibus 65. 106. in morientibus non appropriantur, & quare. ibid. quando benè, aut malè agunt. ibid. 107. eorum retardatio vnde. ibid. 108. non indigent pro actione prægreſſo calore noſtro. ibid. 110
Pharmaci vires, ſuſcipit anima ſenſitiua occaſionaliter. ibid. 106. poſſetque ſi vellet eaſdem negligere. ibid.
Pharmacia quomodo incepit. 103.8
Pharmacopoli famoſi tullius 160.c.2. Pharmacopei ſancti, Romæ. 36.2
Philautia, intimè ſeminibus ineſt. 68.136. cubat, in gremio Naturæ. 163.c.1
Philoſophiam ſermocinalem deteſtat author. 20.17
Phiſionomia monſtrat lineas appoplexiam minantes. 66.75
Phlebotomia, & purgatio, examinantur. 81.2. ſeparat abſque electione. 85.39. eſt mera cruoris depletio ibid. munda diſtat ab immunda. 191.192
Phlegmaticus, ex rabarbaro ſumpto, flauum ea-

Digitized by Google

Index Rerum Memorabilium.

Phlegmaticus, ex rabarbaro ſumpto, flauum excernit 117.52. minuſque tinctum & ſi ſcammoneata ſumpſerit. ibid. à Colocintide, mucidum liquamen edit. ibid.
Phlogiſton ſulphur. 187.c.2
Picus de labore Sophiæ. 165.c.2
Pilis eſt vera accretio, nutritio & non inanis calor. 165.c.1
Pinguis mucilago, fit ammoniacum. 18.6
Piper, Acetum non mutuant ſuas actiuitates, à calore noſtro. 65.105
Piſtoris exemplum de imaginatione & voluntate. 166.c.2
Piſcis ictericus. 139.35
Pituita ficta per cauteria educta. 31.32. Scholarum eſt fibræ cruor. 127.16 non ens. ibid. non differt à cruore niſi tepore ac fotu. 132.21 probatur à Scholis, cum mucco, ſordibus & Scotiis. ibid. 23. ſtabilimentum ridiculum. 139.35.
Pix anthracibus apponere, ſolaminis eſt. 182.c.1 eſcharæ nigredinem æmulatur. ibid.
Picea, ſola, tæda fit, & præ pinguedine moritur. ibid.
Plantæ regerminatio, non tollitur ramorum abtruncatione. 78.10
Plethora nunquam in bono ſanguine. 81.6
Plæura. 109.11
Pleuriſis. 139.35. ſanatur ab authore abſque ſanguinis miſſione. 77.28. nunquam ſanguinem emittit 85.41. remedium ex ſtercore caballino. ibid.42
Pleuriticorum cruor inſtar vini rubri cum lacteis grumis. 76.22. horum cruor non corruptus 77.28. in 40. diebus qui non ſunt ſanati tabidi fiunt. ibid.
Plexus mentitur Galeni arterialis. 134.14. plexum reticulum anatome non vidit. 57.50
Plumbum ter ſublimatum reducitur. 45.4
Podagra ex ſynouia indurata. 19.15. Calculi Scoria 35.20. dolores eius ex acido. 68.136. quomodo ſanatur 101.9. humor acidus. 113.30
Pollutiones ſomniales ſemen ſterile eliciunt. 167.c.1
Pomum immaturum ſolis calore immaturatur. 40.17. & 135.27. rubrum non eſt magis ſanguineum pallidioribus. 117.48. tollit verrucas ſola frictione. 183
Pondus humorum eductorum. 87.13
Poplite à virgine in aquam dimiſſo, pituitam cum gaudio notarunt Scholæ. 128.2
Porphirij garrulitas. 154. & ſeq.
Portenta, ineuitabilem effectum naturaliter ſpondent. 177.c.1
Potentia omnis habet ens fouens &c. 107.12
Potus meracus ad hilaritatem vſque, de futuro præſeruat 179.c.1. 181.c.1. non eſt in Febribus detrahendus 99.3. frigidus non detur in peſte nec in malignis. ibid. 8
Præcipitare in Chimia quid. 104.11
Præcordiorum pulſui, malum. 91.1. commotio, in mulieribus continuè reſpicit vterum. 165. c.1.
Præceptor Galeni Empyricus. 37.3
Prædicator hereticus in Anglia. 23.40
Prædo, allio & ſpiritu Vini torturam cruciatus eluſit. 52.22
Prægnans format in fœtu Ceraſum. 165.c.1 non operatur mirabilia, niſi ſit perturbata. 166. c.1
Prægnantis perturbatio, quomodo fœtum depingit. 165. c.1
Præſeruatio futuri præcautio. 41.21
Præſeruandi cura verſetur vt corpus caleat actu ſemper. 180.c.1. vt ſeruetur corpus, in Diaphæreſi, animuſque hilaris. ibid.
Præſeruatiua non habent locum cum ſanatiuis. 179.c.2. Peſtes, de præſenti non ſeruiunt, niſi in fieri eſſe augmenti. ibid.
Prima materia omnium ſeminum (excepto petrifico) eſt liquor.
Procedimus ex infinito nihilo. 181.c.1
Producta degenerata. 123.5
Pruna. 191.c.1. ſubnigra non ſunt melancholica. 117.49
Prunus Perſicus, ex ſale cauſtico. 115.30
Pſora, veneno inquinante, ſanatis. 52.24
Pudenda, intra contrahitur ad præputium vſque. 68.134
Pueri, & ſenes quare viris calculoſiores. 26.18. quare meiunt procul. 66.117. & amentes quare frequenter peſte pereunt. 181.c.1
Puellæ, quomodo nutrices ſymptomatum variorum fiant. 165.c.1
Pullos, media hieme, caponis ope generari. 167 c.2
Pulmo, in viuis, poris peruia. 97.7
Pulmonum excreta Scholarum pituita. 135.23. excerſa ſunt vltimæ digeſtionis errores à cauſis morbificis. ibid.
Pulſus durus à ſolo ſpiritu cauſaliter, à ſpina occaſionaliter. 74.27. rarus, durus, ac minutus, frigoris index. 94.7. intermittens acutam Febrim deſignat. 100.10. præcordiorum. 68.1. in Peſti, ad finem vitæ formicans, ac tandem intermittens. 178. c.1. peſtilentis eſt, ſicut in Febribus continuis, ac malignis. ibid.
Purgantia quando, & qualia adhibenda. 81.7
Purgatio titulus ſpecioſus dolo plenus. 80.7
Purgationes omnes vim inferunt Naturæ. 85.4. reſoluunt carnes & cruorem. 8 .23. venenoſa qualitas, non rarò partes muſculoſas conuellit. 95.9. & 80.6
Pus, non vna vice educere licet. 83.22. cruor, ſanies, aſperſo vitriolo vitales actiones retinent. 172.c.2. non eſt pars cruoris. 116.41
Puris paucæ guttæ, ſub cranio celeriter necant. 162.c.2
Puſtula pruriginoſa ex occulta apporthea Querceris. 173
Putamina lapidum Perſicorum, &c. neutra intra lignum & lapides. 104.16
Putrefactio præcedit radicalem ſolutionem. 25.8. non cauſat in Natura calorem. 74.13. in vinis non contingit. ibid.14. putrent excrementa in venis & quomodo. 76.22. reſiſtentia putredini ſunt calida. 77.31
Putridum ſi non eſt tenax, non dat diuturnas Febres. 101.8
Pylorus, ianitor inferus ſtomachi. 109.8. officium. ibid.
Pyr, Græci appellant Febres & Peſtem. 188. c.2
Pyrites & metalla ſeparantur à venis ſaneis. 14.14

Pyrotech

Pyrotechniæ laus 29. 4. rudimenta, didicit author. 147. c. 2. graduat vnum ſimplex, vt omnium digeſtionum ſordes, cum vindicta perſequatur. 262. c. 2

Q.

QVadraginta & vnus ſeceſſus do ſcammoneo. 87. 13
Quartanæ cauſa quare aliquando relinquit ſplen affectum. 60. 60. docet ſanandi Appoplexiæ difficultatem. 61. 70. non differt à cognatis febribus. 88. 1. curatur vt reliquæ. ibid. nunquam à Scholis deuicta fuit. ibid. riſui exponit Scholarum doctrinam. ibid. diſtinguit pſeudomedicos à veris. 89. 4. ſedet in arteriis 90. 11. ſedet in ſplene & venis contiguis ſibi 97. 6. ſæpè ceſſat ſua ſponte & poſt menſem forte redit. 107. 16. ad ſplenem ſe extendit. 109. 9
Quaternarius Elementorum ſublatus. 153. c. 2
Quercetanus reiicitur. 189. c. 1
Quicquid in ſanis edit actiones ſanas. 74. 26
Quicquid in corpore ſemel corruptum eſt, nunquam redit in gratiam. 77. 38

R.

RAbarbara ad Icterum. 138. 19
Rabidi dentis attactus, rationem è ſua maieſtate deturbat. 168. c. 2. venenum non ſentitur niſi poſtquam fermentum in Archeo ſibi ſtabiliuit. 174. c. 2
Rabies à morſu, ferit noſtram imaginationem 106. 9. vſque ad. 13
Radziuilius Polonus princeps de peſte. 149. c. 2. non bene informatus. ibid.
Ranzouius ad filium ſaxnicum antidotum deſcripſit. 189. c. 1
Raphael ſonat Medicinam Dei. 127. 24. iuſſit apportari Fel, non piſcem, qui facilè putreſcit ibid.
Ranunculus veſicat carnem viuam. 64. 36
Rebus non ineſt calor natiuus. 113. 3
Recepta magiſtralia ex lucri dulcedine orta. 36. 2.
Refrigerantia, morti ſimiliora. 99. 8
Refrigerium facilè, abſque ſanguinis miſſione 82. 19.
Relollæum eſt qualitas ſine ſemine. 113. 4
Rem ipſam conſtituunt materia & efficiens. 100. 1.
Remedia officinarum. 37. 5. in Lithiaſi. 31 14. aduerſus Duelech, ieiunè adhibentur. 44. 29. externa. ibid. Medentum, in Apoplexia, ſtupore &c. 68. 136. applicant Scholæ, ad poſterius, non ad prius. 74. 18. vſualia, quæ ponderantur. 74. 16. Febrium ſunt ſudorifera, inſenſibiliter liquentia &c. 105. 8. morbos non tollunt vi contrarietatum. 113. 6. ſunt obnoxia tantis digeſtionibus. 162. c. 1
Remedium pro medentibus. 37. 3. plauſibile menſuratur ab effectu. 110. 12
Ren non admittit putredinem. 30. 11. alter vno latere Calculos Parit. 31. 12. vnus calculo obturatur ſæpè. 31. 12. non ſeparat vrinam à cruore, & mutat cruorem in vrinam. 35. 21. ſpirat fermentum lotij. ibid. eius fermentum recrementa coquit. ibid. mittit fermentum ad partes iecoris. ibid. 22. dolens nauſeat ſtomachus. 63. 50
Renes, cur non ſunt, vterus Calculi. 29. 6. ſeparant lotium pro viſica. 115. 34
Ranum Parecesima durum 30. 9. dolores, ſedant, crocus, Rabarbar. &c. 31. 18
Rerum ortus à Miraculo incepit. 13. 6. origo non ex iis in quo reſoluta mutantur. 118. 66.
Res, in vniuerſo quomodo condenſatur. 18. 6 eſſentiam, & nomen aſſumit, à termino tranſmutationis. 116. 42. quæque æſtimanda ex operibus & proprietatibus 115. 32. abſque viciſſitudine vix permanet. 163. c. 1
Reſiſtentia Calculi latent inuita. 14. 15
Reſolutiones ab humoriſtis noſcuntur. 110. 13
Reſoluimur in putridum aquæum liquorem. 116. 47.
Reſponſio ad contumelias. 101. 8
Reſtauratio, Inclinationis abtruncatio. 41. 21
Reuulſionis vſus in Febribus. 85. 43
Ridere facit Archeus. 109. 11
Romana Theriaca. 36. 2
Rore ſuperno fouet ſemina Deus. 45. 3. Roris, varia genera mel, tereniabin &c. 154. c. 1
Ros Elthalcio in Ægypto peſtem ſanat. ibid. Maialis apud nos ſale ſaccharino ſcatet. ibid.
Roratio in Ebriis. 57. 54
Ructus nidoroſus ex indigeſtis è ſtomacho deſcenſis cibis. 92. 16. acidus quare bonus 108. 3.
Ruſticus ſanabat vulnera Lixiuio. 20. 16
Ruſticorum 200. ſanguinem inſpexit. 18. 25

S.

SAbulum rubrum, vrinæ. 16. 8
Sacerdos ab opere Charitatis ſe excuſat. 150. c. 1.
Sagarum opera, quare inſanabilia. 162. c. 1
Sal non caloris gradu, coagulatur. 11. 2. Nitroſum, ſaxi pruna materia. 16. 10. Examen. 19. 10. Elixitata, magnæ virtutis. ibid. 11. ſapores. ibid. 15. eius vſus calculoſis, à Scholis interdicitur. 20. 18. prodeſt calculoſis. ibid. exedit ſcopulos maris. ibid. vrinæ acutum valet ad icterum. 18. 2. vrinæ non diſſoluit Duelech. ibid. 3. vrinæ flauum & acuminatum ad veteres opilationes. ibid. 4. vrinæ coagulat. ibid. 5. quomodo granulantur. ibid. 6. minerale terræ innatum. ibid. in Scholarum deſpectum, increbuit vſus. 56. 30. conditura palato arridet, & mucum reſoluit. 21. 30. petræ coctores curioſi. 22. 31. conſeruat aquam ibid. Hiſpanicum fixum & arcet putredinem. 21. 30. lotharingicum partim aceſcit in ſtomacho & quare. ibid. quomodo agit. 25. 12. Chili acidi migrat ſub ſecunda digeſtione in ſalſum 35. 21. Petræ de lateribus. 45. 28. fit quotidie ex inſipidis nobiſcum. 51. 21. carnis vel cruoris non apparent niſi perignem 52. 22. ſi contemperetur quid ſaliet illum. 95. 22. non agit niſi reſoluatur. 95. 15. in cephalicis herbis eſt volatile. 102. 12. ex cephalicis, diaphoretica. ibid. Tartari volatile. 104. 20. & 122. 89.
Sal liquabat & quare. 188. c. 1. abſtergit & à putredine conſeruat ibidem vino mixtum dabat feruidum non tepidum. ibid.
Salis corpora ſuos imbibunt ſpiritus. 16. 16. ſpiritus acidus non reſoluit Duelech. 40. 17. ſpiritus qua ratione Calculoſis ſolamen. ibid.

ſpiritus

Index Rerum Memorabilium.

ſpiritus deſtillatio. 48.21
Salma rabidi, vide (rabies) Inficit ideam formatricem ſeminalem. 106.12
Sanatio in quibus conſiſtit. 41. 21
Saies, Pus &c. cum vitriolo edunt actiones vitales. 172.c.2
Sanatiua, malum expellere debent. 179.c.2
Sanandum eſt malum, non per clyſteres palliendum. 92. 15. & 75. 5. 6. 7.
Sangois ſimpatheticè ſentit. 63. 93. non putreſcit niſi in Gangræna. 76. 19. eſt ſedes & Theſaurus vitæ ibid. 22. diſtillatus medendo vtilis. 77. 25. miſſus conſeruatus, vt medicus, ægroto viſitationem adnomeret. ibid. miſſio in Peſte exitialis ibid. colores ſunt effecientiæ ſigna. ibid. 28. per cordis centrum tranſiens purus eſt. 71. 81. 8. è cubito detractus purior relicto. 82. 9. quare miſſus, refrigerat. ibid. 15. fæculentus, in Meſaraicis venis. 86. 43. defecatus prope cor ibid. arteriarum, flauus. 116. 35. & 36. 39. vſque ad 41. quare in fundo nigreſcit. ibid. 37. & caro liquati per annum recedunt. 118. 60. innato glutine, coagulatur. 19. 1. habet ſalem mirabilem. 21. 28.
Sanguini, ineſt natiua Imaginatio. 167.c. 1. eius imaginatio potentiſſimè operatur ſubter ſomnum. 167.c.1
Saoguificatio ſimplex ex vnica hepatis actione 114. 16.
Sancti ſunt inuocandi. 157.c.2
Saphirus ſaturatè Lazureus. 178. c. 2. laudatur. 182. c. 2.
Sapiens dominabitur aſtris. 152. c. 1
Sapientia ſpernit otioſos. 23.33
Sapo quomodo fiat. 18.6
Sardiniæ. fodinis reperitur Solifuga. 168.c.2
Saxorum ſemina in aquis. 12. 6. facilius quam lapides diſſoluuntur 13. 10. propter ſalacidum, inepta vitro. 19. 7. ſaxifragia digna quæ. 31.18
Scabies manuum à Chyrotecis. ibid. 10. eſt contagium, pellis non hepatis intemperies. ibid. 11.
Scalptum quo profondius in aurem mittitur, minus ſordium deraditur. 117.53
Scammoneom, Diagridij nomine velatur. 86. 2.
Scaldis Fluoius, halitus nociuos emittit. 154.
Schulæ quare Calculoſis ſal prohibuerunt 21 30. electionem medentum ad ſe traxere 28. 2. damnant inſontem ſtomachum & quare 31. 12. producta reſpiciunt 32. 20. & 35. 18. com Galeno conſentæ. 31. 5. deſiderant remedium pro Duelech. ibid. 6. contra Chimicos. 129. 13. vi detinent claues ſapientiæ. ibid. 14. intelligunt in neruo ſenſationem. 51. 15. doctrina de Apoplexia & Paralyſi. 41. 53. quare deceptæ ex ſimplicium ſaporibus. 61. 72. vnius tantum anodini meminere. 63. 83. ſibi de ſpaſmo contradicunt, Author eas alloquitur non Galenum. 78. 6. non intellexerunt neque ſanitatem, neque remedia. 119. 67. volunt vrinam à Felle tingi. 124. 11. neſciunt quid ſit muccus vel pituita. 127. 28. ſpondent nomen Doctoris non Medici. 146. c. 1. quare cauſas morborum reputauerunt internas coniunctas. 161. c. 2. mechanici inſtar. 170.c.1
Scholarum ignauia detegitur. 15. 7. ſubterfugium. 41. 18. craſſa ignorantia. 40. 19. doloris definitio. 50. 3. abſurdum, de dolore vniuerſali. ibid. 7. Pituita refutatur. 60. 64. ſtupor, de Pharmacis. 64. 104. de calore, meditatio. 75. 1. remedia, in Febribus calida. 75. 5. vſque ad 7. ſuppoſita purgantia, & venæ ſectiones, Author reiicit. 70. 9. duo Axiomata. 87. 23. de Elementis doctrina. 121. 84. Bilis, eſt alimentum alienatum. 129. 10.
Scirri quomodo fiunt. 167.c.2
Scopus Medendi. 101.5
Scorbuti loca, 29. 7. noſtris ab auis ignota. 155.c.1.
Scoria. 27. 21. & 34. 16. inutile excrementum, vrinæ incommodis reſiſtit. 97. 7. vide meſaraicæ venæ eius vtilitas. 27. 21
Scrotum contrahitur cacaturienti. 66. 115. laxum corrugitur ſcoria labente ad ſplinecterem. 94. 7
Scorpio fit ex ocymo. 173. c. 1. ſi pungit, iram ſui veneni communicat. 187. c. 2
Scorpionis exile virus totum hominem interficit. 169.c.2
Seculo imponitur per tenebras. 144 c.2
Sedes Febrium. 94.1
Semina rerum quomodo ſub lucem veniunt. 12. 4. ſaxorum vbi implantata. ibid. 6. quomodo agunt. 29. 5. quædam citios, quædam tardiùs germinant, & quare. 80. 16. habent ideam actionis. 107. 4. ac ſpecies virtute Verbi in æuum durabilia. 157. c. 1. diſponunt materiam, &c. 118. 65. Petræ quid. 13. 12.
Semini vnicuique vigor data, moneturque ſeminis virtute. 95.12
Seminum Idea etiam in non ſenſitiuis fungitur munere ſuo. 12. 5. actione indurantur corpora. 19 15
Seminalia initia morborum Authores. 11. 1. incorporatis. 12. 4
Seminaliter, & materialiter, eſt integraliter. 208. 1.
Seneca. 160. c. 2. eius ſententia. 92.16
Senes quare meiunt prope. 66. 117.
Senſationis teſtimonia. 164. c. 1. in actione & iudicio vitali conſiſtit. 65. 109. non conſiſtit in paſſione. ibid.
Senſitiua virtus 65. 108. Anima. 106.7
Senſus in Scholis fit paſſiuè 64. 98. elucidatur theſibus. 61. 71. externi ſunt immediatæ vitæ effectus 53.29. vbi ſit. 63.92
Seorſum tollunt quædam foris inuncta. 57.54. eos ſedatur ſolpite motu. 61. 75
Sepelire eſt opus miſericordiæ. 176.c.1
Sericum toſtum, lana bombicina caumate deprauata. 93.13
Serpens comedit terram. 185. c. 1. fuit peccando organum. ibid. continet vitæ balſamum. 109. c. 1. ex virga 14. 15. aliquot cauſant iterum 137. 15
Serpentis ictus, quomodo imaginem vitæ turbat. 170. c. 1
Serum lactis, Aſparagi tenorem ſeruat. 31.18
Seſqui alter, ex degenerato alimento & ſcoria 98. 14.
Sexagenarius cum ſale à Calculo præſeruatus. 21. 30.
Sex digeſtiones. 161. c. 2. in tribus prioribus tranſmutata degenerant in cauſam occaſionalem

Index Rerum Memorabilium.

nalem morborum. ibid. quarta & quinta carent excrementis. ibid. ſexta erroris plena. ibid. vide Tartarus cruoris eſt liquoris aſſimolatio. 60.64.& 61.70
Slcciras eſt per ſe in Aere & Terra 113. 4. quomodo in Fructibus. ibid.
Sigilla, à perturbatione prægnantis inducta, depellere. 164. c. 2
Signa futuræ Peſtis. 176. c. a. præſentis peſtis. 177.c.2. & 178. c. 1.
Signaturæ, produnt internam rei craſim, & non contra. 114.19
Silex in vnicum ſimilarem ſal reducitur. 113. 5.
Siliceus mons quis. 11. 6
Simplicia quædam adferunt vertiginem. 188. 49. alligata Febres ſanant quandoque. 102, 12.
Sinarum imperio, Peſtis inſolita nec viſa. 151 c. 1.
Sincopes. 106. 8. dedit cauſam vertiginis authori. 57.54
Sinooia, eſt aqua glarealis. 19. 14
Siria fraudulenta non à calore. 106. 5. & 6. in ſtomachi orificio oritur. ibid. 8. ſuſcitat ſæpe anguſtias ibid. non à calore ſed ab excremento quod ſeoſitinam male affectat. 73. 11. extinguitur acido ſulphuris. ibid.
Socordiæ poculum, ſeculum dementauit. 36. 1.
Sol vbi cenſetur naſci. 145. 4. ſupra ſuſpenſorum corpora non occidere debet. 176.c.1
Solutio Alui in Peſte vitanda. 180.c.2
Solutionem radicalem præcedit putrefactio. 25. 8.
Solutiua vniuerſa tabidum virus in ſe claudunt 86.6.
Solutiuum Scholarum. 117. 52. ſupra debitam doſim necat. 117.56
Somnia ex tartaro cruoris, circa præcordia. 175. c. 1.
Somnus ſpontaneus bonus 63. 85. laboris adferens (qualis ex opiatis) malus ibid. 86. laborem adfert in Febri. 109. 10. ſurgit è ſtomacho. ibid. ad quid conducit. 167. c. 1. & ſopor ſuor in homine ſæpè vbi Archeus eſt perturbatus. 169. c. 1. ab ore ſtomachi 86. 29.
Somnum qui ſuſpendunt, ægrum in mortem præcipitant. 70.7
Somniferum, in apio, & aliis, ſpecificum donum creatoris eſt. 63.87
Sonitus in Cœmeteriis. 177.c.2
Sophiæ labor quis. 165.c.2
Sopor ab inuicto frigore prouenit. 74. 6. & degenerato arteriali alimento. 90. 18. & 87. 29
Sordes aurium, bilis memoriam dant Scholis. 217. 53. fuliginis ſpecie exhalant. ibid.
Spadæ, ſontes 67. 2. plures curati a medicis neglecti. 27.15
Spaceli lethales vnde. 191.c.2
Spagyria, ſpeculum veri intellectus. 19. 10. non fert argumenta logicalia. ibid.
Spagyri, ſpe propria deluduntur. 26.14
Spaſmus Galeni. 66. 110. eſt blas vitate muſculorum, ex Archeo innato ſuſcitatom 67. 118. 68. 133. quomodo contrahitur violento motu. 94. 8
Spaſmum venarum quare contracturæ artuum ſequantur 34. 16. Vreterum Scholæ neſciunt. 38. 9. oriri à laxatiuis negant Scholæ ibid. 127.
Spaſmodes Colica. 162.c.2
Spina digito impecta, quare obducat pulſum &c. 68. 135. & 74. 27. in Apoſthemate crudelis. 162. c. 2. in fixa quid docet. 191 c. 2.
Spirandi anxietas vnde. 163.c.1
Spiritus acidus, cum alcali fit terreus. 19. 10. cum Ferro fit rubigo, ſcoria ibid. vrinæ ſalſus & quare non coagular lac & cruorem. ibid. vitalis ſalſus. ibid. 13. quare non agit cum ſpiritu vrinæ ibid. vrinæ diſſoluit lutum, bolum, ſaxa ibid. ſalis prodeſt calculoſis. 22. 31. medetur ſtranguria. 31. 18. vrina coagular aquam vitæ. 24. 43. Vitrioli & ſalis armoniaci fixarum. ibid. 44. quomodo fatiſcunt. 25. 12. vini cum ſale tartari fit ſal 32. 20. vrinæ quando coagulatur paſſiuè. ibid. vrinæ quomodo patiſ Duelech. ibid. ſi retrogreditur per iecur inſolubiles fiunt calculi. 35. 23. ſalis quare prodeſt calculoſis 40. 17. vrinæ quomodo ſoluit Duelech. 42. 23. ſalis laus & præparatio. 43. 28. diſtillatio ſalis. 48.21
Spiritus ætereus omnes agit actiones 52. 21. animalis illuſtratur ab ipſa vita. 53. 28. abſque vita eſt cadauer ibid. opticus habitat in Pupilla. ibid. 33. ſpeculum Diaphanum. ibid. vitalis ſalſus 57. 54. ſenſitiuus à dolore furioſè membranas contrahit. 68. 134. ſenſitiuus comprimitur in neruis non arteriis. ibid. 137. impetum faciens Hyppocratis. 74. 16. qui ſauum calefacit in Febribus æſtuat. ibid. 17. mens attenuabitur ergo dies mei abbreuiebontur. 83. 30. baccarum iuniperi, & aliarum vegetabilium. 90. 13. vitæ Hipp. primus nomen indidit 77. 19. impetum faciens. 71. 1. initium motuum ſolus obtinuit. 94. 1
Splen durum 89. 9. obtuſi dolores, contracti viſceris ſunt indices. 67. 131. non eſt Iecoris adiutorium in ſanguificatione 119. 69 per venulam ſpirat in ſtomachum vigorem vitalem 120. 75. in quartana vitale fermentum obtinet. 135. 23. habet curam ſtomachi. ibid. maximi ſenſus circa ſtomachi orificium. 16r.c.2
Sponſus ligatus per menſes quinque. 48. 24
Sputum, muccus non ſunt adhuc partes cruoris 116.41.
Stannum Adamantem frangit. 13.8
Stellæ tempora, dies, & annos deſignant. 150. c. 2. cauſant viciſſitudines. ibid.
Stercus incipit præparari ab initio duodeni. 33. inteſtina non mordicat quare. ibid. 8. liquidum vide ſcoria. liquidum tumultuans in Hypochondrio amentiam indicat 131. 17. ſecundæ digeſtionis proles. 136. 5. rapitur frequenter ſurſum. ibid. auget icterum. ibid. 6. vbi generatur. ibid. 8
Stercus olidum agitant, vt humores inſpiciant. 150.c.2.
Sterzinga. Ciuitas Paracelſi benefica. 181 c. 2.
Sternutatio fit per Ethimoides. 97.10

Stigma à Diabolo ſagis impræſſum, ſenſu caret. 52. 22
Stomachus, quando turbatur. 54. 16. colombinus reſoluit margaritas. 39. 14. habet ſeoſum acutum 62. 75. ſingultu & vomitu contrahitur, 67. 131. ſanus noo perficit binis horis confectionem chili 57. 23. tranſmutat ſpiritus vitales acidos, in ſalem vrinæ 76. 11. eſt paleſtra certaminis febrilis 108. 4. vicem Cordis gerit 119. 73. non ſequeſtrat fel per vomitum. 124. 9. oon habet viam ad fel, niſi retrograd. ibid. male ſe habens patrat amarum excrementum. 119. 9. & inteſtina ea proprietate faciunt flauedinem. 137. 8. quantum diſtat à lecore. 129. 6. ſomni cauſa. 109. 10
Stomachi membrana noda, obſidet excellentes virtutes. 31. 11. os, eſchara nigra cauteriſatum. 153. c. 1. quædam affectus ſolo curantur ſudore. 163. c. 1. Archeus, parotidum cauſa. 162.c.2
Stranguria cruenta, ſanata ſucco betulæ. 42. 24. ea aciditate. 91. 3. ſenum quare difficultes curatur. 135. 28. ex fellis defectu. ibid.
Strangurij medela. 22. 31. non ſemper indicat calculi preſentiam. 26. 18. cauſatur à Cereuiſia nouella. 51. 20
Strata lapidea propter terram. 14.16
Stribiligines nigræ, Archeum notaot affectum 162.c.2
Struthio cameli, fermentum ſtomachi. 39. 14.
Stulta ſubſidia, circa ſuperficiem, vbi centralia laborant. 91. 2
Studentes multa laſſitudine fatigantur. 100. 5.
Studium & labor Chimiæ. 144.c.2
Succus litri, quare demulcet criſpationem. 117. 10. Duelech in vitro minoit 40. 17. ſub calore dureſcit. ibid. aciditatem diſtilando deponit. 113.4
Succus vnicus clarus in herbis. 114. 16.
Succinum fuit zenexton (guardiolo) 182. c. 2 in ſpiritu vini ſolutum ſanat vulnera venenata 183. c. 1. inteſtinis, cerebro, & neruis gratum. ibid.
Sudor eſt de ſubſtantia laticis. 162.c. 2. abluens citandus in Peſte ibid. in omni peſte conducit 171. c. 2, mious in illa quæ ab extra intrat. ibid.
Sudorifera calida ſunt 99. 17. Peſtis extirpatiua. 180. c. 1. in gradu bonitatis, diſcrepant ibid.
Suffitus qua mulier appoplectica cadit. 57. 54. Hippocratis. 180.c.1
Sulphur veneris glorioſom 45. 4. Vitrioli. 63. 86. reſiſtit fracedini. 187. c. 2. omoem pellis ſcabiem tollit. ibid. Gas eius Peſtis antidotus 188.c.2. hyſtericus confeſtim recreat. ibid. grana. 99. c.1. dabat ad ſudorem. ibid. venenom cobibet. 188.c.2
Sulphura, vi ſeminum coagulantur. 19.7
Sus, à ſtercoribus non abhorret. 129. 9. noo comedit ſtercora à Pharmacis educta. ibid.
Suſpiria vode. 162. c. 2. ex triſtitia. 180. c. 2. alleuiant os ſtomachi aggrauatum. 95. 29.
Syllogiſmus negatiuus. 181.c.1
Symbolizare Scholis quid ſit. 162.c.2
Symmiſtæ Philoſophiæ. 46.6
Sympatia & antipatia notantur in Magnete. 163. c. 1.
Symptomatum ſubleuamen fruſtraneum, ſi non adſit victrix medela. 110.12
Synonia aqua glacialis 14. ex vulnere. 35. 21

T.

TAbaci nimios vſus Apoplexiæ initium. 62 76. (in eo) anodinum inebriatiuom. 62. 86.
Tabes à corrupta cibi parte. 56. 25. mutat cruorem in varia cruoris phlegmata. ibid. ſanguinem mutat in ſputum flauum. 114.18
Tabula ſmaragdina. 19. 15
Tactus, diuerſus in homine 56. 44. & guſtus è præcordiis in membra diffunduntur. 57. 53
Taliſmanica, Gamaheu. 181.c.1
Tarantulæ ictus. 90. 21. ledit auram vitalem. 106 9. à Taranto, nomen retiouit. 157.c.1. vix vnquam qoieſcit. 169. c. 1. turbat vulneratum irrequieta moleſtia ibid. aſpectu. horrida. 169. 1 animal vile, & vitales poteſtates conſternit. ibid.
Tartarus doctore Paracelſo iotrauit in Medicinam 11. 1. Pulinoſus Paracelſi. 27. 19. Cruoris ex bono alimento, tam deturpato. 161.c. 2. eſt productum Peſtis. ibid. fit à cauſis efficientibus peſtis. ibid. eſt vltimæ digeſtionis vitiata Scoria. 162. c. 1. exhalat per Poros ſine reſiduo, ibid. non exhalat, quando in eſcharum fit ambuſta. ibid. ſi hauſerit Fermeoti odorem fiūt glandulæ & bubones. ibid. quæ ſudoris profluuio non raro terminantur. ibid. vida ſea digeſtiones cruoris, ſemel proſcriptus, nunquam in gratiam redit. 162. c. 2. fit fur domeſticus ibid. liquidus exhalat. ibid. forma eſt muccaginis. 163.c.1
Tartari commenta. 17. 15. Hiſtoria à Bazilio valentino 14.4. compoſitio. 25.5
Taurus libidine ſaturatus. 164.c.1
Telum igneum, ſubinde ea aere viſum. 151. c. 2.
Templum ſpiritus ſancti. 125.0
Terra initio erat inanis & vacua. 12. 5. carebat mineralibus. ibid. erat merum ſabulum. ibid. dat fermentum, & determinationem mineralibus ibid. 6. Virgi quid ſit ibid. antea vndique continua & ſuſcepto ſemine, in colles & rupes ſurrexit. ibid. conuertit ſal in muccaginem 18. 6. in vrina volatizat fermentum 25. 22. figuli, crematur in lapidem, ſine ſemine. 30. 8. cruoris, volatilis. ibid. non eſt fermentabilis 120. 78. noo naſcitur ea redita bile 125. 22. vbi vocatur Ignis ater. ibid. profert tribulos & ſpinas. 150. 2. euaſit nobis nouerca. ibid. vallis miſeriarum ibid. Fracedinis mater. 170 c. 2.
Terror, poros claudit. 60. 63. ſtatim appetitum tollit. 161. c. 2. ab animali nocuo, non producit in nobis effectum ſuum. 260. c. 2. hominis eſt occaſio Peſtis 174. c. 2. Archei eſt efficiens imaginis, & veneni peſtiferi. 175. c. 1. terroris & timoris generat. 173. c. 2.

Tertiale

Index Rerum Memorabilium.

Tertianæ initio, quæ eiiciuntur, veniunt non eminus ab orificio ſtomachi. 130.12

Teſtæ quomodo fiant. 16. 6. limachum, & conchiliorum abſtergunt. 20. 27. probatrices ex qua materia. 21. 29. acidus odor lac cogit. 29.5

Teſtis varians, fide indignus. 224. 14

Tetanus. 66. 122. trahit muſculos. 95. 9. non eſt frigoris congelatio. 164. c. 2. eſt muſculorum conuulſio. ibid.

Theoremata Scholarũ per ignem deleta. 21. 30

Therapeutа famulum ſonat. 146.c.

Therapeuticea Galeni, methodum medendi interpretarunt. Scholæ. ibi

Theriaca ſi vnà cum laxatiuis aſſumitur, nõ purgant. 87. 21. calida cum aqua vitæ valet in peſte. 99. 7. parum auxilij præſtat. 160. c. 1. vnde inuenta. 161.c.2

Thermarum calores Scholæ ingnorant. 76. 16. quare calent. 96. 25

Theſes Scbolarum, de ſanguine, ex humoribus. 123. 6.

Theſibus elucidatur ſeorſus. 61. 71

Timor os amaritudine inficit cum ſalſedine. 136. 3.

Tonos lugubres in Ære ſigna peſtis futuræ. 177. c. 2.

Topica digeſtio logi. 90. 17

Tophos fiunt, ex mucilagine & Puluere. 18.6

Tormina ventris, contrahunt artus. 61. 74. ex indigeſtis, è ſtomacho deſcenſis. 92. 16. infantis. 129. 8. ſunt acidorũ ſymptomata. ibid.

Tranſplantatio quid. 14. 16

Tranſmutationis notæ. 19. 16. Regulæ. 25. 7. Principium vnde. 30. 8. per digeſtiones, ſua habet Fermenta. 32. 22

Triſte nuncium. 162.c.2

Triſtitia ſuis ideis pares imagines parit. 68. 137. non rarò icteri cauſa. 136. 5. & Amentia, hydropem, aut caducum generant. 168. c. 1. quare non toleranda. 181.c.2

Triuialis linea Paracelſi. 12.6

Trochiſcorum, Galeni præparatio inutilis. 162 c. 2.

Tubera duriora, in lue venerea quando euaneſcunt. 162. c. 1

Tumor à Laricis affluxu. 57. 54. à ſolo ſpiritu cauſaliter. 74. 27

Turbith minerale. 26. 13

Turcæ ſectionem venarum non admittunt. 82. 14. à Peſte ſibi non præcauent. 149. 2. Chriſtianos irrident tanquam Deo reſiſtentes. ibid.

Turnbieiſeri nogæ de vrina. 20.19

Tuſſis. 136.5

Tympana, ex pelle ouina corio lupino muteſcit. 163.c.2.

Tyrocinij ſcriptores. 30.9

Tyronibus ferculum offert. 45

V.

VAcuum in Natura. 170.c.2

Vapor nunquam craſſus. 59. 57

Vapores acidi & indigeſti quando. 85. 13

Variolis adiuncta eſt putredo. 76. 8

Vegetabilia ſine putrefactione aquas meras ſtillant. 30. 9. ex fracido ſemine incorporeo. 170. c. 2.

Vena in præcordiis ſi pulſat malum. 91. 1. & 134. 17.

Venæ non continent vrinam. 27. 22. cauæ archeus quando malè affectus. 33. 6. emulgentes. ibid. cruorem à coagulatione, præſeruant. ibid. 10. vrinariæ, vreterus ſunt calculi, & quare. ibid. cruorem deferunt ad muſculum. 66. 120. quoties illis accidit iniuria contrahuntur. 67. 132. earum proprium, cruorem à concretione ſeruare. 68. 137. conſeruant ſanguinem fluidum, etiam in cadauere. 76. 22. repletæ, quando indicant euacuationem. 81. 3. depletæ ſugunt in fœminis ſanguinem menſtruoſum. ibid. 19. ſtomachales non trahunt ad iecur. 127

Venas deplere, & generare ſanguinem nouum vbi deeſt virtus digeſtiua. 99.4

Venis paſſim arteriæ aſſociantur. 94. 7

Venæ ſectio quare à Scholis inſtituta. 82. 13 quomodo Febrim tollit. ibid. 14. affatim demit ſpiritum influum. 83. 18. & 29. adfert fraudulentum leuamen. 84. 22. quare incerta. ibid. occaſionalem cauſam non tollit. ibid. 34. inſanum ſubſidium. 85. 39 vbi non vſitata. 121. 87. & naratio nocua & quare. 180.c.2

Venenum, non agit in vitam, quin prius ſuſcitet Archeum. 161. c. 1. oleтenua tumorum eſt cauſa occaſionalis mortis. ibid.

Venena quomodo in nobis generantur. 167.c.2 in Beſtiis venenoſis fiunt, ex imaginæ iræ. ibid. omnia in ſe ſunt. 169. c. 1. corroſiua non corrumpunt Archeum fermentaliter. ibid. Archeum in furorem concitant. 170. c. 1. collo appenſa pro peſte ridiculum. 182. c. 1.

Venerei organum eſt ipſum fermentum. 169. 2

Venus immodica demit innatum cordis ſpiritum. 83. 28

Verba, figuræ, &c. inutilia pentacula. 181.c.2.

Verniſium, innato glutine, coagulatur. 19. 7

Vertigo. 56. 44. naſcitur ab internis. 56. 49. increſcit à cibis corruptioni obnoxiis. ibid. 50. ſanatur à vitriolo albo. ibid. è ſtomacho & duumuiratu. 59. 59. ex Hypochondriis. ibid. habet ſingulare venenum. 63.86. ſternit hominem, inſtar Apoplexiæ. ſed citra Paraliſim. ibid. medetur à Scholis. 68. 137

Vertigines vnde. 90. 18. ab ore ſtomachi. 96. 29

Verrucarum abolitio cum pomo. 183. c. 2

Veſania Medicorum. 99.4

Veſica non tolera acida. 40. 17. Tauri embrionis vires. 44. 30. contracta ſæpe Lithotomos fefellit. 68. 132. & inteſtina gaudent ſarcino eſſe deſtitutos. 126.23

Veſicatoria ſemper nocina. 91. 3

Veterum, cauſa Duelech. 14

Via, ad quietem, tribulatio. 150.c.2

Virtus tenuis quid ſit. 99.1

Victrix Medela contuſionẽ Archei ſedat. 130.12

Videndi virtus ſuperat totam Naturam Elementalem. 53. 29

Vigiliæ continuæ compenſant ſopores. 109. 8

Vinum in Rappam quomodo. 29. 5. dum vitis floret turbatur. 77. 28. immodicè ſumpto, cor palpitat. 90. 17. ſit plauſtrum conueniens medicamẽtis 99. 7. eſt nuncius qui vias nouit. ibid. melancholiam non deponit. 116. 45. ad hylaritatem potandum. 179. 2

Index Rerum Memorabilium.

Vires non poſſunt peccare 8. 4. vitales & Sanguinis ſunt correlatiua. ibid.

Virtualis proprietas ex ſeminum proprietate: 113. 5.

Viſio, guſtatio, &c. ſunt effectus immed. vitæ. 53. 59.

Viſio Laici, per mentis abſtractionem, luis venereæ. 156. c. 1

Viſus continet, iconem. 53. 59

Vita Archeus, &c. morborum Authores. 11. 1 media alimentorum. 27. 30. dolet in vitali ſpiritu. 32. 28. eſt lux in ſuo hoſpitio. ibid. 29. non eſt ſubſtantia ibid. non accidens. ibid. non eſt corporis propriè. ibid. eſt lux ſupra elementorum ſortem. ibid. eſt agens ſenſationis. 64. 99. 101. in ſanguine. 83. 30. è prima ſtomachi digeſtione nutritur. 95. 16. ſedet, & hoſpitatur in aura vitali 106. 4. non valet morbum, in alieno ſubiecto ſtabilire ibid. 5. ſtimulatur in propriam iniuriam à cauſa occaſionali. ibid. 6. animalium & vegetabilium, non diſtinguntur à vita animali. 164. c. 1. & arteriis abundat ſplen. 126. 53.

Vitæ radix, gaudet volatilibus. 20. 24. mediæ eſculentorum proprietates, variant carnis ſaporem. 169. c. 2. ſapor nobis afficit propter ſymbolum. ibid.

Vitalis rector, ſpiritus in vtero. 175. c. 1 internus rector, omnia ad perfectionem promouet. 12. 4. ſubſtantia, quomodo vertitur in corroſiuum. 64. 103. ſpiritus fit alcali corroſiuum. 591. c. 2

Vitale fermentum ſalſum, & balzamicum. 535. 23.

Vitales vires celatæ ſunt, circa ſtomachi orificium. 163. c. 1

Vitia cuncta, pudori, ac metui ſe aſſociant. 146. 1.

Vitriolum abſterſiuam reddit vrinam. 31. 57. album commendatur in vertigine. 57. 50. liquat cruorem mezeraicarum. 87. 19. aſperſum ſanguini, vitales edit actiones. 175. c. 2.

Vitrioli deſcriptio. 46. 11. 12. Veneris præparatio. ibid. ſpiritus diſtillatio. ibid. ſulphur Somniferum Saccharinum. 63. 86.

Vitrum ex Alcaly, & arena. 19. 7. Magnetis, vim tractoriam ſeruauit. 183. c. 5.

Vitulus ſtrangulatus vertitur in Apes. 518. 65.

Vlcera Renum. 77. caua ſæpe carne ſenſitiua replentur. 51. 16. tot ſunt ſpecies quot ſalia ibid. 21. funduor ſynouiam continuam ſalſam. ibid. Rodentia, & putrentia, prodeunt ex acido. 68. 136. eorum dolores, quare æſtuant. 66. 115. Sanguinem mutant in aquam pungentem. 116. 35.

Vltio, & Philautia, intimè ſeminibus inſunt. 68. 136.

Vnctiones externæ Narcoticæ ſtuporem pariant. 60. 61

Vnguis dolens, glandem ſuſcitat remotam. 63. 90.

Voluntas eſt, principium operatiuum motus. 47. 15.

Vomitus, Febrilis. 95. 15. amarus, non eſt cauſa Febrilis ſed productum excrement. ibid. flauus, porraceus, amarus à corrupto œconomo. 108. 3. frequens. ibid. 7. flauus & amarus à digeſtionis errore. 150. 6. recuſat deglutienda remedia. 572. c. 2

Vomituriens cum continua cephalalgia. 553. c. 2.

Vreter non ampliatur. 50. 2. dolet abſque neruo. 51. 16. ſentit, & caret neruis. 56. 45

Vrina, mordax & acris, vnde. 16. 9. ſponte fermentum concipit in ligneo vaſe. 18. 2. equina caret coagulo. 19. 9. humanæ ſingularitas. ibid. continet tria ſalia. 20. 19. caret alcali. ibid. 25. ardorem extinguit ſpiritus ſalis 25. 31. oleum. 23. 34. armentorum examinata. ibid. 42. non tinctæ cauſa. 57. 20. determinatus à rene. ibid. 22. odor à fermento. ibid. fermentum volatizat terram. ibid. citrinus color à ſcoria ibid. ſana, cur ſabulum matulæ adpoſuerat. ibid. 26. à putredine conſeruatur à Balzamo vitali. ibid. continet ſemen Duelech. 29. 5. citius putreſcit in olida, quam in nitida matula. ibid. incontaminata ſeruatur a Balzamo. ibid. 6. continet terram vt probat diſtillatio. 30. 8. & 95. 19. in matula ſordida grauè olet. ibid. 9. grato odore inficitur à Therebinto. ibid. 9. ſui vitio non putreſcit. 31. 12. putreſcit ab Aſparago. ibid. 17. & cruor ſunt diſtincta. 32. 21. per renes feſtinus tranſitus. 33. 1. quando tranſit. ibid. Nephriticorum. ibid 3. examen ibid. 6. coctio eſt eius promotio. ibid. 10. quare turbida à calculo. 34. 14. humana, quare ſalſa. 35. 51. non præſeruat à putredine. 76. 16. ſalſa non mordicat veſicam, at decoctum licet dulce. 91. 8. turbata, opus Archei. 95. 13. quæ delirium prædicit clara. 98. 51. pars manet in cruore 114. 57. non amaricat. 124. 53. pallidæ ſunt incontinentiores tinctis. 531. 20. aquoſa cur delirium arguit in Febri continua. 134. 20. nubecula. ibid. 21. turbida latens acidum continet 135. 26. cum ſedimine bolari, optat ſanguificari. ibid. 28. flaua, cum ſedimine rubro. ibid. 29. examinatio per pondus. ibid. 35. propria potata quare Peſtem cohibet. 169. 2.

Vrinoſcopia. 23. 34

Vronomantia. 35. 20. veterum. 531. 20.

Vterus petrificatus. 14. 16. Duelech. 27. 22 calculi incognitus ſanationem fecit difficilem. 34. 16. habet ſenſum per acutum. 162. 75. nunquam ſupra Diaphragma aſcendit. 57. 54.

Vteri membrana ſimplex. 51. 51. occulto odore mulier infirmatur. 569. c. 5. membrana ſimplex. 51. 11. membrana inſtar ſtomachi. 175. c. 1.

Vterini affectus vnde. 54. 38. non rarò generant Apoplexiam & Paralyſim. 57. 51.

Vlcanus ardens in Natura vnicus. 25. 5. & 7.

Vulnera venenata ſanat ſuccinum. 183. c. 1.

Vulnerum dolor ſuſcitatur ab aqua glareali. 35.

li. 35. 20. labra quando tument, doleot acutè, ibid. 12. Dolores ſtabiles, quare æſtuant. 66. 115

Vulous ex cruore, parst ſynouiam. ibid. 21. receos vix dolet. 51.13

Volnerariæ potus vrinam pellit. 31. 17.

VVorm. 156. c. 2

Z.

ZEoexton. 181. c. 2. Paracelſi cum duobus caracteriſmis falſum. ibid. quomodo agit. 182. c. 2. ex Bufone. 183. c. 2. ex mercurio pro pediculis. 182. c. 1

Zooa calidiore, ſal è Pelago exhalat. 28.31

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

FINIS.

EXPLICATIO, ALIQVOT VERBORVM ARTIS.

1. *Liquor Alcaheſt* Paracelſi, omne corpus viſibile reſoluit in primam ſui materiam ſeruata ſemioum poteſtate. De hoc aiont Chimici: vulgus cremat per Ignem, uoo per Aquam.
2. *Archeus* Paracelſi, eſt aura vitalis ſeminum & vitæ directrix & τὸ ἐνορμῶν Hippocratis.
3. *Blas* Etymi defectu voto, vim motus, tam alteratiui, qoam localis.
4. *Duelech* Paracelſi, oomen proprium calculi humani. Calculos oamque eſt metaphora.
5. *Gas* eſt ſpiritus non cosgulabilis, qualis è fermentante vino, itemque ruber ille qui Chryſulca operante eroctatur, &c.
6. *Magnale* eſt theca in Aëre, creatura, inter corpus, & non corpus, media.
7. *Magnum Oportet* eſt tribulus, & ſpina Terræ, in vita media hominis: de quo io ſiogulari tractatu.
8. *Leffas* Paracelſi, eſt ſuccus Terræ recens in radicem, tamquam culinam, vegetabilis, tractus.
9. *Zenexton* Paracelſi, Amuletom cootra Peſtem.
10. *Pulvis vigonis* notos tooſoribus.
11. *Elementum Ignis Veneris* oleum è ſulphure Cupri.
12. *Aqua Chryſulca*, & regis, eſt aqoa fortis, & hæc eadem maritata cum ſubquadroplo Salis armoniaci.
13. *Aurum Horiſontale* eſt Aurum in Poodere, at oondum ſat fuluom.
14. *Diacelsateſſon* Paracelſi, eſt argentum vitom volgi, coagulatum in Alcab... tinctum cum aqua ouorum. Fitque ... corallinum, de eſſentia, & conditione aureitatis quia eſt etiam horiſontale.
15. *Relollæum* Paracelſi, eſt qualitas, non habens in ſe ens ſeminale, vti ſuot qualitates, elementales item color, & ſignatura rerum ſimplicium.

Reliqoa autem vocabola, minus vſualia, vel ſunt medica, vel ſaltem in Authoris præſenti Textu deſcripta ac elucidata, adeoque lectori obuia.

APPROBATIONES.

TRactatus clariſſimi & expertiſſimi Domini, *Ioan. Bapt. Van. Helmont,* in quibus principia, Lithiaſis, Apoplexiæ, Paralyſis & aliorum morborum exactè diſquirit & oſtendit, digni ſunt vt per Typographiam, publicentur. Ita cenſeo.

P. Coens S. T. L. Can.
& Lib. Cenſ. Antuerp.

TRactatus de Febribus per clariſſimum & expertiſſimum virum Dominũ *Ioannem Bapt. Van Helmont*, deſcriptis, ad multorum exercitium, & inſtructionem Medicinæ canditatorum, abſque offenſione Catholicæ Religionis, vtiliter Typis committetur. Actum Antuerpiæ XIV. Decembris M. DC. XLI.

P. Coens, S. T. L. Scholaſticus
Lib. Cenſ. Antuerpiæ.

TEſtis à clariſſ. & expertiſſ. D. *Ioanne Bapt. Van Helmont*, deſcripta & exacte diſcuſſa, productis plurimis Arcanis naturæ, digna eſt, quæ Typis euulgetur. Ita cenſeo.

P. Coens S. T. L. Canonicus &
Lib. Cenſ. Antuerpiæ.

Digitized by Google

Calculi remedia et ...

fol. 147. et sequen. Pestis remedia {
  182. et sequen. Pestis remedia excell. et maximi. ...

fol. 45 et sequen. de vitriolo plurima

fol. 95 — 18 — gangrenas et ^ erisipelias ... fortè liscinii
[illegible] sanat.

fol. 37. Cap. 7. de lithiasi usq. ad 44 —

fol. 102. col. p. n. 12. febrium remedia.

Digitized by Google

Digitized by Google

fol. 101. et 102 - optima in febribus remedia

fol. 145.6 - col. pª 2ª et 3ª Pestis remedia ab Hyppocrate usurpata / 189 - 190 -

fol. 103 - 7 - Olea & in sale volatili transmutata, remedia potentissima
in usum vertiginis, palpitatione, Apoplexia &

fol. 191 - col. 2ª post medium - Spina infixa cito et tuto expellitur aurigine sporina

fol. 168 in fine canis rabidus a cane venatico primogenito impune ligatur

fol. 85 - nº 42 - Curatio plethoræ inaudita

Digitized by Google

PESCARA
1941
Digitized by Google